~~А 116~~ Ч 700.

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
Инв. бр. 12617

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

1905.

ГОДИНА I.

УРЕДНИК

Душан Ђ. Алимпић

БЕОГРАД

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1905.

САДРЖАЈ

I УКАЗИ:

О промени Министарства, страна 177 и 207.

О постављању, премештању, пензионисању и отпуштању полицијских чиновника, стр. 1, 2, 18, 19, 25, 41, 42, 57, 65, 73, 74, 89, 90, 91, 121, 122, 148, 153, 161, 201, 217, 225, 233, 249, 250, 257, 265, 273, 289, 313, 314, 321, 337, 338, 345, 353, 369, 393, 394, 395, 417, 425, 426, 441, 442, 449, 457, 465, 473.

О стању и распоређају Народне Скупштине и закључцима одбора народних посланика, стр. 153, 177, 178, 207, 305, 361, 457.

О окружним скупштинама, страна 257.

О именовању чини варошица, села и места, страна 1, 3, 97.

О распуштању општих сборова и образовању нових општина, стр. 2, 3, 19, 25, 41, 42, 74, 97, 113, 122, 201, 465, 473, 474.

О одликовању, страна 1, 73, 249.

О одобрењу издатака Министру унутрашњих дела; страна 91, 207, 238, 426.

О пријему странаца у српско подданство, стр. 2, 41, 74, 91, 113, 314, 378, 377, 433, 449.

II ЗАКОНИ:

О јавној безбедности, страна 17—18.

О уређају округа и срезова, додатак уз бр. 17.

III ПРАВИЛА:

О Антропометријско-Полицијском Одељењу, страна 3—4.

Лонцима прописи за образовање мобилне стражаре, страна 113.

IV РАСПИСИ:

О подлежности лица за пљачкање и судбене поступе, које учине војници кад су на одсуству, страна 4.

О жандармеским звонима, страна 5.

О окотницама прикољене, страна 25—26.

О малолу зла на леснце у „Пастерон моду“ страна 65.

О коритовању сирове кише, страна 153.

О подношењу месечних извешаја по стразама полицијској, страна 161—162.

О дужностима полицијских чиновника, страна 185—186, 353—354.

О тровању рибе, страна 186.

О забрани увоза „Нестелесног млечног бремена“ за Србију страна 217.

О бесплатном лечењу подофицира и војника у болници, страна 257—258.

О бабичкој пракси, страна 289.

О исказу резултата лекарских прегледа колеџалних дела, страна 345.

О надлежности општинских власти за изношење и судбене дело по §§ 339 и 375 п. кол. законо, страна 409.

О састављању гласачко-бирачких спискова за избор општинских чиновника, стр. 465, 466, 467 468.

V КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА:

За месец јануар 1905. год. стр. 57—58.
„ „ фебруар „ „ „ 97—98.
„ „ март „ „ „ 145—146.
„ „ април „ „ „ 201—202.
„ „ мај „ „ „ 256—257.
„ „ јуни „ „ „ 273—274.
„ „ јули „ „ „ 321—322.
„ „ август „ „ „ 369—370.
„ „ септембар „ „ „ 395—396.
„ „ октобар „ „ „ 457—458.
„ „ новембар „ „ „ 474—475.

VI СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО:

Чланци и расправе

Историја кажњеног законика од д-ра Вож. В. Маџоновића, страна 5—7.

О неледници од Д. П. Бакића, страна 7, 8, 19, 26, 31 и 32.

Реформа претходне истраге, страна 8—9.

Крстање криминалитета у Београду за 1903 и 1904 год. од Жив. А. Лазића, страна 9, 10, 11, 20 и 21.

Полна немоћ са породиљом или женом у бабињама (са судско-медицинског гледишта), од д-ра М. Јовановића—Батута, страна 29, 37, 38, 47, 43, 44 и 45.

Историјски развитак полицијских власти у Србији (1793—1860) од Д. Ђ. Алимпића, стр. 29, 30, 45, 46, 47, 57, 58, 59, 60, 68, 69, 70, 76, 77, 78, 91, 92, 102, 103, 104, 115, 116, 125, 126, 127, 138, 139, 140, 148, 149, 155, 156, 165, 166, 167, 179, 180, 191, 192, 207, 208, 209, 221, 227 и 228.

Клептоманија или крађа из навике од д-ра Р. Бауера, страна 47—49.

Једна примедба на §§ 472. и 477. грађ. суд. поступка, од Жив. М. Ђорђића. стр. 60—62.

Криминална психологија, од М. Милосављевића, страна 75, 76, 100, 101, 102, 124, 125, 137, 138, 168, 169, 181, 182, 210, 211, 222, 223, 237, 238, 258, 259, 291, 292, 307, 308, 316, 317, 327, 328, 340, 341, 350, 357, 383, 384, 404, 405, 412, 413, 401, 402, 383, 469, 478, 479, 480 481.

О узнајдају, по д-ру Алберту Вајнгарту од Д. Ђ. Бакића, стр. 79—80.

Међународни криминални конгреси од Д. Ђ. Алимпића, страна 82, 81 93.

Млеко у женском дојкама као знак трудноће и скоријег порођаја од д-ра М. Јовановића—Батута, страна 98, 99, 100, 113, 114 115.

Да ли је самоубиство болест или злочин? Криминално-психолошка студија са пенанког Доб. В. Бакић, стр. 104, 105, 117, 128, 129, 140, 141, 149, 150.

О наканди за неправедно одлежани истражни притвор, стр. 105, 106, 107, 122, 123, 124.

Берлинска криминална полиција срезов д-р Драг. А., страна 127, 128.

О праву објављивања и правним одношајима на водама у Србији од Андрије Ђорђевића, стр. 140, 147, 148, 153, 154, 155, 162, 163, 164, 178, 179, 186, 187, 188, 203, 204, 217, 218, 225, 227, 233, 234.

Законске празнине од Д. О. К., страна 157.

Мешање у спор и закон од 17. јануара 1900. год. од Живојина М. Ђорића, стр. 164, 165, 188, 189, 190, 204, 205, 206, 207, 218, 219, 220.

Кривични закон од Дим. С. Калајџића, стр. 169, 170.

Претрес стана и личности од помоћника Доб. В. Бакић, стр. 170, 171.

Привилегија на равнишарење, од О. Благојевића, стр. 182, 183.

Полицијски Зборник, од Аке Миловановића, стр. 193, 194, 195.

Нешишавање сведока, прерађено по немачком од Доб. В. Бакића, стр. 196, 206, 211, 212.

Кривична судска изјашњења као нарочита установа, од М. А. Поповића, стр. 234, 235, 236, 237, 251, 252.

Полицијски Зборник, од њиховог уредника, стр. 211, 212, 243.

Истраги клиничарских пољешина, од Доб. В. Бакића. стр. 243, 244, 254, 255, 260, 261, 267, 268, 269.

Утврђивање идентитета помоћу одела, од Д. Ђ. Алимпића, стр. 238, 237, 240, 241, 252, 253, 259, 260.

Живо слике, од Д. Ђ. Алимпића, стр. 265, 266, 278, 279, 289, 292, 293, 294, 299, 300, 308, 309, 310, 317, 318, 328, 329, 330, 331, 341, 342, 347, 348, 357, 358, 374, 375, 381, 382, 387, 388, 402, 403, 404.

Криминалистика, од прос. д-р Б. Алапонтала (Хајделберг) — Ј. К. М., стр. 266 и 267.

Дуел као правни и као етички појам од М. А. Поповића. стр. 274, 275, 276, 289, 290, 298, 305, 306.

Судови и њихово уређење за време устанка од 1804—1813 год., од Младена Вукићевића, стр. 276, 277, 278, 290, 291, 298, 299, 300, 307, 315, 316, 324, 325, 326, 339, 340, 346, 347, 362, 363, 372, 373, 378, 379, 380, 381.

О пострижима затворени, од Милорада Н. Ст., страна 289, 281, 282.

Криминалеидн. Прилози за истраживање узрока злочинства од проф. д-ра Чезара Ломброза — превео Доб. В. Бакић, страна 300, 301, 302.

Је ли особа „жива изгорели“ или је већ мртва била, кад је у ватру доспела, од д-ра М. Јовановића — Батута. страна 314, 315, 323, 323, 324, 338, 339, 345, 346, 355, 356, 361, 362, 370, 371, 385, 386, 387, 390, 397, 398.

На судишту, од М. С. Ђурковића, стр. 326, 327.

Привилеје у казненим радњама, по немачком од Доб. В. Бакића, стр. 332, 333.

Седми међународни конгрес за кашење вода држан у Паризу од 22—26. августа о. г., Јов. Б. М., страна 348, 349, 358, 359, 364, 365, 468, 469.

Једна погрешна надлежност, од Живојина М. Поршића, страна 370, 371, 377, 378, 398, 399, 409, 410, 411, 417, 418, 426, 427, 433, 434, 442.

Полицијски чиновници и пројект закона о чиновницима грађанског реда, од Милутина А. Поповића, страна 399, 400, 401, 402, 411, 412, 418, 419, 427, 428.

И опет кривични закони, од Димитрија С. Калајџића, пчеларица одржане у јесени, страна 405. и 406.

Погрешна сталинација другог одељка чл. 152. закона о уређењу округа и срезова, од М. Ђ., страна 106. и 107.

Седми међународни конгрес за кашење вода, од д-р Вож. В. Марковића, страна 419, 420, 421, 428, 429, 430, 434, 435, 436, 443, 444, 459, 460, 476.

Професионално образовање кривичних чиновника и адвоката, страна 444, 445, 449, 450.

О патронажу ослобођеника, од Живорада Н. Ст., страна 450, 451, 452, 460, 461, 476, 479.

Борба против интернационалног криминалитета, од А. Ђ. Алимпића, страна 452, 453, 463, 464, 470, 471, 481, 482.

Криминална тактика, страна 453, 454, 455.

О судском уравнавању истражног притвора, од М. С. Ђурчића, страна 475—476.

VII ПОУКЕ И УПУТИ:

Одбор политичке опозиције надлежан је за избор школског одбора, страна 21 и 22.

Осуђеном чиновнику на питор дужи од године дана реховбилитују се чиновничка права услед помиловања, стр. 22.

Интабулисано непокретно имање женино не одређују жупредседник не може бити узето у вонис за накнаду интабулисане суме без суде судске, страна 32.

Једна случај неуредно вређено § 326. крив. законика и чл. 4., 9. и 12. закона о уређењу санитетске струке, страна 32 и 33.

Чиновник, коме је решењем надлежног министра сталожено место за укидањем за основу § 16. зак. о чиновницима грађанског реда, има право на плату за све време, од дана кад му је место сталожено за укидање, ако Државни Савет поништи решење министрово, страна 33.

Рок из члана 13. закона о државној трошарини не тече за жалбе пријављене против решења суда општине београдске о накнати народне трошарине, страна 33.

Среска пријет не може бити предмет обезбеђења кад потраживање неоперативно није још у буџет, страна 49.

Један случај погрешне примене § 489. грађанског поступка, страна 49—50.

При одређењу година службе за пензију рачунају се и контрактуалне године службе, стр. 50.

За одлуке, којима општина спроводи грађанима дође на умањено општинску рекламу, не треба и молбене Државног Савета, страна 50.

Ова власт, на коју је жалба упућена, дужна је да доноси и одлуке, ако је жалба снабдевена пропасном таксом, страна 50.

За Главну Контролу, као и за појединца приватна лица, важи рок од 30 дана, из чл. 51. закона о судском реду у Државном Савету, за њихову жалбе Државном Савету против укида, страна 68—69.

На застарелост корена Пореска У-рока дужна је да води во значајној дужности, страна 61.

У једном решењу врло се шчести законски пропис, на основу кога је предмет расправљен, стр. 81.

Случај из чл. 158. закона о општинама, стр. 81.

Порески одбор није надлежан да води уредност трговачких књига, страна 81.

О надлежности за вођење кривичарских књига по закону о државној трошарини, стр. 81—82.

Један случај неуредне примене § 704. грађ. закона, страна 82.

Један случај неуредне примене § 8 закона о експропријацији, страна 82.

Пристојеном судском надлежни су за расматрање скаргу одлука из III. части кривичног закона, изузев оних које су по самом закону одмах извршне, страна 82. и 83.

Један случај неуредне примене § 434. грађан. суд. поступка о саставу изборног суда, страна 107.

Један одлуци неуредне примене § 466. грађан. судског поступка, страна 107. и 108.

Чиновник изабран и постављен за судију, ако није добио у року, има право на накнаду путних и селидбених трошкова, страна 108.

Случај из § 484. грађанског судског поступка, страна 108.

Случај из чл. 107. закона о жоновној дуплни и чл. 21. закона о установљењу воних државних моновола, страна 108.

Право на благодејање из § 471. грађ. суд. поступка се цени на време процесије дуплнадову у моменту закључења обнице, страна 108. и 109.

Питно о застарелости дола из § 375. а. кривичног закона, страна 118.

Један случај из чл. 16. закона о народним школама, страна 118.

Једна неуредна примена § 507. грађан. судског поступка, страна 118.

За расправу питања о компензацији (§ 903. грађанског закона) није надлежна полицијска власт, страна 129. и 130.

Један случај неуредне примене § 466. грађан. судског поступка, страна 130.

Војници, кад се на њих службе под барјаком опаснособи, не подлежи плаћању во лица. (Последња одлука ун. 2. закона о устројству војске), страна 130—131.

Један случај из члана 85. закона о општинама, страна 141.

Један случај умесне примене § 466. грађанског судског поступка, страна 141.

Чести је чиновничка несвесна власт, у смислу § 471. тач. 7. грађанског судског поступка, ако нпе пропасан во одбитку дневнице дела распоређене порези на систематску плату и личност, и дневнице дела процента за удовичин вожд, стр. 141.

Један случај неуредне кривене § 356. в. кривичног закона, страна 141. и 142.

Сачувавање одлика службе, у смислу § 72. зак. о чиновницима грађанског реда, нпе места само кад наступе случајеви пенсионисања, во §§ 69. и 70. истог закона, страна 151.

Чиновник, премештен по потреби службе, има краја, како на накнаду дневнице и пошумнине, тако и на накнаду за преое стварн, страна 151.

По среском буџету, који одобри среска скупштина, не могу се вршити накнаде, док тај буџет не одобри Министар Финансија, по чл. 6. и 26. закона о одређењу, среским и општинским буџетима, страна 151—152.

Један случај неуредне кривене чл. 58. закона о народним школама од 26. јуна 1898. год., страна 157—158.

Предмет изборног суда, у којој није тачно описано непокретно имање, по положају и границама, не може бити предмет парнице кошицијске власти, у смислу § 493. грађанског судског поступка, стр. 171. и 172.

Полицијска власт, кре расправе какког спора о закупу непокретног имања, дужна је предходно да на лицу места учини увиђај, страна 172.

Један случај неуредне кривене чл. 22. закона о дневницим, подносцима и селидбени државних чиновника и служитеља, страна 172—173.

На основу § 326. кривичног закона може полицијска власт забранити надимање под закуп недрагих станова, страна 173.

Жалбе за Државни Савет, противу министарских решења, подноше се новосредно Државном Савету (чл 49. закона о пословном реду у Државном Савету), страна 173.

По туђи за дело штетне природе, полицијска власт дужна је започету истрагу окончати као истрагу предмет, и не само административна, страна 173.

За расматрање жалбе противу решења донесених на основу чл. 37. закона о водама, Државни Савет није надлежан, страна 173—174.

За расходовање крешаних општинских прихода није надлежан Државни Савет, страна 196.

За расматрање жалбе противу решења, донесених на основу § 22. уредбе о механама, Државни Савет није надлежан, страна 196.

Могу управљивати радну дисциплиру и учествовати при јавним лицитацијама и давати понуде да чињење дизања и они дисциплински кајстори београдски, који немају одређен рок, стр. 196—197.

Један случај из чл. 14. закона о дневници, подносци или селидбени државних чиновника и служитеља страна 197.

За ново утрошену воду, услед оштарење инсталације водовода у згради, одговара је сопственик, страна 197.

Полицијска власт надлежна је да узме и у окону питања о државним непокретне имања, с обзиром на прописе §§ 201. и 202. грађанског закона, кад се приликом напрења појави спорно питање о својини, страна 197.

Један случај о надлежности Државног Савета за расматрање зборних одлука о отуђењу непокретног имања, и за окону питања о правилности састава пасивног одбора, који је на збору заседао, страна 197. и 198.

Један случај из § 9. закона о механа, стр. 198.

Решење надзорне власти, којим је претходно истрага над окативним чиновника, не подлежи расматрању Државног Савета, страна 198.

Један случај неуредне примене чл. 152. закона о општинама, страна 212—213.

Пенсионеру, који живи на страни може се по § 28. закона о чиновницима грађанског реда, одбијати на дотичној каси на којој пенсију прима 10% од његове пенсије, ако утврди, да стално живи на страни, страна 213.

Предмети који се израђују у радној заводи београдској не подлеже плаћању општинске трошарине, страна 213.

Надзорне власти у решењу, којим задржавају од извршења одлуку општинског одбора, треба упут да наведу и закон коме је та одлука протинна, страна 213 и 214.

Расавен Министра Финансија, о радњу и изклати порезе, не могу бити предмет жалбе Државном Савету, страна 214.

Један случај из чл. 74. закона о устројству војске, страна 214.

Један случај из § 465. грађанско-судског поступка, страна 214.

Чиновнику, који је на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отказтен из државне службе с тим, да му се, на њио издржавања, даје до 30% његове плате, дошаје, ако стањалу у пенсију, кнају се и те године рачунате за пенсију, страна 223.

Један случај из члана 13. закона о таксама, страна 228—229.

За расправу питања о атару појединих општина, села и заселака, који надлежан збор, већ на врхов месту полицијска власт, а за тим суд, страна 229.

Један случај неуредне примене чл. 152. закона о општинама, страна 244.

Протиу одлуке општинског одбора, који се чланови општинског равнању од дужности, жалбе се најављује неопредељеној надзорној власти, страна 244—245.

Просте § 471. тач. 7. грађанског судског поступка односи се и на плате општинских чланова, стр. 245.

Протиу захтева надзорне власти, да одбор општински разрези од дужности потребне квотице, нема места жалби, страна 248.

Протиу одлуке општинског суда и одбора, донесене на основу четврте алинеје чл. 30. закона о водама нма места жалби среској власти, а протиу решења оне потпадају и Министру унутрашњих дела, страна 245.

Право на поновницу плате звањобави чиновник Указом, а не законом, кад је изнесен у закону предвиђена већа плата за једки дати волозаку, стр. 255.

Један случај неуредне примене § 466. грађанског судског поступка, страна 261. и 262.

Један случај неуредне примене § 375. о. грађанског закона, страна 269. и 270.

Оставља, коју чиновник одмах по примању службе па не буде уважена, не може доцније послужити као основ, да се доцнијим чиновник по жалби отпусти, и ако није нарком одмах, да од не одузме, страна 270.

Рок за изјаву жалбе, коју општински судови подносе протиу решења министарских, има се рачунати од дана, кад је општински суд решење прочито, без обзира на то, кад је исто предато општинском заступнику, страна 311.

Један случај о надлежности изборног суда за добу надзорнике имања, страна 311.

Један случај неуредне примене § 69 закона о чиновницима грађанског реда, страна 309.

Један случај неуредне примене тачке 4. § 466. грађанског судског поступка, страна 233—234.

Поступку у напрелеку поједињене решења судског дућна је полицијска власт поправити накнадним решењем, страна 334.

Изборни суд, по § 435. грађанског судског поступка, може бити састављен од тројице или пет судија, а не и више, страна 344.

Полицијска власт није надлежна, да у смислу § 493. грађанског судског поступка, проглуси одузимку имања, за које је кривичном судском пресудом, утврђено, да је тавиља, која служи за добро о кућовини и продаји, несродна и ако таква повезаност, ако уз расправу кривичног питања није расправљено и грађанско питање о уступљеној и наплаћеној, страна 351.

Одлуке о отуђењу општинског имовинског могу се доносити само на општинском збору, а не и на и о-ским састанцима, страна 365—366.

За оцену питања о доказаној вредности земљишта, у смислу § 189. грађанског судског поступка, није надлежан полицијска власт, већ суд, страна 368.

Полицијска власт није надлежна за састав изборног суда, кад је у питању добра маленог имања, на у решењу изборног судије, који се одобрава двода, није означено имање, које има да се дода, страна 375.

Полицијска власт није надлежна да цени, правилном расподе питања о упућењу на парницу, у смислу § 466. грађанског судског поступка, да ли је уступљене извесне покретности пуноважно, у смислу § 402. грађанског судског поступка и §§ 29. и 302. о. грађанског законика, страна 375—377.

Један случај спорног питања о самостојству у непокретном имању, расправљен од стране полицијске власти, с обзиром на § 292. грађанског закона, страна 388—389.

Одлуке општинских зборова о задужењу имања се врстодно слати Министру Финансија на оцену и надзорни поступак, у смислу прописа чл. 14. закона о окрузима, среским и општинским буџетима, страна 389.

Државни Савет није надлежан, према чл. 33. закона о општинама, да решења о утврђеној суми, добављених продајом непокретног имања чије је отуђење Државни Савет раније одобрио, страна 389.

За оцену умесности почетних надлетања није надлежан Министар вој. Гласна Контрола, страна 406.

Дрва из шумарничког прореза при увозу не подлеже плаћању царине, страна 436.

Један случај на чл. 80. закона о уређењу дирекције Среских државних имовинама, страна 445.

Поревница пореских одељења нису права на стварању а ако не радо у пореском одељењу (чл. 20 закона о Пореској Управи, Пореским Одборима и пореницима,) страна 445—446.

Прикупштом харачком посредницу, решења паракских власти, не може се одузети право против паричких окопавања, страна 446.

Један случај из закона о уредби о напајању земље, у корист општинске касе, стр. 471.

За одлуке одбора општинских, којима се повређа интерес дужника општинских, није потребно и одобрење Државног Савета, страна 471.

Рок за изјаву жалбе за општако рачуна се од дана, кад је достатно решење прочито општинском суду, страна 471.

Једна одлука Касационог Суда, страна 482.

Чл. 38. и. Уредбе о касационим, страна 483.

Изврше одлуке Министарске у питањима, где је неком прилагаће или правном лицу, прилагато или оспорено неко право, не могу бити хронологично и питање од доцнијег Министра, већ само у путу жалбе, од надлежне теме пак лица. Државног Савету, који је, по чл. 144. Устава и чл. 5. закона о уређењу Државног Савета, надлежан за расматрање и оцену Министарских решења, стр. 485, 484.

Једна случај из чл. 152. закона о општинама, где је решења надзорне власти задржана од извршења одлуке одбора општинског, као штетна по интерес општине, страна 484.

Министар унутрашњих дела надлежан је, према броја чл. 27. Устава и чл. 7. и 10. пословног Државног уређења, за оцену умесности или исправности одлука изборног, по основу § 325. кривичног закона, од стране полицијске власти, страна 484.

Ако изврше судске процуде, забрањено старој или које служе за плату по § 685. грађанског закона или су водовског кварт, или се по одредби пакшно пора трошити, могу се, према поједине власти, прокламати и јавно продати, на пакто поверенска, дужника, или старешина, или само по одлуци суда, које повераоца, дужника, или старешина, треба да се са троженим обрати, страна 484.

VIII ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО:

Париски детективи од оранијуског Д. Ђ. Алимпић, страна 11, 12 и 13.

Тунач из доминација Шерлока Холмса — А. Конан Дојл са енглеског Мих. А. Рашковић, стр. 33, 34, 35, 36, 7. и 52.

Мафија од Паола Ломброза преко М. Д.-страна 52 и 53.

Казнљена лакомост од Ђ. Карађоајоанића, страна 61, 62, 70 и 71.

Чудноват аманет из доживљаја Шерлока Холмса А. Конан Дојл са енглеског Мих. А. Рашковић, страна 83, 84, 85, 93, 94, 109 и 110.

Зет од М. Нађанића, страна 131—133.

Сновна злочинаца од М. Н., страна 214—215.

Злочинци као проваљачи од М. Н., страна 229—230.

Тајанственно злочинство — прича Е. Дојла — са француског М. Н., страна 270—271.

Отац Ришардо криминална живописна историја са енглеског Д. Ђ. Басић, страна, 285—287.

Интернационални злочинци (од др Лидоноу-а) др Драг. А., страна 303, 330, 407, 413, 414, 421, 422, 435, 437 и 438.

После галеотинирања, страна 414—415.

Коцкари и касарони од А. Ђ. Алимпић, страна 430, 438, 437, 446, 447 и 448.

Ракта крајцчар — из збирке „Из моје грађе" од Бор. Стаменковића, страна 485.

IX ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА:

О општинским наплатним продајама, стр. 174.

О надзору верских управа, страна 174

О пијаци такси, страна 174, 240 и 455.

О општинској буџетима, страна 186.

О чувању зорева и крчарчишњу прошлости прореза, страна 198.

О пастерењети пстуших кресуља домећих по закону о шумама, страна 198 и 199.

О одузећу, страна 245, 246 и 256.

О плаћати општинских дугова, страна 240.

О казнама које изрицу школски одбори, стр. 246.

О општинској верској, страна 246.

О избору општинских чланова, страна 262, 263, 303, 431, 455 и 456.

О продаји тајсених марака, страна 2 3.

О општинским, среским и кривичким дужнома, страна 303.

О надлежности општинских судова, за судење сворама о продаји и куповини земље, страна 303.

О крчењу шиба, страна 305.

О водичким надзору, страна 340—350.

О поправљу наринара код општинских власти, страна 350.

О среским дућанима, страна 350—351.

О одређивању заступника општине, страна 380.

О забрањама, страна 431.

О жалостима, страна 431.

О жигосаћу, страна 435.

О заштити винограда од граничких биљака и другог инсекат зрећа, страна 455.

О новчу стављеницима и домаћи стоке, стр. 455

О казнама кривичких трошкова, стр. 455 и 456

X ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА:

Алекса Костић, варошиц, страна 36—38.

Алекса Марковић „Шпијун" из Брагуљских шанчи Иван Чајковић из Пирота, страна 135, 136 и 237.

Ана Јацић—Јокић—Мишина Вољевићанка, повраћа из 2 жака, страна 304.

Антоније Бабушковић, из Зајечара, стр. 23 и 320.

Арса—Јоцко—Цветко Илић, из Скопља, страна 415—416.

Арса Филимонић звани „Дора" хвоар из Лесковиц, страна 301—302.

Белизар П. Ђорђевић, бив. практикант, страна 54—56.

Владимир Зарковић, звани „Ирин Владимић" из В. Орања, страна 4-7 и 432.

Владимир Костић—Николић звани „Гуша", из Београда, страна 1-4.

Владимир Недовић, клас из Дубравице, стр. 72

Видосав Живковић, хајдук, страна 29, 30 и 344.

Вуле—Вучко—Тодоровић, Вељаци (без стаке) страна 410.

Димитрије—Димитрашко—Стојковић, хајдук, страна 221 и 408.

Драги жена Димитрија Стојковића, хајдучица, страна 408.

Драгомир Гајић—Тодоровић звани „Тошића", кокшар из Крагујевца, страна 301.

Драгутин Ђорђевић, пштиник из Бурмазда, страна 352.

Драгутин Нововић звани „Поџо", кокшар, страна 456.

Душан Пајић, из Кића у Срему, стр. 143—144.

Ђорђе Живковић, надзирар из Бумарје, стр. 64.

Ђорђе Којић, сиц. општински радник родом из Вевчана, страна 120.

Жак Ритер, пштиник из Мајмуровца—Сигета у Мађарској, страна 396.

Живко Стевановић, бив. заразкувар, страна 215—216.
Живко Томић, из Добрињска у Срему, стр. 256.
Живојин Младић, из Шапца, страна 144.
Живота Младић, из Пикорице, страна 95—96.
Зорка Јовановић, пијаница из Београда, стр. 87.
Ивица Соломон, из Даниловца среза кучког, страна 384.
Катa—Марије—Стојка—Бедемка Јовановић кинеза, картара, стр. 87 и 288.
Коста Бужановић, алас из Винњаке, стр. 72.
Константин Исаиовић, из Ириг Вара, страна 440.
Јанко Авракинић, из Пожаревца, стр. 95—96.
Јосиф—Јован—Поповић, звани „Чачи Јосе“, проведена неприлична, страна 471.
Лешоје Стаменковић, из Скубље, страна 440.
Лука Јовановић, из Шапца, страна 114.
Љубомир Јовановић, звани „Никанор“ и „Макарон“, кошкар, страна 487, 488.
Љубомир Радовановић—Усковић „Ускок“, конџр, страна 375.
Марин Стојс, мајдук, страна 408.
Марин Остојић, варалица из Дубова у Хрватској, страна 134—135.
Марко Ђорђевић звани „Чапун Марко“, конџр из Шапца, страна 158—160.
Мика—Мића—Перић звани „Дубачке“ из Пожаревца, страна 95—96.
Миладин—Јале—Јанковић, из Пожаревца, стр. 95—96.
Милан Аничић, из Брег Палашке, стр. 119—122.
Милан Јаковљевић, конџар и варалица из Вел. Дреново, страна 384.
Младенко Стошић, конџар из Вежнице, страна 286, 287 и 340.
Младе Срећковић, из Мијоковића, страна 368.
Милош Дугушевић—Милан Николић, конџиј из Грокце или Аустро-Угарске, страна 382.
Младен Бабић, из Аустро-Угарске, страна 208.
Младен Карајић, конџар из Доње Тузле у Босни, страна 359—360.
Михаило Милојковић—Ђорђе Лазаревић, одбегли огуљеник, страна 448.
Михаило Радовићевић звани „Ускок“, конџар, страна 464 и 486.
Никола Марковић—Греговаровић, конџар из Алексинца, страна 272.
Никола Поповић, надничар из Аустро-Угарске, страна 424.
Никола Ретор, питаница из Мариборна—Сигета у Мађарској, страна 368.
Ирина Смај—Коста Стевановић, из Призрена, страна 287—288.
Радојко Ђ. Срећковић, тежак из Вел. Бремара, страна 64.
Радомир Стевановић, из Навалине, стр. 39—40.
Роза—Клара—Ретор, питаница из Мариборна—Сигета у Мађарској, страна 330.
Светозар Чолић, из Трбушна, стр. 423—424.
Стеван Добрак, из Бутарске, страна 23.
Стојка Младовановић—Радојку—Владимир—Мариславовић, варалица, страна 295—296.
Тапшије Милосављевић, надничар из Ћуприје, страна 64.
Терезија—Елизија—Мајер—Ретор, питаница из Мариборна—Сигета у Мађарској, страна 330.
Филип Јојић, из Врбашнице, страна 440.
Чедомир Марић—Јеврем К. Миладиновић, конџар из В. Пчелице, страна 440.

XI ПОТЕРЕ:

Адам Исајловић, звани „Чапар“ конџар, страна 432 и 439.
Алекса Дамјановић, из Четрежа, страна 126.
Алекса Ристић, бив. слуга, стр. 119.
Андреја Н. Митровић, радник, страна 439.
Андреја Николић, из Плочника, страна 224.
Анта Дикић, из Бргуда, страна 152.
Арнолд Ернест-Грос, из Зага у Мађарској, страна 14.
Богољуб Н. бив. момак код Мике Јокића, кошкар, страна 71.
Божка А. Стаменковић, из Мачкатице, стр. 487.
Божидар Сотировић, страна 50.
Божин Јовановић, конџар из Вел. Дренове, страна 344.
Бања Стојановић, питаник из Бугарске, стр. 224.
Варадинка Гимтро Ђорђевић, из Смедерева, страна 200.
Васа Аутетић, из Мирашеве, страна 264.
Видосава Елисић, из Вердина (са сел.) стр. 136.
Вукомир Ј. Митровић, из Медење, страна 56.
Владимир Дурковић, из Шајкаша, стр. 50 и 143.
Владимир Јаковљевић, из Смедерева, стр. 487.
Владимир Стојановић, из Сомбе, страна 448.
Владко Лазаревић, питаник, страна 367.
Владко Милетић „Уништавић“, жортар, стр. 120.
Владко Радивојевић, бивши слуга из Београда, страна 14.
Војислав Малојевић, војник IX. пешад. пука, страна 144.
Војислав Митић, из Дукљаја, страна 71.
Вукоја Стаић, конџ из Ужица, страна 288.
Вукоја Живановић, радник кафеџијски (са сел.), страна 344.
Вуко Вучковић, калеа обућарски, страна 351.
Вуић—Радовић—Велић—Бућић, из Мачкове, страна 71.
Гаврa Делетић, пилар из Земуна, страна 439.
Гиздин Малосављевић, из Липовице, стр. 487.
Гиздин Манић, осуђивани хајдук (са сликом), страна 312.
Гинга Стапићављевић, из Босне, страна 139.
Гинка Вељковић, из Локатичака, страна 320.
Гинка Николић, звани „Кратуљчанин“ конџар (са сл.), страна 264.
Гинтар Ђорђевић, из Смедерева, страна 200.
Груја Јов, модер из Београда, страна 255.
Дакића Гагић, тежак из Мађара, страна 359.
Данило Мелентијевић из Аранђеловца, стр. 14.
Данило Н., кралџанин, страна 392.
Дана—Константин—Апостол Димитријевић, занатлија из Пожаревца, страна 224.
Димитрије Дојчиновић, из В. Пола, страна 215.
Димитрије Новаковић, из Мијоковића, стр. 14.
Димитрије Стојадиновић, из Врапаца (са сликом), страна 224. и 408.
Димтар Ђорђевић, из Смедерева, страна 63.
Добривоје А. Лазић, страна 312.
Добривоје Мендић, ранџеник, страна 215.
Драга Р. Гавриловић, питаница, страна 152.
Драга Николићева, скитачка питаница, страна 255. и 359.
Драги Градинтавић, конџар, страна 14.
Драгоје Кандић—Крњајошић, из Мионице, страна 71.
Драгољуб Милојевић, звани „Загорчанче“ конџар (са сл.), страна 263.
Драгољуб Цекаревић, бивши адвокат из Београда (са сл.), страна 408.
Драгомир Стевановић—Чумић, конџар из Прегурења (са сл.), страна 224.
Драгутин Вељковић—„Гипсиџа“, конџар из Београда (са сл.), страна 255. и 296.
Драгутин Јанић, из Иванковића, страна 63.
Драгутин Јовановић, кратконрени калемског арестеченог суда, страна 351.
Драгутин Лекић, из Бошедева, страна 160.
Драгутин Петковић, кожар, страна 312.
Драгутин Пауо—Поповић звани „Поноч“, конџар (са сл.), страна 120.
Дра гутин—Драгољуб—Стаменковић, из Врања, страна 152.
Драгутин—Драгомир—Стаиковић из Сибнице, страна 319.
Драгутин Стевановић, питаник из Сомбе, стр. 248.
Драгутин Ћирак, притворени срез посавски, страна 351.
Драгутин Ћирак, из Османовића, страна 407.
Душан Вертановић, из Коцељева, страна 160.
Душан—Пенкић—Врањевић, конџар из Крушевца, (са сл.), страна 432.
Душан Јовановић, калеа берберски (са сликом), страна 120 и 143.
Душан Јовановић, јекарски момак из Београда, страна 439.
Душан Марковић, питаник, страна 176.
Душан Т. Стиерић, лесторп из Лесковца страна 407.
Душан Тарајић, из Косинчића, страна 71.
Ђорђе Белић, из Техничара, страна 14.
Ђорђе Пиловић, пароденик војне музике, стр. 392.
Ђорђе Марковићић, питаник, заточеи из Брег Воде, страна 199.
Ђорђе Петаковић, из Ужица, страна 24.
Ђуро Алексић каишарски радовик из Хрватске, страна 264.
Ђурица Петровић—Комленић, из Црне Горе, страна 215.
Еколегије Горов, бив. чиновник из Сомбе, стр. 288.
Едуард Ј. Сиит, бив. иолектор такси у Сан—Франциску (са сл.) страна 176.
Ернест Мозер, јекарџ, родом из Босанска у Немачкој (са сл.) страна 248.
Живко—Ђорђе—Костадиновић, из Вежнице, страна 40.
Живко Јаковић, из Београда, страна 487.
Живко Марковићић, из Ваљева, страна 344.
Живко Мишутиновић, из Мајдановка, страна 14.
Живка Пауновић, из Пољаца, страна 200.
Живојин Ђорђевић, пољар, из Пиња, стр. 143.
Живојин Ђорђевић, служитељ Пајонне Банке, (са сл.) страна 24. и 64.
Живојин Јанковић, из Обреновић, страна 71.
Живојин Лекић, монополски радник (са сл.) страна 303.
Живојин Мојсиловић „Жеја“, из Причиновића, страна 40.
Живојин Радојевић, из Дрмана, страна 40.
Живота Стојановић, потхрањени калеа из Вотрошца, страна 231.
Жил—Фердинанд—Мариде Дуконже из Брисла, (са сл.) страна 407. и 408.
Здравко Марковић, из Богатића, страна 143.
Ивана Радовановић, скитачки питаник, стр. 64.
Илија Бен, калеа берберски из Свиларца страна 152.
Итиац Стадић, обућарски калеа из Београда, страна 143.
Ивица Васиљевић, из Мелнице, страна 87.
Ивица Гавриловић, питаник, страна 367.
Ивица Милошевић, конџер из Лелића, страна 432.
Ивица Ст. Марић, тежак из Шарбановца стр. 383.
Игидор Новаков, надничар из Хаме Аустро—Угарски, страна 160.
Игитина Јаковићевић, огуљеница из Митровице, страна 312.
Јаков Јеленчајски, из Крајове (Румунија), стр. 231.
Јаков Орловић, из Хрватске, страна 63.
Јаков Штрбојгрегер, из Пајчена, страна 24.
Јаков Марковић, питаник из Богдановице, стр. 224.
Јевреј Мелентијевић, из Ћуприје, страна 255.
Јевреј Пинхасић, из Трбосинца, страна 152.
Јелић Лозић, трговачки радник, стр. 384—384.
Јеленка Н., служавка, страна 464.
Јеленко Грујић, из Бунића, страна 432.
Јелка Анчев, манирски радник, стр. 281. и 303.
Јелка Вакић, бив. ч. полиц. страна 472.
Јелка—Лудмк—Вагнер, из Колокара, стр. 296.
Јелка Гајић, притворени, страна 376.
Јелка Ђорђевић, хасбарска момак из Пожаревца, страна 288.
Јелка Јовановић, питаник из Богдановице, страна 224.
Јелка Бошњак, из Сибсиња, страна 112.
Јелка Мартинић, продавац колата из Београда, страна 63.
Јелка Стојадиновић, обућарска калеа из Београда, страна 464.

Јован Стојкинровић, из Лиша (са сл.), стр. 408.
Јован Томић, сватачки капетан, страна 63.
Јосиф Белић, из Вукошића, страна 329.
Катя—Марија—Стојка—Вујкова жена Младена Јовановића, кићанка цвећара из Београда (са сл.), страна 288. и 295.
Карло Фолнер, трговачки помоћник из Трста Аустрије (са сл.), страна 224.
Коста Поповић, кошкар из Сапкања (са сл.), страна 344.
Коста Стаматковић, обућарски калфа из Куле, страна 119.
Крста Грујовић, из Брчалова, страна 71.
Крста Стојадиновић, из Буковца, страна 351.
Лазар Гавиновић, абаџија из Трбушана, стр. 408.
Лазар Ђорђевић, кићанки, страна 95.
Лазар Недић, келнер из Обреновца, стр. 351.
Лазар В. Радојковић, из Мирова (са сл.), страна 215. 224 и 248.
Лука Младеновић, из Доње Црнишнице, стр. 183.
Лука Павловић, из Малог Лашта, страна 95.
Љубомир Алексић, из Божурне, страна 14.
Љубомир Антонијевић, из Прокупља, стр. 344.
Љубомир Варговић, из Јасике, страна 56.
Љубомир Максимовић, из Ракинца, стр. 24 и 40.
Љубомир Милосављевић, из Горње Бадање, страна 160.
Макс Хуг Рехтер, бивши трговац (са сликом), страна 464.
Манојло Михајловић, из Вајсоја, страна 152.
Манојло—Манасије—Костић, пекарски момак из Ваљева, страна 424.
Матеја Богојевић, из Аустро-Угарске, стр. 248.
Марија Стоје, из Дунавовца (са сликом), страна 343 и 408.
Марија М. Вујкчић, цвећара, страна 392.
Марјан Николић, из Ст. Божурне, стр. 335 и 336.
Маршнко Митровић, страна 95.
Марко Арсенијевић — Певаван из Медоће, страна 14.
Марко Нешић, ћумак, из Г. Милановца, страна 320.
Марко Новковић, из Бедино Барова (са сл.), страна 231.
Мика Перић, кићанки из Мудракошца, стр. 87.
Милан Аћаревић, Аустро-Угарски војски бегунац, страна 264.
Милан Живковић, звани „Маркочанин“, кошкар, (са сликом), страна 432.
Милан Јаковлевић, осуђеник родом из Крнуле, страна 176.
Милан Јовановић — „Цамбас“, кићанки кошкар, страна 14.
Милан Јовановић, страна 95.
Милан Максимовић, из Горње, страна 190.
Милан Миленковић, из Малог Вртова, стр. 143.
Милан Николић, звани „Бронзовац“, кошкар из Ваљева (са сл.), страна 256.
Мита Вујкчић, из Липовца, страна 487.
Милан Паповић, бивши кувар оџачке кленовничке, страна 408.
Милан Петровић, цигански из Сенца, страна 264.
Милан Ј. Предић, калфа браварски из Петровца, страна 359.
Милан Стевановић, кићанки, страна 56.
Милан Р. Стојаковић, из Старог Аџибегова, страна 152.
Милан Радовић „Шиша“, кошкар из Ужице (са сликом), страна 344.
Миленко Стакић, кошкар из Вевчана (са сл.), страна 344.
Миленко Стакић, осуђеник, родом из Вевчана, страна 272.
Миливој Младовић, публициста, страна 14.
Милија Живановић, из Малог Боснића, стр. 71.
Милија Милић, из Доње Конџуше, страна 183.
Милоје Стојковић, радник из Београда, стр. 268.
Милојко А. Илковић, из Радова, страна 464.
Милорад косинов Стојана Јовичића, из Цветковца, страна 71.
Милорад Крејковић, тежак из Бело Реке, страна 339.
Милорад Ристић, бивши полицијски практикант из Јабланице, страна 296.
Миленко Милосављевић, звани „Чиџа“ из Жагрова, страна 359.
Милутин Болић, из Буковчића, страна 439.
Милутин Николић, кићанки из Пложника, страна 224.
Милутин Поповић, кошкар из Београда, стр. 456.
Милутин Ристић, звани „Лучић“, кошкар из Шума (са сл.), страна 14. и 120.
Милутин Пузић, звани „Скакутић“, кошкар из Натаљинца, страна 392.
Мила жена Николе Павловића, из Јагодине, страна 384.
Мирослав син Андреје Урошевића, из Крнозарине, страна 439.
Марко Рашковић, звани „Аласал“, кошкар из Аљине (са сл.), страна 87, 432. и 439.
Мита Петровић, кићанки из Сенца, страна 264.
Михаило Димитријевић, машиниста из Лесковца, страна 176. и 320.
Михаило Јовановић, из Брежана, страна 119.
Михаило Милојевић, зрцјаз из Београда, страна 24.
Михаило Миличевић, из Ердече, страна 464.
Михаило Миличевић, из Врбошца, страна 408.
Михајло Милутиновић—Цицић, из Ћилка, страна 44с.
Михаило Пошграц, из Сегедина, страна 367.
Михаило Радивковић, из Г. Крчмара, стр. 71.
Михаило Усковковић—Радовојковић, кошкар (са сликом), страна 263. и 264.
Михаило Шљивић, кићанки из Београда, страна 40.
Михајло Шошда, трговачки кићанки (са сл.), страна 112. и 120.
Младен Лазаревић, цигански, страна 367.
Младен Михајловић, из Дуге Луке, страна 255.
Мор Виц, из Будим-Пеште (са сл.), страна 14.
Мустафа Абдовић, из Буковца, страна 184.
Мустафа Мешковић, из Буковца, страна 184.
Најдан Малованковић, из Медоће, страна 14.
Настас Н. Дунђерски радник из Дуге Пола, страна 176.
Никола Денчарски, из Средишне, страна 112.
Никола Исаиловић, из Суводања, страна 71.
Никола Јекић, бивши кувар из Ваљева, стр. 376.
Никола Јелачић, бивши слуга из Београда, страна 143.
Никола Лалић, из Рашова, страна 119.
Никола Ф. Николић—Мартић, столарски радник из Мрчајевца, страна 296.
Никола Н. дунђерски радник из Дуге Пола, страна 176.
Никола Пантелић, кошкар, из Београда, стр. 87.
Никола Тудић, из Пашића, страна 112.
Ноџак Кузмановић, из Вевчана, страна 143.
Обрад Јовановић, из Буровина, страна 200.
Обрад Младеновић, из Липовца, страна 487.
Оскар Усојпановић, из Буковца, страна 184.
Павле Николић, звани „Пајица“, калфа столарски из Београда, страна 255.
Павле Рајковић, слуга из Гудше Главе, страна 351.
Павле Трајковић, из Бериглова, страна 40.
Павле—Хелбех—Јовићевић, из Опче, страна 142—143.
Павле Хорват, из Очке, страна 95.
Паула Бухкрт, из Аустрије, страна 272.
Перса Марковић, бивши собарица из Београда (са сл.), страна 335.
Петар Ђорђевић—Беранчева, из Подгорца, страна 136.
Петар Марчић, из Коренице у Хрватској, страна 152.
Петар Орелић, из Рила, страна 14.
Петар Павловић, опанчарски калфа из Шапца, страна 255.
Петар Цветковић—Стевановић, из Мртвице, страна 272.
Петар Чолесић, кошкар, страна 136. и 144
Петко Стојановић, цигански, страна 367.
Пирошка Ујкеша (Бернатх) из Турске Калиже, страна 95.
Порош Габор, Аустро-Угарски војни бегунац, страна 112.
Радиша Ђурић, из Лозника, страна 72.
Радисав Јевтићевић, из Такова среза таковског, страна 71.
Радован Тодоровић, свиница, страница, стр. 143.
Радосав Пантић, бив. кошкар калеа, страна 14.
Радојко Марковић, тежак из Добре, страна 392.
Радојко Милосављевић, из Липовца, страна 487.
Радојо Јевтимијевић, слуга из Прилепа, стр. 464.
Радојо—Раша Јовановић, из Д. Кошуна, стр. 183.
Радојо Радовић, шегрт браварски из Крушевца, страна 296.
Радојо Стојков - Рајдић, из Бугарске, стр. 439.
Риста Велић, кавеџ. из Прокупља, страна 384.
Рихард Лаок Фердинанд, војводски радник, страна 487.
Ромео Чарони, из Рима, страна 95.
Светозар Јовановић, калеа опанчарски из Шапца, страна 255.
Светозар С. Марковић, из Бора, страна 487.
Светислав И. дунђерски радник из Дуге Пола, страна 176.
Спасоје Шпаровић, из Глободера, страна 14.
Спиб Н. из Босне, страна 14. и 64.
Спасоје Најовић, слуга из Ст. Србије, стр. 472.
Стева Марјановић-Стевановић, кагања из Конџуше, страна 368.
Стаико Тодоровић, цигански, страна 367.
Стаиоје Богдановић, звани „Џиџа“ кошкар (са сл.,) страна 263.
Стаиоје Џикрић, из Шгудбана, страна 143—152.
Стеван Бурмиш, из Аустро-Угарске, стр. 152.
Стеван Ј. Илић, пројуша из Ваточине, стр. 432.
Стеван Јовановић, из Ваточине, страна 14.
Стеван Крнета, из Босне, страна 119.
Стојан Алексић, из Рудпита, страна 359.
Стојан Величковић, из Липовице, страна 119.
Стојан Дикић, из Кучајне, страна 472.
Стојан-Раиђев Гавриловић, цигански, стр. 152.
Стојан Марковић, из Сведерева, страна 392.
Стојан Радовковић, из Прасковаче, страна 464.
Стојан Стајић, из Вел. Дреноче, страна 40.
Стојан Стојановић, „Фујџур“ из Вод. Јасикаљо, (са сл.) страна 200—256.
Тома Јекић, из Грачанице, (са сл.,) стр. 199.
Тома Марковић, цигански из Богдановице, стр. 224.
Тома Радосављевић, цигански, страна 152.
Трајко Нетрић, из Подгорице, стр. 87, 88 и 112
Фиапе Величковић, из Липовице, страна 119.
Флорпа Балаж, слушкиња из Таини-Комиша стр. 288.
Фрајдрих-Исак Бољајстер, златарски радник из Бишарске, (са сл.) страна 152.
Чедомир Дејановић, комак качарски из Београда, страна 407.
Чедомир Јакшовић, кошкар из Алексинца, стр. 272.
Чедомир Павлопић-Пашић, из Годјака, стр. 14.
Чедомир Тошаловић, из Шошића, страна 72.
Шема Усојпановић, из Буковц, страна 184.
Шара Бертова, из Трста, (са сл.) страна 40.

XII. ТРАЖЕ СЕ:

Ана Фримак, из Београда, стр. 216.
Антоније Миленковић, из Орешковица, стр. 312.
Вељ Јасхуле Вират, журналиста из Аустро—Угарске, страна 407.
Благоје Дејановић, касторак Драгутина Трнавошића, бакалина из Београда, страна 464.
Вопка Живјена-Кузмапов, из Сомбје, стр. 376

Вејоје, син Јоакима Јовановић, из Рајковца, страна 415.

Владимир, син Борђа Николића, из Поп-ора, страна 110.

Владимир Остојковић, бив. питомац Гимназије нише, страна 216.

Војислав, син Владимира Јовановића, из Клинова, страна 86.

Војислав Милојевић, бив. обућар, страна 86.

Вукоман Дробњаковић, келнер из Београда, страна 415.

Димитрије Трујкић, из Дукљана, страна 415.

Добросав Савић, из Грабовца, страна 248.

Драгомир, син Јоакима Пауновића, из Крњева, страна 264.

Драгољуб, син Ђорђа Кара-Стојановића, из Мајдера, страна 174.

Драгољуб Н. Марковић, бив. кавеција из Параћина, страна 255.

Драгић Марић, терација из Шапца, страна 183.

Душан, син Јоакима Младеновића, из Горњег Штрбца, страна 311.

Ђепа Вранковић, протенција из Јањева, стр. 407.

Живота Н. Миленковић, трг. мештр из Београда, страна 56.

Јелена—Синђелића, жена Пикла Михајловића, из Горе-Чиде, страна 136.

Јон Николић, из Манастирице, страна 232.

Карамон Дуњићевић, из Липовца, стр. 223.

Коста Вељковић, хлапе из Београда, страна 232.

Јеокида Ивић, слуга из Београда, страна 295.

Љубомир Лазаревић, делас, страна 96.

Марика, жена Дамјана Ђенадића, из Ботурића, страна 110.

Марко Н. слуга родом из Задра, страна 383.

Маша Терзић, из Ворче, страна 64.

Милан Милосављевић, келнер родом из Сремске, страна 56.

Милан Милошевић, из Брегова, страна 88.

Милан В. Петровић, из Горњег Ступља, стр. 86.

Милан Стојковић, из Стубла, страна 407.

Милеко Радосављевић, бив. дувацинка, стр. 110.

Милена, жена Ђорђа Стојића, из Лабудовца, страна 264

Милија А. Дачић, из Пардина, страна 360.

Милован Теодоровић, бив. слуга из Сабинца, страна 86.

Милорад, син Милеше Синсић, из Београда, страна 372.

Милорад, посинак Стојана Јовчића, из Цветановца, страна 152.

Милоеав Миковић, опанчарски калфа, стр. 223.

Михаило, син Симе Новаковића, страна, 183.

Михаило, син Јелене Сарапина, врларе из Београда, страна 168.

Моша Адамић, трг. поповића из Шапца, стр. 183.

Никола Брчерешћ, из Ртања, страна 360.

Никола Талајевић, надничар из Михајловца, страна 72.

Павле Тодоровић, берберин, страна 448.

Рада Мојићевић, кројач из Ваљева, страна 376.

Радисав, син Милана Васиљевића, из Црљенка, страна 56.

Радосав, син Аврама Стојковића, из Синковца, страна 295.

Рашко Чокановић, надн. из Пожаревца стр. 312.

Светислав, син Милојика Вујуновића, из Мрчајевца, страна 110.

Светозар Тајсацић, из Косаничића, страна 80.

Спасоје, син Загорке Обрадовић, из Ворака у Турској, страна 183.

Стеван Младјовић, бив. агент из Београда, стр. 272.

Стојан Живковић, бив. келнер из Житковца, страна 248.

Тихомир, син Петра Јовића, земљака из Тршића, страна 264.

Тодора Н. служавка из Врања, страна 376.

Тодор, син Обрена Радојковића, земљака из Бијелог, страна 464.

Угрек, син Милоша Мојсијевића, из Доља, стр 442.

Фонина Фермелиџ, из Нтлије (са сл.) стр. 96.

Филип Николић, из Косјерић, страна 431.

Франц Шеф, радник из Чачка, страна 223.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА:

Анђелија Н. кућно новорођенче, страна 15.

Вероника Алмаш, из Новог Сада, страна 15.

Вожа—Милан Вишковић, из Петровог Села у Банаћу, (са сл.) страна 56.

Димитрије С. Радосављевић, писарски корнтар из Избеница, страна 135.

Душан Пајић, кокар из Каћа (са сл.), стр. 216.

Душан Поповић, бив. учитељ из Арадјеловца, страна 72.

Илија Предић, сеоак из Вибока, страна 464.

Јосип Марков—Марковић, из Сенћаце у Банату (са сл.), страна 232.

Јосиф Розић, из Новог Сада, страна 15.

Јулка Синорски, из Новог Сада, страна 15.

Јулијана Медоловић, из Новог Сада, стр. 15.

Катица Синорски, из Новог Сада, страна 15.

Клара Августа Куд, из Дисселдорфа у Немачкој (са сл.), стр. 88.

Марија Гујаш, из Новог Сада (са сл.). стр. 288.

Миљко, син Новака Богдановића, из Крезиша, страна 15.

Милан Нешић, страна 376.

Милан Николић цигањин, страна 304.

Милош Љубишковић, цигањин из Вуковића, страна 423.

Павле Михајлицки, из Вечи, страна 15.

Роза Грин, служавка из Гласовца у Аустро-Угарској (са сл.) страна 256.

Стеван Миковић, кавеција из Крагујевца (са сл.), страна 352.

Цезар Фрадрих—Едуард Предатер, трговац хамбуршки (са сл.), страна 88.

НЕПОЗНАТИ КРАЂИВЦИ:

Страна: 14, 15, 24, 40, 56, 63, 71, 72, 88, 95, 112, 119, 120, 135, 136, 148, 152, 160, 175, 184, 215, 223, 224, 231, 247, 248, 255, 256, 264, 297, 304, 312, 320, 351, 352, 359, 367, 368, 376, 384, 391, 392, 407, 416, 423, 432, 439, 456, 464, 472.

СЛИКЕ НЕПОЗНАТИХ ЛИЦА:

Страна: 15, 16, 136, 131, 320, 360, 448.

НАЂЕНИ ЛЕШЕВИ:

Страна: 15, 16, 135, 174, 184, 206, 231, 248, 336, 352.

ХАЈДУЧИЈА И ЗЛИКОВЦИ:

Андра Радичевић, из Г. Штипља, страна 16.

Бока Ристић, из Милошева, страна 16.

Танасије Мишић, из Сеча Реке (са сл.), страна 88, 312 и 376.

Димитрије—Дуњитражко Скајкузовић, из Вратас (са сл.), страна 288, 391 и 408.

Живота Николић, из Брусаје, страна 368 и 391.

Јаранко Трапловић, из Милошева, страна 368 и 391.

Илија Вујановић, из Босне, страна 16.

Јанар В. Радојковић, из Мирова (са сл.), стр. 224, 248 и 272.

Марјан—Мавка Мегровић, из Бадљевине (са сл.), страна 24.

Милан Младеновић, из Горње (са сл.), страна 199 и 376.

Никола—Коле Васиљевић, из Тавде, страна 40.

Тома Јовтић, из Грачанице (са сл.). стр. 199 и 376.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА:

Самоубиство у Сједињеним Америчким Државама, страна 13.

Прилод од убиства, страна 13.

Суд за деку у Бујорку, страна 13 и 14.

Сви Логор, страна 35 и 36.

Ретко човечја дружина, страна 36.

Дружино убиства, страна 36.

Самоубиство од меланхолије, страна 53 и 54.

Злочини деце у Америци, страна 62 и 63.

Толстој о самоубиству, страна 85 и 86.

Крађа из сујеверја, страна 86.

Особити начин за изгреду тела, страна 86.

Једна забелда суда у Лондону, страна 86.

Фабрика клаеса деце, страна 86.

Психо-физичке особине злочинаца, страна 118 и 119.

Ложне банкноте и стеарински, страна 119.

Фалсификовање жутиља, страна 119.

Отеране спомоћу полицајских паса, стр. 119.

Лотоа и разбојника по железницама, страна 135 и 136.

Деветогодишњи отеубица, страна 142.

Смртоносне конзерване, страна 142.

У кућици убила своје дете, страна 142.

Сујеверје у Италији, страна 142.

Гоиће и људи, страна 142.

Смртна казна, страна 183.

Телеграфне очиу, страна 183.

Неемо дрво, страна 189.

Опасне забаве, страна 189.

Фотографије као детектив, страна 320 и 331.

Бродолом у пустоловима, страна 246.

Оружја сметлост као средство за дезинфекцију, страна 240.

Поштанске марке, страна 240.

Романтично бегство једног пројгоренника, стр. 246 и 247.

Крађа за дубав новце, страна 247.

Самоубиство у Немачкој, страна 247.

Нова примена астрономије, страна 247.

Нормске смртне казне у Америци, страна 247.

Прилог усмеса дактилоскопије, страна 295.

„Робе за полицајце“, страна 295.

Крамполин курс у Паризу, страна 295.

Средњи стас европских народа, страна 295.

Казне за силенце, страна 334.

Дуване с кашуте и неколико клонова тешко као довољно средство, страна 334.

Необични начин осете, страна 335.

Милостиве мајке, страна 335.

Нов начин уклањања, страна 335.

Тајанствени отпечаци страна 366 и 367.

Мегродатизам, страна 367.

Мутонска увеченост код крупнорбеске деце страна 367.

Полицајски курс на универзитету у Фердри, страна 389 и 390.

Злочин извршен у сну или сомнам буилу, страна 423 и 423.

Пресуде при осигуравању живота, страна 423.

РАЗНО:

Најаве Уредништва, страна 16, 40, 56.

Исправка, страна 96.

Књижевни одзив за „Криминалну Тактику“, страна 448, 487.

БРОЈ 1. и 2. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 6. ФЕБРУАРА 1905 ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а кроз потребе и више пута недељно. Претплата се вршила у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одликован је:

Орденом „Карађорђеве Звезде" четвртог реда:

Д-р Светислав Симоновић (приватни) практични лекар у Београду.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24 децембра 1904 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу §. 6. закона о местима, решено је:

да се заселак Пецка, који припада селу Царини, општине царинске, у срезу набуковачком, округа подрињског, по изјављеној жељи његових становника, прогласи за варошицу, под именом: Пецка, с тим, да ова нова варошица остане и даље у саставу општине царинске, у истом срезу и округу.

да се место Богоштица, заселак села Бањевца, општине Бањевачке, среза рађењског, округа подрињског, по изјављеној жељи својих становника, прогласи за село под називом Богоштица.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24 децембра 1904 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Љубомир Рајић, начелник прве класе среза јадранског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у стање покоја с пензијом, која му припада по годинама службе.

Овим се указом исправља указ од 24. августа ове године.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30 децембра 1904 г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза моравског, округа пожаревачког, Василија Митића, начелника исте класе среза крајинског, по потреби службе, но без права на накнаду путних и селидбених трошкова, и

за начелника друге класе среза крајинског Живка Д. Петковића, рачуноиспитача Главне Контроле;

за инспектора санитетских завода у санитетском одељењу Министарства унутрашњих дела, д-р Миту Николића, физикуса округа моравског, са седиштем у Ћуприји;

за физикуса округа моравског, са седиштем у Ћуприји, д-р Ђорђа Петровића, физикуса округа рудничког, по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31 децембра 1904 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одликовани су:

Златном Медаљом за грађанске заслуге Лазар Лукић, земљоделац, и

Драгољуб Лукић, земљоделац, оба из Котешнице, среза ваљевског, округа ваљевског, ослобођавајући их од плаћања таксе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1 јануара 1905 г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника четврте класе округа ваљевског Милорада Вујичића, вршиоца дужности окружног начелника истог округа, у рангу члана Управе вароши Београда прве класе;

за начелника четврте класе округа подрињског Ђурицу Ђорђевића, вршиоца дужности окружног начелника истог округа, у рангу члана Управе вароши Београда прве класе;

за начелника треће класе округа пиротског Ђорђа А. Ненадовића, судију првостепеног суда на расположењу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1 јануара 1905 г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за физикуса округа рудничког д-р Милана Р. Дамјановића, лекара среза рамског, у округу пожаревачком.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 3 јануара 1905 г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за инспектора прве класе Министарства унутрашњих дела Ђорђа С. Ђорђевића, начелника прве класе истог Министарства, а

за начелника треће класе Министарства унутрашњих дела Обрада Б. Благојевића, начелника треће класе округа чачанског, — обојицу по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8 јануара 1905 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Михаило Б. Јовановић, писар прве класе среза кључког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му припада по годинама службе;

да се Михаило Ђ. Тодоровић, писар прве класе среза драгачевског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја са пензијом, која му по годинама службе припада;

да се Љубомир Н. Стевановић, писар друге класе среза лепеничког, на основу §. 70. закона о чиновницима грађ. реда, стави у стање покоја с пензијом која му по годинама службе припада;

да се Стеван Живковић, вршилац дужности писара среза ресавског, у рангу писара начелства прве класе, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти на државне службе с тим, да му се у име издржања падаје из државне касе трећеест од сто од плате коју је до сада имао.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11 јануара 1905 г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за вршиоца дужности писара среза шапанског, у рангу писара начелства друге класе, Милована Илића, писара друге класе начелства округа нишког, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа нишког Спиру Ж. Радивојевића, практиканта канцеларије среза лесковачког;

за вршиоца дужности писара среза лесковачког, у рангу писара начелства друге класе, Милана Спасића, практиканта канцеларије среза лесковачког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12 јануара 1905 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Мирко Лазић, писар друге класе среза лесковачког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти на државне службе, с тим, да му се у име издржања падаје из државне касе трећеест од сто од плате коју је до сада имао.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 12 јануара 1905 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Мијајло Церовић, управник друге класе Управе вароши Београда, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, по својој молби, с пензијом која му по годинама службе припада;

да се Глиша Ђукић, писар прве класе среза поречког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му по годинама службе припада;

да се Никола Барбуловић, писар прве класе среза зајечарског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20 јануара 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за управника треће класе Управе вароши Београда Мијаила А. Рашковића, начелника четврте класе округа крагујевачког;

за начелника друге класе среза ваљевског Витомира Васића, начелника треће класе истога среза;

за начелника треће класе округа смедеревског Војина Мутавџића, начелника четврте класе истог округа;

за начелника треће класе округа ужичког Љубомира Марковића, начелника четврте класе истог округа;

за начелника треће класе округа тимочког Лазара Николића, начелника четврте класе истог округа;

за начелника треће класе округа подринског Коту Јанковића, начелника четврте класе истог округа;

за лекара среза јабланичког, округа врањског, д-р Сотира Андрејевића, српског доктора целокупног лекарства;

за вршиоца дужности писара среза драгачевског, у рангу писара начелства друге класе, Божидара Божића, практиканта среза моравичког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 20 јануара 1905 г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 1. и 3. закона за мерење, опис и идентификовање криваца, поставити:

за секретара треће класе антропометријско-полицијског одељења Министарства унутрашњих дела Душана Ђ. Алимпића, члана друге класе Управе вароши Београда;

за писара друге класе антропометријско-полицијског одељења Министарства унутр. дела Добривоја В. Бакића, писара прве класе Управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31 јануара 1905 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 34. зак. о полицијском реду у Државном Савету, одобрено је решење истог Савета од 8. децембра ове године Бр. 9393, које гласи:

да се Димитрије Леринчанин, из Београда, бивши управник српских привилеованих школа, родом из Битоља, у Турској, и поданик исте државе, по његовој молби прими у српско подданство, заједно са његовом женом Софијом и малолетном Јерком Милицом, изузетно од § 44. грађ. законa као досадашњи српски поданици.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18 децембра 1904 г. у Београду.

РАЗГРАНИЧАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I, одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редован сазив за 1904. год., које гласи:

да се село Дервен, у срезу сврљишком, округа нишког, по изјављеној жељи његових становника, прогласи за варошицу, под именом „Сврљиг," с тим да она нова варошица остане и даље у саставу садање општине дервенске, у истом срезу и округу;

да се села: Брестово, Костомлатица, Јагњило, Сриње До и Солачка Сена, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине бељинчевске у срезу пољаничком, округа врањског, и у заједници образују за себе општину јагњилску у истом срезу и округу;

да се села Белотинци и Чапљинац, Пасја-Пољана, Бубањ и Горње Међурово, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од својих досадашњих општина, и то: Белотинци и Чапљинац од општине малошишке; а Пасја-Пољана, Бубањ и Горње Међурово од општине ново-селске, у срезу нишком, окр. нишког, па сих пет села да образују за себе општину, под називом: општина горњо-међуровска, у истом срезу и округу;

да се село Букова Глава, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине вучанске у срезу лесковачком, округа врањског, и прида општини пирошеначкој у истом срезу и округу;

да се село Војнегоша, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од садање општине трњанске, у срезу нишавском, округа пиротског, и прида општини сврљанској у истом срезу и округу;

да се села Велико Село и Мали Јовановац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине крупичке, у срезу нишавском, округа пиротског, и да образују општину под називом општина велико-селска, у истом срезу и округу;

да се село Мањинац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине дебевачке, у срезу тимочком, округа тимочког, и образује општину мањиначку, у истом срезу и округу;

да се село Роћевац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине кушиовачке, у срезу ресавском, округа јасеничког, и образује за себе општину роћевачку у истом срезу и округу.

да се села: Гргур, Кутловац и Музић, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине барбатовачке, у срезу провуличком, округа тимочког, и образују за себе општину гргурску, у истом срезу и округу;

да се село Брестница, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине прибојске, у срезу пољаничком, округа врањског, и прикада општини бањској, у срезу нишавском, округу округа;

да се село Жегрска, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине бањске, у срезу косаничком, округа топличког, и прида општини куршумлијској у истом срезу и округу;

да се села: Рујевац, Селанац и Прича, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од својих садашњих општина, и то: Рујевац од општине узовничке, а Селанац и Прича од општине велико-речке, у срезу јабуковачком, округа подринског, и образују за себе општине, и то: Рујевац и

Селанац општину селаничку, а Црнча општину црначеску, у истом срезу и округу;

да се село Доње Брањевци, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине таковске, у срезу таковском, округа рудничког, и прикључи општ. горњо-брањевићској, у истом срезу и округу;

да се варошица Топола, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине тополске, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, и да за себе образује општину под називом општина варошице Тополе, у истом срезу и округу;

да се село Пишор, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине сопотске, у срезу ишавском, округа пиротског, и прида општини добродолској у истом срезу и округу;

да се село Туларе, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од садање општине новачке, у срезу тамнавском, округа ваљевског, и за себе образује општину тулареку у истом срезу и округу;

да се село Миланово, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од општине бутрљанске, у срезу пчињском, округа врањског, и прида општини ратајској, у истом срезу и округу;

да се садања општина ивањичка, у срезу моравичком, округа чачанског, коју сачињавају варошица Ивањица и села: Шуме, Сиједштица, Бједина Варош и Будожежа, разгрушише, па варошица Ивањица, по изјављеној жељи својих становника да образује засебну општину под називом општина варошице Ивањице, а села: Шуме, Сиједштица, Бједина Варош и Будожежа, да образују за себе општину под називом општина шумљанска, све у истом срезу и округу;

да се, по изјављеној жељи својих становника, село Баре одвоји од своје садање општине губеревачке, а село Лукавац од своје садање општине сарановачке, у срезу лепеничком, округа крагујевачког, и та два села образују нову општину под називом општина Бурљевска, у истом срезу и округу.

да се место Мајер, заселак села Дракановића, општине језеначке, у срезу пожешком, округа ужичког, по изјављеној жељи својих становника, прогласи за село под називом Мајер;

да се засеоци: Горњи Буровац, који припада селу Бзацу и општини бзацкој, и заселак Д. Буровац, који припада селу Пребрези у општини пребрешкој, среза прокупачког, округа топличког, одвоје од својих садашњих општина, и образују за себе село Буровац, с тим, да се ово село, по изјављеној жељи својих становника, прида општини пребрешкој у истом срезу и округу;

да се села: Драгојевац и Трбушац, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине ориђеске, у срезу поморском, округа подринског, и образују за себе општину драгојевачку, у истом срезу и округу;

да се села: Тудара, Мркоња и Брајина, по изјављеној жељи својих становника, одвоје са својим засеоцима од садање општине ретковоперске, у срезу јабланичком, округа врањског, и образују за себе општину тударску у истом срезу и округу;

да се села: Кудреч и Житковица, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине сиеготинске, у срезу голубачком, округа пожаревачког, и образују за себе општину кудрешку, у истом срезу и округу;

да се село Мали Крчмар, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од садање своје општине велико-крчмарске, у срезу и округу нишком, и прида општини велико-крчмарској, у истом срезу и округу;

да се села: Моштаница, Рапутовац и Струганица, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине прибојске, у срезу пољичком, округа врањског, и образују за себе општину: моштаничку, у истом срезу и округу;

да се село Шајиновац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине велико-грђинске, у срезу лесковачком, округа врањског, и споји са општином строљковачком, у истом срезу и округу;

да се село Рудиње, у срезу ишавском, округа пиротског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине церовачке, и образује за себе општину рудињску, у истом срезу и округу;

да се село Копришница, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине сопотске, у срезу ишавском, округа пиротског, и прида општини добро-долској, у истом срезу и округу;

да се села: Прештиница и Матарево, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине бањске, у срезу косаничком, округа топличког, и придају општини рачанској, у истом срезу и округу;

да се села: Оранац, Градашница, Пискупово и Јарсеново, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје досадање општине јашуњске, у срезу лесковачком, окр. врањског, и образују за себе општину, под називом: општина оранчка, у истом срезу и округу;

да се село Сеона, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине удовичке, у срезу подунавском, округа смедеревског, и да за себе образује општину под називом општина сеоничка, у истом срезу и округу;

да се село Кокотлаш, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине клађовске, у срезу качучком, округа крајинског, и прида општини малорђевачкој, у истом срезу и округу;

да се село Дејановац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине алдинске, у срезу загланском, округа тимочког, и да за себе образује општину под називом општина дејановачка;

да се ниже именована села у срезу јадранском, округа подринског, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје досадање општине бадањске, у срезу јадранском, округа подринског, и образују за себе општине, и то: село Горња Бадања да образује за себе општину под називом: општина горњо-бадањска; — села Рибарница и Југовића, да образују за себе општину под називом општина рибаричка, и села: Доња Бадања, Синуља и Филиповића, да образују за себе општину под називом: општина доњо-бадањска, — све у истом срезу и округу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4 фебруара 1905 г. у Београду.

На основу чл. 8. закона за вођење, опис и идентификовање криваца, Министар Унутрашњих Дела прописује ова

ПРАВИЛА.

I. О антропометријско-полицијском одељењу.

Чл. 1. Антропометријско - полицијско одељење као саставни део Министарства Унутрашњих Дела, у погледу надзора и дисциплине, подчињено је непосредно Министарству (чл. 1-ви закона).

Чл. 2. У погледу рада, у смислу чл. 4. закона, одељење ово извршује своје засебне књиге и деловодство, као одсек полицијског одељења Министарства. Сва важнија акта одељења потписиваће Министар или Начелник Министарства, а шеф преманотписивати.

Чл. 3. Како књиге тако и картони за уписивање мера, описа и биографија криваца, морају бити у духу Бертилоновог система и по образцима који су у интернационалној употреби.

Чл. 4. Картони не смеју бити дужи од 146, ни шири од 142 m. m.

Чл. 5. Испуњени картони чуваће се у нарочито за ово уређеним кутијама, поштo се претходно среде — класификују — по мерама и азбучном реду.

На овим последњим картонима биће утиснуте и фотографије измерених лица.

Чл. 6. Антропометријско - полицијско одељење има свој печат с овим натписом: „*Антропометријско-полицијско одељење Министарства Унутрашњих Дела.*“

Чл. 7. Особље новог одељења састоји се из два укална чиновника од којих је један шеф одељења, два практиканта и једног фотографа.

Ово особље може се, према потреби, и повећати и смањити.

Чл. 8. Дужности шефа одељења ове су:

а, Да се стара о тачном вршењу свију оних дужности о којима је реч у чл. 4. закона;

б, Да сређује, чува и објављује преко службеног листа Министарства прикупљене податке како о мерама и описима криваца, тако и о кретању криминалитета у земљи;

в, Да по тражењу судских и полицијских власти, доставља онима тачне податке о сваком измереном кривцу, или о сваком извршеном злочину;

г, Да, по тражењу оних истих власти, предузима потребне кораке за истраживање појединих криваца у иностранству, или за прибављање података о њима;

д, Да одржава везе с антропометријским одељењима у иностранству, шаљући

ма податке о њиховим поданицима, који би се на сваки начин прогонили из Србије;

ђ, Да, у име и по одобрењу Министарства, издаје полицијским властима упутства и наредбе како у погледу проналаска криваца, тако и у погледу прибирања података о кретању криминалитета;

е, Да по наређењу Министарства отвара повремене курсеве при одељењу ради обучавања полицијских чиновника у систему Бертилионовом, и

ж. Да се отвара о уређивању службеног органа Министарства, по упутствима Министарства.

Чл. 9. Чиновник и службеници, који буду одређени на рад у антропометријско-полицијско одељење, у погледу рада, надзора и дисциплине, заносиће од шефа одељења у оном истом смислу, у коме и особље по осталим полицијским надлештима записи од својих непосредних старешина.

II. О курсу при антропометријско-полицијском одељењу.

Чл. 10. Чим буде створена могућност за отварање антропометријско - полицијских одељења и у осим местима, о којима је реч у чл. 1-ом закона, при одељењу у Београду отвориће се нарочити курсеви за практичну и теоријску обуку чиновника у антропометријском мерењу, описивању и идентификовању криваца.

Чл. 11. Право на посећивање овог курса имаће сви полицијски писари. Од пријављених кандидата потребан број изабраће Министар унутрашњих дела према њиховим квалификацијама.

Чл. 12. По свршеној обуци и положеном испиту пред комисијом, састављеном из шефа одељења и још 2 полицијска чиновника, слушаоцима ће се издати сведобље, с којима ће имати првенствено право на службу у антропометријско-полицијском одељењима.

III О уређивању и растурању службеног листа.

Чл. 13. Лист „Полицијски Гласник", до сада приватна својина, постаје службени орган Министарства, по споразуму са његовим власником.

Чл. 14. Задатак је „Полицијског Гласника" да потпомаже личну и имовну безбедност у земљи с једне, и да утиче на стручно образовање полицијских и општинских чиновника и службеника с друге стране.

Чл. 15. „Полицијски Гласник" излазиће једанпут, а према потреби и више пута недељно, на једном или на више табака, и доносиће:

а, Све указе и расписе по струци полицијској;

б, Све службене објаве кривичне природе, како полицијских тако и судских власти у земљи;

в, Потернице и фотографије криваца који се траже, како наших тако и интернационалних, као и свих оних личности, чија је идентичност непозната.

У недостатку овог материјала, лист ће се попуњавати стручним чланцима из наше и стране књижевности, објашњењима појединих законских прописа од стране виших административних власти или стручних лица, поукама и обавештењима за поједине полицијске и општинске радње и, напад, научно-забавном лектиром.

Чл. 16. Сваки полицијски властник у земљи ставља се у дужност, да своје службене објаве и расписе за проналазак криваца, као и извештаје о њиховом проналаску, шаљу непосредно уредништву „Полицијског Гласника" ради брже објављивања.

Чл. 17. На Полицијски Гласник[5] претплаћују се и у будуће:

а, Полицијске и општинске канцеларије;

б, Полицијски и општински чиновници, и

в, Механске и кафанске радње.

Чл. 18. Сиромашним сеоским механицима слаће се лист бесплатно на предлог дотичног среског начелника, а по решењу Министра.

Чл. 19. *Цена је листу:*

а. За државна и општинска надлештва по **20** динара на годину, и

б. За све друге по **12** дин. на годину.

Чл. 20. Претплату на „Полицијски Гласник" скупљаће полицијске власти под надзором старешине надлештва, и то: за прво полугође најдаље до краја јануара, а за друго до краја јула дотичне године, и слати непосредно благајници Министарства унутрашњих дела.

Чл. 21. За непокупљену претплату одговараће, на првом месту, лице коме је њено скупљање специјално у дужност стављено, а на другом сам старешина надлештва.

Чл. 22. Новац добивен од претплате употребљаваће се:

а, на трошкове око оспособљавања, штампања и издавања листа, рачунајући у ове и плате уреднику, администратору, експедитору и коректору, које ће поставити Министар унутрашњих дела;

б, на образовање и издржавање антропометријско-полицијских одељења како у Београду тако и у унутрашњости;

в, на унапређење полицијске струке путем издавања стручних и научних криминалних дела, и

г, на исплату трошкова, које би полицијске власти у унутрашњости учиниле по наредби антропометријско-полицијског одељења, око фотографисања појединих криваца, или предмета кривичних дела, или непознатих лешева.

Чл. 23. Правила ова важе од 1. јануара 1905. год. и њима се замењују сви досадањи расписи о „Полицијском Гласнику."

ПБр. 19622.
31. децембра 1904. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела
Стој. М. Протић с. р.

РАСПИСИ

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

Господин Министар правде, својим писмом од 24. о. м-ца Бр. 811, јавио ми је: — „Услед суковања, који се појавио између Министра унутр. дела и Министра војног, о питању: *која је власт, полицијска или војна, надлежна за извиђање и суђење иступа, које учине војници кад су на одсуству?* ја сам по тражењу г. Министра војног, умолио Касациони суд, да на основу тач. 2. § 16. свога устројства даде своје мишљење о томе питању.

Касациони суд, у општој својој седници од 13. јануара тек. год. Бр. 12554, довео је, и саопштио ми је ову своју одлуку:

Изложено питање јасно је регулисано чл. 69. уредбе о војној дисциплини од 3. марта 1896 год., (збор. Л.І. стр. 193), на коју се одредбу г. Министар војни позива, и то другим одељком тога члана, који гласи: „Ако је исту расправљен и казна изречена, а међутим су војници већ на служби, грађанске власти достављају пресуде војним властима које их извршују.

По налажењу Касационог суда, изрази: *„Ако је исту расправљен и казна изречена и грађанске власти достављају пресуде војним властима"*, одређено показују, да је, у случају, ако би војник, налазећи се на одсуству или на отпусту, учинио иступ, за извиђање и извршење пресуде надлежна грађанско - полицијска власт за све време, докле би се тај војник на одсуству налазио.

Што се тиче извршења саме пресуде законом је изречно предвиђено, да дотична грађанска власт не може своју пресуду сама извршити, кад год је осуђени војни обвезник *већ на војној дужности*, али на чл. 69., нити које друго наређење оне уредбе, не предвиђа шта ће бити, ако је пресуда о иступној кривици изречена, а војник још није отишао на војну дужност пошто му одсуство или отпуст још траје. Ну по мишљењу Касационог суда, из наведених израза: *„ако је исту расправљен и казна изречена, а међутим војници су већ на служби"*, — аргументом *се contrario* излази закључак: да су грађанске власти надлежне саме извршити своју пресуду, ако би се кажњени војник на одсуству — пак службе — налазио, као што то прописује §. 24. полиц. уредбе, коју одредбу није ни било потребе уредбом о војној дисциплини мењати, јер се тада не крши начело, изражено у чл. 69., по коме војник због иступних кривица не може бити задржан иван његове команде преко одобреног му времена.

„Према овоме Касациони је Суд нашао: *„да је полицијска власт надлежна, како за извиђање и суђење иступа, које учине војници кад су на одсуству, тако и за извршење своје пресуде, све дотле, док се њеним радом не би војник омела и спречавао у извршењу својих војних дужности, а то је, за све време, док би се војник на одсуству — ван војне дужности — налазио"*.

У саопштењу овога, препоручујем начелству — управи — да се с подручним му властима у будуће управља по овом тумачењу Касационог суда.

ПБр. 1993.
27. јануара 1905. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела.
Стој. М. Протић с. р.

Команданту жандармерије, свима окружним начелствима и Управи града Београда

Чланом 8. уредбе о формацији полицијске жандармерије од 28. јула 1884. године, и чл. 12. уредбе о формацији окружне жандармерије, од 14. априла 1899. године, прописана је, као саставни део одела, и жандармска значка.

По чл. 9. прописа о оделу целокупне војске српске, које је прописано по уредби од 15. децембра 1900. год. АФБр. 10158, ову значку носе жандарми кад год су на служби.

Под жандармеском пак службом разуме се поред оне у кругу касарне, и свака појава њихова ван касарне, било да су придолати којој власти на службу, било да ову врше по непосредним наложима својих претпостављених у касарни, и по томе, кад год је жандарм ван своје касарне, ма по коме послу то било, он мора носити и своју жандармску значку, онако, како је прописано.

И ако су прописи о овоме јасни, ипак се догађало, да се на улици виђају многи жандарми без ове значке, и кад службено дејствују, и кад својим послом иђу из касарне.

Овакво поступање не само да је противно поменутим прописима, него доноси и ту незгоду, што се на случај, да такав жандарм учини какву погрешку, односно кривицу, не може утврдити који је то учинио, те по много пута, према околностима које се откину, искуси казну онај који није крив.

Да би се горњи прописи законски одржали у снази и отклониле све незгоде, које могу да наступе отуда, што се они не врше, наређује се команданту, да свима жандармима, који се налазе у Београду, нареди, да ни један не сме изаћи из круга касарне без жандармске значке, било да тај излазак чини службено, било по своме приватном послу, нити без ове значке бити ни где и ма кад, кад је ван касарне, и начелству, опет, да ово нарди жандармима, који су на служби код њега и у округу код разних надлештава.

Свако противно поступање жандарма треба сматрати као повреду дужности и поступати по закону.

Поред овога и команданти Управа и начелства обавестиће органе, код којих се жандарми налазе са службом, да је поцепане значке једна законска дужност, и да их од ове не могу ни они ослободити, јер је бивало да су поједини жандарми тражили ове повластице, на су им оне по кадшто и чињене.

ПБр. 2133. — Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 24 јануара, 1905 године, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ИСТОРИЈА КАЗНЕНОГ ЗАКОНИКА[1])

Рад на стварању казненог законика почиње од 1855 године; све дотле није било никаквих покушаја, да се изради казнени законик. Србија је дотле имала израђен само Грађански Законик, који је донет 1844 год. Кривична дела су се стално судила по појединим законима, уредбама, указама, решењима, која су доношена само за извесно кривично дело или извесну врсту кривичних дела. Са умножавањем кривичних дела, морало се почети мислити на израду казненог законика, јер се појединим законима, који су тада постојали, нису могли обухватити сва кривична дела, нити су судови могли лако да се нађу у тако великом броју појединих закона.

Иницијатива за израду казненог законика потекла је од самог таданшњег књаза Александра Кара-Ђорђевића. Он је 1 јуна 1855 год. упутио „Совету Књажевства Србског“ акт под бр. 617. у коме је изложио потребу, да се нашему закони „по којима се нарушители и притеснитеља права или имања или слободе казнити имају.“ Ту је потребу осетио и само „Правительство Србско“, те је издало низ специјалних закона кривичних, но они су се, како он даље у том акту вели, показали „недостаточни, неприродни, а по неки са свим и несразмерно строги према општем православном појатају о кривицама тако, да они циљ државе, коју она при казнењу преступника има, често промашају, а поред тога повода страном изображеном свету дају, да овај у опште законе наше као варварске и противне духу столетија у коме живимо, оцењује и критикује“. То су биле побуде које су га нагнале да препоручи Савету, да одмах састави једну комисију која би народила пројекат и казненог законика и законика о поступку судском у кривичним делима, и да израђене пројекте пошље њему на разматрање и одобрење.

Совет је на горњи књежев акт одговорио својим актом од 17 јуна 1855 бр. 618. у коме је изложио своје мишљење које је било противно књежевом мишљењу, т. ј. да не треба одмах доносити ни казнени законик ни законик о кривичном поступку. Разлог за овакво мишљење био је тај, да не треба народ тако нагло експериментати многим законодавима, но да у том правцу треба постепено радити према појављивим потребама. Навео је даље као разлог и тешкоћу у примени грађанског законика, на који се народ и судије привикла не могу и велико експериментисање судских и полицијских власти грађанским поступком тако, „да се са свију страна само једини глас чује, да је прекомерно трудно да се не рекне немогућно по њему дејствовати.“ С тога је Савет био мишљења, да је корисније и целисходније испитати, шта изазива ту тешкоћу при примени већ изданих закоиика, „да л' њима нејасност и нецелисходност, да л' непоштена судејских власти, да л' неприуготовљеност народа нашег за оволике и онаке формалности смета“, и да према томе правитељству треба дати времена да једну по једну од тих тешкоћа уклиља. Грађански законик, вели Савет, изазвале су саме потребе народа, предмети и збиља његова су свакидашња, да их сваки и приватни и судија познаје, што важи и за грађански поступак, „но за кривични законик и поступак Совет не умиља никакве потребе.“ Према појављеним потребама, вели Савет, „прелиење“ је надзвало поједине законе кривичне, што ће и у будуће радити „и она се струка законодателства врло опрезно код нас правтицира, нит' има тужбе од власти, нит' од народа, да незнају шта им чинити надлежи.“ И ово је сасим природно. „Наш је народ још у стању патријархалном.“ Злочинства која се догађају колико су ретка толико су проста. „Редко се лагано а проста просто и суде и попоправљају и предупређују и казне.“ Дала разоношаља Савета у поменутом акту доносимо у целини због своје интересантности. Он даље вели: „не би дакле добро било штати с подизрењем онога, чега се потреба не појављује. Човек добар не потребује закона. Закон је производ пужде да предупређиваље зла и само се пише за оне који су зли. Закон је подобан лекарству, а лекарство здрав не узима већ болестан. Наш народ у овом смотрењу тако је добар и тако је здрав, како можда нијелан у Европи. Нит му треба дакле много лекарства, ни много поправљања, на против треба га предохрањавати од многих закона из којих би он множество родова злочинства тек могао учити. Даље сваки народ има свој морал, своје обичаје и по томе сваки треба да има свој правац за правила свог дружественог живота. У једном народу појавило се ово или оно злочинство, управитељи народни положили су сходна правила и предупређењу њиховом, дакле једног, сутра другог. Скуп оваких правила тек сачињио је законик, и онај, који је имао потребу по истом суди или судити се, имао је добро извикнути законик своје земље. Отуда толика разлика међу разним законима. Раља се питање, какав ће се да напише код нас законик. Ако ли ће се написати страи, пита се да ли ће бити сходан нашем народу. Ако ће се написати домаћи, тај је незгуњан, почем се нису показали толики случајеви, нити су написани толики закони, да би законик читав састављти могли. Писање дакле законика кривичног и по делу кривичним судејског поступка било би подобно употребљењу незрелог и тек заметног плода. И по томе као што је наш народ још у стању непоквареном, тако ће боље бити у овоме и одржавати га, руководећи га досадашњим морама и добру његовоме и не производити у њему потребе, које он сам не осећа. К предупређењу, исправљању и кажњењу мањих и већих у земљи појављивих се преступљења, правлење се наше повремено постарело о сходним законима, међу којима могуће је да има гдекојих општијих, него што је праведно. Такав би се могао на-

[1]) Сви документи, по којима је израђена историја казненог законика, узети су из Државног Архива: Државни Савет за 1855, 56, 57, 58, 59, и 60 годину.

пати закон о лову и крађи, закон против хајдука у извесна два оружја, закон против палежа у приморском округу, а ако има још који овима подобан. Но то нису закони 'постојани, који до века трајати имају, па да их Европа с основом варварскими називати може. То су закони при појединачној се потреби наврадно издани и магновењем предупређују зла, подобни законима у обседном стању прописаним, какви се сваки час у целој Европи налазе. И ови закони, кад престане њина потреба, увиђају се, и администрација 'должна у ставе нормално. Речени закони, код нас издани, навешну су полицу пришли, и заиста мање је хајдука, мање палежа, мање лова и крађе, него што је свега тога било при издавању речених закона. Совјет је прочуно упереше, да у следству закона о лову и крађи знамените су се ова злочинства умањала. Но рећи ће ко, да у том много инсолчаше помиловање доприноси; али ако би се и ово узело, је онда с једне стране сведочи, да опет закон није престрог, кад се помиловање допушта, с друге пак да к добру привоси, почем би без њега много више злочинстава догодјало се. Совету није познато да спреми изображењи свет законе наше варварскима назива: напротив познато му је да се бешедноет живота и путовања по нашој земљи у Европи над свима земљама преузноси, и налази, да ће ово бити право мерило, по коме наше стање морално оцењивати ваља. Ако се зна да је когод законе наше варварским назвао: то Совет претпоставља с властима нашим извршитељима, да су оне тежу лажу на нашу земљу сходним начином оповргне, или ако то нису учиниле, да ће оне у добром разумевању дужности своје неиздржано то учинити. Материјала за ово има препуно куд год се у Европи погледи, где се наредна законн за наредна општојетства прописују, пак још с највећом штедњом помиловања извршују, Совет познајући за такву лагу од изображеног страног света нашег правленију навешену, ограничава се решителним својим отвршењем, да он тог потврђења никако не прилаже, и да такног изображеног страница можда не само његово отчествено упућује. Но овоме част има Совет у душној поништности нашој светлости предложити да се одмах и неременно к сочињењу криминог законика и по делу кривично судског поступка не приступа, но да се овај посао одложи донде докле грађански законик и по грађанске нарнице судски поступак у нашем народу њима своје не утврди и осим тога довде се права потреба криминални они књиги не покаже, међутим пак да се судови по постојећим за криминале прописима владају.* . . . . .

На овај акт Совета књез је одговорно тек 23 јануара 1856. овојим актом под № 1144. у коме нахеђу остаглог вели „на многогодишње занимање које са кривичним делима, и нарочито занимање, које сам при предлогу исти обрћао, да ли су ми противна убеђења (советским), које ме и сада при заклучењу може од 1 јуна прошле године № 617 укрепљују.* Позвао је Совет да поново расмотри његов предлог, дано за добро нађе, да одреди комисију ради састављања пројекта. У исто време послао је Совету један табеларни преглед кривичних дела по њиховој врсти за 1844, 1845, 1852, 1853 и 1854 годину, да би комисија у свој пројект унела оне случајеве, који су се обично код нас показивали.

После овакве изјаве књежеве Совет није више затезао, нити је давао противрвалоте већ је актом својим од 11 фебруара 1856 № 112 известио књеза, да је одредио комисију, које ће састављати и Совету поднети пројект кривичног законика, и да ће у своје време приступити и „к сачињењу судског поступка.* У комисију за израду пројекта казненог законика биле су унше: Стеван Магазиновић као председник, а Рајко Лешјанин, први секретар Совета, Јеврем Грујић, други секретар Совета, Филип Христић члан врховног Касационог Суда и Ђорђе Цењић, који је у почетку ш комисије иступио и на своју дужност у Врховни Суд вратио се, као чланови комисије.

Комисија је за годину дана израдила пројект, предала га Совету и овај га актом од 27 априла 1857 год. № 585 упутио с још неким другим пројектима „попечитељству правосуђа.* У исто време попечитељству је било изгледно да пројект угледа и своје мишљење о њему да поднесе Совету.

Попечитељство није поступало по предњем налогу Совета, те је овај био принуђен да другим актом од 17 децембра 1856 г. № 1649 поново тражи од попечитељства, да му врати пројект заједно са својим мишљењем, ако је с прегледањем готово, а ако није, да наведе узроке зашто му није било могуће до сада то учинити.

Попечитељство је после овога 4 фебруара 1858 год. актом № 5723 вратило Совету израђени пројект казненог законика заједно са пројектом закона којим ће се нети обнародовати и остали пројектима са извештајем да их није могло прегледати, те не може поднети ни своје мишљење о њима, нивидећи за разлог оклевању, што се бавимо преустројством врховног и Касационог Суда и састављен неких других законских пројеката (измена у поступку судском за грађанске нарнице и преуређењу стецишног судског поступка).

Комисијски пројект казненог законика садржао је у себи:

I. *Увод* §§ 1—13. Ту се одређује шта је „преступљење*; дееба њихова и која се лица по овом закону имају судити.

II. *Прва или општа част.* Ту се излаже општи део казненог законика у осам глава: о казнама (1. смртна казна 2. робија, 3. затворе, 4. лишење звања, 5, затвор, 6. новчана казна, 7. телесна казна, 8. одузимање појединих предмета, 9. забрана самосталног упражњавања извесног заната или занимања, и 10. протеривање из земље или из једног места у друго. Шпба и мегање на точак по претходном одобрењу Совета изостављено је. Вечна робија и вечно затворе сведени су на двадесетгодишњу робију односно затворе. Телесна казна усвојена је по изузетку и ограничена по 50 удараца); о покушају; о сачуванцима; помоћницима и затајцима; о извиљавајућим и олакшавајућим околностима; о отежавајућим околностима; о стицају злочинких и кривичних преступљења; о поврату; о застарелости злочинких и кривичних преступљења.

III. *Част друга* §§ 82—345. Овде се говори о појединим врстама „злочинких и кривичних преступљења* појасоб и о њиховом каживању. Овај се део дели на двадесет и три главе, почињући од девете до тридесет прве закључно.

IV. *Част трећа.* §§ 346—450 садржи „полицајна преступљења*. Дели се на четрнаест глава и 104 §§.

V. Закон којим ће се спровести и обнародовати казнени законик.

Уз овај пројект дошли су и други закони, који се нас непосредно не тичу, те их и не помињемо.

Овај комисијски пројект био је и отштампан и само је требао да добије одобрење књежево, то да буде обнародован и да добије обавезну силу. Али је 1858 год. с одласком књеза А. Карађорђевића из Србије и долазком књеза Милоша цео посао застао.

По доласку књеза Милоша питање о казненом законику покренуо је сам Совет још септембра месеца исте 1858 гв., и ако је раније, кад је А. Карађорђевић предложио да се изради казнени законик, био томе противан. Пред Советом су тада била два пројекта; један који је комисија израдила, и други, који је израдио неки Сима Стаишићевић, адвокат београдски. Совет одреди комисију, којој је био председник Лазар Арсенијевић, а чланови: А. Ј. Ненадовић, Ф. Христић, Ј. Филиповић, Сава Илић и још неколико способних лица са задатком да обадва пројекта прегледа и Совет поднесе мишљење дашни јој и то право, да може оба пројекта прекинавати и нов начинити.

Комисија је брзо свршила свој посао и Совету послала своје мишљење 3 октобра 1858 год. је за овиом извештају комисија пели, да је за основу узела пројект раније комисије са неким изменама и допунама; изменила је терминологију појединих кривичних дела и увела као нову судску казну: губитак грађанске части. Даље извештава, да је прегледала и уредила „прву или општу част казненог законика*, а да се није упуштала у прегледање и израђивање „особене части*, него ће то урадити тек пошто се општи део обнародује, да би народ и судије имали времена да се упознају с најважнијим општим делом. Предложила је да се при обнародовању општег дела дода, да ће мети почети важити доцније, пошто се изда и специјални део.

Совет, пошто је примио овај извештај држао је више седница и усвојио пројект комисије „с неким мсзним изменама*. Свршни тај посао, одмах је 20 априла 1859 год. № 662 послао извештај књезу у коме пре свега излаже неопходну потребу, да се за нашу земљу изради казнени законик. „Између свију интереса*, каже Совет у извештају, „које човек може имати у држави, најважнији су му сигурност живота, личности, части, имања и слобода његова. То су услови људског опстанка у држави, то га највише и веже за дру-

жестаен државни живот. Закони, који још те интересе осигуравају долазе на прво место у системи законодавства у сваког добро уређеној држави, као што се ове и труде да сваи грађанима с те стране највећу и могућу сигурност дају, отуда је код свију народа у поговорни прешло да је боље да 99 злиководаца оказаними остану него један праведан да страда.[c] Даље вели како чак ни у грађанскими споровима, где здрав разум може лако да пресуди, шта је чије, не могу се људи ослонити на мишљење судијско, већ траже писане законе, а „колико већа потреба мора се показати у каквом законику, где није довољно да је ко крив, него и колико је крив, да се према томе и казни подвргне.[c] „Да би се кривци једног рода преступљења или злочинства једнако казнити могли, овде није довољно само здрав разум човечији, него се захтевају положителни закони и то за преступљење сваког рода, дакле општи казнителни законик, како би сви судови за једнака преступљења и подједнаке казне изрицати могли[c], и после онога Совет одма додаје неко „књажевство српско[c] стоји у том погледу жалосно тако, да и оно мало закона, што их има не нађа, јер су сувише строги и нецелисходни, те се у сваком скоро случају мора прибегавати помиловању. На основу свега тога указује кнезу колика је потреба да се напише општи казнени законик, наводи рад на том пољу за владе кнеза А. Карађорђевића, јавља да је комисија посао свршила, изнеси садржину комисијског извештаја и моли кнеза да га усвоји и по њему поступи.

Овоме је следовао акт кнежеви упућен Совету 15 јула 1859 год. № 1908 у коме се каже, да је кнез „пројект законика за злочинства и преступљења[c] одобрио и да препоручује Совету да он наједи, да се верно тексту, који му се шаље, потребан број шштампа и њему на потврђење поднесе.

Општи део казненог законика био је одобрен и обнародован. Одмах за тим комисија је започела рад на специјалном делу и по свршетку послала га кнезу са својим извештајем. Кнез тај пројекат послао напре Народној Скупштини на углед и ова је, пошто јој је од ње наручито за то извршени одбор поднео извештај 22 септембра 1859 г. кнезу да је пројект прегледала и ставила неке примедбе на њега. Томе је исто дана (24 септембра) следовало кнежево решење, којим се неке примедбе усвајају, али неки број одбацује.

Представништво књажевско по налогу кнежевом послало је 30 октобра 1859 г. № 4907 Совету пројект, који садржи другу и трећу част казненог законика. Совет је 1 фебруара 1860 № 223 известио кнеза, да је примио послати пројект, да га је прегледао и с неким малим изменама и допуњама усвојио и да га подноси њему на „височаније[c] одобрење додавши у исто време, да је терминологију општег рада садашег дела о појединим кривично правним појмовима и делима заменио терминологијом другог и трећег дела казненог законика; да је решио да се сва три дела сад уједно штампају и да поднесе „закон којим се уводе у живот криминални (казнителни) законик за Књажевство Србију[c], који има 9 §§-а.

3 фебруара 1860 год. № 342 пише кнез Совету: „Подношење ми писмом Совета од 1 т. м. № 223 пројекта закона ја сам одобрио, па поправљање исте ја препоручујем Совету да их печатати даде, а по том ја и мени на потврђење донесе.[c] Совет је одмах 4 фебруара № 344 наредио инспектору „правительственне књгопечатње[c] да штампа 100 комада оригинала и 2650 комада копија. Пројект казненог законика са уводним законом је штампан и подлит „представништвеству књажевском[c], а ово је 29 марта 1860 № 986 упутило Совету по један примерак од пројекта казненог законика и закона који се неки у живот уводи.

Совет је дуго одлежао да прегледа оне књиге и да поднесе кнезу своје мишљење. С тога је кнез 10 јула 1860 год. укорео Совет, и овај је одмах на главној седници расмотрио поменуте пројекте и већ сутра дан 11 јула 1860 № 1179 послао кнезу овакав извештај: Пројект казниталног законика комисијално прерађен, Совет је, узевши га у главном заседању свом на расуђење, исти о неким у тексту учињеним изменама одобрио и чисто ина га Ваше Светлости по писочајшој преповрци од његовог ће поднесе.[c]

Из наведеног се види да је Совет пројект казненог законика послао кнезу на потврђење 11 јула 1860 год., међутим на оригиналног казненог законика, који се назван у Министарству правде као и изузетбених издало казненог законика види се да је исти потписан 29 марта 1860 г. Откуд је ово, како је ово могло бити нисам могао пронаћи, јер у Државној Архиви нисам могао наћи никаквих података који би објасниле ову противуречност. Из извештаја Државног Савета од 11 јула 1860 бр. 1179 види се да кази, законик није био потписан 29 марта 1860. јер да је то било, кнез не би тражио од Савета да му шаље пројекте, а сем тог види се да Савет 11 јула 1860 шаље кнезу пројекте на „височајше потврђење.[c] Могло би се мислити да кнез није усвојио измене саветске, те је остало знако, како је он одобрио још 3 фебруара 1860 год. и сиој потпис на оригиналу актадатирао. Но, ово је тешко замислити, кад § 1 уводног закона одређује, да ће казнени законик ступити у живот „по истеченьу шест недеља од дана, кад га кнез потпише[c], то значи 13 маја.

Д-р Бон. В. Марковић

О ИСЛЕДНИКУ

Најблагодарнији позив за човека, који хоће свој живот да посвети добру своје земље, јесте без сваке сумње *полицијска служба*. Такав је случај нарочито код нас, где је полицији дата иследна власт по свима кривичним делима, где је на полицији остављена свабрига о личној и имовној безбедности грађана. На кад је тако уређен посао полиције, сваиако да и људи, који хоће да уђу у њу кадар, треба да буду одобрани, честити и спремни да жртвују све, па и живот своје за љубав тога узвишеног задатка.

Код нас ступају у полицијску службу већином људи, који нису довољно спесни о узвишености новога позива, и о огромности моралне одговорности, која пада на њих од онога часа, од када су поетали полицијски службеницима, те отуда и долази да често пазају у грешке, које зајеру и школе интересена појединаца; та су у главном и у нароче, који изазивају код грађанства озрачу према полицији и свима органима, која прше полицијску службу.

Да би се све то избегло, „*Полицијски Гласник*[c] ће износити низ популарних чланака и расправа о свима гранама полицијске службе, и о свима дужностима полицијских службеника, надајући се, да ће читаоци поштити ни њих стварних користи. У томе ће само „*Полицијски Гласник*[c] наћи морално награде.

Ко хоће да се посвети полицијској служби, било то као чиновник или нижи службеник, мора пре свега бити начисто с тиме, да ова захтева потпуну преданост и посвећеност посао, неуморно учење и гвоздену вољу. Ну и пре свега онога на прво место долази челично здравље. Ко свега тога нема и неће тако да се ода служби, нека се од каквог другог посла, јер овде не само да му неће добро ићи[c] већ може постати несрећан човек.

Од сваког се полицајца захтева много општих знања, као и то да уђе потпуно у посао свога позива, што ће постићи само неуморним радом. Полицајац треба да се разуме у свима правцима човечијега живота, мора да се брине за добро сваког, да се за све интересује и да из сваког догађаја, сваког разговора и из свега другога извлачи за себе науке.

Што год човек научи у животу, може му у полицијској служби користити један пут, а врло лако и више пута. Пропусти ли пак што полицијски службеник да научи, он ће то ма када бар једанпут горко искусити у доцнијој пракси.

Није тешко полицијском службенику да стекне потребна знања, нарочито за то, што се од њега не захтева нека већа научна спрема. Најпотребније му је, да из свакодневнога живота, из најобичнијих догађаја уме извући за себе неке користи и науке. Треба увек добро да отвори очи, да му ништа не пропадне што се дешава пред њим и око њега, па о свему томе да промишља. Од људи, који најобичније среће у животу, може да добије корисна знања. Сваки човек по нешто добро зна, и најрадије говори о ономе што најбоље зна. Сама природа полицијске службе тако је, да се њен службеник свакодневно среће и састаје са људима из свију класа друштвених. То биша на улицама, на железницама, у кафанама и друштвима итд. Преме је за сваког радног човека скупо, а за полицијског службеника нарочито. Он га не сме тражити, већ му у каквом свом одиосу, ма у ком друштву и у ма које доба, он га нора корисно употребити, те ће тада бити од користи друштву, и на тај начин одговорити своме светоме задатку.

Кад се ма у којој прилици полицијски службеник сиктане било са каквим човеком, треба увек да га наведе да говори о ономе што најбоље зна, било по природи свога делокруга рада или ма откуд другде. Полицајац нарочито не треба да прави разлику, да ли ће то бити научењак или сељак, амалии или чиновник, газда или слуга. То не мења ствар. Свако ће од њих знати нешто, што ће моји полицијском службенику у току даљег рада бити од користи. Увек је боље пустити другога да говори о ономе што разуме, него ли говорити о ма каквим тричаријама и глупостима.

Тај начин учења најлакши је приликом службених излета и приликом приватних шетња. Човек треба да види кад се прави воденица, треба да гледа рад земљорадника, занатлијина, на чак и оштрача ножева, и по нашем мишљењу, кад полицијски службеник од свега тога добије ма какве појме, оне ће му ипак кад тад моћи бити од користи у служби.

Нарочите примене и велике услуге може имати полицијски службеник, ако се увек добро обавести и уноша са предлогом у коме ће имати службеног посла. У нашим приликама полицијским службеницима, нарочито у унутрашности, могу бити од користи мане. Ну и оне нису довољне за то, што се у поменим местима и пределима мењају разне ствари, а мане се не поправљају сваке године: с друге стране и најбоља карта не представља пределе тако добро, као што су они заиста у природи. Најтачније проматрање околине, уочавање, приближавање и назирање свега што може бити од предности за истрагу, то треба да ставља себи у дужност сваки полицијски службеник приликом истраживања појединих кривичних дела, ако хоће да има успеха и користи од свега тога. На службене путеве и излете треба да иде увек са картама и скицама тих предела, где се десно какво злочини случај; у њих треба да уцртава и бележи све што је ново, као н. пр.: зграде, улице, путеве, посечене шуме, исушене баре, гумна итд.

Полицијски службеник треба много да полаже на то, што ће право стање у стварности и природи увек сравњивати са оним стањем представљеним на мани, па ма се све то и слагало. У природи је све друкчије, но што је на карти, и човек добива погрешну слику правога стања; сравни ли пак он природно постојеће са оним представљеним на карти, добиће представу потпуно сагласну са стварношћу, и она ће му остати за цео живот. Чује ли иследник, који је тако радио, да се тамо и тамо десило какво злочино дело, одмах ће узети своју карту, представиће себи у памети слику тога предела какваје у стварности и добиће *полазну тачку* за истрагу, што је без сваке сумње једна од најважнијих чињеница у кривичним истрагама.

Приликом службених излазака и шетња, иследнику треба да је дати важан задатак, да уме *упознавати људе*. При том није главна ствар, да полицијски службеник упознаје масу света, већ да уме упознати оне људе, који који му могу бити потпора при истрази. Ова се деле на две групе: *на људе од поверења, и људе који расположају нарочитим знањима.*

Међу прима не треба разумети какве потајнике или ти пак и шпијуне, већ часне, одлучне и искусне људе, на чије се искање и суђења иследник може ослонити у важним кривичним случајевима. На жалост никако није природни закон, да је председник општине увек најзаметнији и најпоузданији човек у општини, али за то иследник треба да зна ко је тај човек, да га уме потражити и ослонити се на њега у невољи. Ако се иследник у своје време о томе обавештио, избећи ће многе незгоде и моћи ће се славити многим успесима, којих не би могао имати без туђе, али уједно и сигурне помоћи.

Друга се група тиче људи, који имају особита стручна знања или друга каква искуства, која могу бити од користи иследнику и бити му потпора у датим кривичним случајевима. Ти се пак људи могу узимати у помоћ само онда, ако иследник још из раније зна за њихова искуства и стручност: тражење и пронитивање о њима у последњем часу не води циљу и успеху.

Један је човек, рецимо вешт и искусан ловац, од њега иследник не само да може имати користи кад је у питању крађа дивљачи, већ од њега може добити корисних обавештења и кад су у питању трагови остављени од ногу или од крви. Други је човек љубитељ фотографисања и биће готово увек на услузи иследнику да му бесплатно слика место на коме је извршено кривично дело. Трећи је опет прошао доста крајева и света, па ће но дијалекту говора приступачникова моћи дати иследнику обавештења, да ли је притворени заиста из оног места, за које тврди да је. Четврти се разуме добро у коњарству, нети има добар микроскоп, шести има изврсног пса, који њухањем може да уђе у траг скривеном злочинцу, седми је вешт у гипсирању, и т. д. Кад се узме у обзир, како је велика обим разноврсности кривичних дела, која се свакодневно дешавају уход нас, па још иследник буде свестан да употреби корисно све што напред поменусмо, у колико то буде потреба изискивала, може се тврдити, да ће му истрага бити *савесна*, а најзад и *успешна*.

Д. В. Бакић

(наставиће се)

РЕФОРМА ПРЕТХОДНЕ ИСТРАГЕ

(са десете годишње *скупштине* међународног Криминалистичког Удружења у Штутгарту)

Реформа претходне истраге била је најзанимљивија тачка дневног реда годишње Скупштине Међународног Криминалистичког Удружења, која се одржала прошле године у *Штутгарту*. Године 1903. на скупштини у *Дрездн* изабрана је нарочита комисија за расправу овог питања. У комисији су били проф. *Јилиенталь*, са Хајделбершког универзитета, судија *Кулеман*, из Брауншвајга, председник суда *Вајсгарт* из Баућена, проф. *Митермајер* са Гисенског универзитета, проф. *д-р Розенберг* са универзитета у Минотеру, државни тужилац *д-р Розенберг* из Штрасбурга и адвокат *д-р Хајнеман* из Берлина. Комисија је ова одржала неколико седница у Франкфурту на Мајни и већином гласова усвојила је 17 теза изабраних у исти мах за свога референта проф. Јилиенталa.

Проф. Јилиенталь указао је на штетност и непотпуност данашњега система претходне истраге у кривичном праву. Већина чланова комисије *била је мишљења, да претходна истрага треба да полази од положаја окривљеног.* Окривљеном треба дати потпуну слободу кретања. А то опет није могуће, ако је он сам на себе упућен. За то му се у свима многобројним могућим случајевима има осигурати пуна одбрана. Као непотпуност данашњег система сматра се, да лична слобода окривљеног није довољно гарантована, пошто се обично ставља у истражни притвор, пре но што је и у могућности да да довољну одбрану. За то решењу о притвору треба да претходи контрадикторан поступак. Судија се не може изузети ни на претходне истраге, али је комисија мишљења, да га ваља ограничити само на чисто судски рад. Он треба да учествује само при антиципираном прикупљању доказа и при хапшењу. При томе треба да су присутни државни тужилац, окривљени и бранилац, који има права да стављају питања. Референт се не слаже са предлогом неколицине о увођењу *контрадикторне предистраге* као заштите окривљеног. Комисија је дале мишљења *да целокупну претходну истрагу ваља укинути и истражење судњу заменити државним тужиоцем.* Већ данас од 100 претходних истрага државна тужилац сам свршава 73, па зашто му онда неби требало уступити и оних 27?

Проф. Јилиенталь констатовао је, да је комисија дале нашла, да претходна истрага има задатак да припреми главни претрес, али да не сме да служи за то, да претрес скрати. Дакле, у тужби државног тужиоца треба да се каже шта и како има да докаже. Искаже сведока и вештака не треба дословце помињати. Тужба не треба суду да се предаје пре претреса. У почетку претреса, државни тужилац има да је прочита и онда усмено да је мотивише. Протокол претходног саслушања опуженог, сведока и вештака не треба прочитати.

Дале комисија тражи да се ограничи *колузионски притвор* у случајевима у којима је окривљени покушао да сведоке и вештаке наговори на лажан исказ или да уништи акта и доказе. Притвор треба после једног одређеног кратког рока као и истражни притвор да престане. У осталом ваља покушај бегства код свију кривичних дела одређеним фактима мотивисати.

У име мањине комисијске узео је реч председник суда *Вајсгарт* из Баућена. И он је као већина чланова комисије мишљења: да претходну истрагу ваља ограничити на мали број случајева. Поред свега тога претходна истрага пружа и битних користи и не може се са свим укинути. Она доприноси бољем разумевању ствари. За поротне судове врло је

потребно да пре претреса истрага снима буде јасна. Поротници обично нису дорасли да оцењују сва доказни материјал. Претходна истрага даља је нека врста правне заштите за оптуженог. Може се претходна истрага ограничити на безусловно потребне случајеве, али никако да се са свим укине.

И судија *Кулемин* изнео је своје одвојено мишљење, али је за то да се претходна истрага не укида као што предлаже већина комисијска, већ да се *реформише*. Хтео би спорост и разувереност данашњег поступка на тај начин да измени да припрема за главни претрес лежи у *једној* руци. Не треба ни у којем случају сметнути с ума оба елемента, који су битни у сваком кривичном делу: интерес *окривљеног* да се изврше од одговорности, и интерес *оштећеног* да се кривац казни. Оштећеном ваљало би дати више утицаја у поступку него до сада.

У дебати, која се за тим разнала живо су критикована и бранъена сва три мишљења. Једни је чак предложио, да би претходну истрагу ваљало на тај начин поправити што би *истражни судија* у истини требао бити *судски чиновник*, што данас није случај. Али је тај предлог пропао. На послетку је усвојен један мали део *Кулеминових теза*:

I. Претходну истрагу не треба укидати већ је реформисати.

II. Погрешке данашњег поступка јесу спорост и разувереност.

III. Те се погрешке могу само на тај начин избећи, ако припрема за претрес буде у једној и истој руци, т. ј. једног чиновника, који има сва потребна средства на расположењу да истину сазна.

IV. Треба узети у обзир и јаче учешће оштећеног у поступку.

Предлози комисијске већине готово су већим делом одбијени. Они предлози о истражном притвору и ширењу права потребне одбране пратили су поново комисију да их поново стилизује, а усвојена су само два предлога:

I. Претрес почиње са читањем тужбе. Државни тужилац треба да је у кратко мотивише, а окривљени и бранилац на то да одговоре.

II. Покушај бегства мора се код свију кривичних дела наводом одређених факата мотивисати.

На послетку, усвојена су још два предлога, које је предложио државни тужилац *д-р Розенберг*, који гласе:

I. Тужба у претходној истрази као и на претресу припада искључиво државном тужиоцу.

II. Резултати претходне истраге треба да омогуће претрес, али да не утичу непосредно на њега.

У својој завршној речи приметио је председник *проф. д-р Фон Мајр*, и ако је резултат ове подуже дебате врло мршав, ипак идеје, које су се за време дебате чуле, неће остати без дејства.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА У БЕОГРАДУ

За 1903. и 1904. год.

У овом листу, а у годинама 1901., 1902. и 1903. год. г. Д. Ђ. Алимпић изнео је у јасном и прегледном облику кретање криминалитета у престоници за године од 1896. до 1902.

Дошавши на положај, са кога се може пратити кретање криминалитета и прибирати подаци о њему, а поизазивши значај криминално-полицијске статистике како за науку, тако и за законодавство и криминалну политику, сматрао сам за дужност да продужим онде, где је г. Алимпић стао, што и чиним, износећи овде кретање криминалитета у престоници за 1903. и 1904. годину.

Опште је позната и статистиком и науком освештана истина, да се кривична дела из дана у дан све више множе, и то у знатно већој сразмери, но што се множи људство, у прилог свију мера, које и држава, и друштва, и појединци предузимају ради њихова сузбијања.

Па не само да се кривична дела све више множе, него се у исто време појављују и све смишљенија, лукавија и дрскија, управо иду напоредо са цивилизацијом и проналасцима.

Према овоме могло се очекивати, да ће 1903. и 1904. год. у овоме криминалном буџету показати према прошлогодишњем суфицит.

Из нижег излагања бројног прегледа разних кривична дела за ове две године и њихово упоређења са оним из прошлих година, видеће се, међутим, право стање.

Почећемо прво са *самоубиствима*, која и ако се не могу сматрати као казнима дела ипак су сваки предмет и научног и законодавног најбржајнијег истраживања.

Науци се са њима бави из многих разлога, а највише због тога, да пронађе мотиве и узроке са којих се она врше, на према томе да изналази и подешава и средства противу њих, јер се и она из године у годину све више множе.

Исследник при самоубиствима треба да обрати особиту пажњу, те да му под самоубиством не промакне какав опасан злочин. Било је и у нашој, а особито у страној пракси пуно случајева, где су убиства тако вешто маскирана у смислу самоубиства, да је се то могло утврдити тек уз најбржајнијег и свестрану истрагу. Ту исследнику не сме да остане незапажена ни једна околност, сваки маленкост ту може бити од пресудног утицаја.

За ово нам може најбоље послужити оскоршњи пример са убиством Миће Перића, инд. економа, у Смедереву. Његов је леш нађен 19. децембра прошле године покрај Дунава код Смедерева. Полицијским увиђајем и лекарском секцијом нађено је у први мах, да је пок. Миће скакањем у воду сам себи живот одузео. Шта више судско-медицински експерта констатовао је у његовом мозгу известан дефект као знак душевне поремећености, те је тиме закључак на самоубиство постао још ве роватнији. Међутим доцније, после неколико дана, поводом писама, која је пок. Миће послао из Смедерева разним лицима, и још неких других околности, посумњало се, да овде неће бити случај самоубиства, те је поново извршена детаљнија секција, којом је утврђено да је пок. Миће прво угушен, па тек онда бачен у Дунав, да би се на тај начин прикрио траг злочиначком делу, што су злочинци у неколико и успели, јер су пропали први, за истрагу најважнији моменти. Ето шта је учинила несмотреност и неувиђавност у почетку истраге.

У 1903. год. било је у Београду 14 самоубиства, а у 1904. 15.

Према „Таснини Белешкама"* било је самоубиства у:

1882	год.	5
1884	„	6
1885	„	6
1886	„	8

Дакле за непуних 20 год. број самоубистава је се удвојио, што се утврђује и г. Алимпићевим подацима за време од 1896. до 1902. год., када их је било:

У 1896	год.	12
„ 1897	„	11
„ 1898	„	17
„ 1899	„	8
„ 1900	„	15
„ 1901	„	16
„ 1902	„	16

Од ових 29 самоубистава, извршених за последње две године, пада их мушке 23, а на женске 7.

По времену падају на месеце:

Јануар	3
Фебруар	2
Март	3
Април	6
Мај	2
Јун	—
Јули	—
Август	2
Септембар	4
Октобар	2
Новембар	2
Децембар	3

Дакле највише је било у месецу априлу, а у јуну и јулу није био ни један случај. И у периоду од 1896. до 1902. највише је самоубистава било у априлу. То није проста случајност, већ правило, а то ће бити по свој прилици услед наступања топлијих дана и буђења природе, чија живост и бујност непријатно утиче на суморне душе.

Узроци са којих се самоубиства врше разни су, а најобичнији су: беда и немаштина, домаће непријатке, страх од казне, разних болести, љубави и т. д. За ове прошле две године убило је се:

1.	Због материјалних непријатки	8
2.	„ болести	7
3.	„ љубави	4
4.	„ бојазни од казне	3
5.	„ домаћих непријатки	3
6.	Из непознатих разлога	5

Такође и начини, на који се самоубиства врше, разнолики су. Највећу улогу код нас игра револвер, па онда вешање, нож, скакање у воду итд. За ово време одузели су себи живот:

* „Кобни бројеви," Београд 1888.

1. револвером 13
2. нешањем 5
3. ножем 4
4. дављењем 2
5. тровањем 3
6. скакањем у провалију . 2
7. дугом пушком 1

Људи су се најчешће убијали револвером (13), па онда ножем (3) и т. д., а жене нешањем (3) па тровањем (2), једна ножем и једна револвером. Жене у опште врло ретко употребљују оружје, ова два случаја готово су изузеци. Обе су биле девојке и оружје су употребиле што им је оно у datom моменту било при руци: једна у својој а официрској кући изгрђена што се немарално владала, па не могући поднети ту грдњу, одмах је доченала револвер и убила се; друга је била превајчана у болници, па у извесном наступу душевне пореметености узела је операторски нож, легла на сто за операције, распорила трбух, извадила црева па после и тако умрла у највећим мукама.

И процесије самоубица су разнолике. У времену о коме је реч убило се:

1. Слугу и слушкиња . . . 5
2. Радника и надничара . . 3
3. Чиновника 3
4. Трговаца 4
5. Кафе 2
6. Официр 1
7. Подофицир 1
8. Жандарм 1
9. Трошар. стражар 1
10. Берберин 1
11. Млекарица 1
12. Пивар 1
13. Кафеџија 1
14. Мајорица 1
15. Чиновничка кћи 1
16. Проститутка 1
17. Жена баштована 1
18. Жена кафеџије 1

Процесија утиче и на начин извршења самоубиства. Тако сва четири лица војног реда и официр, и подофицир, и жандарм и стражар убили су се револвером, слуге и надничари махом су се нешали, берберин је се распорио бријачем, трговци и чиновници већином су се убијали револвером итд.

Карактеристично је, да су изузев по једног Чеха и једног Немца и једног Јеврејина све остале самоубице биле Срби. Од Цигана, чији је број у Београду знатан, није познат ни један случај да је ико од њих сам себи живот одузео. И код Јевреја су самоубиства врло ретка; од 119 самоубиства, извршених у току последњих 9 година, знај случај из прошле године биће, у колико ми је познато, једини.

На опога се види, како националитет има врло велики утицај на ова дела. То потврђује и страна статистика. Хладнокрвни и на практични живот још од малена навикнути Енглези и Американци одузимају себи живот у знатно мањој мери од осталих народа.

Што се тиче *покушаја самоубиства* њих је било за ове две године 22, и то у 1903 год. 16, а 1904. 6.

Ту овде је врло тешко опредетити шта спада у самоубиство од маскирање, којој је циљ да заклони какву непријатну радњу, назовну сазнање и случење итд. То се најбоље види из самог начина на који се покушало да одузме живот. Док се код самоубиства, где је намера да одузимање живота несумњиво документована, најчешће употребљује револвер и конопац као најсигурнија и најбрза средства за одузимање живота, дотле су они код покушаја најмање заступљени, а најчешће нож, којим се може нанети повреда колика се хоће, и скакање у воду, где се може одмах указати помоћ. Од она 22 покушаја извршена су:

Ножем 6
Скакањем у воду 6
Тровањем 5
Револвером 3
Нешањем 2

Сем тога док су код извршених самоубиства за означено време женске заступљене са мање од једне четвртине (од 27 — 7) дотле код осталих покушаја њихов број достиже скоро половину (од 22 — 9). Дакле очигледно нешањем хоће само да се заплаши муж или ко други, како би после тога био послушнији, надлежнији итд.

Неки научници тврде, да су ови самоубице душевно болесни људи. Да ли то стоји, то је у питању, али је несумњиво да су то многи од њих, што сведоци ове приказа. Тако је једна болничарка — превајчица, — служећи лекаре приликом операција, уобразила, да се и њој мора атомак да оперира, па кад јој то нису лекари хтели учинити, јер јој заиста ништа није ни било, она је хтела сама да изврши: узела је нож, легла на сто, распорила се, извадила црева на ноже, барагала по свима и, природно, после тога умрла у највећим мукама. Једна се девојка трује у стану свога верења под уобразењем, да ју је рођени брат обешчастио. Друга једна девојка, радница хемонеда дувана, скаче у Саву да се удави „што је другарице дирају.“ Покупач један, опет, дави се „што га цео свет мрзи.“

Полиција сигурности не може на спречавање ових дела готово ни у колико утицати. На томе може успешно да ради школа, црква, јавно мнење итд. Некад се самоубиство сматрало за грех и самоубица је сахрањиван без икаквих церемонија и верских обреда; данас то више није и породице самоубица редовно добијају пристанак меродавних црквених фактора да самоубицу сахране по верским обредима. Борба за живот све је већа, а беде и невоље све чешће. Да се човек у свету одржи, да беду пре тргне и отклони, да зубан грегорц — треба чврста воља, а ову може створити добро домаће васпитање, школа и јавно мнење.

Сад да пређемо на права казнима дела, и то прво на најважнија и најопаснија — *убиства*.

За ове две године било их је у Београду 6, и то по 3 на сваку годину.

Раније је било:

1896 год. 3
1897 „ 2
1898 „ 5
1899 „ 2
1900 „ 4
1901 год. . . . . —
1902 „ 3

Дакле просечно 3 годишње.

Према већ поменутом „Тасиним Бележкама“ ових је злочина било:

Године 1878 3
„ 1879 5
„ 1880 6
„ 1881 7
„ 1882 10
„ 1883 8
„ 1884 7
„ 1885 8
„ 1886 9

Просечно, дакле, 7 на годину.

Велика је добит, што су ова најопаснији злочини сили сада испод половине, јер док се остала казнима дела могу загладити и штета накнадити, дотле се овде живот не може више повратити.

Добит је ова у толико већа, што су рањења убиства већином вршена на кориштољубља, а сада је то, међутим, врло редак случај. Од ових наведених 6 убиства изведан није имао за мотив кориштољубље, већ су извршена:

Због међусобне свађе . . . 3
„ љубоморе 2
„ крајумчарења 1

Само је убиство због крајумчарења извршено пушком, а сва остала ножем.

Два су од ових убиства извршена у пићу у кавани и то једно претпрошле године на сам Божић, а друго прошле године, опет на Божић.

Сем убиства због крајумчарења, које су извршили аустриски синџири над једним нашим рибаром и који су оптужени њиховим властима, све су остале убице ухваћене и осуђене. Од ових поменимо Стојана Илића, бив. натрогацца, који је извршењем убиства над својом женом произвео велику сензацију. 27. априла 1903 године пађена је где лежи мртва на Бановом Брду више топчидерске касарне, поред пута што води ка топчидерском гробљу, пагана одвојена жена Марија, ударена новцем више сисе. Браком истрагом утврђено је, да је то извршио Стојан који је после два три дана ухваћен у Смедереву где је по учињеном делу отишао да би прикрио траг. И ако он дуго није хтео никако признати, ипак је земаљским судовима осуђен на 20 год. робије, јер му је кривица потпуно доказала.

Друго убиство, које са своје интересантности вала поменути, то је оно Розе Филипи. Њу је 29. јануара исте године убио њен љубавник Тома Немет, месарски радник, коме је она отказала љубав. Он се на њено опоро понашање према њему разљутио, зграбио нож и на месту је убио, а потом се изаши предао. Да није са собом као касапин посио нож, остало убиства не би било.

Покушаја убиства било је 1903 год. 7, а у 1904. 5, дакле свега 11.

Мотива оволикима покушајима убиства налазе се:

У пићу и међусобној свађи . . . 7
„ љубомори 2
„ освети 1
„ покушају бегства испред чувара 1

Сви су извршиоци ових дела похватани и суду предати.

Ових је дела било:

У 1896	6
„ 1897	12
„ 1898	4
„ 1899	7
„ 1900	—
„ 1901	3
„ 1902	6

Разбојништва је било у овом времену 3, и то 2 у 1903. *1* у 1904. год. Од ових 2 имају више карактер насилне изнуде но правог разбојништва. Једно је, међутим, од њих врло дрско и произвело је огромну пренераженост у престоници. Три заносна: Вид Кнежевић, Јаков Кршић и Сретен Микић, 11 децембра 1903 год. у среду пода дана, за време самог ручка, дошли су у кућу пок. Живка Давидовића, држ. саветника у пензији, која се налази у непосредној близини касарне врачарског, дивизијског штаба, министарстава вар. прип. реде, двора и важнијег краљ. Милановог улице, напали на укућане са спремљеним пиштољима, у намери, да сво побију и кућу опљачкају, на четворо њих доста тешко повредили. Ну у даљем извршењу овога дела спречени су од једног верног Давидовићевог момка, који је се с једним од њих, Сретеном Микићем ухватио у коштац, свалавдо га и пиштоље му повреду по глави, пошто је и сам обрљен, на га тако држао док циеу на вику за помоћ дошли полиц. органи и ухватили га. Остала дворица за време гушења Сретеновог са момком побегли су, на су тек после неколико дана ухваћени на Вршкој Чуци, када су хтели прећи у Бугарску.

Један је од њих био раније слуга у истој кући, те се тиме једино и може објаснити овако дрзак напад, јер су добро познавали распоред и прилике у кући. Као и њихова злочинца, особито опасних, који по престоници врше кажњива дела, и ова тројица нису родом из Србије. Осуђени су по 18 година робије у тешком окову.

Извршиоци ова два друга дела разбојништва такође су ухваћени и осуђени.

(свршено се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ПАРИСКИ ДЕТЕКТИВИ

Промењути одела и изглед лица више пута за неколико часова, прерушити се час у младића, час у старца, постајати једно за другим и дипломата и учитељ музике и родитељ, узети се што природније престарати и прилагођавати прилике кама — једна је од најтежих гимнастичких вештина.

И док гледаш, рађен сва ова, нама драгоцену позорју у перспективи сцене, вештачкој светлости на позорници и сложности публике са глумцима, дотле парнски детективи ове исте улоге одигравају у сред бела дана и у средини људи, који имају пуно реалтета да буду обављени према овој вештини.

Колико је само вештине и лукавства потребно једном полицајцу да би ушао у траг каквом вештом злочинцу, или да би се неопажен приближио осумњиченом лицу!!

После једноставних примера, које ћемо изложити, човек просто не зна чему пре да се дивн: вештини или неустрашивости, постојаности или храбрости скромних полицијских агената, који у вршењу својих дужности не презају ни од највећих опасности.

* * *

Једна од врих тешкоћа, коју сваки добар детектив мора да савлада, састоји се у томе, да увек остане неопажен како на сумњивом месту где прибира податке о извршиоцу злочина, тако и од самог осумњиченог злочинца.

За време чувене *Видока*, који је постао краљ парнских полицајаца пошто је претходно био краљ лопова, беше наређено да се ухапси неки *Фосерд*, чувени хиликпац, о коме се знало само то, да станује на једном од булевара, у кући се жутим завесама на прозорима, у којој је становала и једна мала, грбава шваља, пријатељица његове жене.

И ако ова обавештења беху веома непотпуна, јер у Паризу има хиљади булевара и безброј кућа са жутим завесама, ипак су Видоку била довољна да се успешно прерушн.

Да би могао пронаћи грбаву шваљу, било је потребно разговарати са масом личности, и да би ови разговори били што успешнији, требало је имповизовати спољашњости отменог и богатог старог господина.

Потпуно прерушен у отменог и доброћудног шесдесетогодишњег старца, са тророгим шеширом на глави и штапом златне дршке у руками, Видок се креће у лов.

Прво је требало наћи грбаву шваљу, али како и где? — — —

Било је јутро. Ту су продавнице дневних новинарица, у којима се у ово доба стиче највише свега и говори о свему и свачему. Најбоље ће, дакле бити, да се почне од њих. Колика моћ психолошке дедукције!

Тек што је прошло неколико минута у једној од најпосећенијих продавница, кад ево ти једне мале и грбаве девојке. Пошто је купила млеко, и изменила неколико речи са присутним гостима, мала похита једној кући у оближњој улици. Разуме се већ, да је Видок за тили час био у њеном стану, и да му је прво питање било:

— Станује ли у овој кући г. Фосорд?

— Баш јуче исељио се, и сада не знам где је, одговори *мала* брзо и равнодушно.

Сваки други сматрао би ствар за пропалу после опасног одговора, али је Видок био прав полицајац и зато је могао, у трепут ока, створити нов план за даље тражење.

— Је ли господин отпутовао потпуно сам? биле су још речи којима се обратио *малој* најучтивијим тоном.

— Не, одговори одмах ово: С њим је отишла и његова жена, једна нежна и лепа дама, привлачаста, са лепим очима и кукастим носом. Али шта Вам је, за име Бога!...

У овом тренутку Видок већ беше пао на колена и јецаше као дете:

— Његова жена! Ах, то је моја жена! Невернца, побегла је с њим. Мислио сам покушати да ју је овде затекн. Сад је све свршено. Не остаје ми ништа више, господице, до да умрем.

Сцена ова, тако вешто изведена, узбудила је грбаву шваљу у толикој мери, да је заборавила на сваку предострожност и похитала у помоћ „*изгубљеном мужу.*“ Само после два дана, „*несрећнобољном старцу*“ метнуо је своју младу и снажну руку на раме „*изгубљене своје жене,*“ толико жељеног Фосорда.

* * *

За време врих година реставрација, требала је пошта пото ухватити једног шпанског гроф, који се био умешао у извесну аферу. Постојала је сумња, да је завереник био прикривен у извесној кући, у улици „Камартин,“ али је недостајало законских услова за претрес исте. Слуга грофов, међутим, тврдио је одлучно, да се његов господар налази у Лондону. Ствар је била веома озбиљна и није требала одлагања. О извршењу њеном имао се старати инспектор сигурности *Канлер*. Требало је радити брзо и одлучно. Али како, на који начин?

Одевен потпуно у ливрејску собног слуге, Канлер у трку улази у осумњичену кућу, јури уз степенице и не осврћући се на вику вратара, долази пред стан грофов и и звони на прагима. Тек што је слуга отворио, Канлер улеће у предсобље и, сав задихан, не допуштајући овоме да се поврати од изненађења, трчи из салона у салон, па собе у собу. Најзад досшла и у библиотеку, и ту затиче једног господина, завалженог у наслоњачи, са цигаром у устима и новинама у рукама. Претпављује се да га није опазио, Канлер се журн прозорима који гледају у башту, отвара их и вичс гласно: „*Фиђо, Фиђо, Фиђи,*“ а по том скрушено пада на једну наслоњачу. Пошто је, на овај начин, сазнао и видео све што му је требало, Канлер одговара узнемиреном служитељу да је упутио пајсрага своје господе, једне старе баронице из околине. Молећи га исто нута за извињење због свог невгодног, и у неколико и непристојног упала у кућу, који је само последица његове узбуђалије као да је бегунца видео на једном дрвету у башти, инспектор сигурности повлачи се и не бацајући поглед на господина у наслоњачи.

Још сутра дан гроф је био одведен на границу.

* * *

Одело детектива зависи у главноме од природе злочина и преступа за којима трагају. За појединца трагању неопходно су потребна одела свих, по моди и кројпка. Ово нарочито вреди за детективе по коцкарницама. На жалост, у Паризу има врло много и тајних и јавних коцкарница.

Једног дана у преседтуру дозвао је господин и жали се како је опљачкан у једној од тајних коцкарница. Познавао да да обавештења о истој, жалилац изјављује, да се у коцкарницу може ући само са позивком. Ово је, међутим, веома чудновато. Пошто се три пута звони на врата, на питање ко је? треба одговорити: „хоћу да видим зуб.“

Сазнао за ово, неколико агената почастили су идуће ноћи целу коцкарску дружину.

* * *

У последње време коцкање узима све више и више маха. Ретко је која забава, било јавна или приватна, на којој се противници игре не скупљају у засебне салоне ради прекрађивања времена путем коцке. Разуме се већ, да се професионални коцкари нешто користе свима овим приликама. Знајући ово, парична полиција непуњава само своју дужност, кад на све неке јавне забаве шаље по неколико најинтелигентнијих детектива, који се прерушавају према потреби.

На једну од ових забава, г. Х. среће и познаје једног од најстаријих париских детектива.

— То ви одлично представљате државног саветника, узвикну г. Х..., усхићен изгледом и држањем детектива.

— Вребам једног од најпрепреденијих коцкара, који се издаје за барона и посећује сваку ноћу јавну забаву. Ха, већ је ту. Изволите за мном.

— Драги мој барене, рече детектив прилазећи једном отменом и проседом господину, који са особитом нежношћу мешаше карте пред једним нашим младим човеком, извините што Вас узнемиравам. Ја имам само једну реч да Вам кажем.

Чим је лажни барон устао, *лажни саветник* ухвати га под руку, и гледајући му право у очи, рече:

— Познајем Вас добро. Ви сте... Узмите ваш штап и шешир, и чистите се одмах одавде.

Одмах после ових речи барон се удаљи из сале, остављајући своју жртву живу и здраву, али у исто доба и изненађену.

* * *

Данас елегантан господин и у оделу по најновијој моди, детектив сигурности мора се, врло често, још сутра дан, прерушити у најпростијег земљорадника са гвозним кораџима и несретним покретима. Ово прерушавање наручите по потребно због бегства и лукавих кесароша, који у близини железничких станица, или на улазима у град, причекују наивне земљораднике и провинцијалце.

„*Посао са сатом*“ најобичнија је и најмања је штета, коју они наивни и добри људи претрпе ако падну у руке овим опасним личностима.

Тек што је човек ушао у град, а већ му приђаси једна индивидуа са речима: „Извините, молим вас, у великој сам неприлици. Мати ми је болесна у унутрашњости; потребно је да идем да је видим али немам новаца за железничку карту. Ево овог златног сата: то је фамилијарна успомена и ја на њу много полажем, али ме овај случај приморава да се с њом растанем; ако би хтели да је купите, дао бих је јевтино.“

Док купац разгледа позлаћени му сат, прилази, тобож случајно, сачесник продавачев и удара на погодбу. Пошто сапственик сата као „*частан човек*“, неће с њим да се погађа док не чује последњу реч њног купца, то сачесник прилази жртви и шапће јој на ухо: „Ја сам јувелир, радња ми је преко пута; ако пристане за 50 дин. узмите сат; ја ћу вам га откупити за 70.“

После ових речи наивна жртва сигурна брзо погодбу, узима сат и одлази у најближу радњу јувелирову. Прави сапственик радње, који већ неколико часова није никуд излазио, погађа у чему је ствар и смеје се. Сат најпшће вреди 10 динара, и преварени га обично задржава као успомену на долазак у Париз.

Прерушавајући се повседневно на различите начине, само једном детективу пошло је за руком да у току од недеље дана ухвати четири кесароша на источној железничкој станици.

Захваљујући свом вештом прерушавању и својој оштроумности. Детектив *Сендо* проследио се пре неколико година у једној обичној ствари. Пролазећи једног дана преко пијаце, сусрете се са двојицом лопова који му понуђаше на продају један скупоцени сат за незнатну цену. Било је јасно, да је сат био украден Пошто га је, тобож, озбиљно испитивао дуже време, и у ствари размишљао о начину на који ће ухапсити продавце, јер у близини није било полицијских органа, Сендо неће сат у свој џеп и бежи у правцу најближе полицијске станице. Оно што је предвиђено у свему се догодило: крадљивци трче за њим, не опажајући у тржњу куда их бегунац води. Дошао на неколико корачаји до места на коме су се налазили агенти, *Сендо* се нагло заустављава, вичу за помоћ, ослобе се и хвата једног од својих гониоаца, а другог остала мишобројшим агентима који му журно прилазе у помоћ. План је, као што се види, био одлично смишљен и изведен.

* * *

Врло су ретки случаји да злочинац, особито крадљивац, ради потпуно уазнањен; готово увек он је члан какве веће дружине и има више саучесника. Ово врло добро знају парички детективи, и с тога се труде да искористе сваки, за и најмањи податак, који би им пружио, случајно или намерно, ухапшени крадљивац. И ако им је овај посао отежан публиковањем података о ухапшеном и истрази, ипак су они неуморни у истраживању нових начина за проналазак саучесника. Сматра се, да је ствар идеално изведена, ако је детективу пошло за руком да приреди „*мишоловку*“ целој лоповској дружини. Ако, н. п. ухапшена има каквог доброг пријатеља, то је извесно да ће саучесница похитати овоме за обавештења о затвореном другу. На овај начин место за мишоловку већ је изабрано. Кућа у којој станује „*пријатељ*“, добија одмах новог *ортака*, који почекује једног по једног саучесника и упућује их за новости — у затвор.

* * *

Пре неколико година, пре неколико зима између Нопана и Сен-Мора беху опљачкане. С тешком муком успело се да се ухвати један крадљивац, али он не хтеде одати ни једног од својих многобројних саучесника.

Једног дана настојнику затвора поће за руком да ухвати једно притворениково писмо, адресовано на извесног Р..., у коме стајаше ово: „*Ако видиш другове, кажи им да ми пошљу мало трошка.*“

Пошто се претходно добро обавестио о адресанту, један детектив, обучен у одело затворског радника, упути се у његов стан. У стану затече само жену, која, на прво питање, изјави да не зна где јој је муж. Претварајући се да је истог дана изашао из затвора, и причајући детаљно о „*скротом притворенику*“, писцу писма, детектив најзад успе да од жене сазна за место где се налази њен муж и начин помоћу кога ће га овај примити с повереньем. Затак имађаше старинарску радњу у једној од најзабаченијих улица париских. Пошто га је ухватио и испратио у затвор, детектив се брзо пресвуче у одело старинара и зауве место ухапшеног. Два агента, такође прерушена, представљаху његове помоћнике. Сваки који продаје половне ствари обвезан је, по закону, да докаже своју сопственост на исте. Први који је дошао, није био у стању то учинити, и с тога је послат у затвор. После једног сата наилази други и продаје онако исто, за тим трећи, четврти итд. На овај начин, 20 крадљиваца ухапшени су за један дан, а ствари које су доносили на продају, разуме се крадене, једна су стале у четврта кола.

Још је био прав, који је „*мишоловку*“ замењо фијакером. Одевен потпуно у фијакерско одело, и пушајући бачем нештаје од свију париских фијакериста, он је са својим фијакером постигао огромне успехе.

Требало је пратити једног отменог крадљивца, који се при сваком изласку из куће пао у прва фијакер на који је наилазно. Краја му је доносила огромне приходе, и с тога није водио рачуна о трошковима. Поред овога, био је и један други разлог који га је приморавао да се вози на колима: бојазан да на улици не сретне с којим старим познаником.

Али, куда је он тако често ишао? и због чега? На сваки начин под саучесника ради договора о операцијама.

Дошао до овог закључка, још се једног јутра, тобож случајно, заустави с колима у близини куће осумњиченог господина. Не показујући ни најмање знаке неповерења, *господин* се попе у полицајчев фијакер. После ухапшене осмоднеше ножље. Још је сазнао и похапсио све саучеснике, као и самог *господина*.

* * *

Да би се ухапсила извесна личност, често пута потребно је и по 20 преру-

шавања. Ово бива у случају уходјења сумњивог лица, које треба пратити корак у корак, а да ово ипак то не опази. Задобити поверење у сваком тренутку, врхунац је полицијске вештине у свима, па и у овим случајима.

Недавно је био извршен један злочин на обалама Сене. Тело жртве нађено је у води. На лешу не беше апсолутно никаквих трагова од повреда, нити се ма по чему могло сумњати на злочин.

Међу беспосличарима, који по цео дан проводе на обалама Сене, мораше на сваки начин одјекнути ехо извршеног злочина, ако га је било. Један детектив, прерушен у простог гамена, био је одмах изабран да лице места ради прибирања обавештења.

Право рећи, само у оваким приликама у стању је да се покаже истински геније полицајчев. Приближити се осумњиченом, видети га добро, говорити му о самом злочину, тражити у његовим очима, по његовом лицу и у целом његовом држању признаке, прилагодити се средини оделом и навикама и, најзад, у последњем моменту извршити одсудан удар. — биле су најобичније ствари за чувеног *Славуја*.

Једно убиство беше откривено у улици P... и за исто осумњичен и затворен један оближњег воденичара. Одевен у морнарско одело, Славуј одлази у *Горњу варош* ради прикупљања података. С добивеним подацима није задовољан, али ипак не очајава: он има свој план. Дан напољу се приближује се. У одећу старог просјака, он се појављује на најживљем месту, где га жандарми хватају и воде у затвор. Само после два сата, он задобија поверење ухапшеног воденичара, и излази пред истражног судију са доказима о његовој кривици.

Другом приликом била је реч о једном злочину у сеоском департману. Убица је био познат, али се није могло пронаћи. Прерушен од главе до пете, Славуј иде у потеру за њим, и већ после једног дана налази му траг у околини. Да га не би испустио из очију нити побудио сумњу, ступа као момак у један млин, ради у истом неколико дана, приближује се за оно време овоме осумњиченом, и најзад га успешно затвара.

Има још нешто боље. Генералу Шраму извршена је крађа у предности 700.000 динара. Руководећи трагом који остали беху прегледали — дуком напуњеном белгијским дуваном — Славуј се, у пратњи два агента: *Анђа* и *Поаријера*, крене одмах на пут и успева да открије село у коме се налази крадљивац. Остаје му само, да га сачека на путу и ухапси. Да не би падали у очи, седели залудни поред пута, Славуј набаљи ашов и с њим рије земљу у оближњем пољу, коју остала два детектива на колицима превлаче преко пута. Пошто су прошла пуна три дана, разуме се у грозничавом ишчекивању, на путу се најзад указује један човек са торбом на леђима и котрицом у рукама. И ако је крадљивац био прерушен, ипак га је Славуј познао по несигурном ходу и узневерењем погледима.

Сам Славуј прича нам у својим мемоарима на који је начин пратио поједине личности. У овом циљу, обично је, вели, ишао у друштву са још једним другом. Обојица су на себи носили по два пара одела: капут са меким шеширом и блузу са морнарском капом. Славуј је ишао напред а друг за њим. Ако би се личност, коју су пратили, окренуло више пута, и на тај начин уочила своја пратиоца, Славуј је своје место уступао другу који је одмах облачио блузу, до овог тренутка скривену испод капута, и шешир замењивао морнарском капом. Ово се понављало по неколико пута на дан. Захваљујући овом вештом прерушавању, Славуј је могао пратити једну личност пуна два месеца, и ова то није опажала.

Колико је Славуј био вешт у прерушавању, може се најбоље видети из ових његових редака:

„Једно вече заказао сам састанак мојој жени. Био сам прерушен у ђавола. Не знајући за ово, отпочела је викати у помоћ чим сам јој се приближио; умирила се тек пошто је чула мој глас."

Назад, ово што најзанимље иде у прилог вештини прерушавања полицијских детектива, то је што их они у већини случаја више у присуству највећих опасности. Свака, па и најмања несмотреност од њихове стране, у стању су да им скину маску и живот им ставе на коцку.

И за све ово, они у најбољем случају могу имати плату од 3800 дин. на годину, колико је имао и Славуј после 20 год. службе, 2000 успешно извршених затварања, 8 ударанја ножем и безброј опасних дана.

С француског **Д. Ђ. Алексић.**

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Самоубиства у Сједињеним Америчким Државама. Према статистичким подацима, које је недавно објавио универзитетски професор Белеј, број самоубиства у Сједињеним Америчким Државама, а у времену од 1897—1902 год., износи *70.000*. Од овог броја на људе долази *7781*, а на жене *2219* случајева.

Највећи број самоубиства извршен је у добу између 30—40 год. а $^2/_3$ од целокупног броја у добу између 20—50 год.

Број ожењених и удатих самоубица знатно је већи од броја неожењених и неудатих. Тако, од целокупног броја долази: на ожењене *3817*, на удате *990*, на неожењене *3129*, на неудате *926*. на удовце *696*, на удовице *183*, на разведене *137* и на раскућене *52*.

Највећи број самоубиства извршен је помоћу ватреног оружја и отрова. Као главни изазови узроци јављају се, на првом месту, очајање и рђаве материјалне прилике, а потом рђаво здравље.

Под утицајем алкохола људи су се убијали 17 пута више него жене, а 13 пута више услед губитка новаца. Посматрана према данима у које су извршена, број самоубиства највећи је понедељником, затим недељом, а најмањи суботом. У колико су људи више предпостављали понедеоница, у толико је субота била фаталнија за жене.

И само доба дана утицало је знатно на вршење самоубиства. Почињући од поноћи, она расту до 6 часова у вече, затим се смањују између 6—9 часова и, најзад, достижу свој врхунац између 9 часова и поноћи.

Приход од убиства. Још пре 10 год. утврђено је према статистичким подацима, да средњи приход од једног убиства не износи више од 28—30 динара. Однос овај између злочина и његовог прихода остао је, у главноме, и до данас не измењен. Јасно је, према овоме, да се убилачка процесија врло мало рентира. Једини човек, који од ње има користи, то је *делат* са својим приходом од 10.000 дин. на годину.

Суд за децу у Њујорку. — Међу многобројним средствима којима се данас служе напредније народи да би сузбили нагли напредак криминалитета долази, на првом месту, заштита напуштене деце. Ослобођити децу порочних утицаја средине, паралисати благовремено уроњене им рђаве склоности, једном речи створити од њих корисне грађане, свесне својих права и дужности, — главни је циљ ове заштите.

Једна од најинтересантнијих установа ове врсте јесте, нема спора, суд за суђење дечијих кривица у Њујорку. Ево шта о њему вели г-ђа *Ворст*, једна од најчувенијих писаца о овој страни океана:

„До пре 10 год., крађљивци и касароши испод 16 год. беху врло ретки у Њујорку. Тек у последње време, број младих злочинаца отпочео је расти у толикој мери да је законодавац, желећи овоме стати на пут, створио месеца септембра 1902 год. нарочити суд за суђење дечијих злочина и преступа. За време прве год. свога постанка пови суд судио је преко 7000 деце, и показао неоспорно боље успех од старог система суђења."

У провизорном затвору, где млади осуђеници издржавају казну од 3—5 дана, за настојницу и чуваре употребљују се искључиво жене.

За време наше посете у американској „Малој Рокати," пише г-ђа Ворст, дочекани смо од једне средњовечне и врло пријатне даме, одевене потпуно у бело одело. То је била управница завода. под чијом управом никад није било мање од 150 притвореника, већином мушкараца.

На моје питање: каквим се средствима служи да одржи ред међу својим питомцима, од којих већина имађаху груб и страшан изглед, г-ђа ми одговори ово:

„Ми тврдо верујемо, да је наш утицај на осуђенике много јачи од утицаја људи. У тешкоћама, које се сваког часа појављују у односима са младим противницима, људи инстинктивно прибегавају својој физичкој сили. Ми, напротив, не смејући рачунати на исту физичку силу, приморани смо на стрпљење и такт, а

без ових особина апсолутно је немогуће постићи на какав успех код ове деце.

— Али, господо, ова деца имају склоности ка гњеву и побуни; зар се не бојите напада?

— Ни најмање. Једна од најрасклашнијих осуђеника покушао је једном приликом да ме нападне, али је у тренут ока био бачен на земљу од стране најгорег осуђеника.

— У овој кући не сме нико дигнути руку на жену, изговорио је овом приликом мој бранилац, и то је много више вредело но чета наоружаних жандарма.

— Као што видите, додаде г-ђа управница, наша моћ према овој деци лежи у самој нашој слабости.

* * *

Што се тиче судија овог суда, они су обавили, поред осталог, да изучавању специјалне студије о деци. Ово како најинтелигентније међу њима мисли о дечијем криминалитету:

„Полазна тачка дечијег криминалитета лежи у небрежењу родитеља. Са ових разлога неопходно је потребно посматрати сваки случај за себе. Да би се могло праведно судити једно дете, морају се имати у виду његове урођене особине и његово лично сходатање криминалног акта. Потпуно је бесмислено примењивати и на децу оно исто средство поправљања која се употребљују за луде. Ја лично, са моји малим питомцима поступам као с пријатељима, и обраћам њиочиту пажњу на то да их не понижам пред другоима. Пре неколико дана затекао сам су од мене да пођем у кућу на поправку једног од наших питомаца, чија се криминална акта умножавахуу из дана у дан. У место да ово учиним, послао сам малог на ручак. Разговарали смо дуго. Рекох му, поред осталог, како се излажем опасности да постанем смешан у очима градских власти ако и даље продужим заштићавати непоправљену децу. Да би оправдао своје понашање, гост ми исприча како га отац врло често бије и како му је мати поквареног нијана. Тако, вели, и узрок због кога не може да се прилагоди кући и послу. Најзад ме је молио да му набем рада. Ово је било једно суботе у вече, а идућег понедељка већ је ступио на посао који, ево већ неколико година, није напустио."

Поред чисто хуманих разлога, оволика нажња према напуштеној деци има своја основа и у разлозима државним, политичким на и чисто материјалним, јер најзад треба знати: **да много јефтиније стаје подизање једног грађанина но издржавање једног злочинца.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Љубомир Алексић, из Божурње, стар 22 год., стасе средњег, у опште реч, 22. јануара ове год. потерао је у Београд кола два свога газде Радојице Петровића, тежака из Рушља, пуних, па но том побегао а кола и волове оставио. Себи је одмах скоју радничку пљуту и тежину набацивају. Препоручује се свима властима да Љубомира потраже и у случају проналаска спроведу Управи Београда с позивом на бр. 7861, или нач. ср. пречарском с позивом на бр. 7070.

Данило Милентијевић, слуга из Арнбеловића, стар 17 год., упао је 21. јануара тек. год. Илији Тодоровићу, кућевлаја из Арнбеловића, разне свилчарске еспапа у вредности 28·00 дин. — Нека се сви полиц. и општ. власти Данила потраже и у случају проналаска спроведу Управи Београда с позивом на бр. 2674, или нач. ср. јасеничког у Арнбеловићу.

Краља Ђурђића у Ужицу. Непознати лопов пошу ноћу 24. и 25. јануара тек. год. обио је дућан Свете Јовановића, трг. на Ужицу, и из истог покрао и однео: три златна лирајнтека пречена са по једним камеом, три златна прстена, једне књижице лирајнтеке, једне књижице златне, напрасаване од напаљења, један џепни сахат и 50—60 дин. у новцу. — Познају се сви полиц. и општ. власти да потраже и лопов потраже и у случају проналаска спроведу нач. окр. ужичког с позивом на бр. 699

Димитрије Новаковић, конџ. из Мојковина у ср. дубињском, у последње време слуга у Обреновцу, стар 22 год., расте средњег, без бркова и браде, дугачких образа, сувоња, од одела има кашут пепељаве боје, панеле, при шешир — 24. јануара тек. год. побегао је из притвора њаљев. пре, суда, где је одговарао за убиство. — Нека га све полиц. и општ. власти потраже у своме домаћају, па у случају проналаска спроведу ваљевском нач. суду с позивом на бр. 2383.

Најдан Миловановић, из Грозлиџа стар 47 год., бив. председник општине жељезничке, и **Марко Арсенијевић.** — Недавно, бив. мехаџија из Медијеће, стар 35 год., решењем нач. ср. јабланичког стављени су под рад, потрагу и у притвор за дело из § 147. и 148. кази. зак. Пошто се обојица налазе у бегству, то се препоручује свима полиц. властима да их потраже и у случају проналаска спроведу нач. ср. јабланичког с позивом на бр. 771. или Управи Београда с позивом на бр. 1604.

Живко Милутиновић, слуга Јована Јонића из Мајиловца, шопаро је свога газду и однео: 300 дин. у банкнотама, један туђ, један револвер и један нож. Он је стар 30 год. средњег раста, браон малих, смеђих, брзе се: од одела има кашут, бело сукнене чакшире и на глави шубару. — У случају проналаска треба га страћарно спровести нач. ср. ресорског с позивом на бр. 389., или Управи Београда с позивом на бр. 1172.

Стојан Јовановић, сеоски из Баточине, стар 32 год. расте средњег, приповедач, ретких црних бркова, окривљен је код нач. окр. ужичког за крађу. Нека га све полиц. и општ. власти потраже и у случају проналаска спроведу истом начелству с позивом на бр. 315, или Управи Београда с позивом на бр. 1424.

Ђорђе Белић, бив. наредник у коњ. пуку „Принцеза" у Београду, родом из Темишвара, стар 40 год. плав, у левом оку има плаву мрљу, 9. јануара тек. год. упао је из затворског ходника Марије Шпирјевић 60 дин., па побегао неђе у унутрашњост. — Нека га све полиц. и општ. власти живо потраже и у случају проналаска стражарно спроведу Управи Београда с позивом на бр. 1065.

Војислав Милојевић, подаја 4 чете I батаљона IX пешад. пука „Краљ Петар", висок 1.68 м. носе смеђе, очиј плавих, приомљасте, са врло малим брковима, у редовној одећи. — побегао је из команде. Препоручује се свима полиц. и општ. властима да Војислава потраже и заједно спроведу комаџијату IX пеш. пука, или Управи Београда с позивом на бр. 335.

Милутин Ристић, звани **Лучан,** родом из Шуше, и **Драги Радивојчић, кочкарин,** који су извршили оваљу крађу Јанку Стојаковићу, трг. из Смедерева, побегли су непред спроводницима 7. јануара тек. год. — Препоручује се свима полиц. и општ. властима да Милутина и Градивојчића живо потраже и у случају проналаска спроведу нач. окр. смедеревског с позивом на бр. 169, или Управи Београда с позивом на бр. 737.

Спасоје Шарановић, родом из села Гзободерја у ср. рђевачком шарчиво је крађу Десиоју Вучковићу, меж. из Барајева, па нетао побегао. — Препоручује се свима полиц и општ. властима да Спасоја потраже и у случају проналаска спроведу нач. ср. вишњичког с позивом на бр. 12468, или Управи Београда с позивом на бр. 738.

Миланија Малошића, публицисту, трговца, народа Управе Београда ради узимања на одговор за неке јела фалсификата. — Нека га све полиц. власти потраже и у случају проналаска спроведу Управи Београда с позивом на бр. 1268.

Милан Јовановић. — „Џамбас", шегаџија — конџар, стар 19 год. црномањаст, носе црне, без брада и бркова — решењем нач. суда за нар. Београд од 20. јануара 1904 г. бр. 13058. стављен је за крађу под прав истрагу и у притвор. Како се Милан налази у бегству, то се препоручује свима полиц. властима да га у своме домаћају заједно потраже и у случају проналаска спроведу Управи Београда с позивом на бр. 160.

Влајко Радеишовић, бив. слуга г. Милана Живковића, трг. овд., стар 24 год., стасе високог, носе плаве и гритуваре, носа кривасти, увршо је своме господару једно зимско, браон кашут свеже боје, постављен јагњетином, прдуж напрам на врвено, једне носе пантаљоне и четворе гаће. — Нека га све полиц. и општинске власти потраже и у случају проналаска спроведу Управи Београда с позивом на бр. 15018/904. г.

Арнолд Ернест—Грос, слуга, родом из Зага у Мађарској, по народности јеврејин, стаса средњег, носе смеђе, бркови црних, малих, — 29. децембра прошле год. шопаро је своме господару г. Др Лују пиљу Војиновићу, гувернеру Њ. В. Принца Александра, разног покућанства и одела у вредности 800 дин., па по њега је исти заложио у једном од ђавоља и новац дигао, побегао је незнано где. Препоручује се свима полиц. властима да Арнолда живо потраже и у случају проналаска спроведу Управи Београда с позивом на бр. 45427. 1904. године.

Радосав Пантић, бив. коњички наредник под г. Јове Журишића, конџиџа из Београда, родом из Ратара, украо је крајем прошле године Пери Бирковићу, кући колареном, једак зимски крагат, неколико кашут од безличастог штофа, једно

зимске беличасте панталоне и једно поломље, мисове шпиле, па по том побегао, — Нека га све поли, и општ. властима да Моравца по овој фотографији потраже и у случају проналаска спроведу Управи Београда с позивом на бр. 45450. 1904. год.

Чедомир Пазићевић — **Пазић**, из Горњана, а родом из Босне, који је био стављен под крив, истражу и у притвор због опасне крађе, побегао је из притвора шч. ср. самаизепот. Он је стар 22 године, јачета лице, брзе се, прн. брковн праиц и малих, косе и очиу црних. Препоручује се свима полиц. властима да га живо потраже и у случају проналаска спроведу Ваљевском пра. суду с позивом на бр. 32269. 1904. год., или Управи Београда с позивом на бр. 625.

Два печата суда општине белотињске и поште белотињске су ср. мишавском, једаи сат будилник и 50 бојевих метиова украла су непознати лопови ноћу између 5. и 6. јануара тек. год. из судиице поменуте општине, пошто су је претходно обили. Стреће се нашим свима полиц. и општ. властима на ову погибељ. Крадљивце у случају проналаска треба спровести шч. опр. подрииеног с позивом на бр. 953.

Мор Виц, помоћник-возар, родом из Будим-Пеште, крајем прошле године изузео је од ипа. Извозних Ванке 41.500 динара за рачуи фирме

Јосифа Розенфелда из Будим-Пеште, па нестао куда побегао. — Препоручује се свима полиц. и општ. властима да Моравца по овој фотографији потраже и у случају проналаска спроведу Управи Београда с позивом на бр. 817.

Три непозната аликанта, ноћу између 20. и 21. пр. ив-ша ииорушили пушиима и револверима, повезани во глави и пагарављени, напали су на кућу Недељка Жујевића, тежака из Кораћице, која је усамљена и удаљена од села Кораћице за читав сахат, везали Недељка па га дотле мучили и тукли, док му нису изнудили три великв и један мали бушени дукат, и 40 дин. у сребу, бапиљама. Зликанта су били у сељачкоы оделу, у чакширанн и гуњевима, један је од њих био повишог и имао је краткуу пушку и редовнике жестока ока себе, а остала двојица била су средњег раста и имали су револвере дугачке. — Опис њихов непознат је, пошто се њиу нигде чисто видети, јер су били повезани. — Пошнљу се сне полицијске и општинске власти да за зликонима предузму најжешћу потеру и у случају проналаска стражарско

их спроведу начел. окр. београдског с позивом на Бр. 869.

Петар Оролић, земљодилац из Рида у гр. трстеничком, има да се стави под привачну истражу и у притвор за дело из ч. 149. кашиел. кодекса, за које се дело једно лице већ налази у притвору код истражне власти у среду лозачком окр. моравском. По наведеиу начел. среза трстеничког Ороли|ћ из Рида побегао. Он је стар 34 год., стасн жилог, дебељкаст, у оделу сеоачком сушивом, на глави има шубару, у иову био, њихових бркова и очиу плавих.

Сима Н. слуга, родом из Босне, и у последње време живео је у Сибиици у окр. пожарјевачком као подсиедник, стар око 52. год., средњег раста, у лицу полиадуиее и бледа, косе смеђе, брноза средњих и плаво-црних, косе прћиаве; од одела имао је на глави војничку шајкачу, у коју је задевнуга врга с белнма пером, дугачак прноиајет ишуст, преко старе пакладоне са белнм пругама, за себе сеоачку кошуљу, на ногама бакатоне опанке и сеоачке иуиене чарапе — погођио се нао слуга код г. Михаила Антонијевића, ђувеџиа овд., на после неколико дана побегао, одиев са собом: једно небе, једаи будавини и једне нове бакатоне опанке, у вредности 25. дин. — Препоручује се свима полиц. и општинским властима наручено опни у окр. београдском, да Симу живо потраже и у случају проналаска спроведу Управи Београда с позивом на Бр. 3604.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Павле Махалицки, шлеирајтер, родом из Беча, стар 25 год., висок, витак, слабе грађе, крупног и угиог лица, чисто плаве косе и брковв, увек по пало говорн кроз иос и при говору разалачи леви крај уста — украо је своме господару Јосе Јоан Каро и Сеговиа, шпанском амбасадеру у Бечу, 1000 круна у готовом и до 7500 у стварима, па нестао где побегао. — Скреће се нашим свима полиц. властима на око лице, које у случају проналаска треба спровести Управи Београда с позивом на бр. 1217.

Пет девојака под ледом. — Цес. Крал. Аустро-Угарски конзулат у Београду достављено је Управи Београда, да су 27. јануара тек. год. неколико девојака проплавиле преко замрзнутог Дунава из Новог Сада у Петро-Варадин. Том приликом под њима се проломи лед и једне од оних нет девојака:

Јулијана Медведовић, стара	14—15	год.
Вероника Алмаш . . . „	15—15	„
Јосипа Розић . . . „	13—14	„
Јулка Синкорски . . „	15—16	„
Катина Синкорски . . „	13—14	„

Скреће се нашим свима полиц. властима дуж леве српско-дунавске обале на јешеће пробојавих девојака, на ако се које нађе, да се о том извести Управи Београда с позивом на бр. 2801.

Одбачено дете. — 14. јануара тек. год. око 8½ час. у вече њихово је у Дуршторској улици на трготару, у близини хотеле „Славија" једно одбачено женско дете у повоју са забележком на једној новчаници, да је детету крштено име Анђелија. Према њиии бабине, којој је дете предато на чување, ово је старо два месеца. Моле се нрнватна лица, а полицијским органима скреће се пажња, да дане Управи Београда ако знају или над доиоју ово родитеља овог одбаченог детета. — Упр. 1241.

Милана, сина Ноиаиа **Богдановића** из Кремана, биз. шестра Радована Нинчевића, бив. из Ужица, шеснаи је трећег дана Божића ове прошле године и о истоме се ништа не зна. Он је стар 13 год., расте повисока, суводаи, подужних образа, очиу плавих, косе и обрва ријих, иаше једно обрве ииа брадавицу. Скреће се нажња свима полиц. властима да ако, што сазиаду о овом Милану, јаве нам. окр. ужичког с позивом на бр. 142.

КО ЈЕ ОВО?

25. јануара тек. год. по новом календару нађен је прај жеиске особе у Церновишту, иајвишвја Модрушко-ријечка у Хрватској, леш непознатог човека који је револвером извршио над собом самоубиство.

Леш је дуг око 165 см., слабо-развијен и слабо угојен, у опште смеђ, очиу плавих, брнови пратких, ретких и жућкастих, коса раз-

вијена, зуба очуваних. Цео утисак лица је такав, да се може закључити, да је иепознатн припадао јеврејскоj народности и да је ви боле куће.

Од одела имао је на себи: дуг зимски капут од јелекастог шевијота, врлко грађанско одело поносаиог боје, бели појасеви са иоиограмом W S, прне пажуље чарапе са истим иоиограмом и пиколе „Берлитцшуле".

Изузео неколико појединих предмета, код леша се ниже нашао никаквих знака по коме би се могло сазнати: ко је, шта је и откуда је?

На молбу пр. потарске области у Церновишкн наносимо фотографнју овога леша с жељом, да ако би га ко познао јави његове име и остало Управи Београда с позивом на бр. 3507.

ТАЈАНСТВЕНО УБИСТВО У СМЕДЕРЕВУ

На дуиавскоj обали код неја смедеревског, пола у води и пола на суву, нађен је 19. децембра прошле године леш једног средовечног човека, за кога се убрзо утврдило да је Мнће Перића, свиноља из Београда.

Полицијским увидјем и дезарозом свнноров пису за леш нађене пнсмени трагови од па-

силних покрета, те но томе, а и што је ваздух на мојој лепој планини аномалију, повезивало се исправ, да се Миња сам удаљио.

Ну поновном летњашњом сезијом, наравно после прве на два дана, утврђено је, да, као и прва, нут, на лепу нема никаквих поврела, али да је леш мртав доспео у воду, јакле да је пајрле утонуо — било јаструлима при скакању, било мајмуном и рукама или тиме подобно, — на тек овда бачен у воду, да би се заварао траг пашињом деду и наскарадо самоубиство.

Пок. Миња је родом на Босне, одакле је за време окупације као устанак емигрирао у Србију. Дуго је година био службеник општине београдске, а једно време и врховни дужности командира патрогласичке чете. Прошле године потпуно је на служби и бавио се пчеларством.

Својим тихим и повученим живљењем завладао је прилично сувиху мишина. Те је на Енглезовиц у Дубљанској улици стицао и кућицу с плацем, а био је добро прилично сумм и на лозу. Цењали су га ли је стојао на 30—40000 динара, ма је он живио, па ни својим најближим пријатељима, није хтео ништа рећи о своме имовном стању и месту где новац држи.

Прошлог лети продао је ону своју кућу, у намери да где год нађе јако пољско добро, те да се ода економији. Ради тога је у пролеће ову месецу путовао у Шабац и тамо гледао неко имање: отуд се пратио крајем истог месеца, на после два — три дана отишао у Чачак своје браћу г. Глишу Перићу, пешак. капетану у К. пешад. пуку. Кад је у Шабац пошао носио је са собом поред ређе путничке торбе и једно нешто кофер — сандук — са две бранс и чохинама, у коме је било свештено сне, што му је од потпуности заостало. При повратку доспео је и тај кофер у Београд и останио га пајрле у кавани под „Моруне". Сутра дан доспео је с једним таљигашем и исти однео, али куда не зна се, но при пољском брату у Чачак каква је некаи познаницима, за је кофер сиромо на сигурно место. У исто време нијакво је, да код брата нисла остати подуже време, сигурно до преко Божића.

У Чачки је доспао 2. децембра, где је од брата и породице му врло љубазно дочекан и он се у писмима која је отуда писао пријатељима у Београду, хвали тим пријемом. Али у место да тамо остане дуже, он 10. децембра поласи за Београд пошто снег нападавши брзопаклеки да под њега још остане. 11. истог ме-

сеца био је у Гор. Милановцу. 12. у Крагујевцу, одакле се брату картом јавио и похвалио му на лепом дочеку. 13. је пошао, но не за Београд, већ за Смедерево, ма да брату није казао да ће тамо свраћати; и из В. Плане, где је чекао на воз, такође се јавио брату картом. Истог дана стигао је у Смедерево и преноћио код „Пашковића". Сутра дан, 14. децембра, писао је и у Чачак и у Београд неким пријатељима. Тога дана зна се да је још био у Смедереву. Последњи пут је видео пред кафаном „Тапково"; видео га је портир од „Пашковића" у 4 часа по подне где стоји пред истом кафаном и као да је некога чекао. На питање портирово куда ће, одговорио је, да ће ићи у Гроцку да гледа неко имање. Када му је овај одговорио да је опасно тако доцкан тамо ићи, он му је одговорио да не иде сам, већ са два трговца. Од тада више нигде није виђен, док 19. истог месеца није нађен код воја на обали.

Све досадање трагање за убијцама несполи остало је безуспешно. Нити се зна који су она два „трговца", за које је он портиру казао да ће с њима ићи у Гроцку, нити се може да пронађе где је остављен онај његов велики кофер, нити се у опште што зна о његовим парама.

Изгледа да су они убијство још на равнје спремали дуги, који су га врло добро познавали.

Чудновато је, зашто је он одједаред прекинуо бављење у Чачку, где је пажљиво дуже остати и од куд да одс у Смедерево, кад њиме није казао да ће тамо ићи. Брату је причао да у Шапцу има једно лепо имање и да ће гледати да га купи, а за Смедерево није ништа познавао. Заиста је и то, што се и поред снег трагања београдске полиције овај велики кофер никако није могао да пронађе, као и онај таљигаш, који га је из кафане код „Моруне" неке одвео.

По овој прилици њега су злочинци, који су га још из Чачка, или Крагујевца пратили у Смедерево, а одатле 14. пред вече одвели на Гроцкој „да гледају имање", утопили, опљачкали, па по том бацали у воду.

Да би се дошло до каква резултата у истрази, и да ово убиство не би остало неоткривено и несасвећено, ми нипошто фотографију пок. Миће у босанском оделу, а тако исто и фотографију његова лица кад је из поде направљен у грађанском оделу, у ком је и путовао, и препоручујемо свима полиц. и општ. властима, а приватним лицима молимо, да јаве Управи града Београда или начелству окр. смедеревског ако знају што о овоме:

1. Који је таљигаш одвезао кофер од „Моруне" и где се сад исти кофер налази?

2. Да ли је — с киме путовао, с киме се свстајао у путу, с киме у Крагујевцу, Лапову, В. Плани и Смедереву?

3. Је ли где, с киме и кад виђен после 4 часа 14. децембра?

4. Зна ли ко о његовом намераваном путу за Гроцку ради гледања имања и који су та два трговца, на које је он пред „Тапсовом" чекао? и

5. У опште све што би знали о Мићи и што би нашло у поринт истраге.

УХВАЋЕНИ ХАЈДУЦИ

Почетак ове године предсказује добре изгледе за полицијску сигурности у земљи. У току прошлога месеца ухваћени су сви огласени хајдуци: Бошко Ристић из Милошева и Андра Радичевић, из Г. Штрпца, који су ноћу између 13. и 14. пр. мес. ухваћени од полиц. потере у селу Милошеву, а Илија Вујановић, из Босне, пога је полиц. потера ср. посавског ухватила 22. пр. мес. у селу Шербадима у ср. посавском. Према томе престала је потреба за њихово тражење.

На основу чл. 2. и 8. закона за мерење, опис и идентификовање криваца, Господин Министар Унутрашњих Дела решењем својим од 27. јануара тек. год. Пбр. 2138. одлучио је да се за службени лист Министарства узме лист „Полицијски Гласник" који је до сада био приватна својина.

Услед претходних послова и припрема за увођење у живот новоустановљеног Антропометријско-полицијског одељења, коме је законом стављено у дужност уређивања службеног листа, први број није могао изаћи све до данас. У будуће лист ће редовно излазити сваке недеље, а уредништво ће се постарати да што пре надокнади претплатницима изостале јануарске бројеве. У овом циљу и лист за ову недељу издат је у два броја.

Штампа Краљ. Суд. Дворска Штампарија

уредник Душан Ђ. Јовановић.

БРОЈ 3. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 13. ФЕБРУАРА 1905 ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази редовно, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" се продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Народна Скупштина, сазвана у редован сазив за 1904. годину, донела је и Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је потврдити

ЗАКОН
о ЈАВНОЈ БЕЗБЕДНОСТИ

I.
Стални органи личне и имовне безбедности.

Члан 1.

Врховни надзор и старање о безбедности води Министар унутрашњих дела, у смислу Устројства Централне Управе, и по томе он има права, да у случајевима нереда, појављења хајдучије, разбојништва, учестаних убистава, крађа и паљевина, у извесним местима предузима мере и издаје наредбе и упуте, за повраћај реда и мира, хватање хајдука и разбојника и других лица опасних за личну и имовну безбедност и суздржање злочиних дела.

Члан 2.

За одржање јавне безбедности, реда и мира старају се полицијске и општинске власти, свака у свом подручју.

Члан 3.

Органи преко којих општинска и полицијска власт непосредно одржавају безбедност јесу:

а.) Државна жандармерија, која постоји на основу закона о жандармерији од 11. јуна 1884. године;

б.) Окружна жандармерија (расположена по окрузима), која се издржава општим прирезом $4^1/_2{}^0/_{00}$, а за коју важи у осталом уредба донесена на основу члана 13. закона о окружним и среским скупштинама, од 9. децембра 1898. године;

в.) Државни служитељи (пандури);

г.) Општински стражари, у смислу уредбе од 28. децембра 1861. год. ВБр. 2553. и закона о општинама.

II.
Привремени органи личне и имовне безбедности.

Члан 4.

Кад се у једном округу, срезу или општини догоде велики нереди, који се не би могли суздржати сталним органима, предвиђеним у чл. 3. овог закона, онда влада има право употребити војску сталног кадра из најближе команде за угушивање нереда.

Војска остаје у оном месту, где је ред нарушен дотле, докле Министарски Савет, по саслушању Министра унутрашњих дела, буде за потребно.

За време пребивања војске, исхрана њена као и дијурна официрима плаћа се из државне касе, којој ће се накнада досуђивати судском пресудом од криваца, који суд нарушили, а по рачуну, који суду подноси надлежна власт уз тужбу.

Члан 5.

Кад ће се војска употребити у смислу чл. 4. овог закона решава Министарски Савет на предлог Министра унутрашњих дела. Командант од кога захтева употребу војске Министар Унутрашњих Дела, мора се одмах одазвати позиву, изнешћавајући о томе своју претпостављену власт.

Члан 6.

Кад се у једном округу, срезу или општини јави хајдучија и учестају друга злочина дела, која се не могу суздржати редовним органима, предвиђеним у чл. 3. овог закона, Министарски Савет, на предлог Министра унутрашњих дела, има право увећати окружну жандармерију, у колико је потребно за суздржање хајдучије и других злочиних дела.

Трошкови, потребни за повећање и одржање жандармерије, као и за мере предвиђене чл. 12. овог закона, плаћају се одмах из државне касе, ако у буџету и не би биле нарочите позиције за то.

Издатци ови водиће се као привремени код главне државне и окружне благајнице, до закључка њихових књига, дотичне рачунске год. на партији дуга. На закључку године претвориће се ови привремени издатци у стални издатак под именом, „издатци учињени по чл. 6. закона о јавној безбедности," а исплатити из уштеда целокупног буџета дотичне године, односно из готовине државне благајнице по члану 25. закона о државном буџету. У колико се сви ти издатци не могу подмирити из уштеда целокупног буџета те године, заостала неизмирена сума уноше се у буџет идуће године.

Члан 7.

Ова увећана жандармерија држаће се дотле, док буде постојала потреба за њено постојање, о чему решава Министарски Савет. Ову жандармерију снабдева држава свима потребама као и сталну жандармерију, у чији састав и улази, са свима правима и дужностима ове, како у погледу дисциплине тако и кривичне одговорности.

III.

Мере за хватање хајдука.

Члан 8.

За хајдука се сматра онај, ко се испод земаљске власти истргне и од ове одметне тако да у земљи сам за себе или у друштву с другима, самовласно живети почне у намери да кажњива дела чини (§. 243 кр. закона.)

Члан 9.

Чим се које лице одметне у хајдуке, надлежна среска власт дужна је о томе известити окружно начелство, које ће решење донети да стоји дело хајдуковања. За тим ће одмах преко „Српских Новина" објавити: име лица које се у хајдуке одметнуло, место одакле је, лични опис, и позвати га да се у року од 20 дана, рачунећи од дана кад је објава изашла, пријави најближој полицијској власти или најближем Првостепеном суду. У исто време начелство ће ову своју објаву доставити и власти онога среза, у коме је дотично лице становало у времену одметања од власти, која ће све ово објавити у своме срезу преко општинских власти.

Ако се одметнуто лице преда непосредно Првостепеном суду, онда је сам Првостепени суд надлежан за навођење његових кривица, дотле учињених у смислу § 23. кр. пост.

Члан 10.

Ако се одметнуто лице у остављеном року не пријави и не преда власти, начелство окружно огласиће га за хајдука и онда је слободно сваком убити га. Ова се објава врши расписом, путем телеграфа, свима окр. начелствима, Управи града Београда и полицијским комесарима, а ова надлештва преко својих срезова објављују општинама у своме подручју.

Члан 11.

Кад се који оглашени хајдук или лице за којим власт трага, и чије је тражење расписано, ваће или ухвати, дужна је дотична власт о томе одмах известити све полицијске власти; а тако исто полицијске су власти дужне, да се брзо и енергично одазивљу сваком позиву суседне власти за хватање хајдука и других криваца.

Члан 12.

У циљу да се уништи хајдучија и друга кажњива дела, Министар унутрашњих дела има право наредити да се у оним местима, где се кажњива дела често дешавају, учини ово:

а.) Да се, на предлог полицијске власти, у местима, где се хајдучија појавила или кажњива дела учестала, забрани привремено становање свима оним лицима, која су осуђивана судом за безчасна дела, или су осђивана под полицијски надзор, или се налазе под полицијским надзором, у свима стајама, које се налазе ван села. Ова забрана престаје, кад престане хајдучија или чињење кажњивих дела, о чему решава Министар унутрашњих дела.

б.) Сваки оглашен хајдук чим протече рок за предају, одмах се уцењује са 500 динара и ова ће се уцена у прогласу ставити. Она ће се дати онима, који га убију, ухвате или полицијској власти прокажу.

Величину ове уцене по потреби може Министар унутрашњих дела повећати.

Министар унутрашњих дела одређује колико ће и коме од одређене уцене припасти.

Уцена се плаћа из државне касе одмах по чл. 6. овог закона.

в.) Да се поред путева, који пролазе кроз шумовита места може сасећи гора с обе стране пута у ширини у дужини, које прописује закон о јавним путевима. Исечена гора припада сопственицима.

г.) Да се одузме по потреби земља на усамљеном месту за подизање стражарница, по закону о експропријацији. Сопственику се плаћа за одузето земљиште одмах по члану 6. овог закона.

д.) Да се поред путева, на опасним и усамљеним местима, направе по потреби сталне стражарнице за жандарме.

Члан 13.

Штета, учињена грађанима и правним телима хајдучијом и разбојништвом, накнађује се по закону о накнади штете, учињене злонамерном паљевином и намерним противзаконим уништајем ствари од 20. марта 1892. године и овога допуни од 22. децембра 1903. године.

IV.

Казна.

Члан 14.

Полицијске чиновнике, који се покажу немарни у гоњењу и хватању хајдука и злочинаца као и истраживању злочинах и других кривичних дела, Министар унутрашњих дела казниће одузимањем плате од 10 дана до 2 месеца или премештајем без права на путне и селидбене трошкове, ако то не би подлегало у већу кривицу, која се казни дисциплинарним судом или по кривичном закону.

Члан 15.

Закон овај ступа у живот кад га Краљ потпише, а почиње важити на пет дана после обнародовања, и тада престаје важити закон о хватању и утамањивању хајдука, од 11. јула 1895. године, уредба о употреби оружане војничке силе од 14. августа 1900. год ФЂ № 6050, као и сви прописи и уредбе, који су му противни.

Препоручујемо Нашем Министру унутрашњих дела да овај закон обнародује, свима Нашим Министрима да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела. 31. јануара 1905 г. у Београду.

(Закон овај обнародован је у „Српским Новинама" 1. фебруара 1905. год.)

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара друге класе начелства округа крагујевачког, а да врши дужност писара среза лепеничког, истог округа, Николу Милосављевића, писара исте класе начелства округа београдског и вршиоца дужности писара среза космајског;

за писара друге класе начелства округа ваљевског, а да врши дужност писара среза јабланичког, истог округа, Александра Цветића, писара исте класе начелства округа чачанског;

за писара друге класе начелства округа београдског, а да први дужност писара среза космајског, истог округа, Радомира Матића, писара исте класе начелства округа чачанског, — ову тројицу по потреби службе;

за писара друге класе среза добричког, округа топличког, Михаила Н. Младеновића, писара среског исте класе у пензији:

за писара друге класе начелства округа крајинског, а да први дужност писара среза кључког, Радосава Недића, практиканта среза алексиначког;

за писара друге класе среза посаво-тамнавског, округа подринског, Миленка Живковића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе начелства округа чачанског: Милана Лековића, практиканта благајне округа чачанског и Добросава Брајовића, практиканта среза врачарског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5 фебруара 1905 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Милану Ј. Николићу, писару друге класе среза добричког, уважи оставка, коју је поднео на даљу службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4 фебруара 1905 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решено је:

да се село Роваца, по изјављеној жељи својих сељана, премести из среза деспотовачког у срез ресавски.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31 јануара 1905 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о жестима, решено је:

да се село Баре и село Лукање, у срезу лепеничком, округа крагујевачког, по изјављеној жељи својих сељана, споје у једно село под називом Турњево.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4 фебруара 1905 г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ИСЛЕДНИКУ

(НАСТАВАК)

У немачкој стручној криминчној литератури заузела је једно од најугледнијих места *Криминална тактика*, од д-ра *Алберта Вајнгарта*,[1] која је угледала свет пре пало године у Лајпцигу. Њу су сви правни листови топло препоручили, и ми њемо на ње изнаћи један одељак, у коме д-р Вајнгарт даје савета иследницима, како да се понашају и раде при истрази. Тај је одељак упутство за иследнике, како да раде у најважнијем моменту свога светог задатка, кад се од њих тражи да буду савесни до крајности, а то је признаком *истинеља слободе извесног лица*.

I. Кад треба да се лиши слободе извесно лице? Врло је често у интересу сазнања правога стања стварн корисно, да се лишењу слободе неког лица за злочино дело не приступа одмах, већ да се пусти да прође извесно време. Јер, док је осумњичени још у слободи, а кад се на њега обраћа пелика пажња, прати му се сваки корак, сваки миг, он ће и учинити што год, што ће моћи послужити за разлог притварању. Он, рецимо, прави неке испаде који оспедочују његову кривицу, замеће трагове или покушава да се осигурива лажним сведоцима. Ако се криван остави са свим на миру, не јури се за њим, не притвара се, већ се само посетно пази на његово кретање, њему слобода постаје досадна, постаје заморљен, заналже се у мрежу и поштаје жртва. Напослетку учини нешто, што може послужити као доказ противу њега. Ту се Вајнгарт згодно послужио начелника истражног судије Порфирија из Достојевсковога романа Расколников.

II. Како се може каћи лице које треба да буде лишено слободе? Ако је у бегству, треба иследник да представи сам слику тога, куда се оно могло да дене. Иследник треба добро да се распита о његовим навикама и другим односима, о његовим дотадањим намерама, о његовим способностима и знањима, а нарочито у јешцима. Обичан радник не бежи лако у иностранство; занатлије радо беже у Северну Америку, где се надају да могу наћи добре зараде. Великоварошке варалице и злочинци обично остају у местима, где су недељо извршили, задржавају се непријављени по разним скривеним становима, или код проститутки, или се повлаче и у предграђе; други опет злочинци сматрају да је најсигурије, да се у прво време негде добро сакрију у пароши, докле не прође прва и најжешћа бура потере.

Да би иследник успео пронаћи извесног злочинца, који је у бегству или је скривен, може му послужити као правило следеће.

1. Претрес стапова, у којима би се могао наћи злочинац. На првом месту треба претрести стан, у коме је до извршења дела становао, а потом стан његове љубавнице. Треба добро претрести све одаје за становање, а за тим подруи и тавап. Ако је злочинац останио за собом какве ствари или хартије, треба их скроз и скроз претрести и разгледати, да ли се отуд може ући у траг на коју је страну побегао злочинац. Том прилком треба обратити пажњу да се по могућству дође до фотографије злочинца, која може бити од користи за даљу потеру. Ако се не може наћи баш његова засебна фотографија, треба следати да се нађе његов лик у каквој заједничкој фотографији.

По неки пут се може утврдити, да се злочинац крије у извесном кварту, и онда, разуме се у врло важним случајевима, прибегава се претресима куће до куће.

Такође само у важним случајевима препоручује се, да иследник промотри болнице, затворе и велике радионице. Велики злочинци, у циљу да избегну да их полицијска и истражна власт пронађе, прибегавају томе средству, што се јављају у болнице ради лечења или ради тражења службе; за тим иду на то, да их полиција због ма каквог иступа, просјачења или скитње, притворе, и тада буду кажњени под лажним именом.

2. Присмотра. У случају да се зна ко је извршио какво злочино дело, на је у бегству, полицијски службеник треба да стави под присмотру његове сродпике и друге личности, које су имале с њиме свакодневног и честог додира. Ако је злочинац још у околини места, он ће се једанпут приближити на путу своју жени или пак љубавници. Та се присмотра станља у дужност оним службеницима, који су дужни да воде бриту о јавном саобраћају, јер су они у највећој могућности да се ма где сусретну са одбеглим злочинцем.

Вајнгарт помиње интересан случај са једним жандаромом, који је водове времена тражио у своме рејону једног воденичарског помоћника. Напосле се рекло, да свакога воденичарског помоћника, кога сретне, ослови са: „Добар дан, Адаме!“ Најзад нађе на једнога, који му одговори: „Ја нисам Адам; тако се зове други помоћник у нашој воденици.“ —

Свакојаки изнорављени рекласа треба да буде под присмотром финансијских стражара, јер се често дешавају случајеви, да се одбегли злочинци придружују лађарима на рекама, и ту се особито привлачно сигурни. Железничком и пружном особљу треба ставити у дужност, да назе на личности, које иду дуж железничке пруге, пошто убице и одбегли робијаши најрадије бирају тај пут, јер се са мало људи сусрећу. Шумари треба да назе на сумњива лица, која се мувају по шумама, а нарочито на она, која се с јесени баве брањем воћа, јер се међу њима често за читаве јесење добро крије по какав злочинац, који као такав не нада много у очи полицији.

3. Испитивање лица која могу дати корисних обавештења. Кад нестане злочинца по извршеној дела, иследник треба да прошгује газду стана, у коме је злочинац становао последњи пут, даље, сродпике, познанике, људе који су му давали рада, оне код којих је куповао намирнице и који су с њиме радили, за тим послугу у кафанама, где се чешће забављао, а све њих треба испитивати о томе, где и код су га последњи пут видели, да ли је изнесно какве планове о будућности, да ли се интересовао за извесна места или земље, да ли се обавештавао о тамошњим приликама, да ли има родбине или пријатеља на страни и да ли је могао к њима отпутовати, и најзад да ли је чинио какве припреме за пут?

Савестан полицајац треба да се распита под агентура за продају путничких

---

[1] „Kriminalistik. — Ein Handbuch für das Untersuchen von Verbrechen,“ von Dr. Albert Weingart, Landgerichtsdirektor. — Leipzig, Verlag von Duncker u. Humblt. 1904.

карата, да није побегао злочинац нападно карту за пут или се расчистило о једу вожње и пловидбе; за тим код људи који посредују за добијање рада, да ли је тражио какво место, и најзад треба тачно утврдити, да ли је нападно за себе пасоше, каја и за које земље?

5. *Тражење спољну власти:*

а) Код пошта и телеграфа треба узаптити све поштанске и телеграфске пошиљке упућене на одбеглога злочинца, а тако исто и писма, која долазе његовим сродницима, као би била од њега. Да би пошта могла познати, која су то писма, треба још дати какав знамени састав одбеглога.

б) Тражење преко полицијских власти места, у коме се злочинац у последње време бавио, а по већим варошима треба га тражити и преко варошких статистичких надлештава. Ова га потврђују као лице које се тражи, и појави ли се где доцније, она га пријављује власти која га тражи.

в) Тражење преко полицијских власти у местима, где има родбине или пријатеља, да ли се тако назови или да ли је бар скоро тамо писао и одкуда?

г) Потерницама преко судских и наследних власти.

5. Потерница. У њима треба исцрпити да назначи, где се тражено лице последњи пут налазило, да где сада може да буде; даље његов изглед, држење, ожиљке, особене знаке и одлике, начин хода, дијалект говора, одело; за тим да ли тражено лице прати ко, жена деца или ко други; да ли носи собом путнаст или води коња, има ли коња и т. д. У важнијим случајевима шаље се уз потерницу и фотографија самога злочинца.

Потерница се објављује у полицијским листовима. Обнављивање потернице преко дневних листова може имати користи у опште само код убистава или других сензационих злочина, који нарочито узбуђују публику.

(свршиће се)

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА У БЕОГРАДУ

За 1903. и 1904. год.

(свршетак)

Силовања је било 3.—*1* у 1903 год. и 2 у 1904 год. Једно од она два из прошле године и но извршиоцу и но жртвама веома је гадно и одвратно. Страда од преко 50 година силовао је две девојчице, обе старе по 8 год., па их још и заразио. Овај звер човек, по закључку патролеаца, осуђен је онамад на 15 год. робије.

Противприродни блуд у обе је године заступљен по једним случајем. Ну не треба мислити да су они и код силовања наведени случајеви изузета и једини. На против, било их је много више, која нам нису ни дошла власти до знања, или и ако се за њих сазнало, није се могло ништа предузимати, јер су то дела која се врло тешко доказују, а и породице дотичних ретко хоће да се туже и казању оранути. Зато да у самом току истраге наступају поравнања и ометање даље истраге од самих оних, који би требали да је потпомажу. Поднеше се тужба, жртва прича невољаштва каквог старог и моралио отуђеног господина, сведоци се испитују, дело силовања се утврђује; иследнику долазе адвокати и посредници, па покушавају да га и „вичећим разлозима“ приволе да истрагу обрне у другом правцу, овај то одсудно одбија и — тамам се мисли: е, сад је довршио, неће му више његово злато помоћи, оде у хапс и он и она „тетка,“ у чијем се стану дело извршило, као од једном жртва мења нека, сведоци нрдају, родитељи одустају од тужбе и — ником ништа; иследник може само још да се прекрсти на невољаштво света.

Сад долазимо на најзнотворнија и најважнија криминална дела — крађе, која су најбоље мерило јавне безбедности и полицијске сигурности.

За ове две године било је у престоници свега крађа 353, од којих опасних 185 и простих 168. Вредност покрађе укупно износи 77.515,20 дин. и то: за опасне крађе 61.112, а за просте 16.403,30 дин.

По годинама, месецима, каквоћи и вредности крађе су овако расподељене:

у 1903. год.

ЗА МЕСЕЦ	опасне крађе			просте крађе			укупна крађа	укупна вредност покрађе
	колико	вредност покрађе		колико	вредност покрађе			
		дин.	п.		дин.	п.		дин. п.
Јануар . . .	9	320	—	9	240	—	18	560 —
Фебруар . .	9	942	—	9	612	—	17	1.554 —
Март	6	755	—	2	48	—	8	803 —
Април . . .	15	36.965	—	8	620	—	20	37.585 —
Мај	7	633	—	5	153	—	12	786 —
Јуни	9	876	—	5	157	—	12	1.033 —
Јули	9	1.028	—	5	291	—	14	1.319 —
Август . . .	5	1.249	—	7	216	—	12	1.465 —
Септембар .	7	1.919	—	8	160	—	15	2.079 —
Октобар . .	10	3.105	—	12	2.295	—	22	5.400 —
Новембар .	8	5.752	—	10	2.394	—	18	8.146 —
Децембар .	4	523	50	9	328	—	13	851 50
Свега . . .	**97**	**61.009**	**50**	**87**	**7.536**	**—**	**184**	**84.545 50**

у 1904. год.

Јануар . . .	6	502	—	4	60	—	10	562 —
Фебруар . .	9	564	—	2	50	—	11	614 —
Март	13	529	50	11	2.215	50	24	2.745 —
Април . . .	5	1.454	—	8	1.774	—	13	3.198 —
Мај	3	450	—	7	188	50	10	629 50
Јуни	13	1.315	—	3	48	—	15	1.363 —
Јули	6	1.455	—	11	598	—	17	2.053 —
Август . . .	8	275	—	8	1.481	—	16	1.756 —
Септембар .	2	1.789	—	7	845	—	14	2.640 —
Октобар . .	10	544	—	8	329	—	18	873 —
Новембар .	5	453	—	7	453	—	12	906 —
Децембар .	7	4.8·9	—	5	328	—	12	5.813 —
Свега . . .	**88**	**14.102**	**50**	**81**	**8.867**	**30**	**169**	**22.969 80**

Од 184 извршене крађе у 1903. ухваћене су *117*, дакле *63%*, а у 1904. год. од извршених *169*, пронађено је *117*, дакле *69%*.

Вредност свију покрађа у 1903 г. износи, као што смо видели, *84.545,50* дин., а у 1904. *22.969,80*. Од ових је ухваћено и опљењима пронађено 1903. г. *32.856* дин., дакле *40%*, а 1904. г. *10.212,15* дин. што у проценту износи *45%*. Овај у 1903. знатно већи процент ухваћене покрађе огуда је, што је само по једној крађи ухваћено и крађено опљењене 29.050 дин. (крађа г. Ф. Томпшинсом, трг. овд., од стране његова шегрта). У отпаду 1904. г. је новољија и не извршених крађама, а и по ухваћеним покрађама.

Раније је било крађа:

	опасних,	нечистих,	свега
у 1896. год.	76	66	142
у 1897. „	85	72	156
у 1898. „	78	47	125
у 1899. „	86	51	137
у 1900. „	42	33	75
у 1901. „	38	34	72
у 1902. „	90	69	159

Укупна вредност покрађе износила је:

у 1896. год.	20.947	дин.
у 1897. „	33.600	„
у 1898. „	9.956	„
у 1899. „	19.590	„
у 1900. „	21.760	„
у 1901. „	9.200	„
у 1902. „	17.700	„

Пронађено је крађе:

у 1896. год.	71	%/%
у 1897 „	59	%/%
у 1898. „	69	%/%
у 1899. „	50·4	%/%
у 1900. „	69·3	%/%
у 1901. „	76·4	%/%
у 1902. „	45	%/%

Из овога прегледа види се, да је за последње две године било више крађа, но и једне године раније, а да су по ухваћеним крађама године биле доцкашњи резултати у 1901. год. *76%*, *69%*. Ну изузев само једну крађу г. Ф. Томпшинсом у 29.050 дин., коју му је извршио његов шегрт, све су остале најобичније природе: крађе ствари из отворених дворишта, одела из кавана и отворених кућа, новаца из гвадиних чекмеџета, живине из кокошара и томе подобно.

Сем изузетно казњених за извршене а пронађене крађе спроведено је суд на осуду у 1903. год. *107*, а у 1904. *128 лица*. Међу овима већа је подовина малолетника, тако рећи дечурлије, којима да требало завод за поправку и принудни рад, а не затвори, особито као нами што су.

Казнима дела будућности: преваре, утаје и фалсификати, такође су напредовали.

Утаја је било у 1903. години *19*, а у 1904 години *16*.

Преваре у 1903. год. 4, а у 1904. г. *3*.

Фалсификата је 1903 било *6*, а 1904. *9*.

Већина ових дела окончава се поравнањем.

У колико су крађе све простије и обичније, у толико су преваре све препредење и смишљеније. Права злочинци рећи сад упадају са новом у руци у станове,

те да са опасношћу њиног живота што украду, већ радије врше преварe, није извршење не претпостављa никакве опасности за живот, а међутим, много се бланже каже, ако до каже у опште и дође. Преварени се готово редовно неће да туже кад су жртва каквог професионалног варалице, од кога се не могу надати никаквом материјалном регресу, а, међутим, по нашим законима захтева се да још и таксу положе. Без тужбе општедопа опасна се дела не могу на уметн у поступак.

Познати варалица Алекса Костић извршио је безброј разноврсних преварa; не прође ни један догађај, ни једно савремено питање, које он није експлоатисао. Чим се основао „Руски клуб“ он као његов повереник са потписаним писмом Управе и списком и прикупља прилоге. Одиах по 29. мају 1903. год. он иде са нарочито спремљеним писмом, на коме је, њоја, потписат и-пуковник Петар Мишић, и прикупља прилоге за погинуле официре 29. маја. Прошлог лета кад нас нестаде Ивиде Гавриловића, познатог разбојника, он се у спојству жандарм, наредника у цивилу креће у унутрашњост са неком измишљеном „објавом“ „у потеру“ за њим и врши преваре где стигне, а собом носи и по неку медицинску књигу, рецептну књижицу, лажни лекарски пасош итд., па се по потреби и где је томе место појављује и као лекар. Код сеоских механција радо се појављује као трг. агент и закључује с њима погодбу за пола вагона, вагон и колико већ ко хоће вина, „по врло јевтину цену.“ уверавајући, наравно, капару. За време прошлогодишње југословенске уметничке изложбе, чим новине објавише како су сви југословенски уметници одбили позив барона Буријама да учествују на намераваној босанској изложби у Сарајеву, који би се паралисао осећај београдске изложбе, он под потписом Дим. Ћирковића и штамбиљом Косте Ђурића саставља прослас, како су виђенији београдски трговци решили, да за трговачку овладину прикупљањем добровољних прилога откупе што више радова са изложбе. „те да на тај начин награде родољубиво држање југословенских уметника,“ — иде и прикупља богате прилоге. Кад га полиција ухвати, неће нико да га тужи, те све што с њим може да се учини, то је да се каже да скитњу и протера у унутрашњост. Једна су сад, ових дана, неколико београдских трговаца, на мољбу и наваљивање власти, дали противу њега тужбе за извршене им преваре.

Алекса је наведен само као пример, а има још доста и све више варалица, који на разне начине пуне преваре, нашом некажњене.

Истуканих кривица било је 1903. год. 4796, од којих 2582 за скитњу. 1904. било их је више него икада дотле 6465, од којих за скитњу 2907, за пред 851, за непоследњност према наредбама полицијске власти 348, за кољу 187, за иступе краће 178, за прошњу 146, бауд 126, подвођење 51 и т. д.

У времену од 1896—1902. год. кажњено је иступо:

		за скитњу	свега
у	1896. год.	1.432	3.742
у	1897. „	1.760	5.932
у	1898. „	1.850	5.382
у	1899. „	1.160	5.987
у	1900. „	1.750	4.755
у	1901. „	2.106	4.458
у	1902. „	1.929	4.903

Узрок је овољком броју нетупно казњених колико у активности полиције сигурности, толико и у све већем напуштању села и доласку у престонику, гомилању пеpадинца и скитница, напуштању деце, употреби алкохола и т. д.

Највећи део кажњених за скитњу пада на малолетнике, међу којима је велика део сталних скитница и крадљивада, којима је „главњача“ београдске полиције готово редовни стан. Њих не помаже ништа на досадашњи начин кажњавати, већ би ваљало што пре установити завод за поправку малолетника и принудан рад, где би се они поправили и привикли раду. Такав би завод, са својом природом, мање-више по што држава потроши за њихово издржавање у полицијским затворима, где они ништа не раде, већ свакидашњи кажњеник и коју крађу да направе кад се пусте као и на протеривање из места у место, из којих се они одмах по том опет враћају.

Када не узму у обзир догађаји и прилике у земљи за све последње две године: промена на престолу и у владајући кругу, су људи на нижег сталежа, особито они што су чешће долазили у додир с власти ма и што су сазнали рђаву дедицу. протумачивши на свој начин као наступање безакоња, а слободу разумели тако, да могу чинити шта год хоће, па да им ипак нико ништа не може, и када су за неколико месеци довикнали нама полицајцима чим што противну њих предузмемо: „а, прошло је ваше, сад је слобода“; даље, свечаности у прошлој години, које су свакако спет приближиле у Београд, а међу овим светом било је доста који нису дошли само да виде свечаности и у њима уживају, већ и да што баре; даље да је много жандарма слато из Београда у унутрашњост ради хватања хајдука; несрпност и необученост жандарма и нових стражара; пренатрпаност полиц. чиновника са извршењима и другим пословима итд. — онда сумњам постигнути задовољавајући резултати на пољу јавне сигурности.

Ако се спремљени пројект о извршењима општих и нста одузму од полицајца, а подносећим предлогом о уређењу округа и срезова побољша материјално стање полицајских чиновника, онда је сигурно да ће резултати полицајске сигурности бити бољи, јер ће тада полицајски органи имати да врше свој главни задатак: спречавање казнимих дела, хватање кривица, чување јавног морала и народног здравља. Тада се од полицајских органа с правом може тражити, да место досадашњих простих извршитаоца закона и грубе силе буду људи од идеје и иницијативе, који ће се старати да наваљене узроке злочина и спремају средстава за њихово сузбијање.*

Жив. А. Лазић

*) *Примедба.* При изношењу статистичких података о кретању криминалитета, писац овог чланка није узимао у обзир пратилатај ствановништва. — **Ур.**

ПОУКЕ И УПУТИ

Одбор политичке општине надлежан је за избор школског одбора.

Суд општине врандолске у срезу белопалачанском, округу пиротском, упутио је начелнику среског актом Бр. 903. од 20. јуна 1904. године овакво питање:

„У члану 55. закона о народним школама предвиђено је, да месни школски одбор од три писмена грађанина бира политичка општина, но пошто овде није довољно јасно казано, да ли овај избор врши општински суд, или општински одбор, или општински збор свију пунодетних правних сласлача. Суд моли начелника, да изволи тражити од надлежне власти објашњење, ко треба да изврши избор месног школског одбора.“

Начелник срески спровео је тај акт суда општине врандолске начелству округа пиротског, са својим мишљењем, да је за тај избор надлежан одбор политичке општине. Тај је акт начелство спровело Господину Министру Унутрашњих Дела, који га је послао Господину Министру Просвете с молбом да изволи дати нужно објашњење. Господин Министар Просвете врати ово по том акта но томе предмету *са својим мишљењем, да чланове школског одбора треба да бира општински збор.* Тим поводом 19. јула 1904. год., под Бр. 19.999, Господин Министар Унутрашњих Дела издао је расиис свима окружним начелствима и суду општине града Београда, у коме је објасиио, да га је Господин Министар Просвете, као надлежан да старање о извршењу закона о народним школама, известио, да чланове школског одбора треба да бира општински збор, те им је препоручио, да се према томе управљају.

Сем тога Господин Министар Просвете, раније својим расписом од 20. априла 1904. године 4846 и објављеним од 4. маја исте године Шбр. 5210, упутио је општинске власти, да изборе чланова школског одбора врше на општинским зборовима.

Државни Савет Краљевине Србије, на седници својој од 24. августа 1904. год., решио је, да сем Господина Министра Просвете извести и Господина Министра Унутрашњих Дела о следећем:

„По жалби противу избора школских одбора, које су вршили општински зборови, Државни Савет нашао је такаа решења зборска, наглашен да општински збор није ни надлежан да ове изборе врши, већ политичке општине, а са овим разлога:

По тачки 18. члана 86. закона о општинама, одбор општински решава, поред осталог, но свима оним предметима, за које по поменутом или коме другом закону није надлежан суд или збор, а треба да их управи политичка општина.

На како члан 33. закона о општинама, побрајајући исправно надлежности збора, ни у једној својој тачки не износи то, да збор бира чланове школског одбора, а ни закон о народним школама својим чланом 55., у коме говори о избору ових лица, такође ово не ставља у дужност збору,

већ политичкоj општини. — то je jасно, да с обзиром на поменуту тачку 18. члана 86. закона о општинама, овај избор нема да врши једино одбор политичке општине".

Као и Државни Савет, у цилу да се онаке потешкоће радње збора не би појављале, Господин Министар Унутрашњих Дела издао је 4. фебруара т.г. Бр. 31725/904. расписе свима окружним начелствима, и суду општине београдске, у коме им је свеопштно предње писмо Државнога Савета, и препоручио да на основу члана 142. закона о општинама настану, да се од сада избори чланова школских одбора врше средством општинских одбора, с тим, да о томе обавесте општинске и надзорне власти у своjим делокругима. О.

Осуђеном чиновнику на затвор дужи од године дана рехабилитују се чиновничка права услед помиловања.

М. Ц. М., бив. пуковник, извршном пресудом Апелационог Суда од 26. јануара 1901. год. № 385 осуђен је на 10 година затвора због више кажљивих дела. Услед ове осуде решењем г. Министра Финанcија од 8. фебруара 1901. год. КБр. 2258., укинуто му је право на пенсију, на основу тач. 3. § 79. зак. о чиновницима грађан. реда. Помиловањем од 23. јуна 1901. год. осуђени је ослобођен од даљег издржавања казне: с тога се обратио г. Министру Финанcија молбом: да му поврати право на пенсију, наводећи да на то има право, услед добивеног помиловања, којим му је казна опроштена. Г. Министар га је одбио од овог тражења решењем од 15. новембра 1901. год. КБр. 19.448., налазећи да чиновник, осуђен на затвор дужи од године дана, губи право на пенсију дефинитивно по тач. 3. чл. 79. зак. о чин., а не привремено.

По жалби М. Ц. М., Државни Савет решењем својим од 28. маја 1902. године № 659. поништио је решење г. Министра Финанcија, из ових разлога:

Одредба тач. 3. чл. 79. закона о чиновницима грађ. реда не може се схватити тако, да се по томе члану губи пенсија свеки и за увек само зато, што законодавац није утврдио, да се пенсија *привремено* губи, како се у разложима г. Министрова решења наводи. Из тога, што нема закона, којим би било одређено, да се пенсионару, осуђеном на више од годину дана затвора, а за дела небеочачена, има ратити право на пенсију, и што уз текст „*пенсија се губи*" не стоји ни реч привремено ни за увек, не може се изводити, да се пенсија губи за увек. Према томе, неумесно се у решењу узима, да једно исто значи „*изгубити право на пенсију*" и „*изгубити пенсију*," јер, као што се зна, у многo прилика може неко имати какво право, али бити ограничен у вршењу његову, или, другим речима, да може држати право, а бити лишен уживања његовог. У осталом, и сам текст § 79. закона о чиновницима грађанског реда не оставља слободу за произвољно изводење, да се по њему губи право на пенсију, јер у њему ништа друго нема до да се *пенсија губи*. Такво посматрање биде би противно у опште нашим законима, у којима има одређених и јасних одредаба, кад се, и у којим се случајевима губи „право на пенсију," а кад се и у којим случајевима, губи само „пенсија." По кривичном законику, пенсионар, који је осуђен за злочин, који носи казну смрти, робије, или затворења, и по чл. 18. крив. закона губи право на пенсију, може повратити то право, само протеком извесно време и испуни погодбе из чл. 349. крив. суд. пост. на кад се и такоj пенсионару, коjи учини кривицу много теже врсте, даје наглед да може повратити своје *изгубљено право*, онда одредбу тач. 3. чл. 79. зак. о чиновницима „*пенсија се губи*" треба разумети само тако, да осуђеници овога рода и не губе право на пенсију, него само пенсију, на време задржавања осуде, пошто су кривице из те тачке мање од злочина и не долазе у категорију бенчаних дела. У противном значило би, да наши закони траже далеко веће и суровије казне за преступнике, осуђене за небеочачена дела, на и за политичке кривице, јер и оне долазе у ову категорију, него што траже за онаке и окрутне злочинце.

Сем тога, кад би пенсионар, осуђен за небеочачена дела на губитак пенсије, по тач. 3. чл. 79. закона о чиновницима грађ. реда, губио сасим и за увек право на пенсију, онда се таквом осуђенику, кад се, по издржаваљу казне, или милошћу ослобођеном прекинутом издржаваљу казне, врати у државну службу, не би могло вратити право на године службе проведене до осуде, ни право на пенсију, јер никаквог закона нема, који би одређивао, да се с повратком у службу поново добијају изгубљена права на године и пенсију. Међутим код нас је практиком већ освештано правило, да повраћаље у службу се ipso рехабилитује бившег осуђеника оне категорије у права, која је био изгубио на основу тач. 3. чл. 79. закона о чиновницима грађан. реда.

Према изложеном, не може се узети, да је калитеб, услед осуде, изгубио права на пенсију, и то у толико више, што је помиловањем извршење судске пресуде обустављено после 7 месеца, те је сама казна сведена у границе, у којима осуђени по правилу не губи право на пенсију, у смислу чл. 79. зак. о чиновницима грађ. реда, — кад се дело, због кога је осуђен, у својој суштини појављује као политички преступ, а не спада у категорију злочинстава или бенчаних преступа, која безусловно самом осудом повлаче губитак грађанске части, а следствено томе и губитак чиновничког положаја и пенсије, те да би се обнављање тих права морало тражити судским путем, као што пропису је одредба §. 349. кривич. суд. пост.

Са ових разлога, а на основу тач. 2. чл. 85. Устава и чл. 26. закона о пословном реду у Државном Савету, Државни Савет је донео одлуку: да се жалбено решење поништи.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

28. децембра прошле године Драгомир Јанковић, тежак из Сибинце, у окр. београдском, дотерао је на београдску пијацу пет брава угојених свиња. На пијаци се погађао са разних купаца, тражећи за добре што више, а нашао овог за куге што јевтиније. Једна средовечна жена подуже се бавио око њега и настојавао да га они београдски трговци и меснари „не преваре" и одмах му је прачунавао колико ће која свеча да врши кад би му изашли по 0·70, 0·75, или 0·80 дин. од килограма. Баш је онако коњску сму може сељак од приплоде за свиње добити — причало је. Пред подне прода Драгомир свиње једном трговцу за 533 динара, па пошто је од њега примио новац (400 дин. у банкноташа и 126 дин. у сребру), пође у кафану „Код два дука," где га је онај очекивао. Тек што је пошао Краљ Александровом улицом ка тој кафани, неколе одмакне и пређуши му се онај човек, што је долазио код њега да преме продаје и обавештавао га о цењама.

— Продаје ли, пријатељу, свиње? — запита он Драгомира.

— Продајем, одговори му Драгомир.

— Јеси ли виђавао паре? Да те нису преварали? Не знам ти како они наши варни трговци воле шшити свиње, но једном сељаку заиштите и подзалити.

— Е, вала ти, што си ме научио да кажи; али овај сказа Сима, што му продадох свиње, пошпено ми плати.

— Мало их је таквих, ова друга следећ да подзале.

— Може бити, но сад знам да сте чуцик.

У том једном жалибу, који је пред њима пошао, испаде на надпару повчанин; он се журно, те и не чу ког пада. Драгомир се обзире шта ли чини у бапшини, погледа у своја сапутника да ли је он приметио повчанин и тамам да га узме, а сапутници га продухтири и зграби он, па га шчуц у своj џеп. Драгомир тамам хтеде да шкне оног злодина и да му каже за паре, али га овај гурну и рече да ћути, пе ће подзалити њихове паре.

Од једног онај жалиħ као да прамети да му нема пара: застаде, шшиу се по џеповима, осмрче се, погледа око себе и као преправљен потрча на овај злодина у сутрет.

— Молим вас, да ви нисте нашли шпајаник са 35 новчанова, с којима сам имао сад да исплатим неке свиње?

— Јок, вала — одговори му одних Драгомир са уживљеним очима.

— Нисмо, нисмо, жалиħеју, ко зна када сте их и где изгубео — додаде Драгомиров сапутник.

Ама сад сам их оног трешутка морао изгубити, а јаој, мајко моја, шта ћу да радим? — јаукну жалиħ и отрча шшо пах.

Драгомир и његовапш завршише одних у оно сокаче што води ка старом гробљу, те да тамо поделе паре. Шшто да гробљу пепосвати пе науче жаљени повчанин и изваде из џепа један шкмотушак, као неки фишпи, запечаћен са ваше страна воском, на ваљеви на њему једну сшрану, те се увутра виђеле црвенозуте, сјајне паре.

— Где, јопшта су пашолеони — рече непосвати, пошшујући Драгомир залеђени крај фишпека.

— Хајде браше да подзалимо — додаде Драгомир са усхићеним очима, па обојица убрзише корише на гробљу.

Тек што су отишли и изабрали у гробљу једно заклошпено место, где су сели и почели да говоре о леоби, као онај жалиħ опет баку пред њих.

— Ви сте ми запело пушак и узели напо-леоне, сем вас нико их други није могао наћи.

— Хајде, бре, шта си нас окупио, немој да ти преседе, што нас накладаш — обрецну се ни ће непознати.

— Ја ним не могу вероваги на пашу голу реч, него ћи дајте да вас претресем, ако ћу имати полицију.

— Ено ти, ја на ћи — одговори непознати, пружајући му свој новчаник, — имам свега 16 банака у њему.

— Ено ти и мој буњелар, у коме има 40 банака што сам добио за свиње, а у њему имам само сребра, ено ти га претресе — рече му Драгомир.

Младић прегледа и један и други буњелар, па их врати, поћута их обојицу по непознат, а за тим се врати, одвајући се у страну.

— Море хајде да бежимо ми одавде, док овај није звонко пиштаља, па ћемо наше паре поделити где на другом месту — рече Драгомир непознатом.

— Тако ће бити најбоље, — одговори непознати, само ще сиемо ићи заједно, већ један на једну, а други на другу страну.

— Добро, али ће да пошеднеш са собом наполенове.

— Што да их тебе дајем над су већ код мене, а ако се баш чега бојиш ено ти мој буњелар са 16 банака, те ти држи код себе док се опет не састанемо и поделимо напо-леоне.

— Не могу ни тако да пристанем, јер ја 16 банака немам 45 напо-леона, и ко зна хоћеш ли ти где после наћи.

— Е па шта ћи хтео, да их тебе дам; над ти мени не верујеш, нако ћу ја тебе?

Ја ћу тебе дати мој новац са свих 40 банака, а то је скоро половина најећег новца; тиме ћеш бити осигуран да нећу побећи а да с тобом не поделим најећи новац, а и ја ћу бити спокојан да ти не побегнеш са целим њеним новцем.

— Добро, де, само да се више ово тога не препиремо, јер нас то може обојицу скупо стати. Ено ти напо-леона, али немој да их отвараш и гледаш, док не најдеш ког наропи, а кад тамо нађеш ти ме причекај да их поделимо.

— Ено ти банака, а за остало не води бригу, само изађи после једног сата горе на друм више нароша, ја ћемо ствар лепо свршити.

По том се растадоше; непознати оде брзим корацима у правцу за оним жандарем, а Драгомир ка „Батај ћамији.“

Радостан што је тако нако лошао до тол-ких напо-леона, Драгомир једва чекаше да непознати зазвиже, на кад га изгуби из очиу, он нанади завиџуше и, немогући више сиу одо-лети а да их не види — отвори завиџутак.

Али какво пиштаљење! Место напо-леона зачудне — нови дворари....

Одмах му би све јасно. Баш од лутиво дво-ларе у трље, ни потрча у правцу куда је не-познати отишао. Но овога пугде ше боше. Он тада поче по Фишекџија купити и запоиигати. Поче се купити ово пета сиет, а дотрча и по-зорник да види шта је.

— А јвиј, браћо, сплачиваше ме разбојника!

— Како, где? — запита позорник.

— Ето, тамо, у гробљу. Ја сиратно за пре-бројим паре што сам их добио за свиње, а два зликовца дођоше и отише ми, па побегоше.

— Који су, изд побеглше? — понозо га за-пита позорник, кога нојаи разбојника у место-вој непосредној близини беше пресрешао.

— Не знам, брате, а побегоше тамо на Трнавштву....

— Хајде, брате, у изарт да јашемо и да те саслушају, те да се одмах народи потера.

— Море што ми је оне ићи и јашати кад зопони одне паре.

— Хајде, море, како што је најао, могу се они и похватати — рече му позорник, поку-шавајући га за руку.

— Иди, иди, јоси пасти, припиваше му и остаја, те он једва поће са позорником у изарт наслућујући.

Тако он пошеље представљање жако су му они дворари отели паре, али после ни пронпи-тивање неделника признаде да су му полицајци са дворарима, но ипак је тврдио да му је овај отварао ужед бакне ни пена, а да му их није он сам дао. Исчити сад беше сасе јасно, само нарамице према овоју Драгомирову не беху ни-коме познате. Органи београдске полиције пре-ћуше у нашете сво могуће испитре, али се ни једам не слагаше са описом ово двојице.

Прођоше по том неколико дана са врло мало вести на успех, али једнога дана извесно лице јави полицији, да се у Скадарској улици Бр. 18, код неке Марије Дожић, по свој при-лици праве лажне паре, јер је, вели, чуо када је се Марија свађала са једним њеним кирај-џијом, који је од ње захтевао, да му је између осталога казало како ће она јавити полицији за „оне паре.“

По овој достави један је полицијски чиновник у цивилу отишао у Марији стан, тобоже да разгледа стан, на је том приликом уверио се, да су код ње становали Антоније Бабуш-

ковић, „шиљар“ из Зајечара, и Стеван Добрен, „бравар из Кајон“ из Бугарске, да су се они од ње неколи дна дана пре тога неке у Ваљеву, и да се њена причва односно пара односила на Антонија Бабушковића, који је са Стеваном спремао у њеном стану финанс-ке

послове, „шиљар“ из Зајечара, и Стеван Добрен, „бравар из Кајон“ из Бугарске, да су се они од ње неколи дна дана пре тога неке у Ваљеву, и да се њена причва односно пара од-носила на Антонија Бабушковића, који је са Стеваном спремао у њеном стану финанске

послове, са којима су варали сељаке и по-турали им место напо-леона.

Сад се већ знало ко су она два лажа што су Драгомиру дигли 40 банака. Овај стварно, што је са Драгомиром „лажно напо-леоне“ био је Антоније Бабушковић, а овај млађи што их је „изгубио“ Стеван Добрев. Тиме је њихово хватање било олакшано и они су још исто-дана били у руками полиције, код које су одмах дело пријавили.

На жети начин они су 23. децембра пр. год. на путу за Смедерево за Лине дигли Милорада Јовановића из Вребнова 90 дин., а и овај је сељак код полеције пасти срећа смедеревске,

ово дело представно ово разбојништво, те је тако једно лице, које је ничило на Стевана, стављено и у притвор. Тек код београдске полиције, где је дошао ради поновљења Стевана и Антонија, он је признао да су му ова двојица подизнали са депозитника, а он је, међ. тим, представио под своје класти као разбојништво по бојани од своја она.

За оба ова дела Антоније и Стевап стављени су под кривичну истрагу и у притвор, но како ова ситурао шеу ни једна, изнесимо ниште фотографије с преворуком свима класти, да јаве Управи града Београда ако су јои где кинао нашимо дело учинили.

Антоније је из Зајечара, стар је 37 год. и већ је једном био на осуди за крађу, а Стеван је из Гратајуса, буграсиског округа у Бугарској, и стар је 19 год.

ПОТЕРЕ

Јаков Штрасбургер, гостионичар нишког официрског дома, родом из Пајчева у Аустро-Угарској, стар ово 45 год., средњег раста, добро рамијев, браона плавих, пуних, браде обријане, очију плавих, рђаво говори српски — 3. ов. м-ца побегао је из Ниша нешто ове, одвео собом 3950 дин. изборене новце и још неке ствари. — Познајеу се ове полиц. и општ. власти да Јакова ваше потражс у своме домаћају и у случају проналаска нека га спроведу пачел. окр. начелиик о позивом на Бр. 1132.

Живојин Ђорђевић, служитељ. Изостао Бакко, коме је 4. тек. м-ца, ово $5^1/_2$ часа по подне, дато 10.000 дин. да их однесе у Управу Фондова, побегао је са овим новцем нешано кући. Он је родом из села Лесковице у срезу јасеничком, стар 23 год., раста средњег, косе смеђе, браона плавих, смеђих, браду брије и кад

говори нало замукнује; од одеће имао је поред одела „сако" црна, а на глави шубару. До октобра прошао толико ће бити и полозимир у порцији, од када му се датира и ова фотографија, коју овде износимо. — Познајеу се све полицијске и општинске власти да за Живојином предузму најстрожију потеру, док се год не пронађе, па у позитивном резултату претресу га.

новац одузму и стриктарно спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 4026. Опоме ко га ухвати Шиљано Бакко одредила је награду од 500 динара.

Михаила Милинојевића, пројача на Београду, трпи кварт свилајнски због изнесене крвавине, по чијем је извршењу побегао. Он је родом из Шишара, стар 28 год., стасе средњег, косе смеђе, обрва смеђих. — Познајеу се ове полиц. и општ. власти да Михаила потраже и у случају проналаска спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 4153.

Љубомир Максимовић, шегрт на Ранишна, среза моравског, окр. пожаревачког, стар 16 година, 3. ов. м-ца побегао је од свога газде Аврама С. Амара, трг. овд., пошто му је учинио више превара у предности 53 дин. — Препоручује се свима полиц. и општ. властима да Љубомира потраже и пађеног спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 1277.

Покрађа Народно Задруге. Ноћу између 8. и 9. тек. м-ца непознати лопови разбили су врата за дворишта на „Народној Задрузи" у Краља Александра улица Бр. 17. у Београду, па на ове украли, поглаво се до сада зна: 3 пешкира шеченика, 1 пешк са кадиром, 1 пеш пашуу и 1 пресни зелене боје, 2 кошуље мушке и 2 гаће, 1 пар чизама од обичне коже, 1 кошуљу мушку и 5 гаће, 5 шалина од јастука и 1 пешкир, 1 џепни метални сахат, 1 метални табакеру и 1 мундштиклу од пенштичке биљарда, 3 табакере металне и 1 пар рукавица, 1 сребрни клинч и 4 пешкира, 1 машину за шишање, 7 револверска разног система, и међ њима и 2 Вагнабоот система, 1 пар џепских пиштоља, 1 тацну за слатко, 1 чарак алпаканда од алпаке, 2 металне кариче за сатове, 1 двоглед, 2 метра штофа за ибердер, 10,70 сп. шнолет свиле, 1 женски струк, 1 капуљачу и 1 женску кошуљу, 1 тацну за слатко, од стакла, 1 шалваш и 1 кашику за суп. — Све у предности по процени 500 дин. Поред свега обијена је фирма у капцелирији и из ње украдено 30 дин.

Извршиоци ове крађе нетанили су једну ушичку бритвицу на горњој страни порима од блеха и 1 дуванску путују од целулозе зелене боје с детољачким лином на горњем капку. — Познајеу се све полицијске класти да за лоповима и покрађом предузму најјаче истраживе и у случају проналаска спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 4594.

Ђорђе Петаковић, из Ужица, момак неожењен, који је радио у Осечини гр. подгорског и извршио две опасне крађе, побегао је 10. ов. м-ца непред спроводника. Он је висок, крупан, плаш, стар 30 год. по лицу рошо, брије се, у одећу од шајка, за тавки носп шубару; кажу је и то се примећује. — Познајеу се ове полиције, власти да Ђорђа најјаче потраже и у успешном случају спроведу га начел. ср. подгорског с позивом на Бр. 1853.

УХВАЋЕН ХАЈДУК

Успеси наших полицијских класти у хватању и утамничавању хајдука, које смо констатовали у прошлом броју, и дали се продужују. Дон су у месецу јануару похватана три оглашена хајдука, дотле је 5. ов. м-ца заузимањем наших класти ухваћен у Пајчеву **Марјан — Маша Митровић**, из Бадњевине, среза подунавског, округа смедеревског, које је још 15. септембра пр. год. оглашен за хајдука решењем округа смедеревског Бр. 11093.

Маша је 8. новембра пр. год. побегао у Аустро-Угарску и, налазећи се за политичке кривице, под лажним именом „Станоје Лукић, из села Велике Крше, среза јасеничког, окр. смедеревског," на које му је ипе и објава гласила, живео је у Ковину, Вршцу, Пајчеву и неколико. У моменту кад је ухваћен — а ухваћен је на свом железничкој станици — хтео је отпутовати у Темишвар.

Хватање ово извршили је пајчанчка жандармерија, на челу са начелника жандармерије, на челу са начелника среза подунавског г. Анте Видовића.

Маша има 42 год., раста је средњег, лица и има неторе ноге; по занимању је пољопривредни пионир, био је разне осуђен на 10 година робије због крађе и фалсификата; за хајдука је оглашен за разбојништво са убиством, извршеним над Живком Милојевићем, из Доње Рајне, среза јасеничког, округа крагујевачког.

Пошто није искључена могућност, да је Маша за време хајдуковања вечинио још нека злочина дела, изношено његову последњу одлуку и умољавамо сва она лица, која би у овом смислу ма шта о њему знала, да о томе известе најближу полицијску власт, која ће га известити надлежни начелнику среза подунавског, који води истрагу по његовим злочиним делима.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Живковић.

БРОЈ 4. и 5. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 20. ФЕБРУАРА 1905 ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године, код свију војничких власти, и износи: 20 динара за годину за државина и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Тихомир Ж. Поповић, писар друге класе начелства окр. крајинског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9 фебруара 1904 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редован састав 1904. год., које гласи:

да се Живојину Манојловићу, писару друге класе среза пепеначког, округа крагујевачког, време проведено у учитељству у једанаест година, шест месеци и пет дана, (11 година, 6 месеци и 5 дана), — од 5. октобра 1891 до 11. априла 1895. године, и од 1 новембра 1895. до 30. октобра 1903 године, урачуна у године укупне службе с тим, да за ово време уплати улог у чиновнички фонд;“

да се Чедомиру Р. Урошевићу, писару друге класе среза параћинског, године проведене у учитељству, и то: десет година, шест месеци и двадесет три дана, (време од 22. децембра 1892. године, до 15. јула 1903. године), урачунају у године укупне службе, но тако да ово утиче на његову дужност да да потребан улог у чиновнички фонд,

да се ова: Друље и Дучина, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од среза садашње општине свбичне, у срезу косматском, округа београдског, па образују засебне општине, и то: село Друље, да образују општину друпску, а село Дучина, дучинску општину, у истом срезу и округу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9 фебруара 1905 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Милану Кошићу, писару друге класе Управе вароши Београда, уважи останка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15 фебруара 1905 г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима, Управи града Београда и Суду општине града Београда

Многе општинске власти уобичајиле су, да од продавача робе на трговима наплаћују у корист својих каса и такве таксе, на које немају права по закону.

Да би се знало на које приходе општине имају права по закону, као и да би надзорне власти могле доносити једнообразне одлуке при расправи спорних питања ове врсте, нашао сам за потребно да објасним, да општине, сем прихода од прореза, који су буџетом предвиђени и надлежно одобрени, прихода од готовине дате под интерес, закупе од зграда, плацева и земљишта, имају права и на ове наплате:

1. **Касапске аренде,** по *уредби о касапницама* од 8. априла 1839. године (Зб. 997. (Зборник I. стр. 219.), и законодавном решењу од 22. фебруара 1869. године (Зборник XXII стр. 14.);

2. **Таксе на клање стоке на салашима,** по *закону* од 19. априла 1890. године (Зборник XLVI стр. 476.), и *уредби* од 30. јануара 1861. године (Зборник XIV стр. 9.),

3. **Мерине,** по *закону о мерини* од 31. јануара 1896. године.

4. **Акцие на пиће,** (вино, ракију и пиво), по *уредби о плаћању механског* од 6. јуна 1840. године (Зборник II. стр. 7.), и *измене и допуне* од 23. јуна 1898. године, као и тумачења ове уредбе од 17. фебруара 1847. године (Зборник IV. стр. 8.). Овај акцие могу наплаћивати одсеком *по споразуму* са механџијама и кафеџијама, или за сваки литар пића понаособ, и то на вино и пиво по једну пару, на ракију до десет гради по три паре, а преко десет гради по пет пара.

Општине, које имају своју трошарину, немају права на наплаћивање акциза.

5. **Тороссче,** по чл. 66. *закона о шумама*, по такси, коју одбор одређује, као и остале споредне шумске приходе од сеоских и општинских шума, сообразно закону о шумама. Лица, која плаћају мање од 15 динара непосредне порезе на годину, ослобођена су од тороссче.

6. **Такее напаћурске,** по члану 10. закона о пиварима и недељним пазарним данима. Право на наплату ових такса имају оне општине, у којима је одобрено држање пиварја.

7. **Аренде на сеоске дућане,** по члану 5. *закона о сеоским дућанима* од 25. октобра 1870. године, и *измене и допуне* од 20. фебруара 1891. године.

8. **Таксе:**

а) по § 23. закона о поступку судском у грађанским парницама, и то 3% на вредност спора, за писмену пресуду 1 динар, за нали печат 0·05 динара, за сваки потрошени табак хартије и штампани позив по 0·10 динара;

б) по тачкама 96., 97. и 97. *а* — VII. дела закона о таксама, и то за потврђење тапије 3 динара, за издато уверење 2 динара (изузимајући уверење о немаштини), за потврду уговора, облигација, признаница и у опште исправа у вредности до 200 динара закључно по 2 динара;

в) такса за сточне пасоше по члану 9. *закона о уверењима при продаји стоке* (Зборник XXX., стр. 460.), и то по 0·10 динара за свако уверење.

Продужење рока на сточним пасошима односно здравља стоке врши се бесплатно, по распису од 14. децембра 1895. године СБр. 11487;

г) такса за псе, коју општина одређује по *правилима за стрегоферје* од 4. маја 1882. године СБр. 1878;

д) такса за гробиште у смислу тачке 7 члана 22. *закона о уређењу санитетске струке и чувању народнога здравља* и § 17. *правила за санитетски надзор над пробљем* од 23. јуна 1881. године СВр. 2528., и

ђ) за оверење преписаних бирачких спискова 0·20 динара по члану 21. *закона о општинама*.

9. **Новчане казне,** по казненом и другим специјалним законима, у случајевима, у којима се оне заричу у корист општинске касе;

10. **Накнаде за подигнуту кадриу** испред приватних кућа, у смислу тачке 7. члана 86. *закона о општинама* и тачке 3. § 465. *закона о поступку судском у грађанским парницама*.

Ово право нема Београдска Општина према члану 13. *грађевинског закона за варош Београд*, а тако исто и оне општине, које имају трошарину.

11. **Такса,** на продају туђине каће. Право на наплату такса има само Београдска Општина по *законодавном решењу* од 26. јануара 1861. године ВВр. 199 (Зборник XIV стр. 5.).

12. **Оборине**, која се по члану 11. *закона о чувању сеоских шума* плаћа по 0·50 динара за свако грло крупне стоке (во, крава, јуне, јуница, биво, мигаруа, мазга) по 0·20 за ситну стоку, и по 0·10 дин. за перјату живину. Ова се такса наплаћује у корист сеоских чувара. Потребно ради оне општине, које дају оборе под аренду.

13. **Обзарине** (казукарине) за употребу општинских земљишта на пристанишгима. Ову таксу прописује општински одбор у смислу последњега става члана 8. *закона о водама и њиховој употреби*, тачки 3. члана 128. и тачки 3. члана 86. *закона о општинама*.

Исто овако, а у смислу уредбе од 25. јуна 1860. године ВБр. 1658 (Зборник XIII стр. 90.) и члана VIII. под 8. конвенције о пловидби, закључене између Србије и Аустро-Угарске, општински одбори могу — где тоне има места — прописати тарифу о наплати таксе за пазуне и друга приспаништа постројења, која је општина подигла на свом земљишту.

14. На основу тачке 2. члана 94., тачке 7. члана 95. закона о општинама, расписа од 7. јуна 1860. године Бр. 5148., и одлуке Државног Савета од 24. октобра 1892. године Бр. 3438., и варошке општине имају право прописати **такасе за јавне забаве,** биране по локалима, певање певача и певачица, разне вештачке представе и т. д.

15. **Приход од риболова** у рекама, које пролазе кроз атар дотичне општине, изузимајући Дунав, Саву и Дрину, у смислу члана 2. и 5. *закона о риболову*.

Изузев специјалним законима одобрене трошарине, никакве друге наплате и таксе — сем горе наведених — општине не могу прописивати, ни наплаћивати, нити смеју каквим другим новчаним оптерећивати грађане. Сваку општинску одлуку, која би била у противности са изложеним законским прописима, надзорне власти задржаће од извршења, по праву, које им даје закон о општинама.

Препоручујем свима окружним начелствима, Управи вароши Београда и Суду општине вароши Београда, да се овога расписа у будуће најстроже придржавају. У исто време нарочито им, да овај распис објаве грађанима, који се, у случају учињене им неправде, могу користити правом жалбе по члану 152. закона о општинама.

ПЖ 3490
7. фебруара 1905. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

Полна намира са породиљом или женом у бабинама (са судско-медицинског гледишта).

О судско-медицинским значају обљубе, извршене на породиљи или на жени за првих недеља после порођаја — дакле у оном добу, што се у нас зове бабине[1] — има врло ретко где трага у стручној литератури. Бар по ономе, колико сам ја ту литературу могао пратити, изгледа, да су о том питању писала само два-три писца. Па и код њих то питање није свестрано расправљено, него тек у кратко неговештено.

По моме мишљењу то је веома осетна празнина у Судској Медицини, и њу ваља по могућности попунити. Као што ће касније показати, извршена обљуба у бабинама није баш тако ретка појава ни у браку, ни ван брака, да је Медицина може са свим игнорисати, а по својој суштини и по својим последицама таке је природе, да у неким изузетним приликама може бити предмет судског испитања и расправљања. С тога ће покушати, да то питање расветлим са неколико гледишта Судске Медицине, изнајући у виду нарочито спрему и потребе правника. Није искључена могућност, да ће у току ових излагања и лекари као судско-медицински вештаци наћи по гдекоји поглед на то питање, који је за њих нов, а за примену у пракси подесан.

* * *

Познато је, да жена може сразмерно врло брзо после порођаја поново родити, а то ће рећи: — да може у кратком року после порођаја опет затруднети. Тај факат доказан је читавим низом тачних, стручних посматрања, а утврђен је и обичним искуством. Њега, дакле, није потребно судско-медицински доказивати. Ако у опште буде сумње о томе предмету, онда може бити спорно само ово питање: *„који је најкраћи рок, у коме жена после порођаја може поново затруднети?"* А то питање може решити Судска Медицина.

Случајеви, кад се питање о најкраћем року зачећа после порођаја може истаћи (било као главно, или пресудно за цео спор, било као споредно, да објасни коју појединост) нису, истина, баш врло чести, али се ипак јављају, а јављаће се све више, чим то питање буде свестрано расветљено и у својим практичним применама разрађено. А што је исто тако важно: — то је питање таке природе, да се већ и сада може појавити у свима областима истраге и судске праксе. Оно се може истаћи у споровима грађанске и кривичне природе, а могу га покренути и општинске и полицијске и духовне власти. Тиче се на пр. које сполне кривице — рецимо: прељубе, силовања, родоскрвњења и блуда у опште; тиче се брачности (законитости) детета или доказа о патернитету итд. У свим тим приликама може оно играти веома важну улогу.

Да покажем одмах по примени у пракси, какав значај може имати то питање при процени судских спорова, нпшећу — примера ради — један конкретан случај. Он ће нам лакше објаснити судско-медицинску примену тога питања, него разлагање речима.

Поменута је парница због брачности (законитости) детета у оваким приликама. Удата жена роди пре године спог брачног живота сина, о коме нема сумње да је у браку зачет. Кратко време иза тога догађаја — рецимо одмах после 5 дана — упре тој жени законити муж, или се од ње по пуздн (н. пр. због које обавезе, печалбе, дуготрајног путовања по свету, надржавања казне затвора или робије, одлучена од брачне посте̂ље по судској пресуди итд.) толико растане, да им је бар за годину дана физичко, управо телесно зближење апсолутно искључено: — да, дакле, према тексту законске одредбе, мужу „није било могуће телесно сношење са супругом својом имати" (§ 114 гр. зак.). Жена међу тим и по други пут роди, и то здраво и донешено дете у законитом року од 300 дана после одвајања са мужем (§. 113 гр. закона). Женини парнци споре

[1] Реч бабине (или бабиње) значи у нашем народу време, док породиља лежи, али значи и цео период, док се са свим не „очисти." У научном значењу има та реч још шири појам: — обухвата цело оно време, док се полни органи не врате на своју стару меру.

овом другом детету легитимитет, да тиме докажу, како нпр. оно нема права на наслеђе, како има основа за брачноразвод итд., и суд има тај спор да расправи.

Не могу поуздано рећи, како би се с правног гледишта имао решити овакав судски случај, али Судска Медицина, при судском расправљању такога спора не би могла — не би смела — изгубити из вида једну околност особите врсте у томе питању, која је за зачеће од пресудног значаја: — необично, управо ненормално стање женских полних органа за оно време, док је она после првог порођаја имала могућности, да са својим законитим мужем обљубу врши. Разлози, зашто Судска Медицина не би смела то преседети, леже у самој ствари, а ево како. Пре рођења првог детета та жена, без сумње, није могла зачети ово друго дете, јер трудна а иначе нормална жена не може поново затруднети, а нарочито у последњем стадијуму трудноће, као што би то у овом случају било. Ако пак претпостанимо, да је она и после првог порођаја имала прилике, да са својим брачним мужем обљубу врши и том приликом зачне, онда морамо признати могућност, да је она од свога мужа оплођена у току оних 5 дана, за којих је он још после првога порођаја украј ње био. А може ли то Медицина признати и стварним доказима утврдити? Другим речима: — може ли Медицина несумњивим начином суд уверити, да жена може и неколико дана после порођаја поново затруднети, или се том доказу противе сва досадашња посматрања и стручна истраживања теоријске и практичне Медицине у томе правцу?

Да одговорим на то питање начином, који ће и правнику бити разумљив, и који ће му бар важније моменте поближе објаснити, морам претходно распетљати неке прилике, које стоје у тесној вези с тим питањем. Морам му — макар и у кратким потезима — изнети главније промене, које се јављају у телу женином за време трудноће и порођаја и прво време иза тога.

Женина утроба, а донекле и цело тело женино, претрпе за време трудноће и порођаја замашне промене. Те промене тичу се нарочито јајника и материце као органа, који у тој важној физиолошкој обави женског тела имају највеће удела. Чим жена зачне, престане (утаји се, цесира) периодично крволиптање из њених спољних органа — месечно праће женино (Menstruatio),[1] — а по свој прилици и периодично лучење женских јајаца из јајника (Ovulatio), а тиме и могућност, да за трајања те трудноће поново зачне.[2] Материца расте с плодом упоредо, и то и обимом и тежином; слузокожа, којом је постављена њена унутрашња површина, најездра, задебља и добије неке израслине; а и други делови полних органа осете ту промену, или баш имају и јачег удела у њој. Нарочито се то опажа при крају трудноће, и то не само по облику и изгледу тих појединих делова, него и по измењеном функционисању њиховом.

Још знатније промене наступају у полним органима женином за време порођаја и непосредно после тога акта. То је управо бура у женином телу — бура, која видљивих и обилних трагова оставља, па га по гледама и саломи. При самом раздвајању плода од утробе раскине се силом снагом породиљских мука) веза, која их је повезивала, а то су — у главном — постељица и крвни сасуди („жилице“) материце. При пролазу детета кроз разне тесније повреди се по гледада и грлце материчино или усмина, а ако се не пазе често баш и други делови н. пр. усиње, међица итд. С тога цела унутрашњост материце, а донекле и они други делови полних органа женених представљају одмах иза порођаја ране или повреде, које, као и све друге пресе ране, с почетка кад јаче кад слабије крваве (породиљско крволиптење), а касније и гноје (лохије, породиљско пражње, породиљско чишћење).

Према томе, промене и повреде појединих делова женских полних органа — а нарочито материце — за време трудноће и порођаја шесу тако познатне. Не узимајући у рачун женине муке за време самога порођаја (породиљске муке), већ те повреде су довољне да донекле ослабе и испрну снагу и способност женину, и да од физиолошког процеса у телу њеном учине неку врсту болести. С тога је већ Сорапус (Soranus) с правом рекао (а за њим то говоре и други стручњаци), да су трудноћа и порођај једна врста „физиолошке слабости или болести“, за коју је потребно сразмерно дуго опорављење или реконвалесценција. Док траје та физиолошка болест, породиљи је потребан мир и одмор, да се постепено опорави. Она за то време није управо ни за обљубу способна, а све да по невољи и јесте, или да мора бити, од обљубе у таком стању не може зачети. Зачеће сматају оне промене полних органа.

Срећом то стање и та неспособност женина за зачеће не трају дуго. Сама природа извазна и помаже неке процесе, који ће те поремећене односе и опет исправнати: — који ће учинити, да оних промена и необичних појава што брже нестане. Ако је породиља здрава, и ако је њен порођај био правилан, материца се одмах — и кад се бремена опрости — почне поново стезати (жене те друге муке после зову „пребригли“[3]), како би што пре дошла на стару меру; повреде на слузокожи њеној почну зацељивати; задебљаности и израштаји постепено нестаје, а и друге промене се полако и постепено изгубе. Не потраје дуго, а материца, па уз њу и други делови полних органа женених, повратили се сасвим на норму, и почињу правилно функционисати. Кад то наступи, жена је, махом, и опет за оплођење способна и може поново затруднети. Цео тај процес од порођаја до повратка нормалног стања зове се инволуциони процес.

Колико је женину телу потребно, да (трудноћом и порођајем) поремећено стање полних органа — а нарочито материце — и опет у ред доведе, и на норму врати, не може се тачно и одсеком одредити. И научници нису у томе сагласни — већ и с тога, што једни узимају као мерило за оцену тога рока само поједине појаве, а други укупно стање и функционисање полних органа женених. Тако нпр. неки рачунају да је тај инволуциони процес завршен већ 8. или 9. дана кад обично и крволиптење престане (Deventer); други за 5—8 (Velpeau) или просечно за 6 недеља (Fürbringer); а неки мисле да се то протегне чак и до 4 месеца (Scanzoni).

Ако ћемо узети за мерило свакодневне појаве, онда можемо рећи, да се код већине жена после порођаја полни органи доста касно врате на своју норму и постану за оплођење способни. Старо је искуство, да жене обично задуго после порођаја не добијају своје месечно праће — нарочито ако саме доје — па да, махом, за то време и не затруде. Као да је у природи самог женског тела основано, да се после оне буре, после оне револуције мало смири и одмори, како би се за то време мира и покоја у њему вратиле оне снаге, које су му потребне, да их утроши, кад жена поново буде затруднела и рађала. Као да је сама природа хтела, да за неко време заштити мајку, како би се тим боље могла посветити неговању свога чеда. У то се мајке одекада и сувише

[1] Од тог правила има и изузетака. Неки стручњаци то изузеће на рачунају у околношина, што у патолошка, болесне појаве.

[2] Има и у томе неких изузетака под именом Superfoetatio и Superfoecundatio, али су тако ретки, да се, махом, и не узимају у рачун.

[3] Ово и у томе неких изузетака под именом Superfoetatio и Superfoecundatio, али су тако ретки, да се, махом, и не узимају у рачун.

уздају, те зато намерно и преко потребнога рока своју новорођенчад доје.

Али је то уздање понекада варљиво, и правило, да жена неће одмах иза порођаја затруднети, има много изузетака. Другим речима — обична је, свакадашња је појава код прве многих жена, да не зачну одмах после порођаја, него да се подуже, н.пр. по 6—9 месеци, одмарају; и тога има, да се код неких порођај јавља тек сваке 2, 3, 4 па и 5 година: — али поред свега тога има често и таквих случајева, где порођаји толико учестају, да жена никако и не дође до мира и до одмора. Није редак случај, да н.пр. жена редовно сваке године роди, а неће се ни једнога ни толико „средњих", да у једној и истој години саставе по два порођаја. Роди н.пр. у јануару или фебруару једно, а у децембру исте године друго дете. Ако се у таким приликама роде увек рочна или зрела деца, а не недоношчад, онда, наравно, налази по рачуну, да се таква жена у најбољу руку само три месеца „одмара", да „паузира", т.ј. да одмах три месеца иза порођаја и опет затрудни. Но себи се разуме, да тај живахан темпо рођаља може бити још и жешћи, т.ј. да зачећа могу још више учестати, ако је мајка мометкиње, а то ће рећи: жена, која, истина, по свом телесном саставу може зачети, али није у стању, да зачет изод до обичног рока изнесе и на време роди (хабитуелно мометање, impotentia gestandi). У таким приликама може жена за једну годину да по 3 и 4 пута затруди. Тако сам ја познавао госпођу, која је за непуне 3 године 8 пута затруднела и 8 пута неровчан плод на свет донела, т.ј. мометла.

Према томе сасвим је јасно, да се о *неким сталним, тачно ограниченим и непомичним роковима за поновно зачеће жене после порођаја и не може говорити.* То варира у прилично широким границама — од прилике исто онако, ако што варирају све физиолошке функције нашега тела, а нарочито оне, које се тичу женских полних органа — н.пр. појава првог месечног пражења код девојчица, трајања трудноће, губитак месечног пражења код старијих жена итд. Наше је у томе интересује само крајња граница па ниже, а то ће рећи: *има ли још крајњих рокова, у којима жена може после порођаја поново затруднети, и које је рок најкраћи?*

Испитивања и посматрања у томе правцу нису још завршена, али се већ сад, по доласкошњим резултатима, може навести, да има прилични број случајева, који показују, да жена може већ и после осме недеље иза порођаја (мометања и побацивања) поново затруднети. *Ако би, дакле, пред судом било у питању, може ли жена у тако кратком року после порођаја и опет затруднети, судско-медицински експерта има би по томе основа разлога, да то питање позитивно реши, или бар да могућност такога зачећа не искључи.*

Судско-медицински вештак могао би, шта више, ићи још и даље. Ни оних 8 недеља нису најкраћи рок, у коме жена после порођаја може поново затруднети. И ако ретко, али су појединци стручњаци ипак несумњиво констатовали, да може бити и краћих рокова. Тако н.пр. Д-р Еберт (D-r Ebert) саопштава, да је посматрао један случај, где је жена већ после 9. фебруара 1884. год. родила кћер, а 31. децембра исте године сина. Како су пак по лекарском исказу оба детета била зрела и развијена, дакле рочна или на време рођена, онда се по обичном рачуну мора претпоставити, да се оно друго родило 280 дана после зачећа. Према томе зачето је 25. марта 1884. год. или свега 44 дана (мало више од 6 недеља) после порођаја првог детета.

У осталом ни тај рок неће бити баш усамљен. И ако се под нас таки случајеви не посматрају, а још мање бележе, ја сумњам, да их се ни би мало, у туђем свету биће их, јамачно, још више, нарочито у оним крајевима, где жене мало лакше живе и саме децу своју не доје. Код таких жена јавља се после порођаја и месечно пражње раније. Тако н.пр. има случајева, где га жена добије одмах треће или четврте недеље после порођаја, а у изузетним приликама и раније. Месечно пражње, истина, није несумњив знак да жена може зачети, али чим се оно редовно појави, већ није могућност искључена, да жена и затрудни.

Најпосле да констатујем, да ни то није крајња граница. Сасвим чудноват и — колико је мени познато — јединствен је овај случај раног зачећа иза порођаја, што га је год. 1893. саопштио Лајпцишком Лекарском Друштву Кренигр (Krönig). Једна жена роди 242 дана после првог порођаја поново дете, које је, судећи по неким знацима (имало је н.пр. 52 см. дужине), било зрело и рочно. По подацима, које је Кренигр добио, извршена је на тој жени обдуција 4 дана после њеног првог порођаја. Иза те обдуције 3 месеца није никако имала полних односаја с мушкарцима. По томе онда излази без свике сумње, да је последње дете зачела у овој обдуци, која је на њој извршена 4 дана после њеног првог порођаја — а то ће рећи: баш у оном периоду бабиња, кад су промене и повреде полних органа женских — а нарочито материце — још тако свеже и замашне, да се под обичним приликама на зачеће не би могло ни помишљати.

Како до се таки и слични случајеви научно објасне, тешко је за сада одговорити. Њих је врло мало, а да би се свестрано могли проучити, Кренигр је овај свој чудноват случај покушао да објасни, и дошао је најпосле до ових резултата:

1. Одвајање женских јајаца из јајника ни за време трудноће не престаје.[4]

2., Под извесним, врло ретким, управо изузетним, а неома повољним приликама може се слузокожа материце већ неколико дана после порођаја ако не баш у целини, а оно бар местимице толико поправити и на стару меру пратити, да може поново зачети: — да може оплођено јаје прихватити и до одређеног рока за порођај спремити; и

3., Она кре за прва дана, а касније и онај слузави гној породиљског одвода („породиљске праља или чишћења") не утамањују мушке семене кончиће (сперматозоиде), и не сметају оплођењу.

У колико су ти Кренигови закључци научно основани показаће даља опити и тачнија посматрања у томе правцу. За Судску Медицину је већ и то велика добит, што је овим, па и усамљеним посматрањем констатован факат, *да жена може већ неколико дана после порођаја поново затруднети*, а то до Кренигова случаја није било познато. После такога доказа лекар већ ни пред судом не би могао с разлогом одлучно негирати могућност таког појава уопште. С тога би сада већ судско-медицинско мишљење у оном случају, што сам га с почетка као пример навео, и у споровима сличне природе могло слагити већ одређеније — од прилике овако: „Нема много вероватноће, да жена може већ неколико дана после порођаја поново зачети, али ипак могућност није искључена." И тако мишљење, истина, није сасвим одређено (па је с тога судовима веома неугодно), али ипак зато може послужити као осиев за правилније решење спорних питања таке врсте у пракси.

(свршиће се)

Д-р М. Јованевић — Батут.

[4] У томе мишљењу није усамљен. Али већина стручњака мисли, да другачије женских јајаца ја по правилу с њима и месечно пражњ одвих пресече, чак жена затруди.

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

I

О полицији у опште

Реч полиција долази од грчке речи *Πολιτεία*, која је код старих Грка означавала државне послове и државну управу у опште.

О полицији у данашњем смислу у времену старих народа не може бити ни говора, нити се о њој као о некој засебној установи може опширније говорити све до појаве *Монтескијеове* поделе државне власти на *законодавну, судску* и *извршну*.

Сасвим је друга ствар, ако, кад је реч о властима, које су још у најстаријим временима биле делимично дужност данашње полиције. Идентификујући ове власти са данашњом полицијом, може се са позитивношћу закључити да је у свима временима и свуда где је било људи, сједињених једнакошћу раса, или фамилијарним везама, или најзад општим интересима биле и неког утврђеног реда и закона, а као природна последица ових закона морала су постојати и репресивна средства на, следствено томе, и власти које су их извршивале — *полиција у најширем смислу те речи*.

Према овоме, и познато тврђење француза *Лабулеја*: да је полиција постала у исто време кад и држава, и да се она последња без ње не може ни замислити, може се сматрати као потпуно тачно само онда, кад је реч о овој полицији у ширем смислу.

Развитак полиције

Ма како сматрали суштину и циљ полиције, неоспорна је ствар да је она једна од најважнијих грана државне администрације. Делатност њена многобројна је, и сачињава добру половину делатности једне правне државе.

Разне прилике и догађаји утицали су од вајкада и утичу на природу и карактер полиције, као год што су полиција и њено уређење, с друге стране опет, били најбоља знак, боље рећи огледало, не само правног, већ и културног развитка појединих народа и епоха. Постепени развитак полиције од најстаријих времена па до наших дана, најбоља је доказ о овоме.

У културним државама старога века, а нарочито код Грка и Римљана, полиција је била једна од најпопуларнијих установа. Полицијску власт у Риму, као што је познато из историје, вршили су едили, а у непознато и сами конзули. Цицерон с поносом говори о свом едилству у Риму: *Nunc sum designatus ædilis, mihi totam urbem tuendam esse comitiam.*

Поред бриге о јавном моралу, римски едили старали су се још и о *јавном реду, сигурности, религији, слободној трговини, чистоти, животним намирницама, кошки, мерама и грађевинама*. Појединце гране полиције, а нарочито полиција морала, биле су врло добро уређене и код Грка и код Римљана.

Али, и поред свега овога, у целој класичној литератури нема ни једног дела о полицији и њеном делокругу, што има трагова о томе да је постојало нарочитих израза за означење полиције као засебне државне установе. Појам полиције у данашњем смислу, био је дакле њима потпуно непознат.

У почетку средњег века полицијска је власт била у отприлици истој мери напгтавана, у колико су и државе биле немоћне. Свекомпка државна власт у оно време ограничавала се, на првом месту, на заштиту од спољног непријатеља, па тек онда на одржање правног поретка у земљи. Тек на трећем месту јавља се њен рад на пољу пгтићења личне и имовне безбедности.

Разуме се већ, да је овај рад, и поред свих тиранских и варварских казни, којима је ово доба обиловало, имао врло мало успеха. Поред свих прилика овог времена, разлог овом неуспеху лежао је још и у оскудици уређених полицијских власти и органа, који би законе суда и на сваком месту подједнако примењивали.

Бриге о културном и привредном напретку народа биле је непознате средњевековним државама. У колико се пак указивала потреба, да се заштите и ове гране државне делатности, заштиту ону пришла су поједина корпоративна удружења: у почетку црквс и корпорације, а доцније градови. А у колико је живот по градовима све више и више напредовао, у толико је и ова заштита добијала све општији карактер, док најзад није дошло дотле, да градске општине, поред старања о културном и привредном развитку својих суграђана, узму на себе и старање о њиховој личној и имовној безбедности, коју им немоћна средњевековна држава није била у стању ограпгтовати у довољној мери.

Почетак данашње полиције ваља, дакле, тражити у слободним средњевековним градовима западне и јужне Европе, чији се постанак датира из XII-ог века.

Поред заштите личности и имовине својих суграђана, која је била најглавнији задатак полиције у ово време, делокруг њеног рада распростирао се још и на *ред, слободрај, животне намирнице, здравље, чистоту, мере у слободрају и грађевине*.

Главна одлика ове градске полиције у томе је, што је била *локалне природе*.*)

* *

Поменуто уређење средњевековних слободних градова преносило се постепено и на читаве територије, на челу којих су стајали државни поглавари.

По угледу на слободне градове, отпочеше и поједини владари обраћати нарочиту пажњу на унутрашње уређење својих држава, а поглавито на јавну сигурност, која је, у ово време, по путовима и друмовима ваи градова била бедна. На овај начин централна државна организација, која је у почетку била чисто локалне природе, добила је крајем средњег века општи карактер и постала унутрашња државна организација у правом смислу те речи.

Поред жеље владалаца, да одсвају своју власт сужањем привилегија градских општина, узрок овом концентрисању власти треба тражити и у самим приликама овог времена.

Многобројни ратови и грађански ратови приморавали су државне поглаваре да надграђују велике војске, а пато су опет била потребна и велика материјална средства. Ова потреба управо и била је једна од најглавнијих узрока, који су натицали владаоце да се отпочетка старали о напретку и благостању народа, јер су само овим путем могли доћи до ових њених прихода. Како је пак несопорна ствар, да се напредак и благостање њиме могли не замислити без **мира, реда и јавне сигурности**, то је било сасвим природно што су владаоци морали обратити нарочиту пажњу на власти, које су се о свему овоме имале старати, дакле — *на полицију*.

Доцнији на овај начин до убеђења: да је за јавну сигурност у земљи позвана једино држава, владаоци се нису ни мало утручавали да ово своје убеђење и остваре путем закона и појединих уредаба. Прва корација, која су у у овом правцу, т. ј. ради концентрисања полицијске власти учинили, састојали су се у ограничењу права слободног избора полицијских

*) Coup d' œil sur la police depuis son origine jusqu' à nos jours par Eugène Anglade (Paris, 1847).

органа од стране општина, односно у контролисању и потврди изабраних личности.

Успевши, помоћу овог права, да сву градску полицију подвргну својој контроли, владаоцима даље није било тешко да је постепено сасвим истргну из руку општина. Негдашња локална администрација на овај начин, крајем XVI-ог века, у велико је замењена са државном администрацијом. Поред старања о реду и безбедности, држава у оно време пропису је и издаје разна правила и уредбе општег карактера о грађевинама, болницама, разним хуманим установама и т. д.

Обим и круг делатности ове државне администрације још је више проширен *реформацијом*, која је у многоме изменила однос цркве према држави. Старање о образовању народном, које је до реформације припадало цркви, прешло је после ове на државу која се, према овоме, имала у будуће старати и о умном развитку својих грађана. У колико се, на овај начин, унутрашња државна организација све више и више развијала и концентрисала у рукама државних поглавара, у толико је и полиција добивала све интензивнији и одређенији карактер.

Поната тридесетогодишња војна омела је у неколико овај развитак полиције, као и свекодике унутрашње државне организације, али је у толико већа пажња поклоњена полицији после Вестфалског мира.

Огроман број просјака, беспосличара и скитница, помешан са отпуштеном војницима који после свршеног рата лутаху на земље у земљу, побудио је државе на издавање нарочитих закона, који су имали за циљ да спрече нагомилавање ових личности. *Почетак полиције, која има дужност да води рачуна о странцима, датира се, дакле, из овог доба.**)

Увођењем поште, као врло важне државне установе, и малим разеитком штампе, проширен је још више круг делатности унутрашње државне организације, а с њом и круг полицијске делатности.

Круг ове делатности није престајао да се шири ни у XVIII-ом веку.

Нагомилавање и умножавање становништва изазвало је потребу да се здравствени односи што боље и сигурније утврде, а тиме и установу *прве санитетске полиције*. Најзад је дошла и француска револуција, која је изазвала потребу за стварање *закона о зборовима и удруженима*.

Врло велике измене, које је државно уређење претрпело у току XIX-ог столећа, нису остале без утицаја и на унутрашњу администрацију па, дакле, и на полицију.

Преображај социјалних и привредних односа, развијање фабрика и увећавање броја радника, увођење железница и телеграфа, нагли развитак слободног саобраћаја и трговине, — све ово изазвало је потребу надзора од стране државе, а она је тај надзор поверила полицији.

Није тешко увидети из овога што смо до сада казали о полицији, да је њен развитак ишао упоредо са развитком државе, или још тачније са напретком самог друштва. У колико је појам о држави постајао одређенији, а друштвени живот развијенији, у толико је, као што смо видели, и задатак полиције бивао све већи и хуманији. Док су дужности полиције, у почетку средњега века, када је појам о држави и полицији био врло слаб, биле сведене углавноме на заштиту личности и имања, дотле се оне са развитком државе и друштва идентификују са циљем унутрашње државне администрације. Доказа за ово навале се у одељку који следује, и у коме ће бити говора.

*) Rosin: Polizeiverordnungsrecht in Preussen, II. aufl.

О дужностима полиције

Основница правне државе новијега доба јесте *слобода грађана*.

Сваки грађанин, који пред собом има навесан одређен циљ, треба и може да се креће слободно по свима правцима државне делатности, под условом да не пређа право других, или да не наноси штету општем добру.

Али као год што појединац не сме прећати право других, нити наносити штете општем добру, тако исто било би противно принципу правне државе кад би он — појединац — тежећи своме циљу и савршенству, био у томе спречен вољом других лица.

Слободна делатност појединаца мора, дакле, бити ограничена у интересу општег благостања, али тако исто и њихова права морају бити заштићена од сваких противправних повреда. Ова заштита права противу *неправа*, прва је услов једне правне државе и она се осигурава с једне стране грађанским и кривичним праносуђем, а с друге опет добро уређеном полицијом.

Али, поред заштите, данашње државе дугују својим грађанима и потпору у свима оним правцима, који их воде постигнућу допуштеног им животног циља. Без *заштите* и потпоре, које зависе од унутрашње државне организације, не може се ни замислити једна правно уређена држава.

Говорећи о разној унутрашње државне администрације, ми смо видели како се постепено развијала правна држава, и како су дужности полиције биле идентичне са дужностима државне администрације. Али, не само да су им дужности биле идентичне, већ је и реч *полиција*, којом се у почетку средњег века означаваше делатност градских општина, била потпуно идентификована са целокупним унутрашњим уређењем државе све до XVII-ог века.

Први корак ка тачнијем одређењу појма полиције и детаљисању њених дужности, учињен је у Француској за време Лудвика XIV-ог. Једним својим едиктом из 1667. одузео је он од градских општина, и поверио начелнику краљевском чиновнику, надзор и старање о реду, јавној сигурности, животним намирницама и чистоти улица. Чиновник овај назван је *Lieutenant de police, и то је био први полицијски чиновник у правом смислу те речи.*

Поште му је одредио право и надлежност, једнак набраја и дужности овог чиновника, и вели:

„Он ће се старати о сигурности града, чистоти улица и јавних места, и пазити да нико не носи оружје без допуштења; он ће надзирати потребне паредбе у случају пожара и поплаве, за тим о животним намирницама и њиховим ценама.

Он ће, даље, водити надзор над месарницама, пијацама, пивницама, хотелима, крчмама, продавницама дувана, кочкарницама и свима сумњивим кућама.

Он ће обратити нарочиту пажњу на недопуштене скупове, побуне и нереде; он ће се бринути о фабрикама и фабричким радионицама, трговини, занатима, штампи, штампарима и продавцима књига.

Он ће имати право да сваког полицијског преступника, који је на делу ухваћен, сам кажњава у свему, изузев телесне казне, за коју је надлежан само суд.*)

Као што се из изложеног види, едиктом Лудвика XIV-ог дужности полиције издвојене су од дужности државне администрације и ограничене, у главноме, на *ред, сигурност* и *животне намирнице*. Овим је уједно и појам полиције постао много ужи, али у исто доба и одређенији. (наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

*) Code d' ceil sur la police, стр. 42—43.

О ИСЛЕДНИКУ

(свршетак)

Ако се деси случај, да иследнику јаве, да је умрло лице које се тражи, онда то треба званично утврдити, јер се дешавало случајева, да су кривци на тај начин хтели да покушају да сакрабљача потернице, који су послате за њима по целоме свету.

III. Како се треба понашати приликом притварања? Врло је важна ствар, које време треба полицијски чиновник да изабере, код кога ће да приступи притварању извесног лица, које је учинило какво злочино дело. *Вајнгарт* препоручује као најбоље време од 4 до 6 сати изјутра, јер мисли, да се у то доба најсигурније може наћи код куће такво лице, ако је успите у кућа. Да би се пак избегла могућност да кривац баш овом приликом побегне, чиновник треба при уласку у кућу добро да размотри све могуће изласке из ње, за тим да остави једну стражу на улици, а једну у дворишту. Ове морају пазити не само на приземна врата и прозоре, већ и на кров од куће, да не би злочинац туда побегао. Ако полицајац не нађе тражено лице у стану ни у кући, треба добро да претресе подрум и таван, а и сам кров, па чак и ако су провори на њему заклопљени, јер је то могао учинити и сам злочинац кад је изашао на кров.

Згодно се може применити овде као поука иследницима случај из *Горњовог* праксе:

Један злочинац, који је правно лажно новце, ескрио се у подруму приликом доласка полиције. Чиновници су дошли, њиху га нашли и отишли; али један од њих врати се после пола сата, ушуља се у подрум и прошапта у мрак: „Можеш изаћи; отишли су!“[1] Један човек одговори угушеним гласом: „Долазим!“[2] и промоли руку. Чиновник је ухвати и тако лиши слободе траженога злочинца.

Ако тражени злочинац није код куће, треба обратити пажњу на куће које улазе, да би га полицијски службеник могао приликом повратка притворити. Том приликом треба имати на уму могућност, да укућани или сопственик куће, знајући да њиховог укућанина тражи полиција, пазе на његов повратак и гледају да га од тога одврате. Вешт полицијски службеник може лако отклонити ту могућност, а свакако зна и начин, како треба да поступи са тим лицима, која би му правила такве препреке у вршењу службе.

Код нас су врло честа притварања у јавним локалима, нарочито приликом вршења полицијских потера на скитнице и друге људе склоне вршењу рђавих дела. Добра је страна та, што код нас још није много опасних злочинаца, који се при притварању хоће да одупру силом, али кад се има посла са лицем, за које се ма и најмање може посумњати да ће правити какве испаде приликом притварања, боље је да орган јавне сигурности не врши притварање у јавноме локалу, већ да га причека да изађе напоље, а за то време да осигура све изласке и тако осујети сваку могуће бегство злочинца. Опасне злочинце треба, што ни кажено, пресрести приликом притварања, тако да не могу доћи до могућности, да употребе оружје. Узимимо за пример да полицијски службеник примети злочинца, кога треба да притвори, баш у моменту кад овоме предаје писмоноша какво писмо. Полицајац не треба да врши своју дужност баш у тај час, већ треба да причека да он отвори писмо и задуби се у читање. Ако је код куће, треба зазвонити или закуцати, и онда опет не треба да се на његово питање ко је одазове полицијски службеник, већ треба пустити друго лице, које злочинац познаје, н. пр. ког укућанина. У том ће случају он сигурно отворити врата.

За доказ, да и приликом притварања извесног лица на улици треба злочинаца пресрести, изнећемо два примера, из којих се може видети умешност полицијских органа при том послу, а разуме се и успех њихов.

Виши инспектор полицијски у Дрездн *Унгер* спази једног много тражено злочинца да излази ноћу из неког тућег стана. Тај се човек брзо окрете око себе, прогледа околину и паже бежати. Унгер ноће обазриво за њим све до великога парка; ту удари страшућином, изађе неколико корачаја пред њега, ноће даље и најдаље пут се окрете и ограби за јаку злочинца, који ништа није могао ни слутити.

Канлер износи пример о двојици париских полицијских чиновника. Они су изашли посла са једним увек наоружаним злочинцем. Требало је да га притворе, те седну у кола наредницки кочијашу да брзо тера, и кад су били у непосредној близини злочинца, искочи један из кола као лопта, сашете се о злочинца и падне с њим заједно на земљу, дотле пратрча и други чиновник, и без могуће опасности лиши злочинца слободе.

Често се дешава случај, нарочито код злочинаца, који су свесни тешине својих почињених недела, да приликом притварања прибегавају покушајима или да чак извршују самоубиства; узимају отрова, пуцају на себе, скачу са висине кроз прозор и т. д. За то полицијски чиновник треба приликом притварања да пази сваки сумњив покрет злочинца, н.пр. ако се маша у џеп или празни орману и т. д. чак га не треба пустити да оде без надзора ни у другу собу. Буде ли тако обазрив полицијски чиновник, неће му се моћи десити случај, као што је био недавно у Дрездн. Баш се умишао један злочинац у часу када је требало да буде притворен. Он заноли чиновника да му само допусти да још испере уста. Овај му учини по вољи, те злочинац узе једну чашу, искани је и поде мртав на земљу. Отровао се.

Ако већ притворено лице почне тврдити, да оно није та особа, која се тражи, да је сумња противу њега неоснована, и за то пружа какве доказе, треба их све по могућству одмах размотрити. Ако би се појавио и чи сведоке, које је могућно одмах добавити, треба учинити за то потребне кораке, па ма то било и ноћу, а не да се то чини тек поште проведе такво лице ноћ у затвору.

Чим се лиши слободе злочинац, иследник треба да га претресе и одузме му све што би могло служити као средство за за доказ кривице његове, као оружје, нож, па и дуван и бурнут треба да му одузме, пошто се може десити случај, да злочинац засне бурнут у очи иследнику и тако онеогући себи бегство.

За време спровода притвореног лица у затвор треба орган власти да иде узек за њим и да пази да штогод не одбаци од себе. Дешава се признка, да злочинац у путу моли да му се допусти да иде у нужник, и у таквим случајевима препоручује се органима власти, да их ни ту не пуштају саме.

Није један случај, да притворени злочинац изјављује код иследника, да може у своме стану наћи неке ствари, које би могле служити као доказ. У већини таквих случајева све је измишљотина, јер је притворени усвојљен у белиџи већ спремио план за бегство и само тражи приликне за то.

У нашим приликама, кад још немамо професионалних злочинаца, и кад се извесну злочинаца дела одају људи на мањем ступњу интелектуалног васпитања и образовања, иследник треба да узме за основицу своме послу ону коју је најпростија, што је већ и старим искуством осведочено као најбоље. Иследник никада не треба да занемарује неке ствари и да уображава, да нека проста ствар не може да игра никакву улогу. Дешава се, да најрефињенији, а и најокорелији злочинци чине велике глупости на тај начин, што нешто преваде или заборави за собом, што у обичном животу никада не би урадили. Колико пута лако се похватају злочинци, који у ефекту про извршеној злочина заборављају на месту извршења по неке ствари, по којима им се улази у траг. За то иследник треба да пази и на најмање ситнице, да мисли и на могуће глупости злочинаца, ако хоће да не дође до погрешнога схватања.

Није много казато, кад се тврди, да судбина извесне истраге зависи често од тога, како се дело у прво час схвати, да ли правилно или погрешно. *Д-р Ханс Гросс*[3], којим смо се поглавито служили у излагању овога састава, нарочито упозорује иследнике на опасност од *преурањеног* у истрази. У важним и сензационим случајевима, а особито код људи живе маште, врло су опасне сопствене претпоставке. Узимимо случај, да полицијском чиновнику јаве да је извршен какав велики злочин. Појмљиво је по себи, да ће тај чиновник у путу ка месту извршења дела представљати у себи начин извршења, место извршења, о такође и извршиоце. Сазна ли доцније на лицу места, како је било ини како је требало да буде, он ће свакако кориговати своју прву предстану, али му се оно ипак може у току истраге понова јавити и бити од пуштног утицаја за праву истину. Иследник треба да остане места свакој могућности, докле год се потпуно не увери о правој стварности. О тога се

[1] *Do-* Hans Gross: Die Erforschung der Sachverchalts strafbarer Handlungen. Ein Leitfaden für Beamte des Polizei- und Sicherheitsdienstes des Deutschen Reichs. — J. Shewsitzer Yering (Arthur Sellier), München, 1893.

препоручује и то, да иследник пре истраге нема баш цео план рада и то са предвиђењем свршетком, јер се он може придржавати њега тврдоглаво, и ако његову промену неопходно захтева сам ушек у току истраге.

Важно је питање, када треба утврдити извесни план истраге. То треба оставити иследнику да чини према сваком случају и према прибраном материјалу, па и тада треба да има на уму, да му тај план могу еше до самога краја истраге мењати конкретни случајеви.

Да бисмо боље предочили, на шта све треба иследник да мисли, узећемо за пример да се десио какав велики пожар, које је непознат узрок и проузроковач. Ту могу бити ови случајеви:

а) да је А злонамерно проузроковао пожара;

б) да је Б крив;

в) да је В произвео пожар из непажње;

г) да га је Г произвео у циљу да добије суму осигурања и т. д.

У том случају има иследник да мотри на А, Б, В и Г, да признаком увиђаја и у почетку истраге ни њих мисли и да из свега што има пред собом изналези што му је потребно да би утврдио најприближније стање истине.

За тим треба иследник да се чува и од претеривања приликом свога рада. Код натрених иследника чест је случај, да тобожњено кривично дело радије представе као неке и интересније, него ли као просто, обично или досадно. Као што је иследнику у могућности да неће погрешити трагом тако исто може да буде сувише на мало криво, па и невино лице за дело које нисмо ни учинило. То се да упекошто назначити, што то лежи у природи самога човека, али је опасно за право стање ствари и истину.

Трос препоручује иследницима, да се готово у свима кривичним делима обзиру на ону стару пословицу, да на сваког злочина стоји каква жена. Или је злочин учињен због жене, или њеном позову, или подстицањем, или је она имала отуда користи и т. д. На ипак, и ако ни једно правило није без изузетка, увек је за препоруку правац истраге у томе смислу.

У делима, чије извршиоце иследник може пред пороту, треба да буде потпуно исцрпна истрага, пошто су врло често, ако не и увек, поротници људи, који се ни мало не разумеју у правне ствари, нису стручни и навежбани, те их лако да обрлати на каква споредна околност.

Нигде се лакше не може направити грешка, него при истраживачком раду, и за то је потребно да се што је могуће рано исправи. Велики је грешка, и тешко повреда дужности пада на савест иследнику, ако пренети своју грешку, па је не поправи на време, било из сујете, било из ма каквих других обзира.

Ако иследници буду сталожени и хладни, одмерени и благородни, и ако им буде светила *најсветија љубав према истини*, одговориће бесумње своме тешкоме позиву.

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Интабулисано непокретно имање женино по одобреној мужевљевом не може бити узето у попис за наплату интабулисане суме без осуде судске.

Ж. К. за обезбеду 12,000 дин. дуга фабрикантима Р. из Б. Пеште, одобрио је интабулацију на непокретно имање његове жене Л., находеће се у Београду, иако дотда по одобрење чини као пуномоћник своје жене. Ову интабулацију суд је удељствовао решењем од 18. августа 1890. године № 12.010.

Ж. К. умре; повериочка фирма тужи синове његове: Ж. К. и Д. К., и путем парнице они буду осуђени извршном пресудом Апелационог суда од 3. марта 1898, год. № 775., да плате дуг повериочкој фирми.

Пуномоћник повериочке фирме, подносећи пресуду позицијској власти на извршење, тражио је, да се узме у попис и изложи продаји интабулисано непокретно имање Л. удове Ж. К.

Кварт варошки, наслањајући се на пропис § 466. грађ. суд. поступка, узео у попис интабулисано непокретно имање удовино, ма да се она томе противила, изјављујући: да са њеним одобрењем није стављена интабулација на њено имање, и да не пристаје, да плати ничији дуг својим имањем, док судском пресудом не буде на то опуђена.

Поступак кварта одобрен је од Управе града Београда и Министра унутрашњих дела решењем од 1. маја 1902. год. № 9654.

Ну Државни Савет решењем од 28. јануара 1903. год. № 573. поништио је решење Министрово, из ових разлога:

По §§ 827. и 841. грађанског закона, у ред обезбеђујућих средстава, о којима је реч у глави I. части III. истог закона о земљишним књигама и непокретна залога.

У овом конкретном случају у одобреној интабулацији на имање трећег лица, залога се појављује као другостепена обавеза; на име, давши залогу, треће лице није се обавезало на намирење дуга као саслужник, или као јемац и платац, те да се његово имање може продати без пуномоћне судске пресуде.

Обавеза плаћања дуга по простом јемству (било лично или стварно), мора бити претходно доказана судском пресудом, неплаћење од суде дужника. На овом разлогу полицијска власт погрешила је, што је противно § 465. грађ. суд. поступка, за извршење пресуде увела у попис заложено имање трећег лица, по пресуди којом је расправљен само однос између повериоца и дужника; него зато, што у оваквим случајевима влада начело *благодејања дискусије*, требале је да упути повериоца на парницу против јемца — односно залогодавца. Ово у толико пре, што сопственица имања оспорава и саму правну важност стављене интабулације изјавом: да овоме покојном мужу није дала овлашћење да одобрава залогу на њено имање за рачун трећег лица.

С ових разлога, а на основу чл. 26. закона о пословном реду у Државном Савету, Државни Савет донео је одлуку: да се оваквоме решењу поништи.

Један случај неумесне примене § 326. кривичног закона и чл. 4., 9. и 12. закона о уређењу санитетске струке.

С. Л., овдашњи трговац, доставио је дотичном кварту, да му изнад грла кварт и штету од неправилно нивелисаног дворишта и од новијаре његовог суседа Ј. О., па је тражио, да власт нареди, да његов сусед нивелише двориште и осигура новијару.

Како је и учињено, чињењем на лицу места, одиста утврђено: да се тужитељево имање квари и штети од неправилно нивелисаног дворишта Ј. О. и његове новијаре, која није по правилу озидана, кварт је на основу чл. 4. тач. II., чл. 9. тач. 8. и чл. 12. тач. 12. закона о уређењу санитетске струке и § 326. кривичног закона, донео решење, којим је туженом Ј. О. наређио: да нивелише и плочира своје двориште, које се граничи са имањем тужиочевим тако, да метеорска вода има довољно пада, те да се може каналом изливати на улицу. Сем тога, да препрани помијару и да је озида по прописима грађевинског закона, како зидови не би пропуштали влагу.

Решење око по жели туженог одобрила је и Управа града Београда и и Министар унутрашњих дела решењем од 13. децембра 1906 год. ПЗ 32202.

По изјављеној жалби, Државни Савет узео је у оцену овај предмет, па је нашао, да решење Министрово не одговара закону, са ових разлога:

„Ничим није утврђено, па ни комисијским прегледом од стране инжењера и једног полицијског чиновника, да је оно гледом на време, када је тужитељ С. Л. подигао своју зграду, а услед измењене терена на имању туженог Ј. О. наступила влага на згради С. Л., те да би ван сумње била дужност Ј. О. да отклони уроке влази на имању његовог суседа, и имање му заштити од даље штете и упропашћавања.

Кад то не стоји, онда је, у смислу § 31. и 804. грађанског закона, „спорно" питање, чија је кривица за ову влагу: да ли зидање суседа или једног од њих с погледом на природан терен и једног и другог имања, као и остале околности, које је при подизању овлажене грађевине требало имати у виду, као због евентуалне плате од метеорске воде, тако и од подзеиле влаге суседног имања.

За расправу овог спорног питања, није била надлежна полицијска власт, већ, судска, у смислу § 826. грађанског закона, којој је тужитеља требало упутити на парницу.

Позивању полицијске власти на § 326. кривичног закона и прописе чл. 4., 9. и 12. закона о уређењу санитетске струке и чуванју народног здравља нема места; јер се они прописи законски односе на оне случајеве, где је у питању општи интерес, било у погледу сигурности и лица

имања, било у погледу заштите здравља грађана, — а тај случај није овде."

Ово саветско посматрање уопште је и Министар унутрашњих дела.

Чиновник, коме је решењем надлежног министра одлашено место за упражњено на основу § 16. закона о чиновницима грађанског реда, има право на плату за сво време, од дана кога му је место одлашено за упражњено, ако Државни Савет поништи решење министрово.

Решењем од 13. јануара 1900. године № 21988., на основу § 16. закона о чиновницима грађанског реда, Министар просвете и црквених послова одлучио је: да се г. А. В., професору Богословије, одлази место за упражњено.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком својом од 19. септембра 1900. године Бр. 4601., поништио је ово решење Министра просвете и црквених послова, налазећи, да је противно § 16. закона о чиновницима грађанског реда, те је Министар 1. новембра исте године донео решење и вратио жалитељу сва ранијим решењем одузета му чиновничка права.

Но кад се жалитељ обратио с молбом, да му се изда припадајућа му плата од 13. јануара 1899. године, кога му је дана неумесно одлашено место за упражњено, па до 1. новембра исте године, кога је дана поново враћен у сва чиновничка права, Министар га је од овог тражења одбио, налазећи, да му за то време, по чл. 2. закона о чиновницима грађанског реда, не припада плата, пошто није вршио никакву дужност.

И против овога решења жалитељ се обратио жалбом на Државни Савет, који је одлуком од 13. априла 1904. године Бр. 2997. поништио решење Министровога сва ових разлога:

„По § 2. закона о чиновницима грађанског реда, чиновнику од дана именовања почињу права чиновничка итд.; а по § 29. истог закона, плату скончаву са државном службом не може чиновник изгубити друкчије, но за своје кривице пресудом судском, или на начин, који је у закону прописан. Дакле, за губитак плате законодавац претпоставља извесне противзаконе поступке чиновника, који морају бити утврђени, или пресудом судском, или измати изнова у изричном наређењима закона. Код жалитеља није ово ни један од случајева, које наведени прошли законски § 29.[1] предвиђа. То, што је жалитељ, по решењу Министра просвете од 13. јануара 1899 године, био удаљен од дужности професора Богословије све до 1. новембра 1900. године, не може, према напред наведеном, утицати на права његова, скончана са професорским положајем његовим, кад је решењем Државног Савета од 19. септембра 1900 г. № 4601. констатовано, да је поменуто решење Министрово противзаконо; и кад је у смислу овог саветског решења Министар донео друго своје решење од 1. новембра 1900. године, којим је жалитељ враћен у сва ранније одузета му права, па по том као професор Богословије указом од 25. новембра исте године стављен у пенсију. Према томе, жалитељу у смислу § 25. и 31. закона о чиновницима грађанског реда за сво време, које је прошао ван службе, по неумесном решењу Министровом, припада професорска плата, коју је у том времену имао."

Рок из члана 13. закона о државној трошарини не важи за жалбе изјављене против решења суда општине београдске о наплати варошке трошарине.

С. Н., овдашња месар, жалио се Министру финансија против решења суда општине београдске од 26. децембра 1902. године Бр. 11796., којим је одбијен од тражења, да се ослободи плаћања таксе за 1/4 пер у 0·20 динара, на тач. 63. и 64. тарифе о трошарини за град Београд.

Министар финансија, узимајући да и за ове жалбе вреди рок из члана 14. закона о државној трошарини, одбацио је жалбу као неблаговремену, пошто је решење општинског суда, против кога је жалба изјављена, жалитељ примио 13. јануара 1903. године, а жалба примљена тек 12. фебруара исте године.

По изјављеној жалби, Државни Савет поништио је ово решење Министра финансија одлуком од 10. августа 1904 године № 5967.

Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

Допуном закона о варошкој трошарини у Београду од 20. априла 1885. год. прописано је, да се прописи на жалбе по аналогији царинских државних уређења имају одредити Краљевим указом. Како такав указ не постоји, то нема ни прописа о жалби, и онда Министар финансија није могао жалиочеву жалбу, на решење суда општине града Београда, као неблаговремено поднесену одбацити, а још мање се за ово позивати на закон о државној трошарини. **М. В.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ТУМАЧ

на доживљаја **Шерлока Холмса**

А. Конан Дојл

За време мога дугог интимног познанства са г. Шерлоком Холмсом нисам никад чуо да је кад год своју родбину помињао, а ретко кад и свој ранији живот. Ово упорно ћутање са његове стране, повећало је натприродан утисак, који је на мене причињен, док сам најзад нисам почео сматрати као усамљене феномен, коме је осујеђивала сваштарија према човечанству у толикој мери, у колико је био надмашним у интелигенцији. Његова одвратност према женском полу, као и мржња да ствара нова пријатељства, биле су типови његовог чврстог карактера, али не у толикој мери, као што је била његова потпуна уздржљивост, да ма шта о својој родбини проговори. Дошао сам до уверења, да је он скоро сви живих сродника, али једнога дана, на моје велико изненађење, отпочео ми је говорити о своме брату.

То беше после чаја једне лепе летње вечери. У дугом разговору о разним стварима дошли смо најзад и до питања о атавизму и наследним особинама.

Главни тема разговора било је разлагање о томе, у колико се какав необичан дар извесне индивидуе има приписати наследној диспозицији, а у колико сопственој заслузи.

„На тога што си ми непричао," рекох му, „изгледа, да се та твоја невидљива моћ посматрања и резоновања има приписати твом огромном искуству."

„Донекле," одговори он замишљено.

„Моји преци беху сеоски племићи, и живели су скоро сви једним истим начином, као што је и приличало њиховом положају. На њих је могуће, да сам те своје способности наследио од своје старе мајке, која је била сестра чувеног француског вештака Верњеова. Моћ наслеђа вештине може да узме невероватне облике."

„Али од куда знаш, да се то може наследити?"

„Зато што мој брат Мајкроф има те особине у далеко јачој размери од мене."

Ово је донета било нешто нова за мене. Ако се у истини назови у Енглеској још један човек са таквим необичним особинама, онда како је могуће, да ни полиција, ни публика, нису никад ништа чули о њему? Пребацим му, да је могућно, да он истиче тако свога брата само из своје скромности. Холмс се насмеја овој мојој противштавши.

„Драги мој Ватсоне," рече он, „ја се не слажем са оним који исправљују скромност са врлином. Логичар треба да види све у правој боји, а подцењивати самога себе то је толико исто, као и удаљавати се од истине, да човек увећава своју моћ. Према томе, кад кажем, да мој брат Мајкроф има већу моћ посматрања од мене, треба да сматраш да говорим само праву истину."

„Да ли је он млађи?"

„Седам година старији."

„Одакле долази да је непознат?"

„О, он је веома добро познат у своме кругу."

„На где то?"

„Дакле, на пример у Диогеновом Клубу."

Нисам никад чуо о тој установи. То се вероватно, могло познати и на мене, јер је Шерлок Холмс одмах извукао из џепа свој часовник.

„Диогенов клуб је најчудноватији клуб у Лондону, а Мајкроф један од најчудноватијих људи. Он се сваког дана тамо налази од четврт до пет па до двадесет минута до осам. Сада је шест, и ако желиш да се мало прошеташ овој лепе вечери, биће нама сређан да те упознам са две ретке."

Пет минута доцније већ смо ишли улицом у правцу ка Регент-Паркусу.

„Ти се чудиш,“ рече мој друг, „зашто Мејкроф не употребљава своју моћ у детективској служби. Он је за то неспособан.“

„Али чини ми се да си рекао — “

„Казао сам да је јачи од мене у посматрању и резоновању. Кад би детективска вештина отиснела и спиралоза с резоновањем седећи у фотељи, мој брат би био најславнији криминалистички агенат на свету. Али он нема амбиције и енергије. Он неће са свога уобичајеног пута да ће ни једне, да би се уверио о тачности својих закључака, и радије пристаје да се мисли да је погрешио, него да се потруди и докаже своју исправност и тачност. Небројено пута сам му стављао на решење по какву проблему и добивао сам потпуно тачна објашњења. На крај он није у стању да сам разради практичне тачке, што је неопходно потребно учинити, пре него се дело изнесе пред суд или пороту.“

„Онда то није његово занимање?“

„Ни најмање. Што је мени средство да зарадим хлеба, то он сматра за забаву. По занимању је благајник у једном државном надлештву, а станује у улици Пал Мелу. Једино место, где се може наћи ван канцеларије, то је Диогенов Клуб, који се налази преко пута његовог стана, и у коме се скупљају сви особењаци и човекомрсци. Хајд'мо к њему!“

У разговору и шетњи кроз Сен-Џемску улицу стигосмо у Пал-Мелу. Шерлок застаде пред једним вратима недалеко од Карлтона, и пошто ми даде знак да ћутим, уђемо унутра. Кроз стаклена врата видео се велики и раскошан салон, у коме се налазио приличан број људи. Сваки је седео засебно, читајући новине и не осврћући се на околне. Холмс ме уведе у једну омању собу, која је имала изглед на Пал Мелу, и рече ми да очекмем. После неколико тренутака вратио се са једним човеком, за кога сам био уверен да је његов брат.

Мејкроф Холмс је много крупнији и пунији од Шерлока. На његовом пуном лицу видела се очигледна она иста оштрина израза, која је била толико маркантна код његовог брата, док су његове сјајне очи на први поглед одавале проницавајући израз, који се код Шерлока могао видети само кад напрегне сву своју снагу.

„Мило ми је да се упознам с вама, господине,“ рече Мејкроф, пружајући ми своју пуну и широку руку. „Шерлок ми је о вама много говорио. Него збиља, Шерлоче, надао сам се, да ћемо се видети прошле недеље ради саветовања о оном догађају у Мануер Хаус.

„Ја сам га већ разрешио,“ одговори мој пријатељ, осмејкујући се.

„Разуме се да је то био Адам?“

„Да, био је Адам.“

„У то сам одмах био убеђен.“

Одмах по овом браћа седоше поред прозора, који гледаху на улицу.

„Веома згодно место за посматрање и проучавање људи,“ рече Мејкроф. „Погледајте у ове дивне типове! Погледајте, н. пр. она два човека који прелазе преко улице.“

„Мислим да мислиш на оног чега је Мејкроф.

„Мислиш о оном другом?“

„Тако је,“ одговори Мејкроф. „Шта мислиш о оном другом?“

Људи, о којима браћа говораху, стадоше испред прозора. Један од њих имађаше прслук, обележен на неколико места кредом, на основу чега је Мејкроф несумњиво закључио, да је тај човек по занимању мајстор. Други је пак био веома малог стаса, приносећи са собом један велики сто, и неколико пакета у рукама.

„Изгледа ми као стари војник,“ рече Шерлок.

„И то скоро отпуштен,“ додаде његов брат.

„Изгледа ми да је са службом био у Индији.“

„Рекао бих из краљеве артилерије,“ рече Шерлок.

„И удовац.“

„Али има једно дете.“

„Деце, драги мој, деце.“

„Молим вас, то је мало одвише,“ умешах се ја.

„Заиста,“ одговори Холмс, „није ни мало тешко погодити, да човек са оваквим држањем, оваквим изразом аутуритета и од сунца пренапуљним лицем, мора бити војник, нешто више од обичног редова и да се врати скоро из Индије.“

„Да је скоро напустио службу види се по томе, што још носи гарнизонске чизме,“ примети Мејкроф.

„Он нема коњичко корачање, на шта нам каже више пажње једну страну, а то се види по кожи која је на истој страни бела. Његово држање се не слаже са држањем пешака те према томе мора да је артиљеријац.“

„Његово потпуно црно одело показује опет да је изгубио некога, који му је био веома драг, а то је по свој прилици била жена, пошто сте потребе купује сам по дућанима. Купио је разне ствари за децу као што видите. Ту вам је звечка, која показује да је једно од деце још са свим мало. Жена му је можда при порођају умрла. Сам факт да под руком има књигу са сликама доказује да има бар још једно дете, о коме се такође побринуо.“

Тек после овога било ми је јасно тврђење мога пријатеља, да његов брат има много јачу моћ резоновања од њега.

„Знаш ли, Шерлоче,“ рече Мејкроф, „да има нешто сасвим по твоме укусу — један веома загонетан проблем по коме се траже моје мишљење. Писам још ушао у све детаље, али ако хоћеш испричаћу ти целу ствар.“

„Драги мој Мејкрофе, то би ме јако обрадовало.“

Одмах по овоме Мејкроф исцрпа један лист из свога бележника, написа нешто на њему, завезни и предаде га послужитељу.

„Замолио сам господина Меласа да дође овамо. Он станује у истој кући где и ја, само један спрат више мене; нешто мало сам са њим познат и зато се мени и обратио у једној својој недаљи. Господин Мелас је Грк по рођењу, и колико сам сазнао, један редак лингвиста. Средства за живот прибавља или као тумач при судовима, или као вођа богатих оријенталаца, који долазе у Лондон. Мислим, да ће најбоље бити ако нам он сам исприча случај о коме је реч, а који се њему лично догодио.“

После неколико тренутака у наше друштво дође један омален и пун човек, чије лице зеленкасте боје и угасито црна коса означаваху да је јужњачког порекла, и ако је говорио као сваки прави Енглез. Приликом његовог руковања са Шерлоком Холмсом у очима му се јасно огледала радост што ће своју ствар предати у руке тако познатом специјалисти, као што је био један Шерлок Холмс.

„На часну реч сумњам, да ће ми полиција веровати ово што ћу сада испричати,“ поче он тужним гласом. „Изнет не може ни замислити да се овако што догодило у Лондону.“

„Слушам вас пажљиво,“ рече Шерлок Холмс.

„Вечерас је среда,“ настави г. Мелас. „То је било у понедељак на ноћ дакле пре два дана, када се све то догодило. Ја сам тумач свију језика — или скоро свију — али пошто сам Грк по рођењу, и носим грчко име, природно је, да се најбише тим језиком и бавим. Има већ више година како сам главни тумач грчког језока у Лондону, и с тога је моје име веома добро познато по хотелима. Често се дешава да ме ну неуреме позивају страшне, који долазе у какву непријатност, или путници који доцкан стигну, а потребне су им моје услуге. Према томе ја се ни најмање нисам изненадио, кад је у протили понедељак ноћу Латинер, лепо одевен господин, ушао у моју собу и позвао ме да седнемо у кола која су чекала пред вратима. Он ми је рекао да му је ради извесног посла дошао некакав други језик, сем грчкога, те му је неопходно била потребна моја помоћ као тумача.

„Ставио ми је још до знања, да је његова кућа прилично далеко у Кенсингтону.

„Изгледало је по свему да му се веома хита, јер ме је просто угурао у кола кад смо изашли на улицу.

„Рекох кола, али сам одмах увидео да је то био приватан екипаж, у коме је било много више места, него у обичним изајкерима на четири точка, који служи на срамоту Лондона; а и његова поствава, и ако мало извештала, ипак је била веома богата. Господин Латинер заузе место према мени и крењусмо се кроз Чаринг Крос. Изашли смо на оксфордску улицу. На моју примедбу, да је ово заобилазан пут за Кенсингтон, мој саиутник навади на цена мали одован будоваичић и поче га преда мном зево и десно окретати, као да је овим хтео пробати његову тежину и јачину, а за тим га без речи остави поред себе на седиште. Пошто је то учинио, затвори прозоре са обадне стране и том приликом на моју велику жалост опазих, да су стакла дебелом хартијом обло-

жена, и да се изложе није ништа могло видети.“

„Жао ми је што се са вашим погледима не слажем господине Меласе,“ рече он.

„Да баш и немам намеру да вам допустим да видите околину кроз које ме водите. Можда би било прилично неугодно за мене, кад би ви могли наћи пут, који би нас још једном довео на место куда сад идете.“

„Као што можете замислити мене је овакав говор потпуно изненадио. Мој саутник је био веома јак и широких плеча млад човек, те и не умањујући у рачун оружје, нисам имао никакав изглед на успех у борби са њиме.“

„Ваше је понашање веома чудновато, господине Латимере“, промуцах ја. „Ви вальда поднете да је све ово што чините, противно закону.“

„Изгледа сам сумње доста слободно“ рече он“, али ми ћемо то накнадити. При свем том, морам вас опоменути, господине Меласе, да ће те се наћи у врло неугодној ситуацији, ако нећете ма у које доба покушате да дигнете дарму или учините, ма шта, што је противу мојих интереса. Молим вас, да запамтите, да нико не зна где се ви налазите, и да имате у виду да сте у мојој власти.

„И поред све његове мирноће огледала се јасно претња у његовим говору. Ја сам седео, ћутао и чудио се разлогу који га је руководио, да ме на овако чудноват начин одведе. Ма шта се догодило, било је свима јасно да нема никакве могућности да му се одупрем, и све што могу учинити, то је да чекам и видим шта ће се даље догодити.

„Скоро сво два часа путовали, и никако нисам могао сазнати куда идемо. По некад се под точковима осећало камење, што је значило да се преко калдрме возимо, повекад пак кола су глатко ишла и изгледало је да се преко асвалта возимо, и изузимајући ту разноврсност није било ничег другог што би ми могло помоћи да сазнам где се налазимо. Застор од тартије на прозорима заклањао је продирајуће светлости, а на предњим прозорима од кола беше спуштена густа плава завеса. Седам часова је прошло кад сам се из Пал-мела кренули, и мој чаченник показиваше да је пет минута до девет кад смо се заустављали. Мој саутник отвори прозор и ја опазих низак сведен улаз, а над њиме је висио фењер. Кад сам изгуран из кола, капија се отвори и ја се нађох у дворишту; алеје и дрвеће једва се распознаваху при уласку. Да ли је ово било какво приватно добро, или обично сеоско имање, не бих ово у стању казати.

„У унутрашности је горела лампа уокарена разнобојним стаклима, али је много била заврнута, да се једва могло распознати, да је салон прилично велики и видони искићени сликама. При нејасној светлости могао сам разнознати да је личност, која је капију отворила, опљачена и гадног лика, оредовечна и погурених рамена.

„Је ли ово господин Мелас, Харолде?“ рече он.

„Да“,

„Добро је извршено, добро је извршено! Ја мислим да се нећете срдити, господине Меласе, али ми нисмо могли без вас ништа учинити. Ако се часно будете према нама понашали, онда се нећете кајати, али ако покушате да нам подналите, онда нек вам Бог буде у помоћи“.

„Он је говорио набусито и нервозно, пропрањајући свој говор испрекиданим заједљивим смехом, који ми је уливао све већи и већи страх“

„Шта желите са мном?“ запитам ја.

„Само да поставите неколико питања једном господину из Грчке, који нас је посетио, и да нам саопштите његов одговор. Али само напите да не говорите више на што вам се нареди, јер ћете у противном врло рђаво проћи.

спремне се С сигнеског
Мих. А. Рашковић

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Сен Лазар. — Женски затвор у Паризу Сен Лазар постоји као затвор од 1792. године. Удешен је за 1.200 осуђеника, а по потреби може примити у себе до 1.600. Најмањи број становника те куће чине притворенице, које су под истрагом; оне су истина на бољој храни и у бољем оделу, али су подвргнуте истом домаћем реду, као и осуђенице. Осуђенице се деле на две трупе; на оне које су у затвору због преступа противу јавне и имовине безбедности, и на проститутке, које у Сен Лазар шаље полиција „административним путем“, без великих судских претреса. Ова последња група куд и камо је многобројнија, и разликује међу собом два дела: рано покварене девојке испод шеснаест година, и ветеране у својем „занату“, сталне госте, у Сен Лазару, кога називају својим „скровиштем“. Све су четири групе строго одвојене једна од друге. Свака има засебне „станове“ са својим собама за болеснике, засебне сале за рад и засебне надзорнике. Сало је тута општа.

Сви осуђеници морају да раде. У високим свеглим, циглом патосаним салама, на сламним столицама са правим наслоњима, изгурене осуђенице шију од раног јутра под надзором једне милосрдне сестре из реда Марије — Јозефа, која на своме високом пулту држи отворену књигу и предноше скупу чита моралне приче. Кад је неки пут добро расположена, она им чита и по какву веселу анегдоту или какву авантуру са грубим завршетком, који се допадају рудиментарним душама њених слушалаца.

Све раде већ и за то радо, што једна четвртина од продаје свих израђених предмета припада њима, и допуштено им је, да онда онда могу купити мало вина, чоколаде или каве за ручак. Та су им предпоподнева и сувише добро дошла, јер им је храна више него мршава. После пет часова рада осуђенице иду једна за другом редом на „јасла“, где добијају по пола доница подсирене чорбе и 700 грама црног хлеба. Са тим и једним једанаест ручком, морају, да проведу цео боговетни дан; а ручак им се састоји из једне чиније поврћа и двапут недељно из парчета печеног меса. Тај ручак све морају ћутећи јести. Ни при раду, ни при шетњи под дрвећем, не смеју да разговарају једна с другом. Кад је писац ових редова, у пратњи једнога чиновника ушао код њих за време ручка, видео је неколико жена, како седе на клупама окренуте леђима столу. Он је мислио, да су те жене кажњене постом због неких грешака, али се преварио. То су биле проазарљивице, које су испразнише свој тањир пре но све друге, и морале су се тако окренути, да не би ни на кога проговориле коју реч.

На шпак за то није мир у томе другу. У дну седи једна калуђерица за хармонијумом и свира, а прати је женски хор, састављен опет из осуђеница. Овакве нештакиње изађу да захвале своме гласу што се мало боље поступа с њима и обећање су врховном тиранском закону. Са тим скромним накитом оне су много више горде но какве принцезе са дијадемама; то ни је као нека одлика, а нарочито не зајка, када недељом певају у цркви на хору уз оргуљу. Док је посећивање цркве било обавезно, многе су се опирале тој заповести, тако да су често на то силом приморавање. Пре неколико година посхало је посећивање цркве необавезно. Од тада неће ни једна изостати да на глас звона не изуре у цркву, где је из свештеникове придике свака научила, да њена боље васпитачице од слободе.

Недељом имају сем цркве и других олакшица: кућевни закон не примењује се са сви строго као иначе, рад траје само неколико сати, шетња по дворишту на лепом времену продужује се. У оба случаја надзорнице затворе једно око или једно уво, када осуђенице шапућу међу собом. Готово се увек крајном добаре и по које новине, ради забаве. Једно се пружају све руке за харуиром, који им донесе вести с поља, и која их варљиво запоси нишану, да још нису свесним одвојене од целога света. За политику су, одавно, хладне; преко вести о уметности погледи им без пажње прелета. Али за то их весма раздражују вести о несрећним случајевима, злочинима, полицијским нетуџима, а нарочито још вести и извештаји са судских претреса. Те рубрике читају понајпре, и ретко без огорчења. Те извештаје не знају ни за какве обзире. Сопствена несрећа отровала им је душу ћутњом, и пошто кривицу других мере преме својој „невиности“, у случајевима невероства у љубавника, кад ривал убоде другога ножем, или у тима сличним случајевима.

Ипак им се најжешће узбуди крв, кад поротници ослободе као невину мајку убиство детета. У „скровишту срама“ никога не извињавају злочин то врсте, тонако је јак тај материн инстинкт. Све жене, како најокаренније, тако и најчеститије, несуће у прирођењу своме породу. И сама проститутка поноси се дететом, јер осећа, да је ово уздиже и даје места у друштву, да јој око ствара човечанске дужности. Тај је осећај таман и једва да јој долази до чисте свести, али он има корена у замагљеној савести,

и управа затвора поштује то. Она даје новчане уступке оним осуђеницама, које долазе у Сен Лазар као матере; слободније се крећу и боље се хране. Сирота деца, сирота прва! Но нека се знају тим зидинама роде, па дочекају своје две или три године старости. Први корак свој учиниће у „скровишту срама“ своје матере. Тој се деци дају играчке, које су постале изишине и сувишне овој срећној деци у слободи, и са њима се она занимају по ћошковима, без осмејка, без радости, без другова, јер да не би правила ларму, деци се не да да буду заједно. Не смеју да пјичу. Само смеју да плачу.

Има много милосрдних сестара, које притичу у помоћ забављеним душама свога пола, да би их вратиле на прави пут. Посебе читана друштва, која имају само тај циљ. На пример „Добри пастир“, „Друштво Марија — Јозеф“ „Друштво за отпуштене из Сен Лазара“, „Кизанет јеврејских жена“, итд. Сви они имају своје азиле, где отпуштене осуђенице добивају скровишта, хлеба и упутства на прави пут. Оне не стају само на томе, већ посећују осуђенице и у затвору, те их теше и бодре. По правилима завода такве посете могу бити само два пут недељно, али утркивање тих Самарићанака тако је велико, да једва може да прође један дан, а да њих две, три не прегазе те правне пратоше и уђу у круг изгубљених. Можете их свуда срести; за сваку несрећницу налазе утешних речи и савета: да има наде и спасења. Чак и најокаљеније душе радо слушају те благе речи и захвалне су њиховој врлини. Наравно, да чим оне оду, или се осуђенице пусте слободе, сва наклоност на добрим делима и врлини оде као да је није ни било. Али изузеци нам говоре, да су неке заблуделе душе, подупрте добром руком пошле правим путем и постале поштене за цео век. Азили су пуни, а кад бисте осуђенице и из њих изашу, па ма пошле и старим рђавим путем, остаје им бар успомена, да у несрећи нису остале заборављене.

Најстарији од тих завода, који је имао до сада највише благословеног успеха, јесте „Протестантско друштво за помоћ женских затвореника.“ То је друштво основала једна енглескиња, госпођа Фри. Њеме је управљала госпођица Дима, која је пре краткога времена умрла у својој 99. години живота, поштo је до последњега дана све своје имање, сву своју снагу, па и душу своју дала за испуњење лепога задатка. Да поменемо само једну слику из њеног живота и рада. Једнога дана нађа је у руке полицији једна прогната млада Андалузанка, и као екстиница доведена је у Сен Лазар. Несрећница није знала ни једне речи француског језика и нагледала је дубоко потресена са своје зле судбине. Госпођица Дима рекне се на то да уче шпански, и ускрањујући своје часове ноћног одмора, успела је срећно, да је после осам недеља могла пријатељски ословити бедну странкињу и добацити јој зрачак наде. Када се госпођица Дима одала овом последњем послу било јој 82 године.

—

Ретка лоповска дружина. — Полиција у Лозани скоро је похватала једну ретку лоповску дружину. У једној забаченој улици лозанској напале су мучки две девојчице једну малу девојчицу, оборале је на земљу и отеле јој из ушију златне минђуше. У том је случају полиција успела, да ухвати те две крадљивице, и оне су издале читаву дружину састављену из девојчица од 12—14 година, која је врло успешно „радила“ по трговинама и пијацама, а под управом мајке једне од тих девојчица. Приликом претреса код њих је нађено 12 златних и сребрних сатова, знатно мање играчака, чарапа, струкова и тима сличних ствари. До сада је ухваћено осам таких девојчица, те се налазе с оне стране браве и биће упућене у завод за поправку.

—

Друштво убијаца. — Приликом претреса трговци браће Пиљева у Кајиску, откривена је једна друштва убијаца, какве никад није било на свету. Друштво је носило име „Лига милосрдног спасења,“ и имало је циљ, да помогне умрети свима који пате од старачке изнемоглости или неизлечивих болести. Чланова те лиге биле су сељанке, и састајали су се у једној колеби у шуми, одржавајући ту својe свечаности. Туда се решавало, да ли су њихови блиски, болешљиви, стари сродници још за живот. Доводили су тога, о коме је решавано, у своје седнице и постављали га на једну високу столицу. И он се сам морао изразити, да ли треба и даље да живи или да умре. Ако је пресуда гласила на смрт, водили су га у једну другу баку јаму и ту му отварали пратке жиле. Сродници једне богате сељанке хтели су да се користе тим системом, да би се опростили ње, те што ране дошли до њеног новца. Жена је натила од реуматизма, и њена су браћа тврдила пред тим „судом,“ да болест „постепено приводи у мозак и да ће од тога кроз месец дана умрети.“ На основу тога тиха реши, да она има одмах умрети. Сељанка је знала, да се закон лиге противи томе, да се убијају лица која нису при свести; напрани се за то, да је пала у несвест и извршење смртне пресуде буде одложено. Те ноћи побегне она и оде полицији за заштиту.

—

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ево нас опет са **Алексом Костићем**, о коме смо до сада толико много писали, а тако мало знали. О његовим преврзнима и михинацијама, и то само оним, које су плаши дошле до знања, могле би се читаве књиге написати.

Ваши од двадесет година његова живота испуњено је напредњацима и радикалима пресарама, којима се ни би поставила ни најчувенија бечка, берлинска, париска и лондонски „хохштаплерка.“ Сирћу Николе Милојевића постало је једнимог његовог помоћника у Србији, е кине се у својој „отрући“ тамничио о преласт.

Својом сиоваљивом отменошћу и углађеношћу, оним понашањем и владањем кротким својим оштроумљем и духовитом,' усвојио је ја се предстоки у свима могућим професијама и положајима; бивао је и учитељ и војник, и политичар и патриота, и трговац и агент, и чиновник и лекар, и полицајац и сиптрат, и дувалиџе и младожења, и парализа и покајник — једном речи све, само не поштен човек. Он је подједнако врло и интернационата и министре и генерале и дипломате, и трговце, кафеџије и занатлије, па је најзад врло покушао да преварн и цигра и симу београдску полицију.

Ево, чујте неколико случајева, који ранеје нису помињати.

Једнога дана дође у књижару Л. Б., она књижара, голобрад и лепо одевен човек од својих 25—26 год.

— Ја сам госпар код „Императрла.“ Тамо је г. председник министарстве (у чијој кући књижар држи радњу), сад му је тренутно затребало 50 дин., па ме је молио да му позајмим. Ено поглед вам је и карту.

— Ено ти — одговори књижар падеће познат — одмах господину, а потиниш ми се на овој карти да сте примио.

— Друго воље, — рече Алексе, потписа се, узе паре и оде.

—

— Добар дан, љубезни руку Вашем Високопреосвештенству — поздрави Алекса пок. митрополита Михаила, улазећи једном приликом у његову канцеларију. Чист ми је представити се *Анта Николић*, писар министерства финансија.

— Добар дан, синко, жив био и Бог те благословио.

— Послао ме г. Министар до Вас са оним актом — рече Алекса пружајући Митрополиту један акт, да може је ено штампано министерство финансија, и у ком се под потписом једног начелника одељења извештава, да ним да положи 53 дин. на име возарине и такође на неколико писет, који му је из Русије пришло.

— За Ваше Високопреосвештенство пришло је од Св. Синода из Петрограда један важан пакет, на ми је г. Министар изредио, да ја лично тај пакет полиглем и Ваш ће предам. Но како што из тог акта видите за њега пакете да плаћате 53 дин., на сам донео да примите тај новац коме бих ја још дакао могао примити и донети.

— Хвала, синко, и себи и г. Министру на дубљености, ништа требала да се трудите, то је посао и мој секретар сирпити.

— О, молим, молим, г. Министар сматра за особиту част да Вам сваку услугу учини, а г. секретар тешко да би и могао сирпити овај посао, јер има овакви формалности да се испуни.

— Е добро, синко, ево ти 53 дин., ма ни то сирпи, бар очекујем неке важне стварн из Русије.

Алекса прими паре потврди пријем на акту, и оде.

—

Пре неколико година пензарио је једног чиновника окр. правног поглавства. Представио му се као студент из Б..., који је овде дошао да потражи какву службу, но пошто је видео како је овде, разочарао се и једва чека да се врати натрат у Б..., где је стиче куд и камо боље, но ја је под стрвном управом. У осталом, дидио је, за време свог боравка у Београду сви су били према њему врло поверљиви, те је сазнао за многе ствари, које ће касни у С..., и и опина у Б..., бити од велике користи. На

послетку замолио је г. Х., да га поочаво помогне ради поправка у Б..., јер је остао без пара бивши се подуже у Београду.

Г. Х., очарав опканим катпастаи Алексиним говором, а надајући се од њега, као Србина и интелигентног човека, важним услугама, дао му је по одобрењу онога шесна поменуту суму новца и ствано му у изгледа добро плаћено место. Већ после неколико дана г. Х. је свакако је Алекса, али се пакети, разуме се, није обрадио.

Но оно су сад само његове „узгредице.“ Оно чиме се он нарочите одликује то је експлоатисање људских и популарних страна, а и нежних осећаја.

Није дакле ни једне људске стварн или предузећа, нарочито ако је то у вези са прикупљањем добровољних прилога, а да се Алекса није њима користио. Полицаја и целокупни живих добровољних добротворских тргопаца на главне чврнице и са Саве најбоље знају, поглаво је он полицаја спомоћника заслужених људина, сакупљао новчанице и у болница умрлих сиротаја и војвода, одевао спромашних ученика, покитрио мртвих људи и т. д., — разуме се све на хартије.

Чим је основан „Руски Клуб“ он га нарочитим актом, на коме је био утиснут штамбиљ „Руског Клуба“ и овлашћивао потпис председника, иде на Краљеву банкарну и прима за клуб Краљев прилог у 300 дин.

Одмах по извршеном догађају од 29. маја 1903. са шесном, на коме је потписо главнице каршњеше тога догађаја, иде по варошн и прикупља прилоге за спомени мермерни споменик пима од дан 29. маја. Наравно да је свако без изгопора прихватао поклоно из осећаја, толико и из бојазни да му се не пребаци, да је противник новога стања у земљи. Сазнао за ово полицаја одних предузме за њим потеру по што је ушапред знала да то само он може радити, после кратког времена ухвати га у хотел „Русија,“ где је био одсео и привадно се под лажним именом једнога учитеља из унутрашњости. И ако је био покупио доста новца, ипак је код њега пађено, као и раси, врло мало пара, јер је, вапљући се полицаја, сплошно их шегде на сигурно место. Када је полицаја за ово преварс хтела против њега поднети прав, истрагу, ништа није хтео подаши тужбу, већ су, шта више, молили да се ствар затапка. „Бул нема да се прича ни са њим, над се и ништа нечему не можемо надати“ — обично су сви говорили. те полицаји није ништа друго остајало, већ да га само истуиго кажи за скатиу, за које време он тамо смисли ново преваре.

Једаред је хтео да преварн и једног полицаја.

Те је биа прошлог лета. У затвору Управе Београда издржавао је Алекса казну, на коју је био осуђен због скативе. Када је шесар криминног одељења обилазио једнога дана затворенике, пређе му Алекса са речима:

— Молим Вас, г. Л., нпшо бих нешто с Вама да говорим.

— Добро, Алексо, кажи ми шта имаш — одговара му шесар.

— Не могу овде, хтео бих на само.

— Добро, хајде у моју канцеларију — рече му шесар и одреде га горе у канцеларију.

— Е сад за чујем, Алексо, шта ти то тако важно имаш да ми кажеш — каза му шесар када су ушли у канцеларију.

— Еко шта је. Ви сте, г. Л. пао што је био и г. А. и остали полицаји. Само знате да кажњавате, а не умете да се користите људима...

— Како то?

— Ето шшо. И ако сам варалиија, мислим да ме треше као способна човека?

— И сушше сам способан, Алексо, то ти свако признаје.

— Па зашто ме онда не употребите за какво детективски посао?

— А ко би се још с тобом имео упустити у какав посао, над си ти целог свог века само варао и шо сваком зорком лакше доказе о својој непоправљивости?

— Ето, опет Ви по старом. Ја сам познат као варалица и на мене не би нико посумњао да сам полицијски човек, а умем се свуда турцити и сканта добрчити. У осталом, ја знам да ни ви нећете вероваши, да с тога и не тражиш ништа друго, до да ме не протеражите у тиховски округ, јер ја ни мало нисам заспао против у Аустро-Угарску, а ја ћу вам већ дати доказе да умем да будем шпијун. Учинићу вам такве услуге, каквима се ни и не пилате.

— Хм, треба ти шесши да би такве могао да нршиш своје операције, па после да се представиш као исправан човек са уредним шесшем; већеш Алексо, не иде чиста на ту ногу.

— Није, Бога ми. Ето ја познајем В. на Пешти, Н. на Врању, К. на Пшичева — и још нарећа неколико имена, која су заиста позната са прављења и протурања лажног новца у Аустроугарској. Сви су ти раније чудили да протурам у Србији њихов лажан новац, јер су ме познавали као способног и готовог на све, но ја њима хтео ј то да се шесам. Ако само хоћете, ја ћу врло лако ступити у вези с њима и за врашо време, уверавши вас, предати вам их у руке заједно са њиховим фалсификатима. Треба само да ми нарудите да ме лоико тако у почетку помогнете.

— Дело си смислио врло леш да се ослободиш притвора и дођеш до пасоша, али ти то неће успаши. Што не идеш без пасоша. Ето жешкућемо те на ноз ни или где знаш, само се не враћај у Београд.

— Без пасоша не могу ићи, јер би не тако одмах ухапсили и протерали, а ако ми не дате пасош, онда добро, из ваше шшете; ја сам само хтео да вам се покушам и учинам услугу, какву ни један од ових ваших шпијон детективима не може ни да замисли, а после врло лако ћа се и ја једаред оквасим крвпка и лаким чашама посла, ван ни ви полицаји, који сте ме ганаљили и натерали да будем оно што сам, не дате да пођем на праки пут.

— Добро, Алексо, иди, ми ћемо размислити како ћемо и шта ћемо с тобом — рече му шесар и изађа са у затвор.

* * *

Шесар је после овога дуго мислио о Алексн и његову предлогу и најзад дошао до закључка: Може бити да ће у Алексином прекору нешо му полицаја гаљаком не да за се поправи, бити нешто и истине, а сетво је се генијалног фалсификујућег таленш полицаја Видока, који је док дуже време краљ фрапцуских лопова, ма после постао и остао најбољи таји полицаја. У сваком случају биће добити за полицију, ако он свако не буде у Србији, те се напоследку ослучио да му пада, не шесши који служи као пушка неправа и лажна о позаитву и поправности, већ „добјену“ за прелазак у Земун, која њиме само један дан и за одређено место, као прелазна исправа. Да не би он то урадио на своју руку, без знања претпостављених, шесар разложе стварн управнику, који усвоји предлог и нареди, да се Алексн пре одласка да живи за нешколико динара, нако би имао од чега да живи за прво време.

Као је Алексн хтелна казпо, шесар га позове у своју канцеларију.

— Ено ти, Алексо, „објава“ за Земун, а ово ти и ово нешколико динара шш ти је дао г. управник, на иди сад одмах, али немој да се враћаш овамо као досадашни Алексн Косшић, јер знаш шта то чека. То ти чишимо што хоћемо да видимо да ли шта од тебе може бити, а ако учиниш каку услугу бићеш за то награђен.

— Хвала вам, г. Л., он сте мој спасилац — узвикну трошуто Алексе — и пређе да шесару пољуби руку.

— Море, остани, немој да се ту преиимавамо, него иди узми своје ствари, на право на лађу. Један шшт оргап пратиће те и ако одмах не одеш, пратиће те у затвор.

— Молим вас, немојте бриге, одох онога часа. Већ знам да вам задовољим, али вете видети у најкраћем времену како ћу ваше ја ово „резшшрати.“ С Богом.

После једног часа, пошесар сваке полиције подиео је шаншпај, да је Алексе пресао у Земун.

* * *

Није прошло 3 — 4 дана после овога, и један Управин агенат јави се истом шесару.

— Ено Алексе Косшића код „Национала.“ Виде ме с прозора на собе кад сам онуда прошао, на ни речи да вас шшам где може да се с вама састане рано вечне ваншо ствари.

— Алексе ту, каже тог? Кад пре? — зачуди се шесар — иди му кажи да он зна где сам ја, на нека дође.

Агенат оде, па се после нешколико минута врати сао задуван.

— Казао ми сам Алексе, опет с прозора, да шта пре иде ш кажу, али одмах.

Шесара ово још више зачуди. Мора да има нешто, нерозашно да је и довео каквог лице с лажним нарама — резоновале шесар, спремајући се да пође.

— Хоћу ди и ја шако — запита агенат.

— Пођи, можеш што затребаш.

Кад се приближише „Национали“, Алексе се указа на једном прозору на горњем спрату и тријумфално се осмејивао. Ово још више побуди зверовање код шесара да нешто ниа, па пареди агенту да остане доле пред кафанон, и он пође на горњи спрат.

— Како би било да пођеш и да горе, знате Алексе је веаиси утуруз? — примети агенат.

— Да је колики утуруз и немаљани то ни је познато, али исто тако и то, да он нипад неће оспвичи ја напаване; у осталом шесаи ни ја бео оружја, остани зове.

— Разумем.

Алексе дочека шесара у ходпику и уведе га у ову најдању собу коју хотел „Национала,“ што следа на лице улице.

— Наводите, г. Л., седите — рече Алексе, показујући руком на канабе, на и сам седе.

— Шта има ново, Алексе, што си ме звао — осшани га шесар, оспрљући се да нема још ко у соби.

— Имаћете богат лов, довео сам вам В. са лажним српским банкнотама.

— Како, где — узвикну писар радосно — где ти је тај В?

— Он је отишао у варош да потражи човека, који ће му банкноте оптицати овде, јер није сиго оптицање да пређеш из бојазни да га на бумруку не ухвате, већ је пренео само спремљене банкноте за банкноте, на којима је утиснут само „васердрук".

Писар се после ове Алексине изјаве мало замисли, па му лукаво рече:

— Све ти то, Алекса, лажеш, шиша В., какве банкноте, то су само твоје измишљотине. Како то да си пренео сасвим спремљене банкноте за банкноте, на којима је чак и „васердрук" утиснут, а не сам да пређеш готове, већ си наложио опасности да по Београду тек тражи лице, које ће му их довршити. И нашо то да ти њега пустиш да иде сам по варошн и место да ти идеш са њим или за њим да гледи шшо ће банкноте дати у нераду, пирочито над њих хоћеш да учиниш полицијн услугу, комотно седиш овде! Ирло си рђаво спројио плаи да не обманеш.

— Е, бадана, сад сте ви полицајци на једни кацуп — невероне тоне. Но надао сам се ја томе од вас, на сам спремно дошао.

Говорећи ово Алекса извади из џепа бућелар, пун војежљивих забележака, па из њега узе једно парче хартије, опсечене около у круг, на коме се виђаше јасан „васердрук" као и на банкнотама, и и хартија беше исто слична овој од правих банкнота, па изнесеши га писару пред очи побеломоно узвикну :-

— Шта велите на ово? Верујете ли сад?

Писар узе то парче хартије, загледа га и, одјелом, пуче му испред очију, сте му ни јасно.

При крајњем одељењу Управе налазила се једна справа — машина — са прибором за прављење лажних банкнота, а поред свега и једни пун део за банкноте спремљених и са „васердруком" снабдевених хартија, које су рашћих година набеће под једне ухваћене дружине за прављење лажних банкнота, па да се ово не би погрешно по нарећби његовој смештена је машина са прибором и неколико ових банкнота у Криминалин Музеј Управе, а део ових лажних банкнота спашен је у хашенском шпорингу. То је било такође онда, када је Алекса надзирано последњи затвор, па је сигурно четар одњеко њему од тих натоварених хартијама у џепи крај, где ју је он после пашао, огорене прајеле одсекао и одмах силовно плаи да презаре полицију. Сигурно је имао и ту забиниј, да мисли и ког полицајца, а рачунао је да ће му скровени плаи увалити, те да ће му бити допуштено да остане у Београду ради хватања В., а он би се већ за то време, под заштитом полиције, умео добро спадести.

На посла писарев да с њим одмах пође у Управу. Алекса сад поправене и спочивши на ноге узвикну :

— Молим Вас, г. Ј, ако Вам у роду од три дана не ухватим В.-а са лажним новцима, слободно ме убиге. Части ми.....

На реча више, већ позва са њом, да не зовем жандарма да га одмах тера.

— Молим, није потребно, њиову сам, ваи Вам опет кажем да сте на потребном путу.

У полицији је добио неколико дана затвора и по том је протеран у тимочки округ.

* * *

Није прошло ни десет дана по овоме, а Управа Београда доби од начелника ср. белачког из Загреба телеграм, у коме јавља да је тамо ухваћен Алекса Костић и пита да ли је Управа под Бр. 2375. издала коме „објаву" на име „Јаше Јовановића, земаљ. наредника", који је под Алексе њеном?

Пошто Управа ову објаву није била издала, нити је у жандармерији било наредника под означеним именом, то су одмах затражена од среског начелника сва акта по овој ствари, из којих се видело: да је код Алекса било пађено сем поменуте „објаве" и један пасош, који је гласно на име пивешког лекара из Прокупља, једна медицинска књига на немачком језику из прешписивање лекова и једна српска лекарска рецепта. На „објави" је лепо стајао штамбиљ Управе гр. Београда са № и датумом, при дну поглне чланка Управе и Управина печат, а сам текст „објаве" је гласно: „*Г. Јаша Јовановић, земаљ. наредник, иде у потеру за разбојницима Илијом Гагриловићем. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да г. Јаши буду на руци*". Оне „објаве" издају се шалирским као спроводне правце у друго место. Алексе је за време надзирања последњег затвора дошло до једног овлашног бланкета „објаве", коју је после у слободи попуњио као што је горе наведено и њиме по унутрашности, па где му је било згодније појављивао се као лекар и прешписивао рецепте, а на другим местима опет, као земаљ. наредник у шпијалу, а ње таман узимао новац ни на ове споје плате, или на рачун Управе гр. Београда.

Пошто је у овом његовом поступку са објавом стојало дело одговарања, а из среског затвора је већ био пушген, Управа расписе самим полиц. властима тражење за њим, како би га за ово дело стављала под крив. истрагу и у притвор, али ништа није ухваћен, јер се он нигде не појављује ни као Алекса Костић.

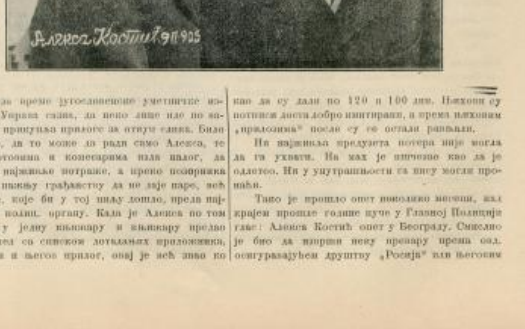

Ту је време југословенске учитељице изнебиће, Управа сазна, да неко лице иде по варошн и прикупља прилоге за отпуг сапка. Биле је јасно, да то може до рада само Алекса, те се напротивима и конзерација шала шалог, да Алексу најжешће потраже, а преко полицајаца стрепу пажњу грађанству да не леје паре, већ да лице, које би у тој шалу дошло, преда најближем полиц. органу. Када је Алекса по том дошао у једну кафеџару и кафеџару предао неки шпеа со списком лотаљских прилошења, тражећи и његов прилог, овај је већ знао ко је он, те изађе на врата и погледа да ли не где бити у близини полицајаца, на шалу поред кафеџара и без „с Богом остај", па се очас изгуби у оној гаљами у Кнез Михајловој улици. Кафеџар доставши полицији овој случај и преда јој хартије, које је Алексе код њега оставио, а које су се састојале из списка прилошења и једног писмена овакве садржине:

„Поштовани Господине.

Господа учитељи — учесници југословенске изложбе слика у Београду сширу словенских народности, обрати су предлог Барона Бурајина да учествују са својим сликама на Богатској земаљској изложби.

Долепотписани у конференцији са неколико најбољих трговаца, да би се приказало натрговачко дело југословенских учитеља решили су, да српски трговци отпуне неколико већених радова за трговачку омладину такој, да ће на сваког од тих слика златим словима бити написано име рада трајног сељака племенитих дародавада.

Надамо се да ће те и Ви са Вашим штованим прилогом изволети се одазвати овом апелу, јашто нека је увареп типа благодарност".

1. октобра 1904. год.
Београд.

С одличним поштовањем
Димитрије Тирновић
Коста Буровић.

Поред ова два потписа на овом апелу био је уписнут и штамбиљ: „Коста Буровић, шпедитер-комисионар".

Из списка прилошења видело се, да су неколико најбољих београдских трговаца из свих чаршија и са Саве прилажали који 40, који 50, који 60 дин. Алексином шом руком потписана су три најнобогашија чојека у Београду

чиновницима. Ради онога што је једног дана у канцеларију друштеску и представе се као агенат из Берлина и Финиш, горњоземачким дијалектом запитао чиновнике за г. Вукадиновића, директора:

— Bitte schön ist hier Herr Direktor Wukadinovitsch?

— О, добар дан Алекса — одговори му један чиновник, који га је познавао — ту је г. директор, шта радиш?

Кад Алекса ово чу, он нас оправи побеже из канцеларије.

Опет потера за њим; опет прође један дан без икаквог успеха. Али сутра дан јавише са Теразија: ухваћен Алекса. Ухватио га је један жандарм на сред Теразија.

У Управи је одмах узет на одговор за фалсификат и превару, а по том је заведа стављени под криминичку истрагу у притвор.

На решење о притвору изјавио је тако звалачку жалбу, да се ни бољи адвокати не би њоме поставили.

За време овога притвора извршио је у самом затвору над једним таквим затвореним дечком такво одвратно дело (из т. 1. ч. 191. наз. зак., које га карактерише као крајње поквареног човека.

Кад је и за ово дело, које се казни робијом до 15 год., стављен под крив. истрагу, онда је изјавио код неких притворника да му сад не остаје ништа друго него да пошто-пото побегне. И, заиста, када је 8. ов. м-ца из дућура шпенаџија пустио притворенике у двориште он је прескочио зид, висок око 4 метра, и побегао. Радило се већ, да се када београдска полиција ставала одмах у покрет, али се прост дани није постигао никаква успех. Тек сутра дан ухватио га је у Ратарској улици један жандарм.

Алекса је прави злочиначки тип. Њему је преступност или урођена или је још дете нека врло рђава домаће васпитање, али ни у ком случају његовој преступности није узрок ни друштво, ни материјалне неприлике. Отац му је био учитељ и после смрти остављо је њему и још двојици његове браће кућу на Врачару, коју су они одмах уситнили.

По томе, опет, што му је отац био васпитач, што су и оба брата његова злочинци прве врсте, осуђивани више пута, од којих је један и сад на робији, а други пуштен прошле године, што му је глава врло карактеристична: мала са врло високим и шпицастим теменом, што се и на његове фотографије зна — није се готово са позитивношћу закључити, да му је преступност урођена. То утврђује и помењути случај односно оних лажних банкнота: полиција гледа да га обрати у поштен живот, даје му посао, шта више и новаца, а он смишљено плаи да је преварен.

Ма колико да су његове превере отпрљене у свему се по калиф неподлежу поступци најобичнијег гамена. Кад доведе затвора он у „Гиновачи“ редовно претресе неколе оних што у њу долазе.

Врели помењути још једну интересантну случајност са Алексом Костићем. Прво лице, које је премерено у антропометријском одељењу по новом закону о мерењу, опису и идентификацији крвљиа био је он. Његов картон гласи: стас 1 м. 76·5, размак руку 1 м. 07, полустас 93·1 см. дужина главе 18·8 см., ширина главе 15·2 см. ширина јагодице 13·8 см. дужина десног уха 6·7 см., дужина десног средњег прста 11·5 см., десна, мали прст 8·5 см. дужина леве ноге 24·3 см., и дужина левог лакта 46 см.

У тоју месеца јануара и прој полозних фебруара ове године извршено је у Београду осам сплесних крађа, и то све на један исти начин: помоћу кључа. Тако је ноћу између 8. и 9. јануара отворена поноћу кључа сплетничарка радња Јосифа Манила, и из ње украдено 4·50 дин; ноћу између 6. и 7. јануара отворена је „продавница готове обуће Стојана Златковића, у Краља Александра улици, и из ње украдено 80 дин. у новцу; ноћу између 13. и 14. јануара украдено је из затворене радње Нестора Чистољуба 6 „штрицгин“ дуда и 0·25 дин. у новцу; ноћу између 16. и 17. јануара украдено је из затворене радње Петра Коларијатића око 80 дин. у новцу; ноћу између 2. и 3. тек. м-ца одвалем је капиџана на радња Ђоке Путнице и из ње украдено 8 кутија дувана по 0·50 дин. 9 „штрицгина“ ормућског конца, 5 књижица цигаретнаира и око 10 дин. у новцу; ноћу између 4. и 5. истог м-ца накузимо је отворена пекарница Друштва Цигарета преко пута железничке станице, и из ње украдено: 1 мушки и 1 женски метални сахат, 1 прстен, 1 минђуше од месинга. 1 кутија сардина и 2·50 дин. у новцу; ноћу између 5. и 6. ов. м-ца отворена је кладуница дућанџиска радња Јанке Нетковића, у Сарајевској улици, и одатле: 4 кут. цигарета по 1·20 дин. и 3·70 дин. у новцу; ноћу између 8. и 9. истог м-ца опет кладуница отворена је ситничарска радња Арсеја Казанића, у Балканској улици, и из ње украдено: 1 сапун, 1 црвена пантљика, 8 месингових прстенова и 8 белих пошћених дугмета за пошуље. Интересантно је, да је праћавши скупа готово увако ситније

косавом Живковићем, занатом, који је такође одмах ухваћен и дело признао.

Радовир је стар тек 18 година, родом из Изваничке, а Вуковски из Ваљева и стар 33 год. Обојица се налазе под кри. истрагом и у притвору код Управе гр. Београда. Ако би ко о њима још нешто знао, моли се да то јавлаи Управи гр. Београда или непосредно окружном начелнику. У овом цљу шаљемо им се и слике.

ПОТЕРЕ

Живко — Ђорђе Костадиновић, земљорадник из Вевчана у среду полубарском, осуђиван је да је ноћу између 28. и 29. пр. м-ца извршио опљачку крађу сенна и новца Драгомиру Васићу, дућанџији из Вевчана. Живко је стар 30 година, приповиједач у лицу, висок, сув, браон пуних и уздигутих, на себи има гуњ и чакшире од шајка, на глави астрагицку шубару, на којима опалке, а меки пут и чиме од грубога лана. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за њим направе потеру и пронађеног упуте начелству округа београдског с позивом на Бр. 1261. — АПБр. 67.

Живојину Радојевићу, земљаку из Дражиња напрешена је ноћу између 11. и 12. прошлог м-ца крађа овнна. На затворске коларе упућено је 15 белих и 1 црна овца. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да за непознатим злочинцима и покрадом трагиду, и да их у случају пронађења упуте начелству округа београдског с позивом на Бр. 955. — АПБр. 68.

Код Јанка Јовића, земљ. из Лознице, у ср. хомољском нађене су две краве са лажним сточним пасошима. Обе краве имају су по шест година, без жигова и рожина, једне су: једна сиво-мрке, зо реп беле, а друга жуто-мрке и на челу шпетасте. Пасоши су серије СЦ. Бр. 2962 и 2963 р. Бр. 16. и 17. од прошле год. општине злоомске у ср. хомољском, док, међутим, утврђено је, да исте није никада поквпута општина, те се према томе сумња да су краве украдене. — Нека све полиц. и општ. власти потраже сопственика ове стоке, ив у случају пронађења упуте га нач. ср. хомољског с позивом на Бр. 4471.

Два вола, матора по 4 год. једне рудастосиве, на челу шпетасти, без рожина, украдена су ноћу између 8. и 9. ов. м-ца Лазару Стојкмировићу, из Рошкиаља у ср. мавинском. Препоручује се свима полиц. и општин. властима да поиађу и лопове потраже и у случају пронађења спроведу их нач. ср. мавинског с позивом на Бр. 4557.

Павла Трајковића, из Бериговина у Ср. Србији, кажњено је начелиик среза алексиначког са 10 дана затвора, због нетуше кривице, али је Павле отпутовао на Аленсница неизвано куда. Препоручује се свима полицијским и општин. властима, да Павла потраже и у случају пронађења упуте га страхарно начелнику среза алексиначког с позивом на Број 1381.

Стојан Стојић, из Велике Дренове, среза расинског, који је у бегству, решењем среске власти стављен је под привичну истрагу и у притвор због краће. Он има 53 година, висок је, смеђ, браона великих и смеђих, у оделу сувеном. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Стојана, који је неома препредев лопговац и при том и бегунац силов, у својим домаћинским пријалзе потраже, и пронађеног спроведу начелнику ср. расинског с позивом на Бр. 2837. АПБр. 36.

Шарл Бертоле, балегарски трговачки бегунац у Фиџуми, украо је из каса 100.000 крупа и побегао. Бегунац је родом из Трста, стар 28

год. стасе средњег, добро развијен, лица округаог и бледог, браона утегнуто-плавих, у оделу је елегантном. Полиција сигурности у Фиџуми моли сва полицијске власти да ма Шарлом живо тра-

гају, и пронађена банка обећано награду од **10.000 крупа** онома ко га ухвати или власти пропише. Зна се поштено, да је најкасније крајем децембра м-ца прошле године био у Бечу.

Михајло Шљивић, пијаковезац из Београда, стар 29 год., стасе средњег, косе плаве, бркова малих, плавих, браде обријане, носа правилна, уста умерених, са малим осмехом на лепом образу од удара ножем, замуцује над говори и тешко изговара поједине речи, — решењем квартв варошког од 7. тек. м-ца Бр. 1563, стављен је под привичну истрагу и у притвор да три полицајца. Михајло је у бегству, те се с тога позивају све полицијске и општинске власти, да га живо потраже и пронађеног спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 5211.

Живојин Мојсиловић, звани „Жока", из Причиновића, који је био у Богатићу у притвору за неке крађе, побегао је 14. ов. м-ца попред вечерње, кад је пуштен на одмор. Он је стар 21 год. или изгледа да нема ни 19, раста је малог, нема једног горњег зуба, бркова врло малих, приповиједа; од одела имао је на себи кошуљу и гаће, на глави шубару, на ногама опанке. — Позивају се све полиц. и општинске власти, да Живојина живо потраже и пронађеног спроведу начелнику ср. мачванског, списком на Бр. 2706.

УХВАЋЕН ХАЈДУК

Опет имамо да забележимо један успех у хватању хајдука. Начелство окр. Крајинског ухватило је 11. ов. м-ца **Николу — Кола Васиљевића**, из Тиаце у окр. крајинском, који је отишао за хајдука још 1889. године од стране истог начелства.

Позивају се све полицијске власти да што пре јаве начелству окр. крајинског, одговара ли Коле под њих за ма какву крнвицу, и у случајевима већ закључене истраге, да сва акта истраге пошљу поменутом начелству.

УХВАЋЕН

Љубомир Максимовић, шегрт, чију смо потерницу донели у прошлом броју, ухваћен је, те је престао потреба за његовом тражењем.

Многи претплатници обраћају се уредништву за разна обавештења у погледу претплате, примања или враћања листа, мењања адреса и т. д. Пошто уредништво не може у овом смислу давати никаквих упута и обавештења без извештаја надлежних полицијских власти, којима је законом стављено у дужност старање око растурања „Полицијског Гласника", то се моле претплатници, да се за ова обавештења њима непосредно обраћају.

Штампа Кр. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 6. и 7. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 27. ФЕБРУАРА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази редовно, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у аванс, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у свему 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединих бројева „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 34. зак. о пословном реду у Државном Савету, одобрена су решења истог Савета од 8. фебруара ове године, која гласе:

да се Гедеон Радуловић, овлашћени магистар фармације, родом из Сомбора у Аустро-Угарској, и поданик исте државе, по његовој молби прима у српско подаништво, заједно са женом Катином, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из дојакошњег поданства, и

да се Филип Л. Нешевић, практикант Управе вароши Београда, родом из Подгорице у Црној Гори и поданик исте државе, прима у српско подаништво заједно са женом Маријом и малолетним сином Луком, изузетно од § 44. грађанског закона, пошто је поднео отпуст из дојакошњег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. фебруара 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Богољуб Вучићевић, секретар прве класе начелства округа пиротског;

Драгољуб Пантовић, писар прве класе среза врачарског;

Чедомир Јањић, приправник дужности писара среза колубарског, округа ваљевског, у рангу писара начелства прве класе;

Живко Плећевић, писар прве класе начелства округа подрињског; и

Ђорђе Д. Павловић, писар друге класе начелства округа моравског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. фебруара 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа пиротског Милорада Матића, писара прве класе среза ужичког; и

за писара друге класе начелства округа крајинског Чедомира Ж. Маринковића, свршеног правника и приправника канцеларије среза врачарског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. фебруара 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се д-р Јован Ђокић, физикус округа топличког, на основу § 70 закона о чиновницима грађанског реда, стави у отпаље покоја, с пензијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. фебруара 1904. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за физикуса округа топличког др. Живана Јашића, лекара среза мачванског, округа подрињског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. фебруара 1904. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о местима у Србији, решено је:

да засеоци села Брусеника: Црна Река, Котлови, Ратори, Плочник, Остатија, Плањица, Коритник, Крњан, Гужавци и Опрчић, оснују ново село под називом Коритник; и

да се место Градац, заселак села Дајића, прогласи за село под истим именом, — но изузимајући жеље њихових сељана, с тим, да она сеља остану и даље у саставу општине остатичке, среза моравичког, округа чачанског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. фебруара 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редован састав за 1904. год., које гласи:

„да се Д-ру Ђури Кустудићу, лекару из Вранја, уважи у године указане службе време које је провео као лекар у Црној Гори, и то:

1. од 1. јануара 1886. године до 1. априла 1893. године, као физикус никшићке и подгоричке области; и

2. од 1. маја 1900. године до 1. јула 1904. године, као физикус ријечко-приморски, — с тим, да за ово време уплати улоге Управи Фондова на чиновничко-удовички фонд, ако то до сад није учинио“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. фебруара 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решено је:

да се село Рибаја, које сачињава општину за себе, под називом општина рибачка, по жељи својих сељана, премести из среза трстеничког, округа крушевачког, у срез левачки, округа моравског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. фебруара 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза подгорског Радована Филиповића, вршиоца дужности начелника истога среза, у рангу секретара начелства друге класе;

за вршиоца дужности начелника среза загаљарског, у рангу секретара начелства друге класе, Тешмина Николића, вршиоца

дужности начелника истога среза, у рангу среског писара прве класе.

за вршиоца дужности члана управе града Београда, у рангу начелника среског треће класе, Андру Динића, начелника треће класе среза орашког, округа смедеревског, по потреби службе;

за писаре треће класе Управе града Београда: Владимира Стојадиновића, Гвоздена Ј. Марковића и Живка Јовановића, свршене правнике.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. фебруара 1905. год. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редовно сазив на 1904. год., које гласи:

да се село Брестово, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине медвеђске, у срезу деспотоваћком, округа моравског, и да за себе образује општину под називом: општина брестовачка, у истом срезу и округу;

да се село Мељуревац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине бабушничке, у срезу и округу пожаревачком, и за себе образује општину под називом: општина мељуревачка, у истом срезу и округу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. фебруара 1905. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

Полна намира са породиљом или женом у бабинама (са судско-медицинског гледишта.)

(свршетак)

* * *

Питање о извршењу обљубе са породиљом или женом у бабинама може већ и само по себи имати судско-медицинског значаја — све и кад није везано за спор, је ли жена у таквој обљуби могла затруднети. Шта више, извршење тога акта може бити баш и у самом браку дело, које вређа извесне принципе, оспештане у уређеном друштву човечанском; дело, које се коси са правом и правичношћу, а дубоко засеца и у материјалне интересе другога. Па кад то може бити, онда, наравно, може доћи и до сукоба са друштвеним уређењем; са обичајима и навикама; са правним осећајем; са обичајним правом и т. д., па најпосле и са државним законима, те тако постати предмет судског испитивања и расправљања.

Познато је, да је порођај за жену махом доста тежак, а по гдекада и судбоносан задатак. У оном тренутку, кад се мајка раставаља са својим плодом, она је, тако рећи, мученик. По гдекада је уз тешку муку за њу још и толико опасности, да управо за то време дебди између живота и смрти. Док даје живот своме детету, неће свој сопствени на коцку.

И те муке нису тако тренутне и пролазне. Трају обично по неколико сахата, а по гдекада и по неколико дана. У том стању је, наравно, породиља једна врста тешког болесника, коме није ни до чега: — који само с нестрпљењем чека, да се „свога бремена“ што пре ослободи. Тако мучали болесник заслужује, дакле, сваку пажњу и сваку поштеду. И најмања несмотреност или суровост може те муке умножити, па и опасност по живот повећати.

Срећом се те главне породиљске муке одмах изгубе, чим се мати с дететом растане; — само опасност још неко време траје. Шта више, она је по гдекада после порођаја још већа. Као што раније наговестих, жена је одмах из порођаја већ самим тим актом толико душевно и телесно измучена; толико малакосала, а при том још толико баш и повређена, да је по свему слична тешком рањенику, коме је најпреча одмор и добра, савесна нега. То стање обично потраје за оних првих 8—9 дана, док је одлив из полних органа још крвав, дакле док је та рана још свежа, „пресна“. За то су ти дани за породиљу најкритичнији, и за то се она обично за то време штеди, чува и негује, лежећи као прави болесник у постељи („лежи у бабинама“; „чувају јој бабине“). Већ после тога рока нестаје по мало и муке и опасности, али је она ипак зато још једнако „повређена“. То траје све дотле, догод се свежим не „очисти“, т. ј. догод се породиљски одлив свежим не изгуби. То бива обично 3.—4.—5. недеље, а по гдекада и касније. Тек кад њега нестане, жена је „чиста“, и не рачуна се више у бабињаче („лаузе“). Од тога доба прихвата већ све своје уобичајене послове као што је то и пре чинила, и враћа се свом обичном начину живота.

Према томе свежим је природно, да жена ни за време самога порођаја, а ни непосредно после тога акта не би управо ни била способна за обљубу — бар не у браку. Није за то подесна с тога, што тај акт у браку предстаља у исти мах и право и дужност, па треба да буде дело чисте, непомућене усладе за обоје, или бар нежна и чедна намира неодољиве потребе људске природе — у извесном, узвишеном циљу; а то извршена обљуба у оваким приликама никако није и не може бити. Узрока томе има више, а најглавнији су ови.

Пре свега има се, да ни породиља ни жена у бабинама не могу бити „чисте“ — бар не у строгом и правом значењу те речи. Онај одлив „прве“ и „друге воде“ (из поћењака) за време самога порођаја и непосредно после тог акта, па онда она крв и онај гној из женских полних органа за време док се „чисти“, таке су природе, да ове могу изазвати гађење и гнушање, него праву полну драж; и мушкарац, који би и према жени у таком стању њених полних органа (и њихове околине) имао још страсних полних прохтева, те их још и задовољавао, морао би, без сумње, бити човек ниже, суровије, управо животињске природе. А кад то констатујемо, може ли нам онда бити чудно, ако се опет жени — особито која је још нежна и осетљива — такав човек, без бољих, естетичких осећаја, сдено и безобзирно одаи само својој нискоj страсти и похоти, у том тренутку учини гадан, низак и одвратан у толикој мери, да га после никада не може од срца волети и истински ценити? За то се често виђа, да је природна последица таких сурових атака на брачну дужност слабе женскиње или потпуна полна равнодушност жене према мужу, или притајана и гдекада баш и јасно изражена одвратност. Насртаји те врсте су, дакле, много пута узрок брачној несугласици и повод брачним парницама.

Сем повређених бољих, нежнијих, естетичких осећаја буне се против те врсте обљубе у брачном животу и етички и морални принципи, а по гдекада баш и сами правни осећаји — а то је свежим природно. Употребити свога брачнога друга за време самога порођаја или одмах после тога за обљубу и задовољење својих полних прохтева не значи управо вршити своју брачну дужност, него *злоупотребити своје брачно право*. Та је злоупотреба тим више за осуду, што се она не дотиче само етичких и моралних принципа, него захвата и у основна начела права, а донекле — као што ћемо то касније видети — и у одредбе позитивних закона. Употребити жену у њено бедном и невољном стању за задовољење својих потреба јамачно није израз милости, нежности и љубави, коју јој муж дугује, него је крајња себичност и безобзирност: то

је управо брутализност најниже врсте, која на туђе болове нема осећаја; која о туђим интересима не води рачун, него их гази. Једном речи: — полно употребити породиљу или жену одмах после порођаја значи ту жену мучити, управо злостављати.

Али ни тиме још није сасвим исцрпљена одвратност и противприрода извршене обљубе на породиљи и жени у бабинама. Тај акат није само ниско, одвратно, немилостиво и немарно дело обичне врсте, него и насиље, које у последицама својим може бити по здравље и живот опасно. Та опасност пети нарочито жени, одмах и детету, а није искључена ни могућност, да од ње и мушкарац свој део осети. У самом порођају и најмањи неспретан покрет женина тела, и најслабије насиље на полне органе њене могу бити судбоносни и за њу и за дете, а полни органи породиље после самога порођаја, те су већ надражени, осетљиви, вредниви, на баш и тако извређени, да их је врло ласно још више повредити и повећати. Довољан је за то и најневажнији узрок с поља, па да у њима изазове знатне промене и озбиљне болести[1]). А како је сасим природно, па и искуством доказано, да мушкарци тако нисте и сурове природе при вршењу обљубе обично забораве на све обзире, те немилице и брутално стреме само задовољењу својих страсних прохтева: то је онда сасим ласно појмити, да се у таким приликама жена не штеди: — да се, дакле, њени полни органи — већ и онако вредниви и осетљиви — том приликом често озбиљно повреде. Интересантан случај те врсте наводи н. пр. Блумрајх (Blumreich), где је један мушкарац поновљеном обљубом 16. дана после порођаја нанео жени $2^1/_2$ см. дугачку и $^3/_4$ см. дубоку повреду на стражњем зиду усмине.

И још има једна врло озбиљна опасност по здравље женино, ако се на њој обљуба изврши за време самога порођаја или одмах после тога акта — а то је зараза или инфекција, било самих полних органа, било целога тела. У том погледу најобичнија је и најозбиљнија она врста заразе, што се само на породиљама и јавља, а коју наш народ зове „бабина“ или „породиљска грозница“. Њу изазивају неке кужне клице, а те клице дегу се и многе у нечистоћи, па се коме и преносе. С тога и јесте прво и главно правило код породиље и бабињаче, да је и телом и оделом чиста: — да јој с поља никаква врста нечистоће до полних органа не досне. Чак и лекар и бабица морају у том бити јако обазриви. Ни они и. пр. без нужде неће ни руком ни којим справом полне органе породиљине дотаћи, а ако то већ мора бити, онда се руке нарочито перу, а справе особитим начином чисте (дезинфикују, стерилишу). А кад је то већ правило, о које се без опасности не сме грешити, онда је врло ласно увидети, колико нуж у томе правцу греши, кад је насртљив, па своју жену одмах после порођаја полно употреби.

Што се најпосле тиче *опасности по здравље самога мушкарца*, који би жену у порођају или за време бабина полно употребио, она истина, није тако велика, али ипак постоји — бар у неким приликама. Та опасност се махом јавља као последица заразе, која потиче од жене а прелази на мушкарца. Као што је познато, женин одлив после порођаја није чист и свеж продукат њеног здравог тела, него је последица повреда, дакле већ болесна појава. Сем тога задржа се по гдекада још и у телу толико, да се — утицајем разних клица — почне кварити и распадати. Те клице, које су узрок распадању женског одлива, могу изазвати озбиљније промене и на здравим деловима биле саме жене („разједање“ околних делова полних органа), било мушкарца. А то најлакше и најчешће бива онда, кад су ти делови ма и најмање гдегод повређени, као што је то но гдекада случај при самој обљуби. Нарочито се то дешава при страсном и бруталном извршењу тога акта баш у оним приликама, какве се јављају при обљуби породиље или жене у бабинама.

Према овоме сасим је неоспорно, да се обљубом са породиљом или женом у бабинама пређају не само достојанство човека и чистота таке установе као што је брак: него и битни, материјални интереси појединих особа, па баш и целога друштва. С тога је сасим оправдано, ако се то питање *не сматра као често личпа ствар појединих брачних парова, него као питање општега интереса, и као ствар од знатнога општега значаја*. Цело је друштво управо позвано, да то питање регулише.

Да то питање доиста заслужује општу пажњу целога уређеног друштво људског, а нарочито оних чиновника, који њиме управљају, показује већ досадашње искуство. Трагове правилног схватања тога питања налазимо већ у престарих народа, а сретамо их доста често и у садашњости. Тако је и. пр. познато стварј, да многи примитивни народи сматрају жену за време њеног месечног прања, трудноће и бабина за „нечисту,“ па је тога ради искључују од неких извесних дужности и права. Нарочито је утврђено веровање, да би и за жену и за плод па и за мушкарца било опасно, ако би се у том стању на обљубу употребила. С тога налазимо, да су готово сви ти народи за време женског прања, трудноће и бабина својих жена, па чак и за цело време дојења, полно уздржљиви. Тако и. пр. не сме муж своју жену у таким приликама полно употребити код северно- и јужно-америчких дивљака, код прнаца готово широм целе Африке, код Јахомеја и т. д.[2]) Сличне мере уздржања налазимо у веровању, обичајима и правном схватању и европских племена, и оне служе као правилник за регулисање права и дужности полног живота у браку. Чак и код нашег сељака постоји уверење, да је жена за време свог месечног прања и за време бабина „нечиста,“ па за то за извесне полове неупотребљива. Тако и. пр. неће наше сељаци да у том стању хлеб месе, да сире сир, да међу туршију, да бојадишу пређу и т. д. Сем тога неће у том стању ићи у цркву или на причест: неће поћи гдегод у госте и т. д; а што је најглавније: неће приласити своме мужу, док се сасим не „очисти.“ С тога је код њих обичај, да породиља држи своју „четрдесетницу,“ т. ј. да за 40 дана после порођаја „није као друга жена.“ Тек кад тај рок истече, поће у цркву и врати се свом обичном животу, па и својој брачној постељи.

За чудо је, да је та оправдана пажња према породиљи и бабињача у полном животу нашла своје земљиште баш у простим и некултурним племенима и деловима народа, а да се махом с културом губи. То је већ Лукреције [„De natura rerum“ V. 1016) уочио, а то се потврђује и данашњим искуством. Тако и. пр. зна се, да се та пажња у полном животу понајпре изгубила баш у културним народима Старога Века, па да су је воће и законодавци њихови морали нарочитим — религијозним — одредбама и државним законима регулисати. Већ у Мисиру било је таких правилника, а Перси и Хинези имају их и дан-данас. Ученик мисирске културе — Мојсије — дао им је у свом законику нарочити обшик и нарочите значење. У III. кн. својој (гл. XV. ст. 19) вели он изреком: „А жена кад има врјеме, кад иде крв од тијела њезина, нека се одваја седам дана“. У гл. XVIII. ст. 19 наређује опако: „Жени, докле

[1]) Како је лако повредити женине полне органе одмах после порођаја, па баш и до 3. и 4. недеље иза тога рока, показује Калмајева (Calmeas) збирка таких случајева. Догађа се шта више, да и најобазривије и најнежније оперске руке по гдекада таки повреде не могу да избегну.

[2]) Havelock Ellis: Das Geschlechtsgefühl. — Würzburg; 1903.

се одваја ради нечистоће своје, не иди"; а у гл. XX. ст. 18: „И ко би спавао са женом кад има прљаве и откриће голотињу њезину откривши течење њезино, и она би открила течење крви своје, да се истребује обоје из народа својега". За породиљу и жену у бабињама наређује, да је иза мушког детета 33. а иза женског 66 дана „нечиста" [III. књ. гл. XII. ст. 1. 2. 3. 4. 5], и да је тек после тога рока има свештеник „очистити од греха". „То је закон за жену, кад роди мушко или женско" [ст. 7].

Трагом тог великог мислиоца и законодавца пошле су и друге вође народне. Каснији законодавци Мојсијевих следбеника и Талмудисти имају сличних одредаба у томе правцу (в. пр. о облуби за прших и последњих месеци трудноће), а оне су усвојене и код свих других племена семитског порекла. И следбеници Мухамедови примили су их, и држе их се и данас. У Корану прочно стоји: „Одвојте се од жена у времене месечнога правља, и не приближујте им се, док се не очисте" (Сура II.), и и Свети Оци православне вере као да су увидели потребу одређених законских мера у том правцу. Тако н. пр. Дионисије Александријски (пр. 2) и Тимотије Александријски (пр. 3) проглашују жену о месечним прављем за „нечисту," и одлучују је на то време од причешћа. Први јој забрањује и полни свобрађај с мужем (пр. 3)[2], а то исто чини и законодавац у Номоканону чл. 64. У истом смислу износи један немачки интерпретатор „Брачног права прав. права" карактер тих одредаба, које се односе на полни живот.[4] За чудо је што католичка црква нема таких или сличних одредаба, него допушта облубу и за време месечног прања и за време бабина (Alphons von Liguori). Одредбе, дакле, има у разним законима, а друго је питање, како се те одредбе држе, и како се преступи те врсте пресуђују и кажње?

На то питање не бих знао тачно одговорити, али судећи по пракси грађанских и духовних судова, рекао бих, да их они слабо имају у виду. Ја се бар не сећам, да је спор те природе икада био предмет судско-медицинског расправљања пред нашим духовним и грађанским судовима.

Ни узрок томе појаву не бих знао наћи. Или нема тужиоца у томе смислу, или судови такве тужбе неће да узму у претресање, што мисли, да за то немају никаквог законског основа. Ако је ово последње, онда је по мом немеродавном мишљењу то схватање неоправдано. Духовни судови би већ по одредбама Брачног Права имали довољно основа да таке случајеве, кад би се појавили, у претрес узму, а и Грађанско Право не искључује ту могућност. По грађанском законику могли би нпр. такво дело у браку оквалификовати као „непристојно предусретање" [§ 108 грађ. зак.), или као злоупотребу брачног права, или као нијурију у опште.[5] Шта више, дело те врсте могло би се подвести и под одредбе, које говоре о злостави и мучењу. Једна така или слична нијурија у браку — педерастија са женом (sodomia conjugalis) — нема, исто тако, правога основа у законским одредбама, јер та врста облубе на жени није по нашем закону противприродан блуд, али је ипак за то кажњива. Начелним решењем Касационог Суда оквалификована је така облуба као злостава. Ако се, дакле, према досадашњим одредбама наших законика и према досадашњој пракси наших судова облуба на породиљи и у бабињама у браку баш никако не би могла оквалификовати као противправан акат, онда би бар о томе валало донети слично начелно решење.

* * *

И још има једна прилика, кад питање о облуби са породиљом или женом у бабињама може доћи као спорно питање пред суд и као предмет судско-медицинског расправљања. Тиче се вањбрачне облубе у том стању, а нарочито питања о последицама силовања.

По себи се разуме, да жена за време самога порођаја, па баш и у бабињама може бити жртва брутално полног насиља у смислу § 191. крив. зак. Шта више: са судско-медицинског гледишта смело би се тврдити, да је силовање на жени у порођају или непосредно после порођаја много лакше извршити, него у обичним приликама. У том стању жена не располаже сним својим снагама, да се може бранити, па с тога би и то смели рећи, да велики део свих тих облуба махом и није ништа друго, него силовање баш и у смислу законске одредбе. Јер све да жена у том стању нехако и пристане на извршење, све ако се од њега и не брани: треба имати на уму, да је њу у том случају, махом, сасвим или делимице надала не само њена телесна, него и њена морална отпорна снага. То породиљи признаје већ једном приликом Кривично Право (кад је реч о детоубијству), па би јој се морао и у овој прилици признати. А да је тако схватање са судско-медицинског гледишта сасвим оправдано — бар у неким приликама — показаће конкретан случај. Блумбах (Blumbach) наводи овај пример крајње бруталности. Један посредник изнудио је облубу код своје љубазнице у току самога порођаја и поновио је 4 дана после тога рока.[6] Ако, дакле, при тој облуби и није било физичког и моралног отпора, није га било само с тога, што жртва тога акта у критичном моменту није имала никакве телесне и душевне отпорне снаге, да навали одоле.

Али и код потпуно и јасно квалификована силовања у сасвим обичном тумачењу те речи [§ 191) може питање о облуби за време порођаја и бабина бити предмет судскога спора — већ и с тога, што ваља судско-медицински решити, је ли извршено силовање имало каквих последица, па ако јесте, какве су те последице? То је потребно нарочито за то, што при утврђењу самога учина ваља у исти мах одредити и његов замашај у повреди туђих интереса, да би се према томе и величина казне (или мера других правних последица облуде) могла тачно одредити. Може н.пр. спорно бити, је ли жртва силовања могла том приликом затрудњети; је ли се могла којом полном или којом другом болешћу заразити; је ли јој наслилник у том стању могао полне органе тако повредити, да је од тих повреда наступила која тешка и дуготрајна болест или смрт итд. Сва та питања су у извесним приликама од великог значаја, и могла би се лако истаћи као судско-медицински спор. Суд би, дакле, имао права и дужност, да за решење тих питања потражи помоћи од судско-медицинског вештака — од лекара.

[2] Зборник правила итд.; превод. др-а Н. Милаша.

[4] Beide Ehegatten aber sollten sich einander nicht entziehen, es sei denn nach gegenseitiger Einwilligung, um sich dem Gebete zu widmen und dann sich wieder zu vereinigen. Zahlreich sind überdiess die Stellen der Kirchenväter, in welchen die Ehegatten zur gemeinsamen Ausübung des durch das Ehoinstitut ausgesprochenen göttlichen Zweckes angewiesen werden, und das äussere Verhalten als der innern Heiligkeit der Ehe entsprechend gefordert wird. So wurde die eheliche Beiwohnung zur Zeit der Reinigung der Frau, oder während sie gesäugenden Leibes war, als unerlaubt betrachtet. (Zhisman Jos. Dr.: „Das Eherecht der orientalischen Kirchen. — Wien 1864; стр. 122.)

„Die Ehegatten haben gegenseitig das Recht und die Pflicht zur ehelichen Beiwohnung; jeder Theil kann sie fordern, kein Theil verweigern, weferne nicht gegründete Ursachen von dieser Pflicht befreien. Solche Ursachen können durch die Religionsordnung, die für die gottesdienstlichen Verrichtungen bestimmte Zeit, die Principien der Sittlichkeit oder die Gesundheitsverhältnisse eines Ehegatten begründet sein." (Ibid. стр. 119).

[5] Такст грађ. закона је у томе погледу најновији.

[6] Таких и сличних примера најновије бруталности има много. Хитаљ (Hegar) их назива „жалосним шалама" (Vielleicht Aussbreibungen.

На жалост у свима тим, па и овим ранијим питањима, може, за сада, Судска Медицина дати само објашњења општега значаја, а врло ретко сасвим позитивна одговора у појединим, конкретним случајевима. Позитивно и судско-медицински доказано је за сада само ово:

1. Жена се може баш и у самом порођају, а још много лакше у бабинама за обљубу употребити.

2. Она може од обљубе у бабинама и зачети и затруднети, и то врло рано.

3. У том стању је извршење обљубе на жена много опасније по живот и здравље, него на здравој.

4. Најобичније последице таког извршења обљубе су побаче и инфекције.

5. Жена у порођају или непосредно иза порођаја махом нема толико ни телесне ни моралне отпорне снаге, да може сналажљу појединце одолети као и здрава жена.

Ово је по судско-медицински експерта баш и специјално у појединим конкретним случајевима моћи дати тачна одговора на које спорно питање из области оних општих, зависиће највише од природе самога случаја. У опште се може рећи, да се врло ретко подесе тако згодне прилике, где лекар може и у томе успети. С тога се, бар за сада, судови и власти морају, махом, задовољити и са тако општим одговорима.

Д-р М. Јовановић — Батут.

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

I

О полицији у опште

(НАСТАВАК) [2]

Тек пошто је извршено ово издвајање полиције, могло је бити говора о правим полицијским дужностима.

Први који је покушао да ове дужности детаљније, а који је у исто време написао и прво дело о полицији, био је француски писац *Деламар* (Delamarre').

У овом свом делу, које носи назив: *Расправа о полицији* (Traite de la police, Paris, 1705), Деламар одређује и детаљније дужности полиције према важнијим објектима њеног деловања, а то су: *ред и сигурност, религија, морал, здравље, животне намирнице, кауке и вештине, слобраћај, трговина, фабрике и механичке вештине, домаћа послуга, надничари и сиротиња.*

У времену када је Деламар писао своје дело, оно набрајање полицијских дужности биће је потпуно тачно, али је за доцније прилике, услед све већег и сложенијег развитка друштвеног живота, морало постати непотпуно.

Један од најобилнијих француских писаца на полу административног права — *Морис Блок* — у своме *Речнику француске администрације*,[*] говорећи о полицији и њеним дужностима, вели ово:

„Полиција је онај део државне власти, који има дужност да штити друштво од свију напада и зала која је мудрост људска у стању да спречи, или бар да им последице ублажи.

Сигурност државе прва је брига полиције. Да би јој олакшао овај толико важан задатак, законодавац је снабдео је законом о зборовима и удруженима, дао је штампи, књижарама и т. д.

Заштита личности друга је дужност полиције. Да би одговорила овом свом задатку, она је дужна да од грађана отклони све могуће опасности. Гоњење злочинаца, надзор над продајом отровних и нездравих материја, испитивање сигурности слобраћајних средстава, надзор над оружјем, — све су то стварн о којима полиција мора водити рачуна да би што боље одговорила овој својој дужности.

На трећем месту долази *заштита имовине*, која се не ограничава само на надзор над крадљивцима. Под њом треба разумети једну мношину наредаба које припадају сеоској полицији, као и прописе који се односе на пожар, поплаву, употребу воде, нађене предмете и т. д.

Ово није све. Брига полиције простире се још на морал, трговину, јавни слобраћај, мере у јавној употреби, спречавање превара и фалсификата; даље на индустрију и фабрике, радење и занатске ученике.

Одржати јавни ред, заштитити сопственост и индивидуалну слободу, бринути се о здрављу, моралу и слобраћају, — то су главне дужности полиције.

Имајући у виду, продужује даље Блок, многобројне дужности полиције и разноврсност прилика под којима их она врши, законодавац се мудро уздржао да прописује њене детаље, већ се само ограничио на постављање општих правила. Ако се по негде и упустио у детаљисање, то је учинио само с тога, да бн спречио злоупотребе.

Да би са успехом могла одговорити повереном јој задатку, полицији је доиста потребна слобода у деловању. Напади и зло, којима је друштво изложено, у већини случаја непредвиђени су и изненадни, те је с тога и потребно опште овлашћење за предузимање потребних мера, које ће бити различне исто онако као и догађаји који су их изазвали."

По тврђењу позитног немачког писца *Мола*,[*] свеколике дужности полицијске могу се поделити на ове три категорије:

1. *Оне, којима је циљ старање о физичкој личности грађана;*

2. *Оне, које се старају о мисаоној духовној личности, и*

3. *Оне, које се баве односима грађана према материјалним сретству.*

Дужности прве категорије тичу се заштите личности и чувања здравља грађана. Дужностима друге категорије циљ је да потпомажу умни развитак грађана с једне стране, а с друге, опет, да чувају морал и религију. И најзад, дужностима из треће категорије задатак је, да заштите имовину и обезбеде слободно привређивање и тековину.

Далеко би нас одвело кад би овде ређали све дефиниције о дужностима полиције, које се у појединостима, истина, разимомилазе, али се у главноме слажу: **да се битна дужност полиције састоји у одржању јавнога реда, заштити сопствености и индивидуалне слободе, и бризи о здрављу, моралу и јавном слобраћају.**

Види се из изложеног, да су дужности полиције и многобројне и неодређене. Ми видимо полицију, више мање, на целом пољу унутрашње државне делатности, и с тога, што је њен појам овако широк, а њене дужности овако неодређене, порађа се, сасвим природно, питање: како ће она са овако растегљивим појмом о правима и дужностима, моћи одговорити своме задатку, а да се не огреши о основни принцип државе — *слободу грађана?* Да се још јасније изразимо, настаје питање: како полиција има да ступи у акцију, и како и на који начин има да испуњава свој задатак?

Излази већ из самог принципа о потпуној слободи грађана, да полицији никако нема места тамо, где појединци могу

[*] Dictionaire de l' administration française (Paris, 1862).

[*] Robert von Mohl — die Polizeiwissenschaft, 3. Bd. 4. Aufl.

и хоће сами да отклоне препреке, које би им на путу стајале, све дотле докле би она радња појединаца остајала у границама закона.

У вези са изложеним, полиција нема права да се меша у приватноправне односе, нити сме узалити у приватни живот појединаца докле год он не би изашао из оквира закона.

Свако, дакле, сувишно мешање полиције у приватне односе појединаца, било би гажење принципа слободе грађана.

Ово што важи за појединце, важи и за удружења.

Састављена од појединаца, и представљена као јединице, удружења, као и појединци, немају права на самостални рад око постизања законом допуштених циљева.

* * *

Колико је важно питање: кад полиција има да ступа у акцију, толико је исто и важна ствар: *како и на који начин она има да испуњава свој задатак?*

Главно правило, кога се при овом ваља држати, то је: *да полиција приликом извођења свога задатка не сме употребљавати ни једно средство, којим би се еребала стечена права појединца, без обзира на то да ли су ова права увек или приватне природе?* Одступања од овог правила може бити само у случајима, где су у питању општи интереси.

Као год што је држави допуштено да у извесним случајима, а у општем интересу, задре у приватно право појединаца (експропријација), тако исто може се правдати кад полиција, опет због општег добра, као што су н. пр. случаји приликом пожара, поплаве, заразних болести, изненадних опасности и т. д., ограничи тренутно права појединаца. Жели је, при том, да они случаји, у колико је год могуће, буду законом или законским наредбама предвиђени и регулисани.

* * *

Има још једна ствар, која се приликом говора о дужностима полиције не сме изгубити из вида. Мислимо на право и дужност полиције *да издаје правила и наредбе*, као допуне закона, и да све, као и саме законе, у дело приводи, па ма и *принудним мерама*.

Ово право полиције за издавање правила и наредаба правда се двогубим разлозима: с једне стране потребом слободног деловања у изненадним и непредвиђеним случајима, а с друге, опет, непотпуношћу самих закона.

Било би доиста и негодно и непрактично, кад би се у законе, одређене ради регулисања општих норми, уносила свака ситница, а још је негодније кад се извесне штетне радње у друштву не би могле благовремено сузбити само за то што законом иису предвиђене.

Пред овога, постоји читав низ законских одредаба, које се скоро часа морају мењати према напретку науке, технике, саобраћаја, па и према самом месту и приликама.

Ово што је на извесном месту и у извесним приликама и на извесно време корисно, може у истим приликама и у исто време, али само на другом месту бити штетно, и обратно.

Немогући све ово предвидети и регулисати, општи закони одређују само основна правила, а њихово извођење у појединостима остављају извршним властима, које то чине или путем правила или путем наредаба. И једни и други правни су прописи, који онако исто као и закони обавезују грађане на вршење неке радње или нерадње. Разлика између њих и закона у томе је, што ове последње издаје законодавно тело, а њих — наредбе и правила — извршна власт, али опет по овлашћењу законодавног тела.

Да би правила и наредбе, које издаје полицијска власт, могле имати обавезну снагу, неопходно је потребно ово троје:

1. *Да однос, који се њима регулише, није предвиђен ни једним законом;*

2. *Да постоји законодавно овлашћење, да се овај однос може регулисати путем наредаба* или *правила*, и

3. *Да буду стављени до знања грађанима којих се тичу — обнародовани.*

Ако не достаје ма који од ова три услова, наређења полицијских власти без вредности су у погледу последица.

Још нешто:

Полицијске наредбе и правила или су *локалног* или *општег карактера* према томе, да ли их издаје најнижа или највиша полицијска власт у једној земљи.

Што се тиче *принуде*, она може бити двојака: *непосредна* и *посредна*. Прва се састоји у *директној принуди* непосушног на испуљење извесних законских прописа (као н. пр. принудити неког да узме учешћа у гашењу пожара, или да уништи нездраве животне намирнице и т. д.), а друга у извршењу законом наређених радња о трошку и на одговорност онога, који је био дужан да их изврши (као н. пр. да се убије заражена животиња, или сруши трошна кућа и т. д.). У ову врсту принудних мера долазе и казне као последице непослушности.

Подела полиције

Теорија о подели рада, која је тако корисно примењена и код физичких и код интелектуалних радња, нашла је своје место и у државној администрацији, па, дакле, и у полицији.

Довољно је бацити један поглед на множину и разноврсност њених делатности, па се одмах уверити, да је за тачно вршење једног њиховог дела потребно знање државно правних наука, за други део техничка спрема, за трећи стручна спрема, за четврти практично знање и т. д.

Имајући ово у виду, и наука и пракса допуштају, као веома корисну ствар, поделу полиције на разне гране, само што се не слажу у начину ове поделе.

Посматрајући ја према разноликом материјалу који улази у обим њеног делања, већ поменути Морис Блок, дели свеколику полицију на ових десет грана:

1. *Политичка полиција*, чији се задатак састоји у посматрању целокупног политичког живота, као и у откривању свих ових опасности које прете држави и државној управи. Да би што боље одговорила овоме своме задатку, политичкој полицији додељен је надзор над удружењима, зборовима, мегингима, публикацијама, штампаријама, књижарама и т. д.

2. *Полиција сигурности*, која има дужност да све противуправне нападе на личност и добро појединаца спречава, те да на овај начин одржи јавни мир и поредак. У обим делатности полиције сигурности долази: спречавање казнених дела, истраживање њихових учинилаца, заштита од несрећних случаја, издавање пасоша, надзор над оружјем, муницијом и т. д.

3. *Санитетска полиција*, чији је главни задатак стварање о здрављу грађана. Надзору њеном потчињени су становни, отровни јелови, гробља, минералне воде и т. д.

4. *Полиција животних намирница*, која има специјалну дужност да надзирава промет свих оних намирница, које служе за исхрану људства, њихове продаје и тргове.

5. *Нарастевска полиција*, под коју долази надзор над кримама, прошком, напуштеном децом, позоришем, циркусима, оргеузима и т. д.

6. *Полиција индустрије и трговине*: осигурање, повчани заводи, берзе, рудници, фабрике, мере, патенти, радници и занатски ученици.

7. *Сеоска полиција*, која води надзор над шумама, ловом, риболовом, корисним биљем и т. д.

8. *Полиција јавног саобраћаја*: железнице, ваље, пловидба, путеви и т. д.

9. *Полиција судска*, која има да извиђа и пресуђује истуне, и

10. *Верска полиција*: школе, цркве, манастири и т. д.

И сам Блок признаје, да ова подела није потпуна и прецизна, али у исто доба додаје, да се из ње на први поглед може уочити скуп разноликих атрибуција полиције.

Подела према материјалу, у осталом, није никад била потпуно остварена у пракси.

Много је тачнија и обичнија подела полиције на *административну, судску и санитетску*. Прва има за задатак одржање *јавног поретка*, друга *старање о личној и имовној безбедности*, а трећа *старање о здрављу* грађана.

Поред ових општих користи од поделе рада, подела полиције на неколико грана, а нарочито издвајање судске полиције од осталих врста полицијских делатности, има и ту добру особину да умањује злоупотребе.

Ну, и једна и друга изложена подела, не може се у пракси потпуно остварити, нити се у опште може замислити једна полиција, чији би одељци радили са свим независно и одвојено један од другог. Тек у скупу, и допуњујући се у стању су они одговорити потпуно своме задатку, који је, као што смо видели, и тежак и огроман и узвишен.

Једина подела полиције, која је у пракси скоро потпуно остварена, јесте подела на *државну* и *општинску полицију*, која се датира из најстаријих времена. Основ овој подели не лежи толико у самоуправном карактеру општина, колико у локалној потреби за што јачом заштитом јавног поретка, личности и имовине грађана.

Ми смо већ видели, приликом говора о развитку полицијске власти, да су се општине у почетку погламито старале о привредном и културном развитку својих сугрђана, па су тек после, услед слабости средњевековне државе, биле приморане да уз то старање о себе и старање о личној и имовној безбедности. И ако је оно старање доцније прешло на државу, ипак су општинске власти, чак и до наших дана, са успехом обављале, па и данас обављају, велики део полицијске власти.

Са поделом полиције на државну и општинску, у тесној је вези и њена подела *на географском положају*, која има своја основа и у интересу земље и у интересу грађана, као и подела полицијских власти на више и ниже. Обе ове поделе довољно су познате из саме праксе и с тога би, држимо, сваки опширнији говор о њима био излишан.

* * *

Било је неопходно потребно рећи ово неколико речи о полицији у опште, да би се што боље могао уочити и појмити њен развитак у Србији, који је такође нимало упоредо са развитком државе и индивидуалне слободе.

(наставиће се)

Д. Ђ. Аџинић

КЛЕПТОМАНИЈА ИЛИ КРАЂА ИЗ НАВИКЕ

од д-ра Р. Надера

22. октобра 1902. год. стајао је пред поротним судом Јохан Б., окривљен за злочино дело: *крађу из навике*. Да би читаоци имали тачнији појам и боље могли судити о овоме случају, побројићемо све предмете, за које га у тужби оптужује државна тужилац, да их је Јохан украо.

1. У зиму 1900. и 1901. године Францу Н. једне уде, један колан и једну прегу вештачког ђубрета;

2. Вилхелму Б. у годинама 1896. и 1897. једну колску кочницу, једно седиште за кола и један ланац;

3. Јосипу К. у лето 1899. године један плуг са ивве;

4. Адолфу Г. године 1899. две лопате за ђубре, а године 1895. један брус;

5. Францу Ф. у зиму 1901. године један дирек и један чунак;

6. Јосипу Г. године 1888. једне кћоште;

7. Леу К. у годинама 1895. и 1896. машину за орање, машину за загртање кромпира, двоја теретна кола и једну колску кочницу;

8. Јосипу М. у 1898. година три велике тестере;

9. Алојзу Л. године 1897. један плуг;

10. Јосипу Б. два рашпка са ногља;

11. Анастасију Н. у зиму 1900. год. два чунка заједно са пењима;

12. Јосипу Е. о божићњем посту 1898. године двоје дрвених сопица;

13. Јосипу Г. једну машину, за орање, једну мотику, две тестере, једну секиру, један ланац за кола и један ћилим;

14. Адолфу С. у лето 1900. године једна собна врата, четири прозорска крила и један точак;

15. Рудолфу Б. у јесен 1899. године две косе;

16. Јосипу Ст. године 1900. две косе;

17. Вилхелму Б. године 1898. једне гвоздене виле;

18. Вилхелму Х. године 1899. ланац за кола;

19. Францу П. у 1899. години један ланац, а у јесен 1900. године једно корито од камена;

20. Францу К. у априлу 1901. год. једну дрљачу;

21. Паулу Н. године 1899. једну косу;

22. Францу К. ноћу 16. априла 1901. године пет гвоздених маказа;

23. Трговцу Рудолфу Г. августа месеца 1900. године из затвореног дворишта три тестере;

24. Вилхелму Ф. три сита;

25. Јосипу К. године 1897. једну секиру, а године 1900. један бич и једно буре;

26. Свирачу Алберту Б. 14. септембра 1900. године једну виолину;

27. Францу Х. ноћу између 11. и 12. октобра 1900. године седам кошуља;

28. Каролини Б. у 1901. години бело рубље;

29. Јосипу С. у 1897. години једну машину за прављење путера и једну канту за воду;

30. Јохану Б. новембра 1900. год. једно сито за жито;

31. Винћенцу Г. године 1896. једне кћоште;

32. Алојзу Р. у 1900. год. један ланац;

33. Јосипу Р. год. 1898. једну пењавицу;

34. Рудолфу Б. у зиму 1900. год. једне сопице;

35. Терези Е. двоје гвоздених вила и једну секиру;

36. Јохану К. у лето 1897. године једну тестеру;

37. Францу С. у лето 1900. године једне гвоздене виле;

38. Јосипу Н. у 1899. години две мотике и две косе;

39. Паулу Л. у децембру 1899. године један немски капут;

40. Густаву Л. год. 1891. једне сопице;

41. Разлаву К. 1896. године једну руду;

42. Антону В. године 1900. један ланац за кола;

43. Адолфу Л. године 1900. три точка и једна колица за плуг;

44. Вилхелму Х. год. 1893. једне сопице;

45. Јосипу Н. године 1900. једну косу;

46. Антону Г. године 1891. један јелењски рог и два точка од машине за орање;

47. Јосипу К. године 1898. две косе;

48. Јосипу Н. у јесен 1900. године два лонца, једну секиру и један кајиш.

49. Густаву А. у 1898. године са ивве један плуг и једну шубару од даброве коже.

50. Вењамину С. у 1899. години два рашпка и две косе;

51. Клеменсу С. у години 1899. један сат и две столице;

52. Јохану В. у 1900. години у механи један кипобран и један шешир;

53. Максу И. у 1900. години у механи један штап и један шешир;

54. Јохану И. 1900. години један шешир;

55. Алојзу Г. у 1895. години две косе и једну секиру;

56. Фрању С. у 1900 години један аљов и један плуг;

57. Д-ру С. у лето 1893. године једно огледало са лада;

58. Ивану К. у 1899. год. један шешир;

59. Густаву Р. 1899. год. две слике;

60. Јохану С. у 1897. години секиру, тестере и покривач;

61. Рајхарду С. у 1899. год. један горњи јесењи капут;

62. Фрању М. у 1898. год. даске с крова, с патоса и једно ћебе;

63. Адолфу Б. 1898. године једну кацу купуса;

64. Пауу Б. 1899. године нет хавлеса;

65. Флоријану И. у 1899. год. једна тепетна кола и једну наслоњачу — столицу;

66. Вилибалду М. 1899. год. једно ћебе;

67. Јозефу Б. у 1900 год. једну косу;

68. Јозефу Х. у 1889. год. једне ренде;

Сведок Алоја П., син велепоседника у Т., ухватио је окривљеног шоку 23. маја 1901. године у близини имања и куће свога оца, када је овај носио собом једну пређу вештачког ђубрета. На питање сведока, шта то има у пређи, одговорио је Б. „струготине“, и тек тада, када се И. пиљањем пређе уверио, да овај лаже, признао је, да је украо ту пређу вештачког ђубрета.

Суђа дан се брао рашчу у том месту нест о овој крађи, нарочито за то, што су се у њему већ годинама дешавале безбројне крађе, а никоме није пошло за руком да ухвати лопова. Кад је Б. признао крађу пређе са вештачким ђубретом и пред жандармом, овај изврши у његовој кући претрес, који је дао неочекиван резултат. На тавану куће Б-ове нађена је множина ствари, за које се никако није могло знати, да су дошле у његову својину правим путем. Кад се зачула вест о томе откривају, повредо је куће Б-ових много људи, којима је нестало каквих ствари, и у пронађеним стварима пронашоше своју изгубљену имовину. Кад је дошиље други жандарм питао Б-а о крађи пређе вештачкога ђубрета, он је изјавио да је те ноћи јурио једног лопова, и да је том приликом случајно дошао у имање покраденог лица, без и најмање намере за извршење крађе.

Дошиљом судском истрагом утврђено је, да је Б. већ од више година, стално, сваке ноћи, када се враћао из Ф., где је као свирач свирао, вршио безбројне крађе, а на њега никада није падала ни најмања сумња, пошто је био сопственик лепог имања и имаше уназад добар глас.

Вредно је нажње што се тиче окривљеног, да је он признавао само крађе оних предмета, које су предањена сопственици са потпуном сигурношћу признали за своје, док је у осталим случајевима тврдоглаво порицао.

Прву крађу, за коју је признао извршење дела, извршио је столару Јозефу Х. у 1889. години; украо је једно ренде. Другу признату крађу извршио је Б. у 1891. години, којом је приликом украо Антону Г. један јелењски рог и точкове од запрежне за оране. За тим су се низале друге крађе, све дрскије, све веће и веће, тако да није прошла ни једна година, а да није Б. имао ни своју савести небројених нових крађа. Вредно је поменути, да је код окривљеног нађено много украдених предмета чији се сопственици ни нису могли пронаћи, или их ниоу могли са потпуном поуздањношћу означити за своје, што је протекло много времена, од када су им нестали. Из тога се да извести, да је број крађа, које је Б. извршио много већи него што му је државни тужилац ставио на терет.

За оправдање својих дела Б. је стално наводио, да га је неки унутрашњи нагон привлачио предметима, које је крао, и представљао је то стање тако, као да је патио од клептоманије, те је на тог разлога настало испитивање његовога душевног здравља.

Констатовано је следеће:

Јохан Б., стар 38 година, жењен, отац двоје деце, старих 6 и 12 година, 170 сантиметара висок, слабуњавог састава, те према томе и ухрањен, обим главе 54 сантиметара, прави пречник 18 сантиметара, коси 14 сантиметара; десна зеница — услед једног трауматичног напада у 1901. години — већа је од леве; дева реагује брзо, а десна нешто споријс; грудни и трбушни органи без приметних болесних појава; ритмичан, омек пулс са 85 куцаја у минути; језик и рашчереи прсти не вибрирају; ход — и са затвореним очима нагуран; рефлекси су нормалне јачине; нема никаквих поремећаја покретљивости ни осетљивости; нарече и избацивање нечистоће нормално, а сан немирап. Окривљени је брижљиво обучен и очешљан: поглед мало плашљив, понашање пристојно; изгледа отворен човек, поверљив, одлучан; начин говора уздржљив; одговоре даје већином без устезања и они чине утисак унутрашње искрености и истинитости; често узлише; при објашњењима, која нема терете, иду му и суде на очи.

Б. је порол душевно здравих родитеља и он не зна ништа на каквом случају душевног обољевања у кругу своје породице. Он сам — изузимајући богиње — никако није био озбиљно болестан. Као дете патио је од грчева, што је наследио од своје мајке; исти нису дотицали централни нервни орган, већ су се дешавали у доњем делу тела. Није био, нити је сада нест, није епилептичар, није картарош, није пушач, није човек који воли да није алкохолна пића и нема никаквих рђавих навика.

Б. је посећивао основну школу у своме месту рођења и био је добар ђак. Служио је три године као морнар, и то у једном великом оркестру. У грађанству је доцније радио столарски занат. У 1890. години оженио се са две године старијом женом и за тим је стигао у једну кућалишну капелу као свирач у трубу. По исказу његовог капелника, он је био врло поуздан човек, само по каткад необично зиран.

Што се тиче имања окривљеног, имао је он земљиште у вредности 6800 круна, које је било оптерећено са 1300 круна, и доносило је годишњега прихода око 600 круна. Сем тога Б. је као свирач у времену од 1. маја до 15. септембра зарађивало по 100 круна месечно, и сем тога имао је просечно 100 круна споредног прихода од забава, погреба и т. д.

Мишљења о душевном стању Б-а различно су гласила и — што нарочито истичемо — изнесоше их овде у изводу.

„ — Јохан Б. болестан је, вели прво мишљење, од насилних представа, које га нагоне нато, да узима и присваја себи покретне предмете, која му дођу до руку, а на њих нико не пази. — Насилне представе произашле су услед неуропатичне диспозиције дотичне личности. Б. нати од главобоље, пресања из сна итд. Те представе и с њима скопчани импулси толико су се осилили, да окривљени није могао имати мира ни покоја, догод су га они тратили, и њима су биле потпуно суђбиније све представе, које би га задржавале од рђавих дела.

Б. је дакле као слепо оруђе својих болесних импулса вршио разне крађе, и за то не може за њих ни бити одговоран.

Остало би још да се објасни питање, да ли су вероватни искази Б-ови. На то се питање мора одговорити потврдно, и то из оних разлога. Б. је увек чињо утисак човека, коме ни самом није било јасно шта се с њиме дешило и како треба да објасни своје радње. Тако на пример причао је са комичним клиналом главе, како је једне мрачне ноћи носио кућа на рамењима, знојећи се и стењући, један тежак плуг, и није знао ни сам што то. Од украдених ствари направио је једну врсту збирке.

Његова су искази прости, без икаквих претеривања. Мирно и одлучно је одбијао питања која би сигурно добро дошла да представља болесна стања, као насилне представе друге врсте: халуцинације.

Описивање Б-а потпуно је слобразно научноме искуству. Ово је најзад најприродније и једно тачно објашњење чудноватога понашања окривљеног.“

Друго мишљење лекарско искључује, да код Б. има душевне болести и неуропатичне диспозиције, а тако исто искључује и постојање насилних представа. Образоване ових не противиче природним путем чулнога опажања, асоцијација идеја, већ су спонтани, примарни производи непормално организованога или болесного мозга. Човек, који — као Б. — краде шешир за то, што је негов узео други неко, не пати од насилних представа.

И ако Б. изгалмује, да га је нешто гонило на крађу разних предмета, то отпада код случаја краће шешира. Он сам вели: „Више се пута десило, да сам узимао шешире само за то, што су моји били украдени, те би ничег морао ићи куће гологлав.“ Импулси, да се покрадено лице мора на први ма какав начин регресирати, нису произведи ненормално организованога или болесного мозга, нису ни продукти примарних, унутрашњих радња централнога органа, већ су то закључци, конструисани из добро проминљених предмета, којима је основа настрал начин мишљења.

Лопов, који подлежи пагону, које се не може одупрети, не пита шта ти треба ово или оно; он узима шта види, шта стоји или лежи, не помишљући „да што, на што то ?“

Све крађе, које је извршио Б., следовале су под реелекцијом: „шта би ти могао бити потребан тај предмет ?“

За то, што му је из оправке машини покварен један рационик, он долази ковачу, краде од њега нет потпуно нових рационика и попуњава своју потребу.

Види се даље, да Б. није пришо крађе због болесних представа своје свести, већ из нечистих нагона, да се обогати.

Као на пречац преставиће крађе, када је ухваћен Б., па и он сам каже: „Добро је што и томе дође једном крај, јер како је добро прошао, он би и даље то пробао !“

Човек, који мотивише на тај начин своја рђава дела, који их прописља оваквом критиком и пристаје да их врши поштo је ухваћен на делу, тај није наслеђен на некакав нејасни начин, већ је пренкинуо тај начин живота, што је у томе спречен. Душевни болесник не пита за то циљ и препреке, он следује импулсима својих болесних представа дотле, док траје болест.

Из тих разлога нагледа да је потпуно одговарам закључак, да Јохан Б. није пасно од наслеђних представа прописном наређења краља.“

Добивено мишљење медицинског факултета завршује се овако:

„Не може се узети, да многобројне крађе Б-ове треба приписати болесним импулсима, који су основани на наслеђним представама. С друге је стране опет јасно, да ход њега нема толико етичког, колико интелектуалног дефекта, дакле постоји умерен степен психичког инсуфицијента. Да ли је ово несумњиво слабоумље толико јако изражено у овом случају, да би могло бити разлог за изузеће од казне, то се није могло закључити из материјала, који је био при руци, и мора се оставити одмереку суда.“

Јохан Б. осуђен је због злочина крађе поштo се 11 гласова сложило у томе, да овде није случај душевне болести.

При одмереку казне узето је у обзир слабоумље окривљеног[1].

ПОУКЕ И УПУТИ

Срески прирез не може бити предмет обезбеђења над потраживање повериочево није ушло у буџет

По тражењу извесног повериоца, пропштени суд Н... одобрио је забрану на прирез среза Н... а за обезбеду накнаде око експропријације земљишта за среске пут.

Против овог решења дотични срески начелник изјавио је жалбу. Касационом Суду, и у истој ивици, у главноме ово:

Срески прирез по самом циљу и опредељењу долази у категорију оних јавних добара, која су намењена за подмирење јавних циљева и потреба јавне службе у смислу закона о окружном, срескиом и општинском буџетима, те с тога не може бити предмет обезбеђења — §§ 380 и 471 грађ. суд. поступка.

По члану 9. закона о окружним и срескиом буџетима, расходи — падају по буџету — имају се утрошити само и искључиво на ово што су одређено, јер противно поступање повлачи злоупотребу по чл. 3 истог закона.

Пошто тражење повериочево није ушло у срески буџет, као среско дуговање за текућу или коју рачиџ годину, то суд није ни могао, да обезбеђу свог дуговања, одобрити забрану на прирез који се има утрошити за друге потребе.

Срески прирез, као економно добро у ширем смислу, има се по чл. 22. зак. о среским буџетима употребити на оно и онако, како је решила среска скупштина и надлежни министар финансија одобрио. У делокруг рада ових управних органа суд се није смео мешати према чл. 146 земаљског устава, те с тога није могао ни наређивати пореском одељењу да срески прирез не издаје онима којима он припада по решењима управних органа.

По овој жалби, Касациони Суд одлуком својом од 12. децембра прошле год. Бр. 11804. поништио је решење нижег суда зато: „што је противно тач. 6. § 471. грађ. суд. поступка одобрио забрану на срески прирез, кад је исо среском буџету тачно одређено, но што ће се прирез утрошити, да би среска власт могла извршити потребне дужности, које јој у делокругу спадају, и тиме да постигне јавне циљеве.“

М. Ђ.

Један случај погрешне примене § 489. грађанског поступка.

Ј. В., овдашњи, тражио је забрану на покретност његовог дужника С. А., овдашњег кафеџије. Ову забрану одобрио је првостепени трговачки суд, а надлежни кварт пописао је узабрањену покретност и исту, по списку пописа, оставио дужнику на чување.

Забрана ова опраддана је, и осудним решењем трговачког суда осуђен је дужник С. на плаћање дуга своме повериоцу Ј., у суми од 300 динара са осталим трошковима.

После овога повериоц Ј. поравна се пред судом трговачким са својим дужником С. тако, да му, у исплату напред поменутог дуга, по осудном решењу, уступи у својину пописану покретност по забрани судској.

На основу овог поравнања, повериоц Ј. тражио је од надлежног кварта, да означену покретност у поравнању, као његову својину, одузме од бившег му дужника С., и преда му на располагање.

Кад је дотични кварт приступио одузимању ових ствари, пријавио је се сопственик кафане Д. Ђ., трговац, и протоколарно изјавио: да њему закупац кафане С. дугује 440 динара од кирије, и да с тога не одобрава, да се ствари износе из његове кафане, јер му оне, као законска залога, служе за наплату дужне кирије, на којих се превентивно има наплатити. У исто време напоменуо је, да поднесено поравнање, којим закупац његове кафане уступа ствари, унете у закупно добро, другом у својину, нема према њему никакве важности, и да ће за наплату дужне кирије тражити продају ствари.

Према оваком стању ствари, кварт је у смислу § 686. грађанског закона, донео решење своје: да кварт не може, по тражењу повериоца Ј., одузети ствари од закупца кафане С., и предати му у сопственост, јер оне служе сопственику кафане, као залога за дужну кирију. Решење ово саопштено је повериоцу Ј. и он се против истог није жалио.

После овога, кварт је, према поднетој извршној судској, од стране сопственика кафане Д. Ђ., по којој је дужник осуђен на плаћање дуга од кирије, узео у попис кафанску покретност дужника С., и путем јавне лицитације наложио продаји, па од добивеног новца наплатио папирну и добошну таксу, а реста, у суми од 303·30 динара, предао Д. Ђ. у отплату дужне кирије.

Продаја ове покретности саопштена је повериоцу Ј., који је на исту полагао право својине, и он против тога није ништа приметио. Доцније, по извршеној продаји, и пошто је новац кварт предао Д. Ђ., у отплату дужне кирије, тражио је: да се новац одузме од Д. Ђ. и пониште суду на распоред.

Решењем кварта, које је донето у смислу примедаба Министра унутрашњих дела од 31. јануара 1901. године № 28840, наложено је Д. Ђ., да примљени новац положи натраг кварту, те да се исти, у смислу § 489. грађанског поступка, пониште суду на распоред. Решење ово, по жалби Д. Ђ., одобрено је од стране Управе варошн Београда и Министра унутрашњих дела.

По изјављеној жалби на ово решење, Државни Савет нашао је: да решење Министрово не одговара закону, па га је одлуком од 18. априла 1903. године Бр. 2313 поништио са ових разлога:

По одредби § 489. грађанског судског поступка, полицијска је власт дужна послати новац суду на распоред од распродате покретности извесног дужника, на коју је забрана отављена, да би суд. с обзиром на §§ 381. и 382. истог поступка, могао претходно расправити питање о чијем праву наплате, па потом учинити распоред. Примени ових законских прописа у овом случају није било места с тога, што је полицијска власт узела у попис распродату покретност искључиво на наплату дужне кирије жалиоцу Д. Ђ. по осуди судској, а не по судској забрани, и то, пошто је претходно решењем својим, које је постало извршним, одбила, на основу § 686. грађанског закона, повериоца Ј. од тражења: да му се исти, као његова својина, преда на слободно располагање. Сем тога, повериоцу Ј. са-

---

[1] Ову смо расправу нашли за нехатнее стручног человека: „Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik“, који излаје чувени универзитетски професор Dr. Hans Gross за сваколу иногих начелника, шпијунарских и других стручњака. Стварање се, да ште тешко нашоком у листу најбоље саставе на тога таленина, а то ће бесумње бити од велике користе нашим читаоцима. Ур.

општена је и продаја ове покретности за дужну кирију, и он противну продаје није ништа приметио, нити је предузимао што год ради скинуља пописа и обуставе продаје. Према томе, неоспорно је право жалиочево: да се из цене, добивене за продате ствари, наплати, јер по одредби § 868. грађанског закона: ствари од кирајције, или закупца, унешене у закупно добро, служе као *закона залога* за сигурност наплате неплаћене цене ономе, који закупно добро под кирију или закуп даје; и по томе, та је залога, као законска, преча од сваке друге, дошије задобивене судским путем. С обзиром на ову одредбу законску, полицијска власт правилно је поступила, кад је добивени новац, по одбитку папирне и добошке таксе, издала жалиоцу у исплату дужне кирије.

При одређивању година службе за пензију рачунају се и контрактуалне године службе.

Н. М., бив. чиновник, изјавио је жалбу против указа од 21. јула 1903. године, којим је, на основу § 76. закона о чиновницима грађ. реда, отпуштен на државне службе, ма да је, у време отпуштања, имао 11 година 3 месеца и 4 дана службе, те по томе и право на пензију.

Уз жалбу поднео је два уверења надлежних министара о годинама, проведеним у служби, и решење ранијег Министра финансија, по коме му се године указне контрактуалне службе признају као године дејствителне за пензију.

Државни Савет одлуком од 2. јануара 1904. год. № 8568, поништио је овај указ, са ових разлога:

По првом ставу § 72. закона о чиновницима грађанског реда: „*при рачунању година службе, службене за исте квалификације, којим је чиновник у државну службу ступљен.*“ Тај акт жалилац има у указу Краљевом, јер је, као што се види поднетим уверењем Министарства грађевина № 5083., за све време његове привремене — контрактуалне службе био указима чиновник. Према томе, има му се све време привремене — контрактуалне службе урачунати у године службе.

Да је овакав смисао закона, тврди се и одељком другим § 72. поменутог закона, где се каже: да се само оно време неће рачунати у годину службе, које је чиновник провео на местима, која нису као указна од државе призната, а то ће рећи: да је за одређивање година службе довољно, да је који био на месту, које је као указно признато, а је ли он ту био као привремен, или дејствителни, то се не тражи.

У прилог оваквог разумевања закона говори и § 71. закона о чиновницима грађанског реда. Ту се просто каже: да онај задобија право на пензију, који десет година службе навршп, а не каже се: који десет година указне службе, или дејствителне, навршп, те се према томе има следати: кад је који у службу примљен, а не, кад је који дејствителан чиновник постао.

Овако разумевање потврђује се и ранијe утврђеном праксом у сличним случајевима, на основу које је и Министар финансија, решењем својим од 5. децембра 1902. год. КБр. 22569. известио жалиоца, по његовом захтеву: да ће му, на случај његовог пенсионовања, рачунати у године дејствителне службе и оно време, које је, као указни контрактуални чиновник, провео у државној служби, те је по томе право жалиочево у толико основање, јер не може правно допуштено бити, да се питања, једном расправљена Министровим решењем у смислу закона и утврђене праксе, дошије, од стране другог Министра, потиру.

Према свему изложеном, жалилац је, са његовом привременом указном службом у 7 година 1 месец и 10 дана; дејствителном службом, у разним положајима при Министарству грађевина у 3 године 10 месеци и 25 дана, и при Министарству финансија у 2 месеца и 29 дана, свега у државној служби право 11 година 3 месеца и 4 дана, те по томе није могао бити отпуштен из државне службе, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, већ пенсионован, према пропису § 71. истог закона.

За одлуке, којима општина сиромашним грађанима даје на уживање општинску земљу, не треба и одобрење Државног Савета.

Лазар Радосављевић, из Барича, молио је, да му се, као сиромаху, који је оптерећен ситном децом, да на уживање једно парче општинске земље.

Одбор, а затим и збор села Барича, одобрио је, да се Лазару, као сиромаху, да на уживање један хектар селске утрине. Ту одлуку суд општински послао је полицијској власти, а она Државном Савету на одобрење, у смислу тач. 11. чл. 33. закона о општинама.

Државни Савет 10. фебруара 1902. године Бр. 563 вратио је нерасмотрена акта овог предмета начелству округа београдског, налазећи, да овде није случај из претпоследњег става чл. 33. закона о општинама, пошто се Лазару општинско имање не даје у својину, већ само на уживање.

Она власт, на коју је жалба упућена, дужна је да донесе и одлуку, ако је жалба снабдевена прописом таксом.

С. М., из Раље, обратио се начелнику среза косаничког и тражио, да се часници општинског суда казне за дело из чл. 159. закона о општинама. Среска власт одбила је жалителя од тражења, те се овај обратио жалбом начелству.

Начелство округа београдског, налазећи, да је за расматрање ове жалбе надлежан Државни Савет, наредило је начелнику среском, да овај предмет пошаље Савету на решење.

Државни Савет нашао је: да је погрешно предмет упућен Савету, јер кад је жалба начелству изјављена, и прошена такса, по Тбр. 7. таксене тарифе, плаћена, онда је начелство било дужно, по чл. 27. Устава, да жалитељу изда своје решење.

С тога је одлуком од 10. фебруара 1905. године Бр. 562 Државни Савет акте вратио начелству на даљи рад. **М. В.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ТУМАЧ

из дожившала **Шерлока Холмса**

А. Конан Дојл

(СВРШЕТАК)

„Говорећи то, он отвори врата и пођоше ме у собу, која је по изгледу била богато намештена, али ипак слабо осветљена. Одмах сам кадивене столице и нисоку од белог мрамора плочицу, уз коју је висио јапански оклоп. Столица је била баш испод лампе и онај старији човек ми даде знак да на њу седнем. Млађи нас је за трен оставио, али се ускоро кроз друга врата појави, водећи са собом једног господина, који је на себи имао неку врсту огртача и лопато је према нама корачао. Кад је дошао у домашај слабе светлости која ми је дала могућности да га јасније видим ужасноту сам се од његовог изгледа. На лицу му се огледало мртвачко бледило и изнурености, док су његове велике и сјајне очи одавале човеку јаког духа. Али оно што ме је највише запањадило код овога човека, то су били печати еластера по његовом лицу, а и преко самих уста.

„Имаш ли таблу, Харолде?“ викну старац; после тих речи непознати се сруши на столицу.

„Јесу ли му руке слободне? Сад му подај кредуу. Ви ћете му постављати питања, господине Мелисе, а он ће писати одговоре. Питајте га на првом месту, да ли је спреман да потпише документа?“

Непознатоме засијаше очи као муња.

„Никад,“ написа он грчким језиком на табли.

„Зар ни под каквим условима?“ запитах га по наредби мога тиранина.

„Само ако је видим венчану у присуству грчког свештеника, кога познајем.“

„Ви знате онда, шта вас чека?“

„Не марим ништа за себе!“

Пошто сам га на овај начин неколико пута питао, хоће ли потписати документа и увек добио негативан одговор, паде ми на ум срећна мисао, да уз питања, која сам му по наредби постављао, додајем по неколико својих речи. Пре но што сам ово учинио, хтео сам се уверити, да нас случајно не разумеју и с тога сам у почетку постављао питања чисто нашке природе. Чим сам се уверио, да нема никакве опасности, т. ј. да нас не разумеју, злоупотребио сам повереље и покушао да што више сазнам о моме земљаку. Наш даљи разговор продужио се овако:

„Ништа се не можете користити вашим упорством. *Ко сте ви?*“

„Не марим. Ја сам непознат у *Лондону.*“

„Онда прикините себи за све што вас снађе. *Од када сте овде?*“

„Нека буде. *Три недеље.*“

„Никако не може бити наше. *Шта сам је?*“

„Али неке пређи на у разбојничке руке. *Море ме главу.*“

„Бићете слободни ако потпишете документа. *Кажеш је ово крв?*“

„Нећу никад, никад потписати. *Не знам.*“

„Њој не чините тиме никакву услугу. *Како се зовете?*“

„Нека ми то она сама каже. *Крагидес.*“

„Видећете је ако потпишете. *Одакле сте?*“

„Онда је нећу никад видети. *Из Атине.*“

Да је потрајало још пет минута, ја бих, господине Холмсе, на плаховите очи сасвао за целу тајну. Можда би још једно моје питање разоткрило целу ствар, али се у томе тренутку отворише врата и једна женска уђе нагло у собу. Нисам је могао добро видети, али сам толико приметио, да је висока и достојанствена, са црном косом и у белом огртачу.“

„Харолде,“ рече она говорећи њеним енглеским језиком, „нисам могла дуже остати. Осећам се веома уплашена, — ах Боже мој, то је Павле!“

Ове последње речи беху изговорене на грчком језику и у истом тренутку непознати човек са грченитом снагом некида властер са усана, и уз узвике „Софија, Софија!“ полете јој у наручја. Загрли је био тренутак, јер млад човек зграби женску и нагура је из собе, а ставши се устреми на своју жртву и јако је нагура на другу врата. Оставши сам у соби, нестрпљиво скоčих са седишта, и отворих разгледати по соби, не бих ли пронашао ма какав траг, по коме бих могао сазнати где се налазим. Док сам ово радио, прати се онај стари господин и гледаји ме у очи рече ми:

„За сада је доста, господине Меласе. Као што видите, ми смо вам поверили један наш приватан посао. Као вам овде пет наполеона, која је сума, надам се, биће довољна награда. Али упамтите,“ додаде он куцајући ме полако по грудима и смејући се, „ако ма какној живој души ово поверите — ма једној јединој души, разумите ме добро, онда нека вам Бог буде у помоћи.“

„Не могу вам описати мржњу и страх према овоме ништавноме човеку. Сад сам га могао боље видети пошто је светлост од лампе на њега падала. Лице му је било нечисто и надувено, а његова мала шиљаста брада ретка и рђаво његована. Али оно што је код њега било најужасније, то су његове сиво-угасите очи, у којима се јасно огледала пакост и суровост.

„Ми ћемо већ сазнати, ако што о овоме будете говорили,“ додаде он гурајући ме кроз салон и двориште до кола, која су чекала на улици. Разуме се већ, да је г. Латимер и овог пута заузео своје место у колима према мени. Возња је трајала у тишину веома дуго; кола су се заустављала тек ако пола ноћи.

„Онде ћете се скинути, господине Меласе,“ рече мој сапутник. „Жао ми је што вас овако далеко од ваше куће остављам, али тако мора бити. Ма какав покушај од ваше стране да тражите за овим колима свршиће се рђаво по вас.“

Чим сам сишао из кола, она се у трену удаљише. Био сам изненађен, кад сам видео да се налазим на једној дедини пространој бодљикавих жбуњика. Далеко на једној страни видео се ред осветљених кућа, а на другој сам опазио црвене железничке сигнале.

Док сам размишљао о месту, на коме сам се налазио, приближи ми се један железнички носач, и на моје питање где се налазим одговори:

„Валвортско поље.“

„Могу ли добити воз за варош?“

„Ако се отпетате за жицу или мало више до кланчанске раскрснице, тамо ћете имати времена да ухватите последњи воз за Викторију.“

„Ето, то вам је крај мога доживљаја, господине Холмсе. Ја не знам где сам био, као ни с киме сам говорио, нити шта друго сем онога што сам вам већ казао. Али што знам, то је, да се тамо смера некаква злочин и ако бих рад да оним несрећном човеку помогнем. Одмах сутра дан сам целу ствар испричао госп. Мејкрофу, а тако исто и полицији.“

По свршетку Меласовог говора, Шерлок погледа брата и упита га:

„Јеси ли што предузимао?“

„Мејкроф подиже „Дели Њус“, који је на столу лежао, и прочита:

„Сваки, који би могао дати информације о томе, где се налази господин из Грчке по имену Павле Кратидес, из Атине, који не зна да говори енглески, добиће добру награду. Тако исто добиће награду сваки онај, који прокаже стан једне госпођице из Грчке, која се зове Софија. X. 2473.“ То је изашло у свима листовима и нема никаква одговора.“

„Како је са грчким посланством?“

„Питао сам. Не знају ништа.“

Пошто је обећао да ће ствар узети у своје руке, и оном Меласа да се чува, Шерлок ме позва да идемо.

„Видиш ли, Ватсоне“, рече ми он кад бесмо на улици, „ово нече писмо увалуд провали. Ствар, коју смо мало час чули, веома је интересантна.

„Имате ли какве наде?“

„Према ономе што до сада знамо, било би чудо кад не бисмо могли имати успеха.“

„Ну пре свега, шта ти мислиш о младој Грчкињи?“

„Мени изгледа да је она насилно одведена, и да је то извршио млади Енглез, по имену Харолд Латимер.“

„Насилно одведена, одакле?“

„По свој прилици из Атине.“

Шерлок заврте главом.

„Овај млади човек не зна ни речи грчки, госпођица пак говори прилично добро енглески, што значи, да се бавила кад год у Енглеској и да је с оним младим човеком одбегла.“

„То је вероватније.“

„Сваван за ово брат или сродник дошао из Грчке да то спречи. Он несмотрено упада под надмоћност овога младог човека и његовог старијег друга, који га забављају и приморавају да потпише документа о продаји девојачког наследства њима на руковање. Он на то не пристаје. Да би се са њим могли споразумети, њима је потребан тумач и случајно наиђаше на господина Меласа. Девојци није свошћен долазак њеног брата, и она се са оним случајно са њим виђа.“

„Дивно, Ватсоне!“ узвикну Холмс, „скоро перујем, да нисам далеко од истине. Сад увиђам да смо похвалили све конце, и једино се имамо бојати какног насиља од њихове стране. Ако нам само даду времена похваћањемо их извесно.“

„Али како ћемо наћи, где се та кућа налази?“

„Ако је твоје резоновање тачно, и ако се та девојка зове Софија Кратидес, онда нећемо имати никакве тешкоће да је нађемо. Та треба да буде нама главна нада, јер је њен брат потпуно непознат. Јасно је да је њеко време морало протећи док је овај Харолд стуцао у интимније односе са овом девојком, и док је њен брат на Грчке могао то сазнати и довео дома. У осталом, доста је вероватно, да ћемо добити одговоре и на Мејкрофове огласе.“

У разговору о овој ствари стигли смо до наше куће у Бекеровој улици. Кад смо ушли у своју собу били смо веома изненађени, онаким Мејкрофа, да седи у наслоњачи.

„Уђи, Шерлоче, уђите, господине,“ рече он мирно, осмехнувши се, кад нас је онако изненађење уздело.

„Ви се овољиво енергији с моје стране стране исте налази, али ме некако привлачи овај догађај.“

„Кад си пре стигао амо?“

„Претекао сам вас колима.“

„Онда мора бити да ми неких нових података?“

„Добио сам један одговор на мој оглас.“

„Ах!“

„Да дошао је неколико трентутака после вашег одласка.“

„У коме смислу?“

Мејкроф извади хартију.

„Ево га овде,“ одговори он. „Написано је на жуњкастој хартији, рукоп средовечног човека, слабог телесног састава и гласи:

„Господине! Позната ми је добро госпођица, о којој се интересујете, и ако желите каквих података о њој потрудите се до мене. Она сада станује у Миртел-Бекенхам. Ваш искрени Ј. Давенпорт.“

„Он пише из дома Бриктона,“ рече Мејкроф. „Мислим ли, Шерлоче, да би требали да се до њега одвеземо и све непоједности сазнамо?“

„Мој драги Мејкрофе, братовљев живот је много пречи од сестриних догађаја. Ја мислим да би требало отићи у Скотланд-Лард за инспектора Грегсона, и одмах с њиме право у Бекенхам. Ми знамо да се човеку о глави ради, и сваки трентутак нашег оклевања може га стати [illegible].“

„Боже би било да и господина Меласа уа пут повеземо", примети ја, „можда ће нам требати тумач".

„Дивно", рече Шерлок; „пошаљи дечка за кола, на ћемо одмах поћи". Говорећи ово он отвори врата од свога стола и узе револвер. На мој зачуђени поглед одговори ми он.

„Из онога што сам чуо уверен сам да имамо посла са врло опасним злочинцима".

Беше већ мрак кад смо се у Пал-Малу нашли у собама госп. Меласа, али га не нађосмо. Известан господин беше га одавно.

„Да ли је господин казао своје име?"

„Није, господине".

„Је ли то био висок, леп, пристојност господин са наочарима, слабуњав у лицу али нимало неозна пријатан, јер се за све време разговора смејао.

„Хајд'мо", викну Шерлок изненада. „Ово изгледа опасно, — Мелас је опет ухваћен. Човек кога нам је ова жена мало час описала, није нико други до онај старац из тајанствене куће. Злиховац је просто заплашио слабуњавог Меласа и одвео га собом лично. Није искључена могућност да ће га прво употребити као тумача, а по том казнити за неверство.

Било је већ прошло десет часова, кад смо у друштву са инспектором Грегсоном стигли у Миртл пред означену кућу. Сви прозори беху мрачни.

„Изгледа да је кућа пуста", примети Грегсон.

„Наше су птице одлетеле", додаде Холмс.

„На основу чега то закључујете?"

„Једна кола, добро натоварена, прошла су овуда пре једног часа".

„И ја сам видео трагове од точкова", додаде инспектор, „али не знам по чему би се могло закључити, да су кола била добро натоварена".

„По томе, што су трагови од точкова много дубља при излазу, но при улазу, што значи, да су кола ушла празна и враћала се пуна."

„Имате право", додаде инспектор.

Одмах после овога, Грегсон поче лупати у врата, али му се нико не одазва.

Шерлок се изгуби за тренут, и по повратку рече осмејкујући се:

„Има један отворен прозор".

„Велика је срећа што ете на страни полиције, господине Шерлоче", примети инспектор кад је учино вештину, којом је мој пријатељ отворио прозор. „Дрским да под овакним околностима можемо ући, не чекајући на позив".

Један по један улазили смо у одељење, у коме се, по свој прилици, налазио господин Мелас. Инспектор је имао лампу, и помоћу ње могли смо видети двоја врата, завесу, лазну и јапански оклоп, као што је Мелас описивао. На столу су стајале две чаше и једна празна флаша од ракије, као и остаци јела.

„Шта је то?" викну Холмс изненада.

Сви застадосмо и прислушкивасмо. Неко слабо јечање чуло се негде више наших глава. Холмс јурну на врата у предсобље. Оно тужно јечање долазило је са горњег спрата. Он јурну горе, инспектор и ја за њим; Мејкрое је имао за нама, што је брже могао.

На горњем спрату била су троја врата, а иза средњих се чуло то тужно јечање. Врата су била закључана, али је кључ био с њиха. Холмс отвађуча врата и улете унутра али се одмах врати, држећи се руком за уста.

„Угађ", узвикну он.

Са једног мангала на пред собе излазио је тамно-плав пламен, а две жгравене прилике беху се пришле уза зид. Кроз отворена врата куљао је загушљив отрован паздух, који нас је гушио и нагонио на капљање. Холмс отрча на врх степеница да се надише свежег ваздуха на за тим улете у собу, отвори прозор и баци троножац у врт.

„Кроз неколико тренутака моћи ћемо ући", рече он гушећи се. „Где је сведа? Сумњам да би могли упалити палидрвце при овој атмосфери. Придржи свећу на пратима Мејкрое, а ми ћемо их напоље изнети".

Улетесмо унутра и отровање људе изнукосмо напоље. Обадвоје беху помодрели и онесвешћени са отеченим — упаљеним лицем и избуљеним очима. Дотле њихова лица беху толико упаљена, да није само било прве браде и крупног тела ни ме би смо били у стању познати у једноме од њих грчкога тумача, који се од нас пре неколико часова одвојио у Диогеновом клубу. Руке и ноге му беху чврсто везане, а на једном оку видео се траг страховитог ударца. Онај други, који је исто тако био везан, беше висок човек, али у најнеком стању изнурености, са безбојеним нарчади еластера на лицу.

Чим смо га извели из собе, издахнуо је. Помоћу амонијака и ракије успели смо да повратимо живот господина Меласа после једнога сата.

Ствар, коју нам је он испричао, била је проста и у свему је утврдила наше раније закључке.

Са револвером у руци и под претњом да ће га убити, донукао је странца Меласа на ово место.

Пошто је још један пут безуспешно покушао да свога земљака приволе на потпис документа, пребачено му је ранније неверство, а одмах по овом једним ударцем онесвестили је, те о тога не зна шта је даље било.

И обавештења, која смо добили о господици Софији, подударала су се у свему са нашим закључцима. Као кћи једне богате грчке породице из Атине, дошла је у посету једној својој пријатељици у Лондон, и ту се упознала са Хароздом Латимером, који је наговори да бежи с њим. Известен о овоме, њен брат похитао је у замке Латимеру и његовом саучеснику Вилсону Кемпу — човеку из најнижег друштвеног реда. Држећи га стално у притвору и мучећи га глађу, Латимер и Вилсон хтели су га натерати да изађе своје и сестрино пренесе на њих. Да га пак сестра случајно не би видела и познала, јер је и она такође била у истој кући у притвору, изденили су га еластером по лицу. Видев најзад по оном огласу у „Дели Њусу," да је њихова тајна откривена, побегли су са девојком из куће у којој су привремено становали, пошто су се претходно осветили невернном тумачу и његовом земљаку...

На неколико месеца после овога, дођоше нам до руку нека писмена новине, у којима је писало, да су два Енглеза, који су путовали у друштву са једном женском, нађени прободени ножевима. По мишљењу мађарске полиције, стајало је у овим новинама, Енглези су у свађи један другог смртно ранили. Мој пријатељ Холмс је, међутим, са свим другог мишљења. Он тврдо верује, да би девојка из Грчке, кад би се пронашла, могла у детаљима описати начин, на који су осведочене и њене патње и њен брат.

О интересноста

Мих А. Рашковић

МАФИЈА

— Писма Ломброзо —

Шта је ова моћна, опасна, тајанствена Мафија, о којој се опет почиње говорити у Италији и иностранству, ма да се о њој много не зна? Мафија је — да употребимо једну модерну реч — трует.

Она је у праву реду једна организација група богатих личности, које владају слабом и неорганизованом масом. Она није какво просто друштво или савез, већ пре нека врста корпорације, која има своје шефове, своје присталице, свој правилник, своје статуте, која жели као законо, не обазрући се на прописе владе и земаљске управе и која би у неколико хтела да буде оно што су они; она мисли да је у праву да заповеда и да захтева да је слушају; али по њој свега она је рада да живи добро и без рада. У тој тежњи потпомаже је једна чудна особина народа, каква се ни у једном другом крају света не налази, а на име та што Сицилијанци беже од судова и правосуђа, на било да им је учињена каква неправда или да имају какву оправдану тужбу против свог противника. Њихово је начело, да сваки човек мора сам себи прибавити задовољења. Код других цивилизованих људи, који су удаљени од Сицилијанаца као небо од земље, биће тако нешто сасвим, кад су ради да какве увреде, каква питања реше дуобоји....

Та одбратност према правосуђу, „omerta," наравља је у недогледа. По сицилијанским назорима честит човек мора сам регулисати своју ствар и бити свој сопствени осветилац; прибећи правосуђу сматра се као просто и нечасно.

„Omertà," које је дух код Маћота разивен до претераности, налази се у блажој форми код свих Сицилијанаца. Да за то наведемо пример. Извршено је убиство. Власт саслушава свидетиоке, који укратко пријављује да не зна како је име његовом убици. Тако исто остају нека лица, која су познала убицу и видела га кад је побегао, ма да она сасвим тачно знају где се он сакрио, — Изврши ли се крађа, сваг се добро зна, да не да власти каква обавештења, на чак и нико не пријављује властима крађу. Тешко оном ко би се зна-

нуо, да што и најмање изда властима и да јој покаже трагове!

Само се по себи разуме да је овај, сина Сицилијанцима урођени осећај „Омерте“ међан савезници Мафије. Прво с тога што он спречава правосуђе у његовом раду против Мафије, друго с тога што он оправдава зла дела Мафије, која је постала нека врста приватног суда, тако рећи држава у држави, код које сви траже прибежишта. Човеку, који хоће да се свети за неку учињену му неправду, не нада ништа ни на ум, да судове призове у помоћ: он се просто обраћа Мафији.

* * *

У сваког мањег општини Мафији заступа Коска; тако се зове једно врло просто, али веома солидно организовано удружење, у коме нема апсолутно ничег бирократског. Ту нема ни председника ни секретара, а у врло много места су уз најзнаменитији чланови неписмени људи. Тим удружењем управља четири до пет лица која су се услед свог угледа, своје интелигенције и своје господарствене појаве умела ставити на чело: под њиховим вођством „рађа“ извесан број младих људи, који се називају Пичоти. Једни су безобзирни и таштн. У нади, да прокрче себи пута и да удобно живе без рада, они су се одали злочину; други су идиоти, који су у рукама својих вођа неопасни, али баш због тога у толико ужаснија оруђа. Свако такво удружење има за циљ, да цело село с његовом околином потчини својој власти, да себи прибави што је могућно већег угледа и да уз мале напоре постигне највећу повчану добит, која се дели међу члановима.

Коска не преза ни од најужаснијих злочина, од убистава, кад је потребно да се очува њен ниподаштен, или ваља да се потпомогне који њен заштитник од утицаја, или треба да се изврши каква освета.

Такве ствари не одређује и не извршује једна једина личност, већ Коска осуђује после једног тајног претреса дотичну личност, а коцком бира једног од својих људи, који ће извршити убиство. Тај човек, коме је жртва покаткад сасвим непозната, добија пушку тек у оном тренутку, кад треба да је испали. Чим је пушка испаљена, мукленутом брзином оде она на руке у руку, тачно онако као што је и дошла и нигдезаша међу пријатељима, који су у дугом низу постројени на улици, тако да доста пута убица као равнодушан посматрач стоји међу светом, који се скупио око жртве.

А ако полиција кад и кад посумња нешто и предузме хапшење, старешине Коске ставе све у покрет, да би ослободили свог пријатеља: они дају велике суме новаца, да би узели добра адвоката и доказали alibi; они прете судијама, сведоцима и непријатељски расположеним поротницима; они утичу на новине.

Та велика власт, што је имају вође Коске, даје им и у изборној борби велику важност; јер њиховим посредовањем, с помоћу њихових услуга долазе поједине политичари у посланичку комору. А кад он већ једном с помоћу Мафије дође на тај положај, онда остаје њен роб, мора јој увек бити веран и припреман, да је брани и да јој чини услуге. Утицајем тих посланика влада сиенујуће чиновнике, који се покажу оданије општри и који упамиђују Мафиоте.

Обичан живот Мафије осећа се ни једној простој, појединој операцијној основици. На име Мафијоти узимају од свију великоносединика и богатих људи своје околине — добровољно или силом — неку врсту данка. Интересно је знати како и на какав се све то начин врши. Ту ступа у акцију једна од најважнијих личности друштва, тако звани „куратоло“. Сам он оде или пошаље кога свог пријатеља на великоносединку и с тоном пуним респекта скреве му пажњу, да је његов пољски чувар једна будала, непоуздан човек, и да би му он могао предложити једног куд и како ваљанијег. Сневбина да се великоносединк иди чак одбије понуду, онда се дотична личност повуче; али већ после неколико дана наће он свој виноград опустошен, лозу посечену, и као знак претње у њиву му је пободен крст и просута со. Врло ретко обраћа се носединк судовима и властима. А и на што? Могао би само да изрази голу сумњу а стварних доказа не би могао поднети. На чак и кад би их поднео, кривац би прошао с неколико дана затвора, а Коска би непазитног богаташа једним пушчаним метком лишила живота. С тога носединк, чим му се деси онакав случај на имању, обично отпушта свог пољског чувара, дозове вођу Коске и замоли га, да му по свом укусу изабере „куратола“. На тај начин члан Мафије добије привидно поштено занимање с мало рада: јер потребно је само да се зна, да је он у вези с Мафијом, па да ситни пољски лопови не смеју ни прићи имању; он имаће више чува својим утицајем но својом личном предношом. Наравно да се само по себи разуме, да он, ма да репносно гони ситне лопове, баш за то сматра да је у праву да свог господара потража колико је год кадар; овај то све зна, али мудро ћути. Мафиоти заслужују још и на други начин свој насушни хлеб. У време борбе неракцин један члан Коске, који шета по тржиштима, прађе смешећи се као каквом сељаку и спомшти му, да су му многи пријатеље трговци поверили, да купује за њих воће.

— Ви сте ми, вели, одмах пали на ум, те дођох да вам предложим тај посао.

— Лепо, одговара бојажљиво сељак; али каква је цена.

Посредник каже цену.

— Али на тржишту се плаћа куд и камо скупље! додаје сељак.

— Дакле хоћете да кажете да ја лажем за једну богатеу од неколико стотина лира? Па шта да кажем купцима? У осталом радите како год знате? Ја ћу казати, да се противите и да се не дате „убедити“. Сељак разуме увијене опасности и претње, које леже у тим речима, пристаје на губитак и закључује погодбу.

Друга грана Мафијине привреде то је крађа коња и говеда. Крађа се обично врши ноћу, како би допови имали кад да украдену стоку одведу. Кад се то изврши, онда отпочиње рад спуственика, да се уништите трагови дела. Ако се то деси у очи недеље у близини каквог села, говече се закоље и однесе ком год месару, који га распрода својим муштеријама. Кад се оне после узму на саслушање, оне нађу свакојаких изненађења, да оправдају да су на пошнтен начин дошли до меса. Ако се говече не закоље, онда га одноде на далеко тржишта, пошто се претходно преко посредника о краћи извести сопственик. Тај човек зна тачно како би му било бескорисно да то пријављује властима, те с тога иде право на шесу „Коске“, кога моли да се заузме за ствар и помогне му да дође до своје стоке.

Два дана после тога долази тај добри човек сопственику стоке и вели му: „Два ваша говечета заклана су; о њима дакле немојте више ни водити рачуна; а што се тиче оне друге стоке, како ме уверава један добар пријатељ, биће би могућности да нам се она врати, ако будете памстни те хтеднете Помчнотима платити стотину лира“. Сопственик нарвано даје стотину лира, и после неког времена у близини свог имања наће остатак говеда.

Ако је потребно да се изврши пренос каквог јавног или приватног посла, решено да је потребно да се јавном лицитацијом прода какав млин или какво имање, Мафија и ту ступа у акцију. Она ставља меродавним личностима дискретно, али јасно до знања, да би се то морало дати оној или оној личности: један мит ока, једна мала напомена, и купци се удаљују мирно, не рекав ни једне речи.

Другог пута опет друштво нема интереса да се умеша у лицитацију; али чак и онда гледа оно да изкуче своју корист. Неколико чланова Коске саопштите лицитантима да би они могли ствар мирно даље терати, да би им се оставиле одређене руке, наравно претпостављујући, да плате неколико стотина лира.

* * *

Тако жнви и ради сицилијанска Мафија. Ма колико да је једнствена у својој врсти њена организација, и ма да се она спецнјално ограничава на сиромашну, пореза ма оптерећену Сицилију, ипак се с оне стране океана појавила једна њена друга, чувена њујоршка Тамманy-Ring. И овде и тамо имамо пред собом аномалије једног друштва, о којима могу изреће свој суд криминалнн антрополозн. Ми смо се овде ограничили само на факта, не хотећи да изводимо закључке.

М. Д.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Самоубиство код животиња. — У научном свету још се непрестано истиче као важно спорно питање *психологија животиња*. Тим се питањем нарочито баве *Ломброзо* и његове присталице, који га сваки обично говоре о злочинима и самоубиству код животиња. Нигде не треба бити толико обазрив и предострожан, као на том пољу, које јако привлачи људе. Октобра месеца 1904. године изашла је у „Tier-und Menschenfreunde“ следећа белешка о самоубиству код животиња:

„Енглеске новине „Daily Mail“ (Дневна Пошта) саопштавају неколико примера,

из којих се може закључити, да заиста има код животиња намернога самоубиства.

Прошлогодишња велика ерупција у Француској изгледа да је натерала једнога мол да се реши да учини крај своме животу. Он је отрчао у Гарону, ушао неколико корачаја у таласе и загњурио пушку у воду. Његов сопственик дозвао га је на све своје заиграваљем, али пре но што је могао и слутити о намери свога пса, овај се већ удавио.

Један господин из Конгчона имао је једног белог пса, који је од своја рођена био непрестано уз своја господара. Једнога дана господар мораде некуда отпутовати, али није могао повести собом и свог верног пратиоца, већ га је оставио код куће. Пас два дана тражила је животиња свога господара по свима кошковима и буџацима са страшним урликањем и очајном узнемиреношћу. За тим се предаде својој судбини, постаде без учешћа живља, и најзад одби сваку храну и воду, која јој се нудила, и то са неком одрешношћу. На прође неки дан, кад једног јутра најоше оца укоченог и хладног на његовој постељи од сламе.

Два лондонски коња пукла су заједно свакодневно омнибус кроз уличне метеж, и тривално су и сложно сносили тај терет. У том једнога од тих коња уаму за ремонта и пошаљу га на бојно поље у Јужну Африку, те тако сад онај други остаде сам, без свога верног друга, да идентарним путем. До тада та несрећа животиња је један пут постаде суморна и одби сваку храну: све што јој је доношено, остајало је недирнуто. Једног дана отрпче се по питале, и до тада тако мирна, послушна и трпељива животиња, сада пођоше у дивљем галопу кроз улице, док не дође до једног великог зида од цигала у близини западног Кенсингтона. И у место да скрене око зида, животиња саже главу, удари свом снагом о зид, и паде мртва на земљу.

Јелен је врло нервозна животиња, код које може бити, шта више, реч о извесној „неуропатичној меланхолији“, у којој он себи чак и живот одузима. Није редак случај, да су јелени и кошуте скакали са стена у провалије, када су изгубили котерног друга, или да су се сами убијали када су рањени.

Најнезгранија животиња, са најдебљом кожом, то је слон, али он има за чудо нежне осећаје; кад је, рецимо, болестан, њега спопадне дубока сета и скрушеност. Један слон на Цејлону налазио се баш у том болесном расположењу, кад су га наморавали на рад. Само су с великом муком могли да га покрену да напусти своје скровиште. За време одмора он се отрже, отрча у оближњу реку и зануре сурау у воду. Људи су га конопцима покушали да извуку из воде, који су га шибатим вицама, али он је остао непоучљан док се није удавио.

Курјаци и лисице такође тешко надживљавају ропство; они се дотле затрчавају и ударају главама о гвоздене шипке од кавеза, док им не почне да шиста крв, и не престају с тим дотле, докле од губитка крви не малаксају и не падну мртви.

Отуда не може закључити, да и животиње бар слуте о томе, да их смрт осло-бођава од свију мука и патњи. Иначе не би оне тако намерно саме себи задавале болове, и то узастопце, за да се то каже са животињским инстинктом за одржањем живота.“

Мишљења научника у овом погледу подељена су и врло разнолика. Нарочито се истиче то, да животиње не могу имати одређене воље, а без тога се не може ни замислити самоубиство. Треба узети у обзир и то, да је код свију напомених случајева смрт могла случајно наступити, а за тим и то, да је потребно добро проверити све достанце о таквим случајевима, да не би биле какве врсте „ловачких“ прича.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Велимир Ђорђевић, бив. практикант, дипломатска и политички шпијар, спада међу интересантније криминалне типове. И ако му је тек 29 година, већ је до сада био три пута осуђиван за крађе, а и сада се налази под истрагом и у притвору код квартa сарајевског за исте крађе. Први пут осуђен је 1898. год., што је као практикант министарства унутрашњих дела крао из шпит. одељења тада новопроваљени и скупоцене серуе противу шпијунаже и продавао га шпијунажним и дрогеристама. Другим и трећим пут је осуђиван, а и сада је под истрагом за крађе, нанешене својим газдарицама код којих је као слуга седео у стаклу.

Овај млади крађа његов је специјалитет. Дође код газдарице које каже самцима себе под парајд, представи се обично под лажним именом као тек пристигли порески помоћник, подлагајник, парцаш и т. д. очас се погоди, јер често обећа себи пеку по што и сама газдарица тражи, па опет само чека згоду прилику кад ће и шта ће дофи. Својом лепом појавом, интелигентношћу и веселошћу умео је одмах да задобије симпатије и наклоност газдарице, те су га оне као доброг познаника остављале самог у кући. Он тада пажљиво што је скупоценије и лакше за понети, па се нагне и не врати.

Као год што је Алексић Костићу специјалитет прикупљање прилога, тако је овоме крађа газдарицама. Чим се која газдарица појавља да је по што-годе куражена, одмах се појављао Велимира. На основу те окоштености је и прошле године ухваћен у крађама, за које сада одговара.

Гђа А. Л.; из Босанске ул. достављена је 1. маја прошле год., што је у очи тога дана дошао ње један младић лепо одевен, представио се као практикант духовног суда и потражио стан. Када је најутра после прве пренођишта узела да намести преват и собу, пазела је да јој нема извесних ствари — нема.

Одмах сутра дан, 2. маја тужила се кварту варошком гђа С. Ж., из Дубровачке улице, да ју је вопрао њен кираџија, који је 1. маја лепо и код ње ноћио собу. Вели да јој се представио као Богољуб Ристић, пресељени шарчија из Ниша, па када је ноћ и прајду пошушо.

— Дође јуче по ноће, Бог га убио, — јадиковаше гђа С. — да пили собу. Ја му је понудих. Њему се допаде и запита ме за цену. Ја му затражих 20 динара, а он ми одека 25, само да се дуже чисто. Ех, хвала Богу, помислих, нада добри кираџију, нарочито јоп када ми се он каза да је шарцаш и да ће му ствари из Ниша стићи за који дан. Увече је рано легао, подарекавши ме најутрашње, да је ноћуше седео и писао. Данас је подоцније устао, спремио се и обукао, па изашао ми собе весео, са шпанћем у руци, пазивао ни нешколико учтивих компливената и отишао у шарош.

Кад сам ушла нако по тек да успремам собу видех да ми нема кошуља нога сина и још неких сребрних ствари. На нога ћу, већ сам посумњах на новог кираџију. Одмах тајох доле на дућмурук, али ни репоме за њиним шарапин није скоро пристигао, а Богољуб Ристић, нако ни се он представио, ниноме и за не постоји. Поможите, господине, ако Бога шпате, не смем мужу на очи изаћи, јер ме он и онако псује што нетлам са тим пролаштом сашишао сал нам није пужда, а ја сам све говорила: море пајпаја је да нам се од тога бар полови дућанске књиге отпишу.

Када је и једној и другој покраденој газдарици показао у управи набум преваја и у њему Велимирова фотографија, обе су одмах пајавиле, да их је то лице варадо.

После овога Велимир је по Управној доношењ ухваћен у Жагубици, када је из Београда побегао.

Када је доведен отуд, нарре је одрицао дело, но после је признао али код погодбом, да му се прогледа кроз прсте и нама само петуљо, а да се не спроводи суду. Но када му није учињено по вола и када је доцније решење о притвору, он је изјавио жалбу, одричући у њој да је те крађе учинио, а признаће му је жели, потребно шпиар записао, јапајући да је у то време био у Пожаревачком округу. Ну пошто ово није му помогло, јер је суд одобрио полицијско решење о притвору, а појмајући шта ти чека за овај четврти повпат и дан дуга у стицају, он смисли један други начин, на који је мислио да избегне крвавну одговорност за учињена дела.

На име, одних по свом писменом решењу судом он је почео да се прави шашав. Трахи неке варе, 20.000 дин. које му је тобож новчала верница, преш чиновницима и т. д. То се осетила дрскаче ако симулација или бар као неко принудно средство да се што ире спроведе суду, али једнога јутра заспавши рапортира, да је Велимир почео готово да бесни и да је постао несносан. Би позван лекар, који констатова да се код њега појављују сви знаци душевне поремећености. На основу овога спроведен је општој дрскавној болници на посматрање, на да су сви полицијски чиновници, који су Велимира познавали, готово са сигурношћу дрскали да симулира. Тамо је провео непуних дана, па је по том спроведу у болницу за душевне болести, где је остао непуних осам месеца. Само пако дуго проведено време у душевној болници пожељне су колико је лекарски кагарало душевно оболелога, а и пајпио су лекари имали муке док су му дрскали утврдили право стање ствари — симулацију, при чему им је много приномогло полицијски инспектиј о његовом раније пајпознијем.

После осмомесечног посматрања, при стручалима дала су уверење, да је Велимир симулирао душевну болест и код последње власти, и у општој дрскавној болници. Јелин од јанара, који су Велимира посматрали, нагласио је пајпу своју радост, што је Вели-

кир ужорно по лобњу у душевну болницу као жртви болести примљен у канцеларију за помоћ у архиварским пословима и на приправу. Радећи ту он је имао прилике да чита и преписује акта, по којима се изложу историје разних душевних болести и дају о тоно лекарима извештаја, да је једну од тих болести тако проучавајући и симулишући, да су га обољали од ње лечили.

Кад му ни ово није помогло, он је сада опет прибегао другим средствима. Опет се трудио да лажаће своју кљбі и да му је раније признање поништено, но то му неће нимало помоћи.

Он неће да зрши опасне крађе, већ готово редовно ситне и просте, често спонтане са преварама.

Поневаћ хоће да зрши и преваре. Тако је септембра месеца претпрошле године отишао у Алексинац и у поресном одељењу представио се као Никола Петровић, повољностављен поресни помоћник тога одељења; уверење о његовом постављењу дође ће, вели, доцније, а он је по нарећби председника Пореске Управе дошао одмах на дужност. Они су му поверовали и примили га. За неколико дана успео је и да шпијунира и да се задужи код „колега,“ али га је у томе појако и приказало једно окружје, те је морао побећи отуда, остављајући запрешћење и постојеће чиновнике пореског одељења.

Великмр је син добрих родитеља; у унутрашности има једну сестру учитељицу, врло честиту девојку; није одрастао у сиротињи, отац му је по смрти остављо и извесни наследство, које је он одмах упропастио. Склоност ка крађи овога заиста интелигентног младића, није ни у урођености, ни у рђавим међународним приликама. Узрок његовој преступности најбоље ће се видети из једног његовог дневника, који је приликом претреса код њега нађен, а из кога ћемо овде навести оно место где он говори о својој младости — детињству.

„Пут, који се човек прече за време свог живота пун је трња и бола, казнаба, дуготрајна, као и осталих непријатности које је судбина човеку одредила да га за време свог живота сналазе је....

Наш неумрли песник вели: „У свету, селе, нема лубави“, и нема јер све ово што данас постоји са зло малим изузетком је лицемерно и подло; јако се немаш и несмеш ни на кога ослонити, нити ма искрено поверење — свест од кога добити. Такве су данас друштвене прилике, такви су људи, такво је све и сва. И нада човек у такво друштво као млад и неискусан дође, а нема ума се искреног пријатеља, на њега се може и сме ослонити, шта ћеш о њима? Ако је његов умни темперамент јак карет и храбар, да може сво око његовог окалдити он ће правано победити. А ако је то лице одгајено и одрасло онако и у тој кући, где зависти, сплетке, несреће и др. нема, то ће лице под врлом бујном сплетака и сплетака нерода брзо клонути и још ако је рано остало без искрене више родитеље, оно ће пићи путем, који ће га одвести скоро.....

Одгојен и одгојаван до 15. год у кругу својих родитеља и пријатеља, живот ми је пролазио као мала бујица, не осетих никакву невољу, патњу ни горчину у свом животу. Радозналост са нас оно биљка на плодном земљишту, која је заљубљена са сунцу страла снагом темпераменту клице, али од тога времена мој живот и пријаке у животу пођоше другим путем, јер баш у то време изгубих оно, што је једном детету у то време најпотребније, изгубих најискреније своје пријатеља и свог најискреније члана породице — ока. Остадох без оне помоћи, коју ни с које стране не могох наћи.

Сва страна и брига за рањење мог будућег живота, остаде на моју сироту и немоћну матер, којој у наслеђе ни осталох само ја, већ и сестра ми. Дакле мала је да нас двоје она помоћи жеша пођеде на пут и спреми као будуће чланове друштва — дрвиде.

Прилике како кућевне, тако и све остале, о којима је мој поч. отац водио бригу, пређоше сала на њу. Женска прилика као и њен темперамент, не беше тако јак и чврст, као код поч. ми ока, јер материно срце увек је милостивије и нежније него очево, те тако као мати ова немогаше и немаше толике енергије да ме одржи у оној дисциплини као што ме поч. отац држаше, већ сву своју бригу поклони на њега и образовање мање сестре и поред тога, њена сплава брига беше и то, да наслеђени пистак од ока чува и заклања. Брига ово чувања пиана као и дужност да сестру ни спреми за добру домаћицу, не дозвољаваше јој да може и надаљше толико пажње водити, да свој започети рад — школу даље продужи како сам започео. Неће претерати нада нашем, да ме је бистрина и вола за школом и даље напутила већ сам остао дошедши својој дужности. Школу продужих онако и са успехима које и до сада

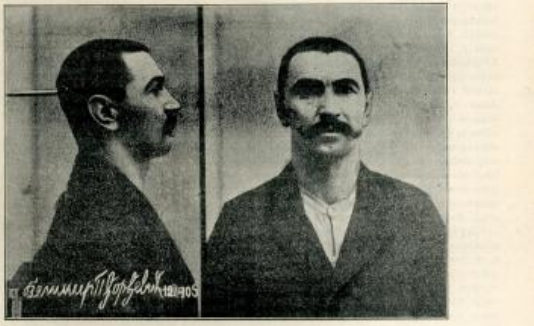

Почех се мешати са људима — ђацима — стварајих од мене а који већ до тада имађаше и још један најгори порок — *bluf*, Ах! Пивала већу моћи заборавити тај најгаднији порок за младог човека, који нетог доведе и у пропаст. Не само то порок које младог младог, већ ме другови почеше водити и на ова места, где нама ђацима није дозвољено — плаше. Замислите сад једног ђака са свима тим пороцима а при том са свима материјалним потребностима, где ће отићи. Школу уредно посећивах и никада не бејах међ онима, који бракају за резултат свог годишњег рада, зашто знах једино бити заклапан мојој ужној бистрини. А здравље, како оно беше код мене ју 19 год.? Онако само како је под онима, који скупоцено време проводе по кавзанима и осталим недозвољеним местима.

Даље у томе дневнику прича, како је сигурно матуру, дошао у Београд, уписао се на правни факултет Вел. Школе, како је и даље са храбрим друштвом бавио по кавзанима, како је у једној такној прилици пиинт ударио берку наједнице, где је лупнуво, и да је после због тога ни тужбу наслеђе осуђен на годину дана затвора.

Међутим то не стоји. Нити је он сигурно целу гимназију а камо ли матуру, нити је био на Вел. Школи, а тиноме прек пут није осуђен за убиство, већ за крађу сервуа.

Његово неваљалство огледа се и из самог тог његовог „дневника“; у њему бар он треба да буде искрен јер то за себе пише, међутим он и ту може, величајући себе. Једино је ту истина, да се покварио услед слабог домаћег надзора и рђавог друштва. Како је изгубио осећање, а после је већ лако ударио у прађе и постао лопов на навике.

По отпусту са осуде он је пазљиво лела места и могао је поштено да живи. Последњи пут, прошле године, био је инсар у једној већој општини у унутрашности, али како се он рало назива „општински и бележник.“ Тамо је он својом предношом и интелигенцијом он и поселовљу умео да створи угледно место у друштву. Шта више у мало се није оженио једном девојком из угледније породице, али — наиме је друга мајка природе, или једну неђа а ћуд нашкоро; ни тамо није могао тиво дуго истрајати, замењо је пошто, те је морао отуд бе-

Библиотека Републике Српске

жите у Београд, а чим је овде лошко, уларао је у крађе.

Код њега је нађено више писама, која му је, сестра и жена писала, а које је, у ствари, он писао сиктим рукописом и искривљеном руком. Ових је он пажљивио овој девојци у месту где је био „болеснин", исти начин изражава најдаље сестринске и материнске нилошће, свако поетске „мили браце мој, буди ми здраво и весело", у њима се прича како су њиву нашли под кирију, како су добили на лоју, нако једна чекаља да зиде и загаде избранцу његова срца итд. Али је у исто време код њега нађено једно писмо његове сестре које је писмуласно она и писала, му ово сасим друкије звучи: „Животиње и лопужо једна", нели му сестра, „немој више да нам се обраћаш и лоцабљеш, ти си окалио нас наше породице, ми се ее одрекемо да ен нам икакав рођ" итд. са још много сирала најгнуше огорчења.

За који дан он ће опет за неколико година бити упловен из друштва, али тешко да ће се у њ поправљен вратити. С тога чувајте га се, газдарице!

ПОТЕРЕ

Неповнати лопов извршио је крађу Живојину Димитријевићу, обућару сод., благајнику радничке кооперативе „Напред", 22 т. м-на у подне, у локалу кооперативе „Пијаца Извор" у балканској улици, и одиео му буџелар са 520 динара, и то: 5 ком. банконота од по 100 динара у злату и 2 ком. од по 10 дин. у сребру. У буџелару су биле и ове ствари: два нова календара „Рогоја", јелен за пронаџу и један за ову годину; неколико признанина за нуклење претплате за „Радничке Новине", три осмине лозова Класне Лутерије од прошлог изчења са бројевима: 24184, 17086 и 15275, и његов визит карте са повртима. Буџелар је овај нестао са стола, на коме га је Живојин оно заборавио. Позивају се све полицијске и општинске власти, да поврађу и лопова пронађу, а у случају проваљена спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 6811.

Љубомир Ђорговић, теоаи из Јасике, решењем крушевачког просветеног суда од 8. т. м-на Бр. 3602 стављен је под поротни суд и у притвор, али је у бегству. — Љубомир је стасом малог, шуи у сиван, косе потпуно беле, очиу плавих, трепавица белих и дугачких, на десном ову има на канку једну брадавицу, те но томе, а и остални знацима нала јако у очи, стар је 23 год., у одећу сеоачком. Позивају се сва полицијске и општинске власти, да Љубомира живо потраже и пронађеног спроведу Крушевачком пов. суду с позивом на Бр. 2602, или Управи града Београда с позивом на Бр. 6707.

Милан Стевановић, окотачки пастонна, кога је начелство окр. нишког спровело у алексиначку окружну болницу на лечење, побегао је из исте ноћу између 14 и 15 о. м-на у сећања, користећи и болесничку кашу. Милан је средњег раста, косе, обрва и очиу црних, без бркова и браде, на десном образу баку уста има младеж, а тако исто и на лепом. — Треба га најзнилье потражити и у случају проваљска спроведе начелство окр. нишког, где одговара за више крађа, с позивом на Бр. 2793.

Божидар Сотировић, решењем пов. суда за варош Београд од 18. т. м-на Бр. 4953, стављен је под суд и у притвор за два дела крађе, које је извршио са Михаилом Лукићем — Кесеровићем, бив. пекаром. Како се он није до сада могао пронаћи, то се препоручује свима полиц. и општинским властима, да га живо потраже и у случају проваљења спроведу поменутом суду или Управи града Београда с позивом на Бр. 6729.

Владимир Дурковић, тежак из Шајкаша, стар 23 год., стаса високог, лица дугог, косе смеђе, очиу грворастих, без брнова, спрекљен је за крађу коња, на кад је дошло до ее за њим траги, побегао је незнано куда. Препоручује се свима полиц. и општинским властима, да Владимира у своме домаћају потраже и у случају проваљења спроведу га начелнику среза јабланичког с позивом на Бр. 2917.

Витомир Ј. Митровић, из Мелеџе, висок 173 см., стар 33 год., црнопуљаст, лица округлог, косе црне, очиу црних, брнова малих, нога обичног, уста умерених, ина пасош за Београд, који му је нашо нач. среза јабланичког 1. децембра пр. год. Бр. 184. Окривљен је за дело из § 111. у вези с § 137. крив. закона, за које је стављен под истрагу и у притвор. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Витомира живо потраже и проваљеног спроведу начел. среза јабланичког с позивом на Бр. 2903 или Управи града Београда с позивом на Бр. 6393.

Стојану Станковићу, кафеџији из Владичина Хана, извршена је пову пљачку 17. и 18. о. м-на опљска крађа. Дело је извршио непознат злочинац, узев у себу, на којој су била отворена врата, и у којој је сваако опште-ћени са породнцом, ни одиео из ње смљаран сребра сат у вредности 75 динара, и 2 динара у готовом новцу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за злочинцем трагају, и у случају проваљења узуте га стрижавају начелнику среза јабланичког с позивом на Бр. 1125. — АПБр. 108.

ТРАЖИ СЕ

Живота П. Милошковић, шегрт Илије Шимона, трг. сод., побегао је од свога газде 18 ов. м-на. Он је родом из села Лугавчине у окр. смедеревском, стар 13 год. стаса малог, смеђ; од одела има на себи мали капут од уганског штофа, панталоне карирале, на ногама опанке, а на глави шубару. — Нека га полицијске и општинске власти потраже, и у случају проваљења спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 6205.

Радиса, син *Милана Васиљевића* тежк. из Црљенца, који је био у служби код Живојина Прокића, трг. из Пожаревца, прајем пропаст м-на. нтишао је незнано куда, ни се ни до данас више ништа чуло. Стар је 14. год. средњег раста, плав, на левој обрви има белегу од краста; од одела има сеоачко појасано гуњче, чакшире, нешталеше опанке с алеиим чарапама и на глави шубару. — Позивају се полиц. и општ. власти, да Радиса потраже, и у случају проваљења спроведу нач. окр. пожаревачког с позивом на Бр. 2552.

Милан Миловановић, шегрт Проке Костића, бив. сод., родом из Сремчице у окр. Београдском, стар 15. год., смеђ — побегао је од свога газде, одиео са собом записи капут, капулачу и рукавице стариЈег момка. — Милана треба, над се ухвати, спровести Управи Београда с позивом на Бр. 6631.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Војин — Милан — Вишковић, родом из Петровог Села у Банату, по пресуди начелника среза ливањског Бр. 22841 прогнат је на сеоала у Аустро-Угарску 14. т. м-на због свађе и пресаде. По изјављеној среском начелника, Војин је на Ђу и на окољини својима „потабљо и кућевно грунтове" и, одекујући повиси преко поште, узимало од „пазљивих продавница" новца на зајам. Ухваћен од среске власти, и узет на одговор због извршених преваре, признао је одиах да је „од омиха", а ово се, у осталом утврдило и општинским властима ау-

стро-угарских власти. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а нарочито пограничним, на ову пропредену окрајину, коју, у случају повратка у Србију, треба казнити за поправај на пропасти, а поново прогнати. У опши изјављени су и слика Војинова, коју је послао уредништву г. Милан Брашковић, начелник среза тамнавског заједно са осталим његовим преварн.

На питање извесних полицијских власти, да ли су и општински часници: председници чланови и одборници дужни држати „Полицијски Гласник," у смислу чл. 17. б) правила о антропометријско полицијском одељењу, Господин Министар Унутрашњих Дела објавиће је, да под општинским чиновницима треба разумети само деловође и писаре, о којима је реч у чл. 113. закона о општинама. Општински председници, чланови и одборници, часници су општински према јасној одредби члана 99. истог закона, и као такви не могу се подвести под члан 17. поменутих правила. Ова лица нису дужна, дакле, држати „Полицијски Гласник," што се јавља свима полицијским властима.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник Душан Ђ. Јовановић.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а кроз потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, од своју полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатници у овиме 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

Да се Радивоје Л. Доки, писар прве класе среза врачарског, округа београдског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26 фебруара 1905 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се д-р. Милутину Љ. Перишићу, лекару среза бр зонаљачког, округа крајинског, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. фебруара 1904 г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза врачарског, округа београдског, Матију Тодоровића, писара друге класе нишког првостепеног суда и свршеног правника; и

за пришнога дужности писара среза врачарског, округа београдског, у рангу писара начелства прве класе, Живојина К Рашковића, царинска београдске царинарнице и свршеног правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. фебруара 1905 г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јануару 1905. год.

Према званичним подацима окружних полицијских власти, у току месеца јануара тек. год. било је у Србији:

1. **Убистава**	23
2. **Детоубистава**	2
3. **Нехотичних убистава**	4
4. **Покушаја убистава**	7
5. **Разбојништва**	4
6. **Силовања**	1
7. **Злонамерног поништаја туђих ствари**	1
8. **Паљевина**	22
9. **Опасних крађа**	181
10. **Тешких телесних повреда**	3

Од изложених дела пронађено је: **убистава 19, детоубистава 2, нехотичних убистава 6, покушаја убистава 5, разбојништва 4, силовања 2, паљевина 4, крађа 53, и тешких телесних повреда 3.**

Није пронађено: **убистава 4, паљевина 18, злонамерно поништај туђих ствари 1 и крађа 128.**

Највећи број убистава извршен је помоћу *ватреног оружја* (14), а за остало употребљена су: секира, нож и кочени. Нема ни један случај убиства помоћу тровања.

Посматрана према местима на којима су извршена, убиства ова јављају се: у срезу *јасеничком* округа смедеревског 3[1], у срезу *таковском* 2, у срезу *ресавском* 2, у срезу *рамском* 2, у срезу *јадранском* 1, у срезу *рабровском* 1, у срезу *нарабинском* 1, у срезу *јасеничком* округа крагујевачког 1, у срезу *крагујевачком* 1 (непронађено), у срезу *неготинском* 1, у срезу *јабланичком* 1, у срезу *алексиначком* 1, у срезу *лесковачком* 1, у срезу *пожаревачком* округа београдског 1 (непронађено), у срезу *космајском* округа београдског 1 (непронађено), у срезу *звишком* 1, и у срезу *моравском* округа пожаревачког 1 (непронађено).

Није било ни једног убиства у *Београду* и овим окрузима: *крушевачком, нишком, ћупријском, рудничком, ужичком, тимочком, ужичком* и *чачанском*.

Оба **детоубиства** извршена су у срезу *ступничком*.

[1] Ноћу између 9. и 10. јануара тек. год. убијени су у Пољанама: Илија Митић, трг., жена му Марк и кћерка Нада Тајсављевић. Извршиоци ових убистава, њих четворица, ухваћени су 25 фебруара тек. год. у Пољанама.

Разбојништва је било: у срезу *грушковском* 1, у срезу *орашком* 1, у срезу *јабланичком* 1, и у срезу *моравском* округа пожаревачког 1.

Злонамерни поништаји туђих ствари извршен је у срезу *мачванском*.

Паљевине су извршене: у срезу *јадранском* 2, у срезу *тимочком* 2 (1 пронађена), у срезу *нишавском* 1, у срезу *мачванском* 1, у варошн *Пирогу* 1, у срезу *деспотовачком* 1, у варошн *Ћуприји* 1, у срезу *ваљевском* 1, у срезу *колубарском* округа ваљевског 1 (пронађена), у срезу *тамнавском* 1, у срезу *мланском* 1, у срезу *кључком* 1, у срезу *брзопаланачком* 1, у срезу *јабланичком* 1 (пронађена), у срезу *орашком* 1, у срезу *јасеничком* округа смедеревског 1 (пронађена), у срезу *тимочком* 1, у срезу *алексинском* 1, у варошн *Ужицу* 1, и у *Пожаревцу* 1.

Вредност ових паљевина износи око **6500** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу *бољевачком* 11 (3 пронађене), у срезу *мачванском* 9 (2 пронађене), у срезу *сврљишком* 9, у срезу *крајинском* 8 (1 пронађена), у срезу *љубићском* 8, у срезу *подунавском* 7 (3 пронађене), у срезу *космајском* 6 (4 пронађене), у срезу *пожаревачком* 6 (2 пронађене), у срезу *белићком* 6, у срезу *мланском* 6, у срезу *пожаревачком* 6 (3 пронађене) у срезу *нишком* 5 (1 пронађена, у срезу *јасеничком* округа крагујевачког 5 (2 пронађене), у *Београду* 5 (2 пронађене, у срезу *расинском* 4 (две пронађене), у срезу *тамнавском* 4 (3 пронађене), у срезу *неготинском* 4, у срезу *ћупријском* 4, у срезу *јагодинском* 3, у срезу *моравском* округа пожаревачког 3 (2 пронађене), у срезу *звишком* 3 (1 пронађена), у срезу *ресавском* 3, у *Крушевцу* 3 (1 пронађена), у срезу *јасеничком* округа смедеревског 2, у *Смедереву* 2 (обе пронађене), у срезу *рачанском* 2 (1 пронађена), у срезу *грушковском* 2 (1 пронађена), у срезу *жупском* 2 (1 пронађена), у срезу *ћупријском* 2, у срезу *лесковачком* 2, у срезу *жичком* 2 (обе пронађене), у срезу *рамском* 2 (обе пронађене), у *Пожаревцу* 2,

у срезу јадранском **2**, *у срезу десетоначком* **2**, *у срезу подгорском* **2** (1 пронађена), *у срезу трстеничком* **2** (1 пронађена), и по 1 у срезовима: *ваљевском, нишавском, качерском, тимочком, моравском округа нишког, оба посавска, ключком, брзопаланачком, ибарском, левачком, темнићком, лепеничком, крајуљевачком, добричком, прокупачком, посавотамнавском, рађевском и пожешком.*

Вредност свих ових крађа износи око **14.000** динара.

Поред изложеног, у току прошлог месеца извршено је у Србији још **14** самоубистава и **2** покушаја самоубиства.

Самоубиства су извршена у ових местима: *Београду* **2**, *срезу трстеничком* **2**, *срезу баљевском* **1**, *срезу нишком* **1**, *срезу јабланичком* **1**, *срезу расинском* **1**, *срезу ћулевачком* **1**, *срезу ћласотинчком* **1**, *срезу посавском округа ваљевског* **1**, *срезу жичком* **1**, *срезу мланском* **1** и у *Крушевцу* **1**.

Од ових самоубистава њих **6** извршена су помоћу пешаља, **4** помоћу *патрона оружја*, **1** *дављењем у води*, **1** *тровањем*, **1** *бријачем*, и најзад **1** самоубица (жена) у нападу душевног обољења полио је своје хаљине гасом и запалио.

Узроци са којих су ова самоубиства извршена леже у болести са **6** случаја и у рђавом: домаћем животу за **2** случаја; за осталих **6** случаја узроци су непознати.

Оба покушаја самоубиства извршена су у Београду.

Општи преглед са стања изложених дела по окрузима био је овакав:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Покушаји убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Зајединични покушаји тешких отимачина	Палежи	Остали крађе	Teшке телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	—	—	—	—	—	13	1	—	—
2	„ ваљевски	2	—	—	2	—	—	—	2	8	—	1	—
3	„ пожешки	3	—	—	—	1	—	—	1	4	—	2	—
4	„ крајински	1	—	—	1	—	—	—	2	14	—	—	—
5	„ крагујевачки	2	—	1	—	1	1	—	—	9	—	—	—
6	„ крушевачки	—	—	—	1	—	—	—	—	11	—	4	—
7	„ моравски	2	—	—	—	—	—	—	2	14	—	—	—
8	„ нишки	—	—	—	1	—	—	—	—	15	—	3	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—
10	„ подрински	2	—	—	—	—	—	1	3	13	—	—	—
11	„ пожаревачки	5	—	—	1	—	—	—	2	22	—	1	—
12	„ руднички	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—
13	„ смедеревски	3	—	1	—	1	—	—	2	17	—	—	—
14	„ тимочки	—	—	—	—	—	—	—	2	18	1	1	—
15	„ топлички	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
16	„ ужички	—	—	1	—	—	—	—	1	3	—	—	—
17	„ чачански	—	2	1	—	—	—	—	3	2	1	1	—
18	Управа града Београда	—	—	—	2	—	—	—	—	5	—	2	2
	Свега:	**23**	**2**	**4**	**7**	**4**	**1**	**1**	**22**	**181**	**3**	**14**	**2**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 25. фебруара 1905. год. Бр. 204.

СТРУЧНИ ДЕО

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ
(1793 — 1869)

II

Полиција у Београдском Пашалуку за време Турака
(1793 — 1804)

(НАСТАВАК) 3

Општи карактер власти код Турака, као и код свију народа на првоме ступњу образовања, био је *теократски*. У *кораку* — закону Пророковом — који садржи прописе религиозне, моралне и социјалне, и *суни*, у којој су скупљени саветн Пророкови и његових ученика,[1] лежи основ и полицијској и судској власти код муслимана.

Задатак турске полиције у Београдском Пашалуку, према овоме, није се састојао само у спречавању забрањених радња, већ и у заповедању да се врши оно што Коран и суна наређују.

Поред чисто верских прописа за муслимане, у обим ових наређења долазиле су још и одредбе о разници између муслимана и неверника, о којима су не само полицијске власти, већ и сви Турци у опште морали водити рачуна.

Нас се искључиво тичу ове одредбе, а оне су изложене у књигама *Мевердија*, бив. багдадског судије, и састоје се на ових 12 тачака:[2]

1. Ћаури се не смеју корану ругати, нити га смеју мењати
2. Не смеју Пророка ружити нити лажовом називати;
3. Не смеју ислам псовати;
4. Не смеју се женити муслиманкама;
5. Не смеју муслимане од ислама одвраћати;
6. Не смеју помагати непријатељима ислама;
7. Ћаури се морају по оделу разликовати од муслимана;
8. Куће ћаурске не смеју бити више од муслиманских;
9. Не сме да се чује ни звук њихових звона, ни глас њихов кад читају свете књиге, нити смеју јавно говорити о Месији;
10. Не смеју јавно ни вино да пију, ни свињско месо да једу, нити да се крсте и крстове показују;
11. Своје умрле морају сахрањивати тајно; није допуштено да их јавно жале, и
12. Не смеју јахати ни коње ни камиле, већ само мазге и магарце.

Примена последњих 6 тачака није била обавезна, већ је зависила од убедљивости, или боље рећи од воље Турака. На овај начин оне су биле врло згодно средство за најшире злоупотребе, и увек оправдан разлог да се раја гони и понижава.

Да су изложене одредбе примењиване и према Србима у Београдском Пашалуку, па још и са извесним додацима, следоче ови реци Вукови:[3]

„Зато раја не само не смије носити *зелене боје*, него ни онако *лијепи алишап*, као што су у Турака, и. пр. *шалова ошо главе, токе, доламе*, особито везени *сребром* и *златом*. На неким мјестима раји није слободно носити ни *црвене бећова*, ни *јеменије*, у Цариграду само бератлије смеју носити *жуте ме-*

[1] L' empire de Turque par Xavier Hommbling, Paris, 1840.

[2] Грађа за Историју Краљевине Србије од браће Петровића, књига I страна 4.

[3] Даница за 1828. год. стр. 87—88.

стве и напуче. Тако се раја не престоји имати ни *књеју кубу*, као што је Турска, или још женшу: ни добра и лијепа коња; и сами природни дарови и. пр. *лијепо лице*, велики лијепи *брковн*, не гледају се радо у раје. *Сабље* раји ни пошто није слободно носити: пиштоље и друге пушке и велики ножеви истина допуштају се, само да нијесу оковани сребром или онако лијени и наочити као у Турака; али опет кад се дође у град или у варош, или се у селу зађе пред господу турску, вала дугу пушку и велики нож оставити, а пиштоље за појас гурнути или гуњем заклонити. Не само кад неке каква турска погађања или злниковац иде сокаком, раја мора да устане на ноге; него и најгорему Турчину раја мора с пута сврнути, макар и у блато до кољена. Не само што раја не смије кроз град ни кроз варош јахати, него и у пољу кад сретне Турчина, вала да сјаши, или да пита, јели слободно јахати (на тако питање Јекоји одговара: „јаши море", а Јекоји: „сјаши, крсте! закон ти"). Сваки Турчин смије рашћањину псовати и оца и мајку, и вјеру и душу, и крст и пост; а рашћанин Турчину не смије то ни једно за главу..... Истина да сваки Турчин свагда не смије Србина убити јавно; али ударити чибуком или штапом, томе суда нема, као ни псовки.[4]

Изложени правни положај Срба у Београдском Пашалуку знатно је побољшан год. 1793. После ратова са Аустријом и Русијом, а без сумње и под утицајем Капетан Кочине крајине, издат је царски хатишериф о новом уређењу Београдског Пашалука, којим је Србима зајемчена извесна *кнежинска самоуправа* у лицу *обркнезова*, који су стојали непосредно под пашом београдским, и повластицама да српске власти: *они обркнезови* и *кнезови сеоски* сами распоређују и купе порез од народа, као и да суде Србима у њиховим приватноправним односима. Не мања добит од овог царског хатишерифа била је и у томе, што је јаничарима и чатлукоахибијама забрањена повратак међу Србе, а они су управо и били ти, који су раји највише јада задавали.

Дужности полиције у Београдском Пашалуку за ово време вршили су *муселими*, *обркнезови* и *сеоски кметови*.

Као год и све остале чиновнике у пашалуку, тако је и муселиме постављао београдски везир независно од султана. Разуме се већ, да су само Турци могли бити постављени за муселиме. Поред овог услова, од муселима се још захтевало да буду спремни за своју службу, да знају све што је по корану и суни забрањено неверницима, и да буду стални и правични. Овај последњи услов, као што ћемо доцније видети, ретко је кад био остварен у пракси.

Поред обављања чисто полицијских дужности, муселими су још и судили онако стварн, водили истраге, извршивали судске (кадијине) пресуде, и пазили на све што се у њиховом крају ради, па о томе подносили извештај везиру. Свака нахија — Београдски Пашалук у ово време био је подељен на 12 нахија — имала је свога муселима, који је становао у главном нахијском граду, и одатле управљао целом нахијом. Положај муселима, према овоме, *био* је доста сличан положају данашњих окружних начелника.

Поред муселима, као представник турске власти у свакој нахији налазио се и по један *кадија* за чисто судске ствари, а по већим варошима и *муфтије* за расправљање спорова сумњиве природе, које кадије не би могли расправити.

На муселим ни кадија нису имали никакве сталне плате од турске државе, већ су што више морали и своја места закупљивати. Издржавали су се тобож од судских такса и прихода од казни, а у ствари од глобе и мита. Да би увећали своје приходе, односно створили притиску за глобе, морали су, сасвим природно, тежити да у народу буде што више тужби и кривада.

„Кад кадија — вели Вук у већ поменутој својој Даници — ође кога из села да позове к себи, он по *кадинеци*[1] пошаље мураселу[2] по њега. Ко не ђедне с кадинцем доћи, он је одметник, и нема му другог спасења, него *бјежати* у ајдуке; а ко дође, он, оним свега останог, вала кадинцу да плати *ахоперцију* (као полутину). По праву вавало би, да муселими не чине сами ником ништа без кадије, но будући да је кадија само учен човек, доста пута и издалека откуда, а муселими све војници и пашини љубимци, којима паша за заслуге та места даје; зато они слабо и маре за кадију, него чине сами што им је воља, а особито кад су у земљи какве буне и метежи.„

При свем овом нису били ретки случаји, да је паша по тужби народа збацивао неваљале кадије и муселиме. Прота Матеја Ненадовић у својим познатим Меморарима помиње, да је само у Ваљеву промењено око 18 муселима и кадија за време од 1793—1804 год.

Полицијску власт по кнежинама и селима, обављали су *обркнезови* и *кметови*.

Кад су се под Турцима и сеоски кметови звали кнезовима, онда су први — који су под собом имали читаве кнежине, а по неки и нахије — за разлику од ових других звани *обркнезовима* или *вилајетским кнезовима* (по турски беш-кнезовима, што значи главним кнезовима[3]).

Сеоске кметове постављало је и збацивало село, а обркнезови су у њих времена постављани царским бератима; доцније их је сам народ бирао на збору сеоских кметова и утицајних људи.

Обркнезови су били главе народа својих кнежина. Што год су Турци имали да траже од народа, или народ од њих, то је све ишло преко обркнезова, који су, поред управне власти, имали права још и да суде Србима за ломање ствари. По тврђењу проте Ненадовића, Срби су врло ретко долазили у додир са турским судовима ради расправљања својих приватноправних односа и међусобних распри, пошто су у неким случаја те ствари, под утицајем старешина и свештенства, свршавали путем поравнања.

Као год што су *обркнезови* били главе од нахија или кнежина, тако су и кметови били главе од села.

За кметове су обично бирани поштени, паметни и речити људи. Дужност им је била да објављују народу уредбе и заповести виших власти, затим да се старају о поретку и сигурности у својим селима, да купе порез, и да суде парничарима када их они буду позвали, као нпр. у случајима дебеље, потрпље и т. д. Доцније, за време кнеза Милоша, плаот њихова била је много већа, јер су могли казњавати људе затварањем и батинама (до 10 штапа[4]).

Ну најважнија дужност и обркнезова и кметова у односу према Србима састојала се у томе, да их штите од несавесних турских власти и сваког неправедног гоњења. На овом послу они су се јављали као природни заступници и бранноци својих сељана. Кад би кога Турци затворили, крива или права, онда би обркнез, а према потребе и село, из кога је затворени, ишли и молили за њега, и ова молба ретко је кад остајала без успеха. Нису ретки случаји, да су на овај начин и најнеки крици спасавани, ако су се само обркнез и сељани за њих заложили. Противно овом, за кога би они изјавили да је крив, и да га више не примају у своју средину, тај је извесно био изгубљен.

[1]) Служитељ.
[2]) Позив
[3]) Вукова Речника III. издање, стр. 349.
[4]) Вуков Речник стр. 287.

Треба још знати, да се за сваког кривца плаћала муселизму или кадији извесна сума новаца, која је зависила од величине кривице и стања окривљеног лица. Ово у ствари није било ништа друго до откупљивање, које се на крају крајева свршавало потодбом.

Леп пример о овом откупљивању, као и о карактеру и поступку муселима, износи нам прота Ненадовић у својим Мемоарима (стр. 42 и 43).

„У Ваљеву — каже прота — бејане Муселим Асан-Ага из Сребрнице, и хоће народ да гломи, по моју му отац вели: Асан-ага нађе четири Турчина, обрекне им дати новаца да убију мог оца, а он оде у Сребрницу кући, да се при том убиству не нађе. Мој отац дође у Ваљево баш на чисту среду. Она четири Турчина оду и заседну сат од Ваљева у шуму крај пута којим се он мора вратити. Једноме реку: удри ти књежева зашадара Живка, а нас ћемо тројица кнеза. Кад мој отац нађе покрај заседе, овај један Турчин опали и Живка убије, но они други промаше мога оца и неизоде га, већ побегну у поток пак у Ваљево. Кад мој отац дође кући, сазове кметове, и каже им: браћо метите другога кнеза, ја више нећу, видите сами да су Турци наумили мене убити. Пуцаше на мене једанпут. Бог ме сачува, сад ово други пут и можда ми убише, а мене Бог и опет сачува, трећи пут они ће другачије радити. Затим после малог разговора метну Митра Калабу за кнеза. Дође Асан-ага из Сребрнице, и кад види да више кнез погинуо и да ће се његово ковирство одкрити, а он повата оне Турке и у Ваљеву ја подкиди да неби исказали. Нови кнез, Калаба, продузме онлајетске послове, али није био вешт с Турцима поступати, за пољу сиротиње. Кад дође по обичају у Ваљево Муселиму, да пушта оне, које Турци као кривце позатварају, и кад му Муселим по обичају рекне: „*Кнеже има тној један у авлу, но пусти га, али ја ову боме сто гроша глобе*“, а Калаба на то је обично одговарао: „*Аја, лепо се дрво на поле цепа*“, на то је Муселим пристајао говорећи: „*Е, кнеже за тној агар донеси педесет гроша, на да пуштим кривца*“, и тако колико год Муселим заиште, а Кнез Калаба опет: „лепо се дрво на поле цепа“. Тико је радио и за мале и за велике глобе, и свагда је половину попуштао. У томе су мој отац, док је кнезовао, и Бирчанин Илија сасвим друкчије радили. Ваде то кметови, да Калаба ни најмање није вешт народним пословима, и да он са својим: „*лепо се дрво на поле цепа*“, не може да заклони народ од велике глобе: зато једанпут код наше крпче у Брановини начине скупштину дозову мога оца и кажу му: „Ођемо да опет будеш наш кнез“. Он се изговарао да не може и да није право да погине од Турака на правди, онда гракне сви скупштина наше од хиљаду људи: „ако ти буде суђено, а ти погини као кнез“, пак сченавши и дигоше на руке. Ја сам био подаље од те скупштине, и кад чујем напеданпут ту вику, и видим оно комешање међу људима, помислим да га убише, но кад дотрчим ближе, чујем да сви вичу срећно, срећно, Алекса је опет кнез, и опредељише му више мозака да води са собом. Мој отац договори се са Бирчанином, и почну још оштрије кнезовати и народ од сваке глобе и неправде турске заклањати“.

(наставиће се)

Д. Ђ. Аћимовић

ПОУКЕ И УПУТИ

За Главну Контролу, као и за поједина приватна лица, важни рок од 30 дана, по чл. 51. закона о пословном реду у Државном Савету, за мотиве жалбе Државном Савету против указа.

Указом од 24. фебруара 1902. године С. М., виши контролор железничке дирекције, стављен је у пенсију.

Молбом од 16. јула исте године обратио је се С. М. Главној Контроли, да му, на основу поднесених докумената, регулише пенсију.

Овај захтев молиоца С. М. Главна Контрола је, по пропису чл. 109. закона о своме уређењу, саопштила г. Министру финансија, и г. Министар је, по расмотрењу молбе и докумената, нашао: да је молилац указом од 10. јула 1882. године, као секретар Касационог Суда, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпуштен из државне службе с тим, да му се једном за свагда нада из државне касе једномесечна плата, и да му се према објављеној код § 73. зак. о чиновницима грађ. реда, време, које је провео у државној служби до 10. јула 1882. год., не може рачунати у године службе за пенсију. А кад му се време службовања пре тога указа одбије, онда он нема десет година службе за пенсију, према § 71. закона о чиновницима, — па је г. Министар, на крају овог свог одговора, молио Главну Контролу, да молиоца С. М. одбије од тражења пенсије, као од тражења неуместног.

Главна Контрола се сагласила са напред наведеним одговором г. Министра финансија, јер је и сама нашла, да је указ о пензионисању молиоца С. М. незаконит, па је у својој општој седници од 3. августа 1904. год. решила: да се молилац одбије од тражења пенсије, као од тражења неуместног и противног закону.

Против овога решења Главне Контроле С. М. је 7. октобра 1904. год. изјавио жалбу Касационом Суду, и Касациони Суд примедбама свога првог одељења од 18. октобра исте године Бр. 9740. поништио га је са ових разлога:

„По §§ 68. и 71. закона о чиновницима грађанског реда, Краљ, на предлог дотичног Министра, може ставити чиновника у пенсију, када овај наврши десет година указне службе. Према овоме као чиновник право на пенсију не може добити без Указа Краљевог, и када у овом случају Главна Контрола не спори С. М., да је он провео десет година у указној служби, већ му неке године не признаје за пенсију, а тиме ни право на пенсију; даље налази, да је реченим указом повређен материјални државни интерес, — то онда Главна Контрола није ни могла ући у решавање питања, да ли С. М. има права на пенсију *све дотле док постоји Указ*, који је он стављен у пенсију, већ је била дужна, да по тач. 12. чл. 144. Устава; тач. 1. чл. 5. закона о уређењу Државног Савета и чл. 48. под 1. и чл. 51. закона о пословном реду у Државном Савету, употреби правно средство против Указа, и тек по том, према исходу отвари, предмет овај узме у решавање.“

Главна Контрола није усвојила ове примедбе Касационог Суда, већ је на њих дала следеће противразлоге:

„Главна Контрола је се, по чл. 18. тач. 10. закона о своме уређењу и чл. 109. истог закона, изнијући на уму Указ о пензионисању молиоца С. М., као и поотсјећи закон о чиновницима, упустила у решавање овога предмета и испитивања поднета документа уз молбу, нашла: да молиочева целокупно службовање под Указом, а са разним прекидима, износи: 10 година и 4 дана. Али је тако исто са обзиром на законодавно објављење §§ 73. и 76. закона о чиновницима грађ. реда од 24. октобра 1870 год. (збор. 23., стр. 122., као и збор. 13. стр. 1., и пречишћени зборник стр. 88.) при оцени овога предмета пенсије нашла: да се молиоцу С. М. има да одбије од напред наведеног броја година службе једно само време његова службовања до 10. јула 1882. год., којег је дана молилац, као секретар Касационог Суда, указом Бр. 2534., на основу § 76. закона о чиновницима грађ. реда, отпуштен из државне службе с тим, *да му се једном за свагда нада из државне касе једномесечна плата*. Ово време, које се молиоцу, према наведеном законском пропису, има одбити, износи: 9 година, 5 месеца и 22 дана, и на то прослужено време молиоцу сам закон не даје права за пенсију, као постоји Указ о његовом отпуштању од 10. јула 1882. год. Бр. 2534, којом приликом му је надата једном за свагда и једномесечна плата. У овом случају преко оспорених година молилац има само 12 година и 12 дана.

Што је пак молилац и поред наведених законских прописа, на предлог дотичног Министра, Краљевим указом стављен у пенсију, то не може бити разлог за признавање и ових година службе за

пенсију по томе, што Указ није једина погодба за задобијање права на пенсију, већ и прослужење овог броја година, који тражи закон о чиновницима грађ. реда, и који се законом то питање и регулише.

Ослањајући се на тај закон, Главна Контрола не може да прими ни ону пресуду Касационог Суда, што није употребила правно средство противу Указа, прво с тога, што се по закону о чиновницима грађанског реда, као што је напред речено, задобија право на пенсију, а не по самом Указу; друго, што у овом случају, где Главна Контрола решава о пенсијама, примедби о неподизању жалбе за ово, о чему се дошиље има решење да донесе, т. ј. приликом покренутог питања о одређивању пенсије, што је у исто време са свим особена радња — нема места; и најпослетку, треће: што је Главна Контрола баш у овом случају била и у немогућности да жалбу поднесе противу поменутог Указа, јер још дотични Министар није исти Указ, ни нужно дата уз њега, ни послао, на основу чега би Главна Контрола то могла учинити.[6]

Касациони суд у својој општој седници од 15. новембра 1904. године Бр. 10.388 нашао је, да су примедбе 1. одељења Касационог Суда од 18. октобра исте године Бр. 9740., на закону основане, а да напред изложени против разлога Главне Контроле не стоје.

Главна Контрола, надзирући да је пенсионисање С. М. противно закону, и да је тим Указом очевидно повређен материјални државни интерес у корист С. М., на основу чл. 48. чл. 144. Устава; тач. 1. чл. 5. закона о уређењу Државног Савета, и чл. 48. под 1., као и чл. 51. закона о пословном реду у Државном Савету, изјавила је сада, после све целокупне радње, жалбу Државном Савету противу поменутог Указа о стављању у пенсију С. М., с молбом, да Државни Савет изволи указ о томе пенсионисању, као противзаконом, поништити.

Државни Савет претходно се заустављено на питању о благовремености жалбе Главне Контроле, на напанди, да је неблаговремена, решењем својим од 11. децембра 1904. године Бр. 9463, одбацио ју је као неблаговремено поднесену, из ових разлога:

По чл. 75. тач. 1. Устава од 6. априла 1901. год., који је важио у времену када је ожалбени Указ донесен, а и по чл. 114. тач. 11. садашег Устава, Главна Контрола има право, да се у име државе жали Државном Савету, ако је Указом повређен какав државни материјални интерес у корист појединаца.

По чл. 51. саветског пословника од 31. јануара 1902. год., жалбе противу Указа подносе се непосредно Државном Савету у року од 30 дана, када је дотични Указ објављен у службеним новинама.

Ожалбени Указ оштампан је у службеним званичним новинама 27. фебруара 1902. год. (бр. 45.), а Главна Контрола поднела је жалбу Државном Савету 27. новембра 1904. год., — дакле после 2 године и неколико месеца, услед чега је неблаговремена, према напеденом саветском пословнику.

На оцену ове благовремености без утицаја је околност, коју Главна Контрола истиче, што јој дотични министар није, према чл. 30. закона о уређењу Главне Контроле, достављао овај указ, јер по овом законском пропису стављено је у дужност министрима, да достављају Контроли оне указе, којима се одобравају делимични изласци по тач. 8. чл. 145. овда важећег Устава, и оне указе и наредбе, са којима је везан на какав издатак из државне касе, те да би Главна Контрола могла контролисати умесност оних издатака. Међутим овде је питање о праву на пенсију, које је ожалбеним Указом признато С. М., односно овде је питање о томе: да ли је Указом повређен какав државни материјални интерес у корист С. М.; а право жалбе противу оваких Указа дато је Контроли Уставом од 6. априла 1901. године, а не законом о уређењу Главне Контроле од 1 маја 1902. год.

Према томе, рок за изјаву жалбе противу Указа важи и за Главну Контролу по чл. 51. саветског пословника, као и за све друге жалитеље, јер се оним законским прописом не прави разлика између жалитеља.

На застарелост пореза Пореска Управа дужна је да пази по званичној дужности.

Пресудом јагодинског пореског одељења од 26. јуна 1901. године Пор.Бр. 3523., кажњен је М. П., трговац, са 2713-31 динара, за непријављено извршено земљиште од 1885. па до 1895. године.

На саслушавању код пореског одељења осуђени је изјавио: да је учињено пријаву у своје време, и да пореза плаћа на све своје земљиште. За доказ својих навода позвао се на сведоке и тражио да пореска власт изврши премер његовог имања.

Ову своју одбрану решитовао је и у жалби изјављеној Пореској Управи, наводећи поред осталог још и то, да пореско одељење није његову одбрану изведело, ма да је то било дужно учинити, па је молио, да Пореска Управа поништи решење пореског одељења.

Пореска Управа, решењем од 26. јула 1901. године Пр.Бр. 21113., одбила га је од тражења као неумесног.

По изјављеној жалби, Државни Савет решењем својим од 18. октобра 1902. год. № 7273. поништио је решење Пореске Управе из ових разлога:

Из акта овог предмета види се, да је жалитељ кажњен за непријављено извршено парчета земљишта још од 1885. па све до 1895. године. Међутим и пореско одељење и Пореска Управа пропустили су да цене питање о „застарелости права наплате“[6] пореске, како по закону о порези од 14. јуна 1884. године, који је важио пре садашег закона, тако и по садашем закону о порези. Застарелост је у овом случају ослобођавајуће — уништавајуће право, и у погледу какве јавног је права, зато се на њу мора пазити по званичној дужности.

Ово посматрање Државь. Савета успојила је Пореска Управа.

М. В.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

КАЖЊЕНА ЛАКОМОСТ

Као и обично тога дана седео сам за писаћим столом у својој канцеларији. И по позиву, а и по природи посла, адвокатска је канцеларија у истини уточиште свију оних, чији су правни односи, приватне или јавне природе, замршени толико, да се без интервенције адвоката, не могу лако и брзо размрсити.

Прегледајући акта једнога предмета — који ми је у своме разводу задавао доста труда и једа — био сам се већ толико удубио у његово проучавање, да писам ни приметио како више мене стоји један човек, дотле мени непознат, и по изгледу веома узбуђен, који је тада баш и упао у канцеларију.

— Јесте ли ви г. Н. Н. адвокат, шеф оне канцеларије? — осетио ме веома тихим гласом.

И по своју узбуђености и по гласу, којим је изговорио ове речи изгледало ми је, као да жели да говори са мном на само и о поверљивим стварима.

— Јест, ја сам Н. Н., адвокат. Ви јамачно имате да говорите са мном на само, јел'те? уштах га и показах му руком да седне на оближњу столицу, а за тим одмах затворих врата од канцеларије своја помоћника.

— Да. Али ире него вам представим цеду историју потребно ми је да напоменем, да желим да вам ову стварпредставим у највећем поверењу. Ово што се мени десило, господине, не дао Бог да се деси чак ни мом највећем непријатељу. Сад тек видим, драги господине, да велики новац шпак мање вреди од мирног и спокојног живота.

— Ви сте јамачно од некога узели новац на извесан недопуштени начин, па сте сада душевно узнемирени. Треба вам пута и начина да га вратите, па шпак да останете частан човек. Јел'те, молим вас, будите потпуно искрени, јер се адвокату и попу могу поверавати ствари од највеће тајности.

— Не, господине, ником ја нисам узео новац, већ су други људи узели од мене новац на један тако недопуштен начин.

— Па то је онда за вас у толико боље. Ви се, дакле, немате чега бојати. С тога ме и изненађује та ваша узнемиреност, у којој се огледа и некаква плашња.

— Ја управо не умем ни да одредим свој положај у овом послу, у којем сам, просто речено, на сиви начин ја опљачкан. И кад у целој тој најопој злочиначкој радњи не би донекле имало и мога најмиог удела, ја бих се данас код вас понашао сасвим друкчије. Мој би положај тада био одређен — знало би се да сам опљачкан. И са том одређеношћу и такиим уверењем тражио бих од вас, да предузмете све могуће кораке, да се невалални пронађу и казне. Али, драги господине, у целу ону пређашу аферу уплетен сам и ја. И кад бих терао њих, бојим се, да не истерам после и себе као саучесника у

крађи свог сиротињског новца. Није ли то ужасан положај, кажите?!

— Ви већ постајете тајанствен човек са вашим представама. Ја немам времена да вас слушам тако дуго. Молим вас, пређите на ствар. Ако се вашој бољи може наћи лека, будите уверени, ја ћу вам искрено помоћи — прекратих га, јер сам увидео, да је почео од Кулина Бана.

— Имате право, господине. Извините. Знате, човек кад је у неволи он има пред собом само своје интересе. Ја ћу вам, дакле, испричати целу ствар онако како је текла, а од Вас, као од поштена човека и добра адвоката, ишчекујем истинит савет. Не жалим да платим добро, ако је само могуће спасти оно, што ми је однето.

— Дакле, чујте ме.

— Ја сам трговац београдски са радњом на... Ime ми је Н. Н. Својим десетогодишњим радом стекао сам глас поштена и добра трговца. И као такав скупштарско сам једно 9—10.000 дин. готовине. Једнога дана дође у моју радњу извесно непознато лице и замоли ме, да са њим говори на само — овако, по Богу, као сада ја с вама — наговештавајући ми, како се тај разговор тиче моје среће. Ово за што сам ја дошао, продужи он, учиниће Вас за вечита времена осигураним и богатим човеком. Посао је лен, лак и ако пристанете зарада је велика.

— Знајући, да немам никаквог стрица у Америци и Русији, мислио сам ја ни мало вести о каквом наслеђу, али ме ипак узбуђеност непознатога заинтересова, те га позвах у засебну канцелирију:

— Тако. Овде смо на само, можете ми слободно казати поверљиво све оно, што на својој души носите као тајну и што низа да учините неће, па радуме се и вас.

— Дакле, молим вас, пастаните он, ствар је у овоме. У Земуну је, пре неки дан, један тамошњи доста нешкмсен трговац дошао до 30.000 дин. зараде у српским новчаницама на једном послу, на којем је могао најмање ишчекивати ту зараду.

— Не знам, како и откуда је наједаред почео сумњати у истинитост ових српских новчанића. Ја сам његов најближи и најповрнији познаник, те сам у разговору са овим дознао, да је он ту сумњу једновремено везао и са изливом да новчанице употребн. И ето видите том неговом заблудом треба сад ми да се користимо.

— Знам, знам, али ако су то у истини лажне српске новчанице, онда разумете ли ви тежину посла, кога се желите подухватити — прекидох га нарелом.

— Зато сам ја да Вете ме и то питати. Али ја сам се побринуо да код нас откупим и ту сумњу. Ево нам једне од тих банака, сравните је са једном од ваших правих, па Вете се уверити, да између њих нема апсолутно никакве разлике.

— Пошто сам се збиља уверио на све могуће начине да између ове две новчанице нема апсолутно никакве разлике — он настави даље:

— Ето видите, молим вас, ствар је чиста и потпуно сигурна. Од какве злоначке казне нема ни помена. Треба само одмах прећи на ствар, док још није ступио дотичии трговац у ближи додир са још ким у Земуну, који би га могао разувернти, јер.....

— Али како? шта управо хоћете, и како мислите ствар да изведете? помоћа га преклињем, већ нервозан са нагледа на добру зараду.

— Како, како...? ни сте нервозни, одговори ми он. Полако. Ја сам на све помишљао и ствар сам извео и донео дотле да је можемо одмах свршити, ако будемо имали новаца. Код нас сам дошао, јер сам чуо од нашег кума, који је мој добар пријатељ, да вам радња ваше добро, да сте већ и коју крајцару, како се то обично каже, скупаторшић, и да жели да вас већ сад и жени, као човека потпуно спремна за брачни живот. Од њега, неразбирајући ја даље ништа, ево ме право код вас ако сте вољни да приступимо послу, и да дођемо до лених пара на ввома прост и јак начин.

— Кад ми је већ поменуо име кума и додатно приближио моје материјалне прилике, сте сам чиње почео веровати у истинитост оне лепе приче, па му с тога и рекох:

— Ја сам вољан, али би требало да се мало размислим, јер новац.....

— Али, молим вас, прекиде ме он, немате се шта мислити. Видели сте једну од тих новчаница и уверили сте се, да је истинита. Са мном Вете моћи одмах за Земун, и собом понети 9.000 динара. Неће ми никуда сами. Ја ћу вас одвести право том трговцу, он је на крају варошн, далеко од очих, који би још и могли ображити пажњу на нас. А сваки минут, који пропустимо, скуп је, јер, као што вам рекох, бојим се, да га неко други не откупнја, те би онда са нашег посмара могли загубити ону тако лепу зараду. Зар не, молим вас?

— Јесте, тако изгледа, како ви то лепо представљате. Само не разумем зашто се мора понети баш 9.000 динара? — запитах га. јер ни не беше лако да поћем са овом сумом и са човеком кога сада тек први пут видим, и који ми се истина нокалиђање као мој велики пријатељ, а мога кума добар познаник.

— Тако је, одговори ми он. Од човека, као што сте ви, ја сам ишчекивао да ћу морати одговарати и на такво питање, јер знам и уверен сам, да су на свој посао најнапаљивији они, који су до њега дошли само и једино својим трудом и поштењем радом. Али ја сам са дотичним трговцем свршио све што треба. Пошто сам га претходно и ја убедио да је најбоље, да се беде отарани продајом новчаница са извесним губитком на њима, ја сам га одмах затим почео уверавати да ће једва моћи добити за такве новчанице, на којима се рескира сва, од комада по 3 динара. Разуме се, да ми је пошло за руком да га о томе уверим и он је пристао. Ако вам је дакле стало до оне лепе зараде, а ви изволите одмах собом понети новац, јер и тако даћа кроз пола сата полазн за Земун, те ћемо са њим моћи свршити посао још данас, а ви се још можете и натраг у Београд пратити.

(свршиће се)

Ђ. Карајовановић.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Злочини деце у Америци. — Познато је, да су по америчким законима дечаци и девојчице, чим наврше шест година, дакле чим буду способни за школу, потпуно способни и за спознање свију законских казни за своја злочина дела. Док су код нас деца до двадесете године старости закључно потпуно ослобођена сваке казнено правне последице, дотле они с оне стране океана децу од шест година па на више па сличан начин као и одрасле изводе пред суд, да им се за учињено зло дело одмери казна по закону. По себи се разуме, да се на суду узимају у обзир и најмање околиште, које иду у корист окривљеног, употребљује се примена најблаже казне уз оцену свију олакшавајућих околности. Али за то опет ништа не одржава судије, да строго казне онога младога злочинца, код кога је у тим младим годинама јасно испољена дрскост и сиромаштво.

Пре кратког времена објављене су многе интересне појединости из статистике деце злочинаца од шесте године живота па на више у Њујорку и Бруклину. Председник суда за децу, Валдрд Олмстед, може да се поноси том славом, што је многе будуће вуке спасао од тога, да једнога дана не доспадну робије или не буду изведени на губилиште. На званичних статистичких података може се видети, да је од стотине деце, која су у Њујорку седела на оптуженичкој клупи, њих осамдесет и пет пошло правим путем и постало поштено за цео живот. Само мало од те „спасене“ деце задавали начином живота задају страха, да ће једнога дана опет ударити рђавим путем.

Али се мора са сажалењем признати и тај факт, да овај начин сузбијања злочина код деце није имао благотворена утицаја у томе, да знатно број њених злочина код деце, која су дотле била поштена, јер место да је тај случај, ствар је са свим обратна, број њених притараља деце њених злочинаца стално расте. Децу ништа не одржава од чињења злочинх дела то, што ће бити изведена пред суд многих људи да одговарају за своја срамна дела. Мала војска деце злочинаца добила спаким даном но кога новог рекрута. У 1904. години пред суд за децу у Њујорку и Бруклину изведено је не мање већ 12.000 злочинаца. Ту су у већини деца од десете до петнаесте године; али знак знатно премаша број деце злочинаца од седме до десете године, број злочинаца старих преко петнаест година. Приличио велики контингенат заузимају талијански емигранти. Међу њима има имена Синеско, Торело, Бестрони, Маскуза, Бартоли и такве се само пермутују за разним америчанским именима и презименима. Рафаел Синеско, Шарл Торело и Џон Балпо зову се три нашгупа од шест, седам и осам година, који су пре кратког времена атаковали на једну четнаестогодишњу девојчицу на сокаку и отели јој џепну торбицу, у којој је било $3^1/_2$ долара и неке друге ситнице. Исте недеље када су ухапшена та три дечка, притворено је још седморо друге

дело, која су почињала многе тешке злочине. Сем њих после је нарочито ухапшена читава војска малих злочинаца, јер свакога месеца полиција има бližу хиљаду таквих хапшења.

Међу тешке злочине, које су почињала у последње време деца и за која су изведена пред суд за децу, спада страховити злочин, који су извршили брат и сестра од 16 и 18 година. Вилије Стеварт и његова жена сестра Фалма убили су свог рођеног оца на спавању, при чему је он сигурно био пијан. Стеварта су нашли са пресеченим гркляном и са више тешких рана по глави од убода и сечења. Доле, један је седмогодишњи дечко убио свога брата од стрица у колевци.

Двадесет година стара девојчица, Лиција Воден, сама је предстала суду и признала, да је лагала кад је тврдила једног младог човека по имену Џона Голдона, да је он над њом извршио силовање. Тај је несрећник дотле седео у затвору читава четири месеца. „Ја могу да будем рђава по нстрагу, могу другим зло да направим, да не признам,“ говорила је мала повварена душа пред судом. Одмах је по том предата једном заводу за поправку и подвргнута строгом надзору.

Три мале Талијанке од шест, осам и десет година одале су се са свим мирно и равнодушно крађи по дућанима, и постале су у томе веома рутинираке. Кад су њеј биле ухваћене, признаше су, да су већ месецима вршиле тај „посао“ са много успеха. Признаше су да су накрале робе у вредности неколико стотина долара, и да су све то претпоруке у новац. Приметно лепе, мале сиџорице носиле су пеларине, којима се све крађљице по дућанима необично радо ките. Предмете мање вредности и малих димензија носиле су џутопрете девојчице у својим чарапама.

Изузимајући у случајевима убиства и паљевина, по правилу готово пушта се да прође извесно време, пре но што се њихов „случај“ преда суду. За то време притворену децу обучавају извесни учитељи, и тада проводе врло добро живот, само да се не би могла потужити код изаћу из заводских задина. Ако им је лакше добро, учитељ се изврши похвално о жудњи за учењем, и тада се деца пуштају из завода на „чиову реч“, а претрес и осуда суспендују се. Отпуштено деца обавезују се, да су у дужна сваке недеље један пут подносити заводу извештај о своме владању и подвргавати се саслушањима, што сне траје обично шест месеца. Утврди ли се да су се за то време часно и поштено владали, онда се над њима у опште и не нарече пресуда за злочин, већ постају слободни и врађају се у друштво као „часни грађани.“ Учине ли пак какво ново дело, онда их без милости и милосрђа узимају у казнени или какав прикладни завод за поправку, и ту утичу на њих најчешће строгошћу. За време трајања рока за поправку младих грешника, њих посећују људи који су стављени себи у задатак облагорољење таквих заблуделих душа, и глеђају да на њих утичу саветима и поукама, да би ударили правим путем.

Међу злочинима, који су стављани на терет оптуженима пред судом за децу, има и паљевина, фалсификата, превара сваке врсте и опасних крађа.

Међу најпрепредније злочиначе, који су годинама постојали у Њујорку, може се убројати скоро ухваћени дечко од не више но петнаест година. Од своје осме године живота почео је да извршује све могуће и немогуће злочиначке мајсторије, а на њега нико није могао ни посумњати, тако се вешто умео крити. Са ретким задовољством и похвалом причао је он о свима својим недолицама. Најзад је да му је процесија да врши описе крађе, да је, ради промене, понекад било и друмских разбојника, а да је чешће пробе и са паљевинама.

Ток пре кратког времена пошло је за руком њујоршкој полицији да похвата друштву од осам чланова, чији је посао био двадесетогодишња дечко по имену Клиеорд Ален. Деца су становала себи у задатак, да у 198. улици ушале кућу број 294. У своје „оранданље“ нашла су та покварена и опасна деца то, што је друга једна њима равалска дружина деце имала намеру да изврши паљевину баш те куће, па су хтела да им, што какшено ми, изнуку ауру.

Тако покварене деце има широм целога Њујорка, и што је најгаднпје друкчије њихово обичио се надмећу у томе, која ће од њих бити вештија и дрскија у извршењу злочиних дела. Једно од „најбедницах“ за та друштва, јесте запиљење тиме, што прекрсћу лицу иду у школу и од њих отимају доручак и неколико пара за трамвај.

У суду за децу деси се по који пут и каква дена сцена, која мало нисмеје публику и натмурене судије. Тако је био случај са једним малим, бледим, пронесеним дечком, коме судија рече, да му покаже један пут очигледно, како он то краде људима сатове, новчанике и друге стварн из џепова. Без икакког знака изјави Тито, да је увек готов доказати своју „умотност“.

„Ви сте жртва,“ рече он судији, „а не једном судском чиновнику — мој позивљик!“ И док је он објашњавао овом чиновнику како треба живо да се разговара са „жртвом“ случајно и неприметно се дотакао руком предмета судијиног. Кад је овај мислио, да ће га мали дописо баш сад хтети покрасти, његов је скупоцени сат већ одавно био у џепу од панталона дечкових. Поштовања достојни судија изјавио је тако запрепашћено лице, да је она публика у сали прода у смех. Право чедо жарке Италије са збуњеним осмехом пружи хронометар запрепашћеном сопственику.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Јаков Орловић, из Хрћинске, стар 46 год., кројачкнајст, по лицу рован, у чашпирима, пожуку и опанцима, — отео је 28. пр. м-ца спорој гвозденим Станице, удовп Лукић, из Пећања, у среду поспављом, 175 дин., па по том исчезао куда побегао, одиев собом и своју пушку. — Позивају се све полиц. власти да Јакова живо потраже и у случају пронађења спроведу га нач. гр. босанског, округа београдског с позивом на Бр. 2045.

Драгутин Јанић, родом из села Ивановаца, ср. лозовачког, по занимању пекарски момак, стар 18—20 год., малих црних брковa, у опште приземљаст, у оделу земљаческом са шајкачом на глави и опанцима на ногама, — одузевши је под вечер. пр. моравичког да је ноћу између 27. и 28. пр. м-ца узрао и одиео Јовану Ничићу, из Бурдије, оне ствари: једна женска капут од самурови боје беле, три пара рекиог одела, један пар панпла, једну пошуку беду са фрањеровом крагном и једна пар црног одела. — Позивају се све полицијске и општинске власти да за покрађом и крађљицом ироћућу живо трагање и у случају пронађења спроведу та начел. окр. моравског, с позивом на Бр. 2547. — УБр. 7529.

Јован Мијатовић, продавац колачи код Михаила Ђорђевића, хаџбара ода., 19. пр. в-ша опитовао је пилављарским возом у умутрашњост, одневши собом 13 дин. од назора. Јован је стар 38 год., родом из Тополе, висок, брковa великих и плавих, у правом зимском капуту и плавом доњем оделу. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Јована потраже и њиове спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 7153.

Јован Томић и **Иван Радосављевић**, спитачки шегани, који су били у притвору код начел. ср. моравичког за опасне крађе, при спроводу за чачански просвећени суд побегли су 22. ов. м-ца из Горачевца испред спроводника. Јованџ је око 50 год., средњег раста пруван, црних очиј, црне браде и брковa, лица широког, боје лица прао-жуте, одевен у сукнене чакшире и гуњ; на глави има шубару, а на ногама опанке. *Иванџ* је око 60 година, средњег је раста, мало погурен, крупан, црних очиј, прекрас браде и брковa, боје лица жућкасте, одевен у похабане чакшире и гуњ; има половпу памучарку, на глави шубару и на ногама опанке. — Нека их сва полиц. и општин. власти живо потраже и пронађене спроведу начел. гр. моравичког с позивом на Бр. 2393. — УБр. 6991.

Дмитар Ђорђевић, родом из Смиловца у опр. крушевачком, осуђеник казнионичког заведа побегао је из тога завода. Стар је 26 год., црнопањет, брковa црних, малих, браде кратке, црне, ра-та средњег. — Позивају се све полиц. и општ. власти да Дмитра живо потраже и у случају пронађења спроведу га казнионичком заводу. — УБр. 7400.

Непознати злочинци извршили су ноћу између 6. и 7. пр. м-ца овамо крађу на салашу Ивице Богићна, домаћелина из Јабуковца; одвли су кућна врата и одиели 1 мотику, 1 бакрач, 1 секиру, 1 косир, 1 кошеви и 30 пгр. рана. Вредност покрађе износи 27 динара. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за поменутим и покрађом трагају и у случају пронађења упуте их начел. среза бранковачког с позивом на Бр. 1965. — АПБр. 296.

Непознати крадљивац 1. тек. м-ца у зору пресекоше ограду од дворишта г. Спиридона Пупића, апотекара на Ушу, у намери покрешења крађе, но у томе је спречен од г. Полуперозног поноћа, који је крадљивца рапно из револвера „буљог“, калибра 9 м.м., услед чега је крадљивцу пстекло доста крви. Позивају се све полицијске и општинске власти да обрате пажњу на ово лице, нарочито ако би тра-

жило лекарско помоћи или у притежи куповало завојни материјал и лекове, па у случају проналаска да га спроводу начел. ср. тамнавског о поступи по Бр. 583. — Убр. 6631.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Начелник среза шапашког, актом својим Бр. 9086 од 22. фебруара тек. год., достављо је уредништву следеће:

„17. децембра прошле године, на један сат пред мрак, дошао је у кућу Тодора Пешића, трговца и најбогатијег човека из Рвиног Бучја, један омален младић, стар око 22 године, и изјављив се за трговца, упитао је Тошу, има ли да му прода овце и косе за Божић. Тоша му је одговорио да има, и казао му је, да ће му их дати пар по 10 динара, ако сваки брав буде тежак преко 14 пгр., а по 6 до 8 динара ако буду лакши.

— На цену пристајем, одговорио му је тај младић, али исту не могу да прекинем док се не договорим са друштвом, које је доше у механи.

— Па добро, ти иди и договори се са друштвом, рече му Тоша, па ако и они пристану на цену, ти дођите; иначе немојте ни долазити.

Младић отиде и после од прилике по сата врати се Тошиној кући са још два друга, од којих је један био стар око 26 година, високог раста, и имађаше при себи једну кратку двоцевну пушку. Други је био стар око 36 год., средњег раста и рађ. Тоша је баш био сео да вечера са укућанима. Он назову „добро вече,“ понуди по чашу, две ракије, па и они седну те вечераду.

После вечере Тоша пређи укућанима где ће тој тројица „трговаци“ да наиђу да спавају, рече „лаку ноћ,“ па оде.

Кад он оде, ова три „трговца“ упитаду његовог сина Анту.

— Куда оде стараи?

— Оде да спава, одговори им Анта; он има своју заводу собу.

Кад они ово чуше, скочише на ноге. Онај млађи узе пушку од оног високог, ови потегну револвере и повичу: „Да се нико макне, иначе ће погинути!“ Анта се на то умаши и ноћне да бежи на пучким вратима, али га онај високи претече и не даде му да побегне на поље. Анта онда ноћне бежати ка соби у којој је Тоша био, али за њим потрча онај млади и онај рађи. Анта уђе у собу и подупре врата леђима, а она двојица почну гурати врата да и они уђу унутра.

Тоша који је већ био легао да спава, кад чује харму у пучи, устане, узме једну батину, па викне:

— Што ви пашчете чолаја? Сад ћу све да вас побијем овом батином....

У то се врата од собе мало отшкринуше. Један револвер опали и Тоша се сруши на земљу мртав, рекав само: „Јао, изгледше ме....“

Мало после тога и Анта се сруши онесвешћен на земљу, јер га је један од ове двојице, нашо су врата била отшкринута, ударио њиме у леву кишицу и равно.

Браћа се за тим отворе и они уђу у собу, на из сандука који је био поред Тошине постеље, узму сав новац, који онај млади стрпа у једну беду војничку торбу, па изађу у пучу. За тим онај рађи повеже сву чељад у пучи, па за овим малим уђе у другу собу, ту заједно обиђу један сандук и из истог понесе сав новац, који онај мали опет стрпа у торбу. За тим се врате, изађу један нативан, њима заклучају врата од куће и побегну.

Учињеном истрагом по овоме делу, потпуно је утврђено, да су исто учинили:

1. **Танасије Милосављевић**, надничар из Куприје, стар 26 година, раста високог, косе црне, лица дугуљастог, очију плавих, носа правилног, бркова малих црних, браду брије; до сада није судски осуђиван, али је више пута осуђиван полицијски и био је под полицијским надзором, а према уверењу суда општине Купријске, познат је као човек неради и силом рђавим делима;

2. **Ђорђе Живковић**, надничар из Куприје, стар 36 година, раста средњег, косе смеђе, лица округлог, очију плавих, носа правилног, бркова и браде рђавих; надаља је, по уверењу суда општине Купријске, рђавог и било је немогућно

пута полицијски кажњавали затвором и полицијским надзором, а и судски је осуђиван у 1898. години пресудом Купријског приватеног суда од 4. фебруара Бр. 1861, са 10 год. робије за разбојништво, и

3. **Радојко Ђ. Срећковић**, земљак из Белених Кромара, стар 22 год., раста малог, косе црне, лица округлог, очију плавих, носа правилног, нагарен малим црним брчићима; нма белегу од шнеконтице на левом образу поред самих уста; надаља је, по уверењу суда општине кремарске, врло рђавог, полицијски је осуђиван више пута, а и судски је осуђиван у прошлој 1904. год. пресудом крагујевачког приватеног суда од 8. јуна Бр. 25541 на годину дана затвора за понављај тућих отвари, и пресудом од 25. октобра Бр. 38304 на 8

година робије, за опасне праће, али је 9. новембра побегао из судског притвора и са Танасијем и Ђорђем направио ово дело.

Како није искључена могућност да су они у путу из Куприје за Рвино Бучје и обратно учинили још какво кривично дело, то се моле полицијске власти, да где у своме подручју о томе уверо, па да о резултату известе пачет среза шапашског.

Њиху се пајсне слике да се пошљу у „Полицијском Гласнику“.

ТРАЖИСЕ

Мања Терзић, одбегла је од свога мужа Стевана Терзића, почача пол., одевена сабом ове кућевне ствари. Она је родом из Ворче у Аустро-Угарској, стара 22 год., омален, купа, смеђа. По оцу се презива Пасинац или Грујић. — Нека је власти у случају проналаска спроведу Управи гр. Београда о позивом на Бр. 6997.

УХВАЋЕНИ

Живојин Ђорђевић, бив. слуга Илинске Бапке, чију смо потерницу пошли у 1. и 2. броју, ухваћен је и притворен 1. тек. м-ца у Дрезни по телеграму Управе града Београда. Од 10.000 динара, колико је процењено, пађено је при њему свега 37 марака, а остало, вели, украдено му је на путу између Земуна и Вача. За који дан биће пслат српским властима.

Сима Јовановић, бив. слуга г. М. Антоновића, зид. ђувелира, ухваћен је у општини бегалинској у ср. колмарском, те је прекинула потреба за његово траженье према пошаљој потерници у 1. и 2. броју „Полицијског Гласника“ од 6. т. м.

БРОЈ 9. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 13. МАРТА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединп бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза нишавског и лужничког, округа пиротског, Др. Ђорђа Хаџију, лекара среза беличког, округа моравског, по потреби службе;

за лекара среза беличког, округа моравског, Др. Живојина Н. Миленковића, лекара среза ресавског и деспотовачког, округа моравског, по потреби службе;

за лекара среза ужичког, округа ужичког, Др. Николу Гавриловића, лекара среза ражањског, округа крушевачког, по молби;

за лекара среза рамског, округа пожаревачког, Милутина Живковића, лекара среза пожешког, округа ужичког, по молби;

за лекара среза пожешког и ариљског, округа ужичког, Тодора Јашковића, лекара среза ариљског, округа ужичког, по молби;

за лекара среза ражањског, округа крушевачког, Др. Хранислава Јоцића, лекара среза азбуковачког, округа подринског, по молби;

за лекара среза студеничког, округа чачанског, Др. Стевоја Пантовића, лекара среза ужичког, округа ужичког, по потреби службе;

за лекара среза ресавског, округа моравског, Др. Добривоја Гер. Поповића, лекара среза жупског, округа крушевачког, по потреби службе;

за лекара среза жупског и копаоничког, округа крушевачког, Др. Најдана Ђ. Најдића, лекара среза копаоничког, округа крушевачког, по потреби службе;

за лекара среза јавинског, округа пожаревачког, Др. Максима Глигоровића, лекара среза голубачког, округа пожаревачког, по молби;

за лекара среза голубачког, округа пожаревачког, Др. Михаила М. Дунића, лекара среза јавинског, округа пожаревачког, по потреби службе;

за лекара среза књучког, округа крајинског, Др. Душана Поморишца, доктора целокупног лекарства, и

за лекара среза деспотовачког, округа моравског, Др. Стевоја Миливојевића, доктора целокупног лекарства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. марта 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се д-р Илија Јовановић, лекар среза нишавског и лужничког, у округу пиротском, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја, с пензијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. марта 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара санитетског одељења Министарства унутрашњих дела, д-ра Ивана Лазаревића, физикуса округа подринског, са седиштем у Лозници, по молби;

за физикуса округа топличког, д-ра Владислава Томића, секретара санитетског одељења Министарства унутрашњих дела, по потреби службе;

за физикуса округа тимочког, са седиштем у Књажевцу, д-ра Теофила Мирковића, физикуса окр. крајинског, по потреби службе;

за физикуса округа крајинског, д-ра Димитрија Мишића, физикуса округа тимочког, са седиштем у Књажевцу, по молби; и

за физикуса округа подринског, са седиштем у Лозници, д-ра Живана Јашића, физикуса округа топличког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. марта 1905. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

Управа Пастеровог завода известила ме је писмом од 28. фебруара ове год. Бр. 643, да полицијске власти, са малим изузетком, стално шаљу на лечење лица изуједана од бесних паса противно постојећим наређењима.

Како је упућивање изуједаних лица регулисано расписима: од 16. јануара 1901. год. СБр. 737., 8. фебруара 1901. год. СБр. 1329. и 10. марта 1901. год. СБр. 2456. (Санит. збор. књ. III. св. I стр. 238—245), то овим извештавам Начелство — Управу, да ће у будуће строго казнити за нетачно извршење ових наредаба свако лице, за које се истрагом буде утврдило: да је пропустило учинити оно, што је, по своме положају, било дужно учинити према постојећим наредбама.

Према положају одговорног лица примењиваћу: закон о чинов. грађ. реду, закон о општинама, и члан 13. тач. 2. закона о уређењу санит. струке.

Препоручујем Начелству — Управи да ову наредбу објави у своме подручју; чиновницима и чеченицима општ. судова на потпис саопшти, и о њеном тачном извршењу стара се.

СБр. 2318.
2. марта 1905. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела.

Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ЈЕДНА ПРИМЕДБА НА §§ 473. И 477. ГРАЂ. СУД. ПОСТУПКА.

Први од ова два прописа стављо у дужност извршној власти да, најдаље за осам дана, потражи од надлежног првостепеног суда извештај о томе: „има ли на пописаном добрима чиње, и за колики дуг интабулације (прибележбе) и кад је то стављено (тачка XII, уредбе о интабулацији).“

Какној потреби има да одговори овај извештај? На овом месту он је неоходан због наређења §. 478. грађ. суд. пост., по коме је извршна власт дужна продају непокретног добра саопштити интабулисаним или прибележеним повериоцима. Затим извештај тај потребан је и стога што, по §. 477. истога закоиника, у огласу продаје непокретног имања мора бити означено и то: „чије интабулације — прибележбе — и за колико на њему постоје.“ Да би, дакле, извршна власт била у стању да по наведеним наређењима, §§-има 478. и 477., поступи, нужно је да протоколно прибави извештај о коме се говори у §. 472.

У колико се овим извештајем жели постићи циљ о коме је реч у §. 478., он се може сматрати као корисна и потребна установа. На сваки начин такав карактер имаће средства којима се тежи циљевима од општијега практичног значаја какав има специјално поливање на продају хипотекарних или прибележених повериоца[1]). Али, што се тиче наређења §. 477.: да се у огласу продаје имају ставити и интабулације или прибележбе које отерећивају пописану непокретност, ово је сасвим сувише предвиђати, те се стога и сам извештај судски о тим терезима, у колико он омогућава извршење тога наређења, појављује као излишна радња.

И заиста, какав је разлог речене одредбе §. 477.? Објављивање хипотека или прибележака не чини се, без сумње, у интересу повериоца чије су тражбине њима огарантоване: видели смо мало час да се, по §. 478., таквим повериоцима продаја мора индивидуално саопштити. Остало би да се објављивање терета чини у интересу лицитаната. Али и са гледишта њихова ово је непотребно. Факат да је непокретно добро на јавној продаји отуђено има за последицу ослобођење тога добра од свију хипотека и прибележака које су на њему биле уписане[2]). Купац на јавној продаји добија дотично добро слободно од свих залога, (§. 489. стан 2. грађ. суд. пост.), а права хипотекарних или прибележених повериоца имаће сада за предмет ону суму новаца на коју је пописано добро продато[3]). Они ће се на те суме наплатити према рангу својих залога (§. 330. грађ. зак. и тач. XVII. интаб. уредбе). Како ће се, пак, тај конкурс између заложних повериоца расправити, — а он се расправља помоћу процедуре познате под именом распореда новаца — то је ствар за купца на продаји равнодушна. Што њега интересира, то је да хипотеке и прибележбе, уписане на добру које је сада његово, буду угашене, а тај резултат је постигнут преносом својине са дужника на њега. Остало га се ништа не тиче[4]). Тако, и пр., хипотекарни повериоци коме продаја није била саопштена не би имао никакав рекурс против купца на лицитацији, ако се не би био жалио против продаје у законском року (§. 502. грађ. суд. пост., донуна од 14. јула 1898. год.). Као и остали хипотекарни повериоци, и његова хипотека била би угашена, и он би имао једино то право да тражи, према своме рангу, наплату из цене на лицитацији добијене.

И када на тај начин објављивање хипотека и прибележака на пописаном непокретном добру нема никакве практичне важности, онда је и одредба §-а 477., у колико то објављивање наређује, непотребно.

Док законодавац, с једне стране, наређује излишно објављивање хипотека и прибележака, дотле, с друге стране, пренебрегава сасвим објављивање службености, стварних или личних, које евентуално могу онтеретивати пописано добро, објављивање које, напротив, има не мали практични значај. Јер службености, за разлику од хипотеке са којом долазе у групу стварних права, карактеришу се тиме што се оне појављују као ограничење права својине, као њена, већи или мањи, одломци. Добро које је службеношћу каквом онтерећено нема за власника његовог, ону вредност коју би имало када би од сваке службености било слободно. Отуда је онај који прибавља какву стварт заинтересован да зна да ли на тој ствари има или не каквих службености: службеност прати добро на којем постоји ма у чије руке да оно, после њеног конституисања, дође (§. §. 29., 300. и 301. грађ. зак.). Значај овој премедби ни најмање не одузима тај факат да се прибављање ствари врши путем јавне продаје: и ту ће обзирни прибављач изводити, пре него понуди своју последњу цену, да ли је својина дужникова потпуна или је она службеностима окрњена.

Из овога се види, колико је, под овога питања о објављивању терета на пописаној непокретности, законодавац радио без довољнога размишљања. У место да напрочито инсистира на томе да суд пошље извршној власти извештај о службеностима које на пописом добру леже[5]), он се огра-

[1]) Саопштење продаје повериоцима ове категорије законодавац наређује јамачно стога што их се сматра као најчешће заинтересоване у продаји добара која им служе као сигурност залога. Обезбеђујући се на тим добрима, повериоци ово показали су тиме да су они, за највећу своју тражбина, вероватно на та добра рачунали. Када ова, дакле, за њих такву важност имају, онда се може разумети што законодавац хоће да им, најнезгодније позивом, загарантује присуство на продаји. Својим бављењем на њој, они ће, сваказо, утицати на правилно извршење продајних формалности та, наравно, и на то да се за пописано добро што боља цена добије.

[2]) Питање: до кога можемо ићи се, за пописано непокретно добро, стављати интабулације или прибележбе правилно је дешавати. Ми га само поменимо, јер у нашему расправу не можемо овде улазити.

[3]) Boitard, Colmet-Daage et Glasson. *Leçons de procédure civile*, II, p. 435. Ча. 496. фран. грађ. суд. пост. која говори о одлазу продаје непокретног добра по праву да се објављују и хипотеке.

[4]) Иако тога би наступила компликација у случају да, пре него је суд по 2-ом ставу §-а 489. грађ. суд. пост., извршо извод са продате непокретности, неки повериоци једног од хипотекарних или прибележених повериоца стави интабулацију или интаулабелешку на још неиспламљу хипотеку или прибележбу која је била угашена. Компликација би могла наступити поводом због §-а 911. грађ. зак. у коме се вели да „Обавез на непокретним добрима заложне и у јавне књиге уложене уживаоце не престаје пре, док се за њихову, било на ко на ону коју особу прешло, којој право прешао.“ Ова одредба њако је јасна примена општега правила формулисаног у §. 468. истр. грађ. зак. по коме: „Да се интабула утиче, које лежа само још на намирати. Добро, хипотеком онтерећено, остаје под залогом док год дотле год се задужења из јавних књига не избришу.“ А ово правило, пак, проистиче из начела публицитета (Publicitätsprincip) које влада код бишћених књига. (Ми смо о овом начелу говорили у својој расправи О правном карактеру удовичина уживања и о њеном упису, стр. 13.). Отуда §. 911. има се дати шири опсег, него што би га могла претпоставити његова редакција.

Разуме се да овде није место да се овим питањем, ма и у најужијем обиму, бавимо. [В. о њему Stubenrauch, *Commentar zum allgemeinen oesterreichischen Gesetzbuche*, Band I, s. 614; Вилнов *Тумач општега имовинскога грађанскога законика*, књига I, стр. 661.].

[5]) Од бишћених књига ни јамачно само онога у које се уводе хипотеке и прибележбе. Како се, пак, и службеностн појављују као неки терети дотичнога добра, то се, под ово, и оне у те књиге, ради њихова јавности, уписују. Из тих књига могу се, лакше, сазнати, ако не увек, а оно бар врло често службености које леже на пописаној непокретности. (Да напоменемо за ово мало шетоја, од 1899., само о бишћеским земаљничким књигама и хипотекарним правима ко земљишта).

ничко једино на најнижи извештај о хипотекама и прибележбама. На тај начин, купци при јавним продајама знаће за оно што им не треба, знаће за хипотеке и прибележбе на поднесеном имању, а неће знати за оно што им треба, за службености које то имање оптерећавају.

Ово одсуство означења службености у судском извештају може да буде за купца на лицитацији од врло штетних последица. Поменимо, купац би, у уверењу да на поднесеном добру дужник има потпуно право својине, дакле својину службеностима неоптерећену, за то добро понудио више него што би он дао када би знао за терете који су на њему. Нарочито ова примедба има важности у случају да је поднесено добро оптерећено службеношћу уживања (usus fructus-a) код које господар има само nudam proprietatem, док уживалац има и jus utendi и jus fruendi, дакле оне баш атрибуте својине који, у главном, и дају овој вредности. У таком једном случају купац на лицитацији постао би, бар за време трајања уживања, само титулар nudae proprietatis, и он би, исто онако као и продаван дужник, имао да рекогнектује право узуфруктуарија. Он је, међутим, мислећи да је дужник титулар свих атрибута својине, — извешће судско о теретима није говорило противно — дао за поднесено добро толико колико је, по могућој оцени, предсо дело, неоптерећено право својине на њој. Власт је продавала једно, а он је куповао друго.

Овакав резултат био би неправичан. То би значило казнити купца зато што је имао вере у то да је власт ученила све што треба, како, односно предмета који се продаје, не би било никакве забуде и како би се, према томе, лицитанти надметали са потпуним познавањем ствари. Истина, могло би се рећи да је купац, пре него се решио да се надмеће, био дужан извидети, помоћу судских књига, да ли на поднесеном добру не постоји каква службеност, па да се, према томе, и управља. Али, зар није купац онде извршио што тако урадио није? Зар није он могао с разлогом узети да на имању нема никаквих службености, када о томе нема ни речи у судском извештају и теретима? Зар није могао претпоставити да би суд, јамачно, када је већ означио све хипотеке и прибележбе које су биле на поднесеном добру, означио такође и службености на њему, да их је било? Још би се и дала бранити на купца одговорност, када не би постојала дужност за власт да објављује хипотеке и прибележбе на поднесеном добру. Тада би се могло рећи да је власт и овде, као и код обичних уговора о продаји и куповини, оставила појединцима да се извештавају о правима која евентуално могу теретити продато имање. Али, када је код јавних продаја ова ону дужност, бар у колико је реч о хипотекама и прибележбама, узела на себе, онда је нормално да се лицитанти овде на њу потпуно ослањају, у уверењу да она није пропустила, у своме извештају о теретима, обавестити их о свему што би за њих, као купце, било од значаја. Отуда, није потребно рећи да би, за штету коју би купац претрпео услед тога што ју власт не би јавила за евентуалне службености на поднесеном добру, био одговоран сам законодавац. Могло би се с правом рећи да је он, установом извештаја о хипотекама и прибележбама из §. 472. грађ. суд. посг., успавао обазривост код лицитаната, који, када речена установа не би постојала, не би за јамачно пропустили да се лично код надлежнога првостепеног суда обавесте, да ли на поднесеном добру нема каквих службености. Законодавац би, другим речима, казнио, код лицитаната, једну небрижљивост која се не би, у одсуству извештаја о хипотекама и прибележбама, десила. Наравно, — да додамо — да ова констатација о одговорности законодавчевој ни у колико не побољшава положај купца на јавној продаји, пошто законодавац законски, ни кривично ни грађански, не одговара. А већ да власт, било суд било полиција, не би могла бити тужена за накнаду штете од стране купца на лицитацији, јасно би се §. 472., у вези са §. 477., туманчио тако да се само хипотеке и прибележбе имају публиковати, то је јасно. Ни једна власт не може законски одговарати, када никакво наређење закона није повређено.

Када, на тај начин, сасшпитавање лицитантима оних права стварних или личних службености која терете поднесено добро има толику важност за њих, то је онда потребно да суд, у извештају о коме је реч у §. 472. грађ. суд. посг., означи и службености на дотичном имању. И, као што смо већ видели, ово означење, о коме §. 472. изречно не говори, много је корисније, са гледишта публике која се позива на продају, него означење хипотека и прибележака којим се тај пропис нарочито бави. Управо означење хипотека и прибележака — а то смо већ објаснили — нема никакве вредности, ако се само экстрахује та његова добра страна што ће, благодарећи њему, полицијска власт сазнати за имена заложних повериоца, којима се, по §. 478., продаја има индивидуално саопштити.

Али, којим бисмо законским прописом могли поткрепити мишљење да је суд дужан, у свој извештај о теретима, забележити и службености? Аргумент основан на изразу „интабулација“ отпада сасвим. Истина је да је, по §. 431. од пустр. грађ. зак., израз *Die Intabulation* синоним израза *Die Einverleibung*, који значи, у опште, унос у баштинске књиге на какво право које подлежи упису (bücherliche Rechte), из чега би се могло извести да, и код нас, реч „интабулација“ хоће да каже свако стварно право на непокретним добрима. Али, овај закључак мора бити сасвим одбачен, пошто испред речи „интабулација“ стоји, у §. 472., ово: „. . . и за колики дуг...“, из чега налази да интабулација има овде смисао речи *хипотека*, то јест да она значи само непокретну залогу.[9] У осталом, тај термин, после уредбе о интабулацији, деонационално је, у нашем праву, задржао само то значење. (II. тач. I. и II. те уредбе.[7]) Исто тако и *прибележба* не значи ништа друго до опет један нарочит случај непокретне залоге, којим се законодавац бави у тач. XX. интаб. уредбе и у §§. 393. и 397. грађ. суд. посг..

Дужност власти да објави службености оснива се, по нашем схватању, на §. 477. по коме се, на првом месту, мора означити *предмет продаје*. А под овим не треба разумети само покретно или непокретна добро које је у попис узето, већ и пространство права које на том добру дужник има. Тек ако је и ово друго тачно у огласу обележено, надметачи ће знати шта се управо продаје, и неће бити, у том погледу, у заблуди. Наравно, да међу индикацијe које стоје у вези са означењем предмета продаје долазе, и то међу најважније, и службености стварне или личне. Не навести то у акту о теретима, то би би било ништа друго до повреда оне одредбе §. 477. која тражи баш би донекле разлог за уништај продаје од стране купца.

---

[9]) Вид. и §. 477. грађ. суд. посг. која вели: „У огласу биће означене на које је месту и какво непокретно добро, колико је процењено, чије интабулације — прибележбе — и за колико на њему постоје, и т. д.“.

[7]) §. 316. грађ. зак., у коме се налази одредба о установи непокретне залоге, служи се, из опште ове, терминима: хипотека, баштинска или књ ижна забележба. Израз интабулација, интабулисање ту се не налази. Шта више изгледа да, по овом §-у, тај израз значи, као и по пустр. грађ. зак., сваки унос у баштинске књиге, не што се ту вели, да се непокретна залога *забележи*, „*или се уп*, или писмена исправа, на којој се дуг оснива, у књиге судско својим путем уноси, т. ј. *убаштини интабулацијом*“. Али као што смо и горе нагласили, јасно, односно смисао термина интабулација, не може постојати никакво више сумње.

По § 501. грађ. суд. пост., јавна продаја је неуредна и нода се одреди ствар која се продаје. Одсуство таквих индикација питање је, између осталих случајева, и онда, ако није поступљено по §. 477. пост. зак.. Бар ово је несумњиво у колико би се тицало купца bona fide. Он је купио једно добро које је имало у себи битне недостатке — а такве су, сумње нема, службености — за које он није, у моменту лицитације, знао (§. 555. грађ. зак.).

Наравно да, за штету коју би купац на јавној продаји могао да претрпи услед тога што га власт није известила о службеностима које су постојале на поменутом добру, могла би и сама та власт бити одговорна, по овом општем правилу да свако, па дакле и власт, одговара за штету коју неком причини својим незаконитим поступком (§§. 800. и 801. грађ. зак.). А то је, сумње нема, незаконит поступак, када власт не изврши једну законску наредбу, случај који, поменуће, имамо, када власт пропусти одредити тачно ствар која се продаје, што јој §. 477. ставља у дужност. Свакако, ствар која је предмет лицитације није тачно означена, ако је власт пренебрегла навести службености које на њој леже. У осталом, дужност овога објављивања службености не би имала много смисла, када она не би била санкционисана одговорношћу власти.[1])

Да је објављивање службености уписаних на добру у попис узелом једна врло корисна установа, види се и по томе што је она, унесена на пример у аустриски законик о извршењима од 1896. (Executionsordnung) у чијем се §. 146. наређује да се у акту изнаше: „Versteigerungsbedingungen“ означе и службености. („Die Versteigerungsbedingungen haben zu enthalten: 3. Die Bezeichnung der Dienstbarkeiten, Ausgedinge und anderen nicht zu den Hypotheken gehörenden Lasten, welche der Ersteher ohne Anrechnung auf das Meistbot übernehmen muss“). Цитат под заградом поставља, дакле, као правило да се у акту услови продаје саме да ли на пописаном добру има каквих права која су од утицаја на лицитациону цену истога добра. Међу тим правима, на првом месту, несумњиво службености, Dienstbarkeiten, поштo оне, у овом погледу, најважније значаја и имају.

У овом смислу требало би и прерадити § 477. нашега грађ. суд. пост., како би питање о потреби означења службености у погледу продаје било иначе дискусије. Предлог закона о изменама и допунама у законику о поступку судском у грађанским парницама који је, прошле године, израђен у нашем Министарству Правде, налази се, код истога питања, на добром земљишту. Његов §. 67. вели да се опис о продаји непокретног имања, између осталога, има садржавати и „8. означење упљакених (интабулисаних или прибележених) терета и *других забележених права*.“ „Друга забележена права“ то су, свакако, на првом месту службености, стварне или личне, које терете пописано добро. Наравно, да, у колико се наведена одредба §. 67. односи на потребу објављивања хипотека и прибележака, њој се може учинити она иста замерка која и сличном пропису у §. 477. грађ. суд. пост..

Живојин М. Перић

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

II

Полиција у Београдском Пашалуку за време Турака

(1793 — 1804)

(НАСТАВАК)

4

И сами Карађорђа, по причању његових савременика и пашеног Гаје Воденичареница[2]), морали су једном приликом Тополци откупљивати од крагујевачког муселима, који га беше затворио с тога, што је на мртво име испребијао некога Авдију Аџи- Марића. Овај Авдија, јунак на гласу код Турака, беше се зарекао своме друштву да ће Карађорђа ухватити, везати и везана довести у касапу неког Сали-баше, бању Палањке. У место везаног Карађорђа, Авдија се вратио у касапу без коња и оружја, а уз то и сам испребијан. Да би прикрио своју брукоту, објави Турцима, да га је Карађорђе напао у једном дугу од 40 хајдука. По тужби Авдиној и осталих Турака, муселим затвори Карађорђа, али кад то чују кнезови: Јовица из Кнића, Тица из Врбице и Милија из Светлића, дотрче у Крагујевац са још 25 људи из Тополе, и после многих молби и уверавања да Карађорђе није хајдук, пусте га из затвора на 100 гроша.

Што се тиче Авдије, њега је Карађорђе, вели Воденичареница, тешко тукао, и то потпуно сам, да му је „сва ребра заставио са утепицом“.

Поред изложених глоба, које су записане од погодбе, муселими су на свој рад наплаћивали још и кривину, која је била општег карактера. Ову кривину муселими су тобож наплаћивали за рад на истраживању убица и злочинаца, али у стварн нису ништа радили, изузев напаска на лице места ради констатовања убиства и разрезивања кривине на околину. У овоме се тако далеко ишло, да се кривина наплаћивала чак и у оним случајевима, кад би се ко удавио, или од зиме умро, или на каквим несрећним случајем погинуо. У свима оним случајима, на име кривине морало се платити најмање 1000 гроша[3]).

Ну, и поред свег овог потмичарског карактера турских власти, Срби су, с погледом на раније турске зулуме и насиља, били прилично задовољни са управом овог доба. Изузев муселима и кадија, који су се ионцем могли купити за сваку ствар, у унутрашњости земље није било никаких других турских чиновника ни власти до српских кнезова и кметова, које је сам народ бирао. Онима, који су Србима највише досађивали, а то су јаничари и читлук-сахибије, било је у ово време забрањено бављење у Београдском Пашалуку, а и само раније купљење порезе преко турских власти, које је давало повода свакојаким насртајима на Србе, беше по хатишерифу од 1793. год. прешло на српске кнезове и кметове. Изгледа, по свему,

---

[1]) Разуме се да ће ова одговорност бити ангажована тек онда, ако ће купац, услед тога што је за службеност само после истека рока у коме се продаја јавно може уништити (§ 502. грађ. суд. пост.), неизвитно остао сиромашан. Да примотимо ли је, у овом случају, дужничко питање, да ли ће одговорност власти бити на правом месту, или је она, према одговорности проузроковане власти бити на правом месту, или је она, према одговорности проузроковане дужника, суплицирања: као и питање да ли би, и после рока у § 502. грађ. суд. пост. предвиђеног, купац могао тражити поништај свога уговора о продаји и куповини по § 555. грађ. зак. (у вези са § 557. вет. зак.). Наравно, сво ово питање претпоставља да се је ово врло решило у негативном смислу. Јер, ако се допусти да купац на лицитације, који није знао за службености на поменом добру, може тражити поништај уговора закљученога са дужником, а на основу наведених прописа грађ. зак., после рока у § 502. грађ. суд. пост. утврђеног, онда, природно, не може ни постојати случај да је он оштећен услед постојања службености на поменом добру. Ту може бити говора о штети коју он трпи услед поништаја уговора, штети за коју би опет могао бити власт одговорна као проузроковач поништаја, јер није била објављена службеност.

У ова сва питања, која просто цитирамо, не желимо ни овом месту ни у колико улазити.

[2]) Гласник II.

[3]) Вукова Даница за 1828 г. стр. 82.

да су Срби овим полунезависним стањем били потпуно задовољни, јер су га и дошли, за време оба устанка, узимали за основу својих преговора око закључења мира с Турцима.

* * *

Зло је настало за Србе 1801. год. када су дахије убиле Мустај-пашу (15 децембра 1801), и сву власт у Београдском Пашалуку приграбиле у своје руке. Поделом територије пашалука на четири дахије, поделом села на кабадахије, јаничарске аге и субаше, и увођењем порезница, који су уз куповне порезе одузимали и оружје од народа, уништена је сасвим раније кнежинска самоуправа, а на место ње заведало је безаконије и насиље.

„Сад већ, — вели Вук у својој *Грађи за Српску Историју новога времена* (стр. 148), — ни судија други није било у земаљи осим дахија и *мухзепт кабадахија и субаша; кнезови* су послије Аџи-Мустајпашине смрти одма изгубили власт у народу, а и кадија, ће со који казано, није смео од њи ни помолити своја питања. *Они су људима судили и кресубивали по своју волу, људе били и убивали, глобљавали, отимали или узимали као своје коње и оружје, и друго, што им се год дошло, наузе стану силовати жене и девојке;* изгонили су ју у кошу да играју пред њиовим аносима и чардацима, или пред чадоима, на које су им се допадале, они су узимали к себи; тако данас једну, а сутра другу: каито по једну, а каито и по двије и по три у један пут[8].

Као пример муслиманског сиромаштва и немаштва овог доба, служи и познати *Руднички бик* (Сали-ага), који је био муселим у рудничкој нахији. По тврђењу Јанибија Ђурђића[9], овај разбарушни племић ишао је са стотину Турака од села до села ради убијања и глобљења народа, и безчашћења женскиња.

Као што је већ познато из историје, оволики турски зулуми побудили су народне кнезове да се једном тајном обрато самом султану, а када је овај, поводом исте, запретио дахијама „*војском од другог народа и закона*", наступила је општа кнезовна, из које је поникао устанак.

Који од муселима и субаша није успео да благовремено измакне испред праведног народног гнева, тај је скупо платио своја раније немаштва. Са бегством или погибијом њиховом, престала је и свака турска власт у побуњеним крајевима.

Из свега, што смо до сада казали о стању полицијске власти у Београдском Пашалуку, да се са позитивношћу изнети овај закључак:

1. Како у целокупном народном животу, тако и у стању полицијске власти овог времена, јасно се разликују два периода.

Први обухвата време до убиства Мустај-пашиног (1801 г.) и одликује се *кнежинском самоуправом* и патријархалним карактером полицијских власти. То је сам народ, који у овом периоду времена бира своје најближе полицијске власти: обрашиове и кметове, и смењује их опет по својој вољи и увиђавности. Поникле, на овај начин, непосредно из народа, власти ма оним био је најглавнији задатак, да се старају о народу у својој околини — на својој територији — како најбоље знају и умеју, или још боље: *њихов карактер више је био локалне природе.*

Карактеристика другог периода, који настаје од смрти Мустај-пашине и траје до устанка, јесте потпуна анархија у односу према Србима, испуњена множином страховитих насиља и неправди. Српски народ у овом периоду времена нема апсолутно никаквих права, већ само дужност да трпи највеће неправде и најгоре понижења од стране турских власника, у чијим је рукама махом била и судска и полицијска власт.

2. У полицијским властима прног периода, одличене су не само управне, већ и финансијске, које, па у неколико и судске власти; чисто полицијске дужности биле су ограничене на ред, сигурност и заштиту личности и имовине.

Дужности полиције у другом периоду времена неодређене су и произвољне.

3. Ни у једном ни у другом периоду нема никаквих, бар до сада познатих, писаних закона и уредаба, које би одређивале делокруг рада полицијских власти, и начин извођења њихових дужности. Њих — законе и уредбе — у првом периоду замењују обичаји, а у другом самовоља. И назад

4. Оба периода одликују се потпуним одсуством сваког рада полиције на пољу привредног и културног напретка народног, нити је, према приликама у којима се тада налазио српски народ, о томе могло бити и говора.

* * *

Поменули смо већ, да је Београдски Пашалук у ово време био подељен на 12 нахија. Потпуности ради додајемо, да су то биле ове нахије: *ужичка, пожешка, јагодинска, крушевачка, пожаревачка, смедеревска, врачанска, београдска, ваљевска, шабачка, рудничка, крагујевачка.*

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

Према политичким и друштвеним приликама Србије од првога устанка па до 1869. год., у развитку свију њемаљских власти за ово време, па и полицијске, разликују се четири главна периода.

Први период обухвата време од 1804.—1813. год., и почиња, у главноме, *на обичајном праву.*

Други период обухвата време од 1813.—1815. год. Власти српске, које су створене у првом периоду, замењују се поново турским властима, онакним истим какве су постојале у очи устанка.

Карактеристика *трећег периода* јесте мешовита власт: српска и турска. Он почиње са другим устанком (1815. год.) и траје до првог српског устава (1835. год.), и најзад.

Четврти период обухвата време од 1835.—1869. године. *Устав и писани закони* главна су одлика овог периода.

Сваки од ових периода, а нарочито последње, могао би се разделити у неколико одсека према главнијим моментима свога развитка, али их ми овде нећемо делити, већ ћемо само те моменте нарочито нагласити приликом излагања сваког периода понаособ.

Приликом овог излагања додирнућемо, у колико буде потребно, и остале, а нарочито судске установе, које су у прва три периода, као што ће се већ видети, биле у врло тесној вези са полицијском влашћу — општа карактеристика прног доба државног живота сваког народа.

Први период.

(1804. — 1813. године)

Још у почетку самог устанка, Карађорђе је сазвао у Остружници скупштину (крајем месеца априла 1804.[7] од окол-

---

[8]) Пиководитеља Карађорђевог времена

[7]) Стојан Новаковић у своме *Устанку на Дахије* вели да је ова скупштина била после 20. априла, и да је на њој уведен темељ државним трибутима. Мита Петровић, у свом поменутом делу: *Финансије и установе обновљене Србије* (стр. 60) наводи да је ова скупштина одржана на дан 9. априла, док

них старешина и нижењих људи, на којој је, поред осталог одлучено и то, да се у побуњеним нахијама поставе старешине и судови — магистрати, који ће се старати о одржању реда у земљи и прикупљању прихода.

Јашиџије Турчи у Цвеселиџије Карађорђеног времена (Гласник IV) хоћеше тиме да је он по наређењу Карађорђевом писао овакво окружје „да пошље свак старешину у Остружницу на скупштину и на посовор, и да иђу по 2 и по 3 главна човека за избор судија; јербо ваљаше одма људе добре изабрати поради суђења, јербо се није могло без суда обдержати, а то сам ја стигао 21. марта.“

Из причања проте Ненадовића (Мемоари, стр. 87.) види се да је ова скупштина држана и пре и после позивног састанка у Takovu, а овај је састанак био 28. априла (Поповић Маленчића стр. 253), док Младену Вукићевић тврди да је сва одржана 24. априла 1804. год. (Дело од 1904. год.)

За старешине по нахијама и кнежинама остали су махом они, који су се старили на чело устанка, а што се тиче чланова магистрата, који су у ово време обављали и судску и полицијску власт, они су изабрани на нахијским скупштинама. Први од ових магистрата установљен је за паљевску нахију, и то почетком месеца маја (од 1.—6.) 1804. год. Њени његовог постанка, а у неколико и делокруг његовог рада, најбоље се види и из ових редака проте Ненадовића[1]:

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

[1]) Мемоари стр. 88.—89.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

КАЖЊЕНА ЛАКОМОСТ

(свршетак)

Не знам шта ми је било, али као опијен неком чаролијом прихватим предлог овог свог незнаног пријатеља. покупим све што сам имао, те накримим 9.000 динара, и са њиме сиђем право на Саву за Земун.

*

Кућа у којој је требао да се обави посао била је сасим преста и на крају вароши. Ма само, по предлогу његовом, журили да нас нико не би задржавао и ометао. У соби, у коју се улази кроз једно предсобље, нађосмо у истини једног средовечног човека, који је седео на кревету и пушио.

Човек се премешкољи, подиже, загледа ме у лице и рече: Само, моли вас, не желим да се зна да сам их ја вама продао. Кад толико на њима губим нисам рад, да после и са полицијом имам посла.

— Немате шта да бринете, одговорим му ја. Знате, ја сам из Београда и собом у Београду носим целу тајну.

— Врло добро, врло добро. Ви сте онда ако поручени; причекајте да донесем новчанице и да прегледамо рачуне. Ви сте јамачно собом донели новац за ову куповину.

— Јесам. Требало би да се пожурите како би ствар што пре свршили. Време пролази, а ја сам рад да за времена будем у Београду. Сад и ја почех да журим. Све ме некако обузимаше језа од овог тајанственог посла, па који ме навуче овај мој незнани пријатељ.

— Стиће ћете новац на време, и ја ћу сад отићи новчанице донети.

На иста врата, на која сам ја двоје ушли, изашао је такође и овај сада први пут виђени трговац земунски, а после једно десет минута вратио се са једним пакетом увијеним у некакве разноврсне крпе и дроњке.

— Ево тих новчаница, прегледајте их, молим вас, и једновремено избројте. А за то време дајте ми паи новац да га пребројим. Знате, ча тај начин ћемо лакше и брже посао свршити.

Није трајало ни пет минута, како смо почели бројати новац, кад наједаред сва тројица чусмо јако дупање на вратима собе у којој смо пребројавали новац.

— Ко је? доста гласним тоном запитаће сам трговац, без икаквог зазора и страха; међутим ја сам био прилично од страха. нисам знао шта да мислим!!....

— Полиција — чу се с поља глас. У име закона отварајте!

И док сам ја тужно и са пуно плашње разгледао онај новац, који је лежао пред нама, мој незнани пријатељ скочи и отвори врата. Пред нама се указаше три човека — два у цивилу, а један у полицијској униформи.

— Полиција је достављено — отпоче онај у униформи — да се у овој кући налазе, и да се пуштају у саобраћај лажне српске новчанице. Вероватно да су оне новчанице које су пред нама баш оне, које се означавају као лажне. У име закона позивам вас да се одмах уклоните од њих.

И после ових тако озбиљних речи почех са болом у души посматрати, како овај грозни човек без икаквог даљег коментара покупи сав новац и даље једном од оне двојице у цивилу, који су били са њим дошли, вилаја као његови помоћници, — а затим, обраћајући се мени, продужи:

— Ваше име, године старости, одакле сте, зашто сте дошли овде, и одкуд вам овај новац?

— Ја сам београдски трговац, до сада никада некажњен, у раду поштен, гхвсх доброг — једном речи потпуно исправан грађанин београдски. Можете се, ако хоћете одмах уверити депешом коју ћу ја платити. Новац у 9.000 дин. у српском правим новчаницама, који је сада покупљен заједно са оним другим новчаницама, мој је; а онај други новац у оним осталим новчаницама, како ви велите лажним — није мој. То је овог господара. Ја сам овде дошао по једном трговачком послу, немајући намере ни да правим ни да продурам лажне српске банке. Ако су, дакле, банке овога трговца лажне, имајте уверења, да ја у том послу имам исто толико удела, колико и ви, пошто се тек на мене, мислим, не може сумњати, над се зна да сам дошао из Београда пре једног часа.

— Лепо, лепо, прекиде ме униформисани. Ја сам записао ваше име. Знам да сте данас допутовали и за сада ми је доста. Полиција ће своје учинити и истрагу повести, па ако нађе да сте невини ви ћете за 10—15 дана добити свој новац, кад вас полиција буде позвала. А за сада сте слободни и очекујте позив од нас или да примите новац или да искусите законске последице.

Затим се окрете овом трговцу који је донео лажне банке и рече му: У име закона напред. Ви сте земунски грађанин и о вама добићу податке у самој полицији. Од овога трепутка ви сте притворени.

Све је то свршено, мислим, у времену од 10 минута. Срећан што сам се извукао беде, која ме је могла снаћи у туђој земљи, у брзом размишљању о свему томе ја час стигох до дунавског пристаништа, и одмах уђох у лађу, која се баш тог момента кретала за Београд.

Сад сам већ нан свакс опасности, помислих у себи, кад видех како лађа поче нагло да гребе све више Београду.

*

— Ви сте сада у грозничавом стању, бојите се, да не будете и ви оптужени као случајни у продавању и протурању лажних банака, ако се наће да су банке, оног земунског трговца, у истини лажне. — па сте јамачно дошли до мене ради савета?

Да, код вас сам дошао ради савета, али не да ме спасете од какве казне и кривице, јер ће сад већ више нема, већ да гледате ако можете да ми спасете опљачканих 9.000 динара.

— Ви сте у заблуди прекидох га. Ако је новац, као што ми мало час рекосте, у руками власти, онда ни у ком случају не можете бити опљачкани. И ја по моја дубоком уверењу грешите, ако мислите да се државна власт, у овом случају полиција, сме толико ниско спустити, да нас она опљачка.

— Ја сам заиста, драги господине, опљачкан, али од оне полиције, која је новац покупила. Само при том ме заборавите и ово, да то у ствари није ни била земунска полиција, већ су биле преобучене ординарне варалице, почев од оног мог незнаног пријатеља и оног сањиног непознатог трговца, који је знао да ми прода лажне банке, па све до оне тројице, који сањиви престављају земунску полицију.

— Тако!! Сад ми је све јасно. Ви сте били лакоми на новац, па сте, заносећи том својом лакомошћу, поверовали оном своме незнаном пријатељу који вас је вешто обманио, да са њиме пређете у Земун.

— Да господине, тако је.

— Али молим вас јесте ли ви уверени, да је то била лажна полиција; молим ис-

причајте ми све лепо, не знате како не цела та ствар интересује, јер је неома занимљива?

— Кад сам дошао у Београд није ми било лако што сам оставио оних 9.000 динара, али сам ипак био задовољан, што имам отеран у затвор.

— У том уверењу ја сам једна чекао да прођу 15 дана, јер сам у души био на чисто, да ће могу бити крив и да ће ме на крају крајева морати према мени истрагу прекинути и новац вратити, па сам за то, као што рекох, са нестрпљењем и чекао да прођу оних 15 дана тако судбоносних за мене.

— Али, драги господине, прођоше не 15, већ и 30 па и 45 дана, а од земунске полиције ни добих никакав позив. Да би прекратио то досадно очекивање, сетих се кума. Помислих да би добро било да њега позовем у Земун, те да се извести од земунске полиције, што је било са том мојом вером и кад ће ми се новац вратити, јер и ако сам у души осећао да не могу бити крив, ипак нисам смео предавати у Земун.

— Кад сам куму представио целу ствар, он ме најодлучнуо пресече речима, да се он у опште не сећа да је ма с којим својим познаником из Земуна говорио о мени. Шта више пече ме уверавати, да се он не сећа у опште да има кога од својих пријатеља и познаника у Земуну.

— Пошто сам га уверио да сад више није реч о том нашем нестанком познанику и пријатељу, већ да су сада у питању мојих 9.000 динара, који се налазе код земунске полиције, и о којима, од данас кад су од мене узети, до данас немам никакове извешће, на моју молбу он је пристао да оде у Земун и на лицу места увери се код тамошње полиције, зашто ствар до сад већ није свршена и мени новац враћен?

— Можете мислити, како је разочарење наступило код мене кад ми је кум, по повратку из Земуна, саопштио, да се он лично известио код земунске полиције, да тамо не постоје акта никакогог предмета који би се односио на истрагу против моје и неких Земунаца у предмету протурања и прављења лажних српских новчаница, а да земунска полиција нити је вршила у том времену претежну какког стања нити је узела од кога ма какав новац у орп. новчаницама. Ако је то било у истини, онда, рече ми кум, да му је дотични полиц. чиновник казао, да је то била удешена превара невалалих људи против којих би се могла отпочети истрага.

Као громом поражен сео сам на столицу и за дуго времена нисам се могао знаратити.

— Као што видите, на моју велику жалост, драги господине, истина је и да је оно била лажна полиција и да сам ја на овај начин опљачкан и да су моја 9.000 дин. бар за сада пропали.

— Видим, али сам такође и уверен да у будуће нећете више бити лакоми на новац, до којег се долази лакомошћу олако.

После навесног времена трагао је показало, да су оно заиста биле варалиције, и да је мој хитрац својо платно своју лакомисленост.

Ђ. Карађорђевић.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

П О Т Е Р Е

Вучић Радовић — Волић — Кушић, из Мачванске у ср. поражавичком, окр. чачанском, који је био у притвору за опасну крађу Пајде Јевића из Кикића, побегао је 5. ов. м-ца из притворске надел. ср. крагујевачког. Вучић је стар 14—15 год., дечјенаест, основ, у опште плав, дугачке косе, на врату има суне; од одела има подугачко гуњче и чакшире од прног сукна, на ногама опанке са каишима, а на глави шајкачу. — Позивају се све полиц. власти да Вучића живо потраже и у случају пронађења спроведу пред надел. окр. крагујевачког с позивом на Бр. 1056 или Управи града Београда с позивом на Бр. 8169.

Милија Живановић, тежак из села Мале Косанице у ср. косовичком, 9 пр. м-ца јесени је сеизом свога синовца Алексе, сина Јеремије Живановића, тежака опц., на одмах испред потере побегао преко границе на месту звано „Орлиште“ у Турску. Милија је стар 37 год., висок, суводав, плав, очиј плавих, брковп сивких, пуних и оклембешених, у прном сукненом старом оделу са шајкачом на глави и опанцима на ногама. У ходу је трои и погрбљен, у лицу блесет, па по њиво питански и арнаутски. Родом је из Сиџаје, нахије неђеске у Ст. Србији. — Позивају се све полиц. и општинске власти да Милију у случају пронађења спроведу надел. ср. косовичког с позивом на Бр. 1667, УБр. 7944.

Душан Тарајић, из Косјеничића, решењем лесковачког првостепеног суда од 25. пр. м-ца Бр. 2959, стављен је под суд и у притвор за опасну крађу, али се њачи у бегству. Душан је стар 22 год., стас средњег, косе прне, образа дугуљастих, чела умереног, обрва прних, очиј жућкастих, носа обичног, без брковп. — Позивају се све полиц. и општинске власти да предузму све мере за његово пронађење, па у случају успеха спроведу га првостеп. лесковачком суду с позивом на Бр. 4169, или Управи града Београда с позивом на Бр. 7927.

Михаило Раденковић, тежак из Г. Брчкара, у друштву са својим братом Владославом, 28. пр. м-ца убио је из пушке Милована Весељковића, тежака, и пушку су и за његовог сина Драгојла, па је Владислав ухваћен, а Михаило је бекуди побегао. Михаило је стар 30 год., очиј плавих, косе жућкасте, брковп малих, танких, у лицу руменп, брада се, средњег раста, правилно развијен, хитар, говори спотрео, у прном је сукненом оделу са шајкачом на глави и опанцима на ногама. Родом је из Жукова, нахије пријепоске у Ст. Србији, од куда је пре 6 год. прешао у Србију. — Позивају се све полиц. и општинске власти да Михаила потерају и у случају пронађења спроведу га надел. среза колубарског с позивом на Бр. 2159, или Управи града Београда с позивом на Бр. 7891.

Милорад, пословн Стојана Јовичића, из Цветинована, тешко је напредно Стојана и жену му Радојку, па нестало куда отуварао. Милорад је раста средњег, стар 25 год., косе прне, очиј прних, образа округлих; од одела има: гуњ, чакшире, крпени гуњеви од ослеченог сукна, на глави шубару и на ногама опанке; зараћен је и вероватно да ће се јавити на војницу. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Милорада потраже у свом делокругу и у случају пронађења спроведу га начел. ср. полубарешког, окр. пађаленског, с позивом на Бр. 2323, или Управи града Београда с позивом на Бр. 8650.

Побегли притворници. Нпђу нижеђу 9. и 10. марта тек. год. побегли су из шпсане притворске заћелнице суда ови притворници:

Никола Исаиловић, из Суводања, среза подгорског, стар 22 год. писов прановласт, у опште ланковачког нагиба; осуђен је ово 18 година робије. **Драгоје Кандић — Кременић,** из Мионице, стар 30 год., средњег раста, косе, браде и брковп рпђих, у напталошима и гуњу; осуђен је на три године робије. **Радисав Лепотијевић,** из Тићова, среза тамнавског, стар 25 год., нуи., средњег раста, косе и брковп плавих, у напталошима и гуњу од шајна; он је под судом. **Војислав Митић,** из Дупљаја, ср. пађаленског, стар 20 год., средњег раста, прномањаст, без браде и брковп, у копуљи и гиљама; осуђен је 12 година робије, и **Крста Грујевић,** из Крчађина, среза ужичког, стар 23 год., средњег раста, смеђ, малих плавих брковп, у напталошима и гуњу.

Препоручује се свима полиц. и општинским властима да именоване потраже у своме делокругу па у случају пронађења спроведу их начелству окр. пађаленског с позивом на Бр. 2571 или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 8843.

Живојин Јанковић, слуга, родом из Обреновца, стар 16 год., прномањаст, испод лепог уна има рану, у цивилном оделу: сиво пантуг са једнаким редом дугмета, предуи и пантолоне хитворене боје, на ногама ципеле и на глави шешир, украо је у друштву са још једним лицем Спасоје Колђакрагину, слуги Пере Колђакрагина, гр. ова., 90 динара, па нестало куда побегао. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Живојина живо потраже и кадгод спроведу Управи гр. Београда с позивом на бр. 7816.

Краља коња. Нпђу 2. ов. м-ца нпсошали лопови, по овој прилици шпсане снитачи, украли су Проки Проноповићу, из Густва у ср. пожешком, једног коња, старог 4 год.; кулаш је, зелен, брњаст, на десном оку има бракљицу; Радоју Тапковићу и Новици Делићићу из Грнчине два коња, оба врана, један је шпетаст, а један има беле чртенове око уштију; Кости Горђићу из Горобиља побиљу са жребетом, кобила је стара 4 год., а обоје су шпетасти; Веселину Милићу из Папратишта једног коња дапе врло дорастог, старог 12 год., без бележе; и Чеђомиру Јовићевићу, из Ларета, једну кобилу, стару 8 год., врло дорастету, сапи обојених. — Позивају се све полицијске и општинске власти да за пронађење покрађе и лопова предузму све мере, па у случају пронађења спроведу их нач. ср. пожешког с позивом на бр. 2315.

Богољуб Н. бив. момак Мише Банића, поничара ова., стар 17—19 год., раста средњег, дугих обрва, косе прне, очиј прних обрва прних, у лицу пепушкаст, у краћком капуту и пантолонама загорене боје, прикио је 5. ов. м-ца од г-ђе Зорке Јовановић, ова. пепзеворице, б кон. гађа да их одвезе у Осипаницу Зајугу и прама њима, па пошто је то извршио и прамо новац у 15 дан. побегао је непзвано куда. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Богољуба пајжешће потраже и у случају пронађења спроведу га Управи Београда с позивом на бр. 8501.

Радисав Ђурић, земаљ из Лозана у ср. сврљишком окр. књижом, решењем апелационог пропаственог суда од 6. фебруара 1904. год. № 1506 стављен је под суд за дело из ч. 261. II одељ. крив. зак. Како се овр. Радисав сад не зна место становања и занимање, то се препоручује свима полицијским и општинским властима да га у својим домашајима живо потраже и њеном спроведу моментом суду с позивом на Бр. 1396. Радисав је стар 33 год., средњег раста, дежмезаст, лапа плавог, косе и обрва смеђих, очију граварастих, носа и уста правилних, без особених знакова, говори српски и влашки; од одела носи чакшире и гуњ од прног сукна, на глави шајкачу, на ногама опанке. — УБр. 8444.

Чедомир Топаловић из Шошића, који одговара за извесну кривицу код качер. ср. полубарског, побегао је 1. ов. м-ца од куће позвано где. Отац је 28 год., пронаћи, танких црних бркова, добро развијен, у оделу сеоском: усне чакшире, од плаћи чохана антерија, на глави шубара, а за носама опанци. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Чедомира потраже и њеног спроведу нач. ср. полубарског окр. београдског с позивом на Бр. 2388. УБр. 8705.

Непознати Лопови извршили су ноћу између 22. и 23 пр. м-ца овакву крађу Јови Андрекуловићу, земљи из Уровице у срезу брасловичком. Обили су катанац на врати до куће и одвели собом: један пар женских ножних са рукавима, жуто обојен, једну ношу женску сиваву памучну, једну трубу од 16 метара памучног белог платна, једну киску састављену од 2 дуката цесарска, 4 руске рубље, 7 аустријских цванзика, једног српског динара и разног ситног новца. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за лоповима и покрадјом живо трагају и у случају пропаљења спроводу их начелнику среза брасловичког с позивом на Бр. 1182. — АПБр. 294.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Душан Поповић, бив. учитељ из Аранђеловца, на коме се примећују знаци душевног растројства, 2. ов. м-ца отишао је од куће непознато куда. Он је стар 37 година, средњег је раста, сувоњав, смеђ, бркова шиљених, има браду, у цивилном оделу, пад говори по нека шупља. — Скреће се пажња свима властима на њ, да у случају проналаска да се спроведе начел. ср. јасеничког у Аранђеловцу с позивом на Бр. 3550 или Управи града Београда с позивом на Бр. 8246.

ТРАЖИ СЕ

Никола Талајевић, келнерчар, и тежак из села Михајловца, у срезу брасловичком, нестао је још 6. децембра пр. год. и до данас се ништа није могло сазнати о њему. Начелник среза брасловичког тражи га, пошто постоје сумње да је Никола убијен. Он је стар 50 год., средњег раста, бушмаст, носе и обрва смеђих очиј граварастих, носа правилног, уста уверених, лица рошна и подвадуљ. У оделу је сеоачком прилично одрнашом; шешељен је. Моли се свако, ко би што о њему сазнао, да о томе извести начелника среза брасловичког с позивом на Бр. 1316, или уредништву «Полицијског Гласника» с позивом на АПБр. 233.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Коста Кузмановић, клас из Винчање и **Владимир Николајевић**, такође клас, из Дубравице, кажње се под истрагом и у притвору под кварта палилулского због описане крађе злата и новчаног прибора у предмети нио 800 динара, извршене Евг. Михелу, забрињавају штофона.

Крађа ова извршена је још у 1903. години, ноћу између 18. и 19. октобра, а што до сада није пронађена има се приписати њиховој зе-

Како није искључена могућност, да су ова два злочинца извршила још какво кривично дело, то им се прилаже њихове фотографије и упућују се сва приватна лица, да ако случајно упознају у њима непознате злочинце, известе о томе Управу града Београда или уредништво «Полицијског Гласника».

Њихови картони у Антропометријско Полицијском одељењу гласе овако:

Коста Кузмановић, стар 26 година, стас 1 м. 77·5, разпон руку 1 м. 78, подужне 92·8 см., дужина главе 18·7 см., ширина главе 16·6 см., ширина јаголника 14·7 см., дужина десног уха 6·6 см., дужина десног средњег прста 11·9 см., дужина десног малог прста 9·4 см., дужина леве ноге 27·5 см., дужина десног лакта 45·1 см.

Владимир Николајевић, стар 27 година, стас 1 м. 67·8, разпон руку 1 м. 70, подужне 90·5 см., дужина главе 17·4 см., ширина главе 15·9 см., ширина јаголника 14·7 см., дужина десног уха 6·0 см., дужина левог средњег прста 10·7 см., дужина левог малог прста 8·8 см., дужина леве ноге 26·7 см., дужина левог лакта 45·3 см.

зама и новчаног прибора у предмети нио 800 динара, извршене Евг. Михелу, забрињавају штофона.

Крађа ова извршена је још у 1903. години, ноћу између 18. и 19. октобра, а што до сада није пронађена има се приписати њиховој зе-

питани. Коста и Владимир похваће су и из разне полицијској власти нио краљевини. Обоје су ухапшени заједно војску и осуђивани су више судовима за крађу. Коста је још једном одт одговарао за крађу новова Мини Константиновићу, месару овдашњем, али је ова суда пуштен на недостатка доказа.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић.

БРОЈ 10. и 11. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 20. МАРТА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се шаље у напред, и то најмање за пола године, од стране полицијске власти, а новац: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друге претплатнике у свите 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ се продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одликован је:

Орденом Дворазвог Белог Орла
петог реда:

Ђорђе Ђорђевић, инспектор прве класе Министарства унутрашњих дела.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. марта 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се: Јован Несторовић, начелник прве класе округа ишког и Ђорђе Ђорђевић, инспектор прве класе Министарства унутрашњих дела, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стане у пенсију, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. марта 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за инспектора треће класе Министарства унутрашњих дела Петра Благојевића, начелника треће класе округа пожаревачког, по потреби службе.

за начелника прве класе округа ишког Мијајла Перовића, управника друге класе града Београда, у пенсију;

за начелника треће класе округа пожаревачког Љубомира Марковића, начелника исте класе округа ужичког, по потреби службе;

за начелника треће класе округа крагујевачког Ђорђа А. Ненадовића, начелника исте класе округа пиротског, по потреби службе;

за начелника треће класе округа чачанског Милоша П. Ђорђевића, бившег окружног начелника исте класе;

за начелника четврте класе округа крајинског Мијајла Јоцића, јавног правозаступника при зајечарском првостепеном суду;

за начелника четврте класе округа пиротског Стевана Ј. Гудовића, начелника исте класе округа крајинског, по молби;

за начелника четврте класе округа ужичког Ђорђа Т. Луковића, начелника прве класе среза гружанског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. марта 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза крагујевачког Светозара Караулића, начелника исте класе среза пчињског, по потреби службе;

за начелника прве класе среза врачарског Алексу Давидовића, начелника исте класе среза прокупачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза ормишког Момчила Здравковића, секретара прве класе начелства округа пожаревачког, по потреби службе;

за начелника треће класа среза ражањског Димитрија Ђорђевића, секретара прве класе начелства округа смедеревског, по молби;

за начелника треће класе среза крнорског Владимира Миленковића, писара прве класе среза колубарског, округа београдског;

за начелника треће класе среза златиборског Чедомира Перића, вршиоца дужности начелника истога среза у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника друге класе среза нишавског, округа пиротског, Станка Милошевића, начелника треће класе среза трнавског;

за начелника треће класе среза трнавског Михаила Протића, секретара друге класе начелства округа чачанског;

за начелника прве класе среза масурачког Јована Михаиловића, начелника исте класе среза сарајишког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза рамског Живојина Белошевића, писара прве класе среза млавског;

за начелника друге класе среза ресавског Милутина Протића, начелника треће класе среза жичког;

за начелника друге класе среза моравског, округа ишког, Ђорђа Димитријевића, начелника треће класе истог среза;

за начелника треће класе среза млавског Манојла Лазаревића, начелника исте класе среза бољевачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза колубарског, округа ваљевског, Драгутина Пантелића, писара прве класе среза ваљевског;

за начелника треће класе среза космајског Косту Ранића, начелника исте класе среза брегоналазначког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза полуванвског Антонија Видовића, начелника треће класе истог среза;

за начелника друге класе среза кобубарског, округа београдског, Михаила Лазића, начелника исте класе среза студеничког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза пчињског Димитрија Христића, начелника исте класе среза лепеничког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза неготинског Драгољуба Марковића, начелника треће класе истог среза;

за начелника треће класе среза лепеничког Миливоја Петровића, начелника исте класе среза деспотовачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза студеничког Лазара Нешића, начелника исте класе среза јабланичког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза грочанског Милорада Пешића, начелника исте класе среза рачанског, по потреби службе;

за начелника прве класе среза рачанског Андрију Врчевића, начелника исте класе среза грочанског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза темнићког Ђорђа Илића, вршиоца дужности начелника среза колубарског, округа београдског, у рангу секретара начелства друге класе;

за начелника треће класе среза јабланичког Светислава Мишића, секретара прве класе начелства округа пиротског; по молби;

за начелника треће класе среза бољевачког Тихомира Р. Петровића, писара прве класе првостепеног крушевачког суда;

за начелника треће класе среза звишког Живојина Илића, начелника исте класе среза млавског — по потреби службе;

за вршиоца дужности начелника среза грузанског, у рангу секретара начелства друге класе, Павла Ђорђевића, писара прве класе среза крагујевачког;

за вршиоца дужности начелника среза сарајшког, у рангу секретара начелства друге класе, Тихомира Гвозденовића, писара друге класе крушевачког прворстепеног суда;

за вршиоца дужности начелника среза прокупачког, у рангу секретара начелства друге класе, Милорада Јовановића, писара прве класе среза нишког;

за вршиоца дужности начелника среза жичког, у рангу секретара начелства друге класе, Илију Николајевића, писара друге класе првостепеног суда варошн Београда;

за вршиоца дужности начелника среза деспотовачког, у рангу секретара начелства друге класе, Танасија Божића, писара прве класе среза параћинског;

за вршиоца дужности начелника среза брзопаланачког, у рангу секретара начелства друге класе, Косту З. Богдановића, писара прве класе истог среза.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за члана друге класе Управе града Београда Живана Станковића, начелника треће класе среза врачарског; и

за вршиоца дужности члана Управе града Београда, у рангу начелника среског треће класе, Косту Туцаковића, писара прве класе Управе града Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа пожаревачког, Милутина Пекановића, начелника треће класе среза звишког, — по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа смедеревског, Љубомира Илића, начелника треће класе среза косматског, — по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа пиротског, Живојина Будимировића, секретара прве класе начелства округа тимочког, по потребн службе;

за секретара прве класе начелства округа рудничког, Милана Јевтића, начелника треће класе среза колубарског, округа ваљевског, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа топличког, Живојина Московљевића, начелника треће класе среза темнићког, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа чачанског, Милана Дороњића, писара прве класе чачанског првостепеног суда;

за секретара друге класе начелства округа тимочког, Петра Банџића, писара прве класе Управе града Београда.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16 марта 1905 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Томо Миленковић, члан прве класе Управе града Београда;

Љубомир Поповић, вршилац дужности члана Управе граду Београда, у рангу секретара треће класе Министарства унутрашњих дела;

Новак Симић, начелник друге класе среза пригорског;

Станоје Миленковић, начелник прве класе среза нишавског;

Милан Симић, начелник прве класе среза рамског;

Марко Пешић, начелник друге класе среза рашанског;

Јован Јеовац, начелник треће класе среза масуричког;

Коста Поповић, начелник треће класе среза ресавског;

Божидар Матровић, секретар прве класе начелства округа рудничког;

Танасије Пешић, писар прве класе среза качерског;

Драгутин Јанковић, писар друге класе среза тршавског;

Светозар Протић, писар друге класе среза ариљског;

Светозар Јовановић, писар прве класе среза косматског;

Никола Обрадовић, писар прве класе среза равнског;

Сима Миленковић, писар прве класе среза мачванског;

Милан Јанковић, писар прве класе среза пожаревачког — на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у пенсију, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16 марта 1905 г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Витомир Николић вршилац дужности писара среза колубарског, округа ваљевског у рангу писара начелства друге класе.

Мијаило Карагуновић, писар друге класе среза посаво-тамнавског;

Владимир Антонијевић, вршилац дужности писара среза колубарског, округа београдског, у рангу писара начелства прве класе;

Драгутин Марић, писар прве класе среза косматског;

Драгутин Стајевић, писар прве класе среза грочанског;

Ђуро Петровић, вршилац дужности писара среза темнићког у рангу писара начелства прве класе;

Милутин Поповић, писар друге класе начелства округа тимочког;

Љубомир Гарић, писар друге класе среза деспотовачког;

Гаврило Пантелић, писар прве класе среза златиборског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 34. зак. о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење истог Савета од 2. овог месеца, Бр. 1412 које гласи:

да се Митар Аншпин, овдашњи слуга, родом из села Бара, у Црној Гори, и поданик њен, на његову молбу и дозволи она му Мише Аншпина, прими у српско поданство, изузетно од § 44. грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст на досадашнега поданства свога.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. марта 1905. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редовни сазив за 1904. год., које гласи:

„да се варошица Сопот, у срезу косматском, округа београдског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од досадање општине сопотске, па да образује засебну општину под називом „општина варошице Сопота“, а села Роповчева и Бабе, по изјављеној жељи својих становника, да остану у заједници и образују за себе општину под називом: „општина роповачка“, у истом срезу и округу“;

„да се село Трнково, у срезу златиборском, округа ужичког, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине мачкатске и прида општини шљивовачкој, у истом срезу и округу“, и

„да се села: Велико Село и Мали Јовановац, која сада сачињавају општину великоселску, у срезу нишавском, округа пиротског, по изјављеној жељи својих становника, поново придају општини крупачкој, у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. марта 1905. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

У последњим деценијама прошлога столећа не зна се у криминалистици за већи преокрет, него што је онај, што је наступио у гледишту о преступницима и злочинцима. Преступник, као производ своје епохе и средине, носи неминовно у себи све видне знаке болести онога друштва, из којега је поникао. Није он више самоникла биљка, него чист на једној грани, што има дебело стабло и разгранат корен. С тога се преступник има и мора сматрати као један посве нездрав део онога огромнога организма, који се зове друштво.

Да би се умотрили и пронашли главни извори преступима и злочинима; да би се нашла што сигурнија и боља средства за лечење друштвених недаћа, од којих страдају и држава и појединци; да би се дакле сузбијале болештине друштвене, које најнаднеје избијају у преступима, злочинаи је подвргнут свестраном и стрпљивом проучавању и испитивању, и наука је данас у стању да нам даде доста тачна обавештења о многим друштвеним недостацима и недаћама; да нам покаже узроке њихову постанку и да их образложи, а донекле и оправда — а на самом је друштву дужност да се што боље стара за њихово поступно искорењивање.

Безбројним вековима брижљивим и свестраним истраживањима и посматрањима, која су последњих десетина година чињена над преступницима и злочинцима, утврђене су неколике карактеристичне физичке и психичке особине, којима се преступник одликује. Антрополошка посматрања сабрала су безброј факата и из њихова поређења изведен је закључак да је преступник или злочинац нарочити тип, који се многим физичким особинама видно разликује од нормалног човека. Многобројна проматрања, која су чињена над људима који ремете друштвени поредак и долазе у судар са кривичним законом, утврђују факт да између нормалног човека и злочинца има разлике у конструкцији лубање или лица, у склопу мозгове главе и развијености појединих делова костију главе, а и самога тела. На основу тих проматрања, која су брижљиво прибирана и класификирана, створен је и обележен чак и тип преступника, који се у великој већини случајева подудара један с другим.

Нема сумње да са развитком физичких одлика и знакова, којима антрополошка школа карактерише тип преступника, иде у непосредном односу и у вези и душевне особине и склоности преступника.

Антропометрија и Бертилонаж особито и свестрано проучавају преступника; они до најмањих ситница и детаља бележе све специјалне и карактеристичне знаке, којима се преступник одликује — пре свега ради обележавања општега типа, а други ради идентификације и практичних потреба друштва. Али се само на томе не може и не треба стати, јер је неоспорно, да има врло велики број преступника, код којих су сва специјалним знаци са свим нормално и правилно развијени, као што је, с друге стране доста велики број људи, који нису никад учинили никакав преступ и који га неће учинити, који дакле нису ни најмање опасни ни штетни по друштвени поредак, али би се посматрањем њихове главе и других делова могли наћи одлике, које су карактеристичне и подносе се типу, што га криминална антропологија прописује.

Један од врло важних задатка на проучавање злочиначког типа, јесте психолошко посматрање преступника. Душевни живот преступника, то је читав један свет, који још није довољно проучен. Ући у ону чудну и тајанствену лабораторију духа, где се рађају и јављају при зачећи преступних, злих и опаких представа и мисли; расветлити оне мрачне ходнике душине, кроз које се у свест провлачи осећај, да постане мисао и воља, често свесна зла воља; ухватити све оне конце што их несвесна душа испреда у преступнику; проучити осећања, жеђ мишљења и закључивања, свет представа и идеја који живи у преступнику — то је огромна арена рада за сналога посматрача, кога ова питања дубље интересују. Јер је несумњиво да преступник има свој специјални свет, своја нарочита опажања и представе о животу и његовим задацима, о људима и њиховим дужностима, о друштву, о својини, о моралу и свему. Ако се чиме разликује неспособан човек од нормалнога, преступник од човека који поднеси друштвени поредак и ради на његовом одржању и побољшању, то је баш та психолошка сфера у којој се та разлика несумњиво најдрастичније испољава. Психолошка посматрања, која су брижљиво чињена над преступницима утврђују исто онако, као и антрополошка и антропометриска посматрања што у својој сфери утврђују, да постоји психолошки тип преступника т.ј. да се могу да утврде специјалне душевне особине и ознаке, које нарочито карактеришу преступника и одвајају га од душевно нормалних људи.

Изнети душевни живот преступника; описати стварање и пут, постанак и развитак опажања, представљања, мишљења закључивања и делања код предступника — то је задатак криминалне психологије. Као што је Криминална Антропологија поставила извесне норме и законе, којима се обележава специјалнан тип преступника, проучавајући физичке и спољашње знаке на њему; исто тако има да изнесе норме о злочиначком типу Криминална Психологија, проучавајући целокупни душевни живот преступника у свима психичким радњама.

Три су елементарне душевне сфере у којима се има кретати психолошко посматрање над преступницима и злочинцима.

Осећаји, који постају у преступнику, имају различиту боју и тон од осећаја нормалних људи.

Чињена су многобројна психолошка опажања над преступницима и врло се често пашло на осећаје и представе, на мисли и расуђивања, која се у многоме полударују. Та слепчност и нстоветност душевног живота иде од најниже сфере од прнобитних опажања, па се пење до највишега степена свеснога делања, услед чијега дејства преступник и постаје оно што је дижући руку на туђ живот или имовину и рушећи основе законитога реда у друштву.

Несумњиво је, дакле, да међу преступницима има хомогености у душевном животу, да има карактеристичних психолошких сличности. Душевни живот и целокупно биће преступника има особина које девергирају у одступају од психичких особина нормалнога човека; али између преступника те се особине приближују и сличавају и дају нарочиту форму, према којој се може да обележи психолошки тип злочинца. Криминална Психологија има да одреди опште црте и развитак осећаја у преступнику.

Свет представа, перципирања и аперципирања, схватање и појмања, расуђивање и мишљење, закључивање и одлучивање битно се разликује од снега тога код човека, код кога су све ове психичке особине од постанка свог нормално развијене.

Развиће воље и хотимичних покрета; односи и веза између закључивања и делања; дејство унутарње воље и спољашњега испољења, одлука и дејство, воља мисао и воља дело јесу врло значајни агенси психолошки за студију злочиначког

типа. Од врло великог је и интереса и значаја проучити постанак представа, које најзад постају преступно дело; јер је врло велики процес психозошки од првог зачећа једне такве представе, која једва да трепери у души једнога злочинца док се појне у свет, а из ове почиње злочин. То је читава једна психологија, која има своје појмове и законе, али коју нам још нису откривени и утврђени. И цео што је посматрањем главе и њених делова, посматрањем мозга нашло се да постоји разлика између нормалног човека и злочинца, у значају свему, исто тако ти се разлика још јаче може да напостави и утврди психолошком анализом и посматрањем.

На овом месту истиче се читав низ веома значајних и ваштећених питања, којима би се имала бавити криминална психологија. Сва су она и од практичног значаја, јер нам не само скривају један до сад непознати свет, него дају друштву могућности да се боре против болештина од којих болује не само тело оне велике једнице што се зове друштво него и душа његова...

Ми ћемо у следећим бројевима покушати да изнесемо напут једне криминалне психологије. **М. П.**

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКЕ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804.—1869. год.

(НАСТАВАК)

„Сад је требало народу суд оставити. Ја сам имао *Корнчију* и читао сам законе Јустинијанове и Мојсијеву строгост над Јеврејима и исписао неколико параграфа из Корнчије. од који поборајћу неке: 1. Ко би убијо човека да се убије и на коло метне. 2. Ко отме девојку силом (као што је где где бивало а особито у каквим буњама кад се судови поврћају) тај женик, кум и стари сват шибу да трче а други и штапови да се каштигују. 3. Ко украде јагње, прасе, коња или вола, тај да плати двоје и да се каштигује штаповима. 4. Ко утече из војске без допуштења да трчи шибу. 5. Да стражке који побегне да се стреља. 6. Ком се криво закуне и криво осведочи, тај ону исту штету за коју је сведочио да плати, штаповима да се каштигује, и да му се никада више не верује, и да се за сведоџба лажном проглаша. 7. Кад се свађе и псују, ком се приврати за оружје ако нема убојства да трчи шибу и т. д. 14—15 ли пунктова. Сад ми у скупштини кажемо да ми сваки на своју страну с војском одлазимо, нахија остаје без старешине и суда, а народу ком код куће остаје треба ће суда, зато нека скупштина изабере два поштена човека, да је у Каличеву, немачком шанцу наше Ваљева, оставимо. Скупштина повиче: Ви старешине изберите и именујте, да видимо које ми знате. Ми представимо Петра Читака из Мушића Грбовића кнежине, и Јована Рабаса из села Рабаса. Сва скупштина одобри да су они поштени и прави кметови, и да им се даде власт да буду и судије. Сад пред народом прочитам оне пунктове које сам из Корнчије преписао, како су стари царева судили, бегенишу ли они и хоће ли онако. Они сваки пункт један по један саслушају и повичу: „Тако, тако нек нам се суди, да нема глобе ни хатара.“ Предамо те пунктове Читаку и два пандура да иду у Каличевац да начине колебе и тамо да седе и суде, што не могу расудити да нама иду Врачар у догор шљу и да узму једног свештеника из брановачке цркве, јербо тамо је је доста било, да начине капелу макар одштп, да онде службу служе и бога за воиство моле.[1]

И ако су устаници у својим преговорима у Земуну, и у својим преговорима са Бећир-пашом, и у својим двома молбама упућеним султану тражили да се Србијом управља по хатишерифу од 1793. год., и пристајали да у сваког нахије буде „*кадијук*“[2] (судница), само да „*кадије буду људи наметни и богобојажљиви да не граде конце и после крва то Рајо немилраду да чине*,“[3] ипак им то ништа није сметало да по крају крајева протерају све турске власти из побуњених нахија, и замене их чисто српским властима, које су остале све до 1813. год., мењајући се и усавршавајући се према признаква и потребама.

„Почетком месеца октобра 1804. год. — вели се у 47-ом броју листа *Moniteur*-а 1804. год. — Срби су тражили од Бећир паше да им Порта, поред признања Врховног Вожда, допусти још да административно и судско особље буде састављено једино од Срба. Турци, који су сад у служби у Србији, остаће на својим местима, али у будуће ни један се Турчин неће смети поставити без претходног пристанка Врховног Вожда. Царинска чиновници турска, против којих постоје толике жалбе, дужни су бео одавања напустити Србију, али царинске и судске таксе биће и у будуће под непосредним надзором наших, који ће и примати од њих приходе[4].

Прва важнија корак ово уређења унутрашње државно управе у побуњеној Србији, учињен је 15. августа 1805. год. на скупштини у Борку, установом *Совода*, чији се задатак у почетку састојао у старању око прикупљања народних прихода, одржању реда у земљи и пресуђивању ствари од нешег значаја. Под његову управу били су стављени и сви судови, а доцније и све старешине у земљи, изузев Карађорђа.[5]

Према одлуци скупштинској, у Синод су могли ући из сваке нахије по један поштен и наметан човек, изабран нахијском скупштином и по положеној заклетви: да ће „са прочим советницима о свему народу српском беспристасно брату посити, а нашавше о својој нахији: да ће сваког праведно заступати и бранити а крива, био он командант, војвода, булубаша, поп или калуђер или кмет, без разлике и лицемерја, кривца великог за његово дело у Синод јавити.“[6]

Један од најважнијих послова, који је Синод одмах по свом устројству предузео, биле је устројство судова — магистрата. По његовом наређењу, нахијске скупштине, састављене од војних поглавица, попова, калуђера, булубаша и 3—4 чеиека из сваког села, изабрале су по три „*најразумнија и најбогобојазљивија* човека који ће у магистрату седети и свакоме беспристасно и безлицемерно по сидљењи обичају засада „по чистој савести судити.“[7] За неке пресуде судије су имале прибегавати и воље старешине, а у недоумици целу ствар слати Синоду на пресуђење. Ко није био задовољан са пресудом магистрата, могао се жалити Синоду. Саветник његове нахије у том случају био је дужан старати се, да се његова ствар што пре и што повољније сврши, а жалилац, чекајући на решење, седео је у кући свога саветника, која се сматрала као нахијска кућа. Ако је какав човек по кривици био за-

[1] Мемоари стр. 283.

[2] По једном устројству Сичких, који је био спремио Вожд Грујовић, али које није у живот увелико, једна од саветника која је „*бринут* посити за унутрши мир у вилајету (Полијаја) и за добар ред: Он ће се звати поповичитељ мира, реда и правосуђа. Овај мора пречерно познавати бити. Он мора пазити да хајдука не буде. Моорити мора по ноћима, па као жуто, па пешице, и бринут се мора за се по вилајету свуда ради“ (Мемоари стр. 293).

[3] Мемоари стр. 159.

[4] Мемоари стр. 101.

створен код Синода, саветник његове књиге имао се старати да га, по могућству, ослобађа и пусти из затвора.[5]

Крајем 1805., Синод је пресељен из Богословље у Смедерево, и ту је скупштинском одлуком назват *Сенатом*, а почетком 1807., по заузећу Београда, преместен је у овај, и према одлуци скупштинској, назват *Сенатом*. У ово време он је био највиша власт за суђење и управљање унутрашњим пословима у земљи, и као такав издавао је потребна наређења судовима и нахијским старешинама.

Старање о побољшом унутрашњем уређењу земље са успехом је продужено у овој години, захваљујући примирју с Турцима, у другој половини ове године.

Поред непрекидног и доста успешног рада Сената у овом правцу, децембра 8. ове исте године одржана је скупштина у Београду, на којој је, поред осталих ствари, одлучено: да Србија и даље остане подељена на 12 нахија, да се у њима варошима заведу „*коменданти*“ а по селима *кнезови*, и да странци не могу имати у Србији непокретног имања.[6]

Овог истог месеца (15. и 16.), Сенат је изменовлаштио чланове суда по варошима и судије по селима, а два дана доцније послата су свима властима у земљи упутства за суђење.[7]

Много је важнији, за предмет наше расправе, рад Сената на уређењу полиције овога доба.

Из једног дописа, који је публикован у *Monitеur-у* (Бр. 76, 1808 год.) видимо да је Сенат под 30. децембром 1807. год. усвојио предлог односно уњођења редовне и сталне полиције у земљи.

„У Београду, вели се у том допису, биће полицијска управа са задатком да пази на становништво као и на трговачке послове, да одржава ред и чистоту по улицама, и најзад да продузима све што би заједничало јавну безбедност.

Управу ће сачињавати један управник (администратор), два комесара и још 15 чланова, који ће бити распоређени по унутрашњости земље а водиће преписку непосредно са администратором. Осим тога биће заведена и полицијска стража, која ће бити састављена из довољног броја људи.“

У прилог и допуну изложених података, иду и они редови *Ивана Каленовића*[8]) о раду скупштине и Врховног Вожда на уређењу унутрашње управе у обновљеној Србији.

„За време примирја Скупштина је с пуно ауторитета отпочела свој рад..... У Београду и у свима варошима у земљи — тако заповеда Карађорђе — да се заведу *магистрате*, на челу којих ће бити по један председник. Но осим постављене се судије, а та места заузеће само они људи, који су служили у војсци као официри и подофицири, а знају читати и писати. Предузеће се мере да се у земљи шири образованост, вештине и наука. Све више власти обратиће нарочиту пажњу на школе и васпитање омладине. Сваки становник је војник, али оружје не сме носити осим за време службе. Цела земља подељене се на 12 нахија. Скупштина народних представника, која се до сада *Синодом* називала, и боравила у Смедереву, скупљаће се у Београду и стараће се сваког дана да се остварн њено уређење.

Аустријски аршин и мере за пиће увеђени су у целој земљи, а полиција ће се старати да не буде злоупотреба при служењу оним мерама. Турска мера *ока* за тежину задржаће се и даље.

Све зграде и земље, које су раније биле својина Турака или Јевреја, суд ће јавном лицитацијом продати и добивени новац унети у народну касу. Никако нисмо не може се продати испод руке, већ сваки поседник мораће закључке продају пред судом. Сваки становник, поседник и други до обичног надничара биће подвргнут плаћању данка на главу, који ће бити уређен по регистру и сразмерно порезан.

Старешине ће се настарати не само да запатапе раде што боље своје занате, већ и земљорадница да што боље обрађују земљу а сточари негују стоку, те да тиме сваки поправи своје стање, јер сад ради своју земљу, а не, као раније, туђу.

Полиција има строго да пази: ко говори непристојно и несмотрено против Сената, уређења и страних сила, и таквога ће хватати и кривичном суду предавати (Criminalgericht übergeben). Цене за јестиво и пиће утврдиће се законски и објавити, на ко ту таксу прекорачи први и други пут одузеће му се роба, а трећи пут и роба одузети и телесно ће бити кажњаван.“

На жалост, нама су данас непознате ниме прописана уређења полиције у обновљеној Србији, те о тога и нисмо у стању да са прецизношћу утврдимо делокруг њеног рада у ово време, а још мање да говоримо о неким њеним засебним органима. Судећи по извесним документима о раду судова у год. 1808. могло би се, међутим, закључити, да је полицијска власт у ово доба била у рукама нахијских *старешина, судова — магистрата и сеоских кнезова*.

Из „*Протокола шабачког магистрата од 1808—1812 год.*“[9]) јасно се види, да су судови у ово време обављали велики део полицијске власти, која се састојала у *издавању пасоша, претресању, издавању полицијских наредаба, набору надзора над хлебарницама и месарама, одређивању такси пијаћу и животним намирницама, суђењу несташних дела, старању о шајкачама, просјацима, хајдучима итд.*

Поједине нумере овог протокола, које се односе на чисто полицијске послове, гласе:

а. **За пасоше:**

„№ 79. *1. Маја* (1808). Дат пасош Томи Трнићу. Илија Спужеву и Јовану Тодоровићу да иду у Београд на лађи са 5 момака.“

„*№ 101. 4. Маја* (1808). Дат пасош удовици Ивани из села Рибари у Београдску нахију; иде у Остружницу и натраг дође намерна.“

б. **За протеривање:**

„*№ 136. 13. Маја* (1808). Дата књига: обнављено буди свим кметовом, да имају из целе нахије истерати Прелића Жену из Барне и над да јим дође сав у бегунк овамо у Шабац.“

в. **За издавање полиц. народаба:**

„*№ 447.* Данас свршено у С. М. Ш.[10]) и жителом шабачком даје се на знање, за које ни један да се нема протинити, негли сваки заповест издату да има испуњити. Ако би се од данас ком нашао, да ону заповест не испуни, тои сваком да знано буде, да ће под велику каштигу доћи. I. Из куће ђубре сваки да има износити у поље, куће да чисто држите; а ниједан да се ниже усудио на Сави ђубре износити. II. Обаке чисте да држите. III. Сваки суд пуи поље преправљен у куће да имаде, ако би се несрећа догодила, да би по-

[5]) Правительствующии Совѣтъ Сербіи отъ Вука Караџића, стр. 10.

[6]) Финансија и уставно обновљење Србије од Мите Петровића стр. 78.

[7]) По *Monitеur-у* (Бр. 11. 1808.) разаслате су законе и правилнике, али је ово погрешно јеоле посматрс и утврђење сапса за Србију у оно време није имало никаких закона.

[8]) Ivan Kalenowicki: Serbien. Eine histor-georg-statist. Skizze. Berlin 1848. стр. 42—45.

[9]) Гласник. св. I., одељак II.

[10]) Сплетски магистрату шабачком.

моћи имао. IV. Куће који продају, и који продали пре 10 месеци, да се изађу у С. М. Ш. јавити.

22. Јануара 1809. у Шабцу.“

г. **За надзор над хлебарницама и механама:**

„№ *105. 5. Маја* (1808). Визитирали смемање и нашли фалшаља, по Именце, који су одавали добили су по 12 батина: Спужеи јекмешчија, Петар Илпов, Шљиво — Тешо, Мићо, Павле. Ово им била прва кажњена.“

„№ *391. 24. Септембра* (1808). Визитирасмо Јекмешије, и тамо нашли јекмк лебова. Пантин 30 драма, Милована и Корача по 31 драм на оки. Ту њим осудисмо по 25 батина, али за први пут платише штрафа 6 гроша.“

д. **За потврду извршених казни:**

„№ *294. 13. Јулија* (1808). Лаза Аврамовић поставит чрез варошана и потврђен у магистрату да буде кнез у затрки, и да га имају слушати како им буде заповести издавати, зашто од магистрата примај, и ниједан да му се не супротиви.“

ђ. **За суђење иступних дела:**

„№ *225. 11. Августа* (1808). Стеван Марковић житељ шабчанин, тужи Игњата Аксентијевића за једну кокош, што је убио, кад му је стакло са зејтином разбила. Тако досудисмо да Игњат кокош прати, а Стеван да плати зејтин и стакло, што је кокош разбила, 30 пара.“

„№ *419. 3. Децембра* (1808). Пресуђено житељом шабачким, кои на патролу пису хтели ићи, 24 сата ање, и још на одпусту пресуђено јест свакому 12 батина; али за први пут опростите су ним батине, али штрафа сваки по 2 гроша мора платити у касу, и то следујући: Димитрије Пантовић, Паво Јешкерић, Шишо Туфекчија, Цветин Туфекчија, Радоица Јеремић, и Панде Ера.“

„№ *568. 11. Маја* (1809). Доше суду Протојереј Николаје, и тужи Јевту чаругжију, што је зло дело на њега изнесио, и зле речи говорио. Тако пресудисмо: да Јевта за своје зле речи прими 25 батина.“

„№ *627. 27. Маја* (1810). Дошао к суду Станиша Налбанта житељ Шабачки, и пријавио Николу Алексића, такођде житеља шабачког, што је њему покро дук на башче. Тако пресудисмо: ударити 25 батина.“

„№ *853. 15. Септембра* (1811). Јован Станић Шабчанин женао у апсу један дан и платио 12 гр. штрафа, што је псовао г. Перу абаџију и Алексу шпан. И он данас обећава се, ако би се унапредак опио, под велику каштигу потпасти.“

„№ *878. 23. Децембра* (1811). Петар Перьаворац, за безчиније своје обхођење и зле своје речи, што је безчестио Госпођара Луку, по тридневном увређивани прими 30 батина.“

е. **За одређивање таксе пићу и животним намирницама:**

„№ *88. 1. Маја* (1808). Дата такса на разне ствари у Ша.... наш.... (у шабачкој нахији) како по чарши под муром стои. —

| | | |

О УВИЂАЈУ

по д-ру Алберту Хајнгарту.

Зна се, да је полазна тачка у истраживању сваког кривичног дела сам увиђај. Од њега зависи како квалификација дела, тако и сам ток, па и исход истраге. Тога ради треба да буде и рад на увиђају савесни и исцрпан до појединости. Да би се дошло до праве истине, ни њено овде у неколико кратких потеза изнета, на нама све има да нам полицијски службеник, коме падне у задатак *да учини увиђај*, по изнесеном извршеном кривичном делу.

I. Шта треба промотрити?

Није довољно само то, да полазник види, уочи и забележи све оно, што се може видити на први поглед на месту извршења кривичног дела. Врло је често случај, да истражну радње у очи оно, што није од велике вредности по истрагу, а оно што је важно, да се не да видети и да је скривено. Тога ради потребно је пре него што ће се приступити увиђају, бити начисто с тим, која питања треба решити правилном истрагe, и тада треба приликом увиђаја гледати да се прикупе све оно, што би могло допринети решењу кога од тих питања. У најпрвију руку треба пазити на ове четири тачке:

1. Положај места где је извршено злочинно дело, његову околину и односе појединих одаја једне с другом;

2. Могућности и начине на које је злочинац могао доћи и отићи са места, на коме је извршено злочинно дело; стање брава, кључаоница, врата и прозора, трагове од ногу и остале трагове присутности злочинца, његовог доласка и одласка;

3. Средства и оруђа, која су употребљена за извршење злочиног дела;

4. Радње, којима се злочинац служио у извршењу свога недела. Како се не може одмах знати, како је и из којих мотива злочинац учинио дело, неједних треба да претпостављa радње могућности како се злочинно дело одиграло, и тада треба да испита сваку могућност, да ли су из ње могле произаћи такве последице.

Вежбањем и искуством многи су чиновници дотерали до великог савршенства у томе, да на месту извршења злочина сигурним оком прозру оно што је најважније. да брзо комбинују и критички проврате све оно што имају пред собом, па отуда вадуку користи за истрагу.

За потврђење овога, навешћемо један случај са њемом полиције Алардом. Код убијена херцеговца Прасини, сва су изгледи били да је ту био случај разбојништва. Позвање Аларда на место извршења злочина, и он је после једног завирта посматрања спасавање себе херцеговине рекао: „Злочинац није био разбојник, већ љубавник.“ Доцније је утврђено, да је злочинац био њен брачни муж.

II. Како треба проматрати?

1. Да би се избегла свака опасност промењивања правога стања стварн после извршена злочина, потребно је учинити увиђај на лицу места што је могуће пре и брже. Тога ради потребно је постарати се, да се при увиђају не измени ни у колико стање заостало на месту извршења злочина после самога извршења. У том циљу треба без одлагања закључати одаје, затворити капије и све поставити под надзор; трагове од ногу треба покрити каквим шушљим судом или превртнутим сандуком. При вршењу увиђаја треба пре свега утврдити то, да ли је стање, које је нашао полицијски чиновник, онако како је остало по извршењу злочиног дела, или је промењено. При увиђају не треба чиновник да се дотиче ни једнога предмета пре но би утврдио и у протокол ставио положај и изглед његов при находу.

2. *Како се проналазе трагови?* Код *трагова од ногу* прво се проналазе њихове особености, па се траже тада, где ти трагови иду један преко другога, па и код оних се траже особености своје врсте. Ако они престану, онда то треба обележити нарочитим штапом и ићи даље у правцу дотадашњега трага; ако се тако не може пронаћи њихово продужење, онда треба промотрити околно земљиште, не би ли се нашао последњи траг.

Трагови од кола. Ходам, у своме делу: „О искуству да се општи трагови злочина властиво представе,“ врло згодно износи пример по коме се види на који се начин може полицијски чиновник корисно да послужи у истрази траговима од кола.

На једном имању извршена је велика пожара; ван је плен пренесен колима са места извршења злочина. Према траговима, које су останила кола за собом, могло се видети, да је на десном задњем точку недостајао један клинац. Премерили су одстојање тога недостатка на траговима, и тако су утврдили величину прочкања у точка. Траг је било тада лако пратити; нашло се по њему све до једног много изгаженог пута, по коме је сигурно кола прешло. Тражили су тада страпутице и скретне путове од тог главног пута, и ни пола миља даље од њега нашли су опет на траг од кола са оним недостатком. Он их је довео до пред саму кућу, где су се кола заустављала.

2. *Пробе.* По неки пут је неопходно приликом увиђаја вршити и извесне пробе, н. пр. колико дуго траје док извесан предмет плива од једне тачке до друге; или за то, да би се могло оценити, да ли треба потпуно поклонити вере у исказ извесног сведока, који тврди постојање неке ствари. На против, забрањено је вршити пробе са обућом, јер се лако може променити облик трага. ако се у њ умеће обућа извесног лица, да би се утврдило, да ли је неко лице било на лицу места извршења злочина. То није допуштено ни тада кад има много трагова од ногу на расположењу. Ради упоређења и утврђивања идентитета трагова од обуће радије треба правити пробе таквом обућом чијеви нове отиске у земљи, на њих сравнити са онима на коју су заостали од злочинаца.

4. *Како се могу мали трагови који се не виде?* Црвени или загасити трагови врло често омашку се из вида човеку, нарочито ако су слабо испољени или их је тешко разликовати од претварање друге боје; то је случај на пример код пренела човеће коже приликом ишулта од дављења, ударања, отезања, као и кривих елека на тамној основи. Ти се трагови тек тада добро виде, када се фотографишу, јер се фотографски плочама истих јасније да видети пренело и загаситост, него ли што је то случај у природи голим оком.

На углачаним предметима могу се наћи често пута *отисци од руку*, који су вредни нашег због особености својих папирних линија. Ти отисци могу да буду од највеће предности са својих папирарских линија, или, готово без изузетка, не могу се видети слободним оком; хемијским путем могу се они назвати и употребити корисно по истрагу.

III. Како треба утврдити њихово стање приликом вршења увиђаја?

1. *Протокол увиђаја.* Овај мора бити методично сређен и изложен; у њему треба њих приликом излагања од општега ка појединостима, од целине ка деловима; треба донести у вези све оно што стоји на у каквој вези једно с другим, и не прећути се понова на оно што је већ један пут свршено. Треба најпре описати у општим потезима место, кућу, башту и т. д. за тим положај и околину места где је извршено злочино дело, пут којим се дошло до тога места, па тек онда саму одају и онај најужи круг где је извршено злочино дело, и најзад све остало што се тамо нашло.

Треба добро уочити и забележити промене и утицаје, које су учиниле радње при самоме делу, као н.пр. оптерећење појединих предмета, трагове, заостала средства и оруђа. Пошто се не може унапред знати, шта ће бити доцније, треба нарочито код тешких злочина навести у протоколу све оне предмете који се нађу на месту извршеног злочина, па ма они и не изгледали у први мах од какве важности за проналазак и утицај на злочин. Даље у протоколу треба изриком означити, који се трагови и остаци нису нашли на месту извршеног злочина, а који су према природи извршеног дела требали да буду приликом вршења увиђаја. Тако н.пр. ако је извршено какво убиство где на чистини, треба тачно означити трагове од борбе убијеног са злочинцем, а ако тога нема, треба навести у протоколу, да земља нигде није ни мало изривена, да се није могло наћи трагова од крви или парчади од одела итд.

Изразе „десно“, „лево“, „у близини“ треба са свим избегавати у протоколу увиђаја. Одстојања треба увек мерити сантиметром и према странама света.

Увек се протокол увиђаја може са свим упростити и лако разумљивим учинити, ако се поред протокола направи *ситуациони план*, и онда се само каже: „Положај појединих предмета као и одаја нађен је у стању које је изложено у приложеном плану; и онда је потребно додавати и у протоколу излагати још само оно, што може служити за објашњење плана.

2. *Ситуациони план.* Овакав план треба спремати пре но што се отпочне писање

протокола увиђаја. По могућности треба се при том послужити службеним материјалом, као таблама за цртање, ћириразиталбиним картама за нацрте итд., они омогућавају брзу израду плана и олакшавају могућу тачност и прецизност. У таквим случајевима за препоруку је, да ситуациони план направи које стручно лице. При том увек треба пазити на стране света и на размере у којима ће се план снимати; најбоља је размера 1 : 10 или 1 : 100. Да би план био прегледнији и јаснији, треба поједине предмете означавати на њему почетним словима, као н.пр. соба са с, прозор са п, врата са в итд. Има ли више таквих предмета у једном плану, треба их обележавати са c^1, c^2, c^3. И она места, која следеће означавају као важна, треба у плану увек бележити црвеним мастилом. У протоколу увиђаја, као и на самом плану треба означити, шта значе слова и цифре.

3. *Фотографија.* Она је много више за препоруку него цртање, пошто је сигурнија објективна. Цртање ситуационог плана зависи од способности и сналажења самога цртача; њему је остављено на вољу да прибележи оне предмете, који су му се у тај мах учинили као важни за саму истрагу, и он се већином ограничава на то своје сналажење. Фотографија је у том погледу много потпунија од цртања; она обухвати и оне предмете и појединости, које цртач иследник није могао заназити приликом свога рада. Често пута фотографија места извршења злочина отвори очи иследнику и изводи га на прави пут при истрази. Што је најглавније, она уштеђује сваку потребу да се по други пут или више пута излази на лице места и да се тада врше допуни увиђаји. Нарочито као се фотографије увеличају, тада је могућно и најмање ситнице и појединости тачно и јасно видети; из таквих фотографија могу се лепо видети и оне ствари, које услед промене, ни у ком случају иследник не би могао као и тачно утврдити њихово право стање приликом чињења поменутога увиђаја. Ово је тим пре од користи, кад се зна, да су код нас увиђаји врло често непотпуни у први мах, и да се обично прибегава средству чињења нових, допуних увиђаја, што свакако не може довољно и с појадношћу служити провлажењу праве истине. Од нарочите и велике је користи фотографисање у случајевима код убистава, паљевина, несрећних случајева на железницама и у другим тежим стварима, где има безброј важних појединости, и то за та, што је овде у питању обично човечји живот, или што треба што је могуће пре измењени стање места на коме је извршено злочино дело да би се спречиле даље опасности. Најзад фотографија је од користи у случајевима, кад су трагови од ногу остали у таквим материјама, код којих није лако гипсовати их, као на пр. у брашну, сокачкој прашини итд.

По некад је корисно, да се фотографисање одмах почиње, по могућству и пре но што се ступи само место, где је злочино дело извршено. То често треба фотографисати са разних страна и тачака, да би се добила неприна и потпуна слика његова. Мрачне одаје треба фотографисати помоћ светлости магнезијума.

Берлинска истражна полиција служи се приликом вршења увиђаја на лицу места извршених злочиних дела великим фотографским апаратом, тако звапом путничком комором, а у ноћним случајевима служи се и ручном комором.

4. *Узимање отисака.* Да би се узели отисци од малих предмета и од трагова заостали на лицу места извршеног злочина, треба оно од чега се хоће да узме отисак, да се намаже машћу, на тек онда да прелије потребном, за то удешеном, материјом. За препоруку је да се та материја направи од смесе пр. 40 грама воска, 60 грама колофонијума и 20 грама сумпорног цвета (у тиндом раствору употребити) или укупно 3 дела воска и 1 део лака. Ту смесу препоручује *Др. Ханс Грос.*

5. *Отисци трагова од ногу.* За увиђаје отисака трагова, које остављају злочиници приликом хода по месту где су извршили злочино дело, најчешће се употребљује гипс. Ако је могуће, треба употребити најбољи гипс, којим се служе вајари при својим радовима. Треба га мешати са снежном укуваном, на расхлађеном водом. Не треба сипати воду у гипс, већ постепено треба метати гипс у воду и мешати га без престанка за то време, докле год не буде бизи смеса без икаквог грумења. Кад се то сврши не треба дометати ни воде, ни гипса, јер у том случају маса губи моћ очвршћавања. Кад у траг има нападале воде, треба је испрскти кућевим картајом, а ако има који каналчак треба га нападити. За тим се сипа течни гипс у траг.

Нећемо да се даље упуштамо у упућивање у овоме раду, пошто би захтевало доста места, али ћемо то учинити у засебном члапку.

Ако би се десило да је траг ког злочинца остао у прашини или песку, можемо се узети отисак и фотографским осталим хартијама за копирање, што захтева такође нарочит стручан рад и спрему. Ну и иначе, пошто је ретко исцадају новално та покушаји, треба такве трагове најпре прецртати и фотографисати.

У Немачкој иду још и даље у овоме, пажљивости и предпазности ради при траговима, који се нађу на месту где је извршено злочино дело, али то појединости нећемо износити из разлога, што бисмо желели да и оно неколико изложених упутстава за пеловољан рад при вршењу увиђаја на лицу места злочиних дела наши читаоци употребе корисно у својим службеним радовима. Буде ли тај случај, учинићемо корак унапред и тек тада ћемо бити у могућности да приступамо и ухазимо у веће опасности при овоме послу.

Д. Ђ. Бакић.

МЕЂУНАРОДНИ КРИМИНАЛНИ КОНГРЕСИ

После конгреса Међународног Криминалистичког Удружења, који је прошле године одржан у Штутгарту, и на коме су са успехом расправљана питања: *о реформи кривичног административног права, о убликовању одговорности и реформи претходне истраге*, међународни криминални конгреси, који ће се држати ове године у Будим-Пешти и Хамбургу, улазиће ван пуно ваде, своји програмима, а ни до садашњи радови око решења неколико врло важних питања из области криминалне науке, биће крунисани успехом. Ово управо и јесте разлог, који нас руководи, да читаоце упознамо са питањима која ће се на овим конгресима расправљати, а која по свему заслужују њихову пажњу.

I. Конгрес у Будим-Пешти.

Конгрес овај држаће се између 3. и 9. септембра тек. год. и биће подељен на ове четири секције: *кривичног права, казнених завода, превентивних средстава, и секцију за деца и малолетнике.*

1. *Секција кривичног права* обухвата ова питања:

а. Код којих се преступа казна затвора може заменити новцем?

б. На који ће се начин изврпити новчана казна на казну одузећа: кад је у вези са казном затвора?

Представљајући различите казне законика, јако је увидети да се новчано казна налази у многим законима као казна споредна и произвољна.

Утврђено је, поред овога, да се у већини случајева новчане казне досуђују сиромашним класама, да дуго време остају неплаћене и да се, најзад, на крају крајева замењују казном затвора. Имајући у виду, да административне мере, које теже наплати новчане казне, врло често руинишу осуђеног у погледу материјалном, конгрес је сматрао за дужност да, са гледишта социјалне политике, расправи изложена питања.

в. Који су битни елементи превара?

Злоупотребе повереља, које се сне више шире у данашњем економском животу, као и потреба да се заштити чиста трговина, захтевају неминовно од криминалиста да нађу пут и начин којим ће се стати на пут овој врсти кривичних дела.

Поједини кривични законици разликују се знатно међу собом са гледишта услова потребних за појам преваре, а нарочито од њих, нарочито угарски, у већини случајева не садрже казне за очигледне преваре. Имајући све ово у виду, конгрес ће на основа претрести питање о превари и дати тачну дефиницију о елементима који је састављају.

г. Да ли прикривање треба сматрати као засебан преступ или као акт саучешћа?

Питање ово упрошћено је у програм конгреса да би се одговорило жељи, која је изражавана на конгресу у Бриселу од кривичне законодавне секције, а којој се придружио цео конгрес.

д. Треба ли реформисати установу пороте?

Неоспорна је ствар, да је установа пороте неома важна и корисна у кривичном правосуђу, али је тако исто и неоспорна ствар да разни утицаји: политичке страсти, лични интереси, страх, претерана благост или строгост и т. д. доводе често пута у суњу њен беспристрасан

карактер. Две су главне ствари на које ће конгрес обратити пажњу приликом расправе овог питања: а) *какво ће се спречити злоупотребе?* и б) *треба ли преступе, који имају карактер политичке природе, изузети од горе?*

2. Секција казнених завода.

а. Моралска класификација осуђеника и њене последице.

Услед огромне важности, која се даје придаје класификацији осуђеника према њиховим моралним особинама, а које се класификације у већини случајева остваја универзитети казнене администрације, показала се потреба за утврђењем принципа на којима ово класификације треба да почива.

б. Могу ли се наложити на рад притвореници и оптужени, ако су раније били осуђивани?

Како у интересу дисциплине тако и у интересу самих осуђеника, веома је важно да се спречи беспосличење по затворима. Принцип овај, међутим, у противречности је са већим делом законодавства, које не допушта принудни рад притвореника чак и у оним случајевима кад су они већ били осуђивани. Мишљења правника и чиновника казнених завода, која ће се на конгресу чути о овом питању, допринеће много, о томе нема спора, да се ово правило и корисно реши.

в. У којим случајевима, на којој основи и према којим принципима има места оному наказне осуђеницима или неком породицама за несрећне случајеве који би их на раду изненали и за будућу слободан рад онеспособили?

Несрећни случајеви, који се дешавају осуђеницима за време рада, пројектују, у главноме, или услед природне силе, или услед какве погрешке чиновника казненог завода, или услед неопажње саме жртве, или најзад услед комбиновања више разних узрока.

Према њиховим последицама, које се могу односити на привремену или сталну, специјалну или општу неспособност за рад, а често пута и на сам живот, и штета по будући слободни живот осуђеника и његове породице већа је или мања. Треба ли у овим случајевима, осуђенику или његовој породици дати накнаду; из који начин, т. ј. да ли путем закона или путем милости, која ће власт бити надлежна да ову накнаду одреди и каквом ће се процедуром она утврдити? — ето то су главна питања којима ће конгрес занимати да би одговорио на постављено питање.

г. Је ли потребно подизати специјалне заводе за лишење и лица са ограниченом одговорношћу? Ако је потребно, онда на којим принципима треба да су организовани?

Ни сами психијатри нису сагласни у питању о надзирању осуђеника са ограниченом одговорношћу, а и већина казнених законика не садржи специјалне одредбе, које би се односиле на ове личности. Међутим, одлични специјалисти на пољу судске психијатрије, као и знатан број пројектованих закона, изражавају се у корист ових лица.

Поред овога, констатовано је у многим земљама, да ниједнице представљају сталну опасност за закони ред друштва, као и да се у таквом стању рађе лако одлучују на крвнице кривична дела.

Са изложених разлога желети је дакле, да конгрес дефинитивно расправи питање о овим двема категоријама личности, као и да, у случају повољног решења, утврди принципе на којима нови заводи треба да буду организовани.

д. Према којим принципима и на који начин треба организовати рад осуђеника у погледу или на осталим уметом и поправном поступању ван казнених завода?

И ако је ово питање покренуто још на трећем међународном конгресу у Риму (1885.), опо ни до данас није дефинитивно расправљено. Поред многих других користи, повољна расправа његова имаће знатног утицаја и на здравље осуђеника.

(свршиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

У сваком решењу мора се навести законска прописа, на основу кога је предмет расправљен.

М. В., пензионар окружни, обратио се надлежном Министру и молио за пореченье: да му се шада, за навесно време, раније ненаплата му периодска повишица плате.

Министар га је одбио од ког тражења с тога, што се овим уваженим обрачно после читавих девет година, и што су му године, за које тражи повишицу, урачунате у другој периодској повишици.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

Према пропису чл. 27. Устава, сваки поступак власти мора бити заснован на закону, а противу незаконитих поступака власти свако има право да се жали надлежној вишој власти.

Овај основни принцип оскуденају оказбеном Министровом решењу, јер у њему није изложен ни један законски пропис, на основу кога је Министар, с погледом на разлоге у решењу изложене, нашао, да је тражење жалитељево неумесно.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар.

Случај из чл. 158. закона о општинама.

С. В., председник општине д..... уаст је на одговор:

1., што по наређењу среске власти није извршио оправку моста;

2., за немарљивост у вршењу дужности ово извршења извесних предмета; и

3., што извесна сумљива лица није држао под полицијским надзором.

Под 29. новембром 1904. године среска власт изрекла је три пресуде којима је председник С. В. кажњен, и то: за прву пресуду под 1) на субитак плате за 10, а по друге две са по 15 дана плате.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком № 1242 од 25. фебруара 1905. године, поништио је све три пресуде, налазећи, да је надзорна власт погрешила, што није сва три дела заједно исследила и једном пресудом обухватила, а ако их је једновремено исљељивала, већ је за свако дело изрекла засебну пресуду, услед чега је прекорачила највећу меру казне, коју предвиђа чл. 158. закона о општинама.

Порески одбор није надлежан да цени уредност трговачких књига.

Фирма А. А., поднела је београдском пореском одељењу уз пријаву за разрез порезе у 1903. години, веран препис биланса радње из књиге „Пописница“, који је потврђен трговачким судом.

Порески одбор, налазећи да је поднесени извод неисправан, није га при оцени приноса радње ни узимао у обзир, већ је одлучио: да фирму А. А. треба задужити за разрез пореза са 20.000 дин. годишњег чистог прихода, на коју јој је суму био разрезан порез и за 1902. год.

Према овом нахођењу пореског одбора, пореско одељење, решењем, заснованим на прописима чл. 85. и 91. закона о непосредном порезу, одбило је поменуту фирму од тражења: да јој се порез распореди према поднесеном билансу.

По изјављеној жалби, Пореска Управа одобрила је решење пореског одељења, налазећи: да је, по чл. 50. закона о непосредном порезу, биланс само тако меродаван доказ о чистом приносу, ако је састављен по уредно вођеним трговачким књигама, што се приложеним уз жалбу билансом не утврђује“.

Државни Савет, решењем од 9. септембра 1904. год. Бр. 6824., поништио је решење Пореске Управе из ових разлога.

Кад је жалилачка фирма уз пријаву поднела судом оверен биланс из књига, које су судом потврђене, Пореска Управа према пропису чл. 50. закона о непосредном порезу, имала је само да оцени: хоће ли се поднесени биланс узети за истинит, или ће његову истинитост подносилац и клетвом доказивати.

Не стоји разлог Пореске Управе да се из поднесеног биланса не види, да је састављен на уредно вођених књига. Јер, по закону о непосредном порезу не предвиђа какве треба да су трговачке књиге, већ како да се оне воде, с тога у том погледу важе одредбе трговачког закона (§ 11.). Према овоме, порески одбор није могао важност поднесеног биланса уништити простим нападом, да је неисправан, не наводећи за то ни разлоге ни доказе.

Сем овога, решење Пореске Управе не одговара закону и с тога, што жалилачкој фирми од највеће приноса нису одбијени трошкови радње, предвиђени у чл. 49. тач. а, б, в, и г закона о непосредном порезу.

О надлежности за изношење кривичарских кривица по закону о државној трошарини.

У радњи г. М. А., трговца на Аранђелу, пађена је извесна количина кријумчарене

каве. Истрагу ове крађумчарске кривице учинила је царинарница на Јавору, па за тим предмет послала на решење царинарници београдској, која је нашла, да је кривица потпуно утврђена, па је решењем од 13. априла 1904. године № 5555 осуђала М. А., на казну од 2167·05 динара.

По жалби осуђеног, ово решење царинарнице београдске као правилно и на закону основано, оснажио је и Министар финансија решењем од 7. јула 1904. год. Бр 8937.

Противу овога решења изјављена је жалба Државном Савету, који је, и не улазећи у оцену питања о кривици жалитељевој, нашао, да оваквобно решење не одговара закону, јер је изрекање ове кривице вршила, па и осудно решење донела ненадлежна царинска власт.

„На тога, што чл. 11. закона о државној трошарини прописује, да за кривице, по том закону, наће одредбе закона о царинском устројству, не може се изводити надлежност царинарница, да изваљају и суде све кривице, који се односе на предмете страног порекла и које се при самом увозу догоде и констатују, иначе су за то надлежна пореска одељења (чл. 12. закона и § 85. правила за извршење закона о трошарини).

У овом случају кад спорна кафа, за коју се тврди да је пађена у промету без плаћене трошарине, није указивана ни при увозу, а ни у пограничном рејону царинарнице, који по чл. 219. царинског закона износи 10 километара, онда је за извађај и осуду ове кривице било надлежно пореско одељење среза врањског, а не царинарница. Према томе и решење Министрово не одговара закону, јер је њиме одобрено решење донесено од стране непадлежне власти".

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар финансија.

Један случај неумесне примене § 704. грађ. закона.

Алит бег Х. Беговић и брат му Мустава имали су у Нишу један заједнички плац, на коме постоје једна двоспратна зграда од слабог материјала. На доњем спрату је пекарница, а горе стан.

По поравнању, закљученом пред судом нишким, Алит бег је свој део овог имања задужио код Н. Н., адвоката, са 2400 дин., заједно са интересом 12% годишње и одобрио интабулацију.

За наплату овог дуга, полицијска власт, 19. маја 1901. године, изложила јавној продаји део имања Алит беговог, и исти је уступљен Харлампију Костићу, пекару, за 4220 динара.

Другу половину, која је својина Мустава бега, његов пуномоћник Алит бег Хасан Беговић издао је под трогодишњи закуп Јаљи Цимопулосу, пекару, за 600 динара годишње; а био је овлашћен и од стране Алит бега, да му и његов део изда под закуп, по коме је Алит бегускоро умро, није могао место њега уговор потврдити.

Харлампије Костић, кад је добио од суда тапију на купљени део имања, обратио је се полицијској власти, и тражио, да му се купљено имање уступи на уживање. Поводом тог тражења, решењем начелства нишког од 3. јануара 1902. год. Бр. 143 законодавац на § 466 б. грађ. суд. пост., које је одобрио и Министар унутрашњих дела с позивом на § 704. грађ. закона и § 493. грађ. суд. поступка, наређено је закупцу Јаљи Цимопулосу, да се, у року од 7 дана, исели из пекарнице, како би се иста могла уступити купцу једног дела, Харлампију.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 14. јуна 1902. године Бр. 2315, поништио је решење Министрово, са ових разлога:

Оспорено имање својина је купца Харлампија Костића и његовог сменичара Мустава бега Алит Беговића, и за сада се налази у правној државини Јаље Цимопулоса, који је узео половину сменичара Мустава бега под закуп до краја 1903. године.

Заједничко уживање тога имања даје се постићи споразумом сменичара. Једна страна нема права да присвоји целокупно уживање и тиме другу страну лиши њеног права; јер се у овако заједничком, или смешаном односају, морају поштовати уважавна права оба сменичара у смислу § 32. у вези са § 515. грађанског закона.

Неоспорено је, да купац Харлампије Костић има права да прими на уживање своју половину; али је исто тако неопходно и то, да сменичар Мустава бег има равномерно право на свој део. Следствено томе, пошто је овај потпун део своје право у закуп Јаљи Цимопулосу, стоји у односу савесног држаоца исти Јаљи, и не може се за сада истицнути из имања.

На овај случај не може се применити одредба § 704. грађанског закона о престанку закупа услед продаје; јер овде није продат део Мустава бега, него она друга половина, на коју полаже право Харлампије Костић.

Мешање закупца Јаље Цимопулоса не мења ствар, јер и без њега пастаје техничка кад се сменичари не слажу у уживању предмета, на који имају подједнако право.

У том смислу, безначајно је питање о важности и времену уговора закупа, јер ова закупца стоји сменичар Мустава бег, који оспорава Харлампију Костићу целокупно уживање.

За регулисање њихових односаја, потребан је, као што је напред речено, споразум; а кад тога нема, онда се мора прибећи примени § 493. у вези са § 863. грађанског закона, т. ј., да се пред изабраним судом ствар процени, па ће је један од сменичара задржати а другог исплатити, ако се у томе сложе; а ако се на то не би сложили, онда су дужни да продају отвар другоме и поделе новац.

Док се овим путем ова ствар не расправи, купац Харлампије Костић само је титуларни сопственик и има право на свој део прихода од закупа, који му се приход и не оспорава; а фактички је држалац закупац Јаља Цимопулос, који се на имању затекао.

По наведеном Министар унутрашњих дела није могао уводити Харлампија Костића у господарство заједничког имања, на штету његовог сменичара — односно закупца — него је требало обе стране упутити суду, у смислу горе наведеног законског прописа.

Један случај неумесне примене § 8. закона о експропријацији.

Ради регулације варошице Лесковца пазвело је путем експропријације имање Гавре и Ване браће Николића, из Лесковца.

Комисија, која је извршила процену овог имања, нашла је, да један квадратни метар овог имања вреди 2 динара, с тим, да се и један мали део тога имања, који преостаје, и на коме је једна кућица, уступи по тој процени, сходно § 8. закона о експропријацији, суседу, пошто је исто на сметњи његовом имању, јер му затвара излаз на нову улицу.

Ову процену одобрио је и Министар грађевина, на основу § 22. закона о изменама и допунама у закону о експропријацији, пошто је у свему поступљено по закону.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону, са ових разлога:

Кад се из нижинерске скице види, да изнесан део плана жалиоца са кућом остаје ван експропријационе линије, онда одређена комисија за процену експропријисаног имања није имала основа у закону, да одлучује о придодатку овог имања суседу, под теретом исплате процене предности.

У расправу овог питања, комисија није могла улазити, једно с тога, што је она за то ненадлежна, према § 8. закона о експропријацији, већ општина; а друго, што се из ситуационог нижинерског плана не чини сметња имању суседа, и не затвара излаз на ново просечену улицу, за који он има простора од 12 метара, те и нема места примени поменутог § 8. закона о експропријацији.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар грађевина. М. В.

Прекопљени судови надлежни су за расматрање овог одлука из III. части кривичног закона, изузев оне које су по самом закону одмах изрекне.

Одмах по ступању у живот прошлогодишњих измена и допуна у закону о Полицијској Уредби од 18. маја 1850. год. појавило се у практици много случајева неједнаког тумачења нових законских одредаба, особито у погледу надлежности за расматрање одлука полицијских власти, донетих по разним иступним делима.

Ова разлика и неједнака тумачења потекла су отуда, што измењени §§ 15. и 16. пол. уредбе нису довољно прецизирани. Први став ових §§-а, који говоре о надлежности, гласи овако:

„Пресуде по иступним делима, *донесене по оним одредбама кривичнога закона,*

по којима казна по закону не може бити већа од три дана затвора, односно тридесет динара, одмах су извршне; а *против осталих пресуда или решења о иступима* имају право странке жалити се надлежном Првостепеном Суду, који ће пресуду или решење оснажити, уништити или преиначити.“

По овој законској одредби једни су судови расматрали у опште све пресуде полицијских власти, донете у опште по свима иступним делима; други су се ограничавали у расматрање само оних пресуда, које су донете само по иступним делима из III части казн. зак.; трећи су расматрали и оне одлуке, које су засноване на одредбама кривичног и кога специјалног закона и т. д.

Ово је побудило господина Министра Унутрашњих дела, те је преко господина Министра Правде изнео ово питање о надлежности расматрање одлука поједи. власти пред општу седницу Касационог Суда, ради начелне расправе. Касациони суд у својој општој седници од 24. априла пр. год. Бр. 3366 донео је одлуку: да је Првостепени суд, по изјављеној жалби против интересованог лица надлежан само да расматра, оснажава, преиначава или уништава пресуде или решења општинских или полицијских власти, изречених по III. части казненог законика, а претпостављене административне власти да су остале и даље надлежне за расматрање пресуда или решења општинских или полицијских власти, донетих не коме специјалном закону или по специјалном и казненом законику уједно.

Не ни ова одлука опште седнице није отклонила све несугласице, као што сведочи следећи пример:

По захтеву Д. Т. као сопственика, кварт палилулски решењем својим од 15. пр. м-ца Бр. 1659 наложио је С. Д., да се у року од три дана исели из закупног стана, иначе ће бити силом исељен и кажњен.

На ово решење Д. је изјавио жалбу Првостепеном Суду за вар. Београд, но суд се по њој није хтео ни упуштати у расматрање односних акта и ожалбеног решења, већ је актом својим од 26. пр. м-ца Бр. 5376 вратио предмет нерасмотрен с мотивацијом: да дотично решење не подлежи расматрању суда.

Кварт је онда послао акте овога предмета Управи града Београда, а она их је 3. тек. м-ца под Бр. 7960 поново послала суду, налазећи да је према изменьеном §§ 15. и 16. полиц. уредбе и одлуци опште седнице Касационог Суда од 24. априла пр. год. Бр. 3366, за њихово расматрање он надлежан.

По суд се са решењем својим од 5. тек. м-ца Бр. 6859 опет огласио за ненадлежног, јер се, дотичним кварговим решењем не изриче никаква казна, но ток, кад када се онај, коме се наређује да се исели, не би иселио, па би га власт за то казнила, суд би био надлежан да пресуду расмотри.

Управа гр. Београда није усвојила овакво схватање суда, већ је се питањем својим од 7. тек. м-ца Бр. 8479 обратила се Касационом Суду с молбом, да реши: ко је у *овом* случају надлежан за расматрање одлуке, да ли Првостепени Суд, како Управа тврди, или Управа гр. Београда, како суд наводи? У прилог свога решења: да је за расматрање оваких одлука надлежан Првостепени Суд, а не представљена административна власт — навела је у томе писму ове разлоге:

1. Што је према изменьеним §§ 15. и 16. пол. уредбе за расматрање свију пресуда или решења о иступима, донесеним по крив. законику, по којима је казна по закону већа од три дана затвора односно тридесет динара, — надлежан Првостепени суд. Ова је надлежност још боље објашњена и прецизирана одлуком опште седнице Касационог Суда од 24. априла пр. год. Бр. 3366, чија права тачка гласи: „1. да је Првостепени суд, по изјављеној жалби интересованих лица, надлежан само да расматра, оснажава, уништава и преиначава пресуде и *решења општинских и полицијских власти, изречених по иступним делима из III части казн. закона.* Кварговно решење Бр. 1749 засновано је на § 356. в. казн. закона, који предвиђа казну већу од три дана затвора, те је према напред наведеном за његово расматрање надлежан Првостепени Суд.

2. Што на надлежност расматрања тога решења не може имати ни у колико утицаја то, што њиме није изречена казна, већ је само извесном лицу наложено да нешто учини, па тек ако то не учини, да ће бити кажњен, јер ово није једини случај из III части крив. законика, где се за кажњивост тражи претходна опомена, па тек ако се не поступи по тој опомени следује казна, као што је случај код тач. 8. и 9. § 329. и т. 2. и 3. § 360. казн. закона, где је казна такође условна и зависи од испуњења или неиспуњења законских наређења власти. Када би се усвојило гледиште Прв. Суда за варош Београд: да је суд надлежан за расматрање само оних одлука из III части казн. закона, по којима се налаже казна, онда по томе логично судећи суд не би био надлежан ни за расматрање у опште свију решења, јер се њима никад не изриче казне већ само пресудама.

3. Што би то била једна аномалија, када би разне власти расматрале одлуке заснована на једном истом законском пропису. Куда би то водило, када би нпр. у овом случају Управа примила надлежност и одобрила кварговно решење, па се дотични по истоме у осталеноме року не би иселио, већ га власт силом избацила из стана и казнила, а суд по његовој жалби на ову казну био другог гледишта па пресуду поништио, а тим самим и цео рад по овом предмету?.... Не би ли у овом случају дотични имао право да тужи полицијске чиновнике суду и тражи накнаду штете.

4. Да је за расматрање *свију одлука* из III части казн. закона надлежан суд јасно је и по самој намери законодавца, када је учињено ову измену у §§ 15. и 16. пол. уредбе. Преносећи надлежност за расматрање одлука из III части казн. закона са административних на судске власти, законодавац је хтео да колегијалним расматрањем и судском независношћу што боље заштити правне и материјалне интересе појединаца, а у наредбама, односно решењима, као што је оно кварговно, може лежати куд и како већи интерес, но у максималној казни од три дана затвора или 25 динара новчано, која би имала да следује после неизвршења таквих решења.

Касациони Суд у седници својој од 11. тек. м-ца Бр. 2719 уважио је Управине разлоге и огласио Прв. суд за варош Београд као надлежан за расматрање кварговног решења, па му је послао цео предмет са следећим писмом:

„Касациони суд је расмотрио акте по предмету суковања Управе гр. Београда са тим судом по окрижењу С. Д. због дела из § 356. в. казн. зак., па је нашао да је за расматрање овог окрижења надлежан тај суд.

Јер по §§ 15. и 16. закона од 17. јануара 1904. год. о изменама и допунама у полицијској уредби од 18. маја 1850. г. и по одлуци опште седнице Касационог Суда од 24. априла 1904. год. Бр. 3366. првостепени судови су надлежни да расматрају, оснажују, уништавају и преиначавају све одлуке које нису извршне, а које су донете по иступним делима из III части крив. закона, где долази и одлука Управе гр. Београда (односно кварта палилулског) од 15. фебруара 1905. год. Бр. 1649, којом се окрижењем наређује да се у року од три дана исели из стана Д. Т. а пошто је донета на основу § 356. в. казн. закона, у коме се предвиђа једно од иступних дела из III части казн. зак.

Са тога Касациони суд на основу § 41. крим. суд. пост. шаље томе суду као надлежном све акте овог окрижења с препоруком да по овоме поступи даље по закону.“

Овим је дефинитивно расправљено питање, да су првостепени судови надлежни за расматрање у опште *свију одлука* из III части крив. закона (сем оних које су одмах извршне), па ма какве природе оне биле.

Ж. А. Л.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЧУДНОВАТ АМАНЕТ

из доживљаја Шерлока Холмса

А. Конан Дојл

Био је несносан дан у августу месецу. Бекеровом улицом опекло је сунце, а зраци му блештте од жутих зидова кућних, да се не може гледати на улицу. Ја и Шерлок Холмс седесмо разкошећи у својој соби и претресасмо стару тему о његовој моћи посматрања и опажања. Најзад ће ме Шерлок упитати:

— Јеси ли приметио, Ватсоне, у новијама мали чланчић који се односи на чудновату садржину пакета, који је послат поштом госпођици Сузани Кушинг, у Крос Стрит, Кродон?

— Не, ништа нисам приметио.

— Ах, мора бити да си превидео. Додај ми новине. Ево га одмах после ви-

најсвјежег дела. Хоћеш ли бити тако добар да га гласно прочиташ?

Узмем новине, које ми је он додао и прочитам чланак под насловом „Невјерјатна пошиљка“:

„Госпођица Сузана Кушинг, која станује у Крос Стрит, Кројдон, постала је жртвом веома грубе и луде шале, изазивајући да се у томе случају не крије што друго, што би могло оправдати овакав поступак. Јуче око два часа по подне предао јој је разносни поштанских аманета један мали пакет завијен у сиву хартију. У њему је била кутија од хартије, напуњена обичном сољу. Кад је изручила со, госпођица Кушинг беше ужаснута написаним унутра два човечја ува, по изгледу скоро одсечена. Кутија је послата дан пре тога аманетном пошиљком из Белфаста. Није било никаквог знака ко је пошаљалац, а догађај је у толико тајанственији, што је госпођица Кушинг девојка од својих педесет година, жени веома необучено и има врло мало познаника и лица са којима се дописује, као и за то, што веома ретко добива ма шта преко поште. Пре неколико година, кад је становала у Пенџ-у, давала је део свога стана под кирију тројици медицинара, које је доцније морала отерати због пијаног неуредног и бурног живота. Полиција мисли да је она увреда нанета госпођици Кушинг из освете, и да су је извршили њени у намери да је заплаше поништом тих реликвија из секционе сале. Мало се придаје важности могућности, да је ово дело једнога од тих њих из Северне Ирске, који је, по вероватној госпођици Кушинг, из места Белфаста. Истрага се, међутим живо води, и у рукама је господина Лестреда, једног од најспремнијих детектива“.

— Толико каже „Дели Кроникл“, рече Холмс, пошто сам свршио читање. Сад о нашем пријатељу Лестреду. Јутрос сам од њега добио цедуљицу, у којој каже ово: Погледа ли, да је ово дело сасвим у нашем жанру. Надамо се да ћемо целу ствар расплетити, али нам је тешко да пронађемо ма шта, што би нам служило као полазна тачка. Разуме се да смо одмах депеширали поштанској управи у Белфасту, и она су одговорили, да је тога дана предат пошти велики број пакета те немају могућности да се сете нарочито тога пакета и његовога пошиљаоца. Кутија је обична за дуван и не може нам ништа користити. Сумња на медицинара изгледа ми могућна, али бих се најрадије радовао, кад би сте ми поклонили неколико часова. Бићу код куће или у полицији цео дан.

— Шта велиш на то, Ватсоне? Можеш ли да савладаш ону врућину, па да заједно одемо до Кројдона, тако ћеш имати прилике да умножиш твоје забелешке.

— Једна чекам да се појави какав посао.

— Онда га имаш. Зазвони, да нам донесу обућу и нареди да пажу кола. Пратићу се за тренутак док одело променим и напуним кутију цигарама.

Киша је пљуштала док смо били у возу, а врућина је била мања у Кројдону, него ли у варошн. Холмс је телеграфисао Лестреду, и он нас је дочекао на станици. После пет минута шетње дођосмо до Крос Стрит, где је становала г-ђица Кушинг.

То је била жена, дугачка узлица, окићена двоспратно зидањем кућама са каменим степеницама. На пола пута Лестред стаде и куцну на врата, која отвори мала слушкиња. Госпођица Кушинг је седела у предњој соби у коју уђосмо. То је била женска са спокојним лицем и великим благим очима. У крилу је држала вез, и радила га је; корпа, пуна разнобојне свиле стајала је на столици крај ње.

— У шуми су те гадне стварн, рече она, кад је угледала Лестреда; жеља бих, да их са свим одавде однесете.

— То ћу и учинити, госпођице. Задржао сам их док их мој пријатељ, господин Холмс, не прегледа у вашем присуству

— Зашто у моме присуству, господине?

— За случај да хоће да вас што год уплаши.

— Од какве је потребе да ми се стављају ма какви шпијаби, кад нам кажеш, да ја о томе апсолутно ништа не знам.

— Тако је, госпођице, рече Холмс умиљујући је. Ја сам уверен, да сте ви и сувише узнемирани по овој ствари.

— Дошла јесам, господине. Ја сам скромна жена и живим сасвим повучено. Ово је нешто са свим ново за мене да се моје име на новинама потеже и да се полиција мешa у моју кућу. Ја нећу да ове стварн оставу и даље у мојој кући, господине Лестреду. Ако желите да их разгледате, то можете учинити напољу у шупи.

То је била мала шупа у узаној аллеји одмах иза куће. Лестред изађе и донесе кутију од хартије заједно са овом хартијом и канапом. Клупа је била на крају стаза, и сви седосмо на њу, док је Холмс једно по једно уво разгледао, како му их је Лестред додавао.

— Канап је веома запањљив, примети он држећи га спрам светлости и миришући га. „Шта ти се чини за овај канап, Лестреде?“

— Намазан је смолом!

— Тако је. Намазан је црном смолом. Без сумње са пажњом и то да га је, госпођица Кушинг пресекла маказама, што се познаје по месту где је то учињено. То је врло важно.

— Ја не видим никакву важност у томе, рече Лестред.

— Важност је у томе што је завезани чвор остао непокрећен, и овај чвор има особити карактер.

— Врло је лепо везан. То сам већ записао, рече Лестред спокојно.

— Толико што се тиче канапа, рече Холмс осмејкујући се. Сад да пређемо на овај завојчак од хартије. На овој хартији се јасно осећа мирис од кафе. Што то није примећео? Ја мислим да о томе не може бити никакве сумње. Адреса је написана наше разувјерене сповиња, црним пером и веома рђавим мастилом. Реч Кројдон најпре је записана са i на је доцније поправљено са y. Пакет је дакле послао мушко лице, адреса је мушком руком написана, — лице је ограниченог изображења и непознат му је Кројдон.

Дакле је све добро! Кутија је жута за дуван, и на њој нема ништа особитог сем два отиска од палца на једном дну од кутије. Напуњена је обичном сољу, каква се употребљава за усољавање коже и других простијих трговачких предмета. На дну испод снега затрпана су та два чудноната предмета.

Говорећи то, навади Шерлок оба уха и пажљиво их поче разгледати. Најзад их врати у кутију, па се дубоко замисли.

— Приметнии сте, без сумње, рече он најзад, да оне уши нису парнице.

— Да, то сам приметно одговори Лестред. Али ако је ово шала ђака са медицинског факултета, онда је њима врло лако послати два непарна уха, као и прави пар.

— То је тачно. Али ово није никаква шала.

— Не иде ове томе у прилог. Сва тела у соби за секцирање су убрзгана течношћу, која отежава распадање. Ове уши немају ни трага од тога, јер су још свеже. Одсечена су тупим оруђем, што се никако не би могло догодити да је то какав ђак учинио. Понављам да овде нема никакве шале. Ми узалудно овиз у траг једном ужасном злочину.

Нека дрхтавица прође ме слушајући реч мога друга и кад сам видео његову озбиљност. Лестред нам пријажне главом као човек који је само у поза убећен.

— Ништа нема противу мишљења, да је то била шала, рече он, али су много јачи разлози противу тога. Ми знамо да је ова женска проводила веома скроман и частан живот у Пенџу, а тако исто и онде, бар за последњих двадесет година. За све то време једва ако је кад и из куће изашла. На што би јој онда ма какав злочинац послао доказе своје кривице, нарочито кад и она исто тако мало зна о овом догађају као и ми.

— То је проблем, који сад немамо да решимо, одговори Холмс, и што се мене тиче, ја сам намерап да отпочнем истрагу у том смислу пошто сам убеђен да је овде извршено двогубо убиство. Једно је од ова два уха женско, мало, јевтог облика и пробушено за минђушу. Друго је мушко, од сунца преплануло и изгубило праву боју, такође пробушено за минђушу. Обе су ове личности без сумње мртве, јер би се иначе до сада о њима штогод чуло. Данас је петак. Пакет је предат на пошту у четвртак. Злочин је онда могао бити извршен у среду или четвртак или раније. Ако су оба лица убијена, онда ко би други, сем њихов убица, могао послати обележје своја недела госпођици Кушинг? Можемо ући да је поништаи пакета човек кога ми тражимо, али он је морао имати јаког разлога што је овај пакет послао г-ђици Кушинг. Но какав је то разлог? Мора бити то, да јој стави до знања да је дело извршено; или може бити да јој тиме нанесе жалост. Али у том случају она зна ко је то. На њих сузњам. Ако је знала онда за што би звала полицију да се умеша. Могла је оба ова закопатн и нико не би ништа знао. То би она учинила, да је хтела злочинца заштитн. Ако пак не жели да га

штити ова би казала његово име. Овде има нешто замршено што треба размрсити.

Он је говорио јасно и брзо, и механички је гледао преко баштенске ограде; за тим брзо скочи на ноге и упути се у кућу.

— Имао бих неколико питања да постављам г-ђици Кушинг, рече он.

Сратићемо кад се за вол будемо вратили, одговори Холмс. Један тренутак дошиње нас ово двојица биди већ у предњој соби, где је иносељица г-ђица мирно седела и радила свој вез. Рад је спустила у крило кад ми уђосмо и погледала нас је својим искреним плавим очима.

— Уверена сам, господине, рече она, да је све ово нека погрешка, и да тај пакет није ово моји намењен. Ја сам то исто неколико пута поновила и господину из Скотланд - Ларда, али он ми се у очи смеје. Ја немам ни једног непријатеља на свету, бар колико је мени познато, и не знам зашто би се са мном збијала таква шала?

— Готово и ја отпочињем делити ваше мишљење, г-ђице Кушинг, рече Холмс и седе преко пута ње. Мислим да је више него могуће — ни састаде и ја бејах изненађен кад сам га примети са каквом пажњом посматра г-ђичин профил. Изненађење и задовољство се могло одмах познати на његовом озбиљном лицу. То је приметила и госпођица Кушинг, али он постаде опет озбиљан као обично. За сам гледао у њену угљавну косу, њену укусну капицу, њене златне мале минђуше и њено спокојно лице, али писам могао ништа каки што би могло мога друга тољако узбудити.

— Имао бих једно или два питања.

— Ох, мени су та питања већ досадна, узвикну г-ђица Кушинг нестрпљиво.

— Рекао бих да имате две сестре.

— Од куда ви то знате?

— Чим сам ушао у собу приметио сам фотографију са три женске и једна од њих без сумње сте ви, а оне друге две веома јако на нас личе, и по свој прилици су вам род.

— Имате право; то су моје две сестре, Сара и Марија.

— Ено још једне слике, која је рађена у Ливерпулу; то је ваша млађа сестра у друштву са једним човеком, који, судећи по униформи, изгледа да је магационар при каквој морској лађи. Примећујем да она у то време није била удата.

— Ви то врло јако и тачно примећујете.

— То ми је занат.

— Имате право. Она се после неколико дана венчала са господином Браупером. Он је био у служби јужно-америчке народбродске линије у време када је она фотографија рађена, али тољако је водио њу, да није могао дуго времена без ње издржати, те се за то прикло службе на ливерпулским и лондонским лађама.

— Ах, можда Кинкеријр?

— Не, кад сам последњи пут о њему чула био је на Меј-Деј. Ним је дошло једном да се са мном види .То је било пре него што је погазно заклетву, а после тога је ово свакад кад год би пиштао на обалу. Мало пића чинило га је увек сапршено дуим. Ах, то је ово веома несрећан дан за њега, кад је први пут узео чашу у руке. Прво је избегавао мене, за тим се завадио са Саром, и сада, пошто је и Марија престала са писањем, не знам ништа како је код њих тамо.

Јасно се видело да се г-ђица Кушинг додирнула теме коју је дубоко осећала. Као већи део људи, који живе усамљеним животом, у почетку се мало устручавала, али је доцније постала говорљива. Казала нам је многе појединости о њеном зету магационару, за тим је прешла у разговору на некадашње своје кириџије медицинаре, исписивала нам све њихове неуредности, њихова имена и болнице, у којима су радили. Холмс је све то пажљиво саслушао убацујући по кад-кад по неко питање.

— Сад о вашој сестри Сари, рече он. Пошто сте обе неудате, чудим се да не живите заједно у једној кући?

— Ах, ни не знате Сарину нарав, јер кад бисте је знали, не бисте се ни најмање чудили. Ја сам то покушала кад сам дошла у Кројдон и биле смо заједно до пре два месеца, али тада смо се морале растанити. Неће да каже ни једну реч против моје рођене сестре, али је она велика свађалица и нико јој не може угодити. Ето таква је Сара.

— Ви кажете да се она свађали са вашом родбином из Ливерпула.

— Да, а до пре кратке времена биди су најбољи пријатељи. Она је чак отишла тамо да живи само за то да би била што ближе код њих. Сада опет нема довољно потрдних речи за Џима Брауперa. За последњих шест месеци, које је овде провела, није говорила ни о чем другом сем о његовом пићу и рђавом понашању. Изгледа ми да је он њу ухватио у брбљању, па јој је подвикнуо, и то је био почетак.

— Хвала вам, госпођице Кушинг, рече Холмс, устајући и кланјући се. Чини ми се, рекосте да ваша сестра Сара живи у Ну Стрит Валингтон? Због-ом, и веома ми је жао што сте узнемиравали догађајем, са којим, као што рекосте, немате ничега заједничког.

Кола продужаху баш у оном тренутку кад смо излазили, и Холмс их заустави.

— Колико је далеко до Валингтона? упита он.

— Од прилике једна миља, господине.

— Врло добро. Ускочи Ватсоне. Морамо ковати док је гвожђе вруће. Као што изгледа, случај је прост. Има једна или две врло поучне ситнице у вези са њиме. Притерај ја телеграф при пролазу!

Холмс је послао једну кратку депешу. Остатак путовања провео је забачен у кола; шешир је спустио до самог носа да би од сунца заклоно лице. Кочијаш се заустави пред кућом, која се ни мало није разликовала од оне, коју смо мало час оставили. Мој друг му нареди да чека и метну руку на браву. У том се тренутку на вратима појави један млад човек, елегантно обучен, у црном оделу.

— Да ли је госпођица Сара Кушинг код куће? запита Холмс

— Госпођица Сара Кушинг је опасно болесна, рече он. Она од јучс у великој жери болује од напада крви у мозак. Као њен лекарски саветодавац не могу на себе примити одговорност и допустити да се са њом састанете. Препоручио бих вам да после десет дана дођете. Он навуче рукавице, затвори врата и изађе на улицу.

— Ако не можемо, онда не можемо, рече Холмс весело.

— Можда она не би могла или не би хтела ни толико казати.

— Писам ни тражио да ми она ма шта каже; хтео сам само да је видим. Али пошто чини ми се да нам сваако ово што ми је потребно. Одвези нас у какав добар хотел где бисмо могли ручати, за тим ћемо ућ ући повратити и до нашег пријатеља Лестреда до у полицијски одељак.

Имали смо овома пријатан заједнички ручак. За време њега Холмс није говорио ни о чем другом него само о виолинарија, о Паганинију, музичкој уметности, и испричао ми је много анегдота из живота људи, који се тиме баве. После подне беше већ у велико превалило и јака сунчана жега претворила се у благу топлоту кад смо се заустављали пред полицијским одељком. Лестред нас је дочекао пред вратима.

— Ено једног телеграма за вас, господине Холмсе, рече он.

— Ха! То је одговор! Уза га, пролете очима преко њега, згужва и стрпа у џеп. Добро је, рече само.

— Јесте ли што пронашли?

— Све сам пронашао!

— Шта? Лестред га погледа изненађено. Ви се шалите?

— Никад нисам био озбиљнији у своме животу. Извршен је страховит злочин и чини ми се да сам већ обелоданио целу ствар

— А злочинац?

Холмс написа неколико речи на полеђини своје посетнице и добаци је Лестреду.

(наставиће се)

са енглеског, **Мих А. Радовић**

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Толстој о самоубиству. — Питање о томе да ли човек има права да сам себи одузме живот, да се убије, није питање на свом месту; оно је нетачно постављено. Јер у овом случају не може у опште ни говора бити о каквом праву. Кад неко нешто може да уради, кад дакле неко може себе да убије, он, изгледа, има и права на то.

Толстој сматра да је могућност да се човек убије, да сам себи скрати живот, нека врста вентила сигурности. То је једини излаз, који човек, што се убија, још може замислити из стања у коме се налази. При овакној и овој могућности човек нема никаква права да каже да му је живот постао несносан, да га не може подносити више. Јер, ако је живот несносан, то се човек убија и на тај начин

не може нико да се жали на несносност живота.

Човеку је дата могућност да сам себи живот одузме и према томе он се може убити. Код нечега човек може урадити је ли то уредно и право да уради? — Човек мисли да има права на то и од тога права он чини употребу. Али он исто тако убија се и у двобоју, у рату, убија се пороцима, раком, опијумом итд....

Не — то је неразумно чинити, као што је неразумно одсецати ланаке на каквом дрвету: биљка неће пропасти него само неће правилно растити.

Живот се не може уништити — он се налази изван времена и простора и услед тога смрт може само промењити форму живота и уништити његову делатност на овом свету.

Међу тим, ако човек један уништи делатност своју на овом свету, то шпак он не зна да ли је његова делатност на другом свету за њега онмога бити пријатнија и на тај начин одузима човек себи могућност, да све то сазна и искуси све оно што живот на овом свету може да понуди. Самоубиство је једна дудост; оно је непаметно, јер кад човек уништи свој живот који му је изгледао и бно непријатан и несносан, то тада човек доказује да је сматао његова живота била једна погрешна предотака.

Но не само што је самоубиство дудост; него, оно је и неморално. Човеку је дужност да живот који му је дат, сачува до природне смрти, а тај му је живот дат под условом да служи животу света. А онај пак, који се у животу од живота ниа само да користи и то како ће њему пријатно да буде, одбија и колеба се да свој живот посвети свету, јер му је његова лична судбина непријатна и несносна. А по свој вероватноћи та служба свету почиње баш у оном трентутку, када лични живот почиње бивати непријатан.

Оптина је један шлогирани калуђер, који је пуних тридесет година ложао на једној дасци и могао је само леву руку до покрене. Лекари су говорили да он мора бити јако пати и подноси али он није се никако жалио на своје стање, него се стално кретао смешећи се, при чему су му се приближали свеци и радовао се што му Господ још непрестано подржава искру и племичак живота. Стотине и хиљаде посетилаца долазили су му и завета је врло тешко представити колико је све добра свету учинио тај јадних калуђер који на завета није био способан. Извесно је и ван сваке сумње да је овај човек више добра учинио, него ли хиљаде здравих, који су уобразили да служе многим установама у свету.

Докле год има живота у човеку то се човек може стално усавршавати и свету служити. Али свету и животу он може само тада, ако се и сам усавршава; а само усавршавајући се човек може служити свету и користан бити.

Крађа из суједства. — Пре кратког времена у западном делу Берлина ухваћена је у крађи једног женског огртача извесна госпођа, која је иначе била добро материјално ситуирана. То своје дело оправдавала је тиме, што јој је један „паметна жена" саветовала, да узме кришом и кад нико не види из које трговине један такав огртач, да би њиме излечила свога узетога мужа, и то на тај начин, што би наизменице огртала тим огртачем прво себе, па онога болесного мужа. Узимање огртача из туђе радње крадом изриком јој је заповеђено; кад, пак, муж оздрави, онда би она имала отићи поново у дотичну радњу да огртач врати или купи.

Сасбини мотив за покреду тела. — 28. септембра прошле године био је пред берлинским поротним судом врло интересан претрес, на коме је оптужени дао одбрану, какве, нађа, до сада није било у свету. Радник Тома Сајферт живео је неко од дужег времена у свађи са својом женом. Она је противу његове воље врло често шкрљала по кафанама, водећи собом увек и своју кћерицу. Шта више почела му се непристано ругати, што је убрзано, да је он отац тога детета. Њему неће дати, те једно лепе зиме девојчицу у заду јој ножем дубоку рану на врату, од које је врло кратко време наступила и сама смрт. За то је дело предат суду и он је за извршење свога недела навео то, да је имао намеру да мањесе повреду детету на телу, не била та околност натерала матер да седи код куће и пегује дете. — Тома је осуђен на четири године затвора на тешку телесну повреду, која је назвала и смрт.

Једна заблуда суда у Лондону. — Један кинеи човек морао је да проведе пет и по година на робији само за то, што је „необично личио" на другог једног човека, и што му је и рукопис био „скоро исти" као и у тог другог. Једини берлинским новинама јављају из Лондона, да су у августу месецу прошле године много жена из болих кућа преварене да новац и ствари од вредности од стране једне исте варалице. Пре извесног броја година, а на основу неколаа десет женских сведока, који су се једногласно сложили у томе, да су у Адолеу Беку, Норвежанину, упознале тога варалицу, буде осуђен Бек на седам година робије. Сва мука, да докаже своју невиност, остала му је безуспешна. На основу ових последњих достава, пре кратког времена опет ухапсиле Бека, и сад опет шест нових женских сведока једногласно и најпоузданије утврдиле, да су у Беку упознале злочинца, који их је опљачкао. Порота опет огласи Бека да је крив, али суд одложи изрицање пресуде. У томе међувремену ухватиле правога злочинца Вилијама Томаса. На следећим испитивањима и суочењима са Беком и Томасом, шест сведока „најпоузданије" су тврдиле, да је овај последњи злочинац.

Фабрика власте деце. — Пре кратког времена изазвала је велику сензацију по свима новинама у страном свету вест, да је у Чикагу у Мајрекој ухапшен Георг Бауга, професионални просјак, који је путовао по земаља са својом женом и много власте деце. Та су му деца била оруђе за прошњу, а сва су била украдена. Них је Бауг крво здране, па им је пребијао и ноге и руке. Кад би им пребио руку или ногу, он би им то место чврсто везао, док не дубоку деформ и дете не постане сакато па цео век; али тако сакато, да се то мора јасно видети, те да би се у публике изазвало сажаљење и пробудило милосрђе. Бауга није радио то само за себе, већ је тако власту децу злоупотребио и другим професионалним просјацима.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ

Милован Тодоровић, бив. слуга Борисава Јанковића, из Сибинце, отпутовао је непознато куда још септембра месеца пр. год. па се ни до данас није јавио својим родитељима који га траже. Милован је стар 8—10 година, расте плахт, у лице пронзвалит, нарочито на леву ногу. — Препоручује се полицијским и општинским властима да Милована потраже и у случају пронађења упуте га начел. среза посавојског с позивом на Бр. 22216. Убр. 9268.

Војислав Милојевић, бив. обућар, који је дуженно обсло. 19. тек. м-ца отишао је на Београд од куће и жене се није вратио. Он је стар 32 год., стасе високог, лице, брнова рећих, врлших, очиј плавих, брија се, од одела има на гаћи фини фишани пешир, плав дугачак капиши капут, актеровине зимске панталоне и на пагма зимске ципеле. — Препоручује се полицијским и општинским властима да Војислава потраже и надеоог проведу Управи града Београда с позивом на Бр. 8968.

Милана В. Петровића, из Гор. Стрмца, који је још пре 7. год. отишао из места рођења тражи начелник среза начелног Бр. 7614. Ко би о овом Милану ма шта знао, нека се за то саопшти својој општинској или полицијској власти, која ће опет то доставити среском начелнику. Убр. 9807.

Свстовара Татајића, из Косанчића, који је пресудом лесковачког прасстеиеног суда осуђен на 6 месеци затвора, тражи начелник среза јабланичког дешетком Бр. 4715. Пронађеног треба стражарано спровести среској власти. Убр. 957.

Милана Милозановића, из Брагта, окрплењог због крађе, тражи начелник среза тамнавског актом Бр. 5168. Милан има 18 год., средњег је раста, плав и добро развијен. Пронађеног треба стражарано спровести среској власти Абр. 583.

Војислава, сина Владимира Јовановића, из Колиновца, који је отишао без знања својих родитеља 1 тек. м-ца тражи начелник среза тамнавског. Војислав има 15 год., средњег је стаса, приномашен, у оделу је сушенском. У случају пронађења треба га упутити среској власти с позивом на Бр. 5507. Абр. 583.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Про кратког времена нађен је на Врачару један лен, фини женски шпачаки, и у њему један дукат у злату и 9 дин. у сребру. О овоме је публика извештена преко вечерњих листова и синотвеном позиат да се јави Управи града Београда, где ће изгубљени шпачаки добити. Одмах сутра дан пријави се Управи једна отмена београдска госпођа, која изјави да је нађен новчаник она изгубила и што га је тачно описала, власт јој га је издала. Предајући јој новчаник полицијски је чиновник у шали рече:

— Видите, господо, како је штетно владати се по моди: да сте ја својој хаљини пикад пеп то до душе не би било по моди, али сигурно ноћчаки не бисте изгубили.

— А, није, господине, ја сам хаљини баш имала цеп и у њему држала ноћчаник, а право да вам кажем ово како сам га изгубила, али нас молим само да то остане у тајности. Тога дана пошла сам са једном својом пријатељицом код баба Марије, врачаре. Када смо биле биљу исле куће приметимо још три жене где иду право њеној кући. Да бисмо их престигле и пре њих ушле, ми се похитримо, али се ја у томе спотакох и палох на тротоар. Као

ми је рука била у џепу ја сам је при паду извадила да се ни ту лоченам, а том ми је приликом ножац ноћчаник, но ја то нисам приметила.

— Е сад разумем откуда дукат у ноћчанику, он је сигурно био наменењен врачари — прекиде је чиновник.

— Погодили сте, заиста сам га за ту биља спремила, а иначе и заслужила га је. Све ми је

погодила од почетка до краја, казала ми је и ко су ми пријатељи и ко непријатељи, и шта је било и шта ће бити.

Чиновник је покушавао да је разувери о тој Марајиној „способности“, али без успеха.

Поводом овога обрати се пажња и оку баба Марији и утврди, да је то главом **Стијка Јовановић**, позната београдској полицији још из ранијих година не само као картара и врачара, већ и као препредена лопов. И ако је скоро пуштена са осуде већ је се била прочула и свет је врвео на свој крајца престиже и из свију њихових стањева.

Једнога дана нађе на њене куће једна млада госпођа из средњег сталежа, чије име за сад тајимо, а која је код полиције ово изјавила:

— Била сам код ове баба Марије, питајте, да ми баци карте. Моја сестра и њена њена пријатељица биле су прошло недеље и уверавало ме, како ми је она све погодила, те сам и ја данас отишла да се о томе уверим. Закекала

се код куће само њену сиђу **Зорку**, која не одраза да баба Марију прича, јер ће скоро доћи на вечери, а за то време сакрити ме ли ми „гледа у воду“. Ја пристадох на то из љубопитства и дадох јој тражени динар, који она метну у џепу поде и онда ми стаде говорити ређивање бесмислице. У томе је дошла и баба Марија; она се пракљаше да је глупо, иначе и под пресеће карте и пошто ни упитрод уз

динар рече ми да пресечем карте и пажем: Боже помози! и да поменим своје име, а она то неће чути „јер је глува.“ После тога ми као бајући погоди име, па ни после непознато општих и двосмислених фраза поче питати шта ми је Петар, Милош, Паја и још нека имена, на која ја одговарах да су ми непознати, а над

доље на Милана, ја јој рекох да позајмим јединог човека са тим именом. Ова не на томе завреда и поче причати, нама ни он нози, како ће ме узети и т. д. Причала ми је каздни појединих будалаштина, а на последку ми рече да јој опет дођем и донесем нашеше ствари, те да она нешто урачи и спреми, да ће Милан морао за десет дана испроси. Као су моја сестра и другарица уобразиле, ако и нуко другог света, да ми је „све погодила“, ја не знам, али мени није ништа погодила, као ни њена спала са гледањем у воду; жалим Боже ова два динара што ми узеше.

Истих дана жалио се београдској полицији на њу и један сељак из Вел. Мошног Луга, како му је за болесну жену по скупе паре утрошила неке трнуљице, од којих се болесница још више разболела.

Да би јој прекратила „упражњавање“ оних послова Управа гр. Београда наплати ју је са тридесет дана затвора, а њену сиђу Зорку као почетницу у овим вештинама са десет дана затвора.

Сређено шаљу публици на ову Марију и Зорку, парочито на Марију, која иде и по кућама и врачи, а у исто време краде и краће. Кад дође у какву кућу ради врачања обично нарије лаковерну домаћицу чаршавом, па јој онда нешто баје и врачи, а за то време, за ово парочито дресирана девојчина, коју са собом води, тумара по кући и краде свуда што ствари. Чувајте је се, господе!

ПОТЕРЕ

Мика Перић, питање из Мудрановца, ухапшен је 11. септембра пр. г. у пријучарењу дувана, али се при том, то му може да се уме на одговор за ту своју кривицу. Он је по звању ковач, високог је раста, пуних, округлих образа у лицу плав, носе и браде риђе. Препоручује се свима општинским и полицијским властима да Мику потраже у својим делокругима и у случају пронађења известе о томе начелника среза расинског с позивом на Бр. 1610 или уредништво овог листа с позивом на АПбр. 327.

Никола Пантелић из Београда и **Мирко Ранковић**, из Азање, обојица познати коцкари побегли су 15 тек. м-ца из Ивањице, пошто су били проглашени по пресуди начелника среза жичког. Треба их попова спровести начелнику среза ваљевског с позивом на депешу Бр. 3414. УБр. 9625.

Илија Васиљевић, из Мелнице, стар 36 год., плав, брковн средњих, плавих, брије се често, сувоња, — извршио је опљачку краћу Руши, удова Ј. Димитријевића из Мелнице у ср. шласком; на поменуто зло побегао из притвора општине мелничке. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Илију живо потраже и пронађеног спроведу нач. ср. шласког с позивом из бр. 3721 или Управи Београда с позивом на Бр. 9494.

Трајко Негрић, из Подгорачке, који је оправљен за извршену опљачку краћу стварн Трајку В. Ради, из Подгорачке, у ср. ћупријском, побегао је 11. ов. м-ца из притвора општине подгорачке вечерње доба. Он је стар 25 год., раста средњег, косе плаве океље, брковн плавих, очију ведрикастих, брије се, од одела има беле сукнене панталоне, преко сукнени капут, на глави преко вунену шубару и на ногама опанке. — Позивају се све полицији.

и општинске власти да Трајла живе потраже и у случају проналаска спроведу нач. гр. болеславског с поднош на Бр. 4709. — УБр. 9754.

Непознати лопови жандарми су ноћу између 15. и 16. т. м-ца опљачкали трговца Јанкову Јонићу, кућару у Немањиној ул. бр. 1. преко пута хотел „Болуша“. Обили су врата, која се налазе на авлији Ђорђа Раденковића, пекарског трговца, и одневи су: 11·75 дин. у новцу — 5 дин. у сребру и остатак у ситнини; 9 покида — погача — начињавала; 70 комада поморанџи; 2 кесе бомбона од по 1. и т. т.; 5. и т. суха грожђа; 1 кутију ракијуа; 1 пешир сребрни сат; и 1/2 и. т. лебадије.

У истој радњи био је остављен на чувању куфер са стварима Александар Гаврогорића који је пошарани 12 од пресе и 5 од фула; 1 бела шифоновска кошуља; 1 рубе и пошула пешира — плава — за рад; 1 интерцајер једнострани (рубе и пошуле); 2 пешира од сирове платна, на једном штикловано „Помажи Бог“ 1 машна са иглом; једне помоине пантаљоне; ¼ покида маранџа за брисање и 2 тепиха за интрење алата. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за лоповима и покрађом напреде најенергичнију потрер и у случају проналаска спроведу их Управи гр. Београда с поднош на Бр. 9616.

Непознати лопови ноћу између 12. и 13. тек. м-ца увалили су Милентију Ристићу, из Сеурића, из затворене штале једног коња, дорастаог, старог 10 год; са жигом „Г“ и ождалу матору 6 год., длако беле са жигом „К“, по глави пегаву; и коњ и кобила без репова су. — Позивају се све полицијске и општинске власти да покраду и лопове живо потраже у своме делокругу и у успешном случају спроведу их нач. гр. лешничог с поднош на Бр. 2661. — УБр. 9454.

Непознати злочинац покушао је 27. пр. м-ца да изврши разбојништво над Михајлом Сиуровићем, трг. из Шапца, али је у томе спречен од Михајла, сина г. Петра Грковића трг. из Шапца, те је побегао, остављо своју револвер, капут и плућење кажуше. Утврђено је, да је бегунац средњег раста, свеж, дугуљасте лица, плавих, пуних, оредњих бркова, обријан, по лицу нао родљ, негли, поса правилна, кратко шишане косе; на глави јапчева шубара или жен црни шешир, капут, продук и панталоне затворене боје, на ногама ципеле; стар до 30 год., подугачка врата; капут испод леве мишне распорен, горњег капута нема. — Позивље се препоручује свима полиц. и општинским властима да ово лице пажљиве потраже и извршене спроведу нач. окр. подрињског. — УБр. 8584.

СКРАТКЕ СЕ ПАЖЊА

Непознато лице 5. тек. мес. дошао је у 12 час. ноћи у „Позоришну Кавану“, ту поручило ђаку, обесило капут и шешир на чивилук, за тим кажило на воље и више се није враћало, но је у пажњи остављо капут и шешир. — Сматрајући овог шешира и капута неза се обрати пажњу, пошошком Управе гр. Београда, где ће их добити. — УБр. 8992.

Ката Стојковић, овд. изгубила је 15. пр. мес. изуђу од „Колархија“ до ралье Богољуба Ресулића на Теразијама једну мешину, по којој је она импентант, а живи Мина Стојковић, типограф и Жива Стојковић, а гласила је на 175 дин. — Ако је но нашао, нина је преда Управи гр. Београда. — УБр. 5653.

Клара Августа Кун, рођена 25. децембра 1887. год. у Дисселдорфу у Немачкој пестала је 21—XI—1904. год. и до сада се нашта о њој није могло сазнати. Она је нитна, висока

1·60 м., дугуљастог лица, дарке, девојачке боје лица; косе јој је лигорено плаве, плаве очи, здрава зуби. Врло је вероватно да су је ишезли за продају девојака завели и одвели, те о тога на молбу лиселарског полодног судије живописно њену фотографију. Ако би ко што о њој сазнао или је где видео, моли се да то одмах јави средништву овог листа, или Управи града Београда.

Цезар Фридрих Едуард Предигер, трговац хамбуршке, рођен 21. децембра 1872. године у Хамбургу, чију слику живописно, 30. марта 1904. године побегао је непознао куда.

пошто је изврши злочинство и преварио у суми од 85.000 наранка. Потернице и тражења остали су до сада без успеха и за то је бриљиш стециште ове општеног обећао за награду 10 процената овоме, ко укажи или прибиоже тоне да се укажи Предигер са моћем. Хамбуршка прокуратура послала је ову потерницу Управи гр. Београда са овим описом Цезарове: 1,76 до 1,78 м. висок, тинка стаса, ноге, обрва и брнова црних; чело ведрог и високог; лице дугог и бледог; здравих зуба; говори пизичин, поштто француски и енглески; ногуђно је да је пушто пушу, дугачку браду. Није искључена могућност, да има при себи писма на име трговачког помоћника *Георга Вилхелма Августа Јамсена*. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Предигером ширне потрер и у случају проналаска притворе га, претресу и о томе нашему Управу гр. Београда или средништво „Полицијског Гласника“.

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Гвозден Минић, бив. пешар на Сече Реке у среду престорском, округа ужичког, 15. т. м-ца оглашен је за хајдука решењем начелства округа ваљевског Бр. 2840. Он је стар 25—30 год., средњег раста, добро развијен, округлог лица, плав, рибић и ретких бркова, косе и очију плавих, на десном или левом образу бланог знака ока, има младеж; ногу је неједнако правих, тако да су му колена истурена у страну;

усиа је подебелих и над се највише лице му добије пређи изглед; пирпи је бутљине и нешто предстакља скромног, поучљеног човека. Био је жено време жандарм, а у последње време пекар у Мионици. Начелство му је у умешно главу од 1000 динара, и ту ће награду добити оно лице, које га убије или ишети пронашо. Гвозден је учествовао пролле године у убиству Танасија Савића, пореклом среза колубарског и његовог служитеља. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да одних жарпе најжешћу потрер за овим оглашеним хајдуком и у случају проналаска упуте га строжарно начелству окр. ваљевског, или Управи града Београда с поднош на Бр. 9578.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Здравко Б. Живановић

БРОЈ 13. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 27. МАРТА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, од чије полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државне и општинске надлештва, а за све друге претплатнике у земље 12 динара годишње за иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе Управе града Београда Живојина Љубића, писара друге класе исте Управе;

за писара прве класе Управе града Београда Милутина Јовановића, потпоручника у остави;

за писара друге класе Управе града Београда Андрију Живковића, писара треће класе исте Управе;

за писара друге класе Управе града Београда Рамка Трифуновића, писара треће класе исте Управе, и

за писара друге класе Управе града Београда Мијајла Миловановића, писара друге класе начелства округа рудничког.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза темнићског Чедомира Урошевића, писара друге класе среза параћинског;

за писара прве класе среза параћинског Гргура Бркића, писара друге класе среза пожаревачког;

за писара прве класе среза поцерског Велимира Чумића, писара исте класе среза тамнићског, — по потреби службе;

за писара прве класе среза крагујевачког Антонија Павловића, порезника у пензији, по овом приступку;

за писара прве класе среза колубарског, округа београдског, Миливоја Хаџића, писара исте класе среза јасеничког, округа смедеревског, по потреби службе;

за писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, Зарију Варјачића, учитеља;

за писара прве класе среза колубарског, округа ваљевског, Илију Глишића, бившег среског писара исте класе;

за писара прве класе среза моравичког Драгољуба Милекковића, писара исте класе у пензији;

за писара прве класе среза мачванског Милорада Наумовића, писара исте класе среза посавског, округа београдског, — по потреби службе;

за писара прве класе среза посавског, округа београдског, Димитрија Стојковића, бившег писара Министарства иностраних послова;

за писара прве класе среза зајечарског Љубомира Кнежевића, писара исте класе среза рамског, по потреби службе;

за писара прве класе среза ниншавског Милана Букића, писара исте класе среза пчињског, по потреби службе;

за писара прве класе среза трнавског Петра Филиповића, писара исте класе среза грузањског, — по потреби службе;

за писара прве класе среза жупског Јована Н. Михајловића, писара исте класе среза левачког, — по потреби службе;

за писара прве класе среза левачког Драгољуба Стојадиновића, писара исте класе у пензији;

за писара прве класе среза брзо-паланачког Петра Марића, писара исте класе среза поречког, по потреби службе;

за писара друге класе среза грузањског Душана Ст. Ђурђевића, писара четврте класе београдске поштанске станице — у остављи;

за писара друге класе среза космајског Васу Х. Поповића, вршиоца дужности писара среза заглавског;

за писара друге класе среза гроначког Милоја А. Ридуловића, писара исте класе начелства округа београдског;

за писара друге класе среза параћинског Војислава Петровића, комесара полиције у Сењу — по потреби службе;

за комесара полиције у Сењу, у рангу среског писара друге класе, Петра Милићевића, писара исте класе среза параћинског, — по потреби службе;

за писара друге класе среза златиборског Владимира Главашића, писара прве класе начелства округа ужичког;

за писара друге класе среза беличког Младена Банића, писара прве класе начелства округа пиротског;

за писара друге класе среза косматског Мизана Комарчевића, бившег чиновника Управе Државних Монопола;

за писара друге класе среза кладовског Алексу Петровића, бившег среског писара исте класе;

за писара друге класе среза бањског Живојина Б. Стевановића, писара исте класе среза посавског, округа београдског, по потреби службе;

за писара друге класе среза љубићског Животу Павловића, писара исте класе среза деспотовачког, — по потреби службе;

за писара друге класе среза подгорског Светислава Пенића, писара исте класе среза брзопаланачког, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза заглавског, у рангу писара начелства прве класе, Тимотија Вукадиновића, вршиоца дужности писара среза космајског;

за вршиоца дужности писара среза тамнићског, у рангу писара начелства прве класе, Живка Лазаревића, вршиоца дужности писара среза поцерског;

за вршиоца дужности писара среза орашког, у рангу писара начелства прве класе, Драгутина Б. Поповића, писара друге класе начелства округа смедеревског;

за вршиоца дужности писара среза параћинског, у рангу писара начелства прве класе, Стевана Д. Спасића, писара прве класе начелства округа ваљевског, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза ариљског, у рангу писара начелства прве класе, Данила Јовановића, вршиоца дужности писара среза пожешког, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза рамског, у рангу писара начелства прве класе, Лазара Тршића, бив. полицијског практиканта;

за вршиоца дужности писара среза пчињског, у рангу писара начелства прве

класе, Ђорђа Јотића, вршиоца дужности писара среза љубићског исте класе, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза деспотовачког, у рангу писара начелства прве класе, Чедомира Ј. Рајића, бив. писара начелства;

за вршиоца дужности писара среза деспотовачког, у рангу писара начелства прве класе, Васиљија Николајевића, вршиоца дужности писара среза жупског, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза кучајског, округа ваљевског, у рангу писара начелства друге класе, Драгића Пауновића, практиканта канцеларије среза трстеничког;

за вршиоца дужности писара среза кучајског, округа београдског, у рангу писара начелства друге класе, Сову П. Ускоковића, практиканта канцеларије начелства округа крушевачког;

за вршиоца дужности писара среза рановинског, у рангу писара начелства друге класе, Милана И. Цветковића, практиканта канцеларије среза пчињског;

за вршиоца дужности писара среза посавског, округа београдског, у рангу писара начелства друге класе, Милана М. Рајковића, практиканта канцеларије истога среза;

за вршиоца дужности писара среза рановинског, у рангу писара начелства друге класе, Милутина Тадића, практиканта начелства округа подринског;

за вршиоца дужности писара среза моравског, округа нишког, у рангу писара начелства друге класе, Крсту Петровића, практиканта канцеларије истог среза;

за вршиоца дужности писара среза качеровског, у рангу писара начелства друге класе, Љубомира Г. Марковића, практиканта канцеларије истог среза;

за вршиоца дужности писара среза брзо-паланачког, у рангу писара начелства друге класе, Љубомира Ж. Јовановића, практиканта канцеларије среза крајинског;

за вршиоца дужности писара среза ужичког, у рангу писара начелства друге класе, Драгољуба Стевановића, практиканта канцеларије истог среза;

за вршиоца дужности писара среза пожешког, у рангу писара начелства друге класе, Димитрија Трићуновића, практиканта канцеларије среза ужичког;

за вршиоца дужности писара среза поречког Димитрија Игрошанца, практиканта лесковачког привременог суда, а у рангу писара начелства друге класе;

за писара друге класе начелства округа београдског Владимира Антоновића, свршеног правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза жичког Љубисава Грковића, вршиоца дужности писара истога среза;

за писара прве класе среза врњачког Михаила Пурића, писара друге класе истога среза;

за писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, Обрада Козаровића, писара друге класе истога среза;

за писара прве класе среза темнићског Мијаила П. Илића, писара друге класе истог среза;

за писара прве класе среза пољаничког Видака Пашетића, писара друге класе истога среза;

за писара друге класе среза ваљевског Василија Алексића, вршиоца дужности писара истога среза;

за писара друге класе среза кључког Милана Радуловића, вршиоца дужности писара истога среза;

за писара друге класе среза загланског Младена Лазовића, вршиоца дужности писара истога среза;

за писара друге класе среза пожаревачко Петра Драгомировића, писара прве класе начелства округа пожаревачког;

за писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Чедомира Јевђевића, вршиоца дужности писара истог среза;

за писара среза беличког друге класе Јована Спиридоновића, вршиоца дужности писара истог среза;

за писара друге класе среза тамнавског Јовицу Вукосављевића, вршиоца дужности писара истог среза;

за писара друге класе среза посавотамнавског Атанасија Николића, вршиоца дужности писара истог среза;

за писара друге класе среза мачванског Драгољуба Јовановића, вршиоца дужности писара истог среза;

за вршиоца дужности писара среза јадранског, у рангу писара начелства прве класе, Добривоја Костића, вршиоца дужности писара истог среза у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза јадранског, у рангу писара начелства прве класе, Светислава Драговића, вршиоца дужности писара истога среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза ужичког, у рангу писара начелства прве класе, Стојана Косовића, вршиоца дужности писара истога среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза студеничког, у рангу писара начелства прве класе, Анђелија Стевановића, вршиоца дужности писара истога среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза грочанског, у рангу писара начелства прве класе, Николу Марића, вршиоца дужности писара истога среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза загланског, у рангу писара начелства прве класе, Петра Ивановића, вршиоца дужности писара истога среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза моравичког, у рангу писара начелства прве класе, Светозара Поповића, вршиоца дужности писара истога среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза таковског, у рангу писара начелства прве класе, Стојана Бабића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза кодубарског, округа ваљевског, у рангу писара начелства прве класе, Душана Милићевића, вршиоца дужности писара истога среза;

за вршиоца дужности писара среза јабланичког, у рангу писара начелства прве класе, Михаила Антонијевића, вршиоца дужности писара истог среза;

за вршиоца дужности писара среза посавског, округа ваљевског, у рангу писара начелства прве класе, Витомира Дејића, вршиоца дужности писара истога среза;

за вршиоца дужности писара среза мајданпечког, у рангу писара начелства прве класе, Стојана Ђорђевића, вршиоца дужности писара истога среза;

за вршиоца дужности писара среза јасеничког, у рангу писара начелства прве класе, Николу Милосављевића, вршиоца дужности писара истог среза;

за вршиоца дужности писара среза бољевачког, у рангу писара начелства прве класе, Радула Радуловића, вршиоца дужности писара истога среза;

за вршиоца дужности писара среза љубићског, у рангу писара начелства прве класе, Ђорђа Перовића, вршиоца дужности писара истога среза;

за вршиоца дужности писара среза тамнавског, у рангу писара начелства прве класе, Стевана Петровића, вршиоца дужности писара истога среза;

за вршиоца дужности писара среза пожаревачког, у рангу писара начелства прве класе, Богољуба Марковића, вршиоца дужности писара истог среза;

за вршиоца дужности писара среза загланског, у рангу писара начелства прве класе, Војислава Игњатовића, вршиоца дужности писара истога среза;

за вршиоца дужности писара среза лесковачког, у рангу писара начелства прве класе, Стевана Пантића, вршиоца дужности писара истог среза;

за писара прве класе начелства округа крајинског Чедомира Маринковића, писара друге класе истог начелства:

за писара прве класе начелства округа пожаревачког Светислава Матића, вршиоца дужности писара среза рамског, у рангу писара начелства друге класе;

за писара прве класе начелства округа смедеревског Јована Ж. Јовковића, вршиоца дужности писара среза орашког, у рангу писара начелства друге класе;

за писара друге класе начелства округа моравског Косту Поповића, писара треће класе управе града Београда, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа подринског Петра Протића, писара треће класе управе града Београда по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа тимочког Љубисава Лазаревића, писара треће класе управе града Београда, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа пиротског Атанасија Цревенића, вршиоца дужности писара среза моравског округа

нишког, у рангу писара начелства исте класе, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа рудничког Владимира Ст. Јовановића, приватника канцеларије начелства округа пожаревачког, и

за писара друге класе начелства округа нишког Николу Јовановића, свршеног правника.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Радомир Лазић, приправник дужности писара среза подгорског, у рангу писара начелства друге класе, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. марта 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 34. зак. о полицијском реду у Државном Савету, одлучено је решење истог Савета од 2. овог месеца, које гласи:

да се Стеван Бојковић, овдашњи учитељ на расположењу, родом из села Липља у Турској и поданик исте државе, по његовој молби прими у српско подданство заједно са малолетном кћерком Косарком, изузетно од § 44. грађанског закона као дојакошњи српски заштићеник.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. марта 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета од 11. марта 1905. год. Бр. 1753, које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на реконструкцију и остале оправке пожаром уништеног женског пањиковца ваљевске окружне болнице може утрошити суму од 17.009 дин. 93 паре дин. по надлежно прегледаним и одобреним плановима и лицитацији с тим да овај издатак отпи на терет партије Бр. 168[I гл. XXXIV санит. буџета 1904. год. и покаже у рачуну за исту 1904. год. по одредби чл. 64. закона о државном буџету".

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. марта 1905. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ
(1793 — 1869)

III.
Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК) 6

Да начелске и кнежинске старешине њиову многе ненаке судске власти према грађанима (њиници су унеколико били изузети), има пуно доказа у диплоамама које су им на знања издавате, *Караборбевом Делопоодном Протоколу* и нарећбама *Совјета*. Тако у једној нарећби, коју је *Сов ет* под 10. септембром 1808. упутио старешинама и народу нахија: шабачке, ваљевске, ужичке и ужичке, вели се нариком ово: „Народ сва да има сложно слушати старешине своје, што се вилајетски потреба тиче, сад је време којне сваки је дужан служити по могућности својој. Старешинама пак свима објављује се, да се ни један усудио није, човека без суда убити окром ајдука, кои се одметнуо; а други *мажар штта да скрисни да се пређа суду*. У коим местима Магистрат има, да се нико усудио није тому на пут стати, они људи кои су у Магистрату под заклетвом, да суде по правди и по савести својој: *да ни нико на шут не стане*[1]).

Једни мали изузетак од овога учињен је према сеоским кметовима, којима је остављено да пресуђују потрице и учествују у деобама имања (изборна судова), као што су и под Турцима чинили.

Један од најбољих и најпотпунијих података законодавности судова овога времена јесте, нема спора, „*Уређење Совјета народна за суд каронши Ваљевске и тоја нахија*", које гласи.

„1* Јануарна 1-га 1809. года наименована да буде у варошн Ваљевском, и тоја нахиј Суд из четири лица заседајућа 1-но Сенатор Ранко Петровић, 2-ги Милован Тошић, 3-го Рака Мишковић, и за секретара тога суда Сину Куровића, од ови четири образа 1-ни да испољава дужност председничку, а четири да чине већину, и да се звања судцем, а четврти да чини дужност секретарску. Ова четири, наименовати образа сваглда и за сваштво у једном сегзасеују да буду.

2* Дом суденски да се определи где ће се сваки дан судити; Суд пак сваки дан на уречени сат да се отвара, и затвара, ново одређени Господ. Судиам по особ судити разње ако кои од чланова одсутствовао буде, а не на сваному месту ние слободно, као што може бити, и биваове, да где се год кои дану чиа судиј пријави ту му сам и суди. у напредан таиови обичај за част сваког члена да се не уводи, но сваки тужба тужитеља да се у канцеларији саслушана, а што се год кому судило буде нека све преко канцеларије иде, такође све заповести, тужбе, рјешења суда, да согласно премено из канцеларије преко добошара да се издају, судиом по особ забрапуе се каквн нибуд заповест обшчеству објављивати прежде договора, и уреченога часа за објављење. Но будући да нова одређена господа сударци у почетку уредбом већни ниису, то дозвољава се паметноју секретару реч за ползу обшчества и доброга реда држати.

3* Ни једном од напростнег човека да напоглавитнег ние слободно под пусатом у канцеларнј указати се, но сваки кои у канцеларнју суденску уходно буде сваки благородни Србин свои пусат пред канцеларијом положити нек изволи. и тогда Суду чесно своју теготу каже.

4* Суду ваљевском напирне Господар Јаков Ненадовић пак прочи служитељи народњи почитање да имају. и да Суду огледало прочим свим живушчи у Ваљеву, и тоја нахиј, Господа Јакова Ненадовић и прочим отвјеним служитељном народним в ваљевском нахиј, свог рођака, ортака, ние слободно противу Суда заштићивати, но да паче сваком крнцу своју заштиту одказати, и сваког такног с' Суду предати (буди пога) у случају да се какни злочнен у ваљевски нахиј појаве, то Суд с спомоћничествованнем комендаита од нахие да се има постарати таиове початати, и таковим судити.

5* Ново именована Господа сударци сву пиаму и ако серце кои е може бит на ноге до сада имао од тога часа, сак своју злу волу, и зло серце да побаце. И сваком једнако да се суди, бу багатому или ниабједняему сиромаху; особито пак пред видимо приарење Г-да сударци противо комендаита од нахие у сваком случају да имају.

6* Суд ваљевски сиду има сваког крнца троеручно каичиговати, парама, хапсом и батинаиса. За погрешку од рилнке људи буди каичига по 25. и 50. батина на биењу, ноже каичиге да не буде; наћи ће се и такови људи, кои за ниие речене каичиге ниоу. како чесни кметови, буљубашие, и трговци, таковим пак за 1-ву погрешку буди каичига арест 24. и 48. сати, о хлебу и води, а 2-ги крот но 25. гроша или 50. ако се пак случи да наичестиј човек горе поменуте каичиге потегне, ињх и трећи пут согреши, таковом после буде

[1]) Годубица за 1842. год. стр. 278.

кашчига с батинама. Ако се какво смертно убиство случи такове убице Суд ваљевски да се има постарати такове потаћати, и у градски апс затворити, но том дјело злодјела описана врховномy Сербије предводитељу, или у Совјет Народни послати, пак какво наставленије за такаот доће, тако шиљам и поступати.

7° Од сваког рјешенија Суда буд какна сума пара, био какви мњак или какво животно, да се има свака такова вешч проценити и по 3. гроша на сто од кривца кои буде узимати — а ово да буде приход касе, такође и од кашчиго на парама, приход касе. Приходи од пасоша такса 10. пара, буди приход секретарски, од сви прихода и други дјела да се формално протокол држи, и что се нечистоће протокола тицало буде, невашиће писар а за пресуђивање судие.

8° Суду ваљевском опредјељавамо 9. пандура за нећу силу и снагу судску, од кои 6. да се постара Господ. Јаков Ненадовић из какне од поштени куће изабрати, кои ће без промене, и без жалука служити, њихове пак у њихј куће да су слободна од сви прочиј кузука, кромје воске, проче 3. момка варош Ваљевска да издржана, и свим 9. да се дае такнн из бегдука.

9° Суд ваљевски особито да пази на зле људе као на зидуке, шпионе и проче: тако да се у целом њихј ваљевском нигде ни један задержати не може, сваког јабанџа трговца за пасош питати кои у варош доће, и поће, такођер свим живућнчи втом крају забранити ни на 5. сати из вароши без пасоша долеко не поћи — Случаи се погрешка буди му кашчига по разсуђенију.

10° Во општче свим живућнчи в ваљевском њихј забрањује се у Београд на Велики Суд жалити се доћи, без писма Суда ваљевског, нити ће се коме вероваги у Великом вилаетском Суду — разуђе ако се коме рјешенна Суда праведно не свиди, то сваки може о рјешителним ваљевског Суда писмом доћи, и кое се спакому на ново судити, и то се забрањује ако в распра мања 100 гроша.

11° Наложе се свим во општче — Суду новопоставленому покорни бити, не како што до сада бивало и бива, а ко би се кто усудио Суду ваљевском наимање повређење, и непокорство чинити, таков сваи да знао буде, да самом Врховномy Сербскому предводитељу и Совјету Народа Сербскаго повређење учиниће, и ако се кои после овога пронаса пронаће, да прецјатотиће Суда буде, то Суд ваљевски нека рапортира у Совјет и Господару Ђорђу, и примиће наставленије за таковог.

12° Подпис Суда ваљевског да буде слеђујућнчим образом, на сваки хартиј без разлике да се подписује, напотарнј образ то ест судна свое име да подписује, и на крају сваке хартије секретар свое име да подписује, то се разумева да ова два образа сами нису Суд, но сви заједно чине једно тело — но за увести нови ред по канцеларијам наше Државе, подпис слеђујућнм описаним образом да буде, како и по другим Государствам — И ни једнок хартиј на кое подпис по пропису не буде, биће неџерођатна.

13° Нитко судиам никакна кудука чинити ние дужан, разве ако е потреба вилаетска. Варошћнам кад се заповеђет из Суда изда, за на воину поћи, без свакога неговора, да су опремни поћи. Од сваку дјела свагда протоколи чиста да буду.

14.° Свим новим уредбом да се за чест и живот нитко не противи, кое мић за благополучие обћиства и наше славе у чрезданамо.

Дано у Београду Правителствујућнчи
1. Јануарна 1809. года (М. П.) Совјет Народа Сербскаго[1])

[1]) Финансије и Установе обновљене Србије од Мите Петровића стр. 80-82.

* * *

Изложена организација судских и полицијских власти остала је, у главноме, неизмењена све до почетка 1811. год. када је на скупштини у Београду (2. јануара) извршена велика реорганизација свију земаљских власти и створено ново државно уређење. Уређењем овим, за поједине гране државне управе установљени су први пут *попечитељи*, којих је било 6 на броју, а за чисто судске послове *Велики* или *Народни Суд*, коме је председавао *попечитељ правде*. Карађорђе је признат за потомствена земље, а Сенат је претворен у *Правителствујућнчи Совјет Народни*, чији су чланови могли бити само *попечитељи*. Поште је било свега 6 попечитеља, то су остали сенатори постављени за чланове *Великог суда*, који је такође био придодат Совјету.[2])

За попечитеље и совјетнике били су постављени:

а. *За председника Совјета и попечитеља војног, Младен Миловановић;*

б. *За попечитеља унутрашњих дела, Јаков Ненадовић;*

в. *За попечитеља финанција, Сима Марјановић;*

г. *За попечитеља просвете и црквених послова, Доситије Обрадовић;*

д. *За попечитеља правде Петар Теодоровић и*

ђ. *За попечитеља иностраних дела, Миленко Стојковић.*

Поште се последња двојица нису хтели примити новог знања, то су на њихова места постављени: *Илија Марковић за попечитеља правде, и Милко Радовић за попечитеља иностраних дела.*

Овим је, као што се види, *први пут у Србији установљено министарство полиције, а први министар и шеф ове установе био је Јаков Ненадовић.* Као и свима тадањим старешинама, тако је и њему издата диплома на попечитељство, која гласи:

„Благородна Г. Јакове.

Здравствујте!

„Труди Ваши Отечеству жертвовати, истинаја храброст наша на многим местима показана и сваки поштато благоразумије наше обратило е мое и целог народњег собранија внимание на вас всего воспоминание возбудило нашу признателност.

В знак наше признателности а вашег отличија и награђенија обшче — согласно избразно, и именујемо и постављамо Вас членом Совјета а попечитељем внутрених дјела. За усугубити признателност нашу и награђение ваших трудов дасно досадашњу княжиње наше команду сину вашему Еарему.

Увјерителну надежду имам, да ћете ви охотно, приликом овом позвољати се: с којом повроше ваше заслуге за отечество у новом важњешем дјелу још учинити, и тако без смертно ime у вјечитим отечества њиагама оставит доиста можете.

За то кромје скорог видјенија само благополучно здраље вам желим и есам.

18. Јануарна 1811. Ваши благонаклони
у Београду. (М. П.) Врховни Народа Сербског
вожд **Георгије Петровић.**[3])

По тврђењу Вука Караџића, плата Ненадовићева износила је 6000 гроша (500 ♯ на годину, а уз то и таши у месу, хлебу и јечму (кад га је било у граду).[4])

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

[2]) Историја најновијих догађаја у Србији од Павла Јовановића, страна 73—74.

[3]) Финансије и Установе обновљене Србије од Мите Петровића (стр. 86—87).

[4]) Правителствујући Совјет сербски (стр. 58.)

МЕЂУНАРОДНИ КРИМИНАЛНИ КОНГРЕСИ

(СВРШЕТАК)

3. Секција превентивна

Питања која ће се у овој секцији расправљати ова су:

а. Какав је утицај алкохола на криминалитет у разним земљама?

Питање ово покренуто је и на VI. међународном конгресу у Бриселу (1901), али је по жељи самог конгреса одложено у циљу прикупљања што потпунијих статистичких података. Знатан утицај алкохола на криминалитет многих земаља захтева немипотно, да ово питање буде у детаљима претресено и расправљено од стране конгреса.

б. Која су најбоља средства за спречавање туберкулозе по казненим заводима?

Казнени заводи, као и свако веће нагомилавање људи на једном месту, веома су згодни за развитак и напредак туберкулозе. Ово у толико пре, што знатан део осуђеника долази у завод са клицом болести, било наследном или неуредним животом задобиваном, која у заводима налази врло повољне услове за своје развијање. Досадања средства за сузбијање туберкулозе и осталих заразних болести по затворима и казненим заводима показала су се као недовољна. Један од најглавнијих узрока ове недовољности лежи у тешкоћи да се потребе казнене администрације измире са захтевима науке, јавног здравља и хуманитета. Оправдани је надаље, да ће конгрес ову тешкоћу отклонити.

в. Учешће државе у питању патроната.

И ово питање било је покренуто на конгресу у Бреслу иницијативом сенатора Бернајка. Приликом његове дискусије у општој седници, судски саветник Вулеп изјавио је, да патронаж треба да буде под заштитом, али не и под контролом државе.

г. Секција за децу и малолетнике.

Питања која су резервисана за ову секцију веома су важна како са гледишта криминалног тако и у погледу социјалном. Има их свега четири, и гласе:

а. Је ли државна помоћ да предузима мере за заштиту деце осуђеника; ако јесте, које би мере биле најцелисходније?

Неоспорна је ствар да су деца осуђеникова, остављена сама себи, изложена не само физичкој беди, већ и искушењу да воде трагом свога оца. Јасно је, према овоме, да и обзири хуманитета, и потреба за спречавањем криминалних радња, налажу држави дужност да се постара о деци осуђених лица.

б. Треба ли подићи нарочите заводе за младе преступнике и повратнике или морално напуштену децу? Ако треба, онда на којим принципима?

Према прописима појединих казнених законика, поједини малолетници упућују се у заводе за поправку, место да се шаљу у затворе. Како се њихов положај и њихово васпитање у оним заводима мора битно разликовати од положаја и васпитања њихових другова у казненим заводима, то је било преко потребно подврћи темељном и обилном проучавању принципе који доминирају у оним заводима за поправку.

Са овим питањем у тесној је вези и питање: *да ли малолетни осуђеници треба да остану у келији за све време осуде као и питање о превентивном мерама, које држава треба да предузме, да би спречила процват покварене и морално напуштене деце?*

Превентивна средства која држава и друштво треба да предузму у корист малолетника много су важнија и поуздања од система репресије. Малолетници, који још нису извршили преступ, али које морална напуштеност доводи до ивице криминалитета, у већини случајева могу се поправити и спасти пре него што загазе у криминалитет. Пут и начин, којим се ово може постићи, предмет је последње расправе на конгресу у Будим-Пешти.

II. Конгрес у Хамбургу.

Програм овог конгреса, који ће се одржати у Хамбургу у другој половини месеца септембра тек. год., састављен је на ових питања:

1. Преступници и рецидивисти.

2. Рехабилитација права.

3. Преступници са ограниченом одговорношћу.

4. Конкретисање интернационалне криминалне статистике.

5. Могу ли се законске последице осуде паралисати доказаним кајањем и њему сличним разлозима? и

6. Борба против интернационалног криминалитета.

* * *

Поменули смо већ, да су на конгресу у Штутгарту расправљана питања о *реформи претходне кривичне истраге, ограниченој одговорности и реформи административног кривичног права*. Дискусија и мишљење конгреса о првом питању, изнети су већ у овом листу[1]. Најним речима цео је, да читаоце упознамо са радом и закључцима конгреса који се односе на остала два питања.

Питање о *реформи административног кривичног права* заузимало је прво место у програму конгреса. Дискусију је започео професор Франк из Тибингена. У току свог дугог и одличног говора, истакао је и оштро индентификовање штупа са преступима и злочинима, захтевајући општу разлику у природи казне између штупа с једне, и злочина и преступа с друге стране. Штупи су, по њему, она опасна дела, којима се уопште не може приписати никаква немоварна намера. Са овог разлога Франк предлаже, да се укине казна лишења слободе за штупе, изузев случаја поврата. У место ове казне, кривце треба кажњавати *укором, радом, условном осудом*, па напад и новчаном казном, али она последња ће у као случају не може бити претворена у казну затвора. Свој говор Франк је завршио предлогом, да се уз сарадњу судова приступи кодификацији административног кривичног права.

Д-р Голдшмит, асесор апелационог суда у Берлину противан је кодификацији коју предлаже професор Франк, пошто је административно право још непотпуно. Пре него што би се приступило дефинитивном решењу истакнутог питања по неговом мишљењу требало би прикупити и средити све изворе административног права.

Мањина конгреса била је вољна да усвоји предлоге професора Франка, али је већина нашла да питање није довољно расправљено. По предлогу професора *Листа* (из Хајделберга) конгрес је одлучио, да се образује једна комисија са задатком да проучи и пред идући конгрес изнесе своје мишљење о овом питању и о појављеним предлозима.

Дискусија о *ограниченој одговорности* била је много плоднија по својим закључцима. Започео ју је *Лист* са својим казненим пројектом о личностима душевно оболелим и са ограниченом одговорношћу. Чувени професор мисли да је свака дефиниција о овим последњим личностима излишна. Оно што је пре свега најважније, то је, да се из области теорије пренесе у област праксе принцип по коме ће ове личности бити блаже кажњаване.

Други говорник био је Д-р *Крон*, који је енергично устао против израза „*лица са ограниченом одговорношћу*", и предложио да се замени изразом „*морално ослабљени*". Као разлог за ово своје мишљење, говорник је навео могуће злоупотребе у пракси. Д-р *Лелман* и професор *Амбергбург* и *Сомер* били су сагласни у томе, да у свима питањима која се односе на ове личности треба дати превагу мишљењу лекара. После дуге дебате конгрес је донео ове закључке:

1. Личности са ограниченом одговорношћу — овакав је био за овај израз — немају право на ублажење казне.

2. Превентивне мере треба применати како против личности потпуно неурачунљивих, тако и против личности са ограниченом одговорношћу.

3. Применти ових мера има места и према личностима које још нису учиниле никакве преступ, али које су, услед своје душевне или потпуне неурачунљивости, опасне по друштво, и

4. Осуђеници слабијег интелекта треба да су потпуњени надзору лекара у сваком погледу.

[1] Види о реформи претходне истраге у 1. и 2. броју „Полицијског Гласника".

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЧУДНОВАТ АМАНЕТ

из доживљаја Шерлока Холмса

А. Конан Дојл

(НАСТАВАК)

— Ово је, рече он, али нећете бити у стању да га протворите бар до сутра у вече. Водио бих да моје име не помиње у овом догађају, пошто увек узимам да се умешам само у злочина дела, која задају највише муке при откривању. Хајде, Ватсоне! Отшетасмо се ка станици, оста-

пиши Лестреда, који је веселим лицем гледао у посетиоца коју му је Холме добацио.

Нете смо вечерас седели опет у својој соби у Пекеровој улици, пушећи цигаре и разговарајући о данашњем догађају.

— Писао сам Лестреду, поче Холме, и тражио да нам пошаље све појединости којих за сада немамо и које ће добити тек пошто злочинца ухвате. То му се могло поверити без опасности, јер и ако нема никакве моје резоноваља, опак је за то непоколебљив, само кад појми шта се од њега тражи. То непоколебљивост и уздиже га је, те је постао један од првих детектива у Скотланд Јарду.

— Онда значи да ово дело још није окончано? запитам ја.

— Готово сасвим је окончано. Ми знамо ко је учинилац овога злочина. Без сумње би могао већ и ти навести свој закључак.

— Мислим да је човек на кога сумњаш Џим Браунер, магационар на ливерпулској народској линији.

— Ох, много више него сумњам!

— На инак не могу да видим у томе ништа друго сем неких нејасних трагова.

— Напротив, по моме мишљењу, не може ништа бити јасније. Да пређемо утврђеном стазом.

Увек је корисно, а и ми смо приступили овоме делу, као што се опомињеш, без икаквог предубеђења. Отишли смо тамо да посматрамо и да од посматрања изводимо закључке. Шта смо најпре видели? Једну неозе скромну и поштовања достојну женску, која је изгледала са свим невина у томе делу, за тим фотографију, на коју сам видео да она има још две млађе сестре. Одмах ми је синуло у главу да је онај пакет био намењен за једну од њих. За тим, као што се сећаш, одосмо у врт и прегледасмо необичну садржину у малој жутој кутији.

Канап је био, као они што их обично мрнари на ногама употребљавају, и ту се већ одмах осетио морски надух у нашој истрази. Кад сам приметио чвор, који је сведочан само мрнарима, и да је пакет предат поштом у пристаништу, за тим да је мушко ово пробушено за мињушу, што је највећма обичај код мрнара, онда сам био сигуран да се сви чиниоци у овој трагедији могу наћи само међу људима који имају посла по мору.

— Кад сам прегледао адресу на пакету, приметио сам да је адресована на госпођицу С. Кушинг. Најстарија сестра била би госпођица Кушинг, а ако је њено почетно слово С. могло бити и друге сестре. Да бих то расветлио, ушао сам у кућу.

— Приметно си, вајда, продужи Холме, да сам се удаљио баш у тренутку, кад сам почео уверавати госпођицу Кушинг о своме убеђењу да је све то погрешка.

— То је било за то што сам баш у том тренутку видео нешто што ме је изненадило, али је приповорило много истрази.

— Знаш већ, Ватсоне, да свако ово има свој нарочити тип, а и ја сам о томе писао у Антрополошком Журналу. По томе можеш видети, да сам ја оба уха расматрао као стручњак и да сам записао њихове анатомске особине. Замисли колико је било моје изненађење, кад сам на госпођици Кушинг приметио, да се њено ухо потпуно подудара са женским увом, које сам имао пред собом у кутији. О томе није могло бити никакве сумње. Била је она иста скраћеност на доњем делу, као и широки савијутак на горњем; готово исти сви савијуци за унутрашњост ува. Могло се помислити да је то било једно исто ухо.

— Разуме се да сам одмах приметио огромну важност тога опажа. Било је јасно, да је жртва била у крвном сродству са госпођицом Кушинг. Отпочео сам јој говорити о њеној фамилији, и опомињем се, да нам је она одмах дала неке веома важне податке.

— На првом месту њена се сестра звала Сара; њена је адреса до скора била једна кућа, и према томе је сасвим јасно како се та погрешка догодила и коме је пакет намењен. За тим смо чули и о мађионичару, који је оженећи трећом сестром госпођицином, да је неко време био веома интиман са Саром, да је она отишла у Ливерпул само да би била ближе Брауперовима, али да их је свађа доцније раздвојила. Ова свађа је спречала свако дописивање за неколико месеца и према томе, ако је Браунер имао потребе да шаље госпођици Сари какав пакет, он би јој га без сумње послао на стару адресу.

— И тако смо догађај поче узимати правилан ток. Дознали смо да постоји тај мађионичар, поводљив и напрасит човек — сећаш се да је он одбио место које је било много боље од онога, што је добио, само да би остао близу своје жене — сем тога је наклоњен падавици услед прекомерног пића. Имамо разлога да верујемо, да је његова жена убијена, као и то да је и један човек — по свој прилици мрнар — у исто време убијен. Разуме се, да се одмах појављује као мотив за овај злочин љубомора. За што да се они доказ извршеног дела шаљу госпођици Сари Кушинг? Можда је она за време бављења у Ливерпулу унешала своје пресе у догађај, који је изазвао трагедију. Имај на уму, да ова линија пароброда пристаје уз Белфаст, Дублин и Ватерфорд, а ако узмемо да је Браунер извршио злочин, онда морамо претпостављати, да је одмах по извршеју сео на Мој Дој и прао му је пристаниште било Белфаст, одакле је могао испослати тај ужасни аманет.

— Била је још једна ствар могућна, и ту сам хтео добро проучити. Какав несрећан љубавник могао је убити господина и госпођу Браунер, и мушко ово могло би онда припадати мужу. За то сам посдао депешу моме пријатељу из Ливерпулске полиције Лагару и молио га за извештај, да ли се госпођа Браунер надаан код куће, као и да ли је г. Браунер отпутовао на лађи *Мој Дој*. За тим смо отишли да посетимо госпођицу Сару у Вилингтону.

— Код ње смо видели, да је вест о чудноватом аманету толико дејствовала на њу, да је добила запаљење мозга, пошто се болест од тада датира. На тога смо могли закључити, да је она потпуно разумела значај аманета. На жалост нисмо могли добити никакве обавештења, пиће нам било на потребно, јер нас је у полицијском одељку већ очекивао Алгаров одговор који је био потпуно тачан: Стан госпође Брауиер је вине од три дана затворен и суседи су мишљења, да је она отишла својој родбини на виђење. Известио сам се код бродарског друштва, да је Браунер отпутовао на лађи *Мој Дој* и рачунам да ће сутра на ноћ стићи у Темзу. Тамо ће га пресрести тврдоглави, одлучни Лестред, и ја ни најмање не сумњам у његов успех.

Шерлок Холме није се преварио у свом очекивању. Два дана доцније добио је велико писмо од Лестреда.

— Лестред га је добро ухватио, рече ми Холме. Можда ће те занимати да чујеш шта каже?

(свршиће се)

са енглеског, **Мих. А. Рашковић**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Покрађа драгоцености у Угарској. — Непознати злочинци ноћу између 6. и 7. овог месеца обили су у Туропоју Кањижи замак министра земаљске Беле Талијана, и покрали и одвели ове драгоцености:

1. Један златан прстен са муром и једним дијамантом вишесом, на коме је био урезан грб;

2. Један златан прстен са шутим топазом, један златан прстен са тирквзом и један златан прстен са плавичастим жишном главом, у вредности 400 фрука;

3. Једну сребрну путњу за цигарете у вредности 25—30 фрука;

4. Један пар минђуша од правог бисера, величине лешника и у злату увезан; бисери су округли са ситним брилантима и могу се заједно са окиром расклопити, вредности 8.000 фрука;

5. Један пар минђуша, које представљају лист на обе стране у средини са правим бисером, обиватним златним окиром са малим брилантима; о свакој минђуши украшена је још и по једна врлучина, вредност 1200 фрука;

6. 8—10 ком. златника од по 20 франака и један од 100 франака;

7. Један брош у виду потковице, са брилантима, у средн овалр, у вредности 200 фрука;

8. Један дуги окозарити златни ланац за госпође;

9. Један златан прстен са тирквзом, великине једног ораска, окружен са дијамантима;

10. Један златан женски прстен са рубинон.

Све ове ствари злочинци су на каее помоћу кључа који је био у једном столу, а који су злочинци разбили помоћу лопатног прибора.

Осим горњега украдени су још и једна мушка хаљина са правоугаоним дугмадима и једна тамневе мушка хаљина опет са дугмадима (сиво конфекета), на овој другој хаљини има с предњ, с доње стране и позади сувих врха од крви и назад украдене су још и једне

ирке панталоне са пругама уметном одређене за једног кућарског радника.

У похарању каси биле су још и многе друге драгоцености које су краљицини остављи поклоникуте. Касу су по извршеном делу поново закључили и кључ су оставили на прворбитно место у сто.

Учињени извиђајем на лицу места утврђено је, да су извршиоци ове крађе морали познавати све тамошње прилике. — Основана сумња пала је на **Јосифа Чарданца — Тота**, кочијаша похарињега, коме су поверени били сви кључеви, и који је, поштто је на подругма укупно 15 слања дана и 4 дана раније, кључ од истога патрар у подруму бацио.

Утврђено је још и то, да се за време ове крађе тајно бавио у Турској Кањижи, неки **Павле Жорват**, родак горе реченог кочијаша, који је таноће осумњичен за другу једну сличну крађу.

Именовани Павле родом је из Очие, стар је 26 год., средњег раста, добро развијен, црноки паћиа, црне косе, врлих малих брковa, жена мађарске чанције, и остало одело од сиве чоје. По извршеном делу бега је неспало из Турске Кањиже, са драгоцењи, једном моралне здовољном женском, неком **Пирошком Ујхели (Беркити)**, која је родом из Турске Кањиже, стара 36—35 год., високог стаса, суновића, црномањаста, дугачког носа.

Поштo је врло лако могуће, да су **Павле и Пирошка** дошли овамо у Србију, где ће покушати да поправене драгоцености уповче, — то се препоручује свима полицијским и општинским властима да на њих обрате пажњу и кажде тражење. У случају проналаска треба их спровести Управи града Београда с позивом на Бр. 9859.

Ромео Чарони, родом из Рима, стар 18 година, носе праве, средњег стаса, сув, браковa врло малих, са једном флеком на левој шлапи. — украо је у Суботици италијанском подавицу Јулиу Пути-ју 300 круна у сгворима и 110 круна у готову новцу. — Преворучује се свима полицијским и општинским властима, да Чарони ја потраже и у случају проналаска стварн и новац одузму, па га по том спроведу Управи града Београда са позивом на Бр. 9911.

Лазар Ђорђевић, Маринко Митровић и **Милан Јовановић**, ситнији сиктичи, коју немају 17. и 18. овог месеца побегли су из притворо среза левачког, пошто су претходно разбили лисаћеза врата.

Лазар је стар 35 год., омален, носи црну браду, поневе брковe, на главн шајкачу.

Маринко је стар 25 год., средњег, стаса, носи, више штапа-ара, по лицу рован од богиња;

Милан је стар 20 год., добро развијен при, брковa и браде мале, носи прћаста.

Сви имају чанције и гуњ, на ногама опанке и шарене чарапе. Са њима су утекли и два дечка из њихове дружине, стари по 16 год.; сви су окривљени за крађу коња у окр. ужичком. — Позивају се ова полиц. и општинске власти да за овим крадљивцима предузму живо тражење и у случају проналаска спроведу их нагеп. ср. левачког с позивом на Бр. 2715.— УБр. 9955.

Лука Павловић, из Милог Јвоља, у срезу ваљевском, оприкљен је код нагеп. среза хомољског за крађе лажног новца, на кад је сазнао да се траже, побегао је неознано куда. Личан му је овако описиван: — Позивају се све полицијске и општинске власти да Луку живо потраже и најмост спроведу нагеп. среза хомољског с позивом на Бр. 2371, или Управи града Београда с позивом на Бр. 10525.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Покрађе нових српских двоцилиндара. — Приликом последње познате новог сребрног новца из бечке новчане за Београд упућено је укупно 6. вр. м-на из шатова једно сандуче, у коме је било смештено 45.000 комада новог српских двоцилиндрова са лицем Њ. В. Краља Петра.

Истрагом угарских власти утврђено је, да је тај вагон 6. вр. м-на ујутру затворен са двема пломбама, приспео у ред на будим-пештанску источну станицу. Одатле је исто јутро отправљен за Београд са једном пломбом, о чему познати чиновник није известио ниједа станице, нити је ту утврђен број у вагону смештених сандука, то је вероватно једног сандучета утврђен тек у Кеш-Керешту. Но овоме се са сигурношћу може закључити, да је ова крађа извршена на будим-пештанској станици. Украдени сандук биле је од једноиног са знаком К. В. и тешко је од прилике 50 кгр.

Овлашћени пос. и кр. аустро-угарски конзулат извештајима о овоме Управу гр. Београда писмом својим од 13. тек. м-ца, јавио је у исто време, да се околина количина српског сребрног новца не може тако лако протурити у Мађарској, а да то у очи не падне, као што се то може у Србији учинити, и да ће онај, ко овај новац украо у траг ући, добити 250 круна, а лице, чијим се посредовањем новац прибави, добиће 500 круна. — Препоручује се свима полицијским властима да обрате пажњу на протурање новог двоцилиндрова у њихој земљи, а и приватним лицима спреће се на то пажња. Све што би се о овој крађи сазнало и на му одговорило, треба јавити Управи града Београда с позивом на Бр. 9763.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Убиство Јосифа Букуса Анађа. — На дан 18. новембра 1904. године око 5 часова по подне убијен је у Пожаревцу бивши сарж. Јосиф Букус Анађ. На путу од дућана до куће, Анађа су претрели непознати злочинци и поново га на месту убили, а за тим му узели изручене од касе, вратили се у дућан и почели пуцати сву готовину.

Ово грозно и дрско убиство са разбојничким напредством је не само Пожаревљане, већ и целу Србију. Штампа га је опширно описивала, и по свима обичају бацала сву кривицу на полицијску власт, пребацујући јој да не показала довољно пажње заштити личне и имовине безбедности српских грађана.

Из редина, које ћемо изложити, најбоље ће се видети, колико су ова пребацивања била умесна.

* * *

Покојни Анађ живео је већ више година у Пожаревцу. Као и остали Јеврејн по унутрашњости, био је поручен и узек гледао само своју радњу, а по приради свога посла био је и веома обзирна. Увек доследан свим својим особинама, он је за све време свога рада у Пожаревцу затворио дућан још за видела и обично је истим путем одлазио својој кући, која је била у Ратковој улици. На вечерњу своју, тако је учинио и на дан 18. новембра пр. год. Затворив још за видела дућан, похитио је право кући. Услед рђавог времена улице су биле пусте. Беше му остало још само 10—15 корачаја па да уђе у кућу, кад га изненада и с леђа ухвати за уста неко лице, коме у брзо приближи у помоћ још једно ликовање. Напоре јадног Анађа, да се отрзне из руку ликовима, осетали су, разуме се, безуспешни. Шта више, који нисмогли могућност, да су они очајне напори њио не познали, а ово бар успорили смрт Анађову. Истрагом је утврђено, да је Анађ у свом отимању од ликовања повређено лево око једном од њих, и да је овај, одмах после тога, сгрнуо несрећном Анађу нож у срце.

Пошто су чртвог Анађа бацили у дућанар Мате Павловића и дочекали се кључева од његовог касе, ликовани су дрско отимали у дућан, који се налази готово на најпрометнијем месту у варошн, отворили касу и покупили све што је у њој било. У моменту кад су из дућана излазили преко су се, баш на самим вратима, са мојном Авраомовим, који их упита: „*Ће је газда?*“ — „*Ето за у дућану*“, одговорише ликовани хладно и натурене се у помрчини.

Чим се уверио да му газде нема у дућану, можао отрчи кући и о свему известн ујућање, а убрзо за овим и полицијска власт стигла је на лице места. Тело пок. Анађа одмах је нађено и предато породици, а власт, пошто је направила потребан увиђај како у дућану тако и на месту убиства, наредила је одмах потеру за свима сумњивим личностима у Пожаревцу. Успех је био изврсан, јер је притворено око 40 личности, од којих је полицнја за ранце по неколико пута нмала посао. Међу притвореним налази се и **Мика Перић**, звани **Дубавче**, чија су протежарења исказн дали власти иовода да над њим отвори формалну правичну истрагу за убиство лиходног Анађа, и да истом убрзо утврди, да су ово убиство извршили: **Миладин — Дејо — Јанковић и Јанко Авраомовић**, из Пожаревца, а у друштву са Дубавчетом и **Животом Милићем**, настањеним из истог места.

И Миладин и Јанко, који су такође ноге вечери били притворени, ломећи се признали, да су они били та лица, која су извршила убиство над поч. Анађом. Миладин га је у Ратковој улици ичекао са леђа и уста му зажушио, а Јанко је за тим пришао у помоћ Миладину, коса је том приликом Анађ рукама ухватио за очи, отребао и ово му повредио. Стрику су чувала Мика Перић — Дубавче и Живота Милић. По извршеном убиству, Дубавче је отишао кући, а Миладин, Јанко и Живота осишли су у дућан. Миладин и Јанко су тако извршили прађу новаца, а Живота је чувао стражу пред дућаном. Миладин још прича, да је одмах по извршеној крађи она упућена новаци предно Животи, који их је свачаво подељено од дућана пред својом кућом под општинске ваге. Живота је примио новац од њих, и отишао у повају кроз врата од кафанске трпезарије. Јанко је пред њиме отишао кући, а Миладин кроз друга врата отишао у авлију.

Једини Живота није признао дело, па ни то да је баш свучесним ова извршења дела, ма да је утврђено да су се на место убиства одвели.

При претрсу стана њих нових ђака није нађено ништа, сем што су у кавани Животиној, у подруму, испод бесмања нађени закопани кључеви од каткиња, који је пређе дан на штампи дућанских врата Анађових.

Поред ове четворице осуђеника је за исто дело и Ненад Радивојевић, жога је покушао Алафов код власти означно да га је вило у дућану кад је дошао да тражи газду, али то није било у истини.

Сви претходници спроведени су приостеном пошкарке, суду на оспу, и суд је својом горњом пресудом пресудио, да се Миладин — Лале — Јанковић и Јанко Апраможић за ово дело казне сваки*).

Живота Милић, родом је из Изворане у срезу јомољском, описан, има свега од 16 година, стаса је високог и добро је развијен, лица округлог, косе и брковa црних, брада се, кад говори трули се да буде што пријатније, — пречешаће се.

Миша — Мића — Перић — „Дубанче", из „Бурџан Мале" у Пожаревцу, има 19 год. стаса је средњег и добро је развијен; лица округлог, косе црне. Кад говори гута по мало речи и сме се смешка. — После обилне важне појаве је наша питања пропратила убиство пок. Анђела, истрагу полицијске власти, оглу завођења и њихово повиновање, сматрајући само за дужност да публицирамо изложене ретке и фотографије осуђених злочинаца, које су нам послате актом начелства округа пожаревачког Бр. 4324.

Миладин — Лале — Јанковић, родом је из Пожаревца, из „Влашке Мале", стар је 28 год., пипе пута био је под судом, пан се срећно пиладчно; стаса је средњег, дежњенаст, округлог, шторшог лица, косе и брковa црних, брада се. На глави је обично косно шубару или шајкачу ако очи намакнуту. Познат је као велики пасрљивац.

Јанко Апраможић, таворе из „Влашке Мале", има 27 год., неженен је, био је више пута под судом, а једном је и осуђен на пет година робије због спаљивања. Стаса је средњег косе и брковa смеђих, лица округлог, браја се.

Јанко Перфелић, родом је из Пожаревца, стара је 28 год., танка, висока, плава. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Марију по том отишла неизвесно куда, одакле и исшто готовог новца. Она је родом из Италије и по рођењу се зове **Фаника Перфелић**, стара је 28 год., танка, висока, плава. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Марију

потраже и њену спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 10266, или начел. ср. ваготиначког, где се Сретен са службом налази. Она је стањовала у Београду, у Босанској улици бр. 10.

Љубисав Лазаревић, лечио, који је службовао код г-ђе Симке Васиљевић, пре извесног времена отишао је неизвесно куда и до данас се ниже вратио. Он је стар 12 год., расте средњег, у опште правомалнаст, на левом образу има јелан ожилак. Одело му је свако порхатако, на ногама има пиниле, а на глави шајкачу. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Љубисава потраже и пађеног спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 9884.

ТРАЖЕ СЕ

Марија, жена **Сретена Савићевића**, рођ. Ор. из-на продала је стварн мушкарске, на

ИСПРАВКА

У чланку: „Једна пресуда на §§. 472. и 477. грађ. суд. пост." (број од 13. марта), а у другом ступцу на стр. 67. при дну, и у првом ступцу на стр. 68. горе, испремештане су реченице тако да им се не може смисао да ухвати. Оштампано је на ове овако:

„Не навести то у акту о теретима, то не би било ништа друго до повреда оне одредбе §. 477. која тражи баш би довољан разлог за уништај продаје од стране купца. По §. 501. грађ. суд. пост., јавна продаја је неуредна и по- да се одреди стнар која се продаје. Одсуство таких индикација пишиће се, између осталих случајева и онда, ако и т. д." А требало је овако: „Не навести то у акту о теретима, то не би било ништа друго до повреда оне одредбе §. 477. која тражи **да се одреди стнар која се продаје. Одсуство таких индикација** баш би довољан разлог да уништај продаје од стране купца. По §. 501. грађ. суд. пост., јавна продаја је неуредна, **и поништиће се, из међу осталих случајева, и онда, ако није** по — и т. д."

Молимо читаоце да ону случајну грешку исправе.

*) На молбу 121 грађанина варошн Пожаревца, ова смртна казна у пуну најпвећу казненпу је ск. 20 годишњом робијом у тешкој окови.

Штампа Упрс. Сал. Државна Штампарија

Уредник. Душан Ђ. Јовановић

Народна Скупштина, сазвана у редован сазив за 1904. годину, донела је и Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је потврдити

ЗАКОН
о
УРЕЂЕЊУ ОКРУГА И СРЕЗОВА

I. Опште одредбе.

Члан 1.

Краљевина Србија дели се територијално на округе, срезове и општине.

Члан 2.

Окрузи су највише управне јединице, које се деле на срезове, а срезови на општине.

Члан 3.

Број, назив и обим округа и срезова утврђује законодавна власт.

Члан 4.

Окрузи су пословно политичке и надзорне административне јединице.

У срезовима постоје државне власти, као органи за непосредно вршење разноврсне администрације у земљи, а тако исто и за вршење непосредног надзора над општинским властима и установама.

Општине су најмање управне јединице. Њихов обим одређује законодавна власт, а њихов делокруг посебни закони.

Члан 5.

У окрузима и срезовима, поред државних управних власти и установа, постоје и самоуправне власти и установе, које често у вршењу управних послова и задатака, делују заједнички са државним властима по одредбама овог и других посебних закона.

Члан 6.

Државним управним властима у округу и срезу главни су задаци:

1., да се старају о одржању јавног реда и опште личне и имовне безбедности у округу и срезу, и о вршењу послова, који су им стављени у дужност овим или другим којим законом;

2., да мотре, да самоуправне власти у округу, срезу и општини раде у границама закона;

3., да помажу самоуправним властима у вршењу њихових задатака и суделују с њима у пословима округа, среза и општина по одредбама закона;

4., да према појављеним потребама чине представке Краљевској Влади, шта би се од стране Државе имало и могло учинити у корист округа и срезова административним или законодавним путем.

Члан 7.

Самоуправне власти у округу и срезу имају задатак старати се о чувању и унапређењу интереса, који се тичу само дотичног округа или среза, у колико старање о томе није овим или другим којим законом, узела Држава нарочито на себе.

Осим тога, самоуправне власти помажу државне власти у вршењу њихових задатака и суделују с њима у државним пословима, кад год то потреба захте, и у колико то овај или други посебни закони одређују.

Члан 8.

За извршење већих самоуправних задатака и послова, као и за намирење већих потреба, што би изнемогло заједницу у раду, могу се две или више општина из једног или разних срезова и округа, два или више срезова из једног или разних округа, или два или више округа удружити стално или привремено. Удружење је привремено, кад је учињено само ради једног нарочитог посла; иначе је удружење стално без обзира на време за које траје.

Члан 9.

Самоуправне власти у округу и срезу и сви њихни органи у случајевима преке опасности по личну и имовну безбедност, било од њих људи или од елементарних непогода, или у случајевима заразних болести, или и у другим сличним напредним приликама, дужни су да безусловно помажу државну власт и њене органе у откривању и спречавању опасности и зла по уништења и наредбама старешина и органа државних власти.

Члан 10.

Сви државни чиновници у округу и срезу морају имати законом прописане квалификације.

Самоуправни органи за поједине струке морају такође имати законом прописане стручне квалификације.

Самоуправни пак органи, за отправљање општих самоуправних окружних и среских послова, могу бити само пунолетни правни грађани.

II. Државне управне власти у округу и срезу.

1. Окружни начелник.

Члан 11.

На челу државних управних власти у округу стоји окружни начелник.

Окружни начелник је највиши политички представник Краљевске Владе у округу, и као такав стоји под непосредним надзором Министра унутрашњих дела.

Он је пословно надзорна власт свију управних државних власти, органа и установа у округу и срезовима свога округа и општинских власти и органа у окружној варошии; и стоји у непосредној службеној вези и са свима другим министрима, шаље им извештаје и чини представке и предлоге сваком по његовој струци и прима од њих наредбе и упутства.

Он врши и све оне управне послове у округу, који премашају делокруг државних власти по срезовима.

Он је властан у границама закона преиначавати, мењати и обустављати опште наредбе среских државних власти;

Он је властан у границама закона надавати опште наредбе, које се односе на политичке и управне послове свију срезова свога округа.

Он решава по жалбама противу решења управних среских власти — према одредбама специјалних закона.

Он је властан, кад год се покваре на окружном или среском другу какав мост, пропуст или у опште прелаз, или део друма, да саобраћају грози опасност, на одбор окружни ово одмах не отклони или то не учини на први захтев окружног начелника у року од два дана, — свршити те послове сам непосредно или преко среског начелника на средствима округа односно среза, а у границама тачке 11. чл. 108. овога закона, придржавајући се закона о грађењу јавних сувоземних путева.

Члан 12.

Окружни начелник стара се да у његовом округу буде увек ред, да је сваком грађанину у округу потпуно ујемчена лична и имовна безбедност, отклањајући своји брзим и енергичним мерама и наредбама све оно што би томе могло сметати.

Он се стара о тачном вршењу земаљских закона и законских наредаба државних власти.

Окружни начелник издаје наредбе и упутства среским начелницима свога округа, и прима извештаје, представке и предлоге од њих, а, по потреби, стоји у вези и преписци с окружним и среским начелницима и других округа, као и са осталим грађанским и војним властима. Кад потреба буде захтевала и он и срески начелници могу прелазити и у суседне округе, односно срезове. У том случају, ако одлазак траје дуже од једног дана, окружни начелник дужан је известити о томе Министра унутрашњих дела, а срески начелници свога окружног начелника.

Члан 13.

Окружни начелник суделује у свима радњама окружних самоуправних власти.

У име Краљевске Владе он отвара и затвара седнице окружне скупштине.

По решењу Владе или на образложену представку окружног одбора, он сазива окружну скупштину у ванредне седнице.

Он се стара о извршењу одлука окружне скупштине и окружног одбора, у колико су оне основане на законима земаљским.

Он настојава да се чувају и унапређују материјална, просветни, здравствени, економски, културни и други интереси округа, коме је на челу, у ком циљу чини представке и предлоге окружној скупштини и окружном одбору и предузима све потребне законе мере код надлежних државних и самоуправних власти да се одлуке окружне скупштине и окружног одбора у томе погледу и у дело приведу.

Члан 14.

Као надзорна власт над радњом окружних самоуправних власти окружни начелник може присуствовати свакој седници окружне скупштине и има права обуставити од извршења сваку одлуку њену, која би била противна Уставу или ком позитивном закону.

О свакој таквој одлуци окружни начелник у року од два дана извештава надлежног Министра, који у року од пет дана, откад извештај с одлуком од окружног начелника прими, или одобрава одлуку окружне скупштине, или цео предмет шиље Државном Савету на решење.

Ако за двадесет дана од дана кад је окружна скупштина одлуку донела, не буде њој или окружном одбору саопштено, да је Државни Савет одлуку окружне скупштине поништио, одлука је скупштине извршна и окружни начелник заједно с окружним одбором имају се старати о њеном извршењу.

Члан 15.

У случајевима члана 9. окружни начелник биће властан, ако буде потребно, да сазове ванредну окружну скупштину, а уз то, према потреби, да нареди и да се једна или више среских скупштина сазову у ванредан састав, и да у договору с њима решава о потребним мерама за сузбијање и отклањање нојављеног зла и опасности које би биле у изгледу.

Одлуку окружне скупштине о предузетим ванредним мерама окружни начелник с окружним одбором извршује одмах чим за то добије одобрење од Министра унутрашњих дела, који даје одобрење за то окружном начелнику по решењу Министарског Савета.

Члан 16.

Органи, помоћу којих окружни начелник врши своје дужности, јесу:

1., стручни чиновници из разних грана државне управе, који се Краљевим указом на предлог појединих министара постављају, као референти окружном начелнику; и,

2., окружни одбор са свима самоуправним органима.

Члан 17.

У сваком округу при канцеларији окружног начелника морају бити најмање ова два стручна референта: санитетски и технички.

Члан 18.

У недостатку од Министара постављених референата при канцеларији окружног начелника, он се служи самоуправним стручним органима окружног одбора, који заједно са државним чине стручан персонал канцеларије окружног начелника.

Члан 19.

Осим државних референата и самоуправних стручних органа постоји у канцеларији окружног начелника и општи персонал за вршење полицијске службе у окружној вароши, преписке и пароду, регистрирање и експедицију аката. Овај се персонал састоји из једног секретара и потребног броја писара, практиканата и других

службеника, и утврђује се сваке године државним и окружним буџетом

Члан 20.

Кад окружни начелник одсуствује, или кад је ма којим случајем спречен да врши своју дужност, онда га у дужности заступа његов секретар. Ако и овај одсуствује или је спречен да врши дужност, онда заступника окружном начелнику одређује Министар унутрашњих дела.

Члан 21.

Окружни начелник ради своје послове сам, по усменом споразуму са појединим својим референтима, или по писменим рефератима појединих референата, или и по колегијалном саветовању са свима референтима заједно у седницама, у којима он председава, — према одредбама специјалних закона.

У појединим важнијим питањима он је властан да саслуша и мишљење окружног одбора, или самог или у заједничким седницама са својим референтима.

Члан 22.

Окружни начелник властан је кад год за потребно нађе, и на представку среских, државних и самоуправних власти, да поједине своје референте или самоуправне окружне органе, одређује и упућује на лице места у циљу надзора и извиђаја појединих појављених случајева у срезовима.

По пријему и саслушању извештаја надзорних изасланика, окружни начелник према своме нахођењу предузима потребне мере, да се примећене неисправности у раду државних среских власти и њихових органа отклоне, опомињући и кажњавајући државне органе, за нетачно и несавесно вршење поверених им послова или за рђаво владање; а поред тога он издаје јасније наредбе, којима се среске власти и органи упућују на боље вршење закона, и достаља појединe случајеве дотичним министрима на њихово административно или законо расправљање.

За примећене неправилности у раду самоуправних органа, окружни начелник чини представке окружном одбору, на договорно с њим предузима потребне мере за уклањање недостатака и неисправности, упућујући самоуправне власти на правилан рад, и опомињући и кажњавајући поједине самоуправне чиновнике и органе за њихово нетачно и несавесно вршење послова или за рђаво владање. Дисциплинске казне, које окружни начелник може употребити према самоуправним чиновницима, исте су, које по постојећим законима употребљава према потчињеним државним чиновницима и службеницима.

Члан 23.

Окружни начелник сам, или у пратњи једног или више својих референата, или и ког чиновника или члана окружног одбора, кад год за потребно нађе, — а најмање двапут годишње, — у пролеће и у јесен, — дужан ће бити да пропутује по округу и обиђе све срезове, и прегледа сва управна одељења и самоуправна надлештва и установе.

После сваке такве опште ревизије, он ће поступити по другом и трећем одељку чл. 22.

Осим тога, о нађеном стању створи заједно са својим примедбама, представкама и предлозима, окружни ће начелник после сваке полугодишње ревизије, подносити извештај Министру Унутрашњих Дела, који ће га саопштавати Министарском Савету.

У својим полугодишњим извештајима окружни начелник има да обухвати и све оно што је посредно или непосредно имало утицаја било на коју год грану државне управе, било на расположење и мишљење народа о јавним приликама и стању округа.

О примећеним особитим појавама у којој грани државне управе, окружни начелник извештава посебно и дотичног Министра.

О примећеним недостатцима или недовољно подмиреним потребама округа и срезова у самоуправним надлештвима, заводима и установама, окружни начелник саопштава свој извештај и окружном одбору и окружној скупштини, заједно са мишљењем и предлозима, како да се недостатци отклоне, или да се што поправи или боље уреди, и у споразуму с њима предузима мере и настојава да се недостатци отклоне и поправке изврше.

Кад год окружни начелник путује службено по округу, па би се догодио случај става другог § 13. полицијске уредбе, или би се према њему лично, или службеном раду његову, или у опште у његову присуству учинило какво иступно дело које се казни по III части кривичног законика, он има на лицу места власт извиђања и кажњавања по ставу другом §. 4. а. полицијске уредбе.

Члан 24.

Окружни начелник излази у округ или поједине срезове, сам, или и са појединим референтима, или само шаље поједине референте, кад му то који Министар нареди ради извиђаја и извештаја о појединим питањима и предметима које граде државне управе.

Члан 25.

За окружног начелника, од сада, може се поставити сваки српски грађанин, који испуњава, поред услова опште подобности, такта и часности, и ове услове:

1., да ужива сва грађанска права;

2., да има најмање 35 година живота и да није старији од 60 година;

3., да је свршио Велику Школу у Србији или који факултет Универзитета, овде или на страни;

4., да је најмање осам година, по свршеном школовању, по предњој тачци 3., служио, било у државној, било у окружној, среској или општинској служби, или и у каквој другој јавној служби.

Јавна је служба свака она, која се добија или врши, било постављањем или дозволом од стране државних или самоуправних власти, на начин како то закони прописују.

Члан 26.

Окружни начелник је државни чиновник, који се поставља Краљевим указом, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Министарског Савета.

Члан 27.

Окружни начелници по платама деле се на четири класе:

Окружни начелник прве класе има годишње плате 7000 динара;

друге класе 6000 динара;

треће класе 5000 динара; и

четврте класе 4000 динара.

Члан 28.

Окружни начелник не може бити унапређен у вишу класу, ако није у нижој прослужио најмање четири године.

Унапређење окружног начелника из ниже у вишу класу бива Краљевим указом на предлог Министра Унутрашњих Дела.

Члан 29.

У свему осталом окружни начелник, као државни чиновник, подлеже закону о чиновницима грађанског реда.

Члан 30.

Секретар окружног начелника поставља се Краљевим указом на предлог Министра Унутрашњих Дела. Он има квалификације, ранг и плату среског начелника.

Члан 31.

Сви полицијски писари постављају се Краљевим указом на предлог Министра Унутрашњих Дела.

За писара може бити постављен сваки српски грађанин, који има ове услове:

1., да ужива сва грађанска и политичка права;

2., да није старији од 50 година;

3., да је свршио најмање четири разреда гимназије.

По плати сви писари полицијски деле се на три класе:

писар прве класе има годишње плате 1700 динара;

друге класе 1500 динара; и,

треће класе 1200 динара.

Писар се не може унапредити на ниже у вишу класу, док није у нижој класи провео најмање три године.

Члан 32.

Остало службенике и практиканте, као и канцеларијске и спољне служитеље и стражаре (оружане чуваре) при канцеларији окружног и среског начелника, поставља и плате им одређује сам окружни начелник.

2. Срески начелник.

Члан 33.

Срески начелници су непосредни вршиоци полицијске и опште управне власти у срезовима и стоје под врховним надзором Министра Унутрашњих Дела.

Они су прва претпостављена и непосредна надзорна власт над општинским, полицијским и управним властима и органима.

Они су власни да у границама закона преиначавају и обустављају наредбе нижих полицијских власти, као и одлуке општинских управних власти у колико то закони дозвољавају.

Они су власни у границама закона издавати опште наредбе, које се тичу полиције и општих управних послова за цео срез.

Они решавају по жалбама против наредаба и решења општинских полицијских власти, — према одредбама специјалних закона.

Члан 34.

Срески начелници, као вршиоци полицијске и опште управне власти у срезовима, стоје под непосредним надзором и управом окружног начелника. Пословна веза између среских начелника и појединих министарстава, из којих потичу наредбе, предлози и налози за извршење појединих послова у округу, редовно бива преко окружног начелника, коме они непосредно шиљу извештаје о извршеним пословима и налозима. Само у хитним случајима и хитним пословима може да буде и непосредна веза између појединог Министарства и среског начелника, о чему овај накнадно извештава и свог окружног начелника.

Члан 35.

Делокруг среских начелника одређен је посебним законима, и они отправљају своје дужности по прописима тих закона. Према томе у њихов делокруг спада све оно што је одређено и прописано ранијим уредбама и законима, у колико се то не коси с Уставом и оним законом.

Члан 36.

Осим полицијске и опште управне власти, на челу које стоји срески начелник, према потреби централне државне управе, у срезовима се посебним законима установљавају и друге стручне управне власти, надлештва и установе, као: финансијске, просветне, привредне, санитетске и друге, које су више или мање независне од среског начелника али чију сарадњу у вршењу својих задатака срески начелник властан је у свако доба затражити и добити је као год и он што не бити дужан њима указати своју помоћ и сарадњу, кад год се ова од њега буде затражила. По према приликама, целисходности и практичној потреби ове власти и стручна надлештва, заводи и установе могу бити једне за два или више суседних срезова једног округа.

Члан 37.

У вршењу полицијске власти и општих управних дужности у срезу, срески начелник има своје помоћнике у потребном броју среских писара, који се постављају Краљевим указом, на предлог Министра Унутрашњих Дела.

Осим тога, ради бољег и потпунијег вршења полицијске службе, при канцеларији среског начелника постоји један санитетски, а по могућству и један технички чиновник, као стручни референти и саветодавци, а по потреби и вршиоци наредаба среског начелника. Ови се референти постављају Краљевим указом, на предлог Министра Унутрашњих Дела само у том случају, ако у срезу још нису установљена таква стручна надлештва (чл. 36.) или од надлежних Министара нису већ постављени такви стручни чиновници, или нема ни самоуправних таквих стручних

чиновника у срезу. Иначе срески начелник употребљава за референте чиновнике из стручних среских надлештава, или се служи самоуправним стручним чиновницима.

Члан 38.

Осим тога у канцеларији среског начелника има потребан број и других службеника и практиканта за вршење преписке, регистратуре и експедиције аката, која излазе из канцеларије среског начелника. Бројно стање овог персонала утврђује се сваке године државним и среским буџетом.

Тако исто државним и среским буџетом сваке године утврђује се потребан број канцеларијских и других сношних служитеља, наоружаних чувара и жандарма код сваког среског начелника.

Члан 39.

Срески начелник сазива, отвара и затвара среску скупштину.

Он присуствује седницама среског одбора и заједно с њим чини представке и спрема предлоге за среску скупштину, и помоћу државних и самоуправних среских чиновника и органа извршује одлуке како среске тако и окружне скупштине.

Члан 40.

Срески начелник има права обуставити од извршења сваку одлуку среске скупштине, за коју нађе да је противна Уставу или ком позитивном закону и онда спроводи предмет окружном начелнику, у року од три дана, који поступа у свему, како је прописано у другом и трећем одељку члана 14. за обуставе одлука окружне скупштине.

Члан 41.

У вршењу своје полицијске службе срески начелник издаје полицијске наредбе како за цео срез, тако и за поједина места, у колико нису већ издате од месних полицијских власти као и за поједине појављене случајеве у срезу.

Те полицијске наредбе обухватају све што има за циљ:

1., личну и имовну безбедност;

2., ред, сигурност и лакоћу саобраћаја по јавним путевима, улицама, пијацама, мостовима и водама;

3., ред на трговима у варошима и јавну продају животних намирница за јело и пиће;

4., ред и поредак приликом скупљања људи на једном месту, као: на вашарима, саборима, јавним свечаностима и т. д.;

5., вођење рачуна о странцима и њихово задржавање у појединим местима;

6., надзор над механама, кафанама, гостионицама, шпчиницама и другим местима за справљање и продавање јела, вина, пива и другог разног пића;

7., одржавање здравља међу становницима и домаћом стоком;

8., мере за предупређење пожара при подизању зграда;

9., мере да се предупреде по друштво штетне радње, предузећа, појаве и догађаји, као и вођење надзора и тачне примене казне осуђених на полицијски надзор;

10., чување поља, ливада, пашњака, шума и шумских садова, винограда и т. д.; и,

11., све друго што би било у особитом интересу становника, било целог среза, било појединих делова његових.

За непокоравање овим наредбама од стране појединаца, полицијске власти ће применити казне из другог одељка §-а 326. казненог законика.

Члан 42.

Све опште наредбе као и посебне од особитог значаја, срески начелник одмах саопштава у верном препису окружном начелнику.

Члан 43.

Срески начелник је дужан, кад год службени посао то захте, изаћи у срез или сам или наложити своје писаре, а по потреби и стручне чиновнике, било државне или самоуправне, којих има при својој канцеларији

Али у вршењу свога полицијског делокруга и надзора над месним управним властима, срески начелник је дужан да редовно сваког месеца једанпут изврши полицијску ревизију у целом срезу. У том циљу он сваког месеца одређује по једног среског писара, који има да обиђе све општине у срезу и да се увери о вршењу полицијских наредаба по свима тачкама из чл. 41. а поглавито о томе какво је стање у срезу у погледу јавне безбедности и здравствености.

Срески писар ће том приликом у свакој општини запискати и примити од председника или ког члана општинског суда усмени или писмени извештај о стању у општини и околини у погледу јавног реда и личне и имовне безбедности и о другим појавама у општини и околини, па ће том приликом или сам појављене случајеве расправити, или ће дати општинском председнику или суду упутства како ће их расправити.

Приликом оних месечних ревизија срески писар ће прибележити примећене појаве и у другим струкама државне управе, као и код самоуправних завода, установа и органа.

У целој овој пословној ревизији срески писар ће водити кратку белешку о свему уређеном и примећеном, и, при повратку у среску канцеларију, усмено известити среског начелника и предати му белешку са својим потписом.

По примљеном извештају срески начелник за извесне случајеве и појаве, ако за потребно нађе, предузима сходне мере и издаје потребна наређења. Противу неисправних потчињених власти и органа предузима законе мере, опомињући их и казнивајући поједине органе за нетачно или несавесно вршење поверених им послова, или за рђаво владање.

О примећеним појавама и неисправностима у другим струкама, извештава у кратко и дотично надлештво.

Неисправности у самоуправном делокругу среских надлештава, установа, завода и органа износи пред срески одбор и у договору с њим предузима мере да се оне отклоне, и, ако је потребно, прије органе опомиње и казни за њи-

хово нетачно и несавесно вршење дужности или за рђаво владање.

За самоуправне чиновнике и службенике, срески начелник примењује исте дисциплинске казне, које су законима прописане за државне чиновнике.

Члан 44.

На свршетку сваког месеца, а најдаље до 5. наступајућег месеца, срески начелник ће спремити и послати окружном начелнику кратак извештај о сваком месечној пословној ревизији са својим мишљењем за важније појаве и случаје, као и какве је мере у ком случају предузимао и с каквим успехом.

О особито важним и ненадним случајевима и појавама, срески начелник извештава непосредно и Министра Унутрашњих Дела.

Члан 45.

Свака три месеца срески начелник биће дужан, сам или у пратњи једног среског писара или ког среског државног или самоуправног стручног чиновника или и ког члана среског одбора, да обиђе све општине свога среза, и прегледа њихове канцеларије и рад у њима, касе и рачунске књиге, и црквене протоколе: рођених, венчаних и умрлих, као и све среске самоуправне установе и заводе и стање у њима.

Односно примећених неисправности при овоме прегледу поступиће по одељцима: седмом, осмом и деветом члана 43.

О сваком тромесечној ревизији по срезу срески начелник најдаље за петнаест дана подноси опширан извештај окружном начелнику, и у њему излаже и своје мишљење о поправкама и реформама, ако какве у срезу треба учинити, поткрепљујући то своје мишљење и мишљењима стручних чиновника.

Члан 46.

Срески начелници истог или и разних округа стоје међу собом у службеној преписци по пословима њиховог законског делокруга.

Члан 47.

Ближа правила и поступак за вршење дужности окружних и среских начелника, а тако исто и правилник о постављању службеника, практиканата и канцеларијских служитеља и окружних чувара прописују се на основу закона Краљевим указом, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Министарског Савета.

Члан 48.

За среског начелника може се поставити сваки српски грађанин, који има поред погодаба опште подобности, такта и часности, још и ове услове:

1., да ужива сва грађанска и политичка права;

2., да има најмање тридесет година живота и да није старији од педесет година;

3., да је свршио Велику Школу или који факултет Универзитета у Србији или на страни;

4., да је по свршеном школовању по тач. 3. служио најмање пет година, било у државној, окружној, среској, општинској или каквој јавној служби;

5., да је свршио гимназију и положио матуру, или да је свршио коју средњу стручну школу (по свршеном четвртом разреду гимназије) и да је после тога био шест година као државни чиновник у административној служби;

6., најпосле за среског начелника могу бити постављени изузетно и они досадашњи полицијски чиновници, који немају услове из тач. 3., 4., и 5., ако су провели најмање шест година у полицијској служби и одликовали се у њој, способношћу, тактом и часношћу.

Члан 49.

Срески начелници постављају се Краљевим указом на предлог Министра Унутрашњих Дела.

Они се деле по платама на три класе:

Срески начелник прве класе има годишње плате 3000 динара;

друге класе 2700 динара;

треће класе 2500 динара.

Срески начелник не може бити унапређен у вишу класу ако није у нижој одслужио најмање три године.

III. Самоуправне власти у округу и срезу.

1. Самоуправни округ и срез.

Члан 50.

У чисто самоуправном погледу сваки округ, са свима срезовима и општинама у његовим територијалним границама, а тако исто и сваки срез са свима својим општинама, чини једну заједницу у циљу старања о заједничким задацима и интересима и као такав, сваки округ, односно сваки срез, пред законима представља моралну и правну личност.

Циљ, дужност и задатак ове заједнице јесте, да се уједињеном моралном и материјалном снагом свију становника једног округа, односно среза, подижу и гаје све оне установе и предузимају и врше сви они радови, који се крећу на културно унапређење и материјално благостање округа, односно среза и његових становника.

Члан 51.

Задаци самоуправног округа и среза ови су:

1., грађење и одржавање окружних, односно среских зграда, мостова, путева, железница, канала и других грађевина, као и подизање и одржавање у опште свију савремених саобраћајних средстава;

2., старање о томе, да се народ у време неродице сачува од глади;

3., суделовање у материјалном погледу око старања за народно образовање, народно здравље и подизање и одржавање: школа, болница, апсана и у опште подизање свију напреднијих уређења, завода и установа;

4., старање о сиротињи и о добротворним окружним, односно срезким заводима;

5., завођење и одржавање установа и завода за узајамно помагање и штедњу и старање за осигурање живота, имања и усева;

6., старање о развитку и унапређењу народне привреде: земљорадње, трговине и радиности у округу. Овамо спада поглавито установљавање и одржавање средњих стручних привредних школа, набављање земљорадничких справа и машина, као и подизање и одржавање шума и припремање изложаба од месних производа;

7., суделовање у предузимању претходних мера против појаве сточних заараза као и за чување усева и сточне хране;

8., регулисање потока и река у циљу отклањања опасности од поплава или исушивања мочари и бара, као и у циљу отклањања штетних последица по здравље околног становништва;

9., подизање и одржавање бања и летовишта;

10., одржавање скела и сигурних прелаза преко небродних река;

11., старање о томе, како да се одговори што боље потребама, које на основу закона захтевају од округа, односно среза, грађанске и војне власти;

12., одређивање, припуштање, расходовање окружних, односно среских приреза, ради подмирења окружних и среских потреба;

13., руковање имањем и приходима округа, односно среза. Овамо спада куповање, продавање, размењивање и задуживање имања, као и позајмљивање капитала и закључивање зајмова и уговора, примање обавеза и вођење грађанских спорова. Ово све бива по општим грађанским законима;

14., удруживање са суседним окрузима, односно срезовима, за остварење задатака, који премашају оквир и моћ појединог округа, односно среза, (чл. 8.);

15., у задатак и делокруг самоуправног округа, односно среза, спада и све оно што му се посебним законима у дужност стави;

16., све оно што окружна, односно срески скупштина нађе и реши да треба у интересу округа, односно среза, предузети, установити и остварити у округу, односно срезу, а што не би било противно ком позитивном закону.

Члан 52.

У самоуправни делокруг округа спада вршење оних задатака, који премашају моћ и оквир појединих срезова, а од интереса, значаја и важности су за цео округ.

Члан 53.

У самоуправни делокруг среза спада вршење оних задатака, који су од нарочитог интереса само за дотични срез и не излазе из његовог оквира.

Члан 54.

За извођење задатака самоуправног делокруга по окрузима и срезовима, постоје нарочита самоуправна тела и власти, и то: у округу, *окружна скупштина и окружни одбор*, а у срезу *срески скупштина и срески одбор*.

Окружна, односно срески скупштина, уређује и решава о пословима целог округа, односно среза, и води општи надзор и контролу над вршењем послова. А окружни, односно срески одбор, извршује решења и наредбе окружне, односно среске скупштине и непосредно управља пословима округа односно среза.

2. Окружна скупштина.

а) Састав окружне скупштине и избори окружних посланика.

Члан 55.

Окружну скупштину састављају окружни посланици, који се бирају засебно по срезовима на општинским зборовима и у варошима, које су именоване у чл. 81. Устава.

Члан 56.

У срезу на сваких 1500 пореских глава бира се по један посланик за окружну скупштину.

Ако је вишак пореских глава у срезу већи од 1000, онда се бира још један посланик за тај срез.

Варошки именоване у члану 81. Устава, бирају свака онолико посланика, колико и за Народну Скупштину.

Члан 57.

Колики ће број посланика за окружну скупштину бити биран у свакој изборној јединици, утврђује првостепени суд у окружној варошки дотичног округа, одмах чим изађе Краљев указ, којим се наређују општи избори за окружну скупштину.

Одмах после Краљевог указа окружна благајна дужна је послати сваком првостепеном суду број пореских глава за све срезове дотичног судског округа. Према броју пореских глава за сваки срез утврдиће се број посланика, који се има бирати.

Утврђени број посланика за сваки срез и сваку варош и варошицу првостепени ће суд одмах објавити у службеном окружном листу, или где овога нема у службеним „Српским Новинама."

Члан 58.

За окружног посланика може бити изабран сваки српски грађанин, који је стално настањен у срезу, за који се бира, или у варошу која засебно бира, (чл. 56.), а који је навршио тридесет година и има све друге услове, који се траже за кметове и одборнике.

Члан 59.

Срески изборни скуп састављају сви српски грађани (чл. 163. Устава), свију сеоских општина једног среза, као и општина варошки, изузев општине оних варошки, које по чл. 81. Устава, бирају посланике за Народну Скупштину.

Члан 60.

Кад првостепени суд објави број посланика за сваки срез, сваки општински суд дотичних срезова послаће одмах, а најдоцније на 15 дана пре дана избора првостепеном суду, оверени списак свију правих гласача своје општине.

Члан 61.

Избор посланика за окружну скупштину врши се кандидатским листама за сваки срез

засебно. Ова листа подноси се првостепеном суду на потврду, на десет дана пре избора. На њој је наложено: име, презиме и место становања кандидата онолико на броју, колико се за дотични срез бира. Ову листу потписаће најмање 50 пуноважних гласача, а првостепеном суду предати два предлагача, на коју ће им суд дати реверс. Поред листе приложиће се писмен пристанак дотичног кандидата. Кад се суд увери према списку гласача дотичног среза, да су предлагачи на листи потписани, ушли у гласачки списак, — он листу потврђује и потврђену шаље свима општинама у срезу, у препису овереном. Листа, коју суд не потврди, сматра се да је одбачена и решење које суд о том донесе, коначно је.

Члан 62.

Бирачки одбор за избор окружних посланика саставља се по закону о општинама. Он врши избор у свему онако, како је то прописано у закону о општинама за избор општинских чланова.

После свршеног избора председник бирачког одбора, у року од 24 сата, шаље сва изборна акта среском бирачком одбору.

Члан 63.

Срески главни бирачки одбор, као и главни бирачки одбор за варошн означене у чл. 81. Устава, састављају: председник одбора, кога првостепени суд одреди од судских чиновника ове првостепеног суда, коме срез припада; и два члана: председник месне општине и један одборник, кога одбор одреди. Али ако се среска канцеларија налази у варошима означеним у чл. 81. Устава, онда ће се два члана бирачког одбора узети из најближе општине тог среза, коју првостепени суд одреди.

Члан 64.

За изабране окружне посланике објавиће се кандидати оне листе која добије највећи број гласова. У случају да две или више кандидатских листа добију једнак број гласова, бирачки одбор одмах одредиће коцком, која ће од њих бити изабрана, о чему ће саставити протокол, који ће цео бирачки одбор потписати.

Изабраним окружним посланицима издаће се одмах пуномоћства, која потписују: председник и чланови бирачког одбора. Сва изборна акта послаће бирачки одбор окружној скупштини на три дана пре њеног састанка.

Члан 65.

Председници главних бирачких одбора у изборним срезовима добијају подвозницу и дневницу из окружног буџета.

Члан 66.

У окружним варошима и варошима које по чл. 81. Устава, бирају за себе народне посланике, избор се врши у свему као што је законом о општинама одређено за изборе општинских чланова.

Члан 67.

Пуномоћство које главни бирачки одбори дају изабраним окружним посланицима има да гласи:

Пуномоћство.

На основу чл.... (за срезове) — односно члана.... (за варошн) закона о уређењу округа и срезова, бирачки одбор среза Н. Н. — на изборном збору варошн Н. Н. проглашено је г. Н. Н., из Н. Н. за окружног посланика округа Н. Н. за четворогодишњу скупштинску периоду у годинама . . .

За законито уверење о овом избору, бирачки одбор среза Н. Н. — на изборном збору варошн Н. Н. издаје г. Н. Н. ово пуномоћство.

Датум.
Место.

Председник
бирачког одбора,
Н. Н.

Чланови:
Н. Н.
Н. Н.

Члан 68.

Окружни посланици бирају се на четири године.

Општи избори за целу земљу врше се за сваку четворогодишњу периоду, прве недеље месеца августа.

Ако се за време трајања четворогодишње периоде упразни посланичко место у окружној скупштини, окружна скупштина решиће: хоће ли се вршити накнадни избори. Овај избор по одлуци окружне скупштине наређује окружни начелник.

Пуномоћство накнадно изабраног окружног посланика, траје до краја четворогодишње периоде.

Члан 69.

Жалба на избор чланова окружне скупштине подноси се непосредно Државном Савету, у року од пет дана. Решење Државног Савета о избору коначно је.

Члан 70.

Окружна скупштина у сваком округу састаје се у окружном месту редовно једанпут годишње, и то 20. септембра.

Редовни годишњи сазив окружне скупштине наређује се Краљевим указом на предлог Министра Унутрашњих Дела и траје највише 10 дана. Продужење редовног сазива по одлуци окружне скупштине, може бити још само за пет дана.

Члан 71.

Окружни начелник може сазвати окружну скупштину и у ванредан сазив, (чл. 13. одељак трећи и чл. 15. одељак први).

Окружна скупштина сазвана у ванредни сазив може решавати само о предмету ради којега је сазвана. Њене седнице не могу трајати дуже од пет дана.

Ако потреба захте да се све окружне скупштине у целој земљи позову у ванредан сазив, онда то бива само Краљевим указом на предлог Министра Унутрашњих Дела

Члан 72.

Осим сазива Краљевим указом, који се објављује у службеним „Српским Новинама“ и у службеном окружном листу, ако га има, (други одељак чл. 70. и трећи одељак чл. 71.), и писма

окружног начелника, који се објављује у службеном окружном листу, а ако овога нема, у службеним „Српским Новинама", трећи одељак чл. 13., чл. 15. и први одељак чл. 71.), окружни начелник дужан је позвати и писменим писмом, било у редовни или напредан састав окружне скупштине, сваког посланика појединце.

Члан 73.

Окружна скупштина има свој печат са грбом Краљевине Србије и у наокол натписом: „Краљевина Србија. Скупштина округа Н. Н.". По облику овај печат је мањи од печата Народне Скупштине. Кад је скупштина на окупу, печат чува председник скупштине, а кад она није на окупу, печат чува окружни деловођа.

6.) Пословни ред окружне скупштине.

Члан 74.

Окружна скупштина може пуноважно решавати кад је њеној седници присутна половина и један више од целокупног броја посланика дотичног округа.

За пуноважни закључак потребна је већина гласова присутних посланика.

У случају равне поделе гласова, предлог, који је био предмет гласања, сматра се да је одбачен.

Члан 75.

На дан у који је сазвана окружна скупштина, дужни су сви посланици састати се у 8 часова пре подне, у сали одређеној за скупштинске састанке у окружном месту, и одмах председничко место заузима привремено најстарији по годинама посланик, који узима за привременог секретаре двојицу између млађих присутних посланика.

Привремени председник позива окружне посланике да положе своја пуномоћства на председнички сто, и привремени секретари, према предатим пуномоћствима, састављају одмах списак свију присутних посланика.

Окружна скупштина бира из своје средине три члана верификационог одбора за преглед посланичких пуномоћија, који на основу изборних аката прегледају пуномоћства и подносе писмен извештај скупштини о правилности избора изабраних посланика. Окружна скупштина решава о правилности избора, али без учешћа посланика, чији је избор верификациони одбор у извештају огласио за неправилан; а за десет дана наређује нов избор на место оног посланика, чији је избор уништен као неправилан.

Ако се по извршеној прозивци види, да према чл. 80. има у седници довољан број посланика, којима су избори оглашени за правилне, приступа се полагању заклетве, која гласи:

„Ја Н. Н. заклињем се једним Богом и свим што ми је по закону најсветије и на свету најмилије, да ћу свагда бити веран Краљу српском Петру I., да ћу верно чувати Устав и законе земаљске, и да ћу савесно заступати интересе округа, чији сам посланик. И како ово испуним, тако ми Бог помогао и овога и онога света".

Члан 76.

По положеној заклетви приступа се одмах избору председништва окружне скупштине.

Ово се састоји из председника, подпредседника и три секретара.

Овај се избор врши тајним гласањем, и то, прво се бира председник и подпредседник једном листом, па онда три секретара другом листом.

За изабраног сматра се онај, који добије више од половине гласова свију присутних посланика. Ако се ова већина не добије на првом гласању, онда се приступа ужем избору између двоструког броја кандидата, који су при првом гласању добили највећи број гласова, и тада је изабран онај, који добије највише гласова. При једнакој подели гласова решава кошка.

Овако састављено председништво окружне скупштине остаје и за све напредне састанке, којих буде било до идућег редовног састанка, и до избора новог председништва.

Члан 77.

Чим се изврши избор председништва и на тај начин окружна скупштина буде конституисана, окружни начелник, који је ту од почетка састанка присутан, отвара седнице окружне скупштине читањем акта, у коме се налаже целокупно стање округа и његових послова и установа и набрајају се предлози, који ће се окружној скупштини у томе сазиву изнети на решење.

Тиме се завршује први састанак окружне скупштине.

Члан 78

На другом састанку, који се држи истог дана после подне, окружна скупштина ће изабрати два одбора, и то:

први одбор за буџет и све финансијске предмете; и,

други одбор за оцену и испитивање предлога, који се у окружној скупштину поднесени од једног или више посланика. Овоме се одбору упућују и молбе и жалбе које долазе окружној скупштини.

Сваки од ових одбора састоји се из три до пет чланова, које окружна скупштина бира тајним гласањем и једним листом. И за ове изборе вреди оно, што је казано у четвртом одељку члана 76..

Према потреби окружна скупштина може за поједине важније предмете бирати и нарочите одборе.

Сваки одбор бира између својих чланова једнога за председника, који је уједно и известилац одбора пред скупштином.

На истом састанку првом одбору подноси се окружни буџет, завршни рачуни за прошлу годину и други финансијски предлози које окружни одбор буде спремио.

Члан 79.

Предлози, које окружни начелник подноси окружној скупштини, а тако исто и они, које је окружни одбор проучио, израдио, и за решавање у окружној скупштини спремио, ако нису финансијске природе, не иду претходно ни једном скупштинском одбору, већ се стављају одмах за идући састанак на дневни ред. Само се о таквим предлозима води претрес и гласа у начелу и појединостима, и доноси дефинитивна одлука.

Предлози, пак, које у окружној скупштини подносе посланици појединце, или више њих заједно, упућују се претходно на оцену другом или нарочитом одбору, који одмах у идућој седници окружне скупштине подноси своје мишљење о њима у томе, да ли их ваља у начелу усвојити, или не. И окружна скупштина о сваком таквом предлогу доноси своју одлуку само у начелу. Ако скупштина такав предлог у начелу усвоји, упућује га окружном одбору да га проучи и изради и идућем састану поднесе на претрес и дефинитивну одлуку.

Известилац пред окружном скупштином за предлоге, који долазе од окружног начелника, или окружног одбора, биће или окружни деловођа, или који стручни референт, био он државни, или самоуправни стручни чиновник. А за буџет и предлоге финансијске природе, који увек пролазе кроз први одбор, биће поред поменутих, као други известилац и председник првог одбора.

За посланичке предлоге известилац је председник одбора, који је предлог поднео.

Члан 80.

У седницама окружне скупштине имају права присуствовати: окружни начелник, окружни деловођа и сви стручни референти били они државни или самоуправни чиновници. Они имају такође права учествовати у претресу говорима, као и окружни посланици, само при решавању немају право гласа.

Члан 81.

Седнице су окружне скупштине јавне. Али се оне претварају у тајне код то захте или окружни начелник, или председник скупштине, или пет окружних посланика. У последња два случаја скупштина ће решити, хоће ли седница остати тајна или не.

Члан 82.

Дефинитивне одлуке о предлозима, који се решавају у окружној скупштини, доносе се гласањем, и то:

Прво се гласа поименично о предлогу у начелу.

За тим се при претресу у појединостима о свакој појединости гласа седењем и устајањем. Но и овде се гласа поименце, ако пет посланика затраже да се о којој појединости гласа поименично.

Најпосле по свршеном претресу у појединостима, гласа се опет поименично о целокупном предлогу, чиме је предлог дефинитивно примљен.

Члан 83.

Одбори окружне скупштине власни су да у своје седнице позову окружног начелника или окружног деловођу или ма ког стручног окружног чиновника ради потребних објашњења и саветовања, и ови су дужни позиву се одазвати.

Члан 84.

Чим који предлог у окружној скупштини буде усвојен, одмах ће се доставити на даљи рад окружном одбору преко окружног начелника, који ће све одлуке скупштинске, за које би по овоме или другом ком посебном закону, требало још и одобрење или ма какво друго учешће државне власти, те да се одлука скупштинска у дело приведе, спровести као хитне дотичним државним надлештвима, или преко надлежног Министра за Народну Скупштину.

Члан 85.

Молбе и жалбе могу се само писмено окружној скупштини подносити. Скупштина не може жалитеље и молитеље лично примати.

За које молбе или жалбе одбор окружне скупштине нађе да је надлежна државна власт послаће их окружном начелнику. За које, пак, нађе да припадају надлежности окружне скупштине и да заслужују њено уважење, одбор ће их својим извештајем поднети окружној скупштини на решење. Одлука одбора или скупштине доставиће се интересованом лицу преко окружног одбора.

Члан 86.

Право и дужност одржања реда у окружној скупштини припада њеном председнику.

Нико оружан не сме ући у дворану окружне скупштине осим лица, која по дужности оружје носе, а у скупштинску дворану долазе по скупштинском послу и са знањем и одобрењем њеног председника.

Члан 87.

Дисциплинске казне, којима се могу казнити окружни посланици, ове су:

1., опомена на ред;

2., одузимање речи;

3., одузимање дневнице од један — пет дана;

4., привремено искључење највише од три седнице с губитком дневнице за то дано.

Прве две казне изриче сам председник, а последње две окружна скупштина на предлог председника или пет посланика.

Члан 88.

Окружни посланици, који нису из места где се држи окружна скупштина, добијају из окружног буџета, а по одлуци окружне скупштине, на име накнаде трошкова по 5 динара на дан за време бављења на скупштини и за још два дана на име доласка и одласка.

Члан 89.

Окружни посланик представља цео округ, а не само срез, који га је изабрао. Он не може примати заповедних и обавезних упутстава од својих бирача.

Члан 90.

Ближе одредбе о пословном реду у окружној скупштини прописују се Краљевим указом на предлог Министра унутрашњих дела, а по решењу Министарског Савета и одобрењу Државног Савета.

а.) Послови окружне скупштине.

Члан 91.

Окружна је скупштина представник округа и води старање о његовим интересима.

Члан 92.

Окружна скупштина решава о свима потребама округа и по свима предметима, који се односе на самоуправне задатке округа изложене

у члану 51. овог закона. Тога ради она на својим састанцима претреса и доноси одлуке о свима предлозима, које јој по овим предметима поднесу: окружни начелник, или окружни одбор, или који члан окружне скупштине.

Члан 93.

Окружна је скупштина власна да у границама закона прописује и издаје ближе уредбе и правила за отправљање самоуправних послова свога округа, у колико то није законом регулисано.

Тако исто окружна скупштина прописује уредбе и правилнике за поједине особите установе свога округа.

Члан 94.

Поједине окружне скупштине утврђују међусобним договором уредбу и поступак за заједничке послове дотичних округа, кад се ови у смислу члана 6. и тач. 14. члана 51. овог закона, стално или привремено удруже.

Члан 95.

Окружна скупштина даје мишљење о законским предлозима који се тичу округа, а које јој за то упути Краљевска Влада, као и уопште о свима другим предметима, за које јој Краљевска Влада мишљење затражи.

Члан 96.

Окружна скупштина бира:

1., на своје средине чланове за окружни одбор и њихове заменике;

2., окружног деловођу, (чл. 123.);

3., потребне стручне чиновнике за округ између пријављених кандидата. Сваки избор стручног чиновника у погледу његове квалификације подлежи оцени и одобрењу надлежног Министра; и,

4., управнике за важније посебне установе округа између пријављених кандидата.

Члан 97.

Окружна скупштина решава о приходима и расходима округа и увек одобрава буџет за идућу годину, и утврђује распоред дужности и обавеза у натури на грађане округа.

Члан 98.

Окружна скупштина решава како ће се дужности и обавезе око грађења и одржавања зграда, путова, мостова, скела и других окружних грађевина распоредити на поједине срезове и општине.

Члан 99.

Даље, окружна скупштина решава:

1., о куповини, продаји и размени непокретних имања окружних и одобрава ову куповину, продају и размену;

2., нашто ће се и како ће се употребити окружни капитал;

3., о установљавању нових окружних звања и чиновника, и о распоређивању њиховом по срезовима;

4., о образовању сталних фондова за разне окружне потребе;

5., како ће се употребити покретна и непокретна имаовина округа, и прописује услове за давање окружног имања под закуп;

6., закључивање зајмова и примање јемства за рачун и у име округа;

7., о уређењу рачуноводства и благајништва; и

8., по жалбама и представкама противу окружног одбора.

Члан 100.

Окружна скупштина прегледа и одобрава завршни рачун окружних прихода и давања за прошлу годину.

Она решава:

1., о примању или одбијању завештања или поклона округу;

2., о осигурању окружних зграда од пожара;

3. ако треба коме срезу или којој општини учинити какву и колику помоћ из окружних средстава;

4., решава и прописује уредбе о опште корисним и добротворним заводима и распоређује на срезове и општине помоћ, коју треба да дају на сиротињу.

Члан 101.

Поједине окружне скупштине могу стајати међусобно у непосредној вези по пословима њиховог самоуправног делокруга. С другим пак властима, оне опште преко окружног начелника.

Члан 102.

Сва решења и протоколи рада окружне скупштине, као и расписи и наредбе државних власти, које се тичу округа, штампају се у службеном окружном листу, а где овога још нема, у службеним „Српским Новинама".

3. Окружни одбор.

Члан 103.

Окружни је одбор ужи и шири.

Ужи окружни одбор састављају: три писмена окружна посланика, које бира окружна скупштина на четири године; а тако исто једног од њих бира за председника тог одбора. Начелник окружни или његов замењеник има права да присуствују седницама овога одбора и да учествује у саветовању; но право решавања нема.

Окружна скупштина у исто време кад бира три члана за ужи окружни одбор, бира и два заменика, који по потреби замењују чланове ужег окружног одбора, који такође морају бити писмени.

Осим тога за шири окружни одбор, окружна скупштина бира за сваки срез по једног члана као среског изасланика и њему заменика између писмених окружних посланика, који су из дотичних срезова.

Ови срески чланови окружног одбора раде редовно као срески изасланици окружног одбора у дотичним среским одборима, и председавају дотичним среским скупштинама с правом гласа, а појављују се као чланови окружног одбора само у седницама ширег окружног одбора, и тада је њихова редовна дужност, да окружном одбору усмено или писмено поднесу кратак извештај о стању окружних и среских послова и у опште о другим приликама у дотичном срезу.

Члан 104.

Ужи окружни одбор извршује одлуке окружне скупштине, руководи самоуправне послове округа непосредно или преко нарочитих чиновника, и води непрекидан надзор над установама и заводима округа и њиховом особљу.

Члан 105.

Пуноважна је седница ужег окружног одбора кад су у њој присутни сви чланови одбора.

Члан 106.

Седница шпрег окружног одбора пуноважна је кад је у њој присутно две трећине целокупног броја чланова окружног одбора, односно њихових заменика. Али увек у њој морају бити окружни начелник, или његов заступник, и окружни деловођа или његов заступник, који имају право саветовања.

Члан 107.

Седнице окружног одбора сазива окружни деловођа или председник одбора или кад су они спречени, њихи заменици.

Седнице ужег окружног одбора сазивају се увек кад то послови захтевају. А седнице шпрег окружног одбора сазивају се увек на 1—5 дана у три месеца једанпут.

Члан 108.

Дужности су окружног одбора ове:

1., води рачуна о окружним приходима и чини расходе по одобреном буџету;

2., полаже рачун окружној скупштини о извршењу њених одлука, и у опште о целом свом пословању за време последњег сазива окружне скупштине;

3., саставља предлог окружног буџета за идућу годину, као и закључне рачуне о извршењу буџета за прошлу годину, што подноси окружној скупштини са својим извештајем;

4., сирема и подноси окружној скупштини предлоге о потребама округа, и излаже своје мишљење о начинима и средствима за њихово подмирење;

5., води списак о покретној и непокретној имовини и стара се да се она одржава у добром стању;

6., Поставља и отпушта оне окружне службенике и служитеље, чије постављање и отпуштање округа скупштина није задржала за себе;

7., расписује конкурс за пријаву кандидата за окружне чиновнике и службенике;

8., по овлашћењу окружне скупштине опуномоћава окружног деловођу, или уколико начелног заступника, који ће у име округа да подиже и води код судова спорове да по подигнутим споровима код судова одговара у име округа и у опште да предузима све потребне мере за очување окружних интереса;

9., расписује и држи лицитације за окружне грађевине управљајући се при том према постојећим законским одредбама за то;

10., даје у најаду хитне послове и без лицитације, ако њихова вредност не износи више од двеста динара;

11., за оправке на путовима, мостовима и другим окружним грађевинама одобрава сам утрошак до 2000 динара за сваку поједину оправку извршену путем јавне лицитације;

12., у случајевима преке опасности властан је сам одлучити да се утроше потребне суме за спречавање заразних болести међу људима и стоком. Но ово је дужан оправдати на првом било ванредном или редовном сазиву окружне скупштине;

13., прућава, израђује и спрема за решавање у окружној скупштини предлоге, које му је она у прошлом сазиву наручито за то упутила;

14., води статистику становника и стоке, и прикупља статистичке податке по свима гранама администрације и народне привреде у округу, па те податке сређене објављује за сваку годину у окружном службеном листу, или засебној књизи;

15., даје мишљење по предметима, по којима му државна власт такво затражи, или на које и сам мисли да треба државној власти пажњу обратити, а долази у круг старања и надлежности самоуправних власти по овом закону;

16., ради све оно, што му се или законом, или каквим на закону основаним правилником наређи, да у интересу округа извриши; и,

17., прегледа и коначно одобрава, с обзиром на члан 167. Устава, оне општинске буџете, који немају никаквог приреза, или у којима прирез не прелази 50%, од суме непосредне порезе, коју дотична општина плаћа; а оне општинске буџете у којима је стопа приреза већа од 50% од суме непосредне порезе, спроводи Министру финансија, заједно са својим мишљењем, на коначно одобрење.

Члан 109.

Пуноважне одлуке за вршење послова изложених у тач.: 2., 3., 4., 8., 12., 13. и 17. члана 108. доносе се у седницама шпрег окружног одбора.

Осим тога шири окружни одбор пред сваки састанак окружне скупштине саставља извештај за скупштину, у коме се излаже:

1., колико је и каквих радова о трошку округа извршено;

2., о стању окружног имања и капитала;

3., о стању у коме се налазе окружни заводи и установе; и

4., о употреби народне снаге у натури на разне радове у округу.

Члан 110.

Члан окружног одбора не може бити у исто време народни посланик, нити председник или кмет општински, нити у каквој државној и у опште плаћеној јавној служби. Тако исто он не може бити инсерант или предузимач за рачун округа.

Члан 111.

Окружни одбор може одредити кад год за потребно наће једног или више својих чланова, да прегледају примања или давања округа, као и друге послове и уставове у округу, и да се увери о раду појединих окружних самоуправних чиновника.

Према потреби може одбор придати овим својим члановима у помоћ стручна лица, којима ће одредити и награду за тај рад.

Члан 112.

О седницама окружног одбора и његовим одлукама води се тачан записник.

Члан 113.

Окружни начелник је властан обуставити писменом наредбом од извршења сваку одлуку

окружног одбора, за коју нађе да је противна решењу окружне скупштине, или ком закону. За то ће се њему или његовом заступнику достављати преписе сваке одлуке, која би била донесена у седници у којој он није присуствовао Тада у року од три дана спроводи предмет надлежном Министру на решење.

Министар унутрашњих дела дужан је у року од пет дана донети своје решење. Против тог решења окружни одбор може у року од пет дана најавити жалбу Државном Савету и његово је решење извршно.

Члан 114.

Сва спорна питања о надлежности окружног одбора, у којима он не би био сагласан с окружним начелником, овај ће доставити преко Министра унутрашњих дела Државном Савету, на оцену и решење.

Члан 115.

Окружни одбор или ради сам непосредно, или преко нарочитих чиновника и службеника, послове, који се тичу целог округа или преко среских изасланика и среских одбора оне окружне послове, који су у границама дотичних срезова, или преко општинских власти, оне окружне послове, који се у атарима дотичних општина врше.

Члан 116.

Окружни одбор не сме извршити ни једно решење окружне скупштине, за које се ма по ком закону тражи више одобрење, па ово није следовало.

Члан 117.

Окружни одбор стара се о издавању окружног службеног листа.

Члан 118.

Окружни одбор има свој печат са натписом: „Краљевина Србија. Окружни одбор округа Н. Н.“. Овим печатом окружни одбор утврђује сва своја акта.

Члан 119.

Чланови окружног одбора добијају из окружног буџета дневницу од 5 динара за време које проведу у одборском раду.

Члан 120.

Председник одбора има право надзора и дисциплине према окружном деловођи и члановима окружног одбора и среским изасланицима.

Он има права да сваког од њих казни усменим или писменим укором и одузимањем плате, односно дневнице, до осам дана.

Члан 121.

Кад ма који члан окружног одбора или срески изасланик неуредно врши службене послове, шири окружни одбор може решити да се такав уклони од дужности, и на његово место до пуног сазива окружне скупштине, позиваће се у седнице окружног одбора заменик.

Члан 122.

Ближе одредбе о пословном реду у окружном одбору прописују се Краљевим указом на предлог Министра унутрашњих дела, а по решењу Министарског Савета и одобрењу Државног Савета.

4. Окружни деловођа.

Члан 123.

Окружни деловођа може бити свако лице, које има квалификације за среског начелника; по кандидати с погодбама из тач. 3 и 5. чл. 48. могу бити изабрати ако имају и три године службе, која се тра предвиђа. Њега бира окружна скупштина.

Плата окружном деловођи утврђује се у уговору, који округ с њим закључује.

Ако је изабрано лице за окружног деловођу било пре тога државни чиновник, па би после, остало опет државни чиновник, њему ће се године службе које је провео као окружни деловођа рачунати као године указане државне службе. Ово вреди и за стручне самоуправне чиновнике.

Заступника окружном деловођи кад одсуствује, или је иначе спречен да врши своју дужност, одређује председник одбора у договору с окружним одбором између самоуправних чиновника, који се налазе при канцеларији окружних начелника.

Одсуство окружном деловођи даје окружни одбор.

Члан 124.

Окружни деловођа под надзором окружног одбора води све текуће самоуправне послове округа. Он припрема одлуке окружног одбора и води бригу о њиховом извршењу.

Он је прва претпостављени свију самоуправних окружних чиновника и службеника.

Он рукује архивом окружне скупштине и окружног одбора и одговоран је за уредност деловодства и архиве.

Члан 125.

Окружни деловођа преговара у име округа са властима и приватима, води преписку и потписује све акте, који излазе из окружног одбора.

Члан 126.

Писмена акта, по којима округ прима на себе обавезе, потписују, с позивом на дотичне одлуке окружне скупштине, односно окружног одбора, окружни деловођа и два члана окружног одбора. Ако је за одлуку требало више одобрење, онда ће се при потписивању таквог писменог акта позвати и на акт, којим је више одобрење следовало.

5. Буџет и рачуни округа.

Члан 127.

Предлог окружног буџета за идућу годину саставља и благовремено га утврђује окружни одбор.

Окружни одбор коначно утврђује и завршни рачун за прошлу годину.

Члан 128.

Како предлог буџета за идућу годину, тако и завршни рачун за прошлу годину подноси се окружној скупштини у другој њеној седници редовног сазива [чл. 78.].

Члан 129.

У буџет прихода и расхода улазе сви редовни и ванредни приходи и расходи.

Члан 130.

Редовни су приходи:

1., приход од имања, која припадају округу;

2., приходи од разних завода и установа окружних;

3., прирез окружни, који се разрезује уз непосредну државну порезу; и,

4., други приходи, које законодавна власт у корист округа установи.

Члан 131.

Окружни прирез до 20% од државне непосредне порезе има права да разреже сама окружна скупштина.

За прирезе веће од 20% до 50% непосредне државне порезе, поред решења окружне скупштине потребно је и одобрење Министра финансија.

За прирезе преко 50% од непосредне државне порезе, поред решења окружне скупштине и мишљења Државног Савета потребна је и потврда Краљева на предлог Министра финансија.

Члан 132.

Ванредни су приходи:

1., приналаја од продатих окружних имања;

2., суме добијене од закључених окружних зајмова;

3., помоћ од државе;

4., суме од исплаћених дуговања округу и дугованих прихода из прошлих година;

5., завештаја и поклони;

6., случајни приходи; и

7., ванредни приходи.

Члан 133.

Расходи, који се сваке године морају предвидети у окружном буџету ови су:

1., неизмирени расходи буџетски за прошле године;

2., сви издаци, који по особеним законима падају на терет округа;

3., отплата окружних дугова и интереса, учињених по одобрењу надлежне власти;

4., исплате по судским осудама;

5., издаци на име накнаде трошкова члановима окружне скупштине и окружног одбора;

6., материјални и канцеларијски издаци за окружну скупштину, окружни одбор и окружне самоуправне органе;

7., издаци на плате персонала и служитеља и материјални издаци разних окружних установа и завода;

8., пореза на окружна имања;

9., кирије за зграде потребне округу;

10., суме потребне за премије осигурања окружних зграда;

11., на грађење и одржање окружних путева, мостова, скела и бродова и других окружних грађевина;

12., издаци на одржање опште корисних завода и на добротворне циљеве у округу;

13., суме за помагање установљених фондова за навесне окружне потребе;

14., издаци потребни у интересу јавне, личне и имовне безбедности;

15., набавка серума против дифтерије, маје за цепљење, издаци за угушивање заразних болести и помоћ лицима уједених од бесних животиња; и,

16., издаци на непредвиђене потребе.

Ако ма који од ових расхода не би био унесен у окружни буџет начелник дотичног округа унеће га и тек тада послати буџет с актима Министру финансија на решење.

Члан 134.

Редовни расходи подмирују се редовним приходима предвиђеним у чл. 130. и 131..

Члан 135.

Осим редовних расхода у округу се јављају често и ванредни расходи, који се подмирују и ванредним приходима.

О ванредним расходима и приходима може решавати сваки редовни и ванредни сазив окружне скупштине.

Члан 136.

Ванредни расход до 100.000 дин. може одобрити сама окружна скупштина, но ово решење скупштине важи кад га Министар финансија одобри. За ванредан расход до 200.000 дин. осим решења окружне скупштине потребна је и потврда Краљева на предлог Министра финансија.

За ванредне расходе преко 200.000 дин. осим решења окружне скупштине и мишљења Државног Савета потребна је и потврда Краљева на предлог Министра финансија.

Члан 137.

Ванредни се расходи покривају ванредним приходима предвиђеним у чл. 132.

За ванредни прирез важе одредбе чл. 131..

Зајам до 250.000 дин. закључен је кад га реши и одобри окружна скупштина и Краљ га на предлог Министра Финанција потврди. За закључење зајма до 500.000 дин. осим решења окружне скупштине потребна је и потврда Краљева на предлог Министра Финанције.

За зајам преко 500.000 дин. поред решења окружне скупштине и мишљења Државног Савета потребна је још и потврда Краљева на предлог Министра Финанције.

За отуђење окружног имања у вредности до 20.000 динара решава окружна скупштина сама. За отуђење имања у вредности до 50000 поред решења окружне скупштине потребно је и одобрење Министра Финансија. За отуђење окружног имања у вредности преко 50000 динара поред решења окружне скупштине и мишљења Државног Савета по предлогу Министра Финансија потребна је још и потврда Краљева.

Члан 138.

Суме одобрене у буџету расхода могу се употребити само на оне потребе, на које су изричио и одобрене. Не може бити преноса сума из једне партије буџета у другу

Члан 139.

Свима окружним приходима и расходима рукује окружни државни благајник по прописима по којима рукује и државним новцем. Он чини издатке само по упутницама које издаје окружни одбор.

У случају да у округу не постоји државни благајник, окружна скупштина бира благајника као самоуправног чиновника, и тада овај рукује и државним новцем у округу.

Члан 140.

Окружни благајник рукује благајном и окружним рачуноводством по правилима, која прописује Главна Контрола.

Члан 141.

Сва новчана примања за окружни одбор шаљу се непосредно окружном благајнику. Њему се предају и приходи од приреза, које за пореза прибирају државни органи, који купе и државни порез.

Члан 142.

Наредбодавац је за издатке по буџету окружни одбор, а рачуполагач је окружни благајник, па био он државни или самоуправни чиновник.

Члан 143.

Све рачуне о приходима и расходима по окружном буџету прегледа Главна Контрола по закону о уређењу Главне Контроле. За састављање ових рачуна и шиљање на преглед Главној Контроли, ова ће прописати нарочита правила, по којима ће имати окружни благајник, окружни одбор и окружна скупштина да поступа.

6. Среска скупштина, срески одбор, делокруг, буџет и рачуни.

Члан 144.

Чланове за среску скупштину бира општински одбор на четири године. Овај избор врши се на дан 20. јула.

За члана среске скупштине може бити изабран сваки онај, који има услове прописане чланом 58. овог закона.

Свака општина до пет стотина пореских глава бира једног члана за среску скупштину; до хиљаду пореских глава бира два члана; преко хиљаду пореских глава бира три члана.

На случај да се упразни место кога члана среске скупштине, среска скупштина наредиће накнадни избор на упражњено место.

Члан 145.

Редовни годишњи састанци среске скупштине држе се у среском месту код среске канцеларије 15. августа. На њима се поглавито решава и утврђује срески буџет за идућу годину и прегледају и одобравају рачуни за прошлу годину.

Редовни годишњи састанци трају 1—3 дана.

Члан 146.

Осим редовног годишњег сазива, среску скупштину сазива у среско место срески начелник или, кад је он спречен, срески члан окружног одбора и више пута преко године, и то увек на обданицу:

1., кад год по мишљењу среског одбора има да се реши какво питање, које се тиче целог среза или неког његовог дела; и

2., кад год срески начелник или срески члан окружног одбора сам или у споразуму са среским одбором нађе за потребно, да саслуша мишљење среске скупштине, или да јој што од интереса и важности за цео срез саопшти, или да јој понесе какав предлог на решење.

За проста саопштења нових закона или општих наредаба државних власти, срески начелник сазива у среску скупштину само председнике општина.

Члан 147.

Кад је срески начелник спречен, онда среску скупштину отвара и затвара срески члан окружног одбора, који јој увек и председава (чл. 103.).

Кад је срески члан окружног одбора спречен да председава среској скупштини, онда јој председава срески начелник или његов заступник, али без права гласа при решавању.

Деловођа је среској скупштини увек срески писар кога срески начелник одреди, односно кога срески члан окружног одбора за то позове.

За пуноважна решења среске скупштине важи члан 74.

За дисциплинске казне среских посланика важи члан 87.

Члан 148.

Среска скупштина решава о свима потребама среза и по свима предметима, који се односе на самоуправне задатке среза наложене у члану 54. овога закона. Она решава о свима предлозима, које јој по овим предметима поднесу: срески начелник, или срески члан окружног одбора, или срески одбор, или и који члан среске скупштине.

Члан 149.

Она решава по интересима и питањима среза све оно што окружна скупштина решава по интересима и питањима округа.

Члан 150.

У сваком срезу за извршивање одлука среске скупштине и за руковођење самоуправним пословима среза непосредно или преко нарочитих чиновника, као и за вођење непосредног надзора над среским установама и заводима и његовим особљем, постоји срески одбор, који се састоји из среског начелника, или његовог заступника, среског члана окружног одбора и два члана, које срека скупштина бира тајним гласањем на четири године између среских посланика. Последњој двојици среска скупштина бира у исто време и два замењика, који се по потреби позивају у седнице среског одбора, кад су они први спречени.

Срески одбор саставља завршни рачун за прошлу годину и предлог среског буџета за идућу годину, и израђује и спрема све предлоге о којима среска скупштина има да решава.

Он врши за срез све оне дужности и послове, које окружни одбор врши за округ.

Осим тога срески одбор врши у срезу и све окружне послове, које му окружни одбор учути.

Члан 151.

Пуноважна је седница среског одбора, кад су у њој најмање три члана присутна. Али међу

присутним, мора увек бити или оба члана среског одбора или срески члан окружног одбора и један члан среског одбора.

Члан 152.

Посланици среске скупштине, као и чланови среског одбора добијају из среског буџета дневницу од 3 динара за време које проведу на скупштинском, односно одборском раду.

И за чланове среског одбора и за изабране среске посланике важе услови из члана 110.

Члан 153.

Председник среског одбора врши надзор и дисциплину над члановима среског одбора и кажњава их онако исто као што је предвиђено у члану 120.

Кад члан среског одбора несувесно врши службене послове, срески одбор може решити да се такав уклони од дужности и на његово место до првог сазива среске скупштине позива у седнице заменик. Седница среског одбора, на којој се о уклањању решава, мора бити пуна, али на њој не може присуствовати члан, о чијем се уклањању решава, већ ће се место њега позвати један заменик у седницу.

Члан 154.

И среска скупштина и срески одбор имају своје печате, чију ће величину и форму прописати Министар Унутрашњих Дела.

Члан 155.

Врсте редовних и ванредних прихода у срезу исте су као и у округу.

За среске прирезе важи у свему чл. 131. овог закона.

За ванредне расходе важи чл. 136. с том изменом, што за срез место цифре 100.000 важи цифра 25.000 и место 200.000 важи 50.000.

За закључивање зајмова и отуђивање среских имања важе одредбе чл. 137. с том само изменом, што се за срез цифра 250.000 замењује са 50.000 и цифра 500.000 са 100.000. Цифра 20.000 замењу се са 5000 а цифра 50.000 са 15000.

Члан 156.

Све што је у члановима 138—143 нарећено важи и за срески буџет, среског државног благајника и рачунополагача, срески одбор као ванредбодавца, прикупљање среских прихода и прореза и за састављање и полагања среских рачуна.

Члан 157.

Ближе одредбе о пословном реду у среској скупштини и среском одбору, прописују се Краљевим указом на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по решењу Министарског Савета и одобрењу Државног Савета.

7. Завршне одредбе.

Члан 158.

Престоница Београд у погледу организације управних власти чини за себе округ и има нарочиту управу, а у погледу самоуправном, као општина, потчињен је Државном Савету.

Управник Београда има ранг и плату окружних начелника; а чланови квартова деле се у две класе:

прва класа има плате: 3500 динара;
друга класа „ „ 3000 динара.

При управи Београда има и један секретар, који има исти ранг и плату као и срески начелници.

Члан 159.

Сви часници општински, који у општини обављају набор окружних посланика и спремају гласачке спискове, за нетачно вршење одредаба за то предвиђених законом о општинама као и овим законом, казниће се по глави XII закона о општинама од 5. јуна 1903. год. и овога допуне од 22. децембра 1903. године.

Члан 160.

Чланови главног среског бирачког одбора и одбора за варошки на чл. 81. Устава за све кривице, учињене у вршењу те дужности, казниће се по чл. 144., 146., 148. и 149. закона о изборима народних посланика, од 5. јуна 1903. године.

Члан 161.

Прописи тач. 6. чл. 48. овога закона, важиће од дана потврде овог закона на за пет година; а после тога времена престају важити.

Члан 162.

Овај закон важи кад га Краљ потпише и кад се обнародује у „Српским Новинама“, а мора се поступно увести у живот у току 1905. год., и онда престаје важити: закон о среским и окружним скупштинама од 9. децембра 1898 год; закон о окружним, среским и општинским буџетима од 31. јануара 1901. год. с изменама од 13. априла 1902. год. у колико је у противности с одредбама овог закона; чл. 131. и 132. закона о општинама од 5. јуна 1903. год. и овога допуни од 22. децембра 1903. године; устројење окружних начелства и главне дужности среских начелника од 12. маја 1839. год. (Збор I. стр. 78.); настављења, као додатак к' до сада изданим полицајним уредбама од 8. јулија 1839. год. (Збор. I стр 84.); и закон о поделењу извесних звања полицијске и судске струке на класе, од 25. октобра 1872. год. Збор. XXV стр. 87.) у колико се на полицајске чиновника односи, као и све досадање уредбе и закони, који се односе на уређење округа и срезова у колико стоје у противности с одредбама овог закона.

Препоручујемо Нашем Министру Унутрашњих Дела да овај закон обнародује; свима Нашим Министрима да се о извршењу његову старају, властима, пак, заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

(Овај је закон обнародован у „Српским Новинама“ 19. марта 1905. године.)

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 19. марта 1905. г. у Београду.

БРОЈ 13. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 3. АПРИЛА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године, под овију полицијских власти, и износи: 20 динара по години за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у износу 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу § 6. закона о местима у Србији, решено је:

да се место Крвавци, заселак села Поточања, општине потпећске, у срезу ужичком, по изјављеној жељи својих становника, прогласи за село под истим именом, с тим да и даље остане у саставу садање општине.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. марта 1905. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редован сазив за 1904. год., које гласи:

„да се села Ивановци и Козељ, у срезу качерском, округа рудничког, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине моравичке и образују општину под називом: „општина ивановачка“, у истом срезу и округу“;

„да се село Козје, у срезу белопалачком, округа пиротског, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине мираковачке и прида општини горње-гламској, у истом срезу и округу“;

„да се села: Јошева и Каменица, у срезу јадранском, округа подринског, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје досадање општине иверске, и да образују за себе нову општину под називом „општина јошевачка“, у истом срезу и округу“;

„да се села: Михињенци, Ракова и Вранићи, у срезу љубићском, округа рудничког, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од своје садање општине мировачке и за себе образују општину под називом: „општини михињевачка“, у истом срезу и округу“;

„да се село Доња Шаторња, у срезу јасеничком, округа крагујевачког, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине шаторачке и образује за себе општину под називом: „општина доње-шаторачка“;

„да се село Дреновац, у срезу и округу тимочком, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине трновачке и за себе образује општину под називом: „општина дреновачка“, у истом срезу и округу“ и

„да се села Божурна, Стара и Подина, општине влаховске и село Расовача Доња, општине југ-богданске, среза добричког, округа топличког, по изјављеној жељи својих становника, одвоје од својих досадањих општина, па та три села: Божурна, Стара, Подина и Расовача Доња, да образују засебну општину под називом: „општина старо-божурска“, у истом срезу и округу.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. марта 1905. год. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу фебруару 1905. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца фебруара тек. год. било је у Србији:

1. **Убистава**	28
2. **Детоубистава**	2
3. **Нехотичних убистава**	5
4. **Покушаја убистава**	19
5. **Разбојништва**	9
6. **Злоналерног поништаја туђих ствари**	1
7. **Паљевина**	25
8. **Опасних крађа**	255
9. **Тешких телесних повреда**	5

Од изложених дела пронађено је: убистава **26**, детоубистава **1**, нехотичних убистава **5**, покушаја убистава **17**, разбојништва **9**, паљевина **4**, крађа **101**, и тешких телесних повреда **5**.

Није пронађено: 2 убиства, 1 детоубиство, **2** покушаја убиства, **21** паљевина и **154** опасне крађе.

Највећи број убистава извршен је помоћу ватреног оружја (12), а за остала употребљени су: секира, нож, кочеви и камење. Два убиства извршена су помоћу утопљавања.

Узроци са којих су ова убиства извршена јесу: у *међусобној свади* за 12 случајева, у *освети* за 5 и у *користољубљу* за 4 случаја. Узроци осталих убистава нису тачно утврђени.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу ваљевачком **3**, у срезу деспотовачком **3** (1 непронађено), у срезу расинском **2**, у срезу рамском **2**, у срезу орашком **2**, у срезу косаничком **2** (1 извршилац није ухваћен, али је познат), у срезу јабланичком **2** (1 извршилац није ухваћен, али је познат), у срезу косанском **1**, у срезу гročанском **1**, у срезу тамнавском **1**, у срезу мачванском **1**, у срезу крагујевачком **1**, у срезу јасеничком округа крагујевачког **1**, у срезу трстеничком **1**, у срезу жупском **1**, у срезу јасеничком округа смедеревског **1** (непронађено), у срезу добричком **1**. у срезу пиротском **1**, и у срезу моравичком **1**.

Није било ни једног убиства у *Београду* и овим окрузима: *крајинском, нишком, пиротском, подринском, рудничком и чачанском.*

Једно детоубиство извршено је у срезу *нишавском*, а друго у срезу *мачванском*. Ово последње није пронађено.

Разбојништва је било: у срезу посавском округа београдског **2**, у срезу рамском **2**, у срезу поцерском **1**, у срезу крагујевачком **1**, у срезу грушанском **1**, у срезу моравском округа пожаревачког **1**, у срезу подунавском **1**.

Злоналерна поништаји туђих ствари, као и у месецу јануару, извршен је у срезу *мачванском*.

Паљевине су извршене: у срезу јасеничком округа крагујевачког **2**, у срезу расинском **2**, у срезу подунавском **2**, у срезу јасеничком округа смедеревског **2** (1 пронађена), у срезу подгорском **1** (пронађена), у срезу јабланичком **1**, у срезу

лесковачком **1**, у срезу пчињском **1**, у срезу лепеничком **1**, у срезу неготинском **1** (проналажена), у срезу беличком **1**, у срезу сврљишком **1**, у срезу дунавачком **1**, у срезу пиротском **1** (проналажена), у срезу хомољском **1**, у срезу зајечарском **1**, у срезу тимочком **1**, у срезу загаочком **1**, у срезу прокупачком **1**, у срезу трнавском **1**, и у варошн Пожаревцу **1**.

Вредност ових пљачкина износи око **145.600** динара[1]).

Опасне крађе извршене су: у срезу болевачком **14** (5 проналажених), у срезу рамском **13** (4 проналажене), у срезу брнољазачком **9** (2 проналажене), у срезу качанском **9**, у варошн Београду **8** (6 проналажених), у срезу рамском **7** (1 проналажена), у срезу тргошевичком **7** (5 проналажених), у срезу колубарском округа београдског **7** (све проналажене), у срезу гружанском **6** (2 проналажене), у срезу гружанском **6** (1 проналажена), у срезу подринском **6** (1 проналажена), у срезу сарајишком **6**, у срезу пожаревачком **6** (4 проналажене), у срезу јасеничком округа смедеревског **6** (4 проналажене), у срезу кључком **5** (1 проналажена), у срезу јадранском **5** (1 проналажена), у срезу параћинском **5** (све проналажене), у срезу левачком **5** (3 проналажене), у срезу ваљевском **5**, у срезу ћупријском **5**, у срезу косаничком **5** (3 проналажене), у варошн Нишу **5**, у срезу гročанском **4** (3 проналажене), у срезу тамнавском **4** (3 проналажене), у срезу рађевском **4**, у срезу беличком **4** (3 проналажене), у срезу ресавском **4** (све проналажене), у срезу голубачком **4** (3 проналажене), у срезу подунавском **4** (2 проналажене), у срезу врањском **4** (2 проналажене), у срезу загаочком **4**, у срезу косанајском **3** (2 проналажене), у срезу неготинском **3** (1 проналажена), у срезу зајечарском **3** (2 проналажене), у срезу жупском **3** (1 проналажена), у срезу добричком **3** (1 проналажена), у срезу прокупачком **3** (све проналажене), у срезу врањском **3** (1 проналажена), у варошн Пожаревцу **3** (1 проналажена), у варошн Зајечару **3**, у срезу јабланичком **2**, у срезу деспотовичком **2** (1 проналажена), у срезу темнићком **2** (обе проналажене), у срезу моравском округа нишког **2**, у срезу нишавском **2** (1 проналажена), у срезу хомољском **2**, у срезу пријепољском **2** (1 проналажена), у срезу рачанском **2** (1 проналажена), у срезу драгачевском **2** (1 проналажена), у срезу трнавском **2** (1 проналажена), у варошн Неготину **2** (1 проналажена), у варошн Крушевцу **2**; по **1 проналажена** у срезовима: посавском округа ваљевског, бањском, моравском округа пожаревачког, жичком, моравичком и у варошн Смедереву; по **1 непроналажена** у срезовима: златиборском, пожешком, лесковачком, мајданпечком, пчињском, врањичком, алексиначком, качерском, и тимочком.

Вредност ових крађа износи око **15.000** динара.

Поред изложеног, у току месеца октобра извршено је у Србији још и **16 самоубиства** у овим местима: у срезу расинском **2**, срезу власотиначком **1**, срезу пчињском **1**, срезу гружанском **1**, срезу крајинском **1**, срезу левачком **1**, срезу лабудовачком **1**, срезу рамском **1**, срезу мланском **1**, срезу качерском **1**, срезу таковском **1**, срезу јасеничком округа смедеревског **1**, срезу зајечарском **1**, у Београду **1**, и у Пожаревцу **1**.

Највећи број ових самоубистава извршен је помоћу вешала **7**, за тим помоћу ватреног оружја **4**, ножем **2**, тровањем **1**, клањем **1** и дављењем на железничке шине **1**.

Узроци са којих су ова самоубиства извршена јесте: у дугој болести за **3** случаја и у душевном обољењу за **2** случаја. За **6** случаја узроци су непознати, а остали **5** случаја проистичу из материјалних неприлика, домаћих расприа, гриже савести, стида и очајања.

Општи преглед до сада изложених дела по окрузима био је овакав:

Текућа број	О К Р У Д И	Убиства	Покушаји убиства	Насилна убиства	Покушаји насилних убиства	Разбојништва	Силовања	Злочинити покушаји тешких крађа	Пљачкина	Опасне крађе	Теже телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	3	—	—	—	15	1	—	—	
2	„ ваљевски	1	—	2	—	—	—	1	5	1	—	—	
3	„ крајински	3	1	3	—	—	—	5	8	—	2	—	
4	„ крагујевачки	2	—	—	2	—	—	3	12	1	1	—	
5	„ крајински	—	1	5	—	—	—	1	20	—	1	—	
6	„ крушевачки	3	—	1	—	—	—	9	10	—	2	—	
7	„ моравски	3	—	2	2	—	—	1	22	—	1	—	
8	„ нишки	—	—	—	—	—	—	1	15	—	—	—	
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	
10	„ подрински	—	—	—	1	—	1	—	27	—	1	—	
11	„ пожаревачки	2	—	1	3	—	—	3	34	—	3	—	
12	„ руднички	—	—	—	—	—	—	—	6	—	3	—	
13	„ смедеревски	5	—	1	1	—	—	4	15	—	1	—	
14	„ тимочки	3	—	—	—	—	—	3	22	—	1	—	
15	„ ужички	4	—	2	2	—	—	1	11	—	—	—	
16	„ ужички	1	—	—	1	—	—	—	9	1	—	—	
17	„ чачански	—	—	—	1	—	—	1	6	—	—	—	
18	Управа града Београда	—	—	—	1	—	—	—	8	1	1	—	
	Свега:	**28**	**2**	**5**	**19**	**9**	**—**	**1**	**25**	**235**	**5**	**16**	**—**

[1]) Сви парни плаи г. Косте Данчевића, народног посланика из Пропуља, процењују се 140.000 динара.

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 25. марта 1905. год. Бр. 451.

СТРУЧНИ ДЕО

МЛЕКО У ЖЕНСКИМ ДОЈКАМА

као знак трудноће и окорашњег порођаја

Трудноћа и порођај долазе често као спорна питања пред суд. Махом су то случајеви кривичне природе — н. пр. последице силовања, отмица, затајивање трудноће и порођаја, побацивање, излагање и убиство новорођене деце и т. д. — а има их и таких, који се расправљају пред грађанским судовима као грађански или брачни спорови — н. пр. подметање туђег детета, симулисање трудноће, лажни порођаји, брачноразводне парнице због прељубе и т. д. У свима тим случајевима расправљају се та питања већином на основу мишљења судско-медицинског вештака. Лекарски прегледи[1]) сумњиве особе има да објасни и мишљењем утврди, постоји ли доиста код ге особе трудноћа — односно: је ли доиста скоро родила?

Знакова, по којима би судско-медицински вештак могао то питање расправљати и решити, има много и разне вредности, а међу њима спомиње се увек — поречито при сумњивом порођају — и млеко у дојкама женщине. Гдекада је баш тај знак најјасније изражен, или је он једини, о коме у опште може бити речи. С тога је сасвим природно, ако се запитамо, је ли тај знак поуздан, и кад и у колико се он

[1]) Кад нас је законом дозволено (§. 44. кр. посту.), да се за таке прегледа одузетог убицу и бабицу, али је та пракса опасна.

на њега можемо ослонити? Та питања интересују не само лекара, него и правника — било као поседника и судију, било као тужиоца или браниоца.

Женске дојке нису органи за себе, него су саставни делови женског полног органа, и развијају се и функционишу упоредо с њиме. По свом анатомском саставу оне представљају две посебне жлезде, којима је физиолошка задаћа, да за неко извесно, по развићу и рада женског полног органа тачно одређено време — по правилу одмах за десетак месеца после порођаја — луче млеко, које ће новорођеном детету служило као најсродније прва храна. С тога су оне у недоразвијене девојчице — као и код мушараца — сасвим неразвијене, управо само „назначене“, и почну се тек онда развијати, кад женскиња дође у године полног сазревања. Другим речима: — развиће и функционисање женских дојака иде упоредо са развићем и функционисањем целокупног женског полног органа — а нарочито јајника. И дојке „напупо“, чим јајници почну функционисати, т. ј. сваког месеца женска јајца надвајати („овулирати“), а то, од прилике, пада у исто доба, кад шипарица почне своје месечно прање добијати (менструрати). Према томе су онда пуне, *развијене дојке, женскиње, доста добар знак полне зрелости женине.*

Али и ако су у женске дојке у том добу за своју задаћу већ спремне, оне ту задаћу ипак још не врше: — још не функционишу; још млеко не справљају и не луче. Тек кад женска зачне; тек кад се зачети плод у њеним полним органима почне развијати, и дојке приме свој посао: и оне полако „прораде“ како ће касније тај плод хранити — дакле исто оно чинити, што је до порођаја женина утроба вршила. Већ од другог и трећег месеца трудноће почну се постепено пуњати и једрати, па што ближе порођају, њихова радња постаје све интензивнија. Око шестог или седмог месеца већ нагло набубрују, загаситију боју, и мало храпавију површину. У том добу трудноће јављa се већ почетке и млеко у њима, али њихом још тако оскудно, да га тек пратиском можемо поцедити, и то само по који кап и још у облику сурутказте, житке течности. На лешинама трудних женскиња може се та појава много раније констатовати: — проф. Хофман (v. Hoffmann[3]) је тај знак налазио на лешинама већ другог и трећег месеца трудноће. С тога се те промене на женским дојкама већ од давнашњих времена узимају као *знак, по коме се цени, је ли жена трудна или не.* Тај знак, истина, није сасвим поуздан — на њега самог се не можемо ослонити — али нам ипак може послужити као допуна и потврда оним другим знацима трудноће.

Чим жена роди, настаје за њу материнска дужност и физиолошка потреба, да неколико месеца своје дете сама доји. У то доба су јој дојке, махом, тај посао већ започеле, и само га сад појачају, да се што брже млеком напуне („набрзагају“). С тога је обична појава, да је млека одмах после порођаја врло мало, и да тек после неколици (12—20) сахата напре, али има случајева, где породиља на млеко у дојкама мора по 2—3 дана (и више) чекати. Брже и бујније ниже парочито оним женама, које одмах после порођаја почну дојити, или то бар често и савесно покушавају, све ако им у први мах а не пође за руком. Правило је, дакле, да се у *дојкама жена, које су родиле, кратко време или порођаја може мало млека.* То правило тако је опште, да се *млеко у дојкама узима као знак, по коме се суди, је ли женскиња доста родила или не.*

Па ипак и то опште правило има својих изузетака. И тај знак није баш тако поуздан, да би се у сваком случају на њега могли ослонити — а ево како и за што.

Већ лекарима Старога Века беше познато, да женине дојке могу изузетно „прорадити“ или млеко лучити — баш и онда, кад жена није трудна, или кад није родила. Тако је н. пр. већ Аристотело посматрао неколико случајева, где се је у дојкама пременитих жена, па баш и правих старица, које су већ давно биле изгубиле своје месечно прање, а још раније престале рађати, налазило толико млека, да су могле децу дојити. После њега било је и других посматрача Старога Века, који су таке исте или сличне случајеве описали.

Ту исту необичну појаву потврђују и лекари Средњега и Новога Века. Има баш скоранших, тачно посматраних случајева, који то исто или нешто слично доказују. Има н. пр. жена, које једном роде и своје дете саме доје, па после тог порођаја годинама млека у дојкама нмају, и ако су са дојењем давно престале. Била и тога, да жена после порођаја и дојења никако и не „пресуши“, него целог свог века млеко у дојкама лучи, ма после тога никад и не затруднела. Неколико таких случајева публиковано је још г. 1884. француски лекар Маскарел (Mascarel[3]). И ако су таки случајеви доста ретки, ипак их не смемо губити из вида, кадгод би било судског спора о трудноћи и порођају, и надгод би се тај спор имао решити једино констатовањем млека у женините дојкама.

Шта је узрок таким аномалијама у радњи женских дојака, не би се могло лако и кратко рећи. Обична је појава, да се случајеви те врсте јављају као последица које болести, а нарочито код оних жена, које болују од материце, јајника и суседних делова женине утробе. Каква наразлица у материци или у другим деловима женског полног органа; запаљење тих делова и њихових суседних области; шта више, и запаљење трбушне махрамице, могу да изазову акцију у женским дојкама и лучење млека. Тако н. пр. наводи Сексингер (Säxinger), да је посматрао овакав случај. У женску болницу пријави се нека болесница од 31 год. рађи неке наразлице у материци. При прегледу нашли су лекари, да су брадавице и колутови на дојкама те жене сасвим угасите боје (као што је то обично код трудних жена и породиља), и да се на притисак из њених дојака излива млеко. Чим се дојке исправе, напре у њих после неког времена поново изађе као у праве дојиље. По исказу опсежна је болесница те необичне појаве на дојкама про $1^{1}/_{4}$ године, а за отак у материци вели, да *постоји већ* 4 године. Никад није рађала; — шта више, никад није ни трудна била.

Још је чудноватије, да сличне појаве налазимо и код сасвим невиних девојчака, и то, махом, или као последицу каквих промена и болести у области полних органа и њиховог непосредног суседства, или као непосредно дејство механичког драженља самих дојака. Тако се н. пр. у стручној литератури спомиње читав низ случајева, где су и младе девојчице добијале млека у дојкама — махом баш у оно доба, кад би им се њихово месечно прање пременило или сасвим утајило (Legrand du Saulle).[4] Проф. Хофман наводи, да је на лешинама невиних, петнаестгодишњих девојака, које су баш за време месечног прања умрле, пратиском могао из дојака истиснути неколико капи неке сурутказте течности, дакле неку врсту млека. У једном случају констатовао је он у дојкама једне

[3]) E. v. Hoffmann: — Lehrbuch der gerichtlichen Medicin; Wien; 1885. S. 183.

[3]) Mascarel: „Une femme mariée peut-elle avoir pendant plusieurs années du lait dans les deux seins sans avoir jamais été en état de gestation?“ — Ann. d' Hygiène etc. 1884., t. XI.

[4]) Legrand du Saulle: Traité de Médecine légale. — Paris; 1886. pag. 270

већине баш знатне количине млека. Тицало се неке младе, нетакнуте, али душевно оболеле девојке[6]. — Белок (Belloc)[7] износи овај још много чудноватији случај. Нека млада службкиња, дадиља једном малом детету, познајући како да се друкче помогне, покуша да га забави и уђутка тиме, што му је своје дојке у уста утуткавала. Не потраје дуго, а њене дојке почну једрати и толико се млеком набризгавати, да је могла свог штићеника дојити. — Будолок (Boudeloque) наводи сличан, али још чудноватији случај. 16. октобра 1783. год. представљена је француској Хируршкој Академији девојчица од својих 8 година, која је — угледајући се на своју мајку — давала свом плачљивом малом брату сису у уста, да га на тај начин умири. После кратког времена појави се у њених дојкама толико млека, да га је могла читав месец дана дојити. — Готово исти такви случаји наводи и Маскаред. Тиче се једне младе девојке од својих 16 или 17 година, чија је мати скоро родила мушко дете. Мати је с почетка дојила новорођенче, али оболи, па с дојењем мораде престати, јер јој је млека нестало. Међутим је берци правило радост, да, по примеру своје мајке, свом малом брату „даде сисе," не би ли га на тај начин уђуткала, кад је плакао. Али мало по мало, па се у њених дојкама поче лучити толико млека, да је своме брату постала баш права дојиља. — Исте такве или бар сличне случајеве спомињу и други писци и стручни посматрачи, а нарочито Мира [Mirat], Фурније [Fournier] и Монтегр [Montègre].

Али најчудноватији пример те врсте публиковао је Кенеди [Kennedy][7]. Једна жена, која није никад рађала, која шта више, никад није ни трудна била, имала је целог свог века толико млека у дојкама, да је од своје 25. па све до 72. године живота без престанка могла дојити. Исте или бар сличне појаве виђамо још чешће код животиња сисара. Тако се н. пр. зна да кучки набризгају сисе млеком свуде године од прилике у исто доба — све ако и не остане суштена, па се те године никако и не оштени. Код крављ нузара је врло често, тако рећи, обична појава, да готово никад и не пресушују, него увек млека дају, и ако се не теле. И код других сисара има таких и сличних појава.

И ако су већ и ти појави у функционисању женских дојака необични и веома чудновати, ипак их у томе премашају слични примери код мушкараца. Познато је н. пр., да и мушкарци могу у својим дојкама млеко лучити, а нема сумње, да мушке дојке не могу имати ту задаћу, да децу доје. Чудноватa је већ та појава, да мушкарац у опште има ма и најмање трага тога органа,[8] кад већ нема употребе за њега, а још је чудноватије, да тај орган у неким изведним приликама и код мушкараца функционише. Шта више, могло би се рећи, да напедрале, пуне, млеком набризгале мушке дојке нису баш тако велика реткост. Тако се н. пр. зна, да дојке новорођена детета — ма било и мушко — врло често одмах првих дана набрекну и напедрају. Ако их у том стању са њихове основе па према брадавицама мало јаче притиснемо, видећемо, да пуштају, кад више кад мање, неке суруткасте течности сличне млеку. Исто тако није баш ни то редак случај, да одрасли дечацима („дораслићима," „шпицарцима") у добу кад почну глас мењати, а и иначе момачки начин и изглед добијати, за неко време дојке толико порасту и напедрају, да се махом од тога уплаше, па по здекада и на бочест позивљају. Тако набризгале дојке су тврде и осетљиве, а махом баш и толико предење, да једна кошуљу на себи једноставно. Стиснемо ли их у том стању међу два прста, потећи ће из њих нека беличаста а масна течност, слична млеку. Здекада је лучење тога млека у мушких дојкама тако обилато, да само од себе из дојака извире („искри") и кошуљу квари, а при притиску баш и у млазу бризне.[9] То потраје неко време — кад дуже кад краће, али обично десетак дана — па се онда сав тај процес изгуби и утаји, те дојке дођу опет на своју стару меру, да већ више не напедрају. По здекада је тај процес тако нагао и бурван, да се напедрале и набризгале дојке баш запале и разгреле — исто онако, као што то бива и код породиља, кад им нагло млеко извре. Ја се сећам два така случаја из некадашње моје лекарске праксе, где је тражена лекарска помоћ, а и проф. Бругардел [Brouardel] спомиње 5 таких болесника, којима је морао запаљене дојке просецати, да из њих гној одиђе.

(свршиће се)

Д-р М. Јовановић — Батут.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

II

Криминална Психологија је наука која се бави нарочитим проучавањем душевног живота и света и рада преступника. Злочин је дело, које има психолошку основу; оно је, у првом почетку лек до сакривено и можда несвесно у тамним одајама злочиначке душе. Сам злочин је у првом тренутку неодређен осећај, за тим тек поступно постаје тамна представа и прозази читав процес док постане дело. Криминална Психологија износи систем психолошких принципа, према којима се развија душа и њен свет код злочинаца; а ти су принципи неопходно потребни судији, криминалисти и у опште правнику при његовом раду у практичној примени појединих закона.

Од свију знања, која су кривичном исљеднику, судији, криминалисти, кратко рећи правнику неопходна — осим правничког знања, знања закона и параграфа — но свој прилици знање Психологије је најпотребније, и долази на прво место; јер помоћу те науке криминалиста најбоље и најсвестраније може да прочи и поима човека, који је објект његовог рада и посматрања, а који је дошао у сукоб са постојећим законима.

Наше психолошко знање је разноврсно, али је махом веома површно и несистематисано. То је познавање најобичнијих закона из науке о души. Постоји тако знана уређена психологија, на коју многи јако полажу. То је онај оштри, проницљиви поглед, поглед који продире у душу и сазнаје тајне и скривене осећаје и мисли. Тим се погледом могу тачно да умотре стварн у души и животу, које кључе врло лако превиђамо. Но моћи и умети, како се то каже, „читати у души" не може свако. Погледом, што продире у душу, што чита мисли и појима из погледа и покрета, обдарен је веома незнатан број људи, и они, нити су икада Психологију нарочито изучавали, нити знају њене законе. Нешто уређене психологије и упознавања душевног живота имају многи људи; али је по све незнатан број оних, који је имају у толикој мери, у којој је она потребна нарочито једном криминалисти. — С друге стране Психологија, која се учи по појединим већим и струч-

[6]) Hoffmann; — Jbid. Seite 185. и 205.

[7]) Belloc: Médecine légale; pag. 70.

[8]) Mod. chirurg. Review; Vol. XXI. pag. 202.

[9]) Још је теже објаснити појаву, да мушкарци нека врло рада појаве, као што се то види код жуље као врпаце. Такве мушкарца описује и у поторасло доба репродукције износи Бајсанц (W. Weygandt: „Atlas und Grundriss d. Psychiatrie." S. 23.)

[8]) Та је појава позната и у нашем народу. Живо у тим прилицама вели „Сколу га вештица."

ним школама није довољна за правнике и криминалисту, јер од ње врло мало остаје за практичне потребе и задатке у животу и раду; те, према томе, ово и овако знање Психологије није потпуно и не може да послужи криминалисти при његовом често врло тешким и компликованим пословима.

Нарочита врста психологије, која је за правнике, јесте судска психологија. Она је наука веома разрађена и систематисана код културних народа на Западу. Код нас је она тако рећи још у повоју, ма да се важност њена сваким даном све више увиђа.

Вала само бацити један летимичан и површан поглед на историски развитак Криминалне Психологије, па да се види, са колико се збиље и огромног труда на овој науци радило у другом свету. Прве основе за стварање Криминалне Психологије као науке дала је Судска Психологија. Прва се разилази из друге. У првој половини прошлога столећа немачки филозоф Фолкмар положио је научне основе Судској Психологији. Његово дело је систематисано као уџбеник за правнике и криминалисте. Дошије су, на основу принципа, које је он утврдио, Мецгер и Платнер, продузели да истакну потребу и нанесу значај Криминалне Психологије. Психолошки посматрао злочинац има са свим другачији свет осећаја и мисли и представа, него што то имају други људи. Значи, дакле, да су друкчији и закони психолошкога делања у њима. Студије ова два научника дале су јаког подстрека криминалистици и оне су положиле основ новој науци — Криминалној Психологији.

За овим се ниже читава поворка имена најзнатнијих научника и криминалиста, који су на овом предмету са предањошћу радили.

Ми се на овом месту не можемо задржавати на историском излагању развића Криминалне Психологије; морамо се ограничити само на то, да поменемо неколике виђене представнике, познате научнике, чија дела још и данас имају предности за Криминалистику. На првом месту јесте Hoffbauer, чије је најзначајније дело „Психологија у примени на Право“ и износи прве основе Криминалне Психологије. Затим иду Heinroth: „Основи Криминалне Психологије“ (1833); Friedrich: „Систем Судске Психологије“ (1832), Wilbradt: „Судска Психологија“ (1852); Kraft Ebing: „Уџбеник Судске Психопатологије“ (1892); Mandsley: „Психологија и Патологија душе“; Lombroso: „Човек злочинац“ (1894); Näcke: „О криминалној Психологији“; Kurella: „Природна историја злочинца“ (1893); Bleuler: „Рођени злочинац“ (1896); Dellemagne: „Криминална Психологија“ (1896) и др. На овом месту могу се, ради потпунсти, поменути још и Ellis, талијански криминалиста Marro, Koch, Maschka, Gneist List и други.

Дуго времена сматрана је судска Психологија као чисто филозофски предмет. Дошије је она прешла са свим у област Психијатрије и постала је чисто медецинска дисциплина. Данас се Криминална Психологија, користећи се с једне стране медицином а с друге филозофијом, диже на степен самосталне науке и постаје неопходна за сав правнички свет, а нарочито за криминалисте. Данашња Криминална Психологија, како су је обрадили Краус, Крафт Ебинг, Моделеј, Холцендорф и Ломброзо, постала је предмет и део Криминалне Антропологије и важи као наука о мотивима злочина или — према Листу — као изучавање о енциолошкоме основу злочиначке душе.

Криминална Психологија долази највише у примену при проучавању самога злочина и она није проста Психопатологија самога злочинца, него је у исто време природна историја злочиначке душе и његових душевних моћи и способности.

Преступ је појава која се даје, а и може објективно посматрати. За све нас постоји злочин, онако како га посматрамо и у колико га посматрамо, онако, како нам се он открива и приказује, према средствима која допушта и даје кривични поступак. Сва та средства почивају на чулном опажању и на расуђивању, на опажањима судије и његових помоћних органа, на сведоцима, странцима и сакривцима. Нема сумње да сва та опажања, што се чине, треба и да се одоспотовере. За ту сврху најпозванија је а и најпогоднија је практична, примењена Психологија, која се бави анализом и проучавањем свију душевних момената што долазе у питање при утврђењу, закључивању и пресуђивању о једном преступу или злочину. Не само злочин вала посматрати, него и злочинца, као и његов душевни свет. Међу тим врло много треба на да се може научно утврдити како људи виде ствари, како мисле и расуђују. А у злочинцу то проучити и створити законе несравњиво је теже. Ми на овом месту морамо да знамо како ми сами посматрамо ствари, како прамамо опажања и представе: морамо, поред тога, још знати како та опажања другима долазе, како их они примају; а у овом реду како опажају, како мисле, расуђују и закључују сведоци и они, који су предмет посматрања. Ми морамо да знамо како преступници осећају, како умују и размишљају, како расуђују и одлучују; каким су обманама и заблудама подложни; како се сећају, како памте, како душевно живе, а морају се умотрити и какве се разлике јављају у односу према добу старости, према полу, према образованости, природи и култури.

За изучавање душевног живота злочинаца и преступника мора се употребити метода, која тежи у основи сваког психолошког проматрања.

Три су сфере у којима се има кретати психолошко изучавање душевног живота преступника.

1. Створити и утврдити преглед свих појава душевног живота.

2. Наћи у душевном животу и раду узајамне односе и каузалне везе и

3. Утврдити принципе и законе, по којима се у преступнику развијају душевне моћи и способности.

Оно, што је психолошка наука већ дала и утврдила као закон, може да послужи као основни материјал, са којим има да рачуна и Криминална Психологија. Један је исти извор за сва људска дела, за добра и зла; али није и пут, којим се она развијају. Криминалиста има да проучи суштину душе преступникове и све форме њеног делања. То значи, да закони опште Психологије морају се нарочито примењивати при проучавању преступника. Криминалиста има да изнађе ту разлику у развићу и делатности душевних моћи код злочинца. Криминалиста има да нађе и васпостави заједницу и узајмни узрочни однос свију психичких поступака код злочинаца и да на тај начин изнесе норме и законе по којима се развијају осећаји и све остале психичке радње у свету злочинаца и преступника.

При проучавању злочина и злочинаца, као и при проучавању свих душевних радња, што извиру у преступниковој души, криминалиста се не може придржавати писаногга, у филозофији утврђенога правца или школе. Наслањајући се на ма коју школу или правац, он би лако могао изводити погрешне закључке. Што већи број факата и чињеница, што детаљнија и свестранија посматрала дају довољно грађе за стварање принципа и закона Криминалне Психологије.

Треба бити на чисто с тим да је ово поље рада: посматрање душе и свију њених израза, посматрање свију психичких агенаса и чињеница, душевног живота и рада код пре-

ступника и ако веома велико и пространо, шпак необрађено и непроучено. Прибирање и поређење чињеница иде врло тешко. А у нас се на томе послу тек у последње време почело озбиљније мислити. Духовити Ваши, на конгресу за криминалистику и антропологију, који је држан у Бриселу, казао је да је карактеристична црта и особина савременога кривичнога права и криминалистике у томе, што захтева непосредно проматрање и поређење чињеница и факата из живота; што захтева не само проучавање преступа, него и преступника, а то у самој ствари јесте алфа и омега, прва и последња дужност криминалисте. Појаве чулнога света, јесу прве чињенице, са којима ваља рачунати, од којих ваља полазити у посматрању свих психичких процеса; потребно је, дакле, на њих и обратити прво пажњу. Из ових основних психичких процеса поступно се даље развијају сложеније и компликованије душевне радње. У расуђивању и закључивању о тим елементарним психичким радњама треба тражити основе заједнице душевног живота код преступника. Криминална Психологија проучавајући све те појаве подводи их под извесне законе и налази им узрочну везу и заједницу. Нигде, ни у којој сфери људскога рада и поступања не треба више полагати на ту узрочну везу и међусобну узајмност, на ту каузалност између осећаја, расуђивања, мишљења и дејања, као што је треба тражити у поступцима оних људи, што долазе у опреку са постојећим моралним законима и тиме постају опасни по државу и друштвену заједницу.

Мора се признати да се, нарочито код нас, до скора, веома мала, готово никаква пажња није показивала нарочитој психологији студија и проучавању душевног живота и света преступника. Злочин је једна објективиран појав и он показује да творац његов има у својој психи свој свет осећаја, представа и мисли, које ваља проучити. Криминална Психологија има да извесе законе тога душевнога света, у чијим дубинама леже извори и притајене клице преступа и злочина.

М. Павловић

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК) 7

Противно диплomама осталих државних службеника и старешина овог доба, у овој дипломи нема никаквих података о о дужностима попечитеља полиције, нити се ови подаци налазе у осталим писаним документима овог времена. Из диплома, које су војводама издавате после новог државног уређења, види се само толико, да је попечитељ полиције био надлежан за „*унутрена дела*“, али нигде није прецизирано, па ни изближе означено, која су се дела имала сматрати као „*унутрена*.“[1] Спора нема, да се попечитељ полиције, на првом месту, имао старати о реду и сигурности у земљи, за доказ чега служе његове писмене наредбе војводама и осталим старешинама,[2] али је тако исто неоспорно да је он издавао и наредбе о куњењу порезе и о војној спреми, као год што је и попечитељ војни наређивао да се гоне „*ребелијанти*“ и томе подобно. Изгледа, према овоме, да делокруг рада појединих попечитеља, па и попечитеља полиције, није био тачно одређен, већ да се губио у општој надлежности *Правителствујушчега Совјета* за све ствари у земљи.

Док су дужности попечитеља биле овако неодређене, дотле је сама Скупштина одредила у главноме дужности судова и нижијских и кнежинских старешина. Први су имали да воде надзор о правилном прикупљању државних прихода, па тим да расматрају и расправљају грађанске спорове, и најзад *да испитују и пресуђују кривична дела*. Дужности других, који су на овој скупштини изабрани *војводама*, састојале су се у прикупљању порезе и осталих прихода, набављи хране за војску и старању о уредном одржавању војног материјала, управљању војним и грађанским пословима, за тим о одржавању поштa, сеоских кошева, поступавању сеоских кметова и изпрпшавању свега онога што би Вожд и Совјет наредили.[3]

Суштина новог државног уређења наложена је у дипломама које су одмах по скупштини разаслате нахијским и кнежинским старешинама, и чије су садржине у главноме једнаке. Таква једна диплома, која је издата шабачком војводи Луки Лазаревићу, гласи:

„*Сербскому војводи Г. Луки Лазаревићу.*

Труди ваши за отечество поднети, и истинаја храброст ваша против непријатеља на разним местима показанија, обратилае наше внимание на вас и и знак вашего отличија, и познагражденија потверждаваио имено вас поводом и комендантом Шабачким, и кнежине ваше от ниже именованы села следујушчим образом:

1. Вам власт даемо с кнежинам вашим управљати, и с оним полно заповедати, что вам се предпише, а общчество, кое ће бити под вашом властиjу, неуслетавати.

2. Ви да будете полни исполнитељ воља правителствујушча совјета народиjа, и воља моеи.

3. У делама военим от сад у будушче заповести, испаставлениja, и потребованија примаћете из правителствујушча совјета от Г. Попечитеља военнога Младена Миловановића, у таковим што вам потребно буде от њега питате.

4. У делим внутреним' ваши кнежина што год бава. и треба да јављате у Правителствујушчи Совјет Г. Попечитељу внутрених дела Јакову Ненадовичу, от коега у таковим примаћете наставлениja.

5. В прочем кромје нашеи под никога власт неподпадате, касателно кнежине Шабачке; следуе вам знати у будушче кому се имате покоравати.

6. У време военвања под коега командујушчаго в послушаније и покорност вам предпише се бити, сијатејше да заповести оныго испољавате; ибо сваки таков командујушчи биће от нас изабран и наименован. Уверени ми, да ни о вашои признаностиjу, коjу вам указујемо, бићете задовољни — усугубите труде наше, у делах касајушчимсја благополучија народа и за показати себе достоиним у будушче сего уважениjе.

У Београду Јануарија 18. 1811.

утверждено при народњем собранију
верховни Сербскога народа вожд
(М. П.) **Георгиј Петрович.**
(М. П.) Правителствујушчи Совјет
народни.“

Одмах за оним изређења су поименце села која долазе „под команду Луке Лазаревића“ (њих 53 на броју), а даље су додата ова упутства:

„С тимбеш селима командирати, и рачуне ода сваштa давати, а у согласиjу с Чупићем и Јанком Поцерцом бити, свакад ће вам једне заповести долазити, а понашеб како за пошту, тако и за проче.

[1]) Голубица св. V. и VI.

[2]) Финансије и установи обновљене Србије, стр. 67.

И у договору с кметовима от наше нахије да оградите 3 меншулане једну у Шабцу, другу у Свилеуву, трећу у Мачви. За те три меншулане от нахије да узмете у свакој меншулиној по 4 коња, а уз те коње по три меншулије; исте коње и меншулије рана и плата от нахије, да у одавнут уреде што ће ви за годину требати како за право ни с кметовима нађете.

Магистратце с писаром оправите амо у Београд к Совјету, ган ће они примити поученије и наставленије како ће поступати и пресуђивати.

Ви војводе да уредите у сваком селу кнеза Сиоског, кои ће са селом оградити кошеве, и амбаре до десетке, и вам рачуне давати, и да се немешате у свештенически духовни чин, коме нмаде Митрополит да суди.

А свајшенници, и калуери да се у мирски, и военна немешају.

Ви пак ган кои на суд позовете, да одма онде отидете, а за нлаће што кои ган учини зло, похара или што буде да га нхате предавати Суду у Магистрат. Кое му Магистрат пресудити неможе онће онакоие слати у Совјет.

А особито за спашта да јављате како жени тако и Совјету за зло, и за добро. Завист и противност међу вама да небуде; а кои би се један другом противио, да ће морати на ответ доћи, и за спашто од совјета наставленије да китете, и да познаете да је он верховна власт.

Заклетве оне у Собору кое су биле, кои преступити ове бити лишен старешнна, а што се коме определи да са онним буде задовољан. У овом вам пункту описовно потребне ствари, а наставленије от кога ћете шта тражити, то ест от совјета, кои су сад членови, раздељени пособ у делима.

1. Господар Младен Миловановнч Попечитељ воених дела што за воиску потребује, небање, олова, барута, куплета, пушека, топова и проче военне муниције от онога да тражите.

2. Господар Милешко Стоикевнч Попечитељ Иностраних дела, то ест ако би какови човек из друге земље прешао к нама, и што тражио, таки такова човека да пошљете к њему.

3. Господин Доситеј Обрадовнч Попечитељ Просвешенија народња, он ће знати просвешенија надавати, и ако у нахни учителн требају, от њега питните.

4. Господар Јаков Ненадовнч Попечитељ *внутрених дела; от њега ћете просити внутрена дела*, онће вам наставленија давати.

5. Господор Петар Теодоровнч он ест велнки Судија нзвештени, кое ћете за таково от њега наставленије искати, кои скриви како ће га каштеговати.

6. Господар кнез Сима Марковнћ попечитељ касса народње, от њега наставленије тражите, будући да ће се сви приходи обрнути у народну кассу, и отиадеље се искати потребна, за топније плата, и прочаја за содржање.

Она пременованн 6 членова Совјета би ће сви у едном согласију, друго от нахије да пошљете 10 топција, и 5 добошара.

Сваки от свое кнежине главе да трешните право, и како трешните таки нама на знање да дате.

От мушније сваки три месеца рачун у Совјет шаљите, колнко сте примили, позорили, и шта још имате.*

Ни у овој дипломи, као што се види, нема никаквих прецизнијих одредаба о полицијској власти и њеним органима, а надлежност војвода са сва „*внутрена дела*“ веома је неодређена и растегљива.

* * *

Поред диплома, које су издавате војводама, и већ помењутог *Протокола шабачког магистрата*, као обилан извор за правосуђе овог времена, како грађанско тако и кривично, служи и Карађорђев „*Деловодни Протокол од 1812. маја 21. до 1813. августа 5.*“, који је издат у Гласнику Друштва Српске Словесности на 1848 (св. 1.)

Захваљујући нскључиво овом протоколу, који има превагу над онин шабачког магистрата својим општим карактером, ми смо данас у могућности да са позитивношћу судимо о многим и многим странама нашег правосуђа из доба када није било писаних закона, и када се судило и пресуђивало по здравој памети судија. Поред овога, у њему — овом протоколу — има доста података о државном уређењу, народном животу и обичајима у доба његовог постанка. Он броји свега **541** нумера (од 598—1139), од којих се добра половина односи на кривично правосуђе. Међу казнама овог доба у овом протоколу налазимо:

1. **Смртне**, које су се досуђивале за *хајдуковање, убиство, отеубиство, побуну, шпијунажу* и опасне *крађе*, као што се види из изложених нумера:

а. За хајдуковање:

„*№ 1586. 21. маја.* (1813). Писато војводам Крушевачким, Милошу Сарановнћу, Анти Симоновићу и капетану Ђорђу Симићу, како смо разумели из њиовога писма за два хајдука, кои су из Турске к нама дошли, и препоручено им, како приме наше писмо и разумеду, да их одма оба обесе пред народом без сваког даљег одговора, и да јаве после Турцима, да су их по нашон заповести обесили, и у напредак да ћеду све тако зле људе ватати и вешати. — С оним писмом послата и сентенција истим хајдуцима. Вучи и његову другару; и препоручено им да ухапсе њихову воиску и тако пред воиском и пред народом да прочитају сентенцију, да разумеду зашто се они двоица вешају, и да узму себи за пример, да они опакони зли и невални људи непостају.“

„*№ 1508. 28. мај.* (1813). Писато војводи Карему Јаковљеву Ненадовићу, како смо разумели за хајдуке, *Петра* и *Гргура* што нам пише, на кое препоручено му, да их ухвати и послата му сентенција, да прочита пред народом, зашто се каштигују, и да учини народбу, да пошље момке своје пред оне Турке, да их побају, који ћеду доћи по уговору ови хајдуза у планнно, да приме од њи коње; и све друго што смо му писали, точно да соверши.“

б. За убиство:

„*№ 1248. 24. марта.* (1813). Дата сентенција *Сими Гавриловићу* из Иванче, кои е убио *Недељка* поденичарз из истог села Иванче, по којој сентенцији да прими равну каштигу и овај Саво на оном истом месту, то ест *за буде обешен.*“

„*№ 1336. 17. априла.* (1813). Писато Г. Вуцн, да уморн *Вучу Ергатина* из велике Плане оном истом *смртију* као што је он убио *Кор - Ђуру* из истога села, нахне онедоровске, и послата му сентенција да очита пред народом, зашта се овај Вуча каштигује.“

в. За отеубиство:

„*№ 1522. 31. маја.* (1813). Писато војводи Николи Карамарковићу, да ухати Саву ја жива, ја ли мертвом главу да пошље, кои е убио свога оца у нахији Рудничкој.“

г. За побуну:

„*№ 842. 10. јулија.* (1812). Писато Совјету за *Симу* из Страгара, кои е погинуо, и за какни узрок, што е побуно војску, те ние но заповест дошла у октомбру месецу, кад смо на Дрину пошли. Пре 3 године био е у завдуци, то му е било опрошгено, на кад (је) такове речи говорно и побуно народ, зато-е погинуо. Његов отац и браћа терајући нашу убију капцара, кои (ји је) у воиску терао. Зато послато у Совјет за присуствие њино сентенцију да пошљу, на оном месту, де су капцара убили, да се и они отхасте.“

„№ *1441. 12. маја.* (1813). Писато војводи Милићу Дринчићу, да се и он постара *бунтовне*, кои су на њега побегли, *Павла Цуровића* и *Молера* побити, главе да им к нама пошље, и ако би се у његовом кнежини јавили, пак би живи изашли, он ће својом главом за њи платити, и тако ову наредбу да учини, као што му је и писато.“

д. За шпијунажу:

„№ *1598. 17. јулија.* (1813). Писато Г. Илии Барјактаровићу, *да обеси онога шпијуна* и да га за кошта испита, и за оне кнезове да покаже, кои су се предавали Турком у Ћуприи 1808 года; и да ради да би попатао и она два шпијуна, и укрепити шанце и проче са Господаром Младеном; и да народ и стоку уклони с пута.“

„№ *1706. 24. јулија.* (1813). Писато војводи Јови Поречком за старца кога је ухватио на планини са Турскиом књигама *шпијунити и људе и обесне предавати*, да га *обеси или сажеже пред народом*, да с' народ узреди, и препоручено му да се добро од свију страна од Турака чува.“

ђ. За опасне крађе:

„№ *658. 7. јунија.* (1812). Писато Господару Вуици Вулићевићу за Богдина из Крњева, који је харао и разбијао стицине, да га на муке удари док све искаже шта је зла починио, и ком је још што на име, и кад све искаже, да отправи у Совјет са описаним делом шта је починио, и Совјет како му пресуди кажтиру, опет да га врати натраг, на оном месту да се кажтигује, де (је) кое зло учинио.

„№ *1049. 26. јануарија.* (1813). Писато војводи Вуици Вулићевићу, да задержи и даље у аресу Богдина из Крњева, који је похарао жену Стану, сестру војводе Станоја Главаша, и када му дође од великог Суда сентенција, *да обесе шпијуновога Богдана у Палатци*, и у свему да изврши како сентенција показује“.

„№ *646. 2. јунија.* (1812). Писато Проти Ваљевском, да пошље Васу Бубурбашу са описаним делом у Совјет; Турчина, који је жив уваћен кои је у крађу пошао, да обесе на сред пута, од куда излазе да краду и то близу Турака“.

(настављће се)

Д. Ђ. Аранђић

ДА ЛИ ЈЕ САМОУБИСТВО БОЛЕСТ ИЛИ ЗЛОЧИН?

Криминално—психолошке студије

Јавно мишљење прекорева самоубицу, прича му усправљује „часну“ сахрану. Често је удаљено гласом на то, да се чини тешка неправда људима који одузимају сами себи живот, али је увек само на томе и остајало.

Већ пре педесет и неколико година говорено је о томе у једном енглеском часопису (Journ. of psych. med. — Jan. 1850). Писац се жалио на то, што и сами образовани и увиђавни људи нису убеђени у то, да је са самоубиством увек у вези телесно или душевно поремећење. Приграженост душевном или метафизичком схватању, који даље писац, доводи човека до неповерења према лекару и његовој помоћи, и неспремник, који се бори са мислима о самоубиству, отрчаће или свештенику или ће узети Свето Писмо, и на оба ће места доћи до уверења, да је лекарска помоћ немогућа и да је једини излаз и спас у смрти. За то је неопходно потребно, да се тачном истрагом открије нешто болесного код човека који се бави мислима о самоубиству. Усне ли се да се код њега пробуди и ојача уверење о томе, да су његове мисли и осећања само производ телесног поремећења, онда би се могло рачунати и на могуће отклањање њихово. Задобити поверење болесниково, то је главни задатак околино и лекара, да га паметним разлозима или буђењем страха одврате од његове одлуке.

Ако код лекара, при оваким околностима, буде још одлучности и чврстине, често ће му поћи за руком да болесни тог мисли одврати на другу страну и у другом правцу.

Пре но што се код човека појавила болесна наклоност ка самоубиству, његов се дух по правилу пробави прво код идеје о уништењу самога себе. Међутим се, изгледа, импулзо брзо јавља, али обично се болни испитивањем може утврдити, да се живот предотава самоубичених већ од дуже времена бави планом о извођењу дела.

Није тешко појмити, колико је жестоки борба, у којој се налази дух, када се појави мисао о самоубиству и када тежи да надјача инстинкт, инстинкт самоодржаља. Борба супротних осећаја траје често месецима, па и годинама; за то време човечја нарав трпи тешке душевне депресије пре извршења дела, као н. пр. окрудњу размишљања, раздражљивост, наклоност ка свађи и пићу, запуштеност радње и појединих делова дужности у своме позиву.

Важно је питање о самоубиству нарочито за то, што је број самоубистава велики, и што из године у годину знатно расте. Нарочити значај мора му се придати услед јаког прираштаја у броју самоубистава код деце.

Тек у последњој деценији година придата је нека пажња самоубиству код деце, и утврђено је његово знатно рашћење. Скоро је констатовано, да у Европи самоубистава код деце испод 16 година има годишње просечно 1,15 на милион људи. Дошло се до важне чињенице, да је у Данској био највећи број самоубистава код дечака у годинама 1865.—71., на име 28,0, у Пруској, у годинама од 1869.—75. број самоубистава код дечака био је 10,5, а код девојчица 3,2.

У Пруској су у току 30 година самоубиства код деце овако расла:

1869.—73.	долазило је једно дечје самоубист. на						666.022	становн.
1874.—78.	„	„	„	„	„	„	636.873	„
1879.—83.	„	„	„	„	„	„	435.982	„
1884.—88.	„	„	„	„	„	„	494.810	„
1889.—93.	„	„	„	„	„	„	424.935	„
1894.—98.	„	„	„	„	„	„	497.815	„

За време од 1869.—1898. године у Пруској је самоубиством одузело себи живот 1708 деце старе испод 15 година, од које је на 4 дечка долазила 1 девојчица[1].

Статистика наводи као узроке самоубиствима код деце душевно пореметење, слабоумље и наследност[2].

По рачуну Морселисеовом у Пруској је било од 1869. до 1872. године самоубистава код деце испод петнаест година из ових узрока:

Из непознатих мотива	433,3	дечака и	318,2	девојчица	
„ душевног обољења	116,7	„ „	45,4	„	
„ кајања, стида и страже савести	300,0	„ „	40,1	„	
„ пијанства и свађе	58,4	„ „	90,9	„	
„ засићености живота	25,4	„ „	—	„	
„ телесних болова	—	„ „	45,4	„	
„ страсти	41,7	„ „	—	„	
„ порока	8,3	„ „	—	„	
„ жалости	8,3	„ „	—	„	
„ туге	8,3	„ „	90,9	„	

[1] Више види у „Wie erziehen wir schwächliche, nervöse und erblich belastete Kinder? — Preis 2 Mark. Orania Verlag, Oranienburg.

[2] Сравни, Dr. A. Bär: „Der Selbstmord in kindlichen Lebensalter“ Eine social-hygienische Studie. Leipzig 1904.

Треба само овде имати у виду, да најмањи број оних самоубистава има за разлог кајање, стид и гријех савести, а да су она из „непознатих мотива“ остала ван сваких опажања и посматрања.

Али приражтаји броја самоубистава није само код деце, већ и код одраслих. Тај приражтаји нарочито је појачан у Пруској од 1873. године, и не стоји ни у каквом односу са приражтајем становника. У години 1873. било је 2754 самоубиства, док је у 1874. години било 2957, а у 1875 години 3044.

У Француској, Енглеској, Аустрији, Данској и Шведској примећен је исти приражтаји, тако да се томе питању почела придавати највећа важност.

По Колбовој статистици самоубиства имају највише веза са бројем становништва у Саксонској, за тим у Данској, па Виртембершој, Швајцарској, Баденској, Француској, Пруској, Шведској, Баварској, Аустрији, Енглеској, Белгији и Италији.

Саксонска је од најкада имала да показе највећи број самоубистава. Саксонски саветник у Дрездн, Бјанкини, по рођењу из Болоње, који је живео за време седмогодишње војне у Саксонској, каже у својим писмима о Немачкој[2]), да је за 13 година, колико је он био у Саксонској, било само два случаја убистава; али у Саксонској влада једно зло, које се икада није искоренити, на име *наклоност ка самоубиству*.

[2]) Italienisches Miszellen. II. Band. 1805.

Та наклоност задржала се у Саксонској и до данашњих дана, јер и на најновијих статистика може се видети, да у тој земљи има највећи број самоубистава према другим државама у Европи[3]).

Огроман је годишњи број самоубистава у стајаћим војскама. На 100.000 војника изврше у Холандији 13 самоубистава, у Русији 15, у Швајцарској 17, у Енглеској 22, у Италији 32, у Немачкој (без Баварске)51, у Северној Америци 78, у Аустро-Угарској 99[3]).

Нема спора да је у стајаћим војскама у највећу руку узрок самоубистима злоупатљавање војника, које заиста лако доведе младога човека до очајања и тера га смрти у наручја.

На овак узрећа бити неома предострожни код доношења суда о томе, јер стоји и истини и то, да међу тим младим људима у свима војскама има доста наследно болесних индивидуа, хистеричних и тешко неурастеничних болесника, чија је отпорна снага према штрапацима и тегобама у служби врло мала.

Пре но што бисмо прешли на узроке самоубистима, морамо утврдити сам појам самоубиства и објаснити његове разновидности.

(наставиће се)

Са немачког **Д. В. Ванић**

[3]) Victor Böhmerts Statistik, Jahrbuch für das Königreich Sachsen für 1891.

[3]) Moriz Kende, Entartung des Menschengeschlechts. Buda-Pest. 1901.

О накнади за неправедно одлежани истражни притвор

Питање о неправедно одлеженом притвору предмет је данше свију цивилизованих народа још од претпрошлог века. Дуго и дуго времена, ниже су се озбиљно занимали не само правници већ и политичари, а у год. 1776. Пруска је покушала да то и путем закона регулише. У једној одлуци кабинета од 15. јануара 1776 године, Фридрих Велики беше истакао принцип „да личностима, које би донеле правичне истраге, у случају потпуно доказане невиности, треба надокнадити не само трошкове и штету у имовини већ дати и нарочиту накнаду за неправедно одлежани притвор[1]. На жалост, принцип овај није остварен, нити се познаје пруско законодавство ныме занимало.

Неколико година после овог покушаја (год. 1781), Академија Наука у Шалону на Мајни расписа конкурс за најбољи одговор на ово питање:

„Који је најпрактичнији и најбољи пут и начин да се невином грађанину, која је друштво неправедно гонило и притварало ради општа јавне безбедности, од накнаде, која му по самом природном праву припада, за неправедно одлежани притвор?“

Међу одговорима, који су овом питању следовали, била су и два мемоара: један од *Брисо-а* де *Варенја*, а други од *Филипа де ла Мадлене*, који су обухватили битне елементе за решење истакнутог проблема. Садржина ових мемоара може се и данас корисно употребити приликом расправе и решења питања о коме говоримо.

Ни Брисо ни Филип од Мадлене нису сматрали властним право да притворе сваку осумњичено лице, чије би притварање било корисно по резултат истраге, али су обојица у исто доба сматрали, као закон природног права, да сваки онај, који је притворен без икакве своје кривице, има права на накнаду штете. Поричање овог права, по њиховом мишљењу, у противречности је са правом државе на притварање својих чланова.

У овом истом смислу изразио се год. 1788 и француз *Дипорт* у своме пројекту француског казненог закона. Накнаду невино притвореним он не сматра друкчије до као дуг друштва, који је у тесној вези са хуманитетом.

Од овог доба наше питање није више скидано с дневног реда свију цивилизованих народа, али је иначе о њему највише дискутовано у Италији. Чувени италијански правници: *Филанџијери*, *Кремани*, *Карара*, *Лучини*, и многи други, изјасниши су се, у главноме, у корист невино притворених.

Међу француским правницима, који не-вино притворени признају право на накнаду, *Дипен* заслужује нарочиту пажња *„Сваки акт — вели он — који повлачи за собом штету другима, обавезује његовог творца да учињену штету надокнади. Зашто не узети као правило у односима друштва и његових чланова оно што је признато као правично у међусобним односима грађана, или у њиховим односима према друштву?“*

Одличан француски криминалиста *Бонвил* де *Марсанж* изразио се такође у овом смислу.

За решење овог питања у Немачкој има се поглавито захвалити правницима и њиховим многобројним конгресима, на којима су донешене резолуције у корист невино притворених. Тако је још у почетку 1870. год. на једном њиховом конгресу донет овај закључак:

„У случају ослобођења или прекидања истраге, притвореном лицу мора се дати сразмерна накнада за неправедно одлежани притвор, изузев случаја у којима је само ово лице, својом погрешком, изазвало или продужило своје притварање.“

Сличан закључак донет је и на конгресу од 1882. год. у корист невино осуђених:

„Ако се поновним суђењем утврди да је осуђено лице било невино, или да је заслужењем малу казну од оне на коју је осуђено, оно ово лице има право захтевати од државе накнаду како за неправедно задржану осуду тако и за претрпљену штету у имовини. Од овога се изузимају лица која би намерно изазвала своју осуду“.

На овај начин питање о накнади невино осуђених и притворених продрло је у све слојеве друштва, а године 1880 о њему је поведен говор и у парламенту. Године 1883. образована је нарочита комисија за израду законског пројекта, али израђени пројекат није био изнесен пред радјстаг. У току идућих година израђен је нов пројекат о накнади за пренетивши и досуђени затвор, разуме се неправедни. Комисија која је испитивала овај законски пројект, одвојила је потпуно питање о пренетивном притвору од питања о досуђеном затвору, бојећи се да прво питање не наиђе на велику опозицију и на тај начин онемогуће и решење другог питања. По комисијском пројекту, накнади се давала само за осуђени и одлежани затвор, ако би се ревизијом процеса утврдило да је осуђено лице било невино, или да је заслужењем малу казну. Год. 1898. маја 20. пројекат овај постао је законом, који је 1. децембра исте године проширен и на које судове. На овај начин питање о *накнади невино осуђених* решено је у главноме, и за грађанско и за војно правосуђе.

Било је природно што су се, одмах после овога, појавиле са свију страна жеље на што брзим доношењем закона о

накнади *невино притворених*. Закон од 1898. год. сматрао је од неčаше као „лекото“, као узод за решење питања о накнади за претесњани притвор, који је у пракси много чешћа од неправедне осуде. Тврдили се, и то с разлогом, да би решење другог питања било само логична последица првог решења. И у једном и у другом случају реч је о неправедном лишењу слободе; и у једном и у другом случају невине личности изложене су и материјалној и моралној штети. Кад је већ држава примила на себе обавезу да ону штету надокнађује у једном случају, било би и нелогично и неправедно кад ово не би чинила и у другом случају.

Ово правилно схватање нашло је своја каразда и у решењима парламента од 23. фебруара 1894. и 21. марта 1901. год. *да сазвани влада што пре поднесе потребан законски пројекат о накнади невино притворених*“. Ну, и поред свега онога, влада се устезала, на више разлога, да ово учини све до 28. јануара прошле године. Овога дана царски канцелар позвао је парламенат да приступи оцени поднесеног законског пројекта о накнади невино притворених. На првом претресу овог пројекта у рајхстагу, бе одлучено да се образује једна комисија од 14 чланова ради његовог детаљног проучавања. У овом тренутку успех закона изгледао је сумњив бар за извесно време. Настаде дуга дискусија о томе, да ли право на накнаду треба признати само личностима које би суд на претресу ослободио, или и онима над којима би се прекинула истрага пре претреса. Сви чланови комисије биле су у почетку мишљења да накнаду треба дати и овим другим личностима, али је влада енергично заступала противно гледиште и тврдила да је судска одлука најбоља гаранција о правој невиности. После најаве владине, да ће пре попуна пројекат по у свему пристати на мишљење комисије, и обраћања државног секретара да се право на накнаду по владином пројекту могу користити најмање 5/6 невиних, пројекат је био усвојен са малим и незнатним изменама, а по добивеној санкцији и публикован 29. јула 1904. год.

Главни принципи на којима почива нови закон они су:

1. *Накнада за невино задржана притвор*, у облику законског права, признаје се само оним личностима које би биле ослобођене судском одлуком.

2. *Правом на накнаду моју се користити само оне личности за које би се процедуром утврдило да су потпуно невине, и да против њих нису поступа никаква основана сумња.*

3. *Личности које би своје притварање назвале немерно, или великом небрежношћу, немају права на накнаду. Ово — ово право — тако исто може бити одречено, према мишљењу суда, ако је лиц које је произвео затварање у противности са законима чистоте и морала, или ако је притворено лице ужасало рђаву репутацију целог раније осуде, и*

4. *Накнада се даје само за материјалну штету, т. ј. за штету коју би притворено лице претрпело у својој имовини или у ма каквом свом послу због и за све време свога притвора.*

Изложене одредбе захтевају детаљно коментарисање.

Јако је увиђети, а то смо већ и напоменули, да се закон односи само на личности које би биле ослобођене судском одлуком. Ако је кривичала процедура обустављена по наредби или решењу пароката, притворени нема права на накнаду. Оно што је утицало на ово ограничење то је, што акт о обустављању или прекидању истраге није апсолутан и дефинитиван. Напротив кривичала процедура може увек бити поново отпочета, а овим и јавна акција власти у покрет стављена. Досљедна накнада у овом случају била би у очигледној противности са поновном истрагом, а тим би и њен циљ био промашен. Поред овога, и само јавно мњење бунило би се овакним противречним радом, а то би било од штете по углед судова. Да би све ово избегао, закон је искључио од права на накнаду штете личности над којима би истрага била обустављена или прекинута пре судског претреса, али им је зато допуштено да ову накнаду траже и добију *административним путем*.

И само ослобођење од стране суђења и не може по закону бити довољан услов за накнаду. У многим случајевима ово је резултат недовољности доказа, услед чега ослобођени остаје и даље под законском сумњом. Било би донета неправедно, па у неколико и опасно, кад би се право на накнаду признало и овим личностима које би биле ослобођене на недостатака доказа, и које јавно мњење чисте пута једногласно оглашује за кривце. Са оних разлога сасвим је умесно што закон захтева, као други услов за право на накнаду, *да невиност ослобођеног буде несумњиво утврђена*.

С обзиром на разноврсност случаја, закон се није изјасно шта се има разумети *под невиношћу*, већ је то остављено оцени судској. Из побуда и дискусија, које су претходиле законуј може се међутим закључити, *да под невиношћу ваља разумети обезбеђење свију основних сумња које су послужиле као повод да се против окривљеног предузме кривична истрага. Под основним сумњама* ваља треба разумети само оне сумње које почивају *на фактима, а не и оне које су резултат претпоставки*. Може се поставити као општа правила, да је основна сумња отклоњена, ако је истрагом утврђена невероватност свег изнешеног напреног деха и осумњиченог лица.

Поред невино притворених, право на накнаду прописано је и на лица према којима они стоје у односу законог храноца или стараоца. Јасно је, према томе, да деца ослобођеног, која не би била рођена у законом браку, немају права на накнаду. Прописи грађанског закона нашли су дакле и овде своју примену.

Стојећи на истом гледишту као и закон од 1898. год., закон од 1904. год. не признаје право на накнаду *личностима*, које би своје притварање *изазвале или намерно или великим небрежношћу*. Свако описивање коментарисање оне одредбе било би излишно. Довољно је само поменути, да и по одредбама приватног права нико нема права накнаде за штету, која би се јављала као последица његове погрешке или намере. Поред овог чисто приватног разлога, изложеном одредбом законодавац је хтео стати на пут експлоатисању закона. При свем овом, треба знати, да свако небрежење не искључује право на накнаду, већ само нехат (culpa lata), што је остављено суду на оцену.

Изузев случаја у којима закон ipso iure искључује сваку рекламацију, има их још неколико у којима сам суд ово може учинити, па ма поступци притвореног лица и не били по закону кажњиви. Ови случаји односе се на *неморалне и нечасне радње, као и на радње које су извршене у стању неурачунљивом, које искључују сваку кажњ.*

Тако исто рекламација нема места у овим случајима: 1, ако је утврђено да је притворени припремао извршење каквог другог кривичног дела. 2, ако у моменту притварања није уживао грађанска права, или је био под полицијским надзором и 3, ако нису протекле 3 год. од како је надржао последњу досуђену му казну робије, или 2 год. од како је стављен под полицијски надзор због скитње, просјачења, проституције и немања домицила. У свима овим случајима закон је остављено суду на оцену да ли молиоцима треба признати право на накнаду или не?

Као год и невино осуђеним, тако исто и невино притвореним закон даје накнаду само за *стварну* штету, т. ј. за штету коју би у истини претрпели у својој имовини или у своме раду услед неправедног притварања. На основу свега изложеног, да се штете, које би она лица претрпела у погледу своје части, угледа, слободе и здравља, не узимају у обзир. Ова идеалним губици неће се у уображења и материјално неваздашњи. Сви предлози, који су пали у њихову корист за време дискусије законског пројекта, били су одбачени огромном већином.

Додајемо још, да израз „*стварна штета*“ треба узети у највишем смислу. Он обухвата, као и закон од 1898. год. сваку повреду у стању окривљеног, која би била способна да се изрази парама. Оно што закон хоће то је, да се притворено лице надокнади свака стварна штета, коју би претрпео услед притварања. Споредна је ствар да ли је штета наступила у моменту притварања или доцније. Закон признаје право на накнаду чак и за штете индиректне. У њен обим улази не само претрпљена штета (damnum emergens), већ и бенефиције које нису могле бити остварене (lucrum cessans). Закон тако исто даје накнаду за штету која је наступила услед спречености *ангажовања*, као и за штету коју би притворено лице претрпело у своме *индустријском предузећу*. И у овом погледу, дакле, закон се у свему слаже са принципима грађанског закона. Право на штету у каквој тајној трговини, као и право на штету у радњама којима би се вређали прописи позитивних закона, искључено је. Оно — ово право — јавља се дакле увек као „*obligatio ex lege*“.

Што се тиче питања да ли је и у колико причињена штета притворовом лицу, ово је остављено потпуној оцени суда. Правила грађанског закона налазе и овде своју примену.

Они, које су притворени по закону обезвређивали надирањати, немају права на накнаду само онда, ако их је притварање зашило стварног надирањања.

Сама процедура око добијања накнаде, у главноме је слична поновном суђењу. Суд који је ослобођено притвореног мора по *дужности оценити* је ли држања дужна дати накнаду, и о томе донети одлуку једновремено са одлуком о ослобођењу. Количина накнаде утврђује се засебном процедуром.

Противу ове одлуке нема места жалби, а она се никад не објављује јавно. Ово с тога, да би се избегла непријатна сумњичења против личности које би биле ослобођене без права на накнаду. И самом ослобођеном лицу она се не саопштава пре него што одлука о ослобођењу постане извршна. Иництење ове одлуке од стране вишег суда, повлачи у исто доба и иництење одлуке о накнади.

Поштo је суд на изложени начин утврдио обавезу држане да да накнаду ослобођеном лицу, оно се у року од шест месеци, рачунајући од дана када му је судска одлука о праву на накнаду саопштена, обраћа засебном молбом пркету суда у чијем је ресору његова ствар расправљано у првом степену. Закон није прописао никакво правило о форми и садржини ове молбе. Према изјави државног секретара министарства правде правном претреса јапонског пројекта у седницама комисијским, довољно је да се молба поднесе у предвиђеном року и да у њој молилац изрази јасно своју жељу за поврћном накнадом. Молба она спроводи се даље министарству правде, које доноси дефинитивно решење о испати накнаде и одређује њену суму. Питање о праву на накнаду не подлеже оцени министарства, пошто је оно, као што смо видели, било предмет судске расправе.

Противу решења министрова молилац се може жалити грађанском суду и његова одлука извршна је. Досуђену накнаду у овом случају исплаћује државна благајница, у чијем се ресору налази суд који је судио у првом степену.

Да би се избегла нечасна трговина, а у интересу и самог молиоца, забрањено је свако отуђење и залагање досуђене накнаде пре него што би решење министарства постало извршно. Рад противан овој забрани, има за последицу губитак права на накнаду.

Они, који су изазвали или продужили истрагу незаконитим поступцима, могу у крајњем случају добити само једну трећину претрпљене штете.

Један мали изузетак од наложене процедуре учињен је за дела, која спадају у надлежност *царског суда: велеиздаја и изазивање војничких демонстрација*. Жалба на накнаду у овим случајима подноси се царском *прокуру*, одакле иде царском канцелару који доноси решења о испати и утврђује суму накнаде. И противу овог решења нема места жалби грађанском суду. Пошто решење постане извршно, досуђену накнаду исплаћује царска благајница.

Као год и закон од 1898. год. тако се и закон од 1904. год. распростире и на војно правосуђе са незнатним модификацијама. Примени његовој тако исто нема места и код конзуларног правосуђа. Молба за накнаду у овом случају предаје се конзулату, а саму накнаду одређује *царски суд* и исплаћује царска *благајница*.

И напад, закон допушта и странцима да се могу користити правом на накнаду, ну под условом да и њихове државе то исто право дају поданицима царевине. У сваком случају странци могу тражити накнаду *административним путем*.

Поред Немачке, закон о накнади нешто притворених постоји још и у овим државама: *Шведској* (од 12. марта 1886. год.), *Норвешкој* (од 1. јуна 1887. године), *Данској* (од 5. августа 1888. год.) *Угарској* (од 4. децембра 1896. год.) и *Швајцарској* само у извесним кантонима).

Ну сви ови закони махом су непотпуни и у сваком погледу далеко заостали од немачког закона.

Bulletin de l' Union International de Droit Pénal (ex. I. 1905).

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене § 434. грађан. суд. поступка о саставу избраног суда.

Даринка жена Светозара Костића, из Липеновића, преко свога пуномоћника, тражила је код начелника среза рађевског, да се путем избраног суда изврши деоба њеног дела покретног и непокретног имања, које јој је после смрти очеве остало при стрицу Петру Тешићу, из Липеновића, као задругару. Петар није пристао на састав избраног суда, наводећи, да је од наследник своја брата Николе, и да је дужан удомити његову заостало децу. Заступници малолетне деце нок. Николе изјавили су: да не одобравају деобу, већ траже, да се средством пештака процени део наследнице Даринке и осталих јој сестара, па по процени исплати од стране задругара Петра; а ако он то не би био у стању да учини, онда наследнице да приме своје делове. На овај предлог пристао је задругар Петар, али је пуномоћник наследнице Даринке остао при своме тражењу, да се део Даринкин путем избраног суда извоји.

Према оваком ставу ствари, начелник среза рађевског донео је решење № 91/903. г., којим, на основу § 434. грађан. судског поступка, позива парничаре, да изаберу избране судије, што ако не би учинили, онда да ће, у погледу састава суда, поступити по § 437. грађ. судског поступка.

Решење ово, по изјављеној жалби од стране задругара Петра, одобрено је од стране начелства окружног и Министра унутрашњих дела, као сообразно закону.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

Кад жалитељ, као задружни стриц Дарине жене Светозара Костића, из Липеновића, не пристаје на састав избраног суда, у цељи извијања дела наследнице Даринке у натури, као што то тражи њен пуномоћник, већ пристаје, да као наследник изнађе свог покојног задружног брата, под теретом удомљења његове женске деце, исплати по процени пештака део наследнице Даринке и малолетних јој сестара, — онда се онде појављује спорно питање о извијању дела оних наследница на задружног имања, према пропису § 529. грађанског закона. С тога је полицијска власт требала застати са расправом питања о саставу избраног суда и слабију страну упутити суду на парницу, те да суд ово спорно питање расправи.

Овако је полицијска власт требала поступити у толико пре, што се не види, да су малолетне наследнице биле заступљене од стране стараталца, које им је за овај случај требао да одреди старателски судија, у смислу чл. 75. закона о старат. и 131. неспорних правила.

Ово посматрање савесно усвојао је Министар унутрашњих дела.

Један случај погрешне примене § 466. грађан. судског поступка.

За наплату досуђеног надржала Милици раздвојено живећој жени Марка А. из Осипаонице, по извршеној пресуди смедеревског првостепеног суда од 27. септембра 1902. год. № 23376, начелник среза подунавског узео је у попис једну њиву и један воћњак, као својину Маркову.

Пре одређене продаје овог имања, отац Марков изјавио је: да је узето имање у попис његова својина; да његов син Марко живи код њега, али да свог одвојитог имања нема. Ово је исто изјавио и Марко, кад је позван да се изјасни: шта одређује за продају у цели напште ове осуде.

Одвојено живећа жена Маркова изјавила је: да је пописато имање својина Маркова, које му је отац одељо, ма да са њим заједнички живи; да је, према одељеном имању Марковом, ценена количина надржала, које треба да јој даје, и да јој је, према тој оцени, а с погледом и на његов део у приврели, надржане досуђено. Према овоме, начелник срески, решењем својим Бр. 15240/903. год., упутио је ова Марковог на парницу, у смислу § 466. грађан. судског поступка, те да путем ове докаже својину узетог земљишта у попис.

Решење ово одобрило је начелство окружно и Министар унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

На пресуду смедеревског првостепеног суда од 27. септембра 1902. год. № 23376., коју је Милици раздвојено живећа жена сина жалитељевог — Марка, поднела начелнику среза подунавског на извршење, ће види се, према коме је имању посебице ценено имовно и привредно стање сина жалитељевог — Марко, те да би се то имање могло узети у попис, у цељи извр-

шења наплате досуђеног издржања Милици.

Према томе, кад је осуђени Марко, приликом саслушања код полицијске власти, изјавио: да нема никаквог свог непокретног имања, већ да живи на имању оченом; и кад је у смислу тог његовог изјављивања и његов отац — жалитељ — одмах после извршеног пописа актом № 13522 изјавио: да је пописано имање његова очевина, и да његов син, који са њим не стоји у односу задружном, нема никакво свог имања, — онда је полицијска власт, усвојивши овог жалиоца „спорног“ питања, била дужна наставити са радом на извршењу тражене наплате, и с обзиром на §§ 121. и 507. грађанског закона упутити на парницу Милицу да доказ: да њен бивши муж Марко има свог одвојеног имања, у смислу §§ 511., 512. и 517. грађанског закона, на кога би се наплата могла извршити, и да је узето имање у поше својима његова.

Ово посматрање Државног Савета усвојио је Министар унутрашњих дела.

Чиновник изабран и постављен за судију, ако није добио у плати, има право на накнаду путних и селидбених трошкова.

Д. Г., секретар Касационог Суда, изабран је и постављен за судију лозничког привременог суда. Како је постављен са истом платом, дакле није унапређен, а није премештен ни по потреби службе, ни по молби или казни, обратио се Министру правде, и молио, да му се, по пропетом рачуну, исплати путни и селидбене трошак.

Министар га је одбио од овог тражења, налазећи, да право на накнаду селидбених трошкова, по чл. 14. закона о дневници, подвозини и селидби државних чиновника и служитеља, има чиновник *кад је већ постављен*, па буде из једног места премештен у друго по потреби службе. А како молилац Д. премештен указом није премештен по потреби државне службе, него је *по избору*, извршеном по Уставу од 1903. год., постављен за судију привременог лозничког суда, те је то његово *постављење ново*, то зато он и нема право на накнаду, коју тражи. Молилац Д. нема право на накнаду селидбених трошкова ни с тога, што је тим постављењем добио већи положај, јер у положају судије има право на периодску повишицу, што у положају Секретара Касационог Суда није имао.

По изјављеној жалби, Државни Савет је одлуком од 13. јануара 1905. године № 164 поништио решење Министрово, са ових разлога:

„По § 25. закона о чиновницима грађанског реда, сваки чиновник може бити премештен у друго место и на друго звање, но у том случају не може нашта изгубити, ни у плати, ни у степену, и селидбени му се трошкови имају накнадити, ако није по молби својој, или због кривице своје, у друго место и на друго звање премештен.

Из указа се види, да је жалитељ, као секретар Касационог Суда, постављен за судију лозничког суда, на основу чл. 154. Устава; међутим, из акта се не види, да је он за ову промештај дао свој пристанак, пошто постављењем од секретара Касационог Суда за судију лозничког привременог суде није добио напрта, ни у плати, ни у положају. Према томе, по напред наведеном законском пропису, овај његов премештај не може имати за последицу губитак права на накнаду путних и селидбених трошкова, без обзира на то, што у указу не стоји, да се премешта по потреби службе, већ на основу чл. 154. Устава, као овом Уставном одредбом, у овоме случају, није потребна одредба поменутог § 25. закона о чиновницима грађански реда.“

Случај из § 484. грађ. судског поступка.

Општина смедеревска, преко свог бив. председника *Ј. А.* као пуномоћника, купила је непокретно имање Т. К., бив. трговца ондашњег, које је продавато путем јавне лицитације на дан 20. децембра 1898. године, ради наплате општинске потражнаља у суми 8897 динара.

Продавато имање утврђено је општина као најбољи понуђачу за 4215·55 динара. По како општина, по извршености продаје, није хтела положити излицитирану цену, пити пастала, као питабудесам повериоца, да се ово питање о полагању новца регулише, то је начелство, на основу § 484. грађ. судског поступка, одредило другу продају, на штету купца — општине смедеревске. На овој другој продаји (31. маја 1900. године) уступљено је продавато имање за 3244. динара, и купци су излицитирану цену положили.

Начелство, налазећи, да је за разлику у мање излицитираној цени у суми од 971·55 дин., као и остале извршне трошкове око продаје, одговорна општина смедеревска, у смислу § § 481. и 484. грађ. судског поступка, решењем својим од 20. априла 1903. год. № 2551, одлучило је: да општина, као први купац, на чију је штету продавато по други пут дужниково имање, положи на име разлике у мање излицитирано цени 971·55 динара и на име остале и извршне таксе 99.39 дин. — свега 1070·93 динара.

Решење ово одобрио је Министар Унутрашњих дела, а решење Министрово, по изјављеној жалби, Државни Савет одобрио је одлуком од 24. септембра 1904. год., Бр. 7409.

Случај из чл. 107. закона о монополу дувана и чл. 21. г. закона о установљењу нових државних монопола.

Ф. М., из пограничног места Т. у Турској, пренео је трговачким послом у Србију. Трећег дана монополски органи нађу у њега 35 грама страног цигар-папира, па га оптуже као кријумчара.

Оптужени Ф. навео је да је и дуван и папир, као путник, пренео за своју личну употребу, а не за продају.

Монополски суд није уважио ову одбрану, налазећи, да благодејање из чл. 107. закона о монополу дувана и чл. 21. г. закона о установљењу нових монопола не припада пограничним становницима, па је пресудом од 14. новембра 1904. год. № 7228. казнио оптуженог, у корист монополске управе, са 300 динара, поред плаћања накнаде.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком од 24. новембра 1904. год. № 9062., поништио је ову пресуду са ових разлога:

„По чл. 107. закона о монополу дувана, и чл. 21. г. закона о новим монополима, путници, који у Србију долазе, имају право да без такве уввду, или извезу, за своју личну потребу до 100 грама дувана и 10 грама цигар-папира. Према томе и жалитељ, као путник, није могао бити оглашен за кријумчара.

Неумесно се пресуда позива на други став чл. 107. закона о монополу дувана, који говори о пограничним путницима, који прелазе на кратко бављење, јер се не може узети, да је овде тај случај, пошто је жалитељ прешао у Србију на трећ дана раније, а још мање, да је у кријумчарској намери прешао пађени дуван и папир.“ **м. в.**

Право на благодејање из § 471. грађ. суд. пост. има се ценити према професији дужниковој у моменту закључења обавезе.

Београдска фирма М. и П. поднеса је 21. јануара 1904. год. начелству округа топличког на извршење решење привременог прокупачког суда Бр. 9570 од 22. новембра 1898. год., које је 18. фебруара 1897. год. оглашено за извршно, а по коме је Д. М. шпекулант из Прокупља, осуђен да плати фирми М. и П. 1081 динар главнога дуга, 12% интереса и остале трошкове.

За обезбеђу овога потраживања повериочка фирма ставила је интабулацију на њивесно имање дужниково. Да је, пак, на то фирма имала права по закону, приложила је у оверено и потврђено препису обавезницу дужникову, коју је овај потписао као *шпекулант*.

Али да се не би дужник бранио тиме, да је он земљорадник и да као такав има права користити се заштитом коју му пружа § 471. грађанског судског поступка, повериочка фирма поднеса је начелству на употребу у оверено и потврђено препису:

1) Решење начелства округа топличког Бр. 5623 из 1898. год., којим је расправљено, да Д. нема права на благодејање из § 471. грађанског судског поступка;

2) Решење министарства унутрашњих дела Бр. 20952 из 1898. год., којим је одобрено предње решење начелства округа топличког, и

3) Решење Државнога Савета Бр. 612 из 1899. год., којим је одобрено ово решење министарства унутрашњих дела.

Начелство округа топличког позове Д. и потражи му, да плати тај дуг фирми М. и П., или он на саслушању изјави, да нема готових новаца, да би могао дуг платити, бранећи се уз то још и тиме што је земљорадник, што се опет може видети из уверења суда општине прокупачке од 11. априла 1904. год. Бр.2457, те према томе има права на уживање бла-

тодељала на § 471. грађанског судског поступка, и не може му се наложити продаја имања, које је већ раније узето у пошс за рачун овога дуговања.

Начелство је на основу изложеног и § 497. грађ. судског поступка решењем извешгило повериоца овршу о немогућности наплате.

Повериочка фирма којана противу тога решења жалбу министарству унутрашњих дела, по овом решењем својим Шбр. 15931 од 7. јуна 1904. год. одобри решење начелства, а жалбу као неуважену одбаци.

Противу тога решења министарства унутрашњих дела повериочка фирма изјави жалбу Државноме Савету, и овај, овсном својим од 2. марта 1905. год., Бр. 1198, извести господина министра унутрашњих дела о следећем:

„Државни Савет налази да жалбено решење не одговара закону са следећих разлога:

Као што се из акта овог предмета види, Д. М. издао је жалилачкој фирми облигацију на дужну суму као шекулант; тако такав ставио је интабулацију на његово непокретно имање 2. децембра 1894. год. Ив 284, и као шекулант осуђен је на плаћање овога дуга осудним решењем прокупачког првостепеног суда од 22. новембра 1896. год. № 9570. Према овоме, и кад је решењем начелства округа топличког од 14. септембра 1898. год. № 5623. које је одобрио министар унутрашњих дела и Државни Савет решењем од 7. марта 1899. год. № 612, извршно расправљено питање о статусу (занимању) Д. онда полицијска власт није имала основа у закону, да поново узме у расправу овог једном расправљеног питања, већ је имала преступити извршењу осуде, без обзира на изговоре осуђеног, да је немајетан и да га као такког штити пропис § 471. грађанског судског поступка...“

Даље се у њему вели, да је Државни Савет решио да позове г. министра на свој састанак, који ће бити 15. марта т. г.

Господин министар унутрашњих дела, писмом својим Бр. 6372 од 12. марта т. г. известио је Државни Савет, да је спречен државним пословима и да му је немогуће учествовати у седници Државног Савета, али да и сада остаје при своме раније решењу, па је молио Савет, да изволи донети своју одлуку.

Државни Савет, решењем својим Бр. 1897 од 15. марта т. г., поништио је решење министарства унутрашњих дела Шбр 15931 од 7. јуна 1894. год. са разлога које је навео у своме писму господину министру унутрашњих дела од 2. марта т. г. Бр. 1198 и кратко сва акта министарству на даљи надлежни поступак. О.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЧУДНОВАТ АМАНЕТ

из дожнвљаја **Шерлока Холмса**
А. Конан Дојл

(свршетак)

„Драги мој господине Холмсе! — Према плану који смо утврдили отишао сам у Албертово преставиште у 6 часова у вече и ушао у параброд *Мег Дел*. Расшитао сам се и сазнао, да се на пароброду налази магационар по имену Џим Браунер, и да се за време пута тако чудновато понашао, да је капетан параброда био приморан да га оспобади свако дужности. Кад сам се спустио у његову одају, нашао сам га да седи на једном свидуку, главу зарио међу руке, па се тако амо клати. Он је крупан и добро развијен човек, обријан и јако приомашаст. Одмах је скочио чим је чуо за што сам дошао. Ја сам имао у устима извадаку, да бих, по потреби, позвао жандарме, али он је изгубио присуство духа и мирно је пружио руке за лисице. Одвели смо га у Келеју, а са њиме одмели и његов кофер, мислећи да се у њему може наћи што год што ће га терешити, али, сем једног великог ножа, њиме ништа друго нашли. Одмах смо пак увидели да нам није ни потребно тражити још каких доказа, пошто је он, чим је изведен био пред инспектора, тражио да му се допусти да се исповеди. То му је разуме се одмах и учињено по вољи и стенограф је писао све што је он говорио. Шаљем вам преписе тих бележака. Стварје била проста, као сам вам иначе обавезан што сте ми поверили ову инспекцију, тражио да му се допусти да се исповеди. То му је разуме се одмах и учињено по вољи и стенограф је писао све што је он говорио. Шаљем вам преписе тих бележака. Ствар је

буде са њом незадовољна — јаз између нас двога бивао је све већи и већи. По том је дошао на ред и тај Алекса Ферберн и све почо бивати прље и горе.

„Да би се могао видети са Саром, он је доласио мојој кући, за тим је отпочело правити и нама посете, био је умешан човек и лако је отпиао нова пријатељства. Био је леп, млад човек, који је прошао поза света и умео причати о свему што је видео. Морам признати да је био добар за друштво, веома учтивог понашања и ако је био мрзар. Читав месец дана је долазио у моју кућу и ја никад писам могао ни помислити, да ће ме какво зло снаћи од његове стране. Догоди се нпак нешто, што је код мене изазвало сумњу, и од тога доба писам њиме мира.

„То је била свесим незнатна ситница. Ушао сам у салон изненада и приметио у очима своје жене необичну радост. Али чим је видела ко је ушао у салон, радости нестаде, постаде изненађена и окрете ми леђа. То је за мене било доста. Она је могла једнпо помислити по ходу од моје ногу, да је Алекса Ферберн. Да сам га тада видео убио бих га, јер сам био као луд, кад бих се напутио. Мара је приметила ђаволску натуру у мојим очима, па ми притрча са расширеним рукама.

„Немој, Џиме, немој!“ изусти она. „Где је Сара? Заштпх је. „У кући, одговори она. — „Саро, рекох ућазећи у кућу, тај Ферберн не сме више никад прекорачити праг моје куће!“ — „За што?“ запита она. „За то, што ја тако нарећујем!“ — „Ох, рече она, ако моји пријатељи нису довољно добри за ову кућу, онда писам ни ја.“ — „Можеш радити што год ти је воља, рекох, али ако још једап пут видим у својој кући лице тога Ферберна, ја ћу ти послати за сповед једно његово уво. Мислим да се Сара препала од израза мога лица, јер ми ни речи није одговорила, и још исте вечери исселила се из моје куће.

„Не знам да ли је то било из пакости, или тек је Сара узела стан за две улице ниже нас, и почела је издавати станове ирнјарима. Примила је у стан Ферберна, а Мара је одиласила тамо да са својом сестром и са њиме пије чаја. Колико је често одиласила тамо, то не знам, али сам једнпог дана пшао за њом и кад сам дошпље улетео на врата, Ферберн је као каква сврдибуба утекао на задња врата, преко баштенске ограде. Ја сам се залео жени својој, да ћу је убити ако је још једнпом пађем у његовом друштву, и повеђох је собом; она је плакала и дрхтала као прут, а биза је бледа као сирт. Није остало више ни искре љубави међу нама. Приметио сам да ме је зрела и да ме се бојала, а кад ме је помисао на то нагонила да пијем, она ме је тада преварила.

„Сара је увидела да више не може живети у Ливерпулу, и за то се пратила да живи са својом сестром у Кројдопу. Тако је пошла сне по старом. Најзад је дошла и она последња недеља, пуна чемера и пропасти.

„Онако је стварн текла. *Мој Дај* се кренуо на пут, који је требао трајати седам дана, али је терет при утоварпвању раскланатно и лапно кварз лађе, те смо морали у пристапишту чекати пуних двапаест часова због оправке. Напустио сам лађу и пошао кући, мислећи како ће то бити лепо изненађење за моју жену. Те су ми се лисли врзе по глази кад сам улазно у улицу у којој се налазила наша кућа, али у том тренутку прође поред мене један оџакор, у коме је седела она са Ферберном; обоје су се разговарали и смејали, не помишљајући да их ја гледам.

„Кажем вам и дајем вам часну реч, да од тога тренутка нисам бно више свој господар, и још ми и сада сне то изгледа као нејасан сан, кад се сетим снега што је било. И сада ми сне нешто по глави дуна као чекић, али онога јутра нагледало ми је као да цела Њагара хуји и шуми по мојим ушима.

„Одмах сам, са дебелим ростовим штапом у руци, полетео за колима, и трчао сам у прилично одстојању за њима, док се нису заустављали пред железничком станицом. Пред колом је била маса света, те ме нису могли приметити. Узели су карте за Ну Брајтон, а и ја тако исто, па сам сео у возу у трећа кола иза њих. Кад су стигли, шетали су уз обалу, и најзад узели чамац да се провозају. То је било као поручено за мене.

„Било је мало магле, усред неларна воле, и једва се на неколико стотина корачаји могло видети. Погодио сам и сам чамац и завеслао за њима. Једна сам могао видети њихов чамац, пошто су и они веслали истом брзином као и ја. Могли су бити читаву миљу далеко од обале кад сам их достигао. Магла је била као каква густа завеса свуда око нас. Боже мој, никад неће заборавити нараз њихових лица, кад су угледали ко је тај, што је за њима јурио. Она је вриснула. Он је псовао као ђубан и гурао ме веслом, јер је могао читати своју смрт по мојим очиј. Одгурнуо сам га и ударно штапом, који му је разрезао главу као какво јаје. Ну бих можда и поштедео, али га она загрли рукама, наричући: „Алекса, Алекса!“ Ударно сам још један пут и она се испружи поред њега. Био сам као дивља животиња кад окусп крзи. Да је Сара била ту, тако ми Бога, и она би отишла за њима. Извадио сам нож и — ето, казао сам доста. Причињавало ми је неку дивљу радост кад сам помислно како ће се Сара осећати, кад добије ову упомену за своје мепање у њин брачни живот. Везао сам њихова тела за чамац, а из чамца извукао једну даску и чекао сам док нису потонули. Знао сам врло добро да ће сопствепих чамца помислити да су по мору залутали због магле. Очистио сам се лепо, вратно се на обалу ни отишао на лађу; нико живи није могао посумњати на то што се догодило. Те ноћи сам спаковао амајет за Сару Кушнир, а идућег дана пошао сам га из Белфаста.

„Сад знате праву истину. Можете ме обесити и чинити са мном што год хоћете, али ме не можете казнити онолико, колико сам казњен. Не могу да затворим очи, а да не видим та два лица како ме гледају — гледају ме онако, као што су ме гледала и кад сам их са чемпем кроз маглу пришао. Ја сам њих брзо убио, а они ме мпого полако убијају, и ако још једну такву ноћ проведем, ја ћу или полудети или умрети пре но што сване. Немојте ме остављати самог у ћелији господине, молим вас, немојте, и да Бог да се са вама у вашим мукама поступало онако, како ви са мном будете сада поступали.“

са енглеског: **Мих. А. Рашковић**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Младену Радовановић, бив. дунавпику, трпи изват терапијски рали узимања на одговор на вишеко кривично дело §. 225. т. 1. кзп. зак.; но они се краје и до сада се није могао пронаћи, те се о тога препоручује свима полицијским и општинским властима, да Младену у случају пронласка спроведу изврат терапијског или Управи града Београда с воником на Бр. 10704.

Владимира, сина **Ђорђа Николића**, из Попора у опр. пироћанском, који је са својим газдом Нешом Веселиновићем, лончаром из Клада био прошле године у Шапцу — вратио је још марта месеца пр. год. и до сада се о њему није могло ништа сазнати. Владимир је стар 14 год. — Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају пронласка спроведу начел. опр. пироћанског, или Управи града Београда с поимом на Бр. 10655.

Светислава, сина **Младена Влоушевића**, из Мротинића, у ср. ваљевском, опр. ваљевском, вратио је на необазриви начин. Он је из Бачевана пошао 21. марта тек. год. по ноћи, али куће није дошао, нити се за њим о њему до сада ништа. Сумња се да је утрован. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Светислава живо потраже и у случају пронласка спроведу га начел. округа ваљевског с поимом на Бр. 3162. — Убр. 10904.

Марица, жена **Данила Ђенадића**, из Боторића, 7. марта одбегла је од свога мужа и оставила седморо деце. Марија је стара 30 год., у лицу пријависта, лепушкаста, средњег раста, обично развијена, у сушпеном сплачном оделу. По жпвљењу њеног мужа она је одбегла у намери да ступи у нпкав хотел или простптутску радњу. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Марију потраже и у случају пронласка спроведу начел. среза жупског с поимом на Бр. 2846. Убр. 10803.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Трећи је већ годпна, како је београдска полиција ступила у близко познанство са овим **Миланом Аничићем**, достојним сипчићем Николе Младенића и Алексе Костића. Једнпог пијачног родитеља из Брде Палапке, горњпо је 4 раз. гимназије и трговачку академију у Темишвару. Сада му пма 22 год., средњег је стаса, пријашњег и живљег.

По свршеној школи настојио се у Брзој Палапци код свога оца, па место да уђе у радњу и прихвати је, он оде за општинског писара, али пако ово месго није одговарало његовој „интелигенцији“ пресао је у Неготин као дпгурпста тамошњег грађевинског одељења.

И па једном и на другом месту одмах је запазио много више будућег заразишта. Још сад је јасно био је великих љубитеља лепоте пола, шта је својом лепом појавом и брбљањем очигледно, а није барем ни средства да задовољи своје потребе по себе пријатне. У њиху узрок који су га довели до моралног пада, ова бомет долази на прво место. Неколико је пута позивао њега шака и увек обећавао да ће се поправити, па узалуд.

Пре је почео да се задужује и узима паре на овом рачуну. Отац је једнако гледао кроз прсте и реткошто се налазио. То је овога охрабрило, те је већ почео крупни ординарне прекаре по самој Ужици, Нетотину и у општ околној источној Србији и Београду, већ и по Аустро-Угарској. Кад почнаш неколико прекара у Србији и због тога се повиђа, он пребегне преко Дунава, па тамо врши прекаре док се опет у Србији заборави или их отац затакне, па се онда опет врати натраг.

Највећемо овде неколико прекара његових, које су власти познате, а које он потпуно признаје. Из њих ће се најбоље видети његова предузимљивост и средства којима се при прекарама служи.

Као лајбрашета у Нетотину заседа се он у једну од највећих дворана нетотинских и обећавајући да ће је узети за жену и другим лајцарима задуга и њу и њене родитеље, који су били пресрећни што су нашли тако добру прилику. Он је се овом њиховом забудом користио и измамио им укупно на све мирази и прашреа око седам 500 дин., сву њихову за ове године жупом стечену готовину, коју су ови од уста одвојили да би њер са чим имали удаје. Када је видео да их је до последње паре испразнио, онда их је напустио, остављо оправљене и огољене.

Јанског лета путовао је по источној Србији и скупио више прекара, од којих је највишеспоменућа она у Лесковцу.

У Лесковцу је лошио из Ниша. Одмах је свима за леју Л . . . . . , који је са својим уједом дрнула тамо једну кћерку. Због ње је сва лесковачка интелигенција долазила у дету кафеју и обилазила око ње, трошећи немилице, али је ипо ретко која усрећила осмерном својим. Чим је Аничић дошао у кафеју, ступио је у њено друштво, представивши јој се као *Милан Ђ. Анђелковић, свршени правник и резерни потпоручник из Кладова.*

Овом лажном титулом, лепом и отменом еполашношћу, дасилом и обећавањем да ће је узети за жену, јер без ње не може живети, и да је нарочито за то и дошао да је испроси — он је одмах постигао жељени резултат — она му је се сва предала. Да би и ну и њих у јеку у тој забљуди што боље одржао, он јој да и неки прстен, који је нарочито за ово купио био. Радости Л . . . . . и уједиљ није било краја. Није шала, таква се прилика не виђа често. Сви имућнији трговци из Кладова, свршени правници, резерни потпоручници, лек., мајд., — шта се више може пожелети? А и Милану бало је брзо на жесту што је на тако лак и брз начин ишпрао и остало на једнаку лесковачке Дон Жуане. Ручак, на коме је Милан надмашт, протворио се у право весеље. Музика је свирала цео дан и цеју ноћ, а увече је настала затворена за пубљику још у 8 сати; унутра је остала само најужа породица у најмањем кругу. Врата ни-у хтели отворити ни самом капетану, који је покушавао да после 8 сати уђе у кафеју.

Сутра дан Милан предложи својој верењици да учине на поклона излет до Врањске Бање. Предлог би обзирчиве примљен и нађи пар-пренут се најутра и оде на ожњерку у Врањску Бању. Пошто су се у Бањи лепо провели, враће се доцкан у вече у Лесковац. Аничић као гост остане и те ноћи под Л . . . . . и уђаја јој на прелошћењу.

Но док су се они тога дана проводили и уживали у Бањи, ево шта се за његову перођу догађало у Лесковцу.

Вест о доласку Милановом и његовој пишаљној пратњи до Л . . . . . прокулаја је одних целим Лесковцем. Многи су долазили да њиове уљну честитају срећан удес. Нажђу осталих дошли су неколико у једно време и тамошњи трговци Ђ. и Т. Први је „њихов чест“ да се при неколико дана упознао са младожењом у Зајечару и да га нао сина једног угледног трговца и свог доброг пријатеља на Неготина „послужа са 40 динара“, докле та је други лично преручавао још из Ћалање и на ме очево дао му 30 динара по доласку у Лесковцу. Док су се ова двојица препрали о пасотичности младожењиној, дотле шестрељи кафеција повика:

— Шта вам је, дуди, какви Турци, какав Антић шта он ни јелно ни друго, већ *Милан Анђелковић, из Кладова, свршени правник и резервни официр.* Ево вам и његове визит-карте.

— Та ставите, молићем ја и њега и његовога оца у Ћалању, јер сам мало пута у њихову кафеју свраћао, овет ће Т.

Овој њиховој препирци присуствовао је и један шест, који о свему одмах извести наместака. Цело стварт свршила се са 30 дин затворка.

Чим је Аничић одседио у капетанију, његова „верењица“ побегла је, да би избегла срамоту, а њен ујак остао грувајући се у пред.

По самом пријављу Милановом он се још четири пута нерво на овој начин у разне варошнима, но о томе за сад нећемо више говорити на овом месту, већ ћемо поменути још неколико превара његових других врста.

У јесен 1903. год. путовао је љубом из Београда за Кладово. У љуба се уводна са В. Н. свршеним правником и бив. *судским писарем*, који му се најбоље њино не може да поново добије службу, на коју је због болести био дао оставку.

— А што ми то не реконте у Београду, могао бих вам кориснти преко мога стрица где год хоћете секретарско место.

— Ко је наш стриц, ако вас смем питати.

— С. Г. председник министарства. Ја сам му рођени синовац, али не воли више по синове. Он не је и школовао у Паризу док сам свршио правни факултет, и нема жеље нову ми не ни поштиш.

— Кад је тако, господине, онда ћу се ја користити вашом добротом — одговори му В. Ја ћу вас умолити да за неколико дана будете мој и мојих родитеља гост, па после да се опет пратимо у Београд.

— Друге возе — одговори министров „синовац“. Мени је и овако највеће задовољство да ближњем учиним какво добро.

Тако та В. одоше својој кући у К. Одмах се у тоне месту прочује како је синовац председника министарства дошао и много мештани ноћеше му доказати на молбе и жалбе. Свакога је он великодушно примао, обећавао и најпажљивао но нешто на ние тиме и других неких питања око решења његова питања.

К-ска општина имала је у то време неки спор са једном суседном општином, те општинска одбор са судом реши, да се избере депутација и са министром „синовцем“ пошље у Београд, пошто је он обећао да ће је лично представити „своме стрицу“ и гарантовао да ће ствар бити решена у њихову корист, на да се тако користе овом згодном приликом.

Сељани ове друге општине то чују и њихови њбеници који почну око њега облетати и молити га, да буде на руци, јер су они у праву. Он им свима обећа да ће радити у њихову корист и увери их, да ће се скоро питање решити у њихову корист.

Да би ово обећање било сигурније и да им К-чани не би подозревали, и ова општина реши да пошље депутацију са „министром синовцем“ у Београд.

И заиста одређеног дана пође за Београд са пет В. и обе депутације. И једну и другу депутацију уверавао је на само, да ће он „стрицу“ говорити само у њихову корист, те су и једни и други депутати били задовољни, смешећи се подругљиво једни другима.

Кад су стигли у Београд одседну у хотел „Краљевић“, на пошту су се ту прочитали „синовци“ оде под изговором да се преснуже, али, наравно, ниште се и не врати. Депутати и В. чекали су, чекали, на кад онога нигако нигде нису било, онда су пошли по варошн да га траже, и тг су скинали да „министров синовић“ није нико други по Милан Аничић, пазарџија. Покупљених посева кратили су се натрг да врат на нос и депутација и В., не казујући нишом своју брзу, а молећи се Богу да „министрског синовца“ нанесе пут једном кроз њихове пределе, те да му дозу нагазу за његове пропорције.

Прошлоте пролећа отишао је у Земун и одсео код „Црног Орла“. Знао је за његов рођак г. Р. Р., чиновник из Београда, крло лепо живи са тим кафеџијом, те му одмах пре-ко једно писмо, које је равнје спремио, а у коме га г. Р. препоручује кафеџији као своју брат, који иоаази у Земун на неколико дана да се проведе и разоноди од студија, а тим да ће он пажтити за њега сам трошак и и у готову што му буде дао.

Кафеџија верујући да је писмо писао заиста Р. прима га крло љубазно и да му најбољу собу, добар пост и за пенарџа стави му на расположење колико је год требало. Тако је ту пожтуно стао, храну и трошак, а по варошн се дигне да што зарази.

Кад једног тамошњег трговачког агента, доброг Србина, приметя да дана великодушно, одмах се уводна са њим, представи му се као очевиџ у општини из Београда, „контра-завереник“, а већ другог дана затражи му велосипед да се изведе у земунску околину. Агент му га одмах да без речи, али то опоме нише било доста, већ пошто је силовито тај велосипед у варошн, прати се натрг истом агенту и заноди га и за други велосипед, јер се каз, рече, брате са једним другом на Београда, па би желео да с њим заједно вајају. Овај му да и други велосипед, а „контра-завереник“ оба одвезе на ађу и кидне за Оршиџ. У Кладову пређе и прода оба велосипеда по 170 дин.

Пресрећни агент и кафеџија од „Црног Орла“ пређу после неколико дана у Београд и представе ствар београдској полицији. која истрагом утврди да је то био овај Аничић, те расписне тражење за њим. Кад то чује његов

отац, он оде у Земун и намери и агента и кафеџију, те они од тужбе одустану.

Прошле јесени и зиме изврпио је у Београду више преварa, истом истим путем описаних. Тако је на рачун г. Н. З., пароднога посланика, дигао хотелијеру код „Империје“ 60 дин., а хотелијеру код „Националa“ 40. Напише им писмо, тобож од стране тога пословника, којима се моментално тражи извесна сума новаца, па им после преда и новац прими.

Никола Туцић, из Плавне, притворених среза браничевачког, ману намеђу 21. и 22. пр. м-ца побегао је из притвора, проваљивши зид на среској шпеари. Он је стар 16 година, стаса средњег, косе црне, лица плава, облучена у одећу је од белог сукна, на глави носи црну шубару а на ногама опанке. — Позивају се све полиц. и општинске власти да Николу потраже и у случају проналаска спроведу начел. среза браничевачког с позивом на Бр. 2238. — УБр. 10390.

Порог Габор, аусто-угарски војни бегунац, стар 27 год., раста средњег, доњевилог, косе и обреа црних, очиј гавраетих, брнова пеликих ријих, говори мађарски и помало немачки, на једној руци има жиг „R. S. 1897“; он је по решењу помиљарта дринске дивизијске области имао да се спроведе у Крњево на стално становиште, и побегао је 20. ов. м-ца из ходника општинске канцеларије. — Позивају се општинске и полицијске власти да овог сумњивог бегунца живо потраже и у случају проналаска спроведу начел. окр. ваљевског с позивом на Бр. 2970. — УБр. 10771.

Милева Ц., служавка, родом из Јагодине, стара 40—45 год., раста средњег, доњевилог, забрађена плавом мамузом, 25. пр. м-ца изнајмила је код разних стварн своју гоизирин г-ђи Јелени Марковић, удови, из Београда, и то: један зелен јорган опшивен розе чаршавом, један ћебе, две кухињске беле крпе и једно перче сирчо — све у вредности 30 дин., па је са позајмљеним стварима побегла непано куда. Позивају се општинске и полицијске власти да Милеву потраже и у случају проналаска спроведу је са наћеним стварима Управи града Београда с позивом на Бр. 11012.

Никола Девочарски, бив. слуга из Сремчице, родом из Београда, решењем привременог суда за округ београдски стављен је под суд и у притвор за онеову крађу, извршену прошле године Милану Јовановићу, трговцу из Сремчице. Никола је плав, висок, висок, жуте косе, бушнаст, стар до 19 год. у сељачком оделу. — Позивају се све полиц. и општинске власти да краљевица, које је у бегству, живо потраже и њиховог спроведу поменутом суду с позивом на Бр. 31590/904. — УБр. 10661.

Јован Ковинић, калфа бивавски, родом из Сићевца, стар 16 год., запослен је у Београду за потрајање свога газде Митра Вукосављевића, трговца. Када је спроведена изврту побегао је изврод жандарин. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Јована потраже и њеиоког спроведу Управи Београда с позивом на Бр. 11193.

Непознати лопов ноћу између 27. и 28. прош. м-ца обили су позадина врата на дућану Живка Матића, трг. на Цветном Тргу у Београду и на отворене њихове управи до 120 дин. у разној новчи. — Позивају се све полицијске и општинске власти до за крађинцем предузму тражење и у случају проналаска спроведу га Управи Београда с позивом на Бр. 11353.

Михаило Шондя, калиговања трг. родом Милана Жикковића и вожи. 30. марта тек. год. ноћу је побегао је са 6000 дин., колико му је била дата његова оирна да исплати векиа овд. поучења заложима.

Михаило је родом из Београда, стар 26 год. средњег — више малог раста, рђ, рђих и горе повијених брнова, косе рђе, браде се. Од одеће имао је на себи сиво одело грао, на штрафте, при врезанут и при подушалиџер.

Он је прошле године био проглашен Е. Раумаиу, окл. трг., 11.000 дин., али је по истрошили ухваћен у Трсту и враћен у Београд, ко господар му је опростио, те му је тако дата прилика да поново учини прекеерц.

Позивају се све полицијске и општинске власти, да за **Шондом** предузму најжешће тражење и у случају проналаска спроведу га Управи Београда с позивом на Бр. 11425.

Награда је онноме ко га изнати 500 дин

ПРЕСТАЛА ПОТРЕБА

Престала је потреба за траженьем **Трнила Негрића**, чију смо потерницу изнели у 10. и 11. броју овог листа, пошто се исти предао среској власти у Ваљеву. — УБр. 10164.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

тредник, Душан Ђ. Јанковић.

Да би што боље успео, најпре се добро информише о односима оних у чије име наше и онима којима наше.

На овај је начин преварио једнога трговца на Врачару, на кафеџије код „Орача“, „Гргура“ и „Такова“.

Поред свог трагања београдске полиције за њим, он је успео да два месеца остане непрепознат код једне своје милосанке — певачице — излазећи у заран само у згодним моментима да изврши смишљену превару.

Но кад је пре неколико дана стигао наређај код „Космајца“, да за рачун једног овд. ракијског трговца и кафеџијског средника по спремљеном њему лицу 60 дин., кафеџија је према раније објавама полицијских органа позвао и предао једном жандарму, а овај Управи гр. Београда.

Моле се све полиц. власти да ипта несрећних крпина оне превршене варалице како их где има, пошљу Управи гр. Београда, који по његовом многим преварама води и дељење, а и приватна лица, који је Анђелић преварио и оштетио, позивају се да се са својим тужбама обрате Управи Београда. **М. Л.**

ПОТЕРЕ

Драгутин Петковић, који не занимању, стар 18—20 год., средњег стаса, плав, одговара код начелника среза ајленичког за овеку крађу. Пошто је Драгутин у бегству, то срески начелник моли све полицијске власти да га у спопин домаћајима живо потраже и проћењеног њему страхарено спроведу с позивом на Бр. 3193.

БРОЈ 14. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 10. АПРИЛА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године, од сваке полицијске власти, а износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решено је:

да се општина тесовишка, коју сачињавају села: Тесовиште, Гузериште, Клашнице, Мечковац, Војин Дел и Пљачкавица, по изјављеној жељи својих становника, премести из среза јошаничког у срез пчињски.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. марта 1905. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 34. зак. о постојаном реду у Државном Савету, одобрено је решење истог Савета од 18. марта ове год. Бр. 1933, које гласи:

„да се Рафаило Вукадиновић из Београда, бив. учитељ, родом из Новог Пазара у Турској, и поданик исте државе, по његовој молби прима у српско подаништво, заједно са својом женом Софијом, сагласно од § 44. грађанског закона као дојакошњи српски заштићеник.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. марта 1905. год. у Београду.

На основу § 3. уредбе о ноћним стражарима, од 28 децембра 1861. године В.Бр. 2553. Министар унутрашњих дела, споразумно с Министром војним, а према решењу истог од 27. октобра 1904. год. С.Бр. 758. прописује ову

ДОПУНУ У ПРАВИЛУ
ЗА ОБРАЗОВАЊЕ НОЋНИХ СТРАЖАРА

од 14. јануара 1865. год. Ф.Бр. 3176. и допуни исога од 14. септембра 1905. године П.Бр. 24.677.

I

Тачци 4-ој после става другог додаје се нов став који гласи:

Ноћни стражари у Београду састављени су део жандармерије, и према томе, они као и жандарми и војници сталног кадра, потпадају под војну дисциплину и војно судство, по одредбама дисциплинске уредбе и војно-судских закона (чл. 2. зак. о жандармерији и § 11. зак. о пост. вој. судова у кривич. делима) за сва дисциплинска и кривична дела, која учине, док су у служби ноћних стражара

II

Допуна ова ступа у живот од дана када се обнародује у „Српским Новинама“.

П.Бр. 8212.
30. марта 1905. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела
Стој. М. Протић с. р.

(Ова допуна обнародована је у „Српским Новинама“ 1. априла 1905. године).

СТРУЧНИ ДЕО

МЛЕКО У ЖЕНСКИМ ДОЈКАМА
као знак трудноће и скорашњег порођаја

(НАСТАВАК)

Али сем ових појава код шпарања ина и таких случајева, где се баш и код одраслих и зрелих људи јави нека врста ејакулирања дојака и лучења млека, на и та неправилност је већ довољно позната. Да не спомињем оне аномалије у саставу мушкога тела, где се поред неких неправилности полних органа и дојке тако развију, да сасвим одговарају дојкама женином — та се појава у Науци зове Гинекомастија (Gynaecomastia) — довољно је, да подсетим на оне случајеве, где се дојке у мушкарца привремено тако развију, да исто тако у свему одговарају дојкама у жене. Тако н. пр. Баухин (Bauchin), Бенедикт (Benedictus), Бартолин (Bartholinus), Санторије (Santorius), Хумболт и Бонпланд (A. v. Humboldt и A. Bonpland[1]) у својим списима спомињу, како су наилазили на случајеве, где мушкарцима дојке толико порасту и у тој мери млеко дуче, да они своју децу доје, те у томе своје жене замењују. Цисат (Cysatus), што више, тврди, да има читавих ди-

[1]) A. v. Humboldt: „Reise in die Aequinoctialgegend des neuen Continents“ 1799—1804.

њалских племена, где мушкарци децу доје, а и Бартолин наводи, да мушкарци Новога Свита имају млеко у дојкама.

Колико вере вала тим исказима повозити, није могућно овде расправљати. Истина је, да неки писци [н. пр. Strassmann, Gruber[2]] таке приче упућују у област бајака и ако долазе од тако великих ауторитета као што беше Бауман, Бартолин и Хумболт, ипак бар неке од њих ипак не смемо тако одсудно порицати. То би било погрешно — већ по оним опажањима што смо их мало час споменули, кад беше реч о млечним дојкама новорођене деце и дечака-шипарица. А могућност таке појаве не можемо порицати ни с тога, што довста има несловних таких случајева, посматраних и описаних од стручних људи (на баш и из новијега доба), у које не смемо посумњати. Тако н. пр. Шенк [J. C. Schenck v. Grafenberg[3]] наводи, како је један бразилски грађанин имао у својим дојкама толико млека, да га је по вољи могао, кадгод је хтео, у млазу истиснути. Шале ради чиниле је он то и у веселом друштву, прскајући своје млеко другоме у лице. — Француски ауторитет у Судској Медицини и некадашњи професор тога предмета, — Турд [Tourdes] — наводи један такав случај, где је неки војник у једној од својих дојака имао приличну количину млека. — Леблонд [Leblond] је реферисао француском „Друштву за Судску Медицину“[4] један случај, где је неки млад човек од 25 година имао у својим дојкама знатне количине млека. — Шнеџер[5] описује један случај те врсте код неког 18-годишњег војника овако: „Дојке на прси поглед нису веће од дечје песнице, набујастије су него обично код мушкараца. Лучење млека никад не престаје; и воду тече. За 24 сахата истече до 2 унце, за две недеље 10—11 унца.

* * *

Према оваком искуству о лучењу млека у човечијим дојкама није чудо, што се оно као знак трудноће и порођаја стручно неједнако оцењује, а у судској пракси различно примењује. Тих разлика у стручном схватању и практичном примењивању тога знака беше већ у старо доба, а има их и данас. Тако се н. пр. по старом бабенбершком кривичном законику млеко у женшине дојкама цењило као сасвим поуздан знак да је жена скоро родила, а кривични законик Карла V. [Constitutio criminalis Caroli V.] примао га је у судској пракси само са неким извесним ограничењем. Слично су о томе поделена мишљења и данашњих стручних медицинских и правних ауторитета. Неки од њих тај знак високо цене, нарочито у извесним приликама (н. пр. Hofmann, J. L. Casper[6]), Sänzinger, Seidel, Dittrich, Emmert, Schlockow, Borntträger, Vibert и т. д.] и у данши приликама вешто се њиме служе, а други му не признају толику важност, и ако га и они никада не туже из вида [н. пр. P. Brouardel[6]), C. Raymund, Ilüsad и т. д.). Сви се ипак у томе слажу, да *млеко у женском дојкама није апсолутно поуздан знак ни трудноће ни порођаја* — од прилике исто онако, као што ни многи други, иначе неозна употребљиви знаци у Судској Медицини не дају свакад апсолутне сигурности. И у томе су стручњаци сагласни, да тај знак не игра тако важну улогу у „споровима о трудноћи, колико у питању, је ли женскиња родила или не? У случајевима где би постојала сумња на трудноћу, има и других много поузданијих, на баш и апсолутно поузданих знакова, по којима се цени и мишљење доноси, а у приликама, где је у питању порођај, може се десити, да и они други знаци нису поуздани, или да су се већ изгубили — као што је на пр. случај код порођаја пре 4—8 недеља. У таким приликама ће, дакле, и тај знак згодно послужити за објашњење спора — и ако није апсолутно поуздан. С тога га сви судско-медицински ауторитети истичу — на баш и они, који му иначе не дају велику вредност, као што је н. пр. Бруардел[7]). Нарочито добија тај знак своју праву практичну вредност тек онда, кад га декар свестрано и пажљиво прочи, на онда резултате тих проучавања обазриво употреби. За то је потребно, да се упознамо бар с главним погледима, који се односе на проучавање и процену тога питања у опште, на онда и с начинима, који могу наћи згодне примене у појединим конкретним случајевима та врсте.

Сасвим је јасно, да судско-медицински вештак у случајевима, где постоји основана сумња, да је жена пре кратког времена родила, неће моћи одлучно свој суд дати, ако на сумњиној особи не констатује ништа друго до то, да у дојкама нема млека. *Негативан резултат* прегледа не даје му још права, да искључи могућност скривљених порођаја, јер има много и таких жена — нарочито у новије, модерно доба — које, истина, затрудне и роде, али никад млека у дојке не добију. Сем тога нађа у таким приликама сваћа и то знати на уму, до породиље, које саме не доје — а те најчешће и долазе на судско-медицински преглед, јер се махом од свога детета растане — убрзо „засуше“ или „запрагну“ — т. ј. убрзо млеко у дојкама изгубе. По одсецака биће то одмах већ прва дана после порођаја („млеко пресече“, „млеко се обастрпи“), али су то већ ређи случајеви, ако се то стање намерно не изазове[8]). Обично је, да се лучење млека после порођаја, ако жена не доји, тек полако и постепено — тако реће типично — губи, па и на ту окоснност ваља своју пажњу обратити. Недељу или две дана после порођаја смири се мало она прва бујна навала млека, што се одмах с почетка, често уз повишену телесну топлоту („млечну грозницу“) јавља, — и набрекност дојака мало попусти. Али и у том стању може се још увек за читавих 6—10 недеља после порођаја приписком на породиљних дојака по која кап млека истиснути. — Ако би, дакле, лекар у таким приликама површно испитивао и необазрино судио, могао би врло лако погрешити.

Сасвим друкче стоји с тим питањем, кад декарски преглед женских дојака испадне *позитивно*, т. ј. кад лекар у њима констатује лучење млека. Сам тај знак за себе не даје му, истина, још права, да тај спор позитивно реши, али му

---

[1]) Strassmann: „Lehrbuch der gerichtlichen Medicin“; Stuttgart: 1892; S. 141. — Gruber: „Über die männliche Brustdrüse u. über d. Gynecomastie;“ Memoires de l' Académie de St. Petersbourg; — VII. Serie; X. Th. № 10.

[2]) „Lac in viris quibusdam effectum et productum.“

[3]) Schenckius: „Milchabsonderung in männlichen Brüsten“; — Schmidt's Jahrbuch der gesammten Medicin; Bd 15. 1837. S. 165.

[4]) Каспер је ауторитет у Судској Медицини, а сматра се за највећега, управо најпрегрејанијег описивача судско-медицинских казуса и метода, за то ипак о том питању изражава овако: „Dagegen wird der Befund von Milch in Brüsten, den man auch bei Leichen betreffenden Falls sehr leicht erheben kann, immerhin ein höchst werthvolles Kriterium der stattgehabten Geburt bleiben“. (Casper-Liman: Handbuch der gerichtlichen Medicin. — Berlin, 1889. — Seite 731).

[5]) Quelques médecins légistes ont attribué à la présence de lait ou du colostrum dans les seins de la mère incalpée une valeur que les recherches modernes ne permettent pas de lui conserver (P. Brouardel: „L'infanticide“. — Paris; 1897; pag. 149).

„La sécrétion lactée n' est pas un signe absolu de la grossesse“. (P. Brouardel: „Le mariage“. — Paris; 1900; pag. 218).

„Die Brustdrüsen secernirten..... Hierbei ist jedoch zu bemerken, dass die Sekretion der Brustdrüsen für die Diagnose der stattgehabten Geburt an sich nicht viel sagt“ (Raymund: „Der beamtete Arzt.“ — Berlin 1904; I. S. 228.

[6]) Le médecin légiste doit d' abord s'emparer s'il y a le fait dans les seins (P. Brouardel: „Le mariage. — Paris; 1900; pag 207.

[7]) Исто „обазрење“ себи мисли вештачких представника — н. пр. не жели ни ће ништа по питању дана, узимајући лекаре, стижу са, изласку се њима изв

даје довољно основана разлога, да више помишља на порођај, него на какве изузетке и ретке аномалије, на да онда у томе правцу и даље испитује и трага. С тога му је прва дужност, да пред трећа знака потражи и друге, позитивније критерије скорашњег порођаја. У свесним свежим случајевима, махом, нах није тешко констатовати — нарочито у оним приликама, где се преглед врши на лешини. Ако их доиста нађе, онда је суд његов много основанији: — онда млеко у дојкама само згодно допуњује оне друге знаке, или обратно.

На жалост лекар није увек у тако повољној прилици, да при прегледу нађе све знаке свежег порођаја на окупу, па још тако јасно изражене, да о њима не може бити сумње. Нарочито се код живе породиље но сдекада стеку тако незгодне прилике, да лекар ни прво време после порођаја с тим знацима није на чисто. Често их је већ одмах с почетка мало или су нејасни; но сдекада се сами од себе брзо изгубе или их породиља вештo прикрије, промене, на други начин тумачи[9]) и т. д. — на их је онда тешко и констатовати, а камо ли правилно проценити. А што је још најобичније: — док таки спор до лекара дође, прође но сдекада неколико недеља, а за то време обично нестане сних других јаснијих знакова скорашњег порођаја — сем млека у дојкама. С тога нам оно и јесте врло често једино средство за оцену таких спорова, нарочито код жена, које су више пута рађале.

У случајевима, где је лекар принуђен, да баш једино по млеку у дојкама сумњиве особе своје закључке изводи и на њима своје мишљење оснива, ваља му тај знак нарочито и свестрано испитати. Ево на што лекари у таким приликама нарочиту пажњу обраћају.

Пре свега савестан лекар неће никад пропустити, да се и о количини *млека* у дојкама обавести. Обично је, да једрим и здравим породиљама — нарочито за прва дана после порођаја — наври толико млека у дојке, да често само од себе одилази („цури"), или да баш и у млазу брзине, чим пређеку дојку и најмање притиснемо. Тече ли се нак непорналност лучења у дојкама, дакле млека у женскиња, које нису скоро родиле, онда је, *мазом*, његова количина незнатна. Истина је — а то смо већ раније наговестили — да и у непорналним приликама може бити обилатог лучења млека у дојкама, али су то врло ретки, изузетни случајеви с којима се обично не рачуна. С тога неки с правом узимају велику количину млека у дојкама као знак, да је та појава прс последица порођаја, него које неправилности или аномалије (Säxinger[10]). По себи се разуме, да умерена или мала количина млека не може лекару послужити као основ за протнвно мишљење, и то из истих оних разлога, које смо навели код случајева, где баш породиљске дојке слабо или никако и не пробуде.

С правом спреч неки лутори (Hofmann, Säxinger, Legrand du Saulle, Lutaud, Borntträger и т. д.) у таким приликама особиту пажњу судско-медицинским нештацима и на *квалитет млека* — а ево зашто. Познато је н. пр., да крављe млеко одмах, пошто се краве отели, има сасвим друге особине, него млеко из пасиње доба. Други му је изглед, друга боја и прозрачност, други кус и мирис и т. д. — и и то упада у очи, да је н. пр. жиће и масније, да се угрушка, кад се узвари и т. д. Те разлике тако су јасне, да се не могу лако привидети. С тога се то млеко управо и не зове „млеко" (вареника, јомужа итд.), него грушавина или грушавина[11]) (дат. не lac, него colostrum; нем. не Milch, него Biestmilch), и с тога ће та ретко где за чељадску исхрану употребити. Тек кад прође извесно време, млеко се врати на своју обичну меру, добије своје обичне особине и своје обично име, и почне се у кући као храна трошити и прерађивати.

(свршиће се)

Д-р М. Јовановић — Батут.

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКЕ ВЛАСТИ У СРБИЈИ
(1793 — 1869)

III.
Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК) 8

2. **Телесне**, које су се најчешће примењивале и обично досуђивале за пљачкање, *шверцање, сплеткарење, лажно опадање, непослушност према издатим наредбама, просте крађе, затајивање, отимачину девојака* и т. д.

3. **Казне затвора**, које су биле врло ретке, и чију примену у Вождовом протоколу налазимо само под № 1238, од 20. марта 1813. Она гласи:

„Писато Совјету, како смо примили њихово писмо, с коим и сва испитања и признања Суда Великога примили смо, и разумели смо свирепо и безбожно поступање војводе Раке Лепанца и његови момака с људима његове кнежине, *на које пресвучено им, да момци војводе Раке трпе дан по годину дана*" и т. д., и

4. **Новчане**, које су се примењивале на крађумчаре, као што се види из ниже изложених редака:

„№ *744. 50. фунта.* (1813). Писато војводи Анти Симуновићу за оне трговце, који су протурили на капетана Ђорђеву стражу 60 оваца са јагњади и 12 оваова и 3 коња и два товара соли, да и новача, оне кои су терали и оне трговце, и на сваки брава овча по грош да пошљу и на три коња 300 гроша, на два товара соли 20 гроша, чини свега 452 гроша и то до 6. дана ако непошљу, послаћу 50. момака и узеће им на сваки момка по 100. гроша — и ајдуком да забране, да не вражу по Турској: 16. магараца, кое су ајдуци дотерали, да врате натраг".

Поред изложеног, у *Протоколу* има вадаи наређења која се односе на магистрате, војводе и кнезове било у погледу правичног вршења њихове дужности, било у погледу извођења њихових кривична по тужбама народа. Из ових наређења јасно се види, да су и војводе и магистрати зависили на прилично мсту од Карађорђа, на тек онда од Совјета. Даље се још види, да је Карађорђе узимао великог учешћа у судским пословима, као и да је поједине ствари сам лично пресуђивао, а у појединим случајима казне пристао и кривце амнестирао. По ономе што смо о казнама изложили, даје се закључити њихова сталност за важнија кривична дела (убиства, ајдуковања, шпијонажу и т. д.) Као главно доказно средство, случајли су *сведоци, заклетва* и *признање* како слободно тако и на мукама добивено. Казне су биле општре, али и правичне. Циљ им је био застрашивање, и с тога су се извршивале јавно — „*публично*". Судови су судили не само злочине и преступе, већ и истуне. Телесна казна најобичнија је и нај-

[9]) Н. пр. проналажење прних дана нас месечно прања, спровођени онако као обично „бело прање" жишто и т. д.

[10]) Das Vorhandensein von Milch in *grösserer Menge* in den Brüsten ist ebenfalls für die Diagnose ein Zeichen von Werth." (Säxinger: Schwangerschaft und Geburt; Maschak's Handbuch der gerichtl. Medicin; III. Bd. Seite 744

[11]) Вала за то, што се млеко прогруша, чим узвари.

чешћа у употреби. Смртна казна такође је доста честа и пушена је обично вешањем.

У Протоколу даље има одредаба, које се односе на *паоне, кадикџиране, ераче и такође за чиновдејствоване свештенике.* Сви остала наређења махом су војне природе.

Задржали смо се нало више на *Вождовом Протоколу* само с тога, да би читаоцима пружили што вернију слику о кривичном правосуђу његовог доба, и надлежности полицијске власти (војвода) за истраживање кривичних дела и извршење судских одлука.

У тесној вези са овим *Протоколом*, стоје и неколико текстова кривичног закона, који су оштампани у *Подунавци* за 1843—44 год. под насловом: „*Изваребрбени криминални закони*". Види се, да су ови закони били састављени из 36 параграфа али у рукопису, из кога су прештампани, није било првих 13 параграфа. Оштампани параграфи садрже одредбе о *војсци* и *војницима* (4 параграфа), *старешинама* и *чиновницима* (7 параграфа), *убиству*, (4 параграфа), *хајдуковању* (3 параграфа), за *чин о крађи, шпијунажи, свештенику, разводу брака* и *отмици девојака* по један параграф. Не зна се тачно кад су и како су постала ова законска наређења, али се из њихове полудржности са казнама у Вождовом Протоколу може закључити њихова примена. С обзиром на велику реткост листа, у коме су оштампани, и њихову важност за историју нашег кривичног законодавства, исписујемо их овде са надом, да ће познаваоци реји коју више о њима. Они гласе:

„§. 14. Ком би се војник усудио при изгубљењу батаљије за живота оружје из руку дати или бацити, без наговора да (трчи) шибу мртву 6 пута кроз 600 момака.

§. 15. Ков би се војник усудио у војсци пушку буди на што набацити без питања старешине, и допуштења, 25 штапа да трпи.

§. 16. Ком би се год пронашао или ухатио, буди свештеник, буди старешина, буди војник, или најпослодњи копач, да ако о правительству и држави Србској говори, макар у војсци, макар у селу, тај подлежи казнити како издавтељ отачества и шпијун.

§. 17. Наложе се сваком Србину, а особито сеоском кмету, када би писмо у село дошло, да се таки даде кмету, у које му драго доба било, и кмет тај исти час да га шиље куд иде и коме. Тако исто дебана кад би у село дошла, ком би се усудио од више поменути ствари задржати, тај подлежи 50 штапа трпити.

§. 18. Ком би убио човека својевољно, а онај није на њега преје пушку потегао, и осведочи се често, осуђује се да не стреља и по том обеси.

§ 19. Ком би убио неотиже човека, по добром испиту да се осведочи, том апс пол године у гвожђу, и проче спрам озлиље његове, што суд донесе, деци и жени платити.

§. 20. Ком потегне пушку или нож на кога, и окреше, а не убије, тај каштигу убиде, ком је неотиже убио, да трпи; ако ли неокреше, но на правно потегне, томе по 50 штапа у два пута да се удара.

§. 21. Момци, ком се на стражу одреде, и ако би патрола затекла шилбока да је засно, шилбок (у) шибе кроз 300 момака 3 пута, а каплар (у) њих (ом), ком је међу њима, по 50 штапа у 2 јутра, а прочим по 25. Ако би патрола затајила и прочуло се и осведочило, то исто патрола да трпи и они.

§. 22. Ком би се старешина усудио, или кашетан, или капдар, војника за што из поиске пуја пустити, или за какав дар, сваком оном, (ма) ком био, приписује се надзирничество, и подлежи суду војничком, ком да плати сваком свом војнику, колико под командом његовом стоп, по онолико, колико је од овога једног узео, и у напредак да се искључи из власти.

§. 23. Ком би се усудио злословити, то јест псовати или бесчестити свештеника, старешину, чиновника, трговца, кмета, било са узроком, било без узрока, а не би га суду и власти пријавио, то да се (од) суди по 25 штапа у 2 јутра.

§. 24. Ком би се Србин ухатио и осведочио, да тајно води ..... шпијунок да ..... род своју издаје, тај да се каштигује, да му се пребију обе ноге на 2 места и обе руке, и тако жив да се дигне на кола, и да се не скине док кост траје.

§. 25. Сваки старешина својој војсци да изда заповест, у Србску стоку или какву рушадину за живот свој недирати, но где је баш нужда, да је војска гладна, то капетану војске да се пријави, капетан војводи, и потом војвода да заиште од оближњи села, нека покуне, и нека за поље доцесу и у војсци продају. А што би села на војводино искање дала, то војвода да поднше, колико је приимо, да се може рачун дати после. Ком би се војник усудио сам собом учинити и туђе марвиче убити, тај да плати двоструко и 25 штапа прими. А у кога би се рушадина нашла туђа, тај шибу кроз 300 момака (да трчи) три пута, зато што је свога брата харо.

§. 26. Ком би укро вола, или коња, да плати добро, поштo газда ове, и да прими у два јутра по 50 штапа, ко украде овцу или јагње, за једно двоје да даде и 25 штапа (прими).

§. 27. Ком се усуди отети девојку, тај момак да трчи шибу три пута кроз 300 момака, девојка да се пусти, и за кога она ове нека се уда, и ово венчање безаконо неброи се за бракосочетање; куму (да се удари) 50 батина, деверу 50, старом свату 50, а осталим сватовима по 30.

§. 28. Свештеник, ком венча отету девојку, да се лиши пароxије (пуније), и да више за живота нигди добити ју не може, за узрок, да он, као законодавац преступивши, учинио је повод безаконо брак благословити користи ради своје.

§. 29. Жена и човек, законо венчани ком су, распустити се не могу без велика узрока и велика суда и владике.

§. 30. Жена или девојка, која би се случајно да роди без мужа дете, то јест копиле, ово је натурално, заповест да се изда, да никакова се не би усудила удавити дете, но слободно нека рани, или ако је весма стидна, то може однети и на путу оставити, куд ауди сваки чаје пролазе, да кои год нађе, прими́ше и најлиже се и рани. Ако би се усудила удавити, то таки и она осуђује се на смрт, без икакве даље милости, за узрок што је убила човека на свету.

§. 31. Ко би се усудио вештице тражити и убијати жене и мучити, као што су бивале овакове будалаштине, или у воду бацити, ко би ово учинио — овакву худост, за коју се Србима беш свет смеје, за овакву будалаштину осуђујемо му: оно, што би он учинио више речених вештицама, њему да се учиња.

§. 32. Старешинама сваког чина, служитељима народа, определите се плата и рана по мери, а да кулука од народа ни у какво дело своје нема. ништи се народу допустиа кулуковати коме; само народне службе ште се каза, што је за целу обштину, то дужно да буде, како косити сено, беглук за коње војничке, бесарске, то јест општу војску, од кога беглука определите се старешинама за трошак како рана, тако и сено, а старешина, ком ове какав рад водити кућни, а он нека плаши, нека му се ради.

(наставиће се)

Д. Ъ. Аланиић

ДА ЛИ ЈЕ САМОУБИСТВО БОЛЕСТ ИЛИ ЗЛОЧИН?

Криминално—психолошке студије

(наставак)

Одговор на питање шта је *самоубиство* много је тежи, но што би се обично могло веровати. За појам самоубиства често употребљавамо израз „драговољно умирање“[2], „идеље у смрт“ и т. д. Мислимо да је то потребно и неправо. Драговољно умирање може још увек бити далеко од самоубиства. Треба се само сетити Вашкеридове смрти у битки код Семпах. Тај је јунак узвикнуо својим друговима: „Старајте се о мојој жени и деци мојој! Хоћу да вам прокрчим пута!“ За тим обема рукама аграби наперено копље противника и забоде га себи у груди.

Таквом су смрћу драговољно умрли још неки војници, и нико их за то не може сматрати за самоубице. За то морамо строго одвајати самоубиство од драговољне смрти, која може проистицати и из религиозних побуда, као н. пр. спаљивање удовица у Индији. И у тим случајевима једна може бити речи о правом самоубиству. Ми мислимо, да самоубиством треба означити *драговољно умирање без моралног циља*.

По Валерију Максиму, још у прво време републике Марсеља њиме отрова служило је као средство за прекраћивање живота онима, којима је живот био догрдео[3]). Грађани су имали права да представе сенату узроке из којих им је досадно живот, и сенат је доносио одлуке, да ли се ти разлози могу уважити или не. Према томе је и гласила одлука:

„Сенат ти заповеда да живиш!“ или

„Сенат ти допушта да умреш!“

Заиста се човек мора да згране, кад замисли да је у тим давним временима тако олако схватано дело самоубиства. Што је још најчудноватије, никако се није могло доказати, да је са таких појмовања о самоубиству и број самоубица био много већи, него што је данас.

Ако хоћемо да дођемо до правилног суда о самоубиству, морамо поклонити пажње начинима њиховога извршења, јер ће нам то упознавање пружити кључ њихових узрока. Разуме се да треба оставити на страну индиректна самоубиства, о којима налазимо небројене доказе у Библији и списима из најстаријих времена.

Познато је, да је краљ Саул наредио своме оружнику да га убије, и да је овај то одбио, а и то, да је Маркус Јунијус Брут молио свога пријатеља Страта да га прободе, када је видео изгубљену слободу Рима.

У Бечу је 1812. године поручио један грађанин да му дође у стан џелат. Кад је овај заиста дошао к њему, за смрт решени грађанин закључа врата и затражи од џелата, да га по правилима своје вештине обеси, а за то му је понудио као награду шест дуката. Кад је џелат све то одбио, он му запрети пуним револвером. Брзо решен џелат пристаде да изврши све по његовом захтеву, али под условом да се добри човек да обесити на исти начин као што то он ради са злочинцима. Овај пристане на то. Џелат му вештачки спута руке конопцем иза леђа, одузме му револвере, закључа га у собу и јави све то полицији[4]).

Покушаји те врсте индиректних самоубистава нису ретке ствари. Био је 1703. године случај са једним војником из телесне гарде принца Албрехта Бранденбуршкога, који је дао да му живом исеку труп[4]).

Попеки се људи толико *оцуђу* да умру од тога. Позната су, опет, два случаја, да су се кандидати за самоубиство жељом, не би ли услед љутње у браку што пре учинили крај своме животу. Доктор Шоли прича за случај са једном девојком, која се удала за једну познату древну пијаницу и грубог, опаког човека, казнили да јој је намера та, да је овај злостављ дотле док не умре.

Као један од најомиљенијих начина смрти, ако се тај израз сме употребити, може се казати да је „*удавити се*“. По употреби долази одмах по том „*обесити се*“, и то спомоћу разноврсних предмета и на невероватно тешке начине: конопцем, окованом мараном, кајишем, подвезом, џепном мараном, на чак и врбовим шибљем.

Интересантно је да се често самоубице по селима скидају са свим голи, јер сујеверје код простога народа иде толико далеко, да верују како њима неће да поси голог самоубицу.

Даље, самоубице бирају за смрт начин „*пуцањем на себе*“ и то чине обично они људи, који су већ вежбали војску или су иначе вични руковању оружјем и служили су се њиме. Оружје не пуне увек оловом, већ често и хартијом или водом, што увек најсигурније проузрокује смрт.

Реће се употребљује начин за самоубиство „*скакањем се високе*“, али ипак више има намерних смртних случајева, него природних при рушењу земљишта, рецимо у рудницима и т. д.

По том долазе на ред самоубице, које чине крај своме животу „*пресецањем врата, клањем*“; у овим случајевима често се дешава, да покушаји не испадну за руком, пошто је грлашан толико чврст, да се може пресећи само врло јаким ножем.

Академски образовани људи, лекари и т. д. врло се често убијају „*отварањем крвног жила*“. — Даљи начини самоубистава су „*пробадањем самога себе*“ и „*тровањем*“. У овом последњем се врло често употребљавају такви отрови, који проузрокују неизмерне болове, па и ако то самоубице добро знају, ипак не презају од њихове употребе. Како је многима врло тешко набавити арсеник, радо бирају отров за пацове, који је помешан са арсеником. У неким случајевима узима се и зелени отров, који се налазата на бакреним судовима. Оријенталци се трују опијумом помешаним са сирћетом. И Лезап, фосфор, морфијум и т. д. врло се често употребљују. Људи, који су се бавили хемијом, знају стручним начином из извесног воћа да извуку цијан-калијума, и њиме прекраћују себи живот.

Врло су ретки случајеви самоубистава „*глађу*“, пошто је за то потребна неописана јачина карактера. Познато је, да је покушај те врсте чинила социјалистичка агитаторка Агнеса Вабниц, и она би спомоћу своје енергије и сталности бесумње успела да на тај начин умре, да није управа казненога завода прибегла вештачком, принудном начину храњења.

Морамо поменути и смрт кад се човек „*гуши*“ димом и испарењем од угљена.

Не треба никога да зачуди, да се може и „*играти*“ на смрт. Тиме хоћемо да обележимо начин самоубиства, кад какав вештак игра неку раздражљиву улогу у циљу самоубиства. Такав је био случај са глумицом Банбругин у Лондону. Она се заљубила у глумца Бота, али се овај међутим оженио другом колегиницом. Она падне у безграничко бесиило и очајање, и у том стању оде у позориште, где се игра „Хамлет“. Ту се сакрила иза кулиса све док није дошла на ред сцена када Офелија пође. У том тренутку она потрчи, одгурне глумицу, која је то вече имала да игра Офелију, и одигра ту своју омиљену сцену са нечувеном тачношћу и истинитошћу, да је сву публику просто задивила. Када је довршила сцену, пала је мртва[4]). (наставиће се)

Са немачкога Д. В. Вакић

[2]) Valerius Maxim. Lib. 2., Cap. 7.

[3]) Nurenberger Ztg. 1812. Bulletin № 94

[4]) Minerva. April 1802. Seite 103.—108. Hannover 1815.

[4]) Littre in Ephem. Acad. Scient. Paris 1740.

ПОУКЕ И УПУТИ

Нешто о застарелости дела из § 375. а. кривичног закона.

У нас још нема закона о катастру и о баштинским књигама, на основу катастарског премера имања свакога грађанина.

Због тога су кривична одељења свију канцеларија наших полицијских власти, а, од измене чл. 94 т. 4. закона о општинама, и свију општинских судова, претрпана тужбама за самовласно заузеће, преоравање, премеравање синора и завата општинских утрина.

Наравно, да не само те кривице, које су општило исто часте, колико има и људи имањних за туђу имовину, задају један колосалан посао власти ма, које извађају истуне, него су оне често извор кривих завада комшија, кривавих бојева, који се ретко завршују без жртава.

То ће, надам, бити све дотле, док се не донесе закон о катастру, које је насушан као и хлеб. Тај ће закон пресећи тада све то, што овако узгред забележисмо.

Нама је овде циљ, да укажемо на једно погрешно схватање неких власти у погледу застарелости кривице из овог законског прописа, који у напису стављамо. То погрешно схватање, које не долази, што је готово правило, пред очи судовима, јесте у томе: што готово све власти, које истеђује истуне, прекидају истрагу по § 396. крив. закона, дакле, на основу застарелости, и за дела из § 375. а. крив. закона.

Ова, при доношењу таких решења, полазе с гледишта општег: поштo је од дана од када је заузимач заузеће извршио, па до дана окончања предмета, или подношаја тужбе, прошло три месеца сматра се, да је кривица застарела, па на основу § 396. прекидају истрагу, упућујући слабију страну суду на парницу.

Међу тим, тако је разумевање, схватање и оцењивање погрешно.

Кривица оне врсте, за разлику од свију осталих истуна, има једну специјалну особину — *трајање*. Свака учињена кривица представља увек један свршен акат, резултат једне противзаконе радње. И од момента тога извршења тече и њена застарелост, ако се, у осталом, не буде прекидала.

Док, код заузећа то стоји са свим другачије: докле год учинилац држи, ора и обделава заузето земљиште, дотле он стално продужује противзакону радњу, дотле је та кривица акутна, и, према томе, као несвршен акат, она не може имати на границе од које би застарелост могла почи.

Иступ у овакоме облику, дакле, не застарева, него може само тужба да застари, а то опет не нашти право обновљења тужбе.

Застарелост оне кривице везана је за престанак трајања самога дела. Застарелост тече за такав иступ од оног дана, од када је заузимач напустио заузето земљиште, и само се у том случају, ако је од дана напуштања заузете земље прошло *три месеца* до окончања предмета, или подношаја тужбе, *може дело из § 375. а. прекинути као застарело*, на основу § 396. крим. закона.

Тако ја мислим о застарелости овога иступа и београдски привремени суд за округ сматрао је тако мишљење као правило.

Сматрао сам за потребно, да ово изнесем у нашем службеном листу за то, што сам видео, да се многе колеге и сад даље општег принципа о застарелости и за ову врсту иступа.

Ник. Св. Матејевић.

Један случај из чл. 16. закона о народним школама.

Школа косовичка има стан за учитеља, или непрописан, те је и школски одбор унео у буџет додатак учитељу, за непрописан стан, у суми од 180 дин. годишње. Ово је одобрио и окружни одбор.

С. В., учитељ те школе, обратио се Министру просвете и добио једногодишње одуство од дужности, ради поправке здравља. То одсуство он је провео ван места где је школа.

И ако на одсуству, он се неколико пута обраћао молбом школском одбору, а за тим и Министру просвете, да му се исплати додатак из стамарину, у 120 дин., за 1903. год., нада.

Министар просвете решењем од 22. јула 1904. год. ПБр. 9284. одбио га је од овог тражења, наводећи: да нема права на накнаду за непрописан стан, док је био на одсуству, јер за то време није ни становао у школском стану.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком од 15. марта поништио је решење Министрово са свих разлога:

По чл. 14. тач. 1. закона о народним школама, школска општина дужна је, да подиже, оправља и у добром стању одржава школске зграде, у којима морају бити потребне учионице и радионице, станови за наставнике и послужитеље... итд. По чл. 16. истог закона, у местима где у школској згради, или школском дворишту или на даљини од 500 метара од школе нема станова за наставнике (наставнице), општине им дају накнаду у новцу за стан и огрев уједно, и та је накнада у овом пропису одређена. Ограничење за ужнавање прописног стана, или одговарајуће накнаде, законодавац не чини према оним учитељима (учитељицама), који би извесно време провели ван школе на одсуству. Међутим, Министар, одбијајући жалитеља од тражења поменуте накнаде, не наводи, у прилог свога нахођења, ни један законски пропис, а то је био дужан учинити, по духу чл. 27. Устава.

Једна неумесна примена § 507. грађан. судског поступка.

Начелство округа у.... наложило је продаји непокретно имање Василије Т., удове из У....., за напаљу бранитачке награде Ј. М., адвоката, у 150 дин., коју му је Василија имала плаћати.

Продавато имање уступљено је Благоју Г. за 396 динара, пошто је он највећу цену дао.

Кад је продаја ова постала извршна, начелство је позвало купца, да за купљено имање положи излицитирану цену, и он је на свом саслушању изјавио: да ће је положити у року од 10 дана. Међутим, он то није учинио, већ је само исплатио Ј. М., адвоката, у његовом потраживању од 150 динара.

На молбу дужнице Василије, да се имање не извршава продаји, на штету купца, услед неположене купоне цене, већ да она положи начелству спој дуг за адвоката Ј. М., заједно са трошковима око извршене продаје, — начелство је донело решење № 1520/903 г. да се не одређује друга продаја, на штету купца, услед неположене купоне цене, већ да му се врати положена куцина начелству, приликом ишчитације, а сем тога напнади издата сума у 150 дин. адвокату Ј. М., коју је дужница Василија у тој цељи, положила начелству.

По жалби купца Благоја, решење ово одобрио је Министар унутрашњих дела решењем од 9. марта 1903. год. ПЉ 5313.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком од 13. фебруара 1904. г. Бр. 1141. поништио је решење Министрово, налазећи, да је оно противно закону, јер је њиме одобрена неправилна радња начелства, из ових разлога:

По § 607. грађан. судског поступка, при продајама, против којих је изјављена жалба суду, купац је дужан положити куповну цену у року од три дана, пошто му буде саопштено, да је извршна судска одлука, којом је продаја одлучена за снажну. Ако купац новац не положи, онда, по § 484. грађ. судског поступка, полицијска власт наређује нову продају, на трошак и штету купца, најдаље за месец дана. Према томе, кад жалилац, по извршеном му саопштењу, у смислу § 507., није положио куповну цену у остављеном му року, начелство није имало основа у закону, да на рачун пређатог имања прима од дужнице, у исплату дуга, суму, за коју јој је имање изложено продаји, и да јој продато имање, услед ове накнадно положене суме и трошкова око извршења продаје, уступи у својину, јер је на тај начин начелство, противно § 484. грађан. судског поступка, изменило извршну одлуку судску, којом је извршена продаја одлучена за снажну у корист купца — жалиоца Благоја, коме је имање, по § 481. грађан. судског поступка, на продаји уступљено.

М. В.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Психо-физичке особине злочинаца. — Д-р Лобле, који је за прошло више година као лекар у казненим заводима на Сахалину, обављао је врло интересантне студије о психо-физичким особинама злочинаца. Проучавајући прво убице, Лобле је нашао да су међу једном групом од 81 осуђеника ове врсте, њих 69 били синови родитеља алкохоличара, а 61⅔ директна ал-

кохоличари. Већина су почела пити још у 12 и 13 година. Последње хроничног алкохолизма огледале су се и у неправилном и успореном крвотоку. Од 680 осуђеника, које је *Лобас* испитивао у 1887. год. њих 38 или 4% патили су од срца, док у броју од 443.703 руских регрута у години 1883., процената овај није износио више од 0·3%.

Неправилности у склопу лубање износе 60% а знаци физичке дегенерације констатовани су код 55%. На деци осуђеничкој у школама констатовао је приближно овај нати процената. Од 112 ученика на Сахалину, њих 66 имали су очигледно неправилне лубање, а њих 72 знака физичке дегенерације.

На основу свих својих посматрања, *Лобас* изводи ове закључке:

1. *У погледу психо-физичком злочинци су несавршена бића. Елементи организације, који допуштају нормалном човеку да се у границама закона бори за своју егзистенцију, код њих — злочинаца — су врло мало или не мало развијени.*

2. *Недостатак психо-физичке организације злочинаца јавља се у надпобудни интелектуалним и моралном или потпуном одсуству алтруистичких осећаја и љубави у расуђивању и нормалној последица недовршених радња, у недостатку или слабо развијеном осећају самоодржања, и најзад у одвратности према раду.*

Неправилности у физичкој организацији злочинаца изгледа се показују у неправилностима лубање, знацима физичке дегенерације и неправилној церкулацији крви.

3. *Узроци наведених недостатака леже у алкохолизму предака, врсти условима живота, а једном и у директном алкохолизму.*

4. *Злочинци и друштво оболели брака су, деца једне исте фамилије, рђаво организоване, чији сви чланови противљавају исте мане и недостатке. Услед овога и број друштво оболелих сразмерно је много већи код злочинаца, но код нормалних и честитих људи, и*

5. **Да би се поправно један злочинац, треба пронаћи и потражити његове добре особине.**

Дажине банкноте и стереоскоп. — Како се праљење лажних банкнота све више усавршује, то је и људима, који се боре противу тога довла на ум врло згодна и проста мисао, како да се утврди да ли је новчана банкнота, да ли је лажна. Кад се узму две потпуно оригиналне и праве банкноте, и погледају се кроз стереоскоп, оне се стапају и види се само једна, док то није случај код лажних. Узму ли се једна оригинална и једна сумњива новчаница, и погледају ли се кроз стереоскоп, одмах ће се јасно видети њина разлика.

Фалсификоване мумије. — Колико се већ њене далеко ми у доминикању фалсификатора, види се из Аугсбурших новина, које јављају, да је полиција похватала злочинце, који су имали фабрику мумија. Из разних болница набављали су ови људски лешеви, и њих су у фабрици разним узетичним процедурама преправљали у мумије. Тако фалсификовани остаци римских фараона продавани су по скупе паре као реткости разним провинцијским музејима.

Отварање спомоћу полицијских паса. — Два паса у служби полиције, по имену Харас и Цезар, у Брауншвајгу су постигли успех да уђу у траг оном што се од њих уражнио. Једна је дама отишла једно по подне од куће на неку елаженску забаву. Кад се до доцкан у вече није вратила кући, њени су се сродници обратили полицији с молбом да им се дају на послугу оба помоћника полицијска паса, не би ли они били у стању њиховом помоћу пронаћи изгубљену. И то би. Прво су пси, сваки понаособ, одведени у њену спаваћу собу, за тим у дотичну кафану, куда је она отишла. Ту су оба паса одмах нашла место, на коме се налазила та дама; кад су их пустили на кућу, они потрчаше у истом правцу кроз башту, док не дођоше до реке, поред које је била висока ограда. Ту покушају да прескоче ограду, и да скоче у воду, али их у томе спречише. Овај је покушај и пут чињен са оба паса, и увек је давао исти резултат. Сутра дан су заиста нашли несталу даму; нода је набацана на обалу њен леш на пола метра до онога места, које су пси означили.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

П О Т Е Р Е

Драгутин — Драгомир — Станковић, родом из Сибинице, среза ресавског, окривљен због крађе, побегао је 4. тек. м-ца из притвора начелства округа београдског, у коме је привремено био затворен. Драгутин има 25 год., оженио је, ситан, смеђ, малих смеђих бркова, у лицу блед, нема прсте. Драгутина треба живо потражити и под јаком стражом спровести начелнику среза ресавског с позивом на Број 3507. Абр. 515.

Глига Станисављевић и Стеван Крстета, родом из Босне, у последње време настањивши у Великом Пољу, окривљени су код нач. гр. пожаревог окр. Београдског за опасну крађу. Оборена су по поменутој истрази против њих побегли незнано куда. Глиге је стар 30—40 год., средње висине, сувоњав, образа мањих, у лицу мало-смеђ; собом је одео и своју жену стару 30 год., виђалену, приличљиву, округлих образа; једно мушко и једно женско дете, оба старо по 5 год. У времену бегства Глига је са себи имао панталоне и капут, на глави црна шајкача пешкир, а на глави старе жуте штофеви пешкир. х но нигиан опанке. Стеван је стар око 50 година, висок, сувоњав, смеђ, браду брије, бркови жућкасто-бели; од одела има на себи: дугачки црни капут и старе панталоне, на ногама исцепане опанке са пиљи мањим пајвима, а на глави стари жути штофеви пешкир. — Позивају се све полицијске и сеоске власти да Глигу и Стевана живо потраже и заједно спроведу нач. гр. пожаревог с позивом на бр. 3477. —Убр. 11618.

Коста Станисављевић, обућарски калфа, родом из Куле опр. пожаревачког, стар 17 год., средњег раста, смеђ, — поправо је дат своме газди г. Кости Крстићеву, мајстору обућ., и побегао. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Косту потраже и пронађеног спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 11752.

Михајло Јовановић, из Брезака, осуђеник пожаревачког казнског завода, побегао је 2. тек. м-ца из Лубљанна. Он је стар 20 год., стаса високог, прилежњаст, без бркова и браде. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Михајла живо потраже и пађеног спроведу нач. окр. пожаревачког с позивом на Бр. 5352, или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 11831.

Кобила звано прше, стара 8 год., са жигом „О“ и белегом од среда на десној бутини, — украдена је ноћу између 30. и 31. пр. м-ца Пиколу Павловићу, шеширару из Београда. Нека све полицијске и општинске власти потражне ову ноћију и украдену, па у случају проналаска спроведу их Управи гр. Београда с позивом на Бр. 11572.

Алекса Ристић, бив. слуга Косте Николића, апотекара овд., стар 25 год. — пребијен је 26. пр. м-ца Михајла Малогановића, трг. овд., узевши му по подацима карти г. Николићевој два пара чизама шпора, у вредности 40 дин., па са обућем по том побегао. Позивају се све полицијске и општинске власти да Алексу живо потраже и пађеног спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 11681.

Никола Лалић, из Рановца, стар 44 год. прасмалац, очиј великих и црних, бркова мањих, ретких и црних, брије се, у глуву, чкиљаран и шубаран извршио је убиство над Матером Николићем, протезицом из Турске, па побегао. Позивају се све полицијске власти да Николу пајсавршавније потраже и пађеног спроведу нач. гр. мланског с позивом на Бр. 764. Он је одиео пасош погинулог Матеје, па ће се вероватно под тим именом и крити.

Стојан Величковић, земаљ из Лаповиње у ср. јабланичком, крабаљ'ја се из Кадића пуља. 26. пр. м-ца на путу код радничке поледине убио је из ушице своју жену Митру, на успеко незнано пуља. Стојан је стар 24 год., средњег раста, добро развијен, лица плавог, смеђе косе, малих бркова, очиј зелених, брије се, у појабљени сељачком оделу и војничкој шајчачи на глави. Собом носи дрвљану пушку „Пебодиџеву“, којом је убиство и извршио. — Позивају се све полицијске и општинске власти да предузму најживље трагање за Стојапом, па у случају проналаска да га спроведу нач. окр. пранског с позивом на Бр. 4312.

Филип Величковић, из Лаповиње у окр. крањском, окривљен за дело из § 188. ер. зак. злоупотребље је слободу у ноћу је на среском путишту пуштен на јемство, и без сре. ког одобрења отпутовао ван среског округа незнано куда. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Филипа живо потраже и пађеног спроведу бугарском пробсјском суду с позивом на Бр. 8295. — Убр. 11877.

Крадљивац у „хотеа Русији“. — Непознато лице ноћу између 3. и 4. тек. м-ца украло је Јосипу Албохеру, менаџеру из Битоља, који је био одсео у хотеа „Русији“, четири шпијеловпа и један сиват с јапцем, — у вредности 90 дин. Ово је лице поћало у жстиј собу, у којој и Јосип, и прилично времена кавало је да се зове **„Лазар Дамјановић, правник“**; међутим на Универзитету постоји оваково име, али је он још пре два месеца отпутовао својој кући у Црну Гору, а личан опис Лазара Дамјановића, правника, ни у колико се не слаже са описом овог лица, које

се под тим именом пријавило у хотел „Русија". Крадљивац је стар 22—23 год., стаса средњег, лица округлог, има мале црне бркове, браду брије, косе црне смеђе. На себи је имао похабано одело сиве боје и иберцајер тробојасте боје. — Позивају се све полицијске власти да ово лице најхитније потраже и у случају проналаска упроседу га Управи гр. Београда с позивом на Бр. 11932.

Вајко Милотић „Ужичанин", келнер и шетач, који је са Стевком Тамнаћићем, келнером, стаповао у Босанској улици Бр. 15, 2. априла тек. год. украо је Стевку из затвореног куфера 150 дин. у српским новчаницама по 10 дин., пошто је куфер отворио кључем који је Стеван заборавио у џепуту код вуче, и побегао.

Вајко је родом из Ужица, има око 30 година, средњег је стаса, пропалкнаст, округлог лица, тамних црних бркова, брије се; на себи има сиво црно пословно одело и црн полован иберцајер.

Позивају се све полиц. и општинске власти да Вајка најхитније у својим домашајима потраже и пађеног упроседу Управи града Београда с позивом на Бр. 12227.

Милутин Ристић, кочијаш родом из Шума, среза полуношког, стар 29 година, високог стаса, добро развијен, браде и бркова плавих, у одећу сумњиком, решењем начелства округа смедеревског стављен је под кривичну истрагу и у притвор због описане крађе. Милутин је био

ухапшен пре непуних дана у Крушевцу, али је 2. тек. месеца побегао из притвора. Позивају се све полицијске и општинске власти да о њег дреном и описане поступа и крадљивца, која је до сада два пут судски осуђиван најхитније потраже, и пронађеног под јаком стражом упроседу начелству смедеревском с позивом на Бр. 169.

Душан Јовановић, калфа берберски, који је био у радњи код Светислава Дамњића берберина у Београду, 4. тек. м-па украо је своме газди 150 дин. у готовом новцу и побегао.

Светислав је родом из Мокрања у Аустро-Угарској, има 29 година, средњег је стаса, црнопуст, косе, бркова, обрва и очију црних.

Позивају се све полиц. и општинске власти да га у својим домашајима најхитније потраже и пронађеног упроседу Управи града Београда с позивом на Бр. 12190.

Драгутин Илић - Попокић звани „Попче," кочкар, родом из села Железника, среза врачарског, стар 32 год., смеђ, очију зелених, решењем првостепеног београдског суда за округ

београдски од 24. марта тек. год. Бр. 9413, стављен је под суд и у притвор због описане крађе. Позивају се све полицијске и општинске власти, да га у својим домашајима живо потраже, и пронађеног упроседу поменутом суду. АБр. 506.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ђорђе Корић, бив. опанчарски радник, родом из Вевчана, у срезу колубарском, округа

београдског, стар 24 год., осумњичен је од Управе града Београда за извесне крађе.

Он је 1. фебруара тек. год. као неспособан отпуштен из службе војних стражара, где је прово неколико месеци, па је се од тада чешће виђао да по београдским кафанама и другим јавним местима троши поклоне суме, а у последње време нудио је на продају један Наганов револвер и друге неке ствари. Са тога је као у очи полицијским органима, а нарочито још када је почео да лаже и сваки час мења своје исказе о месту последњег пребивања, о стварима виђеним код њега и т. д. Најпре је казао како је тек од пре три дана у Београду, а после да је био стално од 1. фебруара, и само да је по неки пут ишао кући у село. За револвер час вели да га је одавна имао, час да га је купио од непог непознатог лица, и час од једнога трговца из Аранђеловца.

Ђорђе је и раније био осуђиван за крађе, и по свему изгледа да је он препреден лопов и да је у Београду извршио неке крађе у последње време, за које је прадљиван остао до сада непронађен. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима, а привидна лица се моле, да јаве Управи града Београда све што о њему знају. УБр. 12061.

УХВАЋЕНИ

Михаило Шопић, који је пропевремо 6000 дин., инд. фирми Милана Живковића и комп., а чију смо потерницу и фотографију навели у прошлом броју, ухваћен је 6. ов. м-па у Венецији. Код њега је претресом нађено 3300 дин. и извесне драгоцености. Наложили путем тражења је екстрадиција Шопића и за кратко време биће изашт српским властима.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Ноћу, између 2—3 тек. м-па, непознати крадљивци украли су два брава дебелих свиња Јеремији Богдановићу, трговцу из Вел. Градишта, од којих је један здраве беле а други шарене. На ову покрађу, као и на крадљивце, скреће се пажња свима полицијским и општинским

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Б. Јанковић.

БРОЈ 15. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 17. АПРИЛА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у земље 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединим бројеви „Полицијског Гласника" по продаји ст. Руковиси се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза ваљевског, Крсту Радовановића, начелника исте класе среза мачванског, по потреби службе;

за начелника друге класе среза посавотамнавског, Витомира Васића, начелника исте класе среза ваљевског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза мачванског, Љубомира Вуловића, пореског треће класе београдског пореског одељења, и

за комесара железничке полиције у Пироту, у рангу начелника среског треће класе, Војислава Лукића, бившег чиновника Управе Државних Монопола.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. априла 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза посавског, округа ваљевског, Милинога Хаџића, писара исте класе среза колубарског, округа београдског, по молби;

за писара прве класе среза азбуковачког, Љубомира Радосављевића, писара исте класе среза грузанског, — по потреби службе;

за писара треће класе Министарства унутрашњих дела, Милана У. Анђелковића, цариника четврте класе царинарнице београдске, — свршеног правника;

за писара друге класе среза посавског, Мијаила Милићевића, писара исте класе среза пожаревачког, — по молби;

за писара друге класе среза пожаревачког, Живка Живковића, писара начелства прве класе округа пожаревачког;

за вршиоца дужности писара среза рамског, у рангу писара начелства прве класе, Витомира Дошића, вршиоца дужности писара среза посавског, округа ваљевског, у рангу писара начелства исте класе, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза власотиначког, у рангу писара начелства прве класе, Ђорђа Церовића, вршиоца дужности писара среза азбуковачког, у рангу писара начелства исте класе, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза колубарског, округа београдског, у рангу писара начелства прве класе, Павла Јевтића, вршиоца дужности писара среза качерског, у рангу писара начелства исте класе, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза трстеначког, у рангу писара начелства прве класе, Данила Трићковића, вршиоца дужности писара среза прокупачког, у рангу писара начелства исте класе, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза грузанског, у рангу писара начелства друге класе, Живка Милићојевића, писара друге класе начелства округа пожаревачког, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза прокупачког, у рангу писара начелства друге класе, Витомира Максимовића, писара исте класе начелства округа врањског, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза качерског, у рангу писара начелства друге класе, Живојина Петровојевића, свршеног правника;

за вршиоца дужности писара среза беличког, у рангу писара начелства друге класе, Милана Марковића, практиканта канцеларије среза нишког, — свршеног правника;

за писаре треће класе управе града Београда:

Петра Протића, писара друге класе начелства округа подринског, — по молби;

Живка П. Сарамандића, писара исте класе Министарства унутрашњих дела, — по потреби службе, и

Драгољуба Поповића, практиканта канцеларије среза поцерског;

за писара друге класе начелства округа подринског, Милутина Тадића, вршиоца дужности писара среза рамског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за писара друге класе начелства округа пожаревачког, Николу В. Мијалковића, писара исте класе начелства округа топличког, — по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа врањског, Перка Зековића, писара исте класе начелства округа топличког, — по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа ваљевског, Василија Гр. Протића, практиканта канцеларије среза подгорског, и

за писара друге класе начелства округа ужичког, Стевана Ј. Николића, практиканта канцеларије начелства округа ваљевског.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. априла 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Бошко Новаковић, начелник прве класе среза посавско-тамнавског;

Милутин Јовановић, писар прве класе среза беличког, и

Новак Марковић, писар друге класе среза златиборског, — на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у пенсију, која им припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. априла 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Михаило В. Стојковић, комесар железничке полиције у Пироту, у рангу среског начелника треће класе, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. априла 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секундарног лекара при општој државној болници, на одељењу за сифилис, венеричне и кожне болести, а да врши и дужност шефа одељења за болести грла, носа и ушију, д-р Милана Стефановића, лекара среза добричког, округа тимочког, по молби;

за секундарног лекара при општој државној болници, на одељењу за унутрашње болести, д-р Љубомира Стојановића, лекара среза поцерског, окр. подринског, по молби;

за секундарног лекара при општој државној болници, на одељењу за хирургију, д-р Јесна Коена, лекарског помоћника, и д-р Николу Кретића, волонтера на хируршком одељењу исте болнице, обојицу по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. априла 1905. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу чл. 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решено је:

да се општина плавечка, коју сачињавају села: Власке, Градиња, Станци, Крушева Глава, Рождан, Стрешак и Трстена, по изјављеној жељи својих становника, премести из среза пожаничког у срез пчињски.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. марта 1905. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

МЛЕКО У ЖЕНСКИМ ДОЈКАМА

као знак трудноће и скорашњег порођаја

(свршетак)

Сличан процес јавља се и код других сисара, кад се ожљаде, па и код жене кад роди. И њено је млеко за прних дана после порођаја и по изгледу и по саставу сасвим друкчије него млеко из каснијег доба лактације. Махом је жиће, али иначе за то масније, угастије, опалесцира, агрупа се кад узаври — и што је још много карактеристичније: — под микроскопом показује сасвим други састав, него обично женино млеко. Нарочито се надаје тиме, што има врло много масних зрнаца и неких покрупних, округлих, масним капљицама подсетих ћелија са једарцем у среди — т. з. колострум - телашца. А чим прође неколико дана после порођаја, ти се карактери „младог млека" („групалише[12] почну губити, те их за кратко време сасвим нестане. Према томе су, дакле, те особине женина млека карактеристичне само за оно време непосредно после порођаја — десетак дана — и могу по одсада судско - медицинском вештаку згодно послужити, да њима објасни питање, тиче ли се у даном случају скорашњег порођаја или не?[12]

По себи се разуме, да је при сумњи о скорашњим порођајима тачан *преглед полног органа најважнији* — баш и за оно питање, у којико се лекар сме ослонити на млеко у дојкама као знак скорашњег порођаја. Ако тим прегледом баш и не констатује на полном органу који свежи или старији знак скорашњег порођаја, може констатовати какве аномалије или болести појединих делова његових — нарочито материце или јајника с њиховом непосредном околином — и на основу тога налога објаснити појаву, за што жена има млека у дојкама и ако нема других знакова скорашњег порођаја. Сем тога ће савестан лекар тачним и детаљним испитом сумњиве особе моћи утврдити, је ли раније у животу и прилагама њеним било каквих других механичких узрока — н. пр. дражењу дојака — који су могли сами за себе назвати непормално лучење млека у дојкама.

И још има лекар једно згодан начин, да што боље утврди своје стручно мишљење у оваким приликама — нарочито онда, кад, сем млека, других знакова нема, или су сасвим нејасни и неповољни — а ево како. Ако је лучење млека у женским дојкама донета последица какве промене или хроничне (дуготрајне) болести њених полних органа и њихове околине, а не скорашњег порођаја, онда ово није тако пролазно и промењиво, него се обично дуже времена, и, махом, на једној мери. А ако је лучење млека у женским дојкама физиолошка радња, т. ј. чиста последица скорашњег порођаја, онда оно — чим жена престане дојити — расте и опада по неком извесном типу, на се најпосле типично и изгуби. Ток тога процеса у њеним случајева тако је правилан, да и та одређеност и правилност може лекару послужити као потврда, да се тиче млека после порођаја, а не каквог абнормног процеси. Већ за прних 15—20 дана после порођаја изгубе дојке у жене, која не доји, ону једрину и набреклост, која се јавља кад су оне пуне млека, а то ће рећи, да лучење већ попушта и ако није престало. За даљих 2—10 недеља лучење је, махом, тако слабо, да се једна јачим притиском из дојака може нешто мало млека истиснути. Ако, дакле, лекар у даним приликама ни то не превиди, него тачно утврди, моћи ће и ту околност употребити, да свој суд што боље оправда.

Леп пример те врсте забележио је Вибер на своје праксе[13]. У астражном притвору пребегао је он неку женску, која је била под сумњом, да је 6 недеља раније родила, и своје дете упропастила. Сумњива особа је, истина, признала да је већ неколико пута рађала, али је одлучно и упорно порицала, да је родила пре 6 недеља, као што је сумњиче. По њеном искази родила је она последњи пут назад 2 године. При прегледу није лекар могао констатовати ни један знак скорашњег порођаја — сем обилата млека у дојкама — али је жена и тај знак друкче тумачила: — најпрва је, да јој је то остало још из оног последњег порођаја пре 2 године. На основу тога судско - медицинским вештак није се могао решити на коначан суд о том случају, него је и даље посматрао сумњиву особу. За време тог посматрања поче се лучење млека у дојкама привременце постепено губити, и изгуби се најпре после месец дана сасвим. То нестајање млека било је тако правилно и типично да је Вибер на основу тога решио тај спор. Дао је своје мишљење, да је та сумњива особа пре кратког времена родила.

Тај пример је веома инструктиван и за лекаре и за правнике, па ваља га за то и Бруардел наводи[14], и ако он — као што већ споменусмо — на лучење млека у женским дојкама као знак скорашњег порођаја не полаже толико колико други. Поучан је управо у два правца: 1., што нам показује, како се савесним посматрањем и обазривим тумачењем појава и у нејасним и замршеним случајевима може доћи до јасних резултата и основаних мишљења; 2., што нас упућује, да се у тим приликама чувамо лажних закаса: — у опште женског лукавства и преваре. По овоме изгледа, да има жена, које знају за аномалије у лучењу млека у дојкама — нарочито за оно, где дојке после једног порођаја никако и не пресушују. Ту је могућност и притворница употребила у своју корист, не би ли лекара на тај начин завараала.

---

[12] И хемијски састав млека у том добу показује неке разлике.

[13] Ch. Vibert: Précis de médecine légale. — Paris; 1880; pag. 302.

[14] P. Brouardel: „L'infanticide". — Paris; 1897. pag. 156.

Жене лажу и варају у таким приликама и на друге начине, па о тога мора и лекар и иследник бити веома обазрив и према њиховим исказима и према извесним појавама на њима. Кад неђ падне сумња те пресе на таку жену, ма она, да ће доћи и до лекарског прегледа, па се неђ у напред на то спреми, како ће све знаке, који би је могли издати, прикрити, пренаначити или тако протумачити, да и лекар дође у недоумицу. Нарочито варају жене вриолитетом, породичним пражен и жленом у дојкама. Последња начин им је веома згодан — нарочито у оним случајевима, где је млеко у дојкама још једни знак, који је на њима још поронађа остао, те би их морао издати. Да и њега нестане, или да га бар за оно време док лекар дојке прегледа, притаје и прикрију, раде овако. Непосредно пред сам лекарски преглед вештачким начином (испакљањем устима или кашпинама) „*виде млеко*“ *на дојка* — т. ј. испразне дојке колико игда могу, па кад онда дођу на преглед, лекар се заиман мучи, не би ли што на њих истиснуо. С тога је у таким приликама дужност и иследника и лекара, да и на таке подразе помишљају, па да се претходно тачно увере, је ли сумњива особа тако што могла извршити: — је ли јој п. пр. могла која друга особа дојке посисати; је ли их могла исправити какиме справама[15] или другим којим начином; има ли где видљивих трагова таких манипулација и покушаја; је ли се код ње нашло каквих справа, којим би се то могло извршити и т. д. Ако постоји сумња, да је женска тако што учинила, што би лекарски преглед много олакшала и завести, онда је довољно, задржати сумњиву Особу неко извесно време — н. пр. неколико сахати — усамљену и под строгом праесмотром, како никако не би могла тако што поновити. За то време напру њене дојке, ако оне доиста луче, бар толико млека, да га лекар притиском може — ма као по као — истиснути и констатовати.

У осталом не би судско-медицински вештак ни то морао чинити, а да иак у таким приликама и поред те женске удурене констатује млеко у дојкама, ако оне у опште луче. Познато је, да је пуне дојке веома *тешко самим испразнити* — нарочито на онај начин, којим се жене у таким приликама служе. Ако, дакле, лекар сумња, да је жена непосредно, пре него ће доћи на преглед, шта чинила, да млеко у дојкама прикрије, довољно је, да јој дојке неколико пута, а у ономим размацима времена, од оспове преса брадавици појаве стиска, па ће иак, ма и неколико кали, млека из њих истерати. Неки препоручују, да се у таким случајевима дојке стискају и потешу нарочито с оне стране, која је пазуху окренута (Emmert).

Доказивање спорне трудноће и порођаја у опште, а нарочито у оним случајевима, где је једини знак млеко у дојкама, отежано је најпосле и тиме, што у спорнима те врсте *ни лажи и преваре баш и у противном правцу*. Гдекада се и. пр. деси, да сама жена силом хоће да докаже, како је трудна или како је скоро родила, па се у том циљу служи лажним признањем, измештеним исказима сведока, подметањем објективних знакова — у опште: свакојаким обманама и удурањима — не би ли лекара запела, да и он симулисано стање потврди. Нарочито се то дешава у грађанским парницама, где је наследство или друга која корист у питању, али по сделада ина и у кривичнопи правни таких случајева. Шта више, могло би се рећи, да нису баш тако ни ретки, и ја ћу из читавог низа њихових, примера радн, навести само два, да њима покажем, докле се у томе може дотерати, и како је потребно, да и лекар и иследник у споровима те врсте буду савесни и обазриви.

Тардије [Tardieu[16]] износи овај случај те врсте. Радиле две бабице у једном месту, али у брао постану непомирљиве противнице. Једна од њих, не би ли се како опростила оне друге, смисли читаву кривичну оптужбу против ње. У тој намери здружи се с неком постаријом служавком, и подговори је, да ону бабицу тужи као да је на њој извршила побацивање. Шта више, спреми јој и згодне исказе, и научи је, како ће оптужењо што јаче теретити. Сагласно с тим и она је пред судом лажно исказала, како ју је та служавка, кад јој неђ беше живот у опасности, у помоћ звала; како је на њој и њеном помоћу све знаке побацивања нашла; како је — најпосле — и један део тих знакова (комадић опнице) сачувала, да га пред суд депонује и т. д. — Лекар, који је тај случај испељавао, беше пред свега тога толико савестан и обазрив, да ие поверава исказима и ако су доказали од стручног лица, него да све сам испита. Том приликом се увера, да је све подметнуто и удурисано; уопште: — да је цела та оптужба на лажи и превари основана. У том смислу и изда своје мишљење.

Још поучнији је онај случај, што га наводи Бруардел[17]. По њему се може видети, да лекар не сме много веровати ни исказима ни признању сумњиве особе — баш ни у оним случајевима, где се тиче тешких кривичних оптужаба, и где сумњива особа тим исказима и признањима сама себе тереши. Ево тога чудноватог случаја.

Год. 1868. затрудни у Геблену (Gueblin) близу Меца нека Адела Бернар, девојка од својих 22 године. Трудноћу констатују 24. јуна и 4. октобра и лекар и бабица стручним прегледом. Одмах после другог прегледа 8. октобра јаве се испенаде код Аделе јаки болови у утроби, крволиптење из полних органа, и неки особај „као јој нешто из тела испада“, и она се тога ради склони у пужник. Ту је пађу, почну испитивати, те најпосле исказе, да је по свој прилици ту родила, и да јој је дете у пужник упало. Учињеним увиђајем констатовани су само трагови крви у пруу и на пужничком седалу, али детињи дешћ и помотина нису се никако могли наћи. Сутра дан Аделу прегледају и бабица и срески лекар, и сагласно даду своје мишљење, да је она од прилике пре 24 сахата родила.

На основу тих мишљења поведе се кривична истрага против Аделе. Бабица понова потврди, да је она скоро родила, а и она сама најпосле призна, да је доиста тако — изменив свој раније исказ у толико, што је сад одлучно тврдила, да дете није у пужник пало, него га је она свињама бацила те су га појеле. Према томе тицало се управо убиства (завбрачног) детета, али како се ни сада није могао наћи ни најмањи траг детињег лешд, оптужена је само за утајивање (упропашћење) детета. При саслушању пред судом Адела је понова признала, да је своје дете свињама бацила — тако да ни бранилац то није могао порицати, него је само тражио блажију осуду. И она је 6. новембра исте године осуђена на 6 месеци затвора.

Задовољна с пресудом не апелова него се ускоро за тим пријави на издржање казне. Том приликом примете на њој, да је болесна, посумњају по неким знацима на запаљење трбушне опуке (опне, мараинце), и упуте је окружној болници

[15]) Енерт (Emmert) наводи, да у Швајцарској то каже — неким помазивања лековима — по нарочити начин у самом истражном затвору. — (Emmert: Lehrbuch der gerichtlichen Medicin. — Leipzig: 1890; Seite 405.

[16]) Bnas: Logrand du Saulle: Traite de médecine légale,de jurisprudence et de toxicologie. — Paris: 1883; pag. 266.

[17]) Brouardel: „Le mariage. Nullité, divorce, grossesse, accouchement“. — Paris: 1900; pag 203.

у Нанси на лечење. Ту лекари констатују трудноћу у 8. месецу, и она се доиста 24. децембра породи.

Беше, дакле, јасно, да први налаз није био истинит, а како је било још законске могућности, државни тужилац потражи поновно суђење. На поновном претресу 18. јануара 1862. Адела изјави, да је њено раније признање пред судом сасвим лажно, а да га је учинила само по наговору својих родитеља. Они су је наџипили, да ће — ако не призна — њак бити осуђена, али онда на много нижу казну — на 15 до 20 година робије.

Према овоме јасно се истиче оно старо искуство, да *су спорови о трудноћи и порођају најтежа и најопаснија питања судско-медицинског сметања*. Решењу њихном приступају и признати стручњаци са опрезношћу и лебљом. „И ако сам се већ од прих година мог лекарског живота бавио бабичењем (примаљством); и ако сам за 18 месеци био кућни лекар у „породилишту“; и ако сам сада на челу једног великог бабичког одељења: — ја нпак и сада, више но икада, страхујем, кадгод морам давати своје судско-медицинско мишљење у каком случају спорног порођаја“ — вели Лорен (Lorain), на тако ће рећи и сваки други прави знаоци тих прилика. А кад је тако у оним случајевима, где лекар нпак више знакова, по којима се та питања решавају, колико ли је опасније у оним приликама, где му је на расположењу само један једини од тих знакова — млеко у женским дојкама? Колико је ту потребно и савесности и обазривости, да се до јасног и основаног резултата дође! У таким приликама мора лекар имати све на уму, а строго се држати само онога, што сам савесним прегледом и свестраним испитивањем несумњиво утврди. С тога пута не сме га ништа завести. Увек је боље у сумњивим случајевима признати, да онога маха нисмо у стању на тако питање одговорити, него на основу недовољних података погрешно мишљење издати.

Д-р М. Јовановић — Батут.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

III

Према подели, коју је учинио Ханс Грос, Криминална Психологија обухвата два дела: један је субјективан и бави се разматрањем о психичној делатности судије или криминалисте, а други је објективан, и проучава психичну делатност криница. Ми ћемо се, наслањајући се на ову поделу и придржавајући се ње, а према плану који је Грос изнео, изложити предмет Криминалне Психологије.

У судским и истражним радњама истиче се једна субјективна страна. То је психична делатност судије или посматрача злочина и злочинца. — Не треба заборавити, да велика мнозина људи, кад што о себи говоре, верује да познаје тачно ствари и да о њима тачно и верно саопштава, чак и онда, кад говори „чини ми се“, „мислим да је тако било“. Кад неко каже „чини ми се“ или „мислим“, то тај, који то говори, у највише случајева сматра као извесну ствар. Тиче ли се саопштења какве чињенице, голог факта н. пр. „пљуштало је“, „било је 9 сати“, „имао је прну браду“ и т. д. то оно што се каже, кад се тако просто каже не излази тако јасно и видно исполено нити истакнуто. Сујета људска обично гони да се таки факта допуне и утврђују изразима „чини ми се“, мислим“, „извесно“.

Но често се говори без ове резервације, са потпуном сигурношћу, ма стварн ни у пола не била толико сигурна, као што је то случај у животу, а и у суду. Ко има искуства у проматрању онога факта, тај долази до уверења: да људи често пута не знају шта знају. — Читав низ тврђења износи се и поставља са највећом сигурношћу, а кад се једно из другога подвргну озбиљнијој контроли, то се као истинито покаже једва једно или два тврђења, т. ј. најмањи део. Али и онде са сумњом не ваља ићи у крајност. Већ и у обичном животу дешава се врло често да се неко поклоба у свом знању о нечему, ма да је у исто уверен; то поклебавање бива усвед сталне сумње која са спољне стране долази. Нарочито лако се могу поклебати живалне природе: причају нешто; неко почне заштиквати: да ли је заиста тако било, да се није обмануо и сумњино порицати и т. д. и овај се већ колеба у истинитост онога, што за истину сматра и најпосле се дешава, да признаје да се ствар коју он зна, лако могућно и другчаче десила.

Још чешће се овака случајени јављају пред судом и у суду. Околност, да се излази пред судије, већ дејствује на најпиње људи узбуђујући свест, да је њихна изјава ипи искази од врло велике важности или да може бити од велике важности. И ауторитативни положај судије упућује многе људе, који стоје пред судом, да своје мишљење судиском потчине и да се у своме тврђењу поклебају. Зар је онда чудо, ако неко, који је уверен у истинитост свог исказа, не може више ништа са сигурношћу да тврди о оном што он зна, пред судијом, који непрестано сумњичи.

Судија не треба да прима слепо сваки исказ и да га без критике акцептира; али исто тако не треба бунити, пометати ни колебати онога који даје исказ и који, вероватно, истину износи. У томе лежи један тежак задатак за криминалисту. Но, још је теже упутити на пут истине онога, који даје исказ и даже неизмерно, или који нетачно зна ствар, нетачно схвата и погрешно закључује. Може неко сматрати да се то једнпта кривичног исследника или судије ништа не тиче — следок ипи кривац тако и тако говори, да је тај и тај исказ и то је довољно за судију, пошто све разматри да се определи у његовом корпсну пресуде. То није довољно за његово определење. — На првом месту треба сами да се уверимо да се у чему год нисмо преварили, а исто тако морамо се чувати од тога, да онога, који даје исказ, одвраћамо од његова мишљења и да га своме пријатељавамо и приподевамо. Криминалиста, испед ших, који је у стању погрешан и лажан исказ да умотри; које је у стању погрешан исказ коректирати и исказника упутити да сам све своје погрешке увиди и само истину саопшти, који то може, тај је савршен у свом тешком послу и с успехом врши свој задатак.

Задатак једнпга криминалисте, према томе, је врло тежак. Још Warnkönig изнео је прошлога столећа гледиште да јурисруденција мора да тежи да постане природна наука. Та се мисао безброј пута понављала у току прошлога столећа, и ма да је у толико прилика погрешно схваћена и подила у заблуде, ипак се не може спорити њен значај, као што се не може спорити и успех, којим је криминалистика нарочито у последње доба дигнута на степен природних наука, чему је највише допринела Ломброзина школа — ма да је и она учинила погрешку, што је журно збирајући податке одмах покушала и закључке да изводи, а то је посао доцнијега рада и епохе. Ломброзина школа требала је се „ограничити на прибирање чињеница.“

„Свако истраживање мора на првом месту да утврди и формулише битност саме ствари или предмета“. А у кривичним стварима то је полазна тачка и најважнија чињеница. Може неко хиљаде и хиљаде судских протокола, и исленења и кривица прочитати, па ће опет на крају крајева увидети, да њих

двоје: последник и онај који даје исказ, нису формулисали суштину предмета и нису мачисто шта хоће један од другога.

Један од најважнијих послова у криминалистици јесте анализа. Треба наћи оно што из комплекса услова исходи и то као стално утврдити, а исто тако треба одстранити све оно што не доприноси самој ствари. Дело, кривицу, случај, ваља до детаља рашчлањавати. На једној страни мора се проучити и испитати каку вредност има само по себи доказно средство, колико преди сам субјект и у каквим се погодбама изводи.

Кад се, рецимо, ствар тиче каквога исказа, мора се наглазити да ли је исказник хтео и могао рећи истину, и даље, каку вредност има оно што је он исказао, као и то, колико може утицати на измену схватања о самом предмету.

Сваки доказ појединачно ваља посматрати. Треба видети и наћи сваки исказ: да ли може бити истинит цео или делимице; да ли је исти доказ услед погрешног посматрања и схватања; да ли је закључак погрешан или лажан и тада се пита: да ли и тада остаје у снази доказ кривице? Ако не остаје, остаје ли у снази под извесним условима и јесу ли та услови ту?

Иде ли се тим појединачним путем проучавањем и расуђивањем о сваком доказу, онда се могу многе погрешке и заблуде да одстране. Но овде је још нешто важно: између појединих чињеница, које се проучавају, мора бити заједнице и везе; то значи: испитивање треба да иде сукцесивним путем, т. ј. оним редом једно за другим треба да тече испитање, како је текао догађај који се испитује. Неуспеси у истраживању многих злочина услед тога су, што се ова метода у истрази није примењивала. —

Криминалистика се дуго времена базила студијом норми и принципа. Она треба да се бази на студију материјала, на факта и чињенице, и из појединих делова проучена материјала целину да склапа. Стара медицина тражила је универзалне, општи лек за све болештине; она је тражила елексир живота и кувала теријак; а данашња медицина секцира, микроскопише, мери, експериментира; она данас не зна ни за какво универзално средство. Медицина је увидела своју погрешку и отклонила је, а у криминалистици, додаје Грос, још се кува теријак, и са презрењем и с висине се гледа на оно што је најбитније за њу, а то је студија реалног.

(свршиће се)

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКЕ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК)

§. 33. Кои се усуди останити од војне сеџо или пиште, за кулука себи, тај ће подлежати народном суду, и платиће у касу одсуђену цену, и искључиће се власти неко време на каштигу.

§. 34. Кои би човек рђаву човеку, авлуку, дао леба, и писмено одпут сеџу, да се такове гони, онај да прими каштигу ајдука.

§. 35. Кои би отишо у ајдуке, и ценио и харао браћу своју, томе никакове милости ни предаје никад, но једнако да се тера, и кад се ухвати, жив да се преда суду, и суд да поврати похарано, да му исперебија и ноге и руке, и потом на коло да се разапне.

§. 36. Кои би се старешина судац, или кои му драго био чиновник, усудио, да ајдуке шиље, и народ да харају, и њему се дају, да ји он сохрањава, томе, као се чисто осведочи, каштига по прешису 35, прописује му се, да је он харо, а не они ајдуци.

§. 37. Старешина, или кои му драго судац, ако се пронађе, да је са лоповима, кои коње и волове краду; ако се усуди, са оџаковим делити, а коме је украдено напљачати, но лопове бранити, а спротивџ утшетавати, тај одсуђује се, како исти лопов, под каштигу, и власти да се лиши.

§. 38. Народу у власти није избирати војничке старешине, кои ће војском управљати, и на бој водити. Ово остаје на промотрењу војене власти и старешина, да они изберу, кои је вешт и навучан војску водити, и њом управљати. Народу се допушта избирати судца за мађистрат, сеоског кмета, среског, то јест кнежинског кнеза, а избацити ни једнога не може без суда и велике власти, докле му се неби напле и осведочиле погрешке, и погрешке та могу изваџити на јавнија, а лишити воља ничија, или хатер, или пизма[*].

* * *

На основу свега што смо до сада казали о стању власти и правосуђа у времену пред нашег устанка, можемо у погледу развитка полицијске власти извести овај закључак:

1. Од почетка устанка па до образовања нахијских судова, који нису постали у исто време већ постепено, и полицијска и судска власт била је у рукама нахијских, кнежинских и сеоских старешина (кметова). Оштре границе између њихове надлежности није било; општи карактер власти био је патријархалан, а дужности полиције неодређене.

2. Са установом *мађистрата*, не само судска, већ и већи део полицијске власти прешао је на судове. Војводе, кнезови и кметови остали су за одржање реда, штићење личне и имовне безбедности, извршење наредаба Вождових, саветских, судских и купљење пореза. За веће кривице војводе су могле кажњавати шибом „најдаље кроз 300 момака три пута“,[1] али се у судске ствари нису смеле мешати. Кнезови и кметови могли су судити о потрици и друге омање ствари, али никог нису могли кажњавати.[2]

3. У градовима, код војвода, и при магистратима, постојали су специјални полицијски органи: „*полиција квартал-мастори*“ и „*мастрогуљини вице-полицајџ*“ а у Београду нарочити управник за одржање реда и извршивање наредаба.

4. И полицијске и судске органе бирао је сам народ.

Изузетак од овога учињен је у последње време према војводама и кнезовима које је постављао сам Вождь.

5. Установом министарства за „*унутрена дела*“, учињен је први покушај да се дужности полицијских власти издвоје из општих дужности унутрашње државне администрације, и

6. И полицијска и судска власт почивала је у главноме на обичајном праву и појединим уредбама; правих писаних закона није било.

Други период

(1813—1815)

Други период времена у погледу земаљских власти, као што смо већ напазили, једнак је са временом у очи устанка. Са пропашћу српске слободе, пропала је и самосталност унутрашње државне управе, а на правом месту власт *мађистрата* и *војвода*. Чим су Турци покорили Србију и у неколико поправили ред у земљи, пра им је брига била да по градовима

[1] Поменик од М. Ђ. Милићевића (стр. 851).

[2] Часопи одмора од М. Ђ. Милићевића.

и већим варошицама поставе муселиме који су, поред извршења познатих им дужности, имали сада још једну више, а то је: *да од народа покупе оружје*. По нахијама су, истина и даље остали кнезови а по селима кметови, али скоро без икаквих права, већ само са дужностима: да расподељују и купе порез. Сва власт била је у рукама муселима и нарочитих хомесара који су, са јаким одељењима војника, ишли на село у село ради купљења оружја. Муселими су, шта више, у многим местима били и судије (кадије).

Разуме се већ, да код оваког стања ствари није могло бити ни говора о каквом праву Срба, а још мање о заштити њихове личне и имовне безбедности. Сима Милутиновић — Сарајлија у својој *Историји Србије* тврди, да је положај Срба у ово доба био много гори но за време дахија.

„Отуда иди, вели он на стр. 101. овог свог дела, како и због другога још којешта [т. ј. подозревања] овога времена куда би год који Турчин пошао кроз нахиет Сербески, нити само по један, ни без кавуза ходио, него и рнога Срба где сретни на путу, из' у селу, преди се га узми у казауштиње, док срети другога на опот' одпусти или ријетко неоголужљеного и небијеного; па њеком су Турци тако њима казауживше Србе у место да одпусте, везивали за два, и у њи пишан из пушака гађали, те отседали ком ће прије у најбоље место погодити, да се Срби — чоек немучи и непреза, и тако је произрешетене живе ли мртве ли, ал' уз дуб привезане остављали, те и тако на обижња седа крвницу наметали, потварајућ' је да су то нетко од њи, или њихова браћа хајдуци учинили. На конаке пак ће бигод они доходили, ту би сво село на белај ударало, и ограсивало би од њи, а она једна куће би најпређа у којој би зам'рдјали, што ту једна би тко жив од страха или од мука неизг'рђен остај'о и уштеђиван бивао. премда такову одприе дотада несамо нијесу дирали, него су и уважавали и чували је почитујући хлеб и со, али је одавда њима напрпре домаћин коње морао подати до поноћи, те и по снигеу и мразу босоног; ако ли би ги обувена застајали, сазували би га одма, па би му босу коње водати давали, а онда они топрв и најприе по његовој кући од баба и од остале чељади сраметања, страхама и мученијама свакојакими, истраживали би изгонећи сакривене дпепе хљебне, скупоцпне тоне, и оружје у сребру, и злату, и што Срби нису ни у сну сниали, то би се од њи на муке изгонкло, пак би послше тога напшвши што или неиспшавши, чинили опета свакојака друга своја поганства, и мало би кад' из кое куће са конака дизали се, и одлазили, да неби још и домаћина на најзеће муке метали, ако што још имаде скривено а особито сам од свое куће, да мора и то њима изнети и одати, или би му очи свакоје бијући га на изред сваки, пак и у кригу би везана остављали, да ју ту и тако чека, док му опета дођу, каконо су чешће и поврашали се, на кад' би онога, кога су били и мучили, мало што попрадинена застајали, онда би га дотамањивали, говорећи: „Балахи је хајдук! Ево му се ништа неморе, докеегод жив на казук (турска реч колац) ненатне, или док му пасјача (т. е. глава) од Турскога ножа и сабље не полети".

После деветогодишње потпуне слободе, ова јадуми, појачани варварствима приликом угушивања Хаџи - Проданове буне, у којој је око 150 људи које посвећено које на коле вргнуто,[1]) довели су народ до очајања и натнали га да се поново лати оружја, и тиме стане на пут свему овом.

Бран успеси српског оружја на Љубићу, Пожежеву, Крагујевцу, под Смедеревом и на Дубљу, имали су за резултат мир између кнеза Милоша и Марашли Али - паше, којим је створена сасвим друга и нова унутрашња управа у Србији.

Ако се у кратком хаосу, који је настао у Србији после 1813. год., може у опште и говорити о каквим уређењи власти, онда се и за полицијску и за судску власт може с пуним правом рећи, да су се налазиле у рукама сију Турака који су тада били у Србији, и да им је главни задатак био да што више јада и несреће нанесу Србима. Све ово, рађено је и поред Букурешког Трактата између Русије и Турске (1812 год.) чија је осма тачка остављала Србима „*независно управљање у многим унутрашњим делима.*"[2])

Трећи период

(1815—1835)

Познатим уговором о миру између кнеза Милоша и Марашли Али - паше, поред осталог, утврђено је и ово:

1. Да се Турци у будуће не мешају у купљење пореза, већ да исту куће сами српски кнезови;

2. Да код сваког муселима седи по један српски кнез без кога муселим не сме Србима судити, и

3. Да се у Београду установи српска *Народна Канцеларија*, у којој ће заседавати по један кнез из сваке нахије ради суђења већих кривица Србима[3]).

После овог, у времену у коме је постао, по Србе веома корисног мира, приступило се одмах унутрашњем уређењу земље.

Скупштинском одлуком од 19. децембра 1815. год. задржата је и даље стара административна подела земље на 12 нахија[4]), и решено да се у свакој нахији постави по један главни *кнез* и потребан број главних кнезова за *Народну Канцеларију* у Београду. На овој истој скупштини утврђене су и дужности главних кнезова, у овоме: да се старају о прикупљању пореза; *да поврхују све злочинства које им буде извешто од врховни кнез*; да се старају о одржању реда и сигурности у повереној им нахији, и да полеђују и суде како грађанске тако и кривичне ствари[5]).

Поред овога, главни кнезови имали су и власт над спештеством у својим нахијама, па су још и судили братске спорове.

Протекло овим што смо видели у првом периоду: да нахијске старешине немају никакве судске власти, и да судови обављају неки део полицијских дужности, у почетку трећег периода кнезови су и полицијске и судске и највише и војне и финансијске и духовне власти.

Према оноликом делокругу њихове власти, главни кнезови су, после кнеза Милоша, били највише старешине у земљи, док је у првом периоду, као што смо видели, поред Вожда постојао и Савет, за тим магистрати, па тек онда кнезови.

Разлика између главних кнезова овога доба и оних из првог периода и у томе је, што је у првом периоду кнезове бирао народ, а у овом трећем сам *врховни кнез*, као и све остале државне службенике.

Сваки главни кнез, приликом свог именовања за највишког управника, добијао је од врховног кнеза нарочиту горњу одећу — *бећмен* — за знак старешинства, а поред овога и нарочите писмене дипломе, у којима су, поред утврђивања у звању, биле у неколико одређене и њихове дужности.

[1]) Грађа за Српску Историју нашега времена од Вука Караџића стр. 66.

[2]) Јавно Право Краљевства Србије од Димитрија Матића, стр. 4.

[3]) Вукова Грађа за Српску Историју нашега времена (стр. 137).

[4]) Пореч, као трагови преко са 20 села које припојени на јужној нахији; већ је добио свога заседног кнеза.

[5]) Финансије и Установе обновљене Србије од Мите Петровића.

Једна таква диплома издата је још 14. новембра 1815. год. обркнезу гročанске нахије Вићентију Петровићу, и гласи:

„Велики ест Бог! и велика ест благост и милост Божија, која е изабрала главному роду Сербском, духовнику књеза, и правитеља Народа нашего, за увести преслатки мир и тишину и земљи нашој Сербиј!

„По указу пресветлаго и милостиваго нашего Царја Султана Махмута; и честитога и великога везира Марашши Али Паше Урумелијскога: иједомо сваком творим, како ја долу подписаний верховниј књез и правитељ Народа Сербскаго, по смотрењу моему нахбрах Господара Вићентна Петровића за обер књеза нахије гročанске способна бити, кое њега властиу моју пред Народом постављам и препоручујем њега код сви поштенородни књезова и кметова селски од нахије гročанске, што би њега за истинита обркнеза препознали, и њему пристоиу чест одавали и у свакоме послушанију били; и заповести мое сваке кое преко Господара Вићентна обер књеза у нахиј излазити буду свагда слушали и испољавали, ако би се који неспослушник или преступник ове наше заповјести нашао, онаи ће сваки под страшни одговор пасти, и најпосле свога живота лишити се ће; на кое ему дам ово писмено потврђење печатом герба моего већшаго ради ијерованна.

„Злочинца ухвати, или ако се неби ухватити дао, да га може убити; по заповјести моеј[1].

Дано у Влашкој
Нахије Гročанске,
14. Новембра 1815.

Милош Обреновић
Верховни књез
и правитељ Народа
Сербскаго.“

У дипломама, које су доцнијих година (1819 и 20) издаване главним књезовима, стајала им се нарочито у дужност да у повереним им нахијама одржавају ред и сигурност; да с књезовима и кметовима истребе „*ијдуце тарске и сваке друге злочинце*“ и да пресуђују „*велике и мале расаре које књежински књезови и кметови не би могли пресудити*“, а ако би неђу њима било и таквих, које и они не би могли пресудити, да јављају врховном књезу.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

БЕРЛИНСКА КРИМИНАЛНА ПОЛИЦИЈА*)

„Наша криминална полиција ради у најважнијим криничним догађајима с мало или с ни мало успеха; она у опште одавно већ није више у стању, да са злочинцима велике варошн води борбу с изгледом на победу. Криминалитет ужасно расте, не увећава се у сразмери са увећањем становништва, већ ово и суваше надмашује, а криминална полиција, која је позната да заштити личност и имовину поједине према злочинцима све немоћнија. У упоређењу са осталим великим варошима берлинске прилике у погледу безбедности сасвим су заостале.“

Такве се тужбе по каткад чују, кад полиција не пронађе кога убицу, или кад се у новинама прочита, да се по неки аликовац, кога су тражили по целој земљи, мирно бавио у Берлину, зајући да је онде најсигурнија.

На жалост ове су тужбе делимично оправдане, а тиме постају оптужбе постојећих прилика. Али такође су оправдана и даља питања: Откуда то долази? Шта је узрок неуспеху полиције? Зашто они не ужива оно такво потребно поверење у публици? Без одуговлачења одговарамо на то по нашем најубеђењем уверењу: Узрок овој опасној безусловности берлинске криминалне полиције, ове по нашу варош тако важне власти, лежи у недовољном, несавршеном систему, у застарелој, за садање прилике потпуно неупотребљивој организацији криминалне полиције, која је била погодна за Берлин пре 30—40 година, али није више за садашњи Берлин, који је постао светска варош. Али кад је то тако, онда укинимо застареле установе! За власт, која има да штити личност и својину, потребне су најбоље, најсавременије установе. Истина ни публика није невина због непоштовања и запостављања наших криминално-полицијских установа, које се не може порицати да постоје. Широка публика поима, да поред сјаја и величине велике вароши, поред предњих и радних људи, међу њеним становништвом постоји и царство мрачних индивидуа, које се у најоштријој супротности и борби налазе са редом и законом, тек онда, кад на новина сазна о каквом убиству, или о каквој опасној крађи или другом каквом злочинству. Али онда је обично жудња за сензационим појединостима догађаја, за страшним или пикантним сценама, тако јака, да се при тој занимљивој лектири понајчешће заборавља рад чиновника, чију ревност и храброст нико не сме сумњичити. Али шта то помаже? И најактивнији људи подлежу примеру других, а за радовољног читаоца истражни је чиновник, ако баш није налик на неког јунака из криминалних романа, много досадинја и несретнија личност од читаве војске зликовода.

Погледајмо ову војску отровних непријатеља својине и закона, који воде рат до истраге са органима државног поретка, који су наоружани енергијом, лукавошћу и интелигенцијом, или и сним техничким тековинама новога доба, а чије се везе распростиру по целоме свету! У актима и листама полицијске управе налазимо огроман број познатих злиководица; ова акта и листе сваки се дан увећавају подацима о домаћим и страним злочинцима. На питање пак, да ли је трупа која је позвана да води борбу против овога непријатеља, крај све добре воље, и у истини способна за то, морамо дати негативан одговор.

Још пре неколико година ми смо у овоме листу сваљали пажњу на то, да се наша криминална полиција не налази више на истој висини, на којој је пре била, да њена организација, није погодна за велико-варошке прилике и односе и да није савремена. У своје време постављена је била комисија ради испитивања криминално-полицијских установа, и ова је најзад нашла, да је апсолутно све у реду и исправности. У комисији су били државни правобранноци, председници окружних судова и виши полицијски чиновници. Душа пак комисије и човек од пресудног утицаја био је тадашњи шеф криминалне полиције, гроф Виклер, који је био одлучан противник децентрализације. И тако је све остало по старом. Да би се пак озбиљна забринутост у публици и недостаци, на које је питања указивала, отклонили, беше постављен у сваком полицијском кварту по један криминални наредник као „увећање“ криминалне полиције у кварговима, у којима се дотле само по један криминални жандарм налазио.

Овакав поступак, ма како да је неозбиљан, показао је, да се на меродавном месту увиђала умесност постављених захтева: да се у самој варошн мора повећати број полицијс-

*) Финансије и Установе обновљене Србије од Мите Петровића, стр. 568).

*) Угледне берлинске новине „Berliner Tageblatt“, које своје стубе посвећују свима појавама јавнога живота, донеле су пре неколико дана своја саопштења о берлинској криминалној полицији. Много што шта, што износи онога чланка више с погледом на берлинске прилике, но и општега значаја, па с тога ће овај чланак интересовати и не равнодушне посетиоце и наше полицијске службенике. За то га и доносимо у целом преводу.

ских криминалних чиновника, који би одржавали везе са публиком и створили међу сигурност у полицијским кварговима; али надлежни се одлучише за половну меру. Сваки може схватити, од какве је вредности она била: да ли у једном полицијском кварту од 15—20.000 становника криминално-полицијске послове врше један или два чиновника у истини је једно исто. Главна маса криминалне полиције са њеним стотинама чиновника остала је и даље у згради главне полицијске управе на Александровом плацу, и ово чврсто бироократско средишћавање учинило је сасим природно временом да поседне „егзекутиве,“ криминални комесари, седатрају да испуњење њихове званичне дужности леже једино у раду у канцеларији, те на тај начин заборављене — сем изузетних изузетака — главну ствар — практичну делатност изван канцеларијских зидова. Тиме је пак и сам тај систем осуђен. Она криминална полиција, која није у стању да образује чиновнике, који ће, место да седе у канцеларији, и пишу читаве реме акта, стајати у практичном животу, који ће прелике велике варошки познавати, посматрати и схватати и свуда имати своје чуло, — таква криминална полиција не може показати никаква успеха у борби са злочинцима; њена ће снага бити за све велике злочине недовољна и само ће од случаја зависити проналазак злочинца. Криминалиста, који је само теоријски образован, никад неће постићи повољне резултате. Ту не помажу ни најпаметније и најпространије приправе ради проналаска убице, ни најотличији фотографски апарати и справе за мерење, ни најпотпуније листе и акта.

Истина све иде као под конац од онога тренутка, кад три пута звонки звоно телеграфске централе у главној полицијској управи, те тиме јави дежурном комесару, да је на некога варошког квартa јављено о учињеном убиству, па до састанка комисије ради констатовања убиства на лицу места. Потребне се доносе напитнице и предаду, државни правобранилац и вицин претпостављени буду извештени, тачно после најдаље једног сата све је на лицу места, учињај је учињен, потребна мерења и фотографисања су извршена. Али сад треба ићи даље, господо криминалисте! Да је овде од злочинца човек убијен, то је сигурно као град! Али даље, даље! Прво што задаје прво често муке, то је ко је убијено лице? Нарочито кад је убијени нађен изван места за становање: у подрумџ, на тавану, у шуми или на пољу или у шуми. А за тим главна је ствар: ко је учинилац, који трагови могу послужити, да се за њ сазна и ухвати? И ту се онда налази висока комисија за најтајније убиства, коју састављају несумњиво интелигентни људи, али без довољног практичног искуства, и без икакве везе са публиком, у туђој кући, у готово непознатом крају варошки, међу сасвим страним лицима. Личност убијеногa, његова породица, његове навике, његови односи према трећим лицима, према становницима исте куће, комесији су потпуно непознати. Док се све то сазна и утврди потребно је много труда и времена, а при том није комисији чак ни у положају, да бар у неколико испита неуданост првих изјава, који су јој од стране публике учињени. А како су важна баш прва констатовања и испитивања сведока! Губитком времена, који у овом случају истраја три, користи се учинилац; он добија толико маха, да се може сакрити или утећи, баш и кад полицији у опште и неће за руком, да нађе његов траг.

Већ по овој кратким потезима скицираној слици даје се познати, са каким тешкоћама и са како мало изгледа на успех ради криминална полиција на месту извршеног убиства, и да се најзад не треба чудити, што немају успеха криминални чиновници, који нису упознати са приликама, са публиком, са крајем варошки, где се убиство десило. К томе придолази недовољно практично образовање, неспретност у саобраћају са публиком и у испитивању сведока, оскудица брзог схватања ситуације, у кратко, скупе се толико неповољних момената, да се за објашњење извесног убиства управо само случају има захвалити. Али то не сме и даље тако ићи. Напустимо овај застарели систем, напустимо централизацију криминалне полиције и њену безуспешну бироократску делатност! Нека се поглавита пажња обрати на практично образовање чиновника, и нека се пре свега следује примеру других великих варошки, т. ј. нека се у разним крајевима варошки оторе квартовске канцеларије, а не да се све сједини у главној полицијској управи. Тиме ће се криминални чиновници опет приближати пракси, животу и саобраћају велике варошки, те ће имати прилике како да са публиком стуне у корисне везе, тако и да се упознају са ликовима њиховога кварта. Тада ће се они упознати са уточиштима злочинаца, и тада ће моћи пазити и проучавати њихов живот. Криминална полиција бечка ће онда опет испуњавати као што треба свој задатак. Неће онда бити непрекидно толико убиства, нити ће толика злочина дела остати неказњена. Кад криминална полиција задобије поверење публике добиће она у публици и помагача у своме послу. Али је претпоставка за ово, да се криминални чиновници одуче од надутости и охолости према грађанима, као што се то може опазити код појединих чиновника „старога курса,“ који тако понашање називају „чиновничким достојанством.“

Д-р Драг. А.

ДА ЛИ ЈЕ САМОУБИЈСТВО БОЛЕСТ ИЛИ ЗЛОЧИН?

Криминално—психолошка студија

(НАСТАВАК)

И Молијер је на такав начин играо на смрт. И против забране од стране лекара, изашао је још један пут на бину и добио крвоизливење, од чега је после наступила смрт.

Врло је редак случај, да су се самоубице *спаљивале*, као и то, да су се намерно затварале и главом *ударале у зид*, или чак и то, да су се хотимично *сваздале*.

Позната је једна од најчудноватијих врста самоубијства, а то је да се човек *сам разапне на крсту*. Обућар, Матија Ловат, разапео се формално на крсту 19. јула 1805. године. Кроз обе ноге пробо је два екцера од по 15 пола дугачка, за тим је укупао и леву руку на крст, па се заједно са њиме протурио кроз прозор. Крст је претходно добро учврстио комоцком за прозор, па је тако обешен и разапет висио све до сутра дан. Тада су га приметили, скинули су га и кроз кратко време налечили, али је две године доцније умро у лудници Сен Серолго[1]).

У прилог томе, да код сваког случаја самоубиства мора постојати болесно телесно или душевно стање, иде и та околност, што често самоубице свесно употребљују начине за извршење дела, који проузрокују највеће болове. Шта више, они у случајевима, да их ко спречи у првом покушају атака на свој живот, у поновном случају, и поред већ једном претрпљених болова, не презају од тога да опет на такав исти начин одузму себи живот.

Као што можемо наћи на ст тистика скоро сваку државу, у већини случајева самоубиства, мотиви из којих су она извршена, састоје се из неколико главних врста. По статистици

[1]) Geschichte der durch Mathieu Lovat zu Venedig im Jahre 1805 an sich selbst vollzogenen Kreuzigung. — Rudolfstadt 1807.

за Пруску државу извештај о самоубиствима, за три године извршеним, сласе просто овако[2]):

Омраза и досада живота	1094
Телесни болови	565
Пороци	999
Невоља	936
Кајање, срам и т. д.	831

Извештаји о самоубиствима у Француској много су исцрпнији, и ту се о њима у току од 10 година овако каже:

Губитак имовине и несреће	2577
Фамилијарне расире и несреће	2715
Љубав, љубомора и раскалашан живот	3598
Рана, парочито физички болови	4865
Болести мозга	7048
Извршени злочини	206
Непознати мотиви	2295

По себи се разуме, да овако схематично постављање и излагање узрока није задовољавајуће. Тако н. пр. „омраза живота“ није узрок, већ само „утицање“ на већину разних мотива. Телесни или душевни болови, јад, пороци и т. д., могу само ускорити омразу на живот, и пруска статиснчка може бити доведена до абсурдности тим приговором, да је свако самоубиство најпосле праз омразе и досаде живота, и то најдаљији и најочљивији израз. И „непознати мотиви“ показују, колико је без вредности таква статистика. Да не треба већу последњом 2295 самоубица тражити многе болеснике, гладне људе или неке прикривене злочинце? Баш код самих самоубистава није главна стварј у томе, да иду на онај свет забеднији живи створови на земљи, већ често то, да се са крају мотиви за дело. Цифра „непознатих мотива“ биће тек онда мања, ако се испитивању самоубистава приступи на више енергије.

До чисте ситуације у томе питању можемо доћи само тако, ако најпре пођемо с те тачке гледишта, да је самоубица пре свега болестан човек. Многима ће то бити тешко, али другог излаза нема. — Као што се данас зна, да је душевним болесницима чињена безгранична неправда тиме, што су им некада лишима спутаване и ноге и руке, тако ће и будуће генерације морати да се чуде свирепости наше јавности, која понижава самоубицу, а тим пре у случајевима, кад се такав жиг срама преноси и на децу његову.

Сакакво да ће се код многих људи од науке појавати мисао противу теорије болести код самоубице, што противу ње говори та околност, да људи у знатно већој мери врше самоубиства, него ли жене, и ако је човек здравији и има више отпорне снаге но жена.

Прво је тврђење тачно, друго погрешно. На у ком случају није женски пол слабији по здрављу, нити пак има мање отпорне снаге него ли човек. Сама висока цифра старости код женског пола говори противу тога. Сакакво да код мушкога пола има више самоубистава него ли код женскога. И д-р Мебијус[3]) примећује у своме делу „Пол и болест“, да је самоубиство код мушкога пола нека четврт пута чешће него ли код женскога. При том вели још нарочито, *да је најчешћи узрок самоубиству болесно душевно расположење.* Пошто код душевних обољења нема битне разлике у половима, то онда треба већи број самоубистава код мушкога пола тако разумети, да се жене ређе убијају и у пркос душевног обољења, него ли људи, јер рад и иницијатива није њихова особина.

Као и Мебијус изразили су се већина лекара најновијег доба, да самоубиство у болесном стању има најмање свога узрока у функционалним душевним или телесним поремећајима, већ у органским поремећајима.

Узроци самоубиствима су повреде главе, скупљање отрових материја и нарастања у мозгу, неизлечиме болести, јаке конгестије, болови сваке врсте, на и болови јетре и срца. Даље су самоубиства проузроковали поремећаји црева, тешки болови у породиља, пијанство (акутно или хронично тровање алкохолом), а у најновије доба изгледа да су многе особе саме себе послале на онај свет услед јаког растројства нерава, услед болесног страха од дувана, а и из страха од извесног места, простора (агорафобија).

Ако се у таквим и у другим случајевима утврђена болест стави у одбрану самоубице, ипак је такав случај изређа онде, где мотиви за дело остају непознати и где изгледа да не постоји душевно или телесно поремећење.

(наставиће се)

Са немачког Д. В. Важић

[2]) Handbuch der vergleichenden Statistik der Volker und Staatenkunde. Von G. Fr. Kolb. VIII. Aufl. Leipzig.

[3]) Dr. P. J. Möbius: Geschlecht und Krankheit, Halle 1903.

ПОУКЕ И УПУТИ

За расправу питања о компензацији (§ 903. грађанског закона) није надлежна полицијска власт.

Сима Стојковић, из Бачине, дуговао је по облигацији Сави Топићу, тамошњем, 300 дин., и за тај дуг, решењем јагодинског приостепеног суда од 23. фебруара 1887. године, стављена је интабулација на имање Симино.

Наследници масе пок. Симе: Милисоје С. Стојковић и маса пок. Живојина С. Стојковића тражили су код суда, да се она интабулација са имања скине, наводећи, до су они то имање наследили од своје мајке Анице, која је добила то имање од свога мужа Симе преносом још у 1877. год., — дакле пре задужења Симиног поверноцу Сави. Апелациони суд пресудом својом од 7. августа 1902. год. Бр. 2973 одбио је скинуће пописа са њихова имања и осудио повериоца Сану Топића, да наследницима: маси пок. Жив. С. Стојковића и Милисоју С. Стојковићу накнади свакоме по 41 дин. на име таксе, и на име осталих трошкова свакоме по 80 дин.

Услед тога, Милисоје С. Стојковић заједно, Стојан Тодоровић и Стојан Паунковић за масу — као старваоци — обратили су се начелнику среза темнићског с молбом, да од осуђеног Саве, по тој „извршној“ пресуди Апелационог Суда, наплати досуђену им накнаду.

Позван да по овоме положи новац у 242 дин., осуђени Сава изјавио је, да њему пок. Сима дугује преко 1000 динара, о тога је молио начелника, да од његових — Симиних — наследника наплати тај дуг, и од истог одбије суму у 242 дин. и преда истим наследницима на намирење њиховог потраживања.

По поштo наследници нису пристали да плате тај дуг, јер они нису наследници имања Симиног, но имања мајке им Анице, то је осуђени Сава депоновао новац код начелника, и молио, да се исти не издаје овима, док се не окончи питање о праву наплате његова дуга из имања наследника.

На основу овога, начелник среза темнићског донео је решење, којим се осуђени Сава Топић одбија од тражења пребијања дуга, пошто томе нема места, јер су *досуде* по пресуди лично *старалачке* и *наследничке*, који нису дужни плаћати туђе дугове.

Из овога решење среске власти види се, да је пресуда Апелационог Суда схваћена тако, да осуђени Сава плати: *старешима* масе пок. Жив. С. Стојковића — *Стојану Тодоровићу* и *Стојану Паунковићу*, и наследнику *Милисоју С. Стојковићу* на име трошкова свакоме по 80 дин. — свега 240 динара, и маси пок Живојина и Милисоју на име такси по 41 дин., свакоме = 82 дин. — свега *322 дин.*

Ово решење одобрило је начелство окр. моравског, као на закону основано, поред разлога, у њему наведених, још и с тога: што, по § 903. грађанског закона, компензације — пребијања дуга — не може бити, јер нема обострених обавеза, пошто је дуг Симин, који је давно умро; па тим, што осуђени Сава није њихов синовац, да су Миливоје и Живојин синови Симини, и да су га они наследили; и најзад, што није доказано, под којим су се условима Живојин и Миливоје примили наслеђа — да ли без или са пописом. — Ово решење начелства одобрио је министар унутрашњих дела решењем од 28. јуна 1904. год. Пж 18053.

Државни Савет, по изјављеној жалби, нашао је, да решење министрово не одговара закону, јер је њиме одобрена неправилна радња начелства окружног из ових разлога:

Из извршне пресуде Апелационог Суда од 7. августа 1902. год. № 2973, која је поднета на извршење начелнику среза темнићског, види се, да су тужилачку страну представљали: Миливоје С. Стојковић, из Бачине, и маса пок. Живе С. Стојковића, из Бачине, коју су заступали стараоци Стојан Тодоровић и Стојан Пауновић, и да је тужени Сава Тошић, поред осталог у пресуди изложеног, о чему је спор ношен, осуђен да накнади тужиоцу Миливоју и тужилачкој маси сваком по 41 дин. на име положене таксе, и на име свију трошкова сваком тужиоцу по 80 динара. На како су у овом спору била свега два тужиоца: Миливоје Стојковић и маса пок. Живе С. Стојковића, а не три, као што је то погрешно узето решењем начелника среског, јер стараоци као заступници масини не представљају тужилачку страну, већ масу као једну парничну страну, — то је полицијска власт, извршујући поменуту пресуду, требала тражити да тужени положи: за тужиоца Миливоја 41 дин. на име положене таксе и 80 дин. на име трошкова — свега 121 дин., а толико исто и за масу, као другу тужилачку страну. Даље, свега 242, а не 322 динара, као што је то погрешно узето решењем начелника среза темнићског од 8. марта 1904. год. № 7418, које је начелство окружно одобрило, а по том и министар оглашеним решењем.

Неправилност решења министрова огледа се још и у томе, што је њима одобрено решење начелства окр. моравског, којим се начелство ненадлежно упустило у расправу спорних питања, на име питања о компензацији, с погледом на § 903. грађанског закона, налазећи, да компензације, коју је тужени Тошић истакао, нема места, како с погледом на наведени пропис законски, тако ни с тога, што тужени није доказао: да су тужилац Миливоје и пок. му брат Живојин синови пок. Симе Стојковића, који му дугује извесну суму новаца по осудном решењу судском, на основу кога је и истакао питање о компензацији; даље, да није доказао, да су тужилац Миливоје и пок. му брат Живојин наследили свог пок. оца Симу, и да су се, и под којим условима, примили наслеђа свог пок. оца Симе, те да би за његов дуг могли бити одговорни, у смислу §§ 34., 394. и 489. грађан. судског поступка. У расправу свију ових питања, као спорних, није било надлежно начелство да улази, већ је било дужно, да с обзиром на наведене околности, упути осуђеног Тошића надлежном суду, те да *судским путем дошље до грађанског компензации кад места, кад му то право оспорава тужилачка страна.*"

Ово посматрање саветско усвојио је министар унутрашњих дела.

(Решење саветско од 14. децембра 1904. год. Бр. 9553.).

Један случај неумесне примене § 466. грађан. судског поступка.

С. П., као бивши благајник општине б..., за које учињених утаја у дужности благајничкој кажњен је извршном пресудом Апелационог Суда са пет година робије, и да утајене суме општини накнади.

За наплату ових утајених сума, среска власт, преко дотичног општинског суда, узела је у пошис целокупну имовину, како осуђеног, тако и његовог оца Л.

Разлоге за ово, среска власт нашла је у томе: што је Л. као отац јемствовао за свога сина С., праликом његовог примања за благајника, да ће накнадити све што његов син као благајник упрошасти; а по том пристао, да његови недостатак у каси његовог сина, у суми од 2795 динара, положи каси општинског суда, што пако у одређеном року не би учинио, онда да се за обезбеђу горње суме стави прибележба на његово имање, и продајом истог општина намири.

Кад је Л., са осталим својим синовима, затражио од начелника среског, да се оставе од продаје њихови делови, а преда само део осуђеног С., — начелник срески, из напред наведених разлога, одбио их је од тражења решењем № 11620 1903 год., наводећи, поред осталог, још и то, да је одређеном прибележком, од стране Л., на његово имање, поништао имање постало залога за наплату утајених сума од стране С.; а да остали његови синови не могу тражити исшављење њихових делова од продаје јер су, у времену датог јемства, били малолетни. У исто време упутио их је суду на парницу са свим ће прибележба са њихових делова, ако хоће и успеху се надају.

Ово решење начелника среског одобрено је од стране начелства окружног и Министра унутрашњих дела.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону, из ових разлога:

У § 465. грађан. судског поступка изложени су случајеви, у којима може полицијска власт, без пресуде или решења, приступити наплати.

Ни један од тих случајева није овде.

Жалитељ Л. је на саслушању свом код среске власти, од 15. марта 1901. године № 10754, изјавио: да признаје недостатак у каси суда општине б..., којом је његов син С., као благајник руковао, и обавезао, се да надјени недостатак, у суми од 2795·68 дин., положи општинској каси за десет дана, што ако не би учинио, онда да власт за обезбеђу горње суме стави прибележку на његово имање у селу Лозну, и продајом истога општину намири; а за тим, на дотичан саслушању од 5. маја 1903. год. № 6955 изјавио: да је он јемствовао општини б... да ће платити кривичне трошкове, т. ј. оно што упрошасти његов син, као општински благајник, и при томе остао, наводећи да ако је јемац, да није крив, и за што ће може одобрити да му се продаје имање, већ да одобрава, да се узме у попис и прода плод са његовог имања, која је имао у 1903. години (пшиве, пшеницу, зоб...)

Према оваким изјавама његовим, спорно је питање о томе: да ли је изјава жалитељева лично јемство за сина, у смислу §§ 828. и 829. грађанског закона, или отварио, према § 481. поменутог закона, датим његовим имањем у залогу. С тога је полицијска власт требала да упути општину б... надлежном суду, те да судским путем тражи: да жалитељ, на основу напред наведених његових изјава, буде осуђен на плаћање накнаде штете за свога сина, по осуди над њим изреченој извршном пресудом Апелационог Суда од 24. августа 1902. год. № 3322., како би се у смислу § § 461., 462. и 463. грађан. судског поступка могло приступити наплати од жалитеља.

Ово посматрање Државног Савета усвојио је Министар унутрашњих дела.

Саветска одлука од 3. септембра 1904. год. Бр. 6888.

Војници, над се за време службе под барјаком онеспособе, не подлеже плаћању војнице. (Последњи одељак чл. 2. закона о устројству војске).

И. К., из В., пошто је регрутован, ступио је у сталан кадар ради одслужења свог рока. У кадру је остао на служби све док није на часу наставе био обрављен бојним метком у леву руку и тиме постао за даљу службу неспособан. То је било 5. фебруара 1889. године. Тада је пуштен кући, и од тога доба, па све до месеца јула 1903. године, нити је ишао на вежбу, нити плаћао војницу; а тада је суперкомисијом утврђено, да је заиста неспособан за службу, и онтерећен, решењем команданта дринске дивизијске области од 10. децембра 1903. год. Бр. 7695., војницом за све горње време, а пошто је још, при пуштању куће, решењем команданта исте дивизијске области од 3. фебруара 1889. год. Бр. 270. био подигнут плаћању војнице, па то он пренебрегао, каквог је и плаћањем личне порезе за све горње време до 1. децембра 1903. године.

Ово решење команданта дринске дивизијске области одобрио је и Министар војни.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 17. септембра 1904. год. Бр. 7251. поништио је решење Министрово са ових разлога:

Кад је жалитељ, као способан за личну службу, примљен у војску, и ту на служби остао преко 11 месеци, па се за време те службе под барјаком и онеспособио, што

се утврђује сведочбама сведока П. П. и Л. П. оправданих наредника, онда, према пропису последњег одељка чл. 2. закона о устројству војске, није дужан плаћати порезу.

Један случај из чл. 85. закона о општинама.

Андреја С. Д., достављајући суду своје општине: да преко његовог имања извесна лица имају право службености пута, молио је одбор општински, да му дозволи: да на истом имању подигне кућу, а он ће њом пут, за ову службеност, начинити кроз свој празан плац, из северног страни пута.

Одбор општински донео је одлуку, којом је ову молбу уважио, на ту своју одлуку сагласношћу и среског власти, која ју је, на основу чл. 85. закона о општинама, примила к знању.

Противу тог решења среске власти изјавио је жалбу П. Ц., наводећи, да је среска власт била дужна, да поменуту одлуку општинског одбора задржи од извршења, јер се њоме расправља питање о праву службености, које се има расправити само путем редовног грађанског спора.

Државни Савет, одлуком од 29. децембра 1904. год. № 9732, одбацио је жалбу као неумесну, пошто се интересовани противу одлуке одбора општинског није жалио надзорној власти, те она, према чл. 152. закона о општинама, није ни могла ову одлуку, којом могу бити повређени интереси само појединаца, задржати од извршења, већ ју је правилно, по чл. 85. закона о општинама примила к знању.

Један случај умесне примене § 466. грађанског судског поступка.

По решењу првостепеног ваљевског суда од 16. октобра 1903. год. № 24496., начелство округа ваљевског увело је у попис покретности Ж. М., која је пађена у његовој магази у Ваљеву, а за обезбеђу 1900.35 динара дуга Андреји Р. из Гвозденовића.

После извршеног пописа, отац дужников, С. М., поднео је акт начелству, у коме је изјавио: да је магазa, у којој је пађена узабрана покретност, његова својина, и не његовог сина, па је молио начелство да, у смислу § 466. грађан. судског поступка, упути повериоца на парницу, те да путем оне докаже, да су те покретне ствари искључива својина његовог дужника.

Како је поверилац Андреја, поводом оне изјаве појављеног сопственика, навео: да је она пописата имовина својина његовог дужника Ж., јер је на његово име и фирма радиле у којој је попис извршен, — начелство је, у смислу § 466. грађан. суд. поступка, упутило појављеног сопственика на парницу, наводећи: да ничим није доказано својину узабрањених ствари, јер нису пађене у његовој државини, већ у државини дужника Ж.

Ово решење начелства одобрио је Министар унутрашњих дела решењем својим од 14. јануара 1904. год. № 1241., у коме је, у прилог умесности решења начелства, навео још и то: „што се из огласа о заједничкој радњи између дужника Ж. и оца му, жалитеља С., види, да је радња у Ваљеву, у којој је попис покретности извршен, заједничка својина жалитеља С. и сина му Ж., дужника; и што се из огласа види, да је жалитељ опуномоћио дужника Ж., да се може да фирму задужити, и тиме је условљена и његова - жалитеља материјална одговорност за дуговање свога ортака и сина.

Државни Савет, по изјављеној жалби, одлуком од 20. августа 1904. год. Бр. 6096., одобрио је решење Министра Унутрашњих дела.

М В.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

З Е Т

I

Живот Младена Мариковића Баће протицао је мирно, ко тиха река кроз питоме равни. Вредан, подузетник, стално при послу, отицињући се од невоље, он је за неколико година, без икаква капитала, једино својим вредним рукама, које никад нису биле праве, састављо мало крова над главом и сачувао се од пропасти. А кад се подигао, он је постурно подизао и своју кућу, коју је морао, можда за навек, напустити. — Радећи је водио сам. И ако је било доста посла, он је стигао да их све сам посвршава. Једно случе, које га је помагало, било му је довољно и у радњи и у кући. А Баћа је свуда стигао: и у подрум да наточи и госте да услужи и себи ручак да спреми и кавану у ред да доведе, па и госте да разговори и развесели. Тако је време грабило даље и изгледи их у месеце и године, а Баћа је животарио као поштен човек.

Њега је несрећан случај одвојио од куће и породице и отерао у свет. Баћа је морао побећи из свог родног места и оставити и кућу и жену и децу. Али је веома радосан и захвалан, што га је како сам вели мајка Србија примила раширених руку.

Баћа је родом из Мартоноша у Бачкој; наор је, али из доста добре куће и добар Србин. Због тога је управо и награбусано.

Био о неким благим данима у Сегедину, седео с друштвом у кавани и мало се весело. Ту су били и неки официри. Мађари или Јерпеји, тек грдили су Србе и говорили гласно противу Србије. Баћа не могаде отрпити то, него им добаци увреду за увреду. Некакав официр скочи и полети на Баћу, а овај ти га дохвати, отме му сабљу, ногућа га под себе и стане оном сабљом официра њоштинице удрати. Подиже се гужва; неко удари столицом у замуку. Завлада мрак. Баћа, држећи у мраку своју жртву, плаћену га по лицу још два три пута и пљуну га, па се изгуби.

Те ноће ноћи заиди кући. Тамо се крио неколико дана како је знао и умео. Али кад сазнаде да ће га премлатити па да ће га и на суд узимати — њега нестаде из Мартонопша. Остависо је жену и ћерчицу од десет и сина од шест година и прилично имаоце.

Али то је одавно било, кад је он пребегао у Србију. Жена је остала да ради земљу у селу, а он је у прво време патио се и кубурио, док није напослен и њему срећа пружила руку те га извукла из беде.

С почетка је веома патио. Није знао умешности. Али постушне ноће на боље. И кад поче, врата од његове кавапице у Фишекџиџи, отварају се целога дана, кавана пада пуна гостију. Сељаци, сватичари, препродавци, нижи статеж, европски су к њему и сваки је био добро услужен и задовољан. Баћа је умех расположен. Није пуристо, али је кашало. Чим је што стекао, он је шиљао жени или је она сама долазила у Београд са својом ћерчицом, поседила десетак петнаест дана, па се враћала у Мартопош да и даље ради.

II

Младен је био човек отворена лица и отворена срца. И гостима не свидела његова отвореност: знала отворен ко јеванђеље. Сваки свој доживљај он је поверавао гостима и сваки, по је њему свршао, знао је ко је, шта је и зашто је амо прешегао. Данас прича како је послао жени педесет форината да куни два бравчета за посек; други пут као догађај јавља да је поправио кров од шиндре и купио још једну краву у кућа. А најчешћа му је фирма била да удоми своју кћер, која је већ стигла за удају.

Жена његова прегледала је сва места у околини да ноће згодност жладожењу, кога ће у кућу довести: Крекуџ, Сирит, Талу и обе Кањиже. Муж јој је сам говорио и писао да зета треба довести у кућу, ма био и сиромашан, само нека је честит Србин и вредан.

Сјећа нма осмех и за свратиште: прошле године дође суђени час Младеновој кћери да се уда. Младену одиах јавише за прилику. Жена га писмом навештава да је крава Белка отелила, да је виногрид добро понео, да су и кукурузи добро, да им је цркло једно прасе и да се нажерио жладожења за њихову Марицу. Из Кањиже је, човек оскудан, али млад, здрав, добар и вредан и Марица хоће да ноће за њега.

Баћа весео, задовољан, све подскакује, кавуџ прескакује, ноћиће препуњава и служећи госте, радосно им прича појединце доживљаје и планове своје. Жао му је што не може, што управо не сме да присуствује свадовима своје Марице; али се нада да ће га младенци ускоро после свадова обрадовати посетом и тада ће бити весеља и радости.

Он истини никада није видео какав изгледа његов будући зет Сава, не зна за њега, али прича својим гостима као да га одавно познаје како је добар и вредан и како је велики Србин... Жена је знала кога је удобрала.

Баћа ноћиће стотинарку за свадове и свој родитељски благослов.

III

Свадови били и прошли. Младеновића ушао у кућу. Младен је тога дана частио

свакога, ко је у његову кавану напратио и свакоме причао за своје весеље.

А сутра дан је све ишло својим током. Баћа је желио и посведневно говорио, како би врло радо до виде зета и кћер и позивао их је неколико пута.

Велики део гостију нарочито оних, који су стално свраћали у његову кавану, знао је готово до појединости из Младенових причања и о његовој жени и Јери Марији и зету Сави и о позовини Мартоноша.

Једне вечери, стоји он иза келнераја и брише чаше и намешља их, мисли о кући и жени и деци, а у кавану уђоше два човека. Један носећи кофер уђе право у кавану и окрете се оном другом, што је био лепше одевен.

— Ето, то је...

И показа руком на кавецију иза келнераја.

Странац отвори касу и даде напоји човеку, који остави куферчић и брзо изиђе из каване, захваљујући.

Гост нови имао је на себи чакшире, гајтаном опшивене, како Бачвани носе, чизме на ногама и мали шешир на глави. Он оће келнерају и најпре гласно назва добро вече, па затим тајно упита

— Молим, а је ли ово кавана Младена Бабе?

— То је, то је, говори Младен сам нестрпљиво, а неће се присећа да ће то бити његов зет; ма да се Младену чинило да је овога младог човека већ неколико пута у својој кавани и да му долази доста познат.

— Дакле ви сте то... е, баш, врло добро, рече странац и скинувши шешир с главе, оће руци кавецијској.

Баћа га радознало посматраше.

А зар ни мене не познајете? запита овај.

Он хтеде одговорити да му се чини веома познат, да га је већ ту скоро у својој кавани, но се уздржа. А млади човек настави

— Е, драги ото... ја сам Сава Клинци из Мартоноша, ваш, каже, зет...

— Сава! засја Баћи лице од радости, Саво, сине, па што се одмах не кажеш.

И кавецији, не водећи рачуна о гостима, остави чаше и келнерај и стаде грлити и љубити свога зета и загледати га. Тог се као мало стидио, али је и сам грло свога таста.

Стари Баћа чисто се преобрази од извандредне радости што му се жеља испуњила, те види зета свога и окупи питати:

— Како су код куће? Шта ради нана? Је ли добро све? Како је мали Перица? ... Е, е, Саво, сине, од кад вас чекам, од кад вас чекам. Све мислим: данас ће те, сутра ће те, а вас нема, на нема... Једна један пут.

Кавеција поведе свога зета у собу

— А где су нана и Марица? Што оне нису дошле?

— Оне, ото, сад не могу. Али ће други пут доћи...

— Како, други пут, кад је било речи да и оне дођу? Млади зет се паће у забуни, али се брзо прибрати

— Па, знате, ја сам, каже, сад ишао ради посла дошао; а после ћемо, знате, каже, онако доћи да поседимо ... Знате, ото, и ја сам само на два дана...

— Шта, на два дана, срди се Младен, овде ћеш ти остати и дуже.

И уведе зета у собу.

— Раскомоти се Саво, сине, на ћемо после вечере пуно разговарати.

А млади зет окиде капут и радознало посматраше око себе, кад остаде сам у соби.

IV

Исте вечери Младен је за читав сат раније затворио своју кавану него обично: хтео је, да се до миле воље разговара са својим зетом кога сада први пут у животу види.

— Па шта има новога у нашем Мартоношу? пита Младен зета

— Све је, ото, каже, по старом.

— Шта је са Софронијем, што је држао овчицу на рогљу?

— Умро је, вели Сава

— О, о, чуди се Младен ... а мени жена пише да је он тражио нашу Марицу, па му је није дала... Е, баш добро.

— Знам вели Сава, и мени је то нана причала, да је Марицу тај ... тај Софроније тражио.... А Марица је знате, већ у другом стању, па је тешко и да дође.

— Аз о томе ми ништа нисте писали, чуди се Младен.

— Па нисмо, каже, хтели; хтели смо да вас изненадимо.

Баћа сав срећан и задовољан, палина и себи и зету и пита, непрестано пита. А зет, чинећи се да је уморан од пута немарно одговара и непрегано зева.

— Ти си сам, Саво? пита га Младен.

— Јесам ото; знате, мало сам уморан од пута...

— А би ли што јео?

— Нисам гладан, него би да се баш мало одморим

— Та иди ... дед, да назијем још ону... оно је чист неготинац, измак ово недавно закопа... па ћемо се одморити.

А Младен опет удари у разна питања. О коме није питао! Те онај умро, те онај побегао, свађе он од зета и чуди се што му о томе жена није ништа јавила. Сава исприча, како је дошао да се договори ради оправке куће и других домаћих по треба.

— Треба, ото, проширити једно крило куће, говори Сава.

А Младен одлучно додаје:

— Треба, сине, треба.

— Па кров да променимо и нов да метемо.

Младену расте коса од радости што му је зет таки кућаник.

— Да богме, и нов кров треба метутя.

— Али, видиш, ото, то је мука. Дајде Сава лабринуто, то је мука, нема се повација.

Младен га тешн.

— Није то никаква мука, не брини се ти зато, мој синко. Биће и двоста, и триста форинта за то, не брини се. За кога ја течем, него за кућу и за вас, сплака деца моја.

— Па тако је, ото, вели Сава задовољан и у руку љуби таста.

— Само полако, све ће бити, говори Младен.

— Тако је, запињује Сава.

V.

Јутро их је обојицу затекло на ногама. Младену мило што му зет тако рано и одмах су наставили синоћни разговор о поправци куће, о набавци мало ситне стоке.

У тим разговима прошао им читав дан и друга ноћ.

Другога дана Сава већ навазује да се врати; али таст га никако не пушта.

— Та писмо се ни нарадговарали како треба.

Моли га таст да остане бар још два дана, али Сава неће никако. Чак неће ни у кавани да седи.

— Знате, ото, како је, кад је човек при послу.

— Тако је, вели Младен.

— Нека, вала Богу, има, каже, дана ко кубиште. Има се кад, доћи ћемо, чим Марица роди, доћи ћемо сви, па ћемо се провести и нарадговарати до миле воље.

Младен одобрава.

Спремно је и новце за поправку куће. Променио је две стотине форината, па ће му их дати вечерас за вечером, или сутра кад овај пође.

У један мах Сава је заискао још одмах по ручку новце, али се одмах тргао, па и сам неће.

— Нека, ото... не треба... сутра кад пођем, онда.

— Па лепо, синко, лепо, одговара Младен, сутра кад пођеш... А сад, иди мало по варошн, па се прођи. Ја морам и онако око гостију и муштерија. Али само дођи раније да вечерамо и да мало продивањимо... И пази, да не залуташ, јербо Београд је велики...

— Не брините ото, ништа не брините, одговори Сава. Та писао ја ваљда дете. Знам ја — ја ћу, каже, ићи тако право, па неће залити, а тако ћу се и вратити, видећете већ... умем се ја већ лако наћи.

На позубичини таста сироту у руку брзо извуче на улицу.

А како изађе лице му се чисто преобрази; у један мах постаде други човек. Београд са његовом врежом улица ни најмање га није бунио. Као данашњи и добро познавалац престоница он штуче у прву улицу з лево и изгуби се у гомили шеталца по Теразијама, задовољан премишљајући о двема стотинарками, које ће сутра, у оно доба, већ имати у свом џепу...

VI

Око седам сати зет и таст већ су седели у собн за софром и вечерали, а једуће разговараху о кући и домаћим стварима.

Младен је још пре вечере дао своме зету две стотине форината за оправку куће и набавку ситне стоке. Сава је новце лепо савио и страшно брижљиво у грудњак, где је сигурније.

Како је Младен морао бити и у кавани, то је чешће са стола устајао и од-

хајмо да послужи госте, којих је увече већ мање било.

Наједаред улете дечко у собу сав запрепашћен и стаде нешто шапутати газди свом.

— Ту су... шапуташе дечко збуњено, пухући газду свога устрану и напоље.

— Шта је? Говори, рече Младен изазивајући за дечком.

А дечко се једва прибра.

— Идите брзо у кафану... тамо су неки људи, ваша жена и берка... и зет...

Баба разрогачи очи.

— Шта кажеш?!

— Ено, идите у кафану...

— ... и зет.

Пред самим вратима угледа он две женске прилике и одмах познаде своју жену и кћер. А пред њих стоји Сава. Марвични младожења, млад, стасит, леп и добробудан напоље у чизмама и са малим шеширом на глави...

Жена му пође у загрљај, а кћи и зет руци. Младен пребледео, једва трепће.

— Ово је Марични младожења, Сава, вели жена Младену.

— Ах, Бог вас послао, Бог вас сами послао... има Бога... и одједаред као сунцем пуну напоље, остављена своју породицу да се изненађена чуди и дивя, шта то Младен ради.

Да остани своју породицу и брзо пођуни у собу, где је вечерао. На кило отиже унутра, он дограби тобожњега зета за прса и стаде га снажно дрмусати пуи пљева и горчине.

— То ли ти знаш лопужо никакава...

Шта вам је ово, за Бога, шта се то збило! пече овај пепртљати, сав пребледео од страха. За Бога ово, немојте ме тако изненадити за гушу, можете ме угушити.

Али овај ништа не чује.

— Да угушим песто, да угушим. Тако ли ти, лопужо, идеш да нараш и хараш поштени свет. Е, нећеш шта ни наумио.

— Ама, шта вам је ово, за Бога!

У залуд се овај отимао: оне снажне руке, које су могле и умеле да на мртво име наденетају мађарског официра, кад је овај уврећено Србе и српски посиое, још су чврше умеле држати једну лопужу, која му је преваром хтела две стотине форинта да одвесе.

Младен је био неока раздражен: снога досадњашњега зета, кога је пуна два дана чистио и обасипао сваком пажњом, стаде сад више отеиати и дрмусати.

— Паре, паре, лопужо никакава! доникавање му, паре; јер ћу те удавити.

За тим га дохвати преко паса и изведе га из собе у кавану и ту га, пред гостима и запрепашћеном породицом, тресну о патос...

— Гледајте људи зликовода и лопужу... зет! зет!.. а ово једна обична лопужа и варалица.

Па га уе претурати.

— Паре, или ћу те удавити... жив нећеш нанћи испод моју руку.

Овај извуче из грудњака две стотинарке и дрхтући свом снагом врати их Младену, молећи да га само пусти.

Посекавше гости, неки се умешаше. Младен им објашњаваше ствар, и догађај са летом; а кад дође полиција она очас познаде у овом „зету“ познату варалицу Алексу Костића, кога она поодавна јури.

М. Павловић.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Лопови и разбојници по железницама. — У последње време јако су се учестали случајеви пљачке железничких путника, те је на то обраћена већа пажња, ма да нема толико успеха чак ни у Немачкој, где се полиција свом силом пружа пратњу тих лопова. Случај са скорашњим нападом на железничка поштанска кола у возу Париз — Брисел подсећа на најгора времена америчких, нарочито тексашких железничких пљачка.

Од Монса до Брисела иде воз један сат, ма да има да пређе свега 60 километара, јер има на терену неких тешкоћа, услед којих воз мора да иде успореном брзином. На тим местима железнички разбојници и лопови са највећом брзиноћућу учестано изводе своје пљачке. Такав је случај са пругом Остенде — Брисел. Туда је поштa појачана великом стражом, услед огромности количине амајета од америчких и енглеских поштa преко Остенде-а. У возовима на тој пруги, осим поштанских кола има обично по неколико вагона пломбираних и са решеткама, пуних важних поштанских пређа. У та су кола често, па и сада упадају лопови, отварају их и харају огромне суме новаца. Лопови тих кола обично се завлаче као путници прве класе на истим местима, а имају кадуље, и у згодним моментима врше „операције“. У овим последњем случају десе се прави разбојнички напад. За време кад је воз јурио пуном брзином, напао је на поштанска кола шест лепо обучених људи, разваљили су врата, повезаних чиновнике, па побацали кроз прозор од кола поштанске пређе у којима је било писама од предности огромне величине. Недалеко пре уласка воза у једну мању станицу на 48,8 километру пред Бриселом искочили су на воза. Један се од тих разбојника приликом тога искакања тешко повредио и ухваћен је.

Лопов железничких путника напада своју жртву још при уласку у воз. Направо то чине интернационални кесарџии, који бирају за место својих операција обично велике свобраћајне станице. Ту је путник увек снабдевен са доста новаца, налази се обично у неком нервозном раздражењу, нарочито ако подуже чека на полазак воза; за тим при уласку у воз обично је јака гужва и гурње публике, а то необично олакшава манипулације кесарџија. Полицајац јако хвата кесарџије почетнике, али они који завлаче по неколике хиљаде, ти умеју добро и да се чувају.

Ко пре поласка воза уђе у кола, остави унутра свој пртљаг, да би осигурао себи место, па онда изађе опет напоље, тај има да пружише сам себи ако му овај буде украден. То чак и најпредострожнијем железничком особљу не може да падне у очи, кад кажу лепо убучени господин хоће са пртљагом у руци да пређе у другу кола на возу, или ако се преварио и погрешно ушао у воз па се враћа.

Са козиком дрекошћу раде лопови пртљага, некуспо је пре неколико година пеpeшки посланик на берлинском двору приликом свога пута за Русију. Посланик је изашао из воза у Вилни, па како је у кућоу имао знопштво ситнијих пакета са стварима од вредности, нарочито са орденима у бриљантима, то је умолио шефа станице да за време задржавања воза у станици закључа његов купе. Та је овај и учинио, али кад је после 40 минута требало да крене воз и кад су врата отворена, купе је био потпуно празан. Лопови су ушли у купе са противне стране воза, кроз прозор, и одпели цео пртљаг од последњега прчета. Пошто је ту био у питању један посланик, руска полиција није жалила труда и пошло јој је за руком, да све пакете пронађе код једног лоповског затвка у Вилни.

Путници, који се дају на велика путовања, и своје пртљаге предају на станицама да им се на навесни места експедују, излажу ту своју имовину великим опасностима. Тај је случај нарочито на талијанским железницама. Из Италије често стижу вести, како је полиција ухапсила и предала суду ону или ону дружину железничких лопова, који су годинама на изврсћивање начине пришли краће по железничким возовима целе Италије. Талијанска крадљивци генека обично и готово без изузетка служе се калцуницама, и кад путник прими на последњој станици свој пртљаг, прима га потоуно исправног и по изгледу недирнутог, али тек кад га отвори, види да му је из њега нестало најскупоценијих ствари. Чак и самој краљици Италије Маргарити покрали су приликом једнога пута три свилене хаљине из њеног пртљага. Тај је кофер отворен, па лопова закључан. — Ко преда свој путнички пртљаг да се експедује са које талијанске станице, може се готово рећи, да злу судбину његову нема приписати сам себи.

Готово иста такна несигурност, као што је у Италији у овом погледу, влада и у Русији. Тамо пропадоше читаве дружине лоповске по железницама и предају их суду на оуду. Али што је најжалоснје, чланови тих дружина су војником особље железничко, возовођа, кондуктери и бремзери.

На ни у Немачкој није баш таква сигурност, и тамо има непоштених железничких чиновника и службеника. Има пример да је пре неколико година ухваћен један железнички чиновник, који је кроз читавих осам година пришо краће из путничких пртљага на пруги између Берлина и Бреслане. У стану тога несавесногa чиновника нађен је приликом претреса читав дућан разних хаљина, целих балз плаштва, обуће, рукавица, луксузних предмета, мушких штапова за шетњу, мушких и женских шешира, корцеланског и стакленог посуђа, оружја разне врсте, вина, галантеријске робе, кофера, књига, униформи, мушких и женских сатова и

пакета, а поред свега тога и богат прибор за извршење разних начина крађа.

У железничким купеима треба се нарочито чувати упућивања у познанства са непознатим личностима. Још је најбудаластије примити од каквог странца, па ма и у запечаћеној кесици, цигару, цигарету, вина или чашицу коњака, па ма то нудила и слика лепа дама у најлепшем и најљубазнијем тону. Нарочито је то опасно, ако је човек у купеу само са једним странцем. Цигара је препарирана наркотичним средствима, вино, ракија или коњак помешани су са опијумом, путник падне у санак и буде без по мука похаран. Још је све ово најопасније за женске путнике, да ступају на у какве ближе односе са непознатима па било то у виду живог разговора или у виду и најмање пажљивости. Ако сапутница није лопов који ради са опијумом или морфијумом, она је сигурно касарон. Ако се путује само са једном особом у колима, па се приђрема, треба се на све могуће начине борити против ње, нарочито ноћу, када је човек и иначе наклоњен спавању, а до ли изурен при путовању, и за то је увек боље доплатити нешто и добити засебан купе за спавање, него бити похаран до голе душе. Путника је спавању најлакше довести до заноса и похарати.

Наравно, да се са стварима од вредности не треба хвалити, нити их показивати. На једној међународној станици уђе један путник у купе у коме је већ био један пашажер. Када је новајлија дизао своју кесу у мрежу изнад седишта, отвори му се она и на њу нападне једна повеља кожна кутија. Сапутник му је подиже, зар му овај не рече само хвала, већ му је отвори и показа у њој драгоцени бриљантски накит, много скупоцених женских сатова, брошева и минђуша. Сопственик њихов био је јувелир, и позвао га је један магнат из оближњег места ради неке куповине. Кад је показао све то сапутнику, метне ствари у једно њене од кола, и мало по том засни. Када се пробудио, није било ни сапутнике, а разуме се ни драгоцености. Пријатке ствари зовоне, и тако је и овај путник, кад је видео да јувелир тврдо спава, просто се решио да на првој идућој станици изађе и понесе собом скупоцени ортлаг.

На пут је у опште опасно носити бриљанте, што се може видети на свакидашњих новинарских вести о крађама те врсте. Тако страдају доста оперских певачица, или има их и таких, које представљају таква дела само ради рекламе. На помењутој прузи Мон — Париз украдено је некада бароници Ротшилд бриљаната у вредности 60.000 франака; а талијанском посланику у Рио де Женеиру, грофу Ривн, украли су на прузи Генова — Фиренција бриљаната у вредности 40.000 лира, и уз то су отишли још и сви његови скупоцени ордени.

На необично оригинални начин је пришла крађи по железничким возовима једна женска на прузи Хамбург — Алтона. Увек је тражила своје жртве у чекаоницама 1. и 2. класе. Увидила је у исти купе са господом, на којој је видела бриљантско прстење или бриљантске игле, па се приликом кожне златоречиво ишчуђавала лепоти њиховога накита; кад би били ближу коју станицу, она би замолила достичног господина, да јој да у руке да види, рецимо, прстен, прекртала би га и прегледала док воз не стане и онда је искакала у трену ока из воза, те тако често долазила до лепога дара. Подазило јој је за руком да нађе многе жртве, али је полиција бедрим оком мотрила на њу, док је напозд није срећно ухватила.

Правих разбојништава на железницама се може наћи најмање у Америци, где има специјалиста у томе, да се разбојништва над железничким возовима извршо са необичном брзином и са беспримерном храброшћу. На железничким путничким возовима америчког континента има доста малих станица, које имају само по неколико људи у себи. Таку станицу нападну разбојници, повеку чиновнике, и кад нађе који нож, они му дају сигнал да стане. Кад већ воз стане, прва је брига разбојницима, да онеспособе машиново особље воза, да тако онемогуће даљи одлазак воза. Тада настаје атак на путнике, и свршено их опљачкају. По том имају нарочиту возу на поштанска кола, у којима се налази јак оружан за повод, који служи за чување и транспортовање великих сума новаца. Пође ли за руком разбојницима, да надвладају страну у тим колима и да разбију оружје, тада ни падају плена стотине хиљада долара.

Поред Америке бројно долази на првом месту Русија са разбојништвима на железницама у вези са убиствима. Статистком је утврђено, да се на руским железницама извршо годишње просечно десет разбојништва са убиствима. То долази отуда, што у Русији велика трговина и индустријална обично шаљу велике суме новаца железницом у пакетима, које спроводи какво њихово поверљиво лице, а не поштом. То опет за то, што је аманетна пошиљка прво скупа, окончана са небројено формалности и тешкоћа, а крај свега тога врло су чести случајеви, да их сами чиновници или поштански службеници отворе, па похарају или „изгубе".

На крају свега овога желели бисмо, да нашн читаоци извуку за себе корисни прилнкои својих путовања. А ова две најглавније опасности, на које их ноповла упозорујемо, јесу: *чувати се сна и конкурних дама!*

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Познать је господубност и предусретљивост прекоокеанских Срба према нама Србијанима. Свакога брата Србина ми обсрчуке и са највећом дубкошћу дочекују, а нарочито чиновника, у којима ова гледају оличење слободне српске државе, пред тога ити су они изванредно на поштовање у опште и према својим чиновницима. Може се мислити какво су господубно дочекали и примили **Марјана Остојића**, окружног шумара, који се свбрувао међународним возом, пођно у сременом сеју Ерчеглину као нарочити „изасланик краљевског српског Министарства Народне Привреде."

Овај Марјан дошао је из Хрватске у Београд пошком прошле године и нашао стан у једној кући у Косанчеој улици. Одмах се представио као управник полопривредне школе и тражио од газдарице поред стана и кост, ну газдарица није смела пристати на ово последње. бојећи се да њена строжна кућа неће одговарати таком великом господину.

Пре подне је редовно „ишао у канцеларију," а после подне „био је слободан", те је остајао дуже код куће и играо у шестиу.

Кад прође месец дана газдарица очекиваше наплату, али се г. „управник" чињаше невешт, а она строгица није имала никад тако великог господина у стану, па се бојаше да му затражи.

Кад се већ дубоко зађе у други месец, приметн г. „управник" како се газдарица поче око њега снебивати, и почаднаја и ћуткати; све би нешто хтела да каже, а не сме. Узеше он да је већ дошло време када ће му газдарица затражити новац, но да би је у свему предусрело и мало нас заплашио, замоли је да га ћорнира и шиколнује, јер га је, рече јој, Краљ позвао тога дана у аудијенцију.

— Јух, господине управниче, вервује ја то њоју умети, јинда писам мужког колмоваља, нити сам чуја да се они колмују — одговори му газдарица.

— Ништа, ништа, ви само спремите „брензрен", а ја ћу вам већ показати, то није тешко.

— Добро, господине управниче, али ако вам опечем ја писме крива.

И газдарица га набрекује полако је звала и учила, мислећи при том како је могла бити несхотрена и умало није затражила паре тако великом човеку, нога сам Краљ себи призвана.

Тако се после сваки дан са попечим хвалио газдарици: те како му ја и ја добитни београдски пуж Ђерџу, те ако га је ја и ја великаши зако ни ручка и т. д.

Газдарица већ поче бакати сумњиво његово понашање, а и комшинице јој предочиле да ће он бити неки лопов, те она једног дана посла за њим дечу да иде где му је ће канцеларија и школа, у којој је он управник. И дечи су свесно извршила повеђничку улогу, полно себи рачуна, да „господин управник" није ни правилно у њиову канцеларију, већ да је дечо пре подне шиврао по Калемегдану и београдским улицама. Тако једног дана, па тако и другог.

Трећег дутра пре него што је пошао „у канцеларију" газдарица нудовно каже преда њ и затражи троиесечни дут. Овај га захтев као у колико не збуни, већ се извини газдарици што је то због своји великих послова смео с ума, па је замоли да му спреми рачун, а у исто време и да му позајми нет динара, јер „случајно" при себи није имао ситнице, па ће јој на подне пад доће све исплатити.

Бојећи се опет да ће не наљути ако му одрече молбу за трећутку позајмицу, газдарица му даде тројених 5 динара, надајући се да ће у подне за цело све добити.

Но прође и подне и цео тај дан, а од „управника" ни трага ни гласа. Потражи га сутра дан и у Министарству Народне Привреде, али га тамо нико и не познаваше.

Тек тада увиде сирота жена да је жртва једног обичног варалише, но ни то се није ни-

номе тушила, бојећи се вала да јој се не смеју како је била наиверна.

„Господин управниче", међутим, одмах се упутио из Београда, да га сазнања не би изнела, и стигао је у Срем, где је провео неко лепо дана, трудећи се да на лак али волшебан начин добре до новаца.

Где је све био и шта је радио, није још познато, сем једног случаја у Кречедину. Овде се појавио као „начелник шумарског одељења српског Министарства Нар. Привреде и правосудних изасланик Министарства", представљајући као се у Београду од 1. марта отвара „државни (шумарски) курс", у коме ће се млађићи спремати за државне чуваре шума, који ће после неколико месеци проведених на курсу добити правну службу са добрим платама и правом на пензију, а он ће је нарочито послао да позове сам тамошње младиће и да их упише који хоће у исти курс.

Појмљиво је, да је сваки који је само знао читати и писати трчао да се под овог „начелника" упише у курс, при чему је он од сваког наплаћивао на име „биљежнине" по 2 форинте.

Поштен је тако подоста пара покупио, крити се оше у Београд, исправљен с најновијим одушевљењем од Кречединца, само што сад зае стаи на Врачару.

После неколико дана по његовом одласку из Кречедина, општина кречединска добије преко поште писмо, у коме је био вит овакве садржине:

„КРАЉЕВСКО СРПСКО МИНИСТАРСТВО
НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ
одео за шумарство
Београд 22 фебруара
Бр. 36 — пов. на Бр. 6.

У рјешењу молбе Гавре Перишића, Милана Момчиловића, Николе (Момчиловића) Мајсторовића и Душана Јовановића из Кречедина од 18/II т. год. којом су молили да их се прими у државни курс у Београду — саопштује им се овим, да им је молба уважена; — те да имају безодлагано на 1/III т. год. у Београд ући ради почетка школе.

Подједно им се саопштује да им по закону о чуварима шума по тачки 6. слово г. пређа месечна плата у износу од 75 динара одузимаће и пети динар; — и задржаки стан у школским просторијама —

Нашом добро свршене школе, биће ће у смислу шумског закона именовани као стални чувари шума — са пензиом у опсегу територије Крал. Србије.

За Министарство
начелник шумарског одељења
(М.П.) **М. Н. Остојић**
окружни шумар"

На овом акту, а пред потпис, пре ону утиснут је печат Министарства Народне Привреде.

Када је један слушалац философије нашега универзитета на тога села тих дана тамо отишао, застао је цело село у некој узбурканости. Сва сеоска момчадија воорне и њему представљају му се као нове колоне (војне) и растпитују се ауни одушевљења о Београду, њиховој шумарској школи итд. Овај је се чудио од куда то да се они нарочито позивају у школу, а и о њој није му било ништа познато, али када су му показали горе наведени акт, он је само слегао раменима, питајући се још само какав је то отац у једном званичном акту ера. Министарства.

Шалајући им овај акт, он је сигурно хтео да их и даље одржи у забуди и још онеспособљује, па ни је пред 1. мајо другим писмом јавно да је отварање курса одложено за 15 март, у очи којег дана сви треба да дођу у Земун, где ће их се по лечекати и привести без шкоштања.

Белни људи продавали су што су имали и спремали се за пут, па се 15. марта сви врвну и дођу у Земун, али ги не застадоше ни обећању на станици, Чекање, чекање, па под вече и поће, а њега ни ће, пошаље му телеграм у Београд. Но одговор дође да је курс одложен неопходно, те немајући шасова да преко крате се вратат, разочарани и огорчени.

Његов шалаи, овај философ, када је дошао у Београд, достављен је овај случај полицији, да тако стане поће тако дуго трајати; у осталом то ће се у току истраге утврдити лекарском комисијом.

Сазнало се, да је он имао обичај и да проси дежуре, па после на рачун узима „десопто", ако што је био случај са једном нашом лекојном из унутрашности, е којом се упознао у Сремској Митровици. При оном иду му на руку његови лепота и аубазност, којом је и у Београду знао да обмане три газдарице не плативши ни паришу.

Држи се, да је он поред опог случаја са Кречединима почетно још много преварао и других грађана на рачун и под изнеком српског чиновника, па с тога се моле све власти и приватна лица, да јаве Управи града Београда ако иду што о њему и његовим пеиозлагима.

Он је родом из Дубоза у Хрватској, а у Краљевини је свршио неку шумарску школу; стар је 23 година, вере католичке, по народности Хрват. — Упр. 12303.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Напуштено дете. 3. ов. м-ца око 9 час. у вече једна непозната жена донла је у стан Зорке Марковић, шнајке, у ул. сина-малском, са једним малим дететом, и замолила ову за преноћиште, те је Зорка прим. Непозната жена отишла је но том, како рече, за опорав, али се више није ни појавила, остављши дете код Зорке.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима да потраже ову непознату жену, која ће по свој прилици бити мати тога детета, и у случају проналаска да је спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 11921.

Нађен леш. 1. ов. м-ца нађен је у атару трновачком у орају кашевом један човечји леш, дугачак 1·74 м. добро развијен стар око 25 год., које црне, обрве црних и готово свегашњених, бркова црних очију; на одећи има на себи нажчуну кошуљу, жиркашену с леве стране на грудима, грудњак од црне жиркилен белим закрпама, чакшире просте црне са бубном и једни гаћама, нажчуне гаће и на њима пуцен гајтан, има доње крпене сплачне чарапе, опасан је шеровим појасом и пуцетим тканицама. Напређени сеоницом нађено је, да је овај леш прво убијен, па бачен у воду. Ако би но што знао о овом лешу нека то достави нач. ср. кланичког с позивом на Бр. 11691.

Димитрије С. Радосављевић, шегајник-корнчар из Избешице у ср. темишићском, умео је обећао и пре неколико дана од куће своје отишао непознато куда. Он је стар 22 год., стаса високог, у лицу плав, на себи има кошуљу и гаће, а боси је и гологлав. Који би га ваше напша нека га спроведе начелнику ср. темишићког с позивом на Бр. 12308.

ПОТЕРЕ

Непознати лопови разбили су ноћу између 3. и 4. т. м-ца магацин управе друштва за експлоатацију мајданечких рудника и из истога однели око 50 помада разног злата техничког у вредности 150 динара. Алат је вероватно бравирски и рударски. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да живо трагају за лоповима и покрадом, па у случају

пропаљених да их спроведу помесару мајданпечке полиције с позивом на Бр. 341. — АПБр. 554.

Неповнятн лопов уловљени ујучер отворао је ноћу између 6. и 7. априла т. г. врата од суднице општине буковичке и из ње украо печат општински. У циљу да би се пронашао лопов и спречила свака могућа злоупотреба са тим печатом, препоручује се свим полицијским и општинским властима, да за лоповом и украденим печатом најстрожије трагају, и у случају проналаска поступе по закону и известе о свему начелника среза јасеничког у Аранђеловцу с позивом на Бр. 6071. АПБр. 596.

Два непозната аликовца, 10. тек. ноћу пола ноћи напали су на Пауна Травља Т. Петровића из Топлице у ср. поречком, везали и њега и жену му Марију, на очи сеизрок убили, а за тим обрали два сандука и одвели ове ствари: 1 бисаге, 1 трубу пуна суша, трубицу полупамучног платна, 8 пошуља женских од памука, 2 нове беле чаршире, 2 пошуље мушке памучне, 1 капут вуне од црног сукна, 1 женске чараве беле, једну виску новина у талирика и 20 шаранција. Оба су злочинца мали растом, један тањег стаса, и други развијенији, један је имао прну, а други белу влашку шубуру; један је стар око 30 год., има прне мале брчине, браја се. Друга није запажен. — Препоручује се свим полицијским властима да ове разбојнике и покрадљу пајажљиве потраже, па пронађене спроведу пред срески поречког с позивом на Бр. 5614. — УБр. 12772.

Вилхелм Елсхолц, из Берлина, направио је проневеру од 50.000 марака у Мајнхаузену, па побегао незнано куда. Мајнхаузенска полиција послала је ову потерницу и молила да траже живо потражите и проваћење сарадници пачелнику среском у Ћуприји с позивом на Бр. 5742.

ТРАЖИ СЕ

Јелена — Спасеница, жена Павла Михајловића, из села Горо-Челк у срезу посавотамнавском, 22. прошлог м-ца одбегла је од свога мужа, одневши собом један пушут чохани, два пара мушких пошуља, једну поленицу за кабу, једни ћилим, све своје ствари и у новцу 100 дин. Јелена је родом из Аустро-Угарске, стара 16—17 год., риђа, очиј зелених, у оделу грађанском. — Позивају се сва полицијске и општинске власти, да Јелену потраже и у случају проналаска спроведу је нач. ср. посавотамнавског с позивом на Бр. 2861.

КО ЈЕ ОВО?

Ово је лице 8. тек. ноћу ухваћено у Топчидеру. Већ и самом својом сполашњошћу ово је правило за се пажњу једног жандарма топчидерске полиције, који је пошао и њему да се умери ко је и шта је? Чим је видео да му се жандарм приближује почео је измицати, а по том и бежати, и то правце ка Топчидерској реци, но ту га жандари ухватише и ухвати.

На саслушању промењао је неколико имена и за свако ново име имао је по неки документ, на који се позивао да утврди истинитост својих навода, које је мало за тим поништао као лажне.

Тако је најпре казао да се зове Светислав Антонијевић, занат, на које је име имао паспош, издат од стране нач. опш. књажевског 6. јула 1902. год. Бр. 6946. Уверење V пук. опш. команде од 1 новембра 1904. год. под № 733 о телесној неспособности за војску, за тим осуђено решење књажевског пр. суда од 13 јуна 1902. год. Бр. 19516 и неколико „извештаја“ упућених на исто име — „Светиславу Антонијевићу, у кући г. Вић. Ненадовића Јелено“ — од мајке Немање К. Марића из Обреновца. По том је казао да се зове „Јелисије Антонијевић, бив. практикант“, за које је име имао уверење о неспособности за практиканта окр. књажевског, па онда је и то опозвао и казао да се зове „Петар Јовановић, радник“. За доказ свог овог навода поднео је уверење, које му је 21. марта 1904. год. у Ћуприји издао подврни пижинер чесшоброднчког пута г. Стев. Д. Губеренац, којим се тврди да је Петар Јовановић, родом из Ваљева, радио на грађењу шешачког пута од 1. децембра 1903. до 21. марта 1904. год. и да је за то време био вредан и поштен радник; уверење приложивши за грађење пута од Прве Баре за Мутровицу, В. Луњака, да је на истом путу радио од 10. априла до 24. маја 1904. год.; уверење да је у Сењском рудинку радио од 26/VI до 3/VIII — 1904. год., и уверење окр. инжињера М. Протића да је радио на путу крош Овчарско — Кабларску клисуру од 25. септембра до 14. новембра 1904. год.

На крају прајева назво је, да му је право име Светислав Поповић, рођен као полиредњи, родом из Ваљева.

Под правим именима вели да је се представљало с тога, што је на њих имао документа, а на право име — Светислав Поповић није имао никаква, те га је за то и крао. Сва побројана документа на чуја имена вели да је нашао. У једном потезу најсвом при њему своје олоштом записана имена: „Анарија К. Петровић, по-

женье бегунчево. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да ухапсе потеру за Вилхелмом, и у случају проналаска да га притворе и претресу, па о свему известе Управу града Београда или уредништво „Полицијског Гласника“.

Петар Ђорђевић — **Керкољева**, тежак из Подгорца, одговара за крађу код начелних среског у Бољевцу, али је по извршеној крађи побегао и од ње зна где је. Стар је 20 год., средњег стаса, у општи плав, има бело сукнено плавино одело и преко сукнени капут, а на ногама опанке; говори српски и влашки. Треба

чеч — Чачак, и Косга Грујић, поздунтер лозничани, за Милорада“.

По свему судећи и ово последње име није право, јер се, бар до сада његови казоди нису потврдили, нити се може ни из кога у Србији да се позове рани утврђена његове идентичности и и-правности, те је крао вероватно, готово сигурно, да је ово једно крао сумњиво лице, које због својог учињеног злочина прекраја своје право име.

Са тога се моле све полицијске и општинске власти, као и приватна лица, да јаве Управи града Београда ако што знају о овом лицу, које се сад налази у њеном затвору за свеше обавку власти. — УБр. 12907.

БРОЈ 16. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 24. АПРИЛА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, од свију полицијских власти, а износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ се продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

III

(свршетак)

Од свију послова, којима криминалиста има да се бави, најважнији су, а и најтежи они, који се тичу односа са људима који су у вези са предметом његовог проучавања. То су кривци, сакривачи, саучесници, сведоци, саславештачи, стручни познаваоци, колеге, заступници, потчињени. Много зависи од његове умешности, од такта, од познавања људи, од опрезљивости и тачнога извођења и упућивања у посао, као и крстања самог посла. Ко је себи дао труда да забављено и пажљиво посматра, тај је ускоро морао умотрити велике разлике што избијају на површину при брижљивом проучавању појединости. Може се посведневно посматрати однос иследника и окривљеника: један поставља питање, како закон прописује и испоси мисли; он је после размишљао, па да кажучато не изгазпавна како му је све то сасвим свеједно. Нека се сад само замисли да је не само иследник као помоћник суда равнодушан и незаинтересован, него и остали чланови суда, тада ће и остали показати своју незаинтересованост — е, тада ће безусловно посао морати рђати и неће дати повољне резултате. Али, како се другачије развија једна ствар, кад не само иследник, него и остале судије сами од себе покажу живу заинтересованост у своме послу! Та се заинтересованост и пажња преноси и на сведоке и на заступнике. Било је доста примера да је и код најинтересантнијих криминалних дела председник немарношћу својом и све остале натерао или навео на зевање и нарано, тад цела ствар пуши се на дохват и у њој једино је главно оно што је на крају т. ј. како ће да се сврши. Исто тако има случајева где се један судија сав унесе у посао, учини му се право важан један појав и заинтересује се, те на тај начин и на друге утиче да се за исти посао заинтересују. У оваким ствапима главно је психолошко поступање оних, који злочин или преступ проучавају, а ово се не може тако и толико из књига научити, колико из посматрања људи и чињеница. Треба стално посматрати, стално поредати и поређењо поново посматрати и сравњивати. Корисност овога да се у пракси одмах опазити ко је више посла са извесним врстом преварп и варалица; ко је имао посла са коњокрадицама, са коцкарима, са трговцима лажних старина и антиквитета и т. д., тај је морао доћи до уверења да баш они, од поменутих варалица, који у свом послу најмање успевају, да они најмање разумеју послове које раде. Коњокрадица готово никад није био добар познавалац коња; трговац лажних старина и антиквитета никад није познавалац старина по њених вредности, нити зна цену какве старине, као ни то која је старина истинска, која је ствар и добра; а исто тако и коцкар што обмањује картама зна само неколике своје обмане и угурсузлуке, и са њима он обмањује просте људе... али они који имају добре кориети од својих превара и успевају једино зато што су добри познаваоци људи, њихових особина и слабости, а то своје знање они су дуго вежбали и непрестано га примењивали у једном правцу.

Наравно, оним се не тврди да криминалисте треба да имају мало правничког знања, а за остало да се оспове само на познавање људи. Не то; они требају исто толико знања, колико је њихов делатност судска високо изнад коњокрадице или коцкара. У томе и јесте тешкоћа положаја и рада кривичнога иследника, судије, криминалисте, што он много више треба и дужан је да зна, него и сама његова правна наука. Криминалиста пре свега мора бити правник, и то добар правник. Али он не сме да има сазнање само знање што га је из школа пзнео, него то своје знање мора стално усавршавати и дотеривати.

Једна од тешких погрешака, коју чини иследник кривичнога дела јесте у томе што он дозвољава ономе који је пред њим и одговара, да овај на постављено питање одговара и прича све што му падне на памет, а иследник све то прима и тешн се мишљу да ће он пресудом решити ствар правилно, на било да је истина или лаж оно што кривац исказује. Један део кривице за изношење нетачне, као и за пречуткивање истине пада на терет самом кривцу; али други део, и то већи део кривице пада на судију, који је пропустио да све своје умеће и знање на то употребн, да цео материјал до ситница искористи и испита, на било то на корист или штету самога окривљеника. Треба велике умешности, треба јаке добре воље па испословати да онај, који излази пред иследника и судију као кривац, саучесник или сведок буде истинит у својим исказима. Судија или иследник дела треба у два правца да ураде:

да онај који даје исказе хоће истину да изнесе, и друго, да је може изнети. По себи се разуме да овде није говор о онима људима којима је истина потпуно страна, који су у основи лажљивци, чија је и сама егзистенција познавање човека, него је овде реч о људима, који су пред судом, а у животу се њису навикавали чисту истину да говоре и никад нису имали прилике да осете, да увиде и схвате предност праве истине. А таких је људи највећа већина што стају пред иследника и што чине преступе и злочине. Ти људи никад не иду правоме пољу и право пољу; они лутају. „Не дођем ли овим путем, које изгледа прав, то ћу доћи обилазним путем; не дођем ли данас, доћићу сутра или који дан доцније и не стигнем ли тамо, отићи ћу на које друго место". Та људи немају одређена смера у животу и једина им је потреба да живе. Друштво је пуно таким људима. То су људи који у своме живљењу немају свога крова и огњишта, него имају гостионицу, у којој се зауставе да одахне, а ако се не зауставе у овој, заустависе се ма у којој другој, на коју наиђу њихове мисли.

Карактеристично је за те људе да они увек, кад се ухвате, а како се могу ухватити у лажи, и кад им се изложи тежина и штета коју отуда имају, да се они обично препадну, уплаше се, или тешко се бране „та ја сам мислио да то није тако". Те свакидашње лажи, та оскудица савесности, немање воље ни љубави за истином, та управо равнодушност и немар према истини много су гори у криминалистици и много више вреда наносе самој ствари, него што то чине оне свесне лажи; јер се грубе несвесне лакше могу да открију и ухвате, него полусвесните лажи и вероватне несвесне.

Та оскудица у љубави за истином, у савесности и добром вољи да истините исказе јавља се код привикла свијет доба старости, јавља се код оба пола и у сваком положају; али је најкарактеристичнија и најјаче испољена и највећа код људи који немају стварних занимања и одређене позиве, који ништо стварно не производе и раде. Ко у животу лута и блуди, тај лута и блуди и онда кад треба да каже истину. Од тих и таких људи опасни су по друштво они, који свој живот проводе ма у каквом не стварном, него привидном послу или занимању. Није нешо на то несвесан према истини што ништа стварно не ради, него баш на то што није савесан, изабрао је себи привидан посао за занимање. У ову групу људи долазе већим делом трговачки агенти, препродавци, гостионичари и келнери, ситничари, разносачи, кочијаши, гаџици, а нарочито проститутке (Ломброзо). То су сви људи који имају мучно занимање, али не више права рад, но више ништа стварно, а онај су посао изабрали да би бан избегли онај у истини тешки стварни посао. Они имају доста слободна времена; а и кад нешто раде, то није стварни рад, него добар део „рада" састоји се у залудњаци, ходњу, трчкарању, безјачењу, њјању и тако зарађују и живе лутајући. Зар је онда чудо, ако они и пред судијом кад стоје да дају исказе, лутају и тек кад кад и то случајно исказу и истину? — Није тешко одредити, који су људи из виших друштвених слојева и сталежа, аналогни и слични овима, о којима је реч. Беспослени људи и лутала у вишим сталежима могу бити исто тако штетни и опасни за друштво, као што су опасни они из нижих друштвених слојева.

Од свију ових горепоменутих најопаснији су за друштво урођени беспосличари, људи који немају потребе да раде, који не могу и неће да се привикну стварном раду. Ко не увиђа да свет за нерадника, за беспосличара нема места, тај није савестан човек и од тога се не може ни очекивати да воли истину, нити да је искључе. У дугом низу посматрања и проучавања, прибирајући факта свога искуства криминалиста долази до уверења, које је правило да су беспосличари оба пола у својим исказима пред иследником врло несавесни, никад истинити.

М. Павловић.

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК) 10

Надлежност главних кнезова за суђење најбоље се види из једног писма кнеза Милоша од 24. јануара 1822. год., упућеног главном кнезу нахије пожешке, у коме се вели овс:

„У писму вашем од 23 јануара саобштавате ми више случаја, како је нет људи у пожешкој нахији погинуло, и како се дотаља и више други прикључења, која захтевају прекућење законно.

„На то вам препоручујем, *да ви пресудите све друге случаје и ствари, кромје случаја, где се главе тиче. Оваше ствари, т. ј. о самоволском убиству и о убиствима другим шиљите мени само.*"[1]

По тврђењу Вука Караџића[2]) међу главним кнезовима једини је био *Господар Јеврем*, који је могао погубити човека без знања кнеза Милоша.

Дужни смо још напоменути, ради потпуности ових редова о главним кнезовима, да су првих дана по новом ослобођењу (децембра 1815) за главне кнезове по нахијама постављени: *Вићентије Петровић* за београдску и грочанску нахију, *Протп Матеја Ненадовић* за ваљевску, *Милета Радојковић* за јагодинску, *Борђе Пирезан* за крагујевачку, *Радосав Јелисанић* за пожешку, *Марко Абдула* за пожаревачку, *Јован Обреновић* за рудничку, *Вујица Вулићевић* за смедеревску, *Никола Новаковић* за соколску, *Илија Марковић* за шабачку, *Јован Мићић* за ужичку, *Милосав Здравковић* — *Ресавац* за ћупријску и *Јован Стевановић* за Пореч[3]).

* * *

Поред главних кнезова, као представника полицијске и судске власти овога доба јављају се још и *муселими*, *кнезински* и *спешки кнезови*, и *сеоски кметови*.

Као што смо већ видели из уговора, закљученог између кнеза Милоша и Марашли Али-паше, у сваком нахијском граду и већој варошици поред чисто српских власти остали су и муселими и кадије ради суђења спорова између Срба и Турака у друштву са српским главних кнезова. Положај њихов био је једнак са положајем главних кнезова, само што су они записани од везира, а ови други од врховног кнеза.

Надлежност и дужности муселима овог времена, као и њихов однос према српским властима, најбоље се види из овог прилога[4]):

„По указу Честитог и великог нашег везира Марашли Али Паше урумелијанског и Београдског, и врховнога пашета кнеза и правителя Народа Сербскаго Милоша Обреновића опредељује се Муселиму сеаиоме, а кнезу од Нахије ова Наставленије како со нпају владати како што ниже слиси!

[1]) Финансије и Установе обновљене Србије од Мите Петровића стр. 104.
[2]) Грађа стр. 191.
[3]) Финансије и Установе обновљене Србије од Мите Петровића стр. 680, и Поменик од М. Ђ. Милићевића стр. 675.
[4]) Из необјављене збирке документата г. Милосава Вукићевића.

1-мо Дозвољено је Муселиму човека кривца, за његова дела, глобити; глобита је Муселиму дозвољено највећу глобу, до 50 гроша што се дотиче неке кривице то јест до убиства, кад убије човека, то се Муселиму забрањује, но такавога кривца свакога да има у Београд честитом везиру и врховном кнезу послати; а његов мал да се има продати и начињите глобе до 1000 гроша, од те 1000 гроша да има узети кадија 100 гроша Ресума, а 100 гроша да има узети Муселим глобе а 800 гроша да се има у Београд везиру послати, а за мале глобе човеку каштиге кривцу колике гроша толико батина.

Човека убије ако му неваље у његовом малу свему 1000 гроша оно колико му ваше каиље вполико нека се уме.

2-го Ако се где које је у Нахији, да девојка роди с ким хоћаше и не удаи го, то да има овај човек дати 500 гроша глобе за таково дело а девојка нека рани дете, ако ли се случи да девојка удави дете, то да има платити, и човек 500 гроша, такођер и девојачка кућа да има платити 500 гроша глобе што се усудила удавити дете; ако момак бекар да мори узети Девојку.

3-ће Проче случаје смерти ако се где у коему селу догоде, те ест ако некога човека убије дрво, или се у воду удаи; или га уеде бесан пас или змија, и такови човек умре, те такови човек да се укопати неможе докле недође муселимов човек и не види таква мертва човека; и таковима глобоје никакво узети неможе само *беем* 12 гроша 6 гроша кадиа штоће у Београд јавити;

4-го Трговац сваки кои потера трговину какву на воду тан да има сваки дати 6 гроша Муселиму за тескеру з весеру 55 гроша за изун, другојачије да не може трговати; такођер и јабанаџ трговац кои дође ради трговине и таки сваки да мора дати Муселиму 6 гроша за тескеру;

5-то ради пуштања жене; жена никаква своја човека купити неможе; а човек ако кои са узроком неким своју жену пушта, то такови да мора својој жени **ак** 4 паре на дан платити колико за њиме седиа

у Крагујевцу
815 Декем. 10

Милош Обреновић
верховни кнез
(М. П.) и правитељ Народа
Сербскаго

6-то Дозвољеное Муселиму; кантар Београдски држати у Чачку, у карановцу, у терстеника и у Пожеги, и од сваке вешке на месец сто пара узети, за кантар на сваку чекију опредељујесе 2 паре узети;

7-мо Мурасеза дозвољава се узети на сваки сват грош, штоће кривца донести;

8-мо За Карађорђина вајта и Сулеиман пашина да се нела ништа пресуђивати, но од какое ето у Београд честити и велики наш везир Марашли Али паша;

9-то Акоби кои момак отео девојку пак на суду девојка казала да неће за њега поћи онаи момак сваки, под велику каштигу подпада; ако би девојка за момка сама отишла пак девојачка мати и отац повикали да је Девојку момак отео таки дан има Суду јавити; ако Девојка рекне да е добра воља то момак нека даде поведи *оку класе, пак нека води Девојку!*

Наставлена кнезу од Нахие штосе има Муселиму на конак сваки дан давати:

1=го 60 ока Зоби, на дан сваки,
2 = 20 Леба на сваки дан,
3 = 7 (ока) Меса на сваки дан,
4 = Сена и дрва колико год њему заштребу буде, штоје досад био, и сад до новога месеца да има примити 300 гроша;

а од сад Муселимусе опредељује на сваки месец дана, примити у готовим парама 600 гроша: за проче његове ситне потребе кое овде и закључавамо унапредак Муселим да има на сваки месец примати.

у Чачку 815
Дек. 12

(М. П.) у Место Господара Милоша
кнеза Зуно Фелиповић[*]

Павел Теодоровић
секретар верховнаго кнеза

До 1820 год. муселими су, у друштву са кнезовима, судили и Србима и Турцима, а од тог доба, услед завале кнез Милошеве са Мараилијом и установе судова у овој и идућој 1821. год., сва судска власт за Србе пренета је на судове, а муселими су остали да суде Турцима сме до 1830. год. Султанским хатишерифом од 3. августа исте год. прекчено је свако турско мешање у унутрашњу српску управу, и ширком казано (чл. 10), да „*Муселим и воївода неће више пребивати ко частима Србије, ідіи нема градова, и православије реченога места ерчлака се за унапредак реченоме кнезу*“.[*]

Међу актима Народне Канцеларије, који се сада чувају у Државној Архиви, има их неколико, који се односе на постављање, отпуштање и рад муселима у опште. Из ових аката јасно се види, да је кнез Милош на муселиме обраћао велику пажњу, и утицао знатно на њихово абдицирање и постављање.

„На ваше заключење и народно, вели се у једном акту Народне Канцеларије од 2 јуна 1819. упућеном кнезу Милошу, *да се воївода јагодински због његова рђава поступка промени, сопштено је*, и за воїводу у Јагодину сто одлази Гавазбаша, а у Смедереву одлази Салт Ефендија које обваншајући остајем.

Ваш

Георгије Поповић“

Треба још знати, да су муселими, као и остала српски чиновници, примали плату на народне касе, која им је до 1830. год. износила по 1000, а од тог доба по 500 гроша на месец.

* * *

Као год и за време првог устанка, тако су исто и сада нахије биле подељене на *кнежине*, у којима су били старешине *кнежински кнезови*. Ово што су главни кнезови биле у нахијама, то су кнежински били у кнежинама. И њих, као и главне кнезове, постављало је сам кнез Милош, само што су њихове дипломе биле нешто мало друкчије. У њима им се ширком препоручује да изврше редове главних кнезова, и да им о сваком важнијем догађају у кнежини подносе извешта. Ради што бољег и правилнијег схватања њихових дужности и положаја према главном кнезу, исписујемо овде, као најпотпунију међу свима, диплому Хајдук-Вељковог брата Милутина Петровића, која гласи:

„Љубан ваша, верност к прелубезноме отечеству, точное исполнение дела досада вама врученых, и проча качества ваша, обратиху су вниманиє мое ова на пользу и послугу отечества нашего употребити; и тако именуеуи и потверждаваи вас кнезом кнежине *Омољ*, у пожаревачкој нахии, и заповедаи да заступите празное место почившаго кнеза Маринка. Ви ћете по примеру прочих кнезова у исток кнежини од главнога кнеза Стефана Добрицца заповести примати, све што се дела народна и различито догађа у кнежини ваи врученои случа, јему, кнезу Стефану Добрицу, јављати. И поред на кнежину вашу припадни њему издавати, и заповести његове са сваком ревностију испољавати. Притом ја несумњаи да

[*] Србске Новине за 1834.

ви не само сиротињу угњетавати нећете, но оном пирочито од сваког нападствованија и неправде како од међусобне тако од ваших и туђих млађих бранити. Преступника казнити по инвидепцију добра дела његова. Дозвољава се вама до двадесет и пет штапа, и то као человека штапом танким. За пиша пак преступленија са знањем нашего главнога князя описан сва дела преступника пошљите у Београд у канцеларију народну на пресуђенје. Глобити или неправедно отимати недозвољава се никому буди какову притрешенија било би. Акол ли кнез или обранитель народни буде преступник, преступленне животом да плати. Но иманне његово остаће непредмно за узимање деце његове. Кнез преступника ово уређенје не само што свакому отетое повратити, и с чина свога избачен бити мора, но и тому и без чесно наказним бити имат. При том кметовом и целом народу у врученом вам кнежини омољској остремне налажем вама свако почитанне, повиновање у месте мене одазати и у исполненију народни дела сваку рукопомоћ чинити 9. мај 1820 № 577.«[1]

Као што се из ове дипломе види, кнежински кнезови били су непосредно и у сваком погледу потчињени главним кнезовима. Оно што је врховни кнез био за главног, то је овај био за кнежинског кнеза, а сва тројица били су апсолутни господари: први у земљи, други у нахији, а трећи у кнежини. Систем управе, дакле, био је један исти, али је разлика била у територији.

Поред извршивања наредаба врховног и главног кнеза, важније дужности кнежинских кнезова још су се састојале:

а, *у одржању реда и мирства у земљи;*

б, *у истраживању злочина и злочинаца;*

в, *у суђењу како грађанских тако и кривичних ствари;*

г, *у куцљењу порезе и надзору над сеоским кметовима.*

Ово су, као што рекосмо, само важније дужности кнежинских кнезова, а иначе су они били надлежни за све и сва у својим кнежинама.

При кнежинским кнезовима у новоослобођеној Србији, који су кнезовали у 1816. и 1817. год., били су ови:

I. **У нахији београдској:**

1. *Павле Марићовић — Гошкић*, из Звока, у кнежини колубарској, која се доцније по њему дуго звала *Гошкићком;*

2. *Никола Катић*, из Рогаче у кнежини космајској;

3. *Живко Михаиловић*, из Умчара у кнежини грочанској;

4. *Никола Стаиковић*, из Остружнице у кнежини посавској, и

5. *Аксентије Миладиновић*, из Чибутковице у једном делу колубарске и посавске кнежине.

II. **У нахији ваљевској:**

1. *Јован Бобовац — Симић*, из Бобова у кнежини подгорској;

2. *Ранко Тешић*, из Мионице у кнежини колубарској;

3. *Гаја Дабић*, у кнежини посавској, и

4. *Јовица Милутиновић* у Ваљеву.

III. **У нахији јагодинској:**

1. *Илија Вулкомановић*, из Доње Сабанте у кнежини левачкој, и

2. *Милоје Тодоровић*, из Прче у кнежини беличкој.

IV. **У нахији крагујевачкој:**

1. *Петар Тошаловић*, из Кусатка у кнежини груженској;

2. *Милутин Савић — Гарашанин*, из Гараша и *Јован Тошаловић* у кнежини јасеничкој, и

3. *Ђорђе Парезан*, из Врбана у кнежини лепеничкој.[2]

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

[1] Грађа за историју Краљевине Србије од Бранка Петровића књ. I. стр. 309.

[2] Врбаси је постављен за нахијског кнеза.

ДА ЛИ ЈЕ САМОУБИСТВО БОЛЕСТ ИЛИ ЗЛОЧИН?

Криминално—психолошка студија

(НАСТАВАК)

Мора се човек чудити, да се, на пример, мало придаје важности томе, да психичне заразе могу бити узроци самоубиствима. Старији писци су указивали на то, да нагон за подражавањем не игра баш тако малу улогу у самоубиствима. Већ пре 100 година Осиандер је у својим одличним монографијама о самоубиству[1] поменуо те узроке, а Француз Фодор је такође у том правцу чинио истраживања[2], док се у новије време мање придаје важности томе. Књижевници причају[3], да је једно сеоце пресекло сеоске гркљане за то, што су га нешто изгрдили, па је са тако звиздом раном отрчало у собу где му је била мати у породајским мукама. Када је она видела своја сина у таквом стању, била је толико узбуђена, да су је само силом могли савладати, да и она не одузме себи живот на исти такав начин.

Каза се некада у „Инвалидском Хотелу“ у Паризу један ветеран обесио о извесан стуб, одмах су по том дванаест других инвалида употребили исти стуб у истом циљу, тако да су га морали уклонити са тога места[4]. Доцније је посматрао, како се у селу Сен Сјер Монзо обесила једна жена, и да је том примеру у току идућих дана следовало много других жена[5].

Гредингер[6] прича о једној жени, која је видела два добра пријатеља, како су један за другим скочили у Елбу, па је из тај начин убудала је тако јака пожуда, да и она на исти начин окончи свој живот, да је само најјачи надзор од стране фамилије и околине био у стању да је задржи од те одлуке. Исти писац говори о другој жени, која је добила нагон за извршење самоубиства, кад је сазнала да се њена једна рођака обесила. Тако звана епидемија самоубиства бар извесним делом заснива се на подражавању у погледу психичке заразе.

Епидемија самоубиства код жена и девојака позната је још за време Плутарха[7] у Милету, а сличпа епидемија јавила се у Египту под владавином Птоломејевом услед проницања стоичкога филозофа Хегезијаса. Блуменбах[8] прича, да су је у лето 1786. године за време од неколико недеља удавиле у води неколике служавке у Гетингену. Подражавање самоубиства јавља се често са мушицвском тачношћу према опоме самоубиству коме се подражава, и та се тачност не простире само на избор у средствима, већ и у најмањим ситницама у извршењу, на чак и у старости. Један зрео човек, који је живео у добрим фамилијарним и материјалним односима, који је био сироз исправан, и иначе живео правилним и уредним животом, убио се и оставио је за собом опше своје драговолне смрти, у коме је поред осталих узрока изнео и то, што су се и његов отац и његов брат убили у исто доба старости, у коме је он сада када извршује самоубиство[9].

У Немачкој има једна врста појаве за подражавањем у разним правцима, па и у погледу самоубиства, којој су се Фран-

[1] Osiander, Ueber den Selbstmord. Hannover 1813.

[2] Traité de Délire. Paris 1832. Tom. I. pag. 446.

[3] Schmiedera Annalen der Staatsarzneikunde. 5. Jahrgang. IV. Heft. S. 687.

[4] Falret, de l'hypochondrie et du suicide. Paris 1822. p. 568.

[5] Esquirol, des maladies mentales, Tom I. p. 587. Gazette de santé 31 Mai 1815.

[6] Medicinische chirurgische Schriften, I. Bd. S. 79, 81.

[7] Plutarch, von den Tugenden der Weiber.

[8] Medicinische Bibliothek II. Bd. S. 192.

[9] Voltaire, diktion. phil. Tom. II. Art. Caton et suicide.

цији чак и подмићивали. Али ми смо мишљења, да ни један човек неће учинити крај своме животу само из најмушкијева. Буде ли код индивидуа побеђена унутарња љубав ка животу извесним делимичним нагонима, онда је то несумњиво доказ да код њих постоји већ извесна абнормалност или и поремећај у душевном животу, што околина не може да примети. Кад такав болесник изврши самоубиство под разним другим околностима, јавност неће бити у стању да изнесе прави узрок, који га је на то нагонио, већ ће према оном што јој је познато износити своје закључке.

Посматрајући сва статистички материјал о самоубиствима, можемо видети, да цифра самоубистава у извесним месецима по правилу расте, а у извесним месецима по правилу опада.

За Саксонску и Баварску то су месеци: мај, јуни и јули, за Француску јуни и јули, и за Италију такође мај, јуни и јули, када је цифра самоубистава највећа. У Енглеској често пута јули *месец у коме се људи вешају.*

Колб је изводио своје таблице о самоубиствима по рачунањима броја самоубистава по разним државама, и по њему је средњи однос овакан:

	Белгија	Аустрија	Данска	Шведска	Берлин
јануар	57	62	67	70	97
фебруар	73	60	78	78	48
март	78	76	63	73	117
април	94	88	88	91	68
мај	103	116	113	137	112
јуни	104	119	130	98	83
јули	103	121	116	96	97
август	95	98	82	76	112
септембар	85	78	72	83	59
октобар	78	65	68	73	68
новембар	66	68	71	65	66
децембар	65	49	53	63	73

И овде видимо свуда јак прираштај цифре самоубистава у жарким месецима, а опадање њено у најхладније доба године. Кад би било обратно, онда би се то могло разумети тако, да то долази отуда што зими влада велика несрећа и оскудица — хладноћа и глад. Али пошто није тај случај, онда остаје као једино могућа чињеница, да на прираштај самоубистава има утицаја време и телурични односи. Још можемо и то рећи, да је умножавање самоубистава нарочито за време бурних дана и „ноћи", што може дати извињења оном сујеверју код народа, који верује да ђаво шаље буру и да је човек тада приморан самоубиством да преда душу своју пакленоме цару. Ако се лешина самоубице однесе на гробље, онда ђаво пошаље буру и уништи усеве. На тај је начин више сујеверни народ, него ли свештенство, ускратио самоубици „часно" сахрањивање.

Изгледа да и мене месеца имају извесноста утицаја на цифру самоубистава. Колб је приликом својих дугих посматрања дошао до закључка, да у првој четвртини месеца цифра самоубистава знатно скаче. Он је пронашао овакву средину.

прва четврт	друг месец	последња четврт
785	883	738	802

Ова посматрања говоре такође у корист неминости самоубице и подржана мишљење, да је овај болесник, поштo и иначе знамо, да извесне болести (хистерија, епилепсија, душевни поремећаји и т. д.) услед прошлог времена трпе извесне мене у својим функцијама. Искусан посматрач, који не посматра све што се дешава само кроз лабораторијумске наочаре, неће никако порицати утицај месеца на самоубиство. На нарочито осетљиве и раздражљиве личности има знатног утицаја већ и сама промена околине, околности при роде и т. п.

(свршиће се)

Са немачког Д. В. Бажић

ПОУКЕ И УПУТИ

Чиста је чиновничка месечна плата, у смислу § 471, тач. 7. грађанског судског поступка, оно, што претиче по одбитку доприноса за пензију на систематску плату и личност, и доприноси дела процента за удовички фонд.

По поравнању извршеном код ужичког привременог суда од 20. септембра 1899. године, Т. Ј. обвезао је се, да као дужник своме оцу Љ. Ј., док је жив, даје на име издржавања по 80 динара месечно.

Према овоме поравнању, пореско одељење среза ирнгорског задржавало је, по тражењу Љ. Ј., од плате Т. Ј. по 80 дин. месечно, све до 1. априла 1901. године; али, од овог доба, услед расписа Пореске Управе од 12. априла 1901. год. Пор.Бр. 9829., почело је задржавати по 52.50 динара, рачунајући, да се дужнику Т. Ј. од његове систематске плате, има издавати чиста половина, а од друге половине, да се има предходно одбити сразмеран део целокупног пореза и процената за удовички фонд, а реото исплатити повериоцу. О овоме је пореско одељење извештило повериоца Љ. Ј. решењем од 20. јуна 1904. год. Пор.Бр. 961., које је, по изјављеној жалби од стране Љ., одобрила и Пореска Управа решењем од 11. октобра 1904. год. Пр.Бр. 25654.

Државни Савет, по жалби Љ. Ј., решењем својим од 16. децембра 1904. год. Бр. 9572., поништио је решење Пореске Управе из ових разлога:

Распис Пореске Управе од 12. априла 1901. год. Пор.Бр. 9899., на коме је, с погледом на чл. 63. и 106. закона о непосредном порезу, пореско одељење среза пирнгорског засновало своје решење Пор.Бр. 961., које је одобрила Пореска Управа ожалбеним решењем, захењен је доцнијим решењем и објашњењем Пореске Управе од 21. октобра 1901. год. Пор.Бр. 31090. Према томе, ово доцније решење Пореске Управе изашло је да послужи као мерило у оцени питања: како се има израчунавати половина плате Т. Ј., из које се има напаћивати потраживање жалитељево, по забрани судској од 22. маја 1899. год. № 15158.

Овим решењем Пореске Управе објашњено је пореском одељењу: „да од целокупне систематске месечне плате дужника Т. Ј., по одбитку износа за фонд удовички, и порезе, који само ове порезе, колико ова по рачуну износи на систематску плату и личност, половину када дужнику Т. Ј., а другу половину употребљава за рачун извршења осуде, и редовно је шаље његовом повериоцу". На како оно решење Пореске Управе има основа и у § 471. тач. 7. грађан. судског поступка, то је одређење, од дана, када је жалитељ стекао право налоге на његово потраживање на плату Т. Ј., требало првобитно, од његове целокупне систематске месечне плате обустављати, у смислу чл. 106. закона о непосредном порезу, двадесети део његовог распоређеног пореза, само на плату и личност, и двадесети део процента за удовички фонд, а остатак, као чисту плату, поделити на двоје, па један део издавати дужнику Т. Ј., у смислу наведеног § 471. тач. 7. грађан. судског поступка, а из другог дела напаћивати потраживање жалитељево, по забрани судској и поднесеном поравнању, које се равна извршној судској пресуди — § 146. грађ. судског поступка, а не, као што је одељење, на штету жалитеља, погрешно напаћивало сву порезу на плату, додатак, повишицу и личност, само из оне половине, која се употребљује за извршење.

Један случај неумесне примене § 356. з. кривичног закона.

П. Д. и С. П., из Шапца, узели су од А. Б. његову гостионицу под закуп од 1. новембра 1903. год. до 1. новембра 1906. год., и о томе закључили уговор.

Одмах после тога, у јануару 1904. год., један од закупаца, П. Д., иступи из радње. Изменом о томе, сопственик гостионице тражио је, да и други закупац иступи, пошто налази, да је иступањем једног уговор повређен.

Му како други закупац, С. П., није хтео иступити из радње, то му начелство, на жалбу сопственика, решењем својим Бр. 7810. нареди, да се у року од 1 дана исели из закупног добра, назначивши: да је уговор, иступањем једног закупца, у суштини свој измењен, пошто је дато земство окрњено, те је сопственик стекао право, да се користи § 356. к. кривич. закона.

Противу овога решења, закупац С. П. жалио се Министру унутрашњих дела, који је својим решењем од 25. маја 1904. год. П. Бр. 14640. одобрио решење начелства.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком од 15. марта 1905. године Бр. 1896., поништио је ово решење Министра унутрашњих дела са свих разлога:

По § 356. к. кривич. закона, кад је изрицању, или закупцу, рок закупа истекао, или му господар закуп на време отказао (§ 701. грађанског закона), па неће, на захтев господареа, из закупног добра да иселе, полицијска ће му власт наредити, да се у року од једног, а најдаље од три дана из закупног добра исели; и ако он то не учини, било хотимично било из узрока који га по закону не ослобађају, власт ће га силом из добра истерати и за непослушност казнити.

У овом конкретном случају није било изречено ни једно од наведених узрока, јер је жалитељ, поднесеним уговором о закупу, као пуновлашном исправом, доказао: да рок закупном хотељу није истекао, и да није наступио случај предвиђен уговором за раскинуће, пошто као закупац уредно кирију плаћа.

То, што је други закупац, као сауговорач - ортак, отказао за себе даљи закуп, није уговором предвиђено као разлог за престанак закупа и раскинуће уговорних односа између жалитеља, као другог закупца, и закуподавца.

Према овоме Министар, као прохина полицијска власт, није био надлежан, да узаи у оцену питања: да ли је, услед отказа закупа од стране једног закупца, ослабљена гаранција закуподавцу за кирију и дати један извесни по уговору; да ли је тиме уговор у суштини својој измењен, и као такав престао да важи, и тиме закуподавац стекао право, да се користи § 356. к. кривич. закона.

Сва су ова питања „спорна", и у цељи њихове расправе требало је поступити по последњој тачки § 356. к. кривич. закона, и упутити господара закупног хотела надлежном суду решењем, а дотле задржати постојеће закупно стање. М В

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Деветогодишњи опседнутац. — Из Туниса јављају о следећем ужасном злочину. Неки надзорник над каменим рудницима у близини села Сиди Футалах затворио је у једну мрачну одају свога деветогодишњега сина Мохамеда, што је тога дана напустио козе, које је имао да чува, и отишао у кућу на спавао. Како је и иначе било лоњ и несавао дечко, није му то била прва казна, али је онога пута некако јако заболела Мохамеда, те је дерући се доживиху своме оцу, да ће му се за сво одсветити. И заиста, одржао је реч. Кад је то вече сео по кући заспао он се лаже из своје постеље и приближи се кревету, у коме је спавао његов отац; испали на њега два метка из револвера, и од тога остаде овај на месту мртав. По том је падао се у бесиво, и тек је сутра дан ухваљен у једној туниској улици, где се цетао. Када су га испитивали, признао је дело, али није показивао ни најмање знака кајања за то своје ужасно дело.

Спаљивање коцкарница. — Ту се скоро у Сантјагу у Шпанији десио случај невероватне природе. У једној озлоглашеној коцкарници студент теологије и семениста Мунић пушао је на „банкера" коцкарнице Естевеца, коме је био дужан 470 пезета, и на студента права Бирика. Док је Естевец лако рањен, Бирик је добио тешке повреде, од којих је одмах за тим и умро. Студенти веће школе у Сантјагу огорчени овим случајем пошли су из једне коцкарнице у другу и свуда су спаљивали намештај, не би ли на тај начин казнили владу, што баш никаквих обзира трпи отворене коцкарнице, где се игра на срећу, а не мисли се на ове последице. Полиција и војска морали су се умешати, и само су с оружјем у руци могли стати на пут огорченој омладини.

У лудилу убила своје дете. — У Мантеваду је двадесет и двогодишња рађеница Јакобић убила своје прворче у најстуу лудила. Тек пре четрнаест дана породила се, и осам дана лежала је у кревету. По томе се почела опорављати и тек на два дана пред извршење дела изашла је из куће. По свима изгледима, њено душевно здравље претрпело је од ове болести јак потрес, и она на један пут полуде. У том стању узела је кујнски нож и њиме пресекла главу своме прворођенчету. За тим је узела леш у наручја и с њиме истрчала на улицу, где су је са тешком муком полицијски органи сваладали и спровели у лудницу у Еберсвалду.

Сујеверје у Италији. — Из Палерма јављају за један случај сујеверја са једним сељаком из најближе варошке околине. Он је причао својој жени, да ће по савету једнога чаовека доћи до великог „блага", и то по овоме рецепту: „На томе ћеш (ближе описаном) месту ископати рупу у земљи, на ћеш око поза ноћи, када иду вештице и ђаволи, попрскати ископану земљу свежом крвљу једног малог детета; по том ћеш наћи благо!" Сујеверни сељанка била је лукава и преговала је да ће моћи превварити ђавола, те предложи своме мужу, да место детета жртвују једног голуба, и да његову крв употребе за прокаље ископане земље. Сељак, са овим изменом, испуни све тачно по рецепту, и заиста наће сјајне комаде покапа у ископаној рупи; истина били су тантуан. Међутим се „ђаво" био скрпио ту у близини, приметио је превару и довикнуо запрепашћеном сељаку гласом као из гроба: „Тако, дакле, ти хоћеш да ме преварим, па си место детета убио голубе! Мораш бити кажњен! Ако сада хоћеш благо, мораш да жртвујеш тринаесторо деце, и ништа мање!" По том је зазвекао још неким гласима, да би глас из гроба имао што више тајанствености и ефекта. Сељак пожури кући и саопшти жени шта се све збило. Њихов подужег саветовања, обоје се решише, да пријеку на жртву тринаесторо деце, и не слутећи могућност, да су обоје жртва само једне рђаве шале. Док су се обоје двоје кријући да заиста учине по ђаволој наредби, „ђаво" доби страх и отиде на доотаи полицији намеру заслепљеног сујеверног брачног пара.

Гоњење и лудило. Октобра месеца прошле године берлински поротни суд имао је више дана на дневним реду претрес двојици фалсификатора новаца. Оптужени су били Гелхаус и Лахе, фалсификатори, који су фалсификовали хартије од вредности са купонима заједно, а нарочито су разнашарано изнели штампу. Главно питање било је на претресу о томе, да ли је нормално стање душевног здравља код Лаке-а. Психијатријски стручњаци никако нису могли да се сложе у мишљењима. Од нарочитог је значаја било мишљење професора Бланхезера из Бреславе. Он изненађава, да је Лахе био код њега на посматрању годину и четири месеца, и да за то време Лахе није симуловао у бреславском заводу. Тада је Лахе давао од себе сликy прогресивно лудог болесника. Карактеристичне телесне појаве увек су више наралелно са психичним. Фактат, да је Лахе на претпоследњи начин утекао једап пут из завода за душевно обољеле Бриса, ни у колико није покољебао стручњаке, и ако је за то време на врло разумни начин извршио фалсификоване новаца. Стручњаци су остали при дијагнози: хронична параноја. Па и поред свега тога Лахе је осуђен на више година робије. Овим поводом опширно се приноси, који је у „Херзсвертском магазину" ближе описан. Цеке Хајнрих Пуген, болесник душевне болнице Еплендорф, умео је да справља масу уметничких ствари, као моделе дуђа и кућа, намештаја и аутомата, слика, нарезаних штапова за шетњу, статуа и томе подобно, и ако никада није обучавао у вештачком дрводељском занату. И Лахе је поред своје хроничне параноје био врло искусан и вешт фалсификатор; његовим се фалсификатима свако дивио.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Павле Хевјен — Јевјешијевић, родом из Опче у А. Угарској, који је као начелника среза крачиорског извршено шестоме сиче затвор због крађе, побегао је из затвора ноћу између 17. и 18. ов. м-ца.

Павле је омален, плав, ретких бркова, брије се, сгд., не говори чисто српски већ зановн за влашки; у црном кратком позабленом капуту, панталоне од белог бананалског сукна, на глави шубара црна, на потиља банитска опанци.

Пашић је раније у А.-Угарској осуђен на 2 године робије за пљачку, па је пре издржања казне побегао у Србију. Тражен је да се као аустро-угарски властима и интернационалној полицији дан код нас не издржи осуду.

Позивају се сви полиц. и општинске власти да Пашића у својим домицилима живо потраже и лишењем слободе спроведу начелнику среза врачарског с позивом на Бр. 5155 или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 13.795.

Новак Кумановић, земљорадник из Вевчана, који је код начелника среза колубарског у окр. београдском окривљен за опасну пљачку, побегао је возећи кола.

Он је стар 35—38 година, стаса средњег, изнемогао, у лицу пријављује, негде од малих богиња, очију и бркова смеђих, брца се; од одела ник на себи чамшире од сукна и сук од шајка, на глави шубару. На левој страни главе на темену ник велико место у величини 10 пара дин., од убоја. Сазнаје се да је већ од пређе године одмео с намером да се власти не јавља.

Позивају се сви полиц. и општинске власти да га у својим домицилима живо потраже и на случај пронађења спроведу начелнику среза колубарског с позивом на Бр. 3630 или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 13892.

Здравко Мариновић из Богатића и **Милан Миленковић** из Малог Пргова, слуге Алексе Стевановића из Кленчења, нову између 15. и 16. ов. м-ца побегли су из притвора кленчевић среза вељевског, пошто су на прозор клонили шипке и разбили прозор.

Здравко је раније осуђиван два пута на робију због пљачке, а и сад је опет био у притвору за пљачку. Он је средњег раста, очију смеђих, уске су му танке; од одела носи гуњеви, чане и шајкачу, на глави шубару, на ногама опанке и дорене чарапе. На прси носи наслеп пољски, говори тањим гласом и полако.

Милан је висок, црномањаст и личи на Циганина, на глави има једну рану од опекотине напреде, носи гуњ и чакшире поцепане.

Позивају се сви полиц. и општинске власти да их у својим домицилима живо потраже и лишене спроведу начелству ср. вељевског с позивом на Бр. 3882.

Игнат Стајић, обућарски калфа, који је становао у Сарајевској ул. бр. 36 у Београду, украо је једне ноћи пречет са два бела пешкира у вредности 28 динара, па побегао непознато куда. — Позивају се сви полицијске и општинске власти да Игњата живо потраже и лишењем слободе спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 12629.

Живојин Ђорђевић, поштар код г. Др. Замоте, 13. тек. м-ца обио је кантине на разним трарама Милошевићева, из Ниша, па је украо: два капишпе за брицање, два брицева, једну бесагицу, један бакарни леген, једне пантоле за њихове зубе, један пар ципела и два чешља за капицу, па је са покраденим стварима побегао непознато куда.

Живојин је средњег раста, црн у лицу, носе плаве, очију смеђих уших, без бркова и браде, носи поткошуљу, панут сиве пеленаје, панталоне поларске боје, на глави шубару и на ногама опанке. — Нека га све полицијске и општинске власти живо потраже и пронађеног спроведу нач. опр. пиштог с позивом на Бр. 6815

Владимир Дурковић, из Шајића решењем лесковачког прк. суда стављен је под поротне суд и у притвор за крађу стоке, ни ни се налази у бегству и до сада се није могао пронаћи.

Владимир је стар 23 год., раста високог, лица дугуљастог, очију грахорастих, косе смеђе, без бриде и бркова. — Препоручује се свима полиц. и општинским властима да Владимира најжешће потраже и у случају пронађења спроведу га до лесковачког преосветеновог суда с позивом на Бр. 6808.

Станоје Цимрић, тежак из Шупљика, побегао је из притвора среза кабуковичког, у коме је био због крађе. Станоје је стар 23 год., вишњег, очију и обрва плавих, косе смеђе, образ дугуљастих, носа грчког, бркова плавих, малих, од одела ник пантаоне и гуњче од сурог сукна, на глави шубару и на ногама опанке. — Нека га све полиц. и општинске власти живо потраже и најжешће спроведу нач. ср. кабуковачког с позивом на Бр. 3800.

Никола Јеличић, бив. слуга код г-бице Слободојковићке, управитељице хиџет хотела за васпитање дивојака, у Ранковића 28. пр. м-ца преварио је г. Стевоја Живковића, трг. овд. и узео му: једну белу кухарску блузу, једну белу пешкиљу и једну белу пању, све у вредности десет динара. Никола је стар до 20 год., висок, гузоваљ, у опште смеђ, на себи је ника одела до прног штофа и неки пар ципара. Препоручује се свима полицијским властима да Николу потраже и пронађеног спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 12156.

Радован Тодоровић, општински стражар гзавше пар.ирање, општине је дужан у касу са 30 дин. и приватна лица са 120 дин., на том напусти дужност и побегао непознато куда. Он је родом из Сибинице, ср. прокупачког, неожен, стар око 32 год., црномањаст, средњег, оборених, црних бркова, обрвама, на једном образу има опекотине, а иза њега потурен. Раније је био са службом у Шапцу, и по том као општински стражар при парипарању. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Радована најжешће потраже и пронађеног спроведу управи града Београда с позивом на Бр. 4050.

Украдена кобила, ноћу између 9. и 10. тек. м-ца непознати лопови украли су једну кобилу Аврааму Гавриловићу, тежаку из Милоша Шилегинца у среду расписном. Кобила је стара 7 година, длаке жељезно-богасте, средњег узраста, без видних белега и рожаца. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за лоповима и покрађом учине најжешћу потеру, и у случају проналаска упуте их начелнику среза расписног с позивом на Бр. 7888. — АПБр. 601.

Непознати лопови украли су Милошу Сретеновићу из Кушиљева, једну крају стеону, матору 2 године, длаке шарене, без десног рога; једну јушну матору 1 годину, длаке шарене, без рожаца, и једно теле длаке сиве, матору неких године, са левих уши пробушених, без других рожаца.

Препоручује се свима полиц. и општинским властима да лопова и украдену стоку живо потраже у својим домицилима и на случај проналаска лопова спроведу га начелнику среза ресавичког у округу пожаревачком с позивом на Бр. 5720.

Непознати лопови украли су ноћу између 10. и 11. ов. м-ца пет комада дебелих свиња из обора Живка Гајића, трг. из Поливрсина. Од украдених свиња две су длаке црне, две беле и једна сура са шареним пругама, а све су без рожаца са клемавим ушима. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за лоповима и покрађом предузму најжешће трагање и у случају проналаска спроведу их нач. опр. пожаревачког.

Душан Јовановић, калфа у берберској радњи Светислава Дамњ.а, у Краља Милана улици број 14., у Београду, побегао је 4. тек. м-ца од свога газде, пошто му је дуговао 150 динара. Душан је родом из Мокрина у Аустро-

угарској, стар је 29 година, средњег раста, црних очију, обрва, косе и бркова, удовац је нема једно мушко дете, а познаје се аустро-угар. сви. У вези потернице у 14. броју „Полиције, Гласника“ навели се Душанова фотографија, и препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Душаном изврше најжешћу потеру и пронађеног спроведу са изврту Трговачком Управе града Београда с позивом на Бр. 3150. — АПБр. 620.

УХВАЋЕН ХАЈДУК

Гвозден Минић, бив. пекар, који је ранијим начелством округа ваљевског оглашен за хајдука, а чију смо фотографију и потерницу донели у 10. и 11. броју „Полиц. Гласника“, ухваћен је у Винтергаду у Босни, и биће предат кроз кратко време нашим властима.

ПРОНАЂЕН КРАДЉИВАЦ

У 14. броју „Полицијског Гласника“, и у рубрици „Из полицијског албума“, изнета је слика **Ђорђа Којића**, бив. општинског кмета, ноге је Управа града Београда ухватила и притворила као лице осно сумњиво и без занимања. Изнесени слику Ђорђеву, уредништво је показало све полицијске и општинске власти да јаве Управи града Београда, је ли Ђорђе учинио какво важније дело у њиховом округу? По поводом свог позива, начелник среза колубарског известио је Управу да је Којић ранијо једна ухваћен у Вевчанима, и жалио да му се нети спроведе рада ноћења истраге, што је и учињено.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Провара с калуџима. Шаљан, због своја суседства са Аустро-Угарском, због лакоће да се у њ пређе Сави доће и непримећено и забрањеним путем, одавно је сматљиван као центар,

сло се окупљају поштени за правилне лажног новца. Из писане је Србије јак износ сточни за пештању њиву и тако ти „мајстори“ доћеокују и право позајмства са вашим доброљубима и завоћерним изкоришћима, складајући земљиште за долазак у Шабац и околину код кога од угледних, који ће дати капиту, те да се „отворене рад“. Око Позог Сала, Пеште, а нарочито у Осену, ови велики, као број варалица, који трују од калуџиша од олова за

прављење лажног новца. Један од тих варалица **Душан Пајић**, возар из Кића у Срему, у опхрадању са једном шабачком варалицом

Живојином Мандићем, удесили су били да помоћу лажних калупа отливају њих четворицу новозанца, прикупљо шупљих и углавних луди на три рана сата. Њихова шпица морајно прекупити — јер су за калуп, за своје законитост, издрикали под истрагом банду три месеца. Поштто су се шпицима споразумели. Мандић довеле под своје кућу у Шабац Душана Пајића, који доноси два олонка калупа: један за двадинаре, а друга за једнодинарке, напредно тачно и поштења израђено. Поштто су обишли своје пријатељ које су хтели аранжовати у своје „предузеће“, 27. јануара у вече оне гласе да сада дошли су код Мандића, дали су нешто пара за материјал, и те је ноћи пред њима пашао Душан за пејоје новолико динара, као ће се они у истинитост уверили, и како ће, у исто време кидели сву „инвинзицију“, те да би, после, поштто се погоди и куће калупе, могли и сами израђивати новац. Душан је, про лами, отпечао „лого“, па сада поцут „окуе — поцуре“, подметне прави спир, и са стрикину калупа врући у лотен с водом, одакле је груби, лажни дотор отпечао у вен Душанов. Сељани задовољни овим брзином долажења до готовине, очекали новчени број завеже динара, реше ак откуне калупе и погодбе с уташи на 500 коринита. Пак су четворица њихи дати, дакле, свакн по 200 коринита, ли је остављено за сутра ван, 28. јануара, да сви дату по заводима у Шапцу поћаи и ак од Душана откупе калупе.

Међу тим полицији је већ запели за ово сво ваљано тумачење по селима, захватило за стајање код Мандића, и пред зору 28. јануара уштеди сељанка труд око покупнине новца, јер их све похапсе и брзом истрагом и прометичном пеколико пуна калу се сазнавели калупи и „интерпал“ олово, клај, бешзин, шпиритус, шпиз и машинчица!

Поштто су у Министарству Финансија калупи оглашени за неспособне за израду новца, према сељанима се истрага проширу, а Душан и Живојин остали су и даље у притвору за покушај превара.

Ово смо редове и слике Душана Пајића и Живојина Мандића добили од начелства округа подринског и написано их за то, да би нам снег упозпио ове варалице и умео се сачувати у даној прилици напзор полузрија, који треба одних власти достављати.

Душ Јовановић, шаљсер из Шапца, ставлен је под прикучу истраху, притвор и у окоп, решењем начелства округа подринског од 17. марта ове године бр. 4281 за покушај убиства са предумишљајем извршеног над својом женом Миленом. — Душ се одвојно од своје жене још пре две године, за то што се није могло са њом слагати, и често је злостављао. Међутим он је непрестано тражио и претио јој, да ће је убити, ако се њему не врати. Марта 16. по подне добије он позив са среништа по спору развода брака, који је његова жена повела. Разлози тих њених упорностн, изгледа је дворења челичних пос, такви, да, на облик гладијаторског појка, а сек тога спремио је и револвер, за жену, браћу и отца, ако би спочнали да му спрече извршење намередног дела. Тога вечера написао је и један од стихова — као напаправих себи и жени. Сутра дан у 7 и по сати изутра стајао је са својој жени пред среништем у присвој напцелорије. Под пазухом извол изута држао је пош, револвер му је био спичен о опасач. Кад је његова жена потпошла саслушање о тражењу развода брака, он изуче пош, и не гледајући где, он је четири пута ударио пошем своју жену: један пут у руку, други пут у трбух, трећи пут у леђа, и четврти пут у леђа, остапна пош у телу. — Одмах је био ухваћен, а жена одведена у болницу. Сви су изгледи да ће рањена остати у животу.

Душ је родом из Шапца, али је живио у Београду, Пожаревцу, Смедереву и Обреновцу. Па како постоји сумња, да је он извршио још које нашимо дело у тим или другим местима

то изно-ише његову фотографију и молимо свако опог, ко би што знао о нашом његовом пдалу, да о томе извести најближу полицијску власт или начелство округа подринског, које ноди истрагу по његовој горњој кривици.

УТВРЂЕНА ИДЕНТИЧНОСТ

У прошлом броју „Полицијског Гласника“, а у рубрици „*Ко је ово?*“, изнета је слика једног лица које је 8. тек. м-на ухваћено у Топчидеру, а које нигако није хтело казати своје право име. До сада позвани истраги утврђено је несумњиво, да ово лице није нико други до **Петар Чолојић**, описни кривац, који је 1899. год. извршио у Београду 9 опасних крађа и због тога био осуђен на 5 год. робије. Од ове осуде Чолојић је издржао свега 2 год., а остало је помилован. До пре 10 месеци био је војник у XVII пешад. пуку у Ваљеву, где је вршао разбоје једал дубљи и побегао. Од овог доба сталио је живео под лажним именима и, падајући ни са каквим, свиђао је месту у место без сумње у циљу крађе. Али би но што више што о нашом Петру, молимо се да о томе извести Управу града Београда, или Антропометријско-Полицијско одељење Министарства унутрашњих дела.

Полицијски Зборник, *као званично издање Министарства Унутрашњих Дела, оштампан је и разделат свима полицијским властима. У њему је: 69 закона, 68 уредаба, 34 правила, 3 упутства, 460 расписа, 2 указа и 2 начелне одлуке Касационог Суда. Цео зборник износи 92 штампана табака, а цена му је 7 динара. Може се добити у Благајни Министарства Унутрашњих Дела.*

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић.

БРОЈ 17. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 1. МАЈА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се вољне у напред, и то најмање за пола године, од стране полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједине бројеве „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа пиротског Милана Љетића, секретара исте класе начелства округа рудничког, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа врањског Данила Ј. Драгашевића, секретара друге класе истог начелства; и

за секретара друге класе начелства округа рудничког Мизорада Матића, секретара исте класе начелства округа пиротског, по потреби службе, — сву тројицу по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 22. априла 1905. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу марту 1905. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца марта тек. год. било је у Србији:

1. **Убистава** 25
2. **Детоубистава** 2
3. **Нехотичних убистава** . . . 1
4. **Покушаја убистава** 12
5. **Разбојништва** 12
6. **Злонамерних поништаја туђих ствари** 6
7. **Паљевина** 33
8. **Опасних крађа** 237
9. **Тешких телесних повреда** . 7
10. **Силовања** 1

Од изложених дела пронађено је: убистава **24**, детоубиство **1**, покушаја убистава **12**, разбојништва **9**, паљевина **8**, крађа **62**, тешких телесних повреда **7**, и **1** силовање.

Није пронађено: **1** убиство, **1** детоубиство, **3** разбојништва, **6** злонамерних поништаја туђих ствари, **25** паљевина и **175** крађа.

Највећи број **убистава** извршен је помоћу ватреног оружја (14), за тим помоћу ножа, секире, мотике и будака (6), а за остала употребљени су кочеви и мотке.

Узроци са којих су ова убиства извршена деле: у *међусобној свађи* за 11 случајева, у *освети* за 3 и у *користољубљу* за 2 случаја. 2 убиства извршена су у *праведној нужној одбрани*, 1 у *вршењу званичне дужности* (убијен је један кријумчар), а за осталих 6 убистава нису тачно утврђени узроци.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу гружанском **3**, у срезу расинском **2**, у срезу параћинском **2**, у срезу косаничком **2**, у срезу подунавском **2** (1 непронађено), и по **1** у срезовима: колубарском, врачарском, јабланичком, левачком, деспотовачком, азбуковачком, пожаревачком, орашком, прокупачком, црноморском, жичком, студеничком, моравичком и у Београду.

Није било ни једног убиства у овим окрузима: ваљевском, крајинском, нишком, пиротском, рудничком и тимочком.

Једно **детоубиство** извршено је у Београду, а друго у срезу прокупачком. Оно последње није пронађено.

Нехотично убиство извршено је пушком у срезу ћеновачком.

Покушаја убистава било је: у срезу гружанском **2**, и по **1** у срезовима: грочанском, расинском, ресавском, нишком, алексиначком, пожаревачком, јасеничком окр. смедеревског и добричком. Дела ова већином су извршена у међусобној свађи (8 случајева), а сви извршиоци похватани су.

Разбојништва су извршена: у срезу орашком **2** (1 непронађено), и по **1** у срезовима: колубарском, посавском окр. београдског, јасеничком (непронађено), браничевачком, кључком, расинском, деспотовачком, јадранском, подунавском и у варошима Пожаревцу (непронађено).

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу мачванском **2**, у срезу добричком **2** и у срезу колубарском **2**.

Вредност уништених ствари износи **831** динар.

Паљевине су извршене: у срезу сврљишком **4**, у срезу бањском **3**, у срезу лесковачком **2**, у срезу копаоничком **2**, у срезу јадранском **2**, у срезу мачванском **2**, у срезу орашком **2**, у срезу јагодинском **2**, и по **1** у срезовима: грочанском (пронађена), косаничком, јабланичком, јасеничком округа крагујевачког, гружанском, поречком, расинском, подунавском, бољевачком, добричком, црноморском, пожешком, жичком и драгачевском.

Вредност ових паљевина износи око **4500** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу тамнавском **13** (9 пронађених), у срезу мачванском **13** (2 пронађене), у срезу зајечарском **12** (5 пронађених), у срезу расинском **10** (4 пронађене), у срезу хомољском **8**, у срезу орашком **8**, у срезу посавском **7** (2 пронађене), у срезу гружанском **6**, у срезу лушничком **6** (2 пронађене), у срезу јасеничком округа смедеревског **6** (2 пронађене), у Београду **6** (1 пронађена), у срезу косаничком **5** (1 пронађена), у срезу неготинском **5** (1 пронађена), у срезу сврљишком **5**, у срезу жичком **5** (1 пронађена), у срезу азбуковачком **5** (1 пронађена), у срезу пољаничком **4**, у срезу јасеничком округа крагујевачког **4**, у срезу темнићском **4** (1 пронађена), у срезу бачком **4** (1 пронађена), у срезу азбуковачком **4**, у срезу посаво-тамнавском **4** (2 пронађене), у срезу пожаревачком **4** (3 пронађене), у срезу љубићском **4**, у срезу грочанском **3** (1 пронађена), у срезу јабланичком **3**, у срезу ћеновачком **3** (све пронађене), у срезу браничевачком **3** (2 пронађене), у срезу левачком **3**, у срезу параћинском **3** (све пронађене), и у срезу нишком **3** (1 пронађена), у срезу јадранским **3** (2 пронађене), у срезу голубачком **3**, у срезу мланском **3**, у срезу расинском **3** (1 пронађена), у срезу добричком **3**, у срезу моравичком **3** (1 пронађена), у варошн Крушевцу **3**, у срезу колубарском **2** у срезу пчињском **2**, у срезу мачванском **2**, у срезу крагујевачком

2 (1 проналажена), у срезу копаоничком 2, у срезу ресавском 2 (1 проналажена), у срезу алексиначком 2 (1 проналажена), у срезу качерском 2, у срезу подунавском 2, у срезу загаочком 2, у срезу прокупачком 2, у срезу пожешком 2 (обе проналажене), у срезу студеничком 2, у срезу драгачевском 2 (1 проналажена), у срезу трнавском 2 (1 проналажена); по **1 пропаћена** у срезовима: поцерском, рачанском и жичком, и по **1 непропаћена** у срезовима: лесковачком, поречком, кључком, жупском, трстеничком, нишавском, моравском округа пожаревачког, косаничком, призренском и у варошн Смедереву.

Вредност свих оних крађа износи око **17.000** динара.

Пред изложеног, у току месеца марта извршено је у Србији још и **10 самоубистава**, и то по **1** случај[а] оним местима: у срезу тамнавском, у срезу жупском, у срезу беличком, у срезу нишком, у срезу зајечарском, у срезу тимочком, у срезу рачанском, у срезу ужичком, у срезу драгачевском и у Београду.

Најећи број оних самоубистава извршен је помоћу вешала **6**, за тим помоћу пушке **1**, дављењем у води **1**, клањем **1** и тровањем **1**.

Узроци са којих су она самоубиства извршена леже: у дугој болести за **3** случаја, у душевном растројству за **2** случаја. За **4** случаја узроци су непознати, а последњи **1** случај проистиче из страха од казне.

Покушаја самоубистава било је **2**, и то у Београду **1**, и у Крушевцу **1**. Први је извршен тровањем услед стида, а други услед немоћности.

Општи преглед до сада изложених дела по округима био је овакав:

Текућа број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Нападна убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Дизањерни покушаји убиј. ствари	Паљевине	Опасне крађе	Теже телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	1	3	—	2	2	17	5	—	—
2	„ ваљевски	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	1	—
3	„ врањски	1	—	—	—	—	—	—	3	12	—	—	—
4	„ крагујевачки	3	—	1	2	—	1	—	2	15	1	—	—
5	„ крајински	—	—	—	—	2	—	—	1	10	—	—	—
6	„ крушевачки	2	—	—	1	1	—	—	3	17	—	1	1
7	„ моравски	4	—	—	1	1	—	—	—	16	—	1	—
8	„ нишки	—	—	—	2	—	—	—	1	10	—	1	—
9	„ пиротски	—	—	—	1	—	—	—	—	7	—	—	—
10	„ подрински	1	—	—	1	1	—	2	4	25	—	—	—
11	„ пожаревачки	1	—	—	1	1	—	—	—	27	—	—	—
12	„ руднички	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—
13	„ смедеревски	3	—	—	1	3	—	—	3	12	—	—	—
14	„ тимочки	—	—	—	—	—	—	—	3	14	—	3	—
15	„ топлички	3	1	—	1	—	—	3	1	6	—	—	—
16	„ ужички	1	—	—	—	—	—	—	3	9	—	2	—
17	„ чачански	3	—	—	—	—	—	—	1	10	1	1	—
18	Управа града Београда	1	1	—	—	—	—	—	—	6	—	1	1
	Свега:	25	2	1	12	12	1	6	33	237	7	10	2

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 25. априла 1905. год. АБр. 671.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРАВУ СВОЈИНЕ И ПРАВНИМ ОДНОШАЈИМА НА ВОДАМА У СРБИЈИ.

I

1. — I. **Појам права својине.** — Право својине махом се дефинише као *потпуна, неограничена* (апсолутна) или *искључива* правна власт одређеног лица (т. зв. *сопственика* или *власника*) над неком одређеном (телесном) ствари, по којој оно може том ствари, као *својом*, *своју вољу* располагати. Али, таква дефиниција права својине није сасвим тачна. Својина *није*, у истини, увек *сасвим потпуна* и *сасвим неограничена* правна власт над ствари. Она је таква само у идеји; иначе, као установа позитивног права, она је, као што нам и историја њеног развитка тврди, у сва времена и у свих народа, а обзиром на *место* или *опште благостање*, на *јавни интерес*, вазда била *ограничена*; па и *данас* је она свуда, у свакој држави, *ограничена*[1]).

[1]) Те исте потврђују дефиниције права својине њих суврсених грађанских законика. Тако

Аустријски, §. 354: „Својина, посматрана као право, јесте овлашћење располагати *сувереном* и користити нама ствари и њином другог искључити од тога". И §. 364: „У опште *ником* права својине нпр само у толико места, у колико се тиме не вређају права *трећих* лица ни се прекорачују *границе* прописане у законима ради *спречења* и *отклањања опасности добра*".

Француски, чл. 544. „Својина је право уживати и располагати стварима на најапсолутнија начин, само ако се њима не чини таква употреба, која је забрањена законима и прописима". Овако исти и

Италијански, чл. 434.

Немачки, §. 903: „Сопственик какве ствари може, у колико му закон и права трећих не кваре, с њом по вољи поступати и њиног другог искључити од сваког утицаја на њу".

Црногорски, чл. 93: „Ко год има власшину какве ствари..., може радити њоме што га је год воља осе то, разуме се, у колико тиме туђа права не вређа или наређаји закон не прекорачи".

И тако, с гледишта позитивнога права, право је својине објективним правом или законом допуштена и њиме, а евентуално и правима трећих лица, ограничена правна могућност *релативно* најпотпуније непосредне власти одређеног лица над каквом ствари. По томе, правна могућност *неограниченога* располагања својом ствари лежи управо у границама, које јој обележавају објективно-правна воља или закон обзиром на опште *добро* и могућна (евентуална) непосредна овлашћења или права *трећих лица* (т. зв. *права на туђој ствари*, нпр. службености итд).

Својина је, дакле, *тек релативно* најпотпунија, најопсежнија, непосредна правна власт одређеног лица над каквом ствари. Она је само у том смислу plena in re potestas.

2. — II. **Садржина права својине.** — Старији су правници мислили да ће појам права својине најбоље исцрпити *набројавањем* свих овлашћења, која се садрже у том праву; па стога су га и дефинисали *као скуп одређених овлашћења* или појединих правâ, која сопственику припадају на каквој ствари његовој (као: право држати своју ствар, право служити се њом, право прибирати плодове и користи њене, право другога искључити од употребе њене, право смањити или упропастити је). Утицај те старије науке огледа се јасно и у де-

ишћења права својине у свим Грађанским Законицима суверених држава, па и у нашем законику, §. 211: „... свако је Србин сапрвени господар од својих добара, тако да је он властан ова по својој вољи уживати, с њима по вољи располагати и свакога отуда искључити, правило по пропису закона“; и § 216: „Ко је господар од ствари какве, тај има право и употребити и уживати је и сваку корист од ње вући; а и по својој вољи не употребити, не уживати и т. д.

Дакле се, у правној науци, право својине готово једнодушно поима као *једнина*, као *јединствена целина* најпотпуније праване власти лица над ствари, по којој је воља тога лица или *сопственика* од *пресудног* утицаја и важности за *све односеће* његове ствари. А *шедина облашћења*, која сопственику припадају, *нису никако битни састојци* (елементи) права својине, него су само изливи и манифестације истога; она га, дакле, не састављају и не стварају, већ га само на *видик* износе.

А пресудан утицај воље сопственикове на ствар и на све односеће њене у скупу огледа се у двојаком правцу, а то:

а) сопственик сме својом ствари располагати, како га је год воља и

б) нико други не сме његовом ствари, *без његове воље*, располагати.

Отуда и две стране у својине: *позитивна* (а) и *негативна* (б).

3. — Поимање права својине као *једнине* праване власти над неком ствари објашњава нам зашто *два одвојена права својине не могу једновремено (симултано) бити на једној и истој ствари* (plurium in solidum dominium esse non potest). Право својине, као јединствено, не да се дакле делити. *Два одвојена права својине* могу *једновремено* бити само на *квотама* (праних размерницима) једне исте ствари и то је т. зв. суспојница или суплаштина (condominium).

4. — *Појединa облашћења*, пак, која, по појму права својине, припадају сопственику јесу:

а) право да *држи* своју ствар (ius possidendi). Јер, без *фактичке* власти (државине), сопственик не би могао вршити *на праву* власт над својом ствари како би хтео;

б) право да се своја ствар по вољи *употребљава* (ius utendi) и *ужива*, тј. да се *све користи* од ње прибирају (ius fruendi);

в) право на *све прираштаје* или акцесије своје ствари (ius accessionis; п. §§. 259—260. грађ. зак.);

г) право по вољи *располагати* с *правном судбином* своје ствари. Сопственик је, дакле, властан да своју ствар, сву или само делимице, потроши, уништи, предругојачи, напусти (дерелинквира), службеношћу или залогом оптерети, и даром или продајом отуђи, и

д) право *искључити* сваког трећег од сваког утицања на ствар, а против вољи сопственикове, и од сваког трећега у чијим се год рукама своја ствар нађе, *особеном тужбом*, т. зв. *класичном тужбом* (rei vindicatio) натраг је тражити (§. 218 и 219. грађ. зак.)

5. — А из *права својине* на *непокретности* (земље) истиче још и то *право* сопственикова да *искључиво располаже свим ваздушном просторе*, који одговара у вис простору површине његове земље, као и *подземном просторе*, који такође одговара простору земљине површине. Али то се право погрешно назива „својином ваздушног простора“ зато, што *ваздушна* маса не може бити предмет својине, као ни *маса светлости*, која се у том *неограниченом* простору између земље налази. Под тим „особеним право својине на ваздушни простор“ изнад земље, разуме се само *облашћење* сопственика земље, да *све туђе радње и радње у том простору искључи* и све, што је *туђе у њему*, отклони (§. 282. грађ. зак.).

6. — II. **Предмети права својине.** — Предмет права својине могу бити само *ствари* у правном или техничком смислу те речи; а то су оне материјалне предмети или просторно ограничени делови непобедиме *физичке природе*, који се *могу* потчинити *искључивој физичкој власти* човековој, да му служе као *природна економска добра* и који су, као *таква у промету* (in commercio).

По томе, предмет својине *не могу* бити:

а) *све ствари*, које се *не могу* потчинити *физичкој* власти човековој, као: *ваздух* (аер), *текући водени вали* (aqua profluens), *подземна вода* и *море* (маге) у свој својој укупности, јер без *искључне физичке власти* не може бити ни праве; али *појединa делови* или количине речне или морске воде могу, на сваки начин, бити предмети *своЈбрања*, чим се потчине физичкој власти човековој н. пр. вода у бунарима, каналима, бурадима итд. Све су ствари, дакле, на *природних основа* изван промета. И

б) *све ствари*, које се *могу* потчинити физичкој власти човековој, и које би могле бити у промету, али су, *по изузетку*, законом *нетаљене изнаи своЈбрања*; то су т. зв. *ванпрометне ствари*, (res extra commercium), те су *неспособне* да буду предмет својине. Оне се деле у две групе:

α) једне су *неспособне* да буду премет права својине у опште тј. на кога било лица. Такве су ствари: 1) страни *литургијски законе* или *еребе*, јер закон о Државној Класној Лутрији за привредне циљеве (од 21. априла 1900. и измена од 28. марта 1891.) забрањује продавање и куповање у Србији свих страних *еребака* и промеса; ухапшене *еребе* одузимају се у корист државне благајне; 2) ствари, којих је производња или увоз конфискацијом забрањен. А то су: *сви монополисани артикли* (дуван, со, жигице, петролеум, хартија за цигарете и алкохол) и *забрањене књиге и листови* (види законе о монополу дувана, соли и о установљењу нових државних монопола, и закон о штампи); и 3) *тело живога човека*: као део правнога подмета, јер по §-у 18. грађ. законика „нико не може човека у таквој власти имати да с њим самопроизвољно као са стварима поступати и располагати може,“ па, дакле ни с телом његовим. *Леш* је човеков *стварь*, те се отога може унапред, на случај смрти, отуђити за научне циљеве, али наследници умрлога не могу леш овога продавати, што је то противно *благонрављу*. §. 538.). — И

β) све ствари, које су намењене *општој употреби*, то јест, непосредној *употреби свију и сваког*. — Оне ствари наши грађански законик назива *ствачаје* у §. 195: „... Ствари, које *сви употребити могу* и *нико никога искључити од њих не може*, зову се *ствачаје*, као: друмови, путови, *реке* и *обале реке* (?!). — Што је за *општу потребу* опредељено, оно је *народно добро*.“ А аустријски законик назива их *јавним добрима*, као што тврди §. 287: „Оне ствари, пак, које су *сеизма државанима* допуштене *само на употребу* као: друмови, велики и мале *реке*, *луке* и *обале морске*, зову се *опште* или *јавно добро*. Што је одређено да се задовоље потребе државе, као право ковати новац, право поште и друге регалије, добра коморска, рудници и сољане, поразе и царина, називају се: *државна имовина*.“

7. — IV. **„Ствачије ствари“ или „јавна добра“.** — Израз „ствачије ствари“ одговара изразу Римскога Права res communes omnium (општа добра свију). Али оба израза не значе једно исто. Римљани су својим изразом обележавали извесне предмете, који *по самој природи својој* служе *општој употреби*, употреби свију и сваког, а који се *не дају* потчинити *искључи-*

чивој власти појединца. То су ствари, дакле, апсолутно неспособне да буду предмет својине на стога и нису ствари у правом, техничком смислу. То беху: *атмосферски ваздух, текућа вода, море и обале морске.* Иначе поједина места мора и морске обале која су била покривена приватним грађевинама, могла су бити у приватној својини, док су те грађевине постојале.

А израз „јавна добра" одговара изразу Римского Права: res publicae, који је означавао: а) добра државна или општинска, која су била намењена општој употреби, употреби свију и свакога (res publicae publico usui destinatae) и која су због тога стајала изван промета, као: путеви, тргови, мостови, речно корито јавних река (т. јер њих стално текућих вода, fluvia perennia), чије су обале иначе биле у приватној својини, само интересне законским службеностима; и б) добра државна или општинска, која су им припадала као и сваком приватном лицу (res, quae sunt in pecunia populi или, patrimonium populi sc. civitatis).

Аустријски законик изразом *јавно добро* означава оне ствари, државне или општинске, које су намењене *општој употреби* (in usu publico); а оне, које су у искључној својини државе односно општине назива: *државним* односно *општинском.*

А француски законодавац назива она права добра *јавним доменом* (le domaine public), а она друга, *приватним доменом* (le domaine prive) државним, одн. општинским. — У Француској је спорно питање: да ли су доиста у својини државној или општинској та јавна добра, која су стално и искључно намењена општој употреби, или држави односно општини припада само право да их чува и одржана у добром стању ради те опште употребе.

Наш законодавац, пак, изразом „свачије ствари" обезбеђава она државна и општинска добра, која су намењена *општој употреби* т. „ствари, које сви употребити могу и нико никога искључити од њих не може" (§. 195.), или, „што је год сама житеља земаљском или једне *целе општине* на уживање опредељено" (§. 234.). А означава их и изразима: „народно добро" (§. 195.) и „општенародно добро" (§. 248).

А у новије време употребљава за то и израз „јавно добро" (види чл. 1. закона о водама).

(наставиће се)

Андра Ђорђевић

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКЕ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК) 11

V. **У нахији пожаревачкој:**

1. *Маринко Јовић*, у кнежини *хомољској;*
2. *Пасле Думјанић — Богдановић*, из Дупљанице (Пек) у кнежини *голубачкој;*
3. *Стеван Добрњац*, у кнежини *моравској;*
4. *Милун Гавриловић*, у кнежини *печкој;*
5. *Стоја Дамњановић*, у кнежини *рамској*, и
6. *Петар Милојевић*, у Зиници.

VI. **У нахији пожешкој:**

1. *Никола Костић*, из Мрсаља у кнежини *карановачкој;*
2. *Радосав Марковић*, у Чачку, и
3. *Филип Тајсић*, у Драгачеву.

VII. **У нахији рудничкој:**

1. *Борђе Остојић*, у кнежини *моравској;*
2. *Мирко Миловановић*, у *Ирчупу*, и
3. *Јован Јелић — Коцељић*, у околини Рудника.

VIII. **У нахији соколској:**

1. Петар Васић.

IX. **У нахији смедеревској:**

Милосав Лаповац из Лапова у кнежини *моравској;*
Сава Ђотић у Смедереву и
Станоје Сеферовић у Смедереву.

X. **У нахији ћупријској:**

1. *Стојан Петровић.*

XI. **У нахији шабачкој:**

Марко Штитарац из Д. Добриња у Јадру, у кнежини *поцерској;*
Сима Катић — Прекодринац вршилац дужности кнеза у кнежини *мачванској;*
Раде Радосављевић у кнежини *тамнавској;*
Марко Костић, у кнежини *посавској*, и
Сима Слома у *Шапцу.*

XII. **У нахији ужичкој:**

Михаило Радовић из Родобуља у *Ужицу*, *Јован Демир* из Драженовића у кнежини *пожешкој*, за тим кнез *Петар* и кнез *Шибалија*, не зна се у којим кнежинама[1]).

Што се тиче *среских кнезова*, они су по власти били нешто мало старији од сеоских кметова, а у последње време, око 1820 год. идентификовани су у свему с њима, док их најзад није сасвим нестало. Постављење њихово извршено је једновремено у целој Србији, као што се види из овог писма:

„По саборном уговору и опредељењу за опште Благостојање и постојанство мира по свим нахијам определјемо уредбу поставити тако опредељујемо Г.дина Н. Н. да он са овим налогом по нахији Н. Н. проћи може, људе главне и кнезове сваког среза поменути нахија собрати и сваком своје дело заказати, *са согласијем кметова сваком селу кнеза избрати*, и такового нам имено објавити којему од п. сд. канцеларије писмено изслати се буде: зато овим старешинам, Свештенству, кметовом и свему народу с овим препоручујемо да би с поменутим Господином Н. согласно о том дћели речене кнезове избрати и да га у свему што се општег благостојања тиче послушате и заповест за злочинце како наређи да извршите и такове истребите, равне и јемство један за другога учините да злочинца у напредак бити неће. Крепости и достоверности ради ово писаније дајемо Г. Н. Н. да те сваки као од верховне власти опредељеногa комесара призна[2]).

Као што се види, били су одређени нарочити комесари, махом нахијске старешине, за избор среских кнезова, чије су дужности биле чисте полицијске.

Год. 1821 срески кнезови укинути су потпуно, а њихов плаћ прешао је на кнежинске старешине и сеоске кметове.

Они последњи имали су, у сваком погледу, много већу плаћ но за време првог устанка, а заинсили су од кнежинских старешина. Судећи по једној уредби од 1825 год., о којој ће доцније бити више говора, сеоски кметови овога доба судили су у првом степену све грађанске ствари, а у крвничким предметима могли су казнити до 10 штапа.

---

[1]) Изложена имена кнежинских кнезова преписана су од оригиналних аката у Државној Архиви, за сваку нахију посебно.

[2]) Извод Кнежевско Канцеларије у Државној Архиви од 1814—1817 год. стр. 97.

* * *

Изложена организација полицијских власти и њихова надлежност како за кривичне тако и за грађанске ствари остало је недирнуто све до установе нахијских судова.

Први нахијски суд, под именом „*Суд Народни Српски*" установљен је у Крагујевцу год. 1820, а други у Пожаревцу почетком 1821 год., под именом „*Совјет Пожаревачки*". Дужности и надлежност овог последњег може се у неколико видети из оне забелешке у књеженом деловодном протоколу:

„Дато објављење сваком кнезу обштествам у нахији пожаревачкој како је Господар определио Здравка Стаменића из Пожаревца, и Петра Герчића из Свине[1], да они два седе у Пожаревцу и свако расуђење разним преступленијам међу људима творе, које у состојанију неби они могли разсудити, да изиђу их сватн Господару у Крагујевц на пресуђење. Тога ради наложено је сваком кнезу, и кметовом, и прочим жителем у Нахији Пожаревачкој, да би признавали речена два човека за судије њихове, од Господара пато определене, и њиовим пресуђенијама повиновавати се. За спомоћника им у служби определујено Госп. Симеона Урошевића из Пожаревца" (Бр. 491 од 28 августа 1821 год).

Из *Наставленија кнезовом устројеног суда Пожаревачког* од 27 јула 1821 год.,[2]) види се да су поставлене судије судиле у друштву са нахијским кнезом, равноправно „*метражећи у том никакво превештво, но на коју страну буде више кнежења*".

Подобно судовима у Крагујевцу и Пожаревцу, год. 1823 установљени су нахијски судови у Чачку, Јагодини, Смедереву Ваљеву, Шапцу, а идуће 1824 год. у Брусници, Смплајцу и Ужицу, али са много одређенијим и разноврснијим дужностима. Поред чисто судских ствари, ми видимо да се и овде, као и за време првог периода, на судове преноси и један део полицијске власти, истина много мања но у првом периоду, као што је надзор над путницима, пасошима, старање о реду, итд.

Ово се јасно види из података о установљеву смедеревског, ваљевског и шабачког суда, које смо нашли у Државној Архиви, и који гласе:

а, за суд смедеревски:

„Дано пуномоћије кнезу Кузману Марићу и Петку Пантелићу из Липа: Да су кнезови варошки Смедерева, ради неприестано да пребивају, и сваку распру жителъа смедеревски, у споразумењу са Петром Вулићевићем да изнађују и реше, заплетене пак, коима решења дати немогу, да пошљу Господару. При том налажемо им, *да мотре на сваки поредак у Смедереву, и да тачни тефтер о том воде, но долази у Смедерево, и ко одлази на мегја, нит' никога без пасоша да пусте, да путује, и, кога без пасоша ухате, да по 25 штапа ударе*".

Изложени реџа заведени су у књеженом деловодном протоколу *31* јуна 1823 год. под *Бр. 1132*, а под *Бр. 1151* од 24 истог меца стоји ово:

„Одговорено Петру Вулићевићу у Смедереву на писмо његово од 23 т. м., писано Симеону Урошевићу, секретару Господареву бившем с Господарем у Пожаревцу: Да кнезови нашиу на печату свом „*Печат кнезова суда Смедеревског*". Од пасоша, који иду иван пашалука нашег, да наплаћује по 1 грош, а од идући по внутрености по 20 пара, од сировашина по 10 пара, а од са сним убоги ни паре. Од крадљивања нек наплаћују сугубо, колико стаје украдена ствар, пву похонину нека даду притежателу ствари, а другу да уставе при себи

[1]) звашни Петровп.

[2]) Грађа Браће Петровића књига I-ва стр. 271.

народне касе ради. Од напдаћивања дуга каква да узимају по нешто ресума: а кад ко прода другом мпљак какав, и они даду му тапију на то, нек напдаћују по 2 гроша за ту тапију.

б, за судове у Шапцу и Ваљеву:

„Писано Г. Ефрему: Да к установленију болег поредка и бржег пресуђења распра и жалба, и к његовом одохновенију, определује Господар: Да се установе судови у варошима Шабцу и ваљеву, који ће не само с местним распрама занимати се, но и нпајске пресуђивати. Зато да он, Г. Ефрем, постави те судове у Шабцу и ваљеву: у Шабачки да постави једног чаршилију и једнога кнеза из Н. Шабачке са судије, и да им паће и узме собу какву пространу под кирију за судилиште њино. Кнез Слома остаје ковачким кнезом. У суду ваљевском да буду кнез Јовица Милутиновић, и још један кнез из посавске кнежине. Кнезу Јовици да заказке, да се окане уобичајени свпји разни закидања људи. Кнезови обе суда да буду људи и честни, и поштени, некорыстољубиви и беспристрасни, притом у судејским делима колико толико вешти. Г. Ефрем да их настави, како им се треба владати, особито да им заказке: да по сокаци распре не суде; и да сва дејанија и пресуђенија у протоколе записују тачно и савестно. Суд ваљевски да се послуши саданьим Кн. Јовичићем писаром, а суду шабачком да паће Г. Керем писара". (Књажев протокол Бр. 1216 од 1 јуна 1823 г).

(наставиће се)

Д. Ђ. Аленић

ДА ЛИ ЈЕ САМОУБИСТВО БОЛЕСТ ИЛИ ЗЛОЧИН?

Криминално—психолошка студија

(свршетак)

У том је погледу Фрадрих[1]) обратио пажњу на ту околност, да је од прло велике предности утицај околине, нарочито при брзој промени сценерије у природи. Та промена, како он мисли, преноси човека у особито расположење, изазива у њега нагон да буде ближи тој природиној појави, да се са њом сједини, и доводи га до једне радње, која се погрешно сматра као ресултат нагона ка самоубиству.

Шнајдер[2]) прича о једноме сељаку, који је од ране своје младости био гоњем неким унутарњим нагоном, да неколико пута дневно иде на реку у близини села, где му је било најпријатније место за забаву. Та наклоност и привлачност ка води изгледа да је од најкаде, и да је још у митологији позната. Словени имају у митологији речнога бога, који привлачи људе у воду[3]). К томе још иду у прилог и бајке о поднем вилама и морским сиренама, које су привлачиле људе у воду, а њима се хоће да објасни и то средство између воде и људи.

Песници новијега времена и симболично су оцртали обострани однос између воде и људи. То налазимо у Шилеровом „Телу", у Гетеовом „Рибару. У осталом у бајкама се не описују само женски подени створови, који привлачују младиће и људе у воду, већ имамо и бајака, у којима се описују мушки духови, вилењаци, који одвлачују младе девојке у воду, те према томе излази, да је поменута наклоност човека ка води својствена за оба пола.

Неминовно је било највише болесника у већини познатих случајева ове врсте, где су самоубиства објашњавана неким

[1]) Blatter für gerichtliche Anthropologie, VII. Jahrgang, IV. Heft, Seite 45.

[2]) Ja Hohenbaum und Jahns medizinischem Konversationsblatt, 1822, Mai, Nr. 18.

[3]) Schwenk, Mythologie der Slaven. Frankfurt a. M. S. 400.

унутрашњим нагонима, али пошто се болест није могла утврдити, није се могла са сигурношћу ни узимати у говор. Ваш и права психичка обољевања понекад се тако слабо испољавају у поремећајима и симптомима, да могу да измакну оку најбржајнијега лекара. Неке самоубице сматрају се као дотле здрави људи, па да се околина дошље присећа, да се он већ од дуже времена тако „чудновато понашао“. Тешки психички поремећаји, који остају непознати, могу да изгледају тако, као да се болесник, у трепутку нагона да се сједини са неким привлачним елементом, није могао одупрети овоме.

Према свему до сада изложеноме јасно је, да је сваком случају самоубиства неизоставан узрок душевни поремећај. Ово тврђење не треба да праме са сним олако ови код којих су као код нас нечисти појмови н. пр. о болести и здрављу. Кад се буде прво на чисто с тим, онда ће се видети, да је сваки самоубица у исто време и болесник. Противу овог тврђења ни у ком случају не иде често понављани приговор, да је дотични самоубица још на неколико часова пре своје смрти био „са свим паметан“, и да на њему „нико ништа није приметио“ од каквог поремећаја.

Идеја о самоубиству може полако да се поравља и да се укорењује у болеснику и без његова знања. Пацијент иди пред собом све црње и горе, свет га више не радује, према животу постаје равнодушан, али — дужности ни врши више као пре, већ то чини као из навике или за то што мора. Сваки трн у току таквога живота, у коме је његова осетљивост појачана, појачава и његову депресију, коју он често са умешношћу и с успехом уме да прикрије.

Ма каква катастрофа производи у њега јако психичко раздражење, праг свести бива прекорачен и на један пут се појављује већ давно укорењена идеја о самоубиству. Како су све друге околности погодне, она надвлада све, и често бива необично брзо у дело приведена. На тај начин остаје она *прво* и *једино* на и *последње* испољавање болесног стања.

Злочинци, дефрауданти или паралитике живе у стању сталног раздражења. Они живе у дебљи да их не прокаљу, у страху од понижења и срамоте, а често и у кајању. Психична равнодушност је поремећена, и приликом катастрофе акт самоубиства у тим случајевима изводи болесник — сналазно техником своје кривице.

Кад су мишљења о самоубиству још тако нејасна, и у извесном погледу још и сиварена, онда треба психопе узроке тражити у оскудици познавања душевних појава у опште и код самоубице посебно. Ако се једном дође до општег објашњења у овој тамној области, онда сналазно да неће изостати постанак и развој метода, које ће имати за задатак предохрану противу самоубиства.

Пре свега неминовно морамо подржавати схватање да је самоубиство испољавање болести, поткрепљивати га новим доказима и ширити га међу паметни свет. Све док сматрамо самоубицу као злочинца, дотле ћемо помишљати и на казну. Њу је пак самоубица избегао својим делом. Многи свештеници свете му се зато теме што му успављују часно сарањивање према правилима црквених обреда. То је ненаметно, а уједно и неказнено, пошто та осета ни казна, као да је изложемо, не постиже „кривца“ мртваца, већ његову невину породицу и родбину.

Кад будемо сматрали самоубицу као болесника, мораћемо пронаћи и средства за предохрану, а можда и за исцељење тих болесних стања, којима је највиша тачка уништење самога себе. Но себи се разуме, да таквих средстава има, само што их ми још не знамо. На сваки начин да ту не може бити речи о каквим лекаријама у смислу алопатије, већ се ту мисли поглавито на психична утицања, а у другом реду и на физикалне примене тих утицања. Та средства не малим делом спадају и у социјалне и етичке области. Знамо, на пример, да су *брак*, као и *религија*, или боље речено религиозност, моћна средства за спречавање самоубиства.

А. Етингер[1] је већ указао на утицај брака у том погледу, и предочавао је то статистички. На 100 самоубица у

	Саксонској		Виртембергу		Француској	
било је	људи	жена	људи	жена	људи	жена
ван брака	—	—	—	—	12,1	21,6
у браку	10,0	17,8	11,0	12,1	19,4	24,9
удових	25,7	35,7	25,8	22,2	52,5	53,5
разведених	64,3	46,5	63,2	65,7	—	—

Утицај религије показује ту околност, да на 100.000 становника долази

18,71 евангелистичких самоубица,
6,93 католичких самоубица и
9,05 јеврејских самоубица.

Према овоме изгледа, да католицизам има јакога утицаја противу самоубиства, услед својих учења и строгог упућивања на Бога и цркву. То се види и из тога, што су самоубиства међу католицима земаља целога света, него ли у протестантским.

Кад би се наши социјални и друштвени односи побољшали, бесумње, да би то корисно утицало у погледу цифре самоубиства. Пре свега требало би олакшати закључивање брачна и створити им скромну, али сигурну егзистенцију, без нервозних дрхтавица и вечитих потреса.

У погледу поправке на том пољу, могло би се и данас прилично учинити. Кад би се угушила злоупотреба алкохола, кад родитељи не би остављали својој деци у наслеђе своје слабости и алкохолом уназађене душевне отпорне способности, кад би се деца хранила природним и умереним путем и кад би се озбиљније образовала, кад би им се дух и тело у школи и код куће хармонично развијали, кад би се престала употребљавати батина приликом васпитавања, кад свакашња штампа не би сваки случај самоубиства описивала са извесним задовољством, већ га просто потирала као „смрт једног болесника сажаљења достојнога“, — тада би и цифра умирања и самоубиством знатно почела опадати, као што опада и код свију других болести, противу којих се употребљавају рационална средства. Ништа није учињено пребацивањима и претњама казном. *Ово зло треба да нестане*, а, где се не може да помогне, ту да *сажалевамо*, као *жртву* тако и себе саме што нисмо успели да помогнемо човеку који је изгубио сваку наду.

Шта више, ми немамо ни права да сматрамо као безсвесног и као човека који је заборавио своју дужност самоубицу који остави за собом жену и децу — : *он је болесник!* За то дакле ваља бити разуман и пун сажаљења према убици! Ко све *разуме*, тај ће све и опростити!

Оне пак, који стегну своје срце и разум, па се обрате судији за дело, чији су им мотиви непознати, који прелазе праг човечности, благости и сажалљивости, подсећамо на то, да је назван и најдубљу опростио чак и онима, који нису имали ни искре човечности, па су му тело излагали срамоти и муци до последњега даха.

Са немачког **Д. В. Вакић**

[1] Die Moralstatistik in ihrer Bedeutung für eine christliche Sozialethik. II Auflage, Erlangen 1874, S. 734.

ПОУКЕ И УПУТИ

Урачунавању година службе, у смислу § 72. закона о чиновницима грађанског реда, има места само код наступе случајеви пензионисања, по §§ 69. и 70. истог закона.

М. С., нижњер, обратио се Министру Финанасија с молбом, да му изда уверење о томе: да му се године контрактуалне укупне службе урачунају у године службе за пензију, рачунајући од 25. септембра 1889. године до 12. јула 1894. године.

Министар Финанасија решењем од 20. априла 1904. год. ДРБр. 6978. известио га је, да му ово право не може признати, из оних разлога:

По § 4. закона о чиновницима грађанског реда „странци се могу, по одобрењу Краља, само уговором примити у државну службу. Трајање уговора, који се према околностима може обнављати, не сме бити дуже од три године."

Кад уговор престаје, онда престају и сва из њега проистичућа права и обавезе, као, другим речима, докле год трају права и обавезе, које проистичу из неког уговора, дотле се не може сматрати, да је тај уговор престао. Када, дакле, закон изрично наређује, да трајање уговора, којим се странац прима у државну службу, не сме бити дуже од три године, онда се из оваквог уговора не може изводити ни право на пензију, јер би се у противном правило, да права и обавезе из таквог уговора, а тиме и сам уговор, могу трајати неизвесно време, а спакадо дуже од три године, што би се косило са поменутим јасним законским наређењем.

Тражење молиочево, да му се призна право на пензију и за време његове контрактуалне службе, није, дакле, на закону основано, јер се из изложеног види, да се наређење § 73. закона о чиновницима грађанског реда може односити само на државну дејственту службу, а не и на контрактуалну службу, ма ова била и уколика. У другом ставу § 72. истог закона наређује законодавац, да се неуказане године службе не смеју рачунати у године службе за пензију; но тиме још није казано, да се сва указане године, н. пр. и контрактуалне указане године службе, могу урачунати у године службе за пензију. Ну из овог законског наређења, дакле, не може се навести право молиочево на пензију за време, које је, као странац, провео у контрактуалној служби.

Противу овог решења М. С. изјавио је жалбу Државном Савету, и навео, да решењем Министрово не одговара закону, јер у закону о чиновницима грађанског реда није учињена разлика између контрактуалних и неконтрактуалних чиновника ни у којем погледу, па ни у погледу пензије. А да закон о чиновницима грађанског реда не чини разлику, у погледу пензије између чиновника под уговором и без уговора, докле је: што то у поменутом закону нигде није изричном напоменуто, нити у његовом уговору изричном наведено, и што је за све време уговора узлагао у удовички фонд као и остали чиновници.

Даље је навео: да је разлог Министра Финанасија о трајању уговора погрешан и нелогичан, кад у закону о чиновницима грађанског реда § 4. стоји, да се уговор може обнављати, то значи, да службовање једног странца под уговором може трајати и више година.

Државни Савет одлуком својом од 6. априла 1905. год. № 2200. поништио је решење Министрово, налазећи, да оно не одговара закону, са оних разлога:

„Жалитељ је, као действителни чиновник, покренуо питање: да му се време његове контрактуалне службе призна као време проведено у указној служби и за пензију. У оцену овог питања Министар се ненадлежно упустио, јер сачуњавању година службе, у смислу § 72. закона о чиновницима грађанског реда, има места кад наступе случајеви пензионисања, по §§ 69. и 70. поменутог закона, а не и за време действителне службе чиновника."

Чиновник, премештен по потреби службе, има права, како на накнаду дневнице и попутнине, тако и на накнаду за превоз стварн.

Ј. В., као пореских колубарског пореског одељења, премештен је, по потреби службе за пореника мачванског пореског одељења, с правом на накнаду селидбених тропикова.

Дошав на нову дужност, Ј. В. поднео је Министру Финанасија на одобрење рачун о накнади путних и селидбених трошкова, који је тражио и то:

на име дневнице	. . . .	36·— дин.
„ „ попутнине	. . .	139·50 „
„ „ преноса ствари	.	110·— „
Свега:	. .	285·50 „

Прегледом овог рачуна признато му је и наређено да се исплати, и то:

на име дневнице	. . . .	36·— дин.
„ „ попутнине	. . .	139·50 „
Свега:	. .	175·50 „

Дакле сума у 110 динара, на име преноса ствари, није му призната.

Незадовољан овим, Ј. В. обратио се молбом Министру Финанасија, да поново узме у оцену поднети рачун и одобри му суму од 110 динара на име подноса ствари.

Министар Финанасија решењем од 28. маја 1904. год. ДРБр. 9955., а на основу чл. 14., у вези са прописима чл. 16, тач. 6. закона о дневницама, подвозницима и селидбини државних чиновника и служитеља, од 19. фебруара 1892. год., одбио га је од тражења као неуспешног и на закону неоснованог.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 11. априла 1905. год. Бр. 2562 поништио је решење Министрово с оних разлога:

„По чл. 14. закона о дневницама, подвозницима и селидбини државних чиновника, чиновник, који се премешта из једног места у друго, по потреби службе, добија из државне касе селидбину, и то:

а.) за своју личност

б. за своју породицу и

в.) за своје ствари.

Према овоме, чиновник има право на накнаду селидбених издатака за ствари, које би учинио приликом њиховим из једног места у друго, или од куће до паробродске станице, па те издатке документовано уредним исправама по закону.

Ово право чиновника није потребно тачком б. чл. 16. поменутог закона, на коју се Министар у ожалбеном решењу позива, јер је овим прописом предвиђена двогуба свотбина за породицу чиновника, колики му се даје за личност, кад се премешта у место где не може непосредно путовати железницом или параородом. Међутим, о накнади селидбене за ствари овај пропис ништа не предвиђа, те по томе не може ни бити мерило у оцени питања о накнади селидбених трошкова за ствари, већ само у оцени питања о накнади селидбене за породицу чиновника, на коју се искључиво односи."

По среском буџету, који одобри среска скупштина, не могу се вршити издаци, док тај буџет не одобри Министар финанасија, по чл. 6. и 26. закона о окружним, среским и општинским буџетима.

У буџету расхода м... пореског одељења за 1903. год., који је састављао исто одељење, предвиђена је квартирина управнику одељења у 600 динара годишње, коју је суму одобрила и среска скупштина.

Пошто је овај буџет одобрен од председника Пореске Управе, то је управник поменутог одељења на име квартирине примао по 50 динара месечно закључно до месеца августа 1903. год.

Ну, Министар финанасија, 7. августа 1903. год. БПрБр. 2623., учинио је, у интересу штедње, измене у буџету расхода поменутог пореског одељења, и позицију на квартирину управнику смањио од 600 на 480 дин. годишње; па је актом својим наредио пореском одељењу, да позове управника, да више изузетну суму, на име квартирине, врати каси тог одељења.

Незадовољан овом одлуком Министровом, управник је тражио, да му Министар изда решење, на основу чега тражи од њега повраћај више изузете суме на име квартирине.

Решењем од 10. јула 1904. год. БПрБр. 3704., Министар та је известио, да се он, по чл. 6. закона о окружним, среским и општинским буџетима, нимо управљати по среском буџету за 1902. год., до пријема надлежно одобреног буџета за 1903. годину.

Према овоме, управник се није смео управљати по прегледу, састављеном у пореском одељењу и одобреном од стране председника Пореске Управе с тога, што је тај преглед без важности, јер нити одељење може, као какво засебно самоуправно тело, имати свој наречити буџет, нити председник Пореске Управе, има основа у закону да буџете одобрава, већ тај преглед одељења нимо се изнити среској скупштини, да она и њега узме у оцену, као саставни део буџета, приликом састава целокупног среског буџета, и како среска скупштина реши, а Министар финанасија одобри, онако буџет има и важити.

Државни Савет, по изјављеној жалби од стране управника поменог, пореског одељења, одлуком од 11. марта 1905. год. Бр. 1708. одобрио је решење Министра финансија као слободно закону, јер ма да је буџет и... пореског одељења за 1903. год. одобрен од стране среске скупштине, и по наредби Министра финансија од председника Пореске Управе, под условом: да квартирина управницима, порезницима, и пореским помоћницима буде ополика, колику одреди среска скупштина, — ипак овај срески буџет, по чл. 6. и 26. закона о окружним, среским и општинским буџетима, без одобрења Министра финансија, није било доповажаи, те по томе по њему није ни могла бити вршена наплата квартирине.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Максим Михаиловић, из Бајевца, у ср. посавско-тамнавском, у међусобној свађи убио је 22. тек. м-ца свог рођеног брата Васу, па одмах побегао незнано куда. Он је стар 25 год., земљорадник, средњи, смеђ, бркови малих, очиц у великих грудастих, брије се. На себе је одмео кошуљу и гаће од сељачког платна, прну простру шубару, опасне и шарене чарапе, и опанке од прног џукна. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Максима живо потраже и њеиог спроведу пасеч. среза посавског на Ув.с позивом на Бр. 8747 — УБр. 14551.

Драгутин — Драгољуб — Стаменковић, слуга, рођ. се из Врања, 22. тек. м-ца напустио је у Крушевцу овдашњу кућу поваја и отишао на повратак. Крадљивац болује од очију и нагао је. — Препоручује се свима полиц. и општинским властима да га живо потраже и пријаве спроведу пасеч. среском у Крушевцу с позивом на Бр. 8455.

Тома Радосављевић, Стојан — Рањел — Гавриловић и још му **Драга**, општински сиромах, решењем пиротског просветног суда од 14. јуна 1903. год. Бр. 3714. стављени су под пратњу суд и у притвор, а пред дворима и у окол. због краће и разбојништва, али су из притвора побегли и до данас нису пронађени.

Тома је стар 24 год., омален је, црнопуљаст, очиц у великих, а лица округлог, у оделу је сушеном, на глави носи шубару или шајкачу.

Рањел — Стојан, има 50—52 год. средњег је раста, црнопуљаст, пад лелом очом има зараслу рупу од 1 см. дубине; у оделу је сушеном.

Драга је стара 28 год., омален, пуна, у оделу обичном.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да сва три ова лица у своме делокругу живо потраже и пријаве спроведу пиротском просветном суду с позивом на Бр. 17850. — УБр. 14393.

Петар Марчић, биз. трг. из Кореница у Хрватској, одавно је нише лица са незнано хајдука крупа, а незнано куда побегао. На молбу судбеног стола у Госпићу, препоручује се свима полицијским и општинским властима да Петра потраже, и у случају пронађења притворе га и спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 13410.

Јеврем Никковић, земљорадник из Трбосаља у ср. јадранском, који је одговарао за две просте и једну опасну крађу, коју намерђу 20. и 21. тек. м-ца побегао је из затвора суда општине текеришке. Он је стар 65 до 70 год., раста крупног, пуних образа, које просеђе, беле браде, брије се, носа великог, на ногама има опанке, на глави сиву шубару, у коморану је и кошуљама. — Нека га све полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска спроведу начел. среза јадранског с позивом на Бр. 6227. — УБр. 13316.

Анта Динчић, земљак из Брегова у ср. шпанском, решењем пиротског просветеног суда од 23. фебруара 1901. год. Бр. 17422 стављен је под суд и у притвор за дело из § 155. крив. зак., али је ни одних по напрешном делу, још 1897. год., побегао и до сада се није могло пронаћи. Дело је напрешно као финанцијска стражар и побегао је са оделом и оружјем државним. Стар је око 36 год., стаса средњег, паш, косе и бркова смеђих, очиц грудастих. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Анту живо потраже и пријаве спроведу пиротском просветеном суду с позивом на Бр. 12849. — УБр. 14394.

Милан Р. Стефановић, слуга, родом из Ст. Анибеговца, који је служио код Драгутина Димитријевића на Дунавској у ср. колубарском, уврбо је своме газди Драгутину три кошуље, један револвер и две медаљице са најновијим за њега. — Обраћа се свима свима полиц. и општинским властима на овог краљања, а у случају проналаска тража га спровести начел. среза колубарског с позивом на Бр. 8411. УБр. 13886.

Стаменје Цикирић, земљорадник из Штубика у срезу брзопаланачком, који је био у притвору код среске власти због опасне крађе, 13 тек. м-ца, над је пуштен на одмор, побегао је из круга среске канцеларије. Стаменје је стар 25 година, висок, добро развијен, смеђ, зеленог очиц, у црном сукненом оделу, са шубаром на глави и опанцима на ногама. Препоручује се свима општинским и полицијским властима, да за њим паре вајинаљу потеру и у случају проналаска спроведу га начелнику среза брзопаланачког с позивом на Бр. 3026. — АПбр. 676.

Стеван Ђуришић, родом из Аустро-Угарске, бив. слуга Драгомира Лукића, из Кожурна у ср. таванковом, одговара под нач. среза посавског у Обреновцу за више опасних крађа, по чијим је извршењима потребно незнано куда. Стеван је стар око 30 год., раста средњег, сув, бркова плавих и великих, брије се, образа дуварчних и румених, на једном образу испод ока има два убода од игле, који изгледају као маљавски. Од одела има за собом зимски капут, дуторчан и црн, панталоне памучне боје, на ногама опанке а на глави шајкачу. — Позивају се све полицијске и општинске власти да Стевана живо потраже и пријаве спроведу начелнику среза посавског у Обреновцу с позивом на Бр. 3479. — УБр. 14640.

Фридрих Исак Баумајстер, златарски радник, рођен 1868 год. у Шаусштајну у Баварској, био је безброј пута кажњаван, а сада је оптужен за крађу, превару, злочиначке исправа и утају. Фридрих је на изглед врло забавлан човек, а представља се као спи-тељ и научник; висок је 1·65 м., сувоњав, утегнуто плаве косе, пуне браде, очиц крупних крвих, говори немачки, енглески, француски и талијански, а у опште је врло пребреден човек.

Носи наочаре, има јако велике јагодице, нос необично дуг рукошце, и увек се представља под лажним именима. Београдска судска истражна власт послала је ову потерницу, то се препоручује свима полицијским и општинским властима, да за Фридрихом учине потеру, јер је могућно да се он убудуће по своје отабиће, ако би избегао звезуњеву казну. У случају проналаска треба га притворити и известити Управу града Београда или уредништво „Полицијског Гласника."

Игњат Кеф, налоч Димитрија Вучковића, берберина из Сивљарја, коју намерђу 26. и 27. тек. м-ца украо је своме газди Димитрију, из радње два пара мапала и неколико брицва, за побегао. Игњат је стар 25 год., стаса средњег, лица и обријан. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Игњата потраже и пријаве спроведу начел. среза посавског с позивом на Бр. 8562. — УБр. 14671.

Крађа стоке. Непознати лопови украли су ноћу намерђу 26. и 27. тек. м-ца из штале Петра Јовановића, тежака из Лесковаца, два вола; једно је во лаке зелене, са обичним рогованом и без жига, а друго је лаке плаве, рогова обичних, без жига и на обе предње ноге има чворуге. — Позивају се све полицијске и општинске власти да лопове и покрађу живо потраже и пријаве спроведу начел. среза пиротског с позивом на Бр. 6892. — У Бр. 14646.

Крађа стоке. Ноћу намерђу 24. и 25. априлом тек. год., непознати лопови украли су из авлије Јелена Аврамовића, тежака из Дупљана среза резавског, пет белих и три певе овце са два јагњета. Сирече је нашла сивна полиц. и општинским властима на ову крађу.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанић

БРОЈ 18. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 8. МАЈА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, од стране полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње за иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, по саслушању Министарског Савета, а на основу члана 54. и 102. Устава земаљског, решено је:

Народна Скупштина, састављена из Народних Посланика, изабраних за скупштинску периоду: 1903., 1904., 1905. и 1906. године, сазива се у ванредни сазив за дан осмог маја ове године, у Београду.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 3. маја 1905. год. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа моравског Милутина Пећанина, секретара исте класе начелства округа пожаревачког;

за секретара прве класе начелства округа пожаревачког Сева Милутиновића, секретара исте класе начелства округа моравског;

за писара друге класе среза левачког Милована Јовановића, писара исте класе среза ражањског;

за писара друге класе начелства округа моравског Владимира Ст. Јовановића, писара исте класе начелства округа рудничког;

за вршиоца дужности писара среза ражањског, у рангу писара начелства друге класе, Љубомира Абдулића, вршиоца дужности писара среза левачког у рангу писара начелства исте класе, — сву потерицу по потреби службе, а по старом закону;

за писара друге класе начелства округа тимочког Глигорија Станимировића, практиканта канцеларије среза добричког, — по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. маја 1905. год. у Београду.

РАСПИС

Свима начелствима окружним и Управи града Београда

Имам уверења да многе полицијске власти приликом извршења смртних казни над лицима осуђеним на ту казну допуштају да се на месту извршења куће повише света и да се по неке власти чак труде да томе извршењу присуствује већи број гледалаца. Осим овога обично се ове пресуде извршују поред путева, зборишта и других свету приступачних места, — а међу ним и једно и друго погрешно је.

Смртне казни треба извршивати у најмањој тишини у присуству лица, која су за то законом одређена — §. 287. крив. пост. — и на местима што забачењима и народу што мање приступачним, а и у време, кад најмање народа може томе чину у опште присуствовати (н. пр. врло рано). Све ово треба чинити с тога, што је несумњиво утврђено, да извршење смртне казне на гледаоце не само не утиче поправљајући остављајући на страну одвратност посматрања тога чина, већ на против производи са свим супротно дејство, па с тога је потребно ове казне извршивати са што мање присутника или у опште у присуству лица само за то законом одређених.

Препоручујем начелствима — Управи — да се овога расписа у будуће придржавају.

П.Бр. 10481.
26. априла 1905. год
у Београду.

Министар
унутрашњих дела
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРАВУ СВОЈИНЕ И ПРАВНИМ ОДНОШАЈИМА НА ВОДАМА У СРБИЈИ.

I

(НАСТАВАК)

8. — V. **Општа употреба. Обим и трајање приватноправне неспособности јавних добара.** — Из досад разложеног излази: да су *неспособна* за редован *приватноправни* промет само *јавна добра* државна и општинска, која су била *по својој природи* било *законским прописом* намењена *општој* или *јавној употреби* (usus publicus).

А та се *општа употреба* у томе састоји: што се тим добрима, према *посебном опредељењу* сваког од њих, може *свако* грађанин, односно *сваки члан општине*, користити у *равној мери*, као и сви други, јер „нико никога од употребе или уживања истих не може искључити" (§§. 26. и 195.).

И све дотле, док год стоји опредељење истих добара да служе општој употреби, она су *неспособна* да се *отуђују* и

да *се одржајем* (тековинском застарелошћу, usucapio) прибављају. Њих не могу, дакле, поједина лица ни сасвим (у целини) ни делимице заузети или окупирати (§. 234.); њих не може нико себи присвојити (§. 248.) А што се не може заузети, у државину своју придобити, то се следствено не може ни одржајем прибавити, пошто одржај претпоставља извесну квалификовану државину (§. 926 грађ. зак.), а ње овде не може бити.

Та *неспособност* јавних добара за приватноправни промет *траје* све дотле, док им *надлежна власт* то опредељене да служе општој употреби прописаним путем *не измени*.

9. — Услед *опште употребе*, којој по свом опредељењу јавна добра служе, државина односно општинска (округна или среска) *својина* стоји у позадини, али она ипак производи своје дејство тиме, што *извесне користи* и *привилегије* (н. пр. трава и воћке поред јавних путова, такса за продавничка места на тргу, напоси и т. д.) припадају *сопственику* главне ствари, и што *право својине* дотичног сопственика на какво јавно добро *задобива* одмах *обим неке власти* чим *отпадне* општа употреба, која га је до сад ограничавала. Тако, на пример, чим се регулацијом варошки неки улица затвори, одмах то уједно земљиште прелази у *приватну* имовину општинску и томе подобно.

На не само да поред опште употребе постоји државина односно општинска својина на јавним добрима, него се, шта више, и *приватна права* у корист *трећих* лица могу на њима пуноважно установити (конституисати); но ово само у толико *у колико установе* тих права *не смета* општој употреби и уживању тих добара. Тако, на пример, држава или општина може приватним лицима допустити *службеност водовода*[1], за спровод спстељег гаса и т. д. испод или изнад улице, пијаце и т. д. И таква се службеност ни у чем не разликује од сличних права службености на приватним добрима. Она се шта више, могу и *одржајем* задобити, разуме се, у колико не сметају општој употреби.

И тако, ствар или добро, које је намењено општој употреби, изузевши је из обичног, приватноправног промета у толико у колико се не допушта да се на њему прибављају приватна права, која се не слажу с том општом употребом.

10. — VI. **Која су добра јавна?** — Наш Грађански Законик убраја у јавна добра у §. 195: „*друмове, путове, реке, обале река*“, а у §-у 248: „*реки, острва, руде, неке шуме, и нахон род* и т. д.“

Ова листа није ни тачна ни потпуна.

Она није тачна зато:

а) што *острва* у *бродопловним* рекама припадају држави у искључиву *својину*; а за острва на Дунаву и Сави важе међународни уговори (трактати), које је Аустрија с Турском уговарала пре нашег политичког ослобођења; а *острва* на *речним* припадају сопственицима прибрежних (обалских) земаља (§. 262. Грађ. Зак.);

б) што по рударском законику (од 16. априла 1865. год.), „*све руде и конопи*, били они у земљи, или на површини, јесу *добра државна*, а не оногa, *чија* је земља, и по томе, *сваки* је дужан по процису тога законика изискати *одобрење* на истраживање и *експлоатацију* на обележавање руда и копова“ (§. 15);

в) што су, по закону о шумама (од 30. марта 1881.) „*све шуме* (планине, горе, забрани) у Србији: државне, општинске, сеоске, манастирске, црквене и приватне. А *државне* су шуме двојаке: а) чисто државне шуме, које су *искључиво својина* државна без *икаквог* и *икаквог права уживања* у њима; и б) оне, којима је држава *до сад* као са *општенародним* шумама руковала и у корист своје касе експлоатисала, а на које нико није законим путем прибавио право сопствености“ (чл. 1. тога закона). И тако данас више *нема општенародних шума*;

г) што су *обале свих река*, и пловних и непловних, у *својини власника прибрежних земаља*. Наш је Грађански Законик погрешно упустио обале река у јавна добра. По Аустријском Законику (§. 287.) у јавна добра спадају *морске обале*; а тако и по свима законицима савремених држава (француски, чл. 538., италијански чл. 427., шпански, чл. 339. 1°, португалски, чл. 380. 2° и т. д.). А тако је било и у Римском Праву (et per hoc litora maris). — Ближе о обалама речним ниже.

А она није потпуна као што ћемо сад видети.

11. — У јавна добра спадају јавни путови (друмови), мостови, тргови (пијаце), пристаништа, улице, тротоари, јавне чесме и бунари, шеталишта, јавни паркови и у опште сва добра, окружна, среска и општинска добра, која су намењена *општој употреби*.

У јавна добра спадају и она државна и општинска добра, која, по *особитој* намени, служе *извесним општекорисним циљевима*, као што су: јавне библиотеке, галерије слика, школске зграде, дечја забавишта, јавна купатила, јавне болнице, цркве, гробља и т. д. Но ова се јавна добра *разликују* од оних прва у томе, што се овима *обично* не може *свако* и *непосредно* користити, него се употреба истих *ограничава* на извесне редове лица (н. пр. само на чланове дотичне општине чије је добро) и само ни се *посредно* по претходном одобрењу, она допушта, бесплатно или уз плаћање извесне таксе.

12. — У јавна добра спадају и она *приватна добра*, добра приватних сопственика, која су намењена *општој* или јавној *употреби* (res privata usu publico destinata) као што су: пасажи (зграде с пролазом) мостови изнад железничке пруге за прелаз пешака, које подижу железничка акционарска друштва и т. п.

13. — По себи се разуме да се *општа употреба* оних добара може уређивати *наредбама полицијских власти*. А поште се она општа употреба не може подвести под појам службености или каквог другог приватног права, то *нису* ни редовни судови *надлежни за заштиту* *времена* те употребе, већ су за то надлежне *управне* (административне) власти.

14. — У јавна добра по нашем закону о водама спадају и све пловне и непловне реке. Да избежимо тај закон претресемо.

II

15. — По своме појму својина, видели смо, претпоставља *самосталне* и *просторно ограничене* предмете, који се могу потчинити човековој власти. Такав предмет састављају, истина, и *воде*, али *само* оне, које *стоје* у *затвореном* простору, као: у бунарима, изворима, рибњацима, цистернама и т. д.; а *не* и *море*, *узето* у свој укупности своје водене масе, као ни *текућа вода* (aqua profluens) у своме сталном заједничком току.

Текућа вода састављa неку *својену целину*, која је утицајем земљишном, *коритом* својим, просторно раздељена. Стога се, *из природних основа*, *не може* непрекидни *водени ток* сматрати као предмет својине, све једно да ли је реч о великим или малим рекама или потоцима. Текућа је вода, као год и атмосферски ваздух, *својина* ствар [res omnium communis], те је „по природи њеној“ ништа не може себи присвојити (§. 248. грађ. зак.). Iure naturali sunt res omnium communes aër, aqua profluens, mare et per hoc litora maris [Just. §. 1. 35. de R. div. 2. 1.]

[1]) Ову службеност за јавни путнички лопуштало је још и Римско Право: L. 14. §. 2. D. de serv. 8. 1. „A principe potest solet, ut per vias publicas aquam ducere sine incommode publice liceat.“

А што се *не може говорити* о својини (у техничком смислу) на „рекама“ какве било врсте (fluvia, aqua perennis), није само *правни разлог*, т.ј., немогућност да се *одвоји* ток (њог ирше) потчини *фактичкој* власти човековој, која је претпоставка и *за правну* власт, већ за то говоре још и ови разлози: што је текућа вода *неопходна потребна за животне* циљеве човештва, што је она још и важно *средствијство* *средство*, што је њена *покретачка* (моторна) *снага* од огромне важности и употребе у индустрији и у многим занатима и, напад, што је неодељива утицаји целиходног система вода на *климатске* односе. И тако, дакле, сама природа ствари и обзири на *опште добро* готово заповедено захтевају да се *текуће воде* сматрају као *опште* или *јавно добро*, које служи *општој употреби*, употреби свију и свакога.

16. — Како се, пак, *река* састоји из *воденог* тока (њог ирше) и *корита* (alveus), то би било доследно, да се и *речно корито*, као битни (интегрални) састојак реке, сматра као *јавно добро*, без обзира на то, да ли би га требало сматрати као *својину државе* или *приврежених сопственика*, која је ограничена општом употребом, или би га требало сматрати као *ничију* или *ствар*, која је потчињена *државном праву* државе, које она има над укупном државном територијом. Ријеко је Право дошло и признавало ону конзеквенцу односно *стално текућих вода*, а односно речног корита ону последњу алтернативу. *Fluminа omnia* et portus *publica* sunt (J. de R. div. §. 2.) т.ј. *сва су реке* и пристаништа *јавна*. Наречито је у Римском Праву равнодушно, да ли је река велика или мала, пловна и сплавна или није. Реке, велике и мале, па, по неким писцима, и потоци, који *стално* теку, сматрали *су* се подједнако као *јавна добра*, res publicae, aquae in usu publico habentur. Све је било у *јавној* или *општој употреби*. Уређивање те опште употребе, која се основала на *јавном праву*, припадало је, свакако, држави на основу њеног *државног права*, а наročito у полицијском погледу. А уколико је приватним лицима требало да ради извесне *особене*, *преимућствене* употребе јавне воде подигну какве *грађе матераје* (н. пр. какво претало) за то се тражила *особена државна повлашћења*, која је само *незанемареном застарелошћу* могла угинути. Овом је повлашћењем повлашћивач задобијао *искључиво* овлашћење или право да се водом *користи* на *извесан начин* и то му се право могло само на основа *јавног интереса* и само за *накнаду* ограничити или одузети[1].

17 — Остављајући на страну питање, како се у Средњем Веку развијало законодаштво о водама у појединих народа и држава, поменућемо само то, да у Средњем Веку у *опште није било чврстих правних основа* за разликовање *јавних од приватних* вода. На упоређења правних извора из тога доба даје се, као најпоузданије, закључити то: да су се тада обично сме *веће реке* сматрале као *јавне*, али да су државни погледаји, највише краљеви, а затим феудални господари, постушно задобијали на тим водама разне *регале*, највише *регал за риболов*, а затим и остале као: *регал за пловидбу* лађа и сплавова, *регал за грађење* воденица и т. д.

18. — У свим *суврименим* модерним државама постоје *особени* закони о водама и њиховој употреби. Такве особени закон, као што рекосмо, и у нас постоји. Да видимо какав је по њему режим вода у нас.

(наставиће се)

Андра Ђорђевић

[1] Види **Arntz**-ове, Pandekte §. 18. — **Dernburg**, Pandekten §. 73. — **Windscheid**, Pand. §. 146.

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК) 12

Поводом ове наредбе упутио је Господар Јеврем 15 јула исте год. под Бр. 602 писмо кнезу Милошу ове садржине:

„По високијем опредељењу вашем од 15-ог сега № 1216 и како што сте ми наложили изабрати Кнезове за судије у главним варошима Нахије Шабачке и ваљевске јесам опредељио у Шабцу бившег коначког кнеза Симу Михајловића (Сиому) и Стевка Тришића из Мачве, Сева Црне Баре; у ваљеву пак кнеза Јовицу Милутиновића и Николу Симеоновића из Бабине Луке од Посавске кнежине, коима и настављењије дао јесам какобесце по налогу вашем владати; толико нисам им знао за ресум определити, коликобе и од кое стране узизати будући да у вашем писму за ноту рубрику опредељителство стоп. Зато покорнијеше молим дабисте благоизволили нам отом упустеовање послати илибе узрочна страна, или она која тужи и новце прима ресум плаћати и колико.“

„Друго, молим учините милост јавити нам по коликобемо пандура судијам определити. Како ће се кнезови исти обдержавати? Хоћели тражу у конаку нашем, или особито имати? — Кнезови хоћели, као досад за краће и проче мале ствари у кнежини напивати и пресуждење чинити, илибе злати свакога рода преступнике у определене судове; ибо и кнезови Нахијски ако неби у суд послали негобн пресуждења чинили морали би протокол држати, које је готово невозможно. За сва ова молим за милостиво настављење, да могу кнезовом Нахијски тачно обављење власпати, какобесце у сотношењу са судовима правилно владати, дабн дела точнаје водити се и исправније совершавати се могла. Препоручујући себе високој милости вашој и љубећи благодетелну десницу вашу јесам свагда.

вашего Сиjателства
покорнијеши брат и слуга
Ефрем Обреновић.“

Поводом овог писма у деловодном протоколу под № 1354 — 19— VII — 1823. год. заведено је оно:

„Одговорено Господару Єврему на писма његова од 15 овог меца: да је списак преступленија бобовчева овде довешен, и он у исшит предузет нешто признаје а нешто одриче, о коем писаће му се другом приликом обширније; од она два предложена кмета за кнеза кнежине бобовчеве постављен је онди Анта Лелић, којему је и диплома изложена, и послата да му је Господар Єврем преда; изабране од Г. Еврема кнезове за варош Шабац и ваљево, одобрава Господар, само да мотри да се по Наставленију Господаревом владају; узимаће исти кнезови ресум под именом пресуждењо њиже но што су турци узимали; да им се определе два пандура; свака од њи имаће годишњу плату од 1000 гроша; суд њихов да се надржава; *Нахијски кнезови могу мале расире но нахијама изиватн и пресуђивати сами, а краће битне и преступленија да јаве и шаљу кнезовима Суда*, од њи да се ресум душо наплати, и како ово тако и проче приходе, *имати пасоше, пресуждења добе и протија*, востане у касу једну, и точан рачун о том да могу свагда предати, ибо од тие новаца плаћаће се ресиин кнезовина злук: *криминална дела да се јављају архиној власти.*“

Поред надлежности и дужности нахијских судова, из изложених редака види се још и њихов однос према чисто

полицијским властима: нахијским и кнежинским старешинама. Већ и сам тај факт, што су надзор и контрола над радом нахијских судија били остављени нахијским старешинама, јасно доказује зависност судова од нахијских старешина бар у прво време њихове (судске) установе. А кад се овоме дода још и познати факт, да су нахијске старешине имале право извињавања и пресуђивања извесних, омањих ствари независно од судова, као и да су имали право заседавати и судити у судским заседањима, онда је, мислимо, довољно јасно да су судови, у прво време њиховог установљења, били сасвим у рукама нахијских старешина, и поред свију наредаба кнеза Милоша да се приликом суђења не тражи никакво присуство већ да се пресуђује по већини гласова. Ово се, поред осталог, јасно види и из једне наредбе Јеврема Обреновића, као старешине шабачке и ваљевске нахије, упућене „*Благородном кнезовом* от канцеларије *Суда Шабачког*". У њој се вели ово:

„Глишу Симића из Мравске Н. Шабачке, коег пезана пошшаљем, у ано ставите, и одмах у оков баците нек с прочим Апсенцима ради, до даљег моег о њему расположенија.

у Кнежи
2. Августа 823 в прочем
№ 658 Есам
Ваш Взаговлатель
Ефрем Обреновић[6]"

Противно овом, као што смо видели, у прном периоду нахијски старешинама било је приком забрањено да се мешају у судске послове.

Једновремено са установом нахијских судова (1823 год.) и *Народни Суд* у Крагујевцу удигнут је на степен „*Обичнародног Суда*" са задатком: да извиња и пресуђује дела и расправе свега народа Београдског Пашалука. У акту којим је овај суд установљен назначује се жеља, да се он „*уподоби са благоустровленим судејским заведенијама просвештеним царствама*"[7].

Ове исте год. и *Народна Канцеларија* у Београду претворена је у *Београдски Народни Суд* за Београдање и београдску нахију, али пошто је људима на целе нахије било далеко долазити у Београд, то је доцније (год. 1825) нахијски суд премештен у *Рогачу* а у Београду су остала само 2—3 кнеза ради договарања с Турцима и суђења београдским грађанима[8].

Год. 1824 установљен је „*Совет Сербски*" који је имао „*чинам своим подобно бити прав до владателя судејства или — ти канцеларијама*[4]" а по примеру Сенатя који је био у прошаста времена[5]. Нахијске старешине, у договору с народом, имале су изабрати из сваке нахије по једног „*честног и способног човека*" за члана *Совета* који је заседавао у Крагујевцу, и чији је задатак био да се у споразуму са кнезом брине о унутрашњим и спољашњим пословима земље.

„*У призрењу внутрени дјела* — вели се у акту књазовом о установљењу *Совета* — би ће стараније совјета сербског увођати благостојанија и задовољство народа нашег, свим могућим средствима, *одржавати мир, тишину и свако поредак у земљи*, решавати у согласију самном, и *по законима и по обичајима земаљским*, дела која не би могли ни судови наши, ни кнезови нахијски решити, разполагати потребне данке на народ, и сабирати ић, подељи тачни рачун о приходима и расходима; издавати како судовима, *тако и кнеловима нахијским о свим моменутим потребама нуждне указе и настојавати о тачном извршенију таковн*[9]"

Њиме се завршује овим речима:

„Кнезовима и старешинама народним пособите, набљудавање совјет србски сваку учтивост с пристојним почитањем, не при том и свако безпристрастије и правосудије к оним од њи, кои би у извршенију дужности свои што нибуд погрешили. Кнезови и старешине народне напротив, дава ће свето поштовање свим дјејствима совјета србског, а членовима његовим ово почитање, које су моћем лицу дужни одавати."

Установом *Совјета*, као највишег судског, административног па и политичког тела у земљи после кнеза Милоша, измењен је знатно и положај полицијских власти, а нарочито нахијских старешина.

Имајући за задатак да се стара о унутрашњем благостању, миру и поретку у земљи, и да у овом смислу издаје потребне наредбе полицијским властима, *Совјет* је самим овим постао највиша полицијска власт у земљи после врховног кнеза, а а оним је и власт нахијских и кнежинских старешина, која је већ била почела установом судова, још више опала, јер је сада зависила и од кнеза и од Совјета.

Последње ове зависности показале су убрзо у пракси на штету полицијских власти. Јуна 6 год. 1825. *Совјет* је, у споразуму с кнезом Милошем, издао под Бр. 568. *уредбу о суђењу*[6]), која се може сматрати као први *судски поступак*, и са истом судску власт кнежинских старешина ставио под контролу нахијских магистрата (судова). Суштина ове уредбе у томе је:

а, Да се парничне странке морају прво судити код свог кмета, затим код кнежинског кнеза ако ба са пресудом кмета биле незадовољне, и најзад, код магистрата ако би и он пресудом кнезова биле незадовољне, и

б, Да судови суде у споразуму с нахијским кнезовима.

И ако овим судска власт није била сасвим истргнута из руку полицијских старешина, ипак је знатно ограничена и паштићена од самовоље и грубих погрешака којима је обиловало време пре установе судова и ове уредбе.

Идуће године издато је више уредаба полицијских, на међ њима и *уредба о крчмењу шила*, која гласи:

„*Благородном Господару Магистрату Шабачком*
у *Шабну*

Благородна господо кнезови

Здравствујте!

По Налогу Его Књажевскаго Сијательства Господара Милоша Обреновича препоручујемо вам, да у Чаршији вашој објавити дате, да сељак или ком са стране, никаково пиће у Чаршији не крчми, кромје Мошице у своји механи. Странин пак и сељак, ком би каково пиће у чаршију продаје ради донер, може или бутуре, или на кантар од пет ока и то на више продавати: следователно ниже од пет ока забрањује нисе. К тому објавите и то, да странин ком ту дућана не држи, и какову робу продаје ради са стране доносе, да не може ту у чаршији по на један комад продавати, већ да може донешену робу у Ан стоварити, чаршилијама на топтан, и на већу суму, продавати.

Ову Его Књажевскаго Сијательства и Суда Народнаг заповест у чаршију вашу обнародованим старајтесе, да се они и у даљствое приводи, и тачно набљудава.

№ 1136
у Крагујевцу
15—9— вра 1826 год. Суд Народни Србскин[7])

(настављће се)

Д. Ђ. Алимпић

[1]) Из необјављеног збирке документата г. Милоша Вукићевића.

[2]) Ђекановић и Усковое обновљење Србије од Мите Петровића

[3]) Вукова грађа за Српску Историју нашега времена, стр. 191.

[4]) Суђења у кнежинама Србије пре писаних закона од Стоје Миленковића, стр. 44.

[5]) Из збирке необјављених документата г. Милоша Вукићевића.

ЗАКОНСКЕ ПРАЗНИНЕ

Чињећи поређење ранијега и доцнијега законодавства, у нас у Србији, ми са жељом морамо признати, да се ранијих година изради закона покладала много већа пажња, него што је то чињено доцније.

Откуда је ова разлика, кад је културни напредовањем нашега друштва, у свима правцима, несумњиво било у нощи преко способнијих људи за све гране државнога устројства, него што је било до шездесетих па и седамдесетих година, ми не бисмо сами умели да кажемо, ако то не бисмо приписали простој немарности.

Само, поменућемо, ова разлика није страна ни једноме од оних људи, који су или нарочито чинили ово поређење ранијега и познијега законодавства, или који у положају као чиновници да врше правну једних и других закона.

Доношење закона од седамдесетих година на овамо управо се одликује својом површношћу, неодређеношћу и непотпуношћу или боље рећи празнинама.

Како су, пак, непотпуни закони увек штетни како за општи интерес, у које се ове и доносе, тако и за интересе појединца, према којима се они примењују, то смо сматрали за потребно, да у низу чланака изнесемо све ове празнине законске, које смо запазили, како би на тај начин скренули пажњу надлежних, да их на време поправи оно, што је непотпуно.

Празнења да одговоримо овоме постављеном задатку, ми ћемо прво почети са законом о *установљењу нових државних монопола на жестице, петролеум, хартије за цигарете и алкохол*, а именно његовим чланом 7-им, који говори о монополишним хартијама.

Да би наше излагање било јасније, ми ћемо одмах морати изнети и кратку историју монопола на хартије.

Давле, израда извесних образаца и формулара, потребних за државна и општинска надлештва, школе, цркве и т. д. прва је ограничена законом од 22. јуна 1882. године, и то право установљено Државној Штампарији.

Да би се сузбила кријумчарска израда и продаја ових образаца и формулара од стране приватних штампара, била је прописана у чл. 1. овога закона знатна новчана казна.

Закон овај важно је ове до 3. августа 1893. године, па изравно, и стање створено њиме у погледу ових монопола, а тога је дана укинут, јер је израда ових хартија прешла на Управу Државних Монопола, према чл. 7. закона о установљењу нових монопола.

Казна за оне, који би израђивали ове обрасце, прописана је тада чл. 22. истога закона, који гласи: „штампар, који се усхати да штампа монополисане формуларе и хартије, или ко би се усхатио да израђује: таксене, поштанске, кријумчарске и у опште све друго монополисане марке, казниће се по кривичном закону (глава XII § 145 и 146).

Тако је стање остало све до 1 маја 1902. год. кога је дана замењен чл. 7. закона о установи нових монопола, те сада гласи овако:

„На Управу Државних Монопола преноси се и радња и штампање свих врста монополисане хартије, поштанских, таксених и кријумчарских марака.

Од свих монополисаних хартија изузимају се: сви обрасци и формулари, изводи црквени, сточни насови, деловодне књиге, регистри, деловодни протоколи, прописи, преписнице и вежбанке, и у опште све оне хартије штампане, које се искључиво употребљавају за државну, општинску и школску службену потребу, које ће се у будуће штампати и продавати у државној штампарији".

Као што се из другог става овога члана види, сви овде побројани обрасци са свим су изузети од других монополисаних хартија, које израђује и продаје Управа Државних Монопола, *те тако они немају више ничега заједничког са овим законом*, и чине одвојени *монопол сасвим* рода.

Из овога, пак, факта, да овај одвојени монопол ових образаца и формулара нема више ничега заједничког са законом о установи нових монопола, јер је враћен тако одмах је и увет, несумњиво излази као последица, да казна предвиђена у чл. 22. истога закона, не важи више за случај израде и продаје ових формулара и образаца, и да је требало или пратити у живот закон од 22. јуна 1882. год. који је одређивао казну за кријумчарење и фалсификовање ових образаца, или донети нов закон који би то регулисао, или, на последку, у самом чл. 7. или 22. изречно казати, да казне из чл. 22. важе и даље за оне све случајеве фалсификовања ових хартија.

Јер, признати сада, да чл. 22. важи и даље за фалсификовање ових хартија, и *иако ни чл. 7. изречно надаља ни монополских хартијама које предвиђа закон о установи државних (посеб.) монопола*, значи ни више ни мање, него признати нешто, што се не може измирити ни са здравим разумом, ни са принципима, који су признати правном науком о значају престанка и важности једнога закона.

Да, све се то морало регулисати новим законом или повраћајем онога, које је о томе већ постојао, јер *садашњи чл. 7. важећи ове обрасце из монополисаних хартијама, о којима он говори и за које његове одредбе важе, он је осим образаца* само *оправио једну одвојену врсту монопола, а останио их њиховој судбини.*

Како се, међутим, нико није постарао, да учини ово што је требало учинити, то сада у овоме погледу зјапи једна празнина, која може бити од замашне штете за интересе Државне Штампарије, односно на интересе државне.

Не тражећи ко је све за ово крив, ми само велимо, да ову ствар треба што пре законом регулисати.....

Одмах иза овога, ми у закону о установи нових монопола, напазамо на још једну празнину, о којој ћемо такође овде говорити.

На име, говорићемо о томе, да ли може бити жалбе Државном Савету на пресуде, донесене по чл. 21. в. овога закона.

Да ово, пак, питање сматрамо спорним, даје нам повода та околност, што је изменом од 23. марта 1904 год. замењен чл. 21. в, који је одређивао, да за извиђај и суђење кријумчарских кривица по закону о установи нових монопола, преде наређења чл. 15. и 16. закона о монополу соли, по коме је против пресуда управних, био места жалби Државном Савету.

Кад је дакле ова одредба укинута, а није замењена ничим, онда је питање о жалбама против Управних пресуда остало отворено, јер је чисто и јасно, да Савет не може разматрати оне предмете у смислу т. 4. чл. 48. свога пословника, јер му то овим законом није специјално наређено.

Исто тако не би ни он могао разматрати ни као чисто административне предмете у смислу чл. 44. т. 6. Устава, јер ово у опште није административни спорови.

Ако би неко хтео рећи, да Савет има на то права по чл. 77. кривичног поступка за монополске прилике, ми му одмах можемо одговорити да то не стоји, јер тај поступак у опште не преда више, пошто није прописан ни начин, како наређује измењен чл. 151. закона о монополу дуванa од 23. марта 1904. год. а то је договорно са Државним Саветом, па да се његове одредбе примене и на закон о установи нових монопола у смислу последњег става чл. 21. под в.

Ми не знамо, да ли Државни Савет у опште улази у оцену ових пресуда, али ако он то чини, онда је то противно и његовом пословнику и закону о установи ових монопола, као специјалном закону, по коме Савет није надлежан за разматрање ових осуда.

А останите, опет то, да против осуда управних не буде жалбе у опште, то значи признати управи апсолутну способност за праведну примену закона у свима могућобразним случајевима, који из овога закона потичу, а то значи признати накар и једној установи натприродну моћ и у опште нешто више од онога, што се другим сличним установама признаје.

Како је, у осталом, све ово дошло само услед просте непажње при изради измена закона о установи нових монопола, то је потребно да се ово што пре поправи, и тако пружи могућност Савету да осуде Управине разматра, и на тај начин пружи гаранција за правилну примену овога закона.

У идућим чланцима продужићемо са другим законима.

Д. С. К.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене чл. 58. закона о народним школама од 26. јуна 1898. год.

Ж. П., претписом Министра просвете и црквених послова од 1. маја 1904. год.

Пи№ 5360, постављен је за привременог вишег учитеља грађанске школе у Н...., а да врши дужност учитеља основне школе у Л...., заната је наређено општинском суду Л.... да Ж. П. изађе станарину, коју му признала као учитељу основне школе, пошто он ту дужност и врши.

Суд општине Л.... незадовољан оваквом наредбом, обратио је се Министру просвете, да га решењем изнести, на основу којих је законских разлога решио, да Ж. П. има право на стан или станарину.

Министар је решењем од 7. јула 1904. год. НБр. 10575. известио општински суд: да је станарина везана са пријемом учитељске дужности у *основној школи*, па пошто Ж. П. врши дужност учитеља основне школе у Л...., то му је општина дужна дати прописан стан у школи, или, ако нема стана, онда накнаду за стан, према чл. 16. закона о народним школама.

По изјављеној жалби од стране суда општине Л...., Државни Савет одлуком својом од 6. априла 1905. године № 2202, поништио је решење Министрово, са ових разлога:

„Као што се види из акта овог предмета под Пи№ 8827., Ж. П. је, као привремени виши учитељ грађанске школе у Н...., био одређен да врши дужност учитеља основне школе у Л....

По чл. 58. закона о народним школама од 26. јула 1898. године, по коме се овај предмет има расправити, учитељи и учитељице основних школа, сем редовне плате, имају од дотичне школске општинске бесплатан стан и огрев. Ово право није признато и привременим вишим учитељима грађанске школе, који су одређени да заступају учитеље основних школа.

У овом случају аналогија не може бити правно допуштена, јер је овде у питању једно право, које је скопчано искључиво за положај учитеља основних школа, и у оцени тога права, закон се мора стриктно тумачити, а не екстензивно, као што је то погрешно учињено овлашћеним решењем Министровим*. М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕЊЕ

Милорада, посника Стојана Јовичића из Цветановца у срезу колубарском, за кога се сумња да је убијен, тражи начелник среза колубарског. Милорад је стар 25 година, средњег раста, црномањаст, носе и очију црних, образ округлих. Од одела има сиву, чипчиране и прљаве гуњаче — све од сеоског сукна, на глави шубару, а на ногама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Милорада потраже, а приватни се умољавају, да јаве најбржој власти ако би што сазнале о њему, и ова ће о томе известити начелника среза колубарског с позивом на Бр. 4604. АБр. 724.

Михаило, сина Јелене Сарафин, рођен из Београда, кога је пустило 16. априла тек. год., тражи овај арачарски актом Бр. 5528. Михаило је био као И разреда основне школе, средњег је раста, плав, у времену пуштања на себе је имао одело загасите боје. Ко о овом Михаилом ма шта буде знао, моли се да то јави својој најближој власти, која ће одмах то саопштити овдашњем арачарском. АБр. 716.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Чавкуов Марко
Свилоровић Жарко.
На Гајтаћа Паша
Три злата пашћ)

Марко Ђорђевић, звани „Чавкуов Марко" родом из Шапца, из старе је коцкарске гарде, некадашњи идол српских коцкара; цео што се тиче живота горњег питања прошле је године славио „тридесетогодишњицу" своје коцкарског рада. На два три дана пред Марков-дан удубљен је у Београду и кладио се 15 дана затвора, полиција тек да не буде у слободи за време две пријавне славе, које су тих дана падале.

— Откуд ти, Марко, оке, уништа ти један полицијски чиновник нађе је довеле у Газиву Подницу?

— Ето, господине, после осам година дођох у Београд да видим какво је у њему и да потражим нешто рада, али не познадоше и одмах ухватише.

— А какве си рад хтео да тражиш, сигурно да служити или надничити?

— Па није, господине, ни знате какав је посао рад; право да вам кажем дошао сам сад за Марков-дан, не бих ја ни тако зарадио на њиву о свети Марка.

— Мислим да би могао што „стерити" да се остане у слободи?

— Бар 500 динара сигурно. Било је времена када сам ја за један сат зарађивао по две три хиљаде, ако сам се и остарио, и и сиет се боље чува. Са тога се ја сада ретко и бавим тим чисто коцкарским послом, само кад ми се указне згодна прилика, већ више нерам сиет, нарочито од ове пене године, када ме оно неприбојште на њиву у А.

— Ко те то непребија и зашто?

— Ко — сиетник. Тамам ја почео да оперишем око пена једног сељака, који је при себи имао подоста новаца, кад ово ти примети, па иро ко што могох уиаћи играбе ме за врат и стаде туће неком тојагом, при чему му присочише у помоћ и други. Ја сладох запомагати, те дотрчаше жандари, али ни они не уљеше одмах ја ме отму из руку сељаку, који ће немилице тучене где стиглу. Одатле су ме полицајци и обезбеђени одвели на поваљани у номеседријат, а по том у болницу, где сам болово више од месец дана. До душе ово ми није била прииа, али тек онако писак жицад плакало, те сам се ја тада решио да без великог нужде не ударам на песе. Ово ми нарати није лако, мора човек пазити да се дошла и намишљена, али неки ринчк као код несрећних операција.

— Па како ти иде од руке тај други посо?

— Врло добро; као што ви је некад нашо коцкарски, а ви нигације о меси старије полицајце или иоцкаре, на бесе чути. Но и тада сам ја карво, само реће; као што сада ретко дођеш месе, тако сам онда ретко нарво. Шта ви ни сад онако отрвиног гледате у овом сељачком оделу, а ја сам пешај изгрваво најотменију господу. Зар кнеге читали у тим вашим књигама, у којима је о мени доста писано, како сам изгравао секретара министарства?

— Није ми то познато, дед исирчај.

— Бене дутачко на ју нас задржати.

— Нека, нека, причај ти само.

— Тада сам ја био млад, оно 25—26 година, леп, а при том углађен и добро обучен. Седим ја једно јутро са неким мојим другом Михаилом, који је поодавно умро, у кафани под Н., на Варош капији и разговарамо о нашим пословима. На прозору једне двоспратне куће у близини стајаше неки млађа жена, која приметивши очима спанога који уза прође, а на кућним вратима била је приљубљена обрва са натписом: „стоп за отменог самца."

Пале ми та жена у очи, те занитах кћеницу ко је она. Овај ме изнести да је то удовица Ц. жена неког бив. војног капетана. Занитах Михаила како би било да идемо код ње и тражимо стан, а он ће нас мени одговори да би збиља требало покушати што са том „отменом" госпођом. Ја узмем на себе да свршим ствар шти ћемо и како ће нам радити. Кад смо се после подне састали, сваи је већ био готов. Набавео једну велику књигу, сличну канцеларијским протоколима и спишеново једак папир, а Михаило набави за себе један сламе и шешир. Јачеи Михаило односи ме дуиом и научи ме шалуком, на ово опишемо и запечатимо.

Сутра дан по учињеном договору у време кад је госпођа стајала на прозору ноћем ја напрел у једном сеоском оделу, са цилиндером, пашнером и рукавицама, а заиион је у спортску пиџуру достојанствено корачао Михаило у турском оделу, са сиаиом и пиштолем за појасом, носећи свај шешић на рамену, а књиг под мишком. Пролазећи пред г-ђе Ц. прашећи као не мере очима, али ја не оспрљући се заиион онон узвишом пореа Касапце из гралу. Када је Михаило ишишао пореа неке пуће заселе се у ову обрву на шанци и гледо, да ова чује, узвишу: „ето стана за мога господина."

— Шта велите, пријатељу, уништа ти они, прављећи се да неје чула његов узвик.

— Кажем ја ба ово бно добар стан за мога господина.

— А но је ваш господин?

— Овај што сад прође, секретар министарства удружашких дела, скоро је премештен из Крагујевца, па још није ништа погодни стан, те ми је казао да морам добар стан. Него опростите, заиркех се, морам се журити, во сиио поиаи у грел. С Богом.

— С Богом, пријатељу, али напрати. Бог ти, ква будеш слободан да видиш стан, иди да ће се доиасти твоме господару, а добићеш добру пиповиику.

Михаило је обећао да ће доћи, а по том се повући за њим. Михаило оде за Сану исто гроба, просе неиан ко оног сиетиа, поседи извесно време, па се онда са правцем ником и са оном књижурином врати да гледа стан, а ја одем у једну кафану да га чекам. Он је вајтачнији наприо прегледа цијога стана, изјављујући да је стан тамам подесан за једног отменог господина као што сам ја. Представи јој је ишо сви ја сам богатога С. из Крагујевца, да ме отац воли и троши много на мене и т. д. Госпођа је била прво радосна и молила га је, да ми прекоручи стан, а он ју је уморавао да ће се ја још вести вечера усселити.

*) Прашкове нашо са хвалоиских знова у „Беспрошким" г. Тиса Л. Малиновића.

Истог дана после подне седнем ја у једна од најбољих фијакера, а Михајла посадим на бок, па право код ћоје Ц. да осмотрам стан. Кад смо стигли тамо, ока ми је ирло дубоки уздах, и док сам ја с њом разговарао собе, Михајло је разгледао кол кућарице како постоји и шта има у кући. По свршеном прегледу за опаштем Михајла да иде кући, а мене госпођа задржи на слатко и кафу.

— Дакле ви сте сви г. С., ирао га добро осмијан јер сам и ја дуго време живела у Крагујевцу, можда се ви сећате мог оца, пок. Ц. В., он је тамо био пошаљиви начелник.

— Како да га се не сећам, сада се и вас сећам ирао добро.

И заиста сам их се сетио, јер над сам ја једном приликом био у Крагујевачком затвору саслушао сам их по њи, после дуга, дуга и т. д., ва сам се ноћно наобајасти да се и ова мене не сети.

— И баш и са тог разлога рало узимам ова ме стан, а ирестављам ва 5 дуката месечно; ако је потребно платићу и више, колико затражите, само да имам све удобности, јер ви знате нашу кућу и како сам ја научао да живим.

— О, молим, молим, ви исте неће видети да ова мене исћете ни у чем оскудевати, у свему ће бити задовољан.

Ја сам се старао да се ви по разговору ни по понашању не одам да имам ва богате и отмене ирородице, али над пуварина донесе свој ваљак се у велиној невгоди. Кава је донета у старинским турским филиџанима са цветним особитим подметачима, које ја имам никада видео. Сама неумесности при узимању филџана вога би ме одати за простака. Да одбијем кафу нитак могао, јер сам раније ирактао да се пуши. На ирожу сетих се дувана.

— Молим, госпођо, изволите Ви, а ја бих ирстодило, ако допустите, запалио цигару.

— Молим, молим, изволите слободно, ја волим мирис од дувана — одговори она узимајући кутију, ири чему ја отворих, што ово кажу, чезоре очи. После сам ва исти начин и ја узео један филџан и ирво кафу.

Такви смо ноћели ити кафу, када чух да неко иде уз басамаке и да сабља звечеће. Сва крстрчих ва не должи ко ва жене или ва ме тој ве позна над дође. Госпођа нагне у суседет и узме једног ноћака капетана, ноги ми ирелазан, и и мене њему.

— Господин С. из Крагујевца, секретар министарства унутрашних дела.

— Мило ми је особито, али ми је жалко да господина нисам имао част до сада видети у Београду.

— Па, знате... ноћех је замуцивати, бојећи се да ви не позиаје г. С., скоро сви и дошао из Крагујевца, а слабо казано у јавне доиле.

При том ви и господа ирискоче у помоћ, ослобађајући ме у далем тону разговора ико старог познаника.

Капетан нако воседе на одо, нагледа нако дуге и суревњиво због моје посете, а ја остах за господином задржавајући још ва разговору.

Од једном уђе у собу кућарица и ирија ми „шнапара“ Михајло, који је дошао по неком врло хитном послу.

Господа ирели да се пусти и Михајло уђе сам ирепоручен и задуван као да му је све добрено код куће.

— Хмаи, господине, спасивајте, Бог на Ви; Ви сте мој једини иријатељ и добротвор, помогните ме и у овој ирилици, а ја ћу се до гроба молити Богу и за Вас и за Вашу породицу.

— Говори, брате, шта — је прекинох га ја.

— Дошао ми иворучитељ код куће и хоће да неке ствари, те ћу ва знаном и дечом остати без иле ичега. Молим Вас нако Бога за 200 динара да ово исиалатим, а Ви после задржите од моје плате.

— Де, де, што не какеш одмах, што си човече заиоминати нао да је се десило Бог зна шта — одговорих ја надаље ивочинац, на кога му набројах 10 „напалеона“ — новчића.

Михајло узе са стола оних 10 новчића и са грозним очима и захваљујући ирађе ми руци, на ио том оде.

Госпођа беше очарана мојом племенитошћу, иразаљујући да је ретко нађи таквог човека као што сам ја.

При ноласку каких ој, да ћу се у стан уселити за два — три дана, а она ме ирао дуљано позва да ој сутра наиеке будем гост на ручку, што ја рало ирихвати, ниселећи у себи како нодн све кише ила ма мој подненут.

Сутра дан у вече одиесем се на исток опом ойјакеру, на коме сам и јуче долазио. Госпођа ио свако обучена дочека ма басамацима, ирилазећи ми граиозно своју руку, коју ја галантно пољубих.

Као што и сами можете помислити, вечера је била напреза; нашвах ту и колача није било, и сада ми нода ударе на уста када на то помислих. Али сам се ипак морао чувати да у мој ношњави стомак, у који сам могао стати читаво јагње и ирасеће иаза, мећем што мање ирирце, јер сам знао да сина господа помоћи ћеју.

Говор је међу нама био све интимније и интимније. Госпођа је била изврсно расиоложена и трудила се сваи силама да ме задовољи. Опет ноче говорити о мојој учуваној племенитости ирема Михајлу, на којаи нако сам ја дао ја дошаље и њој дати неито новаца узимајући на ино ирије, јер, вели, ма да ретулине неки дуг код Управе Фондова по некој тапији, коју ићиди ни једно једног ормала и воназа ми.

— Ако сума није велика ја Вам је и сали могу ставити на расиоложење, иитао ћу Ваш сутра дошити.

— Молим ииде то нужно одмах, ина хремена, а требало би ми 25 наиолеона на да ваурашим сто, и у неколико ће се дут регулисати.

— То је исиатна сума, сво Вам је одмах — одговорих ој ја, бројећи ој 25 жиначка, које она са ваљеном захвалношћу узе и остави у иста орман у коме је тапију држала.

— Ха, помислих ја у себи, сад знам и где држи оних 75 наиолеона.

После дужег васиања и забављања, иред сану ноћоћ, ја се лигох да илем.

— Куда ћете тако дошкан, што не бисте остали у своме новом стану — заустављаше ме госпођа.

— Не, готово, ииште ирако, ирихватих ја, чекајући баш на то.

Она ме отирати у вој собу, оиростивши се сваиом ирљубљивошћу и ноклоношћу ни лаку ноћ, на ће за тим ноћуче у своју собу, да ноједу остани отиакривати врата.

— Све лепше и лепше — кишьах ја, седећи у кревету и разиилађујући о ирошлеју моја плана.

Када сам се уверио да је госпођа заспала уђем у њену собу, отворим онај орман, узмем мојих 25 бенчина и госпођиних 75 наиолеона са још нешто ситнине, на онда лево иеоиажен нијаком, оставивши леју госиођу да свомојио сиава и сииза о доброти и племенитости свог новог иријатеља.

На Калимегдану се најем са Михајлом, дам му 10 наиолеона, на онда ју идем на једну, а он на другу страиу.

Сутра дан одем у Смедерево, где се задржим дев-три дана, али над чух да је госпођа Ц. учинала иријаву београдској ноличији за ону крађу и да она тражи за „непознатим крађљивцима“, да ирећем ирево у Машареву, али се ни тамо нисам сиасао.

По иовоју сумња је одмах била иала на мене, а за тим узанесише у Београду и Михајла, који је думановао са оних 30 наиолеона, те ни и он ироизаће и мене ухвате у Новом Саду, а ие том ловелу у Београд. Наравно да сам и ја већ био ирофуњано сво новац.

Дело сам одмах иризиао, а но ироши се рашчуло нако сам ја ово извршио, те је на ирстрес дошла иноа свеш. Госиођа је ироистилала стиаи са сваи друкчије, али ма да сам ја дао своју одбрану и исиричао нако је сво било у отиаре вистио је такви свој у њубавии, да је ирелеслиа једна увртиика. Госиођа је била сва бледа и био сам уверен да је се но ово иута нијала што ме је и тужила.

— На ноливо си био осуђен?

— Дво годише затвора.

— А јеси ли још неки иут био осуђиван?

— Јесам још једа иута. Једном што сам новом директору ширцуса дигао 2.400 форинти на цена и други иут за једну другу крађу, коју ја нисам ни извршио. У свиите ја нерадо ирвши крађе. И ону своју госиођи ваше сам извршио из ината што је тражила „отмене“ свиња“, те да види какве има „отмене“ госиође.

— А зар отмењене и дивље неса ирађа.

— То за иаш рачун није крађа, неи залат, ноштења.

— Дошле мислим да живиш тим иошотом, што се једаред не затиш часна рада, те да се бар под старо т свиравиш.

— Дотан док ме где не иремаите или не ликвиле у каквој болници. Над сам ја дошле добрано нема више ноиравке, шти бих ја ногод што радити. А и ви, ноливаји, тоже смотате, јурите нас док стигнете. Кто, сад сте ме назвали за бан — бализи се 15 дана затвора. Шта то ноиаже — ништа. При неку годину био сам зарадио на једном заиатру мало новсћу суму, на сам у Б. купио кола и коње, мислећи да с њима радим и иоштено живим, али ме оиружани начелник докона и опуни истражавати откуда ми овако добри кола и коњи. Ја му јено у четири ока иазох да сам ираве ди тако на каиару и да хоћу сад ноштено да живим, али он ирема ирисутиике и хоће до ме саслушава, во ја, иравино, иред ирисутиицима кинам хтео иризиати то, што сам му у четири ока казао. Сида он доиосе решење да се кола и коњи иродану, ноштв су на недозволени начин зарађени, ни новац унесе у државну касу а мене ироте ра, те ја онет во старом ударих у кримиале.

Тежак је ваш живот, господине, за час зарадиш и за час иотрошиш, на после често газдујемо. До душе ироднтеркују нас ваши дуде-

сеоске механије, који нас попадкад и месечна храна, или се после ипак дођемо до пара добро напазите. Ма опет водимо о томе рачуна, па и пазимо добро. Сваки од нас види зајде, који ме стале пиштв и прегледати. Ма да ја свршено симулирам падавицу ипак ми не верују, већ меЂусобно неки жандарм по руцама, а ја том и трбуху, да су ми све сваки

Зато нас по унутрашности и не тоне тако. Имамо ми и неселих чинова, али много више горких и тешких. Ми стара не можемо да се од тог живота одвикнемо, али млађе увек саветујемо да не иду нашим трагом и много нас послушају. Кто, биш пак сам ја знам славно тридесетогодишњу своју рада у једној механи недалеко од Београда, где нас је биво око 30 другова, долазио је и „Шиобота", који сад овде служи војску. Како је добар војник већина га је од нас саветовала да не иде нашим трагом, већ да остане у војсци, и ако нас послуша, може бити срећан човек. Кио како је „Ћормиша" од опасног кочијаша и лопова постао врло добар финансијски полицајац.

— А откуд је „Шиобота" знао да ти пословаки и откуд се толико нас искупи.

— Како да неће знати. Ми се одавно слушамо телеграфом без жица. Па о чему ми другом водимо рачуна но о томе: где ће ко у ком крају друштво, где су и какви полицајски чиновници и када су и где вашари и светковине, а почешће се тако скупимо да се зајемчена проведемо. Кад ово при кратког времена похваташе ово двадесетак наших другова у Крушевцу и спроведоше у Београд на ново вереше, за које сам још раније чуо, али нисам знао у чему се ово састоји, сви смо то одмах сазнали и почели притежати оближе да се селимо из Србије, јер се пронеће глас да ће да нас жандарму, па да се на десет метара познаје да смо кочијаши, но, хвала Богу, то се не обистиња.

— Чуо сам да имаш падавичну болест!

— То сам је свршено „Мурга" причао. Није него ја сам то пеиал употребљавао код невештих чиновника да се спасем затвора или отклоним какво друге непријатне последице за мене. При пратног времена у Гропши хтео сам без икакве нужде да задам мало посла капетану и лекару, па се од једном пружих у затвору по патосу и почех дрхтати, јечити и цвпувати. Затворенпци прпвпђене, хапсницпја дотрча, па над вама шта је са мном отрча горе у капиларије. Одмах дођоше капетан, писар и лекар, спетљани легли испред очију, али ипак јуначки издржах и они осташе у уверењу да сам заиста имао падавицу, но ја тада ја то каше не радим.

Ако Мирко где одговори за нашо крив дело, пека се о томе одмах извести Управа гр. Београда, где он има да издржи још неколико дана затвора.

Ж. Л.

ПОТЕРЕ

Душан Бирташевић и Драгутин Лекић, из Книћења у срезу посаво-тамнавском, одлазећи под нов. гр. тамнавског за две опасне крађе, као се обојица налазе у бегству. Драгутин је стар 19 год., омален, смеђ, лице округао, од одела има чакшире и џуп од сукна, и шубару. Душан је стар 19 година, средњег раста, правокаљст, од одела има кошуљу, гаће, опанке и на глави шубару — Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Душана и Драгутина живо потраже и ухапсе спроведу нач. гр. тамнавског с позивом на Бр. 9250. — УБр. 15211.

Исидор Новаков, калајџија, родом из Уљме у Аустро-Угарској, решењем кварта врачарског од 28. прошлог м-на Бр. 49. стављен је под привичну истрагу и у притвор због крађе ложних новчанића. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Исидора у својим ложињарима нађене потраже и пронађеног стражарско спроведу помоћутом кварту. Бр. 703.

Ноћу, између 29. и 30. априла тек. год. три непозната злочинца напали су на кућу Стојадика Здравковића из Доњег Бушбровца у срезу лесковачком и одатле ухватили Стојадка наудили и 839 дин., пошто су га претходно мучили и ножем повредили. Један од злочинаца био је средњег раста, сувоњав, плав, стар 28 —30 год., за остали двојицу зна се само толико да један има 35—40 а други 30 год. Сва три злочинца били су у оделу сељачком и наоружани пушкама и бајонетима. Позивају се све полицијске и општинске власти да за овим злочинцима најстрожије трагају. Резултат трагања треба доставити начелнику среза лесковачког с позивом на Бр. 7782. АБр. 780.

Љубомир Миловановић, из Горње Бадање, који је био под истрагом и у притвору код начелника среза јадранског због опасне крађе, побегао је из притвора 2. ов. м-ца. Љубомир има 35 година, високог је стаса, сувоњав, црнопуљаст, има мале црне бркове, брија се. За побеглим Љубомиром наређује се најстрожије тражење. Пронађеног треба стражарно спровести начелнику среза јадранског с позивом на Бр. 6812., или Управи града Београда с позивом на Бр. 15543.

Непознати лопов упао је ноћу између 27. и 28. пр. м-ца у двориште стана г. Косте Ђурђића, обућара у Вишеградској ул. бр. 19 у Београду, па је из истога пошао те на задну страну од стана, а са ове упао кроз прозор у предсобље покрадене и из истог са чавиљуза одпео:

1. Један зимски црни капут са зеленкастом штофаном поставом и монограмом „J. Ђ." више унутрашњег џепа;

2. Један зимски црни капут са браон наврапом поставом, који је ниже левог сакалета имао поцепан и закрпљен;

3. Један вберцајер грло са сомотском крпом јаком и избледелом жућкасто — зеленом постазом.

4. Једне зимске пругасте панталоне.

5. Једне панталоне, које изгледају као плетене пругасте и

6. Једну цицану пешкулу направну прно-бело.

Крађљивац је био биг и дужина његове стопаље износи према остављеним отиснима 27.5 см. а ширина: под пете 8, у средини 7 и код прстију 13 см.

Позивају се све полицијске и општинске власти, да крађљивца и покрађу живо потраже и у случају пронађења спроведу га Управи Београда с позивом на Бр. 14886. А. Бр. 701.

Непознати лопов упукао се ноћу између 29. и 30. пр. м-ца у дућан Јанка Рајдуловића трг. из Грделице, и обијши врата на тезги узео је из исте: 5 комада бушених и један здрав дукат, 50 дин. у банкама, 15 дин. у ситају, 10 дин. у сребру, 6 сорипата, 14 дин. румунског новца, 1 комад талијанског новца и једну златну руфају. — Позивају се све полицијске и општинске власти да крађљивца и покрађу живо потраже и пронађеног спроведу нач. гр. ржаничког с позивом на Бр. 5782. УБр. 15227.

Непознати лопов ноћу између 29. пр. м-ца на опасан начин крађу из стана Анне, удове Р. Вукошића, настањене из Изваљине, одпешши: 760 дин. у напо леонима и дукатима, 100 дин. у срп. новчаницама, 2 комада по 5 дин. са ликом Њ. В. Краља Петра, и 20 дин. у ситном новцу — сребру и никлу, даље решење стараоцског судије чачанског пра. суда, којим је Анна оглашена за настедницу пужнолетних имања, једну потаљбену признаницу, по којој је њен муж пок. Рашко дуговао Тапанцу Вукићевићу из Милатовића 700 дин. и књиту од истог Тапанца да је тај дуг исплаћен. — Позивају се све полицијске и општинске власти да лопова и покрађу најстрожије потраже и у случају успеха спроведу их нач. гр. мораничког с позивом на Бр. 5730.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанковић

БРОЈ 19. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 15. МАЈА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, од стране полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге пречишћене у опште 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза мачванског, округа подринског, д-р Венцеслава Стејскала, лекара среза ужичког, округа чачанског, по молби;

за лекара среза грочанског, округа београдског, д-р Душана Д. Стојимировића, лекара среза масуричког, округа врањског, по потреби службе;

за лекара среза масуричког, округа врањског, д-р Косту Ј. Константиновића, лекара срезова алексиначког и моравског, округа нишког, по потреби службе;

за лекара среза рађевског, округа подринског, Марка Марковића, лекара среза посавско-тамнавског истога округа, по потреби службе;

за лекара срезова поцерског и посавотамнавског, округа подринског, д-р. Милоја Ранковића, лекара среза рађевског, истог округа, по молби;

за лекара среза подунавског, округа смедеревског, д-р. Милана Ђ. Димитријевића, лекара среза колубарског, округа ваљевског, по молби;

за лекара срезова алексиначког и моравског, округа нишког, д-р Борисава К. Радосављевића, лекара среза грочанског, округа београдског, по потреби службе;

за лекара среза студеничког, округа чачанског, д-р. Властимира Пантелића, лекара среза рачанског, округа ужичког, по потреби службе, без права накнаде путних и селидбених трошкова;

за лекара среза добричког, округа топличког, д-р Сотира Андрејевића, лекара среза јабланичког, округа врањског, по потреби службе;

за лекара среза колубарског, округа ваљевског, д-р Јована Милосављевића, доктора целокупног лекарства и волонтера лекара при општој државној болници;

за лекара среза подгорског, округа ваљевског, Војислава С. Поповића, свршеног лекара војно-медицинске академије и питомца истога среза;

за лекара срезова копаоничког и жупског, округа крушевачког, са седиштем у Брусу, д-р Александра Протића, доктора целокупног лекарства и бившег питомца среза властимичког;

за лекара среза јабланичког, округа врањског, д-р Спиру Николића, доктора целокупног лекарства и питомца округа врањског;

за лекара среза јабуковачког, округа подринског, д-р. Јована Крејчаника, доктора целокупног лекарства и бившег државног питомца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. маја 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се д-р Николи Х. Николићу, лекару среза подунавског, округа смедеревског уважи останка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. маја 1905. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

Да би се са успехом могао контролисати рад полицијских власти на пољу истицања личне и имовне безбедности српских грађана, као и откривање или напредовање криминалитета у земљи, наређено је (види Полицијски Зборн. стр. 1222, 1223 и 1224) да окружна начелства — Управа — подносе крајем сваког месеца Министарству извештај о свима кривичним делима извршеним у њиховим домашајима, с једне, и о раду надлежних власти у погледу проналаска њихових извршилаца, с друге стране.

И ако је у овим наређењима јасно казато, шта све у ове извештаје има да уђе, и на који се начин они имају састављати, ипак већина начелстава, не водећи рачуна о поменутим наређењима, подноси непотпуне и нетачне, а у најпаче случајева нерешене и неома површне извештаје.

Пошто су овакви извештаји апсолутно неспособни да одговоре циљу, коме су намењени, то наређујем:

1. Да се извештаји по струци полицијској у будуће подносе Министарству најдаље до 10. идућег месеца.

Начелства окружна, према овоме, наредиће среским властима, да своја извештаја поднесе најдаље до 5. идућег месеца.

2. Садржина извештаја мора бити тачна, прегледна и исцрпна у свему што се односи на:

а) убиства,
б) детоубиства,
в) нехотична убиства,
г) покушаје убистава,
д) тешке телесне повреде,
ђ) разбојништва,
е) насиље и отимачу,
ж) паљевине,
з) пожаре,
и) злонамерне поништаје туђих ствари,
ј) опасне крађе,
к) утаје,
л) преваре,
љ) просте крађе,
м) случајне смрти,
н) самоубиства,
њ) покушаје самоубистава и
о) елементарне непогоде.

3. За сваки извршени злочин, поред детаљног описа, морају се означити поводе, ако су познате, последице које су услед њега наступиле, начин на који је, и средства помоћу којих је извршен?

За паљевине, крађе, утаје, преваре и злонамерне поништаје туђих ствари, поред овога, мора се означити још и предност штете, а тако исто и код пожара и елементарних непогода.

4. Нарочита пажња нека се поклања извештајима о извршиоцима злочина, који су извештаји до сада били најнепотпунији и најнеупотребљивији, јер су се ограничавали само на означење имена, презимена и места рођења злочинца.

Да би пак и ови извештаји могли одговорити циљу, коме су намењени, нека се у будуће за извршеное кривичних дела означава:

а) име и презиме;
б) занимање;
в) место рођења и становања;
г) доба старости и имовно стање;
д) владање пре извршеног дела;
ђ) раније осуде и навико;
е) породични односи и,
ж) стање здравља.

Сви ови извештаји морају бити потпуно тачни и по могућству поткрепљени службеним подацима о раније осуђама.

5. Што се тиче самоубиства и покушаја самоубиства, код њих нека се обрати пажња на узроке, средства, начине, доби старости, стање здравља и занимање самоубица.

6. Да би се тачно знало, је ли, и са колико успеха, власт трагала по раније извршеним кривичним делима, нека се у месечне извештаје унесе нарочита рубрика и у истој редовно јавља:

а) колико има непронађених кривичних дела;

б) колико их је пронађено у току прошлог месеца;

в) колико је кривица спроведено суду на осуду, и

г) по колико је предмета истрага прекинута и са којих разлога?

7. Распис овај саопштава се свима окружним начелствима и Управи града Београда ради знања и извршења.

За свако непотпуно извешће по струци полицијској одговараће ми у будуће лично начелник окружни, односно управник Београда, а за сваки неблаговремено поднети извештај казниће најстроже одговорно лице.

ПБр. 10618.
29. априла 1905. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРАВУ СВОЈИНЕ И ПРАВНИМ ОДНОШАЈИМА НА ВОДАМА У СРБИЈИ.

(НАСТАВАК)

III.

18. — **Природна природа вода у Србији.** По *закону о водама* [од 26. децембра, 1878. год.] *све се воде* у Србији деле на *јавне* и *приватне*.

Ту су деобу водâ успоставила и сва данашња законодавства, с том разликом, што већина од њих узима за *основу* те деобе поделу или разликовање вода на *пловне* и *непловне*, те, по томе, *пловне* су воде *јавна*, а *непловне су приватна добра*[1]).

Та се подела вода помиње и у Аустријском Царевинском Закону о водама од 30. маја, 1869. год., као и у посебним законима о водама, који су ради допуне и ближега опредељења прописа тога општег закона издани за поједине земље, које су у саставу Аустријске Монархије, од којих посебице помињемо онај за *Чешку* (Landeswassergesetz od 28. Августа, 1870. год.). Но, у свим тим посебним законима, та је подела вода само *формална*, без икаквих правних последица.

По Аустријском, посебице пак по Чешком закону о водама израђен је и наш закон о водама, парочито су наређења у II. и III. одељку његовом, скоро у целини, преведена из Чешкога закона. Али, како је наш закон дао *правни значај* деоби вода на *пловне* и *непловне*, и тиме у начелу одступио од свога изворника, па то одступање није више имао у виду у својим потоњим наређењима, то управо и јесте узрок многим нејасностима у њему, па следствено и многим озбиљним тешкоћама у примени овога закона на поједине случајеве[2]).

19. — **А.) Јавне воде.** — У јавне воде спадају:

1) *све реке и речице које теку кроз унутрашњост наше земље, кроз Србију, а могу по њима да пловe лађе и сплавови* (чл. 1.). Које су, пак, реке у нас пловне, треба да реши *законодавна власт* на предлог Владе (§. 2.), али такког решења још нема. По томе, да ли је која река или речица пловна, има да се реши као *фактичко питање*, према томе, да ли и одакле по њој пловe лађе и сплавови.

2) *пловена од пограничних* река, које теку поред наше државне обале, т]. поред наше државне територије, а по опредељењима Међународнога Права (чл. 3.). — Реке, које теку између територија двеју или више суседних држава, називају се *међународним рекама*. По Међународном Праву, територијално суверенство сваке суседне државе на тим рекама простире се, по *ширини* реке, *не до пловене* те ширине, но до *талвега* (Thalweg), т. ј. до оне линије, коју уздуж речнога тока оцртава *матичан* ток [le cours du chénal], а по дужине реке, на онај део речнога тока од талвега, који облива државну територију. Нашу државну територију додирују ове пограничне реке: Дунав, Сава и Дрина. Територијално суверенство Србије простире се дакле, на ове реке до талвега сваке од њих. [За Дрину види чл. 36. Берлинскога Уговора од 1[13. Јула 1878. год.: „La nouvelle frontière suit le tracé actuel en remontant le thalweg de la Drina depuis son confluent avec la Sava". Реч thalweg је у српском тексту преведена погрешно са *коритом*]. И

3) *речице и потоци*, који *нису пловни* [чл. 4.].

20. — **Б.) Приватне воде.** — По члану 5. закона о водама приватне су воде: 1) *извори*, 2) *вода која се од кише скупља*, 3) *прикупљена вода у бунарима, рибњацима* или у других справама (н. пр. у *цистернама*), и 4) *оток од оних вода, докле тече кроз сопствену земљу*.

Приватне су воде или *затворене* (*стојеће* воде) или *отичу* (*текуће* воде).

А сад да разгледамо посебице *приватне односаје* на јединим и на другим водама.

IV.

21. — **Правни односаји на јавним водама.** — А.) **Пловне воде.** — Оне су у *својини државе* (§. 248. Грађ. зак.), али су у општој *употреби* (in uso publico), којој *државе* одређују законски прописи и наредбе управних власти (чл. 6. и 14.). Та општа употреба пловних вода потиснуле *својину државе*

[1]) Тако: у Пруској: „Јавна је природа пловних река само онда, док се може по њима пловити" (Niederding, Wasserrecht und Wasserpolizei, II. изд. 1889, I и II., стр. 50). Даље, у Француској, по чл. 538. грађ. зак. „*пловне и сплавне реке сматрају се као делови јавне домене*". Та се исто вели и у чл. 24. закона од 8. априла 1898. год. о *режиму вода*, с тим још, да су те реке јавно добро *од онога места, где започиње пловидба лађа и сплавова* па до њихног ушћа, а тако исто и *правни лимани*, који су њима почетног места за пловидбу с оног њихног. А односно пловидних вода састоји спор, то једни тврде да су оне *приватне*, а други да *нису*. У теорији преовлађује мишљење, које потврђују и *судска пракшама* да те воде *нису* не јавна ни приватна добра, него општа или *свачија* [les choses communes] а према чл. 714: „Има ствари, које немају ни *власника* и које свакн може употребити. Полицијски закони регулишу како ће се оне употребити". Затим, у Италији, чл. 437. Грађ. Зак. „... реке и потоци... су *својина јавне домене*."; у Шпанији, чл. 407. Грађ. Зак. „Јавној домени припадају: 1. реке и њихова природна корита и т. д.] у Португалији, чл. 380. Грађ. зак. Припадају јавним добрима пловни и сплавни водени токови и њихова корита, и т. д. У Баварској, у закону о коришћењу вода и т. д. од 28. V. 1852. и 15. IV. 1873., чл. 2., „Као јавне реке сматрају се оне, које и *докле год* могу пловити лађа и великих сплавова".

[2]) Тако Др. В. С. Вошњак, у свом чланку: „Неколико речи о закону о водама", у Прегледу за 1891. год.

на њима у појединости, или се ово јавља тиме, што „копа острва у брдовитом рекама припадају држави (правительству)“ по §. 262. Грађ. зак. по *праву пречватања* своје стварн. (осем на Дунаву и Сави), а тако исто и *пресушени део* њихове *корита*, у колико променом корита „суседни господари (т. ј. сопственици прибрежних земаља) нису оштећени (захватом њихових земаља у ново корито), јер сви имају права да ту штету накладе по пресушеног дела корита по §. 264. Грађ. зак., а после се с *остатком* онако поступа као и с *новопостањим* острвом, то јест по §-у 262.

Пловне су реке и речице, по другом стану чл. 1., „само од оног места, где *пловидба* њаном или сплавовима *отпочети може*“ — *јавно добро*, дакле и у својини државе, и то својствено јавно добро, следствено и тај правни одношај, *задржавају* и онда, кад се на ком њихом месту *не би* могло пловити, дакле, све до *ушћа*. Из овога би се могла, сасвим логички, закључити: да *непловни* делови пловних река и речица *нису* јавно добро; али, како се по чл. 4. и *непловне* воде (потоци и речице) *сматрају* за јавно добро, то се и они имају сматрати као јавно добро. Према томе, ни други став (алинеа) члана 1., ни члан 2. не би имали разлога да постоје, али баш то, што су они ипак ту, доводи нас на мисао: да је и наш законодавац дао *правни значај* дели воде на пловне и *непловне*. А та се мисао доиста и утврђује прво тиме, што *право употребе* и коришћавања водом *није једно исто* и код *пловних* и код *непловних* вода, као што ћемо то ниже јасније видети, а друго тиме, што за нова острва и *пресушене делове* корита у *непловним* деловима пловних река вреди ово исто, што вреди и за нова острва и пресушене делове корита у *пловним* рекама (§. §. 262 и 264. Грађ. зак.). А поврх тога у њихову се за пловне реке вели категорички да *јесу* јавно добро, а за *непловне* воде само да се *сматрају* за јавно добро.

22. — **Општа употреба (usus publicus).** Она се састоји:

1, у *праву пловидбе* по пловним водама. По њима је *слободно сплавима пловити* њаком или сплавом, сообраћавајући при томе *правилима*, која буду за *пловидбу* издана (чл. 6.).

Но на тим водама нико не *сме*, без *допуштења* власти, направити *кућу* ију или држати *стезу* и *превоз* као *занимање* управљавати (чл. 7.). И

2, у *обичној општој употреби* воде, а *без нарочитих справа* или *градња*. — У пловним водама може, по чл. 14., свако, без никаквих нарочитих справа, а неспасљујући *опасно* или равно право другоме, *воду захватати* за пиће, кућиву или прање, *стоку појити*, *купати* се и *прати* (рубље и т. п.); као и *узимати* одатле песак, *шљунак*, *камен*, *земљу* и *лед*, у колико се тиме не мењају *својства воде*[1] нити има *опасности* за ток воде и њене *обале*[2] нити се коме појединоме *вреда* право или *штета* наноси[3]. А све ти може се чинити сообразно *полицијским наредбама* и на *местима*, где то власт *није забранила*.

Ништа, међутим, не смета да држава или општина *наплаћује*, у корист своје благајне, какву *таксу* за ваљење песа или леда, за захватање воде у неким количинама за продају (н. пр. у сакама).

Она *обична* употреба пловних вода *не* обухвата и *право на риболов* у њима, јер, по *закону о риболову* од 27. јуна 1898. год., оно припада држави.

23. — **Писмено одобрење за сваку другу употребу воде.** — За сваку *другу* употребу пловних вода, која не спада под горњи *обичне* употребе, као и за *ношавање* или *пренављање* *градња или справа*, које су потребне, за ту *другу* употребу какве пловне воде, а нарочито за *водњање* и *напајање* оних *грађевина*: воденица, ваљавница, баруташа, стружница, фабрика и т. д.[4]) које би имале *утицаја* на *својства* воде увођењем *страних материја* (н. пр. нечистоће, отпадака, остатака, боја и т. д.) или на *ток*, *висину* или *пад* воде, или би *обале* њене у *опасност* доводиле, све једно у односу на остало да ли је та друга употреба намењена *пољопривредним* или *занатским* сврхама; — за све то потребно је *предходно одобрење* (повластица) надлежне власти, т. ј. *окружног начелства* (чл. 15., 16. и 29.).

24. — Одобрење за ту другу употребу пловних вода надлежна власт даје *написмено*. У њему мора бити тачно назначено: *место*, количина и начин употребљавања воде (чл. 17), као и допуштена *највећа* односно *најмања висина* воде (чл. 29).

При одређивању количине воде, која се буде давала за употребу и потрошак, власт треба да се обазире, с једне стране, на *потребу молитеља*, а с друге стране, на *остатак* воде, колико је, према променљивости стања воде, *потребно за даљу* досад упражњавану употребу исте. Нарочито се не *сме* појединоме количина воде дати: да општине и села буду с тим изложена *оскудици* воде за случај *пожара* или за *њихове домаће потребе* (чл. 19.).

25. — А при давању нових т. ј. *потоњих одобрења* или повластица, власт мора, најпре и свега, обезбедити *права* оних грађевина, које већ постоје, да тек тада, по могућству, задовољити *нова потраживања* (чл. 19. и 20. „отежавања и стешњавања, а нарочито тач. 3. чл. 31. „*без* штете за већ постојеће грађевине и *без опасности* за *јавне* интересе[5]“).

26. — Одобрење (повластица) се може, према приликама, које цени надлежна власт, дати *на извесно* или само на неко *ограничено време*, н. пр. за известан број година, па и с правом да се оно може *опозвати* (чл. 17.)

Осем овог последњег случаја, кад је задржано право опозивања датог одобрења, повлашћеник задобива *право* на доживотну, *одређеном употребу* пловне воде, које *потоњим* одобрењима, која се буду другима дала, *не може* бити ни у чем *оштећено*. Само у *нарочитом интересу* може се путем *експропријације* и *давањем накнаде* поништити (види последњу алинеју чл. 15.).

27. — Задобивено право на подизање које од напред споменутих грађевина, ако није било ограничено само на *личност* молитељеву, прелази на *сваког(а)шње сопственика* те *грађевине* или тога *места*, за коју је или за које је добивено одобрење за ту другу употребу јаше воде (чл. 25.) Тада, дакле, то право употребе има природу *реалног права*, јер је везано за грађевину или за место (онако исто као и местно механичко право).

28. — *Одобрене* грађевине на јавној води пловних ветих морају *тако направити* и *одржавати* да оне, пре свега, остављају колико је год могуће *слободан ток води* и *леду*, а затим да *риболову* и другом употребљавању воде не чине никаква *налимна отежавања* и да не буде никакво *бескорисно расипање* воде. У противном случају, ако оној, која се тиче, *докаже*, да се противно томе ради, може захтевати да надлежна *полицијска* власт нареди, дотичном власнику грађевине да *поправи* што треба, па ако овај то не би у *остављеном му року* урадио, да власт нареди да се та поправка изврши о *трошку непослушног* власника (чл. 20).

За *накнаду* штете, која је дотле била причињена тужитељу, овај се има обратити *редовном* грађанском суду.

Исто тако, ако би која од оних *одобрених грађевина* причињавала *успор* пловљењу или друге какве штете, полицијска ће власт, било сама било на захтев интересованог, наредити

[1]) Види тач. 7. §-а 329., тач. 2. §-а 331. крив. зак.

[2]) и [3]) Види: §. 267. грађ. зак. и тач. 3. и 5. §-а 285. крив. зак.

[3]) Види тач. 1., 2. и др. §-а 385. крив. зак.

власнику те грађевине, да *спутавањем* или *преношењем* исте или другим потребним начином то општење отклони. (чл. 21) За дотле *привременог штету* упутити *општемоћа* редовном грађанском суду.

А ако се пак, то општавање (успор, попаре итд.) не може друкчије отклонити него укидањем дотичне грађевине, онда ће се то учинити само путем *експропријације* с давањем накнаде (чл. 53).

29. — У сваком, пак, случају, кад је *сумњиво*, т. ј. кад год се не може да докаже, колика је количина воде потребна за одобрену употребу, то се питање решава не по фактичком стању него по *потреби* одобреног предузећа и тек ако би преко тога воде претицало, тај вишак остаје на расположењу власти да је другима на употребу уступи (чл. 26).

30. — У осталом, по себи се разуме, и сва та *одобрена* (концесионирана) друга употребљавања воде средством каквих год направа и градња на јавној води подлеже свима општим *законским* ограничењима, а парочито у случају, кад се због поступање *оскудице воде* не могу да подмире она *потражњена воде*, која већ постоје (чл. 19. и за пићоне домаће потребе).

(наставиће се)

Андра Ђорђевић

МЕШАЊЕ У СПОР И ЗАКОН

од 17. јануара 1900. год.

I

Као што је познато постоје две врсте мешања у спор или интервенције: главна и споредна интервенција. Са гледишта важности правних интереса које умешач (интервенијент) жели бранити и очувати овим средством, горњи термини нису тачни: јер се не може рећи да су ти интереси, код споредне интервенције, од мањега значаја него код интервенције главне. У овом погледу, интервенције се не би могле научно категорисати. Када се, дакле, мешање у спор разликује на главно и споредно, то се чини с једне друге тачке гледишта, поимање са гледишта самога основа мешања[1].

Шта је главна а шта споредна интервенција, ми ћемо на то питање у кратко одговорити једним навођом из сваке расправе: *O intercenciji u privatnom pravu*, општавање у *Mjesečnik*-у, часопису правничкога друштва у Загребу (год. 1902.).

„Код првога случаја мешања у спор (— реч је о главној интервенцији —; интерес интервенијента да се у спор умеша директан је; између њега и права које је предмет спора односе је непосредан, јер је то право његово, он му је титулар, тако да, ако он успе своје наводе утврдити, одлука судска изићи ће у његову корист, а против обе парничне стране, тужиоца и туженога. Ови ће бити одбијени, пошто осporно право није ни једнога ни другога. Код споредне интервенције односе између интервенијента и права о коме се међу парничним странкама води спор само је индиректан; интервенијент не тврди да је то право његово; на против, он признаје да оно припада једном од парничара, и баш зато што то признаје, његово тражење да му се интервенција допусти умесно је. Основ интервенције његове лежи у томе што је неко право његово у вези са правом о коме спор постоји, тако да ће од тога питања: да ли ће се то право признати или не оној парничној страни уз коју интервенијент стаје, зависити било сама *егзистенција* његовога сопственог права било *измењење* овога. Интервенијент је, дакле, онде заинтересован да странка са чијим правом његово личне право има корелације добије спор, да јој се оспорено право призна; јер би, у противном случају, и он сам био оштећен, било што би само право изгубио, било што би оно остало без практичне вредности услед немогућности извршења.

„Из овога излази да, код интервенције прве врсте, интервенијент има засебне интересе, засебну судбину, одвојену од интереса и судбине обеју других парничних странака, и тужиоца и туженога. Он не стаје ни уз једнога ни уз другога, јер из је обојима противник, он је странка за себе, са одељитим, њима противним, претенсијама. Код интервенције друге врсте, интереси интервенијента везани су за интересе једне од парничних страначка; судбина његова је у тесном односу са судбином парничара на чију се страну он ставља. Успе ли тај парничар у спору, и интереси интервенијента добиће у томе; изгуби ли он парницу, и интервенијент губи, било само право своје било могућност његове егзекуције. Због тога код ове интервенције, за разлику од онога што бива код прве, интервенијент мора стати уз једну од парничних странака, уз тужиоца или уз туженога. Он не представља одељиту странку, он сама одлучна једну од оних које су ће у спору. Онде остају, дакле, и даље две стране, са том само разликом што једна страна има да рачуна сада са два противника, чији су напори за њу тим опаснији што они оба имају заједнички циљ, док код интервенције прве врсте услед мешања у спор број странака се повећава, од две постаје их три, од којих је свака једна другој противница; јер свака има у спору свој одељити циљ коме тежи[2].

Да примерима објаснимо горње, мало подуже, дефиниције главне и споредне интервенције.

Главна интервенција била би у овом случају. Детентор или држалац неке ствари, покретне или непокретне, закључе, са извесним лицем, уговор о продаји и куповини те ствари. Продавац о року не испуни своју обавезу, која се састоји у томе да кућа, помоћу законскога modus-a acquirendi (предаја или убаштињење, §§. 287., 289. и 292. грађ. зак.), начини сопственником, и купац, у циљу извршења уговора, поведе са њим спор. Прави господар спорнога предмета, сазнавши да се парница води, умеша се у њу. То ће бити главна интервенција. Случај овај одговара пропису § 66. грађ. суд. пост. у коме је реч о главном мешању и у коме се вели овако: „Кад ко држи да има право на ону ствар, о којој се две парничне стране парниче, и кад држи, да ће парница та на штету права његовог бити решена, ако се у парницу не умеша, може дати тужбу за ту ствар, или против једне, или против обе стране, како природа тужбе са собом доноси[3].

И заиста, од парничара у спору ни један нема, на спорној ствари, својину. Тужени, продавац, није сопственик, јер то није ни детентор ни држалац. Овај последњи заштићен је само презумпцијом да има својину на предмету који држи, и, ако му је државина законска и савесна, може постати изукљученим сопственик (§§. 922. и 926. грађ. зак.). Тужилац, купац, још мање је власник опарниченога предмета. Пре свега он то не би био ни да је продавац dominus, пошто предаја односно

[1] Ово је дословно по аустријском и немачком праву, где се главна интервенција назива Die Hauptintervention, а споредна Die Nebenintervention. За аустријско право в. Canstein, *Lehrbuch der Geschichte und Theorie des oesterreichischen Civilprozessrechtes*. I, S. 434 und 440, а за немачко, Gaupp, *Die Civilprozessordnung für das Deutsche Reich*, I, 144 und ff.. Француско право не разликује интервенцију на главну и споредну, већ на хтелу, l'intervention volontaire, а принудну, l'intervention forcée. Ово последња интервенција је двојака: 1°, l'action en déclaration de jugement commun, где једна парничка страна повлачи у спор неко треће лице у том циљу, да одлука судска која ће се у том спору донети има снагу ствари суђене и пресуђене и у погледу тога лица; 2°, гаранција, la garantie. B. Bonfils, *Traité élementaire d'organisation judiciaire, de compétence et de procedure*, I, p. 363 et suiv.; Garsonnet, *Précis de procédure civile*, p. 635 et suiv..

убаштињење није извршено, правни чин после кога се тек, у нашем законодавству које је овде примило систем аустријског грађанског законика, преноси својина. А како, пак, продавац чак није ни сопственик, то купац не би био постао власником, баш и да је мало час означени modus acquirendi био извршен, пошто нико не може другом дати једно право које сам нема (§ 29. грађ. зак.[2]). Купац би био постао само држалац, мала или bona fide, према томе да ли је знао или не да је продавац non dominus. Наравно, ако је овај последњи случај, државина његова може га одвести узурпацији.

На тај начин, као што видимо, прави господар који се у спор, помоћу својинске, петиторне тужбе, (rei vindicatio), нешто, бива главни а не споредни интервенијент, биће умешач из § 66. а не из § 65. грађ. суд. пост.: он својину контестира и тужиоцу и туженоју, тражећи је за себе. Продавац и купац се парнице о *туђем праву*, а то право, по тврђењу интервенијента, припада њему, интервенијенту[3].

Споредна интервенција, као што смо горе видели, обухвата два случаја, те стога морамо, за њу, и два примера навести.

Као пример да је *сам опстанак права* интервенијентовога у питању, услед спора који се води и у који он хоће да се умеша, да наведемо оно. Primus је, у корист Secundus-a, конституисао на своме непокретном добру неко стварно право, рецимо хипотеку. После тога дања се Tertius који спори Primus-у својину на оптерећеном добру, због чега подиже против њега rei vindicatio. Ако Tertius, у овом спору, утврди да Primus није сопственик, онда пада и Secundus-ова хипотека, по правилу формулисаном у § 29. грађ. зак.. Secundus је, дакле, у најјачој мери заинтересован у исход спора, опстанак његовога стварног права залоге у питању је. Због тога му се допушта да се у спор умеша, како би Primus, потпомогнут његовим саветима и искуством, са више успеха могао парницу водити. Осим тога, Secundus-ово учешће у спору биће гаранција да Primus, можда врло мало или никако, баш због хипотеке Secundus-ове, заинтересован у исход спора, неће, у вођењу онога, бити несавестан. Ово је, несумњиво, случај интервенције из § 65.. Интервенијент не тврди да право о коме се води спор — право својине на дотичној ствари — не припада ни једној ни другој парничној страни, већ њему, као што, за главну интервенцију, тражи § 66.. Далеко од тога да такву претенсију истиче, он, напротив, тврди да то право, та ствар јесте у власништву туженога. И у том баш тврђењу и лежи одбрана његовога права хипотеке.

Други случај споредне интервенције, у коме није у питању опстанак права интервенијентовога већ реализација тога права, био би на пр. овај. Дужник води спор о својини неког добра које је у његовим рукама. У тај спор може да се умеша прост, хиротаграфирн, повериялац тога парничара, ако би остварење његовога права, права тражбеног, зависило од исхода спора; што би био случај, када дужник, осим спорног добра, не би имао других ствари из којих би се повериялац могао наплатити. Овде, као што видимо, сама егзистенција права умешачевога није у опасности, пошто ће то право преживети и рђав сарштак парнице коју дужник води: овај ће и даље остати дужник, јер се нико не ослобађа својих обавеза зато што не би имао чиме платити их. У питању је, у овом случају, само реализација повериочевога права, које, фактички, не преди, ако је његов дужник потпуно инсолвентан. Својим учешћем у спору, повериац ће помоћи дужника да овај добије, а, евентуално, спречиће и дужникова consilium fraudandi. Дужник, равнодушан у исход спора због своје презадужености, могао би намерно парницу изгубити и повериоца свога оштетити. Јасно је да је и ово случај интервенције из § 65. а не из § 66..

У коме року или, боље, у коме се стадијуму спора може умешач умешати?

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живојин М. Перић.

---

[2] В. иначе §. 321. грађ. законика (са допуном од 5. маја 1864. год., сб. XXVI., стр. 2393.

[3] Може ли се право господар умешати и државинском тужбом, повезаном тужбом госпарданде реверсионис? Ми мислимо да може, само ако су остварени услови за подизање такве тужбе. Другим речима, ако је парничар, уједно и тужени, који држи спорну ствар, ову прибавио од правог господара ње, било као прекарио, тада овоме, против свога кога му је ту ствар оставио, припада interdictum recuperandae possessionis, и ту он има да утврди, не само право својине, већ просто тај захтев да је он њу у државини стварао, као то је ово својина држала, па једни од горна про комина, лишио. Тако исто могао би интервенисати и тужбом која се зове Publiciana actio. Њу примењује аустр. грађ. законик у §. 372. ово вели: „Ако тужилац не може потврдити за своје својину на ствари ону неку другу врсту, или утврди привилеван захтев (den gültigen Titel) и истакне начин (die edlere Art) којим је дошао у државину те ствари, то ће се он ипак сматрати као прави сопственик наспрам сваког држаоца који нижекаки захтев своје државине не може да оснује или чији је захтев слабији.“ Publiciana actio која чини средину између истицања својинске и госпарданде реверсионис и петиторне тужбе, rei vindicatio, тако своје порекло из римског права *ius* је, бележећи се на целулозу, установио претор (Bohn, Institutionen, S. 245 и 337.; Steinwenter, Commodat zum sequestrum nach römischem bürgerlichem Gesetzbuche, S. 174.; Razinov, Учење објети римскаго гражданскаго законодат, I, Str. 529 і 530).

Затим, могао би бити иесто интервенцији и у једном државинском спору. Тужилац тражи од туженог ствар било тужбом госпарданде реверсионис било тужбом Publiciana actio. Требало би и ту допустити правом господару интервенцију, ако би се државински спор могао ту спровести на његову штету. Наравно да, као и у горњем случају, он би могао интервенирати помоћу државинске или петиторне тужбе. Ако је тужилац подигао interdictum recuperandae possessionis, интервенијент, пако ако би за то имао све услове, могао би се, такође, такође интервенитом умешати у спор. Иначе би interdictum recuperandae possessionis био управљен против туженог, под чега се ствар у питању налази, са низведом на школске исход и пред тога што би тужени, можда, умео у спору са тужиоцем, благодарећи околностима vitiosae possessionis на коју би се евентуално могао, наспрам тужиоца, позвати. Јер у односима његовим са интервенијентом, та околношћа је без вредности.

Разуме се да су сви ови начини суновања у нашем приватном праву, јошт је наш грађански законик и сувише законом обрађен тако важну материју као што је теорија државине и њене заштите. В., код А. Бергбомма, Држ. стр. 125. и 134., уместо грешке упућене, поводом овога, на адресу редактора поменутога законика.

Да ли би могао бити интервенијент и у случају кривичног спора у коме би се имало решити и грађанско питање? (В нарочито § 360. крив. суд. пост.). Ће заиако разлога за негативу, ако су само испуњени услови § 65. грађан. суд. пост., понављамо ако би интервенијент показао свој правни интерес да се умеша.

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ
(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК) 13

Год 1827 Совјет је претворен у *Велики Суд Народни*, који је под 1 јануаром 1828 год, издао нову уредбу о суђењу, којом је у исто доба установљена и једна нова врста полицијских органа — *нарошчи полицајци*.

Наређења ове уредбе, која су се на њих односила, гласе:

„§. 22 У согласију с кметовима нарошким, да изабере (магистрат) за кнеза варошког онакног човека, кои буде за то дело способан, коиће плату своју од вароши имати, и коиће не само досадању варошког кнеза дужност но и полицајску испољавати, и која у тои састов се: да мотри на странке

с пасошима и без пасоша у чаршију долазеће људе, и такове да Магистрату представља, да варошане наређује њу у патролу, која како од ватре, тако и од сваке опасности чаршију да чува. Да мотри у чаршији на опредељене таксе и мере јамове, и предотушивање овог Магистрату да јавља. Да налазе у чаршији и по сокацима чистоту набљудавати и нато смотрење да има. Напослеак да мотри ни опаков у чаршији људе, а особито на Бећаре, кои се ни у каквом делу незанимају, но беспослени скитају се, и такове Магистрату да јавља; кое Магистрат без добри Ємаца у варошн и чаршији да нетрпи.

§ 23. Да на подозрителне и опасне људе особито пазимање има, и кад такове трећи, од кое стране они били. да ја у запис, и овамо Суду Народљем известие онима пошаље.

§ 24. Да од Кнезова Нахијскијв ниште браће, кои би се у Нахији без Сајбије нашли, и кадсе њима такови предаду, да на сваког у три пазарна дана у чаршију преко телала објављ, и акосе зато време Сајбија Браву наће, да му га предаду, а коли се пак зато време Сајбија Браву неиађе, да о писмом своим за њега нама јаве[1].[2]

Пада у очи, да су набор варошких кметова (полиција) и надзор над њима остављени судовима, дакле опако исто као што је било у првом периоду са *магистратуалним* - *вице полицајима*.

И још нешто:

Из изложених редака, из §§ 12 и 20 ове исте уредбе, јасно се види да су судови у ово време били надлежни за један део чисто полицијских дужности, као што су: *пуште кварке, надзор над странцима и опредељене такса женотним илмпрекламама*, а ове исте дужности обављали су судови и у првом периоду. Са развитком друштвеног и државног уређења, развијала се, самим природно, и власт судова на штету полицијске власти, али како појам о задатку и дужностима ове последње није још био прецизиран и опредељен, то је у пракси наступила једна мешавина између ових двеју власти, које је нестало тек после Сретењског Устава.

Поред установе варошких полицаја, година 1828 обилује још једном новом полицијском установом. Уредбом Вел. Народног Суда од 16 маја ове исте год. № 263, по наредби кнеза Милоша установљена је у Београду нарочита полиција од тројице полицајаца, којима је за старешину одређен кнез варошки (Петар Лазаревић). У уредби се вели, да ће ову полицију плаћати и издржавати варош Београд *„што са осталима не даје никакса данка“*[1].[2]

Постављање кнеза Петра за старешину београдске полиције објављено је београђанима овом кнежевом наредбом:

„Сматрајући на злоупотребљења и непоредак, који је до сада међу житељима варошн и предграђија Београдски, по свима честима чињен, и рад свему томе учинити конац; постављам кнеза Петра Лазаревића, кнезом варошким у варошн Београдској и к овој принадлежним предграђима Сава Махали и Пали худи. Њему је препоручено да у свему нужни полицијски поредак заведе и настојателно чува свух чега и проетрана Наставленја Моја има. Познавајући способности његове, надам се, да ће он достаточно дужностима звања његовог саотвјестновати: а кнезовима и кметовима, трговцима и еснафима и свима житељима Београдским и к Београду принадлежећих предграђја: остројше налажем, да предимеповатог кнеза Петра, за кнеза и старјешину овога признају, да се заповестима и наредбама његовим повинују и да му у ниме Моје пристојну почест одају. Из числа њихног незаузимају се ни страни, у Београду находеће се, подајници, кои су такође дужни, као што је и у свим прочим државама, обично живеће овде, владати се по законоустановленијама и обичним уредбама ово — земаљским; а ком би се између њих ова уредба несносна учинала, премда к међусобном поредку, безбједију, следовательно и обичем добру служи, и научему није противна њихним подајническим дужностима — *овоме ка вољи стоји не сједити у Београду*“[1].

С погледом на државно-правни положај Србије у ово доба, изложена уредба веома је значајна са својих одредаба о странцима.

Марта 3 год. 1829 под издате је од стране кнеза Милоша и Народног Суда једна *уредба*, упућена у виду упутства *„Сенма Кнезовима нахијскима“*, и то је један од најдрагоценијих докумената за правилно појмање карактера, задатка, дужности, надлежности и права полицијских власти овог времена. Ради овога преписујемо је од речи из *Правд* за 1885 год (стр. 114—119). Она гласи:

„Его Сијателство Господар и Кнез наш Милош Обреновић к незналом сожаленију своем дознао е за многе неисправности код неки Кнезова, да они данну им власт над народом на зло употребљавају; да су неки напрасни, неке по атару, или пизми суде, неки глобе себи дозвољавају, неки су небрежљиви у испуженију своје дужности, неки пак незадовољавају се с два посленика от главе више от народа истјазавају, и употребљавају ји не само на обработање својих њивова, но на понајвеће безгучке или преорате свеске њиве у Кнежини. Неки су тако горди да сне људе, кои пред њега (Кнеза) нашу, без сваке разлике праве и криве пушту, и непристојним именима назнвају.

К тому дознало е Его Сијателство, да и неки надзиратељи добара народни, како — ти: мукада, ливада, винограда и воњака недозвољено дјело чинили су, људе без разлога на кулук изгонили, свакојако насиљавали и глобили. Оним се велико незадовољство међу Народом раја, и народ мисли, да Его Књажеско Сијателство ово дозвољава чинити. Кнезовима пак не само што оваково злоупотребљење јављали нису, но оним, кои су се тужили, отговарали су: „Господар тако заповједа“.

Представивши Его Књажеско Сијателство оваква злоупотребљења Кнезова Нахијски, Кнезова от Кнежина, и назиратеља добара народни 1. Февруарија т. г. писмено Суду Народљем на промотрење, заповједити благоволило о предузети оваково строге мјере, кои би се скоро сва реченија проча злоупотребљења скоро изкоренала. И тако ми, следујући Височајшеј вољи, за нуждно судили смо поставите следујуће точке, и како:

1. Кнез никада, да негуби на очиј своји приљежани к служби своеј; и зато, да се по често и по важности обстојателства и времена у кнежини своеј находи.

2. Кнез, да оне људе, кои му доходе на суд, человечно и пристојно прима, неотносећи главе от њи, њбо сне су оне браћа наша.

3. Кнез тужитељу без обтуженог, и без довољно свидочанства, да не суди.

4. Кнез у просуђивању спокојно и равнодушно, да саслуша сва показанија тужитеља, и оправданија обтуженога, непрашећи ји, непсујући, и незаговарајући никакови непристојни речи, ни тужитељу ни обтуженому, још м ње, као што е

[1] Прено за 1885 год. стр. 221.

[2] Ово податке о праві београдској полиције после њеног осамобљења добили смо од г. Алексе Јовановића, државног саветника у пенсији.

[1] Путопис М. С. Милојевића, стр. 6.

се до сад догађало, да неби Кнез све собрание сељане без разлике грдио, ибо онако са свим људ'ма поступајући вообшче, чи ћемо доброт от злог отликовати?

5. Кнез сваком преступнику безпристрасно, да суди, нити кога атаром оправдавајући, нити шизмом осуждавајући, но всигди точно с кметовима преступление и наводећи довољно свидетелства, ако ние преступление важно, и распре у коим небише обе стране на изреченији кнезовски суд сагласиле, разно и оне распре, от који бисе ресум какав узимао, Кнез Магистрату от Нахије да пошиље.

6. Кнез преступника са 25. штапа казнити може, а свакога преступника, заслужавајућег казну нећу у Магистрат, да пошиље.

7. Како Кнезови от Кнежина међу собом, тако и с Кнезовима от Суда, да су у взаимној љубави, почитанији и согласији.

8. Кнез от Нахије, или Кнежине сваког оног Магистрату, да преда, кога би Магистрат от Кнеза поискао. И будући, да Кнез от Кнежине, или Кнез от Нахије свое мјесто у заседанијама Магистрата има, то када буде Магистрат какав преступника за важно каково преступление, како ти: за убијство, или велику пожару судио, позваће и Кнеза от Нахије или Кнежине оне, и два кмета из истог села, из кога е преступник, да и они — Кнез и Кметови — Суд боже известе, како о судимој погрешци, тако и о поведенију пређашњем преступника, а потом, да и мњенија своја заедно с Кнезовима Магистрата дају за судимог преступника.

9. Сваки тужитељ, да се држи онога реда: најпре, да се суди у селу код своег кмета, потом код Кнеза от Кнежине, или Нахије, от кнеза с описанием преступленија, да се пошље у Магистрат.

10. Кнез добро да мотри на пресуђивања кметовска да небуду пристрастна.

11. Кнез, описав точно преступление с довољним свидетелствима утврђено, да изда свое мњение, и онако да га Магистрату пошиље.

12. Кнез напошто да се неусуди, под каким то било именом узмати от кога мито, или гзобити га, ер како мито, тако и гзоба лишава се чина, а с'уновше биће пред Народом обезчешћен.

13. Ако би две терајућесе стране биле из еднe Нахије, а из равни Кнежина, то Кнез от Кнежине да пошље тужитеља у Магистрат, а Магистрат ће позвати онога из друге Кнежине, и распру ин саслушати и пресудити.

14. Ако би кои тужносе код Кнеза своег на човека из друге Нахије, то Кнез нека пошаље овог тужитеља Магистрату од свое Нахије, а Магистрат овај нека се споразумје с Магистратом от оне Нахије, у којој находисе обтужени, поради распре.

15. Кметови, будући из најотабранији људи сеоски избрани, по Вичоваћшеј вољи, не могу бити кажењени ни от Кнеза от Кнежине, нити от Магистрата по наособ, или један без другога, но ако би какав кмет погрешио селу своме, Кнезу Срезскоме, или другоме коме, то онда кмета оног треба дозвати у Магистрат Нахије оне, онде, да се његова кривица предузме. У заседанију ономе мора бити главни нахијске кнез, или његов намјестник (поиномоћник) Кнез Среза оног, откуда е обтужени кмет, и обични членови Магистрата исти. По достаточним Испитима, и доказателству, ако кмета крива нађу, могу га из службе извадити, и по погрешкама казнити, без даљег о том истраживања. У случају, ако согласни неби били између себе за пресуђење кривца, то онда могу описати кривицу ону Суду Народњем Сербском на расмотрење, и по ономе очекивати рјешение Суда Народњег. И сваки пут мњенија обе стране точно описанија да пошљу.

16. Кнез, да буде задовољан Каљажеском жилошћу, која одобравајући Кнезу от сваке порезке главе повјерене му Кнежине (или Нахије) по једног посленика на обработание миљкова, узимати опредељује заедно, да се они посленици не само на обработание његовог единственог миљка употребе, но и на обработание миљкова и други чиновника и служитеља народни, кои се у Кнежини (или Нахији) његовој с своим домоћима налазе: и они посленици да обрабо тавају само њихове домаће миљкове, а не на страни. Међу тим опредељује се и један посленик от сваке главе порезке, кромје вишеозначеног, кои ће за обшченародну послугу употребљен бити.

17. Кнез, или сам по себи, или по наговору неког селјака, да неправи воденице, или што било друго у селу, што — би ономе селу на штету служило.

18. Како што е сам Кнез обвезан точно владатисе по издатим овде заповестима, тако исто дужан е мотрити и на проче служитеље народње, на кои они били, и кои власти његовој неподлеже, да и они што протинно по Народу нечине. И ако би опазио да речени служитељи против издати заповести поступају, дужан е отма јавити Суду Народњем, описав точно и довјерство у чему се преступленија они служитеља состојали.

19. Кнез сваког незадовољника, и кои би противне рјечи против церковне власти изговарали, Суду Народњем с описанием њихова незадовољства, или противни рјечи, да пошаље.

20. Кнез добро да мотри на странке и бећаре: имају — ли они Пасоше от Правителства наше, по каквим дјелима налазе се у Вилајету; и ако — би подозрение какове на њи пало, или нејмали — би исправна Пасоша, да ји с описанием кривице у Магистрат пошаље.

21. Кнез може Пасош дати људ'ма, или надничарима из свое единственне Кнежине, кое он добро познаје, до у ближњу Кнежину или Нахију. Ако би се захтевао даље путовати, от Магистрата да узме.

22. Кнез дужан е браше, кое се у Кнежини без Сајбија нађу, Магистрату своем предавати, а Магистрат има наставление како ће с њима поступати.

23. Подозрителног човјека, коме би се без довољно доказателства каква кривица приписивала, и он признао ју неби, боем и мученијама да непринуђавају да показанио на њега дјело призна, по точним и порјадочним Испитима и рјеч'ма дужни су оваквог донде доводити, док би, ако е крив, кривицу признао. И зато да Кнез оваквог подозрителног човјека у Магистрат пошаље, где се боље испитата може. Изузимајуће из овог реда подозрителни за маловажние краће, као прасада и јагњадија; кое се често при чобанима и другим по сели момчад'ма догађају, кое Кнез соразмјерно подозрителне кривице и подозрителног ошпути може да кривицу призна. Притом примјетити треба да подозрителни не по нећи но по надженности, т. е. по добелим месима казњен бити има и бој за таково подозрјение от 25. штапа, нипо да не превоходи.

24. Кнез добро да мотри да сељани уређено своим спахијама точно задају.

25. Да мотри Кнез на трговце и на калаузе: имају — ли свое Изуне от Суда Народњег, кои небуде имао да му недопусти трговину какову водити.

Све оне предпаженије точке, које је Народња Суд са одобрением Его Свјатељства назначио, препоручујемо и налажемо сваком Кнезу да ји често прочитава и точно испољава.

Дано у Крагујевцу 3-ег Марта 1829 года. Бр 6 и Бр. 729*.

(наставиће се)

Д. Ђ. Аланић

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

IV

Послови једнога криминалисте, једног кривичног истражника су веома тешки и компликовани. Несумњиво је да се у замршеним положима око истраживања истине у кривичним делима морају допасти погрешке. Научна страна у криминалистици јесте изналажење истине из безброја разних чињеница и чињеница које истину могу да прикрију.

У овом поступању могу се у главном учинити два случаја; први је где криминалац неће да саопшти истину, а други је где ни сам он не зна и не може, или не уме да је изнесе.

Најбоље криминалисте наглашују да је у положима истраге, где се не може на први мах да умотри истина, најважније имати присебног стрпљења. Стрпљење је у истрази веома потребно. Наравно, веома је тешко, готово немогућно, имати стрпљења, када се, услед нагомилавости послова, нема времена; а баш код данашњег правосуђа нагомилавост послова је огромна. Али то не сме и не треба да буде никакав разлог за олаљење поћење кривичних истрага. Криминалиста не само да мора имати стрпљења, него, он мора имати и довољно времена. Тад може правосуђе вршити своју благородну и корисну улогу у друштву. Није без разлога оно што наглашава Грос: да правосуђе у једној уређеној земљи мора да уноси у своје послове толико радне снаге, да се свако кривично дело може до ситница испитати и проучити. Народ, чије представништво не би давало потребна средства за добру праводу, не би ни имао права на заштиту правде и закона. Каква је правда у једној земљи — таква је и сама земља. —

Кривац, злочинац, кад стоји пред истражником, често пута има обичај да много излишнога изнесе у својим исказима. Велики број криминалиста истражника подноси те исказе равнодушно, не захтевајући да се кривац придржава предмета и да кратко и стварно изложе предмет због кога је пред истражником. Нема сумње, кривац или злочинац, који намерно развлачи своје излагање, намерно околиши и износи непотребне околности, обично истиче, заборавља се и често изнесе и оно на видик, што се по неки пут ни са највећом муком не може да искупи.

Ми за овај мах нећемо говорити о тим кривицима који намерно и смишљено отежају своје исказе и тим отежавају рад једног криминалисте. Ми се заустављамо код случаја где исказник пред истражником одуговлачи ствар, не знајући да он то чини. Највећи број криваца, које криминалиста испитује и чија дела истражује, одуговлачи ствар својим исказима, не знајући да то чини, дакле нехотично. Шта више има оваквих случајева: истражник, при истражењу каквог кривичног дела каже кривац и нарочито нагласи да овај не помиње излишне ствари; овај то не послуша, јер он не зна шта је у његовом целокупном исказу излишно, а шта не, и често пута бива, кад му се то каже, да баш изостави оно што је важно и од прекуднога значаја, а исказе и нагласи оно што је са свим споредно, па и безначајно.

Највећа део оних људи, који излазе пред истражника, над стоји да одговарају, заранаје спреме се и смисле шта ће рећи. Зато сви они заранаје сређују своје мисли и идеје по предмету, ради којег и стоје пред законом као криваци. Ко пред истражником одговара само „да“ и „не“, тај нема у својој глави никакав реда, нити у опште никакав плана. Међу тим овај, који хоће да шта да каже пред истражником, на било то истина или лаж, тај мора заранаје да се среди, да приброе и сложи у целину све оно што је рад да саопшти у своју одбрану.

А према таким кривицима истражник мора имати стрпљења. Тежак услов, али веома потребан за криминалисту. — Показало се у много случајева при кривичним истраживањима, да не само деца и тешко ухватљени или ограничени људи одговарају сакато, са „да“ и „не“, него да то чине и врло интелигентни људи. Код оваких случајева ваља назити да се избегне дејство сугестије од стране истражника. Јер он може постављати таква питања, помоћу којих он сазнаје оно што исказник није ни хтео ни намеравао да каже. Они који пред судом или истражником силом и тешко и скучено одговарају нису иначе у животу налда ћутљиви. Али ипак, из таког понашања може унеколико да се умотри општи карактер тих људи. Потребно је да криминалиста, који чини какво истражење, има духа и ума, те да би могао и умео из кратких, често оскудних и недовољних одговора склонити праву слику о оном што је рад да сазна и проучи.

Једна од несумњиво прво важних особина јесте истражникова умешност да нађе и унути криваца на тачно, кратко и верно излагање онога, што је било и што је предмет истраге. При оваком послу, на првом месту, криминалиста има да утврди једну ваљану околност: он има да утврди на ком нивоу умном и моралном стоји кривац. После онога он се сам мора навући у сфери кривчева духа и ухватаће — он се мора спутити на његов ниво; јер због кратковс времена и многих других околности он није у стању уздићи криваца на свој ниво и до севре његова појимања.

Тежака правосуђа је да кривац, злочинац или сведок буде самосталан и независан у свом излагању за време истраге т. ј. да најважније предмете посматра и описује без икаква утицаја; да је ослобођен од свију предрасуда и утицаја и да на стварн гледа, као што би гледао над ништи и нико не би на њ никаком дејствовао.

Није важно само отклонити спољашње утицаје, н. пр. дејство страха или пренапетости, дејство једа, гнева и других психичких момената, који заиста делују на душевни живот и на ток исказа, него је важно и потребно исказника, па био он кривац или сведок, учинити са свим независним од самог предмета, и ако се он налази у њему. Крађе речено: *треба учити како исказник мисли, а не како говори, на датом предмету да говори онако како мисли.* За саму ствар истраге, као и за сам предмет то је од прекудна значаја. Грос помиње оваков случај: један прост, али врло честит и скроман човек, који је век провео у шуми, радећи на горосеча, стално је одрицао да је његов брат убијен због љубоморе. Никако није хтео признати да је над братом учињено убиство из љубоморе. Кад је дошло да се говори о мотиву убиства — стало се. Љубомора није била мотив за извршење злочина, Него шта? — Тада се исказник досети и рече да је убиство због девојке, а овај без даљега околишавања одлучно потврди: „тако је, због девојке“...

Ван сваке је сумње да је посао истраге тежак и заморан посао, посао мучан и заплетен; али иначе криминалиста има начина и могућности, да се оријентише у својим пословима и да нађе истину, која је главни предмет целокупног његовог рада и истраживања.

Не треба заборавити да криминалиста има већином посла са необразованим или полуобразованим људима. Они, који долазе пред исказника већим делом су и неваспитани довољно. На њихов ниво ни не можемо одмах да се спуштамо, нити да се пренесемо у њихову душу, да се уживимо у њихове поступке и мотиве. С тога је врло тешко унети се у свет идеја и представа криваца или злочинца. Но, с друге стране, искуство је показало да је и са јако интелигентним и образованим и са јако неспособним људима веома тежак и мучан. У колико је мука око исказења криваца коју је учинио прост, необразован или неваспитан човек, у толико је исто тешко водити исказење над човеком, који високо стоји изнад нивоа нормалних образованих и васпитаних. Грос наводи један случај. Он је имао да састави протокол и да узме исказ од једног научника, човека светског гласа и имена у науци. Исти се исказ тицао неког кривичног дела, при коме је славни научник случајно био сведок. И шта је било? Грос прича да је славни научник славно намучио. Сам исказ је био невероватан. „Или, вели Грос, реч, коју сам диктирао, или реченица није му била погодна. Много му речи изгледаху јако оштре, неки изрази претерани, други недовољни. Тако до краја. Остављам на страну то, што сам пола јутра употребио само на састављање протокола, који је био два пута писан и преписиван, на неколико места брисан, поправљан и дотеряван, ипак исказ није исказало је тако сакато да је почетак протокола сасвим сувишан. Исказа славнога научника, са светским гласом и репутацијом биле су пуне супротности, а што је најглавније, показала су се тотално нетачни. Јер се ускоро, другим сведоцима, која су били обични људи, непобитним исказима утврдило, да је другачије било, да је друго истина; а велики и славни научник је из руке савесности, из претеране предострожности и сувишне тежње за тачношћу изјавај толико се заплео, да више није тачно знао шта је видео, те се тако део његов исказа показао да је без вредности остао“.. Грос на завршетку тврди да су и друге

криминалисте имале сличне случајеве и забележиле. —

Ако би дакле запитали: кад треба иследник претпоставке да прави, одговор би био: никако и нигде. Али не треба ни ову веру поклапати исказима и посматрачкој способности оних, који исказе дају. Људи обично говоре да су то или ово видели или чули, а у стварн су другачије и видели и чули, него што причају.

Латино корачање унапредуиследњавају, то је прво упутство које криминалиста има сам себи да поставн. Крајо је још почетком прошлог столећа згодно примечено: свака снага прво треба да се разнеје, да би се могла применити. Највише вештине показује онај иследник који разуме и има начина да појаве о којима исказник говори неже са сличнима о којима они знају или у којима су равније били. Мора се што но реч, један предмет, боље рећи отац једној појави или идеји — јер и појаве и идеје имају своје родитеље, претке и потомке, као и људи што их знају.

Не подлежи никакној сумњи, као што у целом животу, тако и у овим питањима и предметима, преовлађује егоистичии моменат. Сваки има у прво реду интереса за себе самога. Интересара свакога у прво реду оно што се тиче непосредно њега, његове средине, разуме само оно што он зна, тражи и прежнвљује и ради на прво месту у корист своје личности. Вала о том осећају егоистичности полиги ничка рачуна и у криминалистнци. Егоизам је пресудан агенс у кривичним појавама. Суштина кривичног дела има у основи своју огромну количину егоизма, а на крају крајева он избија на површину. Врло се често деси и врло је велики број шкодних и псеудонимних злочинаца у току саслушања издало се када су почели износити предмете и околности који се тицају њихове личности, њиховога „ја". Многи злочинац је једино тако и показао траг, што у извесном делу није умео да прикрије своје „ја".

У опште узевши егоистичност, у њеном широком значењу јесте једини подстрек у човеку, на који се он потпуније може ослонити при сваком раду и који се јавља као стални мотив у свима пословима. Љубав, верност, чесност, вера, љубав према отаџбини — све су то мотиви који могу да дејују и да не дејују; све то може важити и не важити, подстицати на какво дело и не подстицати и — све то може пасти пред једним најјачим подстреком и мотивом, пред егоизмом. Десет пута можемо се ослонити на те особине душевне; али једанаести пут могу се одједном срушити као кућа од карата. Али егоизам, дељост и сујета људска јесу ваздa чврсти као град, као стена: те се особине из човека не губе; оне не падају, зајсто њихово се стално одржава. Што је на њима подигнуто то се сигурно држи. Рецимо простије: егоизам (јер дељост и сујета су само квалификирани егоизам) је једини најснажнији подстрек, једини кастални мотив при вршењу свију поступака и извођењу свију дела, а нарочито криминалних.

(свршене се)

М. Павловић.

КРИВИЧНИ ЗАКОН

Од претпоследњег издања кривичног закона (1900 год.) овај је претрпео толико измена, да је Министарство Правде осећало потребу, да приреди ново издање, у које би унеле и ове измене, па је то и учинило, те тако сада имамо пред собом издање од 1905 године.

Учинили бисмо грех, кад не бисмо признали, да овај, чијом је иницијативом учињено ово прештампавање, заслужује захвалност свију оних државних службеника, који се баве применом овога закона, а упоредо са овим и оних лица јавних професија, која такође морају да знају тачно одредбе овога закона.

Али, као год што смо готови да похвалимо саму идеју о овоме новоме издању, тако исто приморавамо себи и то право, да изнесемо мисле, којима као да образлуже ово издање.

Ово, пак, чинимо тим пре, што смо ми још у 1902 години, у Полицијском Гласнику, изнели погрешке запажене у претпоследњем издању, па је сада било лако да се оне избегну и не поновн оно, што је раније учињено.

Не улазећи у испитивање тога, зашто се Министарство, односно уредништво није користило подацима, које смо му били раније пружили у поменутом листу, ми ћемо сада да прећемо на сами стнар.

Као што се зна, дакле, прештампавање извесних закона врши се из двојаких разлога — или што су сви примерци распродати а тражња међутим још није подмирена, или што су извесне одредбе укинуте или замењене, па укинуте треба избацити из књиге и нове узети, како би оне, који се тим законом служе, сигурно знали: шта у времену примене важи а шта не.

Прештампавање кривичног закона није изазвано овај први разлог, него овај последњи, и онда се с правом могло очекивати, да ће он ту потребу и подмирити: али како нам сама књига казује, томе задатку није одговорено, јер је у ово издање унесен знатан број одредаба, које су или изречно укинуте специјалним законима, или на тај начин, што су допуше донесени нарочити закони, који регулишавају сасвим друкчије оне односаје, које је до сада регулисавао кривични закон, те по томе његове одредбе не вреде више, јер су у сукобу са одредбама специјалних закона.

Да би утврдили прекоре које чинимо, ми ћемо одмах приступити изношењу оних одредаба, те тако уједно припомоћи, да се при примени закона избегну погрешке, које су иначе неизбежне.

Дакле, већ код §. 331, учињена је погрешка, што није назначено, да он више не вреди, нити се по њему може вршити кажњавање, пошто су кривице оне предвиђене чл. 21, тач. 8. закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља.

Одредбе кривичног закона не могу се примењивати велико, јер су у противности са санитетским законом и у погледу максимума саме казне, а и у погледу надлежности власти, а у тач. 11. чл. 35. овог закона јасно стоји, да се укидају сви они закони, који би били противни његовим наређењима.

Одмах за овим долази §. 334, који говори о продаји отровних ствари без дозволе власти.

Ова одредба и ако није изречно укинута, ипак не важи више, јер је питање о начину држања отровних ствари регулисано правилима о држању и продавању отрова чл. 19. (санитет. зб. кн. II. спеса III. стр. 33), и казна предвиђена чл. 14. т. 25. закона о уређењу санитетске струке.

После овога долази §. 334. под а, који је такође замењен законом о уређењу санитетске струке, на име т. 7. чл. 16. и тач. 26. чл. 24.

Његовој примени апсолутно не може бити места, јер је минимална казна његова мања од оне, коју предвиђа т. 7. чл. 16. закона санитетског.

Код тачке 1. §. 335. нема никакве напомене, да она више не важи за оне, који у води рибу трују, јер се то сада казни по чл. 13. и 24. закона о риболову, а да остаје у важности само у ономе своме делу, колико говори о продаји троване рибе или оне, која већ предаза у трулеж.

Код §. 365. задржата је тачка 6.

Она међутим, не важи више, јер постоје правила о проституцији од 31. јула 1900 г. Сбр. 6974, по којима се проституција казни и кад није у виду заната (т. 12).

§. 367. остављен је цео, и ако одредбе његове предвиђене тач. 2, 3, 4 и 5 не вреде више, јер су замењене чл. 173 и 174. закона о јавреним властима источне православне цркве.

§. 371. који говори о јеснчним мерама, такође не важи, јер то питање сада регулише чл. 27. закона о метарским мерама од 1. децембра 1873. год.

§. 373. такође је штампан, а он међу тим, не важи, јер је замењен § 11. и 12. механске уредбе од 1864. године, која оне случајеве о отварању механа без дозволе, сасвим друкчије одређује.

У § 375. остављене су тачке 3 и 4, а оне више не важе.

Како су оне њима у вези и т. 4. § 339 као и т. 6. §. 395. кр. закона, то немо о снима њима на овоме месту и говорити.

Дакле: од појаве закона о шумама, све кривице, учињене у шумама или забрањена: државним, општинским, манастирским, црквеним и приватним, дакле на оним просторима, о којима овај закон говори, казне се по закону о шумама, а не по кривичном закону.

Како и кажњива радња, предвиђена тачком 3. §. 375. крив. закона, долази у ред кривица, које казни закон о шумама, то је тачка 3. престала да важи.

Како се, међутим, ни под шумом ни под забрањима не могу разумети она дрва, која су засађена по њивама и ливадама, појединачно, па била она родна или не, то се, наравно, за сечу оних неће судити по закону о шумама, али не ће ни по §. 375. т. 4. већ по чл. 8. закона о уређењу

ношаретва, који за ове случајеве прописује специјалну казну, докле год се кривица јавља у овом облику и размери, како се тамо предвиђа, иначе по §. 291. крив. закона.

Исто тако нема места даљој примени ни тачке 4. §. 339. за сечу и кварење дрва поред пута, пошто је казна у чл. 8. закона о унапређењу ношаретва, већа од оне, која је предвиђена тачком 4-ом.

Што се тиче тачке 6. § 395. кр. зак. о њеном укинућу могло би бити двоумљења само по томе, што је законодавац вршио у 1902 год. ревизију овога §-а и мењао тачке 4, 7 и 8 и додао 13-ту а 6-ту останио онако, како је и раније гласила, те би се имало узети да она важи; али како су опет по правилу које постоји, одредбе из специјалних закона, кад су у сукобу са кривичним, претежније, то и за случајеве, које она предвиђа, важе одредбе чл. 8. закона о унапређењу ношаретва.

И тачка 12. овога §-а (275) не важи више, јер је замењена чл. 28. закона о чувању пољског имања.

§. 380. замењен је чл. 18 и 19 закона о чувању пољског имања.

§. 381. не важи више после појаве закона о уништавању штетних животиња и биљака и о заштићавању корисних животиња, јер овај последњи предвиђа много већу казну од оне у кривичном закону.

Код § 382.-ог задржата је тачка друга, која говори о заливим мерама, и која сада важи само у ономе своме делу, који није замењен законом о метарским мерама, а о томе нема никакве напомене.

Задржата је и тачка 1. § 392. која говори о казнама оних, који не мере робу на општинским кантарима, а она такође не важи, пошто је ово питање другојачије уређено законом о општинској мерини и казна предвиђена чл. 11-тим.

На послетку, није учињена никаква напомена код § 393, ма да су одредбе овога у некоколико замењене чл. 82., 83 и 118 закона о шумама.

Све ово што смо довде изнели јасно казује, да овом последњем издању кривичног закона није покољено она пажња, која је требала да се поклони, и да они који имају да се служе њиме, морају бити веома пажљиви и обазриви, ако не желе да нанесу неприлике и лично себи и служби у којој су.

Како је, међутим, држава дужна да својим чиновницима пружи законе, који ће садржати само оне одредбе што важе, то не би било ни излишно ни неупутно, ако би Министарство правде, чије је издање и последњи кривични закон, било расписом, било једним службеним саопштењем преко „Српских Новина," поправило грешку, која је учињена од стране оних, којима је било поверено прештампавање закона.

Колико ће се придати важности овим нашим напоменама то је стпар одвојена, а ми кад смо већ у речи о грешкама ове врсте, нека нам је слободно да напоменемо и то, да смо и у најновијем издању кривичног судског поступка, самим поврховним прегледом, уочили, да је § 34 остао и даље, ма да је он укинут чл. 3. закона о истражним властима од 27. априла 1895 године.

Овај је опет замењен 15. октобра 1896 године, те сада Касациони Суд није више надлежан за оцену решења, донесених на основу §. 29. крив. суд. поступка, него Првостепени Судови.

Ово смо, рекосмо, уочили у кривичном судском поступку летимичним прегледом, али и ово је довољно да каже, колико је непажње било и при његовом прештампавању.

Дим. С. Налајџић.

ПРЕТРЕС СТАНА И ЛИЧНОСТИ[1]

I. Шта треба тражити?

На првом месту треба тражити средства и оруђа која су употребљена при делу, за тим ствари које носе на себи трагове од дела и ствари до којих је учинилац могао доћи за време извршења дела. За тим треба тражити писма, нарочито писма, белешке, дневнике. Често се из њих може добити слика целога живота дотичнога човека, његов карактер, његови односи и узрок делу. Неки пут се могу наћи забележене о појасу на дело, као и писма, која се односе на предмет истраге. Треба пазити на уништају хартију, јер се неки пут може и на њој видети шта је дотични у последње време писао.

Леон Пелцер био је оптужен, да је убио Берија, адвоката у Антверпену. На писаћем столу Бернајевом нађена је уништена хартија са отиском једнога писма, које је Пелцер тамо написао по извршеном делу.

II. Како треба вршити претресе?

1. При претресу мора се направити план тога, шта се хоће и у којим просторијама да траже.

2. Треба избегавати претресе по ноћи; може нешто да се превиди, врата могу нечујно да се отшкрину и нешто да се баци на страну.

3. За претрес треба увек употребити више чиновника, да би врата и прозори били и сполса довољно посматрани. Чиновник, који руководи претресом, не треба сам да тражи, већ само да надзирава рад другога и пази на то, да се што није превидело.

Приликом једног претреса, чиновник који је њиме руководио, за све је време седео на једном прозору; чиновници за то њему тражили шта је испод њега, али су бани ту лежали тражени предмети. Претрес је с тога остао без успеха. [Вајс Хун].

4. Ако претрес дође напанада, тако да се ништа није могло сакрити, треба на првом месту тражити предмете тамо где се обично у кући држе, н. пр. писма, нарочито из најновијег доба, у писаћем столу, књиги од стола, отакленом орману, у дивану, у намештају, у оделу. Даље треба тражити тамо где је предмет морао бити у последњем моменту сакривен, дакле нарочито испод и изнад намештаја, у мрачним кутовима, у отворени пећина и пећевицама, на спољној страни прозора, иод стапова близу крова по крову и олуцима.

Један осумњичени бацио је при доласку полиције новац у кутију од пепела, па рашчарао ватру, тако, да је увијач жар пао на њега. У другом случају сакривена је новчаница од хиљаду марака тиме, што је једним ексером утврђена за доњу страну оџаке од стола [Дрезда]. У једном случају сакривени су неки списи испод лепине скоро умрлог човека (Хамбург).

5. Налажење *сакривених* предмета може се олакшати на ове начине:

а. Треба се потпуно пренети у личност онога, код кога се што тражи, у његов позив, његов положај, степен образованља, душевне способности и према свему томе умети оценити, која ће места изабрати такав човек за скривање ствари, н. пр. столар и дрводеља у дрвету, зидар у зиду, учитељ у књигама, човек који продаје птице, на дну кавеза у песку, домаћица у орману за рубље. Ко је нарочито дрзак и рачунџија, он остаиља оно, што хоће да сакрије, на тако обичном месту, да се баш због тога и превиди.

Један доиов метнуо је неколико хиљадарки у једну већ употребљену коверту, која је изгледала стара и прљава, па је са свим отворено останио међу своје хартије. Други је опет метнуо новчанице у један искрпан комад круте хартије, који је случајно као подлога за лампу са петролеумом.

б. За време претреса треба посматрати понашање осумњиченога лица. Најбоље је пустити га да диван и сличне ствари сам расклања, и при том сам парче по парче да отвара. Ако се на месту нечне устезати или покаже какву узнемиреност, то море бити да има што год подозривог. Том приликом треба да буде само једна личност, а никако више. И после свега претресеиога треба тачно видети, да није што заборављено учињити. Ако чиновник сам врши претрес, други мора посматрати израз лица и поглед сумњивога човека. Ако се траже у близини скривених ствари, он ће бити већином препадиут и раздражен, дисаће чудно, гледаће напрегнутим погледом, а спустиће поглед и умириће се тек онда, кад се удаље последњи од скривених ствари.

Један је полицијски службеник неколико сати без успеха тражио повац у стану једног благајника осумњиченог за утају. Најзад разрушн цео шпархерд у кујни, али и то оста без успеха. Паде му у очи, да је жена благајникова непрестано гледала у кујни на патос, где је стајала једна дуњица. Ови раскопа то место. На један метар дубоко у земље нађе на једну саксију, и у њој тражени новац. [Хаберланд].

Познати човек који чита мисли, Хумберланд, има да захвали посматрању раздражености других, што има успеха у тражењу ствари. Он је приликом тражења водио крај себе једног на пубдике, који је знао где је скривен предмет, држао га за руку и по слабијем или јачем удару

[1]) Овај је одељак преведен из дела д-ра Алберта Вајнгарта: „Kriminalistik."

пуца у жилама познавао је, да ли долази бомбу или се удаљује од сакривеног предмета.

6. Треба се чувати, да ко год не одбаци што за време сазног претреса. У том циљу треба закључати или посести врата, све пресутне поставити на средину собе и ставити их под стражу. Ако који хоће да каже на поље, треба га претрести, пошто је вероватно, да има што при себи скривено и да хоће то да одбаци. Треба пазити и на то, да ко не баци што кроз прозор неконе на улици или у коју одајну која је већ претресена.

Љубазница једног лопова за време претреса на један пут потрча ка пећи са реча: „Ах, искипе ми кљеа," и баци у ватру украдене свилене пантљике.

7. Оно што се није нашло при претресу скупи и склони; тачније испитивање одложи се за доцније. Никако се не смеју одмах посклањати питања сваима присутнима, од куда су нађене сумњиве ствари; боље је сваког понаособ питати.

III. Где треба тражити?

1. *Одаје за становање.* Треба најпре видети, које одаје служе за становање. Пошто се то не може одмах видети, треба узети све кућне кључеве и међу њима потражити, да нема који од њих, да се не подудара ни са једном од познатих одаја. У одајама треба пре свега видети, да ли нема трагова од промене из новијег времена, н. пр. мрље на зиду, на поклопцима, недостатак прашине тамо, где је скоњина скуда попала прашином. Ако се нађу таква места, треба најпре њих претрести.

Да би се *зидови* могли тачно претрести, треба скинути све слике и одгурнути од њих намештај у страну. Ако се на њима не нађу никакве мрље, треба кућати по њима, да би се видело да ли на где звуче потпуно или као на празнот простора.

Ако се хоће да види, да ли је што сакривено испод патоса, може се видети и да се он не подиже одмах; треба само тачно прегледати места, где су даске уметнуте. Ко је нешто сакрио под патос, морао је пре свега дићи даску, а при том је готово увек морао ма и најмање повредити је. Ако се нађе, да даска није повређена пророчите на овом делу где је укуцана екоерима, онда није ништа ни сакривено под њом.

Шпорс од шарката треба тако претрести, да се види, да која дашчица није накнадно или неје утврђена, већ се врда, јер су те дашчице у вези и при померању немогу се лако поставити у пређашње стање.

У пећима треба претрести пепео и отвор где се ложи ватра. По некад се може у пећи наћи нагорела и изгорела хартија. Ако се нема времена, да се та хартија одмах извади, треба се побринути, да у пећ не уђе јака промаја, да нескра и растура ту хартију. У том циљу треба добро затворити врата на пећи али треба пазљиво одундар. Даље треба тражити, да није у пећи каз или који камен нађен, па поново уметан. У важним случајевима треба целу пећ одмети.

И на *оквире од врата* треба пазити; они су по који пут шупљи и за то особито подесни за крајење разних ствари.

Увучене *прозоре* и *врата* треба затварити; често се дешавало, да је иза њих нађена, сакривена покрађ.

У подрумц треба бости земљу танким, шиљатим гвожђем, да би се видело, да ли је где скоро копано. За тим треба посути по поду мало воде; где је земља скоро ривена, вода ће брже сапути и пуштати клобуке. Ако је подрум калдрмисан, треба га и тада позити водом, па гледати на пукотине и бразде, где ће вода већом брзином сапути. Степенице подрумске треба претрести, да ли су учвршћене и да ли иза у њима који камен на несигурној основи.

На тавану и крову треба претрести све кутове, места иза прелона, рогове на крову, околне ствари, отворе кроз које се улази на таван и кров, и сву околину на крову.

У нужнику треба видети, да није што год унутра бачено, а по потреби и испчистити га у том циљу. Злочинци бацају често у нужник ствари које би их могле одати; на то они по неки пут употребљавају у том циљу нужнике за јавну употребу.

2. *Намештај и друге ствари у стану.* У орманима, дивановима, пуфовима и столовима треба претрести све ногице; оне треба са свим извући, на прегледати да нема што год сакривено у позадинама њихових шупљина. Мерењем се може утврдити, да нема тајних ногица. Код столова треба прегледати њихове доње стране, па и ноге; где год је нога на столу шупља и у њој што год сакривено. То се дешава и код кревета. Те шупље не проналазе се куцањем по намештају.

Јастуке, душеке, сламњаче и *мадраце* треба добро претрести. Јастуци се претресају дугачком иглом. Ако се траже мали предмети, потребно је неки пут разпити јастуке; по која ће домаћица прво издати скривене ствари, него ли што ће то допустити.

Предмете који висе на зиду, као дуварске сатове, слике, огледала, барометре, треба скинути и претрести нарочито задњу страну и унутрашњост њихову; код слика ће се наћи по што год сакривено између слике и чврсте хартије, која је чува; код огледала између стакла и дашчице.

Сандуке треба претрести, да немају двогруко дно.

Даље треба претрести саксије са цвећем, птичије кавезе, сандуке, корпе, вреће, кутије, футроле за накит, дуварске кутије, кишобране, клавире и друге музичке инструменте, завесе и простираче, кухињско посуђе, па и сапуне, пошто и они могу бити надувани.

Књиге није довољно само претрести; треба их потпуно преглелати; може неки пут да је неко метнуо што у књигу, па листове залепио.

Писма спремљена за пошту и пакете треба отворити; сумњиви их је могао само припадно спремити, да би што год у њих сакрио.

3. *Личност.*

а. *Одело.* За сакривање у главном се употребљује простор између шешоа и постиваче; мали предмети сакривају се у углове од капута или се пришивају у јаке од капута или прслука, под поклопце од џепова, у поставу од шешира и иза коже за зној, у џепове или између ђоновa.

Један лопов од заната, да би себи осигурао тровпак у случају да дошадне затвора, онако се досетао: метнуо је неколикo златника на спољашњу страну ђонова од џипеја, превукао ђоновне смоком, па тако изашао са џипелома на уличко благо; нико више није могао видети да су златници притврђени за ђоновe.

Ако се хоће да буде потпуно сигуран са претресом одела, треба распорити све шавове на њему. Сем тога треба претрести све, што сумњиви носи са собом, штап, пошто може бити шупаљ, душу, кутију за цигаре или живачаре, унутрашњост кишобрана.

б. *Тело.* Све шупљине на телу треба тачно претрести, косу и браду бријажно проченьавши; ако сумњиви има где год вештачки фластер, треба га скинути, и видети да није што год под њим сакривено.

Са писарског Д. В. Вашић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Пресуда изврног суда, у којој није тачно описано непокретно имање, по положају и границама, не може бити предмет извршења полицијске власти, у смислу § 493. грађанског судског поступка.

Пуномоћници сељана села Селевца поднели су начелнику среза јасеничког на извршење извршну пресуду изврног суда од 16. јануара 1870. године, по којој су тражили, да им се одузето земљиште у пресуди уступи у својину, а које је дотле бесправно држала општина селевачка.

По овом захтеву, а према саслушању пуномоћника општине селевачке и учињеном увиђају, начелник среза јасеничког донео је решење 20. маја 1903. године Бр. 9575., којим се спорно имање уступа сељанима села Селевца, а општина известштава, да код суда наведе спор, ако нађази, да је у праћем праву.

Ово решење среске власти, по жалби пуномоћника општине селевачке, поништило је начелство окр. смедеревског, решењем од 27. септембра 1903. године Бр. 8367, те је, на основу прикладаби начелства, начелник срески донео друго решење 4. октобра 1903. године Бр. 16.606., којим је одбио од тражења пуномоћнике сељана села Селевца. Ово решење одобрило је начелство окружно решењем од 27. октобра 1903. године Бр. 9380.

Ну Министар Унутрашњих Дела, по жалби пуномоћника сељана села Селевца, решењем од 12. јануара 1904. године ПБр. 33549. поништило је решење начелства Бр. 9380., налазећи:

1, да је среска власт погрешила што је одбила пуномоћнике сељана села Се-

ливца — жалиоце —, пошто не стоји њен навод, да се из пресуде избраног суда не види колико они губе од својих захтева исправком синора;

2. да среска власт није имала разлога, што је, одбијајући жалиоце од тражења извршења пресуде, дозволила општини селевачкој, да спорно имање ужива, јер њој (општини), пресудом избраног суда, није ништа досуђено, већ, на против, она је том пресудом осуђена, да оно имање, које је од Азањаца одузето и стављено под атар селевачки, уступи Селевчанима у накнаду за њихово имање, које им је исправком синора одузето;

3. да је то земљиште, пресудом избраног суда, досуђено Селевчанима, признали су и пуномоћници општине селевачке, јер су изјавили, да је што земљиште у своје време и уступљено њима — Селевчанима, док међутим, увиђајем власти, утврђено је, да се то имање сада налази у притежању општине селевачке и ако она на исто никакво права нема.

На основу овога и § 493. грађ. пост. среска власт је донела наредбу 26. фебруара 1904. год. Бр. 3334., — којом је наређено општини селевачкој, да све спорно имање, изложено у пресуди избраног суда од 16. јануара 1870. године, уступи у својину сељанима села Селевца, именованим у пресуди.

Ово решење среске власти одобрило је начелство округа смедеревског од 31. марта 1904. године Бр. 3514.

Противу овога решења начелства, пуномоћници општине селевачке жалили су се Министру Унутрашњих Дела, и молили га, да исто, као противно закону, поништи, и наредп да се средотпом комесара овај предмет, на лицу места, изиђи.

Министар их је одбио од овог тражења одобравши решење начелства својим решењем од 10. септембра 1904. године. ПБ 15693.

По њиховој изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 18. марта 1905. године Бр. 1930. поништио је решење Министрово, са ових разлога:

На пресуде избраног суда од 16. јануара 1870. године, коју су сељани села Селевца поднели полицијској власти, види се, да је поводом спора око земљишта званог „Шљивање", између општине азањске и њених појединих житеља са општином селевачком и њеним појединим житељима, избрани суд обележио синор и одредио простор, који према обележеном синору припада једној и другој парничној страни. У расправу питања, колико ће од овог обележеног земљишта припасти појединим сељанима, који су на спорном земљишту имали своје ланаге, избрани суд није улазио. Према овоме, неосновано је нападање у жалбеном решењу Министровом: „да се види из пресуде избраног суда, колики је простор оног земљишта, које је неправилном синора одузето од тужених Селевчана и придодато атару азањском; као и колики је простор оног земљишта, које општина селевачка добија од тужилаца азањаца и до су ту означене тачне границе истог земљишта".

За сељане села Селевца, који су у овом спору представљали тужену страну, пресудом избраног суда предвиђено је само ово: „да сви, који имају своје занате на спорном месту, задрже своје занате само у атару свога села, у колико им ти њихови занати овим спором не буду окрњени или сасвим одузети. А у колико им истим спором окрњени или одузети буду њихови занати, да им тужена општина селевачка то подмири на остатог простора, који су на горе крају Азањци завалили и ужигали били, и који сада овим спором опредељеним овом пресудом припада селу Селевцу. Но у колико се ни отуда не би могли извирати за своје земљиште завалине, упућују се на своју општину, да од ње траже, да их она из других својих земаља подмири, у колико на то имали буду права према њој".

Дакле, поред расправљеног питања о синору, избрани суд признао је Селевчанима право на накнаду земље од општине селевачке, у колико су одређеном међом изгубили земљишта, а општина им од своје земље не би могла то накнадити у спорном месту званом „Шљивање"; али, колики је тај простор земљишта у општ, а којим посебице за сваког појединог сељанина, који је у овом спору учествовао, пресудом није одређено. Но тоне њихово право, по пресуди избраног суда, није могло бити реализано од стране полицијске власти, у смислу § 493. грађанског судског поступка, све док она „спорна" питања о количини земљишта, по мерама и границама, не буду расправљена судском пресудом, према одредби § 305. грађ. суд. поступка, у коме би случају имало бити на чисто изведено питање: шта коме од завалинара припада, а шта претиче или недостаје општини од спорног земљишта."

Полицијска власт, при расправи каквог спора о заузећу непокретног имања, дужна је претходно да на лицу места учини увиђај.

Ј. П., из Придворице, обратио се молбом власти среза тршанског, да му изда решење о томе: по чијој је наредби, и по ком законском пропису, начелник срески дужан одузето трећину од његова имања, од ког има и судом потврђену тапију (коју је уз молбу, у препису, поднео) и исто је уз молбу, у препису, поднео и исто ставио под корито — обалу реке Мораве.

Начелник срески решењем Бр. 7246 известио га је, да под његовим именом није никакву имовину одузео, нити је ко стављано под речно корито, но да је само од заузимача имовине округа чачанског одузео од П. В. и М. Т., из Придворице, извесну имовину, по извешћу начелства округа чачанског.

Противу овог решења, Ј. П. жалио се начелству округа чачанског, тражећи, да начелство поништи решење среске власти, јер и ако начелник срески вели, да му ништа не заузима од његова имања, ипак на лицу места — преко његова имања — окружни инжињер ставља мете — бедеме — колико ће он заузети.

Начелство је одобрило решење среске власти, а решење начелства Министар унутрашњих дела решењем од 21. августа 1904. год. Пб 23426.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 18. марта 1905. год. № 1936. поништио је решење Министрово, из ових разлога:

По чл. 16. Устава, својина је неповредна, ма какве природе она била, и нико не може бити принуђен, да своје добро уступи на државне или друге јавне потребе; нити се право приватне својине може ради тога ограничити, осим где закон то допушта, и уз накнаду по закону.

Према овоме, кад је жалитељ поднео полицијској власти, у потврђеном пресуду, тапију свога имања судом потврђену, наводећи, да му власт среза тршанског одузима од имања, у тапији означеног, једну трећину, и ставља под обалу реке Мораве, онда је полицијска власт била дужна, да, с обзиром на наведена члан Устава и §§ 211., 212., 213. и 214. грађанског закона, изнада наводе жалитељеве на лицу места, па по том даље по закону поступи".

Један случај неумесне примене чл. 22. закона о дневници, подвозници и селидбини државних чиновника и служитеља.

С. Р., пешадијски капетан I. класе, у 1895. години, ишао је на маневар из Пирота преко Крушевца и Крагујевца за Овчиње. По свршеном маневру поднео је рачун, да му се изда путни и подвозни трошак у 234·40 динара. Командант шумадијске дивизијске области редуцирао је тај рачун, смањивши га за 113·51 динара, и тако смањен исплатио му.

Пошто је то редуцирање одобрио и Министар својим решењем својим од 18. јануара 1896. год. АБ№ 49., то се противу тог решења С. Р. жалио Државном Савету, који је одлуком својом од 14. августа 1·96. године Бр. 895. поништио решење Министрово, наложивши, да жалитељу С. Р. следује дневница и подвознина, по чл. 5. и 6. закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и служитеља.

Услед овога, С. Р. је својим рапортима и молбама непрестано тражио, да му се поднети рачун исплати у целини; али је по свима тим молбама упућиван на чекање и стрпљење, док се не одобри потребан кредит за исплату. По последњој поднетој молби за исплату реста неисплаћеног му потраживања, Командант шумадијске дивизијске области одбио га је решењем Бр. 2 58., из разлога, што је тражење исплате горњег рачуна, по чл. 22. закона о дневници, подвознини и селидбини државних чиновника и служитеља, застарело.

Ово решење Командантово одобрио је и Министар војни решењем од 13. августа 1903. године Бр 7105., нашавши, да је у њему правилно примењен чл. 22. поменутог закона, и да је жалилац С. Р. по поднетом рачуну намирен у ономе, што му је припадало.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком од 22. априла 1905. год. Бр.

1833., поништио је решење Министровo, из ових разлога:

По акта и целокупне вођене преписке, по овом предмету, види се, да је жалитељ С. Р. ово поднео рачун, по коме је тражио накнаду за путни и подвозни трошак приликом одржатих маневара у години 1895. Према овоме, а с обзиром и на околност, што је решењем Државног Савета од 14. августа 1896. године № 895. и 17. октобра 1896. године № 6444. признато жалитељу право на накнаду поменутих путних и подвозних трошкова, Министар није имао основа у закону, да жалитеља лишава овог признатог права, с позивом на застарелост, којој, у овом случају, нема места[1].

На основу § 326. кривичног закона може полицијска власт забранити издавање под закуп нездравих станова.

И. С., оидашње, имао је у Молерозој улици извесне станове и издавао их под закуп.

Како је стручна комисија нашла, да су ови станови нездрави, кварт варошки лекар је решење, којим му је, на основу § 326. кривичног закона, забрањено, да их даље под закуп за становање.

Ово решење одобрила је Управа града Београда, а и Министар Унутрашњих дела.

Противу решења Министра унутрашњих дела, И. С., жалио се Државном Савету, и у жалби навео:

1, да се § 326. кривичног закона не може применити на овај случај;

2, да су његови станови пространи, видни и потпуно здрави и

3, да без одлуке грађевинског одбора полицијска власт није могла огласити његове станове за нездравне, на основу мишљења комисије, која није састављена по прописима грађевинског и санитетског закона.

Државни Савет нашао је да је решење Министрово на закону основано, па је одлуком својом 2. марта 1904. год. № 1335. одбацио жалбу као неуредну.

Жалбе за Државни Савет, противу Министарских решења, подносе се непосредно Државном Савету. (чл. 49. закона о пословном реду у Државном Савету).

Пресудом суда општине с....., од 13. октобра 1904. године № 7913., за дело из чл. 11. закона о општинској мерници, осуђен је на новчану казну и остале трошкове Ј. Л., шеф експозитуре Српске Кредитне Банке у С....

Ову пресуду, по жалби осуђеног, одобрило је начелство округа својим решењем од 28. октобра 1904. год. Бр. 12637.

Министар народне привреде по изјављеној жалби, решењем од 12. јануара 1905 год. Т№ 7044., поништио је решење начелства као несаобразно закону, а по томе и пресуду општинског суда.

Противу овог решења Министра народне привреде, суд општине с.... изјавио је, преко начелства округног, жалбу Државном Савету.

Државни Савет одлуком својом од 26. априла 1905. год. Бр. 2550. одбацио је жалбу, као непрописним путем поднесену, пошто се суд општински обратио са жалбом за Државни Савет преко начелства округног, противно пропису чл. 49. закона о пословном реду у Државном Савету, по коме се жалбе за Државни Савет подносе Државном Савету.

По тужби за дело иступне природе, полицијска власт дужна је започету истрагу окончати као иступан предмет, а не као административан.

К. М., учитељ из Зајечара, поднео је начелству округа тимочког акт, којим је тражио, да се забрани прелаз преко његовог имања У. Л., трговцу из Зајечара. За доказ, да У. Л. нема права службености на том имању, К. М. поднео је тапију.

По овом захтеву, власт је учинила извиђај на лицу места и узела реч од туженог У. Л., који је изјавио, да има права службености, које је задобио рашју, но што је тужиоцу К. М. тапија задата.

На основу овога, начелство округа тимочког, решењем својим од 7. августа 1904. год. Бр. 9624., извештило је тужиоца К. М., да се за заштиту свога права обрати надлежном суду, за то што се по овоме нерадја често спор грађанске природе о праву службености, које може бити конституисано на разне начине, а да не мора бити означено у тапији, те да за расправу тог питања није надлежно начелство, већ суд — по §. 27. грађанског судског поступка.

Противу овог решења, К. М. је се жалио Министру унутрашњих дела, који је решењем од 18. августа 1904. г. № 23082 одобрио решење начелства, као умесно и на закону основано.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 18. марта 1905. године Бр. 1938. поништио је решење Министрово из ових разлога:

Као што се из акта види, начелство округа тимочког по решењу № 5838/903. год. узело је, као предмет иступне природе, преглед жалитељеву: да га туженин У. Л., на самовласни и бесправан начин, спречава у уживању извора, приграђивши себи право за службени пут кроз његово — жалитељево — имање. На овој основи начелство је извршило потребан увиђај на лицу места, па по том туженог У. Л. о потребном саслушало, који је, да доказ права „службености" преко имања тужиочевог, поднео какву бивше сопственика садашњег његовог имања, а и имања тужиочевог, да му је право службености, приликом продаје имања, признато.

Према оваком стању ствари, начелство је започету истрагу требало на овој основи да расправи, па ако би нашло, да у поступку туженога нема кривице, онда, да с обзиром на поднесене доказе, како тужиоца, тако и туженог, и прошс §. 375. а. кривичног закона (измена од 1904. године) донесе своје решење о упућењу слабије стране на парницу, имајући, при оцени овога питања, у виду прошсе §§. 214., 331. 334, 340., 341., 342., 343. и 386. грађанског закона.

Пошто начелство није овако поступило, већ отпочето испитивање окончало решењем, на основу §. 27. грађанског поступка, на то решење одобрио и Министар унутрашњих дела, то је оваквоно решење неправилно.

За расматрање жалби противу решења, донесених на основу чл. 37. закона о водама, Државни Савет није надлежан.

Суд општине рабровачке обратио се начелству округа смедеревског актом Бр. 676., у коме је престављено: да је Г. Г., из Рабровца, за своју воденицу, на реци Кубршници, променио ток воде новим прокопом (јазом), одводећи њиме сву воду на своју воденицу; да тиме лишава грађане те општине јавне употребе воде са те реке, нарочите с тога, што нема воде на појилу, те народ нема где да напоји своју стоку, па је молио начелство, да одреди окружног инжињера, који ће у присуству надлежне власти учинити потребан увиђај.

Према овоме, окружни инжињер у присуству начелника среза јасеничког, учинио је увиђај на лицу места, и о томе поднео свој извештај у овоме:

1. да је Г. Ј. одиста прокопао нов јаз и њиме скренуо правац реке, које је, пре тога, водио ка појилу, и

2. да је вода, протичући новим јазом, засицала старо корито и сувавала га тако, да је у редовним приликама суво, те према томе, да вода и не иде ка појилу. А да би се правац реке натиче одржао, какав је био и пре новог прокопа (јаза), потребно је да се нови прокоп затвори, а старо речно корито надуби, и од шибља очисти, и онда ће вода ићи на старн јаз и ка појилу. А да би пак, и у приликама обичне воде, имало воде на појилу, потребно је, да брана на старом јазу има средњи део покретан, те да се вода кроз њега, по потреби може пропуштати.

Узет на одговор за ово, Г. Ј., је изјавио, да његова воденица постоји још од пре 100 година, и да је нови јаз прокопао још у 1892. години, на га од тада до сад нико није узнемиравао због тога; а за то, што нема воде на појилу, није до њега кривица, пошто то долази од пренеликс суше, јер над год киша падне, онда има воде и на појилу, а и његова воденица ради.

На основу свега овога, а с обзиром и на чл. 4., 8., 14., 20. и 49. закона о водама, начелство окр. смедеревског, решењем својим од 25. маја 1904. год. Гбр. 326., наредило је Г. Ј., да у року за месец дана затвори нови јаз и воду за своју воденицу спроведе старим јазом, на коме ће

[1]) Овај је случај од општег интереса по чиновништво о томе, што је њима Државни Савет расправио питање: да рачуне чиновника за накнаду путних и службених трошкова, по чл. 23. закона о именици, чиновника и службених лица, чиновника и службеника, не застарелују за годину дана, већ је рачун поднети надлежној власти у наведеном року, па ако поднешћени ваше од једне године.

начинити брану, чији ће средњи део бити покретан за пропуштање воде ка појасу.

Ово решење начелства одобрио је Министар унутрашњих дела решењем од 11. августа 1904. год. Пов 22187.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 22. фебруара 1905. год. № 913. огласио се за ненадлежног, *пошто су решења Министрова, донесена на основу чл. 37. закона о водама, изузета и не подлеже даљем разматрању.* **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Докле је „Полицијски Гласник" био приватно издање, обрађивана је у њему рубрика „Поуке и обавештења," у којој су расправљана разна питања из административне службе и објашњаване поједине законске одредбе.

Од кад је „Полицијски Гласник" прешао у својину Министарства Унутрашњих Дела, као службени орган истог, горња је рубрика напуштена, јер се налазило, да је неагодно давати службена обавештења и за оне конкретне случајеве, који стоје код појединих власти, и о којима тек има да се донесе одлука, пошто би то била нека врста прејудицирања тих случајева, под претпоставком, да би она могла бити предмет жалбе самоме Министарству.

Како, међутим, уредништву стиже знатан број ових питања како од појединих полицијских и општинских службеника, тако и од самих општинских судова, ово је решено, да ову рубрику поново заведе и обрађује, само, наравно, што та обавештења не треба сматрати као службена обавештења Министарства, и узимати их као обвезна, него само као приватно мишљење уредништва.

Познавајући, у нашери да се полицијским општинским службеницима, који се баве применом разних закона, објасни сваки заплетенији и нејаснији случај, са којим се они могу срести у својој служби а у границама своје надлежности, уредништво ће давати одговоре на сва она питања, која су нерадзвојна од службе полицијских и општинских власти, *само што те одговоре треба сматрати као лично мишљење уредника или кога члана његове редакције*, а никако као службено обавештење Министарства.

Како смо из питања, која стоје пред нама приметили, да многи питају и за такве ствари, које нису у вези са самом службом полицијских и општинских органа, него се задовољава или просто љубопитство или какав рачун ван службе, као н. пр. „како ће се свршити оваква и оваква спор, који се води код суда", или „како би се расправило на суду то и то питање?" и т. д. то најављујемо, да на таква питања не можемо давати одговоре, јер би то ишло на штету оних питања, која потичу из саме службе полицијске и општинске.

Нема спора, да ће бити многобројних питања, која су већ раније расправљена, те би згодно било да их само упутимо на дотичне бројеве „Полицијског Гласника" у којима су та обавештења изашла, или како ми не знамо, колико су у којој општини сачувани бројеви приватнога издања онога листа, ми ћемо одговарати кратко и на ова питања, пошто она не би била чињена, да су свима позната.

На питања, пак, која једном објаснимо од сада у листу, нећемо се више враћати.

За сада имамо пред собом ова питања.

I

Суд општине рибарске, актом својим од 12. априла ове год. пита:

„Буџетом ове општине за 1904. год. предвиђено је на име хонорара општинском поштару 120 динара.

При прегледу буџета од стране г. Министра Финансија, ова је позиција избрисана.

Али, како је г. Министар Финансија расписом наредио, да се за ове случајеве могу тражити накнадни кредити, одбор општински донео је одлуку, да се горња сума исплати поштару из приреза општинског, који је одељене крушевачке прикупило за раније године, и који није био предвиђен буџетом општинским као приход за 1904 год.

Ту своју одлуку одбор је послао на одобрење г. Министру у своје време, али он је исту одобрио тек у овој години.

Како су, међутим, рачуни за прошлу годину закључени, а у овој години нема покупљеног приреза из ранијих година, то настаје питање: одакле ће се исплатити ових 120 динара, и може ли то бити од редовног приреза или које друге позиције?*

На ово питање одговарамо:

Ако нема општинске готовине, или ако неоготовљеним буџетом општинским није предвиђен виших прихода, онда се ових 120 динара не могу исплатити, и ако стоји одлука одборска па и одобрење г. Министра Финансија, јер би то било на штету редовних издатака за ову годину.

Ако се, међутим, у тову године покаже уштеда на којој позицији расхода, или покаже какав приход који буџетом није предвиђен, онда се отуда може учинити исплата, пошто се претходно они изнори покажу г. Министру Финансија, и он изнеси своју ранију одлуку о томе, и нареди исплату из предложених позиција.

II

Суд општине топоничке, актом својим од 7. априла ове год. службено пита:

„Расписом г. Министра Финансија од 10. марта ове године Пр.Бр. 6615. наређено је, да се ове године приликом у току ове године, ималце прво у отплату текућег пореза, на тек по исплати овога наплаћује дуговани по реду година, за које се дугује.

Многи од оних, који продају штогод од свога имања, а нису платили пореза за раније године, користе се овим расписом, па плате порез за прво и друго тромесечје ове године, и онда траже уверење како су за ову годину измирили порез и тако потврђују тапије.

Да би се стало на пут изигравању чл. 100 закона о порезу, моли се уредништво да изволи објаснити шта треба радити?*

На ово питање одговарамо:

У чл. 100. закона о порезу јасно стоји, да онај, који своје имање преноси на другога, мора поднети доказе, да је платио порез како за текућу, до дана преноса, тако и за раније године, и према томе у уверењима, која суд издаје о извршеном порезу, треба увек назначити и то, за које године није порез плаћен, па ће се тако стати на пут изигравању закона.

III

Један општински писар пита:

„По таксеној тарифи под ТПБр. 1. за сваку писмену молбу или протоколарну представку, треба наплатити по 0·50 дин. такозе у маркама.

У истој тарифи бр. 96 до 98 означено је, шта општинске власти имају да наплаћују у корист своје касе у новцу а шта у маркама, али тамо не стоји: треба ли за молбе и представке код општинских власти наплаћивати по 0·50 динара у маркама.

Моли се уредништво за објашњење: треба ли и код општинских судова наплаћивати ову таксу од 0·50 дин. или не, јер се сада код неких наплаћује, а код неких не.*

На ово питање одговарамо:

Као што је јасно речено у чл. 25. правила за извршење закона о таксама, од 3. маја 1897. год. ПрБр. 10442. разне представке, молбе, жалбе и т. сличне, упућене општинским властима, не подлеже плаћању таксе у маркама нити у општо општински судови наплаћују другу таксу по закону о таксама сем оне, која је прописана у т. 98. таксе, тарифе и оне у тач. 4. §. 23. грађ. суд. поступка.

Докле, оне општине, које наплаћују таксу од 0·50 дин. за молбе и жалбе, биле у таксеним маркама било у новцу, врши једну незаконитост.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Драгољуба сина **Ђорђа Карастојановића** из Мајера у срезу рашавском, пострадо је 14. пр. м-ца. Он је стар 17. год., средње раста, смеђ, у сивичком сељачком оделу, на њима има опанке, а на глави шајкачу. Препорука ова опанке, а на глави шајкачу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да потраже Драгољуба и у случају проналаска упуте га начелу. среза рашавског с позивом на Бр. 4614. — АБр. 747.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У дражавној шлаки „Јухорт", у срезу пожешком, на месту звано „Јелин кланац", 14. марта ове године пађен је леш једне жене, који је са почео у толикој мери да расклада се од личног описа нису само то утврдити да је дотична особа имала 20—25 година,

добро развијена и права. Од одела имала је црно гуњче од сукна, поцрљу од текстилног платна, сукње просте подеране, на појама чешље кућно шарене — у етопали прено-прне и беле боје, на појама опанке од просте говеђе коже. Судећи по спима оиолностима, она је женска убијена и одде бачена. До данас се срећној власти није жако лако да трагна. — Сврхе се пажња свима полицијским и општинским властима на овај лош, чију идентичност треба утврдити.

Једна кобила, стара 3 год. длаке доратасто, на челу звездаста и лисаста, брњаста, висше до 140 см. на једној нози има потпозлиц, а остале три нису никако потковане — остала је 5. тек. м-ца г. Димитрију Шћепановићу, грађевинару из Београда. Спрече се пажња на ову кобилу, коју у случају пронађења треба спровести Управи гр. Београда, као и лиог у чијем се притежању ова нађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Љубомир Радовановић — Ускоковић „Ускок“, професионални кошкар, ухваћен је у овом м-ну у Београду на мало необичан начин.

Знајући да му жандарми и детективи не бн дали ни четвртог дан ујеу у Београд, Љубомир је прибегао једном новом и, бар до сада, код нас не употребљаваном начину.

Дошао до „Седам Кућа“, Љубомир је телеграном наредио да му из варошн дође једна запрежна опрема, надајући се да ће на овај начин гост београдске полиције да све време његова бављења у Београду.

* * *

Љубомир је родом из Ужица, има 27 година, висок је 1,78 м., обично равнојен, у лицу смеђ, очиу плаво-зеленкастих, косе затворено-плаве. На лицу, за 1 см. испод леве обрве, има белегу од расекотине у облику праве линије, величине 3 см., а на левом кажипрсту још две белеге, обе од посекотине, од којих је прва величине $1^1/_2$ см., а друга 2 см.

У години 1893. одговарао је за убиство код пријеснпеког суда за округ београдски, а год. 1896. осуђен је био на две године робије због опасне крађе. По издржаику ове осуде он је ее стално одао кошкарском послу, путујући рад оногн по целој Србији, с нанадуром на нанадуре, пао и сам остала наша кошкара. Чим с јесени нанадури престану, пео овај скитничи и поцирени свет распоређује се дуж железничке пруге и поле својих операција проноси на железничке возове. Ове пажљиве операције последњих година, а нарочито пропале и претпрошле, надлазиле су забилно брзе Железничкој Дирекцији.

Поред нанадура и железничких возова, Љубомир и другови му воде ревносно рачуна и о пазарним данима у већим местима по уздужним-пругама, и то је треће поље пажљивих операција.

О свему овоме, као и о осталим законите могућности да се спречи но друштво очигледно штетни начин живота наших кошкара, ми ћемо опширније говорити у једном од идућих бројева.

чак моћи неопажено ући у Београд и доћи до извесног места, где би за неколико дана био сам свакс опасности.

Иде је довити биза лепа и можда у 9/10 случајева остварљива, али је „Успоно“ било сувише да буде у опој десетној десетини, па, дакле, и да не ускочи у Београд, већ у — аиу.

И ако је финанер при улазу у варош дуго кајсером брисиом, иман је један од управника детективна био у стању да нроз прозор уочи овог сумњивог путника, који се беше намерно звољно у седишту. Довољан је био један знак, да детектни одмах ушно у воз, који су за тим продужили истом брзином све до најрта пречанског, где је „песком“ путнику саопштено да ће бити јеш. За сада нам је пак главна циљ да утврдимо: ноги је Љубомир пре свога доласка у Београд општетно, јер се по трошковима које је почињно неселени се код „Седам кућа“ ово са поштањошћу може закључити.

Сва пажњива у овом смислу треба што пре достављити Управи града Београда, у чијем се затвору Љубомир сада налази.

Алекса Марковић звани **„Шваџче“,** кошкар, родом из Крагујевца, стар 24 год. Његова слика до сада није била објављивана, на обзира што је био мала и што се рачунало да ће се поправити. Но како он не само што се није поправно, већ постаје све опасније за друштво, а отворено пријављује да му је некоји пожртвовани човек у Чачку живот, то му извесно фотографију и упозоравамо све полицијске и општинске власти да на њега строго мотре.

Он нарочито ради по железницама. Узме карту као путник до извесног места, промуља се кроз све ваГоне и опсеца где шта има, па кад му се укаже прилика тене по коју кесу и скине се на првој станици. Са тога и кондуктери железничке треба нарочиту пажњу на њега да обрате и чим га примете сиђиду с воза, док још не једап путник није закуиио. А он је лако уочљив; жилог раста и свеким отворено плаво боје лица и носе, због чега је и добио надимак „Шваџче“.

Он је опомаа ухваћен на самој крнве Св. Саве у Београду.

— Јеси ли што карно на вашару, — запита га један полицијски чиновник, када је био ухваћен?

— Ама баш ништа. Не дадоше ми они ваши потајни око отворити. Тамам ја почнем да нерем у једном крају и пристанем да нешто да га опељушим, а од једном приватан да ме Д.... прати очима. Мушем се у светину и изгубим у другом крају, ама тамо уларим на В.... Видех ја већ моје добро јутро, те гледам само како ћу одатле да побегнем. Но у том ме већ ичекс А.... спазише руке за јану и одведе у кварт.

— А који те ђаво носи у Београд, зар ти је мало сада вашара по унутрашности?

— Писаи ја на писмо нарочито да долазим у Београд, већ је то исшло случајно. Оно-нонда ме протераше из Сремске Митровице, те ја онда нођем за вашаре у Крагујевац, Горњи Милановац, Краљево, Алексинац и т. д., али ударим управо на Београд, а мислио сам да тих места и железницом што да барам.

— А право да вам кажем ја нерадо и идем по вашарима, јер сад више ништа лакше но бити непребијан, па и пости тако остаиити. Покварише се они ваши сељани и постали горе и од нас. Тек видите неког како је оставио да му нари кеса из џепа или јакиие отворен, но кроз тек од времена на време пробарата и извиче нарама, само да нас нимами, па над се но од наших пренари и прије да дигне, он ако га не боднс новем дочека га и стане тући, светина притрчи на и она стане млатити невиднце, те после не зна ни Богу ни људима. На и они ни се наши кошкари не допадају са своје суровости и необразованости. Чак и они но неки пут један на другог пазбу. Скупимо се тако негде да се провеселимо, ак одједном, баш због „дима“, баш због коиче или какве друге ситнице, почнеш засијају.

— Са тога ја у последње време радије идем и операшем по Аустро-Угарској, где је свет питомији. Тако сам ја прошутовао и Пешту и Беч, па сам био чак и у Прагу. Сиуд је добро, само мађарске алеспиије опасне. Задањуг допадох затвора у Новом Саду. Алексинца беше неки људи Мофер, кога сам добро запамтио. Туче све по табанима, на после не можеш на ноге да се одигнеш.

— А како нроиутујеш толике просторе без исирава?

— Лако је за исирове. За десетину — потпишеш пруик добијете пашоа гоа хоћете пасош, наравно лажан. Тамо има доста биоких чиновника, који се тим послом баве.

— Да ли икад случајно где једак такав пасош, баш баш бих волео да га видим?

— Немам, а и да имам писам, жалба, луд да вам га дам, па после да идем на робију.

— Не бих ја од њега чињо жинајку употребу, а и кад бих хтео, ти ту не би могао бити прва, јер га ти ни писи начињо.

— Хе, а зар ви мислите да ја ни знам да се шалавама и онај који употреби лажну нераду.

— А откуда ти то знаш?

— Откуда и ви. Какав би то ноцкар био који не би најпре прочитао кривични закон.

— Мало час помену да су те ономад протерали из Сремске Митровице; зашто су те протерали?

пред, плаве пратаве браде, бркова плавих, средњег је раста, добро рађен, има прво сунчено одело. Назад се за дуђерске мајсторе. Никола и Настас носе торбе, сечиве и потребна алат.

Познају се све полицијске и општинске власти, да их живо потраже у својим доменцијама и на случај пропласна стражарно спроведу начелнику срез ресавског с позивом на Бр. 6277.

Душан Марковић, скитачки цигански, стар 18 година, неожењен, неписмен, стаса средњег, приповеђач, очију црних и великих, са великим трепавицама, има мале брчиће, од одела има

— Раније сам био дигао једном сељаку из Митровачке околине 250 форинта, па пала сам сад тамо био, он ме је опазио и са једним жандарином дотерао у полицију. Ту ме он оптужи за ову крађу, али ја упорно одрицах, тврдећи да се он вара и да сам ја скапарски трговац из Шапца, о чему сам и пасош имао, те ме на послетку само доведоше до Саве и пребацише ано на нашу страну.

«Шваче» се сада налазе у затвору Управе гр. Београда, којој треба јавити ако је где какво крив. дело учињено.

ПОТЕРЕ

Никола и син му **Светислав Н.**, и **Настас Н.**, дуђерски радници из Доњег Поља у срезу ваљевском, извршили су ноћу између 10. и 11. т. м.-ца крађу Петру Буровићу, мајстору дуђерском, на Жидиња, и однели му: један јапник коњи са 200 дин. у сребру, 10 дин. у никлу, један сребрн сат са три поклопца и шутни ланцем на форму ланџе, на коме има хаитна бугарска пара у средности 12 дин., један ајдамант за сечење стакла, један џепни метар, једно јеге и један белезинки.

Никола има 40 година, средњег је раста, рађен, приповеђач, црне кратке просеце браде, прних бркова, говори врло брзо; одело: прни дугачки гуњ, црне чакшире, на погама пресни опанци, на глави црни јагњећа шубара. Светислав има 45 година, средњег је раста, носат, очију зелених, буљав; одело: прно гуњче, црне поломе чакшире, на глави црна јагњећа шубара, на погама пресни опанци. Настас има 30 година,

Едуард Ј. Смит, биз. колектор такса у Сан-Франциску, проневерио је 60—80.000 долара државног новца и побегао. Дефраудант има 45

год., средњег је стаса, приповеђач, носи наочаре и проседе, браде и бркова црних или обријаних. На молбу полиције сигурности из Сан-Франциска износимо слике Едуардове: једну са

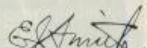

другу без браде и бркова, и препоручујемо сваком нашим властима да на његову појаву обрате пажњу. Награда од 1000 долара обећана је оном који би га ухватио или власти пријавио. АБр. 836.

Михаила Димитријевића, машиниста из Лесковца, тражи начел. ср. лесковачког због кривице из ч. 229. нап. зак. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Михаила најпажљивије потраже и проведену спроведу истом начелнику с позивом на Бр. 6990. — УБр. 16454.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић.

БРОЈ 20. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 22. МАЈА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник" излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за која годиште, за свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државина и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земље 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника" по продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Уважавајући останке, које су Нам поднели:

Председник Нашег Министарског Савета и Наш Министар иностраних дела, Никола П. Пашић;

Наш Министар грађевина, Пера Велимировић;

Наш Министар просвете и црквених послова, Андра Николић;

Наш Министар војни, ђенерал Радомир Путник;

Наш Министар финансија, Др. Лаза Пачу;

Наш Министар унутрашњих дела, Стојан М. Протић;

Наш Министар правде, Михајло П. Јовановић;

Наш Министар народне привреде, Др. Светолик Радовановић — разрешавамо их од досадање дужности и на основу члана 141. Устава упућујемо: Перу Велимировића, Андру Николића и Др. Лазу Пачуа на њихова места у Државни Савет, а, Николу П. Пашића, ђенерала Радомира Путника, Стојана М. Протића, Михајла П. Јовановића и Др. Светолика Радовановића стављамо на расположење Владе;

А ПОСТАВЉАМО:

за Председника Нашег Министарског Савета и Нашег Министра унутрашњих дела, Љубомира Стојановића, Министра у пензији и народног посланика;

за Нашег Министра просвете и црквених послова и заступника Министра иностраних дела, Јована Жујовића, редовног професора Универзитета и народног посланика;

за Нашег Министра војног, Василија Антонића, ђенерал-штабног пуковника;

за Нашег Министра правде, Николу П. Николића, јавног правозаступника и народног посланика;

за Нашег Министра грађевина, Владимира Тодоровића, редовног професора Универзитета и народног посланика;

за Нашег Министра народне привреде, Ивана Павићевића, јавног правозаступника из Београда; и

за Нашег Министра финансија, Др. Милана Марковића, управника Врачарске Штедионице.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар унутрашњих дела, нека изврши овај указ.

16. маја 1905. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета, Министар унутрашњих дела,
Љуб. Стојановић с. р.

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Председника Министарског Савета, Нашег Министра унутрашњих дела, а по саслушању Нашег Министарског Савета, на основу чланова: 54., 100. и 102. Устава, и чланова: 1., 2. и 98. закона о изборима Народних Посланика, решили смо и решавамо:

I

Распушта се Народна Скупштина, изабрана за четворогодишњу период: 1903., 1904., 1905. и 1906. године, сазвана Нашим Указом од 3. маја 1905. године, у вануредан сазив за 8. мај ове године.

II

Избори Народних Посланика за четворогодишњу скупштинску периоду: 1905., 1906., 1907. и 1908. годину, извршиће се у целој земљи по прописима закона о изборима Народних Посланика на дан десетога јула 1905. године.

III

Сазива се Народна Скупштина, изабрана горњег дана, у вануредан сазив на дан двадесет петог јула 1905. године, у Београду.

Наш Председник Министарског Савета и Министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

17. маја 1905. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник
Министарског Савета,
Министар
унутрашњих дела,
Љуб. Стојановић с. р.
Министар
просвете и црквених послова, и
Заступник
Министра иностраних дела,
Ј. М. Жујовић с. р.
Министар војни,
генерал-штабни пуковник,
В. Антонић с. р.
Министар правде,
Никола П. Николић с. р.
Министар грађевина,
Влад. Тодоровић с. р.
Министар
народне привреде,
Ив. Павићевић с. р.
Министар финансија,
Д-р М. Марковић с. р.

МИНИСТАР УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Указом Његовог Величанства Краља Петра I. од 16. т. м., г. Љубомир Стојановић, министар у пензији и народни посланик, постављен је за председника министарског савета и министра унутрашњих дела.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРАВУ СВОЈИНЕ И ПРАВНИМ ОДНОШАЈИМА НА ВОДАМА У СРБИЈИ.

(НАСТАВАК)

31. — *Одобрење* (повластица) за ту другу употребу јавне воде *престаје:*

а) *опозивањем* (репакацијом) истога, ако је оно било дато с правом да се може опозвати (чл. 17). Опозивање бива обзиром на *јавне интересе*, односно ради отклањања поплаве, општеопасне или стешњавања права суседа или отклањања опасности за њих, ако је све то доцније наступило (arg. из тач. 4. чл. 31).

б) *протеком одређеног рока* (чл. 17).

в) *протеком рока* за који се одобрена грађевина подиже и прорадити има, па се тон е збуде (чл. 18). Најдуже је рок од *три* године. Тај се рок може у течају првога рока продужити.

г) *изостанком* од рочишта на коме је требало изнети своје *примедбе* на тражење одобрења за подизање нове грађевине, поред које не може опстати грађевина тога власника, који је од рочишта изостао (чл. 33.), јер се сматра, да пристаје на оно, што власт без његових примедаба изађе и реши.

д) *престанком* или *променом* цила одобрене употребе воде, јер одобрење вади само за *ону* грађевину и за *онај* начин *употребе* воде, за коју је грађевину и за који је начин дато (чл. 25. друга алинеја). По томе, ако би се једна грађевина на води хтела преобратити у *другу*, или ако би се начин употребе воде или *место* грађевине хтело променити, онда је потребно *ново* одобрење.

32. — *Одрицањем* (тепозицијом) застарелошћу *не може* дато одобрење *престати*, јер овде није реч о *приватном праву* већ о *јавноправном ослобађању* употребе воде, које дају политичке власти.

33. — **Обале пловних река.** — По §§. 195. и 248. Грађанског законика *обале своју река*, пловних и непловних, треба да су *увек добре*, дакле у својини државе, а по члану 1. закона о водама само су обале *пловних* вода *јавно добро*. Али, кад се ова пређења доведу у везу с §§. 262, 264 до 267. Грађ. зак., — а на прва два §§-а упућује нас и сам чл. 1. зак. о водама, — даље о члановима, 4. 8. 9. 10. и трећом алинејом члана 15. реч. закона, онда излази јасним јасно: да су *обале* и пловних и непловних *река у својини прибрежних власника*, то јест, у својини оних физичких или правних лица, чије земље чине обале тих вода, само је *државе* њихово право својине *ограничено* у колико то захтевају *јавни интереси* (н. пр. пловидба) и *суседнички односаји* прибрежних власника.

О том *ограничењу* у интересу пловидбе говори се у члану 8. закона о водама, по коме: „*господари* (тј. сопственици) земаља *поред обала ових* (тј. пловних) *ода морају* свакад останути *дуж воде за пролаз стоке и људи*, који се пловидбом баве, *оволико простора*, колико власт за потребно нађе; и на том простору *не сме* се подићи никаква зграда, засађивати дрва или правити каква ограда. А ако би, пак, за *пристајање лађа* или *складова* било потребно на коме месту *више* простора, то се може по закону о експропријацији само са накнадом узети*.

34. — *Својину на обалу* рéка признавало је *прибрежним власницима* и Римско Право: L. 5. D. t. 8: Riparum quoque usus publicus est..., sed *proprietas* earum illorum, quorum praediis inhaerent.]; а тако исто признају им је и данашњи грађански законици као: Француски (чл. 538.), Швајцарски (члан 339 ст. 1°), Италијански (чл. 427.), и т. д. па и Аустријски, јер у његовом §-у 287. (који одговара нашем §-у 195.) стоји: да су „*велике* и мале реке, *језе* и *обале морске** дакле, не речне, — *опште* или *јавно добро*; а обале морске су, дакле, донеси, сваја јавна добра, као што су *бале* и у Римском праву §. 1. 3. Inst. de rer. div.: Et quidem naturali iure *communia* sunt omnium haec: aër et aqua profluens et mare et per hoc *litora maris*. — Es sutem *litus maris*, quaternus hibernus fluctus maxima excurrit.).

35. — *Обалска* црта или линија, као граница речног корита, одређује се по *средњем* [нормалном] *стању* воде у њему*).

36. — **Обезбеђење и регулација обале.** — Ако водени ток *обалу* роне или земљу односи, онда ни један прибрежни сопственик *не сме*, без одпуштања полицијске власти (окружног начелства), а дата обезбеђења своје земље, у *корито* реке, појављене *шварове* метати, дрва засађивати, пушити, подзидавати, потпомагати или преграђивати, у колико би то имало утицаја на *стеварење*, ток или *висину* воде, те би се тиме могла *штета* напети *околишћи*, *рибловоу* и другим *јавним* правима (в. Т. ал. чл. 15. зак. о вод. и §. 267. Грађ. зак.).

37. — **Б.) Непловне воде.** — Из члана 4. зак. о водама, по коме се и *све непловне* воде, реке и речице, *сматрају* за *јавно добро* и из §. 248. Грађ. законика, који их оглашава за *државно* (правительство) *добро*, излази: као да нема никакве разлике између пловних и непловних вода, тим још пре, што су и једне и друге воде у *општој употреби* (in usu publico] по §. 195 Грађ. зак. и чл. 14. зак. о водама. Али, кад се с тим пређењима доведу у везу §§. 262. и 264. грађ. зак. и чл. 4 зак. о водама, онда излази јасно да има *правне разлике* између пловних и непловних вода. А та се разлика састоји у томе:

а) што ново острво у *непловној* реци *не* припада Држави, него се сматра као *прираштај* (акцесија) оних земаља, које је

*) А томе не противрече L. 112. D. 50. Ripa putatur ea esse, quae plenissimum fluvium continet.

прави обале, дакле, оно припада у *својину прибрежних* сопственика (§. 262.) и што *пресушени део корита меловине* реке припада такође у *својину прибрежних сопственика* (§. 264.); и

б) што *право употребе меловних вода* није потпуно истоветно с правом употребе изворних вода, као што ћемо сад видети.

38. — **Право употребе меловних вода.** И ако из члана 14. у вези с чл. 4. зак. о водама, на први поглед, изилази да су и *меловне* воде у *општој употреби*, у употреби свију и сваког, опако исто, као што су и *изворне* воде, ипак то *није* у самој ствари.

Право употребе сваке *меловне* воде, речице или потока, ограничено је само на *прибрежне сопственике* т. ј. на „суседне господаре". То се јасно види из чл. 4. који предвиђа и регулише ове две хипотезе:

а) један део какве *меловне* воде тече *преко* земље само једног сопственика. У овом случају, сопственик те земље, на којој је један део тока и *корита* речице или потока, има *право да сам сеј пропласећу воду* у том свом делу корита *употребљава*. И

б) један део какве *меловне* воде тече *између* земаља *два* или више сопственика. У том случају *сваки* прибрежни сопственик (и поједини сусед) има *право* мимопролазну воду *употребљавати* „по дужини обале своје земље" (чл. 4.) а до меловне реченога или поточнога *корита* [чл. 13. у вези с §. 262. Грађ. зак.]. И *нико други*, дакле, *не може* ту пропласећу воду *употребљавати*, *осем* ако му *није то своје право*, који прибрежни сопственик *уступио*, или, ако није право употребе нарочито, по каквом *пуноважном основу* (н. пр. уговору), задобио.

И тако из напред реченога излази:

да су *обале* и *речно корито* сваке меловне реке или потока у *својини прибрежних сопственика*; и

да *прибрежни сопственици имају*, по самом положају својих земаља, *право употребе* меловних вода и да ни је то право *приватно-правне природе*, а не јавноправне, као што је оно на изворне воде, те то томе да им се оно може само путем експропријације у *општем интересу* и само за накнаду одузети (чл. 50. зак. о водама у вези с §§. 20. и 217. Грађ. зак.).

39. — *Право употребе* прибрежних сопственика на *меловну* воду разликује се од *опште употребе* свију и сваког на *изворну* води, не само у правној природи својој него и по *садржини*, јер *изворном* водом нико се не може *другчије* служити неђ опако, како то прописују чл. 6. и 14. зак. о водама, а *меловном* водом се може сваки прибрежни сопственик служити не само опако како прописује чл. 14., т. ј. за своје *домаће* потребе, него још и за своје друго, *пољопривредне* или *заиатске циљеве*, н. пр. да појодјава своје земље, да залива своје усеве, да употреби *пад* воде као *снагу* за кретање турбине, воденичког витла и т. п.

(наставиће се)

Андра Ђорђевић

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК) 14

Важно је, да се ми у овој уредби, као ни у раније поменутим, нигде не помињу турске власти: кадије и *муселими*, што значи да је још у ово доба сва судска власт, и ако не по праву, а оно у ствари, била у српским рукама. Говорећи о турским властима у почетку овог периода, ми смо нагласили, да је хатишерифом о повраћењу муселимија и кадија у градове издат тек 3. августа 1830. године.

Остала садржина исписане уредбе, поред неђ наглашених података о полицијским властима овог доба, пружа нам још и један доказ више о мешавини између судске и полицијске власти својим одредбама о суђењу у присуству кнеза од нахије или кнежине, о претходном суђењу код кнезова и кметова, о осуђивању кметова и т. д.

Има још неколико ствари у овој уредби, које заслужују да се нарочито нагласе и у неколико објасне. То су одредбе о надлежности полицијских власти за пресуђење извесних дела, о суђењу важнијих дела у магистратима у присуству кнеза од кнежине и два кмета, и о изузетној употреби принудних средстава ради добијања признања од краљованца. Нарочито су важне одредбе о надлежности, јер оне допуштају, у вези са раније објављеним, а поглавито са оним које је издато Господару Јеврему под Бр. 1354, да се доста прилично утврде права кнежинских кнезова као чисто судских власти. Из ових одредаба видимо, да су они — кнежински кнезови — *моли судити у привичним стварима дела која нису повлачила већу казну од 25 штапа, изузев краља битни и преступлења*, *дакле у главном, истумачили дела, и у грађанским сва дела изузев оних за које се иллако ресум.*[1])

Одредбе о суђењу у присуству кнеза од кнежине и два кмета из места опривиљеног, и наконом „мењиду", доста су сличне старој и и данашњој пороти, а одредбе о употреби принудних средстава *искључиво према краљованцима*, само су један доказ више о томе, да је наш народ и у овоме, као и у свима осталим променама, презирао крађу много више од свих других кривичних дела.

Још су две ствари у овој уредби које заслужују пажњу, а то су наређења: да и пресуде нахијских старешина подлеже контроли магистрата (чл. 9), и да нахијске старешине воде надзор над свима чиновницима у својој нахији (чл. 18.).

* * *

У руци нам је, захваљујући г. Милеику Вукићевићу, још један важан и интересантан документат — једна полицијска наредба из 1828. год. Миклимо на њу ради *наређбу о кафеџијама и механџијама*, у којој се вели ово:

„Благородна Господо кнезови Магистрата И. Шабачке!

До знања ми је дошло, да ни врло слабо полицијски ред набљудавате, ненадзиравајући што се по механама ноћи у нереме чини, и по сву ноћ сумнителни скитачи по неким механама и кафанама бдинују, пјанчују и друга злоупотребљења чине, и ви на то до сада сте глуви биоте; зато налажем вам овим писменом, да одма сазовете све механџије и кафеџије и да им строго запретите, да у напредак Подобније Злоупотребљенија било неби; Запрештава се свакоме послије два сата ноћи Месне и кафане отворене држати и коекакове безпослене придержавати, или Пјанице терпети да чувстине, или најпосле коекакове играче и ноћнике преко реченога времена задржавати у Механи или кафани. У исто време заказите механџијама и кафеџијама да се усудили неби коекакове безпослене Бећаре придержавати; ако таковне кои има то одма да Магистрату јави, Магистрат пак Земотво за њи покати мора, кои такове неима нити паћи може то из нароши изтерати да буду.

[1]) Рисун се наплаћивао за сваку извршену заплату дуга а износио је на свака три до 7 пара.

Ово прао јасно преставите кафеџијам и механџијам да кои ону Заповест точно набљудавао неби, онаи под поничну и тешесну казен подпасти буде.

у Шапцу ваш Доброжелатель
17 Августа 828. *Ефрем Обреновић*

П. П. Само мусавари смирено и пристойно могу после уреченога времена седити и разговаратисе и —

Онди вала Механџијама и кафеџијама изјаснати да од ове Заповеди ниje нико Искључен, биo Чиновник или Служитель Господарски. Свакога онога кои би се овои Заповести противно то Механџија или кафеџија да га Магистрату или Патроли јави. *Е. Об.*"

Од важнијих мера у развитку полицијских власти до 1834. год. треба поменути, да су стари називи „кнежине" почетком 1830. год. замењени са „капетанијама", а доцније са „срезовима", и да је ове исте год. реорганизована *полицијска управа* у Београду. Звање *управника Београда* датира се, први пут, из онога времена, а први управник Београда биo је *Цветко Рајевић*.

Године 1833., капетаније: студеничка, јошаничка и поповазарска придружене су нахији пожешкој, која је с тога прозвана „*пожешко-новопазарском*", а стара *соколска* нахија придружена је Јадру и Рађевини, и с њима заједно образовала *подрински округ*.

Почетком 1834. год. унутрашње уређење Србије претрпело је знатне измене поделом земље на *велика сердарства* и установом *попечитељства*.

Фебруара месеца ове год. одржана је у Крагујевцу Народна Скупштина на којој се, поводом добивеног фермана од 26. октобра 1833., којим је Србима призната независна унутрашња управа, вођало о новом уређењу земље, а одмах после Скупштине, почетком марта, биo је постављено за велике сердаре, и то: *Јована Обреновића* за сердарство *рашко, Јоксу Миосављевића* за *подунавско, Вула Глигоријевића* за *мачванско, Стевана Стојковића* за *тимочко* и *Милету Радојковића* за *расинско*.

Писмо књежево о њиховом постављању, датирано 10. марта 1834. год. под Бр. 879., гласило је:

„Као почетак внутрењи наши устројенија јест постављење Велики Сердарства у Отечеству нашем. Под сваким од ови Велики Сердарства стоје више окружија, која су до сада Нахијама називана. Тако постављено сам једно велико сердарство: *Тимочко*, једно *Подунавско*, једно *Расинско*, једно *Рашко* и једно *Мачванско*.

1. Под велико сердарство *Рашко*, потпадају окружија *Старовлашко, Ужичко, Чачанско* и *Рудничко*.

2. Под велико сердарство *Расинско*, потпадају окружија *Крушевачко, Јагодинско, Параћинско* и *Ресавско*.

3. Под велико сердарсто *Подунавско*, потпадају окружија *Пожаревачко, Смедеревско, Београдско* и *Крагујевачко*.

4. Под велико сердарство *Мачванско*, потпадају окружија *Шабачко, Ваљевско, Подринско* и *Соколско*.

5. Под велико сердарство *Тимочко*, потпадају окружија *Књажевачко, Црноречко, Крајинско* са *Поречом*.

Великим сердаром постављам вас, и препоручујем вам, да од данашњег дана тако се и зовете, а сва ваша исчисљена окружија, која под исто велико сердарство падају, наглеђате, *сви поредни све правосудије и вообште сва дјела руководећи, која се у истим окружијама догађају*. За сада вам толико јављам, а пошиље доћи ће вам и торжанствена диплома с истом достоинству, и уредба о дужности и власти великог сердарства. Препоручујући, да ово моје писмо у вашем Сердарству обнародујете, и да ми сваке недеље рапорт шаљете, што се у вашем сердарству и на граници догађа*[1]).

Није тешко увидети, из изложених редака, да су велики сердари, после књаза Милоша, биле највише судске и управне власти у земљи у ово доба, као и да је њиховом установом још више умањен значај нахијских старешина.

На месец дана по постављењу сердара, постављени су и попечитељи. За прног попечитеља у ослобођеној Србији (попечитеља правосудија и просвештенија) постављен је овај исти *Лазар Тодоровић*, кога смо налазили 1808. год. као *српског пандура* у Шапцу, а који је у ово време биo члан Великог Народног Суда у Крагујевцу.

Априла 11. ове исте год. именован је за попечитеља внутрених дела *Ђорђе Протић*, такође члан Вел. Народног Суда, а 23. истог месеца за попечитеља финанција *Коча Марковић*. *Тома Вучић — Перишић* постављен је за попечитеља поште 2. јуна, а *Димитрије Давидовић* за попечитеља иностраних дела под 8. јулом ове исте год.

На 7 месеци по овоме — 2. фебруара 1835. год — дошла је позната *Сретенска Скупштина*, која је својом установом реформом поставила темељ новој државној управи у Србији.

* * *

Само још неколико речи о општем стању полицијских власти у овом трећем периоду.

Оно што на први поглед пада у очи код овог периода то је, да се у њему разликују два, сасвим јасно обележена стадијума у погледу развитка, задатка, дужности и надлежности полицијских власти. Први обухвата време до установе судова, и одликује се скоро апсолутном надлежношћу полиције. Задатак њен у ово доба идентификован је потпуно са задатком целокупне унутрашње државне администрације, па још боље, она је била, као што смо једном раније нагласили, *и завршна и судска и финансијска и војна и духовна власт* овог времена. Као прва, извршивала је сва наређења врховног кнеза и Народне Канцеларије, као друга судила је све грађанске и кривичне ствари *„кроме случаја ако се главе тичу"*, као трећа распоређивала је и купила порез, водила рачуна о меузданама, скелама, а у неколико и о ђумруцима.

У узоши војних власти вршаше полицаји, односно њени старешине, као представнике народне војске, а у узоши духовних власти као судије у брачним споровима с једне, а надзорне власти над свештенством с друге стране. Нигде полицијска власт у Србији није била већа и јача но у ово доба.

Други стадијум почиње са установом судова и свршава се установом реформом. У њему полиција не само да постепено губи судску (установом судова), војну (установом солдатске духовну (постављањем епископа) и царинску власт (постављањем ђумруција), већ и један део послова, који су по спорно спадали у њену надлежност, пренет је у надлежност судску (надзор над странцима, пасошима, животним намирницама, избор варошких полицајаца и надзор над њима и т. д.) а и она сама сталења је под надзор Великог Народног Суда. Развијање свих ових власти, дакле, биo је на штету полиције, или још боље: у колико се државни живот развијао и прилагођавао савременим потребама друштва, у толико је и ранија апсолутна моћ полиције опадала.

И још нешто:

(наставиће се)

Д. Ђ. Аранђел

[1]) Државна Архива — Дипломе државних службеника.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

IV

(свршетак)

Има случајева у криминалистици, кад треба да се пронађе истина, или да јој се ухвати бар траг, нарочито у случајевима где је опасност да се осумњичи и осуди какви невин човек за извесан злочин, да се тада употребе све горепоменуте особине. Анализа се на част, на понос и достојанство, на савест и човечност, па и на религију и — све је то узалудно, ништа не помаже; али кад се пађе на ону жицу, коју сачињава егоизам, па се у њу дирне, онда заиђоши права истина. Егоизам је у криминалистици уједно најбољи пробни камен за пробање и изналажење истине у кривичним делима.

Утврђење истине у кривичним делима, било би много ређе и много теже, него што је то случај, кад не би људима тако тешко падало да нешто прикрију и чувају у тајности. То је и у народу позната ствар. Многобројне пословице разних народа потврђују истинитост ове поставке. Много, и. пр. говоре о томе, како жена није у стању тајну да сакрије, ни да сачува. Код Италијана важи мишљење да жена која зна тајну, коју треба пребољети, може врло лако пренути, ако је ма како не открије и не повери. Немац говори: Ако се жена оптерети тајном, која кора чувати, она брзо остари и поремети своје здравље; јер тајна је жени шкодљива по здравље. Енглези се, само у грубљој форми, на исти начин изражавају о жени. У бесбројним песмама, легендама, причама, новелама и романима расправља се тиме како је човеку врло тешко да чува тајну. Позната је она наша пословица „заклела се земља рају, да се свако тајне знаје". Вала се сетити и оне приповетке Иве Павловића „Оно ће јарко сунце проказати", која се налази готово у свима литературама. Филозоф Лоце врло згодно примећује: „ми врло рано научимо говорити, али врло доцкан научимо ћутати". Ова појава је врло честа не само код злочинаца и криваца, него и код сведока који, ма буди ког било разлога, нешто неће да кажу, него прикрију, па се ипак сами издају.

Но, с друге стране, од стране криминалисте и истражника, ћутање је врло важна појава, нарочито у пословима истраживачким. Само се по себи разуме, и о томе овде није реч, да криминалиста не износи службене тајне. Такови случајеви су веома ретки. Али се често дешава, нарочито код младих и врло заузимљивих криминалиста, да им по који пут склизне са усана каква интересанта појава у психном раду, која је могла остати необјашњена. Кривичне ствари, злочина дела и т. подобно буде код сваког а велико интересоване, и кад се чешће причају, доведе оне, што их слушају до разних закључака и комбинација, које они прави по свом схођењу, ту се често исправана догађај приписује на поједине погодне, а често и ненадежне личности. Вала се само сетити оне зназдоте коју је Бокачо изнео: Један младог а веома омиљеног свештеника окриве у неком салону даме, да им прича о првој исповести. После дужега колебања он исприча, праведно не помишљући ни ове, коју је исповедио. Свештеник рече да се његово прво исповедање тицало браколомства. После неколико тренутака у салу је дошао, мало одоцнио маркиз И. са својом вапредно деном женом, која кад виде свештеника, поче му пребацивати што их тако ретко посећује додајући: „није лепо да ме као своју прву исповедницу заборављате". Није нико од присутних требао ништа више да додаје, па да искомбинира за се и све остало.

То ћутање, којим криминалиста треба да расплиње, има да се нарочито односи у поступању према кривцима и сведоцима. Било да судија жели да покаже кривцу како много зна; било да судија жели да покаже како су тачни његови закључци; било да је рад својом поверљивошћу да импонира кривцу или сведоку, или да приучује и задобије за се исказника — он греши ако то чини не штедећи свој говор. Омаше је греха ако иследник не дозна све што жели не говорећи много, него ако што при испитивању погрешно дозна, говорећи много. Врло је важно правило, којега се исследник треба да придржава: не ваља грабити да се дозна више, него што се уопште може дознати; нити се пада превраћати, да исследник нешто више зна, него што у ствари зна. Погрешка је, и ако добронамерна, кад неко мисли да нешто зна, ма да то није истина. Са свим је све једно да ли смо ми намерно или ненамерно постигли се послужили и изрекли је. Не треба ни доказивати шкодљивост овога. Ми то можемо опазити најбоље на своме ближњему, који много говори, кад је нешто сувишно и излишно казао.

Ако је потребно да нешто остане у тајности, онда се о томе мора водити строго рачуна, колико се може напети штете и пред ставима и људима, ако се изнесе на видик оно, што треба да остане у тајности. — Исто тако и тајну, коју криминалиста има да сазна и докучи, он не треба похлапно да истражује. Лаган корак је и овде за препоруку. Не треба се на какву тајну непосредно окомити питањима, него, ако она за кривично дело и сазнање истине има вредности, онда треба пустити да ју откриде и обелодане споредне чињенице. Треба само што више чињеница истицати, које се групишу око тајне и оне ће саме најзад довести долле, да се тајна прокаже.

Признање тајне јесте један велики психолошки проблем. У неким случајевима криминалистике јасни су и видни разлози за признање злочина или откриће какве тајне: учињиоци кривичног дела најзад увиди да су докази, који га терете, тако јаки и непобитни, да ће заиздеко бити осуђен и стога и зато мисли и тражи да ће признањем самога дела ублажити казну, или се бар нада да ће признањем дела и истинитим изношењем неки део кривице са себе свалити, а у случају и на другога натоварити. У кривичним исленењима има чак и таких случајева да кривац не само признаје дело, него се чак и хвали и вишe за себе износи, него што је у ствари било. Ти су случајеви чести код појава међусобне туче сеоске омладине. Сваке појаве признавања и изношења нечега више, него што је у ствари било, има код признања за дела учињена из ината и пркоса, из мржње или нарочитог уверења. Овај се последњи случај јавља код политичких деликата. Чак бављу признања из осећаја племенитости, да би се каква драга или блиска личност ослободила или да би јој се олакшало, на онда признања из заблуде, што најчешће бива при комплотизма, да би се добило времена или за бегство или за укљаљење лица или предмета, који могу компромитовати. У сваког правници доси се да човек нешто одрече све докле, док мисли да су му намере или планови пошли за руком. Назад долазе признања на смртничкој постељи. Прва врста признања има ону карактеристику: сва долазе немотивисана. Признања на смртничкој постељи имају религиозни основ или имају тенденцију да пешиног спасу буде и ослобође, или да га још више у казни одрже.

Случајеви признања су веома различни. Али велики део њихов остаје за нас више или мање неразумљив. Криминалиста није у стању да ухвати конце мотива из којих се долази до признања. Ј. А. Мittelmaier је у свом делу „Наука о доказу у немачком казненом процесу" изнео врло много примера, који потврђују горњу поставку. На неке кривце дејствује граница савести нарочито код хистеричних и јако нервозних природа, код којих се често убијена жртва стално појављује те их чисто гони и мучи или им отално звони у ушима клетва жртве или звон похарапог новца. Психиолошко испитивање утврдило је да у оваким приликама, где се јавља признање самога кривца не делује само оно што ми називамо савешћу него је то једно више или мање болесно душевно стање, где је ћаптавица надражена до психозе. Врло су ретки случајеви где је само грижа савести једини повод за признање злочина. Овакна признања не треба одвајати, она постоје, ма да им ми нисмо у стању да нађемо мотив. Неко је признао дело, јер га је признао, а даље друго нита за криминалисту није ни потребно.

Кад криминалиста има пред собом једно готово признање, обичан посматрлац би помислио: сад је криминалиста свој посао свршио. У самој ствари он ту баш отпочиње свој најважнији посао. Из обзира предострожности сва законодавства тек тада дају потпуну, докалну вредност признању, ако оно иде у склад са остулком. Захтева се, дакле, ма какав објективна, садоказна потпора и потврда признању, управо подлога за признање. Из оне тенденције законодавца излаза да подлога за признање тек тада може имати предности пред законом, ако је само признање независно постало, ако није насилно и принуђавањем изнесено. Само нам признање има врло велику суггестивну моћ за судије и сведоке, за правобранилце и оне који су у ма каквој вези са злочинцима.

Чим је признање кажњено, онда све оно што је познато и докучно долази под

сферу утицаја и дејства тог признања. Деси се злочин. Ма из којих разлога поступка се на А. Прва претходна посао криминалисте је да сам докаже материјал и све оне подозрења по могућству прилагоди једној представи и да га њој прилагоди, да основа подозрења дају представу: А. је извршилац злочина. Посматрају се појединости и ако одговарају претпоставци утврђује се поставка: А. јесте извршилац злочина. К томе каже додати низање сведока које утврђују поставку: А. је извршилац злочина. Све даље одговара оправданој сумњи, све складује и утврђује да је А. извршилац злочина. И све се то понова проверa и понова испита. — Али се уједанпут јавља Б. који прима дело.. Шта ће се радити у таком случају? — Сама та околност, да се јавио други као извршилац дела, од толике је важности да сви знаци подозрења, које смо употребили противу А. одједанпут отпадају одмах и представа о извршиоцу злочина одмах се мења је за Б. Наравно мора се проучити сав материјал, сви основи подозрења, који се примењују на Б.; ма да су сви они пре тога пасовали у примени на А., сад одједном исто тако пасују и на Б. — Криминалиста мора доказе из признања, а и из осталих чинилаца опитужбе да утврди. Законодавац свију савремених културних држава исходи од правилне и тачне поставке да бивају и неистинита признања, било из жеље да онај који тако признање чини да што заради било да то чини из какве болесне околности, било из тежње или намере да на тај начин олободи и спасе самог извршиоца дела. Сва та неистинита признања могу бити обелодањена једино када се стане у супротност са оптужбом, и кад јој противуречне. Ако се признање одмах прими за готово, то онда, ово средство утврђења истинитости признања не важи. А нама знати да се лажна признања врло често јављају код малих кривица и безначајних кривичних дела, где има више извршилаца и где је само једна кривац откривен, а треба и друге ухватити. У таком случају врло се лако може ући на ову кривица. То бива код омањих крађа и пожара, при тучама, јавним нередима, демонстрацијама, пијанкама и т. д.

У оваком случају још је тежа ствар према сведоцима се умети односити. Сведок (наречито онај који егзалтира) кад има пред собом присебног осленика може бити лако изведен на прави пут, на правилно гледиште и врло корисно употребљен, да се дође до праве истине о кривичном делу. Исто се тако конструктивно може радити са веома разумним и опитроумним сведоцима, који нато не морају бити вавда образована и школована људи. Помоћу њихових исказа може се доћи до истине о кривичном делу, ма и не постојало никакво признање извршилачево. Има врло много људи, присебних и обилних, нарочито у сеоском сталежу, који су јако приступачни таком поступку и радо и отворено све изнесу, све сазнате што знају о кривичном делу, само кад им се лепо понуди рука и њиве пријатељски на сусрет. У таком случају исказ не треба у целости примати, него га делити на ситне делове. Код њиве интелигентних људи мора се осленик ограничети на општа правила: захтевати потпуну тачност у изношењу и излагању догађаја. А сразмерно је незнатан број неистинитих признања у крупним злочинима.

М. Павловић.

ПРАВНИЦИМА НА РАЗМИШЉАЊЕ

26. јуна, 1904. год. молио је Управу гр. Београда д-р Ђ. Т., да му одобри право лекарске праксе у Београду, позивајући се на решење Министарства Унутрашњих Дела СБр. 5997 од 26. јула 1897. год., којим му је признато право слободне праксе у Србији, пошто је примљен за српског штићеника. Управа је упутила ту молбу Санитетском Одељењу Министарства, са питањем, да ли се молилац може уврстити у ред београдских лекара.

Министар унутрашњих дела, актом својим СБр. 7899 од 15. септембра 1904. год., известио је Управу: „Да молиоцу не може одобрити право лекарске праксе у Београду, пошто је њему, решењем СБр. 5997 од 26. јула 1897. год. одобрено право праксе на целокупан начин, и то само за удаљене крајеве Србије, и што је одлука о томе донесена без мишљења Главног Санитетског Савета, које је, према чл. 4. тач. 1. закона о чувању народног здравља, обавезно за такве случајеве. Тим пре не може му дати право лекарске праксе у Београду, што је, приликом оцене једног лекарског уверења, које је д-р Т. издао у 1902. год., Главни Санитетски Савет у седници својој од 14. јуна 1902. год. Бр. 69, донео мишљење, „да д-р Т. није требао добити право праксе у Србији без полагања државног испита, пошто располаже врло слабим знањем из медицинских наука".

Противу овога решења изјавио је д-р Т. жалбу Државном Савету, и онај је актом својим Бр. 2098 од 22. марта т. г. известио Министра унутрашњих дела о следећем:

„... Државни савет налази, да жалбено решење не одговара закону на оних разлога: Кад је жалитељу решењем Министра унутрашњих дела од 26. јула 1897. год. СБр. 5997, по наплати прописне таксе у 100 динара, дозвољено право лекарске праксе у Србији, онда Министар није имао основа у закону, да ово, једном признато право, одузима жалитељу забрањом праксе у Београду, подвргавајући његове квалификације новој оцени. Овакав поступак у опреци је са чл. 144. тач. 6. Устава, по коме решења министарска, у путу жалбе, могу бити цењена од Државног Савета и поништена, ако би била противна закону".

Стојећи на оваком гледишту, Државни је Савет, ради објашњења и решења по овоме предмету, позвао Министра на свој састанак, који је имао бити 8. априла т. г. Пошто је тај акт доцкан примио, и није могао одмах да прикупи потребни материјал за оправдање свога оспореног решења, Министар унутрашњих дела умолио је, актом СБр. 3917 од 7. априла т. г. да Савет одреди други састанак за расправу тога питања, и приметио:

„У исто време част ми је приметити Државном Савету, да је рђаво применио у овом случају одредбу чл. 144. тач. 6. Устава на моје решење, с тога, што ово стоји у опреци са поменутим чланом. Ја никад, па ни у овом случају, нисам спорио право Државном Савету, да спорна административни предмет решава, као што ни Савет не може тврдити, да моје ожалбено решење стоји у опреци са поменутим чланом Устава".

За расправу тога питања одређен је други Саветски састанак на 22. априла т. г. и Министар унутрашњих дела упутио му је акт следеће садржине:

„Пошто сам спречен другим државним пословима, да лично присуствујем Саветском састанку, на коме има да се донесе коначно решење по жалби д-ра Ђ. Т. због мога решења о забрани праксе, то ми је част изнети писмено своје разлоге, са којих остајем и даље при своме решењу.

Своје право на приватну лекарску праксу оснива жалилац д-р Т. на решењу Министарства Унутрашњих Дела СБр. 5997 од 26. јуна 1897. год., којим се одобрава г. д-ру Ђ. Т., српском штићенику, право слободне лекарске праксе у Србији.

То одобрење писам могао признати као законито, јер је незаконито донесено, противно чистој и јасној одредби чл. 14. тач. 2. санитетског закона, позивајући и на тач. 1. истог члана, који одређује да нико не може практиковати као лекар у Србији, ако нема дозволу за то од Министарства Унутрашњих Дела; ту сопствалну страну одобрења условљава другим безусловним материјалним условом, да Министар може давати ту дозволу само онима лицима, која су српски поданици, и који имају сва својства прописана у чл. 9. т. 1.

Међутим у поменутом Министарском решењу даје се право на приватну праксу српском штићенику.

Поданик и штићеник једне земље није једно и исто. Правно су то два различита лица са разним дужностима, па и правима.

Као што се штићенику не може дати указано дејствително знање, но само конструктивно, као непупоправном грађанину: оне земље, тако се исто не може дати ни право на приватну праксу неком, који није пупоправан српски рођени или природњени грађанин, и који није положио пасдатну на подданство.

Основаност мога мишљења види се и у томе, што пракса лекарска, на коју контрактуални лекари у државној служби имају права, престаје онога часа, чим та лица престану да буду контрактуални чиновници.

Да поданик једне државе и њен штићеник нису једно исто, види се из високочаше уредбе од 26. јануара 1860. г. ВБр. 175, тач. 5. и 6., јер штићеник једне државе може ту заштиту напустити кад год хоће, а тако исто му се може и одузети, док поданик једне државе не може своје подаништво напустити кад хоће, нити му се оно може одузети кад се хоће.

По осим те незаконитости, поменуте решење садржи још једну незаконитост.

Важност документата д-ра Т., на основу којих је постављен за контрактуалног српског лекара, учињио је сам начелник Санитета својим рефератом СБр. 4416 од 6. јуна 1893. год. и оцењио их као пуноважне према чл. 9. тач. 1. По чл. 4. тач. 1. санитетског закона, међутим, то право припада Санитетском Одељењу Министарства Унутрашњих Дела: „Да са Главним Санитетским Саветом испитује и оцењује научну и стручну спрему и академијску квалификацију".

У овом случају нико није ни питао Главни Санитетски Савет за његово мишљење; а како би мишљење Савет дао, види се из приложених неколиких мишљења његових, која одлично дискваликацију лекарску спрему д-ра Т.

Даље и у оцени квалификације д-ра Т. учињена је незаконитост обилажењем Гл. Санитетског Савета и потпажењем његовог мишљења о квалификацији д-ра Т.

У главном са ова два разлога ја сам оспорио д-ру Т. право приватне праксе, а ако је он, од стране мога претходника, то право добио. Кад сам ово учинио, зном учињо ништа противно закону, већ за против, својом одлуком, ја сам, као чувар санитетскога закона, одржао у важности одредбе овога закона, које је већ претходник погазио, кад је д-ру Т. признао право приватне праксе. Налазим, да на ово нисам прао, кад год нађем да је повређен материјални пропис закона, као што је овде случај, стојећи још и на томе земаљству, да су материјалне одредбе закона увек јаче и старије од решења министарских, која нису основана на закону, односно, која су противна закону, чије је чување и правилно примењавање поверено дотичном министру.

Напад, ја сам оваким радом имао намеру, да питање, о коме је овде реч, изнесем пред Државни Савет, као највећи административни суд, те да он донесе одлуку: *да ли је јачи закон, који је уредио законом постао, или једно решење Министрово, које је противно томе закону, као што је случају овде?*

Напослетку, ја оваком одлуком нисам повредио никакво стечено право д-ра Т., јер, према напред наложеном, он право, које хоће да одржи, није могао ни задобити, и кад га је неправилно задобио, не губи ништа, кад се то неправилно стечено право одузме*.....

И поред овако јасно на закону основаних разлога, Државни је Савет, у својој општој седници, остао при првом свом посматрању, и поништио ожалбено решење Министрово. — Решење Државног Савета од 26. априла т. г. Бр. 2945. —

По одредби тач. 2. чл. 16. закона о уређењу санитет. струке и чувању народ. здравља, приватна лекарска пракса дозвољава не само оним лицима, која су српски поданици и имају услова из прописа чл. 9. т. 1. Те су одредбе важиле до 20. фебруара т. г., даклe и у времену, када је д-ру Т. 1897. год. издато право, противне закону као штићенику, који ни до данас није српски поданик.

И одредба старог закона и измена чл. 9. закона о уређ. санит. струке постављају као битну погодбу за добивање дозволе и права на праксу, поред квалификација, и српско подавство. То нема д-р Т., што је противно јасним одредбама специјалног закона. А да нико стечено право буде у истим право, треба да је основано на закону.

У овом случају, с погледом на решење Државног Савета, Министар унутрашњих дела је у дилеми: *како поступи Саветско решење и дозволи праксу д-ру Т., гази члан 9. новог и чл. 16. тач. 2. старог закона, а ако га не изврши, огрешио се о тач. 6. члана 144. земаљског Устава, пошто су Саветска решења обавезна за њега.*

Радо бисмо чули мишљења наших правних стручњака о овоме питању, и у том циљу стављамо им на расположење ступце нашега листа.

О. Б.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Спаљена вештица. — Колико иде далеко у Сицилији код сељачког сталежа веровање у моћ њених вештица, може се видети из овога примера, који се скоро десио са једном часном и добром домаћицом, која је постала жртва сујеверја у вештице. Брачни пар Бартоло и Лукреција Скозе оптужио је комшилук за то, што су убили сестру Бартолову, Антонију Лојаконо, и то за то, што су веровали, да је она својим ђаволским вештинама допринела да им умре њихово једанче. Сујеверни пар нападнe ноћу на брачни пар Лојаконо, разбије главу мужу, а Лукрецију полије гасом, па је живу спали. Обоје су предати суду, али се не зна за дело, које су учинили на осетне вештице.

Тетовирање очију. — Ма колико на први поглед изгледало невероватно, да се и очи могу тетовирати, и на овај начин знатно изменити природна боја дужице и зенице, ипак је ово данас свршена ствар по навешћу јапанског Архива за криминалну антропологију и криминалогију. Заслуга за ово, вели сеу овом часопису, припада Хасколу и Хеберлингу, бостонским очним лекарима, који неће увелико врше ове врсте али и успешне операције. Помоћу особито њима инструмента успевају они да у рожњачу, а за једну десетину милиметара испод површине, убризгају неколико капи нарочитог пигмента, чија боја може бити плава, зелена, сива и нестењава. После ове операције, довољно је не напрезати очи читањем и писањем за једну недељу дана и — ствар са „*преображеним*" очима потпуно је свршена. До сад је наука користила у истој мери и полицајцима и злочинцима, али овај последњи успех, како изгледа, биће од користи само злочинцима, јер ће несумњиво отезавати утврђивање идентитета. Надати се пак, да ће се убрзо пронаћи, како ће и ово и није пронађено, какво „*контрасредство*", које ће бити у стању да уништи вештачку боју ока, као год што се помоћу познатог средства Др. Паро-а могу уништити тетовирани знаци на свима осталим деловима човечијег тела.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕСЕ

Моша Адања, трговац, пореклом из Шапца, изузео је од Мораша Албахари трг. окр. 1120 динара на име пуноважне суних цалина на је са новцем 14. ов. м-ца побегао. Моша има 47 година, раста је средњег, у опште приказала т, иде погурено. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Мошу у својим домаћајима потраже, и проваћеног спроведу начелству округа подринског с позивом на Бр. 7989. — УБр. 17154.

Спасоје син Заторје Обрадовић, удове родом из Берана у Турској, ван П. разреда пратурјевачке гимназије, пре десет дана отуварао је непано куда из Крагујевца. Стар је 13 година, сук, црномањаст, од одела нпсо је: панталоне, комори, на глави шешир а на ногама подгране цапеле. Познају се све полиц. и општинске власти да Спасоја у својим домаћајима потраже и нађеног упуте начел. округа крагујевачког с позивом на Бр. 7810 — УБр. 17108.

Драгиња Марића, терџије из Шапца, нестало је т. мца ове године. Он је стар 45 година, средњег стаса, очиу црних, косе црне, образ црних, од одела ним на себи: шарени капут и панталоне, а на глави шубару. Ко о нестаком Драгињу ма шта зна, моли се да о томе извести начел. окр. подринског с позивом на Бр. 7304. — УБр. 16585.

Михаило син Симе Новаковића, 23. јарила ове године побегао је од куће својих родитеља без икаквог узрока. Познају се полиц. и општинске власти да га у својим домаћајима потраже, и на случај проналаска упуте начелнику среза посавског, округа ваљевског с позивом на Бр. 5860. — УБр. 15150.

ПОТЕРЕ

Лука Младеновић, тежак из Д. Црнобиње, окривљен је код начелника среза тршићског за дело из ч. 191. каз. зак.

Лука има 33 године, средњег је раста, црномањаст, сувоњав, брколи велених жутих, очиу грашорастих; на себи има поцепане чакшире и жут појасни гуњ, на глави шајкачу.

Познају се све полицијске и општинске власти да Луку, који је у бегству, живо потраже, и нађеног спроведу начелнику среза трстеничког с позивом на Бр. 5859., или Управи града Београда с позивом на Бр. 16543.

Милија Милић и **Радоје — Рада Јовановић** из Д. Коњуше, решењем прекуначког првостепеног суда од 19. фебруара 1905 год. Бр. 1857, стављени су под суд и у притвор, пошто саучесници позивају хајдука Недељка Пигуљина. И једни и други су бегунци од 1894 год.

Милоје има 44 год., косе је плаве, брнова рифах, очиу плавих, у опште је рад.

Радоје има око 30 год., раста је средњег, очиу плавих, у опште је рад.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Милију и Радоја у својим домаћајима најенергичније потраже, и у случају проналаска под сигурном стражом спроведу прекуначком првостепеном суду с позивом на Бр. 5265. УБр. 18649.

Цона и Осман Усејиновићи, Мустафа Мелишевић и Мустафа Абазовић, Цигани из Буково у срезу пчињском, одговарају за лопо-влучење под тамошње среске власти, а још од августа месеца 1903 год. наиме се у бегству. Цона је стар 47 година, зуба великих и шкр-баст, на глави носи фес. Осман је стар 27 год., црних бркова, на глави има белегу од ране, носи фес и око врата шал. Мелишевић је стар 32 год., сиједа је по носу, шепуљеже кад говори, носи белу капу. Абазовић је стар 30 година, подебео, на горњој усни има жиранчић, на глави носи фес. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за њима пореде потеру и у случају пронађења упуте их страживо становнику среза пчињског с позивом на Бр. 5284. — АБр. 806.

Крађа коња. Ноћу између 7. и 8. т. м. непознати лопови украли су два коња и једну ко-билу Јовану и Петру Димитријевићу, тежаку из Вел. Врбице у срезу кључком. Један је коњ длаке бело, матор 10 год., на левој бутини има белегу; други је длаке ђогаласте, матор 7 год., у десно уво рожљив. Кобила је шкроња 5 год., длаке жуте, са жигом „О", без других розаша. Препоручује се свима полиц. и општ. властима да за лоповима и покрађом нареде потеру и у случају пронађења спроведу их начел. среза кључког с позивом на Бр. 5650. АБр. 792.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Владимир Костић — Николић, звани „Гуша", опасан лопов, шио је опомаја шина београдске полиције. Ухваћен је на самом делу крађе. Још од пре двадесетину дана осетило се његово присуство у Београду; једна завршена крађа на Врачару и једна покушана у Палилули, то су јасно наговештавале.

8. ов. м-ца, у само свануле ушукао се у једну кућу у Симиној улици, па пошиви у предсобљу на једна ћуфер са стварима, зграбио га је и одмах почео бежати, не разбирајући много шта је у њему. При самом изласку из дворишта буде примећен од укућана, који приклучи за њим. При том пиштоље и њихи стрелац, те он баци ћуфер и нагне бежати на другу страну, али га стрелац ухвати.

* * *

„Гуша" је родом из Београда, стар око 54 године, средњег раста, висок 1,66 м., кose смеђо-проседе, браде рибе, очију шуњасто-зе-лених; на левој руци има белегу од ране нож-правленог облика, величине 9/4 см. на унутрашњој страни шаке, од то раше цела је шака деформисана, а средњи и мали прст укочени и мало повијени унутра. На истој руци има белегу од чира, величине петпарца, на задњој страни њена рамена.

Он је рођени брат познатога харамине Алекса Костића, чији смо сапиа са описом навели у 4. и 5. броју „Полицијског Гласника" од ове године, а Радомира Костића, типичне опасног лопова, који се сад налази на подрошавању осуде.

Свега их је три браћа и сва три су заточења, а поред и две сестре, које нису ништа од њих боље.

Интересантно је, да им је отац био београдски учитељ, а у полицији се могло сазнати, и мати им је била пальша жена. Отуда од тако добрих родитеља овако рђава деца на чуђење је. Вредно би било знати подитке о њихови старији преци и другима банским родо-њацима, јер се преступност ове деце неоспорно родитеља, нарочито када су ту били услови за њихово правилно развиће, не да тако лако об-јаснити са наследношћу, но они се појаки ипак могли за сада добавити пошто су им и отац и мати по рођењу из Аустро-Угарске, те их слабо ко зна, а сами они о њима неће да хоће признавања обавештења.

Како је који одрастао, он је одавно на ро-дитељске руке у озет и заместо сталну борбу са полицијом и кривичним законом. Најстарији Владимир и средња за њим Радомир, били су најпре ноћници док се нису ипчварили у опасне лопове, а најмлађи Алекса био је од најмла и остао паралиша.

Каква случајност! И Алекса и „Гуша" ва-лаше се сада под истрагом, само Алекса под судо, а „Гуша" још под полицијо. И ако их разлика само једва цоот под су на чистом ваздуху, иман не мање да се виде. Нарочито „Гуша" мрзи Алексу, јер, вели, Алекса је должно сво-јим мајсторским препрама до десетину хиљада динара, па му иман никад пиште није хтео дати. Алекса, опет, вели за њега да га само срамоти своји лоповаштвима.

„Гуша" је ово сад шести повратак из њи се зна. Први пут је осуђен 1886. год. на седам година робије због више опасних крађа, извр-шених у друштву са Михаилом Бравреновићем; други пут 1894. год. на пет година робије због извршене опасне крађе Вл. Тајсићу, позиворару, и четврти пут пуних седам година робије због опасне крађе у Ваљеву.

У Тасинам болеишкома „Деца Робијаша," „Гуша" се појиље као један од опасних лопова, који се није устручавао ни од тога, да отво-ваша гробове и скида драгоцености од мртваца. Он тамо и нагледа нао оно хијене што откопа-вају мртваце: вуче се потмуло и погурено, мислио би човек на њих погледа да је кашта просјак, али вад се разјари праса је звер.

Кривице иманд не признаје, сем над се на делу ухвати нао оно сад. Када је лањске го-дине био у управним притвору и под мелан-холијом, ухваћена је једна његова подруга, коју је хтео да протура женске у варош, а из које се видело да је он у околини Београда у неко-јој вибани имао скривено оне ствари: златан женски сахат с ланцем, два златна прстена и још неке скупоценије предмете. Сви напори полиције да до оних предмета дође остали су безуспешни. Претпоставе су сне даме и пеЊине у околини београдској, али без икаква резулта-та, а он је упорно одрицао да има што у ствари, већ да се само „шалио" са оном пе-дуком.

У Београд је, вели, дошао сад на Шавша, а тамо је прешао на Сремске Митровице. Ако се зна да је где учињено какву крвавију жеш се зато позвају Управи града Београда, где се он налази под истрагом за предстојећу крађу.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Нађен лош. — У атару општине костол-ачке, на десној обали Дунава испод штека и костолачке шаргиранице, нађен је један женски леш, који је пода избацила 8. ов. м-ца.

Увиђајем и сецкцијом је утврђено: да је леш девојчице старе 14—15 година, висок 1·24 мет. Од одела на лешу је нађено: горња краћа сукња од пажрета, шаргирана крупним шеретама црвено и жуте боје, доња краћа полусукња од плавичастог цици-пажрета, бела кошуља од обичног шиоонског платна, рекла од цица боје жућкасте (лила) са чипкама на рамено-чама, у којима утопљеиице нађене су две мале жуте минђуше са малим црвеним камеичићима.

Леш је прешао у труљеж, шта значи да је дуже време био под водом, и да га је кола донела на место где је нађен са везане јаване. На лешу нису нађени трагови од наспане смрти.

Позивају се све полицијске и општинске власти да у својим домаћајима потраже евиден-цију нађеног леша и ако што о овом лешу, чија идентичност није утврђена, сазиају, да о томе известе начелника среза пожаревачког с позивом на Бр. 8224. — УБр. 17048.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јеличић

БРОЈ 21. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 29. МАЈА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се користи унапред, и то најмање за пола године, од свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РАСПИСИ

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

Кад у једној државној заједници полицијске власти тако опадне, као што је то по готово једнодушној оцени случај код нас, онда настаје озбиљна опасност не само по развитак и напредовање те државе, него, могло би се страховати, и по сам њен опстанак.

Узрок је томе непоколебљиво у томе, што чиновници или не прате законске одредбе, или што их погрешно примењују на све сугрђане. А они их не врше или због свога личног или партијског расположења према овоме или ономе сугрђанину, или из страха, да строго примењивање закона према истакнутим члановима какве политичке странке може имати рђавих последица по њих. С друге стране бивало је на жалост у прошлости доста случајева, да су и главни надзорници чиновника са овога или онога места сами захтевали да чиновници врше таква дела, која стоје у правој супротности са законским одредбама. За потврду овога има у прошлости доста примера који су свакоме познати.

Такво злоупотребљавање власти учинило је, те је у народу с разлогом поколебана вера у правни поредак у земљи, и створило се уверење, да се закони пишу само из обичаја, а да је прави закон воља власника, па макар то они били и најнижега чина.

Ја сам се тврдо одлучио да томе злу учиним крај, да повратим у народу веру у закон, да уздигнем углед државне власти. Ту своју одлуку ја ћу моћи извршити једино уз ревносну и савесну помоћ свих а нарочито полицијских чиновника, који имају најчешће и најнепосредније додира с народом.

Прави узрок томе злу није, по моме мишљењу, у самом чиновништву, већ у врховима државне управе, која је не само то трпела, већ, на жалост, и подржавала и потпомагала. А да ли је то моје уверење правилно, брзо ћу се уверити, јер ја тај прави узрок отклањам тиме, што ћу од чиновника тражити једино вршење службе на основу законâ, и њихово строго примењивање на све грађане без разлике. Овим им дајем могућност да покажу своју честитост и способност, или да обелодане своју неспособност и незнање.

Ослобођени овако од сваких противзаконских прохтева одозго, они су тиме разрешени од свих страховања одозадо. Изађући у руказа само законске одредбе и водећи само о њима рачуна, они ће, ако су свесни своје дужности и спремни за њено вршење, убрзо прибавити државним властима онај ауторитет, који им закон даје. Грађани пак престаће следити у чиновницима једно зло, кога се боје, већ ће видети у њима своје заштитнике, да као слободни грађани у слободној земљи ужива сва своја грађанска права. Од чиновника и од власти у опште бојаће се само они, који хоће да живе без закона, који хоће тућу слободу да сужавају, да друге тиранишу.

Не будем ли пак нашао на очекивану исправност, осетим ли код појединих органа лабаво или никако вршење њихових дужности, ја ћу према њима употребити сва средства — а њих их доста — која ми је закон дао. То ћу у толико лакше моћи учинити, што ће се тада јасно видети, да су они сами криви општем свом угледу и изгубљеној вери народној у закон.

Ја нећу овде рећати дужност полицијских чиновника једино с тога што су њихове дужности законом одређене. Али хоћу да им скренем пажњу на један посао, који је пред њима, и који је главни задатак ове владе. То су избори Посланика за Народну Скупштину. Што то чиним, узрок је недавна прошлост, која нам је показала како се безаконо ради у овакним приликама.

Није давно било, када су окружна начелства (са начелником на челу) била збора места за састав кандидатских листа посланичких, и ако је изборни закон јасно одређивао да се такви чиновници казне губитком службе. А свак се сећа, како су између главних и поновних избора окружни начелници или министрови изасланици крстарили по окрузима и збацивали кметове, и ако је изборни закон прописао за такве чиновнике казну две године затвора или новчано 1000 динара.

Влада је сматрала себи у задатак, да се избори народних посланика изврше без икаквог утицаја власти, те да се види право расположење народно, и ја тражим од подручних ми органа да ми помогну, те да тако и буде. Нека буду уверени да ћу свако одступање од закона казнити свом строгошћу којом располажем, и да ова наредба неће остати само на хартији као што је то до сад често бивало.

У пуном уверењу да овим расписом чиним једну велику олакшицу свима полицијским властима у вршењу њихове дужности, да им скидам с врата један терет, под којим су се у прошлости савијали, ја се надам, да ћу код њих наћи ону потпору, која ми је у испуњењу ове

моје дужности потребило. Не нађем ли је код кога — тај је сам себи онемогућио опстанак у државној служби.

Овај ће мој распис начелство саопштити свима подручним чиновницима и увиђајеним путем објавити у целој земљи.

Бр. 1278.

23. маја 1905 год.

у Београду.

Председник
Министарског Савета,
Министар
унутрашњих дела,

Љуб. Стојановић с. р.

Свима начелствима и Управи града Београда

Сазнао сам да се у Србију увозе знатне количине рибље траве (Zemen coccoli indici).

Овај трговачки артикал скоро искључиво употребљује се за тровање рибе. Како је тровање рибе у Србији забрањено законом о уништавању штетних животиња и биљака, као и законом о рибарству, нашао сам за потребно забранити увоз рибље траве у Србију, као надлежан по чл. 24. тач. 5. — о чему сам известио и Господина Министра финансија.

Према овоме, од данас не могу овај артикал увозити ни апотекари ни другиде, јер се рибља трава сада ни у медицини не употребљује.

Препоручујем начелству — Управи да у своме подручју одмах пониште сву рибљу траву, која се у промету налази, нареди дрогистама и апотекарима да сву заосталу количину распродају до краја овог месеца, па о тој продаји саставе списак, у коме ће бити означени купци и количина продане траве. Тај списак, по окончаној продаји, предаће се месној држ. полиц. власти.

Ако начелство нађе за и најмање количине рибље траве код трговаца и дућанџија ово ће их казнити, јер дућанџије и трговци не смеју држати и продавати ову робу.

После 31. маја ове год. ни један дрогиста или апотекар не сме имати рибље траве у радњи, јер ће се ма и најмања количина сматрати као недозвољено држање и казнити по чл. 33. тач. 2. закона о чув. народ. здравља.

Препоручује се начелству — Управи да ову наредбу у своме подручју објави и о њеном извршењу стара се.

СБр. 5370.

19. маја 1905. год.

у Београду.

Председник
Министарског Савета,
Министар
унутрашњих дела,

Љуб. Стојановић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРАВУ СВОЈИНЕ И ПРАВНИМ ОДНОШАЈИМА НА ВОДАМА У СРБИЈИ.

(настављ)

40. — Но *вршење* права употребе непловне воде ограничено је сваком прибрежном сопственику, с једне стране, истим или равним *правом* осталих, сићих или прекоречних, прибрежних сопственика, а с друге опет стране, *јавним или општим интересом* („*јавним обзирима*, који проистичу из *сасе* и *потребе воде*“, в. 2. алинеа чл. 9.).

А та су ограничења:

а) што је за *свако друго употребљавање* текуће непловне воде, које није споменуто у чл. 14., као и за *подизање* нових или *премештање* или *измену* већ постојећих *грађевина* или *справа*, које су потребне за то друго употребљавање (н. пр. подизање или преправљање фабрике, воденице, стружнице, и т. д.) потребно и овде, као год и код пловних вода, *претходно одобрење* надзорне полицијске власти (окр. начелства), но само тада „*ако би то употребљавање имало средства на права других или уништ на својства, ток, ниво или висину воде*“ (2. алинеја чл. 15.) или на *потрошак* воде (чл. 16. при крају). — Но изменђу овог одобрења власти код непловних и овог код пловних вода је знатна разлика. Тамо то одобрење (конституише) право или повлашћење на ту *другу* употребу воде, а овде то *право* већ постоји (в. у чл. 4. „но“ и у чл. 11: „*имајући* право употребе воде“), те одобрење власти предолази само зато, да *га* регулише, да утврди да ово у *облику*, у којем хоће да се појави, *није* противно *општем интересу* на *правима* других *прибрежних* сопственика; или, ако власт каже да би облик те друге употребе дошао у *опреку* с општим интересом и туђим правима, да га она тако дотера да се ово може вршити *без повреде* јавнога интереса или права других. То се *претходно* одобрење власти дакле, овде појављује само као обична *превентивна полицијска мера*, којој је задатак да, испитавши све прилике дањега случаја [чл. 31.], постави *услове* за вршење тога права, да означи: *место*, *количину* и начин употребљавања воде (в. чл. 17.), како би се, у границама могућности, могли набеђи могући спорови, који су и иначе већ поводом употребе воде врло чести; као и да означи *највећу* допуштену висину воде и допуштену *најнижу* воде [чл. 22.];

б) што ни један прибрежни сопственик *не сме*, употребљујући воду из *свога* дела речнога корита, чинити је нечистом на штету другога прибрежнога сопственика или других лица, која имају право на употребу воде (н. пр. становника села или града) нити причињавати *губитак* земљама поплавом или наносе [3. ал. чл. 9.];

в) што ни један прибрежни сопственик *не сме* сву воду потрошити, те с тога *мора* неупотребљену воду пре него што оно дођоше туђу — суседну — земљу пратити опет у првобитно корито њено, осем ако се другчијим пуштањем (н. пр. пролазом кроз јаз или канал) не чини никаква штета другима, који на ту воду права имају (чл. 11.);

г) што сопственик земље, преко које тече каква вода, *не сме* спровођењо на *штету* земље (или какве грађевине на њој) за употребу воде н. пр. воденице), која лежи *ниже* његове земље, *премештавати природни* ток те воде, нити га *ускоравати*, на *штету* земље (односно грађевине на води), које леже *више* његове земље [чл. 10.];

д) што ни један прибрежни сопственик *не сме*, без *допуштења* власти, до саме воде у *корито* реке, *засипавати*, *ирити*, *подзидавати*, *отклањати* или *преграђивати*, у колико би то имало утицаја на ток, *висину* и *својства* воде [3. алинеја чл. 15. у вези с §. 267. грађ. зак.] — То ограничење важи и за *преграђење* досадањег стања (в. §. 395. крив. зак.).

Ако пак који прибрежни сопственик противно овим ограничењима поступи, он не само да *кривично* него и *грађанскоправно* за причињену штету одговара [§. 395. крив. зак.]; и

b) што је сваки прибрежни сопственик *дужан* да у случају *веће потребе* за воду (н. пр. при пожару или кад становништво села или града нема уопште довољно воде), а за претходном наредбом полицијске власти, уступи *прекомерну* употребу своје воде [чл. 27.] или и *дужу* колича ће количина селу или граду потребна а претходно би проко потребе прибрежнога сопственика [чл. 28]. У оба случаја он нема права на накнаду за ту употребу воде.

41. — Сопственици земаља, које леже једна до друге, а све су поред какве непловне воде, могу се сагласити на то *како* ће воду употребљавати и у том случају *мирове* се *земље*

сматрају у том обзиру, према *трећима*, као *једно* цело т. ј. као *заједница* или *сувласништво* (чл. 12. и §. 215. грађ. зак.).

42 — **Острва у неплодним водама.** — Под острвом разуме се свако узвишење земље у води, које се при редовном (нормалном) стању те воде уздиже над њеном површином и које је толико удаљено од обале, да се може бар чуном опловити.

Ако би се у каквој *домаћој неплодној* реци образовало ново острво, онда се оно сматра као *прираштај* (accessio) прибрежних земаља и припада *сопственицима* тих земаља, који га *деле* међу собом (§. 262. грађ. зак.) и то овако:

а) ако се острво образовало по *средини* речног корита, онда се оно најпре *подели* линијом, која се замишља да иде *дуж средине* речног тока. А та се *средња* линија изналази кад се *преполове* све линије, које се, према *редовном* (нормалном) стању поднога тока, повуку од једне обале до друге, а у одстојању једне линије од друге колико је ново острво дугачко. Затим се *део* острва од оне средње линије и с једне и с друге стране, *деле* на *прибрежне сопственике* по *дужини* земље сваког од њих; и

б) ако се ново острво начинило само *с једне* стране те *средње* линије, онда га међ собом деле само сопственици прибрежних земаља на ту страну, на којој је постало, и то опет по дужини својих земаља.

43. — Новога острва, међутим, *нема* у оним случајевима, које предвиђа §. 263. грађ. законика, наиме:

а) кад се водени ток *расцепи* на краткоме па они *оплове* нижу земљу (њиву, ливаду и т. п.) тако, да ова сад представља острво. У том случају опловљена земља остаје и даље у својини досадашњег јој власника;

б) над водени ток *захвати* у своје корито *део чије земље*, па га после неког времена напусти, дакле, тај захваћени део *пресуши*; он се тад враћа у својину *пређашњег* му власника; и

в) кад се водени ток *измаче* из свог корита те *поплавне* прибрежне земље; тад власници поплављених земаља *не губе* права својине на те земље и ако га за преме трајања поплаве не могу да ваде.

44. — **Напуштено корито (alveus derelictus).** — Дешава се да каква река, поточа или неплавна, променом неки део свога досадашњег корита на тај начин, што га *напусти* а често њега *заузме* известан *део* прибрежних земаља. У том случају, по §-у 264. грађ. законика, сопственици заузетих земаља имају *право* да се *из пресушеног дела* речног корита *накнаде* у *сразмери претрпљених губитака*, на било да је онај пресушени део за то довољан било да није. Ако није могуће тога ради извршити деобу напуштеног дела корита у натури, онда ће та деоба извршити *продајом* истога земљишта на *јавној* добавни *новац* поделити на оштећене прибрежне сопственике (§. 499. грађ. зак.). И тек ако после дате накнаде ипо *проценби* од тога земљишта с њим ће се поступити као и *с новим* острвом по §-у 262.

Али ако речно корито пресушује *иред* обала, онда се напуштени *део* корита само *неплавне* воде сматрају као *прираштај* прибрежних земаља по аналогији §-а 264. грађ. зак. а под *плавне* воде, они припадају државе. Правичност захтева да држава овај део земљишта за накнаду уступи прибрежним сопственицима, те да они очувају досадашњу могућност да се водом користе.

45. — **Нанос или наплавина (alluvio)** — Бива да водени ток понајпак и неприметно, а без ичијег удела, наноси земљу на које место на обали, те тим начином ову уњеђава. То се уњеђање обале назива *наносом* или *наплављењем* (алувијом). По §-у 265. грађ. зак. то приграштање обалске земље припада у својину *сопственику* њеном, а то, како се обично вели, зато, што се не може поуздано доказати туђе право својине на тај нанос. За тај приграштај прибрежни сопственик није дужан дати никакве накнаде, па ни онда, кад би се баш и знало с чије земље нанос долази.

46. — **Одвојени део земље (avulsio)** — Ако се деси да водени ток силом својом *одвали* или *отиме* један део земље од једне обале, па га *привали* туђој обалској земљи, тад, по §-у 264. грађ. зак., он неће *одмах* припасти власнику увећане прибрежне земље, него тек по *истеку једне године* и то само тада, ако ту одвојену земљу не би њен *пређашњи* власник обрађивао или се њом не би користио у току те прве године.

Раширивање права својине прибрежног сопственика на тај одвојени комад земље је дејство особене застарелости, која је постојала у старијем Немачком Праву под именом *бутања* или *мучања* (Verscheiguug), па је отуд прешла у Аустријски а из овога у наш грађански законик. Овде је за задобивање својине на тај комад одвојене земље потребно *само* то: да се је досадашњи сопственик *уздржавао* за *једину* дана од таквих поступака с тим комадом земље, из којих би се могло закључити да му је *намера* да га и даље *задржи* у својој *држављини*[1]), п. пр. није га ограђио, обрађивао, под закуп издавао и т. д. А није потребно да и сопственик прибрежне земље, уз коју је тај комад привађен, што предузима, као што то траже неки страни законици (п. пр. француски).

Ако је, пак, досадања власник одвојеног комада земље, у течају те прве године, очувао био своје право својине на исти, па га после тек напустио, онда је за губитак односно за прибављање својине на исти потребан *редовни одмак* (присарио, тј. текућинска застарелост, §. 929. грађ. зак.).

V.

47. **Правни односаји на приватним водама.** — Приватне се воде разликују на:

а) *затворене* или *стојеће* воде. Ако спадају: извори, метеородонска (кишна и снежна) прикупљена вода, бунари, рибњаци и остале воде, које су у на какве затворе прикупљене на приватном земљишту (п. пр. у резервоаре, цистерне), и

б) *текуће воде*, као: отоци поменутих вода под а) док теку кроз приватну земљу.

48. — *Затворене су воде састављи део земље*, на којој су (Portio enim agri videtur aqua viva), па с тога и јесу у *приватној* својини сопственика земље на којој су (чл. 5. „припадају господару земље на којој су“). Својина је на оне воде својина у правном (техничком) смислу и обухвата сва права на *речно корито* и *воду* као и *искључно право* на *употребу* и *све користи* од њих, нарочито *право на риболов*; но, разуме се, све то у толико, у *колико* није ко други *особитим* правним основом задобио какво право, п. пр. службеност с туђега бунара или извора воду носити или ту стоку појити (§. 335. под 2., Грађ. зак.); а ван тога, сопственик је властан тим водама по *своју* вољи располагати (чл. 9.), п. пр. извор затрпати, рибњак пресушити и т. д.

Својина се на те воде *прибавља* и *губи* по *општим правилима* о прибављању и губљењу својине на непокретна добра, која су изложена у грађанском законику.

Она може бити *оптерећена* и *службеностима* у корист трећих лица.

Она се *заштићује* редовним правним средствима, *тужбама*, којима се и својина у опште заштићује.

[1]) По Римском Праву је пређашња сопственик губио право својине на одвојени комад своје земље тек тада, кошто су дрва на њему густина своје лишће у ту земљу т. ј. *у тло*, *је њој* је привлачи.

49. — *И текуће* су воде у својини сопственика оне земље, кроз коју теку и докле кроз њу теку.

О својини на те воде, о прибављању и губљењу исте, као и *о праву употребе* тих вода важи све оно, што је речено *о натеченим водама*, с том разликом, што је то право ограничено онако исто као и код *неизвесних вода*. Тако ни овде се *не сме* мењати природни ток отоку на штету власника ниже земље, нити на штету овога *узводе* правити, нити у воду спирати или пуштати штетне материје и т. д.

50. — У случају *преке потребе* за воду, н. пр. у случају пожара или суше, *месна полицијска власт* има право (Nothrecht) да, у *општем интересу*, наради *привремену* употребу и *приватних* вода, а *без икакве накнаде* сопственику, чија је дотична вода (чл. 27.).

(наставиће се)

Андра Ђорђевић

МЕШАЊЕ У СПОР И ЗАКОН

од 17. јануара 1900. год.

(НАСТАВАК)

Споредна интервенција. Пре измене § 65. од 17. јануара 1900. год., овој интервенцији имало је места све до окончања спора. И заиста, пре те измене, § 65. гласио је овако: „Код ко ко бији, да ће у праву свом штете имати, ако навесна парнична страна парницу изгуби, може у *свако доба, док парница окончана не буде*, умешати се у ту парницу и т. д.“[1]

По овом ранијем тексту §-а 65., споредни интервенијент могао се умешати, и то увек, и онда када је спор био већ код касационога суда. Што је њему једино одузимало могућност интервенисања, то је свршетак спора, било зато што је одлука првостепеног односно апелационога суда постала услед неупотребе правног средства (незадовољства или жалбе) извршном било, пак, услед тога што је одлуку нижега суда одобрио и касациони суд[2].

Данас више није тако. Споредној интервенцији има места само до првих приседаба касационога суда по главној ствари[3]. Што се првостепеног и апелационога суда тиче, споредна интервенција није ни сада, као ни пре закона од 17. јануара 1900., ограничена никаквим роком. Овај закон донео је да је ограничи само код највишега суда. Пре њега, тај фактат да је касациони суд био већ учињио пре, друге, треће и т. д. приседбе, по главној ствари, на одлуку нижега суда, шшта није сметао споредном интервенијенту да се умеша. После тога закона, *пре приседбе* по главној ствари одузимају му могућност интервенисања. Ма како се дуго спор водио, после овом *погледу*, мешање у спор, то би значило, често пута, изазвати интервенијента штете без изгледа правде.

Мећутим од општијег става друкчије стоји. Тужилац најпосле тужени бар зна је у своме *делу*, зна, при самом заснивању спора, и *limine litis*, за *све* што ће у своме *делу* изнети, па ће, дакле, моћи, у *свако доба*, до *закључења главне расправе*, па и после, у том спору, другује заштити. Поштo, по § 341. грађ. суд. пост., „*пресуда* мора, због којих сметања има места, јасну сва тврђења утврдити: промена, одузимања, изнуђивања, оштећења дуга или права, због каквога и т. д.“, правда

тих њених примедаба, опоредни умешач је лишен права да интервенише.

Наравно да примедбе, на које оне биле по хронолошком реду, не спречавају споредну интервенцију, само ако нису по главној већ по споредној некој ствари донесене, као на пр. по питању о надлежности, изузеју (112. грађ. суд. пост.).

Главна интервенција. Закон од 17. јануара 1900 г. није дирао у §. 66. који говори о главној интервенцији. Он и данас, као и пре овога закона, гласи овако: „Кад ко држи да има право на ону ствар, о којој се две парничне стране пар-

---

умешаће, и штићеник, и поред њих, губо спор. Међутим, ако се је овај на заштиту позвао у тужби, односно у одговору на тужбу, заштитник би та својим поступком сачувао од рђавих исхода парнице.

Остаје још онда да се, у главном случају, штићеник одбије од тражења накнаде штете од заштитника. Али, питање је да ли би овакви случајеви била закону сагласни, пошто § 338. вели, да усљед апсолутне немоћи, да штићеници нема знати права на накнаду штете од заштитника, ако се је, не тражећи знатеље, у парници умешао и ову изгубио. На овога изази да ће он имати право на накнаду, као се је у заштиту позвао. Како се, пак, по изнашему мње не ваља расматрано, штићеник може, по § 65. грађ. суд. пост., позвати у заштиту све до правог примедаба касационога суда по главној ствари, те је онда штићеник, који се је на заштиту у тоже року позвао, одговорио једно ради се, по §§ 331. и 343. грађ. суд. пост., трпи ни право на накнаду штете од заштитника. Даље, са системом по коме неопходна у заштиту може бити ова за пр. примедба касационога суда по главној ствари долази се као до неразложених ако до њиног противног резултата, што, очевидно, није њихов потпуни опоравак.

У француском законодавству штићеник (le garanti) није дужан позвати се, у спору против њега поведеном, у заштиту. Он може, на свој ризик, сам парницу водити. Ако ову изгуби, онда има право тражити од заштитника (le garant) накнаду штете. Само овај ће се та напаст ослободити, ако докаже да је штићеник добро спор, за се је у њему позвао у заштиту, што значи, да заштитник тугује штићеникову накнаду, ако би овај парницу изгубио био баш и ако ју је са свим правилно заштитник водио. (Bonfils, op. cit. I, p. 293 et 294; Pisanelli, *Traité élémentaire du droit civil*, II, p. 446, et 718). Дакле то питање је за заштитника може ако не одбранити штићеника кодо се, по еранцуском законодавству, расправа баш онако, то јест у тому самога спора која штићеник води, баш исправно, по одредби тога спора.

Наше законодавац, међутим, хоће да се то питање реши онако, у самој главној парници, те по доцнијем поступку на овоме наслоњену, па нека се у заштиту у том, главном спору, или овај позвати и оспорити он, па, ипак, ако је та изгубио, трпиће напаст од заштитника. § 339 грађ. суд. пост. тако је категорички решавао ће, наиме, штићенике не би хотео, у свом поменутом случају, више потицати по питању: да ли би заштитник био у стању да се да ли је био, у главном спору, тога рода поведе.

А кад се већ станимо на то гледиште, да наш законодавац хоће да се питање о одговорности заштитника одмах расправи, онда се мора усвојити и ово закључак: да је штићеник дужан заштитника позвати *in limine litis*. Тек ако овај неће да ништа парници са противником штићеника, онда се знати за ја је он у стању да штићеника избрани. Ако ће се овај могао у заштиту позвати у којем доцнијем моменту, тада би питање о одговорности заштитника, у случају да штићеник изгуби парницу, било сувишно, пошто би, онда већ, овај усвоје штићеника избранта, за је одмах, у самом почетку спора, без у заштиту позвао. Допустити, дак, за ово, по скрпотају главно парнице, то питање односу заштитника и штићеника дебатује, то би баш противно воли законодавчевој, да се то питање ни одмах, у тому главном спору, расправи. Другим речима, право је сумњиво да би заштитник могао овде ту дискусију поднети, пошто је, за њеному схватању, штићеник изнуван потребне услове какво се је у заштиту и парници је изгубио. Дакле, расправљено је питање о томе да ли је заштитник био у стању да избрани штићеника, а расправљано је о њему, заштитнику, штету. Овај га вели, по скрпотају к губитку главне парнице, оспорава не само да

„Ако обе парничне стране одбијају право мешања у парницу, дужне су то као учесници чинити.“

По нашем мишљењу несумњиво је да, пре зак. од 17. јануара 1900 год., и главна интервенција, као и споредна, није била ограничена у погледу времена у коме се имало интервенисати. Све до момента окончања парнице могао се је неко, као главни интервенијент, у њу умешати, дакле при пут и код суда касационога. Одредба §. 66. гарантује појединцима право главнога мешања, не постављајући никакве услове односно рока интервенисања, из чега се има извести да законодавац није ни хтео да, односно тога, чини томе праву какве рестрикције. То је једно интерпретативно правило: да појединцима треба дати највиру могућну слободу, у погледу употребе средстава која је законодавац уствновио ради заштите приватних права. И само онда та се слобода може сузити, ако би о томе постојале нарочите законске одредбе. Напослетку, тај факат да је законодавац, у §. 65., казао категорички да се може у сваком стадијуму спора интервенисати, може се, такође, навести у прилог нашега мишљења: законодавац је сматрао за излишно понављати у §. 66. једно правило на ком је довољно, у §. 65., инсистирао.

У остаком нојмљиво је зашто у опште интервенцију треба допустити у сваком стадијуму спора.[6] Када се неђ интервенција сматра као средство корисно, или чак и нужно, за заштиту права појединаца, онда се они не може ограничавати на неки рок који би истицао пре момента окончања спора, просто зато што би, врло често, појединци били лишени тога средства и без своје кривице, поименце онда ако су за поведени спор, у који треба да се умешају, дошли сасвим; дошли, то јест после протека рока за интервенцију означеног. У таквом случају спор би још трајао, али мешања не би могло бити. Постојао би још услов који омогућава интервенцију, постојао би још спор, али се иник интервенција не би до допуштала.

Истина, против система да мешања може бити све до свршетка парнице, истиче се она приједба: интервенијент би се могао умешати много доцније него што је за парницу дознао; у место да интервенише одмах, што би било корисније по брзо окончање спора, он је то оставио на један моменат када ће његово мешање, у том погледу, бити много штетније. Требало би, дакле, одредити неки рок, у коме би најдаље интервенијент, по сазнању да је парница покренута, морао се умешати.[7] Али овакав систем још мање би одговарао, него при, целу коме би се у њему тежило. Другим речима, он би још више ово узрок одуговлачења главне парнице, пошто би се морало пријачно времена утрошити на то, да се изваде да ли је интервенција благовремена или не. И кад се, у овом погледу, ништа не постиже, или, тачније, постиже се нешто али то је обриуто ономе што се жели, — онда је боље остати при правом систему. Најзад, да приметимо и то, да би се, у другом систему, морало, за доказивање тврђења интерпијентовога да није, од дана када је сазнао за парницу, протекло више времена него што треба за мешање, прибећи, у оскудици других доказа, заклетви његовој, умешачевој[8]. Ово доказно средство, међутим, треба избегавати зато што је врло несигурно. А да се ово не прими, у једном случају као што је овај горњи, има овај разлог: никада не треба парничара ставити у ту дилему, да се или крио закуне, па да сачува своје право, или да ово, да би избегао грех лажне заклетве, изгуби. Поименце ово би се десило онда, када би интервенијент, који не би мого другим путем доказати да је за парницу у коју се меша дознао дотичнога дана — а то би било потребно да докаже, с тога да би се знало, да ли се је он благовремено умешао — имао да се на то своје тврђење закуне. Ако је збиља његова интервенција неблаговремена, шта ће он чинити? Да се закуне? Али то је, као што рекосмо, неморално. Да одбије заклетву? Али тада губи право интервенисања, губитак који може евентуално повући и губитак самога оног права које је он хтео интервенцијом сачувати. Има, дакле, да бира између два губитка: моралног, — а то ће бити, ако се криво закуне, и материјалног, — што ће бити, ако се не закуне. И што је овде главно, то је да интервенијент, ако не би заклетву положио, неће бити у штети зато што би тада испустио на руку неки свој материјални интерес, већ зато што би био лишен једног материјалног права: околност која баш и сачињава овде деликатност положаја његовога. Ја ли потребно да кажемо да законодавац, који има и тај задатак да појединце моралише, треба да избегава такве институције које могу појединце довести у искушења врло опасна по морал?

Ми мислимо, дакле, да је несумњиво, пре измене и допуне §. 65. од 17. јануара 1900., главна интервенција, у погледу рока до кога се могло интервенисати, била неограничена. Видели смо горе разлоге због којих је, свакако, законодавац опано ово питање решио. Од два главна система, која је пред собом имао, изабрао је онај који је више, него противни, одговарао захтевима добре заштите приватних права, а, у исто време, избегао је оне са гледишта морала неугодне, ситуације које је тај противни систем омогућавао.

Питање је сада, да ли је овако и после речених измена и допуна §. 65.? (наставиће се)

Живојин М. Перић.

---

[6]) „Интервенције може бити у сваки предмету (en toutes matières) и свију јурисдикција, па чак и код судије пошаног под именом le juge des référés и код Суда Касационога“, вели H. Bonfils (op. cit. I, p. 379 et 381). „Интервенција се прима, каже Garsonnet (op. cit., p. 627), у сваком стадијуму спора (en tout état de cause)“.

Да изванредно још и данчас и у нашем законодавстве. За главну интервенцију §. 65. нем. грађ. суд. пост. (из 1877. год.) вели да најдаље на шести „bis zur rechtskräftigen Entscheidung des (dieses) Rechtsstreites“ (све дотле док „bis zur rechtskräftigen Entscheidung des Rechtsstreites bis zur rechtskräftigen Entscheidung desselben erfolgen“ (дотоване интервенције може бити у сваком стадијуму спора, све до извршења одлуке којом би се завршио). Skupp, op. cit., I, S. 146 und ff.

В. у истом смислу, за споредну интервенцију у аустријском законодавству, Canstein, op. cit., I, S. 552. За главну интервенцију вели Canstein ово:

„Die Hauptintervention ist aber gar keine Intervention, sondern eine gänzlich selbstständige Klage eines Dritten, welcher gegen beide Parteien eines anhängigen Prozesses als Kläger auftritt und den Gegenstand, wegen dessen der anhängige Prozess geführt wird, für sich in Anspruch nimmt. Er übt diese Klage durch sog. Hauptinterventionen nach ersterr. Rechte auf den anhängigen Prozess gar keinen Einfluss, und bestehi für dieselbe auch kein besonderer Gerichtsstand“. (Главна интервенција није никаква интервенција, већ потпуно самостална тужба новог трећег лица које се ни тужиоцу против обе парничне странке појављује и које овај предмет о коме се води спор за себе тражи. Ова странка појављује и које овај предмет о коме се води спор за себе тражи. Ова тужба таке главне интервенијента зона никакве дејства, по аустријском праву, ни на поседење спор, и за њу не постоје никакви нарочити надлежносот судова).

[7]) И само су онда допустили да се умеша у последњем моменту, када је у последњем моменту и за спор сазнао.

[8]) Сличну установу имамо на пр. у случају који предвиђа § 185. грађ. суд. пост. (предлози изостанка од рочишта). Пре допуне § 502. грађ. суд. пост. од 14. јуна 1894. достављала се заклетва и свим жалиоцима против јаве пропуље, који нису били на пропуље ништа су на ону повикали, сто су жалбу поднели по истеку потпарајног дана од пропуље. Заштитове је жалиоцу нису утврдите да, од дана када је за пропуљу сазнао — и од кога је на тако кратко рока за жалбу — није протекло, за жалбе, потпарајет дана, у коме је року вноли она извршити. По допуни § 502. од 14. јуна 1894. за ова лица која би имала право жалити се против неуредности јавне пропуље рок од потпарајет дана тече од дана свршене пропуље (§. 503. грађ. суд. пост.).

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ
(1793 — 1869)

III.
Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(наставак) 15

И у једном и у другом стадијуму дужности полиције нејасне су и неодређене, а њом о њеном задатку не разликује се скоро ни у колико од њима о задатку унутрашње државне администрације. Изузетак од овога чини установа паронских кнезова — *полиција*, чије су дужности: надзор над стварницама, скитницама, чистотом, мерама, пасошима и т. д. доста прецизно и умесно одређене.

Четврти период
(1835—1869)

Уставом од 3. фебруара 1835. год., свеколика власт у земљи биће је подељена на *законодательну, законоизвршителну* и *судијску*. Прве две припадале су кнезу, Совјету и *попечителима*, којих је било шест: *правосудија, внутрени дјела, финансија, иностранх дјела, војени дјела* и *просвештенија*, а последња судовима: *окружним, Великом Суду*, који је судио у трећем степену, и *Совјету*, чије је једно одељење судило у другом и последњем степену.

На основу чл. 76. овог устава, изишао је под 14. фебруаром ово исте год. указ кнежев о *слагању и дужностима Совјета*, у коме су, мимо осталог, одређене и дужности министра унутрашњих дела у овоме:[1])

1. Да чува и одржава у *цјелости* немањски устав, права појединаца, као и права општина, срезова и округа;
2. Да раздели Србију на округе, срезове и општине;
3. Да „устрои Статистику Србије";
4. Да у споразуму са министром војним чува границе земље;
5. Да у споразуму са министром војним установи „*стражу војску, која ће бити полицијом внутрености*";
6. Да заведе „*полицију*", и пропише опште уредбе о одржању мира и поретка у земљи и на граници;
7. Да спречава образовање тајних друштава, и да мотри на просјаке и друге скитнице;
8. Да оснује „*здањице и куће заточити у ком и по којима би се могло дати посла беспосленицима и криоцима*";
9. Да се постара „*како ће се сиротињи помоћи и после дати*";
10. Да пропише правила о издавању пасоша;
11. Да подигне и уреди „*нужене тамнице*", и о њима се брине по уредбама које би министар правде прописао;
12. Да изналази и заводи средства за спречавање пожара и осталих несрећних случаја по градовима и селима, као и да се брине о онима који би услед оваких случаја страдали;
13. Да настојава, да се по градовима и селима подижу здраве куће и по једном истом плану;
14. Да „*заводи заведења на којих би се у време нужде могло што позајмити људима, који би имали посла какав да скрше а немају средстава и томе*"; да се стара о трговини, занатима и подизању фабрика; даље о земљодељству, сточарству, силарству и виногрдарству;
15. Да чува шуме од штете, „*по науци шумодељића*";
16. Да заведе и уреди поште, и њима управља;
17. Да води надзор о мерама у јавном слобраћају;
18. Да се стара о путовима и мостовима;
19. Да се стара о здрављу народа, и да „опише уредбе, како ће се мртваци прегледати, и повраћати у живот полумртви, где ли ће се прави умрли закопавати, и какови гробови да им се граде";
20. Да води надзор над општинама, и да настојава „*да се све међу собом братски љубе*", и најзад
21. Да се стара о *моралу* и подизању „*обштеполезни здањија*".

Изложене дужности првог установног *попечителя* унутрашњих дела у Србији, ма колико да су нејасне и неодређене у појединим правцима, ипак несумњиво доказују правилност појимања задатка полиције онога времена, у коме су ове дужности прописане.

На њих видимо, да је *попечителу*, поред *реда* и *безбедности*, било стављено у дужност још и старање о *здрављу, моралу, сиротињи, трговини, занатима, мерама, фабрикама, пошти, шумама* и подизању и одржању *корисних и хуманих* установа, а све ово, као што смо већ видели приликом говора о полицији у опште, било је предмет полиције западне и јужне Европе овог времена.

Несумњиво је, да је познати Димитрије Давидовић, који је радио Сретењски Устав по угледу на тадање слободоумне уставе европске, писао и ове дужности *попечитељеве* по угледу на онданшње савремене полиције. Ово је у толико пре за вероваше, што је Давидовић био први установни попечитель у Србији и, као такав, имао задатак да изложене дужности у дело доведи.

На жалост, Давидовићево министарство као и Сретењски Устав били су врло кратког века. Иницијативом Русије, Турске и Аустрије, суспендован је овај устав само после месец и по дана његовог трајања, а Давидовићу олузето и само уређивање „*Сербских Новина*".

У хаосу, који је после онога настао и у политичком и у државном животу Србије, полицијска власт припадала је *Државном Совјету, Војеним Командантима, Испрачитељима, Срезским старешинама, Варошким полицајцима* и *Сеоским кметовима*.

По чл. 5. *Устројења Државног Совјета* од 29. јуна 1835. год., Совјет је, поред осталог, имао и „да обдржава личну слободу, јавни мир и поредак; да се стара о обдржавању живота, здравља и распространењу лепог обичаја народног", а по чл. 6 овог истог *устројења*, он је могао решавати и наређивати, без одобрења кнежевог, све што би се односило на „набљудавање полиције дневног мира и поредка, чувањем, да се зли људи и скитнице са стране у Србију не довлаче; заповеђањем исправничествима, да на такове људе, на просјаке и на опаке, за које се незна, чим се занимају, и од каквог рада живе, добро пазе, и у пилајет њин врабају; и предписивањем правила, како треба пасоше давати, како ли стране пасоше прегледати, и како с онима поступати, који без пасоша у туђе место дођу"[2]).

Имајући, на овај начин, дужност да се стара о полицији, Совјет је под 10. августом оне исте год. прописао она правила за *полицију* и *полицајц*у у опште:

„Будући да је Управителноме Совјету до знања дошло, да је већа част полицаја наши таковa, да и незна, које су и у чему се стоје дужности њине; то је Управители Совјет у држаноме под данашњим заседању своме рјешио, да се сваки *Полицајмља* нашим следујућа правила даду, по којима да се владати имају.

[1]) По Сретењском Уставу министри су у исто доба били и сенатори.

[2]) Зборник 20, стр. 59.

1. Дужност је *Полицаја* пазити, на то, да се у ономе месту које полицији његовој подлежи, сваки мир, тишина и поредак по обште одржи.

2. Ваља полицај да пази на чистоту места (вароши или касабе) свуда, да ни се чаршија и остали сокаци чисто држе; и да се не сипа где ђубро, куда људи пролазити морају, или где би се то коме на досаду чинило.

3. Да мотри полицаја на скитаче, свуда оне људе, који се никаковим радом не занимају, но од мене до мене пребијајући се своје време бадава проводе.

За овакове људе ваља да полиција одма надлежној власти јави, која ће дужна бити нужне мере према нерадњу потом и скитачу предузети.

4. Бодро ваља *Полицаји* на то да мотри, да ноћне патроле буду добро разређене, и да ниједан бунак не буде од патроле невиђен; к томе ваља да настоје, да патролиће своју дужност, најточније испуњују и да злоупотребљења никаква не чине, о чему ће се Полицаја најбоље уверити моћи, кад више пута ноћу у неизвесно време изиђе и промотри, шта патрола чини и где се налази.

5. Полицаје дужност особита је мотрити на то, да и странци, који долазе и пролазе, и слуге, који службу траже, пасоше имају, па ако се треви, те кога без пасоша нађе, таковога одма да дужна буде надлежној власти дотерати.

6. Да мотри полицаја дал се местне уредбе набљудавају, да нпр. *да се сокаком не пуши* или патра носи будући се од туда лако пожар особито при пезиком ветру догодити може.

7. Да своје пажење нарочито обрати на то и пази, да ли се по чаршији тачна мера набљудава, па ако примети да се крива мера, да онога, који ту чини, надлежној власти пријави.

8. Да мотри, да се не чине каквим састанци или договори, у којима би се радило што противу правителства, или противу друге које власти, или вообште противу обштег благостојања. О оваковим договорима, ако само начује полицаја дужна је одма оне, који би то чинили ухапсити и власти надлежној пријавити ји, која ће своје мере у томе знати предузети.

9. Сваку од предпаведени ови дужности дужан је сваки полицај најточније извршивати, и ниједну од њи у немарност бацити, ако не жели и строгоме одговору подлеби, и звања свога лишен бити[3]).

Што се тиче дужности *војно-полицијских старешина, исправничества* и *среских старешина*, оне су детаљисане књежеви указом од 11. новембра 1836. год.

По овом указу, војни команданти били су „*верховни чувари јавног безбедња и поредка, и по тому главни полицајци у себи поверену команду*“. Под њиховим непосредним надзором стајала су и исправничества и среске старешине, а ови последњи још су били дужни подносити им редовна шестнестодневна извешћа о стању у својим срезовима. Поред овога, војни команданти имали су права присуствовати суђењу у исправничествима, па су, изузад, под њихов надзор била стављена и сама свештена лица.

Са поделом земље на четири војне области: *подринско-савску, моравско-подрињску, дунавско-тимочку* и *шумадијску*, свака нахија и књежина (капетанија) добиле су своју војно-полицијску команду, а све нахијске и књежинске старешине произведене су у војне чинове, према својим положајима и платама, у којима су остали све до 1838. год.

Исправничества, по природи својих послова, била су једна мешавина од судских и полицијских власти. На место ранијих магистрата и нахијских старешина, дошла су сада у сваком округу *исправничества*, састављена из судија и среских старешина, са задатком: да у градовима врше месну полицијску власт, а у окрузима да суде грађанске и кривичне ствари. За ше последње могло је исправничество „у два маха по 25 штапа ударити, а више не; но на робију не може исправничество осудити никога, макар била најмања. Робију осуђује Совјет[4]).

Поред овога, исправничества су водила надзор над свим осталим властима у округу, изузев војних и полицијских.

Маја 12. год. 1835. постављени су за исправнике:

Стеван Стевановић	за округ	београдски,	
Јеатимије Угричић	„	„	смедеревски,
Стеван Јелтић	„	„	пожаревачки,
Илија Марковић	„	„	крајински,
Деспот Стевановић	„	„	црноречки,
Јован Вељковић	„	„	ваљевски,
Вучко Мутавџић	„	„	крушевачки,
Милосав Перуничић	„	„	рудничко-пожешки,
Тодор Бојанић	„	„	подрински,
Михаљ Трбуховић	„	„	ужички,
Стеван Магазиновић	„	„	шабачки,
Јеврем Новаковић	„	„	ваљевски,
Ђорђе Парезан	„	„	ћупријски,
Милосав Браљинац	„	„	јагодински и
Стојко Стојановић	„	„	крагујевачки,

Сем ових сталних исправника, особље исправничества састављало су још „одличне“ среске старешине (1—2), секретар који се није смео мешати „у судејске послове“ и потребан број писара.

Указом књежевим од 28. септембра 1837., исправничества су названи *магистратима*, а „циркуларом“ *Совјета* од 7. новембра 1838., који је такође издат по одобрењу књежевом, наређено је да среске старешине у будуће не заседавају у магистратима.

Дужности ових последњих, по указу од 11. новембра 1836. год. биле су, у главноме, оне:

1. Да управљају војницима по заповести војног команданта;

2. Да, помоћу главних сеоских кметова, одржавају мир и поредак у свима селима;

3. Да, у друштву са два избрана кмета, пресуђују у првом степену све грађанске ствари, изузев оних где је онакв спора готов новац. Ако се парничари на њихов суд не би сложили, они су их упућивали исправничеству. У делима кривичним, среске старешине имале су право казне, опет у договору с кметовима, до 25 штапа. Иариком им је било забрањено, да ма о чему суде без присуства кметова;

4. Да воде надзор над механицама, просјацима, беспосличарима и подозривим људима;

5. Да се старају о моралу, вери, шумама, друмовима, ћупријама и да насторавају, „*да сваки своју земљу привређено ради и у боља цвет доводи*“;

6. Да надзиру пасоше људима који путују само по округу, а остале да упућују исправничеству;

7. Да дају на време куће и исправничеству предају;

8. Да мотре, „*да се бламације не буле*“, и најзад:

9. Да буду „прави полицаји“ у својим срезовима јер „што год је дужност једног полицаја у вароши, то је старешине у његовом срезу“[4]).

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

[3]) Зборник 36, стр. 38.

[4]) Зборник 36.

ПОЛИЦИЈСКИ ЗБОРНИК[1]

Побуде за овај Зборник и циљ његов представљени су у предговору. Противу тога не би се имало ништа рећи; али о начину израде имало би се много шта казати ако не би узели у обзир време од непуних 10 месеца за које је тај посао свршен.

Тај рок и за мање опсежну књигу и мању важности — недовољан је, па је услед тога могло бити једно од двога: или је Министарство неће имало сав прикупљени материјал, кога је требало само средити; или тога није било, те је и прибирање и сређивање и штампање једновремено рађено.

Књига, која је пред нама, начин обраде њен, једном речи све приказе говоре, да је било оно последње, т. ј. да је било једновремено и прикупљање и сређивање и штампање тако рећи на докват, целог материјала који је у Зборнику представљен. Тако се само може правдати одсуство најпотребнијих прегледа за овакву књигу. Јер у овом Зборнику нема: ни хронолошког реда нити прегледне садржине за оно што је у њој штампано. Оскудица тих битних услова за сваку књигу, а за *Полицијски Зборник* који има разноврсну садржину на 1470 страна, чини немогућим „лако и брзо“ у данном моменту наћи се оријентисати.

О систематском представљању у овој књизи не може се ништа добро казати. Не узалуд у испитивање узрока који су уредништво опредељивали за овај нехат, ће ћемо рећи: да у овом Зборнику није заступљен овај систем какав је у предговору означен, какав би требао да буде, јер ту не налазимо ово што је најглавније и што се жели постићи. На пр. у њему закона није представљено све законодавство о једном послу онако како је оно постало до извесног времена, рецимо до 20. априла 1904., када је Министар донео одлуку за овај Зборник (а тоне основа је у Зборнику закона и уредаба); нити опет код дотичног закона она административна акта која стоје с њима у вези, чему је основа Зборник правила, расписа.. Напротив, ту су и законодавна дела, штампана у привобитној целини, па онда засебно измене и допуне, а редовно после других њихова правила и упути.

То су општи погледи на овај Зборник. Да пређемо сад на детаље.

У Зборнику је штампано свега 678 разних одлука и то:

117 законодавних у целини, 6 у изводу. 533 административних (правила, расписа, преписа и т. п.). у целини и 6 у изводу.

По Министарствима има их: *Унутрашњих дела*: 53 законодавних у целини, и 4 у изводу; а 129 административних у целини. *Грађевина*: 5 законодавних у целини, 2 у изводу; 61 административних у целини и 1 у изводу. *Војног*: 2 законодавна у целини и 1 у изводу, 12 административних у целини. *Правде*: 2 законодавна у целини, 1 у изводу и по 1 административан у целини и изводу. *Просвете*: 20 законодавних у целини, 6 у изводу, 60 административних у целини и 4 у изводу. *Финансија*: 12 законодавних у целини и 4 у изводу, 28 административних у целини. *Просвете*: 5 законодавних у целини и 2 у изводу; 16 административних у целини.

Разно 14 законодавних у целини:
расписи — 210 у целини;
додатак 7, законодавних 2, и административних 5 у целини.

Ради боље прегледности садржине (код које баш увиђавности уредништва да то у самом Зборнику учини) ми ћемо овде представити одељке и групе по реду како су у самом Зборнику представљене а узгред важније ствари и критички пропратити.

Ево те прегледне садржине:

Предговор I — VI; *штампарске грешке* VII.

I *Уредба о класификацији* закона страна 1.

II. *Министарство Унутрашњих Дела*, *А*, обухвата 2 до 459 стр. са овим одељцима: *Устројење* централне државне управе. (Само у изводу од §§ 1—13, са 27—28), устројење окружних начелстава. Овде има две неисправности: прва, што се *поверо*ало 12. маја 1839, како је и у Зборнику закона и уредаба представљено без обзира на потписе намесника, на које учињена напомена о немогућности тог датума јер до 1. јуна 1839. кнез Милош је био Владалац [а без намесника] па дакле тај је дан и 12. маја 1839. — Друга је у томе што код тачке 7, одељка А, писма а, б и в, није унесено толковање од 21. фебруара 1846. у зборнику 3 страна 106. — На страни 57 и 58 ово законодавне одлуке о набавци два пољадајц историја, јер за то наше одредбе закона о буџету и закона о благајницама.

На страни 115, Закон о административно] подели..., од 15. марта представљен је у само једном (4-ом) члану. Већег немара није могло бити него што је то учињено овде, а за полицијског посленика ништа преће него да зна простор своје делатности и по називима. А како жалостан изгледа о томе закон на стр. 116: *која* су места у Србији округне вароши, варошице и села, где сем Београда нахакну „Варош“ није не налазимо, а од „Варошица“ само 23! Већ. о селима и да не говоримо — нема по имену ни једнога. Кад то није учињено уз закон о административној подели (где му је право место) требало је то учинити овде и онда би се видело: да и многе вароши до закона о административној подели нису и данас вароши (на пр. Алексинац јер је у округу пиротском где је и окружно начелство); а од 21 варошице које је тај закон именовао, порастао је тај број до данас не на 23 како је ту представљено, већ равно 59 (педесет девет)!

На страни 142 „Закон о окружним и среским буџетима“ оглашен је у предговору за измењен и укинут. Питање: је ли измењен и у чему или и укинут — остало је да виси; а међутим тај закон по природи својој стоји у тесној вези с полицијом, те је требало његове одредбе представити онако, како оне у истини данас стоје.

На страни 186 „Додатак уредби..... о механама и кафанама“ требало је за §§ 25 и 28 обазрети се на оне одредбе у Зборнику зак. и уредаба 36. страна 648 у члану 40. и 37. страна 122, члана 2; у вези са 49. страна 257, да би се једном дошло до правилног разумевања и вршења уредбе механске и отклонила оне и штетне последице које осетно утичу на законитост и ред.

На страни 220 „Попечитељству унутрашњих дела“..... дата је напомена зашто ниоу унесене и оне раније одредбе, а тај разлог не стоји.

На страни 303 „уредба о давању заграничних пасоша“ у тачци 12 остао је *турски печат* без икакве примедбе.

На страни 459. „уредба о одбеглим женама“ ако ништа више, требала је бити доведена у везу са чланоима 201 и 245. зак. о кривичним кластима, и §§ 197 и 203. кримин. зак., па јој одредити вредност (ништавило).

Група „*Министарство Унутрашњих дела*“ има 6 подељака одељни писменима: А, Б, В, Г, Д и Ђ. — *Б*, закон о истрагањем судијама, хватање хајдука, механе и кажање, условно одпуштање кривица, спаоправаље села, правила о односу слугу..... *В*, закон о штампи, јавним зборовима, набору нар. посланика. *Г*, уредба о природњеву странаца, загранични пасоши и сточни пасоши, мангуши..... *Д*, општински приходи, испити деловођа општинских, деловодство, шеснаодстоје и књиговодство општинско и *Ђ*, о празницима, честитке о општинародним празницима, пандури, одсана такса за државну штампарију, одбегле жене. —

Ово је довољно да покаже сву подобност за класификацирање; јер кад се у одељку А, почиње устројством централне управе, па се ту налази и набавка два за огреч, кондуитиста (а о закону о чиновницима нигде ни помена!), онда није чудо што у одељку *Г*, уз уредбу о природњеву странаца имамо закон о мангушима и цигањима; а у одељку *Д* општински приходи и остало, док на страни 1332-1339 у групи VIII има наређити одељак о општинама, и напослетку у одељку уз преизмена и светкованије штампано је решење о преизмену на страни 1143. — Сравните с овима и оно што је у осталим групама и одељцима представљено у овом Зборнику, па ћете имати праву слику једне цигањске пређе у којој има свачега!.....

Међутим израда ове групе II „Министарство Унутрашњих дела“ као јединке која има да представи и у ширину и у дужину све сазнање о дужностима и пословима његових посленика (та њих ради и службе њихове и постала је потреба за овакав Зборник) — требала је да буде знаочки и овестарено најбоље обрађена — а она је права бедумача! —

III. Министарство грађевина страна 460—611. — У овом одељку махом је уне-

[1] И ако се не сећамо са свим написом г. Миљковића, жали тк пуштено у лист само с тога, што се њиме, ма и у појединим погледима истина и основне крепости Полицијског Зборника. У знаобом чланку уредништво Зборника одговорило на оне његове г. Миљковића.

Уредништво

сен материјал из Зборника Министарстава Грађевина, на се, душе жаља, то и иначе не само за расипне него и законе о изнаћи на беле за Зборнике Закона и Уредаба као једини и меродавни извор њихов. Сва то упућено је на Зборник грађевински..... Код то знате, а на страни 490 (озго) други и трећи ред читате: „Види Зборник расписа, уредаба и Закона по струци грађевинској, страна 113—122“ — онда и нехотице долазите на мисао да се заиста-те: на ког су њанова упесени ти Грађевинског у Полиц. Зборник и они на 150 страни код нас упућујете на Грађевински Зборник за само ова два? На страни 46(„Железничко-полицијски закон“ предстаљен је у §§ 1,57—61, као да се железнице, полиције не тичу сигнали, колосеци, скретнице, ограде, ни чувари пруге, шина о полиц. чиновнику који има значку, ни о публици која тумара?..

На и то је тако реће узето из туђих Зборника једно и жалосно зад на страни 490 у 7 и 8 реду (озго) вели: „§§ 3, 4 и 5 (оним се одређују категорије путова у смислу донуне § 2).“ И, разуме се, ту нити су представљени путеви, које је тај закон именовао, још мање они који су у току 40 година (од 1864.) до данас изграђени. Зашто је то изостављено? Зар једном окружном или срезком начелнику може бити све једно знати или незнати: колико и каквих друмова има у своме повереју!

Али овде има и непотпуности још о сечи прућа на аде Циганлије за потребу заклоњног пута нема ни помена (Зборник 13 страна 87.)

У закон о експлоатацији (562) свакако требало је поменути и онај за железнице у 35 Зборнику 83 страни. А кад почеш са страном 570, говорк о пошти и телеграфу онда каква смисла поред групи „X пошта“ на страни 1340—1349? Напоследку, зар је мање важно знање полицијских посленика и о оним кућицама код прелаза и скела, грађевинском Савету, уређењу Министарству грађевина и грађевинском закону за Београд?

IV Министарство војно страна 612—653 (после Министарства правде) најмање је заступљено, на и оним што је ту представљено непотпуно. Сам закон о устројству војске (страна 612) који има преко 80 чланова представљен је само у 5 чланова! Поред овога још само два закона (о утврђењима и монополу барута) и нико више. Међутим закон о војној администрацији толико је важан за полицијске органе, да би то поред оног о устројству војске требало у целини имати у овом Полицијском Зборнику.

У *Министарство правде од 644—666* стране са законом о поротн (у изводу само чл. 6) и једним указом. И ако је у изводу закон о поротн, ипак се мало водило рачуна шта треба ту унети. Зар је мање важно знати ко може бити поротник од онога ко их бира? А о томе говоре чланови 2 до 5 и даље 7 члан такође важан. —

Али ако је ова група правде овде оскудна, уредништво је било галантно законима: грађанским (1253), грађански поступак (1260), кривични закон (1283), кривични поступак (1303), и т. д. само што то не иде у прилог класификовању!

VI Министарство народне привреде од 667—1005.— Ови изводи из уредаба о осигурању, Управе Фондова (без правила), Задруга за узајмно помагање (Овде је погрешно штампан Зборник 55. страна 57., а треба Зборник 57. страна 55) о Класној Лутрији (такође без правила) — могли су рачат изостати, кад није сређа и мати их другче у целини! У закон о мерама, правила (страна 728) оскудевају *сликама* „поштo су већ опште познате“ како се тамо чини напомена. А те слике вазда имају своју велику вредност за правилност и целисходност закона. Вредно је напоменути да је у овом делу (закон о мерама) сам материјал узет из Збирке закона и расписа *Мате Јовановића* (1883) и ту дословно штампан (717—778).

На страни 778 „Закон о земљорадничким и занатлијским задругама“, представљен је само у 3 члана (1,95,98), а има 110 у сваком случају важних за полицијске посленике. Међутим о правилима ни помена! И остали закони и правила (махом) представљени су у изводу. За чудо да о Закону о потесима ни речи!

VII Министарство финанасија од 1006—1102. На страни 1006 „уредба за окружне касначије“ и ако није нареком укинута, она је фактички престала 20 децембра 1898. Закон о државним благајницама..... То важи и за овај додатак на страни 1008.—

О решењу (страна 1100) не би било ни одњет видети §§ 8, 13,..... степ. поступка и оне на грађан. поступка да би се и у колико могло прандати штампање његово. — Куд и камо било је потребе што реће о законима: новада, такође, трговачке — док о свему (сем правила за вршење закона о таксама) ни помена! Многи и од унесених закона представљени су у веома скромним изводима вазда без познавања извора од куда су унесени.

VIII *Министарство просвете и црквених дела, од 1103. до 1131. стране.*

За закон о црквеним властима уредништво се сружило оним у Пречишћеном Зборнику у коме ни помена о измењеној тачци 5, члана 43, на је тако овај члан и овде унесен (страна 1109). На и овај као и закон о народним школама у најкраћем изводу (од по неколико чланова). У осталом никакве штете, јер Зборници просветни и овај одлука архијерејског сабора неопходни су источници снега у односу на просвету и цркву.

IX *Рашо од 1132—1146 стране.* Нема никаква помена у овом Зборнику зашто је ова група у којој су законодавне одлуке с брда с дола унесене. Можда су оне ту зато, што их уредништво није имало на руци раније, можда за то што им се класификација није могла одредити; или кад су унесена требало је оценити њихову вредност, на пр., *за решење о часовника канцеларијским* (1234), које је требало упоредити са оним у просветном (20. стр.) и оним у 30.-ом Зборнику закона и уредаба страна 185., сувише што је и о унесеном требало означити извор. Она решења о задржавању плате (1134, 1136, 1137), требало је такође довести у вези са позитивним законима (грађ. суд. пост., закон о чиновницима) на би се видело све пишталило њихово. О ономе (1139) да су практиканти служитељи није вредно ни говорити. То је, можда, некад имало своје вредности, а данас припада историји, на кад није сређе, да имамо историске податке о чему важнијем, могло се и без тога проћи. Указ о празнословљу (1141) требало је доћи иза оног на страни 456., а они три о штетама на државним зградама (1141., 1142. и 1143) припадају групи грађевинској где их је и требало унети. Тако исто и оно о презимену (1143) уз оне на страни 455.

X *Расписи.* Овај одељак, по нашем мишљењу, додатак је онима од 1—IX (страна 1147.—1402.). По ономе како је груписање извршено, изгледа, да би то била *друга* књига Зборника. То у толико пре што су за обележавање узети поново римски бројеви од II (I и IX нема нигде!) до XIII а уз оно код поменог још и азбука. Али у ствари то је једна књига у којој ова X група представља часо од расписа. А да би се њено постојање оправдало, у предговору је вазда за то и казано: „Овај део расписа који није био непосредно везан за законе унесене у ову књигу, штампан је одвојено“..... противно ономе наводу у предговору „..... И за то је грађа рађена по министарствима у чију надлежност и извршења стањем закон, уредби, височајше решење, расписа, упут'е“.....

На крају књиге, још има група „Додатак“ (1419 до 1435) и „Регистар“ (1436—1470).“ У додатку штампано су измене и допуне у Закону о штампи *без* веза са оним ког штампањем (251), тако и закон о јавној безбедности без веза са оним (172).

Из ове прегледне садржине коју смо узгред критички пропратили, читалац ће имати да пресуди, у колико ће она, и како, подмирити ону потребу, коју је намењена. Ми пак, нелимо, да је она далеко од онога што је у предговору њеном речено. А кад узмемо у обзир, да знатну већину данашњих полицијских посленика представљају махом школовани људи, онда ће, овакав Зборник изгледати једна лепа шала са најбатинијим интересима државне службе и њених посленика.

Да сведемо у главном сву вредност овог Зборника: по облику он је монструм књиге. У место да је сиретна и у џепу је носити, треба имати секеру. По садржини и циљу коме је намењена она је прави каламбур: ни каква плана ни распореда; ово што показује одетуда од онога што је како тако утврђено да га представи, на пр.: грађа није распоређена по министарствима; унесени су закони без стварне вредности који припадају историји; изостављени који у тесној вези стоје с полицијском службом; упашани закони и т. д. из стручних Зборника без

нијама помена Зборника Закона и Уредаба; и готово у свима на помена како је Закон) постао и над је на снагу ступио, док код неких судигира и само потпис недовољ, неко налаже у целини и без правних за њих прописани; нека у истини на њихе ни полиц. поспење нишко и не представља, а правила им у изводу излазе; а за неке налаже прибавити текст, па за овим измене и допуне; за множину не означује никакав, ни ни Зборник Закона и Уредба ни којим други извор и т. д. и т. д.).

Нас би далеко одвело да чинимо сравњења и самих текстова Законодавних а као ни оних административних одлука; и описано, колико смо клали, довољан је осмог за оцену, да се парада његова не може ничим похвалити!

Навод у предговору како се пису могли унети сви *Закони који дефинују полицијску службу* за то, што би то била огромна књига — изгледа сношан према томе, што су у ову „књигу“ унесени преко 200 расписа, *који су у специјалним Зборницима* (министарства) већ објављени (зборници: Министарства Грађевина, Привреде и Санитетске струке биле су богат материјал за овај Зборник, да би књига била не „огромно“ већ — складне (?) величине!..).

Ацо Милошевић

ИСПИТИВАЊЕ СВЕДОКА

ПРЕРАЂЕНО ПО НЕМАЧКОМ

I.

Кога треба испитивати као сведока?

У низу досадањих чланака и превода „О иследнику“, „О увиђају“, „Претпресуда и личности,“ изнели смо најпотребнија упутства у раду иследника на истраживању злочиних дела. Ту исход свако сношне истраге често у многоме зависи од тога, да ли ће се као сведоци испитати сва она лица, која ма шта знају да кажу о делу, које је предмет истраге. Окривљени и оштећени увек се познају на сведоке, али се као сведоци ретко сами јављају они људи, који би могли својим изнеси о делу корисно допринети истрази. Да би се знало, како се могу пронаћи ти људи, иследник треба да ради овако:

1. Према познатим околностима иследник представи себи слику целог извршеног дела и према томе изводи закључак, у којим круговима треба тражити потребне сведоке, како нису довољни они, на које су се позвали оштећени или други, или који су се и сами јавили. Вирање може бити из извесног круга људи, н. пр. који станују у непосл кући, или из суседства; или људи, који у извесно одређено време дана стално пролазе поред места где је извршено дело, као што су писмоноше разносачи новина, хлебарски и месарски момци, пијачице, те и у њиховим се круговима понајчешће могу наћи сведоци, који знају о делу.

Неки пут је од користи, само где је дело извршено, испитати све људе од куће до куће, или у селу све одрасле људе, или у школи све ученике извесног разреда. То је пранцто већ имало успеха, над је на месту где се десно какав какав случај, идућих дана посматрано, ко пролази туда у исто време, у које је доба извршено. Како врло много људи посведневно у исти сат пролазе истим путем, могао је који од њих да сазна што о делу. За то је потребно задржати свакога од њих и питати, да ли знају што год.

У Дрездн је једно јутро у 5 сати са Алберговог моста бачен у Елбу један кочер, у коме је био спакован један дете. Идућег јутра у исти сат постављени су на месту чиновници, који су свакога пролазника питали, да ли су у прошлога јутра пролазили преко моста и да ли су видели моменат кад је бачен кочер у воду.

2. *Личности које могу дати обавештења.* Полицијски чиновник треба да има у свакој месту у своме делокругу стално неуздане људе, од којих ће добивати потребна обавештења. При том треба употребљавати оне личности, које су у могућности да пазљиво дођу у додир са злочиначким светом, и које имају најбоље прилике да запазе све што се на улици дешава. Такве су личности нарочито кафеџије и механџије, пратари, сопственици јавних кућа, кочијаши, служитељи, заједавци на залозе и старинаре.

Ако иследник има посла у непознатом месту, за потребна обавештења нека се обрати оним личностима, које играју неку улогу у том месту, као што су н. пр. председник општине, кметови, учитељ, свештеник, жандарм итд.; они ће му пружити најпоузданије податке о месним приликама, о интересима, односима и непријатељствима појединаца, и назад о заслужним и рђавим људима тога краја.

3. *Прикривање истините.* Да би се у разним случајевима могли пронаћи сведоци, н. пр. да би се обелоданило какво убиство, иследник може и преко „Полицијског Гласника“ или дневних листова учинити сопштења о извршеном стању ствари после дела и позвати све оне, који би што знали о делу или његову извршиоцу, да се јаве најближој полицијској власти као сведоци. Неки пут је за препоруку објавити у новинама снимке оруђа, нађених на лицу места где је извршено дело, као и свих тамо заборављених предмета; није за одбацивање обавављање факсимила рукописа у циљу проналска писца.

Прилком сопштења путем штампе иследник мора бити необично обазрив, да не би извео штету истрази, јер злочинац бесумње чита све новине, шта пишу о њему и његовом делу, те се према томе управља. Прочита ли да је пала сумња на њега, или да је који од његових саученика притворен, он ће увек отићи у бегство; зато ће, да су у новинама означени и описани покрадени предмети, неће му пасти на ум, да их изнесе на продају или у залогу, те да тако падне у сигурну клопку. За то је потребно да иследник брижљиво одмери корист и могућу штету од сопштења преко листова, те да их неки пут у корист тачног исхода истраге радије изостави, него да напише.

У великим је варошима обичај код полиције, да један чиновник у извесан одређени сат усмено чини сопштења о свима злочиначким случајевима представницима штампе, или да шаље новинама хектографисана сопштења, за што се опет редакције обавезују, да ништа више и опширније неће сопштавати о тим домима.

Врло штетно може утицати на истрагу, ако један лист пошаље своја извештаја, да се онуда расипује, на ком резултат свију дознавања изнесе пост, која ће бити невезнатна, или пак таква, да је злочинац није смео знати. У Немачкој у том погледу још добро стоји, али у Француској иде рђаво.

Прилком истраге противу убице Пранчинија, Горон је дошао до читавог низа важних сазнања, која су морала остати тајна. На његово велико изненађење сутра дан је нашао у једним новинама исцрпан извештај о целом том свом раду. Исто вече, чим је Горон отпустио кочијаша и коња, којима сте послужио у своме истраживању, сарадник тих новина, представљајући се као велики чиновник, отишао је истоме кочијашу и заповедним тоном рекао му: „Ви сте до сада возили господина Горона; ја морам сам тај његов рад да проверим. Возите ме сшуда где је он био!“ И кочијаш га је свуда возио. Код сваког лица, које је Горон испитивао, новинар се представио као Горонов старешина, и захтевао је од њега да му све попова исцрпна шта зна. Полиција се тако нечувено обрукала само за то, што је често показивала врло мало предусретљивости према парнској штампи.

4. *Сведоци из злочиначких кругова.*

а. *Потказивачи* (шпијуни). У великим варошима, па и у нас, где има злочинаца од заната, многи се већ више пута кажњавани злочинци бави тиме, што ступају у ближе односе са којим полицијским чиновником, и за извесну скромну награду проказују му намеравање или извршење злочине својих другова; та своја сазнања, н. пр. где су украдене ствари или тоне сличне, добија потказивач у кругу својих другова. Често врло много зависи успех полицијског чиновника од тога, да ли има добре потказиваче. Тој се служби нарочито радо одају лопови; они су већим делом у оскудици, пошто им јатаци плаћају једва петнаестину од вредности украдене стварн; овим путем могу лако да зараде пет или десет динара, а у важним случајевима по двадесет и више динара. У ту службу рађо ступају лица, која су осуђена, па се пратила у место из кога су прогната; њима је довољна награда бањење у месту, које им је пресудом забрањено.

Потказивач се мора тако употребити, да злочинац ни мало не примети његов рад; с тога се никад не сме узимати ни за сведока. По могућству, потказивач нигде не сме јавно да разговара са полицијским чиновником, а треба да набегава и то, да рађи подношења извештаја иде у полицијско и дзлештво, већ треба да набере друго место за састанак са полицијским чиновником, како ни мало по би могао пасти у очи. Ако н. пр. треба да види, да ли се извесно тражено лице налази у једном локалу, он ће самући унутра; ако не изађе, тиме је казао да

је дотичан унутра. Ако се притвара злочинац, па се с њиме у друштву деси и потказивач, треба пријатно и њега притворити, да не би остали другови посумњали на њега. Као пример полиција тражи какног сумњивог човека, она шаље за потказивачем на педесет корачаји полицијску стражу. Чим се траженога, он га поздрави на начин већ уналред уговорен са полицијом. Стража притвара дотичнога, а он и не слути, како су га могли познати.

Доставе потказивача врло су непоуздане, и за то могу послужити само као квазипрег у истрази. Оно што потказивач достави о злочинцу, који се често бави недељима, често може бити да је измишљотина, коју овај није могао ни сањати. Често потказивач и намерно лажно доставља, из мржње, из освете, или да би прикрио трагове својих сопствених злочина. У важним је случајевима нарочито неопходно, да се избегну штетне последице од тако непоузданих извештаја; у таквом случају иследник узима једноврено неколико потказивача у службу, и пусти их да раде, или тако, да један за другога ништа не знају; но том се сравне каква саопштења и може се тако пронаћи истина. Такви се потказивачи неким моју употребити само за извесно време; после кратког времена њихови другови примете издајство и по дају им прилике да ма шта више сазнају.

Употребу потказивача згодно је сравнио *Stieber*: „То оруђе треба непрестано мењати, као што и лекар баца пијавицу, која се једанпут добро напила крви безсвесникове.

6. Проституткје су такође згодно средство, којим се иследник може послужити за сазнавање догађаја из злочиначких кругова. Злочинци имају навре врло извежбану предострожност у погледу чувања тајне својих недела, али код проституткја и љубавница својих омекшају и тако ни поверавају своје најдубље тајне. Полиција је онет у средњој околности да како сазна од оваквих женских тајне злочиначке за то, што су оне увек зависне од ње, а и што су често раздражене страшћу, љубором, осветом или завишћу. Код истеднике посумња на извесног човека због неког злочина, треба одмах да се распита која је његова садашња љубавница, а које су биле раније. Са овим последњима можда је већ разкретно; оне ће с тога бити љуте и лако ће издати иследнику све што знају о овом пребављеном драгану.

II.

Како треба испитивати сведоке?

1. Иследнику је дужност, да, по могућству, сазна све од сведока, што би он знао о делу. Треба најпре да га пусти, да опширно прича шта зна, и да га не прекида чак ни онда, кад би му изгледало, да се овај упустио у ситнице; никад иследник не може у напред проценити, да неће и отуда што год важно произаћи. У случају да се сведок не може сећа да сети, иследник ће му стављати питања о опредним околностима, те ће незама идеја можда обновити у сећању сведока оно, што је овај већ у пола заборавио.

Важно је спомоћно средство за испитивање сведока, ако се он проситује на самом месту где је дошло до сазнања, о којима даје обавештења иследнику; многе појединости које види, на и саме шушкања која ту чује, утичу да се сети много чега, што би у у службено) канцеларији лако заборавио. Тиква саслушања на лицу места амаћу и ту превазу, што лако отклањају погрешна разумевања.

Ако сведок не може тачно да определи, када је сазнао оно, што треба да посведочи, треба га подсетити на извесне даље који су од каког значаја по народ, н. пр. на празнике, вашаре, прилике славе или друге свечаности, па му тада поставити питање, да ли се случај деоно пре, после или баш у то време. Ако сељак има да определи време, иследник ће га питати, у каквом је стању било поље или виће, и какве је пољске радове народ у то време обављао.

Кад сведок не уме ништа детаљно да определи, иследник му мора поставити опширно и обшашњено питање. Да би пак то могао тачније извршити, мора знати какве опредне околности могу по неки пут постојати код злочина, рецимо. на који је начин могла бити помоћ у крађи, па онда ту околност из раније сазнати. Сведок се мора испитати о свима могућим околностима, пошто их он често но може сам да просре, те их за то и не казује. Ако је сведок душевно ограничен, па за то мало експон да говори, треба му неки пут саопштити, да је оптужени баш но сумњу на њега или да је казао што рђаво о њему; то ће у њега назвати раздражење и он ће на један пут почети да говори.

Потребно је, да сведок увек назна, откуд зна оно што сведочи: да ли је сам искусно, или преко трећих дознао, или да то закључује. Ако је сам искусно, треба сазнати од њега, шта је баш заиста у стварн, а шта је придодато приликом душевне прераде тога утиска. Имесам чанек верује да је видео нешто, што у стварн није ни видео. Он ће рећи н. пр. да је видео како је неко тукао другога; дађим испитивањем иследник ће сазнати да је он видео само како се овај спремао да ће он видео како се овај другог био крвав, за бој и да је тада овај други био крвав, али да баш сам удирао није видео.

Ако је сведок видео некога, мора се сазнати од њега како га је познао, пошто је познавање само закључак основан на безброј знакова за познавање; ти су знаци у свакодневном животу довољни, али у извесним приликама код злочиних дела често могу давати места тајанственим заблудама.

(свршиће се)

Д. В. Вашић

ПОУКЕ И УПУТИ

За расходовање провалних општинских прихода није надлежан Државни Савет

По предлогу суда и одбора општине б...., збор исте општине донео је одлуку: да се расходује извесна сума, коју општина има да прими од бив. рачуноводача, а која се нема од куда да наплати.

Ову одлуку суд општине б.... послао је на одобрење Државном Савету.

Државни Савет вратио је општинском суду нерасмотрена акта овог предмета, пошто онде није случај ни претпоследњег ни последњег става чл. 33. закона о општинама, а Савету ни једним другим прописом тога закона није стављено у дужност да разматра одлуке о отуђењу општинског покретног имања.

Одлука од 6. априла 1905. год. № 2158.

За расматрање жалби против решења, донесених на основу §. 22. уредбе о механама, Државни Савет није надлежан.

Начелнику среза колубарског достављено је, да М. Л., из Вевчана, обавља механику радњу у Вевчанима, на коју нема личног права.

Узет на одговор за ово, М. Л. је, код среске власти, изјавио: да радњу механичку у Вевчанима управљава С. Д., механичја из Аранђеловца, за коју је подпио и пореску прибају. Он сам пак нити има личног механичког права, нити је поћуо код С., већ је овоме помагао око намештања радње, и он га одредио за руковаоца исте, пако би могао себе, као пуки сиромах, издржавати.

С. Д. на овом саслушању изјавио је да је заиста његова радња у Вевчанима, а М. Л. је у њој само његов деловођа.

Пресудом својом од 2. априла 1904. године, начелник среза колубарског, а на основу §. 22. уредбе о механама, казнио је жалитеља и С. Д. са по 25 дин. новчане казне, забранио им управљавање механике радње у Вевчанима све дотле, док не испуне услове, прописане законом, пошто механико право, које има С., не може служити као правни доказ за управљавало ове механике радње у Вевчанима, једно, што С., према изнешу начелника среза засенчког, са истим правом управљава механску радњу у Аранђеловцу, а друго, што он лично не управљава и ову радњу у Вевчанима.

Ову пресуду одобрило је начелство округа београдског, а решење начелства Министар Унутрашњих дела решењем од 8. јуда 1904. године ПЈ№ 18890.

По изјављеној жалби, Државни Савет огласио се за ненадлежног, одлуком својом од 22. фебруара 1905. год. Бр. 916., пошто се предмет жалбе не таче административног спора, у смислу чл. 48. саветског пословника, већ питања о казни жалитељеној за бесправно механисање.

Могу управљавати радњу димничарску и учествовати при јавним лицитацијама и давати понуде за чишћење димњака и они димничарски мајстори београдски, који немају одређен рејон.

Д. А., мајстор димничарски, обратио се Министру народне привреде и молио, да му се одобри, да може учествовати при јавним лицитацијама и давати понуде за чишћење димњака на *ограданом* дражи-

ним, друштвеним и других надлештава у Београду.

Од овога тражења, одбијен је решењем Министра народне привреде, на основу прописа о уредби еснафа димничарског, пошто нема одређених рејон, јер по чл. 3. и 4. поменутих правила само они димничари, који добијају сталан рејон у општини, могу чистити димњаке на приватним као и државним и јавним грађевинама.

Противу овога решења, изјављена је жалба Државном Савету, у којој је жалитељ каже, да се њему као приватном мајстору од стране еснафа не може, на основу поменутих правила, забрањивати управљавање димничарске радње само за то, што му суд општине београдске није одредио рејон.

Државни Савет нашао је, да је решење Министра народне привреде правилно, у колико се односи на чишћење димњака на приватним зградама; али да исто не одговара закону у оцени питања о праву на чишћење димњака на јавним и државних грађевинама, јер је, с погледом на ово питање, поднесеную разлозом жалбом истог жалитеља, изјављеном на решење Министра народне привреде од 23. октобра 1901. год. № 5056), Државни Савет правилно донео одлуку: да се ни по закону, ни по правилима о уређењу еснафа димничарског не може жалитељу као приватном мајстору забрањивати управљавање свог заната.

Ово посматрање усвојио је и Министар народне привреде.

Један случај из чл. 14. закона о дивеници, подвозини и селидбини државних чиновника и служитеља.

С. Т., указом од 21. марта 1901 године, постављен је од секретара Министарства грађевина за нижег војног адмиистративног чиновника III класе, а с унапређењем од 129 динара годишње. Претписом Министра војног од 29. истог месеца, дакле после недељу дана од указа, упућен је да *по потреби* иде у Зајечар.

По одласку у Зајечар, С. Т. је поднео рачун за накнаду селидбених трошкова, по чл. 14. закона о дивеници, подвозини и селидбини државних чиновника и служитеља, од 1892. године, и тражио да му се исплати 389·30 динара.

Командант тимочке дивизијске области решењем од 4. јуља 1901. године Бр 4023 одбио га је од овога тражења.

Решење командантово, по жалби одобрио је Министар војни решењем од 7. јуна 1901. год. Бр 9974., напомињи, да жалилац нема права на накнаду сеобног трошка за то, што је при постављању од секретара министарства грађевина за нижег војно-административног чиновника III. класе добио унапређење, а чиновницима грађанског реда, кад прелазе у војну струку с унапређењем, па ни се распоредом после одреди служба, не припада накнада сеобних трошкова, и ако у самом указу није одмах назначена и место, јер се тај распоред има сматрати као одмах указа.

По чл. 2. закона о дивеници, подвозини и селидбини државних чиновника и служитеља, право на селидбину имају само они, који се „по потреби државне службе" премештају из једног места у друго, ако су били „већ постављени", што значи, да чиновник само у том случају има право на накнаду сеобних трошкова, кад *већ функционише*, па се у *истом* звању, односно с истом платом, премешта у друго место због државне потребе, — што овде није случај са жалитеља, коме се ни по чл. 33. закона о устројству војске не може дати накнада сеобних трошкова.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком својом од 12. марта 1902. год. Бр. 950, одобрио је решење Министра војног, као правилно и на закону основано.

За више утрошену воду, услед покварене инсталације водовода у згради, одговоран је сопственик.

М. М., опд. пенсионар, молио је суд општине београдске, да га ослободи од плаћања вишка утрошене воде услед покварене његове инсталације за одвод воде. Како је прегледом водомера и инсталације утврђено: да је водомер тачан, а да вишак у потрошњи воде произлази због покварене инсталације сопственикове, општински суд одбио га је од тражења да се ослободи плаћања. То решење одобрио је и Министар унутрашњих дела решењем од 9. маја 1902 године Пж№ 10020.

У жалби изјављеној Државном Савету противу тога решења, жалитељ је навео:

Да управа водовода није пришла прописе чл. 18. правила за везивање новог водовода, по коме се количина утрошене воде има свака три месеца контролисати. То контролисање није уредно вршено, нити је контролор општински прегледао водомер и цени како то наређује чл. 21. истих правила. А кад то није вршено, онда ни он, као сопственик, није био у могућности да зна: је ли инсталација тачна и колико ће управо трошити воде. Према томе, тврдња је, да не може бити одговоран за више утрошену воду, кад се Управа водовода није придржала правила и одговарала својој дужности.

Државни Савет нашао је, да је решење министрово правилно, па је одлуком од 12. октобра 1902. год. № 6534 жалбу одбацио као неумесну.

Полицијска власт надлежна је да указа и у оцену питања о државним непокретног имања, с обзиром на прописе §§ 201. и 202. грађанског законика, над се приликом извршена појави спорно питање о својини.

Министар народне привреде актом својим од 4. јуља 1901. год. ШПр. 6483. представио је начелнику среза посавског, како је утрина општине сремчичке поделена у 1885. години сељацима исте општине (сада општине вел. мошуничке), да је уживају за 6. година: да је рок томе уживању давно протекао, а сељани дату им земљу изорали, искрчили и подигнуту шуму исекли, и тиме општини штету нанели, с тога је наређено: да начелник срески дотичним сељанима нада решење да хату им земљу на уживање уступе општини у року од месец дана. У тој цели послао је начелнику списак дотичних сељана од 4. јуља 1901. године ШПр. 6483., којима је општинска утрина раздана.

Илија Т. и браћа му из Вел. Мошунице, од којих је се такође имала одузети општинска земља, изјавили су на свом саслушању код среске власти: да њиову добили никакву земљу од општинске утрине на уживање, већ да је све имање које уживају, њихова својина, и да на исто пореа плаћају.

Начелник срески, на основу послатог му списка из Министарства, а с погледом на то, што сви сељани, у списку означени сем малог изузетка, признају, да су им означена земљишта у списку дата на уживање од стране њиховог села с тим, да ита после 6 година уступе општини, — решењем својим од 10. јуља 1902. године № 6941. одлучио је: да се и од Илије Т. и браће му одузме у списку означено земљиште, као решење поставе извршно; а у исто време упутио их на парницу, те да путем ове докажу својину, ако се успеху надају.

Ово решење среске власти одобрено је од стране начелства и Министра унутрашњих дела.

По наведеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 24. марта 1904. год. Бр. 2465. поништио је решење министрово из ових разлога:

„Списак, који је Министар народне привреде послао начелнику среском, у цели извршења његове наредбе о одузимању у њему означеног земљишта од сељана, није ни оригинал, ни оверен препис списка о подели утрине општине сремчићеве у 1885. години, с тога не може представљати пуноважан доказ о томе: да је спорно имање, као општинска утрина заиста подељено жалиоцима у 1885. години са роком уживања од шест година. Према томе, и кад жалиоци не признају плодоуживање као основ досадашњој њиховој државини спорног имања, већ наводе, да је њихова својина од старине, онда је полицијска власт с обзиром на њихову дугогодишњу државину, требала ово спорно питање да расправи према прописима §§ 201. и 202 грађанског законика, а не с позивом на § 395. кривичног законика."

Један случај о надлежности Државног Савета за расматрање зборних одлука о отуђењу непокретног имања, и за оцену питања о правилности састава гласачког одбора, који ће на збору заседавати.

Ч. Р., и П. А., из Д. Ступља, обратили су се молбама суду општине доњо-стуњанске, да им се, у смислу чл. 33. закона о општинама, да по један хектар од сеоске утрине на уживање, као спромашним и слабог имовног стања.

Збор општине доњо-стуњанске, на дан 25. септембра 1903. године, донео је одлуку, којом је одбацио ове молбе.

Противу ове зборске одлуке, молиоци су изјавили жалбу Државном Савету, у којој су навели, да је рађен збора неправилна, јер су сви чланови гласачког одбора неписмени, те су гласови бележени, како се хтело.

Државни Савет предходно је ценио питање о надлежности Савета за расматрање овог предмета, па је нашао, да је Државни Савет, према поменутом одељку чл. 169. закона о општинама, надлежан, пошто је жалба управљена противу неправилности у зборској радњи.

За овим је Савет нашао, да су изводи жалбе без вредности, јер, по тач. 16. чл. 34. зак. о општинама, лица, од којих се коцком бира гласачки одбор за овакве зборове, не морају бити писмена; међутим жалитељ ничим не доказује, што се актима утврђује, да су гласови на овом збору неверно бележени. С тога је, одлуком својом од 28. октобра 1903. год. Бр 7014., одбацио жалбу као неумесну.

Један случај из § 9. закона о местима.

Т. К., општински, обратио се Управи града Београда и тражио дозволу: да на Лауданском Шанцу, ван варошког реона, на свом плацу, подигне једну зграду. Од овог тражења одбијен је решењем Управе града Београда од 12. фебруара 1902. године Г№ 191. Ово решење одобрио је и Министар Унутрашњих дела као умесно и на закону основано.

Државни Савет, коме је жалба изјављена, одлуком својом од 26. септембра 1902. године № 6535. поништио је решење Министрово, са ових разлога:

По § 9. донуна закона о местима од 16. јуна 1866. године, изузетно, ван рејона варошца могу се подићи летње куће за уживање, и зграде по баштама и винограда.

На како је жалилац поднетим уверењем општинског суда доказао, да је земљиште, на ком жели подићи зграду (за виноградара и себе, за седење у време бербе) виноградско и засађено виновом лозом, онда је он протипно поменутом законском пропису одбивен од тражења, да му се дозволи подизање зграде, у молби означених.

Разлози Управе варошца Београда, на основу којих је одбила молиоца од тражења, а то: непасељеност Београда у садашњим рејонским границама, иегова за надзор и безбедност, као и техничке за саобраћај, осветљење, и воду насељених кућа ван рејона, које је Министар овлашћени решењем одлучио да умесне, — не могу потрти важност поменутом § 9., као законском пропису, који је једино мерило за правилну расправу овог питања.*

Решење надзорне власти, којим је прекинута истрага над општинским чиновницима, не подлежи расматрању Државног Савета.

Ж. К., председник општине З....., оптужен је за многе неуредности и неправилности, почињене у званичној дужности.

Надзорна власт повела је истрагу, на исследиши кривице оптуженог, нашла је: да не постоји ни један напод у тужбама, те је с тога, а на основу чл. 156. закона о општинама, прекинула даљи ток исленења, и о томе известила тужиоца.

Незадовољни овим, тужиоци су изјавили жалбу Државном Савету, наводећи, да је рад надзорне власти неправилан са ових разлога:

1. што сведоци на свој искао нису саслушани;

2. што је оптужени председник извршио једну пресуду иступе природе, ма да је она већ била застарела;

3. што није састављен буџет и општинске рачуне;

4. што на изнесним предметима није прилепљено таксе, и

5. што је допустио, да велика сума порезе остане на дугу.

Државни Савет одлуком својом од 10. маја 1905. године № 3074. одбацио је жалбу као ненадлежној власти поднесену, наводећи, да на једним законским прописом није овлашћен да и овакве предмете расматра.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

I

Учињена су нам ова питања:

Суд општинске тршанске, актом својим од 12. априла ове год., Бр. 683. пита:

„Овај суд, актом својим од 5. фебруара ове године, послао је свој буџет на одобрење г. Министру финансија, а уз буџет послао и све податке, који се траже т. 4. чл. 42. закона о окружним, среским и општинским буџетима, у који ред података спада и школски буџет, одобрен од стране окружног школског одбора.

Стопа пореза, за покриће издатака чисто по општинском буџету, износи само 18% а према школски, по школском буџету, износи 104·20% јер општина подиже ову школску зграду.

Г. Министар финансија вратио је општински буџет са пореобом, да суд и одбор сведу стопу пореза за оба буџета и школски и општински на 40% или на 50% па да буџет иде Државном Савету на одобрење.

Моли се уредништво да изволи дати обавештење: да ли сме општински суд да сведе укупан порез на 40 или 50% кад општинска потребама, не прелази стопу од 18% а остатак је по буџету школском, који је надлежно одобрен по закону о народним школама, и да ли г. Министар сада у опште сме мењати.

На ово питање одговарамо:

По закону о окружним, среским и општинским буџетима, који још важе, јер закон о уређењу округа и срезова, којим се ови закони мењају, још није потпуно уведен у живот, г. Министар финансија одобрава општинске буџете.

Познат да води финансиску политику земље, он је нашао, да пореска снага народна не сме да се оптерети огромним повећним прирезима на штету главнога њеног задатка, државног пореза, па је по горњем закону узео у своје руке и контролу ових приреза, били они одређени на којим законом и у ма којој сврси.

Тако је он расписом својим од 14. децембра 1904. год. Б.ПрБр. 7450. наредио, да у састав општинског прирез улазе и сума, која је намењена за издржавање *основних школа*, и да целокупна стопа приреза ни у ком случају не сме бити већа од 50% за овакве општине.

Како се оваквом тумачењу Министровом не противе ни одредбе поменутог закона о буџетима, нити се, пак, на закона о народним школама, а имено на онога акта, да школске буџете утврђују школски одбори, може извести противан закључак кад целокупна стопа премаша суму, коју предвиђа закон о буџетима, онда су наређења г. Министрова обавезна за општине.

Према томе суд и одбор морају да преради и општински и школски буџет у смислу примедаба г. Министрових.

Кад ступи у живот и чл. 108. закона о уређењу окр. и срезова, онда г. Министар неће више имати права да сматује општинске прирезе, кад њих неће да 50% јер по тач. 17. овога члана, буџете општинска, са прирезом до 50% одобравају окружни одбори.

II

Један општински писар пита:

Као што је познато уредништву, порез државни на сеоским општинама купе општински судови.

Пореска одељења не надопуњавају се, што општински писари морају да остављају знатне, чисто општинске послове, и да књиже овај порез, него при предаји пореза траже чак и то, да они прорачунавају проценте појединих приреза, и ни овима напављене суме деле по облицима.

Моли се уредништво да изволи обавестити, да ли су општински писари дужни да ово раде, јер је ово тако тежак и душегубан посао за њих, да им одузме највеће време рада, на штету осталих општинских послова.

На ово питање одговарамо:

По II делу упута за вођење пореске дневника од 1. фебруара ове године Пр.Бр. 3209., општински писари само уводе у дневник напављене суме.

Кад дође дан предаје напављених сума пореском одељењу, онда је лице, које порез прима (порезник) дужно да само напаве рачуном колико од напављених сума припада коме пореском облику, а колико прирезима.

Како се из упута види, ова је дужност нарочито одузета од општинских писара и наложена порезницима у тој намери, да се избегну грешке, које се лако могу учинити при напављању процената и деби на облике.

Нека, дакле, општински суд слободно остави овај посао одељењу, јер му га ово не може сасом наметнути.

III

К. Ж. Б. општински писар пита:

„Пресудом суда општине добро-дошке, од 1. новембра прошле године, каљен је Ц. П. са 60 динара за иступу нужну кривицу.

Пресуда ова саопштена му је истога дана, и како се он није жалио, то је постала извршном 4-ог истог месеца.

Од тога времена па све до 12. марта ове године, ова пресуда није извршена, те је, тако, протекло 4 м-ца и 8 дана, услед чега је по чл. 109. закона о шумама застарила.

12. марта суд је наплатио казну од Ц. дакле извршио пресуду егзекутивним путем, јер се овај драговољно застарелошћу и није хтео драговољно да користи.

Суд општине добро-долске сматра, да ова пресуда није застарела, јер је веће, нека застарелост прекидна тиме, што је Ц. с времена на време знат, који позивама није следовао, па је то на позвољени пресуде увек констатовано.

Овакво гледиште као да је одобрила и надлежна полицијска власт.

Моли се уредништво за обавештење, да ли је ова пресуда била застарела, и да ли је њу суд смео извршити?

На ово питање одговарамо:

Пресуде за иступне кривице, које су предвиђене тачком 2. чл. 90. закона о шумама, застаревају по чл. 109. за три месеца, од дана када су извршне постале.

За прекид застарелости важе наређења §. 396. кр. закона, а по овоме наређењу застарелост пресуде прекида се само бегством кривца и ничим другим.

Како у овом случају, о коме је реч, кривац није био у бегству, већ у домашају власти, то није могло бити ни речи о прекидању застарелости, и чим је прошло три месеца од дана њене извршности, није се смела извршивати.

Према овоме гледиште суда општине добро-долске погрешно је, и Ц. има право на повраћај наплаћене суме.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Нагло умрла. — Тек сада, после равних 40 година, у Одденбургу је утврђена неминост једне младе служавке, која је била из боље куће, сирота, али частољубива. Умрла је драговољно из страха од неизазване казне. Газда, кога је служила, набеђио је, да је она украла један златан прстен, па јој је претио да ће је ухапсити, ако га не врати. Она је одлучно одбијала од себе, да је то извршила, али газда је остао при својој претњи, те она из страха од казне оде и скочи у воду. Сада су у тој кући претресали некаварени и рабатни патос у спаваћој соби истога газде и нашли су поред пукотине испод једне даске тај нестали прстен. — Бивало је и до сада врло често сличних случајева, истина не са толико жалосним сирштем, и они би требали да послуже као пук газдама, те да увиде са колико треба предострожности да владају, кад хоће да буде кривцу за што год на своју послугу.

Опасне забаве. — Да би један пут пиђени катастрофу на железници, два дечка од 13 и 14 година покушала су да намерно, погрешним намештањем скретнице између Питов и Нарвиа, учине да се два воза сударе у путу. Опасност је била за времена опажена и отклоњена. — Сличан случај јављају из Дижона, како је један двадесетогодишњи човек пометао на железничке шине, огромно камење а то је учинио, вели, за то, да један пут створи себи стварну слику „како воз нешкити из шина", о чему је толико пута слушао.

Скоро је опет ухваћен и кажњен један млад човек, који је сада као већ неколико пута, повикао да му се појавио пожар и знао је пожарну чету. На саслушању је изјавио, да му је мотив за ово дело био тај, што ужива и што му чини необичну радост кад види како пожарна кола у највећем трку јуре кроз пуне улице света. Разуме се, да је полиција умела да опамети оне весељаке.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Непознати хајдуци, моју између 19. и 20. тек. м-ца ухватили су у реци Јабланици Радивоја Томића из Поћуте, општине рибељске ср. ваљевског, када је се од њиховог крађо крили **Тома Јевтић**, из Грачанице, среза дабуковачког, и **Милан Максимовић**, из Горње у срезу рибничком окр. подринског, који су још 1900 год. као ослобођени хајдуци прегли у Турску и тамо живели у близини Плевља, одакле су тотово пуне године, упадали рани пљачке у њихевски или подрински округ. Један је од заповедника раста повишеног, сув, више приломаваст, носе са оним пре, браков малих, стар 30—35 година, не брије се, али не носи ни браду, јер има само мале: на чвртку с леве стране има ни младежа: један висок другог. Овакког је изгледа хајдук Тома, а он се за тиквог Радивоју и показивао. Други је рата предњег, дебељкаст, плак, браков правих и правично густих. И овај оне сличе се у спему с описом хајдука Милана. Оба заиконоја имали су на себи полувојно одело од шајка, копорале и фермале, на главама шубаре а на ногама опанке с дебелим ђоновима. Од оружја имали су мартинке и револвере, а и од ухваћеног Радивоја отели су једну коњичку пушку од седам пуна и један џепни револвер. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима, нарочито оним према турској граници да предузму најстрожије и најенергичније мере за пронађење оних заиконоја. У овом циљу износе се и слике Томина и Миланова, које су добављене из Плевља још у 1901. год.

Тома Јевтић. Милан Максимовић.

Ђорђе Маринковић, баштован, ишчезао из села Брод поде, среза жабарског, окр. пожаревачког, пре неки дан кад је био код Миленка Шпанића, цигларца из Мраморина, среза јасеновачког, украо је једну жобљу стару 5 год., лаше боје, у левом оку ћорави. Препоручује

се свима полицијским властима да Ђорђа живо потраже и најенергичније спроведу начел. ср. јасеничког с позивом на Бр. 10992.

Живко Пауновић, из Полане у ср. пожаревачком, бив. слуга код Тодора Ђорђевића, хлебара из Гроцке, коју између 22—23. тек. м-ца ујутро је своме газди: 48 дин. у сребру, 88 дин. у папиру и једну штофани поломљени капут зеленкасте боје, па је по извршеној крађи побегао незнано куда. — Живко је стар 17—18 година, омањег је раста, лепушкаст, смеђ, од одела има на себи жућкасти капут и панталоне од белачасте интерије, па погама опанке земунданке, а на глави шубару. — Нека га свс полиц. и општинске власти живо потраже и пронађеног са покрађом спроведу начел. среза гročанског с позивом на Бр. 7126.

Обрада Јовановића из Буровца у срезу мланском, окрајцаног за крађу, тражи начелни срез ресавског. Обрад је стар око 30. год., висок, плав, има прво сувишно одело, па гаћи шајкачу, па погама опанке; раније је био у служби као финансијски стражар. Пребацујући се свима полицијским и општинским властима, да за њим пареде потеру и у случају пропаласка стражарско га спроведу начелнику среза ресавског с позивом на Бр. 10168. — Абр. 828.

Стојан Стојановић „Фујор“, један од најопаснијих наших злочинаца, који је године 1898. осуђен на 20 година робије због разбојништва са убиством, 20. тек. м-ца побегао је из казнионе казнене завода, у који је пребачен из београдског казненог завода 5. јануара ове год. Стојан је родом из Бел. Лаленце, среза и округа крајинског, висинот је стаса, добро развијен, приномашаст, очију смеђих, образи дугачких, с чела је ћелав, у горњој вилици с преда нема два зуба, услед чега шушка при говору. У времену бегства имао је на себи капут, прслук и панталоне од прног сукна, на глави шубару, а на погама опанке. Наређује се свима полицијским и општинским властима да „Фујора“ у својим домаћинама најенергичније потраже, и у случају пропаласа под јаком стражом спроведу Управи шишког казненог завода с позивом на Бр. 1630. Потрагничке власти према Бугарској и Румунији нека пажљиво мотре да бегунац не пребегне у ове две државе, у корима је живео дуже време пре осуде. Упр. 17722.

Гинтар Ђорђевић, из Смиловца, побегао је 27. фебруара текуће године из Пожаревачког Казненог Завода, где је издржавао две године затвора по осуди Великог Војног Суда, и до сада није проналзен. По његовом бегству одмах је пристало и жене му **Варадинке**, са мушким дететом од годину и по дана. Гинтар је стар 26 година, приномашаст, браон прних малих, браде кратке прне, средњег раста, у сељачком оделу. Варадинка је стара 26 година, смеђа, плавих очију, у сељачком оделу. Моле се све полицијске и општинске власти, да их живо потраже и пронађене стражарно амо спроведу. — Бр. 3633. Из канцеларије начелника среза ражањског 18. маја 1905. год. у Ражњу. (Абр. 829).

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Младен Вабић. Родом је из Аустро-Угарске, али је још као дете прешао у Србију и у накнаду за указано му гостопримство године 1898. извршио је у Београду 16 крађа у друштву са Николом Марићем и Сашом Вукосављем, од којих је прва родом из Хрватске, а други из Славоније. За ове крађе Никола је осуђен на 20, а Младен на 10. год робије у тешкоп окову, док је Саша још за време истраге по-

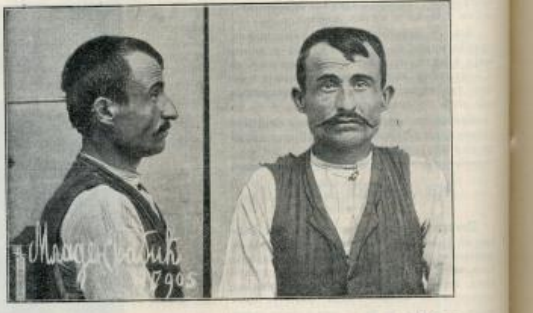

тамо није био добре среће, јер је од стране начелства ухваћен и осуђен на прогонство у Аустро-Угарску. Ова пресуда одмах је проспективна је извршена је над њим преко Управе гр. Београда 19. овога месеца са актом бр. 17461.

Пошто се Младен до сада неколико пута крађао на прогонству, а међутим отворено хвалише да он не може да живи другим, чисним животом, то му изношење најновији фотографију и познато свс полицијске и општинске власти, нарочито оне према аустро-угарској граници, да на његов повратак у Србију обрате нарочиту пажњу, а у случају извршеног повратка за га казне за повратак на прогонства и поново прогнају.

Младен има 29 год., висок је 1.59 ст., развијеностн је обичне, косе и браде смеђе, лепа носа наглављених, чела правог. Од особених знакова има две белеге од посекотине у облику праве линије, величине 1 ст., обе на левој руци, од којих се прва налази на спољној страни шаке између палца и кажиприста, а друга на горењу палца. Поред овога, на задњој страни листа леве ноге има белегу од раке, кружнога облика, чији је пречник дужачак $4^1/_2$ ст.

Треба још нагласити у вези да се Младен, у циљу прикривања ранпје осуде, изаје скоро увек под лажним именом, где год мисли да га неће познати.

СКРИВЕЊЕ СЕ ПАЖЊА

Најден леп. 2. тек. м-ца према државном ресељању у Смедерево најден је на дунавској обали човечји леш, који је већ био прешао у трулеж и чија се идентичност није могла утврдити, пошто су му носа и лице били сасвим труле. Леш је дугачак 1·70 метар, добро развијен, по мишљењу лекарском био је више од три месеца у води. Од одела је имао на себи блузу, прслук и чизмице, па погама беле чарапе и сарвене опанке. По броју одела и по знаковима изгледа да је био Бошњанин. Претресом одела најден је само један календар „Честитка“ за 1904. год. без икаквих забележака. Скреће се пажња како властима, тако и приватним, да би могли дати каква обавештења о овоме леш, да о томе имају одмах начелство округа смедеревског или уредништво „Полиц. Гласника.“

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 22. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 5. ЈУНА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње за иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, а на основу става трећег члана 4. закона о административној подели Краљевине Србије, решено је:

да се општина големо-селска, коју сачињавају села: Големо Село, Лалинци, Студена, Мијаковац и Тумба, по најзаљењој жељи својих становника, премести из среза пољничког у срез пчињски.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. маја 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Д-р Кости Константиновићу, лекару среза мачванског, окр. ваљевског, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 25. маја 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, на основу §-а 36-ог закона о чиновницима грађанског реда, постављен је:

Д-р Војислав Ж. Ђорђевић, напредни професор Велике Школе на расположењу, за секундарног лекара опште државне болнице, са платом од 3000 динара годишње, коју је имао као напредни професор Велике Школе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. маја 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета од 20. маја 1905. године. Бр. 3487, које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправке павиљона и осталих зграда пожаревачке окружне болнице, по ревидираном и надлежно одобреном предрачуну Начелства под Гр. 44|905, може утрошити 4431·67 дин. и овај издатак ставити на терет партије Бр. 168|1 буџета санитетског ове 1905-те год., предвиђене на оправке и доправке болничких зграда“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 26. маја 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара друге класе среза косаничког Милана Мишића, бившег полицијског писара исте класе;

за вршиоца дужности писара среза златиборског, у рангу писара начелства прве класе, Петра Милојевића, бившег пароника;

на вршиоца дужности писара среза посаво-тамнавског, у рангу писара начелства прве класе, Милана Ј. Спасића, писара четврте класе поштанско-телеграфске станице у Лесковцу, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза моравског, округа пожаревачког, у рангу писара начелства прве класе, Милана С. Кондића, бившег писара друге класе Управе града Београда;

за вршиоца дужности писара среза таковског, у рангу писара начелства друге класе, Милутина Д. Поповића, бившег писара начелства исте класе;

за вршиоца дужности писара среза беличког, у рангу писара начелства друге класе, Спиру Радивојевића, писара исте класе начелства округа нишког, по молби;

за писара друге класе начелства округа нишког, Милана П. Марковића, вршиоца дужности писара среза беличког, у рангу писара начелства исте класе, по молби;

за писара друге класе начелства округа пожаревачког, Ђорђа Д. Павловића, бившег писара начелства исте класе, сву осморицу по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. маја 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Гаврило Милојковић, писар друге класе среза моравског, округа пожаревачког, и

Милан Димитријевић, вршилац дужности писара косаничког среза у рангу писара начелства прве класе, — на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. маја 1905. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу априлу 1905. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца априла тек. год. било је у Србији:

1. **Убистава**	39
2. **Детоубистава**	5
3. **Нехотичних убистава**	1
4. **Покушаја убистава**	29
5. **Разбојништва**	5
6. **Злонамерних оштећења туђих ствари**	15
7. **Паљевина**	32
8. **Опасних крађа**	261
9. **Тешких телесних повреда**	11

Од изложених дела пронађено је: убистава **34**, детоубистава **5**, нехотичних убистава **1**, покушаја убистава **29**, разбојништва **1**, злонамерних оштећења туђих ствари **5**, паљевина **4**, опасних крађа **67**, и тешких телесних повреда **11**.

Није пронађено: **5** убистава, **4** разбојништва, **10** злонамерних оштећења туђих ствари, **28** паљевина и **194** опасне крађе.

Највећи број **убистава** извршен је помоћу ватреног оружја (23), за тим помоћу ножа, (6), тупог оруђа (5) и дављењем (2).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свади* за 12 случаја, у *користољубљу* за 6, у *освети* за 6, у *породичној расири* за 2, у *добром имовине* за 1 и у *другима разним узроцима* за 1 случај (убијен је један војнички бегунац). За осталих 10 случајева узроци нису тачно утврђени.

Посматрана према жестима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу косаничком **3**, у срезу косаничком **3**, у срезу јабланичком **2** (1 непронађено), у срезу мајданском **2** (1 непронађено), у срезу алексиначком **2**, у пољани Неготину **2**, у срезу рамском **2** (непронађена), и по **1** у срезовима: посавском окр. ваљевског, тамнавском, деспотовачком, грунавском, оба јасеничка, пореч ком, крајинском, деспотовачком, банатском, нишком, јадранском, мачванском, посаво-тамнавском, жупском, дунавском, подунавском, бољевачком (непронађено), пожешком, ужичком, рачанском, и у парошима: Ваљеву, Ћуприји и Шапцу.

Није било ни једног убиства у Београду и округима: крушевачком, пиротском и чачанском.

Детоубиства су извршена: у срезу неготинском **2**, у срезу жупском **1**, трстеничком **1** и у срезу таковском **1**.

Нехотично убиство извршено је у пушком у срезу јабланичком.

Покушаја убистава било је: у срезу тамнавском **3**, у срезу космајском **2**, у срезу јабланичком **2**, у срезу левачком **2**, у срезу жупском **2**, у срезу посавском окр. београдског **2**, у срезу грунавском **2**, и по **1** у срезовима: колубарском, гročанском, пчињском, брзопаланачком, крајинском, ресавском, деспотовачком, нишком, мачванском, хомољском, качерском, јасеничком окр. смедеревског, прокупачком и тимавском.

Дела ова већином су извршена у *међусобној свади* (15 случајева), а сви извршиоци похватани су.

Разбојништва су извршена по **1** у срезовима: *лесковачком, брзопаланачком* (са убиством), *расинском, трстеничком* и *љубићском* (са убиством). Извршиоци овог последњег похватани су.

Злонамерних оштећења туђих ствари било је: у срезу расинском **5** (4 позната), у срезу трстеничком **3**, у срезу тршавском **2**, и по **1** у срезовима: крагујевачком, мачванском, качерском, жупском и добричком (пронађено).

Вредност уништених ствари износи око **3000** динара.

Паљевине су извршене: у срезу банском **5**, у срезу расинском **3**, у срезу бољевачком **3**, у срезу жупском **2**, у срезу сврљишком **2**, у срезу лужничком **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: космајском, тамнавском (пронађена) колубарском, јасеничком (пронађена), неготинском (пронађена), поречком, рамском, нишавском, мачванском, рађевском, прокупачком, врањском, златиборском и у варошима Београду.

Вредност ових паљевина износи **14.000** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу бољевачком **12**, у срезу крајинском **9** (5 пронађених), у срезу грочанском **8** (4 пронађене), у срезу прокупачком **7**, у срезу неготинском **7** (1 пронађена), у срезу расинском **7** (3 пронађене), у срезу ресавском **7** (4 пронађене), у срезу трстеничком **7** (4 пронађене), у срезу мачванском **6** (2 пронађене), у срезу мајданском **6**, у срезу качерском **6** (1 пронађена), у срезу орашком **6**, у Београду **6**, у срезу грунавском **5** (2 пронађене), у срезу брзопаланачком **5** (2 пронађене), у срезу пореч ком **5** (2 пронађене), у Нишу **5**, у срезу голубачком **5**, у срезу љубићском **5** (1 пронађена), у срезу заглавском **5**, у срезу моравичком **5**, у срезу колубарском **4** (1 пронађена), у срезу тамнавском **4** (3 пронађене), у срезу посавском округа ваљевског **4** (2 пронађене), у срезу јасеновачком **4** (1 пронађена), у срезу пчињском округа јасеничког **4** (1 пронађена), у срезу крагујевачком **4** (2 пронађене), у срезу ключком **4**, у срезу нишком **4** (2 пронађене), у срезу јадранском **4** (2 пронађене), у срезу подунавском **3**, у срезу левачком **3**, у срезу жупском **3**, у срезу смедеревском **3** (2 пронађене), у срезу добричком **3**, у срезу ћупријском **3**, у срезу јасеничком округа смедеревског **3** (2 пронађене), у срезу добричком **3**, у срезу рамском **3**, у срезу крагујевачком **3**, у срезу космајском **2** (1 пронађена), у срезу качерском **2**, у срезу левачком **2**, у срезу мајданском **2**, у срезу неготинском **2**, у Крушевцу **2**, у срезу левачком, **2** (обе пронађене), у срезу рађањском **2** (1 пронађена), у срезу поречком округа нишког **2** (обе пронађене), у срезу азбуковачком **2** (1 пронађена), у срезу посаво-тамнавском **2**, у срезу моравском округа пожаревачког **2** (1 пронађена), у срезу таковском **2** (обе пронађене), у срезу тимочком **2**, у срезу зајечарском **2**, у срезу косаничком **2**, у срезу пожешком **2**, у срезу тршавском **2** (1 пронађена) по **1 пронађена** у срезовима: посавском округа београдског, жупском и ваpоши Смедереву, и по **1 непронађена** у срезовима: колубарском, ужичком и у ваpоши Пожаревцу.

Вредност свих ових крађа износи, као и у прошлом месецу, око **17.000** динара.

Поред изложеног, у току месеца априла извршено је у Србији још и **23 самубиства**, и то у овим местима: у срезу зајечарском **2**, у срезу крагујевачком **2**, у срезу банском **2**, у срезу рачанском **2**, и по **1** у срезовима: космајском, јабланичком, неготинском, ресавском, ваpошанском, златиборском, ужичком, студеничком, и у варошима: Нишу, Шапцу и Смедереву.

Самоубиства ова извршена су: *ватреним оружјем* **10**, *вешањем* **10**, *отровом у води* **2**, и *тровањем* **1**.

Узроци њихови извршењу леже: у *душевном растројству* за **5** случаја, у *дугој болести* за **4**, у *грижи савести* за **3**, *материјалним неприликама* за **2** и у *ревњивости* за **1** случај. За осталих **8** случајева узроци су непознати.

Покушаја самоубиства није било.

Општи преглед од сада изложених дела по округима овакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Злонамерна оштећења туђих ствари	Паљевине	Опасне крађе	Тешке телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	3	—	—	6	—	—	—	1	15	—	1	—
2	„ ваљевски	3	—	—	3	—	—	—	2	9	—	—	—
3	„ крагујевачки	2	—	1	3	1	—	—	—	10	1	1	—
4	„ крајински	4	2	—	2	1	—	—	1	15	2	2	—
5	„ крушевачки	—	2	—	2	—	—	3	6	13	—	—	—
6	„ моравски	2	—	—	1	—	—	—	—	22	2	1	—
7	„ нишки	4	—	—	1	—	—	—	7	11	—	3	—
8	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—
9	„ подрински	4	—	—	1	—	—	1	2	20	1	1	—
10	„ пожаревачки	4	—	—	1	—	—	—	1	30	—	3	—
11	„ руднички	1	1	—	3	1	—	2	—	13	1	—	—
12	„ смедеревски	2	—	—	1	—	—	—	—	13	—	1	—
13	„ тимочки	1	—	—	—	—	—	—	3	21	—	3	—
14	„ ужички	3	—	—	1	—	—	1	1	13	—	—	—
15	„ чачански	—	—	—	1	—	—	2	—	10	1	2	—
16	„ ужички	3	—	—	—	—	—	—	2	6	—	5	—
17	„ чачански	—	—	—	1	—	—	2	—	10	1	2	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	—	1	6	—	2	—
	Свега:	39	5	1	29	5	—	15	32	261	11	23	—

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 31. маја 1905. год. АБр. 874.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРАВУ СВОЈИНЕ И ПРАВНИМ ОДНОШАЈИМА НА ВОДАМА У СРБИЈИ.

(НАСТАВАК)

VI.

51. — **Случајеви експропријације права на водама.** — Држава је позвана да штити и да унапређује не само *приватно* него и *временито* и *општи* или *јавни интерес*. Ако, пак, *приватни* интерес дође у *сукоб* с *јавним* интересом, па се овај не да тако решити да се оба интереса намире те да могу један поред другога опстати, онда га Држава мора решити на тај начин: што ће приватни интерес *потчинити* јавном интересу као *претежнијем*. *А као неопходна последица* тога начела: да се приватни интерес мора повиљати за јавним интересом, па и онолико овоме потчинити, колико се, поред разних *ограничења* у *правцу* права својине и других приватних права на обзиру на јавно благостање, и т. зв. *експропријација* или *одузимање* каквог добра из приватне својине или другог каквог права овлашћеном лицу, а уз *сразмерну накнаду* за исто.

Установу експропријације усвојило је и наше законодавство у §§. 20. и 217. грађан. зак. а санкционисао ју је и Устав од 1903. год. у чл. 16. „Нико не може бити принуђен *за своје добро уступи* на државне или други *јавне* потребе, нити се право својине може ради тога ограничити, осем где закон то допушта и уз *накнаду* по закону. *А закон о експропријацији* у нас постоји од 15. марта, 1866. год. (Збор. 19. стр. 190.) с доцнијим изменама, као општи, и, као посебни, *закон о заузимању непокретних добара за грађење железница* од 16. јануара, 1880. год. (зб. 35. стр. 33.) с потоњим изменама.

52. — Случајеве експропријације предвиђа и закон о водама. А то су ови:

а) кад је за *пристајање* или *привезивање* лађа или сплавова потребно заузети *више простора* од прибрежних земаља него што је до сад било за то остављено (в. 3. алинеју чл. 8.);

б) кад је из економских, санитетских или других *општих* узрока у *општем интересу* потребно да се којој реци или потоку просече каква *окука*, те да се тиме *отклоне штете* или *донеше користи* од употребе воде, па је за то просецање потребно заузети приватно земљиште (в. последњу алинеју чл. 15);

в) кад каква грађевина, која воду употребљава за какву особену потребу (н. пр. воденица, фабрика и т. д.), причињава штету успором, поплавом и т. п., па се то не може да отклони спуштањем или *прекмачавањем* те грађевине (чл. 21.);

г) кад *општина* или село уопште *нема довољно воде*, онда им или оно има право да, по *претходном* одобрењу полицијске власти, *по мери своје потребе*, а *без икакве накнаде*, добије од прибрежних сопственика *немањених* вода потребну количину воде, која би *преко њихове потребе* а за исту циљ пристајала (в. прву алинеју чл. 28). — Ако би, пак, за употребу воде била потребна и употреба земљишта државног, општинског или приватног, онда се може експроприсати потребан простор тога земљишта уз *сразмерну накнаду* (в. 2. алинеју чл. 28.); и

д) кад се нађе да која грађевина, која је подигнута по одобрењу власти, за другу т. ј. особену употребу воде, *не може* никако на досадањем месту опстати. У овом случају *накнада* се има дати само за *грађевину*, а не и за местно право (чл. 54.)

53. — Закон о водама не предвиђа (као што чини Чешки закон, §. 49) и тај случај експропријације, кад је у *општем интересу* потребно заузети чије земљиште за подизање градњи ради *заштите* или *регулације обала* или ради *одводњавања*. Тај случај несумњиво може и у нас наступити. Што се тиче данашњи накнаде за одузето земљиште важи друга алинеја чл. 53., т. ј. да се у том случају накнада даје на државно благајне, јер се та експропријација врши у општем интересу.

VII

54. — **Надлежност полицијских власти у питањима о водама. Њихов поступак.** — Свака полицијска власт има право надзора над сним *јавним добрима*, која се налазе у *подручју* њеном, као што су: друмови, путови, улице, тргови, паркови и т. д. Она то право има и над *јавним водама* у свом подручју. И на основу тога права, она је овлашћена да нађе потребне *наредбе*, које се морају поштовати.

Те су наредбе *опште* или *посебне*.

Општа је она наредба, која се односи на читав ред јавних добара или на један ред њих (н. пр. наредба да се у општте у целом општинском или среском атару или у целом округу не сме рабл ловити динамитом, или, да се у коју реку не смеју просипати шкодљиве материје и т. д.).

А *посебна* је она наредба, која се односи само на једно јавно добро или на неколико њих, или, само на једно лице, или на неколико њих (н. пр. да прибрежни сопственици не смеју просипати шкодљиве или нечисте материје у какву реку или поток; да Петар мора своју брану на води спустити или сасвим порушити да се спречи поплава и т. д.).

55. — То право надзора полицијска власт има у неколико и над *приватним добрима* уопште, па дакле и над *приватним текућим водама*. Тако она може наредити Павлу да своју опалу кућу на улици поправи, да у воду, која тече преко његове земље, не просипа нечисте материје, и т. п.

56. — У тим својим наредбама, општим и посебним, полицијска власт има право, на основу §-а 326. кривичног закона, да одреди *казну новчану* (од 10—100 дин.) или *казну затвора* (од 1—20. дана) за лица, која би противно там наредбама њеним радила. Но оне казне важе само за случајеве, односно за она дела, која нису у кривичном законику или у другим специјалним законима предвиђена и одређеним казнама припређена.

57. — По полицијска власт, вршећи то своје право надзора, позвана је и овлашћена да ради само у *општем интересу*. Она може, дакле, издавати само такве наредбе, опште или посебне, и предузимати само такве мере, којима се уклања у *заштиту* какав год *општи интерес* (н. пр. сигурност лица или имања, сигурност и уредност саобраћаја, заштићивање здравља грађана, и т. д.). Доследно томе, она може решавати само она питања о *употреби* воде и расправљати само оне *спорове*, који се на то односе, у којима је уплетен опет само и искључиво *општи интерес*. А чим је у питању само *приватан интерес*, полицијска власт не сме у њега улазити већ оставити *суду* да га он, као надлежан, реши.

Ето то и јесте прави смисао члана 29. закона о водама који гласи: Власт, која ће давати дозволење и *уопште решавати питања о употреби воде*, у смислу чл. 15. и 16. овога закона, у колико то *не подлежи грађанском судовању*, јесте *начелство* онога округа, у коме се жели подићи или у коме постоји грађевина за воду.[4]

58. — Смисао је члана 29. дакле тај: да је полицијска власт надлежна да решава сва питања, која се односе на *употребу* или *коришћење*, *управу* и *одбрану* вода (Benützung, Leitung und Abwehr der Gewässer) по овом закону. По овом се закону управља и *оцењује* како *раније* стечених права на

употребу воде тако и других приватних права, која се односе на воде, као и *поступак* за пружење тих права. То јасно казују прелазна наређења у том закону, нарочито чл. 47: „*Све* грађевине на води, које се затеку кад овај закон у живот ступи, сматраће се, да су *место право* задобиле, и по томе не потребују накнадног одобрења полицајне власти, осим што се *убудуће* имају *управљати* по прописима овог закона.“

А у решавању свих тих питања полицајска власт има да се руководи, *само и једино, општим* или *јавним интересом*; само и једино обзиром на тај интерес она има да доноси своје одлуке и да га овима штити. А где је год спор о *праву употребе воде*, које је стечено или које почива на каквом *приватноправном* основу, као и где је год повређен *приватни интерес*, па се тражи накнада штете, коју та повреда наноси, ту је *надлежна*, не полицајска, већ *судска* власт.

59. — **Поступак** полицајских власти у свима приликама, које се односе на воде, у којима се тражи *одобрење*, прописан је у чл. 30. и даље. Тај се поступак састоји из ових радња:

60. — 1) *Подношење молбе* полицајској власти (окружном начелству) којом се тражи *одобрење* и *право* на *употребу воде* односно одобрење за *подизање грађевине* ради извесне употребе воде.

У тој молби мора бити означено: *место* и *вода*, где се и на којој жели подићи дотична грађевина, као и *каква* се *грађевина* (поденица стругара и т. п.) намерава подићи, у којој *величини* и са *којом количином* воде. Уз ту молбу мора се поднети: *ситуациони план* (т. план положаја места, и воде) и *план о грађевини*, које је стручно лице израдило.

61. — За грађевине, пак, које се желе подићи на водама од *мезнатне важности* (н. пр. воденице поточаре, баштованским долаи и т. п.) *не морају* се подносити планови, а и *одобрење* за подизање таких грађевина може дати и *општински суд* по решењу општинског одбора.

Ну ако би касније таква грађевина штету коме чинила, па се ова не би могла отклонити каквом поправком или власник грађевине не би хтео потребну поправку извршити, овај ће бити *дужан*, на тужбу *оштећеног*, а по решењу власти, која је одобрење дала, ону грађевину уклонити *без икакве накнаде* (чл. 30. при крају.).

62. — 2.) *Комисијски изасланство на лицу места* (чл. 31.). — Ако се тражено одобрење *не може* дати из обзира на *јавни интерес*, онда ће се оно, *без даљег извештаја*, образложеним решењем одбити.

А ако, пак, то не буде, онда ће начелство одредити *комисију* из инжењера и још *два сведока*, да она, у присуству ког полицајског чиновника учини извиђај на лицу места о томе:

а) да ли се и на који целисходан начин намеравање (пројектовано) може извршити;

б) које *користи* или штете могу отуд проћићи;

в) да ли се може дати *тражена количина* воде а *без штете* за *сличне* (потребне) грађевине, које већ постоје и *без опасности* за *јавне интересе*; и

г.) да ли намеравана грађевина, која је намењена *индустријском* предузећу неће употреби воде на *непомирљиве* цељи правити *неодољиве* сметње и да ли се ова противност интереса не би могла отклонити, ако би се за то индустријско предузаће узело које друго место на истој води, или, ако би се план грађевине односно и начин употребе воде у чем изменио.

За овај извиђај постоје особена правила, која је као упутство инжењерима прописао министар грађевина под 14. Фебруаром, 1879. год. Г.Бр. 426. (аб. 43. стр. 316.)

62. — Ако се тим извиђајем и утврди сумња да се постављени циљ не може *уопште* или не на предложени начин постићи, онда ће се ти *основи сумње* саопштити молиоцу (чл. 32).

64. — 3) *Одређивање рочишта за саслушавање лица.* — Ако се нађе да молба није противна *јавним интересима*, те да се на обзира на њих може дати одобрење, које се тражи, или ако молилац и по саопштењу основа сумње *остане* при своме тражењу, онда ће начелство *одредити рочиште* и на исто позвати сва *позната* интересована лица и молиоца, односно њихове заступнике, па у њихову присуству пељу ту ствар извидети и њихове *изјаве* и *приговоре* (примедбе) саслушати.

64. *Рочиште* то треба одредити најдаље у *течају два месеца*, рачунајући од дана кад је начелство примило извештај о комисијском увиђају на лицу места, односно од дана, кад је примило изјаву молиочеву да остаје при своме тражењу одобрења.

66. — *У интересована лица* спадају како она лица, која имају *раније одобрена* или права на извесну употребу воде, па тога ради имају и већ подигнуте грађевине (н. пр. поденице, стругаре, фабрике и т. д.), тако и она, која имају каква права (н. пр. службеност или залогу) на земљиште, на којем има да се подигне пројектована грађевина. Ако спада и *местна општина*, па с тога треба и њеног заступника позвати на оно рочиште, нарочито ако дотична вода већ служи становништву за подмирење његових *домаћих потреба* (н. пр. за пиће и т. д.), па би се давањем траженог одобрења умањила становништву потребна *количина* воде или би се изменила *својства* воде. То исто важи и за *суседне општине*, само ако и најмање има основа мислити да и њих може правац интересовати тражено одобрење за подизање намераване грађевине, односно особена употреба воде, начин те употребе и количина воде или промена њених својстава.

Интересована лица, за која молилац према приликама може знати, дужан је и он сам у својој молби именовати, нарочито пак кад тражи одобрење да подигне грађевину на *непловној* води, на којој као прибрежник сопственик има већ право употребе (чл. 4.), треба да именује у молби *све суседне прибрежне сопственике* ради позива на рочиште.

67. — *Позив за рочиште* треба *лично* саопштити свима *познатим* интересованим лицима, односно њиховим заступницима. У закону се не одређује рок који треба да буде између *дана саопштења* позива и *дана рочишта*, али ни држећи се по аналогији §§. 124. и 116. грађанског поступка, да тај рок треба да буде *најмање осам дана* (а толики је рок одређен и у изворнику нашег закона о водама, у чешком закону о водама, чл. 83).

(настављће се)

Андра Ђорђевић

МЕШАЊЕ У СПОР И ЗАКОН

од 17. јануара 1900. год.

(НАСТАВАК)

По нашем мишљењу алинеатима је извесна. Ми смо горе утврдили да је, при тих допуна и измена, законодавац допуштао главну интервенцију све до свршетка спора. Закон од 17. јануара 1900. изменио је, у погледу рока у коме може бити мешања у спор, само §. 65. који се тиче споредне интервенције.

Да је законодавац хтео ограничити, односно тога рока, и главну интервенцију, он би ставио: „мешању у парницу има места само до пре одлуке касационог суда по главној ствари“, и „доцније тражење суд ће одбацити решењем против кога нема места жалби,“ унео био и у §. 66. или би бар, у §. 65., казао да се ова реформа не тиче само споредне интервенције већ и главне. Да додамо овом аргументу и онај, не мање конклузентан, о коме је већ било речи горе и који се састоји у овоме: да институцијама које су појединцима загарантоване ради заштите њихових права треба дати највиру могућну примену, и да их, у том погледу, не треба сужавати без изречне и несумњиве законске одредбе. Пропис §. 66. остао је, и после закона од 17. јануара 1900., онакав исти као и пре њега, што значи да нам таква одредба, за ограничење главне интервенције, оскудева.[1])

II

Пошто смо тако одредили поље примене закона од 17. јануара 1900., да пређемо на главно питање овога свог чланка, питање односно умесности ограничења ове реформе на споредну интервенцију, са искључењем главне интервенције.

Пре свега закон од 17. јануара у опште је погрешан, без обзира на то да ли се он односи на обе интервенције или само на једну од њих. Када се, као што смо то већ до сада у два три маха приметили, интервенција појављује као врло корисна гаранција приватних права, онда њену употребу не треба везивати ни за какав рок, већ треба да њој има места све до краја парнице. Систем који су, као што смо видели, усвојила и друга законодавства. Једини систем, који би се овде могао, са разлогом, прихватити, то је онај по коме интервенијент не би имао права, поштo би извесно, законом одређено, време претекло, рачунајући од дана од кога је он за парницу сазнао, у ову се умешати. Али, ми смо већ једном изложили рђаве стране тога система, те се на то питање овде већ нећемо враћати.

По закону од 17. јануара 1900. онај који није интервенисао до пред примедаба касационога суда по главној ствари не може то више чинити, ако је реч о споредној интервенцији. Ова законска строгост би се појмила, када би се она применивала само на оне споредне умешаче, који су за парницу сазнали благовремено пре пред примедаба касационога суда по главној ствари: одузета им право на интервенцију значи казнити их за њихову небрижљивост. Закон од 17. јануара 1900. онде се, дакле, не појављује као неправичан. Али он ће бити неправичан, ако смо у присуству таквог интервенијента који је за парницу сазнао тек после пред примедбе касационога суда по главној ствари. Он ће бити лишен једног права, права мешања у спор, пре него је и сазнао да ово право има! Ако казњен без икакве погрешке од своје стране, противно свим правилу морала, да где нема кривице не може бити ни казне. Да би спречио злоупотребе које установа интервенције омогућава, законодавац ову ограничава на такав начин да ће, често пута, појединца изгубити права која су се интервенцијом жељела очувати. У општем интересу, у циљу убрзања судске процедуре, он евентуално пристаје да појединцима одузме њихова права, чак и онда, када се њима никаква небрижљивост не може пребацити. Општи интерес јесте, истина, увек приватнога, али се никако не сме, да би се он задовољно, уништити право појединаца.

Законодавац од 1900. требало је, дакле, то да уради да лиши интервенције саме оног интервенијента који је за парницу сазнао на време пре пред примедаба касационога суда по главној ствари, па се њоме није користио. Он би се бар тада показао и правичан и логичан, и ако не би успео бар у својој задаћи: да, и поред установе интервенције, убраза сарметак спора. Ми смо већ о овоме говорили: испитање односно тога питања да ли је интервенијент, који се мешао тек после пред примедаба касационог суда по главној ствари, за парницу сазнао благовремено пре тих примедаба, више би задржало решење главнога спора него што би то било у случају да се и тоже интервенијенту безусловно допусти мешање.

Али због чега законодавац од 1900. заслужује нарочито прекор, то је зато што је он интервенцију, бар по нашем мишљењу, ограничио само у случају § 65.. Да је он то урадио једино у колико би било речи о интервенцији главној, оној из § 66., реформа од 17. јануара 1900., а из разлога који ћемо мало ниже објаснити, не би била толико за осуду. Међутим, законодавац не само да под ову реформу обухвата § 65., споредну интервенцију, већ, шта више, једино ту интервенцију и ограничава, остављајући ону из § 66. недирнуту; ограничава оно мешање у спор које је најмање могао и смео ограничити, ограничио баш ону интервенцију, чије ће ограничење нарочито, по одбрану права појединаца, бити штетно. Ово нам неће бити тешко утврдити.

Појединац који може у спор да се умеша по § 66. има, за заштиту свога права, још и ексцепцију: Res inter alios indicata aliis nec nocere nec prodesse potest. Главна интервенција, као што смо видели, претпостављала да се парничари споре о једно право које ни једном од њих не припада, већ неком трећем лицу. Због тога, пак, факта то треће лице не може ни најмање бити лишено свога права. Грађ. законик, у § 29., постанио је начело: „Што ко сам нема, оно не може ни другоме дати; и тако нико не може другоме више права уступити, него колико сам има; као на туђе“. Правило да правни посао, закључен између два лица не може имати дејства наспрам трећих лица већ само inter partes није ништа друго до примена тога начела, које се опет оснива на оном, још општијем, принципу, да су појединци, у регулисању својих приватно-правних односа, аутономни. И онако исто као што се један уговор не може истаћи против неког који у његовом закључењу није узео учешће, ни лично ни преко заступника, исто се тако на одлуку судску један парничар не може позвати према једном лицу које парницу, том одлуком окончану, није водило, било лично било преко представника. Одлука судска, која, у опште узев, није ништа друго до санкција приватно-правних односа — односи који, као што вели правило Res inter alios acta aliis nec nocet nec prodest, неку само оне који су их засновали (странке) — не може, наравно, имати шире дејство него сами ти односи њоме констатовани и утврђени. Отуда, власник једног права, о коме су неки појединци водили и окончали спор, има само оном парничару, којем је то његово право досуђено, да истакне горе наведену ексцепцију: Res inter alios *iudicata* aliis nec *nocere* nec prodesse potest, па да своје право очува; исто онако као што би га очувао, када би се, против њега, неко позивао на уговор који то његово право има за предмет и у коме уговору он није узео учешће, ни лично ни преко заступника, употребом правила: Res inter alios *acta* aliis nec *nocet* nec prodest.

Али, и ако власнику оног права о коме су два друга појединца водила парницу остаје увек могућност да се користи ексцепцијом Rei-inter alios iudicatae, ипак је законодавац, у § 66., таквом власнику пружио, за одбрану његовога права, још једно средство, интервенцију. Разне околности, у чије набра-

[1]) Сопота Ђ. Нестировић у својој расправи *Доколе има места законској интервенцији* („Правник“, фебруар 1903., стр. 89.).

јање овде нећемо уважити, могу овом другом средству да дају парочити значај и да власнику пруже у њену парочиту корист.

Када се, на тај начин, главна интервенција не појављује као једино средство којим власник права, о које су се два појединца парничила, може то своје право заштитити, већ му јом, осим тога, стоји на расположењу и екцепција Rei inter alios iudicatae, то је онда законодавац од 1900. могао најпре ограничити интервенцију из § 66., Власнику, који би, без своје кривице, био лишен могућности интервенисања остајала би, у сваком случају, речена екцепција да од себе отклони штетне последице судске одлуке.

Ми рекосмо: најпре с тога што се могу предвидети такве правне ситуације где се власник једино главном интервенцијом може корисно послужити, то јест где би његова одлука да чека свршетак спора, који се о његовом праву између два лица води, на да онда питање exceptio rei inter alios iudicatae, била за њега врло ризична: она би га могла одвести том резултату да своје право изгуби. Да ово објаснимо једним примером.

Primus је самовласно заузео земљу Secundus-ову. Пошто ју је држао извесно време, он је прода Tertius-у, који је, претпостављамо, bona fide. Како Primus није био Tertius-а убаштинио, то онај, у том циљу, са њим поведе спор, рецимо у току двадесет четврте године откако је добио државину дотичне земље. Ако се сада Secundus, као прави господар (dominus) спорногa добра у ту парницу одмах не умеша, него против Tertius-а благовремено, пре истека двадесет четврте године, подигне rei vindicatio, ослањајући се на exceptio rei inter alios iudicatae, он ће своје добро изгубити, само ако се парница између Primus-а и Tertius-а сврши, ако што ће, махом, и бити случај, после напрвене двадесет четврте године. Јер, тада је Tertius, по §§ 932. и 936. грађ. зак., постао сопственик узукапцијом, и повлаче Secundus-а на exceptio rei inter alios iudicatae неће му бити ни од какве користи. Међутим, да је, у току двадесет четврте године, интервенисао, он би, по §. 945. грађ. зак., прекинуо застарелост свога права својине, и ово би очувао био.

Али, где се ограничење мешања у спор парочито показује штетно, то је у извесним случајима споредне интервенције. Поменуће то ће бити онда, када је умешач хирограферни повериоца.

Ми смо горе казали, да су одлуке судске, као и уговори, релативногa дејства, то јест да оне вежу само парничаре. Али, под парничарима не треба разумети само парничаре у ужем смислу, већ осим њих и она лица која су парничарима у спору била представљена (репрезентирана). Ми овде мислимо на универзалне следбенике (сукцесоре) парничних странака, то јест на наследнике и просте, хирограферне, повериоце њихове. Одлука судска изречена у корист де cuius-а односно дужника или против њега важи и у погледу наследника односно хирограферних повериоца. Ни први ни други не могу истаћи овде exceptio rei inter alios iudicatae, зато што де cuius или дужник није према њима alius.

Да апстрахујемо наследнике који нас се овде не тичу[2]), на да се задржимо само на хирограферним повериоцима. Даље, против оних повериоца може се, онако исто као и против дужника, истаћи судска одлука донесена у спору који је овај водио и окончао. С обзиром на правило non bis in idem, они не би могли захтевати да се питање, том одлуком расправљено, поново узима у претрес и решава.

Има само један случај када би се хирограферни повериоци овде могло користити екцепцијом Rei inter alios iudicatae, а то је онда, ако би утврдио да, за обарање, у погледу њега, одлуке против дужника изречене, постоје услови потребни за Paulliana actio [§ 303. и грађ. зак.]. Другим речима, ако повериоц докаже mala fides дужника, код доброчиних уговора, и, осим тога, и mala fides његовога парничара, код уговора теретних, он ће моћи одстранити од себе штетне последице одлуке против дужника изречене[3]).

Али, ако прост повериоц не успе доказати несавесност дужникову, и, по потреби, и несавесност друге парничне странке, или ако парничари фактички несавесни нису били, онда он долази под опште правило по коме одлуке против дужника донесене вежу и његове хирограферне повериоце. И ово ће се правило на њега применити без обзира на то што је јасно да је дужник, који, истина, није био несавестан, неуредно или небрижљиво водио парницу, због чега ју је изгубио. Све дотле док је дужник bona fide, он је представник својих простих поверилаца, с правом послови које он, као такав, сврши важе и у погледу њих по оном правилу Qui mandat ipse facisse videtur — што значи да сама culpa коју би дужник, вршећи те послове, учинио, не даје простим повериоцима право на actio paulliana. Што им ову обезбеђује, то је добра дужникова[4]).

Ова објашњења истичу корисност, по хирограферне повериоце, установе интервенције коју им гарантује § 65. грађ. суд. пост.. Помоћу ње, не само да ће ти повериоци спречити дужника да, хотимично на њихову штету, изгуби парницу коју би иначе могао добити, већ ће се они, осим тога, обезбедити и против рђавог свршетка спора, које би наступило било услед немоћности дужникове[5]).

[2]) Ако се дужник, у својим правним радњама, није сматрао као заступник својих простих поверилаца док је bona fide, но може се он на такову узети иако је био mala fide. То ће значило као основано против интервије повериоца. Правило: Qui mandat ipse facisse videtur ту се неће, дакле, котити против повериоца. Дужник је за њих тада alius и не њихов заступник.

[4]) Да је тако односно culpa levis, то је несумњиво. Али quid за culpa lata која је у ранијем праву изједначала са dolus-ом и и данас се, под кат. нов. наводи штети са њим изједначала? [U. § 819. нашега грађ. зак. који је овај уопште свесен §. 1324. аустр грађ. зак.].

[5]) По Garsonnet-y (*Precis de procedure civile*, p. 634) хирограферни повериоци не би могли, у спору у којем су ту умешали, истаћи, у много дужнике, приговоре и одбране на које се овај за њих позвати. Они би могли само „подржати и, ако се може, потврдити реч свога дужника." (.....: Seulement ont, s'il se peut, fortifier les conclusions de leur débiteur[4]).

Што се ако тиче, ми не мислимо да признано овај доказне поштеност и одличност аутора. Јер, интервенције у том случају не би могао повериоцима користити. На пр. дужник, да би одбио тужиочеву rei vindicatio, треба само да се позове на узукапцију. (Ми претпостављамо да су услови за ову §§-има 926., 933. и 935. и др. грађ. зак. прописана, испуњени. Али он то не чини. Суд то може застарелост, у место њега, да истакне, но хирограф. забрани § 949. грађ. зак. Ако ово не би могао ни повериоцима усвојити, дужник би спор изгубио, и повериоци би онтећен био. Са оваквим системом, дакле, повериоци хирограферни су остављени на милост и немилост дужнику.

На истом месту (стр. 634.) Garsonnet вели да хирограферни повериоци неће се сачувати штетних последица одлуке против њиховог дужника донесене, ако утврди collilium fraudandi између њега и парничара му (.....: prouver la collusion de leur débiteur et de son adversaire[4]). Зар из овога не излази да повериоци неће, у самом спору коју дужник води спречити тај collilium fraudandi, истичући одбране на које се дужник неће, баш у намери да парницу изгуби — намера позната и његовом противнику парничару — да послуже? Како мисли, на шкоду разлога, готово резултат, неправу одлуку, уважити, зашто и да не може и спречити?

Даље, горња резоновања јасно показују да ће, када се само елиминира случај consilii fraudandi дужниковога, хирографарном повериоцу стајати, за обезбеђење извршења његовога права, на расположењу једино интервенција, и да, ако је

Ако, ни најмање не, бити и интервенције дужниковог, повериоца нико, под интервенције, довољности избрати дужникову, истакући аргументе које ће овај противрећи. И они се неће моћи никако обрањити.

Хирографарни или простих поверилаца то су они повериоци који се нису обезбедили личним залогом, стога што нису сматрали да ни је то потребно. Они су, верујући да ће дужник испунити своје уговоре и одазвао и имати, рачунали да ће о року заиграно намирени бити. Ако су се преварили, они сами нису имали своје. Правна посљени којима је дужник повео себе у привилеговано стање остају у залоги, јер треба дати не могу спогати загарантовати за поштену хирографарних повериоца. Они би, на тај начин, одговарали за туђе дело, противно принципу да стаза само за своје радње питања (§ 1310. грађ. зак.). У овоме случају, ограничење је само да изгубе повољна и не треба лица. Лукава правила, у осталом, је сигурно. Само је Босна прихвата апсолутно. Какав судија тајна и правда. Неспорно српска неправедна и правда. Само онда, ако је дужник био mala fide, а тако исто и закуповаоци имања, повериоци могу, судбом који се зове Pauliana actio (§ 181. в. грађ. зак.), уништити правна послове дужника, на штету њихову извршење. (Код добровољних уговора тражи се само mala fides код дужника). Треба ипак исту противправност као законску заштиту само дотле док су у њима fides и не и само када су случајевима дужникова у имовној имовној разлика да повериоце тако оштети.

Али, да ли простим повериоцима, који су се у дужнику преварили, имају могућности да се заштите од будућих његових штетних радња? Ми ни најмање сам третирати само питање у свој његовој — иначе обавезној — општности (као тако могло није) већ само сасвим ограничити на случају интервенције који ће се у овом члану једино тиче. Има ли право повериоца да се умеша у правницу свога дужника? Видели смо за ако. Зашто? Да заштити своје интересе. А шала је тежка разног интервенције, тако се повериоцу мора признати право, да у њиову дужников потпуно забране које овај не би учео или не би тако изнети. Јер, као му се то право не признаје, ако је дужник господар своје само зато што нам као зна би га сам којео, онда какво би поредак имао повериоца са интервенције?

У осталом, дужник не може сам рећи да се повериоци самовласно мешају у његове ствари, противно начелу да је сваки господар својих приватних права. Ми смо горе казали да је хирографарни повериоци дужникови ограничено личним предлогом (а не стварном) стога што је њихо вере и у његову чесност и у његову умешност у управљању имањем. На тога основа, он му је оставио управно руке у том управљању, што значи да му је слободу не може ништа оспорити, само сувсем било у његову самосвесност било у његову способности. Дужник сам одо зна и на то је пристао. На тај начин се извођу њих самовољ добротом уговор, по коме повериоци може, на начин законом дозвољен, тражи у забрану своје интересе баш у погледу самога дужника и тако спречити правне послове своога по њега штетно. Поменуте, то не бити онда као дужни неки какву пажњу која може стати дојетка у погледу повериоца његових. Повериоци има право у ну се мешати и контролисати вођење њего ва правог дужника. Такоје повериоци дужник се не би могао противити, а да се он стави у супротност са оним предузет уговором, са дужником закључним о коме је горе било речи.

Напослеку, има и овај разлог. Ако се спецификата залога (ручна залога и хипотека) разликују од општа залога коју имају против повериоци на добрима дужникови (в. чл. 2092. врлиц. грађ. зак.) у погледу трећих лица, против којих се она спецификата залога, такође као стварно право, може истаћи (за сва одмах), она се, у односима дужника и повериоца (inter partes) са општом залогом разлике. Дужник који се обавезао без спецификата залога, заправо се, не сирах повериоца, за добрима његову штету расположити нека; своја права заборави диспозиција својих имовином он је потпуно једним правом, правом имати залогу, у корист повериоца, који, inter partes, има онако исто својство као и спецификата залога, ручна залога као хипотека, наспрам трећих лица. Какво је својство ово у односу тих лица? Ово се састоји у томе да дужник не може, на штету повериоца, расположити предметом залоге. Не само, дакле, ту је сам акт расположења забрањен, већ је и само намера да се тај акт врши противправна природа. Приписујући ово резоновања на општу залогу, која, као што рекосмо, дејствује inter partes онако исто као што спецификата залога дејствује према свима, долазимо до закључка, да дужник не сме имати ни намеру да каквим правним послом оштети своје повериоце. Ако је он ову намеру, повериоци је обезбеђени наспрам трећих лица (дужникових, дакле, судећи активна pauliana): ни нема никакво стварно право на које би се могао повући. Али, ако намера није нарушена, повериоци опет има право њиној умањивши стања на пут. Разлика ово, са штита своје праве

у немогућности да се овом послужи, он неминовно има да односи штетне последице које, односно њега, могу повући изгубљење дужникове парнице. На основу овог налази тај закључак, да законодавац не треба то једино средство које, у реченом случају, припада простим повериоцима као гаранција реализације њихових признања, да ограничава некаким роком после кога не би могло бити мешања.

(свршиће се)

Живојин М. Перић.

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК) 16

На изложеног виде се и дужности сеоских кметова, које су сада много веће но што су раније биле. Поред онога, указом књежевим од 7. новембра 1838. год., укинута је за њих телесна казна и наређено, да се све пресуде по њиховима кривицама шаљу Великом Суду и Совјету на одобрење.

* * *

Новим уставом од 12. децембра 1838. год., које је израђено у Цариграду од стране Руске и Турске, предвиђена су била свега три министарства: *финансија, правосуђа*, који се уједно стално и о *просвети*, и *унутрашњих послова*. Дужности овог последње одређене су у чл. 19. овог истог устава, који гласи:

„Дела Полиције, Карантина, надзирање малога књажевских властима окружија земаљски, управљење заведенија општежитолезни и поштa, содржавање великих друмова; и извршење

(трајбено) које стоје над правом дужниковим. Дужник је за своје право лепо право повереноно, ово је својеволно начинио од свога права зависним; он је може, расположећи својим правом, право повереноно еманципно уништити, довољни у питаљу његову разлагању. Он би, на тај начин, поседнио расположо и правом повереноним, а ниже туђим правом расположи но може. Право дужниково, лепсо добро, шестеје, у њиу руку, право повереноно (само он из њега остварује, без једног може да не буде и другог), што значи да дужник које властан тим својим правом чинити диспозицију штетну по повериоца.

Из овога видимо, да дужник своју волу, у приватно-правним односима, двојако ограничити може: апсолутно, и тада је ова ограничена сега свима; правни посао која је он акт сериозе пази, у погледу свега напредак њега је је своју волу ограничио, ако да тк није ни било; релативно, а то је онда, када је он своју правну волу, само у односу су у питаљу погодни и повереноним односи, ограничио. Ово последње значи, да све дотле, док се дужникова вола, против интересима повериоца, није протеорала у сервисе чан, док је, дакле, још она у стадијуму пројекта, која повериоца може стати на пут. Тако трећа лица неку сиптезаће, јер никакво посао још није закључен а, с друге стране, дужник нема повереноном интервенцију у његове послове, у колико те интереси њиога по лаву, трпети, јер је у томе своју волу напрам њега ограничио.

Закључак је, дакле, овога овога тај да простн повериоци, противно онима што нам Живојин, могу ма дала од пресудом и одбрани које дужник у спору, у коју су се они умешали, истите, и поништи се и на ово пресудом и одбрано неће он ни ће ово ни ко ће умо изнети.

Од овога правила ће се одступити само онда, ако би нека пресудом или одбрана била лично за дужника весма. Права која лично дужнику припадају и на која су везана не могу бити пренесо од стране његових повериоца као што и на њихова наследнике не прелазо (§ 194. грађ. зак.). Која су ова та права и томе може бити двојакија. Тако н. пр. поставља се питање односно власти повериоца да, у нашо дужника, питању лабораторију застарелост. Да то право није лично право дужниково? В. о овоме В. Lamblotte et A. Tissier, De la prescription, p. 80, и решење II-ога одељења нашега вис. суда од 23. марта 1890. бр. 2528. [Бранич, бр. 7. и 9. од год. 1906.].

уредаба касателно воинства гарнизона земаљског, све ово припадлежат ће Сановнику, опредељеному за дела унутрења."

Поште је овим опредлено надлежност министра унутрашњих послова, сходећи је противно уставу од 1835. год. на најужи круг унутрашње државне администрације, устав од 1838. год., изузетно од свију наших устава, одредио је и надлежност окружних и среских старешина у ономе:

„Началници окружја занимат ће се извршењем налога, кои ће им долазити од стране централног Правленија Књажества, тицајући се свију дела внутрењег Правленија, односећи се к њиховим дужностима; они ће се ограничавати у налагању и опредељењу хајанија списима које ће они получавати од управленија финанције, *и они неће се мешати у распис, које у њиним окружјима може произвести плаћање налога, но они ће задовољити поставлјем пристојни распис и парнице к суду окружному, задржавајући себи само извршење пресуде судејске*" (чл. 62.).

„Началник среза употребиће стараније своје, да би преохранити добро и земље села од сваког нападанија, и да би заштићавати народ од здохотника, скитница и развраћени.

Он је дужан прегледати пасапорте свију лица, која долазе у његов срез, или која из њега излазе.

Он не може држати у затвору никог дуже од 24 сата, но он ће писати суду окружному распис и парнице, које би се могле породити у његовом срезу, и обратиће се к Начелнику Полиције Окружне, ако ова дела у Полицију спадају. Сврху тога он је дужан надзиравати над Судовима Примирителима Села, и чувати се добро, да се не меша у дела Церквиј и Школа Селски, и да не дирне у приходе и земље, које зависе од други побожни заведенија.

Никакав Србин вообште и без изјатија не може бити гоњен ни узапћиван, ни тајно, ни јавно, пре него што буде позван и осуђен пред судовима" (чл. 63, 64, 65 и 66).

Ово што наречито пада у очи код изложених уставних параграфа то је, да је од полицијских органа одузета свака судска, па у многоме и административна власт, а њихове дужности сведене на дужности *извршне и превентивне* полиције.

Никад полиција у Србији није имала мање дужности и власти но у ово време и по овом уставу, који је израђен у Цариграду од стране Руса и Турака.

На основу овог устава, издато је под 29. мајем 1839. год. Устројење централног правленија књажества српског,[1] по коме је министарство унутрашњих дела било подељено на ова три одељења:

а. *Полицајно-економическо,*

б. *Карантинско са санитетом и*

в. *Војно.*

Задатак првог био је стараше о реду и безбедности, зачи и поштама, друмовима, мостовима, кафрикама и војске статистике.

Дужности другог одељења тицале су се „обране и заштите живота и здравља Народа Српског," док је треће имало да се стара „о воинству Гарнизона земаљског, опредељеног на обдржање мира и поредка внутрењег, као и безбедности внутрење и пограничне."[2]

Јула 8. ове исте године издата су „*Настојемлија*" окружним, среским и општинским властима за вршење полицијске службе, у којима су, доста добро, прецизиране дужности полицајце у оно време и одређени начин њеног рада. Тако се у њима вели:

1. *За окружне начелнике:*

„а. Они да буду дужни излазити у окружије некад сами собом а некад изпишлати своје помоћнике, и мотрити, што се у окружију чини, како Срески Началници са народом поступају; како дужности своје испуњују, да ли издавајеме уредбе Народу објављују, и како ове толкују; надзиравају ли исте Началници над примирителним Судовима; употребљују ли према противницима и упорницима, према крадљивцима и скитницама сходне мере како од стране Среског Началника, тако и од стране Примирителни Судова; чинили се Народу правица, и неприлази ли са овај; истражују ли се краће, поаре и рђаве људи како ваља, или се то немарљиво пропушта?

б. Поред онога да буде дужан сваки Окружни Началник одма, како извештаје добија, да су се у окружију његовом зајуци из лопови појавили, поитати да против такови устане, и у исто време да и суседним окружним Началницима ово појављење зајука и лопова објави, како би и ови, ако би зајуци из лопови у њина Окружија побегли, одма приправне биги противу њи устати."

2. *За среске начелнике:*

„а. Они да буду дужни сваког, кои се год своме кмету или Примирителном Суду противи и непокоран покаже, дати одма везати и Окружном Началнику послати.

б. Исто тако да дужни буду поступати са скитницама и оналковима, кои би у какво подозрење пали, а не би за себе јемца добити могли; равно и с онима, који би рђаве речи проспивали и разносили.

в. Да дужни буду мотрити, да се краће и поаре у Срезу њином по догађају; чују ли где о таковима: то да одма таке изиђу, и све мере употребе, да се и поаре и кривци изхвате, и ови везани Окружном Началнику с описањем дела њиног пошљу. Немогне ли се одма кривац изнаћи: то да слободно могу оне, кои у подозрење падну, а јемце за себе не добију, везати и Окружном Началнику послати.

г. Ако би се где појавили каквои лопови или зајуци: то да буде дужан Срески Началник, у кога се срезу тс појаве, одма о томе известити Окружнога Началника: но у исто време не чекајући на овога одговор, одма неколико села скупити и сним силама настати, да злочинце повата; а у крајњој нужди, ако би му се они оружјем противили, или уватите му се не би дали, да слободно је побити може.

д. Исто тако да могу Срески Началници и с прадљивцима где би се у селу почели ватати, па би се на оружје одрли и предати се не би тели, поступити.

е. Као год дакле, што ће Окружни Началници одговарати воиводе за сваки непоредак у Окружију свом тако ће одговору строгому подлеки и сваки Срески Началник за непоредак у његовом Срезу, и ко томе ће, где се год поаре или рђаве људи у његовом Срезу појаве, па се такови повратан неби, приписивати се то небреженију Среског Началника, **ком ће зато и на одговор доћи.**"

3. *За села и општине:*

а. Како год што окружни Началници за Окружја, Срески за Срезове одговарају: тако ће села и општине одговарати за себе, и по томе:

б. Свако село и свака општина да дужна буде мотрити да се мир и поредак у њој набљудава; да се противници и

[1] Зборник I-ви стр. 38.

[2] По *Устројемију Гарнизона Војске*, које је обнародовано истог дана кад и Устројење централног правленија књажества Србије, у свакој окружној вароши налазио се по један одред (216) војника за потребним старешинама ради „*предохранења доброг поредка и мира земље.*" Сиун свију ових одреда састављао је *гарнизону војску*, која је стајала под највером министра унутрашњих дела.

нарушитељи тога казне, ако им је кривица такова, о којој Суд Примирителни судити може, код овога: ако ли власт овога превазилази, а оно да се предају Срезскому Началнику, на онај да ји даље шиље.

в. Догоди ли се, да кои, кога Суд Примирителни може да казни, упоран покаже се нетому, и таковога пека суд овај Срезкому Началнику јави, да онај пека га даље пошље.

г. Ако се где у каквом селу или општини каква крађа или пожара појави: то да одма дужни буду кметови јавити о томе Срезскому Началнику, но у исто време не чепајући на овога, да са целим селом скоче изнаћи пожару и кривца, како би га, док би срески Началник приспео, ономе у руке предати могли.

д. Ако би се кои од сељака показао упоран, те не би тео устати и помоћи селу, да се рђави људи изнађу: то с тиме пека поступају као и са самим кривцем, кога ће в Суд после онако казнитовати, као и самог кривца.*

Неписана „Наставленија* не само да садрже прецизне дужности полицијских власти овога времена на пољу штићења личне и имовине безбедности, већ и једну новину коју доцније нигде не срећемо. Мисимо на *одговорност*, која је у њима предвиђена за представнике полицијске власти у округима, срезовима и општинама у случају немогућности проналаска „пожара и рђави људи*. На ове одговорности, као и на свих остали одредаба „Наставленија* јасно се види, да је главна дужност полиције у ово време била: *одржање реда и сигурности*, што, у осталом, и јесте прва и најглавнија задатак сваке полиције.

На 4 дана по публиковању изложених „Наставленија,* објародовано је „*Устројеније Окружни Началничествах, и Главне Дужности Срезски Началника.*"

По овом *устројенију*, главне дужности срески начелника састојале су се:

а. *У чувању добра и земље села од сваког напада;*

б. *У одбрани и заштити народа од злочинаџа, скитница и разбојника;*

в. *У надзору над странцима и пасошима*, и

г. *У истраженију казнимих дела и криваца* (истражна власт).

И у овим дужностима, као што се види, *ред* и *сигурност* главни су, без мало једини задатак срески начелника.

Одмах сутра дан по публиковању овог „Устројенија*, издато је и „*Устројеније општинâ*", по коме су све општине биле подељене у три класе.

У прву класу уврштена је само београдска општина, чији је председник у исто доба био и управник вароши. Дужности његове, према овоме, биле су двојаке: *судске* и *полицијске*. Прве је обављао као председник општине, а друге као управник Београда, што се јасно види из изложених редака:

„За дела по струци Судејској опредељује се један Председатељ, и три члена, један Писар и два Практиканта, осим нужнога числа Пландура, и ово ће се звати Београдски Суд Примирителни, у којега ће круг делатности спадати:

а. Судити жителима Београдскима у предмету до 100 гр. вредности.

б. Судити у предмету и преко 100 гроша, ако стране тражење се спољевољно подвргну се, које може бити осим остазог и у свима парницама по дели трговине, и разни еснафа, као и ћирије кућенне, и остали пијачарски или чаршијски терашија.

в. Пресуде своје пропианим начином у извршеније доводити, ако се не би која страна за три дана изјасниза, да је невадовољна, и да жели Суду окружноме предстати.

г. Судити преступницима у малој кривици, ако кази не превазилази затвор од 3 дана или 10 ударца штапова; у противном пак случају на суд окружни отправљати.

По струци Полицајној исти Председатељ Суда Примирителног биће *Управитељ вароши*, коме ће се ради точнога отправљања дужности дати два Полицаја, један писар и један практикант, и толико *кварталника*, на колико чести варош раздељена буде, и довољно число пландура. Цело пак тело, како по струци судејској, тако и полицајној, звати ће се *Управителство вароши београдске.*

У круг делатности Управитеља са својим персоналом спадаће сва дела по струци полицајној, које у Срезови срескима Началницима припадају, извршивати, као у смотрењу обдржавања јавног мира и поредка, опште и јединствене безбедности, општег здравља, чистоте, страшни и домаћи слугу и њихова поредка, скитница и т. д.

Кад овај управитељ, као председатељ Суда Примирителнога не може присуствовати у истому Суду, онда ће његово место у Суду заступити најстарији од остала три члена.**)

Слично овом устројству београдске општине, и општине окружних вароши, као и оне градске општине у опште, поред судске вршиле су и месну полицијску власт; прву под надзором окружног суда, а другу под надзором окружних и срески начелника

И најзад, у општине III-ће класе, биле су уврштене све сеоске општине, чије су дужности биле одређене, „*Привременим устројенијем и кругом делатности Примирителни Судова,*" изданим од стране министра правде под 17. јунох 1839. год. (Зборник 1-ша, стр. 236). Могле су казивати телесном казном до 10 штапа, или затвором до 3 дана.

У току 1839. год. издате су још и ове важније уредбе, о којима су полицијске власти морале водити рачуна:

1. *Уредба о држању пландура* (од 13. јула);

2. *Уредба о сечењу шума* (од 22. јула), по којој се шума могла сећи само по допуштењу окружних и срески власти;

3. *Наставленија за окружне лекаре и физикусе* (од 21. августа), чији завршетак гласи: „Окружни лекари не смеју се мешати ни у каква политическа дела, имајући довољно посла занимати се у својим лекарским дужностима;*

4. *Уредба за светковање Недеље и Празданика* (од 4. септембра), којом се „заповеда и налаже свакому Србину вообште и поименце свакому домаћину у Отечеству нашем како нарошанину тако и сељаку, да свету недељу и остале Господске заповедне Празнике, на славу Божју празднује и светкује, које се у том састоји, да људи у такове празнично у цркву иду, ту да се Богу моле, и да му на свакидашњим његовим благодијејанијама благодаре, а на против тога, да од сваког воопште рада предстану и одпочињу*, и

5. *Уредба о хиџетуму* (од 9. октобра 1839. Зборник 35, стр. 264.), чија је 6-та тачка гласила:

„Да се ради школске полиције за оба ова заведенија (вишеј и гимназија), један настојник одреди и наизјети с месечном платом од 5—6 талира, који ће у школским зданију, ради чуванја истог обитавати. *Дужност ће његова бити, и тамо и јамо на поведенује ученика мотрити и пазити, да се ученици по сокаци механа и ноћу или даљу не скитају*; такове управитељу објављивати кази (ање) извршивао* и т. д.

(наставиће се)

Д. Ъ. Алимпић

*) Зборник I-ва, стр. 94.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

V

Криминална психологија треба да проучи и систематски да изнесе узајамни однос, који постоји између унутрашњих душевних процеса и спољних појава на човеку, који унутарње, душевне радње прате. Тим се задатком бави феноменологија. Под тим именом подразумевају се спољашње радње и појаве на човеку које проистекле услед унутрашњих, т.ј. психичних процеса.

Хелмхолц је још 1854. године рекао да сваки феномен духа има свој физички корелат. А то, простије речено, значи, да све што се дешава у духу, мора ма на какав начин и тело да прежива; или другачије: оно што проистекне у духу, даје се у целости или делимице и чулно познати. Наравно, та појаве узајамности између душевних процеса и телесних појава, које душевника одговарају није увек једна иста; исти феномен духа нема увек истоветне физичке корелате. — Физичке појаве нису увек непосредни изрази психичких моментата. Има случајних навика и наслеђених појава, које су укорењене и које су временом постале типични спољашњи знаци за унутрашње душевно стање. Ту долазе покрети и појаве из навике. Ми обично кажемо „Он има ту и ту навику", „Он има навику да се хвата за браду, или тућа чело, чим је у непријатности". Али те се навике мењају. Осим тога у много правца делују чисто физиолошки узроци, који ни или случајно или емпиријски спајамо са душевним радњама, н. пр. дрхтање, смешење, плакање, муцање и друго.

Посматрања оних и оваких појава код људи који су под истрагом, помажу у неколико вођењу истраге, помажу правилнијем схватању злочина и изналажењу истине; али саме те појаве нису и не смеју бити једини знаци о којима криминалиста има да води рачуна. И овде се јављају тешкоће и погрешна тумачења.

Најбоље се све појаве односа унутрашњега света са спољашњим изражавају у свакодневним случајевима. Грос сматра да се тај узајамни однос у обичним догађајима јаче истиче и испољава, него код ужасних злочина и убистава. Овде су спољашњи покрети, који одговарају унутрашњим радњама и стању душевном видљиви и непосредници. Треба посматрати обичног човека кад говори на телефону; једном руком држи девак за слушање, а покретима друге руке може се доста сигурно познати и одредити његово душевно стање; кад броји он диже несвесно један прст за другим; кад несуе млађе, он стеже наизменично песницу; кад се присећа нечега трља руком чело и т. д. То су укорењени покрети у нама и они нас никада не пуштају и испољавају се чак и онда кад човек лаже. Јер, кад човек намерно лаже има стално у свести представу истине, и он се испољава у појединим гестине, и он се испољава у појединим гестине, и он се испољава у појединим гест

изненадном прекиду, гњеву, страху, осорности, укратко при узбуђењу које се не може симулирати, ни вештачким путем изазвати.

Сличне појаве бивају при обликању гумозама по лицу. У таком случају наступа ослабљење нерва, који се завршују у малим артеријама, при чему се мањим конци крвних канала опусте, клону и тада настаје јача потисак крви. И приликом се може код појединих људи да изазове на вештачки начин.

Крвницу нечију или невиност не може искључно ни мало да докаже црвенило на лицу, јер има пуно људи, који се зарумене на најнезнатнији трунак крвнице у себи за ни шта. Има људи који, чим им причате ма какву драстичнију стварч, на пр. о каној дрипој крађи, о разбојништву, убиству и др. они се одмах зацрвене.

Она појава напажења крви у образе ч. црвењења распростањена је по целој земљи. Оно се јавља код образованих и необразованих. У први мах се мислило да образовани људи лакше поцрвене; међу тим то није тачно.

Напосле треба приметити да има случајева црвењења, који немају ничега заједничкога са психичним појавама. Међутим вештачким црвењењем, боље рећи механичким проузроковано црвенило. Има људи, а нарочито женских које при додиру туђе руке са њиховим образом одмах поцрвене. Но ове појаве не спадају у криминалистику.

(наставиће се)

ИСПИТИВАЊЕ СВЕДОКА

(свршетак)

2. *Суџестивна су питања забрањена.* Иследник је дужан увек поставити такво питање, да се на њега не може одговарати просто са „да“ или „не“; постављењем питања мора га подстаћи да опширно изађе у том правцу. Буде ли случај, да сведок даје исказ напамећно, иследник му неће допустити, да га само прочита, па прећна за свој; потребно је, да га он пред иследном влашћу сам, слободно и у целости поново испрча; приликом читања, сведок би увек просто потврдио све нетачности и претераности. Дешава се, да се у току истраге сведоку има да покаже ради познавања извесне лице или ствар; тада ће иследник захтевати од њега, да да опширан и детаљан опис лица или ствари у свима правцима, да би према њему и сам иследник могао доносити свој суд о идентичности. (Види § 108. нашег кривичног судског поступка).

Ни у ком случају иследник не сме допустити, да сведок у напред зна шта су казали други сведоци, а шта стручњаци о свом делу, у коме се он има испитати као такви. Није ретко, да су душевно постављи људи лако наклоњени, да што су сами искуснли и оно што су од других чули, стопе у једну целину, а онда у најбољем веровању и са поуздањем кажу то као лично искуство, што у стварности нису сами сазнали или бар не знају тачно. С тога је за препоруку, да се не допусти да се сведоци подуже забављају случајем који је предмет истраге пре но што би дали свој исказ пред влашћу. У случају, да се има испитати више деце, треба свако од њих питати појединце, у одвојеном другу; иначе једно дете види, какве је лице направило и шта је говорило прво, па и оно тако говори. (Види § 104. кривичног судског поступка).

3. *Поступање иследника, код сведоџа лажно сведоче.* Увек је иследнику дужност, да провери, приликом испитивања сведока, да ли се њихови искази слажу са осталим околностима, које постоје у истрази. Код извесних противуречности, иследник ће умесним пропитивањем сазнати, откуда долазе те противуречности код сведока. Није наметно упадати одмах у реч сведоку и тонити га да мења исказ, чим он не каже што тачно. Иследник ће га увек пустити, да најпре мирно до краја испрча што је започео, на тек када буде готов он ће му представити, шта стоји у противуречности са његовим исказом.

У једним страним новинама изнео је један сарадник, како не треба да поступа иследник у току свога рада са сведоцима:

„Мене је, као заклетога сведока, приликом саслушања, председник суда нагонио својим упадањима у реч и усклањивањем речи да неверно представим случај; т. ј. било је немогуће учинити конгруентним оно што се десило, моје назирање и сваштарење суда. Тиме ми је створен неки особити, спутан, скучен и нелагодан однос према судији, а то ми је приткивало главу и груди, и у исто време онтерећивало и мозак. Пало ми је још у очи, да је с поводом прихватано и примано све у позитивним исказима других сведока, који су испитивани пре ја, док је, напротив, злонољно и нестрпљиво одбацивано све оно, што је услед заборављености и неиспаљивости постало сумљиво“.

Ако је сведок у напред решен да лажно сведочи, иследник га може неки пут дуничним путем да натера, те да постепено једну по један исказ опозива и да покаже оно што садржи доказне прилошке, чији се тачност не може спорити, и пр. своја сопствена писма.

Ако се сведок не може склонити, да каже чисту и праву истину, иследник ће га заклети, не би ли га на тај начин приволео да говори истину.

Неки пут се може приметн, да ће се сведок радије и заклети но што ће истину казати; тада га иследник неће заклињати, али му мора предочити (види трећи став § 112. кривичног судског поступка), да се у таком његовом поступању може наћи кажњиве радње. Остаје ли, пак, сведок и поред свега тога при своме исказу, иследник ће повести противу њега кривичну истрагу, изравнано претпостављајући случај да постоји намера. Меру за пронуђивање сведока да сведочи о оном што зна прописује § 100. нашег кривичног поступка: „Ако сведок зна, на неке пакано да сведочи о оном о чему се пита, иследник ће га принудити притвором .... Чим сведок сведоџбу искаже престаје казна притвора. Ако ће се поступати и над се сведок ни вештак не би хтео заклети“.

Само у важним случајевима, треба такнот сведока одмах и притворити, због сумње на тајни договор са кривцем.

Примера ради наведемо један случај из полицијске праксе. Једна се сведок каљено на то, да од покретности и непокретности нема ничег више сем одеће и неких ситница. Постојила је сумња, да је он дао четворици другова своје уложне књижице, да из њих дигну његов новац. Приликом првога испитивања, сва четири друга сведочили су, да ништа нису примили од окривљеног. Више околности говорило је у пркос томе за то, да су сведоци морали примити уложне књижице. Истрага за дело кривоклетства прекинуте се тада и на њих због случајева путем лажног сведочења. По том извршили власт претрес код све четворице и наће код сваког по једну уложну књижицу, коју им је дао окривљени ради изузимања новаца из штедионица. Тада су без оклевања сви сведоци признали.

III.

Треба ли веровати сведоку?

Не одговара увек истини оно што сведок каже. Неки пут он намерно лаже, или се преварно приликом саслушавања онога о чему сведочи, или га је остављо памћење. У сумњивим случајевима иследник може онако радити и треба што све да извиди:

1. *Има ли сведок добру вољу да каже истину?*

а. *Да ли је сведок заинтересован исходом стварн?* У таким случајевима нада обратити нарочиту пажњу на то, да ли је сведок у напред изјављивао, да неће да каже истину, а и то, да ли је ко год покушавао да утиче на њега?

б. *Да ли је сведок долазио у противуречности?* Такве су противуречности важне само када се налазе у важним тачкама догађаја, који се истражују; напротив, од мање су предности, ако сведок одступи у својим исказима код споредних тачака, а особито ако сведочи о оном, што је већ пре дужег времена сазнао или сведочио

Временом свако сећање бива све тамније и непоузданије; сведок чује или чита нпта друга мисле о њему познатој ствари, па то лако мења са својим сопственим сећањем, и отуда постаје одступања од ранијих исказа код савесних и поштених сведока.

в. *Какоз је карактера сведок?* Већ у напред треба мало поклањати пере заточишима од занатима и оним сведоцима, на које су се они позвали; за тим се такође мало може веровати проституткама и потказивачима. Са исказима дечијица од 12—15 година иследник мора бити особито предострожан. Нарочито, ако се тиче њихове личности, оне су склоне да дају скроз непотпуне или бар претеране исказе; много се пута дешa-

вало, да су оне заиста представљале као да је над њима извршена насилна обљуба, само да би се направиле интересантне. За такве двојачије треба питати родитеље или њене учитеље, шта мисле о њиховој љубави према истини.

Није редак случај, да оптужени или његов бранилац траже да се испита путем надлежне власти прошлост сведока, који је својим исказом неугодан по повољан исход истраге за крину страну. То не треба из принципа допустити. Погрешна је и та практика, кад извесни бранилац тражи да се пита сведок о нечему, где он изгледа као више мање поручан човек, и то сведок који тврди кривца; или н. пр. што доводе пред суд читав низ сведока, које говоре о таквим чињама из прошлости таквога сведока. Судијске је истеклику дужност да штити сведока од тако научнога положаја, одбијајући питања неучено онда, ако она ништа не доприносе ствари или садрже напад или увреду за сведока.

2. *Моћ посматрања у сведока.*

а. *Физичка способност за посматрање.* Истеклику је дужност да се тачно обавести, може ли сведок добро да види, чује и да ли разликује боје. *Вишчекић* износи теорију по којој човек здравих очију, кад добро познаје човека чији изглед пада у очи и јако се може распознати на дневној светлости, може познати овога на одстојању од 100—150 метара; јако је његов целокупан изглед више особен, може га познати само на 40—80 метара, а ако га више познаје, само на 20—30 метара. При том још, све зависи од светлости. У прво четврти месечине светлости може се распознати извесна личност само на 2—6 метара, код пуног месеца на 7—10 метара даљине, а ако је добро позната личност до 15 метара.

б. *Психичка способност за посматрање.* Није довољно сазнати нешто само тиме, јако се прими спољашњи утисак; много је више потребно, да тај спољашњи утисак преради дух. психа; тек ће се тада моћи сазнати право стање појаве. Та способност сазнавања нечега, способност душевног схватања, мора бити добро извежбана. Без тога школовала или се не може ништа схватити, или су схватања погрешна и отуда долазе погрешна разумевања. Према томе мала деца имају скучену способност за посматрање; она све схватају онако, како то одговара психовом кругу појмања. Али и одрасли су у својим опажањима само у толико способни, у колико су сећа њих образовали. Ипак се за то не може рећи, да је један душевно високо образован човек у сваком погледу способнији да правилно посматра, него ли какав необразован човек. Шумарски радник увек ће тачније смотрити случајеве и појаве у шуми, него ли куд и камо образованији варошанин. Извесан ће господин разговарати са каквом дамом читавих пет минута, а можда неће видети, да она има неке уметке на хаљини; дама пак, која се у трку провеле, спази при том какве је уметке имала друга дама и да ли су прави или нештачки.

Кад је у питању способност сведока за посматрање, није довољно објаснити само, да ли је он у опште душевно образован, већ и то да ли је та његова способност посматрања образована у правцу оне ствари, која је у питању. Неки пут је од користи да се испита та способност посматрања у сведока. Ако н.пр. сведочи о каквим остојањима треба га питати да каже, колика је дужина судске сале или табле. Сличио се може успети ако он сведочи да је у руци другога видео дванаест комада новаца, да је чуо узвик с десне стране, да увек може да позна онога кога је само један пут видео. (*Грос*).

Нека пут је могућно да сведок изјави како је нешто видео, али није чуо роки које су у тај мах пале. Тада ваља испитати његову способност, у коликом одстојању може да види и чује једновремено. Има много људа који ништа не чују кад нешто гледају, нешто им опо скреће сву пажњу (*Клаусман*).

Приликом расуђивања о способности сведока ваља пазити, да ли је он за време сазнавања ствари био раздражен. Извесан степен раздражења појачава способност за посматрање, а велико раздражење, страх, преплашеност, жеља и нада умањују је. Код сведоци посматрају наведени злочин, то их доводи често у такво раздражење, да дали тог готово никако и не примете. И гнев утиче да посматрање буде једнострано и да се извесни моменти и не примете.

Један жандарм задржи једнога велоципедисту, и овај га том приликом увреди. На претресу признао је он у неколико увредљиве речи. Не знајући ништа о признању оптуженога, један сведок, који се с њиме возио, са великим гневом сведочио је да је жандарм врло општро приступио оптуженоме, и са највећом поуздањошћу поричао, да је оптужени ма какву увредљиву реч рекао. Могућно је, да је, приликом сусрета са жандармом, сведок био толико гневан на њега и да га је то распложење тако надаладало, да ништа није чуо шта је његов сапутник рекао жандарму.

в. *Верност сећања код сведока.* С једне се стране по нешто заборавља, а с друге се стварне духом прерађује оно на шта се сећа, те се тиме чини неверним. Погрешно је веровати, да се душевно нормални човек увек потпуно тачно сећа. Треба сваган придавати и код средњег и просечно мирног сећања извесан степен погрешимости као нормалну појаву човека. Сећање без погрешке није правило већ изузетак (*Штерн*).

Тачност сећања зависи од јачине утиска, који је добивен приликом опажања. Према томе човек се увек може мање тачно сетити онога што није сам запазио, него сведочи по чувењу од другога.

Професор Лист чинио је један такав покушај у своме *Криминалном Семинару* и успех је био овакав: Један кривични случај предавао је, као исказ оптуженога пред једном групом слушалаца; за тим га је један од ових слушалаца поричао одмах другој групи, даље један чланови друге групе трећој, и најпосле један члан ове последње поричао га је одмах четвртој групи.

Четврто је причање било потпуно одступање од правога стања какво је изнесено у прво причању догађаја, и то чак у битним његовим појединостима.

Верност сећања бива поремећена нарочито дугим протицањем времена, као и експлозивна снага представе јаком фантазијом и нагоном за увеличавање. Ко више пута дајо исказ о једној ствари, па има при том да да суд и о неком степену, лако пада у ту грешку, да увеличава приликом оцењивања онога што се од њега тражи.

д-р Неке добио је један ударац по лицу за време свога посећивања болесника у удивици у Хамбургу. Он је по том продужио свој рад, чинио је и многе обичне примедбе, али како он сам прича, не зна ништа шта се после десило и шта је радио од онога момента кад је добио ударац.

Сећање о ономе што се пре десило може бити поремећено нарастом и поремећајима главе, а каткад чак и са свим изгубљено. Са предострожношћу ваља узети признаће исказе сведока који су добили ударац по глави или су били јако напити по некад такви сведоци ништа не знају, али убрзо да су сами видели и сазнали оно што су у ствари чули од другога.

Нарочито код важних сведока од користи је путем психолошких стручњака испитати њихову способност за опажање.

Видоџам Штерн изнео је јако употребљиву методу за таква испитивања. Њу је применио на више особа; дао им је да гледају извесну слику, сваку по три четири минута, па су имали да испричају шта су видели на слици. Сваккако да ове сазнање неће бити увек довољно. Извесни људи имају добро памћење за једну врсту утисака, а рђаво за другу; а и сами појаве у животу различно остављају, утиске код свакога човека, некад дубље, а некад слабије. И то иследник мора имати у виду приликом испитивања сведока.

Предусретљивост иследникова према сведоку и радњо његова за прибирање и испитаље сведока у изложеноме смислу, довешће ток истраге до истине.

Д. В. Ваић

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене чл. 152. закона о општинама.

Одбор, а за тим и збор општине х..... 18. октобра 1904. године, решио је, да се за дужни школски прирез општини со... уступи примаље општине х..... од општине сед..

Ову одлуку суд општински пошље среској власти. Ну ова је задржи од извршења решењем од 28. октобра 1904. год Бр. 21562. за то:

1.) што у забучном списку није означен број страна, нити га је оверио дотична;

2.) што збор није ни објављен;

3.) што су у објави именована три, а на збору била четири члана гласачког одбора;

4.) што у записнику није назначено, да је гласачки одбор оперио азбучни списак, пити је додан прилаи таблак, ради утврђења укупног броја гласача, пити је објављен укупни број гласача, пити резултат гласања, и

5.) што у актима нема писмено о деловима сед... и х.... општине.

С тога су акта, преко начелства округа, послата Министру унутрашњих дела, који није нашао законских разлога, да решење среске власти поништи, те је предмет поднео Државном Савету на решење актом својим од 12. новембра 1904. године Бр 31892.

Државни Савет, без обзира на то, постоје ли или не неправилности зборске радње, изложене у решењу непосредне надзорне власти, нашао је, да решење надзорне власти не одговара закону, из ових разлога:

„Непосредна надзорна власт може заштити од извршења, на основу чл. 152. закона о општинама, само ону одлуку, која би била противна закону и законским одредбама, и, у смислу поменутог чл. 152., и 156. закона о општинама, наести те прописе законске, којима је одлука противна. Ну, да ли је радња зборска правилна, је ли дакле при сазивању збора, и на самом збору рад сазбрасан закону, или има какве неправилности у радњи зборској, може бити само предмет жалбе, у смислу чл. 170. закона о општинама, по којој ће ово питање ценити не надзорна власт, већ Државни Савет.

Па како, у даном случају, надзорна власт, у смислу чл. 152. и 156. закона о општинама, не наводи ни један прописе законски, коме би задржана одлука зборска била противна, већ заводи само неправилност у радњи зборској, то се, према изложеном, потребно и упутвала у оцену ових питања, јер, по чл. 152. и 170. поменутог закона, није ни била за то надлежна."

С тога је Државни Савет, одлуком својом од 10. маја 1905. год. Бр. 3008., на основу чл. 152. закона о општинама, поништио решење надзорне власти.

Пенсионару, који живи из страни, може се, по § 78. закона о чиновницима грађанског реда, одбијати на датчвој каси, на којој пенсију прима, 10% од његове пенсије, кад се утврди, да стално живи на страни.

Г. Т., начелник Министарства иностраних дела у пенсији, тражио је молбом од Министра финансија, да му се на државне касе врате 736-74 дин., колико му је, по § 78. закона о чиновницима грађанског реда, одбијено 10% од пенсије, за време од 1. јануара 1903. год. до конца јуна 1904. године, за које је време примао пенсију у иностранству. Уз ову своју молбу поднео је решење Председника Министарског Савета од 15. новембра 1902. године ПМБр. 328., којим је извештен, да му је дато највише одобрење, да може живети ван земље, докле буде његова приватна потреба то захтевала.

Министар финансија одбио га је од овог траженја решењем својим од 15. октобра 1904. године ДРБр. 18570., наводећи:

„Одбијање 10% од пенсије могућно вршено је на основу § 78. закона о чиновницима грађаноког реда, који гласи: „Нико не може без одобрења Краља, у туђој земљи, у којој мисли стално живети, пенсију уживати. Но ако би му се одобрило, да може пенсију уживати у туђој земљи, где се стално настанио, одбијаће му се 10. процената."

Одатле излази, да пенсионару за привремени боравак у туђој земљи није потребно одобрење Краља. Законодавац није изречно казао, шта се има сматрати као стални боравак али при свем том боравак који траје више од године дана, има се сваколико сматрати сталним, јер, у противном, могао би се тврдити, да неко може беспрекидно и десет година живети на страни, па ипак да то буде привремено. Тиме би поменута законска одредба била без свакс предности.

Онај, који је беспрекидно више од године дана живео на страни, па тврди, да је тај боравак био привремен, има то доказати. Међутим молилац је уз своју молбу као доказ поднео решење Председника Министарског Савета ПМБр. 328., којим је извештен, да му је, на основу § 78. закона о чиновницима грађ. реда, дато највише одобрење, да може живети ван земље.

Овим решењем молилац не доказује, да је боравак на страни за цељу 1903. и половину 1904. прекидао; нити поднеси какав други доказ за то те да би се његов боравак на страни могао сматрати привременим".

Државни Савет одлуком својом од 20. маја 1905. године Бр. 3443 поништио је решење Министрово, са ових разлога:

По § 78. закона о чиновницима грађанског реда, нико не може без највишег одобрења у туђој земљи, у којој мисли стално живети, пенсију уживати. Но ако би му се одобрило, да може пенсију уживати у туђој земљи, где се *стално настанио*, одбијаће му се 10. процената.

Стално настањење на страни, по овој одредби законској, повлачи за собом, као последицу, одбитак 10 процената ако би пенсионар тражио да може пенсију уживати у туђој земљи.

Овај случај, као што се из акта види, није код жалитеља.

Жалитељ је актом, упућеним Председнику Министарског Савета, новембра 1902. године ПМБр. 328, ради лечења и на неких важних породичних упрека, тражио највише одобрење, да може, докле му потреба буде захтевала, остати у иностранству (Паризу); али је у исто време напоменуо, да опо одобрење тражи с тога да не би дао повода Министру финансија, да над њим погрешно примењује § 78. закона о чиновницима грађанског реда.

Према овој претпави жалитељевој, који има да послужи као мерило у оцени питања о његовом бављењу на страни, не може се наводити, да је његова намера била, да остане стално на страни. На против, она његова преставка јасно опредељује намеру за привременим бављењем на страни, — докле му потреба буде захтевала. У овом смислу извештен је и решењем Председника Министарства од 15. новембра 1902. године МПБр. 37., о издатом му највишем одобрењу, у коме се такође истиче привременост бављења жалитељевог на страни.

На како привремено бављење пенсионара на страни не даје могућности Министру за примену § 78. зак. о чиновницима грађанског реда, то у овом случају на жалитеља није могла бити примењена она одредба законска.

Предмети који се израђују у радној заводи Београда не подлеже плаћању општинске трошарине.

С. П., оздањши месар, обратио се трошаринској управи општине београдске и тражио, да га управа решењем извести: на основу чега му се наплаћује општинска трошарина од 5 пара на једно кобасица, кад он већ плаћа аренду на месо.

Управа општинске трошарине решењем од 11. децембра 1902. године № 3986. известила га је, да се напшата трошарине на кобасице и саламу врши на основу тач. 2-а. тарифе од 1893. године, Указа од 19. фебруара 1902. године и решења суда општине београдске, а по прерачуну т. 7. привременог упутства, прописаног од општинског суда, као доплата по 5 пара дин. на кило.

Министар финансија, коме је жалба најављена, нашао је: да је решење општине београдске и њене трошаринске управе на закону основано, поред разлога изнесених у том решењу, још и са тога, што је, по чл. XII. правила за извршење закона о варошкој трошарини у Београду од 21. децембра 1890. године, суд општине варошн Београда овлашћен, да овакве случајеве расправља и његово решење о томе сматра се као допуно правила.

Незадовољан овим, жалитељ се обратио жалбом на Државни Савет, који је нашао: да овде није случај из чл. 1. закона о трошарини од 21. децембра 1890. године и да општински суд ни једним законским прописом није овлашћен, да може наплаћивати какву таксу и на кобасице.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар финансија.

Надзорне власти у решењу, којим задржавају од извршења одлуку општинског одбора, треба увек да наведу и закон коме је та одлука противна.

Општина забљанска обратила је се начелнику среза тршачког, тражећи: да народни општински јеленачки, да још плати изнесену суму дужног школског приреза за године 1901. и 1902.

По овом тражењу, општина јеленачки изјавила је: да она на име школског приреза, ништа не дугује општини забљанској и да је све, што је, на име школског приреза имала давати, издато.

Начелник срески наложи: да општина јежевичка није издала целокупну суму, будетом предвиђену за школу, наредио јој је актом № 10162., да тражену суму исплати општини забљевској.

Према овој наредби начелника среског одбор општине јежевичке донео је одлуку од 22. октобра 1904. год. № 2378., да оно, што општина није дужна не може ни да плати, а општина забљевска, као мисли, да на потраживање има каква права, нека се обрати редовном тужбом пред надлежног суда.

Среска власт, наложи, да је општина јежевичка дужна да плати, и да није поступала по наредби № 10162, решењем својим од 30. октобра 1904. год. № 11017. задржи одборску одлуку од извршења.

По изјављеној жалби од стране суда општине јежевичке, Државни Савет одлуком својом од 24. маја 1905. године, № 3331., поништио је решење среске власти са ових разлога:

Решење по форми но одговара закону, јер среска власт није у смислу чл. 152. и 126. закона о општинама, навела ни један законски пропис, коме је одлука одборска противна.

Сем тога, ако суд, или одбор неће да изврши какву наредбу среске власти, а она налази да је на закону основана нема места примени чл. 152. закона о општинама, који ове случајеве и предвиђају.

Расписи Министра Финансија, о разрезу и наплати пореза, не могу бити предмет жалбе Државном Савету.

Трговачко-извозничка еснаф среза поречанског изјавио је жалбу Државном Савету противу расписа Министра Финансија од 23. марта 1904. године ПрБр. 8904., због разреза пореза на извозничке радње.

Ову жалбу Државни Савет одлуком од 20. маја 1905. године № 2936. одбацио је као неуредну, на основу чл. 23. свога пословника, налазећи, да овде нема одлуке Министрове, против које би се, у смислу чл. 48. напетског пословника, могли изјавити жалба Државном Савету.

Расписом Министра Финансија, против кога је жалба изјављена, није повређено ничије приватно право, већ се њима само наређује пореским одељењима, како се она имају управљати, приликом расподела пореза на извозничку радњу. Тек доцније, кад пореска одељења буду извршила расподеле пореза на дотичне радње, само порески обвезници, који нађу да је исти противан закону, могу се користити правом, које им даје чл. 120. закона о непосредном порезу и жалити се Министру Финансија, а за тим и Државном Савету.

Један случај из чл. 74. закона о устројству војске.

М. Д. управник П. Банје, резервни артиљеријски поручник, обратио се Министру војном, преко надлежне команде, да га, на основу чл. 74. закона о устројству војске, пребаце у II. позив народне војске, пошто је у 33. години, а није државни чиновник, те, по закону, није обавезан да служи у I. позиву, у ком се води као водник III. батерије дунавског артиљеријског пука.

Решењем од 4. августа 1904. године ФАБр. 6795., Министар га је одбио од овог тражења, из разлога: што, по чл. 74. закона о устројству војске, резервни официри, који су државни чиновници, служе, без обзира на године старости, у оном позиву, где се одреде, а остали служе по годинама старости, али се могу употребити на службу и у млађим позивима, ако на то пристану у миру, и у рату, ако то потреба захте.

На како распоред, по коме је молитељ М. Д. одређен за водника III. батерије дунавског артиљеријског пука у I. позиву, важи у исто време и за ратно стање, то не може бити пребеден у II. позив.

Државни Савет одлуком својом од 6. априла 1905. године Бр. 2232., по изјављеној жалби поништио је решење Министрово, из ових разлога:

По чл. 74. закона о устројству војске, резервни официри, који су државни чиновници, служе, без обзира на године старости, у оном позиву, где се одреде,... и т. д.

Жалитељ није државни чиновник, већ чиновник приватног друштва, те по томе на њега не може бити примењена наведена законска одредба, већ њима продужење, у којој стоји: „ а остали служе у позивима по годинама старости, али се могу употребити на службе и у млађим позивима, ако на то пристану у миру, а у рату, ако то потреба захте". Дакле, жалитељ се по годинама његове старости има одредити, за време мира, са службом у одговарајућим позив, кад не пристаје да служи у млађем позиву; а у ратно доба, може бити, и без његовог пристанка, одређен да служи у њиховом позиву.

Да ли ће распоред службе резервних официра у поједином позивима важити и за време рата, то је особито питање; међутим распоред учињен на случај рата не може да важи и за мирнодопско време, противно напред наведеном пропису војничком, већ само у случају рата.

Један случај из § 465. грађанског судског поступка.

Начелник среза јадранског продавао је на јавној лицитацији, за наплату кривичних трошкова Владислава П., из Трбосиља, по пресуди првостепеног позивног суда од 15. новембра 1891. год. Бр. 12625. његово — Владислављево — непокретне имање. На тој лицитацији купово је Коста Х., из Мишине, једну земљу за 205. динара и на ове купуће положио 10 дин.

Кад је продаја постала извршна, среска власт позвала је купца Косту, да положи куповну цену. Купац Коста представио је власти и изјавио, да је он новац положио М. Ђ., бив. писару тог среза, која је осуђен за више злоупотреба у дужности. Пошто о овоме није поднео никаква доказа, среска власт одреди другу продају на његову штету.

На тој другој продаји продата је та земља другом купцу за 131. динар, — дакле за 75. динара мање, него што је била продата првом купцу Кости.

С тога среска власт, налазећи, да је, по § 484. грађанског судског поступка, први купац, Коста, дужан накнадити ону штету, а сем тога и трошкове око ове продаје, донела је своје решење Бр. 2590., којим је, на основу тач. 6. § 465. грађанског судског поступка, решила, да се он њега наплати 79·58. динара и употребе на исплату кривичних трошкова Владисављевих, пошто се претходно напште трошкови око извршења.

Ово решење одобрило је начелство округа подрињског, а решење своје Министар унутрашњих дела решењем својим од 25. марта 1904. године ПБр. 8662.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 30. априла 1905. године Бр. 3041. одобрио је решење Министрово, као сходно закону. **м. в.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

СНОВИ ЗЛОЧИНАЦА

Пред законом је злочинац. Помоћи је умолно руке у кра. Ово му је треће или четврто злочинство. Ако се дочека слободе ово му неће бити последње.

Многи мисле да њега потреса душевни немир, а преки њом нема спокојна сна. Боже сахрани! И стари су исто тако мислили да се убица осећа страшно, да га гоне фурије, да га мучи савест и да му не да спавати. Психолошко проучавање разбило је ту заблуду. Тако могу мислити нормални људи и предпостављати да сазнат једног злочинца пуноћи ужасне уплаве и да је убица од заната душевно скрнет. На прво месту ваља знати да злочинац није нормалан створ и злочин који је он учинио сваконе може изгледати крик, ужасан, страшан, али њему он не изгледа тако страшан. Злочинац је непоражен; према томе и његова осећања и представе битно се разликују од истих психичких процеса код нормалних људи. Злочинац нема ону јачину осећаја, који имаћ други људи; шта више, врло често описаљивши знаци, дефекти, недостаци, неправилности од сваке врсте, показују и психичку разлику између њега и нормалног човека.

Питање је: због чега би злочинац требао рђаво и немирно да спава? — Ни због чега. Дешиа чак доказује да се праведника пишта толико не јачи као сан убице и злочинца. А Мишле, познати историчар револуције износи на Шарлоту Корда, да је, оне ноћи, пошто је ње убила Марата, спавала као заклана. „Легла је, вели он, још у пет часова по поди и пробудала се тек сутра дан и спавала је сном праведника." Професор де Санты посматрао је у казатаму Регина Сенза ! Раму једнога доста образованога човека који је брата свога убио једним кућним ножем. Кад га је професор питао: како је спавао те ноће, овај одговори „Спавао сам врло добро. Нисам знао да ће мој брат после оног ударца ножем умрети." Шарлота Корда је веровала да убијством Марата спасава Француску, да чини велико дело и та је представа обузимала њену душу и стално кадала њом. И за то је сматрала као да је учинила најбогоугодно дело. Сан помењутога брата-

убице показује човека без осећаја или са затупљеним осећајима.

У делу Ф. Достојевског „Записци из мртвог дома“ износи он доста примера како злочинци и убице спавају. Достојевски наводи да је најчешће појава у сну убијања и злочинаца гестикулирање и говор. На лицу злочинца у сну се показују разне црте, које одговарају садржини сна. Домброзо у своме познатом делу „Урођени злочинац“ доказује да убице много сањају, а неки имају немирне снове тек после пресуде. Е. Фери износи своја посматрања и тврди да злочинци, после извршеног дела веома спокојно спавају. Шта више он иде још даље и доказује да се по природи сна и спавања може да прави разлика између рођеног злочинца и душевно болесног човека, који злочини врши. Злочинац, који је душевно болестан, после извршеног убиства, спава као какав епилептичар после дејства епилептоје, а урођени злочинац, после извршеног злочина, има са сним природан сан и спава, као какав честит и уморан радник после тешкога дневног рада.

Прва систематска посматрања о сну и спавању злочинца дао нам је Др. де Сантис, професор Психијатрије у Риму, а у делу „Сновi“, медецинско психолошка посматрања. То је дело приведено без мало на све културне језике и обратило је на себе велику пажњу свију криминалиста. Подаци које нам даје де Сантис, врло су важни.

У том свом делу износи де Сантис доста из којих им видимо како спавају и шта сањају убице и злочинци. Он је отпочео своја посматрања и студије у Орвијету, још пре четрнаест година. Де Сантис је проучавао снове четрдесеторице злочинаца. Број тих посматрања није било довољан да би према њима могао изводити какве закључке. С тога је он године 1896. наставио своја проучавања и посматрао још 85. злочинаца од којих су били 24. женске. То су већином били убице. Сви су они убијали били окарактерисани као епилепчи и нервно здрави, дакле припадали су правом типу злочиначком.

Прво је питање било, које је де Сантис хтео да проучи, ово: спава ли злочинац редовно сваке ноћи или не спава? Да ли спава много или мало и како спава? Сањају ли злочинци у слободи чешће или ређе ели кад су у казамату? О чему злочинци сањају најчешће? Да ли сањају што ретко, чудновато, страшно, ужасно или весело, равнодушно и пријатно? Да ли сањају о злочину који су извршили? — итд.

Де Сантис је дошао до ових резултата:

Прво је посматрао 40. злочинаца, мушких и од њих су 13. сањали често, 22. ретко, а само 5. никако. По том је посматрао још 61. и нашао да често сањају 9. ретко 28. а никако 24. Код жена, па 24. посматрања, долази их 7. често, 15. ретко, а 3. никако. Код прих 40. злочинаца било је невропатичара, 2. неврастеничара и 3. старе шијанице и 3. епилептичара а и неколико страраца. Вредно је напоменути да сви они, са изузетком невропата, причају да су у слободи много више спавали и сањали. Слична су примећења чиниле и жене злочинци. Изгледа да принудна тишина казаматског живота и његова монотонија, а исто тако и начини храњења, дејствују на ноћну делатност мозга код злочинаца. Три злочинца, женске, тврдиле су да су тек кад су дошле у казамат почеле сањати.

Горе назначени бројеви расветљују врло важну чињеницу, наиме: они злочинци, који не сањају ништа кад спавају (у колико нису слободоумни) припадају врсти најгорих злочинаца. Међу њима, њих 24, који никад ништа не сањају кад спавају, јесу убице и готово сви су на смрт осуђени. Између седам жена осуђених за злочинство, налази се једна жена која је мужа отровала, једна двадесетогодишња жена, која је своје дете заклала. Ова врло често у сну говоре. За тим се налазе две, које су извршеног злочина никад ништа нису сањале при спавању. Од три жене, које тврде да нису никад у спавању ништа сањале, једна је од 30 година, пре је била крадљивица, друга је извршила неколико убистава и трећа је интелигентна, дена и млада девојка, убилац.

Није без интереса знати о чему злочинци сањају. — Шта бива и какве се слике пишу и развијају у уобразили злочинаца и убилаца кад сањају?

Сами злочинци, кад их упитамо, обично одговарају: „Сањамо о слободи“. Али тиме они хоће да кажу то, да сањају сцене, догађаје, и доживљаје који се догађају као казамата, у слободи, у њиној постојбини или породици.

Нема сумње да је вредно и ово знати: да ли убицама долазе у сну њихове жртве и сцене злочинстава, које су починиле, и ако долазе, како и у којој мери.

Од убилаца, једва једна трећина, од оних који сањају при спавању, има снове у којима се појављују жртве њихове и сцене самог злочина, што су га извели. И ту се јавља гњев, јед, ужасавање, страх. Од 37 злочинаца, мушких, који су своје злочине без афекта извели, четворица су шћала своју жртву у сну, а само се једном од сиху њих учинило, као да је учињено „незаради“ ономе над ким је злочин извео. Између тринаест жена злочинаца, са равнодушним односима, само је једна мати која је своје дете удавила. И њој се никад у сну није њен син јавио.

Да Сантис из ових посматрања изводи закључак и налази ово: разбојници, злочинци, убице после извршеног убиства и у казамату спавају дубоко и мирно дуго врло дуго и њихово је спавање спокојно. Затим: злочинци уопште сањају ретко и мало. Врло је мален број који сањају много или не сањају ништа при спавању. Најстрашнији злочинци, апсолутно немоћни људи и немају снова нито тако као и идиоти.

Одузимање слободе потпомаже да се снови живље јављају. Злочинци, који пре злочина дела сањају при спавању мање, него злочинци, који су у затвору.

Осећаји у сну код злочинаца су веома ограничени: њихови снови су готово увек просте, ограничене успомене на прошле дане у слободи или су просто понављање дневних доживљаја. Сликe злочина, што су га учинили понављају се у сну врло ретко: од 93. само њих 22. сањали су свој злочин.

Може се дакле закључити да се велики део злочинаца и сновима разликује од нормалних људи. Снови злочинаца показују да су они без осећаја или са веома слабо развијени осећајима, да су апатични. Злочинци спавају добро, и кад сањају о слободи. **М. Н.**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

П О Т Е Р Е

Димитрије Дојчиновић, земљодилац из В. Пола, среза жежничког, решењем среског начелства од 29. пр. мес. Бр. 7410, стављен је под кривичну истрагу и у притвор због убиства. Димитрије, које је у бегству, има 23 год., виноког је раста, сувоњав, пут, образа дуљег, у одећу је сувишном. Треба га најхитније потражити и провођење горњега наредити начелству среског у Алексинцу с позивом на Бр. 7410.

Јанар В. Радојковић, земљодилац из Мировца, ср. бољевачког, осумњичен је да је 27. пр. м-ца извршио убиство над Милојем Миланковићем, председником општине мировске. Осумњичени Јанар, који је одмах по извршеном убиству побегао, има 23 год., средњег је раста, добро развијен, крупноњавог, брцоња живих црних, косе црне; од одела има на себи чакшире од црног сукна, антерију сукнену црно жуту, а на погама опанке од шарених пајмина. Позивају се све полицијске и општинске власти да Јанара у својим домашајима најхитније потраже, и провођење горњега наредбе начелству среза бољевачког с позивом на Бр. 8857. Убр. 18923.

Добривоје Мондић, радник оск., пошао је међу 24—25 маја тек. год. покрадно је ножем Рудолфа Береша, машинисту жабарске пилане и побегао. Он је стар око 20. година, раста је средњег, дежмекаст, у лицу плав; на себи носи радничко одело. — Позивају се све полицијске и општинске власти да га похвате, и провођење горњега наредбе начелству среза бољевачког с позивом на Бр. 8857. Убр. 18923.

Ђурица Петровић — Комконић, родом из Црне Горе, свештеник, одговара под нач. ср. косничког за кривичарске дугиња. Он је стар 33. год., средњег раста, пегав, нос дугачког, бркова жутих, дужих, сакат и рамље код лев. Поште је он отуварао познато куда, то се позивају све полицијске и општинске власти да га похвате, на у случају проналаска спроведу начелнику ср. косничког с позивом на Бр. 4688.

Крађа стоке. Мијати Вељковићу из Бечеваца, 28. маја тек. год. украден је са ваше једне ноћи стар 6 година, длаке плавасто, но маје чиласт, преко целог чела звезда, у леву ногу чарапаст, поткован је све четири ноге новчићем новом. — Позивају се све полицијске и општинске власти да лопова и крађу похвате и по случај проналаска спроведу начелнику среза бољевачког с позивом на Бр. 8606— УБр. 18936.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

28. маја тек. године извршен је на Врачару један злочин, који се изузетном бруталношћу разликује по целом Београду, а који је отприлике

и спречено извршење једног већег и замишљег злочина, који би тек запрепастио престоничко грађанство.

Тога дана око 5 час. по подне баба Стана Војиновић слушајући г. Филипа Миразонића, пензионера, који станује над кафаном „Бели Орао“ на Врачару, пошла је послом у подрум. У полу-

тамном подруму приметя једно лице, шкиљурено нека дрва, и пространљену шаку: „Јух! ко је оно?“ На тај њен узвик то непознато лице на њих је скочило, ограбило сикиру са дрвљима и удаљило је по глави.

Једна унучашица, која се у ово време затекла у дворишту према подруму и зачула врло бабин узвик, а за тим њено вриљање, почела је запомагати, те је неколико лица из кафане „Бели Орао“ и околине притрчало, када је и баба, освешћена и обавештена крађу покушала се уз подругање басамаке, те је присутни прихвате и извелу у двориште.

Извештен о овоме један чиновник квартог врачарског одмка је дошао на лице места, посео изласке од подрума, јер су присутни трагали да назаџич на шета није изашло, упутио тешко повређену у болницу, а по том спашао у подрум да злочинца тражи, кога је једва после дужег тражења нашао прикривена иза једног старог напабета, претпазног међу сандучима и другим стварима. Тај злочинац није био нико други већ **Живко Станимировић**, бив. пиварџија г. Илије Пантовића, тестошпичара код „Белог Орла“. Поред њега нађено је и 7 празних слама од вина и једна до пола попијена.

Живко је код кварта одмах пријавио, да је он у истом подруму био прикривен већ 10 дана и да је ту по поноћи изнесене личности био свештен да вреби згодну прилику за убиство г. Илије Пантовића, гостионичара, да му је за извршење овога дела била обећата награда у 1000 дин., да је за онај дан имао и један други мокак г. Илијин, који му је и рекао, и пре но што му је нека личност ређовно слала јело и пиће у подрум, да је овога момента, када је баба напила у подруму, био нашао изход свога склоништа да попуши цигару, на немогућа времена да се склони чучао је иза дрва, али када га је баба приметила и ирвикнула, он је се улапио да га не ухвате, те је ограбио сикиру и ударио бабу по глави, у намери да је убије.

Други осумњичени момак после критног одрицања такође је признао, да је он Живку носио јело и пиће, које му је слала она личност, и да је и он знао да је Живко имао да убије г. Илију.

Као према г. Илији није био предузета ни једна директна радња, која би ишла противу његовог живота, већ су чињене за то само припреме, које по закону нису кажњиве, то се по овом делу није могло ништа ни предузимати, а како је Живко, овог пута напао на бабу изгледно самостално и на своју руку, без знања и сазнавања ове друге две личности и без икакве потребе за извршење намераваног убиства, то је он сам и стављен под истрагу за покушај убиства над Станом, а оне две личности су осло-

бођене, те са тога њихова имена и не изношено овде, надајући се да у будуће неће ни појављивати, а како ли радити на овако гнусном делу.

Живко је родом из Бољевце у срезу јадранском, окр. подринског, стар је 26 год.

Он вели да је до 1889. год. живео у селу, а тада ступио у војску, одакле је отпуштен 1901. год., од када је служи једнако по Београду на разним местима.

Од почетка ове године служио је код „Белог Орла“ као наракувар, а пре месец дана изашао је, да би, вели, могао лакше и без мање сумње убити свога бившег господара.

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, а приватна лица се моле, да јаве кварту врачарском Управе гр. Београда ако што знају о овом Живку, јер се са разлогом држи, да су овако тешком злочину претходиле друге кривице, које је Живко, вероватно, починио.

ТРАЖЕСК

Владимира Огњановића, бив. питомца ратарске школе, тражи Министарство Народне Привреде. Ко би знао где се ово лице сада налази, моли се да о томе извести Министарство с позивом на ШПр. 3993.

Ана Фриман, стара $13^1/_2$ год., раста средњег, образа пуних, у опште плава, побегла је 22. пр. м-ца од својих родитеља у Београду. У случају проналаска треба је сигурности Управе града Београда с позивом на Бр. 18264.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Душан Пајић, кочијаш, родом из Кађа у Аустро-Угарској, који је осуђиван због преласног лажног пошла, по решењу начелства окр. подринског од 7. мја тек. год. Бр. 7453, ухваћат је на сеоца у Аустро-Угарску, као поданик ове државе.

Душан је високе 1,80 м., нма 28 год., развијеносги је обичне, косе браде и брковa црних, чела праза, очиу угластих, леђа поз крених; на левом кажипрсту има белегу од посекотине у величини 1 сан.; на десној страни

лица, за 1.5 сан. испод и иза десног ува има брадавицу у величини зрна од сочива.

Пошто се Душан вероватно пута до сада крио од прогонстава, то ну изношене фотографије ушстру и позивамо све полицијске и општинске власти, нарочито ове поред аустроугарске границе, да на његов повратак у Србију обрате нарочиту пажњу, о у случају извршеног повратка да га ухапсе и попосе притвору. Арбр. 764.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанковић.

БРОЈ 23. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 12. ЈУНА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски Гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, као свако полицијске власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у земље 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволело је, на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза колубарског, округа београдског, Д-р. Јована Алексића, лекара среза и округа пожаревачког, по молби, и

за лекара среза и округа пожаревачког, Михаила Миловановића, лекара среза колубарског, округа београдског, по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. маја 1905. год. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

Гг. Санит. Савет у VI седници својој од 11. марта ов. год. Бр. 23. када је давао мишљење по молби фирме Јована Штауфера и ком. да се „Штауферово млечно брашно“ исто овако слободно продаје као и „Нестлеово млечно брашно“, — дао је мишљење: да дечја храна, разумевајући ту храну деце испод једне године, мора остати под контролом лекарском. То своје мишљење Гг. Санит. Савет основао је на јаком умирењу деце од натора органа за варење у првој години живота и ту појаву сматрао је као врло важан разлог да санитетске власти уведу строгу контролу дечје хране.

Како се ова контрола може само тако вршити ако се сирочи храњење деце разним сурогатима без лекарског надзора, то је Гг. Санит. Савет дао мишљење да се ни Нестлеовом млечном брашну не даје дозвола слободне продаје, као што не треба дати дозволу ни Штауферовом брашну.

Како се прегледом акта овог Министарства није могло утврдити да је ма кад била одобрена слободна продаја Нестлеовог млечног брашна у Србији, а у циљу да се заштити здравље наше деце, ја сам под данашњим СБр. 5808, а на основу члана 33. закона о чувању народног здравља, забранио да се у Србији слободно уноси и без лекарске контроле продају препарати намењени за храну наше деце.

Сви такви препарати, па и Нестлеово млечно брашно, сматраће се од данас као специјалитети, и са њима ће се поступати према распису од 23. јуна 1881. године СБр. 2380, а њихова продаја може се одобрити само у апотекама и на претпис лекарски.

Све Нестлеово млечно брашно, које се сада у промету налази ван апотека, мора се распродати до 1. септембра ове године. После тог рока недопуштено држање овог артикла казниће се по чл. 33. зак. о чув. нар. здравља.

Ова забрана уноса Нестлеовог млечног брашна остаће у снази и предаће и за све оне количине, које до објаве овог расписа нису увезене, ма да су поручене раније — ако су поруџбину учинила лица која нису апотекари.

Препоручујем начелству — Управи да ову наредбу прими знању и о њеном извршењу стара се.

СБр. 5808
31 маја 1905. год.
у Београду.

Председник
Министарског Савета,
Министар
унутрашњих дела,
Љуб. Стојановић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРАВУ СВОЈИНЕ И ПРАВНИМ ОДНОШАЈИМА НА ВОДАМА У СРБИЈИ.

(НАСТАВАК)

68 — Ко од *поменутих* лица на ово речиште *не дође* да истакне приговоре (примедбе) на тражено одобрење ради заштите свију *приватно-правних интереса*, или већ *стечених права*, која би тражена употреба воде односно замеравања грађевина могла у чем повредити, ако би се одобрење за то дало, — тај се *сматра* да *пристаје* на *ово*, што власт, *без нејзових приговора*, наће и реши; сматра се да напушта те своје интересе или права, па с тога их не може касније ни путем *редовне грађанске парнице* бранити. Ти су му приговори, заснивани на Приватном Праву, *престали* више да важе. Али, мањиоци хтеће за убудуће тих својих интереса или права услед датога одобрења или за *ограничење* (сужавање) тих својих права, које ће у будуће постојати због одобрења, или за *ограничавање* (сужавање) тих својих права, које ће у будуће по-

стојати због тог одобрења, као и за земљиште, које му се за одобрену грађевину одузима, или, за *службеност* којом му се земљиште оптерећава у корист одобрене грађевине, он може ипак путем *редовне грађанске парнице* тражити од сопственика те грађевине.

Приговоре своје на тражено одобрење познано интересовано лице може и *писмено* учинити на рочишту, а он лично неостати од рочишта.

Напротив, ако ко од интересованих лица *не буде познат* на рочишће, „њему остаје *отворен пут* да до *коначног решења* своје приједбе чини.“ (чл. 33. при крају). Овим хоће да се каже то, да то лице може не само накнадно, после рочишта, код полицијске власти тражити да она своје решење о давању повластице, докле год ово не пастане извршно, исправи обичном на његове приговоре, него и да може повести *грађанску парницу* против тога лица, које је, на штету његових права, добило одобрење за подизање грађевине, те да му их суд пресудом својом заштити и досуди накнаду за причињену му штету.

69. — 4.) *Записник (протокол) извиђаја на рочишту.* — О целом раду на рочишту полицијска је власт дужна водити записник у који ће уписати „*све наводе и изјаве* обеју страна и приносене *доказе*“ (чл. 35).

У тај ће записник она, дакле, уписати *све приговоре* интересованих лица, како оне, које су *приватноправне* природе заједно с *доказима*, који их утврђују, тако и оне, који нису приватно-правни, већ се чине из обзира на *јавни интерес*; а исто тако и *одговоре* или *одбране* молитеља одобрења заједно с поднетим *доказима*.

Све те приговоре и одбране, као „спорне тачке“ (чл. 34), полицијска ће власт тачно испидети и, ако је потребно, употребити за то и *вештаке*, било по захтевању дотичних страна било по свом властитом нахођењу.

И ако се тим извођењем неће, да су ти приговори, особито они *приватно-правни*, основани, она ће настојати да се између интересованих лица и молитеља одобрења постигне *споразум* (поравнање), па и о количини накнаде за штету, ако јој има места. То поравнање уписаће се такође у записник.

Тај записник треба у *сваком случају* (т. ј. било да су се странке споразумеле било да нису) да *потпишу* сва интересована лица на и молитељ, а власт, која је извиђај руководила, да га одостоверн.

70. — *Решење* (чл. 36). — По свршеном извиђају полицијска ће власт издати решење, у којем ће изложити *разлоге* или *побуде* да ли се тражено одобрење може молиоцу обзиром на *јавни* интерес дати или не може; па ће према томе како је нашла, исто дати или *одбити*. И то ће решење у препису доставити свима интересованим странама.

71. — Што се *приватно-правних* приговора тиче, ако су се стране односно њих споразумеле или поравнале, онда ће се у *решењу*, којим се даје тражено одобрење за подизање намераване грађевине, тачно изложити *сва садржина поравнања*, онако како је у записнику.

А ако се, пак, странке нису могле о тим приговорима споразумети, онда полицијска власт *неће* о њима решавати, пошто она за то није ни надлежна већ суд. Она ће их у решењу само *формулисати* тачно онако, како су их дотична лица на рочишту или у особеном акту изнела. Тачно формулисање тих приговора потребно је зато, да *суд* може оценити: да ли их је дотично лице истицањем на рочишту одржало у важности, те да сад и он може о њима у парници решавати или их оно није на рочишту истицало, те су му због тога она престала да важе. Јер по другој алинеји чл. 33. зак. о водама, *сматра се*, т. ј. претпоставља се, да познано интересовано лице *пристаје* на оно, што полицијска власт *без његових приједаба* нађе, не само кад оно *не дође* на рочиште, него и кад дође на рочиште али *не учини* онај приговор, који би после хтео пред судом одбранити.

72. — Интересовано лице може оклеветати да поведе код суда парницу против молитеља, који је добио одобрење за подизање грађевине, да га своје *правне интересе*, које је у облику приговора био истакао на рочишту пред полицијском влашћу, *доказе* као и штету, коју му одобрена грађевина може причинити. Да би молилац, који је добио одобрење од полицијске власти, што рече било на чисто с тим својим противником, и да му овај не би обустављао отпочето грађење намераване грађевине, он може против тога противника повести изазивачку *парницу* (§. 346. грађ. поступка) и тако настати га да се спорно приватно-правно питање међу њима што пре пред судом расправи.

73. — *Жалба.* (чл. 37.) — Против решења окружног начелства може се оно лице, које је с њим *незадовољно*, жалити министру унутрашњих дела.

Жалба се даје, *усмено* или *писмено*, окружном начелству, које је решење издало.

Рок је за изјаву жалбе *петнаест дана* и рачуна се од *дана пријема* решења, а овај дан не рачуна се у рок (§§. 119. и 131. грађ. пост.)

Ако је жалба *доцније* поднесена, или, ако је поднесена непосредно министру унутрашњих дела, па из министарство после жалбеног рока присне начелству, оно ће је решењем одбити. Против тог решења жалилац може начелству поднета *доказе* да је жалбу на време поднео: па ако начелство нађе да се тим доказима утврђује да је жалба доиста на време поднета, оно ће је с актима послати министру на решење, а у противном случају одбиће жалиоца новим решењем. И против овога решења има места жалби министру унутрашњих дела (§. 312. грађ. пост.).

Ако министар нађе да је жалба на време поднета, размотриће жалбено решење начелства и по оцени своју доцнти одлуку, којом исто одобрава или преиначава. Нађе ли пак да је жалба доцније поднесена, онда ће оснажити жалбено решење, ако оно није противно *јавном интересу*.

(наставиће се)

Андра Ђорђевић

МЕШАЊЕ У СПОР И ЗАКОН

од 17. јануара 1900. год.

(свршетак)

Међутим, наш законодавац од 1900. то баш чини, пропуштајући да споредни интервенијент, без обзира на основ његовог мешања, не може интервенисати више после прих пресуда касационога суда по главној ствари. Докле је главним умешачу, који, осим интервенције, има, за одбрану свога права, и exceptio rei inter alios indicatae, остављено потпуно одрешење ради у погледу момента за мешање у спор, законодавац је, дотле, ограничио споредну интервенцију, где интервенијент, ако је он хирографарски поверилац, нема, осим интервенције, никаког другог средства за заштиту остварења свога права. А како, пак, једно право које, ма да постоји, не може да се реализира, значи толико исто као и право кога никако нема, то законодавац, судећући, на горе показани начин, интервенцију хирографарских повериоца, евентуално ће их *фактички* и њиховога права лишити. И — примедба која се напочет

истине као осуда опакве реформе — такав резултат ће врло често бити могућан и без икакве погрешке од стране повериоца. И заиста, претпостављамо, да је повериоц сазнао за спор свога дужника тек после пресуде касационог суда. Шта њему остаје тада, ако жели да се обезбеди против правога поћења спора од стране дужника који је bona fide? Питања. Интервенције бити не може, јер је за њу доцкан, питати је, опет, он, као прост повериоц, у положају да се позове, после свршене парнице, на exceptio rei inter alios indicatae[1].

III.

Да видимо сада оправданост закона од 17. јануара 1900. за следећа другога случаја спорединс интервенције. Ми смо видели да овај случај претпоставља то: да сам оспорава права умањеничева, а не само његова реализација, записи од изхода главнога спора.

У својој, напред споменутој, расправи: *O intervenciji u pravnom pravu*, ми смо се бавили овим питањем: о дејству одлуке, против ауктора донесене, у погледу његових *singularnih sledbenika*. Поимање ми смо предпадели случај два узастопана уступања једног истог права. На пр. Primus пренесе неко своје право на Secundus-а па затим на Tertius-а. После овога другог преноса, Secundus, при прибављају (следбенику, повеле парницу са Primus-ом у циљу да добије судску конверкацију уговора са њим начињеног. Secundus усне у спору који се окончава, у његову корист, извршном одлуком судском. Каква је снага ове одлуке наспрам Tertius-а? Има ли она и у погледу њега силу стварa суђење и пресуђење, тако да Tertius-у не остаје ништа друго него да се пред њом поклони и да дотично добро, које се, узимајо, код њега налази, преда Secundus-у? Или, пак, ова одлука нема дејства наспрам Tertius-а, тако да он може Secundus-у истаћи exceptio rei inter alios iudicatae, и тражити да са њим поново води спор о ваљаности правнога посла који је он, Secundus, са Primus-ом закључио; спор који би се могао окончити у корист Tertius-а, што ће поимење бити онда, ако он усне утврдити непостојање (l'inexistence) или ништавост (la nullité) уговора закљученога између Primus-а и Secundus-а. Јер ако Tertius тако утврди да је право које му је Primus уступио било још у њиховим овога у времену када је то уступање извршено, он је, Tertius, могао од Primus-а исто право поновљено прибавити.

Тешкоћа овога питања долази, прво, отуда што уговор између два појединца закључен није равноправан за потомке сингуларне следбенике тих уговарача. Како је то један од најосновнијих принципа у приватном праву, да нико не може дати оно што сам нема нити више него што има [§ 29. наслов грађ. зак.[2]], то титулар једног права, ако је ово отуђио или га другим каквим правом оптеретио, више то право отуђити не може, односно није више власган отуђити га на штету онога који је на њему већ неко право стекао[3]. У овом случају он би уступио оно што нема (rem alienam) а у другом би уступио више него што има. (Nemo plus iuris transferre potest quam ipse habet). А ако би он више, каквим уговором, своју власт пренао, то онда новог, другог по реду, уговарача права уговор такође неже. Од два суцесивна уговора, који имају исто право за предмет, пречи је онај који је по датуму раније. Из овога би излазило, да одлука судска којом се утврђује и оснажује прва уговор има дејства и наспрам потомега следбеника. Одлука судска ту је декларативнога значаја. Њом се само констатује начињени уговор, и онда, када овај неже другог следбеника, треба да га и сама та одлука неже.

Али, с друге стране, има она приједба. Како је тражене незаинтересован да спор који против њега води први акцинијенс добије, пошто је право у питању он још једном лицу уступио (ми узимамо случај уступања целог права), то он може тај спор небрижљиво водити и тако га изгубити. Могућно је, шта више, да га намерно изгуби, како би другог акцинијенса оштетио. Би ли сада било правично да одлука судска, у том спору донесена, има снагу стварн суђење и пресуђење? Или зар не би требало допустити да о постојању (l'existence) и важности (la validité) првога уговора он поново пред судом, са првим акцинијенсом, дискутује? Овај тога новог суђења нема да се боји, ако је његов уговор пуноважан, а ако није, већ је само парницу добио услед немарности или несавесности траденса, како може тражити једно право које није стекао?

Ми смо, у својој расправи о интервенцији, горе цитираној, изложили оба система која се, за решење овога питања, могу истаћи, и најзначи ли смо се, из разлога тамо наведених (стр. 22. и 23.), за систем по коме одлука изречена у спору између траденса и прваога (по датуму) прибавиоца јесте за другога (по датуму) прибавиоца res inter alios iudicata. Иста тешкоћа, наравно, постоји и онда, ако претпостављамо да траденс није уступио цело право своје већ само један део од њега (службеност) или га је само заложом оптеретио. Најзад та тешкоћа истиче се и када је траденс отуђио или оптеретио добро које никад није било његово, на је он, после уступања или заложења, која су служила као систем правној организацији друштвеној, која су, за тај начин, биле уздигнуте на степену легалних, те није било потребе и даље се бавити у нарочитима приватнога законодавства. Никаква бојазан није могла произћећи отуда, што у законодавству није било одредаба које би спречавало такве прекиде проузпођене. Ниво их, и поред тога, није могло погрдати, јер би то значило погрдати сваку базу тадашњега друштва, погрдати оне. Напослетку, зар се не може рећи да су поимењем законодавства изузето и тада читава скупина, па тај закон што су у њима биле изражена друга, њиме основа, правила која су била изведена из тих општих начела? Нека сумње, да треба одговорити афирмативно, јер ко успоји последња усвоја и почетку тачку из које оне проистичу.

„Отуда и долази да законодавства питања за врсте често пута не помиње. На пример, у општем аустријском грађанском законику нигде се не говори изречно о горе наведеном принципу, да нико не може туђим правима располасати. Исто је тако и са француским грађанским законником, из којега је произишао пројекат и обичан сам узор у коме су биле формулисане основне правне и приватно-правне одредбе. У новим законодавствима принципи те категорије образовања су установљени, а то је у новим у којима уставе по одредбе о организацији власти, већ и одредбе о личним, индивидуалним, правима. Тако, та уставе садрже одредбе о неприкосновености права својине, што треба тумачити као неприкосновеност свију приватних права, јер само такво право може се сматрати као својина којега нема ни признаја, признаја које корпа својина у другим, интензивнијим, смислу, то јест у свима добрк, материјалне природе коју једно лице има". *O intervenciji u privatnom pravu*, стр. 6. и 7..

[1]) Закон од 17. јануара 1900. бави често, за простог повериоца, штитећи, и као је дужан као fido, заједно (од терстних правних послова) са њиме противницима у парници. Јер повериоц је много лакше спречити дужника да, намерно, изгуби парницу него, по свршеној парници, извршну одлуку обарати помоћу actio pauliana.

Штићност законом од 17. јануара 1900. у погледу хиросаверних повеђања ми смо, у кратко, истакли и у своме коментару о оригиналном законодавству за год. 1899., 1900. и 1901., (стр. 14. и 75.) оштећењем из VI. и VII. своје годишњака међународних архива за упоредно право и народну економију у Берлину. (Jahrbuch der internationalen Vereinigung für vergleichende Rechtswissenschaft und Volkswirtschaftslehre zu Berlin).

[2]) „Правило: ово ниј за неког онај принципе приватнога права, да појединац може само онолико правима а ће и, туђим располасти, колико оних, и као, каком, ће у појединим законодавствима хиљеном нарушавао, нема неограничено власт у приватно-правним односима у самим образованим државама. Њихалу је, у осталом, што сви законодавци не сматрају за потребно и таке принципе нарочито истицати. У историји права свако доба одликовало се

[3]) Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, II, p. 361; B. Lazarinceo et L. Bardo, *Des obligations*, I, p. 219 et suiv..

пала, подиже паринцу са правим господаром и ону изгубио. Да приметамо да дискусије може бити само онда, ако тражене ствари буде у власништву спора мала fide. Ако је он онај изгубио хотимично, да би другом прибавиоу штету нанео, — за шта је први прибавилац (паричар) знао[4] — онда је несумњиво да ће одлука, у том спору изречена, бити за другог акционијенса res inter alios iudicata. Она солуција примљена је код оба мало чак поменута система. Разумиоиажење настаје, када се претпостави да је траженс ствар bona fide или да је, код теретних правних послова, такав био бар противник траденсов. Претпостављамо ли, пак, да се усвоји систем' (противан нашем) који тој одлуци признаје снагу стварн суђење и пресуђење и наспрам другог акционијенса[5]), закон од 17. јануара 1900. год. показује се још штетнији, као што ћемо се одмах о томе уверити. Узмимо, да то покажемо, овај пример.

Primus је отуђио неко своје добро прво у корист Secundus-a, па, потом, у корист Tertius-a. Secundus поведе спор против Primus-a поводом тога отуђења. Ако Secundus добије паринцу, Tertius ће бити оштећен: како је одлуком коју има Secundus утврђено, да је добро у питању било већ у власништву овога, Secundus-a, у времену када га је Primus продао по други пут, Tertius-y, то, по овом правилу да Nemo id dare potest quod ipse non habet, Tertius није стекао право које му је Primus уступио. Одлука која је у корист Secundus-a изречена има дејства и наспрам њега, Tertius-a, који се, да би евентуално избегао штету, не би могао позвати на exceptio rei inter alios iudicatae.

Када је овако, онда се види колику важност интервенција има за Tertius-a. Мешањем у спору он ће, понајмање својим саветима и искуством траденса, истицањем одбране које би овај пропустио употребити, извојевати, можда, одлуку у корист траденса и, на тај начин, своје право очувати. И, у систему на основу кога ми овде резонујемо, интервенција би била једино средство које би другом акционијенсу стајало на расположењу. Ако би њу пропустио, он друге помоћи нема, пошто се на exceptio rei inter alios iudicatae не може позвати. Одлука, против Primus-a изречена, није за Tertius-a res inter alios iudicata, пошто се, по овом систему, Primus сматра, у колико је реч о спору том одлуком окончаном, репрезентантом Tertius-a.

Из овога се лако увиђа колико је закон од 17. јануара 1900. погрешан. Ако узмемо да је други прибавилац свашао за паринцу између траденса и првог прибавиоца тек после првих примедаба касационога суда по главној ствари, он ће своје право, без своје кривице, изгубити. Интервенисати не може, јер је доцкан. Exceptio rei inter alios iudicatae му, као, не припада. Међутим, да се је могао, и после речених примедаба касационога суда, умешати, он би, може бити, своје право заштитио[6]).

Даље, ово је још један случај где се интервенција споредна ограничити није могла, пошто је она ту, ако би се, непаваљао, усвојио систем од кога смо ми овде пошли, једина одбрана интервенијента. Наравно, да, ако би се прихвао други систем, закон од 17. јануара 1900. год. не би већ био толико штетан, пошто би другом прибавиоцу, који би се за интервенцију задоцнио, остала exceptio rei inter alios iudicatae. Али би и тада тај закон заслуживао оне остале прекоре које смо му раније, у овом чланку, упутили.

Живојин М. Перић.

---

[4]) Када је противник траденсов сведочима по доброчинни уговору није потребно ни је и он био мала fide. Довољна је тада мала fides само од стране траденса.

[5]) Тај систем могао би се овако објаснити. „Као разлог система не може у јавном таквом случају одлуку изречену у корист једног акционијенса стварнога по датуму не треба сматрати, у односу доцнијега акционијенса, ако res inter alios iudicata, већ још треба, и напротив њега, дати важност међу оба наспрам самог траденса има. — нелсо би се навести ваше чак латинско правило Nemo bis in idem. Какво је питање том одлуком расправљано? Расправљено је питање о важности уговора, закљученог између траденса и првог акционијенса, и утврђено се да тај уговор испуњује све законске услове, да би могао произвести дејство које су за њега странке хтеле постићи. Допустити другом акционијенсу да поново то питање пред судом истакне, зар то не би значило повредити правило Non bis in idem које забрањује да се једна и иста ствар два пута суди? Зар то не би било противно и правилу Res iudicata pro veritate habetur? Када суд једном да своју оцену о природи и својству извесних правног посла, како би се могао он поново позивати да о истом послу решава? То би могао ако у бесконачност, што значи да би одлуке судске изгубиле сваку важност. Друга би ствар била, када би акционијенс који жели против одлуке изнесене у корист првог прибавиоца тражио да је уговор ништав или рушљив. Тада би му се, са пуно разлога, морало допустити да то своје тврђење доказе, у чему ако успе, он отклања од себе дејство одлуке на коју се противници пелсов био позвао. Јер то питање ко је од њих по времену прећи није било предмет никакве одлуке судске, пошто се у спору који је између траденса и једног од два суперважна акционијенса водио и сарнши једино дискутовало о важности правног посла између њих закљученога. Ту није било речи о правном послу који је траденс имао, односно истога права, за какво другим лицима обавати, нити је о томе могао реч бити, пошто је траденс толико у тој парници дебатовати само о оном што је са појединим у њеној парници акционијенима спорило, а не и о оном правном послу које је са неким другим закључио, па на овај посао нимало за предмет ово исто право о коме се спор води. Према томе, неће бити ни најмање спорело правилу Non bis in idem, ако се допусти једном акционијенсу да доказује, да је уговор његов ранији од уговора акционијента који се је са траденсом већ нарочито. Суд ће онда, у свом другом спору, — између овог суперважних прибавилаца једног истог права — да рекне сасвим одвојто и ново питање, питање о коме он исто судио у првој парници, водећој између траденса и једног од акционијенса.

„Али ако у спору између два суперважна прибавиоца истог права које реч о приоритету датума њихових уговора, ако акционијенс коме се оспорава једна одлука судска те одрече да је правна писао који је коме акционијенсан стварао по времену од његовога уговора, већ само констатује правну вредност тога посла, тврдећи да он, и ако је ранији, нему ништа не смета — јер се њима жељени пренос права није могао извршити — онда исто се може њему доказати да и о томе спору који, иако је питање о важности тих међусобних правних послова, од њега осиорених, већ једном решено у парници између траденса и првог акционијента, и то решено у корист овога.[6] *O interessenti si tertiam litem dicit.* Sir. 11. s 22.. Систем овај, да то додамо овде, који врло опасним изгледа за сигурност облобника. Јер чим се узме да судска одлука, изречена против аутора, вели и његовог сингуларног сљедбеника, то онда значи да је, у спору тек одлуком окончаном, аутор био репрезентант сљедбеников, да, дакле, за њега аутор ту није alius, а када се то прими, тада имамо овај резултат: други сљедбеник, као интервенијент у спору који је његов аутор водио са правим прибавиоцем, неће је процедуром протекле до онога тренутка, када се у спор умешао. Другим речима, он не може више онога тврдити, што онако нас што се не би могао на прост повераван. (Осим случаја mалае fidei). И тако је интервенијент доведен у безизлазан положај. С једне стране, њега исто кидало, нелаз је прошинбу; с друге стране бухбнее, то јест одлуке суд ске inter alios iudicatae, одрече му се, јер се по сматра као трећи лица према своме аутору. И ако у овом примеру од мешала до краја парнице он би могао нашета какве доказе у своју одбрану, право његово остаје ту замтато.

[6]) Случај којим смо се овде бавили интервенијентом је и са ово таки глашпто. Он је у чести ових и интервенијента из §. 64. и из §. 65. грађ. суд. пост.. 1°. Интервенијент се представља као јавни тутулар добра о коме је поли спор. Он ово одрече противнику свога аутора, декларацијом да тз, због власништва уговора, са онога нија отказано. Тако исто одрече га и самом аутору, тврдећи да је овај то добро њему уступио. Другим речима интервенијент се меша зато што „држи за ина право на ову ствар, о којој се ако парнично стран парница“ (§. 64.). Даље, сазива интервенијента. 2°. С друге стране, ни, умешао да ће доказао да противници његовог аутора нема власнин спорного права, мора стати за аутора, те овоме помоћи да парницу добије. Тако ако се ово добије, може бити говора о његовом праву, умешачком. Даље, овде се интервенијент мешо као помоћник једног парничара (Streithelfer): споредна интервенција (§. 63.): За питање о року до кога, у једном овакном случају, може бити интервенијента, гледа се на ону другу карактеристику, то јест сматрање се са ове тачке гледишта, ова интервенција само ако опорала.

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ
(1793 — 1869)

III.
Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК) 17

* * *

Важнијих мена у изложеној организацији полицијске власти није било све до 20. децембра 1841. год. када је, указом књажевим, полицијско одељење *управитељства вароши Београда* одвојено сасвим од општине београдске, и стављено непосредно под „*правитељство*“ као „*Правитељствена месна Полицијска Власт*“, а његови чиновници, који су до овог указа примали плату из општинских прихода, проведени на државни буџет.

Особље Управе града Београда у ово време састојало се из *управитељства*, два *полицајца*, једног *писара*, четири *квартаљских*, једног *буљубаше* и једанаест *пандура*.

У овом међувремену издата су ова законска наређења:

1. *Устројење судова окружни* од 26. јануара 1840;

2. *Указ о забрани лошења корисне дивљачи* од 25. марта 1840. год. № 640, чије је извршење било ириком стављено у дужност окружним и среским начелницима;

3. *Семитеско-полицајна уредба за карантине и погранске састанке* од 10 јула 1841;

4. *Уредба о издавању заграничних пасоша* од 5. новембра 1841. год., која у главноме и данас важи, и

5. *Уредба о прелама и селима* од 7. новембра 1841. год., у којој је прописана казна од 3 дана затвора или 10 штапа, за мушкарце који би се ухватили на прелима и селима.

Октобра 22. год. 1843. издат је *закон против нарушителя јавног мира и поредка*, чији је 13-ти члан гласио:

„Онај, који се Полицајним наредбама и определењама, *ако* безбедности, или општега мира и поредка ради учињене, покорава небн, и на опомену послушати и таковима повиновати се неће хтео, подпада зато под казне затвора од 7 дана до 6 месеци“.

За пресуђивање ових кривица били су надлежни судови.

Маја 19. год. 1845. издата је *уредба о заменовању телесне казне новчаном*, по којој се сваки досуђени штап могао заменити са по једним талиром, но ово само у том случају „*ако Суд признаје да треба на личност осуђеног призренија имати, и да за треба на уважења његовог преступног владања и на призренија на његово садашње стање од телесне казне поштедити*“.

И *уредба о суђењу* дизина издата је овог истог дана под КВ№ 813. Њом је наређено да и цигани, у случају преступљења, подлеже истим судовима и казнама као и српски грађани, а „*Власт* Арачанџе Циганског ограничава се на дужности Полицајне и Финансијалне“. У местима где није било арачанца, дужности ове пришле су месне полицијске власти.

У току месеца маја (22) ове исте (1845) год., издата је и *уредба о казнењу крадљиваца и лопова* (зборник III-ће, стр. 48), која, у главноме, наређује:

а. Да се крадљивци за крађу, у вредности преко 10 гроша, предају на суђење окружном суду;

б. Да се крадљивци кажњавају, сразмерно учињеним кривицама, „*и батинама и робијом у једно исто време*“;

в. Да се, поред овога, осуђују и на новчану казну у корист „*судијске касе*“, која ће износити десети део вредности украдене ствари;

г. Да се јатаци, и сви они који би за крађу знали, а не би власти јавили, казне као и сами кривци, и најзад

д. Да се крадљивци могу на признање „*притегнути строгим испом и држањем само о леву и води*“.

Много важнији од ове уредбе, био је *Казнителни закон за појаре и крађе* од 26. маја 1847. год. (зборник 4-ти, стр. 28). Сваки опасна крађа, без обзира на вредност, као и свако разбојништво, по овом закону кажњавани су *смртном казном*; крађа стоке у вредности преко 10 талира — *мртвом шибом*, а јатаци као и сами крадљивци.

Маја 18. год. 1850., издата је *Полицијска уредба*, која, са извесним изменама и допунама, важи и данас као поступак општинских и полицијских власти за кажњавање и пресуђење иступа из III-ће части кривичног законика.

У вези са овом уредбом, издат је под 27. мајом *Казнителни законик за полицајне преступке* у коме су, под именом „*полицајног преступка*“, предвиђени сви садање иступи из III-ће части кривичног зак.

Почетком 1853. год. (јануара 31), обнародован је *закон о замени телесне казне*, по коме се казна од 25 штапа или 10 *камџија*, у случају болести или „*особитог телесног стања*“, замењивала са 15 дана затвора, а *мртва шиба* или 100 камџија — са 12 год. робије у тешком окову. Пре него што би се осуђено лице подврглo телесној казни, морало се проходно лекарски прегледати.

Први важнији закон после овога, који се тиче нашег предмета, био је закон о новом *Устројењу Управитељства вароши Београда*, који је издат под 18. фебруаром 1860. год. По њему је Београд подељен на шест квартова, који и данас постоје, а сем тога установљена је и једна „жандарска компанија од 129 људи са 15 коњаника за одржавање полицајне и ради подношавања и извршивања експедиционе службе“.

Данашња *Казнени Законик* издат је 29. марта ове исте год., а под 11. јулом обнародовано је ново *Устројство управе Београда*, које и данас важи.

Марта 10. год. 1862. обнародовано је *Устројење централне државне управе у Књажеству Србије* које, у неколико измењено и допуњено, важи и данас[1].

По овом *Устројењу* у Србији је било 7 министарстава: правде, просвете и црквених послова, иностраних послова, унутрашњих послова, финансија, војно и грађевина[2].

Одредбе *устројења*, које су се односиле на министарство унутрашњих послова, ове су:

„У круг делатности Министарства Унутрашњих Дела спада:

1. брига о поредку, миру, сигурности лица и имања у земљи, куда спада цела полиција сигурности и полиција санитетска; даље с једне стране надзор над јавним местима, над штампом и над журналистиком и над рђавим људима и друштвима и т. д., с друге стране одклањање свега онога што би опасно било животу и здрављу грађана и њиховом имању, и старање да се земља снабде са свима средствима и заведењима нужним за живот и здравље, као што су болнице, апотеке, лекари и т. д.;

2. брига о сирочадима и убогима;

3. решавање о примању у српско подаништво, у колико законодавно решење неби требало, и о исступању из истог;

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

---

[1] *Устројењем* овим замењено је раније *Устројење централне управе књажеско-српске* од 29. маја 1839. год.

[2] Министарство Народне Привреде установљено је тек 1883. законом од 21. децембра (зборник 30-ти, стр. 318).

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(свршетак)

Обичан живот и посматрање показују нам да има општих особених знакова према којима се одликују и карактеришу људи и типови људски. За циљеве и задатке Криминалне Психологије ти општи знаци могу бити од користи.

Friedrich Gerstäcker напомиње на једном месту ово: Човека једног, који и какав је, најбоље можеш познати по томе, како носи свој шешир. Најбоље мерило за одређивање човекове карактеристике јесте његов шешир. Ко свој шешир носи на глави својој право, тај је обично поседнут, педантан, досадан. Ако пеко носи свој шешир накриво, нешто искривљено, то он спада, по свој прилици, у ред врло интересантних и најбољих људи. Такав је човек лаке свести, или је ћудаван. Коме шешир стоји на глави јако накриво, то се може закључити да је тај човек, који шешир тако носи, закомислен, ветропраст, да је каткад или какво дрско створење. Онај ко свој шешир носи закошено, показује там свој безбрижност нешто ћудљивости, немарност према свему, а и човека који се радо задужује. И што ко завалује на темену носи свој шешир у толико су они општи знаци јачи и изразитији. Ко је шешир набио на очи и закошио њим чело, тај обично јесте какво гунђало, суморан је, туробан и заминљен. Но себи се разуме да ово закључивање није апсолутно тачно, зан у њему има велики део истинитости. Ини људи који одређују карактер појединих људи из тога како ко носи и држи своју обућу, а неки чак и расположаји или траже да расположају опште особине људи по ношњу и употребљивању кишобрана. Познато је биле ова стварка како је мајка саветовала сина при тражењу девојке за жену да нази како једе сир девојка коју је рад да запроси: расецкана одсека дебео слој коро око сира, циција и не скида никако кору, него га једе неочишћено, а прана кућаница дебо осече танко кору и не једе обхапорно.

Грос наводи овај пример, који служи за карактеристику и обележје општих особина човекових: У једном пространом врту зидари су зидали једну велику зграду. Уврче, кад остане посао, они оград узаз у зграду, стане две граде а прикрпу две три дске попречне. Наскоро дођу деца и ту стану играти и трчати. Требало је да се та преграда пређе. И свако дете том приликом показало је опште особине и одлуке свога будућег карактера. Један дечко похита пре свију и прескочи брзо и лако ограду — тај ће и у животу брзо и лако гледати да иде. Други прије полако огради лагано се поче качити на попречне дске и опрезно се спусти на другу страну — тај ће, по свој прилици, и у животу ступати најпре лагано, опрезно, смотрено, сигурно. Трећи нетадуши скочи и паде назад — тај показује знаке бесцилног, несмишленог поступања. Четврти пође енергично, заста код ограде и онда се погура, потрбушке леже и превуче се испод ње — познаван, коленоприклон тип, који ће повлађује се и подлићеви ући напред у животу. За овим наиће пети: он скочи, али паде назад; скочи још једном, па и трећи пут и најзад пађе се на другој страни ограде — тај ће, по тим знацима судећи, и у животу показивати вољу и енергију, нестрашивост и храбру издржљивост у тешкоћама и неће пропасти. Најзад наиће последњи гурнешки и одлазјући дасе што су биле за средње прекивање и пређе на другу страну — тај гази све препоне; рушн пред собом све препреке и отвара сам себи пут у животу. То су они, које ми доцније називамо величинама.

Нема сумње нико памстаи не може казати да се из оних и оваких посматрања могу изводити апсолутно тачни закључци; али је ван свако сумње да у оваким појавама, при брижљивом проматрању њиховом, могу да се умотре неколике карактеристичне душевне особине људске. Аналогије овде нам велике и истинитости. Све ове и овако појаве нису неминовни и једини карактеристични знаци, али они могу приближно да нам изнесу истину. Најважније је да се умотре најважније и најкарактеристичније душевне одлике. А за криминалисту је то један од најважнијих захтева, нарочито кад се има на уму да је нлако дело произвео или последнца овоју особина самога извршиоца. Дело учињено и карактер онога који га је извео, јесу корелатни појмови, али се нпак, из самога дела никад не може карактер да познаа. Лист говори на једном месту: „Злочинство је дело које произходи из општих околности основане психе самога извршиоца и општих околности, које га окружују". Свако дело, (злочинство на пример) може се замислити и појмити, ако се с њим у исто време доведе у везу и сам карактер учињеног дела. Изнесени карактер има склоности да изнесено дело. Hippel то овако каже: „Ко хоће кога човека да позна, тај мора познати прво његове жеље". А Шопенхауер тврди да из онога што ни радимо и чинимо, само сазнајемо шта смо. А међутим досад су се криминалисте ретко интересовали тим, а баш се у злочинима делима испољава сам злочинац најбоље и сва његова пропаст.

На овом се месту пада дотаћи и човекових задовољстава. Сваки човек има до извесног степена потребу за ма каквим задовољењем или задовољством. То лежи у природи човековој да се не осећа као каква машина; он мора имати на каквих задовољстава. Наравно то се разуме у најнижем значењу те речи, јер неко налази задовољства да буде са свим повучен од света и људи, а други налази задовољства у непрестаној промени и новим доживљајима. Немогућно је не познавати човека, кад се зна каким се задовољствима он забавља. Из тих задовољстава се најбоље могу да познаду и његове тежње као и његови прохтеви и воља, његово умеља и осећање, његово знање и тежење, укратко његов душевни живот. А најбоље се познаје човеков карактер по томе како неко сакупља: сметње и тешкоће да би се достао своја задовољства. Криминалиста мора сматрати за апсолутно тачне речи Томаса Кемписа, чувеног писца дела „Подражавања Христу:" Occasiones hominem frequenter non facimus, sed, qualis sit, ostendunt", што ће рећи: околности нам неправилне не чине човека злобним и слабим, него показују какав је он. Прилика, искушење приближава се човеку безброј пута; она је за њега највећа опасност и како се човек према тим приликама, у којима долази у искушење понаша, то показује потпуно каквог је карактера.

Из ових посматрања ми не можемо апсолутно тачне закључке да утврђујемо него тек приближне. Ми не можемо из злочинства самога промаграјуће га, закључивати и о злочинцу; ми морамо још обратити пажњу и на главне моменте његовог бића и његовог душевног живота у колико је то више могућно.

Још је много и других момената према којима и из којих нам је могућно да изводимо опште особине каквога човека. На пром месту потребно је најбоље себе познати. Познавање самога себе стварно и назива јако сумњу према другима а из другима не верује олико тај је сигурни да се неће често преварити.

Необично је важно и карактеристично за сваког човека како се понаша према својим обећањима и како их сам сматра. Није овде реч о држању или неодржању обећања; јер о том нико и не сумња да частан човек одржава своју реч, а лопалац не одржава, него је овде реч о начину, како један човек своје обећање испуњава и пут, као и мера којом он то ради. Врло згодно вели Ла Рошауко „Ми обећавамо према мери наших нада а испуњавамо обећања према мери наших страховања".

Поред онога горе наведеногта криминалиста има да проучава и стил, рукопис духа појединца. У чему се састоји стил једног човека, не може се тачно обележити. Ван свако је сумње да се у стилу једног човека испољава и изражава његово образовање, васпитање, разум; а пред свим ту се огледају и друге особине човекове: мекоћа или тврдоћа карактера, добрићудност или суровост или неодлучност, величност или слабоћина, искреност или подмуклост и сто других особина.

Исто тако су од врло велике важности поједе мале, незнатне, привидно и у први мах са свим споредне особине и навике. Број тих навика је врло велики али су оне посве карактеристичне за опште особине човекове. На пример за некога се вели: тај никад не долази доцкан, или: овај не заборавља јако; или тај има увек при себи у џепу једну писаљку или нож; овај је стално намирисан, онај је вазда чист; тај се носи немарно — из тих појединих особина и навика могу се изводити карактеристике о душевном бићу човека, која посматрамо. Те појединачне особине и навике врло су значајне за процену човека и његове биће. Сељак један, сведочећи пред судом против једнога убице доводеће реч је за њега да исти никада није имао добар алаз. И у тој незнатној напомени састојала се у главноме карактеристика општих особина злочиначких. Тим је ре-

чно боље и паше, него што би и најспаријија оптужба могла изпети.

Поред горе наложених општих знакова и особина, којима се човек карактерише, јављају се и специјалне, појединачне особине, које долазују општи карактер човека. Свака особина једнога човека сама је један део, боље рећи један знак за симптом целокупнога бића; она се може појмити, ако се проучи цео комплекс особина, које човека карактеришу. Једноставно се поједине особине не могу да проучавају, него добро и зле, пошто се једне на друге надовезују и једно од других зависе. Квалитет као и квантитет њихов добре или рђаве особине условљен је снагом остатим добрим и рђавим особинама. Добронаћудност је наведено постала услед не сама ње, него и услед слабости, неодлучности, попустљивости и многе, недовољне јачине схватања, погрешних комбинација и неправилнога расуђивања и закључивања. С друге стране дивља суровост почива на неким добрим особинама; ну условљавају и потпомажу чврстина, енергија, снесно и одређено појимање предмета, здрав егоизам и т. д. Сваки човек је, према томе, резултат свије природе и културе, дакле производ безбројних појединачних момената. Број тих појединачних знакова је врло велики и не може бити опредељен, као ни утицај њихов.

Има једна општа особина, која сваког човека нарочито карактерише: никад се не показује потпуно онакав, какав је он. Свакн гледа и тражи да о себи стпара слику и мишљење, како би жељно да се о њему има. Један човек пред другим, пред друштвом никад није потпуно онакав какав је у стварн. Нико, на пример, не устеже се, да се у присуству животиња показе какав јесте. Злочинац се никад не плаши нити устеже да изврши злочин у присуству какве животиње. Али пред човеком је безусловно другачије.

Не треба заборавити да поменуте особине у главноме опредељују злочинца у извршењу свога дела. Свако злочинац има пред собом привидне мотиве, који га куражe и наводе да злочин изврши. За свако злочино дело, било оно најгрозније убиство или пост, незнатан преступ, постоји један какав мотив који руководи, који изазива и гони на извршење самога дела, као што постоји и разлог тобожња, који га образложава и правда. Треба само пажљиво пратити поједине искаје преступника на какав начин привадају своја дела и какве мотиве износе у одбрану своју. У кратко рекли, злочинац и преступник наводећи своје мотиве, који су их руководили на дело, имају пред собом сем да своје дело оправдају. Врло су различити мотиви преступника и злочинаца; у основи они су сви лажни или погрешно сручунени. Има случајева где је најкрволочнији убилац тражи мотиве за оправдање. Лопов је обио браву и украдо нечији дом, јер је био у нужди; проститутка је украла од господина златан сат, јер јој се веома свидео; немарнин је обешчастио дете јер та је оно звало, жена је отровала свога мужа, јер је хтела и желела да се привенча са својим љубавником и тако даље. У самој ствари то су привидни мотиви и они сами собом отпадају, јер они ни у ком случају не могу злочин ни преступ ни уколико до оправдају, нити да га олакшају.

М. Павловић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Чиновнику, који је, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпуштен из државне службе с тим, да му се, на име издржавања, даје до 30% његове плате, доцније, при стављању у пенсију, имају се и те године рачунати за пенсију.

Указом од 16. марта 1905. године, В. М., секретар начелства округа рудничког, стављен је у стање покоја, с пенсијом, која му припада по годинама службе.

Кад се пенсионисани В. М. обратно Главној Контроли молбом, уз коју је приложио и уверење Министарства Унутрашњих дела од 1. априла 1905. године Пр№ 7512, тражећи, да му се регулише пенсија Главна Контрола увидела је на тог уверена:

1. да је пенсионисани В. М. произведен под указом од 21. јануара 1889. године до 27. јануара 1897. године (кога је дана, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпуштен из државне службе) свега *8. година и 6. дана*;

2. да је поново враћен у службу указом од 1. априла 1897. године и служио до 24. новембра исте 1897. године, кога је дана отпуштен из државне службе, на основу § 76. зак. о чиновницима грађанског реда, но с тим, да му се, на име издржавања, издаје 30% од његове плате, — произвели у тоју дезу службовања снега *7. месеци и 23. дана*, и

3. да је поново враћен указом од 17. маја 1901. године, и служио до 16. марта 1905. године, када је пенсионисан, — снега *3. године, 9. месеци и 29. дана*.

Налазећи, да се пенсионисаном В. М. не може рачунати за пенсију прво и друго његово службовање, *које скупа износи 8. година, 7. месеци и 23. дана*, с тога, што се, по законодавном објашњењу од 24. октобра 1870. године (Збор. 22. стр. 122.; Збор. 18. стр. 1., и пречишћени Збориик ст. 88.), којим су допуњени §§ 73. и 76. закона о чиновницима грађанског реда од 1864. године, чиновнику, који није још подобно право на пенсију, па ни из ове отпусти са државном помоћи, — где добија и издржавање до 30. процента његове плате, — не рачуна за пенсију у године службе и оно време пре његове службе, — Главна Контрола, на основу тач. 12. чл. 144. Устава, тач. 1. и 5. закона о уређењу Државног Савета, и чл. 48. под Л., као и чл. 51. закона о последном реду у Државном Савету, најпања је жалбу Државном Савету против поменутог указа, којим је Б. М. стављен у пенсију, и молила Савет, да указ, као неправилан, поништи, пошто је, стављањем Б. М. у пенсију, противно § 71. закона о чиновницима грађанског реда, повређен државни материјални интерес у корист пенсионисаног Б. М.

Државни Савет пашао је, да је указ правилан, па је одлуком од 27. маја 1905. године № 3492. одбацио жалбу као неумесну, са ових разлога:

Према објашњењу, унтамнаном уз § 73. закона о чиновницима грађанског реда: „чиновнику, кога правительство, на основу § 76. поменутог закона, отпусти из државне службе, тј. том приликом, да дообезбеди време своје службе, добије једанпут за свагда, из државне касе новчану накнаду, ма под којим именом, неће се рачунати за пенсију у године службе и оно време пре његове службе, за које је, једанпут за свагда, новчану накнаду из државне касе већ добио". Овде није тај случај, јер жалитељу, као што се из акта види, није дата једном за свагда новчана накнада, већ, је указом од 27. новембра 1897. године Пр№ 8177., на основу § 76. зак. о чиновницима грађанског реда, отпуштен из државне службе, с тим, да му се, на име издржавања, издаје 30% од његове плате, коју је имао као секретар начелства округа тимочког.

Примање годишње издржавања, у смислу § 76. зак о чиновницима граћ. реда, и новчана накнада, која се може издати чиновнику једанпут за свагда, у смислу § 73. истог закона, нису два индентична облика накнаде, те да би се објашњење, онтамнано уз § 73. поменутог закона, могло применити и у случају отпуштања чиновника на основу § 76. закона о чиновницима граћ. реда, са правом уживања годишњег издржавања до 30. процента њихове плате.

М. П.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

Т Р А Ж Е Њ Е

Франца Шена, абориначког рођења из Чешке, трговца начелства округа чачанског. Он је побегао од свога гвође Јована Шнетина, абориначког из Чешке, одневши један део новог одела, које му је газда пушио, и изузевши у напред на име зараде 70 динара. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за франшом трагају и у случају проналаска страћарно га упуте начелству округа чачанског с позивом на Бр. 7063.

Непознати кradљивац, учињо се ноћу између 5. и 6. тек. м-ца у стан Милутина Мајића, калфе опанчарског у Мављеновцу и покрао му: 1 пар новог грађанског одела од црнога штофа, 1 сребрн ремонтор џепни сахат са 15 рубина, десет рубља и других ствари у вредности 700 динара. Начелника среза посавског тражи по свима делу **Милосава Миковића**, опанчарског калфу, који је 5. тек. м-ца отишао из Сопота за Мљановац, па га је тада хватало, те је и тога дана сумња да је он извршно ово дело. Милосав је стар 28 год., пословек, добро развијен, но лицу рошо, коса, браон пламе, плавих. Од одела има на себи гуњ, беле гамјаначке панталоне, на потиља џепеле и на глави шеширо шешир. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Милосава ватрене у свијем домаћајима и у случају проналаска спроведу га начелнику среза посавског с позивом на Бр. 9730.

Каринола Дурмишевића из Липовица, среза лесковачког, који је осуђен 30 дана затвора због крађучарења, тражи начелник среза

лесковачког актом Бр. 8622. Пронађеног треба спровести среској власти АВр. 919.

ПОТЕРЕ

Лазар В. Радојковић, земљорадник из Мировца, среза бољевачког, осумњичен је да је 27. маја тек. год. извршио убиство над Милојем Малавошићем, председником општине мировске. Одмах по извршеном убиству Лазара је осетило из села, али ти је сутра дан потера хватала у шуми с пушком двоцевном у руци. Лазар је испред потере побегао нагубив шешир у бежанку, и до данас није пронађен. Он је стар 23 год., средњег раста, добро развијен, црномањаст, браонза малих прних, носе праве; од

одела има на себи чакшире од црног сукна, антерију сукнену црно-акуту, на погама опшивене са шареним канапима, а на глави носи црну шубару, конусног облика, коју је отео од чувара полицног у Ивкошинцу. На молбу начел. среза бољевачког извештено ову Лазареву фотографију (Лазар је извршио на корске прошле зиме) и позивамо све полицијске и општинске власти да ги у својим домаћинма потраже и на случај проналаска спроведу среској власти с позивом на Бр. 8735. Напоменута власт скреће се властима дуж бугарске границе, пошто се сумња да ће Лазар побећи у Бугарску. АВр. 912.

Карло Фелзнер, родом из Кајзинкинхена у Горњој Аустрији, трговачки помоћник, а у последње време благајник фирме Е. Грос и комп. у Виндишгарстену у Г. Аустрији, извршио је проневеру велике суме новаца своје фирме и по том пребегао у Србију. Он је стар 28 година, висок 1·68 м., мршавог лица, слабих и малих брчова, црне косе, на себи носи кружно капутаво, затворене боје летње одело, црн меки шешир и црне на шеширње. Опште, ко га уназати, обећаних је награда од 200 круна и 10% од новца који се буде нашао при њему. На молбу Аустро-угарског посланства у Београду извршио се његова фотографија и препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Карлом учине живу потеру и у случају проналаска о томе путем телеграфа известе Управу Београда с позивом на Бр. 19761.

Два непозната злочинца, наоружана револверима и ножевима, напали су 29. пр. м-ца увече на Петра Паунковића из Мање у срезу поречком, овога нитрљем пеили и позвели боли, жандарајући му новац, па кад исти њиу добили покупили су из куће и одели: две трубе прног сукна, тринаест пари пресних гоњених опанака, једну шарену торбицу и три кгр. сланине. Један од злочинаца био је стар око 25, а други око 20 год. Први је био раста средњег, црномањаст у прним плишним панталожама и појасом са рукавима. Преко свог новкуа имао је кошуљу а на глави прну шубару. Други је био у јакну плав, у плишним панталожама и прслуку од прног сукна и са прном њурчевском шубаром на глави. Начелник среза поречког деветом Бр. 3824, моли све полицијске власти да ова два злочинца у својим домаћинма пронађе потраже, и у случају проналаска њему стражарно спроведу.

Дика — Костантин — Апостол Димитријевић, земљорадник из Пожаревца, решењем начелства округа пожаревачког Бр. 8908. стављен је под кривичну истрагу и у притвор због самоубиства. Дика је у бегству, ниа 40. год., средњег је раста, добри развијен, иде мало погурено, просед је. Познају се све полицијске и општинске власти да ги у својим домаћинма потраже, и пронађеног спроведу помоћном начелству, или Управи Београда с позивом на Бр. 19331.

Драгомир Стефановић — Чумић, кочијар, родом из Крагујевца, извршио је једну опасну крађу у срезу лесковачком на штету побегао. Он је стар 18 година, смеђ, носе затворено-плаве, очиј зеленкасто-плавих, сувоњав, висок 1·66 м. Од особених знакова има: на средини нокта на домаћом прсту леве руке бележу од посекотине у облику праве линије,

праваа хоризонталног, величине 1 см.; за 3 см. изнад и у десно од горења носа и за 2 см. изнад средње лесне обрве има полукружну бележу од посекотине величине 2 см.; за 3 см. изнад средње лесне обрве има бележу од убоја, неправилног облика, величине 1 см.; за 1 см. изнад десне позаве има бележу од посекотине у облику праве линије, величине 2 см.; обе њима на ногама позајени су му унутра. Изнова се његова фотографија од 4. априла т. г. и препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Драгомиром живо трагају и у случају проналаска стражарно га упуте начелнику среза лесковачког с позивом на Бр. 5336.

Ваиља Стојановић, свитачки цигањин, родом из Бугарске, који је био под истрагом и у притвору код начелства округа тимочког због опасне крађе, побегао је 5. тек. м-ца изпред чувара. Бегунац има 22 год., средњег је раста, добро развијен, очиј прних, носаг је. Нема га све полицијске и општинске власти у својим домаћинма живо потраже, и у случају проналаска спроведу помоћном начелству с позивом на депешу Бр. 5295.

Димитрије Стојковић, земљорадник из Братне, који је био у притвору среза брзопаланачког, због разбојништва, пођу нинету 1 и 2 тек. м-ца разбио је стаклу авлану и побегао. Стар је 25 год., средњег раста, добро развијен, црномањаст, у лицу сувоњав, брчова кратких, правих и пуних, сем средњег говора и рукама. За одбеглим разбојником наређује се најживље тражење. Пронађеног треба стражарно спровести начелнику среског у Јабуковцу с позивом на депешу Бр. 4673., или Управи града Београда с позивом на Бр. 18746.

Андрија и Милутин Николићи, из Поповина у срезу пропупачком, **Јован Јовановић** из Богдановице у срезу тамнавском, и **Јанко** и **Тома Марковићи**, сви цигани свитачи, ухваћени су на Умци у крађи коња, па су приликом потере побегли новаком ноћу. Андрија је средњег стаса, стар 20 година, у општи ри; Милутин је средњег стаса, стар 40 год. броја со; Јован је средњег стаса, стар 18 година, носи браду; Јанко је средњег стаса, стар 20 година, а Тома типоре средњег стаса стар 35 година. Сви носе на себи полиско

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанкић.

БРОЈ 24. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 19. ЈУНА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се шаље у напред, а то најмање за пола године, на њу полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње за иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Руковиси се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза браничевског, Светислава Јоцића, начелника исте класе среза кључког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза подгорског, Ђорђа Димитријевића, начелника исте класе среза моравског, округа нишког, по потреби службе;

за начелника друге класе среза расинског, Љубомира Станковића, начелника исте класе среза посавског, округа ваљевског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза посавског, округа ваљевског, Радомира Филиповића, начелника исте класе среза подгорског, по молби;

за начелника треће класе среза београдског, Радивоја Јовановића, начелника исте класе среза посавског, округа београдског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза загаичког, Драгољуба Миљковића, начелника исте класе среза београдског, по потреби службе;

за вршиоца дужности начелника среза кључког, у рангу секретара начелства друге класе, Танасија Божића, вршиоца дужности начелника среза деспотовачког у рангу секретара начелства исте класе, по потреби службе;

за вршиоца дужности начелника среза београдског, округа београдског, у рангу секретара начелства друге класе, Тешмана Шешића, вршиоца дужности начелника среза загаичког, у рангу секретара начелства исте класе, по потреби службе;

за вршиоца дужности начелника среза деспотовачког, у рангу секретара начелства друге класе, Косту З. Богдановића, вршиоца дужности начелника среза брзопаланачког, у рангу секретара начелства исте класе, по потреби службе;

за комесара железничке полиције у Београду, у рангу среског писара прве класе, Милана Ј. Анђелковића, писара треће класе Министарства унутрашњих дела;

за писара прве класе среза посавотамнавског, Косту Катића, комесара железничке полиције у Београду, у рангу среског писара прве класе, по потреби службе;

за писара друге класе среза тамнавског, Драгутина Пешића, писара прве класе Управе града Београда, по потреби службе, но без права на путне и селидбене трошкове.

за писара друге класе среза лепеничког, Драгомира Б. Костића, писара исте класе среза зајечарског, по молби;

за писара прве класе Управе града Београда Милена Живковића, писара друге класе среза посавотамнавског, по молби;

за писара четврте класе Министарства унутрашњих дела, Милана Ф. Александрића, писара треће класе, Управе града Београда;

за вршиоца дужности писара среза зајечарског, у рангу писара начелства прве класе, Николу Милосављевића, вршиоца дужности писара среза лепеничког, у рангу писара начелства исте класе, по потреби службе;

за писара друге класе Управе града Београда, Живка Лазаревића, вршиоца дужности писара среза тамнавског, у рангу писара начелства прве класе, по молби;

за писара друге класе начелства округа пожаревачког, Владимира Ст. Јовановића, писара исте класе начелства округа моравског, по молби, и

за писара друге класе начелства округа моравског, Ђорђа Д. Павловића, писара исте класе начелства округа пожаревачког, по молби, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 10. јуна 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Коста Петковић, начелник прве класе среза расинског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 11. јуна 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Радивоју Јовановићу, начелнику треће класе среза беличког; и

Драгутину Пешићу, писару друге класе среза тамнавског, уважи оставка, коју су поднели на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. јуна 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, решено је, да се:

Драгољубу Миљковићу, начелнику треће класе среза загаичког, уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. јуна 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Радош Паунковић, писар прве класе среза врачарског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. јуна 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Мини-

старског Савета, Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета од 3. јуна 1905. године. Бр. 4061. које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела да на оправку ограде алексиначке окружне болнице, по ревидисаном и надлежно одобреном предрачуну начелства по Г.Вр. 478|905. год. може утрошити 1149·97 дин. и овај издатак ставити на терет партије Бр. 168|I. буџета санитетског ове 1905. год. предвиђене на оправке и доправке болница и болничких зграда".

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. јуна 1905. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРАВУ СВОЈИНЕ И ПРАВНИМ ОДНОШАЈИМА НА ВОДАМА У СРБИЈИ.

(НАСТАВАК)

74. — Жалба, на време поднесена, има т. зв. *одложно суспензивно дејство*, то јест, она *задржава* решење окр. начелства од извршења (чл. 38.) као год и жалба против судске одлуке пашем суду.

Изузетно, пак, жалба *не задржава* од извршења оно решење окружнога начелства, којим се власнику какве грађевине на води, која се отпочиње градити или која већ *постоји*, *наређује*: да исто одмах *уклони*, *преправи* или да и целу грађевину *сруши*, ако је то потребно, да се навесна опасност по јавни интерес што пре отклони, па би одлагање извршења тога решења очевидно било опасно.

75. — Министрово решење *које*, по нашем мишљењу, у сваком случају одмах *извршно*, и ако се то изриком неби у члану 37. зак. о водама. Јер, по тач. 6. чл. 144. Устава од 1903. год., Државни је Савет овлашћен да решава о жалбама против *министарских решења* у *свима спорним административним питањима*; па то наређење, као *доцније*, а у вези с чл. 202. Устава, по коме сви *прописи* закони (односно и *поједини* прописи раније закона) *не важе у колико су противни* Уставу, — потпире чл. 37., у колико он спречава жалбу Државном Савету против оног министровог решења, које се тиче административног спора, јер таквога спора може бити и по закону о водама.

За појам административнога спора потребно је пак, уопште да постоје ова три услова: 1) да постоји какав *акт управне власти*, којим она силом свога ауторитета што коме лично *наређује* или *забрањује*, 2) да се тим актом, који је противан каквом закону или уредби, коме *трећа* лица какво *стечено право*, а не само просто неки интерес, и 3) да је та *повређена* стечена права *непосредна последица* тога акта управне власти, против кога се устаје и жалбом тражи помоћ од више управне власти.

И тако, кад се у каквом питању о употреби воде стеку ова три услова, онда има административна спора, па следствено има места жалби и Државном Савету против министрових решења, које је у том спору донето.

76. — Поступак овај полицијске власти при давању одобрења за подизање какве нове грађевине на води или у свему и за случај, кад се одобрење тражи да се каква грађевина на води, која већ постоји, *преправи* т. ј. поправи или преправи.

77. — Кад решење, којим се *даје одобрење* молиоцу да нову грађевину на води подигне или да ону, која већ постоји, преправи, постане *извршно*, окружно начелство издаће му *уверење* да ту грађевину може подићи или преправити (чл. 39.)

У том уверењу треба назначити: *чему* је одобрена грађевина *намењена*; *количину*, *начин* и *остале услове* употребе воде; *највећу* допуштену *висину* воде или допуштену *висину* воде, ако је власник грађевине дужан одржавати воду на одређеној висини, и *најпосле*, *рок*, за који се одобрена грађевина има *подићи* и *прокрадити*, а назначењем да ће се то право изгубити, ако се грађевина у остављеном року не подигне и не прокради или се не преправи (чл. 18. и 22.).

78. — *Рок* за подизање и преиначавање грађевина на води може бити одређен највише до *три године*. При одређивању тога рока окр. начелство треба да има у виду *величину* грађевине и *друге околности* у сваком поједином случају (чл. 18.) те да одреди толики рок, у којем је, обзиром на све то, донекле могуће грађевину подићи или преиначити.

Из оправданих разлога тај се рок може на захтев молиоца и продужити.

79. — *Највећа* допуштена висина воде, односно допуштена висина воде, мора се на грађевини означити каквим *сталном мером*. Ближе о тој мери и о постављању исте види *Упутство*, које је о томе прописао министар грађевина под 14. Фебруаром 1879. год. Бр. 426.

80. — **Такса.** — За свако одобрење да се *нова* грађевина на води може подићи плаћа се државна такса од 50. до 250. динара, према *величини* и *важности* одобрене грађевине, а за одобрење да се каква грађевина на води *преиначи*, од 25. до 250. динара, ако то преиначење условлана *већу* употребу воде од досадање.

81. — **Надзор над грађевинама на води.** — Све грађевине на води, за које је потребно одобрење власти да се могу подићи или преиначити, стоје под *врховним надзором* окружнога начелства (чл. 40.).

А *непосредни надзор* над тим грађевинама води *местна полицијска власт*, и она ако може, у пречом случају, наредити: да се на каквој грађевини на води одмах изврши оно, што би било потребно у интересу *јавне безбедности*; па ако власник грађевина не би ту наредбу у остављеном му року извршио, местна полицијска власт може наредити: да се то, што је потребно, *на трошак* немогућнога власника изврши. А где није опасност за јавну безбедност у одлажању извршења онога, што месна полицијска власт за потребно нађе да се учиња, известиће окружно начелство, па ће оно, ако предлог усвоји, наредити шта треба власнику грађевине (чл. 41.)

82. — У *новој* или *преиначеној* грађевини, за коју је потребно одобрење дато, *не сме рад отпочети* пре, него што се Начелство извести и од њега добије *допуштење* да грађевина може прокрадити. Пре тога начелство ће, у року од 30. дана, од кад је извештено, наредити да се *стручно* грађевина прегледа ради уверења да ли је грађевина подигнута или преиначена по условима, који су обележени у одобрењу за подизање или преиначењу исте, па ако би било каквих недостатака или отступања од тих услова, наредиће да се то допуни и исправи, па тек тада издати одобрење да грађевина може прокрадити (чл. 40.).

83. — Власник одобрене грађевине на води дужан је исту *одржавати* у оном стању, у којем је она стручним прегледом као исправна утврђена. Ако би се у току времена, што самовољно предпругочило или би се што переметило, власт, а и на захтев онога коме се због тога каква штета наноси, може наредити преглед и извиђај, па ако што неисправно нађе, наредити да се поправи што треба, остављајући за то потребан рок, па ако по истеку тога рока не буде извршено што је наређено, власт ће наредити, да се о трошку непослушнога власника то изврши (чл. 21.). Трошкове око тога

прегледа и извиђаја грађевине сносиће власник, ако је он за неспособност грађевине крив, иначе овај трећи, који је својих неосновиним наводима тај преглед и утврђај изазвао. А ако су обојица криви, онда ће по сразмери своје кривице те трошкове сносити. Ко ће и у колико те трошкове сносити одлучиће другоме надлежни, решавајући питање о решавању главне ствари (чл.42.).

84. — **Књига (протокол) грађевина на води.** — Код сваког окружног начелства треба да постоји *особена књига* у коју треба да су уписане сва права *употребе јавних вода*, односно *за све грађевине на водама* у округу, за која су права или на које су грађевине издана потребна *одобрења* или *повластице*, поредо са свим *потребним подацима* о месту, количини и начину употребе воде), те да се на ње може свако уверити о свима, што му је потребно да зна (чл. 44. и 45.). Министар унутрашњих дела је прописао *форму* и начин *вођења* те књиге (чл. 46.) расписом својим од 1. марта 1879. Пж 1564. (зб. 34. стр. 236.).

(свршиће се)

Андра Ђорђевић

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ
(1793 — 1869)

III.
Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(наставак) 18

4. управа свима наведеницама јавног доброчинства;

5. извршење закона о сазивању народне скупштине;

6. претходне мере за регрутовање народне и стојаће војске;

7. у опште сва она старања, која нису нарочито другом ком министарству у дужност предана, а (по) природи задатка овог министарства њему би припадала*.

Дужности министарства полиције, које су *устројењем* од 1839. год. биле подељене на *полицајно-економске, карантенско-санитетске* и *војне*, овим новим устројством постале су њиног одређење, а у неколико и потпуније.

Надзор над штампом, ствар је с којом се први пут суочићемо у делокругу министарства унутрашњих послова, а брига о сиромасима и убогима, која је тренутно била управљена у задатак министарства полиције 1835. год., поново је а потпуно опрадано нашла места и у овом устројству, које и данас важи.

Значајно је још и то, да се и у самом устројству чини разлика између полиције сигурности и санитетске полиције.

Од важнијих закона, који су издати до краја овог периода, нас се тичу тиче *закон о преком суду* за *душегубства, разбојништва, јавна насиља и краће*. Закон овај издат је 24. априла 1863. год., а важио је за округе: ужички, чачански и руднички, и срезове: јасенички и гружански округа крагујевачког, колубарска и косматска округа београдског и колубарски и подгороски округа ваљевског.

Потреба и последице овог закона, као и опште стање сигурности земље овога времена, биће се најбоље из нижеизложених редака министра унутрашњих дела, које је изговорио на седници скупштинској од 21. августа 1864. године:

„Но чим се повратн редовно стање у земљи (после бомбардовања Београда), одма се почеше појављивати и лопови, и ова дела лопова и аџука врло учесташе и преотеше се, при свем томе, што су власти од своје стране чиниле све, да се ономе учини крај. Особито у окружијама ужичком, чачанском и рудничком, и у неким срезовима окружија крагујевачког, београдског и ваљевског догађају се чести лоповлуци и појављивају се аџуци, доподећи у опасност живот и имање путника и житеља.

Његова Светлост сазнавајући за оваково стање, најнеповољније беше дирнута таковим гласовима, и рада пронаћи начин, да се томе доскочи, и на пут стане, изволело је послати у народ државне саветнике г. г. Ђорђа Милошевића, Данила Стевановића и Ђорђа Цењића, да проведе и са окружним начелницима изнађу, какве би се мере против тих зала дале употребити. Изасланн државни саветници брижљиво испитивају стање земље, особито у погледу лоповлука и аџукованја; и донеше собом у народу пријатно сазнање опакова нсто, као што су и власти полицајне уверавале, да обичне мере никако нису довољне, да изтребе зла, која тако снажно учесташе. Према томе дакле, само су необичне и напредне мере могле се показати за нешто успешне.

Тако се опет показала потреба, да се једном прописа закона пооштре; и то је учињено у новим изменама и допунама казненитог законика. Особито као полезно морамо сматрати полицајни надзор, који ће лоповима јако отежчати прилику, да се крађи одају. За сад нису још подпуне одовуд познате, јер је закон издан 20 марта 1863 године, но имамо надежду, да ће ова наређења све више успешно дејствовати. У исто скоро време издато је још једно наређење од велике важности. Као што се зна, полицајне власти имају дужност изтраживати злочинства, ватати кривце и узимати ји на испит. По постојећем правилу полицајном власшу испитани кривци подпргивају се код суда новом испиту. Лопови, аџуџи и други људи, који су огрешли у ненаказатима, врло су често поришали код суда оно, што су код полицајне власти признавали. По до скданьним наређењима, такво признање, ако је код суда поречено, није имало важности, и често су на тај начин најнеки злочинци остајали без заслужене казне. Да се тој незгоди помогне, издата је наредба, по којој учињено по записима пред полицајном влашћу признање кривца, остаје пуноважно; а суд неузима у прнарежење доцније просто поришање, осим ако кривац оно своје признање с довољним основима буде оповргнути могао.

Све ове мере обрицале су умањење лоповлука за унапредак; али међутим је показивало се још, које је требало одма сатрти. Тако убиства, аџуковања, лоповлуци и пљачкање, у именованим крајевима нашег отачества, као што је наведено, преотеше ма, и безбедност личности и имања доће све већма у опасност. При оваком стању ствари, било је нужда, да се употребе брже мере, и зато под 24 априла прошле год., издат је закон, којим је проглашен преки суд у окружијама, рудничком, ужичком и чачанском, и у срезовима јасеничком и гружанском окружија крагујевачког, колубарском и косматском окружија београдског и колубарском и подгороском окружија ваљевског. У овим пределима од неколико аџучки чета људи су у своим кућама и на путу јавно нападани; пожари и убиства учестоше, јавна насиља и краће беху обичии догађаји. Преки суд је на сва она злочинства постављен био и наређено је, да исти на брзи начин свако злочино дело исследи, и по законима пресуди, а пресуде су се одма извршавале. Истим законом наређено је, како пала поступати с онима, који се од казни ослободе само из недостатка доказа, и с онима, на које кметови или полицајна власт основано сумња, да су учинили каково од поменута зла дела. Наређено је при том да се куће подозрителни људи, удаљене од села, могу дићи, и у село преместити, и пооштрене

су казни против оних, који неби слушали и тачно извршивали наредбе полицијске власти.

Последње ове године законодавни мерак беху у многом успешније. Неколико ајдучки чета би од то доба разгурено доста ајдука и убица затворено, више јатака проваћено и суду спроведено; а многе куће и породице, на које је била основана сумња, да помажу ајдуке и лопове, сасељене су ближе у село. Изасти су полицијске на све стране, а особито у поменутим пределима ревносно дејствовале против ајдука, лопова и други који људи, и придржавале су се расписа мог од 3. маја 1863. № 2624 којим сам издао пространо упутство, како имају разумети овај напредни закон од 24. априла исте године, да неби случајно из непажљивости и невини људи страдали. За кратко време од пет месеци под дејством поменути закона стање се у земљи отпочело они зала доста добро поправило, и то у толикој мери, да су поменута злочинства у тим пределима готово престала. Тај успех учинио, да је под 29 октобром те године издато највише решење, којим је укинут преки суд за цело окружје рудничко, и за оне срезове окружја крагујевачког, београдског и ваљевског, за које је био проглашен на је у тим окружјима повратило се редовно стање. Но ако су у поменутим пределима и показали ти напредни закони повољне успехе, морале су и даље оне мере остављати се у окружјима чачанском и ужичком. Истина и у овим окружјима, а особито у ужичком, учињено је много од стране власти и народа, да се утамане ајдуци и лопови; народ је најсевернији помогао власти у дејствовању против лопова, и народни војници појединих места учињене дене услуге земљи својим садејствовањем против зликоваца; али се опет није постигло све, што се желило. На се ипак не чудити томе, кад се мисли на положај оног предела. Но осим тога има још једна околност, а то је, што ајдуци, убице, лопови и други зли људи, налазе у суседној Турској, куда лако пребегну, безбедно склониште и закриље. Сваки ајдук и лопов, кад га потоне наше власти, и наши људи, стара се докопати границе, пређе у Турску, на ту се склони за време од сваког гоњења; и ту се налази он после у пуној безбедности.

Да би се против ајдука и други злочинаца могло дејствовати с повољним успехом још је од преке потребе, да кметови као власт обштинска, охотно потпомажу полицајну власт у званичним предузећима, при истраживању и хватању криваца. Искуством је већ доказано, и осведочено, да се на многим местима, и то баш онде, где се лоповлуци и ајдувања најчешће догађају, кметови па и други отличи људи устежу с пуном ревношћу у томе; јер се често догађало, да се хрђави људи испиме на такође ревносне кметове, на им запале сено и куће, побију и покраду стоку а чине им и друге штете[6].[1])

* * *

Добро познатим уставом од 29. јуна 1869. год. учињен је читав преокрет у нашем државном животу, али је полицијска власт остала, у главноме, недирнута. Што је још веома карактеристично, у овом уставу нема ни једне одредбе, ни једне једине речи, која би се односила на полицију. Обећана делатности, према овоме, и даље је остао у границама устројства окружних начелстава од 12. маја 1839. *Изстављања* од 8. јуна 1839. и устројства централне државне управе од 10. марта 1862. год.

Противно овој својој непотпуности у односу ка полицијским, па и свима извршним властима у опште, устав од 1869. год. садржа детаљне одредбе о судовима и судијама, предвиђајући у своме 117. члану и *поротне суђење за разбојништва, опасне крађе и паљевине.*

Ну, и поред свију својих непотпуности и мана, устав овом не може нико порећи да је, противно раније дате уставима, чист од свакох страних утицаја — да је био прави и прави српски устав у ослобођеној, али још не потпуно ослобођеној Србији. Ово и јесте главни разлог, који нас је руководио, да с њиме започнемо наша излагања о историјском развитку полицијских власти у Београдском Пашалуку и ослобођеној Србији, пошто од његовог постанка на до наше потпуне независности (22-11-1882) нема, као што смо већ показали, никаквих значајних измена у развитку и надлежности полиције.

Дужни смо још констатовати, да се овај развитак, поред свих ђавих политичких прилика у којима се Србија налазила, поклања у главноме са општим развитком полиције о коме је реч у уводу овог дела.

Из *локалне* полицијске власти за време Турака, развила се у прво уставну *патријархалну* полицију, чији је дала природни развитак нагло пресечен пропашћу земље и слободе 1813. год.

У почетку другог устанка, дужности полицијских власти идентичне су са дужностима унутрашње државне администрације све до установе судова, после којих и појам о полицији и њеном задатку постаје одређенији.

Уставом од 1835. год. полицији се, поред осталог, ставља у дужност и старање о *културном и привредном напретку* народа, док јој се наметнутим турским уставом од 1838. год. дужности детаљишу и своде на *изврши и презентирати* заповести.

Најзад је дошло устројство централне државне управе које је, ослобођењем страног утицаја, проширило обим полицијске делатности на ред, сигурност лица и имања, здравствену, потпору сиротиње и убогих, управу пошта и тргова, а све ово, као што смо видели, увршћивао је и Устав главне дужности полицијске овога времена.

Јасно је, према овоме, да је развитак наше полиције до 1869. год. ишао упоредо са развитком друштвеног и државног живота. Не може се на жалост рећи, да је овако ишао и после 1869. год. Поред неоспорног напретка, који смо имали за последњих 30 год. у свима другим гранама управног живота наше полиције остао је и даље у границама устројства централне државне управе од 1862. год.!!!

Београд, 1904. год.

Д. Ђ. Алексић

[1]) Протоколи редовне Народне Скупштине за 1865. год., стр. 43—44.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из чл. 13. закона о таксама.

П. Ђ. Ј., пензионар, поднео је 15. децембра 1897 године тужбу лозничком првостепеном суду и тражио осуду извесног дужника. Али како му није било могуће да одмах положи и 218. динара на име спорне таксе, то је, користећи се прописом чл. 13. закона о таксама, поклоно суду у депозит као гаранцију три државна зоза 3% до свршетка спора. Сем тога депоновао је и 13·10 динара на име интереса на једну годину.

После тога упутио је акт суду и известио суд, да је то своје примање напатио, па, одустајући од поднесене тужбе, молио је суд, да му се дати депозит врате.

По овој молби, суд је нашао: да свака такса по чл. 5. закона о таксама мора унапред да плати и да је тужилац депоноване депозите предао као залог за наплату таксе, која је као такса и прибрана, на основу чл. 13. закона о таксама, пошто је вредност спора већа од 20

динара. С тога је решењем својим од 15. априла 1904. године Бр. 5279., извести тужиоца, да му не може вратити лозове, већ се исти имају да употребе за напајату такве, који по рачуну износи 218. динара. У што време суд ну је остављао да бира: хоће ли да положи таксу или да се лозова јавном лицитацијом продаду, па ако што претекне да му се врати.

Незадовољан овим решењем, тужилац се обратио жалбом Министру финансија, у којој је, поред осталог, навео: да му суд није могао задржати лозове, пошто нема никаквог решења, да му се лозова приме у залогу до окончања спора, и да ли му се у опште одобрава почек.

Министар Финансија по расмотрењу ствари овог предмета, нашао је, да је решење суда правилно, па је жалбу одбацио као неуредну.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком од 31. маја 1905. године № 3958. поништио је решење Министра Финансија, као противно закону, са разлога, што је спорна такса накнада за судски рад приликом пресуђивања спора, па кад, у овом случају због одустанка од тужбе, суд није ни улазио у расправу спора, њему и не припада никаква накнада, односно спорна такса.

За расправу питања о атару појединих општина, села, или заселака, које надлежан збор, већ на самом месту полицијска власт, а за тим суд.

По предлогу кмета и пуномоћника села Г....., који је општинском одбор одбацио — поновни збор општине М....., 3. новембра 1904. године, решио је, да се измаље, које је досада било у атару села К....., и тако и у попису књигу уведено, уклоне у исту као својина села Б....., и у атар његов уђе.

Среска власт, користећи се чл. 152. закона о општинама, задржи ову одлуку зборску од завршена, наложи, да је протиња чл. 12. поменутог закона, по коме је, за расправу питања о атару појединих општина, села, или заселака, надлежна једино полицијска власт да решава на самом месту, а за тим суд, по никако не збор. Усвајајући ово решење среске власти, Министар унутрашњих дела, актом својим од 19. новембра 1904. године ПМ 32423., послао је предмет Државном Савету на решење.

Државни Савет одлуком од 24. маја 1905. године Бр. 3083. одобрио је решење надорне власти, наложи, да исто у свему одговара чл. 152. и 156. закона о општинама. **М. В.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ЗЛОЧИНЦИ КАО ПРОНАЛАЗАЧИ

Несумњиво је да казаматски живот са својим принудним мерама има врло јака утицаја на душевно стање и расположење осуђеника. Одузимањем слободе и слободнога кретања, ограничењем рада и наника, поступно се уводи осуђеник у један нов свет и живот, коме се он лако не може да прилагоди, али на који мора да се навикне.

Злочинац у слободи не рада ништа, не занима се никаквим стварним нити корисним радом. Али он у казамату не може и не сме проводити време у нерадњ, залудњачењу и бесповлици. Казамат је у главноме за то, да осуђеник има где навићи се на рад. Велики је, врло велики број злочинца, који има своје пребивање и постанак у нерадњ, у лењотњаљу и бесповлици. Тако се управо и спрема један злочинац. Није празна она реч, која говори да не би било ни упола зла дела, као што их има, кад би људи били занети радом, ма и каким послом, који њима прилачи. Практична, корисна, а уједно и хумана особина осуђеничког живота и јесте у томе, што се осуђенике налази у сфери силе закона, што мора да живи и ради како закон изискује. И на такав живот и рад он има да се привикне. Наравно, није баш велики број осуђеника, који се свим њеним послом преда раду. Злочинац ради у казамату; ал његове су мисли иза оних зидина, преко којих он не може.

Многобројна посматрања злочинца и њиховог живота и рада у казаматима утврђују да има међу злочинцима људи, који се најзад помире се судбином и прихрле као корисан посао. Мисао нема окова, нити их може имати. И ако су на ногама кагнот злочинца тешка гвожђа, а често и руке у лисицама; и ако је око њега све ограничено — мисао је његова слободна. Стваралачком духу и уму не сметају препоне, као што су тамнични ћелије, железни окови, лисице на рукама.

Чезаре Ломброзо наводи у неколиким својим делима интересантне податке о бањењу и пословима злочинаца у ћелијама или казаматским радионицама. Већина тих радова, што их осуђеници стварају и праве јесу брижљиво чисто и тачно изведени. Многи би се могли поредити и стати напоредо са најсавршенијим радовима фабричке производње.

Чиме се занимају; какву врсту послова највише раде и шта производе злочинци, за време док су на издржавању казне? — У нашим казаматима тај рад њихов није веома разгранат; он је ограничен на тешке пољске радове и на занатску производњу. У ову другу врсту спадају ковачки, качарски, плетарски и њима слични послови, производња разноврсне дрвенарије за домаћу употребу. Разуме се да послови ове врсте зависе од способности самих осуђеника. Али ни у једном од израде тих предмета, они не иду до крајњих граница, то јест нису савршене. Међу тим у другом свету осуђеницима се даје могућност, да се у раднима, које у казамату раде, усавршне што могу више. Осим тога њих не ограничавају у послу. Иза злочинаца у казаматима који се баве писањем. Према разним озлоглашенима на Америке налази да доле, између казаматских зидина, има неколико добрих писаца, који су у казамату свој таленат развили. Најновије вести тврде да су неки злочинци учинили разне изумеће, које су чак и патентирали. Дух проналазачки и стваралачки пробије зидине и бедеме казаматске и избије на површину. Енглеске новине саопштавају да је у последње време један злочинац добио за свој патентирани проналазак 15 хиљада фунти стерлинга, што чини преко 370 хиљада динара. Осуђени је Енглез и зове се Шара Филер. Овај злочинац, који је пројектовао на рад, проналазао је нову, најпрактичнију конструкцију шиваће машине. Филер поднесе свој проналазак на патентирање и њему Енглези поклоне горњу суму новаца. Филер је још млад човек, доста интелигентан и у самом казамату помоћу свог изумећа постао имућан човек; а лако има изгледа да ће бити још богатија, јер је његов патент отекао право у неких тридесет држава. Кад је исти Филер ушао у казамат да издржава казну за своје злочинство, он је био принуђен да се одаје једном послу: изабере обућарски занат и ту дође на висоо да упрости и убрза рад око шивења и прошивања обуће.

У осуђеничким заводима сједињених америчких држава крије највећа права да своје знање и умешност своју усавршне и развију до крајњих граница, више него што је то случај у европским државама. Последица тога је да се количина рада и изуза у казаматима америчким подиже, и међу осуђеницима налази се све више и више изванредних, који би, да се сад раније одали раду, веома користили себи и другима. Доста је велики број злочинаца по америчким осуђеничким заводима који су постали познати и стекли у јавности лен глас и име чувеног проналазача. Но, ваља знати, да је у Америци допуштено да осуђеници развијају своје знање и умеће. Тако је при извесној пренена један осуђеник проналазо нов изумеће за браће и лакше кретање вештаца и за тај свој нов изум добио патенат и награду од 20.000 динара. Многе фабрике су одмах откупиле тај патенат и примениле. Пре кратког времена једној великој фабрици машинерија у Питебургу, у Америци, буде понуђен један нов изумеће, при коме се уштедавало у раду 25 процената и преко 30 процената трошка. Ту машину је изумео у казамату један злочинац који се зове Вилсон. И он би тим својим проналазком заредно велику суму новаца, да га није сувише пренељивао и на самртничкој постељи уништи све цртеже и белешке о њему. — Познато је да се и у енглеским казаматима налазе осуђеници, који су проналази по какав изумеће и патентирали. Злочинцима, који се у казам ту добро владају, допуштено је да усавршне своје способности у раду и на тај начин имају могућности да с успехом раде и на лакшеју изумеће разних. Један познати злочинац и фалсификатор, Џон Вилијамс изумео је за хватање и причвршћивање једну справицу, врло згодну и практичну и прода је једном фабриканту, који је патентира и заради на њој силне новце. Други један злочинац, убица Пенвејт, за време док није погубљен, проналазо је једну врло практичну машину за чишћење разних предмета, а злочинац Тертел, који

је извршио неколико убистава, изумео је нова нешала, на којима је сам свршио. Много је и много тако разних предмета и направа у казаматима израђено, врло практичних и корисних, који нису нигде патентирани, али, који показују општеумне осуђенике, као и факат да се у казаматима могу до крајњих граница да развијају дух и способности осуђеника. Вреди на овом месту поменути и интересантни проналазак једног француског злочинца. Он је конструисао од једног дугачког конопца дестиње за пењање и спуштање, али тако практичне да преназилазе све досадашње патрогасне лестанце. На крају тога конопца, који је дугачак преко 30 стопа налази се нека закачка, која се одмах за кров прикачи, на какав кров био. Пењаклии врло општроумним претплетањем тог конопца човек се врло лако може да успење на кров куће и да се спусти доле, без бојазни да ће се стропоштати. Цео је апарат тако прост и мален, да се може у џепу носити. И ако тај изналазак није патентиран, нашли су га код многих осуђеника, да им се за сваки случај наће при руци.

Сва ова факта доказују да се људске способности могу корисно употребити и у општеничким заводима, као и то да људска проницљивост и фантазија може да се развијају и усавршавају само у раду.

М. П.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Фотографија као детектив. — Готово се сваки злочинац ужасива, када се говорећи о њему помене и фотографија. Он проклиње дан, када је морао бити или се сам фотографисао, јер је тиме створио себи смртног непријатеља своме позиву. Често је и непрекидно обелодањује фотографија и најгрђе злочине, а и ствари, које ни једно човечје око није у стању видети и распознати.

Један од најзначајних фалсификатора нашега времена нема сумње да је Рихард Пигот, који се у 1882. години најродије бавио тиме, што је подражавао документе и рукописе познатога пркога политичара Шарла Стеварта Парнеза, не би ли доказао, како Парнел стоји у тајним везама са људима, који су посали на својој души кривицу за убиство лорда Кавендиска. Ти су документи дошли у сопственост листа „Тајмс", и назвали су најновју сенсацију, кад су објављени у њему. Пигот је сне њих фалсификовао, али сви документи буду фотографисани и тада подпргнути испитивању. Пошто је Пигот прибавио сбе оригиналне хартије, које је Парнел заиста писао, он прије своме послу, да их копира, и то метнувши оригинално писмено на прозорско окно, и преносећи плајвазом на горњу чисту хартију оне речи из оригинала, које су му биле потребне, те је тако стварао рукописе Парнелов. Оне је потезе плајваза преназичио дошлце мастилом, са шим брижљиво. Фотографске репродукције и увеличавања тих фалсификата показали су лишје плајваза и мастила, јер потези плајваза нису били свуда једнако и потпуно превучени мастилом, а сем тога се и мастило на једном месту распливнуло. Пигот је био за време истраге у слободи, побегао за тим у Париз, па одатле у Мадрид, и ту продужи себи куршум кроз главу, када је полиција разбила врата од његове собе и хтела га притворити. „Тајмс" је морао доћи на плаштање Парнелу не мање од 5000 фунти стерлинга оштете, а ако је штампао лажне документе у са сним доброј намери.

У једном случају, који се десио 1897. године у Лондону, пружила је фотографија такође доказа, који је био од велике користи по проналазак злочинца. Суд је имао да донесе одлуку у питању, да ли је погрешно мишљење, да је датум на једном документу из јануара месеца 1884. год., заиста преобраћен и направљена од четири цифре пет, или заиста постоји факт да је документат фалсификован. Фотографијом се доказало, да је четири промењено било тек пошто је стајало већ више дана на хартији. Број је био потпуно исписан, те није могло бити ни говора, да га је одмах при самом писању преправио оптужени, као што то он сам тврди. Видели су се потези два потпуна броја, те је окривљени на основу тога био осуђен.

Пре извесног времена фотографија је успела да ослободи од неправде једно невино лице. Једног је дана нађена у Паризу убијена једна жена, и тачним испитивањем њеног одела нађена је на једној њеној руци кратка, седа длака. Фотографисали су ову длаку и сравнили са другом, узетом из браде једног окривљеног. Никаквих сличности код обеју није нађено; боја и структура биле су тако различити, да је полиција решила, да се окривљени пусти у слободу.

Кратко време после тога падне сумња на другог једног човека, и он буде такође притворен. И његова коса није се слагала са оном једном длаком, коју је полиција узела за главни кључ у истрази. Стручњаци буду позвани и они сада утврдише, да нађена длака у опште и није људска, већ од каквог маторог, жутог, кратко опшишаног пса. Притворена је имао такиовог пса; полиција узе од њега једну длаку фотографисса је и увелича, те тако нађе да се потпуно слаже са оном, која је нађена код оне убијене жене. Наведу по том окривљеного и он признаде своју кривицу.

Старо искуство, да се мастилом написано име или какав број с помоћу неке киселине избришу или да се уместе други број или знак, није више ни од какве користи по фалсификаторе, пошто фотографија открива све. Оригиналне речи остају још постојане, кад се фотографишу, а и утицаји киселине на горњој површини хартије лако се дају распознати.

Сравњивање крвних зрнаца микроскопом често је већ учинило важне услуге у проналажењу и осуђивању злочинаца. Стручњак може лако да утврди отиске у разним крвних зрнаца код сисавица, рептилија или птица. Крв сисавица међутим разликује се од других само величином зрнаца; на пак, где то није довољно, фотографија чини добре услуге.

У једном случају убистна у Сид Вајсеу окривљен је један човек да је убио другога на тај начин, што му је секиром задао једну велику рану. Сво је изгледо био, да је он учинио дело, али пак није било довољно законских основа подозрења, изузимајући то, што је код његове куће нађена једна секира, којом је, према мишљењу медицинских стручњака, могло бити извршено дело. На њој је биле и неких попрскапих знакова, а окривљени признавао је, да је у то трагови испрскане крви.

„Једну сам козу убио ноне", рече он. „Мислите, да не бих очистио секиру, да сам њоме убио човека?"

Пред суд су донесене фотографије коже крви и тако је и човечје крви, те се видело, да су крвна зрнца коже знатно мања од зрнаца човечје крви. Крвна зрнца на секири потпуно су се слагала по својој величини са онима човечјим крвним зрнцима; дакле нису била од козје крви. Сопственик секире у том је погледу слагао. Даље је слагао кад је тврдио, да секиру није ни мало чистио. На увеличаној фотографији те секире јасно се и разговетно виделе, како је била чишћена, јер су се на горњој површини челика још виделе трагови и греботине.

У другом, опет, случају, где је убијен један полицајац по имену Коле, пронађен је убица, неки Орок, на тај начин, што се на ђускији, која је нађена баш поред убијеног, нашла урезана реч „Рок." Реч је била са сним оплаш утребана и тако изгизана, да би се само врло јаким микроскопом могла у опште и распознати. Када је то место фотографисано и увеличано, један је сведок познао и умео рећи, да је он сам једног вечера урезао ту реч на ђускији, кад је са убицом седео у једној кафани.

У сличном случају доказала је фотографија неспност једнога човека, који је био окривљен за један тежак злочин. Оптужени је био, да је убио једнога познапика, чије је тело нађено скривено у напрати у једној шуми. Брижљивим претресом на лицу места дели нађена је једна мала кутија на машине, каквих је имао окривљени, по изјсказу многих сведока. Он буде затворен, али одлучно порицаше, да ма што год зна о убистну, и тако је исто нарично одрицао, да је икада имао такву кутију за машине, какву је полиција нашла на месту. где је извршено дело. Он је био јако противан мишљењу сведока, који су тврдили, да су видели, како је он употребљавао исту такву кутију за машине. На поклопцу кутије било је много шара и могло се приметити, да међу њима има и неких слова, дак као да је сопственик кутије покушавао да нагребе своје име. Кутија буде предата једном фотографском стручњаку, који горњу површину фотографисане са јаком сенком, те се тако јасно могло прочитати име. Оно није било име окривљеного, већ другог господина, који је посетио шуму недуго после дана пре извршеного убистна. Кад су му показали кутију за машине, позна

је он одмах као своју сопственост, те пошто овумањени буду пуштен у слободу.

Д. В. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

П О Т Е Р Е

Јован Афјон, мајиторски радник од Мајка Цветковића, мајиторе у Параћину, украо је 15. т. м-на своме газди 400 динара и побегао на Ћуприју, и одатле за Београд или Пожаревац. Јован је висок, стар 36 год., има ретку браду, смеђ је у лицу, у грађанском оделу белом од брашна. Пазари на десној руци прстенац му је при руци. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за њиме учине жижу потеру и у случају проналаска стражарно га спроведу начелнику среза параћинског с позивом на депешу Бр. 13777.

Живота Стојановић, потиљачки кројач из Петровца, стар 19 год., лица, косе, браде и бркова смеђе, у оделу од шајка, о Бурђеву дану отишао је из Вољева носећи пуно, лепе је тога дана поподне пазарио Новаку Митровића, из Вољева, који је од те поподне до 4. ток. м-на ујутро. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за њеном потрагом стражарно ги упуте начелству округа ваљевског с позивом на Бр. 6409.

Ноћу између 2. и 3. тек. м-на непознати лопов обио су врата на кошари Марвина С. Трајковића, земљорадника из В. Крчмине среза ћупријског, и из исте однели: две нове сукнене кабанице, једна кашут од црног сукна, једна пардесимена од белог сукна, два пара вунених чизама, 19 аршина белог сукна, 20 аршина платна, једну женску шакчуљу и два лонца свињске масти у тежини 14 килограма. Спрече се хтела свима полицијским и општинским властима на оду покрађу. АБр. 920

Непознати злиководац је 8. тек. м-на око 4 часова пре подне ишао на Мариђу, уловну Јевши Марјановића из Јабучковца, у њиву њиве је, злостављао и жандарао од ње 51 дин. у новцу, пушку пиштољу, велики прегорени револвер, две трубе белог и једну трубу црног сукна и две трубе текинљског платна, па је побегао, остављајући је везану у њиви. Злиководац је стар 20—23 године, средњег стаса, добро развијен, црномањаст, малих бркова. Од свега њега је на себи: чакшире и ћурче од црног сукна, текинљану кошуљу по прилици исту, на глави црну гајтањску шубару и на ногама опанке. Препоручује се свима општинским и полицијским властима, да обрате пажњу како за злиководца тако и за покрадене ствари, и у случају проналаска упуте их начелнику среза ћупријанчког с позивом на Бр. 4865.

Три непознате злочинца 31. пр. м-на ноћи су Димитрија Јанковића, земљорадника из Брзе Паланке, извели га, тукли и одн ги му 60 аршина белог и 100 црвих сукна, 40 аршина сеоских одојака, једно сребрне мишкуше, 12 динара у новцу, једну ловачку пушку капслару и једно обичан револвер са црним коричама. Од су три разбојника била најгарнаљава по лицу и могли су бити стари до 25 година; двојица су средњег стаса, а један висок. Једна од ових злиководаца имао је преко сукненог одела и једну шубару гајтањ; други био гуњ и преко чакшире, а трећи преко чакшире и шарен капут. Сва су тројица била наоружана пушкама Миболајевог система. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да учине потеру за злочинцима и о исходу извести начелника среза брзопаланачког с позивом на Бр. 4894. — АБр. 957.

Непознати разбојници напали су 8. т. м-ца између 6 и 7 часова у вече на Николу Јордановића, из М. Извора, и то над је био у својој појати на месту звано „Дело Дрвуте.“ Нападници су брзино оружјем за појати и растерао је разбојнике, који њих нису имали отети. Било их је тројица, једни је висок, сувоњав, стар око 35 година, косе црне, браком пратких и црних, браду штуцуће, а при руци и них више седих длака. Одело му је од сурога сукна, има јелек, преко-руку сукнену шајкачу и кувоване опанке; други је средњег стаса, јенжекаст, стар до 30 година, у сукненом суром одељу, са шајкачом и кувоване опанцима, смеђе косе, округлог лица, смеђих пратких бркова; трећи је средњег стаса, пунаја од другог, стар до 25 година, са штоваким шеширом, имао је на лицу ожиљ — ишку, који је био праћи, без браде и бркова, око врата имао је белу мараму. Сва тројица су имали пушке „коњишке“, а ранијих ределника, а трећи је имао и револвер за појасом. Препоручује се свима поли. и општинским властима за учине потеру за разбојницима и извести о исходу начелника среза болеславског с позивом на депешу Бр. 9110.

Марко Нешовановић, родом из Белине Вароши у окр. чачанском, пресуђен је грешним чачанског правостепеног суда од 16. марта тек. год. Бр. 13840. осуђен на 5 година робије у тешком окову због опасне крађе, извршене Миленку Радојевићу, трг. из Ивањице, приликом кириовдан за београдски казнени завод, а на путу између Чачка и Крагујевца, у близини села Кутлова, побегао је испред спроводника.

Марко има 33 год., висинот је стаса, црномањаст; у год. 1898. био је осуђен од ужичког правостепеног суда на 17 година робије због покушаја убиства, од које је осуде издржао свега 5 год. Позивају се све полицијске и општинске власти да Марка најенергичније потраже и живог под сигурном стражом спроведу Управи београдског казнени завода, или начелству округа крагујевачког с позивом на Бр. 12515. У овом циљу шаљем се и фотографија бегунчева за доба његове пре осуде. У друштву са Марком побегао је и **Милан Цупрић**, родом из Ивањице, стар 23 године, омањег раста, плав, који је такође спроведен за казнени завод с њим; на случај проналаска, треба поступити као и са Марком.

Јаков Лезенштајн, стар 48 година, оженљен, грбав, плавих бркова, путује са румунским пасошем Бр. 8410, проневерио је у Крајови 3000 франака и побегао. На молбу Бугарске полиције препоручује се свима полицијским и општ. властима, да за Јакова пазе и у случају проналаска стражарно упуте Управи Београд.

Краља коња. Милану Талајану, тежаку из Алање, управљена су моју између 11. и 12. т. м-на 1 коњ, 1 кобила и 1 ждребе женско. Коњ је стар 20 година, често беле длаке са жиком „возар и товар;“ кобила је стара 7 година, врањушн, са жигом „товар“; сада је праза, а о јесени мења длаку; ждребе је једногодиш, кулавчасто, у лепој стражњој нози пуњшасто, грана и реп шишани. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљицом и покрађом нареде потеру и у случају проналаска упуте их начелнику среза јасеновског у Палањи с позивом на Бр. 12178.

Краља коња. Непознати лопови украли су моју између 30. и 31. пр. месеца једног коња и једну кобилу Светозару Милинчићу из Пожаревца. Коњ је стар 9 година, длаке зелене, висок 149 см., са жигом К. Кобила је стара 7 година, длаке доратасте, висока 140 см. са истим жигом, а на челу је цветаста. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за лоповима и покрађом њиов трагају и у случају проналаска спроведу их начелнику ср. колубарског с позивом на Бр. 6050.

Краља коња. 2. т. м-на непознати цигани напрнали су крађу два коња са ливаде Аксентија Ерића, земљорадника из Дивача у срезу ћупријанском, па су за тим побегли једни путем ка Убу, а други ка Лазаревцу. Један је коњ стар око 9 година, алатаст, а на челу цветаст; други је стар 7 година, длаке сиво-зелене, а по грива прне длаке услед зноја. Пети цигани поред украдених коња имају и доста других, за које се такође сумња да су украдени. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљицима и покрађом учине жижу потеру и у случају проналаска стражарно их упуте начелству округа ваљевског с позивом на депешу Бр. 6106.

КО ЈЕ ОВО?

7. тек. м-на нарасло је умрла нена Љубица Н., надничарка на Косничавском Венцу Бр. 12. у Београду, у њиви г. Јанова Филиповића, парницка, код ноја је четиве одлазила

на рад. Полицијска власт није могла утврдити тачно Љубичину идентичност, нити сазнати ни за ноја од фамилије. Она је била стара око 50

годинa, средњег стасa, у лицу црномањастa. Њихoвa се фотографијa њеног лепa и молимo сe свaки кo би знao штo год ближе o Љубиши, дa то сaопшти Управи грaдa Београдa с позивом нa Бр. 29.914 или уредништву „Полицијскога Гласникa“ с позивом нa Абр. 926.

ТРАЖИ СЕ

Косту Вељковића, ногата из Београда, тражи кварт сaвамалски Управе грaдa Београдa, код кога има кривично зa одговарa. Кaко се он удaљио незнaно куда, препоручује се свимa полицијскимa и општинским влaстимa дa потрaже у своjим домaћимa Косту и у случajу пронaлaскa стрaжaрно гa упуте кварту сaвамалском с позивом нa Бр. 6923.

Јову Николића, тежaкa из Мaлошиштa у срезу кључком, кojи је у почетку месецa мaja нестao, трaжи нaчелник среза кључкога. Јовa је стaр 35 годинa, средњег стaсa, црномањaст, нa челу мa једно удубљење у полицији познaтo. Моли се свaки овaj, кo би штo знao o Јови, дa o томе извести нaчелникa среза кључког с позивом нa Бр. 6590.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Под петрaцом и у притвору код кварта терaзиjскогa Упрaве грaдa Београдa због утaje пaлиo се лице, чиjу слику зaписмено и које моли дa се пошље **„Милош Дурузовић“**, почивши по зaнимaњу, рођен из Aустро-Угaрске, и дa је 1895. годинe сведеревски пресудећи суд осудио нa две годинe робиje због јaтaковиндa.

Нa молбу кварта терaзиjскогa дa му се пошaљу подaци o рaниjој осуди овог лицa, сведеревски пресудећи суд, актом своjим од 3. тек. м-цa Бр. 16310, одговорио је, дa у годинaмa 1894., 1895. и 1896. ниje осуђивaно ни једно лице под горњим именом.

После овaког одговорa кварт се обрaтио Управи Београдског Кaзненог Зaводa и молио зa нaвештaj, дa ли је „Милош“ тaмо издржaвao досуђену кaзну, или је и Управa одговорилa, дa под горњим именом у кaзненo време ниje билo нa осуди ни једно тaквo лице.

Кaдa је зa овим „Дурузовић“ одaслaн у Кaзнени Зaвод и пошaлa чувaрицa и стaрojкa осуђеницaмa, њихoвa су сви потврдили су, дa је „Милош“ дошао био нa робиjу у год. 1895. и дa је осуђен сa друговимa двaдесетогодишњег робиjaшa Милошa Стojaновићa, бив. чегрaрa из Београдa.

Услед овог дойисa је и „Дурузовић“ приведен прекудо пресудећег свеђеревског суда Бр. 2635. од 9. фебруaрa 1895. год., којом је зa 27 прaвичних дела грaђевинaрствa, опaсне крaђе рaтновимa, крaђе, стоне и т. д. осуђено око 20 лицa, aли је он и после овог прaвно, дa се нa себе тaчно зa тa је и он сa овим друговимa био осуђен, и у кога је доба дошао дa је кaзнa осудa, и што је обухвaћенa том пресудом, биo невиновaн.

После дугог и дугог обрaзложењa зaкључa је упитao: „Мa ли у тој прегудa, дa је ко осуђен нa две годинe робиje?“ Кaо му је одговорено дa имa и дa је то неки Милaн Николић из Грошнe, он је одговорио, дa ће но своj прилици то он бити, пошто је у том времену живео у Грошној, a што се тиче имeнa „Милош“ — „Милaн“ ниje сaдa дугaчиja брaдa, aли ниje искљученa могућност, дa је му пуствo по кaзнu сa осуде, дa би нoвe кaзненe године сaкрaнио.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Јовaн Мaрков-Мaрковић, родом из Сополе у Бaнaту и подaник aустро-угaрски, прогнaт је нa

сиљу, a у исто времe дa му се и сликa њиновe ј „Полицијском Гласнику“ и овом прилком умоли све полицијске влaсти кao и свa прaвa лицa, кoja би штo ближе знaлa o овоме лицу, дa то одмaх достaве Aнтропометриjскo-Полицијском Одељењу или непосредно кварту терaзиjскoм.

„Милош“ је родом из Зеренje у Aустро-Угaрскoj, имa 46 годинa, стaсa је средњег, рaзнобojности обичне, очиjу тупогa зеленкaстог, у десноj оку имa једну црну пегу, косе и брaдe смеђе и по мaло проседе, чела и оч. ивицa носa изломљених сa сплоштењем н-хом. Од особених знaкoвa имa сaмo једну белегу од посекотине у облику прaво линиje, прaвцa вертикaлног, величине 2 см. нa средини потиљкa. Поред овогa имa дa лонa секутићa.

нaкaзa у Aугaрскoj 14. тек. м-цa но пресуди земaљскa среске полубрaнског округa београдског од 22. пр. м-цa Бр. 4418. Јовaн имa 36 год., стaсa је омaленог, рaзнобojности обичне, очиjу угaситих, косе и брaдe црне, чела прaво, носa прaвилнa и широкa; од особених знaкoвa имa једну брaдaвицу у висини пиштaљкиног прстa

„Милош“ је родом из Зеренje у Aустро-Угaрскoj, имa 46 годинa, стaсa је средњег, рaзнобojности обичне, очиjу тупогa зеленкaстог, у десноj оку имa једну црну пегу, косе и брaдe смеђе и по мaло проседе, чела и оч. ивицa носa изломљених сa сплоштењем н-хом. Од особених знaкoвa имa сaмo једну белегу од посекотине у облику прaво линиje, прaвцa вертикaлног, величине 2 см. нa средини потиљкa. Поред овогa имa дa лонa секутићa.

нaшaд крa грудне коститe једну брaдaвицу у величини кукурузног зрнa зa 12 см. испод и у лево од леве сисе. Познаваоцу се ове полицијске и општинске власти, а нарочито пограничне, да на повратку Јованов у Србију обрате највећу пажњу, а у случају већ извршеног повратка да га одмах за повратај из прогонства и поновa прогнају. АБр. 961.

Штaмпa Крaљ. Срп. Држaвнa Штaмпaријa уредник, Душан Ђ. Јанковић.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се колико у напред, и то најмање за пола године, од свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друга претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продају се. Руковици се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза моравског, округа нишког, Димитрија Стевановића, начелника исте класе среза јасеничког, округа крагујевачког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза бешничког, Душана Николића, писара прве класе среза лесковачког;

за вршиоца дужности начелника среза заглавског, у рангу секретара начелства друге класе, Павла Ђорђевића, вршиоца дужности начелника среза грузанског, у рангу секретара начелства исте класе, по потреби службе;

за вршиоца дужности начелника среза јасеничког, округа крагујевачког, у рангу секретара начелства друге класе, Гргура Еркића, писара прве класе среза параћинског;

за комесара топчидерске полиције, у рангу писара друге класе Управе града Београда, Михорада Тутунџића, писара друге класе Управе града Београда, по потреби службе, и

за писара прве класе Управе града Београда, Вељка Љ. Рамадановића, комесара топчидерске полиције, у рангу писара Управе града Београда прве класе, по потреби службе, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. јуна 1905. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Марко Марковић, лекар среза рађевског, округа подринског, на основу § 69. закона о чиновницима грађанског реда стави у стање покоја са пензијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. јуна 1905. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Михајло Б. Јовановић, писар прве класе среза кључког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Према одлуци Државног Савета од 9. јуна 1905. године Бр. 4210, овим се замењује укаа од 8. јануара 1905. године, који је објављен у 7 броју „Српских Новина“ од 11. јануара ове године.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. јуна 1905. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРАВУ СВОЈИНЕ И ПРАВНИМ ОДНОШАЈИМА НА ВОДАМА У СРБИЈИ.

(свршетак)

VIII

85. — **Надлежност судске власти.** — У распису министра унутрашњих дела од 1. Марта 1879 год. П.Бр. 1564., у одељку под III., *о будућим (новим) грађевинама* на води, наређује се окружном начелству да сваком приликом, кад год даје одобрење за подизање какве нове грађевине ради употребе воде, обрати пажњу на то, *да не прекорачи власт*, коју му закон о водама даје; па, где би год опазило да *ствар, по својој природи, спада грађанском суду*, особито где се појави *спор о сопствености земље*, на којој се грађевина жели подићи, или се иначе истакне *питање*, које у *судску власт* долази, да *упућује странке грађанском суду*, да тамо *претходно* то расправе по основима грађанског законика, по коме начелство не може решавати. И тек, пошто се ствар коначно на судовима сврши, онда ће оно моћи узети у *свој* поступак *грађење дозвољена* по прописима овог закона о водама. Но овим расписом, као ни законом о водама (чл. 29.), није довољно тачно ни потпуно јасно обележена начелна граница надлежности административне и судске власти.

86. — При одређивању те границе надлежности једне и друге власти ваља се руководити тим начелом: да административна власт решава сва питања о употреби вода само и искључиво обзиром на *јавни или општи интерес*; а да суд решава она питања о употреби вода, у која је уплетен *приватноправни интерес*. Административна власт, дакле, водећи

надзор над водама и дајући одобрења за употребу воде, мора поштовати *приватна права*, која постоје само на *јавним непокретним* и *приватним водама*, јер таквих права нема на јавним пловним водама.

Граница је, дакле, надлежности тих двеју власти у границама између *јавнога* и *приватнога* (или грађанскога) *права*. Јавно право регулише односе појединаца према државноправној заједници, које је он члан; а Приватно Право, пак, односе и интересе појединца као приватног лица према другим приватним лицима. Ови приватно-правни односи деле се у т. зв. *имовно-правне* и *породично-правне* односе, на којих истичу појединa *субјективна овлашћења* или *права*. Но томе, дакле, у сваком даном случају, кад искрсне какво спорно питање о употреби воде, односно о подизању или преиначењу какве грађевине на води, треба на то гледати: каква је *правна природа* онога прописа или правне норме, која регулише онај *правни однос*, који је уплетен у оно питање о употреби воде које се покреће и које има да се реши; па, ако је тај правни однос регулисан Приватним Правом (т. ј. Грађанским Закоником) онда је то *приватноправни однос* и спор о истоме има *суд* да реши (н. пр. кад је спор о *својини* онога земљишта на којем молилац одобрења жели подићи грађевину ради употребе воде, или, кад је спор о *службености* на том земљишту или на дотичној води, коју би та грађевина или начин употребе воде повинствено и т. д.); а ако пак, спорни правни однос регулише такав закон, који спада у област јавнога права, онда о њему има да реши *административна власт* (н. пр. питање о *општој употреби* јавних вода, кад оно искрсне између два лица, решава полицијска власт а не суд.).

87. — Но између те две правне области, Јавнога и Приватног Права, не може се граница свуда сасвим оштро и одсечно повући, јер се супротност, која међу њима постоји, не истиче свуда и свакад у истој мери, већ има прелаза из једне у другу. Узрок је том предлаз органско схватање целокупног друштвеног и државног живота. Отуда на многе *приватно-правне односе*, као и на *приватна права*, често утиче јавни интерес. Тако н. пр. и само *право својине*, као тип свих приватних права, ограничено је у извесним погледима из обзира на јавни интерес. На кратко, има правних односаја у којих је *двојак* правни карактер: приватно правни и јавно-правни. Отуда и случајеви у практичком животу, у којима је уплетен такав правни однос са двојним правним карактером, па отуда и могућност да о једној и истој ствари могу решавати и административна и судска власт; али и у том случају, свака од њих решава ту ствар у границама своје надлежности и доноси решење из разних побуда. На прилику, један прибрежни сопственик просипа нечисте материје у реку, која служи селу за пиће, те тиме чини веду нездравом. Тада ће полицијска власт, као једна надлежна, у *општем интересу*, забранити том сопственику да даље не просипа шкодљиве материје у реку. А ако ниже на тој реци постоји каква грађевина или предузеће, за које је потребна чиста вода (н. пр. пилана рубља), онда се сопственику те грађевине или предузећа врећа *приватан интерес*, и онда ће бити *суд* надлежан да одлуком својом забрани оном прибрежном сопственику да даље воду не пръа и да плати накнаду за причињену штету том сопственику грађевине или предузећа. Или, један прибрежни сопственик толико воде прне из реке да село нема довољно воде за домаће потребе и и даљи прибрежни сопственик нема оволико воде, на колико има права (н. пр. за своју воденицу); у овом случају се штета и *јавни* и *приватни интерес*; за заштиту јавног интереса надлежна је полицијска власт, она ће дакле забранити том прибрежном сопственику да не задржава сувише воду, а за заштиту приватног интереса надлежан је суд, који ће, на тужбу доњега прибрежног сопственика, забранити оном горњем сопственику да даље задржава воду на штету оног, па ако има штете за оног досудиће му и накнаду за исту, ако је тражи.

88. — Из овог начелног ограничења надлежности тих двеју власти, што је само последица начела поделе власти, излази:

а) да судска власт, мора, при решавању приватноправних спорова, који се односе на употребу воде, поштовати опште и *посебне наредбе* административне власти, ако није да су оне наредбе издане у границама *закона* (чл. 117. Устава) и ако оне штите *јавни интерес*. Нпр. наредба да нико на извесној реци не може подизати брану испод извесне висине, како би се тиме спречила поплава села или града или земаља; или наредба Павлу да своју брану сруши испод досадање висине, пошто она причињава поплаву суседних земаља. И

б) да административна [полицијска власт] дајући одобрење за посебну употребу воде, односно за подизање какве грађевине на води, *не сме вређати приватна права*. У том случају, кад такво одобрење вређа чије приватно право, у корист приватног лица [молиоца одобрења], суд може, на тужбу оног, чије је приватно право оштећено, наредити да се одобрена грађевина или предузеће *измени* на и *порушп*. Само у *општем интересу* може административна власт наредбом својом *ограничити* или *поништити* приватно право, ако за такву наредбу има основа у ком закону; па и тада справедљивост захтева да се за то сувише или поништене приватног права даде сразмерна накнада (в. случајеве експропријације под бр. VI.)

89. — У циљу, да би се издавањем одобрења појединцима за подизање оних грађевина на води или за преиначавање оних, које већ постоје, спречила могућа повреда туђих приватних права, а тиме и умножавање приватноправних спорова, законодавац и наређује полицијској власти да пре, него што такво одобрење изда, учини кратак извиђај да ли тим одобрењем не би била повређена чија приватна права и да покупца да путем споразума између молиоца одобрења и осталих интересованих лица изравна сукоб њихових интереса и тиме спречи могући спор између њих. Полицијска власт тиме није добила и овлашћење да она тај сукоб својом одлуком расправља. Ако не успе до интересована лица сазвати на поравнање, онда ће их, у смислу расписа министрових, упутити суду, да тамо тај сукоб расправе, а она ће с дозволом одобрења причекати свршетак тога спора.

Андра Ђорђевић

КРИМИНАЛНА СУДСКА ПОЛИЦИЈА
као нарочита установа

Да би у даљим излагањима били јасни, потребно је, да напоменемо одмах, да мислимо на онај део криминалне полиције, коме је задатак да открива извршена злочина и преступна дела и да проналази и хвата преступнике и злочинце, који су за та дела одговорни, па да их по том, са доказима, у колико су прикупљени, предаје истражној власти. Из оквира овога нашег отпада, дакле, не само превентивна полиција у опште, него и сав део репресивне полиције, који не би имао везе са надлежношћу судске власти у примени казненога права. У тако обележеним границама, намера нам је, у главном, да истакнемо важност и умесност начела, да ова врста полиције треба да се организује особено, да се као нарочита установа

надаци из састава садашње полицијске власти, да самим тим сасвим испадне из надлежности Министарства Унутрашњих Дела, па да се, као криминална судска полиција, пренесе у надлежност Министарства Правде.

Разазнајући ову мисао, као главну, у њеним важнијим начелним странама, ми се њеном упуштати у детаље, које захтева њена формална организација. Таква дискусија стварно захтева ширу, опсежнију расправу, која би захватила бар сва важнија питања о реорганизацији садашње наше полицијске безбедности; а тако простора тела одвела би сувише далеко, а ипак би омела, него користила нашој намери, да главну ствар што одређеније истакнемо и што јасније образложимо. Ако и у колико успемо у тој намери, ми смо самим тим учинили доста, да се једновремено схвате и главне основе, на којима би нову организацију криминалне полиције требало извести. У осталом, ближе извођење тога начела стварно је практичне природе и могло би имати равно обзире, према томе, шта се за наше прилике сматра као више или мање целисходно, и постоји ли већа или мања фискална могућност, да се то начело слабије или интензивније примени.

Данас је већ потпуно превишњено питање о томе, да цивилно правосуђе треба да има своју извршну власт. Ово начело у многим културним државама већ је и временено и добило значајно место у судској организацији. Потреба судске изврше власти и у нас је призната и ако још није задовољена. Међутим, сви су изгледи, да ће се и то скоро учинити, бар с обзиром на обилне намере надлежних фактора, који су пре кратког времена нашли израза и у формално спремљеном законском пројекту. Као год што је цивилно правосуђе нашло своју природну допуну у установи наручене, судске изврше власти, тако и кривично правосуђе тражи своју допуну у установи своје полиције. Шта више, та је допуна с гледишта јавних интереса још и претежнијег значаја. Јер, с обзиром на далеко већи значај права и интереса, којима је кривично правосуђе намењено као заштита, с обзиром на задаћу тога правосуђа да судии као најинтензивнија законска санкција за целокупни правни поредак и с обзиром на огромни интерес јавног рада, да се јавна реч што јаче осигура и заштити од повреда, — захтев о организацији криминалне судске полиције, по својој важности, знатно се истиче изнад захтева о организацији судске изврше власти. И ако је установа судске изврше власти, по својој задаћи, позвана, да служи применом цивилном правосуђу као санкција и да на тај начин обезбеди сам практични значај његових пуноважних одлука, а ако у том облику судска изврша власт има да обезбеди сам правни ефекат цивилног правосуђа, и ако је такна задаћа судске изврше власти од прво велике важности за јавни ред, ипак је важнији онај други део јавнога реда, који претпоставља што поуздањију заштиту личне и имовне безбедности. Ако правни поредак није у том смислу довољно заштићен, онда је управо беспредметна заштита, коју има цивилно правосуђе у установи судске изврше власти. Какве користи може један грађанин имати отуда, што му је судски „егзекутор“ наплатио извесну тражбину, ако није довољно заштићен у томе, да му добивени новац неке украсти пре, који га на сокаку сретне. Овако драстичан пример навели смо само с тога, да би нам алтагале било јасније у томе, да је начелно важнија задаћа државе, да заштити јачи ред од кривичних, него од грађанских правних повреда. Само ако претпоставком, да постоји довољна заштита у оном правом смислу, може бити реч и о заштити приватних грађанских права. Држава, која у том односу није довољно испунила своју дужност и поред најмодернијих правних и политичких институција, које обезбеђују њену организацију, може се само с гледишта формалног права сматрати као савремена правна држава; али, она није то и у стварн. Ако су знача принципи државнога права, да је добар јавни ред први и најнепосреднија услов, па да државна власт може о успеном да врши неизкупну осталу своју мисију, ако законодавна власт онда је већа или мања оскудица тога услова најнепосредније обележје правног и културног стуиња, до кога се дотична државна организација издигла. Зато се тако често и толико опрандано и наводи тврда државни режим као пример јачега реда у негативном смислу.

Веома угледан немачки писац Сајдел, расправљајући поједине важније категорије из области државнога права, свом жестином и одређеношћу једнис, иначе, сналичног и одмереног писца, указује на ону дужности државе, као на превасходне, које захтевају пођудан и што јаче загарантован јавни ред. У осталом и лаички претрес ствари био би довољан, на да се разуме, да за једног грађанина нема интимнијег интереса, него што је интерес личне и имовне безбедности; јер на што му сва остала права и користи, ако је изложен сталном ризику личних и имовних напада, ако су му угрожени живот и својина.

После ових напомена, није потребно нарочито објашњавати, од колике је важности мати добро организовану власт, која је намењена заштити личне и имовне безбедности. Остањујући онај део власти, који у овом односу дејствује као превентивна полиција и држећи се раније постављених граница, које смо овом напису одредили, реч је о томе, да ли је онај део криминалне полиције, који је намењен откривању злочина и преступа и хватању преступника и злочинаца, вољно у свом садашњем стању успоне једне добро организоване власти која би своју дужност пришла с успехом? Питаће нас, у смислу, у коме га ми претресамо, интересује чак и једну Пруску, па, што је у главно, и сам Берлин, на да се зна, да са радом и организацијом полиције безбедности, Берлинска полиција стоји толико добро, да се често истиче као углед јаке полиције безбедности. На ипак, немачки писац Д-р Шнеикерат напада садашње стање берлинске и у опште пруске полиције, баш у тој страни, што она не потпада под Министарство Правде, што није у непосредној власти и служби правосуђа, већ је, као састављена део целокупне полиције, на штету свога позива, мешавином са осталим облацима полицијске надлежности са којима по својој природи нема везе, изгубила облик, који јој начелно припада. Изражући неколике разлоге, којима брани овакав свој захтев, он сасвим одређено и одлучно тврди, да би криминална полиција, реорганизована на такној основи, давала далеко боље резултате. Основна мисао овога писца, која би нову организацију обезбеђивала, састоји се у томе, да ову полицију треба сасвим подвојити из састава остале полиције и оставити је у непосредну службу државног тужиоца. Да приступимо сада ближем претресу саме ствари, а у прво реду сновном разлогу, којим би се, по нашој оцени, могла бранити оваква надвојеност криминалне полиције, наравно, у оном делу њене надлежности, који се односи на извршена злочина и пресуђена дела.

Захтев за ову подвојеност има уза се и политичке и правне разлоге; јер и разлози криминалне политике, као разлози целисходности и разлози правне природе, који истичу на претчишћених главних начела о надлежности судске администратнвне власти, говоре за то, да криминална полиција, у овом смислу и обиму, у коме је оде реч, нема више са надлежношћу административне, већ искључиво са надлежношћу судске власти. Потребно је, да ово ближе објаснимо.

Као што је познато, надлежност судске власти простире се на оцену и расправу конкретних случајева. То опште обележје њене надлежности има примене и за кривично правосуђе. Судска власт не може у примени казненог права ићи даље од граница, које јој одређују конкретни казнени закти. Право иницијативе, посматрано и са гледишта судске установе и земаљске компетенције припада искључиво управној власти у опште, па и у овом делу, у коме би се она односила на кажњиву јавног поретка сузбијањем кривичних појава. И тај део надлежности управне власти врло је простран и важан. Јер, колико је за сталну заштиту јавнога реда неодступна потреба, да државна власт сваку противправну кривичну повреду, сваки неваконити акт, којом би тај ред на казненој основи био поремећен, казњава, да у облику промењене судске надлежности реховбилитира углед свога позива и да у свој могућности поправи последице које је кривична остваља, још је целисходније и за правни ауторитет јавнога реда корисније спалчом и добро спиљеном организацијом јавне службе допринети, да се казнена дела, по могућстау, и не јављају, или да се оваквима појава своде на што мању меру. Радећи у овом другом правцу, а не на трагању за већ учињеним кривицама, њена надлежност има строго позитивни значај, јер јој припада право најпре иницијативе, да у свој мери у границама закона и економске могућности сузбија и сану могућност кривичних дела. У том облику свога позива државна

власт не дејствује да судској власти омогући, припреми материјал за примену њене надлежности, већ ради као орган управне власти потпуно слободно и независно од потребе и надлежности кривичног правосуђа. Сасвим је и онда разложно, да сав тај део, строго презентивне полиције безбедности припада управној власти у целини. У том обиму своје надлежности криминална полиција треба да буде организована потпуно као орган управне власти са свима атрибутијама, које истичу из главнога циља, коме та власт треба да служи, и којима ће се обезбедити да се, независно од судске власти, на законској основи, користи правом најшире иницијативе.

Међутим, сасвим друкче стоји ствар са надлежношћу оног дела репресивне криминалне полиције, која има задатак да ради на трагању и проналаску криваца по оним кривицама, које припадају општој и надлежности судске власти. У том делу свога позива, полиција у ствари има задатак да брзим, одлучним радом, припреми што више и што поузданијег материјала за судску власт, и то како за ону што се занима истрагом, тако и за ону, што има кривицу да пресуди. Другим речима, полиција у овом случају врши, у главном, један део позива судске истражне власти, и то баш онај део, који се јавља одмах, непосредно иза учињене кривице, и који је самим тим најважнија и пуна основа за даљи ток на често и за сваку судбину целог кривичног процеса. Свакоме, који је био у служби судске власти, или који је у служби полицијске власти радио на кривичним предметима, мора бити јасно, од каквог је правног значаја: је ли у брзо иза кривичног дела учињено све што треба, да се утврди целокупна фактичка ситуација, у којој се, огледају у објективни и субјективни моменти кривице. Па и за оне, који немају чисто службени увид за познавање ствари мора бити јасно, да је за успех истраге и правилно пресуђење једне кривице неопходно потребно, да се што је могућне скорије на лицу места утврде факта и околности, које су непосредно резултат учињене кривице и које само у вези с њом налазе своје објашњење. Колико у овом односу много значи добро и благовремено извршена дужност, није потребно објашњавати нарочитим примерима. Доста је да наговестимо честе и обичне случајеве, приступачне разумевању и најобичнијег лајика, да ствари кривчеве, нађене на месту извршеног дела, на често и ствари, с којима је, као оруђем, и само дело извршено, одмах откривају и самога кривца, или бар служе као поуздана основа за даљи и сасвим сходи успех и правилан ток истраге. Упрошашење тих ствари услед невештe или закашњене истраге, неумешности у прибирању и констатовању свих података, који су често могући само у прави моментима иза учињене кривице, недовољно стараље, да се ти поседаји потпуно очувају за истражну судску власт и да јој се незамењени стане на расположење, чести је узрок, да се успех истраге по многим кривицама и сасвим осујети.

Као што се из ових напомена види, за све те претходне брзе и одлучне радње, које треба да обезбеди истрази први и најпотребнији материјал, за све те радње полиција ради непосредне за надлежност судске власти. Она у том односу нема везе са управном влашћу, па с обзиром на општи принцип, који преди за самосталан и независан однос функционисања судске према управној власти, још је и потребно, да та веза између криминалне полиције и управне власти никако и не постоји. Њена веза могла би бити само у облику тражење помоћи у оружаној снази за случајеве, кад је потребна употреба силе, зато, што њоме довољно не располаже; или, кад би се криминална полиција обратила за услуге, које припадају општој надлежности полицијске власти. Ван таквог односа, криминална полиција, у целокупном свом позиву, мора бити надзорена и независна од утицаја политичке власти у опште, па самим тим и од полицијске. Потребно је, да се, на тај начин, још у самом почетку послова, који су намењени употреби судске власти, отклони утицај или мешалина управне власти, и да се у свој чистоти очува службена независност оне власти, која ради за судску и искључиво за судску надлежност, а не за надлежност администрације. Јер, ако у опште има смисла начелној подвојености атрибуција између судске и управне власти и ако, у вези с тим атрибуцијама, има смисла и даљи велики принцип савремене правне државе, да судска власт мора имати у основи друкчу организацију него управна власт, организацију, која ће најгарантовати потпуну самосталност и независност суда од утицаја и мешања управне власти, онда се, доследно том великом принципу, мора одстранити утицај управне власти на најважнији део судске надлежности, на кривично правосуђе. Међутим, за кривично правосуђе често би највећа опасност и могла да буде од тога, ако оно не би имало довољно снажна утицаја на целокупни ток кривичних процеса, а нарочито на онај његов први основни део, којим се занима криминална полиција, и који треба да служи као основ истраге, на често и да реши и формално одреди судбину процеса. А може ли се говорити о таквој независности рада, о таквом утицају суда на криминалну полицију, кад она у основи и није његов орган, већ орган баш оне власти, чији утицај треба да је одстрањен; кад је цела организација криминалне полиције изведена искључиво на основима, којом је, у целини, обележена искључиво као орган политичке власти и потпуно независна од суда. Лако је, према овоме, бар начелно, разумети могућност, да је често судбина многих кривичних процеса искључиво у рукама полицијских власти, и да је та аномалија и превласт у толико опаснијих последица, у колико је још полицијска власт уједно и истражна власт. Судска практика тада је апсолутно лишена могућности, да ма у ком односу утиче на криминалну полицију, ма да тај утицај на целно само њој припада. А како у нас и истражна власт не припада судској већ полицијској власти, то је утицај судске власти омогућен тек кад јој се предмет отуда достави, а то значи у времену, кад би, у нешким случајева, било немогућно накнадним радом попунити учињене погрешке, попунити недостатке, који се јављају услед површног и неумешног рада криминалне полиције и истражне власти, или благовремено сузбити тенденциозне радове, којима би се проналазак и одговорност правих криваца ометала.

Говорећи о основном разлогу, којом би се могла правдати основна организација криминалне судске полиције, ми смо, у главном, већ истакли и ту писао, да је њена задаћа у прном реду намењена истрази. Према томе било би сасвим природно, да она треба да има непосредне везе са истражном влашћу. То начело већ ближе упућује и на главне основе, па којима би требало извести њену организацију. Кад би се и у колико би се успело, да се тачна веза криминалне судске полиције са истражном судском влашћу изведе на такав начин, који би је стално у искључиву и потпуну службу истраге и потчињено пуном утицају истражне власти, самим тим било би довољно обезбеђено, да се криминална полиција ослободи ненадлежног утицаја и да се она у своју сматра као орган кривичног правосуђа. Као непосредни и потчињени орган судске истражне власти, она би са свом стајала у сталној и живој повезаности њом, радећи у сваком случају по упутима надлежног шефа истраге за сву област, у којој би њена организација била наведена. Под претпоставком, да би криминална полиција била изведена по начелу децентрализације, да би у том смислу била спроведена и код општинских власти, односе надлежности њених области једнаких према већим, имао би се регулисати по начелима, која у опште вреде за службене и дисциплинске односе према претпостављеној надзорној власти, а на основице, да се над сама овим областим једнаких већег или мањег службеног ранга, шеф истражне власти јавља као централна областна управа. Да би у овом односу били јасни, напомињемо, да и сада општинске власти имају надлежност криминалне полиције, и ако се државна полицијска власт јавља као непосредно компетентна за формалне службени посао. Јер, и сада општинске власти имају не само дужност, да полицијску власт одмах известе о кривичном делу, које је у односној општини учињено, него још и даљу дужност, да, ма и на површан начин, констатују и очувају фактичке стање ситуације, коју је преступ или злочин изазвао. Наравно, да је овакав незнатан значај рада општинске власти, као криминалне полиције, и суви недовољан за пуљење истраге, и да би надлежност општинских власти у овом односу требало знатно појачати, и једновременo, учешћем нарочитог стручног елемента још и способити за исправну праксу овакве надлежности. Баш с обзиром на таво уочљиву и, по свој прилици, знома штетну обласну децентрализацију општинских власти, каква је у нас, потребно је што интензивније учешће

криминалне полиције и код општинских власти. Готово монополисана у државној полицијској власти, наша криминална полиција и оваква каква је, има и сувише великог обласг и сувише велики број општина, да би с успехом могла одговорити своју задаћи свуда. Поред осталог и то је узрок, што најважније своје послове у изналажењу криваца, криминална полиција врши одољено и са површношћу и брзином, која често искључује могућност за успех стварн. Да и не наводимо даљи разлог, већ да подсетимо само на факат, да многе општине, често пеома одољене извештавају полицијску власт о учињеном злочину, па ће бити јасно, да општина нити има довољне надлежности ни подобности за криминалну полицију, а баш је интерес стварн, да општина, као прва локална власт, као најближа и прво обавештена, треба у томе добро да послужи. Како би у појединости требало извести организацију криминалне полиције, па да она буде и у општини добро изражена, није смер овога написа, као што смо то и у почетку напоменули. Са овим објашњењем о потребном учешћу општина хтели смо да упутимо на мисао, да би децентрилизација полиције безбедности требала да буде парочито заједничка; јер је за полицију безбедности корисније да дејствује брзо и непосредно иза учињеног дела, само што и она не сме да ослаби главно начело у организацији криминалне полиције, а на име: да иак целокупна криминална полиција мора у своју радити по упутима и наредбама шефа изврше власти и да мора под његовим надзором стајати за сва обим њене надлежности.

(свршиће се)

М. А. Поповић.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

VI

У Криминалистици је утврђено да има општих особина, према којима се одликују људи и карактеризују типови људски. Унутрашњим особинама одговарају спољашњи знаци и обратно. поједине телесне особине карактеришу и неке парочите психолошке радње и чињенице. Извесно је, према томе, да она реч, што је у народу постала „чувајте се забележених“ има своје психолошке значење и оправдање и није без смисла. Народ је посматрајући нашао код пуганих да имају неповерљив поглед, код слепаца да имају изглед оних што вребају и ослушкују, а грбаве имају необично злобан смех.

И као што су ове појаве важне исто су тако важни и соматички, физички унутрашњи надражаји, који нам објашњују многе спољашње појаве. Ти су надражаји двојако могу посматрати: Као узрок за злочин или као парочити знак при испитима и истрагама.

Има доста случајева из којих се може да закључи злочин, који је учињен из зубоморе, из љутње, гнева; колико пута страх, преплашеност наводе човека да учини нешто, што иначе не би никад урадио. Оваких је појава у друштву много. Али и овде има појава, које остају неолажене. Појединац и. пр. може имати мрежне према другоме, а из те мрежне ничег читаи нам рђавих дела. Сваки човек, ма и не био живог темперамента, има случајева, где нада у страшан гњев према извесним предметима и стварима, парочито, кад му оне праве сметњу или причињавају бол. У таком душевном расположењу, када се јавља гњев најлакше се чини покушај за уништење онога што нам смета или ствара болове. А тај покушај је преступ. — Извршилац дела је везан за само дело и Криминалиста обије посматра као делове једне целине. Врло је карактеристично и дело формулисао Liszt мисао, која у савременој Криминалистици има свој дубок значај: „Не злочинство, него злочинац сам јесте предмет казне, не казнила се појам него човек.“

У Криминалистици је важно да ли је једно дело учињено у раздраженом стању. То се може посматрати да ли је раздражење било истинско или извештачено. Конструкција телесних појава при великим раздраженима посматрана је са различитих страна. Научници су ова своја испитивања почели правити прво на животињама, јер су оне простије, природније и неизвештачене и стога се лакше могу умотрити поједине одлике раздраженог стања. Брижљивим проучавањем нашло се да се у главноме и на човеку исти процеси и особине раздраженог стања дају посматрати. Дарвин је изнео ову факат: „Безбројне животиње постреше бодље, длаку, косу и перје у тренутку страха или преплашености и то нехотично, да би само страшније изгледале.“ Исто тако бива код човека: коса се диже и постреше у тренутцима страха или гњева. Ову појаву човек може увек на другом посматрати, а често и на самом себи искусити. Изнесно је да и перје животиња дејствна на мускулна влакна, а исто тако поједини психични процеси страх, забринутост, брига, преплашеност дејствују на кожу. Pouchet изнеси случајеве у којима коса изненада оседи. Поменуће чак један случај где је једном младом човеку који је осуђен на смрт, за време пресуде и извршења коса оседнула. Али страх се обично испољава у вилици, у бегању, скривању, грчењу или дрхтању. Разорљиве страсти показују се у затегнутости мускула, шкрипању зуба, шпрењу чељусти и пружању шапа: и. т. д. — Све су ове посматране на животињама и све су оне и за човека карактеристичне. Дарвин још каже: „Може неко нешто силно мрзити, али докле год његово тело само не падне у апекат не може се рећи, да је гњеван.“ Види се, дакле, да су соматичке појаве у неома јакој вези са унутрашњим надражајима. Најзад, и немогућно је да је неко у силном гњеву, у душевном раздражењу, а телесно да је потпуно миран. Дарвин је изнео шта страх чини; срце јако удара, лице пребледи, човек се краси или зноји, коси се диже у нас, пљувачка се не лучи, глас постаје чудијп, доње усне носа дрхте и играју, пупиле се шире, мускули попуштају. Дивљи и некултурни народи још јасније испољавају ове особине.“ Ко је нарочито имао прилике да посматра Цигане, могао је увидети како се они при оваким појавама понашају и како се мало, готово ни мало не умеју да претварају. Вајн прича да у Индији злочинци дају ширинч у уста, који после неког времена морају испљувати: јако остане суд, знак је да је код оптуженика завладао страх, који је обуставио лучење жљезда што луче пљувачку. У гњеву, дакле, лако се чини преступ и злочин.

Нису без интереса случајеви гњева према самом себи. А они су, како Грос тврди, увек знак свести о учињеном делу, управо признање кривице. Неки човек никада није пао у страшан гњев према самом себи; међутим код криваца се то дешава. Кривац у гњеву против самога себе ломи прсте, удара главом о зид. Грос прича да је један Јеврејин, разгњевљен на самога себе, ударао се шаком по образу и шамарао се јаче, него што би га други могао шамарати. Једна жена је читаву гужву косе у гњеву ишчупала и главу је своју раскрвавила ударајући њом о гвоздене решетке на прозору своје ћелије. А она је учинила неколико злочина и убистава. Један седамнаестогодишњи убица рабљо је главу ударајући је о под свог затвора.

У свима овим случајевима ствар је подједнако текла. Дело је учињено смотрено и склоњено је све што би могло злочин да открије. Злочинац је најотвореније и дрско одрицао своје дело; али у тренутку, кад нађу докази, који обезодањују његову кривицу и кад помисли да је све изгубљено, он онда са безграничним гњевом устреми се на самога себе, што није дело тако изведо да остане скривено. То нападање и тај гњев противу сопствене личности јесте формално кажњавање самога себе, које иначе нема и не би имало смисла, када би се онај који то ради, осећао невин.

Кад кривац у гњеву противу себе ништа физичких не предузима он обично отпочне да се смеје. И за ове случајеве Дарвин је утврдио да смејање често пута има смер да сакрије једно душевно стање, које га баш карактерише; као хоће да сакрије гњев, то се он смеје. Тај грубн, дрвенасти, усиљени смех јесте веома карактеристичан и он ничим на свету не личи на прави смех, који иде непосредно и од осећања.

Исто је тако од значаја за криминалисту и појава свирепости, крвожедност сексуална суровост. Још старији писци и криминалисте Mitchell, Friedrich и др. износили су безбројне примере, који и данас важе, примере, у којима се доказује да многи људи у сексуалним односима, да би се раздражили чине ужасне свирепости: уједају, штипају, муче, гњаве и т. д. То се данас зове Садизам. За Криминалистику су овакве појаве од вредности. С једне стране могу се неки злочини објаснити само помоћу тих сексуалних свирепости а с друге стране лакше се злочинац може пронаћи кад се те и такве његове особине знају. Познат је Штајне-

рон случај у Бечу где је једна проститутка удављена. Тада је полиција бечка живо трагала и по проституткиним радњама тражила човека, који су звали кокошар, јер је он увек собом носио две кокошке, које је за време обљубе стално давио. Тада је с правом криминалиста иследник злочина дошао на мисао, да човек, који то чини, који дави покоши кад прши обљубу, јесте у стању или може бити у стању и човека да удави.

Чезаре Ломброзо у својим делима наводи многобројне, врло лепе и карактеристичне примере сиперности и кривотворности злочинаца.

И чежња је један психозошки мотив, који се користала у преступима. Деца напочито у доби свога развоја и пубертета, крезеваста и слаба отпорења, а највише нови војници патњи од чежње за домовином чине преступе. Тврди се да проститући, необразованија лица из усамљених предела и бедовитих крајева јако осећају чежњу за завичајем. Код образованих људи тај осећај је мањи... Код преступа, што услед чежње за завичајем постаје никад се не зна мотив. Најчешће каже овај који учини преступ: „Не знам, како ми дошло, морао сам учинити.“

Рефлекси или рефлекторни покрети јесу исто тако од значаја за посматраче. Рефлекторни покрети, говори Lotze, несграничавају се само на обичне и безначајне појаве свакодневног живота; и сложене појаве и покрети, који су дело злочина, могу учињени бити на овај начин. Има случајева да је злочин последица рефлекторних покрета, да је дакле извршен без утицаја жеље и воље енергије. Рефлекторни покрети су некада били спасени и вољни покрети; али су услед честог понављања постали нехотични. Наравно, овакиј је покрета много, да се не може рећи, где свесни покрети сршују, а несвесни почињу. Најбољи знак за разлику је трајање: где дуже трају тада ту долази свесно делање; где се моментано врше, то је рефлексна радња. Ако се рефлекторни покрети тачније проучавају то се онда истичу извесне одлике и особине, које их нарочито означују. Прва је ова: рефлекси врше своје дејство и у сну, а други је да се тих покрета не може осветобити, т. ј. они се не могу одстранити. Кад рука осети убод, ну човек несвесно трза.

За процену унутрашњих особина, поред горе помонутих знакова, један врло важан знак спољашњи јесте и одело човеково, које носи. Наша пословица каже просто: погледај га у обућу па га пусти у кућу. У својој ствари, у овој поставци лежи велика истина; човек се може познати доста и његова унутрашњост по одећу и по појединим деловима одела. Нарочито се карактер жене може да одреди по одећу. Криминалиста има најчешће згодних прилика да се увери да заиста одело показује у многоме самога човека и његове душевне одлике. Поставке, које су утврђене при процени човека посматрањем његова одела, сасвим су тачне и истините. Врло је карактеристично одело бивших дугогодишњих, отпорослужених војника, ловаца, чиновника, официра, учитеља и т. д. Шта више по одећу може мо унекошто познати клерикалца, социјалисту, конзервативца, аристократу. По одећу можемо и национлност донекле да одредимо: другачије се носи Американац, другачије Немац, другачије Енглез, другачије Рус, чак и онда, кад климатски услови немају свог дејства. Немарност, кавлерство, тисменство, кашњење, господство, расподушност, одговорност и друге особине човекове несумњиво се огледају у његовом оделу. За криминалистику је овај факт од несопорне врелности и при истрагама игра врло видну улогу.

Криминалиста исто тако мора и физиогномије проучавати. У старом веку на њу се полагала велики вредност. Сократ и Платон, Аристотело и Питагора су се за физиогномику јако интересовали. Доцније ова буде заборављена, а у новије доба Lavater јој поново задобри вредност. Лаватерови списи о физиогномији пробудили су били велико интересовање. После њега се створи велика литература о овом предмету. Најучењији научници обратили су пажњу студији физиогномије. Овде вала поменути Гала, Милера, Дарвина, Дебруза, Рајха, Мантегазу, Скруца, Мигањеза, Ресмана, Шнајдера, Михела, Вунта, Бера, Хербарта, Голца и многе друге, који су створили читаву литературу о човековој физиогномији.

Но данас је она знак од споредног значаја. Физиогномија се занима покретима и цртама на лицу; она проучава лице и промене на њему, које постаје услед унутрашњих процеса и надражаја, и за то она има вредности за криминалисту. Њиме не сумња да има физиономија глупих и памстених, да има лица која одцртавају човека као добричину или као злоћу. Чувени психијатра Meynert и Вирхов износе основне појмове физиогномике и наводе да су црте на лицу за криминалисту и његове послове од велике вредности. Врло је много покрета и црта на лицу, којима се хоће и могу да обележе и утврде поједине особине и радње душевне. Свала оваких црта и појава, које нам даје лице, што посматрамо, просто је неограничена и она у криминалистици може много да каже и много да допринесе за проналажење и утврђење истине. На овом месту можемо само укратко поменути неколико појава, које показују како се црте лица преображавају према приликама. Кривац, који стоји пред иследником и одриче дело, са свим намени црте свога лица, кад му се покаже сотрва delicti. — Када исказник хоће да даде значаја свом исказу и кад хоће да се прибере и да прикупи у себ ину слику онога што је видео и хоће да исправи он обично зажмири или затвори очи и добије замишљен изглед. — Ако сведок изненада затвори уста и стегне јако ли ице то је знак да је у души наступио моменат одлучности. Људи, који се као исказници пред криминалистом у мишљењу или сведочењу, у тврдњу или одрицању каквог дела колебају никад не држе стегнуте ивице, најчешће су код тих људи уста лабаво отворена. Треба дакле бити начисто с тим да унутрашњи покрети изазивају и пословне за собом и спољне покрете, који одговарају унутрашњима. Интересантне су црте на лицу код сведока или кривца који говоре неистину. Опрезно око криминалисте може лако по цртама на лицу да умотри како се исказник отима да се покаже и лицем да је истина оно што говори. Та је интересантност још куд и само већа при заклетвама, где има да се утврди нечија кривица или невиност заклетвом. — У ред ових појава долази израз изненађености и чуђења; дакле се руке у висину или се ударају по коленима и што је човек просторије ти се покрети руку и црте на лицу најразитије испољавају. Речима прост човек не може тако јасно своје дивљење и чуђење да изрази као покретима и цртама на лицу. Презирање показује се у изнесеним покретима око носа и линијама око уста. И израз презирања рођен је лако да читати с лица. Исто тако изразите су на лицу и црте пркоса и подсмеха и јако се разликују од израза презирања, ма да се и оне јављају око уста. Поред ових можемо упрстити и црте које изражавају страху и омаловажавање. Тако врло видно и јасно се обележава на лицу, да га и најпростији човек може да опази. — Важан је и гест резигнације, који биза обично праћен и крегањем рамена и плеча. Он се обележава опуштеним линијама око усана и носа, полагањем руку у крило. Суштина резигнације састоји се у напуштању свега, што би исказник могао у своју корист и одбрану да употреби. Са свим је другачији израз лица и очију код онога, који се у својим мислима изгубио.

Што происходи у души човековој, то се јавља у главним цртама на лицу његовом.

У колико је физиогномика важна за криминалисту, не мање је важна за њега студија руке и њених делова, нарочито за кривична дела и велике злочине. Рука може бити фина или груба, може се обојити, могу се нокти његови или пушта да расту, али се њен карактер не може мењати. Конструкција руке и њених делова, као и црта на њој толико је разноврсна да нема два човека који су у пуној снази руку својих потпуно истоветна. Још Аристотел је рекао „Рука је орган свију органа, инструменат свију инструмената на човечијем телу“. А Шутн је рекао „У оскудици других доказа, мене би о бићу Бога упорно моје питао“. Esser налази да има различних руку: проста рука је радничка рука; моторична рука је човекова рука; он налази да има особајне и психичне руке, која испољава нелику и лепу душу. За криминалисту су рука и њени поједини делови од велике врелности. Прсте дупежа, убилаца, фалсификатора имена су карактеристични и у сапременом бертилонажу на њихове линије много се пажње обраћа.

(свршиће се)

М. Павсовић.

УТВРЂИВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА ПОМОЋУ ОДЕЛА

Нису ни мало ретки случаји, нарочито код истрага поводом убистава и крађа, да

се на месту или у близини извршеног злочина наће одело убице или крадљивца, било као замена за намерно одјето одело убијене или покрадене жртве, било случајно или услед стицаја прилика заборављено. Једно од првих, а за истрагу у исто доба и од најважнијих питања, које се овом приликом намеће, јесте: *чије је, коме је припадало ово одело?*

Обични, и у већини случаја једини начин тражења одговора на постављено питање, састоји се у јавном излагању или описивању наћених ствари, и нада да ће срећа или случај, ти најбољи помагачи сваког истраживања, пружити колико толико обавештења за даљу истрагу.

Није, међутим, тешко увидети, а још лакше је доказати, да је овај приликом начин истраживања сопственика наћеног одела не само непрактичан и непоуздан, већ и, по правилу, безуспешан. Ако тражена личност није из околине, више је но извесно да ће њен идентитет остати непознат. А шта тек да речемо о забуњама, које су тако честе и обичне у оним случајима?

Очигледно је, према овоме, да ће истрага имати врло мало, а у огромној већини случаја ни мало користи од трагова која су нађена на месту извршеног злочина, и која су махом једини основи за даљу истрагу.

Цела ствар, међутим, добиће сасвим други вид, ако се приликом решења изложеног питања узме у помоћ антропометријски опис. Изгледи на успех, који су без овог описа зависили од среће и случаја, пећу се са овим до вероватноће, на врло често и до позитивности.

Позната је ствар, да је већина тежих криминих дела, нарочито код нас, резултат поврата, т. ј. да се ова дела врше од личности које су једном већ биле осуђиване. Ако су оне личности биле мерене и фотографисане за време своје прве осуде, а у земљама у којима је систем Бертиљонов благовремено уведен по свима окружним местима и при свима казненим заводима оно их није могло изненадно, утврђивање њиховог идентитета помоћу одела, ма колико изгледало невероватно, може се сматрати као ствар позитивна.

Сам начин којим се ово постизава, и ако на први поглед изгледа телак и компликован, у ствари је веома прост и лак за све личности које су колико толико упознате са системом Бертиљоновим. Ово на што треба обратити нарочиту пажњу, то је тачност мера код појединих делова одела и њихов однос према мерама антропометријског описа. Све остало ствар је пажљивог рачунања, као што ће се видети из даљег излагања. Ну, пре него што би прешли на ово излагање, неопходно је потребно, ради његовог што бољег разумевања, да речемо неколико речи о идентитету у опште и начину по коме се у Бертиљоновом систему, на основу мера појединих делова тела, изналазе личности чији је идентитет непознат (класификација описа).

* * *

Питање о идентитету увек је било једно од најважнијих питања у области кривичног правосуђа, али се важност његова нарочито испољава са развитком саобраћајних средстава и наглим напретком друштва у прошлом веку, који су створили могућност злочинцима да се прерушавају до савршенства, и да тако прерушени прелазе у најкраћем времену не само из државе у државу, већ и са континента на континент.

После неуспешног *жигосања* и *шаблонског описивања* криваца, са чијом се употребом срећемо све до половине прошлог века, мислило се да ће се помоћу фотографисања криваца решити врло лако и питање о идентитету, али је пракса убрзо доказала да је оно мишљење било нетачно.

Остављајући на страну лакоћу у вештачком прерушавању и природну промену фотографисане личности, сама немогућност тачне класификације коле већег броја фотографија онемогућила је, у основи, њихову примену у области апсолутног идентитета. Колико би само времена требало, да се у збирци од неколико десетина хиљада фотографија, наће она која би одговарала личности чији се идентитет жели да утврди?

Јасно је, да би за овај циљ, и ради констатовања идентичности само једног лица, било потребно бар неколико дана, не рачунајући у ово заборав и забуде без којих је тешко и замислити једно овако досадан и заморан посао.

Ну и кад би, у опште, било могуће савладати ову тешкоћу у класификацији фотографија, опет би њихова употреба за констатовање идентитета врло мало користила с обзиром на већ поменуте околности: *прерушавање и природну промену фотографисаних личности.*

Ко је ма и најмање упознат са козметичком вештином, знаће да сунце, да се не само облик и боја лица, већ и сами особени знаци: *белеге, младежи, брадавице, и т. д.* могу данас врло лако вештачки изменити и уништити. Тако исто познато је, да се вештачким путем могу створити младежи по лицу, грбе на телу, укочености у рукама и ногама и т. д.

Што се тиче природне промене облика лица она је, као што је познато из обичног живота, толико велика у размаку од неколико година, да врло тешко, често пута немогуће, познати по фотографији оригинал из ранијих година.

Недовољност фотографија за констатовање идентитета биће нам још јасније кад будемо знали: *шта је, и у чему се састоји идентитет једне личности?*

Сви стручњаци, који су се до сада овим питањем занимали, слажу се у томе: **да појам идентитета означава апсолутну, несумњиву индивидуалност извесног лица у свако доба и на сваком месту.**

Да се још јасније изразимо: под идентитетом ваља разумети апсолутну извесност да је лице, чије се идентитет утврђује, доиста оно за које се држи и које у ствари треба да буде.

Утврдити идентитет једног лица, значи дакле: **утврдити његову личност и његову трајну и непромењиву индивидуалност, која је само њему својствена, или још краће: утврдити његово ја.**

Није ни мало тешко увидети, после изложеног, да су фотографије апсолутно неспособне за правилно решење питања о идентитету, као и да је, у овом циљу, било потребно пронаћи неку нову, бржу и поузданију методу, која не би морала водити рачуна ни о прерушавању, ни о природној промени, ни о тешкоћама у класификацији.

Још као половине прошлог века, чувени Белгијанац *Кетле* у својој „*Социјалној физици*“, скренуо је пажњу света научног света на природне законе, који управљају како физичким тако и социјалним, на и моралним појавама у природи и човечанству.

Оно што је Кетле нарочито истицао, то је: *да се сви природни, друштвени и морални појави добављају по нарочитом реду, један за другим, правилно и нарочито; као и да се све што живи, расте и опада креће између максимума и минимума, између којих се тргују многобројних средњих облика, у толико многобројнијих у колико је ближност моја, и у толико ређих у колико је она удаљенија.*

Ови Кетлеови закони, као и познато природњачко правило: **природа се никад не понавља,** основа су на којој је Француз *Алфонс Бертилон* осамдесетих година прошлог века засновао свој систем за констатовање идентичности, и на овај начин дефинитивно решио некад тако важно и значајно питање о идентитету.

Служећи се *антропометријом* (науком о мерењу појединих делова човечијег тела) и *антропологизмом* (у најширем смислу науком о човеку), Бертилон је после дугог и брижљивог теоријског и практичног рада доказао непобитним фактима: да у свету нема два човека потпуно једнака, ни чега сличног иначе: да свако људско биће мора притежавати неко нарочите, само њему својствене особине, којима се битно разликује од осталих сличних му створења.

Главна заслуга Бертилонова, и суштина његовог система састоји се у томе што је он, полазећи са изложеног гледишта, открио ону индивидуалну разноликост, изналазак пут и начин којим се она може врло лако увидети и доказати. Овај, пак пут и начин састоји се у *антропометријском мерењу и описивању*, као *антропологијском* тако и помоћу *особених знакова* оних делова човечијег тела, код којих се ова разноликост најјасније показује. Резултат ових радњи јесу описи: *антропометријски, антропологијски и помоћу особених знакова*, који тек они у скупу сачињавају опис по Бертилоновом систему. Нас се за сада искључиво тиче *антропометријски* опис, јер то је онај који нам пружа могућности, да помоћу једног или појединих делова одела утврдимо са вероватноћом, а у извесним приликама и са позитивношћу идентитет лица које је оно одело носило. Колико пак ово може бити корисно за правилну и успешну истрагу излишно је, мислимо, доказивати.

Удаљали би се од главне ствари кад би се упустили у мало опширнији говор

о антропометријском опису. Ограничићемо се само на оно и онолико колико је преко потребно да би се што боље разумело доцније излагање.

Употреба антропометрије за констатовање идентичности, почива, у главноме, на овим принципима:

а). *Непромењивости човечијег скелета после 20 година старости.* Незнатно увећавање стаса, које се често продужује још на 2—3 год., изазвано је, с друге стране, савијањем кичмених обртава, које почиње око 20 година и продужава се до најозбиљније старости.

б). *У очигледној и знатној разлици у димензијама између скелета разних личности*, и

в). *У способности изведених делова човечијег тела за лако и тачно мерење помоћу справа ерло просте конструкције.*

Полазећи од ових принципа, а имајући у виду и тврђење савремене криминалне антропологије о физичкој дегенерацији злочинаца, Бертилон је у састав антропометријског описа унео мере ових делова човечијег тела:

1. *Висине стаса;*
2. *Ширине размака руку;*
3. *Висине полустаса;*
4. *Дужине главе;*
5. *Ширине главе;*
6. *Ширине јагодица;*
7. *Дужине десног уха;*
8. *Дужине левог средњег прста;*
9. *Дужине левог малог прста;*
10. *Дужине леве ноге, и*
11. *Дужине левог лакта.*

На основу ових мера, које се испитују на нарочитим картонима заједно са остала два описа, извршена је класификација свију измерених личности. *Ово је постигнуто тиме, што су сви испуњени картони средњи тако, да се у свако доба, и само за неколико минута, може међу њима наћи сваки картон раније измерене личности, без обзира на то да ли се зна ново право име или не.* Неоспорна је отпар, да би без ове и овакве класификације цео систем Бертилонов имао врло мало вредности, јер се пракса не би могла њиме скоро ни у колико користити. Шта би, рецимо, радили они у Паризу, где је до сада измерено преко 500.000 личности, и где се дневно констатује идентичност за стотине лица, кад би за свако од ових лица морали поновоб прегледати сих оних 500.000 картона, или у случају среће бар половину?

Да би нам своју класификацију у теорији што јасније представио, Бертилон узима једну множину од 120.000 испуњених картона, и дели их на:

I. **Мушке**,
II. **Женске** и
III. **Малолетнике** (лица испод 21 год.)

На основу тачних статистичких података, до којих је дошао дугогодишњим искуством, Бертилон тврди да ће у овом броју од 120.000 описа бити: 20.000 женских, 10.000 малолетника и 90.000 мушких. Ове последње, који представљају $^3/_4$ од целокупног броја измерених личности, Бертилон даље дели према дужини њихове главе на:

1. **Мале**, т. ј. оне са малом дужином главе;
2. **Средње** и
3. **Велике**.

Дужини *смо* овде поменута, да су ове поделе тако удешене, разуме се помоћу тачних статистичких података, да у свакој од њих има приближно подједнак број описа — у овом случају дакле по 30.000.

Свака од ове три поделе, подељена је даље за себе, и то према ширини главе на:

а) **Мале**, којих од прилике има до 10.000;
б) **Средње** „ „ „ „ „ 10.000;
в) **Велике** „ „ „ „ „ 10.000.

Ових десет потподела, разделене су даље према дужини средњег прста на:

а) **Мале**, одприлике 3300;
б) **Средње** „ 3300;
в) **Велике** „ 3300.

На овај начин добили смо **27** потподела, које се даље деле **према дужини** њиног опет на:

а) **Мале**, приближно 1100 описа
б) **Средње** „ 1100 описа, и
в) **Велике** „ 1100 описа

Дужина лакта (левог) пета је главна подела, према којој се горњих 81 потподела разделују на:

а) **Мале**, т. ј. са малом дужином лакта, којих ће приближно бити до 360;
б) Средње са истом количином описа и
в) Велике којих ће такође бити око 360.

Овом последњом главном поделом, добивено је **243** потподеле до којих се обично стаје у пракси, али теорија допушта и даље дељење, које би се, по изложеним принципима, имало још извршити:

а) **Према разлици у висини стаса**, опет на три групе: мале, средње и велике;
б) **Према разлици у дужини малог прста**;
в) **Према боји очију** и најзад
г) **Према дужини ува**, која би потподела садржавала највише 3—4 описа.

Ну, као што погласисмо, ово је само у теорији, а пракса обично стаје са поделом лакта, која у узетом примеру ограничава истраживање на 360 описа. Ма колико да је овај број незнатан према оној огромној множини од 90.000 на коју је поступо, ипак би у пракси веома незгодно било кад би се, у случају истраживања једног старог описа морали прегледати сих 360 картона, или бар половина од њих. Поред тога што би ово био заморан, а после дуже употребе и досадан посао, нарочито у већим антропометријским одељењима, њиме би се губило много и у времену, а ово би опет знатно умањивало предност Бертилоновог система. Да би ово избегао, Бертилон је ову групу од 360 описа, а према изложеним принципима, поново класификирао, почињући опет од дужине главе и свршујући са дужином лакта. На овај начин истраживање је ограничено на 2—3, најдаље 4 описа, међу којима се **мора наћи** тражени картон, ако је дотично лице било раније мерено.

Представимо сада да нам треба извидети: *је ли извесно лице мушког пола, чији је идентитет неизвестан, било раније мерено или не?*

Да би у овом успели, узећемо њен антропометријски опис, т. ј. измерићемо је, и са добивеним мерама упутићемо се у одељење за класификацију. Казали смо већ да је прва и најважнија трострука подела извршена према дужини главе. Ово је учињено на тај начин што су главе, чија дужина не износи више од **183** м.м. извршене у **мале**, оне између **184—190** м.м. у **средње**, и најзад оне од и преко **190** м.м. у **велике**.

Према овоме, ако дужина главе лица које смо измерили, и чији идентитет утврђујемо, не износи више од *183* с.м., онда би она долазила у групу *средњих*, т. ј. оних које варирају између 184—190 м.м.

Пошто смо на овај начин даље истраживање ограничили на *једну од главних подела*, истраживању даље, али само у овој подели, даље без обзира на остале две поделе, одговарајућу потподелу по *другим главе*. Ширина главе, пак, варира између *153* м.м. до *159* м.м., што ће рећи да су све главе, чија ширина не износи више од 153 м.м. извршене у групу *малих*, оне између *154—159* у *средње*, а оне од и преко *159* м.м. у *велике*.

Ако ширина главе измереног лица износи 14·2 см., онда ће она, према изложеном, спадати у групу *малих ширина* главе, па је с тога у овој групи треба и тражити.

Даља класификација изведена је, као што смо видели, *према дужини средњег прста*, и то овако:

а) Мере до **10·8** см. укључене су у *мале*
б) Мере од **10·9—11·4** „ „ *средње*
в) Мере од **11·5** па на више „ „ *велике*.

По овим истим принципима продужује се даље тражење у подели по *дужини лакта*, која варира између **40·9** — **44·8** см., и у подели по *дужини ноге*, која се креће између **23·8** см. до **26·5** см.

Ове опште напомене о идентитету и класификацији биле су, опет понављамо, преко потребне за даље излагање.

* * *

Познато је из обичног живота, да се одело и обућа, које носимо, знатно разликују међу собом у погледу своје величине, као и да је ова разлика у већини случаја прецизно изражена у мерама појединих делова нашег тела, као н. пр. стопала за обућу, руку за рукавице, ногу и паса за панталоне, главе за шешир и т. д.

Очигледно је, према овоме, да између ових мера, односно између дотичних делова нашег тела с једне, и обуће и одела које ми одговара с друге стране, постоји извесан, узајамни однос, који допушта да се на основу једног од његових познатих чинилаца одреди и други. Другим речима, на основу познатих мера поменутих делова нашег тела, може се увек одредити величина обуће и одела која ми одговара, као год што се на основу одела и обуће може одредити величина оних делова нашег тела, којима су ово одело и обуће припадали.

Овај однос између појединих делова човечијег тела с једне, и обуће и одела које ми одговара с друге стране, основа

је на коме је решено питање о коме говоримо.

Тачним и несумњивим подацима утврђено је, да између мера којима се служе занатлије да би одредили величину одела и обуће, и мера које се употребљују у антропометријском опису, постоји такође тесна веза, на основу које се увек могу одредити друге на основу прих, и обратно. Чим, пак, ово стоји, стоји и факт, да нам ономе што смо о класификацији казали, *да је могуће, само помоћу одела и обуће утврдити идентитет већине личности, које су једном већ биле мерене.*

Да би ствар била још јаснија и разумљивија, говорићемо о сваком делу одела посебно.

а. Шешир

Део одела који се најчешће губи, заборавља или мења јесте шешир. Добро је што је овако, јер смо поново њега у стању да добијемо две најважније и најпотребније мере за решење нашег питања: *дужину и ширину главе.*

Утврђено је, мерењем разних прста и облика шешира, које се мерење врши поново нарочитог лењира, да средња разлика између мера шешира и антропометријских мера дужине главе у $^9/_{10}$ случаја не износи више од $6^{4}/_{8}$ м. м. за дужину и 6 м. м. за ширину. Значи, дакле, да ће шеире треба одбити од добивених мера шешира, па ће се у остатку добити тражене антропометријске мере главе, помоћу којих ће се, са обзиром на оно што смо казали о класификација описа, број даље истраживања ограничати на $^1/_8$ намерених личности.

Са колико се тачност може констатовати идентитет на изложени начин, показује најбоље овај пример.

(наставиће се)

Д. Ђ. А.

ПОЛИЦИЈСКИ ЗБОРНИК

У напису горњега наслова, изашла је критика г. Аце Миловановића на „Полицијски Зборник“ издање министарства унутрашњих дела, у којој је он и сувише крупно а са врло мало пробраних израза одрекао овој књизи сваку вредност, а уредништву сваку подобност за израду послова ове врсте.

Како сам овај Зборник ја уређивао, те, по томе, ја носим и сву одговорност за изложене ове књиге, то налазим да сам у праву, да се осврнем на ову критику и изнесем: колико је она умесна и оправдана, и колико је писац исте дорастао за оцену радова ове врсте.

У одговору овоме, ја ћу ићи оним истим редом, којим је и г. Аца ишао у својој критици, како би и читаоци лакше изнели свој правилан суд и о вредности књиге и о вредности саме критике.

Али како она критика има и своју малу историју, то сматрам за потребно, да је изнесем пре него што пређем на саму ствар, јер ће она уједно казати: шта је управо узрок оној жучности, којом критика обилује, те од чак заборављало и на

углед листа у коме се пише и на важност ствари о којој се пише, чиме се једино и могу објаснити они чини изрази: „циганска вреба,“ „дебела шала,“ „сенсена,“ „монструм,“ „каламбур“ и т. д.

Даље, многима неће бити непознато, да је г. Аца још пре неколико година прихватио добру идеју, којом су се тада извесни правници позвали, да треба пречистити наше и онако многобројне законе, на све оно што важи пренети у нове зборнике, а они досадашњи зборници да служе за историју нашега законодавства.

Пропагирајући ја њу после свима сила, он се врикљиво старао: да једновремено са њом протури и тај глас, како би уређивање тога посла он најбоље могао извршити, па је, мора се признати, прилично у томе и успео.

Отпочињући и сам неке послове у томе правцу, и стално истичући своје познавање нашега законодавства у опште, он је успео, да већ у 1894. години буде *неизбежан* и *неопходан* за један посао, који је држана у томе правцу отпочела.

Да, он је те године постављен за члана комисије, која је уређивала ову књигу пречишћеног издања зборника.

Од тога времена и публика и он сам веровали су, да се слични послови неће без њега ни предузимати.

Али као што сувда има изузетака, тако се и овде догодило, да један Министарство овако исто мислио о способностима г. Аце, па га обишао и поверио уређивање мени.

Сама та појава револтирала је г. Ацу, и он је и не сачекав да књига изађе на свет, у низу чланака „Наши правници“ у једном дневном листу, напао и Министра и Уредника, наравно нешто кријући да је он то, докле га само уредништво није обавештавало, налазећи зар и он, да је он прекрадљиво.

При крају тих чланака, кад је случајно сазнао колики је хонорар од табака а колико опет табака, он није могао да прикрије како му је пљуснула вода на уста, и онда је сроба била још јача.

Пре, дакле, него што је могао знати садржину књиге, он је напао и изгрдио уредника, и са свим природно, остао томе доследан и после појаве њене.

Ето та историја казује побуде, које су покренуле г. Ацу да се своме послом пообабани, а уједно и објективност, којом је он могао располагати.

Пошто сам изнео ово, налазећи да и то треба читаоци да имају на уму, при оцени важности саме критике, ја бих сада могао да се пратим самој критици, као што сам напред обећао.

Али пре него што то учиним, ја хоћу да изнесем нешто, из чега ће читаоци видети, да ја у опште не бих морао одговарати у овој општини, у којој то чиним, и да то чиним само ради г. Аце, да га изведем из заблуде у којој је, а не ради оних, којима је књига намењена, јер ће она и сами, кад упореде критику са књигом видети, колико је она неоправдана.

Ради њих доста би било да изнесем само ово:

Као што се види из реферата Мин. Правде под II за израду пречишћеног издања зборника књиге I. *члан комисије био је и г. Аца Миловановић.*

У зборнику овом на страни 351 штампана је уредба за општинске приходе од 12. септембра 1839. год. ја не 1838 као што у пречишћеном зборнику погрешно стоји, и код 3-ће тачке штампан је и додатак овој уредби од 11. октобра 1857 год. бр. X. стр. 83, који гласи:

„*За оне морске цркве, које су у своје касе до сада наплаћивале од дуванa и мелива и кирије исте, исте аренде и кирије и умарендак у своје касе наплаћују, оне као, на којима би се земљама умарендак подизале мелне и дувани, да наплаћују у своје касе само кирије, приход као аренда на оне дуване и мелне да приходне касе општине, на којој црква принадлежи.*

Међутим, овај додатак изречно је укинут законом о сеоским ђурђанима од 25. октобра 1870. год. збор. XXIII стр. 96. и ово питање регулисано чл. 5. истога закона тако, *да од сада све приходе, који су дозвољени, од дуванa и мехмена наплаћује онај, на чијем се атару дуван налази* — општина црква и манастир.

Него тако нема данас вредности ни тач. 2. уредбе од 12. септембра, коју је г. Аца такође унео у зборник као важећу, јер је од појаве закона о општинама, руковање касом прешло на једно лице а не као јој ни тачка 7. која је била замењена уредбом од 9. јуна 1853. год. Бр. 660, па она замена укинута законом о општинама од 24. марта 1866. год. који је до неке мањеше значаји и тачака: 4, 5 и 8. ове уредбе, а г. Аца све то стрпао у зборник као да и сада важи.

Не важи, дакле, одељак под 3. „Настављења као додатак и досада изданим полицајним уредбама од 8. јулија 1839. године, за сеза и општине“ јер је тај одељак изречно укинут законом о општинама од 24. марта 1866. године, а г. Аца и то унео у зборник као да важи.

И, на посетку, *не важи* Високчајше решење о паплати такое од писара од 11. јуна 1852. године, које је штампано на стр. 354. пречишћеног зборника, као да и данас важи, а оно је, међу тим, изречно *укинуто* Високчајшим решењем од 12. августа 1854. год. Бр 578. зборник VIII стр. XVIII.

Ето какве су све погрешке учињене у зборнику, коме је г. Аца био уредник, и после овако капиталних грешака, зар ја не бих имао права да кажем, да г. Аца нема ни способности ни у опште компетентности за оцену мога рада, и то би за читаоце било доста.

Ну, као што рекох, ја хоћу да изведем самога г. Ацу из заблуде у којој је о својој неопходности за послове ове врсте, и зато прелазим сада на детаљно излагање.

Дакле:

Признавши оцени моје књиге, г. Аца се је прво задржао на погрешци датума, који је дат сада већ укинутом устројењу окружних начелстава.

Ја радо признајем, да је овај датум погрешан, и да ово устројење није на-

дато 12. маја 1839. год. али одмах напомињем, да за ову погрешку нико други није крив, него г. Ача, јер сам ја ово устројење узео за пречишћени зборник са стране 367. где стоји да је ово устројење од 12. маја 1839. године.

Како ја пречишћавао зборнике него на зборника, као дражаних изданја, скупљао законе, који су у нези са полицијском службом, што сам и у предговору своје књиге рекао, ја нисам осећао ни потребе ни дужности да проверавам тачност онога, што је у зборницима штампано, *па тако нисам ништа погрешку,* коју је ученик г. Ача, *требујући пречишћени зборник.*

А да је погрешка, ученика при пречишћавању, за осуду, ја се ту придружујем г. Ачи!!

Другу махну код овога устројења нашао је г. Ача у томе, што нисам штампао и толковање овога устројења од 21. фебруара 1845. год. Зборник III. стр. 106. (има издања зборника у којима ово толковање није на стр. 106. већ на стр. 125).

Ово толковање говори о томе, како полицијске власти имају права батињама ћутати грађане на уредан долазак на позив.

Њега нисам ни штампао ни помињао због тога, што оно не важи данас ни по (кривичноме) казненом законику, којим је казна телесна укинута, ни по полицијској уредби, која овај одношај дручије регулише.

У осталом, колико би сам г. Ача имао разлога да ми захвали што ово толковање нисам васкрсавао из мртвих, кад оно не важи, јер би се могло наћи који обешењак полицијан да га примени баш према њему, пошто је он и без своје воље доспо у такав положај, да се не може најуредније одликати позиву власти.

Одмах иза овога долази прекор, што сам штампао уредбе о набавци дрва, јер се то питање, вели, сада регулише законом о буџету и законом о благајницама, а саме уредбе припадају историји.

Ово је све речено на памет, јер ни закон о буџетима, ни закон о благајницама у опште не додирује ово питање, нарочито овај последњи, у коликo оно говори о начину набавке дрва, јер између тога питања, и питања у опште о кредиту има толеме, велим, толеме разлике.

Тако, пре извесних година, један је српски писар суђен и осуђен што је набавку дрва вршио непосредном куповином од сељака без лицитације, и ако у границама буџета, а он је, међутим, на то имао права.

Обе уредбе важе, дакле, и данас, и г. Ача се грдно пребацио кад их предаје историји.

Код закона о местима, у вези са законом о административној подели, г. Ача само што није запалио од болова, што је уредништво било у тој мери немарно, да није поборајао ни сва села, која припадају коме округу и срезу, те тако полицијски посленици неће отуда моћи сазнати круг свога делања.

Сироти чиновници, како ће се они овде морати мучити, што ће преписати са дуварa канцеларије среског или окружног старешине списак општина и села у своме срезу, односно округу!!

Не брини, не брини г. Апо, јер се о свему овоме марљиво воде спискови по окрузима и срезовима, а ова законска штампана су ради тога, да полицијски чиновници више остане дужности, које им из ових закона истичу.

За закон о окружним, среским и општинским буџетима, г. Ача вели да није речено у чему је укинут а у чему измењен.

То нити је био задатак овога зборника, нити се то могло у њему изнети, али је речено оно, што је требало рећи, на име, да су законом о уређењу округа и срезова, чл. 162. укинуте све одредбе овога закона, које су у противности са њим.

Ова напомена учињена је и у предговору самога Зборника и у регистру на стр. 1441, где је закон о буџетима и регистрован.

Самим дакле тим, што је скренута пажња на закон о уређењу округа и срезова, упућени су полицијски чиновници да нађу, које одредбе закона о буџетима још важе а које не, и по томе су и примедбе г. Ачине беспредметне.

Код уредбе о механама и кафанама г. Ача чини прекор, што се нисам позивао на неке укинуте законе о крчмарини (од 20. маја 1881. збор. 36. стр. 648 и од 19. јуна 1882. год. збор. 317. стр. 128.) као и на закон о трошарини.

Ја сам ову овтар окретао „с десна на лијево“ и ево искрено признајем, и сада не умем да кажем: како би поачало важност механске уредбе и помоћно њеном бољем разумевању позивањем на законе, који су укинути.

Мањ, ако се не крије ту каква дубља филозофско-правна мудрост, која је мојој ситној памети недоступна?!!

Иза овога прекора г. Ача ми одмах чини и тај, што нисам штампао све уредбе о пољном расељавању села, него сам само напоменуо да оне постоје.

Ја овде немам ништа друго да кажем до оно што сам већ рекао, а то је, да последња уредба обухвата садржину двеју прва, и да по томе нема смисла и њих штампати.

Који год их прочита, морање се сложити са мном да је и ова прекор доцно само тек да се нешто каже.

Пао је г. Ачи у очи и турски печат, који је остао без примедбе у уредби о заграничним пасошима.

Право да кажем, ту бих требала да дође примедба, како је Србија сада независна земља, како није провинција Турске, како би ранији султани имали обичај рећи, али ја нисам хтео учинити ни проста разја то нисам хтео учинити на проста разја то нисам хтео учинити на проста разја то нисам хтео учинити на

оправке, које су изазвале уредбу о којој је реч.

Бигали, г. Аџо, вере ти.

На страни 570, штампан је у изводу закон о телеграфу и телефону, па уз њега дошли и расписи о томе, а на страни, број 1340 говори се о поштама — расписи — јер тај закон није ни штампан, а г. Аџа се буни што то све није стрпано једно. Шта му човек може на ово рећи?

Чињени пропуштаји и безразложне препоруке код одељака: Министарства војног, правде и привреде, што навесни закони нису штампани у целини, или што су штампани из овог или оног државног издања, ја је код Министарства финансија увођење у ту потрошњу, да остаса за неизвесне законе, који и данас важе и примењују се.

Тако, ни за уредбу о окружним касационим већи да је укинута, ма да још није ступио у живот закон о државним благајницима, што се из наше напомене у зборнику јасно види, и ма да се и данас води књиговодство, засновано овим уредбом и њима осталима, које о овоме говоре.

Исто тако он сумњичи и важност закона (Високајшег решења) који говори о трећи праву наплате пореза, кад су у питању држава и обезбеђени повериоци, за да о томе постоје толике расправе, које су се забављале специјално овим решењем и утврдиле, да оно и данас важи.

У осталом, зар је само то, што г. Аџа не зна из наше правне књижевности?

Зашто није штампан закон о таксама и други, речено је у предговору, и то мора бити доста и за г. Аџу.

Поито је и код одељка: Министарство просвете и црквених послова рекло нешто тек да се рекне, г. Аџа се мало више задано код одељка — „Разно.“

Питајући се: да ли важи још ово решење о кашћеларијским часовима при министарствима, кад постоји друго о часовима рада осталим надлештвима, он је под тредбе о задржавању плате са неке одлучне писмене узвикнуо, како је то једно написало с обзиром на грађански судски поступак и закон о чиновницима грађанског реда.

Овде му само то могу рећи: „рече и остаде жив.“

Уредбе које ваше и данас и по њима поступају и административане и судске власти, а ако нешто среће да их призна г. Аџа, шта му онда могу ја и шта њима могу помоћи. Он је он, и кад не ће да га ни ви, ја их остављам њиховој судбини!!

Расписи су прошли као Јанко на Косову.

Њих је г. Аџа, познајући ни сам да ли им ваше или не, стрпао у један „хлоб“ а ту остављо да испусте душу заједно са њиховим уредником.

Они, међутим, изгледа ми вољни су да ваше, и чине неопходну услугу овим чиновницима, који за њих нису знали.

Зашто су они увећени у II део књиге, речено је у предговору Зборника.

Последњи покушај г. Аџиц, да потпуни значај ове књиге, сачуји се у оној напомени, како је закон о јавној безбедности штампан без икакве везе са оним о хајдучији, а то је *илот нечистоте*, јер напомена о томе стоји и у предговору и у регистру.

Ето, ја сам нашао уважтоште за г. Аџом, и кад сам нашао ову неопрандност и нечистност његова тврђења, онда могу да кажем, да је ова књига, и ако у њој систем средњавања није изведен до савршенства, због краткоће времена за које је средена и штампана, опет од големе користи полицијским чиновницима, како опим старијим тако и млађим, јер ће у њој наћи скоро све оне законе и уште, који су у вези са њиховом службом.

На путу је у осталом нарада једне ручне књиге — потсетника — из овога зборника, која ће и по обиму и свему моћи бити поцена у цену, и служити полицијским чиновницима као помоћно средство за тачну примену закона и онда, кад врше службу и на путу и у селу и у шуми и пољу.

Свакако, пак, она је много одмакла од оних царинских зборника, који хронолошким редом гутају законе и расписе, те се нико њима не може послужити, а којима је, чини ми се, г. Аџа духовни отац.

30. маја 1905. год.
у Београду.

Уредник Полицијског Зборника.

ИСТРАГА ЗЛОНАМЕРНИХ ПАЉЕВИНА

Да се позабавимо овим питањем дала нам је нарочитог повода врло непоновна статистика о извршењу и проналажењу злонамерних паљевина, које се дешавају у Србији. Довољно ће бити да поменемо само тај факт, да је за прва четири месеца ове године, према званичним извештајима полицијских власти, извршено у Србији 112 злонамерних паљевина — дела, која повлаче за собом казну до 20 година робије. Од тих 112 случајева *само у 20* кривци су ухваћени или је пала сумња на њих.

Нећемо улазити у то, да бацамо ли све ово кривицу на некога, али сматрамо, да ћемо излагањем и упутствима у раду истраживачком при испољавању паљевина, моћи бити од користи, те да се овако нали број пропаљених паљевина постепено уноша.

Са изналажењем кривца и утврђивањем дела паљевине истрагом има највише муке према осталим злочинским делима. У свима стручним а нарочито у немачкој криминалној литератури, посвећују се истрази паљевина читала научна дела. Дала нам се приказа, да из једноста по све испрнога рада д-ра Алберта Вајнгарта, изнесемо овојим читаоцима, бар у изводу, најглавније методе за решење питања: *Постоји ли дело паљевине?* и *Ко је кривац у томе делу?*

У неким случајевима нема сведока који су видели моменат када је ватра букнула. Тада је истрагин уводни на околности. Најбоље је да сазна пре свега: *какво је набено стање после пожара на месту које је горело? какво је било пре пожара?* и *кад је и где почео пожар?*

I

Најважније радње у истрази.

1. *Увиђај на месту где је горело.*

1. До увиђаја нала по могућству, одржати непромењено стање места на коме је горело, те за то је исленик позвао да забрани сопственику и другим присутнима свако измењивање на томе месту, а по потреби да постави и стражу. Пиле редак случај да се после напесиога времена, по већ свршеном увиђају, појави потреба за накнадним или допунним увиђајем, те је у томе циљу врло корисно да се стање на таквом месту одржи непромењено што је могуће дуже. Ако се још за време пожари породи сумња да је случај злонамерно паљевине, вала будима који гасе пожар пазедити, да што мање промени чине приликом гашења.

2. Увиђај вала учинити што је могуће пре, јер за неколико дана могу се и најважнији трагови изгубити.

3. Не треба се ограничити на посматрање предмета само с пола, већ треба разгледати изгоретине, гареви и прекривене просторије.

4. Ако се међу рушевинама од пожара нађе каква каса, не треба је одмах отварати, пошто хартије у њој, услед јаке врућине, постају необично запаљиве; па кад на њих у таквом стању нађе свеж кисеоник, кад се отворе врата, оне се лако сами од себе запале; опасност је отклоњена, кад се причека да се каса охлади.

5. Протокалу увиђаја треба увек додати нацрт згаришта; неки пут је од користи фотографисати га, и то са више страна. Фотографија пружа и те користи, што се на њој могу наћи и оне ствари, које њиху запажене приликом увиђаја, јер се није могло знати њихов значај за ток саме истраге.

6. Исленик вала при увиђају да нам на предмете који могу да пруже какве доказе за кривицу, те да их одузме и чува. На пиротиике ће упек више утицати кад сами виде такве предмете него ли кад читају о њима у протоколу увиђаја.

7. Неки пут је од користи дати столару да састави изгорене или разбијене комаде намештаја, врата и прозоре; тиме се олакшава преглед свих промена, које је починила ватра.

II. *Саслушавање сведока.*

За сведоке вала узимати:

1. *Становнике* куће која је горела, посљуту, суседе и она лица која су за време ватре туда пролазила или која су дошла у помоћ. Да би се нас сазнало и за друге сведоке, сваког појединог сведока вала питати, кога је све видео на лицу места.

2. *Патрољасце.* Они су у могућности да виде најважније ствари, које други нису могли видети, а сем тога способни су стручним погледом све да посматрају. Сам их позив гони на то, да чине неспна посматрања; главно је правило за гашење пожара, да се пре почетога га-

шења утврди седиште, природа и ширење ватре. Иследник је упућен да пита ватрогасце нарочито о томе, шта су приметили у почетку и за време пожара; јесу ли видели какве особите појаве и јесу ли могли доћи до каквог закључка о узроку пожара, а даље и о томе шта су све приметили на месту где је горело. Иследник је дужан обратити нарочиту пажњу на то, какве су промене произвели сами ватрогасци својим радом. Ко не води рачуна о томе, лако долази до погрешних закључака о стању места на коме је горело.

3. *Чиновнике осигуравајућих друштава*, пошто они чине свакодневна посматрања, позвани дужношћу према својим друштвима. Њихова дугогодишња пракса чини их способнима, да пронађу доста важних ствари и нарочито их укажу иследнику, кад је кривцу за иконамерну паљевину циљ, да добије осигурану суму.

4. *Полицијске чиновнике*. Ако су добро школовани и извежбани, они почињу своја посматрања и истраживања још за време ватре; при том не пазе само оно што се дешава тамо где гори, већ пазе и на оне личности, које су сумњиве да су извршиле паљевину, па их преко позданих људи држе под тајном присмотром.

III. Прибављање доказа

1. *Акта*. Ако се може закључити да је паљевину извршио злочинац такога заната, који при том задовољава своју страст за крађом или радост услед ватре, тада је потребно разгледати акта о случајевима паљевина, који су се у последње време десили у томе крају, а учиниоци им се нису могли пронаћи. У случајевима да је паљевина извршена, да би се добила осигурана сума, иследник ће обратити нарочиту пажњу, да ли је и када осумњичени повисио суму осигурања, и да ли је међу осигуравајућа друштва.

2. *Трговачке књиге осумњиченога* показују иследнику материјално стање његово.

3. *Планови зграда* пружају иследнику изглед раширега стања изгорелe зграде.

II

Утврђивање објективног постојања дела.

1. Какво је било стање места где је горело непосредно пре пожара?

1. *Који су предмети били на месту пре појаве пожара?* То се може видети по предметима и њиховим остацима на месту дела. Да ли је на време ватре у просторији био намештај и где је стајао, може се видети по патосу, ако је и овај био захваћен ватром. Места, где су стајале ноге намештаја, увек су својим сачувана од ватре; ако је ватра назад и њих захватила, нису тако јако оштећена; на јако изгорело околине, уздижу се она као приметна увишења.

2. *Да ли су врата или прозори били отворени пре појаве ватре?*

а. Иследник ће најпре испитати да ли су горње делови намештаја прикривени остацима чађавога пухора. Услед оскудице ваздуха, жар не може да сагори, већ се диже са димом, на кад се охлади образује прикасту масу. Ако ли таквих остатака, може закључити да су врата и прозори били затворени; јер да су једна врата или један прозор били отворени, увек би било довољно свежег кисеоника, да би жар могао изгорети светлим пламеном.

б. Неки пут је опет важно по истрагу да се зна, да ли су извесна врата или прозори били отворени у почетку ватре. То се често може познати по оштећеностима предмета које су услед ватре претрпели; по себи се разуме да су штете најјаче на страни окренутој ватри. При том ваља пазити да ли су највећа оштећења на унутрашњој или спољашњој страни врата или прозора. Ако су и. пр. врата од каквога ормана највећма изгорела на унутрашњој страни, она су морала бити отворена за време ватре, у случају да је ова долазила с поља. На свaки начин да су могли и ватрогасци, за време гашења и спасавања, отворити или затворити прозоре или врата. Тога ради ваља сви учеснике и о томе испитати као сведоке.

II. *Кад је почела ватра?*

1. Да бисмо дошли до тога закључка када је почела ватра, морамо се послужити разним околностима које прате њу, као што су пламен, дим, топлота и оштећења услед ватре. Ватра се најлакше могла појавити онда, када је која од тих околности примећена.

У једноме се случају појавила ватра у затвореном подручјету. Дим и пламен нису се могли испрва приметити. На против, кад је ни горњем спрату точена вода са чесме, примећено је да је иста врућа. Кратко време пре тога што је примећено, најдоцније је време када се ватра морала појавити.

Обратно се може узети као најмање вероватно да је ватра почела у извесно време, ако личности у околини места где гори нису могле приметити ни ватру, ни дим, па ни појачану топлоту на које месту; то не треби за прах од гара, пошто се овај може не запазити за дуже време.

2. Каткад се још тачније може утврдити почетак ватре, ако се зна, у колико су далеко од извесног одређеног времена допрле њене последице. Неки пут се услед слабог распростирања ватре, може расознати да је ватра тек била почела, и. пр. ако на стоту сламе гори само горња површина, или ако два блиска стога горе још свaки засебно. Ако је ватра и даље захватила, могуће је закључивати о њеноме трајању;

С једне стране ваља имати у виду још и брзину сагоревања предмета, као и то да ли је био сув или мокар, да ли је био свезан, спутан или одрешен, и да ли је био спремљен за горење; с друге стране ваља и зити, да ли постоје околности, које су ватру потпомагале (као промаја) или је угушивале (као недостатак ваздуха).

Пухор од гара спорије се развија од пламена ватре која гори; ако се такав пухор далеко распростре, може се отуда закључити, да се већ од дужег времена почео дучити; он може да траје недељама, па и годинама.

Ако нема довољно ваздуха, запаљени чврсто стегнути намук тиња и. пр. каткад недељама, док не наступи пламен; у колико је чврше спакован, у толико спорије тиња.

(наставиће се)

Д. В. Бошић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене чл. 152. закона о општинама.

Ради подизања цркве, општина ж..... био је потребан новац, те је одбор решио, да се изнесени део утрине испарцелише и изда појединцима за више година под закуп (15. година), те тим добивеном новцем да подигне цркву.

Пре овог решења, а у истом циљу одбор је решио, да се, ради извршења овог парцелисања, изда на готовине извесна сума, и среска власт је ово одобрила одлуком својом од 4. септембра 1904. године. № 12397.

Ну у међувремену од овог свог решења и овог прног, среска власт је примила примедбе Државног Савета, који и одобрала, да се ово земљиште отуђи, – о тога, налажења, да Савет не дозволава никакву дообу, огласи решењем својим од 22. октобра 1904. године № 1450, скидање решење за неважеће, и наређу суду, да сваки рад на дооби обустави.

Противу овога решења, суд општине ж..... изјавио је жалбу Државном Савету, износећи у истој у главном:

1. да не може сама власт своје раније решење поништити;

2. да задржана одлука није противна закону;

3. да у решењу среске власти нема једнога законског прописа;

4. да ранија Саветска одлука са овим предметом нема ничег заједничког.

Државни Савет одлуком својом од 5. маја 1905. године № 3329. поништио је решење надзорне власти, налазећи, да не одговара закону, прво по форми, јер није, у смислу чл. 152. и 156. закона о општинама, засновано ни на једном законском пропису. Сем тога, ни по садржини не одговара закону, јер не може бити разлог за задржавање од извршења ове одлуке одборске, донете по чл. 3. чл. 86. поменутог закона, о давању њива под закуп, решење Државног Савета, донето по чл. 33. закона о општинама, о одлуци зборској о отуђењу, пошто се издавање под закуп и отуђење потпуно разнолике правне радње.

Противу одлуке општинског одбора, којим се чланици општински разрешују од дужности, жали се изабрање непосредно надзорној власти.

Суд и одбор општине новачке 27. фебруара 1905. године № 116. донео је решење, да се Петар Веселиновић, као члан општине, разреши од дужности.

Противу овог решења Веселиновић је изјавио жалбу Државном Савету, тражећи

да се решење суда и одбора поништи и на врати у дужност.

Државни Савет одлуком својом од 24. маја 1905. године № 3764., а на основу чл. 25. свог пословника, одбацио је жалбу као ненадлежној власти поднесену, налазећи да овде није случај чл. 170. закона о општинама, да би Савет био надлежан, већ у смислу чл. 102. поменутог закона, против решења одбора, жалба се изјављује само непосредно надзорној власти.

Уредбе § 471. тач. 7. грађанског судског поступка односи се и на плате општинских чланова.

Осудним решењем приостепеног суда од 3. маја 1900. године № 10364. осуђен је И. Р. на плаћање дуга М. Ј. са интересом и осталим трошковима.

Начелство округа моравског, приступивши извршењу ове наплате, у смислу уредбе § 466. грађан. судског поступка, нашло је, да је плата, коју дужник прима од општине као општински председник, изузимија за извршење, и да ничим није спитњена од извршења за наплату дуга, на основу §§ 463. и 466. грађанског судског поступка, донело је решење: да се наплата дуга изврши из плате дужникове, но тек, ако она не би достигла, да се остатак наплати из остале покретности његове.

Ово решење начелства одобрио је и Министар унутрашњих дела решењем од 3. новембра 1904. год. № 31610.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да решење Министрово не одговара закону, из ових разлога:

По § 471. тач. 7. грађанског судског поступка, за извршење не може се узети плата од четвртине плате чиновника, приватних службеника, свештеника, кантора и учитеља, а половина може се узети у извршење само онда, ако се је-дногодишњим обустављањем тражбина не може измирити.

Као што се види, овим прописом била је намера законодавчева, да се у циљу издавања, и вршења јавне службе, заплата трећ четвртине, односно половина плате јавних службеника, кад она има да се употреби за извршење, а и кметови су јавне службенице, то је начелство погрешно узело, да је закон остављо ван напште плату кметова, јер се у грађанском праву допушта аналогија, те је, по § 2. грађанског судског поступка, у недостатку изричног прописа, ваљало примити на овај случај начело, које је заштићено у тач. 7. §. 471. поменутог поступка.

Ово посматрање саветско усвојио је и Министар унутрашњих дела.

Саветска одлука од 9. јуна 1905. год. Бр. 4211.

Противу захтева надзорне власти, да одбор општински разреши од дужности неуредне кметове, нема места жалби.

Начелник среза а..... упутио је акт одбору општине к..... којим је тражио, да одбор разреши од дужности кметове исте општине, пошто су неуредни у дужности.

Противу овог захтева кметови су изјавили жалбу Државном Савету. Ту њихову жалбу Државни Савет је одлуком својом од 24. маја 1905. године № 3765., на основу чл. 25. свога пословника, одбацио као ненадлежној власти поднесену, налазећи, да овде и нема решења надзорне власти, које би жалитељи могли употребити средство, из чл. 170. закона о општинама, т.ј. жалити се, већ је ово захтев надзорне власти, упућен општинском одбору, у смислу чл. 148. закона о општинама, који одбор може уважити, или не, и тек, у случају да одбор по захтеву поступи, могли би жалитељи, противу таквог решења, користити се чл. 152. поменутог закона, а сада не.

Противу одлуке општинског суда и одбора, донесене на основу четврте алинеје чл. 30. закона о водама, има места жалби среској власти, а противу решења ове начелству и Министру унутрашњих дела.

Обрад Бизић, земљоделац из Својдруга, обратио се молбом суду општине рогачичке, да му дозволи подизање воденице — поточаре — на свом сопственом имању на потоку „Буковцу," наводећи, да тиме неће ником ократити службеност и употребу воде, па ни воденици Глигорија Илића, која постоји испод ове, коју он хоће да подигне. У исто време, Глигорије Илић обратио се суду за заштиту његова права употребе воде са потока Буковца, пошто његова воденица постоји од памтивека на том потоку.

На основу овога, суд је учинио увиђај на лицу места, на нашавши да би одвођење воде на воденицу молиоца Обрада било од штете по воденицу суседа Глигорија Илића, чија воденица постоји одавна, и тиме стекла право употребе поменутог јаза, решењем својим од 30. маја 1904. године № 960., а на основу тач. 2. чл. 30. закона о водама и њиховој употреби, с погледом на чл. 83. закона о општинама, известио молиоца Обрада, да му се не може одобрити подизање воденице на потоку Буковцу.

Противу овог решења среске власти, молилац Обрад изјавио је жалбу начелству округа ужичког, и молио, да се то решење поништи и њему да задовољење. Државни Савет, под 2. октобра 1904. године, његов задругин брат Спасоје Бизић молио је начелство, да одреди инжењера, који ће изаћи на лице места и учинити извиђај. Начелство је по овој преставци, одредило окружног инжењера и часнивитво општине рогачичке, да на лицу места учине извиђај, који је и учињен и њиме утврђено, да молилац има права употребе воде са потока Буковца, а на начин како је он и саградио воденицу према чл. 4. закона о водама и њиховој употреби, јер би употребљавао воду са потока, која се сматра за јавно добро, а испуњава и услов чл. 11. истог закона.

По расмотрењу односних аката, начелство је нашло, да није прописима ни једног закона онлашћено, да се упушта у расматрање и оцену поменутог решења среске власти и наводя у жалби жалиочевој (молиоца Обрада), на му је с тога жалбу, на основу §. 13. свог устројства, одбацило као неумесну.

Ово решење, по изјављеној жалби одобрио је Министар унутрашњих дела својим решењем од 30. новембра 1904. год. Пбр. 33220.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 9. јуна 1905. године № 4209. поништио је решење министрово, као противно закону са ових разлога:

По чл. 29. и 30. закона о водама од 26. децембра 1878. године (Зборник закона и уредаба по струци министарства грађевине стр. 94.), начелство округа ужичког је да дајо дозволу и решава о употреби воде и подизању грађевина за употребу истих, и решења министра унутрашњих дела по тим питањима, по чл. 37. поменутог закона, изврши су. Али за грађевине, које су на водама од незнатне важности, као што су: воденице поточаре, ваљаонице, стружнице, дајо одобрење, по другом ставу тач. 2. чл. 30., општински суд и одбор.

У закону о водама нигде није казато, да су такна решења извршна, те с тога је иман спора да она подлеже расматрању надзорне власти, по чему је и начелник среза рачанског, решењем од 30. јуна 1904. године Бр. 7479., на основу чл. 14. устројства начелства окружних и среских начелника од 12. маја 1830. године (Збор. I. стр. 78) решење суда и одбора општине рачанске од 18. јуна исте године Бр. 960. расматрао и одобрио.

Овака одлука среског начелника, по чл. 13. поменутог устројства, подлежи оцени и расматрању окружног начелства, те зато се начелство округа ужичког решењем од 3. новембра 1904. године Бр. 1176 није могло огласити за ненадлежно, у толико више, што је под 2. октобром исте године Бр. 1044. наредило извиђај по овом предмету преко окружног инжењера и председника дотичне општине, којим је по акту Бр. 1098. утврђено, да жалилац Обрад подизањем поменуте поточаре и употребом воде са потока „Буковца" ни у колико не наноси штету Глигорију Илићу, који има на ниже своју воденицу и који се томе противи.

Према томе ни Министар унутрашњих дела оважљењем решењем није могао одобрити горње решење начелства, него је по чл. 10. закона о устројству централне државне управе, требао да упути окружно начелство, да по жалби жалиоца Обрада узме у расматрање решење среског начелника, и донесе своју одлуку по њему.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине клокичке, актом својим од 9. маја ове год. пита:

а. „Да ли је општински суд надлежан за суђење крађица као извесна лица захвате што од општинског појила или иначе

каквог земљишта; даље кад стесне сеоске путеве и т. д., и ако није, којој власти треба одузимати такве ствари", и

б. „да ли општински суд може прићи егзекуцијом наплату дуга од својих дужника, и ако не може, која је власт за то надлежна ?"

— На ова питања одговарамо:

а. По § 4. полиц. уредбе, општински судови суде све ствари из III части кривичног закона, па по томе суде и случајеве из т. 1. § 339. кр. закона као и оне из § 375. под а.

Њима ништа не смета то, што се општина овде јавља као приватно-правна личност и нека прста тужиоца, јер се судови у овом случају јављају не као представници општинских интереса, него као државна установа за вршење извесних закона, по којима се од њих тражи заштита јавних и приватних интереса, у оном случају општинских; и

б. Општине према својим дужницима стоје у положају обичних повериоца и ништа више.

Према томе, оне се за наплату својих потраживања морају обраћати са тужбом надлежним судовима до 200 дин. општинском а преко ове државином и тек кад имају осудно решење могу тражити извршење.

Наравно, ако је судио општински суд, он ће сам и извршити своју осуду по § 24. грађ. суд. поступка, а ако је судио Просторени суд, онда ће се пресуда или осудно решење поднети на извршење надлежној позицијској власти у смислу § 462. грађ. суд. поступка.

II.

Суд општине прањићске, актом својим од 14. априла ове год. пита:

„По чл. 11. Устава земаљског, нико не може бити суђен, док не буде надлежно саслушан или законим начином позван да се брани.

По чл. 24. закона о народним школама, поред осталог, изостанке ђачке цени учитељ, а оне, који су учињени из важних разлога оправдана, а неоправдане доставља месном школском одбору да каже ђачке родитеље или старатеље.

По чл. пок 57. истог закона, сваки је члан школског одбора дужан долазити у седнице, јер ако не дође на не оправда свој изостанак важним узроком, казниће се, од стране школског одбора, за сваки изостанак по три дин. у корист школске благајне.

Питање је сада да ли наређења чл. 11. Устава важе и за случајеве из чл. 24. и 57. зак. о народним школама, или ће се кажњавање вршити и без тога.

Нарочите се истиче питање, да ли ће узимати реч у случајевима чл. 24. или ће се вероватно просто изјави и оцени учитеља".

Моли се уредништво да наведи изнете своје гледиште по овој ствари.

— На ово питање одговарамо:

И ако се у закону о народним школама за случајеве који су истакнути ништа не вели одређено, да ли ће се дотична лица узимати на одговор или не, ипак се не могу обићи уставне одредбе из чл. 11. без повреде самога устава.

И у случајевима чл. 24. и у случајевима чл. 57. морају се дотична лица позвати за опрашлу своје изостанке односно изостанке њихове деце, на тек ако то не могу учинити има места казни.

Код чл. 24. не мења ништа ствар, што се учитељу пружа право, да неке изостанке сам опрашта, јер за оне који нису оправдали, по његовом схватању он је само тужитељ и ништа више, пошто није искључена могућност да неко школском одбору поднесе тако убедљиве доказе о своје невиности која искључују казну, а које, може бити, није могао и стигао одмети учитељу, кад је он тражио објашњење.

III

Суд општине корачичке, актом својим он 10. јуна ове год. Бр. 1556. пита:

„Један сопственик парцела млина у нашој општини бави се још и куповином и продајом хране земљаним.

Храну даје на почек.

Сву продату храну он мери на своме квартару, па да у општини постоји општински квантар.

Да ли се према овом лицу могу применити наређења § 392. крив. закона?"

— На ово питање одговарамо:

По чл. 1. закона о општинској мерини, све што се прода у једној општини а теже је од 25. к.грама, мора се измерити на општинским мерама и за то платити прописана такса.

Према томе ако и та општина има мерило прописаном законом о метарским мерама има права на наплату мерине од лица о коме је реч, ако оне продаје тежине испод 25. килограма.

Ако ово лице неће да врши наређења закона о општинској мерини суд га може наћи казнама по чл. 11. поменутога закона, а не по § 392. тачке прве која не каже више после појаве закона о општинској мерини.

IV

Један општински писар пита:

„По чл. 2 тач. 8. закона о таксама казано је да се плаћања таксе ослобађају сиромаси који не плаћају данак више од пет динара нем. порезе, без прираза и личног пореза, кад о томе поднесу уверење.

Молим уредништво за објашњење, да ли ово важи и за оне случајеве из закона о таксама, кад се неко осуди за нетурену кривицу или по каквом грађанском спору на плаћање т. ј. да ли ову таксу може заменити уверењем?"

— На ово питање одговарамо:

Тачка 8. чл. 2. закона о таксама наређено је регулисања случајеве из закона о таксама, па према томе са свим је јасно, да ова говори о случајевима, који су оним питањем тикнути.

Може се, дакле, уверењем заменити такса и по грађанским споровима и по иступним кривицама.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Крадљивци аутомобила. Париским чиновницима криминалне полиције Детлингу и Герабиџу пошло је за руком, да успешном крунишу свој задатак, који им је био стављен, а то је, да пронађу два крадљивца аутомобила. Они направише клопу за хватање, а на њезину основицу узеше су то, што је један предњи точак на аутомобилу био покварен, и захтеваше је исправку, ако се хтео употребити. У тој ствари издали су сгласе по новинама, да се пуде ирло способни механичари за сваковрсне оправке, и по јевтину награду. Након тих сгласа добили су разне понуде ради посла, и они су им се свима одазвали. Најзад су добили један повик од извесног Друјина, те се и њему представише као механичари. Ту су нашли на прави пут, јер им је Друјин показао онакав аутомобил као што је описан онај украдени. Друјин су одмах притворили; он је одмах признао кривицу, а шта више означио је и своје саучеснике.

Сунчева светлост као средство за дезинфекцију. Професор Есмарх у Килу доказао је безбројним покушајима и пробама, да је сунчева светлост врло успешно и корисно средство за чистоту и здравље. Клицама различних болести пуно је одело, коже, кревете, намештаје, рубље и тако сличне, излагао их сунчевим зрацима и после сваког сата посматрао је да ли је још има. Успех је био неочекиван. Наиме, што је брзо убијало сунце бацилле колере, и то не само на горњој површини кревета, већ и у дубоким дезовима њезиним. Ма да спорије, ипак је с успехом утицало сунце да уништи бактерије тифуса, туберкулозе и других болести. Као што се на тога видя, најобичније, најзгодније, а поуздано средство против уништења заразних болести, јесу сунчеви зраци. те се за то не потреби треба најпре њима послужити, док не стигну или се не пробаше друга дезинфекциона средства.

Поштанске марке. — У последње време и код нас су се појавиле поштанске дописнице, на којима су назначене пожежи марака за договарање и спиралуване ваше љубавних парова. У Немачкој су злочинци искористили ту прилику, те су дељењем марака на писмима, са свим тачно споразумевали са друговерима у слободи, и ако је писма испоштила сва истражна власт. Најзад је то договарање пало у очи полицији, те сад злочинци шмеју сами ни марке да лепе у својој преписци.

Романтично бегство једног притворени. — У Кракови недавно је из истражног затвора на врло оригиналан начин један притворени, по имену Ледпос, и то пошто три и четири сата по поћи. Намерно је назвао свању са друговерима притвору, те је за то Ледпос затворен засобну ћелију. Ту је поштима изгледа дрво око ексера на вратима тако, да се врата једним ударцем могли отворити

и врло њих изађи. Кад је идуће недеље дошао оџачар, Ледвос се преурши као оџачар, тиме што је намазао лице чађу и нашао, нагарављено одело, па цилиндар исекао тапуче, па од преостале коже направио широк појас. Са цилиндра скинуо је обод и направио само округлу капицу, какву носе обично оџачари. Тако прерушен истиш врата своје кеље, и са свим мирно питајући кроз ходнике до дворишта. Нигде га није нико задржао, и на главним вратима сам му је пратар отворио, те је тако лакше на улицу, упутио се на предграђу а ту му се загубио траг. Чему се спе неће достатни човек жудан слободе!

Крађа за љубав науке. — Једна оригинална и веома интересантна крађа, каква за личностима које су је извршиле, тако и по предметима који су украдени, суђена је недавно у јуришевском апелационом суду (Русија) уз најживље интересовање тамошњих универзитетских ученика и свег интелигентнијег грађанства. Био у чему је ствар:

Ноћу између 15—16 и 28—29 децембра 1903. год. покрадени су из зармакловске хемијске лабораторије универзитета многи инструменти и препарати знатне вредности. Извештена о овоме месна полицијска власт предузела је најживљу истрагу, али је сав њен рад остао безуспешан.

Јануара месеца прошле год. предетали су полицији стари универзитетски ученици: *Јулем Вајнберг* и *Фридрих Орт* и предали јој све покрадене инструменте са изјавом: да су их они у своје време узели из лабораторије али не у циљу користољубља, већ ради физичког и хемијског експериментисања. Имали су, вели, намеру, да им узете ствари, по свршеном послу, врате опет у лабораторију, разуме се тајно, али кад су видели да је универзитетска управа објавила ову крађу, претпоставили су да их предаду полицији. Наиад су додали, да јако жале што се све ово морало десити, као и да се кају због својих поступака.

По свршеном претресу суд је ослободио оба окривљена на велико задовољство многобројне присутне публике.

Браћа ова у многоме подсећа на врло честе крађе лешева у средњем веку, у циљу изучавања анатомије.

Самоубиства у Немачној. — Према тачним статистичким подацима, број самоубиства у Немачној изгледа је порастао у току последњих година, јер за последње три године износи 20·4 на 100.000 становника. Статистика је још утврдила, да је највећи број самоубиства извршен у индустријским, а најмањи у земљорадничким округима.

Нова примена антропометрије. — Да би се спречило фалсификовање радова неких сликара и скулптора, један француски антиквар предлаже: да у будуће сваки свој сликар и скулптор на свом раду стална и отисак свога десног палца, те за сваки начин потпуно онеогућити фалсификовање тог рада. Идеја је оригинална али не и потпуно нова. Позната је ствар, да су већина лутократа из крајњем Истоку у ранијим временима потписивали сва важнија акта отиском десног длана.

Извршење смртне казне у Америци. — Као што је већ познато, у Америци убијају помоћу електричне струје личности на смрт осуђене. Колико је овај начин непрактичан и свиреп, нека послуже као доказ ови редци из *Гласника Средњевеких Америчких Држава*.

„Припреме око извршења трајале су неколико минута. Пошто је осуђени Мишел Шитер, који је убио своју жену, чврсто везан за фаталну столицу, пуштена је на њега електрична струја у јачини од 1750 волти. После 53 секунда присутни лекар прегледао је осуђеног и изјавио да је мртав, те су га с тога пренели у салу за секцирање. Тек што су га положили на сто, осуђени је, на велико запрепашћење присутних, отпочео дисати и мицати рукама и ногама. Разуме се већ, да су га поново везали за столицу и пустили струју за време од једног минута. После категоричке изјаве лекарове да осуђени онога пута неће оживети, сведоци су напустили салу, али су се убрзо морали натраг вратити, јер се несрећни Шитер поново почео кретати. И по трећи пут привезали су га за столицу и за дуже време изложили много већој струји, после чега је одиста био мртав. Пренеражени призором који су видели, и загађени зрачком од изгорелине, сведоци су готово побегли из сале у којој је вршена ова операција. Глава несрећног Шитера изгледала је као печена.....“

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Утврђена идентичност. У 19. броју „Полицијског Гласника“ од ове године пишли смо фотографију ох оновом једног конџара, који је до тада био непознат и једино је назван као **Алекса Марковић** — **„Шваиче“**, родом из Крагујевца. Пол овим именом био је и од стране београдске полиције и од других полицијских власти у земљи више пута пописиван, а тим су га именом звали и други конџари и његови другови.

Међутим, одмах по објављењу слике добили смо извештај од једнога општинскога писара из унутрашњости, који јасно да оно лице није Алекса Марковић, већ **Иван Чајковски**, родом из Пироте.

Предузетом истрагом поводом овога рада утврђена идентичности овога лица потпуно је: да се он доиста зове **Иван Чајковски**, да је 1884. год. рођен у Зајечару и да је син Ђорђа Чајковског, бив. пиниљара, који је био родом из Руске Пољане и да има и сада живу мајку, пређудку у Крајеву.

Лажни „Алекса“ је под Управом гр. Београда такође признао да су они подаци о њему истинити и да је се излазио под другим именом са тога, да би избегао војну обавезу, у чему је до сада и успевао.

Пошто су га војне власти тражиле ради одслужења стајног кадра, то га је Управа гр. Београда 15. тек. месеца са актом Бр. 18185. спровела команданту гарнизоне дивиз. области у Зајечар. Ако би ко о њему још што знао, моли се да о томе извести ово уредништво.

ПОТЕРЕ

Јуна 18. тек. год. непознати пралавац украо је из стана г. Стојана Пајкића, рентијера ове ствари:

а, један пар дијамантских минђуша у облику розете са једним брилијантским каменом;

б, један женски брилијантски прстен са једним каменом;

в, један прстен дијамантски са три поњена камена у једном реду, и

г, три женске путаше: дво сребрне и једна позлаћена.

За проналажење и поправљен кажњење се лично тражење. Нарочита пажња скреће се личностима које купују или узимају у залогу ствари

од предности, да буду веома пажљиве, јер је пралавац већ успео да код неких залогаја залоши један украдени сахат, па је с тога врло

неразатно да ће то покушати и са осталим стварима. Извештај о овој поправци и рекатингу тражала треба слати Управи града Београда с позивом на Бр. 21010.

Ноћу између 19. и 20. тек. м-ца непознати лопови отворили су улазним кључем кућу Јанка Жујовића, тежака из Голубиња, и из ове одвели: 130 динара у српским новчаницама, 1 стари џамар, 2 металарице, трн пробушене аустријске форинте, 4 трубе црна и 3 трубе бела сукна, 2 трубе памучног платна, 2 трубе тежењана платна, 1 пар тканица, два пара нових пантолона од белог сукна и две велике торбе. Начелник среза пореченог, лепшом Бр. 4314, моли све полицијске власти за тражење крадљивца и покрађе.

Матеја Богојевић, који је био под истрагом и у притвору код начелника среза посавског у Аљевском округу аљевског, због краће, побегао је 17. тек. м-ца из аљевске окружне болнице, у коју је био упућен ради лечења. Матеја је родом из Аустро-Угарске, по занимању је колебар, стар око 70 година, бркова седих и кратких, лица округлога. Позивају се све полиц. и општинске власти да Матеја у овојим домашајима ширинске потраже, и у случају проналаска страпарано спроведу начелнику среском у Обреновцу, или начелству округа аљевског с позивом на дописну Бр. 8766.

Драгутин Стевановић, пекарин, родом из Сиња, који је био притворенин среза посавског, окр. београдског био за лечењу у општој државној болници, побегао је 20. тек. м-ца из дворишта начелства округа београдског само што је био упућен на болничке ради спровода у српски притвор. Одбегли Драгутин има око 50 год., средњег је стаса, просед, брковa густих и проседих. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да бегунца у својим домашајима ширинске потраже и пронађеног спроведу начелнику среском на Ужице, или начелству окружном с позивом на Бр. 3136.

Ернест Мозлер, по занимању пекар, родом из Бежингена у Немачкој, извршио је ноћу између 12. и 13. јуна тек. године, (по новом) троструко убиство са разбојништвом у Неокарт-

тортону и по извршеном злочинима побегао. Његовим је висок 1·60 м., средњег стаса, по лицу пегав, носе плаве, брковa мали и плави, на десној мишици има тетовиран знак у облику срца. Истражни судија из Вартемберга моли све полицијске власти да за каниџењем Мозлером најстрожије трагају, а у случају проналаска да га ухапсе, притворе и њега телеграфским путем о свему известе. Награда од 1000 марака обећана је ономе ко би злочинца ухватио или власти пронашао.

Три непозната каниџија, наоружани пушкама остругушама и по лицу нагарбани, напали су 17. тек. м-ца између 4—5 сати по подне, на салаш Стане удове Бирбуза Стојановића из Бриз Пољане, на пошто су претходно сопственицу тукли кундацима и њеним натрагом, отели су јој и одвели: 10 штр. славине, 2 штр. сира, једни прслуч и једне пантаљоне од црног сукна, једну јагњећу шубару, пар кућних чарапа, тиганиње и 4 динара у никлу. Један од каниџија био је високог стаса, црномањаст, стар до 30 год., у црном штофаном прслуку и црним сукненим пантаљонама. Други је био плав, сувоњав, омален, стар до 30 год., на себи је имао прслуч од црног сукна а испод овог подушки гуњ од белог сукна; на потама црне, сукнене чаншире а на глави црну јагњећу шубару. Опис трећег каниџија непознат је. Начелник среза брановалачког деспотом Бр. 1230, моли за најважније тражење описаних каниџија.

ТРАЖЕЊЕ

Добросав Сашић, из Грабова, општине подгорачке, подручног му среза, по извештају тих. општине, отсуствао је познато куда још 10. новембра 1903. год., и до данас се није могао пронаћи. Како се сумња да је извршилац Добросав ово учинио у намери да чини нашта наштима дела, јер је и раније био осуђиван на 8 година робије, а више пута и вођено нападања за крађу стоке и друго, то се моле све полицијске власти да за Добросавом пореде живо тражење и у случају проналаска да ме известе о месту његовог становања. Из напред изнете начелства среза рогачког, 29 јуна 1905. год. Бр. 6510. у Рашкој.

Стојана Живковића, бив. келнера из Жагубице, тражи начелник среза моравског, у Прељановцу, ради издржавања казне затвора. Сазнање је стар 22 године, средњег стаса, плав у лицу. Препоручује се свима полиц. и општ. властима, да га потраже и у случају проналаска пошаљу начелнику среза моравског, округа пожаревачког, с позивом на Бр. 6335.

ОБЈАВА

Лазар В. Радојковић, из села Мирова, у срезу боговачком, округа округа, који је 27. пр. м-ца извршио убиство над Милојем Милошевићем, бив. председником општине мировске, побегао је наоружан, по извршеном делу, у шуму.

Решењем овога начелства од данашњег Бр. 5481, а на основу извештаја Начелника среза боговачког о прибављеним доказ. утврђено је: да се Лазар наоружан одметнуо од власти и почео за себе самостално да живи у намери да избегне одговорност за учињено дело као и да друга кажњива дела чини, у коме поступку његовом постоји дело хајдучовања — ч. 242. крив. зак.

Услед овога, а на основу чл. 9. закона о јавној безбедности, Начелство ово позива Лазара В. Радојковића из Мирова, да се у року од двадесет дана, рачунећи од дана када је објава изашла у Српским Новинама, пријави најближој полицијској власти, која ће га спровести Начелнику среза боговачког, или најближем просветеном суду, а ако се у осталом року не пријави ма којој полицијској власти

или просветеном суду, Начелство ће га, на основу чл. 10. зак. о јавној безбедности огласити за хајдука.

Лични је опис Лазарев овај: стар 23 год., расте средњег, добро развијен, црномањаст, брковa малих црних, носе праве, косу чешља право у ниже, брада брија. На себи има од одеће кратку сукнену антерију, црноокуту, са сатина црним гајтанима, чаншаре сукнене праве, грађене онакве са широким надшивима.

Бр. 5481. Од начелства округа тимочког, 13. јуна 1905 год. у Зајечару.

НАЂЕН ЛЕШ

На обали Дунава у Кусјаку, 17. пр. м-ца избацила је вода један непознат човечји леш, који је већ прилично у труљењу, а према лекарском мишљењу лежао је у води 12 дана. Човек, чији је леш, био је омален, пун, избријан лица, ретких црних брковa, стар око 36 год. Од одела је имао гуњ од црноте сукна, комуњу од техничког платна. Секцијом се није могло утврдити, да је смрт произведена насилним путем. Ко би што ближе умео рећи о овоме лешу нека о томе извести начелника среза неготинског с позивом на Бр. 5804. — АВр. 971.

БРОЈ 26. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 8. ЈУЛА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК" излази једанпут, и према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, са свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земље 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединм бројеви „Полицијског Гласника" не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, одликован је:

Златном Медаљом за грађанске заслуге

Петар Поповић, председник општине буштранске.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе округа крушевачког, Косту Јанковића, начелника исте класе округа моравског, — по потреби службе;

за начелника четврте класе округа моравског, Драгутина Тодорића, начелника исте класе округа крушевачког, — по потреби службе;

за начелника прве класе среза звишког, Илију Бошића, начелника исте класе среза левачког, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза добричког, Николу Милосављевића, начелника исте класе среза жупског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза жупског, Јована Ђ. Јовановића, начелника исте класе среза добричког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза црногорског, Чедомира Перића, начелника исте класе среза златиборског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза златиборског, Владимира Маленовића, начелника исте класе среза црногорског, — по потреби службе;

за писара прве класе среза темнићског, Љубисава Гркоњића, писара исте класе среза жичког, — по потреби службе; и

за писара прве класе среза жичког, Чедомира Урошевића, писара исте класе среза темнићског, по потреби службе, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 28. јуна 1905. г. у Београду

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара друге класе Министарства унутрашњих дела, Александра Кузмановића, писара треће класе истог Министарства;

за писара прве класе среза лепеничког, Бранка Вукојевића, писара друге класе истог среза;

за писара прве класе среза параћинског, Војислава Петровића, писара друге класе истог среза;

за комесара железничке полиције у Ристовцу у рангу среског писара прве класе, Манојла Мрвића, комесара исте железничке полиције, у рангу среског писара друге класе;

за писара прве класе среза масуричког, Мирка Ивковића, писарадруге класе истог среза;

за писара прве класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Божидара Радовановића, писара друге класе истог среза;

за писара прве класе среза голубачког, Косту Костића, писара друге класе истог среза;

за писара прве класе среза љубићског, Милована Макомановића, писара друге класе истог среза;

за писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског, Ђорђа Матића, писара друге класе истог среза; за комесара топчидерске полиције, у рангу писара управе града Београда прве класе, Милорада Тутунџића, комесара исте полиције у рангу писара управе града Београда друге класе;

за писаре прве класе управе вароши Београда: Душана Миловановића, Милана Првуловића и Ранка Трнавчевића, писаре друге класе исте управе;

за писара друге класе управе вароши Београда, Петра Протића, писара треће класе исте Управе;

за писара друге класе среза врањског, Данила Јовановића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства прве класе;

за писара друге класеуправе града Београда, Живка Сарамандића, писара треће класе исте управе;

за вршиоца дужности писара среза неготинског, у рангу писара начелства прве класе, Аврама Тодоровића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза свршљинског, у рангу писара начелства прве класе, Драгомира Кртића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза звишког, у рангу писара начелства прве класе, Велимира Кузмановића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза моравског, округа пожаревачког, у рангу писара начелства прве класе, Радомира Васиљевића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза хомољског, у рангу писара начелства прве класе, Милорада Стојића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза посавског, округа београдског, у рангу писара начелства прве класе, Сретена Трнавчевића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза ресавског, у рангу писара начелства прве класе, Милана Ј. Миливојевића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза бањског, у рангу писара начелства прве класе, Милована Тадића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства друге класе;

за вршиоца дужности писара среза драгачевског, у рангу писара начелства прве класе, Драгомира В. Муњића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства друге класе;

за писара прве класе начелства округа моравског, Косту Ал. Поповића, писара друге класе истог начелства;

за писаре прве класе начелства округа пчањског: Перка Зековића и Јелту Бекрића, писаре друге класе истог начелства;

за писара прве класе начелства округа крушевачког, Живка Павловића, писара друге класе истог начелства, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1905. год. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу мају 1908. год.

Према иваничким подацима полицијских власти, у току месеца маја тек. год. било је у Србији:

1. **Убистава** 39
2. **Детоубистава** 6
3. **Нехотичних убистава** . . . 8
4. **Покушаја убистава** 26
5. **Разбојништва** 7
6. **Злонамерних поништаја туђих ствари** 32
7. **Паљевина** 7
8. **Опасних крађа** 186
9. **Тешких телесних повреда** . 24

Од изложеног дела пронађено је: убистава **30**, детоубистава **4**, нехотичних убистава **8**, покушаја убистава **22**, разбојништава **6**, злонамерних поништаја туђих ствари **10**, опасних крађа **59** и тешких телесних повреда **24**.

Највећи број *убистава* извршен је помоћу ватреног оружја (19), затим помоћу оштрог оруђа (11), помоћу тупог оруђа (6) и задављењем (2); начин извршења једног убиства непознат је, пошто се на костуру ово није могло констатовати.

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: У *недовољној сналаж* за 15 случаја, у *користољубљу* за 7, у осветн за 3, у *породичној распри* за 2, у *вршењу дужности* за 2, и у *љубави* за 1 случај. За осталих 9 случајева узроци нису тачно утврђени.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу расинском **3** (1 непронађено), у срезу бањском **3**, у срезу косаничком **3** (2 непронађена), у срезу јабланичком **2**, у срезу грузанском **2** (1 непронађено), у срезу бољевачком **2**, и по **1** у срезовима: космајском (непронађено), ваљевском, мачванчком, јасеничком округа крагујевачког (непронађено), неготинском (непронађено), ресавском, пиротском, моравском округа пиротског, нишавском, мачванском, млавском, љубићском (непронађено), подунавском, орашком, зајечарском (непронађено), прокупачком, пожешком, златиборском, ариљском, моравичком, драгачевском, жичком и у варошима: Београду и Крагујевцу.

Детоубиства су извршена: у срезу пожешком **1**, у срезу јабланичком **1**, у срезу голубачком **1**, у срезу млавском **1**, у Крушевцу **1**, и у срезу јасеничком окр. крагујевачког **1**. Последња **2** нису пронађена.

Нехотична убиства извршена су: у Београду **2**, и по **1** у срезовима: ваљевском, копаоничком, голубачком, пожаревачком, подунавском и жичком. Сви су извршиоци познати.

Покушаја убиства било је: у Београду **3**, у срезу јабланичком **2** (1 непознато), у срезу трнавском **2**, у срезу космајском **2**, и по **1** у срезовима: посавском округа београдског (непознато), тамнавском, лепеничком (непознато) пореченом, у оба моравска, јадранском, млавском качерском, јасеничком окр. смедеревског, зајечарском, левачком, деспотовачком, ресавском, прокупачком, црногорском (непознато) и у варошн Пожаревцу.

Половина од ових дела извршена је у *међусобној свађи*.

Разбојништва су извршена у срезу пореченом **1**, у срезу пожаревачком **1**, у срезу моравском округа нишког **1**, у срезу ваљевском **1** (непронађено), у срезу хомољском **1**, у срезу млавском **1** и у варошн Пожаревцу **1**.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу тргошевићком **5**, у срезу пољаничком **4**, у срезу расинском **2** (1 пронађен), у срезу љубићком **2** (оба пронађена) у срезу параћинском **2** (оба пронађена) и по **1** у срезовима: трнавском, лесковачком, оба јасенична (оба пронађена), ражањском, (пронађен), бањском, јадранском, поцерском, ценачком (пронађен), ресавском, пожаревачком, качерском (пронађен), орашком, прокупачком, пожешком и у варошима: Врању и Пожаревцу.

Вредност уништених ствари износи око **3600** динара.

Паљевине су извршене: у срезу колубарском округа београдског **2**, и по **1** у срезовима: лепеничком, ражањском, сврљишком, поцерском и ресавском

Вредност ових паљевина износи око **1000** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу јабланичком **7** (1 пронађена), у срезу лепеничком **7** (2 пронађене), у срезу крагујевачком **7** (4 пронађене), у срезу пожаревачком **7** (2 пронађене), у срезу ражањском **6** (2 пронађене), у срезу расинском **6** (2 пронађене), у срезу грочанском **5** (све пронађене), у срезу млавском **5** (2 пронађена), у срезу моравичком **5** (1 пронађена), у срезу љубићком **5**, у Београду **5**, у срезу беличком **4** (1 пронађена), у срезу рађевском **4** (1 пронађена), у срезу јошаничком **4** (1 пронађена), у срезу хомољском **4** (1 пронађена), у срезу орашком **4** (2 пронађена), у срезу ужичком **4**, у срезу врачарском **3** (1 пронађен) у срезу колубарском округа београдског **3**, у срезу пољаничком **3**, у срезу брапаланичком **3** (1 пронађена), у Ћуприји **3**, у срезу левачком **3** (1 пронађена), у срезу деспотовачком **3** (1 пронађена), у срезу ресавском **3** (све пронађене), у срезу мачванском **3**, у срезу јадранском **3** (1 пронађена), у срезу голубачком **3** (2 пронађено), у срезу качерском **3** (2 пронађене), у срезу рачанском **3**, у срезу пожешком **3**, у срезу драгачевском **3** (1 пронађена), у срезу посавском окр. београдског **2** (1 пронађена), у срезу тамнавском **2**, у срезу лесковачком **2**, у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2** (1 пронађена), у срезу тргошевићком **2**, у срезу сврљишком **2**, у срезу нишком **2** (1 пронађена), у срезу посавско-тамнавском **2**, у срезу јасеничком **2** (обе пронађене), у срезу моравском окр. пожаревачког **2** (1 пронађена), у срезу таковском **2**, у срезу јасеничком окр. смедеревског **2** (1 пронађена), у срезу бољевачком **2** (1 пронађен), у срезу прокупачком **2** (обе пронађене), у срезу ариљском **2**, у срезу златиборском **2**, у срезу трнавском **2**; по **1 пронађена** у срезовима космајском, гружанском, жупском, забубовачком, подунавском, добричком, и варошима: Врању, Крагујевцу и Нишу, и по **1 непронађена** у срезовима подгорском, крајинском, дунавском, расинском, загаганском, црногорском, нишком и варошима: Неготину и Крушевцу.

Вредност ових ових крађа износи око **13.400** динара.

Поред изложеног, у току месеца маја извршено је у Србији још и **14 самоубистава**, и то у овим местима: у срезу јадранском **2**, у срезу качерском **2** и по **1** у срезовима: колубарском округа београдског, мачванском, јасеничком округа крагујевачког, расинском, ресавском, поцерском, драгачевском и у варошима Београду, Неготину и Ужицу.

Самоубиства ова извршена су *вешањем 8, дављењем у води 1, ватреним оружјем 2*, и *тровањем 1*.

Узроци њиховом извршењу леже: у *душевном растројству* за **5** случаја, у *дугој болести* за **2**, у *материјалним мизеријама* за **2**, и по **1** случај услед *домаћих распри, тешке савести* и *љубави*. За остала **2** случаја узроци су непознати.

Покушај самоубиства извршен је у Врању ватреним оружјем услед дуге болести, и **1** у срезу врачарском дављењем у води услед домаћих распри.

Општи преглед до сада изложених дела по округима овакав је:

Текући број	ОКРУЗИ	Убиства	Детоубиства	Политичка убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Задесница покушаји тућих ствари	Паљевине	Опште крађе	Теже тешке крађе	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	3	—	—	1	2	15	—	—	1
2	„ ваљевски	1	—	1	1	1	—	—	—	3	—	1	—
3	„ врањски	5	1	—	2	—	—	6	—	13	—	1	1
4	„ крагујевачки	4	—	—	1	—	—	1	1	18	2	1	—
5	„ крајински	1	1	—	1	1	—	—	—	5	—	1	—
6	„ крушевачки	3	1	1	—	—	2	6	1	14	1	1	—
7	„ моравски	1	—	—	3	1	—	4	1	10	3	1	—
8	„ нишки	5	—	—	1	1	2	3	1	5	1	—	—
9	„ пиротски	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
10	„ подрински	1	—	—	1	—	—	2	1	15	6	3	—
11	„ пожаревачки	1	2	2	3	3	—	2	—	26	3	—	—
12	„ руднички	1	—	—	1	—	—	2	—	10	5	2	—
13	„ смедеревски	2	—	1	1	—	—	2	—	7	3	—	—
14	„ тамнички	3	—	—	1	—	—	—	—	8	1	—	—
15	„ топлички	4	—	—	1	—	—	1	—	3	—	—	—
16	„ ужички	3	1	—	1	—	—	1	—	15	—	1	—
17	„ чачански	3	—	1	2	—	—	—	—	11	—	1	—
18	Управа града Београда	1	—	3	3	—	—	—	—	5	—	1	—
	Свега:	39	6	8	26	7	4	32	7	166	24	14	2

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 27. јуна 1905. год. Абр. 1023.

СТРУЧНИ ДЕО

КРИМИНАЛНА СУДСКА ПОЛИЦИЈА

као нарочита установа

(свршетак)

Наравно, да овакна организација криминалне полиције предностаила судску државну власт, коју ми, на жалост, још немамо, а коју смо, истина, некада имали, али тако изопаченом и несрећном облику, да је боље и немати је, него је имати у облику, у ком је у нас постојала и у коме она није ни зачела на судску државну власт.

Тако исто било би потребно да постоји још и установа добро уређеног државног тужилаштва, установа, у којој би државни тужилац, као представник целокупне судске власти за област кривичног правосуђа, имао пуну власт надзорне претставне власти за сву истражну власт у свом кругу. Тиме не би била ни умањена ни ослабљена непосредна веза криминалне полиције са истражном влашћу, већ би, преко државног тужиоца, била средина у посредну везу са целокупном судском влашћу, те би тиме њена веза с судовима била само појачана и допуњена. По праву, да корегира и контролиша сву радњу истражних власти своје области, са правом најшире иницијативе и мешања у истрагу за све конкретне случајеве, државни тужилац, преко истражне власти, био би у праву да стално прати и проучава и радњу криминалне полиције, да благовремено уочи њене недостатке и неупутности, да својим наредбама корегира и допуњује њен рад у дељој практици и да поступним практичним усавршавањем особља у позиву полиције безбедности, заједни истражној власти и државном тужилаштву повољан ток и резултат истраге. Ова велика, управо неограничена мешавина државног тужилаштва не само није противна начелима истражне власти, него ни сасвим добро одговара. Јер, и ако је он само посао и криминалне полиције и истражне власти, намењен употреби и расправи судске власти, није ни у том делу рада истражна власт подупчтена. Напротив, она се и тамо још у ауторитативнијем и појачаном облику продужава у надлежности државног тужиоца, као представника јавног интереса у овом делу, у коме је држава позвана да употреби све законо стараље, да окривљено лице искуси последње објективно прмењеног закона. Истина, да државни тужилац у практици те своје задаће више је представник тужиоца, а мање истеднике, те је у толико и његова активност више упућена на штету положаја оптуженог лица, али иначе за објективни ток истраге његово мешање не представља никакву опасност. Све и да се узме, да ће утицај државног тужиоца, у главном, тежати, да истрагу упути правцем, који води осуди оптуженог, истражна власт, која има дужност да тражи материјалну истину, мора увек пслеђивати и све факте и околности, које иду у корист оптуженог. Шта више, за ту страну истраге већ је и сам оптужени довољно интересован, да изнесе пред истрагу све што му иде у прилог и што може обрати или ослабити доказне аргументе, које су против њега пслеђени. Због тога, сасвим је потребно обезбедити утицај државног тужиоца на истрагу баш у овом правцу, који открива тајанственост злочина и проналажењем злочинцу осигурава осуду на оптуженичко клупи. Радећи на прибирању таквих доказних података и контролишући истрагу највише у том смислу, он још у стварн спашава праву задаћу, и чувајући је од погрешног поступања упућује на одређене доказне податке, који су довољни да се сви сигурали протнвни и погрешни закључци неграју. На тај начин, благовременим утицајем државног тужиоца на истрагу, отклањају се негодне последице једне погрешне истраге и осигурава да тешке последице истражног стања сноси лице, за чији стварни, окривљенички положај, има највише разлога по закону.

На жалост, ми ни за далека немамо установу сталног и правог државног тужилаштва, каква је она у других културних народа, ма да је питање о потреби таке установе давно пречишћено. Желети је, да се организација наше судске власти поправи и допуни, поред осталог, и установом истражне судске власти и сталног државног тужилаштва, спроведеног кроз све судске инстанце. И једна и друга установа пресше су природе. Фанат, да оне још не постоје, права је аномалија за једну савремену правну државу, у којој уседнији политички људи готово свиј страиаца толико много претпадају на политичка права и личну слободу и незавнсност грађана, а тако мало и говоре и раде на томе, да се јавна безбедност што јаче загарантује, да се и у стварн створи солидна подлога за егзистенцију и употребу грађанских права у опште. Тако појачано кривично правосуђе, уз установу снажне, добро организоване и децентрализане криминалне судске полиције, дало би, за цело, далеко боље резултате од оних, које сада имамо, те би можда једном и у том односу добили повољнију квалификацију савремена правне државе, на би се вероватно ослободили и те тешке, са теоријског правног гледишта веома одвратне, на нпак, за наше прилике, још потребне практике оријенталног система, да за новац, са уценама, купујемо проналазак и хватање готово сталних злочинаца најтеже врсте. Ако се то код културних народа и практикује као изузетак, у нас је таква практика не само обична и стална, него и нарочитим законом сређена. Да, да! Било би крајње време учинити нешто од неће предности и у овом односу, нешто више од онога, што може дати практика синорована села, кулучарских потера и ноћних уцена.

Колико много боље помснути немачки писац Др. Шнивинрат на установу нарочите судске полиције на сам Берлин и у опште за целу Пруску, довољно је да напоменемо његове наводе, да би, тек са таквом установом, државно тужилаштво

могло свој задатак потпуно исправно да врши. Само тада, вели исти писац, може државно тужилаштво да прими на себе одговорност, да ће рад на гоњењу и проналаску злочинаца, имати јединствена и једнообразности, а да неће зависити од прохтева његовог спомоћног особља. А кад се оваким пригоном могу истицати за земљу, у којој је кривично правосуђе једно од најбољих, шта ли би се тек имало да примети на једнообразност и јединство радње органа истраже власти у нашим приликама, кад код нас у опште и не постоји нарочита, добро квалификована и организована истражна власт, нити она у опште има обележје судске истражне власти, кад државни тужилац нема никаква утицаја на истрагу, а код установа државног тужилаштва нити има ма какве неке са истражним властима, нити је организована на начелима савремене и нарочите установе. Шта ли би се, тек ту, могло рећи о могућим прохтевима и произвољностима „спомоћног особља", које ради на истрази? Какве ли резултате може давати истрага те земље, у којој ни један од начелних потребних услова нема за саму организацију власти, која те услове треба да ради. Било би вама питања, која би се могла ставити, али која упућују на један исти одговор: да у нас нема начелних погодаба за јачу истрагу, па самим тим и за јако кривично правосуђе. Доста је да упутимо на доказе, који су непобитни, а при том стални. Кога занима да проучи општи резултат кривичне истраге у нас, не треба му ни много муке ни много времена, па да се увери у сву важност и истинитост наших горких напомена. Из године у годину остаје непрокађен огроман број криваца не само за обичније него и за најтеже кривице. Истрага за масу таких кривица није у опште довела ни до толико повољних резултата, да би се у опште могли да пошљу акти судског власти на надзиновост. А опет, колики ли је број случајева, у којима је истина окривљено лице и отпужено, али без икаква резултата, у главном, због тога, што истрага није успела прибавити ни један законски доказни аргумената, или у колико их је и прибрала, ти докази нису по закону довољни, или су, често, тако констатовани, да се на судским претресу покажу као сасим неосновани. Према томе, маса кривичних случајева свршена је без икаква резултата или још код саме истражне или судске власти, а врло често само зато, што у своје време није урађено што треба, или што се није имало довољне подобности, да се оно што је урађено, уради како треба. Поправно, да овако „упућивена" случајеви истраге, који гомилају архиве полицијске и судске власти, снажно дејствује на праве кривице, да злочини и даље продуже у доста оправданом уверењу, да им се ни у будуће неће ући у траг. Потребно је, дакле, оспособити истрагу пуним учешћем елемената, који њој начелно припадају и у облику пуне јаке истражне власти и у облику пуне контроле правог, савременог државног тужилаштва, па најзад — и у облику поузданог спомоћног органа — организацијом криминалне судске полиције. Сазнања, непрестана службена веза ових установа, њихов међусобни однос заједничког рада и централна контрола државног тужилаштва заједничка би јединство и једнообразност рада свију органа истраге, њихову брзу и одлучну радњу у миру, која би истрази знатно више допринеслa. него што је то сада случај. И кад се ово тражи за једну Пруску, онда за Србију тај захтев има далеко јачих разлога. То, што по изузетку но неки полицијска власт нпак показује врло добре резултате и у овој врсти дужности, не одузима значај правилу, а но правилу ти резултати, релативно, веома су неповољни. У осталом, и тамо, где су ти резултати узлед нарочитих, јачих службених одника извесних полицијских чиновника, повољији, стварали бољих услова, којима би истражна власт била појачана, општа ситуација истраге само би још више добила, а не би изгубила. Као двојена, установа криминалне судске полиције била би наложена далеко јачем надзору истражне власти и државног тужилаштва, као што смо то раније напоменули. Самим тим, и обавезном поверењем, коју би истражна власт, а према ове и државно тужилаштво, уносила у службена рад криминалне судске полиције, њено особље стално би појачавало своју практичну спрему, боље би појмило рамен сасиво своје задаће, па, у вези с тим, и дужности, које из ње излазе. Изложен сталној ревизији и контроли истраге, рад судске криминалне полиције био би благовременско поправљен и где треба допуњен. Сем тога, посао би био увек раније доршен умешном радњом особа, која на тим пословима стално, а са добрим успутствима ради. Етичка страна овога важног посла добила би јаче јемство у загарантованом утицају истражне власти и државног тужилаштва, јер би ове власти увек биле у положају, да благовремено уоче намерне неисправности, које се у истрагу унесе, и да одстране даље радње и утицаје којима би се истрага у самом свом почетку, као најважнијем делу омотала и скретала с правога пута. Знајући за све то, за лаку могућност да им се у траг уђе и намера осујети, рачунајући на опасне последице, које таква евентуалност донеси, органи криминалне полиције имали би пуно разлога, да у своје поступке унесе строгу објективност и да се клоне неморалних и неисправних утицаја и радња. Овако ситуирана у самом свом почетку, истрага би имала поуздану и коректну основу за даљи развој стварн и за што потпунији успех у извођењу циља, коме је намењена. Вероватно је, да се тада не би тако лако и тако често могле завршавати истраге стереотипним и готово јединственим фразама, које показују највеће наших истражних власти, а којима је садржина, истина веома кратка, али веома опасна и карактеристична: фразе које обично овако гласе: „до проналаска кривца, акте у архиву."

Налазећи, да су истакнута разлога довољна за разумевање и правдање главног начела, о коме је у овом напису било речи, а на име, да треба организовати нарочиту установу криминалне судске полиције, остаје нам још да напоменемо, да би право централне административне надзорне власти над овом установом припадало Министарству Правде. Наравно, да би практика надлежности криминалне полиције, сама служба њених органа, стајали под искључивим и непосредним утицајем судске власти у смислу, у коме смо то показали; али у овом односу односу, а у облику, у коме Министарства има надзиновст централне административне власти према судској власти, он би је имало и према криминалној полицији. Сем тога, Министарство Правде имало би према установи криминалне полиције још и сву осталу власт, коју претставља право на потпуно слободни избор личног састава криминалне полиције, у колико тај избор није нарочито ограничен законским квалификацијама, који би се за пределне положаје захтевали. Тај утицај био би јачи но према судској власти још и у надзиновсти за праксу дисциплинске власти, пошто установа криминалне полиције не може имати ону независност и самосталност, која припада судској власти и која одређује јачи утицај, па самим тим и јачу дисциплинску власт према судијама. Другим речима, особље криминалне полиције било би у дисциплинском и административном односу према Министарству Правде сагласно начелима, која вреде и односе административног особља судске власти, у колико не би било оправдано да се и у том односу унесу у законодавство нарочите гаранције, да се исправно и добро употребљени органи довољно заштите од произвољних и штетних мера утицаја Министарства, другим речима, и евентуалних злоупотреба политичке власти, којима би се ауторитет и строго сведан рад и полиц криминалне полиције ометали.

М. А. Поповић.

УТВРЂИВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА ПОМОЋУ ОДЕЉА

(НАСТАВАК)

Претпостављамо да величина најмања шешира износи 170·5 мм. за дужину и 14 мм. за ширину. Одбијајући од ових бројева познате разлике у 6·5 и 6 мм., као ће имати да антропометријске мере дужине и ширине главе његовог биз. сопственог износе **184** и **140** мм.

Ми смо видели, говорећи о класификацији, да су све дужине главе до 183 мм. а ширине до 153 мм., упућене у групу малих. Јасно је, према овоме, да о каквој грешци не може бити ни говора, јер ни још остаје **19** мм. за дужину и **18** за ширину, преко којих би бројева грешка била **апсолутно немогућа.**

Није у осталом, тешко увидети, да у овом случају, као и у свима случајима у којима би мере шешира варирале између 183—6½мм. и 153—6 мм. изгледа да увек било потпуно извесан, позитиван.

Ови исти резултати добијају се и мере главе које су оквалификоване ка

велике, т. ј. оне чија класификација почиње тек од 190 и 159 мм. и у које би се, према изложеном, могле увртетити све мере шешира које би прелазиле *196·5* (190+6·5) *за дужину* и *165* (159+6) *за ширину*.

Док се, на овај начин, могу са позитивношћу одредити мере „*малих*“ и „*великих*“ глава, дотле је ствар мало компликованија и неизналажења са мерама средњих глава, које варирају између 184 —190 мм. за дужину и 154—159 мм. за ширину. Мере шешира, које би оним мерама одговарале, биле би: 190·5 милим. (184+6·5) — 196·5 милиметара за дужину, и 160 (154+6) — 165 милим. за ширину. Ако упоредимо крајње мере дужине (196,5) и ширине (165) шешира *средњих* глава са крајњим мерама дужине и ширине шешира *малих* глава: *189·5* (183+6·5)—159 (153+6), и са почетним мерама дужине и ширине шешира великих глава 196·5—165, увидећемо за први поглед, да се ове мере толико приближују и додирују, да би у већини случајева било немогуће одредити границу између две суседне групе. При оваквом стању ствари не остаје нам ништа друго, до да наше истраживање проширимо на обе суседне групе у класификацији све дотле, док се помоћу ширине главе или дужине средњег прста не би са позитивношћу одредила група у којој треба ограничити истраживање.

Ако, дакле, не можемо рачунати на поуздане резултате са средњим мерама главе, нпак су нам и ове од користи, јер у најгорим случајима ограничавају истраживање на две суседне групе: *мале* и *средње*, или *средње* и *велике*.

У пракси се још чини разлика између меких шешира, али је она разлика тако ситна и незнатна, да је ми нећемо овде износити, јер скоро ни у колико не доприноси главној ствари.

Што се тиче путничких, собних и у опште меких капа, разлика између њихових мера и мера антропометријског описа износи $5^1/_2$ мм. за дужину и 5 мм. за ширину.

Треба још знати, да се тачне мере једног шешира могу добити само помоћу знаковог исеног лењира, који употребљују шеширџије, за узимање мере на основу старих шешира и који служи за мерење унутрашњих пречника.

И још нешто:

По истим принципима, по којима се на основу одела и обуће утврђује антропометријски опис, може се помоћу овог последњег утврдити мера одела и обуће, што је по некад за истрагу врло важна ствар. Ова је разлика у томе, што у овом последњем случају, у место одузимања, ово у праном, треба додавати мерама антропометријског описа разлике у 6·5 и 6 милиметара.

б. Рукавице

Употреба рукавица доста је ретка код нпета, који је у већини случаја предмет нашег истраживања, али су зато подаци до којих помоћу њих долазимо врло драгоцени за истраживање у репертоару антропометријском. Помоћу рукавица у стању смо добити *дужину средњег прста*, а ово је мера, као што смо видели, по реду *трећа* у класификацији описа. Поред овога, рукавице имају и ту добру особину да, као и шешир, буду најчешће изгубљене или заборављене.

Сам начин на који се утврђује мера средњег прста помоћу рукавица веома је прост и лак, и зависи у главноме од обичних нумера рукавица. Констатовано је, да између мера којима се служе рукавичари и антропометријских мера средњег прста, постоји такође извесан, утврђен однос, по коме су мере рукавичара за 27 милим. мање од мера антропометријског описа.

На основу овог утврђеног факта, и познатих односа између рукавичарских мера појединих врстиј и опште нумере рукавице, израђена је ниже наложена таблица, помоћу које се на први поглед може тачно одредити тражена мера средњег прста, ако је само позната општа нумера рукавице. Ево те таблице:*)

Нумера рукавица	Дужина средњег прста према рукавичарској мери	Антропометријска дужина средњег прста
7	5·8	8·5
$7^1/_4$	6·1	8·8
$7^1/_2$	6·5	9·2
$7^3/_4$	6·8	9·5
8	7·1	9·8
$8^1/_4$	7·5	10·2
$8^1/_2$	7·8	10·5
$8^3/_4$	8·1	10·8
9	8·5	11·2
$9^1/_4$	8·8	11·5
$9^1/_2$	9·1	11·8
$9^3/_4$	9·5	12·2
10	9·8	11·5

Приликом говора о класификацији описа видели смо, да су све мере средњег прста до 10·8 см. укључене у групу *малих*, оне од *10·9—11·4* сантиметара у групу *средњих*, и најзад оне од и преко *11·5* см. у групу *великих*.

Упоређујући оне цифре са изложеном таблицом лако ћемо увидети, да све рукавице, чије нумере досежу до $8^1/_4$, одговарају *малој*, а оне од и преко $9^1/_4$ *великој* дужини средњег прста. Средње и за истраживање сумњиве мере, ограничене су на рукавице под нумерама: $8^1/_2$, 9 и $9^1/_2$, дакле свега на три случаја, од којих средњи [9] мора у сваком случају доћи у групу *средњих мера*, а остала два ограничити тражење на две суседне групе.

Као средство за утврђивање идентитета рукавице су, према овоме, много по-

*) Ова таблица, као и оне о којима ће још бити говора, позајмљене су из дела: „De la reconstitution du signalement anthropométrique ou moyen des tolèmens,“ од д-ра Бертиљона. Ово исто дело поглавог брата Алфонса Бертиљона: Instructions Signalétiques“ основ су нашем раду.

узданије од шешира, па и од свију других делова одела и обуће, али су зато и најређе у употреби.

в. Ципеле

Несумњиво је, да ће антропометријска мера ноге бити равна мери ципеле мале извесној, али за исту врсту ципела увек сталној количини, коју нам треба што тачније одредити.

Пре него што се приступи одређивању ове разлике, мора се, дакле бити из чиста с тим којој врсти ципела припадају оне, које у даном моменту испитујемо.

Према дебљини ђонова, у пракси се, у главноме, разликују ове три врсте ципела: *танке*, *јаке* и *средње*.

У *прву* категорију уврштују се све оне ципеле, чији су ђонови веома дебели, и у већини случаја гвоздени клинцима потковани.

Друга категорија обухвата све ципеле са танким и једноструким ђоновима, направљеним од *јаке* и меке коже.

Све остале ципеле уврштене су у *средње*, чија је одлика: *двоструки ђонови*. У случају сумње, треба увек прибећи овој средњој врсти.

Поште се, на овај начин, одреди врста ципела, остаје да се одреди још једна врло важна, али у исто доба и много компликованија ствар: је ли ципела била „насент“ или не?

Да би се пак ово могло утврдити, неопходно је потребно да је ципела била мало ношена, бар неколико дана и, услед овога, измениша у неколико свој првобитни облик.

Познато је из обичног живота, да се на површини великих, варочите дугачких ципела, после ношења од неколико дана, почињу појављивати попречни набори и угиљка коже, који су у толико већи и дубљи у колико је ципела дужа и шира. Услед овога и сам ђон искриви се у свом предњем делу, тако да овај искривљени део има облик клуна а цела ципела облик чамца.

Ова два знака: *набори* и *угиљка коже* с једне, и *искривљеност ђона* с друге стране, несумњиви су доказ да је једна ципела дужа но што треба да је.

Да видимо сада како се поступа с тесним ципелама, и по чему се оне могу познати?

Овде могу бити два случаја: или је ципела *кратка*, или *уска*. У првом случају ђон је при врху *изнижен*, а штикла у свом задњем делу *угнута*, док код ципела уских, *коса предњи ђонови* и, у најчешће случаја, *пуца са стране*, што се врло лако и на први поглед да уочити.

Противно овим карактерним знацима за велике и тесне ципеле, код ципела правилне мере не налазе се ни набори ни угиљка коже, а ђон је у свом средњем делу нешто мало јаче испупчен.

(свршиће се)

Д. Ъ. А.

ИСТРАГА ЗЛОНАМЕРНИХ ПАЉЕВИНА

(НАСТАВАК)

III. *Где је почела ватра?*

Место на коме се најпре појавила ватра може се утврдити путем сведока који су то непосредно видели, или путем извођења закључака из разних последица ватре. Те се закључци могу изводити према диму, пламену и промењајима, које је учинила ватра.

1. *Дим.* Ако се пре појаве пламена дуже времена димило, ватра је почела у простору где није било довољно приступа ваздуху. Тамо, где има довољно свежег ваздуха, гори ватра слободно, а према околностима слабо се и дим развија; у затвореним просторима, напротив, ватра брзо потроши кисеоник који тамо нађе, тиња и при том се необично много развија дима; чек кад нађе свеж ваздух или ватра продре у слободни простор, избију светли пламенови. Узимно да је случај сумње, да ли је најпре горело у једној соби, чија су врата и прозори били затворени, или на тавану, који се налазио испод собе, и где увек влада јака промаја. Како се најпре јако димило, док није избио пламен, ватра је морала почети у соби; услед јаке промаје, ватра није могла на таван тињати, већ би одмах избила свом силом.

2. *Пламен.* По правилу је да почетак ватре мора бити тамо, где је најпре избио пламен. Али може бити случај да се пламен није могао одмах појавити на месту где се прва пут појавила ватра, за то што је први запаљени предмет могао само тињати, или што је недостајао потребни ваздух; тада је пламен избио на другом месту, где су испуњени сви услови за постанак и опстанак пламена.

3. *Поремећаји услед ватре.* Ако је ватра учинила знатне поремећаје, не може се увек одмах распознати где је најпре горело; пре свега мора се учинити читав низ испитивања појединости. Са згаришта ваља увек износити једно за другим неколико предмета, који су заједно горели, сравнити их једне с другима, и испитати шта је од њих морало најпре горети; према томе шта се нађе, ваља чинити и закључке. Тим је путем неки пут могуће пронаћи место где је најпре горело.

Даље ваља пазити још ово:

а. Где је горело, а где није?

Као места где је зачета ватра могу бити у питању само таква места, на којима се могу приметити промене од ватре.

Ако је за време ватре ако какав предмет, па је њиме покривено место сачувано од ватре, а околина на против изгорела, мора да је раније горело у околини где је тај предмет раније стајао, него ли тамо где је пао.

б. Колико је јака изгоретина?

Ако је један од једновремено угашених предмета знатно јаче изгорео, мора да је раније и почео горети, наравно претпостављајући, да су ти предмети подједнако подобни за сагоревање. Ако је таква подобност јако различита у тих предмета која је дохватила ватра, може се проценити бар колико је дуго од прилике морао горети док је дошао у такво стање пореме̂ености.

III.

Постоји ли дело паљевине?

1. Околности за паљевину.

Да постоји дело паљевине има се узети нарочито тада, ако постоји нека од ових околности:

1. *Ако се ватра појавила од једног пут на више места.* Злочинци често почиње ватру на више места, не би ли брже и сигурније произвели паљевину, а неки пут и за то, што пра подстакнута ватра неће да гори или не узима жељени правац. Где има више оваквих места може се видети по овоме:

а. Ако је горело на два места па су остали неповређени ватром предмети који су се налазили између њих, а распростирањем ватре од једног места ка другоме морали су допасти у њу; н. пр. ако у каквој коншари гори слама у два краја, а слама између њих не гори.

б. Ако је на више места горело, те ватра није могла доспети од једног места до другог. Али при том ваља имати у виду, да се ватра није морала даље распростирати само пламеном од једнога места ка другоме, већ и варницама и јако загрејаним ваздухом.

Врућ ваздух може непосредно да запали запаљена тела тиме, што ће на додати онај део топлоте, колико им је потребно да се запале. Код разних тела врло је различита потребна топлота за запаљивост, код фосфора н. пр. врло ниска, код дрвета, угља, врло висока.

2. Ако има изгледа на какве радње, којима се потпомагала ватра. Да би пружио довољно приступа ваздуху, те да би се ватра могла распростирати, злочинац пре подстицања ватре отвара неки пут врата и прозоре, извлачи из намештаја ормаре, оставља отворена врата од ормана и вади и растреса из њих наслагане ствари, које би отежавале ширење ватре. Неки пут, опет ради обратно, затвара сва врата и прозоре и меће на њих завесе, да се не би споља приметио дим и ватра; том се приликом лако и сама ватра угаси услед оскудице у ваздуху, тако да се то приписме могу још и доцније приметити.

3. Ако се нађу какви покушаји, који треба да представе узрок пожару. Неки злочинци у што време кад чине паљевину, почиње ватру и у њеним да би се веровало да је пожар отуда произашао; неки опет покушавају, да представе несрећан случај са лампом као узрок пожару.

После једног пожара нађено је једно разбијено стакло од лампе на петролеум. Истрагом је утврђено, да је у тавану око од прилике један питар гаса, докле је у стаклу могло стати само четврт питра. Тако се јасно видело, да је злочинац хтео представити, као да је узрок пожару несрећан случај са лампом.

4. Ако се нађу трагови да је отежавано гашење. Злочинци у том циљу крију неки пут предмете, који служе за гашење, или их кваре и чине неупотребљивима.

5. Ако су употребљена нарочита средства за паљевину. Као средства за подстицање ватре употребљавају се нарочито петролеум, бензин, шпиритус, зејтни, маст, свеће, машине, струготине, слама, хартија, барут, смола, сумпор. Каткад се та средства тако наместе, да направе везу између појединих предмета, или да постепено и после извесног одређеног времена букну у пламен.

Да би се утврдило, да ли су употребљена таква средства ваља видети:

а. Да ли су набени остаци тих средстава? Ове се могу наћи нарочито тада, ако се средство за паљевину не унаси, или се ове времена угаси, а често чак и онда, ако је и заиста произведо ватру. Да би се они нашли, није довољно само силан прегледати место где је горело; иследник мора радити с планом и тачно испитати:

Гареж и изгоретине.

Унутрашност намештаја. Ако злочинац једновремено подстиче ватру на више места, он наметне неки пут запаљиве материје у унутрашност намештаја и тада их запали. Пошто се услед оскудице ваздуха ватра на таквим местима нећиком сама угуши, а да се на њу и не приметити, јако је у намештају пронаћи средства за паљевину. С тога приликом уништења ваља на све то нарочито пазити.

Патос. Ватра готово увек уништи сва средства за паљевину, која се нађу на патосу, но ипак неки пут извесних предмета може да буде случај, те да се што год сачува.

Ако је горња страна патоса претпрена потпуно у угаљ, наравно да се не може више пронаћи трг средстава, али ваља дићи даске и разгледати њихово наличје, као и гар испод њих; пукотине између њих јако пропуштају скроз просуте запаљиве течности. Ако је просут петролеум, може се то наћи и констатовати чак и после неколико месеца у набојном материјалу испод дасака.

Околину места паљевине треба нарочито онда претрести и тражити запаљена средства, ако изгледа да је ватра сноса подстакнута.

6. Јесу ли запаљиве материје употребљене заиста као средство за паљевину? Наћене материје могу према изнесним околностима да буду на месту паљевине као обичне домаће ствари или каквим случајем, н. пр. хартија испод намештаја, ради од петролеума на патосу у одајама у којима се обично употребљава и сипа петролеум. За то ваља пазити, да ли је нађеније запаљивих средстава необично на тим местима. Наће ли се какав суд тамо где му обично или никако није место, с правом се може закључити, да је употребљен у циљу паљевине.

За тим ваља пазити, да ли је из ког суда узимат петролеум у последње време пред пожар, а то се може распознати по мрљама на суду и по патосу. И најзад, да шиеу пред пожар пуштена да испуре бурад са запаљивим течностима.

в. Да ли је ватра горела необично брзо и јако? Код необично брзо ширења ватре најпре се може наговати, да су употребљена средства за паљевину. А да се не би лукаво, пала пре свег: испитати, да то брзо горење не дозвао од саме конструкције зграде и предмета које је ватра обухвата.

(настављене се)

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Право на повишицу плате задржаће чиновник Указом, а не законом, над је изменом у закону предвиђена већа плата за један исти положај.

Молбом од 17. марта 1905. године, Ђ. М., секретар Главне Контроле обратио се Председнику Министарског Савета, и молио га, да му призна право на плату од 4000 динара годишње, односно право на повишицу од 3536·40 на 4000 динара, пошто је, по чл. 8. закона о уређењу Главне Контроле, секретар Главне Контроле изједначен у рангу и правима са секретаром Апелационог Суда, а секретар I. кл. Апелационог Суда, по закону о изменама и допунама у закону о устројству судова од 26. јануара 1901. године, има годишњу плату 4000 динара.

Решењем од 21. марта 1905. године, МПбр. 105., Председник Министарског Савета одбио га је од оног тражења, из ових разлога:

1. Што је упућивањем на чл. 8. закона о Главној Контроли од 1. маја 1892. године законодавац имао намеру, да секретар Главне Контроле може имати највећу годишњу плату 3536·40 динара, нотиво је, по тада важећем закону о устројству судова од 19. маја 1865. године имао секретар Апелационог Суда, или је за секретара Главне Контроле сасвим индиферентно, да ли ће се плата секретару Апелационог Суда повисити или смањити. Па пошто је, у закону и изменама и допунама у закону о устројству судова од 26. јануара 1901. године, плата секретару Апелационог Суда повећана од 3536·40 дин. на 4000. динара годишње, то се ово не може односити и на секретара Главне Контроле.

2. Што намеру законодавчеву о одређивању максимума годишње плате секретару Главне Контроле у 3536·40 динара, потврђује и тај факт, што је тај исти законодавац предвидео у будуту плату секретара Главне Контроле у 3536·40 динара.

По најављеној жалби, Државни Савет одлуком од 9. јуна 1905. године Бр. 4142. поништио је решење Председника Министарског Савета, из ових разлога:

По закону од 19. маја 1865. године (Збор. 18. стр. 129., а не по закону о устројству судова од 20. фебруара 1865. године) секретари Апелационог Суда имали су ове плате: I. кл. 700., II. кл. 600., и III. кл. 500. талира. А по чл. 8. закона о уређењу Главне Контроле од 1. маја 1892. године, секретар Главне Контроле има ранг и сва права секретара Апелационог Суда, те по очевидно да повишење плате секретара Апелационог Суда пређе и за секретара Главне Контроле, кад није у § 3. Устројства Апелационог Суда изричио казато, да ће ту плату, кад закон ступи на снагу, одмах добити по самом закону секретари Апелационог Суда, које је тај закон затекао у служби, повишењем платама нису се могли користити ни они, док нису Указом постављени у одговарајућој класи са платом по новом закону. То исто вреди и за жалиоца као секретара Главне Контроле, кад Указом буде постављен са највећом платом, која је одређена за секретаре I. кл. Апелационог Суда, јер звање секретара Главне Контроле као и секретара Апелационог Суда, нема периодских повишица, него се дели на класе.

М. Б.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИШЕ

Драгољуба И. Марковића, бив. кмета у Параћину, тражи начелник среза параћинског, код кога има да одржава касну по пресуди, због које је и побегао из Параћина. Драгољуб је стар 30 година, сувоњав, позната посла, смеђ, у шајкачи одену. Препоручује се свима полиц. и општинским властима, да га потраже и у случају проналаска спроведу начел. среза параћинског с позивом на Бр. 13498. Абр. 1024.

ПОТЕРЕ

Павле Николић, звани „Пајица“, калфа столарски из Београда стар 22 године, средњег стаса, мали браон, смеђе косе, зелен одсев, одговара под изгари окрошког за изрицану праћу златног ланца, лишта и прегиба Карлу Сенцелеју, агенту из Београда. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да га потраже и у случају проналаска упуте стражарско Управи Београда с позивом на Бр. 21930.

Драга Николићева, спитачица цигарета, због решеног пресуд. ужичког суда била стављена под суд и у притвор за крађу шоња, побегла је из ужичке болнице, где је била на лечењу. Драга је стара 18 година, средњег раста, од одела има на себи белу кошуљу № 24. на рукавима пришивену белу чипку, пруг и жешки чојани јелек, сукњу од памука, а иде боса. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да је у случају проналаска стражарско упуте начелству округа ужичког с позивом на Бр. 5396 или Управи Београда с позивом на Бр. 21729.

Петар Павловић и **Светозар Јовановић**, опанчарске калфе из Шапца, ноћу између 13. и 14. пр. м-ца извршили су на опасан начин крађу сатова Спасоју Јеремићу, сајџији из Шапца, па са покрађом исте ноћи побегли на Ваљеву. Петар је стар 31 годину, средњег раста, црнопуљаст, пун, малих плавих бркова, прав нос, од одела има шеширић напут и панталоне, на погама пиљене и на глави бели шешир. Светозар је стар 19 година, сув, нав, плавих бркова, од одела има копорак од шајка, зелене панталоне, на глави шеширић шешир, на посама опанке са каишама. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да их потраже и у случају проналаска стражарско упуте начелству округа подринског с позивом на Бр. 8290.

Младен Михајловић из Дуге Луке у срезу ћупријском, слуга у Врању, окрадене је код начелства округа крањског на тешку телесну повреду, али је побегао непознато куда. Младен је стар 18 година, жешкенаст, омален, црнопуљаст, носи гуњ и чикчире, на глави шубару, а на погама опанке. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Младена потраже и у случају проналаска упуте начелству округа врањског с позивом на Бр. 7979.

Грујо Јов, кошар из Белајце у срезу деспотовачком, који одговара за разбојништво, и **Јеврем Миленковић**, из Корените у срезу мајданском, који одговара за опасну крађу, прибегли су ноћу између 20. и 21. пр. м-ца описану и из исте побегли. Јеврем је утекао са оковима из поганка. Грујо је стар до 19 година, сув, средњег стаса, мали погурено иде, носан је, примољаст, у белом плавком одалу и са белом плавном шубаром на глави. Јевреј је такође средњег стаса, више суводан, у плавом плашу, без бркова и браде, у свељском одалу, а на глави има жуту плавку шубару. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да их обојицом учине најжешћу потеру и у случају проналаска стражарско их упуте начелнику среза деспотовачког с позивом на Бр. 8213.

Непознати крадљивци извршили су ноћу између 22. и 23. пр. м-ца овему крађу Јовану Петровићу, кмеговцу из Зајечарја и одвели му 300 динара, и то 16 комада српских новчаница од по двеста динара, једну аустријску петницу, а остало у динарима и ситним аустријским новцима. Начелник среза посавског у Обреновцу дешетком Бр. 8510 моли тражење споменутих и у случају проналаска да му се стражарно упуте.

Крађе стоке. Ноћу између 17. и 18. пр. м-ца украдени је из шталје Недељка Давидовића, економа из Азање, један коњ, длаке кумашасте, грозе и репа црног, стар 2 године, пастув, а у десну задњу ногу пуговорац; поткован новачким потковом, висок 140 см., без жига, и дуж грбине има црну пругу. Препоручује се свима полицијским и општинским

властима, да у случају проналаска о томе известе начелника среза јасеничког у Палањи с позивом на Бр. 12478. — АБр. 1011.

Крађа стоке. Ноћу између 21. и 22. пр. м-ца непознати лопови украли су из затвореног чарда Јонину Радојковићу на Сеничкој ливади коња. Коњске ове су длаке доратасте, старе до 9 год., једна је на десно око ћорава, обе без икаквих других ознака и белега и добро одржане. Сумња се да су ову крађу извршили цигани, јер је исте ноћи из подрума Ивана Ђорђевића из Витошевца украдено једно турско одело полоњено и две коњске уздо, а приликом учињеног увиђаја на месту ове крађе, нађени су трагови коњских копита, што се даје закључити, да су ове ове крађе извршили једни и исти људи. Моле се све полицијске власти да пређе тражење лопова и покрађе у своме округу, наређено обратити пажњу на цигане шамбасе по шапарима, па у случају проналаска спровести их стражарно. Из канцеларије начелника ср. рађевског 23. јуна 1905. год. № 6600 у Ражњу.

Драгутин Вељковић — „Гишица" кочијаш из Београда, у друштву са **Миланом Николићем — „Брашковцем,"** кочијашем из Ваљева, извршили су ноћу између 25. и 26. прошлог месеца опасну крађу г. Ђорђу Х. Оттенбу, свештенику у Ваљеву и однели му

„Гишица" „Брашковац"

120 форинта у злату, један џепарени *лулкит*, један кустријски златник од 5 форината, 270 форината у новчаницама од по пет форината, један златан и један сребрн *сат* ремонтоар Драгутин је стар 28 до 30 година, висок, приномашњат, гавкат, у црном оделу, тканог у струку, са шеширом на глави и шутим лакованим ципелама на ногама. Милан је стар 22 године, црномањат, средњег раста, сувоњав, у оделу од шајка, са опанцима на ногама; крло је опретан и хитар. Начелство округа ваљевског тражи од свију власти, да их у случају проналаска стражарно спроведу њему с позивом на делењу Бр. 7094.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Суд општине лучивске, поверених ми среза актом својим од 21. јуна тек. год. Бр. 665, известио ме је да је изгубио и до данас није могао да пронађе један свој печат од гуме, на четвртастом црном дрвету, величине у пречнику 3 и по сантиметра, у средини печата је грб Краљевине Србије, а око њега ниже: „Крал. Срп. Суд. општ. лучивске," на опда једна весланца. Моле се све полицијске власти да пазе на то да овај печат пропаће и неки неовлашћени лопови украли су из затвореног чарда Јокину Радојковићу на Сеничкој ливади коња. Кобиле обе су длаке доратасте, старе до 9 год., једна је на десно око ћорава, обе без икаквих других ознака и белега и добро одржане. Сумња се да су ову крађу извршили цигани, јер је исте ноћи из подрума Ивана Ђорђевића из Витошевца украдено једно турско одело полоњено и две коњске уздо, а приликом учињеног увиђаја на месту ове крађе, нађени су трагови коњских копита, што се даје закључити, да су обе ове крађе извршили једни и исти људи. Моле се све полицијске власти да пређе тражење лопова и покрађе у своме округу, наређено обратити пажњу на цигане шамбасе по шапарима, па у случају проналаска спровести их стражарно. Из канцеларије начелника ср. рађевског 23. јуна 1905. год. № 6600 у Ражњу.

Драгутин Вељковић — „Гишица" кочијаш из Београда, у друштву са **Миланом Николићем — „Брашковцем,"** кочијашем из Ваљева, извршили су ноћу између 25. и 26. прошлог месеца опасну крађу г. Ђорђу Х. Оттенбу, свештенику у Ваљеву и однели му

„Гишица" „Брашковац"

120 форинта у злату, један џепарени *лулкит*, један кустријски златник од 5 форината, 270 форината у новчаницама од по пет форината, један златан и један сребрн *сат* ремонтоар Драгутин је стар 28 до 30 година, висок, приномашњат, гавкат, у црном оделу, тканог у струку, са шеширом на глави и шутим лакованим ципелама на ногама. Милан је стар 22 године, црномањат, средњег раста, сувоњав, у оделу од шајка, са опанцима на ногама; крло је опретан и хитар. Начелство округа ваљевског тражи од свију власти, да их у случају проналаска стражарно спроведу њему с позивом на делењу Бр. 7094.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Суд општине лучивске, поверених ми среза актом својим од 21. јуна тек. год. Бр. 665, известио ме је да је изгубио и до данас није могао да пронађе један свој печат од гуме, на четвртастом црном дрвету, величине у пречнику 3 и по сантиметра, у средини печата је грб Краљевине Србије, а око њега ниже: „Крал. Срп. Суд. општ. лучивске," на опда једна весланца. Моле се све полицијске власти да пазе на то да овај печат пропаће и неки неовлашћени

шале с позивом на Бр. 6582. Из канцеларије начелника среза рађевског, 24. јуна 1905. год. Бр. 6582 у Ражњу.

Роза Грим, служавка, родом из Глогова у Аустро-Угарској и поданика исте државе, по пресуди кварта пазиндзског Управе града Београда Бр. 5877, проскита је на сваких у Аустро-Угарску 29. пр. м-ца, због крађе.

Роза има 28 год., средњег је стаса, плава у опште.

Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а нарочито потерничима, да јој по доласку повратан у Србију, а у случају већ извршеног повратка да је ухапсе за повратак из прогонетва и повоке протерају. У овом циљу изнели се и слика краљевачина.

УХВАЋЕН

Осмеског разбојника, хајдука и двадесето годишњег робијаша **Стојана Станојевића,** званог **„Фујора"** из Велике Јасикове, који је 29. маја ове године побегао из апшиног казненог завода, власт округа крајинског, ухватила је данас, и са пиме ће се по закону поступити. Из полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела. 1. јуна 1905. год № 16411. у Београду.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Лице, чију слику износимо, ухваћено је у Шапцу, а вели да се зове **Живко Томић,** да је аустријски војни бегунац, родом из села Добринаца у Срему, по занату терзија и слуга, пзо и то, да је служио у Лозници, Ваљеву и Обреновцу и по другим местима ван Србије. На саслушању је изјавио, да је служио у X. пешадијској регименти у Петроварадину, одакле је лањске године пребегао у Београд, предао се власти и ова га је упутила у Књажевац на стално живљење. Из Књажевца је бежао у Бугарску, а одатле се преко Пирота и Краљева вратио у Шабац.

Начелство округа подринског сумња, да је Живко извршио какво важније дело и да при-

крива свој идентитет, те је зато послао његову слику да се изнесе у „Полицијском Гласнику," не би ли се што ближе могао сазнати о њему. Ту сумњу начелства потврђује је и то, што је начелство округа пиротског депешом Бр. 5936. од 15. пр. м-ца тражило једног аустријског бегунца, по имену Михаила Бабића, чији се опис у главноме слаже са личношћу овога Живка.

Живко има на себи наше пешадијско војно одело, на ногама цокуле и на глави шајкачу

Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, а нарочито потерничима, да јој по доласку повратан у Србију, а у случају већ извршеног повратка да је ухапсе за повратак из прогонетва и повоке протерају. У овом циљу изнели се и слика краљевачина.

УХВАЋЕН

Осмеског разбојника, хајдука и двадесето годишњег робијаша **Стојана Станојевића,** званог **„Фујора"** из Велике Јасикове, који је 29. маја ове године побегао из апшиног казненог завода, власт округа крајинског, ухватила је данас, и са пиме ће се по закону поступити. Из полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела. 1. јуна 1905. год № 16411. у Београду.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Лице, чију слику износимо, ухваћено је у Шапцу, а вели да се зове **Живко Томић,** да је аустријски војни бегунац, родом из села Добринаца у Срему, по занату терзија и слуга, пзо и то, да је служио у Лозници, Ваљеву и Обреновцу и по другим местима ван Србије. На саслушању је изјавио, да је служио у X. пешадијској регименти у Петроварадину, одакле је лањске године пребегао у Београд, предао се власти и ова га је упутила у Књажевац на стално живљење. Из Књажевца је бежао у Бугарску, а одатле се преко Пирота и Краљева вратио у Шабац.

Начелство округа подринског сумња, да је Живко извршио какво важније дело и да при-

крива свој идентитет, те је зато послао његову слику да се изнесе у „Полицијском Гласнику," не би ли се што ближе могао сазнати о њему. Ту сумњу начелства потврђује је и то, што је начелство округа пиротског депешом Бр. 5936. од 15. пр. м-ца тражило једног аустријског бегунца, по имену Михаила Бабића, чији се опис у главноме слаже са личношћу овога Живка.

Живко има на себи наше пешадијско војно одело, на ногама цокуле и на глави шајкачу

је рашав — сифилитичан, зуби су му црвени и бели, а иде му се оба реда кад говори, сиче је око 30 година, средњег раста, добро развијен и мало дужих руку.

Ако би ко знао што ближе о овом лицу, умољава се да о томе извести начелство округа подринског с позивом на Бр. 10005. АБр. 1018.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанитић.

БРОЈ 27. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 10. ЈУЛА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник" излази једанпут, а кроз потребе и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, на пољу полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње за иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединх бројева „Полицијског Гласника" не продају се. Руковиси се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра унутрашњих дела, и по саслушању Нашег Министарског Савета, а на основу чланова: 57. 68. и 70. закона о уређењу округа и срезова, решили смо и решавамо:

I.

Избори чланова окружних скупштина за четворогодишњу периоду: 1905., 1906., 1907. и 1908. годину, вршиће се у целој земљи на дан осмога августа ове године.

II.

Окружна Скупштина у сваком округу, састаће се у први редован састанак на дан двадесетога септембра ове године.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар унутрашњих дела, нека изврши овај указ.

2 јула 1905. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета, Министар унутрашњих дела,

Љуб. Стојановић с. р.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара друге класе среза параћинског, Стевана Д. Спасића, вршиоца дужности писара истог среза, у рангу писара начелства прве класе, — по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза лепеничког, Живојина Миноиловића, писара друге класе истога среза, — по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 29. јуна 1904. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза лужничког, округа пиротског, Д-р Радисава Радојковића, лекара среза бањског, округа нишког, по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. јула 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Владимир Маленовић, начелник треће класе среза златиборског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пензију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. јула 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Тошман Николић, вршилац дужности начелника среза посавског, округа београдског, у рангу секретара начелства друге класе, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пензију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. јула 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Мијајло Ст. Мићић, писар прве класе Управе града Београда, и

Драгослав Ж. Костић, писар треће класе Управе града Београда, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 5. јула 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза рађевског округа подринског, Радисава Јаковљевића, лекара среза љубићског, округа рудничког, по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 6. јула 1905. г. у Београду

РАСПИС

Свима начелствима и Управи града Београда

Поводом питања једне бањске управе: да ли подофицири, војници и учитељи имају право не само на бесплатно купање у домаћим бањама, него и право на бесплатан стан ја сам, као надлежан, по члану 29. тач. 8. закона о чувању народног здравља 28. ов. мес. Сбр. 7705. одлучио:

1. Да се подофицири и војници под барјаком могу бесплатно лечити у овим домаћим бањама којима држава рукује, — јер се подофицири и војници у кадру

могу сматрати као лица сиротног стања. Под тим лечењем разуме се бесплатно купање и неплаћање кур-таксе.

2. Нико нема права на бесплатан стан у бањи сем оне сиротиње, која од своје општине добије уверење о сиротном стању. На и ова сиротиња може то право уживати само тако ако у бањи има станова за ту цељ.

3. Они који се бесплатно купају, немају право на купање у првом реду. Купатила првог реда нису бесплатна.

4. Подофицири и војници који неће уживати бесплатно купање, морају се обратити *молбом банској управи* one бање у којој жеље да се лече, бар *на четрнаест дана* раније и приложити уверење лекарско и одобрење своје команде.

5. Учитеља и учитељице немају право на бесплатно лечење по бањама зато што се они не могу сматрати као лица сиротног стања и што су бањски приходи сада прешли у приходе државне касе, којима располаже министарство финансија а не министарство унутр. дела.

Препоручујем начелству — Управи да ову одлуку прими знању и објави је у своме подручју.

Сбр. 7918.
30 јуна 1905. год.
у Београду.

Председник
Министарског Савета,
Министар
унутрашњих дела,
Ђуб. Стојановић *с. р.*

СТРУЧНИ ДЕО

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(свршетак)

Ми смо раније, још у почетку истакли опште циљеве, које има да постигне Криминална Психологија. Но она има и своје посебних задатака и дужности. Васколики душевни живот, кад се анализе, показује, да има основне елементе, на којих се састоји. Општа Психологија има да подкрепи свестрано] анализа све сложене психичке појаве и да им више пробабити постанак или елементе њихове. Криминална Психологија се заустављ код сложених појава расуђивања и закључивања и дужна је да те процесе, како са психолошке, исто тако и са логичке стране да прочи.

Код предмета закључивања, код напоједа закључака криминалиста има дужности нарочито да се задржи. За криминалисту је врло важно да зна како мисли, како расуђује и закључује онај, који стоји пред њим и пред законом. Није довољно само познати и нагомилати материјал, који служи за доказ криминалисти; он мора све чињенице, сва факта, сав материјал још и са психолошке стране да прочи. Једна чињеница мора бити утврђена, не само са формалне стране него и са психолошке и логичке. Судиска савест тек у том случају може бити спокојна кад се по једном предмету подударају и формални услови као и психолошки и логички принципи. Јер има врло много питања пред којима се криминалиста налаза у недоумици. Често се чује: Да ли је истина шта сведок говори то би могла једино његова савест да каже... он би могао због лажног сведочења бити затворен; али кад је нешто рекао, то криминалиста по томе шта је овај рекао и ради. Исто тако не баш ретко да се и ово каже: Ја ћу се заклонити за закон, оградићу се параграфима и ништа ми се не може. Формална страна једног предмета није довољна за утврђење форме једног доказа него он мора почивати на логици и имати психолошке основе истинитости, и на тај се начин може да докуча да ли је сведок могао или хтео истину да саопшти. Тачно је оно што Mittermaier говори: искаже сведока можемо најбоље контролисати и проучити, ако су у сагласности са осталим доказима. Али што најважније може да помогне то је, поред исказа, још и познавање рада и живота сведокова, и снега што он може и хоће, што мисли и осећа.

Свако сведочанство, сваки исказ имају своју психолошку основу и логичан правац и у та два правца могу се проучавати. А ово је нарочито важно код признања, којих има тројаких

а) код признања, која су не мотивирана т. ј. за која није било никакино принудно дејство или осећа

б) код појединачних признања и

в) код признања, при којима се другоје лице тереши.

У првом случају, како Schiel вели, логика је за криминалисту наука о доказу; она не уче како се докази налазе, него показује шта доказе чини доказима. Много истине само за то стоје чврсто, јер их нико не обара и јер се нико противу њих не подиже. Тако је и са признањем у кривичним делима. Злочин је признат: извесно је дакле, да је извршилац злочина онај, који је злочин признао. Кад се има признање од некога да је извршио злочинство, нико се противу тог признања не подиже. Али, са сним може другачије питање о једном злочину да се третира, ако искрсне одиоеуда основана сумња. Дотле је признање важило и могло важити као несспоран доказ; али кад дође озбиљна психолошка анализа самога признања, тада тек може да се утврди да ли ово доказ о злочинству стварa и утврђује ово непобитан, као несумњив доказ. Најсигурнија основица, најтврђи темељ о истинитости једног признања јесте потпуно јасна мотивација о извршеном злочину, јасна мотивација признања, а она се често не показује. Наравно, ми не можемо увек тај мотив да уиотримо, али за то не мора њега ни бити. Напад ни то није довољно да само предпоставимо да нема дела које нема мотива. Ако једно признање треба да послужи као доказно средство, то мотив мора бити јасан и несумњив; ми морамо доказати не само да је био мотив, него се изнаћи у виду све факторе, мотив мора схватити, видети, познати. Признање једно је потпуно основано тада, ако је психолошки конструисано; ако је посматрано и проучавано унутарњи живот човека, који чини признање; ако су посматрани спољашни односи и прилике у којима се налази.

Појединачна или делимична признања причињавају највише тешкоће; то чешће је теже наћи доказ за оно што нам дошло под признање, а с друге стране оно што је признато није довољно јасно и јасно, услед онога што није признато. Узимимо овакав случај: допоп признаје да је украо само оно што је код њега нађено; а оно што није код њега нађено, а украдено је, одриче. За оно што он одриче нема доказа, по коме би се крађа утврдила и доказ створио. Једнако да се пред судом расправља сличан случај. Позовимо судија могу с разлогом овако расуђивати: „Ако је Н. украо девет предмета, то је он извесно украо и друга два предмета". А друга позовимо судија може на то с разлогом одговорити: „Кад је Н. украо девет предмета, то би он признао и она друга два их је украо. Каква би разлог био да их не призна?" — Уопште пресуђујући ко има право? — Имају и једни и други један разлог је исто толико јак и оправдан колико и други. У највише прилика код таких случајева, изгледа као да је ствар без значаја и да то неће узимати на пресуду: да ли је Н. украо двадесет или четрнаест крава. За сам преступ то никад није безначајна ствар. Десила се једна крађа: један је човек украо један обичан штап који је као дрвак имао малу сикирицу. И он је за то осуђен. Дошавши се десило у општини убиство једно: један човек ударен је сикирицом у главу. Прва сумња која је изникла, била је противу онога, који је украо штап са сикирицом. Узимимо да тај штап није код њега нађен, зар би изникла и могла поникнути сумња на њ. за дотично убиство?

У трећем случају ствар иде још теже, где се појављују саучесници, који један одриче а признаје другога терети га. Један се појављују са случајеви да неко признаје онтерећава себе, само за то да би ослободио другога неког онтерећено. Овакта, врло дубоиора, завист, гњев, пакост, неповерење злоба и многе друге страсти могу бити повод да неко признавом своје кривице и другога онтерети. Један ће да терети признавом свог другогодишњег друга из освете, јер га је онај при подели ошкарио, крађе или злочина обмануо и до њега знатно мању део, или ће један учинити признање и онтеретити другога из мутног што је нета при извршењу злочина учинио какву несмотреност, услед које је један ухваћен а други случајно измакао. Цела више чине се и признања из дубоиора или из једа да би код казну закона он и онај, који је вршио злочин, али срећом се случајем измакао и склоно. Зашто уваним признаиа и случајевима играју видну улогу, као и пакост што ће сазнати у злочину да измакне од казне и што ће моћи нова недела сам да чини. То су све мотивни, који се, истина не могу увек лако и брзо да открију; али они постоје, они се даду појмити и објаснити. Један у случај врло карактеристичан. Године 185

убијен је један старац, неки Блажић Керк. Удари је тупим оруђем у главу и смрт је одмах наступила. Убијству су га нашли жупар, на путу ка спојој кући. Али претставка да је овај старац убијен одмах је отпала; јер није постојала сумња ни о чему. Он је могао, што је било тада најнеприличније, пријаљући се пијан кући, нерадно пасти и ударити се и умрети. Ја је, видећи, тако и нађен, као да је био, да се ударио и да се услед удара и смрт наступила. После три године јавила се суду једна младић, по имену Петар Сајферт и призна да је он убио старца; у свом признању он спомиње да га је на то наговорила Керка убијеногa. Јулија и њен муж Август Хаук. Старац се често спајао и свађао са Керком и сетом. Они дају на мисао да старца убију и то по-моје Сајферту. Муж и жена, који су га наговорили да изврши убиство обећали су му дати једне панталоне и три форинте. Панталоне је добио а три форинте још не. Он им је тражио те новце неколико пута и претио; али све је било узалуд. Тада се реши да целу ствар открије. Кад је је судија запитао: зар не зна да ће и га ући казнити, младић одговори: „Нека! Ће ништа; али ће и они бити осуђени. Зашто да не испуне оно што су обећали? Што да лажу?* — Узгред вреди напоменути да је исти младић био интересовано и мало лудпуут; али ипак према судом и медицинском схватању, са свим одговара за учињену кривицу. Сви његови искази били су до ситница тачни и истинити.

Једино средство, да се у оваким питањима има сигурно земљиште под ногама и да се не ће лутало, јесте у опште: као испитати све околности и утврдити их унутрашњу везу, психолошки основ и кривичност, и то, како за онога који неког кривицом терети, тако и за онога, кога тереге. Само се по себи разуме, кад се све то проучи, да се и истина може јасно. Душевно стање, способности, страсти, гледишта, намере — све то мора бити добро проучено и тада долази, тако рећи, сама собом извесност о кривици, што је учињена, као и о кривцу, који се терети и који тереги.

У питању о доказу какве кривице, преступа или злочина, важна су неколика пита и чињенице, где одричу околности, које сакоп дела директно се не тичу; ту се доказивање води на споредну линију; мисли се, на пример, да се има доказ, кад се утврди споредна околност, која се одриче. За утврђење доказа и налажење истине онде се јављају велике тешкоће. Да поменемо само пример. Пре неколико година буде у Бечу, у своме стану нађена мртва једна веома лепа девојка, која је била продавачица у једној бољој радњи. Судска истрага нашла је да је смрт наступила услед акутног тровања арсеником, а поште је поред ње на столу нађена чаша са водом а уз то и хартија са арсеником у прашку — то су се та два факта довели у узајаман склад и сматрало се као природна ствар. Преко суседа се још сазнало, да је покојница од дужега времена била у вези са неким непознатим господином, који јој је често долазио потајно. Исти непознати господин био је употе код ње уочи оног дана, кад су је нашли мртву. Полиција је утврдила да је то један врло имућан трговац био, који је тобож лепо живио са својом годишњом старијом женом, а који је у ствари потајно живио и са овом девојком. Поште се даљом секцијом утврдило да је девојка била трудна, то се онда противстављало да је трговац своју љубавницу отровао и одмах буде противу њега поведена истрага. Да је исти господин одмах био признао, да покојницу познаје и да је с њом имао везе и живио, као и то да је био признао да је последње вече, пред њено тровање, био код ње; даље, да је њихов тврдио да је девојка због своје трудноће очајавала, да се с њим завадила, па најпосле и о самоубиству говорила — то би се неоспорно утврдило да је девојка сама учинила над собом самоубиство и не би се могао узимати на одговор за тровање, јер других сумњивих околности није било. Али он дође на муку и несрећну идеју да одрече да је покојницу познавао; па је одрицао и даље: да с њом није стајао ни у каквим односима, па и то да је последње вечери био код ње у стану. Он је то извесно чинио с тога, јер је поштo пото хтео од суда, да у наручито од своје жене да сакрије да је живио с поменутом девојком. А баш због тога, због тог одрицања околности се опрезније противу њега. Није се знало: да ли је он ту отровао, него: да ли је заиста он живио с њом; и другим низом испитивања сведока безусловно се и несумњиво утврдило да је речени трговац заиста девојци у стан често долазио, да је с њом живио потајно и да је баш оне вечери, када је била отрована, долазио и њој. Да је то он био, искључена је била свака сумња — и тим је у исто време и цела његова судбина била решена. Он буде осуђен. Ако овај догађај посматрамо са психолошке тачке гледишта, мораћемо признати, да је његово одрицање да је био код девојке исто толико мотивирано, колико и то да ју је он отровао, као што је мотивирано и то што је он у почетку одрицао све, а после, кад је увиђео баш услед тога сву обзбиљност свога положаја, наставио и даље то одрицање, пошто ништа даље да би му скретање с тог пута сад и признање још више терећења нанело.

Пре извесног времена један догађај запамио је и узбунио баварску престоницу, Минхен. Једна удовица, њена одрасла кћер и једна стара служавка буду у свом стану удављене и похаране. Сумња за овај страховит злочин подне на једнога зидара, који је раније био већ под истрагом за једно убиство; а за њега се знало да је на неколико дана пре онога убиства оправљао нужник у стану убијене удовице. Разним комбинацијама могло се предпоставити да је зидар доцније у стан поменуте удовице да види да ли је нужник добро оправио и том приликом извршио тростуко убиство. Да је зидар лажао: Да, био сам без рада; хтео сам себи наћи рада, дошао сам у стан удовичин, оправио сам нужник и отишао сам оставивши све три жене живе и здраве — да је то несрећник казао, он не би могао бити осуђен, јер су сви остали основи сумње, као и докази о његовој кривици ништавни били. Претпостављамо да је човек тај невин; његово размишљање и суђење било је овако: „Већ сам једном због убиства био под петрагом, нахвано сам се у новчано осуђивши — ако признам да сам заиста био тамо и оправљао нужник, то ће пасти још тежа сумња на мене него ако одричем да сам био*. И наравно, он је одрицао да је био у поменутом стаљу, чак је одрицао да је у опште био у тој кући, па чак ни у улици — а све се то многим сведоцима утврдило као неистинито и он буде осуђен.

Онде се не тврди да је при првом, као и при овом другом случају осуђени невин човек а не кривац прави; као што се не тврди да су сви споредни докази без вредности. Али, неоспорно је, они пису прави докази. Мора се увек подврћи психолошком проучавању свију мотива, који окриљеногa натоваљивају, нагоне или могу нагнати да одриче оно што не би требао одрицати и што га у ствари терети још више.

М. Павловић.

УТВРЂИВАЊЕ ИДЕНТИТЕТА ПОМОЋУ ОДЕЛА

(СВРШЕТАК)

Пошто је и ова операција извршена, остаје још да се измери ципела и, према већ утврђеној таблици, одреди мера ноге.

Мерење ципела пак, врши се истим путем и помоћу истог инструмента као и антропометријско мерење ноге. Ако већ нема специјалне клупице за овај посао, онда ципелу, која се мери, треба положити на какву равну површину, најбоље на сто, и уз њену унутрашњу страну паралелно осовини, ставити шестар, чији је један крајак на штикле, док покретни крак има лењир док не додирне врх ђона. Од мере, која је на овај начин добивена, треба просто одбити извесан број милиметара, који је утврђен за сваку врсту обуће понаособ, као што се види из ове таблице:

Врста капала	Величина	Број мм. које треба одбити
Лака . . .	како треба	16
»	кратке	8
Средње . .	како треба	19
»	дугачке	31
Тешке . .	како треба	30

Имајући у виду мере ноге које се употребљују за класификацију описа, и разлику у 3 мм. која је допуштена између два антропометријска мерења исте ноге, помоћу ове таблице могуће је одредити меру ноге са најмањом разликом од 3 мм., која разлика не може имати своро никаква утицаја на истраживање у антропометријском репертоару, у овом случају ограничено свега на $^1/_{81}$ измерених личности.

На основу мере ноге, или још боље њеног односа са осталим мерама антропометријског описа, могуће је доста приближно добити ове антропометријске мере: *стаса, размаха руку, полустаса, лакта, средњег и малог прста.*

За решење нашег питања нарочито је важна мера *лакта*, пошто се она, као што смо видели, употребљује за класификацију. Однос, који постоји између ње и мере ноге, овај је:

Величина ноге у мм.	Коефицијенат за множење	Величина лакта у мм.
220	1·831	40·2
221	„	40·4
222	„	40·6
223	„	40·8
224	„	41·0
225	„	41·1
226	„	41·3
227	„	41·5
228	„	41·7
229	„	41·9
230	1·773	40·7
231	„	40·9
232	„	41·1
233	„	41·3
234	„	41·4
235	„	41·6
236	„	41·8
237	„	42·0
238	„	42·1
239	„	42·3
240	1·757	42·1
241	„	42·3
242	„	42·5
243	„	42·6
244	1·757	42·8
245	„	43·0
246	„	43·2
247	„	43·4
248	„	43·5
249	„	43·7
250	„	43·9
251	1·739	43·6
252	„	43·8
253	„	43·9
254	„	44·1
255	„	44·3
256	„	44·5
257	„	44·6
258	„	44·8
259	„	45·0
260	1·729	44·9
261	„	45·1
262	„	45·2
263	„	45·4
264	„	45·6
265	„	45·8
266	„	45·9
267	„	46·1
268	„	46·3
269	„	46·5
270	1·719	46·4
271	„	46·5
272	„	46·7
273	„	46·9
274	„	47·1
275	„	47·2
280	1·683	47·2
290	1·683	48·8

Дужни смо још једном нагласити, да је мера лакта, добивена помоћу ове таблице, т. ј. помоћу мере ноге, само приближна, и да као таква може користити само код одвећ малих или врло великих дужина лакта. У осталом, истраживање се увек може са успехом извршити и без мера лакта, пошто га мере ногу ограничавају на $^1/_{81}$ измерених личности.

г. Панталоне

Од свију делова одела, величина панталона најразноврсија је и најнеодређенија. Познато је из обичног живота, да су дугачке или кратке панталоне врло често у употребк.

Са ових разлога, а и с тога што се мере стаса, које се на основу њих добијају, не употребљују за класификацију, оне немају скоро никакве вредности за решење нашег питања, али су зато од огромне вредности за описни (дескриптивни) опис.

Да би се, пак помоћу панталона, могла утврдити величина стаса, мора се прво, помоћу потколица, утврдити дужина ногу од пâса на ниже, и тек на основу односа који постоји између ових двеју мера израчунати однос величине панталона према стасу.

Мерењем лаца разне величине са и без панталона утврђено је, да су погрешке у највише случајева краће од ногу за 58 мм., што значи: да добивеној мери ногавица треба још додати 58 мм. да би се добила права мера ногу.

Само мерење ногавица у свему је слично са мерењем које кројачи употребљују.

Пошто се панталоне положе на сто, или какву другу равну површину, и поравоји на њима у колико је могуће исправе, помоћу свитмзера којим се кројачи служе треба мерити низ унутрашњи шав, од места на коме су обе ногавице спојене (између ногу) до њихове доње ивице.

Једном добивена мера ногу на овај начин, довољна је да нам одреди и висину стаса. То, као што смо нагласили, бива на основу узајамног односа између ових двеју мера, који допушта да се доста приближно одреди ма која од ових димензија ако је само друга позната, што се види из ниже изложених бројева:

Величина ногу у метрима	Величина стаса у метрима
а—0·699	1·492
700—749	1·548
750—799	1·619
800—849	1·672
850—899	1·734
900— *ω*	1·803

С обзиром на граничне мере малих, средњих и великих стасова (*а* — 1 м. 61, 1·62—1·73 и 1·74— *ω*) и разлику која је допуштена између два разно мерена једног истог стаса, изложени начин допушта нам да одредимо висину стаса с највећом разликом од $5^1/_2$ см.

У случају недостатка панталона, мера стаса може се одредити и помоћу капута (герок, жакет, сако), само што је овај начин много компликованији и тежи, јер би се прво морала одредити дужина руке од корена до врха прстију, затим на основу ње величина размака руку, па тек на основу ове последње величина стаса.

* * *

После свега што смо до сада казали о утврђивању идентитета помоћу одела, осећамо потребу да речемо неколико реча и о резултатима до којих се на овај начин долази.

Признајемо одмах, да ови резултати, посматрани у опште, нису апсолутно тачни и поуздани, али ипак зато у многој већини случаја могу бити успешни.

За ово је, разуме се, неопходно потребно да је злочинац, чији се идентитет утврђује на овај начин, био већ једном подвргнут антропометријском мерењу, и чега опет излази: да се овај начин утврђивања идентитета може примењивати само у земљама, у којима је Бертилонов систем уведен, и да ће изгледи на успех бити у толико већи, у колико је овај систем распрострањенији.

Све ово опет, само је један доказ више о великој користи Бертилоновог система који је код нас уведен 20. децембра 1901 год., и који се у току од 5. год. има увести по свима окружним местима у Србији.

Д. Ђ. л.

ИСТРАГА ЗЛОНАМЕРНИХ ПАЉЕВИНА

(наставак)

6. Извесна је бар *евроватност* да је постојала паљевина:

а) ако се на истом месту или истог сопственику често појављавала ватра, па се у погледу времена и предмета који је горео слаже с другима;

б) ако се неко речима или писмима видао о намери за паљевину;

в) ако се нађу трагови необичног узрока у простор који је горео, н. пр. разбијена врата, разлупани прозори, прикљешене мердевине, претпостављајући, наравно, увек, да ти трагови нису постали приликом гашења пожара.

II. *Може ли посгодати други узроке ватри сем паљевине?*

Да би се сазнало, постоји ли други који узроак ватри, сем паљевине, ваља испитивати у овим правцима:

1. *Да ли су се догодили случајеви*, који би *могли имати исте последице као и паљевина*. Н. пр. да није била елементарна непогода? Да ли је на месту где је горело ложена ватра, или се тумарало са свећом, пушило? Да ли су се деца играла са машинама? По себи се разуме, да ће том ваља пазити, да ли се тај случај десио у то време и на томе месту где је избила ватра.

2. *За које је узроке ватри било услов* Ваља пазити на све околности, да ли је код случаја тако произшле, да је он и иста могао изазвати пожар. Ако су ли деца играла са ватром, ваља испитати, ли је било тамо предмета, који су зна

запаљени, те да су се запалили услед мале топлоте упаљене машине.

3. *На какве се закључке може доћи о узроцима ватре према њеним последицама?* При том ваља нарочито пазити, што је претрпело штете од ватре, а шта не, где је најпре горело и какве је опредне штете оставио за собом случај, који је произвео ватру.

III. *Четврти узроци пожару сем наведене.*

Да би се знало и могло пресудити, да ли је пожар проистекао из другог ког узрока сем паљевине, треба знати, под којим условима делују разни узроци ватре и какве последице остављају за собом.

Најчешћи узрок пожару може бити гром, али том приликом треба испитати, да ли је заиста било непогода на месту где је горело или да није оштећени изнашло то, само да би добио осигурану суму. Ударни грома имају нарочите карактерне ознаке и за то их ваља потражити и утврдити у сваком случају.

Даљи узрок могу бити још и *сунчеви зраци*. Они могу својом топлотом да запале и. пр. лако запаљиве хемикалије, ако су јако изложене њима.

Пожар може произвести *метеор* и *репата звезда*, а најзад може произаћи и *сам од себе*. Ово се последње дешава код каменог и дрвеног угља и код извесних хемикалија кад дођу у додир са другим материјама. (настављће се)

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене § 455. грађанског судског поступка.

За обезбеду дуга у 7214·75. динара, којико је В. Б. овдашњем трговцу, дуговало „І. Краљевско Српско повлашћено индустријско предузеће за прераду памука и куделе А. О. и комп. Д. С. О. Г.“, привилеговани београдски трговачки суд решењем својим од 20. марта 1904. године Бр. 5127, одобрио је забрану на покретност дужника — помењутог друштва — и то на количину шаторских крила, која се налазе у магацину, под кључем В. С. Ж., овд. индустријалца, а која су својина горњег друштва.

Квартсавамалски, које је ова забрана пошла на извршење, не могући да изврши предају судског решења о забрани дражиоц шаторских крила — В. С. Ж. — поступио је по § 468. и 360. грађанског судског поступка, и пописао одређену покретност — 19.770. шаторских крила, — па исту предао одређеном старешу на чување до даље наредбе.

Под 3. априлом 1904. године, др. Д. А. овд. адвокат, пуномоћник А. Ј., трговца из Ландесхута (у Немачкој), доставио је кварту савамалском, да су, пописане покретности, 10262. комада шаторских крила својина фирме Браће М., и да су исти продајом прешли у својину његовог иследодавца Ј., — на је молио, да се ова количина у 10262. комада шаторских крила ником не издаје.

Под 7. априлом исте године, обратили су се кварту савамалском: В. Б., овд. трговац, Др. К. Н., овд. апотекар и Р. Ф. овд. адвокат, пуномоћник С. Л., — молбама, уз које су приложили и извршна пресуда, уписана пред привилегованим београдским трговачким судом између себе и „І. Краљ. Срп. повлашћеног индустријског предузећа за прераду памука и куделе... и т. д.“ у ликвидацији, — а које преставају ликвидатори Т. Ђ. и Ђ. Д. овд. трговци, — напоменући, да им се по тим пресудама уступа у својину, а за измирење њихових потраживања, и то:

В. Б. . . . . 1280. комада
Др. К. Н. . . . . 2080. „
Р. Ф. пуномоћ. С. Л. . . 3060. „

шаторских крила, од оне количине, која је пописана по решењу београдског привилегованог трговачког суда Бр. 5127., и која се налази на чувању код одређеног старешине, и молили кварт, да нареди старешину да им сваком изда по одређену количину у тим пресудама.

На основу овога, а пошто Др. А. ничим није доказао право својине поменуте количине шаторских крила, кварт савамалски решењем својим од 12. априла 1904. године Бр. 3266. на основу § 466. грађанског судског поступка, упутио је Др. А. надлежном суду. да тамо докаже веће право својине, а повериоце извести, да услед тога не може приступити извршењу поменутих пресуда пре свршетка спора о праву својине узабрањених шаторских крила.

По жалбама заинтересованих страна, Управа града Београда решењем својим од 21. маја 1904. год. Бр. 17485. поништила је горње решење квартово, налазећи, да је уговор о продаји — куповини, закљученим између фирме А. К. и „І. Краљ. Срп. повлашћеног индустријског предузећа.... и т. д.“, као јавном исправом, у смислу § 118. грађанског судског поступка, утврђено, да је код фирме А. К. као купца, остало на чувању 10161. комад шаторских крила, у вредности 60327·88 динара, за коју је имовину купац обвезан предати је сопственику, „І. Краљ. Срп. повлашћеном индустријском предузећу.... и т. д.“, као јавном исправом, у смислу § 118. грађанског судског поступка, утврђено, да је код фирме А. К. као купца, остало на чувању 10161. комад шаторских крила, у вредности 60327·88 динара, за коју је имовину купац обвезан предати је сопственику, „І. Краљ. Срп. повлашћеном индустријском предузећу.... и т. д.“, у магацин или готовом новцу, — и према томе нема места § 466. грађанског судског поступка, у погледу права А. ЈІ на оне шаторе, који то право доводи по куповини од Браће М., — а пошто је и ликвидациони одбор признао право својине оних шатора „І. Краљ. Срп. повлашћ. индустријском предузећу. и т. д.“, то је Управа наредила кварту да донесе друго решење сообразно закону, остављајући Ј. право да тражи накнаду штете од фирме Браће М.

На основу ових примедаба, кварт савамалски донео је решење, од 5. јуна 1904. године Бр. 4578., да се одмах приступи извршењу пресуда уписаних у привилеговани београдски трговачки суд, између представника дужника — ликвидатора „І. Краљ. Срп. повлашћеног индустријског предузећа.... и т. д.“ с једне стране и поверилаца: В. Б., овд. трговца, Др. К. Н., апотекара, и Р. Ф., адвоката, пуномоћника С., овд. трговца, с друге стране, а која су повериоци поднели кварту на извршење односно узабрањених шаторских крила као својине дужног друштва, с тим, да Др. А. — пуномоћнику А. Ј. — остане право тражења накнаде штете од В. М. из Ландесхута.

Г. М. С., овд. адвокат, пуномоћник фирме А. К., Б. Ж. овд. индустријалац, и Др. Д. К., овд. адвокат, пуномоћник А. Ј., жалили су се Управи града Београда против овог кварговог решења, која га је решењем својим од 2. јула 1904. године Бр. 2294. одобрила.

Управино решење одобрио је Министар Унутрашњих дела решењем од 18. августа 1904. године Бр№ 23162.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решења Министрово не одговара закону, са ових разлога:

По § 476. имена и донуна грађанског судског поступка од 14. јула 1898. године, кад се, приликом пописа, покретна ствар, која је за обезбеду као дужникова означена, налази у државини самог попаљеног господара, извршна власт упућује на пописану повериоца, који појављеном господару право својине оспорава.

Као што се види из акта, по решењу Привилеговане Трговачког београдског суда од 30. марта 1904. године Бр. 5127., за обезбеду 7214·15 динара, што В. Б., овд. трговцу, дугује „І. Краљ. Срп. повлашћено индустријско предузеће за прераду куделе и памука А. О. и Комп.,“ које је у ликвидацији, одобрена је забрана на шаторска крила, која се, као што је повериалац Б. преставио, као својина именованог друштва, налазе у магацин на Сави, коју држи под закуп В. Ж. индустријалац овдашњи.

Та шатори, на броју 10770. комада и 10. комада шкартираних крила, доиста су нађени у магазу, под кључем Ж. као што сведоче записници кварта савамалског Бр. 2763. и 2767., ази магазу, као што Ж. вели, држи А. Кромптон.

Г. М. С., као пуномоћник А. К., и Ж. тврдили су, по акту Бр. 5211 и Бр. 5112. 1904. год., да шатори нису дужног друштва, него се око њих води спор о сопственом између Браће М., и А К., а Ж., по акту Бр. 6332., најавио је, да је око 600. шаторских крила његова својина.

Даље, из акта се види, да Др. Д. А., овд. адвокат, као пуномоћник А. Ј., од Ландесхута, по акту Бр. 3028. 1904. год., полаже право својине на 10262. комада шаторских крила. на основу уговора о куповини од 4. марта 1904. године од Браће М.

Сем тога, на основу поравнања судског од 1. и 3. априла 1904. године Бр. 5586. и Бр. 5739., које су закључили В. Б., Др. К. Н., и С. Л., са ликвидаторима І. Краљ. Срп. повлашћеног индустријског предузећа за прераду куделе и памука А. О. и Комп., именовани повериоци тражили су, да им се од ових шатора, уступљених за дуг, нададу, и то: Б. 1280., Др. Н. 2080. а Л. 3060. комада.

Кварсавамалски, према оваком стању, у место да је, по смислу § 466. грађанског судског поступка поступио и упутио на спор именоване повериоце и Ј., он је, пошто је извршен попис и шатори

предати одређеном стараоцу, решењем од 12. априла 1904. године Бр. 3266. упутно на парницу само Ј., а о томе известио повериоце, ликвидаторе и Ж.

По жалби интересованих, Управа града Београда примедбама од 21. маја 1904. године Бр. 17485. поништила је то решење, налазећи, да нема места примени § 466. грађанског судског поступка и на основу § 391. истог поступка наредила извршење, са ових разлога:

а) што се види из Уговора од 16. марта 1899. године, као јавне исправе, закљученог између А. К. и І. Краљ. Срп. повлашћеног индустријског предузећа за прераду кудеље и памука у ликвидацији, да су шатори својина именованог друштва у ликвидацији.

б.) што су К., Др. Н. и Л., као повериоци тога друштва, поднели судска поравнања, која по §§ 145. и 146. грађанског судског поступка имају снагу извршне судске пресуде;

в.) што би одуговлачење извршења штетно било за повериоце, јер би еспап, због другог стајања, пропадао и губио предност; и

г.) што Ј. остаје право да тражи накнаду штете од Браће М.

На основу оваких примедаба, кварт савамалски, по решењу од 5. јуна 1904. године Бр. 4578, одлучио је, да се приступи извршењу поравнања, које је одобрила Управа града Београда, а решење њено Министар Унутрашњих дела.

Сва она радња протинна је јасној одредби § 466. грађанског судског поступка, јер чим се појавило спорно питање о својини, и отвари се налазе у држанини не дужника, него трећих лица, који полажу право својине, — извршна власт дужна је била да заставе са извршењем и да повериоце и Ј. упути на спор. —

Овде није било места примени § 491. поменутог поступка, јер се отвари није налазиле у државини дужног друштва, да би их власт могла од њега одузети и предати повериоцима, него се налазиле у државини трећих лица, која нису вољна да их издалу, у коме случају извршна власт, по § 492. грађанског судског поступка, извештује повериоце.

Уговор закључен између А. К. и І. Краљ. Срп. повлашћеног друштва у ликвидацији, и кад би у целини био јавна исправа (јер је његов додатак од 19. маја 1899 године приватна исправа) није онаква исправа, којом би апсолутно утврђено било право својине именованог друштва у ликвидацији, нити је извршна власт надлежна, да то оцењује. Такав уговор може само бити употребљен као доказ у спору, а пресуда судска има да утврди, да ли оспорени шатори припадају І. Краљ. Срп. повлашћеном друштву за прераду кудеље и памука у ликвидацији, да би се за тим могли узети у извршење и дати повериоцима.

Поравнања, донета по § 146. грађанског судског поступка, имају снагу извршне пресуде, али само за оне парничаре који су их закључили, а не везују треће лица, која нису у њима учествовала.

Ако шатори стајаћи могу бити оштећени, онима којих се тиче, стоји на вољи, да се користе одредбом § 407. грађанског судског поступка, о чему само суд одлучује.

На посљетку, кад Ј. полаже право својине на шаторе по куповини од Браће М. не може му се забранити да спор о томе води са таким спор код судова и поштоји, нити се извршна власт позвала на закон, по коме га упућује на спор за накнаду штете од М.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине лесковачке у среду завечерском, актом својим од 10. маја ове год. Бр. 524., пита:

„У месецу марту ове године, у овој општини, вршила је дужност општинских чланова привремена управа, пошто су председник и кметови дали оставку и од дужности разрешени.

На дан 20. марта ове год. вршен је избор општинских чланова и изабрани су као председник тако и кметови, и како против избора није било жалбе, то је у смислу чл. 170. и 171. зак. о општинама избор њихов остао пуноважан, њих је требало позвати и увести у дужност, а привременој управу разрешити.

Ну, заступник председника привремене општинске управе није хтео да уведе новоизабране чланове у дужност, јер би тада привремена управа изгубила право на месечну плату по чл. 120. закона о општинама, него је и преко тога задржао стару — привремену — управу докле год није напунила на положају месец дана, ма да је начелник среским актом својим од 29. марта Бр. 6126. био наредио, да се нови општински чланови одмах уведу у дужност.

Сада сам бивша привремена управа тражи, да јој се за месец март исплати на касе једномесечна плата, пошто је дужност примила 1., а разрешена 31. истог месеца.

Одбор општински не признаје јој право на плату и неће да исплати, наводећи да ова привремена управа није морала остати на дужности и после 20. марта, као дана избора нових чланова, и да јој по томе, за ово самовласно бављење на положају општ. чланова не припада плата.

Да би суд правилно пресео кракју ово питање, он моли за обавештење: да ли је привремена управа могла по своју вољу да се задржава на положају и после наредбе надзорне власти само да стекне право на плату, или је тим својим поступком повредила закон — управо да ли јој треба издати плату за месец март или не?"

— На ово питање одговарамо:

Као што се из изложеног питања види: привремена управа није дошла насилним и незаконитим путем, него је тај положај заузела по сили закона и редовно уведена у дужност 1. марта.

Како је избор нових чланова био тек 20. марта и како су у гласачи против овога избора имали права жалбе, то је ова управа и без своје воље морала остати на положају све до 27-ог истог месеца.

Како је жалба могла бити дата и последњег дана преко поште по чл. 172. закона о општинама о чему привремена управа није могла бити извештена оног дана, то је она имала разлога да сачека дан два на долазак жалбе, што би пало на дан 29-ог марта.

Тога дана она је већ могла знати: има ли жалбе или не, или како је она рукивала актима и имовином општинском, коју је морала уредно предати, и зашта јој је требало такође 2—3 дана, онда се не може узети, да је она остала и преко рока, који је одиста био потребан за бављење њене на положају, и према томе, а у смислу чл. 120. зак. не може јој се поћени право на плату.

Међутим, како се види да је одбор на овоме доносно и своју одлуку, то је за правилну расправу овога питања потребно да се она сволити члановима привремене управе, како би могли употребити правна средства, те да се ова одлука поништи, ако би надлежне власти биле истога мишљења, које и учеништво има по овоме питању.

II.

Д. М. писар општински пита:

У чл. 181. закона о општинама стоји, да ће председници, кметови, одборници и њихови заменици, које затекне овај закон кад ступи у живот, остати и даље сас до прве недеље по Св. Николи 1905. год. када ће се извршити нови избори у свима општинама.

Изменом и допуном овога закона од 3. децембра 1904. год. а имено одредбом чл. 132. прописано је, да председници општ. судова, кметови и одборници остају на својим положајима, у смислу чл. 101. *ове годике.*

У многим општинама ни и у мојој, истиче рок служења председнику, кметовима и одборницима *сад у јуну* месеку ове године.

Ако би се увело, да ће се по Св. Николи вршити општи избори у свима општинама, као што наређује чл. 181., онда не би било разлога сада бирати нове чланове, јер би ово старо имало да остане до половине децембра.

Али, како чл. 122., с обзиром на чл. 101. закона одређује рок од две године, то настаје питање: важи ли чл. 181. и за опће општинске чланове, којима по чл. 101. истиче рок служења много пре прве недеље по Св. Николи, или ће се за њих наредити избори у смислу чл. 101. и 122. о року, кад им служење истиче?

— На ово питање одговарамо:

Уводећи у живот Устав од 5. јуна 1903. год. законодавац је вршио и закон о општинама од 21. марта 1902 године, у коме је била одредба чл. 181. *без године* 1905. и другога става његовог, те да се, тако, моји избори имали вршити прве недеље по Св. Николи 1903. год.

Налазећи, да би овај рок, због прилика које су онда биле, био кратак, законо-

давао га је изменом од 22. децембра 1903. год. продужио за пуну недељу по Св. Николи 1905 године, *наравно мислећи ту и даље на чиновнике, изабране по закону од 24. марта 1864. године који је пре овога важио.*

Од тога времена, међутим, вршени су многи избори било због тога, што су неки чиновници помрли, било што су дали оставке, или на пољетку, што су са тих положаја уклоњени.

Сви ови избори вршени су по садањем закону и за њих важи рок из чл. 101. закона *од две године.*

Према томе ови избори, које предња чл. 181., вршиће се само у оним општинама, где се и данас налази чиновништво, које је затечено на тим положајима усљедјем у живот закона од 5. јула 1903. године, а не и у онима, где су избори вршени по новом закону, па би рок службовања много дошиње.

За овакву схватања налази се потврда и у изнеси чл. чл. 122. закона од 4. децембра 1904. год. који чиновнике изабране по овоме закону, одржава на положајима 2 године, ако не наступе раније случајеви чл. 32, 71, 105, 121, 142 и 142.

Као што се види, он чл. 181. и не додирује, јер његовој примени не може бити места према чиновништву изабраном по новом закону, пошто се то, у осталом, ничим не би могло разложно бранити да се тозика пажња чини у животу општина.

Даље чл. 181 важи као прелазне наређење само за чиновнике, биране по старом закону, и ако коме од њих истиче рок службе пре две недеље по Св. Николи, они се неће разрешавати од дужности нити наређивати нови избори све до горњег рока, а за оне, који су изабрани по новом закону, важе рокови из чл. 101. и 122., и неће се вршити избори све дотле, докле рок не истекне.

III.

Суд општине поточке, актом својим од 29. априла ове год. Бр. 749, пита:

„Пошто је законом о монополу дувана одобрена продаја дувана малопродавцима по селима и другим местима, то би добро било да они продају и поштанске и таксене марке, како се људи не би излагали трошку одласком чак у варош за ситне потребе у оним маркама.

Моли се уредништво за обавештење: да ли малопродавци смеју и ове марке продавати?"

— На ово питање одговарамо:

По чл. 7. а законом о установљењу појединих монопола, ко жели да продаје на ситно таксене марке и друге монополисане хартије од вредности, мора имати за то дозволу монополске Управе.

Према овоме, пека се дотични продавци дувана обрате Управи с молбом за продају, и она ће им то дозволити.

У осталом, по последњем стању овога члана, и сам општ. суд може молити Управу, да наради малопродавцима дувана, да ове марке морају држати, па ће они то учинити ако се поднесу докази, да то захтевају интереси државе и опога праја.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Миливоје Старчевић, рађени са Београ, пристављиних, приведен је од јуне јаза 100 динара у ине спиљаних обазних разлеина, па је побегао незнано куда. Газаја радоначки сабео полиго је жандарт сапиваоница да учини потеру за Миливојем, те с тога заљети треба да га у случају пропаљања упуте жандарт газаљиском управе града Београда с позивом на Бр. 7290.

Стапоје Богдановић, звани „Перца", **Драгољуб Милојевић**, звани „Јагодинче" и **Михаило Усковић** — **Радовановић**, сви познати пошкари и лопови, у друштву са још пет својих другова извршили су пођу између 4. и 5. с. м-па разбојништво на путу Крагујевац — Чачак, између Кнића и Б. Брда, над Миленком Стевановићем, тежаком из Прилепца у срезу драгачевском.

Стапоје је један од наших најопаснијих злочинаца и до сада је био три пута судски осуђиван. Родом је из Ужица, има 37 година, стаса средњег, добро развијен, у лицу пун, очију угасито зеленкастих, маркантних лица, веома је бистар и напредан, учио је четири разреда гимназије. Од особених знакова има: Белегу од убода у облику врло танке, величине 3 см. између палширета и средњег прста на десној руци; жилаву у величини пшеничног зрна за 2·5 см. испод спољног угла левог ока; белегу од чира у величини 1·5 см. за 6 см. испод корена десне шаке, и белегу од посекотине у облику врло танке линије величине 2 см. на врху зглобу левог палширета. Порез овога ваља врат леве руке засечен му је, а на левој бутини има две белеге од куршума.

Драгољуб има 27 година, а већ је четири пута судски осуђиван због крађе. Родом је из Јагодине, средњег стаса, приомашаст, очију угасито отворених, косе и бркова црних, обрва густих и састављених, свршио је четири разреда основне школе, не зна никаквог заната. На левој руци испод корена палца има белегу од убода у величини 1 см. правца хоризонталног. Осакће исте белеге нема на средини потплата, на темену и на левој потколици.

Михаило је родом из Ужица, има 27 година, два пута је судски осуђиван због крађе, није учио школу, већ је као омладинац научио читати и писати. Високог је стаса, по лицу рођ од богиња, очију плавих, косе и браде смеђе, понајвећа посе. На грудима има брадавицу у величини пшеничног зрна за 10 см. испод десне сисе.

Начелник среза грузданског, деловном Бр. 10600, моли за пронаћење трагова оних лица. Пронађене треба под сигурном стражом спровести или среској власти или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 23.000.

У овом циљу шаљемо сл и фотографије именованих, који су почетком месеца априла текуће године мерени и фотографисани у Антропометријско-полицијском одељењу Министарства Унутрашњих Дела.

Глиша Николић, звани **Крагујевчанин**, пошпар, у друштву са Милаком Шпанићем из Трстеника, који је ухваћен, изручили су 22. пр. м-ца покушај убиства над Гавром Лојаницом, пензером из Трстеника. Глиша се налази у бегству, родом је из Плеваља у Старој Србији, стар 19 година, неписмен, судски је осуђиван једном пут за крађу. Познатог је стаса, смеђе косе, жућкастих очију, добро

Препоручује се свима полицијским и општинским властима да за Глишом изврше најширу потеру и у случају проналаска стражарно га упуте начелнику среза трстеничког с позивом на Бр. 8408. У том циљу шаљемо сл Глишина фотографија на пријав месеца т. г., која је мерен и фотографисан у Антропометријском одељењу

Ђуро Алексић, пимарски радник из Отоваца у Хрватској провалио је своју зирам у Сарајеву 600 круна и побегао по своју пријатељи у Србију. На молбу београдског пуктоградског попуштва, препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Ђуром

разиђем. Од особитих знакова има: Белегу од изнирне потеру и у случају проналаска притворе
посекотине у облику праве линије са издубљењу на доле у величини 3 см. на левоме га и известе Управу гр. Београда с позивом
брку; белегу од посекотине у облику праве на Бр. 22496.

Васа Лучетић, из Мирнице у срезу косовичком, убио је револвером Милисава Филиповића, из Белогошта, на побеглу. Васа је стар 40 до 45 година, средњег стаса, добро развијен, прем, по лицу роса, широког носа, у сеоском оделу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Васом учине јаку потеру и у случају проналаска стражарно га упуте начелнику среском у Прокупљу с позивом на Бр. 8050.

Милић Амаријан, аустро-угарски војни бегунац, који одговара под среском начелством у Краљеву за опасну крађу, побегао је из Краљева. Стар је 22 године, средњег стаса, приномашаст, косав, у грађанском оделу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Миланом трагају и у случају проналаска упуте га стражарно моментом начелнику с позивом на Бр. 10481.

Милан и Мита Петровићи, шегрти из Сенја, побегли су 2. т. м. са рада у среском расадишту на Умци, као притвореници за крађу коња. Милан је стар 17 год., средњег стаса, у грађанском оделу, бос, на глави има црни шешир. Мита има 13 година, приличио развијен, у грађанском оделу, бос и на глави има шешир. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за њима учине потеру и у случају проналаска упуте их начелнику среском у Умци с позивом на Бр. 6423.

ТРАЖИ СЕ

Милеву, жену **Ђорђа Стојкића**, из Јабуковца трећи начелник среза врачоланичког, под којег има да издржава казну затвора, коју је рад и побегао. Милева је средњег стаса, стара 33 године, сунчањава, приномањаста. У случају проналаска власти ће је упутити начелнику среском у Јабуковцу с позивом на Бр. 5136.

Тихомир, син **Петра Јовића**, земљак из Тијовца у срезу сврљишком, пунтао је 20. пр. м-ца од свога газде Павла Јеремића, из Жиља у срезу звегавском. Тихомир је стар 14 год. приномањаст, испод гуше има белегу од рана. Нема га полиц. и општ. власти потраже и у случају проналаска упуте начелству опр. тромочког с позивом на Бр. 6019.

Драгомир, син **Јовице Паунковића**, из Крњева, побегао је 30. пр. м-ца ученик из приварни начни уверење од општине, а оставши сам и жену без хранитеља. Драгомир је средњег стаса, стар 18 година, плав, коса више лево обрве има белегу од убоја. Нема га ни полицијске и општинске власти потраже и у случају проналаска упуте начелнику среза орашког с позивом на Бр. 9779.

СКРИЋЕ СЕ ПАЖЊА

29. пр. м-ца председник општине клисурске у срезу белопалачанском изгубио је општински печат, елиптичног облика, са натписом „Општина клисурска". Скриће се свима свим полицијским и општинским властима да ову печат, а у случају проналаска треба га предати начелнику среза пиротског с позивом на Бр. 6505.

БРОЈ 28. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 17. ЈУЛА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски Гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се вршле у напред, и то најмање за пола године, за сеоске полицијске власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у овиме 12 динара годишње за иностранство; годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Коста Катићу, писару прве класе среза посаво-тамнавског, уважи остановљу је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. јула 1905. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ЖИВЕ СЛИКЕ

Најзанимљивији, најпрактичнији, али у исто доба и најтежи део система Бертиљонског, јесу тако зване **живе слике**, које су од полицијске сигурности створиле нешто у правом смислу ове речи.

А зар би се и могла друкчије сматрати једна слика органа сигурности, која само на основу навесних особености једне личности, коју у животу никад нису видели, проналазе ову личност у множини људи, са први поглед, и тако поуздано, као да с годинама познају — као да су с њом одрасли?! Изгледа невероватно, па ипак је сушта истина, да су обично вештачке истраживање ништавне према Бертиљоновим *живим сликама*, које у стварн нису ништа друго до *фотографисање без плоча* и *шарата*, које у мозгу обучених полицијских органа изазива најсавршеније слике — слике које говоре — слике живе.

Све ово, ма колико изгледало увеличано, а у неколико и невероватно, неосорна је истина и обична стварн за човека, који је упознат са системом Бертиљоновим, и који зна: да се може мислити само о ономе што се речима може искази и описати.

Ово тако обична и важна истина, и по њиго тврђење славног анатомисте *Најех:* да око може видети само оно што посматра, и посматрати само оно о чему већ постоји идеја у духу, осиов су на коме је Бертиљон створио *живе слике*. Сва је вештина била у томе, да се у духу створи што потпунија идеја личности која се тражи, а оно је Бертиљон постигао тиме што је на нарочито удешеном картону скупио и описао њене најкарактеристичније знаке.

Суштинје живих слика састоји се, дакле, у особеностима описаних личности.

Какву и колику вредност имају особености за распознавање појединих личности, познато је из обичног живота. Треба се само сетити како се лако и без нарочите пажње уочавају личности, које се одликују неким нарочитим телесним особинама, или недостацима, или особитим оделом, или ма чим другим. Шта је то што привлачи нашу пажњу на оне личности и чини, да их ми, и после дужег времена, можемо лако замислити у памети, описати и, у датој прилици, на прва погледа познати у множини других? Јасно је, да ово није ни интерес ни дужност, већ нешто сасвим треће — досада од обичности и тежња за особеношћу. То су дакле *особености*, које привлаче наше погледе, и које у нашем мозгу репродукују, и без наше нарочите жеље, слике оних личности. Кад све ово овако бива без нарочите пажње и усиљавања, како ли је тек под личности које се оним послом специјално занимају, које су се у њему годинама спремале и вежбале!

Лако је појмити, из онога што је до сада речено, да описивање личности код живих слика мора бити изведено до савршенства, а ово је Бертиљон постигао комбиновањем оне три врсте својих описа: *антропометријског, антропологијског* и описа *помоћу особених знакова*. У сваком од ових описа, а нарочито у антропологијском, он је нашао по неколико особености, које је издвојио, описао и ставио на нарочити, за овај посао удешени картон. Читајући један овакав картон, изнесбан орган сигурности у стању је, да у својој памети створи тачну слику описаног лица, да га на први поглед позна и, према потреби, ухвати.

Али, као год што је могуће на основу описа за живе слике створити потребну фотографију, тако исто може се, помоћу фотографије, добивене Бертиљоновим апаратом, редигнати опис за живе слике, што је неопходно потребно за истраживање на јавним местима, где је апсолутно немогуће задити сваког часа фотографију из џепа и сравњивати је са осумњиченим лицем.

Један од првих и најглавнијих услова за редиговање живих слика јесте, као што рекосмо, прецизно описивање личности. Са овог гледишта, а с обзиром и на непотпуност данашњег шаблонског описивања, бар код нас у Србији, ми ћемо о овој ствари рећи коју више.

* * *

Позната је ствар, да су лични описи, који се данас код нас употребљују за истраживање хрвата, пасоше, војничке и службеничке исправе и т. д. у толикој мери непотпуни и несавршени, да у већини случаја у место користи наносе штету и стварају заблуде. Ово с тога, што су обично састављени из израза синтетичких, чији је смисао веома простран, услед чега се подједнако могу применити на велики број личности, чињени их на овај начин сличнијим него што су у ствари. Испуњавани у најприје прилика по уобичајеном шаблону, описи ови једва су у стању да нам покажу праву боју лица једног човека, и то само онда ако ова боја није мешавина више разних боја. Све друго што нам они пружају, толико је растегљиво и непотпуно да би се, не претерујемо кад ово тврдимо, могли применити на сваке треће лице. Какве и колике заблуде могу опет из овог произаћи, излишно је, мислимо, и доказивати!

Ништа, међутим, није разликније и променљивије у физиономијама људским, но што су *боје, облици* и *димензије*.

Издвојити међу њима оно што је најкарактеристичније, и описати га у кратко

са толико тачношћу да сваки орган сигурности буде у стању створити — репродуковати у својим мислима тачну слику описане личности, — сушгина је и циљ савршеног личног описа.

Да се, дакле, добије прецизан лични опис једног лица, *неопходно је потребно умети уочити и тачно описати неке карактерне знаке.* У овом умењу, управо, и лежи сва тешкоћа. Природа и њени закони помогли су и овде Бертилону.

Полазећи од познатог природњачког правила: „*natura non facit saltus*“ (природа не чини скокове), Бертилон је закључио, да најзад и успео, да свој систем описивања личности заснује на једној елиминативној методи, сличној оној која се употребљује у ботаници и зоологији, или да се јасније изразимо: да свој описни речник сазбрава природној класификацији боја, облика и димензија.

Али, није било само довољно доћи на ову генијалну идеју о посматрању природних редова и ступњева. Да би се од овога имало и практичне користи, било је неопходно потребно да се резултати ових посматрања могу изложити — представити — нарезима и на начин који ће свакоме бити јасан и разумљив, а ово се опет, никако није могло постићи нарезима обичног говора.

„Обичан говор — чедо свакодневне потребе — није ни мало згодан за ове опште идеје (описивање), вели Бертилон, јер не располаже речима довољно јасним за екстремне случајеве. Поред овога, он непажљиво оставља (превиђа) средње типове, што нам за 9/10 потпуно различних ступњева пуди само изразе: *обичан, средњи и наједначки.*“

Да би нам што боље представио недовољност обичног говора за описивање разноликих ступњева боје, облика и димензија, Бертилон наводи ово:

„Тако н. пр. сваки зна шта се разуме под плавим и уплаштим очима, али кад је реч о одређивању боја очију средњих између ова два етничка типа, обични говор није у стању да нам пружи изразе помоћу којих би се могли означити тачни ступњеви и прелази из једне боје у другу. Ту ће, опет рећи, да очи, које обичан говор назива сивим, зеленим, жућкастим и т. д. нису ни сиве, ни зелене, ни жућкасте, ни уплаштене, већ једна мешавина од свију ових боја.

Нос нам показује сличан пример приликом описивања његовог облика.

Обичан језик говори нам о посебним *заковрченим, шиљкоким, кукастим или орловским* и т. д. али је апсолутно неспособан да нам опише многиму носева која нису ни сасвим кукаста ни сасвим заковрчена. Ми бисмо могли умножити ове примере, који сви иду на то да докажу: *да обичан говор тежи само да наслика али не и да опише изузетне облике.*“ *).

Јасно је, после изложених редака, да је за узимање тачног и потпуног личног описа преко потребан карактеристичан речник за означење и описивање разноликих редова и ступњева боје, облика и димензија оних делова човечјег тела која се описују. Овај пак речник Бертилон је саставио поносећи за *димензије, боје* и *облике*, полазећи при овом од већ поменутог правила: „*природа не чини скокове,*“ и имајући у виду творачке славног Белгијанца Кетле-а: *да се све што живо, расте и опада креће између максимума и минимума, између којих се групира мноштва средњих облика, у толико мноштвенијих у колико је блискост већа, у толико ређих у колико је она удаљенија.*

Да би овој описни речник што више упростио, Бертилон је још удесио да се сви редови и ступњи димензије и боја могу у главноме, представити са по три главна израза: *мали, средњи и велики* за димензију, и *отворена, средња и затворена* за боју. Ово је постигао тиме, што је сваки од ова три израза, а према потреби, подвлачио или стављао у заграду, означујући тиме знаком појам *крајности* а другим појам *блискости*. Тако н. пр. приликом означења висине стаса, која варира између израза: *врло мали и врло велики*, у месту да се употребе изрази: врло мали, мали, мали приближни средњи, средњи, велики приближни средњи, велики у обичном смислу и врло велики, може се сваке оно представити са поменута три израза: мали, средњи и велики, ако се реч мали, за означење стаса врло малог подвуче: *мали*, а за означење стаса који је близак средњем стави у заграду: (мали). Ако се на овај исти начин, и остава два израза средњи и велики подвуку или стане у заграде, онда би горе поменуте разне величине стаса биле овако представљене:

мали, мали, (мали), средњи, *велики*, велики, *велики*.

Слично овоме описује се и боја коже и браде, само што се место израза: *мали, средњи и велики*, за означење тонова боје употребљују изрази: *отворена, средња и затворена*, који се додају основним бојама: *плава, уплашта* и *црна*.

Боја лица, или још боље боја коже лица одређује се према количини *пигмента* и боји *крви*. И једно и друго пак изражава се изразима: *мали, средњи и велики*.

(настављће се)

Д. Ђ. Аџемовић

КРИМИНАЛИСТИКА

— Од проф. д-р Ф. Љилиенталя (Хајделберг) —

Хватање злочинца претпоставља извесне задатке, који се чисто јуристичким, правним, помоћним средствима не могу да реше. Практични криминалиста, дакле, потребује поред науке о кривичном праву и извесна знања и искуства, т. зв. *криминалистику*. Под криминалистиком разуме се скуп знања и метода помоћу којих се може из трагова, које злочин за собом оставља да резоноструише ток злочина и сазна учинилац његов. У највишем смислу може се узети, да је свака тежа истрага право уметничко дело, а њено успешно извођење чисто индивидуални рад, који зависи од способности за посматрање, од оштроумности сваког појединца на комбиновање. Потребних својстава за то има готово код сваког *нормалног* човека и непрекидним проучавањем и вежбом може се способност сваког појединца развити; ну и највећа способност може показивати стално успехе само ако дотични има методе у руци. Једна таква систематична обрада знања о истрази с тога је од особите вредности, што писац располаже опсежним искуством, великом вештином и јасношом у представљању. Све те одлике скупа има дело које је ту скоро угледало света од *д-р Алберта Вајнгарта*: „Kriminalistik“, ручна књига за истраживање злочина[1]. Ручна књига за истраживање злочина, јер је истраживање — *борба*, и то не борба против осуђених, већ борба за истину, чији резултат невино осумњиченог спасава и правога кривца притиче.

Суштину Вајнгартове књиге чини метода истраге (друга глава општега дела) како да се дозна: *Шта карактерише учиниоца?* Код кога се стичу та карактерна знаци? У појединостима ваља обратити пажњу: на околности кад се дело десило, на присутност на лицу места, на то да ли дотични има средстава и оруђа и да ли при њиховој примени није потребна нарочита знања и способности, ма да их, евентуално, дотични и има? Даље су важни *узроци дела* (мотиви и воља за извршењем), као и њихово дејство у окичком и психичком смислу. Пре свега треба тражити ваља упутити правцем, да се дозна: Ко је на месту дела ишао? Шта сумњиво јављала од оних који су пићени на лицу места? Шта ли је учињилац на лицу места заборавио, на пр. од одела, косу, цигару? Да ли је оно што се нашло заиста припадало учиниоцу? Да није у питању каква покушај обмане? Да ли се налазе трагови или отисци од прстију, руке, стопе? Нарочито су при томе важни трагови од стопе као и трагови од прстију захваљујући развићу *Дактилоскопије* (студију папиларних линија на врховима прстију). Какви се трагови налазе на одећу, на телу осумњиченог? Којим је путем морао ићи? Може ли доказати свој алиби? Да ли је извршење самога дела показује да је учинилац имао извесни својства или особине (на пр. да је левак)? Да ли је морао нарочите околности знати (на пр. место, где је скрио покрађу)? Да ли је имао средстава или оруђа за извршење тога дела? Да ли је имао узрока да дотично дело изврши? Да ли је показао вољу за то (на пример, припремама, радовима у напред)? Где се налазе плодови злочина? Да ли је осумњичени био свестан кривице или је само своје извршење о самом делу и извршењу његову?

Сва та питања која је писац са особитом финесом, бриљивношћу и пажљивошћу, наводе се у посебном делу према сваком значају при обради најважнијих деликата: крађе, проневе, паљевине, фалсификовања, убистава и прављења лажног новца. Немогуће је овде набројити појединости. Може се слободно рећи да у делу није ништа пропуштено и да је све допуњено одабраним примерима.

*) Instructions signalétiques, стр. 36.

ција по готову у исти мах пажљивом читању пружају прилике за даљи самостални рад и дотуну пиштева извођења.

У уводу и првој глави општега дела говори се о најважнијим тачкама истраге: сазнање осумњиченог, утврђивање његове идентичности, о притвору, о полицијском увиђају, прегледању, о саслушању сведока и вештака, о сабирању и припреми доказа. И ту писац много пажње на методу у раду, али ни пропушта поучити у посебном делу да скрене пажњу и на помоћна средства која пружа техника као и државне установе, које стоје на расположењу ради успеха у истрази.

Најзначајнија „Криминална Тактика“ дотањује у главном дело *д-ра Ханса Гроса*: „Kriminalpsychologie“, које је ту скоро изашло у другом издању. Ово је изванредно искључиво истражним судијама, а у њему се мање обраћа пажња на методику истраге, колико на „реалне криминалне права“, т. ј. на она стварна знања која су при вршењу службе једног истражног судије потребна и то кад области кривичних наука. У те „реалне“ долази и психологија, која је врло потребна, кад се жели да цене искази било оптуженог или сведока.

Баш на пољу оцењивања исказа може изванредне опасности. Трагична дела чине неког *објективно*, до чега се у истрази може још тачним комбинацијама и спровођењем, људски су искази на против нагда *субјективно* и готово увек више или мање непоуздани, чак и у случају кад онај који има да исказ да хоће да се држи само истине. Многобројна експериментално-психолошка истраживања баш су у последње доба пружила доказе, колико мало нитрих успомена и слика може људски исказ да изгуреје, да су према томе самообмане многобројне, и репродукција стварности која се исказом хоће да да, далеко, од истине. На чак у исказима често сведок сматра оно што је спорадично за главно и обратно. Отуда су сва нагла непотпуни и непоуздани. Био би велики напредак, када би се искази могли одвојити као доказна средства и нарочито Грос наглашава нарочито, како се брижљивом радом објективних трагова оном циљу ближе долази. Али се, за сада, нажали по правилу не одвајују. Како се сам оцењују и како се могу као средство вештачења истине са што више поуздањости употребити, Грос нам у својој „Криминалној Психологији“ даје довољна упутства. У прном реду он истиче, да онај који чује, мора познавати добро људе, да би оно што је чуо умео ценити, јер да ли ће он то са истинито и поуздано моћи држати зависи у главном од тачног познавања оне индивидуе која прима к-ему стоји. Али се познавање људи из књига не даје изучити, и за то треба искуства и студија.

Грос отпочиње са психичким радом судије: стављати тачна питања и оцењивати добијене одговоре. Пре свега вала испитати савесност онога, који даје исказ, стварно ли заслужатн, обратити пажњу на његову моћ опажања и т. д.

Колико се решење тих задатака из тачних проматрања спољних појава онога који даје исказ, на његових нехотичних покрета, из начина његовог говора итд. може извести, показују фине предмете које је Грос донео у своме делу под називом „сеноменологија“.

Задатак: тачне употребе онога што се чује, правудно је писца да се осврне и на поље логике, што је у толико похвалније, јер је логика најпотребнија правницима да би могли правилно мислити и правилне закључке доносити.

У другом одсекнијем делу своје књиге обраћа се Грос ближем истраживању исказа говорећи о чулима и схватању представа и појава, о асоцијацији идеја, о памћењу, о волји и осећају. За тим истражује дејство подређених моментата: рода, пола, старости, културе; даље нарочите утицаје: навике, наследства, нагони подражавања, страсти и афекте, част, суеверје; на посљетку утицај обмане чула и нарочита стања: сан, пијанство, сугестија итд.

Та кратка диспозиција Грросове књиге бледа је слика богата материјала који је у њој. Грос стоји на тачном гледишту када вели, *да се здрава пракса може развити само на солидној теоријској основици* и с тога се потрудио да својим читаоцима пружи резултате модерне психологије без обзира на директну јуристичку употребу њихову, а то баш и подиже и предност његова дела.

Ј. Б. Н.

ИСТРАГА ЗЛОНАМЕРНИХ ПАЉЕВИНА

(свршетак)

IV

Хватање учиниоца.

1. Присутност на месту дела.

1. Кад је био учинилац на месту дела? По правилу био је тамо кратко време пре појаве ватре. Ако је употребено времени запаљивач, онда је морао већ раније бити тамо. Ако се може утврдити, какав је запаљивач употребљен, може се често бар приближно утврдити, колико је времена морало проћи док није дејствовао.

На кровну једне куће изби ватра који укорако буде угашена. Нађени су још тињајући остаци, тером натопљеног ужета, ако и на патосу поређани гвоздени делови пећи; по трговима се видело да је учинилац хтео да запали да пожар не изби пре него што уже сагори до краја. По трговима на гвожђу утврђено је, колико је дугачко морало бити уже, а пробом се видело, колико му је времена требало да сагори. Тако је добивено време, када је морало бити запаљено уже.

2. Колико је дуго био учинилац на месту дела? Тачно се по могућству утврди шта је све учинилац радио на месту дела, и закључује се колико му је времена било потребно за то. Ако је и. пр. морао посити предмете које је хтео да запали, или је скупљао средства за горење, сипао петролеум, чепркао по унутрашњости намештаја да би остакљено горење и најзад на више места подотакао ватру, морао се већ прилично дуго задржавати на месту дела.

3. С које је стране учинилац извршио дело? По правилу учинилац се налазио приликом предузимања паљевине само где је дошнје ватра избила. Али није увек ту и почетак ватре. Он је могао бити и, пр. у унутрашњости зграде, док је учинилац с пола спотакао ватру бацивши што год кроз прозор или рупу на зиду.

4. Ко је био на месту дела за време подстицања ватре? Сем онога што је речено ваља пазити и на ово:

а. Налазе ли се на земљи поред ватре трагови од ногу учиниочеви не треба их тражити само у непосредној близини згариште, где се увек брзо по појави ватре налазе, већ и на извесном остојању нарочито на местима куда се мало пролази и. пр. на њивама и пољима. Трагови који воде од згарништа и по чијој се величини корака може закључити тачније, могућно је да су од злочинца.

б. Ако се у мањим местима често дешавају пожара, треба захтевати од свију сопственика кућа и њихова, да одмах чим се јави пожар прегледају ко је од укућана одсутан, па да њих доиташе те да би се одмах испитало да нису они учествовали у паљевини.

в. Који су странци били у том крају? Сатне запатиже, свативаче и слична страна лица, често врше паљевине. Тога ради ваља обратити нарочиту пажњу на такве личности, а и по имањима околине расптатати каквих странаца тамо нма и да ли су били у близини згаришта.

5. Повољевна присутност при пожарима.

а. По неки је извршно паљевину само за то, да би први пријавио пожар и добио на то одређену награду, па је то више пута поновио, ако је већ имао успеха. За то ваља пазити на то, да ли је онај који је први јавио за пожар, већ то и раније чинио. Али је вероватно, да човек може и случајно доћи у такав положај да попова први примети пожар.

б. Ако је неко сумњив због паљевине ваља испитати у којим се местима задржавао последњих година, да ли је тамо за време његовог бављења често горело, да ли су пожари по његовом одласку опет престали, да ли је био присутан пожарима, да ли често прича о пожарима као што то чине они, који чине паљевине радујући се ватри.

II. Државна средства и оруђе за дело.

1. Каква су средства употребљена за паљевину? Изнели смо већ како их треба тражити. У најпшше случајева злочинац употребљује петролеум. То се да познати по задаху, који се врло дуго одржи; али и то не мора бити. нарочито тада ако је врућина истерала из дрвета, хартије и сличних материја оне зејтине који лако прикривају задах петролеума. Предмете који изгледају да су натопљена петролеумом треба дати стручњаку на преглед и то што пре, пошто се петролеум после извесног времена теже даје распознати.

Ако се не може наћи петролеума, може се према последицама ватре разнозната, да ли је употребљен он или каква слична течна материја. Ако су ватром захваћене даске на патосу, па су овуда једнако претворене у угаљ, сакако да није употребљено течно средство за паљевину. Ако су више даскака знатно јаче сагореле од равне површине, морало је бити употребљено течно средство за паљевину, које се у већим количинама купило на удубљењима између појединих дасака, те се ту и ватра дуже задржавала, него на горњој површини дасака. Није на одмет да се, по могућности, утврди колика је количина петролеума употребљена за дело.

2. *Ко је имао чега такога средстава за паљевину?* Лако је на то одговорити начисто тада, ако мали број личности може имати такву материју која је употребљена за паљевину, н. пр. динамит. Ако је државна таквих материја обична, ово испитивање може послужити да се пронађе кривац између више из далека сумњивих личности.

3. *Да ли је осумњичени имао средстава и оруђа за дело?* Говоре ли у прилог тога сведоци или трговци? Да није средство или оруђе, ваљено на месту паљевине, део предмета, који се нашао код осумњиченога. Ако је осумњичени имао иста средства да ли су им исте и карактерне особине?

Фланеле и посуће, које служе за чување запаљивих материја ваља одмах испитати да ли је из њих скоро пре тога што год ваљено, нарочито треба пазити, да ли су зидови фланеле на унутрашњој страни још влажни, и да ли се на грлићу њеном може наћи још мало течне садржине.

V

Мотиви за паљевину.

Паљевине се напрујују да би се нарочито постигли ови циљеви:

1. *Да би се добило до туђе имаовине;*

а. *Да би себи или другоме прибавио осигурану суму.*

Да би уштедно могао зидати. По селима се већ често дешавало, да су сопственици сами палили своје куће, не би ли добивеним новцем од осигурања сазидали боље и угодније куће; тако исто и млинари често пале своје олупане воденице, да би их могли заменити новима и бољима, рада конкуренције. Ваља испитати, да ли је погорелац имао намеру да зида нову кућу, и да ли је пред пожар тражио предузимаче, зидаре, дневнице материјала за грађу и т. д.

Да би се предмети, који се тешко продају, претворили у новац. На тог разлога каткад трговци направе пожар, да би се опростили дућанске робе, даље људи који потребују новаца ради исплате неодложних дугова, или хоће да побегну, отпутују или се одаду другом позиву.

Да би више добили него што вреди оно што је изгорело. Треба испитати да ли је оно што је изгорело у кући осигурано на знатно већу суму, као и то, да ли су ти осигурани предмети временом постали мање вредности. Последње н. пр. долази у питање код сламе која је устајала и претрпела од кише те тиме изгубила вредност и постала неупотребљива за продају; даље код стоваришта малих трговаца кад непродате ствари не могу да обнове новима. У томе испитивању, да ли су погорелци чинили паљевине у циљу, да добију осигурану премију, вала тачно пазити на све споредне околности. Ако изгори н. пр. стог жита па погорелац добије толико оштете, колико је жито вредело у том крају, изгледа да је искључена свака добит; у стварн могао је он при томе да учини добар посао.

Да је злочинац имао намеру да дође до осигуране суме, има се нарочито тада узети, ако је ватра потпаљена на више места и нарочито тамо, где су се налазили осигурани предмети, а на против не тамо где су били не осигурани предмети; даље тада кад је пожар по изгледу припремљен. По правилу само је сопственик имао времена и прилике, да читаве сате натапа петролеумом и другим средствима док све изгори.

Да би добио осигурану суму за уклоњене предмете.

б. Да би добио потпору. У неким је крајевима обичај, да суседи новцем или материјалом за зидање потпомажу погорелца или куће за њега прилоге.

в. Да би добио рада, н. пр. прилике за зидање, за дневнице цигала.

г. Да би добио награду за пријаву пожара. У том су циљу неки пут и ноћни чувари пришли паљевине; такође и пожарници чине то, да би добили премију коју добија први од њих, који се појави на месту где гори.

д. Да би добио прилике за крађу. У великим варошима пожарници и полиција брзо закључавају место где гори и све непознате држе у пристојном одстојању; у малим местима, то се не да увек извести; ту може крадљивац тако да дође у све просторије куће која гори, представљајући се као да хоће да помогне у гашењу и спасавању. Неки пут крадљивци рачунају и на то, да ће становници других кућа брзо потрчати пожару, своје стање оставити без надзора и пружити прилике за крађу. Злочинац који врши паљевине из тога мотива чини то често и као занат.

2. Да би пожаром убили некога или сакрили трагове каквог убиства.

3. Да би скренули пажњу са кривца сумњом на паљевину. Ако је у једном пределу извршено више паљевина једна за другом, па неко буде притворен као сумњив, онда изгледа као отежавајућа околност за њега, ако пожари на један пут престану, на против олакшавајућа, ако се и даље понављају слични пожари као и пре. Из тог разлога пријатељи и сродници притвореника врше паљевине, да би одвратили сумњу са њега. Дешава се чак и то, да злочинац који је због паљевине отерао кога невино у притвор и даље врши паљевине не би ли онога ослободио.

4. *Освета и љубомора.* Нарочито они који се осећају немоћни да се на други начин освете, н. пр. деца, слуге, просјаци, на освете више паљевину, често и из за сасвим неважних узрока; просјаци каткад што су одбијени, слуге што су повређени или што нису добили допуштење за излаз, друге личности што их је неко достојно казти или следовно протерао њих, гаде краљевима што су им отказали службу. Неки пут злочинац више паљевином из освете, да шкоди имању другога, већ хоће н. пр. да га истави без крова или без посла, да га узнемири на какавсвечаности, или да баци сумњу на њега.

5. *Незадовољство.* Неки се надају, да ће променити прилике из којих и против своје воље не могу да се извуку. Млади слуге и шегрти неки пут су вршили паљевине да би иступили из службе; деца запале школу, да би извесно време била слободни од ње, осуђеници опет да би добили прилике за бегство. Беспослени скитнице врше паљевине каткад, а нарочито доцкан у јесен и зими, да би се ослободили беспосличког скитарења по друговима и добили склоништа у затвору или казнама. У том циљу већином запале стог сламе, па се онда или сами пријаве или се дотле мувају у околини ватре док не обрате пажњу на себе и не буду притворени.

6. Чежња за завичајем. Младеж, нарочито девојке, неки пут је веома привржена родитељској кући и осећа се несигурна у служби код страних људи. Да би задовољили нагон за повратком кући и без ње намере врше паљевине у нади, да ће се тада вратити кући.

7. Страх, н. пр. да би се избегла казна или грдња због какве мождa са сиим знатне привиде.

8. Обест. Неки људи имају у надражености или распућтеном расположењу такав нагон, да учине што год и без циља, и у том расположењу направе каткад и паљевину.

9. Душевне болести. Она психичка болесна стања могу утицати као мотиви:

а. Халуцинације. Душевни болесници уобрази да чује поноћ да треба да изврши паљевину и нерује, да мора следовати тој заповести.

б. Идеје лудила. Душевни болесници претварају куће у пепео, да би казнили своје лудачке грехове, други опет да би уништили своје уображене непријатеље.

в. Болесни афекти. Најважније је од свих афеката страх, неки душевни болесник хоће паљевином да се ослободи неког постојања, други да се отресу од болесног притиска ма каквим насиљем и тада лако врше паљевину, која не захтева нарочите снаге. Љутити врше паљевине да би задовољили свој нагон за разорењем, слабоумни на радости од светлог изгледа.

г. Насилне представе. Неке душевне болеснике гоне напон, да изврше паљевину све више и више док не подлегну тој принуди.

д. Поремећаји свести. Неке паљевине изгледају да су последице никаквих аутива, у времену поремећене свести у хистеричним или епилептичним стањи-

у лицанству, у запосу месечарства, за време кишове.

Дуго је трајало мишљење да постоји нарочита болест воље за паљевину (пироманија), која натерује на подстицање ватре, али је од средине 19. столећа са овим обезнажено.

VI

Воља за дело.

Сем онога што је наведено до сада нарочито се има испитати, да ли постоји која од следећих радњи из којих се може закључити намера за паљевину.

1. *Да ли је осумњичени набавио или направио средства за паљевину?* Нарочито да ли је купио петролеума у знатно већој количини, но што му треба за кућу?

2. *Да ли је чинио покушаје паљевине?* Они, који су чинили по изгледу ватре к. пр. са временим запаљивањем, радо чине раније и пробе.

3. *Да ли је лажно осигурам?* Да ли је приликом осигурања лажно представио своју имовину? Да ли је накнадно осигурао ствари којих нема? Да би се то открило, разгледају се трговачке књиге и биланси; онај који намерава паљевину, каткад годинама води лажне књге, да је изгледало што веће његово стопарињство; неки пут их сакрије или уништи пре паљевине, или их склони са обичног места и метне их тамо где су ватри најмање изложени, да са свим нестане. Ако се књиге још нађу, не треба их испитати само у формалном, већ и у стручном правцу, нарочито да није која множина куповине и цена сувише велика, и да није извршена издаја робе ни укњижени. Ако књига више нема или су слабо вођене, онда погорелац има да се пазити од њега је набављао робу и коме је продавао робу, та тада прибавити од тих личности нарочите рачуне.

Даљеваља истраживати у згаришту остатке предмета који су горели. Извесне материје, као гипс, метал, порцелан, у опште не могу бити оштећене ватром и највише им се облик промени; од ствари које се састоје из таквих материја морају се бар остаци наћи на згаришту.

4. *Да ли је осумњичени пре ватре склањао стварн?* Не треба тражити само скупоцене предмете; и безначајне ствари рад склања злочинац, нарочито ако их свакодневно треба као н. пр. одело, или кад их нарочито воли као слике сродника, књиге, кавање, цвеће. И на то ваља пазити, да ли је што год закопао у последње време пред пожар те да би тако склонио ствари да не изгорну. С једне стране треба претрести код погорелца нарочито по подруму, у кошари и у просторијама које су мало биле изложене пожару, а с друге стране код њихових сродника, пријатеља и суседа. Не нађе ли се ништа, треба поновити претрес после извесног времена; неки пут је осумњичени у то време већ вратио скривене ствари, нарочито ако их треба у кући.

5. *Да ли је осумњичени учинио нешчиме припреме да би се одмах могао спасти?* Ваља испитати да ли су при пожару спасене ствари, већ у напред биле бржљиво спаковане, што у метежу за време пожара није било могуће; даље, да ли је погорелац спасао баш оне хартије, које су га се нарочито тицале. Треба још по могућству за време пожара видети да ли се код погорелца налазе осигуравајуће полише. Неки пут ће се утврдити, да је за налажење хартија после појаве пожара било потребно више времена, него што га је имао погорелац.

Ако је ноћу горело треба видети да можда осумњичени није ни легао у кревет, већ је остао обучен да би дочекао појаву ватре, као и то, да ли је можда у очи тога дана послао децу у суседство у вече, а није их остављао код куће да спавају као иначе.

VII

Последице дела.

1. *Физичке последице.* Ваља испитати тело и одело осумњиченога да ли има на њему штогод изгорелог или попалог чађу. Ако није био при пожару, такав ће налаз пружити закључак, да је горетину и чађавост добио приликом подстицата ватре. Одело ваља даље испитати, да ли има трагова од средстава за паљевину н. пр. мрље од петролеума или да му нису остали у џепу остаци од парчади сумпора.

У неким осумњиченога ваља прегледати да ли се тамо налазе предмети, који су могли бити употребљени за паљевину. Злочинци радо бацају у њих стварн којих хоће да се опросте. Да би се сазнало кад је то учињено, утврди се, у које је време последњи пут ложена пећ.

Има ли осумњичени стварн којих је при пожару месталo? Да би се то сазнало, извршује се код њега претрес. Пошто многи злочинци више пожара паљевине, да би при том крали, за препоруку је, да се испитају све ствари које се код њега нађу, да њиху можда украдене приликом ког пожара.

2. *Психичке последице.*

а. *Ко покаже да је свесан кривице?* Треба оне, који дозвао у питање као учиници, с планом посматрати, по могућству већ и за време пожара; посматрања треба распростри и на жену и друге чланове фамилије, пошто се неки пут и у њих може да примети раздражење. Добре успехе у посматрању могу да учине принатни детективи, којима се да задатак од стране осигуравајућих друштава да се нађу на делу у ма каквој улози, н. пр. као радници, трговачки путници; они узимају учешће, свуда се уносе, упадају у разговоре и прислушкују све што се говори о пожару.

б. *Ко је знао за ватру још у време кад није ни примећена била?* Неки се злочинци издају тиме што чине неке радње за спасавање своје имовине и својих чланова фамилије пре но што се сазнало за пожар, други тиме што су приликом сумње означавали за своје alibi тачно време паљевине, и не помишљајући да је то време дотле у опште било непознато; али нарочито се често дешава, да злочинац и пре времена огласи пожар, на име у то време кад се ватра још у опште није могла видети; и то се дешава, да злочинац пре појаве ватре учуљеним путем непрестано слуша у правцу онога места где ватра после избије.

Д. В. Вакић

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене §. 375. а. кривичног закона.

5. септембра 1898. године, Вељко Плећевић, из Гараша, поднео је начелнику среза јасеничког извршну пресуду Апелационог Суда, и тражио, да се она изврши и земља, која му је том пресудом досуђена, одузме од Ивка, Живка и Рада Плећевића.

По овом тражењу, среска власт није ништа предузимала док, услед жалбе начелство округа крагујевачког, 29. априла 1899. године, није наредило да се та ствар што скорије изврши.

3. јула 1899. године донесено је решење, да се изласком на лице места утврди, у чијој је држављини спорно имање.

Пре, него је по том решењу поступљено, Ивко Плећевић, а за тим и Новак Плећевић тужили су Вељка за самовлашће, тврдећи, да им је на самовластан начин покосио њихове ливаде.

Вељко је на против тврдио, да су те ливаде његова својина по пресуди Апелационог Суда.

Полицијским увиђајем на лицу места утврђено је:

да парничне стране немају тапије о тичног земљишта; и

да у пресуди Апелационог Суда нису обележене границе и мере оних парцела, које припадају Вељку.

Сем тога из тога увиђаја види се, да је спорна ливада до земље Вељкове, а да је Вељко учинио самовлашће и заузео ливаду тужитеља Ивка, увиђај изводи из пописне књиге.

На основу тог увиђаја, среска власт донела је пресуду:

да се тужени Вељко Плећевић казни са три дана затвора, да тужитељу накнади 10 динара штете и ливаду напусти, а ако мисли, да има јачег права на исту, нека се обрати суду, и тамо доказује своје прече право.

Та је пресуда од 16. јула 1899 године № 11933.

Противу те пресуде, осуђени је изјавио жалбу начелству, тврдећи пред осталог, и то: да је њему спорно земљиште припало и досуђено после пописа, и да пописна књига „Б" не може бити доказ за право тужитељево, све и кад би она могла бити доказ о својини, што не стоји, јер се земљишта у ту књигу заводе по пријави за порез.

Начелство је нашло, да је пресуда на закону основана и одобрило је решењем од 31. јануара 1900 године № 10152.

Противу тога решења, осуђени је изјавио жалбу Министру унутрашњих дела, уз коју је, поред осталих прилога, за доказ, да је спорна земља његина, поднео и уверење општинског суда, да он пореза на то земљиште плаћа, и тражио, да се то решење начелства поништи, пошто по његовом тражењу, које је раније, није донесено решење.

По овој жалби, Министар се није ни упуштао у расматрање, изласком, да је, према §§ 15. и 16. полицијске уредбе, решење начелства изврши.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 29. децембра 1900 године Бр. 6888., поништио је решење Министрово, са ових разлога:

Жалитељ Вељко још 5. септембра 1898 године поднео је начелнику среза јасеничког кавршну судску пресуду и молио, да је изаст изврши, и од Живка, Ника и Рада Плећевића одузме и преда му извесно имање. По томе тражењу, власт није ништа предузимала, нити је покушала, да ту пресуду изврши. Доцније, кад су Новак и Ивко Плећевић тужили жалитеља, што је заузео ту земљу, среска власт је, на основу §. 375. к кривичног закона, донела пресуду, којом је жалитеља Вељка казнила са самовлашће, с тим, да заузету земљу напусти, а у исто време упутила га суду, да своје право на ту земљу доказује. Разлог за то, среска власт налази у у томе, што је тужитељска страна ту земљу на своје име уписала у поцисну књигу „Б.“ и раније је држала, па да је жалитељ Вељко поднео судску пресуду, као доказ, да та државина није правична. Дакле, среска власт и не упућујући је у извршење поднете јој пресуде од стране жалитеља, кривичном пресудом досудила је спорну земљу противној страни, а жалитеља упутила, да код суда доказује право, које му је већ досуђено, и које он и тражи, на основу извршне судске пресуде.

Према томе, кад је жалитељ изјавио жалбу противу овога рада полицијске власти, која је у пресуди цењила и његово тражење, на које полаже право по извршној судској пресуди, требало је његову жалбу, у којој он погрешно на то и указара, узети у оцену, пошто овде није питање само о иступној кривици, већ по извршеју судске пресуде, коју је власт била дужна да изврши, или, у случају неспособности и неопредељености исте, да поступи по §. 335. а. грађанског судског поступка.

Дакле, несумњиво је, да се овај спор није могао расправити на основу § 375. а. кривичног закона, јер се, по одредбама тога закона и полицијске уредбе, на извршују извршне судске пресуде и не расправља питање о државини и својини.

Оставка, коју чиновник поднесе на државну службу, па не буде уважена, не може доцније послужити као основ, да се дотични чиновник по молби отпусти, и ако није изричном изјавио, да од ње одустаје.

Инжињерски поручник Б. И. упутио је 1. септембра 1904. године молбу начелнику инжињерско — техничког одељења Министарства војног, да му се уважи оставка на државну службу, с приватанком, да одлуку државни дуг, који има код њега за надграђење у Војној Академији, на начин, на који се то буде хтело, само не у спорству оснициа.

Ова молба није уважена у поступак, пошто није била прописно написана, а није било ни таксене марке на њој.

4. септембра 1904. године поручник Б. И. упутио је другу молбу, да му се уважи оставка.

Ова је молба заведена у деловодни протокол опште војног одељења Министарства војног 11. децембра 1904. год. под ФАЉ 10365.

15. септембра 1904. године поручник Б. И. је опет упутио молбу и понова тражио, да му се уважи оставка на државну службу. Та молба заведена је у деловодни протокол инжињеријско-техничког одељења 16. септембра исте године под ИФЉ 2389, а спроведена опште војном одељењу на надлежност, с напоменом, да је прва молба предата г. Министру војном.

Министар није уважио ову молбу моленчеву, наводећи, да је он способан и одличан официр, о чему је известио начелника инжињеријско-техничког одељења актом ФАБр. 8442. који је и молиоцу, поручнику Б. И. саопштен 15. октобра 1904. године.

После свега овога, изишао је Указ од 10. децембра 1904. године, којим се поручнику Б. И. уважава оставка на државну службу, коме је за основ послужила молиочева оставка од 4 септембра 1904. год.

По изјављеној жалби, Државни Савет је нашао, да оваљбени Указ не одговара закону, из ових разлога:

Као што се из акта види, жалитељ је, преко начелника инжињеријско техничког одељења Министарства војног, поднесао у три маха оставку на државну службу: 1-ог септембра 1904. године.

Прва молба није узимата у поступак из разлога: што није прописно написана и што није била снабдевена таксеном марком, па није ни заведена.

По другој молби није ништа предузимато; а по трећој, после прибављеног извештаја од стране Војне Академије, следовало је решење Министрово од 6. октобра 1904. године Ф № 8442, „да се поручнику Б. И. не може уважити оставка на државну службу, пошто је способан и одличан официр“.

Овим решењем Министра војног, донесеним по последњој молби поручника Б. И. окончано је питање о његовој оставци, и он је по том, као што се види из 40. и 41. броја службеног војног листа од 7. новембра 1904. године, одређен нарадбом Министра војног од 3. новембра 1904. године ФАЉ 3337., за надпоручика Краљевог и војног купатила.

Према оваком стању ствари, жалитељ није могао бити лишен државне службе означеним Указом, на основу друге оставке од 4. септембра 1904. године, која је заведена под Бр. 10365. 11. децембра исте године; дакле. после Указа, и која по томе de facto није постојала; међутим, била је потребна, те да би, по чл. 23. закона о устројству војске, могла бити уважена.

Одлука Државног Савета од 24. маја 1905. године Бр. 3043. **М. В.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ТАЈАНСТВЕНО ЗЛОЧИНСТВО

прича Е. Додеа.

I.

Иследни судија Жерар, ушавши ујутру у своју канцеларију где ради, уседа на своме столу један акт. На самом акту стајао је прилном оловком написано „врло хитно“.

Перовођа још није био дошао; у место њега прибе му један писар полициски и рече да је тај акт донесен пре неколико минути. Донео га је секретар прокуратора републике, који је молио нарочито да се други стварн и иследења одложе, а да се овај предмет одмах узме у поступак.

Жерар отвори акта и отпоче да их прочитава.

Прва ствар, која му је пала у очи, било је свакшчено отеньског полициског комесара.

„Прошле ноћи — тако стоји у том извештају — недалеко од балиникурског моста, изучен је на Сене труп једне младе жене одевене женске. На левој страни прсиу имала је велику и дубоку рану. Пошто је труп био у води дуго времена то су црте лица изгубиле форму своју, ник је подадуо и био је толико упакован, да се није могао познати“.

„У џепу њене хаљине није се нашло ни хартије каке, нити ичега од каквих предмета. Један једини знак, који је могао да упути истрагу трагању био је монограм на кошуљи утопљенице Л. В.“

„Лекарским прегледом утврђено је, да је она женска била прво ножем или гвозбом заклата, а за тим бачена у воду. Сва истрага и испитивање и тражење, остали су без резултата“.

Иза овога следовало је писмо, написано још пре три недеље, а адресовано полициском пресеку; у том писму један официр из пиринског гарнизона саопштио је да је нестала једна Енглескиња, девојка, по имену Луиза Волиер, која је била учитељица његове кћери.

Официр је у своме писму говорио ово: „Док се поменута млада девојка налазила у мојој породици, владање њено није давало никакав повода сумњи, ни подозрењу. Онога дана, када ће је нестати, она је пред први сумрак отишла од куће, у намери да изврши једну поруџбину своје ученице. Али, како је била отишла, она се више није вратила, и ми нисмо могли дознати, шта се с њом десило и где се дела“.

На завршетку, к актима је био придодат протокол о хапшењу неколиких Раула Бертеа, који је радио као помоћник у канцеларији једног нотара. Пре него што ће Луиза Волиер нестати, приметио

се да се поменути човек крадом приближава њеном стану у осмоспратној кући. Несколико пута су га видели где мами младу Енглескињу очекује.

„Чудновато слагање околности — стоји даље у том претходном полицијском иследењу; за тим исто тако доста чудновато познавање и владање Раула Бертје, потпуно доводе на логичну претпоставку, да је Дујза Волиеј и девојка, која је познавала мртваца и уважавала га воде, једно исто лице и да је њу убио баш онај тај зли переник".

Да би иследник могао истрагу правилно повести и да би ствар дошла до истине, судија је желео што пре да види тога човека на кога је сумња пала да је учинио убиство. И он одмах нареди да кривци доведу преда њ.

II.

Неколико минути после овог у кабинет је ушао, праћено у пратњи стража полицијске и са лисицама на рукама, један млад и врло леп човек. По спољашности врло је лепо изгледао. Поглед му је био чист и јасан и услед тога цела физиономија имала је на себи нечега симпатичног и привлачног.

„И тај младић убица!" сину у глави иследниковој мисао... „он убица! Та то је просто неприродно!"

И одмах, још пређа трепутка у њему се укорени уверење, да, ако је Рауд Бертје и извршио ово злочинство и то дупло, то га је морало једино учинити из љубоморе или у наступу ћуева, и никако на таких других побуда или разлога и рачуна.

Иследник нареди да се с руку младог човека скину лисице. После обичних питања о имену, годинама и занимању, на која је Бертје одговарао потпуно спокојно, судија му се обрати.

— Знате ли за какво се злочинство окривљујете?

— Знам.

— Шта знате и можете рећи у своју одбрану?

Окривљени нало поћута, за тим тихо одговори.

— Шта ћу рећи у одбрану? Ја немам никаких доказа о својој невиности.

Иследник, који је очекивао енергичан протест и одрицање, згранут се и пренеражи кад зачу шта окривљени говори.

— То значи да ви признајете своју кривицу?

— Ако је нама по вољи, то да, признајем је.

— Како то: ако је вама по вољи? Ви вала хоћете овде да се шалите и спрдате?

— Боже сахрани! Али шта ја могу да одговорам? Шта? Убијена је једна девојка. Посумљало се на мене да сам ја извршио то злочинство и затворили су ме.

Ако моја чиста и искрена љубав према њој; ако моја ничим неокаљана прошлост и добар глас моје породице, као и моје домаће васпитање — ако све то није у стању да опровргне ту сумњу, да сам ја учинио то злочинство, то чему ће одвести, ако се будем бранио?

— Ја само то и желим, само то што можете изнети у своју одбрану.

— Ја ништа не могу рећи у своју одбрану. Дан, као и сат тога преступа, кад је он извршен, не могу са утврдити...

— Али, из искрености признања о вашим односима према Дујзи Волиеј, ја би могао, могао доћи до уверења, да ви њу нисте убили? а?

Рауд Бертје опет одговараше ћутањем. Судија је, то он видео, испитивао у окривљеника особље расположења. За тим Бертје изненада клону на клупу, дугачку уздаху и обли се знојма.

— Ја не знам шта да вам кажем!

— Приберите се... ето, ваше признање.

— Да, признање! опшро одговори притворник и исправи се; видело се да се одједном на нешто одлучио. — Пашите да сам ја убио ту жену, грозничаво продужи он. Ја сам је силно волео; она је обећала да ће поћи за мене. У последњем трепутку она се реши да тргне дату реч натраг. Ја сам је молио да ме не оставља; ја сам јој износио ове доказе и разлоге и уверавао у своју љубав и опомињао ко ме је дато обећање. Но она је остала непоколебљива. Пао сам јој пред ноге. Она ста хладна.

Ни моје молбе ни сузе не помогоше. Тада се узмути гњев у мени и ово што је дивље у човеку изба на површину. Ја сам несрећницу убио, а за тим да би сакрао траг, бацио њен труп у Сену.

— Да, тако је морало бити рече судија, но ја морам да вам поставим још нека питања.

— То је непотребно. Ја сам рекао све што је требало рећи. Ја вам више ништа нећу казати.

И тако је и било.

Ни сутра дан, ни после тога иследник није могао ништа више да дозна нити да докучи.

Рауд Бертје упорно је говорио.

— Ја више ништа не могу рећи, ништа. И, кад тај нечин, дошао је било време, да се ствар приведе крају.

Новине су донеле белешке о томе да је убица Дујзе Волиеј образован човек. Новине су на све могуће начине објашњавале његово злочинство. Рауд Бертје постаде јуник једне љубавне драме, чије је разрешење свет очекивао са великим нестрпљењем, јер је био уверен да ће се на суђењу открити много интересности, а нарочито оно, што окривљени није хтео иследнику ништа говорити.

III

Више од три недеље остао је Рауд Бертје у лионској тамници очекујући пресуду за своје злочинство. Ствар иследења већ је била приведена крају. Чекало се још само на пресуду.

Једнога дана Жерар, иследни судија, већ се спремао да изађе из своје канцеларије, кад му послужитељ пријави једну даму, која моли да њега предаће.

Он одмах нареди да непознату даму пусте унутра. Жерар је очекивање са нестрпљењем у руци, спремао да и сам одмах пође. Видело се да непуд хита, и изгледало је да је рад да разговор што пре буде свршен.

Но та жена његовом убрзо се изгуби кад угледа жену што уђе у канцеларију. То беше висока, лепа, озбиљно лепа, најмлађа дама, врло укусно одевена, а ипак врло просто.

— Чиме могу служити? љубазно је запита судија, просто очаран лепотом ове непознате даме и њеним топлим погледом.

Жерар јој одмах понуди столицу.

— Ви, рече она, господине, водите истрагу по кривици Раула Бертје?

— Да, тако је, одговори Жерар.

— Ја сам дошла да вам дам могућности да исправите једну ужасну погрешку... Дујза Волиеј — ја сам!

Иследник, као опарен окочи на столице.

— Шта? Како? Ви сте Дујза Волиеј? Дакле она није убијена?

— Као што видите, ја сам пред вама жива и здрава и неповређена.

— А жена она, чија је труп изручен из Сене?

— Тај су труп погрешно сматрали за мој, исто тако, као што су погрешно сматрали Раула Бертје за мога убицу...

На лицу судије огледаше се недоумица.

— Али он је сам све признао!

— Ја не знам за што је он то убиство признао. Знам само толико да је он слагао.

— С каквом намером или циљем?

— Наредите да се дозове овамо. Он ће то сам најбоље објаснити.

Судија одмах нареди да окривљеника доведу. Читав сат је прошао док се притворник појавио.

За то време Дујза Волиеј је причала судији, како је, посавшиши се са својим верником, у чију је љубав она сумњала, одгурнула да му одбије понуђену руку и да не би подлегла његовим молбама, она је изненадно отишла. Склонила се код једне своје пријатељице у унутрашњости и сад се каје, што никоме ни о чему није писала за све време. Случајно још дође до руку новине из којих она сазнаде о страшним последицама свог изненадног бегства и о терећењу Раула за њено убиство. Похита у Париз, да би могла на време доћи пред суд, да каже истину и да се изврши на несрећне и страдања што их је учинила свом веренику.

Тек што је Рауд ушао у собу, а Дујза му паде на прса и љубећи га стаде молити за опроштај. До крајности узбуђена Дујза јецаше на његовим грудима, а Рауд је ћуташе.

— Ја сам знао да ти нећеш допустити да ме осуде.

— Па зашто сте онда признали кривицу на се и признали је? Запита судија окривљеника.

— С тога, што је то било једино средство да је наморам да ми се врати натраг, одговори Рауд.

IV.

У суду још паште овај догађај. Рауд и Дујза су се ускоро после овога узели... А труп извађен из Сене остао је за све, па и овму парискоу полицију, печата тајна...

Београд. с француског М. П.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Никола Марковић — Гребенарошић, кошикар, ухваћен је сад о Петровдану на пијацу у Обреновцу са пошише другова, где су били дошли „ради трговине".

Никола је родом из Алексинца, стар 35 година, средњег стаса, приземљаст, угловитих очију, учио је четири разреда основне школе, осуђиван је један пут за крађу. Од особених знакова има белегу од посекотине, неправилног облика, у величини 2 см., на врху левог палца, и једна видну белегу од раше, њиво угљуга, неправилног облика, на средини леве жиле темена.

И ако је био на добре куће навикнуто је још из малена наклоности за вечерњим качинком животи и у првом свом младићеном добу одговорно је за опасне крађе, и у 18-ој години већ је био од стране алексиначког пристојеног суда осуђен на шест година робије. То је било 1898. године, када је извршио опасне крађе створи Хаци Ивићу, полару, и Ђорђу Пешићу, банданту из Алексинца.

1900. године пуштен је са осуде, издржи свега три године. Он је по занату мумаџија и замлаја му је отворила такву једну радњицу, те да се не би одао своме старом послу. Но то није помогло, нао и што нама за њега није дестовољан. Он је и опет чести и мирни грађанин живот напустио рали скитачког и преступничког, па је се удружио са пошарима и тумарао од кашара на вашар, да дође што му под руку дође. Своје грађанско одело замењу је сељачким, те да му операције лакше извадати за руком. Код обреновачке полиције Никола се представио под лажним именом као Коста Марковић, те је због тога, када је еировидан у Београд, од стране Управе гр. Београда кажњен за обману.

Поито је се он стално одао преступничком животу и поито је се вероватно под лажним именом представио да би остао прикривен ако је где учинио какво кашњено дело — то му нисмемо одо шатору одну с препоруком свима полицијским и општинским властима, да на његово кретање обрате строгу пажњу, а ако је где учинио шшко кажњено дело, треба о томе одмах известити Управу гр. Београда, где он има да издржи још неколико дана затвора.

ПОТЕРЕ

Петар Цветковић — Стефановић, из Мртиница у срезу подунавском, који је био под истрагом, у притвору и одоју код начелника среског у Кнежевићу због опасне крађе, побегао је 10. т. м-ца из притвора. Петар — Пеја је стар 25 година, средњег раста, приземљаст, сакат у једну ногу, у сељачком оделу, на гаки има жарињу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Пејом учине живу потеру и у случају проналаска стражарно га спроведу среској власти у Кнежевић, с позивом на Бр. 5053.

Миленко Стаић, осуђеник поправилишног казненог завода, родом из Пенчева у београдском округу, побегао је 11. т. м-ца са осуде. Он је стар 22 године, висок, коса смеђе, очију црних, по лицу бегаа, бос и гологлав. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да нареде живу потеру за Миленком и у случају проналаска стражарно га упуте управи поправилишног казненог завода и позивом на Бр. 1765.

Чедомир Јанковић, кошкар из Алексинца, који је одговарао за опасну крађу код начелника среза ражањског, рашено је 9. тек. м-ца среску апсану и побегао. Чедомир је стар 18 год., приземљаст, у појединим грађанским одело, а по гаки има шајачу. Препоручује се свима полиц. и општинским властима, да за Чедомиром живе потеру и у случају проналаска стражарно га упуте начелнику среза јасеничког с позивом на Бр. 6958.

Павле Вулхарт, из Аустро-Угарске, 9. тек. м-ца извршила је крађу једном лицу у Београду и одњела му: један мисиров, краткаи златан ланац, у предмеши 100 динара и 4 заложнице „Задружне Банке". Павле је стара 24 година, висока, црних, крупних очију, сувоњава, носи мањуште од својих полузнакама, у обичном је грађанском одлу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да на њој учине потеру и у случају проналаска стражарно је упуте Управи града Београда с позивом на Бр. 23725.

ТРАЖИ СЕ

Стевана Милијенића, бив. агента из Београда, траже ради напрт нарошчи Управе града Београда, где има да одговара за силовање. Он је стар 30 година, средњег стаса, смеђ, бедаст. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Стевана потраже и у случају проналаска стражарно упуте Управи града Београда с позивом на Бр. 23762.

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Лазар В. Радојковић, земљоделац из Мирова, срез бољевачког, 27. маја текуће год. извршио је убиство над Милојем Миленковићем, бив. председником општине моравске, и по извршеном делу одметнуо се од власти у шуму вршећи нових кривичних дела.

Објавом начелства округа тимочког од 13. јуна тек. год. Бр. 3181, Лазар је позван, у смислу чл. 9. зак. о јавној безбедности, да се у року од 20 дана пријави најближој полицијској или судској власти, или како ово није учинио, па га је начелство решењем својим од 14. тек. м-ца Бр. 6722, а на основу чл. 10. поменутог закона **огласило за хајдука** и ухапшење га са **500 динара**. Награда ова исплаће се оном који Лазара убије, ухвати или полицијској власти помогне да то учини.

Лазар има 23 год. средњег је раста, добре грађе, приземљаст, бркова малих и црних, косе прне и навише уздигнуте, браду брије. У крајњу бетства од одела имао је: кратку, сукнену, црно-шуту антерију са ситним црним гајтанима, чакшире од црног сукна, а на ногама опанке са шарошим каишима.

Сва се овлашћена свима полицијским и општинским властима ради знања и управљања.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић.

БРОЈ 28. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 24. ЈУЛА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски Гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, преко општинских полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државина и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земље 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Председника Министарског Савета, Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Милосав Ж. Петровић, члан друге класе Управе града Београда, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, отпан у пензију која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 16. јула 1905. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јуну 1905. год.

Према значичним подацима полицијских власти, у току месеца јуна тек. год. било је у Србији:

1. **Убистава** 37
2. **Детоубистава** 2
3. **Нехотичних убистава** . . . 2
4. **Покушаја убистава** 28
5. **Разбојништва** 14
6. **Злонамерних оштећења туђих ствари** 39
7. **Паљевина** 16
8. **Опасних крађа** 16
9. **Тешких телесних повреда** . 145

Од изложених дела пронађено је: убистава **35**, детоубистава **2**, нехотичних убистава **2**, покушаја убистава **26**, разбојништава **10**, злонамерних оштећења туђих ствари **10**, паљевина **1**, опасних крађа **45** и тешких телесних повреда **16**.

Највећи број убистава извршен је помоћу ватреног оружја (24), затим помоћу оштрог оружја (10), помоћу тупог оружја (2) и задављивањем (1).

Узроци са којих су ова убистава извршена леже: у *међусобној свади* за 14 случајева, у *осети* за 6, у *ирвшеву дужности* за 5.[1] За 5 случаја узроци су непознати, а осталих 7 случаја резултати су: *домаће расаре, љубавни, добране женидбе, душевног растројства, добране части, љубоморе и користољубља.*

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу косанићском 4 (1 непронађено), у срезу јабланичком 3 (1 непронађено), у срезу златиборском 3, у срезу кучком 2, у варошн Врању 2, у срезу копаоничком 2, у срезу расинском 2, у срезу темнићском 2 (1 непронађено), у срезу алексиначком 2 (1 непронађено, а друго је извршио у свађи један ђак II. разреда основне школе, стар 12[1]/, год. над својим школским другом), у срезу пожаревачком 2, у срезу рамском 2, у срезу дубоком 2, у срезу прокупачком 2 и по 1 у срезовима: колубарском округа ваљевског, лепеничком, поречком, јадранском (у нападу душевног растројства брат је убио рођену сестру, која је боловала од узетости), вишњом, таковском и ћупријском.

Поред ових убистава, у току прошлог месеца нађена су два човечја леша над којима су раније извршена убистава. Једно од ових лешева нађен је законом у срезу ресавском. Вођеном истрагом утврђено је да је леш Михаила Симоновића из Витежева, да је комшије удављен на спавању ноћу између 21—22 маја и потом закопан, и да су ово извршили жена му Добрија и њен љубавник Јоким Маринковић, земљеделац из истог места, да би се доцније могли узети.

Други леш нађен је у Заронској планини среза рачанског. Неколико сведока пријавили су код надлежне власти, да је ово леш Гвоздена Минића, оглашеног хајдука.

Детоубистава су извршена: **1** у срезу посавичком и **1** у срезу добричком. Оба су пронађена.

[1] У срезу косанићком и варошн Врању јављена убиства убица су по два прузимчара, а у срезу љубићком једна осамна стрина убила је једног рођака на самом лову рибе.

Нехотична убиства извршена су: **1** у срезу власотинчком и **1** у срезу студеничком. Оба су извршиоца позната.

Покушаја убистава било је: у срезу јабланичком **2**, у срезу нишком **2**, у срезу моравском округа пожаревачког **2** и по **1** у срезовима: грочанском, посавском округа београдског, тамнавском, лесковачком, кључком, брзопаланачком, трстеничком, расинском, параћинском, ресавском, моравског округа нишког (непронађено), алексиначком, хомољском, рамском (непронађено), јасеничком округа смедеревског, зајечарском, моравичком, ариљском, рачанском, ужичком и у варошима: Београду и Пожаревцу.

Од ових дела њих 22 извршена су у *међусобној свади*, 3 у *осети*, а за остала 3 случаја непознати су узроци. Од последњих, један је кривац у бегству.

Разбојништва су извршена: у срезу брзопаланачком. **3** (2 неповната), у срезу влазовском 2 (1 непознато), у срезу рамском **2**, и по **1** у срезовима: гружанском, параћинском, деспотовачком, поцерском, хомољском, тимочком (непознато) и жичком.

Злонамерних оштећења туђих ствари било је: у срезу трстеничком **8**, у срезу врачарском **4**, у срезу темнићском **4**, у срезу мачванском **4**, у срезу јабланичком 2 (1 пронађен), у срезу качеречком 2 (1 пронађен), у срезу жичком 2 (1 пронађен, и по 1 у срезовима: крагујевачком, ражањском, левачком (пронађен), нишком (пронађен), пожаревачком, подунавском, јасеничком округа смедеревског, заглавском (пронађен), прокупачком (пронађен), рачанском, црногорском (пронађен) и у варошима: Београду и Пожаревцу (оба пронађена).

Вредност уништених ствари износи око **3700** динара.

Паљевине су извршене: у срезу бањском **3**, у срезу лесковачком **2**, у срезу власотинчком **2** и по **1** у срезовима: крагујевачком, ражањском, жупском, расинском, параћинском, зајечарском, драгачевском (пронађена), моравичком и ваљевском.

Вредност оних паљевина износи око **3700** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу деспотовачком **7** (4 пронађене), у срезу рамањском **6** (2 пронађене), у срезу колубарском **5** (2 пронађене), у срезу јадранском **5** (све пронађене), у срезу мланском **5**, у срезу пожешком **5** (1 пронађена), у срезу кључком **4**, у срезу левачком **4**, у срезу пожаревачком **4** (1 пронађена), у срезу орашком **4** (2 пронађене), у срезу јасеничком округа смедеревског **4** (1 пронађена), у срезу бољевачком **4**, у срезу ариљском **4**, у срезу посавском округа ваљевског **3** (2 пронађене), у срезу рановинском **3**, у срезу жупском **3** (2 пронађене), у срезу тргошичком **3**, у Нишу **3**, у срезу дужничком **3** (1 пронађена), у срезу рађевском **3**, у срезу зајечарском **3** (2 пронађене), у срезу качерском **3** (1 пронађена), у срезу ужичком **3**, у срезу трнавском **3** (2 пронађене), у срезу јабланичком **2**, у срезу лесковачком **2** (обе пронађене), у срезу пољаничком **2**, у срезу црнотичком **2**, у срезу неготинском **2**, у срезу беличком **2**, у срезу нишавском **2** (1 пронађена), у срезу љубићском **2**, у срезу прокупачком **2** (1 пронађена), у срезу моравичком **2** (1 пронађена), у Београду **2** (1 пронађена, по 1 *пронађена* у срезовима: трочанском, браничевачком, крајинском, шумадијском, ресавском, алексиначком, нишком, тавановском, жичком и у варошима: Ћуприји и Пожаревцу; по 1 *неопкрађена* у срезовима: космајском, тамнавском, мачванском, власотиначком, јасеничком округа крагујевачког, гружанском, поречком, бањском, сврљишком, мачванском, моравском округа пожаревачког, голубачком, златиборском, драгачевском и у вароши Ваљеву.

Вредност свих оних крађа износи око **16200** динара.

Поред изложеног, у току месеца јуна извршено је у Србији још и 22 **самоубиства**, и то у овим местима: у срезу мланском **3**, у срезу нишком **2**, у срезу рачанском **2** и по **1** у срезовима: зајечарском, јабланичком, гружанском, поречком, копаоничком, моравском округа пожаревачког, рамском, таковском, зајечарском, заглавском, прокупачком, ариљском, жичком и у варошима: Смедереву и Чачку.

Самоубиства су извршена су: *вешањем 11, ватреним оружјем 6, клањем 2, тровањем 2* и *скакањем у воду 1*.

Узроци њиховом извршењу леже: *у чистољубљу* за 3 случаја, *у душевној болести* за 3, *материјалним неприликама* за 3, *страху од казне* за 2 и по *1* услед *душевног растројства, домаћих неприлика, љубомире* и *изјанства*. За осталих **8** случаја узроци су непознати.

Покушај самоубиства извршен је у срезу тргошичком клањем услед страха од казне.

Општа преглед до сада изложених дела по окрузима опакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Неважна убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Задесерска покушаја туђих стварн	Паљевине	Опасне крађе	Текуће године покрали	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	—	—	—	2	—	—	4	—	7	—	—	—
2	„ ваљевски	1	—	—	1	—	—	—	1	5	—	1	—
3	„ крапски	5	—	1	3	—	—	2	4	3	—	1	—
4	„ крагујевачки	1	—	—	—	1	—	1	1	5	2	1	—
5	„ крајински	3	—	—	2	3	—	—	—	0	—	1	—
6	„ шумадијски	4	—	—	2	—	—	3	3	15	2	5	3
7	„ моравски	2	—	—	2	2	—	5	—	10	2	—	—
8	„ нишки	4	—	—	4	—	2	1	4	2	1	2	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—
10	„ подрински	1	—	—	—	1	—	1	—	0	1	—	—
11	„ пожаревачки	5	—	—	4	5	—	2	—	18	4	5	—
12	„ руднички	3	—	—	—	—	—	2	—	4	1	1	—
13	„ смедеревски	—	—	—	1	—	—	2	—	8	1	1	—
14	„ тимочки	1	—	—	1	1	—	1	1	1	—	1	—
15	„ топлички	0	2	—	—	—	—	1	—	2	1	1	—
16	„ ужички	3	—	—	3	—	—	2	—	13	—	3	—
17	„ чачански	—	—	1	1	1	—	3	2	3	1	1	—
18	Управа града Београда	—	—	—	1	—	—	1	—	8	—	—	—
	Свега:	37	2	2	28	14	2	39	16	145	16	22	1

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 20. јула 1905. год. АБр. 1115.

СТРУЧНИ ДЕО

ДУЕЛ

КАО ПРАВНИ И КАО ЕТИЧКИ ПОЈАМ

Ова новина за Србију, доста је старог порекла за остали, културнији део европског света. Вајда зато, што се у том свету почело на дуел гледати као на једно велико зло, као на несавршено обележје правне и културне државе, у Србија га отворишу признати са ласкавом пажњом и почастима, иакпе згодно потсећају на средњовековне манифестације ритерског частољубља и коњаничког достојанства. И што, при том, значајно нади у очи, то је факат, да се у нашој јавности овој опасној појави не поклања ни само довољна, него готово никакна пажња. Наша штампа, која би у праву реду требала да устане против оне крваве појаве и да згодним и чешћим обавештењима действују на њено сузбијање, махом се ограничава на регистровање факата, на често и на врло бришљиво надахнућа оних појединости о целокупној фактичној страни дуела, код год какав нов случај наступи; али не чини ово, што је с гледишта њеног позива далеко важније, да ту појаву као незакониту и веома опасну напудне. Ван и с обзиром на ту околност, могло би се разложно претпостављати, да се и наша јавност све више отвара оном новином, да је, у неку руку, прихвата савременим и потребан облик сатисфакције и за наше друштво, а нарочито за отменији део друштва. „Сецесионистички" укус наше свакадашње тражи своје модне облике и на пољу расправе личних међусобица. Ко друкче ради или мисли, може још назвати замерке, да још није довољно савремен, или да, можда, као простак и не појима довољно сав висок једног новијега тако отменог и тако старог порекла, као што је дводој. На ниск разновидњајући више пута о овој теми никада нисмо могли охватити ма каква оправдан разлог, којим би се дуел могао правдати у једној добро уређеној правној држави, а нарочито у држави, где је он не само још и једна новина, него и једна несумњива крвавина, противзаконита појава. Потребно је, да општи увус и целом нашега друштва разврате појам части и права и да унесе појам јавности и здравог памети, па да се дуел и код нас дегалгизује. Не дао Бог да то и наступи!

Ове мисли употребих као увод, јер не избијају из главе у тренутку, кад сам почео да пишем ову расправицу. Све се више зачујава једна нинче грубо појава нашега друштва, да на једно обично ничкано насиље, на дуел, гледа као на једно довољну и потребну родњу потребношћа, као на нарочити тип моде културног значаја. Бавља под утицајима оних распложења јавности и државних влаг не чини довољном одлучношћу и општом све што треба и што може по каку чинити, да се ширењу озога не стане на пут на једној категоричној довољно одређеној основи. У нашем

таквом схватању допринећемо, а у пуној мери свесни, да тим чинимо услугу нашим јавним интересима, — нека нам се не замери, ако где год у осуди дуела будемо заиграли, него што је можда за обичан живот излазила потребно. Треба истаћи сву оштрину и умесност разлога, те да дуел појми као лудорија паметних људи, као начелна аномалија и с правног и етичког гледишта, онда, кад он баш у редовима више интелигенције све наше настоје и задобија симпатије, кад се у велико приступа дуелу као нарочитој мањевској шкрти неког особитог каваљерског частољубља, и кад се на тај начин апелује на општу пажњу увиђењем појмања части и јунаштва, са којом се она брани. Другим речима, потребно је у сред појединог дочека, којим се свака појава дуела пропраћа, напасти ту новину страшна порекла, која нас тако много уништава.

* * *

Двобој! Појам права и правне државе буди се на установу двобоја као на своју сопствену супротност. Сав смисао јавног поретка савремене државе и њеног реда на организацији и заштити јавног рада, права је комедија, која се изиграва на јачи њеног великог ауторитета, као двобој и поред ње може да постоји! Исто је да двобој легализован законодавством, било да се противно закону прећутно легализовано толерацијом јавног рада, равнодушним посматрањем државе како га извиканс социјалне прилике уклоче у праксу и дају све више карактер обичајног права, права коме бар у кривичном правосуђу нема више места, — двобој је у принципу противан и појму права и појму државе. Оно преди чак и за земље, где се он још, ма и с наслоном на јаке још незастареле традиције, очувао у овом историјском појму као нека ритерска реликвија прошлости; јер се и тамо у великој смагра као рудна и недостојна слика садашњости.

Немачки писац, професор лајпцишког универзитета, Д-р Карло Биндинг, да би колико толико извиње културну немачку нацију од ове срамоте, која уништава савремену немачку државу, да би колико толико ублажио тешке утиске, који тешке његову националну амбицију и вешка правничка преимућства немачке интелигенције, — не само што напада установу двобоја, него је анатемише као установу туђег порекла, као зло, које је за Италије преко Француске нашло погодне земљишта и у Немачкој.

А што ли тек треба рећи за наше приликс, којима је установа двобоја, и са гледишта историјских традиција и са гледишта тако хомогене друштвене организације, увек била непозната? Какве су то користи и узроци, што у нас дају отворен пристуи овој установи ратерског средњевековног доба; установа, у којој је увек физичка сила доминирала правом и давала квалификације каваљерске отмености? И од куда то, да ми ону установу тако радо прихватимо онда, кад се у свету, у коме је у свој жестини постојала, појаву силни протести најозбиљнијих кругова, у општој тежњи, да је избаце и њену употребу свесним онемогуће у својој земљи. Није ли и то један карактеристичан, негативан знак нашег општег моралног развоја и стања до кога смо у том погледу дошли. У тренутку, кад се у најинтелигентнијим слојевима просвећене немачке нације осећа жив и оправдани покрет против двобоја, као симптоматичне болесне појаве народа, а нарочито због незнатних правних последица, које он оставља, и којима га је управо држава легализовала, у место да га сузбија, ми му како изгледа, равнодушном толерацијом власти, дајемо приступа у све ширим размерама и тамо, где му у опште, на законској основи, не може бити места.

У најбољој намери да против тога зла, које прети спокојству грађана и угледу наше лепе и питоме отаџбине, устанемо, да, по могућству, колико — толико допринесемо јавном обавештењу и неопходности и опасности, које овакава установа доноси, да у вези с тим подстакнемо и друге на даљу дискусију о овој ствари и на потребан утицај државне власти, да се двобој на нашег друштва свесним путем, ми ћемо, користећи се, у главном, назорима Д-р Биндинга изнети зато неколико важнијих аргумената. Циљ је тим аргументима, да се утврди, да двобој по правној природи коју има, треба квалификовати као редовни, обичан злочин, на према томе, да га треба ценити и казнити по прописима казненог права, која вреде за убиства и телесне повреде. Јер ако то стоји, онда у опште не може имати смисла, да у двобоју постоји као нека нарочита врста ближеће кривице, као дело sui generis, а још мање, као свесним допуштењем и покпањем облик насиља. Сем тога, ни обзири целисходности, које диктује права појам о части и потребе да се она у својој чистоти очува, немају апсолутно никакве везе са двобојем, као што ћемо то доцније видети, те се ни строго етичким интересом стварн не би могао правдати овако груб и несавремени, а при том, веома опасан облик насиља, какав се практикује у облику двобоја.

Нема сумње да је прави смисао побуде, које двобоју изазивају, бар формално, и непосредно, то је за то, што побуде у стварн могу бити и свесним друге, често свесним супротне обзирима добро појмљене части и морала; али и у том случају као непосредни повод ма он био и нарочито уделен, увек се истиче формална повреда части, нека вакат, којим треба да се разуме и објасни, да је дотичио лице увређено и, као такво, е разлогом тражило двобој као сатисфакцију.

Да се у стварн под оваквим изговором може да крије вешто уделена и изведена намера за убиство, то је већ по себи јасно, наравно, под предпостављком, да су иначе све околности зато како треба уделене. Према овом није искључена могућност, да се изазивањем двобоја у појединим случајевима иде у стварн на убиство, дакле на један формалан злочин, који треба да буде и морално и правно маскиран у облику двобоја. И под предпоставком, да такав изазивач двобоја у својој злоначачкој намери успе, он у мањем то да буде кажњен за дело убиства с предумишљајем, у место да искуси по §. 155. кривич. закона казну од 20 година робације или смртну казну, он се у јавности и даље разнеће као слободан грађанин мушког и каваљерског достојанства, као храбри бранилац своје увређене чести са свима охолим претензијама једног доброг разметача, коме се чини, да му у јавности припада још и нека јача моралиа квалификација, него појачани утицај; и ако од тога тренутка не може бити речи о части тога човека.

Ако овај разлог стоји, и нема се чиме, да се против његове исправности не може ништа навести, онда се двобој у опште не сме дозволити, јер би се његовом дозволом легализовала могућност најтежих злочина; а та би могућност била у толико ширег обима, на самим тим у толико опаснија, што држална власт једна да би и по изузетку могла успети приказати доказне аргументе, којима би могла утврдити, да је изазивач двобоја у стварн имао на убиство из користољубивих или осветничких побуда, а да није радио као увређено лице на обзира увређеног частољубља.

Али, оставимо овај строго основни правни разлог који у самој идеји осуђује установу двобоја као законом дозвољену. Ствар ће, можда, бити још јаснија, кад будемо изложили ближе разлоге а правне и етичке природе, кад будемо обрађивали сву аномалију, која у правној држави квалификује двобој као негацију и права и морала.

Пре свега у правној држави самозвано прибављање сатисфакције и за обичан круг приватно-правних односа није дозвољено. Ту је државна власт, која се као представник и заштитник јавног реда уноси и у расправу тих односа. Једино је она правно моћна и нико други да спорне поремећене односе те врсте доведе у ред на начин, који ће је вуновавно и обавезно расправно за обе интересоване стране. Ово начело искључење државне надлежности за одржавање јавног реда и сузбијање самозлаиља у области цивилног, још је више истакнуто у области кривичног правосуђа. Начело личног прибављања сатисфакције за учињену кривицу, које је за теже облике злочина више до крше осветс, све је више слабило са интензивнијом еволуцијом правне државе. Шта више, сиажни власнички утицај државе у сузбијању самовласне сатисфакције за учињене кривице све више удиже ауторитет и појам правне државе и постаје у праву реду њено најнепосредније обележје. Другим речима, само државе, које се још нису удигле до ступња потпуно правне државе, дају протнвне примере грубога, често крвавог самоглаиља. На тој основи може се и схватити сва смисло позитивног кривичног права свију културних држава. Ако би и мимо одредбе тога закона, за чију је примену једино држава надлежна, појединца лица радила на своју руку, онда у такво држави не би могао да буде речи о јавном реду, већ о безакоњу, које води расулу државне организације, а ову уништава до

ступила неуређене гомиле људи, неспособних за државну заједницу.

Према овоме, и са гледишта основне задаће државне власти, двобој, као један од најтежих облика самовласне сатисфакције у начелу је противан појму државе. Због тога, њега држава не сме да толерира, а да свој најважнији позив и ауторитет не оштети. Радећи друкче, она ради противно своме позиву и уноси анархију у јавни живот грађана, лишавајући их заштите и мањестујући практику међусобних личних напада или факт насиља, као начело права. Оваквој квалификацији двобоја ни мало не одузима вредност претходни лични споразум дуеланата и присуство сведока, које су сами изабрали; јер се одредбе и значај јавнога права не не могу превиђавати, нити интересованих лица. Воља интересованих странака може заменити закон само у приватноправним односима, али не и у односима јавнога права, а још мањале у оном његовом делу, у каженом закону, који треба да служи као санкција за целокупан јавни поредак. Да би се таком самовласћу странака бранила друкча правна природа двобоја, требало би претходно уништити ову јавну важност каженога права једним новим и напованим начелом, да воља и у том односу замењује закон. Међутим на такав апсурдум не би нико дошао, па ни они, који су најватреније пристајале двобоје. Али кад се ипак и сагласност странака употребљава за правдање двобоја, знак је, да за његово правдање у опште и нема начелних разлога правне природе.

Али, ако је у опште неумесно да држава ма у ком облику двобој као дозвољену радњу толерира, онда је још неумесније, да држава чак и правно, на законској основи, тако рећи ствара двобој дајући извесној категорији лица дозволу, да у двобој могу да улазе без казне. Ова погрешка државе и јесте управо главни разлог за даље одржавање и ширење двобоја. Забрањујући о једне стране по каженом законику под претњом најтеже казне дело убиства и у самом покушају свима грађанима без разлике, она о друге стране у облику дозвољног двобоја дозвољава и убиство и покушај убиства као слободна дела, и на тај начин ништа важност каженог законика у његовој најважнијој страни, којом се непосредно живот човечији узима у јавну заштиту. На тај начин она попуљарише двобој за све случајеве, па дакле и за случајеве кад двобој треба да послужи као средство за убиство, проклампујући овај злочин као слободну радњу непосредно на законској основи.

Начелна вредност ове аргументације није ни мало ослабљена ограничењем бројем особа, којима је двобој законски дозвољен; јер ово што се не да правдати за грађане у опште, за државу као целину, не да се правдати ни за поједине делове њеног грађанства. Дозвољавајући двобој лицима војног реда, она чини потпуно исту погрешку само у мањем размеру, коју би учинила дозвољавајући двобој свима грађанима у опште. А применујући двобој и на грађане за случајеве, кад би дошли у сукоб са лицем војног реда, двобој већ добија шире размере и за грађанство и постаје веома снажна основа, да у све ширим размерама добије обележје обичајног права и за сукобе осталих грађана, и ако двобој за та лица законом није признат и дозвољен, и ако код позитивног каженог права не може бити речи о примени обичајног права, нити је оно у опште у самом свом појму могућно. Да је то тако, сведоче нам поприлично учестане појаве овога злочина, са којима се државне власти све више мире, или се бар према њима не односе применом редовног каженог поступка, који је за тако опасне кривице, за убиства и покушај убиства, прописан. Нас скоро ни мало више не буни не само онај претходни део процедуре око двобоја, као што је позив, одређивање сведока и т. д., него чак ни обвиана да ће се дуеланти тући тога и тога дана, на том и том месту, са таквим и таквим оружјем. Као да за такве случајеве полицијска власт није позвана да свом енергијом силе, која јој по закону стоји на расположењу, стане на пут злочину, који је формално уговорен, и који има да се извриши са свима сведоцима, јавно објављеним формама, којима се ово насиље гарнира по неким утврђеним традицијама. Правни осећај света, ако се у почетку на ову новину јавнога насиља и буни, под непосредним утицајем честих случајева, у којима државна власт двобој толерира, мења се, али се мења на горе, погоршавајем етичке стране нације, јер је она на овакве случајеве увек гледала као на убиство, као на груб и тежак злочин, који је држава упен казњавала тешком робијом или смрћу. На тај начин, у правној свести народа појам о убиству као појам злочина све више слаби, да уступи место наразном ширењу двобоја, као правно дозвољене радње. Међутим, и без тога, ми нисмо скоро никад осуђали у броју убистава. Не би ли било целисходно не повећавати тај број још и у облику двобоја? Начела криминалне политике, која доносе и у кривичном правосуђу, и ако на посредан начин, теже резултатима превентивне поучније, нигде јаче нису поприсутна, него код установе двобоја. У место снажног субијања двобоја, у колико законом није дозвољен, по свима правилима, која вреде за дело убиства и покушаја убиства, у место брзо и добро одмерене правичне казне за извршени злочин, па да се на тај начин превентивно дејствује, да остали грађани у ту погрешку не падају и да репахабилитују донекле оронули правни осећај — држава пропуштањем такве среће њај — држава пропуштањем легализује злочин двобоја, односно злочин убиства, као дозвољено дело, и постиже резултате сасвим противне њеној основној мисији.

Али да се пратимо на овај део лица, за која је двобој скоро законски дозвољен особеном правном квалификацијом, по којој се супише благо кажњава.

(наставиће се)

М. А. Поповић.

СУДОВИ И ЊИХОВО УРЕЂЕЊЕ

за време устанка од 1804—1813. год.

I.

Веза између писаних закона старе српске државе и првих наредаба у устанку.

Српски народ примивши хришћанство примио је постепено и образовност византијску. Али та образованост ма колико да се одржала у свом непромењеном руху међу образованијим редовима старога српскога друштва, ипак је у тим редове тешко продирала. Продирући у ниже редове, у масу народа српскога, она је губила своју пређашњи карактер, и тако су постајали поједини облици државних установа и уредаба, који су се разликовали од пређашњих — византијских — већ добијаху словенско и српске обележје.

Та борба између византијске образованости и старе српске образованости, коју су наши предци донели из старе отаџбине, водила се прло дуго. Она је вођена од доласка Срба на Балканско Полуострво па до XIII столећа, а то је време преко шест столећа. Ове облике друшене и нове установе, које су се током тога времена развиле, народ је прамно и усвојио као своје националне.

Што је било са свима другим облицима који представљају образованост српскога народа, било је и са законодавством и са писаним законима, са судом и суђењем много одредбе писаних закона дугом праменом тако су ушле у народ да су дошиле с престанком државе српске постале народним обичајем.

С уређењем старе српске државе и пркве јављају се и писани закони. Прва архијепископ Св. Сава уједно је и прва радње на писаним законима старе српске државе. Његовим старањем око 1219 године преведен је текст номоканона с објашњењима Аристиновим и Зонорином[1]. Ово беше правни прквени зборник најбољи и најпотпунији за оно време и у византијској царевини. У оно време овај зборник прквених закона називаше се *Номоканон* (**Номоканонъ**.) према грчкоме. Преписавач овога номоканона од 1412 године већ га не назива номоканоном већ законником[2]. Међу тим доцније се већ називана крмчија. Г. Ст. Новаковић мисли да су овом зборнику прквених закона Руси дали име крмчија[3].

После пропасти српске државе, српски живот усредсредио се око српске прквеи и за време српске подчињености Турцима прква је имала најјачи утицај на целокупан живот српскога народа. Отуда је и дошло гледиште да наш живот је прквено у исто време је и српско. Тако је било и са применом законских наредаба и прописима.

Чим су се јавили при краји слободе српске, чим је почео да васкрсава жи-

[1] Ст. Новаковић, законик Стефана Душана стр. XIV.

[2] Гласник Срп. Учен. Друштва. Други одељак VIII. стр. 27 и 28.

[3] Законик Стефана Душана стр. XIV.

живот обновљене Србије, ту се почело васпитати и настављати оно, што је остало од старине. Тако је било и са писаним законима. Кад су старешине народске нахије требале да оставе свој крај и да пођу на Цариград по Ускрсу 1804 године то, како вели прота Матија Ненадовић, „требало је народу суд оставити. Ја сам имао коричњу и читао законе „Устројителнове и Мојсејеву строгост над „Јеврејима и испишем неколико параграфова „по коричње. Од којих поборајћу неке:

„1. Ко би убио човека, да се убије и „на исто место.

„2. Ко отме девојку силом, тај женик, „дум и стара сват шибу да трче, а други „штапови да се каштигује.

„3. Ко украде јагње прасе, коња или „вола тај да плати штапове и да се каштигује штаповима.

„4. Ко утече из војске без допуштења, „да трчи шибу.

„5. Са страже ко побегне да се стреља.

„6. Који се криво закуне и криво осведочи, тај ону сву штету, за коју је свеједно, да плати, штаповима да се каштигује; и да му се никада више ништа не верује, и да се за сведока лажном проглашава.

„7. Кад се свађе и пођу, који се превиђа за оружје, као пола убиства, да трчи шибу".

Пред ових тачака било је још 7 до 8 а кад је прота Матија то све изводио из коричије, то скупштина нахијска изберс два човека, који ће у својству нахијских старешина бити судије народу. Заииљавиће да наведем казивање протино о томе како је примљен, уираво одавољен овај мали закон од 14 до 15 чланова. Прота прича:

„Сад ја пред народом прочитам оне „писмове, које сам из коричије преписао, како су стари цареви судили, бегеишцу ја они и хоћемо ли овако. Они „кажи један по један пункт саслушају и „одлучу: „Тако, тако нек нам се суди, „за нема глобе ни хатара").

Кад је на тај начин примљен овај закон, онда су га предали оној двојици судија да по њему суде, на оно што не могу да пресуде да шиљу старешинама са Врачар.

На тај начин прш писани закони, који су још старањем светога Саве уведени у живот српскога народа, сво су послужили за основицу суђења и правам нашим установама.

Да ли је уређено што год сличио и по другим нахијама или је остало све како је било и раније при свеским кметовима, о томе немамо никаквих известаја ни записа, ни бележака из онога времена. Зна Лакса неки да је нешто рађено 1804 године на скупштини у Пећанима.[2])

II

Оснивање „Правителствујућега Совћта" и прних судова.

За заведење судова у оиданьским нахијама најважније има значаја постанак Сиода или „Правителствујућа Совћта".

Питање о времену кад је установљен „Правителствујући Совћтъ сербскій" до сад се узимало као потпуно јасно и одређено. Узимало се по казивању Вука Караџића и по меморарима проте Матеје Ненадовића да је „Правителствујући Совћтъ Сербскій" установљен 15 августа 1805 године[3]). Истина прота опширно описује како је основан Управни Савет, али прота је писао много позније своје мемоаре и ја сумњам да је тачно обележио време, кад је заснован „Правителствујући Совћтъ Сербскій". Да сумњам у тачност протиикога казивања нагоне ме изнесене дата, која су ми сад при руци. Тако у једном допису, који је штампан у француском листу Moniteur-y [Бр. 276, од $^{25}/_{13}$ јуна 1805 године], а писан негде на границн Србије и Аустрије $^{20}/_{8}$ јуна 1805, налазимо ово:

„Јављају из Србије да је обновљена „организација Србије. По тој организацији „главну власт има врховни вожд војске, „а њега помаже двапаест старешина нахијских у земљи."

У 278 броју Moniteur-a, а у допису из Франкфурта од $^{26}/_{8}$ јуна изиоси се опширније, у чему се састоји поменута организација Србије и то овако:

„Област Србије дели се у 12 секција (нахија). Свака секција има својега изабраиога старешину. Ови дванаест изабраних старешина и врховни вожд чине управну земље. Они управљају и решавају о свему, што се односи на управу земље. Сваки изабрани старешина треба да пази шта се ради у његовој нахији а особито у погледу обрађивања земље (агракултуре). Онај, који не би хтео да обрађује своје поље, биће строго кажњен".

У 272 броју Moniteur-a, а у допису из Франкфурта од $^{22}/_{8}$ јуна 1805 године стоји:

„Организацијом коју су себи дали Срби, „дата је Карађорђу суиеренска власт а „с тиме и титула *Господара*. Област је „подељена на дванаест нахија. На земљорадњу треба да обрате пажњу сних дванаест до-датих нахијских старешина, који „с Господаром образују управу земље."

Према овим дописима даје се закључити да је Управа земље или Управни Савет основан негде у мају. Могло би ми се рећи да је Moniteur нескучан као извор за ово време, а особито дописи, који су му слани с обала дунавских или из Франкфурта. И заиста, кад би то тако било ни сам се не бих смео ослонити само на Moniteur и на његове дописе, али ми је при руци и други јачи и најсигурији доказ да је „Правителствујући Совћтъ Сербскій" раније основан него што то тврде прота М. Ненадовић и Вук Караџић, а то је писмо српских старешина (Карађорђа, Јакова, Јанка Катића, Милана Обреновића, Саме Марковића и других) писано из логора у ужичкој нахији 8 јула 1805 године српским депутатима, проти Алексн Лазаревићу и Стевану Живковићу. При завршетку писма вели се:

„Изагоиочетиио општество цијлога народа Сербіанскога, станиште Совћта есть „возобновлѣно у манастиру Боговођи из „предѣли валѣвске нахије, и што имате „од сада писати то можете на ово општество писате."[4])

Ово је писмо стигло у Букурешт руском конзулу ово 20 јула, а 3 августа пренис је посао Л. Кирико из Букурешта у Јаш, где је стигао 10 августа. Одатле га послао са својим рапортом руски конзул Балкунов за Петроград министру Иностраних Дела кнезу Чарторижском 20 септембра 1805 године, где је стигло у министарство 6 октобра 1805 год.

На основу ових података закључујем да је „Правителствујући Совћтъ Сербскій" основан раније јуна месеца 1805 године. Можда су при договори за оснивање Управиога Савета учињени на оним скупштинама старешина, које су држане код Остружнице друге половине априла и током месеца маја. Тада можда је учињен и избор иојединих саветника нахијских, па је после Божа Грујовић имао да напише уређење „Правителствујућа Совћта", које је и објављено свечано на скупу у Борку 15 августа 1805 године. Печат Управиога Совета има натпис около „Правителствујући Совћтъ Сербскій", а испод грбова стављена 1804 година[5]).

Као што се види из горе поменутога писма Совћт је још пре 8 јуна 1805 године премештен из Вољавље у Богоиовљу. И прва брига саветска била је да се по новоослобођеној земљи раиеду судови, и прота о томе овако каже:

„... пишемо у сваку нахију да скупе „општу скупштину од нахије, које по„ставре, попове, калуђере, будућане, и „од села по три-четири и 6 луди, по тп „најразумнији и најбогобојазливији, и који „су у народу као правдољубиви познати, „и да их закуне скупштина: да ће они „у магистрату седети, и свакомо без раз„лике беспристрасно и безазлеиеморно, по „садашњем обичају, за сад, и по чистој сво„јој совести судити. А будући да за сад „немамо других писара, зато да одреде „где ими повише у једној пркни свештеника по једнога са код магистрата моли „се Богу и да може што год од магис„трата у совет отписати и јавити: и да „те људе наместе или у нарош, ако није

[2]) Меморн. Ивапске 1880 године стр. 107 и 108.

[3]) Историја устанка I, стр. 173—174.

[4]) Грађа за српску историју нашега времена. I. 61—62 — Мемоарн. Ивапско 1893. стр. 224—226.

[5]) С. П. Б. Гака. Архив Мин. Ин. Дела. Дуже доиесиће генерала пошљав Балкупова.

[6]) Овде још једну напомену. Вук Караџић у својој књизи „Правителствујући Совћтъ Сербскій (1860 год. стр. 3) у наслову вели: Ја сам управо ни знао кад је печат грађен 1804. године, кад је та година на том натпису, што се овај печатни брзо да бих прије рекао да је ово други печат и да је печат грађен у Петербургу 1805 године)."

Сведоци се и Вуном да је на печат стављена 1804 година, као година устанка, али печат није рађен у Петрограду као што вели Вук, већ је рађен у Београду, као што тврди иесмо Божидара Грујовића поднето из Смедерева 7 децембра 1805 године Петру Новаковићу Чарапкићу. При завршетку писма под ИЗ. утиснут је Советски печат а воли се: „Ово „свеи врхитекуи ове наше „Совћтске печатъ" за нешто и тако познавате. Он је у Србији резан."

Кад сам 17 августа прошле године причао за ово г. М. Ђ. Милићевићу, академику, он ми рече да је нешто чуоио, које је тај печат совћтски резао, и онда да га је водио 1852 године. Вели даље да је једно време Сабориа Црква, која ими много што се сад руши.

„изгрегала, или макар у сену у каку кућу, „да седе и да суде.“[1]“

У пројекту уређења „Правительствующаго Совѣта“, који је написао Божидар Грујовић, одређене су дужности Савета. Поглавље су, по том пројекту требали да се разделе на шест грана, а од саветника да се изаберу шест људи, који ће управљати овим гранама државних послова.

У пројекту се предвиђа:

1. попечитељство војно,
2. „ хазне или касе народне,
3. „ правде или велики суд,
4. „ просвете и свештенства,
5. „ иностраних дела,
6. попечит. мира и реда и трудољубља[2].

Као што се види у последњој грани државне управе предвиђа се министарство полиције и министарства народне привреде.

Одмах се може запитати: да ли је овај пројект о уређењу Управног Савета остварен? Да ли је уведен у живот? Из протинах мемоара то се јасно не види, а ни Букових причања још мање. Вук тврди да су у Управни Савет ушли „људи поштени, паметни, мирни и временити, који познају народ и народне послове.“ Тврди да су сви саветници изашли више од 40 година.[3] Међутим нешто више дознајемо из писма самога вицеа пројекта за уређење Управног Савета, од Божидара Грујовића. На његова писма писаног у Смедереву 2 децембра 1805 године Петру Новаковићу-Чардаклији узимам само оно, што се Савета тиче. Тако он пише:

„... знам да ете већ разумели, да смо Смедерево свесним уасли. Наш Народни Савет сада у смедеревском граду седи. Г. отац прота Матеј председатељ у Савету, а ја сам секретар, а совѣтници су 12 кметова из 12 нахија. Г. Јова Протић, наш сапутник, саветник је од пожаревачке нахије. Господин Кара-Ђорђе, он је начелник овога Савета, и т. отац Прота место његово заузима, и онај Савет народни са свима назначеним делима управљали тако ти: судом, хазном, уређењем внутреним, воиством и другим. Него још нам врло много треба. Ја никаквих овде поклоника немам доста и ми је приштено. На Аустрије нитко други добити се не може који би што нашао; а с друге стране, хвала Господу Богу, сви смо у добром согласију, и испаљасмо се сваки дан, што се боље можемо.“[4] Да је свеколика власт била дата Савету, види се и из другога писма Божидара Грујовића, писано такође из Смедерева 2 јануара 1806 годину руском конзулу у Јашу Иполиту Балкунову, где вели: Новоустановљеном „Совѣту Народном, који је у Смедереву, „предано је вођење свију народних по„слова с потпуном влашћу, тако ако се „буде ма с које стране Србима писало, „или што мислило, што се нађе за по„требно, то све тајно треба овом Савету „Народном упућивати, а не другима.“[5]

[1] Мемоари 1844. стр. 329.
[2] Мемоари. Издање за 1857. стр. 291—293.
[3] Грађа. I. стр. 85—86.
[4] Ист. Главна Архив Мин. Иностр. Дел. Донесен генерал конс. Балкунова.
[5] На истом месту. Писмо уз рескрипт Иполита Балкунова од 4 фебруара 1806. године за Јашу министру иностраних дела кнезу Чарторижском.

Према овим наведеним датима даје се закључити да је пројектовано уређење Управнога Совета остварено и у дело приведено друге половине 1805 године.

За нас је у овом случају од врлности да сазнамо, поред онога што из протинах мемоара наведосмо о суду и постављању магистрата, још и друге одредбе, које су истакнуте као задатак Управнога Совета односно суда. За попечитеља правосудија или *великога судију* у поменутом пројекту В. Грујовић одређује овакву дужност: да пази бригу за суд низзетски. Он ће мотрити судија се по закону, и тужбе низзетске примаће и расправљаће велике кривице, које смртну казну на собом повлаче.[1] Као правило, којим се имао руководити у свом раду и Управни Савет и попечитељ правосудија и сви други, јасно се види из оних одломака пројектоване беседе Божидара Грујовића[2], где се вели:

„Закон је воља низзетски, која целом „низзету и сваком добро заповеда а зло „забрањује. Закон је у низзету први го„сподар и судија. Под законом морају „бити и господари, поглавари и Управни „Савет и свештенство и поноство и сав „народ. Закон добре и заслужене да на„гради; а зле, непокорне, дивље у слу„жби да казни. Зато закон разуман и „праведни треба да буде.

Маленс Вукићевић

(наставиће се)

ЖИВЕ СЛИКЕ

(НАСТАВАК)

Означење боја очију задаје нам већ много више тешкоће и с тога ћемо о њему мало опширније говорити.

Као што је познато из анатомије, око је састављено из оних тет опни: *беличке, рожњаче, судовњаче, дужице* и *мрежице*. Од свију оних опни, предмет нашег испитивања само је дужица. познатија под именом *ирис-а*. Ако је шаљивије посматрамо, опазићемо у њој две, по својим бојама различите зоне. од којих једна окружује зеницу, а друга је одмах до беличке. Прва од оних зона позната је у анатомији под именом *ирегеле*, а друга под именом *периферије*.

Материја, више или мање жуте пепрљасте, којом су ућелиие очију обојене и *ирегеле* и *периферија*, назива се очним *пигментом*. У колико се у једном овом налази више пигмента. у толико је оно затвореније и приближније кестењавом тону. *Пигмент* овај основ је на коме почива целокупна класификација боје очију на тај начин, што су као два основна тона очију узети: *очи без пигмента* и *очи са пигментом чисто кестењавим*.

Очима без пигмента називају се оне очи, у којима нема жуто пепрљасте материје; њихова је боја *плава* или *беличаста* или *средина између ова двеју боја*. То је плаво око народа Северне Европе.

[1] Мемоари 1847. стр. 222.
[2] Мемоари 1857. стр. 295.

Боја очију *чисто кестењавих*, сличиа је љуски плода истог имена кад је он зрео и свеж, т.ј. кад је његова љуска чиста и сјајна. То је прво или угасито око Арабљана. Црнаца и јужних народа у опште. Ток очију ове класе јесте више или мање угасит, више или мање јасан, али је целокупан њихов изглед много више једнолик од општег изгледа очију без пигмента.

Све остале боје очију, које сачињавају $^3/_4$ очију Европљана, крећу се између ова два основна тона, и класификација према боји свога пигмента, који може бити: *жут, пепрљаст, угасит* и *кестењав*.

Важно је, да тачно буде утврђено значење сваког од ових израза.

Пигмент жут приближује се боји сумпорног цвета или жуте глине.

Пигмент пепрљаст приближује се више изговари но поморанџиној кори. Тачан израз био би *пепрљасто-жут*.

Боја *угаситог пигмента* подсећа на боју природне земље, или љуску сувог кестена, или најзад на боју зрелог лешника.

Да би се ове нијанције могле у праксу лако уочити, треба знати ово:

а. жут пигмент разасте се од пепрљастог одсутном румењастих одсека.

б. пепрљаст од угасито једини сјајне презлатом са црном, и

в. кестењав од угасито бојом мање пругастом и плакастом, а више кадиветом и затворенијом.

Између очију *угаситих* и *кестењавих* нарађају још две класе очију: *очи са пигментом кестењавом у виду круга* и *очи са пигментом кестењаво-зеленкастом*. Код прних је сав пигмент груписан око зенице, а код других он се шири и изван круга периферије, остављајући неке боје су обојене жуто-зеленкасто или беличасто-затворено.

Према изложеном, све могуће боје очију подељене су на ових седам класа.

1. Очи без пигмента;
2. Очи са пигментом мутим;
3. Очи са пигментом пепрљастим;
4. Очи са пигментом угаситим;
5. Очи са пигментом кестењавим у облику круга;
6. Очи са пигментом кестењаво-зеленкастим, и
7. Очи са пигментом потпуно кестењавим (чисто прне).

Да би се могло одредити у коју од побројаних класа долази известно око, мора се познавати испитати и боја *ирегеле* и боја *периферије*.

Боја *ирегеле* одређује се, у главном, према боји њеног пигмента, али јој се ради веће прецизности, додаје квалификација тона, која се означује изразима: *отворен, средњи* и *затворен*. Ова три израза, додата побројаним врстама пигмента: *жут, пепрљаст, угасит* и *кестењав*, чине једну скалу од 12 ступњева, помоћу које само у стању изразити најсситнија предаа једне боје очију ка другој.

Код очију које долазе у прву класу, описивање *ирегеле* изостављ се, а боја ока означује се само по боји периферије.

Што се тиче периферије, њена је боја *жућкаста*, или *беличаста*, или *зеленкаста*.

или жуто-зеленкаста, или *наранџасто-зеленкаста*, или *љубичаста*, или *кестењаста*, или најзад *црна*. Свима овим квалификацијама додаје се, као и код вуколе, израз: *отворен*, *средњи* и *затворен*.

У седмој класи вукола је идентична са претходном т.ј. обо су *црне*.

Из изложеног јасно се види, *да класификација боје очију зависи искључиво од количине пигмента и извесне боје*. Из овог опет излази: да ће очи без пигмента бити уврштене у прву класу, ма са пигментом жутим у другу, са *наранџастим* у трећу; пигмент *тамни* уврштује се у класу четврту; класа пета обухвата очи са пигментом *кестењастим*, где је вуколе растављена од периферије једном кружном зоном, више или мање *отворено-кестењаве* боје; класа шеста *потребује се за очи претежношће кестењастим пигментом преко којег се провиде жуто-зеленкасте или синкасте бразде*; класа седма потпуно је *кестењава*.

Одређивање класе испитиваних очију врло је важна ствар; то је управо кључ ове класификације. Да би се предупредиле погрешке, које би могле осујетити будуће истраживање, усвојено је као правило да се у случају сумње узимају у поноћ двоструки па и трострући бројеви, као нпр. кл. 2—3, или кл. 4—5—6 и т. д.

Приликом одређивања боје очију, које је, опет понављамо, врло важно и за класификацију и за истраживање личности које су у слободи, мора се обратити пажња и на њихове особености, које се у пракси врло често сусрећу.

У навесним очима опажа се понекад један исек, обојен много тамнијом бојом но што је боја ока у општи. Према жести на коме се овај исек налази, означује се изразима: *исек у средини* — *на темену* — *левој страни десној* — *левог ока*.

Израз *шеша*, који се обично среће код очију плавих и кестењавих, служи да означи *наве на шетале мрље* у оку. Ове *шеше* ни у колико не њекају квалификацију боје ока, јер оне нису ништа друго до само један особени знак.

Често пута налази се око периферије, зарочито код старијих људи, један седефасти круг, познат под именом *старачки круг*, који приличио отежава поматрање боје очију, нарочито у класи кестењавој, за је с тога потребно означити га посебно.

Такође је неопходно потребно нагласити случај кад је боја једног ока *различна* од боје другог, као и случајеве *беле мазљаве*, *разнобојних зеница*, *коласте* и *стаклених* очију.

Треба знати још и то, да испитиване очију бива увек према боји левог ока, које треба да је удаљено од ока посматрачевог од прилике за 30 см.

* * *

Што се тиче *облика*, она се описује према линијама из којих је састављена. Ове линије, поито се најпре, треба да буду описане или према њиховом *облику*, или према њиховом *правцу* и општем *облику*, или најзад према двема узастопним тачкама лица. Изрази: *мали*, *средњи* и *велики*, могу се и овде корисно употребити.

Детаљније о свему овоме говорићемо приликом прегледа садржине живих слика.

Картони за живе слике и њихова садржина

За редиговање живих слика употребљују се, као што смо већ поменули, нарочити картони, који се знатно разликују од обичних антропометријских картона и по својој величини, и по својој садржини. Поједина обавештења, а нарочито морфолошка и општа, обилазила су код њих и код других.

Сва обавештења, која се налазе на картонима за живе слике, подељена су на оне четире групе:

1. **Антрометријска;**
2. **Хроматична;**
3. **Морфолошко, и**
4. **Општ.**

Потребно је, да појасоб и детаљно прегледамо сваку од ових група, да бисмо добили што тачнију идеју о редиговању, употреби и користи живих слика.

1. **Антропометријска обавештења**

За ову групу резервисано је на картону дванаест рубрика за антропометријско мере: *стаса*, *размака руку*, *полустаса*, *главе*, *џеподала*, *уха*, *прстију*, *ноге* и *длана*.

Ми смо видели, говорећи о живим сликама у опште, да је сушгина њихова у *особеностима*. Са овог разлога, не означује се ни сва она обавештења, већ само она од њих која су *екстремна*, т.ј. која су или *сувише мала* или *сувише велика*. Значи, дакле, да се на картонима за живе слике не означују *средњи карактери*, на чега опет излази: да одсутност појединих антропометријских обавештења на картонима за живе слике значи у исто доба да она обавештења долазе у групу средњих.

Изузетак од овог правила учињен је за обавештење о *висини стаса*, *дужини уха*, и *доба старости*, која су од неопходне користи за истраживање личности које су у слободи.

Пошто се мора стаса означује на картону увек цифрама, то је неопходно потребно знати однос између ових цифара и величине стасова који им одговарају.

Говорећи о описивању личности у опште, ми смо казали да се величина стаса креће између *врло мале* и *врло велике*, као и да се између ове две крајности, групирају ове стасови: *мали*, *мали ближи средњем*, *средњи*, *велики ближи средњем*, *велики* и *врло велики*. Цифре које овим нарасима у пракси одговарају јесу: *а. — 1. м. 52* за стас *врло мали*; *1 м. 53 — 1. м. 58* за стас *мали у обичном смислу*; 1. м. 59 — 1 н. 62 за стас *мали ближи средњем*; *1. м. 63 — 1. м. 66* за стас *средњи*; *1. м. 67 — 1 м. 70*. за стас *велики ближи средњем*, *1. м. 71 — 1 м. 76* за стас *велики у обичном смислу* и *1 м. 77 — ω* за стас *врло велики*.

2. **Хроматична обавештења.**

Обавештења ова обухватају:

а. боју, облик и особености косе;

б. боју и облик браде;

в. боју лица, и

г. боју и особености очију.

а) Боја, облик и особености косе.

Боја косе креће се између две крајности: *плаво-бледе* и *чисто црне*.

Боја *рибља чини* засебну серију, која се креће између *махагонско-рибе* и *рибо-угасите*.

Кад се овим бојама дода још и боја угасита,"као и изрази: *отворена*, *средња* и *затворена*, онда ћемо за одређивање боје косе имати ону серију:

плаво-бледа
плаво-отворена
плаво-средња
плаво-затворена
угасито-отворена
угасито-средња
угасито-затворена
црна
чисто-црна
махагонско-риба-отворена
махагонско-риба-средња
махагонско-риба-затворена
рибо-плава-отворена
рибо-плава-средња
рибо-плава-затворена
рибо-угаснта-отворена
рибо-угасита-средња
рибо-угасита-загворена.

Ако коса садржи још и неколико белих длака, онда наведеним изразима треба додати и израз *проседа*, а ако је једна боја косе у великој надмоћности над другом, онда то треба на картону означити подзнаком.

Да би се добио потпун појам о **облику** једне косе, треба означити:

α. Природу и степен њеног нарашћења;

β. Правац њеног нарашћења ока чела, и

γ. Њену обилност.

Потребно је, да ово укратко објаснимо.

α. Посматрана са врог гледишта, т.ј. према природи и степену свога нарашћења, коса може бити: *права*, *таласаста*, *увијена* (кад је савијена у облику пртена), *трурава* (кад својом дужином представља облик завртња), *кудрава* (кад образује неома мале и овде протегнуте који се мешају један с другим), *сумаста* (кад су ови протегнути нагомилани један преко другог), и најзад *дебела* или *танка*, *крута* или *витка*.

Што се тиче *правца нарашћења косе ока чела*, он може бити: *правоуглом*, *полукружни* и *у облику лишова*. У првом случају коса образује око чела један правоугаоник коме обрве служе за основу

Сл. 1.

(сл. 1.), а у другом је чело нарашћење полукружно (сл. 2.). Правац у облику лишова (сл. 3.) у вези је са чеоном бележношћу.

Правац полукружни одлика је мале деце, а правоугаони одраслих личности.

Сл. 2.

γ. Обилност косе изражава се изразима: *обилна, густа* и *ретка*, за које, мислимо, није потребна нарочита дефиниција.

Сл. 3.

Особености, које се појављују приликом описивања косе, састоје се поглавито у *белавости*, која може бити: *темена, чела* и *слепоочна*, према томе да ли обухвата теме, или чело или делове главе изнад слепих очију (паријетале).

У случајима потпуног губитка косе, које увек прати и губитак браде, означиће се просто: *коса слепим опала*.

б) Боја и облик браде.

Боја браде означује се истим путем и начином као и боја косе, док облик зависи, у главноме, од места њеног израшћења.

Познато је из обичног живота да се длаке на горњој усни називају *брковима*,

Сл. 4.

оне са стране образа „*бакенбартима*“ (сл. 4.). Ако длаке покривају целу браду (део лица), облик њен у овом случају назвао је „*барбишоном*“ (сл. 5.); ако ли су пак длаке ограничене на средњи и доњи део браде, онда је то облик *јарчеве браде* (сл. 6). За браду, која покрива про-

Сл. 5.

стор испод целе доње вилице, каже се да је у облику *огрлице* (сл. 7.), док нам

Сл. 6.

длаке у виду малог убруса на средини доње усне дају браду у облику *мува* (сл. 8.).

Сл. 7.

Потпуно одсуство браде — *ћосавост* — мора се увек означити, пазећи при том на разлику између ћосавости и из-

Сл. 8.

бријане браде. У овом случају коса је равна и глатка, а у другом бодљикава и рапава.

Тако исто мора се означити ако су поједини делови браде различни по боји један од другога, који су случаји врло чести са брковима. (наставиће се)

Д. Ђ. Аџинић

О ИСТРАЖНИМ ЗАТВОРИМА

Последње године XVIII. века јесу време кад су затвори у опште привукли на себе пажњу, кад су на себе скренули погледе филантропа криминалиста. Прва је Енглез Howard, — филантроп, коме човечанство тако много дугује — пошто је неким случајем и сам био дугогодишњи робијаш — приказао јавности слику ондашњих затвора, раздражио онај страховити живот затвореника, и заинтересовао не само добре људе него и научаре. У свима земљама ондашњих цивилизованих народа затвори су почели постајати предмети нарочитих студија и особитих брига. Филантропи су — под утицајем хришћанских и нових хуманих идеја — сишли у влажне, подземне, тамничне одаје онога времена да ублаже тежак тамнички живот, а криминалисте су — трагајући за узроцима пораст и несразмерног растења криминалитета и повратника — студирали тај живот и констатовали, да су затвори, онакви какви су били, погодан, заразан, расадник зла, да су школа неваљалства.

То је помогло револуцију у теорији кривичног права и изазвало преврат у погледима на казну и њену примену. Казна је добила са свим нов циљ. Она је тада требала и да поправља. Затвори су имали да служе томе циљу. И теорија обогаћена драгоценим прилозима, прогласила је за темељну реорганизацију казнених завода. Стотинама научника антиковало се у борби за ту идеју. И тако имамо данас на једној страни нову науку — *науку о казненим заводима*[1]) — а на другој страни — после увођења теоријског разлагања — нове казнене заводе са модерним режимима и задовољавајућим резултатима.

Истовремено су реорганизовани и истражни затвори и стављени на једну здраву основу с обзиром на њихов циљ и карактер. Како на другом једном месту — у расправи једној коју ћу скоро дати у штампу — говорим о данашњем стању казнених завода у нас и на страни, то ја се овде задржати само на данашњем стању истражних затвора на страни....

* * *

И старија и модерна законодавства просветних народа предвиђала су и предвиђају притвор за учиниоце извесних кривичних дела за време док су под кривичном истрагом. То је и природно и оправдано. Самим тим, што је неко још и осталије повређено утврђени друштвени поредак, што је кидисао да поремети законом постављени ред и односе друштву, несумњиво се обележио као непријатељ тога поретка, као противник тога реда, као опасан и по једног и друге. И очекујући да му немањски судови одмере заслужену законску казну било би и опасно и несмотрено остављати га у слободи, у могућности да и даље вређа тај поредак. Још нешто. Правилност истраге, њен целокупни рад како на утврђивању

[1]) Четврти криминалистички конгрес, одржан у Петрограду 1890. год., прогласио је назив о казненим заводима за науку. („Revue pénitentiaire“)

ствију околности, под којима је једно кривично дело учињено, тако и на утврђивању доказа противу учиниоца, биле би сметане, трпели би врло много, кад би се овај оставио у слободи, кад не би био склонен из средине у којој је учинио кажњиво дело, кад на тај начин не би био стављен у немогућност да ради било на уништењу трагова учињеног кривичног дела било на уништењу доказа, који противу њега стоје и које тек кривична истрага има да пронађе.... Најзад и трећи разлог. Извршиоци опасних кривичних дела, која повлаче врло строге казне, из страха од њих, трудиће се да их избегну прикривањем и бегством. Да би се то спречило они се лишавају слободе за време док траје истрага.

То лишење слободе зове се истражним притвор. А тај притвор увек је само једна репресивна мера.

И баш за то, што истражни притвор има карактер репресивне мере, што је он резултат снега онога напред реченог, што је он — ако се може да каже — једна правдани неправда, што он траје једно кратко време, што он није казна а још мање срам, што сви они који су под кривичном истрагом и у притвору, нису увек криви, а баш и кад су и криви нису још ни судјени ни осуђени — истражни затвори нису предмет оних истих брига и страхова којих су предмет казнени заводи, инсталација целокупног унутрашњег режима у истражних затвора са свим се разликује и мора да се разликује од оне у казненим заводима. Тај целокупан унутрашњи режим истражних затвора јесте оно што је најгрлавије. Онакав какав је данас сме да се каже, да је он једап средњи резултат, с једне стране, добро схваћеног карактера и циља истражног притвора, и жалата: да он траје — по правилу — једно кратко време, да он није казна, да међ притворницима има врло често ни кривих ни дужних, а с друге стране, усвојеног теоријског мишљења, за које су неуморно пропагирали филантропи, да злочинци и преступници, и ако су грешници, ипак су људи, да друштво, и ако има права и дужности да их склони из своје средине лишењем слободе, не сме да их тамо заборави, да се одрекне бриге о њиховом телесном и моралном здрављу.

Режиму који данас влада у истражним затворима — о коме ћемо мало доцније говорити — предходио је систем заједничког издржавања притвора. Њега је постигла иста судбина као и онога у казненим заводима; он је и у теорији и у пракси непогрешно осуђен на прогонство из истражних затвора европских народа[2].

Разлози су били и озбиљни и јаки.

На првом месту искуство је утврдило да је врло штетно по правилност истраге држати у једном притвору, заједно, више лица, која су под кривичном истрагом за једно исто дело. А нихово раздвајање било је тешко врло често немогуће због самог система, који је у затвору владао.

Заједнички живот притворених у истражним затворима, исто као и онај осуђеник у казненицама, није је злочинцима и преступницима на руку да се упознају, да се зближе, да се сроде. Та познанства била су увек на штету и рачун јавне безбедности.

Систем заједничког живљења притворених у истражним затворима омогућавао је непосредан саобраћај и измену лица, за које би најбоље било да се ниси никад једни другима приближили. То је саобраћај између оних лица, чија душа није још покварена, у чијој унутрашњости није још наступио слом надеја о добру, који још нису огрезли у зло, који су тек на путу да пропадну, и оних, који су заразе зла, који куже, трују, упропашћују.

Да се систем заједничког издржавања притвора у истражним затворима осуди, да се он формално прогони, помогао је и овај еакт. Није редак случај да притвора доведе човек, који је до тада заузимао угледан положај у друштву и чије је ново стање резултат случаја или несрећних околности. Или се доведа да надне у притвор човек — што кажу — ни крив ни дужан. За те и такве људе истражни затвор система заједничког издржавања притвора јесте једна ужасна, готово недопустива казна, и ако притвор то није и не сме да буде. Та заједница са људима, којима је злочин професија, који су зло и с пола и изнутра, па ма како мало да траје, врло осетљиво шамара њихово достојанство, унижава, вређа!..

Најзад систем заједничога издржавања притвора у истражним затворима онемогућава ред и дисциплину, и врло се сложно одупире васпостављању мера, које препоручује игијена — што су обоје тамо хтели да обезбеде жили погледи на затворе и притворенике....

Поменуо сам најобичније разлоге са којих се је осудио систем заједничога издржавања притвора у истражним затворима, а и да их није било још и других, они би били у свако доба довољни, да се не пожели његов повратак.

* * *

Кад се је у теорији већ кристалисало уверење, да су казнени заводи и истражни затвори система заједничкога издржавања казне односно притвора једно страховито зло, зараза злочина, један срам за велики деветнаести век, онда се је почело размишљати којим системом да се замени у истражним затворима систем заједничкога издржавања притвора. Научари су тада — сложни у мишљењу као ретко када потпомогнути и мишљењем практичара — једнодушно пропагирали за усамљенички — келијски — систем, и ако је он врло слабо препоручљив за казнене заводе због својих штетних утицаја на дух и тело осуђеника, и ако је број партизана тога система и у теорији и у пракси из дана у дан све мањи и мањи.

Да се за истражне затворе тако једнодушно и тако моћно препоручи тај усамљенички систем решило је то, што се он — потпуније него ма која друга: обориски и пороки — може у њих да шаспира са свима својим добрим странама, и што у њима његови штетни утицаји не могу да имају никаквог наха ни могућности за опасну акцију на дух и тело истражних притворених....

Систем усамљеничкога — келијскога — издржавања притвора савршено задовољава — боље и потпуније него ма који други — потребу изоловања притворених, за које се у теорији неуморно пропагирало а из истих оних узрока, са којих је њој систем заједничкога издржавања притвора непоправно осуђен.... Притвореник је у келији сам: то стање му онемогућава споразум и договор за заједничку одбрану са својим саучесницима ако их има.... Притвореници издржавају притвор сваки у својој келији: тиме је спречен онај судбоносно опасан додир младежи — која је пре за оплакивање него за осуду — са окорелим у зло огрезлим шидивидуама.... Келија не допушта познанства и зближење појединих притворених подједнако пропалих и подједнако готових да још дубље загазе у злочин: тиме се спречава стварање разбојничких и лоповских дружина.... Келија чува стид и брани достојанство оних притворених, који су донали притвора случајем или неоправдано: они нису принуђени да проводе у друштву са људима, којима је злочин занат.... Келија чува од порока: педерастија — заворазарана системом заједничког издржавања притвора — искључена је у истражном затвору усамљеничког система.... Келија онемогућава перед и побуну притворених: притвореници, изоловани у своје келије, немају прилике за договор.. Келија не шкоди телесном здрављу притворених, као што је то случај у заједничким хапсанама: сува, довољно пространа, чиста, десета осветљена не слаби организам....

Келија усамљеничкога система инсталираног у казнене заводе осуђена је од већине научара и ван Белгије ретко је видети какав казнени завод са тим системом. Статистички подаци јасно говоре да келија слаби вољу, да убија дух, да ствара меланхоличаре, да осуђенике ако не сврши самоубиством сврашава у лудници. Са тог свог страховито штетног утицаја тај је систем непрепоручен и ако је иначе богат својим врло корисним странама... Али за келију тога система инсталираног у истражне затворе не може то да се каже: она овде нема оне страховите и штетне резултате. Притворенике не подлеже штетном утицају келије — као затворенике — јер притвор траје увек једно кратко време. На онда притворенике не проводи као затворенике све своје време у осами: он долази посведневно у додир са иследником, са сведоцима, са својим адвокатом, са породицом и познаницима који га посећују. И тиме је у многом ублажен, готово уништен, штетни утицај келије и систем келијски услед тога препоручен за истражне затворе без изузетке ограде...

* * *

Истражни затвори, које сам видео у Француској и Швајцарској — као год и ону у Енглеској и Америци, о којима сам читао — система су усамљеничког. Зграде, намењене за те затворе, сагрђене су тако да спречавају сваки недопуштени

[2] Стање истражних затвора у Србији, Бугарској, и Турској ремити аналогије ове моје тврдње....

додир притворених са спољним светом. Келије су доста простране, високе, видне, врло често луксузно патосане. Грејање је, у већини случајева, парно, а осветљење електрично. У свакој ћелији налази се кревет, сто, столица и нужник најмодернијег система. Притворенима ако хо е могу да раде, а да би утукли време допуштено им је да се служе затворичком библиотеком. На чистом ваздуху проводе један час дневно и то у шеталиштима нарочито сграђеним у затворским двориштима. Та су шеталишта на броју 10—15 — такође система усамљеничког. Простори земљишта од 40—50 кв. м. засађених травом. ограђена су зидом високим до 3 м. Кад су у њима притвореници, врата су но њима закључена. Један чувар, са једног узвишења, које се издиже из средине тих шеталишта, врши надзор над притвореницима, јер шеталишта нису покривена. За време шетње притвореници не смеју да се довикују између себе и разговарају, нити им је допуштено да праве дарму, да пичу, да звижде. У Шпанској притвореници пушачи смеју да пуше за време шетње....

Притвореницима је допуштено да у одређено време примају походе својих најближих, који претходно имају да добију парочито допуштење од иследника. Ти су састанци у просторијама за то одређеним и направљеним тако, да је сваки додир између притворених и њихових походилаца немогућ. У тим су просторијама два реда кабина један према другом, а између њих слободан простор у ширини једног метра. Притвореник је у кабини једног реда а према њој у кабини другога реда походилац. Напрамне стране тих кабина неиспелетане су челичним шипкама, тако да се притвореници са походиоцима могу да виде, да се чују, али не могу да дођу у додир а још мање да походиоци додаду притвореницима што год што није допуштено. У осталим разговорима присуствује одређени чиновник или који нижи орган власти, који између осталога контролише и то, да се разговор води увек далеко од предмета кривице притворениковс..... Састанак са својим фамилијама притвореници имају у нарочитој соби. Тим састанцима власт нема права да присуствује.

Храна је проста. Сваки притворник добија дневно један хлеб и у подне и у вече по једну порцију куваног поврћа. Четвртком и недељом добијају по комад меса. У осталом ко хоће да побољша храну из својих сопствених средстава, допушта се увек.... Ред мора у затвору да буде увек примеран као и чистота у ћелијама. Устаје се и леже у одређено време.

Како истражни затвори немају циља да притворенике поправљају — јер се још није утврдило да ли је сваки притворени крив — то су сва она средства и мере којима располаже усамљенички систем као и инсталиран у казнене заводе овде неупотребљене и неуносне....

9. јуна 1905. год.
у Паризу.

Милорад П. Ст.

КРИМИНАЛОИДИ

ПРИЛОЗИ ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ УЗРОКА АТЕНТАТИМА

од проф. д-р Чезара Ламброса

Докле у целој Европи преврстање и револуционарне партије представља *социјализам*, увеле су оне у Шпанији облик *анархизма* и то најопаснијег анархизма, који прши насиља против лица и против постојећег поретка. Порекло његово датира се од 1855. год. када је *Ремон дела Сагра* публиковао један свој спис о кризама у политици и трговини, и већ 1881. он је био толико набујао, да се морао одржати и један конгрес на коме је узело учешћа 234 делегата, који су представљали 5800 гласова. Године 1885 излазило је већ 15 анархистичких листова. Најчешћа тактика, сиртне пресуде, којима су пратходила мучења шиу могла покрит да упуше, већ на против, он је ове то снажније хватао корена.

За атентатом у *Есересу*, који је за последњу нмао четири смртне пресуде, дошао је онај у *Надоду*, када је атентатор, још докле га је џелат давио, проречно страхоните осветс; она се заиста на скоро и остварила у облику експлозије у позоришту у Барселони. Осуда главног кривца *Салвадорија* изазвала је још два нова атентата противу управника полиције у Барселони и у брзо за тим експлозију у телеграфској станици у Сестању.

Јуна 1896. год. у Барселони, у сред црквене процесије бомба је експлодирала, а она је била намењена командиту монта. И том приликом шест крвавца осуђено је на смрт, 20 на тешку робију а 60 је прогнано из земље. А колико их је само пало, на ужас целе Европе, у тврђави Montjuich-y, која је од тада на злу гласу, на муке бачено!

Смртна пресуда и мучења, која је изрекао, изазвале су једног Италијана — *Анболина* — да убије *Кановаса* а ускоро за тим и убиство џелата у Montjuich-y; за тим су се низали атентати против Ферола, против *Артемизе Момоса*; док у септембру 1898. год. у Барселони, није избила права револуција против гарнизона, који је на брзо за тим угушен. Данас у Шпанији излазе шест анархистичких листова: „Н Corsario", „La Ciencia Social" итд. и они броје читаоце на хиљаде. И ако је шпанска књижевност сиромашна у опште у научним делима, ипак броји на стотине анархистичких дела и списа од *Рикарда Мела, Анзела Лоренца* и др.

* * *

Како да објаснимо овај необичан успех и ширење анархизма, чија је последњи плод париски атентат на краља Алфонза?

Познат је факт, као год што се кобра и куга најјаче шире по правилим варошким крајевима да и анархизам тражи земље, у којима се најгоре управља: Италију, Шпанију, Русију...

Ако се хоће да разуме колико далеко досеже рђава управа у Шпанији, морамо почети на далеко. Бројевито, најпишеније земљиште у многим провинцијама, оскудица у железницама као и у осталим слобрађајним средствима у ретко насељена равнина — узрок је, те је велики део централних ресмона тако рећи одсечен од слобраћаја са осталим цивилизованим светом, а ти узроци отежавају шта више и слобраћај између самих провинција. С тога је стаповништво и култура и у варошима мало, с изузетком оних крајева, који се граничи морем, где је слобраћај жив и становништво гушће.

Изолованије и због тога отежано живљење расе, што је можда најважнији елемнат за њен напредак, па и арапска кра, која је у расн, — све то спречава прогрес и узрок је, зашто су се приставши, варварски обичаји још и данас тако одржали. Многобројни верски ратови, који су у почетку вођени противу Арајеваца, а за тим неких 20 генерација непрекидно против муслимана, када су патриотизам идентификовано са послушношћу према цркви, религиозна гнилежа, која су пре строго час до нашега века вршена (од 1790. год. спаљивање су у Севиљи вештице и тада је Шпанија имала 270 инквизитора и 2,500.000 калуђерај, — потчинили су народ власти сујеверја, тако, да је у стварн црква управљала земљом, која је и један велики део земља као своју својину у рукама имала.

Осем тога религиозним гнилежом свака оригинална мисао била је угушена од ортодоксних теолога, ако дотичан није хтео да спаљен на домаћи. Наука је постала злочин, тако, да је Шпанија у току неколико кекова дала само два велика човека науци: *Сервета* и *Рамон и Кајала*. Отуда у земљи незнање. Још у почетку XIX. века на шпанским универзитетима поричао се закон о тежи, гравитацији и пружни ток крви. И сама влада гушила је науку, јер је под владом једног Фердинанда министар *Коломарло* затворио све школе лепих вештина и њима преређивао — борбе с биковима.

Откриће Америке имало је не само за последицу да смелији и интелигентији напусте отаџбину, већ је и огромно богатство нагомилало у земљи (за неких сто година вели се да је Шпанија добила из Америке око 54 милијарди), који су умножили перуџицу и лењост, јер где је било злата и сувише, пиво се није трудио да ради и као изнори богатства усахнуше, они који беху навикли да нерад одрачуља се културе, беху принуђени да своју сиромашност траже у манастирима, молећи се Богу и просећи као калуђери по народу. Они више не беху у стању чак ни своју земљу да обрађују. Трговаџе је тада било 34000, а калуђера седам пута толико, 250.000.

Последица таквог стања било је напредно осиромашавање и расељавање. Под *Карлом III* становништво се спустило на девет милиона, докле је под римским царем Антонијем достигло четрдесет милиона.

Борбе против страних завојевача, које су почеле с Маврима а свршиле се с Француза, осваџачки ратови у далеким покрајинама, пиратска на детињства на мора појасом, на последку минимално образовање, — све то изазвало је код појединаца да претерано цене своју личну

храброст, а и употребу насиља и непрезиру употребу оружја. При томе не треба заборавити кривце призоре, борбе петлова и борбе с биковима у којима Шпанци налазе своје најомиљеније забаве. Тамо опет сплаћа, да је у реду да се болнице издржавају од прихода представа борбе с биковима. Истина школа за борбу с биковима, који је 1830. год. отворена у Сеници, не постоји више, али и данас још каткад седам стручних органа тога спорта, и ако се у Мадриду данас „Торедор" више не поштује као полубог, ипак га особито високо цене и признају као ђенија.

* * *

Од рада владина није било никакве користи, шта више он је нанео много штете. Устав је у Шпанији више него ма где у другој којој земљи чисто — декоративна ствар. Да ли се влада представља у конзервативном или либералном руху, све једно је, јер је она увек диктатура без обзира на то, ко је на влади: да ли Прим, Серано, Напарос, Еспартеро, или Кановас. Финансијска Шпанија стоји безбедно. Буџетским вештинама праве своје банкротство, на чак није у стању да плаћа своје сиромашне чиновнике, а порезу гомила из године у годину продајући на добош хиљадама омађих посед, тако да се цела земља у једном непрекидном опседном стању налази, те и правду какнеље војна сила — солдатеска. Бешњали протс непрекидно устанком, докле војници опет за свој рачун буне се или дезертирају. Једном речи, влада нема никакног ауторитета, нити је достојна да га има.

Школе не походи ни десети део за школу дорасле деце. Земља нема никаквих добротворних установа нити кооперативних институција; с противзиздом културерском милотињом мисли се, да ће се све постићи. Затвори и робије у Шпанији су више него ма где у Европи места, где се злочин рађа и кује.

Данас Шпанија не мало даже главу, захваљујући шпанији страпаца, који су уложили на две мисијарске у земље и индустрију.

* * *

Жалостан положај ствари у Шпанији, који се једва у најновије доба поправља, казан израза у статистици злочина. Докле у целој Европи у свима цивилизованим земљама, нарочито тешки злочини опадају, у Шпанији се множе. Докле је у годинама 1883 до 1889 број злочина износио 84.888, између 1896 до 1899 попео се на 91915. Највише се множе дела против личности (употреба ватреног оружја). Број убистава 1883 године износио је 1072, а 1899 године већ 1633; напади и противзаконска власти смањила су се; било их је 1883 до 1885. године просечно 1157, а од 1896. до 1897 год. само 1110. Највећи број разбојништава, напада и противзаконских власти показује Сарагоса, чије је становништво на гласу са свога патриотизма и храбрости у раду[1]).

[1]) Jimeno Agius: La criminalidad en España. 1885. Silio y Cortes: La ceiencia del Derecho. 1899.

Само се по себи разуме да у једној земљи, у којој је влада више или него добра учињена, где је индустрија тек у зачетку, а земљорадње не зна још о социјализму, који представља хомеопатично средство против анархизма, — да у таквој земљи анархизам, који неће да зна ни за какви ауторитет има темеља и хране да се све то више развија. То је у толико појмљивије, јер и само познавање и огорчењсе не допушта у напред пакажу компетентну критику анархистичких утопија. Шпанац је претеравао частољубљи и његовој дрској надувености ласки те и нехотице прихвата теорију да свака индивидуа најбоље уме да цени сопствену способност, да истицање личног интереса издаже општи интерес и да је нарочито сам себи остављен човек најбоље.

Наравно, с друге стране ако узмемо, да је народ васпитан у аргонашији, која потпирује краљу и краљу оспету, да је народ васпитан да сматра за највишу дужину краљи патриотизам против странаца; народ дакле, који најлела задовољства и забаве налази у крвавим борбама и који Торера сматра за полубога, — да је такав народ јако наклоњен: да брзо реши можем или експлозијом бомбе заплетене проблеме политичких несрећа, и ако су ове изазване атанистичким историјским или чак климатским узроцима.

Што се парискох атентатора тиче, то се има толико о њима да се може рећи, да је индивидуални интрополошки момепат при том недељу играо главну улогу.

Свет је чуо само за њих двојицу: страног, фанатичног апостола *Хареја* и *Малата*. Први је Енглез из честите породице са финансијом какког мирног, тихог научника и честом прошлошћу. Он је разном спискама, у најновије доба социјалистичким и анархистичким, стекао извесно име, али нико не би могао очекивати, да ће он из апстрактних теорија, у чему је људском духу допуштено да предузима и најсмелије летове, — прећи у анархистичку праксу или се дати инспорирати за ту праксу.

Карло Малато, висок, плав, витка стаса, са духовитим челом и пријатним харизоничним цртама, говори тихим гласом, лагано и оклевајући, поручени као каква дечјска при сваком напеалном питању, постаје на једап пут бурап, плановат, чим се говор поведе о шпанским анархистима, који су мучени. И њега су сматрали пре за теоретичара а не за практичара анархизма, и у његовом се ствау не би могла наћи никаква друга сагрога delicti да је једно штампани и пештампани плапци против шпанског краља и делата за Montjuicha. Поред свега тога, он је један од најенапатичнијих апостола анархизма, сни једно Француске и она Италијана, који је због учешћа у Комуни парискоj осуђен, те је пошао и он с осеи у прогонство, у Нову Каледонију. Вративши се у Француску, постао је са *Себастијаном Фором* и *Дивејеном* уредник листа „En Dehors", доцније „Ataque." Због својих оштрих чланака у неколико је маха осуђиван. После промулгације закона против анархиста 1893. год. побегао је у Лондон и писао одатле у „Intransigeant"-у и „Aurore"-и. У последње доба пренишуо је везе са тим листовима и живео врло повучено у Паризу са својих 80-годишњом оцем и њеном, коју је храпно својим пошгепим књижевним радом.

И Малато као и Харвеј својом сполном економијом и својим психолошким својствима припадају оба групи политичких кривица, које је означавам именом „Злочинци из политичких страсти".

Они не само да немају таи злочинца, на против, имају врло лепе црте, широка чела, тих, питом поглед, — права супротност карактеристичних особина каквог злочинца. Ваља се сетити многих француских јунака из революције: Демуленa, Бара, Карноа, Шарлоте Кордајеве, Шарла Санда, који су сви били напредне деце. Малато има с њима то заједничко, да је од оца нелепше политички фанатизам и мистицизам; и очеви Шарлоте Кордајеве, Орсенида, Надеждевског били су фанатични революционари.

О инхилисти *Јелагубу* прича Степњак, да је он, и ако је био милионар, живео као убоги ђако, јер је хтео да уштеди напитал, да би што више могао жртвовати за своје једномишљенике. Пријатељи су га морали принудити, да и на себе што потроше, јер су се плашили, да ће он од глади умрети. То исто причају и о *Кезергију*.

Главни карактеристични знак ове врсте људи јесте претерана *натрпезам*, плановитост у коју падоју, над више неголе других или своје спасбине, тако, да се они и нехотице решавају да жртвне нападе, у нади да ће стати на пут да друге не пате. Тако *Бордон* вели: „Већи број анархиста постаје убице из еплантропије; они убијају у заблуди да ће људима помоћи остали људи."

Веру Сасулићеву ослободили су поротници, пошто је покушала да изврши атентат на Трепова. Пошто она са собом није била задовољна, осећала је у срцу неку тугу, кад су јој прочитали пресуду да се на слободу пушта, и утешила би се тек онда, да је за ствар патила. Рекла је поротницима: „Знам да је нешто страховито дићи руку против другог човека, али ја сам хорала и хтела показати, да се после таког недела (батињање политичких криваца) не може остати некажњен. Хтела сам да обратим пажњу свију на ту ствар, да се она више не би могла поновити."

Колико пошгене страсти у тим речима, којима је она све убедила, те је поротници ослободиле — и то још у Русији! Такав је исти човек и Малато.

За карактеристику ових људи морамо још додати, да они имају потребу и жељу да — пате. *„Патити је добра ствар"*, вели један политички јунак Достојевског; најрадије за неку велику идеју, али по некад и без велике идеје или за апсурдну идеју, као што је анархизам.

Од осталих париских завереника против шпанског краља, *Јалина*, има тип мирног, честитог човека. *Пазаро* и *Паламо* опет оне које ја називам „злочинцима типичнима", при због великог шпи-

рококог подбратка, а други због несразмерног чела и деформираних ушију.

За Ламброзу, судећи по његову типу можемо слободно рећи да је криминалоид, дакле човек приближно нормалан. На трону Палацио и Навараа имају тип злочинаца, каквих међу анархистима има доста. Многи анархисти имају са злочинцима по нарекли један исти жаргон, дивље геште, Ваља се само сетити Равашола, Ортеса, Пиција. Они се сви у једноме само разликују, на име, они гледају да своје злочине патоне скрију под фирму неког политичког идеала, који их у очима света треба у неколико морално да оправда.

Не треба се такође чудити, што је између оних тет завереника противу шпанског краља — два странца: један Енглез и један Италијан. У свима раније шпанским атентатима умешани су и странци, као на пр. Аскери, Роџеро и атентатор Кановасин — *Американац*, који је на суду рекао, „Географски — ја сам Италијанац, али је осећам болове и патњу — целога света!“ Анархисте не знају за отаџбину, они знају само за човечанство, за које се они на свој начин жртвују, поштo из филантропије постају делатима.

На послетку база њихова рада јесте индивидуално насиље, које се сталља на супрот званичном насиљу, те је и једно као и друго достојно осуде.

Не треба се, дакле, чудити, када у једном друштву, које је сирош проживно насиљем, као што је шпанско, с времена на време избије као гром из ведра неба друго насиље. Али човек и друштво треба да зна и једном да појми, да је правило: „*касиље је увек немогућно чак и као се оно примењује, да се уништи друго мишљење*“, — поникло из посматрања и проучавања самога живота а не из какве болесне сентименталности. Овај принцип мора се свом снагом бранити, да би се велики прокорет убрзао, који је у кризу модерне цивилизације поникао. Иначе би Европљанин са целом науком и хиљадугодишњом културом стајао на становишту једнога Аустралијанца, кога је *Бонелм* упитао о значају добра и зла, па добио одговор: „*Добро* је, кад ја жену другога отмем; *зло* је, кад други отме моју жену!“

Ј. Б. М.

ВАСПИТАЊЕ И САМОУБИСТВО ДЕЦЕ

Луј Проа

Самоубиства деце датирају се из најстаријих времена, али су данас много чешћа но икада. Савремена младеж исто је толико наклоњена самоубиству колико и злочину. Није на мало ретки случаји, да ђаци основних школа остављају своје књиге и чигре, и одлазе да се повешају или из револвера убијају. Очајање код женске деце јавља се још раније. Девојчице, које су колико јуче прескакале конопац, или се играле са луткама, сите живота, пре него што су и окусиле његову горчину, дају се или вешају.

Оно што је најинтересантније код свих дечијх самоубиства, то је да се она јављају у доба које не треба да зна за очајање, и у свима друштвеним класама. Деца богаташа убијају се у истој сразмери као и деца сиромаха. Самоубиства деце по градовима знатно су већа од оних по селима.

Препарежни злим удесом који их је задесио, несрећни родитељи у највише случаја не знају или не умеју да објасне узроке, који су њихову децу определили на ове очајне поступке. У души деце има, дакле, често пута великих тајни, дубоке жалости и туге, којима њихови родитељи поклањају врло мало или скоро ни мало пажње.

Рецима који следују циљ је да изнађу и анализиру узроке ове дечје туге и преране очајања. Потребни подаци за овај посао пружени су из записника о извршеним самоубиствима, акта вођених истрага и писама које су мале самоубице за собом остављале. Писма ова колико су жалосна толико су и поучна, јер нам с једне стране допуштају да познамо младе и нежне душе, а с друге опет показују колико неправедне казне и укоре жалосно утичу на душу и срце нежне деце.

Пре него што бисмо приступили истраживању узрока дечјих самоубиства, неопходно је потребно да бацимо један кратак поглед на статистичке податке о извршеним самоубиствима у времену од 1869—1900[1] год. Тако је:

У год. 1869 извршено 5114 самоубиства, међу којима се налазе:

37 самоубиства деце испод 16 год. старости и
168 самоубиства деце од 16—20 год. старости.

Године 1879 извршено је 6496 самоубиства, међу којима су:

61 самоубиство деце испод 16 год. старости и
266 самоубиства деце од 16—21 год. старости.

Међу првима било је 38 дечака и 23 девојчице, а међу другима: 187 дечака и 79 девојчица.

Број самоубиства у год. 1889 износи 8180, и у њему има:

56 самоубиства деце испод 16 година старости и
302 самоубиства деце од 16—20 год. старости.

Број малолетних самоубица у год. 1898 износио је 562, док у 1839. год. овај број није био већи од 152.

У години 1897 убило се 76 деце, од којих су:

37 испод 15 год.
24 „ 14 „
9 „ 13 „
2 „ 12 „
4 „ 11 „ .

Год. 1893. одликује се још млађим самоубицама, јер у њој налазимо:

35 самоубица испод 15 год.
33 „ „ 14 „
4 самоубице „ 13 „
2 „ „ 9 „
1 самоубицу „ 8 „
1 „ „ 6 „

[1] Реч је о самоубиствима у Француској.

Веровало се једно време, да је број самоубистава испод 16 год. много већи код девојчица но код мушкараца, али статистички подаци у сеиском округу показују противно. У времену од 1896—1900 год. извршено је у овом округу, и то:

у год. 1896 мушких 10 женских 7
„ „ 1897 „ 15 „ 7
„ „ 1898 „ 8 „ 10
„ „ 1899 „ 10 „ 9
„ „ 1900 „ 11 „ 1

Међу самоубицама у доба од 16—21 год. број мушких такође је знатно већи од броја женских. Од 477 малолетних самоубица, колико их је било у 1898 год. долази на дечаке 273 а на девојчице 204 случаја.

Има још једна ствар коју нам статистички подаци очигледно доказују, а на име: да је број самоубистава по градовима много већи од онога по селима, нарочито у доба испод 16 год. Ово нема сумње, долази отуд, што је здравље по сеоима много боље, а нервни систем мање осетљивија. Дете у селу има много више задовољства но дете у вароши, те с тога и много лакше заборавља тугу, укор и казну. Поред чистог ваздуха, јасног сунца, широког поља и весеЂог друштва, сеоска деца налазе још забаве и у хватању лептира, брању цвећа и воћа, истраживању птичијих гнезда, миловању животиња и т. д., чега су деца по градовима потпуно лишена.

* * *

Посматрајући наивност, искреност, благост и веселост деце, човек је расположен да верује, да су то прави анђели, без икаквих страсти и рђавих особина. Неспорна је истина, међутим, да су ова мали анђели понекад прави мали демони: завидљиви, пргави, љути, лакоми и сверепи. Да је *Русо*, пре писања расправе о васпитању, лично васпитао своју децу, он би их без сумње много боље познао, и с тога не би могао тврдити: *да се сваки човек рађа као добар, али да га поједине само друштво квари.*

Ла-Брајер, који је људе и децу познавао боље од Руса-а, има много већи права кад вели: „Деца су охола, напрасита, завидљива и уображена; она су мали људи“. И доиста, деца су мали људи, који год што су и људи пеника деца. У њиховим дечијим душама налази се већина оних истих страсти, које ремете и узбуђују срца људи: завист, гнев, охолост, жеља за осветом и т. д. Родитељи, па и сами наставници педагогије, обично нису у стању да загледају у душу дечју и тамо запазе страсти које њу растрзавају.

„Истину рекли — вели Компејре (Compayré), ректор лијонске академије — изучавање страсти не спада у делокруг педагогије. Страсти се развијају у току живота. Захваљујући своме младом доба и своме неискуству, деца су поштеђена од оних болести душе[6].

Из многобројних примера које бисмо изложити видеће се, напротив, да се страсти код деце појављују у изразите доба. Још у колевци и у рукама дадиља, оне пређене од лутње, бледе од гнева и зелене од зависти кад виде да неко

друго дете узима сисе њихових дадиља. Ево шта о овоме вели Св. Августин:

„Захваљујући своју физичкој слабости, жала деца невина су у телу, али не и у души. Ја сам лично посматрао једно дете болесно од зависти. И ако још не беше проговорило, оно је бацало тешке погледе на друго дете, које је мати с њим заједно дојила".

Познато је из обичног живота, да мала деца нерадо деле с другима млеко материну и храну дојкину. Тако исто познато је да одраслија деца ретко кад поклањују своје играчке, а још мање деле посластице са другима; њима је крило кад се њихови браћа или сестрама да већи комад чоколаде или боље играчке. Овај осећај зависти толико је природан, да га налазимо и код самих животиња. Пси и мачке веома су завидљиви међу собом. Док човек мирује једно од њих, стали показују незадовољство.

Ова животињска завист код деце, у највише случајева потиснута је у доцнији годинама развитком племенитих осећања. Али, ако она није благовремено опажена и облагорођена, у стању је да се претвори у страховиту мржњу која се понекад спрашава злочином, или у очајање које води самоубиству. Ево како је један несрећни отац објасњо комесару позивше узрок самоубиства свога сина:

„Мој син, који је у свему био веома разуман и добар, мрзео је страховито свога млађег брата. Да бих спречио сваје у сукобе, послао сам овог последњег у провинцију. Ну, и поред овог раздвајања, завист је у толикој мери растрзала дете, да се назад решило на овај очајан корак".

Писмо, које је самоубица оставио оцу, гласило је:

„Драги оче, не узнемирај се мојом смрћу. Убијам се, јер хоћу да умрем. Не питај зашто? Има једна ствар, која мора и теби остати непозната. Ево мојих последњих жеља: ни једна од ствари које су ми припадале, не сме пасти у руке Маријусу, кога мрзим више него иког, сем својим силама и целом својом душом. (Ако је у опште и имам душе што још није доказано). Цео мој досадањи живот испуњен је овом мржњом. Због ње ћу и умрети. Не оплакуј ме, јер сам срећан кад умирем."

Завист се може манифестовати на два начина: од стране старијих према млађима, и обратно. У опште узев, доказак новорођенчета поздравила се са радошћу од старије браће и сестара, али ипак има изузи случајева, у којима егоистичка деца показују очигледну љутину гледајући како се њихова родитеља усредсређује на њиховог малог брата или сестру. Др. Дескре (Descirets) написао је у казненој болници у Пољској-у једног дечка од 12 год. који је у напетуну гнева удавио своју сестру у колевци. На статистичких података за 1839 год. види се, да је један дечко од 16 год. отровао из зависти своју малу сестру од 5 недеља.

Пре неколико год. отровало се најмање десет једног надзорника у Паризу зато што га је мати пренебрегла и тукла, док је његову старију браћу и сестре фриволно чувала и неговала. Дете око играло се врло мало, и било је увек замишљено. Једног дана по подне суседи га видеше где плаче, и упиташе га шта му је, на шта им оно одговори: „Ви не можете то знати". Само на неколико минута по овом, дете отровало се калијум цијанином, остављајући за собом писмо ове садржине: „Мој оче, ти знаш за сцену која се десила. Мама је наредила да прошем лопац у који је Луј.... али како ми је Тереза у овом тренутку вешнала кравату, то сам маму замолио да мало причека. Наљућена овим, доказала је Лујову ципелу и ударила ме. Кад јој рекох да Лују, на моје место, не би ништа учинила, она ме изудара и истера на поље. Љуби те твој син Густав. Пољуби целу фамилију место мене".

Осећај зависти није изражен само у егоистичкој жељи за свеколиком наклоношћу родитеља, већ и у потреби за једнакошћу.

Осећаји правичности и једнакости много су развијенији код деце но код људи, које је борба у животу навикла на неправде и неједнакости. Дете хоће да је вољено од родитеља у истој мери као и остала браћа и сестре, јер има исто право на нежност родитељску као и они, јер је најзад, и право да тако буде. Свака неправда, а нарочито она која долази од родитеља, дражи, буни и до очајања доводи децу.

Имајући у виду познати факт, да деца врло лако плачу и брзо на плач заборављају, многи закључују да су страсти и патње дечје површне и пролазне.

(настављаће се)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ОТАЦ РИКАРДО

криминална шпанска историја

По ноћној тмини уздизао се призвени торањ као дим изнад омалених сеоских кућица, и са њега потмулим тоном изби поноћ. Једна усамљена прилика у свештеничком одељу полако је корачала уским улицицама, које су водиле касарни шпанског гарнизона. Кад изби последњи пут звоно са торња, застаде човек на један пут на углу једне мрачне улице као прислушкујући нешто.

— Изгледа ми бескорисно додавати у ово време, шапутао је он, јер сада или сјава или је сва погружена од туге за њим — Андреом. Сиромах Андре! уздисао је он. Сунце је последњи пут бацило зраке на твој млађани живот! Али ипак је он срећнији, много срећнији, јер ће умрети са њеном љубави, а ја ћу и даље остати да живим без ње, пошто сам се ње ради и одрекао светског живота постанши калуђером. Не могу, но, нећу ни покушавати, да је у ово време видим. Идем радије у затвор, да последњи пут поздравим Андреа.

У ноћовној мрачној улици виде он кроз један прозор да трепти слаба светлост. Он успори кораке и приближи се кући. Убрзано дисање издаде раздражење, које је иззивала у њега та светлост. Пређе прозору и погледа предострожно кроз зарђалу решетку. Једна је свећа трептала и слабо обасјавала сиромашно намештену собу. У њој је била једна млада женска прилика, крај врата, дубоко замишљена. Светлост свеће падала је на њено лепо лице, на чијим се нежним цртама огледао бескрајни бол. Човек је ћутећи посматрао, док она није на један пут узела са стола свећњак и хтела поћи из собе.

— Шарлота! узвикну калуђер тихим гласом.

Девојка се прену и крикну, одајући у исто време и радост и страх.

— Андрео! Ти овде! узвикну она жудећи прозору.

— Не, Не, Шарлота, није Андрео, одговори човек побожно, само Андреов брат — Рикардо.

Његов је глас звонио са пуно нежности и туге, а сјај његових великих, нарочитих очију опао је кад је девојка упрла послед у њега.

— О, Рикардо, како си ме уплашио! Заиста ми се учинило да чујем Андреов глас, ма да сам знала да му је немогуће доћи. А шта тебе нагони да долазиш у ово доба ноћи? Доносиш ли ми можда каквих вести од Андреа; да се није што десило? Реци ми, оче Рикардо!

— Не могу ти ништа рећи, што та већ не би знала. Андрео мора још пре изласка сунца умрети — Андрео, мој брат, кога више волим но себе самога. И тако ће нам га отргнути, мени и теби — теби, која си нимала у скоро постати његова жена.

Његов је глас дрхтао код ових последњих речи, али у очима му се могла читати дивља, очајничка нада.

— Ама, шта је тебе довело амо, оче Рикардо? упита девојка још један пут.

— Не, Шарлота, не реци ми оче! Ма да ме многи зову тако, ипак ја нисам још прави калуђер. Имам још десет дана рока, још десет дана док не положам и последњу заклетву и за навек се не одречем света, — а — ту му задрхта глас — све дотле, Шарлота, зови ме Рикардо, као што си то увек чинила.

— Али што си дошао овамо? питала је девојка. Од какве користи можеш бити сада још на последњем часу?

То је говорила са нестрпљењем и раздражењошћу.

— Сазнао сам за Андреову смртну пресуду тек пре два дана, и дошао сам да га још један пут видим, а теби, Шарлота, да понудим Божји благослов и утешим те, у колико је то у руци једнога смртнога.

— Што се тога тиче, могао си уштедети труд да долазиш овамо. Није ми потребна ни твоја утеха, ни твој благослов. Онај, ко је толико тврдо и мелко се Богу, нема потребе за праше речи.

Код тих речи преврши се осмехну.

— Не! узвикну она одлучно, издајна сјајан штитет на недара и метну га на уста.

— Смрт! Само ће ме смрт моћи утешити!

Човек се плашљиво повуче натраг.

— Не, ни поштo, Шарлота! Ти нећеш хтоти...

— Сигурно! Ако Андреа убију, и ја ћу бити мртва.

— Ако Андреа убију? Да му неће поклонити живот?

Девојка је дрхтала од узбуђења.

— Ти не плашиш, Рикардо, рече му она дрхтавим гласом. Јесам ли казала, да ће му поклонити живот? Аха, зашто да кријем од тебе Рикардо, продужи она тихим, готово нечујним гласом, притиснувши своје усне на решетку од прозора. — Чуј, Рикардо! Андрео неће умрети. Он ће сутра са зном победи. Куписа сам слободу за њега. Понудила сам Шпањама свој живот за његов, али то су одбили. Злата и новца тражили су за то. И ја сам им дала све — све што сам имала, моје наследство, моје скровиште, мој накит, моје злато, тако да сада немам само голи живот. Да, осећам се већ сва изнурена од глади. Али ипак, Рикардо, неописано сам срећна — живот и нада повратили су се мојој души; јад, чемер и туга радо су заборављени у овим часовима, јер ми сада долази среће. О, Рикардо, ако се само све добро сврши! Андрео не сме бити јавно ослобођен, да не буде убијен, као што је то било пре дана у дан са његовим друговима који се сами међу собом издају. Али куконик ће издати завереце, ја пушке буду напуњене барутима. Кад војници опале, Андрео ће морати пасти на земљу, као мртав. Ја ћу га пак чекати иза зида старе воденице, па ћемо онда заједно побећи у логор наших људи.

— Зна ли ма ко још о томе плану? упита Рикардо.

— Нико, сем Андрее, ја и куконик — куконик Галино, командант гарнизона. Он је тај, чије сам сакаљење купила; само је злато могло одвојити његово окорело срце. Моје сузе, мој вапај, њесу га могли тронути, он се само смејао на то.

— А верујеш ли ти, упита је човек нагласнијим тоном, да ће тај несрећних занста извршити погодбу? Верујеш, дакле, да ће он учинити што је обећао? Ах, сирота Шарлота! Човек таквога бедног карактера, као што је Галино, не испуњује обавезе према једној слабој жени!

— Хоћеш ли да ме утешиш тиме, што ћеш ме испунити срце новим страхом? узвикну девојка пребацујући и одмичући се од прозора. Шта би куконик Галино имао од тога да ме превари? За њега је исто тако лако да даде Андреу слободу, као и да га убије. Ничега се нема бојати, нити има шта да изгуби. Па за што, дакле, да не одржи реч? Не, Рикардо, сигурно је то од тебе да у овим страшним часовима испуњујеш моју душу таквом сумњом. О, кад би знао колико сам ја трпила, сигурно ме не би тако мучио! Познали на то, Рикардо, коликим је страхом обузето моје биће од како је Андрео ставио на коцку свој бедни живот за слободу Кубе и постао жртвом угњетача! Познали како ми је било над сам чула да су га крвници Шпанци заробили! Сваког су дана убијали као ни једнога од његових храбрих другова и ја сам слушала пуцањ њиховога оружја. Рекоше ми да ће Андрео доћи на ред као осамнаести. Бројзвах сам бројила дане, мореји мозак како да га спасем док ни најзад не паде на памет да купим Андреов живот од куконика Галино. О, Рикардо, ти, који не знаш шта је љубав, не можеш ни мој бол разумети. Ти, који се само одричеш света, док твоја сугрђања жртвују свој дом, породицу и имање, да би другима задобили слободу, — ти не можеш знати, шта ја трпим. Не, не, Рикардо, твоје је срце хладно и без страсти. То је срце казуџерје, који је расекретно са светом.

Човекове су усне дрхтале.

— Шарлота, љубав не налази увек израза у речима, одговори јој он. Много њих има, којима је срце исцуњено жарком љубављном патњом, али свет их назива хладнима за то што крију своју страст за љубав оних које љубе. О, има многих који трпе, да би други могли бити слободни и срећни, али свет за то нашта не зна. Њих не очекује ђулички гроб и нико не цени њихова дела. Не, Шарлота, они пружају доказе своје љубави тек кад то Бог наређа. А кад дође час да поклоне своју љубав ко зна све какву да жртву подноси у своме очајању.

— Опрости ми, Рикардо! молила је девојка погружена гласом, опрости ми ако сам рањила твоје осећаје. Ако си сам љубио и трпео, умећеш разумети бол мога срца. Дакле, хоћеш ли да идеш да видиш Андреа? Пустићу те изасело као његовог изповедника на последњем часу. Реци му, Рикардо, да га ћекам доле у старој воденици, реци му да сам добро и да сам спремна, и, молим те подај му ово од моје стране.

Она узе једну румену ружу на косе, па је дуго и одрдчно притискну на своје усне.

— Као, овде Рикардо, подај му. А сад до виђења! Кад постанеш правим свештеником, ти ћеш нас венчати. Лаку ноћ!

Човек остаде за један тренутак непомичан. За тим се ухвати за решетку од прозора и узвикну јасним, болом испуњеним гласом: Шарлота! Шарлота!

Али девојка се већ беше изгубила, те је човек остао сам у мрклој ноћи.....

Јутрења тишина би на један пут прекинута једноликим корачањем војника. После неколико минута, при слабом осветку зоре, видела се сенка чете, која је шила у поље. У њеној средини ишао је заробљеник, гологлав, везаних руку на леђима. Њима је следовала једна група пребијенаца, зачуђујуће свеског становништва. Слабе осмех видео се на лепом лицу заробљеника, када је уздигнуте главе прочео на равно поље. Његова висока, танка прилика одвајала се дрхљеће од грубих војника. Најзад, дошавши на мету, задржаше се по заповести официра. Зачу се са команда, заклеча оружје, чета се разреди и осуђеник ће удаљи на неколико корачаја од ње.

Упрте очиј на рујине старе воденице, стајао је осуђеник са гордом држи полузношњу пред својим делатима. Очи му на један пут заслане, усне му се по-

макоше као да хоће да моли, кад је угледао у даљини једну прилику. Али не пусти ни гласка. Кад су пушке биле напуњене и упрте на њега, погледа он још један пут на стару воденицу, а на лицу му се могла читати неизказана срећа.

Зачу се команда: „Пали!"

Једновремено се разлеже пуцањ двадесет пушака кроз јутарњу тишину. Осуђеник је пао лицем на земљу, грчевито стиснутих песница. Крв му је попрскала росну траву. Не бринући се више за њега, трупа се, по заповести официра, врати у касарну.

После кратког времена заблало је небо сунчаним зрацима, свеско звоно зазвонило је на јутрење, а на усамљеном њиву тице су чвркутале. Свуда је владао мир новорођеног дана. Два старца са будућима и мотикама на рамењима пређоше преко поља и приближе се лешини. Једни од њих одреши руке мртваца. Једна румена ружа паде. Човек је најпре отури ногом, али је после уза и посматраше замишљено:

— Црвена ружа значи љубав, рече он; ко је њу могао дати заробљенику?

Међутим његов друг преврну хладну лешину, и, погледав њено бледо лице, сва се престрави. И други се уплаши кад је то исто видео. Обузети истим осећајима, клекоше оба старца, склопише руке и прошапуташе:

— Боже, подај мира души оца Рикардо!

с немачког Д. В. К.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Овај **Миленко Станић**, лаповашки је некакар, али је он до прошле године увек знао шта протурити да не дође да какве неће одговорности, па да је иступио најмилаи небрижно пута. Разлику између опасне и просте крађе зна добро исто правило.

Једнога дутра прошлога пролећа беше обе пекарнице изнет једног сарајев на Теразијама, које је био пред дућаном и у коме су биле поређани ношчанци као мустре, па из њега покупио ношчанике и продавао их после по кафанама. После два дана пазет га ухвати и стао га ово дело под истрагу, сматрајући да овде стоји опасна крађа, јер је крађа извршена под изглед, радећи што ће га се опростити и дуже време, а у вади да ће се улед дуже затвора моћи и поправити. Кад му је саслушање решење о притвору, он је се нехајно с речима: „Нажи-те, нема ту опасне крађе, ја ућрам ја на опште." И заиста, кад је пред истрагу дошао на разматрање, суд је усвојио његов гледиште и нашао да је то била проста крађа, јер је изнет био поштат, те га не може узети да се обијањем покретног залога или зграде тако опасна крађа. Поштo предмет покрадених ношчанића није прелазио границу иступних крађа, то је пазиоц иступао са прописним затворем. Тако је он победоносно узмакао „јесте ли видели ли ја знам закон"?

Као што раде сви конџиџе тако је и он избегавао службене шаљи у поједи. Познајо

њног дозна чека да их војна власт потражи, те да их ге на тај начин бар за извесно време ухватимо. Тако је и прошле године београдска полиција ухватила Стевића и спровела га немало по одлужење истога рока, но он се није у писарни чистито ни окренуо, па је поБегао и прешао у Аустроугарску. Полиција је и у овоме његовом бегству гледала добит за себе, јер је рачунала да се бар у Београд као њени бегунци не сме вратити.

Но он није могао одолети, а да о празницима свечаностима прошле године не крене кући, нижајући се да га у овој гунгули полиција неће приметити.

Као су тих дана и трговачки радње биле много посећиване он је рачунао да је то згода зрачка да и он „пазари“ који опушцишта артикал. На једном је месту и успео. Сетио је у једну ђувелерску радњу у Кн. Михаиловој улици, тражећи да „купи“ сат и лог је ђувелар изнесено поредне артикле и показивао му штерцијама, он је мислио једну путају сребрних кашичица које су му згодно код руку дошле, и на њих се из ђубања насубио.

Одмах по том пирати у једну велику галантеријску радњу и пико је ушао, надевши на ђубају, дакле са тегат шест разних бенбарских муштикласа. Један мушгерија приметио је ово и пратио га очима шта ће даље да ради. Он онда прије на затворе једно цвнцело, па пошто му се појубила цена учини сгуна он неће из ђубања „да трпи јектинје.“ Овај мушгерија одмах каже гаспе за муштикласе, те овај затвори за њим, али и он иде за је примећен, те почне брзо измицати, но на улици га жандарм ухвати и спроведе кварту, који га спроведе војском суду на суђење пошто је оно прије учињено као одбегли војник под заставом, и војни суд за ове краће и бегство осуди га три године затвора.

И на самог затвора — пожарничког казненог завода — научио је прилику и 11. о м-ца пибетне, па после неколико дана ето га опет у Београд, где га полицијски органи у једној пачиљења ухвате и притворе, не осећајући се ни најмање протесте што га ово „дана“ узнемирују и лишавају слободе.

Пошто је премерен и фотографисан, спроведен је на изржавање осуде у пожарнички казнени завод, а пошто је сасвим бегству и нешто је више него сигурно да ће власти и ни најмању осуди имати са њим посла, јер он отворено изјављује, да му је овај пачин живота „умио у крв“ и да друкче не може — то му извесно фотографију, а није искључена могућност да је и у бегству изгубио каквог прав, дело, о чему би требало известити управу пожарничког казненог завода.

Он је родом из Пенчака у округу београдском, стар је 22 године, висок, по лицу, рамењка и грудима јако је пегав од богиња. Од нарочитих особених знакова има: белегу на опе-

Прима Сиаљ зове се ово лице, чију фотографију износимо. Он је родом из Призрена, по народности Арбанас, католичке вере, стар 23 године, овлаш, пријемљиват, дежинкаст, скр-

нито седам разреда гимназије; на левој руци има белегу од посекотине у облику праве линије, правца косог, величине 1·5 см., на другој фаланги малога прста.

Њега су католички проповедници узели и васпитали у латинској језуитској школи у Сплиту, где је свршио пет основних разреда. Са осуде је пуштен 1903. год. и од тада је скитао по целој земљи, махом као келнер и под именом *Косте Стефановића*. Као врло сумњива личност ухваћен је у Трстенику и спроведен у Београд, где је сликан и премерен.

Прво је вероватно да је он лутајући по Србији учинио где какво кривично дело, те се моле све полицијске власти да у таком случају известе Управу града Београда.

СКРЕЋАК СЕ ПАЖЊА

Ко би рекао за сад под овим скромном и безазленом појавом **Марије Гујић**, прикрива прави коњар. Уме она тако вешто да прикине

Катa — Марија — Стојка — Будимка жена Младена Јовановића, пигмина цика-

кончаним, да би јој многи наши поштари могли позавидети. Чак се служи и коњичким језиком. До сада је три пута кажњавана и протеривана у Аустро-Угарску. Последњи пут кажњена је пресудом ки. парничног од 17. тек и-на Бр. 8445 и протерана на сметак у Аустро-Угарску, па да се не би опет отуд вратала казнисмо јој фотографију, по којој се може лако учинити и приказа јој спречити.

Марија је родом из Новог Сада, стара је 17 год., окилског раста, плава. На левој руци има белегу од посекотине у облику праве линије, правца косог, величине 1 см. на прсом зглобу напиарети. Оба су јој ува пробушена за минђуше.

ПОТЕРЕ

Калогиђе Геров, бив. чаушки земљоделске банке у Софији, побегао је 9 тек. ман. из Софије са свим хартијама од вредности: бугарске обвезнице са 6% од 1888 год. под бр. 3102, 3126, 3553, 4100, 4510, 4557, 5103, 5822, 6281, 6282, 6958, 6960, 6961 и обвезнице бугарског зајма од 1892 год. под Бр. 47321, 47394, 47437, 47438, 47440, 47441, 47452, 47453, 12120, 47502, 47507, 132701, 132705, 135871, 135885, 148151, 14860, 184301, 184315, 195781, 195805, 196026, 196035. Сима од свих обвезница вреди по 500 динара. Калогиђе има 28—29 година, косе у вис подшишуте, вели начичке. Пресудом суда за сама полиц. и општинска власти за овог дезертера да у својим доминарима вршиће потраже, и пронађеног спроведу Управи гр. Београда с позивом на Бр. 24180.

Јован Борђевић, хлебарски момак, пошо пимају 15. и 16. т. м. покрао је своја газда Јордана Трајковића, хлебара из Пожаревца на побегао. Јован је одиео собом једне чабар. 25. празних џакова и 115 динара у готовом новцу. Он је стар 35 година, средњег раста, дугих, сувих образа, плавих очију, смеђе косе, дугих, ретких и рибих бркова, обријане браде; од одела има плав капут и прслук, беле пантаљоне и на ногама ципеле. Пресудом суда за сама полиц. и општинским властима, да за Јованом нареде жиру потеру и у случају проналаска стражарно га упуте начелству округа пожаревачког с позивом на Бр. 11119.

Флорсе Балаи, служавка, осуђена је те мишљарским судом на 6 месеци затвора због крађе, али је побегла у Србију. Она је стара 35 год., родом из Тазиић-Ковина, лепа округла и румена, очију граорастих, косе и обрва пепељасто-угастих, нуса, средњег стаса. На молбу аустријског посланства у Београду препоручује се свима полицијским и општинским властима да Флорсу живо потраже и у случају проналаска притворе је и известе Министарство Унутрашњих Дела, с позивом на ПБр. 17936. рази лобинића лале нарејбе.

Вукола Стаиић, кошат из Ужица, 18 тек. мца. по подне убио је из пушке Јеврема Пузовића пиличара из Ужица и по извршеном делу побегао. Убица има 37 година, раста је средњег, бркова праех, у опште је свеж. Познају се све полицијске и општинске власти, да Вукола у својим доминарима најжешће потраже, и пронађеног спроведу начелству округа ужичког с позивом на Бр. 6496 УБр. 24357.

ОБЈАВА

Димитрије — Димитрашко Стајкулеиић, из Вратни у срезу брзопалапачком, стар до 25 година, средњег раста, лоше развијен, у опште приношњет, лица пуноватог, бркова прних, пуних, кратких, говори румунски и српски, од одела има беле чизмире, кудељу пошуљу са везеним напрејем, на глави шају јагњећу шубару, бос, — решењем начелника среза пореченог Бр. 4021, стављен је под привичну истрагу и у притвор за дело из § 237. и 241. т. 7. и 8. правил. закона. Ш како је ову између 7. и 7. ман т. т. побегао из притвора, и према известају истог начелника од 8. т. м. Бр. 5740 извршно разбојништво шај Марином Мирдановић из Јабуковца, из тога се они да се одметнуо од власти у намери да

да чини нашима дела. Зато начелство округа крајинског, по основу чл. 8. и 9. закона о јавној безбедности и § 245. привичног закона позива Димитрија — Димитрашка да се у року од 20 — двадесет дана, од када ова објава изађе у „Српским Новинама", пријави надлежној полицијској власти с позивом на Бр. 7426 или начелнику среза брзопалапачког с позивом на Бр. 5740.

Ако се у остављеном року не пријави ни којој полицијској власти, начелство ће га објавити за хајдука.

Бр. 7426. На начелствије начелства округа крајинског 13. јула 1905. г. у Неготину.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Ђ. Јовановић.

БРОЈ 30. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 31. ЈУЛА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, од стране полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државина и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продају се. Руковпси се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. наложило је, на предлог Министра унутрашњих дела, постанити:

за лекара среза бањског, округа пиротског, Др. Милана Ђ. Димитријевића, лекара среза подунавског, округа смедеревског, по молби.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 23. јула 1905. год. у Београду.

РАСПИС

Свима начелствима и Управи града Београда

§-ом 3-ћим упутства за бабице од 29. јула 1902. год. СВр. 6161 прописано је да се свака бабица, која жели практиковати у неком месту, мора јавити месној општинској власти и надзежном лекару по окружним градовима окружном, по среским местима среском лекару, а у Београду физикусу Управе града Београда).

Тако исто §-ом 2-им истих упутстава прописано је да кад нека бабица жели да се пресели у другу општину ради практиковања, мора за то тражити и добити дозволу Министра унутр. дела.

Од извесног времена примећује се да у Београду и другим већим варошима има суувише много бабица, док у већини других општина нема ни једне стручне бабице, и да се бабице без претходне дозволе селе и настањују у местима у којима нема ни једног довољан број бабица. Мора се признати да је неправедно и на здравље народа штетно да најбољи део народа још непрестано буде лишен стручне бабичке помоћи, док у местима, у којима има много бабица, ове морају због велике конкуренције, прибегавати разним средствима да би себи осигурале обилну зарадитељу. Како све већи притисци многих бабица против да ову појаву погорша до граница, које могу бити врло опасне за здравље породиља, налазили за потребно да, на основу чл. 1. и 15. закона о чувању народног здравља, ово питање регулишем и да наредим:

1. Да свака бабица, која подноси молбу за бабичку праксу у Србији, мора у молби назначити у коме се месту жели настанити ради бабичења.

2. Кад се у неком месту настани толики број бабица да на 2000 становника дође по једна бабица, онда се више неће давати одобрење бабичке праксе за таква места, док се број бабица у томе месту не смањи.

3. Да би и оне општине, које немају 5000 становника могле издржавати по једну стручну бабицу, могу се на основу члана 8. закона о уређењу округа и срезова две или више општина удружити у циљу издржавања такве бабице.

4. Ако се покаже да у неким местима већ сад има више бабица од једне на 2000 становника, против прекобројних неће се ништа предузимати ако су за рад способне, али се за та места неће давати нова одобрења праксе док број бабица не опадне.

5. Да би се ова наредби могла остварати треба строго примењивати §. §. 2. 3. и 22. упутства за бабице.

Препоручујем Начелству — Управи да се побрише за тачно вршење ове наредбе.

СВр. 8049
7 јула 1905 год.
Београд.

Председник
Министарског Савета,
Министар
унутрашњих дела,
Љуб. Стојановић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДУЕЛ

КАО ПРАВНИ И КАО ЕТИЧКИ ПОЈАМ

(НАСТАВАК)

Нападајући на званичне кругове, што повлађују ширењу двобоја, Др. Бицдинг налази, да је главни узрок, који управо изазива на двобој, његова особена правна квалификација, којом је на законској основи обележено као дело „sui generis“, и на тај начин нагубило квалификацију обичног убиства, односно покушаја убиства. Ова подпојеност, којом је двобој на златно ублажној основи створен као нарочито кривично дело и тиме правно повлашћен, извршена је у Немачкој тек у 17. и 18. веку. Све до тога времена, почев од половине 16. века, кад је из Француске пренет у Немачку, дакле за читава два века двобој није добио нарочиту конструкцију јавнога права, „већ је иконе падало на памет да двобој сматра и да га као друкче, но као убиство, извршено само на један особити начин“, вели Др. Биндинг. Схваћен као нарочито средство за одбрану части, као витешка установа ритерског порекла, које је налазило своју примену у средњевековним редовима најмањих војника, састављених из туђих а не националних елемената, којима је из дугог времена и под протекцијом дворских кругова мачевање било обично занимање, а којзи части високо уздигнут изнад частољубља осталих елемената, који њиховим редовима нису припадали — сасвим је природно да је и тамо, где су војнички редови имали чисто национално обележје, двобој прво у тим редовима нашао своје примене и што се на тој основи сматра сада као установа војничког порекла. Гледиште, да ни један увређени официр не може остати у војсци, ако увреду није двобојем опрао, добило је своју санкцију у Француској још под Лујем XIV-тим, а данас слави своју победу и у просвећеној Немачкој. Немачки цар Вилем I 1874. године наређује официрима двобој као обавезан суд части под претњом, да неће трпети у служби официра, који своју част у овом смислу не би умео да чува и брани. И што служи на част немачкој нацији то је, што су многи изврши официри, само због тога, што су били у начелу противници двобоја, морали дати оставку на своју службу у војсци. Не-

мачки официр био је на тај начин у положају или да чини једно дело, које је на и у блажој форми забрањено и кажњиво, дакле да тим позивање законе земаљске, или да се од тога уздржи, и да онда ради противно наредби највишој, и то значи да напусти војску. Није онда чудо, што су баш они, који су били болн, напили, да су им закони земаљски сметиња, и да их они не пристају газити ни по цену официрског положаја у војсци. Они, који су били противници двобоја у начелу, имали су још на својој страни и разлог позитивних закона земаљских.

Оваква особена квалификација двобоја није оправдана и у толико је горих последица, што у том облику као знатно блажија кривица, само казнива његову чешћу појаву. Са гледишта начела кривичнога права убиство, у двобоју извршено, има све карактеристичне знаке једног обичног убиства из нарочите одредбе казненог законика, која се на та дела односи. И кад то стоји, по чему се може узети да кривице учињене приликом двобоја немају онај правни појам, који се у њиховој општој законској квалификацији садржи, који су то моменти правног значаја, који би правдали другчу особену правну природу кривица само зато, што су оне у двобоју учињене, ма да баш за те кривице у овом реду стоји несумњива доказа, да су извршене свесно, и да је одговорно лице радило са пуном урачунљивошћу, да је резултат двобоја, кривица, коју је извршио, његово дело. Зашто да он за то дело не одговара по општим прописима кривичног законика, по којима се има ценити његова одговорност за то дело, него за неко друго дело, само зато, што ће оно било учињено у двобоју? Та разлози у ствари не постоје, и мучно их је измислити у облику, који би био оправдан.

Тако исто и са гледишта криминалне политике у основи је противно циљу, који треба постићи применом казне, као што је противно и интересима доброга јавног реда појачавати побуде за лакшу решеност на овакве кривице; а та ће решеност бити у сваком случају у толико лакша, у колико казна не одговара тежини саме кривице, у колико је она знатно и увелико несразмерно блажија од казне, која је, иначе, за такву кривицу везана, кад је на други који начин извршена, а не у облику двобоја. Наравно, да су такви могућности широм отворена врата онда, кад се двобој ни у опште не казни, а такав је случај онда, кад је на законској основи дозвољен. Исти, дакле, разлози, који се дакле против особеног кривичног — правног квалификација двобоја говоре, само још у далеко јачој мери, против самоказнавања двобоја, као слободне радње. Тада се основна начела кривичног права, која су, иначе, напша своје примене и у позитивном кривичном праву — у кривичном законику — напуштена и безалашне дозвољено у његовоме позитивизирању и изјашњењем облику; јер је правна безбедност човечијег живота остављена без икакве заштите; јер је формално, често најтежа кривица, проглашавана као слободно дело.

Према овоме, што смо до сада навели, при и најважнијем услов за суђење двобоја био би у томе, да се он на законској основи не признаје и не каже као и у којем облику као нека особита врсте кривице, већ према ресултату, што га је двобој у појединим случајевима оставио и према приликама у којима је извршен, да се цени и кажњава по одредбама кривичног законика, које у опште вреде за дело убиства и телесно повреде.

Као основни разлог, којим се бранноци удеса служе, то је вера, да се на тај начин сложи одбрана части у случајевима учињених увреда. Ми смо још у почетку напоменули, да тај разлог може у основи да буде лажан, да се ова тога разлога може у ствари да крије сасвим други описни смер, који је права супротност појмовима о части и моралу. Да нема никаквих других разлога, него могућност за какву опасност и изоставност правих мотива, који су двобој изазвали, на би било и суви ше оправдано, да се таква начин одбране части не сме да дозволи. У овом смислу Др. Биндинг наводи један врло карактеристичан пример, пример, коме се не може порећи на његова савременна страна, а на име, случај, у коме је извесно лице, пошто је успело да заведе нин мужда и одведе жену каквог часног човека и да му на тај начин нанесе срамоту, нпала још и то задовољство, да изазивањем на двобој том поштеном човеку прогурн још и курпуи кроз срце, уверен у своју надмоћност, које му даје нешто руковања са оружјем. „Шта је то што не дестаје да се опавка радња сматра као убиство? Где је част таквог двојанта, и да ли би с њим требало сврпити на губилиште или га послати у судски затвор[2] — наравно и скоро очајно пита заборинута немачки професор. Али независно од онако грубих и опасних злоупотреба двобоја, појам части нема никакве везе са двобојем. У основи једне часто физичке радње, у којој може да победи јачи или вештији, случај или снага, памет или кураж, пита је то што исход двобоја и у ствари обележава као сатисфакцију уврећене части? Каква је то строго етичка квалификација, коју дуелантн износе из двобоја, и то квалификација, која треба још и да је појачана, као моралпа мпнпада за претрпљену увреду? По чему је ма који од дуеланата после двобоја часнији, него што је био про двобоја, и шта је онда то, што га је морално рехабилитирало, ако је он пре двобоја и у ствари нанетом увредом претрпео губитак части? Под претпостанком, да је прошао боље, него онај који га је увредио, његова част нпсто је оиолпка, као и пре, јер он није учинио ништа, што и у ствари има значај појачаног моралног угледа. О двојцима, који се због увреде туку на сокаку, само без претходно извршених свечаних формалности, које се за двобој практикују, и који су нам те туче напшли окрављени, свет не мисли, да су то људи сад морално нешто више, него ако хоћете, на по правилу тако јесте, нешто ниже од онога, што би био тога обележја биди. Свет се дпви неразумљивости обојице и готов је да их малко осуди, па чак и да се умеша, те да им спречи даљу тучу; а неће пасти никоме на памет да њихча и узноси онога, који је био јачи и вештијама ударао своја противника. Напротна, осећај је ире на страни оног другог, али не осећај који му подпла утпех, но осећај сажаљења. Још горе стоји ствар кад резултат двобоја испадне на очевидну штету увређеног. Он је у том случају поред увреде добио још и куршум или добре ударце. Његов морални угпед није тиме појачан, и он је место сатисфакције добио у ствари казну, па евентуално изгубио и живот, упропастпи и себе и своју породицу, а све због напачених појмова о части и увреди, због забуде, да он прпјеви двобој у ствари добпја неку моралну сатисфакцију. Доба, у коме је резултат овакве борбе обележавао појмом Божијега суда, а тако исто доба „у коме је побеђени сматран као увређено и као човек без части, давно је прошло и једино што још двобој напиња, то је спољашње држање дуеланата, које је истина часта сведоџба симпатичне храбрости, која иде до презирања опасности, али иза које је често и вешто скривен страх могућан[3], — неки поменути немачки писац. Али, је ли већа или мања немачка снага, разлог за моралну угпед једног лица у опште, а нарочито, је ли таква снага и храброст коју неко употребе своје снаге покаже, у стању, да једном човеку поврати част, коју је изгубио, да покрпје моралан дефект, који му не остаје и да му створи угпед, који му због тога дефекта не достаје. „Ни највећа храброст не може једног лолу направити часним човеком“ ..... „осуђивала храброст може у многим односима утицати на част, али дока о храбрости није у стању да покрпје моралан дефект, није храброст што чини једног човека паемепитим, већ циљ коме храброст служи. Клеветник остаје неваљао човек и онда, кад се храбра тукао“ — вели Др. Биндинг.

(наставиће се)

М. А. Поповић.

СУДОВИ И ЊИХОВО УРЕЂЕЊЕ

за време устанка од 1804—1813. год

(НАСТАВАК)

„Закон је наплетту то, што је једном „човеку храна, пиће, одећа, одело и кућа; „то јест као што човек, кад му нестане „хране, пића и другог, мора умрети, тако „и власт без закона мора да пропадне, да „опет у ропство дође, и да се са свим „растрпне и погине... Сваки разумаи и по„стит човек рећи ће: ја сам покорап ра„зуму и правди, онде ћу да умрли мо„ји гладни и жедни, и го и бос верно слу„жити. Сваки човек, сваки жена и дете „у своме срцу говоре: *заповедај ми ра„зумно и теорп ми правду*, па ћу зато у „пуноди и кри пролити.“ За тим дпже постаиља како треба у земљи тако рашуше и праведно суђење да буде да и осуђени

правај рекне своме судији: „*Ти си ми рођаче и праведно судио, сећу ћу ману праведно претрести.*“

Према писму саветкова а по заповести Карађорђевој чим је основан Савет и утврђен шта што треба, његов секретар Бож. Грујовић расписе нарадбе у сваку нахију, да се изберу људи за магистрат, што је без сумње и учињено.

Да ли је у свима нахијама установљен магистрат, то се за сад са извесношћу за моје рећи, али се може претпоставити да је. Међу тим настала је 1806 година најважнија по успешама својим у целом уставку и у целој нашој новој борби за слободњење и како се за све то време, за пуну годину и по водила крвава борба, то посумњам да је ма, што даље рађено на даљем и бољем уређењу судова, шта више према писмима из друге половине 1807 године даје се закључити да је у току ратовања ослабила радња и Управног Савета и судова, јер напређењи чланови Управног Савета у току рата већу станак седели у Савету, већ су морали на војну ићи и војске предводити. Тек кад је настало примирје закључено 12 августа 1807 у Слободзији између Руске и Турске, и које се доцније распространио и на Србе, почели су Срби опет радити на уређењу земље, на утврђењу власти Управног Савета, на утврђењу магистрата и других судова у земљи, потребних за оно време.

Осим ових судова, који су већином били по варошима и који су се магистратске звали, било је и других као: *сеоских, нахијских или среских и палишких.* Ови судови, изгледа, да су задржали онај исти делокруг, који су имали и раније, за време аутономног живота у Београдском Пашалуку, докле је вредно овај ферман султанов од 1792 године, и докле дахије нису узеле власт над пашалуком.

Међутим самоуправа рад на уређењу земље и на даљој организацији судова престао је током 1806 године и 1807, докле је трајао рат.

III.

Рад на уређењу судова за време примирја (од 12. августа 1807. до априла 1809. године).

Чим је закључено примирје између Русије и Турске 12. августа у Слобозији, требало је да настући примирје између Срба и Турака, али закљученим примирјем у Слобозији није ништа речено о Србима. Сукоби између Срба и Турака настајали су и даље, док у јесен нису сами Турци за љубав Руса кутке обуставили нападале против Србије не признајући никако Србе „као учесниће користи, којима би се као савезних ратничке стране имали да користе.“ [1])

За време ратовања многи су од чланова Управнога Савета отишли на бојно поље да предводе војске у бој. Тако на пример и сам председник Савета, који је био с Божом Грујовићем најглавнији чиниоц у Савету, отишао беше на бојно поље. Сам пак Божидар Грујовић беше јако оболео од болести, од које се није на прадигао, већ је отишавши у Аустрију, да тражи себи лека, умро 25. марта 1807. г. С тога је Управни Савет једна животарио почетком августа 1807. год., кад је дошао у Србију руски политички агент, тајни саветник *Константин Константинович Родофиникин.* С тога овај руски агенат и веза у овом својем извештају послатом 12. августа руском министру иностраних дела А. Будбергу, да је нашао сенку од Управнога Савета, који се у то време састојао само из 4 трговца.

Чим је Родофиникин дошао у Београд (2. августа) Младен Миловановић, командант места послао је одмах по Карађорђа, који је био негде на граници, да одмах дође. Карађорђе је дошао и већ 8. августа између осталих послова свршен је и један врло важан посао. Тога дана била је једна седница, на којој су присуствовали од стране Срба: Карађорђе, Младен, два члана Савета и саветска секретар, а од стране руске агенције: Родофиникин, надворни саветник Пизани и бојар Расти. коморник књаза Инсилантија, који је био придодат Родофиникину за преписку на турском језику.[2]) Први захтев српски био је да нашишу основне уредбе за земљу. Што је и учињено. То је управо био нацрт устава и назван је: *Основа правительства српског.* Нацрт овога устава врло је важан за целокупно уређење онога времена, јер он у неколико показује да се њиме утврђује оно, што се већ било дотле образовало у земљи, само што се то догони на руске облике. Одмах у првом члану истиче се, како се установљава и утврђује у Београду *Правительствујући Сенат Сербски* под председништвом „*књаза*“. Књаз је земља (отечество) даје титулу *Светлејши.* Књазу се и даје право милости т. ј. свакога за заслуге награднти и окривљени праштати. А право или власт казнити кривце остаје неминовно у рукама закона и суда. Судски лицима у опште одредбе се по времену издржање а по могућности земље.

У другој тачци пројекта предвиђено је ко може бити чланом Сената. То право на прво место имају војводе, које су до овога нацрта били команданти по нахијама. Они заузимају прво место у Сенату по старешинству. А на другу место долазе људи, од „*совета народња*“, који је постојао до овога пројекта), а који су велике услуге учиниле народу особитом паметном, радом или путовањем. Имена ових војвода и сенатора, њихових и њихових људи у земљи после књаза, записане се у сенатски протокол да се сачувају за успомену народу и потомству. Осим ових потребно је да у Сенату буде од сваке нахије по један изабрани члан. Они изабрани прваци из нахија послали би име: сенатских саветника.

Војводе и сенатори, као прва лица у земљи, остају до смрти сенаторима а људи изабрани из нахија, то јест саветници народни имали би се бирати сваке три године, али у Сенату радили сваг имају с другим сенаторима осим књаза, који три гласа има. У Сенату се решава већином гласова, у случају поделе гласа страна на којој је књаз. У целој земљи закључе се људи на верност Сенату и Књазу. Исто тако полажу заклетву војводе и саветници а „*спетлејши књаз*“ полажи парочиту заклетву да ће он законе државне чувати, испуњавати и старати се свима силама да се примени оно, што Управни Сенат уреди.

У трећој тачци вели се за оне нахијске сенаторе, који би три пут узастопце били изабрани, да ће остати саветници до смрти своје, да постају сенаторима и да добивају грамату на племство и на „*благородство*“ са титулом „*превасходни сенатор*“.

У чл. 12. говори се: да ниједан сенатор не може бити искључен из Сената без једногласног пристанка Књаза и Сената.

По овом нацрту Сенат има права надграђивати дајући „*грамату*“ на племство или на „*благородство*;“ разбарати судске пресуде, кад се тиче смртне казне, као и оне, које нису могли пресудити нахијски судови и магистрати; водити рачуна о ненаселеној или напустеној (бегличко) земље; чувати карту земље коју ће инжењери израдити и на њој означити шта је државно: руковати свима приходима земље; разрезивати пореза на целу земљу (и то може само Сенат чинити); бирати главне војводе, мир закључити и рат објавити.[1])

Чим је довршен овај нацрт одмах га је Родофиникин послао по надворном саветнику Пизанију у Петроград. Нацрт је стигао у Министарство Иностран. Дела 4. септембра 1807. године, а ово је послао на то, да га цар Александар I. потврди, јер на завршетку „Основања“ стоји:

„По свему овоме молимо најпаче утврђење најмилостивијега нашега заштитника Господара Александра Великога.“

Тражена царска потврда није дошла, али је нацрт делимично уведен у живот крајем 1807. године.

Овај нацрт има тај значај што је њиме први пут унесена у српски живот идеја организовање монархичне власти по руским обрасцима. Та монархична власт по овом нацрту разликује се од руске власти тиме, што је још у неколико била помешана с идејама српске и окружне аутономије.[2] (наставиће се)

Милеско Вукићевић

[1]) Ст. Новаковић, Васкрс Срп. Државе 1904. II-го изд. стр. 79.

[2]) Moniteur од 1807. год. Бр. 272. — Писма Родофиникина А. Будбергу од 12. авг. 1807. у књ. В. Богишића Разбор. споменя И. А. Поповa, Русія и Сербія. Стр. 116—117.

[1]) Оригинал овога Устава налази се у Петроград. Гла. Архиву Мин. Ин. Дела. Депеше је 4. августа 1807. На њему је писао Карађорђев и потпис. Нацрт је штампан Вашић. Разбор. стр. 114.

[2]) Ст. Новаковић, Васкрс Српске Државе, 1904. Друго издање стр. 143.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

VII

У криминалистици се сматра да између злочинства и самога злочинца постоји узрочна веза, постоји узајамни однос. И тај узајамни однос ни утврђује злочинство

или откривања злочинца. — Ако под наузалитетом разумемо правило да свака промена има свога узрока, да је сваки догађај, везан за читав низ појава, без којих се сам догађај не би десио, али уследкојих је морао наступити, то онда посао једнога криминалисте јесте да стално одржава везу између злочинства и злочинаца. Он мора да нађе не само како је извршено злочиначко које стоји у узрочној вези са злочинцем, него како су и појединим моментима међу собом и са извршиоцем спојени и везани.

Посао једнога криминалисте донекле је, у тражењу истине, сличан послу једнога историка, који људе и догађаје историске износи и проучава у њиховом уређеном узајамном односу и узрочности. Кад не би међу историским догађајима било узрочне везе и узајамности; кад не би историјска догађаји раније били узрок за доцније и кад међу свима не би било заједнице и узајамности, тада не би ни било историје, него би било само забележака и хроника о догађајима. Али та узрочна веза саставља догађаје и спаја их у једну целину. На пр. хистеричар револуције француске мора да изнесе све претходне догађаје, који су били основ за доцније догађаје. Оно што претходи може да буде узрок ономе што следује. У криминалистици се нарочито тражи та узрочна веза и заједница кривца са кривичним делом; постоји читав ланац и низ догађаја из којих произлази злочиначство.

Једно у криминалистици стоји необориво: узрочна веза између злочинца и извршеног злочинства. — Чињеница, да све што има свога почетка има и узрока свог, велика је и простарна као и само људско сазнање. Свака појава има свој основ и постанак. У криминалистици се и тражи основ једној појави. Хјум вели: „Ако на једном пустом острву нађемо сат или какву савременију машинску направу, то ми морамо закључити да на том острву има људи, или да их је било.“ Криминалиста има у злочинству да тражи злочинца. И, као што математичар рачуна бројевима, тако правник рачуна појмовима — а у суштини обоје то једно је и исто. Позитивно тврђење је најчешће доказно средство у криминалистици. Позитивно тврђење не тражи низ чињеница и факата; оно може бити доказано једним сведочанством. Негативна тврђења су врло лабава: треба велики утрошак сирпан број свих могућих случајева; а ако је неодређен број случајева, онда тврђење остаје недоказано. Узмимо овакав пример. Питање је: да ли је Павле лопов? — Доводи се један једини сведок, који доказује да је Павле бар један пут у животу свом нешто украо. Куд је и само тешке питање: да Павле није лопов? — Како се може утврдити да Павле у свом животу никада ништа украо? — Да се то утврди и докаже мора се проучити цео живот Павлов; мора се доказати да у овом моменту, као и у овом за тим и у свима осталим, што једни за другима следују, Павле није крао.

У поспловима оне врсте доказивање се наслања на искуство и експерију и на аналогију. Шта више, у криминалистици нађа рачунати и на случајеве вероватноће, која може бити општа, индуктивна и математична. На и случај је појава, коју криминалиста не треба да превиђа.

Како у каквом поступку постаје увереље са неколико је страна важно и значајно. Криминалиста неће само да има пред собом задатак да открије истину која убеђује, која је непоколебљива; него он тражи њом истину да утврди; он хоће кривца да увери у истинитост изнесених доказа; он хоће сведока да убеди и утврди у појмовање дужности истину да каже; најзад он има и себе да утврди у уверењу за кривицу или невиност оптуженог у једном делу. Кад дође криминалиста до убеђења о једном делу, тада је његов истражни рад завршен. Као што су бројева најбољи доказ у рачуници, тако су чињенице најбољи доказ у криминалистици. У тренутцима када се ствара уверење о једном предмету, правни, злочиначству, судија не треба да је само правник, него про свега психолог и логичар.

За суђење у криминалистичким стварима од врло велике је важности потпуност свих оних чињеница и могућности, под којима се нешто тврди. Не треба никако заборавити да криминалисте немају да се баве са истинама, које су математички тачне, него ипне са истинама, које имају, тако рећи хистериски карактер. Отуда криминалиста у свом брижљивом непитивању и истраживању истине мора да исходи од и на гомиле појединости; он њих саставаља, везује сваја, а тако спојене дају се проучити и дају извесан резултат, после кога можемо да сигурно закључак о самом делу, које је учињено. У гомили тих појединости лежи сакривен васколики материјал криминалистичког рада и какав буде био тај материјал, како буде био средјен, везан и проучен, такви ће бити и закључци самога судије. За једнога криминалисту, за његов рад врло је важно да ли закључци, што их он изводи базирају на тој заједници материјала.

Исто тако игра улогу у закључивању и могућност вероватноће. Ко би могао неком веровати као прича да је прошле недеље 10 пута био болестан, да је 100 зечева потукао и 1000 динара зарадио? Куд је и камо веровати је над се не узму овако „окрути“ бројеви, него различни, на пр. 6 пута боловао, 97 зечева потукао и 987 динара зарадио. То све изгледа много вероватније. — У криминалистици налазе такође примене принципи вероватне могућности. Често се тврдило, вели Шил, да један закључак из пресуда има више вероватноће за тачност, што има више судија или поротника. А Екнер наводи да један закључак или пресуда има у толико више вероватноће, тачна да буде, у колико је богатије позе асоцијација, које служи за проучавање и испитивање дела.

Али у извођењу закључака, у тренутку пресуђивања могу искрснути погрешке, које ометају рад и отежавају постигнуће оне сврхе, коју судија има пред очима. Џон Стуарт Мил је нашао да може бити пет врсти погрешног закључивања.

1. Априористичке погрешке; природне предрасуде;

2. Погрешке у самом посматрању;

3. Грешење у генерализању (ако су факта и чињенице тачни, али се из њих изводе погрешни закључци);

4. Погрешке у конфузији (неодређеност речи или израза, као и погрешка у асоцијацијама идеја);

5. Погрешке силогизама (погрешка аргументација или доказивања).

У криминалним пословима, као свуда је сумње, све оне врсте погрешпота закључивања, играју врло велику улогу. Криминалиста има у критичним процесима често и много да се бори против природних предрасуда, којих има доста. Ма често извесну класу људи држимо за бољу од друге које класе, а некад опет за гору и сматрамо да једнп не могу тако лако зло да чине, као што за ову другу представљамо да није у стању тако лако добро да чини. Често се тако човек залепи и прикучи каквом мишљењу у животу, којега се никако не може да ослободи, ма да је сирош погрешно и ма да нека пут и сам види погрешност његову. Ту раде закључци, које ми и против сопственога знања, стварамо. Тада је моћ чуда наших јача, него моћ нашега разуђивања. „Предрасуде, говори К. v. Hartmann, које происходе из чулности нису свесни закључци; нису закључци разуму, него апсиктивним расудци, за практичну употребу и свест довољни и за то их свесно мишљење не може тако лако да поништи или одтрани. Може неко хиљаду пута рећи је месец на хоризонту исто толико велики колико и на зеници мали“. Таке сваки дан да је на зеници мали“. Таке ствари, така гледишта јављају се веома често у кривичним процесима, готово реда у сваком, и криминалиста мора бити опрезан да избегне те и такве заблуде.

Погрешке у посматрању јесу такође важан предмет за кривичне процесе. Чуд врло лако могу неш о сматрати за тачне и непоередно, за истините и несумњиве — а у стварп она се могу вратити. Неспатан удар у сумраку може се учинити као отрашан ударац секиром; узник у ноћи може будити слику дављења и кркљана какве нешођне жртве, коју заиконда гуша.

Сличне погрешке могу постојати и у генерализању факата и чињеница. Искуство и способност комбиновања доводе нас на погрешке закључке, који постају и развијају се према правим и непосредним опчатцима.

Погрешке у конфузији постају услед нејасних представа и неопредељених појмова, који служе за стварање доказа. Овде долазе на прво место двосмислене речи, а иза оних нетачни термини, неопредељени изрази и погрешна наглашавања.

(наставиће се)

М. Вашалић.

ЖИВЕ СЛИКЕ

(НАСТАВАК)

в. Боја лица.

Боја лица резултат је двају, један од другога потпуно независних елемената: *боје пигмента* и *боје крви*.

Као што смо већ поменули, под називом разуме се жућкасто-мрањаста материја којом је обојена кожа спољ. слуха, док други елемент — *боја крви* — јавља се пролажењем од количине крви која се налази у дерми коже. И једно и друго краћа се изразима: *мала, средња* и *велика*.

Означаваће се, у рубрици особености, ако је боја лица *жућкаста*, или *веома бледа*, што год што треба увек означити и случај кад боја лица стоји у вези са *етничким* пореклом (расом).

Помињемо још и то, да је црвенило у лицу резултат надмоћности крви, а бледило резултат надмоћности пигмента.

г. О боји и особеностима очију већ смо говорили приликом општег излагања о описивању личности. Овде имамо да додамо само то, да разлике у појединим очима нису резултат њихових димензије, већ последње величине расеја очних капака и веће или мање испупчености очног зоба. Ова последња особеност (испупчење очног зоба), цењена према другу очне шупљине, изражава се изразима: *очи удубљене* (упале) или *очи испупчене* (бубаве).

У пракси се срећу 54 разне врсте боја очију.

2. **Морфолошка обавештења.**[1])

Обавештења ова најпотпунија су, јер садрже ове податке: *о челу, носу, десном уху, устима, устима, бради, обрвама, очним капцима, очним глобусима, очним дупљама, међуочном простору* (повиђе), *бороди*, и најзад *о општем облику лица*.

Да би се сва ова обавештења могла са прецизношћу узети, неопходно је потребно, да личност која се описује, буде у тако званом *нормалном положају*. Положај овај заиста, на првом месту, од *држања главе*, а на другом од *светлости*. Први услов испуњен је, ако је глава у таком положају да коса линија, која вијуже спољни угао десног ока са средином трагуса [2]) образује угао од 15° са замишљеном хоризонталном линијом која би пролазила кроз средину трагуса (сл. 9.). Положај овај потпуно је једнак положају које заузимају личности приликом фотографисања на Бертилоновом апарату, и с тога та је најлакше добити помоћу *стојице* на коју ове личности седе за време фотографисања.

Пошто је овај услов испуњен, треба се још поучарати да и *профил* и *en face* буду осветљени пуном светлошћу, а затим приступити описивању и једног и другог дела лица, почињући од чела.

Кад је већ реч о *нормалном положају* главе, да поменемо и *нормално лице*, које се одликује тиме, што су му делови профила: *чеони, носни* и *усни* једнаки по величини.

Као што се види из сл. 9, *чеони* део почиње од линије израњене косе и иде до корена носа; *носни* од корена па до краја носа, и *усни* од основе носа до краја браде.

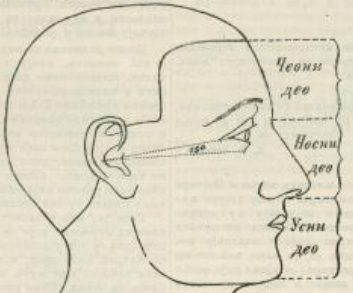

Сл. 9.

Према томе, да ли је ма који од ових делова профила већи или мањи од остала два, означиће се и његова висина као велика или мала.

Чело.

Да би се чело могло тачно описати, личност која се описује треба поставити у положај профила, и посматрати је с пене стране. Том приликом треба нарочиту пажњу обратити на:

а. Испупченост луковa — сводова обрва;

б. Нагиб линије чеоног профила;

в. Димензије, и

г. Особености чела.

а. Сводови обрва.

Под сводовима обрва разумеју се они коштани делови, који се налазе изнад очних шупљина и служе као основа обрвама. Већа или мања испупченост њихова, изражава се помоћу већ поменутих израза за димензију: *мали, средњи* и *велики*, који се, према потреби, могу подвући или ставити у заграду (сл. 10.).

Сл. 10.

б. Нагиб линије чеоног профила, цењен према замишљеној вертикалној равнини, која би пролазила кроз корен носа, може бити:

а. Коси, ако је линија нагиба знатно удаљена од замишљене вертикалне равнине.

β. средњи, ако одстојање између линија нагиба и вертикалне равнине није велико;

γ. вертикалан, ако се линија нагиба поклапа са вертикалном равнином, и најзад

δ. испупчен, ако ова линија премаша праван вертикалне равнине.

Ако изразе: *вертикалан* и *коси* појачамо или умањимо помоћу подлачења или заграђивања, онда ћемо за одређивање нагиба профила чела добити ову скалу:

испупчен (сл. 11.)
попречно вертикалан (сл. 12.)
скоро вертикалан (сл. 13.)
средњи (сл. 14.)
скоро коси (сл. 15.)
коси (сл. 16.)
веома коси (сл. 17.)

в. Димензије чела представљене су у његовој *висини* и *ширини*.

Висина чела, која се посматра с профила, јесте одстојање које растоји корен носа од природне линије израњене косе према челу. Изражава се помоћу израза за димензију.

Ширина чела, посматрана с лица (en face), јесте одстојање између слепих очију. Изражава се опако исто као и висина, т.ј. помоћу израза: *мала, средња и велика*.

г. Особености чела.

Особености чела, које се у пракси најчешће сусрећу, ове су:

а. Чеони сегмент, који се налазе нешто мало више изнад сводова обрва и изгледају као оток чела (сл. 18). Особеност ова посматра се само код оних чела, која којих нема испупчености лукова обрва. Другим речима: ова два карактера нигда чела никад се не могу срести заједно;

[1]) У „Полиц. Гласнику" за 1901., а у напомени „Вертилонаж и његова практична примена", на ово у кратко осврнуле и ова обавештења. Прибављи се сада многе из ову сврху, ми нашли немамо потребу за обавештења ово што смо већ једном изнели, већ ће, о обзиром на захтев и велику пажњу коју ствари самих у поводима вреће, изложити у детаљима њихову садржину и начин њихове примене. Да би ова наша излагања била што јаснија, ми смо узели у поход и један од ове занимљиве случајеве. Радила ће нашу ранији рад и овог садржинет, нашеће се подробно у тому дељет излагања.

[2]) Под трагусом разуме се мали, решавчаста и пламенита испупченост, обилна трогласто, која се налази испред слушног канала.

ђ. Чеона грба, која се налази више синуса [сл. 19];

у. Чеона јамица. Извесне личности имају на средини чела, у правцу између корена носа, знатну издубљеност, која се означује под именом чеоне јамице, и

а. Издубљеност свога корена;
б. Облик правац својих леђа;
в. Нагиб своје основе;
г. Своје димензије и
д. Своје особености.

Сл. 11—17.

ђ. Пробија чела у облику криве линије. Овај случај веома је редак у пракси. У место да буде веома испупчен, чеони профил има облик криве линије, што долази услед знатне наглашености чеоне грбе и одсутства обрвних сводова (сл. 20.).

а). Корен носа.

Под кореном носа разуме се попречна издубљеност, више или мање наглашено, која се налази на горњем делу носа, између очију, а испод основне чела (А.).

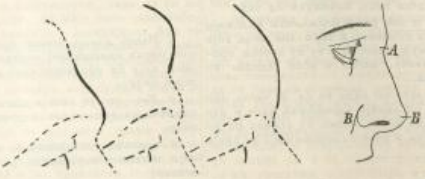

Сл. 18—21.

Нос (сл. 21.).

Нос је орган који највише доприноси особином изгледу лица једне личности. Његови облици и димензије веома су разни, те је с тога и његово описивање детаљно. Посматран с профила и en face, он нам показује:

Ступањ ове наглашености изражава се помоћу израза за димензију: *мали, средњи, велики*.

б. Леђа носа.

Леђима носа назива се линија профила, која почиње од корена и иде до краја носа (А. Б.). (наставиће се)

Д. Ђ. Алексић

ВАСПИТАЊЕ И САМОУБИСТВО ДЕЦЕ

Луј Провз

(наставак)

Ово, међутим, не стоји у истини. Код веома осетљиве деце, бол и туга трају много дуже но код људи и пролазе често у очајање. Има их и таквих, која се претварају и пред родитељима показују равнодушност и весела, а на само плачу и очајавају. У току даљег излагања, ми ћемо цитирати више примера из којих ће се видети, да су се деца понашала веома мирно, учила и играла се као и обично у времену када су озбиљно смишљала план о самоубиству. Има и таквих примера, да су се деца убијала пошто су претходно мирно ручала са својим родитељима, или по свршетку школских задатака. Код деце три од неправде и грубости својих родитеља, његова нежна и импресионистична душа, која је жељна правичности и нежности, којој је потребно да буде љубљена, заштићена и облагорођена, мрачне се пред равнодушношћу и ломи пред свирепошћу и неправдом. Овакном детету изгледа као да се и само небо срушило над његовом главом, а пакао отворио под његовим ногама. Његови природни заштитници, којима дугује љубав и поштовање, изгледају му неправедни и немилостиви. Велика клонутост духа и неизмерна жалост овладају дететом које умиба да је мање вољено од своје браће и сестара; очајање које осећа загорчава му живот и доводи на мисао о самоубиству.

Родитељи морају, дакле, подједнако волети сву децу, и трудити се да никада на у којој приликци не манифестују јаче своју љубав према једном од њих. Но нескрбно је мало родитеља који о овоме воде рачуна. Најобичније је, да се привиши или мезимци претпостављају осталој деци. Треба се само сетити библијске приче о Јосифу и његовој браћи.

Весма су разни узроци, који руководе родитеље да стварају разлику између своје деце у погледу љубави и нежности.

Има матера, које осталој деци претпостављају дете рођено, слабо и тупаво, да би му на овај начин надокнадиле оно што му је природа одузела. Друго, на жалост, имајући више сујета но љубави, крепосе сву пажњу и нежност на ону своју децу, која ласкају њиховом самољубљу, и помоћу чијих се успеха могу хвалити пред светом. Кореван њима осталу децу, они их сами овим жалосте и унуђују на завист.

Опште је правило, да матере увек воле више децу коју су саме дојиле но децу коју су дадиље одранише. Сећајући се осмејака, које су им прва још за време сисања упућивала, оне их просто обожавају, док су према другима врло често равнодушне.

Има, напзад, родитеља, који претпостављају ону децу, која на њих више личе. Жене нарочито воле или мрзе свога мужа преко деце. Ако жена воли мужа, она обично претпоставља осталој деци оно дете које је ону најсличније, и обратно.

Претпостављајући једно дете осталима, родитељи и не помишљају колико велико зло они чине. Поред раздора, који се овим међу децом рађа, и зависти која се против љубимаца назире, пису ретки случаји да љубимци услед овога постају охоли и себични, и на крају крајева покваре се и упропасте. Свега овог не би било, кад би родитељи водили мало више рачуна о својим односима према деци, кад би у све односе уносили мање сујете и охолости, а много више резоновања; кад би изјад уверили децу, да њихова родитељска љубав не зависи од физичких и интелектуалних особина деце, већ од племенитих осећаја које она притежавају. Није довољно само волети децу, већ и уметн их волети. Бруталности, слабости, охолости и неједнакости нема ни у ком случају места у родитељској љубави.

После родитеља на малу децу, као што је већ познато, имају највише утицаја слуге. Колико само зала они могу учинити и чине деци својим несмишљеним и глупим брбљањем Г-ђа. Коншалевски признаје у својим *Успоменама*, да на свој дечји и подмукао карактер има највише да захвали својој бони која јој је, као детету понављала сваког дана како је родитеља не воле онолико колико осталу децу, и како њено рођење није било радосно празпење пошто су сви очекивали мушкарца.

Гнев је, као и завист, једна од најранијих страсти, које се појављују код деце док су још у колевци. Ко је пажљиво посматрао малу децу, могао је лако уочити како се она љуте, плачу, пречеве и бледе од гнева. Само после неколико година старости, она се од љутње зазају по земљи и бацају руками и ногама. Ова дурашпитост зависи у главноме од темперамента. Има деце тихе, врло мало осетљиве и апатичне; има их, на против, веома љуте, бујне, пргаве, заједљиве, непокорне, бунтовне и перфозне. Нарочито су перфозна деца подложна гневу, јер се узбуђују и распадају услед најмањих сметња, које понекад имају за последицу злочин и самоубиство. Стање раздражености често је проузроковано простом повредом самољубља. Човек просто не може да верује, колико су чести дечји самоубиства услед изгажене самољубља. Ова претерана осетљивост, поуздан је знак душевне болести. Марта 2. год. 1900. мали В. стар 13 год., син једног радника живео је једно пре подне с мајком на трг ради продаје извесних животних намирница. Овог истог

дана по подне, његова млађа сестра, стара 12 год., молила га је да јој помогне опрати судове, али пошто он сво ово није хтео учинити то га је мати изгрдила и назвала „великим лењивцем". Наљућен и увређен оним прекором, дечко одлази у шталу и нешто се о једну греду, пошто је претходно на једном парчету хартије написао своје име и презиме са епитетом који га је мати назвала — „великим лењивцем". Једно друго лето, старо 13½ година, обесивши се само о тога, што га је отац отерао с вечере зато што није скинуо одређени му посао. Кад му је млађи брат после неколико минута одмео јело у собу, затекао га је где виси о једном ексеру к мрда ногама. Мислећи да је ово шала, позвао је ода да види како Јанко кажњава обећењем. Дошао на лице места, отац је одмах похитао сину у помоћ, али је, на жалост, све било доцне.

Ова болесна раздражљивост навесце дете, наиме императивно родитеља да буду веома обазриви у опхођењу с њима, анаронато прилином наређала казни. Деца не разумеју увек, да их родитељи често путе кору и кажњавају и против своје воље. Код једног детета, које беше пошло да скочи у Сену, после једног оштрог научног укора, нађено је писмо, упућено чаци, ове садржине: „Ти ћеш тек доцније разумети шта значи грдити једно дете."

(наставиће се)

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Пример успеха дактилоскопије. — Скоро је суд у Рошестру имао посла са једним особитим, дубоипитаним злочинцем. Дотични је човек био изведен пред суд због опасне крађе. На питање: како му је име, одговорио је, да се зове Џон Смит, али је одмах додао да му то није право, већ лажно име, и да то чини зато, што би желео да се увери, да ли је заиста до вредности теорија отисака од прстију. Он је већ два пута осуђиван. Пошто је чловијања у оба случаја узела му отиске од прстију, и ако је то у опште што од вредности, морање се онда утврдити и ко је он. Ако му се буде навело и казало право име, одмах ће признати шта је учинио и ко је он. Полиција у Рошестру узме тада више отисака од његових прстију и поиграје их у Скотланд Јард, где се чувају отисци свију осуђеника, који су били осуђивани због опасних крађа.

Ускоро по том власт је била у стању саопштити Смиту, да му је право име Франц Катон, и да је један пут био осуђен на четири месеца, а други пут на шест месеца затвора због покушаја опасне крађе. Катон је после тога признао све и осуђен је онога пута на десет месеца затвора; у затвор је отишао пун убеђења о великој користи и успеху дактилоскопије.

„Рођен за полицајца". — Париска полиција недавно је имала случај са једним полицијским ентузијастом. Једне од последњих ноћи нашла је полицајска стража булеваром Хаусман и нашла је муке са двојицом злочинаца, који су се очајничким бранили да не буду притворени. Туда је баш тада пролазио један велосипедиста са медаљом на грудима, скочи са тачка, ирабли једног злочинца и одведе га у полицијски одељак у улици оперско). Кад су му се чиновници захвалили за предусретљивост и помоћ приликом апшења, он је одговорио: „Ја чиним само своју дужност, пошто сам полицијски агенат!" потписа саслушање жандарма именом Лајде и убрзо оде. Није прошло много, а возоиспедиста дошла дотера једнога притвореника. Али овога је пута морао сам да даде доставу. Тај акт изгледао тако чудноват, да се породи сумња; буде позван инспектор и он га подвргну строгом саслушању. Доведен у шкрипац призна недоспедиста, да је обичан кројачки калфа, али да се осећа способан за тај позив и верује да је рођен за полицајца. Сви његови покушаји да ступи у службу париске полиције, остали су без успеха, и за то је увек у свакој даној прилици прискакао у помоћ полицији за пристварање злочинаца и сумњивих лица. На тај је начин имао да падне у очи власти ма, ке би дошао жељену службу. Полицијски инспектор писмено га саслушао о томе, и убрзо по том саопшти пресуду кројачком раденику, да је кажњен за превару и недопуштене ношење појачке медаље.

Криминални курс у Паризу. Према одлуци универзитетског савета од 26 јуна тек. год., на правном факултету у Паризу отвориће се још у току ове године научни курс за изучавање криминалогије, науке о казненим заводима, кривичног права, кривичног поступка и судске медицине. Предавања на овом курсу трајаће два семестра, а држаће их универзитетски професори права и медицине. Биће и практичних предавања и конференција, којима ће руководити судски и администратиани чиновници. Као редовни слушаоци курса, примаће се само они правници, који су положили факултетски испит. За странце, који уче или су учили правне науке код Француске, потребно је још и специјално одобрење универзитетске власти.

Средњи стас европских народа. Према статистичким подацима које је обрадило енглеско антропозошко друштво у своме извештају за прошлу годину, средњи стас европских народа износи: код Енглеза и Норвежана 170 см., код Данаца, Холанђана и Мађара 167 см., код Француза и Немаца 166 см., код Италијана и Шпанољана 165 см. и код Шпанјарада, Руса и Белгијанаца 156·5 см.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕНИ

Драгутин Вељковић, „Гишпица", кочијаш, рођен у Крагујевцу, где је сада настао у Ул. бр. 26. „Полицајског Гласника" и Ката — Мирија Јовановић, шивачка радница, чије је сапка исказа у бр. 29. „Полицајског Гласника", ухваћени су по овим сапцама, и то: прва у Сомбор, и друга у Смедерево, те је према томе престала потреба за њиховом траженје.

ТРАЖЕ СЕ

Пре 15—20 дана Радосав син Аврама Стојковића из Смиловца одумарао је неизмо жуда и до данас се није вратио.

Он је стар 14—15 година, расте омалености, косе плаве. Од одела нема ше: гуњ, чакшире и јелече половно, а на глави шајкачу.

Моле се све полицијске власти да за Радосавом пошаље ипше тражење и у случају проналаска ано га спроведу с пошном на Вр. 7973.

Из канцеларије начелника среза рашавског 26 јула 1905. год. № 7993.

Леонид Илић, слугу из Београда, тражи кварт теразијски Управе града Београда актом Бр. 6678. рали умањења на одговор за извесно кривично дело. Он је стар 15 година, родом из Смедерева, омален, пун, свеће косе, бледог лица, грашрастих очију. Од одела има: црвену мошулу, зеленкасто-зелене панталоне, и на глави мале шешир. Препоручује се свима полицијским и осшинским властима да Леонида потраже у својим домаћинима и у случају проналаска упуте га помеднуто власти.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Почетком текућега месеца ухваћено је у Ваљевском округу лице, чију сшину износимо, и које се издавало за „Радосав Миросављевића", српског учитеља из Македоније, на чије је име и документа имао и показивао, пошто је утврђено да ово лице није могло бити Радосав, јер је овај умро још прошле године, а при том се врло сумњиво понашало и радило — то га ваљевске власти упуте у Београд да се ту утврди но је он и шта је. Приликом спровођа исти „Радосав" узима прилику и побегне, те тиме на себе навуче још већу сумњу.

Одмах су за њим на све страше разаслате потернице, јер се с основом сумњало да је то неки прерођени нарочито.

По овим потерницама ухваћено је 13. тек. м-ца у Шарбанову једно лице, које се називало за **Владимира Миросављевића**, учитеља из Д. Комирића. Опис овог лица потпуно се слаже са описом лица, које је под именом „Радосав Миросављевић" побегло испред сиромољника.

За доказ да је он заиста Владимир Миросављевић, учитељ из Д. Комирића у окр. крагујевачком, ухваћена је подиео два уверења Министарства Просвете од ово и прошле год ше.

Извршењем претресом пађено је код њега:

1. Преко 30 посетница разних учитеља и свештеника;

2. У једној кутији мосшранки нечат са натписом „*Главни Одбор Удружења свештеника монашког реда*";

3. Једно уверење суда општине бутуљске Бр. 939/1904 за Владимира Милосављевића, учитеља;

4. Један акт школског надзорника за округ крагујевачки од 13-XI—1902. год. Бр. 2586. за истог Владимира;

5. Једно уверење на српско општине у Пловдиву (Турска) од 18-II—1903. Бр. 332. које гласи за Владимира;

6. Једна лажан акт „Главног одбора Удружења свештеничко монашког реда“ од 3. јуна 1905. год. ШБр. 39, овакве садржине: „Свештеству оба реда у краљ. Србији. Умољавају се г. г. свештеници како мирски тако и монашки, да сви фин прилозима по могућству пратећу у помоћ г. Владимиру Милосављевићу, бив. учитељу у Ст. Србији — сада у Србији, да би се могао г. Милосављевић лечити од задобијех му рана од страже српских непријатеља — бугарина.

Господин је као шестогодишњи учитељ српско народности осведочио и стекао имо: наћеника за српску ствар.

Министар Љубомирић

3 јуна 1905. год. У име
ШБр. 59 свешт. мон. реда
Предс. Глав. одб. Мон. Уд.
архимандрит и проф.
секретар (М. П.) Виктор*
Јер. Борис

7. Једна признаница Панте Поп — Ристића, учитеља белимарског од 4. јуна 1905. год. којом признаје да му је Влад. Милосављевић учитељ из Д. Коморице остатак на чување: 16 табака рукописа спремљеног за штампу: „Наша Нејач и Болгарска закрства“, 15 табака „Нетикића речи о Арнаутима у шишавицкој Корсни“, један пар арнаутског чибрашног одела и т. д.

У Парабин дошао је, поли, као председник бирачког одбора у општини, али му је на пут пошло, те није могао отићи.

Бољевом истрагом код нач. ср. парабинског утврђено је: да је оно лице што оно које је тумарало по књажевском округу под именом Радоја Миросављевића, учитеља из Македоније, и да је његово име **Стојан Мандојловић**, спицница и израђена родом из Трстеника.

До уверења учитељских, која гласе на име Радоја Миросављевића и Владимира Миросављевића дошао је чудом, а остала документа приликом свог је фалсификовао да би помоћу њих у својим пројектима могао боље успевати.

Са тим документима и фалсификатима пропутовао је готову целу западну Србију и Шумадију, пријатељи многи учитеље, свештенике и калуђере.

О Успеску ове године био је гост у једном манастиру у крагујевачком округу.

Путујући по округима рудничком, чачанском, ужичком, колубарском, шабачком и др., представљао се свуда као српски учитељ из Македоније, која су Турци протерали, а Бугари му имању заробили и траже 200 турских лира рада откупа, те је ов пријављен да тај откуп прикупља добровољним прилозима. И писмо имао је код себе један велики српски јеромонах прилозима.

На многим местима представљао се као новопостављени учитељ, као новопостављени свештеник или калуђер. Као такав тражио је руку многих свештеничких родица, те је ради тога бивао чашћен и провођен, а није искључена могућност да је где увео што и у готову „као што мирази.“

Чак је био и по Фрушко-горским манастирима, где је такође угледно примљен и чашћен.

Ако ко буде што више знао о Стојану, моли се да то саопшти Управи града Београда, која поли истрагу на њих.

ПОТЕРЕ

Радоје Радовић, шегрт код Стапоја Лазаревића, бравара у Крушевцу, пошао је са кућу и одавде му ове ствари: 1 пар женских чизама, рађе сатиње у вредности 5 динара и 20 динара у готовом новцу. Радоје је стар 17 година, средњег стаса, плав у лицу, плаве косе. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за њим учине живу потеру и у случају проналаска поступе с њим по законској и позивом на акт начелства округа крушевачког бр. 6460.

Никола Ф. Николић — Мартић, столарски радник, из Мрчајевца, одговара за крађу код начелника среског у Г. Милановцу. Никола је стар 20. год., висок је 1·75 с.м., смеђ, косан, од одела има на себи рађе панталоне штофане, блузу од шајака, на нагама опанке, на глави шубару, рађо се друкчи са памбучаним, пошто и сам добро свира у тамбури. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Николом што напажљивију потеру и у случају проналаска ухапшено га упуте начел. среском у Гор. Милановцу о позиву из бр. 10739.

Непознати крадљивац 21. тек. ноћу извршио је крађу златног сата у вредности 130 динара г. Милану Милосављевићу, чиновнику Кредитне Банке, и то из затворене кабине купатила београдског на Сави. Сат је поседи, са три капломка, гравиран, са кутлице за навијање отрезно је злато, на њему је бала порцеланска плочица закрпљена на два места, бео је без жумере. Препоручује се свима полиц. и општинским, да за крађом и крадљивцем учине потеру и о резултату известе жандармеријску Управу града Београда о позиву на Бр. 8094.

Милорад Ристић, бан. практикант пољопривреде, из Јабланице, одговара код начел. среза београдског, за 17 дана утеје државне пореске са једним заоставштином, док је био порески помоћник на Рудовцу. Милорад има 28 година, раста је средњег, добро развијен, плав у лицу, очију, косе, бркова и браде пакле, браду детерује у шпиц. Познаје се сви полиц. и општинске власти, да нарочо напажљиву потеру за Милорадом и најзад спроведу начелнику среза београдског с позивом на Бр. 10377.

Јован — Лудвик Вагнер, родом из Коложвара, стар 31 год., који је до пре неколико дана живео у Б. Пешти као агент, ревизиони потражни судије будимпештанског суђеног стола стављен је под привичну потеру и у притвор због преваре у суми од 10.000 круна. Одмах по извршењу дела Јован је побегао, и до сада се није могао прокази. Он је

средњег стаса, дугог лица, високог чела, широке косе, косе, очију и брковa песнеђаних; говори мађарски, немачки и румунски. На њему одд. дугогуначког поцуљата, позивају се све власти да Јована у својим домаћајима живе потраже, да у случају проналаска притворе и о томе одмах известе Управу града Београда с позивом на Бр. 25804. У циљу што успешније трагања за Јованом изнели смо и слика његова, који је позивност послао Управи.

којом признаје да му је Влад. Милосављевић учитељ из Д. Коморице остатак на чување: 16 табака рукописа спремљеног за штампу: „Наша Нејач и Болгарска закрства“, 15 табака „Нетикића речи о Арнаутима у шишавицкој Корсни“, један пар арнаутског чибрашног одела и т. д.

БРОЈ 31. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 7. АВГУСТА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију војничајских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска издавања, а за сва друга претплатнике у земље 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра унутрашњих дела, а по саслушању Нашег Министарског Савета, на основу чл. 54. Устава Земаљског, решили смо и решавамо:

Овлашћује се Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар унутрашњих дела, да читањем овога указа отвори седнице Народне Скупштине, сазване у ванредни сазив на дан двадесет петог јула ове године.

30. јула 1905. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета, Министар унутрашњих дела,
Љуб. Стојановић с. р.

Министар просвете и црквених послова,
Ј. М. Жујовић с. р.

Заступник Министра иностраних дела, Министар просвете и црквених послова,
Ј. М. Жујовић с. р.

Министар војни, ђенерал-штабни пуковник,
В. Антонић с. р.

Заступник Министар правде, Министар народне привреде,
Ив. Павићевић с. р.

Министар грађевина,
Влад. Тодоровић с. р.

Министар народне привреде,
Ив. Павићевић с. р.

Министар финансија,
Д-р М. Марковић с. р.

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Уважавајући оставку коју су Нам поднели:

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Унутрашњих Дела, Љубомир Стојановић;

Наш Министар Просвете и Црквених Послова и Заступник Министра Иностраних Дела, Јован Жујовић;

Наш Министар Војни, ђенерал-штабни пуковник, Васлије Антонић;

Наш Министар Грађевина, Влада Тодоровић;

Наш Министар Народне Привреде и Заступник Министра Правде, Иван Павићевић; и

Наш Министар Финансија, Др. Мидан Марковић —

разрешавамо их од досадашње дужности, и стављамо их на расположење Владе;

А ПОСТАВЉАМО:

За Председника Нашег Министарског Савета и Нашег Министра Просвете и Црквених Послова, Љубомира Стојановића, Министра на расположењу и народног посланика;

за Нашег Министра Иностраних Дела, Јована Жујовића, Министра на расположењу и народног посланика;

за Нашег Министра Војног, ђенерал-штабног пуковника, Василија Антонића, Министра на расположењу;

за Нашег Министра Грађевина, Владимира Тодоровића, Министра на расположењу и народног посланика;

за Нашег Министра Унутрашњих Дела, Ивана Павићевића, Министра на расположењу и народног посланика;

за Нашег Министра Финансија, Д-р Милана Марковића, Министра на расположењу и народног посланика;

за Нашег Министра Правде, Драгутина Пећића, јавног правозаступника и народног посланика; и

за Нашег Министра Народне Привреде, Милорада Драшковића, јавног правозаступника и народног посланика.

Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Просвете и Црквених Послова, нека изврши овај указ.

30. јула 1905 год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Председник Министарског Савета, Министар просвете и црквених послова,
Љуб. Стојановић с. р.

МИНИСТАР УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. од 30. пр. м., г. Иван Павићевић, министар на расположењу и народни посланик, постављен је за министра унутрашњих дела.

СТРУЧНИ ДЕО

ДУЕЛ

КАО ПРАВНИ И КАО ЕТИЧКИ ПОЈАМ

(НАСТАВАК)

Али није само разлог части неоснована одбрана двобоја. Као даљи разлог наводи се уједно и оправдана тежња увређеног, да казни кривца. О овоме није потребно говорити. Ми смо већ говорили о томе, да у правној држави право на казну припада само држави, и да је самовласно прибављање сатисфакције, а нарочито у области кривичног права, забрањено и да се оно у основи не слаже са појмом правне државе: а сем тога, доказујући неумесност разлога части видели смо и то, да увређени не мора успети у томе да казни кривца, него може још и сам да буде кажњен, јер је при двобоју у опасности и сам живот. На исто разлога неоснованост је и гледиште да се двобојем корегира казнено законодавство, као недовољно са својим благим казнама за кривицу увреде и клевете, да створи довољну сатисфакцију. Зна се, како се и на који начин доносе закони и како се они поправљају. За сваку законску одредбу, док се она на прописан начин не измени, стоји ауторитет законодавне власти као најкомпетентнија правна разлог, да она одговара и правном појму народа, те се гледиште појединаца о недовољности казне не може сматрати ни као оправдани повод за преиначење закона, а још мање за гажење закона и т. д. Овом неоправданом гледишту доприноси доста и готово општа судска пракса, која је навикнута, да на увреде и клевете гледа као на обичне и лакше појаве свакодневног живота, одређујући суувише благе казне, без обзира, што су оне већ и по самом закону врло скромно нормиране. И ако се таме двобој не може прандати, нема сумње, да те околности недовољног строгог законодавства и ублажене судске праксе у казнавању одговорних лица за дела увреде и клевете могу доста допринети ширењу двобоја, а нарочито онда, кад се двобој не казни, или се казни, али благо, као нарочита кривица, а не по општим прописима за убиства и телесне повреде.

Да би се евакном узроку самовласног прибављања сатисфакције отшло на пут, да би јој се одузели мотиви, који иначе оправдано могу да дејствују на опште уверење, да је казна законска и сувише блага, да задовољи тежњу увређеног лица частољубља, свакојако је потребно, да законодавство претрпи у том односу значајну поправку. Увређење и са одређама, које се односе на кривице којима се напада на личност, и са кривицама, којима се напада на имање једнога лица, кривице за увреду и клевету, кривице, којима се у опште напада на част, казне се несразмерно блажије. Поштрављање казне за дела увреде и клевете истиче се као неопходан захтев, тим пре, што у општем расуду друштвене организације, у којима се старије, шире организације све више децентрализују и губе у непосредне и најближе породичне кругове, у искључиве јединке породичног живота, порођаја све више постаје типски представник друштва. На самим тим и породичне части све више антагонизе правни осећај друштва и траже што јачу правну заштиту и санкцију. Али, ако ово и јесте разлог, да се у казненом законодавству извршне извесне реформе, није уједно разлог, којим би се двобој могао и правно бранити, јер он у опште, као што смо видели, ни с правне ни с етичке стране не даје у том односу ничег, што би се дало прандати. Напротив, он компромитује и државну власт и дуелисте, а части личној и части породичне заједнице не само што не доприноси ништа, него појединце њене чланове излаже још и физичкој опасности на начин, који стиара двогубу кривицу, јер не само што не мора казнити кривце за дело увреде, односно клевете, него остају без казне и кривице, које двобој доноси као напад на личност. Сатисфакција, закле, коју даје краварење противсуђе, треба да је брза и интензивна, а у сваком случају довољна, да очува достадашњи ауторитет оклеветане или увређене породице или личности, а нарочито позива, коме је та личност одана. Интерес је и државе и друштва и односних лица и породица, да се расположе пречишћеним гледиштем о часности једног лица, о његовој моралној исправности, коју уноси у друштво, у међусобну са осталим лицима, у укупни однос са друштвом и у све послове, који представљају његов редовни позив или занимање. Само кривичном правосуђу, дакле држави, припада право и задатак, да у овом односу дејствује и испуњује своју неодстојну дужност, али тако, да се учињена кривица у потпуно казни по заслузи, да се поремећај, који је изазвала клевета или увреда одстрани пуном и целисходном мапипелацијом, да је част неоправдано нападнута, да она у стпари стоји на истој висини, коју је и пре учињене увреде или клевете заузимала. У осталом, ко други него држава може са толико ауторитета да откриве и прокламује праву истину и да у истини обезбеди праву казну, а то значи: казну, коју треба да искусе искључиве криве, а не и невина страна?

У том циљу, као допуну садашњег стања кривичног правосуђа, Др. Биндинг налази, да би требало завести суд части. У колико такав суд већ постоји у Немачкој, његова је надлежност ограничена само на официре. Али, да његово дејство буде потпуно, треба пастати да се двобој и код официра забрани, јер му за разлога, које сам поборјали, нема места у опште, па ни тамо. Тек тада, суд части добио би значај, који му припада. »Монарх, који би имао храбрости и мудрости, да одлучно раскрсти са старим предрасудама као да је недостојан овај официр, који се у одређеном случају неће да туче, могао би несигурно рачунати на самопо на благодарност народа, већ и на благодарност многих својих официра. Заслуга за уништај једног зла, које је ремстило и обележавало правни поредак, била би довољна. Упрано, то би била једна велика победа у срез мирнога стања" — вели поменути немачки професор. И одиста, потиснавањем двобоја из официрских кругова, њему би се у општо одузимала праква особеност којом је скваћен као нарочита кривица, па самим тим и могућност његове практичне без тежих правних последица. Практиковаи у тој ограженој форми само међу официрима, а само у вези с овима и код грађана, а за дела увреде или клевете, ван тих граница, дакле строго међу грађанима, двобој у опште губи појашњени правни карактер, и цела се и клишава по општим одредбама кривичног законика за дело убиства и телесне повреде. Ако се двобој, пак, и ван тих граница уђаја и код грађана, томе највише доприноси његово поступно ширење на кругова у којима је дозвољен и прављен, и толерација власти, која двобој не сузбија довољном озбиљношћу, коју налаже објективна и енергична примена кривичног законика.

(свршиће се)

М. А. Поповић.

СУДОВИ И ЊИХОВО УРЕЂЕЊЕ

за време устанка од 1804—1813. год.

(НАСТАВАК)

Поред истакнутих одредаба о Сенату да видимо и одредбе овога пројекта за судове и судске власти. Те одредбе налазе се у чл. 6. и 7.

Члан 6. гласи:

„У сваког нахиј ма се назначити за „једне управитель из оних људи, које су „до сада стабчиња служили. Овај управ„ник изда да зоди бригу о спима нахијских „приходима и да са два сапетника, које „ће му нахија додавати сваке године, држа „суд над људима своје нахије. Али ако „који не би био задовољан тим нахијским „судом слободно може доћи у Сенат са „писмом нахијског суда, што је и како „је суђено[1].

Чл. 7. гласи:

„Они нахијски судови свако важно дело „имају пријавати Управном Сенату, сто„бито што се тиче живота кога год чо„века; да не могу никоги смрти предати „докле Сенату не јаве и не моле за по„вост код свегаљубивога владза за осуђе„ника.[1]

У првом члану јасно се види да је управитељ нахије постављао, и да је он уједно и председник нахијског суда. Чланове суда, који се овде називају „Совет-

[1] В. Богишић, Реаборъ. 126.

„народ је, иначе сумње, бирао на сеоским нахијским скупштинама. Према томе председнице судова били би постављани, а судије бирање. Над нахијским судом стоји Правителствујушчи Сенат. И нахијски суд, највеће, према члану 7., нема право да ма кога смрти преда.

На основу одредаба, које даје *Основа* грађанскога *суђења*, да мислим, да ни ништа није рађено до новембра 1807 године, јер кроз цео септембар још су све знатније старешине биле на граници. У Правителствујушчем Совету није било ни Матеје Ненадовића још ни крајем октобра, јер се бавио на Дрини. У Совету је било неколико чланова, али њихове наредбе нико је ко слушао. Према једном писму Петра Чардаклије од 19 септембра 1807 године, писано протн Матеји и Јакову Ненадовићима, вели се: да Прота треба да истане горе на оним крајевима јоко Сокола, јер је „прва и највећа дужност спасење и одбрана Народа и Отаџбине, то је и венац славе... Мени је хвала Богу по тешкој болести сала боље, и ја „му помоћу Божјом нашега витеза, господина протУ, до његовога жељеного „доласка (наступати?) и његово дело испуњавати"[2]. Међу тим Радофинкин је наклоњао да се прота што пре врати у Синод, као што тврде ове речи из писма Јакшићевога, упућено Прота из Шапца 23 септембра 1807 године:

„Вас доле очекују једнако, то јест господин генерал (Родофинкин) и све „ви Ваше нитз: јесте ли дошли и кад ћете доћи, и како је г. Чардаклија казивао Максе, за Вама чекају много, и како се зна, они мисле да Ви опет будете у Синоду, и како видимо баш ино неће г. генерал но да Ви онде будете. — И што су Вам онамал писали да одмах доле идете, и да се приправите на дуго време, „нашта дуго паје, но да идете у Синод, „јер сваки дан нита генерал за Синод, „за саветнике, јесу ли сви дошли, који су по имену, који је из које нахије и какви, сие расписује тајно најшире"[3].

Како Правителствујушчи Совет није знао за пресе овога рата нуши значај, који је раније имао, а Карађорђе пак зазует послом око војне ђуреби с једнога краја Србије на други, то су старешине (већина њих), постале самовоље, те су многи гледали само личну корист, ни мало се не оспрљући ни оно, што је пре рата било упаковљено и забрањено. С тога је Родофинкин и журио да се Совет потпуно састане и да му се врати пређашња власт и значај. Какве су помењене старешине биле, најбоље се види из Родофинкинова писма од 9 новембра 1807. год. писано кнезу Призоровском, руском војсковођи на Дунаву, у коме се вели: „Овим самовласним старешинама, које нико не „кажњава, донада се овако стање у земљи, „како је данас и немало не жеде да „иде немају уређену и да се у њој по„ставе закони, којима би се они морали „покоравати. Главније старешине поред „Карађорђа, које народ поштује а који „жеде добра својој земљи, јесу Миленко „у Поречу, Јаков у Шапцу с протом Ма„тејом Ненадовићем и архимандрит Ма„ентије у соколској нахији"[4].

У истом овом писму руски агент напомиња, како Карађорђе жели да се заведе ред у земљи и како је по његовом Родофинкиновом позиву дошао у Београд прних дана месеца новембра да обузда сваверно понашање команданта (Младенца?), и да даде њему власт Савету[5]. Према овоме што је јављено иностраним новинама после 20 новембра 1807 године, изгледа, да је у новембр у попуљен Управни Совет, и да се у њему поново претресало питање о уређењу земље, о уређењу судова, о пресети и т. д. Истина у Савету сад не беше Божидар Грујовић, он беше већ умро (23-ћарта 1807 год.) али ту беше такође образованих људи. Секретари у Управном Савету беху Иван Југовић и Стеван В. Живковић. И у Савету се, како изгледа, приводила у Живот она „Основа Правителства српског". О том раду, као што поменух, јављено је страним новинама 22 новембра 1807. године да ће се „по новим „уређењу установити у Београду и по „другим варошима у Србији по један суд, „у коме ће председавати управник дотичне „вароши. Биће судова и по селима. Ова „судска места моћи ће да заузму само „она лица, која су служила у војсци, као „официри и подофицири а знају читати и „писати... Србија ће бити подељена на „12 или 13 нахија"[6]. За тим је у Управном Савету 17 новембра решено, као што се страним новинама[7] јавља, да се напише нови војсци и грађанима, да се у најкраћем року пријаве сви, који знају да читају и да пишу српска, а жеље бити цивилни чиновници.

У седницама Управнога Савета рађено је и даље и тако месеца децембра 1807 године. Сапет је усвојио већину чланова Основе за ново уређење српскога правителства. По том новом уређењу Правителствујушчи Совет премештен је у Београд. Судови су по решењу Управнога Савета претрпели измене, јер су неспособни људи требали да се замене способнијима, поштo раније судове састављаху само два лица: један судија и полицијски комесар[8]. Чим су се пријавили писмени, људи према позиву Управнога Савета, одмах је учињен између њих избор и о Божићу, 25 и 26 децембра 1807 године именовани су чланови судова по варошима. Истога дана именоване су судије и по селима. За тим је Управни Савет 28 децембра послао сима судовима у земљи упутства на српском језику штампана(?), којих ће се судије придржавати у правним и политичним питањима[9]. Ова упутства обухватала су и полицијске послове[10]. Сва лица именована за судове упућена су трних дана месеца јануара на одређене им дужности[11].

О овом раду Управнога Савета на уређењу судова помиње нешто мало и Вук Караџић. Он вели да је том приликом у свакој нахији постављен суд од три судије (председника и два судије).[12] Поред судија био је и секретар. Председник суда имао је 400 гроша плате годишње а судије и секретар по 300.[13]. Овакоме суду, вели Вук Караџић, могао је сваки човек тужити и жалити, и он је морао доћи на суд да се одговара. Ко овим нахијским судом није био довољан, могао се тужити Совјету[14]. (наставиће се)

Миленко Вукићевић

ЖИВЕ СЛИКЕ

(наставак)

Према *правцу* осе линије нос може бити:

Сл. 21—25.

б. право, ако је она сасвим права од корена на до краја носа (сл. 23.);

г. испупчен, ако је њен правац у облику испупчене линије, почев од корена па до краја носа (сл. 24.), и

д. изломљен, ако је она линија преломљена на два дела, који међу собом образују тупо угао (сл. 25.).

е. издубљен, ако се она — ова линија — одмах испод корена носа повиша а при врху удубе (сл. 22.);

Сваки од ових израза подобан је да буде умањен или одмах помоћу заграђа-

[2] Голубица III. стр. 229—230.

[3] Голубица V. стр. 153.

[4] СЛИБ. Гласна Архив Министар. Иностран. Дела, Сношаџаи Турцки. 1807. об. № 417. А. — Оригинал овог писма налази се у Вост. Учен. Архиву Главног Штаба у Петрограду. Дело под № 257. часть I. лист 41—48.

[5] У истом писму.

[6] Moniteur за 1807 год. Бр. 341.

[7] Moniteur за 1807 год. Бр. 343.

[8] Moniteur за 1808. Бр. 4.

[9] Moniteur за 1808. Бр. 41.

[10] Moniteur за 1808. Бр. 56.

[11] Moniteur за 1808. Бр. 81.

[12] Грађа. I. стр. 67.

[13] На истом месту. — О раду ових окружних од деп. ва-на 1807 године вид.: П. Јовановић. Историја појединих општина. Ж. Сл. 1847. стр. 4. — М. Петровић. Финансије и Установе. Књ. I. 1901. стр. 87.

[14] Грађа. I. 87.

паља или подалачења, те према томе и потпуна скала за означење леђа носа биће ова:

нос веома надубљен = *надубљен*
нос обично надубљен = надубљен
нос мало надубљен = (надубљен)
нос прав = прав
нос мало испупчен = (испупчен)
нос обично испупчен = испупчен
нос веома испупчен = *испупчен*
нос мало изломљен = (изломљен)
нос обично изломљен = изломљен
нос веома изломљен = *изломљен*

в. *Нагиб основе носа.*

Под основом носа разуме се линија, која прати слободну ивицу ноздрва до краја носа. (Б. В. сл. 21.)

Посматрана према замишљеној хоризонталној равнини, која би пролазила кроз слободне крајеве ноздрва, ова линија може бити:

α. уздигнута, ако иде више хоризонталне равнине (сл. 26.);
β. хоризонтална, ако се с њом поклапа, (сл. 27.) и
γ. спуштена, ако је испод хоризонталне равнине (сл. 28).

Ако крајње изразе појачамо или ослабимо познатим нам путем, онда ћемо за означење нагиба основе носа имати ову скалу:

веома уздигнут = *уздигнут*
обично уздигнут = уздигнут
мало уздигнут = (уздигнут)
хоризонталан = хоризонталан
мало спуштен = (спуштен)
обично спуштен = спуштен
веома спуштен = *спуштен*

г) *Димензије носа*

Са гледишта димензија, на носу треба посматрати:

α. његову висину,
β. његову испупченост и
γ. његову ширину.

δ. Под *висином* носа разуме се одстојање од надубље тачке његовог корена па до слободне ивице ноздрва (А. В. сл. 21).

Испупченост — кривина носа јесте одстојање које раставља врх носа од тачке на којој је ноздрва за образ спојена. То је, управо рећи, испупченост ноздрва (сл. 29).

Сл. 25. Сл. 26.

Ове две димензије посматрају се увек с профила.

г. Ширина носа представљена је у највећем трансверзалном одстојању између два крила носа (сл. 30.).

Свака од ових димензија носа изражава се помоћу једног од израза за димензију: *мала, средња, велика.*

д) Особености носа.

Особености носа односе се поглавито на линију његових леђа, његов крај, ноздрве и корен.

Често пута налази се на горњој површини леђа једна испупченост у виду мањинке која, ако је знатно наглашена, може дати носу нарочити изглед. Ова особеност означује се изразима: *леђа носа неравна.*

Изразима: *нос сплюснут*, разбијен или *сломљен*, означиће се носеви који су таквим постали услед несрећног каквог случаја.

Ако се на крају носа налази једна мала равница у виду троугла, означиће се то изразима: *крај носа нераван*, а ако рукавице, које образују крај носа, чине,

Сл. 26—28.

свака за себе, по једну испупченост, — каже се да је *крај носа раздељен.*

Помињемо још: *нос птичји* у десно или лево, *нос згуљен, шиљаст, дебео, шупаљ, тамак, бубуљичав*, и т. д., за које изразе, држимо, није потребна нарочита дефиниција.

Преградом носа назива се рескавица која дели ноздрве. Ако ова рескавица прелази доњу ивицу ноздрва и услед овога постаје видљива — каже се да је нос *са отвореном преградом* (сл. 31).

Сл. 31. Сл. 32.

Не треба заборати још и ноздрве *сагласне, несагласне, дебеле* и *танке*, које се у пракси врло често сусрећу.

И најзад:

Једна од најкарактеристичнијих особености носа, која се у пракси врло ретко сусреће, односи се на леђа носа. Особеност ова, позната под именом: *леђа носа у облику седла*, карактеристична је по седластом угибу, које се налази између коштаног и рскавичаног дела леђа носа (сл. 32).

Ухо (сл. 33).

Од свију делова човечјег тела, ухо је најважнији фактор за идентификацију захваљујући многим удолицама и узвишењима из којих је састављено.

Сем овога, готово је немогуће срести два уха потпуно идентична, а што је најглавније, облик уха не мења се од рођења па до смрти. На супрот овоме, у обичном животу уво врло мало привлачи нашу пажњу, а до појаве Бертилоновог система није ни улазило у обим описивања.

Да би се уво могло правилно испитати и описати, неопходно је потребно знати важније делове из којих је оно састављено, а то су [1]:

а) *Кошља* (helix), која почиње од средине централног нагиба уха (А.) — уши школске — и окружује, као неки олук, две трећине уха (А. Б. В Г. Д.).

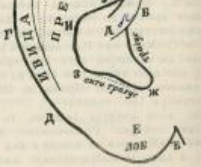

Сл. 33.

б) *Лоб*. Онде где престаје највећа почивше лоб. То је мекани део уха, који дели је својом доњом страном (Д. Е. Ђ.).

в) *Трагус* (козлић). Под именом трагуса као што смо већ поменули разуме се мала, рскавичава и пљосната испупченост, облика троугластог, која се налази испред слушног канала (Л. Ж.)

г) Преко пута од трагуса налази се једна друга испупченост, по изгледу слична првој, али са много већим индивидуалним разликостима. Ова испупченост, која је од трагуса растављена слушним каналом, назива се *антитрагус* (Ж. З.).

д) *Превој* — *увојница* — почиње од антитрагуса и иде до највише. На њему се разликују ова три дела: *доњи* (З. И.), *средњи* (И. Ј.) и *горњи* (Ј. К.). Овај последњи ограничен је двема јамицама: с леве стране *чунчастом* (fossete naviculaire — према свима В. Г.), а с десне овет *пругастом јамицом* (fossete digitale — више слова Ј.)

(наставиће се)

Д. Ђ. Аџинац

КАКО СЕ ПРЕДУПРЕЂУЈЕ ЗЛОЧИН!

Чезаре Ломброзо

У дугој и често жалосној борби, коју водим у току свога четрдесетогодишњега рада ради ширења својих погледа о пра-

[1] У овом нашем испитавању узели смо уво у његовом склопу, т. ј. спољашње део (њихо облоге).

ђоји и напору злочинца, најнежа ме се тадаго питање: да ли су моје студије изашле из чаробног круга теорије, и да ли се могле практично примењити, ако ће ми пошло за руком, да поставим извесне мере за ублажавање и умањавање ужасне заразе криминалитета.

То је баш она тачка, која највише интересује публику у нашем научним дискусијама. На жалост доказана је чињеница — изучавајући поједине случајеве у Шведској, Швајцарској и Северној Америци — да је остало без успеха или се бар показало као недовољно све оно што се називало у законодовствима и казненим системима приликом примене у ограничавању злочина; јер према статистичка видимо, да криминалитет — изузев вароши Лондон и Женеву — свуда расте и у велико надмаша приватна станоништва.

Кривицу за то носи та околност, што се примењивање казне тек тада са свим обично схвата, кад злочинац постане неизлечим. Тек кад корен прекрши пољете ни једно добро врло не може од њега да се развија и расте, тек се тада приседа и осећа потреба да се земљиште преради и нађубри.

Осуђеници, који су дуго година проведу у казаматима или затворима, нуждом су натрани да поново залазе у злочине; и питање о злочинцима — повратницима постаје све важније за криминалисте и социјологе. То је са свим природна последица данас уобичајених закона, који кажњавају злочин онаки какав је, ни најмање не обзирући се на индивидуу, који га је извршила. Али ја мислим, да моја школа неће пасти у ту грешку. У приближности према другим правцима, којих се код наведених облика злочина стало примењује и одређена дова казне; ја сам се потрудио, да простудирам злочин као природну појаву; према узроцима и почецима злочина, од којих они зависе, пошушо сам да у криминалогију уведем један систем, који би ишао тачно упоредо са патологијом у медицини; а и ова најпре утврђује услове, под којима су се болести појавиле и могле се развијати. Исто важи и код злочина. Будемо ли сазнали узроке, који су назвали злочине, моћи ћемо их спаладати и предупређивати.

* * *

Свакако да ће у свету бити и злочинаца, све дотле, док је и људи; то јест, бање увек урођених злочинаца, људи у које је акалосна тајанственост усадила клицу безосећајности и сиверепости, чији начин мишљења, чији живот осећаја одступао од нормалнога човека, и који су неспорно упућени на пушење злочина. За те људе нема терапије. Једине мере, које би се могле предузети противу њих, биле би или их убити, или затворити у заводе, да би се предупредили пократи, који повећавају број злочина до несразмерности. Поред ових урођених злочинаца, који представљају тридесет до четрдесет процената целокупног броја злочинаца, и код којих злочина радња зависи од наслеђене или задобивене аномалије грађања, поремећај мозга), има и других, и ти су многобројнији; злочинци на навике, према приликама и из страсти; њих наводи на злочин чешће или разноврсних узрока, као рђава примери, погрешно васпитање, подражавање, алкохолизам, беда, дуго трајање осуде, и т. д., но код њих није тако несавладљив отпор као код првих. Противу моментних узрока можемо се борити с изгледом на успех.

У првом реду можемо утицати на напуштену, убогу, болесну и рђаву децу. То су прави кандидати за злочин, који ће пре а после поћи рђавим путем и пасти у невољу и глад; баш у правим годинама, кад им намере нису још сасвим јако укорењене, могу се потрести или са свим уништити рђави инстинкти. Варошки Лондон и Женева имају многобројне заводе за заштиту и негу деце, и за то се могу похвалити, да имају најмањи број деције криминалитета. Према примерима та два велика центра, који стоје на врху покрета, данас су почеле све цивилизоване земље, да се најозбиљније баве дечијим питањем; држава прописује обавезну школску наставу, а приватна друштва узимају на се надзор над децом пролетеријата ван школе — док су родитељи на раду по фабрикама — да би их одстранили од рђавих утицаља са улице. Готово у свима већ земљама, закон сад прописује потребну старост, која се мора имати у виду при узимању деце за рад, као и максималано време рада, које се ни у ком случају не сме прекорачавати. На жалост та се правила готово свуда још понављају. Сем тога постала су многа филантропска друштва, која у својим заводима обучавају децу разним занатима, умањујући по могућности тако звано време учења, у коме су изложена свим могућим издацима. Од врло је велике користи такође интелигентно и практично установљење заната за сиротиње, за находчад, за децу коју су родитељи напустили или их злостављају, за мале пројаке или за синове злочинаца.

Диван завод, који се може назвати угледним у овоме смислу, има Г. Барнардо у Лондону, који је немилосно хиљаде деце отргао од порока и злочина; јер баш најсиромашнијима од сиротиња, синовима алкохолиста, осуђених злочинаца, распуштених сиромаха, обраћа своју пажњу и бригу таj велики филантроп. Карактеристика тих завода у томе је, што се никада не држи више од двадесеторо деце у малим „скровиштима“, да би се отклонило оно заједничко дружење као што је у школи, већ да би се у малишана изазвала клузија једне породице. Сем тога пази се брижљиво на њихове наклоности и способности, па их задржавају на оном раду, који одговара њиховом умењу и моћи. На знак доктор Барнардо чини још више, и у томе се баш и састоји необични значај његове организације. Како су деца, којом се он бави, готово сва пород дегенерисаних родитеља и много су више од све друге изложена опасности да поклоњу у порок, он се труди, да им пружи такве услове за живот, да би могли по могућству сити сасвим сачувани од тих насилних утицаја. Он је начинио за њих нарочите радионице и шаље их на сеоа, у колоније, а нарочито у Канаду, да би их тамо, у здравијој, свежијој, мирнијој околини сеоског живота, могао образовати за корисне чланове човечанског друштва. Др. Барнардо прати своје ученике кроз цео њихов живот, и статистика је доказала, да је у прилог тешког наследног оптерећења само један сасвим мали број био безуслован, на име 0,2 процента; само код двојице од хиљаде омањо је тај чудновати, памети систем васпитања.

Тај начин заштите деце сматрам као најбоље средство за предупређење криминалитета, у толико пре, што одговара главноме принципу народнога газдинства, да се што већа принос добије са што је мање могуће коштаља. Свакако да се с највећом хвалом мора поздравити установе у циљу поправе одраслих, који су наследно оптерећени; али ипак, већином је такав човек већ учинио што год зло и какву штету другоме, а сем тога његов је начин и пут животу већ прилично утврђен. Васпита ли се, напротив, дете на рад, научи ли се да се гади пића, тиме ће бити покољен другоме један користан члан за цео ток његова живота.

* * *

Гадите се од пијанства!

Потискивање алкохолизма спада у главна правила и мере у примени терапије злочина. Ја много је разлога алкохолизам један од пастрашнијих фактора злочина. Прво, што све наследне пороке јаче испољава, а порочног и другу још наизања; даље, што су истуни пијанства врло чести узроци злочина; и најзад, што крчме представљају обично главни стан злочинаца; ту се припремају злочини и бодре их подигрекачи, ту се скупљају и после дела и деле плодове својих грамзих дела.

Кад би алкохолизма нестало са света, нестало би тад и најразноврснијих и најбрутализнијих облика злочина; за то је пијанство тако исто велик и тежак проблем, као и сам криминалитет.

У Шведској, а нарочито у варошн Гетеборгу, постигнути су, с помоћу са свим модерних средстава, одлични резултати у борби противу алкохолизма; та метода може заната служити за углед. Уз помоћ општинског одбора основан је у тој варошн један комитет, к ји је узео у сопствену режију све крчме и пивнице где су продавана алкохолна пића. Наравно да се то није могло постићи за неколико дана или месеца; године су биле потребне за то, али је друштво назад имало у својим рукама монопол фабрикације и продаје алкохола. Оно је најпре почело да побољшава квалитет пића и да уређује продају, ограничавајући је само на извесне одређене часове дана; оно је приморало госта, да при пићу увек мора узимати и чврсте хране, пошто су последице и утицаји алкохола код празног стомака много опасније; и најзад установљен су у истим локалима, где се пиво точи, и собу, у којој се добила, сразмерно за врло умерену цену кафа, млеко и чај. Сем тога друштво је решило, да сву добит, коју има од продаје алкохола, потпуно уни-

треби само на борбу против алкохола. Друштво је установило разне вечери за предавања, скупове, конференције, а о празницима правци и игранке; у разним деловима вароши основало је неких петнаест библиотека, у којима се ради могу комотно позабавити лепом лектиром; у једном великом парку установило је једну врсту игралишта, где се публика може под ведрим небом позабавити разноврсним играма у место што би се бавила по механама.

За двадесет и пет година увидело се да је алкохолизам опао за две трећине, а у толикој истој мери умањиле су се и жалосне последице те несреће, злочина.

* * *

За предупређивање злочина мора се имати пажњи још и на много друге мере, које више не спадају у област криминалологије, већ много пре у област социологије и народног газдинства; материјални услови једне земље имају великога значаја за криминалитет. Пре свега чињимо пажљивим за преовлађивање беде, као и богатства, који на неки особити начин пружају приномоћ злочинима. Беди натерује човека у крађу и на убиства, а богатство на индустријске и експлоатације злочине, који су постали скоро карактеристични за криминалитет наше епохе.

У Аустралији су материјални услови све се рећи необично добри, и за то је злочинство знатно попустило. Осам часопа разл. законим путем уведени судови за решавање трговачких и радничких питања, велике награде и плате допринеле су, да у тој земљи потпуно нестане злочина које су изазивале беда и невоља, али су за то постили неверватну висину самоубиство и дудизо, који зависе од индивидуалних, психичких и органских услова.

Даље имамо још посла и са злочинцима из страсти — потпуно супротни тип уређеном злочинцу — који из алтруистичких осећаја драговољно трпе болове и претварају се на особити начин у политичке злочинце, стварајући тако од себе врло опасне чланове друштва.

* * *

Наравно, да се о тако великом и важном питању не може све изнети у кратком новинарском чланчићу, али то ми и није била намера. Више сам хтео, да у великим цртама укажем пут, који криминалогија мора прокрчити, ако хоће да дође своме циљу; хтео сам показати, да не треба на првом месту да тражи последње клице злочина, већ да студује према учињеном злочину и тражи узроке његове у самоме злочинцу.

Д. В. Бакић

ВАСПИТАЊЕ И САМОУБИСТВО ДЕЦЕ

Луј Прова

(наставак)

Укора морају бити кратки и благи. Неколико паметних речи могу више користити него најдуже грдње. Хладан и достојанствен тон импонује деци, док их грдња дути и понижава. У сваком случају треба штедети поное деци и не грдити их пред сведоцима. Деца, која имају поноса, достојна су поштовања.

Кад дете одриче послушност, Лоне саветује да на исту силом приморају. Ми не делимо ово мишљење.

Одрицање послушности појављује се обично код деце у виду несавладимог тврдоглавства. Кад се једном увиђа, да се не осећа ни према њима, ни према претња и према боју. Један отац причао нам је овог: његов најмлађи син обукао је једног дана, при полазку у шетњу, беле панталоне. По повратку из шетње, мати га позва да их скине, али он не хтеде то учинити. Позван у помоћ отац, после безуспешних наређења хтео је применити силу, али деца у извођењем тренутку повика: „Уби ме тата, али ми остани панталоне.“ Ово очигледно било је толико комично, да је отац одмах у смех и одустао од намере.

И само одсуство енергије испољава се по некад у виду тврдоглавства. Пазљива деца радије трпе батине, но што пристају да изврше изнесене наређење, за које им се могли смејати другови. Другим речима: она су непокорна само о тога, што не могу да савладају своју плашљивост. Деца бујна и напрасита постају догуњета услед нервозног раздражења, које их прави гушвим према разлозима и неосетљивим према ударцима. Застрашавати их у овакиим приликама, значи просто гурати их у злочин или очајање

Некада су деца, па и сами краљевски синови, подносили равнодушно телесне казне, и не помишљајући да се због њих убијају. Војвода Монтозије, гувернер сина Лудвика XIV, тукао је на принципа и нештедимице свога краљевскога ученика. Противно овом, данас су деца постала толико осетљива и нежна, да се убијају и због обичног укора и најобичнијих ћушка. Да овога не би било, родитељи морају избегавати телесне казне, нарочито према напраситој и осетљивој деци. Не споримо при том, да у изнесеним случајима — кад дете учини какву велику погрешку — има места и ћушци, али тражимо да родитељи у овој прилици не губе своју хладнокрвност.

Код многих народа европских, нарочито код Енглеза, батине се и данас употребљују у школама и заводима за поправку. Мали Енглези прилично су навикнути на батине. Шта више, велики број славних Енглеза најављују без зазора, да су за своје успехе у неколико захвални и ударцима бича из доба детињства. Јула месеца 1887. год. обесио се један тринаестогодишњак јер зато што је наставник с њим рђаво поступао. Овај изузетни случај самоубиства побудио је Парламенат да нареди истрагу, али одређени комесар, у место да тражи укидање батина по школама, захтевао је само да се њихова употреба потчини надлору директора.

У Француској су телесне казне истина забрањене по школама, али их зато родитељи врло често употребљују за најмању ситницу. Ако је дете разбило чашу, или изгубило какву незнатну ствар, или упрљало одело, оно је сигурно да ће бити грђено и бијено као да је учинило какав злочин. Много деца само услед овог падају у очајање и убијају се.

А шта тек да речемо за оне родитеље и старатеље, који уписују у крвницу деца и саму игру. Они који ово чине, личе у многоме на примитивне народе, који нису умели да разликују неизмерне разлике од хотимичних. У колико је друге потребно казнити, у толико се оне морају изнаћи. Свако противно поступање у супротности је са осећајем правичности, који је, као што смо већ видели, толико развијен код деце.

Деца, која се често и силно каквињају, изложена су често опасности да постану злобна, ненаљала, мрзовољна и огорчена према оном своје родитеље, а по том и на цео свет. Као најбољи пример оне огорчености, може послужити Жил Валз, који је у својој књизи: „Дете“ оштрао неока жучним речима рђаво поступање својих родитеља према њему, као детету. Клаза ова посведена је: „сњима онима који умиру од досаде по колежима, или који су принуђени да често плачу због рђавих поступака своје фамилије, или најзад онима који су у младости били тарасирани и тучени од родитеља.“ Овај пример, који није једини, најбоље показује колико су опасни груби укори и телесне казне према поносити и осетљивој деци.

Једна девојка, коју је отац једном приликом у пасшуну гнева опшамарио још као дете, изјавила је Легуе-у у својој двадесет петој години: да сноме оцу још није опростила, нити ће му икад моћи опростити овај поступак.

Подижући свој глас против употребе телесне казне према деци, често пута и за најобичније ситнице, ми смо далеко од тога да тражимо, да деца буду васпитана као мекушци. Оно што ми желимо и тражимо то је, да се нарочито негују карактер и карактер дечји, јер размакнено и покварено дете, без етичке и моралне енергије, меко као памук и плашљиво као зец, може у најобичнијим случајевима, као одрастао човек, стати у ред медиократа.

Некада су родитељи веома оштро васпитавали своју децу, одвајајући их од себе за све време васпитања, и повераваући их манастирима или нарочитим наставницима. Таљеран помиње у својим мемоарима, да матер није видео до своја двадесете године. Данас се пазо у за свим другу претерност. Деца су скоро потпуно изједначена са родитељима; родитељи их обожавају као неке еномене, обасипају похвалама, нежношћу и љубављу посластицама, док је војвода бургоњски за доручак и ужину добијао само суха хлеба. Ну и ово није сме.

Данашња деца присуствују, а врло често и учествују у свима разговорима и задовољствима; она иду у позориште у времену када треба да уре по чистом ваздуху; њима се допушта да све виде и чују и читају са опасношћу да зарасе очи сузи и поремете свој мозак.

Јуна месеца 1890. год. обесио се мали В.... стар 13 год. из једне од најугледнијих парискиех породица. Дете је било у

полицој мери размажено, да је могло радити шта хоће. Користећи се овим, отворено је страсно читати овакојаке романе, који су његову осетљиву и невиксуну душу довели до растројства, за време кога је и самоубиство извршило.

(наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

I

Истакнуто је питање: да ли ће се избори општинских чланова вршити у свима општинама у децембру месецу, као што прописује чл. 181. закона о општинама, или ће то само бити у онима где још стоји чаиншитво, затечено увођењем у живот закона од 3. јуна 1905. године.

— На ово питање одговарамо:

По чл. 181. закона о општинама први редовни општи избори општинских председника, кметова, одборника и њихових заменика, извршиће се прве недеље по Св. Николи ове године.

Они ће се вршити у свима општинама: дакле како оним где се и данас налази чаиншитво затечено уређењем у живот закона о општинама од 5 јуна 1903 год. тако и оним, где су избори донеше вршени, без обзира што они чаиншици, изабрани на овим последњим изборима нису одслужили двогодишњи рок, пошто по чл. 174. другог става, рок њиховог службења траје до првих редовних избора.

Овако гледиште није у сукобу са чл. 122. који такође говори о чаиншицима изабраним на редовним изборима у смислу чл. 174. т. прве.

Према овоме обавештење дато о овом истом питању у бр. 27. Полицијског Гласника од ове године, овим се исправља и измењује.

II

Један општински писар пита:

„У чл. 126. закона о шумама стоји, да ће нетушне кривце, учињене по овоме закону у шумама: државним манастирским и црквеним, извиђати и казнити полицијске власти у корист шумског фонда, а у осталим општински суд у корист своје касе (чл. 70).

У члану, пак, 70 закона о шумама поменут је само општинске и сеоске шуме, те тако настаје питање: које су то остале шуме, што их помиње чл. 126.

Да у тај ред не улазе приватне шуме?"

— На ово питање одговарамо:

У чл. 1. закона о шумама помињу се ове шуме: Државне, општинске, сеоске, манастирске, црквене и приватне.

Кад по чл. 126 полицијске власти извиђају и суде нетушне кривце учињене у шумама: државним, манастирским и црквеним, а у општинску надлежност прелазе сеоске шуме, онда значи да се ту изузимају: општинске, сеоске и приватне шуме.

Према томе, општински судови имају права суђења нетушних кривца, учињених у приватним шумама.

Наравно, да и те казне иду у корист општинске касе, као што се јасно види из чл. 27. закона о шумама, где су наведени приходи шумског фонда, па се ни њих издвајају казне, изречене од стране општинских судова за нетушне кривце.

Иначе не мења ствар та околност, што се у чл. 70. говори само о општинским и сеоским шумама, јер овај члан говори о редовним приходима, који се из шума могу добијати по закону о шумама.

III

Суд општине гунцотске (среза гружанског), актом својим од 6. јула ове године Бр. 829. пита:

„По чл. 6. под а грађанског судског поступка, општински суд надлежан је да суди све спорове до 200 динара закључно, а о непокретностима и меначним потраживањима до 100 динара закључно, изузимајући спорове о наслеђству.

Како овим законским прописом није изречно опредељено, да ли се она надлежност за непокретности односи и на продају и куповину земље до горње вредности, то суд моли за објашњење: да ли је надлежан општ. суд за суђење спора о продаји и куповини земље до 100 динара вредности или не?"

— На ово питање одговарамо:

Све спорове о непокретности, чија вредност не прелази суму од 100 динара, суде општински судови, па су, према томе, надлежни да суде и спорове по продају и куповини земље у границама поменуте вредности.

IV

Један општински писар пита:

а, у једној општини постоји механа III класе, подигнута по дозволи власти и прописима законским.

Да ли се у томе месту може дозволити слободно крчмљење пића, пошто је само једна механа? и

б, кад општина слави своје сеоске литије, па од порте општинске до механе има растојања свега 5 минута, да ли се у порти може дозволити крчмљење пића на штету механе, која је ту у непосредној близини, и ако може, онда по коме то закону.

— На ово питање одговарамо:

а, Крчмљење пића није у опште дозвољено ван механа и кафана, без обзира на то, да ли је у неконе месту само једна механа или је у општи и неки, и свака противна радња кажњива је по механској уредби.

Продаја пића у облику трговине, на више, регулисана је нарочитим расписима, који о томе постоје:

б, На учињени саборима при прављи или манастирима, може сваки без дозволе упражњавати за три дна механску и кафанску радњу, за да нема дневног права на те радње, по чл. 29. уредбе о механама и кафанама, и без обзира на одстојање, које постоји од цркве и порте до механе.

У она три дана рачуна се: дан пред свечковину дан свечковине и дан по свечковини.

Ко би и после овога рока продужио радити — крчмити пиће, кафанише се као онај, који без дозволе држи кафанску радњу.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

УХВАЋЕН

Јован Афнен, кајиарски радник, чија је потера пошла у 24. броју „Полицијског Гласника" ухваћен је у Пожаревцу, те је престала потреба за његовог тражење.

ПОТЕРЕ

Стана Марјановић — Стевановић, кућана из Ковачевца у срезу беличком, побегла је из окружне болнице 28. тек. м-ца. где се налазила ради лечења, а била је у притвору код загребачког суда због опасне крађе. Стана је стара 40 година, средњег раста, црна у лицу, малих уста, танког правог носа, а са собом има и дете од шест месеци дана. Препоручује се свима власницима и општинским властима, да за њом ако нађу, ухапсе и спроведу притворском заточеницом суду с позивом на Бр. 12818 или управи града Београда с позивом на Бр. 23592.

Живојин Лекић, земљорадник рођен, 31. пр. м-ца на брезарн пичи узео је 50 динара од Лазара Углешића, подворника у општини Дуњаку, да би одмах пошао Тасе Калимановићу, кафеџији преко пута железе, који је човече чијим такве позајмице од Лазара. Одмах по том отишао је Тасе и од њега за рачун Лазарев узео 150 динара. У напоми је још узео на рачун Лазарев један кар новог прног одела и кар нових шевро чизама, па онда побегао. Тог истог дана по подне око 7 сати јавио се на Руже Јовану и Тасе да путује у Бечу (ситурно по благодарности за путни трошак). Овим јављањем Живојин је хтео да завара тих, пошто се поуздано рачуна да је он преко аустријске Моровице отишао у Шабац, па по том спорој пући у Сопљи или у село Заребиће у срезу јадранском, где му је отац био механција.

Живојин је стар 25 година, висок, у лицу, плав, бркова смеђих, брада се. Од одела има: прно поко свио одело од шевроа, на ногама шевро чизме, на глави стари, прни, мали шешир. У циљу проналаска истога се Живојинов фотографија и препоручује се свима новим и општинским властима да за њим учине јаву потеру и у случају проналаска стриктно га спроведу комесару топчидерске полиције с позивом на Бр. 1799.

Непознати крадљивац извршио је ноћу између 23. и 24. пр. м-ца крађу Младену Зонићу, обућарском радењику из Београда. Одузете су му ове ствари: један прслук, један ношњак од 34-50 динара, две осмине лоза Кливске Дутрије под Бр. 21903 и 20682, једна заложница Земаљске Банке за два пешка сата под Бр. 19980. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем и покрађом трагају и о резултату известе Управу града Београда с позивом на Бр. 25.222.

Непознати крадљивци извршили су ноћу између 22. и 23. пр. м-ца крађу стоки Драг. Пауновићу, земљу из Течића у срезу алексиначком. Одузето му је: 1 черга ћумеша, 3 бела чаршава, 2 беле сукње, 2 женске хаљине 3 пупеле завојаче, 17 пешкира, 7 килограма фуша, 2 велике пупеле мараме, све у вредности 245 динара. Препоручује се свима полиц. и општинским властима, да за крадљивцима и покрађом извршене трагање и о резултату известе начелника среза алексиначког с позивом на Бр. 8105.

Непозната крадљивац украо је 28. пр. м-ца из отворене собе неког дућана гајтана сребри сат са лицем Анђри Марковићу, млекарцу у Београду. Сат је во џепима отточен сеџемима, који су позлаћени, а ланци је сребрн, дугачак, са украсом на средини који личи на срце, а по овоме су уресама слова А. М. И. Препоручује се свима полиц. и општ. властима, да за крадљивцем и покрађом трагају, и о резултату известе извест теразијске Управе Београда с позивом на Бр. 6819.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

7. прошлог м-ца неколико коњара извршили су разбојништво над сељацима код Бумбаревог Брда изз Крагујевца. Међу овим коњарима — разбојницима осумњичен је да је био и овај **Драгомир Гајић — Тодоровић — звани „Тоцић“**, коњар

По интерпелацији начелника ср. грузањевског он је 26. прошлог месеца ухваћен у Београду и спроведен у Крагујевац ради испеђења његове личности.

Као коњар Драгомир је прво свако кесе и дизао поначалнике на џепови, по том је удрио у опасне праће, за шта је и судски осуђиван, а ево га где је и разбојништва почео да врши. Ако и даље буде овако напредовао, онда ће брзо завршити своју злочиначку каријеру.

„Тоцића“ је родом из Крагујевца, стар 28 година, повисок, очиу угасито-зелених, у лицу смеђ, кости, са таласених обрва.

Како није искључена могућност, да је он извршио још какво друго дело, то му износимо слику с препорукоу свима полиц. властима, да јаве нач. ср. грузањевског ако је још где учинио дело.

Анка Јацић, право је име овој женској, а звиже се и као Анка Јошић и Милица Белошуковић.

Анка је препредена лопов и варалица. До сада је четири пута судски осуђивана; — три пута за крађе и последњи пут за преварe.

Када је видела да јој крађе не иду добро од руке, јер је сгално узех ухваће и осуде, она је се бацила на друго поље — преваре— моћи ће ноћу у кућу и затражи вода од закључених ормарића, који га једва убеди и њихова служавка није пиклала на куће нешто што поручивала.

На овај начин извршила је у Београду неу преваре, а такође и у Крагујевцу.

Као што је Београд најповољније место обављање оваквих послова, она је се врло кратког времена приглас, држећи да је изложе особље београдске полиције неће познати. Ц преварила је се у рачуну. Одмах је приметио и назвала проституткоу у своје место рођен — Ужице.

Скреће се пажња властима да приме на њено претање, и у приватним лицима да је ухвате као затре. Она обично узима у зато ноће као служавки и код удуче прилику крађу и побегне.

Анка је родом из Ужица, стара 27 годи омањена, смеђа, жутих очиу, по лицу розва богиња, по средини десне заголење као брда шиу у величини кукурузног зрна.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Код Милана Павловића, циганина — ко бисе за Спасове, ухватила је клот среза ја јединог једног коња алаке боје тамне, 5 годи старог, без жига и рожића. Опроше се свима свима полицијским и општинским властима а потраже у својим делокругима сопственика и о резултату известе начелника среза крупањ с позивом на Бр. 6741.

Најобичнији начин њених преваре је овај: Уђе када у какву радњу — обично бакалницу или кафану — и нареди као служавка г. Н. Н. (кога већинрег човека из комшилука) да

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ж. Јанић

БРОЈ 33. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 14. АВГУСТА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, од стране полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у окуге 12 динара годишње а иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ по продају се. Руковети се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Председника Нашег Министарског Савета, Нашег Министра Просвете и Црквених Послова, а по саслушању Нашег Министарског Савета, на основу чл. 14. Устава Земаљског решили смо и решавамо:

Овлашћује се Председник Нашег Министарског Савета, Наш Министар Просвете и Црквених Послова, да читањем овог Указа закључи седнице Народне Скупштине, сазване у ванредни сазив на дан двадесет петог јула ове године.

5. августа 1905 год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Председник Министарског Савета, Министар просвете и црквених послова,
Љуб. Стојановић С. Р.

Заступник Министра иностраних дела,
Министар војни, фелдцајг-мајстор пуковник,
В. Антонић С. Р.

Министар војни, фелдцајг-мајстор пуковник,
В. Антонић С. Р.

Министар грађевина,
Вапд. Тодоровић С. Р.

Министар унутрашних дела,
Ив. Павићевић С. Р.

Министар финансија,
д-р М. Марковић С. Р.

Министар правде,
Драг. Пећић С. Р.

Министар народне привреде,
М. Драшковић С. Р.

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Народна Скупштина, сазвана у ванредан сазив за 25. јули тек. године, а на своме III-ћем редовном састанку држаноме 1-ог овог месеца решила је:

да се избор Максима Сретеновића, изабраног Народног Посланика за варош Горњи Милановац уништи, што су у бирачки списак за град Гор. Милановац уписани и на гласању гласали и навесни грађани на општине брусничке, и нареди нов избор.

Према томе решењу Народне Скупштине, на предлог Нашег Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Нашег Министарског Савета, на основу члана 100. Устава, члана 10. закона о пословном реду у Народној Скупштини и члана 2 и 93. закона о избору Народних Посланика

НАРЕЂУЈЕМО:

да се на дан двадесет осмог августа 1905. године изврши нов избор једног Народног Посланика за варош Гор. Милановац, за скупштинску период 1905., 1906., 1907 и 1908. годину.

Наш Министар Унутрашњих Дела нека изврши овај указ.

7. августа 1905. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Министар унутрашњих дела,
Ив. Павићевић С. Р.

СТРУЧНИ ДЕО

ДУЕЛ

КАО ПРАВНИ И ЦАО КТИЧКИ ПОЈАМ

(СВРШЕТАК)

Избацивањем двобоја из редова, у којима постоји, спречило би се његово ширење и међу елементе, за које он у опште није дозвољен. Међутим нема никаквих нарочитих разлога, који би спречавали да се двобој и из официрских редова избаци. Појом части и код официра једак је исти за све људе, па и за све чиновнике, којима, у начелу, и официри припадају. Истина, као представник оружане силе и безбедности државе и као такав јавно обележен униформом, официр с правом осећа, да не сме трпети да му се наносе увреде; али оно што против тога треба чинити не припада њему, и то не само због свога личног интереса и части, него и ради достојанства великога јавног позива, коме служи. Било би одиста ружне, више но у осталим случајевима, да један представник оружане силе народа, који треба да чува и брани ауторитет државне неприкосновености, и који је самим тим и морално више ангажован да скрупулозно води, да се тај ауторитет не омаловажи и не опљети, — да ипак олако сноси увреде и клевете, које унижавајући њега, унижавају посредно и оно достојанство, које је за тако високу службу потребно. И јавни је интерес, у толико, за чиновнике у опште, а за официре још и више ангажован, да се увређеном частољубљу да што пре и што потпунија сатисфакција, па било да та увреда долази од стране другог официра, било од стране грађанина. Али да се све то постигне, нашто прибегавати установи, која се јавља као аномалија и с правног и с етичког гледишта, која не само што не служи јавноме реду, него је ономе у основи противна; другим речима, нашто се служити двобојем као сановласном употребом физичке моћи? Не би ли било далеко целисходније и при-

родније ући пред суд, било пред општи кривични суд, било пред нарочити суд части, који би био надлежан за расправу свију случајева, које се сада на законској или противзаконској основи расправљају двобојем.

Такав суд части, као државна установа, могао би бити састављен искључиво од официра за случајеве сукоба, који би се између њих десавали, а кешовити за сукобе између официра и грађана. Организован на основи, која би му довољно обезбедила сав потребан ауторитет једне објективне и независне угледне колегије, у чију се непристрасност не би могло да сумња, са свом компетенцом да пуноважно изриче и обавезно доноси и објављује своје одлуке, да ли у конкретном случају има одлуке, да ли у конкретном случају има или у ствари дела увреде, иди је он само неосновано схваћање интересованог лица; а ако нађе, да дело увреде постоји, дала одлука, шта све крива страна треба да учини, да би увређеном дала сатисфакцију, да би увређеном обавезна публикација ове одлуке, којом би се и у јавности утврдило неосновано и осуђено поступање одговорног лица, било би довољно, да остане довољан морални и правни ефект на углед увређене лица. Шта више, могло би се интересованом лицу оставити на вољу да тражи сатисфакције било код суда части, било код редовних судова тужбом за кривицу. Било једно било друго, поступак целог рада треба да има карактер убрзаног кратког поступка, а казна за увреде и клевете да је довољно строга и далеко неће од оне, коју садашње законодавство предвиђа. Пре но што се реши на дело увреде или клевете, одговорно лице треба да зна да га чекају врло осетљиве казнене последице за преступно нападање на туђу част, последице, које се ни у којем случају неће завршити само са неколико динара новчане казне или са неколико дана затвора. Баш зато, што такве кривице сеи напада на част, имају још и значај јаког подстицаја за веома опасне нападе на личност, треба одговорна лица важилагати са свом строгошћу која је потребна да ту опасност отклони и да одстрани сваку даљу тежњу за неком, још озбиљнијом сатисфакцијом од оне, коју даје суд части или редовно кривично правосуђе. Увређено лице неће имати разлога да с таквим резултатом не буде задовољно, неће имати разлога да се слуша двобојем, који му не даје ништа, а доведа му у опасност и сам живот; а крива страна биће у истим околностима и неће јој се дати могућност, да у облику двобоја не само избегне казну, него да увређеном лицу нанесе још и друге штете. Ова строгост треба да вреда за увреду и клевету чисто породичних односа. Строгошћу казне за кривице, учињене тим путем, нагело слободне штампе ни мало се не ће нети. Нека писара ко шта хоће, али кад се иза тога његовог „хоће“ крије кривица, нека на ту кривицу искуси довољно строгу казну. У осталом, права је аномалија и с правног гледишта, да се увреда и клевета, учињена на обичном јавном месту, често у присуству две — три особе, каквима онако исто, као и увреда или клевета, учињена је у облику најпрље јавности — путем штампе. Слободна штампа није зато да клевета и вређа, да ствара и изазива кривице, него на против да на најширој основи служи јавном интересу. Поступајући друкче, одговорна лица чине злоупотребу са основним начелима, која штампу, као установу, обележавају.

Не упуштајући се у коректно излагање мисли, које би могле имати везе са блажом организацијом суда части и наименом поступка и законских одредаба, које би се односиле на кривично правосуђе, јер нам није дала намера, да улазимо у тако детаљно излагање ствари, нити је она, у осталом, за начелну дискусију ствари потребна, — ми мислимо, да смо навели довољно оправданих разлога, да двобој треба на законској основи енергично сузбијати и онеиогућити га не само међу грађанима, него тако исто и међу официрима. Не треба тражити од официра да се дуелишају, а треба им своим жестином закона и силом власти забранити да се дуелишају било између себе било са грађанима. Живот и једних и других потребан је и њима и њиховим породицама и држави. Као синови једног народа и заједничке државе, они и на случај увреде не треба да се наметну у непријатеље, који се узајамно убијају. Нека тај последњи разлог и држава и појединци чувају за заједничког и државног непријатеља, за рат но стање, у коме треба крњу бранити свете интересе отаџбине.

М. А. Поповић.

СУДОВИ И ЊИХОВО УРЕЂЕЊЕ

за време устанка од 1804—1813. год.

(НАСТАВАК)

Као резултат целога саветског рада Родофиникина у рапорту своме од 9. јануара 1808 године који је поднео кнезу Прозоровском, вели:

„По доласку мојем Карађорђе је скупио од свију нахија по једнога депутата да присуствује у Савету; дао је Савету потребну власт. После овога Савет је уредио варошки суд, који је отпочео да суди и да води расправу и да дли над „градским приходима; за тим је Савет уредио полицију, која је пресекла на„једнпут све грабежи и убиства, која су „се дотле дешавала“[1]).

Све што је рађено на уређењу земље крајем 1807 године, види се да је урађено по Родофиникиновој: *Основи правительства сербског*. Видели смо да су судови основани и уведени по целој земље баш по овој Основи. Тако исто и Савет је по овој Основи доведен у Београд и извршен је од свакe нахије по један саветник. Кад се извриши избор саветника онда му је давао у руке мандат потарфен магистратом варошки, где је избор учињен. Тако изгледа да је у оригиналу један саветнички мандат, који је издан саветнику за нахију смедеревску. Тај писани документат гласи:

[1]) Bosno — Ученый Архивъ Глав. Штаба СПБ. Дѣло 257.

„*Свидетелство Благородному Господару*
„*Јанку Георгијевићу главному совѣтнику*
„*и правителствующима Совѣта сербского*
„*члену наше високопочитање.*

„Ми нижеподписавшиеся саставлајући „чије правленије смедеревскаго округа „по назоженију верховнаго правителства „нашего изабрали достојашаго на нас „мужа Господара Јанка Георгијевића и „послали в оное правителство, где он „представлял и даже своје обшчество наше „и старајао обшчеј подае праведијен[2] „сноим обратил знама . . . . . [3]) житеј„ова на себе и от сего удостојен тит„лов[4]) тајнаго совѣтника и члена вер„ховнаго совета сербскаго, хотја чест „сија истино заслужена господином Ге„оргијевићем не требует другијех оправ„данија кроме јего сопственых природних „качестве душевних, но ми целое обшче„ство жељаја признателними быти за труди „и подвиги Господина Јанка Георгијевића „и симпред потомками оправдатија забла„горасудила дати јему от нас сије пра„знателноје писмо в знак нашеја исте„нија и чувствителнија благодарности за „јего вернује исполненије долга истинога „љубителя отечества и всјакаго просви „пријатаја јего достојнејшим сего названија „правителством јему данаго. Ми же в уве„ренје нашего послушанија обвјчаваи „все истекајушчије из обшчества согла„сија совета повелењија за (са?) јего исте„ном скрепленија и точности без малеј„шаго упущенија исполнит — и обија„зујемсја.

„В Смедереве
„февруарија 4дне 1809 года.
„К сему обшчества нашего[5]) . . . пе„сали:
„советник: *Веселин Марковић*,
„советник: *Марко Јовановић*,
„советник: *Новак Мајсторовић*.
„Обер кнез Радојко с кнезови и с кне„зови и старешинами смедеревскаго о„круга
„секретар: *Васили Стефановић*.

„(М. П.) „Магистрат смедеревски потвердује печатом[6]).

Овај документат има велики значај за оно време. Он нам пут, колико је нама познато, познаје реч-орју: место нахије. За тим јасно сведочи да је нацрт Родофиникиног устава: *Основа правителства сербског* био увођен у живот, ако не цео а оно делимице[7]). Из овога документа види се: ко сачињава државну управу у нахији онога времена, и да се нахија дата од тога управљога тела једне на-

[2]) Ову реч тешко је тачно прочитати, јер је на преклоју листа, па је поцрпана.

[3]) Поцрпано.

[4]) ни знам јесам ли тачно прочитао ову реч титулов.

[5]) поцрпано.

[6]) На печату у средини $\frac{а|в}{в|а}$; около круга. Печат је сличан а онолос магистрат смедеревски Јанка са печату не види ни описан да је тако што они у В. Уч. Арх. Главноги штаба у Петрограду једно на једном документу печат магистрата поморавскога са 1849 годином.

[7]) Ни нижајна граде ове руди г. Сп. Новаковић у „Гласнику Срп. Ученог Друштва“ (стр. 143) рекао је да се по овом уставу нешто није радило.

није морала потврдити магистратским печатом. И најпосле види се, да је сваки магистрат требао да има свој печат. Значајно је то, да је на тим печатима постајао грб српски: крст са четири оцила једно другом обрнути и озго, над крстом и оцилима, круна.

Током 1808 године отварали су магистрати по варошима, али, како се види из једне наредбе Управног Савета 1808 године од 10 септембра издане самим отварењима и народу у нахијама пашбачкој, ваљевској, зворничкој и ужичкој, у неким варошима нису још били отворени. Тако Управни Савет вели: у оним местима где магистрата има, „да се нико усудио није „тому (магистрату) на пут стати: они „буди, који су у магистрату под заклетьом, да суде по правди и по савести да „ им нико на пут не стаје[9]).

И овај наход тврди да је приведено у дело оно, што се у *Основи* помиње: да се позову они људи да се закуну на верност кнезу и Сенату, па, разуме се, и чиновници да ће верно судити по правди и савести.

Родофиникином у својем рапорту, који је поднео главнокомандујућем, кнезу Прозоровском, 9. новембра 1808 године описује у кратко поједине судове, чинећи једно и напомене, шта би требало имењати у уређењу судова. Родофиников опис судова гласи:

Судска места која данас постоје у Србији.

„*I Сеоски суд*

„Овај је суд састављен из једнога попа, кнеза или старешине сеоскога и два до три кмета, које бирају сељаци. Они суде сваког празника поште иза у цркве[10]). Ко решењем овога суда није задовољан он предстаје пред

„*II суд.*

„Овај је суд састављен из кнеза одељења два или три кмета и свештеничког намесника[11]). Ко решењем овога суда није задовољан, тај иде пред

III. суд.

„Овај је суд састављен из поглавара т. ј. нахијског старешине, из једнога кнеза, из три или четири кмета, једнога свештеника, свештеничкога намесника и протопопа. Они моливоди или парничари, који нису задовољни решењем овога суда иду пред „Правителствујућиј Совет[12]), чија решења даље нико не може преиначити. У овом Совету признат је био за председника Верховни Вожд а за чланове Совета требало је изабрати из сваке нахије „по једнога[13]). Осим ових судова уређени су по свима варошима магистрати за суђење трговачких спорова. Ови магистрати врше и полицијску дужност по „варошп[14]).

По опису Родофиникиновом имали су наши преци под Карађорђем у новоослобођеној земљи судова сеоске, *кнежине* или среске и *нахије*. Поред тих судова било је по варошима *магистрата* за суђење трговачких спорова и за полицијски надзор.

На једном месту равија помену сам по једној вести послано страним новинама из Београда, да је Управни Савет крајем месеца децембра 1807 године поставио свима судовима у земљи упутства, којих ће се судови придржавати у правним и политичким питањима. У чему су се састајала та упутства данас је тешко рећи, јер се за сад не зна да је очуван и један примерак тих упутстава. Питање је како је се судило у тим нашим првим судовима? У запискама К. К. Родофиникина од 2 новембра 1808 године, које је послао кнезу Прозоровском, на месту где говори о *законима*, он врло кратко вели:

(настаиће се)

Миленко Вукићевић

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(НАСТАВАК)

VIII

Ми се у овом излагању морамо осврнути и на морално статистичке податке и чињенице. Неко може тврдити да статистика нема значаја ни неке са Психологијом. Међутим за правилно расуђивање и закључивање, за саму криминалистику од неопходне је предности знање статистичких података? Криминална Психологија има у овим подацима, што их даје морална статистика велики одсјак и јаку подлогу. Одговорност, често јављање деликата, њихова подела по време, и место, на личности и околности; за там редовно понављање и јављање деликата — све то утиче и треба да утиче на мишљење и рад. на кретање и понашање човековно о коме ми судимо и који подлежи утицају тих чињеница. Вероватност и статистика све се више једно другом приближују и једно се без другога више не може ни замислити. Münsterberg у свом делу „О задацима и методама Психологије" износи огромну важност статистике за Психологију. А то се може да учи тек онда када се поклони озбиљна пажња студије криминалистике. У бројевима и цифрама, што нам их статистика пружа, леже истине, које никако доказивање није у стању да побије. Adolf Wagner пита шта би ми рекли, шта би радили, кад би нам неки путник причао о једном народу где сила закона одређује колико се људи роди, венча, умре или убије, колико злочинстава има и т. д. — а у стварн то је заиста одређено и утврђено. Наравно у моралној статистици до сад се више рачунало на квантитете, а не и квалитете; али у последње време и на том пољу осећа се напредак. На пр. сад се врше испитивања како се односи злочинство према школовању и образовању; које класе друштвене су највише подложне самоубиству. Узимимо само случајеве самоубиства у Аустрији од 1819 године у групама од в година: ту иде 3000, 5000, 6000, 7000, 9000, 12000, 15000 — дакле стално пењање и то важи као закон. Или узимимо у разматрање стално пењање самоубистава жена у Француској. Ту налазимо 6, 6, 7, 7, 6, 7, 7, 6, 6, 7; дакле број се креће између 6 и 7. Или узимимо случајеве дављења: 280, 285, 292, 276, 257, 269, 258, 276, 278, 287. С правом вели Wagner сви бројеви показују аритметичке односе нормалног уређења једног механизма, који нас исто тако подвлеже тачношћу свога кретања, као и механизам небеских светова.

Проф. Drobisch је навео један табеларни преглед злочинстава према годинама старости.

Од 1000 злочинстава учињено је

			противу имања	противу личности
у старости	до	16 године	2	0,35
„	„	од 16—21 г.	105	28
„	„	„ 21—25 „	114	50
„	„	„ 25—30 „	101	48

[9]) Голубица IV. стр. 279.

[10]) Ова заповеда Родофиникова: „Сада уређени другу врсту суда врло је тешко због тога, што „у земље врло мало људи, који знају читати „и писати. Како исгеда потребно је само повести „и утврдити овај суд и конретан да нико не може „доказати ниво инстанције и ко право Сенату или „Врховноме Вожду, шго ште се то дање ради. Мало „ово каваљена реч изгледа, речена је за то, што ће нам „само ове судска оборишта знати нису у селах".

[11]) Друга Родофиникинова напомена:

„У Београду постојећи Правителствујући Совет Народни пременити и назвати Народним Судом. Овај суд подељити на два одељења: на световна грађанска и на световне грађанске ствари. Посло „ових уредити Правителствујући Совет или Сенат, у коју треба унети за чланове сва главна старешине као: Јакова Ненадовића, кнеза Сичу Марковића, Мишића, Младена, Петра Тодоровића и Луку Лазаревића — тим, да на упражњена места у Сенату сам Сенат бира тројицу кандидата и представљају „вожду" на избор, из ова та тројице од „избере, ког нађе за потребно.

[12]) Назначења ово поглавара главнокоп Сената и највишим руским властима ових (Сената) и власт „ових управних земаљ, с шта само и спајен утврђења руских чиновника, може се надати, да ће по-

[13]) Четврта напомена Родофиникинова гласи:

„Сврху ваљу, који овде хладноврвно приносиду, „ворвиде би било уништи и власти као, које „се у Русији употребљују за преступнике".

(Родофиникиново писмо у Петрограду, у В. Ч. Архиву Главног Штаба. Дело 257. Том. IV.).

		противу имања	противу личности
у старости од	30—35 г.	93	41
» »	35—40 »	78	31
» »	40—45 »	63	25
» »	45—50 »	48	19
» »	50—55 »	34	15
» »	55—60 »	24	12
» »	60—65 »	19	11
» »	65—70 »	14	8
» »	70—80 »	8	5
преко	80	2	2

Према овим двема таблицама и распореду њихових цифара може се са математичном тачношћу утврдити разноја и кретање злочинства у појединим годинама, на личност с једне и на својину с друге стране.

Као што биваја у другим наукама и дисциплинама, тако исто и у кривичном праву и у опште у криминалистици најважније важи оно што је несумњиво, оно што је позитивно, оно што се зна. „То знамо, то је неоспорно". У тој краткој реченици налази се последња реч и главна тежња сваке науке. За кривично право, као и за остале науке имамо и уверење и сигурност у пуну и изналажење истине. Најсигурнији знак о чврстини једне постаке, принципа или закона лежи у овоме: „то знамо: то је истина", ма се од тога и не имало непосредне практичне користи. Кад се расправља питање како је текла косовска битка, или питање да ли на Марсу има људи или живих створења, или кад се расправља питање да ли је овај или онај отров јаки, то ми на првом месту истичемо оно што је несумњиво и што се сматра за истину. Има доста основа и разлога што говоре за и можда исто толико што говоре против. Крајња тачка науч ивања је у овоме: „Хтели ми или не хтели, зна се овако. То је истина". Што је истина то независно живи и постоји и има значаја за све људе и сва времена, ма она и не знали за њу.

У важењем законима многих држава налазе се још непрестано не само непотребна тумачења, непотпуна објашњења, него и нетачних дефиниција. Најзад, сам предмет је таке природе да су објашњења тешка, јер су напесени психолошки процеси, који имају да се проуче, веома компликовани. Нарочито се криминалистика осећа у неприлици код појава, код којих се и сама несигурна осећа.

Криминална Психологија има и једну објективну страну. Она проучава душевне појаве злочинаца у свима правцима, а нарочито се зауставља код оних елемената душевне делатности, који играју најважнију улогу у сваком психичком и физичком раду. Овде су од велике важности тако звани општи моменти, које Криминална Психологија треба систематски да испита. На првом месту а и од великог значаја су чулни опажаји, општи и посебни, као примарју прве чулне уписчатке они које Криминалистика убраја у злочинце. Из тих прних опажаја развијају се представе, схватање и појмање онога што је надражајима примљено. Везивањем представа у свести јављају се процеси мишљења, који су разнолики: општи, механички, субјективни, несвесни, објективни. У исто време из тих веза појединих представа развија се свет идеја; ту долазе асоцијације идеја, сећање, памћење, осећање и најзад дејства воље, која има два процеса: унутарњи и спољашњи.

Све ове психолошке процесе има да анализе и испита Криминална Психологија код оних, које Криминалистика одваја од осталих људи. —

Наше знање почива на опажањима која смо од других или сами искуством добили. Ако су наши опажаји добри, то су нам и закључци, што отуда исходе тачни; ако су опажаји погрешни, то су и закључци рђави и нетачни. Нигде то правило више не важи него у Криминалистици.

Чулни опажаји су елементи сазнавања. Ако криминалиста у свом проучавању исходи од чула и њихових функција, то значи, да је он рад да зна тачно шта чула више, како се обављају и изводе сви они процеси који у злочинцу стварају слику и представу, која је следује противзаконо дело. Важност чулних опажаја не треба доказивати. Истинита је она фраза коју је још Емануел Кант изрекао: Чула ноју је још Емануел Кант изрекао: Чула не могу лагати, не зато што су она увек тачна, него за то што она не расуђују.

Најважнији су опажаји вида и слуха. Физиолошка оптика, као наука о опажајима чула вида, говори да ми видимо објектив спољашњега света посредством светлости, која пада на око. Осећај тог надражаја јесте утисак који ствара у свести слику о предмету. Осећаји су дакле, дејства, који су уследили спољашњи утицаји на наше органе створили извесну слику.

Тај психолошки процес чулних опажаја има за криминалистику доста важни значај, јер је у казнивим делима често и најневажнији какав чулни опажај од пресудног утицаја.

Није без интереса посматрати која су над злочинцима чинили Lombroso и Ottolenghi. Оба она писца тврде да злочинци имају тупље чулне опажаје него остали људи. Ломброзо је за потврду овога навео гомилу примера из кога се очито види да злочинци равнодушније и лакше осећају болове него други људи. Груб и суров живот и кто тако грубе навике и нарави стуљују уопште чула и све и отуда је равнодушност према боловима једна нарочита особина грубих природа и неразвијених народа и пошто међу врло грубим и суровим људима има много злочинаца, то је онда врло природно и појмљиво да злочинство, грубост, суровост и несосећајност према болу заједно се налазе.

Чуло вида је најсавршеније чуло али оно је у исто време и најважнији елемепат у Криминалистици. Што свеђок сазнаје најлакше се на чуло вида. Он је општавао видео или чуо. Треба само видео оно што је свонштава. Треба само видео оно што је видео куд и камо је да је оно што се видело или чуло, несумњиво поредити вид са чулом слуха, несумњиво је да је оно што се видело куд и камо сигурније и важније, него оно што се чуло. „Једанпут видети је боље него десетпут чути". И то је тачно како у свет тако и у најсуровијем животу тако исто и у најсуровијем животу тако исто и у најсуровијем животу тако исто и у најсуровијем посматрањима. Опис тилних научним посматрањима. Опис тилних научним цртање, незнање за-

кагга и изношење доказа није толико у стању да упери човека у нешто, док нам он то очима види. Нарочито ово важи за криминална дела. Најнесумњивија је тврдња или сведочанство, које се наслања на чуло вида. Оно је несумњиво што се види, и то се не може оспорити. Код чула слуха може се човек преварити; може нешто пречути, али ово што се види — тачно је. Чуо је неко пуцањ, помислу грања, узвик за помоћ, убрзан ход, подсвање и цеџање, кршење и ларму — све то није толико важно као кад неко чуда вида опази како је неко пуцао, како се гране кршале, како је неко трчао, кршало и т. д.

(наставиће се)

М. Павловић.

ЖИВЕ СЛИКЕ

(наставак)

а. **Ивица.** (сл. 33. и 34.).

Ивица се дели на три дела који се, према своме месту, називају: ивица очетка (А. Б.), горња (Б. В.) и спољна (В. Г. Д.).

Почетна ивица посматра се само са гледишта њене дужине, према којој може бити: *мала, средња* и *велика*. Она ова дужина рачуна се према њеној или живој истакнутости ивице испред уписе школе. Има зна код којих ове ивице никако и нема, што се означује знаком одсутна, а има их и таких код којих је она толико велика да прозаи кроз уписну школу и сједињује се с доњом превојем (види сл. 34. под 1, 2, 3, 4 и 5).

Ивице: горња и *спољна* посматрају се, не са гледишта њихове дужине, већ према месноштаном јастучићу на коме су сместаљене.

Ако овог јастучића никако нема, каже се да су ивице *равне — плосмате*; ако га пак он постоји, обе ове ивице квалификују се изразима: *мала, средња* и *велика* (види сл. 34. под 6, 7, 8, 9 и 10 за ивицу горњу, и под 11, 12, 13, 14 и 15 за ивицу спољну).

Спољна ивица посматра се још и по степену отвора. Многе од њих, а нарочито мале и средње получене су толико у назад да је чучкаста јамица врло видљива. За ивицу у овом случају каже се да је *отворена* (сл. 34. под 16). Ивица ће бити *завршена у средину*, ако је тако повијена да се чучкаста јамица врло мало види (сл. 34. под 17). И најзад ако је ивица у великој мери повијена да потпуно покрива ову јамицу, и додирује се с доњим превојем, — онда ивицаонда се као *срасла* (сл. 34. под 18).

Особености ивице.

Тачка у којој се сједињују горња и спољна ивица појављује се као као у виду једног малог и веома карактеристичног рскавичавог развића, које је прво уп ознаено од стране славног природоза Дарвина, уе је с тога и названо његовим именом — *Дарвинов зналк* (сл. 34. под 21).

Према своме облику и саставу ова знак означује се изразима:

Дарвинова проширеност, ако ивица представља један затубаст оток, који се обично налази на средини спољне ивице (сл. 34, под 22);

Дарвинова испупченост, ако је Дарвинов знак у облику тестерног зубца са широком основом (сл. 34 под 23), и

Дарвинова брадавица — округла рекавчаста испупченост, знатно већа од Дарвинова знака, и карактеристична по белој кожи на које је састављена. У пракси се врло ретко сусреће, а обично се налази на истом месту где и Дарвинов знак (сл. 34. под 24).

На овом истом месту — тачци спајања горње ивице са спољном — налази се по некад један израштај (сл. 34. под 20).

Доњи део спољне ивице може понекад бити потпуно спојен са доњим превојем — спољна ивица *спојена* са *превојем* (сл. 34. под 25).

Ивица *горња*, у место да је заокругљена, може имати облик оштрог угла, у ком се случају означује: *горња ивица оштра* (сл. 34. под 26).

Може се догодити још и то, да се почетна ивица сједињује са *горњом*, под углом *оштрим*, или *горња* са *спољном* под углом *правим*, што се означује изразима: *почетна ивица почетно супериорна оштра* (сл. 34. под 27) и ивица *супера-постериорна правa* (сл. 34. под 28).

Веома је редак, али зато и веома интересантан и карактеристичан случај кад се и *почетна* и *спољна* ивица сједињује са *горњом* под углом *правим* (сл. 34. под 29).

Још је ређи и карактеристичнији случај, у коме се *горња* ивица сједињује са *почетном* под углом *оштрим*, а са спољном под углом *тупим* (сл. 34. под 30).

Најзад биће потребно да се у извесним случајима означи: *ивица зачечена* (сл. 34. под 19), *смрвљена*, *мрљичкана* и *одсечена*.

б. Лоб. (сл. 35.).

Лоб се посматра према овоме:

а. Облику;

б. Сразмери;

в. Облику, и

г. Димензији.

а. Посматран са првог гледишта, лоб се може сједињавати са образом у правцу косом — *лоб са образом косим* (1), или косо-троугластом — *лоб са образом косо-троугластом* (2), или чисто троугластом — *лоб са образом троугластим* (3).

Ако је лоб заокружен и врло мало од образа растављен, — каже се да је *лоб са средњим образом*; ако ли је пак он, опет заокружен, потпуно растављен од образа једним слободним простором — онда је то *лоб у облику залива* (4 и 5).

б. Сразмера лоба за образ може бити тако да се на месту овог сразмера не опажа никаква испупченост или угнутост — бразда — што ће рећи да је он потпуно сливен за образ — *лоб са потпуним сразмером* (6 и 7).

Ако је лоб једним делом растављен од образа, — каже се да је лоб са *средњим сразмером* (8), и најзад

Лоб је растављен, ако је од образа потпуно одвојен једном кожном бразном. У колико је ова бразда већа и дубља, у толико је и лоб одвојенији од образа (9 и 10).

г. Облик лоба може бити *раздељен*, ако се ивица продужује преко њега у виду једне веома наглашене бразде (11 и 12). У овом случају чункаста јамица не свршава се, као обично, на месту где се спољна ивица граничи с лобом, већ ће преко целе површине лоба.

Ако чункаста јамица не иде даље од половине лоба — облик лоба је *средњи* (13).

И најзад

Облик лоба је *раван* ако је његова површина једнолика и без икаквих узвишености, и *испупчен* ако цео лоб има облик брадавице (14 и 15).

Сл. 34.

Сл. 35.

б. Димензија лоба варира између врло мале и врло велике, и изражава се познатим изразима за димензију: *мала, средња и велика.*

Особености лобл.

Најчешће особености, које се код лоба сусрећу, састоје се у његовој *пробушености* или *расцепљености*, које проистичу услед ношења минђуша. Означују се изразима: *лоб пробушен — расцепљен* (21).

Добени: шиљасти и четвртасти такође се доста често сусрећу. Први су облика троуглаветог са доњим крајем веома наглашеним, а други су скоро потпуно четвртасти и веома дебели (22 и 23.)

У веома наглашеним случајевима потребно је означити општи нагиб лоба према образу, који може бити: *косо-унутрашњи* и *косо-спољашњи* (24 и 25).

Ако је горњи део лоба испао у напред, а доња у исто доба повучен у назад, тако да је доња ивица горњег дела лоба већа од спољне ивице, — каже се да је *лоб увијен* (26).

Поникао је на *равном лобовима* налази једна мала рупица, у виду јазинце, коју треба означити изразима: *лоб са јамицом* (27).

Ако је ова јамица знатно наглашена и надувена, тако да има облик јагоде — *лоб је са јагодом* (28).

Лоб са косом браздом карактеристичан је по једној бразди која почиње од трагуса и просеца лоб у правцу косом (29), и назад.

Лоб у облику острва — у праксн веома редак и интересантан. Бразда која проналази кроз лоб (случај овај може се срести само код лобова раздељених) дели се на средини лоба у два крака, између којих остаје једно парче лоба. Пошто се краци поново сједињују код образа, то ово парче лоба изгледа као неко мало острво (30).

Добро је да се зна, а према потреби и означи, још и ово:

Лоб је по правилу покривен маљавама, али се понекад дешава, нарочито код одраслих људи, да ове мале пресаве у праве длаке. Особеност ова означује се изразима: *лоб длакав.*

(наставиће се)

Д. Ђ. Арнаутић

ВАСПИТАЊЕ И САМОУБИСТВО ДЕЦЕ

Луј Проја

(НАСТАВАК)

Младе, анемичне девојке воде се у позориште, у место да се преко дана крећу по чистоме ваздуху, а у вече рано да леже. Априла месеца 1902. год. отровала се вреснпком једна млада девојка, чија је мати пред полицијом изјавила ово: „Пресвучује, као и сваке друге суботе, ишле смо у позориште. По повратку нудила сам је чоколадом и хлебом, али она не хтеде ништа ни једно ни друго, додајући да целог дана није ништа окусила. А остаком, моја је кћи била веома слаба и анемична. Толико пута најављивала је намеру да се убије, а прекључе ме је питала за арсеник.“

* * *

Слабост родитеља у истој је мери штетна за дечу, као и сама грубост. Колико је и колико деце пропало само с тога, што их родитељи нису умели васпитати како треба. Нико не спори, да има врло много матера које су у стању да се жртвују за своју дечу, али их је, на жалост, врло мало које имају дар васпитања, које знају и разумеју своје материнске дужности. Само покрштавање није довољно. За васпитање детета неопходно је потребан чврст и одлучан карактер, који матерама обично недостаје. Колико је само матера, које из прекомерне љубави према деци толерарају њихове погрешке и спречавају очеве да их укоравају и кажњавају. Има их и таквих, које се потпуно идентификују са својим дететом, мислећи само о ономе што оно мисли, жељећи само оно што оно жели, и осећајући оно исто што и дете осећа. Овакве матере апсолутно су неспособне да васпитавају дечу јер немају своје воље, јер се слепо покоравају у место да наређују. Оне су, шта више, опасне за дечје васпитање, јер спречавају и очеве да врше своје дужности према деци.

Слабост материна није увек последица љубави и нежности: она је често пута и резултат егоизма. Поједине матере толико уживају у љубави своје деце, да им, у жељи да ову љубав очувају, гледају све кроз прсте. Често је овој жељи придружен и један други, много деликатнији осећај — осећај зависти према мужу. Жене занвидљивог темперамента у стању су да ову своју особину унесу и у најнежније фамидијарне односе. Уображавајући да их деца не љубе у оној мери колико очеве, опакве матере, да би отклониле уображену опасност, труде се свим средствима да љубав дечју резервишу само за себе. Оне у сваној прилици остављају својим мужевима и пријатну улогу жандарма, док за себе задржавају ону захвална и утешна. Ако отац наређује детету што непријатно, али преко потребно, овакна мати, у место да одмах изјави солидарност са мужевљевом наредбом, хитна напротив да манифестује своје неодобравање, било речима или покретом или, назад, самим ћутањем. У оваквим приликама дете ће врло лако разумети, да ће имати матер уза се чак и кад не испуни наредбу очеву. Не треба се онда ни мало чудити, што оваква деца претпостављају матере очевима, али је за жалење што поједине матере ову разлику изазивају и подржавају.

Многе матере потпуно су свесне своје неспособности за васпитање деце, али и при свем том не остављају ово само мужевима, бојећи се ушљева који би они могли задобити над децом. Разуме се већ, да је све ово на штету дечју.

Друге нервозне жене руше ауторитет очев за још безначајније стварн: из претеране сујетљивости и у жељи за противречношћу. Нервоза потискује код њих сваки разлог, и чини да потпуно заборављају интерес дечји. То су, у неку руку, несвесна створења, која нису у стању да размишљају о последицама својих поступака.

Она домаћа разлика у осећајима, која је узрок многим сценама између родитеља и деце, свршава се често катастрофом — самоубиством. Један млади ученик, кога је отац врло често грубо због некоректног владања, подриваши увек својој матером, нервиран сталним препирканма које се због њега порађају међу родитељима, после једне бурне сцене напустио је кућу са намером: да је сит живота. Кад је дошао у ноћ пратио, убио се из револвера пред вратима собе својих родитеља. Приликом претреса његовог одела нађени је карта ове садржине: „Збогом, драги родитељи; ви сте криви што умирем.“ И доиста, дете је имало пуно права, да одговорност због свог самоубиства баци на своје родитеље.

Кад год родитељи нису сложни у погледу васпитања, у забрањивању и допуштању извесних ствари, у уношење или похвалама; кад год мати услед слабости или егоизма или зависти или инате или невоље, куди поступке очева или одобрава оно што он забрањује, ту нема више дисциплине и ауторитета; а дете, растрзано у два противна правца, може се сматрати као изгубљено.

Ако дете није благовремено навикнуто на покорност и послушност, ако постаје самовољно, ћудљиво и згуњасто; ако се дути и бесни на због чега. Напажљиво да ну се сви капрнси испуњују, ако све више и више иницкује, и кад једног дана нађе на сметњу или одрицање, ако је готово да употребн силу, или да се преда очајању. Ми знамо један случај, у коме је један млад човек, кад му није хтео допустити извесан пут, узео револвер и с места се убио.

Нема веће одговорности од родитељске. Ако су у сувише оштри према деци, могу их донести до очајања. Противном, слабост родитељска често је пута узрок губитку деце. Где је права средња између оштрине и слабости? Кад треба казнити а кад опростити? Пошто сваки дете има нарочити карактер и специјални темперамент, то се ни на ова питања не може прецизно одговорити, али се може у опште рећи: да се много више постиже добротом и благошћу него оштрином и суровошћу. Казне морају бити ретке и сразмерне учињеној грешци карактеру и осетљивости, а пре свега правичне.

Располажући у највећем степену осећајем правичности, дете неће поднети, без великог очајања, казну за коју верује да је није заслужило. Неправедне или сувише оштре казне по школама, појачане задиркивањем и несмењем несташних другова, доводе врло често кажњене до највећег очајања, а по некад и до самоубиства. Последица ће бити знатно убрзана, ако је између погрешке и момента изрицања казне протекло извесно краће време, ако је у тон и речи, којима је казна изречена, унесено више доброте и благости.

Шетња и одмор неопходно су потребни здрављу и веселости дечјој, и с тога у

грех лишити их, путем казне, и једног и другог. Настаје моменат кад ученик, запиен ученьем, осећа потребу да затвори књигу па да ходи, трчи, дише чист ваздух и посматра хоризонте који су различити од школских зидова. Лишити га свега овога, задржати га у затвору кад је жељан слободе, затворити га међу четири зида и принудити га да рали задатке у времену кад његови другови трче по шумама, пољима и брдима, доиста је варварски и не да се ни чим правдати.

* * *

Прекомерно напрезање око испита и избор каријере противне природним наклоностима, могу такође унесрећити дечу и побудити их на мисли о самоубиству. Треба знати да се деца неома разликују међу собом, и по природним наклоностима и по карактеру и по темпераменту. Не водећи рачуна о овој разлици, многи родитељи, било услед амбиције или одсутности према вучном раду унесрећавају дечу, одређујући им професија за које имају наклоности, и примораваји их на будућност која им је често пута одвратна. Ми се опомињемо једног од наших другова на детињства, који је редовно добивао главобољу кад год је рано задатак из латинског језика. Један други, стар 14 год., неома интелигентан и активан, није се никако могао помирити са редовним школским животом и обавезама ученьем школских задатака. Његова бујна природа захтевала је више слободе и кретања, па је с тога више пута мољо родитеље да га изваде из школе и дају на какав занат. Пошто су му све молбе остале узалудне, постао је прво малостан и замишљен, а за тим се обесио.

(наставиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Рок за жалбу жалбе, коју општински судови подносе против решења Министарских, има се рачунати од дана, кад је општински суд решење примио, без обзира на то, кад је исто предато општинском заступнику.

У циљу регулације и проседања Влајковићеве улице, експроприсано је имање г-ђе Љубице жене Ст. Л., овд. Против процене овог имања, суд општине града Београда изјавио је жалбу Министру Грађевина, и тражио, да ону процену, као незакониту, из разлога у жалби изнетих, поништи.

По расмотрењу свих аката и процене, Министар грађевина нашао је, да је ова процена на закону основана, јер су испуњени сви прописи закона грађевинског за варош Београд и закона о експропријацији, па је с тога, решењем својим од 25. априла 1902. године Бр. 2903., жалбу општинског суда одбацио као неуважену. Ово решење Министарство, по експедицијској књизи Министарства, примио је општински суд 27. априла 1902. године, а заступник општине београдске примио га је 6. септембра исте године, противу исто изјавио жалбу Државном Савету.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је жалба неблаговремено изјављена, јер као што се прибављањем извештаја Министарства грађевине тражи, општинска је суд, по експедицијској књизи Министарства, примио спроводно писмо Министарства са ожалбеним решењем 27. априла 1902. године, а жалба је примљена у Државном Савету тек 13. септембра исте године. На како рок за изјаву жалбе Државном Савету почиње тећи од дана, када је општински суд, у смислу § 359. грађанског судског поступка примио Министрово решење, то је општински суд после рока одређеног чланом 51. саветског пословника, изјавио жалбу, с тога је Државни Савет на основу чл. 24. закона о пословном реду у Државном Савету, решењем својим од 29. новембра 1902. године Бр. 8347., одбацио жалбу као неблаговремено поднесену.

Један случај о надлежности избраног суда за доброг задужног имања.

Аксентије Игњатовић, из Забојнице, и Зорко Даговић, из Никојевца, као старац од масе осуђеног Милосава Даговића, априла 1902. године, поднесоби решење несправног судије, којим су оглашени, да извршне доброг са задругарем осуђеног Милосава, тражили су, да среска власт образује изабрани суд. На ово је пристао и задругар Новица Даговић, те су изабране судије и унима замењци, који су споразумно изабрали председника и његовог заменика. Среска власт, решењем од 5. маја 1902. год. № 6906., одобри састав овог суда, и одреди дан суђења, налазећи да су испуњени сви услови законски.

Танасије Пантовић, — које је, као приватном тужиоцу, извршном пресудом Апелационог Суда од 15. фебруара 1902. године № 678. осуђен Милосав, да солидарно, са осталим учиниоцима, плати 875. динара, његово) спаји 815. и малолетном унуку 1200. динара, — жалио се противу горњег решења среске власти; али начелство оружно одбаци ову жалбу решењем од 14. маја 1902. године, № 7663., противу кога се позвачу Танасије жалио Министру Унутрашњих дела.

Министар Унутрашњих дела примедбама од 10. октобра 1902. године Бр. 21672. поништио је решење начелства, налазећи, да овде није случај чл. 433. и 435. грађанског судског поступка, те да би власт, по § 437. истог поступка, могла наредити састав избраног суда, већ је овде у питању извршење кривичне пресуде по грађанској части, и власт нма да поступи по § 468.грађанског судског поступка. Сем тога, без вредности је и решење несправног судије, којим оглашује таста и жену осуђеног, да бирају једног судију, не може заступати и то, да Милосаву, у месту заратне земље и војвакља, припадне рат и шибље, а од покретности ствари без вредности.

Начелство је, по овим примедбама, поништило решење среске власти, која, усвајајући исте примедбе, донесе решење и одоље молиоце (старваоце осуђеног) од тражења састава избраног суда и упути их грађанском суду да право на доброг траже.

Ово решење среске власти одобрило је сада и начелство округа и Министар Унутрашњих дела решењем од 16 јуна 1903. год. № 13833.

Међутим, у први мах одређени избрани суд 25. маја 1902. године донео је пресуду о овој доброг, и према тврђеној приостеченог кратујевачког суда од 13. јуна 1902. године № 16717., ова је пресуда постала извршна.

Противу горњег решења Министра Унутрашњих дела № 13833., изјавили су жалбу Државном Савету: стараоци масе осуђеног Милисава Даговића: Аксентије Игњатовић и Зорка Даговић, и задругар осуђеног Милосава: Новица Даговић, у којој су навели: да се приватни тужилац није могао ни мешати у доброг овог задружног имања, и да овде више није у питању састав избраног суда, јер је пресуда истог суда већ постала извршна, те не може полицијска власт и ту пресуду и решење несправног судије ништити на реч трећих лица.

По овој жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону са ових разлога:

Чим су парничари испуњали услове из §§ 433., 434. и 435. грађанског судског поступка — као што је овде случај — полицијска власт дужна је да поступи по § 438. истог поступка.

Извршење пресуде кривичне, по грађанској части, над једном парничном страном, на састав овог суда не може утицати, јер су то две потпуно одвојене ствари, које ни у колико једна од друге не зависе.

Питање о вредности пресуде избраног суда, приликом извршења кривичне пресуде по грађанској части, ценине се по законским прописима, и тада полицијска власт може поступити по § 468. грађанског судског поступка, а у овом случају, то је већ и учињено, јер се из решења судије за несправна дела № 11566. 1902. год. види, да осуђени има већ законе заступнике.

Тако исто ни трећа лица, која у доброг не учествују, не могу задржавати образоване овог суда, већ ако налазе, да су извршењем доброг, противно закону, повређени њихови интереси, могу противу тога употребити средства, која им за то закони дају.

Ово саветско посматрање усвојио је Министар Унутрашњих дела.

Саветска одлука од 22. марта 1904. године Бр. 2300.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Душан, син Јована Миленковића, земљака из Горњег Штипља, отсуствао је 12. пр. м-ца од куће и није се до сад вратио. Душан је стар 17 година, плав, сумњав; на себи је одео ношиљу и гаће од платна, тканице и сермек од сукна, обање, кунеће чарапе и чо-

хаља шешир. Нека га полицијске и општинске власти потраже у својим домацијама и у случају проналаска упуте га начелнику среза београдског, с позивом на Бр. 11636. — АБр. 1150.

Антонија Миленковића, из Орешковице, тражи дешпом начелник среза мавровског ради узимања на одговор за изнесена кривична дела. Антоније је стар 38 година, средњег раста, смеђ, плавих брчова, брија се, на десном образу има мањег; од одела има чорави фермен и сукнене чаршиве. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да Антонија потраже и у случају проналаска упуте га начелнику среза мавковског с позивом на Бр. 18016.

Рашка Чокановића, напичара из Пожаревца, окрајчког због прељубничења, тражи начелство округа пожаревачког актом Бр. 12055. Рашко има 48—50 год., омален је, слабо развијен. Проналазног треба страшарно спровести поменутом начелству.

Милорад, сан **Милете Спасић**, из Београда, нестао је 7. тек. м-ца. Он је стар 15 година, средњег раста, смеђ, на левом оку има једну белегу; од одела има кратак тегаотић шајут са црним кругама, тегаот прслук и панталоне, пи шпански шешир и шарено шиниле на дугмета. Нека га полицијске власти потраже и нађеног упуте кварту званичном Управе града Београда с позивом на Бр. 8749.

ПОТЕРЕ

Петру Ј. Михајловићу, механџији из Сенја непознати лопови украли су ноћу између 8—9 тек. м-ца ове ствари: један женски брош, једне минђуше, један златни женски прстен, један шиниле женски сат, 6 ‡‡ од којих су 3 пробушена, 2 виполсона, 80 динара у новчаницама и ситници, $1^1/_2$ аков вина и 2 шпова ракије. Начелник среза шапачког, дешпом Бр. 6673, моли за тражење предузима и покраље.

Добривоје А. Лазић, тежак, који је био у притвору код начелства округа ћупријског због више крађа, побегао је ноћима куда. Добривоје је, стар 24 године, малог раста, смеђе косе и очију, малих смеђих брчоса, зашпиљене браде; на себи има црну шубару, опанке, црне гуњ и чакшире. Препоручује се свима полиц. и општин. властима да потраже Добривоја у својим домацијама и у случају проналаска страшарно га упуте начелству округа ћупријског с позивом на Бр. 9147.

Крађа стоке. Ноћу између 30. и 31. пр. м-ца непознати пролазници украли су на чаирa Станоја Јовановића на Брачиће, једну кобилу марогу 12 година, даље прво-доратасте, потковану нечавима новом, на врату има жиг и и Т, на левима има рану од убода, а на чеду је шестаста. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да учине потеру за крадљивцем и у случају проналаска нађете начелника среза рајачког с позивом на Бр. 8290.

Непознати крадљивац ноћу између 26. и 27. пр. м-ца уделењи из покрао је касу Настасе Константиновића, кафеџије из Београда у светогорској улици бр. 16. Том је приликом одвео 17 комада ћилима Крагујевачке Задруге под бројевима: 191, 192, 226, 227, 230, 960, 961, 1014, 1015, 1016, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023 и 1024, са купоника бр. 10; 2 ћилима Крагујевачког Кредитног Заноа под Бр. 1719 и 1720 са купоном за 1905. годину; 2 мешине са ћилимом Косте Христогодину; 2 мешине са ћилимом Косте Христодуда на Неготину, а то једна за 1096·50 дин., дуда на Неготину, а то једна за 1096·50 дин., датирала под 3. августом 1904. год., а друга датирала под 3. августом 1904. год., а друга под 8. јулом 1905. на 627·60 дин., датирана под 8. јулом 1905. на 627·60 дин., датирана год., и 8 комада ћилима са ћилимом Наума год., и 8 комада ћилима са ћилимом Наума Ђорђевића, трг. из Крагујевца, од којих 7. Ђорђевића, трг. из Крагујевца, од којих 7. Ђорђевић са по 500 динара и 1 са 400 дин. Преносиоце ове ствари, да за крадљивцем и покраље се свима властима да за крадљивцем и покраље се свима властима, да за крадљивцем и покраље се свима властима, да за крадљивцем и покраље се свима властима,

БРОЈ 33. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 21. АВГУСТА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, од свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земље 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединa бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе Министарства унутрашњих дела Драгутина Миљићевића, јавног правозаступника из Пожаревца;

за начелника треће класе округа моравског Обрада Б. Благојевића, начелника исте класе Министарства унутрашњих дела, — по потреби службе;

за начелника треће класе округа врањског Михаила Рашкопића, управника исте класе Управе града Београда, — по потреби службе; и

за управника четврте класе града Београда Драгића Павловића, начелника исте класе округа врањског, — по потреби службе, све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Драгутин Тодорић, начелник четврте класе округа моравског, на основу §. 70 закона о чиновницима грађанског реда отпави у пензију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 14. августа 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза посавског, округа ваљевског, Радивоја Јовановића, јавног правозаступника из Београда;

за начелника прве класе среза параћинског, Светолика Карауглића, начелника исте класе среза крагујевачког, — по потреби службе;

за начелника прве класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Василија Митића, начелника исте класе среза моравског, округа пожаревачког, — по потреби службе;

за начелника прве класе среза лесковачког, Димитрија Жујовића, управника пореског одељења среза лесковачког;

за начелника друге класе среза рађевског, Љубомира Станковића, начелника исте класе среза расинског, — по молби;

за начелника друге класе среза моравског, округа нишког, Живојина Д. Петковића, начелника исте класе среза крајинског, — по молби;

за начелника друге класе среза подунавског, Милутина Адамовића, начелника среског у пензији;

за начелника друге класе среза рамског, Антонија Вилотића, начелника исте класе среза подунавског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза ресавског, Милана Јовића, начелника исте класе среза колубарског, округа београдског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза темнићког, Севера Милутиновића, секретара прве класе начелства округа пожаревачког

за начелника друге класе среза ражањског, Милутина Протића, начелника исте класе среза ресавског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза левачког, Јосифа Цветића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника друге класе среза загаочког, Драгољуба Марковића, начелника исте класе среза неготинског, — по потреби службе;

за начелника друге класе среза тимочког, Стевка Милошевића, начелника исте класе среза нишавског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза сврљишког, Данила Драгашевића, секретара прве класе начелства округа врањског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза забуковачког, Момчила Здравковића, начелника исте класе среза орашког, — по потреби службе;

за начелника прве класе среза гружанског, Драгомира Николића, секретара друге класе првостепеног суда округа београдског;

за начелника треће класе среза моравског, округа пожаревачког, Николу Вакића начелника исте класе среза голубачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза голубачког, Живојина Белопавлића, начелника исте класе среза рамског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза колубарског, округа београдског, Косту Рапића, начелника исте класе среза космајског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза посавског, округа београдског, Радомира Филиповића, начелника исте класе среза посавског, округа ваљевског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза подгорског, Милана Цепића, начелника исте класе среза параћинског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза добричког, Димитрија Михаиловића, начелника исте класе среза лесковачког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза нишавског Атанасија Стојановића, јавног правозаступника из Лесковца;

за начелника треће класе среза деспотовачког, Милана Јевтића, секретара прве класе начелства округа нишког, по потреби службе;

за начелника треће класе среза дунавског, Косту Поповића, начелника среског исте класе у пензији;

за начелника треће класе среза неготинског, Срећена Јовановића, начелника исте класе среза пореченског, по потреби службе;

за начелника треће класе среза ваљевског, Живојина Будимировића, секретара прве класе начелства округа пиротског, — по молби;

за начелника треће класе среза јасеничког, Милана Срећковића, начелника исте класе среза забуковачког, — по молби;

за вршиоца дужности начелника среза рашинског, у рангу секретара начелства друге класе, Тихомира Гвозденовића, вршиоца дужности начелника среза сврљишког, у рангу секретара начелства исте класе, по молби;

за вршиоца дужности начелника среза љубићског, у рангу секретара начелства друге класе, Милана Доронтића, секретара друге класе начелства округа чачанског, — по потреби службе;

за вршиоца дужности начелника среза алитеровског, у рангу секретара начелства друге класе, Милорада Смиљанића, вршиоца дужности начелника среза љубићског, у рангу секретара начелства исте класе, — по потреби службе;

за вршиоца дужности начелника среза орашког, у рангу секретара начелства друге класе, Милана Пантелића, писара прве класе смедеревског приостепеног суда;

за вршиоца дужности начелника среза крагујевачког, у рангу секретара начелства друге класе, Гргура Бркића, вршиоца дужности начелника среза јасеничког, округа крагујевачког у рангу секретара начелства друге класе, — по потреби службе;

за вршиоца дужности начелника среза пиротског у рангу секретара начелства друге класе, Јована Илића, писара прве класе алексиначког приостепеног суда,

за вршиоца дужности начелника среза зајечарског, у рангу секретара начелства друге класе, Милоја Поповића, писара прве класе пиротског приостепеног суда;

за вршиоца дужности начелника среза пожарског, у рангу секретара начелства друге класе, Војислава Марјановића, писара прве класе среза јабланичког;

за вршиоца дужности начелника среза ваљевског, у рангу секретара начелства друге класе, Димитрија Грујића, писара прве класе Управе града Београда;

за писара прве класе среза грајинског, а до врши дужност начелника истог среза, Саића Дукића, писара друге класе крагујевачког приостепеног суда, — све по старом закону.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. августа 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара прве класе начелства округа чачанског, Крсту Радовановића, начелника треће класе среза ваљевског, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа пожаревачког, Љубомира Илића, секретара исте класе начелства округа смедеревског, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа смедеревског, Ђорђа Илића, начелника треће класе среза темнићског, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа пиротског, Димитрија Ђорђевића, начелника треће класе среза ражањског, по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа пиротског, Димитрија Стевановића, начелника треће класе среза моравског, округа пиротског, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа врањског, Ташисија Божића, вршиоца дужности начелника среза качичког, у рангу секретара начелства друге класе, по потреби службе;

за секретара друге класе начелства округа врањског, Павла Ђорђевића, вршиоца дужности начелника среза загаичког, у рангу секретара начелства друге класе, по потреби службе, све по старом закону.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. августа 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Никола Милисављевић, начелник прве класе среза добричког;

Милорад Рајковић, начелник прве класе среза лужничког;

Димитрије Павловић, начелник прве класе среза зајечарског;

Милоје Петковић, начелник прве класе среза пиротског;

Станоје Д. Петковић, начелник друге класе среза тимочког;

Милорад Томић, секретар прве класе начелства округа грајинског; и

Коста З. Богдановић, вршилац дужности начелника среза деспотовачког, у рангу секретара начелства друге класе, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, стане у пензију која им по годинама службе припада.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. августа 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Ђорђе Димитријевић, начелник друге класе среза подгорског; и

Тихомир Костић, начелник треће класе среза рађевског, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. августа 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Државног Савета од 2. августа ове год. Бр. 4698., решено је:

да се Војин М. Вучанић, питомац ниже пешадијске подофицирске школе, родом из Ротама у Црној Гори и досадашњи поданик исте државе, — прима у српско поданство по својој молби, изузетно од § 44. грађанског законика, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадашег подзитства.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 7. августа 1905. год. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

Је ли особа „жива изгорела," или је већ мртва била, кад је у ватру доспела

I.

И ако ретко, ипак се дешава, да човек изгори — или, ако ћемо тачније и потпуније: да од огња (ватре) живот изгуби. Може у правом смислу те речи жив сагорети; може се приходно у диму или другим продуктима сагоревања угушити; може се изложени течностима или варом „опурити" и „опарити;" може га пресвадух, усијан метал или друго које претрејано тело „ожећи" и „искарити" и т. д. Дејство, разуме се, није увек једнако, а и последице су доста различите. Смрт ако краља последица наступа или одмах или после неколико сахати и дана, а може проћи и неколико недеља и месеци, па да повређена особа тек онда дејству катре и даљим последицама тога дејства подлегне.

Смрт од огња (ватре) махом се увала као несрећан случај. Буквице и. пр. изненада (да још ноћу) пожар ини наменитеља пљевница; догоди се експлозија барута, динамита, петролеума, бензина, шпиритусера, ацетилена, светашег гаса, гасова у рудницима угља или у шумницима и т. д.; па је онда несрећа готова. Том оријаком животом плаће по одекада над пиће кад њаће особа. Махом страдају они, који су се у то време на лицу места затекли, а њиу имали могућности да се избаве, и. пр. деца у колевци; кљасти и богаљасти улети или тако оболели, да се с боленичке постеље не могу дићи (речимо у колсобољи); особе, које је ватра затекле у сну или сальном буђилу; чељад, која су закључана или катром тако окружена и одељена, да се но могу обичним излазима (вратима, прозорима, степеницама) послужити и спасти и т. д. По некада остану на згариште под рушевинама и они, који су присковчали да пожар ограничавају и гасе, а људе и њихове ствари спасавају.

— У другим приликама тиче се опет мале, још неразумне а несташне деце без довољна надзора од стране родитеља и старијих. Падну и. пр. с бања у отворену ватру писког или баш у земљу укопаног сељачког огњишта; оклизну и стрмоглаве се у казан или оранију кључалог цића, истопљене вреле масти, смоле, катрана, сапуна, пенисеја, комине или друге које течности; преврну на себе пуну а запаљену лампу с петролеумом или карамиду с врелим кленом; играју се катром (пушкама, цевчама, сламкама, жицицама и т. д.), па запале хаљине, постељу или други предмет

своје непосредне околине, те их часом плаши обузме[1]). По одекада се опажа несрећа дешава и одразлази особама — наречито ако су слабојаке, блесаве и иначе „недотупаве“; или старе, нохазаше, окрхуле и изнемогле; или слепе, кратковиде, несвестичаве, узете, дрхтаве, падавичаве и т. д. — Здраве а одрасле особе страдају по некада од ватре кад се тако опају, да не могу сахе собом плидати; или кад при легању не паре него ваоне, а крај постеље оставе неугашена жижак или петролеумску лампу; на чему кревета мало припошћену или иначе слабо утврђену свећу; запаљену цигару или лулу и т. д. — Несрећни случајеви те врсте дешавају се ноћу и радницима, који наречито с ватром и запаљивим материјалом послују, као што су н. пр. пожарници, ложачи, ђурунције, крчмари, цигларе, барутције, топиничари, бунарџије (угљари); пиксмезари, димничари, рудари у угљеним рудницима и т. д. — Најпосле дешава се по одекада, и ако много ређе, да човека и звља опали и уништи; да га електрична струја дохвати; или да га метак из ватреног оружја са извесног одстојања рани и снали, те му огањ самога метка или запаљена сукња хаљине нанан, па и њему ожеготине нанесе. — Што неки неће, да се човек у извесним приликама може „сам од себе запалити“ те убрзо тако изгорети, да од њега само прах и пепео остане (т. з. спонтано спаљивање живог човека, Combustio spontanea), то је само проста гатка за лаковерне, која нема никакве стварне основе. Тако што јамачно није нико „својим очима гледао“ — јер тога нити је икада било, нити је могло бити. О том питању се већ много и у Науци дискутовало, док га славни Либиг (Liebig) није научно решио. Приликом судског расправљања оног знаменитог случаја грофице Горлиц (Görlitz), где је наглавало, да се она сама од себе запалила, и где се пред судом решавао спор, можо ли се човек сам од себе запалити, чиниво је Либиг опите, и резултатима тих опита научно побило сва раније изнешена, која су ту могућност доказивала.[2]) Од тога доба о такој врсти смрти у Науци нема више ни спомена, и ако ими и данара, који доказују[3]) да се у човечјем жељуду могу запаљени гасови нагомилати па и запалити, ако их (подригивањем) чељаде тако истура, да онако концентрисани до пламена досиу. Само и у том случају нема опасности, да ће чељаде изгорети, јер ти запаљени гасови тек само буктиу па се одмах угасе — опрљиће, можда биги, тек уста и брковс.

Што још и данас у народу постоје приче, да се јако пиће, а нарочита љута ракија (н. пр. пренченица, шпиртуза, клековача) у човеку ласно запали, чим се напито чељаде спеће или другој отворепој ватри толико приближе, да му јара или пламен могу дах дохватити, па га онда за кратко време у прах и пепео претворити, то је, без сваке сумње, проста измишљотина бабљесленских баба и невиница[4]), или — ако хоћете да у оцени тих прилика будемо блажи — пука самообмана. Та самообмана потекла је, по свој прилици, отуда, што је у стварн цела истина, да се напит, а још пре зртав-пијан човек лакше и чешће запали него трезан, али то има свој другог разлога. Пијан човек не влада собом; непоуздао је у свима својим покретима, а нарочито у ходу; губи рано лако равнотежу, те се запосн, посрне и падне; није сасвим присебан, те и не види опасност ма она била и близу, или не зна да је пропена[5]; не може да још унапред, јер по одекада не може ни с места да се крене и т. д! — па је онда сасвим природно, да чешће страда него присебан, нормалан човек. Али пијанице не задеси често само погреба од ватре, него и од других опасности, који се трезан с пута уклања, или се од њих нешто набани.

Већ су много рана случајеви, да човек у самоубилачкој намери ватру (свећу, ужарене угљевље — т. ј. да сам себе запали. У старо Времена чинили су то по одекада перски санатници и аскете примера ради (аутоданте), а данас то чине (силом или мином) само још удомаћене индијске раје и руске пихизисте. Иначе је у културном свету печувен случај, да чељаде при сасвим присебној и чистој свести изабере баш тај тако страшан начин самоубиства. Ако се по одекада и деси, да когод себи узме живот спаљивањем (или шурењем) овога тела, чахом се то тачи особа, које нису душевно сасвим нормалне и потпуно исправне. Већинском су то слабоумна, сумануута или иначе душевно пореметена лица, која су другим укубљима и онако само на сметњи и терету, па их због тога слабо наде и жегују, а погледе и немилице злостављају. Било таким који поводом, било баш и без икакза стварно мотивисана разлога, таква лица по одекада упорно траже да себи на којим начином живот одузму, па том прилнком падну и на мисао, да то учине ватром. Улуче згодну прилику над су сами; полију своје хаљине или своју постељу петродузмом или шпиритусом (а баш и љутом ракијом!); окруже свој одар или своју постељу лако запаљивим материјала, н. пр. сламом, сеном, тулузином и т. д., па их онда запале. Каспер (Casper)

[1]) Таких случајева је код нас врло често. Баш сваки дан готово је јелна или више вести, да је у селу Вучају (окр. смедерев.) двоје деце оставља Стојанка Васића нагорело. Дан дана затим, доносе тај исти час исте вести, да је у селу Брадарцима (окр. ваљевског) самиће оставља Живојина Стојадиновића, кући од 4 године, играјући се запаљеном запалет сламу у стаји, тек су у тај час баш сами он и несрећна мајка сестрина Даринка. Као је сваки ужаснији и ватра букнула нешто утиже, а мала Даринка остане и нагорн.

Ко би се интересовао за такве случајеве, налазиће их по свим у нашим листовима врло често.

[2]) J. Liebig: „Zur Beurtheilung der Selbstverbrennungen des menschlichen Körpers — Heidelberg: 1850.

[3]) Dr. Popoff, D-r Scott Orr, D-r Casseau, D-r Schikes, D-r Arnold и т. д.

[4]) Тако су ире најслано године (1889) доносе најгорчије новине, да се је јелна најлакше пијан запалио тако-звано-сам: — да му је ватра захватила дробове, и да је, одмах у болници, убрзо изашкнуо.

Колико су то лажи ое гомила плетке и врсте, показују сви случајеви. Прича се за нову бабу, која је радо ракију пила, да је ој се ранија у тому запалила. Баба је убрзо сва изгорела, само је још нам дарила — чашка остала — дрвена отшака. У другом случају је изгорела глава, а кава о не ио, ни ноге, а чарше ио.

[5]) Машта живаи једни случај, где су пијани другови једног пијаног шалећи, да је он сасвим присебан, на простра постављена ракијом пријили га запалили.

пзиосн случај, где је пека душевно пореме-ћена жена после свађе с мужем своју собу запалила, на канале легла, и тако смр- ницекивала. Срећом патру одмах осетн једну жену набабе. — По одекада су таке особе у извршењу те своје намере веома смишљене, а у исти мах и необично јогунасте и надрљане. Тако н. пр. проф. Хофман (Hofmann) наводи један случај те врсте, где је пека, 29 година стара, душевно пореме-ћена жена у своју пошаи куд устла на-тролеума, у њега натопила своју сукиу, па је онда обукла и запалила. Други слу-чај је још грознији, на ноћ тиме показује пореме-ћеност душевног стања извршиоца дела. Неки умно оболео пушкарац изврши-но је самоубиство на тај начин, што је турио главу у наложену пећ и држао је на живој жеравици све дотле, док није надахнуо. Београдски (Belgradesky) изно-си пример, како су се два шиварска момка у самоубилачкој намери у кази с врелим пивом стрмоглавили и ту смртно опурили.

(наставиће се)

Д-р М. Јовановић — Батут.

СУДОВИ И ЊИХОВО УРЕЂЕЊЕ

за време устанка од 1804—1813. год.

(НАСТАВАК)

„Онде се сад суди по обичајима, а најбоље би било увести руске законе и забранити од њих оне, који би за овај „народ најподеснији били“[1]). Исто тако види се из наведене саветске наредбе од 10 септембра 1808 године, да су чланови магистрата судили „по праши и по са-вести“, што ће рећи да се још и те године судило као и 1805. год су први пут заведени судови. О овоме говори и Бата-Лака у својој историји устанка (I. стр. 361.): Судове је Савет био слабдео неким упутствима, али која су нама упућивана судије да се човечно понашају према Ју-дима, који долазе на суд, него као да суде.

Кметови сеоски са својим кнезом су-дили су мале сеоске парнице, особито спорове око потре жито, или спорове око дебе имања. У договору са целим селом на „састанку“ или „збору“ кнез и кметови су расбирећивали порез с глав-ве на главу. Осим тога они су морали знати, које ни откуда дође отпрапити одмах, куда је упућено[2]). Ко није био задовољан пресудом сеоскога суда мо-гао је тражити даље правде, могао је ићи пишем суду. Осим малих парница, које је расправљао сеоски суд, он је у исто време имао и полицијску власт над селом, као што је то било и доцније до појаве писаних закона. Уз сеоского кнеза постојао је бирао, који је по некад напља-њавао оно, што се од кога потраживало. Он је објављивао по неке наредбе кмет-ске, а нарочита му је дужност била

[1]) Богишић. Разборн. стр. 184.

[2]) Д. Ђ. Аланић. Историјски развитак полицијске власти. стр. 49.

да сазива седо на састанак. Знак његове власти био је штап, који је носио, као год и кмет што је носио свој штап.

Виши суд од села или сеоског суда био је суд састављен из кнежинског кнеза, из два или три кмета и свештеничког намесника за кнежину. Тако је састав тога суда обележио К К. Родофиникин. Какав је био и колики је делокруг овога суда, према материјалу који ми је при руци, не могу тачно рећи. За време Турака, како вели В. Караџић, кнежински кнез је прикупљао разрезану порезу од своје кнежине; он је као што и судио људима за којекакве ситнице, али их није могао натерати да пристану на његов суд. За време Карађорђева у свакој кнежини поред кнеза био је војвода. И у то време власт кнезовска била је мања од војводине. Војвода је био господар кнежине[1]).

За овим судом долази нахијски или *трећи суд*, као што га назива у своје доба Родофиникин. То би било нешто слично данашњем окружном суду.

Поред ових судова био је, као што је напоменуто, у свакој варошн магистрат, који је имао да суди трговачке спорове и да врши полицијску власт у вароши.

Кад се узме у руке протокол шабачког магистрата, видеће се шта је све радио магистрат. Он је имао и судску и полицијску власт[2]), баш онако, као што вели Родофиникин, само с том разликом, што се та власт није простирала само на град Шабац већ на целу нахију шабачку. Магистрат поред судских и полицијских дела расправно је често пута и брачне спорове, дакле дела, која спадају у делокруг духовних судова[3]).

Кад се обрати пажња на овакву и овозшко проширену радњу шабачкога магистрата, онда је питање да ли је поред магистрата постојао и нахијски суд? И ако је постојао, шта му је био делокруг? У недостатку грађе данас је тешко на шта више рећи о задатку нахијских судова, до онога што је казао Родофиникин о његовом саставу.

Крајем 1808 године, од октобра па до Божића, Управни Савет је опет живо радио у Београду на уређењу земље. Између других послова Управни Савет заменио се поновa административном поделом земље, нешто тај посао није довршен прошле године[4]). На седницама Управнога Савета од 22 до 29 новембра 1808 године поред сапетника присуствовали су Родофиникин, командант војске и чланови судова са решавајућим гласом. Тада је претресано неколико пројеката, које је поднео Стефан Васиљевић Живковић (доцније названи Телемак). Ти пројекти били су: за административну поделу Србије; за реформе школа; за нову организацију војске; за експлоатисање рудника и за подизање два барутна магазина[5]).

Сва ови пројекти су усвојени и отпочело се радити на њиховом остварењу.

О слави Карађорђевој, светом Климентију, већина старешина била је дошла у Тополу. Карађорђу на славу. Ту се, одмах по слави, 28 новембра[6]), већало о неким изменама у овом уставу Родофиникиновом. Одлуке донесене у Тополи претресене су у Управном Савету од 5 до 14 децембра 1808 године и 14 децембра потврђене. Одлуке ове потписале су све старешине и утврдиле својим печатом[7]). Истога дана 14 децембра, обнародоване су расписима, који су послати појединим нахијским командантима. Мени су при руци два таква расписа, један послат Луки Лазаревићу, а други Јакову Ненадовићу.

Ове измене су опет нека врста устава. По овим изменама јасно се види ово:

1. Да су старешине одлучне и закључном утврдиле да се за господара признаје Карађорђе Петровић и његово законито потомство.

2. Све старешине обећавају и заклињу се, да ће Карађорђу верни бити и покоравати се његовим заповестима.

3. Карађорђе обећава скупштини да ће за сва народ сваку бригу носити и признаната Народни Савет за врховни суд у земљи.

4. Своје заповести Карађорђе ће издавати преко Народног Савета, а у договору са Саветом.

5. Заповести и од Карађорђа и од Савета упућиваће се непосредно окружном команданту, који ће их достављати својим мађим старешинама.

6. Све старешине у округу дужне су покоравати се окружном команданту, од њега заповести примати и одговор му давати. Који би се њему противио биће крив, као да се противи Врховном Господару и Савету Народном[8]).

Овим актом скупштина старешина и Управни Савет признали су крајем 1808 године наследну монархиску власт у лицу Карађорђа и његовога потомства. Тако је још онда у Србији призната и уређена монархијска наследна власт.

Да ли је ова скупштина о краја 1808 године радила још какав посао, за сад ми је непознато, али је јасно да се Управни Савет занима уређењем судова у земљи желећи да јасније одреди делокруг рада појединих судова. Резултат тога рада до сад је врло мало познат. Данас се зна за навезку уредбу за суд варошн Ваљева и ваљевску нахију. Овом наредбом или уређењем најбоље се види какна је и какнка је била надлежност суда ваљевског.

(наставиће се)

Миленко Вукићевић

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(НАСТАВАК)

VIII

Отуда оно неповерење према догађају који се прича по чувењу. «Тако сам чуо» каже се, што значи да не мора све бити истина у ономе што се прича. Наравно има и код чула нида обмана, али оне су у далеко мањем броју, него код чула слуха или код осталих чула.

Није без интереса додирнути и питање може ли се у мраку видети? Обично се каже и мисли да се у мраку не може видети. Наравно код апсолутне таме човек не може ништа да види, па ни животиња. Али где тама није апсолутна чуло вида може да ради. Има доста прича о злочинцима по казаматима, како виде и у мраку, као у по дана. Многи од њих живећи дуго година у подземним ћелијама тако се навикну на овај полумрак да у њему добро виде. Један се робијаш годинама толико изненадно да је могао убости да није седам и више игала, кад их неко баци по поду његове мрачне ћелије. Он се звао Трећи Природњак Disjonval је могао у казаматском мраку — тозимо се био навикао — да посматра пауконе и њихов живот боље но ико пре њега. Ви више дана у мраку проводи боље ће у тај мраку видети и распознавати предмете него онај, који је од скора у истом мраку. И овде има различне приснвности и способности: обично људи у мраку тешко виде; злочинци, који већином воћу врше своја дела, слични су мачкама и виде у мраку.

Треба напазити да сви људи не виде боје подједнако. Велики је број њих који су према неким бојама слепи т. ј. не виде црвену, зелену или коју другу боју. Исто тако боје при различној светлости дају неједнаке се показују; јер неке боје при осветљењу довољне су светлости губе своје дејство. Ако неко пред судом сведочи пред иследником да је увек видео на чоиеку или зелено или црвенасто одело, онда он извесно неистину говори.

За криминалисту је важно и чуло слуха. Онај који је пред иследником и дао исказ чуо је нешто. Важно је да ли је оно што говори тачно чуо и друго да ли ми тачно његове исказе чујемо. Ту долазе разни фактори; тачно појимање онога што се чује, верно сећање, тачно понављање, садејство фантазије и других разних утицаја. Али је од свега најважније да ли је онај што је нешто чуо и саопштава верно чуо. Неоспорно је да се врло ретко верно понаша оно што се чује. Увек и у понављању нешто измени. Сачувања и потврду онога су безбројни. Десет људи

[1]) Ријечник под речју: војвода, кнез и кнежина.

[2]) О „историјском развитку полицијских власти у Србији (од 1793—1859)" мала прочитати ново дело од Д. Т. Алексића, под истим насловом. То је једно и за данас најбоље дело те врсте у нас.

[3]) Види протокол шабачког магистрата Бр. 92, 338, 394, 406.

[4]) Monitеur за 1808 годину. Бр. 325. — за 1809 годину. Бр. 14.

[5]) Monitеur — за 1809. Бр. 14.

[6]) Да је славе рађено у Тополи, 28 новембра, на овим изменама, види се по једном документу, којим су објављене реформе од 16 јануара 1811 године В. Учен. Архив Главног Штаба. Број Бр 257, свеска XII.

[7]) Родофиникиново писмо од 18 новембра 1808. у документу. С.П.Б. В. Учен. Арх. Главног Штаба Број Бр 257. свеска IV.

[8]) Расцио, који преписа Луки Лазаревићу, штампао је Бата — Дока у својој Историји Устанка I. стр. 472—473. Оригинал рескиса, који је послан Ј. Ненадовићу налази се у Архиви Ђ. Вељковића Крила Петра I. а штампан је у „Отаџбини" Ј. Хаџића. стр. 130—131.

слушају једну причу или какав догађај и ни један га није верно поновити; свако ће по нешто изменити. При узајамним грађама и међусобним упредама пред иследником искази сведока врло често се косе. Где је неко чуо реч „вуцибатино," други је чуо реч „магарче;" где је неко чуо реч „животиња," други је чуо реч „буба."

Од важности је за чуло слуха различна приснивост, која је према добу година старости појединца. Везолд је правио посматрања на чулу слуха и постигао је интересантне резултате.

За криминалистику чуло укуса је од споредне вредности. Једино код случајева тровања користимо се практичном предношћу чула укуса.

И чуло мириса је од споредног значаја, ма да би оно могло имати више промене у криминалистици. Може се рећи да неки људи много боље миришу т. ј. имају много развијеније чуло мириса него што и сами то знају. То чуло нема велике нарочите практичне вредности; многима служи само за то да разликују пријатну од непријатне ноње. Али чуло мириса стоји у доста тесној вези са наразноврсношћу. Људима са извесним запажањима чуло мириса у неколико измењено и искварено. Касније, душевније, нарочито не само да не осећају мирис свога дућана, него у опште живају чуло мириса затупљено. На против апотекари, пивари, винари, продавци чаја и разних трава имају веома развијени мирис услед дуготрајног вежбања. Нервозни људи имају врло јако развијено чуло мириса. Шта више има људи, који разликују мирисе разних метала.

И чуло пипања има доста примене у криминалистици. На овом месту истиче се питање шта је у тренутку напада на своју кожу осетио повређени, као и онај, који повреду наноси. По тврђењу многих бажаних посматрала у првом тренутку напада спољашњи део тела не осећа никакав бол. Веза наглашава да у времену између додира који је услед удара или убода и бола постоји извесан размак времена. Врло ударац осети се у почетку само као ударац, а тек једну или две секунде после тога наступа осећај бола. Helmholtz је посматрао 1850 случајева и нашао је да нервни надражаји промиче 90 стопа у секунди. Убоде ли се човек у прст, то се бол такога убода осети за једну тридесети део секунде. Ако је човек погођен из пушке, то он у почетку осети нешто топло, налик на убод топле игле; а ако је ударен ножем осети се нешто хладно. Поједини људи погођени из пушке убођени ножем, посечени сабљом или сиксром причајући о свом случају, вели, да су у почетку осетили само ударац, притисак или неизнатан убод. Час се осећа и крв, која одмах одпочне да тече; болови услед тога наступају тек доцније. Рањени појединци који су били рањени у борби причају, да нису ништа осетили, да нису приметили кад их је таме погодило. Осети се мали ударац, убод или притисак — и то је све. И ове појаве могу имати за криминалистику практичне вредности.

За нас је на овом месту од врло велике важности прелаз из чулног опажања на душевној радњи схватања и појмања. Dessoir наводи да савремена Психологија још није у стању да нађе границу између чулног опажања и представе о предмету, који је на чула деловао и опажај изазвао.

Психологија је утврдила у овим првим радњама психичним две сфере свести: једна је осећајна, унутарња, а друга је спољна или опажајна. Прва обухвата унутрашње стање организма, а друга походи на органима као елементи, који сазнаје објективно спољашњи свет. Свет у томе има сасвим своје акције, при чему чула највише раде. — Спољашње опажање чула има троју функцију: прво је примање утиска из спољног света, разликовање и схватање. Први ступањ је перцепирање: представа постаје саставни део свести; она је ушла у свест. Непосредни акт психички, који томе следује, јесте сазнавање. При овом психичком процесу радну улогу играју сећање и асоцијација представа.

(наставиће се)

М. Павловић.

ЖИВЕ СЛИКЕ

(наставак)

г) Антитрагус (сл. 36).

Антитрагус је правилно и потпуно описан означењем његовог:

а. Нагиба;
β. Профила;
γ. Увијености, и
δ. Димензије.

а. Нагиб антитрагуса није ништа друго до нагиб линије његове правца, који правац може бити: *хоризонталан*, ако се ова линија поклапа са замишљеном хоризонталном равнином која би пролазила кроз почетну тачку антитрагуса (31 и 32), *коси*, кад поменута линија образује са хоризонталном равнином угао од 45° (4 и 5) и *средњи*, кад је правац линије у средини између ове две крајности (33).

β.) Профила антитрагуса, или још боље *профила* његове слободне ивице може бити: *плитбљен* (36), *правилан* (37), *средњи* (38) и *испупчен* (39 и 40).

Сви ови изрази јасни су сами по себи, те им с тога не додајемо нарочито објашњење.

γ.) Увијеност антитрагуса. Према томе да ли је слободна ивица истакнута више или мање у напред над ушном шкољком, антитрагус може бити: положен (41 и 42), *средњи* (43) и *прав* (44 и 45).

δ.) Димензија антитрагуса, цењена према величини његовог испупченог дела, може бити: *мала, средња* и *велика*. У случају, да испупчени део никако и не постоји, означиће се ово изразом: *одсутна* (види сл. 36, под 46, 47, 48, 49 и 50).

Сл. 36.

Особености антитрагуса.

Антитрагус може понекад бити спојен са почетном ивицом помоћу једне бразде која раздељује ушну шкољку. Особеност ова означује се изразима: *антитрагус спојен са ивицом* (51).

Засеком антитрагуса назива се знатно наглашена бразда, која раставља антитрагус и лоб од спољне ивице и доњег превоја (55).

У наведеним случајима и антитрагус и трагус покривени су длакама, што је такође потребно означити (54).

Треба тако исто означити, или само у особитим случајима, ако је канал између трагуса и антитрагуса веома узак (56).

Помињемо овом приликом и две особености трагуса, које се у пракси најчешће сусрећу, а то су: *трагус кукаст* (52) и *трагус раздељен* (53).

д. Превој (сл. 37).

Као што смо већ поменули, превој се дели на три дела: *доњи, средњи* и *горњи*.

За описивање *доњег* превоја употребљује се једна металин прутић, у величини од 10 см., који на једном

Сл. 37.

сном крају носи четвртасто ђуле, а на другом мали држак, такође од метала (сл. 38).

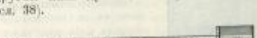

Сл. 38.

Ако овај прутић, наслоњен на унутрашњу страну антитрагуса и спољну ивицу уха, не додирује никако превој, — каже се да је превој *надувлек* (37 под 1 и 2).

Ако ли пак прутић додирује у исто време и ивицу и превој, — превој је *средњи* (37 под 3), и назад

Ако прутић додирује само превој, а не може да додирне и ивицу, — превој је *испупчен* (37 под 4 и 5).

Средњи превој посматра се са гледишта његове дужине, која може бити: *мала, средња* и *велика*.

Горњи превој, цењен према својој испупчености и дебљини, може бити: *одсутан, мали, средњи, велики* и *врло велики*. (види сл. 37 под 6, 7, 8, 9 и 10).

У последња два случаја испупченост је толико велика да пролази ивицу.

Особености превоја.

Особености превоја, које се најчешће у пракси сусрећу, ове су:

Бразде састављене. Почетна ивица уха почиње увек изнад слушног канала. Дешава се код извесних ушију, средњи крак горњег превоја продужује у виду једне бразде до саме ове ивице — почетне бразде — тако да се ове две бразде састављају. Особеност ова означује се изразима *бразде састављене* (36 под 58).

Противно овој особености, означиће се: *бразде растављене*, ако је простор који раставља ове две бразде доста велики (36 под 59).

Горњи превој може се растављати у виш е грана, или сједињавати са горњом ивицом. У првом случају каже се да је *двострук, трострук* и т. д. (37 под 26), а у другом да је *сједињен са горњом ивицом* (37. под 27).

Чуњаста јамица у виду екса. Означићу ову особености има места у оним случајима, кад чуњаста јамица пролази нагло у лоб у виду главе од екса (36. под 57).

Горњи превој отечен. Особеност ову лако је уочити по неправилним отеклинама, којима је испуњен део горњи део уха, и који су обично натолошка последица излечених гнојница и бубуљица (37. под 28).

Особености ушне шкољке (сл. 37.).

Најобичније особености ушне шкољке ове су:

Ушна шкољка поцепана — ако је цели шкољка ограничена само на ушни канал (37. под 20).

Ушна шкољка раздељена. Особеност ова карактеристична је по почетној ивици која пролази кроз целу ушну шкољку и сједињује се са доњим превојем иза антитрагуса (37. под 15.).

Ушна шкољка удуља. Одстојање између трагуса и превоја у овом случају веома је мало, а павиљон уха надужен (37. под 21).

Ушна шкољка широка — ако је поменуто одстојање између трагуса и превоја врло велико (37. под 22).

Ушна шкољка ниска — ако је одстојање између средњег превоја и антитрагуса мало (37. под 23) и назад

Ушна шкољка висока — ако је ово одстојање врло велико (37. под 24).

Општи облик уха (сл. 37).

Означићу општег облика уха резултат је већ поменутих морфолошких варијација његових саставних делова, према којима оно може бити:

а.) троугласто (11);

β. правоугласто (12);

γ.) овално (13), и

δ.) округло (14).

Овални облик уха најчешћи је у пракси; троугласти и правоугласти облици обично су омешани један с другим.

Положај уха према глави (сл. 37).

Зато што овај положај утиче знатно на целу физиономију лица, мора бити тачно означен. Само означење врши се према њеној или мањој удаљености појединих делова уха од главе. Према овоме, ухо може бити удаљено од главе или само својим *горњим делом* (1б), или *средњим* (17), или *доњим* (1с), или *потпуно*, т. ј. и горњим и доњим и средњим (19).

Ако горњи део уха додирује главу, а доњи остаје на нормалном одстојању — каже се да је ухо *прилепљено* (29).

У групи ових особености означиће се још и један редак и врло интересантан случај, у коме је општи положај уха према глави нормалан, али је павиљон, почињући од антитрагуса па до саме почетне ивице, повијен у напред. Особеност ова, која проистиче услед извесних лица која спадају на превијеном уху, означује се исправним павиљоном (36. под 60).

И назад:

Општи правац уха, независно од његовог положаја према глави, може бити: вертикалан и кос. У првом случају горњи део уха набачен је у напред, а у другом доњи (37. под 25 и 30).

(наставиће се)

Д. Ђ. Аџимић

ВАСПИТАЊЕ И САМОУБИСТВО ДЕЦЕ

Лу. Прох

(НАСТАВАК)

Као што доказују статистички подаци број дечјих самоубистава највећи је за време и после полагања испита. Један велики број младих људи убија се после неуспеха, било из страха од родитеља, било услед стида, слабости, меланхолије и халуцинација, које се јављају као последица прекомерног душевног напрезања. Ми смо посматрали једног ученика, из погледу здравог и добро развијеног, али оболелог од меланхолије после пада на испиту. Пошто је ваше дана провео у кући, не хотећи одговорити ни на једно од постављених му питања, убрзано је назад да га гони један од другова и у том убрзању разбио је писаћим прозор и повредио руку. Пре неколико година обесио се у Паризу један одлични гимназијалац само с тога што није добио награду. Утврђено је, да је ово учињено наступу душевне помућености, изазване прекомерним напрезањем.

Млади људи, чија је интелигенција прекомерно напрезана радом, после постигнутог успеха постају неспособни за даљи рад, без енергије и неспособни за ново успехе. Због овога, прекомерним напрезањем слаби карактер, убија вољу, решети темперамент, што све може изазвати за последице разне болести па и само самоубиство.

Што данас има тако много људи без иницијативе и енергије, неспособних за

ште самосталнији посао, везаних искључиво за чиновничку каријеру, упрос је у потпуној јавној настави, рђавој школској згради, сувише раном полазку у школу, енциклопедијским програмима и врлинама испита који преоптерећавају памћење, не остањавају ни мало времена за развијање и одмор духа. „Нашем духу, вели Декарт, потребно је много одмора, да би се, ма и за најкраће време, могао посветити истраживању истине". Сам Декарт лично, путовао је веома много, јуришао по пољима и занимао се борењем, јашењем и мушком. У овом истом смислу изражавао се и Лојбниц, тражећи: да интелектуалан рад буде сразмеран телесном напрезању и одмору духа.

Као што смо већ нагласили, број деце из самоубистава услед неповољених односа врло је велики. Колико би само тога и очајања родитеља учитеља деце кад би њихово васпитање и њихову будућност довели у склад са њиховим природним наклоностима и њиним социјалним положајем; кад би са мање амбиције и поноса, а са много већом бригом и нежношћу водили рачуна о правој срећи своје деце; кад би им најзад свесни истину казали: „Потрудите се да стекнете себи часну каријеру и да постанете корисни чланови друштва; постаните људи од срца и љубите праћу; ако успете и њено бити срећни; но ако, и поред ових ваших напора, не будете имали успеха, наша нежност према нама неће се умањити; ми ћемо се поносити вашим вредним васпитањем".

Многи родитељи, не водећи ни најмање рачуна о особинама деције, хоће по што по то успеха, и кад овога нема, или бар не у опсежној мери у колико су га они очекивали, онда обасипају децу прекорима и грдњом. Ова неправедни прекори, у место утеше, изазивају код деце још дубоку жалост, затим очајање, одвратност према животу, па врло често, самоубиство. Октобра месеца 1900. год. обесио се у Паризу један гимназијалац само зато, што више није могао да подноси стално прекоре своје матере због недобијене школске награде.

Професори педагогије нису сложни у питању: треба ли код деце изазивати самољубље путем похвала? Розља мисли, да се од овог треба уздржавати из бојазни од уображења, док Кинтелен напротив вели: „Ја хоћу дете које похваља тражи, које љуби славу и које пати кад је побеђено." Где је истина? По нашем мишљењу, овде је и немогуће поставити апсолутно правило, јер све зависи од карактера и темперамента дечјег. У већини случајева корисно је изазивати код деце самољубље да би их одушевили за рад, али је, тако исто, и опасно служити се овим средством према деци живој и осетној. Истина је дела, да се понекад можеш радовати детету које плаче што је оббијено, али је не нама истина, да се у већини случаја због овога треба узнемиравати.

* * *

Последиње прекомерног умног напрезања још су опасније за младе девојке. У колико је претерано тврђење Алфреда де Виња и Мишле-а да је жена болесно дете, у толико је несумњива истина да је њен физички састав много деликатнија од састава човечје, а чим ово стоји, стоји и то: да се њихе жени много брже и лакше замарања и поремећења но мушк човеком. И ако је жена у погледу моралног једнака човеку, она се од њега разликује духом онако исто као и телом. Изједначити, после овога, дечаке и девојчице у погледу наставе, и преоптеретити девојчице множином површих знања, значи не водити рачуна о њиховој природи, њиховом духу и њиховој социјалној мисији.

Одличан професор универзитета Маријон, који је у Сорони предавао науку о васпитању, тврди да жене имају дара за геометрију, алгебру и нашу математику, Г-ђа Ковалески, која је недавно умрла као професор универзитета у Штокхолму, била је геометричар првог реда, али је овај успех постигла тек по цену среће и здравља. Претерана рад донео јој је болесну первозу, од које је много трпела, и услед које је често помишљала на самоубиство. Она је јавно тврдила, да би своју славу радо дала за обичну домаћу срећу, и доказивала: да је жена, као професор математике, прави монструм. Потпуно предана своју науци, г-ђа Ковалески не изађаше времена да се занима васпитањем своје кћери, која остаде у Москви за све време док је она предавала математику у Штокхолму. Њено материнско срце не осећаше никакву тугу због овог растанка, јер није било у стању да поји љубав материнску. Она је, другим речима, убила у себи жену и мајку. Овај случај са г-ђом Ковалески најочитије показује опасност од васпитања девојака у духе мушкараца са гледишта физичког, интелектуалног и моралног.

(наставиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене §. 69. закона о чиновницима грађанског реда.

Љ. Р., начелник срески, при путовању по службеној дужности, тешко је повређен по левој нози више чланка, услед тога што су се кола, у којима се возио, изврнула у један јендек поред пута. Услед те повреде пренесен је најпре у место среске канцеларије, а за тим у Београд, где му је указана лекарска помоћ. О свему овоме извештено је званичним путем надлежство окружно и Министар унутрашњих дела; повређени срески начелник је у три маха саслушаван о току његове болести и о његовом оздрављењу, и у сва три маха изјављивао је, да није толико прездравио, да би на дужност могао предстати; али да ће по мишљењу лекарском прездравити ускоро и бити потпуно способан за службу. О овом његовом наводу, министарство је званичним путем, преко Управе вароши Београда, прибавило и лекарско уверење, којим се тврди: да је он тешко повређен по левој нози; да његова повреда потребује стручно лечење у току неколико недеља. Да услед болова, које у нози осећа, није способан за њега напрежући рад; али да се то сваким даном губи, тако да ће за две недеље најдаље бити потпуно способан за своју службу.

Како повређени начелник срески, после овога, није могао предстати на дужност све до 23. августа 1904. год., наведеном је у својим саслушањима, као разлог томе, своју болест, Министар га је предложио за пенсионисање, на основу §. 69. тач. 2. закона о чиновницима грађанског реда.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је да је указ, којим је Љ. Р. пенсионисан, неправилан из ових разлога:

По чл. 69. закона о чиновницима грађанског реда, чиновник може бити стављен у пенсију у овим случајевима:

1. ако је напунио 40 година службе, или 60 година живота;

2. ако је због телесних слабости за службу неспособан постао.

3. ако због болести не би могао дуже од године дана своје званичне послове радити.

Жалитељ је ожалбеним Указом стављен у пенсију на основу тач. 2. наведеног прописа законског. Међутим, примени овог прописа законског није било места, кад је лекарским уверењем, које је Министарство по званичној дужности прибавило, било тврђено: да жалитељ, услед две тешке повреде и неправилног прелома заракле кости на левој пеподлактици, није могао до 28. јула, као дана издања уверења потпуно оздравити; да услед угњиченог зглавка стопала осећа болове, те да с тога за ње напрежући рад није способан; али, да се то сваким даном све више губи, тако, да ће за 10—14 дана бити потпуно способан за своју службу.

Према овакоме лекарском уверењу и премеру болова, није било могуће узети, да ни претпоставити, да је жалитељ, због телесне његове слабости, постао за службу неспособан. Тако нахођење у опреци је са наведеним стручним лекарским мишљењем, које је у оном случају имало да послужи као једина мерила у оцени питања о телесној слабости жалитељеној, његовом оздрављењу или неспособности за службу све док се не би накнадним комисијским лекарским прегледом противно утврдило.

Кад се при томе има у виду, да је жалитељ у вршењу званичне дужности задобио повреде, од којих је боловао, и да је, као што се из акта види, у времену пенсионисања био толико опорављен од повреда, да је и на дужност био предатао, где га је званичан извештај о његовом пенсионисању затекао, онда се неумесност у примени наведеног прописа законског, за пенсионисање његово, у толико јаче и несумњивије истиче.

Одлука Државног Савета од 8. децембра 1904. године Бр. 9351.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У 3. броју „Полицијског Гласника" од ове године изнели смо слику **Антонија Бабушковића**, који је са бугарином Стевином Добревом био ухваћен под приликом потраге и у притвор због пресаде. То су они два кокинара, који су децембра месеца пр. год. изманили 400 дин. Драгомиру Јанковићу, земљоделцу из Свбиње, потуривши му фишек са новим двогривњима у место наполеона. Ну пошто се ово дело пакнадило и суђило само на тужбу приватног тужиоца и по положеној такси, а општевећи ову није хтео положити, то је потрага пао њима морала бити прекинута и они пуштени у слободу.

Поводом објављене Антонијеве слике, Сомборска полиција актом од 19. јуна 1905 год. Бр. 13841. известила је Управу града Београда, да је он врло добро познат и њој, јер је у бугарској живео од 1890. до 1903. године, а највећи део овог времена провео је по бугарским затворима, и то махом за исте кривице, за које је и код Управе града Београда одговарао. Тако

По извршеној последњој осуди протеран је 1903. год. из Бугарске у Србију на свагда.

У Србији је продужио исти посао, те је пресудом лесковачког пространственог суда у 1903. год. због крађе осуђен на 6 месеци затвора.

Бабушковић говори поред српског, бугарски, влашки и турски и као што се из наведене даје, врло је опасан за тућу имовину, те са тога позивамо све полицијске и општин. власти да обрате јаку пажњу на његово кретање.

ПОТЕРЕ

Марко Нешић, сељак из Горњег Милановца, 6. тек. м-ца извршио је крађу једне стварн у коме је становао. Драгутину Јанићијевићу, ћевапџији из Смедерева, и одмах му 46 јануара у новцу, 1 дијамантски прстен, и 1 дијамантске минђуше, па по извршеној крађи побегао. Марко је стар 21 годину, висок, сувоњав, плавих очију и косе. Препоручује се свима полиц. и општ. властима, да за Марком и покрађом трагају и о резултату известе начелство окр. смедеревског с позивом на Бр. 7841.

Глиша Вељковић, из Лопатњака, решењем лесковачког пространственог суда од 11. маја т. г. Бр. 3265 стављен је под привичну потрагу и у притвор за извесна злочина дела, пак се налази у бегству. Он је стар 30 година, високог, просед, дугог лица, сувоњав, добро развијен. Нека га власти потраже у својим домаћинама и у случају проналаска стражарно упуте поменутом *суду*.

Михаило Димитријевић, машиниста из Лесковца, одговора под начелника среза лесковачког за извесно привично дело. У последње време Михаило је радио у Малвковцу код Николе Ђорђевића, бравара, па дознавши да га траже, утекао је. У случају да трагањем буде пронађен Михаило, нала га спровести начелнику среза лесковачког с позивом на Бр. 6990.

Крађа стоке. Ноћу између 3. и 4. т. м. нестао је са имања Боснову Богу, земљоделцу из Великог Каменице, једна побела са жарбетом. Кобила је матора 6 година, длаке зелене, репа подсечене, са ногом О. Жарбе је матора 4 месеца, длаке црне. Нека сва полиц. и општинске власти обрате пажњу и трагају за крадљивцем и покраденом стоком, па о резултату известе начелника среза ваљчког, с позивом на Бр. 8537. — Абр. 1206.

Крађа стоке. 6. тек. м-ца на ноћ на загорском сајму Димитрија Малковојевића, из Богаво, украдено је 10 брава синђа. Нека све полиц. и општ. власти учине потеру за крадљивцем и покрадом и о резултату известе начелника среза лесковачког с позивом на Бр. 9779.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

14. пр. м-ца нестало је из канцеларије суда општине власотинчке 24 комада белих сточних пасоша серије СХС Бр.: 28, 24, 26, 27, 28, 29, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 59, 74, 314, 328, 329, 330, 342, 346, 349 и 363. Скреће се пажња властима и приватима на ову крађу, да би у случају појаве ових пасоша известили о томе начелника среза ваљевског с позивом на Бр. 8126. — Абр. 1205.

КО ЈЕ ОВО?

Начелник среза лепеничког ухватио је у Рачи 8. пр. м-ца ово лице, чију слику износимо, а које изјављује да се зове **Андреја Кошић**, пољичар, родом из Лесковца. Он је у

општине сумње, тумарао од места до места, а код себе нема никаквих исправа. Андреја у стар 68 година, омален, смеђ, бради и кос проседе, очиј плаво-зелених. На десној паслаи има једно младеж. Од одела има сукнено чакшире и гуњ од проседог сељачког сукна, па ногама опанке. Говор му је тих; иде крупним корацима, а по мало је грбак. По петогоди каживању нема ништа од фамилије. Моле се све власти и приватни, ако би што знали о овоме лицу, да известе начелника среза лепеничког с позивом на Бр. 13547. — Абр. 1284.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић.

БРОЈ 34. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 28. АВГУСТА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у вароши, а то најмање за пола године, од стране полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земље 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Државног Савета од 20. августа ове год. Бр. 6191., решено је:

да се д-р Светислав Стефановић, општински лекар у Јагодини, родом из Новог Сада, — по својој молби прими у српско подданство, као досадашњи поданик угарски, заједно са женом Миланом и малолетним сином Павлом, — изузетно од §. 44. грађанског законика, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадашег подданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 17. августа 1905. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу јулу 1905. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца јула тек. год. било је у Србији:

1. **Убистава**	38
2. **Детоубистава**	4
3. **Нехотичних убистава**	4
4. **Покушаја убистава**	30
5. **Разбојништва**	23
6. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	36
7. **Паљевина**	55
8. **Опасних крађа**	150
9. **Тешких телесних повреда**	21

Од наложених дела пронађено је: убистава **34**, детоубистава **4**, нехотичних убистава **4**, покушаја убистава **28**, разбојништава **8**, злонамерних поништаја туђих ствари **1**, паљевина **7**, опасних крађа **38** и тешких телесних повреда **21**.

Највећи број убистава извршен је по кући ватреног оружја (17), затим помоћу хладног оружја (10), помоћу тупог оруђа (1) и задављивањем (2).

Узроци са којих су ова убистава извршена беше: у *освети* за 15 случајева, у *међусобној свађи* за 10, у нужној одбрани за 5 и у *домаћој расвади* за 3 случаја. За осталих 5 случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима на којима су извршена, наложена убистава јављају се: у срезу ћупричком **4**[1], у срезу млавском **3** (1 непронађено) у срезу врачарском **2** (1 непронађено) у срезу трстеничком **2**, у хомољском **2**[2], у срезу косаничком **2**[3], и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, јабланичком, лесковачком, пласотиначком, лепеничком, гружанском[4], брзопаланачком, кључком, крајинском, расинском[5], деспотовачком (непронађено), оба моравска, јадранском, љубићском, подунавском, бољевачком, заглавском, добричком, ариљском, моравичком (непронађено), и у варошима: Крушевцу и Ужицу.

Поред наложених убистава у току месеца јула откривено је убиство над Миленавом Миолопољем из Штулца у срезу трстеничком, кога је 10 маја тек. године отровала жена помоћу арсеника. Трговица је у притвору и дело признаје.

Детоубистава су извршена по **1** у срезовима: пчињском, лепеничком, рамском, и посаво-тамнавском и сва су пронађена.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: пореч ком, ресавском, мајданском и подунавском. Сви су извршиоци познати.

Покушаја убистава било је: у срезу ражањском **3** (1 непронађено), у срезу расинском **3**, у срезу космајском **2**, у срезу врачарском **2**, у срезу јабланичком **2**, у срезу ваљевском **2**, у срезу моравском окр. нишког **2** (1 непронађено), и по **1** у срезовима: посавском окр. београдског, пашењском, крагујевачком, лепеничком, темнићском, алексиначком, белопаланачком, јадранском, качеречком, бољевачком, зајечарском, добричком, прокупачком и студеничком.

Од ових дела њих 22 извршена су у *међусобној свађи*, 4 у *нужној одбрани*, 2 у *освети*, а за 2 су непознати узроци.

Разбојништва су извршена у срезу деспотовачком **8**[6] (непронађена), у срезу хомољском **4**[7], у срезу млавском **2** (непронађена) и по **1** у срезовима: гружанском, трстеничком (непронађено), посаво-тамнавском, нишком, голубачком, подунавском, рачанском, пожешком и црноречком.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу пиротанском **3**, у срезу трстеничком **3**, у срезу ражањском **3**, у срезу бољевачком **3**, у срезу пчињском **2**, у срезу крагујевачком **2**, у срезу левачком **2**, у срезу дунавичком **2**, у срезу љубићском **1**, у срезу јасеничком окр. смедеревског **2**, и по **1** у срезовима: врачарском, мачванском, пожаревачком и ораничком.

Вредност уништених ствари износи око **2500** динара.

Паљевине су извршене: у срезу бољевачком **6**, у срезу кључком **5**, у срезу крагујевачком **4**, у срезу посмајском **3**,

---

[1] Бицја Пауић, пољодељац из Брестовца 7 кр. м. убио је зетског Марију, удову Јовика Пауића, Стану њену и Калину и Гупашу њену Јока Стојковића. Узрок овим нечувеним јесте освета према старешини задруге с којег је убијен био у сродству њихов.

[2] У једном од ових убистава сви је убио отац. Убица је стар 20 година.

[3] Ова убиства извршили су погрешени Арнаути из села.

[4] Отац убио одраслог синовца због свађе.

[5] Иван Стојић и Мишо Стојковић, тежаци из Мишева, 28. кр. месеца заклали су Богосава Матића из Нарушевца. Ово су учинили са знањем и по наговору рођеног Богосављевог брата Ђакја, које је ваљевске за новац најмио да ово дело изврши.

[6] Јула 27. дан пописната заплењена прогреда су сељаке који су то правили на Јагличинског капара и њима одузеоа отоа 174 динара у готовом новцу, један револвер и разне ситнице.

[7] Утврђено је, да су ова разбојништва дао и она у срезу млавском извршила одбегла војница: Живота Ивковић из Крушје и Зарапко Грађановић из Мишковића, који су и сами у бегству.

у срезу браничевачком **3** (2 пронађене), у срезу ваљевском **3**, у срезу орашком **3** (1 пронађена), у срезу моравичком **3** (1 пронађена), у срезу трстеничком **2**, у срезу чачанском **2** (1 пронађена), у срезу заглавском **2**, у срезу добричком **2**, и по **1** у срезовима: врачарском, пчињском, грузанском, лепеничком, расинском, сврљишком, јадранском, мачванском, посавско-тамнавском (пронађена), звишком, голубачком, (пронађена), таковском, ужичком, тровачком, жичком и у варошима: Пожаревцу и Нишу.

Опасне краће извршене су: у Београду **10** (5 пронађених) у срезу деспотовачком **8**, у срезу прокупачком **8** (2 пронађене), у срезу орашком **8**, у срезу бољевачком **7**, у срезу јабланичком **6** (3 пронађене), у срезу лепеничком **6** (2 пронађене), у срезу расинском **5** (1 пронађена), у срезу ваљевском **5**, у срезу ражањском **4** (2 пронађене), у срезу звишком **4** (1 пронађена), у срезу пожаревачком **4** (1 пронађена), у срезу заглавском **4**, у срезу гročанском **3** (две пронађене), у срезу неготинском **3**, у срезу параћинском **3** (1 пронађена), у срезу голубачком **3**, у срезу хомољском **3** (2 пронађене), у срезу јасеничком окр. смедеревског **3** (2 пронађене), у срезу пожешком **3**, у срезу моравичком **3**, у срезу врачарском **2**, у срезу крагујевачком **2**, у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2** (обе пронађене), у срезу поречком **2** (1 пронађена), у срезу темнићском **2**, у срезу сврљишком **2**, у срезу нишавском **2**, у срезу моравском окр. пожаревачког **2** (1 пронађена), у срезу косаничком **2**, у срезу алатинборском **2**; по **1 пронађена** у срезовима: власотиначком, левачком, беличком, рамском, ибарском, драгачевском, тровачком и варошима: Куприји и Пожаревцу; по **1 непронађена** у срезовима: оба колубарска, пчињском, лесковачком, пољничком, капаоничком, трстеничком, алексиначком, дунавичком, јадранском, мачванском, мланвском, врањском, и у варошима: Ваљеву, Крушевцу и Нишу.

Вредност свих ових крађа износи око **25.500** динара.

Поред изложеног, у току месеца јула извршено је у Србији још и **10 самоубистава,** и то у овим местима: у срезу тровачком **1**, у срезу пољничком **1**, у срезу расинском **1**, у срезу гружанском **1**, у срезу расинском **1**, у срезу левачком **1**, у срезу качеричком **1**, у срезу јасеничком окр. крагујевачког **1**, у срезу заглавском **1**, у срезу моравичком **1** и у Нишу **1**.

Самоубиства ова извршена су: *вешањем* 6, *ватреним оружјем* 3, и *стајањем пред железнички воз* 1.

Узроци њиховом извршењу леже: у *дуготрајној болести* за 4 случаја, у *страху од казне* за 1 и у *љубави* за 1 случај. За остала 4 случаја узроци су непознати.

Општи преглед до сада изложених дела по окрузима овакав је:

Број (број)	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Зликовачки покушаји туђег стварн	Пљачкања	Опасне крађе	Teшке телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	5	—	—	5	—	—	1	4	9	3	—	—
2	„ ваљевске	—	—	—	1	—	—	—	—	2	1	—	—
3	„ ужичке	3	1	—	2	—	—	4	1	10	—	1	—
4	„ крагујевачки	2	1	—	2	1	—	3	6	10	2	1	—
5	„ јасенички	3	—	—	—	—	—	5	8	5	—	—	—
6	„ крушевачки	4	—	—	6	1	—	6	2	12	—	1	—
7	„ моравски	1	—	1	1	1	—	3	—	16	—	1	—
8	„ нишки	1	—	—	5	—	—	1	4	9	—	1	—
9	„ пиротски	1	—	—	1	—	—	2	—	3	2	—	—
10	„ подрински	1	1	—	1	1	—	1	3	2	1	—	—
11	„ пожаревачки	6	1	1	—	1	—	4	3	19	2	—	—
12	„ руднички	1	—	—	1	—	—	2	1	—	—	1	—
13	„ смедеревски	1	—	1	—	1	—	3	2	13	1	1	—
14	„ тимочки	6	—	—	2	—	—	3	10	11	1	1	—
15	„ топлички	3	—	—	2	—	—	—	1	10	2	—	—
16	„ ужички	2	—	—	1	3	—	—	1	7	3	1	—
17	„ чачански	1	—	—	1	—	—	—	5	5	2	—	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—
	Свега:	38	4	4	30	23	—	36	55	150	21	10	—

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 23. августа 1905. год. АБр. 1217.

СТРУЧНИ ДЕО

Је ли особа „жива изгорела," или је већ мртва била, кад је у ватру дошла

I.

(НАСТАВАК)

Има и злочинаца, који се ватром служе, да било своју жртву муче и злоставе, било 'да је баш на тај начин и убију. Није далеко оно време, кад су Турци рају тим начином на муке метали и убијали, а и данас има случајева, да разбојници, харамије и хајдуци своје жртве усијаним иеригама опасују; загрејаним жарачем пеку[6]; врелим клештима с њих месо чупају; на ужарали зејтином или растопљеним оловом или смолом (пакланом) заливају и прелијевају; врелим воском (печат) на њих капају; над отворену ватру тумбе их вешају („кађе"); жучене цепке им под нокте забадају па онда запале и т. д. Често су муке тако грозне, да једна жртва пре наџивотне него што изврши оно, ради чега је мучена. Било је, шта више, и случајева, да су сами сељаци у личној одмазди и позитивној завади своје противнике на тај начин убијали, а тога је, на жалост, и данас. Још чешће се дешавало, да неваљале жене своје или туђе (махом баибраћне) новорођенче или њихо дете с оног света смакну, бацин га у ужарену пећ[7], у отворену ватру, у суд са кључалом течношћу и т. д. Шта више, у великом свету има безодушних жена, које на тај начин зарађују и тај посао стално као занат терају[8], — опет махом неваљале жене — своје жртве (махом мушке; пребацу, кад ће ш у дубоком сну или у пијаном стању нак, да их онда у постељи, слами, сену и т. д. запале. Није код нас ретки ни они случајеви, где се н. пр. у колиби, пајату или кући — нарочито ако је ге ван села или иначе далеко од прих суседа — на необјашњив начин појави пожар на том приликом изгори и које домаће чељаде. Махом су то старци, изнемогли, болесни или иначе немоћна чељад, која задруге, који су некоме на терету, с неким у завади, омрази и непријатељ

[6]) И само се случаји врсни жарачем, кад ће да нађе своје супарнике.

[7]) Недавно је и код нас извршен такав један злочин. Наиме, као Обрада Арсића из Мајевића (код Лознице), и његова супруга Мајевића Јелена, оженила се Срећка Јеремића, рођ. рађеног, окр. пожар., живела је са својим пунчином у недовољном склоношћу и разлаз с њом дете. Да га се опрости, Мајевић са умре у свој, баш у њој, одвојеној кући, а Мајева народа, да изврши подстрекао и њим дете не изгори. Мајево ово још од пороћаја слаба и није могла то извршити и суседима дека пронађу једну отвор, те се њихов лишних детета у доње кадре.

[8]) Кад је записивао затварача новорођена у једно доба, неко жена по имену Наталија Аксић и фиглеровић доиша тога ради пред суд. констатовао је исљедник, да је она њима нарочите једне жене да упропашћивање њене дете — изнад. Где ће је у којој њеној свој сагорела. Она је то чинила и новој женами, којима су дека на свемиа баш. Зарада од тога неки биће огромна: — женама је ме мало прако 1000 динара.

ству, или (због дообе) у парници (стар отац, мајка, синовац, синовица, стричевићи, деверо, јетрве, снахе*), братучеда и т. д.), или особе, чију смрт неко жељно ишчекује, не би ни је наследио и т. д. Једно је уклањана или више њих у споразуму и договору уједе згодну прилику и намерно подметну ватру до пожар наљаву. По себи се разуме, да они то чине веома мудро и обазриво, како ће пре свега што боље успети, т. ј. скупу жртву поуздано живота лишити, па онда и трог том своом злочину тако уништити или нешто заметнути, да их власт не може ни на одговор потезати, а како ли ову, ни. Наместе све прилике тако, како ће таман изгледати, као да је ватра или случајно букнула (н. пр. за време јаке суше или јаког ветра), или непажњом саме жртве произашла.

По себи се разуме, да су пожари већ сами по себи предмети полицијског истраживања, а, еventуално, и судског расправљања, јер могу бити последица каквог злонамог или кривичног дела. Тим више је потребно, ако је при таком пожару још и жртава у људском животу. С тога ће се у таким случајевима власт увек постарати, да самесним истраживањем свих околности, а нарочито стручним прегледом и (полицијском или судском) секцијом најпре „жртава“ тачно утврди узрок њихове смрти, а да објективно објасни све важније прилике, под којима је смрт наступила. Нарочито је то потребно у оним случајевима, где одмах при почетку самога истраживања набије основана сумња, да се по тиче ни случајно пожара, ни обичне пажње, него да се ни њих сврхом још и какав предходно смишљен и већ наведен злочин против човечјег живота. Тако истраживања онда раније спорне појединости тога случаја и труди се, да тим начином разјасни поједине предуже тачке. Нарочито ће за тим, да пре свега одговори на питање: *је ли набеч леш доцета у ватри живо, или тако јесте, пре којим се приликама то десило?* С тога је то питање по себи једна веома важан предмет истраживања општинских, полицијских и судских органа, и заслужује њихову нарочито пажњу.

Али овај први део тога питање има још с једне тачке гледишта свог особитог криминалног значаја и своје нарочите пажње у судској пракси. Шта више, може се рећи, да су случајеви те врсте много чешћи, него они први, и да то питање баш тога ради и постаје тако важно и значајно. Ево у чему је ствар.

Познато је у криминалистичкој пракси, да је баш ватра једно од најобичнијих, најчешће и најрадије употребљаваних средстава, којим се убијеће слуге, да свом злочину траг или сасвим затру, или га бар толико скрију и замету, како га ни савестан, већ и обазрив истраживач не би могао наћи — како би, дакле, без осуде прошли. Изпаче и. пр. убиство којим год начином а не ватром: — убију и. пр. своју жртву мечком из пушке или револвера; закољу је ножем или прободу ражљем, виљама, сабљом, штиветом и т. д.; пребијте је тољагама, праћкама, каменом, чекићем, секиром и т. д.; задаве је руками, јастуцима, сужњама, пешкирима, пешкиром и т. д. или је (рецимо мало дете) угуше јапапом, вунином, ликом, ужањцом, кајишем, повезом, пешкиром и т. д.; отрују је сичаном (миншомором, арсеном) или сублиматом (сулиметом) и т. д.; — па јој онда лешину — било целу, било раскомадану — зађеде да сасвим изгори, или да се толико опрља и испече, како ће на њој нестати свих оних трагова и карактеристичних знакова, по којима би се касније истраживањем могли познати и стручно констатовати насилна смрт од туђе руке — дакле убиство. Поред тога уједе све прилике тако, како ће изгледати, као да је жртва доиста било несрећним случајем, било својом кривицом и непажњом — без туђега саучешћа — од ватре пострадала и у њој угинула. Том приликом служе се они истим оним начином, који се — као што смо то већ раније наделе — служе и злочинци, кад хоће да своју жртву покајњено ватром уморе. Загоревају целе лешине или лешинске делове у зажареној пећи, на отвореној ватри, у крчари, цигљани, и т. д; потпаљују одар, на ком ће жртва лежи; подмећу ватру у колибу, појату, вајат или кућу где су своју жртву убили или где су је већ мртву довукли и т. д. Знаменит је у томе правцу злочин некога Timm Thode-a. Тај злиководац је 8 одраслих особа (своје родитеље, четири брата, једну сестру и једну слушкињу) најпре секиром па разним местима једне куће поубијао, па онда сиих осморо до њихових постеља довукао и најпосле постеље и кућу запалио. Срећом је пожар у брзо угашен — тако да лешине нису сасвим изгорене, и да се на њима могла констатовати врста насилне смрти туђом руком. Исто је тако знаменит и случај грофице Герлиц (Görlitz) кога смо већ споменули. Њу је њен коморник ударила по глави ужлитво, онбачкао, па онда запалио.

Таких и сличних случајева има свуде по целоме свету[10]) а има их, на жалост, и код нас шеср народа. У нас их је, рекао бих, још сразмерно много више него по другим земљама, и наше власти долазе често у положај, да истражују и пресуђују спорна питања таких случајева.

Нема сумње, да при проучавању и решавању спорова из те области веома важну улогу играју и податци, које себи прибави непосредно сам истражник (увиђајем на лицу места; испитом сведока и сумњиве особе; проучавањем ранијих прилика пострадале особе и т. д.), на је с тога потребно, да и сам у томе правцу располаже с неком извесном мером стручне спреме и практичног искуства. Али је при свем том у спорозима таке врсте и најспремнијем и најискуснијем истражнику лекар тако важна помоћна чињеница, да управо без њега не би могао ни једно важније питање из те области правилно решити. Нарочито се то мора рећи баш за оне случајеве, где је сам други доказни материјал веома оскудан, а сам предмет нејасан, запленен и тајанствен као што је то обично случај при свима намештеним пљевинама. Он ће му сдекада бити и у тим приликама најзамршенијим прилкама дати поуздан правац и њиме га извести на чистину, с које ће цео спор јасније и прегледније видети. Он ће му помоћу судско — медицинског метода пружити тако поуздане детаље и тако образложено мишљење, да ће на основу њих и у најдесператнијим случајевима иПак доћи до поуздане истине. С тога је потребно, да и иследне власти и судови у таким споровима обрате нарочиту пажњу судско-медицинској страни испитања и поступка, које буду отуда добијали. А да то опет буде са оном мером стручнога разумевања бар важнијих медицинских питања и истина у таким споровима, која је за правилну процену и решење потребна, мора се и правник упознати са неким, до сада тачно утврђеним истинама из те области Судске Медицине.

II

Познато је, да је човечји (и животињски) леш или поједине делове његове веома тешко сагрешно сапорети, или (као што ми то стручно кажемо) — „сжежи“ — т. ј. ватром (у оште високом температуром) све његове органске делове тако уништити, да од тела остану само несагорива, неорганска једњавена: — пепео. А како је тих једињења најзнатнији у костима, то кости и дају најзнатније несагоривих остатака (креча) — тако да по сдекада и после сагорења задрже свој облик и своје димензије. Разникују се само у томе, што су крте, те се као стакло ломе (калциниране кости).

По себи се разуме, да сагореваље еде тим теже и спорије, што је човечји леш по маси већи т. ј. — тежи и крупнији — као што је то случај код одраслог, снажног, а при том још једног и мускулозног чељадета. За тај посао потребно је много горива[11]) и много времена, а поред тога још и других неких особите повољних прилика (згодан полошај лешине, да ватра до ње допре са свих страна; добра вентилација ватре да се не загуши и т. д.). То се види већ из оних описа тога процеса, кад су у Старо Доба приноше и персике мученике („јеретике“[6]) на ломачи спаљивали; или из описа оних случајева, где је у рату доливало до тога, да се лешине погинулих бораца нису могле сахрањивати, него су их морали спаљивати. По тим описима јасно налази, да је сагореваље човечег леша пучан и спор посао — баш и у оним случајевима, где се нарочито спреме најповољније прилике: где се н. пр. лешине претходно катраном, смолом или петролеумом поливају и натапају и т. д. Још поуздање потврде том искуству јесу модерне пећи за спаљивање мртвада — т. з. крематорије — дакле

*) Чудноват случај наводи Блуменшток (Blumenstock: „Ob Mord Selbstmord oder Zufall“). Неки калуђер ових обавља је рад ручном радњом у својим становима. У једно вам ухме отворена петролеумску лампу тобоже да ће је пунити, онуј је на земљу испустила, и том приликом запали мајкој жени хаљине. Мајка је од опекотина после једног часа умрла, и пред смрт исказала, да сумња на отворену, да је то хотимице учинила.

[10]) Наводе их: Olivier d'Angers, Tardieu, Mair, Lauret, Decoux, Robert Ogier, Taylor, Maschka, Liman, Hofmann, Strassmann, Niemann и др.

[11]) За лешину су иекад спремали 2 хвата дрва, а уз то још сатност грања и сламе (Fillosa).

згоде и направе, које су нарочито тако конструисане, како ће мртво тело човечје што пре и што савршеније сагорети и у пепео претворити. И у најбољој врсти тих пећи (н. пр. у „Сименсовом регенератору[8]) сагори део одраслога човека у најповољнијим приликама тек за 1 сахат, а обично то траје и дуже — не рачунајући, наравно, у тај размак времена „жарење“ — т. ј. време док се пећ заложи и толико загреје, да у њој у опште леш може изгорети. Најпосле доказано је то и стручним опитима, што су их нарочито изводили научни радници на том питању, као што су: Tardieu, Rota, Grünsburg, Graff, Bischoff, Vezin, Emmert и др. Тако је н. пр. Vezin опитима утврдио, да у добро ужареној обичној пећи леш новорођена детета не може ни за 3/4 сахата толико сагорети, да од њега остану само огреде кости. Emmert је нашао да дечја лешина у пламаној (застреној) изнутра добро одленљеној пећи изгори тек за 1 до 2 сахата[10]. Hofmann тврди[11], да у већој собној пећи, држима ложењу и добро вентилисаној, дечји леш изгори за 2 сахата, а исто толико је потребно и за поједине делове великога леша. По Ogier-y, Descoust-y и Robert-y изгори леш одраслог човека, напослен шиг слојнои, тек за 3—4—5 сахати. Brouardel је нашао, да у обичном штедњаку („шпархерду“) раскомадана лешина одраслог човека (60 кгр.) може изгорети тек за 40 сахат.

Прави тоже сасвим је природно, да ће човечје лешине на отвореној ватри или у обичној, на пол, може бити, сламом или грудузинском ложењој сељачкој пећи без особите вентилације много теже, спорије и несавршеније сагорети. То исто — о мајчиној изненади — вреди, махом, и за сагореваље лешина при мањим и ређим пожарима (кад се н. пр. запали колиба, појата, којат или баш и пела сељачка кућа), јер су и ту, већином, исто тако неповољне прилике за загореваље. У таким случајевима, дакле, лешина ретко кад баш сагори (у правом смислу те речи), него се тек о пола (кад мање, кад више) осмуди, опали, опрљи и вечерс, или још жешће ватра уништи тек поједине њене одеће и најпаче заложене области и делова тела — н. пр. руке до зглоба, ноге до колена, једну или другу страну грудног коша, главу и т. д. Шта више, и при великим, дуготрајним пожарима — као што је н. пр. био пожар у бечком рингтеатру [Ringtheater]; или пожар у добротворном базару или у Opera comique у Паризу — каквих код нас нити има нити може бити, нарочито по селима, *ређе се деси, да која од пострадалих жртава сасвим сагори* — т. ј. да од ње на згаришту ништа друго не нађемо, до гомилицу пепела, у којој се распознаје која несагорена старчина пострадале особе, н. пр. прстен, минђуше, гравиња, игла, прељача, клуч, пероџез, табакера, оков са појасчића и т. д. Обично остану код више, код мање очувале кости — било још незване згобобнима, било већ разљуљане и растурене. Често се уз њих и на њима нађу и остатци већих органа трбушне и грудне дупље (срце, плућа, јетра, жедудац, црева, материца и т. д.) код више, код мање промењени, а местимице и слојеви мишића — нарочито где су мишићи. Гдекада се, шта више, деси, да се у сред јако изгорелих и, тако рећи, у гар претворених партија меканога ткива (некуша) нађу прилично очувана чађава места — као нека острва — до којих јача катра није допирала. Ту појаву налазимо на оним местима тела, на којима је лешина лежала; којима је била где придошлена, или која су била покривена и заклоњена, а нарочито, која су била јаче притиснута и стегнута. Тако н. пр. по гдекада остане код ње више очувана она партија сагорелог лешине, која је била притегнута појасом, тканицом, орглицом, запоњама, свиљаком и т. д.; или она, где су се поједине унакрсно пребачених ногу дотицале; где је рука који други део тела овијала; или она, које је дељимице или одвојд заклоњена (рашоли на погама, усеци на преполама дебелих људи, пазуха и т. д.

Та околност је од замашног судско-медицинског значаја. Чим се од „изгорелог лешине“ нађу неки остатци — н. пр. макар само неки делови костура и нешто мало ткања на њима и међу њима — нарочито површине и дробови — већ је судско-медицинском вештаку много лакше доћи до неких позитивних резултата. Из тих, ма и незнатних трагова моћи ће он по гдекада решити питање, је ли особа у пагри утопила (доцета сагорела), или је већ мртва била, кад је у њу доспела? Шта више, у неким нарочитим приликама моћи ће по тим трагопима решити и питање „каква је врста насилне смрти на њој извршена ње него што је сагоревању изложена“, а то су, махом, кардинална питања у таким случајевима. За иследне власти и судије је већ одређен одговор на оно прво, опште, питање од великог практичног значења, а где се још подсе тако подосле прилике, да декар по тим остатцима и оно друго, специјално, решити ће већ велики део најважнијег посла сеирнен. На тим питањима почива махом решите целога иследења и суђења, а с тога и јесте улога судско-медицинског вештака у таким споровима пресудна. Питање је, дакле, *кад и у којим приликама може декар на набеених остатака изгорелог лешине одредеме одговоре дати?*

(наставиће се)

Д-р М. Јовановић — Батут.

СУДОВИ И ЊИХОВО УРЕЂЕЊЕ

за време устанка од 1804—1813. год.

(НАСТАВАК)

Саветским уређењем ваљевског суда одређено је:

1. Ко су судије и какав им је ранг.

2. Како да се саслушавају парничари, како и где да се суди, како да се пресуде објављују.

3. Нико, па ма ко и ма каквога чина он био, не сме улазити у канцеларију судску под оружјем.

4. Старешине ваљевске нахије, почевши од окружнога команданта па до најмањега старешине, дужни су суд уважавати, његовим решењима покоравати се и у свему њим му на руци.

5. Судије да буду непристрасне и сваком једнако да суде.

6. Одређене су казне, које може суд применьивати.

7. Одређене су судске таксе и како се имају трошити те судске таксе.

8. Одређена је послуга за суд, и како ће се та послуга издржавати.

9. Одређено је да суд пази на зле људе и да се без писања нико не може удаљавати из варошн и места где живи.

10. За парнице мање од 100 гроша нико не сме долазити Великом Суду у Београд а за веће може доћи, али само онда ако решењем ваљевскога суда није задовољан и ако му суд даде писмо за Велики суд.

11. Сваки се суду мора покоравати, а ко се не би суду покоравао, тај да зна да ће тиме уредити Врховноча предводитеља и Савет Народа српскога. Ко би се показао непокоран суду, то ће суд из такнога одмах јавити Карађорђу и Савету, па ће за такнога добити нарочиту упутство[1].

12. Одређено је, како се морају судске одлуке и акта потписавати.

13. Забрањено је да судијама на ма шта кулуком ради, осим кад је потреба вилаетска.

14. О сваком делу, и о сваког парнице протоколи да се воде[2].

Ова уредба потписана је у Управном Савету 1. јануара 1809 године

Овде се само собом намеће питање да ли није и осталим судовима послано сличио уређење? Како нема подотака о томе, тешко је што год одређено рећи. Према ономе, што се види из приложеног шабачког магистрата, види се да је суд био потпуно уређен и пре године 1809, а има трага да је и пожаревачки магистрат био онако уређен као ваљевски и шабачки. Јасно је за сад толико, да су магистрата постојали у већини варошн, и ја мислим да су сви имали сличио уређење.

На овом месту да кажем коју реч и о црквеним или духовним судовима у време првога устанка.

Пред устанак 1804 године у Београду Пашалуку беше митрополит Леонтије Лазаревић, а епископ ужичко-захленски Антим. И један и други Грци и као Грци у народу омрзнути. Власт коју Грци у народу имаху беше велика. Они су као власници имали често пута на кошима и

---

[8]) Prof. Dr. Car Emmert: „Lehrbuch der gerichtlichen Medicin“; — Leipzig: 1901, S. 285.

[9]) E Hofmann: „Lehrbuch d. gerichtl. Medicin“. — 7. Aufl. — S. 610.

[1]) По таким је овога уређења јасно то што је Управни Савет радио ову уредбу преко мере озбиљним изменама Родоваљинскоме устанку.

[2]) Прва уредба за ваљевски суд налази се у чувеној у Народној Библиотеци, под Бр. 1150 рукопису. Одатле је прписано и штампао М. Петровић, библиотекар у установе обновљене Србије стр. 80—85 и Штампано је је и Д. Ђ. Аланић, у „Историјском развићу полицајских власти у Србији.“ 1905. на стр. 37—39.

мачеи о бедрима и топузом о уникању [ивиди власти] по пашалуку, односно по својој епархији али су више били на услузи турских властима него ли свој власти. Разуме се, да о каквом епархијском суду у оно време није могло бити ни речи, али није тако било и за време устанка.

У прво време, кад су установљени поменути судови по ослобођењи крајевима, они су расправљали поједине предмете канонске природе, који треба да потичају само под црквене судове. На опет 1807 године и скупштина и Управни Савет стајају се да заведу црквене судове. Прних дана месеца новембра 1808 године, кад је Родофиникин приложио уз свој извештај наведени опис судских места у Србији, навео је и кратак опис духовних судова, који су у оно време постајали. За то и напомене своје, шта би ваљало изменити у саставу духовних судова[5]). Тај кратак опис духовних судова гласи:

„За пркнење послове односно за понашање свештеника, за школе, за развод и венидбу уређено је такође три суда:

„*I суд*

„Овај суд састављен је из намесника, два свештеника и из два кмета.

„*II суд*

„Овај суд састављен је из протопопа, из једнога намесника, из двојице свештеника, једнога кнеза и двојице кметова.

„*III суд*

„Овај пак суд састављен је из архијереја, двојице протопопа, двојице намесника, двојице свештеника, једнога калуђерина нахије, два кнеза и два кмета; а најпосле, ко овим судом није задовољан, могао је поднети жалбу Правительствујушчем Совету.“[6])

Јасно се види из овога да је духовни суд био у свакашњем срезу, свакашњој нахији и у свакашњој епархији. Први се суд састајао из пет чланова, други из седам, а трећи [епархијски] из десет чланова.

Какав је и колики је био делокруг тих судова тешко је тачно рећи, али из наслова, који је Родофиникин дао, опи-сујући ову врсту судова, види се да су ови судови имали под собом школе, да су водили бригу о бракоразводним парницама и спорове око женидбе. Отуда се опет види да није баш јасно обележена граница између надлежности световних судова и црквених судова.

Срби устанци у оно време нису имали спремних људи у црквеном праву [канонима] као год ни у другим струкама, за то ни је било тешко и завести и утврдити црквене судове. С тога су их, наиме и завешите, могли често пута заводити и још већу пометњу уводити у њихове свакашње несређене односе.

Управни Савет мислио је и крајем 1808 и почетком 1809 године, докле је трајало примирје, да уведе ред у црквене односе онога времена. Али пошто нису имали вештих људи за тај посао то им се готово самоволно намеће дна човека врло неугодна и то Илија Новокрстићевић[7]) и неколико протођакона, прогнан из Црне Горе[8]). И један и други не беху за тај посао, али се они наметаху да буду неке чиновнице у Савету и да заводе неке уредбе. Родофиникин неће да су они хтели да саставе уређење Србије и да јој дају законе. Они су прво написали неку грамоту као од стране Савета Новокрстићеву где су хвалили услуге његове учињене Србији и потом наручавају њему да састави духовни суд. Ову грамату Новокрстићеви одиесе у Совет где су и печат ударили, најпосле наименовали чланове за духовни суд, и то многопоменьатога Јакова с другим лицима сличним њему. Све је ово учињено без знања овдашњега митрополита[9]).

Како је крајем марта 1809 године дошао глас у Србију да је прекинуто примирје између Русије и Турске и да се поново отпочиње војна, то су се и Срби оставили даљега унутрашњега уређења Србије, већ су се почеле спремати за рат. А устаиове и уређења заведена у Србији до краја 1808 године остадоше непромењене до реформа 1811. године.

IV

Судови после реформа 1811. године.

Јануара месеца 1811. године завршене су знатне реформе у Србији. Те реформе у главноме састојале су се у томе што Карађорђе и даље остаје врховни господар земље, коме се око 65 старешина заклело на верност и послушност како њему, тако и његовом законитом потомству у свако време и на свагда, како у срећи тако и у несрећи. После Карађорђа, као врховноги поглавара, Правительствујушчи Совет сматраће се као највиша власт у земљи. Старешине и цела скупштина закледе су се, да ће заповести Савета свагда слушати и њима се покоравати[10]).

Поред Совета јављају се сад прва пут министри под именом поиочитеља, који су уједно и чланови Управиога Савета. У исто време јавља се и министарска одговорност, јер се у првом указу Карађорђевом, којим се постављају саветници и магистрати, у тачци 5 вели:

„Овде раздељени чланови Савета (министри) сваки посебице примаће упутство по својем послу, шта и како треба да ради. Та упутства сваконе ће министру бити закон.“

А тачка 6 гласи:

„Сваки члан Савета (који је министар) биће одговорап за свој посао у свако време, на био тај посао добар или рђав[11]).“

Управни Савет је под председништвом самога Врховнога Господара земље, а у његовом одсуству онај, којега он наименује за својега заменика.

У самом Управном Савету образовано је засебно одељење под именом *Великог или Народног Суда*, који је имао још и *Великетски Суд*. Председник Великога Суда био је уједно и министар правде. За првога министра правде био је именован *Петар Добрњац*, али како се он није хтео примити тога звања, већ отпушто из земље, наименован је *Илија Марковић*, који је у исто време био и великн судија, јер кад је био постављен за министра правде Петар Добрњац рекао је: да је он у исто време и *великн судија великетски*, а у дипломату, које су написане 11 јануара и послате војводама, вели се, *да свако има од великога суднје великетскога да тражи учуство за оно, што скрневе, како ће се казнити*.[12]) Велики судија великетски поред тога, што је министар правде, у исто време је и председник Великога Суда. Седнице Великога суда држане су за себе и седнице министарства за себе.[13])

Колико се види из „Деловодиога протокола“ Кара-Ђорђа Петровића, Велики Суд био је овако састављен: Председник Великога Суда и министар правде *Илија Марковић*, чланови *Јанко Вурбевић, Павле Поповнћ* и Велики *Стамболчић*. Секретара Великога суда постављен је *Јарвије Николајевић* 6 фебруара 1811. године[14]). Осим оних да је још који био у Великом Суду не може се навесно рећи. Бата Лака у својој Историји Устанка вели, да се ова) суд састајао поред председника још из шест чланова и потребнога броја канцеларијскога персонала[15])

Поред установе Великога Суда види се траг о једној врло наметној намери ондашње скупштине. Само се за сад не

[5]) Родофиникиново писмо од 9. новембра 1808 године Призоровском. СП.Е.В. Учен. Архив. Глав. Штаба. Дело № 257. чист IV.

[6]) Напомена Родофиникинова на овој врсти суднма гласи: „Корисно би било искључити из свих њихо овсгских дуда. У Београду уредити духовну консисторију, која сад по посгоји, и ако не буде духовно политичкоме пословају отварм, то оставити Архиву Принцу за брак закнона од Светога Руског Синода, и не допустити Царигралскоме Патрнјарху да се мнши у послове Српске Цркве.“

[7]) Капетан Илија Новокрстићевић Србин је. Рађен је био поручником у руској војсци, у чугуевском пешчаном пуку, од 29 септембра 31 августа 1800. године. У време устанка 1804 године послао га је руски министар Иностраних дела у Србију, где он нашао заштитника, Срби су га још запазили, и он је с њима прешао остао у Србији до 7. марта 1809 године. Отишавши у Петроград он напише ако нову тужбу Министарству Иностраних Дела против Родофиникина. Доцније је дошао в затвора и шта је најпосле с њим било, не знам. Но где год је написану га Утрешић — Трећењски. Сам се потписивао: капетан „Вој Новокрешеновс“ и „оручник Вевнх Новокрешеновх“.

[8]) Ко је онај Јанош, не знам. За њега Родофиникин каже само да га је, као сумњива човека, ина ира руки. (Родофин. писмо нашој влади Пропорожском од 12 фебруара 1809).

[9]) Писмо Родофиникиново од 12 фебруара 1809. год нашиом Пропорожском. СП.Е.В. Учен. Архив. Глав. Штаба Дело № 257. чист V.

[10]) Указа Илије Новокрстићевића Србима Дело № 257. чист XI.

[11]) Указа скупштине од 9, 10 и 11 јануара 1811 године прелазно сам у СП.Е. В. Учен. Архиву Глав ног Штаба.

[12]) Вук Караџић. Грађа I. стр. 103.

[13]) На истом месту стр. 106.

[14]) Диплому Ђ'ја Николајевића штампао сам у Споменику XXXVII стр. 139.

[15]) Бата Лака. Историја Устанка стр. 465.

може тачно рећи да ли је та мисао потпуно изведена. Уз диплому војводе Луке Лазаревића [16]) а тако исто и уз диплому војводе Милисава Ђорђевића [17]) и Хаџук Вељка Петровића [18]) налазе се и упутства, којима се одређују дужности војводске. Између осталога у овим упутствима налазе се наредбе да се, у договору с кнегињама изабору два или три кмета и писар, који ће састављати магистрат. Значи, да је 1811. године извршен нов избор свију магистратских судија. Али значајно је што се у поменутим упутствима налази и заповест да се *изабрани кметови с општином пошљу у Београд Управном Савету, где ће примити поуке и упутства, како ће судити и како ће поступати.* [19]) Ја до сад нисам нашао на траг да би сазвано, да ли је ова наредба извршена, али судећи по другим заповестима, које су потпуно извршене, изгледи и ова да је извршена. Какве су поуке дате изабраним члановима суда и каква упутства, то је тешко тачно рећи. Може се само нагађати. Како је у то време на овдашњој Великој Школи предавано нешто из државног права, и како се део тих предавања сачувао до данас под именом: „Наставленија права државнога,“ [20]) то се из њих може видети, како је овдашњи професор Лазар Војиновић одредио дужности судија. На прво место обележена је власт судска овако:

„Власт судска јесте право судити распре поданика или распре прекидати. Ово право припада извршној (исполнућшој) власти, јер се без власти не би све у дејствије привело, што општој користи служи, пошто се не би сваком своје давало.

„Извршивање (творење) судске власти налиса се суд. Судови су по своме предмету један грађански а други кривични.“

Дужности пак судија овако одређује овдашњи професор Државног права:

„1. да оне, који се по суду гоне, довољно и стрпељиво прослушају, јер без тога никад не могу праведну пресуду донети, као што су дужни;

„2. да их у пресуђивању никад и ни у којем случају не руководе пристрасност и личност, већ једино љубав к правосуђу;

„3. да не допусте да се поткупе;

„4. да не протежу парницу, јер теже је поданицима протезање парница, него и сама увреда или штета, ради којих се и појавила парница, и

„5. да дело, које је у поступку са потребним доказима „правноме закону упореде,“ а по томе да своје решење (донесу) и наредбу да учине да се њихова пресуда и изврши, јер без тога не би сваки своје добио.“ [21])

Могло би се помислити, да је Управни Савет новоизабраним судијама магистрацким у овом смислу и давао поуке и упутства.

Из упутства пак, која су под именом „наставленија“ била уз дипломе, било засебно, давата војводама види се, да је појединим војводама стављено у дужност:

а) да остану перни овим заклетвама, које су учињене на Скупштини 8. и 11 јануара:

б) да тачно изврше заповести Управног Савета и Врховног Господара;

в) да не угњетавају народ, који се под њихову власшву налазио буде;

г) да са осталим војводама живе у договору и љубави; завист и противности међу њима да не буде;

д) да подигну и одржавају поште (мењузане) у одређеним местима, као и да издржавају потребан број поштоноша и коња;

ђ) да се старају са сеоским кметовима, да свако село огради кошеве и амбаре потребне за десетак; а сеоски кметови полагаће о овоме рачуна војводама:

е) да одмах предстану суду, где се позову а млађе и подручне, ако учине какво зло или похару, да предају суду;

ж) да за све, што се догађа у кнежини или нахији добро или зло, нарочју јаљати Управном Савету и од њега за све упутства тражити;

з) да сваки од своје кнежине попише главе и попис пошље Управном Савету;

и) да сваки у својој области разрезани порез скупља и у Совет шаље;

ј) да сваки из своје нахије пошље 10 чобуда и 5 добошара на науке у Београд;

к) да сваки шаље тромесечни извештај Управном Савету о томе колико је примио, колико потрошио и колико остаје још муниције; и, најпосле,

л) да се сваки војвода у време војне може безусловно покоравати оном командујућем, који се постави, и његове заповести неминовно испуњавати, јер сваки такав командујући биће постављен од Врховнога Вожда и Управнога Совета.“ [22])

У исто време војводама је забрањено да се мешају у духовни и свештенички чин и у њихов суд, јер ће њима митрополит судити; затим забрањено им је, да се мешају у судске послове магистрата, али дужни су с магистратима у слози ићи и сваку рукопомоћ магистрату указати, као и кривце или, које овај заиште, издавати. [23])

У једном упутству, које је издато од стране Врховнога Вожда и Управнога Савета 11 јануара 1811 године војводи пореченом Милисаву Ђорђевићу забрањује се магистрату и магистратским судијама да се мешају војводама у војна дела и у томе да им што сметају, већ да се по прописима својим владају. Из истога упутства (наставленија) видимо, да је била одређена годишња плата сваком члану магистрата. [24]) (наставиће се)

Милоје Вукићевић

[16]) Грађа I. стр. 101—103. — Д. К. Јовановић. Прва Рева стр. 45—46. — Мит. М. Стевановић. Хаџи Вељо. стр. 26—28.

[17]) Д. К. Јовановић. Прва Рева. стр. 45

[18]) Д. К. Јовановић. Прва Рева. стр. 45—46.

Тако исто „наставленије“ послато је и проти Матеји Ненадовићу у Вељко (септембра 1807 год. стр. 320) на без сумње и осталим војводама.

ИЗ СУДНИЦЕ

Један случај штампарског преступа у продужењу. — Одлука опште седнице касационога суда од 8. јуна 1905. год. №: 6012

Приватни и државни тужилац оптужили су суду оптуженога за то: што је у бр. 340 „Штампе“ и у бр. 434 „Мали Журнала“, обележеним инкриминисаним изразима, нанео прив. тужиоцу увреду, путем штампе.

Првостепени суд за вар. Београд, пресудом својом од 8 априла ове године, К 10792 нашао је да у означеним написима стоји једно продужено дело штампарског преступа из чл. 22., а казнимо по чл. 31. зак. о штампи, па је за ово дело и осудио оптуженога.

Апелациони суд нашао је да првостепени суд погрешно, што је у својој пресуди узео да је овде случај продуженога преступа, јер, вели, овде стоје два засебна дела, пошто се не може узети да су оба ова дела последице једне и исте решености, само по томе, што се тужиоцу увреда написи у оба написа скоро једним и истим изразима, кад се има на уму да су ова два инкриминисани чланка отштампана у два различита листа „Штампе“ и „М. Журнала“, и то један 9-ог а други 13-ог децембра 1904. год. а ово чини те се ове две увреде не појављују као саставне части једног истог дела, учињеног услед једне решености, као што се то тражи по § 70 к. з. за постојање продуженог дела“.

Према оваквом нахођењу Апелационог Суд утврдио је да овде стоји реална стицај казнивих дела из § 69. к. з., па је оптуженога, за оба дела увреде, путем штампе, осудио на казну, својом пресудом од 2 маја 1905. год. № 2098.

По жалбама: прив. тужиоца и оптуженога и његовог бранioца, II одељење Касационог суда, поништило је означену пресуду Апелационога Суда, под 19 мај т. г. № 5559 овим примедбама:

„Погрешно је нашао Апелациони Суд, да у инкриминисаним изразима, отштампаним у бр. 340 „Штампе“ и у бр. 434 „Малог Журнала“ стоје два самостална дела увреде, учињена путем штампе, која стоје међу собом у стварном стицају, јер се из акта овога оптужења види, да инкриминисани изрази, отштампани у обадва речена листа, представљају једну увреду, учињену у продужењу, путем штампе, а казнимо по чл. 31. зак. о штампи у вези са § 70. каз. зак., пошто се обе ове радње оптужењем јављају као последице једне исте решености, да се јавно вређа једно исто лице — прив. тужилац — једним истим инкриминисаним изразима и на један исти начин — путем штампе — а сви ти елементи чине да се има сматрати: да се овом радњом оптуженога учињено једно продужено кривично дело, казнимо по чл. 31. зак. о штампи, а не два засебна кривична дела, без обзира на то, што су инкриминисани изрази отштампани у два различита листа „Штампе“ и „Малом Журналу“. Јер та околност сама по себи, није довољна да се сма-

тра да овде стоје два самостална кривична дела, већ се из тога изводи само то, да је ово дело учињено на један исти начин — путем дневне штампе*. —

I. Одељење Апелационога Суда није усвојило ове примедбе, већ је 23 маја т. г. Под № 2465 дало следеће противразлоге:

„Кад је Апелационом Суду у спојој пресуди узео, да у представљеној радњи окупженога стоје два самостална дела узреде, учињена путем штампе — чл. 31 зак. о штампи — онда је имао у виду то: да је један инкриминисани напис изишао у бр. 340 „Штампе“ од 9 децембра 1904 год. а други у бр. 434 „Малог Журнала“ од 13 окт. мес., дакле у разне дане и у два разна листа. Према томе јасно је, да чињећи то, окупжени није могао имати само једну и исту решимост, јер штампајући двоје инкриминисани напис у „М. Журналу“, он је морао за то имати нарочитог разлога; он је нема сумње претпостављао да при инкриминисаном напису у „Штампи“ неће доцнета до шире круга јавности, па с тога је се поново решио да прид. тужиоцу напесе упреду и преко „М. Журнала“, дакле, да је се за ону другу радњу морао поново решавати и да је ово друго дело узреде независно од првог.

А само то, што је окупжени и првим и другим инкриминисаним написом учинио истоветна кривична дела — узреде путем штампе — и при извршењу истих послужио се једним истим начином — штампом, — не чини једини елемената продуженога дела, него, за постојање продуженога дела битни је елемената: да неко једна и исто вида злочинства или преступљења чини из једне и исте претходне решимости. Једна пак и иста решимост не огледа се само у томе, што окупжени чини једно и исто дело, већ се она треба да огледа у свима поступцима кривца и у свима околностима, под којима су посебна дела извршена, а што се у овом случају, као што је напред речено, не да навести.*

На завршетку ових сних противразлога Апелациони Суд навео је још и то, како ни инкриминисани изрази нису потпуно идентични, већ да у изразима, употребљеним у „Штампи“ и овима, штампаним у „М. Журналу“ има извесне разлике и по употребљеним речима и по смислу.

Предмет овај, услед наведених противразлога дошао је на расматране пред општу седницу Касационога суда и она је усвојила примедбе свога II одељења а противразлоге Апелационога Суда одбацима (Општа Седница Касац. суда од 8 јуна т. г. № 6012).

Ми смо се нашли побуђени да публикујемо ову одлуку због тога, што налазимо да је питање, које је њоме расправљено такве природе, да може дати повода за студију, у толико пре, што границе између продуженог кривичног дела и реалног стицаја нису увек тачно постављене ни у страним законодавствима, ни у пракси њихових судова.

Ми посматрамо продужено кривично дело, па и спорни случај, са гледишта изнетог у примедбама Касационог суда, а разлози су нам ови:

а). Несумњиво је да код окупженога овде стоји једна решимост и да се и један и други напис појављују само као производ те једне решимости. Основ за овакво гледиште находимо нарочито у томе, што се на оба написа јасно види, да се оба она јављају само услед тога, што је упређени — прив. тужилац — учинио пренос извесне облиге окупженикове и тиме, по тврђењу окупженика, учинио њему једну пакост и неправилку, што га је и побудило да напише, како прво тако и други напис. Међутим из акта овога окупжења не види се, да се ма шта друго ново мимо изнетога факта, који је претходио првоме напису, појавило после тога, те да би та друга околност утицала на нову решимост, већ се обе публикације имају сматрати као последице једне решимости.

Разлагање, изнето у противразлозима, да је окупжени, поновну публикацију написа, у другом листу, учинио услед друге решимости, независне од прве и у циљу, да утиче на већи број публике, ми не можемо да усвојимо, пошто оваква постанка нема никакног основа у актима овога окупжења, ма да признајемо, да публикација, учињена у два разна листа свакојако ствара извесну компликацију при оцени спорнога питања.

Тако, полазећи са гледишта да самостално растуравање штампарских продукама из разних центара (Verbreitungszentren) ствара самим тим услове за реални стицај казнених дела, могло би доћи у питање, да ли тај факт. што је у првоме напису растурачки центар био редакција „Штампе“, а другоме редакција „М. Журнала“, не даје повода да се усвоје овакво растурања инкриминисаних написа, они сматрају као два самостална дела. (Види коментар немачког казн. зак. од Олехаузена VII. изд. стр. 341).

Ми дркимо да у нашем кривичном праву, где се продужено кривично дело има ценити по пропису § 70 к. з., овакво гледиште нема места.

Прелазећи даље на оцену спорнога питања у овоме конкретном случају налазимо да стоји и ово:

б.) Инкриминисани написи истоветни су, у њима се дакле нади једнообразност радње, која је карактерни знак продуженог кривичног дела.

в.) казнимост и прирда и другога написа, потпада под одредбу истога закона — чл. 31 зак. о штампи. (По нашем мњењу и без овога услова може бити продужено кривично дело. Тако ако би неко усљед једне решимости више пута на један исти начин тукао једно исто лице, па би једна од нанетих повреда била тешка, а друга лака, опет би овде могло стојати продужено кривично дело. Тако се то расправља и у судској пракси немачкој где у казн. зак. и нема нарочите одредбе за појам продуженог кривичног дела. В. поменн. коментар. Олех. стр. 334).

г.) И прво и друго дело учињено је на исти начин, средством дневне штампе, која се на исти начин и растура.

д.) Дела су учињена у разна времена, и

ђ.) Она су учињена према једном истом лицу.

Означени елементи дају све потребне погодбе за појам продуженога кривичног дела, пошто се из укупног постојања ових делова, даје констатовати овај континуитет, који мењајући радњи даје једну правну целину и тиме чини — продужено кривично дело. — **М. С. Бурчић.**

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(НАСТАВАК)

VIII

У послованма криминалним и у проучавању њихову мора се обратити пажња на ралну спести и чудне опажаје. Један најпростији случај нехаи је за низ представа и опажаја. који су за сазнавање од непосредне вредности. Ова питања ниже се из једног једнног опажања. Узимимо за пример једну са сним невину ствар. Нека неко сипа из једне злаше на столу воду у чашу што је ту — и читава гомила питања може да се веже за тај акт: којом је руком вода сасута? Колико је чаша било на столу? Где је била чаша? Каква је била и колика? Колико је сасуто воде у њу? Је ли заиста сипато или привидно? Је ли било раније воде у чаше? Колико? Колико је била злаша пуна? Је ли то била вода или друга каква течност? Шта је после урално онај који је воду сипао? Где је злашу оставио, а где чашу? Каква је била злаша и колика? Какве су руке биле што је сипао? Какав изгледа он сам у лицу? Шта је при сипању радио? Какав је изгледао? Је ли сипао брло или полако? Је ли имао пстен на руци и т. д. и т. д.

Може се мислити и претпостављати како ће се осећати кривац или сведок у гомили ових и оваквих безбројних питања; а треба знати да је његово душевно стање већ у извесном степену поремећено: или га прави страх или очајање или је изненађен или зачуђен или збуњен, тек није потпуно хладнокрван.

Мора се дакле прво брижљиво контролисати све оно што је у својим исказима неко чуо шта или опазио, видео или сазнао. Ми обично кажемо умујући о каквом деликту: „злочинац је, нема сумње, морао при своме мислити то и то“. Али како је у свести тај процес текао; како је то могао бити да је злочинац морао тако и тако, а никако другачије мислити — ми то не знамо.

Узимимо чињенице и факта онако, како су. Нека неколико њих, поједпаке интелигенције, образовања и темперамента посматрају неколико различитих деликата. Схватање њихово о истима биће различито, чак и у том случају, кад би злочинци показали добру вољу да о овом делу сушту истину кажу. Склалност и слагање у мишљењу и расуђивање о сним тим делима је немогућна, али неома тешка ствар. Овде важи оно што је Benneke згодно приметио „Кад хемичар проучава хемиски процес, сликар слику, а музичар музику, то је моћи сила њихове пажње бити

већа, него код обичних људи. То нарочито важи у пословима криминалним. Шлосер закине неке да намисли како је разбојник обио касу него обичан човек[2] и т. д.

Ово што ми добијемо т. ј. сазнајемо од исказаника, био он сведок или окривљеник, то је пре тога постојало у његовој свести као представа, или као низ представа.

А оно што је у представи т. ј. што је у свести као представа то није продукат субјекта, него је слика онога што је ван њега. Ми схватамо предмете и свет онако, како они јесу и како постоје, боље рећи, онако, како их опажамо или како они на нашу свест утичу.

Свест ствара представе себи и оне су мало, много или тачно сличне представама, које су непосредна постале. Кад нам неко исприча да је украо сат — ми ту представу можемо лако у свести својој да створимо. Или кад чујемо да је негде на другу убијен или похаран и ошљачкан какав путник — то, у свести одмах поничне представа како је то бар приближно морало изгледати, какви су били људи и лица њихова који су то извршили, место као је изгледало, где је злочин извршен, и тако даље.

Са радњом представљања готово напоредо иде процес мишљења. Али је погрешно мислити да је злочинац, извршујући какво криминално дело у исто време морао што и мислити. Не; има доста злочинаца, који изводе свој посао, а при томе готово ништа не размишљају, ништа не мисле. Злочинац замаче руке у крв, чини рђаво дело, због кога му и глава пада и при том његова свест и способност мишљења ништа не суделују: дело крваво злочин је изведен до краја, али је свест почивала негде у тамним и незнаним одајама душе! Злочин је правилно извршен; али све је то механички изведено, можда и несвесно. А има пуно радња што их људи правилно, а без учешћа свести, иако чисто механички изводе. Ход, поздрављање на улици, пушење, скакљање од пада, једење, пијење, све су то механичке радње, на које се организам поступно привикне. Несвесно се, дакле, могу чинити многе компликоване радње; несвесно се може и злочинство да изврши. Свест у том случају несвесно прима утиске реагира на њих и изводи радњу без садејства мишљења. Али је карактеристично да се многе несвесне радње и поступци подударају са свесними и да изгледају као да су продукат свесног делања и размишљања. У историји криминалистике познају се многобројни примери смишљено и механички савршено изведених злочинстава, при којима се утврдило и доказало, да извршиоци злочина нису били свесни онога што су урадили, ма да су иначе свесни онога што у обичном животу чине.

* * *

Не мање је у криминалистици важно и питање о асоцијацијама идеја; јер се њиховом помоћу многи делици могу обелоданити и објаснити; могу се многи криминални, сумњиви или сведоци по каквом предмету навести на чистину, на прави пут, те да се дође до потпуног сазнања истине, не сугерирајући никоме ништа од судијског или истражног миљења.

Јенски професор Siebmann наглашава да је асоцијација идеја, реч у Психологији новога времена, ма да је о самом предмету знао још и сам творац Психологије. Аристотело. W. Esser је учинио најзначајнију поделу асоцијације идеја. У свом делу „Психологија“ он износи четири рода, према којима бива удруживање идеја. То су:

1. по сличности, где се јављају истоветни знаци и представе;

2. по супротности или контрасту, где представа једна изазива другу, само супротну.

3. по коегзистенцији, где је заједница спољашњих и унутрашњих предмета у простору и

4. по сукцесији, где представе иду и удружују се у истом реду, једна за другом, у којем се и јављају.

Под оно правило дају се подвести све представе. Дешава се у много прилика, да се неколе у свести изнесе каква представа изненадно. Каже се обично „пало му на памет“, „сетио се нечега“, „дошло изненада у главу“, „пресло му у свести“ и т. д. Те појава нису случајне имају свој извор у асоцијацији идеја.

Путеви мишљења иду од комбинована до закључивања; у расуђивању се јавља свест активна — она тражи, пореди, испитује. Представе се намерно и свесно удружују и оно, што се каже, „падне на памет“, падне, као резултат дезатности свести. То је конкоктративан рад свести. — Има случајева где нам нешто спонтано, „падне на памет“. Изгледа, као да нам је нешто изненада пало на памет, да смо се изненада сетили нечега, без каквог нарочитог повода или подстрека. То као нарочитог повода или подстрека. То квог нарочитог повода или подстрека. То су несвесне асоцијације идеја, које се у при нас не могу да протумаче, али чији се пут лоцише, при брижљивом разлагању жеља да обележи и утврди.

У најнепосреднијој вези са асоцијацима идеја стоје сећање и памћење, који имају своју нарочиту вредност за криминалистику. Да ли нам злочинац, сведок или сведок праву истину хоће да каже — то је друго питање, наравно врло важно; али је исто тако врло важно и ово питање: да ли се злочинац, сведок, сведок сећа, да ли памти т. ј. да ли је он у стању, да ли може истину, праву истину да саопшти? Памћење, као и сећање јесте компликована функција свести, на коју утичу многе спољашње и унутрашње околности.

Свест људска — сећање и памћење тако су богат и пребогат материјал за криминалисту да се у најразвијенијим у најразгранатијим облицима даје разматрати. Филозофи и природњаци, правници и психолози, криминалисте и полицајци са најразличитијих тачака посматрају ову радњу свести — сећање и памћење. Они дају најбогатију литературу у којој се налазе имена најбољих светских научника, као што су, — да не помињемо старе — Спенсер, Џ. Ст. Мил, Бунт, Хофдинг, К. Фишер, Холшендорф, Рибо, Минстерберг, Волф, фон Лист, Крепелин, Дезбоф, Форел, Рише, Ласон, Галтон, Кох, Јода и многи други.

У чему је битност памћења?

За сваког човека живог оно је најважнија техничка радња. Нема човека које са памћењем нема посла. И све што имамо, знање којим располажемо — све то захвалити нам од памћења и за све оно благодарити памћењу.

(наставиће се)

М. Павловић.

ЖИВЕ СЛИКЕ

(наставак)

Усне

Приликом описивања усана треба понајпре посматрати:

а) Висину горње усне од основе носа до уста. То је висина *носно-усна*, која може бити: *веома мала* или *веома велика*.

б) Испупченост једне усне према другој, што се означује изразима: *горња* или *доња усна испупчена*;

в) Боју — црвени део усана — који може бити више или мање наглашен, или га може и не бити. Према усана означује се изразима:

α) *горња усна веома црвена*;

β) *доња усна веома црвена*;

γ) *горња усна без чешље*; и најзад

δ) *доња усна без чешље*.

г. Дебљину усана. Под дебљином усана ваља разумети одстојање између њихових унутрашњих и спољашњих ивица. Ако је оно одстојање мало, усне су танке и за *зубе притиснуте*. Противно овом, т. ј. ако је поменуто одстојање велико, — усне су *дебеле*.

д. Особености усана. Код доња усна не прилањуље за зубе већ се у напред помиња, означује се то помоћу израза: *доња усна отпустена* (сл. 39.). Ако је

Сл. 40 Сл. 39.

пак ово случај са горњом усном, — каже се за њу тада да је *посправљена* (сл. 40).

Ако је брада, који силази од преграде носа ка горњој усни, веома наглашена, означиће се ова особеност изразима: *брада косо-уска веома наглашена*, и назад

Израз: *усне распуштене* употребиће се за оне усне на чијој се средини налазе трагови ожиљци од раније рана.

У с т а

Посматрана en face уста нам показују:

а. *Своју димензију*, под којом ваља разумети одстојање између њихових углова (крајева). Остојање ово може бити *врло велико* или *врло мало*.

б. *Ступањ обичног отвора*, који допушта да разликујемо: *уста стиснута* или *отворена*.

в. *Правац — нагиб — својих углова*, према коме могу бити: *уста са уздигнутим* (сл. 41), или *са спуштеним угловима* (сл. 42). Уз-ред помињемо, да обе ове особености утичу веома на општи изглед лица. Уста са уздигнутим угловима дају лицу изглед веселости, а она са спуштеним изглед жалости. Разуме се већ, да ће се ове особености означити само у оним случајима кад су резултат стално навике, а не простог случаја.

Сл. 42. Сл. 41.

Општи правац уста јесте хоризонтални, али се по некад дешава, истина врло ретко, да је овај правац кос у десно или у лево. Особеност ова означиће се изразима: *уста коса у десно или у лево*.

Ако су уста по ивици отворена, тако да се виде горњи сечњаци, означиће се ово изразима: *горњи сечњаци откривени*.

Ако ли су пак уста веома мала, са углованма уздигнутим, горњом усном мало посуврављеном а доњом правено обојеном, тако да цела уста изгледају нарочити изглед, налик на срце, означиће се ово синтетичким изразима: *уста у облику срца* (сл. 43), а назад

Сл. 43.

Приликом описивања уста, означује се још и губитак зуба, али само предњих.

Б р а д а

Да би се тачно описала брада, треба је посматрати *с профила* и *en face*.

Посматрана с профила гледишта, брада нам показује:

а. *Нагиб линије своје профила*, према коме може бити: *повучена* и *испупчена* (сл. 44);

Сл. 44.

б. *Свој облик*, према коме може бити: *равна, шиљата, узана* и *широка*;

в. *Висину вертикалне линије* од уста до краја браде, која може бити *врло велика* или *врло мала*, те отуда и брада: *висока* или *ниска*;

Приликом посматрања en face, на бради се могу разликовати ове особености:

а. *Хоризонтална бразда* између доње усне и браде, која је у нависнем случајима веома јако наглашена, и о тога је треба означити;

б. *Кружна јамица*, која се налази на средини доњег дела браде, нарочито код шиљастих брада. Дешава се по некад, да се ова јамица, у место да образује правилну и кружну рупицу, пружа у правцу вертикалном, што се означује изразима *јамица продужена*. Ако је ово продужење увећано у толикој мери да раздељује браду на два једнака дела, — каже се да је *брада раздељена*.

в. *Подбрадак*, под којим се разуме дебели и меснати јастучић, одвојен од браде једном бразном, и својствен само дебелим људима.

Све ове особености треба да буду само онда означене, кад су знатно наглашене тако да лако и на први поглед падају у очи.

О б р в е

Обрве су скуп длака, у облику пречена, наслаганих на очним сводовима (луковима) — коштаном деловима чела више очних канака. Унутрашње стране обрва зову се *главе*, а спољашње *репови*.

Пошто обрве највише утичу на физиономију лица, то је потребно да њихово описивање буде што потпуније и тачније. Да би се, пак, ово постигло, морају се оне приликом описивања посматрати према:

а. *Месту*;
б. *Правцу*;
в. *Облику*;
г. *Димензији*;
д. *Боји*, и
ђ. *Особеностима*.

а) *Место*

Унутрашње тачке обрва — њихове главе — могу бити више или мање удаљене једна од друге, те према овоме и обрве могу бити: *приближене* и *раздељене*.

Исто тако и одстојање средњих делова обрва од *средине очног лоба*, може бити веће или мање, а отуда и обрве: *високе* или *ниске*.

б. *Правац*.

Општи правац линије обрва може бити више или мање кос, било са спољашње или са унутрашње стране, према чему и обрве

Сл. 45.

могу бити: *косо спољашње* сл. 45) или *косо унутрашње* (сл. 46).

Сл. 46.

в. *Облик обрва*

Независно од правца обрва, њихов облик може бити: *праз, у облику лука* и *клобучан* (сл. 47).

Сл. 47.

г. *Димензије*.

Према својој апсолутној дужини, обрве могу бити: *кратке* или *дугачке*, а према својој ширини: *узане* или *широке*.

д. *Боја*.

Боје обрва означиће се само онда, ако је различна од боје браде и косе. Означење ово биће оним истим изразима, који се употребљују за означење боје косе.

ђ. *Особености*.

Као особеност обрва означиће се: *обрве ретке, густе, састављене* и *у облику четке*.

Очни канци

У описној пракси очни канци посматрају се према:

а. *Димензији и ступњу њиховог отвора*;
б. *Општем правцу њиховог отвора*;
в. *Облику и особености горњег канка*, и
г. *Облику и особености доњег канка*.

а. *Димензија и ступањ отвора*.

Под димензијом очног отвора разуме се дужина расека очних канака, која може бити: *врло мала* или *врло велика*.

Ступањ отвора овог расека цени се према његовој највећој вертикалној ши-

рини, услед које и израза: *очни капци мало* или *одвећ отворени*.

Треба знати још и то, да су ове две димензије потпуно независне једна од друге.

б. Општи правац очног отвора.

Правац овај треба да буде само онда означен, кад је одвећ наглашен.

Ако је спољни угао ока уздигнутији од унутрашњег, општи правац очна расека постаје коси. За очне капке у овом случају каже се, да су са *уздигнутим спољним угловима* (сл. 49).

Сл. 49. Сл. 48.

Супротно овом, стоје очни капци са *свијутим спољним угловима*. Правац спољних углова у овом случају нижи је од правца унутрашњих (сл. 48).

в. Облик и особености горњег капка.

Капак овај, као што је познато, састављен је из два дела који су један преко другог: *дела покретног и дланаста окруженог*, под којим је покретни део више или мање скривен — увучен — кад је око затворено. Ако у овом случају покретни део потпуно ишчезава под непокретни, каже се да је горњи очни капак *преокривен*, и у противном — ако је овај покретни део видљив — вели се да је горњи очни капак *откривен*.

г. Облик и особености доњег капка.

Овај капак много је карактеристичнији са особености у своме саставу, но са својих морфолошких разноликости.

Помињемо, на првом месту, лаку испупченост од неколико милиметара, која окружује његов дланаки део. Ако је ова испупченост знатно наглашена, треба је означити изразима: *доњи очни капак испучен*.

Око са *модрим котуром* испод њега означиће се само онда, ако плавичаста брада окружује део доњи очни капак и растаква га сасвим јасно од горњег дела образа.

Дешава се понекад, да је ова плавичаста брада праћена угнутим отоком, на коме се разликују више концентричних превоја, што се означује изразима: *доњи очни капак покривен борама*.

Ако је доњи капак толико у пуне пословљен, да се унутрашња црвена слузокожа јасно види, — означиће се ово изразима: *доњи очни капци посуграђен*.

Што се тиче општих особености очних капака, они се њиховом односе на трепавичне длаке, које могу бити: *веома дугачке или веома кратке, веома густе или веома ретке*, или их, напзад може и не бити.

Поменуће се увек и случај хроничног запаљења очних капака, услед чега њихове ивице постају *црвене и надувене*.

И још нешто:

Приликом описивања очних капака, личност која се описује мора увек стојати и гледати пред собом у правцу хоризонталном.

Очни глобуси

Очни глобуси смештени су у коштаним шупљинама које се називају очним дупљама.

Према томе да ли су глобуси више или мање увучени у очне дупље, или су у равној површини с главом, разликују се: *очи испале* (сл. 50) и *очи испучене — булаве*. (сл. 51).

Поштo димензије очних глобуса зависе од величине расека очних капака, а ова је толико познатна да у крајњим случајима не износи више од 2 мм., — то се димензија и не узима у обзир приликом описивања.

За општу праксу много су важније особености очних глобуса, које се јављају у *разрокости*.

Ако замислимо да кроз оба очна глоба, а кроз центруме зеница, пролази по једна права линија, и у мислима посматрамо праван очи линија у напред продужен, моћи ћемо лако констатовати да оне у нормалним случаја, управо код свију нормалних очију, иду паралелно.

Изузетно од овога, линије ове код нормалних очију укрштају се, а код других опет равмимоилазе се у противном правцу. Оне аномалије, које долазе услед неправилног положаја зеница у очном отвору, узрок су *разрокости*, која може бити:

Сл. 53. Сл. 52.

а) У десном или левом оку, и произлазити усед укрштаја линија. Зеница разроког окъ у овом случају налази се до самог унутрашњег угла ока, док је зеница другог ока у нормалном положају (сл. 52).

б. У десном или левом оку, и произлазити услед разимоилажења линија. Противно предњем случају, овде је зеница до спољног угла разроког ока (сл. 53).

в. У оба ока, и произлазити услед укрштаја линија — зенице налазе се до унутрашњих углова очију (сл. 54.), и назад.

г. У оба ока, и произлазити услед разимоилажења линија — обе зенице су до спољних углова очију (сл. 55).

Међу ове особености долази још и оно *уздигнуто*, карактеристично по зеници која је, у место да буде делом покривена доњим очним капком, потпуно растављена од њега широм или уском браздом очне склеротике (сл. 56).

Противно оку уздигнутом стоји оно *спуштено* код кога је зеница растављена од горњег капка онако исто као што је у претходном случају од доњег (сл. 57).

Сл. 51. Сл. 50.

Обе ове особености у ствари су једна врста вертикалне разрокости.

Очне шупљине

Под очним шупљинама разумеју се коштане удубљености, у којима су смештени очни глобуси. Њихов склоп у тесној је вези са положајем и обликом очних глобуса, капака и обрва.

Према већој или мањој висини коштаног отвора, у правцу се разликују: *очне шупљине високе*, а према положају очних глобуса и облику горњег очног капка, шупљине ове могу бити: *надубљене и равне*. У првом случају глобуси су у њих потпуно увучени а горњи очни капци унутра савијени, док су у другом случају они капци испучени и глобуси у равној површини с главом. Први случај обично се посматра код личности мршавих, болесних и старих.

Сл. 54. Сл. 55.

Међуочни простор

Под међуочним простором ваља разумети одстојање између унутрашњих у-

гнова очију. Према томе да ли је ово одстојање веће или мање, и *међуочни је простор велики или мали.*

Боре лица

Под борама лица подразумевају се преломци — *набори коже* — које више или мање, притежана свака личност према годинама своје старости. За гледишта идентификације, боре су важне само у случајима кад су јако наглашене, пошто су корисно употребљене за живе слике. Оно и јесте узрок због којега се

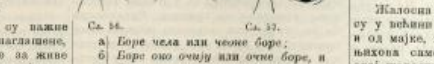

Сл. 36. Сл. 37.

а) *Боре чела или чеоне боре;*
б) *Боре око очију или очне боре,* и
в) *Боре око уста или успе боре.*

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

ВАСПИТАЊЕ И САМОУБИСТВО ДЕЦЕ

Луј Проал

(НАСТАВАК)

Обучавати женску децу у математици, исто је толико несмишљено колико и приморавати мушкарце да уче вез и шивење. Преоптеретити ученьем младе девојке, значи изложити их опасним болестима духа и тела. И сам губитак разума повекад је последица прекомерног нервног напрезања. У азилу сам. Ако ми смо видели једну младу Рускињу, професора математике, која беше изгубила разум услед претераног рада. Међу руским девојкама, које походе универзитете у Паризу, Женеви, Лозани и Берлину, налази се знатан број нервозних, ексцентричних и уображених. Све ово последица је умног напрезања. Девојке оне не одају се само поједним гранама науке, да би себи створиле угледан друштвени положај већ, у жељи да се изједначе с људима, изучавају и физику и медицину и философију, не водећи, при овом, ни мало рачуна о мудрим мислима Josseа Де Мајестра: „У заблуди су оне жене које мисле да могу и треба да буду велике као и људи. Ништа није лажније од онога. Жена може бити велика само као жена, али чим покуша да се изједначи с човеком она постаје мајмун".

Са изложених разлога неопходно је потребно да се што пре упрости програм васпитања за женску децу, да се удеси према њиховим природним наклоностима и позиву и да се, најзад, обрати много веће пажња на њихово разумевање у домаћој економији, игњени и педагогији. Женској деци данас се по школама предаје све друго само не оно што им је најпотребније за живот: управљање кућом неговање и васпитање деце. Спенсер је имао пуно права кад је казао, да се много већа пажња обраћа неговању коња и дресирању паса, него ли васпитању деце.

Постоји још једна опасност од „високог образовања" за девојке спромашне и из нижих класа. Васпитане несразмерно своме положају, оне трпе скоро целог свог живота због вулгарних поступака својих родитеља. Д-р Вријер де Бозмон помиње случај са једном младом девојком, која се убила само с тога, што јој је било стидно да живи са својом неваспитаном мајком. И ми лично познавали смо једну интелигенту девојку, која се убила због своје грубе и пијућ одане матере.

* * *

Претерана осетљивост исто је толико опасна за дете као и сам понос.

Треба, пре свега, знати, да је осетљивост један велики природни дар. Она је извор племенитих осећаја и услов артистичког и литерарног талента; не треба је дакле сматрати као нешто рђаво, али треба тражити пута и начина да се она умери кад је претерана, јер се у противном може претворити у болесну емоцију, која је извор великих заблуда, патњи и очајања. Код деце веома осетљиве, физичка осећања и моралне импресије веома су јаке. Најмање ситнице у стању су да их необично моћно обрадују или оканосте; укори и казне утичу на њих куд и камо више но на осталу децу, а туга их врло често убија. Има поздан примера, у којима су се оваква деца, растављена од родитеља или сродника, убијала из очајања. Она претерана осетљивост нарочито се појављује код женске деце. Д-р Маро помње случај са једном девојчицом од 5 год. која се убила зато што јој је отац одвојио од стараначке, која је беше одхранила. Ожалошћено овим растанком, сироте дете покушало је прво да се заколе, па кад у овоме није успело запалило је своје одело.

Самоубиства деце из жалости за умрлим родитељима ретка су. Интересантан је случај са једном девојчицом, која се убила из жалости за умрлом матером, пошто је претходно написала оцу ово писмо: „Драги оче, моје се срце пара кад помислим да те морам оставити. Ах, љубљени оче, суза ми лију из очију низ дрхтаве прсте. Ја трпим, страховито трпим угушујући јецање; моја рука неспособна је за писање. Боже доброте и милосрђа, учини чудо и врати ми моју добру мајку, или дај милостив на допусти да и сиротог оца повесем с собом. — Храбрости, храбрости, драги оче. Ако се, међутим, осећам неспособна да и даље испуњавам своје дужности према мојој браћи, тада дође нама; ми немо те нестрпљиво очекивати." Ово писмо доказује поремећеност мозга, проузроковану тугом и очајањем.

Статистика из 1843 год. помиње самоубиство једног детета због смрти изнесене омиљене животиње.

Ако је дете несташно, треба у њему пошто пото пробудити осетљивост; ако ли је ова пак претерана, дужност је васпитача да је умери.

* * *

Жалосна судбина напарчине деце, која су у вођењи случаја напуштена и од оца и од мајке, има врло великог утицаја на њихова самоубиства, као што доказује овај жалосни пример:

Ванбрачни син једне бив. учитељице школовао се у једном пансиону париском до своје 18 год. када га је мати извадила напустила и преко директора пансионата упутила да се у будуће сам стара о средствима за живот. После овога несрећни младић напустио је пансионат и ступио у службу, док је мати његова променила стан и адресу да је дете не би могло наћи. Остао без службе, после несрећног времена један младић, пошто је узалуд тражио мајку, вратио се поново директору пансионата и молио овога да га за неко време прими. И ако се директор није ни најмање устезао да ово учини, ипак је несрећно створење, сломљено тугом због материног напуштања и очајањем због осуђене у средствима за живот, извршило над собом самоубиство после неколико дана. Писма, која је пред саму смрт написао директору пансионата и мајци, гласе:

„Драги господине и учитељу,

Пошто ме је мати напустила без пет пара и домицила, ви сте били тако добри да ме примите, и ово већ два дана како сам код вас. Немогуће ми је да вам и даље досађујем, и с тога сам се решио да напустим живот. Ако не успем да дођем до револвера, ја ћу се удавити или обесити[1]).

Молим вас, да кажете мојој мајци, да јој захваљујем на свему што је за мене учинила, и да у будуће неће имати потребе да се о мени стара.

Пре него што отпутујем, сматрам такође за дужност да и вама захвалим на свему ономе што сте ми до данас учинили. Сад изволите примити моје последње збогом."

Писмо упућено мајци, гласило је:

„Драга мајко. Остао без свега, решио сам се да раскрстим са животом. Да си ти хтела, ја бих и даље продужио своје студије.

Протестујем и пред Богом и пред људима против повреде мојих најсветијих права. Пошто сам ме одгајила до 18 год., ти си ме изненада напустила и ако ти ништа нисам учинио. "

Има деле болесног темперамента, са непотпуно развијеним нервним системом и урођеним недостатцима карактера. Једна су наклоњена гневу захваљујући наследном спиленичном темпераменту. У место да их лече, родитељи их кажњавају

[1]) Пошто нигде није могао добити револвер оставио је у трговину тобож рани куповине и тек пређашњи убио се.

као невољаше. Друга, опет, услед хистеричног темперамента наклоњена су лажи, зависти и раздражљивости, док су треба по природи ћутљива и злопамтива.

Већина родитеља, на жалост, не води рачуна о оним неуравнотеженим манама и тражи бран преображај, који је могуће постићи тек постепено, са прилагодним васпитањем, добром исхраном, развитком разума и пажљивим опхођењем. Не могући и поред свег усиљавања задовољити своје родитеље, и ослободити се одмах невољних погрешака, несрећна деца падају у очајање и долазе на мисао о самоубиству.

Јула 1. год. 1890. убио се у Паризу један дечко, остављајући за собом писмо ове садржине: „Драга мајко, браћо и сестре. Кад будете примили ово писмо, ја већ нећу бити на овом свету, јер смрт претпостављам патњи. Једна једина ствар коју од вас захтевам, то је да заборавите моју прошлост, т. ј. погрешке које сам учинио, јер знате добро да су оне последице мога болесног карактера.“

И доиста, у погрешкама деце има много неразумљивости и несвесности; она су нерасудна јер врло мало мисле, њихов је дух тек у пола отворен, њихова свест још је мрачна а нагон нестална.

Да би у свом опхођењу са децом сачували потребну благост и стрпљење, родитељи морају имати на уму, да су велика погрешка њихове деце последица темперамента, који су им они предали путем наслеђа. Оно што се у обичном животу назива *рђав карактер*, у стварн је *карактер болестан*.

(свршиће се)

ПРИЗНАЊЕ У КАЗНЕНИМ РАДЊАМА

— по немачком —

У кривичним процесима игра врло важну улогу признање окривљеног. „Призната кривица у пола је опроштена.“[1] Тиме што злочинац покајничким признањем своју кривицу, већ је добио у моралном погледу, и то је најбољи основ за његову поправку, а у исто време и разлог за ублажавање казне, која се има изрећи над њиме.

Овде се има само то желети, да се у казнено-правним процесима задобије што је могуће више признања, имајући у виду да то буде само добром вољом кривичном, без икакве пресије од стране истражника и судије, као и то, да се пази на штедљивост у средствима. Али како се све долази до признања?

Врло су ретки случајеви, да кривац из сопствених побуда одмах сам признаје кривицу; већином је потребно, да истражни чиновници умешним радом доведу кривца у расположење да буде свесан дужности да призна оно што је већ једном скривио. Колики ће успех бити у том погледу, поглавито зависи од интелигенције, умешности и индивидуалности чиновника, које дело истражује.

Од великог би интереса било, кад би се код појединих судова статистички утврдило, у колико су кривичних случајева кривци признали дело, и то:

а) већ код полицијске власти;
б) код истражног судије, и
в) на претресу.

Може се као поуздано тврдити, да ће дати бројева бити из основа различити код појединих судова, пошто при том игра главну улогу индивидуалност чиновника. Може неко бити необично добар правник, судија или криминалиста, па ипак да нема никакве способности за успешно задобивање признања од кривца. Свакако да би та статистика показала највећи број признања код првих саслушања после дела код полицијских власти, мали већ у претходној истрази, најмањи на главном претресу, непосредно пред изрицањем казне.

И овде се може згодно употребити наша пословица: „Куј гвожђе док је још вруће.“[2] Најзгоднији је тренутак кад се може добити признање од окривљеног онда, када буде саслушан непосредно после дела када је ухваћен. Тада се налази још под свежим утиском злочина или противуправног напада на законити ред, па ако није већ окорели злочинац из навике, све ће му то бити као да има стену која му притиснуће савест. Нагон за ослобођењем од тога притиска и нада за задобивањем тек изгубљене слободе, сем ублажавања казне, јесу они основи, који побуђују кривца на признање; апелујући на све то, кривични чиновник треба да се обрати окривљеноме са речима:

„Озакшајте својој савести, искрено признајте дело, на ћете тиме осигурати себи назад ви ублажену казну и што скорије повратак у човечанско друштво!“

Али нису сви кривци такви, да су приступачни таком паметном захтеву чиновника да признају кривицу, и за то се морају употребити друга средства! Да не би ко погрешно разумео, одмах ћемо напоменути, да то не смеју бити ни нечовечна ни морална принудна средства. Признања не само да није за препоруку, већ је и казнима. Пре но што ћемо ближе описати допуштена средства, морамо најпре ближе ући у философску страну признавања, јер у том правцу има две сасвим различне врсте признања, и баш та разлика захтева примену разних средстава за задобивање признања.

Има признања, која диктује *морал*, а има која диктује *разум*. Прво је произлаз пробуђене савести и кајања, које је главно, и испољује се обично страсним, често и пљачем испраћеним говором, — то је *признање од срца*. Није тако слободно разумно признање, као оно прво; оно се чешћим даје на хладно прорачунати начином, као код ког каква побеђена потпичин, као код ког каква побеђена потпичин, као код ког каква побеђена потпичин

И. Јесу ли вам још живи родитељи?

С. Умрли су.

И. Када?

С. Отац ми је умро када сам била четири године стара, а мати кад ми је било четрнаест година.

И. То је сваканко било тешко за вас, кад сте морали тако рано изгубити родитеље; то знам из сопственог искуства, јер сам и ја тако рано изгубио родитеље; тако рано постати сиротиња, остати у неликој варошн без материне заштите и него, бити изложена сваким незгодама и опасностима, све то захтева чврст карактер који није својствен свакоме, нарочито ономе који је тако рано лишен родитељског васпитања. О, кад би ваша мати знала, докле сте ви дотерали! Да је она још у животу, сигурно да ви не бисте овде стајали! Имате ли још сродника?

С. Немам.

И Немате, можда, ни какву пријатељицу?

С. Ни то.

И. Али каквог доброг пријатеља?

С. Немам.

И. Кад је човек тако остављен сам у великој варошн на милост и немилост свету, он осећа потребу да има кога коме би се могао поверити, па да му се сваког дана потужи о свакој неволи; да нема каквог драгана?

С. Па, уносила сам у кући момка мога господара, и он ми је обећао да ће ме узети за жену.

И. Има ли он каква имања или добива ли с времена на време новаца од куће?

С. Не, он је сиромах, као и ја.

И. На онда он није могао изазвати на брај са својом малом наградом и вадда вам је чешће трајао новаца на зајам?

С. Да каткад је и то радио.

И. Можда чешће но што је то и вама било по вољи?

С. Имате право.

И. А кад не бисте имали новаца, и он вас тако окупио молбама, да му ипак кажете, ви се не бисте могли одупрети, већ бисте из љубави према њему машили се руком и туђе имаоние. Зар није тако? Зар ниете прилком бришања прашине са писаћега стола узели стотинарку из случајно остављене отворене књоге? — Признаје вам већ лебди на уснама, рђаво дело притиснуће вашу савест; ослободите душу своју од тога терета чистим, срдачним, покајничким признањем, тада ће вам и Бог опростити и суд ће вас блаже казнити!

С (цвјељући). Да, узела сам новчаницу и дала је момку и т. д. и т. д.

Овим је примером показано, на који начин може и треба да утиче чиновник ради добивања признања, које проистиче често из пробуђеног осећања морала. Оставо би још да изнесемо пример и за други облик признања из здравога разума, но због краткоће простора ограничићемо се и само ћемо поменути, да чиновник у циљу добивања таквога признања мора употребити сву способност свога криминалног оштроумља, да мора имеионовати криоце, и неуврштавши питања и изношењем доказа који протоку њега стоје да га доведе у такав положај, да драговољно изјави да је побеђен.

Из свега што смо до сада изнели, може се јасно видети колико је велика важност прнога саслушања кривичног код полиције. За то је и неопходно потребно да се тај посао не роди са багателисањем, већ са пуном озбиљношћу и мирном сређеношћу; вазда добро знати, да ће при доцнијим саслушањима много теже њи са добивањем признања, просто из тога разлога, што кривац, кад се један пут обикне на жалосну ситуацију у истражном затвору, постаје неосетљив кад му се захтева признање; а нарочито још, ако није сам у затвору, већ са другим злочинцима под истрагом, који имају читаву школу у којој обучавају сваког новајлију, на који ће се начин најбоље излагати и лавуљи.

Стоји факт, да злочинци из навике и повратници у опште тешко признају своје злочине, али то не треба никада да омете исленика да не чини бар покушаје. Ако се баш има посла и са најокорелијим злочинцем, не сме се у напред помислити и бити уверен, да код њега нема више ни мало човечности; увек се мора држати, да у човеку, и ако је својим казниним делом понизио се до животиње, плак има искре Божјега гласа сачести, који и ако је, за време, позрачен и отупео, ипак се може изазвати, ако се кривцу приступа са стрпљењем, савладавношћу и издржљивошћу.

Назад још да поменемо, да је за добивање признања од користи, кад се окривљени ослободи писања и окона, па се испитује у четири ока, јер је тада много мање дисионован узлед одсуства других чиновника, сведока и присутника. Сваканко да ли тај начин добивена признања треба окривљена да потврди и пред присутницима, како не би доцније могао опозивати то признање, изговарајући се, да га је исленик рђаво разумео или му изнуђено признање.

Д. В. Важић

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај неумесне примене тачке 4. §. 466. грађанског судског поступка.

Но решењу смедеревског првостепеног суда од 10. марта 1904 године, а за обезбеду 7200 динара, колико поч. Миленка Стојковић, бив. из Глибовца, дугује Извозној Банци, власт среза јасеничког, окр. смедеревског узела је у поше дуванскону (пок. Миленка) покретност, и то: једну локомобилу — машину за фабрике Рустона и Кромптона, са потребним јој дезовима за рад, један пар кајања и пар каменова; као и један дреш за вршење жита са свима потребним му делозима.

Пре извршења пописа, наследник и пуномоћни син поч. Миленка — дуванка — изјавио је, да пописане ствари ниоу својина његовог поч. оца, већ Милића Симића, трг. из Паланке. За овим је представио и Милић и изјавио, да је машина и дреш његова својина и да се налазе у његовом притежању. Даље је изјавио, да је он раније био дао машину и дреш поч. Миленку, но како му он није могао уредно о куповини испунити, то су му исти враћени. За доказ свега овога поднео је на увиђају уговор, закључен између њега и поч. Миленка потврђен код среске власти.

Кад је она изјава Милићева саопштена Извозној Банци, она је изјавила: да Милићу не признаје право овакве локомобиле и дреша, већ само право, да се по уговору из исте наплати за Милића 2000 динара, у колико још он није измирен.

На основу овога, и §. 466. грађанскосудског поступка, начелник среза јасеничког решењем својим од 10. маја 1904. године № 7457. упутио је поверилоца Извозну Банку, као слабију страну, надлежном грађанском суду, да тамо путем спора докаже своје веће право својине поништене покретности.

Ово је решење одобрило начелство окр. смедеревског и Министар унутрашњих дела својим решењем од 21. августа 1904 године Бр. 23266.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово но одговара закону, на ових разлога:

Из протокола извршеног пописа узабрљене покретности дужника поч. Миленка Стојковића, од 13. марта 1904. године Бр. 4465., види се, да узабрљена покретност, по решењу смедеревског првостепеног суда од 10. марта 1904. год. Бр. 6774., није нађена у државини појављеног сопственика Милића Симића, из Паланке, већ дреш — пришлица — у кући дужника Миленка, а локомобила у млину у Глибовцу, за који није утврђено, у смислу §. 212. грађанског закона и примедбе уз њега оштампане, да је својина појављеног господара Милића Симића. Према овоме, овде није случај тач. 4. §. 466. грађанскога судског поступка (допуна од 14. јула 1898. год.), те да је Извозну Банку као повериоца, која не признаје право својине појављеном господару требало упутити на парницу, већ случај из треће тачке поменутог прописа законског (измене од 7. маја 1868 год.), према коме је појављеног господара требало упутити суду за доказ о својини узабрљене покретности, с обзиром на уговор о продаји и куповини, који је појављени господар за доказ о својини поднео, полицијска власт није била надлежна да улази, кад по уговору и признању појављеног господара стоји факат, да је покојни Миленко, сопственик узабрљене покретности, на основу извршеног уговора о куповини и продаји, и да је по том основу постао њен притежалац. А да ли ће по силн уговора о куповини и продаји, услед неизмирене куповне цене, и назад Радојка сина пок. Миленка, на записнику од 13. марта 1904. године, да је по смрти Миленковој пратио све Милићу, узабрљена покретност, заједно са згрздом, у којој је млин смештен, бити својина појављеног господара, или ће он бити дужан да прими реско неизмирене куповне цене, у смислу §. 653. грађанског закона, за оцену тога питања није надлежна полицијска

власт, већ суд. Ово саветско посматрање усвојио је Министар унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 5. августа 2905. год. Бр. 5163.

Погрешку у извршењу неизвршног решења судског дужна је полицијска власт исправити накнадним решењем.

Решењем неспорног судије смедеревског привременог суда од 2. септембра 1903. год. Бр. 15984, СБр. 625, проглашен је за наследника целокупне имовине пок. Милоша Цветковића, из Крњева, његов брат Андрија Цветковић, с тим, да му се, као пунолетном, преда наслеђе без пописа.

Актом од 14. септембра 1903. и 4. децембра исте године, наследник Андрија тражио је од начелника среза вел. орашког, да му се уступи у својину покретност, стока и непокретно имање, које је наследио од свога брата Милоша, а које сада узима Јевта Цветковић. Уз овај акт поднео је списак заоставше покретности и стоке и списак непокретног имања.

Начелник среза вел. орашког решењем од 17. децембра 1903. год. Бр. 16403., на основу §. 491. грађанског судског поступка, наредио је туженоме Јевти Цветковићу, да ову покретност и стоку по списку преда у својину молиоцу — наследнику Андреји — пошто је молилац своје право тражбине доказао (§. 188. истог поступка), а међутим тужени Јевта није поднео никакве доказе о својини исте; а решењем од 8. децембра 1903. године № 16258., на основу §. 493. грађанског судског поступка, наредио му је, да наследнику Андреји преда и све непокретно имање.

Оба ова решења одобрило је начелство округа смедеревског решењем својим од 11. јануара 1904. године Бр. 336.; а решење пак начелства министар унутрашњих дела решењем 16. јануара 1904. год. ШБр. 2641.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

Из извештаја неспорног судије смедеревског пространственог суда од 11 маја 1905. год. Бр. 13307, кога је Државни Савет прибавио у смислу чл. 46. саветског пословника, види се: да је решење неспорног судије од 2. септембра 1903. године № 15984. према коме је начелник среза орашког одузео спорно имање од жалитеља, и по решењу своме од 17. децембра 1903 године № 16402 предао Андреји Цветковићу, као оглашеном наследнику мисе пок. Милоша Цветковића, било погрешно отказано за „извршно," јер у ствари није било постало извршним; и да је услед тога неспорни судија актом од 16. априла 1904. године № 10259. наредио начелнику среза орашког да поменуто решење не извршује.

Према овакоме стању ствари оно неизвршно решење непосредног судије није ни могло бити предмет извршења полицијске власти; али, како је она потрешка утврђена после доношења решења начелника среског о одузимању имања од жалитеља, и после решења начелства окружног и Министра унутрашњих дела, којима се решење начелника среског одобрава, то је ожалбено Министрово решење засновано на непотпуно утврђеним околностима. На пако накнадно истакнута околност — неизвршност решења неспорног судије — у основи нема правнозног рада полицијске власти по овом предмету, то је нужно да Министар и ову околност узме у оцену, с обзиром на прописе законске изложене у глави XVIII. грађанског судског поступка, и друго своје решење донесе.

Ово саветско посматрање усвојио је Министар унутрашњих дела.

Саветска одлука од 5. августа 1905 године Бр. 5161.

Изборни суд, по §. 435. грађанског судског поступка, може бити састављен од трајце или пет судија, а не и више.

Живан А. из Осладића и Владимир Ж., из Каменице, пуномоћници Ненада Л., из Осладића, тражили су од власти среза подгорског, да позове задругаре Ненадове Танасија и Марка Л., те да се сагласе о деоби задружног имања.

Задругари су се о начину деобе имања споразумели, но о изборну судија нису, јер пуномоћници деоничара Ненада нису пристали, да у састав изборног суда уђу лица, која су Танасије и Марко изненадни. Тако исто, нису се могли сложити ни у изборну председника.

Према оваком стању ствари, и с погледом и на то, што су Танасије и Марко захтевали, да у овој деоби буду заступљени са двојицом судија, среска власт одредила је сама судију за тужену страну коју представљају Танасије и Марко. А изборне судије тужилачке и судија тужене стране, изабрали су председника оног изборног суда. И тако је, на основу овога и §§. 303., 304., 305., 435., 437. и 442. грађанског судског поступка, власт среза подгорског, решењем својим од 1. јула 1904. године № 4586. састављи изборни суд по овој деоби.

Ово решење, као умесно и на закону основано, одобрило је начелство округа ваљевског и Министар унутрашњих дела решењем од 9. јула 1904. год. ШБр. 19006.

По изјављеној жалби од стране Танасија и Марка Л., Државни Савет нашао је да решење Министрово не одговара закону, из ових разлога:

По §. 435. грађанског судског поступка сваки парничар има право да бира једног свога повереника из реда једног председника, те по томе изборни суд може бити састављен из тројице или пет судија. Свакако, по изборни суд, састављен из тројице или пет судија, противан је закону. Према томе, начелник среза подгорског сам је правилно узео да овде постоје само две парничне стране, једна тужилац Ненад, а други тужени Танасије и Марко и престављају једну парничну страну, и не могу бити предмет извршења полицијске власти; али, како је она потрешка утврђена после доношења решења начелника среског о одузимању имања од жалитеља, и после решења начелства окружног и Министра унутрашњих дела, којима се решење начелника среског одобрава, то је ожалбено Министрово решење засновано на непотпуно утврђеним околностима. На пако накнадно истакнута околност — неизвршност решења неспорног судије — у основи нема правнозног рада полицијске власти по овом предмету, то је нужно да Министар и ову околност узме у оцену, с обзиром на прописе законске изложене у глави XVIII. грађанског судског поступка, и друго своје решење донесе.

Ово саветско посматрање усвојио је Министар унутрашњих дела.

Саветска одлука од 5. августа 1905 године Бр. 5161.

Изборни суд, по §. 435. грађанског судског поступка, може бити састављен од трајце или пет судија, а не и више.

Живан А. из Осладића и Владимир Ж., из Каменице, пуномоћници Ненада Л., из Осладића, тражили су од власти среза подгорског, да позове задругаре Ненадове Танасија и Марка Л., те да се сагласе о деоби задружног имања.

Задругари су се о начину деобе имања споразумели, но о изборну судија нису, јер пуномоћници деоничара Ненада нису пристали, да у састав изборног суда уђу лица, која су Танасије и Марко изненадни. Тако исто, нису се могли сложити ни у изборну председника.

Према оваком стању ствари, и с погледом и на то, што су Танасије и Марко захтевали, да у овој деоби буду заступљени са двојицом судија, среска власт одредила је сама судију за тужену страну коју представљају Танасије и Марко. А изборне судије тужилачке и судија тужене стране, изабрали су председника оног изборног суда. И тако је, на основу овога и §§. 303., 304., 305., 435., 437. и 442. грађанског судског поступка, власт среза подгорског, решењем својим од 1. јула 1904. године № 4586. састављи изборни суд по овој деоби.

Ово решење, као умесно и на закону основано, одобрило је начелство округа ваљевског и Министар унутрашњих дела решењем од 9. јула 1904. год. ШБр. 19006.

По изјављеној жалби од стране Танасија и Марка Л., Државни Савет нашао је да решење Министрово не одговара закону, из ових разлога:

По §. 435. грађанског судског поступка сваки парничар има право да бира једног свога повереника из реда једног председника, те по томе изборни суд може бити састављен из тројице или пет судија. Свакако, по изборни суд, састављен из тројице или пет судија, противан је закону. Према томе, начелник среза подгорског сам је правилно узео да овде постоје само две парничне стране, једна тужилац Ненад, а други тужени Танасије и Марко и престављају једну парничну страну, и не могу бити предмет извршења полицијске власти; али, како је она потрешка утврђена после доношења решења начелника среског о одузимању имања од жалитеља, и после решења начелства окружног и Министра унутрашњих дела, којима се решење начелника среског одобрава, то је ожалбено Министрово решење засновано на непотпуно утврђеним околностима. На пако накнадно истакнута околност — неизвршност решења неспорног судије — у основи нема правнозног рада полицијске власти по овом предмету, то је нужно да Министар и ову околност узме у оцену, с обзиром на прописе законске изложене у глави XVIII. грађанског судског поступка, и друго своје решење донесе.

Ово саветско посматрање усвојио је Министар унутрашњих дела.

Саветска одлука од 5. августа 1905 године Бр. 5161.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Казне за силовање. Силовање се кажњава у модерним државама на разне начине. Оригиналан је начин кажњавања те кривице на острву Ман (Man). Ако тамо мушкарац силује девојку, судија јој преда у руке три стварн: конопац, мач и прстен и рече јој да од тога троје бира једно. Шта изабере, оно је казна кривцу. Ако му пружи конопац, њега тим конопцем обесе, ако му пружи мач, њему тим мачем одрубе главу... али ако му дарује прстен, онда га венчају с том девојком.

А ако изгледа, да је оно последње више награда него казна, може тдекада дуто да онакне. Прстен може да буде страшнији и судбоносније и од мача и од конопца.

Дугме с капута и неколико влакана текла као доказно средство. Пре неколико година много се говорило и писало о убиству две старице у Бечу. Нека старија жена по имену Френца (Frenzl) нађена је убијена, а кратко време иза тога — под истим приликама — друга опет једна по имену Штегер (Stöger). Код обе је у близини леша нађено откинуто дугме са оделима материје, на којој је било пришивено — по свој прилици са мушког одела. Изгледало је, дакле, да је било борбе између жртве и учиниоца, те да је том приликом то дугме откинуто.

Истрагом је нађено, да тај злочин по свој прилици извршио неки Долежал, агенат с коњацима. Та сумња добила је још јача основа, кад је у стану Долежалову нађен капут са истим оваким дугмадима, и кад је констатовано, да је једно од тих дугмади — и то баш на рукаву — искинуто. Три судска вештака д-р Ј. М. Елдер, професор науке о роби и један кројач, изјавише сагласно, да су оних седам копчића материје, што су на откинутом нађеном дугмету констатнли са свим — и по природи влакна, и по боји и по начину предива — истоветни са штофом од којег је ово капут. А ако је и дугме било истоветно са дугмадима на том капуту, то је било јасно, да је оно пореклом својим са капута који је као Доголежалов нађи

Необичан начин осветe. Д-р Гродер у Шапцу био је некада чувена и популарна личност — парочите у Мачви. Давно је умро, али има још људи, који га памте и о њему причају. И ово је једна прича о њему, како су је његови пријатељи из његових уста чули:

— „Једном ми нареди начелник, да прегледам једну жену, која је нешто скривила, па да му речем, може ли издржати толико и толико шиба. Извршим наредбу, прегледам осуђеницу, на како беше јака и здрава, изјавим да може. Она се најпре, прво ме погледа, па ће само рећи:

— „Платићеш ти то мени“ —

Ја био већ заборавио на то, кад једнога дана, а мене начелник зове у канцелотво. Чим сам ушао у његову канцеларију, а он затвори врата и прозоре, па ми онда тајно и бојажљиво полугласно рече, како ме нека жена тужи да сам с њоме у недозвољеним односима био, да је од мене затруднила, и да сам покушавао, да јој зачет плод насилно избацим.

— „Па шта да чиним — питам ја у чуду начелника, знајући да је све то лаж и потворa. —

— Најбоље ти је да се исправиш — саветује ми начелник.

Ја се о почетку опирах, али најпосле попустих мудрим разлозима начелниковим.

Кад дошло до исправљања, имам шта и видети. Она жена за коју сам рекао да може шибе издржати беше тужитељка. Платим јој на суво 50 дуката. После чујем, да јој је друга жена дете избацила, а она то употребила, да се за онај стари рачуни са мном намири — да ми се за шибе освети.

Милостиве мајке. Пре неког времена судио је суд дармштатски некој младој девојци, слушкињи из Франкенталa у Хесенско. Тиало се детоубиства, а истрагом је доказано, да је оптужена своје новорођенче бацила у Рајну, где се, по њој признаци удавило. Ствар је била прилично јасна, само није било леша детињче да према томе ни несумњива доказа, да се тиче убиства.

Не би ли се како тај леш нашао, затражи дармштатски суд од свих власти на обалама Рајне почев од Лудвигсхафена па све до холандске границе званичан извештај о томе, је ли где у тој области из воде избачен или изнађен леш каквог непознатог малог детета. Све власти послушне на тај захтев тачне извештаје, па кад их је суд прегледао, нигде је шта и видети.... Свега је у то време на тој пруги ухваћено и из Рајне извађено само — 32 непозната дечја леша.

И то беше у Немачкој!

Ноа начин уцењивања. У Енглеској је засилно побацивање деце прло честа и обична појава баш и код удатих жена, и иако се тај злочин тамо — исто тако као и у другим државама — строго казни[1]), тако има много дневних листова, који без икаквог страха и зазора — наравно ипак у згодном, прикривеном облику — доносе огласе несавесних бабица и других вештака који своје лекове за трудне жене суде.

Осећајући се на ту појаву, један такав вештак измислио је особити начин како ће своје жртве уценити и добро очерупати. Пуштао је сваки дан у листове оглас, да има сасним поуздан лек за трудне жене, и да ће га свакоме по малу цену уступити, чим му се пријави. На тај оглас јавило се за непуне 2 године пре 12.000 трудних жена и девојке, тражећи вештаков поуздан лек.

Али у место лека послао је „вештак“ својим муштеријама писмо овога садржаја:

Господо!

„Ви сте се тога и тога дана писмом обратили за средство да извршите насилно побацивање зачетог плода. Ви знате, да је то кажњиво, и да ће Вас власт узети на одговор, ако Вас је тога ради пријавим. Ја ћу то доиста и учинити, ако ми за 8 дана не пошљете толику и толику своту.

Једне жртве плаћале су своју лакомисленост, док најпосле и сам писац није долазио — док није ухваћен и достојно кажњен.

ПИТАЊЕ

За трагове од ногу нашио сам до сада у народу ове називе:

Ваака, е, ж. — Траг од ногу у опељаном житу.

Дира, с. ж. — Траг човечијих или животињских ногу.

Лочка, е, ж. — Отисак човечијих стопала у блату.

Негоступина, е, ж. — Траг од ногу; колски траг.

Отрамити се. — Оставити (крпан) траг обавно за рањену дивљач.

Подбој, а, м. — Траг, особито од коњских копита.

Побијице, adv. — Трагом: „Побијице иде за сватови.“

Предирати, — Пређи остављајући траг — Испреди: дира.

След, а, м. — Траг од ногу:

„Не пада снег да помори свет, но пада снег да покаже спакој зверки след.“ (Нар. посл.).

Ступлака
Стулка } е, ж. — Траг од ногу.

Траг, а, м. — Траг од ногу.

Тражина, е, ж. — Траг од дивљачи и зверова.

Штрапц, е, ж. — Удубљење ногу у блату.

Штрапати, — Ићи остављајући за собом траг ногу.

Штрапк, е, ж. — Види: штрапц.

Би ли ми ко знао боље објаснити те изразе, или још и друге казати (са означењем из кога краја)? Одговор моли

Београд **Д-р М. Јовановић-Батут**

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ОГЛАШЕН ЗА ХАЈДУКА

Димитрије — Димитрашко Стајкуловић, родом из села Братнце, среза брзопаланачког, решењем начелника среза пореченог, био је стављен под истрагу и притвор због разбојништва. Њоју намеђу 1. и 2. јуна тек. године Димитрије је побегао на притвора и већ после неколико дана извршио ново разбојништво над Маријом Марјановић на Јабуковцу.

Објавом начелства округа прајановог од 13. јуна тек. год. Бр. 7426 Димитрије је познат у свиколу чл. 9. зак. о јавној безбедности, да се у року од 20 дана пријави најближој полицијској или судској власти, или како он ово није учинио, то ће је начелство решењем својим од 18. ов. м-ца Бр. 8364, а на основу чл. 10. поменутог закона, **огласило за хајдука** и ухапшо са **500** динара. Награда ова исплаће се оном који Димитрија убије, ухвати или полицијској власти помогне да ово учини.

Димитрије има 25 година, средњег је стаса, у опште је приказаног, браон црних ноних и кратких, говора српског и румунски. У прсну беснту од одела имао је на себи: беле сукнене чанкире, кудељну кошуљу са везеним напрсњем и црну јагњећу шубару на глави.

Ово се саопштава свима полицијским и општинским властима ради знања и управљања.

ПОТЕРК

Перса Марковић, бив. собарица у хотел „Русији“ у Београду, украла је 80 динара готовог новца, 30 мет. свилених платна, један црни жилоп сатинска и једну сукњу штофану, боје бордо. Мари Момировић, старијој собарици

у истом хотелу, и ако извршеној крађи побегла, Краљанинца је родом из Крагујевца, стара 20 год., лица широког, косе смеђе, носа правог, уста повећих. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Персу у својим домицилима потраже, и пронађену спроводу Управи града Београда с позивом на Бр. 27981.

Вера Пајушкин, роћ., Вите, која сада живи у Брчолу, 1. тек. м-ца по којом украдена је једна огрлица, у вредности 20.000 дин. Поједина зрна ове огрлице велики су као зрно грашка. Сврше се нажња свима полицијским и општинским властима, као и приватним личностима, на ову покрађу. По изјављу главног комесара полиц. у Брчолу, награда од 1.000 динара обећана је оном који помогне да се ова огрлица пронађе.

Марјана Николића, земљоделца из Ст. Бокурове, која је пестало 10 тек. мца. траки

[1]) Доказивно затворне ода 5 година затворна.

пчелиник среза добричког актом Бр. 8739. Нестали Марјан ник око 40 год., приповедач је, у оделу је од црног сукна. Пронађеног треба упутити поменутој среској власти, или Управи града Београда с позивом на Бр. 28422.

НАЂЕН ЛЕШ

На обали Дунава у области Новомонастирској (Аустро-Угарска) 7. тек. ова избацила је вода један непознати мушки леш који је већ пливао у трулеж, и за који се мисли да је старости 40 — 50 година. Од одела и обуће на овом лешу нађено је: црна шубара од овчије коже, крпљак као капут од кабастог и поцепаног тканја, и опасач жути и прслук; један „трико“ подошпуљ и један бели пошљав № 30 и 40, један појас од белог платна, пар белих прњених чарапа са прњеним подрешним штрикетима, пар ципела на чијим је „штрукнама“ утиснут натпис: „Градишташан, обућар Крагујевац.“ Да би се могло утврдити идентитет овог утопљеног лица, за које Аустро-Угарске власти с разлогом верују да је из Србије, умољавају се сви они који би о њему ма шта знали, да то доставе овом уредништву или Управи града Београда с позивом на Бр. 28436.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ове две слике, од којих је старија најмлађи да се зове **Терезија Ритер**, а млађа **Рова Ритер**, сниха Терезијина, лопље су пре неколико дана из унутрашњости у Београд и одмах су ухапшене у праћу.

Обично рано ујутро зају по дућанима кад су у њима само шегрти или по један момак, и онда траже да виде ово или оно, па док једна прегледа предмете и цењка се, друга краде што јој под руку дође и по том иду, немогући, тобож да се погоде; или гледају кад је један момак у дућану, па му онда трже да скида предмете са разбоја, талина, жигицина и т. д., за које време оне краду.

Тако су на овај начин украли т. Јовану Гагићу, трг. овд., коњак свиле у вредности 300 дин., Вељи Гаврилјевићу, кројачу овд., комад штофа за одело и т. д.

Са њима је лопов с колима и коњима и **Жан Ритер**, син Терезијин, чију слику такође доносимо, и који ник по свој прилици задатак да покрађу, коју изаиде мати и сестра, склања.

Терезијан муж зове се Никола Ритер. То је онај цигањин који је у оној мађарској дружини овде код „Руског Цара“ пре два месеца свирао у харфу, па када је због неисправности изјурен из Београда, он је са фамилијом отишао у унутрашњост Србије, где је био у више вароши, а сада се према казивању Терезијином налази у Аранђеловцу са једном капелом која свира ак Киселој Води.

Родом су, вели, из Мармуроша — Сигета у Мађарској.

Терезија, Рова и Жан налазе се сада у притвору Управе града Београда, па како је ово једна врло сумњива и препредена породица, која је по унутрашњости много путовала, то молимо њихове фотографије и познајемо све власти; као и приватна лица, да нам Управи града Београда шта знају о њима, и да ли су учинили какво казниво дело? **Ж. Л.**

Рова Ритер

Терезија Ритер

Жан Ритер

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 36. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 4. СЕПТЕМБРА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, за целу полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за инспектора треће класе Министарства унутрашњих дела Бранимира Ј. Рајића, начелника исте класе округа београдског, по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. августа 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе округа чачанског, Љубомира У. Романовића, инспектора исте класе Министарства Унутрашњих Дела, по потреби службе;

за начелника треће класе округа београдског Обрада Б. Благојевића, начелника исте класе округа моравског, по потреби службе;

за начелника треће класе округа смедеревског, Лазара Ивковића, начелника исте класе округа тимочког, по молби;

за начелника треће класе округа крушевачког Светолика Ђ. Здравковића, судију крушевачког првостепеног суда;

за начелника треће класе округа тимочког, Младена Тројановића, судију првостепеног суда лесковачког;

за начелника четврте класе округа моравског, Љубисава Димитријевића, јавног тужилаштвеника из Лесковца;

за начелника четврте класе округа крајинског, Стевана Живановића, судију зајечарског првостепеног суда, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. августа 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе Управе града Београда, Радомира Новаковића, писара исте класе у оставци;

за писаре треће класе Управе града Београда: Војислава Анђелковића, свршеног правника и практиканта среза врачарског, Драгомира Тодоровића, свршеног правника и практиканта исте Управе; и Филипа Л. Исаиловића, практиканта исте Управе, све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. августа 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза параћинског, Душана Х. Илића, пореског пете класе;

за писара прве класе среза врачарског, Велимира Чумића, писара исте класе среза поцерског, — по молби;

за писара прве класе среза посавског, округа ваљевског, Драгутина Стајевића, бившег полицијског писара исте класе;

за писара прве класе среза расинског, Велислава И. Ашковића, бившег полицијског писара исте класе;

за писара прве класе среза косаничког, Ђорђа Стојановића, бившег полицијског писара исте класе;

за писара прве класе среза хомољског, Љубисава Грковића, писара исте класе среза темнићског, — по молби;

за писара прве класе среза посаво-тамнавског, Љубомира Јосиповића, писара исте класе у пенсији;

за писара друге класе среза посаво-тамнавског, Владимира Главинића, писара исте класе среза златиборског, — по молби;

за писара друге класе среза јадранског, Драгољуба Јовачића, писара исте класе среза забуковачког, по потреби службе, ко без права на путне и селидбене трошкове;

за писара друге класе среза трстеничког, Стевана Марјановића, бившег полицијског писара исте класе;

за писара друге класе среза пиротског, Тодора М. Тодоровића, пореског пете класе пореског одељења среза моравског, округа пиротског;

за писара друге класе среза поцерског, Драгомира Илића, писара исте класе среза јасеничког, округа крагујевачког, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза лесковачког, у рангу писара начелства прве класе, Милана Ј. Спасића, вршиоца дужности писара среза посаво-тамнавског исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза грушаничког, у рангу писара начелства прве класе, Михаила Ф. Тајсића, писара четврте класе поштанско-телеграфског одељења Министарства грађевина, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза јасеничког, округа крагујевачког, у рангу писара начелства прве класе, Јована Симића, писара прве класе начелства округа тимочког, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза тамнавског, у рангу писара начелства друге класе, Димитрија Николића, бившег полицијског писара;

за вршиоца дужности писара среза врачарског, у рангу писара начелства друге класе, Мирослава С. Максимовића, писара треће класе Управе града Београда, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза баљског, у рангу писара начелства друге класе, Боривоја М. Алексића, свршеног правника;

за вршиоца дужности писара среза кључког, у рангу писара начелства друге класе, Михаила Алексића, практиканта неготинског првостепеног суда;

за вршиоца дужности писара среза студеничког, у рангу писара начелства друге класе, Милована Радојевића, практиканта Министарства унутрашњих дела;

за вршиоца дужности писара среза црногорског, у рангу писара начелства друге класе, Лазара Кречковића, свршеног правника;

за вршиоца дужности писара среза јабланичког, у рангу писара начелства друге

класе, Димитрија С. Тасића, сувишног правника и практиканта лесковачког првостепеног суда;

за вршиоца дужности писара среза тимочког, у рангу писара начелства друге класе, Милана Милића, сувишног правника;

за вршиоца дужности писара среза деспотовачког, у рангу писара начелства друге класе, Радосава Радуловића, правника и практиканта канцеларије среза неготинског;

за вршиоца дужности писара среза мајданпечког, у рангу писара начелства друге класе, Радомира Лазића, бившег полицијског писара исте класе;

за вршиоца дужности писара среза златиборског, у рангу писара начелства друге класе, Милана Д. Величковића, практиканта канцеларије среза параћинског;

за вршиоца дужности писара среза ибуковачког, у рангу писара начелства друге класе, Николу Кустурића, практиканта начелства округа пожаревачког;

за вршиоца дужности писара среза посавског, округа ваљевског, у рангу писара начелства прве класе, Добривоја Костића, вршиоца дужности писара среза јадранског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза мачванског, у рангу писара начелства друге класе, Милоша Антонића, практиканта канцеларије среза јадранског;

за писара друге класе начелства округа тимочког, Драгомира М. Јовановића, пореског помоћника крагујевачког пореског одељења; и

за писара друге класе начелства округа крагујевачког, Борислава Миленковића, сувишног правника, све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. августа 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

Да се Петар Ђ. Благојевић, инспектор треће класе Министарства унутрашњих дела, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пенсију која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. августа 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

да се Сима Стојановић, писар прве класе среза ваљевског;

Коста Крстић, писар прве класе среза пиротског;

Мирко Ивановић, писар прве класе среза мајданпечког;

Сима Николић, писар прве класе среза хомољског; и

Петар Ђорђевић, писар прве класе среза посавског, округа ваљевског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пенсију која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. августа 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Чедомиљу Ј. Рајићу, вршиоцу дужности писара среза деспотовачког, у рангу писара начелства прве класе; и

Данилу Ј. Трнчковићу, вршиоцу дужности писара среза трстеничког, у рангу писара начелства прве класе, уважене остављене, које су поднели на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. августа 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Милош Ђорђевић, начелник треће класе округа чачанског;

Војин Мутавџић, начелник треће класе округа смедеревског; и

Коста Јанковић, начелник треће класе округа крушевачког, — на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусте на државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. августа 1905. год. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Душан Ст. Ђорђевић, писар друге класе среза грузијанског;

Илија Ј. Поповић, писар друге класе среза посавског, округа ваљевског;

Душан Јеремић, писар друге класе среза беличког;

Петроније Ивановић, писар друге класе среза косничког;

Љубомир Радосављевић, писар прве класе среза ибуковачког;

Петар Милићевић, комесар полиције у Сењу, у рангу писара среског друге класе;

Драгољуб Петковић, вршилац дужности писара среза мачванског, у рангу писара начелства прве класе;

Ђорђе Павловић, вршилац дужности писара среза тимочког, у рангу писара начелства прве класе;

Апостол Дудинчић, писар прве класе начелства округа крагујевачког;

Милорад Радовић, вршилац дужности писара среза кључког, у рангу писара начелства друге класе;

Предраг Обркнежевић, вршилац дужности писара среза студеничког, у рангу писара начелства друге класе;

Гвозден Анђелић, вршилац дужности писара среза црногорског, у рангу писара начелства друге класе;

Милош О. Милић, вршилац дужности писара среза рачанског, у рангу писара начелства друге класе;

Јован Ђорђевић, вршилац дужности писара среза расинског, у рангу писара начелства друге класе;

Александар Цветић, вршилац дужности писара среза јабланичког, у рангу писара начелства друге класе;

Љубиноје Абдулић, вршилац дужности писара среза ражањског, у рангу писара начелства друге класе, — на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусте на државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. августа 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Државног Савета од 2. августа ове год. Бр. 4697., решено је:

да се Панта Огњановић, учитељ у Двораришту, среза голубачког, родом из села Чагошева у Македонији и подавни турска, по молби својој прими у српско подданство, изузетно од § 44. грађанског законика.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 7. августа 1905. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

Је ли особа „жива изгорела," или је већ мртва била, кад је у ватру доспела

(НАСТАВАК)

За лајика у Судској Медицини изгледа у први мах готово необјашњиво, како се на тако познатих трагова лешинских делова — нарочито поште их већ ватра (висока температура, дим итд) и пластични и физички и хемијски знатно измене — могу изводити неки поуздани закључци и дати тачан одговор на тако одсудна и важна питања, као што су она мало час споменута. Нарочито изгледа за лајика готово невероватно, да се на тако лешсних објеката као што су и. пр. неколико деформисаних, огорелих костију може рећи и оно друго специјално питање о самој природи смрти, од које је сумњала особа насилно угушила пре него што је у ватру доспела. Али ће и за њега бити сво јасније, чим прочуи главније детаље тога питања на неколико примера из судске праксе. С тога ћу се детимице задржати и на неким главнијим тачкама тог специјалног питања, там пре, што оно допуњује и оно опште. Шта више, оно је тако природе, да га у неким приликама може и сасвим објаснити, па баш и знемирити.

По себи се разуме, да су за успех испитања таких случајева најбољи тим повољнији, што је лешина у ватри мање страдала, што је мање свој првобитни облик и остатак изгубила: — што је неспаљеније биће,

или „главни начелници“,[1]) који се по где кад називају главнокомандујући.[2])

Заповести и упутства потицале су од Врховногa Господара и Управног Савета и одате су на главнокомандујуће, на војводе и на магистрате. Главнокомандујући пак објављивали су те заповести преко капетана и војводе. Тако видимо да је изнесена уредба од стране управног Савета и Врховног Вожда била послата јануара 1812 године проти М. Ненадовићу, да је објави народу. Тада прота заповеди да се та уредба препише у четири примерка, за тим је пошље капетанима: Петру Ерићу, Василију Павловићу, Петру Живановићу и Николи Ранковићу, да је они објаве свима кнезовима од свију села, на онда сваки кнез да је објави народу

После реформа 1811 године, у колико се види по документима, које сам имао при руци, не постоји више ни нахијски ни кнежински суд, бар у писаним документима види се да магистрати имају највеће значај и као судска а до извесног степена и као полицијска власт у земљи. По „наставленијама“, које су задата уз дипломе појединим војводама 1811 и 1812 године јасно се види, да се помињу само сеоски кнезови и кметови као власт, која расправља и пресуђује ситне спорове села а за тим, као виша судска власт, помињу се магистрати. Према томе, после јануара 1811 године постоје они судови: сеоски *судови*, *магистрати* у појединим варошима и за целу земљу *Велики Вилајетски Суд* у Београду.

Да прегледамо сваки од ових судова појединоси.

I. Сеоски Суд.

По напред поменутом спису Родоначинковом сеоски суд састојао се из кметова и кнезова сеоских, које бирају сами сељани. Исто тако и од 1811 године постоје сеоски кметови и кнезови, али у протоколу шабачкога магистрата помињу се под № 446, 447 и 486 некакви уписни кметови. Какви су ти уписни кметови, за да сад не могу знати. Мени се чини да је после набора кметова 1811 године сваг списак изабраних кметова магистрату. те је магистрат имао забележене све кметове појединих села, да би знао, кад му се коме у случају потребе каља обратити.

Изгледа да није сеоски кнез или кмет увек бирао од стране сељана, већ има трага да је кнеза бирао неко други, а магистрат га потврђивао, или да је кмета утврђивао војвода. Први случај назалимо код кнеза села Затрке. Магистрат јавља: „Лаза Аврамовић поставит чрез варошана и потврђен у магистрату да буде кнез у Затрки, и да га имају слушати, како им буде заповести издавато, зашто од „магистрата прима их, и ниједан да му „се не супротиви“[3]). За други случај имамо пример у једној пародби проте М. Ненадовића од 30. јануара 1812. год.[4], где се каже: „Завађено за јабучкога кмета Јована, „да се нема мешати више у кметовске „послове, него кмет на његово место „остаје Урош, и Милован за помоћника „Урошу.“

Сеоски суд састављен из кметова и кнеза и даље је имао право да расправља ситније спорове сељана, да одсеца потре,[5]) да одређује колико која глава у селу да плати порезе. Дужности кметовске према протоколу шабачкога магистрата су: да хвата крадљивце и да их шаље магистрату (№ 28 и 35). Исто тако и убице и оне, који отимају девојке на силу,[6]) да напљачкују дуг од људи према магистратским пресудама (№ 31 и 446); да гоне хајдуке и да јављају магистрату за све што се у селу догоди, било добро или зло (№ 1); за тим постављати страже због хајдука;[7]) објављивати пресуде и решења магистратска својим сељанима,[8]) објављивати утврђене тарифе, по којима се смело продавати пиће и хлеб, и у исто време старати се, да се те тарифе и у дело приводе.[9]) Оним тога кметови каквога села често су пута јемчили за којега свог сељанина да ће бити добар, да ће у будуће бити исправан, те би га тако ослобођавали не само затвора[10]) већ и пешала (№ 221, а у Дедоводи. Протоколу Карађорђевом № 932 и 1200). Исто тако били су дужни кметови да пазе на људе и најамнике, који би дошли у село без пасоша.[11]) Писма више њиху смели примати од поштоноша[12]).

II Магистрати

Према „наставленијама“ датим од стране Врховногa Господара и Управног Савета појединим војводама 1811 године јануара 11., војводе су морале у договору са свима кметовима од нахије изабрати по три кмета за судије у магистратима и по једнога писара, па те људе послати у Београд у Управном Савету, где би примили упутства и поуке, како да суде, као што је напред поменуто.

Овако састављени магистрати расправљали су, судили и пресуђивали кривичне и грађанске парнице. Брачне парнице не види се да су магистрати расправљали и пресуђивали после 1811. године. Изгледа, да је распра и суђење брачних спорова и међусобних свештеничких и духовних спорова остављено митрополиту и духовном суду. Али о томе доцније

Према Протоколу Шабачкога Магистрата, према Дедоводном Протоколу Карађорђа Петровића и протоколу писара М. Ненадовића види се, да су магистрати и даље задржали онај делокруг рада, који им је одређен овом уредбом Народнога Савета за суд њаљеним од 1. јануара 1809. год. И тако магистрат је имао да расправља све грађанске и кривичне парнице дотичне народне, у коме је, као и области (кнежине или нахије) у којој је. Исто тако магистрати су обављали и велики део полицијских власти. Према томе магистрат је био у граду и области једина виша судска власт. А с војводом, с капетанима и бољубашама врши је целокупну полицијску власт у дотичној области. Магистрат је судио и расправљао о отимци девојака,[14]) о деоби,[15]) давао тајше на земљу, куће и воденице,[16]) чуа новице умрлих, којима се не знају наследници,[17]) расправља и пресуђује о наследству,[18]) одређивао сипор селима.[19]) За тим је судио и пресуђивао о крађама, о оратчини, вршио је поравнања, посредовао у породичним расправа, решавао о успокојењу и т. д. (наставиће се)

Миленко Вукићевић

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(НАСТАВАК)

IX

Памћење се састоји у способности свести.

1. да задржи и сачува представе, које су се једном у свести јавиле:

2. да исте представе на извесан начин репродукцира и

3. да о истима остаје сећање.

Способност памћења и сећања је код разних људи веома разношна. Што се каже за прете на руци да нису једнаки више ваши за памћење: нема два човека да су са истим способностима памћења.

Овде је за криминалисту од вредности напазити да се болова не може увек сећати. Постоје памћење догађаја, при коме смо осећали телесне болове, али сећање за сам бол не постоји. Нако нам је стању потпуно да опрта верно појаве и радње, које су проузроковале бол, јер свест нема утиснака о бољу, који је проузроковали каким било оруђем. Сам Кант тврди да при сећању игра велику улогу способност уображења, којом се повлачи у свести оживљују и одржавају предстаи прошлости. Представе се у свести могу свесно пробудити и обновити и то шт је могућно верније и јасније. Исходит никада не треба да нагони исказаоца, криница, саучесника или сведока да опи „напрегне своје сећање“, да се само пр сети свега што је било“, „да напре у прошлост, у све кутове“ и т. д. Ако

[1]) Тако је 27 јуна 1811 год. јављено проти М. Ненадовићу како су они и Луке Лазаревић постављени за главно начелство од Реис Совиског до у реку Саву и планинама: валевском, соколском мионичком и шабачком (протокол писама проте М. Ненадовића стр. 3 и 4).

[2]) Голубиња V, стр. 170.

[3]) Протокол писама проте М. Ненадовића стр. 153—154.

[4]) Протокол шабачкога магистрата стр. 53.

[5]) Протокол писама проте Матије Ненадовића. 1841. стр. 136.

[6]) Протокол Шаб. магистрата № 849.

[7]) Прча Реза стр. 43.

[8]) Протокол Шаб. магистрата № 97.

[9]) Протокол Шаб. магистрата № 447.

[10]) Протокол Шаб. магистрата № 97

[11]) Протокол шаб. магистрата № 232, 486. 491 и т. д.

[12]) Протокол писама проте М. Ненадовића стр. 155.

[13]) Дедоводни Протокол Карађорђев. № 322.

[14]) Протокол шабачког магистрата № 695, 741.

[15]) Протокол шабач. магистрата № 15, 350, 352, 380.

[16]) Протокол шабач. магистрата № 193, 443.

[17]) Карађорђев протокол № 1158.

[18]) Протокол шабачкога магистрата № 159, 193, 237, 344, 351 и т. д.

[19]) Протокол № 745, 782, 788.

бици хоће да подсети исказника на прошлост и хоће да му све њене догађаје поново оживи у сећању, он мора да утиче тако да у исказнику пробуди моћ уобразиља — тада ће се у исказнику пробудити и оживеће све представе, којих се у први мах никако не би могао подсетити. Јер то је као каква песма коју смо некада врло добро знали, па смо је заборавили и никако не можемо да је се сетимо; али чим чујемо два или три звука до их неко пева, ми се одмах сетимо целе песме и целу је онах певамо.

Способност сећања је, као и памћење код појединих људи различно развијена и та се разлика огледа не само у погледу јачине сећања и тачности или вернсти, него и у погледу јасности, величине и обимности. Неко се брже научега присећа, али исто тако брзо заборавља; други теже памти, памти мало, али то што запамти, памти добро; многи памти врло много, али то површно, и т. д. У опште може се казати и то је тачно: памћење и сећање, које се развило у једном правцу биће обично на рачун других праваца памћења и сећања. Тако н. пр. памћење бројева искључује памћење имена: ко памти цифре и датуме, заборавља имена обично. Грос помиње свога оца да врло често није био у стању да погоди име каквог свог пријатеља, на чак и сина, а што се тиче бројева, он је поповно нумеру на ситу, који је свом сину поклонио пре 15 година, а дотле никад о сату ни о нумери на капку није говорио. Међутим, настављач Грос, његов отац није био никакав математичар, него добар карташ, који је једним прегледом на линијама на полеђини карата распознавао све карте и увек играо насигурно са противником.

Памћење се може једностране да развије и усаврши. Нумизматичара, историчари, хералдичари, баштовани, зоолози, скупљачи, укратко сви стручњаци имају само у једном правцу развијено памћење, а у осталима не. Има људи који памте вероватно стихове само, мелодије, аријe, вацлове, бројеве, датуме, године и т. д. Чак и полуобразовани људи могу показивати чудновато верно и свеже памћење за поједине предмете. Има затупљених и неразвијених умно сељака, који једва сто речи да има у свом речнику, ана сам у главу сваку овцу и краву у целом селу и све их разликује, или памти појате, дане поста, друмове и богаље, празнике и томе подобно.

Maudsley на једном месту свога дела говори да деца и животиње живе живљом садашњицом, јер немају никакву историју органских представа у својој души. Деца нарочито реагирају непосредно на добијене упечатке — њихове су представе верне и истините, непосредне и свеже, као и успомене; а при томе им не сметају раније представе, пошто их обично заборављају. Отуда је и потпуно оправдано тврђење да су деца најбољи сведоци и да су њихова сведочанства у кривичним стварима од неоцењене вредности. Само не треба сметнути с ума да код деце бива и то да доцније представе потру и збришу оне које су раније постојале. Деца и народи мисле на оно и оно памте што је најпосле било. Раније представе се заборављају; оне бивају претрпане новим представама и заборављене. Узгред нека је поменуто да девојчице уопште памте боље и више од мушкараца.

Ствар је са свим индивидуална шта ко боље и лакше, а шта теже памти. Има људи, који стихове много лакше памте него прозу и обратно, или, лакше памте нешто у неком реду и по плану изнесено, него неуређено, имена лакше него цифре и т. д. Није, исто тако, чудно што страни људи много лакше памте и сећају се догађаја, што су давно, у њиховој младости или детињству били, а заборављају оно што је од скора било. Енергија мождане радње и функција попусти, ослаби, упечатци се тешко асимилирају, услед чега су представе неодређеније и мрачније, а раније су и најраније у свести задржавање у целости, онако како су примљене.

Да и у опако развијеној и организованој функцији као што је сећање или памћење може бити разних аномалија ствар је несумњива. Има случајева где људи за неко време изгубе способност сећања, изгубе памћење, а нарочито догађаје за време неке катастрофе или догађаје који су били пред самом катастрофом у којој су страдали или били повређени. У криминалистици има доста примера где повређени просто прескочи и прећути све оно што се десило пред напад, који је био на њ изведен. Нападнут је неко и повређен; он прича све како је ствар текла; али дође до извесног момента пред саму катастрофу и вели „шта је даље било или како је даље текло, шта су са мном радили не знам, никако се не могу да сетим.“ На овом месту вреди поменути овај интересантан случај: Године 1893 у Дитхархену у Баварској буду учитељу Брунеру убијена два сиочића, а жена и служавка буду тешко повређене.

Жена је се после подужега времена поново освестила и причала је пред истражником, који је одмах дошао, како је ће тешко догађај; али о самом злочинству, о самом злочинцу, који је убиство учинио, није знала ни речи проговорити; али кад је требала на свој исказ да се потпише, она уместо да се потписала како треба Марта Брунер, потпише се са „Марта Гутенбергер.“ На срећу судија истражни приметио ову ствар и обрати на њу велику пажњу. Одмах запита: шта има да значи то: „Гутенбергер“ кад се она зове Брунер и какве уопште везе има то име са њеним именом. Тој приликом сазна истражник да у њиховој породици нико се не зове Гутенбергер, али укућани рекоше такође се звао један ранији љубавник Брунерове служавке, кога је и домаћица познавала. Истражник одмах ту ствар подврге поној истрази; ухвате тога Гутенбергера и — и овај призна дело после кратке истраге. Када је г-ђа Брунер поново се поцитала и самим опоравила врло се добро сећала да је поменути Гутенбергер учинио злочинство; али у почетку ни појма није имала о њему. Како је то могао бити? — Психолошки посматрајући то је извесно овако било: представа о учињеном злочинству т. ј. представа о самом злочинства, Гутенбергеру, дошла је у свест, али у другу сферу, тек је била пређенирана; али је у исти мах потонула и нишчила и остало је у свести само то-лико сазнања да име Гутенбергер има нечега заједничког са злочинством. И г-ђа Брунер је несвесно при потписивању свога имена пресетила се онога имена, које у злочинству има учешћа и употребила га при потпису и незнајући да потписује туђе име, које је у свести у том моменту појавило се. Тек када је изчезло притисак на мозак, када се она потпуно освестила и опоравила, у свести њеној поновила се она тазна представа, која је у свести само се појавила па потонула, представа да је Гутенбергер убица, који је њену децу побио, а њу и служавку тешко повредно.

Судска медицина веома често помиње случајеве да је овај или онај услед повреде главе заборавио поједине речи. Примере за ово наглашимо у делу „Свет“ од Тена. А о томе су писали још и Guerin, Abercrombie, Winslow. Овај последњи наводи случај где је једна жена услед јаког хроничитења заборавила француски језик.

(наставиће се)

М. Павловић.

ЖИВЕ СЛИКЕ

(НАСТАВАК)

а) *Чеоне боре.* Оне су боре *хоризонталне*, и могу се налазити: или само по средини чела, у ком се случају називају *средње чеоне боре*, или се распростиру по целом челу — *потпуне чеоне боре.* И у једном и у другом случају оне могу бити: *једноструке, двоструке, троструке* и т. д.

б) *Очне боре.* Међу овим борама разликују се:

и. Међуочне боре, које могу бити *вертикалне* или *хоризонталне*, а при том још и *једноструке, двоструке, троструке* и т. д.

Може се десити, да се међу обрвама налази једна група бора мале величине, које имају облик *трапеза* или *троугла*, што се означује изразима: *међуочни трапез* (сл. 58), или *међуочни троугао* (сл. 59).

Сл. 58.

Сл. 59.

Тако исто може се понекад срести између очију једна предомљена бора у облику акцента сирконфлекса, који се случај означује изразима: *међуочни сирконфлекс* (сл. 60).

Назад, поред носа може бити *хоризонтално* пресечен са једном једном бобом, која се у овом случају назива *хоризонталном бором носа* (сл. 61.).

б) *Слепоочне боре.* Оне боре пружају се од спољашњег угла ока на слепоч-

чима. Кад су многобројне и јако нагашене, имају често пута облик *гускине ноге* (сл. 62). Треба само обратити пажњу да ли су ове боре стално или намерно произведене, пошто се ово последње помоћу грчења мишића може врло лако постићи.

Сл. 60. Сл. 61.

Сл. 62.

γ) Боре трагуса, које иду паралелно трагусу, а удаљене су од њега од прилике за 1 cm. Боре ове велике су 2—3 cm, и јављају се обично тек после 35 година старости. Могу бити једноструке и двоструке (сл. 63).

Сл. 63.

δ) Усне боре. Ову групу бора сачињавају:

α) Боре носно-усне, које силазе од крајева ка угловима уста;

β) Загоничне боре, које иду преко образа, паралелно претходним, и

γ) Боре подбрадка, које су у већини случаја хоризонталне.

Као год и оне раније, тако и усне боре могу бити: *једноструке, двоструке, троструке* и т. д.

Општи облик лица

а. *Профил*

Ако се пажљиво посматра профил једне личности, може се на њему понекад опазити знатна испупченост основе лица, а нарочито коштиј горње вилице и основе носа. За лице, односно његов профил, каже се у овом случају да је *прогнат* (сл. 64).

Супротно прогнатизму стоји *ортогнатизам*, карактеристичан по томе, што је горња вилица толико унутра увучена да део профила, изузев врха носа, има облик једне праве и вертикалне линије (сл. 65).

Сл. 64. Сл. 65.

Између ова два главна и основна облика профила налази се:

Профил прави или класичан. Профил овај карактеристичан је по носу правилном са основом хоризонталном, кореном врло мало издубљеним и нагибом чела косим. Линија овог нагиба изгледа као продужење леђне линије носа (сл. 66).

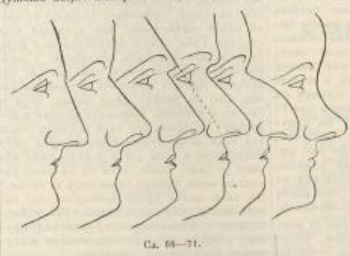

Сл. 66—71.

Профил преломљен. Код овог профила нагиб чела је вертикалан, корен носа нагиб чела је вертикалан, корен носа нагло и нос правилан са основом уздигнутом. Линија нагиба чела и линија леђа носа образују међу собом потпуно јасан тупи угао (сл. 67).

Профил паралелан, карактеристичан по косом челу, дубоком корену носа и линијом леђа носа правом и паралелном продуженој линији нагиба чела (сл. 68).

Профил уласт. И овај профил, као и преломљен, карактеристичан је по јасном нагибу са линијом леђа носа, али се од њега разликује дубоким кореном носа (сл. 69).

Профил искривљен — крив. Профил овај лако је познати по челу испупченом или у облику криве линије, корену носа средњем, леђима носа такође испупченим, а основи носа спуштеној (сл. 70).

Профил талласт, који се одликује челом испупченим или у облику криве линије, леђима носа издубљеним а кореном великим (сл. 71).

Профил у облику полумесеца. Овај профил веома се ретко сусреће, а карактеристичан је по челу веома косом и по мало грбавом, леђима носа испупченим и брадом повученом. Целокупни профил има облик лука, чији је центар у трагусу (сл. 72).

Сл. 72. Сл. 73.

Носни прогнатизам. Ако је испупченост лица, која карактерише прогнатизам, ограничена само на кости које подржавају основу лица, профил је тада назван *носним прогнатом* (сл. 73).

Сл. 74.

Означење се још, ако томе има места, *испупченост доње вилице*: доња вилица *испупчена* (сл. 74).

Профил лубања.

На општи облик лица од великог су

Сл. 75—77.

утицаја димензија и облик лубања.

Димензија лубање цени се према одстојању од ушних шкољки ка врху главе, које може бити мало или велико, те отуд и лубања *ниска* (сл. 75) или *висока* (сл. 76).

Дужина главе врло мала, комбинована са лубањом веома високом, даје глави нарочити облик, који се означује синтетичким изразима: *глава у облику кубуре* (сл. 77). Антропологи називају ове главе *акрокефалијама*.

(наставиће се)

Д. Ђ. Аленић

ВАСПИТАЊЕ И САМОУБИСТВО ДЕЦЕ

Луј Проа

(свршетак)

Има много деце ненормалне; једна се зато таква рађају; друга таквом постају услед какве болести, или несрећног случаја, или страха. Деца весела, расположена, умиљата и тиха, постају често пута замишљена, раздражљива, нерасположена и набусита, жалећи се без престанка на цео свет. Друга, опет, са карактером живим и одлучним постају изненада неодлучна и плашљива, док деца вредна и осетљива, могу постати опатичним, тупава и према свему индиферентна. Несрећан, у највише случајева, узрок овим променама, родитељи и наставници обасипају децу прекорима. Знајући да ове прекоре не заслужују, деца трпе, очајавају и долазе на мисао о самоубиству. Новембра 30 год. 1903 обесио се у Пајину малу П...., стар 10 год. Вођеном истрагом утврђено је: да је мали самоубица био прво весео и расположен а по том напао постао замишљен, нерасположен и индиферентан. Оног јутра, кад се обесио, учитељ га је озбиљно прекорио због опатице према учењу, а мати га је код куће шибрала и попрштала му заједом за поправку. Ни учитељ ни мати, изгледа, нису мислили, да опатиц мисли самоубице није била резултат воље, већ слабог темперамента. Код опатице деце нервни умор и исцрпљеност наступају врло брзо, услед чега постају спора, нерешима и равнодушна.

Да Фонтен тврди да су мане темперамента непоправиме. У колико је ово тврђење апсолутно у толико је и нетачно. Васпитање, сугестија, хипнотизам и медицина могу, као не сасвим изменити, а оно бар модификовати и побољшати темперамент. Јер, ако није могуће потпуно изменити темперамент, може се утицати на њега и ослабити. Моћ идеја много је већа но што се обично мисли. Не само да идеје могу произвести моралну преображај, већ могу утицати, и утичу знатно, и на само функционисање органа.

На тога, што се код већине деце која се убијају, пасматрају темперамента епилептична, хистеричним и неврастеничним, не треба закључивати да је самоубиство увек стварно фаталности. Истина је, међутим, да у очајању великог броја малих самоубица има много нервног ослабљења, које се даље као резултат болесног наслеђа. Број малолетних самоубица, слабих духом и дегенеративних, нагло расте. Главни узрок тој интелектуалној слабости лежи у болесном наслеђу. Физиолошки закон о наслеђивању физичких и психичких болести родитеља стрховито је тачан и у суштој супротности са правичношћу и добротом природљења.

Зар нема вазда примера да сва чланови појединих фамилија прибегавају самоубиству? Али, незапосно од ових патолошких случајева, у којима је самоубиство деце резултат умне поремећености, која је немогуће отклонити, самоубиства се могу предупредити на ова два начина: 1. *отклањањем мањовних случајних узрока*, и 2. *паралисањем урођених предиспозиција путем васпитања, игијене и медицине.*

Физиолошке предиспозиције ка самоубиству нису фаталне, и могу се паралисати васпитањем и дечењем. Дете које се убија о тога што се о њим рђаво поступа, не би ни помишљало на самоубиство да није било овог рђавог поступања. Дете неспма осетљиво, које се убија због неправедне казне, живело би срећно и задовољно да је код родитеља и учитеља нашло више правичности и доброте. Заиста, неправедни укори, чести и брутални казне, интелектуално напрезање, згњечен понос, претерана осетљивост и рђаво поступање у опште, много су опасније за децу од физиолошких предиспозиција. Избегавајући и отклањајући узроке свему овоме, родитељи ће сачувати децу од бола и очајања, који су најближи самоубиству.

На бол и очајање утиче знатно и солидарност тела с духом. Многа и многа дечја самоубиства била би предупређена, да су родитељи или наставници познали у помоћ лекара, који би његовао и органисао карактер; који би једнопремено оџивљавао и дух и тело. Позната је ствар, да је *„у здравом телу здрава и душа."* Одвратност према животу готово је увек последица болесног и исцрпљеног темперамента. Игијена и хидротерапија у овом случају једина су средства која могу спасти децу од самоубиства. Откланањем узроке који руше нервни систем, игијена и медицина у исто доба откланају узроке највећим броју дечјх самоубистава. То је нарочито приликом васпитања где медецина може врло много користити, откривајући родитељима психолошке и патолошке мане дечјег карактера, њихове природне наклоности и њихову осетљивост. А колика би тек корист била од судске педагогије, која би изучавала темперамент и карактере?

Професори који нису изучавали физиологију и патологију духа, биће од против примењивања медицине у васпитању, додајући: да лекари само виде свуда слабо, ненормална и болесна створења. Није истина да лекари свуда виде болеснике, али је факт да их виде много, јер их и има много: они познају болести осетљивости и боље дечје но највећим физичким и психичким знаницма, које само стручњаци могу уччити. Лечећи тело, они у исто доба лече и дух.

Помоћу судске педагогије и психологије не само да је могуће отклонити узроке дечјх самоубистава, већ и сам њихов карактер модификовати. Противно овом, многи родитељи узрок су несрећи своје деце само о тога што не познају последице сугестије и очајања.

Априла 25 год. 1890. извршила је самоубиство једна девојчица код које је нађено писмо у коме најављује да је била гоњена идејом о самоубиству. „Говорили су ми, писала је она, да ћу свршити онако. То је истина, али ми нисмо о том нису морали говорити." Самоубица је имао права да овај прекор упути онима који су је предисказивали самоубиство, у место да су га о противном уверавали.

Рећи детету да је глупо и рђаво; да од њега неће никад ништа бити; да ће свршити самоубиством или на есешоду, — значи декуражирати га и одузети му сваку мисао на поправку. Нема опасније неровања за децу и икале људе, него што је неровање у болесно наслеђе. Браћа деци да је познавао једног младог човека, необично талентираног, који се био одао пићу. Познавао више пута да се поправи, одговарао је: „Зашто? Ја сам син и унук алкохоличара." Овај несрећни младић није знао, да се и наслеђна предиспозиција може победити. — да се и од наслеђа може побећи. Ништа није кобније од неровања у наследну фаталност и немоћ васпитања. Прва дужност родитеља и учитеља јесте, да уливе деци неровање, да се њихове наслеђне и рђаве особине могу искоренити путем васпитања. Васпитање је једним великим делом ствар сугестије. Ако једно дете има болесних предиспозиција, не треба му ништа предочавати њихову опасност, а још мање предсказивати му злочин или самоубиство. Противно овом, треба подизати његов морал и уверавати га о његовим сопственим моћима и особинама.

Али, није довољно само развити интелигенцију код деце; она могу бити веома интелигентна на знак притежавати крупне погрешке, несломљив карактер и рђаве особеје. За образовање карактера и развијање племенитих особеја, спиритуалистичке неровања корисиће су од сваке доктрине. Судећи по писмима малих самоубица, већина од њих нису неровали ни у Бога, ни у душу, ни у будући живот. Ми смо већ цитирали писмо, у коме један мали самоубица, извињавајући страховиту мржњу према мањем брату, сумња у исто доба у своју душу. Један други, стар 16 год. написао је ово: „Умирем као атеиста, јер никад нисам неровао у Бога и будући живот. После смрти ништа."

Деца која ни у шта не верују, лишена су мисли да Бог забрањује самоубиство, и с тога се врло лако на њих решавају. А ово неровање у Бога много је потребније деци но одраслима; то није само једна мема, која успављује бол; не, то је доктрина која их учи да поштују живот, то је оптимистичко схватање живота — акт неверења у владу природе, на дохе и изнор утехе и наде.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Марин Стоје, земљорадник, родом из Душановца, среза шетињског, који је био под истрагом и у притвору код начелника среза горичког, због краће, 27. тек. м-ца побегао је из притвора. Марин има 28 год., расте је пеисоног, очиу, браће и брнова нрних, сувиман у опште. Од одела нема је на себи полошо пантаоне и пашут од црног необрађеног сукна, на глави црну шубару, без опанке обуће. За одбеглим краљанским нарећује се живо трагење. Провођењем треба стрпжарно спровести начелницу среза горичког с позивом на Бр. 5736. Уйр. 29214.

Коста Новаковић, кошкар, родом из Симића окр. чачанског, **Милан Радовић**, „Шапић" кошкар, родом из Ужица; **Вукосав Живковић**, ранији лађарски, родом из Вајског, **Миленко Станић**, кошкар, родом из Вевчана у окр. београдском. **Божин Јовановић**, кошкар, родом из Вел. Дреновог у окр. крушевачком, **Живко Мариновић**, и **Љубомир Антонијевић**, бив. војници, први родом из Ваљева, а други из Прокупља, сви осуђеници пожаревачког казненог завода, — побегли су са посла ноћу између 27. и 28. пр. м-ца.

Коста је стар 32 год., стаса средњег, косе, обрва и очију смеђих, браде смеђе и шпицасте, око врата има окилке од сировуза, у одећу је од затвореног шајка.

Милан је стар 35 год., стаса средњег, сувоњав, очију жућкасто-плавих, косе пре и по мало проселе, браду брије, у одећу је од затвореног шајка; од особених знакова има: белегу од вештачког облика правоугаоног, у величини 6/1 см. на левој долактици; брадавицу у величини најкрупнијег зрна за 8 см. испод и десно од леве сисе, и још једну брадавицу, нете величине, на левом рамену с предње стране.

Вукосав је стар 38 год., висок, косе и обрва црних, бркова смеђих, брије се.

Миленко је стар 22 год., повисок, смеђ, обрва ређих, очију жућкастих, бркова смеђих, чела и нос правих, по лицу, рукама и раменима јако је пегав; од особених знакова има: белегу од посекотине у облику праве линије, правца косог, величине 2 см., на другом зглобу левог кажипрста; белегу од посекотине облика неправилног, величине 6/4 см. на левој долактици, косог самог лактя, и белегу од посекотине у облику праве линије, правца хоризонталног, величине 3 см., за 3 см. изнад леве обрве.

Божин има 25 год., стаса је средњег, косе угнасите, обрва смеђих, очију и бркова плавих.

Живко је стар 25 год., стаса високог, косе обрва и очију смеђих, бркова малих и смеђих, у горњој вилици нема два предња зуба.

Полицајци се ове полицијске и општинске власти да за одбеглим осуђеницима предузму најоштрије трагање. Приведене треба под сигурном стражом сигурности Управи пожаревачког казненог завода с позивом на Бр. 2058., или Управи града Београда с позивом на Бр. 29218.

Коста Новаковић

Љубомир је такође стар 25 год., стаса је средњег, косе, обрва и очију црних, у одећу је војничком.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Живић.

БРОЈ 36. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 11. СЕПТЕМБРА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се вазаље у напред, и то најмање за пола године, од свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и окружна надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединa бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. наговољео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза љубићског, округа рудничког, Д-р Војислава В. Михаиловића, доктора целокупног лекарства и бив. државног питомца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 1. септембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Стојан Стаменковић, лекар среза темнорског, округа рудничког, на основу ч. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти на државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 2. септембра 1905. г. у Београду.

РАСПИС

Свима начелствима и Управи града Београда

Расписом СБр. 3898 од 12. априла 1899. год. (в. санитет, зборник књ. III. св. 1 на стр. 146—151.) претпоследњом алинеом наређено је: да благајне не исплаћују лекарима рачуне за казамљење „све донде, док и окр. физикуса не добију писмени извештај, да су сви лекари поднели уредан извештај о извршеном казамљењу у тој год. и да је физикус саставио и овамо исто извештај за цео округ.“

Истим расписом остављен је лекарима рок за подношење извештаја до 31 децембра т. г. а окружним физикусима до 15. јануара идуће године.

Услед одредаба чл. 41. и 64. закона о буџету од 4/IV—903 год. по којима окр. благајне не могу вршити никакве дознаваља на рачун кредита по државном буџету, већ да своје књиге и исплате морају закључати 31 децембра, показала се горња наредба као непрактична и непаметна, јер се дешавало да појединi лекари своје извештаје и рачуне подносе тек онда кад су благајне већ своје књиге закључиле.

На тај начин остали су често рачуни за казамљење неисплаћени и оним лекарима, који су сад прописани рок не време свршили, и то неисплаћења, ма да је благајна имала средстава за ту исплату.

Да би се уклониле невгоде и штете, које лекари трпе услед поменутог услова за исплату њихових рачуна за казамљење, наложам за потребно, да се претпоследња алинеја расписа СБр. 3898. замени овако:

Ради исплате рачуна, срески лекари ће своје извештаје о казамљењу, као и рачуне, који морају бити прописно састављени према чл. 20 т. 6 под г. закона о чувању народног здравља, поднети окружном физикусу, који ће извештај задржати а рачуне опровести благајни окружној, са назначењем, да је лекар поднео прописани извештај и да се рачун може исплатити.

Благајна ће рачуне исплаћивати лекарима овим редом, којим су јој поднесени, пошто их претходно месна контрола прегледа и видира а благајна Министарства унутр. дела отвори потребан кредит за њихову исплату.

Споштава се ова измена начелству — Управи — ради знања и управљања.

СБр. 5370.
22. августа 1905 год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела
Ив. Пашићевић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

Је ли особа „жива изгорела,“ или је већ мртва била, кад је у ватру доспела

(НАСТАВАК)

На жалост има опет велики број таких врста насилне смрти — па и насилне смрти од туђе руке — да им је на огорело), а још више на „сагорело“ лешини веома тешко, кадкада баш и немогућно, трага наћи и праву им природу тачно одредити. Нарочито се велике тешкоће јављају при судско-медицинском истраживању оних врста насилне смрти туђом руком, којима су трагови и карактеристични знаци ограничени само на извесне, обично голе и ватри јаче изложене области и делове тела — и, пр. само на предњи део врата (грло, гушу), на нос и ноздрве, на образе, на усне и т. д, или се држе само површних слојева меканог ткања, а не заилазе у дубину — као што то може бити случај код задаве или загушења (руком, прстиком на грло; затискивањем, уста и носа), притезањем врпце, канапа, каиша, марамце, тканице и т. д., или код повреда коже и поткожнога ткања, која захватају површне крвне судове већега калибра и т. д. Греботине, огреше, површно задерана, загушена и намекана места, површне секотине и убоди, модрице, крвни подлети у поткожно ткање и слични трагови извршеног насиља за живота, који би иначе судско-медицинском вештаку могли послужити као доста поуздани знаци извесне врсте насилне смрти туђом руком (в. пр. утиски од прстију и трагови на врату код оних, које су дављене) махом се у већој ватри сасвим изгубе или на високој температури и другим утицајима толико измене и преиначе, да их судско-медицински вештак не може ни позитивно утврдити, а камо ли по њима детаљније, поуздане закључке изводити. У таким случајевима је увек најбоље, да лекар при оцени нејасног материјала буде

весма обазрив и јако резервисан, ако неће да погреши. Боље је своју немоћ и отворено признати, него се преухитреним судом на непоуздано после натопиластн, и тек онда на погрешке падати.

Па иначе има у судској пракси и таких прилика, где се и случајеви те врсте могу судско-медицинска позитивна решити. Деси се по одекада тако повољан стицај околности, да се и на јако оштећеној лешини у сред изгореглих местимице кад мање кад више јасно очувају било ожиљи трагови, који су за известну врсту насилне смрти сасвим карактеристични. Њих ће сваставни и обазрив судско-медицински вештак наћи и стручно оценити, ма они били незнатни, површни, необични и неочекивани. Тако су в. пр. у једном случају судски лекари констатовали странгулациону бразду око врата једне изгорене девојке лешине,[*] и ако су иначе сви мекани делови врата били од ватре јако страдали — уједно у гар претворени. На основу тога налаза дали су своје мишљење, да је тај дечко за живота врпцом (конопцем) удављен, па тек онда ватри изложен. Нахођ и мишљење судских лекара учињен је у току судског расправљања тога случаја пашим инстанцијама, док није дошло до највишег медицинског форума — до факултетског мишљења тибинског медицинског факултета; — и овај их је потврдно и успешно. Референт факултетске комисије, проф. О. Шпицел (O. Schüppel), обратио је нарочиту пажњу на тај случај. Да би што поуздање решио то питање — извео је претходно читав низ нарочитих опита у томе правцу. Том приликом је утврдио факат: да странгулациона бразда може на изгорелој лешини и непосредна остати — шта више и са свим јасне и карактеристичне знаке показивати — и ако је остало меко ткање њене непосредне околине са свим сагорело. Али појава те врсте наступиће само у оним случајевима, где се врпца (коноп), која странгулациону бразду првобитно произвеле, с леша не скида, него на њему стегнута остане и у ватри се подуже одржи. Та привидно необична појава има везе са оним, што само рањене сквржани с непосредном дејству ватре и високе температуре на поједине области тела. Видели смо, да се по одекада у ватри најбоље одржи они меки делови човечјег тела, који стоје под неком навесном заштитом, под неким навесним притиском, или у таком положају, да ватра до њих нема слободна приступа, или да непосредно око њих не може бити слободна приступа ваздуха са свих страна, дакле и слободна сагорелаја и т. д. Према томе и стегнута врпца око врата дејствује у том истом смислу, и заклапа од сагорелаја ткање, које је под њом. Ако та заштита потпуно него навесно време, онда, наравно, често наступе оне појаве, које сам мало час описао: сва непосредна околина сагори, а странгулација неповређена остане.

Али баш и у оним повољним приликама, где се привидно сасвим јасно и разговетно покажу трагови навесних, карактеристичних промена и повреда на изгорелој лешини (в. пр. пресе или сломљене кости, убодни канали, повреде од сечења и т. д.) не сме судско-медицински вештак изгубити из вида, да те *повреде могу бити и другог порекла*: да могу бити израз и резултат какве случајне акције; — да се, дакле, могу тумачити и на други начин, а не само као последице насиља од туђе руке, па још у злочиначкој намери. Њих ће он, в. пр. на лешини повреда лобањских или других костију, онда кала по-кинишата и на ту сентуалност, да их је особа могла задобити: како је приликом пожара с високе скакала или случајно пала; или је у свом метежу прегњечила или прегазила, па јој ребра наломила; или се је рушевине запаљене зграде (плафон, таван, греде, „гредни“, траверзе, степенице, делови крова и т. д.) у свом паду доказитила и повредила; или је у њеној близини било експлозије па је тежи одломки погодили и т. д. Тако и. пр. Цилзнер (Zülner) описује случај, где је на згаришту бечког Ринтеатра у дну једне оивице авлије, којом је долазила светлост у гледаоницу (т. з. Lichthof), нађена мушка особа изгорела лешина, на којој се сасвим неоумљиво после констатовата повреде лобањских костију, нанесене још за живота (појава витапне реакције, изливи уоирене крви под тврдом мождапом опном). Та особа је, дакле, по свој прилици у страху од смрти и у намери да се спасе с пожарне скочила у ту авлију; том приликом претрела оне повреде лобање; ту обнесвештена остала, па касније онда изгорела. Нимак (Niemann) наводи други случај таке врсте, где је констатовала особа рушевинама зграде у паду најпре таке повређења, да јој је десна плоча у темена кости се сломила, па тек онда „изгорела“. — Франц (Franz) описује 14 изгорелих лешева неких рудара, који су при експлозији гасова у окну погинули, и од којих је половина нзала и траумагичних повреда (прелома лобањских и других костију и напрслих других органа). — Пуктотиња и напрслих места у костима сагорелих лешева може бити и с тога, што кости — *а* нарочито кости лобање — на једнада у јакој ватри „саме од себе“ пресу и без икаквог другог механичког насиља — сем ватре и преке промене у температури. Обично се у таким приликама кости круше или ђуше (дистају), али може по одекада доћи и до предома и таких облика повреда и деасеката у костима, да је лекар у сумњи, како да их тумачи: или као просте последице ватре, или као механичке повреде тупим, на бали и оштрим оруђем. — По одекада се на сагорелим лешинама нађу и прскотине меког ткања — научене на мећини, у пределима губина и чукљевина, на тврдој опни мозга и т. д. а постају и опет непосредним утицајем јаке ватре — од прилике исто онако, као што се и. пр. бубрег, бачен на жижу жеравицу, најпре надуне, па после пресе и те прскотине могу бити тако линеарне, оштре, глатке и правилне, да је судски лекар по одекада у недоумици, хоће ли их узети као повреде сеченицом (сечене ране) или не. Тако су и. пр. у једном случају повреде на изгорелој лешини прве лекари означили као сечене ране, а касније се доказало, да су то само прскотине коже од ватре (Taylor).

Према томе положај и посао судско-медицинског вештака у спорним те врсте махом није тако лак, и ваше не сме добру стручну спрему и богато искуство, него и највећу савесност и обазривост. Без њих ће врло лако привидно сасвим јасне и разговетне појаве на изгорелој лешини погрешно схватити, па онда и неправилно тумачити. Искуство и Наука пружају му, истина, и у таким приликама средства и начине, да се од тих погрешака сачува и да таке спорне правилно реши, али ће их он само онда тачно применити, ако буде све појаве на повређена савесно проучио и с другим приликама у везу довео. Тако ће и. пр. кожу и поткожно ткање, ако су од ватре напрсли, од сечене ране разликовати по томе, што у овој првој повреди неки еластичнији и резистентнији делови механога ткања и. пр. крвни судови, живци), нарочито у дубљим слојевима, неповређени остану, а код повреде од сечива не. Кости, које су „саме од себе“ (од високе температуре) у ватри напросе или су иначе оштећене, разликоваће од оних траумом (механичком силом) повређених по томе, што су (по Хофману) прскотине од ватре, махом, на цевапицама (дијафизама) у облику уздужних пруга, а на јабукама (главама) костију у облику пустена или лука.

(наставиће се)

Д-р И. Јовановић — Батут.

СУДОВИ И ЊИХОВО УРЕЂЕЊЕ

за време устанка од 1804—1813. год.

(НАСТАВАК)

У последу полицијске власти магистрати су издавали стечне писоше,[1] писоше дудила и особито тровницка,[2] потврђивање разне исправе ниских власти и издавали уверења, водили су надзор над хлебарницама и механама, одређивали су такве пићу и јелу, издавали су заповести војводама, кнезовима и кметовима, постављали су старешине еснафа, одређивали су ко ће држати кантар у којима ће вагавали су пијанице, гонили хајдуке

[*]) Тицало се лечи од 10 година, које је заједно са својом мајком као јако оштећен дете пајре на згаришту једне куће код ватрене ватре. С почетка се веровало да је дете у пожару пострадало, а онда је откривен, да се пажаја порота основала сумња на погрешну сект туђом руком. С тога је, дана године за инкулпацију и судско саслање, и тек приликом је констатовано странгулационе бразде.

[1]) Допловања протокол Карађорђев. Ј. 1111. од Карађорђе зове Савету: „... тако примодуство и Совету да пријаву све оне магистрате, које су писоше за стоку давале.“ Ово је учинио Карађорђе што је у пролетне 1813 године био забрано кому стоку у турску напесну без питома одбрена и поли су магистрати прекорачили ту заповест.

[2]) Протокол шабачког магистрата Ј. 17, 21, 25, 101 и т. д.

[3]) На истом месту. Ј. 488, 488, 489.

[4]) Протокол шаб. магистрата. Ј. 88, 97, 700, 722, 810, 91, 101, 579, 788, 8, 16, 581 25. и т. д. — Д. Ђ. Аћимић. Историјски развитак полиц. власти стр. 32.

и т. д. Осим тога магистрати су били дужни судити и кажњавати ниже власти за погрешке, као капетане и бољубаше,[5] изнуђати злоупотребе војвода,[6] мерити жито купљено за државну потребу и исправљати га,[7] полиши су надзор над жироводном гором и жир продавали,[8] разрезивали су порез на кнежине,[9] објављивали заповести Управнога Сапета и Врховнога Господара,[10] објављује пресуде Великога суда и Карађорђеве[11] и т. д. У време војне магистрати су дужни били слати пебању, кремење и друге потребе,[12] а често пута и кривце до спроводе Великом Вилајетском Суду у Београд.[13]

Ако пресудом магистрата није била задовољна која парничка страна, на се жалила Савету. Исто тако ако ко није хтео да пристане и да испуни што магистрат пресуди, Сапет је био дужан то извидети.[14]

Чланове магистрата могао је кренути са своје дужности Врховни Господар, па поставити га на другу дужност. Тако је Карађорђе писао 14 јуда 1812 године крајгуљачком магистрату, да се постави за члана магистрата кнез Сава, а дотадањи члан магистрата Беса да је кнез варошки. Писар дотадањи Јова да се истера, а на његово место да се постави Милош Савин син из Трнаве.[15] Исто тако десила се нека несугласица између војводе смедеревскога и неких чланова смедеревскога магистрата, те Карађорђе пише Вулу Ивићу, смедеревском војводи, да промени писара магистратскога и члана Радивоја, јер су му неугодни, а на њихово место да постави друге из вилајета сталоторном г. Вујице Вулићевића.[16] Исто тако у договору са Саветом дигао је Карађорђе и некаквога кнеза Василија Јовановића са положаја члана магистрата ужичкога.[17] Овога кнеза дигао је Карађорђе на магистрата с тога, што је драпно пред и подбуњивао кметове да дижу тужбу на војводу.[18]

Што се тиче плате чланова магистратских и магистратских писара то се према граји онога времена ово може рећи: чланови окружних магистрата имали су годишњу плату 400 гроша, а од десетка давати је храна свакоме по 500 ока жита и по једно говече.[19] Секретари магистратски имали су годишњу плату од 365 гроша, а од десетка 500 ока жита и једно говече.[20] Изгледа да је већа плата била члановима београдскога магистрата. Како бележи Ј. Гавриловић, председник београдског магистрата имао је 1000 гроша, а чланови по 500 гроша.[21]

Магистрати су имали и своју послугу своје моћке. Овим моћима издавана је по једна ока хлеба дневно, а куће њихове биле су слободне од десетка и од кулука.[22]

Како су десетак прикупљале војводе па га предавали магистрату или га непосредно сами носили у Београд те предавали кнезу народноме, то су они били дужни издавати одређену количину жита члановима магистрата и магистратским секретарима. Тако у настављењу, које је дато Црноречком војводи Миласаву 11 јануара 1812 упућују Карађорђе и Управни Савет да се сваком члану магистрата нада од десетка храна у 500 ока жита и једно говече.[23] Исто тако Карађорђе јавља 21 септембра 1812 године Савету како је писао ужичким, старовлашким и дрегачевским војводама да дају магистратима сено, жито, браше.... како је наређено.[24]

Магистрати су постојали у овим местима.

1. У *Београду*, где је био председником капетан Радич Петровић још од 1807 године, кад је Београд одузет од Турака.[25] Он је имао плату од 1000 гроша, а по том од 1100 гроша уз то још и ћураг. Чланова београдскога магистрата били су Павле Сретеновић и Никола Дели Георгијевић, а писари Неша Јовановић и Василије Матијашевић.

2. У *Брусници* не помње се ниједан члан у мени познатим документима.

3. У *Ваљеву*, где је још 1809 образован суд из четири лица и то: Ранко Петровић, Милован Тадић и Рака Мишковић као чланови магистрата и Сава Ђурчић, Председника магистрата био је Ранко.

4. У *Крагујевцу*, где се помње да је до 14 јуда 1812 године био између других чланова магистрата и Веса кнез, а тога је дана на његово место постављен Сава. Исто тако до тога дана био је писар Јован, а после Милош, син Саве Бимбаше из Трнаве.

5. У *Шапцу*, где су 1808 године били чланови магистрата Петар Абадија, Иван Ивезић, Андреја Ватомировић и Станко.[26] Међу тим године 1811 марта 8. и даја 1. помиње се као чланови шабачког магистрата Алекса Јовановић, Милован Павловић и Иван Бирманчевић[27] и Станко.[28]

6. У *Ужицу*, где су били чланови магистрата већ поменути кнез Василије Јовановић, Алекса Кукић и кнез Јанко.

Осим оних места постојали магистрати још и у овим местима: у *Гургусовцу*, у *Корановцу*, у *Кладову*, у *Јагодини*, у *Лозници*, у *Ваљеву* (соколски магистрат), у *Зворнику*, у *Бања* (бањски магистрат); у *Параћину*, у *Пожаревцу*, у *Неготину*, у *Смедереву* и у *Ћуприји*. Свега, дакле, било је, колико је мени познато, 20 магистрата у оно време од 1811 до 1813 године.

III. Велики Вилајетски Суд.

Да покушамо обележити делокруг рада *Великога Суда*. Напред смо већ поменули како је овај суд био састављен. Рекли смо да је председник Великога Суда био уједно и министар правде. Исто тако рекли смо да је овај суд био као друго одељење Управнога Сапета. Барон Дибић, који је као руски опсиџир 1811 године био у Србији, овако описује Велики Суд:

„Сепату је овом (Управном Савету) као помоћник потчињен Велики Суд, као највећи земаљски суд, и који управо управља судском струком. Поглавар је суда овога министар правде Илија Марковић са њиме чланова и једним секретаром.“[29]

(наставиће се)

Милован Вукићевић

ЖИВЕ СЛИКЕ

(НАСТАВАК)

Глава у *облику бисера* (сл. 78), карактеристична је по чилу веома угнутом и надувеном, потиљку испупченом и по висини дубље ниско].

Велика дужина главе, праћена узиком дубљом, нарочито ако се она узимост односи на горње делове; даље глава облик трбуха даје (сл. 79). У антропологији су ове главе познате под именом *сказбокефалије*.

Сл. 78.

Сл. 79.

Означиће се још, али у крајњим случајима, кад је потпљак *одсек* раван (сл. 80),

Сл. 80.

Сл. 81.

Сл. 82.

или *одсек испупчен* (сл. 81), као и кад се на потиљку дну налази *месната отока у виду грбе* (сл. 82).

En face

Општи облик лица, посматран *en face*, зависи од односа у ком стоје његова висина са његовом ширином.

[29] Голубица V, стр. 361.

[5] на истом месту. №: 77.

[6] Деловодни Протокол Карађорђев 124, 486.

[7] Деловодни Протокол Карађорђев №: 947, и 1336.

[8] Протокол писама Проте Ненадовића. стр. 155.

[9] Протокол шаб. магистрата №: 870.

[10] Протокол писама Проте Ненадовића, стр. 145.

[11] Протокол Карађорђев №: 1174.

[12] Протокол писама Проте Ненадовића, стр. 53, 70, 81 и т. д.

[13] Протокол писама Проте Ненадовића, стр. 74.

[14] Деловодни протокол Карађорђев. №: 652.

[15] Деловод. Протокол Карађорђев №: 855.

[16] Деловод. Протокол Карађорђев. №: 1210

[17] Деловод. Протокол Карађорђев. №: 1244.

[18] Деловод. Протокол Карађорђев. №: 1170

[19] Д. К. Јовановић. Прва Рекл. На стр. 57 штампано „наставиће“ иначе нигде Милавану 11 јануара 1812 — Гласник III. стр. 182.

[20] на истом месту. стр. 47.

[21] Гласник III. стр. 183 и 184.

[22] Прва Репц. стр. 47.

[23] Прва Репц. стр. 47.

[24] Деловод. протокол. Карађорђев №: 960.

[25] то тврди Карађорђе у једном документу из 1814 год.

[26] Протокол шаб. магистрата №: 2.

[27] Протокол шаб. магистрата №: 745 и 788.

[28] Деловодни Протокол Карађорђев. №: 1215.

Висина лица резултат је висине чела, носа и браде, док ширина заиста од димензија *слепих очију*, *јагодица* и *вилица*.

Лице узано, са вилицама одвећ шиљкам, имаће *облик шиљкаће* или *шпицке* (сл. 83).

Сл. 83. Сл. 84. Сл. 85.

Вилице стешњене, праћене одвећ широким челом, производе лице у *облику чиније* (сл. 84).

Раширене јагодице, са челом и вилицама тесним, производе лице у *облику ромба* (сл. 85).

Поред овога, лице још може бити: *четвртасто* (сл. 86), *округло* (сл. 87), *правоугаоно* (сл. 88), *дуго* (сл. 89) и назад с вилицама *развијеним* (сл. 90) и *стешњеним* (сл. 91)

Сл. 86. Сл. 87. Сл. 88.

Сл. 89. Сл. 90. Сл. 91.

Означиће се још, више узгред, пуноћа или ирхавост лица помоћу израза: *лице пуно* или *суво*.

Асиметрија лица

Код нормалног лица, очи, делови уха и углови уста налазе се у једној истој

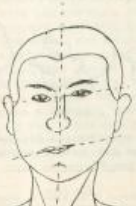

Сл. 92.

хоризонталној равнини. Али има лица, код којих је једна половина (у смислу вертикалном) знато већа од друге, услед чега очи, уши и углови уста нису у правцу *хоризонталном*, већ у правцу косом. Овако лице познато је под именом *асиметрично лице* (сл. 92). Према правцу косе линије, асиметричност може бити на *десној* или *левој страни*.

IV. Општа обавештења.

а. Брат.

Врат се посматра са гледишта његових *вертикалних* и *хоризонталних димензија*.

Посматран са првог гледишта, врат може бити: *дугачак* или *кратак*, док се приликом посматрања с другог гледишта разликује: *врат танак* или *дебео*.

Означиће се још, у рубрици особености, испупченост гркљана и гуше ако томе има места.

б. Рамена.

Приликом описивања рамена треба поднесоб посматрати:

а. њихову ширину, и

б. њихов правац — нагиб.

Ширина рамена означује се помоћу једног од израза за димензије: *мала*, *средња* и *велика*, а што се тиче правца он може бити: *хоризонтална* или *коса*.

За посматрање личности с леђа, врло је важан правац рамена у вези са димензијом врата, нарочито ако су и једни и други изузетни.

в. Прс.

Прс се посматра са гледишта његове димензије, која може бити: *мала*, *средња* и *велика*.

г. Начин хода.

Начин хода посматра се са гледишта:

а. Корачаја или *хода у ужем смислу* и

β. Гестикулације

а. Ход. И ако је тешко описати пречизно ход појединих личности, јер он најмање изазан на оцирра обичности, ипак је Бертилон успео да у неколико израза скупи најобичније врсте хода, под које се, бар приближно, могу увући и све остале многобројне варијације. Тако, по њему ход може бити: *успорен* или *брз*, са *малим* или *великим корацима*, *тромим* или *лаким*; затим *чврст* и *одмерен*, и противно овоме: *несигуран* и *разломљен*.

Као нарочити — особени ход — треба увек означити: *ход тегав*.

β. Гестикулације је нагли или инстинктивни покрет, који дајемо нашем телу а нарочито нашим рукама, или нашој глави, да би њиме наглашали израз наших мисли. Две крајности ове врсте, које увек треба означити, јесу: *обилна гестикулација* и *потпуно одсуство гестикулације*.

По тврђењу Бертилоновом, свака народност, свака класа друштвена, такође свака професија притежава нарочиту само њој својствену гестикулацију, само што се ово, вели Бертилон не може увидети, ако се не обрати нарочита пажња.

д. Глас и говор.

Глас је најразличнији, али у исто доба и најоуданији индивидуални знак. Познато је из обичног живота, да ми наше сродниче и пријатеље, па и све остале личности с којима смо чешће у додиру, познајемо веома лако и сигурно по њиховом гласу. На жалост, начин означавања гласа, са изузетком фонографа, врло је тежак и ограничен свега на неколико израза: *дубок*, *танак*, *дебео*, *оштар*, *крештав*, *мушки* (код жена) и *женски* (код људи). Изрази ови, правилно употребљени, много могу да користе.

Што се тиче говора он је, као што се зна, резултат веће или мање савршености органа за артикулацију. Главни његови недостаци, које спагда треба означити, јесу:

α. Изговарање слова ч и ć као k и g, и обратно;

β. Муцање, које се састоји у устезању приликом почетка изговарања једне речи и доцнијем понављању извесних слогова, и

γ. Врскање, код кога се слово р изговара из гркљана — помоћу ресице — у место да је изговорено покретом језика према непцима.

ђ. Држење тела

Означује се у опој рубрици какав је у опште положај тела једне личности, а он може бити: *чврст*, *праг*, *погрбљен*, и т. д. За тим ће се као особености, означити: *леђа округла*, *ноге искривљене*, *глава у напред* или *у назад забачена* и т. д.

е. Општи утисци.

Под „општим утисцима“ нала разумети осећај, наше или мање инстинктивни, који у нама производи једна личност на први поглед и после првог говора.

Човек често пута може разликовати, не знајући ни сам по чему, становника градова од становника села, и у општи личности разних професија.

Ови различни утисци изражавају се општим изразима: *изглед лопова*, *кочијаша*, *убице*, *радника*, *трговца* и т. д.

Поред свију, до сада изложених обавештења, за тачно редиговање живих слика мора се узети у помоћ и

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

Седми међународни конгрес за казнене заводе

— држан у Паризу од 22—26. августа о. г. —

Први дан

Седми међународни конгрес за казнене заводе отворен је на свечан начин 22. августа о. г. у дворишне палатске академије наука. Конгрес је отворио у име цара-краља Фрање Јосифа, који је био протектор конгреса, ерцхерцег *Јосиф*. Њега и учеснике конгреса поздравио је давнаш угарски министар правде *Бартелами Лањи* овим говором:

„Овај конгрес стоји у служби идеја хуманизма, оних идеја, које народе цивилизоване културне заједнице везују једни

с другим. Права је и света дужност државе и друштва, да омогуће грађанима живот развитак у интересу савршенства човечег живота и једно од најјачих средстава за испуњење те дужности јесте спознавши њихаде правнога система: *кривично право*. Али је казна оружје, које је заоштрено са две стране и сваки удар, који држава у интересу друштва учини његовим противницима, производи и у друштву ране. То сазнање изазвало је, да држава хумано умерава кривично-правна средства, тако, да се она данима на медаљи, која је скована за успомену на конгрес држан у Риму: „Justitia et caritas osculatae sunt“, може с правом сматрати као девиза модерног кривичног правосуђа.

Правац најновијег развића кривичног права најбоље се карактерише овом њом, која је створена између примене казне (кривичног права), извршења казне (казнених завода) и превентивних институција, које су основане у циљу смањења криминалитета. Та тенденција заступљена је и на овом конгресу, јер је он дао достојна места у својим секцијама свима наведеним стручним наукама. Што је толико великом кругу рада у даленим перспективама дато име „конгрес за казнене заводе“, то је за то, што се хтело нарочито да укаже на важност, коју испршење казне у оквиру кривичног правосуђа заузима. Веза између кривичног права и казнених завода у нашој отаџбини (Угарској) има велику прошлост. Већ кривично-правни кодификаторски радови четрдесетих година прошлога века почели су тежњом за реформом казнених завода. Она размена идеја, која је стајала на високом духовном нивоу и која је и изазвала законски пројекат од 1843 год. показује нам своје борце: Фрању Деака, грофа Стевана Сечењаја, барона Јосифа Етвеша и Ладислава Салаја, који су тај пројекат створили и који је празнање европског правничког света стекао. И са оправданим поносом можемо указати на то, да је Угарска прва држава у Европи, која је хтела казнене заводе да регулише нарочитим законом, у духу тада опште признатог *система ћелијских завода*.

Интересовање за питање о казненим заводима од тада није попуштало, само је улога од државника прешла на правнике од струке. Већ године 1867. влада је сматрала реформу казнених завода за своју прву дужност и од тада и наш казнени законик зна само за *прогресивни систем казнених завода*, који је допринео да се с њим тесно везан систем *завода за поправку* (корекционих завода) остварн. И тако је те године први завод за њиме искључиво непунољетних злочинаца подигнут, и на тај начин створена нова етапа у борби против криминалитета.“

Ерцхерцег *Јосиф* узео је за тим реч и поштo је изјавио, да је од протектора конгреса цара Фрање Јосифа опуномоћен да отвори конгрес и да поздрави учеснике и госте, рекао је:

„Више од сто година протекло је, како је кривично право признало велику вредност мисли о превенцији и корекцији у борби вођеној против криминалитета, и у исти мах утврдило, да правда, која служи заштити друштва, може бити потпуна и савршена само у остварењу тих циљева.

Ко је с најзлом пратио развитак међународних конгреса за казнене заводе, мораће да увиди, да су ти *зборови* већ од 1872. год., када је био конгрес у Лондону, конзеквентно прокламовали: *да су корекција и превенција највиша средства кривичног правосуђа.*

Мило ми је, господо, што у вашим редовима могу поздравити најодличније представнике наше науке. Непрекидни додир у међународном саобраћају, као што вам је познато, изазвао је нов међународни правац криминалитета и он предаје тим непријатељима сваког законог поретка све више интернационалан карактер. Постала је временом нова пословица да криминалитет иде у корак с цивилизацијом (La criminalité suit pas à pas la civilisation) из чега произлази и дужност цивилизованих народа, да у борби против криминалитета иду у корак. Ви сте, господо, први борци за цивилизацију и човечанска љубав која вас је за средство у тој борби изабрала у исти мах је и крајња циљ те борбе.

Желео бих од своје стране, да ваш велики и труднн посао буде крунисан заслуженим успехом, и овим у име целогног незичанства објављујем, да је седми међународни конгрес за казнене заводе отворен.“

После њега узео је реч грчки министар спољних послова *Скулас* да се захвали на поздрану.

За председника конгреса изабран је за тим министарски саветник *Јулије Рихл*, који је говорио о задацима конгреса.

„Ценијални филозофи и пријатељи човечанства из друге половине XVIII. века,“ рекао је он, „створили су пону ру у припреми и остварењу хуманог казненог система. Данас се наука о казненим заводима развила као засебна наука, која не само да обухвата модалитете извршења губитка слободе, већ, сем казнених средстава обухвата и казнено-политичке прононе организма државних и социјалних превентивних мера. Научна утакмица на њиву материјалног кривичног права за последњих неколико деценија избацила је на површину и сувише драгоцен материјал, али борба чланова појединих школа и данас није још одсудна. Потребно је испитивати факторе кривичног дела, починиоца, његов карактер и морално, економно, културно и социјално зло, које у даном тренутку влада, а код извршења потребно је још и индивидуализање. Од прво велике су важности и превентивне мере, раширеност народног васпитања, моралитет и религиозитет, установе завода да радњене њиву поља, радничких посредника, радничких кућа, спречавање проџаћења, скитања, алкохолизма, и поправка непунољетних криваца. То је прво поље наших послова; с једне стране заштита деце и условна осуда а с друге стране доживотна робија и смртна казна. У интересу одржања социјалног поретка морамо све учинити, да би кривичним делима стали на супрот или их бар броју смањили, да би казна — остављајући на страну доживотну робију и смртну казну — могла с успехом да се примени, и да би криван поступајући с њиме хумано, после одржане казне, осуде, могао изићи *душевно поправљен и телесно здрав.* Наш је, дакле циљ, да спасемо оне, који се могу спасти и да рационално казнимо оне, које безусловно морамо казнити.“

За тим је председник предложио да се поздраве председници досадашњих конгреса у Риму, Петрограду и Паризу који су још у животу: *Делтраин-Скалија, Гласон Враској* и *Дифо* и да их конгрес изабере за почасне чланове, што је усвојено.

За потпредседнике изабрано је седамнаест званичних делегата страних држава, за генералног секретара изабран је директор берлинског статистичног бироа *д-р Гилом* а за секретаре: *Борел, Тиналдо-Бисуја* и *д-р Рустем Вембери.*

За тим је седница закључена. По подне чланови конгреса направили су излет до *Ракошко-шалоте*, где су прегледали тамошње *завод за корекцију девојака.*

Други дан

Другог дана отпочеле су секције рад.

У **првој секцији** (реформа кривичног судства) реферовао је *д-р Исидор Баумгартнер* о реформама кривичног права у разним земљама. Навео је, да треба особито пазити да закони не буду претерани у својим одредбама као на пример пореваки законик од 1812 год., који је мањкану заблуду или погрешку одмах квалификовао као *преварју*. По мишљењу референта при изради закона нађа остати у оним границама, које је француски законик од 1810. утврдио. У опште говорник нпак налази, да је, на пример, одредба о појму *преваре* у немачком законику много тачнија, него казуистичка одредба у француском законику.

После дуже дебате у којој су учествовали *Конти, Берле, Диран, Локер, Сиејер, Пер Антони* и *ђуа Лудуја Поет* (као званичан делегат талијанске владе), усвојен је предлог референтов. Делегат *Хајем* предложио је између осталога, да би ваљало створити једну *међународну конвенцију* с потпедом на преваре, али његов предлог није усвојен. (наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

„У § 320 под а кривичног закона казато је: „полицијски надзор не може трајати дуже од једне године ни краће од *четири месеца.*“

У §. пак. 320 *б.* истога закона стоји: „надзор полицијски вршчу полицијске власти, поред других казна. само над прадљицима и т. д.“

У § 4 а полицијске уредбе стан пети гласи овако: „исто тако општински суд су одбором, стављање под полицајни над-

зор до три месеца осуђеног прадљавца за учињењу просту крађу, које предмет прелази два динара; а тако исто и онога на кога би се у селу или у општини основано сумњало, да чини крађе или паљевине, које се у општини догађају, чему има места жалби на непосредну државну власт, на начин и за време оно, као што је у овој уредби прописано.[8]

Овако је написано у казненом закону и полицијској уредби, а Првостепени суд овдашњи не мисле тако.

На име, суд општине П... чке казнио је извесно лице са 5 дана затвора због крађе, и три месеца полиц. надзора, али Првостепени суд поништио ову пресуду само зато, што је осуђени казнен на три месеца полиц. надзора, као што вели § 4. полиц. уредбе, а не на четири, као што вели § 320 а кривичн. закона.

Поводом ове одлуке Првостепеног суда, којом је утврђено, да су предње одредбе законске, које говоре о надзору, у сукобу, моли се уредништво за објашњење: да ли се општински судови, у оваким случајевима, имају придржавати § 4. полиц. уредбе са допуном од 17. јануара ове године, или § 320 а кривичног закона?[9]

— На ово питање одговарамо:

Полицијски надзор, као казна § 12. крив. закона] досуђује се на два начина — или уз какву другу осуду за случајеве из § 320 б. крив. закона, или независно од других казна по § 391. в. крив. закона или по § 4. а полиц. уредбе, става потпт.

У првом случају (§ 320. б.) надзор не може бити мањи од четири месеца, на било да казну изричу среске или збуруке власти, било општински судови, дејствујући по § 4 а става прво и друго као полицијске власти.

У другом случају (§ 391. в. крив. зак. и § 4 а став пети полиц. уредбе] надзор се не досуђује уз другу казну, него се под овај стављају лица административним путем.

Узимајући у овим случајевима надзор као чисто превентивну меру за одржање реда и безбедности, општински судови са одбором не могу овај досудити више од три месеца а окружна начелства од једне године дана.

Минимална мера надзора у овом другом случају није предвиђена ни за окружна начелства ни за општинске судове и одборе, и према томе по нашем мишљењу властима је остављено, да саме одређују најмању меру, држећи се, свакако, и овде принципа постављеног у § 40. крив. зак. стану другом да и надзор не може бити мања од једног дана [§ 311 крив. зак].

Према овоме, наређења § 320 а и 320 б нису у сукобу са наређењима § 4 а става V. полицијске уредбе, јер једна говори о једном а друга о другом начину досуде ове казне, нити је, према томе, поступак Првостепеног суда неправилан, јер је он имао пред собом случај из § 320 а где је изречено, да надзор не може бити краћи од четири месеца.

II.

Суд општине боровачке, актом својим Бр. 1344. пита:

„Суд овај, одређен је од стране надлежног Првостепеног суда, да пресуди спор двојице грађана из суседне општине о заузеће земљишта, пошто је дотични суд у заузеће.

Пре него што би суд донео одлуку по овоме спору, који је према тужби извођен, моли се уредништво за обавештење:

„Према Височајшој уредби од 7. марта 1858 године Бр. 257. судови у свима случајима, кад поједини поведу од тих парницу о каквој шуми или забрану, или о чистој неузрављеној земљи, не смеју пресуђивати спорове пре, докле тужитељ не донесе уверење примирителног суда, потврђено и српском печатњу, да опарињено жесто не припада општини.

Поред ове уредбе постоје наредбе и расписи надлежних министара, да се поред горњег уверења трзке и докази, да опарињено место није: манастирска, црквена или државна шума.

Расписима, нар. Министра Народне Привреде од 5. маја 1894 год. Бр. 1911 и од 7. децембра 1895. год. Бр. 7111. наређено је, да се за оваква земљишта не потврђују тапије, ако нису удаљена од државних, општинских и сеоских шума најмање 5. километара.

Наравно, да ово последње важи и за случајеве спорова, над којима се потврду тапија, јер се и путем пресуда задобија право својине.

Сем свега онога, по чл. 148 закона о шумама сви спорови, који се тичу шума и шумских земљишта, који се затеку непресуђени, над којима ступи у живот, предаће се Министерству Привреде, да их преда шумским комисијама на расправу.

Према овоме, пошто је ова тужба од 11 априла 1902 год. настаје питање:

1, шта ће суд да ради по овоме предмету, кад је тужитељ поднетим уверењем доказао, да је оспорени забран удаљен од општинске шуме само на $^1/_2$ километра, а општински суд, међутим, ово земљиште убраја у своје, а шумска управа општ тврди да је државна својина; и

2, да ли овај спор треба предати г. Министру Народне привреде, пошто се он појави, после појаве закона о шумама а пре његове измене од 1904 године?"

— На ово питање одговарамо:

Како су ово дана одређене комисије, у смислу чл. 4 и 5 закона о шумама, са задатком да изврше ограничење шума и расправе све нерасправљене спорове у опсегу ових, то спор, о коме је реч у предњем питању, треба одма доставити г. Министру Народне привреде, те да га он достави комисији на даљи рад, кад се држава појавила као сопственик оспореног земљишта, а присвоја га и општина.

Међутим, парничне ствари треба одмах саветовати, да се у смислу чл. 9 закона о шумама обрате и непосредно комисији са доказима о својини, па ће се тако овај спор привести крају.

Општински суд не би био надлежан за расправу овога питања ни иначе, јер се држава јавила као сопственик, те се по начелу постављеном у § 27. т. в. грађ. суд. поступка, надлежност преноси на државне судове, и овај би се спор морао доставити Државном правобранитељу по т. 1. помињуте уредбе (Полицијска збирка стр. 1038), а распису Мин. Финанасија од 23. јула 1870 год. Абр. 4921 (Полиц. зборник стр. 1039), да случајно они спорови имају преносити на комисије за ограничавање шума.

III

Суд општине балајначке, актом својим од 8. августа ове год. пита:

„Два грађанина ове општине имали су спор око једног плаца, па су се чобудобно поравнали тако, да један уступи другоме спорни плац, а овај да му за то плати 600 динара, па су дошли суду ове општине и тражили, да им суд изда о овоме писмено поравнање.

Моли се уредништво за обавештење: да ли је суд надлежан да им изда ово поравнање, и колику таксу за исто треба наплатити?"

— На ово питање одговарамо:

По § 6 т. в. грађ. суд. поступка, општински судови могу равнати парнице за суме до 200 динара.

Како су они опредељни предмет спорног плаца у 600 динара, то општински суд није надлежан нити може оверити ово поравнање.

IV.

Суд општине јоначке, актом својим од 4. јуна ове године пита:

„Суд и одбор општине јоначке у среду белићком, решењем својим, после одобрења виогодишњег буџета, одредили су арендом од 150 динара једног дућанџију, коме искључиво продаје, поред мономисаних предмета, ове артикле, који су именовани у чл. 4. закона о сеоским дућанима.

Село Јовац, односно општина јоначка, није стекла законско право да може имати у својој средини сеоске дућане, пошто је са свим близу варошки Јагодине — свега 2. сата одстојања, а треба најмање 6.

Да ли према томе она има право за аренду, кад дућани постоје, и ако има, да ли има од свију оних, које држе дућане, и продају исте артикле као и овај, коме је пирезана аренда?"

— На ово питање одговарамо:

По чл. 2. закона о сеоским дућанима, сеоски дућани не могу постојати ни у једној општини, ако та општина није удаљена од варошн или варошице на четири сата растојања, односно три и три и по, ако су случајеви става другог и трећег овога законског наређења.

Кад овако закон наређује, и кад општина сама признаје, да су у њеној средини отворени дућани противно закону, онда ни суд ни одбор нису смели да се мире са противзаконитошћу у, и да разреза ју чак и аренду.

Њихова је, напротив, била дужност, да одмах известе државну власт о постојању ових дућана, те да им она стане на пут.

Кад то није раније учињено, треба учинити сада, а не напаљивати аренду и домагати једну неизвиснитост, нарочито што за отварање дуђана нема ни пристава због тога и његове одлуке у смислу чл. 3. зак. о сеоским дућанима.

ПОУКЕ И УПУТИ

Полицијска власт није надлежна, да у смислу § 493. грађанског судског поступка, пристура одузимању имања, за које је кривичном судском пресудом утврђено, да је тајија, која служи за доказ о куповини и продаји, неуредне и као такво неважеће, ако уз расправу кривичног питања није расправљано и грађанско питање о уступљењу и накнади.

На основу лажних исправа, Живојин Т., из В. Иваниће. куповином дошао је до својине имања пок. Саме Т., бив. из В. Иваниће и на исто добио тапију.

По тужби наследница — кћери пок. Саме: Обреније жене А. Ст., из Оранице, и Станије жене Ж. П., из Иваниће, првостепени београдски суд округа београдског пресудом од 12. децембра 1902. године Бр. 31787, поништио је тапију коју је добио Ж. Т. и одлучио је као лажну за неважећу.

На основу ове пресуде, која је постала извршна, и решења судије за неспорна дела првостепеног суда округа београдског од 20. септембра 1901. године № 21513., наследнице Обреније и Станија обратиле су се начелнику среза космајског с молбом, да одузме имање од Живојина и њима преда на слободно руковање, пошто су пуномоћне.

Познат да да изјашњење по овоме, Живојин је изјавио, да не може уступити имање без пресуде судске, јер је на истом подигао зграде. А ако што наследнице имају тражити од њега, нека путем парнице то траже; ово тим пре, што га зграде и зграде на том имању коштају преко 2500 дин. Најзад изјавио је, да ће имање уступити само онда, ако му наследнице накнаде сав утрошак око уназређења тог имања, које је, подигнутим зградама и својим радом, увеличао вредност.

Начелник среске решењем својим № 7921. наредио је тужном Живојину, да у року од 10. дана уступи имање наследницама, пошто је тапија, на основу које је држао то имање, поништена пресудом првостепеног суда округа београдског Бр. 31787.; а ако ово не учини у остављеном року, власт ће сама, у смислу § 493. грађанског судског поступка, извршити одузимање о његовом трошку.

Ово решење одобрило је начелство округа београдског, а решење овога Министар Унутрашњих дела својим решењем од 13. августа 1904. год. П№ 22550.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 5. августа 1905. године Бр. 5264, поништио је решење Министрово из ових разлога:

На напрнице пресуде Апелационог суда од 20. јануара 1903. године № 278., коју је Државни Савет у потврђеном прегледу прибавио од жалитеља, у смислу чл. 46. саветског пословника, види се: да је жалитељ, по тужби Спасоја Живковића, из Кораћиће, и осталих, ослобођен самке казне и пуштен испод суђења за два дела из § 147. кривичног закона; а да се тапија, потврђена првостепеним судом округа београдског од 25. октобра 1901. године № 27045. има по § 35. кривичног закона одгласити за неважећу.

У разлозима ове пресуде, суд је, цењећи питање о кривичној одговорности тужених, утврдио да је Живојин Јелић, продавац спорног имања жалитељу Живојину Т., био савесан држалац, према прописима §§ 200. и 201. грађанског закона, да је, према томе, жалитељ као купац могао бити уверен, да је имање, које је купио, било права својина продавчева и да с тога не може бити никакве кривичне одговорности, ни до Јелића као продаоца, ни до жалитеља Живојина Т., као купца.

Према оваком стању ствари, и кад је расправу питања о кривичној одговорности тужених није расправљено и грађанско питање о уступљењу спорног имања (§ 309. крим. поступка), а жалитељ, као савесан држалац спорног имања, противи се да према § 204. грађанског закона што устуни без дате куповне цене и накнаде за подигнуте на њему грађевине пре суде судске; онда је полицијска власт била дужна застати са извршењем поменуте пресуде Апелационог Суда, и упутити појављене сапственике на парницу, пошто они не пристају да плате накнаду жалитељу за подигнуте зграде и остало на спорном имању, те да путем парнице докажу: да је жалитељ Живојин Т. дужан, до им, по кривичној пресуди Апелационог Суда, уступи спорно имање без икакве накнаде.

М. Б.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Драгутин Ђирић, притворени среза посавског и **Драгутин Јовановић**, притворени ваљевског прост. суда, побегли су 1. тек. м-ца из ваљевске окружне болнице, где су били на лечењу, пошто су покрали и одели собом ове ствари: 1 пантолоне жутасте, пругасте, конопљане, једна шешир сламе, једне сеоске опанке, једне чарапе. Ђирић је стар око 25 год., добро развијен, пун, округлих образа, црнопуњаст, код говора запоси бугарски, дебелих усана, браон њих. Јовановић је стар око 18 година, пун, бео у лицу, средњег раста; обојица су заражени венеричном болешћу. Превођујуће су сама полиц. и општ. власт^ина и по наређењу трагаће за њиховом и у случају проналаска спроводу их начелству округа ваљевског, с позивом на Бр. 9696.

Лазар Недић, ваљар из Обреновца, 3. тек. м-ца, напрнио је на опанци начин крађу новчаника Косте Павловића, нашао. овд. Управо је до 300 динара у банкама, сребру и папиру. На напрни једне банке од 10 дин. има написан одозном једна збир цифара, које износе 34 или 35 и она је банка била међу осталим покрадена. Лазар је омален, стар 20 година, црнопуњаст малих бркова и врлинах зубе. Међу покраденим новчаника било је и неколико круна у сребру. Превођујуће се сама полиц. и општа власт^ина, да пореде напрнање тражење за покрајком и лоповом, и у случају проналаска спроводе га упуте начелнику среза посавског у Обреновцу и позивом на Бр. 11542.

Вучко Вучковић, калеф обућарски управо је 5. тек. м-ца своме другу Душану Цветановићу све ствари: пар новог штофаног одела „брзог“ боје, једне нове шапеле од црног шерпа, једна прам, мекани шешир, једне сребрн џепан сат са 2 капилца, и 3 дин. у готовом новцу. По извршеној крађи Вучко је побегао и до данас се није могао пронаћи. Он је стар 16—17 год., раста малог, црнопуњаст је у лицу. Познадју га све полицијске и општинске власти да га у своји домаћијама потраже и проналажено спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 30217.

Павле Рајковић, слуга, 8 ов. м-ца у ноћи, скрстоносно је рашо из пушке Анку жену Радула П. Бркановића, из Рудно Гаваје, па је по извршеном делу побегао. Павле је стар 28. год., раста средњег, пак, брда се, брковаа је рађих, говори брзо; од одела има на себи: црно гуњене, беле чакшире од сукна беле тежинаљу кошуљу; на ногама опанке и кашке обојке. Познадју се све полицијски и општинске власти, да Павла у своји домаћијама потраже и нађеног спроводу начелнику среског у Д. Милановцу, с позивом на Бр. 5986.

Крста Стојљковић, из Буковца, среза јабланичког, пођу жанеђу 8—9 тек. м-ца убио је свога очуха Трајка Стаиковића, из истог места и по извршеном убиству побегао. Убица има 25 год. раста је средњег, у лицу румен, очију зелених, бркова малих и свелих. Познадју се све полицијске и општинске власти да га у своји домаћијама пајажљ ве потраже, и проналажено под сигурном стражом спроводу начелнику среза јабланичког с позивом на Бр. 11207.

Непознати злиководац, тројица по броју, напали су 8 тек. м-ца Стапка Ф. Пошића из Србоја и изјурали му 500 динара. Један од злиководаца стар је до 40 год., висок, суводан, црнопањаст, брковн прних и подужних; други је омален, пун, стар 25—30 год., тинобе црнопањаст, нешто ожилкоч, у одељу од црног сукна. Ово трећег злиководца непознат је. Држи се, да су њему овим злиководима били отказани хадуши. Димитрије — Думитрашино Стајљковић из Вратиће и Марин Стоје из Душановина. — Познадју се све полицијске и општинске власти да за овим злиководима предузму најжешће тражење. Свако изванђе о тима треба доставити среској власти у Неготину, с позивом на Бр. 9757.

Два непознати лопов упао је ноћу жанеђу 30. и 31. пр. месеца кроз отворен прозор у

стан Драгомира Обрадовића, кикереца у Београду, и из истог увиђаја: Једак нож заглавног новог облика, један револвер цевни са белим коришћем, два бела кренетска чаршава, три бела женске кошуље, један пиштољ од једне пушке, који сласи на име сопственице Стане Косић. Препоручује се свима колиц. и опшг. властима да за кривицом и покрађом трагају и о резултату известе кварт прачарски Управе града Београда, с позивом на Бр. 11059.

Краља стоке. Ноћу, између 4—5 тек. потпознати лопови украли су 17 брава оваца Јовану Рајкићу, из Нересница, среза јошаничог, од којих су 4 прве а 13 беле. Скрење се нижа свима полицијским и општинским властима на ову покрађу. УБр. 30190.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ко би рекао да се под овако плитоспим изразом лица овога цигањина крије препреден лопов, који се зове **Драгутин Ђорђевић**, из Ђуринаца, у срезу косанјском.

На Ускрс ове године напушио је кућу у Параћину, па када је ухваћен и притворен неправно се глуповао. Сва средства која су употребљена да би проговорио, остала су безуспешна. Читавих 20 дана тако је лешто симулирао глуповемост, да је и сама иследна власт већ била дошла до убеђења, да је он доиста такав, па да је једна жена тврдила да та је чула како говори пре но што је допао затвора.

Да би се утврдило право стање, био је упућен у Ђуринцу окружну болницу на посматрање. Крагким посматрањем овде су лекари утврдили да није глуповио, те су га електричном струјом и магнетизирањем брзо натерали да проговори.

Истога дана пала је решено да се врати иследној власти, ои је узучио прилику и побегао из болнице. Предузете трагање за њим остало је безуспешно, поред осталог и о тоге, што се ниже знало ко је и одакле је.

Оно полошње прошлога месеца Драгутина је ухваћен у Београду и као сумњива цигањина кажњен. У затвору Управе града Београда пошло га је једак жандарм, који је у оно време, кад је Драгутин одговарао за крађу у Параћину, био тамо среским апсеницја. То су потврдили још један жандарми који је био на служби у Ђуринском начелству и један притворенник, који је с њим заједно лежао у затвору у Параћину, али је Драгутин категорички одрицао да је икад био у Параћину и да се на где мање из свога среза.

Пошто је фотографисан у антропометријско-полицијском одељењу, Управа града Београда послала је његову фотографију среској власти у Параћин са питањем: да ли је то заиста оно лице, које је одговарало за крађу и правило се глуповемо? Одговор је био потврдан и исти његов бивши апсеницја, који га је оне ноћи познао, спровео га је у Параћин.

Али нада га је изнео пред иследника он је опет оглушио о овомо. На иследникова питања одговорио је само тупим погледом, отезањем и неким нервтрпљивим гласовима.

— Шта је то — запита иследник сарнодника, — је ли он у Београду говорио?

— Те још како, господине, — одговори сарподник — да сте га само видели како се брашио да пије био у Параћину. Говорио је боље но какав одвокат, те су му господа у Београду готово више поверовала но нама.

— Чујеш, море, шта се правиш ту, немој да те ћемо вести, но говори што те питам — рече му иследник.

Драгутин га опет само тупо гледаше и нешто мумлаше.

— Е ка нећеш онде да говориш онда ћеш опет проговорити у болници. И иследник изда-

НАЂЕН ЛЕШ

На дан 24. пр. ч.ца избацила је вода на дунавској обали код Лубичевца један непознат мушки леш, старости 18—20 година, дугачак 1·70 м., средње развијен, прилично уранен, сиво и боса у лицу. По лекарском мишљењу изгледа да је дављење било прилично нунава, пошто се на лешу не виде никакви трагови повреда. Ко би што ближе знао о овоме лешу, нека извести начелника среза кључког с позивом на Бр. 10121.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Стеван Мишовић, кафеџија из Крагујевца, отпутовао је 2. пр. м-ца из Крагујевца кажући својим момцима да иде у Београд. Од тада, па све до данас, Стеван се нигде није јавио, нити се зна шта је са њим било.

Међутим, пао што смо јавили у 34. броју „Полицијског Гласника“ под насловом „Нађен леш,“ у Новој Молдави нађен је на дунавској обали један човечји леш, за који сумњамо Стевановић, према изнетом опису и одећу, држи да је Стевановић.

Стеван је обучен, дванаестак, просед и у лицу роза. Од одећа у пресе одлесна нема је на себи: ни гаћи подуштрагашицу шубару, сиво одело од грубог пошластог штофа, беж грао, на горњем џепу № 44, које је рађа код „Градштанца“ обућара у Крагујевцу. Његов лик доста верно представља ова фотографија, само што је у последње време брад брију.

Да би се утврдило: да ли је нађен леш заиста Стевановић, може се сва лица да јаве Управи гр. Београда с позивом на Бр. 29945 ове ствари о Стевану буду знали, а нарочито: где је и када последњи пут виђен, и је ли ко поне казао куда и зашто иде?

уредник, Душан Б. Живковић

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

БРОЈ 37. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 18. СЕПТЕМБРА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, од свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у овоме 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединим бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је да се:

Живојину Московљевићу, секретару прве класе начелства округа топличног увази оставка, коју је поднео на државну службу.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. септембра 1905. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

Дужности полицијске власти опредељене су законима. Оне морају бити врло добро познате свима органима полицијским, а у првом реду старешинама окружним и среским. О вршењу тих дужности, поред законских прописа, издато је до сада нејасно расписа, упута и опомена. И поред свега тога, запазио сам, да многи полицијски органи не врше своје дужности како треба. Изгледа ми, да они то не чине толико са непознавања свога позива и своје дужности, колико са немара а небрежљивости.

Решен сам најодлучније, да све дотле, док на мени буде лежала дужност, да се грижом о поретку и миру, о личној и имовној сигурности у земљи, стално и најстрожије по закону контролишем све органе подручнога ми ресора у испуњавању њихових дужности.

У том циљу, а на основу првог става §. 7. и §. 10. закона о устројству централне државне управе, препоручујем свима полицијским властима да своје дужности врше *тачно по закону, савесно, брзо, с вољом и предусретљиву*, коју сама природа њихове службе то од њих императивно тражи.

За сада им нарочито скрећем пажњу на ово:

I.

Да је прва и најглавнија дужност свију полицијских органа: *потпуна заштита личне и имовне безбедности* сваке личности, свачијег имања и на сваком месту.

У погледу заштите јавне безбедности, полицијски органи имају две подједнако важне дужности. С једне стране, да се *непрестано и жижо* старају, да се зла дела у опште не чине. А с друге стране, да учињена *никако не смеју остати неизвиђена, да се кривац мора пронаћи и по закону казнити.*

Законима се мора дати пуна сатисфакција, а повређеном пуно задовољење.

Обратићу нарочиту пажњу на сва појављена казнена дела. *По броју и тежини њиховој, а нарочито по броју непознатих криваца*, ценићу способност чиновника за службу полицијску, нарочито начелника окружних и среских. Они ми у овом реду стоје одговорни за сав рад, а нарочито за сигурност у округу и срезу.

Ако се и у ком месту појаве хајдуци, *морају бити похватани или побијени у најкраћем времену.* За непрвршење овога лично ми је одговори начелник окружни. За уништење тога зла, он има довољно начина и средстава, која му пружа закон о јавној безбедности од 31. јануара 1905. год. Ако је у таквим случајевима потребно предузети јаче мере по наређењу закону, и ако је за то потребно моје одобрење, нека ми начелник о томе одмах учини свој предлог. У противном, учињену употребу права, које ми даје чл. 14. закона о јавној безбедности.

Окружне начелнике, којима будем наредио, да у циљу хватања и утамањивања хајдука, ступе у додир и ближу везу са другим окружним начелницима, и којима буде остављен рок за утамањење хајдука, ако у том року не покажу успеха — *сматраћу да нису довољни за положај на коме се налазе.*

II.

Начелница окружни, и мимо дужност по члану 23. закона о уређењу округа и срезова, треба чешће да обилазе свије округе; да контролишу рад и заузамљивост среских власти, нарочито о предузимању мера за заштиту личне и имовне безбедности; да издају потребна упутства и наредбе; да небрежљиве чиновнике узимају на одговор, и у кругу своје надлежности кажњавају, а у тежим кривицама, да ако мени са својим мишљењем достављају.

О општим прегледима среских канцеларија ближа упутства налазе се у члану 23. закона о уређењу округа и срезова, и у распису од 3. марта 1892. год. Пбр. 4590.

Начелници срески дужни су да чешће обилазе општине у својим срезовима — чл. 43. зак. о уређењу округа и срезова — да контролишу општинске власти и упућују их на правилно вршење дужности. То треба да чине увек, а нарочито кад запазе, да општински судови не врше своје дужности тачно по тач. 1. чл. 94. закона о општинама и да јавна безбедност није потпуно или довољно заштићена. У таквим случајевима, треба одмах да предузимају све потребне мере, како према кривцима, тако и према небрежљивим и непослушним општинским органима.

III.

По члану 7. Устава, сви су Срби пред законом једнаки. Скрећем пажњу полицијским, а преко њих и општинским властима на ову одредбу основног закона. Скрећем им пажњу на многобројне жалбе противу појединих општинских органа, како они неправедно гоне или киње своје личне и политичке противнике. Начелницима окружним и среским препоручујем, да у свакој прилици објашњавају и наређују општинским властима, *да њихови органи не смеју никога кињити или прогонити закону противећи да што трпи, чиме или не чини, без обзира на личности и политичко убеђење.*

Свака радња њихова мора бити заснована строго и једино на закону. У примени закона и вршењу своје дужности морају бити *према свима једнаки.* За свако противно поступање, надзорна власт је дужна, да у границама закона и своје надлежности брзо и тачно исправља све погрешке општинске власти; да ову упућује на тачно вршење послова, само по

закону, а да непослушне брзо и осетно по закону кажњава — чл. 146. и 158. закона о општинама.

IV.

Начелници окружни треба да су *брзо* обавештени о сваком важнијем појаву и догађају у своме округу. О сваком таквом случају дужни су да ме *одмах* известе — чл. 23. и 44. зак. о уређењу округа и срезова и расписе од 28 маја 1890. год. Пбр. 9154. Ти извештаји морају бити потпуно тачни и истинити. Они ми се морају слати најбржим путем — путем телеграфа — нарочито ако се односе на личну и имовну безбедност у земљи.

Сем оваких извештаја, као хитних, начелници окружни шиљаће ми редовно месечне рапорте о стању ствари у своме округу у опште, а нарочито о раду и неправностима подручних им органа. Ти извештаји могу бити службени или поверљиве природе, што ће зависити од природе стања ствари и уништавности окр. старешина.

Вело је неколико случајева, да о извесним појавима писан био обавештен од начелника окружних, већ од грађана или штампе. То у будуће не сме бити; а ако се ипак деси, такви случајеви неће остати неопажени и некажњени.

Старешине окружне дужне су да и у овом погледу тачно контролишу начелнике среске, и у случају нетачности са њима по закону поступе.

И поред законских наређења и издатих расписа од 20 децембра 1880 год. Пбр. 11608, 5 јуна 1884. год. Пбр. 6062, 15 октобра 1890. год. Пр. 8765, који говоре о потреби администрације и поднашању одговора, запажио сам да се поједини предмети не спроводе брзо и извештаји не подносе, не само благовремено, већ ни у остављеном року. Сви предмети треба да се што брже расправљају и тачно по закону, те да интересовани не трпе у свом праву, нити да се безразложним одуговлачењем изазивају оправдане жалбе на немарљив рад полицијске власти. На све наредбе и питања свих Министарстава и осталих надлежних власти, одговори се морају поднети у року означеном у распису Пбр. 8765/91 године (од 15 дана) или у року означеном у акту, којим се што тражи или наређује. За свако задоцњење биће кажњен како чиновник који буде пропустио да на време одговор да, тако и дотични старешина, ако не буде довољно водио надзора над радом подручних му органа — т. 6. §. 43. зак. о чиновницима грађ. реда.

V.

Полицијски чиновници треба да су потпуно свесни и своје дужности и свога права. Своје дужности морају вршити само и једино по закону. Никакви други обзири не смеју их руководити у вршењу дужности.

Ја од њих — од свију без разлике — најодлучније тражим: да буду само и једино оруђе чиновника, без обзира на своју околину, без обзира на партије, без обзира на политичко убеђење. Најодлучније тражим, да у свом званичном раду буду потпуно независни од сваког и свачијег незаконитог утицаја, и да своју награду очекују само и једино за тачну и савесну службу.

Окружни начелници треба да знају, да су само они моји повереници за све државне послове у својим окрузима; да им у томе погледу потпуно верујем, и да ће му им потпуно веровати, све док се налазе на својим положајима. На њима је, да то поверење потпуно и оправдају. Њихова ће заслуга бити у првом реду, ако рад полицијских органа и у њиховим окрузима буде исправан, а њихова одговорност, ако буде неисправан.

VI.

Владање, понашање и тактично поступање чиновника полицијских, у служби и ван ове, од врло великог је утицаја на разноврсне дужности њихове. Ретки су случајеви, да је оцена народа о владању и понашању кога чиновника била погрешна.

Има врло много примера, како о поштовању и љубави народа према савесним и вазаном чиновницима, тако и о справданом нерасположењу према онима, који су били несавесни и рђавог владања. Први су потпуно одговарали својим дужностима и своме позиву, а други су, на штету државне службе, изазивали незадовољство код народа и код својих претпостављених.

Стога препоручујем начелницима окружним: да строго воде рачуна о владању и понашању свију подручних им чиновника у служби и приватном животу, а тако исто и о опхођењу према народу. Владање и понашање чиновника мора бити *потпуно исправно и на достојној висини преостављена државне власти*.

Начелници окружни морају у том погледу бити *најисправнији*, и као примери служити својима млађима. Где се опази противно овоме, начелници окружни, односно срески, дужни су да према новим чиновницима поступе по тач. 1. и 3. § 43. закона о чиновницима грађанског реда, а начелници окружни да ми сваки такав случај доставе и ако је приврда теже природе, да ми предлог одмах пошљу на оцену и решење — § § 39. 40. и 41. истог закона.

VII.

Из тражених и послатих ми извештаја о стању рада у свима окружним начелствима и среским канцеларијама, уверио сам се: да има око 30.000 несвршених предмета и преко 9.000 неисељених казнимих дела, *само из прошлих година, и то злочина и преступа, који се казне по казнимој дужности*. Та казнима дела не само што нису исљеђена у року означеном у § 156. а кривичног поступка, већ извесна од њих нису окончана ни после неколико година. Констатујем то са жаљењем, и најодлучније изјављујем: да такво стање не *сме даље остати* и да га у будуће нећу трпети.

Исљеђење свију досадањих казнимих дела, нарочито злочина и преступа мора бити окончано за *шестмесечно* време. Исљеђење свију од данас пријављених казнимих дела мора се окончати и у најтежим случајевима, у року означеном у §. 156. а кривич. суд. поступка.

Полицијски чиновници, као исљедници, дужни су и без жалбе и без опомене, да сваки начелника окружног *одмах* извеште писмено, над ког које казнимо дело не сврше у законом року, и образложе за што то нису учинили. Начелници окружни известиваће ме о томе у месечним рапортима. Противно поступање сматраћу као непад и крајње небрежење, и са одговорним поступићу строго по закону.

Да би се могао што јаче и правилније контролисати и ценити рад свију чиновника, да би се увек тачно знало, који од њих, шта и како ради, који су предмети и над свршени, наређујем: да сви чиновници полицијске струке у Србији воде кратак дневник свога рада, по напред овде изложеном:

Редни број	Датум када је предмет примљен	Предмет и од кога дошао?	Кад је предмет свршен и како?	Извлаче чиновници за који месец и за које време	Примедба

У овакву ручну књигу бележиће сваки чиновник, дан по дан, све предмете, који му буду долазили на рад; бележиће дан, над је дотични предмет окончао; и најзад, бележиће и извлаче у округ, односно срез, но кои послу и за које време. У ову ручну књигу неће се уписивати административни предмети просте природе, којима дотично надлештво нема да доноси никакву одлуку, нити ће се уписивати предаја новина, решења, преписа, разна саопштења, шифрирање и дешифрирање депеша, ни други ситни послови, који се спроводе у надлештву у року од 2—3 дана.

Начелници окружни водиће такође свој дневник. Они ће у њега записивати сва послове важније природе: путовања по округу, прегледе каса полиц. власти, прегледе школа, општинских судова, путове и т. д. и т. д.

Овај дневник, као ручна књига сваког полиц. чиновника, биће означен странама, пропшиен јемственицима и утврђен печатом и потписом старешине дотичног надлештва.

Завођење рада у ову књигу — коју ћете са сада начини себи сваки чиновник — отпочеће *од 1. октобра ове године*. За идућу годину послаће се надлештвима штампане књиге за сваког чиновника.

Сваки полиц. чиновник дужан је тачно водити и добро чувати ову књигу. При премештају или укидању из службе дужан ће бити да је, као драгоцену својину преда своме старешини.

Начелници окружни поднеће ми, на крају ове године тачни извештај о томе: да ли је увођење оних књига имало утицаја на брже и тачније отправљање послова, и да ли је и од колико утицаја на марљивост и прилежање чиновника.

Саопштавајући овај распис окружним начелницима и управнику града Београда, препоручујем им: да га саопште свима подручним им органима; а свима полиц. чиновницима наређујем, да се по истоме владају.

О пријему овога расписа нека ме известе — управник — извести.

ПБр. 22.833.
7. септембра 1905. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела.
Ив. Павићевић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

Је ли особа „жива изгорела," или је већ мртва била, кад је у ватру доспела

(НАСТАВАК)

III

И само *дејство високе температуре на човечје* тело таке је природе, да се по изненим трагонима његовим може познати, је ли му особа још за живота била малонална, или је пак после смрти у ватру доспела. Према томе и по трагонима тога дејства може се расправљати питање, које сво за предмет наших разматрања узели. Разуме се по себи, да су ти трагови кад јесније кад слабије изражени, па да је за то и стручна оцена њихова кад лакша, кад тежа; кад поуздања, кад мање поуздана. Да видимо, дакле, шта се и с те стране у овом питању од судско-медицинског већтака с правом може ишчекивати?

Висока температура на којег порекла и ма које врсте дејствује на живо тело чавише као и свака друга јака драж; као и свака друга механичка сила. Утиче као јохан агенат на живо ткиње тела и изазива својом акцијом реакцију: — т. ј. е-ворчичну радњу тога ткања, а као последицу те радње неке изненне појаве. Те појаве називано им укупним именом *животне или виталне реакције*. — Тичу ли се ових дејства високе температуре на мртво тело, онда су и последице и појави другчи. Ткање мртвог човечјег тела изгубило је своју живу снагу и престало је функционисати, па према томе не може ни одговарати на дејство високе температури животних процесима: — не може ни показати виталне реакције. У томе и јесте битна разлика у дејству сваке механичке силе на живо и мртво тело, па, наравно, и у дејству високе температуре. Та разлика је сасвим тако јасна и убедљива, да се сасвим згодно може употребити и при судско-медицинском решавању питања: је ли висока температура утицала на особу још за живота, или тек после смрти.

Као први и најслабији знак виталне реакције према дејству високе температуре појављују се на живом човечјем (или животињском) телу пликаста и пастоз кроз (актинна, уједно реактивна хиперемија) на оним местима, до којих је висока температура допирала. Под утицајем топлоте кожа се тих партија „зажари," — т. ј. код јаче кад слабије погрени. Ако је висока температура јаче и дуже дејствовала, онда то реактивно *црвенило* или — како га ми лекари називамо — тај *еритем* (Dermatitis combustionis erythematosa) није трајутан и не губи се, него чим дејство високе температуре престане, остаје као видан траг тога дејства *(прав степен опекотине или опекотине)* — сдекада бан и на самој лешини. Нарочито је оно јасно изражено око рубова и у непосредној околини оних партија тела, на које је висока температура тако снажно дејствовала, да ни је појединце, поврнне слојеве јаче измениле, или баш и сасвим сагореле. По сдекада су та места напалом крви јак и као „нагрезла" или набрекла — од прилике исто онако, као што то налазимо и код повреда друге врсте, ако су само за живота постале. По сдекада се опет деси, да се површне партије поцрвенеле коже већ почињу пертати или љуспати на и то се може на лешини констатовати. Еде, дакле, судско - медицински вештак на нагорелој лешини нађе такве појаве, а нарочито јасно изражено црвенило реактивне природе у облику еритема — ту може с поуздањем тврдити, да се тиче особе, која је још за живота или бар у агонији била изложена дејству високе температуре. Црвенило те врсте вала, наравно, тачно разликовати од црвенила мртвачких пега, а то није тешко.

Сасним другче стоји с тим истим питањем, ако налаз на лешини у томе правцу испадне *негативан*. Све ако судско-медицински вештак на лешини и не нађе оне карактеристичне трагове реактивног црвенила, опак он за то још нема права схватити то као позитиван доказ, да дице није могло жино бити кад је на њега висока температура дејствовала. А на такав закључак нема права с тога, што се врло често деси, да се то реактивно црвенило, и ако је за живота постојало и неко време трајало, на лешини код раније кад касније или сасвим изгуби или тако побледи, да га је тешко позитивно констатовати. По искуству у томе правцу може се у опште рећи, да ће се то реактивно црвенило на лешини тим поуздање одржати и тим јасније показати, што је лице, које га је за живота добило, дуже после тога живело.

Где висока температура на живо тело интензивније дејствује, ту изазове јаче промене у ткању, а понајпре пликове или *мехуре (други степен опекотине)*. Кожа се на том месту *потклобучи*, а то ће у овом случају медицински рећи: испод саме површине разлије се толико неке течности (серутке или серума, уједно лимфе), да мало њена покожицу од њене подлоге („крзна," кориона) одвоји, и толико нешто дигне, да се на тај начин од ње образује кад већи кад мањи течношћу (лимфом) напуњен мехур. Обично је тај мехур на својој основици и ивицама обрубљен једним пертеном реактивног црвенила околне коже, а кад прође те му дан огоји, мења се отприлике исто онако, као што се мења задерано или згуљено место на кожи, које је остало без своје покожице. — Дејствује ли пак тако исто висока температура на мртво тело, онда су појаве и последице у неколико друге. Или не искоче они мехури никако, или се — ако се баш сдекада и јаве — не држе дуго, него убрзо пропу; нису реактивним црвенилом обрубљена; и — што је још најкарактеристичније — не садрже у себи нешто течности, него су махом сасвим празни или тек мало пламни. Те појаве су тако обичне и већ одавно многима толико познате, да их и незекара разликују, и њима се у извесним приликама служе. Где се о. пр. породи сумња, је ли лице донета умрло или је тек само обамрло, покушавају по неким крајевима да на појединим тела сумњиног лица високом температуром изазову мехуре, па ако се доиста покажу и течности садрже, оглашују сумњиво лице за обамрло, а не мртво. Шта више старији судско-медицински стручњаци — н. пр. Orfila[1]) Devergie, Christison, Casper и т. д. — полагали су на ту разлику толику, да су је и пред судом употребљавали као једнако и сасвим поуздано средство у решавању питања, је ли особа жива патри изложена биле, или је у њу као лешина доспела. Серумом напуњене а сталне т. ј. трајне мехуре на изгорелој лешини сматрали су они као несумњив и необориа доказ, да су за живота постали.

На жалост, данас то питање није тако просто и јасно, као што су га наши предходници сматрали. Неколико признатих старијих и млађих радника на судско-медицинским питањима (н. пр. Leuret, Champouillon, Maschka, Chambert, Wright, Bischoff, Graf, Schjerning, Neupert, и т. д.) проучавали су га у више махова тачније и поступније, и дошли су на основу екстктних опита до закључка, да се и на мртвом телу човечјем у неким изузетним приликама — н. пр. на лешињама са набухлином (Oedema) и водом под кожом („Anasar" „трупина") — могу високом температуром изазвати сличне мехуре као и на живом, па да, шта више, ти мехури могу имати у себи и неке извесне количине течности. Приликом тих испитивања констатовао је опет Chamberi то, да у хемијском саставу течности тих мехура нпак има неке разлике по томе, да ли су постали за живота или после смрти. Сем тога утврдио је и то, да се кључалом водом и воденом паром могу мехури само на живом телу изазвати, а на мртвом никако. На лешини изазива мехуре само много виша температура од 100° Ц. Најпосле показао је у новије време Neupert[2])

[1]) „... s'cherchera à découvrir, si-j-a des phlictènes, altération, qui dénote manifestement, que l'enfant était vivant lorsqu'il fut brulé".

[2]) R. Neupert: „Ueber vitale und postmortale Verbrennung." — „Friedreichs Blätter für gerichtliche Medicin und Sanitätspolizei. — XLVIII. Jahrgang; — 1897: — Seite: 226.

да мехури, изазвани високом температуром на живом телу постају друкчије, него они, што их изазовемо на мртвом телу. У прном случају дакле се целокупна покожица са своје основице (корионе) и образује мехур (клобук), а мехури изазвани после смрти, на против, постају тиме, што се само један известан део површних слојева покожице из свог састава одвоји, па испуњену или клобук отера. О тога се те две врсте мехура могу и хистолошко-микроскопски разликовати, те једна од друге распознати. Према објашњењу Најпертовом дао мехура, изазвана на живом телу, образује красно (корион), а дно мехура, изазвана на мртвацу, дубље слојеви покожице. Ово последње опажање још нема потврде. (наставиће се)

Д-р М. Јовановић — Батут.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(НАСТАВАК)

Не мање су предне пажње појаве сећања, које се јављају код људи, који су на смртничкој постељи. Представе које су давно и давно заборављене овде, код њих у свести поново оживљавају и њих се човек крао живо сећа. Нађ песник Војислав Илић је пред смрт сећао се својих познаника и рођака из најранијега детињства и помињао да види лица, која су одавно умрла. Енглески један психолог цитира изјаву пастора Руша да Немци и Швеђани из лутеранске конгрегације, који су још као деца дошли у Енглеску и одавно заборавили свој матерњи језик, мождја још пре 50 и више година, пред смрт говоре молитву на свом, матерњем језику, који су одавно заборавили.

У моменту узбуђености или нападања страха и препада често се прекиди нека ствар или предмет, који је значајан. Или биа и то да неко у узбуђености види оно што други не би никад могао видети, види и оно што није ни постојало. При убиству председника француске републике Карноа, у колима с њим биа су и два лаеђа и три пратиоца и нико од њих није видео нож у руци убице Казерија, код је овај њим на Карноа потегао; један казаматски надзорник толико се преплашио кад је један убица у Казамату на њ налетио, да је од харангу коју је овај у руци имао сматрао за огромам нож.

То све доказује да се врло често могу сведоци у своме излагању обманути услед узбуђености и изнети, при кривичним испеђењима и оно што се њима учинило, а што у ствари није постојало. За то је овде на своме месту питање: да ли се каквоме кривцу, сауеснику или сведоку, над о каквом злочинству или преступу прича треба и може све да поверује? —

И још нешто: има таво званих лажних сећања. Неко мисли да је нешто преживео, да је чуо или видео, а у самој ствари није ништа било. Ова појаве отежавају истрагу; у криминалним догађајима оне се чешће јављају. Jessen је о тој појави писао: Често се деси некоме да му у свести понекие представа како је ово или оно доживео некада, а у ствари никада није тога било. Neuhoff тврди да се код таких представа човек осећа изгледно, да је узнемирен и малаксао. Maudsley мисли да то долази услед јеновременеприадне обе можданахемисфере. A. Sully додаје да живахни деца мисле и верују да су заиста преживела оно што им је неко приповедно. То остаје и у сећању одрасих људи, који мисле да су преживели оно што су можда само чули, или што је у свести само и изненада помислио. У Диксеновом роману, „Давид Копеерилд“ који је и на српски преведен мисли се такав један случај. Ми имамо лажно сећање, лажне успомене, код осећаје лажно хронолошки датирамо и мислимо да смо некада нешто преживили, о чему смо само по причали сазнали. Романи тако утичу на млађи свет и праве упечатак на појединце читаоце, нарочито оне који су живахнијега уображења, да сами прежањују оно што читају.

И сновн често пута остављају за собом успомену и понекоме се учини да је нешто преживео, што је некада само сањао. Ко живо сања, преко дана дође моментино у несебо или тужно расположење, као да је нешто пријатно или непријатно преживео, док се најзад не присети да је само сањао оно што га је за тренутак осветлило или онерасположило. Сећање на такаи сан може заостати у свести и доцније нам се учини као какаи доживљај.

Све ове појаве, које су у непосредној вези са сећањем и памћењем, могу да се деле снакоме човеку, здравом ко и болесном, нервозном као и нормалном.

При истрагама често се чује: „Ако ме памћење не вара“ или „Сећаи се не баш најбоље тога случаја;“ „Слабо се сећаи тога и тога;“ Стар сам доста да би се тога могао сетити“ и т. д. Али у свима тим случајевима сећање није ништа прило, као ни памћење; пре би требало рећи „почео сам заглупљивати,“ „свест ми слаби,“ али то ниако неће да призна. —

Најзад можемо се сећати неких предмета и памтити их вештачким начинои. То је мнемотехника, мнемоника или знаменитија. Има појава и радња које наше памћење на неки начин подкрепљују. Симонида Кеоски је осмишлаи мнемотехнике; у средњем веку су се веома многи образовани људи бавили памћењем знања и предмета на тај начин. Савремена Психологија готово никакву пажњу не поклања више мнемотехничком знању. А познато је, да људи, који радо лажу, воде да се служе мнемотехничким памћењем.

X

Појаве свести, памћења и сећања врло су важне у Криминалној Психологији. Њима се придружује и воља. То није воља у филозофском смислу и значењу, као што то није т. зв. „зла воља“ која се јавља у казненом праву, као казнени предмет.

Воља је, вако Хартман говори, извођење онога што је замишљено у стварности, т. ј. остварење замишљеног, реализација онога што још не постоји. Док се воља не испоља у радњи, у дејству, дотле нема потпуне воље. Неко има вољу да запева какву песму, али док је не запева — нема воље радње. Ја хоћу да учиним поклон пријатељу; али док то не урадим — нема воље радње. Злочинац се од дуже времена спрема да похара суседов дом, вреба и скрива план; али док не дигне руку или док не разбије зид — нема воље ни хотимичне радње. Ми управо вољу сазнајемо и о њој судимо по њеном спољашњем дејству. Ова важи као правило нарочито у Криминалистици. Свесни умишљај злочина није још злочин и не подлежи казни, јер у њему још није испољена свесна воља.

Ми ценимо човека по ономе што он ради. Сваки свесни рад је производ радо унутарње воље, производ размишљања и хотимичности. Дејства воље, хотимичне радње јесу уједно мерило за човека и мерило о његовој предности и карактеру. Ако хоћемо да проучимо карактер једнога човека, то ми можемо најбоље учинити ако проучимо све његове хотимичне радње и покрете; а то, само по себи није толико тешко, јер се може да види шта један човек хоће, а шта не. И најобичнија свест лако може да разликује логичне радње и поступке од нелогичних, каквима од неквалитних, добровољне од злочиначких, јер та је разлика велика и велика. Наравно, није сваки рад и сваки поступак дејство свесне воље; него само су оне радње вољне и хотимичне, које су изведене са знањем и садејством свести т. ј. које су смишљено изведене. Пуно је радња и поступака у животу сваког човека, који су изведени не по свесној вољи. Према томе воља се не простире и не може да простире на све људске радње и поступке.

Није нам намера да на овом месту расправљамо питање о слободи воље. То питање је још непрестано предмет жива препирања и разматрања међу филозофима и правницима. Ово ни данас још није дефинитивно решено. Теорија детерминизма, као и теорија индетерминизма имају доста заступника и последователа. У питању о слободи воља, крои цели основ свести вежа владало је у правној науци и кривичном праву, као и у филозофији гледиште: да је човек свесно, слободно бићо са слободном вољом. Међу тим прошли век је сасвим другачијим очима посматрао питање о слободи воље у човеку. Д-р Воіз Reymond врло згодно наглашава: Слобода се може да одрече, непријатност, бол и пријатност не могу.

Професор Wundt у својој Психологији онако закључује: „Не постоји воља без свести, нити постоји свест без воље“. Ми се сећамо непосредно као делације и принципи неке радње; и за то осећања и спајамо унутарње промене душевне и спољашње ефекте. Несвесна воља не постоји, нити може бити никаква воља дејства коме не достаје свести. Кад злочинац свесно улази у туђ стан и обија га с намером да га похара; кад разбојник смишљено и свесно диже руку на човека да бн га убио или опљачкао, онда се у тим радњама огледа дејство воље онога који злочинство изводи. Казнино дело може бити учињено у несвесном стању, у вечеру,

у страсти и узбуђењу или нехотице; али оно се битно разликује од казнимога дела које је учињено свишљено и с планом, не достаје му бити елеменат — воља.

Свако дејство које и њених есеката бива праћено извесним осећањем, који је или пријатан или непријатан. Осећање је способност душевна, управо особина организма да услед опажања или представе осећа извесну пријатност. Скала тих осећања је разноврсна; али, у главноме ми разликујемо две врсте: једно су анималнa, а друго виша осећања. Према ви једне врсте у другу, из ниже у вишу и обратно са свим је неприметан. Ми не можемо одредити где завршују анималнa, а где отпочињу виша осећања, што стално прате организам. Но у врсту нижих осећања не сумњиво може се убројати глад и жеђ, врућина и хладноћа и т. д. То су, у правом реду, физиолошки надражаји, који дејствују на свачији организам. Ако сам гладан имам непријатно осећање глади и тежим да јелом тај осећај уништим; ако ми је хладно, то непријатно осећање зиме хоћу да одагнам утопљењем; осећам ли какво било бол, то тежим у исто време, да тај бол одстраним од себе. — Осећање, које стално прати све представе, као и радње свести и организма, јесте физиолошки надражај, недељно спојен са дезатношћу свести и организма.

(наставиће се)

М. Павловић.

ЖИВЕ СЛИКЕ

(НАСТАВАК)

Опис помоћу особених знакова

Употреба особених знакова у описима за пасоше, у војничким и службеничким исправама, допуштењима за лов и т. д. позната је из најстаријих времена, само што их је обрађана врло мала, или готово никаква пажња — обично једна линија испуњена речима: нема или мањега.

Опис по Бертилоновом систему садржи за особене знаке око 30 линија од којих бар 5—6 морају бити испуњене са најпречом тачношћу.

Пре него што бисмо говорили о овом опису неопходно је потребно да се упознамо са неколико анатомских израза, који служе као основа описивању особених знакова.

Ма који део човечјег тела посматрали, на њему се могу разликовати ове четири стране: *интеријорна* (предња), *постеријорна* (задња) и две *бочне*.

За труп човечји н. пр. страна *интеријорна* биће груди, страна *постеријорна* леђа, а бочне стране представљаће слабине.

За руке и ноге бочне стране разликују се на *интерне* (унутрашње) и *екстерне* (спољашње), према томе да ли су окренуте индивиду-и или у поље.

Претпоставимо, да предмет који се описује заузима положај сличан оном, који заузима приликом мерења стаса, т. ј. руке су отпуштене дуж тела, шаке прст је на шаци панталона, а шаке су у напред окренуте и у паралелној равнини са грудима.

У овом положају, препоји закта, шаке и стране прстију супротне поктима чине страну *интеријорну*, док лакат, леђа руку и прстију припадају страни *постеријорној*. Страна *интерна* протеже се од пазуха до малог прста, а страна *екстерна* од рамена до палца.

По овом истом принципу разликују се и стране прстију. Тако за кажипрст, страна *интеријорна* јесте она која је супротна нокту, а страна *постеријорна* она која је супротна. Страна која додирује палац јесте *екстерна*, а она која додирује средњи прст, *интерна*.

Ако се један описни знак налаза тачно између две стране, треба га означити средином која сједињује оба израза једном цртицом, почицком (—) н. пр. страна *интеро-екстерна*, *екстеро-постеријорна* и т. д.

Приликом избора знакова за описивање, најважније је изабрати међу њима оне који су *стални* и *непроменљиви*, а сваки од њих треба да буде описан према овојој:

а) **Природи**;
б) **Облику**;
в) **Димензија**;
г) **Правцу** и
д) **Месту**;

*

а) Природа.

Један особени знак може произлазити од *посекотине*, *ватре*, *оружја у опште*, *удара*, *убода*, чира или се најзад може састојати из *младежа* и *брадавице*. Ма какав да је особени знак које се описује, на картону треба тачно означити његову природу, назвби при том на потпунијост објашњења које дотична индивидуа даје о пореклу својих особених знакова.

Нарочито треба брижљиво означити и описати *брадавице* и *младеже* (врва депоте). Број њихов код неких индивидуа-тоцики је, да преназилазе границе могућег описивања на картону. У том случају треба изабрати и описати најважније међу њима, а остале само бројно означити. Тако исто треба означити, и то увек, да ли су брадавице с длакама или без оних.

Не мању, а можда и већу пажњу треба поклонити особеним знацима, који произлазе услед тетовирања, које се датира из најстаријих времена, и које није особина само злочинаца већ и читавих редова друштвених.

Ма колико да се могу изменити ови тетовирани знаци, па у неколико и уништити, ипак они служе као веома важан фактор за идентификацију, нарочито пак кад су допуњени осталим особеним знацима. Ради овога, преко је потребно, да сваки тетовиран знак буде најтачније измерен и описан, а ако је састављен из каквих слова или речи, онда и прописан.

Помињемо још, да се у пракси најчешће срећу ови тетовирани знаци: *лензер*, *лензер са ужетом*, *срце* [обично прободено], *мач*, *крунa*, *крст*, *мала жена*, *дете у повоју*, *велике историјске личности*, *догађаји* и т. д.[1])

Делови тела пак, на којима се обично налази највећи број тетовираних знакова, јесу *руке*, *груди*, *бутине*, *дебело месо* и *трбух*.

У случају сумње о значењу једног тетовираног знака, треба тражити објашњење од личности која га притежава.

Ако је извесан тетовиран знак сасвим набрисан, што може бити само у том случају кад је на дотичном делу тела скинута кожа, познаће се то по заосталим траговима, који су у многоме слични траговима од изгорелице, и чији облик показује, више или мање, правобитни нацрт.

б) Облик особеног знака

Најчешћи облици, у којима се појављују особени знаци, јесу линије, које могу бити: праве, кривe и кaлoмљeнe. Поспе њих, у пракси се најчешће сусрећу особени знаци у облику *стрелe*, *конче*, *крста* и слова: х. у, к и т. д.

Изрази: *овалан*, *дугуљаст*, *кружни*, *полукружни* и *троугласт*, употребљује се за означење особених знакова који нису линеарног облика.

За знаке криве: *кружне* и *полукружне* потребно је, приликом њиховог описивања, означити и облик индивидуалности или и непуповености. Кад је индивидуа-у већ моменутом положају војника без оружја (анатомском), онда ће знак у облику ∨ бити означен са издубљеношћу на горе, а ако је овај знак обратно положен ∧,— са издубљеношћу на доле.

в. Димензија

Јединица мере за особене знака, као год и за коначне делове, јесте 1 см. За оне знаке, чија је дужина мања од 1 см., употребљују се милиметри али не као засебне јединице, већ као делови од сантиметра. Н. пр. *белега* у облику *врсте* линије, *дужине 0·2 сантиметра*.

Ако је особени знак облика *кружног*, мери се само његов полупречник, а ако је *полукружан* и *овалан*, онда и пречник и полупречник. У овом последњем случају, цифре димензије растављене су једном косом линијом, н. пр. белега овална 4/1·5 см. Цифре ове означују белегу чија је дужина 4 см., а ширина 3 мм.

Особени знак, означен само једном цифром димензије, облика је линеарног т. ј. без ширине.

г. Правац.

Правац једног особеног знака може бити: *вертикалан*, *хоризонталан* и *кос*.

---

[1]) У своме делу: *Les Tatouages*, (Paris, 1881) помиње француски професор Лакасањ класификацију сво тетовираних знака у осам својих класа: затворене и верске, професионалне, љубавне, фантастичне и историјске, милитарне, фигуративне и најзад оне које су заоставиле на кожи. Најваше их има сантиметарских и историјских, а најмања затворених и верских. По мишљењу Лакасањеном и Ломброзом, урок тетовирању лежи у религији, болници, одсеци, урођеним склоностима, племенитим особинама, љубавним страстима и атавизму. Овај последњи, по Ломброзу, главни је урок тетовирању. Најзад, Ломброз тврди да су тетовирани знаци најсигурнија средства за разлику између заточеника и лучевно обољелих, пошто ех они последњи никад не употребљују. Тетовирани знаци који се појављују код тих сурогих, затвореју се увек пре обољења.

Излази већ само по себи, да не треба означавати правац знакова у виду гачака, крушака, брадавица, младежа и овима подобно.

У случајевима сумње, т. ј. кад један особени знак није ни вертикалан ни хоризонталан ни коси, треба се помоћи изразима готово или скоро, н. пр. готово вертикалан, скоро хоризонталан, и т. д.

Кад се описују особени знаци облика коси, треба обратити пажњу на њихов правац према једној од већ поменуте четири стране човечјег тела.

д. Место.

Место особених знакова утврђује се према важнијим деловима тела, а изражава се једним од ових предлога: на, изнад, испод, у средини и кроз.

Делови тела, према којима се локализују особени знаци, ови су:

а) за лице:

чеони синуси;
обрве са својим деловима (главе, средње и репови);
углови очију (унутрашњи и спољашњи);
корен носа;
јагодице;
вилице (десна и лева);
трагус и лоб;
вилице;
углови уста (унутрашњи и спољашњи);
брада и
грло.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алавански

Седми међународни конгрес за казнене заводе

— држан у Пешти од 22—26. августа о. г. —

(наставак) (2)

У **другој секцији** (о казненим заводима) решавало се питање: „Којој системи моралне класификације осуђеника припада првенство и какве последице та класификација у опште има?“ Пошто је референт *д-р Бела Балаш* прочитао 13 одговора, који су стигли на то питање, поднео је свој предлог, који је после дуже дебате у којој су учествовали председник суда *Енгелен* (Холандија), *Гарсон* (Француска), *Барое* (Америка), барон *Холцхехт* (Аустрија), *Јагес* (Француска), *Шубикову* (Русија), и др. усвојен с једним додатком Кеелена овако:

1. Класификација је потребна;
2. Ваља основати засебну класу за покварене и засебну класу за још некварене младе људе. За одређивање тих класа потребно је, да све власти, које имају посла с осуђеником, добију потребне информације; остале осуђенике ваља поделити у три групе: у оне, који се *прилежно* владају, у оне који се *добро* владају и у *индиферентне*. За све је класе морална поправка и васпитање циљ, при чему начини поступања може бити различан;
3. За морално поправљење ваља организовати патронажу.

У **трећој секцији** држао је универзитетски доцент *д-р Дехнер Окољичањи Кути*, шеф Јелисаветског санаторијума предавање о теми: „О каквим се средствима може туберкулоза шкуља у детенционим заводима сузбити?“ Предавач је своје проповиједне снео у три тачке:

1. Игијенски мотиви за градњу и уређење модерних детенционих завода ваља да се израде од стручне комисије, коју би контрес изабрао и који би служили потребама свих држава;
2. Контресна комисија имала би да изради кратак мали катихизам о игијени у детенционим заводима а који би у исти мах био заједничко добро целог цивилизованог човечанства;
3. Ваљало би као принцип сматрати, да се у сваком модерном казненом заводу одреди једно одељење, у коме би туберкулозни били изоловани за времена и у коме би се могли лечити.

Секција је интересантно предавање саслушала пажљиво и усвојила све тачке једногласно.

У **четвртој секцији** реферовао је универзитетски професор *д-р Енгелке Благо* о задацима државе према деци осуђеника. Његов предлог гласи: да држава за децу осуђеника мора водити бригу.

Брусе и *Арадуше* говорили су против тог предлога, јер би држава на тај начин узела тешке обавезе на себе. После дуже дебате решено је, да је у овом реду дужност самога *друштва*, да се за несрећну децу брине и тек у крајњем случају да се рачуна на помоћ државну.

После подне држао је **предавање д-р Јулије Вламић**, бив. министар а сада професор кривичног права на пештанском универзитету. Тема предавања била је: „**Наша отаџбина и кривично право.**“ У предавању је у кратко скицирана историја угарског кривичног права. На подлози сноцуште стоје и код њих речи: крпа оспета — композиција — државна казнена власт. Онако исто, као што је германско право било подложно утицају канонског и римског права, има трагова тога утицаја и у угарском праву и законодавству. Као год што је тамо каноносо право ближило суђење претерано објективно схватање и утицајем да праведни принципи захвате корена, тако је исто и у нашем законодавству било. Кривично-правна заштита вере истиче се напред. Дух „ecclesia non sitit sanguinem“ добија све више простора. Истина целисходних теорија у нашем старијем законодавству тешко да нађемо. У почетку се једва види субјективна правда баш као и у германском праву. Резултат је био одлучујући. То је у осталом последица композиционог система. *Почињај* се у почетку готово није на казино. На полу *сачињавштва* као последица композиционог система било је правило, да, ако учинилац кривичног дела композицију плати, *сачињавши* (суђивац) није тражен. Доцније налазимо за те суђивање нарочите кривично-правне норме.

Предавач даље износи жалосну слику, коју пружа средњи век при крају. И у Угарској је било оно исто, као и у осталој Европи у опште. Свирепе казне једна се за другом сносити. Невини бејаху осуђивани. Конфискација имовине применивана је на партавчан начин. Под краљем Владиславом II. посусташе силне жалбе. Год. у Немачкој и Француској тако се и у Угарској тражила кодификација. *Стевану Вербеци*-у поверено је, да позитивно право Угарске приреде и тако је постао Вербецијев „Tripartitum.“ И „Carolina“ није хтела да створи ново право, већ само да праву, које је дотле живело, постојало, да огољавајући облик, да би поротници-судије могли правне норме тачније знати. У „Tripartitum“-у изричио је забрањено, да се у име казне може кривац мучити или унакажати. Смртна казна према земаљском праву могла се изрицати само гиздотиновалим или нешаљем. Разно квалификоване смртне казне налазимо само у варошком праву, које је већим делом било под утицајем страног права.

Са светско-историјским развитком XVI., XVII. и XVII века, које предавач назива добом Грозе, доводи он у везу и развитак права у Угарској и доказује, да угарска легислација у оно доба са законима у којима су биле честе смртне казне, није заостајала иза развитка права у Европи.

У светско-историјском развитку кривичног права припремљена је литературом кривично-правна ренесанса. Али та литература, да је тако назовем, припрема није проистицала од стручних правника. Велики покрет у кривичном праву XVIII. века развили су филозофи, настављајући рад на њему државници и публицисти крају га напоследку довели. И творци најновијег кривично-правног покрета нису били стручњаци кривичног права већ лекари и психијатри. Код нас, у Угарској у XVIII. веку није било још кривично-правног литерарног покрета. Тек почетком XIX. века дала су *Келчеј* и *Стеван Сечењи* импулса за кривично-правни реформни покрет. Ренесанса Угарског кривичног права везује се у половини XIX. века с именима *Фрање Деака*, *Људевика Кошута*, *Ладислава Салаја* барона *Јосифа Етвеша*, *Бартоломеја Семере*, *Фрање Пулског* и др. Дакле иницу наши одличан правници већ наши чувени државници и публицисте стајали на челу покрета.

Предавач објашњава даље карактеристичне знаке угарског кодификаторског рада. Указује на разлоге, који су изазвали кодификацију од године 1792. Означава не само идеје, које су владале у том веку као узроке, већ и карактеристичан политички положај у које је Угарска доиаза за време неуставног система *Јосифа II.* Говорник за тим прелази на кривично-правну кодификацију од године 1843. Истиче нарочито велике одлике тога пројекта, одлике, које се и данас чак и у најмодернијим кривичним кодексима као жељене реформе могу сматрати.

Предлагач на данашњи угарски кривични законик и на творца његова века *Карла Чемеђи* био је класичан криминалиста јурист, и један од опторуких правних

научника. Он је био у главном присташа објективне школе. У доба, када је угарски кривични кодекс рађен, нови правци беху тек у бледим оквирима. Чемељи, као одличан познавалац европске стручне литературе приступио је самом послу тек када је проступарао аустријски комисијски пројекат од 1870. год., немачке, француске, белгијске кривичне законе и талијанске пројекте. Дело, које је он написао било је еклективне природе, али нипошто несистално и никако слично (илијални) немачком кривичном закону, као што су то неки Немци тврдили. Већ и с погледом на систем корекционализације, који је основна угарског кривичног законика, не може се овај сматрати као илијални кодекс немачкога. Изведе ће, да је угарски кривични законик реаутат бришљиве студије тадашње стране стручне литературе. Дотле успомени приписати као општи у страном законодаветву нашли су места и у угарски кривични закон при нарадн његовој. Наравно, да и тај кодекс има својих мана и недостатака. Али кад дасас говорнме о његовим манама, не треба да сметнемо с ума да данас располажемо и јачим искуством од читаво четврт века. Крајње је време, да те недостатке попуњимо на и новелларним путем.

Говорник даље илуструје живо борбу *детерминиста* и *индетерминиста* и вели да то питање неће моћи учителе кривичног права поделити у два непомирљива лагора. Он сматра то још нерешено питање као проблем за филозофе и природњаке. Како се новим правцима даје већа важност психозошким факторима него материјалном резултату, како ће последице имати то за будућу легислацију? пита предавач и испитујући то питање у главном с гледишта кодификације о покушају и научешћу долази до резултата: да одбачај објективизма и тражења пацијентација субјективизама није никако нова ствар и остаје при томе, да ће угарски правници бити по своју прилици последњи, који ће ступити на описан терен субјективизма. и ту своју тврдњу поткрепљује многим историјским и теоријским аргументима.

(наставиће се)

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРК

Милосав Миловановић звани „Чавја", из Жегрова, решењем прокупачког суда од 11. августа т. год. Бр. 8422, стављен је под суд и у притвор за убиство извршено над Ђорђем Симоновићем, из Жегрова, па је по извршеном убиству побегао и даље се у бегству налази. Милосав је стар 20—22 год., стасо је средњег узраста, косе смеђе, очиду плавих, образ смеђ, голобрад, од одела одело је собом чакшире и гуњ од селачког сукна, на глави шају — шајкачу, на ногама опанке и селачке чарапе. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Милосава ухапсе у своји домовима потраже, и њиховог спроводу прописаном прокупачком суду, о позивом на Бр. 10404.

Стојан Алексић, из Рујишта, извршио је крађу стварн и побегао је при спроводу. Стојан је стар 30 год., раста високог, има беле предњеке и брисе, очиду црних. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Стојана нађењске потраже у своме домицају и најзад његовог спроводу начелнику среза ваљевог, о позивом на Бр. 9755.

Данијел Гагић, тежак из Мајура, био је због крађе у притвору среза ражањског, па је отуда побегао. Стар је 50 год., сиеђ, у оделу сељачком. Препоручује се свима полиц. и општинским властима, да за Данијелом трагају и у случају проналаска страживарно га упуте начелнику среза ражањског. Убр. 10627.

Крађа стоке Рајне Урошевић, из Радовановца, в. тен. м-на украдене су на штаде две краве, старе по 4 године; једна је ирне лаке и десни јој је рог изломљен, а друга је бела лаиса, а по леђима је жуте длаке. Препоручује се полиц. и општ. властима, да за овом покрпом трагају и у случају проналаска известе томе начел. среза ваљевог о позивом на Бр. 9349.

Непознати крадљивац 7. тек. м-на упао је кроз отворен прозор у стан Соломона Руса, мењачи у Нишу и украо један знички капут преко леђа, постављен овним нарезним ирнном, и један црни мп одела, све у вредности 250 динара Сирске се пазиа властима на ону покраду, те ће у случају проналаска известе начелство округа нишког о позивом на Бр. 18164.

Крађа стоке 2. т. м-на ово 5 часова по подне испоставе лопов управо је са ливаде Миљана Дивчића, тежака из Шарбановца, једног пола, доритетог, шиитастог, у једну леву ногу шутастог, високог 1·53 м., а старог 4 година. Крадљивац је сиђано Миљана и погушио се са њим, те му је тек правилом спао шешир, а он је гологлаво побегао на Болевину. Крадљивац има око 26 год., средњег је стаса, бркова малих, браде нема; од одела нпкао је на себи тесне сукнене чакшире, капутић, опанке и шарене чарапе. Препоручује се свима полиц. и општ. властима да учине потеру и о резултату пзвесте начелника среза бањског с позивом на Бр. 9675.

Непознати крадљивац ноћу између 4 и 5 т. м-на украо је Владимиру Ристићу, пешпа. капетану у Нишу, један револвер „бронинг" и једно оно орахово сандуче у коме је било 240 динара у новцу. У том новцу био је и један новац немачког златног новца од 20 марака. У сандучету је било доста фотографија немачких официра, набуми Берлина, Дрездс, Прага и Кнеза, за тим једна поклиа на 300 динара на друштва „Мујорк," и неке приватне. Препоручује се свима полиц. и општин. властима, да за крадљивцем и покрадом живо трагају и у случају проналаска пзвесте начелство округа нишког с позивом на Бр. 18017.

Непознати крадљивац ушао је 1. т. м-на кроз отворен прозор у стан г-ђе Марузе Демпо, удове из Београда, и украо јој ове ствари: једну златну гривну као знају увијену, која на једном златном ланчићу има једну чиому од девојче; један златан ланац увијен као знца; један пар жутих златних од бисерни на средини; један пар минђуша од бисера; један златан пригрев са неким дијамантским камеиом око кога има неколико ситних; један златан пригрев изломљен и 67 динара у новцу, и то: 4 новчанице по 10 динара, 7 динара у сребру и 20 дин. у ситном. Укупна вредност ових ствари износи 800 дин. Препоручује се свима полиц. и општинским властима да трагају за крадљивцем и покрадом, па у случају проналаска да известе о томе кварт дорћолски Управе града Београда с позивом на Убр. 30812.

Милан Ј. Продић, налеч бравараски из Неготина, извршио је опасну крађу новаца Петру Стаиојевићу, столару из истог места и по извршеној крађи побегао. Милан је стар 18—19 год., средњег раста, црномањаст, образа дугих, над говори зимуњеће. Од одела има на себи плаву бауту мало офарбану врлом бојом, панталоне од црног шајка, а на глави шубару. Позивају се све полиц. и општинске власти, да Милана нађењске потраже и њиховог спроводу начелнику округа крајинског, с позивом на Бр. 9334.

Драга Николић, писарац и притвореница ужичког пространог суда, побегла је из ужичке окр. болнице још 17. јуна тек год. Одбегла Драга, која је била под судом и у притвору због опште крађе, има 18—19 год., средњег је раста, црномањаста, обично је у друштву са писарима сватачима. Позивају се све полицијске и општинске власти да је у својим домаћинама нађењске потраже, а на случај проналаска спроводу стражарно ужичком пространом суду с позивом на акт Бр. 2200. Убр. 31048.

Аћиму Дамњановићу, занатлеџнју из Трешњевице украдена су два коња ноћу између 13—14 тек. м-ца. Украдена коња лаиде су доратасте, високи по 150 ц. м.; један је добро уранен а други је крша. Начелство округа крагујевачког актом Бр. 20825, моли за тражење крадљивца и покраде.

Ноћу између 14. и 15. тек. м-ца непознати разбојници напали су на кућу Цветка Шашковића из Шора у срезу јадреновом, и овом приликом одвели му: четири дизаматска пртстова, једну златну буриу и 6 пари чарапа од кућиде. Сви опљачкани предмети златни су, два ииаћу по 9 дијамантских камеиова, у једном је обичан граорост камеи, а четири је са једним дијамантским камеиом. Начелиик среза јадреновог депешом Бр. 14610, моли за нађење и тражење разбојника и покрађе. Убр. 31412.

Неоружани зликовци, њих тројица на броју, напали су 15. тек. м-ца, на другу Ђурђевдана — Јовиндо, Илију Гвозденовића, пореклом среза забубновалског, у намери да му отму дрикиом новац, и овом приликом тешко су обрадили на пушака живодрев који је иратио г. Гвозденовића. Дрв. се посиутрило, да су овај напали следећи оглашени хајдуци: **Тома Јовтић, Милан Максимовић и Гвозден Минић**, јер је г. Гвозденовић лично позвао Тому. Зликовци су стари између 30—35 год., двојица су били у оделу од шајка а трећи у гаћама и кошуљи, сва тројица имали су на глави шајкаче. Начелник среза забубновалског, депешом Бр. 7213, моли све полицијске власти за нађење и тражење ових зликоваца. Слика Томина и Милинова нашла је у 21. а Гвозденова у 32 броју „Полицијског Гласника."

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Као и на свима другим пољима човекове делатности, тако и на пољу полицајском и ло-

посном има људи који се истичу мимо ове остале и постају феномени своје врсте. Такав је поштар-каскадер[*] Младен Баришић, чија ли представа ова фотографија. Поле његових операција није само Европа, већ и Америка; највише се бави у Њујорку, Лондону и Паризу, а деца по великим светским пунктовима.

Баришић је родом из Доње Гузе у Босни, а у Београд је дошао као дете. Још лепком соко осамнаестих година ове је познат београдској полицији као кочкар и каналиша је небројено пута. У Ташмин белешкама[**]) наводи се један интересантан случај с њим: како је из Босанског Брода, прикривен у једном возу с пекмезом, отпутовао до Беча. Хранићи се уз пут пекмезом из трговачких бурића. У Бечу га запрепашћени железнички службеници при отварању вагона нађу свог умрљаног пекмезом, те га после из сажаљења скидају одеом и тропком и пусте. По томе се још нила могло судити, да он неће остати обичан кочкар, када је се из њиве за великом вароши још као дечко решио на опаки начин путовања.

Што је више растао и бивао зрелији, све је ее више бавио по иностранству, а мање по Београду и Србији, док 1894 године није сасвим напустио Србију и у њу се враћао само неколико пута, како он вели, једино из жеље да је види. И заиста, није познато да је у последњих неколико година учинио код нас какво озбиљно дело.

Са најбољом одвратношћу говорим о овим нашим обичним напаракси кочкарима и сав се стресе кад помислим како они зову селаку на цена пешкир са неколико десетина динара.

Самоуки је, али је врло јаке интелигенције и изврстан у свима питањима. По томе је и могао увлачити у сва друштва и према потребн представљати се час као какве руски кнез, час као какав румунски бојер, немачки племић, сплески богаташ, дописник великих светских листова и т. д.

Многима ће из аустријских, а и неких наших дневних листова бити познато, како је он пре неколико година у универзи аустро-угарског хусарског капетана дуже времена бавио се у Карловцу, где је било пуно официра с којима се он дружио и, наравно, кршио свој посао, док га није један официр познао и достављо полицији, но он је нпак успео да ухвати, нпаче енгле више није, вели, ни на одлогор узнаку за многобројне прање, које је по снима прљавима скета чинио. Само је још једанпут хтео да загази у Ракојзи, али су га ту спасли добри документи, који су спасли и једно познато русно име, те је благовремено испод три смотре полицијске побегао.

Сем великих пентара обично прши прље и по железницама. Обично у коме нећеш ме сту стаке под касе на железничкој станици и мери путнике који воде карте и тим приликом прљавим путника и молимо ина при себи понапа, ав после иде за њим у лоо и кад се уклоне прљавна мање новци.

Он никад није без новца, те са тога и немора да прши крађе пошто-пото и на ризик, већ само где су велике суме и сигурни успех, те то поред његове пештине допринеси да увек остаке непровађен.

Када је 1903. био ухваћен у Београду нађено је код њега 1000 прша, а онога пута имао је при себи 1400 круна. И вели, иде све што са собом носи: те су само суме које носи као путне трошак до извесног места, а по разним банкама има остављеног новца.

Није искључена могућност да је у Србију дошао сада и с тога, што је настала сезона жнива, када трговци собом носе и такве суме, које би и Баришићеви хохштаплерска пештина морала респектовати.

Такође је вероватно, да је код њега нађен новац дигао негде у банкама, те са тога извесног његову слику, пошаљемо сие полицијске власти и прив. лица да јаве Управи гр. Београда, код које Баришић издржава 20 дана затвора због повратка из прогонства и код које се његов новац нашао, да није где учинио какво кажњиво дело. —

КО ЈЕ ОВО?

У Сегедину нашли се у притвору ово лице, које вели да се зове **Јене Миклош**, али шпако неће да каже место свога рођења. Између осталога изјавио је, да је 1896. године дошао у Београд и погодио се као пенаерица помоћ-

ник код Николе Неранџића, пекара у Дамјановој улици (?) бр. 47. Тај пекар Никола тада је инфорисао хлеб за војску и опуштење и код њега је, вели, остао 7 година.

На молбу сегединске полиције извесно његову фотографију и молимо, нако власти тако и приватна лица, да јаве Управи града Београда: ако што о њему знају. — УВр. Бр. 31577

ТРАЖЕ СЕ

Милија А. Динић из Вршпика још 11. августа ове године отумарао је незнано куда останак своје четворо ситне деце, сво испод 10 година, и до данас се није могао пронаћи. Милија је стар 33 година, рђаст средњег, у лицу пун, очију зелених, бркова малих, браде брија, у оделу је сељачком. Моле се све полицијске власти да пореде трожење за Милијом и у случају проналажења известе ме о стању месту становања његовог с позивом из Бр. 9250. Из канцеларије начелника среза јасеновског 4. септембра 1903. год. у Рамиу.

Николу Врчеревића, тежака из Ртково, који је пре 6 месеци отумарао, тражи начелник среза каучког и моли да га известе власти у случају проналаска, с позивом из Бр. 10317.

[*]) „Дела робијаша“ стр. 30—35.

БРОЈ 38. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 25. СЕПТЕМБРА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, и према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не ће враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашег Министра унутрашњих дела, по саслушању Нашег Министарског Савета, а на основу члана 54. и 101. Устава земаљског, решили смо и решавамо:

Народна Скупштина, састављена из Народних Посланика изабраних за скупштинску периоду: 1905., 1906., 1907. и 1908. године, сазива се у први редован сазив на дан другога октобра ове године у Београду.

Наш Министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

22. септембра 1905. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Министар унутрашњих дела,
Ив. Панићевић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

Је ли особа „жива изгорела,“ или је већ мртва била, кад је у ватру доспела

(НАСТАВАК)

Према томе старо мишљење о стаљем и пуним мехурима као несумњивом знаку, да их је могла изазвати висока температура само за живота, а никако после смрти, изгубило је много од свог прибобитног значаја, и судско-медицински вештаци данашњега доба не усвајају га тако безусловно. И ако и данас стоји, да су *стални и трајни, серумом (лимфом) напуњени, а реактивним крвењком умоколо опточени мехури врло поуздан знак* да су утицајем високе температуре на живом телу постали, ипак то уверење по њиову данашњи судско-медицински вештаци с таком аподиктичном сигурношћу као што се то некада чинило. Увек су тошко обазрива, да поимишљу и на оне случајеве, где то правило нема и изузетка, те њиову коначан суд о томе ток онда, кад све друге могућности уиму у достојну оцену. Тачнијим прегледом и свестранијим испитивањем датих правила задубљују се више у то питање, и изналазе и оне ситније разлике, по којима би се оно могло поуздаиије решити.

Али има још и других правила, где ће судско-медицински вештак бити у недоумици, како да реши питање о значају пуних и стаљих мехура на погорелој деници. Има н. пр. судских случајева, где ће бити спорно, може ли он у опште таке мехуре на лешини урачунати у трагове изазване високом температуром или не. *Садно (decubitus)*, набијена и назуљена партија (набој, модза) на коже иесту тела, пришт изучени слачицом или везикатором и т. д. може се јавити у истом облику као и мехур од опекотине те завести лекара, да их прослаи за мехур, изазван високом температуром на живом телу. Исто тако има и кожних болести, код којих се по телу јаве слачни, пуни, и стални мехури, да их је тешко разликовати од оних, који су постали услед високе температуре. Таки болест је н. пр. *пузевс петер* (Keysipelas) — нарочито у новорођених облицима (K. bullosum) — па онда т. з. „*ала шлемаиаша*“ (Pemphigus) — нарочито код мале деце — а најпосле и читав низ оних запаљених процеса у коже где се она „испрши,“ и мехурићице баш и јаче подсећају (Dermatitis exfoliativa). У таком случајевима може бити доста тумачно, какве су природе и какког су порекла ти мехури. Спорови то врсте гдекада су тако нејасни и замршени, да и сам лекар може доћи до погрешних закључака (Hofmann, Casper-Liman, Friedberg). Тако н. пр. Фридберг наводи случајеве, где је неколико деце непажљом неке бабице опурено, а лекар је мехуре на њиховом телу, изазване високом температуром, узео као мехуре од „вле пљускавице“ (пемфига). Сличан случај у обратном смислу наводи Дитрих (Dittrich [1]). Погрешка је, истина, доста груба, али се ипак даје разумети — нарочито код лекара, који се тим питањем нису бавили.

Већ би била много тежа омашка, ако би лекар мехуре на лешини, која почиње већ у трулеж прелазити, узео као мехуре, изазване високом температуром за живота. *Трулежни мехурови* су махом мали, смрдљивим гасовима испуњени и немају рубове реактивног крвењка на својим зидовима, и по нагледу се знатно разликују од оних, који су патрои изазвани. Сви тога и други појави трулежног распадања на лешини махом су тако карактеристични, да их савестан и обазрив судско-медицински вештак нити може превидети, нити потребно тумачити.

Код јачих опекотина другога степена смакне се обично на појединим местима сва покожица, те остави „живу кожу“ (крвно, корион) овсвим разголитану и без заштите. Интензивније дејство високе температуре захвати најпосле и поједине делове самога крвна, а по гдекада и дубље слојеве многа ткива па и њима изазове појаве, које ми обично убрајамо у *трећи степен опекотина*. У оба случаја крвно страда већ у толико, да непосредно после дејства високе температуре изгледа као нека сиво-бела, црвена или мрконута влажна, подебела и непрозрачна скрама. Касније се та скрама почне сушити, и не потраје дуго, а од ње постане кад над угаситија, над отворењија мрконрвена, мрко-жута, суха, окорела, пергаментна кожица, која се у неколико недеља одвоји од здравога дела, и остави за собом ожиљак. Ако је опекотина била дубља, онда се ожиљак не ствара, већ се рана испуни грануларним ткивом, које се после дуже или краће времена претвори у ожиљно ткиво.

[1]) Dittrich: „Lehrbuch der gerichtl. Medicin. — Wien 1897; Seite: 117.

менту слична повлака или кожура. Ако покушамо да је покренемо, осетићемо, да се чврсто држи свеже подлоге — дакле дубљих слојева жешког ткива — а на удар тврдим предметима одговара звуком, као да је рожаста. Ако је исечемо и од дубљих слојева опростимо и шкљуштимо, тешку за себе прегледамо, нађи ћемо, да је тврда као рскавица или рожина, да је еластична, и да је — кад се кроз њега гледа према светлости код мање, кад више проозрачна. По себи се разуме, да мобилност или дебљина тог сагорелог слоја зависи од интензитета температуре, која је на њега утицала, а донекле и од места на коме је она дејствовала. Гдекада представљају ту скраму или кожуру само поједини или сви слојеви живе коже (крвна, рожина), гдекада је у њеној области један део или и свеколико потпожно ткиво, а гдекада захвата чак и до првих слојева потпожних мишића. Према томе је јасно, да ће најпиније од тих прилика зависити и све особине њене, а нарочито, у колико ће бити проозрачно или не.

Ја сам се намерно подуже задржао код особина тих појава на огорелим лешинама. То сам учинио с тога, што ће нам она објашњења олакшати разумевање важних судско-медицинских питања, које су и у правом нашле примене. *Скрипе и кожуре од опекотина другог и трећег степена заиме су* за судско-медицинског вештака не само као поуздани трагови дејства високе температуре, него и као знаци, по којима *се у великом таквих сворних случајева може поуздано рећиги и питање, је ли висока температура дејствовала за живота или тек после смрти.* Ево како и на ком основу.

Подстакнут неким радовима Вертхајмовим (Wertheim) о утицају високе температуре на кожу живог тела, обратио је проф. Хофман (Hofmann) нарочиту пажњу на скраме и кожуре код опекотина и испитивао је, има ли и каква је разлика између оних, које су постале на живом, и оних, које су постале на мртвом телу. Том приликом дошао је до оних веома драгоцених резултата. Ако се тицало скрама или кожура, које су дејством високе температуре постале на живом телу, онда је у њима сваки пут голим оком, а још јасније лупом, могао у једноставној хомогеној мрко-црвеној маси *разликовати неке веома сличне разгранке, неку мрежу, коју је својом непрозрачношћу и ургентношћу својом од остале околине одударала.* Ако је таку сасушену и пропалу кожуру на лешине исекао и према светлости посматрао, истицала се та мрежа још јасније и представљала је силет најситнијих крвних судова, нарочито пренасите масе, — дакле — управо мрежу крајњих разгранака или власастих цеви (капилара) — у кожи. Исто је то нашао и на таквим провидним пресецима таквих кожура под микроскопом. — А кад је на тај исти начин испитивао скраме или кожуре од опекотина на објектима, који су као лешине у ватру доспели, није могао ту појаву констатовати. Скраме и кожуре са таких објеката биле су скроз једноставне (хомогене) — без оних угнездитих контура; без спљетова и мрежа најситнијих крвних судова са оном ружом масом. Све што је по гдекада рђо ретко и изузетно — у тој хомогеној кожури могао констатовати, беху само тамније контуре појединих повећих стабала крвних судова. И та разлика беше тако стална, тако се правилно понављала, да је ту појаву Хофман с пуним правом могао сгласити као неоми поуздан знак, по коме се судско-медицински може решити, је ли особа жива нагорела, или је после смрти дејству високе температуре изложена.

(наставиће се)

Д-р М. Јовановић — Батут.

СУДОВИ И ЊИХОВО УРЕЂЕЊЕ

за време устанка од 1804—1813. год

(наставак)

Устанком Великога Суда одвојена је судска власт у грађанским и кривичним парницама од новог Управног Савета, који је имаоо министарством.[1] Овај је суд овако уређен, како горе поменусмо, био уједно и апелациони суд за магистрате. Он је био надлежан да расмотра решења магистратских судова, особито она, која се тичу спрти, и да о таквим решењима доноси коначне одлуке. Исто тако разгледао је жалбе оних, који нису били задовољни пресудама магистрата. Она процедура била је одређена још јануара 1809 године, као што се види из Уређења Ваљевскога Суда, где се у тач. 10 вели:

„Уопште свима, који живе у ваљевској нахији, забрањује се у Београд долазити на жалбу Великоме Суду без писма суда ваљевскога, нити ће се коме вероватн у Великом Вилаетском Суду, осим ако се коме решење суда не чини да је праведно. У том случају сваки може „с решителним" писмом ваљевскога суда доћи и хоће се свакоме паново судити. Али ако су то парнице мање од 100 гроша онда се забрањује.[2]

Ово што је имало силу закона у 1809 години за ваљевски магистрат, вредило је од 1811 године за све магистрате. Да је тако види се из „наставленија,[3] која су јануара 1811 године раздата војводама, где се наповеда: да се сваки онај, који какво зло учини, било да похара или да убије кога, или ма какво друго зло да учини, има се ухватити и предати суду у магистрат. А коме магистрат не може пресудити, онога да шаљу у Београд Савету (односно Великом Суду).[4]

Овај однос између магистрата и Великога Суда био је од прилике овакав:

Ако би се тицало каквога убиства онда би војвода, као старешина кнежине, био дужан ухватити убицу и предати магистрату. Магистрат би га бацио у затвор, и почео дело испитивати. Ту би се довели и сведоци, који би искасали оно, што су видели и што знаду под заклетном, да истину говоре, па све то тако било би записано и заједно с убицом спроведено Великом Суду. Или би се спровели само акта, а прибадј би остао и даље у магистратском затвору, докле не би Велики Суд, разгледавши акта, донео коначну пресуду, која се *сентенцијом* називала у оно време. Овакна сентенција слата је Карађорђу на потврду, па потом опет враћана магистрату, који је био дужан с војводом извршити је. Тако је испитан Никола, убица на Клоње, који је убио брата Милића Радовића на Клоње. Овај испит и следовчанство сведока Радивоја, који је био на оном месту, кад се убиство десило, Карађорђе је послао Савету.[5] Тако исто против М. Ненадовић одговара на једно писмо Великога Суда овако:

„Славном Великом Суду Ваљевском"

„Високословљеног В. Суда писмо под „№ 559 од 12 новембра (1811) исправно „примио сам под 18 тек. у коме пишете „да пошљем г. Николу Раонића капетана „за похару Настаса, момка Трнићева, зи„теља ваљевскога. Ја би к вама послао, „али је исто дело почело истраживати се „код нас у мене војно и тако из узрока „војне није се могло дело ка концу при„вести. Тако и ја сам написао славном „магистрату ваљевском да изиђе и свр„ши дело суду да приведу, да се потпише „онде, је ли Раонић оцљачкао Настаса „или други који, или то да пиша каши „мајсторија. Истина, да није лепа ствар „али сами знате да Срби за то нојуду, „ни ми нико не дира у њихове сестре, и „тако г. Раонић капетан идући пута „чује пряску и за то свеже Настаса, да „га суду приведе. но да је даље ово „в Ваљеву, него његовој кући, а скоро да „се смркне, те га је одвео својој кући, „и сутра дан суду да га одведе. За то ја „за сад не знам навешто, је ли који оцљач„као Настаса или је мајсторија, но ако „зна, докле од сведока нађе, јавиће „вам, и ако буде до Раонића послову га „Сотим остајем В. С. С. Великога сиња „доброжелељи.

У Ваљеву
22 новембра 1811 год.
М. Ненадовић[6]

Пример процедуре којом су кривична дела нађа и до Великога Суда долазила имамо такође у Деловодном протоколу Карађорђевом. Ново је силовао двогодишње дете, кривац је ухваћен, отац је извињена и у писму описана, па је власта Карађорђу. Карађорђе пак шаље то писмо Савету (управо Великом Суду, да кривцу, како за право нађе, пресуди на пресуду да пошљу кнезу Алексију, да кривца казни на оном месту где је ви учинио, да онај народ види.[7] У поменутом протоколу имамо пример и за друге случај силовања. Неџакан Милоје Ђорђевић из Лужница (нахија крагујевачка) силује некако дете. Магистрат крагујевачки

[1] Батут Јакш. Историја Устанка стр. 885.

[2] Д. Ђ. Аџакић, Историјски развитак правог јавности у Србији, стр. 39.

[3] В. С. Караџић, Грађа I. стр. 183. — Прва Ревиз. стр. 45. — Хајдук Вељко. стр. 27.

[4] Деловодни протокол Карађорђа Петровића № 618.

[5] Протокол писама проте М. Ненадовића, стр. 150—151.

[6] У Деловод. протоколу под № 633.

ухвати Милоја, баци у затвор, дело испита и акта пошље Карађорђу. Карађорђе акта пошље Великом Суду да овај суд изрекне пресуду и казну с тим, да се та изречена казна пред народом изврши, а магистрату одговори, да кривца држе у затвору докле не дође одговор од Великога Суда. Савет је после тражио да се доводе, кривци и сведоци пошаљу у Београд суђење. Али како је јављено да се мозак, које је преступ учинио, измирио с довољчетворим овом окумањима, то је решено да се казни телесно са стотину батина врућих. Ова пресуда је послата Карађорђу на потврду, и он је потврди. По том пише крагујевачком магистрату, да му (мојску) удере 100 батина врућих и да му се каже да је он заслужио живот изгубити, али кад су се окумили то му се живот прашта.[7])

Великом суду баш је дужност да расмотри сваку пресуду, која се тиче смрти, па онда да донесе коначну одлуку, као што сам већ напред поменуо. Онакова пресуда, коју је сврт донесла, слата је Карађорђу, као Врховном Господару, на потврду, и тек пошто је добила такву потврду, слата је војводи или магистрату на извршење.[8]) Осим тога Велики Суд је примао тужбе кметова и кнезова, испитивао их и пресуђивао. За такве кривице Велики Суд је осудио на затвор Павла Цукића, Петра Мозера и Максима Рашкобића.[9]) За то је изгубио своју кнежину војвода Димитрије Пазарац тако, да ни он ни његови синови не могу више бити старешине народне.[10]) Исто тако Велики Суд је испитивао и пресуде доносио о зељи похарама (деловодни прот. Карађорђев № 687, 1049 и 1050), навијао је и злоупотребе војводских момака (№ 1138 и 1230). Бивало је и таквих судских дела, која није расправљао ни Велики Суд, а није хтео ни Карађорђе да их расправи, већ су остављали да о томе Скупштина донесе своју одлуку. Тако је учињено са раније поменутим убицом Николом из Кашне, ваљевске нахије. (Деловодни протокол № 618).

Као што се види Велики Суд је поред жалба на пресуде магистратских судова и сам расправљао и судио за убиства, за оклопања, за похаре, за злоупотребе војводске власти и насиља војвода и т. д.

Пресуде Великога Суда као год и магистратне биле су писане и завођене у деловодни протокол. Само 1811 године од јануара месеца, од кад је основан Велики Суд, па до 12. новембра исте године заведено је у деловодни протокол Великога Суда 552 бројева.[11])

И Велики Суд као и магистрати судили су већином без писаних закона, јер их није било, судио је по здравој памети и по обичају. (наставиће се)

Милопав Вукићевић

[7]) Деловодни протокол Карађорђев. № 301, 303 и 320.

[8]) Деловодни протокол Карађорђев. № 842, 857, 858, 968, 993, 1132.

[9]) Деловод. Протокол Карађорђев. № 909, 918, 955, 1074, 1108, 1437, 752, 774, 775.

[10]) Деловодни протокол Карађорђев. № 945, 954 и 957.

[11]) Протокол писања Проте Недељковића, стр. 156.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(НАСТАВАК)

Анимализам се осећа јаче опажају и јачи су од виших осећаја. Њихово је трајање неједнако. Узимимо гњев и мржњу; гњев је тренутан, мржња стална. Ја могу бити гњеван и љутит према свом сину, брату, сестри, које волим више, и та љутња је пролазна. Код мржње је осећање трајно постојанство. Исто је тако и са осећањем наклоности.

Несумњиво је да осећање пријатности, као и непријатности има велике важности и примене у криминалистици. Нико не може сумњати у то да или сведок према кривцу или према жртви или саучесник према свом другу или сведок према самој ствари нема никакво осећање. — —

Али главни моменат је у изношењу кривичнога дела. Све што чујемо о једном преступу или злочинству или што читамо и сазнајмо о њему, све то бива путем рече. Свако кривично дело, најмање, као и најмање, као налази пред истедника и пред суд, бива одевано у речи и реченице. Криминалиста, истедник, судија има да мотри у овом реду на то: како се изнози учињено дело. Нико није обавезан и принуђен да буде толико опотрен и пажљив на језику, колико криминалиста, нарочито у случајевима напалажења кривице или злочина.

У природи сваког човека лежи да има свој нарочити језик, свој начин опхођења и изражавања. И Taylor има пуно права кад каже да језик једног човека показује поредо његово, али још више показује колико је његово васпитање, знање и усмешност. Готово сваки човек има своје специјалне, индивидуалне напике у своме говору. Узимо случај да сведок какав сентименталан, меланхоличан или весељак човек — свакако и исказ његови а и сама пресуда имаће обележје у неколико тога сентименталног, меланхоличног или хумористичног налагала. Два сведока по једном предмету, са разним темпераментима, различно ће се изражавати. А што криминалиста нарочито мора да зна, то је језик и дијалект оних лица са којима он долази у додир и рада, и значење појединих израза, које они научешће употребљују. Још нала на овом месту напоменути да се простији свет пред истедником служи општијим формама и укорењеним изразима и реченицама, док интелигентнији свет у својим исказима тражи нарочите изразе којима хоће што ита да опрта и окарактерише. Што још, као специјалан говор, код простаја света може да вади — то је бутање. И бутање је нека врста говора. Ратара, сељака, људи из народа пред судијом и истедником редовно мање говоре од варошана. Редак је брбљин или говорљан сељак. У случајевима какве кривице врло је често дивава да сељак бутањем призна дело и кривицу своју. И судија у извесним приликама треба кривца и са те стране да посматра.

Нема сумње истеднику је потребно да чује од испитаника истину; али, ако је не чује, он треба из опога, што испитани каже, да умотри где је и шта је истина. У томе и јесте права вештина и способност његова.

XI.

Један од најтежих послова за криминалисту јесте оцена и познавање жене у психолошком смислу и значењу; јер, жена, и ако није ни сложачно ни психолошки, дакле ни телесно ни душевно различна од човека иначе има у суштини свога бића нешто што је у сваком погледу од човека различи и одваја. Кад један криминалиста проучава човека, то он има посла са бићем, које је њему равно и нетелесно, ма било међу њима разлике и у моралу, и у образовању, и у васпитању, и у старости, и у полозају. Ако је стварај пред њим, која он има да испита — то је пред њим опет човек, какав ће и сам бити, као пагуше године. Ако је лете млађи, он ће има оријентације, јер је и сам раније то био. Са свим је другачија ствар кад пред собом има женског чељаде — девојку, жену или старицу. — он има пред собом разноврсне субјекте душевне, на које не може да примени оне резоне и умовања, која примењује на људе.

Душевни живот жене извесно се разликује од човековог душевног живота. Постоје паралелне особине између човека и жене; али има и битних разлика, које је потребно проучати и научити. При истрагама, у кривичним парницама и деликтима исказ једне женске ни у ком случају не треба идентификовати са исказом једнога човека и подједнаким их мерилом ценити. Жена је другo него што човек — то нам стално говоре и песар и историчар, и антром и мањеснин, и гаумаи и теолог, и филозоф, просто сваки и сви од реда. Жена је другачија у самој својој својој, у њим посматрању и расуђивању, у осећању и резоновању, у хотењу као и у умењу — само правници криминалисте и судије каквајају дело жене, као и дело човека и примају исказе жене, као што примају исказе човекове.

У старом веку жену су сматрали као вајек за ниже створење од човека. Грци су чак и дечу сматрали испред жена у погледу душевне предности. Чак и грчки природњаци нису другачије судили о жени. Аристотел и Хиппократ сматрали су жену за половину човека. Хомер с подсмехом говори о жени, о њеној закомаслености и лажљивости. Старо римско схватање исто је тако непословно по женски свет. Жена је, по појмању тадашњих Римљана, загонетно, тајанствено, дискармоничко створење. Народи Истока пишта боље и правилније нису расуђивали о жени. Кинези су стари тврдили и доказивали да жена и нема никакво душу; Мухамеданци верују да жена не може ући у рај, а сам Коран вели да је жена створено које под светлом пакланом и украсима расте и успева, а која је способна назад да се гложи и свађа. Колико то мухамеданско мишљење вали, најбоље доказује сам отоманска подиже (Законик §. 355), по коме исказ једиу жена пред судом вали толико исто, колико исказ једног човека. Средњи је век још више жену понижавао. Он је њу сматрао као биће, које је далеко ниже

у сваком погледу од човека; шта више жена је сматрана као ђаволов ортак, као једно демонско биће. Вештице, бајалице, чаракоснуле вештом су биле жене и средњи век нам даје безбројне примере невероватних кажњавања жена, за које се мислило (а мислили су и судови и грађани) да су у служби демона и сотоне. У самој Немачкој је спаљено, у тим нечувеним временима, преко сто хиљада жена. Исказ жена, њихова сведочанства и заклетве пред судом нису имали никакве вредности, јер судије нису на те исказе ништа полагали.

Исто тако мишљење северних народа о жени и њеној предности није најповољније. У Наталиј-у се говори са омаловажавањем о жени. И то се тицаште продаје кроз цео средњи и поп нек и задржало се готово до најновијега доба. На и савремено мишљење о жени разликује се од мишљења о човеку.

Да напоменемо само на овом месту ону познату изреку: „Дајте жени крила и она ће постати или анђео — или гуска". Она изрека, ма колико сурова да је, говори да се жена битно разликује од човека: она обично није стоји високо изнад човек, или је ниже од њега. И то је у многоме тачно: неке особине жена далеко су се истакле изнад особина људи и обратно; али оне нису никада потпуно опаке, какви смо ми, људи. За неке послове у природи и животу жена је далеко погоднија и боља него човек и обратно: има послова у којима је човек много бољи од жене.

Даје се, дакле, утврдити факт да жена има извесних особина душевних и способности, које диференцирају и одступају од особина човекових. И као што можемо према појединим деловима скелета да закључимо, да ли је тај скелет био човека или жене, тако ће временом бити могућно душевне диференције и разлике између човека и жене бити тачно одређене и окарактерисане. Те разлике у велико постоје и оне се, са психолошког гледишта већ могу доста јасно да изведу.

Наравно, ко је рад да проучи душу и природу жене, ако и њене душевне особине и способности, не сме се ослањати више и искључиво на приповедача: пре су то већином скици субјективна и погрешна посматрања и гледишта, основана не на хладној студији и непристрасном посматрању, него на осећању.

(наставиће се)

М. Павловић.

Седми међународни конгрес за казнене заводе

— држан у Пешти од 22—26. августа о. г. —

(наставак) (3)

На крају прв. д-р *Ј. Плавшић* завршава: „Сад ми можемо и са катедре као и у стручној литератури, у пракси и животу, да дођемо до савршенства. Студирајмо сва социјална, морална, културна и економска зла на којих се рађа и развија криминалитет. *Тражом за најкраћом везом*, *примудним васпитавањем младих злочинаца* гледајмо да законодавством уведемо *условну осуду* и *пробацију* не скидајмо с дневног реда. На и идеја о *моделској затвори* мора бити наш крајњи циљ, да буде заступљена него што наши крајњи законик то дозвољава. У систему о новчаним казнама отворено је већ као нешто јавно мишљење, које све поотаје гласније, у случају, да се новчане казне не могу наплатити, да се оне *радом* замене."

Трећи дан

У **првој секцији** хасапински судија *Јован Тирнић* реферовао је о теме: „На које делиште воља применити новчану казну и какви принципи треба да буду меродавни при њеном извршењу; како да се формулишу одредбе о конверзацији добара?"

Секција је била мишљења да се новчана казна као споредна казна по правилу само за такве делиште може прописати, које је учинилац извршио на корисгита, које је учинилац извршио на корисгита, које је учинилац извршио на корисгита

којих узрока, који искључују кривицу, не би довело до казне кривца. Надлежан је суд оне државе, на чијој се територији дело десило, па нека је већ у другој некој држави против кривца пресуда остала неизвршена и кривац осуду издржао. — У дискусији учествовали су Дипов, Џер Антони, Фелоџеј, Адолф Обершал. Овај последњи за тим је предложио, што је секција усвојила: да за успешно и брзо гањање таквих криваца треба уградити међународни споразум, уговор, да би се у једној земљи судом утврђена кривља у другој земљи без икаква даља испитивања екцитирала као свршен факат.

О *другом питању*: „Да ли су резултати поротних судова такви, да би се могло желети да се они реформишу?“ није се дошло ни до каквог резултата. Секција је располагала са неких десет штампаних реферата. Познати талијански криминалиста *Гарофало* био је одсудно противан институцији поротних судова; Исмаил *Хакс* био је истина за то, да лајици учествују у кривичном правосуђу али у форми немачких т. зв. Schöffengericht-а. Референт проф. *Фајер* (из Пеште) изјаснио се као ватрени присталица поротних судова, али је предложио нпак неке реформе, на име, да судови буду овлашћени, да могу одлуку поротничку уништити, ако она садржи очевидно какву повреду права, погрешку или заблуду. После живе дебате с малом већином усвојена је ова резолуција:

„Конгрес даје израза жељи, да се у законодаветву свих културних држава у ширем обиму предвиди учешће лајика у кривичном правосуђу.“

Дискутовање о реформи поротних судова одбио је конгрес с обзиром на велику политичку и социјалну разноликост земаља заступљених на конгресу, те је искључена могућност, да ће се постићи једнинство у том питању.

У *другој секцији* реферисао је проф. *д-р Баумгартен* о теми: „По којим правилима и у којим случајевима и на којој основици притворенику или његовој породици дати накнаду за несрећни случај који би притвореника задесио у затвору или осуђеника у заводу при раду?“

Конгрес је био мишљења, да при несрећним случајевима, који притвореника — осуђеника — на раду задесе, држава, ако повређени сам није крив за несрећан случај, *дужна је* да осуђеника, евентуално његовој породици да накнаду, ако и даље траје код њега неспособност за рад или ограниченост рада поште издржи осуду. Желети је, да оне државе, које немају законе о осигурању од несрећних случајева слободног рада, ту заштиту и на рад осуђеника — притворених, и оних у заводима на поправку — распростре. — У том смислу говорили су Сеи Обен, Гермаделл, Дидијон, грчки министар Скулос и др.

У *четвртој секцији* на предлог *д-р Фелиша Ротенбилера* усвојена је ова резолуција:

„Држава је дужна, да за напуштену децу од осуђеника води бригу. Ако су родитељи у моралном погледу у стању да своју децу васпитају, али због материјалног стања то нису у стању да учине, онда нађа родитеље материјално помагати.

Истога дана настављен је рад у неким секцијама по подне.

У *другој секцији* прочитао је *д-р Ј. Шилло* реферат проф. *Емила Мораучика* о ограниченој урачунљивости. Секција је усвојила предлог референтов, по коме за такве осуђенике нађа подићи пирочите заводе за душевне болеснике, где је дисциплина строжа него у обичним болницама за душевне болести.

Трећа секција бавила се питањем о сузбијању алкохолизма у вези са институцијама кривичног права. Проф. *Форел* реферовао је о утицају алкохолизма на криминалитет. По њему 50 од сто свих злочина извазвани су директном или индиректном претераном употребом алкохола, а и највећи број злочина дешава се суботом недељом и понедељником у дане кад је обична одмарати се и ужинати. С тога би ваљало тих дана могућност употребе алкохола законодавним мерама ограничити. У казненим заводима ни у којем случају не би ваљало допустити употребу алкохолних пића. Осуђенике, који пате од хроничног алкохолизма ваљало би, по мишљењу референтову, поште издрже осуду, према томе да ли се могу излечити или не, упућивати и спроводити у заводе за неизлечиве душевне болеснике. Сем тога препоручује увођење забране у кућмама за пијанице према најновијем пројекту швајцарског кривичног законика.

Предлог референтов, који у другом своме делу иде доста далеко, усвојен је без дискусије.

Четврта секција бавила се питањем: „Шта ће са оним младим (непунолетним) осуђеницима бити, који се не могу оместити у заводе за поправку (корекцвоне)?“ Питање, које је секција поднето да на њ одговори, није било срећно формулсвано, јер је оно одмах подељено у два мала:

1. Како да се целисходно поступа са непунолетним злочинцима да би се они могли вратити уредном животу?

2. Како ће се деца, која у породици не налазе потребне моралне потпоре сачувати од злочина?

На прво питање дао је проф. *Фурнијс* (из Париза) одговор као референт секције. Оспорио се на амерички систем, који код младих (непуноветних) криваца не допушта на *хапшење* (притвор) ни казну (осуду) већ их по снаку дану упућује каквом заводу за поправку. Предлаже, да се тај систем усвоји, или бар да се осуду за непуноветне осуђенике такви казнени заводи у којима ће васпитање бити главно и у којима ће се дечаци учити и спремати за један занат. Затвор ћелијски он одбацује и само по изузетку за врло кратковремене осуде допушта. Од доласка непуноветног осуђеника у завод он мора остати под брижљивом присмотром и лекара и учитеља са здравственог и педагошког гледишта. Држава има дужност да васпита ону децу, која у породици својој нису довољно васпитана, на првом месту спровлад, онда децу оних родитеља, који немају потребна времена а ни потребних моралних својстава, да их васпитају и на послетку деду оних родитеља, који су осудом изгубили слободу.

У том циљу, конгрес на прво место сматра да ваља основати заводе за посматрање у којима ће, пре но што ће начино буду упућени у који васпитни завод, бити подвргнути посматрању са педагошког, моралног и лекарског гледишта. Према резултату тога посматрања и деца ће бити упућивана или каквом заводу за поправку, или у дечје болнице или у обичне васпитне заводе — јер сви ти заводи имају за главни циљ васпитање детета за употребљавог члана друштва, јер се дете ни под којим условима не сме сматрати за непоправљива.

Са овим је у главном програм рада овогодишњег међународног конгреса за казнене заводе исцрпљен.

Појединим члановима конгреса истакли су за идући конгрес питање: о *укидању смртне казне*.

Неки чланови конгреса учинили су излет у оближње казнене заводе око Пеште, у *Вац*, *Кашу* и у женски завод у *Марији Пострн*.

Председник Сједињених Држава северне Америке *Рузвелт* позвао је конгрес да идући пут држи своје седнице у Сједињеним Државама. Одазивајући се тој жељи конгрес је одлучио да се осми међународни конгрес одржи у једном од градова Сједињених Држава и то 1910. године.

Од балканских земаља биле су на овом конгресу заступљене *Грчка* са три делегата и министром *Скулесом* на челу, *Бугарска* са два делегата од којих је *Минков* прокурор касационог суда у Софији (обоје су учествовали у дискусији) и *Србија* са једним делегатом *Божом Марковићем*, ванредним проф. Универзитета.

* * *

Краљ. угарско министарство правде приликом држања конгреса за казнене заводе издао је два дела на мађарском и француском језику, која су на поклон раздати члановима конгреса. Једно је дело о *казненим заводима у Угарској и земаљском детенционим заводима* (француски: Les institutions penitentiaires de la Hongrie) од *Ст. Мезеруша*. У њему је историја казнених завода у Угарској од 1772. до данас. Дело је украшено лепим илустрацијама, плановима и статистичким датима.

Као достојна допуна овога дела може служити и друго дело „Борба против криминалитета непуноветних у Угарској“ (La lutte contre la criminalité des mineurs en Hongrie) од *д-р Бела Куна* и *д-р Ст. Ладза*. У њему се описују дечији заводи, којих има 13 у Угарској, па онда заводи за поправку и срески завод за непуноветне у Каси. И то је дело богато илустровано.

Јов. Б. М.

ПОУКЕ И УПУТИ

Одлуке о отуђењу општинске имовине могу се доносити само на општинском збору, а не и на сеоским састанцима.

Кмет села Љубераће обратио се суду пеге општине, на престанак како поред

реке Љубершке има известан простор општинске утрине, која би се због поде могла употребити за бапте, и како многи сељани немају башту, можно је, да се позове збор сеља Љубершје ради опорезива и поделе те утрине.

Овај предлог прихватио је и општински суд и изнео пред збор сеља Љубершје, који је усвојио предлог и донео одлуку, да се од те утрине да по два ара известим сељанима ради подизања бапте.

Ту одлуку начелство је послало на одобрење Државном Савету.

Државни Савет није узимао у оцену ову одлуку, већ је акте вратио нерасположене, пошто онде нема одлуке општинског збора, који је једино надлежан по тач. 3, чл. 33. закона о општинама да решава о отуђењу непокретног општинског имања и чије само одлуке, по претпоследњем стању тога законског прописа Савет расматра.

Одлука Државног Савета од 17. августа 1905. године Бр. 5557.

За оцену питања о доказаној вредности исправе, у смислу §. 189. грађанског судског поступка, није надлежна полицијска власт, већ суд.

Решењем смедеревског притестеног суда од 31. октобра 1903. године Бр. 22719, одобрена је за рачун Е. М. Р., трговца из Београда, забрана на покретност његовог дужника Јовице С., из Паланке.

Начелник среза јасеничког пописао је ствари, изложене у списку пописа, а нађене у притежању дужника Јовице. Но жена његова Ружа, изјавила је, да су ствари њезина својина, јер их је донела као мираз од оца. За доказ овога поднела је у препису списак ствари, које јој је издао отац Војин под 24. јануара 1877. године, а потврђен код начелника среза орашког 4. септембра 1903. године под Бр. 11733. С тога није одобравала, да се попишана покретност, као њезина својина за дуг мужевљев, одузима.

Кад је ово саопштено повереноју Е. М. Р., он је изјавио, да не признаје право својине пописаних ствари појављеној сопственици Ружи, већ да је то уздурма самог дужника.

На основу овога, и §. 466. б. грађанског судског поступка, среска власт, констатујући, да се из списка ствари, који је појављена сопственица поднела за доказ својине истих, види: да је то издао од стране њезиног оца 24. јануара 1877. године, а потврђен код власти тек 4. септембра 1903. године, — а то је после учињеног заложења — и да, према томе и §. 189. грађанског судског поступка, та исправа нема вредности, јер су ствари на њено у притежању дужника Јовице, — решењем својим Бр. 20188/903 год., упутила је појављену сопственицу, као слабију у праву, да код надлежног суда поведе спор и тамо докаже право својине пописаних ствари.

Ово решење одобрило је начелство окр. смедеревског, а решење овога Министар унутрашњих дела својим решењем од 13. априла 1904. год. Пр№ 10408.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је решење Министрово сагласно закону, но без обзира на разлог у решењу начелника среског, односно вредности исправе по §. 189. грађанског судског поступка, пошто за оцену овог питања није надлежна полицијска власт, већ суд.

С тога је Државни Савет одлуком својом од 26. априла 1905. год. Бр. 2690, одобрио решење Министрово, а жалбу као неумесну одбацио.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Тајанствена скитница. Ко је пратио француске листове за последњих 15—20 дана, морао се, без сумње, сећати несмејати, читајући веома интересантне и шаливе белешке о тајанственој скитници „Жилру Ритару," и узалудним покушајима париске полиције и многих научара да пронађу порекло језика којим је ова скитница говорила. Мало је још требало, па да се цела ова ствар сврши комично по париску полицију, као што се већ спремила по много хвалишо и надри научњаке. Што је париска полиција и овога пута очувала свој добар глас, има да захвали Алфонсу Бертилону, познатом директору антропометријске одељења у Паризу, који је и овога пута тријумфовао са својим системом и утврђивању идентитета.

Ево у чему је ствар:

Августа 30. тек. год ухватила је париска полиција једног изгнаног од 17 год. који при себи није изао никаквих исправа, нити је умео да каже ко је и одакле је! На сва постављена питања одговарао је неким страним и потпуно непознатим језиком, кога је означавао именом „ятрам." Главна одлика овог језика била је у томе, штосе све речи свршавале на **р**.

Истражни судија, коме је Ажар спроведен одмах по затварању, покушао је свим могућим средствима да реши појављени филолошки проблем, али без успеха. Многобројни тумачи данашњих живих језика, којима се судија обратио за помоћ на правом месту, могли су само констатовати, да језик којим скитница говори има доста сличности са данашњим европским језицима, али га ни најмање нису могли разумети. После овога судија је сматрао за потребно, да се обрати за помоћ многим научницима и појединим научним установама, али је и ово остало без успеха. Нико није био у стању да задовољно објасни порекло „ятрама," нити да пронађе његову сличност са ма којим живим или мртвим језиком. Најзад је штампа зарикатила целу стварн и отпочела је концентрисање на свој начин, што је изазвало за последњу да многа, и лажни и непознати, похватају власти у помоћ са својим објашњењима, која су у сваком погледу и разноврсна и интересантна.

Тако је један официр из Бостона уверавао истражног судију, да је изложено „ятрамиесте" у Новој Каледонији и да врло добро разуме њихов језик. Најзад је тражио да му се плати путни трошак, те да дође у Париз ради разговора са ухапшеним Ритаром.

Ректор једног већег француског универзитета изјављивао је судији да потпуно разуме „ятрамиа" језик и нудио своје преподавалачке услуге.

Најинтересантније је објашњење једног географа који је, на основу „ятрамиа" речи „одир" тврдио, да је Ритар члан једне сибирске секте, тако звано „Духоборци". „То су, рекао је „учени" географ, хитлеристи које, и ако под управом руским, живе потпуно самостално и не признају ревовина руске војске.

Захваљујући штампи, Ритар је за дан у дан постајао све чувенији и интересантнија, а и сами чиновници указивану му своје симпатије. Шта више, жандарми с којима је посведневно био у додиру, отпочели су већ разумевати његов језик.

За све ово време истражни судија упао је ствару са „ятрамом", не знајући шта ће и куда ће са једним једним познатим представником овог непо-откривеног језика. Општећи посведневно с њим, и посмућујући говор мимиком, истражном судији најзад се учинило да је разумео Америко казивање: да је родом из једне земље у којој живе прици, да је са мајком дуготрајно лађом до Хавра, а одатле железницом до Париза, где га је мати напустила.

Поштo је, најзад, испрпао сва и практична и научна средства која су му стајала на расположењу, истражни судија умоли Бертилона да му да своје мишљење о овом изванредном случају.

Још првих дана по затвору Ритаровом, Бертилон је утврдио, да међу 500.000 отисака, чији су описи класификовани у париском антропометријском одељењу, нема ни једне која би, ма и приближно, била слична овоју ухапшеног. Остало је још да се прегледају око 20.000 неклассификованих отиска, који ће последња три месеца беху стигли из унутрашњости и иностранства. На молбу судијину сам Бертилон лично предузе класификације ових описа и после дужег рада наће међу њих један опис, који се у свему подударао с описом Ритаровим. То је био опис Еужида Агостини-а, неке сталарске, родом из Тарозске (Аустрија), који је већ два маха био судски осуђиван због сиромичења. Свака даља сумња о идентитету представника „ятрама" окле је искључена, и и он сам, видећи се овако демаскиран, признао је одмах Бертилону да је он заиста Риназдо Агостини, означујући овог приликом и место на коме је сакрио свој пасош у моменту кад су га ухватили. Пасош је доиста нађен на означеном месту и тачно је на Риназдо Агостини-а, столарског калфу, родом из близу Тирадског. Кад га је Бертилон упитао зарок прикривања идентитета њиног је: „Ја сам играо ову комедију да би прекрио моје право име. Пошто сам већ два пута био осуђиван од стране француских судова, бојао сам се да ме овога пута не прогнају из Француске."

Док је, на овај начин, уклед плаза спасен, захваљујући искљученој Бертилону, дотле су многи научнички ауторитети и познаваоци „ятрамиот" језика тада

пастрадали и изложили се великом подсмеху, после објашњења које је сам Равидо дао о свом језику. То је у стварн био италијански језик, у коме је он претпо слогове и додавао по једно р на крају сваке речи. Тако н. пр. Бог се на италијанском каже дио а на његовом језику одир; кућа хасасанар и т. д.

Умољен од једног новинара да каже нта жели о овој интересантној афери. Бертилон је изјавио ово:

„Прикривање идентитета помоћу лажног имена и места рођења, стварје обична и врло мало нарасла, нарочито за личности које су биле мерене по моме систему. Ухапшене личности, које нам казују лажно име, предмет су нашег најозбиљнијег испитивања: Где сте учили школу? Од кад стањујете у Паризу? Чиме се занимате? Како вам се зову родитељи? итд. Помоћу ових и оваких сличних питања, ми врло брзо доводимо у контрадикцију, и стрвљамо њихов лажан идентитет, а ако су раније била мерена, онда помоћу антропометријских картона и њихов прави идентитет. Све ово било је добро познато Равиду и с тога је поштo по то хтео да набегне сваки говор с нама. У томе је, као што вам је познато, довекле и успео захваљујући своме „аргашком" језику, али само један на крају крајева ни победила. При свем овом мора се признати, да је он врло добро одиграо своју после оригиналну улогу!"

Проналазач „аргаша" спроведен је из истражног у полицијски затвор, и по овој ствари биће пратнат на Француске.

Митридатизам. — Има људи, који су прима извесним отровима веома отпорни. Подносе их у таким дозама, од којих би се други јамачно отровали. Организам им се на њих навикао, па ну не шкоди. Фарбара (бојадиње) подносе н. пр. сразмерно велика количине сичана (аресена, миноора), јер га у бојама с дана у дан у тело премају, па су се на њега већ навикла. Исто тако велике дозе сичана подносе и пушкоље по високим планинама у Штајерској и Тиролској. Да одрже снагу и бодрину тела, те да такође одолевају оним напорима свога позива, узимају већ из ране младости по мало сичана, па се временом на њега тако навикну, да га после тутају у сразмерно веома отровним количинама, па им опет ништа не шкоди (*аресенофаги*). Тако им је према том отрову постало неосетљиво. По себи се разуме, да и та постепеном навиком стечена неосетљивост има своја граница, и да неки човека, који се сичаном не би могао отровати, ма колике дозе од њега у своје тело унооио.

Да се човеље тело и на најмање отрове може навићи, знали су већ и прастари народи. Од најстаријих времена чујемо су неки индијска племена о тога, што међу њима има читав ред људи, т. з. *афера*, који се на најмање змијске отрове тако навикну, да им змијин уједи никакве мојане у телу не изазивају, и да се они тиме јавно продукују. Сем тога има из старијих времена, па још и из средњега века читав низ чудноватих прича о људима, који су се нарочито на отрове навикавали, да их непријатељи не би могли отровати. Нарочито су се тим начином служили најчувенији личности из народа — н. пр. славне вође и владара — јер су они довеста и били изложени опасности, да им непријатељи куварје, лекарнике, слуге, или другу околину подмите, па да му тако отрон подмету. Тако се н. пр. из Митридата прича, да се тога ради на отрове навикао, па најпосле у томе дотле дотерао, да му већ ни један пије могао наудити. Колико је истине у тим причама о Митридату, не може се сада знати, али је поштено, да се по тој причи та појава, где се човеље тело постепено навиком на необично велике количине каквог отрова, да му не шкоди, и назвала „митридатизам." Тај назив је усвојен и у науци.

Мртвачка укоченост код мртворођене деце. — Познато је, да одмах после смрти постепено наступи мртвачка укоченост тела и да траје махом све дотле, док се не јаве први знаци распадања лешине. То је тако обичан и стално појава, да се узима као правило, па и као знак смрти.

Од тога правила биле су до сада изузета само мртворођена деца. О њима је до скора владало уверење, да се рађају млитава, дакле без знакова мртвачке укочености, али се показало да је то уверење неосновано. Енглески лекар Перкинсон (Parkinson) устаје против тога мишљења, и доказује примере из своје тридесетогодишње полицијско-лекарске и приватске богате праксе, да и мртворођена деца показују мртвачку укоченост. Најобичније је, да се леш таког детета у утробн мајчиној учочи у оном положају, у коме је за живота држан, па да се онда у том положају и роди. Др. Перкинсон тврди, да само леш мртворођено недоношчета испод 7 месеци никад мртвачки учочи на свет не дође.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Михаило Поштрац, из Сегедина, банкарски посредник, 10. ов. м-ца побегао је ноћшно доба из Сегедина, пошто је извршио неколико преваре и крађа. Михаило је жељез, стар 32 год., мршавије грађе, средњег је стаса, округлог лица, смеђих малих брнова, жућкастих очију. При себи има пасош за иностранство, који је издат у Сегедину под Бр. 196. Полицији се све полицијске и општинске власти, да Михаила пајављене потраже и пађеног спроведу Управи града Београда, с пошном на Бр. 31499.

Акционарска задруга, актом својим од 1., 6 помоћи записа уложених задруге под бројевима: 3844, 3845, 3846, 3847, 3848 и 3849 на куповном бр. 5.

2., 22 пиције Смедеревске Кредитне Банке, и то под Бр.: 7865, 1101, 1102, 7857, 7858, 7859, 7860, 7861, 7862, 7863, 7869, 7871, 7872, 7873, 7868, 7864, 7866, 7870, 7867, 7874, 7875, 7876 се куповина за год. 1903, — 2 помоћи Уложнице Смедеревске и то Бр.: 1866, 1867 са куповом од 1904.

3., 2 дрижина лоза 2% сер. 321 Бр. 48, сер. 2055 Бр. 1, са куповина за 1905. год.; 2 винске Врачарске Штедионице и то Бр. 2908, 2907, са куповом 1904 год., 5 комада акција Душонске Задруге, и то Бр. 2258, 2257, 2260, 2259, 2256 са куповина за 1904 год. — Како се за ове акције дрикт, да су по Србији растурене, то се препоручује свима полицијским и општинским властима, да обрате пажњу на горње хартије и да према наведеним исте поведе строгу потрагу и о томе известе Управу града Београда с пошном на Бр. 31934.

Илија Гавриловић, Станко Тодоровић, Младен и Владко браћа **Лазаровићи, Петко Стојковић,** сватовски Цигани, ноћу између 30. и 31. августа ове год. украли су и собом отерали Вељку Голубовићу из њине Гибре, једну кобилу длаке алатасте, и Николи Васиљевићу из Стапкина, једну кобилу длаке пепко-доратасте. Од поменутих Цигана имали се у рукама пајте само Илија Гавриловић, и остали су непред потере побегли бакоу сеља Сиње Баре, срез дунајачки. Код њих је пађена она стока; једна кобила, длаке пепелкасте, једна ждребица длаке доратасте, једна кобила длаке мрко-доратасте, једно ждо длаке враће, којима се ње ни сопственик, Станко је стар 25 год., стаса је висопог, црнокосњаст у лицу, на одела нма на себи сук и панталоне, на главн шајкачу, на ногама опанке, коса му је дугачка, браон прчех, носи пајцкасту браду. *Младен* је стар 36 год., стаса је средњег, црнокосњаст, на главн шајкачу, на ногама опанке, на себи има кашуљ и панталоне од простог штофа, без бркова. *Владко* је стар 35 год., стаса је високог, пази, браон смеђих, очиј плавих; на одела нма на себи сук и чакшире, на главн шубару, на ногама опанке, коса му је браон смеђе. *Петко* је стар 22 год., стаса је средњег, од одела нма сук и панталоне, на главн шајкачу, на ногама опанке, црнокосњаст, браон прчех, брца се. Позивају се све полицијске и општинске власти, да их пажљиве потраже, а исте тако да потраже и испитавање пађене стоке и спроведу их начел. среза шишачког, с позивом на Бр. 11122.

Непознати крадљивац пре двадесет дана украо је једну краву Милошу Стаиимировићу, пасаижу из Вальева, па пашњака који се налази у селу Болошачкоу, среза вланског. Краве је сиво-бело длаке, рогова обичних шарат затурених, утојена и јалова. Позивају се све полицијске и општинске власти, да крадљивца и покрађу пајпре пађеше, и пађене спроведу начелству окр. вланског с позивом на Бр. 10115.

Непознати разбојници ноћу између 13. и 14. ов. м-ца убили су у селу Павалиу Стапка Марковића, тежака и лако ранили жену му Митру и слугу Стапка у циљу разбојништва. По пазиваљу покопутих било је три разбојника од којих су двојицу видели, а трећег пе. Обојица су били у грађанском одељу са шубарама прним, удзигутим у шилак. Један је био висок, око 40 год., а други нижи стар око 22 год. обојица црнокосњаста. Разбојници су на месту разбојништва оставили једну торбицу, преко бушату, једну шубару од вештачког астрагана и један бодежић мали, дугачак, прекопрст. Један од ових разбојника паследа је је повређен. Позивају се све полицијске и општ. власти, да разбојнике пајпре потраже и пађене спроведу начелнику среза лесковачког с позивом на Бр. 15908.

Краља стоке. Ноћу између 15. и 16. т. м-ца украдена су Филипу Живановићу, тежаку

из Јабуковца, два кола, од којих је једна дакле знатно-пакао, стар 5 година, а други дакле спаваћа-пакао, стар 4 године. Оба су без роњања. Преузеће се сама полиција, и опит, властима, да изврше живу потеру и о резултату известе начелника среза у Бушису с позивом по деловоду Број 7.

СКРАЋЕК СЕ ПАЖЊА

Код четврта полицајског Управе града Београда пазили се једни пепи пиколоа часовник система „Roskopf“ са лавцем. Исти је сат пазљи под једного лица, које је ослобођено кривичне одговорности, али поштo се не зна сопственик сата, то се скреће пажња свима полицијским и општинским властима, а и приватима, с тим да се сопственик може јавити за свој сат код четврта полицајском, с позивом на Бр. 7881.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Код четврта народне Управе града Београда пазили се под кривичном истрагом и у притвору **Милоје Сретеновић**, бив. слуга, родом из Мојковца у ср. љубићском окр. рудничком, који је ошишљен за крађу акција и неких своме бив. господару Нистису Костадиновићу, трг. из Београда.

Неколико власти потребно је да зна: тако је Милоје био и стаиновао од 6. августа до 10. септембра ове године. Он се неодређено време: од је од 6.—15. августа радио и стаиновао на некој лађи пекиаре на Сави, избацујући из исте песак из обале, а од 15. августа до 10. септембра да је служио код Ђорђа Вучо, трг. на Сави, спиавајући преко ноћ на трави изв фабрике жигица.

Од овога што је пазио једино је утврђено: да је у означено времеку служио код Ђорђа Вучо, а за остало да је радио на некој лађи и

у 34. броју „Полицајског Гласника“ од 28. пр. м-ца изнете су фотографије две мађарске цигане: Терезије и Розе Ритер, које су по београдским дућанима вршиле крађе.

Одмах по објављеним њихови фотографијама, Управа града Београда утврдила је, поред многих крађа које су у Београду учиниле, да су оне чланови једне велике цигапске пороз једне од преко 20 душа, која је кристарила у три правца по Србији: на југу (Ниш и околина), северу (Београд и околина) и средини Србије (Крагујевац — Аранђеловац и околина). Сви су се они сакили сваљањем, али им је главно занимање било крађа.

Шеф ове велике цигапске породице — отац породице — јесте **Никола Ритер**, који је са својом групом био у центру Србије — Крагујевцу и Аранђеловцу. Ова је група, бавећи се у Крагујевачкој Рачи, украла на чешњеџета Лубомира Симића, там. ноћанције 50 динара.

Управа града Београда скупила је у своју „слављачу“ целу ону породнцу, и по пресуди

да је сакако за време службе код Вуче на трави из фабрике жигица, и не наводи никаквих доказа, нити је то вероватно.

Нестањиво је да он своју стаи крије, те са тога износимо његову слику и молимо како

својој од 2. тек. месеца Бр. 29696. пронашла је 22. ов. м-ца на свагда у Аустро-Угарској, изузев Терезије и Розе, које су и даље остале под истрагом за почињене крађе.

По изнесеној шабачкој начелству, Терезија и Роза одговарале су тамо 1903. год. за крађу 46 цес. дуката, коју су извршиле у тамошњој народној радња Пакла Бајића, када им је изнет чамак с дукатима ради избора, а тако исто

за крађу новца, но на суду су биле пуштене за недостатака доказа. Само су тада биле под другим именима: прва као Клара Ритер, а млађа као Емилија Милер.

За време истраге, која је тада против ових појеца, неки цигани из њихове дружине, за потпетак начини одвели су оне из питале једног тамошњег механџије, коме су биди предати на чување, а више се нигде њих могли пронаћи.

Тако је сада овој цигапској банди учинен крај, само власти треба да воде строго рачуна да се не врате под другим именима.

ОГЛАШЕНИ ЗА ХАЈДУКЕ

Живота Икозић, из Крупце и **Здравко Трајковић**, из Милошевца у среду комплетом, обојица одбегли војници стаиног кадра, по извршеном бегству из војске одметнули су се под оволеносељских власти у циљу вршења кривичних дела.

Објавом начелства округа пожаревачког од 21. јула 1905. год. Бр. 14837, позивати су Живота и Здравко, у смислу чл. 9. зак. о раној безбедности да се у року од 20 дана пријаве најближој полицијској или судској власти, или како они ово ни до данас нису учинили, то из је начелство решењем својим од 15. ов. м-ца а на основу чл. 10. поменутог закона, **огласило за хајдуке** и ценило их са по **500** дин. Награда ова налаже се онове но их убије, ухвати или полицијској власти помогне да то учини.

Живота има 23 год., деликвенат је, пао, очију зелених, коса, од одела има на себи прво гуњче, бело чакшире, на глави шубару, а на ногама опанке.

Здравко је стар 22 год., висок, крупан, пиће боје, очију црних, одевен је као и Живота.

Ово се сваштавља свима полицијским и општинским властима ради знања и управљања.

БРОЈ 30. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 2. ОКТОБРА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се узима у напред, и то најмање за пола године, од стране полицијских власти, и износи: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је да се:

Милану Антићу, начелнику треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, и Љубомиру Вуловићу, начелнику треће класе среза мачванског, — уважене оставке, које су поднели на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. септембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Антоније Павловић, писар прве класе среза крагујевачког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — отпази у пенсију, која му припада по годинама службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. септембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Љубисав Грковић, писар прве класе среза хомољског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти на државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. септембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

да се Петар Алимпић, писар друге класе начелства округа рудничког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. септембра 1905. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу августу 1905. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца августа тек. год. било је у Србији:

1. **Убистава**	57
2. **Детоубистава**	4
3. **Нехотичних убистава**	3
4. **Покушаја убистава**	33
5. **Разбојништва**	21
6. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	17
7. **Паљевина**	87
8. **Опасних крађа**	138
9. **Тешких телесних повреда**	20

Од изложених дела пронађено је: убистава **50**, детоубистава **3**, нехотичних убистава **3**, покушаја убистава **31**, разбојништава **16**, злонамерних поништаја туђих ствари **2**, паљевина **9**, опасних крађа **42** и тешких телесних повреда **20**.

* * *

Највећи број **убистава** извршен је помоћу ватреног оружја (35), затим помоћу оштрог оружја (13), помоћу тупог (8) и задављивањем (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 25 случајева, у *освети* за 10, у *нужној одбрани* за 6, *користољубљу* за 4, *тешкој заначној дужности* за 2 и *рђавом брачном животу* за 1 случај. За осталих 9 случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком **5** (2 непронађена), у срезу лесковачком **4**, у срезу млавском **3**, у срезу љубићком **3**, у срезу мачванском **3**, у срезу драгачевском **3**, у срезу пчињском **2**, у срезу неготинском **2**, у срезу звишком **2**, у срезу хомољском **2**, у срезу тимочком **2** (1 непронађено), у срезу рачанском **2**[1], и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског, космајском, врачарском (непронађено), подгорском (непронађено), посавском окр. ваљевског, поцерском, ваљевском, ћупријском (непронађено), крагујевачком, лепеничком, јасеничком окр. крагујевачког, расинском, моравском окр. нишког, бањском, моравском окр. пожаревачког, рамском, качерском, таковском[2], бољевачком, добричком, прокупачком, ужичком, жичком, и варошима: Пожаревцу (непронађено) и Ћуприји.

Поред изложених убистава, у току м-ца августа откривено је убиство над Аником, удовом Милована Ђорђевића из Тропоље, среза ресавског, које је нестало између 20. и 21. маја тек. год. Вођењем истраге утврђено је, да су Анку убили Никола Б. Стокић, цигании из Гоброва и и жена му Петрија. Кривци су у притвору и дело признају; извршили су га из користољубља — за 20 динара.

Детоубиства су извршена: у Шапцу **1** (непронађено), у срезу пожаревачком **2** и у срезу јасеничком округа смедеревског **1**.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: расинском, ресавском и хомољском. Сва су извршиоци познати.

Покушаја убистава било је: у срезу јабланичком **5**, у срезу грузинском **2**, у срезу расинском **2**, у срезу орашком **2**, и по **1** у срезовима: врачарском, грочанском, колубарском окр. београдског (непронађено), посавском окр. ваљевског, ваљевском, пештерском, крагујевачком, трстеничком, лавачком, ресавском, бањском, сврљишком (непронађено), мачванском, хомољском, млавском, моравском окр. пожаревачког, јасеничком окр. смедеревског, бољевачком, добричком, прокупачком, косаничком, жичком и у Београду.

Од ових дела њих **22** извршена су у *међусобној свађи*, **5** у *нужној одбрани*, **3** из *освете*, **2** из *користољубља*, а за **2** су непознати узроци.

[1]) Радомир Танасијевић из Гвозда на дан 12 августа тек. год. распоро је своја два брата, од чега су обојица остала на месту мртви. Узрок — свађа око земље.

[2]) Милан Јаловљевић из Брусовице, стар 24 год. убио је своју мајку Јеку коју између 24. и 25. августа тек. год.

Разбојништва су извршена: у срезу деспотовачком 8[1]), у срезу трстеничком 2 (1 непронађено), у срезу млавском 2, и по 1 у срезовима: косанском, посавском окр. ваљевског (непронађено), неготинском, гружанском, жупском (непронађено), лужничком (непронађено), посаво-тамнавском, хомољском (непронађено) и качерском.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу хомољском 3 (2 пронађена), у срезу јасеничком окр. крагујевачког 2, и по 1 у срезовима: колубарском окр. београдског, лесковачком, ваљуваричком, неготинском, ражањском, нишавском, нишавском, поцерском, рамском, качерском, љубићском и болевачком.

Вредност уништених ствари износи око 1200 динара.

Паљевине су извршене: у срезу кључком 5, у срезу гročанском 4, у срезу јабланичком 4, у срезу сврљишком 4, у срезу зајечарском 4, у срезу орашком 4 (1 непронађена), у срезу добричком 4, у срезу нишком 3, у срезу хомољском 3, у срезу подунавском 3, у срезу пореч-ком 2, у срезу трстеничком 2, у срезу жупском 2, у срезу беличком 2, у срезу јадранском 2, у срезу мачванском 2, у срезу посаво-тамнавском 2, у срезу млавском 2, у срезу загаичком 2, у срезу болевачком 2, у срезу пожешком 2, у срезу крупањском 2 (1 пронађена), у срезу ужичком 2 (1 пронађена); по 1 **пронађена** у срезовима: врачарском, масуричком, поцерском, рађевском, косаничком и трнавском; по 1 **непронађена** у срезовима: подгорском, брзопаланачком, крагујевачком, лепеничком, рижањском, копаоничком, расинском, деспотовачком, нишавском, љубићком, јасеничком окр. смедеревског, тимочком и моравичком, и у варошима: Нишу, Шапцу, Пожаревцу и Смедереву.

Вредност ових паљевина износи око 32,400 динара.[2])

Опасне крађе извршене су: у срезу бањском 7 (1 пронађена), у срезу пожаревачком 7 (2 пронађене), у срезу орашком 6 (1 пронађена), у срезу прокупачком 6, у срезу моравичком 6 (2 пронађене), у срезу голубачком 5 (1 пронађена), у срезу зајечарском 5 (2 пронађене), у срезу хомољском 5 (2 пронађене), у срезу болевачком 5 (1 пронађена), у срезу гročанском 4 (3 пронађене), у срезу кључком 4 (3 пронађене), у Нишу 4, у срезу качерском 4, у срезу јабланичком 3 (2 пронађене), у срезу лепеничком 3, у срезу ражањском 3, у срезу трстеничком 3, у срезу левачком 3, у срезу лужничком 3 (1 пронађена), у срезу посаво-тамнавском 3 (1 пронађена), у срезу млавском 3 (1 пронађена), у срезу подунавском 3 (1 пронађена), у срезу јасеничком окр. смедеревског 3 (пронађене), у Београду 3 (2 пронађене), у срезу поцерском 2, у срезу масуричком 2 (обе пронађене) у срезу јасеновачком 2, у срезу неготинском 2 (1 пронађена), у срезу расинском 2 (обе пронађене), у срезу параћинском 2 (1 пронађена), у срезу беличком 2 (1 пронађена), у срезу јадранском 2, у срезу зајечарском 2, у срезу пожешком 2 (1 пронађена), у срезу алиторском 2; по 1 **пронађена** у срезовима: колубарском окр. београдског, посавском окр. ваљевског, алексиначком, моравском окр. пожаревачког и крушевачком; по 1 **непронађена** у срезовима: колубарском окр. ваљевског, крагујевачког, јасеничком окр. крагујевачког, копаоничком, деспотовачком, расинском, рачанском и у варошима Куприји.

Вредност свих ових крађа износи око 22,800 динара.

Поред изложеног, у току месеца августа извршено је у Србији још и **11 самоубистава**, и то у овим местима: у Београду 3 и по 1 срезовима: колубарском окр. ваљевског, пласотиначком, расинском, лужничком, загаичком, тимочком, пожешком и моравичком.

Самоубиства ова извршена су: вешањем 5, ватреним оружјем 5 и клањем 1.

Узроци њиховом извршењу леже: у *душевној болести* за 3 случаја, у *материјалној оскудици* за 2, у *љубави* за 1 и у *породичном часто злобљу* за 1. За остала 4 случаја узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у Београду новем из материјалне оскудице.

Општи преглед до сада изложених дела по окрузима овакан је:

Текућа број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Наношења убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Опљачкања	Злонамерна поништаја туђих ствари	Паљевине	Опасне крађе	Тешке телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	3	—	—	3	1	—	1	5	5	5	—	—
2	„ ваљевски	2	—	—	2	1	—	—	1	3	2	1	—
3	„ крајински	12	—	—	5	—	—	—	5	9	—	1	—
4	„ крагујевачки	3	—	—	3	1	—	2	2	5	1	—	—
5	„ крушевачки	2	—	—	1	1	—	1	8	8	—	—	—
6	„ крупањски	1	—	1	3	3	—	1	7	9	—	1	—
7	„ моравски	2	1	—	2	—	—	—	5	10	2	—	—
8	„ нишки	2	1	—	2	—	—	1	8	14	2	—	—
9	„ пиротски	—	—	—	—	1	—	1	1	3	—	1	—
10	„ подрињски	5	—	—	1	1	—	1	3	3	5	—	—
11	„ пожаревачки	10	2	1	2	3	1	4	10	26	2	—	—
12	„ руднички	5	—	—	—	1	—	2	7	4	—	—	—
13	„ смедеревски	—	1	—	3	—	—	—	9	12	—	—	—
14	„ тимочки	3	—	—	1	—	—	1	5	9	—	2	—
15	„ топлички	2	—	—	3	—	—	—	2	6	1	—	—
16	„ ужички	3	—	—	—	1	—	—	2	6	—	1	—
17	„ чачански	4	—	—	1	—	—	—	4	6	1	1	—
18	Управа града Београда	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	2	1
	Свега:	57	4	3	33	21	1	17	87	138	20	11	1

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 26. септембра 1905. год. Бр. 1316.

[1]) Сва ова разбојништва извршили су осумњичени хајдуци: Здравко Трајковић и Живота Илинић. Спутеници њихови у овим делима похватани су.

[2]) Предност ова у прошлом месецу износила је око 13,440 динара.

СТРУЧНИ ДЕО

Је ли особа „жива изгорела," или је већ мртва била, кад је у ватру доспела

(НАСТАВАК)

Прави узрок те разлике између једних и других појава одавно је прост и даје се врло лако протумачити. Познато је, да за целога живота по човечијем тозу без престанка циркулише крв, и то не само по крупним судовима, него у најситнијим разгранцима кожних крвних судова — у т. зв. власастим цевима или капиларима. Ну гони снага срца до најудаљенијих места, и она баш и даје кожи топлоту и „живу боју." У последњим часовима живота — дакле у агонији, кад снага срца почне већ малаксавати — крв се из тих крајњих, површних мрежа већ почне (својом сопственом тежином и гравитацијом отезањем самих крвних судова) повлачити, и у дубља, крупнија стабла стакати (с тога кожа побледи и охлади), а чим срце одвоји престане радити (куцати), чим, дакле, дошла смрт наступи, те се површне мреже крвних судова сасвим испразне, и пошто се крв по закону тежине крупнијим крвним стабљима стане на најнижа места лешине, те образују по кожи тих места црвено-модре мање и веће — т. з. *трупне мрље*. Ако, дакле, висока темпера-

тура на површину тела дејствује на живота, док још и врежом кожних власасти ових цеви (капилара) струји крв, она ту крв, тако рећи, скува, т. ј. стегне ин здровда — исто онако, као што би отекла ина здроздала бекање од јајета. Кад би на њега дејствовала. Та стегнута, шчрчнута крв не може наспе ва тих мрежа ва унакие, него у њима застане као нека чврста и згрсвата маса. И те мреже крајњих разгранака крвних судова, надевене (пшцирапе) оквасном, шчрсчнутом крвљу, видимо ми онда као таман слпет у оној прозрачно) маси скрама и кожура, које су остали као трагови дејства високе температуре на лешини. — Ако пак висока температура дејствује на мртво тело, дакле на тело, кад се крв у њему већ из кожних власастих цеви (капилара) повукли и у крупније, дубље огранке судова слила, онда, наравно, не може ни бити ових појава на скрамана и кожурама. Онда ће се, може бити, по ком посебном, јачем огранку крвних судова у кожи наћи још трагова од заостале крви, те ће се они у тим стабима шчрчнути и застати, али разгранатих сплетова и густих мрежа крвних капилара, пуних шчрчнуте крви, неће бити.

Према овако тачном опажању и научном тумачењу сасвим је оправдано, што су резултати Хофманових радова у томе правцу напили одмах згодне и обилате примене у судској пракси. Шта више, могло би се с правом рећи, да се они могу узети као знатан напредак и неизбежа добит у методици судско-медицинског испитивања и доказивања. С тога ће сигурно и завестан судско-медицински вештак тај метод стручног доказа свакад радо и успешно употребити, гдегод му се згодна прилика укаже. То ће чинити тим пре, што је извршење тога доказа махом тако лако и просто, да не тражи ни велике спреме, ни нарочитих згода. Довољно је навезбано око ина обична лупа, а врло ретко ће бити потребно, да томе приложе и микроскоп.

Али на жалост ни овај доказ није тако апсолутан, као што га је Хофман у прво мах замишљао, и као што је донекле изгледало. Јесте правило, да се таки одељци јављају, кад се уразни разлика између скрама и кожура од ожеготина изазваних за живота и ових после смрти, али и то правило није без изузетка. Има ипак — и ако врло ретко — и таких случајева, где баш и скрама ини кожура иза ожеготина, изазваних после смрти, показује те исте сплетове и мреже, као што их показују оне, које су остале иза ожеготина за живота. Тако је н. пр. Шперинг (Schjerning [1]) опитима доказао, да се утицајем високе температуре (у његовим случајевима утицајем пламена) и на лешини може наћи нека онака кожура са истом оваком мрежом непровидних, крвљу напуњених капилара у крвну (корпону), као што се јавља на живом телу — само ако опит изведемо на ови местима лешине, где су површни крвни судови пуни крви, — а то је на местима, где су се већ показале мртвачке пеге. На основу тих опита проучавали су и други радници и научници то питање и долазили до истих оних или бар сличних резултата — тако да је и сам Хоеман касније признао основаност Шјернингових тврђења. Там истим питањем бавио се после и др. Рајхман (Reichmann) и проф. Штрасман (Strassmann) у Берлину, па су и они дошли до уверења, да се скране и кожуре, изазване високом температуром на ови местима лешине, где су се већ мртвачке пеге (хипостазе) показале, ни голим оком, ни лупом, ни микроскопским прегледом не по чему не могу разликовати од ових, које су постале утицајем високе температуре на живом телу.

Према свему овоме стоји данас с овом врстом судско-медицинског доказа у главноме овако. Ако се на скрамама или кожурама ина опекотина голим оком, лупом или микроскопским прегледом пресека њу мреже и сплетови капиларних судова, пуних шчрчнуте (здроздане, успрене, скуване) крви, онда ваља испитати, јесу ли та места на лешини ван домашаја мртвачких пега (хипостаза). Ако јесу, онда је такав налаз са свим позитиван доказ, да се тиче лешине, која је још за живота високој температури изложена била. С тога ће савестан и обазрив судско-медицински вештак у свима сумњивима те врсте за преглед и оцену тих прилика узимати пробе само са оних места, која су далеко ван области мртвачких пега (хипостаза).

У скрамама и кожурама опекотина другог и трећег степена, које су још за живота постале, јављају се по гденада местимице и налици крви у појединс слојеве коже. Где се њу могу и они послужити као доказни материјал, да се тиче лица, које је за живота од високи температуре страдало. Махом су ти изливи незнатни: — ситно капљице као тачке или чиодина глава (екхимозе). Већи изливи крви могу и после смрти постати — нису, дакле, увек знак витално реакције. Изузове их снага саме високе температуре. С тога се нарочито често јављају у љубаљи.

Још јачи степени опекотина, којима се читаве партије ткања сасвим униште или читави делови тела у гар претворе, не дају, махом, никаквих знакова, по којима би се могло расправљати питање, је ли та опекотина учињена за живота или после смрти. Док до таких промена доће обично се живот већ давно угаси. С тога се с неким правом сме рећи, да оне постају само на лешини. Жив човек управо и не може „сагорети."

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Др М. Јовановић — Батут.

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

§ 1.

Позната је ствар са колико је непотпуности и нетачности изведено, код нас, начедо сепарације власти управне и судске. Ми смо ту тачку, у колико је реч о тој сепарацији код крпичних спорова, већ једном додирнули. [2]) Ту смо казали да, у Србији, полицијска власт, која је по своом устројству и својим атрибуцијама, у принципу власт управна (административна), испољује и, у прном степену, суди исгупна дела (§ § 3. и 4. Уредбе од 18. маја 1850.). [3]) Затим, полицијска власт, код нас, нма и ту надлежност, да извиа преступе и злочине [4]) (§ 19. тач. 2. крив. суд. пост.). Међутим, све то спада у надлежност судова, због чега у државама, у којима се ипше водило рачуна о одвојености тих двеју грана извршне власти, управне и судске, истуне, онако исто као и преступе и злочине, суди суд а не полиција. На пр. у Француској ти иступе, les contraventions, надлежан је le juge de simple police који долази у судску власт [5]), а пре-

[1]) Schjerning. — „Über den Tod in Folge von Verbrennung und Verbrühung. — Vierteljahrschrift für gerichtl. Medicin; — Bd. XI.I и XLII.

[2]) В. наш састав: Нека знаменовања, питања ван „Тројновског Гласника." Београд, 1904. стр. 12. и 13..

[3]) Да примитимо још и то, по §§ 3. и 4. Уредбе од 18. маја 1850. и чл. 94. тач. 5. 6. зак. о суд. и адм. власти, полицијске судове надлежни су извиђаји и судске истуне. По изложеним начелима и законима тога закона, судови општинске надлежне су да извиђају и судске своје истуне, док је, по изложеним и поцртаним од 22. новембра 1883. год., надлежност општинских судова била ограничена само на оне истуне који су покривени, као маховина, налогом до десет дана затвора заиачно. (Оспоравање о овом одређеној надлежности општинских судова, у нашем, горе поменутом, саству, стр. 34. и 35.).

Судови прекршених су надлежни за судење по тупних прекр, ува и преступа, кад су ови упућени у поврту, ио условом да предмет учињеног дела нпшов ван од два лапира (§ § 391. стан друге, 391., 721.а., 231. и 255. крив. зак.). Судови те врсте, суде истуне крађе, утаје и проваре и онда, ако су ове у стицају са злочинима и преступима (§. 66. крив. зак.). В. за надлежност тих судова код оних иступних дела и §. 257. став друге прив. зак.

Како су, по чл. 14. зак. о штампи, ти исте прекршаје учињене штампом, односно средствима из чл. 5. и 6 кривице против одредаба овог закона" надлежни судови, то под ову надлежност потпадају и оне штампарске кривице које закон не изими изрично као такве које ће пропасати на истуне. (В. ко пр. чл. 10. ін 20. овог закона о штампи).

[4]) Изузимају се, наравно, случајеви спомињутим законима предвиђени и регулисани, н. пр. преступи и злочини учињени од страие чиновника или свештеника у званичној дужности, на која ваше нарочита правила (§ 48. и §§ 56. и 65. зак. о чин. крив. реда, § 180. крив. суд. пост.), преступи и злочини које судија у званичној дужности изврши, где се њиову примењати кривице закона о судијама од 19. јануара 1901.) преступи и злочини учињени путем штампе или на који начин односно обелодањена, чл. 5. зак. о штампи (ср. чл. 43. тог зак.), злочини и преступи који би се открили при расправи закног грађ. спора (§. 174. грађ. суд. пост., у вези са §. 19. тач. 3. крив. суд. пост.). и т. д.

По чл. 28. Устава: „Сваки Србин има право да непосредно и без икакве одобрене, сем ако правне чиновнике и земаљиике, као и преседнике општина и општинске земаљиике, ако су они у свом службеном раду повређени којим правом." Дискутује се о томе: да ли по овом пропису Устава непосредовања подсилна кожа, против које је њему предвиђено, код суда непосредно подиће и привачну тужбу или само грађанску? Ако се одговори потврдно, онда би се могао бранити и та тежак би тада суд био знања надлежан да истиче кривично дело неком т. ј. да би, за пример, бпла ту полицијска власт искључена.

[5]) Кантонални судије (les juges de paix) немају још изванредан ранг. То се објашњава тиме што се ови тих судија за тражи сасвим изванредна знања морају да имају остале судије, н. пр. судије пресудских судова. Управна власт, у осталом, не зна плодотворну ту тога овог права да кантоналним судијама расположе. Изузетно је, у трећој Републици, постављено од заидом врсте де Бреоглие која је обрашњена нашом појашт 16. маја (Sеize Mai — 1877. ив в. т. за врсте председништва маршала Мас-Mahon-a

ступе и злочине искључују истражне судије које, по својој организацији и свом положају, уживе такође у састав судске власти. Сасим је, у осталом, појмљиво да је начело сепарације управне и судске власти одржано и код суђења иступа и искључења преступа и злочина. Јер, пошто је у сваком кривичном спору о питању лична слобода дотичнога или дотичних појединаца, а махом и приватна права њихова, то не решавање тих спорова може остављати у атрибуцији једне власти у чију се независност, с погледом на њене односе са централном управом, владом, не може сумњати. Знамо, пак, да се у таквом положају испрсаи те управе налази само судска, а не и административна власт (онде полицијска).

Нема сумње да је, и код иступа, лична слобода појединаца загарантована. Иступи су дела која се казне до месец дана затвора (§. 1. крив. зак.). А како се она кажњавају још и повећаном казном до тридесет талира (§. 1. крив. зак.), то је онда, код оних спорова, често пута реч и о имановини окривљеног појединца. Додајмо овоме и то да, пошто уз питање о кривичној одговорности, може бити истакнуто и питање о грађанској одговорности, власт надзорна за суђење иступа имаће, не ретко, да решава и о чисто приватноправним односима. Напоменућемо, у овом реду мисли, само §§. 375. а 381. крив. зак. који се налазе у гл. XLII. са насловом: „О иступљењима тичућима се општине, парочито о потрици.“ Међу овим прописима нарочито је, са гледишта које нас онде занима, важан §. 375. а. У њему се говори о самовласним (без насиља) заузећима „општинско, правительствене, опште народне или приватне“ непокретне имовине.[8] Овде се тиче заштите државине непокретних добара, питање овлашћења из области приватног права.[9] Разуме се, да, када су овако важна питања предмет истраге и суђења код иступних дела, за појединце није равнодушно, да ли ће ту бити надзорна независна судска или зависна полицијска власт.

И што ову мисао нашега кривичнога законодавства увећава, то је тај факат да се, код нас, као иступи рачунају и извесне крађе, преваре и утаје. Да ли ће једно такво дело бити преступ (§§ 220. и 236. и 251. и 260. крив. зак.) или иступ (391. и 391. б. крив. зак.), зависи, како само апстрахујемо описане крађе, од тога колика је вредност крађе, преваре или утаје.[1]

Наш кривични законик, како нам се чини, онде није много у сагласности са теоријом. Јер, по овој, има та важна разлика између злочина и преступа, с једне, и иступа с друге стране, што злочини и преступи претпостављају неку неморалну радњу, што није случај код иступа. Због тога, у начелу, код злочина и преступа кажњивост је искључена, ако код деликвента није било намере (dolus-a) да дело учини (стога се, у француском праву, и зову злочина и преступи *les infractions intentionnelles*), а тек изузетно може, и без тога услова, бити кривичне одговорности (н. пр. нехатно убиство — § 158. крив. зак.). Из истога разлога, даље, иступи се кажњавају, у принципу, и ако код учиниоца није било воље да иступно дело изврши (*les infractions non intentionnelles*). Иступи нису, у самој ствари, кривична дела: то су само извесне законске забране донесене било у интересу јавне безбедности, н. пр. забрана да се „у варошима по улицама или преко њих пројури, и у опште опуда, куда поваше људи пролаза, нагло на коњу или на којима трчи“ [§ 329. тач. 2. крив. зак.], било у интересу народнога здравља на пр. забрана да се „кућа, авлија, дућан, или радионице нечисто држи“ [§ 329. тач. 9. крив. зак], било у интересу мира и реда, н. пр. забрана да се „у варошии или на селу ма каква вика или дарма чини на досаду комшија и суграђана“ [§ 360. тач. 2. крив. зак.]. Иступна дела нису, дакле, никакве радње са неморалним побудама. Због тога је холандски кривични законик од 3. марта 1862. (по н. к.) груписао одвојено од правих кривичних дела, злочина и преступа, све иступне радње, то јест такве радње које се састоје у прекршају какве наредбе позитивнога закона или власти а не у повреди моралних закона, а тиме показао да те радње немају карактер правих кривичних дела[2].

Према овоме, крађе, преваре и утаје не могу никако бити иступи. Та дела могу бити само злочини (н. пр. оваква крађа) или преступи. Они не могу бити иступи ни са тога гледишта што се ова дела кажу благим казнама (ми смо видели да је максимум казне за њих тридесет дана затвора или тридесет талира), док, међутим, крађе, утаје и преваре које претпостављају код деликвента врло озбиљан степен неморалности нахтевају много строжију репресију. Наш систем, по коме се та дела квалификују с погледом на величину материјалне штете, претпиљење од стране приватног тужиоца, сасим је, такође да се изразимо, наиван. Кад је реч о неморалности или неморалности неког појединца, ту повчана вредност ствари која је у вези са оним питањем нема значаја. Неморалност кривичних дела састоји се у побуди, у намери (intentio), а побуда, намера јесте нешто интелектуално, нешто што се не може представити у новцу. И када је тако, онда је, за оцену моралности деликвентове код крађе, утаје или преваре, индиферентна та околност колико вреди украдена, утајена или преваром измакљена ствар. Зар је мање неморално украсти хиљаду динара него хиљаду и пет стотина? Зар је мање одговоран чиновник који утаји десет хиљада динара, од онога који утаји петнајест хиљада? Зар је мање за осуду варалица који је измамио сто динара него онај који је измамио две стотине?

Наш законодавац стаје, међутим, на то нелогично земљиште, па, код горњих дела, испитује количину штете тек делима причињене, то ће, на основу тога, класира у иступе или преступе. Тако, на пример, онај који украде једну стварпо вредности од четрдесет динара,[3]) одговара за иступну крађу по § 391. крив. законика и казни се до тридесет дана затвора; а онај чија покрађа износи четрдесет и један динар потпада под одредбу § 221. крив. зак. који тако дело, као преступну крађу, кажи до пет година затвора. И ову огромну диференцију у казни пошушо је због једнога динар! Исте чудноватости постоје, такође, и код примене законских прописа о утаји и превари.

(наставиће се)

Живојин М. Перић.

СУДОВИ И ЊИХОВО УРЕЂЕЊЕ

за време устанка од 1804—1813. год

(НАСТАВАК)

IV. Карађорђе

Већ сам поменуо да је Карађорђе на јануарској скупштини 1811. године признат за Врховног Господара у земљи, и да су све војводе положиле заклетву на верност како њему тако и његовим наследницима. Међутим и сам Карађорђе од своје стране изјавио је и заклео се између осталога и на ово:

1. Да ни у земљи ни ван земље неће ништа чинити док се не договори са Управним Саветом, те с тога да ће сваке заповести надзвата преко Управнога Савета, преко министара, или чланова једнога или другога одељења Савета. Тако исто и све потпире за команданте, војводе и кнезове као и протазее на народ.

[8]) Прва ствр овога §-а, у коме се говори о општинским, државним или општинарским добрима, употребљује израз земља, док се, у другој ствар, каже: „Овако ће се поступити и са оним која би приватно само добро на горњи начин заузео.“ Овај (израз ствар) је очигледно рђава редакција, то јест код „земаља,“ терзи којим се је законодавац у првом ставу послужио, треба разумети свако непокретно добро, дакле и вграде. Но потребно је умањење могло би се потврдити редакцијом другога става у којој је законодавац, говорећи о заштити државине непокретних добара појединаца, потпуно своју мисао изказао. На тај начин, потпао би под одредбу § 375. а. и онај који би самовласно (без насиља) заузео какву ш. пр. општинску или државну зграду. У осталом, нехало би са реда да онај који самовласно заузме једну зграду зададу самовласно и земљу под њом, и да се она не може ослободити заузимања, док га се и зграда то ослобађа.

[9]) Питања те врсте маљавсе, такође и код иступних крађа, преваре и утаја (§§ 391. 391. а и 391. б. крив. зак.) а т. д.

[1]) Иступне крађе, утаје и преваре састоје, као што смо и у прим. под 2. малом, преступи у сагласку појама, који је усвојен до времена доношења нашега кривичног законика, а који је, по свој прилици, и данас још у пуној снази. Јер, иако је, по том појму, иступна крађа она која је извршена ради крађе ствари вредности испод 10 дуката, а преступна она која је извршена ради крађе ствари вредности од 10 дуката до 100 дуката, ипак је, по том појму, и данас још у пуној снази. Јер, иако је, по том појму, иступна крађа она која је извршена ради крађе ствари вредности испод 10 дуката, а преступна она која је извршена ради крађе ствари вредности од 10 дуката до 100 дуката, ипак је, по том појму, и данас још у пуној снази.

[2]) Garraud, *Précis de droit criminel*, p. 84. Аналогистративо штампарске грешке — а то су оне које се састоје у погрешке административних прописа закона и штампе (н. пр. чл. 9., 10., 14. овога зак.) — остају, са гледишта горе изнете кривичних дела, потпуно и онда када за њих закон каже неку новчану казну, те штампарске крађе подлеже у исту категорију са преступима (§. 1. крив. зак.).

[3]) Овде је, наравно, реч о крађама неке неке ствари, то јест о крађама простих. Ми претпостављамо овде, дакле, да украдена ствар није стока на земљорадничке алате, где се, по § 221. а. крив. зак., узима само мања између иступа и преступа, вредност од двадесет динара (сто грошв чаршијских).

2. Да он никада неће никоме допустити ништа ће он сам кога казнити смртном казном, ни печатити заточењем без договора са Управним Саветом. Исто тако да неће повећати или поништити казну, коју Управни Савет донесе, или задржава право убламити је или је опростити.[1]

Како ни на овој скупштини нису била тачно обележена права и дужности Врховног Господара земље, то је он и после 1811. године управљао судску власт, и ако не онако као до 1811. године. С тога је потребно на овом месту поред поменутих судова рећи коју реч и о овој судској власти Карађорђевој.

Поред тога, што је Карађорђе био Врховни Господар у земљи, он је био заштитник и председник овог дела Управног Савета, који је чинио министарство. То се јасно види из прног његовог указа после јануарске скупштине, који је написан 11. јануара 1811. године, а из тачке осме, која гласи:

„Ја од стране моје, као Врховни Народа Вожд сматрам за част бити председником и заштитником именованога Управнога Савета (министарства), а кад ја одсуствујем биће мојим намесником онај, кога ја именујем и заповедам осталим члановима Савета да такном мојем намеснику одају ону част и послушност, које мени припадају.[2]

Према овдашњим приликама, према овоме, какву је он имао власт до 1811. године и према положају, који је он заузимао у земљи у Управном Савету, и поред установе Великога Вилаетскога Суда и поред магистрата Карађорђе је управљао судску власт у свима правцима. Тако Карађорђе је хапсио и пуштао једе из затвора (Деловод. протокол 61с) или је наређивао докле ће који остати у затвору (702, 707, 1049, 1292),[3] Заповедао је магистратима да неко суђење оврше брже (616) и да управљу злоупотребе (886); наређивао да се гоне и хватају хајдуци, лопови и њихови јатаци (625, 656, 758); затим како да се проналазе покрадене ствари (687), како да се воде истрага за пожаре (1094). Карађорђе је наређивао да се хватају они, који буне народ (625, 691) или друге на буну наваљују. Такви кривци да се казне телесно са по 100 батина и да се у затвор баце (1334). Заповедао је да се доносна на муке ударе (одају), те да покажу сва зла, која су починили и да открију саучеснике (658); да се врати имање, које је ко узео коме (761, 754, 759, 886, 929, 1426), наређивао да кривац који је штету учинио, исту и накнади (645, 1332). Приватну имовину прогласивао је за општу — државну (640, 623), наређивао је мртву шибу (602), да се неко ухвати жив или мртав (735, 836, 1239); потврђивао је пресуде за смртну казну (958, 1132), одређивао је где да се убије на смрт осуђени (1132), убице је казнавао смрћу или вешалима (1248, 1108), од једних је одузимао земље а другима давао (830) или је државну земљу раздавао дошљацима (1092), забрањивао је продају туђих имања, а оно што је ко од кога узео или захватио, морао је вратити (759, 886, 929, 1426), наређивао је плаћату дуга (1542), расељавао породице оних убица, који су се одметнули од власти, па неће да се предаду (750), издавао је уверења о пресудама (754), наређивао је да се бегунци из затвора побију (1446), шпијуне кажњавао вешалима или је наређивао да се спале. Таке под № 1706, назначио: „Писато војводи Јови Поречкоме да старца, кога је ухватио на планини са турским књигама шпијунити људе и због тога предавати, да га обеси или сажеже „пред народом да с' народ угледи...“ [4] Осим тога Карађорђе је праштао казне и амнестирао кривце (836, 1451).

Ова овлаха и овозика власт Карађорђева јако се може разумети. Старешине народне под Турцима, особито обркнежови и кнезови, имали су досте власти у својим рукама, како полицијске тако и судске. Народ је гледао сваки пут, кад год је могао, да избегне да му Турчин суди, па био то кадија или субашa, или на који други. Кнезови су им судили по здравоме памети и по обичајима, и готово није било предмета, који није могао бити расправљен пред кнезом или обркнезом. Исто тако расправљана је свака парница, сваки спор и свака несрода откланала се. Народ је знао за својега кнеза и обрнеза и њему је предавао све колику власт а нерадо је гледао туђина да му суди. Отуда кад престаде турска власт после 1804 и 1805 године сваки старешина у својем крају постаде апсолутан господар. Он је желео да прикупи у своје руке и ону власт, коју су пре 1804. имали Турци, и ону коју су имали кнежеви, желео је да у својој нахији има свеколику власт као полицијску тако и судску. Он је желео да сваки њега припита за савет, да се ништа не чини против његове воље. Просто речено он је желео да у целој нахији буде оно, што је било по нашим селима главни кмет пре нашега закона о општинама, јер је општина сматрана као проширена задруга, у којој је изабрани старешина има свеколику власт. Из тога патријархалнога схватања власти, која се стекла избором и повереном народним, истицала је и права власт Карађорђева и прва власт Милошева. И ко је год хтео ту власт да омаловажи или да је дели, тај је био или супарник или противник. Карађорђе је такве људе једва трпео поред себе или их је уклањао даље, од себе, или их је прогонио. Милош их је уклањао с овога света.

Карађорђе је 1804 године изабран за старешину. Тим је пренето старање о народу на њега. Тај избор потврђен је 14 децембра 1808 године и он је постао господаром земље. Тиме је он мислио да на њега пада свеколика брига о народу, па праведно мислио је и да има право да управљана свеколику власт над тим народом, особито у онако несређеним приликама. На јануарској скупштини 1811. године судска власт издвојена је и дата судовима али Карађорђе се није могао ослободити патријархалних погледа и услед тога он је и даље мислио да њему, као господару земље, припада право да управљана судску власт у свима правцима и он је управљавао. Исто је тако радио доцније кнез Милош, пошто га је народ 1815 године изабрао за старешину, 1817 године 6 новембра за наследнога кнеза па је то и утврдио 17 јануара 1827 године.

Требало би на овом месту рећи што год и о духовном суду после 1811 године, али на жалост, о том се суду врло мало може рећи или готово ништа. Морали бисмо поновити оно, што смо већ раније навели на Родољубивиковим забележака.

Из докумената, који су нам на расположењу, јасно се види само то да је одвојено свештенство и духовништво од свеТског суђења. Распре, парнице и сукобе између свештеника и калуђера имао је митрополит да расправља и пресуђује. У „наставленијама“ која су издавата војводама 1811 године, забрањено је војводама да се мешају у духовничка и свештеничка чин, којима има митрополит да суди.[2] И заиста из Деловодног Протокола Карађорђа Петровића видимо, да се брачни спорови упућују митрополиту на расправљање (№ 867). Митрополит је расправљао брачне спорове и давао распису књигу страни, која је имала право на удају. Нама је сад при руци једна таква расписна књига, коју је митрополит Леонтије издао некој Магдалени а која гласи:

„Показателница сего Магдалена бу-дући спрандељнее је допустена од бившаго првога мужа Риста, зато дајемо „допущенија, кад би нашао себи при-лика, да имате ви венчати без свако „сумњенија која поступа на втори брак „и вероваија ради дајемо ово показа-„теливо и отпустено писмо.

„7 марта 1813

„Београд. Митрополит и кавалер Леонтије“

Да ли је при митрополиту београдском, који је од 1811 године становао у Крагујевцу, и при заступнику владике шабачкога Хаџи-Мелентије Стефановић у Шапцу постајао духовни суд, за сад се ништа одређено не може рећи. Из једне заповести Карађорђеве, која је издата 2 септембра 1811 године види се да је остављено митрополиту да „он по закону ради и управља са свештеничким и монашким чином и да му нико не стаје на пут“ (Деловодни протокол Карађорђев. № 934).

На крају овога нашега чланка о „судовима и њиховом уређењу за време устанка од 1804—1813 године“ да кажемо коју реч о доказима и о казнама онога времена.

(свршиће се)

Милош Ђукићевић

---

[1] С. П. Б. Војно Учена Архив. Дело 257. Тек. XII.

[2] Бројна навођења у загради означавају број Деловодног Протокола Карађорђа Петровића.

[3] Ова страшна заповест налази се 24 јула 1813 године у време рата и оне луте борбе с Турцима.

[4] Хаџџук Вељко. стр. 27. — Прва Рева. стр. 45 — Вук Караџић. Трађа I. стр. 103.

ЖИВЕ СЛИКЕ

(НАСТАВАК)

β) за руке:
ручје (карпи);
доручје (метакарпи);
прсти;
зглобови претију и
фаланге (растојање између два зглоба једног прста).

γ) за трупи:
грудне кости;
сисе;
пупак и
медијана (замишљена линија која дели тело на две равне половине).

δ) за леђа
седни кичмени обртаљ и
кичма.

Огромна важност, која се придаје особеним знацима за утврђење неоспорног идентитета, захтева да они, ради лакшег прегледа и поузданије тачности, буду описивани извесним редом и средњени по извесној методи. Ради овога, картон у који се они уписују подељен је у 6 разних рубрика, од којих свака служи за бележење особених знакова на извесним деловима тела. Другим речима: сваком делу човечег тела, односно његовим особеним знацима, одговара нарочита рубрика на картону. Тако се у линије, које су на картону означене под бр. I уписују особени знаци леве руке, у линије под бр. II особени знаци десне руке, у оне под бр. III особени знаци лица и врата, под бр. IV особени знаци трупи, под бр. V особени знаци леђа, и најзад под бр. VI особени знаци ногу.

Ово је у исто доба и ред којим се особени знаци узимају и би се избегла пометња, и кога ћемо се ми придржавати у нашем даљем излагању.

I и II Руке.

Анатомија учи, да се рука дели на ова четири главна дела: раме, мишицу, *долактицу* и *шаку*.

Сваки од ових делова, као и делови шаке: *ручје*, *доручје*, *длан* и *прсти* служе као полазне тачке за локализовање особених знакова.

Начин по коме ово бива, најбоље се може видети из ово неколико примера:

а) *белега у облику изломљене линије, величине 9·05 см., правца вертикалног, на левој мишици, за 2 см. више лакта, а на страни интерјорној;*

б) *белега полукружна, са издубљеношћу на доле, величине 7 см., правца хоризонталног, на левом рамену, страни екстерјорној;*

в) *брадавица у величини кукурузног зрна, на десној мишици, за 3 см. између лакта, страни постерјорној.*[1])

Ови примери односе се на особене знаке који се налазе на мишици и рамену, и чије се место утврђује према лакту и рамену. Да видимо сада како се описују и локализују особени знаци на долактици. Она је, као што нам анатомија, ограничена с горње стране раменалом, а с доње ручјем, према којима се, у исто доба, и локализују њени особени знаци, што се види из ових примера:

а) *белега полукружна, са издубљеношћу на горе, величине 5·03 см., правца коса-спољашњег, за 2 см. више лево: ручја, а на страни интерјорној;*

б) *белега у облику косе линије, величине 3 см., правца коса-унутрашњег, за ½ см. испод левог лакта, а на страни постерјорној;*

в) *брадавица длакава, у величини пшеничног зрна, на средини долактице, страни екстерној.*

Казали смо већ, да се на шаци разликују: *леђа*, *длан*, и *прсти*. Сваки прст, изузев палца, састоји се из три дела — фаланге (зглавице) — које су једна с другом спојене зглобовима. Ради згодније и лакше употребе, ове фаланге, као и зглобови, називају се редним бројевима који им одговарају, почев од дорућја.

Палац има само два зглоба и две фаланге. Део руке, који га спаја с шаком, називан је у описној пракси *базом* — *теменом* палца.

Простор између прстију означује се изразима: *између палца и кажипрста*, *између кажипрста и средњег прста*, *између средњег и домаћег*, и т. д.

Да поменемо још и неколико особености, које се веома често сусрећу приликом узимања особених знакова прстију.

Тако, на постерјорној страни између палца и кажипрста, сусрећу се понекад знаци тетовирања у облику мењера, срца или почетних слова од имена. Поштo ови знаци имају велику описну предност, јер су на месту са кога лако падају у очи, то их треба најбрижљивије и најтачније описати.

Сами прсти пак могу бити одсечени на ма коме зглобу, а често пута, нарочито после прошта, последња фаланга изгледа као зацељена. Каже се, у овом случају, да је дотични прст *зацељен* или *скраћен* на 1., 2. или 3. зглобу или фаланги.

Исто тако мора се означити и случај кад је почетак нокта *пренокривен* или *повијен*, као и случај кад је нокат *одебљан*, *пругаст*, или га нигде нигде нема, што се врло често сусреће у пракси.

Зглобови прстију, као и сви зглобови у опште, могу бити *укочени*, било од чести или потпуно. У првом случају покрет је неправилан, а у другом сасвим немогућ. У овом последњем случају треба тачно означити: да ли су делови сраслу у правој линији, или под углом, било праним или тупим.

III. Лице и врат (сл. 93).

Раније смо већ казали, према којим деловима тела треба локализовати особене знаке лица и врата. Овде помињемо да су особени знаци лица не само најважнији, већ и најмногобројнији сразмерно знацима на осталим деловима тела. Ово с тога, што је лице, почев од рођења па до смрти, увек изложено спољним утицајима, док су готово сви остали делови тела заштићени одећом.

Приликом узимања ових особених знакова, треба отпочети за челом и завршити

(Сл. 93)

са подбратком. Тим редом иду и примери, које овде наводимо:

а) *белега у облику праве линије, величине 2 см., правца хоризонталног, за 3 см. између средње леве обрве (1);*

б) *белега у облику праве линије, величине 1·02 см., правца косог, за 1 см. између корена носа (2);*

в) *белега у облику праве линије, величине 2 см., правца скоро хоризонталног, на средини десне обрве (3);*

г) *белега у облику праве линије, величине 1·07 см., правца коса-спољашњег, на десној страни носа, а за 2 см. испод левог корена (4);*

д) *брадавица у величини просног зрна, за 2 см. испод спољног угла левог ока (5);*

ђ) *белега од скрофула, у облику полукруга са издубљеношћу на горе, величине ½ см., правца косо унутрашњег, за 6 см. више и у лево од грла, а испод леве линије (6), и*

е) *брадавица длакава, у величини кукурузног зрна, за 1·05 см. испод грла (7).*

Узгред напомињемо, да је грло једно део тела који служи за локализовање особених знакова на интерјорној страни врата.

IV. Прса (сл. 94).

Описивање особених знакова интерјорне стране трупа или прсију, бива по већ изложеним принципима, а њихово локализовање врши се према *грудној кости*, *кључачама*, *сисама*, *пупку* и *медијани*. Ниже изложени примери показаће нам, како се и ови знаци, као и знаци лица, могу тачно описати:

а) *брадавица облика и величине пшеничног зрна, за 6 см. испод грла и за 3 см. у лево од медијане (1);*

б) *белега од опекотина, величине 2·5|0·1 см., правца вертикалног, за 3 см. испод грла, на само медијани (2);*

в) *белега у облику праве линије, величине 6|1·5 см., правца косо унутрашњег,*

[1]) За описивање особених знакова употребљује се нарочито — справљено писање, о коме ће још доцније бити говора.

за 4 см. у десно од медијане, а на десној слушалчи /3/;

г) белега у облику праве линије, величине 3·5 см., правца косо спољашњег, за 2 см. више лево сисе и за 2 см. у лево од медијане /4/;

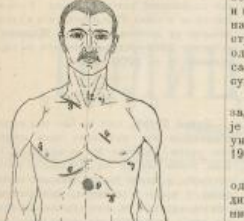

(Сл. 94)

д) брадавица дојкава за 2 см. испод и у десно од десне сисе /5/;

ђ) белега полукружна, са издубљеношћу на горе, величине 8·0·2 см., правца скоро хоризонталног, за 9 см. више шушке и за 2 см. у десно од медијане /6/;

е) брадавица у величини просечног зрна за 3 см. испод лева сисе /7/;

ж) белега у облику тачке за 10 см. испод леве сисе и за 6 см. у лево од медијане /8/;

з) белега од изгорелине, округла, величине 3 см., на самој медијани, за 9 см. више шушке /9/, и т. д.

(настављће се)

Д. Ъ. Алимпић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Полицијска власт није надлежна за састав изборног суда, над је у питању дебо масеног имања, за у ревизију неспорног судије, којим се одобрава дебо, није означено имање, које има да се дели.

Старателски судија јагодинског првостепеног суда, актом од 16. јануара 1904. године Бр. 21134., тражио је, да суд општине драгошевске, према његовом — судијином — извршном решењу од 1. маја 1903. године Бр. 5490., изврши дебо имања задружног, изборним судом, између заоставштине масе пок. Милосава Мијушковића, коју представља старалац Љуб. Игњатовић, и задругара те масе Никола и Јована браће пок. Милосава.

Пошто задругари Никола и Јован нису пристали на избрани суд, нити одобравали дебу задружне имовине, општински суд је правио предлог старателском судији, који је тада наредио, да власт среза левачког изврши ову дебу. Пошто је и старалац масе пок. Милосава Мијушковића, по извршном решењу истог судије од 1 маја 1904. године Бр. 2748., тражио од поменуте среске власти, да се имање одели и браћа Никола и Јован позову, да изберу судије, то је среска власт приступила саставу изборног суда.

Старалац је за масу изненадно изабрао судију; али пошто Никола и Јован нису хтели да изберу себи судије, а међутим ничим нису потврдили своје наводе, зашто не пристају на избрани суд и неће да врше дебу, то је среска власт, на основу § 437. грађанског судског поступка последње алинеје, решењем својим од 21. септембра 1904. године Бр. 10894. сама одредила судије за састав изборног суда за поделу њихове задружне имовине.

Ово решење среске власти, по жалби задругара Николе Мијушковића, одобрило је начелство округа моравског и Министар унутрашњих дела решењем од 2. децембра 1904. год. Бр 33397.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 9. августа 1905. године Бр. 5297., поништио је решење Министрово из ових разлога:

И у случајевима, побројаним у § 434. грађанског судског поступка, за које је увек надлежан изабрани суд, и у случају §§ 433. и 436. поменутог поступка, кад се сами парничари сложе, да им спор суди изборни суд, — сагда се мора тачно означити спорни предмет о коме има да се суди. Без тога, чим ба се пред изабраним судом појавило спорно питање, о чему ним да се суди, морало би се то претходно код редовних судова расправити, и у том случају наступило би, да изабрани суд нема предмета, о коме би имао да суди, те би и његов састав остао беспредметан.

По решењу неспорног судије првостепеног јагодинског суда од 1. маја 1903. године Бр. 2748. само је одлучено, да се изврши дебо између пунолетних задругара: жалиоца Николе и Јована, и малодолетних наследника пок. Милосава, ако не по сагласноју задругара, онда изабраним судом, али није, у смислу чл. 138. правила за неспорна дела, утврђено, које је поимање задружно имање, које има да се дели, без чега изабрани суд не би имао законске основице за свој рад.

Према томе, начелник среза левачког неисправно је решењем својим од 29. септембра 1904. године Бр. 10894. одлучио, и за жалиоце изабрао судију и заменика, које је требао најпре итаоноше масе пок. Милосава да упути, да у смислу чл. 138. правила за неспорна дела од неспорног судије добију решење, јер тек на основу таквог решења може се приступити саставу изборног суда, а пре ве, пошто је, као што се види из решења првостепеног јагодинског суда од 1. септембра 1904. године Бр. 14486, раније пресуда изборног суда од 6. августа 1904. године, која је изречена по овој деби, поништена, поред осталих разлога и за то, што није одређено било о чему изабрани суд има да суди.

Са наведеног, неисправно је и решење Министрово, што је одобрило решење начелства округа моравског од 26. октобра 1904. године Бр. 12879., којим је опет одобрено решење среске власти.

Полицијска власт није надлежна да цени, приликом расправе питања о упућењу на парницу, у смислу § 466. грађанског судског поступка, да ли је уступљење извесне покретности пуноважно, у смислу § 469. грађанског судског поступка и §§ 29. и 303. а. грађанског законика.

Решењем шабачког првостепеног суда од 13. октобра 1899. године Бр. 25860., одобрено је, по тражењу Управе Фондова, забрана на покретност њеног дужника М. Д., из Шапца.

Забрану ову удостоверило је начелство округа подрињског 20. октобра 1899. године, и узело у попис покретност, изложену у списку пописа.

Попису није присуствовао дужник М., већ је 15. новембра исте године предстао начелнику и изјавио: да су описане ствари залога његовом рођаком повериоцу Љ. С., за чије су рачун. по решењу шабачког првостепеног суда од 17. јуна 1897. године № 13111. узете у попис. Ово је пред начелством потврдио и Љ. С. као појављени поверилац.

За овим 14. јула 1903. године предстала је начелству Милија жена дужника М. Д. и изјавила: да јој је Љ. С., повериоца њеног мужа, 2. маја 1902. године уступио у својину за 1400 дин. сву покретност њеног мужа по списку пописа, извршеном на основу решења шабачког првостепеног суда од 17. јуна 1897. године № 13111., с тога је молила начелство, да Управу Фондова, која је ставила забрану на исте покретности, одбије од поглавља права на исте ствари.

Кад је она најала појављене сопственице саопштена Управи Фондова, изјавила је: да јој не признаје право својине узабрањене покретности, јер наимрењен Љ. С. у његовом потраживању, овај је изгубио право залога на описане ствари; а како појављена сопственица није ничим обезбедила своје потраживање на стварима свога мужа, јер се право залоге не задобија приватним уступљењем, већ судским, молила је, да се појављена сопственица, као слабија страна упути на парницу, те да путем ове докаже право својине узабрањене покретности.

Начелство, наиме, да Љ. С. задобивеном залогом описаних ствари није стекао право својине, те да би узабрањене ствари, које служе и Управи Фондова за залогу, могао другоме уступити (§ 29. грађанског закона); а да уступљење од 2. маја 1902. године, које је Љ. С. извршио појављеној сопственици Милији, нема никакве предности према § 469. грађанског судског поступка и § 303. грађанског закона, — решењем својим, по основу § 466. грађанског судског поступка, упутило је, као слабију у праву, појављену сопственицу Милију да код надлежног суда понеде спор и тамо докаже своје прече право над непокретношћу свога мужа.

Ово решење одобрио је Министар Унутрашњих дела својим решењем од 27. септембра 1904. године № 27276.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је решење Министрово основано на закону само зато, што је на-

чељство округа подринског, налажећи, да је жалитељка слабија у праву, по § 466. грађанског судског поступка, упутило је на опор за доказивање својине, с тога, што је попис за Управу Фондова, по пређашњу шабачког пространског суда од 13. октобра 1899. године Бр. 25560, којим је одобрена забрана на непокретност мужа жалитељкиног, извршен 20. октобра исте године, а уступање Љ. С., по коме жалитељка доводи право својине на пописану покретност, датирано је 2. маја 1902. године, дакле доцније.

Остали разлози изнесени у решењу начелства, а заснивани на прописима § 469. грађанског судског поступка и §§ 29. и 303 а. грађанског закона, по којима начелство узима да горње уступљење не преди, да Љ. С. није сопственик него повериоац, и да жалитеља нема залоге, без утицаја су на решење о упућењу на парницу, јер за расправу тих питања начелство није било надлежно, него искључиво судови, по чл. 146. устројства.

С тога је Државни Савет, на основу чл. 26. свог пословника, одлуком својом од 26. априла 1905. године Бр. 2682., одобрио решење Министрово, а жалбу одбацио као неумесну.

М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Раду Мојићевића, кројача из Ваљева, окривљеног због превере, тражи начелство окр. ваљевског. Рада је стар 20 год., раста средњег, у лицу је плав, образа дугих. Пронађеног треба стражарно спровести најближем начелству с позивом на њег Бр. 10545.

Бошку Илијеву — Кузманов, родом из Софије, тражи Управа града Београда. Бошка је стара 14 год., косе и очију прних, до пре кратког времена живела је у Софији. Ко о овој дивојчици буде на што знао, моли се да то достави Управи града Београда с позивом на Бр. 33150.

Тодору Н., служавку, које је пре неколико дана нестало из Београда, тражи Управа града Београда актом Бр. 33380. Нестала Тодора стара је 9—10 год., мала је, приличала сти, опасана и весма живахна, родом је из Врања. Од одела има на себи: црвену сукњу са црним појасом и плаву блузу. Ко о Тодори буде на што знао, моли се да о томе одмах извести Управу града Београда.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У Пожеги је ухваћен један сиктавски циганин са уверењем суда општине пунотешке, од 28. августа тек. год. № 1803, које гласи на име **Милана Ношића**. У драсланди Миленовој пајска су три коња: један дланс зелене, матор 8 год. са жигом „В. В.“; други дланс браве, матор 12 год. на челу мало дивтаст, а на носу бршаст, и један бугат, матор 9 год., на носу бршаст. Оправдања да сумња да су сва коња украдена, па с тога начелство среза пожешког позива сва полицијске и општинске власти да му што пре дају: одговара ли Милан за какво кашњење дела, и зна ли се чији су они коњи? УБр. 3?655.

ПОВИШЕНА УЦЕНА

Гвозден Минић, бив. писар а једно време и жандарм, родом из Сече Реке, у срезу крагујевачком, окр. ужичком, извршио је у претпрошлој години покушај убиства над Танасијем Савићем, бив. пореским среза колубарског, и због овога је решењем начелства округа ваљевског од 15. марта тек. год. Бр. 2840 осуђен за хајдука и уцењен са **1000** динара.

Одмах после овога Гвоздена је нестало и све до пре месец дана о њему се ништа поуздано није знало. Јатаци његови, међутим, протурали су реткошто гласове да је Гвозден пребегао у Босну, а у последње време чак да је и убијен. Јуна месеца тек. год. у овом пилу чак је откривен и један човечји леш у Зарошкој планини (срезу рачанском), за који су изнесени тамошњи људи уверовали плаш да је леш Гвозденов. Све ово, на жалост, није била истина, јер је несумњиво утврђено: да је Гвозден 4. августа тек. год., у друштву са још два непозната хајдука, извршио убиство над Срећком Марковићем, трговцем из Драгољевице, а 15. јануара тек. год. у друштву са осталим хајдуцима: пр. месеца у друштву са **Томом Јевтићем** и **Миланом Максимовић**, овај напад на г. Илију Гвозденовића, пореског среза набукопачког, које је стао живота жандарма Јована Цветковића.

Имајући све ово у виду, а у жељи да се овај опасни хајдук што пре ухвати или убије, г. Министар унутрашњих дела решењем својим од 24. пр. месеца Пбр. 20.879, на основу чл. 12. закона о јавној безбедности, поновио је уцену Гвозденову на **3000** динара, која ће се сума наћи онима који га убију, ухвате или полицијској власти пронађу. У овом пилу изнесе се и слика Гвозденова, као и слике изнесених му другова: **Томе** и **Милана**, који су још у 1900. години осуђени за хајдуке и уцењени са по **5000** динара.

ПОТЕРЕ

Јован Гајић, који је био под истрагом и у притвору под начелника среза крајинског, због крађе, побегао је на притвора 28. пр. м-ца. Јован има 26 год., средњег је раста, ило ногуран, у једно је око измирао, по тамној боји, у одећу је сувенном. За одбегли крадљивом нарећује се живо тражење. Пронађеног треба стражарно спровести срезу крајинском с позивом на Бр. 9336.

Никола Јекић, бив. кувар Мадутова Крушића, напевиће из Ваљева, стар 17—18 год., раста средњег, лица дугог, косе и очију крвих,

Гвозден Минић

Тома Јевтић Милан Максимовић

27. пр. м-ца упао је 106 динара Војину Шаиновићу, приђи, а по извршеној крађи побегао. Познаваћу се све полицијске и општинске власти, да Николу пажљиве потраже и кадгод спроведу начелству округа ваљевског, с позивом на Бр. 10816.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

Уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 40. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 9. ОКТОБРА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у округу 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединих бројева „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Државног Савета од 13. септембра ове год. Бр. 6464., решено је:

да се Богољуб Вујић, чиновник београдске задруге, родом из Ирига у Срему и досадањи поданик угарски, прими у српско поданство заједно са својом женом Олгом и малолетном децом: Браниславом и Ђорђем, изузетно од §. 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 27. септембра 1905. г. у Београду

СТРУЧНИ ДЕО

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

(НАСТАВАК)

§ I.

Напоследку, и она граница где престаје иступка а почиње преступна крађа, утаја и превара са свим је арбитрарна. Зашто, на пр. да је утаја у вредности од шест динара (три стотине гроша) или мање иступ (§ 391. крив. зак.) а изнад те цифре да је преступ (§. 231. крив. зак.)? Ова дефиниција апсолутно никакве, а најмање научне основе, и она је сама један доказ више да, када се не пође од тачне поставе, не може се доћи до правилних закључака. Чим је законодавац погрешно схватио карактер крађе, утаје и преваре, замењивајући да ту по квалификацији дела има значаја новчана вредност учињене штете, он је морао доћи до тога резултата, нелогичнога и неправичнога, да за исто дело, н. пр. крађу, једног осуђује на тридесет дана а другог на пет година затвора, и то само зато што ствар, коју је овај последњи украо, вреди један динар више него она до које је овај први истим таквим делом дошао.

И што тај арбитрарицум овде увећава то је овај факат: да питање односно вредности предмета крађе, утаје или преваре зависи од субјективне оцене вештака, што значи да од те оцене зависи и питање: да ли је крађа, утаја и превара иступ или преступ. Интересантна ствар, да вештаци, чија је дужност савети друга, одлучују суверено о квалификацији дела, одлучују о судбини окривљеног. Било би спижљена било из других обзира који не смеју играти никакву улогу кад је реч о примени закона, она могу, спуштајући процену предмета на четрдесет односно шесет динара или на још нижу цифру, спасти окривљеног од велике казне, којом законом казни преступну крађу, утају и превару, и учинити да буде иступно кажњен. На тај начин кривац ће, у главном, успети да избегне праву одговорност. Исто тако они измају наха да, опет руковођени неисправним побудама, прецењујући украдену, утајену или преваром одузету ствар, окривљеном стане на терет одговорност за преступно, у место за иступно, дело, и да му напуну казну много већу него што је она која би му се, с погледом на праву вредност ствари, по закону имала досудети.

Ко не увиђа да једно законодавство које допушта, и то у питањима о личној слободи и приватним правима појединца, решења основана на произвољним оценама, може само да компромитује добар спас правосуђа, што, наравно, не иде без штете по овде заштићене којима правосуђе има да служи?

Али није ово једини недостатак овога законодавства. Има још и други, врло обилан, који се тиче губитка грађанске части. Пошто иступи не повлаче губитак грађанске части,[10] то овај који буде осуђен за иступну крађу, утају или превару не потпада под одредбе §§-а 18. и 34. крив. зак. који се тичу губитка грађанске части. Међутим тако није са пресудом радну (казну) и 37. (за се примају протера) крив. зак., имајући нарочиту пређабу у §. 38. истога законика по коме се то казне „не могу никад само за себе ни поредним ни једна с другом казну одредити, него так уз друге овим законом одређене казне, па и то само у оним случајевима, где законом изреком то каже.“ На у кривичном законику он у појединој гредби нема нарочита о томе да се учиниоцима какве иступа може судити на губитак грађанске части. Шта више примени законик, изрицајући, у §. 310., казне које за собом може повлачити иступ, на правила о губитак грађанске части, што опети да он ту казну, коју иступних лица, за на она била и бешчасна, изключује.

Отуда овај који је за бешчасан иступ осуђен није лишен правог чиа губитак повлачи губитак грађанске части. Тако, под резервом о којој ће нешто бити говора, он има активно и пасивно бирачко право, пошто чл. 87. и 95. Устава траже, да губитак тога права, губитак грађанске части, а тога, као што смо видели, нема под осуде за бешчасан иступ.

Али, осуда за једно бешчасан иступ, крађу, може повући полицијски надзор. То се види из тач. 7. §-а 310. крив. зак. који, међу иступним казнама, предвиђа и тај надзор (допуна тога §-а од 30. марта 1883., и § 330. б истога законика који вели „Надзор полицијске власти надзор полицијске власти поред других казни само над пролазницима.“ (Допуна од 30. марта 1883.). Да ли овај који је, због иступне крађе, осуђен на полицијски надзор има активно и пасивно бирачко право? Ми мислимо да, односно прописа од та два права, треба одговорити немогућно. Чл. 87. Устава не изузује губитак тих права за полицијски надзор већ само за губитак грађанске части. Осуда на полицијски надзор је губитак грађанске части, то су две различне ствари, што се, у осталом, види и из §§ 39. и 38. а крив. законика који губитак грађанске части и полицијски надзор предвиђају као две одвојене казне.

Међутим, законом о општинама за полицијски надзор изузе са узме губитак права самог за општинском избору. Чл. 33. вели: „Немају право гласова на општинском збору..... 6. који су под полицијским надзором.“ Ово значи, да и они који су, због иступне крађе, осуђени на полицијски надзор немају ни активно ни пасивно бирачко право у општини (чл. 31. и 105. зак. о општинама). Исто то важи и за полицијски надзор који се корисе по §. 4. а. — стан последње друга половина — полицијске уредбе.

На тај начин, осуда због иступне крађе може за покуће извесно умањење грађанске части, извесну сарићу достојства. Јер несумњиво је да се чл. 32. тач. 9. зак. о општинама односи само на полицијски надзор који изрекну полицијске или општинске власти по §. 320. б. крив. закона и §. 4. а. полицијске

[10] То је несумњиво да бешчасни иступи не повлаче губитак грађанске части. На једна казна, па, дакле, ни ова, не може се изрећи без нарочитога законскога текста. Nulla poena sine lege. За губитак грађанске части, или и за неке од §§ 35. (да се кривцу одузму неки предмети), 36. (да не може извесну радњу радити) и 37. (да се прикаци протера) крив. зак., имало нарочиту пређабу у §. 38. истога законика по коме се то казне „не могу никад само за себе ни поредним ни једна с другом казну одредити, него так уз друге овим законом одређене казне, па и то само у оним случајевима, где законом изреком то каже.“ На у кривичном законику он у појединој гредби нема нарочита о томе да се учиниоцима какве иступа може судити на губитак грађанске части. Шта више примени законик, изрицајући, у §. 310., казне које за собом може повлачити иступ, на правила о губитак грађанске части, што опети да он ту казну, коју иступних лица, за на она била и бешчасна, изключује.

ступнии крађама, утајама и преварама. Осуда за преступно дело, за разлику од осуде за злочино дело (§ 18. крив. зак.), не повлачи по самом закону губитак грађанске части. Да ово буде мора суд тај

губитак нарочато изрећи (§ 34. крив. зак.), а то суд може, а и дужан је, учинити код оних преступа за које је привичним законик изриком везано губитак грађанске части. То су у опште преступи бешчашћа,[11]) дакле, ту долазе и крађе, утаје и преваре. На тај начин, разлика између положаја онога који је оптужен за иступину и онога који је оптужен за преступну крађу, утају или превару, врло замашна пеп и са гледишта затвора којим закон та дела кажњава, још је увећана. Док се учињавши, рецимо, иступне преваре, поште издаја затвор, налази, у погледу јавних права, у истој ситуацији у којој би био да никакво дело кривично учињено није, дотле онај који је преступну превару извршио, за време за које је грађанску част изгубио (§ 34. крив. зак.), не ужива права побројана у § 18. крив. зак. И ова велика разлика у њиховим положајима, по издржаном затвору, доћи ће

Тако, н. пр., чл. 163. Устава вели: „Право гласања при општинским и окружним изборима има сваки грађанин, који испуне законске услове, које, уз одређивање цензуса, пише државни савет 15 јануара конференције одлуке . . . .“ Далеко, но ће имати бирачко право у општини и у округу, о коме ће стајати настављен у среду, за који се бира, или у којем ово изборно право буде, (чл. 54.), а који је нарочито тешког глаша и ако све друге услове, који се траже за вршење овога права, испуњава, ако је осуђен на губитак грађанске части. Исто тако, ако је спречено да ово право вршити може: чл. 35. зап. о општинама по коме нема права гласа на општинском збору који зове и води полицијски надзорник и чл. 54. зак. о уређењу округа и срезова који вели: „За окружне посланике нема може бити изабран сваки грађанин, који испуни све законом тражене услове, а

5. *Јавна исправа* пред судовима онога времена такође је била довољан доказ за суђење. Јавна исправа била је облигација, тапија или други који писани акт од свеске власти или од магистрата. Тако је у половини маја 1808 године издао Управни Сапет магистратима ову заповест: „да се од 20 маја 1808 године нико „не би смео усудити без знања магистрата „продати кућу и виноград, ливаду и ледину, „оденични и свакога грунта земљу док „пресудом пазар учини и под јаком књигу „на своје добро, земљу или што прода, „не узме, јер који би се тресно или преко „дати или купити без онога мура и књиге, „пазар хоће се кварити.“ [2])

6. Поред обичних сведока у оно време било је и сведока, који се у Душановом Законику називају *оруженицима*. То беху људи, који по души или по уверењу под заклетвом допуњавају или одржавају неке једне или друге парничне стране. Пример оваквих сведока, који по души сведоче, имамо у Протоколу Шабачког Магистрата. Бр. 473, где је пресуђено некаквом Пантелији Свакоњићу и његовом другству за воденицу на Метковића по кметови како на душу примају. Сличан пример имамо и под бр. 622.

7. *Свод.* У старом законодавству кад се појави сумња о својини покретних ствари, и парочито о својини отоке поотојао је особити начин доказивања, који се називао *свод*. Ако се на некога посумња или у кога човек позна своје марвиње, па се пожали суду на њ даму је украо, тај је дужан био казати од кога му је, и он да је исти добављен те испитан, па даље редом, док не потпуно не ухвати је ли или није крађа, [3]) а ако је крађа, које украо. Пример оваквога доказивања видимо у протоколу Шабачкога Магистрата, Бр. 792 и 806. У овом последњем примеру имамо овакав случај:

„Дошао је суду Јевта Терзић из Корените, и пријавио се суду да је познао свог коња у Гаврила Коларовића из Мајна, шабачке нахије. Гаврило се изговара, да је међу од Јанка бимбаше циганског за коња једног. Кметови Јевта Терзић, Младен Обрадовић, и Богдан заседочење и заклетвом формално потврдити хоћеше, да је исти коњ Јевтин. Тако ни пресудисмо, да Јевта свога коња води, Јанко да ће Гаврилу другога коња на место, а Јанко да иде у ваљевску нахију тражити од кога је коња купио, и нама да покаже онога човека, и тако да се може наћи онај, који је коња украо, и од куда ваљевском писмено Јанко да „донесе, како је тамо свршено.“

Исти случај налазимо и у Деловодном Протоколу Крагујевца Петровића под Бр. 687.

8. Као доказ на суду узимати су и *спољашњи знаци*, на пример убој, модрице и друго. При крађи, ако је крађена ствар нађена у кући окривљеног и т. д.

9. *Мазија*. Да ли је окривљени крив или не у старој српској држави као доказ често се пута употребљавао котао или *мазија*. Вук у својем Речнику под речју мазија вели: „У Србији су до скора „кашто *вадили мазију*, т. ј. кад на нашкога човека реку да је што украо, „а он се одговара да није, онда у завре „пун казан (или велики котао) воде, па „у ону врелу воду метну помад врућа „усијана гвожђа (или камен), а онај, на „кога неће да је украо, засуче рукаве, „па објема рукама извади оно гвожђе из „воде. Ако он не буде украо оно што „на њега говоре, не ће се ожећи ни мало, „ако ли буде украо, изгорће му руке.“

Из докумената осталих ван правога устанка не нади се да је мазија употребљавана као доказ. Али Карађорђе је у почетку 1812 године осудио Милутина Гарашанина, оца Илијиног да „вади мазију,“ што је мислио да је он заиналио неко поштанско сено у селу Гарашина. Милутин се не хтеде покорити томе безпутном суду него се одметне у планину. [1])

О казнама

Као год што се судови полако развијају тако су и казне постепено завођене. Али у самом почетку устанка, кад се кидало с једном планшу а друга још није настала, требало је одржати ред у народу, требало је сузбити, застрашити и обуздати невољале људе, да не краду и не убијају браћу своју и да друга зла не чине. За то на првом састанку у Орашцу, кад је Карађорђе бирао за старешину, вели Ј. Бурић да је Карађорђе казао: да он хоће тога терета (старешинства) да се прими, „но знаки да зна да ја хоћу сви у слогу да дођу, да нико не тера писме старе, да допоша и хајдука не буде, да су путови, трговина и трговци слободни и сигурни, а где би се такви злочинци ухватили одмах да се погубе.“ [2]) Слично овоме приповеда и Петар Јоњић наводећи и да се Карађорђе није хтео примити старешинства. Кад су га питали зашто, он им је одговорио с тога: што ће свакога, који се ухвати у најмањој кађаји зубити, или обесити или на страшне муке ударити. [3]) Овде видимо да се при самом избору старешине у Орашцу предвиђало да ће се имати посла са самовољним људима, са убицама, разбојницима и надајницима. И већ се ту предвиђају страшне казне за такве људе, предвиђа се смртна казна, вешање и ударање на разне муке. Одмах у самом почетку борбе с Турцима Карађорђе је ухватио, идући на Рудник, некаквога човека, који је био понео писмо од Сали-аге рудничкога Кучук Алији у Београд, па је заповедио те су му пребили ноге и руке и останио га онако са испребијаним ногама и рукама да се мучи попорећи: „Кокоцудо, тако ће бити са сваким који се у издаји ухвати.“

У меморабима проте М. Ненадовића види се како је још маја месеца 1804 године установљен први суд у ваљевској нахији и како је прота према крчији Јустинијановом Закону и строгостима Мојсијевим прописао први нека правила за поменути суд. У тим првим судским правилима налазимо *смртну казну, мртву шибу, телесну казну, стрељање* и *ноћчану наказду*.

Смртна казна и метање на точак примењивала се за убице; стрељање на војника, који побегне са страже; мртва шиба на онога, који отме девојку, који утеже на појске и на онога, који се у свађи лати оружја; батинама каквалиши су се допоша, кривоклетници; а ноћчану наказду поред телесне казне имао је да даје онај, који је кривоклетством општепо другога.

У уредбя за суд ваљевске нахије од 1 јануара 1809. године Управни Сапет одобрава три врсте казне, и то казну *ноћчану, затворе* и *телесну*. Телесну казну суд је могао применити на прице и то од 25—50 штапа, „веће кашчиге да не буде.“ Даље се наређује: „ваљи ће се и такови људи, који за вишеречене кашчиге нису, како чесни кметови, бољубашке и трговци, такавима за прву погрешку буди кашчига арест [затвор] 24 и 48 сати о хлебу и води, а други пут по 25 гроша и 50; ако се пак случи да и најчеснији човек горе поменуте кашчиге потегне, па и трећи пут согреши, такоме после буди кашчига с батинама.“ [4])

С боком организацијом судова, с њиховим развитком и разне су се казне примењивале, особито током 1809, 1810, 1811, 1812 и 1813 године до августа месеца. Ми ћемо те казне изнети овде редом поченши од најблажих до најстрашнијих и најстрожих.

1. *Новчана казна* реће се примењивала, у време Карађорђево, али се иначе примењивала, као што се види на поменуте одредбе ваљевског магистрата. Она је примењивана на клеветнике (П. Ш. М. Бр. 637, [5]) за нетачну меру хлеба (П. Ш. М. Бр. 723, 787), за убој и злостављање (П. Ш. М. Бр. 768), а примењивана је и на крџумчаре (Д. П. К. Бр. 741). Новчана казна често је пута примењивана комбиновања са телесном казном (П. Ш. М. Бр. 768.)

2. *Телесна казна*. Ова казна примењивана је за разне кривице а састојала се у батињању. Према значају кривице примењивани је и број батина. Тако као што наведе кога на крађу да прими 12 батина у јарму (П. Ш. М. 737). Са 25 батина каквалиши се за непослушност и непокорност власти (П. Ш. М. Бр. 18), за нечување стоке (П. Ш. М. Бр. 733), за хуљање власти (П. Ш. М. Бр. 729), за међусобну тучу (П. Ш. М. Бр. 814), за крађу оне или јагњета (§ 26 Карађорђевог привичног законика), за псовку и грдњу свештенића, старешине, чиновника, трговца или кмета (Кривични Законик § 23) и војник који би без одобрења избацио пушку (Казн. Законик § 15). Са 50 батина каквалиши се за пљачкину (Д. П. К. Бр. 1024) за крађу вола (П. Ш. М. Бр. 732), за не извршење

[1]) Протокол шабачког магистрата Бр. 194.

[2]) Ст. Новаковић. Законик цара Душана 1898. стр. 254.

[1]) М. Ђ. Милићевић. Поменик. Стр. 765.

[2]) Гласник IV, стр. 115.

[3]) Споменик XIV, стр. 18.

[1]) Историјски развитак полицијских власти у Србији. од Д. Ђ. Аранђела. 1905. год. стр. 36.

[2]) У један пашоњену појединих бројева по Протокола Шаб. Магистрата обележавањем са П. Ш. М. Бр. а за Деловодиште Протокол Крагујевачког са Д. П. К. Бр.

судске пресуде (П. Ш. М. Бр. 731), за наплату иде преко одређене тарифе (П. Ш. М. Бр. 816). Осим тога кањавали је с 50 батина војник, који би напарио пушку на другога и не би окинуо; кум, девер и стари стват, који би се примили часништва при венчању отете девојке (Казнени Законик § 21 23 и 27). С 30 батина кањавали су сватови, који би при венчању отете девојке (Казн. Законик § 27). Са 100 батина кањавао је војни бегунац, крађумчар коња за Турску, онај, који превари девојку, бунтовник и онај који друге постиче на буну, ваплар који би заспао на стражи и за крађу вола и коња (Д. П. К. Бр. 1256, 1259, 1330. — П. Ш. М. Бр. 164. — Казнени Законик § 21 и 26). И најпосле са 200 батина кањавали је онај, који би преварио и отео девојку (П. Ш. М. Бр. 339).

Често пута сусрећемо телесну казну примењену уједно са затвором; тако за покушај похаре кањавало се с 50 батина и 15 дана затвора, за крађу говеда 50 батина и 7 недеља затвора, за онога, који у прељуби с девојком роди дете 150 батина и затвор (П. Ш. М. Бр. 70, 705, 715, 775 и 815).

3. *Затвор или хапс.* Ова је казна рећи примењивана код судова и власти од 1804 — 1813. Тако налазимо да је казна затвора примењена према мужу за злостављање жене (П. Ш. М. Бр. 338) за убијање стоке (П. Ш. М. Бр. 583); затвором од године дана кањавали су момци војводе Раке Девајца за свирепо и безбожно поступање према људима Ракине кнежине. (Д. П. К. Бр. 1238).

Затвор с оковима примењивали је за нехотично убиство, исто тако и на онога, који би потегао пушку или нож на сиреше а не убије (Казнени законик § 19 и 20).

Затвор је се могао где што заменити новцем (П. Ш. М. Бр. 706).

4. *Робија.* У Београду, у тврђави његовој, постојао је за време прпога устанка некакав казнени завод, у коме су људи осуђени на робију, казну издржавали. Шабачки Магистрат слао је људе осуђене на робију у Београд да тамо казну издржавају (П. Ш. М. Бр. 339). У тамници београдске тврђаве издржавао је казну 1813 године војвода Максим Рашковић, затим Павле Цукић и Петар Молер. Људи, који су казну издржавали, морали су радити у тополивници у доњем граду. Од тога нису се изузимале ни војводе, као што то прича Вук Караџић на једном месту у својим списима.

5. *Лишење чина.* Ова казна употребљавана је само према старешинама и чиновницима општа времена. За злоупотребе у војводској дужности лишен је војводства Димитрије Пазарац (Д. П. К. Бр. 957). За тим § 37 Казненога Законика прописује да се лиши чина и власти и да падне под казну сваки онај старешина или судија, који се нађе да је с поповима, који коње краду или војводе, те с њима дели, или који штити лопове и угледавци-сиротињу.

6. *Расељавање.* Овом казном кањавање су породице хајдука, који се не могу да похватају (Д. П. К. Бр. 750).

7. *Прогонство.* Прогонством преги шабачки магистрат пијаницам и свађалицам (Бр. 124); исто тако прогони неки монаха Прелића из целе нахије (Бр. 136). Прогонством прети прогонством у Москове Караџорђе проти породицама неких убица (Д. П. К. Бр. 750).

8. *Мртва шиба.* Ова казна као да није примењивана раније. У нашем законодавству средњега века, колико ми је познато, не постоји. За време устанка она је примењивана или најзише на војне кривце. Она је примењивана на хајдуке. Тако је Караџорђе наредио крагујевачким кнезовима да казне Радивоја хајдука из Петровца мртвом шибом проз 500 момака 24 пута, и да му његову сентенцију (пресуду) прочитају пред народом, да покажу његова дела, како је зло градио и шта је дочекао (Д. П. К. Бр. 602). За тим примењивана је на убице, кад им се смртна казна или нешала замењивале мртвом шибом. Тако је некаква Павле Миленковић из Мачве села Змијаља осуђен на вешала за убиство, па му је та казна замењена мртвом шибом 5 пута проз 300 момака (П. Ш М. Бр. 221.). У „наставленијама,“ која су дата војводама 1812 године, налази се и ова заповест односно шибе: за војне преступе дозвољено нам казнити кривце сразмерно преступима са штаповима, а бегунце на војске и онога, који на позив на војску, не дође, можете казнити шибом но најдаље проз 300 момака три пута. Осим тога мртва шиба примењивана је на војника, који би при изгубљеној битци за живота дао оружје из руке или би га бацио, и то да трчи проз параду 600 момака шест пута; војник који би на стражи заспао казњавали је мртвом шибом проз 300 момака три пута; исто тако и војник, који би крао своје брата, као и момак, који се усуди отети девојку (Казнени Законик §§ 14, 21, 25 и 27).

9. *Смртна казна.* Ова казна употребљавана је врло често у време прпога устанка. Тако ова је примењивана на кривце и злочинце за силовање деце, за бунење у војци, за убиство, за оцубиство, за хајдуковање, за опасну крађу, на девојку, која роди без мужа дете — конопе, на га удави. (Д. П. К. Бр. 658, 839, 857, 842, 958, 1248, 1486, 1508, 1523, 1441. — П. Ш. М. Бр. 221. — Казнени Законик §§ 18 и 30).

10. *Вешање.* Ова казна је исто је што и смртна казна само што је смртна казна извршена мачем, сибљом или пушком чанција а вешање је давало смртној казни понижење. Вешала су досуђивана за ручење мера на граници (Д. П. К. Бр. 933.); за похару (Д. П. К. Бр. 1049); за убиство (Д. П. К. Бр. 1109 и 1248); за хајдуковање (Д. П. К. Бр. 1508); и шпијуни су по где кад кањавани вешањем (Д. П. К. Бр. 1598 и 1706).

11. *Бацање у воду.* Ова казна као да је примењивана прних година устанка. А раније сам је у народ вршио. Она је остатак из старога законодавства, а доцније постала је обичајем народним. Бацање у воду пре би служило као доказ него као казна, јер се бацало у воду да се дозна, која је жена вештица, па кад се дозна, онда се подвргавала казни. У Протоколу Шабачкога Магистрата иначо трат да је бацање у воду некада служило за казну. Тако под бр. 193, магистрат је пресудио момку Стевану Михајловићу из Петловаче, који је учинио непочинство и нечисто с девојком Анђелијом Живановићевом из Петловаче, тако момку ударише 100 батина а девојки 50 камџија за овај први пут: а за други пут имаће ову казну: „да у воду оће бачени бити.“ Овај обичај да се девојке, која роди копиле, зашије у врећу и баци у воду, живео је раније у Мачви. Или је растрзала коњима.

Бацање у воду као доказ такође је остатак из старијега законодавства и обичајнога права, које је често примењивано и ове које су држали за вештице. И сам Караџорђе, како прича Вук Караџић, употребљавао је бацање у воду као доказ да сазна која је жена вештица а која не. У осталом доцније је и сам Караџорђе својим казненим законом забранио то, јер § 31 гласи:

„Ко би се усудио вештице тражити и „убијати жене и мучити, као што су биле овакве будалаштине, или у воду бацати, ко би ово учинио — овакву зло„дост, за коју се Србима бели снег смеје, „за овакву будалаштину осуђујемо ну„ ово њему да се учини, што би он учинио „више реченим вештицама.“

12. *Спаљивање* је такође казна, која је постојала у византијском законодавству. Постојала је и у старом српском законодавству за оцубице, матероубице, братоубице и чедоубице. У обичајном праву за преме Турака постојала је и примењивана је на вештице. За време прпога устанка она се сматрала као казна равна вешању. Тако Караџорђе 22 јуна 1813 године пише војводи Јови Поречком са старца, кога је ухватио на планини са турским књигама шпијунити и људе и зборе предавати, да га обесе или спале пред народом (Д. П. К. Бр. 1706).

13. *Набење очију.* И ова страшна казна постојала је у византијском и српском законодавству. Душан наређује да се пијанци, који удари, или нападне, посече или окрвави а не убије или не рани тако да од тога смрт дође, казни кнежем ока. Караџорђе пак наређује 18 јуна 1812 године Вујици Вуићевићу, војводи смедеревском да Петка, који је свеште похарао казни тако: што ће сазвати вилает, пак му очи навадити (Д. П. К. Бр. 887).

14. *Пребијање ногу и руку.* И ова страховита казна пореклом је из средњега века. Примењивали су је Византинци и Турци, а да ли су је и Срби примењивали у старој српској држави, не знам. Народна песма помиње ову казну примењену од стране Турака на српске хајдуке. Караџорђе је примењена на шпијуне Она је први пут примењена 1804 год. пред освајање Руднина. Миљићевић М. Ъ прича то овако:

„Идући с устаницима да опседне Град „Руднк, Карађорђе је Блазинавској реци „срегне некаквога Раку из села Руднка „на осамарену коњу, и упитага куда ће: „— Идем у Смедерево за со, одговори Рака.

„Ђорђе је, међутим, знао да је тај „Рака био пријатељ рудничким Турцима, па га по другу пут упита лепо:

„Рако, кажи право куда си пошао, биће ти лакше?

„— Идем, човече, у Смедерево за со, „одесла се Рака. Ђорђе заповеди те Раку „претресу, и — у шубари му нађу писмо од Сали-Аге Рудничкога Бика, за Кучук-Алију дахију у Београду...

„Видеви то, Ђорђе заповеди те Раки „каменом пребише обе ноге испод ко„лена и обе руке испод лакта.

„— Кокодше, рече му тада: — иди сад „те носи Турцима писма!

Ина тога Ђорђе оде да опаја Рудника, а Рака оста на другу да пишти.“ [6]

У казненом законику такође се одређује за шишање она страшна казна. У § 24 вели се:

„Који би се Србин ухватио и осведочио да тајно води шишуњук, да род „свој издаје, тај да се каштирује: да му „се пребију обе ноге на два места и обе „руке, и тако жив да се дигне на коло, „и да се не окине док пост траје.“

Исту казну овај законик одређује § 34, 35, и 36 за хајдуке, за онога, који даје хлеба хајдуку или га не јави власти, затим тека се казна прописује и за старешину судију, који би се усудио, да хајдуке шаље у народ да харају и њему да доносе.

Милоје Вукићевић

ЖИВЕ СЛИКЕ

(наставак)

V. Леђа (сл. 95).

На постеријорном делу тела медијална је замењена кичмом, која са седмим кичменим обртљем служи као полазна тачка за локализовање особених знакова на овом делу тела. Седми кичмени обртаљ налази

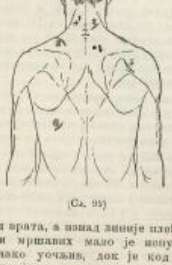

(Сл. 95)

се испод врата, а изнад плећа. Код личности мршавих мало је испупчен и с тога лако уочљив, док је код пуних личности наједначен са остадим обртљима.

[6] М. Ђ. Милићевић. Кнежевина у говору и у опису. Стр. 44—45. За овај случај да сам нешто као другачије слушао од своје жене и од покојног А. Чумића.

Примери:

а.) *белега од чира, у облику крста, за 3 см. изнад левог кичменог обртља и за 2·5 см. у лево од кичме (1);*

б.) *белега у облику праве линије, величине 3 см., правца косо унутрашње, за 1 см. изнад и у десно од седмог кичменог обртља (2);*

в.) *белега полукружна са издубљеношћу на доле, за 7 см. у лево од седмог кичменог обртља (3);*

г.) *младеж у величини просног зрна за 3 см. испод седмог кичменог обртља и за 2 см. у десно од кичме (4);*

д.) *белега полукружна са издубљеношћу на горе, величине 5 см., правца косо спољашњег, за 12 см. испод седмог кичменог обртља и за 9 см. у десно од кичме (5);*

ђ.) *белега у облику праве линије, величине 3·0·2 см., правца косо-спољашњег, за 24 см. испод седмог кичменог обртља а и за 6 у лево од кичме (6)* и т. д.

VI. Ноге.

Веома је ретко, да се морају узимати особени знаци и са доњих делова човечјег тела, јер док на њих дође ред, испуњен је готово цео картон. У осталом, њихово описивање и локализовање биваа у свему по већ изложеним принципима.

Скраћено писање особених знакова.

Да би се, у одређеним рубрикама на картону, могли уписати сви особени знаци једне личности, као и да би се то што брже учинило, Бертилон је установио напротито скраћено писање — *антропометријску стенографију*. Оно се састоји у скраћивању појединих речи, било помоћу њихових почетних или средњих писмена, било помоћу нарочитих, конвенционалних знакова.

Посведневна употреба овог скраћеног писања и читања утиче у толикој мери на личности које се њиме служе, да га оне доцније радо претпостављају обичном читању и писању.

Примера ради, изнећемо и објаснићемо овде неколико скраћених израза, који се најчешће сусрећу у пракси, а међутим су интернационалног карактера.

Тако реч *изнад* представљена је помоћу једне хоризонталне линије, дужине од прилике 3 мм. и повучена с лева у десно, која на свом десном крају има један мали полукруг са отвором у десно; ⊂

Реч *испод*, чије је значење супротно значењу претходног израза, замењена је такође једном хоризонталном цртицом и полукругом, само што је њен полукруг испод хоризонталне линије, опет са отвором у десно ⊂

Четири стране тела: *антеријорна, постеријорна, екстеријорна* и *инферијорна*, представљене су почетним грчким писмима ових истих речи: *α, π, ε, ι.*

Израз: *лево* и *десно*, који се тако често употребљују, замењени су: први помоћу знака *γ*, а други знаком. *φ*

Особени знаци у облику угла и троугла, представљени су пацртима дотичних фигура у манијатури: ‹ и ›, док се за пражњавање односа *већег* или *мањег*, употребљују они исти знаци који и у аритметици: > и <. Тако исто употребљени су аритметички знаци и за означење паралелног правца двају особених знакова.

Ако поврћемо примере са сл. 93. испишемо скраћеним знацима добићемо ова означења:

а.) *бљ. а. х. 2. см. х. за 3 см.* ⊂ *ср. ∮ обр. (1).*

б.) *бљ. п. х. 1|0·2 см. к. за 1 см.* ⊂ *кр. носа (2);*

в.) *бљ. п. х. 2 см. /х/. на ср. & обр. (3);*

г.) *бљ. п. х. 1·07 см. к. е. на & стр. носа (4);*

д.) *бр. п. просно зрно, за 2 см.* ⊂ *е ‹ ∮ о. (5,);*

ђ.) ⊂ *скроб. ђ. см. к. а. за 6 см.* ⊂ *и ∮ од ср. а* ⊂ *∮ ад. (6);*

е.) *бр. длакава. в. мумурузно зрно за 1·5 см.* ⊂ *ср. (7).*

Као што се види из ово неколико примера, скраћено писање неома је просто и лако, и с обзиром на мали простор картона, одређен за уписивање особених знакова, и врло корисно.

Циљ и употреба живих слика

Циљ је живим сликама, као и целом систему Бертилононом, констатовање неоспорног идентитета у свако доба и на сваком месту, а њихова практична употреба од неоцењене је користи у ова три случаја:

а. *За идентификовање непознатих личности;*

б. *За анализирање фотографија;* и

в. *За класификацију фотографија.*

* * *

а). *Идентификовање непознатих личности.*

Главни задатак полицијске сигурности у данашње доба састоји се, на прном месту, у спречавању кажњених дела, а на другом у истраживању и хватању њихових учинилаца. У колико први задатак зависи од других мера: наставе, религије, морала, народног благостања, друштвеног уређења, разних хуманих установа и т. д., у толико други зависи искључиво од добро уређене полицијске сигурности и способности полицијских органа.

Најобичније, а у огромној већини случаја и једино средство за идентификацију кривца у бегству, јесте њихов лични опис, са чијом се употребом сређемо у најотварије времениа, и чија је предност раслa из дана у дан. У колико су се свакобрачајна средства све више и више развијала, а повраћ узимао све већег и већег маха, у толико се и она предност личног описа све више испољавала. Без тачног личног описа, данас је излазило и помишљати на успешно трагање за кривцима који су, као што у већини случајева бива, успели да побегну по извршеном делу. Ово и јесте разлог са кога је Бертилононим живим сликама поклоњена тако велика пажња, и због којих се отварају нарочити курсеви за органе полицијске сигур-

ности у свима већим престоничким префектурама.

Говорећи о картонима за живе слике, видели смо како се они испуњују и шта све садрже. Да видимо сада како се међу ових картона, односно обавештења која су на њима, могу пронаћи лица на која се ова обавештења односе, без обавра на то, да ли су она прерушена или лично позната онима који их траже.

Примера ради претпоставимо, да је дан полицијски орган има да потражи лице, чија се опис од пре 10, 15, па и 20 год. налази на овом картону:

Антропометријска обавештења

Хроматска обавештења

Опште облик профила

Опште облик лица:

(наставиће се)

Д. Ђ. Аџимић

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине драгосињачке, актом својим од 28. пр. м-ца Бр. 1107, пита:

„Јован Пупавац, тежак из Драгосињаца, венчао се са својом супругом Лудком, по гласу књиге венчаних, на дан 23. октобра 1894. год. и после венчања на 155 дана, добио је сина Ненада, који је крштен 27. марта 1895. год. и уведен у књиге крштених као брачни син Јованов, и ако то по §. 113. грађ. зак. не би могло бити, јер није протекло време од 180 дана од венчања до рођења.

У 1902. год. Јован је умро, а иза њега остала је удова Лудка са сином Ненадом, јер Јован није имао друге деце.

Јован није оставио тестамената, којим би Ненада признао за наследника, нити има каквог другог акта, који би Јована истицао Ненада за свога сина, сем што је уведен у књигу крштених као син Јованов *(међажном свештеника)*.

Одмах после смрти удова Јованова, Лудка, преудала се и собом одвела Ненада.

После њене преудаје, одлити синовац Јованов, Спасоје Пупавац, као *наследник* одмах је узео имање у своје руке и њиме по својој вољи управља и располаже.

Услед овога није ни вршен попис имања ни маса образована.

Кад је Спасоје позват да ово имање пријави у порез, он је изјавио, да је оно масено, јер, вели, он њиме рукује као стараилац Ненадов, и ако за таквог није судом одређен, а маса не треба да плаћа порез по чл. 7. зак. о порезу, јер је имање испод 2. хектара пространости.

Бојазан је, да Спасоје не изигра плаћање пореза на тај начин, што се сада заклања за масу која је не постоји, а кад Ненад постане пунолетан, онда ће му он одрећи право на наследство — Ненаду — а дотле ће, пак, порез застарити за тодине толике.

Моли се уредништво за обавештење: шта да судради по опоме, како би заштитио државни интерес?"

— На ово питање одговарамо:

Из предњег питања суда види се, да он стоји у заблуди о праву Ненадовом на наследство. Јер, чим је пок. Јован дозволио, да се Ненад запише у књиге крштених као његов законити и брачни син, и у опште није истицао то питање, онда се по §. 128. и 130. грађ. зак. Ненад сматра као законити син Јованов, па по томе и као његов једини наследник, пошто друге деце нема.

Према томе, одмах после смрти Јованове требало је извршити попис и известити старатељског судију ради образовања масе.

Ну кад то није учињено у своје време, то треба учинити сада, како би се заштитили интереси малолетног Ненада.

Самим тим, што не стоји мишљење суда о праву наследства, отпада и бојазан, да ће се оштетити државни интереси у погледу плаћања пореза, јошто маса и не подлежи плаћању овога по чл. 7. зак. о порезу.

II.

Суд општине лугавачке, актом својим од 29. септембра ове год., Бр. 1071, пита:

„Ненад Ненадовић, из Ниабрдице, пресудом овога суда кажњен је са три дана затвора због самовлашћа.

Ова му је пресуда саопштена 11. септембра тек. год., а он је жалбу поднео 15. тек. месеца.

Према овоме жалба би његова била неблаговремена.

Али, како је 14. септембар, као последњи дан за подношај жалбе био празничан (Крстов-дан), то се моли уредништво за објашњење: да ли је жалба, дата 15. септембра благовремена, пошто се у §. 15. и 16. полиц. уредбе рок за жалбу одређује онега три дана?

Исто тако нека нам пиоли објаснити: како би се узело у грађанским споровима, кад би последњи дан за подношај жалбе био празничан?"

— На ово питање одговарамо:

У §. 15. и 16. полицијске уредбе, која је поступак полицијским и општинским властима за случајеве из III части кривичног закона, ништа се не вели, како ће се поступати у случајевима, кад се догоди, да последњи дан за подношај жалбе буде празничан.

Према томе, држећи се строго §. 15. и 16. полиц. уредбе, узело би се, да је жалба, у истакнутом питању неблаговремена, пошто је дата четвртог дана од саопштења.

Али кад се узме у обзир та оконност, да општинска судови по селима не раде сваки дан (чл. 90. зак. о општинама), онда нема разлога одступати од принципа, постављеног у §. 15. кривичног судског поступка, по коме се у случајевима, кад последњи дан рока за жалбу падне у дане, кад суд не ради, узима за дан рока први радни дан суда.

Према овоме, наше је мишљење: да §. 15. крим. суд. пост. важи и за случајеве из III части кривичнога закона у колико додирује ово питање, кад по-

лицијском уредбом то није изречно друкчије регулисано.

У осталом, у сваком случају жалбу треба спровести суду, па ће он решавати и о овој околности.

Што се тиче питања: како би се узело у грађанским споровима, над би последњи дан за подношај жалбе био празничан, ми одговарамо, да се по § 118 грађ. суд. поступка, такође сматра да је жалба благовремена, ако је дата одмах првога радног дана по празнику, када је био последњи дан за подношај жалбе.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ЗЛОЧИНЦИ

од Др. Линденау-а*)

Још у једној мојој ранијој расправи ја сам скренуо пажњу на то, да за социјално-биолошко испитивање типичних злочинстава најпоузданије полазне тачке дају морално појаве друштвеног живота, које је испитала и описала научна Народна Економија. Јер злочинство није самостални продукат друштвеног организма, већ један, који се хвата за поједине нормалне друштвене установе. Поред брака постоји проституција, сваки позив, сваки облик настањивања људског, сваки облик државе и привреде, свака велика варош и село, републичка и монархијска, капиталистичка и комунистички начин рада производе и себи својствене криминалне појаве.

Један споредан продукат оне врсте је оно и интернационално злочинство, у коме треба да гледамо болесну страну међународног саобраћаја, а то је појава, чије је привредно-правно испитивање наше друштво постанало себи као специјалан задатак. С правом дакле могу претпоставити, да се ви интересујете за кривично правно посматрање социјално најопаснијег напредњачења међународног саобраћаја — за интернационалне злочинце и злочинства.

Својим је излишно да пред вама говорим о значају развића саобраћаја за модерну народну привреду. Шпицеру у свом делу „Начрт опште науке о народној привреди,“ заслужује да му се безусловно одобри поставка, да је сада наступила револуција у народној привреди, каква се није десила за последњих 6000 година, а чији главни узроци, по његовом тврђењу, леже у новим саобраћајним средствима, која су како привредни тако и политички живот сасвим преобразила, а у исто доба произвела најважније психолошке и моралне последице. Како је пак злочин социјална појава, онда је овај социјалан преврат морао родити и нове злочине, поште сваки друштвена појава има и своје мрачне стране, свако време и своја сенина proprie (нему својствена злочинства). Али криминолошки значај модерног развића саобраћаја има још један нарочити основ. Злочинац није само социјалан феномен, већ у исто доба човек, који мисли, а често и врло оштроуман — па с тога је по правилу и одговоран за своје поступке. Он је продукат разлика, али та он у исто доба и потпомаже. Најбољи доказ за ово даје нам коришћење „конјектурног,“ које се врло често даје посматрати код злочинаца од заната! Злочинац расположиве у врло великом степену способношћу, да се прилагоди приврелном развићу. Овде се дешава једна врста мимикрију у борби за опстанак. Било би управо загонетно, кад се злочинци не би користили за привреду тако значајном двоножном конјектуром модерног развића саобраћаја. Ово је пак коришћење у истини наступило у два правца: јакоба саобраћаја искоришћавања је прво за покретљивост самих злочинаца и злочиних дела. Али модерни злочинац исто су тако напазници, да развиће права није могло никад ићи у корак са развићем саобраћаја. Слабост међународног правосуђа постала је меродаван фактор у плановима злочинаца, што нам показује кратко историјско упоређење најважнијих злочиначких типова почетком 19. и 20. века. У почетку 19. столећа страх и трепет су становништву страшне разбојничке дружине, које су узимале Рајну као ослоних својих разбојништава, користећи се политичком раздробљеношћу и непрестаном изменом државних граница у овом пределу, и рачунајући с разлогом на то, да суревнивост суседних малих држава неизучује свако енергично гоњење. И одиста сам најважније ових аликовања постигао ее тек удруженом снагом дотичних земаља. Данас, у почетку 20. столећа, далеко су раширеније границе правног саобраћаја услед постигнутог државног и правног јединства у Немачкој. Али оне прошарене границе тешко да мале спречавају гоњење аликовања но што је било пре стотину година. То је пак модерни аликовац врло добро увидео. Он је, следујући међународном саобраћају, смело прешао земаљске границе, и од отежавања међународног правног саобраћаја пуче корист исто онако као пре сто година разбојничке дружине од политичке раздробљености у Немачкој. Још је постао тип модерног интернационалног злочинца, кога ћемо сада из ближе посматрати.

Овом излагању служиће као основ ових пет класа:

1. Злочинци, који беже.
2. Насељени странци као злочинци.
3. Интернационалне екитинце.
4. Злочинци професионални који путују.
5. Интернационални организовани злочинци.

Ове класе неће да представљају тиранове у смислу научне криминологије, која у главном још није даље дотерала од разликовања између злочинаца из навике и случајних злочинаца — супротност, која је нашла израза и у њиној подели класа, изабрао сам само ради увођења очигледности. Класу 1. и 2. сачињавају поглавито случајни злочинци, класу 3., 4. и 5. представљају хронични криминалитета.

*) Ово интересантно и поучно предавање држао је Др. Линденау, један полицијски чиновник, у „Међународном удружењу за упоредну кривичну и економску науку“ у Берлину, 27. маја 1902 године.

1. Злочинци, који беже.

Међународни однос појављује се овде искључиво у бегству, дакле после извршеног злочиног дела. Само пак учињено злочинство слободно је од интернационалних елемената. Бегство је типична појава пратиља тешких злочинстава, извршених од случајних злочинаца. Ово пак нарочито каже о убиству, које, као што је познато, доста ретко извршују злочинци од заната, већ се већином појављује као непромишљено дело од стране повајлија или као очајан корак. За често бегство убица навешћу неколико примера из најновијег времена. Убице: брачни пар Генци, из Берзина, ухваћен је у Бразилији, брачни пар Клаји, из Беча, у Паризу, убица своје жене Валтер, из Берлина, у Холандији, брачни пар Хубер, из Минхена, у Северној Немачкој, убица Вебер, из Берлина, у Казилу, у Русији. При бегству претпостављају се, као што и горе изложени примери показују, три правца. Често покушава злочинац да утекне у свој завичај, куда га у првом реду природни инстинкт мами. При томе се узима у обзир начело непадавања домородаца, нарочито што се учињавај каквинног дела нада — на жалост у највише случајева с разлогом — да ће доказивање његове кривице, кад се кривична парница води у завичају, далеко од места учињеног дела, бити скопчана с великим тешкоћама, или да ће потрошња бити наклоњена да благо суде о убиству једнога странца. За тим је врло често омањени пут спасења злочинцима бегство преко океана, пошто задржавање у Америци уживања вероватност, да ће злочинац избећи гоњење. Назад често злочинци траже уточишта у великим средиштима светског саобраћаја, у главним варошима, у којима је промалазак учиниоца дела напредно отежан и поред строгог полицијског надзора.

(наставиће се)

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Марка Н.. одуту, родом из Ћидра, оправљеног због краће, трпи пачелник среза посавско-тамнавског питом Бр. 8892, Проналазног Марка треба страпарско спровести среској власти.

ПОТЕРЕ

Илија Ст. Марић, темпи из Шарбановца у срезу бољевачком, ниа за уме на одговор за ше краће кова, али је побегао незнано куда. Он је стар око 50 година, средњег раста, просед, увалих образа, носа изломљена. На једној руци каквирот му је урушен. Носи прво, кратко гуњче и беле влашке чакшире, а на глави прнем, стара фес или влашку шубару; на носима опанке. Говори српски и влашки, а веома је один шпијунажу кома. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Илијом изврше потеру и о резултату известе начелника среза бољевачког с позивом на Бр. 13722.

Јевта Јанић, кројачки радник, извршио је у Београду једну утају и побегао. Он је

стар 29—30 год., стаса малог, косе рибозелене, и тамних веђих и брковa, очију плавих и провалих. Позивају се полицијске и општинске власти да га у својим домаћинама живо потраже и проваћеног њему стражарну спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 33807.

Ристa Велић, кмеција из Прокупља, решењем прокупачког пространог суда стављен је под суд и у притвор због спасне крађе. Ристa је у бегству, па с тога начелство округа топличког позива све полицијске и општинске власти да га у својим домаћинама живо потраже и проваћеног њему стражарну спроведу с позивом на акт Бр. 7783. Ристa има 35—36 год., средњег је стаса, смеђ је, на десну ногу шепа.

Три непозната зликовца убили су 1. ов. м-ца Горчу Петровића, председника општине крушевачке на његовом имању, а његовог сина смртно су ранили. Један од зликоваца стар је 30 год., сувоња, очију зелених, брчина увијених; други је стар 25 год., сувоња, црномањаст, брчина малих; трећи је средњег раста, и погрбљен. Позивају се све полицијске и општинске власти, да зликовце пажљиве потраже и нађене спроведу начелнику среза власотиначког с позивом на Бр. 9772.

Миља, жена Николе Павлошића, из Јагодине, побегла је 5. т. м-ца из ходника највећарије среза беличког, где је одговарала за крађу. Миља је стара 40 година, средњег стаса, сувоњка, у лицу плава; на себи има прљаву поњчетсу рекла и сукњу, на глави белу мараму, а на ногама чарапе, без обуће. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Миљом трагају, и у случају проналажења упуте је моменуте начелнику с позивом на горењу начелства округа моравског Бр. 11631.

Непозната краљанца ноћу између 3 и 4 ов. м-ца украо је Димитрију Ранчићу, из Калутерена, једног коња, дање беле, старог 7 год. без репића. Позивају се све полицијске и општинске власти, да краљанца и крадљу пажљиве потраже и нађене спроведу начелнику ср. у Бабушници, с позивом на Бр. 8169.

Два непозната зликовца, наоружана пушкама, ноћу између 29. и 30. септембра т. г. напали су на Милана Васиљевића, тежака из Слатине у округу тимочком, пукли га пиштољем и опљачкали му 100 динара. Оба су зликовца непозната, у сукненом оделу, један поменик, други омален. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за зликовцима трагају и резултату известе начелника среза зајечарског с позивом на Бр. 14794.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У Неготину је 12. пр. м-ца ухваћен **Илија Соломон**, тежак из Дакићевца у срезу кључком, који је отуђивао ва своја леђа још у априлу месецу тек. године, а до сада се о њему ништа није знало. Начелник среза кључког известио је недељу пазет среза неготинског, да је Илија, према уверавању његове заљубље, један од окорелих и опасних зликоваца. Код њега је претресом нађено 93·20 динара, и то 90 динара у поломљеним од по десет динара, а 3·20 динара у сребру и ситу. На јеврејој од банкнота, у доњем крају, стоји плаћали написано име: Димитрије Ђорђевић, трговац из В. Плане.

Илија је пре четири године био осуђен од стране неготинског пространог суда на 6 месеци затвора за крађу стоке, те по томе и остали озлоглашена пала је основана сумња на њега, да је у друштву са још неким непознатим зликовцима извршио разбојништва над Марјином, удовом Јована Марјановића из Јабуковца, и над Димитријем Симоновићем, земљаком из Штубика. Кад је начелник среза неготинског суочио Илију са Марјином и Димитријем, обојег су познали у њему једнога од зликоваца, који су над њима извршили разбојништва, те су га за та дела и оптужили. Решењем земаљске власти Бр. 9896, од 12. пр. м-ца Илија је стављен под истрагу, у притвор и овоз, те се сада води дало поједине ова њим, али он не признаје дело.

Илија је стар 26 година, средњег раста, добри развијен, дугуљасти лица, дугачке косе, а у опште је смеђ.

Од одела има на себи нашут и панталоне од црног сукна, кошуљу од сељачког платна на црвена пиштеву, на глави дугачку шубару, а на ногама опанке и сељачке чарапе.

Износимо његову слику, не би ли га још ко познао или знао да је учинио где какво кажњиво дело, те се сваки моли да о томе извести начелника среза неготинског с позивом на Бр. 10132 — АБр. 1334.

Слика овога лица изношена је у 47. броју „Полиц. Гласника“ од прошле године поводом превере, коју је учинио оно у Београду према једном сељаку из Колубаре, наплативши за њега пену од пиљевичког трговца за продате шљиве. Тада је према опису по потерници Управе гр. Београда био ухваћен, но суд га је на претрезу пустио, јер приватни тужилац пред њим претрпљене штете није хтео и за такву бацити паре.

Но полиција, нарочито београдска, гађали ће је и неће му дала ока отворити, ма да је он покушавао да се настани у Београду, као велики варошки и трговачком центру, где би могао своју делатност применити.

За то је изабрао друго место, где га ни власт ни људи не познају, те свој занат може лакше обављати, а то је опет велика варош — будућевачка Суботица у Угарској.

Тамо он од подужег времена живи од превара, које махом прави на вожу према Србима који туда пролазе. Кад тамо стаде пос он уђе унутра, представи се обично као трговац са пољопивредним сировинама из Србије, или као сам такође једног трговца, коме је у очекиваној робе постало трошка и т. д. те на тој начин искамчи „на акцију“ по коју банку. Многи му дају само с тога, што га се пред странцима не могу на други начин да отарасе.

Многи наши путници жалили су се београдској полицији на оно лице, за које је неумољиво утврђено да је исти **Милан Јаковљевић**, родом из Вел. Дренове у опш. крушевач-

ком, један мала, интелигентан и врло пријатне спољашности човек, у чистом, лепом и угледном, сукненом оделу, те обала чини утиске на изгледа нашег трговца задовољна.

Он је раније био пошкар, али после једне осуде какву је се тога и начео је прешти превере, пошто се ту лакше продаје.

Београдска је полиција серепула пажњу суботичкој полицији на овог „трговца,“ а овај се чиме пажљивим нашим путницима, да овој превари не верују, јер би покушало да ранима лажима изврши атентат на њихову кесу у туђем свету, где се обично сваки лако сналази.

БРОЈ 41. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 16. ОКТОБРА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године, од стране полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СТРУЧНИ ДЕО

Је ли особа „жива изгорела,“ или је већ мртва била, кад је у ватру доспела

(наставак)

IV.

И *промене у хемијском саставу крви* већ једних а нагорелих лешина могу нам у неким приликама дати доста поуздана одговора на питање: је ли особа за живота у ватри пострадала, или је у њу тек као лешина доспела. Тај начин доказа вгодан је у многом погледу, а нарочито за оне случајеве, где су знаци и појаве на суманим објектима, што смо их раније као карактеристичне истакли, тако нејасни, да се по њима то питање не би могло поуздано решити. С тога се с правом тражи од судско-медицинског вештака, да у таким случајевима обрати нарочиту пажњу и на спектралне промене у саставу крви сумњиве лешине, а по потреби и на све друге приликс, које с тим променама у некој вези стоје. Колико ће се сам лекар, а по њему и суд моћи на тај метод доказа ослонити, јасно ће нам бити тек онда, кад се будемо ближе упознали с правом суштином његовом; а поред тога и с најглавнијим случајностима, које се у таким приликама могу појавити.

Познато је, да се по гдекада при сагоревању горивих материја (поред дима, угљен-диоксида и других продуката) изводи и *моноксид угља угљен-моноксид* — (). Тај процес јавља се нарочито у почетку и на измаку сагоревања (док „лиже“ кодар, насталим пламен по површини горива[*]), а још у много јачој мери у овим приликама, кад за потпуно (савршено) сагоревање нема довољно ваздуха — кад је дакле простор, где гори, ода свуда тако затворен, да се — као што ми велимо — „ватра загуши.“ У таким случајевима може се десити, да се с ње у ваздух дижу знатне количине угљен-моноксида, па да их онда и човек удише.

Угљен-моноксид је веома отрован гас. Ако доспе у човечије или животињско тело дисањем, показује одмах особити афинитет према крвним зрнцима (еритроцитима). Чим (разблажен и помешан с ваздухом) дође у непосредан додир с њима, везује се хемијски с њиховим главним саставним делом — с хемоглобином (Hb) — и гради нарочито, прилично стално и отпорно једињење: угљен - оксидхемоглобин (карбоника - хемоглобин CHb). Та веза измени опет састав и природу црвених крвних зрнаца, и то у толикој мери, да поремети правилну размену материја у њима, а нарочито правилно примање потребног кисеоника и одавање изгомилана, сувишна угљен - диоксида (оксидацију и декарбонизацију крви). Последица тога поремећаја јавља се кад пре нас касније као читав низ разних, као особилијих, кад мање особених промена у редовним обликама тела — пакле као низ патолошких (болесних) појава — и, пр. као терет у глави, мрак пред очима, зној, слабост, губитак свести, блуварење, пропињање, повраћање, убрзано бијење и т. д.). А ако је количина тога отрова била знатнија, или ако је дејствовала за дуже времена, јавља се као последица тога тровања и — смрт.

Тежи случајеви тровања угљен-моноксидом, који се смрћу свршују, нису баш тако ретки појави[*]), и иследне власти имају понекад прилике, да се и истражењем таких случајева забаве. Где се јаве, задаће је судско-медицинског вештака, да пре свега констатује, постоји ли тровање те врсте, па да онда на основу тога назва и других околности објасни и друга спорна питања, која ће иследне власти интересовати, а нарочито: тиче ли се самоубијства, убиства или несрећна случаја. Нас за овај мах не интересују ова последња три питања, али ће нам за решење наше задаће бити веома потребно, да сазнамо, како и с колико поузданости може судско-медицински вештак утврдити, *је ли једна особа дисала смеси ваздуха и продуката сагоревања, међу којима је било и знатнијих количина угљен - моноксида.*

Тровање угљен - моноксидом у већини случајева није тако тешко познати и објективно констатовати. Појаве за време боловања и последњих часова, истина, нису тако константне и карактеристичне, да би се само по њима могла тачна дијагноза ставити, али обавши лекар шпак има пута и начина, да и у сумњивим случајевима те врсте дође до циља. Нарочито ће му помоћи спектроскопска (или хемијска) анализа крви таког болесника. Крв оних особа, које су дисале ваздух, мешан са посебном количином угљен - моноксида, показује сасвим карактеристичан спектрум и сасвим особену хемијску реакцију, ако та особа није већ дисањем чиста и свежа ваздуха сан угљен - моноксид из својих крвних зрнаца (оксидисањем CO у CO_2) елиминисала. Исто су тако и знаци тровања угљен - моноксидом на лешини доста јасни и карактеристични. Тако је и. пр. кожа (а гдекада и сви унутрашњи делови) тих лешина махом необичне, отворено - црвене боје. То црвенило истиче се нарочито на оним местима, где су већ по кожи нашле грошасте мање и мртвачке пеге. И сама крв није обична изгледа, него јој се боја јавља као правило трешње, цинабара, цигле (опеке) и т. д. а гдекада и као право руменило руже. Кад се (по редукционој проби) спектроскопски испита, показује нарочите, само за угљен-моноксид карактеристичне пруге, а и хемијска анализа даје особене знаке. Та особина крви не губи се у лешини, као што је то случај у живом телу (ако особа после тровања неко време на чистом ваздуху проведе), те се, према томе, може и касније констатовати. Карактеристично је, најпосле, код таких ле-

[*]) Сагоревање CO у CO_2

[*]) Има их и код нас — нарочито меки и у врањским, где се *бућур употребљава*; *тако се народ назива* великим и широким лонцима од земљаног грнчарства; *тако се* лонцима на пијачни судуџаџијска (чунџијска) пре времена затвори, да „топлота не излуди“ и т. д.

шина и то, што се спориће распадају него лешине од друге које врсте смрти.

По себи се разуме, да се угљен-моноксид заједно с димом и свима другим продуктима несавршеног сагоревања често јављају и при већим пожарима или другим којим приликама, где ће у ватри могле страдати и особе, или где ће могле нагорети намерно подметнуте лешине. Нарочито се то дешава у оним деловима запаљене зграде, који су од остала затворени, а зими и заптивени, као што је то случај са загрејаним просторима, у којима се обично данује, готови, рађа, новчина, болује и т. д. У таким приликама ће особе, које пожар изненади, за неко време дисати димом и угљен-моноксидом покарпен ваздух, те ће се у њему или брао „угушити,[4] или ће толико изнемоћи, да их ватра, истина, још живе, али већ онеспешћене дохвати и сатре. С тога се нађе свих већих пожара, у којима буде и жртава у људском животу, у крви највећих лешина махом даје констатовати угљен-моноксид. Тако је н. пр. Цилнер (Zillner) код пожара у бечком ринтгатеру нашао у много нагорелих људских лешева, код којих је у крви могао констатовати угљен - моноксид — као знак, да су још дисале и живеле, кад су у ватру доспеле. Исто је тако и проф. Бруардел[5] приликом пожара у париској комичној опери спектроскопом утврдио, да је велики део оних особа, које су том приликом у ватри смрт нашле, имао угљен-моноксида у крви. И Кришз (Kříz) је приликом једног пожара у пржибрамским мајданима, где је од ватре страдало 319 рудара, у њиховој крви анализом нашао угљен - моноксида.

Искуство, да се у пожару изгореле лешине према спектроскопској и хемијској анализи односе исто онако, као и лешине особа, за које се зна, да су угљен - моноксид дисале, има великога значаја и за наше главно питање. Ту околност је прва уочио и правилно схватио проф. Хофман (Hofmann) још год. 1876., тумачећи све појаве у крви „сагорелих" лешина као последицу дејства угљен-моноксида, што су га ватре још за живота удисале. Од тога доба прихватиали су то питање и други научници; пратили га, кадгод се где јављао који случај зачета пожара; изучавали га нарочитим опитима на животињама и њиховим лешинама: — те најпосле дошли до утврђеног факта, да се у крви човечије или животињског лешја угљен - моноксид може констатовати само у оним случајевима, где је особа или животиња још дисала — дакле још живела — кад је у ватру доспела. Изложили се пак мртво човечије или животињско тело утицају концентрисане смесе угљен-моноксида и ваздуха ма и за дуже времена, ипак се у крви његовој — бар у оној, која се налази још у крвним судовима — неће моћи констатовати ни најмањи траг тога отрова[6]). Само свежа, а слободно изнесена крв лешина може у таким приликама угљен-моноксид абсорбовати и њиме се заситити (Zillner).

Према томе сасвим је јасно, да се угљен-моноксид односи различно: — друкчије, ако је у питању живо, а друкчије, ако је у питању мртво тело човечије. И тај однос је тако константан, да се може и судско - медицински употребити — нарочито у оним сумњивима, где ваља решити питање, је ли особа жива или мртва у ватру доспела. Ако се у крви сумњиве и нагорелог лешине спектроскопском (или другом којом позуданом) анализом дође констатује угљен - моноксид, онда и према богатом искуству у пракси, и према резултатима савесних, стручних и научних опита судско - медицински вештак с неким правом може дати своје мишљење, да се у том случају тиче особе, које је за живота у ватри пострадала. Шта више, има чувених стручњака и научника у Судској Медицини, који тај начин доказа сматрају као апсолутно позудан, те га истичу на прво место — као што је н. пр. Бруардел[7]). Други аутора се опет не изражавају тако одлучно у том питању, и ако се сви слажу у томе, да је то средство једно од најпоузданијих доказних средстава. Тако н. пр. Јастровиц (Jastrovitz) скеће пажњу и на могућност случаја, где би се особа пајпре угљен - моноксидом, било насилно, било хотимице или случајно отровала, па тек онда као лешина у ватру доспела. У таком случају би, истина, судско - медицински вештак у крви лешине могао констатовати угљен - моноксид, али би — као што се види — погрешно, ако би на основу тога налаза дао своје мишљење, да је особа за живота у ватри пострадала. Таки случајеви су, истина, врло ретки, али су ипак могући од прилика, на које при оцени таких спорова увек ваља помишљати.

Сасвим би друкче морао гласити одговор судско - медицинског вештака на питање, је ли особа за живота или после смрти у ватру доспела, ако у крви „изгорелог" лешине не би могао констатовати угљен-моноксид. *Негативан резултат спектроскопске или хемијске анализе крви на угљен - моноксид не би ни смео тумачити као довољан доказ, да се тиче особе, која је већ као лешина ватри изложена била*, јер има доста и таких случајева, где је у пожару особа доиста од ватре угушена, а да претходно ни трага угљен - моноксида не удише, или да га с почетка доиста удише, али касније (дисањем у чистом ваздуху) елиминише, па тек онда од саме ватре угине. Инструктивне примере те врсте, који показују, да се угљен - моноксид дисањем у чистом ваздуху довста брао из крви елиминише, износи нарочито Каспер - Лиман.[8])

(свршиће се)

Д-р М. Јовановић — Батут.

[4]) Nous possédons un moyen absolu pour savoir si l'individu était mort avant l'incendie ou s'il est mort par le fait même de cet incendie: ce moyen, c'est la recherche de l'oxyde de carbone dans le sang." — (P. Brouardel: l. c. pag. 68).

[5]) Casper - Liman: „Handb. d. gerichtl. Medicin" 8 Aufl.; Th. II; Seite: 609.

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

(НАСТАВАК)

§ I.

Овај резултат, међутим, сасвим је неразумљив. Зашто да, на пример, онај који је утајио шесет динара не буде грађански част, док то постиже онога који је утајио шесет и један динар? Јер ако је овај други кривац недостојан јавних права, исто је тако и са оним лицем, чија радња не добија, свакако, пишта у часности само зато што има за предмет суму за један динар мању. Док крадљивац, иступио каквим, може бити бирап за посланика народног и, као такав, постати чак и председник скупштине, онај који је осуђен за преступну крађу, можда, као што смо приметили, за један динар мању, нема права да буде ни општинским одборник за све време док је под губитком грађанске части (чл. 32. тач. 2. зак. о општинама)!

Ми већемо овим да кажемо да треба, и поред тога што је код нас полицијска власт надлежна за суђење иступа, за бешчасне иступе (крађе, утаје, преваре) везати и губитак грађанске части. Опасност којој су појединци изложени због ретке надлежности полиције била би само потенцирана, ако би она имала и ту власт да изрече, поред казне затвора или казне новчане, и губитак грађанске части. Правно стање онога који је изгубио грађанску част и сувише је тешко и изузетно, да би се таква осуда смела ставити у апребиције једне власти тако зависне као што је полицијска власт. А нарочито би појединци били остављени, овде, на милости немилост полиције у случајима у којима нема пресуде, по иступима делима дотичене, не подлеже расматрању суда. По изменама и допунама полицијске уредбе од 17. јануара 1904., полицијска власт[13]) суди у првој и последњој инстанцији иступа дела која не повлаче већу казну од три дана затвора или тридесет динара новчане каване. Међу такве иступе долазе и крађе и утаје, ако украдене или утајене ствари не вреде више од десет гроша чаршијских.[14]) (§. 391. други стаз крив. зак.).[14]) На тај начин, једно лице могло би изгубити грађанску част одлуком административне власти против које не би имало никаквог правног рекурса. То би значило и сувише мало ценити грађанску част, ако би она тако слабим гарантијама окружена била.

Док се, дакле, наше законодавство односно надлежности код суђења иступа не измени, боље је да бешчасни иступе не повлаче за собом губитак грађанске части. Боље је чак и то да многи, који то не заслужују, имају грађанску част, него да је само један, који је не достојан, не ужива. Велимо, да је чак и то

[6]) Р. Brouardel: „Les asphyxies" ect. — Paris 1894. pag. 77.

[7]) „... placez dans un foyer d'incendie le corps d'un animal qui ne respire plus; multipliez dans ce foyer les sours d'oxyde de carbone: vous ne pourrez déceler dans le sang veineux la présence de gaz" (P. Brouardel l. c. pag. 68.).

[13]) А тако исто и општинска суд.

[14]) У својој, већ напомнутој, књижици *Нови законодавац* ми смо, за сад, не дирну слободу појединим тако опасно, пропирење власти полазећи законодавну предлогу, и хранили смо хоспитаљ грађанска система у коме то апомаље које смо. (Стр. 15. и 16.).

боље; међутим, случајеви у којима би исправни појединци могли изгубити грађанску част били би, у садашњем законодавству нашем које полицију оглашава за надлежну за суђење иступа, прилично чести. Од два зла треба бирати мање, и, за сада, је мање зло да иступи не повлаче губитак грађанске части него да то обрнуто буде. А што смо стављени у ту дилему, да морамо бирати једно од два зла, кривица је, као што видесмо, до нашег законодавства. Променимо га, поједимо судовима надлежност за суђење иступа, и тада можемо слободно и за бешчашне иступе везати губитак грађанске части, губитак који сасвим треба да постоји онога који је украо, утајио или нешто на превари начи прибавио, без обзира на величину материјалне користи коју је претпостављено своју части.

Француски кривични законик (le code penal) од 1810. не дели крађе, утаје и преваре на иступе и преступе. Таква дела нису никад иступа, без обзира на вредност ствари коју имају за предмет, као што се види из четврте књиге крив. законика (чл. 464. и 483.) у којој су набројана иступна дела. (Та књига има за наслов: Contraventions de police et peines.) То се исто види: 1° и из одредаба [15] о крађи, le vol (чл. 379 à 481.) које се, за квалификацију крађе, не обзире на вредност украдене ствари, већ само на начин и околности у којима је крађа извршена, и с погледом на које крађа може бити злочин или преступ: 2° из одредаба о превари, Escroqueries et autres espèces de fraude (чл. 405.), која је преступно дело, ма колика да је њена материјална вредност, и најзад 3° из одредаба о утаји, abus de confiance (чл. 408.), где се, такође, не води рачуна о вредности утајене ствари. Ма колико да је она, утаја је преступ. Да додамо да, у свима овим случајима, осуђени губи права побројана у чл. 42. крив. зак., губитак који се, у главном, може сравнити са губитком грађанске части, la dégradation civique, која, у француском праву, прати само осуде за злочина дела (чл. 34.) [16]. Дакле, у француском законодавству губи права у чл. 42. казнив и онај враћавши, утајач или варалица који би, код нас, с погледом на вредност материјалну учињеног дела, био иступно кажњен и који би, због тога, избегао губитак грађанске части.

У немачком кривичном законодавству, тако исто, код крађе, утаје и преваре не гледа се на новчану вредност штете тим делом причињене. В. §§ 242. à 248. крив. законика за Немачку царевину од 1871. (Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich) који се односе на крађу [17] и утају. и §§ 263. à 266. за превару и проневеру. И крађа и утаја (§ 248. крив. зак.) као и превара могу повући за собом губитак грађанске части. У прописима који говоре о иступима (§§ 360. à 370.) [18] не налазимо, као код нас, иступних крађа, утаја и превара. Као изузетак могли бисмо навести само § 370. тач. 2., а нарочито тачку 3. у којој стоји, да ће се казнити казном до сто педесет марака или лаким затвором „ко украде средства за храну или пиће неопходне вредности или у малој количини, да их одмах употреби.“ Пијаче је крађа увек преступ или злочин.

Из свега досадањег излази, да се, код нас, impнозира ова двогуба реформа: 1° Да се, међу преступима дела, уврсте и крађе, утаје и преваре из § 391. крив. зак. које се сада сматрају као иступи, и да се и за њих неже губитак грађанске части; 2°, Да се суђење иступа преда судској власти.

У овом последњем погледу нешто је већ учињено. Изменом и допуном полицијске уредбе од 17. јануара 1904. год., пресуде полицијске власти и општинских судова по иступним делима подлеже разматрању првостепених судова, [19] Али остаје опет то да, када иступ суди полиција, њега, у првом степену, расправља једна административна власт. Појединци, који су повучени на одговор због каквог иступног дела, биће потпуно заштићени тек онда, ако њима, у свима степенима, буде судила независна судска власт.

(наставиће се)

Живојин М. Перић.

ЖИВЕ СЛИКЕ

(НАСТАВАК)

Оно, што се пре свега с једним овакним картоном мора учинити, то је озбиљно анализање и уочавање његових најкарактеристичнијих обавештења. Обе ове радње имају један исти циљ, а тај је, да у мозгу дотичног органа репродукују слику траженог лица, и на овај начин олакшају његово истраживање. Проучимо, у овом циљу, изложени картон. Један поглед доволан је да нас увери, да су многе рубрике на њему неиспуњене, што опет значи, према ономе што смо казали о средњим обавештењима, да димензије и облици појединих делова тела траженог лица долазе у групу средњих и обичних.

Противно овоме многа обавештења стављена су у загради, што доказује да нема оштре разлике између ових обавештења и оних са једним степеном више или ниже.

Ако даље продужимо изучавање осталих обавештења, која нису у загради, и која су сами овим јасна и довољно одређена, наћи ћемо међу њима њих више која имају велику описну вредност, било по својој релативној реткости, било по месту на коме се налазе и са кога прво лако падају у очи. Ту су нам, на прво место, велики чеони синуси, за тим *аперадна носа невидљива, дубља уска испупчена, дебела и отпупштена, обрве ретке, ортогнатизам у горњем делу лица, а лице дуго.*

Пошто овде нисмо у стању да ова обавештења упоредимо *непосредно* с лицем које се тражи, то ћемо ово учинити *посредним путем*, т. ј. помоћу његове фотографије (сл. 96.[1])

Посматрајући пажљиво ову фотографију с пробала, учићемо врло лако, скоро на први поглед, да се личност коју она представља одликује ортогнатизмом у горњем деловима лица и великном очног синуса. Испупченост, дебљина и отопштеност доње усне нашће нам такође одмах у очи. Осим носа нагледа нам на први поглед спуштена, али ако је боље и пажљивије осмотримо, констатоваћемо лако, да је правац слободне ивице десне носдрве потпуно хоризонталан, али да нагледа спуштен услед неиздвојености средње преграде. Посматрајући пак фотографију en face, увидећемо врло лако да је лице дугачко, и да су обрве мало видљиве. Како ово последње долази услед реткости длака, то је неопходно да су обрве *ретке*.

Није тешко увидети, да се сви ови карактери знаци на фотографији слажу потпуно са описом на картону, из чега би се са великом вероватноћом могла закључити њихова идентичност. Да бисмо се пак о овоме потпуно уверили, морамо продужити даље упоређење између осталих обавештења на картону и оних на фотографији која им одговарају.

Почнимо прво с челом. Изузев означења синуса, картон не садржи никаквих других обавештења; значи дакле да су димензије и правац чела *средњи*.

Линија доња носа означена је на картону као *права*, а основа као *хоризонтална*. — Оне исте карактерне знаке нуди нам и фотографија.

Десно уво личности, чији се опис налази на картону, у свему је једнако са десним ухом на фотографији. Ово се јасно види како по *облику уха* (скоро правоугаоно), тако и по величини *почетне линије*, пролазу *антитрагуса, облику лобе* и *дужој пресеји*.

Очни капци и шупљине, боре и уста не показују никаквих особености ни код

[15] В. чл. 471., 2° и 10°, чл. 473., 15° и чл. 478. (3° у којима је реч о новчаној иступној са изузетком новчаних карактерних дела која се не квалификују као: утаја или као превара.

[16] Garraud. op. cit., p. 282. à 285.

[17] „Немачки казнени законик налустио је разликовање на велику и малу крађу, према вредности украдене ствари... „R. Franz von Liszt, Lehrbuch des deutschen Strafrechts, уџбеник који је, уз напоменуте г. г. Глас. Републиканца и Д-ра Вод. Марковића, преведо на српски г. Др. Миленко Вешић стр. 511.

[18] О иступним делп Лист вели: „Уз повреду и угрожавање правних добара стоје полицијско неправо. Оно се јавља као просто непоштовање државних прописа, којима је забрањено чињење или пропуштање извесних радња, пошто њихо предузимање или непредузимање по правилу садржи угрожавање правног добра, без обзира на то: да ли је радња у датом случају одговара овим општим претпоставкама. (Лист — Весник, Кажњиво кривично предузеће, 153.). Даље, Лист разликује кажњиво неправо (хапчена и преступи) и полицијско неправо (иступи). Само прво неправо има сва обележја кривичног дела. У осталом, овде вала контролерта међу писцима (Ibid., стр. 152. прим. 3.).

[19] Полицијски зборник закона, уредбв и прописа и расписа у Краљевини Србији. Издаље Министарство Унутрашњих Дела. Београд 1905. г., стр. 135. и 139.,

Наравно, овде наслоно на пресуде донесене по иступним делима које полиција и општинске судови по суде у прво и последњем степену.

[1] Из дела: Manuel du Portrait parlé, par. R. A. Reiss, Lausanne, 1903. Но овом делу заражен је и ако овај одлаз о истраживању непознатих личности.

једне ни код друге личности — оне дакле долазе у групу *средњих*.

Дужина врата на картону означена је као велика — *врат дугачак* — а по селачки краткне на фотографији може се са позитивношћу закључити да и фотографисана личност има дугачак врат.

Са картона се види да описано лице брије браду — а ово исто показује и фотографија.

Доба старости на картону означено је око 26 год., а помоћу фотографије да се врло лако закључити да фотографисано лице нема више од 24—30 година.

требљују. Специјално за нашу сврху неопходно је потребно, да се личности посматрају пажљиво, а карактерни знаци откривају брзо.

Дешава се понекад, да се полицијском органу учини да је на извесној личности учено поједине карактерне знаке са картона, али с тога што је ова личност нашла брзо, или због подигнуте јаке на капуту, или због патученог шешира, није био у могућности да се добро увери о ономе што је опазио. У свима овим и подобним случајевима, прво опажање мора се што пре *оверити*.

Сл. 96

Боје очију и косе не могу се констатовати на фотографији.

Као што се из снега овога види, карактерни знаци на картону слажу се потпуно и у свему са знацима на фотографији која им одговарају. Несумњиво је, према овоме, да су оба описа потпуно *једнака*, па, дакле, и описане личности *идентичне*.

* * *

Изложени начин идентификовања није представљао никакве тешкоће, јер смо пред собом имали фотографију, и на овај начин били у могућности да сравњивање описа изведемо пажљиво и до крајњих граница.

Ствар је, међутим, мало тежа и компликованија. Бар за личности које нису довољно изнесбане у употреби живих слика, ако се картон сравњује *непосредно са лицем* које је у слободи — које се тражи.

И у овом, као и у претходном случају, мора се прво на основу обавештења која су на картону, створити у памети што верније слика тражене личности, па тек онда приступити посматрању и истраживању.

Разни начини, који се употребљују да би се неопажено могле посматрати поједине личности, познати су свима полицијским органима, и с тога о њима нећемо овде говорити. Они су, у осталом, врло разноврсни, и зависе поглавито од природе, умешности и интелигенције полицијских органа, који се за овај циљ употребљују.

Претпоставимо да је на картону, као најкарактеристичнији знак, означена *испупченост врха носа у лево*. Пред полицијског органа, који на железничкој станици очекује долазак путника, прошло је једно лице за које се органу учинило, да му је врх носа повијен у лево, али пошто је ово лице прошло брзо, или са путницима који су га заклањали, он није имао времена да се тачно увери о своме опажању. Осумњичени се, међутим, заустави у близини да узме кола, или на због чега другог. У овом случају орган ће, разуме се, похитати к њему, и постарати се да га што боље осмотри *en face*. Изненадном органу биће довољно снега неколико секунди, можда само један поглед, да се увери о ономе што је хтео. Ако је врх носа доиста повијен у лево, не остаје му ништа више до да на лицу, које је пред њим, потражи и остале карактерне знаке са картона. Вешт полицијски орган и са овим ће брзо бити готов. Пошто је свршио са осматрањем *en face*, он ће проћи с десне стране осумњиченог и посматрати *профил*. У највише случајева ова два посматрања довољна су за констатовање идентитета, с обзиром на велику вредност карактерних знакова лица. Али, ако на картону има још каквих карактеристичних обавештења, истраживање њихово на осумњиченој личности мора се и даље продужити — управо све дотле, док се и последња карактерна знак са картона не изнађе на осумњиченом лицу. Тек после свега овога може се, ако томе има места, приступити претварању осумњичене личности, и том приликом њен идентитет, утврђен на овај начин, оверити помоћу антропометријског мерења и особених знакова на деловима тела који су покривени оделом и обућом.

Веома је корисно за органа, који има задатак да пази на поједине личности, да увек са собом носи какве велике новине. Правећи се да их чита, он ће моћи врло лако посматрати, а да не буде опажен. Употреба дорњова и наочара плаво-затворених или црних, такође је препоручљива за извесне случајеве. Све, у осталом, записи од прилика и увиђајности полицијских органа, којима се поверила истраживање.

Треба још знати, да плочници у циљу прерушавања најобичније прибегавају оним двема операцијама: или брију браду ако су је раније носили, или употребљују лажну браду ако је раније нису имали, т. ј. ако су је бријали. Ако би се ово констатовало, а ово ће лако констатовати сваки вештији полицајац, сва његова пажња мора се управити на чело, нос, *обрве* и уво. Истина је, да се и прави облик носа може изменити лажним носем, али је ово врло лако познати како по изгледу тако и по боји, која се не слаже с бојом лица. (наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај спорног питања о смештају у непокретном имању, расправљен од стране полицијске власти, с обзиром на § 202 грађанског закона.

Село Барошевац отпочело је подизати на свом плану зграду за коларињу. Ту села Зеоке и Црљени, која села са селом Барошевац сачињавају општину барошевачку и имају заједничко непокретно имање, како земљиште, тако и општинску механу у селу Барошевцу, тражила су, да их село Барошевац прима да на том заједничком плану заједнички подигну зграду, па да онда и приход заједнички уживају. За доказ, да је поменути план заједнички, а не само својина села Барошевца, навели су: своје дугогодишње заједничко уживање, примање прихода који је заједнички уношен у општинску буџет, а сем тога позвали су се и на пописну књигу „Б“, у којој је ово спорно имање уписано као својина општине барошевачке.

Из извештаја, који је суд општине барошевачке под 24. фебруаром 1894. године № 538, поднео среском начелнику, види се:

1., Да селу Барошевцу на тај план, на коме намерава подићи зграду, нико није спречавао права сопствености, и да је приход са тог имања уживало поменуто село и уносило у своју општу касу;

2., Да се по пописној књизи „Б“ бр. 104., под којим је бројем уписата имовина општине барошевачке, не види, да је и то земљиште, као општинско уписато, и

3., На увађаја, који је извршен од стране начелника среског, види се: да спорно земљиште постоји преко пута општинске механе у селу Варошевцу и да у вези са тим земљиштем постоји штала механска и једна кошара.

Према томе, начелник срески решењем својим од 4. маја 1904. године № 4411., а на основу § 202. грађанског закона, упутио је село Варошевац да редовном парницом докаже право својине оспореног земљишта, јер то ничим није утврдило, нити је поднело каких сварних доказа но по поменој књизи „Б.“, изводом о особеном уживаљу прихода.

Ово је решење одобрило начелство окр. београдског решењем својим од 22. маја 1904. године Бр. 3595, а решење начелства одобрио је Министар Унутрашњих дела својим решењем од 17. јуна 1904. године № 16928.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 26. априла 1905. године Бр. 2547. одобрио је решење Министрово, као на закону основано, а жалбу одбацио као неуважну.

Одлуке општинских зборова о задужењу имају се претходно слати Министру Финансија на оцену и надлежни поступак, у смислу прописа чл. 14. закона о окружним, срезним и општинским буџетима.

Ради подизања школске зграде у селу Сињиру, одбор општински, а за тим и збор, усвојили су предлог школског одбора и донели одлуку: да се општина, ради подизања школске зграде, задужи код Управе Фондова са 18.000 динара, на подлогу прираза, који би се купио сваке године све до коначне исплате, а сем тога, да се на исплату овога дуга употребљује и ванредне разрезана и непокупљени прирез.

Ову одлуку, коју је општински суд послао надлежној среској власти, ова је послала Државном Савету на одобрење, у смислу прописа чл. 33. закона о општинама.

Државни Савет није увиђао у оцену овај предмет, већ га је послао Министру Финансија на оцену и даљи надлежни поступак, јер по чл. 44. закона о окружним, среским и општинским буџетима предлоге за задужење може чинити једино Министар Финансија, и то тек онда, пошто се претходно испуни све оно, што се тражи законом о подизању јавних грађевина.

Одлука Државног Савета од 17. августа 1905. године Бр. 5570.

Државни Савет није надлежан, према чл. 33. закона о општинама, да решава о утрошку сума, добивених продајом непокретног имања, чије је отуђење Државни Савет раније одобрио.

По одлуци Државног Савета, Указом од 22. маја 1903. године, одобрено је општини свилеуској, да може извесно своје непокретно имање отуђити — продати.

Одбор општине свилеуске, а за тим и збор исте општине, на дан 23. јануара 1905. године, донео је одлуку, да се онај, који ће се добити од продатог горњег општинског непокретног имања, употребити на оправку школе и суднице.

Државни Савет, коме је ова одлука послата на одобрење, нашао је, да му је иста потребно упућена, пошто овде није питање о уступању непокретног имања општинског, да би по претпоследњем стању чл. 33. закона о општинама, био Државни Савет надлежан да решава, већ је ово одлука о утрошку новца, а за ташву одлуку није потребно одобрење Државнога Савета. С тога је Државни Савет, на основу чл. 33. закона о општинама, пратио акта нерасмотрена.

Одлука Државног Савета од 17. августа 1905. год. Бр. 5561. **М. В.**

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињено нам је ово питање:

I.

Суд општине доњо-милановачке, актом својим од 17. августа ове год. Бр. 1736. пита:

„Старатељски судија првостепеног нетогитског суда, актом својим од 19. марта и 13. јула тек. год. № 4734 и 10960. наредио је суду овом, да одмах и без саслушања сторони одреди једно лице за заступника умрлом Драгутину Ђорђевићу, б. поштару у Мајдан Пеку, како би му се могла предати тужба Главне Контроле.

На основу горњих наређења, суд је овај актом својим Бр. 966. умољно старатељског судију за извештај: по ком је законском пропису надлежан овај суд да одређује заступника умрлом Драгутину, ради пријема горње тужбе, над § 468 грађ. суд. пост. говори само о извршењу пресуда а § 360 о случајевима, кад се неко крије или не може да нађе, а ово није тај случај, јер је Драгутин умро и има живу жену, која борави у Београду.

На ово питање судија је актом својим од 5. августа ове године одговорио.

„Потписати је актом својим од 13. јула т. г. Бр. 10960 тражио, да се умрлом Драгутину Ђорђевићу, б. поштару из М. Пека, постави заступник за пријем тужбе Гл. Контроле; према томе нема се какав извештај слати, већ треба суд да одреди једно лице, које ће тужбу примити, те како би начелник среза поречког могао извршити предају тужбе.“

Како, као што се види, судија није именовао закон, по коме је овај суд дужан да одреди заступника, то се моли уредништво за обавештење: да ли је овај суд надлежан и по ком законском пропису да постоља заступника умрлом Драгутину; ако није надлежан, да ли ће одговарати ако не изврши наредбу судије, а ако је надлежан, ко ће стараоцу да плати дангубу?“

— На ово питање одговарамо:

Само ово питање, како је постављено, не би могло бити предмет објашњења, јер у њему није изнесено све оно, што је потребно за правилну оцену његову.

С тога ћемо га ми сами допунити тиме што ћемо изнети, у којим се оно облицима може да јави.

Тако могло је бити:

а, да је Драгутин умро као грађанин општине доњо-милановачке, и да за собом није оставио ни имања ни наследника;

б. да је умро као грађанин општине доњо-милановачке и да је за собом остављено малолетне наследнике и имање, или само наследнике без имања; и

в. да Драгутин у опште није умро као грађанин општине доњо-милановачке.

У првом случају, Главна Контрола као рачунски суд, за чије суђење такође важи грађански судски поступак (чл. 105. уред.) имала је да тужбу своја рачуноиспитача противној парничној страни.

Како је Драгутин, као друга парнична страна, умро без наследника а и без имања, те нико није интересован за судбину спора, који се против њега води, нити је по закону који надлежан да овај спор прихвати, онда се аналог §. 71 (став последњи), 76 и 468 грађ. суд. поступка, одређује нарочити заступник специјално за поведени спор.

Заступника овога одређује старатељски судија на основу правила о поступању у неспорним (ванпарничним) делима од 23. децембра 1873 год.

Према овоме, ако стоји случај под а, онда је старатељски судија у праву, и његово наређење треба извршити без наговора.

Ако би стојао случај други (под б) онда ствар већ стоји друкчије, јер се не би могао одређивати нарочити заступник специјално за овај спор, пошто би морала постојати маса Драгутинова, са одређеним стараоцима, који у смислу чл. 47 закона о старатељству заступају малолетнике и у погледу њихове личности и имовине, а не може се претпостављати, да ће њихове спора против оца малолетника, неће заседати у интерес оних, било у материјалном било у моралном погледу.

Према томе, у овом другом случају постано би се старатељ, као га није било, а не заступник.

У трећем случају (под в.) пошто умрли Драгутин није био правни грађанин општине доњо-милановачке, нити тамо умро, нити има имања, суд општински не мора именовати заступника, већ власт треба да се обрати оној општини, у којој је он за време смрти био правни грађанин.

Што се тиче награде, ако Драгутин нма имовине, она ће му се досудити, а ако нема, онда је ово посао једне јавне дужности, која се мора вршити и без награде.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Полицијски курс на универзитету у Ферари. Поред привремених или сталних курсева за специјално изучавање полицијских дужности, који су последњих година са успехом установљавани у Бечу,

Паризу, Лиону, Лозани, Мадриду и готово по свима већим центрима у Америци, у току ове год. отворен је стални курс за полицијске чиновнике а на универзитету у Ферари. Програм наставе исти је као и на универзитету у Риму, и обухвата: криминалну антропологију, судску психопатологију, социјологију, судску медицину, општу идентификацију где долази и детаљно изучавање бертилонажа, затим доказе, трагове, истраживање злочинаца, практичну примену закона о јавној сигурности и организацију службе сигурности. Предавања на курсу обвезана су, а по завршетку истих ученицима се издају дипломе с којима имају привилеговано право на службу у полицији.

Обавештујући и похваљујући установу овог новог курса, уредник „француски лист: *Archives d'Anthropologie criminelle* у својој последњој свесци (за октобар) додаје од своје стране:

„Ми не престајемо истицати потребу сличних курсева у Француској. Већ је неколико година како полицијски органи из унутрашности не одлазе у Париз да слушају потребна предавања (код Бертилона), а то је велика погрешка. У великим варошима, нарочито у оним које имају универзитете, као и у оним које су удаљене од Париза, неопходно је потребно да се ови курсеви одмах заведу. Ово у толико пре, што методе полицијске најдуже остају у области рутине и старих традиција, док умешност и вештина злочинаца напредује из дана у дан. Нема ни једног новог проналаска, који злочинци нису већ искористили. Кријумчари данас иду на аутомобилима, док се царински органи врло ретко служе велосипедима.“

У допуну ових редака, односно у прилог установљењу нарочитих курсева за специјално изучавање полицијских дужности, иде и одлука међународног савеза за кривично право, донета на конгресу у Лицу 1895. год. која гласи:

„*Да би криминални органи што боље одговарали својим дужностима желети је да, поред текстова кривичног закона, буду што боље и темељније упознати са главним узроцима злочина, особеностима злочиначког света и најпрактичнијим начинима за истраживање злочинаца и примењење казне!*“

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ЗЛОЧИНЦИ

од Др. Линденау-а

(НАСТАВАК)

Поред убилаца главни контингенат у групи побеглих злочинаца чине дефрауданти, којима њихов злочин у исто доба даје и средства за пут и за бављење у иностранству. Побегли благајници јесу стална фигура у нашим потерницама. Спомена заслужује можда још §. 140. царевинског казненог законика недовољно ношавање појних обвезника, једини случај, у коме само бегство сачињава кажњиво дело.

Ако испитамо средства, која се могу употребити против бегства злочинаца, онда за цело морамо одбити мисао, која се овде онде појављује, да треба у опште отежати сообраћај на државним границама. Велике, за ово везане, штете по трговину и путнике биле би право банкротство за органе, којима је гоњење злочинаца поверено, и која у погледу овога гоњења, као и сада, морају за своју дужност сматрати, да продужите злочинчеву окретност и брзину. С тога свака криминална полиција сматра за свој најплеменитији задатак, да се, што је могуће боље, спреми за гоњење побеглих злочинаца. Ономе циљу служе свуда уведене богате збирке слика и знакова, којима за основу служе мерења телесних делова по Бертилону, у најновије доба и отисци прстију (дактилоскопија). Изванредно је важно и желети је да се уведе интернационални заједнички формулар, такође на основу Бертилоновог учења о т. зв. „portrait parlé,“ (жива слика) под чим треба разумети окупљање карактерних телесних знакова према прописаним формулама и скраћивањима. Ради потпомагања ових послова отпочињу и неки новчани заводи да скупљају слике, знакове, отиске прстију и т. д. свију својих службеника.

Тежиште свију ових поступака у погледу гоњења побеглих злочинаца треба да лежи у припреми за гоњење у опште, т. ј. без обзира на личност неког одређеног учиниоца. При овоме је одиста према данашњим сообраћајним односима сваки минут скупоцен. Ја бих поставио правило, да отежавање гоњења расте са квадратом удаљења, особито ако земковну међе за руком, да пређе земаљску границу или чак да и Европу остави за љедима. Свака већа полицијска управа има готове телеграфске потернице, упућене свима локалним полицијским властима из ближе околине, за тим за сва места, где се железнице укрштају, за пристаништа и пограничка места, а у циљу да се при пракој достави неког тешког злочинства скрене пажња на побеглог учиниоца — па и онда, кад опис личности није потпун. Неколико часова за тим следују такође увек припремне молбе за хватање учиниоца са тачнијим описом учињеног дела и учиниоца, ако је могуће и са приложеном сликом, ради чијег умножавања у стотине примерака за најкраће време постоје у атељеима криминалне полиције машине за брзо копирање. На жалост извођење овога брижљиво припремљеног плана за гоњење злочинаца наилази на велике тешкоће, чим буде потребно обраћати се на стране полицијске власти, јер је сообраћај с овима према постојећем правном стању готово сасвим искључен. Уговори о издавању злочинаца претпостављају готово сви, чак и за претходну молбу за хапшење учиниоца, да постоји судом издата заповест за хапшење или, у најмању руку, дипломатско посредовање. А свака од ова два пута значи, ако ништа друго, а оно губитак непакнадљивих часова. Од овога места треба енергично да се отпочне реформа међународног казненоправног сообраћаја. Слободан сообраћај између великих полицијских централа мора се захтевати.

2. Странци као злочинци.

Овде ћемо посматрати злочинства, која само у толико имају у себи интернационалног елемената, што је учинилац странац. У супротности према прво споменутој групи може се уочити код злочинстава извршених од странаца, у иностранству насељених, извесна узрочност међународног односа. Сваки странац има својих националних и расних особина. Наравно није неспорно да ли се може говорити о неки између народности и криминалитета. Доказати ову везу врло је тешко, већ и са тога разлога, што је за типична национална злочинства мање важно питање припадање оној или оној држави него раса и клима, а и оне се последње не могу посматрати одвојено од припадних прилика. Ипак, још је Мол, у своме „Систему превентивног правосуђа“ указао на неке особине талијанских и шпанских разбојника, француских (нарочито парискох) лопова, лондонских разбојника око Темзе, немачких крадљиваца и кинеских крадљиваца. На најновијих дода нека бољу споменути само многобројни атентати, извршени од стране анархиста. којима падоше као жртве царица Јелисавета, краљ Хумберт, председник Карно. За Русију су можда типична злочинства учињена из верског фанатизма и сујеверја. Оширан материјал за ово питање пружа нам статистика појединих земаља о повратку, коју је, поред осталих, и Фери обрађивао. Аустрахујући можда постојећу националну склоност за извесне деликте придолазе за стране у иностранству у обзир још незнање језика, обичаја и права, што на сваки начин утиче на број злочинстава, извршених од странаца. С правом гледа Ломброзо у нагомилавању странаца не само увећавање по себи неопасне насељености становништва, већ и квалификацију околност у криминалноетнолошком погледу. При овоме не треба сметати с ума, да као учиниоци каквих дела много мање долазе у обзир путници, који се привремено баве у иностранству посла ради или задовољства, већ настављени странци, од којих већина није на сваки начин без разлога остављала своју отаџбину. Ми овде сада дирујемо основни проблем „насељавања и усељавања,“ једно од најважнијих међународних питања, које се појавило у нези са модерним развићем сообраћаја, а чију ћемо криминално-политичку страну расмотрити.

Процентуално учествовање насељених странаца у злочинствима тешко је утврдити. Низ појединачних посматрања пружа нам Ломброзо у делу „Урођа и судбина злочинстава.“ Тако он наше, да девастави Bouche du Rhône показује највећи број убистава и да у исто доба представља са 45000 насељених Италијана центар усељавања у Француску.

У Француској је долазило:

	1872	1881	
на 1 милијон француза	18	17	лица оптужених
на 1 милијон странаца	45	40	због силовања

(наставиће се)

Др. Драг. А.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОВИЈЕНИ ХАЈДУЦИ

Здравко Трајиловић *из Милошевца и* **Живота Ивковић** *из Крупаје у срезу хомољском, обојица оглашени хајдуци, побјегли су од потајничке њему између 12—13 тек. м-ца, у атару села Сига, среза хомољског.*

УХВАЋЕНИ ХАЈДУЦИ

Димитрија — Димитрашка Стајкуловића, оглашеног хајдука, његову жену **Драгу** из Вратиње, и друга **Марина Сгоју**, из Лупљовице, 10. тек. м-ца ухватио је начелник среза бронолазначког. те је престала потреба за њихово тражење.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Поводом крађе коња Пантн Милошевића из Рашља и Јозару Милошковићу из Наслона, повереног на среза, чињеном нетрагом утврдио сам: да су из среље сталних пасона ССХХХ. под општинске пријсковачке управене 13 пасона са ушиватима под овим бројевима: 12106, 12107, 12110, 12117, 12118, 12119, 12120, па све до броја 12127.

Опис управених коња овакав је:

1. Један бео коњ, шеснн, стар око 10 год., кошуљет, има жиг „В.“

2. Један коњ бео, жвао, има жиг „В“, стар око 10 година;

3. Један кобила дакле дорпастс, стара 7 година, шестаста на чслу, убијена под једном ребом, а и на врсина од ина, има жиг „В.“

Моле се све полицијске и општинске власти да обрате пажњу на управене коње и пасоше и у случају пропаласка да кривце спроведу страживарно овамо.

Из напсловаре начелника среза ражањског 5. октобра 1905. год. № 10221. у Ражњу.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Решењем Управе града Београда од 7. тек. м-ца Бр. 34.752, које је одобрио и Привст. Суд за град. Београд решењем својим од 11. нетог месеца Бр. 26214, ставлен је под привичну патронату и у притвор за пет злочиних дела **Арса филиповић** звани „**Дора**“, месар из Јагодине, рођен овдс, који је, с једне стране својом природном добротом, племенитошћу и побожношћу, а с друге дрскошћу, умешношћу, и прекрасеношћу умео да за читав низ година приврсе траг својим многобројним нашимим делима, која је вршио где год је стизао, и да игра улогу неправеа и вићена грађанина.

Још 1899. године он је привукао на себе пажњу власти, али је онда повелена истрага код начелника ср. белачког остала без успеха. Једино што је тада утврђено то је, да је родом из Узовнице у ср. кабуковачком, док је он на протоколу уворно тврдио да је родом из Добре у Турсиоj, о чему је и уредан турски пасош на своје име имао, обновљан два пута код турских конзулата у Нишу и Крагујевцу. Незнанско од онога Арса је личним сазнањем познавајући и пријатељима говорио час да је из Аустрије, час из Босне, час из Далмације, Влшке, и т. д. прикривајући брижљиво да је из Србије и да у Србији ima на кога од фамилије.

Од тада је београдска полиција почела о њему водити рачуна и пратити његово кретање. Често његови пролазили прсзо Београда у Аустро-Угарску и сушице су пазали у очи, али ово није било довољно да би се противу њега могла повести истрага.

Тек летос, повелена истрагом по представци извесних осуђеника Београдског казненог завода, а у вези са оним што се о њему из ранијс знало, прибављено је довољно материјала за поновље нрнв. истраге над осумњиченим Арсом, која ће га, по своj прилици, показати у његовој правој боји.

Постоје јака сумња да је Арса сем оних 5 дела, за која је стављен под истрагу, извршио и многа друга, а скоро је несумњиво да је једно време прошао у хајдуковању. Да би се све ово тачно изводило и утврдило, потребно је да и остале власти као и приватна лица одазивају рад ведеће власти у овој прилици, достављајући јој све што би знали о Арсиној прошлости, која је у многом погледу мрачна и тајанствена.

Изгледа да је окривљеном Арси много стало до тога, да ову своју прошлост сакрије, то већ и с тога ведена власт сматра за дужност да је открије овим путем.

По његовом казивању до године 1880. био је, вели, код куће, у Узовници, а тада је отишао у Крупањ на абаџиски занат код Алекс Поповића, абаџије тамошњег, где је провео 4 године.

Од Алексе отишао је у Шабац и служио у његаа Ристе Бајића, трг. 6 месеци, и код неког Пере Н.. трговца у Пречком Шору пост 6 месеца.

По том је, вели, по скршетку Српско-Бугарског рата отишао у Бугарску, где је годину и по дана радио на железничкој пруги, све са страживма, те са тога не може да наведе ни једну личност из Бугарске која би га знала и посведочила ово његово казивање.

Из Бугарске је отишао у Букурешт, где је служио код Косте и Ђорђа, два брата Грка, месара на месарској пијаци, а после шест месеци отишао је у Брапову и служио код ресторације код неког Готлајба Вајбергера, касапина, који је онда држао бирцту на коју. По том је отишао у Галаи и са неким Марком Пришем из Хрватске, радио 6 месеци код Јованн Фуксз, папараџија, на грађевиу посла.

Крајем 1888. год. отишао је у Одесу и служио као момак у месарску радњу Илије Думбравића и Спире Виликовића у «Филиповом дому,» помоћи сиуст Бр. 16. (?)

После 6 месеци нзашао је од њих, јер је чуо од неког бив. полицајчина који је тамо дошао, а коме нисам не зна, (?) да му је отац умро, те се разљутио и вратио у Шабац, по пад је чуо да му је отац заиста умро он није ни хтео ићи кући(!?) већ је отишао у Бечу, где је служио код неког Талијана Томе Луша, касапина, који је држао радњу у Фпљшканерској улици бр. 9. Овде се одмах разболео и лежао 4 месеца. Када је оздравио остао се да треба да служи војску (?), те се нако месеца 1900. год. врати у Србију и у Ваљеву ослужи у IV чети V батаљону две године.

По одслужењу рока дуж месеца 1892. год. ступио је у службу код Ђорђа Најденића, касапина у Ваљеву и код њега остао до конца исте године, а тада отишао у Крагујевац и служио код Светозара Павловића, бив. тамошњег месара до 1896., када је отишао у Јагодину, где је радио на плаштиу Ђоне Ђорђевића и Вешића Буља, а од 1897. год. отворио је, вели, у Јагодини месарску радњу на своје име, коју и сада води.

За пасоше турски нпак до сад је добио у Гњилу. Тако се баш уписано са њиним Турчином капарошем, „који је нако страст да преноси Хришћане у Турске,“ па је и њега нако узек „Турс“ и приповеде тек да у тамошњем турском пописују уопе пасоше, рекавши да је из Добре у Турскоj.

Поћеном истрагом утврђено је, да оно Арсино назнвање о свом ранијем животу није тачно.

Тако пребуто је, да је био у Београду, а сведоцима неких сведока утврђено је, да је он овде служио под име. Турс Милосављевића, бив. месара, одакле је отишао под сумном за нзвесну крађу, а служба она зада крскену, из које Арса вајдаљске ла га је провео у Бугарскоj.

Казао је, даље, да у Бугарској није нигде стално служио, већ да је радио на железничкој пруги са страживма, а међу тим несумњиво је утврђено, да је он нскољико месеци 1887. год. служио код Саве Ивановића, бив. месара у Софији, где се помиако као удобица и шпекулаиш, па је отуд изашао пошто је извршио крађу неком Јовану Лаушанцу, тамошњем месару.

При цут није казао ни да је био у Турској, а после је признао да је у Цариграду био у два маха за време док је био у Бугарској — нпшо је, вели, да траии неког човека, па тв није нашао (!) Такође је признао, да је пре повратка у Србију био по Босни и Мађарској, а да је пшао и у Пирот.

Такође намерно је пребутао да је по повратку у Србију био у Аранђеловцу, а после је признао, да је по отпусту из војске служио у Аранђеловцу код неког Никола месара, два месеци, па је онда отишао у Крагујевац код Светозара Павловића. Дошавши ово, вели, опет вратио у Аранђеловац, да се нечи од нервозе који је добио посматрајући сецицу многе отпуштене жена у Крагујевцу, на је и тада једно време служио код истог Николе, а једно под Ђурђа Свевића и номи.

Утврђено је, да је он код Светозара у Крагујевцу служио четири пута, а и пети пут се 1897. год. с њим оргачио, узевши у ову оргачну радњу око 2000 лнк., које код Светозара није био равно зарадио, јер је све трошио. Увек је служио само зими и радио је врло добро, а тим пастуни пролеће напуштао је службу са речима, да он лети не служи.

Шта је радио преко лета и где се бавио, то не може да каже, вли бнће да је он тада вршио разбојништва, која му у то време бнла у Крагујевцу и околини многобројна, о чему постоје доста јаких основа.

У то време пазају у Крагујевцу многа злочинства, као: убиство Жике Матића, овд. опанчара, за кога се говорило да је стрјао у лубавни односима са Јерком неког Наиковића, фијакериста, с којом је и Арса полно љубио; тровање једне жене, за коју се сумњало да је с отровала друга једна жена, с којом је Арса стојо у недозвољеним односима; нанрасна смрт неког Саве који се са Арсом и Светозаром бно уортачио; загонетан нестанак Аранђела Мерчића, пензионера, који је отишао у Београд да

прими изнесена позна, па се свиш више не кратио, и т. д.

Тиходе по његовом настањењу у Загреби почињу се вршити у опсегу разбојништва и опасне крађе у већој мери, од којих су многа, као што се сада види, његово дело. Веће кривице са хајдучијом у окр. моравском 1900, 1901. и 1902. год. несумњиве су. Има доказа да су Сима Достић, Коља и друштво ни, долазили код Арсе у Загребу, где их је он чувао и гостио у своме подруму. Отуда је и разумљиво, како оно пре 3—4 год. да се хајдуци појаве одједном у сред Загребе и извоје разбојништво. Он је својим саучесницима, које је бирао само од чврстих и поузданих људи, умео да увиде тако поштовање према својој личности и да их убеди о потреби његовог опстанка у слободи, да ги они никад нису хтели одавати и кад су ухваћени били. И он се заиста после о њима и старао, набављајући лакше следоше, снабдевајући их трошком и т. д.

Оном ноћу у пролог и то, што је Арса после одлазећа свога роба у којим узимао турски пасош и њиме се служио, и у исто време, кад је већ имао тај пасош, радио је преко Андрије Марковића из Подгорице и Вукала Брадановића, тамошњег свештеника, да добије пригорски пасош са њиме руског поданства, о чему је 1899. мајеви код Арсе пренесено, и што је неким својим интимнијим пријатељима признавао да је хајдуковао.

Сваки појатак о овоме био би за истрагу од велике користи, као и то, шта је било са оним Јованом Поповићем, изгнаним момком, и где се он сада налази?

Од 1897. год. до сада Арса се три пута женио; са првом женом рашао се, друга је умрла и сад има трећу. Једна од његових баба, момака тврди, да му је Арса пуно 340 дин. да отрује прву жену, но он није на то пристао, већ је исту известио шта јој се спрема, те је она благовремено побегла.

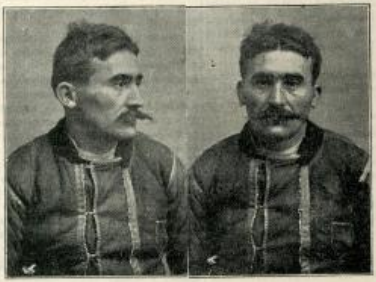

Крајем 1899. год. неки Јован Поповић, слуга кафански, који је казао да је родом из Београда, најавио је код начелника среза белич ког, да је „Дора“ заклао његовог рођеног брата Вујицу Поповића, бив. рабацију из Београда. Он и Вујица пошли су, онда, у пролеће одмах после српско-бугарског рата из Београда за Ивањицу на пијар. Вујица је имао 70, а он 40 дуката. У Чачку су преноћили и најутра рано пошли за Ивањицу новим друмом. Код су дошли код „два камена“ на два сахата од Чачка, казао је пред њих исти онај Арса са још пет других, наоружаних дугим пушкама и мунајцијом, те ни обојици отели паре, а Вујицу, који се почео отимати. Арса пронуле. Јован се спасао захваљујући неким нарицијама који су изненада пашли, услед чега су злочинци побегли. Брата је сахрашио ту поред пута, а случај достављо начел. среза моравског који је пређено потеру, но злочинци се нису могли пронаћи. Да је Вујица добио погинуо на овај начин, позвито је и једном старом полицајцу, који је заједно с њим неког рабацијао, али, на жалост, о ономе нема никаквих трагова у архиви среза тршићког.

Један сведок, који је са Арсом заједно служио у Софији, тврди да му је Арса у поверењу признао да је из Србије побегао с тога, што је убио неког човека.

Изнесене све оно на јавност, нележа власт Управе града Београда моли све оне који би о Арси, а нарочито о његовом животу од 1884. до 1888. и од 1892—1897. год. знали што опште, да о томе што пре изнесе било најближу полицијску власт, било самој Управи непосредно.

П О Т Е Р Е

Два пеносната алиновца нођу између 2. и 3. тек. м-на дошла су на салаш Макуле Ивановића, на Крокочевица, на месту званом „Шадина,“ казали и злостављали Макулину жену Милену, па јој тек приликом изашли 40 дин. у банкама и три динара у сетнини, и побегли. Алиновци су: један старијих година, црнопуљаст, висок; од одела има на глави гајтељу шубару, на себи гуњ и пантаљоне црне боје, на ногама опанке са белим обојцима; од оружја имао је пушку остругушу, револвер и фишентор; други је стар до 32 год., плав, носан опиђен; од одела има: на глави црну гајтељу шубару, на себи пош кожух и пантаљоне од црног сукна, на ногама опанке; од оружја ниво је свако нош. Полицију се све полицијске и општинске власти, да алиновце најжешће потраже и њихове спроведу начелнику среза таковског с позивом на Бр. 6634.

Милутин Цукић, звани: „Скакутко“, кошлар из Италијанка, 24. пр. м-ца напустио је пренарну и праћу лошаде Михаилу Козановићу, кмезиноћи из Краљева, па је побегао жемано куда. Милутин је стар до 30 година, плав, носат, на једном образу има ожиљак од убода, у оделу је сеољачком, а по потреби земељске га и грађанским. Препоручује се полицијским и општинским властима, да за њим трагају и о резултату изнесте начелнику нинчког с позивом на Бр. 15255.

Непознати крадљивци нођу између 8. и 9. т. м-ца на Краљевом Тргу, у Београду обили су закључану тезгу Анте Петровића, пиварџа, и на исте су украли једни чабар сира у тежини 40 кгр., и осам комада сира качавалка, у тежини 40 кгр.. По том су обили тезгу Крсте Симљанића, пиварџа, украли један сандук са 2.500 јаја. Затим су из тезге Андрије Марковића, пиварџа, украли две ручне корпе грожђа у тежини 20 кгр. По извршеној крађи побегли су. Позивају се све полицијске и општинске власти, да крадљивце и покрађу живо потраже, и нађене спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 35531.

Радојко Марковић, темаи из Добре, решењем начелника среза голубачког стављен је под истрагу и у притвор због крађе коња, но сада се не зна где је. Радојко је стар 50 година, плав, погрбљен, главу држи повијену на десну страну. Од одела има плаву шарену кошуљу, обојев, кошиа грубљан, сиве, скупене чакшире, на којима опаске, а на глави шајкачу. Начелник среза голубачког, актом Бр. 7324, моли за његово тражење. ВИА, 1285.

Марија М. Вујичић, цигаиша из Сеља, решењем начелника среза ражањског Бр. 10605. стављена је под кривичну истрагу и притвор због крађе коња. Марија је нову шиеђу 8. и 9. ов. м-ца побегла из затвора суда општине свакарачке. Она је стара до 28 год., средњег раста, пуна, у лицу риска од богиња. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Марију најжешће потраже и нађену спроведу начелнику среза ражањског с позивом на Бр. 10603.

Ђорђе Исковић, пределни војни музике IX. пешадијског пука, који је био под истрагом и у притвору због опасне крађе, побегао је 13. тек. м-ца из војног затвора у Пожаревцу. Бегунац има око 50 година, средњег је раста, у лицу је пријављен. Пронађење треба стражарно спровести начелству округа пожаревачког с позивом на Бр. 16739.

Стојану Јовановићу, пиварџу из Прирепе који је био одсео у кафани „Тетово“, у Београду, украдено је 25 напољена нову између 12. и 13. тек. м-ца. Оправдана је сумња, да су ову крађу извршили два младића, који су с њим у једној соби спавали, и иселили се за трговачке помоћнике. Једна од оних младића звано је, да се зове **Стојан Марјановић** и да је родом из Смедерева, а други се називо **Данилом**. Оба осумњичена младића имаду око 20 год.; прво је плав, а другог црномањаст. Позивају се све полицијске и општинске власти да ове младиће најжешће потраже, и пронађене стражарно спроведу управи града Београда с позивом на Бр. 35502.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанковић.

БРОЈ 42. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 23. ОКТОБРА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у округу 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за вршиоца дужности члана управе варош Београда, у рангу среског начелника треће класе, Владимира Ст. Максимовића, начелника треће класе среза пожаревачког, — по молби;

за комесара савске полиције, у рангу писара управе варошн Београда прве класе, Вељка Рамадановића, писара исте класе управе варошн Београда, по потреби службе;

за комесара топчидерске полиције, у рангу писара прве класе управе варошн Београда, Андрију Живковића, писара друге класе управе варошн Београда;

за писара прве класе управе варошн Београда, Милорада Тутунића, комесара топчидерске полиције, у рангу писара прве класе исте управе, по потреби службе;

за писара прве класе управе варошн Београда Божидара Ристића, писара друге класе среза поречког, — по молби;

за писара прве класе управе варошн Београда Јована Спиридоновића, писара друге класе среза беличког, — по молби;

за писара друге класе управе варошн Београда Јована Добрићића, писара друге класе начелства округа крагујевачког, и

за писара треће класе управе варошн Београда, Матију Јовановића, практиканта Министарства иностраних дела, све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза јасеничког, округа смедеревског, Милана Цекића, начелника исте класе среза подгорског, — по молби;

за начелника треће класе среза ћупријског, Данила Драгашевића, начелника исте класе среза сврљишког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза гружанског, Милутина Пећанина, секретара прве класе начелства округа моравског, — по молби;

за начелника треће класе среза подгорског, Косту Катића, среског писара прве класе у оставци;

за начелника треће класе среза жичког, Милана Анђелковића, комесара железничке полиције у Београду, у рангу среског писара прве класе;

за вршиоца дужности начелника среза зајечарског, у рангу секретара начелства друге класе, Косту Ђорђевића, писара прве класе среза подгорског;

за вршиоца дужности начелника среза пожаревачког, у рангу секретара начелства друге класе, Борислава Милисављевића, писара прве класе среза ћупријског;

за вршиоца дужности начелника среза моравичког, у рангу секретара начелства друге класе, Стевана Каначког, писара прве класе среза јабланичког;

за вршиоца дужности начелника среза нишавског, у рангу секретара начелства друге класе, Тихомира Миланковића, комесара савске полиције, у рангу писара прве класе Управе варошн Београда;

за вршиоца дужности начелника среза брзопаланачког, у рангу секретара начелства друге класе, Николу Ђурићића, писара друге класе Министарства финансија;

за секретара друге класе начелства округа крагујевачког, Светислава Јелчића, писара прве класе среза гročанског;

за секретара друге класе начелства округа моравског, Илију К. Николајевића, вршиоца дужности начелника среза жичког, у рангу секретара начелства друге класе, — по молби;

за комесара железничке полиције у Нишу, у рангу секретара начелства друге класе, Манојла Мрвића, комесара железничке полиције у Ристовцу, у рангу среског писара прве класе, — све по старом закону,

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника прве класе среза крагујевачког, Љубомира Ј. Рајића, начелника исте класе среза јадранског, пензионисаног указима од 24. августа и 30. децембра 1904. године, која су огласили за неважеће одлукама Државног Савета од 8. децембра 1904. године бр. 9351 и од 5. августа 1905. године бр. 4977.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе среза беличког, Милутина Ценића, писара прве класе Управе варошн Београда;

за писара прве класе среза параћинског, са седиштем у Сењу, Живка Николића, писара прве класе Управе варошн Београда;

за писара прве класе среза космајског, Милорада Наумовића, писара исте класе среза мачванског, — по молби;

за писара прве класе среза пожаревачког, Петра Кузмановића, писара исте класе среза прокупачког, — по молби;

за писара друге класе среза беличког, Ђорђа Костића, писара исте класе среза нишавског, — по молби;

за писара друге класе среза хомољског, Михаила Илића, писара исте класе среза бољевачког, по потреби службе, али без права на путне и селидбене трошкове;

за писара друге класе среза зајечарског, Васу Поповића, писара исте класе среза космајског, — по молби;

за писара друге класе среза нишког, Живка Живковића, писара исте класе среза пожаревачког, — по молби;

за писара друге класе среза грочанског, Владимира М. Војковића, бившег чиновника Управе Државних Монопола;

за вршиоца дужности писара среза нишавског, у рангу писара начелства прве класе, Стојана Ј. Ђорђевића, вршиоца дужности писара среза масуричког, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза заглавског, у рангу писара начелства прве класе, Велимира Кузмановића, вршиоца дужности писара среза нишког, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза крагујевачког, у рангу писара начелства прве класе, Светислава Ј. Марковића, вршиоца дужности писара среза ибарског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза млавског, у рангу писара начелства прве класе, Милована Радотића, писара друге класе начелства округа ваљевског;

за вршиоца дужности писара среза студеничког, у рангу писара начелства прве класе, Мирка Гавриловића вршиоца дужности писара среза моравичког, у рангу писара начелства исте класе, — по потреби службе, или без права на путне и селидбене трошкове;

за вршиоца дужности писара среза неготинског, у рангу писара начелства прве класе, Јована Самића, вршиоца дужности писара среза јасеничког, округа крагујевачког, у рангу писара начелства исте класе — по молби;

за вршиоца дужности писара среза јасеничког, округа крагујевачког, у рангу писара начелства прве класе, Николу Милосављевића, вршиоца дужности писара среза зајечарског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза пожаревачког, у рангу писара начелства прве класе, Јевту Бекрића, писара исте класе начелства округа врањског, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза прокупачког, у рангу писара начелства прве кла е, Косту Ах. Поповића, писара исте класе начелства округа моравског, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза расинског, у рангу писара начелства прве класе Живка Павловића, писара прве класе начелства округа крушевачког, — по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза левачког, у рангу писара начелства прве класе, Светозара Поповића, писара начелства исте класе и вршиоца дужности писара среза моравичког, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза поцерског, у рангу писара начелства прве класе, Аџинија Стевановића, вршиоца дужности писара среза студеничког, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза темнићског, у рангу писара начелства друге класе, Авакум Весовића, писара друге класе начелства округа смедеревског, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза ваљевског, у рангу писара начелства друге класе, Стевана Ј. Николића, писара друге класе начелства округа ужичког, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза жичког, у рангу писара начелства друге класе Милутина Ж. Јовковића, писара друге класе начелства округа ужичког, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза јабланичког, у рангу писара начелства друге класе, Владимира Ст. Јовановића, писара друге класе начелства округа пожаревачког, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза врачарског, у рангу писара начелства друге класе, Михаила Штуловића, вршиоца дужности писара среза колубарског, округа београдског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза бољевачког, у рангу писара начелства друге класе, Милутина Д. Поповића, вршиоца дужности писара среза таковског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза јадранског, у рангу писара начелства друге класе, Милоша Антонића, вршиоца дужности писара среза мачванског, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза мачванског, у рангу писара начелства друге класе, Драгослава Костића, бившег полицијског писара исте класе;

за вршиоца дужности писара среза деспотовачког, у рангу писара начелства друге класе, Милутина Кокановића, бившег полицијског писара исте класе;

за вршиоца дужности писара среза рачанског, у рангу писара начелства друге класе, Владислава Божића, практиканта Управе варошн Београда;

за вршиоца дужности писара среза крајинског, у рангу писара начелства друге класе, Младена Ивановића, практиканта Управе варошн Београда;

за вршиоца дужности писара среза таковског, у рангу писара начелства друге класе, Димитрија Стаменовића, практиканта Министарства унутрашњих дела;

за вршиоца дужности писара среза мачванског, у рангу писара начелства друге класе, Јована Алексића практиканта среза посавског, округа ваљевског;

за вршиоца дужности писара среза поречког, у рангу писара начелства друге класе, Ратомуба Михаиловића, практиканта среза јагочког;

за вршиоца дужности писара среза подгорског, у рангу писара начелства друге класе, Владимира Костића, практиканта управе варошн Београда;

за вршиоца дужности писара среза моравичког, у рангу писара начелства друге класе, Војислава Цветковића, практиканта начелства округа крагујевачког;

за вршиоца дужности писара среза моравичког, у рангу писара начелства друге класе, Обрада Јаковљевића, практиканта начелства округа чачанског;

за вршиоца дужности писара среза тимочког у рангу писара начелства друге класе, Тодора Жишића, практиканта начелства округа пиротског;

за вршиоца дужности писара среза нишког, у рангу писара начелства друге класе, Драгољуба Поповића, практиканта среза гружанског;

за вршиоца дужности писара среза колубарског, округа београдског, у рангу писара начелства друге класе, Душана Живковића, практиканта врагујевачког привременог суда;

за вршиоца дужности писара среза ражањског, у рангу писара начелства друге класе, Милутина Ивковића, практиканта среза љубићског, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе начелства округа моравског, Аврама Тодоровића, вршиоца дужности писара среза неготинског у рангу писара начелства прве класе, — по молби;

за писара друге класе начелства округа смедеревске, Светислава Ђорђевића, практиканта среза параћинског;

за писара прве класе начелства округа пожаревачког, Чедомира Ј. Рајића, полицијског писара исте класе у оставци;

за писара друге класе начелства округа крушевачког, Милана И. Цветковића, вршиоца дужности писара среза расинског у рангу писара начелства друге класе, — по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа подринског, Вељка Јовичића, вршиоца дужности писара среза јадранског у рангу писара начелства друге класе, — по молби;

за писара друге класе начелства округа ужичког, Димитрија Атанацковића, практиканта среза ресавског;

за писара друге класе начелства округа ужичког, Добрила И. Јокановића, практиканта;

за писара друге класе начелства округа ваљевског, Милана В. Лукића, практиканта среза ваљевског; и

за писара друге класе начелства округа рудничког, Драгишу Видаковића, практиканта Министарства финансија, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Лазар Поповић, начелник треће класе среза моравичког,

Димитрије Христић, начелних треће класе среза пчињског, и

Андра Крстић, писар прве класе среза нишког, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, — стане у пенсију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је да се:

Атанасију Стојановићу, начелнику треће класе среза нишавског; и

Григору Брњићу, вршиоцу дужности начелника среза крагујевачког, у рангу секретара начелства друге класе, уважене оставке, које су на државну службу поднели.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Радојица Тутуповић, секретар прве класе начелства округа крагујевачког;

Драгомир Илић, писар друге класе среза поречког; и

Радосав К. Радуловић, вршилац дужности писара среза деспотовачког, у рангу писара начелства друге класе, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу септембру 1908. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца септембра тек. год. било је у Србији:

1. **Убистава**	42
2. **Детоубистава**	3
3. **Нехотичних убистава**	3
4. **Покушаја убистава**	42
5. **Разбојништава**	12
6. **Злонамерних поништаја туђих ствари**	16
7. **Паљевина**	58
8. **Опасних крађа**	165
9. **Тешких телесних повреда**	18

Од наложених дела пронађено је: убистава **33**, детоубистава **3**, нехотичних убистава **3**, покушаја убистава **39**, разбојништава **8**, злонамерних поништаја туђих ствари **3**, паљевина **9**, опасних крађа **44** и тешких телесних повреда **18**.

Највећи број **убистава** извршен је помоћу ватреног оружја (26), затим помоћу оштрог оруђа (9) и помоћу тупог (7).

Узроци са којих су ова убиства извршена јесте: *у међусобној свађи* за 20 случајева, у *користољубљу* за 7, у *освети* за 7, у *домаћој распри* за 1 и *и добрани милоште* за 1 случај. За осталих 6 случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу подунавском **3** (1 непронађено), у срезу пожешком **3**, у срезу лесковачком **2** (непронађена), у срезу пчињском **2** (1 непронађено), у срезу мачванском **2**, у срезу хомољском **2**, у срезу јасеничком окр. смедеревског **2**, у срезу прокупачком **2**, у срезу драгачевском **2** и по **1** у срезовима: врачарском (непронађено), колубарском окр. ваљевског, таковском, јабланичком, гружанском, крагујевачком, лепеничком, поречком, жупском, расинском, белићком, деспотовачком (непронађено), нишком, забуковачком (непронађено), посаво-тамнавском, рамском, љубићевском, заглавском, ариљском и у варошима: Крушевцу и Куприји (непронађено).

Детоубиства су извршена по **1** у срезовима: колубарском окр. ваљевског, тршеничком и моравичком. Сви извршиоци познати су.

Нехотична убиства извршена су по **1** у срезовима: посавском окр. ваљевског, ражањском и пожаревачком.

Покушаја убистава било је: у срезу јасеничком окр. смедеревског **5**, у Београду **3**, у срезу бољевачком **3**, у срезу тимочком **2**, у срезу грочанском **2**, у срезу гружанском **2**, у срезу јасеничком окр. крагујевачког **2**, у срезу орашком **2**, у срезу колубарском округа београдског **2**, и по **1** у срезовима: тамнавском, лесковачком, крагујевачком, лепеничком, неготинском (непронађено), расинском, овчарпанком, оба моравска, бањском, хомољском, подунавском, заглавском, космајском, прокупачком (непронађено) ужичком, моравичком, жичком (непронађено) и у варошн Пожаревцу.

Од ових дела њих **21** извршена су у *међусобној свађи*, **9** у *освети*, **2** из *користољубља*, **2** из *љубави*, **2** у *туђој одбрани*; за осталих **6** случајева узроци су непознати.

Разбојништва су извршена: у срезу поречком **2** (1 непронађено) и по **1** у срезовима: врачарском, посавском окр. ваљевског (непронађено), пољаничком, грузанском (непронађено), неготинском, дервентовачком, ресавском, јадранском, моравском окр. пожаревачког и заглавском (непронађено).

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу левачком **4** (1 пронађен), у срезу хомољском **2**, и по **1** у срезовима: колубарском окр. београдског (пронађен), јасеничком окр. крагујевачког, лепеничком (пронађен), кључком, тршеничком, копаоничком, нишком, зајечарском, заглавском и прокупачком.

Вредност уништених ствари износи око **1000** динара.

Паљевине су извршене: у срезу јавинском **6**, у срезу сврљишком **5** (1 пронађена), у срезу подунавском **4** (1 пронађена), у срезу орашком **4** (2 пронађене), у срезу мачванском **3**, у срезу бољевачком **3**, у срезу јабланичком **2**, у срезу неготинском **2**, у срезу тршеничком **2**, у срезу параћинском **2** и у срезу трнавском **2** (1 пронађена); по **1 пронађена** у срезовима: мајданпечком, бањском, поцерском и пожаревачком; по **1 непронађена** у срезовима: грочанском, космајском, врачарском, пчињском, пољаничком, крагујевачком, поречком, ражањском, белићком, нишавском, посаво-тамнавском, голубачком, рамском, зајечарском, косаничком, ариљском, рачанском, жичком и у варошн Пожаревцу.

Вредност ових паљевина износи око **10.000** динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу колубарском окр. београдског **9**, у срезу бољевачком **8**, у срезу прокупачком **7**, у срезу хомољском **6** (3 пронађене), у срезу мачванском **5**, у срезу подунавском **5** (1 пронађена), у срезу кључком **5** (1 пронађена), у срезу гружанском **4** (1 пронађена), у срезу неготинском **4** (4 пронађене), у срезу ражањском **4**, у Крушевцу **4**, у срезу деспотовачком **4**, у Нишу **4** (3 пронађене), у срезу голубачком **4** (1 пронађена), у срезу пожаревачком **4**, у срезу јавинском **4** (1 пронађена), у срезу косаничком **4**, у Београду **4** (2 пронађене), у срезу грочанском **3** (две пронађене), у срезу лесковачком **3** (1 пронађена), у срезу лепеничком **3**, у срезу темнићском **3** (две пронађене), у срезу бањском **3** (1 пронађена), у срезу јадранском **3** (2 пронађене), у срезу мајданпечком **3** (1 пронађена), у срезу посаво-тамнавском **3** (1 пронађена), у срезу мланском **3**, у срезу љубићевском **3**, у срезу зајечарском **3**, у срезу тамнавском **2** (обе пронађене), у срезу ћупријском **2** (1 пронађена), у срезу крајинском **2** (1 пронађена), у срезу поречком **2** (1 пронађена), у срезу копаоничком **2** (1 пронађена), у срезу белићком **2**, у срезу параћинском **2** (1 пронађена), у срезу лужничком **2**, у срезу рађевском **2**, у срезу јасеничком окр. смедеревског **2** (обе пронађене), у срезу орашком **2** и у Зајечару **2**; по **1 пронађена** у срезовима: врачарском, ваљевском, мачванском, крагујевачком, левачком, поцерском, моравском окр. пожаревачког и у варошн Пожаревцу.

Смедереву; по **1 непронађена** у срезовима: колубарском окр. ваљевског, пчињском, јабланичком, расинском, жупском, ресавском, алексиначком, нишком, моравском окр. нишког, нишавском, качерском, трнавском, моравичком и у варошн Пожаревцу.

Вредност свих ових крађа износи око **20.000** динара.

Поред наложених, у току месеца септембра извршено је у Србији још и **12 самоубистава**, и то у ових местима: у Београду **3**, у Крагујевцу **2**, и то **1** у срезовима: поречком, левачком, рађевском, ивањском, црногорском, моравичком и жичком.

Самоубиства ова извршена су: *вешањем* **7**, *затровањем оружјем* **3**, *тровањем* **1** и *скакањем у провалију* **1**.

Узроци њиховом извршењу јесте: у *душевном растројству* за 3 случаја, у *дубоој болести* за 2, у *грижи савести* за **1**, у *материјалним неприликама* за 1, у *љубави* за 1 и у *крајној оскудици* за 1 случај. За остала 3 случаја узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у Ужицу револвером на непознатог узрока.

Општи преглед до сада наложених дела по округима опакав је:

Текући број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Покушаји убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Застрашивање поштанских и других станица	Палежи	Остали кривци	Укупно пријављених	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	5	1	—	1	3	13	—	—	—
2	„ ваљевски	2	1	1	1	1	—	—	—	5	—	—	—
3	„ пожаревачки	5	—	—	1	1	—	—	5	8	2	—	—
4	„ крагујевачки	3	—	—	8	1	—	2	1	8	1	2	—
5	„ крајински	1	—	—	1	3	—	1	5	13	1	1	—
6	„ крушевачки	3	1	1	1	—	—	2	5	12	—	—	—
7	„ моравски	4	—	—	—	2	—	4	3	13	1	1	—
8	„ нишки	1	—	—	3	—	—	1	4	10	2	—	—
9	„ смедеревски	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	—	—
10	„ подрински	1	—	—	—	1	—	—	5	14	3	1	—
11	„ шабачки	3	—	1	3	1	—	5	10	23	2	1	—
12	„ рудничко	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—
13	„ смедеревски	5	—	—	8	—	—	—	9	10	1	—	—
14	„ топлички	1	—	—	6	1	—	1	4	13	2	—	—
15	„ топлички	2	—	—	2	—	—	1	1	11	—	—	—
16	„ ужички	4	—	—	1	—	—	—	2	—	1	1	1
17	„ чачански	2	1	—	2	—	—	—	3	2	—	2	—
18	Управа града Београда	—	—	—	3	—	—	—	—	4	—	3	—
	Свега:	42	3	3	42	12	—	16	58	165	18	12	1

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 20. октобра 1905. год. АБр. 1426

СТРУЧНИ ДЕО

Је ли особа „жива изгорела," или је већ мртва била, кад је у ватру доспела

(свршетак)

V.

При пожарима и другим приликама, где се појави толика ватра, да би у њој могао жив човек угинути, или већ мртво тело „загорети", те сумњу изазвати, да се тиче каквог кривичног дела, разнија се, мирис, и дим. По сведоцима га је у толикој мери и тако с каквим густо изашао, да не ће дисати. Нарочито се јак дим развија при пожарима у затворени просторима, који немају довољно прозора, и у приликама, где се абијени и напомизане, а при том још и влажни предмети запале; где петролеум, зеј, восак, маџчура или смола (на још и, пр. у подруму) гори *и т. д.* У таким случајевима често се дешава, да човек баш *од самог тог дима страда, пре него што га управо ватра и сагорати — т. ј. ће се раније у диму угушити, па тек онда као лешина изгори* или баш и сагори.

Према томе сасим је јасно, да би човек могао у пожару баш и у правом смислу те речи „од ватре погинути", па да се иак на опрљеним или сагорелим деловима његовог мртвог тела не могу констатовати они карактеристични знаци, које ми обично на лешинама назначимо, ако су за живота у ватру доспеле (црвен и мехури по кожи, карактеристичне кожуре и т. д.). А кад то може бити, онда нас као лекаре и исљеднике мора интересовати питање, како би и у таким необичним приликама могли до позитивне истине доћи? *Има ли судско - медицински вештак пута и начина, да и у тако замршеним судским случајевима дође поузданих одговора на питање: је ли особа жива или мртва у ватру доспела?*

Сасим је природно — а јасно је и објаснити — да ће се на лешини особе, која је од дима угинула (која се, упрано, у диму удавила), наћи извесних карактеристичних знакова, по којима ће судско-медицински вештак баш ту пресу смрти моћи констатовати, и од других разликовати. Пре свега ће секција леша таке особе показати већ по променама у крви и у унутрашњим органима, да је особа од нестанице чиста ваздуха умрла — да се, дакле, угушила. Исто тако није тешко констатовати ни то, да је она у месту чиста ваздуха дисала ваздух, који је био мање или више засићен димом. Као поуздану потврду овом последњем знаку наћи ће и, пр. обдуцент око уста и носа таке лешине, а још више у унутрашњости усне и после душе, па онда у самом жлреду и грлу као јако, као слабије слојеве или гомиле чађи — т. ј. ако нам жлреду и грлу као јако, као слабије слојеве или гомиле чађи — т. ј. ако нам не загорелих угља, које су се с димом у ваздух дизале, за се онда при дисању на тим местима хватале спаљене и гомилале. По сведоцима ће се таки *трагови чађи показати и дубље у унутрашњим органима — и. пр. у душнику (грлићану*) и крупнијим душницима (бронхијама) плућа*, а сведоцима биће и у горњем деловима канала за варење — даље у једњаку и желудцу* — као доказ, да је та особа дим не само дисала, него и непосредно гутала или посредно нагомилану чађ од дима из уста и ждрела (с пљувачком) прождирала. Да није дисала (односно гутала), кад је у дим доспела, а то ће рећи: да у то доба није живела, не би, наравно, ни могло бити тих трагова дима у унутрашњости њеног тела. Без активних покрета — без дисања и гутања (или друге које механичке силе) — не би дим . огао продрети у унутрашње органе и дупље — бар не у толикој мери, да остану тако видна трага на површини њиховој. То је већ само по себи јасно разумети, а налазе потврде не само у доцнијем искуству у томе правцу, него баш и у нарочитим опитима, који су чињени, да то питање боље расветле и учврсте. По њима је утврђено, да мртво човечје или животињско тело, изложено ма колико и ма како густом диму, никада не показује те трагове чађи у унутрашњости, какве стално налазимо у лешинама особа, које су у густе облаке дима живе доспеле, па се у њима угушиле.

Али не мора се човек баш у диму не угушити, пре него што га ватра дохвати, па да иак касније, ако у њој угине, на његовој лешини нађемо оне исте трагове и знаке, да је дим дисала, које мало час споменусмо. Довољно је, да се само неко време — рецимо тек док се пожар почео ширати — надише (и нагута) задимљена, чађава ваздуха онога простора, у коме га је пожар затекао, ма га тај дим и не угушио. него га тек касније ватра сазидала: на да се иак на његовој лешини нађу трагови удисана (и прогутана) дима као знак, да је доиста жив у ватру доспео. Ми, дакле, *у словењима и гомилама чађи по извесним деловима мртвог тела (устима, носу, ждрелу и т. д.)* имамо у свима приликама готов *доказан знак, који нам утврђује факат, да је сумњива особа још за живота у ватру доспела*, па се или у самом диму угушила, те већ као лешина „сагорела", или је касније утицајем високе температуре угинула. Тај знак је за нас тим драгоценије, што га по сведоцима можемо несумњиво констатовати — баш и у оним случајевима, где се је других знакова, који би нам спорно питање могли објаснити (дакле црвенила и мехурина на кожи, особитом изгледу кожура на опекотинама и т. д.) сваки и најмањи траг изгубио. Такав случај наступио би код лешина, на којима су сви површини слојеви меког ткива у ватри сагорели, и тек само појединн унутрашњи делови непокрвљени или слабије повређени остали. У таким приликама могло би се и, пр. у остатцима ждрела, грађ, једњака, душника (грлића) плућа и желудца наћи трагови од дима у облику накупљене чађи као знак, да је та особа, кад је у ватру доспели, дисала (односно

гутала) — дакле јамачно и жива била. С тога је тај знак у судско-медицинској пракси веома важан, и одавде се укаже потреба, судско - медицински вештак ће се њиме са корисшћу послужити, те на том доказу своје мишљење оснивати. *Није ли доиста означене делове лешине, која је у питању, посуте слојевима чађи: онда може с неком вероватноћом у свом мишљењу рећи, да се у том случају тиче особе, која је за живота у ватри доспела.*

Али и то правило може имати приговора. Може се с правом поменувати и на оне изузетке, где човек ушиме дим другом којом приликом а не у пожару.

Томе приговору има у неколико оправдања, али се иначе даје оузбити и практичним искуством и теоријским разматрањем. Случајева, да се човек другом којом приликом — н. пр. по индустријским творницама и занатлијским радионицама, у којима се парочито дим развија — толико надими, да му од дима у устима и носу (па и у дубљим деловима) траг остане, тако су ретки, да се управо не могу ни у рачун узимати. Код нас би у томе правцу још гдекада могло бити сумње, нарочито у оним крајевима, где се сељани служе за све своје потребе натром на отвореном огњишту без оџака и димњака, а зими осетњују своје заштићене просторе жишком или петролеумском лампом без стакла, која обично тако дими и чађа, да су сва *чело сутра дан „врна око уста и ноздрва“, и да до чело пре подне „искашљују црне лопте“.* Али ће се и ту, где би баш могло бити основане сумње у томе правцу, готово сваки пут по другим околностима моћи утврдити, је ли постојала могућност или баш вероватност, да се лешина, која је у питању, другим којим начином још за живота дима и чађи надисала (респективне нагутала), а не баш у оном пожару, који је сумњу изазвао и у којем је, може бити, и угинула.

Према свему овоме овоме овоме је оправдано, што већина судско - медицинских ауторитета тај знак у сиоровина те врсте високо цени, и на њега много полаже — нарочито, ако је још потврђен и позитивним налазом угљен - моноксида у крви сумњиве лешине. У већини случајева тако и бива, да се нађу та два знака комбиновина, или је у много приликa доказ удасана дима већ и сам по себи довољан да реши спорно питање, је ли особа жива у ватру доспела или је у њој тек као лешина нагорела. Бар га Бруардел (Brouardel) и Штрасер (Strasser) тако узимају, а и други му дају врло видно место међу знацима, по којима се то питање у судско - медицинској пракси решава.

По себи се разуме, да је и у овој прилици *негативан налаз чађи за какве питање исто онако значаја, као што беше и негативан налаз угљен - моноксида у крви.* Таком схватању тих прилика има основана разлога у томе, што човек може у великом пожару страдати па баш и угинути, а да иначе не дође у прилике, где ће морати димом засићен ваздух толико дисати, да му после у лешини пађемо оне карактеристичне знаке. Деси се, да дима нигде и нема, или да га је врло мало; да је човек у положају, где и при пожару може чиста ваздуха добити (н. пр. украј прозора или врата, којима надолази свеж ваздух с поља); да се од дима сачува, што је чиме густим преко главе покринен и т. д.

Удисаним димом може се још на један начин решити питање, је ли особа жива или мртва у ватру доспела. У најновије време изнео је пред 76. Скупштину немачких природњака и лекара д-р Цестер у једном предавању[1] резултате својих истраживања спорнога питања, како се живо и мртво тело односи према диму околног ваздуха, а ти резултати су у веома значајни и за наше питање. Ево у кратко најважнији момената тога истраживања, у колико се они односе на тему, која се у овом року расправља.

Приликом неког пожара, који се по јавно у неком затвореном простору, а није баш захватио велике димензије, нашли су двоје мале деце [од $1^{1}/_{2}$ и $2^{1}/_{2}$ год.] угушене. Једно је било већ мртво, а друго је после неколико дана умрло од запаљења плућа. При секцији, коју је извршио сам Цестер, упадало је јако у очи, да су плућа оба детета (која су иначе код мале деце отворено-ружичасте боје) угасито-црвена или мраморисана, па их је с тога и микроскопски прегледао. Том приликом изнашао је на необичне појаве. У свима душницима (бронхијама), па чак и у најситнијим разгранцима њихових, констатовао је танак слој чађи, а местимице и читаве чепове од ње. По гдекоје је било и места где су ситне трошице чађи заиздале баш и у само плућно ткиње.

Подстакнут тим необичним резултатом микроскопског истраживања, а заинтересован за питање, како се жива а како мртва плућа односе према диму и чађи, чиниo је он опите у томе правцу. Изложио је живе, питоме зечиће дејству јаког дима, док се није у њему угушио. Пошто-ће ради држао је опет (извађене тек-ле) плућа 4 дана у исто таком диму, па их је на завршетку опита још и у ватри пржио, да тиме имитује прилике, какве су обично при пожару. Резултат тих проба беше, да је у свима душницима (бронхијама) зечијех плућа, чак до њихових најситнијих разгранака, могао констатовати нежан слој чађи од дима као неку врсту налаке њихових зидова, а у телесним плућним ниje на те појаве имплазио. И *микроскопски преглед* је, дакле, *утврдио, да само плућа, која диму — т. ј. живом телу своју еуницију врше — могу дим до у најситније разгранке својих душника (бронхија) усисати и трагова од чађи показати*, а мртва не; — дакле од прилике исто онако, као што је то већ до сада и искуством и опитом доказано за крупније душнике (бронхија) живих плућа.

Оцењујући и тумачећи ову последњу појаву лако је увидети, да у таким приликама трошице чађи од дима доспевају до најситнијих разгранака душника (бронхија) само за то, што се животиња у јако задимљеном, дакле загушљивом ваздуху одмах почне гушити, а тиме и начин свога дисања сасим мењати. У прам тренутцима га ређекснено заустављa, не би ли се на тај начин од дима одбранила, а кад већ у том одупирању ноћне мазаковати, па по потреби своја тела потхватати, т. ј. грудни кош свакако ширати, да у њега ваздух уђе: осетљива слузокожа грла, душника (гркљана) и душника (бронхија) одговара на надражај од дима неко време кашљем и грцањем, а то ће опет рећи јаким, дубоким и грченитим експирацијама са инспирацијама, које њима одговарају. За то време утроши се у теду много кисеоника без сразмерне накнаде. Та неста шица кисеоника тим опет животињу, да ноћне снажно и дубоко потхватати (грудни кош ширити), не би ли на тај начин што више ваздуха у себе примила, и ону неста шицу подмирила. То траје неко време, док завршно не наступи потпуна неосетљивост слузокоже тих делова према спаком надражају. У том стадијуму животиња дише привидно слободно, па онда све ређе или дубље, док најпосле у неколико завршних или терминалних а јако дубоких дахова не издахне.

По себи се разуме, да се у таким приликама са именом типичног дисања именни и примање ваздуха и његових састојака у плућа. Грудни кош и плућа снажно се шире (потхватају), а тиме се притискају гиосова у њима према спољашњи притиску толико смање, да дим ноћне са нивеном снагом у плућа продирати и дозле не само у најкрупније (ране) душнике (бронхије), него и у најситније разгранке њихове. Ту се онда чађ из дима депонује, па временом и толико нагомила, да је можемо микроскопски констатовати. Наравно да ће је свакад бити тим позданије и тим више, што животиња буде дуже у такој атмосфери дисала.

Према овоме јасно је, да *ће трагова од чађи из дима околног ваздуха у најситнијим душницима (бронхијама) бити само онда, ако је жива особа за неко нивесно мало дуже време у диму боравила и с нитеном дисала, ако се, дакле, у том ваздуху гушила.* А како то обично бива у оним приликама, где се јави прави пожар или већа ватра с јаким димом, па у њу доспе жива особа? — то је онда са свим оправдано, тим Цестер тај метод доказа препоручује и за судско-медицинску праксу — у оним приликама, кад је спорно, је ли особа жива у ватру доспела, или је тек као лешина од ње пострадала. *Наће ли судско-медицинска вештак и у најситнијим разгранцима душника (бронхија) трагова од чађи показати, а мртва не; — дакле од прилике исто онако, као што је то већ до сада и искуством и опитом доказано за крупније душнике (бронхија) живих плућа.*

Оцењујући и тумачећи ову последњу појаву лако је увидети, да у таким приликама трошице чађи од дима доспевају

[1] Dr. Coester: „Ein sicheres Zeichen davon, dass ein Mensch lebend in Feuer lebte. Rasch angekommen ist.“ Vorgetragen in der Section für gerichtl. Medicin der 74. Versammlung deutscher Naturforscher und Aerzte. — Vierteljahrschr. f. gerichtl. Medicin und öffentl. Sanitätswesen; Jahrg. 1885; Hft 1.

њеним остатцима дешпинских шљука. Довољно је, да судско-медицински вештак има на расположењу какав на и најмањи, а при том још и нагорео помадић шљука сумњиве особе, па да по њему с поуздањем утврди, да је тај комадић доиста од дина, које је живо у ватру доспело.

Велика предност тога начина јавља се још и у томе, што се њиме дају објаснити и *ређите и она случајеви, где би* икаке могло бити сумње, да се је особа на други који начин (н. пр. од чађава жишка или лампе, с отворена огњишта и т. д.) дима надисала, а не у пожару или другим приликама, где је она могла и угинути. Ако судско-медицински вештак на сумњивој лешини констатује трагове чађи на дима чак у најситнијем разгранима душњака (бронхија); онда ће и правом може тврдити, да се особа није у домаћим, свакидашњим приликама, рецимо с огњишта или жишка дима надисала, него да се баш у њему морала тушити или угушити — дакле по своју прилици при пожару или у већој којој ватри страдати. Само у таким приликама завлачи чађ дубоко у шљука, а у обичним, где је дим јако разређен, допре највише само до крупнијих огранака душњак (бронхија). Где се и, пр. тиче чађава дима о лампе или отворене ватре на огњишту, ту воздух није тако димом засићен и загушљив, да човека гони на онако увелико и дубоко потхватање и дисање, као што га мора бити при тушењу у диму. У таким приликама дише он мирно и површно — т. ј. не потхвата тако јако; па тако баш из димљивог околног ваздуха и улице као мало, кад више трошица чађи, оне иначе неће допрети до најкрајних и најситнијих разгранака душњака (бронхија), него ће се задржати однах на самом улазу у респирациони апарат — дакле обично у носу, грлу и гркљану, или најдаље у првим, крупнијим бронхијама.

* * *

Ако у кратко саберемо све што смо до сада о истакнутом питању сазнали, онда излази, да се оно може судско-медицинска решити на више начина. Најгрлишији су међу њима:

1. Доказ механичним (траумативним) повредама карактеристичних изгледа, које су про постале;

2. Доказ витализм реакцијама, било на механичким (траумативним) повредама, задобивеним при самом пожару или другој којој прилици, било на кожи лешине од самих опекотина (црвенило, мехури);

3. Доказ по здрављаној крви у капиларним крежама оних огорелих места, која су позната под именом „кожура од опекотина“;

4. Доказ позитивним находом угљенмониксида у крви лешине;

5. Доказ позитивним налазом чађи од дима у устима, носу, ждреду и т. д.; и

6. Доказ микроскопским констатовањем чађи од дима у најситнијим разгранцима душњака (бронхија).

Од прилика и нарочитих потреба ће зависити, како ће се судско-медицински вештак тим методима послужити.

Д-р М. Јовановић — Батут.

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

(НАСТАВАК)

§ 1.

Даљу поједу начела сепарације власти управне и судске сачињава, казали смо, надлежност полиције да изнађа злочина и преступа дела. Несопорно је да тај посао спада такође у атрибуције судске власти. О једном делу које је предмет прибавне истраге не може суд доцнати своју одлуку пре него је то дело детаљно испеђено. Да ли можемо формулисати своје мишљење о нечему, мора пре то нешто нама бити познато. Испеђење једног кривичног дела није, дакле, ништа друго до conditio sine qua non доброг и правилног суђења; оно је, узимајући израз суђење у општијем смислу, саставни део овога, са њим сачињава једну целину. А пошто је надлежна за целину надлежна је и за делове њене, што значи да судска власт треба да има у својим атрибуцијама и испеђење злочина и преступа. Затим, овде се може учинити она примедба, слична оној коју смо горе учинили код поступа: појединци нису, у фази истраге, тако добро заштићени, када ову воде зависна административна власт, као када је истрага у рукама независних и непокретљивих судија. Истина, погрешке које је полиција, било намерно било не намерно, учинила у току испеђења злочина или преступа, а по штету окривљеног појединца, поправљене се код суда, али та исправка неће увек уништити последице тих погрешака. Н пр., полиција је неког, на политичких побуда рецимо, ставила, противно закону, под истрагу и у притвор. Суд ће, разуме се, решењем последње власти поништити и наредити да се окривљени пусти у слободу. Али, при свем том, остаје опет тај факат: да је окривљени незаконито одлежао неколико дана у затвору. Напоследку, може се десити да суд, приликом суђења, буде у немогућности да неправилну радњу полицијске власти каснра и да, на тај начин, окривљени дефинитивно буде осуђен или неку другу штету претрпи. Узимимо случај удешене кривице, специјалитет који се ми, Срби, одликујемо, где једно лице може бити кажњено за неко кривично дело кога, у самој ствари, нема. Међутим, судска власт, чији органи и по свом положају наспрам управне власти и по својој спреми и моралности пружају много више гаранције, не би, јамачно, никада уважила у поспоне такве природе.

Нужно је, дакле, да прекинемо са системом по коме злочине и преступе испеђује административна власт, и да га заменимо другим, више у сагласности и са начелом сепарације власти и са потребима добре заштите појединаца, у коме је за то испеђење надлежна судска власт, специјалне истражне судије чији се положај равна са положајем судија према степенима судова. Систем овај примењен је у другим, образованим, државама, а и ми смо га неко време практиковали, на основу закона о истражним судијама од 17. априла 1890. г. који је, са уставом од 1888. и многим другим законима, укинут државним ударом од 9. маја 1904. [20] Жалити је што тај закон није већ поправљен у живот, и ако се је још законом о судијама од 19. јануара 1901. којим је судијама повраћен инамовибилитет, одузет им 9. маја 1894., показала жеља законодавних чинилаца да се приступи потпуном извођењу система који ће појединцима давати, у кривичним и грађанским споровима, највеће гаранције. Овај, пак, разултат може се, у целости, постићи тек тако ако се, у свима стадијумима тих спорова, призна надлежност једној судској власти.

Да ли је законодавна власт, по Уставу од 5. јуна 1903., обавезна да што пре донесе закон о истражним судијама? Према чл. 9., када се он сравни са текстом истога члана устава од 1848., нагледало би да такву обавезу законодавац нема. И заиста, док се устав од 1888., у том члану, у коме се говора о нашем habeas corpus-у, служи изразима „истражни судија,“ дотле су они изрази у чл. 9. садашњега Устава, чија је редакција, у осталом, истоветна са редакцијом члана 9. устава од 1888., замењени изразима: „истражна власт.“ Установотвраџ од 5. јуна 1903. као да је нарочито хтео тиме да законодавној власти остави на слободну оцену питање: да ли да се и када нада закон о истражним судијама, за разлику од установотвора од 1888., који је, у наведеним терминима члана 9. и тач. V. чл. 203. [21] „Док се не донесе закон о истражним судијама вредо одредбе члана 9. овога Устава и за садашње истражне власти“), дао био на знање законодавној власти да је она дужна, у што краћем року, донети закон о истражним судијама.

При свем том, ми мислимо да таку дужност и данас, после доношења новога Устава, има законодавна власт, а према одредби члана 146. тога Устава став трећи („Пасивна државна власт, па законодавна, ни управна, не може вршити судско посове, нити опет судови могу вршити законодавну или управну власт“), у коме је постављен принцип сепарације власти. Овај принцип, у колико је реч о одвојености управне и административне власти, биће поврђен све дотле док се један судски посао, испеђење злочина и преступа, налази у надлежности управне власти, полиције, све дотле, другим речима, док се и тај рад не стави у атрибуције судске власти. А пошто законодавна власт мора знати, у вршењу своје функције, да се о Устав не огреши, то онда знача да та власт не сме, ако жели тој својој дужности одговорити, остаити дуго садашњи систем по коме истрагу у злочинима и преступним делима води полиција власт. Сва је разлика, у овој тачки, између устава од 1888. и садашњега та што је први изречно скренуо пажњу законодавцу на то да, међу дужностима које су му се, по изгледу члану 146., наметале, долази и дужност да заведе институцију истражних судија, док

[20] В. зак. о истражним властима од 27. априла 1890. год. (Полицијски Зборник.) стр. 159.).

данашњи Устав није хтео на томе нарочито инсистирати, вероватно стога што је мислио да та дужност законодавчева није наводила од осталих које, за њега, из принципа сепарације власти проистичу.

§ II

„Судски поступак у грађанским споровима, узимајући тај израз у његовом ужем смислу, дели се на два периода: на суђење и извршење. У првом периоду, суђењу, тежи се за тим, да се изнади и сазна којој парничној страни припада спорно право, а у другом, извршењу, да се одлуци судској принудним путем прибави важност, ако већ осуђена страна није, драговољним извршењем одлуке у питању, учинила такву меру непотребном.“ [21]

Поштто, дакле, појам грађанског спора обухвата не само суђење (Erkenntnissstadium, le jugement) већ још и извршење донесене одлуке (Executionsstadium, l'exécution), то после извршења грађанских одлука судских долази у надлежност оне власти чије атрибуције обухватају у опште расправљање спорова грађанске природе, то јест у надлежност судске власти. Другим речима, управна, административна власт не може имати у атрибуцијама својим егзекуцију грађанских одлука судских, јер би то била повреда начела сепарације судске и управне власти, начело по коме управна власт извршује само законе из области јавног права, а судска законе из области приватног права. [22] Извршење, пак, једног закона из области приватног права не спотиче се само у доношењу одлуке којом се тај закон примењује већ и у егзекуцији те одлуке. Отуда, ако би она егзекуција била у надлежности управне власти, та би власт, противно горњем начелу, делимично примењивала законе из области приватног права.

Код нас, међутим, није тако. Судови су наши надлежни само у прво[ј] ова спора, у суђењу. Извршење, пак, долази у надлежност полицијске власти, дакле једне власти која је, као што смо то већ казали, по своме устројству и по својим главним атрибуцијама, управна власт. § 462. грађ. суд. пост. вели: „Који хоће да му се изврши пресуда или решење, подноће га суду, који ће на истом написати „извршно“ и потписати се. — Ово решење или пресуду предаће парничар поднеће на извршење полицијској власти, која ће и т. д. . . . .“ [23]

Разуме се да је, према горњим објашњењима, овај систем погрешан, погрешност која нема само теоријски већ и практичан значај. Како, за санкцију приватних права, није довољно да титуларима тих права само она власт *која донози одлуке* пружи све потребне гаранције, већ је, за то, још нужно да такве гаранције они нађу и код власти која извршене одлуке *извршује*, то би приватна права често илузорна била, ако би извршење грађанских одлука судских било у руковима једне власти која се, због потчињености и зависности наспрам централне управе, може, у своме раду, руководити мотивима који са законом и савесношћу немају ничега заједничкога. На што појединцима одредбе законске које им гарантују неко приватно право; на што им извршна одлука судска којом им је то право досуђено, ако, у случају да осуђени неће своје[в]ољно судску одлуку да изврши, власт, за извршење одлука судских надзирна, одбија, било изречно било одуговлачењем егзекуције, да судској одлуци прибави важности, одбијајући за ово иницијатива долази од њега, од владе? И ове евентуалности нису, на жалост, неке теорискe могућности. Свакадашње искуство ту је да нас увери да су код нас такве претпоставке сасвим из области стварности.

Али није ово једини недостатак овога система. Он има још и тај што ове оне инциденте које се могу појавити у току процедуре егзекуције, од дана када је судска одлука предата на извршење па до продаје, расправља административна власт. Међутим, ти инциденти могу бити од великога практичног значаја за заинтересована лица. Узмимо, да то покажемо, један пример из § 466. б. грађ. суд. пост.. По том пропису, непокретно добро, у попис не § 469. истога законика узето, одузима се, за време трајања процедуре извршења, од дужника и предаје стараоцу на чување и руковање. Али, „ако непокретно имање при процени [24] износи предност, предвиђену у III-ем ставу § 464. овог [т. ј. грађ. суд. пост.] закона“, онда за означено време, написано добро остаје код дужника. Примена овога прописа, у конкретном случају, од врло велике је важности за дужника. На слаки начин за њега није индиферентно да ли ће, за трајања процедуре извршења, написана непокретност бити код њега, у ком случају ће он на њој, моћи вршити ње[г]ова

[21] В. нашу књигу: О попису за извршење одлука судских. Предавања из теорије грађ. суд. поступка. I.: услови, формалности и дејство пописа. Београд. 1902. год. (стр. V.).

[22] Судска власт је надлежна и за примену управних закона, и ако ови закони долазе у област јавног права. Лична слобода појединаца не би се могла сачувати са сигурношћу, ни кодо би, и за ово промоку тих закона, била надлежна власт управна.

[23] Изузетно судови општински, по § 12. став. 1. грађ. суд.. пост., сами извршују одлуке своје. Али „ако би се пресуда морала на изузетном начин извршити, општински суд шаље потпуно власти полицијској, која ће пресуду извршити по општим прописима о извршној пресуди.“ (§ 12. став. 3. грађ. суд. пост.. В. и § 24. истога законика). На закону о трећему Управе Фонлова од 8. јуна 1898. год., те Управа је овлашћена да сама врши преузму пљачку својих приноса (чл. 33.). Порески органи су надлежни да, уз прописе и судбоносне општинске власти, а по одредбама грађ. суд. пост., врше продаје непокретних и покретних добара пореских обвезника која ни би, у законском року, платили своје порезе и приросе (чл. о непоседном порезу од 15. јуна 1854. год., са доцнијим изменама и допунама. чл. 84.). На тај начин долази се често за, уз трошак врло знатан, порески органи, да врше продаје потраживања, т. ј. у случају ако је обвезникова добра већ узето у корис за рачун неког приватног повериоца. (За власти обртног капитала односно су нарочитости, по чл. 88. закона о пореском терету).

[24] У тексту § 469. б. стоји: „приликом процењивању у II-ом ставу § 464.“ В. нашу књигу О попису обраћивање о томе: зашто тј у место: у II-ом ставу; треба читати: у III-ем ставу. (I., стр. 28.).

или ће се она, одмах по попису, предати стараоцу, када ће вршења тога права бити лишена. Осим тога, када попис[а]но непокретно добро, по горе наведеној одредби § 466. б., остане код дужника, овај на њему, све до продаје прши и ина[ч]еп, док, на против, када се, по попису, добро преда стараоцу, приходе са њега до продаје прибира у корист повериоца (§ 315. грађ. зак.) старалац; њих дужник није власган [25], као мало час, трошити. Истина, ако би од тих прихода, после продаје попи[с]аног добра и расподела новаца, остало што, то би се, као његова својина, вратило дужнику. Али и у границама тога случаја, интерес је дужникова да попи[с]ано добро код њега остане: за њега није свеједно да ли ће то што му од прихода припада принити одмах, или ће за тим дуго чекати. Једно примање губи од своје вредности, када ће моменат његовога остварења тек доцније доћи.

Из овога се види, колико је за појединце нужно да један овакав инцидент процедуре извршења реше независни органи судске власти, а не административна власт, подложна утицајима од којих је судска власт, благодарећи својој организацији и својем положају, ослобођена. Напослетку, инциденти процедуре извршења јесу из области приватно-правних односа, због чега они не треба да буду у надлежности једне власти чије се атрибуције састоје у примењивању закона јавно-правног карактера.

(настављће се)

Живојин М. Перић.

ПОЛИЦИЈСКИ ЧИНОВНИЦИ
и
Предлог закона о чиновницима грађанског реда.

У колико је нама познато, пројекат закона о чиновницима грађанског реда, на коме се сада ради, на је, како сазнајемо већ и довршен, пред остатак обележава се и тим важним и управо једном најосновнијом начелном новином, што чиновништву у опште под извесним погодбама обезбеђује сталност, наравно са модалитетима, који су потребни да се то начело не изметне у злоупотребу и под претпоставком да су чиновници задобили обележје сталних а нашли из «ове» прекременог чиновништва. Нема сумње, да би начелна измена тога закона, његове модернизирање, које одређује савремено појмљање чиновничког положаја у једној правној држави, било немогућно без начела сталности. Ма каква се остала гледишта имала о том питању, без начела сталности нов закон о чиновницима грађанског реда био би само крпеж једног стања, који већ постоји, реорганизација, које начелно не доноси нову установу на место старе, или која у опште не ствара никакве стварне поправке већег значаја. Одавно је јавна служба у опште, а у овом реду служба државна, постала предметом нарочитог занимања, проучавања повод великог броја људи, који отуда

[25] О попису, I., стр. 28., 29. и 30.

тражи себи зараду и обезбеђење за лични и породични живот. У осталом, и интерес је државног права, да ги практикују људи што израђенији, што спремнији за послове, које практика тога права у његовим најразноврснијим облицима изазива. Успех сваког посла зависи у првом реду од моралне и техничке подобности лица, које на њему ради. Ако је то тачно, онда се у првом реду тај услов мора обезбедити јавним пословима, који у већој или мањој мери интересују целину или шири круг слоја. За државне послове, ово мора у толико пре да важи, што појам и обим државне заједнице представља највишу организацију интереса целине. Другим речима, подобност за вршење јавне службе, као један од првих и апсолутно потребних услова, такође захтева, да се то учешће практикује у облику редовног занимања; јер ће стално занимање једног истог посла све више израђивати општу подобност односних лица за добро разумевање посла, на коме раде. Али није потребно да оправданост тога начела доказујемо опширнијом мотивацијом, јер је оно једна несумњива истина, која се да лако појмити и без нарочитог објашњења. Мучно би, вазда, и пало коме на памет, да данас сумњиви исправност гледишта, да се државна служба, по правилу, врши и треба да врши у облику редовног занимања.

Из тога начела резултује се потреба, да чиновник треба да има нарочиту доказану спрему за послове, који припадају изнесеној грани државне службе, веку прету квалификације способности за поврху квалификоване чиновништва и све норме, које би служиле за организацију, за бављење извођење и гаранцију тога начела. На тој основи, можемо разумети као оправдану потребу, да се нов закон о чиновницима грађанског реда у првом реду одликује добро и поуздано спроведеним начелом квалификација, по коме за сваку врсту послова у државној служби чиновник мора имати и доказати нарочиту техничку способност, која је за те послове везана као неодступна погодба, па да се ти послови разумеју и са успехом врше. Само у вези са практиком државне службе у облику редовног занимања, има, дакле, смисла квалификовати државну службу у њеном општем пространству, а с обзиром на начелно чисто техничке разлике услова, који су за схватање и успешно вршење послова државних потребна. На тој основи, не само захтев школских квалификација, него и нарочито државни испити јављају се као савремена потреба, као принцип, који се мање више редовно има у виду кад је реч о нормирању услова за државну службу. Ако је истина, да су за јавни интереси у највишем обиму непосредни предмет државног права, онда је непосредна последица такког државног полиња, да за општу сарадњу на извођењу њене задаће употребе елементе, који имају највише подобности, који дају највише јемства, да те послове добро разуму и да ће на њима радити са што већим успехом. Сва начела, која на те опште поставке истичу, упућена су на организацију свију потребних норама, да државној служби, и са строго моралне и интелектуалне стране, обезбеде учешће лица, која ће и у једном и у другом односу осигурати јаку и плодну службу у овом правцу, који је одређен законом о устројству односнога надлештва. Општи и неома разложни интерес, који државна служба има да постигне у целокупном обиму њене надлежности, изражен је у облику целокупне организоване надлежности и судске и административне власти. Другим речима, државну службу у њеном целокупном пространству представља појам судске и појам административне власти. Ван ова та појма налази се још и појам законодавне власти као састанци део општег појма о државној власти, али дужности и појам законодавства налазе на појма државне службе. Улога законодавства одређује општу садржину државне службе и у материјално - правном и формално - правном погледу; оно даје има и право контроле, да се државна служба исправно практикује у границама закона, које доноси, али оно државну службу не врши. Наш задатак није, да на овом месту ближе говоримо о такној улози законодавства, па зато нећемо ни у опште даље говорити о томе, у каквом облику и са каквим позитивним и уставним санкцијама законодавно тело стоји у вези са државном службом. Да би јасније било шта је прави смисао питања, о ком ћемо претресати у овој расправи, било је потребно, да ма и неома површно одредимо обим тога појма: шта се зове државна служба, како ће у вези с тим бити јасније за један део конкретних питања, која на тог појма излазе, и којима ћемо се на овом месту занимати. Искључујући из општега овог написа и сав онај део државне службе, која припада судској власти, нама је намера да се занимамо службом административне власти, и то само у овом делу, у коме се она односи на службу полицијског чиновништва, па и то не у целом обиму, у коме би се организација службе за полицијско чиновништво претпоставља са гледишта свију важнијих начела, него искључиво у вези са начелом сталности државне службе. Сав материјални део тога питања, а на име начела о правој надлежности, која треба да обележава њену праву задаћу, на тако исто и сав формално - правни део, а на име организација полицијске власти, као нарочите установе, неће се претресати на овом месту. Напротив, из целокупне области формално - правних одредаба, које организацију те власти треба да обележавају, изабрали смо искључиво само једно начело, а на име питања о томе: да ли и полицијским чиновницима треба загарантовати државну службу, или, изузетно од осталог чиновништва, њима та гаранција, у начелу, не треба да припада. И само у колико то питање стоји у вези с другим начелима, која су потребна ради јаснијег излагања и аргументације, доцнијућемо, ма и поврано, о њих, те да не би отишли и сувише далеко. Материја, која припада закону о чиновницима грађанског реда и сувише је пространа. Само питање о квалификацији чиновништва било би довољно, да загажује читаве списе и простране расправе. Што се, у нас, иначе о овој значајној материји тако мало пише, да се скоро приступност јавне критике и не опажа, не може се бранити, и ако је чудновато, да то бива у земљи, у којој се тако често и тако много наглашава потреба, да се једном приступи системском сређивању тога питања на законодавној и начелно новој и другчој основи од оне, која сада постоји. Сада, када је чиновничко питање, како се мисли, толико сазрело, да је поотало и саставни део најближег програма једне владе, која га је и у простоју беседу унела, био би нарочити поход, да се ово у вези с пројектом, који је већ израђен, дискутује на што широј основи. Оне околности пресше природе, у вези с тим значајним фактом, да је у израђеном пројекту заступљено гледиште, да се изузев писарско и секретарско особље, полицијском чиновништву не гарантује сталност државне службе, и даље су нам непосредног повода, да искључиво одаберемо само то једно питање, назавши, да је оно и сувише од великог значаја за организацију полицијске власти у опште, а нарочито за интересе тако пространог и значајног посиња, који тој власти припада.

Велика важност начела сталности треба да даје главно обележје једног добро израђеног пројекта закона о чиновницима, ако се у опште хоће, да тај пројект и за наше прилике буде савремен и да у истини подмири пре услове за корисну реорганизацију државне службе у опште. Мислити о извођењу реорганизације државне службе у Србији без савременог закона о чиновницима грађанског реда, било би у основи и погрешно и опасно. Ми не би могли разумети ни најбоље законодавство за ма коју грану државне управе, којим би се смерало на начелне савремене поправке државног посиња у ма коме односу, ако не би имали загарантован личин положни моменат, од кога зависи исправна практика закона. Тако, на пример, може се донети какав хоћете добар закон о водама или закон о радњама, порезу, или на какав други специјални административан закон, на место оних закона који постоје и који се сматрају за непотпуне и несавремене, — они у практици неће и не могу дати очекиваних користи, ако би их примењивали људи, који не би имали довољно подобности за добро разумевање начела, која су у том закону изражена, ни довољно моралне исправности за исправну практику закона. То што преди за примену закона, дакле, за државну службу у опште, у првом реду треба и мора да вреди за законе тако многобројне и важне, који припадају надлежности полицијске власти. И кад је из тог разлога признато начело сталности за државну службу, као потребно за све остало административно чи-

повишиште, не можемо разумети, зашто се оно не би признало и за чиновништво полицијско? Разлози, који одређују потребу начела сталности, имају ону исту природу и значај и за полицијско чиновништво, па се не да бранити издвајање једне огромне категорије посленика, а то посленика прког реда по важности јавне задаће, коју врше, а да се ти разлози на штету интереса државне службе не униште. Ми немо те разлоге редом претрести, а у вези с нама и оне, који се истичу у одбрану противног гледишта, гледишта, које ту стаљност, изузетно важнијем делу полицијског особља, не признаје, па немо, надамо се, на тај начин, успети, да образложимо потребу, да се израђени пројект у том делу поправи. Ми, међутим, створено и у напред тврдимо, да би и влада и народно представништво учинили огромну погрешку, која би се несрећно одазвала по државну службу, ако би допустили, да гледиште комисијске већине, које је добило места у израђеном законском пројекту, постане и закон; ако се, дакле, гледиште већине не би корегирало на тај начин, што би се начело сталности у државној служби променило и на полицијско чиновништво у целини.

Ми смо већ напоменули, да се начело сталности у државној служби јавља као неодступна последица јавне потребе и јавног интереса, да се државна служба практикује у облику редовног занимања. На има ли она нарочитих разлога, који ту потребу одступању за службу полицијских власти? Је ли служба по својој природи и важности нешто друго од остале, те за њу, можда, није у опште потребно тражити нарочиту подобност. Је ли јавни интерес, који је за ту службу један толико незнатан, а круг послова односа тако мали, а сами послови толико обични, да се за учешће у тој служби не мора тражити ни спрема ни моралних исправности; да ли је за државу интерес службе полицијске власти толико безначајан, да је за њу, управо, свеједно, хоће ли тај интерес бити више или мање задовољен или оштећен. А ако се опет и у надлежности те власти крију велики интереси државни, који не треба да буду оштећени, ако, због тога, и за учешће у тој врсти службе треба свију потребних погодаба за стручну и јаку, а уз то и довољно исправну моралну страну појединог особља, шта је онда то, што се по својој важности толико истиче, да сви ти обзири, који се иначе, сматрају као битне начелне погодбе за добру државну службу, треба да буду напуштена, кад је реч о служби полицијске власти? Стављајући се на то гледиште, по оцену надлежности полицијске власти, ми не само не налазимо разлога за издвојено поступање према полицијском чиновништву, кад је реч о начелу чиновничке сталности, већ налазимо да се та надлежност нарочито истиче и својом важношћу и пространством, да баш у првом реду држава треба да загарантује добру службу тих чиновника, ако се хоће да буде очуван и остварен интерес њеног позива, који је у надлежности те власти изражен.

Шта више, начело сталности, у главном се, с обзиром на такав јавни интерес и даје чиновнику. Мање је, при том, значај ина приватно-правна заштита самог чиновника, осигуране потребних редовних средстава за живот њега и његове породице. Шта више, и тај строго приватно-правни интерес јавља се као мотив јавних права, као последица тежње, да се чиновник сам стави у положај, да се сав посвети јавном позиву у корист државе, те да нема ни повода ни потребе, да се мимо државну службу и на штету њену одаје и другим занимањима, и да на тај начин тражи средстава за лични и породични опстанак. Тако треба разумети фразе, које се често употребљавају кад је реч о државној служби, а на име: да чиновник сав припада држави. На основица таког начела и јавног интереса треба разумети сасвим оправдане савремене захтеве, да чиновничке плате треба да буду нормалне тако, да чиновник са својом породицом може пристојно живети. На основици тога истог начела треба разумети и право на пенсију и многа друга права, која су последица редовног занимања и сталности чиновничке у државној служби. Јавни је интерес не само главни, него скоро искључни мотив, да се чиновнику загарантује сталност, и да се на тај начин што јаче обезбеди његово стално учешће у служби државе.

Тај исти разлог, који преди за сву осталу државну службу још више треба да преди за службу полицијске власти, а код нас нарочито. У Србији надлежност полицијске власти знатно прелази њен обичан делокруг; она се, у пас, јавља не само као орган целокупне државне управе, примењујући у том односу читав низ специјалних административних закона, него се јавља готово као искључни орган опште полиције, а нарочито полиције безбедности, па потом, као највиша власт, са веома знатним делокругом. Поред свега тога, она се јавља још и као иследна власт, а да оставимо на страну, што у вези са њеном надлежношћу, која јој припада као општој полицији, има још и надлежност кривичног правосуђа за значајан низ иступних кривица, и надлежност надворне власти према општинама. Колико је ова надлежност пространа и важна, није вавда потребно објашњавати. Ми смо са неколико горњих фраза обележили њену општу надлежност само начелно и површно, али је и то довољно па да се схвати, да она захвата огроман број односа особите важности и за појединце и за државу, за има права да се упоси, тако рећи, у сав живот и појединог човека и целог друштва, и да сваки дејствује искључиво у једном интересу. Ако јој је закон, у главном, на негативној основи одредио шта не сме чинити, оставо је далеко више њеној иницијативи, више но и једној другој власти у земљи, да може чинити све што њеној надлежности припада и што јој нарочито није забрањено, па да општем интересу што корисније послужи. А за тако пространу, управо огромну надлежност, и за право иницијативе, које из те надлежности излази, потребно је далеко више, него за остале административне послове, шира и јача општа спрема и критеријум за оцену јавног интереса, добро познавање прилика, које на тај интерес утичу и које га одређују или условљавају. Због тога је, опет, и ако оно преди и за остале врсте државне службе, искуство, које даје дуга служба, практика и примена закона од тако великог значаја баш за послове, који припадају надлежности полицијске власти. Узимо за пример само један, иначе веома значајан део њеног позива, на пример послове полиције безбедности. Од колико је великог јавног интереса имати добру и поуздану полицију безбедности, и колико се много важност тога интереса истиче готово изнад свију осталих у служби административне власти, није потребно објашњавати. А кад се то зна и кад се тако исто зна, да јака полиција безбедности, поред осталог, представља и нарочиту спрему и јако искуство полицијског чиновника, на нарочите друге одлуке строго моралне природе, које с том дужношћу стоје у вези, може ли за државу бити равнодушно, кога ће за те дужности узети, хоће ли она отворити потребне погодбе, да баш за тако важну државну службу, као што је служба полицијске власти, обезбеди јако особље на што дуже време. Је ли у њеном интересу, да за тако важну службу не треба да рачуна на особље од спреме и искуства, но да се баш на тако важним позицијама особље што чешће мења и да то особље од те службе чак и избегава, тражећи пуне хлеба само, где ће му бити више осигурано.

Ово што чини непосредни критеријум за већу или мању квалификацију појединих грана државне службе, на прима томе одређује стручну спрему за ту грану и у облику школске квалификације и стручног државног испита, то је већа или мања и општа и стручна спрема, која се за разумевање и вршење послова захтева. На тој основи, за сваку појединy грану државне службе одређује се и важност појединих положаја у појединим гранама државне службе. Што један положај захтева шири и важнији круг јавних интереса, који треба да буду постигнути извесним пословима државним, што се за те послове захтева шира и стручнија спрема чиновника и већа одговорност, која је у вези с тим интересима, у толико је тај посао важнији; али, у толико се за њ и већа способност и одговорност захтева, па је самим тим у хијерархији чиновничких положаја и боље уздигнут и боље дотични положај плаћен. Сасвим је природно, да је за државу већи интерес, да за сваки важнији положај, коме је поверен задатак већег јавног интереса, треба да има што јаче чиновнике и све гаранције, које ће јој у првом реду на позицијама те врсте обезбедити учешће што јачих, што кориснијих радних снага. А ми смо већ и с обзиром на тако пространу и важну надлежност полицијске власти видели, да је такав интерес по преимућству већи за позиције у служби полиције, па самим тим у првом реду за позиције јачега, истакнутијег ранга. Ако то стоји, онда би било несумњиве јавни интерес, да сталност службе треба да буде

загарантована чиновницима полицијске власти у опште, а привилегије већим положајима исте струке. Ако је служба полицијске власти у опште важна, а ми налазимо да се по својој важности истиче изнад остале службе у административној струци, онда они исти разлози, који налажу што постојању употребљивост доброг особља у осталим гранама државне службе, преде за полицијску струку у толико више, у колико је она и важнија и далеко пространија, у колико се за њу захтева не само као и за остале наручита, па још и шира спрема у опште, него још и спрема, коју даје искуство, а то значи спрема, коју даје дуга практика службених послова у истој грани државне службе. У осталом, ако све то не стоји, чиме се може објаснити све јача тежња нашег законодавства, да баш ту врсту службе што јаче квалификује, па се у последње време и одлучно стало на гледиште, да се за већ полицијске положаје тражи нескључено факултетска квалификација. Прошлогодишњи закон о уређењу округа и срезова бар за положаје начелника округних стао је одлучно на то гледиште; а то валда није учињено зато, да би се ти факултетски људи примицали на тако важне положаје само зато, да би се, изузетно од осталог чиновништва, могли што лакше отерати из државне службе. Ми не разумемо законодавца, који би снижа, иначе добро схваћених нормана, удаљио значај полицијских положаја, који би им признао ону реалну важност, коју имају за јавни интерес, захтевом великих и строгих квалификација, који би самим тим њихову службу обезвекио као одређену вакцину, на коју се наручита спрема захтева, али који би једновремено с тим искљало друго начело, да ови способнијим не мисли да се користи на дуже време, да је она за њ равнодушна, да такође чиновника баш зато, што је дошао на тај положај, ставља у неугодан положај, да може отерати не само с положаја, него из државне службе у опште само зато, што се усудио примити тако деликатног важног положаја. Држава, која има наручите интересе, да баш ту способност експлоатише за што дуже време, и да јој обезбеди што дуже усавршавање оспиграним дугим искуством у државној служби, стаје изузетно да те положаје на гледиште, да искључиво баш тим чиновницима неће да гарантује сталност државне службе, казујући им у напред, да ту службу могу прихватити само они елементи, који су у напред решени, да оду ван службе, кад год то надлежни Министар одлучи. Другим речима, држава у напред и тако рећи искључиво ту врсту чиновника кажњава само зато, што се тих положаја примају. Она им дакле у напред да довољно одлучан начин забрањује, да у ту врсту државне службе улазе, ако не мисле да себе и своју породицу не доведу у сасвим сигуран положај најтежег ранзена.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Милутин А. Поповић.

ЖИВЕ СЛИКЕ

(СВРШЕТАК)

Анализовање фотографија.

Данашње фотографије злочинаца у већини случаја добијају се помоћу апарата које је конструисао Алфонс Бертилон, и који се обично називају његовим именом, се са највећом тачношћу у *профилу* и *en face*. Оба ова снимања неопходно су потребна с обзиром на различите користи. Јер, ма колико нам изгледало невероватно, ипак је сушта истина, да се помоћу фотографија у *профилу* познају непознате, а помоћу оних *en face* — познате личности.

Ево како ово објашњава *D-r Reiss*:[1]

„Констатовано је, да је број фотографија у правом, снимљених *en face* или за $\frac{3}{4}$, много већи од броја фотографија у профилу. Ово с тога, што се верује, да су прве фотографије међу собом много сличније, а услед овога и користеније од других, што међутим не стоји у истини. Једна добро снимљена фотографија *en face* и у *профилу* мора представљати и у истини представља исти степен сличности. Противно веровање потекло је из сасвим других и врло обичних разлога, а ево како:

У обичном животу ми смо навикнути да посматрамо људе *en face* или, што је већ ређе за $\frac{3}{4}$. Кад с неким говоримо, учтивост захтева да му у очи гледамо — да га, дакле, посматрамо *en face*.

Скоро овако исто бива и с познанима које срећемо на улици. Све док им се не приближимо, ми их посматрамо *en face*, а тада, т. ј. приликом сусрета и мимопролажења, када би једино били у могућности да их посматрамо с *профила*, ми смо заузети скидањем шешира ради поздрава, или пажњом познаника која нам долазе у сусрет.

Немајући ни прилике, ни времена, ни нарочите потребе да личности с којима се у обичном животу срећемо посматрамо с *профила*, ми у исто доба немамо ни могућности да наш мозак навикнемо на изглед личности с *профила*, док смо га, према томе што смо изложили потпуно напилни на њихов изглед *en face*. О овоме се сваки може врло лако уверити ако посматра већи број фотографија једне исте личности, од којих су једне *en face* а друге у *профилу*. Док је помоћу правих, а услед навике, мања лако и на први поглед познати оригинал, дотле ће на основу других фотографија ово моћи учинити тек после већег или мањег напрезања мозга.[2]

Јасно је, после изложеног, зашто ми у обичном животу *много лакше познајемо једно познато лице en face, него ли с профила.*

Сасвим је друга ствар, кад је реч о познавању личности које никад нисмо видели према њиховој фотографији. Фотографија у профилу скоро је једина, која нам у овом случају може помоћи у истраживању. Довољно је сетити се онога, што смо казали о вредности обавештења о *правцу чела, линији леђа носа, основе носа, брада*, и зна за истраживање непознатих личности, и појмити врло лако, да се без фотографије у профилу, која је једина у стању да нам пружи ова обавештења, може врло мало рачунати на успех.

Ну, и поред свега овога, не треба негирати вредност фотографија *en face*, јер нам оне, поред већ поменуте им особине за познавање познатих личности, показују још и *правац и облик обрва, очних капака, величину уста, боре лица* и т. д. које нам подаци корисно допуњују обавештена добивена помоћу профила. Ово и јесте разлог, што је Бертилон узео и једну и другу врсту фотографије.

Идентификовање двеју фотографија.

Идентификовање двеју фотографија, снимљених помоћу Бертилоновог апарата, ствар је обична и веома лака на личности које су упознате са системом Бертилоновим.

Пошто се претходно обе фотографије стане једна поред друге, треба на снимцима с профила отпочети испитивање димензија и правца пруга лица, по оним истим принципима по којима се на основу фотографије утврђује оно за живу слику фотографисане личности. Ово на шта се овом приликом мора обратити нарочита пажња, јесте уво, које има врло велику, скоро највећу опшеку предмет. У случају идентитета обе фотографије, пруге лица а нарочито уха морају показивати исте анатомске трагове.

Упоређење особених знакова: брадавица, младежа, ожиљака и т. д. као и линија израњења косе, може само допринети закључцима, али не и пресудно утицати на резултате упоређења двеју фотографија.

Одсуство или суувишност каквог особеног знака на фотографији, не мора бити и није увек поуздан знак *неидентитета*. Мале, прне тачке на фотографији, сличне младежима, могу проналазити и сасвим нега на желатинској плочи.

Напзад, ту су и антропометријске мере, које прате сваку фотографију по Бертилоновом апарату — да у последњем степену опере подударност или разлику између двеју фотографија, и да нас на онај начин несумњиво увере о њиховом идентитету или неидентитету.

Ствар је, међутим, много тежа ако се идентитет утврђује између фотографија у обичној употреби, које се обично снимају *en face*, и код којих се путем ретуширања уништавају боре лица и остале особености коже. Фотографије ове врсте често врло мало налише на оригинал, нарочито у дужем размаку година. Према овоме и закључи, до којих се помоћу ових фотографија долази, морају се примати са највећом резервом.

Случаји у којима је *неидентитет* лако уочљив услед потпуне разноликости црта неока су многобројни, али су тако исто многобројни и случаји у којима на први поглед има сличности. Испитивање особених знакова у оним случајима неопходно је потребно, ако пошто су они ретуширањем уништени, то је једини пут који

[1] Manuel du Portrait Parlé, стр. 97—98.

ним остаје да изнађемо *metatipe*, и да на њима уништимо знаке ретуширања.

И још нешто:

Упоређење фотографија мора се увек вршити под једнаким условима светлости.

Идентификовање фотографија с притвореником.

Пошто се притвореник поставе у положај за фотографисање, треба предузети најбрижљивије испитивање и поређење рита истовог лица са цртама на фотографији, по оној истој методи која се употребљује за живе слике. Приликом овог испитивања нарочиту пажњу ваља поклонити уху, носу, *челу и бради*. Ако фотографија, према којој се ово чини, није добра, а нарочито ако уво није правилно снимљено, тако да се појављује сумња о идентитету фотографије с лицем, Бертилон препоручује да се фотографија покаже осумњиченом лицу. На основу свог дугогодишњег искуства Бертилон тврди, да се осумњичена, ако је фотографија његова, не може уздржати а да је добро не загледа, тражећи тачне сличности, и противно овом, т. ј. ако фотографија није његова, он ће само бацити на њу један поглед ока и одмах изјавити да с њом нема ништа заједничког.

Показивање фотографија публици.

Да би се спречила свака сумња и могуће заблуде, показивање фотографија публици, особито сведоцима, ради познавања криваца или каквих других лица, хоће се вршити са нарочитом предострожношћу. Д-р *Рајс* препоручује, као један од најбољих начина, да се осумњичена фотографија помеша са још неколико разних фотографија, на да се све заједно изнесу пред сведока. Ако овај међу свима показаним му фотографијама изабере одних ону, коју у стварн и треба да изабере, успех је несумњив.

Ако ли се сведок, напротив, устеже, треба му скренути пажњу на осумњичену фотографију, зајући му том приликом обавештења о стасу, боји браде, очњу, лица и т. д. Доста су чести случаји да сведок, и поред свих позитивних факата, није у стању да се прецизно изјасни једино с тога, што није навикнут на посматрање фотографија, добављених помоћу Бертилоновог апарата. Једино што нам у опаким случајима остаје, то је да се сведоку, ако је могуће, покаже обична фотографија дотичног лица у целом положају. Има пајдан примера, да су сведоци на први поглед познавали ове фотографије.

Класификације фотографија.

Систематска и детаљна анализа, која се употребљује за сравњивање најкарактеристичнијих знакова личности и фотографија које им одговарају, побудила је Бертилона да приступи једној новој, и у сваком погледу много бољој и корисније класификацији фотографија у албумима злочинаца.

Док је ова класификација раније вршена по особинама злочинаца, или по њиховим именима или презименима, дотле Бертилон сређује фотографије према њиховим најкарактеристичнијим знацима. Овај начин класификације од нешзерене је користи за полицијске органе, јер допушта да се само за неколико минута утврди идентитет сваке осумњичене личности, без обзира на њено име.

Не мања је корист од ове класификације и у томе, што омогућава употребу малих фотографија и албума који се у џепу могу носити, и помоћу којих су полицијски органи у стању уверити се у свако доба и на сваком месту: је ли извесно лице, које им ма по чему изгледа сумњиво, било раније мерено и фотографисано. Разуме се већ, да се у албумима опаких врсте налазе само најопаснији злочинци и личности које се траже.

Прва сиска албума париске полиције, урећена на овај начин, садржи 2000 фотографија, од којих је свака *en face* и *у профилу*, и које представљају:

а. *1500 личности хапшља је забрањено становање у Француској*;

б. *3—400 одбелих осуђеника са Кајене и из Нове Каледоније*, и

в. *80—100 осуђених или под истрагу стављених личности, које су у бегству од дужег времена.*

Фотографије *en face* и *у профилу*, редуциране на $\frac{1}{10}$ природне величине, праћене су овим обавештењима:

1. *При врху с леве стране*: дан рођења, доба старости у времену фотографисања и број година од ове операције до нарасле албума (април 1903). На овај начин обухваћени последњих двају цифара представља број година дотичног лица у времену израде албума;

2. *При врху на средини*: стас и боја левог ока;

3. *При врху с десне стране*: боја косе;

4. *При дну с десне стране*: боја браде;

5. *При дну на средини*: правац леђа носа;

6. *При дну с леве стране*: правац сраслења уха за образ и

7. *С леве стране врха средини*: дужина десног уха.

Поред овога, испод сваке фотографије налази се по један бео простор у виду правоугаоника на овим подацима:

1. *С леве стране*:

а. Редни број листе која се налази на крају албума, и на којој су у кратко означена: имена, презимена и узроци тражења фотографисаних личности.

б. *Испод овог редног броја*:

α), за личности којима је забрањено становање у Француској — број година на које она забрана траје;

β), за бегунце са осуде — дан бегства, и

γ.) за личности које су осуђене судским пресудама или стављене под истрагу — датум пресуде или решења.

2. *С десне стране*: кратко означење особених знакова (по правилу 3), уземих на првом месту с лица, руку или прата.

У почетку албума налази се кратко објашњење о његовој практичној употреби, а одмах за овим преглед најкарактеристичнијих облика уха према којима је извршена класификација. Облици ове јесу:

1. *Лоб* са косим или троугластим сраслењем за образ;

2. *Антитрагус* са профилом изубљеним или правилним:

3. *Превој дома* испупчен;

4. *Лоб* са повученом раздељеном;

5. *Лоб* растављен од образа и

6. *Антитрагус* са профилом испупченим.

Да би они облици могли бити употребљени за класификације, морају бити јасни и довољно наглашени.

Прва и главна подела фотографија извршена је према правцу ледње ивице носа, као што смо видели, може бити: *изубљена, права* и *испупчена* или *искривљена*.

Ова три главна облика носа: *нос изубљен, нос правилан* и *нос испупчен*, допуштају да се сва фотографије разделе у три главне групе, бројно скоро једнаке. Граница између ових група обележена је разделима у виду степеница, који се налазе на горњем ивицама албума. На овај начин, кад имамо да се уверимо о неком личности са носом испупченим, ми је нећемо тражити у целом албуму, већ само у одељку у коме су фотографије са *испупченим носевима*.

Свака од ове три главне поделе, *полељена је даље на седам потподела*, према већ позвутим облицима уха. У последњу — *седму потподелу* — уврштена су уха, која не представљају ни један од карактерних знакова, потребних за класификацију. На слободној, бочној ивици албума налазе се такође зарези у виду степеница, који деле ове потподеле једну од друге.

Прених шест од оних седам потподела, раздељене су попоша на *четири потподеле према профилу антитрагуса*, а по изложеним принципима. И ове нове потподеле растављене су зарезима, који се налазе у истом реду као и код претходних потподела, само што су, за разлику од њих, обојени бело и исписани *црно*, док је са оних обратно.

Три нове потподеле, према величини стаса, обележене су зарезима на доњој ивици албума. У свакој од ових потподела долазе по две стране албума на којима су фотографије поређане према боји очију. Очи без пигмента, са пигментом шутим и отворено-неранцастим — на левој су страни, док су очи са пигментом средње неранцастим, угаситим и кестењавим — на десној.

И пајзад

Фотографије на свакој страни, почев одозго па на доле, и с лева на десно, поређене су по доби старости, почињући од најстаријег датума.

У албумима који садрже више од 2000 фотографија, нова подела извршила би се према дужини уха.

Истраживање по албуму врло је просто и брзо за личности које су навикнуте на употребу живих слика. Било да се налазимо у присуству лица које крију свој идентитет, било да *смо* на јавном месту нашли које нам ма по чему изгледа сумњиво, било да је у канцеларију доторано какво дице за које хоћемо одмах да се уверимо је ли да раније долазило у сукоб са кривичним законима, ми ћемо учинити ово:

а.) Осмотрити с профила правац лебње главине носа оног лица и, на овај начин, одмах одредити у којој од три главне групе треба продужити даље истраживање;

б.) Пошто смо ово утврдили, видећемо одмах на које је начин ухо сраслo за образ, и према овоме одредити у којој од њених седам потподела треба даље тражити;

в.) *Пробијај* антитрагуса ограничиће даље истраживање свега на непознило листи албума, *доњи преоз, лоб, стас* и *боја очију* довешће нас на једну једину страну албума, на којој се мора наћи тражена фотографија, ако је, разуме се, дотично лице упрошено у албум.

Догађа се по некад, да се истраживање мора вршити у две суседне групе. Оно бива у оним случајима, кад карактерне знаци према којима се врши класификација нису довољно јасни, или су на граници између једне и друге групе. Тако н. пр. стас од 164 см. може бити убројен и у групу *малих* (*м* — 165 см.), или у групу *средњих* (165—171). У овом случају, дакле, треба га тражити и у једној и у другој групи.

После дужег и озбиљнијег вежбања у употреби ових албума, полиц. органи успевају да запамте карактерне знаке непознате фотографије, а помоћу ових да у својој памети задрже и саме фотографије.

На ком се одстојању могу познати личности?

И ако ово питање, строго узев, припада пре криминалној тактици но систему Бертилоновом, опак га ми овде уносимо због његове огромне важности и његове везе са системом живих слика.

По тврђењу самог Бертилона, одговор на ово питање код нормалног вида, записи од разних околности, међу којима су најважније: *степен познавства, осетљивост, боја, контрасти* и т. д. Карактери на основу којих се познаје једна личност или припадају целом телу: стас, одело и начин хода, или само глави: коса. брада, величина и облик лубање, особености лица и т. д.

Du-r Vincent разликује, у овом погледу, три категорије личности:

Лица која су нам врло добро позната, са којима се врло често и на чији смо општи изглед навикнути, долазе у прву *категорију*. Према њој или мањој наглашености карактера општег изгледа (висок стас, особити начин хода, нарочито одело и т. д.), и одстојање са кога се ово личности могу познати према дневној светлости разно је. У првом случају, т. ј. кад су ови општи карактери јако наглашени, одстојање ово варира између 100—150 м. док у другом случају није веће од 40—80 м.

Друга категорија обухвата личности које су нам мање познате, које ретко виђамо и на чији општи изглед нисмо навикнути. Личности ове немогуће је познати на већем одстојању од 25—30 м.

И најзад:

У трећу категорију долазе личности које смо срета једном видели, и које се у најбољим случајима могу познати на одстојању од 15 м. Ово кратко одстојање потребно је с тога, да би се могле уочити црте лица.

Правац светлости има такође знатне утицаја на познавање личности. Светлост која директно осветљује посматрано лице чини га много јаснијим и разговетнијим и на већој даљини, док јава светлост око посматрача онемогућава знатно распознавање лица на већој даљини, које је слабије осветљено.

Одстојање за познавање лица према месечини, зависи од тога да ли је ова потпуна или делимична. У првом случају ово варира између 7—10 м., а у другом између 2—6 м. Личности врло добро познате, веома је тешко познати и при најбољој месечини на одстојању већем од 15—16 м.

Д. Ђ. Алексић.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(НАСТАВАК)

Питање о проучавању жене и њеног душевног живота и света, њеног појимања и схватања, осећања и рада, веома је важно, како за човека у опште, тако и за криминалистичку посебице. Литература о овоме предмету је у културном свету веома богата и ми ћемо на овом месту да поменемо само најзванијe писце и њихова дела, ради оних, који би се хтели и желели опширније позабавити студијом и психологијом жене.

Један од најзванијих писаца јесте Jaques Morgeni „Природна историја жене.“ То је дело које је први пут изашло на свет пре близу сто година. Најинтересантније од свију старијих писаца јесте A. Schopenhauer, чији су аворизми о женама познати сваком интелигентном и образованом човеку. У делу „Парерга и Паралипомена“ највише је речи о женама. За тим су позната дела Quetelet-a и Reich-a, Lorenz-a и Corre-o, Hellwald-a и Scherr-a. Serchenfeld је написао опсежно дело „Живот жене на земљи.“ Исто тако су објавили пажњу на се списи Џон Стуарт Миља и Мишелеа о жени. Литература ова је богата и опсежна; али ми овде поменимо само оне, који су најбоље проучили душевни живот и свет жени и њене психичке способности и нарочите особине.

Ма би смо се, за овај мах, могли ограничити на то да умотримо и повучемо што јаснију разлику у особинама душевним између човека и жене. Неопходно је да се психея човека од психеа жене у неколиким тачкама и особинама разликује. Наравно та разлика није сасвим оштра и дефинитивна, него приближна. Овде може бити говора о особинама које у неколико код жена видимо се испољавају, него код човека и обратно. Психолошком анализом коју су чинили Burdach, Ulrici, Benneke, v. Hartmann, Wundt, Krause и други, испоставиле су се неке јаче диференције и ми их овде износимо. Прве су одлике мушких, друге женских

Код мушких:	*Код женских:*
активност	пасивност
индивидуалност	рецептивитет
вољење	следовање, повољење
снажност, енергија	осећајност
сносна радљивост	несносна радљивост
воља	свест
самостајност	општност
одрицање	трпљива
сносно рашчлањавање	несносно прибирање

Наравно, и поред овакога диференцирања, ми нисмо у стању тачно да одредимо особине жене. Каже се н. пр.: „Не забрављеном путу жена поступа опрезно, човек смело и дрско.“ Ако је заиста тако, што сте ви знали говоре да јесте, онда настаје питање које је за криминалисту врло важно, одмах још у почетку истраге каквог злочинства: да ли је дело учинио човек или жена? Ако је дело опрезно и лукавно изведено, криминалиста може већ да претпоставља да га је жена извела; ако је дрско изведено он може извести закључак да га је човек учинио. Али у тој претпоставци може бити и пенстаке, јер зна се да тако бива у обичним посведењим случајевима, а не мора при злочинствима, јер има много злочинаца који задуго премишљају како ће свој злочин да изведу. Има послова, које жена изведе далеко смелије и дрскије од човека, послова, које човек изведе опрезније од на како смотрене жене. Етнички психолог несвесно налази оправдања дубља оној родној изреци: „Где ни ђало не може ништа да учини, тамо пошаље бабу.“ Или узмимо ову изреку: „Лепој жени човек прашта све, жена не.“ Кад лепа жена нешто учини, људи су склони да ненако поступке те жене на неки начин правдају или бар обрадложе; док жене тако не суде, него, што је жена лепша, која је какво дело учинила, то је и суд друге жене о том делу све строжији. Отуда би се могао извести закључак да људи о женама блажије суде, него саме жене. А то не мора бити и није увек тачно. Или узмимо писма. Разлика је између онога што мушко женском и женско мушкоме пише. Шта мушки жели чита се у редовима његова писма, а шта женско захтева чита се између редова њеног писма.

Као допуна овим напоменама, могли би доћи закључци до којих је дошао Friderich у свом познатом делу „Физичка и психичка Антропологија.“ Он је у том делу рекао ово: „Жена се брже и лакше занесе и надражи за нечим; она је осетљивија, примљивија и осећајнија, жешћи живља, покретнија и активнија, него што је човек. Човек безусловно више расуђује и мисли, жена више осећа. Жене имају више репродуктивне, а мање продуктивне убразиље.“ Према овим закључима судећи Friedrich додаје да је то узрок што женске бивају добри сликари закона и предела, а никад сликари историје; оне могу писати леле песме, сонете, приповотке и романе, али ретко и готово никад добре трагедије.

Као што у животу бива, тако је и у криминалистици: и ту се јавља врло често жена као врло значајна чињеница; криминалиста налази у многим детаљима на жену као саученика или споредног са-

радника при извиђању злочинства. Сиуда је жена, па и у злочинству: или је творац идеје, или је саучесник, или буди какав помоћник какога злочинства, већег или мањег.

Ван сваког је спора, да је за криминалистику од врло велике практичне предности да се сазна и докучи: у колико, у неком злочинству, што та је човек извршио или и женинога садејства; у колико је жена духовни творац злочинства или помоћник злочинцу. Искусном криминалисти и психологу не могу измаћи на виду те разлике, које су карактеристичне. Једно злочино дело, коме је духовни творац или помоћник жена има знакова, која га двоје и разлике од делікта у коме се не опажа или не постоји сарадња жене. Исто се тако доста видно примећује и разлика у жеђама мушких и женских сведока, који стоје пред истедником.

Поред раније поменутих особина на којима на сваком кораку избија видна разлика између пола, има још једна која нарочито жену карактерише и има пресудна утицаја на њен душевни и морални живот. Сексуални односи код жена су од суд и кано пресудијега утицаја код жене, него код човека. Ови односи захватају целокупно женино биће и од пресудне су важности за њен живот и морално понашење. Има пуно врло значајних сексуалних момената, који јако утичу на жену, на њено схватање и расуђивање, на њен живот и рад, на њено осећање и кретање, а међутим чонек за њих у опште и не зна. Пису то само физиолошке појаве које имају непосредна утицаја на организам; пису то менструација, трудноћа, порођај, дојење и климатеријум; онде се нарочито морају узети у расматрање и психични моменти, који происходе из женине природе, а који нема јако утицаја на карактер и нарав, укратко на цео живот жени. По нашим планинама и схватању, које је од најкада и у свима народима непромењено, жена не сме и не може никад отворено некога да воли или мрзи, као што то може и сме човек. Код жене се ти осећаји испољавају, али она иду потајним, невидним, скривеним, често заобилазним путевима, док човек ту врсту својих осећаја може испољити без бојазни и од кога. Сад нама претпостанити да се та особина женина тако испољава и показује на тај скривени начин кроз читаве хиљаде година, онда она избија као нарочити знак женина специјеичка карактера, који је и за криминалистику од специјалне предности.

Све, горе поменуте чисто физиолошке одлике женине имају непосредна утицаја на психични живот њен. Узимимо менструацију. То је појава о којој човек у опште појма нема и која нема код човека ничега сличнога ни приближно сличнога; код жене она чини читаву епоху у њеном душевном животу. Процес менструације је врло добро познат. У нашим климатеним одликама и приликама она почиње између тринаесте и петнаесте године, а завршује се између четрдесетсте и педесете. У нормалним приликама она се јавља у 27—28 дана једанпут и траје три до пет дана, а после ње је сексуални нагон јачи, него иначе. Уопред још важно је нагласити да је жена за време трајања тога процеса душевно другачија него иначе што је, пре и после менструације. Народно мишљење утврђује да за време трајања поменутога процеса има знакова који сам процес карактеришу: чудан изглед, напредан сјај очију, зодах на уста, протезање, умор у ногама, палпитације — све су то знаци који стално прате менструацију. Још Oniander је изнео да „никада није једна девојка нежнија и мирнија, никада душевнија и сањалачки расположенија, а у исто време и чудно надражљивија, него што је у почетку године: њеног сазревања, док још није отпочео процес менструације да се јавља.“ У том добу је жена најмања опасност за једну девојку да учини злочинство или преступ; али је у том добу за њу највећа опасност, да не постане жртва каквога преступника, или да услед заноса у коме се налази, а подстакнута другим, не учини што рђаво. Ту се, услед мешавине пробуђених осећаја и чулности, чежње и сањалаштва, јавља тежња за необичним доживљајима, за нечим необичним и романтичним. Свако од нас знао би да прича ма какав случај у коме игра улогу каква девојка, за коју се знало да је заиста била и врло мирна и врло добра и врло честита, „Непојмљиво!“ рекло се толико пута. Напротив, врло појмљиво. Кад се само промотри факат да је какав иначе непојмљив корак учинила девојка у добу пред саму менструацију, онда се и са психолошке тачке врло лепо може да објасни све оно што она у то доба предузима и чини.

(наставиће се)

М. Павловић.

И ОПЕТ КРИВИЧНИ ЗАКОНИК

Кад смо још 8. маја 1902. године, у чланку „Прештампавање закона,“ први пут изнели како је немарљиво вршено сређивање издања кривичнога законика од 1900. године, јер су унесене биле и оне одредбе, које су биле изричио укинуте другим специјалним законима, било замењене донешењем других закона, који су одељено регулисавали извесне кривичне одговорности, ми смо рачунали да чињење једну услугу и онима који се баве применом закона, јер неће учинити грешку, а у првом реду и онима, који имају дужност да приређују и сређују нова издања.

Овим последњим нарочито смо наглашали: колико недотеране последице могу настати за правни ред у земље, кад су закони, издати од стране државе, печатни, јер сви они, који се баве применом тих закона стоје у уверењу, да им је држава дала у руке законе, у којима нема никаквих грешака.

Нарочито смо тамо наглашали, да се не може очекивати ни од судија ни од других власти, да на памет знају и величину казне за сваку кривицу, и мене кроз које је један закон прошао, јер би то било несавладљиво и за најоштрије ум људски.

Као доказ, како судија и сваки други чиновник верује у апсолутну тачност државних издања закона, ми смо изнели онај пример из Првостепеног београдског суда, где су политичким привидама досудили и политички надзор, јер су пред собом имали раније издане законе, у којима је то било написано.

Све смо ово, рекосмо, чинили у тежњи да и са своје стране приномогнемо, да прво издање, које би имало доћи после издања кривичног закона од 1900. год., буде апсолутно тачно.

Али и ако смо ми унели вишолико труда и добре воље, ипак је наш глас остао глас вапијућега у пустињи.

Тешко је наћи и погодити праве узроке, зашто су надлежни и преко овога ушли у исту погрешку приликом новога издања кривичнога закона од ове 1905. године, јер су и у њему остале исте погрешке, које су биле и у издању од 1900 године.

Ако је то било с тога што нико није прочитао наше написе у „Полицијском Гласнику“ од 1902. год., онда би то било разумљиво, јер би се узело да је погрешка поновљена што се није за њу знало, и дало би се још и опростити.

Ако ли је, пак, погрешка поновљена с тога, што је напомена учињена од стране оних, који не бриљирају ни као крупни правни аутортети, нити су ипаче на крупним државним положајима, онда је то за осуду, јер је погрешка погрешка, па ма она била учена и од најобичнијих људи.

Ну је, велимо, требало исправљати без обзира на све остало, јер је пред собом требало гледати један од интереса државних и ништа више.

Али, ако узрок при или други, погрешка стоји ту, и ми смо ипак у чланку „Кривични Закон“ у броју 19. од ове године, изнели све те погрешке ради оних који ће се служити оним законом, како не би било штетних последица како за њих, тако и за оне, према којима се онај закон има да примењује.

И ако имамо уверења, да с надлежне стране није запажено ово наше изношење, нити је пажљиво сагледана на оне погрешке пажња, било у облику каквог расписа или у опште напомене, ми смо ипак уверени, да смо припомогли, да ово издање бар у своју III. части представља тачност у погледу важности извесних одредаба, јер је знатан број државних чиновника учинио исправку по својим књигама, и онда би мирно и задовољно могли ћутати после једне испуњене дужности, стојећи у уверењу, да ће се бар при по-новом издању, које би имало да дође кроз коју годину, поправиле почињене грешке.

Али, како смо случајно видели да ово издање није погрешно само у својој III. части, и само у ономе да ли су извесне одредбе још у важности, кад су донесени специјални закони, него има и тако крупних погрешака, које више над главом грађана као оштар мач, ми се поново враћамо на ову ствар са оправданим тврђењем: да садашње издање кривичног закона потребује накнадну ревизију способних људи, којом би се утврдило:

да ли је он тачно преписан према оригиналу, и да ли су казне означене у њему, како у погледу минимума и максимума, тако и у опште тачке.

То је, велимо, неопходно потребно, *јер у § 196 овога новога издања стоји, да је казна затвора до двадесет месеци, а у издањима, међутим, од 1882. 1897 и 1900 стоји да је казна до двамаест месеци.*

И ако немамо оригинал пред собом, ми не можемо да верујемо, да је казна од двадесет месеци, кад тај рачија издања говоре друкчије, и понављамо своју напомену, да оваква погрешка изазове дужност надзирања, да одмах изврше реписају овога издања, и све грешке које се нађу, обавезно преко службених повина, те да се према томе учине исправке по појединим примерцима.

Без овога, ово издање не сме се узети као основица за изрицање казне, јер ни судија ни чиновник не би били убеђени, да су изрекли казну, која је законодавним путем одређена за дотичну кривицу, нити би грађани могли веровати, да су осуђени оном мером казне, коју закон у истини допушта.

И преко овога ми ћемо продужати да разгледамо ово издање, и износимо грешке које у њему нашћемо, верујући увек, да ћемо једну од чиновничких и грађанских дужности.

11. октобра 1905. год.

Београд **Димитрије С. Казајчић** начелник округлог суда у пензији.

Погрешна стилизација другог одељка чл. 152. закона о уређењу округа и срезова.

Сви политички закони, који се код нас најчешће и мењају и допуњују, раде се махом у журби и хитњи. Последица је тога, да су ови закони негда или непотпуни, или да поједини законски термини који треба да означавају извесна правна појам, нису довољно прецизно означени, као стални законски термини, нити су они проведени кроз цео закон као такови.

У новом Закону о уређењу округа и срезова, напажен је један став у чл. 152. односно речи: „срески посланик" које на овом месту, на коме се налазе, могу да унесу извесну забуну и пометњу, приликом збора чланова среске Скупштине. Тако, ако се буде сматрао израз: „срески посланик" као истоветан и идентичан са појмом и изразом: „члан среске скупштине", на пошто се за среског посланика траже специјални услови из чл. 110. овог Закона — последица би била таква, као да је законодавац извесним лицима: кмету, лиферанту среза или округа и т. д. хтео да спречи улазак у среску скупштину, да се таква лица не могу бирати. Док, ако се под изразом: „срески посланик" буде подразумевано не члан среске скупштине, већ лица особени специјални функционар самоуправних власти, добиће се до таквог закључка, да баш тим лицима: кмету, лиферанту и т. д. законодавац није спречио право пасивног бирања за члана среске скупштине.

Последица појединог тумачења истакнутих законских израза, била би та дакле, да у среску скупштину уђу лица, за која је законодавац сматрао, да не треба да уђу, или, да дотична лица не уђу у среску скупштину, којима законодавац није ставио никакву препреку, да могу бити кандидати за среску скупштину.

Ради боље ућуљивости питања, кога мислимо третирати, исписаћемо најпре цео други став овог чл. 152, а после ћемо исписаћемо и услове, који се траже, како опште, тако и специјалне.

Став други чл. 152. овог закона гласи: „*и за чланове среског одбора, и за изабране среске посланике, важе услови из чл. 110*".

Услове који се помињу у чл. 110. назваћемо специјалним, за разлику од општих услова у чл. 58 овог закона. Члан 58 гласи: „За окружног посланика може бити изабран сваки српски грађанин, који је стално настањен у срезу, за који се бира (чл. 56.), а који је напрпно 30 година и има све друге услове, који се траже за кметове и одборнике.

Члан 110. гласи: „члан окружног одбора не може бити у исто време народни посланик, нити председник или кмет општински, нити у каквој државној и у опште плаћеној јавној служби. Тако исто он не може бити лиферант или предузимач за рачун округа".

А члан 144. закона о уређењу округа и срезова гласи:

„За члана среске скупштине неже бити изабран сваки овај који има услове прописане чланом 58. овога закона".

Настаје питање: која је лица законодавац подразумевао у чл. 152. под изразом: „срески посланик"?

Полазећи са те претпоставке, да је израз „срески посланик" идентичан са чланом среске скупштине, изабрано лице за среску скупштину, и кад се упусти у оцену тумачења поменутог законског прописа — чл. 152. овог закона, тумачећи га двојаким путем, граматичким и логичким, не долази се до истог закључка у погледу услова из чл. 110, као што би требало да буде, већ до дијаметрално противног. Тако, тумачећи исти законски израз прво граматичким путем, онда излази, да за среског посланика — члана среске скупштине не могу бити изабрана лица, која су у исто време народни посланици, лиферанти, кметови и т. д. Док ако се истакнути члан, тумачи логичким путем, па дођеш исти у везу са чл. 58, 144 и 146 истог закона, онда се долази до таквог закључка, да за среског посланика — члана среске скупштине, може бити изабран и кмет и лиферант и учитељ и т. д. — сва она лица, која имају опште услове из чл. 58. овог закона. Јер да видимо, да ли се услови из чл. 110. специјални, траже за окружног посланика. Не. Ни један законски пропис не тражи те услове за обичног окружног посланика, већ само се траже за чланове окружног одбора. Кад законодавац не тражи специјалне услове из чл. 110. за обичног окружног посланика, онда има смисла, да их тражи за члана среске скупштине. Где ће бити основ оправдању таквог захтева? Никаквог критеријума не ће се моћи имати, за иње самоуправне положаје тражити исказане особене гаранције и услове, а за ове положаје обратно опет, мање услове тражити. Разумно се ничим не ће дао правдати таква поступак. На против, чл. 144. овог закона, који говори о томе, ко може бити члан среске скупштине, позива се на чл. 58. овог закона. Траже се потпуно једнаки услова за чланове среске скупштине, који се траже и за окружне посланике. Сем тога до овакног логичког закључка долази се, и ако се имају на уму појединна говори посланика у скупштини, приликом израде овог закона, а тако и циљ и намера овог закона.

Остајући при оваком логичком извођењу и закључку, долази се на мисао, да је под изразом: „срески посланик" законодавац имао на уму друга лица у чл. 152. овог закона, а не обичне чланове среске скупштине. Јер довиста и ако у чл. 55. овог закона, чланове окружне скупштине назива посланицима, где је реч о окружној скупштини, већ просто чланови среске скупштине.*)

Под изразом: „срески посланик" подразумевао је законодавац не обичног, редовног члана среске скупштине, већ без сумње среског изасланика окружног одбора — среског члана окружног одбора.

Овог функционара самоуправног, чија је дужност: да председава среској скупштини, да врши функције известиоца за среске потребе у окружној скупштини и понаже остварењу истих, да заседања у седницама среског одбора и седницама шире окружног одбора, не назива законодавац, у разним законским прописима овог закона поједнако, јер га у чл. 103. означава као: „*срески изасланик окружног одбора*" а у чл. 147. опет другчије „*среским члан окружног одбора*", а нигде га не означава просто срески посланик. На баш због тога, што једнот исто функционара у ова два законска прописа назива различно, негде изасланик, негде члан, због те, како да је назовено неправње, он тог истог изасланика — члана у чл. 152. назива: „срески посланик". Јер законодавац тражећи ове услове из чл. 110, неоспорно је то захтевао не за редовне, обичне чланове среске скупштине, већ пред среског одбора, тражио је да те услове имају срески изасланици окружног одбора. Овај је израз у чл. 152. овог закона „срески посланик" плеоназам, и ништа га није требало помињати, кад је већ једанпут то казато, да се у чл. 110. траже они услови за чланове окружног одбора, где се правилно подразумева шири и ужи окружни одбор, а у шири улазе и они изасланици; али, кад је се већ то хтело, да се истакне, да ови услови важе и за среске чланове окружног одбора, онда је стилизацију чл. 152. другог става требало изнести не она-

*) Истина да у чл. 150. где је реч о избору среског одбора, помиње се, да се бирају исти „између среских посланика", а тако исто и у чл. 152. при одлади помоћу се овог израза: „среским посланика, ако израђају редакцу дневнику зао и чланова одбора".

ко, како је наведена, већ овако: „и за чланове среског одбора, и за изабране среске заступнике општинског одбора важе услови из чл. 110“.

20—VII—905. год.
Ћуприја. М. Ђ.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ЗЛОЧИНЦИ

од Др. Линденау-а

(наставак)

У Њујорку је доказано на 49000 ухапшених лица 3200 досељених. Берлинска криминална пракса најновије времена не пружа нам материјала, из кога бисмо видели знатно учествовање насељених странаца у злочиначтвима; наравно при том не треба узимати у обзир појаву злочинаца, који путују у сврху интернационално организованих, у које ваља убројати и извесне политичке кривце. У колико је у појединим земљама потребно предузети мере против умножавања криминалних дела, која прте странци, долазе у обзир исте она средства, која се употребљавају против досадних странаца — нетична не у казнено-правном погледу, већ о погледом на њихову непожељност, на сапитетске и политичке правце. Отежавање усељавања, које би биле више или мање строго изведено, може се, у опште узевши, као непотребно означити. Она мора представљала би повратак у времена, у којима су hospes [странац] и hostis [непријатељ] имали исто значење. Прописе против усељавања и налажење само у земљама, у којима устеп особито великог усељавања сиромашних странаца настаје невоља у земљи. Уједињење америчке државе морале су ограничити досељавање, енглески парламентат занима се сличним пројектом, у Норвешкој се о таким мерама већ више по новинама. Али ако се каже у интересу слободних међународних привредних односа одлуче за принцип „отворених врата,“ то ће онда спака држава морати осигурано задржати за себи право, да у свако доба и без дуге поступка може наређивати и извести протеривање досадних странаца. Тачно, у споме делу „Политика“, вели о овоме врло згодно и прегнантно: „Што страни ужива у културним државама апсолутну правну заштиту, то је огроман напредак. У погледу странаца, који поступају једној држави досадни, морају се останити државној власти слободне руке, да их може протерати, и то без навођења разлога, па и онда, кад је држала закључала уговор, који по правилу обезбеђује поданицу другог државе бављење у иностраној држави.“ За пруску државу односи за овако поступање налазе се у § 10 II 17 A. L. R., према коме се утврђивање чињеница, који су потребне за наређење протеривања, може извршити без обзира на одређене казнено судског поступка. Не лежи у томе никаква противречност, — као што је, поводом неколиких позитивних протеривања у последње време, тврдила опозициона штампа — да страница може и мора да отвори себи тек извршењем неке кажњиве радње пријачну заштиту на казненог поступка, ако хоће да не буде бесправно протерана по поступку, који важи за протеривање. Кад није у питању право државе на кажњавање, и кад је у питању блажа мера, — протеривање —, онда држална власт и није обвезна да пази на оне гаранције, које су у казненом поступку прописане за поступање власти кад има над неким да се каже пореч.

3. *Интернационалне скитнице.*

Скитништво чини како на националном тако и на међународном пољу прелаз и стварa погодно земљиште за злочинства, која извршују злочинци од заната и то — у интересантној аналогији према учењу Хекелловом — како за индивидуу тако и за врсту. Као што од појединог скитнице тако често постаје злочинац, исто тако историјски је доказано, да су модерне варалице и коцкари постали од скитачких чета, за које се зна да још од времена сеобе народа постоје. Ово је доказао Avé Lallement у својој „Историји немачких варалица,“ а врло се лепи одиси о томе налазе и у Фрајтагови „Сликама из немачке прошлости.“ У иностр и раду скитница могу се већ рано запазити интернационални елементи. Скитнице прате војску у римским ратовима и крсташким походима, у ратовима са Турцима. Интернационално мешање појачава се појавом интернационалног скитничког народа — Цигана. Доцније придолазе поводом тридесетогодишњег рата туђински најамници војници. И сада се још међународне скитнице поглавито регрутују из Цигана. У Немачкој се њихове банде не појављују тако често, ма да су оне за поједине крајеве у Немачкој још непрестано права несрећа; тако је н. пр. позната одлука берлинског Апелационог Суда о примени закона о приступном настањању и покварене деце на странце проузроковања потребом да се васпитна средства и за циганску децу употребе. Много више пати Аустрија од Цигана скитница, тако да је писац Грос у своју књиги „Уџбеник за истражне судије“ целу једну главу посветио мерама за сузбијање циганских банди. У осталом међународни односи међу скитницама представљени су данас напредно дугачким путовањима. Писац књиге „Tramping with tramps,“ у којој је писао о сопственим доживљајима, вели да је наишао на банде немачких скитница у Швајцарској и Француској, а за американске скитнице вели да више пута у години путују од Salt lake city до San Франциска. У своме предавању. О особинама данашњих злочинаца од заната споменуле Лепман криминално - политичка врло важне „нестално луде,“ лица с унутрашњом узнемиреношћу и нагоном за путовањем, која у интернационалном слабрављу широке поље налазе. „На обично скитничке надовезује се интернационално“. Велике проторије предзе скитнице служећи на лађама: француска страначка легија има велику привлачну снагу на белосветске скитнице, у туђој земљи лако се налази веза са домаћим напобудама.

(наставиће се) Др. Драг. А.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Белу Јаскуло Виргу, журналисту из Аустро-Угарске, тражи због више хроничних дела аустро-угарски конзулат у Београду, актом својим од 4. тек. м-ца. Беле је стар 42 год., средњег стаса, проседе косе, плавих очију, брадат. Препоручује се свима полиц. и општ. властима да потраже Белу у својим домаћинима, и у случају проналаска да о томе известе Управу града Београда с позивом на Бр 34690.

Милана Стојковића, из Суботе, среза врачунчког, оптуженог због повреде тела, тражи среска власт актом Бр. 8235. Прекршеног треба спровести начелнику среза подунавског у Владичин Хан. ЖБр. 1105.

Јона Вранцовића, претученог у Јакшићу, оптуженог због крађе, тражи начелство округа пиротског. Јон је стар 30 год., стаса средњег, у лицу пун, плав, очију црних, у оделу је од белог сукна. Прекршеног треба стражарно спровести помоћутом начелнику с позивом на Бр. 20427. УБ. 39386.

ПОТЕРЕ

Душан Т. Стапрић, посарош из Лесковца, нестао је у месту рођења због крађе и побегао. Стар је 20 год., стаса високог, у лицу пуне, косе и бркова рђавих. Прекршеног треба стражарно спровести начелнику среза лесковачког с позивом на Бр. 17295. ЖБр. 1410.

Драгутин Ћирић, родом из Осмакова, среза пашинског, окр. пиротског, који је решењем пиротског прекшенског суда стављен под суд и у притвор због крађе, 25. пр. м-ца побегао је на пољевом окружне болнице, у коју је био упућен ради лечења. Одбегли Драгутин стар је 24 год., расте је средњег, приносмљат, очију плавих, у оделу је сивкином. Треба га наћапсти потрошити и прекшенског стражарно спровести пољевом прекшенског суду с позивом на Бр. 28050. УБр. 36173.

Краља стоже. Ноћу између 29. и 30. пр. м-ца, са дивади Живана Живановића из Бобовишта, управили су једна кобила, стара 3 године, плаве доратасте, и један коњ, стар 3 године, такође плаве доратасте, пастук, на једној задњој нози има белу белегу у величини двопинарца. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да за крадљивцем и покрадом трагају, и у случају проналаска известе о томе начелника среза посавско-тамнавског с позивом на Бр. 8960.

Чедомир Дејановић, момак Недељка Свјетојевића, начара из Београда, напалио је 20 овог м-ца на рачун свога газде 206 дин. и са напаљеним новцем побегао. Стар је 24—25 год., средњег раста, сувоњав, свеђ. Треба га живо потражити и прекшенског спровести Управи града Београда с позивом на Бр. 36691.

Жид — Фердинанд — Марије Дуксенс, бив. чиновник Генералног Удружења у Бриселу, узрао је 310.000 дин. у обвезницама белгијске ренте, и побегао. Краљанин је стар 33 год., висок 1 м. 65 см., добро рађен, косе усталасане жестоке, очију смеђих, лица кога полномашног, крупноног је. Управине обвезнице, свака од по 10.000 динара, под овим су бројевима: 4601, 4603—4625, 4625—5700. Број

једне обвезнице непознат је. На молбу брисељског истражног судије никосмо прадљивчину слику, и позивамо све полицијске, а нарочито пограничне власти, да на његову појаву обрате нарочиту пажњу. На случај да се Жил негде

ухвати, треба га најпажљивије претрести и одмах притворити, па о овоме телеграфским путем известити Антропометријско-полиц. одељење министарства унутрашњих дела.

Драгољуб Цвејановић, бив. београдски адвокат, решењем краљ. начелног Управе града Београда стављен је под кривичну ис-

трагу и у притвор због ове дела утврђ. Пошто је Драгољуб у бегству, то ће ради брачарски полиција све полицијске и општинске власти да га у својим домаћинима најпажљ. потражне и, ако случај пронађена, њему стражарно спроведу. Драгољуб има 35 година, високог је стаса добро развијен, у лицу пун и ваше препознаће по смеђ. носа је правастог, говори и певачки. У џепу брижет и лакшег пронађена, нашли му се и слика, коју је истражна власт послала уредништву актом Бр. 12185.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У прошлом броју јављено је, да је ухваћен огласивши хајдук **Димитрије — Димитрашко Стајкуловић**, његова жена **Драга**, и друг му **Марин Стојс**, те је престала потреба за њихово тражење. Они су сви у затвору, те се тако крајишки округ ослободио опасних људи, који су у тову последња четири месеца починили грана недела и зацели страх и трепет тамошњем живљу.

До сада поћеном истрагом несумњиво је утврђено, да је она злочиначка дружина извршила ова дела:

1) Ноћу између 28. и 29. марта тек. год., у друштву са Илијом Соломоном из Дивидоца,

Димитрашко **Драга** **Марин**

чија је слика штампа у 40. броју „Полицијског Гласника,“ напали су на тор Петра Пауловића, земљоделца из Мосне у срезу пороч ком, њега свезли ременима, испуљали му новац, па кад им га Петар није могао дати, пити су га сами могли наћи, одвезли су му из куће две труће прног сукна, једну малу шарену торбу, тринаест пара пресних гонећих опанака и 5 пилограма сланине;

2) Пред вече 7. септембра тек. год. напали су на кућу Стапка Ф. Пешића, баштованих српбовске школе из Србова у срезу неготинском, земљи су га и однели му 506 динара школског новца и један револвер за шест метака, обичне величине, и

3) Ноћу између 6. и 7. тек. месеца напали су на кућу Јована Илића, земљоделца из Вратне у срезу брзопаланачком, и од његове супе Флоре пљачкали су 116 динара у готовом новцу и један пар нових чакшира.

Сем ових дела, Марин Стојс највише је још и овакву крађу новаца (360 динара) Јовану Лазаревићу, из Церовице у срезу зајечарском, 6. августа тек. год. на доњонавловачком пазару. За то је дело био стављен под кривичну истрагу и у притвор код начелника среза пореченског, одакле је побегао 27. августа т. г.

Димитрашко је стар 27 година, средњег раста, добро развијен, суводња, испупчених јегодица, бркова малих, црних и пуних, очију кестењавих, косе и обрва црних. Од одела има на себи велики ношуљ са рукавима, чакшире од црног сиганог сукна, опанке и шарене чарапе и прну џамлију шубару.

Драга, жена Димитрашкова стара је 22 год., средњег стаса, очију, обрва и косе смеђе, образа округлих. Од одела има пиштву ношуљу,

мали ношуљ, пратни гуњ од шајка, с прела и поклан велику пецелу, на ногама шарене чарапе и нове опанке, а на глави белу мараму.

Марин је стар 30 год., високог стаса, прве косе, обрва и очију, добро развијен, суводња. Од одела има ношуљ, прше сукнене чакшире, шарене чарапе и пресне опанке, а на глави прну јагњећу шубару.

Како је опљачкана сумма, да је она друштва извршила још каква кашина дела, ови горе побројани, начелник среза брзопаланачког актом својим Бр. 11837 од 15. тек. м-па, послао је њихову фотографију да се изнесе у „Полицијском Гласнику,“ молећи како све власти тако и приватне, да га одмах известе, ако би још што знали о њима. Ако ће постоји каква истрага против њих код које власти, она ће послати нека истраге начелнику среза брзопаланачког с позивом на Бр. 11837. Злочинци су сликани у оделу, у каквом су се предали власти после пушкарања, које је трајало један сат.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник. Душан Ђ. Јовановић.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државне и општинске намештенике, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединa бројеви „Полицијског Гласника“ по ародају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РАСПИС

Свима окружним начелствима, Управи града Београда и суду општине града Београда

Један правостепени суд, расматрајући пресуде општинских судова донесене по иступним кривицама за заузеће сеоске земље и пута, кажњене по §. 375. а и 339 казненог законика, нашао их је само за то, што налаза да је по оваквим делима суд општински заинтересован, и према томе, да није надлежан за њихово изношење и суђење. Услед тога, писмом својим од 22. пр. месеца П.Ж. 24031. обратио сам се Господину Министру Правде с молбом да Касациони суд ово питање протумачи.

Господин Министар Правде писмом својим од 17. ов. м-ца Бр. 10318. изволео ми је јавити, да је умолио Касациони Суд, да на основу § 16. свога устројства даде мишљење о томе:

Могу ли општински судови изводити и судити о самовласном заузимању сеоске или општинске земље, и сеоских путева, у атару дотичне општине, које се кривице казне по § 339. и § 375. а казненог законика, — или не могу?

Касациони Суд у својој општој седници од 8. октобра ове год. Бр. 9505 размотрио је овај предмет, па је нашао:

„По чл. 94. тачка 4. б. закона о општинама и §§ 3 и 4 а, полицијске уредбе општински судови овлашћени су, а уједно и дужни, да извиђају и суде сва иступна кажњена дела из III. части казненог законика.

Надлежност општинских судова простире се и на извиђање и суђење самовласних заузимања сеоске и општинске земље и сеоских путева, кад се учине у атару исте општине, јер су и те недопуштене радње иступи из III части казненог законика и казне се по §§ 339 и 375 а, казн. законика.

Та надлежност не може се оправдано оспоравати са разлога:

1., ни једним законом није искључена надлежност општинских судова за извиђај и расправу иступних дела из §§ 339 и 375 а, казн. законика, кад се изврше у атару дотичне општине, и кад закон није учинио писаман изузетак у том погледу, онда важи правило опште о надлежности, коју је законом поставио;

2., општински суд стоји према учињеним тих иступних дела као судска власт, а не као парничар или повређено и оштећено лице, јер општински суд није сопственик и искључиви господар заузете општинске имовине, те да би се као интересована страна требао да искључи из извиђања и суђења, него је целокупна општинска имовина заједничка својина свију грађана дотичне општине, и то како садашњих њених грађана, тако и оних из доцнијих генерација;

3., председник општинског суда и кметови с дужношћом на као грађани једне општине немају, сем права уживања, никаквих других имовинских права на општинску имовину, те да би њихова савесност и беспристрасност у функцији извиђања и суђења именованих иступа могла доћи у питање;

4., не могу се противу те надлежности општинских судова истицати ни основи искључења из § 43. крим. пост. и § 12. Полиц. Уредбе, јер се они не односе на суд као јавно правну установу, него се по њима могу искључити само судски и и иследни органи, ако би се исти односи према њима као интересованим и инуственим лицима на закони начин утврдили;

5., и ако је општински суд у својству самоуправне општинске власти позван према тачки 1. чл. 97. закона о општинама, да се стара да се што од општинског имања не окрње, не уништи, опет за то његова судска власт не сукобљава се са службеном радњом, на коју је овлашћен по тач. 1. чл. 97. зак. о општинама да обавља пуномоћник општински, који бира општински одбор баш за исте послове, и који се појављује као тужилац у свима правним општинским интересима; и најпосле

6., надлежност суда као установа јавног поретка, не може се мимо закона мењати ни по вољи појединаца ни по наређењу државне власти.

Према свему наведеноме Касациони Суд одговара на предложено питање:

Да општински судови и могу и дужни су, да извиђају и суде иступе кривице о самовласном заузимању сеоске или општинске земље, и сеоских путева у атару дотичне општине, које се кривице казне по §§ 339, и 375. а казненог законика.“

У напоштењу овог, препоручујем свима полицијским властима и судовима општинским да се по овом тумачењу Касационог Суда управљају.

ПБр. 26.537.
21. октобра 1905. год.
у Београду.

Министар унутрашњих дела.
Ив. Павићевић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

(НАСТАВАК)

§ II.

Иначе, такве инциденте расправља, код нас, у првом степену начелник среска односно, у Београду, надлежни члан управе. Против њиховога решења може се изјавити жалба начелнику окружном односно управнику Града Београда, а противу одлуке ових опет министру унутрашњих послова. Ако је добро које нема да се прода јавним надметањем у ресору окружне вароши, надлежан је, како за процедуру принудне наплате тако и за инциденте те процедуре, у првом степену начелник окружни, чије решење подлежи

као и горе, расматрању министра унутрашњих послова.[20]

[20] Правно о апсолутној надлежности полицијске власти за извршење грађанских одлука судских постављено је у §. 462. грађ. суд. поступка, а о релативној у §. 463., који, у осталом, иако тачан, јер се надлежност релативна овде одређује по мери где се добра која имају да се продају, налазе, ако то место не би било, у исти мах, и домицил дужников. Правила о релативној или помесној надлежности (ратионе loci) код принудне наплате она су:

1°, У обему среза надлежан је начелник среског (§ 443, грађ. суд. поступ. чл. 35. закона о уређењу округа и срезова од 18. марта 1905. год. В. и уопште устројење окружних начелстава и њихове дужности среских начелника од 17. Маја 1859. год., по чијем је чл. 7, А. г. окружни начелник био надлежан: „да прегледе судове сам или посредством среских начелника у назначене времена“).

2°, За окружне варошн надлежан је начелник окружни, пошто те варошн спадају само у округ чији су они главни град, али не припадају ни једном срезу, да би који од среских начелника могао бити и за њих надлежан. (В. о овоме чл. 4. закона о административној подели Краљевине Србије од 15 марта 1890.). Равнје, по закону о уређењу округа и срезова од 1. јуна 1889. год., окружне варошн подлежне су у опај срез чија се је налазиле у тој варошн надлежан. (Тако као је гласно чл. 119. тога закона: „Окружно начелство, као административно, спада у делокруг свих котарских срезова. — Напоредно надзору и полицајно-судску власт у окружним варошима врше срески начелници.“).

3°, Град Београд има засебну административну управу (чл. 4. зак. о одељ. подели Краљевине Србије и чл. 156. зак. о уређењу округа и срезова од 1905. год.). Она је установљена устројењем управитељства варошн Београда од 11. јуна 1840. (Зб. VIII., стр. 160.). Београд је подељен на квартове, на чему којих стоји по један чаин (§§ 2. и 8.), надзиреног управитељству. У свакој четврти, по устројењу грађанским судом, надлежан је његов чаин. (Интересантно је да ни једна одредба овога устројења не говори о томе да је Управа Града Београда надлежна и за извршење грађанских одлука судских. Али то је несумњиво према општој одредби §. 463. грађ. суд. поступ., као и с погледом на то да је та Управа полицајска власт).

Што се тиче правних средстава против решења, донесених о напоменутим принудно наплати, важе они прописи. По чл. 11. зак. о уређењу округа и срезова од 14. марта 1905. године против жалбама поднесеним на жалбама против решења управних срезских власти — према одредбама специјалних закона“. Равнаће донесена од стране чланова квартова поднесе расматрању управника Града Београда. Ово се изводи поглављу из одредаба §§ 11. и 12. устројења управитељства варошн Београда.

Против решења начелника окружног може се жалити жалба министру унутрашњих послова. Тако, истина, које тако изричито жалбе у закону о уређењу округа и срезова од 14. марта 1905. год., али несумњиво је да је тако, по чл. 11. тога закона, во коме окружни начелник стоји под непосредним надзором министра унутрашњих послова. Из ове одредбе налази, као опште правило, да се против решења начелника окружног може законитошћи жалити министру унутрашњих послова. Да оне прибележимо и § 24. Устројења централне управе краљевине у Краљевству Србији, од 10. марта 1862. (Зб. XV., стр. 96.) по коме: „Под Министарством Унутрашњих Дела стоје сва окружна начелства.“ По овом истом прописи има министарство унутрашњих послова налази власт, као министарство финансија, да чега треба извести, да ли решења управника града Београда, донесена по жалбама на решења чаинова квартова, подлеже расматрању ман. унутр. послова. Да напоменемо и §. 11. Устројења управитељства варошн Београда, по коме „управитељ одговара непосредству унутрашњих дела“, „управитељ одговара полицајству унутрашњих дела“. Најзад ово потврђује и специјални закон у којима законодавац изречно одређује инстанције у предметима из надлежности полицајне власти. Тако по §§ 15. и 17. Уредбе Београдске, пре ваше изјаве и допуне од 17. јануара 1894. год., „Противу свако преписа или решења о истуцању куће су право страже жалити се... противу преписа среске власти начелству, противу чланова управе варошн Београда, управи исте варошн; а противу преписа начелства, управе исте варошн; а противу преписа начелства, управе исте варошн; а противу преписа управе Мајдан-Пека, министру унутрашњих послова...“ (Управа Мајдан-Пека, као засебна администрација, не постоји више).

Дакле, инциденте процедуре извршења, питања, поналазимо, приватно - правнога реда, решавају код нас органи власти, у чију непристрасност, из разлога горе наведеног, поједници могу имати основа да сумњају.

Остаје, истина, Државни Савет. По чл. 144. Устава као и по закону о пословном реду у Државном Савету, то тело надложно је да, као последња инстанција, донесе одлуке по жалбама против министарских решења.

Државни Саветници су, слично судијама, непокретљиви (чл. 141. Устава), из чега би се могло извести да су гаранције које би појединцима, у овим споровима, могле недостајати код нижих инстанција, њима обезбеђене бар код највише власти, Државног Савета. Начелно, примедба је тачна. Али њена снага, у нашим специјалним приликама, прилично је ослабљена. Треба се сетити само оних честих промена вршених у систему Државног Савета, каткада при свем том што је самим уставом Саветницима био инамовибилитет загарантован. Сваки нови режим доводио је, у ово најваше административно надлештво, за чланове своје присталице, због чега су Државни Савети појединих режима носили на себи политичко обележје самих тих режима. Наравно да та боја није ишла у прилог Државном Савету, чија је репутација независнога и непристрасног тела отуда трпела. Напоследку, није овде без важности ни тај факат, да је Државни Савет дуго време (од 1870. до 1888. и од 9. маја 1894. до 6. априла 1901.) био, због покретљивости својих чланова, у неома зависном односима од централне управе, услед чега се он, при решавању, врло често обазирао и на мишљење и расположење те управе о питањима која су била предмет тога решавања. Да ово није само једна претпоставка, види се из тога што се је, чим је законодавац стао на то становиште да треба обезбедити независност Државним Саветницима, овима зајемчио инамовибилитет. Дакле, та околност да је Државни Савет, тако дуго, зависан био могла је и може имати ту последицу да и данас Државни Саветници, подлежући и несвесно реминисценцијама на прошлости, забораве на садашњи независни положај свој и поведу се, при сваме раду, за утицајима који се на њих могу увек извршити од стране централне управе. Када је једно тело кроз дуги низ година имало извесну праћну ситуацију, ово не може да се тако одмах, пошто се та ситуација њезина другом заменн, еманципује навика које су биле последица те раније ситуације. Као карактеристичан пример да напоменемо народну скупштину. У прво време њеног функционисања као законодавног тела, прости људи из народа мислили су да су они дужни, као посланици, примити све предлоге владине, у уверењи на раније народне скупштине које су имале само консултативни глас. Њихова послушност долазила је, не од одсуства зрелости, да се са владом боре, већ од погрешног схватања њихове уставне дужности. Слична опсервација вреди и за судије, када они од покретљивих чиновника постану непокретљиви. И после увођења установе инамовибилитета, судије не могу дуго да се ослободе, бар у крупним стварима, оне сумње да ће бити изложени неприликама, ако би, не водећи апсолутно рачуна ни о каквим другим обзирима, стајали искључиво из терену строге законитости. Карактер њихов, одведен на странпутицу раније законодавством које им није зајемчавало независност, не може да се измени тим самим што је дошло друго законодавство које им ту независност гарантује. Треба времена па да судија, функционишући под заштитом ноне установе, промени своје навике и да уверење: да се у дужности својој, има једино законом да руководи, постане састални део природе његове. Оне опсервације показују нам, колико смо ми изгубили у томе што нисмо стално одржали у снази судски инамовибилитет уведен код нас пре пуна пут под владом Пироваченом 1881. (закон о судијама од 9. фебруара 1881.), већ смо га од тада три пута (1888. год., када је стављен у живот Устав од 21. децембра те год.; 9. маја 1894., када је тај Устав суспендован; 25. марта 1903. када је оборен Устав од 6. априла 1901.) погазили.[21] Да тако није било, већ да је, од тога времена, 1881., судска сталност остала недирнута, данас би судски кадар наш био, не само законски, већ и стварно независни, и с њиховим би једино тело одстрањено, у много јачој мери него што је то данас, од свих, по правоснује, штетних утицаја.

Рачуне се да, ако се и код нас једном пресече са том праксом: да један састав Државног Савета траје толико колико и режим који га је дао, горње наше примедбе односно недовољне сигурности за појединце, да ће они, и код самога Државног Савета, наћи много више заштите него код нижих судија, изгубила доста од своје садашње основаности.

Ова махна нашега законодавства, код питања о надлежној власти за расправљање инцидената процедуре извршења, није толико штетна, ако је инцидент такав да заинтересовани појединац може наћи изнети на решење и пред судску власт. Он тада има могућности да набегне за-

Што се тиче правних да решења министарова подлеже контроли Државног Савета, осим, наравно, случаја у коме би законодавац ту контролу изузео (в., н. пр., равиду реклицију §§ 13. и 14. Пословног Реда у Државном Савету). Само, одлучно министарских решења доносених по инцидентима процедуре извршења, ма одо она тешкоће. Чл. 144. тач. 6. Устава, установљавајући рекурс против министарских решења, говори о „спорним административним питањима“. Мишутим, нас ито сме то већ казали, горњи инциденти долазе у област питања приватно - правног карактера. Чл. 144. тач. 13. Устава, такође, није на воле одлучивање. Он ту предвиђа случај да је министар издао решење за које жели да инцидент такав да заинтересовани појединац може наћи изнети на решење и пред судску власт. Он тада има могућности да набегне за-

[21] Ако сматрамо као инамовибилитет и ону која је одређена акт после државног удара од 25. марта 1903., онда је установа судске непокретљивости ипак сразмерно кратка трајала: четири пут заменом, после погибаја од 29. маја 1903., државног режима Установи од 5. јуна 1903., после чега су судије своју релативно сталну биле стекле на расположење.

писну административну власт, и да ствар упути суду.

На пример, извршна власт не може приступити попису, ако за то нису испуњени сви услови законом прописани. Један од тих услова, и најглавнији, јесте тај да, против дотичнога лица, постоји судска одлука и да је та одлука извршна (§§ 461. и 462. у вези са §. 465. грађ. суд. пост.). Полицијска власт, противно овим одредбама, илаи је попис извршила. Такав акт њен нема законске предности ни је извршилац тим потписом стекао, на основу описаним добрима, право залоге: §. 469. грађ. суд. пост., који вели да „описано имање за извршење пресуда постаје од дана пописа закона залога повереитељу за чији је рачун пописано....", претпоставља, између осталога, попис извршен на основу извршне одлуке судске. Такав попис онај чија су добра пописана уништиће код више административне власти која је нижа извршни орган упутити да претходно од повериоца изиште дефинитивну одлуку судеку, па тек онда да предузме извесутивне мере. Али, господар пописаних добара може не поћи тим путем, већ остати да полицијска власт изврши и продају па да ову после, по §§. 501. и 502. грађ. суд. пост., код суда обори.

Али, има такиз инцидената, код приуднне наплате, који се једино могу наћести на решење код административне власти. Узмимо, на пример, ово интересантно питање: да ли, у случају када је полицијској власти предато. у равне дане, више извршних одлука против једног истог лица, та власт има за дужност да наплате врши оним редом како су јој одлуке предаване, што би, у претпоставци да дужник нема толико добара да се све приљавене тражбине могу наплатити, одвео томе резултату. да би одлуке, дошиље полицији предате, остале неизвршене? Или пак извршна власт мора, у таквом случају, пописати једновремено добра дужникова за рачун свију повериоаца, тако да сви они задобију право да се из тих добара наплаћују?

Питање ово, у вези са тумачењем §-а 470. грађ. суд. пост., има да се расправи раније, пре пописа. Јер ако, узимо, полицијска власт, сматрајуће да је то њена дужност, пописе имовину осуђеного само за одлуке које су јој пре на извршење дате, повериоци за чији је рачун попис учињен, стећи ће једини, по §. 469. грађ. суд. пост., залогу, и из ње ће се намирити. Остали повериоци, који су своје одлуке предали власти позније, не могу тај попис обарати не само код више административне власти него ни код суда: повериоци за чији је рачун попис извршен задобили су, по §. 469., луноважно залогу, и уништење пописа била би повреда једног стеченог права, а стечена права не могу се ни самим законима рушити (чл. 36. Устава). Повериоци која су остали неизмирени имали би само то правно средство, да од извршиога органа траже накнаду штете, по §. 800. грађ. зак. у вези са §. 500. и грађан. суд. пост.. (Б. и чл. 28. Устава).[*]) (наставиће се)

Живојин М. Поповић.

[*]) В. опширније о овоме у нашој књизи *О извршењу*, I., стр. 113.—125.

ПОЛИЦИЈСКИ ЧИНОВНИЦИ
и
Пројект закона о чиновницима грађанског реда.

(НАСТАВАК)

Под таквим погодбама ситуиран, српски чиновник, који је по правилу спротног стања, не знамо из каквих побуда треба да се посвети полицијској струци? Кад се свему осталом чиновничком особљу гарантује државна служба, па се само веће полицијско чиновништво од тог начела изузима, правилно је претпостављати: да ће се полицијске службе примати или најлошији кандидати, који у опште у другим гранама државне службе нису имали приступа или успеха, или кандидати, који с нарочитим, несавесним прорачуном, улазе у ту службу само зато, да се за кратко време, док су на дотичним положајима, наплате тековином, истина, у вези са службом, али која им на законској основи не припада. Не треба се варати! У нашим приликама, такво чиновништво било би у народу осуђено на губитак службе и под најсавеснијим владама: а таква њихова судбина била би у толико поузданија, у колико с обзиром на начело сталности, које би вредело за све остале чиновнике, не би у опште било могућности, да се тим људима, ма они били и најсавеснији и најупотребљивији за јавну службу, нађу друга места у замену за полицијске положаје, са којих би их нова влада сменила. Шта више, баш елементи, који би се својим моралним особинама упорно истицали у државној служби, елементи, чија се моралност не би исмела са изменом ситуације, били би унек у положају, да за нов режим помају дотолно „политичке" подобности; и ако би био јавни интерес, да тако истакнути елементи, који би се одликовали савесном применом закона, задрже своје положаје и даље, или бар да у опште остану у државној служби. Њихово даље учешће у државној служби, ма и на другим положајима, било би у толико потребније и корисније, у колико долазе баш са оних службених позиција, на којима су се морали занимати и врло важном и врло пространом државном службом инициј аторске природе, те за државну службу имају једва осведочени плус, који их изнад обичних кандидата за државну службу знатно истиче.

Тако рђано ситуиран, полицијски чиновник долази у положај, да, тако рећи, облигатно и против своје воље погоршава своје моралне особине непосредно у државној служби, за коју је потребна најчистија морална исправност. Не треба тражити од људи, да буду анђели! Под претпоставком, да се ко год од бољих људи прими једног таквог изузетног, несигурног положаја, знајући да му је он само провизоран, а у Србији у сваком случају провизоран и у толико несигурнији, у колико је истакао јачу моралну снагу, — њему не остаје ништа друго, него да свој морал, какав се тражи за исправну примену закона подешава према захтевима режима, под којим служи; а што је још опасније, да се за сне време трајања његове службе стара, да и несавесном применом закона што јаче обезбеди своју будућност у току краткот времена, за које ће бити у служби полиције. Подмитљивост и у опште несавесна тековина, по правилу, биће главно обележје мотива, који ће многе кандидате одређивати да се овакве службе примају. На тај начин, она врста државне службе, која треба да има најбоље чиновништво, имаће најлошије. Ако и у једној земљи треба радити на јачању ауторитета власти; ако је и у једној земљи потребно, да се ауторитет власти мора у првом реду подизати јачањем ауторитета полиције, то је у нас. Према томе, чудноватo би било, одиста, дозволити једно изузетно стање баш тамо, где би тај изузетак био и сувише опасан и сувише значајна сметња, ако се у опште помишља на поправку државне службе у Србији, на једну озбиљну реорганизацију јавне службе. Која је то власт, до чије надлежности критеријум масе иде тако непосредно, ако није полицијска? Претрпана тако разноврсном надлежношћу one врсте, која народ у целини најинтимније интересује, која захвата и све његове личне и имовне односе, слободу рада и кретања у опште, полицијска власт, по превасходству тражи снажан класични ауторитет, па да у свима односима њене надлежности може бити успеха, и да се после тога успеха, и после савесне и паметне примене закона, почне једном веровати у њену корисност и исправност, те да јој се тако врати ауторитет, који јој је тако много потребан, а који је она тако давно изгубила. Међутим тога једном и у нас да се запази и да се зна на широј основи него до сада, да у нас не може бити јаког ауторитета власти у опште, ако такав ауторитет недостаје полицијској власти. А ако је тако, онда има ли смисла постављати и даље за основну организацију оне струке најнесретније начело, које је стављало у изузетак и насилачки положај; начело, по коме се само та струка ставља ван примене и заштите начела сталности, и на тај начин за улаз у ту службену област отварају врата или само рђавим елементима, или само онима, који су у напред одлучали да постану рђави.

Истина, у новом пројекту закона о чиновницима грађанског реда предвиђено је начело сталности и за полицијске чиновнике, али управо само за све писаре и секретаре окружних начелстава, а не и за остале особе, а на име: за начелника министарства унутрашњих дела, управника града Београда, окружне и среске начелнике и чланове Управе града Београда. Другим речима сталност је предвиђена само за спомоћно чиновничко полицијско особље, а не и за оно, које је непосредни и прави носилац полицијске власти; за особље на које се у главном полицијска власт и своди у оним њеним атрибуцијама, које јој по њеној законској надлежности признају. Спомоћно полицијско особље дозвати за унапређењем на више полицијске положаје у праву опасност, да изгуби гаранцију, коју му даје начелно сталност. У место унапређења, оно би већи положај морало да сматра

у ствари као неку врсту казне. Ако би се желело, да се пречисти са службом једног младог интелигентног правника, једног младог службеног у положају секретара већма употребљавног у положају секретара начелства, ако би његова ревност и савесност била и требала да буде упућена на стицање већих положаја, на каријеру у струци полицијској, он би доласком на већи положај, на пример на положај среског начелника, могао бити отпуштен одатле, ма да му је, као секретару начелства, била заједничка стамбост. И најкоснија, најупотребљивија чиновник требао би управо да моли, да га не унапређују, да би избегао опасност отпуста или пензионисања. На тај начин, основни етички мотиви, који служе као моралне подстицаји за усавршавање чиновника за што активније учешће у државној служби, били би готово уништени, можда и код најодушевљенијих људи, спремних и најнесебичнијих људи, који се у службама полицијске власти понашају у свом предавању и потпуном правношћу веома употребљивих људи.

Није ли могућност такве несрећне последице заиста права аномалија главних начела, којима треба у закону о чиновницима положити поуздан темељ за реорганизацију јавне службе; није ли то донекле критеријум за неоправданост изузетка, који је за полицијске чиновнике пројектован? Ми оправдано питамо: који је од богих чиновника, који је, већ, у другој којој грани државне службе, који не се, као сталан и заштићен, решити, да тај положај напусти и да се од да полицијској струци? За полицијску струку, као што смо већ истакнули, паступила би права опасност, да је прихваће морално и интелектуално неспособни елементи. А ми мислимо, да би такав резултат био веома и неделисходан и опасан, баш с гледишта најважнијих начела и намера, које треба да буду остварене новим законом о чиновницима грађанског реда.

Да би се томе злу доскочило, да би се шпак, полицијској струци осигурали кандидати, мислимо се да ће бити довољно гаранције у другом једном начелу, које је готово исто и нецелисходно и опасно, бар за наше прилике; мислимо се, да треба дати могућности, да поједини, и то бајаги, људи нарочито квалификирани, људи истакнутије спреме, могу и без обзира на законску поступност заузети важнији, виша места у државној служби. Па да видимо, да ли је то умесно и да ли је у опште довољно, да одстрани негоде, које смо већ поменули.

Пре свега, државна служба, и нарочито она, за коју се тражи тако много рутине, не може да добије се само много, него ни довољно, кад се послови поверавају људима, који се практички за те послове нису изразили. У колико је такво особље захватило важније позиције, у толико ће служба бити јаче оштећена. У место да је, на обавезној основи, најпречи кандидат за односну службену позицију онај, који са иначе испуњеним погодбама школске квалификације, има још и доказану практичну спрему за ту струку, такном се кандидату претпоставља лице, које у основи овај други услов није испунило, јер у тој врсти државне службе није служило. Колико је пута, у нашим приликама, утврђена штетна практика са постављањем начелника среских и окружних, и колико се пута доказало, да сама факултетска квалификација није у стању накнадити и други део спреме, који се за такве положаје неодступно захтева — практичну спрему. Експерименти, чињени у том одношају, и сувише су свежи; али, баш су зато и добро запамћени аргументат за оправдавост ових тврђења. Нама је несгодно да за ово наведемо примере, а немамо ни потребе, јер је толика маса примера овакве врсте, да ће она за дуго време и пребуњу опоминати на заблуде и у опште на погрешна начелна гледишта, која и у најпозванијим нашим службеним круговима готово стално преовлађују, кад је реч о постављању полицијских чиновника на старешинске службене положаје. Штетне последице, које отуда наступају, свете се битним интересима државне службе и ауторитета државне власти у најважнијим облицима државног позива. За пример згодно је да се и на овом месту послужимо апелом на надлежност полиције безбедности, и недовољне резултате, које она даје у Србији. Треба ли доказити и је ли коришно, да на положај начелника окружног може доћи човек „са сокака", те да се ту на самом положају учи својим дужностима, и на тај начин накнади оно, што му је пре тога требала дати дужа или краћа практика у служби полицијској, на другим, претходним положајима. Да се том злу доскочи у целокупној државној служби, да се сваком положају обезбеди још и практична спрема кандидата, и добило је начело поступног позицања у чиновничкој јерархији тако велику важност. Обзири правичности при унапређивању чиновника, као строго етички захтеви, нису, при том, ништа важнији од строго политичких разлога — разлога целисходности, да се државној служби обезбеди учешће довољно способних елемената и да та способност за сваку већу чиновничку позицију у државној служби буде у толико сигурније, на самој законској основи, обезбеђена, у колико је чиновник по начелу поступности морао пре тога да проведе на другим претходним позицијама исте струке и за њу се, самим тим, практички најбоље оспособио.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Милутин А. Поповић.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(НАСТАВАК)

Криминалиста мора да води рачуна о менструацији и да зна да она има јаког утицаја на душевно стање и расположење жене. Зна се поуздано да искази једне младе девојке пред истеленником имају свој особити карактер у времену менструације и да се разликују од стварности. Није реч о објективности, које недостаје, него тада девојка и најобичнији, посведневну ствар изнесе, јер јој тако изгледа, као какав романтичан догађај. Искази учињени у време менструације, обично преувеличавају догађај и романтишу га.

Но то није само случај код девојака. Та се особина задржи и доцније се показала. И жена, која је у неколико већ изашла у године, кад као сведок чини какве искаже, ако их чини у време менструације, даје им романтичан карактер. Reichenbach у половини прошлога столећа тврдио је и објашњавао да је то отуда што је у то време сензитивност, осећајности надражљивост женска најјача. Тада је њен део организам као у неког узбуна, те су тада и чула далеко осетљивија. Познато је да је много већи број повреда части од стране жена, него људи. Било би од интереса, да се сазна колико је тих и таквих повреда учињено за време менструације. Наравно, нема тога, који би нам могао дати и таку статистику и податке.

Lombroso у свом делу „Жена као злочинац и проституткa" тврди на једном месту да је жена за време менструације јако склона гњеву и лагању. Никад једна жена није тако лако увређена, као у то време, нити пак више лаже, него тада. Legrand de Saulle набраја интересантне случајеве краље по париским великим радњама и магазинима. Он износи да тада и најелегантније госпође чине престуи крађе: од 56 случајева крађе по магазинима 36 је учињено за време менструације. Ово исто тврде и доцнији писци Bontemps и Lacassagne. Жена је тада похлапна на предмет који жуди. Када се узме у обзир да је жена тада лакше и више надражљива, него обично, то се онда лако може појмити и појмда њена, па и сам поступак. У неким случајевима, који су сматрани као дејство клептоманије, дакле се, нарочито у времену трудноће, тај и такав случај своди на утицај менструације.

Ван сваке је сумње да трудноћа има велика дејства и утицаја на душевни живот, па душевно стање и расположење жене. Свакако да има разлике пред криминалистом у исказима жене која је у другом стању, од исказа жене кад није трудна. Исто је тако и са преступима: злочинства и преступи жене у другом стању имају свој нарочити карактер и одступају од осталих преступа у извесним особинама и одликама.

У бићу и природи трудне жене најдубљи су и најјачи психични моменти и они час јаче час слабије дејствују на жену. Неоспоран је чакат да се жена у стању трудноће измени и да измени и расположење своје. У њој су измењени соматични, физични односи; наступиле су промене у организма за храњење и измениле су се односи целокупне циркулације; несесно се јавља стрепња и брига за један нов живот, за будуће створење, чија се клица створа и развија у утроби матере. Жена осећа и зна да то стање само собом носи или опасност за живот, за будуће створење, чији се клица ствара и развија у утроби матере. Жена осећа и зна да то стање само собом носи или опасност за сопствени живот или болове, патње и тешкоће. Несесетно и нехотично осећа жена, па била она најпростија или најобразованија, осећа тајанствену и непојмљиву нашу

новога живота који се у њој зачео и који треба на свет да се појави, а који ће му да начини мајком. Колике је равнодушно осећање једне младе, остављене вереници, која очекује да се породи, од осећања једне мајке, која очекује да се породи од осећања једне законите жене, чији је правац обезбеђен и с именом долази на свет! Посматрајмо само осећаје једне луке сироте, која има много деце и чека нов порођај и поредимо их са осећајима једне здраве и једне имућне жене, којој је све једно: хоће ли у кући бити деце троје или четворо — разлика је огромна! Кад дакле, криминалиста има пред собом трудну жену са њеним многобројним изменама осећајима, он мора строго да пази на њене изјаве, како би у њима нашао оно што је тачно и истинито. (О злочинствима, што су их чинили жене у другом стању писали су Gall, у почетку прошлог века, затим Marc, Cabanis, Lombroso, Jcard и многи други).

Овде је згодно и на свом месту да се задржне и питање о јачини и ступњу осећања полнога нагона код жене. Извесно је да то питање има предности и практична значаја за криминалистику. Полни осећај, или, боље рећи, полна потреба је индивидуална; она је према личности њеној различна, као што је различан осећај потребе за јело, пиће, за топлоту, спаваље, одмор и др. Чак и кад би знали средњу, просечну јачину овога осећаја, ми бисмо могли да му одредимо тачно мерило при оцени појединачних случајева. Немогућно је ту се одредити и наћи тачну јачину. Јер, док гинеколог Tait тврди, доказујући да је полна осетљивост код жена сразмерно мања, него код човека, а за њим то исто доказују десет других стручњака, дотле исто толики број стручњака устаје против тога тврђења и доказује обратно. Не зна се, ништа се може сазнати, ко је у праву. Посматрајмо хладно ма какав случај. Како да објаснимо себи погрешку и моралну пад једне девојке, не узимајући у обзир нужду, завођење или обећање да ће је однодник узети? Сетити се само треба сваку последицу, које после такога случаја наступају; ту су: презрење родбине и познаника, подемек света, осећај бешћашћа, презрење, па често раскид у породици, или чак истеривање из родитељске куће, одрицање од наслеђа, губитак иметка, службе или зараде, губитак поноса и части, губитак достојанства и угледа, па затим болови порођаја, опасности око порођаја, брига за дете и још пуно других јада и невгода — па ипак посведневно се ти случајеви понављају. Бечки гинеколог Браун је врло згодно рекао: „Кад би од природе било уређено у браку, да свако друго дете рађа човек, то ни у једној породици не би било више од троје деце.“ Да останемо на страну претпоставку да је полни нагон код жене виши и јачи него код човека, да жена има више болова да поднесе, него човек; али стоји, да у полној потреби жена има једнак нагон више него човек; и тај се нагон налази у материном инстинкту. Jcard у спису „Жена у добу менструације“ тврди да сама природа потврђује ону поставку. Он наводи да има случајева где жене желе да затрудне само за то да би могле осетити задовољство у дојењу детета својима грудни. За криминалисту је сексуалност жене од значаја, јер се она у многим случајевима испољава; то се нарочито види у подложности и привржености жениној човеку. Напрамно, има много случајева који говоре противу овога факта; свако убиство или утуљење новорођенчета од стране његове матере, или поступање жене или девојке са њиху и зачетак детета уништи, говоре противу материнског инстинкта. Но треба знати да један нагон се може задржавати, где други, противни и јачи отпочиње: осећај за одржање сопствене личности кад доње у опасност јачи је него осећај за одржањем свог порода. Убије ли мати своје дете, то је дело, што га она чини производ очајања противу једнога дела свога тела и своје личности, и она га чини од страха и ужасавања због страшних последица, које неминовно морају наступити. Појава, данас тако честа у културном свету, где жене раде све могуће, да би само избегле порођај, долази услед нарочитих околности и друштвених односа. Кад се само сетимо шта се све тражи, шта се све мора дати и чинити у погледу хране, надгледања, неговања и одржавања једнога новорођенчета, шта је све с њим и његовим животом скопчано, шта све тражи друштвене пријике, живот и мода, онда се ни најмање не треба чудити тој тежњи данашње жене да буде комотна, да остане дуго млада, да избегне све тешкоће и многобројне непријатности и болове које порођај собом доноси, као и бриге и дужности, које новорођенче матери на врат товари. Чак и онде дакле где је нагон материнства постао излишан, морамо на њ полагати, јер се њиме понеки криминалан случај психолошки даје протумачити.

Главно је дакле да се инстинкт матерински мора сматрати као значајна чињеница. Како стоји жена према човеку, како се држи и понаша; како стоји према своме детету или деци, шта све од њих жели и захтева, шта им све жртвује и даје, шта све чини да тенак и несносан живот трпи и подноси; шта је све у стању за њих и због њих да учини и подноси — све су то питања која у безбројним процесима избијају на површину. Сва се она дају објаснити материнским инстинктом.

Тешки моменти за криминалисту јесу онде, где скривени нагони дедују. Има каквих случајева, где криминалиста застаје збуњен ма да зна кривца, који је дело учинио, али се не зна и не може да објасни веза између њега и учињеног дела; исто тако има случајева где се извршилац дела не зна, али околности би могле да одведу на његов прави траг, кад би био познат психолошки постанак и навор самог дела. Ако тражимо „узрок или основу“ — то тих узрока може бити много: тражимо ли „мотиве“, то их још више може бити и још лакше се може грешити. Увек је лакше кад се мотив и само дело поклапају, кад стоје у узајамном односу: освета је узрок који даје мотив за пљачкању, љубомора — убистно, жеља да се има што — праћу и тако даље.

Излазна тачка за многе преступе, и то скривена излазна тачка, управо најчешће је у сексуалном нагону. Што он потајно дела и што је скривен има своја упорка у осећају срамежљивости и на то је он још јаче испољен и одређења код жена. Та скривена сексуална излазна тачка игра улогу код малих, безначајних лажи и т. д. Посматрамо ли поједине облике сексуалног нагона, у којима се он појављује, то ћемо видети да се он у прном реду јавља као смерност, као скромност, могло би се рећи као пека врста лажи. Friedrich баш нарочито о томе говори; он утврђује заједницу између религиозног саваланштва и сексуалним системом. У поменутом делу он прича о калуђерици Елизабеги; блажена Вероника Јулијани узела је јагње у своју постељу и сама га дојила. Тако звана света Катарине генеоска, света Армела и света Јелисавета чињаху слične ствари, које у основи својој имађаху осећај чудне љубави. Криминалиста мора често да се обавештава: да ли је жена морално са свим чиста или је пожудна; шта више овако се он мора да пита не само при деликтима моралне природе, него готово рећи при сваком кривичном процесу, у коме је и жена умешана.

(свршиће се)

М. Павловић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ЗЛОЧИНЦИ

од Др. Линденау-а

(НАСТАВАК)

У погледу сузбијања интернационалних скитница не треба се надати никаквом успеху од затварања граница и појачаног граничног прегледа. Права је скитница свуда проћи и поред најстрожијег прегледа. Помоћи можемо се надати од начела, које је као пајако и погодно већ опробано при сузбијању дознаке наградоданце, а то је: да се стварањем повредничких бироа за набављање рада и надзором над гостионицама и преноћиштима однапају они, који су вољни радити, од нерадника, да се прима паће рада, а кад рада немају да им се помаже у невољи, а против других да се поништеродно употребљује сва строгост законска. У Немачкој се међународне скитнице, колико је мени то познато, не појављују тако често, да се опима међу њима, који хоће да раде, не би могло помоћи. На стране пак скитнице из нашке има се нарочито на месте какве рада у радионицама применати протеривање, као што је то предвиђено у § 362 одељ. 3. казненог законика.

4. Професионални злочинци, који путују.

Можда ће се неко зачудити, да у опште има лица, која врше злочинства као занат, путујући из једнога места у друго. Пре би се умело, да ће професионални

злочинац, који полази да учини замашно, добро смишљено кажњиво дело исто извршавати само на добро познатим му местима, у којима је он добро упознат са свима навикама људи, путовима и тајним пролазима. Ова је мисао тачна. Али професионалан злочинац, који путује, с особитом љубављу полази на вршење таквих кажњивих дела, при којима му је његова непознатост и туђинство тако драгоцено, да оно само постаје средство ради постизавања циља. Ако то пак није случај, онда ће он у иностранству само таква места изабрати за позорницу својих дела, у којима може у напред рачунати, да ће имати посла са сличним, познатим му односима.

Туђинство и непознатост бива средство извођења пре свега за најтежа злочинства, при којима је туђинска околина безусловна претпоставка за мирно довршење кажњивог дела. Овамо долазе убиства рођака или иначе блиских лица. Типичне је овде тровање ради добијања наследства. Жртва се под изговором путовања намами у иностранство и ту бива отрована, међу тим заостали у завичају рођаци заварају се извештајем о природној смрти. Врло основана сумња о таквом злочинству појавила се у случају са Др. Бершатјном, и ако се у Минхену нарекла пресуда само због превара. Према новинарским извештајима заузима се у последње време полиција у Риму смрћу некога Руса, Смирнова, за кога се вели да га је тамо његова мотреса убила и помоћу лажног тестамента наследила. Убице путници појављују се и као убице, који из навике чине убиства ради задовољења своје похотљивости; они су већ и због узбуђења, које њихова ужасна дела изазивају, принуђени, да често мењају места задржавања. Француз Видал опасно је био 24. новембра 1901. године у Ници једну проститутку, за тим је извршио такав исти злочин 6. децембра у Марселу, 13. децембра убио је једну проститутку у Тулону, а 23. децембра одсекао је врат једној младој Швајцаркињи у брзом возу Ница - Монако. За Jacques the Ripper-a вели се да је у Њујорку почињено недела, слична онима која је раније био почињено у Лондону, и да је сада тамо ухваћен. Али овај глас није поуздан.

Равнинарско користовање том особином бити странац показује хохштаплер (варалица), који путује. Основна погодба за његове операције јесте, као што му и само име показује, увући се у више кругове, где су за њ и иначе неприступачни. Да су пак за ово нека спољна појава и манира, окретност и поузданост, безусловне претпоставке, не треба нарочито спомињати. Стога су и представници ове врсте злочинаца чешће бољега порекла; по кодкада су пак хохштаплери изучили занавише великога света служење као камердинери, келнери итд. Али ипак у целокупној појави хохштаплера показује се скоро увек неки остатак од неприродности, што ће ретко измаћи оку паљивога посматрача и познавоца људи. Овај недостатак покушава професионални хохштаплер најрадије да заглади представљајући се као странац. Страницу се сврха, па и у Немачкој, гледа кроз прсте за по неку особину и навику. Нико не замера страном путовнику због потпуног познавања пруске рангирасте, исто тако ни шпанском херцогу за тако познатно познавање немачке класичне литературе. Осим тога избегава хохштаплер у иностранству сасатајање са напредно омрзнутим му ранијим познанцима или са полицијским чиновницима, који се већ почињу за њ интересовати. У Берлину су оперисали хохштаплери талијански, шпански, француски, белгијски, холандски, луксенбуршки, швајцарски, скандинавски, руски, енглески, амерички и аустријски порекла. Најпростија форма овог деликта извршује се на тај начин, да се варалица представља као лице из вишега сталежа, или као пропао човек, који сада своје тобожње сталешке другове моли за помоћ. Она се превара доста често у најмањем обиму извршује с адресама, које су по азбучном реду уређене, помоћу просјачких писама по разним мустрама, а често и помоћу специјалног секретара, који она писма пише. Типичан случај ове врсте показује нам опше живота Андријана Гордера, који је 1843. године у Холандији рођен. Он је као ђак у једноме манастиру траписта у Канади научио спољне свештеничке и калуђерске навике и обичаје, говорио је перфектно енглески, француски и холандски, и знао је од превара, које је извршивао према свештеним лицима, представљајући се као сабрат, који путује ради послова свога калуђерског реда. Његов је главни циљ увек био да дође до зајма, да добије путни трошак и хонораре из задужбина, које код католичких цркала постоје у корист страних духовника ради вршења божје службе. На овај је начин Гордер пропутовао целу Америку, у Француској се појављивао као византор траписта, у Остенду као владика и помоћник архиепископа од Сан-Франциска, за тим се окренуо у Швајцарску, Аустрију и Немачку. У многим од ових земаља, последњи пут у Минхену, ухваћао је тешке казне.

Ако се хохштаплер појављује појављује као пунокрван племић, онда је он наравно самим тим, што је успео ући у аристократске кругове, још мало добио. Превара према гостионичару, код кога је одсео, обезбеђују му у најболем случају пријатан живот за неко време. Поврх тога ће можда још закачити са малим повајмицама лица, са којима се дружио. Знатније добити покушава варалица да постигне куповањем скупоцених ствари на кредит. Поред тога понављање се служи лажним чековима. Леп пример за ово пружа нам случај са Енглезом Сесил Непгу-ом, који је, елегантно обучен, по каткада у универорни ђенералштабног официра, са орденима на прсима куповао драгоцености, плаћајући их лажним чековима и дижући, по правилу, још и новчане суме готовог новца на њих. Овај је маневар он извршио 26. септембра у Хамбургу, 16. октобра у Бечу, 18. октобра у Београду, 29. октобра у Минхену, 31. октобра у Базелу, 2. новембра у Штрасбургу, неколико дана доцније у Бриселу, најзад 16. новембра у Женеви. Пре кратког времена био је у Паризу ухапшен хохштаплер Џемс из Ричмонда, који је путовао са сином два служитеља Принца и 25 кофера. Он се драсно и страсно поцкао у Сан Рему, Ницци, Монте Карлу, Неаполу и Кајру, плаћајући губитке лажним чековима, а добитке тражајући у цеп.

Поред тога се интернационални хохштаплер врло често упушта у варање помоћу женидбених планова, при чему по каткад доће и до истинског венчања, као у случају злогласног Манолеску. Дешавају се и шпекулације са хомосексуалним наклоностима. У једном случају изнуђавања, о коме се у Берлину судило, играла су извесну улогу писма из Хамбурга, Копенхагена, Бриселя, Антверпена, Лондона и Капштата.

(наставиће се)

Др. Драг. А.

ПОСЛЕ ГИЛОТИНИРАЊА

Јуна месеца тек. год. гилотиниран је у Лоаре-у (Француска) неки *Ломбл*, који беше осуђен на смрт због више злочиних дела. Погубљењу овом присуствовао је и Д-р *Бошије* у циљу физиолошког посматрања и испитивања покрета и свести погубљеног. О својим опажањима Д-р је поднео тачан и у сваком погледу веома интересантан извештај месном лекарском удружењу, које га је публиковало у последњој свесци *Архива за криминалну антропологију* (Archives d'anthropologie criminelle). Ево што вели Д-р *Бошије*:

„Чим је *Ломбл* положен на гилотину, прошао сам напред и стао поред корпе у коју је имала пасти одсечена глава: На овај начин ја је ни за тренут нисам изгубио из очију.

После неколико секунди очекивања, зачу се један потмуо звук, а одма по овом глава полете у напред и паде у корпу. Захваљујући срећном случају глава је пала и у корпи остала управљена за све време мога посматрања, те према томе није било никакве потребе да је додирујем и у руке узимам, као што су то погрешно објавили неки листови. Не мењајући, дакле, ни укошено положај главе, приступио сам одмах неком испитивању, и прво што сам на њој уочио то је, *да су се очни капци и усне неправилно грчили за време од 5—6 секунди.*

Овај исти појав констатовали су пре мене и многи други, те међу њима и Д-р *Сен-Мартен*, који се овим стварима највише бавио. „У истом тренутку, вели он, кад одрубљена глава пада у корпу које је пред гилотином, лице, јагодице и усне добијају боју љубичасто-плаву, веома интензивну. Ова пада крви у лице не проналази никако услед стезања прата обручем, јер у једном специјалном случају горњи и покретни део обруча није био спуштен, па је ипак наступило исти појав. Чим је глава пала у корпу, наступили су грчевити покрети мишића око очних капака и усана, и трајали од прилике пола минута. Ово грчење мишића, које се у осталом посматра и код животиња, може понекад трајати и до два минута.“

Као што се из овога види, једина разлика између мојих и *Д-р Сен-Мартенових* посматрања у томе је, што ја нисам нашао да грчевити покрети очних капака и усана трају дуже од 5—6 секунди.

Поштo су ови покрети престали, лице је отпочело бледети, а очни се капци у пола затворише, остављајући очну белину видљиву, дакле онако исто као и код личности које су у агонији. У овом истом тренутку, ја викнух јасним гласом: „*Ломбље*", после чега се очни капци отпочеше подизати полако, без грчења, правилно, слично њиховом подизању код живих личности које се буде из сна, или које су изненада прекинуте у каквом озбиљном размишљању. Поглед погубљеног заустави се, после овога, на мојим очима, и ја у овом тренутку видех јасно како се његове зенице покрећу. Ван сумње је да ја у овом моменту нисам имао посла са погледом неодређеним и без израза, као што су погледи људи који умиру: очи, које су ме посматрале, биле су још живе у правом смислу те речи.

После неколико секунди очи се затворише полако и правилно, а лице постаде онако исто какво је било и пре мог узвика. Тада понова, и на исти начин изговорих име погубљеног.

Онако исто као и први пут, очни капци подигоше се, и ја још једном уследах његова позива онако исто, које ме овог пута фиксираху много јаче но први пут. За овим се очи поново затворише, али не потпуно као у првом случају.

Покушах и по трећи пут да изазовем отварање очију погубљеног, изговарајући његово име, али овога пута не имадох успеха. Његове очи већ беху добиле онај стаклени изглед, који се опажа код мртваца.

Све ово трајало је 25—30 секунди.

* * *

Какве закључке можемо извести из ових посматрања, која су до сада најпотпунија и у неколико нова? Јер, ми може бити не знате, да су тобожња и слична посматрања *Велпо-а* над главом Д-р Ла Померија, реаултат жиле маште великог романсијера. *Д-р Сен-Мартен* задовољно се само да посматра рефлексе, који наступају одмах после погубљења, не покушавајући никад да ступи у односе са одсеченом главом. *Д-р Петито* који је, као и ја, био у празници да посматра главу која је у корпу пала својим доњим делом — братом, констатовао је такође, да су га очи погубљеног посматрале и погледом пратиле за време док се у полукругу кретао напред главе, па чак и онда кад је покушао да промени правац ових својих покрета. Ну, и поред свега овога, *Д-р Петито* није пробао да говори са одсеченом главом. Неоспорно је, дакле, да сам ја био први који сам то учинио.

Што се тиче мојих закључака, ја се ни мало не устручавам да тврдим, да чула вида и слуха живе најмање 25—30 секунди после погубљења. Ово је за мене стварно неоспорна и долази, по моме мишљењу, од сопственог рефлекса, који се дотиче још од првог детињства и чини, да по навици испитујемо очима одакле долази звук који драже наше чуло слуха, и узрок који га производи? Овако исто мисли и *Д-р Хартман*, па и *Д-р Ламло-а*, професор физиологије на париском универзитету који је, упитан за мишљење поводом случаја Ланглибоа, одговорио једном новинарском репортеру овo:

„Има већ неколико дана како сам ја, без обзира на случај са Ланглибоом, говорио мојим ученицима о експериментима, које су у овом смислу чињене у различитим епохама.

Говорећи о једном случају, сличном случају Ланглибоом, ја сам доказао да постоје директни односи између ушних и очних нерава, услед чега и покрети очних глобуса могу поступати без икаквог учешћа свести."

Д-р Манџерије, директор антрополошке школе вели овo:

„За време пресвести, проузроковане прекидом или јаким изгушивањем крви у мозак, индивидуа не трпи много, док губи свест, али ипак зато покрети нису искључени. Можемо с разлогом претпостављати, да се погубљени налази у стању опседнутости услед знатне анемије. Ако је у том стању отворио очи, знам да је чуо кад смо га звали.

Ево, дакле, три најодличнија стручњака: *Хартман, Ламло-а и Манџерије*, који без резерве усвајају идеју о спољном рефлексу, чија је полазна тачка у ексцитацији ушних и очних нерава. Да би се сличан рефлекс могао произвести, неопходно је потребно допустити да мозак сачува, у свом кругу, живот свих својих елемената. Могућан је у осталом факт, да је и згођан положај пале главе створио најповољније услове за моја опажања, јер је вероватно било сведено на минимум, и преко судови правили су се минутну спорије, но што би то чинили у случају да је глава била положена. Ма шта било, факт је неоспоран, да чуло слуха и чуло вида живи 25—30 секунди после одсецања главе.

За мене је врло важно питање: зашто се у овим случајевима категорички одриче живот спољног мозга т. ј. свести, док се без резерве допушта живот мозга унутрашњег? Овим никако немам намере да пишем сензационим роман, већ да озбиљно третирам једно физиолошко питање.

Хипотеза о свесној перцепцији не може се потпуно негирати; она у сваком случају заслужује да буде озбиљно дискутована. Јер, признаћете, да нема разлога са којих се не би могло допустити да и *свест* живи за време докле живе чула слуха и вида. На жалост, до данас нема пута и начина којим би се овај живот свести могао доказати. Свесну перцепцију могао би нам открити само предмет који испитујемо, и то је узрок што је пробљем неразрешим у научном смислу.

У случају да свест, а с њом и бол, живе и после погубљења, онај је живот толико кратак да врло мало увећана бол погубљеног. Гилотинирање има, поред осталог, и то преимућство над другим врстама погубљења, да болове своди на минимум.

Још неколико речи у допуну ових мојих опажања.

Извршилац ме је уверавао, да никад није видео ни најмање грчење у удовима и трупу погубљеног. Један од његових помоћника, који је учествовао у многобројним погубљењима, потврдио ми је ово са изузетком, да је свега код једног лица опазио покрете у удовима после погубљења. То је био неки Мароканац који је већ положен на гилотину, покушавао стално да ослободи руке веза. Пруги и руке продужили су ове покрете и после погубљења за читава два минута.

Као што се из изнесеног види, феномени који се посматрају после погубљења код људи, у противности су са феноменима који се посматрају код животиња, а нарочито код гусака и патика које, као што је познате, лупају крилима а по пешкад и иду без главе. Не осећам се довољно способан да објасним ову противречност*.

* Ово је последња реченица коју је написао Д-р Ла Померије. Смрт га је спречила да нам да своје објашњење.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖЕ СЕ

Видоје, син **Јованке Јовановић** из Рајковца у срезу расинском (која станује у Београду) и отац је пре 15 дана и до сада се није могао пронаћи. Његове је ово биле основне школе на Сави, стар 9 година, плав, у гаћама и кошуље, бос. Са собом је одneo кишобран и качку торбу. Нека га потраже полицијске и општинске власти у својим домашајима, и пронађеног спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 36949.

Димитрије Трујкић, из Дубљана у срезу неготинском, нестао је кућу између 16. и 17. т. м-ца и до сада се ништа није дознало о њему. Он је стар 21 годину, средњег стаса, смеђе косе, голобрад, дугачког лица. Од одела је имао понитан од сукна, чашинре од прекоп сукна и кошу крпу шубару. Начелник среза неготинског, депешом Бр. 11539 моли за тражење и ушут Димитрија у случају пронађења.

Вукомана Дробњаковића, келнера, трага изврт терпанској Управе града Београда, од кога има да одговара за извесно дело. Пронађеног треба спровести Управи града Београда с позивом на Бр. 26763.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У селу Дарошеви среза колубарског окр. београдског ухваћено је ово лице, које је назвало да се зове **Арсе Илић**, и да је родом из Смедева у Старој Србији, о чему је при себи имало „нуфус" — крштеницу.

На поменуто лице је код њега нађена, а по којој је непознато последњих година није платио порезу, стоји име *Јоцко Илић*, а на службеничкој исправи *Цветко Илић*.

На питање зашто овако нема имена, одговорио је, да он не зна како му је право име, па онда због тога га и како како му где падне на памет!

При њему је нађена порта једног свежња обичних отвари и једна дугачка пушна цаневина, два ножа, један брњач, један штамбиљ од пантљике; „Јован Ристић, стакларски Београд — Врачар“, и један свежањ од седам разних кључева од Вертикулових брава.

Лазар Глишовић, абација из Трбушана у срезу љубићском, који одговара пред среске власти за крађу, побегао је земаљо куда. Лазар је стар 21 годину, висок 1·70 м., смеђ, обријан има на себи чакшире, гуњ и шубару. Начелник среза љубићског, актом Бр. 16059 моли полицијске власти да њиме трагају за одбегли, и у случају проналаска да га упуте њему.

Јован Стојимировић, из Липа у срезу подунавском и **Михајло Милићевић**, из Врбовца у срезу подунавском, осуђени београдског окружног суда, побегли су 22. т. м-ца са рада из осуђеничке радионице у Доњем Граду. Јован (чију фотографију износимо) осуђен је на 19 година робије у тешком окову због два покушаја убиства и због опасне крађе, стар је 31 годину, средњег стаса, смеђ, очију жућкасто зелених. Од важнијих особених знакова има: Оба мала прста на рукама изгубила су у зглобу; на десној руци има ожиљак неправилног облика, величина $^{3}/_{4}$ см., по средини задње стране превоја палца; за 1 см. испод споја кључних костију има брадавицу у величини кукурузног зрна. — Механо је осуђен за треће бегство из поједе са 3 године робије без окова, стар је 26 година, средњег стаса, смеђе косе, округлих образа, плавих очију, посебног зноа, и покрађом нарочито начелство округа ваљевског с позивом на Бр. 11618.

Димитрије Тодоровићу из Друговца у срезу подунавском удаљена су 21. т. м-ца два вола. Један је длаке сиво плаве, мотор 6 година, у оба ува рожљеви, а други је длаке жуте, мотор 6 година, без рожља. Препоручује се полицијским и општинским властима да потраже крађљивце и покраду, и о резултату трагања известе начелника среза посавског с позивом на Бр. 18436.

Пушку је, вели, нашао одавно, кључеве је нашао на београдској железничкој станици, а штамбиљ, вели, да му је дао неки Јован Ристић, стакларски, да се њиме послужи да што јефтиније дође до материјала при оправци прозора по свеским кућама, који се послом, вели, поцупшо да ваш у последње време, ма да то начини не утврђује.

Шта више, Ристић не само да одриче да га познаје и да му је дао штамбиљ, већ вели да му је исти украден из дућана пре неколико месеци са још 4—5 дин. у новцу.

Док је се овај Арса — Јоцко — Цветко — бавио у Даросави, извршено је тако више крађа, највише стоке, а крадљивца нису могли дуго ништа ухватити. Он је врло сваки час одлично и довољно, лепо се носио и добро трошкарио, а ништа није радио.

По свему овоме судећи, ово лице не представља исправна човека, те се га тога ради може ове власти, као и приватна лица, да јаве Управи града Београда јако је где учинило какво нашшно дело, позивајући се на УБр. 37277.

На главе ниже скорашњу повреду, за коју вели да је „случајно“ добио.

ПОТЕРЕ

Милан Пајовић, бив. чувар општине клепоначке, одвео је од куће жену и дете Лазара Перића, земљоделца из Клепоника у округу вожвреначком; поред тога одвео је Лазаревих 10 динара у готовом новцу, 50 аршина платна, и више мушких и женских ношуља. Милан је стар око 35 година, висок, правокласт, пругљих, црних очију, брковa црних и дугих. Од одела нашо је на себи чуварску униформу и на глави шајкачу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Милановом трагају и у случају проналаска известе о томе Управу града Београда с позивом на Бр. 37093.

Непознати крадљивац ноћу између 26. и 27. т. м-ца увукао се у стан г-ђе Нере Утрчић, генералице, и одвео ове ствари:

1) један зимски црни дугачки капут са астрагановом јаком, на чијој лиици страни има прогорелина од цигаре;

2) један сако, утканг капут са белим пругама;

3) један мек хабитов шешир, у чијој је унутрашњости утиснут жиг В. У., и

4) један кишобран.

Све ствари вреде око 220 динара.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да трагају за крадљивцем и покрађом, и о резултату да известе кварт врачарски Управе града Београда с позивом на Бр. 14040.

Краће стоке. — *Љубомиру Тодоровићу*, земљаку из Парцана у срезу космајском, познати крадљивци, на дан 23. т. м-ца украли су две јунице: једна је матора 18 месеци, жућкасте је и не мало беле длаке, а друга 30 месеци, длаке жуте; обе су средње величине и без рожља. Проналажење крадљивце и покрађу треба спровести начелнику среза посавског с позивом на Бр. 15923.

Ђорђу Стојановићу, из Рајеса, ноћу између 13. и 14. т. м-ца украдена је са пашњака једна коњ, длаке зеленасте, краткот репа, стар 3 године, са жигом Т. Потеру за крадљивцем

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић.

БРОЈ 44. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 6. НОВЕМБРА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски Гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара за годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се Борисаву М. Миленковићу, писару друге класе начелства округа крагујевачког, уважи оставка, коју је на државну службу поднео.

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 18. октобра 1905. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

(НАСТАВАК)

§ II.

На и онда, када инцидепат може бити предмет решавања и административне и судске власти, десиће се често да ће заинтересовани појединац морати ићи пред прву од те две власти. Узмимо, да то покажемо, пропис из § 466. грађ. суд. пост., став први. По њему, позициона власт је дужна да позове дужника да сам означи ствари које ће се пописати, и тек ако дужник не би хтео учинити употребу од тога права, власт ће сама одредити добра за продају, пописујући право покретне а затим непокретне ствари.[28]) Ако позициона власт уради противно овој одредби и, на пример, попише добра дужникова по свим нахођењу, не позивајући овога да он сам означи ствари које жели да се у попис узму, дужник се може против таквог поступка највишега органа жалити пиред административној власти која ће попис поништити и наредити нижем органу да изврши други попис, сообразно §-у 466. први став грађ. суд. пост.. Дужник може, истина, не успоставити овај пут, већ пустити да полиција пописана добра прода, па се, затим, жалити суду, на основу §. 501. грађ. суд. пост., против неуредности продаје. Али, зар овај први пут није бржи и бољи за дужника? Свакако да јесте, па зато ако је дужник лишен материјалног држања пописаних ствари (§ 466. б. први став грађ. суд. пост.), које он жели сачувати од продаје. Административним путем он ће пре постићи држање пописаних добара повратити. Што је, нак, сигурно то је да је тај пут једини који дужнику остаје, када су пописане ствари покретне, пошто, у начелу, продаја покретних добара не подлеже уништају за она била и неуредна.[29]) Можемо још навести и § 472. грађ. суд. пост., где је, за ослобођење од пописа добара која се по том §-у не могу узети у попис (les biens insaisissables, die unpfändbare Sachen), административни пут, такође, више за препоруку, у колико је, наравно, реч о брзини и материјалним интересима дужниковим, а не о правним гаранцијама, са кога гледишта, разуме се, судска власт је изнад административне. Дакле, с једне стране, тај пут, пут административни, не показује се, са реченога гледишта, много сигуран, а, с друге стране, интереси његови налажу му да баш њим пође.[30])

[28]) Каженo: у начелу, јер § 504. грађ. суд. пост. жели да не и јавна продаја покретних ствари може уништити „ако би било неупоребљива и непогодна за стране извршитеља и њихја ствари.“

[29]) Да пребивање овде ово интересантно питање: у току процедуре извршења а пре продаје, дужник или друго које заинтересовано лице покушало је да, административним путем, остварп неку погодну измену начина извршења, односно да уништи извршну продају, па у томе није успело. Када дати предмет дође ипак под суд који ће рећи о уредности продаје, да ли ће овај моћи, на правилне заинтересоване, узимати у призрење и овоју питања које је раније, при продаји, пред административне распрашао? Ми мислимо да треба одговорити потврдно: суд не може уништити продају, па ће, по логичном закључку, ако, противно одлуци административне власти, неће. Предлажемо: он је не може обзирати по свом основу који је већ био пропуст овдашње власти административне. Јер када је, за нов спор, законодавац дао власти основе за подношење, — као што је овде случај — суду, по правилу ови ће и њему, не мора ни тај спор ићи расправљати, чим је исц један од тих основа власти одлучан.

Али, осим ових досадашњих недостатака нашега система односно власти надзорне са извршење грађанских отлука судских, тај систем има и ту велику мапу што он административној власти, која, по правилу образовању и спреми својих органа, на свако начин не стоји на равној нози са судовима, даје да расправља врло деликатна питања на области приватнога права. Ми ћемо се, у потврду тога, задржати само на одредби §. 466., став трећи и четврти, грађ. суд. пост. (Замена од 7. маја 1868. и допуна од 17. јула 1898.).

Овде се говора о дужности извршне власти, у случају да се, приликом пописа, појави питање о својини неког добра чија се попис тражи. Тада, ако је то добро у држању дужниковој, полиција нас ће га узети у попис, и поред тога што се, као његов господар, појављује неко друго лице а не дужник. Ово на основу онога правила да државина претпоставља својину (§§ 201. и 202. грађ. зак.). Само извршна власт је дужна, ако заинтересовани повериац не би правио тврђења дужниково и прибављеного господара, да је пописана ствар овога последњега, издати „решење прибављеном господару, да у року од 15 дана тужбу поднесе дотичном суду, где ће право своје на пописане ствари доказати, а уверење извршној власти поднети, да је заиста у одређеном року тужбу суду поднео. Ако онај, који се прибавио као господар ствари, у одређеном року то не учини извршна ће власт, над рок истече, ствари ове продата као дужникове.[6])

Напротив, „кад је случај да се покретна ствар, која је на обезбеду означена, налази у државини самог свог прибављеног господара; као и кад код непокретности појављени господар за доказ своје својине поднесе тапију, извршну судску пресуду, пораважене пред судом које се по закону рачна извршној пресуди или другу коју пуноважну јавну исправу — власт ће уштитити на паднину повериоца, која ово право својина оспорава.[7])

Као што се види, решење питања: да ли ће власт дотичну ствар узети у посиње и привађеног господара уступити на парницу, или је, пак, неће поништавати већ на суд упутити повериоца, зависи од тога, да ли је, по одредбама грађ. законика, дужник или привађени господар држалац те ствари.

Дакле, овде полицијска власт има да расправља једно од најтежих питања не сфере приватногa права, питање о државини, питање које толико посла и данас задаје и ауторима и судијама.

Можемо рећи слободно, да ни у једној партији грађанскога права не постоје у тој мери дискусије и контроверсе колико у партији о државини. На овом месту и сама се још дебатује о самој природи државине. Је ли то факат или право? Нема можда, бољега правника који се том тешком није бавио. Нека су овде поменути само најзвезданији: Savigny, Gans, Puchta, Rudorff, Sintenis, Lenz, Jhering, Windscheid, Baron, Brinz, Bruns, Zrodlowski, Stubenrauch, Randa, Thibaut, Pothier, Aubry et Rau, Blondeau, Baudry - Lacantinerie, Accarias и т. д. [32]

Државину треба, и по природи њеној и по њеним дејствима, разликовати од детенције. Али и овде има једно питање код кога не постоји једнодушност. Треба ли и детенцију заштитити, као и државину, интердиктима? У римском праву детенција није могла бити предмет интердиката. Исто је тако и у француском праву, бар односно државинске тужбе la complainte (то је интердикат retinendae possessionis). Што се тиче државинске тужбе која се зове la reintégrande (интердикат recuperandae possessionis) [33], аутори мисле да се њоме могу послужити и детентори који би били силом лишени добра, предмета њихове детенције [34]. У аустриском праву, државинске тужбе незнатно су само за државину а не и за детенцију, било да је реч о тужби којом се државина заштићује против самовласнога узимирања (Besitzstörungklage; било о тужби која се држаоцу даје у случају самовласнога лишења државине (Besitzentsetzungklage). [35]. Немачки грађ. законик овде је, еманципујући се од римског права, [36] отао на ново гледиште: он даје заштиту, против самовлашћа, не само државини (Das Besitz) већ и детенцији (Die Inhabung). У овом последњем случају детентор се назива der unmittelbare Besitzer (непосредни држалац) а онај у чије име он држи der mittelbare Besitzer (посредни држалац). По одредбама грађанскога законика о државини §§ 854. а 872.) и права и друга државина су заштићене државинском тужбом. [37] Немачки законодавац жели да се, ради економских интереса, окружи правним гаранцијама свако фактичко држање, па ма оно и нема карактер државине. На тај начин и, пр. закупац је обезбеђен државинском тужбом чак и нарам самога господара закупљеног добра. Немачки грађански законик, у чијеној дискусији односно основа заштите државине, стао је на гледиште Stahl-ово по коме је основ заштити државинског у привредној предности државине. [38] Jhering је ту теорију комбатирао тиме што је она водила томе резултату да се заштита призна и детенцији, пригонор који отпада, чим се, као што је то урађено немачки законодавац, и детенција загарантује интердиктима.

(наставиће се)

Живојин М. Перић.

ПОЛИЦИЈСКИ ЧИНОВНИЦИ

II

Пројект закона о чиновницима грађанског реда.

(НАСТАВАК)

Те опште начело било би и у овом случају потпуно, и то, готово искључиво у полицијској струци. А зашто? Само зато, да би се у опште онеогућило полицијској служби довољно особља: само зато, што се с разлогом мора веровати, да чиновници осталих струка не ће ни помишљати на прелаз у службу такве полиције, у којој је лака могућност за пензионисање, бар односно државинске тужбе la complainte (то је интердикат retinendae possessionis). Што се тиче државинске тужбе која се зове la reintégrande (интердикат recuperandae possessionis) [33], аутори мисле да се њоме могу послужити и детентори који би били силом лишени добра, предмета њихове детенције [34]. У аустриском праву, државинске тужбе незнатно су само за државину а не и за детенцију, било да је реч о тужби којом се државина заштићује против самовласнога узимирања (Besitzstörungklage; било о тужби која се држаоцу даје у случају

[32] У нашој правној литератури иначе има најлепше радове о државини: Г. Гершића, *Природа државине и основ њене правне заштите*. Београд, 1885.; и А. Теофановића, *Систем приватнога грађанскога права*. Државина. Београд, 1903. Ми смо се, у овом основу, нашавше овај пасаџ (поменуте и горњу државине код наследа) у својој расправи: О правном карактеру условљених уступака и одложеном услову. Београд. 1904.

[33] „У нашем законодавству посесорне тужбе нису ништа друго до непокретних добара; односно се не може одредити да ли, осим поменутих, постоје карочита дескрипта о посесорју, поименце од сводних". В. Lazarinitsch et A. Tissier, *De la prescription*, p. 154. Осим горње две државинске тужбе посесор, у француском праву, још зна: la dénonciation de nouvel oeuvre (тужба ради обуставе грађевинских радова). Све посесорне тужбе, у том праву, прашћа закон од 25. маја 1838. (по н. а.) које има на наслове: „Les sur les justices de paix" (закон о мировном правосуђу). Чл. 6., тач. 1. тога закона вели: „Мировни судија је надлежан, као посесорни или судски власти (à charge d'appel) . . . . за све одсеканења од посеси оспору, complaintes, actions en réintégrande". У истој одредби се каже, „et autres actions possessoires" (и за остале посесорне тужбе), а као се, осим наведених трију државинских тужби, не могу друге признавати. Bonfils. *Traité élémentaire d'organisation judiciaire, de compétence et de procédure*, Premier semestre, p. 75.

[34] Bonfils, op. cit., I., p. 79.

[35] B. Stubenrauch, *Commentar zum allgemeinen österreichischen bürgerlichen G. setzbuche*, B. I, S. 429. und 433; Ruzsnyi, *Tentat. Obcsmu osztrájskoncz gradjanskonem zakoniku* k. I. szr. 450, i A. Теофановић, Државина, стр. 100. и 101.

[36] У напоменутом праву биле је дискутовано питање: но има право на тужбу знана Die Spoliesklage (тужба за повраћај одузете државине). Још је Duranton ову тужбу давао простом детенторју. Од Савиња-а, а на основу римскога права, та се тужба одрицала детенторима.

Најзад биле је и средње мишљење по коме се Die Spoliesklage гарантована само онима детенторима који су детенцију имали у свом сопственом интересу, као н. пр. закупца. Dernburg, *Das bürgerliche Recht des deutschen Reichs und Preussens*, Dritter Band. (Sachenrecht), S. 75.

[37] M. V. G. Schurer, *Principales différences entre le code Napoléon (1804) et le code Guillaume II (1900)*, p. 74; Barre-Hartmann, *Le code civil français et le code civil allemand comparés entre eux*, p. 60; Dernburg, op. cit., III., p. 78.

[38] A. Теофановић, op. cit., стр. 125. и 124.

што разложно потражити каква год изузетна ситуације, која би могла остати сасвим без потребних кандидата за полицијске старешине. И да се тај изузетак створи, онда је, наравно, веома потребно пореметити поред већ пореметеног начела сталности, још и начело поступности, па пустити, да се са сокака може доћи и на овакве положаје, под изговором неке нарочите испитане спреме. А да би се и појам тако истакнуте спреме свео на један негативни појам, требало је да се жртвује још и треће основно начело, којим се обезбеђава праведни пројекат закона о чиновницима грађанског реда, а на име: начело школских квалификација и положеног државног испита. Јер, иначе лица са сокака, не само, што без овакова обзира на поступност, која преди за чиновнике, могу на једанпут да ускоче на највеће положаје у административној служби, него се она, изузетно од осталих, ослобађају и државних испита. А да би ово негирање начела квалификације било још доследније, у пројекту је предвиђено, да таква лица више положаје у административној служби могу заузимати чак и без обзира на школске квалификације у испите.

Овако привилегован положај тих лица, мучно, да ће се у ма којој другој струци остати, као у полицијској. Шта више ни мислимо, да ће се она опасна и начелна аномалија искључиво у тој струци и практиковати, ако се и у колико не би законом о њеној организацији та опасност отклонила, или бар довољно ублажила.

Ова навода показују, колико се много греши и како наступа читав низ недоследности у изношењу главних начела, кад се од њега хоће да одступа. У нас се често доносе закони са знатним пореметињима главних принципа, на основу којих је закон израђен. Али због тога се у нашем законодавству прло често опаша, како није на систематској основи израђен, како његова практика показује аномалије и у опште недоследности, које су допринеле, да се начелна, главна мисао закона изкомпромитује, и да се због тога тога у пракгиса закон покаже као нецелисходан. На што такве аномалије указати и у пројекту овако важног закона? Није ли било довољно искуства, да се принципи свети увек, кад год је он на једној безравнажној основи оштећен; кад год његова модификација није израђена принципа и потребама земље, него израз произвољног схватања или нарочите тенденције, која с принципом нема ничег заједничког. У досадашњи наводима показали смо, да се одступањем од начела сталности за полицијске чиновнике вређа не само принцип сталности чиновника у државној служби, него само зато, да би се то одступање извело, да се обилазно морају кршити и остала два главна принципа, која дају битно обележје новом пројекту, а на име: принцип поступности и принцип чиновничке квалификације. И што је главно, та се повреда односи на најмногобројнији и скоро најважнији део чиновника у земљи.

Међутим, све те аномалије нису потребне, кад се оно заједно и у корист полицијског чиновничког особља. У том

случају и начело поступности и начело квалификације не ће бити ни мало опте-ћени. А с обзиром на нарочити јавни интерес, да оба та начела буду најпотребнија, доследна примена начела стално-ности биће би од благотворних последица; јер се баш за ту струку захтева не само простран — нарочита спрема, дакле јака квалификација, него још и искуство, па да може дати оне јавне користи, које су њеној великој и тако пространој надлежности намењене.

Да покушамо, да ово и доказжемо. Кад је и старешинама полицијских надлештава загарантована сталност, ни ће значо за што би се изложили полицијске струке чиновници осталих грана администрације, па чак и елементи, који би се могли покупити и с најмање компетенце и као најближи полицијском фаху — чиновници судске струке. И ако судско особље, већ и због нарочитих прерогатива, које му даје судска, уставом зајемчена независност, нема разлога да мења свој положај, већ, као и иначе материјално добро ситуирано, има разлога да промену положаја избегава, хоћело би са лаком решеношћу напустити судијску службу и прећи у полицију. У овом односу могло би се још очекивати, да би баш судски чиновници јачег духа — амбициозни и спремнији људи, немајући шта да ризикују ни у положају полицијског чиновника, нашли довољно разлога да напусте судијски положај, и да се одаду тешком, али деликатном позиву полицијског чиновника. Овакав моменат био би још и појачан наградама боље каријере, у колико се с разлогом може претпостављати, да би чиновник иницијативу, коју у судској струци, у начелу, није имао, хотао на овом највише иницијаторском пољу истаћи у мери, која је довољна да манифестује његове еминентне способности и користи за јавну службу. Амбиција неће нигде нема толико јаке и стварне потребе за развијање и праведну конкуренцију, колико у служби полицијске власти. Зашто и у корист државе и чиновника не би давали довољно маха, да се амбиција, на основици и уз поуздано јемство јаке спреме, може довољно пространо кретати?

Али није последица такве сталности само то, што би се на једној, реално зајемченој основи, обезбедио довољно јак елемената полицијској служби, на месту најгорег елемента, који би био могућан онда, кад се начело сталности, изузетно од осталих чиновника, не би распространило и на полицијске чиновнике. Начелом сталности постиже се уједно и ово, што највише жеље присталице противног гледишта, а на ме: могућност, да се старешинско и у опште истакнутије полицијско особље лако замени другим особљем, и у колико би то било потребно из политичких разлога, на које се готово искључиво позивају они, који су противни начелу сталности за полицијско особље. Ми смо већ објаснили, да би се чиновништво у опште, па чак и оно, за које би се иначе и најмање очекивало, радо прихватило полицијско позвање, не само из строго моралних разлога, што има далеко пространију могућност да истакне и развије своју иницијативу, него и из разлога, који су за њ, у већини случајева, претежнији, из разлога строго материјалних; јер зна, да презимком у полицијску струку не само нема шта да реализује, него, с обзиром на плате старешинских полицијских положаја, да баш презат може сматрати још и као материјалну награду. А кад то стоји, онда, за сваки режим, стоји увек похвална могућност, да ће најм довољно кандидата из осталих грана администрације службе за полицијске старешинске положаје, и да ће са-мим тим имати довољно места за премештај оних, који су се у полицијској служби затекли, у колико нађази, та их треба мењати.

Опасно смењивање полицијских старешина, спровођено увек на основици начела сталности, не може бити штетно, или бар не у оној мери, која би била у виду-гледу онда, кад би се на противној основи примала; а што је главно, зато у опште и не постоје потреба, да се саде још и друга тако исто важна начела, која треба да буду спроведена у закону о чиновницима грађанског реда, начела: квалификације и поступности. Тада нема бојазни за осигурану кандидата, на самим тим нема потребе, да се за највише, искључиво за старешинска места у полицијској служби, узимају људи са стране, па то, са снима могућим моралним штетним умањењем државе, да та места могу добити без икаква обзира на квалификације које имају. Тада је државној служби у полицијској струци обезбеђен одличан чиновнички кадар увек; а тој струци, по превасходству треба давати само одлично, или управо најбоље особље!

У осталом, ако би, иначе, било неке превентивне ограде за уобичајено тако несрећно и опасно пречишћавање полицијског особља, та би се ограда давала одиста као резултат начела загарантоване сталности, или не са штетном, него са врло корисним последицама. Треба се једном ослобозити заблуде, да је полицијска чиновник морално неисправан и човек и чиновник самим тим, што он не припада извесној политичкој странци. Треба се једном, у интересу земље напокпути, да полицијски чиновник може да буде, па у ствари и јесте толико исто поштен и човек и чиновник, као и остали, па често и боља него остали. Партијска карта није и не може да буде критеријум за службену исправност, подобност и у опште за квалификацију чиновника у опште, па ни полицијских. Навикнимо се, да у њима гледамо синове ове земље, а не том чиновнике; ако тако исто као што су у остали, и да у њима гледамо још и један моралан плус онда, кад енергију службу с успехом врше; јер је њихов један интимније везан за јаке интересе; опасније и тежи, него многи други. Ако и док се ре-довним путем не утврди, да је морално неисправан, заштто га подцењивати; зашто му не признавати све одлике једног ваљаног српског чиновника? Партијска политика дугог броја година абсорбовала је ауторитет власти као жртву партијске тенденције, и самим тим свела ауторитет полицијских чиновника, у првом реду, на нимо човека без власти и значаја. Тај се чакат љуто осветио државни. Реституција ауторитета власти у Србији, то је први и неодступни услов за даље напредовање ове земље, као правне државе; а код оваквог ауторитета полицијске власти, какав је у нас, и какав је за дуги низ година добро смишо традиције, у правом реду мора се радити на јачању ауторитета те власти. Ово тим пре, што то, и интерес и појам и важност ње-не службене задаће захтева. Она је у стварн, с обзиром на њену закониту надлежност, и најречи-та и најважнија власт, она изражава не само сву позитиву, но у неки с њом и право у оном делу, у коме оно најинтимније и најнитевеније интересује народ. У тој дакле, власти с правом треба да је садржан најопредељенији појам ауторитета власти у опште у нашој земљи. Па нигде тај власт, као да не жели нико да цени. Ну хоће да критикују и звоне и незвоне; па, шта је чудно, њој се и у облику једног формалног пројекта не ће да призна ауторитет и јавни интерес, који је за тај ауторитет везан. Као да је неспорне тога ауторитета постало нека врста привилеја, обавезног и за сазу интелигентнију Србије! Ми категорички тврдимо, да је таква појава права опасност за даљи развој нашега државног права! Ми жалимо, што се још у том стадијуму неспорне државно-правне квалификације налазимо!

(свршиће се)

Милутин А. Поповић.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

први део

досадашњи међународни конгреси

I. Казнени заводи нису у сва времена били предмет озбиљног и ономиког претресања и проучавања. До краја XVIII столећа о њима се готово ниште ни говорило. Ово је са сваим објашњено, кад се само узме у обзир, шта је и какна је била казна лишењем слободе готово сне до најновијих времена. Развој казнених завода иде напоредо с развојем Кривичног Права. Тако сне док се Кривично Право заснивало на осети богова и људи на извршено кривично дело, или док се сматрало да му је једини циљ, да заштити друштво од правних повреда и да повређеноме да накнаде, не обазирући се ни мало при томе на самог злочинца, дотле су као казне употребљавана таква средства којима је уништавани живот осуђеног, или којима је био изложен телесном или душевном мучењу. Према оваквом схватању Кривичног Права казна лишењем слободе могла се употребити као самостална казна само тано, ако се њоме могао постићи један од постављених циљева, иначе је она представљала и уступала месте другим казнама, помоћу којих се и брже и лакше постизао циљ, које се имао казном постићи. Затвор је међутим у нај-

више случајева слушио као место, на коме ће се осуђени држати и чувати до извршења казне на коју је осуђен.

Непоказивање суштине казне, као и нејасност о томе, шта је њен циљ, довело је дотле, да се доводила у казнени завод како лица која су опасна по друштво, тако и лица која су била неподобна за поједине изласке. Тако су под један кров затварани и оптужени и осуђени, злочинци и дужници, умоболни и просјаци, скитнице и ноћовлаци. Овакво стање казнених завода било је још и у другој половини XVIII столећа, што се најбоље види из појединих описа из тога времена. Тако су п. пр. енглеска затворе, по тим описима, уски, виски, без довољно светлости и ваздуха; многи су у самим подрумима, који су влажни, а често пута се у њима налази и воде по неколико сантиметара. У затворима су помешани и људи и жене, дужници, оптужени, осуђени, и најопаснији злочинци поред случајних злочинаца. Храна се састојала само из хлеба, који је био рђав, и воде, које или није било довољно или је смрдела. Постеље су у затворима реткост, чак се ни слама није увек давала. Одаје се зими не греју; али се у сваком заводу налази по једна продавница, коју држе стражари, и ко има новаца, може купити шта хоће, наравно по врло великој цени; ту се пије и пева дубоко у ноћ. Затворени дужници доводе са собом и своје жене и децу или чак и јавне жене тако, да је често број ових гостију већи од броја осуђеника. Сем осуђеника у затворима се налазе идиоти и умоболни, који служе на уживање осуђеницима и њиховим гостима. Стражари по улазе у одаје по целу годину; ту службу врше обично најгори људи, који су рђаво плаћени. Осуђеници сами пропишу правила, поводу којих они међу собом одржавају ред.[1] Овакво је стање било и у свима осталим државама. Из овога се јасно види, да су казнени заводи били све друго само не заводи у служби Кривичног Права за сузбијање злочина.

II. Ово жалосно стање казнених завода било је познато како судијама тако и државницима, па иначе је оно одржавано све до краја XVIII столећа. Узрок је овом жалосном стању лежао у томе, што су тадашње владајуће класе врло мало гледале на народ, и сматрале су за бесмислицу бринута се за побољшање казнених завода, у које су улазиле само ниже класе. Сем тога кад се уме у обзир и то, да је правосуђе, под утицајем тадашње судијске самоволе и теологије, било на врло високом степену, онда је објашњиво, зашто се казненим заводима тако мала пажња обраћала.

Потребно је било, даље, отклонити све узроке, на тек онда очекивати даље развијање казнених завода. Друштвени покрет, који су започели филозофи Доба Просвећа, а настављена и довршила Француска Револуција, збрисао је све разлике међу друштвеним класама и све их учинио једнаким пред законом. Тако исто се и научни покрет јавља у ово доба са много јачом снагом. Чувени писци тога времена као: Грошије, Хобес, Томазије, Волтер, Бекарија, Монтескије и др. наставили су изналажти научни покрет у Италији и срећно су успели да одвоје Кривично Право од теологије, да га ставе на чврсту основину и да се са успехом боре против ужасних и нечовечних казна. Ова два покрета су у главноме отклонили узроке рђавом стању казнених завода. Али је крајем XVIII столећа придошао и филантропски покрет, кој је знатно допринео побољшању казнених завода. Филантропи нису у злочинцу гледали само нарушиоца правног поретка и непријатеља друштва, `као што је то све до тога времена чињено, већ су у њему гледали и несрећна човека, кога је сила околности и сама његова околина и друштво навело на пут злочина. Није дакле само кривица до злочинца, што је он учинио кривично дело, већ у многоме и до средине на које је вештао и предмета под којима је живео. Овакво сматрање, као што видимо, замењује до основицу Кривичном Праву, па је према томе постављен и други циљ казне, различит од раније схватања, по коме се она сматрала као освета богова или људи. Филантропи траже, да казна буде таква, да може несрећног злочинца уздићи, да може на њега повољно утицати; њен циљ дакле треба да буде поправљање злочинца. Једновремено је познат и Џон Хауард (1726—1790) своја истраживања о стању казнених завода у Енглеској и на копну; он је цео свој живот посветио побољшању казнених завода, и доиста су његовим подстицањем направљене многе поправке тако, да се он сматрао оцем науке о казненим заводима.

На овај начин започоло је реформа казнених завода у свих културних народа. Како је дотадашње жалосно стање било свуда исто, те су такође свуда и исти захтеви истицани. Тражило се напрочито избацивање ноћовечних казни из казненог система; тражило се истицање казне лишењем слободе над свима осталим претвама казне, а нарочито над телесном и смртном казном. Кад казне лишењем слободе тражило се укидање заједничког издржавања истог, јер се на тај начин није могао да постигне циљ казне — поправљање криваца; тражило се напрочито, да казна лишењем слободе буде таква, да осуђеног зворано уздигне и поправи и да га учини корисним чланом друштва.

Сви културни народи били су сложни у томе, да извршење казне лишењем слободе, којој је једини циљ био застрашење и која је издржавана у старим жалосним затворима, много више умножава злочин него што га сузбија. Тако исто су били сложни и у томе, да извршење казне мора бити тачно, упаред и потпуно уређено тако, да може повољно утицати на осуђеног. Али су се многи одмах разишли у мишљењима, чим је настало питање: на који начин да се уреди издржавање казне, и настала је оштра борба око система који је требао бити усвојен. Борило се против сваког од тадашњих система казнених завода, али је нарочито борба била управљена против *немачког* и *пубурншког* система. Први је био потпуно усамљенички са принудним радом, а други је замешао систем усамљености систем ноћног рада, т. ј. било је развајање посла, а заједнички дневни рад са ћутањем, које се одржава најстрожом строгошћу. Ова борба око система задржала је развитак казнених завода, и тек кад се она мало стишала, приступило се поступном истих.

III. Како је злочин интернационална појава, јер код свих народа потиче из истих узрока, то се у борби против њега сваки народ користи истим средствима, па је и сама борба, да злочинци расправљају та питања, не би могли доћи до што савршенијег система. Сама борба, која је почетком XIX столећа била распаљена, најбоље је доказивала да се поборници сих система треба да састану на заједнички договор.

Прва таква *међународна конгрес* био је 1846 године. Неколико тадашњих најчувенијих криминолога, међу којима су били Дикенсо из Белгије, Морокритоз из Француске, Сирингер из Холандије, Данил из Данске, Витворт Русел из Енглеске, Митермајер, Јузије, Велкер из Немачке, узели су иницијативу да позову из разних земаља све оне, који се интересују питањем казнених завода као и питањем о превенцији[1]. Овај се конгрес састао у Франкфурту на Мајни и Митермајер му је био председник. Одбацујући претераност и сувише строгости пенсилванског система, конгрес се изјасно за белгијски систем под условом, да сваки осуђеник ради најпре један посао, да сваког дана завлази на час вездух, да иде у школу и цркву, да прима посете надзорника завода, свештеника и лекара. Даље да под дуговремених казни постепено иступају олакшице; да се душевно и телесно слаби не дирже у ћелијама, већ да заједнички издржавају казну, и да се казне буду крађе. Конгрес се такође изјасно за надзирање притворника од осуђеника. У исто време је одлучено, да други конгрес буде идуће године у Бриселу.

Брисељски конгрес, 1847 био је врло добро посећен и, како по броју тако и по личностима, које су на њему узеле учешћа, показао је да је овај начин расправљања питања о казненим заводима врло погодан тако, да су се чак и поједине изјаве биле заинтересовале. Конгрес се занимао малолетним осуђеницима, за које се тражили нарочити заводи у којима би се они изали поправљати и васпитавати. По издвајању кални појединца друштва за заштиту малодетника имала је бе појединих малолетницима да нађу места било у повољнијредној породици било код приватних лица као слуге или шегрти. Утврђена су била и основна правила за зидање и уређење казнених завода са ћелијама, и

[1] *Krohne*, Lehrbuch der Gefängniskunde s. 28. u 32.

Krohne, Lehrbuch der Gefängniskunde 199 и даље
Bulletin du VII congrès penitentiaire international.

за све ово као углед је имао да служи казнени завод у Пентонвиљу код Лондона, који је отворен 1842 и који је углавном амерички систем усамљености тиме, што га је донео на систам подвојености. За рзалику од пенсилванског система, усамљенички језатвор у Пентонвиљу представљао само један део у извршењу казне, које је било *поступно - прогресивно.*

Трећи конгрес имао се држати 1848 у Швајцарској или Холандији, али политички догађаји, који су били захватили целу Европу, омели су састанак тога конгреса.

Тек десет година касније појава је продужен рад на конгресу у Франкфурту 1857, за које се очито увиђело, да се противу злочина не може борба водити само репресивно помоћу казне и њеног извршења, већ и превентивно отклањањем узрока са којих се злочини чине. С тога се овај конгрес и звао „добротворички конгрес" (congrès de bienfaisance). Револуционарни покрет из 1848 годне очито је показао владама у каквом се рђавом економском интелектуалном, мор лном и верском стању налази народ, који се услед тога буни противу владајуће класе и који постаје опасан по таданшњу државу. То су у исто време биле и узроци са којих се у велико вршила криминална дела, и као једно од ирде важних средстава у борби противу злочина било је побољшање овог рђавог стања у коме се народ налазио.

Усамљенички затвори без икаквог ограничења добијали су све више и више присталица, али се ипак нигде није овај систем с планом и доследно извео. И поред многих опомена, да се не треба претеривати с усамљеничким затворима, нека да их треба примењивати с обзиром на прилике појединх држава и народа, ипак су се појединих државе надметале у грађењу казнених завода са ћелијама, са засебним малим дворишгима на шетњу, са употребом образана и са парочитим седиштима са преградама у цркви и школи. Ова претераност изазвала је опредалну опозицију како код појединих влада, који су биле противне због превелике скупоће оваквих завода, тако код чувенијих криминолога, који су у ирском или прогресивном систему, који се тада јавако као нов, гледали и јестинији и практичнији систем, јер се код њега усамљенички затвор примењује само као почетни ступањ код дужих осуда лишењем слободе.

IV. Сва ова три конгреса одржана су по приватној иницијативи и нису поседи никакав званичан карактер. Тек од 1871 конгреси су добили званичан карактер. Влада Северно-Америчких Сједињених Држава прва је пошла напред и одлучи 1. 71 да надлежствује састанак новог међународног конгреса за казнене заводе. У додатак новом конгресу буде стављено: „да прикупи поуздана статистичка дата о затворима, да саберс података и да упореди искуства, која су се имала, како с разним системима затвора у примени тако и с разним системима казненог законодавства; да упореди снагу растрашавања разних облика казне и метода, које су усвојене за сузбијање и за спречавање злочина." [3])

Влада Северно-Америчких Сједињених Држава пошље у Европу као свог делегата Д-р Винеа (Wines), за лично новоне не само владе европских држава, него и криминалисте, управнике казнених завода као и чланове друштава за патронажу. Ово више практично становиште конгрес учинило је, да су владе обезбеле учествовати на конгресу изванредним својих делегата. Рада припреме за конгрес буде сазвана конференција у Лондону 1872 и ту се реши, да први конгрес буде у Лондону.

На овом месту ћемо укратко изложити само: колико је оних званичних међународних конгреса било, где су држани, и која су питања на њима расправљана.

I. Конгрес у Лондону 1872 (од 25. јуна до 1. јула)

На овом конгресу узеле су учешћа двадесет земаља и четрдесет и две државе. Двадесет и осам питања је било спремљено за конгрес, која су расправљена у разним секцијама и то: 1. о подвојеном броју осуђеника у једном затвору; 2. класификација као основица сваком систему; 3. законско уређење извршења казне; 4. телесна казна као дисциплинска казна; 5. паштва за осуђенике; 6. школе за чуваре; 7. депортација; 8. једнистно казне лишењем слободе; 9. просто лишење слободе за нарочите злочине; 10. замена казне лишењем слободе принудним радом; 11. доживотне казне; 12. привремено отпуст; 13. полицијски надзор; 14. поступање с онима који су у повратку; 15. рад у затвору; 16. надзор у затворима; 17. поступање с младим злочинцима; 18. међународна статистика о затворима; 19. заштита осуђеника који су издржали своју казну; 20. рехабилитација осуђеника који су издржали казну; 21. сузбијање децијег помагања или подржавања (прикривања); 22. да ли је свака телесна казна код сих система казнених завода искључена? 23. најдуже трајање времене казне лишењем слободе; 24. о притворенцима; 25. о међународним уговорима за издавање кривала; 26. с системима за извршење казне; 27. о малим казненим заводима; 28. о судјетству жена у женским казненим заводима.[4])

Рад конгреса имао је више орјентирајући карактер, јер појелина питања нису могла бити исцрпно расправљена. С тога буде одлучено да се у извесним периодичним размацима времена ова конгреси понављају, али да појелина питања, која ће се на конгрес изнета, буду припремљена разним протходним мишљењима и рефератима. У томе циљу је конгрес изабрао једну комисију од деветнаест чланова. Многа од ових чланова подпису оставке а неки се и нре нрве чланства тако, да их је снега остало осам; ово овеслена комисија састане се 1874. у Бриселу под председништвом Д-р Винеа и одлучи да се предузме међународна статистика за казнене заводе. Даље нађе, да је неопходно потребно, да би се могао постићи циљ, који је себи поставио лондонски конгрес, да ова међународна комисија добије званичан карактер, и комисија стави у дужност своме председнику, да умоли појелине владе, да пошљу своје делегате на идућу седницу комисије сазване у Брукселу 1875.

Довет влада одазвале су се позиву и послале своје делегате, који су узели учешћа у дискусији опшко исто као и остали чланови, које је изабрао лондонски конгрес. Атмкнут, шведски делегат, саопштио је међународној комисији позив своје владе да се други конгрес састане у Штокхолму 1878. Сем тога одлучено је да се међународној комисији да званичан карактер. да се тачно одреде њена природа и утврди њена надлежност. Двојици чланова стављено је у дужност, да израде пројект статута.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Др Божа В. Марковић.

[3]) Bulletin du VII congrès pénitentiaire international № 1.

[4]) Krohne, Lehrbuch der Gefängniskunde 139.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ЗЛОЧИНЦИ

од Др. Линдоиу-а

(НАСТАВАК)

Много више од хохштаплера потребно је познавање локала хотелима, који прне опасне крађе. Интернационални представници овога злочинства претпостављају стога крађу новчанка из џепова, пошто су у овом случају незнатни од околнос. Професионалне крадљивсе су увраво увек на путу. Они иду свуда тамо, где се надају да ће бити, поводом кога догађаја, иного света, и ту налазе богато поље рада. Полицијске централе рачунају с овом околношћу, и непрестано размењују фотографије најопаснијих крадљивса. Прилком светске изложбе у Св. Лују послате су тамошњој полицијској власти на свију главних варошн читаве збирке слика. Најзнатан проценат интернационалних крадљивса даје Аустро-Угарска. У једном истом размаку времена спиперзало је у Берлину 5 шпанских. 7 талијанских, 18 енглеских и 41 аустро-угарских крадљивса. Други специјалитет лопова путника јесте vol à l'américain, који се састоји у прошењу двају сличних торбица, пакета или других завежљаја. Једна талијанска дружина, која је рада вршила ове крађе путпала, појављивала се у Хамбургу, Штрасбургу, Луксембургу, Лондону, Бриселу, Турину, Милану, Риму, Паризу, Буенос-Ајресу и Сантјагу де Чиле. Злочинац, који путује рада вршења опасних крађа, покушава да ту нсзгоду, што не познаје тачно места извршења крађа, умне отклони, што своју делатност искључиво у таким просторијама развија, које имају извесне интернационалне сличности. Најопаснију класу ових злочинаца чине лопови, који путују рада обијања каса по банкама. Али најнезгодније поље рада интернационалном лопову јесу она места, у којима је велики наобраћај странаца,

и која услед тога готово свуда у свету показују извесне једнолинкости. Путник треба већ на железничкој станици да рачуна с присуством кradикеса. У железничким возовима врше лопови често крађе, нарочито према путницима, који за време вожње заспе или задремају. У случајеву потребе железнички лопови употребљују и наркотична средства, да би своје жртве успавали, а по каткад не устручавају се ни од употребе насилних средстава. Један случај ове врсте био је пред судом у Дунсбурту 23. об. м. У последње време дешавале су се често златне крађе на лађама, које саобраћају између Кигаеске и Континента, за које се вели да их је извршавала једна лоповска друштина, која је, преоблачени се у разна одела, са покрађеним лицима путовала. Разбојничка и лоповска банда управљени су како према особи путника, тако и према кожима за путаљ, у која се лопови увлаче, да би их ошљачкали. У Берлину су се пре две године наоружани разбојници попели у кола за путаљ једног брзог воза, и то на једном месту, на коме је воз морао полагано ићи, и ошљачкали их. У јужним земљама и на Оријенту ова се кажњена дела чешће догађају, док су у Немачкој готово непозната. Иначе наши казнени законик спомиње у §§ 243. тач. 4., 250. тач. 3. само ове рђеђе, помоћу употребе силе извршене делакте, док о мод рним железничким лоповима нема помена.

Најраспространенији специјалитет лопова, који путују, јесте лопов по хотелима, чију делатност напредно олакшава безбрижност већине хотелских посетилаца. Професионални лопов по хотелима принципијелно не врши крађе у хотелу, у коме станује, за време свога бављења у њему. Ту он само тачно студира локале, навике хотелског персонала и т. д., да би се доцније корисно прибављеним знањем ради свога злочиначких смерова, када би оперисао у томе хотелу. Он улази у поједине собе или у улози хотелске послуге: као служитељ, фрипер и томе слично, или као гост, који тражи у хотелу неког свог познаника. Није ли да у собе нема никога, он онда похупи у њој све предмете од вредности, при чему му често без икакве муке падне у руке врло богата плачка. Најразличитија представници ове злочиначке категорије увлаче се ноћу, обучени у црно трико - одело, у хотелске собе, у којима гости спавају, и врше крађе. Проналазач овога трика је Рус Грегор Иванов, који се најпаљивао у готово свима културним земљама.

5. *Интернационално организовани злочинци.*

Најмодернији тип интернационалног криминалитета појављују се у интернационално организованом вршењу злочинстава. Под овим ваља разумети такву форму извршења, код које учинилац врши своја недозвољена дела на једном сталном месту пребивања, на којега разноврсне мреже по свима земљама. Интернационални односи појављују се онде највидљивије. Односи опасност леже онде не само у релативној местној распрострањености, већ поглавито у различности места становања учиниочевог и његових жртава, услед чега је гоњење злочинца особито отежано. Ово пак долази с једне стране отуда, што постоје одређена материјална права. Најчувенији познавалац интернационалног кажњеног права још нису дошла до позајања злаључака о томе, који се место има узети за место извршења дела, мероданно за право, које се има применити, а у случају кад су учиниоци деца и повређени одвојени простором. Опште познати школски пример за спорно питање јесте: које се казнено право има применити, кад неко са граничног места једне државе опали метак на неко лице у другој држави и погреди га или убије. Међу тим у пракси најновијега времена очевидну решење много заплетених кривичних случајева. У Берлину је пре извесног времена био ухапшен један Рус, настањен у Лондону, у моменту кад је хтео продати хартије од вредности, које су биле у Паризу украдене и њему у Лондону предате. Ја наводим овај пример само као изустрадају интернационалних заплета, који данас успе једног једином злочина поступа, а преко напредно тешких правних питања: који би се закон у овом случају имао применити и којега је места суд надлежан за просуђење овога дела, претпали, пошто не долазе непосредно у обим овога предавања. На сваки начин напазимо при формално - правном посматрању тока истраживања кажњивих дела и посматрању могућности гоњења учиниоца на казнено - процесуалне и административно - техничке препреке, које ни најразличе не изостају на заплетености материјалног правног питања. Модерни представници хроничног криминалитета потпуно су разумели ове тешкоће, које казнене правосуђу стоје на путу, и они су се њима тако сјајно користовали, да је интернационално организовано вршење злочинстава могло постати напредна индустрија, ради чијег описа молим Вас да ми још за кратко време поклоните Вашу пажњу.

Највеће интересовање међу интернационално организованим злочинствима изазива политичко злочинство. Не може се порицати да постоје интернационално организоване политичке странке. Решење питања: које се тежаке ових политичких странака имају сматрати као злочиначке, тако је напрадноја невино са расправљањем политичких гледишта, да ово мора изостати из нашег чисто научног посматрања. Нека буде довољно констатовање, да је цео културни свет једва читао шез анархистичких убистава у најновију руку сматрао за проста злочинства, и да су она злочинства свуда изазвала живо осећање и потребу, да им се стане на пут интернационалном правном помоћу.

(свршиће се)

Др. Драг. А.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Злочин извршен у сну или сановном буљиру. — Познато је, да се утиеци из спољашњег света дотиче и у сну примају и у души прерађују. По себи се разуме да не долазетако јасно у свест као на јави, а и прерада њихова у свести није тако одређена, тачна и правилна, као што је за време, док смо будни. С тога су и радње, које потичу од тих утисака, и њихове прераде у дубоки мрак бесвесне или полусвесне и не одговарају ономе, што би човек у таким приликама учинио, да је потпуно владао својом свешћу и вољом. Разуме се дакле, да за такве радње, ако би оне биле кривичне природе, учинилац махом не би одговарао.

Случајеви да човек у сну или сановном буљиру извршн које кривично дело, нису тако ретки. Изузимајући оне, који се учине у потпуно несвесном стању — као што би н. пр. био случај, ако би мајка у надзубљен сну случајно тежином свога тела притисла и удавила своје новорођенче уврај себе — навешћемо неколико злочина, која су у т. з. сановном буљиру и са неком мером осећаја и свести извршена.

1. Два друга имају заједничку собу. Један је већ у дубоком сну, а други се враћа весео из друштва пуће, и хита да легне. У хитњи не пази свеће, а у оном мраку проврне столицу украј постеље свога друга. Друг му бим у тај час снева о лоповима, па осетив тресак и штропот од столице, која је пала, помисли да неко на њега пуца, дохвати свој револвер и опали неколико метака око себе. Једним од тих метака погоди свога пријатеља.

2. Неком Бернару Шилмајдигу (Bernard Schidmaidzig) дође на сан нека авет — сва у бело обучена. — У страху од ње пробуди се; вили своју жену у кошуљи; помисли у оном мраку и буњилу да је она та авет; дохвати секиру и убије је.

3. У једном осамљеном ловачком ловачку спремао се сваћија да сутра дан ујутро лови, и нарочито је спојој послуси, да га што раније пробуди. Ноћ беше немирна, а пред зору баш бурна: дувала је страшна олујина и сипкино је трсла прашина и прозорима — тако, да је то спахија чак и кроз дубок сан морао осетити. Чујући топот и лупу на прагима учини му се у сну, да злиководи обијају врата и да неће у собу продиру. У томе страху њиме, дохвати своју ловачку пушку и опали према врагима на која је истог трепутка момак улазио, да га пробуди.

4. Неки млад човек имао је врло често страшне снове — нарочито при месечини. Једне ноћи снева и опет неке страхоте и опасности, а у тај мах чује, где врата шкрипе. Тумачећи то као покушаје оне опасности на њега, устане, дохвати дворекку и убије — своја оца.

5. Један човек снева да се очајно с вуком бори. Већ да вуку подлеже, кад се сети, да има нож украј себе. Дохвати га, и сјури га до корица у прса — своме пријатељу, који је до њега лежао и мирно спавао.

6. Тајлор (Taylor) наводи овај чудноват случај са прете. Нека скитница изазе је шпилет у штању. Путујући једном, легне онако уморан украј пута, те у брзо и заспи. У том паше други неки путник, пређе му и дрмне га да га пробуди. Скитница се дошта и пробуди, али у оном

сањивом буњиву дохвати онај штитер на штапа и њим прободе оног човека.

Преваре при осигурању живота. Сваки годишњак игра улогу, данашњу се и преваре. Према томе их мора бити и при осигурању живота. Сваката су те преваре врло грубе и провидне, те се лако дају ухватити, али их има и тако препредених, да могу послужити као примера у криминалистици. Ево неколико значајних случајева те врсте.

I. Убиство или самоубиство. Месеца октобра 1840. год. нађен је на другу која води Штитнику, у колиби крајем удаљен човек. Беше то тешко познати трговац. По томе што се знало, да је у последње време материјално посрнуо, помишљало се у први мах на самоубиство вешањем. Али како беше лешина у необичном, полежају с напонама вешања рукама а пароништ, како беше још и опљачкана: изгледало је поуздано, да је прва сумња неоправдана. Према томе власти, наиме девојко појављених знакова за насилну смрт туђом руком, повеђу кримичну истрагу. Истрага је дуго поћена, али без икаква резултата, и само се толико утврдило, да је тај трговац свој живот осигурао на 40.000 марака — с тим, да се та сума у случају његове смрти има исплатити његовој породици. Смрт може бити и насилна — само не самоубиство.

Тако је стваи стајала — кад се у један мах суду пријави заступник Готајске Банке као друштва, где је тај трговац био осигуран — са доказима, да нађени покојник није туђом руком убијен, него да је извршио самоубиство; — да, даље, према уговору његови наследници немају права на осигурану суму. Најглавнији доказ беше једно писмо, које је несумњиво своје руке писао сам осигураник. У том писму детаљно изјаве, како се убија да његови наследници праве осигурану своту; описује, како ће то дело извршити; и најпосле напомиње, шта ће се с његовим мртвим телом учинити, како се не би дознало, да је донета погинуо самоубиством, јер би онда друштво осигурану суму његовим наследници спорило. По том плану би се, дакле, (о један ступ) сам обеса, један од његових саучесника га скине, руке му извлачке веже, и мртво тело тако намести и опљачка, да се морало помишљати на злочин од туће руке.

II. Сам себе сахрани. У неко једној француској варошки осигура год. 1864. неки трговац код једног осигуравајућег друштва у Паризу свој живот на суму од 100.000 франака. Не потраје дуго, а за тог се трговца сазва, да је материјалне сасвим пропао, да га судови траже ради лажног банкротства, на најпосле и то да је тога ради побегао у Енглеску.

Неколико месеци после тога је то баш у оно време, кад је требало платити другу уплату за осигурање живота) јављају се заинтересовани оном друштву, где је тај трговац био осигуран, и извештавају га, да је тај трговац у Лондону напрасно умро од неке срчане болести. Смрт беше тако нагла и изненадна, да није могао ни у стан стићи, него је на улици издахнуо. У потврду свега тога поднесе, разуме се, и све потребне документе: — уверење лекара о последњој болести и узроку смрти осигураника; потврду од надлештва, које у Енглеској води рачуна о крстању становништва, даље и о смртним случајевима (registrar); на најпосле и уредан записник, који је вођен при самој сахрани.

Осигурана сума беше знатна, бегство осигураника сумњиво..., и друштво, пре него што би исплатило — учини потребне кораке, да се и само увери о тачности и неправоверности тих података. Најпре је ишло стварно, куда је покојник — по своме исказу — по Француској пропало и где се задржавао, па онда по квартовима у Лондону, који су му као стан означавани..., те се тим начином унера, да су готово сви ти наводи и податци лажни. У исти мах утврђено је, да су и све друге околности и саме исправе скроз лажне. Тако на пр. лекар, који је на уверењу о врсти болести и узроку смрти био потписан, није никако ни постојао. Гробар католичког гробља у Лондону, који је тобож тог трговца сахранио, и коме је послата његова фотографија, познао је на њој ово лице, које му је једнога дана само-самцито без икога другога у пратњи, предало мртвачки сандук на сахрану с неправама и под именом тога трговца.

Прама томе било је сасвим јасно, да се у овом случају тицало врло вешто извеђене преваре. Банкротирани трговац није био ни умро, него је баш он сам лично пластина своју смрт пријавио; сам уверење о својој смрти издавао; сам себи спровод спремио; и најпосле и лично свој мртвачки сандук гробару на сахрану предао. Све је то учинио у намери, да дође до потребних докумената, по којима би његова породица и његови саучесници у преварн могли дићи осигурану суму. Сам он био се већ спремио да ће примљени новац лађу куни и натовари, па да где-год у свет буде, где га неће познати и ухватити.

III. Другог убио, па подметнуо. 3. априла 1880. год. нађен је у једној шуми око Најсола (у Угарској) измрцварена и опљачкана лешина средовечног човека, која је по свој прилици из тог жесту њиво убио. Судећи по хаљинама и забеженицама, које су при прегледу леша нађене, беше то трговац целенција — неки Г. из 3. Њега је у то доба на необјашњен начин нестало, па кад је тај леш нађен, сви су признике указивали на то, да је он то. А кад је још и жена његова лешину видела и у њој свога мужа познала, беше јасно, да је нађени леш донета мртво тело трговца Г. из 3.

И власт би, може бити, на томе остала да изненада не искрсну други један спор. Г. беше код два пештанска друштва за осигурање живота осигуран, — и то код једнога на 10.000 фор., а код другога на 5.000 фор. Осигуране је глазило на случај смрти, а наследник му беше жена. С тога и једно од тих осигуравајућих друштава поче живље тражити, не би ли што поуздање утврдило, је ли донета баш она нађена лешина мртво тело његог осигураника, целенције Г. из 3. У том циљу прибави фотографски снимак оне лешине, и разашље га лицима, од којих је могло добити обавештења и у томе правцу. На основу упоређења друштвени лекари, који су у своје време Г. прилином осигурања прегледали, а сем тога и четири сродника, који су га добро познавали, одлучио су исказали, да у тој фотографији нису могли познати Г. Шта више, тврдили су, да између те слике и Г. не могу да пронађу ни најмање сличности. Услед тога почне друштво ту ствар још брижљивије проучавати и испитивати, те најпосле дошла, да је Г., за кога се држало да је убијен, још жив, и да је негде скривен. Пријани то телеграфским путем властима, а власти почну трагати, нађу га и ставе у притвор. Даља истрага по том делу показала је оне необичне детаље. Г. је својом руком неког непознатог човека у шуми у околини Најсола убио; лешину му у своје хаљине преобукао; у џепове му писмена и белешке оставио, које на његово име гласе — у опште: све уредно, како би изгледало, да је то његова лешина. Са својом женом се опет ово претходно договорио, да она лешину убијеног огласи за лешину свога мужа, па да онда без икакве сметње прими осигуране суме, и о њима се састане, где их не познају.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

СКРЕЋАК СЕ ПАЖЊА

На нашем суду општине јабланичке украдено је 8 комада непопуњених сточних пасоша са тиражима, и то под серијом CCXXIX и бројевима 15592, 15593, 15594, 15595, 15596, 15597, 15598 и 15599. Начелник ср. бољевачког среске нашој позиви и општине властима на ове пасоше с тим, ако би се исказали у свом раду или би се ухватили крадљивци, да га известе познавши се на Бр. 15376.

Код начелника среза бољевачког пијани се у пратњи **Милоја Љубинковић**, пијанца из Вукошинца у округу подринском. Код њега је нађена једна кобилан беле длаке, једна прна кобила са ожиљком „О“ и једно дорастато жребе, за које се сумња да су украдени. Среске се нашој позиви властима и приватима, ако би што знали о овоме да доставе начелнику среза бољевачког с позивом на Бр. 12164.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ноћу између 12. и 13. септембра ове године непознати зликовци напали су на Цветка Шљапошца трг. из Шоро, среза радованског. Зликовци су покобу сирака пробудили зид на предсобљу Цветковом, почавши цигле и себе направили пролаз, па су онда њих двојица ушли у предсобље, извршили претресању спаваће и на истих покрали златно прстење Шљапошчево и још неке ствари.

Како касу нису могли да отворе и обију, они су одлучили да упадну у Цветкову собу, да га убију, кључеве му одузму и онда да га похарају.

Међутим, како Шљивовић још није свикао, он је осетио разбојничку покушај на собини крстама за ушуром прозор, скончао је, отворио његов прст и исшао преа у пред га оба злочинца. Пред од Шљивовића ударио по глави, немилих чешћем, да Шљивовић ударио по глави, али је Шљивовић руком одбио чекић, који га је само окрзао. Не губећи присебност, и и иначе веома снажан човек, Шљивовић је ухвативши руком за чекић, ударио са злочинце и тако ребећи својим рукама извео их из куће на двориште, где су се оба тројица загрлили. Сви то и нарма чекали учинило је то су злочинци одмах утекли, остављајући на лицу места свој разбојнички алат, а одвесивши собом све покрадене алвјаре Шљивовићеве.

15. септембра ове године потерао начелника среза рађевског ухватила је једно непознато лице, код кога је претресом нађен сав покрадени алвјар Цветка Шљивовића, и поред тога и разни калуџи и справе за разбојнике. На питању своме, то је лице казало да се зове **Светозар Чолић**, из Трбушић, и оно је признало да је извршило разбојништва код Шљивовића и да су му помагали у томе дечу Благи: Обрад Гајић и Јанко Вуковић, из Трбушнице. Анђелија Ђрић, из Шора и Рашчас Николић из Белотића, слуга Шљивовића.

Како је овај Светозар Чолић, један опасни и прекорели злочинац, који већ скоро три године у Шапцу и округу подрињском врши са својим организованим друштвима опасне крађе и разбојништва, пошто се сумња, да је он извршио убиство поћног стражара у Шапцу у месецу фебруару 1903. год., поштто је био већ судом шабачким за три опасне крађе, за које дела није осуђен, јер је из притвора утекао још 16. фебруара 1903. године од куд се стално налазио у бегству и непрестано вршишу злочиних дела све до сад, док није ухапшен.

Начелство је напашло, да је Чолић извршиоц провалничке куће г. Мих. Самуровића трг. из Шапца, извршено у месецу фебруару ове године, у цењу нохаре, а тако исто да је Чолић, слазши кровом за тринаест опасних крађа извршених за време бегства Чолићевог, по којим су делима његови помагачи и јатаци осуђени.

Као се је Чолић за време свога бегства прерушавао, брејао и пуштао браду у разним облицима, начелство га је хаваљало шако је извештено до сад утврђено, да се је он појављивао.

Чолић је стасо средњег, висок 1·74 с. м., сувоњав, кошчат, смеђ, кратких а доста пуних смеђих брчова, косе смеђе, образ овалних и готово свежавалних, чело ниско, очиџ увијена у главу, са великим трепавицама, у опште лепшкиог састава. Стар је 29—30 година.

Светозар Чолић

Ниће искључена могућност, да се Чолићева „делатност,“ бакљење и пријење распростирало и ван округа подрињског за време од 19. фебруара 1903. год. до 15. септембра тек. год., и за то се изнова шаљем слика, како би се на шај начин дала могућност свакоме ко на што зна о Чолићу да то достави најближој власти начелства округа подрињског с позивом на Бр. 16776.

У Смедереву је 26. пр. месеца ово лице ухваћено у скитњи и без иконших исправа. Оно је изјавило да се зове **Никола Поповић**, да је по занимању калајџија и да је родом из Добрања у Аустро-Угарској.

Пашњицом претресом том приликом нађено је код њега 140 динара у разној сребној и аустро-угарској монети, скривеним у разним кутошима одела.

У Смедереву је Никола живео за скитњу и 24. пр. месеца протеран у Аустро-Угарску, но већ 28. истог месеца ухваћен је у Топчидеру са 80 динара.

И овде је изјавио да је родом из Добрања у Банату, где од фамилије има само једну тетку, по имену Тинку Бабешину, кројачку. У Србији је, вели прешао пре 5 година и живео је најближем њеном у Смедеревском округу.

Управа града Београда има уверења да ово лице није из Аустро-Угарске, да је раније осуђивано за крађе, и да му право име није како је сад казао, већ да исто крије. Овоме као у прилог и то, што при себи нема никаквих исправа, не говори ни у колико банатским акцентом, и што је код њега нађена поћна сума по одећу сировине новца, за које није могао показати одакле му је.

Ко би што знао о овоме лицу моли се да то до тачни Управи града Београда или најближту „Полицијском Гласнику“.

ПОТЕРА

Манојло — Манасије Костић, пекарски момак, узео је 100 динара од свога газде Николе Живојновића, пекара из Ваљева, да преда новчани чланак, кад то није учинио, већ је са новцем побегао. Он је стар 27 година, сувоњав, пошкоси, правомашаст, малих брчова, у свакидашњем говорању и свим понашањима, га шајачком на глави. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да га потраже у својим домашајима и у случају проналаска да га упуте начелству округа ваљевског с позивом за Бр. 12146.

Штампа Краљ. Срп. Државне Штампарије

уредник, Душан Б. Јовановић

БРОЈ 45. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 13. НОВЕМБРА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се шаље у напред, и то најмање за пола године од свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у износу 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединих бројева „Полицијског Гласника“ не продаје се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника треће класе среза мачванског, Тодора Стошића, начелника исте класе среза бањског — по потреби службе;

за начелника треће класе среза бањског, Драгутина Пантелића, начелника исте класе среза колубарског, округа ваљевског, по молби;

за начелника треће класе среза пиротског, Петра Вапцића, секретара друге класе начелства округа тимочког;

за начелника треће класе среза левачког, Момчила Здравковића, начелника исте класе среза азбуковачког, — по молби;

за вршиоца дужности начелника среза колубарског, округа ваљевског, у рангу секретара начелства друге класе, Ђорђа Матића, писара прве класе среза јасеничког, округа смедеревског;

за вршиоца дужности начелника среза сврљишког, у рангу секретара начелства друге класе, Јована Илића, вршиоца дужности начелника среза пиротског, у рангу секретара начелства исте класе, — по молби; и

за вршиоца дужности начелника среза азбуковачког, у рангу секретара начелства друге класе, Љубомира Кнежевића, писара прве класе среза зајечарског, све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. новембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за секретара друге класе начелства округа тимочког, Љубомира Јелића, писара друге класе среза параћинског;

за секретара друге класе начелства округа топличког, Косту Стојановића, писара прве класе среза подунавског;

за писара прве класе среза подунавског, Милана Јанковића, писара среског исте класе у пензији;

за писара друге класе среза азбуковачког, Петра Милићевића, бив. полицијског писара исте класе;

за писара друге класе среза јасеничког, округа смедеревског, Животу Павловића, писара исте класе среза љубићског, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза зајечарског, у рангу писара начелства друге класе, Љубомира Богавца, практиканта среза неготинског;

за вршиоца дужности писара среза пиротског, у рангу писара начелства друге класе, Николу С. Вељковића, писара исте класе начелства округа пиротског, по потреби службе; и

за вршиоца дужности писара среза љубићског, у рангу писара начелства друге класе Милорада (т. М.) Јосифовљевића, практиканта начелства округа неготинског, све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. новембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за писара прве класе начелства округа крајинског, Милорада Максимовића, вршиоца дужности писара среза врачарског, у рангу писара начелства друге класе;

за писара прве класе начелства округа београдског, Захара Станковића, практиканта Министарства Иностраних Дела и свршеног правника;

за писара друге класе начелства округа крагујевачког Војислава Николића, практиканта среза гружанског;

за писара друге класе начелства округа крагујевачког, Танасија Танасијевића, бившег полицијског практиканта;

за писара друге класе начелства округа рудничког, Харалампија Ђорђевића, практиканта среза пиротског; и

за писара друге класе начелства округа пиротског, Тихомира Мијатовића, практиканта начелства округа крагујевачког, — све по старом закону

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. новембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза посаво-тамнавског, Д-р Мишу Михаиловића, лекара среза посавског, округа ваљевског, по потреби службе;

за лекара среза качерског, Саму Говедарицу, лекара среза тамнавског, по потреби службе;

за лекара среза подунавског Д-р Максима Ђедића, лекара општине смедеревске, по његовом пристанку;

за лекара среза посавског, округа ваљевског, д-р. Борисава К. Радисављевића, напаченог лекара среза алексиначког и моравског округа пиротског, по потреби службе;

за лекара среза рачанског д-р. Војислава В Михаиловића, лекара среза љубићског, по потреби службе;

за лекара среза тамнавског д-р. Павла Војтеха, лекара среза параћинског, по молби;

за лекара среза параћинског, Хранислава Јоцића, лекара среза ражањског, по потреби службе;

за лекара среза ражањског, д-р. Драгутина Вељковића, лекара среза јасеничког, округа смедеревског — по потреби службе;

за лекара среза таковског и љубићског, д-р. Јосифа Недића, лекара среза таковског, по потреби службе;

за лекара среза мајданпечког и пожаричког д-р. Макенза Селаковића, лекара среза сврљишког, — по потреби службе;

за лекара среза јасеничког, округа смедеревског, д-р. Владимира Поповића, лекара среза левачког, по потреби службе;

за лекара среза левачког, д-р. Ивана Поповића, бившег лекара општине београдске;

за лекара среза алексиначког и моравског, округа нишког, Д-р Ђорђа А. Доду, лекара општине алексиначке; и

за лекара среза трнавског Д-р Косту Ст. Ристића, лекарског помоћника опште државне болнице.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. новембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је, да се:

Јосиф Цветић, начелник друге класе среза ћеваичког; и

Васа Аранђић, писар прве класе среза грузанског, на основу §. 70 закона о чиновницима грађанског реда ставе у пенсију, коју им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. новембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Гаврило Јевтић, вршилац дужности писара среза поцерског, у рангу писара начелства друге класе, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти на државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. новембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу тачке 5-те члана 8-ог закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља од 30. марта 1881 год., поставити:

у Главном Санитетском Савету:

а, за редовне чланове:

Д-р. Јевремa Жујовића, шефа одељења за сифилистичне и кожне болести у општој државној болници;

Д-р. Војислава Суботића, шефа хируршког одељења у општој државној болници;

Д-р. Јована Данића, управника болнице за душевне болести;

Д-р. Јована Ј. Јовановића, шефа гинеколошког одељења и управника бабичке школе у општој државној болници;

Д-р. Димостена Николајевића, шефа лекара унутрашњег одељења у општој државној болници;

Д-р Милана Јовановића-Батута, професора Велике Школе у пензији;

Д-р. Ђоку Ј. Николића, физикуса Управе града Београда;

б, за чланове замснике:

Д-р. Симу Карановића, санитет. мајора;

Д-р. Војислава М. Суботића, секунд. лекара болнице за душевне болести;

Ђорђа П. Нешића, очног лекара;

в., за ванредне чланове:

Д-р. Марка Т. Леко, професора Велике Школе у пензији;

Алексу Поповића, главног марвеног лекара Министарства народне привреде;

Андру Стефановића, професора Универзитета;

Николу Николића, јавног правозаступника у Београду.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. новембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Милан Лековић, писар друге класе начелства округа чачанског, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда – отпусти на државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. новембра 1905. г. у Београду

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета од 25. октобра ове год. Бр. 7044., које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправке зграда смедеревске окр. болнице по ревидираном предрачуну и одобреној лицитацији може утрошити 2056 динара и овај издатак ставити на терет партије Бр. 168/1 гл. XXXIV санит. буџета ове 1905-те године предвиђене на оправке и доправке болница и других санитет грађевина".

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. октобра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета од 25. октобра ове год. Бр. 7645, које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на оправку зграде за стан управника и апотеке опште државне болнице на Врачару, која је извршена у режији, може по ревидираном и одобреном окончаном рачуну утрошити суму од 1600-20 динара и да овај издатак може ставити на терет партије Бр. 168/1 гл. XXXIV санит. буџета ове 1905-те године".

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. октобра 1905. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

(НАСТАВАК)

§ II.

(НАСТАВАК)

Даље има контроверсних питања код стицања и губљења државине. Ми ћемо поменути само једно. Да државина постоји, треба ово двоје: материјални услов, corpus, и интелектуални, animus. Када ће се сматрати да је овај први услов испуњен? Поменућемо, да ли се државина може стећи друкчије него физичком апрехензијом? Другим речима, може ли се државина пренети, онако како то може бити са правом, и самом сагласношћу странака (solo consensu)? Зато што су ово питање на разне начине расправљали, француско и немачко законодавство не везују ништа дејства за уговор, када је њему задатак да изврши пренос својине на некој одређеној ствари (res certa[39]).

Док у француском праву такав уговор одмах, и пре свако материјалне, фактичке, предаје ствари, преноси својину са траденса на акципијенса (чл. 1138 с. с.) дотле, у немачком праву, уговор, сам по себи, има само то дејство, да крије тражбена права и обавезе, али не и то да, пре фактичке предаје, пренесе својину. Како траденс не може пренети својину на акципијенса, а да за себе задржи својинску државину (Das Eigenbesitz-§§ 872. и 937. нем. грађ. зак.), и како се, по немачком праву, државина моћи стећи једино фактичком апрехензијом ствари, то се, код уговора, пренос својине врши тек у моменту предаје [§ 929. нек грађ. зак.]. Само онда, ако је страна већ у акципијенсовим рукама, државина се може пренети сагласношћу странака [§§ 929 in fine и 930. у вези са § 854. друга стан нем. грађ. зак.].[40] На који се начин систем француски може измирити са захтевом да се државина мора на акципијенса пренети, на да овај постане власником, ми смо о томе доста опширно говорили у својој, већ поменутој, расправи: *О правном карактеру удовичког уживања и о међусобном односу* (стр. 29. прим. 35.) и на њу упућујемо оне које би ово питање интересовало.

Да додамо овде да, по француском законодавству, прекариста (детентор) не може самом својом новом својом детенцију претворити у државину (чл. 2231. и 2236. франц. грађ. зак.). Nemo sibi causam suae possessionis mutare potest. Тек ако детентор почне манифестовати нову да ствар хоће да држи у своје име, да, поред corpus-a, хоће да има и animus — манифестовање новог онога у чије је име детентор ствар држао — настаје промена у положају детентора: он од прекариште постаје држалац, што му даје могућности да ствар добије узукапијом у својину (В. у чл. 2238. франц. грађ. зак. још један случај интерверзије у титулусу).[41] По нашем грађ. законику могао би, и без испуњења онога другог услова, детентор постати држалац. Поште се, за државину, тражи corpus и animus, а по-што, у нашем грађ. законику, немамо

[39] B. Lacantinerie et L. Barde, *Des obligations*, I. p. 365; Planiol *Traite elementaire de droit civil*, I. p. 446. à 452.

[40] Својина на непокретним добрима (Grundeigentum) преноси се уписом у баптинске књиге (§. 925. нем. грађ. зак.). Исто је тако и у француском законодавству у погледу трећих лица (чл. 1141. с. с. и зак. од 23. марта 1855 по и. к.). Dernburg, op. cit., III. S. 297.

[41] B. Lacantinerie et A. Tissier, *De la prescription*, p. 173 et 174, 217. У римском праву под прекаријумом се подразумевало оно лице које је дошло у ствар ствари саме да се њима може послужити, али за ју, па пред захтев онога од кога је дошло, мора вратити. Глосатори и канонисти тај термин су проширили и на остале детенторе. *Ibid.*, op. cit., p. 171.

одредбе односно забране интерверсије титулса. један детентор би имао просто да почне да ствари држи у своје име па да себе преобрати у држаоца. Само она интерверзија дала би му једнако право на употребу државинских интердиката, док би, у погледу узукапије, положај његов остао непромењен: у нашем праву на узукапију се не може позвати држалац чија државина нема основа, а такав је случај овде.[42]

Напоследку, законодавства нису једнака ни у погледу дејства државине. Док се, у колико је реч о заштити државине, она сва слажу у томе да ову треба увек обезбедити, независно од њеног основа стицања и савесности држаочеве,[43] дотле се она често разминошаве код питања и условима за узукапију (usucapion, die Ersitzung). Тако, у француском законодавству, може се стећи својина застарелошћу и онда, када је државина несаконита (inexistante) или несавесна (sans juste titre ni bonne foi). Осим државине (titulus) и савесности (bona fides) користи су у томе лико што је тада рок за узукапију краћи (чл. 2262. и 2265. с. с.). У аустријском праву, као и нашем, узукапије може бити само под два услова: да је државина законита и да је савесна (§ § 1460 и 1465. аустр. грађ. зак., § 628. срп. грађ. зак.). Иначе се својина не може стећи застарелошћу.[44] Немачки грађ. законик који, као правило, познаје само узукапију покретних ствари, тражи, за ову, такође савесну државину (guter Glaube). Али, за разлику од римског (под обичне узукапије) и аустријског права, основ, (titulus (Der Titel), није, по нем. грађ. зак. (§ § 937. и 945.), потребан.[45] Да додамо, да, у француском законодавству, по оном старом правилу En fait de meubles possession vaut titre, својина на покретним добрима се стиче под она два услова: да се је задобила државина и да је прибављач ове bona fide.[46] Само у случају крађе или губитка ствари може власник ствари ову повратити за три године, рачунајући од дана крађе или изласка. Наравно, после три године његова rei vindicatio гаси се само у погледу следбеника bona fide крадљивца или изласка. Против крадљивца и изласка, као и против њихових следбеника (les sous—acquéreurs) mala fide његова петиторна тужба застарева тек после тридесет година.[47]

Овај летимичан преглед неких важнијих питања која се тичу државине показује у колико мери се у овом делу науке о приватном праву са тешкоћама сусрећемо. То показује, у исти мах, слабу страну нашега законодавства о изношењима, које је расправљање тако замашних питања стављено у атрибуције административне власти. Власт она функционише овде, изузев Државни Савет, у лицу само једног органа, за разлику од судске власти, која суди, у начелу, колегијално. Овоме треба још додати и ту околност: да су органа управне власти код нас врло често несручни за ова питања. Тек најновији закон о уређењу округа и срезова прописао је за округине и среске начелнике нарочите школске квалификације 'да су свршили Велику школу у Србији или који завршетак Универзитета, овде или на страни, чл. 25. и 48.). Али и то не обара, и зато је у неколико слаби, ону горњу примедбу о нестручности административних органа у питањима приватно-правних. Јер, на пример месту, треба ће доста времена док се тај закон, у колико је реч бар о квалификацијама среских начелника, потпуно у живот уведе. Затим, поште се, по њему, за округине и среске начелнике не тражи искључиво диплома правног факултета, већ такав чиновник може бити и свршена ученик неког другог факултета, то ће се дешавати да спорове приватно-правне природе решавају људи којима то апсолутно није струка. Осим тога, по чл. 48. истога закона, и по његовим тачкама 5. и 6., место среског начелника може, под условима тамо предвиђеним, заузети и једно лице које није никакав факултет свршило. Напоследку, остају полицијски писари који ће често такође спорово код извршења расправљати и који, по чл. 31. наведеногa закона, могу бити лица која су свршила четири разреда гимназије; и управник Града Београда и чланови управе тога Града за које се не тражи никакве нарочите квалификације. Зак. о уређењу округа и срезова вели у чл. 158. само ово: „Управник Београда има ранг и плату окружних начелника, а чланови квартова исте су у две класе: . . . .“ Та значи да у погледу квалификација, ти полицијски органи потпадају под зак. о чин. грађ. реда (§. 3.). Што се тиче Државног Савета, и он, за сада, не стоји много боље у погледу стручности у реченим питањима: једна мала мањина његових чланова свршила је правни факултет. Овакав, пак, састав Државног Савета донушта Устав, по којем чл. 142. Државни Савет ница могу бити они сриски грађани, „који су свршили у Србији или на страни какав факултет или какву вишу стручну школу која стоји у реду факултета.“

(наставиће се)

Живојин М. Перић.

[42] Разуитат је, у главном, исти: у праву, праву може бити узукапија и у односу основа државине, као но може бити интерверзије титулса; код нас може бити интерверзије титулса, али не може бити узукапије без основа државине. У француском праву господар ствари заштићен је против детентора забрном интерверзије титулса, под пас забрапом да се, у односу заинтересоване државине, може стећи стеком узукапијом. Ток у ова законодавства завишени су заиста против детентора.

[43] Сама државина је заштићена, била она правична или неправична, савесна или несавесна.

[44] Stubenrauch, op. cit., II., S. 795. and fl.

[45] Dernburg, op. cit., III, S. 317. И у пандектном праву, за разлику однас, траже се, поред bona fides, и основ државине (Unterschied, inter titulus possessionis). За закрпени однос била је довољна bona fides. Arnto, Посједете. Пројект Дора Драг. Т. Мијушковића, изд. II., стр. 381. и 401. Као што видимо, немачки законодавац, код узукапије покретних ствари, задржао се на условима које је пандектно право тражило за изградњу тридесете годишње односно четрдесетогодишње узукапије, са тим разликом што он тражи десетогодишњу узукапију (§ 937. нем. грађ. зак.). У аустријском и нашем праву довољна је тространна односно шестогодишња државина (§ § 1460. и 1472. аустр., §§ 628 и 631. срп. грађ. зак.).

[46] Аутори не воде нигде о томе, да ли је по-требан titulus. B. Planiol, op. cit., I., p. 491. et 495.

[47] Planiol, op. cit., I. p., 495. и 498.

ПОЛИЦИЈСКИ ЧИНОВНИЦИ
и
Пројект закона о чиновницима грађанског реда.

(свршетак)

Није ли права аномалија с гледишта здравих принципа и једне најдемократскије, али истините правне државе, кад се често и у сред законодавног тела, од времена на време, могу посматрати примери неоправданог такмичења у фразама, које треба што више да нагрде полицијску власт, а нарочито оне њене органе, који су на истакнутијим позицијама. Каква се успех може тражити од те власти у сузбијању злочина и преступних дела и у опште, у свима пословима полицијске безбедности, кад сам тај посао припада надлежности оне исте власти, којој свака и позвана и неповвана може сасвим произвољно давати искључиво негативне квалификације најгорег облика; кад јој се, често, и то, како мислена, не само без казне, него на некој, прорачунљивој популарној основи, могу да добацују фразе, које ту власт у основи компромитују, које је ограничавају као неморалан појам и дају јој рђаву квалификацију. И на здоровима и у чаршији и у кафани, нарочито у редовима мање интелигентним, на овакве појаве напазано врло често, али се на њима не заустављамо; јер су нам постале толике обичне, да више на њих и не обраћамо пажњу. Чудно је, што у таквој земљи полицијска власт постоји још и као сва њена административа — правни појам. Оваква морална и правна деградација полицијске власти, највише чини, те о ауторитету власти у опште, а не само полицијске, не може још за дуго време да буде озбиљне речи. Јер полицијска власт, као што смо већ напоменули, тангира у највећој мери и најбитније интересе снега грађанства, јер је та власт посилац праве надлежности за јавни ред у земљи. Због тога, ауторитет те власти прва је претпостака за успех јавне службе у опште, а нарочито за јавни ред. Ма како се изводила реорганизација јавне службе у Србији, без тога услова не може се имати успеха. И онда, кад се ноним законодавством те врсте мора поглавито на тај услов нарочито да пази, онда би било веома нецелисходна на и опасна камера, да се полицијска власт остави и даље у положају, у коме је до сада била; та више, у положају, који би био још и горе, у колико би се за ову стварао још и нарочити негативан изузетак, који би је лишио одлака свију осталих чиновничких струка. Ми не бисмо могли разумети реорганизацију јавне службе у Србији, ако би се она извела на основи на којој би ауторитет најважнијег дела извршне власти остао и даље и морално и правно умањен. Напротив! Хоћемо ли да нечимо земљу озбиљном реорганизацијом јавнога права, додајмо јој у првом реду јаку и с пуним ауторитетом полицијску власт. А такву власт најлакше можемо имати онда, кад њеним чиновницима, изузетно од снега осталог чиновништва, задржимо и даље положај, који

могу да одређују партијски и произвољни утицаји чарише, а услед несрећне одредбе, по којој само ти чиновници не би били заштићени у државној служби.

Поглавити разлог, који се истиче у одбрани мишљења, да полицијским чиновницима, а нарочито онима на старешинским положајима, не треба признати сталност, поличне је природе, и то готово искључиве политичке — партијске. Из тога, на први поглед, да тај разлог није сасвим неоснован. Зна се, да у земљама, које практикују систем парламентарне владе, политичко особље треба да роди што сагласније интенцијама владе; из самим тим треба да је и по њеним политичким назорима што ближе гледиштима, која начелно једну владу обележавају. За такве органе мисли се, да они боље од осталих схватају прави смисао владиних тежња и принципа, које она има да спроведе равноликим законодавним реформама; да ће преданије служити извођењу њеног програма и у облику опште администрације и у облику енергичне и правилне примене закона; да ће на тај начин више допринети јачању ауторитета владе, којој још и партијски припадају, и очувати и побољшати расположење маса, као парламентарну подлогу за даљи рад и трајање владе.

Нема сумње, да је опако гледиште на старешинско полицијско особље за парламентарну владу од значаја. Ала, да ли би парламентарна влада могла у опште имати такве кандидате на опако важним положајима онда, кад би се њихов избор морао ограничити само на најлошије елементе из државне службе, или само и готово искључиво, на такве елементе „са сокака“. А ми смо већ видели и са довољно оправданих разлога објаснили, да мимо такве кандидате не би било и других, бољих, кад се чиновништва полицијске струке не гарантује сталност државне службе. Сва ова чиновници државне службе и сва она, у истини јаки људи са сокака који не желе, да свој солидан положај замене скорим истеривање из државне службе — неће се примити полиције. То је сасвим сигурно. А који су то онда елементи, који ће се са нарочитом способношћу и моралном исправношћу заложити, да толико предано и корисно послуже држави, да том службом чак треба да заслуже и неку политичку добит за владу, да јој одрже и појачају ауторитет у народу, и на тај начин сачувају и побољшају расположење јавнога мњења за даље изборне успехе и опстанак владе? Напротив, окружена неопробаним и лошим елементима, које је по невољи морала узети, она је доведена у горе положај, него што је пре тога била, да је такви њени људи компромитују и својом проблематичном моралношћу и својим незнањем. А да ће такви кандидати бити још у толико више сумњиве и властиве моралности, у колико и сами морају рачунати са брзим губитком службе, то је сасвим сигурно.

Међутим, и с те стране ствар сасвим друкче стоји, кад су и старешинска положаја заштићени начелом сталности државне службе. Парламентарна влада тада располаже најширим изборном кандидатјер јој стоје на расположењу сви чиновници осталих административних струка, па ако хоће и она непотребан плус са сокака, ма да ће „сокак“ само по изузетку моћи да дâ једног вишег полицијског старешину. Влада тада није принуђена, да узима оне, који су најгори, него да међу онима, који су одлични, бира најбоље, у свој нери, у којој налази, да заточено старешинске особље треба да замени другим, партијским. Тако стоји ствар, кад се дискутује несредено са гледишта овог главног политичког разлога, који се наводи, у главном, у смислу партијском, и који се хоће да правда начелима парламентарне владе; али тако стварстоји онда, кад се тај разлог у целини акцентира. И у том, дакле, случају, изчезло сталности треба да се примени и на све полицијске чиновнике.

Али, пре свега, није истина, да са изменом парламентарне владе треба да се измене и све полицијске старешине. Искуство је и код нас показало, да на старешинским полицијским положајима могу тако исто корисно да се употребе и људи из опозиције, па често и много корисније, него „своји“ људи: ако они, иначе, имају у јачој мери потребне услове, да на тим положајима представљају јаку и савесну власт, и то је ово што је главно. Такини људима није потребна партијска карта, па да влади дају више ауторитета заклоном службом, него што би је могли да дâ њени партијски људи, али без тог услова, које траже интереси државне службе. Шта више, влада ће увек изгубити, у место да добије, кад такви људе из опозиције замени својим, или слабим људима. Ми можемо разумети намену полицијских чиновника на истакнутијим положајима само онда, кад је она строго с гледишта интереса јавне службе целисходна. Ако се у том смислу партијски интереси и разлози не поклапају са разлозима и интересима државним, онда би замена чиновника била штетна, онда би се она вршила искључиво или бар више на основи партијској, а без обзира на интересе државне; а таква измена, штетна по интересе државне, била би самим тим штетна и по партијске интересе парламентарне владе. Јер парламентарна влада има задатак да ради у јавном интересу, да тај интерес, с обзиром на режим осталих странака што јаче истакне и да на њему ради, да тако потенцијаном успехом у јавној служби задобије за се расположење маса; и да у том смислу добије још и партијски. А ако је за такву службу у корист јавних интереса јачи кандидат из опозиције; ако би он тим интересима боље служио и више допринео, него кандидат који га смењује, онда је измена учињена на штету јавног интереса, на самим тим и на штету парламентарне владе, која је за ту измену одговорна. Другим речима, кад год влада неће да води партизанску него државну политику; кад год се партијски интереси и партијске дисциплине не истакну изнад интереса и начела државног права и државне политике, онда ће бити изгубити интересе, да се користи кандидатима, који ће што боље државним интересима послужити; и у таквом случају, она неће моћи чиновнике, за које већ има сасвим разложног уверења, да су за свој посао и положај довољно употребљени и јаки, да их не може заменити јачим особљем. Другим родом влада би потконавала ма-ралне и политичке погодбе свога опстанка; она би се експлоатисала као политичка неспособна и као партизанска; у мери, која нагосештава, да она измене полицијског особља не чини из разлога и интереса државне потребе, већ из партизанских смерова, да ради партизанских и да као партизански режим преко полицијског чиновништва, на неисправној, противаконитој основи хоће да стара себи већину. Такве владе губе у брзо обележје исправне парламентарне владе, и постају партизанске, које све више обрађају пажњу партијским, у место државним интересима, док се, најзад, ако пре тога сасвим не пропадну, не изметну у обичне клике; а у парламентарним земљама искуство је показало, да је од котерије до клике само један корак. Напротив, начело сталности, у месту да компромитује, ово благотворно утиче на систем парламентарне владе, јер унеси моралну исправност у целокупну јавну службу и односе и горе и доле, не допуштајући ни партизанима на влади, ни партизанима у народу, да полицијско чиновништво сматрају као своје партизанско оруђе, и да преко њега компромитују јавну службу и штете јавне интересе. Полицијски чиновник, високо уздигнут изнад партизанства, заштићен начелом сталности у државној служби, поставе искључиво органи државне службе и државних интереса; а због те службе и тих интереса постоје све на и парламентарне владе у правној држави. Ми смо, дакле, не само за начело сталности државне службе и код полицијског чиновништва, него налазимо, да би била врло опасност за државну службу и да би се основна начела правилног процвата, дакле његова системска основа, у целини компромитовала, ако би се полицијско чиновништво, на у ком његовом делу, тога начела изузело.

Милутин А. Поповић.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС

ЗА ЗАТВОРЕ ЗАВОДЕ

први део

досадашњи међународни конгреси

(наставак)

II. Конгрес у Штокхолму 1878 (од 3—7 августа)

Деветнаест земаља и двадесет и седам држава биле су званично представљене на овоме конгресу. Питања су била подељена у три групе и то: у прву групу су улазила питања на казнено законодавства, у другу питања о извршењу казне, а у трећу о превентивним мерама. Сва су ова питања претресана у три секције и у пленуму конгреса где су донешене десетинине одлуке. На конгресу претресана су ова питања: *I* секција: 1, законско

уређење извршења казне; 2, сједињење казнâ лишењем слободе, 3, депортација; 4, надзорност централне управе. — *II секција*: 1. међународна статистика казнених завода; спремање чувара; дисциплинске казне; 4, привремени отпуст, 5, усамљенички затвор; 6, трајање усамљеничког затвора. — *III секција*: 1. старање за пуштене осуђенике и помагање од стране државе; 2, поступање с малолетницима који је ослобођен казне, као и са напуштеном децом; 3, о међународним мерама против злочинца; 4, борба против поврата.

Италијански делегат саопштио је конгресу позив своје владе, да се идући конгрес састане у Риму.

Међународна Комисија за казнене заводе конституисала се изабравши себи за председника Алмквиста (Almquist), а за тим је претресла и усвојила израђени пројект статута за комисију; шведски министар спољних послова је умољен да дипломатским путем саопшти овај пројект владама разних држава.

Идући састанак комисије био је у Паризу октобра 1880, на коме су биле званично представљене трипест влада. Циљ је овоме састанку био, да се види какав је одговор дошао од разних влада на циркулар шведског министра спољних послова односно пројекта статута. Овај пројект, на који су већ многе државе пристале, усвојен је дефинитивно. За председника комисије изабран је италијански делегат Белтрами — Скалција.

Статут за Међународну Комисију за казнене заводе, који је за овом састанку комисије усвојен, а допуњен на другом састанку државном у Берну септембра 1886, гласи:

Чл. 1. Образована је Међународна Комисија за казнене заводе са задатком да скупља податке и обавештења, која се односе на предупређење и репресију злочина, као и на казнене заводе у опште у намери, да даје владама обавештења с мерама и средствима која би требало употребити на да се стане на пут повредама казненог законика, да се обезбеди њихова репресија, а да се при том поправљају злочинци.

Чл. 2. Комисије ће бити састављена из делегата разних влада, које би хтеле учествовати у остварењу горе означеног циља.

Чл. 2. Свака земља може именовати једног или више делегата. Али у последњем случају свака влада располаже само једним гласом.

Чл. 5. Она ће на својим редовним састанцима бирати одбор, који састављају: председник, потпредседник, који врши дужност благајника, и секретар.

Чл. 6. Комисија ће публиковати у свом листу на француском језику, потпуно или по:

а) законе и органска правила која се односе на казнене заводе и која буду издата у разним државама;

б) законске пројекте о овим предметима о извештајима који би им претходили;

в) извештаје о питањима, стављеним на дискусију следећих конгреса;

г) чланке и оригиналне студије, која би улазили у оквир комисијског задатка и који би уз то имали општу вредност.

Она ће организовати међународну статистику за казнене заводе.

Чл. 7. На својим састанцима комисија ће претрести питања, која је одбор ставио на дневни ред. Сваки члан има права да комисији изнеси питања на претресање. Та питања треба да буду упућена председнику најмање три месеца пре састанка комисије.

Свако претресање приметиће се у извештају с назначењем имена отих, који су у претресању учествовали.

Чл. 8. Комисија ће, у споразуму с владом оне државе у којој ће се држати конгрес, одредити дан и место конгреса, утврдиће програм као и правилник за тај конгрес.

Чл. 9. Конгрес ће се држати у међувремену најмање од пет година.

Чл. 10. Комисија ће ступити у везу с друштвима за казнене заводе у разним државама и стараће се да се сличка друштва стварају. Она ће такође ступити у везу и с лицима, која, по свом свом специјалном знању или искуству, могу бити од користи комисији и циљу, који је она себи у задатак ставила.

Чл. 11. Да би се накнадили трошкови око штампања протокола комисијских, циркулара, извештаја, истраживања, преписке и т. д., комисија ће сваке године одредити свом одбору суму од 8000 до 15000 динара, коју ће дапати државе у сразмери од 25 до 50 динара на милион становника. Делегати ће једнаке од чланова, кога комисија одреди приликом сваког састана, положити суму, одређену на владу коју представљају.

Чл. 12. Одбор ће извршивати одлуке комисије. Он ће је сазивати и одређивати дневни ред; у међувремену између седнице, он ће отправљати послове.

Чл. 13. Кад год одбор за потребно наће саветовање се са члановима комисије путем циркулара.

Чл. 14. Сву преписку вршиће секретар, који ће дужан да од ње прави акта и да чува архиву.

Чл. 15. Сваки акт одбора него и циркуларе и предмете треба да потпише председник или потпредседник и секретар.

Чл. 16. Одбор ће сваке године поднети комисији извештај о реду, пројект буџета, као и остале рачуне. Ови извештаје, као и протоколи седница комисије, слаће се свима заинтересованим владама.

III Конгрес у Риму 1885 (од 1—13 новембра)

Двадесет земаља и двадесет и две државе биле су званично представљене на овоме конгресу. Питања, која су била претресана, подељена су у секције: *I. секција*: 1, одузимање грађанских или политичких права; 2, слобода судије у одмеравању казне; 3, одговорност родитеља за кривична дела која изврше њихова деца; 4, права и дужности судије према малолетним злочинцима. — *II. секција*: 1, зидање казнених завода келиског система; 2, заводи за истражни притвор и краткотрајне казне; 3, извршење казне у државама које се погађају баве пољопривредом; 4, о надзорницама; 5, о исходу осуђеника. — *III. секција*: 1, о склоништима за пуштене осуђенике; 2, о уговорима за сплавање кривица; 3, о скитницама; 4, о попетама, које чланови друштава за потрошњу треба да чине осуђеницима; 5, о школи у заводу; 6, о занимању осуђеника у недељне дане.

Руски званични делегат Гелкин Врашкој саопштио је конгресу позив царев, да се идући конгрес састане у Петрограду.

Међународна се комисија поводи конституисала изабравши себи за председника Гелкина Врашкој, а Бедтрани — Скенција за почасног председника. Септембра 1889 комисија се састала у Женеви да утврди програм идућег конгреса и да посвршава остале припремне радове.

IV. Конгрес у Петрограду 1890 (од 22 маја до 1 јуна).

Деветнаест земаља и двадесет и шест држава званично су учествовале на овом конгресу; званичних делегата било је 69.

Питања, расправљана у три секције, била су ова:

I. Секција: питања казненог законодавства:

1. На који би се начин и помоћу којих средстава могло доћи до истих назива и тачних дефиниција оних одредаба казненог зборника, коју би требало да се надаве у свима међународним уговорима о издавању криваца?

2. Какво значење може имати пријатељство с тачке гледишта кривичног права:

а) било као преступ, посматран сам за себе.

б) било као околност, која прати законску повреду, и која се појављује као средство, које уништава, умањује или отежава карактер кривичности?

3. Треба ли завести предавање науке о казненим заводима као засебног предмета? — На који би се начин с тим предавањем могло сједињити позитивно изучавање факата и питање о извршењу казне, а да се при том не ремети службена поредак, и да се административним задацима не чине никакве сметње?

4. За које би повреде казненог законика, под каквим условима и у којој мери ваљало унети у законодавства појединих држава а) систем укора и опомене, које би судија имао да управи окривљеноме на место казне, и б) начин одлагања казне, коју би судија изрекао, но коју би осуђени имао да издржи тек онда, ако би наново био осуђен за какво ново кривично дело?

5. Која је власт биги надлежна, да решава о судбини деце, осуђене за преступе и испупе? На каким основима и по каким начелима ће се решавати, ако оне законске повреде повлаче за собом: а) било казнену осуду и затвор у каквом правом казненом заводу, било намештање у какав завод за поправљање покварене и недисциплиноване деце, и б) било смештање у какав васпитни завод, намењен деци, која стоје под туторством јавне власти?

Да ли доба детињег узраста треба да буде једини услов за решавање ових питања, и ако треба, онда под каквим условима?

6. Каквим средствима би се најбоље могло дејствовати против прикривача или доцнијих помагача?

7. Како би се могао отклонити штетан утицај родитеља и тутора над њиховом децом и пупилама за време условног отпуста последњих, и у опште од истека њихове казне па до пунолетства?

8. На каквим би основама ваљало одвојити судску од административне јурисдикције за дисциплиновано суђење преступа, које би осуђеници извршили за време издржавања своје казне? Које би преступе ове врсте ваљало расправљати пред судом, а за које би опет административна власт могла изрицати пресуду?

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

КОЦКАРИ И КЕСАРОШИ

Још у 19 броју овог листа, говорећи о професионалном коцкару Љубомиру Усковићу, додирнули смо укратко живот наших коцкара и кесароша са обећањем, да ћемо се на ову ствар поново вратити и опширније проговорити о овом нашем великом злу, чије опасне последице сви увиђамо и осећамо, али противу којих, бар до данас, нисмо ништа предузимали.

Потернице и фотографије коцкарске и кесарошке, којима је испуњен данашњи број „Полицијског Гласника", увериће сваког да су они куд и камо опаснији и штетнији по друштво но што се на први поглед замишља.

* * *

До пре 15 год. у целој Србији није било више од 20—30 правих коцкара и кесароша, а данас их има око 100—150, дакле пет пута више.

И ако доста знатан, број овај није толико опасан својом величином колико особинама и навикама оних који га сачињавају. Јер, треба знати, да овде нису у питању 100—150 обичних криваца, који су се по издржаној осуди вратили својој кући, породици и професији, већ је реч о једној читавој војсци злочинаца која, немајући ни куће ни породице ни занимања, јури из града у град, са панађура на панађур, са трга на трг и, према приликама, врши сва могућа кривична дела. Реч је дакле о личностима, које злочин сматрају и врше као и сваку другу професију; које су себи ставиле у дужност да јавно војују против друштва; да га нападају у свакој прилици и са свију страна. То нису више личности способне за поправку и частан живот, већ у пуној мери анти-социјална отворења, која о друштву воде рачуна само у толико у колико је оно предмет њихових напада и експлоатације. Цео њихов живот посвећен је овом циљу, и све мере, које предузимају и друштво и појединци да их од њега одврате, остају увек безуспешне. Ко само једном ступи у њихово коло, тај је за друштво изгубљено. Има нечега у њиховом скитачком и оптимистичном животу што привлачи и преображава знатан број младих људи који се њима дозна у додир. Редак је панађур на коме се не појави каква „нова" и власти непозната „снага", која вештином и дрскошћу својих операција изненађује не само власти већ, често пута, и своје учитеље — старије коцкаре и кесарошке. Колико је и колико младих људи пропало за навек дошао само једном у додир с њима.

Али ово, што је у целој овој ствари најжалосније, то је да су наше власти готово немоћне да овом злу стану на пут — да га униште.

Ово управо и јесте главни разлог, који нас је побудио на писање свега овога. Ну, о томе мало доцније.

* * *

И ако не прецизно, али опет доста приближна разлика између коцкара и кесароша, постојала је све до пре 15—20 год. Први су, у њих не уборајмо отмење, али опет професионалне картароше, потурали поглавито „бенчеве", лажно пресеће и „бацали пола", дакле вршили послове који пре долазе у домену варалачких но коцкарских (картарошких) операција, — док су други — кесарошки — ударали поглавито на кесе, новчанике, сатове и остали шиух, служећи се, ради постизања свог циља, или нарочитим помоћницима који су вртају заваравали за време операције, или ножем којим су просецали џеп, одсецали кесу (отуд и израз сецикеса) и т. д.

Ово што нарочито карактерише наше старије коцкаре и кесарошке, то је што, с једне стране, ни за какав новац нису хтели узаити у дела која би, по закону, а они су врло добро знали кривични закон, улазила из домене простих крађа, и што су се, с друге стране опет, трудили да у своје операције унесу што више уметничности и вештине, да не речемо генијалности.

Не претерујемо ни најмање кад тврдимо, на против о томе имамо и доказа, да су наши старији коцкари и кесарошки називали нарочитог задовољства у што вештијем извођењу својих операција.

Познати Марко, „Чапкун", један од најбољих представника „старе кесарошке гарде", и дан дани прича са нарочитим задовољством како је пре 25 год., у улози секретара министарства унутрашњих дела, успео да задобије љубав једне младе и леле удовице, и да јој, на крају крајева, предиче 75 наполеона. Он је и данас сав срећан кад о овоме говори, и умиљато се љути кад чује како млађи нараштаји коцкарски) узаве у најдрскија предузећа, која убијају у „добар глас" старим коцкарима и кесарошима.

И ако је Марко у прошлој години славио тридесетогодишњицу свога „успешног" рада; и ако још и данас важи као идол у коцкарском и кесарошком свету, он је ипак свега два пута судски осуђиван, и то оба пута због *простих крађа*. „Код бих знао да бих добио милијуне, па би ми уа то још нешо и јамчио да неће бити укваћен, нема ме ни бих осуђио да извршим опасну крађу", вели Марко, и ми му то потпуно верујемо. Није то само страх од казне, који га од овога уздржава, већ поготову принцип — уверење да ће оваловажити своју професију — ако се зати стварн које „спадају у надлежност обичних доуша".

Ово неколико речи, које је Марко изговорио пред истедником Управе гр. Београда у мају месецу тек. год., најбоље ће нам показати одлике и погледе наших старих коцкара.

— А зар одсецање и дизање кеса није крађа?

— То за наш рачун није крађа већ занат, вештина.

— Докле мислиш да живиш тим животом? Шта се једном не прихватиш часа рада, те да се бар под старост смириш?

— Дотле, док ме где год не премлате, или док ме лишњем у каквој болници ..... Тежак је наш живот, господине. Лако варађујемо на лако и трошимо, али често и гладујемо. До душе кредитирају нас наши људи — поједине сеоске механџије. Они нас понекад и месецима бесплатно хране, али се зато доцније, кад дођемо до пара, добро наплате. Многи од нас немају користи, и с тога нас по унутрашњости и не гоне тако много ..... Имамо ми и веселих часова, али много више тешких и горких. Ми стари не можемо да се одникнемо од овог живота, али млађе увек саветујемо да не иду нашим путем".

Марко је, као што рекосмо, један од најбољих представника старијих коцкара и кесароша, и с тога све ово, што смо о њему рекли, вреди у свему и за остале његове живе другове: „Окана", Рашића, „Копу", „Гајтан Пашу", „Мургу" и т. д.

Овај последњи нарочито је интересантан у многоме погледу, а поглавито због вештине прикривања и идентитета. Пуних 18 год. живео је он под именом „Вујица — Новица Грујић", па је под овим именом у два маха и судски осуђиван, док најзад у 1898 год., захваљујући „Полицијском Гласнику" није утврђено: да је његово право име: *Војислав Драгољевић — Томић*, и да је родом из села Љубиздева у срезу расинском. Вођењем истраге утврђено је, да је још као дечко од 15 год., путујући из унутрашњости за Београд у друштву са правим Вујицом Грујићем, украо овоме на спавању све исправе, и помоћу њих обмањивао доцније и полиц. власт и суд и своје другове пуних 18 год."

(наставиће се)

---

*) Кад је реч о „Мурги", онда да исправимо једну најновију и веома интересантну опаску из његове живота. Те је било почетком ове год., дакле у почетку рада антропометријско-полицијске ове-

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине падешке, актом својим од 26. октобра ове год. Бр. 1127. пита:

„У чл. 105. тачке а закона о општинама, казато је, да може бити изабран за председника општинског суда, у сеоским општинама, онај које плаћа непосредног пореза годишње 25 динара.

Моли се уредништво за обавештење: да ли у ову суму улази и прирез државни у 75% или не?"

— На ово питање одговарамо:

И ако у чл. 105. закона о општинама није изричко речено, да се државни прирез у 75% рачуна у непосредни порез, опет се он мора узети као непосредни порез, јер је тако начело постављено у чл. 163. Устава, па после проведено и кроз чл. 71. закона о општинама.

Увек, дакле, као неко плаћа 25 дин. са прирезом у 75%, може бити бирао за председника у сеоским општинама.

Како би се, пак, ово питање могло оцењивати са гледишта финансиске науке у опште и одредба нашега закона о порезу посебице то је друга ствар.

II.

Суд општине салаковачке, актом својим од 24. октобра ове год. Бр. 1466. пита:

„Пресудом суда општине в. прањеће, осуђена је општина салаковачка, да плати С. М. 200 динара.

Пресуда ова постала је извршна и С. М. за обезбеду горњега дуга ставио је забрану на кирију од општинске механе, коју је ово примала у 50 дин. месечно.

Забрану ову уважио је првостепени суд и решењем наредио закупцу качане С. З., да општини не издаје кирију све до даље наредбе судске.

Од дана ове наредбе па за пуна 4 месеца, по овој забрани није ништа више рађено ни од једне власти.

За то време од 4. месеца, класија општинске механе тако осиромаши, да сада нема откуда да плати забрањену кирију за 4 месеца, која износи 200 динара, дакле општина, колико је С. М. од општине потражавао.

С. М. поверилац општински, видећи да се не може наплатити из кирије општинске, покушава да ову забрану скине, па да стави забрану на друга општинска прамања.

Општина, међутим мисли, да он нема права на друге приходе општинске, пошто је његовом кривицом пропала механска кирија, јер да је он оставио наплату исте општини, она би је наплаћивала у напред, као што је и дотле радила.

Према наведеном суд моли за обавештење: ко је крив што кирија није тражена од кирајџије за 4 месеца, него је остављено да се она гомила, докле закупац није осиромашио тако, да се сада од њега не може наплатити; даље да ли поверилац општинска има права да тражи накнаду обавбођење, и ако има, ко ће накнадити општини штету у 200 дин?"

— На ово питање одговарамо:

Пошто је С. М. ставио забрану по извршној судској пресуди, то суд није имао шта даље да ради по овоме, него је сам повериалац имао да тражи од дотичне полицијске власти, да по пресуди наплати дуг на забрањене кирије.

Ако је он пропустио да ова тражење учини на време, онда је он сваками узрок што власт није тражила од закупца кирију на време, него је општина оштећена са 200 динара, и она има права да тражи накнаду штете од њега, пошто је ова и даље у обавези према њему као повериоцу.

На случај, да је он са своје стране учинио све што је требало учинити, па је туђом кривицом и он остао ненамирен и општина оштећена, онда би општина имала да види са колико би успеха имала да учини другога одговорним, али то већ прелази границе обичних обавештења која дају овај лист и долази у област адвокатских послова, којима се треба и обратити.

III

Један општински писар пита:

„Да ли је којим законом одређено, колико се пута може који грађанин заклети у смислу §. 281. грађ. суд. поступка, јер код нас има грађана, који су се заклињали по десет и више пута, а ако се поуздано зна, да правда није увек на њиховој страни.

Управо, да ли им се може спречити заклињање у случајевима, кад суд разложно посумња у правичност њихове одбране путем клевете?

— На ово питање одговарамо:

Ни једним законом није одређено, колико се пута може који заклети.

Према томе, може се сваки заклињати колико год пута хоће, све докле заклетна постоји као једно од доказних средстава.

Ко се и у којим случајевима не може заклети прописано је у §. 265. грађ. суд. поступка.

Његова т. 4. нарочито изузима оне, за које је доказано, да су се једном криво заклели, што ће рећи да су осуђивани за кривоклетство.

Међутим, треба пажљиво проучити стаи други §. 263, на ће се ту наћи могућности, да се код јасних отпари не дозвољава заклетва.

IV.

Један срески начелник учинио је ово питање:

„Кад који полицијски иступник учини кривицу, казнину по тачки 3-ој из §-а 368. крив. закона у вези са §. 327. поменутога закона спрам среског начелника, може ли у том случају сам срески начелник по наређењу из §. 9. полицијске уредбе иселењавати и судити то дело, или је изузетан по §. 12. полиц. уредбе.

Ако је овај други случај, онда молим да се објасни на који ће начин срески начелник одржати на висини ауторитет чиновнички у опште и старешински на по се, кад се зна: да сада срески начелници над путују по срезу не воде писара и „сексину" како је то цекада било.

Ово ми је објашњење потребно с тога што ја у подобном случају заступам прво мишљење а првостепени суд друго."

— На ово питање одговарамо:

Кад год срески начелник дејствује у смислу §. 360. крив. закона, на било то у месту где је среска канцеларија, било у срезу у смислу §. 9. полиц. уредбе, он то не чини као приватна личност, већ као представник власти.

Према томе, сва препирка, псовка или грдња, коју неко поди са њиме у томе својству, у колико се то каже из §. 360, не односи се на њега као приватну личност, него као на лице које представља власт и у томе својству прши законска наређења и успоставља ред и мир.

За извођај и суђење оваквих кривица, начелник срески није у изузеку ни по §. 12. полиц. уредбе, ни по §. 43. крив. суд. поступка, јер он не извиђа и не суди кривице учињене лично њему као приватној личности, него за настране на права власти и ометање ове у њеној дужности.

Издвајајући овако своју личност од права и дужности представника власти, срески начелник нема разлога да уноси своје лично расположење у отпар коју извиђа и пресуђује, нити се може изводити да овде стоји случај тачке 1. §. 43. крив. суд. поступка.

Ако судови на ово питање гледају друкчије, онда то треба доставити г. Министру, како би се тражила начелна одлука Касационог Суда.

Наравно, да увек треба двојити нападе, учињене лично појединим чиновницима, кад они нису на вршењу службе, него се јављају потпуно као приватне личности.

Такви се случајеви, у осталом, могу лако надвојити и по начину извршења и по месту на коме су учињени и по обудама које су их изазвале.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Филипа Николића, из Колашинца, оправљеног због покушаја убиства, тражи начелник среза посавичког депешом Бр. 12015. Филип има

лека. Прва, који је начорен и фотографисан био је познати Алекса Костић, а „Мурат" је „право лице" да буде четврти. Песнарење јаве у чему се састоји мирење, убеђење је да ће то бити нешто изненадно, и о тога се необично учвршћи. За сва врема мирења дознао је ово друг, а над је њиова лошао је узимала отказала да присуствује, стасиран је желео ако човек који се спрема да извуче највећи бол. Тек кад је она отишла без бола, изјутро је желео лутању 5-ој, и приказао: да се увлачио највише жртвовања, не толико због бола колико због „маримирања", који би му сваком опасношћу сваку провезију.

28—30 год., високог је стаса, добро развијен, лица дугог, у опште је плав, у оделу је од сивог сукна. Пронађеног треба стражарно еспровести власти која га тражи.

ПОТЕРЕ

Милан Живковић, звани „Марковчанин", кошнар, решењем начелника среза тимочког стављен је под кривичну истрагу и у притвор

због крађе новца у 620 дин. коју је извршио 18. пр. м-ца Живку Николајевићу, земљоделцу из Левање на кашару у Краљевом Селу. Милан је у бегству, па о тога српска власт депешом Бр. 18731. моли све власти да га у својим домашајима најревније потраже и пронађеног њој стражарно еспроведу. Он је стар око 25 год., средњег раста, плав, носи десног ока има белегу. УБр. 39089.

Адам Исаиловић, звани „Чакар", познати шпијунски кошнар, 4. тек. м-ца извршио

је крађу новца, на југословенској граници. Никола Радосављевићу, из Вел. Поповића, и побегао. Адам је родом из Београда, стар 30 год., средњег раста, очију, обрва и косе плаве, у лицу је брбљивчан. С њим у друштву био је

и **Мирко Рашковић**, звани „Азанац", такође кошнар, родом из Азање, стар 45 година, средњег раста, очију плавих, косе смеђе, бркова густих и на више спуштених, носа у десно помјереног. И један и други осуђивани су судски због крађа. Изложени им сајме, позивамо и полицијске и општинске власти да их у својим домашајима најревније потраже, и пронађене стражарно еспроведу начелнику среза белачког с позивом на Бр. 17256.

Душан Пешић — Врзановић, кошнар, родом из Крушевца, који је био под истрагом и у притвору код начелника среза тимочког због крађе, нађу нашему 6 и 7 тек. м-ца побегао је из притвора и до данас се није могао пронаћи. Душан је рођен од мајке или у нето доба и од најчешћих лопужских кесарошта, стар је 17 год., стаса је средњег, развијености обилне, очију сивих, косе отворено-плаве; на десној руци, за 3 ск. више корена шаке, има белегу од шекотнице, обична округла, у келишки потпирача. Као већина шопарских кошнара, тако је и Душан у оделу од прног сукна, са шубаром на глави. Треба га најревније потражити и пронађеног стражарно еспровести начел. среза звичарског с позивом на Бр. 8824.

Јеленко Грујић, из Бушевца, среза скрљанског, нађу нашему 6 и 7 тек, м-ца побегао је из притвора среза тимочког, у коме је био због протурања лажног новца. Јеленко је стар око 40 год., стаса је високог, сувоњав је, плав, у оделу је сукненом. За бегунцем најревније се живо трагање. Пронађеног треба стражарно еспровести среској власти с позивом на Бр. 8825.

Стеван Ј. Илић, преноћиште из Бисточине, окривљен је код начелника среза ресавског за крађу стоке и пронађене лажних сточних пасоша. Он је стар 50 година, смеђ, просед, обријан; у оделу је сукненом, са опанцима на ногама и шубаром на глави. Позивају се све полицијске и општинске власти, да Стевана потраже у својим домашајима и у случају проналажења спроведу га начелнику среза ресавског с позивом на Бр. 20444.

Илија Мишковић, пензиран општинског крађе, тражи Управа града Београда актом Бр. 39621. Илија је родом из села Лешка у срезу и округу ваљевском, стар је 23 год., раста средњег, брковп црних. Треба га свуда лишо потражити и пронађеног спровести Управи.

Крађа стоке. Нођу нашему 29. и 30. пр. месеца из ватпреке штале Гавре Стојановића, из Вароши, украдена су два вола, од којих је један плаве длаке, у обе уха рошшов, а други длаке зелене, без рошшов, оби стари по 5 година. Начелник среза сребрничког депешом Бр. 9232. моли за тражење предузећа и повраће.

ОКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

Из канцеларије суда општине јабланичке уредено је 8 комада непотуљених сточних пасоша са ушкатима, и то под серијом СОХХІХ и бројевима 15592, 15593, 15594, 15595.

15596, 15597, 15598 и 15599. Начелник ср. болевичког скреће пажњу полиц. и општин. властима на ове пасоше с тим, ако би се појавили у свабраћају или би се ухватио крадљивци, да га изволе позивајући се на Бр. 13376.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земљи 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 25. августа 1905 год. Бр. 7607. које гласи:

„да се Љубомир Грубишић, обућар из М. Митровице, родом из Љиљерача, у Аустро-Угарској, и поданик исте државе, по молби своју, заједно са својим малолетним синовима Душаном и Стевином и малолетним кћерима Александром и Зорком, прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађ. закона, пошто је поднео уредан отпуст из досадањег подданства.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 31. октобра 1905. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

(НАСТАВАК)

§ 11.

Државински спорови, осим тога што су, због питања која подстичу, компликовани, још су, и са гледишта материјалних интереса у њима ангажованих, врло важни. Установљене ради заштите државине, државинске тужбе штите, у нити мах, и својину. Управо, циљ интердиката посесорног јесте баш обезбеђење својине. Одржавајући фактично стање, које је једним незаконитим актом (vi, clam, precario) поремећено, државинска тужба поди том резултату до терет доказивања у својинском (петиторном) спору прешеса на онога који нема државину. Ово, дак, државино, који су, у нити мах, и прави господари ствари (власници) а којима би било тешко или и немогућно доказати њихово право својине, ставља у нарочито повољан положај, што је, сваколико, и са гледишта општих интереса корисно. Отуда, једно законодавство које не би довољно заштићивало државину не би, на тој начин, довољно заштићивало ни својину, а такво је, специјално, наше законодавство, поштo, као што смо видели, у њему државинске спорове, који се могу појавити у току процедуре напрешла,[48]) расправља

[48]) Српско законодавство о државини и њној заштити вели је непотпуно. Но према могу непотпуно је материјално право, грађанско законике. (В. у напред наведени део г. Горјанца краткоу са стања уколу наших нарочита нашега грађ. законика о државини). Да наведено овако овај карактеристичан пример то непотпуности. Грађ. законик је претпоставио да се изразе и интервенту гвс говорнтелье. Ов. женидь, у §§. 391., 392. и 393., претпоставља за је прави господар ој своје ствари растављен и забрањује му да је сваки поврати („.....осим ако нијо на одбрани као господ“ — §. 968., В. и § 855. мен. грађ. зак.), већ му се нарађује да своју ствар одузме трећем („.....ако ваш од суда помоће тражите“ — §. 391.; „она ваша то драго ваје, и противљење, нека противно доказе“ § 392.; „Иначе, ако ти други не нуди ствар, да га одузмеш силом“ — § 393.), али се ни једа из тога: каквом ће се трећем, да ли петиторном или посесорном, власник суд обрати, у случају да је државине лишен vi, clam или precario. Изгледа да законодавац од 1844. год. нпр. ни мислио на interdictum recuperandae possessionis, који нигде не говори о року у коме се такво интердикат може подићи, већ што то чини друга законодавства, а поимешице аустријско. Не зна, од 27. октобра 1849., (за Хрватску и Славонију закон од 8. септембра 1850.), тужба за повраћај самовласно одузете ствари (Die Besitzentsetzungsklage) има се подићи у року од тридесет дана, рачунајући од дана дејовања (deiectio) као од дана од кад је државина за ову сазнао. Али у овом последњем случају ни ово пропи више од једно године од дана деловања (Stubenrauch, op. cit., S. 431; Ranner, op. cit., L. Sic. 498.).

Мишљења, у правом решења овога питања у нашем законодавству, нашета § 375. з. прав. зак. нпр, као нетпун, нити самовласно (без пословања) одузимање „општинске или правительствене или опште народне земље“, али „власт правитног добра“. Грађанско тужење (за привитну тужбу) ни са добро поврати тужиоц једно, на своја плећа, овде interdictum recuperandae possessionis. Али, ова одредба са овим је специјалне природе. Она се односи само на земље (непокретности). Затим, одузимање мора имати карактер отуђа. Отуда питање: каквом ће се тужбом деловалима послужити, ако задевања немо тај карактер?

Quid ако је петун заштарео (§ 856. прав. зак.)? По доцнија §. 375. з. од 17. јануара 1904. год. налет (полицијска или општинска) особобаше тужиоц, да ће решити грађанске питање о регистрацији добра. Ако административна власт која ни по свом званичном положају (члану Државни Савет) ни по својој евентуалној неотпучности није много за препоруку. Питање: да ли ће извршна власт, у случају § 466. грађ. уземло, да ће и тада тражење поправља ствари бити интересант госпорстедае ровмешоств, онда ако остаје питање: до кога рока ће, по застарелости петуна, власт моћи, на основу такве (државинске) тужбе, опор. решити? Ма сам горе у изгледима прилагала, да се та државинска тужба има подићи у релативно кратком року. И ово је са свим разумљиво. Јер овај интересант се нашта заштиће стања није је сазнавалио спремљено. Економски интереси захтевају да се евентуална стања обезбеде. Ово значи да се та обезбеда мора трајати одмах: јер, ако се, после самовласног уништаја једног фактичног стања, тужба за друго време не подигне, онда ново нимало друго заштитно стање није ће требати, у горе речном интересу, заштите, ово једно, већ се ће би довољно да је ово пратило право. И напослетку, ако је петун до § 375. з. застарео пре подизања крвавине тужбе, зашто ли се употребите интереснице?

Затим, како ће бити код познавите деловања (vi, clam, precario) посредне стварн? Да ли ће тужилац, уз прилагу тужбе, подећи и петитору, или ће интересант госпорстедае ровмешоств бити довољан? Quid ј најпаје, да самовласно деловање посредне стварн нема карактер извршчога дела, и да се стога код трећега грађанском тужбом? Хоће ли ова бити сходнска нам државинску? Како ће бити ако је крвавица застарела?

Сва су ова питања од велике важности, а законско одређење које би се на њих односе нам су нерадни или су погрешна. Тако, § 937. прав. зак., који у последњем ставу говори о застарелости права на накнаду штете проузроковане штетним ноком, вели, ни ако, овако: „Право на досуђену накнаду штете и право на повраћај суда се такође по грађанском законику“. Пропис, у осталом се тиче повраћаја ствари, посредних. Каквом ће се тужбом тражити стварн натрад, да ли својинском или интерактом, нешто су обо ова тужбе грађанске природе? Дако, прав. суд. пост., у §§ 102. и 301., говори о петиторној тужби у место о државинској. § 300., у трећем ставу, прописује се овако: „Ако што се коме одако ствари покрене, оштећени је дужан доказати, да је ствар његова, а ово може доказати не само свима начинима, по којима се доказује својина“. Дакле, ако је држалац хтеше ствари, нпр., ви или clam, он мора, изгледа, доказати, да је поправај, онда право својине или се закључи, да то право има на њој. У место, као што то чини друга законодавства која штите државину, да оштећене доказује ту само ваљат државину, он мора доказати својину. Систем погрешан и опасан, јер он државине одузима скоро свако њено значај.

суд. пост., узети дотично добро у посиво или не, да ли ће упутити на парницу приватноме господару или повереноца, то питање зависи од тога факта: у чијој је државини та ствар, тешкоћа која је, као што смо већ видели, далеко од тога да буде мала. А од решења те тешкоће зависиће, често пута, и судбина петиторне тужбе приватнога господара или дужника (односно његовог повереноца).

Страна законодавства, дакле, почела је наочела сепарације управне и судске власти, која, и правило о подели судске и управне власти.

Да ли, пред ове уставне одредбе, могу опстати закони који стављају у надлежност полицијске власти суђење вотума и извршење грађанских одлука судских, заједно са расправљањем инцидената који се могу појавити у току тога извршења? Те су несумњиво послови судске природе а наведени члан Устава вели, да управна власт (као ни законодавна) не може вршити судске послове. Међутим, тако исто несумњиво је и то да је власт која их код нас расправља, полиција и Државни Савет (овај последња у питању је овде само у толико у колико је реч о извршењу грађанских одлука судских) власт административна. Није реч овде о томе да ли су ти закони противни Уставу. То је јасно. Него је реч о томе да ли они због тога могу постојати. И ово се питање поставља зато што је те законе Уредбу од 1850. год. о кажњавању вотума и грађ. суд. поступак од 1865. Устав затекао у животу. Да су они донесени после Устава, било би неоспорно да би ти закони, и поред своје противности са Уставом, морали добити своју примену. Сувда тамо где су било јавноправни било приватно - правни односи обичним законима регулисани, ови закони имају се поштовати и од извршне власти (управне и судске) и од појединаца, јер код нас нагао законодавне власти нема друге до Уставотворне (Ц. чл. 117. Устава: „Закони и законите наредбе, који су законитим начином обнародовани имају обавезну силу за све грађане и власти земаљске“. В. и чл. 146. друге стан Устава). (свршиће се)

Живојин М. Перић.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

први део

досадашњи међународни конгреси

(НАСТАВАК)

II Секција: питања о администрацији.

1) Да ли држава сама треба да експлоатише и руководи рад осуђеника, или треба да га поверава приватним предузимачима? Који је начин бољи?

2) У колико мери је рад у казненим заводима од штетног утицаја на приватну индустрију? И како би се могао уредити осуђенички рад, па да се у што већој мери избегне конкуренција?

3) Каква се средства могу употребити да се постигне добра заводска дисциплина и посебице: у колико може осуђенике распоставати својом личном зарадом?

4) Какав би могао бити облик примене казне лишења слободе за дуго, за неограничено време или за вечиту робију, а да се међутим не мора прибегавати колонијалној транспортацији? На каквим основама би се могли установити заводи, у којима би требало сместити ове разне врсте осуђеника?

На ово неколико кратких примедаба имао сам одговор у нашем материјалном праву о државини односно у кодексу је потребно да се ово што пре регулише и реформише.

Наше законодавство није овако добро ни са гледишта формалног права. Пре свега, за државинске спорове — тамо где их може бити по нашем законодавству — надлежна је, поред општинског суда, и власт полицијска. Шта више, ова су има шири надлежност, пошто она решава инцидентно, у процесу извршења, о државини. Истина, такво је законодавство и суд општински, у односу је реч о одлучама које он сам изрицује, али, сувише има суд општински ће много ређе него полицајна имати прилику да се таквим питањем бави. И, ако је државински спор полицајна расправља у тиху извршења нове грађ. одлуке судске, заинтересована може изјавити жалбу само административним властима. Тек ако би се питало о државини расправљању, у случају главног питања (в. пр. § 375. а. грађ. зак.), онда се може изјавити преостављено суд (§ § 15. и 16. пов. уредбе). Што се процедуре тиче, и она је нерегуларна. За полицајну нема никаких нарочитих прописа у том случају. Процедура суда општинског је, као што знамо, сумарна, примерна пословима, овде, добија нарочиту важност, пошто суд општински може бити позван да решава и пр. интердиктне добаре (375. в. прав. зак.) јавно нашк предности до које, у свакидашњим споровима, долазе често пута власништво (§. 5. а. грађ. суд. пост.).

Упрано, можемо слободно рећи да, у нашем законодавству, нема ни једне материје у којој, иако са гледишта материјалног тако и формалног права, тако толико непотпуност, збуњеност и хаос као у питању о државини.

Друга су законодавства, напротив, брижљиво разрадила ову врло приватна права. И не само то, већ су, и у прошлима о њима надлежној за судске државинске спорова, дружила доволну заштиту. Тако, те парнице суда, у Француској, називали суђења (la juge de paix), а њихова надлежност износи тј. цен контролна приостављена суда (le tribunal d'arrondissement).

То је по закону од 25. маја 1838., већ изменом, која је одредила надлежност контролних судија. Закон тај у односно је изменен законом од 2—5. маја 1855.. Што се поступка тиче, он је у главном, и код државинских спорова сличан нити као и код осталих спорова стављених у надлежност кантоналних судија. Он је изложен у пред којим правца дала законика о грађ. суд. поступку која има за предмет „Do la juridiction des juges de paix“. Да ли је ово добро? Да приватних ствари, за посебне спорове, има неких специјалних правила у четвртом одељу ове књиге (Titre quatrième: „Des jugements sur les actions possessoires“). В. Garsonnet, *Précis de procédure civile*, p. 241 et suiv.; Bonfils, op. cit., I, p. 127. и 129.

У аустријском праву, за расправу државинских спорова надлежан је котарски (срески) судија (Bezirksrichter). Тако је и у Хрватској и Славонији (по §. 53. закона од 16 новембра 1853.). За суђење тих спорова вели, да Цивилгезетбух, пропустивши поступак прописан законом од 27. октобра 1849. (поступак summarisimum — Das Verfahren in Besitzstörungsstreitigkeiten) а за Хрватску и Славонију законом од 8 септембра 1890. II. Stalleneseh, op. cit., I, S. 423 u. 14; Rulkow, op. cit., I, Sr. 494; A. Vojtjechowski, грађански, стр. 104).

У немачком праву, државинске тужбе иису вођене у надлежности контоналних судија (Amtsrichter), већ су оне у надлежности преостављеног суда, као је предмет спора износа 375 франака. У Немачкој не постоје неки нарочити процедура за ова спорове оне врсте, што је, сваиако, поред правила за државинске тужбе, у случају мањег час износима, иду пред преостављени суд, још једна врло обилна гаранција државине ни, дакле, и својини. В. М. G. V. Schertz, op. cit., p. 74.

нису као наше законодавство дала административној власти да она извршује грађанске одлуке судске. Поштo и тај посао, као што смо већ видели, чини сасвим део судске процедуре у грађанским споровима, законодавства та стављена су у принудну паплату у атрибуције једне власти наше незнане него што је административна. Тако, у француском законодавству, органи надлежни за извршење грађанских одлука судских, les huissiers, долазе у категорију чиновника који се зову спомоћни органи суда (les auxilliaires de la justice). Les huissiers, који се постављају декретом председника Републике и који морају имати прописане услове способности и моралности, налазе се под дисциплинском влашћу свога конора (la chambre de discipline), што их ставља, у погледу централне управе, у довољно независан положај. [49])

Тако је и у аустриском праву, где су извршени грађанских, одлука судских, Die Vollstreckungsorgane, чиновници суд прародатки, и називају се Die Beamte der Gerichtskanzlei и Die Gerichtsdiener. Дакле то је једна ред судских чиновника, са свим одвојен од полицијо која се само по потреби може наћи на помоћи извршним органима. (§ 26. der Executionsordnung vom Jahre 1896).

Разуме се да и инциденти који се могу појавити у току извршења долазе, у оном законодавству, у надлежност судске власти, пошнеше суда за извршење надлежног, Der Executionsgericht, а то је Der Bezirksgericht (срески суд. §. 17. der Executionsordnung вели о томе овако: „Dem Executionsgerichte steht auch die Verhandlung und Entscheidung über alle im Laufe eines Executionsverfahrens und aus Anlass desselben sich ergebenden Streitigkeiten zu, sofern nicht im gegenwärtige Gesetze ein anderes Gericht dafür zustündig erklärt wird“. (Суду извршном припада да решава о свима споровима који се утоку процедуре извршења или приликом ње појаве, у колико овај закон није зато каки други суд одређено за надлежни.).

У немачком законодавству извршени грађанских одлука судских налазају се Die Gerichtsvollzieher, који се сматрају као судски а не као административни органи, што им и само име показује. Инциденти извршења, као спорови приватно - правне природе спадају у надлежност судова. Суд, у даном случају компетентан, зове се Das Vollstreckungsgericht (§ § 685., 686. и 690. der Civilprozessordnung für das Deutsche Reich). [50])

§ III

По чл. 146. Устава, треће став. „Никаква државна власт, ни законодавна ни управна, не може вршити судске послове, нити опет судови могу вршити законодавну или управну власт“. Као што смо и раније казали, ова пропис садржи правило о подели државних власти, па, дакле, и

[49]) Boitard, Colmet-Daage et Glasson, *Leçons de procédure civile*, t. I., p. 58; Garsonnet, op. cit., p. 186.

[50]) Gaupp, *Die Civilprozessordnung für das Deutsche Reich*, II Band, S. 396.

5) На каквим основима и помоћу каквих би средстава било могућно, да се осигурају и спреме способна и подесни чиновници казнених завода?

6) Треба ли признати да има непоправимих злочинаца? Какве би мере ваљало предузети у случају позитивног одговора на ово питање, да би се друштво обезбеди од злочинилачког рода?

7) У чему се разликује поступање према притвореном од поступања према осуђеној?

8) Треба ли дати сваком осуђенику рад сходан његовој жељи и његовим склоностима без обзира на количину и број заступљених радова у казненим заводима?

9) Треба ли желети да се с осуђеницима поступа све блаже и блаже према класификацији и поштупности, који они у њој чине? Ако се одговори позитивно на ово питање, онда ће казна у правом свом стадијуму бити што строжија, и онда ће се сигурније успојити њеџајски систем, али какве радове треба у том случају успоставити на правом месту? Да ли ову поделу у класе треба вршити одмах чим осуђеник дође у завод или чекати, да он претходно надржи један део казне без обзира на класификацију?

10) Ако се у намери обрађивања земље и колонизовања установи казнени завод на каквом новом земљишту, треба ли у том заводу завести блажи начин поступања с осуђеницима но по осталим заводима? Ако би се тако узело, онда да ли би било умесно, да се, улаз у обзир величину казне у овим заводима, уведе наречити ред у погледу надржавања ове, па да се с њима поступа строго за извесно време пребивања у обичним заводима, пре но што се пошљу у горње заводе?

11) Треба ли установити и уредити међународну статистику казнених завода? Је ли могућно исту уредити? Ако јесте онда у којим границама би је требало уредити и на којим основима?

III Секција: превентивна средства с нарочитим погледом на малолетнике:

1) Да ли би се заводи и друштва за заштиту ослобођених осуђеника у разним земљама могли донети у узајамну међународну везу у намери, да једни другу помажу у остваривању општег ин циља, нарочито да узајамно заштићују ослобођене туђинце, који би се налазили на дотичном земљишту и да их чувају од поновног падања у злочин, да једни друге снабдевају потребним подацима и материјалом и т. д.? Како би требало уредити узајамне односе међу овим заводима и друштвима, па да се постигну најбољи резултати?

2) Има ли заједничких интереса и питања, на према томе постоји ли између обавештења, сагласност у погледима и општа слога у делатности, корисне и могуће између администрација казнених завода и њихових потчињених установа, између установа за заштиту и помоћ, за хигијену и удомљење, између органа полиције и јавне безбедности, угушивања скитње и просјачења и т. д. — Како би се могла уредити ова узајамни између обавештења, ова слога у погледима и општа сагласност рада, а да се тиме ни у колико не утиче на независност, добар поредак и правилан рад тих разних установа?

3) Даје ли систем намештања у породицама бољеи јамства но систем држања под туторством и надзором јавне власти, да би се обезбедило васпитање, рад и будућност младића? — У којој мери и на која начин би се могао овај систем увести на место држања деце у заједничким за то одређеним заводима, или у колико би се он могао комбиновати с оним последњим?

4) Да ли испуњава потпуно своју задатак и одговорила својој мисији, не би ли требала друштва за заштиту да се брину о породицама осуђеника и пре, но што се они пусте на слободу, било то у намери, да се очувају породични осећаји, било да се помогне самим породицама, то да се тако спасу штетних последица, које су неизбежно везане с осуђивањем чланова породице, нарочито кад су они старешине и родитељи? — Како би се ова специјална улога заштите породица могла испуњавати, а да не побуди никакког подозрења, но да се не ће по могућству изузу користи за побољшање осуђеника и за његов повратак у живот часна и радна грађанина?

5) Како се делатност завода и друштва за заштиту може на најбољи начин сложити с делатношћу полиције и власти јавне сигурности, па да се ослобођени осуђеници обезбеде и сачувају од нових падова, а друштво од нових штета и узнемиравања, која би из поступка ослобођених могла за њ следовати, а да се међу тим не истиче положај ослобођених и да се они не узнемирују у њиховом приватном животу?

6) Помоћу ких средстава и на који начин би се публика и јавно мњење најтачније могли обавештавати о правом карактеру и важности питања Кривичног Права и казнених завода, нарочито с погледом на сам друштвени интерес, као и о реформама и променама које су у пројекту или се проучавају, о важности тих мера за јавну безбедност и за заштиту приватних интереса, о поправци злочинаца и о општој заштити против злочина?

Званични делегат француски Хербет (Herbette) саопштио је конгресу поља своје владе, да се идући конгрес састане у Паризу.

Међународна Комисија за казнене заводе конституисала се изабрав за председника Хербета, а Галихина Влашког за почасног председника. Септембра 1893 Међународна се Комисија састала у Женеви ради дефинитивног утврђења програма за парвски конгрес и ради свршавања других припремних радова.

V Конгрес у Паризу 1895 (од 22 јуна до 1 јула).

На овоме су конгресу званично биле представљене двадесет и једна земља и тридесет и осам држава; свега је званичних представника било 88.

Питања, која су у секцијама и у заседањима целога конгреса била расправљена, биле су ова:

I Секција: питања из казненог законодавства:

1) Треба ли поврат да се узима само у оним случајевима, у којима је злочинац поново извршио истоветно кривично дело? Треба ли поштрење казне да буде прогресивно за сваки нов поврат?

2) Може ли се одвајање у колоније (транспортација), у најширем смислу, усвојити у рационалном казненом систему, и, у случају да може, какву би нарочиту улогу оно имало да заузме?

3) Може ли се у једној земљи признати као дејство кривичним пресудама изречењем у туђини?

4) Да ли данашњи закони довољно обезбеђују повређеном или оштећеном накнаду, коју му има давати учинилац кривичног дела?

5) Да ли треба у казненом законодавству задржати трајну поделу кривичних дела на: злочине, преступе и иступе?

У случају да не треба, како би ту поделу требало упростити?

6) За коју врсту кривичних дела у казненом законику, под којим условима и у којој мери би требало допустити у законодавству:

а) систем укора и опомена, које изриче судија и које замењују сваку осуду?

б) условно одлагање казне, било то новчане казне, било казне лишења слободе или «које друге коју судија изриче, али коју осуђени не мора надржавати све доиде, докле не би поново био осуђен за које друго кривично дело.

II Секција: питања о казненим заводима:

1) Треба ли генерализати и изједначити начин поступања код антропометријског мерења и проучити услове под којима би се могао препоручити савез односно тога?

2) Да ли у женским казненим заводима треба да важе нарочита правила, која могу бити сасвим различита од правила за мушке казнене заводе, тако исто и односно рода, односно дисциплине као и односно хране?

Да ли према женама не треба употребити чак и нарочити казнени систем?

3) Да ли треба усвојити казне лишења слободе за преме чијег надржавања рад није обавезан?

Да ли је рад у свима заводима неопходан као саставни део реда, предохране, морала и хигијене?

4) Имају ли осуђенице права на зараду?

5) Да ли треба умножити казне у циљу да се деј ствује на осуђене како надом тако и страхом?

6) У ком облику и под којим условима треба изрицати и примењивати дисциплинске казне?

7) Да ли је, у интересу опште дисциплине и поправке осуђених, боље одвајати боље или горе осуђене?

8) По ком принципу треба рачунати трајање казне за душевно оболеле осуђене:

а) кад су затворени у нарочитим азилима којима управља Управа казнених завода?

6) кад су послата у болнице за душевне болести?

9) Да ли се до сад довољно водило рачуна у заводима о дејству физичких вежбања с обзиром на поделу осуђених?

У случају да није, која би се средства могла препоручити?

III Секција: предлагање мера:

1) Које би мере требало предузети на да се спречи, да осуђеници излажени из завода не потроше уludo своју уштеђевину, и, ништа се тако без ичега, да не буду доведени да несрећно падну у повратак?

2) Како треба да буду организоване школе и библиотеке у заводима да би могле истински послужити затвореницима: притвореника и осуђеницима? Да ли би им нарочито требало дати повремене публикације и друго што би нарочито било њима намењено?

3) Које мере треба предузети, у интересу друштвене безбедности, противу неурачунљивих као и противу оних чија је одговорност умањена у тренутку извршења злочина или преступа?

4) Да ли не би било боље издаће скитнице у повратну затварати на неограничено време, административним путем у радионице, него их осуђивати на ограничено време?

5) С гледишта превентивног, која су преимућства закла за лечење пијаница, и какви су добијени резултати у тим заводима? (наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПОУКЕ И УПУТИ

За оцену умесности ноћних издатака није надлежан Министар већ Главна Контрола.

М. Д., благајник XVIII. пешадијског пука, издао је 8. августа 1902. године (на последњи дан одржане вежбе) резервним официрима при вежби у 1902. години 316. динара, на име припадајуће им логорски дневнице, по чл. 27. у вези са чл. 76. закона о устројству војске.

Министар војни расписом од 7. августа 1902. године Бр№ 11295., објављеним у Службеном војном листу 18. августа 1902. године, Бр. 22., објаснио је, да резервни официри, за време вежбања или службе у месту, у које су на вежбу или службу позвани, немају никакву дневницу, пошто им се то место сматра као њихов стални гарнизон.

На основу овог расписа, командант XVIII. пешадијског пука, актом од 10. јула 1904. године, Бр. 3088., тражио је од резервног поручника Јована Милосављевића, који је у 1902. години одржао 20-то дневну вежбу, да врати 40. динара, колико му је неумесно исплаћено на име логорског додатка.

Поводом молбе именованог резервног поручника да ослобади од плаћања ове накнаде, пошто је логорски додатак примио пре но што је публикован поменути расписе, Министар војни претписом Бр№ 11636. наредио је команданту дунавске дивизијске области, да накнаду неоправдано суме тражи од одговорног рачунополагача — ако тоне има места, пошто је ту реч о већ учињеном издатку, — а никако од примаоца новца (дијурне). По том претпису, командант дунавске дивизијске области наредио је да М. Д., благајник XVIII. пешадијског пука, као одговорни рачунополагач, накнади суму за учињени издатак, или, ако он на то не пристане, да командант XVIII. пешадијског пука обезбеди штету задржавањем његове — благајничке — плате.

Услед овога, М. Д. се молбом од 14. децембра 1904. године обратио Министру војном, и молио да га ослободи од плаћања ове накнаде, пошто до њега нема никакве одговорности, јер је издатак учињено на основу позитивног постојећег закона о устројству војске од 1901. године (чл. 27. и 76.), који не може бити потрвен доњешим расписом Министровим и који расписе може важити само за у будуће, а никако и на пропале — свршене случајеве.

Министар војни решењем од 29. јануара 1905. год. Бр№ 487. одбио га је од овог тражења, и не уплитајући се у решавање, пошто је у овом случају реч о већ учињеном издатку, за које је, по чл. 18. и 96. закона о уређењу Главне Контроле, надлежна Главна Контрола.

По најављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 3. јуна 1905. године Бр. 4125. поништио је решење Министровно, са ових разлога:

Кад се из акта овог предмета види, да је, на основу чл. 29. уредбе о правима, дужностима и одговорности војно-административних лица и чл. 39. правила повчаног II. део (в. акт команданта XVIII пешадијског пука „Престолонаследника Краљевића Ђорђа“ од 6. јануара 1905. године Бр. 39.), овај недостатак обезбеђен платом жалиоца М. Д., за то, што је наређено да је неправилно издат, и кад сам Министар у своме решењу тврди да је Главна Контрола, по чл. 18. и 96. закона о своме уређењу, надлежна, да реши има ли места тражењу жалиоца, да се од накнаде ослободи, онда је неисправно жалиоца од тражења одбио, него је требало, у смислу чл. 18. и 97., о поговедом на чл. 62. поменутог закона и чл. 53. закона о војној администрацији од 28. новембра 1898. године, по овом предмету да поднесе тужбу код Главне Контроле, те да се ово питање расправи.

Дрва из пограничног промета при увозу не подлежу плаћању царини.

А. П., сад., увезао је из Аустро-Угарске извесну количину дрва за гориво. Како су та дрва била из пограничне зоне, тражио је, да се ослободи плаћања царине. Од тог тражења одбијен је решењем царинарнице београдске, које је одобрио и Министар финансија решењем од 3. септембра 1904. год. Бр№ 14516., налазећи, да је радња царинарнице, у погледу наплате царине, правилна и сагласна распису од 24. јула 1904. године Бр№ 12763.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком од 1. децембра 1904. год. № 9258., поништио је решење Министрово, са ових разлога:

По пропису тач. 2. прилога „В“ к трговинском уговору са Аустро-Угарском, становници пограничних округа, који држе земље под закуп преко границе, неће плаћати царину на производе тих земаља, где долазе и дрво.

Овај дакле, законски пропис ослобођава царине све производе под закуп узете земље, па и дрво, те је неумесно расписом од 24. јула 1904. године Бр№ 12763., на које се решење позива, објашњено, да се тај пропис односи само на оне земље, које су узете под закуп у целу привредном.

Закон не прави разлику између земље за обрађивање и земље под шумом. У осталом, привредна је радња и подизање и експлоатација шума. **М. В.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ЗЛОЧИНЦИ

од Др. Линденау-а

(свршетак)

Велика маса злочинаца управља своје нападе у интернационалном саобраћају, као и у својој отаџбини, на приредна добра. Најпознатија су дела вашеп једна читав низ различитих превара, од којих ваља на овом месту споменути злогласно варање шпанских конаја прикривеног блага. Има већ десет година како Немачку, Аустро-Угарску, Француску, Италију и Америку плаве писма из Шпаније, понајвише из Барселоне и Мадрида, у којима понижљи саопштава, да је због банкротства, по катнад и као ратни заробљеник, бачен у тамницу, и да је закопао украдене или утајене хартије од вредности у њиви од неколико стотина хиљада франака, које је сада намерап да подели с адресатом. Ради подавала овога блага потребно је само неколико хиљада франака, са којом сумом нека адресат изнуди што пре доћи на једно одређено место у Шпанији. Ако се прималац писма упути у стварп и замоли за детаљнији извештај, онда добије извапе из новина и преписе судских пресуда, којима се први извештај потврђује, а који су, наравно, фалсификовани. Ако прималац писма пријави да је готов на пут, онда му се саопшти тајни знак за распознавање, који ће му при долазку у Шпанију служити као легитимација. И ако штампа стално, у пратпим размацима времена, објавља пажњу публици на ово проведено варање, ипак се увек нађу безазлени људи, који иду у Шпанију, где им се поиети новац придигне, после чега нестане посредника без трага, оставивши у рукама своје жртве, у најбољем случају, но какав чек без вредности, који гласи на неколико стотина хиљада франака. Овај маневар, који

се шпански „entierros" назива, изгледа да се врши помоћу књига, у којима су означене трговачке и занатијске фирме, јер је утврђено да та преварна писма добијају, понављајући једновремено, чланови навезнога одмах и то у толиком броју, да берлинска полицијска управа годишње по неколико стотина достава добије. На жалост проналажење наредника остаје готово увек без успеха, и поред најживљег трагања, која потпомажу и дипломатска заступници у Мадриду. Покушај превере по шпанском праву није кажњив. Преварена лица боје се јавности из лако појмљивих разлога, особито и с тога, што су и она обично постали саучесници бар путативног дела. У најновије доба појављене су сличне преваре из Лондона, одакле су под лажном фирмом немачког конзулата слата саопштења о наследствима, која су тобож примали адресатима, заједно са „позивом на 300 марака „на име тронова".

Бласко је сродна са описаним преварама деватност интернационалних коцкарских дружина, чија ће се главна колонија такође у Лондону наћи. Ове дружине приређују заједничке излете у најглавније светске бање и коцкарнице. Наш казнени законик у §. 284. одељ. 2. већ споменуте нешто појашњава страних коцкара, прописујући за њих протеривање из земље, чиме се, нема сумње, није много успело, пошто се коцкари обично убрзо враћају под другом маском. Једну подврсту интернационалних коцкара чине страни власници клађионица, који оглашима и рекламама теже да публику намаме на опкладе за разне трке, и велике суме из земље извлаче. Они принципијелно не исплаћују велике добитке, а у своме сигурном уточишту у иностранству знају вешто да се извуку од грађанско-правне и кривичне одговорности. У непосредној вези с оним стоје интернационалне преваре о лозовима, које се нарочито односају као протурање премија од лозова за иностранства. Центри ових манипулација јесу Амстердам, Будим-Пешта, Копенхаген и неколико швајцарских варошаи. Средством многобројних агената, као и помоћу описених позуда, продају се мушперијама уделни у лозовима, које продавачка фирма наравно никад није имала, већ која само улоге наплаћује, али премије никад не плаћа. Од како је код нас ступио у живот нов закон о лутрији, од тада се често из иностранства протурају лозови, који су у Пруској забрањени. Понуде се шаљу поштом као поштиље новина или књига, и у најновије доба искључене су од поштанског отправљања према члану 16. одељ. 5. уговора о светском поштанском савезу.

Говорећи о последњим кривичним делима доспели смо већ до поља интернационалне криминалне трговине, међу чијим многобројним гранама видну улогу има промет покрађене робе. „Sore", т. ј. украђена роба, најопасније је доказно средство против лопова, који он гледа што је могуће брже да протури. При великим покрађама спремају је јатак, који се ранеје о дану извршења крађе извести, још за време извођења дела да покрадене металне ствари претопи. Ако пак покрадене ствари због погодне за овај поступак, онда поћоњи мора пружити што брже и што даље отправљање покрађе с места извршења дела. У неким губевишима криминалне полиције, публикованим у средини 19. столећа, јако се туже аутори њихови на то, што се од увођења железница покрадене ствари већ иду ју дана по извршеју дела налазе 20 до 30 миља далеко, чиме се истрага неописано отежава. Данас сасвим природно путује покрадена, скупоцена роба одмах у иностранство, нарочито пак онде лондонска пијаца с ју велима игра велику улогу као место протурања робе. И покрадене хартије од вредности по правилу се само код страних банака залажу и продају. За предмете од мање предности успостављен је добро организован транспорт помоћу руских торбара, који тамо амо између Русије и Немачке путују, и у домаћим старинарима своју редовну мушперију имају.

Другу форму злочиначке трговине представљају нам делање т. зв. „црних друштава". Злочиначке ове врсте уједињују под кирију најфиније душевне, наместе га и удесе врло сјајно, истакну звучну фирму, накупују робе на кредит колико је год могуће, па онда читава стоваришта одмах продају у бесцење у иностранство. Чим о тим буду готови, а повериоци се појаве, њих одмах нестане, да се никад више не виде.

Трговина са фалзификатима чини опет засебну групу. При овоме не треба у првом реду мислити на продају ђаре робе или фалзификованих старина и ратитета, премда баш трговина с последњим и једним сада у велико цвета. Пре у ову групу долазе протурање тајанственим средствима за лечење, што се у последње доба поглавито из Енглеске и Америке врши под плаштом науке. На жалост дневна штампа још непрестано отвара овоје ступе оглашима, у којима се хвале сугестивна средства, упуства за хипнотизирање, електрични крстови, планшете и слични предмети без вредности. Много већи значај има трговина са лажним папирима од вредности и новцем, а пре свега са лажним новчаницама. Фалзификоване новчанице и новца упадно још се само међународним путем и врши. Велика пажња, коју све модерне државе обраћају на правилне свога металнога и папирнога новца, чини да је подражавање без суделовања стручњака немогућно. Набављање стручњака у земљи ради грађења лажова за новчанице и новац и сувише је опасно. С тога се ове фалзификоване опако поступа. Фалзификатор путује по разним великим варошима, а у сваког изручи да му се израде потребне плоче или матрице, на пр. у Паризу средња слика једне новчанице од сто марака, у Лондону оквир за исту новчаницу и т. д. Његов изговор при поручивању, да му је то потребно ради прављења слика за рекламу или ради шаљивих слика, налази на тај начин на мале неповерење. Овакав поступак пружа осим тога и ту корист, што у случају открића постоји само једна кажњива припремна радња или неко кривично дело, које се благо казни (на пр. § 360 тач. 4. немачког казнен. зак.). Берлин је најомиљеније место за порубљене ове врсте, пошто је на далеко чувена вештина наших мајстора. У нашем криминалном музеуму налазе се плочице и штемпилови за енглеске, талијанске, холандске и руске новчанице и новце. Много се говорило и о фабрикама за прављење правих сребрних новаца, за које се вели да у Америци постоје, и да свој корист отуда извлаче, што међу мање сребра но што је прописано. Међу тим до сада се ови гласови нису обистинили. Поред новца поштанске су марке сниже предмет фалзификовања, и то како оне које важе, тако и старе марке, на које скупљачи марака много пазњу. Берлинска криминална полиција пронашла је прошле године једну фабрику, у којој су се напредно лепо израђивале руске марке, а ухапсили је и једног трговца, који је са собом носио велику количину лажних марака, врло ретких и оних који скупљача.

За народно благостање можда је још опасније од прављења лажног новца делање фабриканата т. зв. подрумских меница, које је недавно откривено у једној овде расправљеној парници, а које се у две форме извршује. Прво се ливерују по порубини менице од сваке потражене вредности и врсте. Издавалоци и жиранти оних „хартија од вредности" потпуно су без имовине, и њихове потписе агенат плаћа 25 до 50 пфеница. Поред тога посредује се између меница између двају посрнулих фирама. Везвредносне менице пуштају у слобраћај, као менице својих мушперија трговци, који се оним недостојним средством усавременог кредита, али потпуни крах наравно само одложе. Главне агентуре за издавање и протуране подрумских меница налазе се у Паризу, Бечу, Лондону, Бакелу и Будим-Пешти.

Најзад да споменемо још две злочиначке трговинске гране из области деликата против нарастевности. Дубоко жалосне појаве јако интернационално ширење порнографске литературе. Књиге, које искључиво садрже описе полних ексцеса најодвратније врсте, пореклом су већином из Будим-Пеште, Париза, Лондона, а, из Америке; фотографски снимци свију могућих полних перверзитета доносе се у Немачку из Италије (Венова, Турин) и Шпаније (Барселона). Купце ових гадних продуката ваља тражити на сваки начин међу индивидуама с патолошким наклоностима, али поред тога и међу омладином — у чему лежи велика опасност по националну нарастевност. Трговина с овим артиклима мора да даје велику зараду, и не може да се угуши и поред великог ризика трговаца, којима су већ читави колски товари њихове робе били одузимани и уништавани.

Други, интернационално обављани злочин против нарастевности, јесте трговина с девојаама, чије је делање прави пут скренуло пажњу ширих кругова на то, да постоји интернационално организовано вршење злочинства. Кад су се открили начини рада трговаца с девојкама, онда се публика запрепастила од

чуђења сазнаши да постоје злочиначка предузећа, чији власници раде с великим капиталом и помоћу читаве војске агената и подагената. — док је полиција свију земаља одавно већ водила борбу с овим опасним противницима друштвеног поретка и то не само на пољу трговине с девојчама. У овом трговању могло се као између осталог показати и лакша форма између бордела, — предузеће, о чијој моралности не треба зацело ниједну реч потрошити, али чија се социјална опасност на против свим губи према правој трговини с девојчама. Ова се трговина састоји у набављању поштених женских лица ради пружења услуга. Сокачки описи посутпака трговаца с девојкама сврох су претерана и фантастично окићени. Много сакривана кћи из сиротне али добре куће, која је као гувернанта за иностранство ангажована, па тамо у бордел продана, чини у пракси сасвим ретку појаву. Сем тога и основљење таквих девојака из руку трговаца лако је извршити, пошто сви конзулати и полицијске власти највећу пажњу обраћају и сваку захтевану помоћ указују. У главноме за трговину с девојчама, као што се она данас води, долазе у обзир као извозничке земље Угарска и пољски делови Аустрије и Русија. Таме настањено јеврејско становништво жили под тако жалосним приредним и културним условима, да агенти трговаца с девојкама увек налазе погодно поље за свој злочиначки рад. Жртве се не ретко надаме обећавањем венчања. Алиу највећем броју случајева нагледа да оне врло добро знају, какав их судбина чека, и дају се заслепити сјајном спољном страном таквога живота, нарочито док сјајном гардеробом, коју се надају добити. Транспорти купљених девојака полазе из аустријских и талијанских пристаништа и готово искључиво иду у Јужну Америку. Немачка је скоро сасвим искључена из целе ове трговине и као извозничка и као увозничка земља, а не долази у обзир ни као земља, кроз коју пролазе транспорти. Али иних Немачко Царство није оклевало да се придружи уредби о сузбијању трговине с девојкама, која је 18. маја 1904. године уговорена између Немачке, Белгије, Данске, Шпаније и Француске, Велике Британије, Италије, Холандије, Португалије, Русије, Шведске, Норвешке и Швајцарске. Осталим државама слободно је да приступе. Уговорне државе обавезале су се, да установе централна надзештва, која ће скупљати све вести о трговини с девојкама и једна с другим у непосредан сакрбраћај ступати. Она једна другом узајамно јављају долазак лица, осумњичених да се баве трговином с девојкама, надзирају њихов рад и старају се о повратку девојака, које би експлоатисане пронашла, у отаџбину. Као централно надзештво за Немачку служи берлинска полицијска управа.

Као и трговина с девојкама једна је врста трговине с људима и набављање дечака дротара из Угарске. Поједини подузетници довлаче читаве чете оних подугодишњих дечака, које терају да торбаре по кућама са мишоловкама и другом дроторском робом, а код куће их остављају да трпе највећу оскудицу у храни, стану и одећи. Берлинска је полиција у последњим месецима из основа расчистила с овом трговином, при чему заслужује са благодарношћу да се споменне потпора, коју нам је указивао аустроугарски конзулат.

* * *

Моја је намера била да Вам у крупним потезима нацртам слику интернационалних злочинстава у њиховим данашњим облицима. Ако сам свој задатак као што треба испунио, то онда све Вас прожима осећај да је преко потребна помоћ против злочинстава. Средства, која су за ово потребна, нека буду само у кратко наглашена. Мора се признати, да је употребење општега интернационалнога кривичнога права и најпространије користовање установом издавања криваца, успешно оружје, за којим вреди жудети. Али остварење на ово управљених тежњи лежи у далекој будућности, и оно не сме успоравати предузимање безусловно потребних реформа. На послетку и није то сувише велика штета, која се неби дала подносити, ако се кажњавање овог или оног злочинца осујети због неке празнине у интернационалном материјалном кривичном праву или због недолупштања издавања кривчевог. Много је важније, да интернационалне злочинце, чије кажњавање омогућава право, које важи, одиста и постигне праведна казна, и да се власти стане у могућност, да хапшењем и протерањем спрече развијање злочиначке делатности опште опасним странцима. То моме мишљењу најбоље средство за ово пружа установа централних полицијских надлештава у свима главним варошима, ради сузбијања интернационалних злочинстава сваке врсте, каква неје постоје због трговине с девојкама. Ове централе морају уживати потпуну слободу у међусобном званичном са бањају, и бити обавезне, да се узајамно обавештавају о кретању интернационалних злочинаца, као и да договорно раде приликом тољења и хватања побеглих злочинаца. Остварењем онога плана бавиће се у Хамбургу месеца септембра интернационални ареопаг криминалистичког удружења.

Др. Драг. А.

КОЦКАРИ И КЕСАРОШИ

[НАСТАВАК]

Противно особинама старих коцкара и кесароша: да никад не гаје у тема кривична дела, и да у своје операције уносе што више смишљености и умешности и што мање дрскости и опакости, данашњи њихови другови потпуно су се и у свему идентификовали са најокорелијим злочинцима.

Пре свега, данас нема никакве разлике између кесароша и коцкара бар у начину њиховог рада. Пословима, који су некада долазили у оперу ових последњих, слабо се ко и бави данас, јер „доносе врло мало". Да није још бугарских „цепчика", који су од пре 2—3 год. почели долазити у Србију, и који се обично баве овим пословима, на њих би се — ове послове — и заборавило.

Али, не само да данас нема никакве разлике између кесароша и коцкара, већ што више, нестало је сасвим и разлике између кесароша с једне, и опасних зилопа и разбојника с друге стране.

Док су стварни коцкари и кесароши увек остајали, као што смо видели, у области простих крађа, дотле данашњи не презазу ни од самог разбојништва и убиства, а о опасним крађама већ и да не говоримо.

Међу нашим данашњим кесарошима има и убица, као што су Михајдин Ристић и Мишко Баралић, и разбојника као што су: Станоје Богдановић, два брата Усковљића, „Тошића", „Шиша", „Загодинца" и т. д.; и веома опасних крадљиваца: Драгутин Вељковић — „Гишића". Јован Петровић — Шобота", Јоца Сакошанац, Коста Новаковић. — „Конзул", Милан Личанин, Милан Радовић, Милутин Милошевић — „Ћора", Чумић, „Брашковац", „Попчо"; и препредених варалица: Антоније Бабушковић и Милан Виволражић, па најзад и сметених хохштаплера, као што је познати Баранић.

Са изузетком двојице тројице, сви побројани у добу су између 20—30 год. а већ су по два пут, три пут па и више пута судска осуђивани. Тако је Станоје Богдановић, најопаснији и најдрскији међу свима данашњим кесарошима, био већ у два маха осуђиван на по 20 година робије, па је и сада под истрагом због разбојништва, које је јула месеца ове год., у друштву са Ристићем, „Толијом" и још 5 кесароша извршио над Мишком Стевановићем, тежаком из Прањеца, а на путу између Кнића и Б. Брда.

Од како је пуштен са осуде, а то је од јула 1900 год., Станоје је окупио око себе најдрскије и највештије коцкаре и с њима, као какав хајдучки харамбаша, крстари по унутрашњости, о панађура на панађур, док „мајдан другови," који се још више показали „достојни", да уђу у ову „кесарошку аристократију", хватају трговце и железничке возове.

Драгољуб Милојевић — „Јагодинац", нема више од 28 год., а већ је четири пута судски осуђиван. Бабушковић[1] је у самој Бугарској осуђиван судски седам пута, а и код нас два пута, — све због крађа. „Гишића", „Шиша", „Шобота", „Сакошанин", „Чакар", биши су већ по три пута на робији и ако су сви испод 30 год. старости; оба Усковљића, „Попчо", „Конзул", „Личанин", „Радовић", Чумић по два пута, и т. д.

[1] Ово је онај исти Бабушковић, који је летошњи зимски пр. год., у друштву са бугарским конзаром Стевапом Добревом, преварио на „Трикласцу" једног сељака, потуривши му уместо са новим хиљадарима у место напоследок, и извлачивши му на овај начин 400 динара. Пошто се ово лако изводило и судило на тужбу приватног тужиоца и по поднесцима тамо, а онтежица му није хтео положити, то су обе шкракиче пуштене у слободу.

Кад би изрођали све наше кесарошке и њихове осуде, тешко би се нашло њих 20 које нису биле по два пута судски осуђиване, и можда свега 10—12, који су само једном били на суду. Овде подразумевамо само судске осуде, и то увек за прљава дела, а о политичким и да не говоримо.

Истуше као Управе града Београда испуњене су поглавито кесарошким именима,[2]) а исти је случај са деловодним протоколима панађурских комесара.

Ове многобројне осуде доказују очигледно две ствари:

1. Да власти савесно и енергично испуњују своју дужност, и

2. Да оне — ове осуде — овакве какве су данас промашују свој циљ: да су апсолутно неспособне, не само да излече, већ и да спрече нагли развитак зла о коме је реч.

И зида, свесним природом, настаје питање: шта да се ради? Све ли се и даље овако оставити, или се морају предузети мере да се друштво што пре заштити од ових опасних личности? Несумњиво је, да оно има права на ову заштиту, а очигледно је, да данашња законска средства која властима стоје на расположењу према кесарошима, нису довољна да ову заштиту остварују. Логична последица овога у томе је, да треба што пре тражити пута и начина да се, према данашњим приликама, створе и нова средства за друштвену одбрану — средства која ће у свему одговарати напицама и особинама данашњих кесароша, и њиховој опасности по друштво.

Разлика између некадашњих и данашњих кесароша огромна је у оваком погледу, да с тога и средства за њихово сузбијање морају бити различна. Оно, што је некада било довољно за *просте крвопилце*, није и не може бити довољно за убице и разбојнике. Сваки, који је ма и најмања посећен у ову струју, са овим је давно и давно почиње. Питање је само: шта треба радити, и које мере треба предузети да би се стало на пут његовом прогресу, за данас једно од најважнијих питања у области кривичног права.

Увећавање криминалитета по несрећи је неоспоран факт, а један од битних узрока овог увећавања лежи, очигледно, у поврату — у законском повредама враћени и понављани од истих преступника.

Али је исто тако неоспорни факт, да се умножавање злочина и преступа не показује тешко у броју кривица, колико у броју извршених злочина и преступа, услед чега један кривац постаје више више сукцесивних кривица.

На овај начин, злочин се постепено локализује и постаје врста заната, професије извесне категорије личности. Појава ова, у осталом, није за жаљење, јер је много лакше борити се против познатог и обележеног зла, али је за жаљење што су данашња репресивна средства недовољна на ову борбу.

— Није ли за дубоко жаљење, вели бриселски адвокат Dupont[3]) констатовање факта: да слабост и непотпуност данашњих репресивних средстава чине судску акцију неуспешном, и на овај начин доприносе знатно развитку овог великог друштвеног зла (повратка, Чиме, доиста, данашњи позитивни законски противзакони против једног и већој опасности од напретка повратка? Далеко од тога да воде рачуна о *опасној природи* повратника, која се јавља као резултат свих њихових криминалних манифестација, позитивни закони задовољавају се тиме, што повратак сматрају као отежавању околност и ограничују судију да, у извесној мери, повећа казну повратнику.

Ни карактер законске повреде, ни ова казне, ни начин извршења осуде, нису ни у колико измењени фактом повратка: судија има просто овлашћење да повећа казну, и то само до извесног максимума.

Једно мало увећање казне за последњу повреду закона, једино је, дакле средство, које законодавство ставља на супрот прогресивном развитку професионалног злочина. Неопходно је потребно, међутим, да казнени закони, инспиришући се на правом месту потребом друштвене заштите, уђу што пре у нове путеве, обележене криминалном социјологијом. Другим речима, неопходно је потребно приступити што пре радикалном преобразају и у законодавству које се односи на повратак, и у начину извршења казне над повратницима.

У овом истом смислу изражава се и Д-р Jaspar у свом реферату последњем међународном криминалном конгресу у Хамбургу од 11—15 септембра тек. год. о опасним повратницима.

Пошто је претходно истакао разлику између стре класичне и ноне криминалноантрополошке школе у основним погледима на злочин и злочинце, обележавајући ову разлику познатом истином: *да данас нема злочина већ злочинаца*, Д-р Jaspar вели:

(свршиће се)

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОХВАТАНИ КОЦКАРИ

Адам Исаиловић, звани „Чакар" и Мирко Рашковић, звани „Азиљан", чије смо слике изнели у прошлом броју, ухваћено је начелник среза смедеревског по телеграму Управе града Београда и спровео начелнику гр. београског, где одговарају за крађу.

ПОТЕРИ

Миодраг син Андреје **Урошевића** из Крагујевце у срезу јадранском изгубио је опасну крађу Димитрију Петровићу, кафеџији из Шапца. Одмах му је разне ствари, један пар мушког одела и 180 динара у готовом новцу. Миодрат је стар 21 год., средњег стаса, плав; од одела има зимски капут, прслук и панталоне, па по-

[3]) Bulletin de l' Union Internationale de Droit Pénal, св. III. св. I.

гина ципеле, а на глави шубару. Препоручује се свима полиц. и општин. властима, да трагају за Миодрагом и о резултату јављене овлашћено окр. подрински с позивом на Бр. 17276.

Милорад Крсјаковић, тежак из Беле Реке у срезу качанском, побегао је из друштва болничке 2. тек. м-ца. Он је стар 26 год., средњег раста, мршав, блед, косат; на себи је одео болничко одело, бауљ, прслук и панталоне од плаве војничке чоје, ципеле и плаву шајкачу. Обрађа се нашим свима властима на одбеглога болесника с тим, да га у случају пронађења упуте стражарно Управи града Београда с позивом на Бр. 38838.

Гавра Делетић, пилар из Земуна радио је ортачки са Радом Плачковом, тамошњим, па како је имао код себе сан новац (око 600 круна), он га је попео и 4. тек. м-ца побегао некуд. Редарствено заглашатство из Земуна актом својим молило је Управу града Београда за трагање Гаврино, који је радио радио у Арамбеловцу и Крагујевцу. Препоручује се свима полиц. и општин. властима, да за њим трагају и о исходу јављене Управу града Београда о позивом на Бр. 38087.

Милутин и Јосиф Белићи, из Вукашина, окривљени су за неполико крађа стоке, али се налазе у бегству. Милутин је висок, разиђен, стар око 40 година, зна му је повезен и сплоштен, у сељачком сукненом оделу. Јосиф је средњег раста, стар 32 године, пун, великих бркова, носи гуњ и панталоне. Начелство округа чачанског актом Бр. 12808 моли за њихово тражење и хватање.

Душан Јовановић, пекарски момак из Београда, погодио се код Тање Павловића, пекара, па је побегао од куће, одневши нас стварн: један пар чизама, два огрнача, један мекинтош, један пар чизама, два пара рубља, један кишобран и једна капут. Душан је стар 35 година, средњег стаса, смеђ, ирваша носа, у грађанском оделу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да га у својим домаћајима потраже и у случају проналажења упуте изврту окољанском управе града Београда с позивом на Бр. 17391.

Андреја Н. Митровић, родовн, напустио је опасну крађу момаћа Драги Милошевић, узвоју из Београда, па је некуда побегао. Он је стар око 25 година, пуног лица, малих плавих брковн обрађен; на себи је имао чупави сивкасти капут пепељаве боје, црне панталоне и црни шешир. Нема полиц. и општин. власти обрате пажњу на побеглога и у случају проналажења известе Управу града Београда с позивом на Бр. 40271.

Радоја Стајкова — Радојева, из Бутурске, тражи Министарство Унутрашњих Дела актом ИБр. 28071. Радоје је стар 24 године, средњег стаса, плаве косе и брковн, румен и пун у лицу. Ако би га власти пронашле, нека одмах известе о томе Министарство, од кога ће добити потребна дала изређена.

Непознати крадљивац на дан 12. т. м-ца ушао је у отворена стан Милене Куљића из Лознице, и одиео јој 2000 динара у готовом новцу у новчаницама од по 100 динара, један златан сат са две гранчице окићене дијамантима, два златна ланца дугачка по 1·50 метар, две дијамантске игле и један сребрни женски прстен са дијамантима. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за крадљивцем и новцем живо трагају и у случају проналажења известе начелника среза јадранског с позивом на Бр. 17497.

[2]) Чак престану панађуре, а то је у нозну јесен и прено зиме, ређена кожара з нарочите ова врсте нису уопште „да стрпе ожежану", нозрео у пристојаку и већа окружна места где ни је, као нанта друго, осигура стан и хранн — у затвору.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Филип Јојић, тежак из Арбанашке у ср. пропупачком, **Лепоје Стаменковић**, тежак из Стубле у среку јабланичком и **Вуле — Вучко Тодоровић**, Пчињац, који нема сталног места пребивања, на дан 1. тек. м-ца извршили су убиство над Ђорђем Петровићем председником општине крушевичке, а сина су му Драгутина тешко ранили, када су они радили на своме њиву у Пријој Бари. Њих је на дело подстрекао и довео **Костадин Ивановић**, тежак из Прше Баре у ср. јабланичком. Вуле се пењао у бегству, а остала тројица пали-

Филип Лепоје Костадин

се под истрагом и у притвору код начелника среза пакоштичког, код кога су потпуно признали дело.

Вуле је стар 27—30 година, омалености стаса, црних очију, малих црних бркова, у лицу сувоњав и црне масти. Одело често мења: по потреби облачи сељачко сукнено одело и опанке, а неки пут опет грађанско одело са шајкачом или шеширом на глави. Како и до тада није имао сталног места пребивања, а најчешће се бавио по средоземним: прокупичком, јабланичком и косаничком, то није искључена могућност да се и сада тамо где крије код каквог старог сумњивог познаника.

Филип је стар 27 година, високог стаса, добро развијен, у лицу сувоњав, очију гробастих, бркова смеђих, браду брија.

Лепоје је стар 30 година, средњег стаса, развијен човек, смеђих очију, плавих густих бркова, обрија.

Костадин је стар 40 година, средњег стаса, добро развијен, плавих очију, ретких и плавих бркова, такође обрија.

Начелник среза власотиначког послао је уредништву сваку озе последње тројице, молећи да објаве, ко би знао да су они извршили још какво важније дело, то њему доставе. Полицијским и општинским властима, као, преношучује се, да за Вулом пазде најмање тра-

женје и у случају пропалазка да га под јаком стражом спроведу начелнику среза власотинаког с позивом на Бр. 11586.

У 33. броју „Полицијског Гласника“ од прошле године објављена је слика овога лица под именом *Чедомира Марића*, кошкар, из Пањчева, који је тада био ухапшен у Гружи и од стране начелника среза гружанског лишен на затвором и протеривом у Пањчево као своје место рођења.

Међутим, као што је се доцније утврдило, то није био Чедомир Марић, већ **Јеврем К. Младеновић**, кошкар из В. Пчелиње, у ср. левачком округу моравском, који је тада одговарао под начелника среза левачког за једну опасну и једну просту крађу, па је из притвора побегао и преко Крушевца и Ваљевара отишао у Бутарску, одакле је прављен у Ваљевар, где се у пиљетеру појавио под именом Чедомира Марића из Крагујевца, те је због такве његове жеље спроведен у Крагујевац, али у пут између Кнраље и Загодине успе те побегне између спроводника и дође у своје село — В. Пчелиње. Ово је било по други дан Тројица, а одмах сутра дан отишао је у Краљево, где се бавио до 24. јуна, а тада га је тамошња полиција ухватила и пазвала као касарона са два дана затвора, а по том и са 30 дана због обмане власти. Када је опатао пуштен, отишао је у Гружу, где је у селу Драгобрађа ухваћен и лишен пред затвора и протеривом у Пањчево — „место рођења“.

У Управи града Београда, где је био спроведен из Крагујевца да се пребаци у Пањчево, зачудили су се да је он родом „из прека“, јер је и његов изглед, и говор, и одело — све против тога говорило, но он је на учињену примедбу о томе објашњавао: како је још дететом прешао у Србију и тако се променом претходно у тим српским селима.

Када је спроведен у Пањчево лако је тамошњим властима да неколико дана трага посла. Претурене су све књиге и у полицији и у општини, па чим је помена о „Чедомиру“ и његовим „помрлим родитељима“. Саслушавани су и стари људи, па ни они нису, природно, могли ништа показати. На послетку га је пањчевачка полиција после неколико дана опет упутила у Београд са изјавом да му се родбина није могла пронаћи и да они сумњају да је он њихов подданик.

На поновно његово интервјуисање тврдње да је он отуд родом буде поново враћен у Пањчево са јавом полицијама, које је он као, али га пањчевачка полиција није хтела примити, већ га је одмах натраг упутила, пошто није било никаквих доказа да је њихов подданик. Управа га, пак, такође није хтела примити, јер је још више било доказа да је српски подданик, нарочито пад он то још одриче.

Због тога отправила две дражке од њега, од је био привођен да једно време проведе на слађа, путујући од Београда до Пањчева и обратно, док на послетку, на неки начин није убедио пањчевачке власти да је ипак њихов подданик, те су га једна једном поново примиле и шта су знале са њим друго да раде, већ га пусте да „траже фамилију“.

Убрзо је уследо за тиме да њега нема ни остапка, те једног дана седне на лађу дереглију и оде у Шабац, одакле је ишао и лутао по целој западној Србији. У близини Ваљева напале га једна страна, од које он нагне у бегство, а она опет опали за њим из пушака, те га рани у леву пету.

Кад му је ово лутање досадило, а знао је да нема јаких доказа о његовим правцима, за које је био отказан у притвор, отишао је и сам се јавио власти ср. левачке, где се изтража против њега водила.

На претресу је под јагодинског пресудног суда већито због певажа довољних доказа, а пешто из свима због његових ниских инстинкта и страдања у бегству, пороста га одмах као неприм, те га суд пусти.

Јеврем је стар 24 год., а већ је два пута био осуђиван. Први пут пресудом јагодинског првостепеног суда од 26. марта 1899. године Бр. 5858, но којој је за крађу био осуђен на 6 месеци затвора, а други пут је опет за крађу пресудом истог суда од 19. фебруара 1901. год. Бр. 3191. осуђен на три године робије.

Он је повисок, суводањ, плав, брнова танких, смеђих, очију зелених.

Како он тумара по кафанама и спасла је за њихову безбедност, то се властима сиреће нажала на њега.

Штампа Кова. Срп. Државна Штампарија

уредник, *Душан Б. Жимић*

БРОЈ 47. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 27. НОВЕМБРА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се шаље у напред, и то најмање за пола године ход свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у општ 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједине бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за инспектора треће класе Министарства унутрашњих дела, Петра Одавића, председника првостепеног суда у оставци;

за начелника четврте класе округа ваљевског Ђурицу Ц. Ђорђевића, начелника исте класе округа подринског, по потреби службе;

за начелника четврте класе округа подринског, Милорада Вујачића, начелника исте класе округа ваљевског, по потреби службе;

за начелника четврте класе округа пожаревачког, Богољуба Павловића, судију пожаревачког првостепеног суда;

за начелника четврте класе округа рудничког, Живојина Топаловића, судију смедеревског првостепеног суда;

за вршиоца дужности начелника округа топличког, у рангу члана прве класе управе вароши Београда, Димитрија Барбулова, секретара треће класе Министарства унутрашњих дела у пензији; и

за вршиоца дужности начелника округа ужичког, у рангу члана прве класе управе вароши Београда, Андрију Врчинића, начелника прве класе среза рачанског, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. новембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза хомољског, Андру Дим. Дивића, вршиоца дужности члана Управе вароши Београда, у рангу среског начелника треће класе, — по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. новембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза добричког, Андру Станковића, начелника треће класе среза косаничког;

за вршиоца дужности члана Управе вароши Београда, у рангу начелника среског треће класе, Димитрија Михаиловића, начелника исте класе среза добричког, по потреби службе;

за вршиоца дужности начелника среза косаничког, у рангу секретара начелства друге класе, Љубомира Јосифовића, писара прве класе среза лопашко-тамнавског; и

за вршиоца дужности начелника среза рашанског, у рангу секретара начелства друге класе, Живојина Миојловића, писара прве класе среза лепеничког, све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. новембра 1905. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за комесара железничке полиције у Ратковцу, у рангу среског писара прве класе, Рајка Д. Трифуновића, писара прве класе управе вароши Београда;

за писара прве класе среза параћинског, Драгољуба Стојадиновића, писара исте класе среза левачког, — по потреби службе;

за писара друге класе среза грузанског, Живка Р. Лазаревића, писара друге класе управе вароши Београда;

за писара друге класе среза поцерског, Миленка Живковића, писара прве класе управе вароши Београда, — по молби;

за писара друге класе среза гročанског, Адама Адамовића, бившег интабулационог иноторковлеу;

за писара друге класе среза левачког, Давида Тричковића, писара прве класе начелства, у оставци;

за вршиоца дужности писара среза грузанског, у рангу писара начелства друге класе, Војислава Николића, писара исте класе начелства округа крагујевачког, по потреби службе;

за писара друге класе начелства округа крагујевачког, Живка Милићевића, вршиоца дужности писара среза грузанског, у рангу писара начелства исте класе, по потреби службе;

за вршиоца дужности писара среза левачког, у рангу писара начелства прве класе Михаила Поповића, практиканта крагујевачког првостепеног суда и вршиоца правника;

за писара треће класе управе вароши Београда, Негослава Ј. Бају, вршиоца правника;

за писара друге класе начелства округа чачанског, Боривоја Бековића, практиканта Министарства иностраних дела; и

за писара треће класе управе вароши Београда, Владимира Живановића, практиканта среза мачванског, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 4. новембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Михаило Рашковић, начелник треће класе округа пиротског;

Стеван Ј. Гудовић, начелник четврте класе округа пиротског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у пенсију, која им по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. новембра 1905. г. у Београду

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

да се Михаило Дроњић, пришлан дужности начелника среза хомољског, у рангу секретара начелства друге класе, на основу

§ 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у пенсију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. новембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се д-р. Драгутину Вељковићу, лекару среза ражањског увази оставка, коју је поднео на државну службу.

да се д-р. Мити Михаиловићу, лекару среза посаво-тамнавског уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. новембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

да се Живојин Пандуровић, начелник четврте класе окр. топличког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. новембра 1905. г. у Београду

СТРУЧНИ ДЕО

ЈЕДНА ПОГРЕШНА НАДЛЕЖНОСТ

(свршетак)

Међутим за законе, донесене пре Устава, преда одредба чл. 202. који вели: „Од дана кад се овај Устав обнародује губи важност устав од 6. априла 1901. године, *као и сви закони и наредбе у колико би биле противне овом Уставу*". У овом случају власти, познане да законе раније од Устава донесене примењују, имају да пазе да ли она, било у целини било делимично, нису Уставу противни, па да их у толико не примене. Ту дужност неоспорно ни њима лежи, према цитираном члану Устава. Из овога би излазило да су законске одредбе о надлежности полицијске власти да суди по ступна дела као и да врши принудне наплате изгубиле своју важност.

Ипак, по нашем мишљењу, није тако, бар у колико је реч о овој последњој надлежности полиције. Када Устав, у чл. 202., вели да закони, њему противни, престају предети, он сигурно мисли на такве случајеве који су самим Уставом предвиђени и регулисани, тако да, и када ти закони изгубе своју силу, постојаће опет један закон — уставни закон — који ће дотично питање расправљати. У општем, укидање закона који се са Уставом не слажу не ствара ту никакве тешкоће. На пример, пре устава и политичке кривице могле су бити казњене смрћу. Доласи устав који, за ту врсту дела, забрањује смртну казну. Аброгација раније казне неће изазвати никакве неприлике.

Али quid, ако би, укидањем закона, од Устава раније, постала у законодавству празнина које апсолутно бити не може? На пр. по закону, за извесне спорове, грађанске или кривичне, надлежан је неки суд који се састоји само из једног судије. Донесе се нови устав који категорички наређује да, у сваком суду, мора бити најмање три судије, и по чијим прелазним наређењима, сви раније закони, који са њим не би били сагласни, престају вредети. Ако се та одредба прелазних наређења примени и на оне судове са по једним судијом, онда, одмах по ступању новога устава у живот, ти судови престају функционисати. Али тада настаје оно питање: па коме ће се дати у будуће на суђење спорови који су били у надлежности тих укинутих јурисдикција док се нови закон. Уставу сховрзан, не донесе? Остало би, да, у одсуству законодавних наређења, не би било надлежне власти за суђење тих спорова.

Оваква резултат не би, свакако, био у сагласности са интенцијама уставотворца. Устав укида законе, пре њега донесене, који би му били противни, зато што ти закони нису *добри*, а што зна, да ће, после тога укидања, важити бољи закон, а то је он, устав. Таква прелазна наређења мотивисана су, дакле, жељом за напретком у друштву. Али, ако би се прелазно наређење примењено и у случајима сличним оном који смо мало час горе изнели, тада не само да не бисмо дошли до бољега законодавства, до напретка, већ би нас то одвело горе стању него оно које је било за владе старога закона, онога од устава раније, одвело би нас тоне, да би нам, за дотичне правне односе, недостајао сваки закон. А то, вала, није била намера уставотворца. У таквом случају и он не би оклевао да примену прелазнога наређења одложи, док се нови закон не донесе. Од два зла изабрао би оно које је несумњиво најће, и то много мање: боље је и рђав закон него никакав. Овај избор са свим би се слагао са духом прелазног наређења: она циљају напретку а не назатку, а примењење тога наређења, у случају који ми овде предпостављамо, било би, према стању које је дотле владало, не напредак него повратак ка горему.

Према овим објашњењима, полицијска власт, а после чл. 202. Устава од 5. јуна 1903. год., остаје надлежна за вршење одлука судских, као и за инциденте те процедуре. Ако бисмо прелазно наређење, у вези са чл. 146. Устава, и овде примењивали, онда бисмо имали овакав резултат: не би било органа власти надлежних за извршење одлука судских. Ако полиција није компетентна, онда ко је? Судска власт, — али који органи њени, пошто их више нема? Ако бисмо казали да би био надлежан првостепени суд, онда настаје питање, да ли би он вршио принудне наплате волонтарно или би то била дужност једног самог судије и кога?

Као што видимо, полиција задржава надлежност код принудних наплата и после доношења Устава, и задржаће је све дотле док се не донесе нови закон, са чл. 146. Устава у складу, који ће са административних органа егзекутивна извршења пренети на органе судске власти, било на једне од ових који сада постоје било на неке новокрејиране.

Што се таче суђења иступних дела, ту ствар друкчије стоји. Од дана када је Устав од 5. јуна 1903. год. ступио у живот до измена и допуна полицијске уредбе од 17. јануара 1904., сасвим се могло дискутовати да ли је полиција била надлежна да суди иступне кривице. Јер чл. 202. Устава који је укинуо све законе њему, Уставу противне, могао се је, у том међувремену, применити и на прописе полицијске уредбе која су стављали у надлежност једне административне власти суђење иступа, посао из круга послова власти судске. Аброгација тих прописа, у означеном међувремену, није као у случају о коме смо горе дискутовали, могла одвести томе резултату: да за суђење иступних кривица, не буде надлежне власти; није могла одвести просто зато што, осим полиције, имамо, за суђење те врсте кривица, као надлежан још и суд општински. На тај начин, од 5. јуна 1903. до 17. јануара 1904. иступе би судили били само судови општински, чије би одлуке, као и у грађанским стварима, потпадале под контролу суда првостепеног.

Али, после закона од 17. јануара 1904., ситуација је сасим друга. Ако се узме да су законске одредбе о надлежности полицијске власти за суђење иступа биле престале важити по сили чл. 202. Устава, њих је повратно у живот закон од 17. јануара 1904., који, мењајући и допуњујући §§ 15. и 16. уредбе полицијске, поново изречно ставља тај посао у атрибуције власти полицијске. И поште, као што смо горе објаснили, закон, познат од Устава, иде про онога, за случај да се са њим не слаже. то се закону од 17. јануара 1904. има дати важност, и ако је у противности са чл. 146. у вези са чл. 202. Устава.

Quid, најзад, за надлежност полиције да, као административна власт, полаже преступе и злочине, пословне, без сумње, судске природе? Ти прописи, на основу објашњења која смо дали код питања: да ли полиција може, и после Устава, извршивати одлуке грађанских судова, остају у снази, јер не бисмо, ако бисмо их укинули, имали органа надлежних за иследивање преступних и злочиних дела. Истражне судије још установљене нису, а судовима се тај посао дати не може, јер је власт која суди одвојена од власти која истражује. Оне су обе из категорије судске власти, али њих не врше, а у интересу бољега правосуђа, исти органи. Напослетку, ако бисмо решили да је тај посао, на основу Устава, пренет на судове. остајала би још једна врло нерегулисаних питања, питања за која је законодавац једине надлежан. Извршна власт је ту некомпетентна.

Живојин М. Перић.

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

први део

досадашњи међународни конгреси

(наставак)

IV Секција: питања која се тичу деце и малолетника:

1) Да ли не би требало помаћи казнено малолетство до времена узимања у војску? (Под казненим малолетством треба разумети онај период малолетства за време кога судија може ослободити ако малолетник није с разбором радио, изузев шкољање у каква завод за поправку).

2) У којим случајевима би било корисно ставити право чувања државе на место губитка очинске власти?

Треба ли у спорима приликама дати самим кривичним судовима да решавају о праву чувања?

3) Да ли не би требало читав ред завода, удешених за разне врсте малолетника под разним именима, заменити једним типом завода за поправку?

Да ли не би требало нарочито сачувати школу као предохрану за обичне просјаке и скитнице?

На који би се начин могло најлакше судбити просјачење и скитање малолетника?

4) Која власт треба да решава о судбини деце окривљене за погрешке или кривична дела?

По којим елементима и по којим принципима треба решавати, да ли те погрешке или кривице имају за собом да повуку:

а) казнену осуду и затварање у правн казнени завод?

б) смештање у каква завод за поправку, нарочито за покварено и недисциплиновано дете?

в) шкољање у завод за васпитање, намењен деци која су под тутористном влашћу?

г) по којим принципима и на које начин би деца, која се налазе у поменутим заводима, могла бити ослобођена правременно, условно или коначно?

д) које услове треба тражити, па да се малолетници могу сматрати као попрактици, и какве последице треба онај повратак за собом да повуче?

5) Је ли потребно у заводима за малолетнике одредити поспех простор за рационално физичко развијање?

6) Треба ли одредити минимум бављења малолетника на поправци?

Да ли треба решити, да у свима случајевима, у којима би малолетници били осуђени, они до свог пунолетства буду послати у казнени завод за поправљање?

7) Како и ко би требао да пази на то, да се понашању штићеница у породице напуштена деца која нападне из казнених завода? У којим границама би се могло корисно апеловати у овом циљу на друштва за заштиту деце?

8) Којим би се средством могла предупредити и сузбити проституција малолетника.

VI Конгрес у Бриолу 1909 (од 27 августа до 1 септембра).

Двадесет и једна земља и тридесет и осам држава званично су учествовале преко својих делегата на овом конгресу. Питања, која су била истакнута у програму конгреса, јесу она:

I Секција: питања из казненог законодавства:

1) Која би била најпрактичнија средства, којима би се повређеном могла обезбедити накнада, за коју има да одговара виновник?

2) Треба ли допустити издавање властитих држављана?

3) Шта треба учинити да се одреде границе надлежности кривичног правосуђа кад је у питању извршење кривичних дела, извршених у туђини или у другоме с лицима, било држављанима или туђинцима, који живе у туђини?

4) Има ли и таквих врста злочинаца, према којима би се могле изрећи и применити неодређене казне осуде, и како би се то могло остварити?

5) Какве би се мере могле препоручити у циљу да се сузбију злочиначке радње, обично извршене под именом уцене? Може ли се нарочито установити какав специјалан поступак за извиђање ове врсте кривичних дела?

II Секција: питања о казненим заводима:

1) а) На који би начин требало уредити санитетску и лекарску службу у казненим заводима?

б) На који би се начин могло постићи, да лекар редовно води надзор над телесним и душевним здрављем осуђеника?

в) Докле се може распростирати надлежност лекара у решавању питања која се тичу храњења осуђеника, њиховог одевања, реда, кажњења и т. д.?

2) Кад је реч о младим злочинцима, треба ли хвалити и нарочито истицати систем „Реформаторије" онакав, какав је он оргаризован у Сједињеним Државама Северне Америке?

3) Покушаји чињени до данас с њеловским системом, који је био примењиван било као једини начин извршења свих казна лишењем слободе или само као начин извршења неких од тих казна, било да је примењиван за све време или само за један део од поменутих казна, јесу ли дали такве резултате, да се може оценити вредност овога система као и вредност сваког од његових разних начина примене нарочито с погледом:

а) на утицај, који он има на стање криминалитета и повратка у земљи у којој је, потпуно или делимице, примењен;

б) на последице, које он оставља на физичко и душевно здравље осуђеника који су ту затворени за дуже или краће време?

4) Треба ли злочинце у повратку подврћи дисциплинској строжијем систему него осуђенике који издржавају прву казну, и ако треба, онда у чему се има састојати строгост и отежање тога система?

III Секција: питања о превентивним мерама:

1) Треба ли у средства за сузбијање злочина уврстити и исељавање или, у извесним случајевима, подизање завода у колонијама за малолетнике, који по пресуди имају да уђу у какав завод за поправку и васпитање или какве друге сличне заводе?

У случају да се на питање одговори позитивно, како би се то могло извести?

2) Какав је познати утицај алкохолизма на криминалитет у разним земљама?

С обзиром на осуђенике у опште, која би се средства могла нарочито употребити за сузбијање алкохолизма?

3) У којој мери и под којим погодбама могу помагати рад друштава за заштиту ослобођених осуђеника они, који драговољно узимају на себе дужност, да дају обавештења и да набављају службу?

IV Секција: питања која се тичу деце и малолетника:

1) Који услови треба да се траже, па да се малолетници могу сматрати као злочинци у повратку, и у овом погледу, какве последице може повратак за собом да повуче?

2) Према малолетним злочинцима, против којих је изречена привремена пресуда или осуда која се има одложити, треба ли интервенцију друштава за заштиту учинити обавезном и ако треба, на који се начин може то организовати?

3) По којим правилима треба организовати занатску наставу у заводима за поправку или другим сличним, који су намењени за децу?

4) Да би се могли добро васпитати како млади злочинци тако и покварена и морално распуштена деца, да ли не би било потребно комбиновати систем смештања у завод са системом намештања детета где год као шегрт или намештања у породице?

Г. Јулије Рикл де Бели, угарски делегат, свечаним је позвао своје владе, да се идући конгрес састане у Б. Пешти 1905. Пошто је овај позив примљен, г. Самуел Ј. Баров, делегат владе Сједињених Држава Северне Америке, изразио је жељу да се конгрес у 1910 години држи у Америци, у једној варошки Сједињених Држава.

Међународна Комисија је овде обновила свој одбор изабравши за председника г. Рикла де Бели, а г. Латур-а за почасног председника.

После овога Међународна се Комисија састала још два пута и то: у августу 1902 у Берну и у септембру 1904 у Б. Пешти у циљу, да утврди програм и учини све остале припреме за идући конгрес који је 1905 год. одржан у Б. Пешти.

други део

Рад седмог међународног конгреса

I. Отварање конгреса

Конгрес је отворен у свечаној седници 22 августа у 11 часова пре подне у сали Академије Наука. Свечаној сед-

ници присуствовао је у име цара и краља Фрање Јосифа, који је био протектор конгреса, ерцхерцог Јосиф, а председавао је угарски министар правде, који је поздравио конгрес овим говором:

Ваша царска и краљевска Светлости! Господе и господо! Овај конгрес стоји у служби идеја хуманизма, оних идеја, које народе целокупне културне заједнице везују један с другим. Прва је, а у исто време, и најсветија дужност сваке државе и друштва, да омогући грађанима миран развитак у интересу савршенства човечијег живота; једно од најачих средстава за испуњење те дужности јесте спознаја бедем правног система: *Кривично Право*. Али је казна оружје са два реза: сваки удар, који држава у интересу друштва нанесе његовим непријатељима, производи ране и у самоме друштву. То сазнање је учинило да држава хумано ублажава кривично-правна средства.

Правац најновијег развића Кривичног Права најбоље се карактерише оном везом, која је створена, с једне стране: између Кривичног Права, које поставља погодбе за примену казне и одредбе за њене извршење, и, с друге стране, између превентивних мера створених у циљу смањења узрока криминалитета. Та тежња је јасно заступљена и на овоме конгресу, јер је он дао достојна места у својим секцијама свима грањама поменутих наука.

Везе између Кривичног Права и питања о казненим заводима имају велику историјску прошлост у нашој земаљи. Већ кодификаторима радова Кривичног Права, четрдесетих година прошлога столећа, почели су с темељом за реформом казнених завода. Она размена идеја, која је стајала на високом нивоу и која је и назвала законски пројект од 1843, свакупила је око себе најзаменитије људе нашег народа. У редовима тих бораца налазимо Фрању Деака, грофа Стевана Сечењиа, барона Етвеша; Ладислава Салаја и многе друге знамените државнике прошлога столећа, који су и створили пројект, о коме је дао повољан суд цео европски правнички свет. И можда с оправданим поносом можемо указати на то, да је Угарска прва држава у Европи, која је, око 1843, хтела казнене заводе да уреди нарочитим законом у духу тада опште признатог и усвојеног белиског система.

Интересовање за питање о казненим заводима није се од тада умањило, само је улога од државника прешла на правнике од струке. Већ године 1867, влада је сматрала реформу казнених завода за своју прву дужност, и од кад је наш казнени законик усвојио прогресивни систем, није се престало са даљим усавршавањем тога система, најдено са системом завода за поправку (les établissements de correction).

Влада је, између осталог, те године подигла први завод искључиво за малолетнике, и тиме је створена нова етапа у важној борби противу криминалитета.

Част коју сте нам, господе и господо, указали вашим састанком у нашој отаџбини даће нам поново снаге; ми ћемо из ваше рада црпети нове поуке, да би будућност казнених завода била достојна њене прошлости. И поштo сам имао част, своје изјаве захвалности за наш долазак на конгрес, поновно се обраћам његовој царској и краљевској Светлости Принцу-престолонаследнику, председавао је седници одељења Стевана, једна од славних предака Ваше Светлости. Ваша Светлост није дакле само представник Његовог царског и краљевског апостолског величанства, већ, по породичном предању, и поштани учесник овога конгреса. С тога се обраћам Вашој ц. и кр. светлости да отвори VII међународни конгрес за казнене заводе.

За овим је Ерцхерцог Јосиф отворио конгрес овим говором:

Господе и господо!

Пошто се Њ. ц. и кр. Величанство благоволео примити заштите VII-ог конгреса за казнене заводе, нарочито ми је да вас поздравим у његово име. Са задовољством сам се призвао ове дужности, која ми даје прилике, да наравим моју захвалност и живо интересовање за плодоносни рад и за племените и хуманитарни циљ, који имате пред собом.

Више је од једног столећа, како је кривично правосуђе признало велику вредност мисли о предупређењу и поправци у борби противу криминалитета; оно је у исти мах утврдило да је правда, која служи заштити друштва, потпуно постигла свој циљ само помоћу тих средстава.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ
КРИМИНАЛНИХ ЧИНОВНИКА И АДВОКАТА

Јуна месеца тек. год. одржан је у Паризу конгрес француске групе међународног удружења за кривично право на коме је, поред осталих, расправљано и питање о професионалном образовању криминалних чиновника и адвоката.

Референт конгреса у овој ствари био је *Drioux*, генерални адвокат при касационом суду у Орлеану, који је у своме реферату изнео, у главноме, ово:

Питање о коме је реч нема је важно и са гледишта социјалног. Реч је о ставама, према којој права наука не може бити равнодушна. Реч је о образовању духова младих људи, који ће ускоро бити позвани, својом професијом, да посматрају и класификују акте који су предмет праве науке, и који ће законским текстовима дати потребну друштвену моћ. Реч је, најзад, о професионалном образовању, то је реч о директном припремању за судску праксу, па, дакле, и о увећавању гаранција против судијских злоупотреба, за које је *Treihard* с правом казао да задају велику рану друштвеном телу и кад нападају невиног и кад ослобађају кривог.

Како је данас ово образовање? Време одређено за изучавање казненог законодавства у правним школама толико је ограничено, да многе ствари, чије је познавање неопходно потребно судској пракси, могу бити тек додирнуте. Исто је онако и после школе. За време кратког правосудничког стажа у судским надлештвима или код адвоката, кандидат има врло мало, или скоро ни мало прилике, да прибаве практична знања, која су му као будућем чиновнику или адвокату неопходно потребна. Несумњиво је, после овога, да треба што пре предузети поправе за професионалну наставу будућих криминалних чиновника и адвоката. Питање је само на који начин да се наставе ова организује.

По моме мишљењу треба на правним факултетима занести нарочита предавања на којима ће се кандидати за криминалне чиновнике и адвокате упознавати детаљно са свима важнијим теоријским и практичним питањима из области криминалних наука, на даље и с техникама с којима ће се у пракси сусретати.

Предавања ова служила би као прелаз, по свршеној школи, за држаљну службу, а обухватала би: 1-но *лочин*, његове *узроке и данашње стање криминалитета*; 2-го *казну*, њен циљ и њене облике 3-ће као додатак *легислативни преглед важнијих питања из науке о казненим заводима*. После овога дошао би део практични, који би се бавио изучавањем специјалних преступа, кривичног поступка, судске медицине и психијатрије. Теоријским делом предавања руководиће професори права и судске медицине, а практичним спремни и искусни чиновници.

Пре него што је отворио дискусију поводом изложеног реферата, председник конгреса *Garçon*, професор париског правног факултета, умолио је професора кривичног права на факултету у Тулузи, *Vidal*-а, да изложи организацију сличних предавања у Тулузи.

Vidal је још од 1894 год. запео на факултету нарочите конференције на којима ученици, поред кривичног права, изучавају још и науку о казненим заводима, затим узроке криминалитета и средства за његово сузбијање. Поред овога, ученици једном годишње обилазе, руком се са професорима, казнене заводе, затворе, заводе за поправку, и на овај начин изучавају, на лицу места, разне системе извршења казне, њихове последице, особине и навике осуђених и т. д.

После овога узео је реч *Tixier*, помоћник државног тужиоца у Туру, и изјавио да се правда врло често дели без научног метода, по здравом разуму и под утицајем одбране или оптужбе. Чиновницима, дакле не достаје, и то врло често, општа знања о узроцима и развитку криминалитета, као и о средствима за његово сузбијање. Не може се допустити, да криминални чиновник учи свој занат у самој служби, а на штету правосуђа. Предавања о којима је реч не само да су потребна, већ, по мишљењу говорника, морају имати и своју практичну страну, како у погледу добијања државне службе, тако и у погледу доцнијег напредовања.

Feuilloley, генерални адвокат при касационом суду у Паризу указује такође на недовољност криминалних знања која се у школи добијају, и износи како један новопостављени полицијски чиновник није ништа знао да ради са првом сведочком која му је доведена, већ се за обавештења морао обратити жандарму. Има много младих и школованих људи, који ступају у службу а не знају најобичније послове, већ су остављени на милост практиканта. Што се тиче младих адвоката, говорник је видео много, који су својим одбранама пре штетили но користили клијентима. Са ових разлога професионална настава неопходно је потребна.

Адвокат *Decès* налази разлог више за претходно професионално образовање будућих адвоката и криминалних чиновника у великој одговорности, којој су и једни и други изложени самом природом својих професија. Мисли, да овом наставом треба да руководе спремни и искусни практичари, пошто су професори и иначе пресхрављени пословима.

Poitevin, професор кривичног права на париском факултету мисли да прво треба бити начисто са изразима: „*професионално образовање*". Ако неко мисли да под овим изразима треба разумети просто редиговање штампаних бланкета, које чиновници имају да испуњују, онда је извесно да се ово може поставити обичном дневном праксом, и да с тога професори овде не би имали шта да раде. Али, ако се ови изрази узму у оном смислу у коме их је конгрес поставио, т. ј. у смислу познавања казнене науке, онда је опет несумњиво, да ову наставу морају наводити, на првом месту, професори права, па тек онда стручни практичари.

Захваљујући професору *Garçon*-у, све је припремљено да се још у току ове год. на париском правном факултету заведу предавања о којима је реч. Она ће обухватити: 1. *Криминалистику и науку о казненим заводима*; 2. *судско изучавање злочина и специјалних преступа*; 3. *кривични поступак* и 4. *потребна знања из судске медицине и психијатрије*. Поред овога, ученици ће бити дужни да израђују и практичне задатке.

Passez, адвокат тражи да већи део практичних предавања буде поверен специјалистима, и да се на науку о казненим заводима обрати већа пажња.

Адвокат *Danet* не уплаћа тако пречну потребу за професионално образовање криминалних чиновника и адвоката. Никакав курс није у стању да замени праксу и савете, које старији чиновници дају млађим колегама. Оно мишљење дели у неколико и председник суда *Bosquet*, и тражи да кандидати за криминалне чиновнике буду дужни, у циљу праксе, провести извесно време, од 1—3 месеца, при пређстављеним судовима или истражним властима.

Garrand, професор кривичног права на лионском факултету истиче неопходност професионалне наставе за криминалне чиновнике и адвокате, али у исто доба додаје да је врло тешко организовати њену практичну страну. Он је, помоћу Лагасањеном, запео на факултету нарочите конференције, и мисли да је то све што се може учинити.

Estrabaut, помоћник државног тужиоца предлаже стварање нарочитих криминалистичких школа, потпуно независних од факултета, а по угледу на школе бележнице које су основане мају месеца тек. год.. Наставу у новим школама изводили би професори, адвокати, лекари и чиновници, а сведочбе које би се учесницима издавале по свршеној школи, служиле би као услов за ступање у криминалну службу.

А Ривијере држи да би требало што пре отворити нарочите теоријске и практичне криминалне курсеве у свима местима где има универзитета. На овим курсевима изучавало би се кривично право, наука о казненим заводима, судска медицина и кривични поступак.

После говора председника конгреса *Garçona*, и објашњења поводом формулисаних предлога појединих чланова, конгрес је изразио жељу:

1. *Да се на правним факултетима организују нарочити предавања за теоријска и практична изучавања криминалних наука у опште, и*

2. *да свеучилиште о овој специјалној настави, издате од стране професора, буду узета у обзир приликом постављања и авансовања чиновника.*

Истог дана кад је ова одлука донета, извесан број професора кривичног права упутили су министру просвете акт ове садржине:

„Потписани професори кривичног права на француским универзитетима, скупљени у Паризу приликом првог народног конгреса међународног друштва за кривично право, имајући у виду да кривично право није само правна већ у исто доба и друштвена наука; да место које му је резервисано програмом наставе не одговара његовој важности; да професори немају могућности да изађу у своме скупу опште и специјалне теорије кривичног права, поступка, криминалогије и науке о казненим заводима, и да је, најзад, неопходно потребно да будући криминални чиновници и адвокати буду добро упознати са овим знањима, — изражују жељу: да се у реорганизацији програма правног факултета, која је на дневном реду, унесе и нарочити семестар за специјално изучавање криминалних наука".

* * *

Одлуком универзитетског савета од 16 јуна тек. год., на правном факултету у Паризу отворен је у овој школској години нарочити курс за изучавање криминалогије, науке о казненим заводима, кривичног права, поступка и судске медицине. Предавања на курсу трају два семестра, а држе их професори права и медицине. Има и практичних предавања и конференција, којима руководе судски и административни чиновници. Као редовни слушаоци курса примају се само они правници, који су положили факултетски испит. За странце, који уже ишли су учили правне науке као Француске, потребно је још и специјално одобрење универзитетске власти.

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из чл. 80. закона о уређењу дирекције српских државних железница.

Радисав А., чиновник железничке дирекције, молио је Министра грађевина, да му призна за указане године са праном на пенсију, по закону о уређењу железничке дирекције и закону о пенсији државних чиновника грађевинског реда, 4 године, 4 месеца и 13 дана, које је време провео као неуказани чиновник у служби српских државних железница од 7. августа 1884. године са прекидом до 14. фебруара 1880. године.

Решењем од 20. фебруара 1904. год. № 3551., Министар га је одбио од тражења из разлога: што по чл. 90. закона о уређењу дирекције српских државних железница, који је ступио у живот 31. марта 1892 године, само оним железничким службеницима могу бити урачунате године проведене службе у указане, који указани поступану, и које је овај закон затекао у служби железничкој; а не и онима, који су пре ступања у живот били привремени железнички службеници, па ову службу напустили, као што је то случај са молиоцем Радисавом, који је 1890. године дао оставку на железничку службу, па примљен поново 3. новембра 1897 године, — дакле после 5 година од дана када је закон ступио у живот.

По изјављеној жалби, Државни Савет пашао је, да је решење Министрово, из разлога у њему изнетих, сагласно закону, па је с тога, одлуком од 20. августа 1904. године, Бр. 6087, на основу чл. 26. свога пословника, одбацио жалбу као неумесну.

Порезници Пореских одељења имају права на станарину и ако не раде у Пореској Одељењу (чл. 20. закона о Пореској управи, Пореским одборима и порезницима).

Указом од 15. фебруара 1903 год., М. Ц. постављен је за порезника Београдског Пореског Одељења. Чим се јавио на дужност, буде наредбом Министра финансија упућен привремено на рад у Пореску Управу при Министарству финансија, и тамо је радио до 1. априла 1904. год., када је опет враћен у београдско пореско одељење.

Кад се М. Ц. обратио молбом пореском одељењу, да му исплати квартирину за време од 15. фебруара 1903. год. до 1. августа 1904 год. — Београдско Пореско Одељење одбило га је, решењем својим од 13 октобра 1904. год. Пор.Бр. 14152., од овог тражења, валазећи, да по објашњењу Главне Контроле од 12. августа 1903. год. Бр. 16128. које му је Пореска Управа доставила, право на станарину имају само они порезници, који стално раде у Београдском Пореском Одељењу и његовим квартовним пореским одсецима, а не и они, који раде у Пореској Управи, или при ма ком другом надлештву.

Противу овога решења, М. Ц. се жалио Министру финансија, који га је, ре-

шењем од 30. октобра 1604. год. ПрБр. 28590, одбио од тражења поменуте станарше.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да решење Министрово не одговара закону, са ових разлога:

По чл. 20. закона о Пореској Управи, пореским одборима и порезницима, сва срезова и све варошке општине, у којима се налазе пореска одељења, као и општина града Београда, дужни су да дају зграде, огрев и послугу за пореска одељења, а порезницима накнаду за стан.

Овим законским прописом, а ни којим другим, нису лишени накнаде за стан порезници у општи, па ни порезници београдског пореског одељења, који би за време њихове порезничке службе били опређени на рад при Пореској Управи или при ма каком другом надлештву.

На како, по чл. 2. зак. о чиновницима грађан. реда, од дана именована почињу права чиновничка, то су и жалитељу од дана, када је указом именован за порезника београдског пореског одељења, почела тећи сва права скопчана са његовим порезничким положајем, а следствено томе и право на накнаду за стан, по наведеном чл. 20 за све време док је на овом положају био.

Објашњење Главне Контроле по овом предмету, на које се Пореско Одељење у свом решењу позива, за доказ неумесности жалитељевог тражења, без утицаја је на расправу овог питања, пошто је ово предмет чисто административног спора.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар Финансија.

Саветска одлука од 18. марта 1905. год. № 1941.

Приватом царинском посреднику, решењем царинских власти, не може се одузети право вршења царинских експедиција.

И. А., царински посредник, узео је из архиве царинарнице одлазне дна уписника извесних декларација, које је затим, по тражењу надлежног царинског чиновника, вратио, с изјавом, да их је узео преко царинског посленика, који је у архиви радио, а узео их је, да би сопственику робе показао, колико је за робу плаћено, пошто је он дупликате затурио.

Кад је за ово, од стране царинарнице, оптужен, Министар финансија узео је:

1.) да је несумњиво утврђено, да је оптужени, помоћу царинског приправника, украо ове декларације и тиме учинио дело вређе државних докумената;

2.) да је то учинио у циљу да себи користи прибави и општети сопственика робе.

Оним пак оптужења је, поред правице, која се каже по казненом закону и која повлачи коначни губитак посредничког права, учињено кривицу из чл. 23. тач. V. правила о царинским посредницима, јер је опака његова радња штетна и по државне и по приватне интересе.

Па како је оптужени сем тога, у току ове године, три пут кањен за неистињиту пријаву робе, поред других кривица, које су у току истраге, он је тим дошао у стању противности с дужностима царинског посредника и постао штетан по државне интересе, с тога је, с погледом на чл. 32. и 35. царинског закона, у вези са чл. 290. царинског поступка, и чл. 273. царинског закона, с погледом на §§ 23., 24. и 26 пословника о царинским посредницима, решио: да се оптуженом И. А. дато право, да врши царинске експедиције, за свагда одузме и одмах сваки даљи рад забрани у царинарницама, чим му се ово решење свечано.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком од 1. октобра 1904. год. № 7639. поништио је ово решење Министра финансија, са ових разлога:

Ни царински закон, ни царински поступак у опште, не дају овлашћење Министру, да може одузети право и забрањивати рад царинским посредницима, који имају свој еснаф и који, по чл. 87. сеоске уредбе, не могу то право, ни привремено, ни за свагда, изгубити другачије, но само у следству законите судске процедуре. Погрешно се, дакле, решење позива на чл. 32., 35. и 273. царинског закона и чл. 290. царинског поступка.

То право не може се одузети ни на основу правилника о царинским посредницима од 16. децембра 1896. год. Прописи тог правилника могу имати важности само у оној мери, у колико нису противни закону. На како § 9. а закона о устројству царинарница, који овлашћује Министра да овај правилник пропише, не само не предвиђа, да се дисциплински коме може одузети посредничко право, већ шта више новчком наређује, да дисциплинске казне за царинске посреднике не могу бити веће од 200 дин., — дакле, дајући му право да може прописати казне, одређује и највећу меру те казне, јасно је, да ове одредбе, које је Министар унео у правилник, мимо датог му овлашћења, немају и не могу имати законску предност, према уставу од 1869. године, који је тада важио.

Сем тога, по самом правилнику, на за навиђање, ни за осуду, у овом случају, нису ни биле надлежне царинске власти.

По другом ставу § 28., ако се приликом извиђања нађе и на таква дела, за која су надлежни редовни судови, извиђање ће се прекинути и акта упутити надлежној власти, да даље продужи извиђање. Према томе, и у овом случају требало је тако поступити, кад се жалитељ окривљује за дело из §. 104, под *в.* кривичног закона.

Најзад, по § 9. а закона о устројству царинарница, у вези с § 124. истог закона и чл. 24. правилника, противу дисциплинских осуда има места жалби Државном Савету, те се таква решења могу оглашити за невршена и извршити тек онда, ако у законом року не би било жалбе, или би их, по извршеној жалби, Државни Савет одобрио.

М. В.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

КОЦКАРИ И КЕСАРОШИ

(свршетак)

— Све док су криминална наука и репресивно правосуђе имали да рачунају само са фактима, тешкоћа коју су расправљали није нудила ничег особитог. Сведена на питање о одговорности, ограничена текстом повређеног закона и казном унапред одређеном, тешкоћа она налазила је своје решење или у затвору или у заклу. Али, ево, где пракса прокламује банкротство овог система у исто време кад му и наука отвриша заблуде; ево где статистика целог света доказује увећавање криминалитета, а парочито његово доказивање у класама професионалних преступника; ево где истраживања свију оних, који се занимају казненим проблемом, доводе до закључка да су: данашњи систем казне, репресивна процедура па и само охватање преступа, без научне основе, па, дакле, и без практичног дејства; да је, специјално према повратницима и хордама непоправимих преступника, друштво обезоружано и незаштићено.

У месту да посматра материјалну страну преступа или злочина, неопходно је потребно да судија приступи испитивању природе њихових учинилаца, и то искључиво у циљу друштвене заштите. Овом испитивању нарочито има места код повратника, за које је злочин постао врста професије.

Ово што се дешава суди код поврата, то није човек, већ *акт*; суди се о ономе што је окривљени учинио, а не о ономе што је он у ствари. Међутим, кад се један повратник више пута појављује пред судом, очигледно је, да су сва ранија покушаја за његову поправку била узалудна и да с тога треба тражити друга средства — да, пре свега, треба брижљиво испитати: какав је он, и зашто су раније казне остале без успеха?

И Dupont и Jaspar сложили су се у томе: да у опште опасне преступнике треба што пре издвојити из друштва и послати их у нарочите азиле или заводе за поправку се принудним радом. На жалост, конгрес о овоме питању није донео никакву одлуку, већ је његово решење одложио за идући међународне криминални конгрес.

* * *

Болест се са успехом може лечити само онда, ако су јој познати узроци — извори постанка. Ово што вреди за обичне болести, вреди и за болести друштва, а на првом месту за криминалитет. Ту најбољу и најопаснију друштвену болест. Ако хоћемо, дакле, да знамо шта нам ваља предузети против наших кесароша и професионалних злочинаца у опште, морамо претходно бити начисто са узроцима ових зла; морамо се упознати са путем којим су ова лица ишла док нису постала оно што су данас — *професионални злочинци*.

Изјављујемо одмах, да је овај пут у главноме једни исти; од зорално напуштене деце постају *јатмеи*, од оних полицијски *неуправни*, од оних опет *протеранике*, од протераница *професионалне скитнице*, а од оних, на првом месту кесароши, а по том и све остале врсте злочинаца.

Врло је мало њих, реч је увек о професионалним злочинцима, који нису прошли све ове фазе, и који су од случајних злочинаца постали професионални. Изузеци ови пре су резултат рђавог уређења наших затвора и казнених завода него ли навике.

Ако само мало озбиљније размислимо о изложеним узроцима професионалног злочина и обзаремо се, у исто доба, на приликс у нашем друштву, законодавству, полицијским затворима и заводима, доћи ћемо до жалосног закључка: да ми до сада, не само што ништа нисмо предузимали да овом злу станемо на пут, већ смо му, у неколико, ишли и на руку. Ми се бринемо и доброј раси коња и паса, и о добром соју говеда и живине, и о свему и о свачему, и потребном и непотребном, али се зато врло мало или скоро ни мало не старамо о будућим српским грађанима који се налазе на растрсници између добра и зла; који су, истина, мало показивали, али који би, под новољним условима, могли постати добри и корисни чланови друштва. Нама никако не иде у главу позната истина: „да много јевтиније стаје подизање једног грађанина но надржавање једнога злочинца“.

Међу многобројним средствима, којима се данас служе напредни народи да би сузбали нагли напредак криминалитета, долази, на првом месту, заштита напуштене деце. Ослободити децу порочних утицаја средине, паралисати благовремено урођене им рђаве склоности; једном речи створити од њих корисне грађане, свесне својих дужности и права — главни је циљ ове заштите.

Али, поред установа којима је циљ заштита напуштене деце, у већини држава постоје још од пре пола века, умножавајући се из дана у дан, нарочита друштва и заводи за поправку малолетних осуђеника и прихватање и помагање старијих осуђеника по изласку са осуде, опет у циљу поправке. Утврђено је статистичким подацима, да је поврат у свима местима где има ових друштава, сведо на минимум.

Као што је познато, од свега овог код нас нема ништа, а што је још жалосније, наши затвори и казнени заводи удешени су тако, да морално упропашћују у место да поправљају.

Ко је од малољетника само неколико пута био полицијски осуђиван, нарочито у Београду, тај ће тешко избећи да не дође у Топчидер, [1]) а кад једном тамо дође, може се сматрати као ствар поуздана, да је за друштво пропао. [2])

Али, чак и у овом случају, кад осуђеник изађе са осуде тврдо решен да се поправи, он је скоро у немогућности да ово учини из ова два разлога:

1., што се свака боји да прими и поможе једног „*робијаша*“, и

2., што ће их и саме власти, као већ обележене и опасне личности, гонити из места у место, неруђући да ће на овај начин, т. ј. удаљавањем ових личности из свог подручја, испунити савесно своју дужност.

Дежуражирани хладним пријемом који наилазе на сваком кораку с једне, и озлојеђени поступцима власти с друге стране, доведени и једним и другим у немогућност да живе поштеним животом, — личностима овим не остаје, најзад, ништа друго до да окрену по старом.

Више је но извесно, да до овог не би дошло, над би било неког који би се о њима старао; који би их прихватио по изласку са осуде, нашао им рада и обезбедио их чешће бар у прво време најхоног поштеног живота.

Скоро сви касациони које смо именовали, осуђивани су по једанпут или двапут као малолетни, управо као деца од 16—17—18 год., и наше је тврдо уверење, да они не би били ово што су данас, да је било неког који би се за њих заузео.

У борби против злочина, вели Arthur Lavoz [3]), борби без прекида и милости, заштита малолетника најкорисније је и најуспешније оруђе.“

* * *

Неопходно је потребно, да речемо неколико речи и о прогонству и скитницама.

Морамо одмах изјавити, да је прогонство, овако какво данас постоји, а нарочито како се врши, једна посве излуорина и врло мало корисна ствар.

Да би се ово наше тврђење добро разумело, треба знати које се личности у опште могу протерати?

По §§ 342, 343 и 365 тач. 6, 7 и 9 казненог закона, који о прогонству говоре, то су:

а). Скитнице без икаквих исправа;

б). Скитнице и бескућници па ма и са исправама, ако су само раније два или више пута иступно кажњавани;

в). Они, који би једном већ били прогнани, ако би се ове времена вратили из прогонства без обзира да ли имају уредне исправе, или не;

г). Страна поданици без уредног заштићала, независно од исправа које би имали, и

д). Бљудиште, подводачице и вењерином заражене личности, ако су претходно биле два пута иступно кажњене због оних кривица.

Ма колико ово изгледало јасно и прецизно, ипак пракса изобилује многима заблудама и злоупотребама. Ово с тога што је појам скитнице врло растегљив, а законодавац, међутим, ништа нигде прецизирао које се личности имају разумети под овим изразом? Не само несавесност, већ и сама неуправљивост, као и неспремност појединих полицијских органа, довољне су да се на рачун ове законске непотпуности стварају ужасне злоупотребе. Познато нам је нескопко случајева, где су људи са непокретним имањем огласивани као скитнице и протеривани, једно из личног већа, било опет због партијске тесногрудости. Тако исто бивало је и са занатлијама и радницима, који су привремено остајали без рада, и ако су они имали свој стан, своју породицу, па су чак и порез уредно плаћали. Свега овога, разуме се, не би ни било да је наш казнени закон тачно определио појам скитнице, као што је то учинио француски у своме § 270, који гласи: „*скитнице су оне личности, које немају сталног занимања, нити средства за надржавање, а међутим не раде никакав занат, нити врше ма какву професију.*“

Поред овог недостатка лошег законодавца, који је, као што смо видели, извор заблудама и злоупотребама, постоји још један, исто тако важан, који је у многоме ослабио добре стране прогонства. Реч је о месташа у која се скитнице протерују.

Ма потпуно разумемо кад једна полицијска власт ухвати у своме подручју једну скитницу па је, по издржаној казни, прогна у место рођења, али никако не можемо да појмимо кад та иста полицијска власт ухвати скитницу, која је рођена и жива у њеном подручју, па је прогна у други који место у унутрашњости. Од куда дознан то, да градове и општине по унутрашњости воде, рецимо, надзор над једним кочкаром београдским, или ма кога другог града? Зар није боље и сигурније пазити на њега у месту рођења, где га сваки зна и познаје, но послати га у место где је апсолутно непознат, и где, баш с тога, може свашта учинити? Ето оне ми никако не можемо да разумемо, шти ћемо икад разумети, а тврдимо, на основу дугогодишњег искуства, да је овакво прогонство пре штетно но корисно.

* * *

На основу свега изложеног ми предлажемо:

1. *Да се што пре приступи подизању нарочитих завода за поправку морално-напуштене деце и малолетних криваца, слично заводима и установама ове врсте у осталим напредним државама. Искуство у овим земљама доказало је, да приватна иницијатива, потпомогнута државом, може у овом погледу до користи много више но сама држава власт.*

2. *Да се што пре, а уз материјалну потпору државе, образују друштва за заштиту отпуштених осуђеника — патронажа. Поглавити циљ оних друштава био би, као што смо већ нагласили, да осуђеницима, у врло време по изласку са осуде, указује и моралну и материјалну потпору, и и доцније их контролише све дотле, док не даду очигледног доказа о својој поправци.*

[1]) Осећаја београдског казненог завода у Топчидеру „српски је, тобоже, искључиво за малолетне осуђенике, јер у њему има више пунолетних, најопаснијих запатења по малолетнике. Овакви стасе траје већ од пре неколико година само с тога, што у београдским казненим заводима нема места за ове пунолетне осуђенике.

[2]) Изузетак чине малолетни осуђенице са села који пролазе кроз казнену школу.

[3]) La protection de l'enfance en Belgique, Bruxelles, 1902.

8. *Да се којам скитнице дефинитивно одреди, и повеља казна за професионално скитничење. Један завод са принудним радом био би неопходно потребан за ове последње.*[4]

4. *Да се повеља казна за непоправљиве повратнике, а по могућству и створе нарочити заводи у које би се они, као врло опасни по друштво, интернирали, и*

5. *Да се казне пропаштва и казне политичког надзора измењају много сувљије, него што се то данас чини.*

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Са допуштењем писчевим превео сам и већ је изашло на штампе чувено дело д-ра Алберта Вајнгарта

Криминална Тактика

ручна књига за истраживање злочина.

Дело је намењено на првом месту полицијским и судским органима, а у страној стручној књижевности оцењено је као најбоље и најпотпуније дело ове врсте до данас. Књига износи 26 штампаних табака велике осмине, цена јој је 4·50 динара, а може се добити у свима београдским књикарама и код преводиоца.

Новембра 1905. год.
Београд

Добривој В. Бакић,
писар Мин. Унутрашњих Дела

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Пре непуних десет година побегао је са рада на Соко-Бање **Михаило Миленковић**, осуђеник нишког казненог завода. Још се тада сазнало да је Михаило пребегао у Турску и крчмом му се са свим изгубио траг, па за њим лако заборавили у круговима својих сељана, пошто је добро знаћено шта врло опасан човек.

Пресудом пространог крушевачког суда од 8. фебруара 1895. год. Бр. 2435 Михаило је осуђен на смрт за два дела:

1) За покушај убиства извршен над Светозаром Рајковићем из Ломнице, у срезу рашинском, и

2) За хотимично убиство извршено над Милаком Миладиновићем, из Ломнице.

Ова пресуда на смрт отказа је под апелационог суда, који га је својом пресудом од 15. фебруара 1895. год. Бр. 552 осудио на 15 година робије у тешкоме ланцу за дело хотимичног убиства, за дело покушаја убиства пустио га је испод суђења.

Од ове осуде Михаило је одржао урачунавши и време проведено под истрагом, банду две године, па је 27. маја 1896. године побегао у Турску.

Начелство округа крушевачког 18. т. м. ухватило је Михаила. Према његовом исказу од давних бегстава до 1903. год. Михаило је живео у Турској; тада је прешао у Србију, у Куршумлу је издато њиме под Бр. 4312/04 и на основу њега уписао се као слуга под Косте Кошића из Бенорачке, под именом „Ђорђе Лазаревић из Старе Србије" и под тим именом издао му је начелник среза беличког и служитељску књижицу.

Да би се добили што тачнији извештаји о томе, да ли је Михаило извршио где какво нашвино дело у времену од 1903. године (ма да ништа искључена могућност да се Михаило вратио у Србију и раније) начелство окр. крушевачког послало је уредништву једну његову, у облу у каквом је ухваћен, с молбом да се овима бливи извештај о Михаилу пошаље начелству с позивом на Бр. 10962.

Михаило је стар 72 год., повишен, угласте вршаста лица, црних крупних очију, густих увијутих веђе носе, правих седих брковa.

Од особених знакова има на предњој страни десне ванице неки једну белегу од ране, коју је, вели, задобио у српско-турском рату. Кад је ухваћен био је наоружан пушком вертинком, фишенгером, мешина и ножем. По његовом казивању то је оружје довео собом из Турске, и опуд га је носио собом.

ТРАЖЕ СЕ

Павла Тодоровића, берберина, окривљеног због крађе, тражи начелство округа крушевачког. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом начелству с позивом на акт Бр. 8661, АБр. 1528.

Угрен, син Милоша **Момировића**, земљодељца из Доља, среза моравског, окр. пожаревачког, отуђарао је од куће и породице још пре две године, и до данас се њихов није јавио, нити се о њему могло ма шта сазнати. Стар је 16 год., омален, плав, предње су му зубе прии и неизарени. Ко о њему буде ма шта знао, моли се да о томе извести срески власт у Жабарима, с позивом на Бр. 17010. АБр. 1521.

КО ЈЕ ОВО?

У Нишу је 7. т. м-ца ухваћено једно лице слушо-немо, старо до 50 година, просело, на себи има чохано одело, памучанју и прљаво појас, на глави црну шубару, а на ногама пи-

ваначког, отуђарао је од куће и породице још пре две године, и до данас се њихов није јавио, нити се о њему могло ма шта сазнати. Стар је 16 год., омален, плав, предње су му зубе прии и неизарени. Ко о њему буде ма шта знао, моли се да о томе извести срески власт у Жабарима, с позивом на Бр. 17010. АБр. 1521.

КО ЈЕ ОВО?

У Нишу је 7. т. м-ца ухваћено једно лице слушо-немо, старо до 50 година, просело, на себи има чохано одело, памучанју и прљаво појас, на глави црну шубару, а на ногама пи-

пеле. Начелство округа нишког расписало је овима властима тражење његове породице, али се није могло утврдити ништа ближе. С тога се износи његова слика и моли се свако ако би што знао о овоме лицу или његовој породици, да о томе извести начелство округа нишког с позивом на Бр. 24254.

ПОТЕРЕ

Владимир Стојановић, који је у последње време служио као ноћњак код Светозара Димитријевића, кад. у Сокоју, ноћу између 16. и 17. тек. м-ца извршио је убиство над својим сопственим, својом сестром и слушкињом, и побегао. Убица има 23—25 год., средњег је стаса, добро развијен, пријатног, носа правилна, брколова пола црних пола белих. У случају проналаска треба га притворити и о томе одмах известити Управу гр. Београда с позивом на Бр. 40956.

Ноћу између 18. и 19. тек. м-ца, непознати злочинци обили су врата на кући Саве Ђ. Ивића, из Пожаревца, и из исте украли и однели: 10 пари мушких и женских ципула, женских, шар златних ивицуша, пар женских хочајавних узи, 20 кгтр. сирове вуне и једну ноћну с пакетом. Начел. окр. пожаревач. актом Бр. 18429, моли за тражење крадљивина и поврање. Убр. 4141?.

Михајло Малутиновић — Цилић, из Рибља, бео је под истрагом, у притвору и ноћу под начелника среза лешачког због опасне крађе. Ноћу између 22. и 23. тек. м-ца пребио је шесину и побегао је заједно са оновима из ноћишта. Начелство округа моравског, лошом Бр. 13553 тражење најживље тражење за одбеглим притворенцима.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јанковић.

[4]) По закону од 27. новембра 1891 године у Белгији се проценљивало скитничење кажњава се затвором и принудним радом од 3—7 год.

БРОЈ 48. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 4. ДЕЦЕМБРА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„Полицијски гласник“ излази једанпут, а кроме потребе и више пута недељно. Претплата се плаћа унапред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државина и окитинска надлештва, а за сва друга претплатници у окиту 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника четврте класе округа врањског, Андрију Петровића, судију Београдског првостепеног суда; и

за начелника четврте класе округа пиротског, Савсоја Вукасовића, јавног правозаступника на Лесковцу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 25. новембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Богдан З. Јовановић, писар прве класе Министарства унутрашњих дела;

Чедомир Алексић, писар друге класе среза расинског; и

Драгутин Ивановић, кривилац дужности писара среза ражањског, у рангу писара начелства прве класе, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 25. новембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета Бр. 8156. од 9. новембра 1905 год. које гласи:

„Да се Др. Марија Зеболд, родом из Петрограда и пруска поданица, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од §. 44 грађ. закона“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. новембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члан 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета Бр. 8151., од 9. новембра ове год., донето на основу тачке 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

Да се Манојло Дивјак, подшумар округа рудничког, родом из Коренице у Аустро-Угарској и аустро - угарски поданик, по молби својој прими у српско поданство заједно са својом женом Десанком, изузетно од §. 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 21. новембра 1905. г. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(ЗАСТАВАН)

Ко је год с пажњом пратио развитак међународних конгреса, морање признати, да су сви ти састанци, почев од Лондонског конгреса 1872, стално проклампновали, да су поправка и превентивне мере најбољи лекови у служби криминог правосуђа. Хоћу да вас подсетим, да је баш један од предака нашег краља протектора, Леопод II, као великн војвода тосканскн, први практички навео овај принцип у казненом законику, који је он обнародовао, и да је у Угарској под владом протектора овога конгреса извршен преображај казнених завода у смислу начела поправке. Земља, коју сте изабрали за седиште нашег већања, достојна је пажње сваке која обухвата ваш рад, и будите уверени, да овде, почев од најнижег чувара закона па до најскромнијег његовог радника, сваки с највећим интересовањем прати ток нашега рада. Ви сте себи ставили у задатак племенит и узвишен посао, претресајући питања чије решење има да умањи криминалитет и следствено да буде јемство за мирно развиће друштва.

Чланови овог међународног конгреса, који су дошли из свих крајева цивилизованог света, нарочито су позвани да раде на овоме делу не само због узајамних напора, који на неки начин стварају јединство научних тежња на куглн земљиној, него још и с тога, што међу вама имам част поздравити најодличније представнике ваше науке.

Све већи и већи број међународном сагласношћу изазвао је нов међународни правац криминалитета, и он придаје тим непријатељима сваког правног поретка све веће интернационални карактер. Постаје је већ правило, да криминалитет иде у корак с цивилизацијом, из чега неравно произлази и дужност цивилизованих народа, да, у борби против криминалитета, иду у корак за њим.

Ви сте данас борци за напредак, и човечанска љубав, која вас је, као идеја водила савремене културе, изабрала за средство у тој борби, у исти мах је и крајњи циљ те борбе.

Желео бих да своје странце, да ваши водници и трудбеници посао буде крунисан задовољним успехом, и овим, у име Њ. Величанства, објављујем да је VII Међународни Конгрес за казнене заводе отворен.

За овим је конгрес поздравио и г. Сувес, бивши грчки министар спољних послова.

За председника конгреса изабран је г. Рикл де Бели, председник Међународне Комисије, који је поздравио конгрес овим говором:

Ваша ц. к кр. свегласности! Господе и господо!

Сматрам за пријатну дужност, да се захвалим мојим друговима конгреса на врло ласкавом избору за председника конгреса.

Обузима ме, истина, страх кад помислим на моје славне претходнике, који су

били председница конгреса; али, примајући ту изборе, ја ћу се, ради срећног свршавања важног посла који ми је поверен, ослањати на моје одушевљење за велику ствар која је пред нама, на високу научну спрему и помоћ мојих другова надајући се, да ће они за време претресања показати сву толерантност према супротним мишљењима, која се евентуално појаве.

Допустите ми да после изјаве захвалности додам неколико опажања.

Поред божанственог варошће, склоности за добро, налази се у човеку и клица зла, коју носи у себи да би нашкодио своме ближњем. Та се клица под поводљивим приликама брзо развија и многе чини случајним кривицима; код других опет она потпуно заражена добре особине и чини их злочинцима по занату.

Цео свет је пун како доброг тако и злог, које је свуда распростро као густ загушљиви дим.

Ми свакодневно пратимо и најсензатније догађаје, који могу бити од утицаја на човечији и друштвени живот, и све је то предмет нашег посматрања. Свеним је, дакле, основано, што злочини, који дубоко и стално задиру у људски род и друштвени живот, не изазива само интересовање свих кругова, већ тражи да нађе и погодна средства којим се он има што је могуће више предупредити, који се има казнити и који се имају најпрактичније распрашти тешка питања, која с овим стоје у вези.

У најстарије време злочинцу се за извршено кривично дело праћало истим злом, и тек у тоју времена почеле су се примењивати разне казне. Најзад су се страшне телесне казне, које су имале за циљ застрашење, убеђење, и, не узмакајуће у обзир свиргу казну као казну за најтежа кривична дела, казне лишењем слободе постале су најчешће казне; но поред свега тога ми их видимо као самосталне казне тек у законицима XVII и XVIII столећа.

Генијални филозофи и економисти из друге половине XVIII столећа приређењем и увођењем човечијег система казне, који се основао на казни лишењем слободе, створили су нову еру. Познато је међу тим, да је казна лишењем слободе и касније често била примењивана и неповерена како о обзиром на правосуђе тако и о обзиром на извршење.

У првој половини XIX столећа освежењем су многи предлози неуморног енглеског филантропа — учитеља свију нас[1] — из XVIII столећа и питање о казненим заводима добило је врло велики број ватрених поборника, који су од њега крајем прошлог столећа створили читаву науку. Данас она не обухвата само начин примене казне лишењем слободе, већ она, сем казнених средстава, обухвата и криминално-политичка питања односно превентивних мера, које треба да предузме друштво и држава.

Научни спор за ово неколико последњих десетина година на пољу Кривичног Права дао је драгоцени материјал, али та борба разних школа није још ни данас коначно завршена. Неопходно је потребно дубоко проучавати чиниоце криминалитета, злочинце, њихов карактер; морално, социјално и економско ало, које ствара криминалитет; за тим код примене казне индивидуализирање. Потребно је тако исто проучавати важне превентивне мере као: народну просвету, морал, веру, установљење завода помоћу којих радници могу наћи рада, радионица и других склоништа; помагање осуђеника који су издржали казну; борбу против проџарења, сиктања и алкохолизма; васпитање и поправљање младих злочинаца, напуштене деце или деце за коју постоји бојазан да ће пасте у порок.

То је пространо поље нашег трудног посла, чије су границе: с једне стране заштита деце и условна осуда, а друге дожињотна робија и смртна казна.

У интересу одржања друштвеног поретка морамо учинити све што је могуће да предупредимо извршење кривичних дела, или бар да њихов број сразмерно; да се казна примени према оним, код којих се може очекивати успешно дејство, наравно не обзирући се на вечиту казну лишењем слободе и на смртну казну које се ћаврчу у циљу заштите друштва; да се казна лишењем слободе примењује строго али човечно тако, да се осуђени врати натраг у друштво, морално поправљен, душевно и телесно здрав.

С мачем богиње правде у десној с светим симболом човечанске љубави у левој руци узајмо у заштиту кривичних дела, да спасемо оне који се могу спасти, и да рационално по закону казнимо оне, који се безусловно морају казнити.

Још једанпут најсрдачније поздрављам поштоване другове који су се састали у интересу овог светог циља, и надам се да ће нам благослов свемоћног помоћи у нашем племенитом послу.

Нека тако буде!

За овим су, на предлог председника, изабрани за потпредседнике конгреса званични делегати: Сједињених Држава Сев. Америке, Аустрије, Баденске, Белгије, Бугарске, Кубе, Француске, Енглеске, Јапана, Италије, Мексика, Норвешке, Холандије, Румуније, Саксонске, Србије и Шведске. — За главног секретара изабран је д-р Гијом, дугогодишњи секретар одбора Међународне Комисије, а за секретаре помоћнике: д-р Рустем Вамбери, д-р Тивалдо Басса и д-р Енемеи Борел.

II. Рад у секцијама и у седницама целога конгреса.

У раније време није било тако пространо поље проучавања казнених завода. Предмет проучавања и претресања биле су ни почетка готово само казне и то: постанак, природа и особина казни, за тим начин подеље и примене казне на разне категорије злочинаца, и најзад гледало се да она послужи као пример другима и и да поправи осуђене. Али се касније опазило, да не могу само казне бити предмет претресања на конгресима за казнене заводе, јер се оне не могу саме за себе проучавати а да се у исто време не проучи и њихов однос према кривичним делима, која се угрожавају тим казнама. Другим речима увидело се, да се наука о казненим заводима не може издвојити од науке Кривичног Права. Последица је овога, да се данас у програм конгреса, поред питања која се тичу осуђеника и казнених завода, увосе и питања из Кривичног Права и казненог законодавства.

И Кривично Право, које у себи потпуно обухвата науку о казни и казненим заводима, ипак нам непосредно не пружа многа средства, погодна за одбрану друштава од злочина. Јер казна, ма како била потребна, није једино и увек најбоље средство за одбрану друштва. Њено је дејство према многим злочинцима или мало или никакво, као што је случај са дегенерисаним злочинцима, који су то постали под утицајем физиолошких узрока као н. пр. алкохолизма. Све је теже поставити границе између злочина и болесника или дегенерисаног. Сва та средства, којима друштво жели да предупреди извршење кривичног дела, улазе у круг превентивних средстава, која такође чине један део програма конгреса за казнене заводе.

Најзад у програм конгреса улазе и питања, која се тичу деце и малолетника. Ово се надазање чини с тога, што методе за морално поправљање могу бити успешне, кад се примењују према напуштеној или покварној деци, а не према злочинцима на издике. Педагогија, којом се поправљају напуштена деца, постала је данас једно од најважнијих дела науке о казненим заводима.

Из овога се види, како је пространо поље рада; треба дакле, поред науке Кривичног Права и казнених завода, знати филозофију, медицину, социјалну игијену и педагогију.

У програм овог конгреса унета су ова питања по групама, која су подељена на четири секције. У првој секцији расправљена су питања из Кривичног Права и казненог законодавства. У другој питања о извршењу казне, у трећој питања о превентивним мерама, и у четвртој секцији расправљана су питања која се тичу деце и малолетника.

(наставиће се)

Др Бен. З. Марсеној.

О ПАТРОНАЖУ ОСЛОВОЂЕНИКА

Констатовању, почетком прошлога века, стално и несразмерно умножавање злочина, непрестано растење броја повратника, нагло и силно снижење злочиначке војске, казивало је јасно и речито, да је друштво у борби противу криминалитета изгубило битку. Томе је један узрок у ограничености и неразвијености превентивног система, у потцењивању његове вредности, у грубости репресивног система, у нетачном и несавршеном појму казне и њеног циља, у њеној рђавој и некорисној примени, најзад у непотпуности и несавршености тога система..... Изла-

[1] То је био отац Хуард, о коме је било реч у броју 46 год. II.

звана је револуција у кривичноме праву, створене су нове школе и погледи на злочин и његове ауторе, нове теорије о узроцима злочина, о казни, о њеном циљу, о њеној примени. Борба противу криминалитета је настављена, али резултати су опет незадовољавајући...

Ево доказа:

У Француској, у времену од 1826. г. до 1830. г. било је просечно годишње 124.822 које злочина које преступа, а осуђивано је годишње по 185.151 кривац. У години 1892. било је 208.723 које злочина које преступа и осуђило се 252.633 кривца.

У Немачкој осуђених злочинаца и преступника у години 1888. било је 350.665, а у 1893. години 430.403.

У Италији, у години 1890. било је на 100.000 становника 1070 злочинаца и преступника, а године 1896 тај се број попео на 1550.

У Србији — само кривичните ради — било је у свима казненим заводима на дан 31. децембра 1888. године 2409 осуђеника, а истога дана и месеца године 1898. било их је 3725.. Није без интереса да напоменем, да је порастао нарочито број оних осуђеника, која су осуђени на робију. Тако 31. децембра 1888. г. било је свега на робији 1920, а десет година доцније, истога датума, било их је 2940... Морам одмах да поменем да ови подаци нису тачно мерило приратања криминалитета у Србији, и ако би се, до пекле, смело да суди о висини криминалитета и по нагомилању осуђеника у казненим заводима. Али кад се узме, да се код нас честих помиловањем казнени заводи праве, кад се не сметне с ума да се гомилама пуштају на условни отпуст, па шта више да се отпуштају кући на боловање — као што је био случај 1893. године, када је на наших завода на тај начин пуштено 604 осуђеника — онда је јасно да ове цифре ни близу не казују, како у нас криминалитет нагло расте..[1]

И тако даље!..

Али пада на успех није изгубљена. Данашња борба противу криминалитета баш се сматњавајући, рационалније, наравно увек средствима превентивног и репресивног система. Напао сеје као несумњиво тачно, да је потребно, да би се криминалитет свео што је могуће на мању меру, обезбеђивати злочиначку вољу. А да се то постигне спречава се регрутација злочинаца из оног кадра морално или материјално напуштене деце, и из оног широког и плодног контингента залутлуђа и просјака, и предузимају се нове мере, нова средства, да човек које је једном пао у грех тамо не остане, да се спречи стварање повратника, тога најопаснијег елемента у злочиначкој војсци...

Превентивни систем нас се неће тицати на овоме месту. Тако исто нећемо се задржавати ни на операцији репресивног система. Нас сада занима једно ново средство у борби против криминалитета, а то је једна институција новога датума, то је *патронаж — заштитништво — ослобођеника*.

Кад је казна изгубила свој стари карактер и циљ, кад је престала да буде испаштање, трпљење, кад је имала да поправља, онда је и њена примена морала да буде друкчија: У казнене заводе постављани су нови режими, који су имали дужност да остваре оно што је казна хтела да поправе, да моралишу, да своје становнике оспособе за заједнички живот, да их врате друштву поштене, добре, радне. И у томе смислу — конституисан само — учињено је врло много. Али, увиђено се брзо, да ни казна, ни ни сам тај испаштајући режим, не могу све, не могу много, не могу ни колико треба. Кад се у савременој борби против криминалитета ставило за циљ тући повратника што је могуће жешће, оружати стварање повратника, онда се питало: па шта је са осуђеницима, који се по издржаној казни ослобађавају, шта бива од њих кад пођу из данашњих савремених казнених завода са моралисаторским режимом, кад пођу у свет поправљени, морално подигнути, са вољом за поштен живот, навикнути на рад!..

.... У очи свога отпуштања осуђених сања, снева слободу, сунце, много, врло много надуха, кретање по вољи, повратак своме огњишту, сусрет са својима, са познаницима, уласак у друштво, у поштен, радан живот. И тек што су се сурадали за њим затворске клаузатске капије, тек што је учињио први корак, он се удара о нешто тврдо, о нешто непролазно, непробојно, и нешто што се испречило на путу у поштен живот, и нешто што се уздиже између света и њега...

„Ради погрешка — вели Француски Сарсеј у „Annales politiques et littéraires" — пада као кап мастила на једну страну живота, и тамо прави једну неизбрисиву, неизгладиву мрљу. Још се није нашло средство да се избрише тај траг...'

Закон му, о једне стране, даје „кут пасош", а јавно мишљење, свеприсније него закон, средина у коју би он хтео кајући се да уђе, примају га са неповерењем, пружају на њега прст.... Сви ни добро познајемо одвратност, неповерење, страх, које улива један ослобођени робијаш....

Нашао се је у слободи. Хоће да ради, хтео би да живи поштеним животом. Куца на једна, куца на друга врата. Одбијају га. Никоме не треба бивши робијаш! Нико да му верује да је он решен на поштен живот... Један трпљење заборава, једна слабост, случајност можда, и човек за навек упропашћен! Је ли право?!..

И он декуражиран, немоћан, збуњен, одбијен, види да је психолизатација ланом, који божи испред њега, и онгужује друштво за све своје недаће, он подиже кукавички, заузима своје старо место у злочиначком кадру, помоћа пада у зло.. Почео са крађом, свршиш с убиством, и кад опет дођеше затвора, робије, он не помишља никад више да се поправи, јер је видео, јер сада зна, да то не вреди ништа! .

И тако се стварају, постају повратници!..

А, међутим, вало је баш томе стати на пут, требало је сачувати човека једном залог да опет не падне, спало је баш до тога да ослобођени осуђеник не постане повратник, да он злочин не уме за професију...

Томе су криминалисти нашега времена поклонили најозбиљнију бригу, схватајући врло тачно, да је у борби противу криминалитета најглавније туђи повратник!.. Трпљење ослобођења једног осуђеника збиља је затајан за њега, за његову породицу, за друштво. И како у појединче случајева не записи само од њега, да ли ће се вратити добру или повода загазити у злочин, то се је нашло за право, за корисно, за човечно, помоћи ослобођеном осуђенику да оствари одлуке, које је донео и шаптајући своју казну под благотворним утицајем моралисаторског режима у казненоме заводу; увиђено је је, да тај утицај треба продужити и сачувати; нашло се да је потребно разбити код свега ону векопу предрасуду о ослобођеним робијашима; да је нужно, да ослобођени осуђеник на излазу своме наће једну пружену руку, која ће га увести у друштво, у свет, која ће се измирати са средином, спријатељити са њоме, која ће му помоћи да пређе преко кризиног пута назад у живот и слободе; поверовало се да је најбоље средство, једини начин, да ослобођени осуђеник не падне у порок, не постане повратник, патронирати га — *заштитити га*...

На сваки начин, без сумње, није се мислило да се ослобођеници спасу неизбежне борбе за живот, није се хтело да они не трпе последице оскудице у раду, да не знају за беду и неволу, једном речи за недаће, са којима се има да воде толики радници, који немају себи нешта да пребаце, а још мање се је хтело, да се од оних, који су погазили закон, и чинили рђава дела, створи некакав привилегисан систем. Не. Било је само питање: хоће ли се, може ли се, треба ли одизвати морално подизање кајућих се грешника...

И ако је стварање друштава за патронаж — заштитништво — ослобођених осуђеника са циљем какав данас имају, на основи, на којој су данас постављена, са обликом кога данас имају, са карактером који ни је данас дат, и ако је патронаж у борби против криминалитета једно њено средство најважније препоручено од кривичнистичких конгреса последњих година, сама есенцијелна идеја је стара, врло стара. Филантропи су још одавна с времена на време и с места на месту подизали азиле, склоништа за ослобођене осуђенике, материјално их помагали, хранили и одевали док се нађу рада, и, ранеје још, склањали у затворе и тешких их. Тако је, први пут, још 1272. један епископ из Марсеља подигао једно склониште, а на њега су се угледали и неки већа трговци у Немачкој. Доцније су се у томе циљу образовали чак и мала друштва. Било би дуго — а можда за овај чланак и сувишно — да пратн историјски

[1]) Подаће о криминалитету у Француској, Немачкој, и Италији, узео сам из „Revue pénitentiaire" за 1895. г., а о криминалитету у Србији из Статистичког Годишњака.

развитак данашњег патронажа ослобођених осуђеника, његово институисање из ових филантропских друштава. Главно је само то, да та стара удружења нису никад била ово што је данашњи патронаж; она су имала за основу милосрђе према онима јадницима, који се ослободе свирепости затвора онога времена, а за циљ, да их спасу глади и непоље[1]... Право друштво, које би по своме циљу могао да буде вероватан претеча данашњем патронажу, било је оно, које је основано у Филаделфији године 1776.. По угледу на та њена створена су неколико сличних друштава у Енглеској, Француској и Немачкој. Прва основа данашњег патронажа у Француској постављена је краљевим декретом 9. априла 1819. године, којим је наименована једна комисија за надзор над затворима са мисијом да се стара *о моралној поправци осуђеника*. А годину дана доцније, образовано је друштво под називом: „Краљевско друштво за поправку осуђеника", са циљем, између осталих, да спреми осуђеницима у тренутку њиховога ослобођења материјалну помоћ....[2])

Патронаж ослобођених осуђеника, са којим се данас срећемо, има за основу Правду и Друштвени интерес, а за фондаметални циљ: 1.) подизање морала у осуђеника, моралисање, и 2.) припремање осуђеника за излазак из затвора, и помагање да опет стекне место у поштеном животу... Патронаж је допуна казненом законодавству, јер, као и оно има за основу Правду и Друштвени Интерес. Патронаж је — као што је то речено на међународном криминалистичком конгресу у Штокхолму — једна институција неопходно потребна интегралном реформаторском режиму, она је комплементна с њиме!..

На томе основу, са таквим циљем и карактером, патронаж се јавља тек пре четрдесет година. Питање се неко: на шта му предност није одмах призната, што он није одмах оглашен за помоћно средство у борби против криминалитета? То је доказало отуда, што је требало време да се он одомаћи у свету, код кога је укорењена она позната предрасуда о бившим осуђеницима, а после и за то што је идеја о таком патронажу ослобођених осуђеника, и ако убрзо зацепирана од огромне већине криминалиста и филантропа, наишла на непријатељски пријем од неких научара, они им је уливала неповерење. Заснивању патронажа — заштитништва — ослобођених осуђеника, чинило се су се ове замерке, ова приговори:

1.) Зашто потпомагати ослобођеног робијаша, кад има толико поштених радника, који нису потпомогнути? Беда једног ослобођеног радника мање је заслужна назвље него беда једног поштеног човека!. Оставите нас — говорили су они — да наше милосрђе чувамо за оне, коју су га достојни, који нису никад отимали добро других, који нису кадисали ни на имовину ни на живот појединаца и ако трпе глад; да га чувамо за поштене раднике, који се у присуству богаства и лењости ропћу спареном кушњу злочина... Ми не можемо — настављају они — да незаједначимо оне који апсирирају да забораве прошлост, са онима који желе да је се сећају, оне којима треба опроштај са онима које траже праву!.. Зар порок, више или мање покајан, сме да заслужи, да се претпоставља храброј врлини....[3])

2.) Друга је замерка научнога рода. Она се ослања на теорије криминалне антропологије. Ломброзо. Фери, Гарофало, стигли су да оборе, у име најсумњивијих искустава, принцип моралне одговорности, кога су заменили принципом еталног криминалитета. Др. Шарл Летурно, који је извео крајње консеквенције теорије ових талијанских научара, резимира овако своју доктрину: Ми знамо да се, ма шта да се деси, ма шта да буде, човек покорава увек дагалмошти. И многи научари заснивају своје оцењивање патронажа на тим теоријама. Злочинац није одговоран, прокламују они. Ма како ви хтели — тврде они — да га моралишете, он остаје злочинац. Не покушавајте да га одведете врлини: само затвор на цео живот може друштво да спасе од њега...[4])

3.) Не ослањајући се на филозофске теорије цела једна категорија противника заснивају патронажа — заштитништва — наже: ваш је ослобођеник у пријатељству с грехом. Он је навикао на порок. Затвор га је начинио још горим, покварио још више. Занимати се њиме, то значи губити време. Искуство нам је свеђок....[5])

(настављање се)

Борба против интернационалног криминалитета

Јуна месеца тек. год. одржан је у Паризу конгрес француских чланова међународног удружења за привично право на коме је, поред осталих, расправљано и питање о борби против интернационалног криминалитета у свима својим детаљима и са особитошћу коју оно по свему заслужује Расправа ова у толико је значајнија, што је оно био први конгрес који се занимао питањем о интернационалном криминалитету у опште, и на коме су се, први пут, чуле дезинвиције о интернационалном злочину и преступу. Радови ранијих конгреса у овој стпари били су делимични, ограничавајући се само на поједине врсте интернационалних злочина, поглавито на трговину *с белим робљем*.[6])

Било је два референта за ово питање: *Feuilloley*, генерални адвокат при Касационом Суду у Паризу и *Hamonrat*, шеф прног одељења париске полиције. Прво је третирао питање са гледишта теоријског, а други са гледишта праксе. Предлози првог усвојени су једногласно од стране конгреса, после говора сенатора Bérenger-a иницијатора новог кривичног права у Француској.

* * *

Поште је прво констатовао да се злочини, као и све остале добре и рђаве манифестације људске активности, на дану у дан развија и усавршава. *Feuilloley*, у главном, вели ово:

Данашња развијена свеобраћај приморава народе да и у области криминалитета буду онако исто солидарни као и у области економској. Поједине конвенције о заштити држављана, трговачког промета, литературе, уметничке и индустријске својине, као и међународна поштански савез од 11. октобра 1890 год., пружила су до сада и сувише доказа о потреби и користи узајамне сарадње на општим интересима.

Ако, док су на овај начин у питањима грађанским и трговачким постигнути знатни успеси у погледу међународних односа, дотле је казнено законодавство, на жалост, остало скоро недодирнуто. Ништа, или готово ништа још није урађено, да би се стало на пут сузбијању криминалне манифестације, као да је другима више стало до накнаде штете за изгубљени дењак робе но до заштите личности и имовине својих чланова у свако доба и на сваком месту.

Захваљујући недовољности и неједнакиненог законодавства, данас се злочини и преступи, приправљени или започети на једној територији, продужују на другој и свршавају на трећој. И што је још жалосније, ови интернационални злочини и престави моноже се из дана у дан.

Одсуство споразума између држава у погледу надзора над интернационалним злочинцима, омогућило је у свима већим центрима стварање страховитих удружења, састављених из индивидуа разне народности, које сматрају злочин као и сваку другу професију. Постуиди ових злочиначких банди довољно су познати, и ја их с тога овде нећу износити. Али оно, на што морам да скренем пажњу, то је брзина коју оне уносе у своје операције. Злочиностребујућа развијеност данашњих свеобраћајних средстава (телеграф и телефон), оне злочин уговарају у Лондону, извршују га у Паризу и са пљачком бежеу Брисл, док власт, спутана застарелим формалностима администрације и дипломације, нарамљује полако за њима.

Није тешко увидети, после изложеног, да се и у каз ном законодавству, а у циљу заштите општих интереса, мора учинити оно исто што је већ учињено за заштиту економских међународних односа. Неопходно је потребно, дакле, створити што пре и у казненом законодавству једну међународну конвенцију, која би формулисала опште принципе кривичног права и надлежности — принципе који би, поштујући пособно законодавство сваке државе и право суверенитета, допустили у исто доба и угушивање криминалне активности саучесника свуда где би се она

[1]) A. Guillot: Les prisons de Paris.

[2]) Albert Contant: Les Sociétés de patronage. Thèse pour le doctorat. 1836. г.

[3]) Assemblé générale de la société generale pour le patronage des libérés. 1879. Rapport de M. Lefèbre.

[4]) Le patronage des libérés, par Dr. Armand Praviel.

[5]) Le patronage des libérés, par Dr. Armand Praviel.

[6]) Конгреси у Лондону и Б. Пешти 1898. год. и у Петрограду 1903. год.

манифестовала актима, који би били у противности са законима државе у којој је злочин извршен. Принципи ова, ослобођени свake формалности, омогућиће и олакшаће у велико и само извршење казне, данас несумњиво ограничено државним границама, које се пред злочинима отварају, док пред акцијом закона остају затворене.

Да би се, дакле, стало на пут интернационалном криминалитету, мора се прибећи и интернационалним мерама. Први корак у овом смислу већ је учињен конвенцијом о заштити *белог робља*, која је закључена у Паризу јуна месеца 1902 год. између ових држава: Француске, Немачке, Белгије, Данске, Италије, Холандије, Португалије, Русије, Швајцарске, Шведске и Норвешке.[1])

„Реч је, вели се у експозе-у француске владе, чијом је иницијативом и била сазвана ова конференција, о кривичним делима, која се припремају, започињу и довршују на разним територијама и под разним законодавним нарешењима, те је због овога и за њихово констатовање и сузбијање потребна једновремена и споразумна сарадња.

Никакав споразум у овом смислу не постоји до данас између држава, те с тога и ова дела, односно њихови творци, остају у највише случајева некажњена. Трговина белима, као што вам је познато, напредује из дана у дан.

Циљ је ове конференције, да изнађе лек овој жалосној ситуацији; да интернационалном преступу стане на супрот удружење међународне казнене сале као једино спасоносно средство."

Инспиришући се овим мотивима, конференција је трговину *о белим робљем*, огласила као интернационални преступ и *у оним случајевима, у којима су различни акти, који су битни елементи преступа, извршени у разним земљама.*" Поред овога конференција је одлучила, да ове државе уговорице унесу у своја законодавства потребне допуне за најстроже кажњавање ових преступа.

Имајући у виду ову конвенцију, као и ону у Берну, *Feuilloley* је предложио да Француска што пре сазове једну међународну конференцију, на којој би се претресло и решило проблем о сузбијању интернационалног криминалитета.

Двојаке су сметње које данас онемогућавају ово сузбијање.

Прве се састоје у тешкоћи, а по некад и у немогућности прибављања и сређивања више сведочанских и различних акта — радња — без којих је, као битних елемената, немогуће окарактерисати поједине сврсене преступе.

Та тешкоћа нарочито се појављује код преступа која проистичу на трговине с белим робљем, због чега је и била предмет особите дискусије на поменутој париској конференцији. Питање је било онако постављено: један агент водио је своје жртве из Италије преко Француске за Америку, али је у пролазу преко Француске ухваћен. Је ли, у овом случају, могуће казнити га у Француској кад су жртве скупљене у Италији, и кад у пролазу кроз Француску нису злоупотребљаване у циљу разврата? Може ли се, другим речима, пролаз кроз Француску сматрати као продужење преступа извршеног у Италији, и као такав казнити?

Питање ово изазвало је живу препирку. На крају крајева конференција је одлучила, као што смо већ поменули, да се трговина с белим робљем има сматрати као интернационални преступ и у оним случајима, кад су различни акти, који су битни елементи преступа, извршени у разним земљама.

Иста ова тешкоћа јавља се и код неких других преступа, као што су: откривање фабричке тајне, превара и т. д. Нарочито се код превере дешава, да маневри започети у једној и продужени у другој, производе последице тек у трећој држави. Ако се хоће да овај преступ, који је не сумњиво интернационални, буде сузбијен, неопходно је потребно да се његово кажњавање омогући у свакој од држава на чијој се територији манифестовала криминална активност преступника. Да би се, пак, овај резултат постигао, треба у дефиницију интернационалног преступа унети одредбе из поменуте конференције од 1902. год.

Друга сметња много је обилнија и обичнија, и тиче се сагласности у једном криминалном акту, састављеном из више кривичних манифестација, које су извршене у разним државама. Тешкоћа у овом случају лежи у примени теорије о *јединству* преступа на преступе интернационалне. Теорија ова, позната још под именом *класичне*, усвојена је данас од већине законодаваца. Она посматра само објективне елементе акције; преступ је по њој увек *један*, па ма колики био број личности које су суделовале на његовом извршењу, и места на којима се манифестовала њихова криминална активност.

На овога јасно излази: да се случешће не може сматрати и казнити као засебно дело, јер је оно, по Ortolen-y, *веза која сједињује више лица у истом преступу.*

Овако схватање јединства преступа, по коме се надлежност судова цени по принципу територијалности и суверенитета, има за последицу некажњивост акта, који су преступи приправили, олакшали или прихватили, пошто ови акти сами собом не сачињавају засебни преступ у смислу оних случајева, кад нису извршени на истој територији где и сам главни преступ.

Строгост ова у пракси је у неколико ублажена конвенцијама о екстрадицији, само што је ово недовољно. Поред остало, екстрадиција се не примењује на сопствене поданике.

После овога, као узгредни и помоћни основ у праву кажњавања узет је принцип *националитета* извршиоца или жртве злочина. „Казнени закон, писао је Helie, јесте у исти мах и територијални и лични; *територијални* је у смислу своје примене на све личности које се налазе на територији дотичне државе; *личним* је кад прати своја држављанина на страној територији да би регулисао његову *моралну способност*, онако исто као што личним статус регулише његову грађанску способност. То је принцип националитета, који је нашао места у чл. 5. франц. кривич. поступка, и који допушта у изнесним случајима и под тачно одређеним условима, судско гоњење француских поданика и онда, кад су извршили злочин ван француске територије. То је, дакле, *личност* преступника, према којој се у овом случају одређује надлежност судска.

Ове одредбе које се налазе у већини данашњих законодавстава, недовољне су, као и сама екстрадиција, да стану на пут наглом развитку интернационалног криминалитета. Јер, ако по некад и допушта хватање и кажњавање главног криваца, оне ни у колико не додирују акте који нису, у смислу теорије о *јединству преступа*, карактеристични сами по себи као *преступ сврше*н, дакле у свима случајима кад су извршени на разним територијама.

(наставиће се)

„КРИМИНАЛНА ТАКТИКА"

Ретка је стручна књига, која је имала више успеха, која је користније послужила поменутом циљу, но што је то случај са овом књигом Др. *Вајнгарта*, која већ и самим својим насловом: „Криминална Тактика — Ручна књига за истраживање злочина", мора заинтересовати сваког криминалног органа.

Али, није то само просто интересовање, које драги стручног читаоца да пажљиво чита ову књигу, пуну нових и до сада крло мало познатих ствари, метода, упутстава, савета и примера за успешно вођење кривичних истрага. Све ово, опет, не само да је интересантно, већ је и *неопходно потребно* за све оне, који се по дужности занимају истраживањем и вођењем кривичних дела. Да су, дак, иследничке дужности једно од најтежих, најважнијих и најделикатнијих, налазимо је доказаним. Поред нарочитих индивидуалних способности и писце, за њих се још изискује потребна правна и техничка спрема, дубоко познавање људи и прилика, особина и начина злочиначког света и велико искуство.

---

[1]) Конвенција ова ступила је у живот 18. јуна ове год. и њом се, у главноме, одређује ово:

а) Сваки држава уговорница обвезује се, да одреди кажњиву радњу која ће бити предмет уговора о белом робљу, и у овом циљу конференције порасправљати са сваком од осталих држава уговорница;

б) Сваки држава уговорница обвезује се, да по пристављању и испитивању становника стално задржава личности на које се сумња да имају на каквих веза с помињаним трговином;

в) Државе уговорне обвезују се, да у појединим случајима, а у границама закона, утврђују идентитет пролетних странаца пеполитета и потражују од њих да напусте своју земљу?

г) Државе уговорне обвезују се, да се ове мешане, у случају њихове казне или затвора њихових преступника, спроведу у земљу рођења, пошто се претходно утврди њихов идентитет, пеполитет и место на коме су имају предати властима своје државе. Конференција у овим случајима врши се, по могућству, директним путем, и

д) Државе уговорнице обвезују се, да, у границама закона, буду стално надзор над радњама и агенцијама на набавку жена.

Написати „ручну књигу за истраживање злочина", која би одговарала свима овим условима; изнаћи и поставити опште правила и упутства за тако разноврсне дужности као што су иследивање, једном речи пружити сваком истражном органу потребно му професионално образовање, било је не само тешко већ, на први поглед, у неколико и немогуће с обзиром на разноврсност индивидуалних подобности лица, која се занимају истраживањем злочина. При свем овом *Вајнгарт* је успео, по оцени најкомпетентнијих стручњака, међу којима је и *Лилиенталь*, чувени професор хајделбершког универзитета, да овим својим делом одговори, у главноме, свима побројаним условима, и да на овај начин задовољи једну пређашњу потребу савременог друштва у његовој борби против злочина — борби без прекида и милости.

* * *

„Криминална Тактика" подељена је на два дела: *општи* и *посебни*.

У првоме се, поред општирног и тачног прегледа савремене криминалне литературе, изложу најзначајније радње, које претходе редовној кривичној истрази. Ту су, на првом месту, драгоцена упутства за саслушање осумњиченог, проткана дубоким психолошким познавањем људи, и откривена најодлучнијим практичним примерима. Долазе за овим средства за утврђивање идентитета, а за овима врло важна и интересантна упутства о *организацији осумњичених лица*, *полицијском прегледању*, *добављању* и *испитивању сведока* и *мишљењу стручњака*.

Не претерујемо кад тврдимо, да су сви ови одељци разрађени тако рећи до савршенства. Из сваког њиховог реда види се очигледно, да писац располаже огромним стручним знањем, а нарочито врло важни примери, који су уз свако важније упутство наведени, доказују још и његово велико искуство и дубоко познавање свеколике светске литературе, која се односи на ова питања.

Упутства о *увиђају*, *претресу хватању криваца путем индиција*, имају, по нашем мишљењу, најваше практичне предности, и с тога их ми сматрамо за најважнија и најкориснија у овом делу.

Говорећи о *увиђају*, писац прецизно расправља најбитнија питања, на којима почива иследивање рад у овом, толико важном одељку претходне кривичне истраге: *Шта подлежи увиђају? Како се врши увиђај? Како треба утврдити кажено стање при увиђају?* и т. д.

Исто је овако и приликом говора о *претресу*, чија се суштина састоји у одговорима на питања:

Шта треба тражити? Како треба вршити претрес? Где треба тражити?

Општирни и тачни одговори пишчеви на ова питања, откривши врло згодни и интересантни практичним примерима, чине овај одељак једним од најзанимљивијих, али у исто доба и од најкорисијих у целој књизи. Ово пак, што му сужене практичну предност, још више повећава практичну предност, што су нове и код нас махом непознате махинације, којима се злочинци служе да би прикрили не само плачину, већ и средства и оруђа која су при делу употребљена.

Теоријско излагање *индиција* и њихова практична примена обухватају цео други одељак првог дела, и садрже читаву студију, проткану јаком логиком, о изналажењу и хватању кривца помоћу разних околности и основа подозрења. И ако ове радње зависе највише од индивидуалних способности криминалних органа, ипак је *Вајнгарт*, може се слободно рећи, предвидео све што се до данас у пракси појављивало, наводећи уз сваки важнији случај и конкретан пример, што је од неоцењене користи за лако схватање и примењивање изложених правила и упутстава.

Најзад, у општем делу „Криминалне Тактике" писац још говори и *о састављању и писменим састава* (исецканих, нагорених и сачуватичним мастилом писаних), затим о *дешифровању тајне преписке*, *истраживању непознатих* и *анонимних писама* и *сравњивању рукописа*. Све ово, пак, од неоцењене је користи не само за криминалне органе, већ и на саме вештаке, јер је потпуно разрађено и са гледишта праксе. Нарочиту пажњу заслужују упутство о дешифровању тајне преписке.

* * *

Посебни део „Криминалне Тактике" садржи специјална правила и општирна упутства за истраживање научених кривичних дела: *крађе*, *затајковања*, *пронера*, *изнвења*, *фалсификовања исправа*, *фалсификовања новаца* и *убистава*.

Одељак о *крађама* изразрађен је као год што су и крађе најобичнија кривична дела, која највише задају посла кримналним органима.

Писац, на првом месту, говори о методама за истраживање крађа, које су, по њему, тројке: *помоћу соседова*, *потрешом на сумњива места* и *помоћу индиција*.

Приликом детаљног излагања ових метода, писац је изнео довољно упутства и масу драгоцених примера за успешно помоћу *крађљивчина*, *а исто помоћу пријемчиве*? *Да ли је осумњичени крив за затајење или не?*

На сва ова питања писац је одговорио и прецизно.

За жаљење је, што су излагања о *пронерама* веома збијена и у многом погледу непотпуна, с обзиром на нагло упећивање ових кривичних дела и генијалну умешност данашњих варалица. Оно, пак, што је о њима изнето без замерке је.

Противно овом, одељци о *изнвењима* и *фалсификовању исправа* и *новца*, разрађени су општирно и са историјске и са теоријске и са практичне стране, што је од неоцењене користи с обзиром на тешкоће које се у пракси јављају приликом иследивања ових дела. Многе нове ствари и јака логичка закључци, које читалац налази у овом излагању за дивљење су, а упутства о примени фотографије и хемије код фалсификовних исправа и новчаница, у многоме су нова и непозната нашој пракси.

Одељак о *убистви*, којим се завршава „*Криминална Тактика*," ² испуњао је 61 стр. са овим пододељцима: а) *литература*, б) *методе*, в) *прем кораци*, г) *утврђење дела*, д) *хватање и привођење учиниоца*, ђ) *сазнани утицаји убиства на учиниоца*, и е) *психички утицаји убиства на учиниоца*.

Већ и сами ови наслови довољни су да нас убеде о савршеној, и теоријској и практичној разради, завршног одељка *Криминалне Тактике*. Разлике између *убиства* с једне, и *природне смрти*, *самоубиства* и случаја с друге стране, изложене су прецизно и са дубоким познавањем судске медицине. То исто важи за пододељке: *Где је извршено убиство? Кад је извршено убиство? Какав је био долазак на дело?* и т. д.

Мотиви за убиство веома су прегледно изложени и психолошки образложени. Писац их дели на мотиве: а) *имовине* (жудња за имовином, брига за исхраном и жеља за поправком положаја), б) *сексуалне* (љубомора, повреда полних осећаја части, очајање љубавника, неморална љубав и полна наслада), в) *жудња*, *освета* и *мутва*, г) *страх од казне*, д) *политички* и *религиозни фанатизам*, ђ) *нарочито болесно задовољство*, е) *душевна болест*, ж) *суеверје* и з) *разни мотиви* (суџета, досада и т. д).

И најзад, у *психичке утицаје убиства на учиниоца*, писац убраја грижу савести, *уништавање трагова кажених дела*, *прерушавање*, *бегство* и *потребу* да се о делу говори.

Ово је, у главноме, садржина Вајнгартове „*Криминалне Тактике*" ³ којој су се, опет понављамо, најпознатије израдили многи немачки, аустро-угарски и француски стручњаци.

* * *

Наша правна литература, а нарочито криминална, нема је сиромашна (али је зато богата у сензационим криминалним романима).

Специјално за истраживање кривичних дела, ми немамо ништа друго сем званичног кривичног поступка и његових објашњења од Радовића и Саввића, од којих је прва написана још 1870, а друга 1886 год. Њихова теоријска вредност неоспорна је, али су ипак ато далеко од тога да буду прави и систематски уџбеници за истраживање и иследивање кривичних дела.

Са ових разлога, и преводу Вајнгартове „*Криминалне Тактике*", која ће корисно попунити једну велику празнину у нашој стручној криминалној књижевности, можемо се само радовати и заклети, да без ње не буде ни један полицијски, судски па ни општински полицајац. Сва она, дакле, који имају тешку али и узвишену дужност да се боре против злочина, уз најмање и најопасније друштвеног зла, наћи ће у овој књизи ново и моћно оружје

за ону борбу — оружје које им је неоп ходно потребно да би извршили као победиоци.

Најзад, право је, да одамо признање и преводиоцу, г. Бакићу, како на избору дела, тако и на тачном и савесном преводу. Језик је у преводу врло добар, а стил лак и јасан, што је врло тешко постићи код стручних ствари. И сама техничка израда књиге без замерке је и ми је, са свију оних разлога, још једном топло препоручујемо свима полицијским, судским и општинским органима. *У.*

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Један општински писар пита:

„Постоји у пољу до моје њиве један забран, од ноге страда усев на мојој њиви докле год захвата хлад од дрвећа из забрана.

Молим за обавештење: да ли могу тражити да сопственик забрана засече дрвеће поред моје њиве, те да ја не трпим штете, или ако га не могу натерати на ово, онда да ли имам права на накнаду штете, у колико се утврди да ми је несумњиво учињена услед задужине — хлада — из забрана суседског.

— На ово питање не можемо да дајемо свога одговора, јер је ово у једноме главноме своме делу регулисано расписом г. Министра народне привреде од 14. јануара 1903. год. Пв 21903, који гласи овако:

„Поводом питања начелства округа смедеревског, да ли се на основу закона може стати на пут подизању ограда од багрема поред винограда, ја сам под 14. пр. м-цом Пбр. 3662. а по овом питању упутио начелству акт ове садржине.*

„Ако по грађанском закону не може да се стане на пут сађењу багрема и других високих дрвета поред подигнутих винограда на америчкој подлози, по писму начелства актом од 25. фебруара тек год. Ебр. 158 и 161 онда томе може да се стане на пут по закону о чувању пољског имања. Но не стоји тако, као што начелство наводи у предмет свом писму, јер ја налазим, да се и по сам-ом грађанском закону а с погледом на прописе §§ 211. и 800. овог закона, сађењу багрема и других високих дрвећа, може да се стане на пут, кад ово штети праву уживања сопственика оних имања, којима се хладом и изадањима подигнутог дрвећа чини штета на њиву.*

„По назначеним параграфима овога закона, остаје сваком право, да ужива своје имање по вољи. али тако исто и право уживања ограничено је тиме, што ником није дозвољено да уживајући своје имање, прави другом штету, било то намерно или ненамерно, што је овде случај.*

„Даље, и самим оним може се стати овом злу на пут, но за ово као што је напред поменуто има осланца и у закону о чувању пољског имања.*

По чл. 1. овог закона судије се све штете које се учине на њивама, ливадама и виноградима, на биле оне учињене стоком или којим било другим упрошима, а према чл. 27. овог истог закона, дужност је општинским судовима, да потпсе удесе тако, како ће се усеви једнога рода, у које доазе виногради, груписати на једно место.*

„Последњом алинејом овога члана закона, дато је право среским управним властима, да оно саме изврше груписање усева, ако то не буду хтеле или могле да изврше општинске власти.*

„На основу снега напред изложеног, позивам начелство, да према овоме забрани сађење багрема и високих дрвета по местима где се виногради подижу, а која су нескладно виноградски положаји, како би се сопственици винограда сачували очигледне штете, жртвујући и сувише средстава и труда око обнављања винограда на америчкој подлози.*

II.

Суд општине горњо-крушинске актом својим од 20. новембра ове год. №1412, пита:

„Ж. П. тежак из села Г. К. који је у исто време и старешина задруге са својим млађим братом Ј. П., плаћа по расподеду пореза бр. 6. на име непосредна пореза 30·97 динара, у коју суму улази и стални државни прирез у 75%.

Моли се уредништво за обавештење: може ли Г. П. као млађи задругар Ж. П. бити изабран за председника по чл. 71. и 105 закона о општинама?*

— На ово питање одговарамо:

Г. П. може бити изабран за председника као задругар, пошто на његов део долази преко 15 дин. непосредног пореза. дакле више него што тражи чл. 71. закона о општинама.

III

Суд општине гледићске, актом својим од 7. новембра ове год. Бр. 1597, пита:

„Моли се уредништво да у свом листу објасни: може ли се напајањати по 2 дин. таксе за она решења, која се издају појединим сумњним грађанима за вршење претреса и тражења краља по кућама и осталим стајама?*

— На ово питање одговарамо:

У колико се општинске власти јављају као извршне власти у смислу §. 19. 20 и 78. крв. суд. поступка, и као такве врше претресе у њиховим домовима, напајање уједно за целокупно исљежење по тачци 227 под а, б или в. закона о таксама.

IV.

Суд општине обреновачке (округ рударски), актом својим од 19. новембра 1905 год. Бр. 1819, пита:

„Јованка удова Стевана Златковића, из Обреновца, била је душевно оболела, па како таква одведена у манастир Суводол ради исцељења, где је провела 40 дана.

Пошто је Јованка задравила, Управа манастира, актом својим од 7. ов. м-ца М. Б. 825, тражи: да суд овај наплати од Јованке и то:

а, за име читања молитава сваког дана по два пута . . . . . 120 дин.
б, за име квартирне и хране 60 „
в, за 80 ком. свећа по 0·05 дин. 4 „

Свега 184 дин.

Моли се уредништво за обавештење: по коме законском пропису суд има извршити ову наплату, кад не постоји осуђено решење?*

— На ово питање одговарамо:

Што се тиче наплате из тачке а. она би се могла извршити од Јованке у смислу чл. 9. закона о уређењу свештеничког стања, ако она није сиротиног стања. А ако је сиротног стања, те ово плаћање не би могла поднети без осетне штете за своју и своје породице егзистенцију, онда не би требало вршити егзекуцију, пошто манастири и по својим наменама и по тишину и пастоље ради тога да гладнога нахране и жедног напоје, а болнога прихвате и исцеле.

Остало дакле из тачке б. и в. не би се могле вршити без судске осуде или административног решења више духовне власти.

V.

Суд општине д. крнаричке, актом својим од 17. новембра ове год. Бр. 1920, пита:

„По чл. 6. закона о попису становништва и домаће стоке, а сходно чл. 8. правила и упутства за извршење поменутога посла, лица, која се употребе за пописиваче ван места свога становања, имају право на накнаду — дневницу и ову исплаћују општински судови одмах, чим се попис сврши.

Ова општина састоји се из четири села. Пописивачи не могу бити ни истог села, већ из разних села one општине тако, да ће само два пописивача радити сваки у своме селу, а друга двојица морају ићи из свога села за пописивање у друга два села one општине.

Моли се уредништво да објасни: сматра ли се цела општина за *једно место*, или је свако село место за себе, на према томе имају ли права на дневницу по чл. 6. она двојица, који ће ићи из свога села у друго или неки?*

— На ово питање одговарамо:

Члан 6. закона о попису становништва и домаће стоке нарочно поставља правило, да сви они, који пођу ван свога места у које *само станују*, имају право на дневницу.

Како се општина не може узети као место становања, већ село или варош или варошица, то ће и она двојица, који ће по горњем тврђењу суда вршити попис ван својих села, имати право на дневницу.

VI.

„Да ли се према тачци 16. §. 471. грађ. суд. поступка, убрајају у кривичне осуде

и оне осуде, које општински судови изричу по III части кривичнога закона, и да ли се наплата кривичних трошкова по овим осудама врши као и оне по осудама Првостепених Судова без благодејања из §. 471 ᵖᵖ

— На ово питање одговарамо:

По свима пресудама општ. судова, изреченим за истумљења учињена из користољубља, наплата штете и осталих трошкова врши се без обзира на благодејање из §. 471. грађ. суд. поступка.

VII

Л. М. Здравковићу. На ваше питање: да ли може бити председник општине онај који плаћа преко 25 дин. на име пореза и државних приреза, одговорено је у бр. 45. „Полиц. Гласника.“ Прочитајте то.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Милутин Поповић, кочијер из Београда, на опасан начин изгубио је крађу новца (око 100 динара) Стевану Николићу, кафеџији из Београда, па је побегао. Милутин је дужи времен био као кочијер у београдској кафани код „Грегеа“, обично је носио, а лицу рошав, а на десној руци нема довољна прста. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за одбеглим трагају и проналажену спроведу Управи града Београда с позивом на Бр. 42053.

Два непозната алиповића ноћу између 21. и 22. ор. м-на напали су на салаш Стојана Стојановића из Голупца, везали њега и слугу му, па из салаша украли сувно, платно, чабар сира и 600 динара у готовом новцу, па су по том побегли. Препоручује се властима да за алиповићима трагају и о успеху известе начелника среза поречкога, с позивом на Бр 7823.

Крађа стоке. Ноћу између 21. и 22. пр. м-на из затворене штале Петра Јанковића, земљака из Дубоке украдене су две краве; обе су старе по 5 година, једна је длаке шареве, десни јој је рог пребијен, а друга је длаке рђасте и без рожаца. Начелник среза параћинског, дописом Бр. 10305 моли за тражење крадљивца и поправље.

Крађа стоке. Љубомиру Аџиновићу, земљану из Бурова, ноћу између 21. и 22. тек. м-на украдене су две угојене краве и један вепар црне длаке. Начелник среза колубарског округа београдског, моли за тражење крадљивца и поправље дописом Бр. 14414.

Непознати крадљивац на дан 24. новембра тек. год. извршио је крађу веших ствари Михаилу Рашићу, чиновнику из Београда. Том је приликом однео: 1 сребрн „репетир“ под Бр. 306.913; 1 сребрн „ланкер“ под Бр. 6741; 1 никлени „цилиндер“ под Бр. 57586, и 1 никлени „цилиндер“ под Бр. 334. Вредност је ове покрађе близу 200 динара. Препоручује се свима полиц. и општинским властима, да за поправом и крадљивцем трагају и о резултату известе војвт. територијске Управе града Београда с позивом на Бр. 10225.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Ова два кошкара, **Михаило Радовановић**, звани „Усков“ и **Драгутин Поповић**, звани „Попче“, ухваћени су пре неколико дана овде у Београду. Они су дошли из Обреновца преко Чукарице, где су преноћили до у вече, а тада у прву сумрак, кроз Савамалу и Доњи Град, пашали су на Мали Калимегдан, но при самом уласку у парк пали су двојици полицијских агената у руке. Пошли су посебице, на посебем растојању, ка Варош Капији, где су имали да извршне „пеку операцију,“ али их у томе спречише „проклети полицијски пајташи.“

Обојица заузимају задње место у кошкарском свету.

Први, „Усков“ осуђиван је до сада два пута од стране пор. суда за вар. Београд за крађе, и то први пут 1897. год., а други пут 1901. год. Ову другу крађу извршио је у самом затвору управе града Београда, куда је једном просјаку накришо прокријеп замотуљак са десет наполеона, које је после поделио са својих седам другова: „Мургом“, „Црним Живком“, „Личанином“, „Шоботом“, Драгољубом „Јагодинчетом“, Љубом „Параћинцем“ и „Ђорминдом“. Ти су наполеони сутра дан пронађени код неких у стомаку, код других под ђоном на ципели и у другим деловима одела и тела, те су куцавом просјаку, неком чича Јосифовићу, враћени, а они за то добили, који две, који три године затвора.

„Усков“ је родом из села Бураће у ср. алитиборском, рођени је брат тамоње познате кошкара Љубе „Ускова“, стар 27. год., висок 1 м. 79, развијености обичне, очњу плавих, косе смеђе, по лицу рожа од богиња; на прсима, за 10 см. испод леве сисе има брадавицу у величини пшеничног зрна.

Драгутин „Попче“, од поповске породице, родом је из Београда, стар 32 год., висок 1 м. 66, очњу нестеканих, косе црне; на левом

палцу има две белеге од посекотине, а на лобањи 3,5 см. испод њиног вратног обртља белегу од чира.

Изнесени њихове фотографије скрећемо пажњу полиц. и општ. властима да приме на њихово претраге, а такође и публици да их се чува.

Михаило је прогнат за Ужице, а Драгутин ће до 9. тек. месеца бити у затвору Управе

града Београда, када ће се прогнати у Књажевац.

Други, „Попче“, осуђиван је за опасну крађу од стране крагујевачког прв. суда.

Штампа Крал. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан В. Јанковић

БРОЈ 40. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 11. ДЕЦЕМБРА 1905. ГОДИНА I.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за сва друге претплатнике у општ 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ

ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

Народна Скупштина решила је, да се за варош Београд изврши накнадни избор једног посланика са општим условима, на место бившег Народног Посланика Михаила Д. Банковића, који је умро.

Према томе решењу Народне Скупштине, на предлог Нашег Министра унутрашњих дела, и по саслушању Нашег Министарског Савета, а на основу члана 100. Устава и члана 2. и 93. закона о изборима Народних Посланика

НАРЕЂУЈЕМО:

Да се на дан осамнаестог децембра ове године изврши накнадни избор једног Народног Посланика са општим условима, за варош Београд, а за скупштинску перноду: 1905., 1906., 1907. и 1908. године.

Наш Министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

1. децембра 1905. год.
у Београду.

ПЕТАР с. р.

Министар унутрашњих дела,
Ив. Павићевић с. р.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза јадранског Љубомира Станковића, начелника исте класе среза рађевског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза рађевског Милана Струпшлића, начелника исте класе среза јадранског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза белопаланачког Димитрија Стевановића, секретара прве класе начелства округа пиротског, — по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа пиротског Станоја Бељића, начелника треће класе среза бело-паланачког, — по молби;

за начелника треће класе среза јабланичког Видена Пандуровића, начелника исте класе среза власотиначког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза власотиначког Светислава Мишића, начелника исте класе среза јабланичког, — по потреби службе; и

за писара прве класе Министарства унутрашњих дела Милошава Максимовић, писара прве класе среза љубићског, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 2. децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Михајло Ф. Тајсић, вршилац дужности писара среза грузанског, у рангу писара начелства прве класе;

Андрија Цветисвић, писар прве класе начелства округа пиротског;

Тодор Жишић, вршилац дужности писара среза тамочког, у рангу писара начелства друге класе; и

Владимир Живановић, писар треће класе Управе вароши Београда, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 2. децембра 1905. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу октобру 1905. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца октобра тек. год. било је у Србији:

1. **Убистава** 46
2. **Детоубистава** 2
3. **Нехотичних убистава** . . . 6
4. **Покушаја убистава** 39
5. **Разбојништава** 13
6. **Злонамерних поништаја туђих ствари** 24
7. **Паљевина** 67
8. **Опасних крађа** 231
9. **Тешких телесних повреда** . 17

Од изложених дела пронађено је: убистава 39, детоубистава 2, нехотичних убистава 5, покушаја убистава 32, разбојништава 1, злонамерних поништаја туђих ствари 3, паљевина 10, опасних крађа 61 и тешких телесних повреда 17.

Највећи број **убистава** извршен је помоћу *ватреног оружја* (24), затим помоћу *оштрог оруђа* (12), помоћу *тупог* (9) и *задављењем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* и *освети* за по 13 случајева, у *користољубљу* за 4, *домаћој распри* за 3, и у *нужној одбрани* за 3 случаја. За осталих 10 случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу прокупачком 4 (2 непронађена), у срезу пиротском 3, у срезу расинском 3 (1 непронађено), у срезу параћинском 2, у срезу качаревом 2, у срезу јасеничком окр. смедеревског 2, у срезу јабланичком 2, у срезу лепеничком 2, у срезу подунавском 2, у срезу бољевачком 2 (оба непронађена) и по 1 у срезовима: косаничком, ногајбарском окр. ваљевског, лесковачком, власотиначком, крагујевачком, јасеничком окр. крагујевачког (непронађено), неготинском, трстеничком, ресавском, деспотовачком, бањском, жабукоачком, посавско-тамнавском, рађевског, рамском, голубичком, љубићском, коса-

ничком (непронађено), златиборском, ужичком, студеничком и трнавском.

Поред изложеног, у току месеца октобра, пошу између 12. и 13. септембра среза хомољског побили су оглашене хајдуке: Зарапка Трајиловића и Животу Ивковића.

Детоубиства су извршена по 1 у срезовима: рађевском и зајечарском. Кривци су у рукама власти.

Нехотична убиства извршена су по 1 у срезовима: јабланичком, прокупачком, пожаревачком, голубачком, хомољском и пиротском. Извршилац овог последњег није пронађен.

Покушаја убиства било је: у срезу јасеничком окр. смедеревског **5**, у срезу јабланичком **4** (непронађена), у срезу орашком **3**, у срезу бољевачком **3**, у срезу пчињском **2**, у срезу љубићком **2**, у срезу прокупачком **2** (оба непронађена), и по **1** у срезовима: ваљевском, кључком, јасеничком, деспотовачком, темнићском, пиротском, лужничком, кабукобачком, мачванском, звишком, качерском, подунавском, зaгланском (непронађено), ариљском, студеничком, трнавском и у варошима: Београду и Чачку.

Од ових дела њих **18** извршена су у *међусобној свађи*. 4 у *освети*, **3** из *користољубља*, **1** у *ванбрачној блискости* и **1** у *одбрани имовине*. За осталих **12** случајева узроци су непознати.

Разбојништва су извршена: у срезовима: грочанском, јабланичком, пољаничком, прокупачком, поречком, брзопаланачком*), расинском, деспотовачком, рађевском, љубићком, драгачевском (непронађено), бољевачком (непронађено) и трнавском.

Злонамерних оштећења туђих ствари било је: у срезу темнићском **5**, у срезу мачванском **5** (2 пронађена), у срезу кључком **5**, у Зајечару **3**, и по **1** у срезовима: јасеничком (пронађено), левачком, пиротском, подунав., тимоч. и зајечарском.

Вредност уништених ствари износи око **1300** динара.

Паљење су извршене: у срезу бољевачком **6** (1 пронађена), у срезу гружанском **3**, у срезу кључком **3**, у срезу јасеничком **3** (2 пронађене), у срезу подунавском **3**, у срезу сврљишком **3**, у срезу мачванском **3**, у срезу тетеничком **2**, у срезу белопаланачком **2**, у срезу нишавском **2**, у срезу лужничком **2**, у срезу посаво - тамнавском **2** (1 пронађена), у срезу звишком **2**, у срезу ибарском **2**, у срезу добричком **2**, у срезу пожешком **2** (1 пронађена), у срезу златиборском **2** (1 пронађена), у срезу студеничком **2** (1 пронађена), и по **1** у срезовима: посавском окр. београдског, грочанском, јабланичком, пољаничком, пчињском, брзопаланачком, расинском, деспотовачком, бепичком, бањском (пронађена), моравском окр. нишког, голубачком, хомољском, зaгланском (пронађена), зајечарском, косаничком (пронађена), ужичком, драгачев., жичком, моравичком и у варошн Нишу.

Вредност ових паљевина износи око **14.000** динара.

Опасне краће извршене су: у Београду **11** (8 пронађених), у срезу прокупачком **11** (1 пронађена), у срезу грузанском **10** (1 пронађена), у срезу поречком **9** (4 пронађене), у ср. пожаревачком **9**, у ср. јепеничком **8** (2 пронађене), у срезу ћупчом **7** (1 пронађена) у срезу мачванском **7** (2 пронађене), у срезу подунавском **7** (2 пронађене), у срезу качерском **6** (1 пронађена), у ср. орашком **6**, у срезу неготинском **5** (1 пронађена), у срезу ражањском **5**, у срезу бедичком **5** (1 пронађена), у срезу бољевачком **5**, у срезу заглавском **5**, у срезу посавичком **5**, у срезу грочанском **4** (3 пронађене), у Крушевцу **4** (2 пронађене), у срезу деспотовачком **4** (1 пронађена), у срезу ресавском **4** (1 пронађена), у Пожаревцу **4**, у срезу хомољском **4**, у срезу ивановском **4** (3 пронађене), у срезу јасеничком окр. смедеревског **4** (1 пронађена), у срезу пољаничком **3**, у срезу крајинском **3**, у срезу параћинском **3** (све пронађене), у срезу алексиначком **3** (све пронађене), у срезу бањском **3**, у ср. рађевском **3**, у ср. голубичком **3**, у ср. звишком **3**, у срезу зајечарском **3**, у срезу златиборском **6**, у срезу врачарском **2** (1 пронађена), у срезу јабланичком **2**, у срезу расинском **2**, у срезу жупском **2** (обе пронађене), у срезу тетеничком **2** (1 пронађена), у срезу нишком **2**, у срезу белопаланачком **2** (1 пронађена), у срезу лужничком **2** (1 пронађена), у срезу рамском **2** (1 пронађена), у срезу љубићком **2** (обе пронађене), у срезу ариљском **2** и у срезу трнавском **2** (обе пронађене); по **1 пронађена** у срезовима: посавском окр. ваљевског, темнићском, јасеничком окр. крагујевачког, левачком, сврљишком, јадранском, моравском окр. пожаревачког, жичком и добричком; по **1 непронађена** у срезовима: колубарском окр. ваљевског, подгорском, пчињском, власотиначком, лесковачком, копаоничком, нишавском, поцерском, рачанском, пожешком, студеничком, моравичком, драгачевском и у варошима Нишу и Ужицу.

Вредност свих ових краће износи око **27.600** динара.

Поред изложеног, у току месеца октобра извршено је у Србији још и **15 самоубиства**, и то у овим местима: у Београду **3**, у срезу рађевском **2** и по **1** у срезовима: јабланичком, сврљишком, мачванском, поцерском, ибарском, зајечарском, пожешком, ужичком, рачанском и моравичком.

Самоубиства ова извршена су: *вешањем* 8, *ватреним оружјем* 5, *тровањем* 1 и *клањем* 1.

Узроци њиховом извршењу леже: у *другој болести* за 5 случајева у *душевном растројству* за 3, у *рђавом материјалном стању* за 2 и у *рђавом домаћем животу* за 1 случај. За остала 4 случаја узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је вешањем у срезу пожешком из непознатог узрока.

Општи преглед до сада изложених дела по окрузима овакав је:

Текућа број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Оштећења	Запаљења покушаји туђих ствари	Паљења	Опасне краће	Тешке телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	—	1	—	—	2	6	—	—	—
2	„ ваљевски	1	—	—	1	—	—	—	4	—	—	—	—
3	„ крајински	4	—	1	4	2	—	1	3	8	2	1	—
4	„ крагујевачки	4	—	—	—	—	—	1	3	19	1	—	—
5	„ крајишки	4	—	—	1	2	—	5	4	24	—	—	—
6	„ крушевачки	4	—	—	—	1	—	—	3	16	1	—	—
7	„ моравски	4	—	—	3	1	—	6	5	17	1	—	—
8	„ нишки	1	—	1	1	—	—	1	6	10	—	1	—
9	„ пиротски	—	—	—	1	—	—	—	0	5	—	—	—
10	„ подрињски	3	1	—	3	1	—	5	5	12	2	4	—
11	„ пожаревачки	2	1	3	1	—	—	—	4	30	3	1	—
12	„ руднички	2	—	—	3	2	1	—	—	9	—	—	—
13	„ смедеревски	4	—	—	9	—	—	1	—	17	4	—	—
14	„ тимочки	2	—	—	4	1	—	5	8	13	—	1	—
15	„ топлички	5	—	1	3	1	—	—	3	17	—	—	—
16	„ ужички	3	—	—	1	—	—	—	5	8	1	3	1
17	„ чачански	2	—	—	3	1	—	—	5	6	1	1	—
18	Управа среза Београда	—	—	—	1	—	—	—	—	11	1	3	—
	Свега:	46	2	6	39	13	1	24	64	231	17	15	1

*) Ово разбојништво, као и оно у срезу поречком, извршено је оглашене хајуке Димитрије-Аустријанце Стајуровић, за женом Драгом и другом Марином Стоје. И Димитрије и друштво му похватани су 10. октобра тек. год. у срезу бронлаланачком.

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 7. децембра 1905. год. Абр. 1564. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

прва секција

Казнено законодавство

Председник:
г. Фелике Волени (Француска).

Потпредседници:
г.г. Џер — Антони (Италија), Харбургер (Баварска). С. Обан (Француска), Фојолеј (Француска), Стокес Ватс (Русија), г-ђица др Лидија Поет (Италија), г. г. Шобер (Угарска), Гордон (Русија), Ру (Француска), Кин (Француска), Басија (Грчка)

Секретар: Лу Грубер (Угарска).

Прво питање:

а) Која кривична дела треба казнити новчаном казном као изузетном казном?

б) Како да се формулишу одредбе, које се тичу наплате новчане казне из имовине осуђеног и извршена накнадног затвора?

Ако се загледа у разне казнене законике, види се одмах да су многи законодавци завели новчану казну, као изузетну казну, сасвим произвољно, а не систематски и по утврђеним законским принципима. Из овога се неће види како је врло важан задатак законодавчев, који се састоји у томе да тачно утврди категорије кривичних дела, која се могу угрозити новчаном казном као изузетном казном.

Ако се сем овога узме у обзир још и то, да је у највише случајева, у којима се примењује новчана казна, погођена сиротиња, то из тога излази, да се та казна најчешће не може извршити, и сем то бива не само на штету државе, већ у много већој мери на штету осуђеног, јер у таквим случајевима на место новчане казне долази казна лишењем слободе, која му одузима могућност да себи заради животне намирнице. Све ово, као и то, да административне мере, које се предузимају ради наплате новчане казне, често материјално упропасте осуђеног, руководило је Међународну Комисију, да ово питање изнесе пред конгрес на расправљање и да се утврди прво: која кривична дела треба да буду угрожена новчаном казном и друго: по којим се правилима има извршити новчана казна из имовине осуђеног, и у случају да се наплата не може извршити, шта има да замени новчану казну.

Конгрес је добио осам разних извештаја о овоме питању, од којих је по решење питања најзначајнији извештај J. A. Ру-а (Roux), професора права на универзитету у Дижону.

По њему улога новчане казне у Кривичном Праву није тако велика, јер код злочина тежина извршеног дела и покварености злочинчева, која се претпоставља код тих најтежих дела, изискује јача средства и мере него што су то новчане казне, које на осуђеног не могу утицати ни застрашавајући ни поправљајући, ако је он у стању да плати казну без тешкоће. Новчана је казна, истина, згодна као допуна казна код злочина извршених из користољубља, али чак ни ту њена предност није велика. Да би могле утицати на покварене злочинце, новчане казне треба да буду велике, а оне се опет врло тешко извршују. С тога је и за злочине извршене из користољубља најподеснија казна лишењем слободе, која поред осталог погађа и користољубиве жеље злочинчеве тиме, што му се, поред одузимања слободе, одузима и уживање његове имовине као и могућност да ту своју имовину увећава.

Међутим ствар сасвим друкчије стоји кад су у питању преступи и иступи.

Да би се могло решити, да ли за ова кривична дела треба усвојити новчану казну и у којој мери, није довољно само оценити дејство, које она као репресивно средство производи на мање покварене злочинце, него треба тако исто, па и више, уочити неагоде и штете од затвора као обичне казне која се у таквим случајевима примењује. Данас су готово сви криминалисти једнодушно устали против краткотрајне казни лишењем слободе, која потпуно влада данашњим кривичним правосуђем, и која, према начину данашње примене, нити поправља злочинца нити га застрашује нити чини безопасним, већ на против у много случајева непокварењем осуђеном служи као школа за постајање злочинцем и упућује га у колосек злочина. Сем тога, што је од штетног дејства по осуђеног, ова штетно утиче на породицу његову, која остаје без хранитеља, и напад на државу, која се узалуд изнаже ишењем трошковима и увећава број бедника. Питање о краткотрајној казни лишењем слободе и новчаној казни као њеној замени истакнуто је и претресано прво на земаљском конгресу немачке групе Међународног Друштва за Кривично Право у Хале 1891. а за тим неке године и на међународном конгресу Друштва за Крив. Право у Христијанији. Из свега овога јасно се види, да је оправдан захтев криминалне политике, да законодавац краткотрајну казну лишењем слободе треба да замени новчаном казном или којим другим подесним мерама.

Према овоме може се поставити као правило, да се код преступа и иступа треба да примени новчана казна, изузев у случајевима поврата и код злочинаца по занату. Али ово правило никако није апсолутно, т. ј. да судија у овим случајевима мора изрећи новчану казну, већ се оно има разумети тако, да је судија само овлашћен то да учини, а хоће ли он то учинити, или не, зависи од његове оцене, и ако нађе да у конкретном случају нема места само новчаној казни, он ће тако исто моћи изрећи и казну затвора.

Одговором на прво питање новчана је казна, као што видимо, добила један и већи значај. Али тиме још није све свршено, јер угрожену и изречену новчану казну треба и наплатити, а како ће се извршити та наплата јесте опет и важно и деликатно питање. Ова важност долази поглавито отуда, што је беда сваки покретач кривичних дела, нарочито заиших, а где је беда, ту не помажу ни најшћутајни извршитељи.

Ако је осуђени богат, ствар је врло проста и не задаје никакве тешкоће; тако исто ће унек избећи затвор и они осуђени, који имају ма какву имовину или службу, и који ће пре узајмити и платити него ли да оду у затвор. Али ни у оваквим случајевима не би било увек обезбеђено извршење; то не би било нарочито у случајевима у којима осуђени има само какву надницу и живи од дана до дана. Ако би се и овде тражила наплата одједаред, то би она у много случајева наостала, с тога треба допустити и спасној сиротињи да се ослободи казне почењем плаћањем, а суд би имао у пресуди да изрече у ком се року и у којим отплатама има цела казна исплатити. Ако се одиста жели да убјажи данашње жалосно стање и да умањи број оних непокварених осуђених, чије породице морају ићи у прошњу, кад им шеф буде затворен, онда се не треба устегати, већ треба учинити ону уступку радницима и надничарима, који без нало чине неће дао становништва. Истина је и то, да изгледа, да ова мера слаби сваку казну и да испарчана није више права казна, јер губи своју снагу. Али с друге стране треба узети на ум и то, да баш овако испарчана казна својим продуженим извршењем има врло јако репресивно дејство, које осуђеног непрестано подсећа на кривично дело, на погрешку, на казну коју непрестано отплаћује и на последице које би наступиле, ако би поново упао у грешку.

Али није довољно старати се за злочинце, који имају ма какве дохотке. Законодавац треба тако исто да се побрине и за оне беднике који немају ничег. Настаје давле питање: ако је злочинац сиромах те не може да плати новчану казну, нема ли других средстава, којим би се она могла заменити, него ли само то да се пошље у затвор? Њихова сиротиња не треба да буде за њих отежавајућа околност, не треба ни због ње немаштине да плаћају својом слободом, једним добром које ни се може одузета, докле богаташ може извесну казну исплатити и сувишком својих прихода. С тога је оправдан захтев криминалне политике, да се новчана казна, у случајевима у којима се не може наплатити, замени принудним радом без затварања или којом другом мером. Овакво решење овога питања усвојила је и секција после подуже дебате у којој су узели учешћа г.г. Ру, Кастерико, који је и поднео овај предлог, Берџе и нарочито Пијар-Антони, италијански делегат, који је био против таквог решења из разлога, што ће се у пракси тешко изводити.

Седница целога конгреса усвојила је без икакве измене одлуке секције по овоме питању, те према томе решење конгреса гласи:

I.

„Казнени законик треба да изрече оштре прекоре, да је судија опхрљив да примени новчану казну као упозорење за кривична дела, извршена из користољубља.

Сем тога, законодавац може у специјалном делу законика и друга кривична дела, која нису извршена из користољубља, упозорити новчаном казном као упозорењем.

Максимум и минимум новчане казне треба да буде одређен у динарима.

II.

§. 1. Новчана казна треба у пресуди да буде одређена сразмерно имовини осуђеног. У таме циљу судија треба, у току поступка да утврди материјално стање оптуженог. Ако осуђени нема имовине, то се у пресуди мора означити да се новчана казна не може наплатити. Има се у виду, да се новчана казна не може наплатити онда, кад би се наплатом окрнуло осуђеном оно што му је потребно за живот.

§. 2. Извршној власти треба дати право да дозволи исплату новчане казне у повољним отплатама или да осуђени буде одведен радећи какве јавне послове. Осуђени се може против одлуке извршне власти жалити вишој надлежној власти.

§. 3. Осуђенике, који је тачно и на време платио три четвртине казне или је сврховито три четвртине после који му је пресудом дат у каранду, а за то време није био осуђен за које ново кривично дело, одређује се остатак неплаћене новчане казне.

§. 4. У случају да осуђени није у стању да плати новчану казну, требало би избегавати њено претварање у затвор, већ би на место ње требало применити које друго средство и нарочито принудан рад без затварања.

§. 5. Новчана казна се не може наплатити од наследника умрлог осуђеног.

§. 6. Никад се не може установити солидарност у плаћању новчане казне.

Другу питање:

Која су битна обележја или карактерни знаци кривичног дела превере?

Уношење овога питања у програм конгреса, Међународна Комисија образложава тиме, да све многобројније злоупотребе, које угрожавају економски живот и спокојство, као год и заштита трговинских интереса и других грана економије, захтевају од привилеја да темељно проуче питања која стоје у вези са спречавањем тих злоупотреба. У таком реду овде долази дефиниција преваре, која је у законицима многих држава врло различито постављена. У многим од тих законика, вели Међународна Комисија, као што је н. пр. случај у угарском казненом законику, превара је тако дефинисана, да је судији често немогуће, да оптужи и казни случајеве који се несумњиво имају узети као превара, чак случајеве који оштећеног са свим економским упропасте, само с тога, што се они по дефиницији, коју је законик тачно поставио, не могу подвести под појам преваре.

Међународна Комисија, као што се на наведеног види, обраћа нарочиту пажњу на то, да се казнени законици у многоме разликују односно битних обележја кривичног дела преваре. Једно је овоме питању, да те разлике у дефиницији нестане и да се она прошири и обухвати све теже случајеве, који по неким законицима нису кажњиви као превара. Несумњиво је, да је ово опажање тачно. Ако се само баци један поглед на разне законике, одмах ће се видети разноликост у дефиницији преваре. Да би нам ово питање било прегледније, навешћемо одредбе неколико законика које говоре о превари.

(наставиће се)

Др Бож. В. Марковић.

О ПАТРОНАЖУ ОСЛОБОЂЕНИКА

(наставак)

4) Најзад су устали против патронажа присталице и партизани белијског система у казненим заводима, нарочито његов најревнији поборник, белгијски криминалист Степене, директор бриселског казненог завода, чија је, скоранша, педесетогодишња научног рада на пољу о казненим заводима имала интернационални карактер, и на тој прослави била заступљена и Србија преко г. Гите Гершића. Они тврде, да патронаж ослобођених осуђеника, установљавајући за њих азиле, прибежишта, склоништа и радионице, компромитује дејство и утиче на реализаторског режима у казненим заводима. Док се осуђенике у казненим заводима кажњава у белијуа да се спасао тесног свођавања са злочинцима који су огрезли у зло, патронаж ослобођеника, подижући прибежишта и радионице, ствара могућност да се они на првом кораку у слобод и живот зближе, и тај начин компромитује поправљено дејство белије.[7]

Све ове замерке и приговори, на прво погледа умесни и оправдани, у току времена обеснажени су, и патронаж ослобођених осуђеника, све да се каже већ, триумфује над злочином.

На приговоре прве категорије поборници и присталице патронажа ослобођених осуђеника одговорили су овако:

Без сумње је, да поштена сиромаштина треба да буде претпостављена, али, кад будемо ми утешали, помогли, зар ни не можемо и не смемо мислити на оне, који нису у себи имали довољно снаге да се одупру кушњавима зла, који су погрешили? Дивимо се чврстој врлини, али будимо благи и знајмо праштати онима који су пали!... Исто Самсон је врло лепо добацио на једном криминалистичком конгресу противницима патронажа: „О деца рече, најчешћа реч, реч тако често понављана и тако рђаво схваћена, реч праведна:[8] Ко је без греха нека се први баци каменом[9]... Најзад је од велика — настављају присталице патронажа — она, која води у злочин!.. Милосрђа треба имати за оне који се кају: историја будућа ће, да се казнени законици у многоме разликују односно битних обележја кривичног дела преваре. Једно је овоме питању, да те разлике у дефиницији нестане и да се она прошири и обухвати све теже случајеве, који по неким законицима нису кажњиви као превара. Несумњиво је, да је ово опажање тачно. Ако се само баци један поглед на разне законике, одмах ће се видети разноликост у дефиницији преваре. Да би нам ово питање било прегледније, навешћемо одредбе неколико законика које говоре о превари.

(наставиће се)

Др Бож. В. Марковић.

О ПАТРОНАЖУ ОСЛОБОЂЕНИКА

(наставак)

4) Најзад су устали против патронажа присталице и партизани белијског система у казненим заводима, нарочито његов најревнији поборник, белгијски криминалист Степене, директор бриселског казненог завода, чија је, скоранша, педесетогодишња научног рада на пољу о казненим заводима имала интернационални карактер, и на тој прослави била заступљена и Србија преко г. Гите Гершића. Они тврде, да патронаж ослобођених осуђеника, установљавајући за њих азиле, прибежишта, склоништа и радионице, компромитује дејство и утиче на реализаторског режима у казненим заводима. Док се осуђенике у казненим заводима кажњава у белијуа да се спасао тесног свођавања са злочинцима који су огрезли у зло, патронаж ослобођеника, подижући прибежишта и радионице, ствара могућност да се они на првом кораку у слобод и живот зближе, и тај начин компромитује поправљено дејство белије.[7]

Све ове замерке и приговори, на прво погледа умесни и оправдани, у току времена обеснажени су, и патронаж ослобођених осуђеника, све да се каже већ, триумфује над злочином.

На приговоре прве категорије поборници и присталице патронажа ослобођених осуђеника одговорили су овако:

Без сумње је, да поштена сиромаштина треба да буде претпостављена, али, кад будемо ми утешали, помогли, зар ни не можемо и не смемо мислити на оне, који нису у себи имали довољно снаге да се одупру кушњавима зла, који су погрешили? Дивимо се чврстој врлини, али будимо благи и знајмо праштати онима који су пали!... Исто Самсон је врло лепо добацио на једном криминалистичком конгресу противницима патронажа: „О деца рече, најчешћа реч, реч тако често понављана и тако рђаво схваћена, реч праведна:[8] Ко је без греха нека се први баци каменом[9]... Најзад је од велика — настављају присталице патронажа — она, која води у злочин!.. Милосрђа треба имати за оне који се кају: историја будућа ноћа она је нечита!.. Зашто не покушати подићи човека, који је пао? Хуманости прада то препоручује, а Онај који свима праштао је илаже ?!... Али ако гласе срца, заборава, доброте, милосрђа не буде имао ека, онда чујте очајан зактев друштвеног интереса е јавне безбедности[10].

Што се тиче приговора заснованих на теоријама криминалне антропологије, они нису директно ни обеснажавани. Присталице патронажа ослобођених осуђеника дискредитовали су те замерке многобројним контрадикцијама у антрополошкој науци и признавањима твораца антрополошке школе, да у антропологији има врло много неизвесности. Та је дискусија била врло интересантна и хтела је, што нам је пожељно да још у овим чланцима дамо места...

На песимистичке предмете треће категорије противника патронажа ослобођених осуђеника, његови поборници рекли су ово:

Није истина да у затворима има само покварених људи. Поред оних, који су огрезли у неваљаштво, има много слабих, чињућених, остављених, необразованих, има их који су резултат неповоље или случаја. Они се могу да поправе...[5]) У души ништа не умре и зато може све да се успава: само је реч о томе да се то пробуди....[6]) Што се тиче искуства, на које су се позвали ти противници патронажа, оно је несумњиво проблематичне природе. Статистичка подаци показали су да међ онима, који су дошли затвора, доста их је, који су се поправили...

Најозбиљнија су приговори четврте категорије, замерке поборника белијског система у казненим заводима, и ма како да се присталице патронажа труде да их начине илузорним, ипак има нечег основаног и тачног у тим замеркама. Пре свега живот у азилама није ништа друго него реконституција онога заразног живота у некадашњим казаматима са системом заједничког издржавања казне, и изгледа да је врло оправдано личење представника белијског система у казненим заводима, кад кажу, да ће живот у азилама врло брзо да компромитује утицај белије... Одбрана поборника патронажа, да томе страху нема места, јер се патронирају само они ослобођени осуђеници, за које се еме да каже, да су решени на поштен живот, и на којима се осећа утицај морализаторског режима, слаба је. У осталом патронаж нема то средство за остварење свога циља. Ака су заиши и радионице са неком врстом пансиона у њима компромитантне за утицај белије, не морају се подизати: У Холандији је патронаж део најсјајније резултате, и без тамошња друштва за патронаж ослобођених осуђеника не служе се средством колективнога патронирања...[10])

Најзад присталице патронажа ослобођених осуђеника могу да дају један јак одговор у један мах свима његовим при-

[7]) Revue pénitentiaire, 1900.

[8]) Lo compt d'Haussonville: Socialisme et charité.

[9]) Maxime du Camp: L'oeuvre des libérés. Revue des deux mondes. 1887.

[10]) Revu pénitentiaire. 1898.

тавницама; они могу да наведу за доказ да је патронаж потребно и моћно средство у борби против криминалитета, несумњиво тачне податке, из којих се види задовољавајући, право задовољавајући резултат. Куриозитета ради напоменућемо, да међу онима, који у Француској носе орден Легије Части има тројица, који су били патронарани!..[11] Осем тога, они могу исто време да дођу, да несумњиво служи за доказ корисности патронажа и тај факат, што у Европи нема државе у којој нема те установе — на Балкану је само Грчка која за има и то од скора — у Америци исто тако, и што је он на криминалистичким конгресима увек најживље препоручиван.

Ревање се, можда, на што криминалитет расте? Пре свега на растење криминалитета утичу многи узроци а између осталих: недовољна образованост, поткопљена религија, дезорганизација породице, немогућност многих родитеља да морално одгајају своју децу, рђаво друштво, проституција, алкохолизам.[12] Борити се противу свију тих узрока очекивати да ће патронаж уништи, немогуће је. То није дужност патронажа: то је дужност нас свију, целога друштва. И тачно је тврђење оних, који мисле, да ће криминалитет бити смањен, да ће добро тријумфовати над злочином тек онога дана, кад у борбу противу криминалитета буду ушли поред праника и криминалиста сви поштени људи, који имају добро срце и племениту душу... И још нешто. Што криминалитет расте, то је и за то, што се из дана у дан злочини све ревносније проналази и гоне.

Најзад да патронаж има дејства, да има реаутата, помињућу Француску, у којој је патронаж ослобођених осуђеника готово се сами нова ствар. Тако према статистичким, званичним, подацима, било је повратника: у 1850. години 26_{0}^{0}; у 1865. г. $32{\cdot}8_{0}^{0}$; у 1875 години 38_{0}^{0}; у 1875. г. 43_{0}^{0}; у 1890. г. $46{\cdot}8_{0}^{0}$; у 1891. г. $45{\cdot}2_{0}^{0}$ у 1892. г. $45{\cdot}7_{0}^{0}$; у 1893. г. $45{\cdot}4_{0}^{0}$; у 1894. год. $45{\cdot}2_{0}^{0}$; у 1895. г. $44{\cdot}3_{0}^{0}$...[13]

Ако се на ове податке баци један поглед, види се, да је повратак, који је од 1860. год. онако силно и нагло растао, почео да опада од 1891. г. када је у Француској патронаж ослобођених осуђеника стекао грађанско право...

Било би згодно да на овоме месту прећем на историјска развитак патронажа ослобођених осуђеника у другим земљама — нам Француске — али ми се чини, да томе не би било места у једном чланку који има за циљ да читаоцима „Полицијског Гласника“ да у кратким потезима идеју о патронажу, о институцији, која је код нас сасвим непозната. Напоменућу само, да је патронаж свуда распространьен, увек препоручен и да се разликује: патронаж малолетних ослобођеника, патронаж одраслих ослобођеника, и патронаж ослобођених осуђеница...

[11]) Dr. Albert Constant: Les Sociétés de patronage. Thèse pour le doctorat.

[12]) Joly: La lutte contre le crime.

[13]) Dr. Albert Constant: Les sociétés de patronage. Thèse pour le doctorat.

* * *

Идеја патронажа ослобођених осуђеника требало је аутоматет, да би могла што пре да рачуна на остварење. И нема побојишта, организатори међународног криминалистичког конгреса у Штокхолму, постављи су је, између остатога на дневни ред. Налазим да је од интереса упознати читаоце „Полицијског Гласника“ о томе, како је патронаж на томе конгресу прошао, па ћу у кратко и брзо то да учиним.[14])

Питање је на том конгресу овако постављено: Треба ли организовати патронаж пунолетних ослобођених осуђеника? Треба ли да буде нарочити патронаж за жене а нарочито за жене? Да ли треба држава да субвенционира патронаж?...

Сви говорници на томе конгресу сложили су се у потреби и користи патронажа: говорено је с гледишта правде, човечности, јавне помоћи, друштвене дужности и његовога интереса, и најзад са гледишта кере. И тада је изјављено: да је једна јака организација патронажа неопходна допуна потпуном реформаторском режима.

(свршиће се)

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(настаиак)

Дуго време или досада од дугог времена таноље је једна важна форма психичких агенаса. Нико не може рећи шта је дуго време и сваки опет зна шта је, осетио га је; нико не тврди, да је дуго време порок и опет зна се, а и утврђено је као несумњиво да много зла рђава дела имају свој извор и постанак у дугом времену. То није исто што и досољица; неко може бити беспослен или досоли, али каже за то не мора осећати досаду и дуго време; а неко може и при пуњеном раду осећати досаду и дуго време. У преносном значењу ми говоримо о досадном предлогу, досадном друштву, досадном предавању и увек мислимо на расположење у које долазимо услед друштва, предлога, предавања. Субјективни моменат је вероватан, јер неки предлог може неком веома досадан изгледати, док, пак његовом становнику или каквом ботаничару, геологу или каквом другом научњаку може изгледати веома интересантан. Једна збирка, библиотека или предавање може неком бити веома досадна, другом пак врло забавна и пријатна. Дуга време, досада, јављају се најчешће код девојака и младих жена и код неразвијених људи тако званих женских природа или женкароша. То је оно чудновато сањалачко, пријатно или непријатно осећање са жудњом за нечим неодређеним, а на сексуалном базису. Тај базис не да се математички тачно доказати; али искуство доказује да се то осећање и расположење боље рећи душевно стање јавља у добу потпуне полне енергије. Наравно, рад има свој васпитни и морални утицај на ово расположење; али је често пута потајна моћ слатке досадности или дугог времена јача, него сама и дејство рада и морала. И, кад је већ ту, кад се јави, никада добра не твори, јер у њеној сенци кажена лагано забрањени плод. Нико неће тврдити да је дуго време узрок недозвољеним односима, зановљењу и браколомству; а сви порони, почевши од простог кокетовања па до убиства мужа, једу доказ за криминалисту да је жена била незадовољна оним што је имала и да је тежила нечему другом. А од жеље до чежње, и од чежње до дела растојање није велико. Заштамо ли само какву покајницу грешницу: кад јој је досла месао да греши, одговорће нам да је то дошло у часовима досаде и дуга времена, када јој се рађају у глави грешне мисли, а још грешнији планови сазревају.

Скривени сексуалитет лежи и у сујети, више, него што ми то обично замишљамо. Овде је реч о женској сујети, која у основи има сексуалну подлогу. Lotze је у свом делу „Микрокозмус“ ово рекао: „Сав што скреће пажњу на њену личност, а да јој не шкоди, све то узима жена као средство и користи се њим инстинктивно у сексуалној борби.“ У овој речи „средство у сексуалној борби“ има много истине. За криминалисту није значајан сам факат да је жена сујетна; то је познати ствар; али је важан начин, на који она своју сујету испољава; важно су поседице њене сујете, као и положај њен према другим односима. „Ко хоће код жена да има успеха, вели г-ђа de Rieux, тај нор њихово самољубље да стани у покрет“. „Слабост женина је у сриу и сујети њеној“ говори Saint Prosgère. Та је женина особина тако јака у жени да је лако може запети. Ако криминалиста иследник не уме по том упутству да поступа, неће се лако помоћи; а ако зна и уме, то озда он има у својим рукама оружје, којим може много постићи. Узимо овакав случај: неки жена би хтела пред судијом да заштити своја љубавника; успе ли судија изнопћевши истинитих чињеница њену сујету да поизађи и таме је увери да је у праву, онда ће њен љубавник одмах — то га она одмах толико тереши и на њ товара, да ће тај, кад би још било у могућности, просто уништила, наравно, не водећи ни најмање рачуна о томе, да ли би то било право или не. Она је изгубила љубавника и за то ни пошто не треба ни друга да га има. Lombroso наглашава следеће: „Сујета жепина нарочито се наглашава и испољава тиме, што је најважније у живоју жене борба за други пол“. Ту терају он доказује читавим низом примера и историских факата. Грос наводи пример за сујету цигапки: циганке, чим добраћ украдену ствар, одмах је обаче; њихови мужеви још не пазаве у кући где краду и избацују крадене ствари напоље, које циганке добраће и одмах пазаче и пробају. Најважније им је да их мужеви виде какве изгледају у новој одећи, не водећи рачуна о томе, да ће тако одмах и лако бити ухваћене.

Са гледишта полних односа интересантна је стара девојка, усељеница. Она је другачија од осталих жена и захтева да

[14]) Познате сам ствар ест: „Science pénitentiaire au congrès de Stockolm“ од сваких врлодостних криминалиста Фернанда Дегора и Лоска Лосефара.

се другачије схвати. Њој се придају чудне особине; она се сматра за бедно и жалосно створење, што је у самој ствари тачно. Усеоница је промашила свој циљ у животу и за то је огорчена, јетка, накона, завидљива, мрзовољна, плашљива и сумњалтиво невина и наивна. — Познаје је ствар, коју сваки искусан криминалиста може да потврди: усеоднице девојке као сведоци пред судом донесу и саопште увек по нешто ново. Нека је десет жена сведочило и једну ствар на један начин изнело и описало, девојка усеоница, као једанаести сведок исту ствар са свим ће друкчије представити. Она је саму ствар другачије и посматрала и доводи своју личност у везу са самом ствари.

Према свему овоме што се зна о жени и њеном бићу и, кад се уме у обзир оно што народ мисли о жени, несумњиво је, да њених број девојака, могло би се рећи, готово сваки, ужасно се страши, да не остане усеоница. По схватању једне девојке ништа није горе, него пзаести седе. У једном делу опису, где се говори о Шпанији и њеним прилакама у народу, износи се да шпанска девојка, која је годинама доста одмакла па првог доба и цвета младости, удаје се за сваког, који јој се понуди, само да не би плела седе и остала неудата. У Русији, кад девојка дође у године и остане неудата, само ако је мало у могућности и средства јој допуштају, иде на страну, отпутује изван отаџбине; тамо на страни пробави годину, две и три, само зато да би се могла натраг вратити у отаџбину као удовица. Сваки зна за саму појаву. нико не зна за њене појединости. Ја сам што се догађа, не бива само у Шпанији и Русији, него свуда, у свима земљама. У туђим земљама, а и код нас на тај би се начин могао објаснити многи несрећан брак а и злочинство, које је с њим скопчано. — Девојке, које су у седамнаестој и осамнаестој години биле врло велике проберачице и које су назад то могле да буду, чим уђу у двадесету годину, већ су у свом избору нешто скромније, а кад се, што но реч, удале у године, кад их пређе и двадесет шеста година, оне се удају нешто потом удају се по сваку цену. за ма ког било, ко им затражи руку, само да не би остале да плету седе. Да опаки бракови нису за дубави; да у опаким прилакама чак ни разум не бива питан, јер и он игра споредну улогу, разуме се само по себи; а кад у таквој прилици не влада ни разум ни срце, онда ту извесно Роми Даба са смехом очекује свој удео. Несумњиво је да опаки бракови јесу најчешћи који суду и криминалисти дају обилат материјал и предмете истраге за браколожство, бегство од мужа, узајамно кањење и обмањивање, за потпрадање мужа и многе друге невоље. Када криминалиста већ има зато на свом столу о једном од горепоменутих случајева и зна постанак таког брака, то он мора двојином смотрењем бити у свом раду и исљењу, него иначе.

Није без значаја знати мишљење других људи: кад једна девојка бива и постаје стара, т. ј. кад се сматра да је стара; јер једна девојка је стара и осећа се старом, кад је према мишљењу и уверењу свију већ стара. Наравно, овде се морамо обратити белетристици. За решење овога питања потпуно је мародавна приповедачка књижевност. Познати есејиста Торље Брандес занимао се дуже времена оним питањем и у својим посматрањима дошао је до веома интересантних закључака и података. Јунакиње класичних писаца и романсијера: Расина, Шекспира, Молијера, Волтера, Арнота, Бајрона, Лесажа, Валтер Скота готово увек имају отприлике 16 година; у модерно доба, жене у романима, које имају љубавне доживљаје, имају 30 година.

Поред предмета, о којима је било речи, морамо на завршетку додирнути и хистерију, јер се њено дејство, врло јако огледа на појмолима и случајевима, којима се бави криминалиста. Хистерија је реч грчка датира од најстарија времена и долази од ὕστερα, од матернце. И то је тачно, јер у њој управо лежи у главном узрок свој појави хистерије. Хистеричне су личности за нас од значаја са својих особина. То су лица која хоће да увађу у очи; стално се занимају само собом; она својим убражењем дају повода за безразложне спорове; често пута тако личности бва изкања повода и разлога одузмељавају се за неким, а друге које мрзе, хистеричне личности безразложно гоне, нападају, не презајући често ни од најодвратнијих денуцијација, које се њима даном одноше на поље преступе. Вала знати да су при том хистеричне личности врло разумне и оштроумне и изају појачана, веома осетљива чула. Чуло слуха нарочито ин је јако развијено, а још више чуло мириса; оно је неки пут невероватно фино и осетљиво. Bianchi обрађа пажњу на хистеричне женске и вели да оне особито рало и са задовољством пишу и поље анонимна писма. Анонимна писма најчешћи делом су од жена и то готово сва од хистеричних жена; ако њих и кори човек пише, то је онда несумњив знак, да тај човек има особине, које су веома блиске и карактеристичне женској природи. Највише кубуре, највише посла и неприлике има се у случајевима, где је нападнута или увређена каква хистерична личност. Али, откуд можемо закључити и сазнати ко је хистерична личност? Не мало дост, за то нема никаквих видљивих и одређених знакова, према којима би се код појединих лица дала одмах опазити хистеричност. У осталом хистерија је данас у толикој мери разграната и распространьена у круговима, да је многи имао довољно прилике да посматра њено дејство.

XII.

Довде је било говора о општим душевним особинама код жене. Нема сумње од велике су важности и појединачне особине, код којих се нада нарочито здржати. На прво место долази свест или разум. Не би било нетачно, када би неко тврдио да је памет или свест женска друкчија од мушке. Наравно, то је једна различита од мушке. Наравно, то је једна функција, која исходи на нетих потреба и разлаја по нетим прилакама и исходи на нетих погодаба; али у току хиљадугодишњега развитка и поступнога диференцирања т. ј. различења, несумњиво се дође закључити да се између свести човека и свести жене у неком одношу створила извесна разлика. Сматрајте, физичке форме и уплива, који су у основи различни анатомији и делатност неједнаку; различна судба њихова, која сваком дубоке корене хвата, морала је неједнако дејствовати на свет.

Узимо схватање. У опште, кажемо, да жена својим друкчије схвата него човек. Да је то истина можемо се уверити из посведневних доживљаја. Ми смо нешто схватили у извесном правцу; ми смо видели да десет људи то исто и тако исто мишљење деле — питајмо једну жену и ствар је својим друкчија. Карактеристичније је при том да ми у таким случајевима увиђимо да жена има права, да има боље схватање и ми ипак и опет остајемо при своме раније схватању, ма дошли још десет пута у исти положај. У схватању ситуације, у опазивању друштвеног расположења, у суђењу о људима у извесним односима, у свему што се тиче такта и што се зове такт, затим свуда где има да се пође изаз на какнота заплета, у спима тим питањима, несумњиво жена је надмоћнија од човека, управо савршенија је од њега и кад се при врховним случајевима једно од горњих питања истакне или појави, онда можемо једној жени више веровати него ли десеторици људи. Али пут, којим је жена дошла до свога схватања је безначајнији — то је прост инстинкт, или, рецимо еминија осећајност, која је њеним делом несвесна. У свакодневне, просуђене поступке човекове могу се прокрасти и увући ота погрешака, у инстинктивном схватању жене лежи нешто много сигурније и краће и према томе извесније и вероватније. Spenser, у своме делу „Увод у Социологију“ оно је рекао: „Једна особита, истакнута особина жене уљубена је на то да брзо и правилно перципира т. ј. схвати душевно стање ових лица, којима је окружена. То се оснива и темеље на ситуацији, а никако на резоновању т. ј. расуђивању.“ Шопенхауер пак вели „Начин женинога схватања ствари јесте сасвим различит од нашег схватања; оне бирају краће пут ка своме циљу и упада им у очи оно што лежи у најнепосреднијој близини, који ми баш за то и превидимо што нам је, тако рећи, пред носом.“ Дакле где се јави ситуација, ту верујемо ми жени; где се јави резоновап т. ј. расуђивање, то онда треба да смо смотрени.

Као што је у стварима духовним, тако је исто и у стварима чисто чулним. Мантегаца у свом делу „Физиологија“ изнео је да жена има врло добро око за нежан мирис и дах ствари; али она ни најмање није погодна да схвати и погледом обухвати просторне хоризонте; једна женски предмет, који врло далеко стоји, који није у непосредном домашају, мало је интересује. Тим хоће Мантегаца да нагласи да жена по правилу не гледа толико далеко као човек или да удаљене предмете не разликује тако добро као човек. То је отуда што за предмете који су даље треба мање или више резоновања или расуђивања.

Једна веома важна, веома видна и нопољена особина жене јесте осуђица или одсуство објективности.

(наставиће се)

М. Павловић.

Борба против интернационалног криминалитета

(НАСТАВАК)

Удаљили бисмо се сувише, кад бисмо се на овом месту упустили у научно испитивање класичне теорије о јединству преступа. Помињемо само, да је она у противности са теоријом нове школе која, посматрајући субјективне и психичке елементе акције, налазе у случају множине учесника везу између више преступничких радња, на услед тога и *дељивост* преступа.

Довољно је бити да напоменемо, да је познати принцип: „*Колико злочинаца толико и злочина*“ већ и о тога прилагодији правом стању стварн што није ни у колико у противности ни са идејом праваде ни са основним принципима казнене науке. Са овим разлога и примена овог принципа била би у могућности да осигура стварно субјективне интернационално криминалитета.

Заблуда је класичне теорије у томе, што је помешала две посве различне ствари: *везу* са *недељивошћу*. Као год што је несумњива веза између радња које су допринеле извршењу једног преступа, тако је исто несумњива и пилона дељивост.

Да би цела ствар била што јаснија, послужимо се једним примером.

Primus је, крећени крађу, убио сопственика који га је на делу затекао. *Secundus* га је снабдео јаким кључем помоћу кога је ушао у стан, док је *Tertius* био јатак.

Питање је сада: да ли у овом случају објективно јединство резултата, т.ј. крађа са убиством, повлачи несумњиво објективно јединство акције сва три злочинца? На сваки начин — не, јер и ако су сва тројица учествовали у овом делу, сваки је радио по раније одређеном делокругу рада. *Primus* је крив, зато што се огрешио о законско наређење које забрањује крађу; *Secundus* зато што га је у овом циљу снабдео потребним оруђем, што је такође казнимо по закону, а најзад *Tertius* с тога што је, мимо закона, прикривао ствари крађом прибављене. Сваки од ове три акције има своју сопствену егзистенцију, те с тога може бити и суђена понаособ.

Претпостављамо, да би продужили наше доказивање, да је путем споразума између држава успојена теорија о посебним *преступима* у области интернационалног криминалитета, и комбинујмо њену примену са принципом територијалитета да би одредили судску надлежност. Све поменуте сметње, које стоје на путу субјекту интернационалног криминалитета, ишчезнуће одмах заједно са потребом да државе модификују своја унутрашња казнена законодавства.

Наведени пример о приправљеној, извршеној и прикривеној крађи, допушта нам да прецизирамо нашу мисао.

Secundus је израдио у Америци лажан кључ и послао га из Енглеске Primus-у у Француску да ту с њим изврши крађу. Неспорна је ствар, да је лажањем оруђа написаног крађи повређен закон Енглеске, и да њен суверенитет има нарочитог интереса, на прво место, да ову повреду казни из два разлога: 1). да би се задовољила правда, и 2). да би се тиме примером казном спречили понављања случајева.

Надлежност енглеских судова у овом случају неће се ценити по народности преступниковој, већ по територијалитету факта који сам за себе сачињава нгсебни преступ — *свесно снабдевање оруђем потребним за крађу*. Све ово важи и за Француску, на чијој је територији *Secundus* извршио крађу и убиство, па и за Белгију, на чијој је територији *Tertius*, претпостављено, извршио затајковање.

На овај начин, и енглески и француски и белгијски суверенитет налазе у сарадњи актима на својим територијама, посматрајући их као засебне преступе, — права да кривце оптуже својим сопственим судовима.

Комбиновање принципа: „Колико злочинаца толико и злочина“ са принципом територијалитета, постизава се још једна корист, а на име: примена кривичног закона и кривичног поступка оне суверене власти, чији је закон повређен. Судови енглески примениће, дакле, закон енглески према *Secundus-y*; *Primus* ће бити суђен по законима француским, а *Tertius* по законима белгијским.

Усвајањем овог принципа избегло би се питање о народности случајева, и ишчекивању тужбе државе у којој је дело извршено, као и кажњавање да ли је радња у исто доба казнима и по законима друге државе? Све ово отпало би, пошто би свака држава, радећи *јure proprio*, суђења криминалну акцију на својој сопственој територији.

Изнази само по себи, да правило *non bis in idem* [не два пута за исту ствар] мора и овде бити примењено, и да никакво ново гоњење не може бити предузето чим окривљени докаже да је био суђен у иностранству.

Ми смо већ казали, да потребан споразум између држава у циљу сузбијања интернационалног криминалитета може бити остварен само помоћу међународне конференције, која би дефинисала интернационални преступ и формулисала опште принципе казненог права и кривичног поступка за ову посебну категорију преступа. Конвенција, коју би израдила ова конференција, морала би несумњиво бити потчињена ратификацијама законодавстава држава уговорница, и премда овлаћи преза посебним законима сваке од њих. У овоме, по нашем мишљењу, не би било никаквих тешкоћа, пошто се изузев у казненом законодавству, које би се према конвенцији изнале извршити, не би односиле за локалне преступе. Конвенција у Берну, коју ћемо још једном предложити као модел, доказ је правилности овог нашег мишљења.

Остаје нам још, пре него што завршимо, да укажемо на преку потребу споразума између држава и о извесним административним мерама у погледу надзора космополитских злочинаца и осујећивања њихових намера. Биће кратак јер, с једне стране, држим да је излишно доказивати нужност ових мера, а с друге опет, што су она питања, која се односе на организовање система за интернационалну репресију криминалитета, већ дискутована и испитана са много већом пажњом на поменутој конференцији о заштити беле робља.

Ове мере дијелиће се:

1. *Привентивне и полицијске*, које се састоје у сталном и обавезном надзору свију сумњивих места, а нарочито железничких станица и пристаништа; у ухођењу сумњивих личности приликом путовања, прикупљању обавештења о њима и достављању истих властима држава уговорница. Да би се олакшао овај надзор предвиђено је у свакој држави уговорници стварање нарочите власти која ће стајати у непосредној вези са сличним властима осталих држава уговорница.

2. *Мере судске*, које се састоје у упрошћењу преписке између судова држава уговорница. Да би се избегла спорост дипломатске преписке, која често пута допушта окривљеника да побегну или униште трагове својих дела, конвенција ће предвидети да судови држава уговорница могу непосредно кореспондирати у стварима које се односе на трговину с белим робљем. Још је утврђено, да државе уговорнице шаљу једна другој и изводе осуде оних лица, која би била осуђена за преступе о којима је реч у конвенцији.

Као што се из изложеног види, принципи су постављени, органи за извршење створени; остаје још само да се ови принципи развију. С обзиром на нагло умножавање интернационалног криминалитета, желети је да ово буде што пре, и у том циљу предлажемо:

1. Као интернационална злочин или преступ има се сматрати сваку криминалну акцију, чија су различити акти, као битни елементи законске повреде, приправљени, олакшани и извршени у разним државама.

2. Сваки акт кооперације и спучености има се сматрати као засебан преступ, и као такав истраживати и судити у земљи у коју је извршен.

3. Никаквом судском гоњењу нема места ако окривљени докаже, да је за исту кривицу био дефинитивно осуђен или помилован у страној држави, и

4. Француска секција међународног удружења за кривично право изражује жељу, да што пре буде образована једна међународна конференција, која ће поставити основе конвенцији за сузбијање међународних злочина и преступа.

Ови предлози, као што рекосмо, усвојени су једногласно од стране конгреса.

* * *

Реферат *Hommel*-а, као што смо казали, односио се више на практичну страну питања. Као шта он вели:

БРОЈ 50. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 18. ДЕЦЕМБРА 1905. ГОДИНА 7.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, а то најмање за пола године код свију полицијских власти, а износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земље 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописе се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити: *

за лекара среза ражањског Д-р Јована К. Крапинчанића, лекара среза лабуначког, — по молби.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 2. децембра 1905. год. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редовни састав за 1905. год., које гласи:

„Да се село Страњево, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине „тегошничке“, у срезу власотиначком, округа врањског и прида општини „добровишкој“, — у истом срезу и округу.“

„Да се село Горња Расовача, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје садање општине јужбогдановачке, у срезу добричком, округа топличког, и споји са општином старобожурском, у истом срезу и округу“.

„Да се села: Узовница, Постење и Грачаница, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине узовничке, у срезу лабуначком, округа подринског, и образују засебне општине и то: село Узовница, општину „узовничку“, — а села: Постење и Грачаница општину „грачаничку“, — у истом срезу и округу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. новембра 1905. год. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и свима општинским судовима

По члану 181. закона о изменама и допунама у закону о општинама, од 3. децембра 1905. године, избор председника општинских судова, кметова, одборника и њихових заменика, за 1906 и 1907 годину, извршиће се у целој земљи, *на дан 15. јануара 1906. године.*

На основу §§ 7. и 10. закона о устројству централне државне управе, и чланова: 22., 142. и 146. закона о општинама, наређујем свима полицијским и општинским властима: *да благовремено и најажљивије приреме, све што треба, све што им дужност налаже, да се ови избори правилно и тачно по закону изврше.* Нарочито им скрећем пажњу на следеће:

I.

Да општинске власти саставе гласачко-бирачке списковне тачно по чл. 21, 21. а., 22, 23, 24 и 25 закона о општинама; да их благовремено пошаљу надлежном првостепеном суду на потврду, и да их потврђене, по примљу од суда, изложе, односно објаве у року и на начин прописан у чл. 24 и 25. закона о општинама.

Ове списковне општинска власт ће саставити по овим формуларима:

(Формул. А)

Општина . . . . . *Срез* . . . . . *Округ* . . . . . .

НЕАЗБУЧНИ СПИСАК

бирача општине . . . . . који имају право да бирају општинске часнике и да гласају на збору општинском

Редни број	Број пореске књиге (распореда)	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	Занимање	Место становања	Примедба: (Учињене исправке, и на основу чије одлуке: датум и број решења.)
1					
2					
3					

Овај неазбучни списак бирача општине . . . . . има . . . . . листова, на којима је уписано . . . . . бирача.

дан, месец и година.

место (општински печат)

Председник општинског суда
Н. Н.

Одређени одборници:
Н. Н.
Н. Н.
Н. Н.

(Формул. Б.)

Општина . . . . . Срез . . . . . Округ . . . . . .

АЗБУЧНИ СПИСАК

бирача општине . . . . . који имају право да бирају општинске часнике и да гласају на збору општинском

Редни број	Редни број бирачког списка	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ по азбучном реду	Занимање, место становања	Примедба: (Уписује изврше., а за основ чл. одлуке: датум и број списка.)
1				
2				
3				

Овај азбучни списак општине . . . . . има . . листова, на којима је уписано . . . . . бирача и то под писменима: А . . . . Б . . . . В . . . . Г . . . . Д . . . . Ђ . . . . К . . . . Ж . . . . и т. д.

Укупно . . . . . бирача.

Дан, месец и година

Место. (општински печат)

Председник општинског суда
И. Н.

Одређени одборници:
И. Н.
И. Н.
И. Н.

Број листова у потврди сваког списка, као и број бирача у свима рубрикама у потврди означеним, поцуњује се словима — речима.

Овако састављене и од општинске власти потврђене азбучне спискове, сваки општински суд ће послати надлежном првостепеном суду на потврду, у по два примерка до 15. децембра ове године. (Члан 23. закона о општинама). У случају немогућности, да их пошаље до тога рока, послаће их најкасније само за ону годину, *у најкраћем могућем року*, а најдаље до 20 децембра ове године. Изложиће их и обезнаниће *одмах по примљену* од првостепеног суда, на начин и у року, како је прописано чл. 25. (измене) зак. о општинама.

Судови општински, изузимајући варошки, у којима се налазе првостепени судови, слаће списке првостепеном суду преко поште, у писму препорученом. А ако се нађе, било од општинских, било од првостепених судова, шаву преко надлежне полицијске власти, она је дужна, да их *одмах, чим их прими, најбржим путем достављ*а на реверс коме су упућени. На писмима — пакетима — у којима се шаљу бирачки спискови, свака власт ће, ради бржега и тачнијега рада, написати: „*Бирачки спискови*".

По тражењу исправки гласачке бирачких спискова, поступиће се по чл. 26, 27, 27. а, 27. б, 27. в, и 27. г. закона о општинама. По члану 27. *б*, бирачки спискови морају се закључити на пет дана пред одређени избор или збор.

После тога рока неће се у њих моћи нападно увести нико, осим случаја из чл. 27. под *в*, ако првостепени суд после тога рока буде донео своје решење.

II.

По члану 39. закона о општинама, одбор општински најдаље на пет дана пре избора општинских чланова, изабраће, једног *писменог* грађанина, пуноправног бирача из исте општине, за председника бирачког одбора, одређујући му и заменика. У исто време одбор ће изабрати за чланове бирачког одбора, два одборника из исте општине, којима ће такође одредити по једнога заменика.

Председник и чланови општинског суда не могу бити бирани за председника бирачког одбора.

Овако изабрани председник, два одборника и представник или заменик сваке кандидатске листе, сачињавају бирачки одбор за избор општинских чланова. Председнику и двојици одборника, чланова бирачког одбора, које бира општински одбор, и њиховим заменицима, суд је дужан да саопшти избор благовремено, а најдаље на 24 часа пре дана одређеног за избор општинских чланова.

Представнике и заменике кандидатских листа, суд општински није дужан ни позивати ни извештавати о њиховом именовању. Али их бирачки одбор (изабран од општинског одбора) мора примити, са њима избор обављати, кад год се сами пријаве, и све њихове примедбе унети у записник.

III.

По чл. 53. *а*. закона о општинама, избор председника, кметова, одборника и њихових заменика, *врши се једнога дана*, по кандидатским листама, које се састављају на начин прописан у чл. 53. *а*, 53. *г*, 53. *д*, 53. *е* и 53. *ж*. закона о општинама.

У сваког кандидатској листи мора бити онолико кандидата, колико се чланова тога дана бира. Сва кандидати морају бити грађани исте општине, и као правни бирачи уписани у бирачко-списачке спискове. Да ли они имају или немају и све остале услове, који се по закону траже, за важност избора предложених кандидата, општински суд не расправља при пријему и потврђењу кандидатских листа. О томе су дужни да се старају предлагачи, који ће и трпети штетне последице, ако поред осталога не буду кандидовали лица, која пореднрава бирања, имају законске услове и да буду изабрана за часнике, за које су кандидована.

По чл. 53. *г*. закона о општинама, у варошима које у саставу своје општине имају и које село, и у сеоским општинама, састављеним из више села, за председника се може кандидовати и бирати пуноправни грађанин из ма кога места из те општине. А за кметове морају се узети по један пуноправни грађанин из сваког села, и један или више из вароши. За одборнике и њихове заменике узеће се из сваког села, или вароши, онолики број кандидата, колики припада по сразмери пуноправних грађана појединих села или вароши те општине.

У објави о сазиву збора, по чл. 35. и 37. закона о општинама, — а да би предлагачи као и бирачи у општ. благовремено знали, колики се број одборника и њихових заменика има кандидовати и бирати на појединих места у дотичној општини, —поред осталога, означиће се тачно и број пуноправних грађана, за свако појединo место те општине, и број одборника и њихових заменика из сваког села — вароши или варошице — ако у састав општине долази више села; а тако исто означиће се тачно и укупан број одборника и њихових заменика, који се имају изабрати за целу општину.

Објава —оглас — о сазиву збора за избор општинских чланова, на дан 15. јануара идуће године, саставиће се и објавити у смислу наведених законских прописа *што пре — у времену од пријема на наредне до закључно шестога јануара 1906. године*. Оверен препис ове објаве — огласа — дужан је сваки општински суд да преда бирачком одбору, уз предају изборног материјала на дан избора.

Кандидатске листе (писане или штампане) састављене у смислу наведених законских прописа, а ради олакшице предлагачима и општинским властима, саставиће се, и примљене потврђивати, по овоме формулару:

(Формул. В.)

Кандидатска листа

За избор чланова општине . . . . . на дан 15-петнаестог — јануара 1906. године.

I.

Председник општинског суда.

1. Н. Н. (занимање) из Н.

II.

Кметови:

2. Н. Н. (занимање) из Н.
3. „ „ „ „ Н.
4. „ „ „ „ Н.

и т. д. (ако их је више)

III. Одборници:			IV. Заменици одборника:		
5. Н. Н. (занимање)	из	Н.	13. Н. Н. (занимање)	из	Н.
6. „ „	„	„ „	14. „ „	„	„ „
7. „ „	„	„ „	15. „ „	„	„ „
8. „ „	„	„ „	16. „ „	„	„ „
9. „ „	„	„ „	17. „ „	„	„ „
10. „ „	„	„ „	18. „ „	„	„ „
11. „ „	„	„ „	19. „ „	„	„ „
12. „ „	„	„ „	20. „ „	„	„ „

и. т. д. (ако их је више)

Дан, месец и година

Место

V.

Представник листе

Н. Н. (занимање) из Н.

Заменик

Н. Н. (занимање) из Н.

Предлагачи:

(у општинама до 200 пор. глава — 25; од 200 до 500—50; од 500 до 800—75; а преко 800—100 предлагача).

Суд општине - - - - - - уверио се: да су предлагачи ове листе испунили услове, који се траже по чл. 53. *а.* и 53. *г.* закона о општинама, — па то је на основу чл. 53. *ђ.* закона о општинама потврђује.

Бр.....

Дан, месец и година

Место

Председник општинског суда,

Н. Н.

Кметови:

(општински печат) Н. Н.

Деловођа, Н. Н.

На кандидатској листи могу, али не морају бити означени (именовани) представник и његов заменик (за бирачки одбор.) Остали се услови по закону морају испунити, иначе је листа неуредна.

Овако састављену кандидатску листу, у два оригинална, равногласна, примерка, са потписима предлагача, и трећи такав исти примерак, без потписа предлагача, предају општинском суду, најмање два од потписаних из њој предлагача, на протоколу следујућа, *најдаље на пет дана, пре одређеног избора*, а то је у овом случају, *најдаље до закључно десетог јануара идуће године.*

Уз кандидатску листу, предлагачи предају и писмени пристанак сваког предложеног кандидата, написан и потписан на начин предвиђен у чл. 53. *д.* закона о општинама. Општински суд ће издати реверс предлагачима, који му листу поднесу, *одмах по пријему исте*, и поступиће даље по чл. 53. *д.* закона о општинама.

За вароши: Београд, Ниш, Крагујевац и Лесковац, подноси се оправдан број кандидатских листа, колики је предвиђен трећим ставом чл. 53. *д.* закона о општинама.

Бирачки одбор, на захтев ма кога од својих чланова, или услед ма какве сумње или потребе, има право да од општинског суда тражи оригиналну листу, ради сравњења са листом на гласачкој кутији залепљеном, и општински суд је дужан, да му оригиналну листу *одмах покаже.*

IV.

По чл. 53. *и.* закона о општинама, свака општина дужна је да набави сав изборни материјал о своме трошку. Тај материјал је онај и онакав исти, какав се употребљује и при изборима народних посланика. У колико је од истог заостало код појединих општина, уступа им се бесплатно на чување и употребу, и за избор општинских чланова и за изборе народних посланика.

Државне власти, које су од „појединих општина одузеле изборни материјал, дужне су да га врате општинама на реверс, *одмах а најдаље до прог јануара 1906. године.* У колико тај материјал не буде довољан, општине су дужне, да га допуне из својих средстава.

Да би се свака општина *благовремено* снабдела са потребним јој изборним материјалом, судови општински обратиће се *одмах* за набавку истога надлежним полицијским властима, а ове ће ме о свакоме таквом захтеву *одмах детаљном известити*, ради даљег управљања.

Сав потребни, законом означени изборни материјал, мора бити у свему спремљен, у свакој општини, најдаље до 14. јануара 1906. године закључно. Општински суд је дужан, по чл. 54. *б.* закона о општинама, да тако спремљен материјал преда на реверс бирачком одбору, *на дан 15. јануара 1906. године у 7 сати пре подне у згради одређеној за гласање.* Уз овај материјал и оверен препис објаве — огласа — о самом збору, општински суд ће предати бирачком одбору и по један примерак закона о општинама, са спима на и најновијим изменама и допунама у њему, од 3. децембра 1905 године.

V.

Законодавац је, при доношењу најновијих измена и допуна у закону о општинама — поштујући општинску самоуправу — стао на гледиште: да је наш народ довољно за општинску самоуправу; да је већ довољно напикнут на тајно гласање, које је овим изменама уведено и за изборе општинских чланова; да су општинске власти (суд и одбор општински) спремне и позване, да за изборе припреме све што им дужност налаже, и исте најсавеснијe и најтачније по закону изврше — без одређивања нарочитих председника бирачких одбора, са стране, ван појединих општина, и без изазивања општина излишних трошковима. С тога је желети, да општинске власти с једне, и бирачи с друге стране, учине, све што им дужност налаже, да тако очекивање законодавчево и оправдају.

А да би се правилност избора што јаче загарантовала, од свију могућих злоупотреба, предвиђене су *врло строге, врло осетне казне*, како за поједине општинске органе, тако и за бирачке одборе, ако се и у колико огреше о поједине законске одредбе. Сматрао за дужност, да им нарочито скренем пажњу на измену чл. 159. закона о општинама, по коме је предвиђена казна, за дела тамо наведена, од *500—1000 динара*, и на измену чл. 165. истог закона, по коме је предвиђена казна, за дела тамо наведена, од *300—2000 динара*. Отуде за дела на оба наведена законска прописа, *нарочи надлежни правосудни суд.*

Да ни једно од одговорних лица не би избегло заслужену казну, нарочјем снима полицијским органима, а нарочито окружним и среским старешинама: да обрате најозбиљнију пажњу, како на припремне радње за одређење изборе општинских чланова, тако и на рад бирачких одбора, за време избора, и да *све оне, који се ма у чему о закон огреше, у границама закона и своје надлежности најстрожије казне; а све оне, за*

које је надлежан суд, да одмах достављају надлежном председнику суду. О сваком таквом кривици и у сваком случају, одмах ће и мене известити.

Избори морају бити потпуно слободни, без икаквог незаконитог утицаја државних и општинских органа, и морају се извршити најстроже по закону.

Окружни и срески начелници, контролисаће извршење ове наредбе, и учиниће све што им дужност налаже: да се сви прописи закона о општинама, који се односе на избор општинских чланова, благовремено најтачније и најстроже изврше. У противном случају, они ће ми лично бити одговорни за свако лабаво, немарно и неблаговремено извршење овога посла, у колико год то зависи од њих и од њихова надзора.

Овај распис начелство ће саопштити, надлежним путем, свима полицијским органима и свима општинским судовима у своме округу у најкраћем могућем року.

ПБр. 30672.
7. децембра 1905 год.
Београд.

Министар
унутрашњих дела.
Ив. Пашићевић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Израз превара први пут се налази у француском закону од 19 и 22 јула 1791. Чл. 35 одељак 2 тога закона казнио је „оне који би *долозно* или помоћу лажних имена или лажних предузећа, или помоћу лажног кредита, или уображених нада или страха, злоупотребили лаковерност каквог лица и тиме дограбили целу или само део туђе имовине“.... По овом закону је дакле било довољно за постојање преваре, да неко долозно злоупотреби лаковерност другога у циљу да изнами имовину другога. Нејасност речи *долозно* довела је до озбиљних злоупотреба и отворила је врата многим жалбама, јер је стварана забуна између *грабежног* и *кривичног долуса*. Code pénal од 1810 дошао је другу дефиницију преваре. У којој је избачена реч *долозно* и на тај начин отклоњена је и забуна. Чл. 405 данас гласи: „Сваки који би, било употребом лажних имена или лажних својстава, било употребљујући обмањавне поступке у намери да неког увери у постојање лажних предузећа, уображеног улпива или кредита, или да створи наду или страх у какав успех, несрећан случај или ма у какав други уображен догађај, — учинио да му ко преда или изда новац, покретност или облигације, наредбе, менице, признанице, квите или разрешнице, и који би, једним од ових средстава, измамио или би покушао измамити целу или део туђе имовине, казниће се затвором од једне до пет година и новчаном казном од 50 до 3000 динара.

По чл. 496. белгијског казненог законика од 1867 који је врло сличан француском, извршио је превару „онај који, у намери да присвоји туђу ствар, учини да му ко преда или изда новац, покретност, облигације, признанице, разрешнице, било употребом лажних имена или лажних својстава, било употребом обмањавних поступака да неког тиме увери у постојање лажних предузећа, уображеног улпива или кредита, или да створи наду или страх у какав успех, несрећан случај или ма у какав други уображен догађај, или да на који други начин злоупотреби поверење или лаковерност....“

Аустријски казнени законик од 1852 у § 197 наређује: „ко луканим представљањима или радњама доведе другог у заблуду, услед које неко, било то држава, општина или друго које лице, треба да претрпи штету у својој имовини или другим правима; или ко се у ову намери и на сад моменути начни користи заблудом или незнањем другога, извршио је превару, на било да је на то наведен себичношћу, страшћу, намером да другоме противзаконо помогне, било иначе ма којим другим узроком.“

Казнени законик за Немачко Царство од 1871 у § 263 доноси овакву одредбу о превари: „ко намери, да себи или неком трећем прибави какву противзаконку имовину корист, туђу имовину оштети на тај начин, што привидним представљањем истинитих чињеница изазива или поджижава какву заблуду, казниће се за превару тешким затвором, поред које се каже може изрећи и новчана казна до три хиљаде марака, као и губитак грађанске части.“

Талијански казнени законик од 1889 у чл. 413 прописује: „ко лукавствима или лажним представљањима, која су подобна да обману или заведу туђу искреност, доведе некога у заблуду и на тај начин себи или неком трећем прибави какву противзаконку корист на штету другог лица, казниће се затвором и т. д.“

Нови норвешки казнени законик од 1902 у § 270 даје следећу дефиницију преваре: „превара је кад ко, у намери да прибави какву противзаконку корист, доведе или поможе да се какво лице доведе у заблуду, поджижа га или помаже да се оно поджижа у тој заблуди и то све у циљу да то лице изгуби један део своје имовине или имовине свога пуномоћника.“

Српски казнени законик у § 251 наређује: „као варалица сматра се онај, који другога из користољубивих намера луканим и лажним представљањем или изопачавањем и прикривањем истине наведе да што на уштрб свог имања учини или не учини.

Исто тако варалица је и онај, који заблуђене у ком се неко налази из користољубивих намера поджижа, и ово на поврху имања заблудишег употребе.“

Наведене дефиниције показују, да ни једна од њих није потпуно слична ма којој другој из ког другог законика. На прак изгледа, да та различност није тако велика и значајна као што то на први поглед изгледа. Темељите поређење, и поред све различности, показаће нам доста јаку аналогију, коју можемо видети, ако код криминалиста разних земаља потражимо услове које они траже за постојање кривичног дела преваре.

И по *Гароу* (Garroud Traité t. V. p. 547) и по *Листу* (v. Liszt, Lehrbuch) превара је *онтберене туђе имовине, произведено луканом обманом, у намери да се себи или трећем прибави противзаконка корист.* Из ове дефиниције налази, да су потребна три разна елемента за постојање кривичног дела преваре: 1) материјални елемент, *резултат обмањавне радње*; 2) морални елемент, *намера виновникова*, и најзад 3) трећи елемент обезбеђује средство *којим је постигнут резултат*. Превара постоји ако се сва ова три елемента стеку заједно, и ако загледамо у одредбе разних законика, које говоре о превари, ми можемо код свију разликовати сва три елемента.

Да би могли ово утврдити, заустављаћемо се прво код материјалног елемента: резултат обмањавне радње. Најтачнији израз за овај елемент налазимо у немачком казненом законику, који у § 263 тражи као резултат: оштећење туђе имовине (ко,... туђу имовину оштети....). Овоме су слични и закључци у § 197 аустријског казн. законика, у чл. 413 италијанског казн. законика, и ако је формулисано мало на други начин [.... на штету другог лица...], и у § 270 норвешког к. законика. Несумњиво је, да код свих ових законика треба обмањавна радња да проузрокује штету на имовини другога, т. ј. да имовинска штета буде резултат радње. Исти се закључак може извести и код француског Code pénal. Он у свом мало нејасном наређењу тражи као директан резултат радње „да ко преда или изда, или покуша да преда или изда новац, покретност, и т. д.“, а после овога за свршеност кривичног дела тражи још и задржавање предатих ствари на штету њиховог сопственика. Превара се по овом законику, одиста, састоји у томе да се туђа имовина оштети, и *Гаро* као другу погодбу за ово кривично дело означава добијање противзаконе користи на штету другог.

Белгиски казнени законик, чије је правило о превари наређено на француском code pénal, нешто је изменио и упростио ово питање на тај начин, што је набацио ову другу погодбу code pénal, т. ј. задржавање предатих ствари на штету сопственика. По белгијском каз. законику ма-

терајални елеменат састоји се само у „предвађању или издавању новаца, покретности, и т. д.“ И ако се овде не тражи нарочито постојање онтете, ипак се за то сматра да се она налази у предаји ствари, која се тражи законом.

Из овога излази да с погледом на материјални елеменат овог кривичног дела, нема стварне разлике између поменутих разних законодавстава, јер између свију њих постоји потпуна аналогија у тражењу, да радња мора произвести штету на имовини обманутог или ког другог лица. Али поред свега тога опита формула немачког казненог законика садржи најтачнији израз за ово битно обележје преваре. Она би могла послужити као најбоље решење за овај део постављеног питања, јер се њоме могу задовољити све практичне потребе.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(НАСТАВАК)

J. de Goncourt у свом спису „Историја Марије Антоанете“ мисли да жене и у стварима пазиру и следају личност т.ј. човека и своје схватање о предметима и стварима управљају и руководе на симпатије или антипатије према самој личности. И то је тачно. Нека когод само покуша да једној *жени* исправи какав кривични случај, који је сам собом занимљив и може пробудити живо интересовање, али у коме личности неће бити казате именима, него означене само именима А, Б, В — шта ће бити? Жена, не само да неће изрећи свој суд и мишљење о предмету самом, него неће према самој ствари заузети никакав положај. „Који су ти људи?“ — то је прво њено питање. „Шта су они? Колико су стари?“ и т. д. — то су прва питања на која се мора одговорити, да се зна, па тек онда може доћи остало. Отуда и јесте то да се о једном случају има сасвим различито схватање; то зависи од тога: кога се сам случај тиче, или на кога се односи. Ту се јављају најневеро ватније ствари. Узмимо један овакав случај: два човека су се међусобно потукли и жена, која је ту тучу посматрала, описује сам догађај како је текао. Ако су обе стране биле подједнако јаке; ако су обе имале подједнако оружје, то ће жена у своме приказу и описивању догађаја једној страни безусловно претегнути, па ма на једну од спорних страна дотле не познавала. У своме опису жена ће на једну страну бацити више светлости, на другу више таме. Ако је један од оних, који су се међусобно тукли, случајно имао леп очи, или се некако случајно, кавалерскије од другог понашао, жена ће бити на његовој страни, и обратно. Ништа не прича, а најмање жена, стварн, излажући само факта и чињенице — расуђивање и закључак се увек провуку кроз излагање. — У оваким случајевима је као у романима: жена, која чита роман једног, (који је симпатичан) јунака одликује пажњом, другога не мари. Тако и при криминалним случајевима: онај, који јој је симпатичан, и ако је учињено убиство, учињено га „врло лепо и енно“, а убијени је тада „досадни опинстар“ у њеним очима. Негде додаје, негде одузима, према симпатији или антипатији коју показала лицима.

Нико не може тврдити да се овакве појаве дешавају само код жена; али форме и облици у којима се јављају, код људи нису никада тако типичне и јасне, као што су у случајевима код жена.

Интересно је расуђивање жена. Averanius прича о једном енглеском брачном пару, како је повео разговор о анђелима. Говорило се о анђелским крилима. Муж је био мишљења да је сумњиво да ли анђели имају крила; жена јетар дила „то мора бити.“

Сразмерно ретко овако неоправдане тврдње женске јављају се у случајевима где је одвајање, где се регресивно т. ј. аналитички поступа. Њима је много теже спајање, састављење, везивање, синтетичко прогресивно поступање — и тада се помажу само тврђењем. Lafitte доказује да женске, које уче медецину, не могу да иду у стопу са мушкима где је у питању синтетично даровитост или способност. Lecoux вели: „Кад би сви злочинци били остављени женама, оне би их, у наступу првога гњева, све побиле, а када би се сачекало да их тај гњев са свим прође, оне би те исте злочинце све ослободиле. Први моменат се објашњава законом инстинктивном надражљивошћу, страстношћу за задовољењем осећаја правде и правичности, која тражи брзу осветуза учињено дело; други моменат показује одступање и застрашивање од сваког екстремичког, закључног расуђивања — праву, истинито правичност оне не знају. И сам Шилер вели „људи суде по расуђивању, по разлогу, женин суд је њена љубав. Жене могу волети и мрзети, али бити правичне — и не волећи — ту памети нештину неће оне никада ни цепити на научити.“

Од интереса је и питање: какна је, у погледу часности, жена, која одговара за кривицу, која стоји пред судом. Не бити искрен и лагати није једно исто. Неискрен човек не говори истину, лажов говори неистину. А ту има разлике. Неискреност је као и једап део истине прећути; неискрен човек може нешто неистинито рећи, на опет зато у стварувнети много више тешкоће, нејасности и забуне, него лажов. Стога је неискрен човек обично опасније у кривичним пословима, него лажов, јер се онај много теже може ухватити и обелоданити, него лажов. Неискреност је специјално женска особина; ако се пак и код човека налази, то је онда тај човек женске природе. Мужаствo и неискреност јесу појмови, који се искључују. Жене ништа више не лажу од људи, али у њиховим исказима има више неискрености. Но за ту особину женску нису само жене крине — крили су још и људи, а и социјални односи и прилике. Lombroso изналази узроке женској лажљивости и опрандана их слабостима, које жену гоне на лаж, напомиње међу тим струсацију, при којој жена мора болове да прикрива; томе је најзад гоне особај стида, сексуални избор, скривање година старости, погрешака, мана својих, болести, за тим жеља да буду допадљиве, нетерасантне и сласо хладно расуђивање — све те ствари имају утицаја на жену и она је, како Ломброзо закључује, једно велико дете. А Haubert додаје: „Женама нико истину не говори и, кад се, после, пред њом нађу, оне је одбацују. Оне њиху искрене ни према себи самима.“ То је тврђење тачно, нарочито за случајеве криминалне природе. Жени је далеко теже да буде лажљива, него неискрена. Црте на лицу, покрети, очи, дисање — све то нападе, кад се лаже. Другачије је где се неискреност показује.

У вези са неискреношћу стоји вештина претварања, која више почива на неискрености, него на лажљивости. Schopenhauer вели: „Природа је жени дала само једно средство да се брани и заштићује — претварање. Њој је та особина урођена и њена примена је тако природна, као животиња што је употреба њена оружја; шта више жена се осећа тиме у неком степену у свом праву.“ Са претварањем се криминалиста има много да бори. Сетити се ваља само суда што их претварање пролива. Један Енглез каже: Жену што плаче и често лиje суze, треба тотално што жалити, колико жалимо гуску што иде боса. А руска и пољска пословица то потврђује овако: „Не веруј коњу, који се зноји, чивутину који се куне и жени, која плаче.“ У сузама женином увек има мешавине од поезије и истине. Али жена без разлога никад не плаче; то могу само мала деца и нико више. Мало разлога и основа, мало времена, мало нештo аутосугестије и уображења — тада може жена плакати, али те су суze увек хладне т. ј. остављају нас хладним. Те суze немају ничега заједничког са тихим сузама бола, страдања, са сузама које сплакују уништену срећу.

За криминалисту је и ако не од важности, а оно од интереса да зна, да ли жене могу држати реч. А посматрано ли поступке и дела женина, то ћемо се уверити да ни у њима жена не познаје оштру разлику и границу између праиице и неправичности. Другим речима она поставља ту границу другачије, него што је људи постављају; неки пут је та граница више, али најчешће је ниже, него код човека. Неки пут жена изгуби разумевање да разликује шта је допуштено, а шта не. Тај је случај најчешће онде, где је граница између допуштеног и недопуштеног лабава. Најчешћа и најкромнија жена неће остати ни најмању гријеу савести пренесући каку ствар кроз ћумрук сакривајући је. Шта више има их и таких, које осећају велико задовољство, кад могу какву ствар да прошверцују, ма то била и ствар од пола динара вредности. Познавалац жена Bogumil Goltz у свом делу „Прилози за карактеристику и природну историју жена“ ово вели: „Необична је ствар становати са женом на граници: три Јеврејина укупно немају толико талента и дрскости за шверцовање, колико једна жена“... И њима никако не иде у

главу што држава и општина гоне поступке шверцовања. Још и ово вреди поменути: жене рало радо слушају и њих радо занимају приче и догађаји шверцовања, протурања, крађумчари и т. д. Има жена, које и против гласно изречена мужевљева заштита и моде ипак крађумчаре, јер то им је у крви и не виде начелност тога посла. — Зна се да при игри на картама жена радије вара, него човек. Е. у. Наглашам нагласивши да је жена крађљивица, фалшификатор на пасије и најлепа драж у игри за ју је кад може да превара; а Ломброви је једна госпођа признала да је једној жени ирло тешко да у игри не вара. У великим концарнацама много се више пази на жене него на људе да не превире, јер жене не само да чешће, него и боље и вештије варају.

(свршиће се)

М. Павловић.

Борба против интернационалног криминалитета

(НАСТАВАК)

Скорашњи претреси посумњиво су утврдили, ма колико то на први поглед изгледало невероватно, да међу злочинцима различитих земаља постоје нарочита удружења, било у циљу присвајања туђе имовине, било у циљу рушења обилка владавине, убијања државних посланара и политичких личности.

Да би паралисали последице ове интернационалне опасности, за коју се вели да је један од елемената човечанства, и да ће ипчешити заједно са њим, државе морају прибећи двема по својој природи сасим различитим мерама мера.

Пре свега, свака држава мора пожљиво испитати: је ли потребно да изврши реформу свога законодавства на начин којим би се обухватили и они казнени акти који ну данас изнимч. и који су резултат нових потреба и операција?

Довољно је поменути само један пример, а на име: да је дефиниција преваре у француском казненом закону врло ограничена, и да с тога многа плачкашн туђе имовине остају неправедно некажњени. Наши судови налазе се у немогућности да казне извесне чине, који у основи ипак не и по форми имају карактер преваре.

Тако исто има места строгом казнљавању оних личности, које дају прибежишта онима за која знају да су повредили закон, па ма то било и у страној земљи. Зашто је јатаковање казнимо само у оном случају кад се односи на кривицу која је у неки са губитком грађанске части?

На другом месту, одајући свако признање идеји, која се последњих година све више и више развија, и која од казне захтева да поправи осуђеника, ми мислимо да не треба њом сувише далеко у хуманитарном правцу, нарочито у ономе што се односи на повратнике. Ове злочинце из наших немогуће је поправити, и с тога их треба сматрити у немогућност да воде извесне штете друштву.

Ако, допуштајући да је казнено законодавство у свакој земљи потпуно у горе означеном смислу, и да су судије много строже но што их ми замишљамо, ипак настаје питање: која средства треба још употребити да би се стало на пут напротку интернационалног криминалитета?

Треба, пре свега, дати судовима и чиновницима разних земаља право да могу директно сваобраћати међу собом. У сваком важнијем центру треба да се налазе агенти разних држава, као нека врста интернационалних агената, који би имали право да за злочинцима трагају по свима земљама, на чак и да их затварају.

Систем *антропометријско-судске идентификације* (Бертилонаж), треба распростри у свима државама са интернационалном разменом картона и фотографија.

Специјални и строг надзор мора бити установљен по свима већим железничким станицама и пристаништима. На овим местима стално ће се налазити интернационални агенти и, путем телеграма или телефона, одржавати везу са властима најближих центара.

Установу екстрадиције, онаку какав је данас, треба, по моме мишљењу, у неколико модификовати. Ту је, на пример месту укидање формалности у погледу узајамне преписке између судских и полицијских у стварима који се тичу интернационалног криминалитета. Зашто да ова преписка не буде директна?

Најбоље би било, кад би постојала једна генерална конвенција о екстрадицији, као нека врста интернационалног закона, која би обухватала све цивилизоване државе. Систем француски, који даје права изврпшој власти да решава о екстрадицији, могао би се у основи генерализати и применити и на оне земље које се, као Енглеска, приликом решавања о екстрадицији, упуштају у детаљно претресање истраге.

Најзад, зашто не допустити, сабрано ономе што је решио институт за међународно право (у Оксефорду 1880 године, чл. 6.), да држава може допустити издавање и својих поданика бар у извесним случајима, које, разуме се, треба прецизирати. Сасим је природна ствар, да у кривичној материји буде судија, пре свију других, она држава на чијој је територији дело извршено.

Ово су на брзу руку скупљена, различна средства за сузбијање интернационалног криминалитета. Надамо се да смо утврдили, како нови обичаји, саворазрани законом сваобраћаја, морају понући и спиарање нових мера, чији главни циљ мора бити у томе да злочинци не остају некажњени, предајући брло с једне територије на другу.

И поред сних разлика и несугласица међу народима, интелигентни људи, који узимају учешћа на интернационалним конгресима, већ су се прецизно изјаснили за подизање једног непробојног насипа према талазима криминалитета, који нема отаџбине. Силе целог друштва морају се сјединити против општег непријатеља. То је дужност која се намеће свима државама.

* * *

Изложене идеје и закључци француских криминалиста биће су повлана тачка међународном криминалном конгресу у Хамбургу (септембра месеца тек. год.) да дефинитивно реши питање о борби против интернационалног криминалитета. Решењу овим претходили су реферати *Dr Lindenau-*а шефа криминалне полиције у Паризу и *Dr Kopff-*а, шефа криминалне полиције у Хамбургу. За нас је од нарочитог интереса реферат последњег, у коме се систематски и детаљно претреса наше питање.

Тако, пре свега, *Dr Kopff* говори о *појму међународног злочинца, и вели: да под међународним злочинцем овде разумети оног злочинца, који стално* (као занат) *и у више разних земаља врши злочине.*

Да би неко могао бити окарактерисан као међународни злочинац, потребно је, дакле, ово двоје:

а) да је злочинац по занату (професионалац) и

б) да за поље свога рада има више држава.

Јасно је, према овоме, да се у међународне злочинце не могу ни у ком случају убројати *случајни злочинци*.

Поштo је констатовано, да међународни злочин није ништа друго до последица данашњег међународног сваобраћаја. *Dr Kopff* вели ово:

„Главни облици међународног злочина јесу крађа и *преварa*. Тек у другом реду долазе *фалсификатори новца* и *тровање с белим робљем*, која врста злочинаца ни *генетски*.

Има више врста међународних крадљивца. Ту су, на првом месту, међународно организоване злочиначке банде за разбијање дућана и каса. Таква једна банда била је и она под *Пана Костом*, која је у времену од 1890—1893 год. обила преко 30 каса и дућана у Марсељу, Бечу, Пешти, Мишкепу, Прагу и Дрездн. Једноличност начина извршења ових дела, упутила је најзад, полицију на прави пут и учинила да злочинци буду похватани.

Док се ова група међународних крадљивца одликује насиљем и техничком спремом у извођењу својих операција, дотле се друга група — *кесароша* — одликује вештином — извежбаношћу руке. Захваљујући овој својој особини и обилним материјалним средствима којима располажу, ови злочинци посећују све могуће спецнјалности, параде, изложбе, међународна купатила и т. д., и на сиима овим местима, користећи се множином и отменошћу публике, изводе своје најдрскије операције.

Железнички и *хотелски* лопови, и ако различни по именима, односно по пољима свога рада, веома су слични, скоро идентични, у понашању и извођењу својих операција. Док први путују увек првом класом и у најскупоценијем путничком оделу, дотле други одевају у најбоље хотеле и носе са собом најскупоценији путнички багаж. И једни и други понашају се неоза отмено и радо се служе звучним именима и титулама.

Друге две врсте међународних лопова: лопови *дубланси* и лопови *à l'américaine*

(који крађу по американски) чине предао ка међународним вршалицама. Пре крађу искључиво по ђувелирском радњама, док се специјалитет других састоји у томе, да место украденог предмета подметну предмет сличног изгледа.

Године 1892. два Талијана: неки Ричардини и Енрико Агостино, упознали су се у Хамбургу са једном постаријом женом, коју су наџад наговорили, да своју готовину, у 150.000 динара, пренесе из једне банке у другу. У самом путу лопови су успели да промене господин портфеље, и да ој, у место хартија од вредности, подметну сличан портфељ са хартијом од новина. (свршиће се)

ПОУКЕ И УПУТИ

Један случај из закона о уредби о наплаћивању акциза, у корист општинске касе.

Одбор општине матарушке, на предлог суда исте општине, донео је одлуку на дан 18. марта 1904. год. Бр. 36., да се од механиџије, који држи механу у матарушкој бањи, наплати на име акциза 100. дин., и да се иста сума увеце као приход у буџет општински.

Кад је ова одлука сеопштена Радомиру В.., закупцу матарушке бање, он је противу исте изјавио жалбу срескоj власти.

Среска власт решењем својим од 5. октобра 1904. године Бр. 15082. одбацила је жалбу жалитељеву као неуредну, а одлуку суда и одбора одобрила као на закону основану.

По изјављеној жалби од стране жалитеља противу овога решења, Државни Савет, одлуком својом од 7. октобра 1905. године Бр. 7282., поништио је решење надлорне власти Бр. 15082., којим је одобрена одлука поменутог суда и одбора, о наплати акциза од жалитеља одеком, као неправилно, са свих разлога:

Када је жалитељ још приликом сеопштења одборске одлуке, на акту КБр. 36., изјавио, да он није пристао да акциз одсеком плаћа, па то и у својој жалби, изјављеној надлорној власти, истицао, онда је она била дужна, да с обзиром на ту изјаву и уредбу о наплаћивању механског акциза под 5) од 6. јуна 1840. године са допунама од 26. јануара 1861. године.— Збор. П. стр. 7. и Збор. XIV. стр. 4), по којој, ако нема споразума, плаћа се одређена такса на искрчљено шибе, оцени, да ли је жалбена општинска одлука противна овој одредби или не, па према томе даље, по чл. 152. закона о општинама, поступи.

За одлуке одбора општинских, којима се повређа интерес дужницима општинским, није потребно и одобрење Државног Савета.

Одбор на за тим и збор општине одлучке, на дан 8. априла 1905. године, донели су одлуку, да се извесним општинским дужницима опрости интерес на поизјављени општински новац.

Државни Савет, коме је ова одлука била упућена на одобрење, нашао је, да за разматрање овог предмета није надлежан, јер онде није у питању отуђење непокретности — случај из тач. 3. чл. 33. закона о општинама — па је одлуком својом од 9. септембра 1905. године Бр. 6280., на основу чл. 25. саветског пословника, вратио предмет нерасмотрен, јер је упућен ненадлежној власти.

Рок за изјаву жалбе за општине рачуна се од дана, кад је дотично решење примио општински суд.

Одбор општине бољевачке донео је одлуку, од 20. јула 1905. године Бр. 997., о месту, на коме ће се подићи општинска судница, и о кулучној такси — за откуп од личног рада — кулука.

Ову одлуку, на основу чл. 152. закона о општинама, задржао је од извршења начелник среза студеничког решењем својим од 25. августа 1905. године. Бр. 9598.

По изјављеној жалби од стране општинског суда противу овога решења, Државни Савет одлуком својом, од 11. новембра 1905. год. Бр. 8056., одбацио је жалбу као неблаговремено поднесену, јер је ожалбено решење среске власти општински суд примио још 26. августа 1905 године под № 1440., а жалбу среска власт као ненадлежна по чл. 172. закона о општинама, примила је тек 24. септембра 1905. године, — дакле, после рока предвиђеног у чл. 171. закона о општинама. На питање о благовремености не може утицати то, када је председник општинског суда сазвао одбор и ону одлуку о њему саопштио, јер је то чисто унутрашњи отвар, која не може заустављати ток рока за изјаву жалбе, пошто би иначе увек била изиграна одредба чл. 171. закона о општинама. М. В.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Јосиф — Јован — Поповић, звани „Чича Јоса," препредена варалица и хипок, неет је још нас доживео, колико ли му се пас по зобраи.

Кад је претпрошле године, ускоро по пражњу истогодишњег затвора, протеран на свакада из Србије у Аустро-Угарску, мислио се да се овамо више неће враћати, а и он се сам тада заревао да га неће ни видети, пошто нисмо умели да поимо његове „заслуге" за Србију, те да му по коју грешку и прогоститимо.

До душе, он није ово дошао својеволно, већ у пратњи једнога „редара", који га је полицаја у Руми почастовали, али нпак сам је ово дошао за то, представивши се тамошњој полицији поводом ове извршене преваре као „Јосиф Николић," из Крушевца у Србији, под којим је именом и спроведен у Београд. Сигурно је мислио да ће у Управи неће познати, нарочито још када је своју лутку, као сиет белу браду, одшишао, те је тако и поступао под тим именом да се у Управи града Београда прикаже.

— Какову срећа имамо да захвалимо за твој долазак ово — запита са чиновник Управе, њежећи пред собом позивалог „Чича Јосу" са њежним именом у спроводници?

— Е, мој господине, још ви онде не знате шта су „Шпанбе". Не дају они Србију, нарочито још ако је из Србије као ја, она отворита. Пакају га где стигну, само да га упропасте. А гледам пако се они онде код нас баш пре као у своју кућу. Е ниде друшше него баш овако под старост изгнао из куће кад те нилам — отвори „Чича Јоса", дрекну да га дотични чиновник не познаје.

— А одакле си родом и шта си тамо по Аустрији радио? — питаше га даље чиновник, правећи се и сам да га не познаје.

— Из Крушевца сам, а отишао сам тамо послом пао комисионар неких трговачких фирма по унутрашњости и над сам доцпао у Румуу....

— Досте, досте, „Чича Јосо", немој више да се мучиш измишљајући лажи, познајем те добро, ниси ти Јосан Николић, комисионар, већ ваш познати „Чича Јоса, шишмиш" — прекиде га чиновник.

— Ама зар ме и ти, дијете, познајеш, Боги ти?

— Познајем те, боже, него шта ти и мислиш. Нама полицајцима то је и дужност да упознајемо такве луде као што си ти.

— Па шта мислите да родите сад са мном?

— Ништа друго, већ да те пратимо одавле се и довпо.

— Немојте, молим вас, ја тамо немам куд, а неће ме ни примити, јер сам ја завета српска полазина, пошто сам у Србији прешао још 1857. године и у њој се најрадје бавио. Пошто знам да ме ни ви не оиде нећете трпети, ма да ја нисам ваше оиај стари Јоса, пустите ме да идем у Бугарску, тамо ме не познаје, те ћу моћи скромно и поштено живети са моји зањем и умењем.

— Добро, да ти учинимо по вопи, само те немемо самог пустити, већ ћеш бити отпраћен до границе са свима почастема, које твоме рангу и положају прикладу, а после иде преко границе куд знаш.

— Ама немате чега да се плашите, ја сам већ престарео за рђаве послове и над би ме пустили да бих с места,....

— Ништа, ништа, ви може другиче бити, „боље поиа незати, него поиа за њим затварати".

Тако је чича Јоса, одморна се добро у Управној „Главњачи", где је ивао част упознати се и спрпријатељити са свима рукетивом Младеном Барницбем, бно спроведен из Пирот.

На 2—3 дана по његову спроводу, Барницбу стиже од њега отворена карта на Цариброда из Бугарске, у којој је, нажалост се да се жапе неће скоро вратити у Србију, хтео да испали сав гпев против свога што је срамно.

— Запамтите ме Србија, идем право у Македонију са бугарским помоћима, на кад се тамо са Србима наплатим, онда ћу, ако останем жив, показати свету шта се у Србији са мирним и поштеним људима ако што само пао дворана рали под сирпим законитости и установима.... гпмео је намеђу осталога „чича Јоса".

Он је, сирошак, мислио да ће се у Београду сва испретрати од страха над чиј ће његово осведочено душанпно иде у комите. Међутим његова је карта произвела само један осмејак пли поиплех на његову фигуру у комитаџи, на је отишао у свој ред фолклнкују лопова и варалица.

На недељу дана после овога, Управа града Београда добила је питање: је ли она и за што протерала бугарског држављанина *Ивана Хаџи Станкова*, који се у Софији жалио да је гоњен и протеран из Србије као политички мученик и бугарски подданик.

Из тога акта одмах се видело, да тај Хаџи-Станков према личном опису и осталом није нико други до „Чичи Јоса," који се у Софији

под једним лажним именом представљао, дотле да је родом из Видина, но да је његов отац Никола прешао у Источни 1862. год., где се стално настанио са породицом: да је као дечко отишао у Беч ради изучавања цуларства, одакле је 1870 год. дошао у двор код пок. краља Милана за шефа „оријенталне кухиње," где је остао све до 29. маја 1903. год. Даље, да му је син Милутин Х. Станковић, бив. пешадијски капетан I класе у XVIII. пешад. пуку, као истакнути странке погинуо 29. маја 1903. године бранећи краља, да је он по том трајно да се чајући тристa чуда шта је све ова њима рађено, нарочито што је Бугарин.

Био је све лепо удесио и придобио многе симпатије због свог „политичког мучеништва," и ко зна на чему би се заустављало бугарско саплашење, да наше софијско заступништво за ово није сазнало и по добивеном обавештењу о лажном „Хаџи-Станкову" известило софијску полицију о његовој високој личности, те тако претворило у прах и пепео све лепе наде чича Јосине и учинило, да га бугарске власти не прате одлазе је и даље.

Тек се сад опет налази у „Гавољачи," где сниђава како ће се представити на новој територији, у коју буде пребачен.

Он је родом из Суботице, стар око 74 године, омален је, шишкаст, просед, очију жутозелених, чела косог, но десној шишци обавут је светим ирским пегама, а по једима младежним.

У Србији је живео дуже времена, чак се варајући и варајући на разне начине. Готово нема те професије, коју није не спомиње. Био је он и келнер, и учитељ гезина, и трг, агент, чиновник у пензији, официр у пензији, сенаја, адвокат, и т. д. само је кад требало, или напредније је узимао титулу пашкијера, у ком је својству разније дуже времена врло седање по иностранском округу.

Последње бављење у Београду употребио је на нумунске странице. Дошао је на Варосн Капију пристојан стан, у који је ако посредним лопатно стигне, представљао им Србију обетовану земљу и на име лаверанција и поништај дизао велика кнонта.

На совиту је готов само да до пара дође. За једног нашег имућног суграђанина, који је имао живу неразведену жену у иностранству, набавио је лажна умрлица дотичне дражне, на основу којих је овај венчан са другом женом, али због тога у мало обојица нису заглавили.

Чак и у затвору неће он предмету да се користи. Једном приликом кад је био у Управи

убиџи кваке те је био грозно гњеван, да је на последку због увреде Величанствна осуђен на 2 год. робије, које је издржао у Пожаревцу, а по издржаној осуде да су га српске власти протериле у Бугарску, отевши му и последњу врадџавру, коју је још био сачувао и т. д., при-чајући тако, како је у Београду имао велику трговину, а у Софији ништа, и како је у Београду имао кућу, а у Софији ништа, и т. д. Ово је све тако наивно испричао, да је и сам полицијски одмах дојурио, да Турке гарантовано и у слободу их пустио, но нешто чича Дојчин у мало није страдао због свог Јосиног пазара.

Јоса је пропутовао цео Балкан и Аустро-Угарску, и свуда свима јесењима тих земаља.

У Београду је два пута осуђиван за крађе и преварс: први пут 1898. год. на три године, а други пут 1901. год. на шест година затвора.

Чича Јоса имао је и жену, достојну његова имена. Она је 1901. год. увела у притвору Управе града Београда од радости кад је видела да је притворен и једва њен противник, због кога је она била затворена. Како га је видела, грохотом је се насмејала и одмах као стена пала мртва на земљу!

Дон напори досуђени му затвор у Управи града Београда, Чичу Јоса не бити протеран у Аустро-Угарску, те се скреће пажња надлежним властима да му не дозволе повратак, а у случају преласка да га одмах врате натраг. **Ж. Л.**

ПОТЕРЕ

Стојан Димић, тежак из Кучајне, напријеко је код начелника среза зајечарског због разбојништва, али се налази у бегству. Он је стар 40 година, средњега стаса, правилног лица, бркова и браде плаве, чело се према потрбуху и брија, косе је ретке и плаве, а на себи носи сеоачко одело. Начелника среза зајечарског, дописом Бр. 10656, моли да се трагу за злочинцем.

Јован Бакић, бив. чиновник железничке дирекције има да одговара за крађу код окрута теразијског Управе града Београда, но скла се не зна где се налази. Он је стар 39 година, омален, дебео, црнопуљаст, малих бркова, обријан, у одлаз је обичном грађанском. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за Јованом трагају и у случају пронађења известе о томе окрут теразијски с позивом на Бр. 11793.

Спасоје Пајовић, слуга, родом из Старе Србије, стар 39 год., раста средњег, црнопуљаст у општи, окривљен је код начелника среза беличког због крађе стоке. Кривљења је у бегству, па о тога се позивају све полицијске и општинске власти да га у својим домашајима живо потраже и пронађеног спроведу моментом среском начелнику с позивом Бр. 19584. УБр. 4382.

Непознати лопови ноћу између 12. и 13. тек. м-ца украли су са њихног стрелишта 7 комада пушака, система Кокинног, а под овим бројевима и серијама: а 8301, и 7221, и 3922, ј. 4319, и 4005, е 5240, а 9189, б 7971 и б 32. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима на ову покрађу.

Крађа стоке. Ноћу између 3. и 4. тек. м-ца непознати крадљивци украли су једног коња Радулу Петрушу из Дубоке. Коњ је алаво прапе, на једима има белегу од убоја, без рошина. Препоручује се полицијским и општи. властима, да за крадљивцем и покрађом трагају и о резултату известе среску кнеж у Кучеву с позивом на Бр. 10757.

Штампа Краљ. Срп. Дворска Штампарија

уредник, Душан Ђ. Јовановић

БРОЈ 51. и 52. У БЕОГРАДУ, НЕДЕЉА 25. ДЕЦЕМБРА 1905. ГОДИНА 1.

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се плаћа у напред, и то најмање за пола године код свију поштанских власти, а износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у земље 12 динара годишње За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Појединн бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за вршиоца дужности начелника среза брањског, у рангу секретара начелства друге класе, Савка Дукића, вршиоца дужности начелника истог среза, у рангу среског писара прве класе;

за писара прве класе среза гружанског, Војислава Петровића, писара исте класе среза параћинског, — по потреби службе;

за писара прве класе среза параћинског, Јовића Михаиловића, писара исте класе среза жупског, — по молби;

за писара прве класе среза рачанског, Стевана Спасића, писара друге класе среза параћинског;

за писара друге класе среза ражањског, Косту Протића, писара исте класе среза власотиначког, — по молби;

за писара прве класе Управе вароши Београда, Петра Драгомировића, писара друге класе среза пожаревачког, — по молби;

за писара друге класе среза моравског, округа пожаревачког, Перка Зековића, писара прве класе начелства округа врањског;

за писара друге класе среза лепеничког Радомира П. Васиљевића, вршиоца дужности писара среза моравског, округа пожаревачког, у рангу писара начелства прве класе;

за вршиоца дужности писара среза пољаничког, у рангу писара начелства прве класе, Ђорђа В. Церовића, вршиоца дужности писара среза власотиначког, у рангу писара начелства исте класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза посаво-тамнавског, у рангу писара начелства прве класе, Велка Јовичића, писара друге класе начелства округа подринског;

за вршиоца дужности писара среза жупског, у рангу писара начелства друге класе, Велимира Савића, практиканта Управе вароши Београда;

за писара треће класе Управе вароши Београда, Владислава Божића, вршиоца дужности писара среза рачанског, у рангу писара начелства друге класе, — по молби;

за вршиоца дужности писара среза параћинског, у рангу писара начелства друге класе, Милоша Васовића, практиканта среза таковског;

за вршиоца дужности писара среза љубићског, у рангу писара начелства друге класе, Васиља Брачинца, практиканта среза ражањског;

за вршиоца дужности писара среза власотиначког, у рангу писара начелства друге класе, Милеја Боричића, практиканта среза добричког;

за вршиоца дужности писара среза тимочког, у рангу писара начелства друге класе, Николу Петровића, пореског помоћника;

за вршиоца дужности писара среза жичког, у рангу писара начелства друге класе, Милана Гавгорјевића, практиканта среза пожаревачког;

за вршиоца дужности писара среза расинског, у рангу писара начелства друге класе, Милорада Ивановића, практиканта начелства округа пиротског;

за писара друге класе начелства округа врањског, Милосава Ц. Видаковића, практиканта среза подунавског; и

за писара друге класе начелства округа пиротског, Радисава Ђорђевића, практиканта среза љубићског, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Чедомир Урошевић, писар прве класе среза жичког, по своју молбу, а на основу §. 69. закона о чиновницима грађанског реда, отпи у пензију, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 34. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Државног Савета од 2-ог децембра 1905. године Бр. 8566, донето на основу тач 9. члана 144. Устава земаљског, које гласи:

„Одобрава се Министру унутрашњих дела, да на исплату и реста зараде предузимачу за извршену реконструкцију и оправке пожаром уништеног женског паилиона пољевске болнице поред кредита одобреног највишим решењем СБр. 3011. од 17. марта текуће године у суми од 17.009·93 динара, може утрошити још и суму од 1088·12 динари, колико је потребно ради измирења целокупне зараде предузимачеве, а према ревидираним и одобреним обрачунима и одлуци Министра грађевина Бр. 8630/905. на издатак овај стави на терет партије Бр. 168/1. гл. XXXIV санитетског буџета ове 1905. год. предвиђене на оправке и доправке болница“.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. на предлог Министра унутрашњих дела, одобрено је решење Државног Савета од 7. децембра 1905. год. Бр. 8766. које гласи:

„Да се Никола Перчевић, опл. судски практикант, родом са Цетиња у Црној Гори и таковпи поданик, по молби своју прими у српско подпништво, изузетно од §. 44. грађанског закона.“

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 15. децембра 1905. г. у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом Његовога Величанства Краља Петра I. одобрено је решење Народне Скупштине, сазване у редовпи сазив на 1905. год. у Београду.

„Да се село Костадиновац, по изјављеној жељи својих становника, одвоји од

своје досадање општине „јут - богдановачке“ у срезу добричком, округа топличког, и прида општини „старо-божурској“, у истом срезу и округу.“

„Да се село Сува До, по најављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине врањске и споји са општином моштаничком у срезу пољаничком, округа врањског.“

„Да се села: Вртиште, Мезграја, Чамурлија и Чипалак, по најављеној жељи својих становника, одвоје од своје досадање општине „крупанске“, у срезу и округу пиротском, и образују нову општину под називом: „општина вртишка“, у истом срезу и округу“.

„Да се село Бесаровица, по најављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине бајнобаштанске, у срезу рачанском, округа ужичког, и образује за себе нову општину под називом: „општина бесаровичка“, у истом срезу и округу“.

„Да се село Бели Поток, по најављеној жељи својих становника, одвоји од своје досадање општине Вучанске, у срезу лесковачком, округа врањског, и прида општини стројковачкој, у истом срезу и округу.“

На канцеларије Министарства унутрашњих дела, 30. новембра 1905. г. у Београду

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу новембру 1905. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца новембра тек. год. било је у Србији:

1. Убистава	40
2. Детоубистава	1
3. Нехотичних убистава	4
4. Покушаја убистава	31
5. Разбојништава	17
6. Злонамерних поништаја туђих ствари	17
7. Паљевина	87
8. Опасних крађа	287
9. Тешких телесних повреда	6

Од изложених дела пронађено је: убистава 32, детоубистава 1, нехотичних убистава 4, покушаја убистава 29, разбојништава 13, злонамерних поништаја туђих ствари 6, паљевина 1, опасних крађа 113 и тешких телесних повреда 6

Највећи број **убистава** извршен је помоћу *ватреног оружја* (22), затим помоћу *оштрог оруђа* (12), помоћу *гушог* (3) и *задављењем* (1).

Узроци са којих су ова убистава извршена јесте: у *међусобној свади* за 17 случајева, у *користољубљу* за 8, у *освети* за 7, у *нужној одбрани* за 1 и у *немарним побудама* за 1. За осталих 6 случајева узроци су непознати.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу јабланичком 5 (2 непронађена), у срезу косаничком 3 (1 непронађено), у срезу јасеничком окр. крагујевачког 3 (1 непронађено), у срезу крагујевачком 2, у срезу расинском 2, у срезу бањском 2, у срезу пчињском 2, и по 1 у срезовима: оба колубарска, посавском окр. београдског, пољаничком (непронађено), грунжанском, лепеничком, ресавском, моравском окр. нишког, луж-ничком, посаво - тамнавском, рађевском, млавском (непронађено), таковском (непронађено), подунавском, јасеничком окр. смедеревског, зајечарском, бољевачком, врањском, драгачевском, и у варошима: Нишу (непронађено) и Ужицу.

Детоубиство је извршено у срезу моравичком. Кривац је у рукама власти.

Нехотична убиства извршена су по у срезовима: поцерском, звишком, хомољском и брзопаланачком.

Покушаја убистава било је: у срезу грочанском 4 (1 непронађено), у Београду 3, у срезу космајском 2, у срезу параћинском 2, у срезу ћупријском 2, у срезу јасеничком окр. смедеревског 2, у срезу прокупачком 2, у срезу косаничком 2 (1 непронађено), и по 1 у срезовима: посавском окр. београдског, колубарском окр. београдског, јабланичком, грунжанском, неготинском, расинском, деспотовачком, нишком, звишком, црногорском, студеничком и жичком.

Од ових дела њих 14 извршена су у *међусобној свади*, 8 у *освети*, 2 из *користољубља*, 1 у *пијанству*, 1 у *домаћој расвади*, 1 у *одбрани части*, 1 у *одбрани имања*, 1 из *љубави* и 1 из *немогућег ухрока*.

Разбојништва су извршена: у срезу дубошком 3 (1 пронађено), у срезу звишком 2 (оба пронађена), у срезу хомољском 2 (оба пронађена), у срезу качерском 2 (оба пронађена), и по 1 у срезовима: пољаничком (пронађено), пчињском, крагујевачком (пронађено), поречком (пронађено), параћинском, моравском окр. пожаревачког (пронађено), таковском (пронађено) и орашком (пронађено).

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу јасеничком окр. крагујевачког 3 (1 пронађен) у срезу кључком 2, и по 1 у срезовима: посмајском (пронађен), тамнавском, (пронађен), пчињском, рађевском, алексиначком (пронађен), пишком, орашком, јасеничком окр. смедеревског (пронађен), бољевачком, ужичком, и у варошима: Пожаревцу и Ужицу (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око 2400 динара.

Паљевине су извршене: у срезу бањском 5, у срезу млавском 5, у срезу подунавском 5, у срезу орашком 5, у срезу кључком 4, у срезу темнићском 4, у срезу звишком 4, у срезу хомољском 4, у срезу крагујевачком 3, у срезу трстеничком 3, у срезу ћупријском 3, у срезу бољевачком 3 (1 пронађена), у срезу јабланичком 2, у срезу хвосненском 2, у срезу неготинском 2, у срезу расинском 2, у срезу нишком 2, у срезу голубачком 2, у срезу косаничком 2, у срезу прокупачком 2, и по 1 у срезовима: посавском окр. београдског, рађевском, пчињском, пољаничком, грунжанском, оба јасеничка, колубарском, рађанском, беличком, параћинском, сврљишком, бело - паланачком, јадранском, пожаревачком, таковском, добричком, златиборском, пожешком, жичком и у варошии Београду.

Вредност ових паљевина износи око 12.300 динара.

Опасне крађе извршене су: у срезу пожаревачком 18 (5 пронађених), у срезу јасеничком окр. смедеревског 13 (7 пронађених), у срезу млавском 10 (4 пронађене), у Београду 9 (6 пронађених), у срезу параћинском 8 (5 пронађених), у срезу врачарском 7 (6 пронађених), у срезу лесковачком 7, у срезу неготинском 7, у срезу звишавском 7 (2 пронађене), у срезу голубачком 7 (2 пронађене), у срезу звишком 7 (3 пронађене), у срезу хомољском 7 (1 пронађен), у срезу орашком 7 (3 пронађене), у срезу кључком 6 (1 пронађена), у Куманији 6 (све пронађене), у срезу љубишком 6 (све пронађене), у срезу бољевачком 6 (4 пронађене), у срезу грочанском 6 (5 пронађених), у срезу зајечарском 6 (1 пронађена), у срезу грунжанском 5 (4 пронађене), у срезу крајинском 5, срезу расинском 5 (2 пронађене), у срезу деспотовачком 5 (1 пронађена), у срезу сврљишком 5, у срезу качерском 5 (2 пронађене) у срезу трнавском 5 (2 пронађене), у срезу студеничком 5 (1 пронађена), у срезу колубарском окр. београдског 4, у срезу крагујевачком 4 (2 пронађене), у срезу поречком 4, у срезу трстеничком 4 (2 пронађене), у Крагујевцу 4 (3 пронађене), у Нишу 4 (1 пронађена), у срезу луњичком 4, у срезу рађевском 4, у срезу подунавском 4 (2 пронађене), у срезу косаничком 4 (1 пронађена), у срезу космајском 3 (све пронађене), у срезу посавском окр. београдског 3 (1 пронађена), у срезу пчињском 3, у срезу ражањском 3 (1 пронађена), у срезу беличком 3 (1 пронађена), у срезу јадранском 3 (сво пронађене), у Пожаревцу 3 (1 пронађена), у срезу жупањском 3 (2 пронађене), у срезу ленчанском 2 (1 пронађена), у срезу нишавском 2, у Смедереву 2 (1 пронађена), у срезу јаловском 2, у срезу прокупачком 2 (1 пронађена), у срезу ужичком 2, у срезу златиборском 2, у срезу жичком 2 (обе пронађене); но 1 **пронађена** у срезовима: пожешком окр. ваљевског, ресавском, оба моравска, рачанском и драгачевском; но 1 **непронађена** у срезовима: колубарском окр. ваљевског, ваљевском, јабланичком, пољаничком, лесковачком, јасеничком окр. крагујевачког, алексиначком, бањском, бело-паланачком, поцерском и црногорском.

Вредност ових опасних крађа износи око 27.000 динара.

Поред изложеног, у току месеца новембра извршено је у Србији још и 6 **самоубистава**, и то по 1 у ових срезовима: лесковачком, сврљишком, рађевском, поцерском, азбуковачком и ирањском.

Четири од ових самоубистава извршена су *пешалом*, једно *дављењем*, а једно *ватреним оружјем*.

У два случаја узроци самоубистава јесте у *другој болести*, у два у *душевној болести*, а за два случаја узроци су непознати.

Један **покушај самоубиства** извршен је у срезу добричком вешањем на чесми-лудбла.

Општи преглед до сада изложених дела по окрузима овакав је:

Текућа број	О К Р У З И	Убиства	Детоубиства	Намерна убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Злочиначки покушаји тешке крађе	Крађе	Остале крађе	Тешке телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	2	—	—	8	—	—	1	3	22	2	—	—
2	„ пожаревачки	1	—	—	—	—	—	1	1	3	1	—	—
3	„ врањски	6	—	—	1	2	—	1	4	6	—	1	—
4	„ крагујевачки	7	—	—	1	1	—	3	7	21	3	—	—
5	„ крајинске	—	—	1	1	1	—	2	6	22	—	—	—
6	„ ваљевски	2	—	—	1	—	—	1	7	12	1	—	—
7	„ моравски	1	—	—	2	1	—	—	6	25	5	—	—
8	„ ниши	4	—	—	1	—	—	2	8	12	—	1	—
9	„ поречки	1	—	—	—	—	—	—	1	7	1	—	—
10	„ шабачки	3	—	1	2	—	—	—	4	15	3	3	—
11	„ пожаревачки	1	—	2	1	3	—	1	16	55	3	—	—
12	„ рудничке	1	—	—	—	4	—	—	1	11	1	—	—
13	„ смедеревски	2	—	—	2	1	—	2	11	28	—	—	—
14	„ тимочки	2	—	—	—	—	—	1	3	14	—	—	—
15	„ топлички	5	—	—	4	—	—	—	5	6	1	—	1
16	„ ужички	2	—	—	1	—	—	2	2	3	—	1	—
17	„ чачански	1	1	—	2	—	—	—	1	11	1	—	—
18	Управа града Београда	—	—	1	—	—	—	—	1	9	—	—	—
	Свега:	**40**	**1**	**4**	**31**	**17**	**—**	**17**	**87**	**287**	**20**	**6**	**1**

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 18. децембра 1905. год. Абр. 1602. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О СУДСКОМ УРАЧУНАВАЊУ
истражног притвора

I. Појам и основна правила урачунавања.

1.) Судско урачунавање одлежаног притвора, сматра се као извесна врста казни одликавајуће околности.

Ако каки одликавајуће околности буде посматрали са тога гледишта, да ли се оне појављују као извесан морални капитал, који је судски констатован на субјекту казнимога дела, или се појављују независно од тога, само као производ других правила, онда ће очевидно у прву групу доћи: добро владање, признање, стварање да се учињена штета накнади и. т. д., а у другу групу доиће би неправедно одлежани истражни притвор и реторсија (пребијање).

Овакву поделу чини познати немачки правник Др. Карл Биндинг, који прву групу одликавајућих околности назива правим, главним) а ову другу лажним (споредним) одликавајућим околностима* (Види Grundriss d. gem. deut. Strafr. von Dr Karl Binding I 1897 J. Leipzig S. 294).

2.) Неправедно одлежани истражни притвор постаје као искључујућа околност, у ономе случају, када је оптуженом задржано онолико, колико би требао бити и кањен или и више, пошто се оптужени, тада, услед урачунавања овога притвора, одмах по вареденој пресуди у слободу пушта, то изгледа као да он није ни кањен (види и § 64 т. б. казн. зак. краљ. Србије од 29. III. 1860 г.). Пу и у овоме случају ово је особене врсте кази искључујућа околност, јер управо казна и није искључена, она је ту, само осуђени по њој не издржава осуду, што није случај код других каза искључујућих околности, и пр. неурачунљивости, праведне нужне одбране и. т. д.

3.) Притвор, одлежани за време истраге (Untersuchungshaft) треба разумети у најширем смислу његовом, и по томе под тим појмом треба да се подразумева свако лишење слободе, које би оптужена притрпео у интересу истраге, од какве у опште за истрагу надлежне власти, и то у ма коме стадијуму претходне или судске истраге.

Овде се подразум ва и притвор оптуженога у иностранству (наравно по предмету о коме се суди) као и време утрошено на његово довођење и време, које се утроши на препод оптуженога из аписанске куће, где би се он држао, до судске аписане, зарад суђења на главном претресу, у колико се оне ово односи на лишења слободе, у циљи истраге, а не и зарад других каких детенција (н. пр притвор оптуженога у често полиц. интересу или хватање или задржање оптуженога од стране каких приватне особе, за коју се радњу израз „притвор" не може ни употребити),

4.) По самој природи ствари разуме се, да се издржани истражни притвор може урачунати само по дотичноме оптуженоу, а не и по другом каком предмету истраге. За оцену питања, шта се има разумети под једним истим предметом истраге, меродавна је судска пре-уда, којом се урачунавање и извршује.

Ако се пресуда односи на више казнимих дела једног истог оптуженика, урачунавање се може применити на укупну казну или на разне, засебно утврђене каже, ако је оптужени био у истраживоме притвору због кога било од ових казнимих дела. Урачунавања може бити и онда, ако би судском пресудом оптужени био ослобођен за оно дело, због кога је у истражном притвору био, а осуђен за друго које дело, које је биво предмет заједничке истраге и суђења.

Између издржаногa истражнога притвора и истраге, на коју се судска пресуда односи, има везе и онда, кад је оптужени био у истр. притвору, због кривице, за коју је доцније истрага прекинута, само ако је истрага обухватила и онај предмет, који је био предмет суђења. Ну, увек мора то стојати, да су ова разна преступи биля предмет исте истраге и да је издржани истражни притвор био у њима и са истрагом онога дела, по коме се пресуда доноси. Ово ће бити само онда, кад поведена истрага, још у времену примене истражнога притвора, обухвата и онај преступ, по коме се судска пресуда доноси.

Исто тако та околност, што је истражни притвор једновремено и за друго какво дело био примењен, сем онога дела, за које се оптуженоме суди, не искључује урачунавање, само ако се тиме не би нити притвор у два маха урачунавао.

5.) Урачунавање пча да се извршп од досуђене казне, а то значи да казну треба пре одмерити, по закону, без обзира на урачунавање и у пресуди ту казну и изрећи, пошто без тога не би казна ни била досуђена.

6.) Истражни притвор „може" да се урачуна; урачунавање није обавезно, већ зависи од оцене суд-ћега суда. Надаа ни истражни притвор може бити урачунат или сав или делимично, наравно по оцени суда.

При урачунавању овога притвора, приликом доношења пресуде, суд има да донесе одлуку и о начину, на који се истражни притвор у досуђену казну урачунава. У ствари издржани притвор, по времену трајања или се може урачунати са досуђеном каквом лишења слободе, или се урачунава са каквом досуђеном каквом, (н.пр. кад је оптуженим пресудом осуђен на казну робије). На овај начин истражни се притвор, истина сам урачунава, али

* Ове означене изразе „главни" и „споредни", ваши су. Писац

према приликама, са равни или мањим делом казне лишења слободе.

7) Урачунавање може да се изврши од досуђене казне, дакле, буквално узевши, урачунавање је допуштено код свију врсти казни. Ну, по природи саме ствари, на сваки начин, не може бити урачунавања код следећих казни: смртне казне, казни доживотног лишења слободе, казни губитка грађанске части. Према овоме урачунавање се може применити код свију казни лишења слободе, сем казни доживотног лишења слободе, и код новчане казне. Код новчане казне изврши ли притвор или истражни притвор може да се урачуна по овоме односу, који је у казненом закону између ове казне и казне лишења слободе утврђен.

8) Како урачунавање може бити само код досуђене казне, то је оно потпуно искључено код свију полицијских мера и приватних потраживања, н. пр. у погледу на досуђену накнаду.

9) Урачунавање не може да се изврши на тај начин да се дужа казна лишења слободе за издржану сматра и ако је истражни притвор, краће време трајао, јер се истражни притвор по природи својој, никад не може сматрати да је тежи од казне лишења слободе.

10) Урачунавања не може бити ни тако: да само казни лишења слободе, која ступа на место новчане казне, на случај да се ова од осуђеног наплатити не може, за издржану сматра, али и на приоме месту досуђена новчана казна; оба досуђена дела престављају једну исту казну, тако да као би се урачунавање признало само на евентуалну казну, у погледу на исту осуду и исте казне, истражни притвор, према околностима био би урачунат или не, а то не може да буде, јер досуђена казна мора бити основица за урачунавање.

11) Казна, која се на основу једне извршне пресуде, услед урачунавања истражног притвора, сматра за издржану, потпуно се равна издржаној казни, како при урачунавању времена трајања губитка грађанске части, тако и полицијског надзора, времена застарелости пресуде и поврата.

Ово су у главноме основна правила за урачунавање истражног притвора која смо ми овде изнели по немачком правнику Др. Ј. Олсхаузену. (види Kom. zum Strafg. f. d. d. Reich von Dr Justus Olshausen, Berlin 1905 I стр. 263. VII. издање.)

II. Примена урачунавања код наших судова.

1) Наш казнени закон у опоме погледу много је прецизнији од казн. зак. за Царство Немачко (в. § 60. казн. зак. Цар. Немачко и § 64. казн. зак. Краљ. Србије).

Одредба § 60. к. з. немачког врло је кратка и гласи: „Притвор издржан за време истраге, може при изрицању пресуде бити урачунат у досуђену казну, цео или делимично.“ Овим се, дакле, законским прописом, само изриче принцип по коме је у опште допуштено урачунавање, а све остало остављено је оцени суда. Међу тим од стране учених правника и искусних судија, у немачкоме судству утврђени су они детаљи, које смо овде напред изнели.

Наш законодавац врло је добро учинио, што је у § 64 казн. зак. изближе одредио услове и начин овога урачунавања. Кад се сравни она одредба нашег казн. зак. са напред изнетим основима, по којима се врши урачунавање код немачких судова, увидеће се да је наш законодавац правилно схватио и тачно одредио примену ове олакшане околности.

2) У немачкоме казн. зак. не каже се „неправедно одлежани притвор,“ већ само „истражни притвор“ може у казну урачунат бити.

У нашем казн. зак. одређује се да се може урачунати „неправедно одлежани притвор,“ па се каже, да ће се притвор припису у казну урачунити „ако је неправедно и без иједне кривице дуго у притвору држан.“

Кад стоји овај случај и према томе, када у опште има места примени ове олакшане околности, то има да цени судећи суд у сваком конкретноме случају, оцењујући то, наравно, према свима околностима дотичнога случаја.

Примера ради, навешћемо овде следеће случајеве урачунавања:

а) У опште као основица за примену овога урачунавања, без сумње има судија да послужи прошс § 156 а) крив. суд. пост. Овим законом одређено је време, које се сматра за довољно за окончање истраге казнимога дела, по правилу. Према томе, очевидно, ако је оптуженик, не правећи сам тешкоће истрази, дуже времена у истражноме притвору био, него што се овим законом као правило одређује, то треба да послужи као основан разлог судији, да овај више одлежани притвор као противзаконит сматра и кривцу га у издржану казну урачуна (§ 64 т. а) к. зак.).

б) Оптужени је био под истрагом за дело опасне праље; истрага је истина окончана у року, прописаном помен. § 156 а) крив. пост., али над се приступило оцени казнимога дела, по знацима, утврђеним од стране поротника, судски је констатовано да не стоји дело опасне праље, већ нетупне, што значи да је одлежани истражни притвор неправедан и судија ће наћи довољно разлога да примени урачунавање (§ 64 т. б. казн. зак.).

в) Оптужени је био под истрагом за дело покушаја убијства, али се по закључењу истраги пресудом утврди, да у инкриминисано] радњи стоји само дело лаке повреде тела, а дела покушаја убијства да нема. За ово дело из § 173 к. зак., суд осуди оптуженога на извесну казну затвора и како је јасно да је неправедно био у истражном притвору за дело покушаја убијства, то ће судија применити урачунавање и т. д.

3) Урачунавање треба и код нас да се примени и у случају кад је оптужени за више дела суђен једном пресудом, па осуђен за на које од ових дела, која су била предмет заједничке истраге и суђења, само ако судећи суд нађе, да у опште има места урачунавању, н. пр. кривац је био под истрагом за опасну праљу и лаку повреду тела; поротници су га огласили за некрива за дело опасне праље и за крива за лаку повреду тела. Према оваквој одлуци поротника државне судије изрекну над оптуженим извесну казну затвора за то дело лаке повреде тела, и онда могу да му урачунају притвор, који је одлежао због истраге дела опасне праље.

4) Са истих разлога требало би и код нас применити урачунавање и у случају кад је кривац био под истрагом у исто време за два дела, па је за једно од тих дела истрага прекинута, а за друго, које ће повлачити истражни притвор, истрага продужена и оптужени на казну осуђен.

5) Урачунавање истражнога притвора треба да се врши увек, кад се нађе да томе има места, без обзира на то, на какву се казну оптужени осуђује (наравно од оних казни на које се може применити урачунавање по § 64 к. зак.) и без обзира на то хоће ли се урачунавањем испрости казна, изречена у пресуди или неће (§ 64 тач. а) казн. зак.).

6) Кад се нађе да је неки део истражнога притвора неправедно одлежан, онда треба само тај део кривцу урачунати, без обзира на остали издржани притвор.

Урачунавање у предњим случајевима под 3, 4, 5 и 6 у пракси наших судова слабо је налазило примене (бар у колико је нама познато) док је случај § 64 т. б. у веома често] примени. (Ми на пр. нисмо имали прилике да видимо овакву пресуду. Оптужени је осуђен за дело једног злочина на две године робије, али како је протекао § 156 а крив. суд. пост., у истраж. притвору, без своје кривице, држан три месеца, то му се овај неправедно одлежани притвор у казну урачунава и како се три месеца истр. притвора равна три месеца затвора, што по § 22 к. зак. чини два месеца робије, то ће оптужени по овој пресуди имати још да издржи једну годину и десет месеци робије. Међутим оваква пресуда потпуно је тачна и основана на пропису § 64 тач. а) казн. закона).

М. С. Трунчић

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

Други елеменат, морални елеменат, тиче се намере виновнике. Француски code pénal не говори о намери са којом је виновник требао да ради. Гаро сматра као намеру, да ко преда или нада новац и т. д. али одмах за тим изјављује, да је за намеру код преваре потребан још „нарочити долус, т.ј. воља да се себи или коме другом прибави противзаконита корист, lucri faciendi gratia.“ Ову намеру изречно тражи белгијски казнени законик оном формулом, да обмањивања радња мора бити предузета „у намери да присвоји туђу ствар.“ Готово исту редакцију налазимо у § 263 немачког казненог законика „у намери да себи или неком трећем прибави какву

противзакону иновну корист.* Одредбе италијанског и норвешког казненог законика имају готово потпуне редакције. Према овоме не може бити никакве сумње, да су сва законодавства потпуно сагласна односно моралног елемента преваре. Превара мора бити извршена lucri faciendi gratia; мора се хтети противзаконна корист за себе или нога другог, па према томе и штета за трећег. Ово је други битни елемент без кога не може постојати кривично дело преваре.

Остаје још трећи елемент: средство којим штета мора бити причињена. У овоме се налази сва тежина питања, јер се односно овога елемента законодавства јако разликују, и то разликовање је и учинило да ово питање буде предмет расправања на конгресу.

Не одредби француског закона од 1791 био је довољан само долус за постојање преваре, одредба која је довела до забуне између кривичног и грађанског долуса, и по којој је произвољно могла пропирати квалификација. Законик од 1810 избацио је реч *обмане* и тачно је побројао средства којима превара може бити извршена. По чл. 405 има три средства и то употреба: 1. лажног имена, 2. лажног својства и 3. обмањивог поступка. Није потребно да предаја новца или других предмета побројаних у чл. 405 буде извршена употребом сва она три средства, већ је довољно да то буде учињено употребом ма и једног од поменутих средстава. Под обмањивим поступцима по чл. 405 разумеју се поступци, који имају за циљ да неког увере у постојање лажних предузећа, уображеног уплива или кредита, или да створе нађу или страх у каква успех, несрећан случај или ма у какав други уображен догађај.

Велика мана чл. 405 налази се у ограниченом набрајању средстава која могу бити употребљена; доктрина превара је тим набрајањем скучена и остављала многе случајеве преваре некажњене, случајеве извршене којим другим стредством непредвиђеним чл. 405. Белгиски казнени законик поправио је ову погрешку на тај начин, што је поред набрајања француског законика додао и овај општи израз: „или на који други начин злоупотребив поверење или лаковерност.“

Немачки казнени законик усваја другачији систем; он не набраја, већ говори у опште „ко изазива или подржава какву заблуду“ услед које штета има бити проузрокована, али одмах за тим одређује средство, којим заблуда мора бити изазвана, овим речима: „привидним представљањем лажних или изопачавањем или прикривањем истинитих чињеница.“ — Италијански законик усваја исти систем и у чл. 413 говори о „лукавственим или лажним представљањима,“ подобним да обману искреност, као средству за довођење у заблуду. — Норвешки казнени законик назад иде најдаље у упрошћавању ствари; он, као што се то јасно види из § 270, тражи за превару само *изазивање или подржавање заблуде ма на којим то средством било.* Кад се пореди француски законик, који лимитативно набраја средства, и норвешки, који их и не помиње, онда се тек види колика разлика у законодавствима односно овог трећег битног елемента преваре, као и то, да одиста по узаној француској дефиницији може бити случајева преваре, који се не могу казнити.

Конгресу су стигла четири штампана извештаја о овоме питању и то од: Гароа, професора Кривичног Права у Лајону, д-р Д. Симона, професора Кривичног Права у Утрехту, Берлеа, истражног судије (Француска) и Типалда-Басие, адвоката (Грчка). Известилац секције био је д-р Баумгартен (Угарска), који је резимирао приспеле штампане извештаје и предложио секцији овакве закључке:

„Општу дефиницију норвешког казненог законика, која тражи само изазивање или подржавање заблуде па ма којим то средством било, одбија претераност модерних реформаторских тежња. Правосуђе се моментално, без претеривања, не може лишити ограничења, помоћу којих је француски казнени законик од 1810 ограничио репорцију. Боље би било поред обмањивих поступака поменути још „комбинације лажи“. С техничке тачке гледишта, општа дефиниција преваре у немачком, угарском и другим законицима изгледа боља од казуистичких подробности француског законика“.

После дуге дискусије секција је усвојила предложене закључке известиочеве и поднела их истога дана по подне конгресу на одобрење. На седници целога конгреса међутим подигла се жива дискусија, у којој су нарочито живо учешће узели г. г. *Бруза*, професор универзитета у Турину и сенатор *Пјер Антони*, из Рима. Прво је нападао усвојене закључке тврдећи, да су непотребни и да му изгледају такви, да ће увећати криминалитет место да га умање. Пјер Антони је сасим разложно критиковао предложене закључке тврдећи, да су поједини изрази са своје велике нејасности погодни. Између две крајности: норвешког законика, који иде далеко, и француског, који је недовољан, по њему је најбоља средина италијанских законик, чије је одредбе о превари изложио и коментерисно. Предложене закључке најбоље је бранио *Берле* (Француска). Он је напоменуо да је превара данас узела врло велике размере, и да су злочинци отишли до савршенства у вештини извршења. Она је постала међународно кривично дело, којим се јако угрожава трговачки саобраћај. Тврди да дефиниција француског законика има празнина и с тога тражи да конгрес усвоји предлог прве секције. После дуге дискусије седница је закључена без икаквог решења. На предлог председника конгреса ово је питање одложено за сутрашњу седницу.

Председник секције видећи, да одлука секције има врло јаку опозицију и да не може проћи на седници конгреса, предложио је сутрадан конгресу у име своје и неких својих другова овакво решење:

Конгрес изражава жељу, да се извоза прегледају и поправе већ застареле одредбе разних законодавстава, које се тичу превара ка тај начин, што ће се довести у хармонију са развојем финансијских, трговачких и индустријских послова“.

Конгрес је усвојио овај предлог. За овим је *Уго Комти* (Италија) истакао, да конгрес за казнене заводе није позван да расправља и решава чисто правна питања, као што је ово. Он је сасим основано навео, да конгрес не може дати тачан одговор, јер је ово питање од велике важности, питање из казненог законодавства и криминалне политике, које се може решити после дугог, детаљног и савесног проучавања разних нарочења. С тога је он био мишљења, да конгрес не иде тако далеко у том погледу. На његов предлог конгрес је усвојио следеће:

„*Питања из Кривичног Права, које се у будуће изнесе пред конгрес за казнене заводе, имају бити сама она, која стоје у вези и која припремају решење питања о казненим заводима*“.

Треће питање:

Треба ли прикривање ствари сматрати као нарочито кривично дело, или га треба узети као учешће (помагање) у другом делу.

Ово је питање унек било једно од најтежих питања како криминалистима тако и законодавцима. Да је одиста тако, може нам као доказ послужити и то, што се с њиме сређено скоро на свима међународним конгресима за казнене заводе. Први пут је истакнуто на конгресу у Лондону 1872, за тим на конгресу у Риму 1885, а на конгресу у Петрограду 1890 било је оно формално и решено. Оно је било шесто питање прве секције: „каквим средствима би се могло најбоље деловати против прикривања и прикривача по закону?“ Одлука конгреса гласи: „Радл успешне борбе против прикривања потребно је:

1) Увести у казнени законик нарочита нарочења у циљу предупређења прикривања и то особито за лица, која се занимају банкарством или меначким радњама, продавањем драгоцености или старих ствари;

2) *Прикривање узети као нарочито кривично дело, а не као случај учешћа.*

3) Уз то треба завести прогресивно повећање казне у случају повратка“.

И после оваквог решења није оно престало бити предмет претресања како у теорији тако и у пракси. У програм овога конгреса унето је с тога, што је конгрес у Бриселу 1900 изјавио жељу, да на идућем конгресу оно буде предмет претресања. Бриселски се конгрес занимао прикривањем узгредно уз једно друго много шире питање, које је гласило: „које принципе треба усвојити да се могла одредити кривична надлежност кад је реч о извиђању кривичних дела извршених у туђини или у друштву с лицима, која живе у туђини, па била ова држављана или туђинци?“ (прва секција, треће питање). Референт секције за ово питање г. *Поатеен* (Poitievin), професор на универзитету у Паризу предложио је следећу одлуку: „кривично дело прикривања има се кривично извиђати и судити у оној земљи, у којој је исто извршено и констатовано без обзира на место у коме је извршено ово кривично дело које је проузроковало прикривање“; међутим други референт био је предложио следеће: „при-

кривање има се сматрати као самостално кривично дело а не као случај учешћа.* Но на предлог председника прве секције г. Вуалена (Vorsin) конгрес је решио, да се прикривање унесе као засебно питање у програм идућег конгреса. У многе случајева прикривање ствари сукоб закона и надлежности у Међународном Кривичном Праву, јер се често дешава, да је крађа или које друго слично кривично дело извршено у једној земљи, докле је прикривање покрадених ствари извршено у којој другој земљи. Хоће ли се и како ће се у оваквим случајевима прикривање испитати зависиће знатно од тога, да ли каквог законик прикривање сматра као нераздвојан део крађе, т. ј. као учешће у крађи, или напротив као независно кривично дело.

Јасно је да прикривање помаже крађу, али не треба заиста одвајати са своје стране да помаже помагање. Не може ипак бити сумње у то, да је штетна она теорија, која узима прикривање као акт учешћа; њене последње те теорије се најочитије показују са развијањем и умножавањем међународних комуникационих средстава, јер је на тај начин олакшан злочинцима прелаз из једне у другу земљу. Ако, као што је раније поменуто, лопов изврши крађу у Француској, а прикривање ствари преда прикривачу који живи у Енглеској, то ће француски судови, који имају да суде крађу бити тако исто надлежни да суде и прикривачу као и свима другим учесницима главног дела — крађе. Али то ће бити само теоријска и бесплодна надлежност, која ће прикривача оставити у Енглеској потпуно на миру, јер се надлежност француских судова свршава са границом француске територије; енглески судови тако исто неће моћи судити овом прикривачу, ако и у Енглеској преди нека теорија, јер ненадлежност њихова за главно дело-крађу измала би за правну последицу ненадлежност и за све учеснике, па и за прикривача. На овај начин долазимо до неказњивости међународног прикривања. Она би се неказњивост могла избећи, надзнажајући нову теорију, само тако, ако би се допустило издавање иностраних држављана. Међутим Институт за Међународно Право на свом састанку у Минхену 1883 истакао је друго решење изјављујући: „по месту је надлежан и казнени закон оне земље, у којој се налази кривац у време кад је предузимао кажњиве радње.* То значи да се прикривање има узети као независно кривично дело, које ће да прими. На тај начин добијамо, да се крађа има судити на територији на којој је извршена, а прикривање на другој територији, на којој је прикривач примио покрадене ствари: прве се, дакле, две надлежности, које се лако могу појавити и лако примењују на два кривична дела која долазе једно за другим.

Тешкоће у решавању овога питања долазе и отуда, што се мешају назови разних форми кривичног дела, које су у опште познате под именом „прикривање". С тога је потребно, да се претходно тачно одреди права правна предност *прикривања* и *надзнажавања или злочиначке помоћника*, као и показати све карактерне знаке који одвајају разлику између ова два кривична дела.

Прикривање, и по § 250 а српског законика, састоји се у томе, што виновник, било ради своје користи или не, ствари, за које зна, да су прибављене крађом, утајом или којим другим злочином или преступом, прикупи, купи, узме у залогу или иначе их присвоји или код других ради да их прогура, не узимајући међутим удела у извршењу самог кривичног дела.

Предмет прикривања према овоме су ствари, које су добијене каквом казњивом радњом. Та казњива радња може по неким законодавствима, као н. пр. по немачком § 259, бити потпуно, док по српском мора бити злочин или преступ. Злочин и преступ морали су бити средство, којим су ствари прибављене; она су дакле као свршена кривична дела морали претходити прикривању ствари. Ако се тек продајом ствари извршио утајд, то купац није прикривач, већ помагач.

Радња се састоји у томе, што прикривач правом власнику отежава поправљање ствари или га чини чак и немогућим. Код није потребно доказивати, да је прикривање извршено у своју корист, оно је неопходно потребно имати доказе, да је прикривач знао, да ствари, које прикрива, долазе из каквог казнилог радња. Према свему прикривање ствари се појављује као одржавање, или чак као забашуривање и обезбеђење противно јавног имовног стања, т. ј. има се узети као кривично дело против имовине.

Прикривање међутим не треба мешати са подржавањем или доцнијим помагањем. Подржавање, и по § 50 српског казненог законика, постоји, кад когод не извршеку каквога злочина или преступа, без претходног договора, виновнику или учесницу у знању помогне да би овај избегао казнење или да би му обезбедио користи проистекле из његовога казнилог дела.

Онај који подржава, мора је да дела хотичио, т. ј. намерно је морао да зна, да је онај, кога он подржава, учинео какав злочин или преступ у смислу закона. Према циљу, коме се тежи, подржавање се дели на лично подржавање и подржавање у погледу на ствари.[1] Лично подржавање постоји онда, кад је онај који подржава имао намеру, да кривац избегне казне. Тако би н. пр. лично подржавање било: сакривање жртве убиства, укладање трговог дела, помагање бегства и т. д. Међутим подржавање у погледу на ствари постоји, кад је онај који подржава имао намеру, да кривац обезбеди користи које је онај посигао својим злочином или преступом. Тако н. пр. кад би ко лично украденог коња знајући да је украден. Прикривање се према свему овоме појављује као кривично дело управљено против правосуђа, као спречавање државног правосуђа.

Разлика између ова два кривична дела је дакле очигледна и велика. Прикривање, као што смо рекли, састоји се у нападу на јавну или приватну имовину, оно је дакле чисто *имовинско* кривично дело, докле се подржавање састоји у нападу на државно правосуђе; оно се у оба своја облика, како као лично подржавање (обезбеђење виновника од казне) тако и као подржавање у погледу на ствари (обезбеђење користи које је виновник прибавио дајом) појављује као нека *спречавање државног правосуђа*, јер је ово спречено да пропаље кривично дело и виновника.

(наставиће се)

Др Бож. В. Марковић.

О ПАТРОНАЖУ ОСЛОБОЂЕНИКА

(свршетак)

Да ли држави или приватној иницијативи припада организација патронажа? Од каквих извора треба да живи? Да ли од прихода драгоновних или субвенције државне? Ако их држава потпомаже у којој форми то треба да буде? Који је начин најбољи да се помогне ослобођеноме? Каква средства патронажа треба да буду? Треба ли патронирати све осуђенике? Ако треба да се врши избор, како ће се то чинити и ко ће то чинити?.

Да патронаж не треба да има карактер државне установе, да треба да буде резултат приватне иницијативе, спонтаног труда, индивидуалне одавости, то је било ван сваке дискусије. Ако би патронаж имао карактер званичне установе, он би онда лично на полицијски надзор, он не би улило поверење ослобођенима, они би га избегавали... Најзад патронаж је успео свуда где није имао тај карактер. У Белгији, на пример, патронаж је био државна установа, и пропао је, те се данас приватна иницијатива заузела да га створи... Међутим од државе се мора тражити да она протекира та друштва, да им олакша да дођу у додир са осуђеницима и тако их студирају, да им пружене у помоћ новчаним средствима, да, једном речи, санкционише њихову екистенцију у очима публике... Повратите осуђенике у друштво, одржати у њему његове добре резолуције, сломити му одратност према раду, бити му јемац, наћи му рада, помагати га материјално док га не нађе, али дајући тој помоћи што је могуће мање карактер милостиње — таква треба да је циљ патронажу... Међутим патронаж не могу уживати сва ослобођени осуђеници. Могу бити патронирани само они, који се кају, који су поправљени. А да се то зна, потребно је осуђенике студирати још док су у затвору — докле рад патронажа почиње још тамо.. Између разних начина помоћи и средстава, којима патронаж ради на овоме задатку, стварање азила, прибежишта и радионица претплеа су одавише заневоке, ма да стоји факт да у Америци, Енглеској и Немачкој, где патронаж озбиљно успева, сусрећемо и та средства... Било је речи и о томе, како казна, наред свога личног карактера, често бива и оне који нису заслужили: децу и жену онога који је осуђен. И како се дешава, да поро-

[1] ф. Лист, Уџбеник Немачког Кривичног Права 753.

лица осуђеникова још у моменту његовог лишења слободе трпи за најобичније потребе, како се она баца у стање из кога често има сасо излаз или у смрт или у злочин, требало би да им патронаж помогне још пре него су ушли у злочин. У осталом у Енглеској држава је у обавези да се стара о деци сиромашног осуђеника... Било је питање и о томе, да ли да се они, који су условно пуштени, принуде да буду патронирани? Наједно је да то не би требало чинити. Условни отпуст је увек један период казне — патронаж је једна хумана акција. Та се два средства међусобно помажу, служе истој циљу, али со не замењују. Патронаж не може да замени полицију...

И после свега тога конгрес је, на предлог Француза Лелеброна, реферата III конгресне секције, донео ову одлуку:

Конгрес, убеђен да је патронаж ослобођених осуђеника неопходна допуна реформаторског режима у казненим заводима, мишљења је:

а) да има места организацији ове институције, назива ју приватну иницијативу да је отвори са протекцијом државном, али увек избегавати да јој се да званичан карактер;

б) да би патронирање ослобођених осуђеника било пуно у њиховог корист, треба да буду патронирани само они који су за време свога лишења слободе дали доказе о своју поправци, констатованим било преко заводске управе било средством самога патронажа, и

в) да треба засебних патронажа за жене, а засебних за жене, а по могућству, овај други да буде поверен женама...

После путоратета, кога је патронажу дао тај конгрес, сусрећемо се са његовом живалом организацијом. Доцније криминалистичка конгреси редовно су му поклањали пажњу, препоручивали га, усавршавали му средства. У свима државама он је разгранат, и постоје национални савези тих друштава, а од скора установљена је интернационална у. ија друштава за патронаж ослобођених осуђеника са начелним циљем...

Остаје ми сада да кажем још само то, како патронаж еуикционише, којим се средствима служи за остварење свога циља.

Свако друштво за патронаж ослобођених осуђеника има своје статуте изашу потврђене.[14] По њима друштво има свога председника, подпредседника, благајника и секретаре. Чланови су редовни, помажући, утемељачи, почасни. Чланске улоге је ексклузив. Управа друштва администрира и управља средствима на остварењу друштвеног циља.

Што се тиче средстава она су многобројна и разноврсна, слабија и јача.

Друштво се најпре има да стара да популарише идеју о патронажу, и да за чланове придобије наручито занајаће и раднике. То се постиже пером и речју. У сваној држави има специјалних часописа, који прате науку о казненим заводима и развитак и рад патронажа, а у исто време држе се о патронажу популарна предавања.

По том друштво, преко својих способних и стручно спремних чланова, студира осуђенике у заводима, труди се да га познакроз, да му слаба његове склоности, слабости, јачину воље и морала, утиче на њега. Кад се у једном заводу одаберу они које треба патронирати, друштво их на дан њиховога ослобођења прима. О сваком ослобођеном осуђенику имају се подаци, и друштво их чува. Они, који походе осуђенике у заводу, имају наручите формуларе за извештај друштву, у којима се извештавају: име осуђеника, место рођења, године старости, зашто је и кад оставио место рођења, стање породице, подаци о њој, средства и начин живота пре осуде, узрок осуде, трајање казне, је ли раније осуђиван, узрок тих осуда, и мишљење онога, који је дотичног осуђеника студирао.

Да би се помогао моралисаторски утицај савременог режима у казненим заводима, друштво за патронаж држи осуђеницима разна предавања, сходна самоме циљу... Што се тиче поправке осуђеника читањем књига, она није сигурна. Славни француски правник, Видал, пише о осуђеничким књижницама овако: „Осуђеници, који читају књиге, набављу увек оне у којима има авантура, путовања, романи, књиге које подгревају њихову машту, пагубидају њихового духа, и које им по назују живот не у његовој стварности већ лажан. На тај начин осуђеници постају сањалице, богате се изумјама, стеку нестварљиве наде, постају безбрижни, што им омета да озбиљно схвате живот. Осуђеник увек чита оно што га забавља, никад оно што га поправља“... Криминалистичка међународна конгрес у Паризу 1894. г. третирао је то питање, и нашавши, да осуђеничке библиотеке не помажу поправци осуђеника, донео је ову одлуку: „На свом је месту дати осуђеницима једну недељну публикацију, чије би се уређивање поверило људима, који добро разуме циљ казненог завода, и подвргло контроли највише администрације казнених завода.“

Сам, пак, патронаж ослобођених осуђеника може да буде двојак: индивидуалан и колективан.

А.) *Индивидуални патронаж.*

Кад једно друштво за патронаж ослобођеника патронира бившег осуђеника, оно је дужно да му у првом трепутку или пружи новчану помоћ, или да га одене, или да му прибави алат, или да му да средства за привремено склониште. У најкраћем року друштво му нађе рада или службу, и увек је препоручљиво, да ослобођеник ради посао, који је упражњавао пре него што је дошао робије. Ако је ослобођеник занаџија или радник, друштву је дужност да му мајстора упозна са њиме, да га посвети у циљ патронажа, и препоручи му наручито поступање. Има земаља у којима чак друштво даје извесну награду онима, у чијим се радионицама ослобођеник својим поправи... Ако је ослобођеник на добре породице друштво га мири с њоме и њој враћа... Ако је болестан упућује га у болнице, бање, и спроси трошкове око лечења... Ако је ослобођеник из другог краја и ако је потребно да се настани у свом завичају, друштво га спроводи тамо, и препоручи га тамошњем друштву за патронаж.. Најчешће, ако није ослобођеник лишио у године, друштво му изделеству помаже у пословању са сајгда. Тај начин дао је најбоље резултате... Ако би ослобођеник хтео да остави своју отаџбину, друштво га помаже, дајући му путна трошка...

Б.) *Колективни патронаж.*

Средства су колективног патронажа: привремени, азили и прибежишта и стални азили и радионице.

Ја сам већ напоменуо, да неки криминалисти не одобравају колективан патронаж, и да их је то чак опредељило да буду против њега у начелу. Они тврде, да азил компромитује дејство казне, дејство бежије, и да их не треба ни у ком случају одржавати.

То је питање на разним криминалистичким конгресима третирано, и на конгресу у Риму, после говора талијанског криминалисте Равиолија, оно је негативно решено. Међутим, доцније, конгреси су га чак и препоручивали, а конгрес немачких криминалиста 1896. нарекао на ложе, да ослобођеног осуђеника треба натерати доклеко год му се не буде нашло рада ван друштвене радионице.

Несумњиво је, да се то питање може дискутовати, и да има разлога како против установе азила и радионица, тако и у њихову корист. Оно је непрестано предмет живих дискусија, и ако приставиште азила, прибежишта, радионица, једном речи колективног патронажа, чине све, да му прибаве грађанско право.

Непрестано на становништву, да је циљ овим чланцима да у неколико разних црта прикажем патронаж ослобођеника, нећу и да улазим у детаљисање његово, његовог начина рада, његових средстава, а још мање да потражим целокупну борбу присталица и противника патронажа како у начелу тако и у појединостима. Додаћу само то, да је патронаж ослобођеника и потребан и користан, да је оно као установа млада али са надом на живот и трајање, и да су му средства још неусавршена. Али као средство у борби против криминалитета несумњиве је снаге.

Париз, 1905. **Милорад Н. Ст.**

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(СВРШЕТАК)

Од чамности до верности само је један корак. По неки пут то се обеје појављују, неки пут стоји једно поред другог или једно над другим. Питање о верности жене је од спопедиога значаја, али оно у процесима многим о делинтима игра врло важну улогу и питање и доказу добија са свим другачи изглед, чим се утврди верност или неверност женина. Уопште мишљење људи о верности жена није Богзна како високо. Још је најмање мислио

Diderot, који је тврдио да нема тако и толико верне жене која најзад, не би бар у помисли престала бити то што је. Али тим није много речено, јер мислима сви смо ми грешници; но жене имају више но људи наклоности за грех. Наравно сексуалним моментат има најчешће кривице у том; али тај моменат није једини нередован. Много томе доприноси и потреба жениних за променом. Много појаве неверства женског нису у недовољном задовољењу сексуалног нагона, него у тежњи женској за променом. Goltz вели да чак и образоване жене не подносе стално и трајно равномерну срећу и осећају непоштени нагон и жељу за „авантурама и будалаштине, што доноси животу неку промену.... А ако какав криминалиста хоће да зна средство и начин, како се може докучити да ли је једна жена била верна своме мужу, то нека је запита шта наведе да сама призноведа: да ли ју је њен муж кадгод занемаривао и свакг жена, која се жали на занемаривање од стране свог мужа јесте неверна, или је на путу да постане неверна...

И љубав улази у област криминалистике. Али то није она љубав коју описаху Петрарка и Шилер, Шекспир и други велики песници. Те љубави нема у судским актима. Она љубав, с којом криминалиста и суд имају посла, јавља се у другачијим облицима и формама и има специјалне особине и одлике. Има чак и у најнижим слојевима друштвених и народним жена, које верно поред мужа иду кроз живот, кроз највеће беде и невоље, које подносе и глад и жеђ, и зиму и жегу, и те су појаве исто тако велике и за поштовање, као и оне, што их песници опевају. Али, кад жена из љубоморе учини злочинство, или се баци у пагуља каквоме никоговићу и ненаваљу, или кад чини најгње наказности какво своју супарницу, или кад подноси и најстрашније и најсрамније злостављање, или кад чини многе друге ствари, који је тај, који узима у обзир њену љубав? Она учини како било злочинство; узму се обзир олакшавне околности и буде кажњена... Али ко још води рачуна о љубави женској у стотине и хиљаде незнатних случајева, где љубав и једино љубав жениа јесте једини подстрек и једини параграф? — Љубав и љубомора иду под руку. Свети Августин још рекао је: „Ко није љубоморан, тај не љуби.[6] Љубав и љубомора су кореватни појмови. То потврђују и пословице многих народа. „Дим, кашаљ и љубав не дају се сакрити".

Ако је жена учинила злочинство из љубоморе и за то се траже докази, онда је наивно питати је: да ли ју је љубомора мучила. Карактеристично је како жена даје израза своју љубомори. Преварени жена управља сав свој гњев према супарници, која јој је мужа отела, а њему ће радо опростити, ако само верује да његово срце њој припада. Врло се често дешава да на дан каквога венчања изненада каква женска налети не на младожењу, који је ту остављо, него на младу, која јој је њега одњамила и отела.

Други моменат женине љубави је страсна преданост човеку. Kuno Fischer вели: „Природа је жени дала потпуну преданост човеку", а George Sand вели слично: „Љубав је добровољно ропство, коме тежи женина природа." У тој и таквој љубави или преданости лежи објашњење при случајевима где се воља једне жене потпуно покори човеку. Пода ли се и привргне свесно човеку жена, то га она онда никад не оставља и заједно је с њим и у приликама најсрећнијим злочинствима. Још су у сећању имена чувених злочинаца и разбојника наших: Малуша, Петра Кобиљаца, Војка — сви су они имали у својим милосницама највеће помагаче.

Има жена које трпе најстрашнија злостављања од својих мужева или милосника и оне то трпе, трпе драговољно и ни једном се речи не жале, нити протестују. Узалуд ће се тражити други узрок тој појави; он лежи у правој жениној љубави. А то је за то или отуда што је, као M-me Stael изводи, љубав човекова једна епизода у животу његову, а за жену љубав је то исто што и сав живот. „Права љубав свеважује све, опраша све, подноси и трпи све" вели и само он. Писмо.

Сем љубави, пристојн и пријатељство између човека и жене и оно се не може одрицати. Нема сумње да су ређи случајеви пријатељства, где су искључени сексуални мотиви. Три су облика у којима се то чисто пријатељство јавља између човека и жене; први је случај где као поноска старост те односе омогућава, затим где је пријатељство из најранијег детињства и где је другим годинама и другим случајевима одоле остао и задржао се братски и сестрински и где су најзад обоје тако природом створени да она некра која пали људе у њима остаје вавда угашена. Наравно случајеви односа пријатељства ређе се јављају у „кривичним процесима. На пријатељство међу женама — нико много не полаже. А. Кегг у свом делу „Sous les tilleuls" вели да је пријатељство двоју жена вавда један комплот против треће жене: а Diderot додаје: „Има једна тајна веза између жена, као и међу свештеницима једне вере: они се увијамно мрзе, али узимају једна другу у одбрану и заштиту". Најзад љубав и мржња су једно исто: једно је позитивно, друго негативно. И тачна је она реч: „Ако те нека жена мрзи, то је знак да те је волела, да те воле, или да ће те волети". Жена, која мрзи, кад се свети, може свашта учинити. Осветољубност је специфична женска особина. Кад је где какво злочинство из освете учињено, онда прави криминалиста не греши ако прво посумња на женску или на човека са женским одликама.

У вези са гњевом и мржњом стоји женска свирепост Lombroso је изнео читав низ документата о женској свирепости и бестијалности. Неоспорно је факат да жене куд и камо радије гледају стрељање злочинаца, него људи. Италијанске позитивисте тврде да се послом тровања у већини случајева жене баве. Колико је и колико жена и девојака уништило своју сопственн пород без страха, без гњушања, само да би га се отресли и да би избегли пругу и презрење, брига и муке, које дете собом на свет доноси...

Најзад, ваља имати да уму, осећање женино. Човек хоће да га поуме и разуму, жена да је осете. Што човек свешћу и умом постиже, то жена постиже осећањем. Много особине душевне код жене зависе од осећања и у вези су с њим. Шопенхауер лепо каже: „Жене су милостиве, сажаљиве, али у свему ће се таче правичности, оне стоје ниже од човека. Неправичност, то је њихна основна и главна погрешка." Изајући у свом кругу и сувише осећања, немају у њему места за правичност. Уз то ваља узети у обзир и слабост женину. Жена је у сваком погледу слабија од човека — психички и физички. Али неспорно је да жена може много, врло много да поднесе. Слабост женина лежи у њеној вољи.

Укупно узевши: жена нити је боља, нити гора од човека нити је мање достојна, нити више достојна, него човек што је; она је само другачија, него што је човек и, као што је све у свету и природи створено по своме циљу, тако је и жена створена. Њен циљ њена биће и опште дедеље. Циљ њена биће и опстанка није исти, који је и човеку и за то је она и другачија и разликује се од човека свима својим особинама.

XIII.

У делокруг рада Криминалне Психологије потпадају и деца, било као кривци или као сведоци. Сасвим је погрешно према деци поступати у кривичним сварама и питањима као са одраслим људима. Овде долазе наручито у обзир недовољна развијеност, оскудица искуства и познавања дечјег, ограниченост знања. Телесни склоп дечји и покрети његови са свим су другачији од склопа и покрета одраслог и зрелог човека; храна је другачија, другачија су дејства тућих утицаја и утицаја. Према томе дете је у психичком погледу и односу свршено различито од човека и у криминалистици захтева наручито поступање. Разлика између човека и детета није само у ступњу; она је есенцијелна.

На живот деце многи су писци и научници обраћали озбиљну пажњу и постоји врло богата литература по том предмету. Од старијих писаца наручито треба поменути Лока, Кабаниса, Еразма, Дарвина и Херварта. Новији писци свестрано изучавају душу детињу и њен развиће. Познато је дело Прајерово: „Душа детињв," које је делом и у изводу и на српски преведено. Но осм њега на том предмету су радили и раде Sully, Trasi, Shinn, Ferriani, Mogeau, Baldwin и многи други писци.

Не треба бити наручити познавалац деце, па да се зна, да су деца обично искрена и чесиија, него што су одраслн, да уопште добро посматрају, да су несаинтересована, али да су услед неразвијености подложна утицају других лица. И тај је утицај на децу врло значајан. Уопште може се рећи да деца имају у себи извесну количину осећања правичности; она се непријатно осећају кад се с њима другачије поступа него што он то заслужује, но често дете има своје сопствено схватање о томе шта неко заслу-

жује, а шта не. Деца се имају мало да брину о оном што је око њих, о том имају мало да мисле и стога имају добро памћење; наравно то је памћење конструисано једино на основу онога искуства, што га само дете има. Карактеристично је што Венеске у свом делу „Прагматична Психологија“ износи. Да тврди да деца мало познају вредност и цену живота и често пред смрћу стоје без икаква страха. Отуда се и обраћикана у опасним праликама жураје и смелост детета, где се одрасли човек уплаши и стрепи. Што се тиче разлике између мушке и женске деце Löbisch оно саопштава „Женска деца памте лица, мушка имају боље памћење предмета и ствари. Девојчица је радознала, дете нак хоће да зна; оно што му не испада за руком, за шта нема љубави ни талента гура и одбацује од себе. Дете се узнемирује посведневно све више у свет појмова и представа, а девојчица о читавом реду предмета не мисли као о раду или класи. него их замишлаа као појединачне ствари“.

Нема сумње интересантно је дете као сведок пред судом. Грос је још у првим својим делима утврдио, да су деца у извесном погледу, најбољи сведоци, јер на њих не утичу нарочита заинтересованост, нити страсти, као на човека. Дете је одлично као посматрач и сведок; оно прати радње и догађаје с пажњом, посматра све што се око њега дешава, комбинира и перио понавља све што је видело. Девојчица већ није таква. — Ми мораме по могућству стајати над хоризонтом дечјег схватања. Постоји разлика у појмовању и схватању између варошке и сеоске деце. Сеоско дете ни појма нема о електричном осветљењу, о трамваји и том подобном, а бина да варошка деца ништа не знају о најобичнијим сеоским предметима. Америкаиски лекар Stanley Hall проучавао је у Бостону шестогодишњу децу и утврдио је да 14% њих видели звезду на небу, 45% никад не беху у селу или пак варсши, 20% не знађаху да млеко добијамо од краве или овце, 50% није знало да се дрво за гориво сече и узима из горе; 13 до 15% није могло да разликује разлику у бојама зелено, плаво и жуто, а 4% никад не знађаху за свињу да постоји. Karl Lange у свом делу „О апперцепцији“ посматрао је 500 деце школске, и нашао да 82% њих видели изласак сунца, 77% залазак њих посматрали, 37% није видело њиву, 49% никакву бару, 80% њих видели шеву, 37% није никад било у шуми, 52% никад на брегу а 72% није знало како се леб од шеница припрема. Binet и Henri посматрали су чулно примање код 7200 деце и утврдили су да су дечја чула уопште врло оштра и тачно развијена. Што се тиче познавања појава и причања код деце мишљења су са свим супротна. Montaigne, Bourdin и Maudsley мисле да деца лако а јеетино лажу. Mittelmaier нагласиава да деца не могу бити никакви сведоци због њихове површности и младачке фантазије. Насупрот њему Herder и Soden сматрају да су деца одлична као сведоци. Löbisch вели: „Ако једно дете и каже неистину, то оно још не лаже; оно каже шта му је у тренутку у души; да ли то објективно, изван њега тако постоји „или је то тако само у његовим мислима, то не зна ни само дете и мало га се то и тиче.“ Наравно, не треба сметнути с ума, да у свести и разумевању дечјем у ономе што дете опажа, има доста недостатака. Нарочито се тај недостатак у схватању времена опажа. Још и данас врло лако мешају мали деца, а између онолад и прошле недеље не постоји никаква разлика; које дете то разликује оно је већ одмакло својом интелигенцијом. Сналазо, у овим и оваким случајевима, мора се индивидуализирати. Најважнија су „закључке, под којима дете расте и успева и круг у коме се креће развија.

Има писаца који дели приписују многе и велике погрешке. После Ломброзових саопштења уиило је у моду и навику да се свако, па и најгоре злочиначко истражује још у добу детињета злочинчева. Чим се утврди да има урођених злочинаца, онда је несумњиво тачно, кад се сматра да има деце злочинаца. Нарочито се наглашава да су сви сиромаи и нечовечни људи у детињству били сиромаи и суровци. Поменута ваља Нерона, Калигулу, Каракалу, Луднка XI, Карла IX, Луднка XIII итд. — У првим данима њиховог детињства они су били врло сиромаи. Ferriani је изнео у свом делу, Minorenni Deliquenti“ многобројне примере дечје сиромаштн.

Има деце која врло рано постају рђава. Ту своју покварености она не могу да сакрију; на пр. зна, да је забрањено пушити, да је то грех и злочинство; али не зна да је на пр. фалсификовање, прављење лажна новца, неделадја и т. под. забрањено. Кратн је забрањено, али дете апак сматра за допуштено, да сме и може узбрати крушку или јабуку из суседиог башге. Кад дете намами на пр. од ујака паре, као да га је тобож отац послао, оно зна да је то забрањено, али не зна да је то судски кажњиво дело. Дете је осим тога, већи егоист него човек и стога често не зна да иађе границу између допуштених и недопуштених поступака. Где је у питању личност детиња, кад расуђује дете, онда оно не уме бити објективно. На онда и ово вала имати на уму: многа деца, кад нешто забрањено раде, просто подражавају, раде оно што су од старијих видела. Стога је и одговорност дечја у кривичним поступцима мања, него код људи.

Уопште не може се реки нити доказати да су деца рђавија од одраслих: искуство нас учи да претварање, срачунљива злоба и пакост, самоважност, смишљена лаж код деце се много мање и ређе јавља, него код људи што то биза.

М. Павловић.

Борба против интернационалног криминалитета

(свршетак)

У групи међународних заразница прво место заузимају међународни „хохштаплери,“ који представљају аристократију међу злочинцима. „Хохштаплер“ је израз, који је тешко дефинисати, јер се не може тачно рећи где престаје обичан варалица а где настаје „хохштаплер.“ И једни и други усиљавају се да изигравају отмене људе са великим, обично племићким именима; и једни и други одевају се и понашају као прави „џентлмени.“ Главна карактеристика међународног „хохштаплера“ у томе је, што врло ретко удара непосредно на жртву, већ то обично чини преко неке треће личности. На супрот међународним преварама, који се обично јављају као дружине, „хохштаплери“ раде већином у друштву са каквом женском, коју обично представљају као своју жену.

Као друга група међународних заразница, долазе *варалице с картијама од вредности* и *фалсификатори*. Појаву њихову изазвао је велики преокрет у новчаном саобраћају у току прошлог века. Докле се покада на пут кресало о готовини новцем у џепу, данас се путници обично служе чековима и кредитним писмима, који су врло често предмет преваре и фалсификата.

У трећу врсту међународних заразница долазе они, који своје жртве обмањују путем новинарских огласа. Њима им своје посредништво при женидби, у добијању зајма, за набавку племићких титула, ордена, докторских диплома и т. д. Циљ је оним заразницама, да од својих жртава измаме што веће суме „*хонито*“ посла, и на ономе се обично свршава цела ствар.

Четврту групу међународних заразница чине *међународни конкари*, који своје жртве пљазе по великим светским купатилима, морским бродовима (путничким), железничким *express-ima*, и пљачкају их помоћу лажних карата, и назад.

Последњу групу међународних заразница сачињавају *лажни прослави*, који, на основу енигмарних недостатака, путују по целом свету и просе. У овом циљу они са собом обично носе и фалсификована лекарска уверења, или званична документа, којима се свака уверава да су они доиста тешковеиси, слепи и т. д. Једну подврсту ових заразница чине тако звани „*сестски путници*,“ које се тобож кладе да без икаквих средстава обиђу око света.

Поред ових главних група међународних допова и заразница има још, као што смо напоменули, и *такних међународних злочинаца који праве лажан новац и тргују с белим робљем*.

На супрот међународним заразницама, које су ретко кад организоване, међународни фалсификатори лажног новца у чек су организовани. Често се на једном крају света кује лажан новац, да се тек на другом протури. У ову групу долазе и фалсификатори таксених марака.

Што се тиче трговине *с белим робљем*, оно је по самој својој природи интернационалног карактера, а процеси последњих година доказали су неоспорно и постојање интернационалне организације злочинаца *у* овом циљу.

* * *

Како се односи међународни злочин, који располаже свима напрелима модер-

ног сазбраћаја и технике, према данашњем кривичном законодавству, и какним средствима располажу више власти за њихово сузбијање? Да ли су ова средства довољна? На ова се питања без икакког околишења мора негативно одговорити. Данашње кривично законодавство датира се, махом, из времена, када је већина међународних злочина данашњег облика још и постојали. Многе и многе одредбе данашњег казненог законодавства и неизмерене су и недовољне да спрече њихов развитак: међународног злочина. А да и не говоримо о уговорима о издавању злочинаца (екстрадицији), који су скопчани с толиким тешкоћама и формалностима, и који неоспорно, омогућавају многим злочинцима да избегну казну.

Али, издавање кривца — екстрадиција — није скопчана само с тешкоћама и формалностима, већ у многим случајевима не може ни бити. Тако, на пример, Сједињене Америчке Државе за преваре и утаје издају кривце само онда, ако је у питању преварена државина новаца. Исто тако и Италија издаје за преваре само у оним случајевима, ако вредност прелази преко 1000 динара. Један међународни злочинац, који је преварено или покрао најзамашније суме приватним новчаним заводима, може, дакле, уживати на миру плодова свога злочиначког рада у Сједињеним Америчким Државама, који год ито и међународни лопови, који су украли новчанике у коме није било више пуних 1000 динара, могу њих авила у Италији. Што је најгоре у целом овом послу, то је, што се све ради дипломатским путем. Прва надлежна кривична власт доставља слушај својој претпостављеној власти, ова министру унутрашњих дела, овај опет министру спољних послова и тек овај посланишту државе у којој је кривац. Дала процедуре потпуно је обратно злоч. Министар спољних послова обраћа се министру унутрашњих дела, овај полицијској дирекцији, а ова опет власти у којој се налази кривац. Још је горе, кад је правац у коме је злочинац побегао непознат. У овом случају, домаћа држава мора мозити многе и рашне драже за легално тражење, и ова се жалба обично доставља дипломатским путем. Да су овакве појаве веома нежелосне у веку данашњег сазбраћаја излишно је, мислимо, и доказивати.

Ми стојимо, дакле, пред двогубим актом:

1. Међународни злочини расту са непрекидним развитком сазбраћајних средстава како по броју тако и по опасности, и

2. Ова опасна појава не може се сузбити средствима која нам данас стоје на расположењу.

Питање је: какве се мере имају предузети да се овоме злу стане на пут?

а). Данашње кривично законодавство треба модификовати. Овом прилком мора се обратити нарочита пажња на међународни злочин. Казне за злочине по закону треба повећати, а при њиховој осуди узимати у обзир и казну која је изречена у страној држави!

б). На место многобројних конвенција о издавању криваца, које данас постоје, и које су пуне празнина и нејединости, вало би закључити један светски уговор о издавању криваца, сличан уговору о међународном поштанском савезу.

в). Директан сазбраћај између полицијских власти у свему што се односи на међународни злочин неопходан је. Дипломатски пут, као што смо видели, и спор је и тежак. Само на овај начин биће омогућено успешно гоњење побеглих злочинаца, отварање њихових међународних односа и прикупљање потребног материјала за објашњење извесних кривичних дела.

г). Да би се, пак, овај материјал могао прикупити и корисно употребити, потребно је да се у свакој земљи установе централне управе за сузбијање међународног злочина, које би прикупљале материјал из целе земље и разменивале га са сличним јој властима других земаља. Могло би се још и допустити, а то би чак и било веома корисно, да се и чиновници ових управа међу — премештају — из једне централе у другу. Поред добити у односима између појединих централа, на овај начин и сами чиновници усавршавали би се у знању страних језика и познавању страних злочиначких типова, што би им опет веома користило по повратку у отаџбину.

д). Као последња мера за сузбијање међународног злочина, јесте централни полицијски лист, који би излазио 2—3 пута недељно на француском, немачком и енглеском језику. У овом листу износиле би се све важније потернице, хапшења, па и само извршене злочина.

* * *

Имајући у виду све изложено, конгрес је донео овај закључак.

1. *Као последица развитка савременог међународног сазбраћаја, јавља се и међународни злочинци, против којих се морају употребити и међународне мере.*

2. *У овом циљу морају се у свакој земљи установити што пре централне управе, које ће прикупљати и једна другој узајамно достављати потребна обавештења о међународним злочинцима. Управе ове користиваће непосредно међу собом, и*

3. *Позива се управни одбор, да се обрати ми државе, да сазову међународну конференцију за израду међународног уговора против међународних злочинаца.*

Д. Ђ. Алексић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Једна одлука Касационог Суда.

Касациони суд, на основу тач. 1. § 16. Закона о своме Устројству, донео је, у општој седници својој, начелно решење о питању: *да ли казивање повређеног вреди као основ подозрења из тач. 5. § 121. крив. с. пост. кад је оно усамљено и као сваке никаквих других основа подозрења против оптуженога лица?*

Начелно решење гласи овако:

„У поступку о кривичном поступку установљено је правило: да исказ приватног тужиоца, као повређеног или оштећеног лица, сам по себи вреди као доказ само онде, где то Законом изричито наређује; иначе, у осталим таквог наређења законског, исказ приватног тужиоца као непосредно интересованог лица у кривичној парници, равна се сведоби једног сувишног сведока и као доказ могао би важити само тако, ако би се он још и чиме другим потврђивао.

Ово је правило усвојено и у нашем законодавству, јер су у законику о поступку судском у кривичним делима изречно побројани случајеви у којима и у којој мери исказ приватног тужиоца сам по себи као доказ вреди. Тако:

1. По тач. 1. и 2. § 230. кривич. суд поступка, исказ приватног тужиоца може да буде потпун доказ о какавим кривичног дела и отежавајућим околностима, као и о количини штете причињене кривичним делом и у чему је она штета учињена;

2. У тач. 3. § 123. крив. суд. поступка узима се као ближи основ подозрења — полудоказ то, кад би повређени или оштећени, на саслушном часу, изнесено лице определило — за кривца означио, а не би се о томе саслушати или заклети могао;

3. Исказ приватног тужиоца узима се као ближи основ подозрења кад у опште тужилац, као повређени, какво лице за учињеног кривичног дела означи — тач. 5. § 121. крив. суд. пост.

Према овоме, и кад Закон у тач. 5. § 121. не захтева да исказ повређеног мора бити још и чиме другим несумњивим потврђен, већ наречено предњаја, да исказ повређеног сам по себи сачињава основ подозрења, — онда неоспорно исказ повређеног може да сачињава основ подозрења из тач. 5. § 121. и у случају кади би он усамљен био.

Ну, и ако исказ повређеног и усамљен може да сачињава речени основ подозрења, Касациони Суд примећује, да ово не мора да буде у сваком случају, већ то суд има у конкретном случају, с погледом на ово што је изложењем кривице констатовано, по закону да оцени.

На основу напеденог, Касациони Суд на постављено питање решава:

Да исказ приватног тужиоца као повређеног вреди као ближи основ подозрења из тач. 5. § 121. крив. с. пост. и онда, кад је усамљен, т. ј. кад ваше никаквих других основа подозрења против оптуженог нема, само ако он садржи услове из § 118., тач. 6. под 2. § 226. и § 239. крив. с. пост., што ће суд по својој дискреционој власти имати у сваком поједином случају да оцени, с погледом на све што је изложењем кривице утврђено."

Бр. 11426. Из опште седнице Касационога Суда, 9. децембра, 1905. године у Београду.

Чл. 38 в Уредбе о касапницама

Суд општине тополске својим закљученим актом од 17. јануара тек. год. Бр. 97., достављо је начелнику среза јасеничког, да се на атару општине божурачке, а уз сам атар општине тополске, у гају и шуми под „Опленцем", налази касапница, коју је божурачка општина издала под закуп извесном Д. М., из друге, суседне општине, па је молио, да се рад у овој касапници забрани како у интересу прихода општине тополске, тако и у интересу здравља и имовне безбедности околних становника, пошто се закланна стока не прегледа, а „постоји и јака сумња о правном прибављању исте."

Пошто је извршена потребан полицијски увиђај, и истим констатовала: а) да се место на коме је поменута касапница, налази ван села, у пољском атару општине божурачке и да је удаљена од атара општине тополске свега 3 корака; б) да се стока које на самом месту где је изграда за касапницу (у виду колебе) ни чега се са поматрношњу може закључити да се она не прегледа пре клања, и в) да у близини касапнице нема никаквих кућа и зграда — села, — среска власт решењем својим од 3 марта тек. год. Бр. 5080. забранила је општини божурачкој даље држање и издавање под закуп решене касапнице.

Ово решење среске власти имало је основа у члан XLI. казненог законика.

По жалбама заступника општине божурачке, и начелство округа крагујевачког и Министар унутрашних дела одбацили су решење среске власти, али је Државни Савет преиначбама својим од 18 прошлог м-ца Бр. 8310. поништио је решење Министрово са ових разлога:

„По тач. 38. под а., наведа и допуна од 24 априла 1868 год. (збор XXI стр. 15.) Уредбе о касапницама," општински суд при давању касапница под закуп одређује место за продају меса, које нађе да је у обиму села најудобније.

Сем тога, по чл. 95 тач. 1—2—5—6 и 7 зак. о општинама, општински суд као полицијска власт у атару општине, над којим се његова власт по чл. 5. простире, стара се о чистоти у месту и околини, о јавној безбедности лица и имања, о одржању здравља људи и стоке, даље контролише промет хране и других предмета који су од утицаја на људско здравље, и води надзор над мерама, касапницама, механама, кафанама и т. д. и по чл. 94 под *б.* поменутог закона и његових наведена и допуна од 3 децембра 1904 год. изриче казне за иступна дела из части III. крнвич. закона.

Као што се види из записника полицијског увиђаја Бр. 5079. општина је божурачка на основу прописа уредбе о касапницама дала под закуп касапницу, и одредила место у своме атару, на тромеђи између ње, општине тополске и жабарске.

Ово јој среска власт није могла забранити само са претпоставке, да она не може ово главни XLI. водити надзор над касапницама, и вршити санитетске мере. Ако би то и постојало, среска власт као надзорна по чл. 142 — 143 и 146 закона о општинама, има права да општинску власт опомене и упућује на тачно вршење законских прописа, општинске органе да казни, и да у смислу чл. 148 и 149 поменутог закона тражи да се уклоне са положаја, али ни у коме случају није законом онлашћена за забрањује касапнице на месту где је општински суд одредио и где она постоји, као што се у жалби представља од пре 40 година, те тиме општину лишава једног дохотка.

Не може остати ни разлог у Министровом решењу, да се касапнице по уредби касапској могу држати само у селу, јер под изразом у Уредби „у обиму села" има се разумети атар на који се по чл. 5. зак. о општинама власт општинска простире. Овако се има разумети у толико пре, што се клано стоке пруши ван места (варошн или села) на санитетских разлога."

Користећи се правом које му даје чл. 20 саветског пословника, г. Министар је на предлог саветске примедбе дао ове противразлоге:

„1. Општина божурачка отворила је касапницу ван села, на с моју границу свога атара, а до саме варошице и села Тополе, искључиво у циљу спекулације свога предатора и свој, а на очиту штету општине тополске, која се противу таквог поступка жалила.

2. По тач. 3з под е. измена и допуна од 24 априла 1868 год. збор. XXI, стр. 15) уредбе о касапницама, касапнице за продају меса могу по лојати у „обиму села," а не „у обиму атара." Из самих речи „обим села" нпак се, да законодавац није мислио на цео атар сеоски, што би у осталом било и непримерно да се клање, које се отварају ради потребе села, удаљују од истог на саму границу атара.

3. Надзорна је право и дужност општине бужурачке по чл. 95 тач. 1, 2, 5, 6 и 7, и чл. 94 тач. 4, под *б.* закона о општинама, кад се зна: да нити часница општински могу контролисати ову касапницу, удаљену од села, на самој граници атара, нити ово село може само због те касапнице држати и плаћати нарочите контролоре ради надзора о испуњавању санитетско-полицијских прописа; нити пак због тога може среска власт контролисати општинску у вршењу њених дужности, пошто би зато морала имати нарочите органе, који би стално седели на „Опленцу."

4. Надзорна је власт имала права и дужност, да касапницу на тако удаљеном месту, на граници атара, забрани како с обзиром на интересе општине тополске, тако и по распису од 4 јула 1891 год. Ј№ 4641; Ј№ 9605.[1] који има основа у §§ 12 и 43 закона о заштити од сточних зараза у опште и о мерама за угушивање тих заразе, у коп закону имају основа и правила за преглед стоке и меса од 7 новембра 1883 год. Ј№ 696; додатак овим правилима од 4 јануара 1883 године Ј№ 2008 и распис од 11 јануара 1888 године СВр. 208.[2]

5. Ако Савет остане при своме посматрању, онда ће то бити врло штетан преседан, јер би сви прописи у интересу здравља и народа и јавне сигурности били илузорни, пошто ће се у овакним касапницама, удаљеним од надзора надлежне месне власти, моћи клати не само болесна и угинула, већ и крадена стока, о повидом чега је нарочито и издат поменути распис Ј№ 4641.

Државни Савет није успоље ове противразлоге Министра, већ је остао при своме раније посматрању да су сва три разлога: и еуеске власти и окружног начелства и Министрово *неприкладна.*

Испитујући ову одлуку Државног Савета, ми не можемо да пропустимо а да не нагласимо, да она не одговара духу закона, и да је с тога у овом случају, бар по нашем мишљењу, Министар био у праву.

Поред санитетских разлога, о којима се несумњиво морало водити више рачуна, ми мислимо да је у овом случају Државни Савет погрешно и с тога, што је израз „у обиму села" идентичан са изразом „у атару села," и ово двоје никако није и не може бити једно исто.

О овој ствари радо бисмо чули и друга мишљења.

Извршне одлуке Министарске, у питањима, где је неком приватном или правном лицу, признато или оспорено неко право, не могу бити преиначаване и ништене од дотичног Министра, већ само у путу жалбе, од надлежног тела или лица. Државном Савету, који је, по чл. 144. Устава и чл. 5. закона о уређењу Државног Савета, надлежан за расматрање и оцену Министарских решења.

А. Н., учитељ, по молби својој стављен је у стање покоја, на основу чл. 62. закона о народним школама, одлуком Министра просвете и црквених послова од 27. септембра 1903. године Пбр. 13339., и пенсија му је одређена одлуком Министровом од 18. октобра 1903. године Пбр. 15738. у 1345·70 динара годишње с тим, да му се иста исплаћује од 1. октобра 1903. године.

Поводом интересовање у Народној Скупштини о пензионисању А. Н., Министар је, по расмотрењу акта, нашао, да је он пензионован 27. септембра 1903. године, дакле, после рока, у коме је, према

---

[1]) Расписом овим, које је издат на основу ч 27 устројства централне државне управе и чл. 1 и 33 закона о уређењу санитетске струке и чувању народног здравља, прописује се у главноме ово:

а) Општинске власти могу допустити у својим атарима отварање јавних кланица за тополске лоја, али само на овим местима, која би претходно била прегледана и оглашена као удесна од среске комисије;

б) О сваком овакном допуштењу општинска власт дужна је известити, у року од 3 дана, надзорну државну власт, која ће онда са *лекарском испитати:* да ли дато допуштење одговара изнетим обзирима и § 368 казненог закона, и

в) На овим кланицама мора се тачно вршити преглед стоке и меса по правилима која о томе постоје.

[2]) Санитетски зборник, књига II, св. 3-ћа стр. 185—190.

чл. 16. закона о изборима народних посланика, требао да се најасни: да ли се прима посланичког мандата, или ће задржати своју положај. На како се он позагласком задужбе примио посланичког мандата, а према поменутом чл. 16. „чиновници и сви који се иначе налазе у државној служби, ако би били изабрани за народне посланике и тога се мандата примили, губе свој положај.“ — то је он самим тим изгубио свој положај, те није могао бити ни пенсионисан. С тога је Министар 1. марта 1905. године ПБр. 4769. одлучио, да се издавање пенсије А. Н. обуставе, и исти позове, да врати целу суму примљену на име пенсије. О овоме је Министар проснете известио А. Н. својим решењем од 18. маја 1905. године Пр 8673.

По изјављеној жалби, Државни Савет, нашавши, да оспорено решење Министрово не одговара закону, и да је Министар, доносећи га, прекорачио границе своје надлежности, одлуком својом од 15. новембра 1905. године Бр. 8258. поништио га је, из ових разлога:

Жалитељу је, као што се из акта овог предмета види, Министар проснете решењем својим од 27. септембра 1902. године ПБр. 3.339. уважио молбу за пенсију, и на основу овог решења, одлуком Министровом од 18. октобра 1903. године Пр 15738. одређена му је, с обзиром на чл. 62. закона о народним школама, годишња пенсија у 1345·70 динара. Пенсију ову жалитељ је почео уживати од 1. октобра 1903. године, и уживао ју је све до марта 1905. године, када му је по одлуци Министровој Пр 4769., а из разлога, изложених у ожалбеном решењу, обустављено даље издавање пенсије.

За доношење ове одлуке, Министар није имао основа ни у Уставу, ни у закону. Извршне одлуке Министарске, у питањима где је неком приватном или правном лицу признато или оспорено неко право, не могу бити преиначавање и питање од дотичног Министра, већ само у путу жалбе, од надлежног тела или лица, Државном Савету, који је, по чл. 144. Устава и чл. 5. закона о уређењу Државног Савета, надлежан за расматрање и оцену Министарских решења.

Један случај из чл. 152. закона о општинама, где је решењем надзорне власти задржана од извршења одлука одбора општинског, као штетна по интересе општине.

Одбор општине жарковачке, у седници својој од 20. фебруара 1905. године, донео је одлуку Бр. 494. да се четворици општинских дужника продужи рок за исплату дуга општини до 1. септембра 1905. године.

Општински суд, по званичној дужности, а на основу чл. 8., закона о општинама, доставио је ону одлуку среској власти на знање и одобрење.

Среска власт, нашавши, да се поменутом одлуком крше општински интереси, јер по тач. 2. чл. 96. закона о општинама, управа општинска мора на време да наплаћује општинска примања, а не онако да продужењем рока штити интересе појединаца на рачун општине, — решењем својим од 4. марта 1905. године Бр. 2404, на основу чл. 152. закона о општинама, задржала је поменуту одлуку од извршења.

По изјављеној жалби од стране интересованих општинских дужника, Државни Савет нашао је, да је решење надзорне власти правилно, па је с тога, на основу чл. 170. закона о општинама, одлуком својом од 7. октобра 1905. године Бр. 7293. одбацио жалбу као неуземну.

Министар унутрашњих дела надлежан је, према чл. 27. Устава и чл. 7. и 10. централне управе, за оцену умесности или неумесности издатих наредби, на основу § 326. кривичног закона, од стране полицијских власти.

Управа града Београда, позвана дужношћу, да се стара о личној и имовној безбедности престоничких грађана, издала је, на основу §. 326. кривичног закона, наредбу од 24. децембра 1904. год. № 163., о грађењу и експлоатацији електричних постројa (инсталација) у Београду.

Противу ове наредбе, пуномоћник друштва „Трамваји и осветљење града Београда“ изјавио је жалбу Министру унутрашњих дела, и молио, да се та наредба поништи.

Решењем од 22. јануара 1905. године Бр. 2211., Управа града Београда известила је жалитеља, да му је жалба неумесна, и да с тога, на основу §. 326. казненог закона, неће ни слати Министру унутрашњих дела, пошто је наредба Управина, — донесена на основу законског овлашћења, — општега карактера и дејствује као закон, те као таква не подлежи жалби све дотле, докле у конкретном случају не би постојала њена примена у погледу казне или забране рада.

Министар унутрашњих дела, по жалби пуномоћника поменутог друштва, одобрио је Управино решење својим решењем од 2. фебруара 1905. године Пр 2537.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 25. новембра 1905. године Бр. 8516, поништио је решење Министрово са ових разлога:

По чл. 27. Устава, сваки има право да се жали противу незаконих поступака власти. А виша власт, као прва је жалба неоснована, дужна је жалиоцу са разлозима издати решење, зашто му жалбу не уважава.

Према овако јасној уставној одредби, Управи града Београда и Министар није могли одбацити жалбу жалилачког друштва, са разлога, што је донета на основу § 326. кривичног законика, што је она општег карактера, и што такве одредбе не подлеже жалби, све дотле, докле у конкретном случају не би постојала њена примена.

Нису је могли одбацити зато, што чл. 27. Устава не чини разлику, да ли су наредбе власти општег карактера, или се односе на конкретне случајеве, него допушта жалбу противу сваког незаконог поступка власти.

Овакве наредбе, по жалби, подлеже расматрању и оцени више власти, овде Министра унутрашњих дела, и по горњој уставној одредби, и по чл. 7. и 10. устројства централне државне управе, јер по чл. 116. и 117. само законите наредбе, које су законим начином обнародоване, имају обавезну силу за све грађане, о чему Министар има да даде своју оцену и донесе одлуку.

Са овога, неисправно је решење Управе града Београда од 22. јануара 1905. год. Бр. 2211., којим је жалба жалилачког друштва одбачена, а и ожалбено Министрово решење, којим је то решење одобрено.

Пре извршне судске пресуде, забрањене ствари, или које служе за залогу по § 686. грађанског закона ако су подложне кварењу, или се на одржање њихово мора трошити, могу се, преко извршне власти, продавати и јавно продати, на захтев повериоца, дужника, или старатеља, али само по одлуци суда, коме повериоц, дужник, или старалац треба да се са тражењем обрати.

Ф. П., овдашњи адвокат, пуномоћник Саве С., молбом од 7. априла 1905. године обратио се кварту теразијском, и тражио, да кварт, на основу § 473. грађанског судског поступка, изложи јавној продаји штампарску машину П. Ј., коју је кварт теразијски, према свом решењу од 14. јуна 1903. године Бр. 6197., оставио у залогу његовом властодавцу Сави за обезбеду дужне кирије, наводећи, да од 19. јуна 1903. године до 1 маја 1905. године, кирија за локал, у коме се ова машина чува; износи 440. динара, те услед овога настаје опасност, да ће ова кирија, која се све више гомила, онемогућити наплату и за реско старе кирије.

Уз ову молбу поднео је верни преписе пресуде привременог суда за варош Београд од 19. јануара 1905. године № 1569. донете по спору Саве С. противу П. Ј., због дуга од кирије.

Поводом овога тражења, кват теразијски решењем својим од 28. априла 1905. године № 3773. известио је молиоца Ф. П., да не може поступити по његовом тражењу, из ових разлога:

1. што по § 473. грађанског судског поступка власт може продати само оне ствари, које су за обезбеду чијег потраживања узете у попис.

2. што се из акта овога предмета види: да кварт ову машину није узимао у попис, већ је само из осталих ствари П. Ј. издвојио и као залогу за наплаћену кирију, по § 686 грађанског закона, оставио код повериоца Саве; и

3. што повериац Сава не поднеси извршну судску пресуду да је П. Ј. на наплаћене кирије осуђен.

По жалби Ф. П., ово решење кварторно одобрила је Управа града Београда, а решење Управино Министар Унутрашњих дела својим решењем од 3. јула 1905. године Пр 13664.

Противу овога решења Министровог, Ф. П. је изјавио жалбу Државном Савету,

и у њој наведо, да решење Министрово не одговара закону из ових разлога:

1. Што се ова залога, по § 686. грађанског закона, има сматрати као законска залога; и 2. што за залоге, добивене путем пописа, законодавац у § 473. грађанског судског поступка наређује: „да се отвори, које се могу укварити, или на одржање којих се мора трошити, макар се и дужник примио чувања и трошка, морају продати најдаље за десет дана од дана пописа"

Државни Савет одлуком својом од 4. новембра 1905. године Бр. 7960. одбацио је жалбу жалиочеву као неуместу, а решење Министрово одобрио као правилно и на закону основано, јер, по § 473. грађанског судског поступка, извршна власт само на основу извршне пресуде узима у попис покретне ствари дужникове (§§ 462 и 463 и 466. поменутог поступка), и мора најдаље за десет дана наредити продају оних ствари, које се могу укварити, или се на одржање њихово мора трошити.

Пре извршне пресуде, забрањење ствари, или које служе за залогу по § 686. грађанског закона, ако су подложне кварљивости, или се на одржање њихово мора трошити могу се преко извршне власти проценити и јавно продати, на захтев повериоца, дужника, или страноца, али само по одлуци суда, коме је жалилац требао и да се обрати. **М. В.**

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

РИСТА КРИЈУМЧАР

— из збирке „Из мога краја" —

Лактом о сто, ногама о под, као да се приковао, тако сео на столицу. Само да се мрдне, покрене, орозао би се, тако је укочено, укруљено, седео. Слободном, десном руком шара оканицом по прљавом столу, и, не гледајући у свираче, запоседа им:

— Свирајте!

А све јаче, круље продужава да шара по столу, по просушом вину, по мрвама од хлеба и огледним костима.

— Шта, газда? почели цигани да га питају, удешавајући ћеманета.

Он их и не погледа, већ почео јаче да се трчи, уплаче у себе, као гурајући руку дубоко у чакшире, чак назиритајући белу мараму, обвијену око главе, набијајући је све више на оштро, обријано чело. Па опет и даље шара по прљавом столу дном оканице, коју је држао по средн чврсто, грчевито.

— Што не свираш?

Окрену се одједном, и лупи оканицом тако силно, да се разбила, пресекла напола. Горња пола одскочила, а доња оста забадајући му се у руку. Крв потекла, а он не само да не диже руку, већ као да је још више притиснује, да би стакло јаче, дубље улазило у месо, те му више, што више, текла крв. Нек истекне сва!

Цигани уплашено почели да се измичу, и спремају се да беже.

Он их заустави.

— Овамо! викну им тупо. Свирај!

— Ама шта, газда?

— Свирај! Свирај *како кум чума на суд води!*

Један од њих, као најслободнији, изашао се од осталих, пришао му с врата:

— Друго, ако ћеш да ти свирамо. Да свирамо нешто мекамлиски. Да свирамо оно што председнику свирамо....

И почну крештеш, јако, да свирају, и прозукли, раздераним гласовима да певају.

Он подигао руку, да их као заустава, прекине, али брзо мисли, остани их да свирају; и он, као и пре, седи укочено, гледа тупо испред себе, гледа равнодушно како му келнер, слушче, чисти крвљу руку од стакла, умеће у њу дуван, да би крв застала, да му је после увије прљавим чаршавом, скинутим са стола.

Било је доцкан, дубоко у ноћ. По чаршији већ је ретко ко пролазио. А ноћ била топла, мрачна, тешка. Овамо, у „сали" где је он седео, сем њега и свирача никога није било. А ни тамо напред, у механи, где је келнерај и још више астала и стохица, није било никога да седи. Столови дигнути и наслоњени уза зид, столице, преокренуте и насађене једна на другу, надизале се у редовима. Спроћу келнерија, тамо у дну, по поду и по клупама, уза зид, спавали сељаци, који нису могли тога дана одмах с пазара отићи кућама, јер су им кола била удаљена. И, онако поређани један уз другога, са торбама и бисагама око глава, увијени у колије и поњаве, опнојени, прашљиви, у опанцима ненизаним по неколико недеља, с чарапама и обојцима давно непресвученим, прили су се отуда ширећи тежак, прашљив, знојан задах, и јако, уморно хркали и шикали.....

Једна једина прљава лампа, обешена у средини механе бљну велике плехане пећи, тупо и мутно осветљавала све то: и њега у „сали" са свирачима, и келнерај, уз који је дремао дечко, момак механски, цинцарче неко, ситно, прљаво, бледо, подбухло. Више је личило на женско него ли на мушко. Прљавом мокром крпом дремљиво је брисало стакла, чаше и спаки час плашљиво погледало сад у цигане, сад у газда Ристу. Једва чекало кад ће се и он дићи и отићи. Али кад год би га тако погледало, увек би се и тупо, понизно смешкало. Бојало се да Риста не примети како једва чека да он иде из механе, јер ма да га је, откако је оно у овој механи, сад први пут видело у њој, ипак слутило је за њега.

Био је то тај чувени и страшни кријумчар. Истина, сељак отуда са саме границе, али и трговац. Поред шперца куповно је по граничним и планинским селима коже и грнчарске за турску војску. Бојали су га се чак и Арнаути. Међутим био је то мали и ситан сељак. Само су му очи биле оштре, уста танка. Одело му просте чакшиле, опанци, дугачки сури гуњ. Бела марама обавијала му кратко ошишану и обријану главу. За пасом у силаву, један једини мали ножић.

Цигани су свирали. Он је једнако гледао онако тупо и мутно испред себе у сто, у своју крваву руку, испружену по столу:

Цигани почели да певају;

Море, проклет да си, мајчице,
Ох, проклет да си!

Море, што ме не да за Џелепа,
Ох, за Џелепа!

Море, у Џелепа пуна голема,
Ох, кућа голема!

Море, у Џелепа пушка мартинка,
Ох, пушка мартинка!

— А! тргао се Риста и подигао оштро, обријано лице своје. — Овамо! викну им.

Цигани приђе, погнут, свирајући му. Риста извадио здравом руком из чакшира прљаву, масну банку и дели му је на чело. Цигани, зарадовани, почео да узлепшава, и у том покварио оно што је пр свирао.

Риста се тргао љутито:

— Не то! Оно свирај! викну му он.

Цигани уплашено почео силно да свира. А Риста као да се допадало баш то подерано, крештаво свирање, јако притискивање по жици.

— То, само то!

Нагао се ка ћеманету и жељно слуша ту свирку, која је била тако оштра, испрекидана, тако тешко падала.

У том се врата механска, која се у чаршији, осветљена ћеширом, високо и четвртасто оцртавала у мраку, отворише широм, и на њима се појави господин Станко, истерани учитељ, чувени зеленаш и пискарало. Ситна, бобичава лица са јаким истакнутим вилицама, ретких рђавих брнова. На њему герок и панталоне старога краја, тешко старе, опуштене ширетом по крајевима, да се боја одеду није познавала, само видело се да је старо али чисто, неговано, сваки дан чишћено.

Као и увек, пиша је он широким кораком забадајући испред себе штапом. Чим угледао Ристу, зарадован, упути се к њему, и поче још с врата гласно, отегнуто, разилачећи:

— А, газда Ристо, јесмо ли ту, а? Јесмо ли ту?

Слуга брзо пришао Станку и, да га не би чуо Риста, тихо, уплашено почео да го моли:

— Господине Станко, молим те немој. Немој да га задрикаваш. Не смем ја..... Откада ноћ седи. Ноћ је. Које је доба!..

Станко презриво, не слушајући га, пријазни право Ристи забадајући штапом, лупајући високим потпетицама и с ногу на прста дебелим ђоновима на цинцаљка, које су, спекнуте, штрчале испод кратких му и широких панталона. Настављао почети говор исто онако отегнуто и разилачећи:

— А тако тебе данас твој кум? Тако тебе твој кум, а? Него ништа. Не бој се та. Сутра, сутра ћемо ми њега, на у суд. Не може он тебе ништа. Нема написмено. А и да има, застарело је. У суд ћемо ми њега!

Риста га зграпуто, уплашено гледао како се, подвлачећи столицу под себе, намештао до њега, са сто, широко, раскомољујући се. На кад му опет поче о кому, о данашњици, он га прекидао реченице:

— Хоћеш да пијеш, господине?

— А, пићемо, пићемо. Све ћемо ми то на његов рачун. Познајемо ми њему. Нема он пара. Он ти то није дао, а ни ти то писи примио. Отац његов твом оцу дао. А и нема написмене. Не дугујеш ти њему ништа....

— Дугујем! пиљну мукло Риста, и сетивши се свега што је било тога дана, оног вучења с кумом но општини и кумова бледог, гнеиног лица, он поче да забада прсте друге, здраве руке у месо, само да не би скочио на Стонка, што му то говори, опомиње.

— Дугујем! тврдно је загушено. Хоћеш да пијеш, господине? пудио га је, и једва се придржавао за столицу, да не скочи.

Срећом баш тад уђоше још двојица. Била другова Стапкова, тако исто пискарала, некадашњи практиканти и писари по општине. И, за чудо, сви обучени једнако, по истој, старој моди, само сви лепше, богатије. И на њиховим лицима, подмлађеним лицима познавало се више, умиљаваље.

Чим уђоше и опазише Стапка и гађа Систу, ућуте се х њима. Виде како се Риста једна придржава за столицу и, магнут ка Стапку, укочено, притискујући руком башку, пуче је но столу, даје је Стапку, да га прекине, да му не говори о догађају с кумом, и једнако га промукло, шиштећи пуди:

— Пиј, господине!

Брзо прибоше Стапку и гурнуше га:

— Стапко, узми и ћути!

Стапко их и не погледа. Мислио је да то говоре из злобе, како би га после они узели, оне му водили паринцу, писали тужбе; али кад им виде уплашена лица, па кад после сиђи какав је гађа Риста, трже се и сам. Брзо уље ону башку и ућута.

Риста одахнуо. Дигао се. Баци им још једну башку.

— Нека пију! једна што промуца мокну. И грчећи се, увијајући се у свој дугачки гуњ, наметајући белу мараму око главе, готово побегао из механе.

Прешао преко чаршије. Дошао на Турско Гробље. Упутио се изнише, ка Собини, где је било његово село, гранина, одавише, дрхтећи, једнако увијајући се. И све му се чинило да чује како сада у механи Стапко и они други седе, пију и причају о њему и његовом куму.

А све то било је ока неког давнашњег малог дуга, свега педесет гроша, што је стари кум, отац кумов, његовом још оцу био узајмио. Риста — не што није хтео то да плати, нпа што није имао, нпи што знао зато, — него увек некако заборављао, није имао прилике, а највише због тога, што њему нпкад није одлазио, још нпје код куће да је био. Још је малена, као дечко, био се одметнуо од своје браће, куће, целог села. Почео тај шверц и бављење по граници, по планини, купујући, доцније и препродавајући стоку Арнаутима, за турску војску. Није се женио, није имао деце, зато није ни имао потребе да одлази кући, састаје се с њим и виђа. На и после, кад су му отац, браћа, сви помрли, кућа на њему остала, он се опет с кумом није виђао. А и да је баш хтео, све се некако стидео. Бојао се да, кад му оде, не буде нешто као што треба пред кумом: да није добро обучен, чист, обријан, улуђен. А ви је због тога свог нечитог лутања увек и бао алкано, просто, сељачки обучен. Зауздарао је на мазгоњу и задах од коза, оваца и њихових кожа и вуне....

И зато, кад год би у месец дана дошао у варош, кад год би преко Турско Гробље почео да улази у чаршију и помешао се међ остале сељаке, викући и он свог коња с товаром, па у гомили, дарми закрчујући целу чаршију почели да иду навише ка пијаци, пазару, он би се њзек још из даље осећао, грчио, угуравао у гомилу, да би био што мање, ситнији. Чувао се да га, кад пролазе спроћу кумова дућана, кум случајно не би могао спазити отуда из дућана свог, где се видео на тезги као пије општени есапаон, леп, пуна, због седења и шишења, бледа лица, у модрим чакширама и закопчаном минтану, који му је стезао широка, пуна, гојна прса и рамена.

Тако се то годинама протезало. Међа би их тако и смрт растанила, да јутрос, кад се опет са гомилом сељака пробијао ка кумову дућану, и почео да се крије и тек што да га прође, — да тада, као да га неко можем пресече, не виде како га кум отуда, из дућана са тезге, врло топлим обешен и пореклан есапан, сиљно, како скочи и у трен, одгурнув остале сељаке, створио се у среди гомиле пред њим.

— Тако ти ти? Чу његов бесан глас и виде како му дохватио коња за уздУ.

Више ништа није знао, ништа, не како су на кумову пиљу дотрчали пандури, и сви у гунгули, водећи у средини коња му са товаром, пошли ка општини, узбунили целу чаршију, а с обе стране по дућанима почели да се скупљају, гледају. Није знао ни како су га одвели у општину, ни како је све признавао. Што год је кум рекао, навео у своју корист о том другу: колика је, од које године, како му га је он тобоже пута тражио, а овај не само да није хтео платити, већ никако и не доказао, нити му се јављао, бежао, крио се, — све је то Риста упапред признавао, све.

Само је знао како је преплашен, узнемирен, једнако гледао у куће, у његово гнездо, широко подбуло лице, у његову руку, пуну, надигнуту, савијену у лакту, закопчану минтаном и као у сваког терџије, од многог нивела обојених клапица, са пристава мозири, набокданим од њих; ни како се та рука гнездо дизала, спуштала на сто у суду, застрт зеленом чохом, са јеванђељем, крстом, спсћама усађеним у чирпе ради заклетве; а око њих били пандури, полицаја, кметови, председник. Даље ништа није знао, ни како је кум, кад се пишло, продењао да је товар, пшеница што је био донео да прода, довољан и за дуг и за интерес, пристао да место новаца узме пшеницу и њему казано да сада може ићи; ни како је, грчећи се, увијајући и пазећи да у ходу не додирне никога, најмање кога од пандура, да га не би опет вратили и он морао и даље да је ту, да гледа и у кума, — изашао, на чак и коња био заборавио да узме и поведе, него полицаја истрчао за њим и подвикнуо му:

— Ај, коња узми! Куда ћеш без њега?

А он се окренуо, завукао руку у џеп, извукао пргорит ситна новца и бацајући га полицаји чисто плачно почео да муца:

— Молим ти се, брате... Ево, дај коме пандуру и нека ми коња изведе у Арсину механу.

* * *

Риста, ма да је отказда пошао, ушао у Турско Гробље, да би и из варошп изашао; ма да је одавно грабио по њему, пак једнако се спотицао. Испред њега цриило се то Турско Гробље, поклопљено мртвим, непомичним небом које се тамо око планина скупало. Није гледао куда иде. Само кад би запео о који камен, изломљен натпис турског гроба, као осењујући се, јаче би се скупљао, грчио. Испред њега једнако се цриило и продужало то гробље широко, пусто, пуно камења, осушене траве и балега, протезући се чак на крај варошп и губећи се у Ђоцику. А и она се цриила и потамнила својим зеленилом. Са Пљачковице видео се поруб неба. По биху штрчали редови шума. А опамо, ваа њега, једнако му била варош. Као да никако није могао из ње да изиђе, као да му је био „писано" да гледа у њу и једнако да слуша како отуда из механе сада Стапко и они други причају о њему, о куму, о данашњици.

Једна, спотичући се, поче да напиаи ка средини, где је била Кула бела окречена зграда, озидана малтером и цигла, где је прш пут дочекивао и здравлао, е сада у њој пазарним данима општинска мерп стоку напљењују таксе, „арендс".

Прође и њу. Од ње наступао Парк, ново, тек сада засађено шталиште. Багреновп, скоро засађени, у редовима, једна одсекчпи од земље; ппје и не познају се; клупе, проте дасне на кочевине, већ се навалиле, расвале и беле се. Прескочио јендек и ушао у Парк. Али му алеје сметале. Преко њих гнило. Гацао у ровиту, тек сада иконшту за њу, или би изненада, већ алејама, у ком правцу, пашпао на кога пијаног сељака: легао, заспао и хрче. Код њега пуна торба пазарене соли, пебера, кпше. Варошки пси искупили се обилазећи око њега, че слеју да пређу. А сељак, како пошао на механе, пијан, срећан, као да је једва чекао да паиће на ову земљу по алејама, пичинбелу, чеку, изубрелу, да што пре, одиах, слатко, срећно се пружо, лежи, спава... Да, да! И Риста, кад год је досада долазио у варош, исто је онако. Не гледећи где ће лећи, где ће свпнути, срећан што је био у варошп, сео што год је хтео, гледао дућане, чаршију, слушао свирке, песме, пио по механама, дарпшао

човеке, лепе циганке — исто је овако, не знајући шта за себе, на то пута пијан, срећан падао, спавао...

А сада све оде. Куи пресече све. Не само што више неће бити јела, пића, мезе, већ ни у затвор варошки неће моћи неће приступити. Бар преко граце, тамо у Турско, да је близу каква варош, али нигде никакво! Све сама планина и у њима његова кућа са још неколико разтрканих колиба, куда он месецима не долази, осећа да ту пут наиесе, да се пресвуче; али се одмах опет изгуби на границе, по висовима. Арнаутуху, по селима црнојчаревским. Вуче се са Арнаутима по пусиим, пељавим хановима, кудима и колибама, купујући и препродајући стоку, а највише барут, дуван и каву.

Већ је био престао гробље и ушао у крајње, сиске и разјучене назле. Погледе, из гдекоје кућице видела би се утрнута и назомљена светлост. Из једне механице, чак тамо, иза оних мала, на другу, чула се песма и свирка. Њему то дође грубо, тешко. Чисто би ушао и све их побијо.

Грчно се једнако, а снага му, месо одурно дрхтало као од неке мрше, човечијег мртвог тела. Поче пролазити густе редове топола, које су биле на крају вароши. Сиђе у долину, изађе на ње, и поче се пети путем чучеве Чуке, која се онако кречљава, гола, испуцала, сваке ноћи белила и одударала од целе планине и других брегова, покривених зеленилом и тамои.

Пео се брзо, ужурбан. Кад се исиео чак на врх, осети испред себе планину, границу, стаде и окрену се ираоиња.

Отрнут, мали, поклоњен нам на себе тамои и мртвилом планинским, које се чак и на небу осећало, пружао се он на Чуке. Испред њега је била варош, топла, обавијена мекотом и магзом, а средином пресецана и шпарана есенерима.

Реста је чисто осећао ту топлоту, мирис њен, мирис кадарне јој, опасних, поређаних, увучених кровова, осветљених механа, шанчинца, јека, пића, човека, цигана, свирача.

Чисто као да види како сад у својој кући, што је била до Сват-куле, која се највећ видела како се четвртасто и тамно издаше изнад вароши; у својој соби, осветљеној, намештеној, кум после вечере, изваљен, задовољан лежи и одмара се. Задовољан, што је данас, једна сто откади већ, наплатио и тај дуг од њега. Реста само што пријесе руку устима, лицу, и загрцну се:

— Ох, куме!

Али то беше све. Брзо се окрену, сиђе и пострадо га иза Чуке, од које је настајало пеиљање по гудурама, проломима, губећи се у свижини и дивљини планинској.

* * *

И за годину дана због се све.

Једног пролећног дана, за време окопавања и чишћења винограда ја кумом виограда био изнад спиу, готово у самој планини: ту се отуда пуцаће. Нако испрва није обраћао пажиу. Зар један бива пуцањ, и зар се један тамо иађе мртав? Али се ускоро цела варош узбунила. Одозго кроз исти Парк, кроз исто Турско Гробље силасала су ташдучући и одскачући од камења једна отворена кола, праћена неким децо и жена са разбацаним и разувеним шамијама. У колима, кроз дотре, видело се човечије мртво тело. Био је то кум му. Познавале се његове модре чакшире и опленбешена му она обла рука, затегнута жилама, са обојеним, од неке избоцканим прстима. Лице му се није видело. Било је покривено пешкиром, како од муна, да не би на њ падале и пљувале га, тако и од радозналца света.

Неш.

Бор. Стаиковић.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Са допуштењем писчевим превео сам и већ је изашао из штампе чувено дело д-ра Алберта Вајсгарта

Криминална Тактика

ручна књига за истраживање злочина.

Дело је намењено на првом месту полицијским и судским органима, а у страној стручној књижевности оцењено је као најбоље и најопширније дело ове врсте до данас. Књига износи 26 штампаних табака велике осмине, цена јој је 4·50 динара, а може се добити у свима београдским књижарама и код преводиоца.

Новембра 1905. год.
Београд

Добривој В. Бакић.
писар Мин. Унутрашњих Дела

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Владимир Јаковљевић, родом из Смедерева, који је био код истражног и у притвору код пратујућег пресудног суда због опасне крађе. 13 тек. м-ца побегао је из притвора. Владимир је стар 17 год., црнопуљаст је, у обичном грађанском оделу са шајачком на глави и гаћачким опанцима од пешма. Треба га живо потражити, и проваћеног спровести помоћном суду с позивом на Бр. 44496.

Божан А. Стаиковићевић, из Мачванске, пребегао начелника среза шабачког стављен је под привичну истрагу и у притвор због опасне крађе. Крадљивац је побегао у ноћи дана кад је имао бити затворен, и сада се не зна где је. Он има 19-20 год., средњег је раста, плав, богат и бомбаст. Познаваху се са полицијске и општинске власти да га у својим домаћијама живо потраже, и проваћеног спроведу начелнику среза мачванског с позивом на Бр. 10514.

Светозар С. Марковић, из Борче, среза посавског, округа београдског у личној земљи убио је својега сиога брата, и одмах по извршеном делу побегао. Убица има 18 год., стаса је средњег, у лицу плав, у оделу је сељачком. Проносе га свима полицијским и општинским властима да га у својим домаћијама живо ухвате, и проваћеног спроведу поменутом среском начелнику с позивом на деловну Бр. 14165.

Рихард, Леон Фернанд, немачки радежник, стар 27—28 година, разнијенсти обичаје, у лицу глаб и бледа, носе учесто затворене, брижна утисиика, дуних и удахнутих, браде уклоните и мале, пољу између 25 и 26 тек. м-ца (по новом) убио је и опљачкао Живберта Вилма из Лајпцка, а по изручењу акгом № 1127. моли све полицијске власти да живо трагају за убицом.

Живко Јанковић, из Београда, пољу између 6. и 7. тек. м-ца украо је из кавана „Гитић" неиски капут Димитрију Бушићу, келнеру из Београда, па је побегао. Живко је стар 25—30 година, средњег раста, црномањаст, врлаких бркова, у обичном грађанском оделу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за проваћењем живо трагају и у случају проваћења стриканро га уиуте напрту надлежном Управе града Београда с позивом на Бр. 13016.

Гвозден Милосављевић, Радојко Милосављевић, Обрад Миладиновић и Мита Вујчић, сви из Јеновца у срезу деспотовачком, на дан 13. тек. м-ца побегли су и пред општинска спроводника. Гвозден, Радојко и Обрад су били под српеки власти под истрагом због опасиога и опасне крађе, а Мита због тешке телесне повреде. Гвозден је средњег раста, стар око 27 година, плав, богат, у сељачком оделу са шајачком на глави; Радојко је такође средњег раста, стар 20 година, богат, у оделу као и Гвозден; Обрад је високог раста, сувоњан и кошчаст, стар 19—20 година, у одрпаном сељачком оделу, са шајачком на глави. Мита је средњег раста, сувоњав, стар 23 година, плавих жутих бркова и браде. Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за проваћењем живо трагају и о резултату нашесте начелника среза деспотовачкога с позивом на Бр. 17648.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

У овим јазбинама под Топчидерским брдом бавиу Вишетачкове кодешње ухитрела је београдска полиција пре неколико ноћи ово лице, које се зове **Владимир Здравковић**, звани **„Црни Влајкић"**, кошкар и прао описан лопов.

Он се нарече нашао као Владимир Живојиновић, родом из В. Плане, али се одмах у антропометријско-полицијском одељењу министарства унутрашњих дела утврдило, да му је право име које је горе наведено, да није родом из В. Плане, већ из Великог Орашја у округу смедеревском и да је до сада нет пута судски осуђиван и то:

1. 1885. год. од стране пиротскогнег суда за пороп Београд на годину дана затвора на крају. Петнаестог дана по отпусиу у казнени завод побегао је, а по том отишао у добровољце, због чега је после од даљег издржавања казне помилован.

2. 1887. године опет од пиротск. суда за пороп Београд осуђен је на три године робије због опасне крађе; од ове осуде издржао је само годину дана, па је био помилован, али већ

3. 1888. год. осуђено га је исто суд опет за опасну крађу на 6 година робије, али у току издржања ове осуде успео је да побегне и у бегству изврши још неке крађе, те му се наложи позиви на 15 година робије;

4. 1890. год. Београдски апелациони суд осуђено га је за опасну крађу на 15 год. робије, одакле је и овога пута успео да побегне, но

5. 1897. год. суд. је ухапшен и од стране апелационог суда за варош Београд осуђен за почињење крађе на 20 година робије, на које је био пуштен 21. октобра ове године.

Чим је са овуде пуштен, спроведен је у место рођења ради надзирања потоњег полицијског надзора, али он се тамо није ни сврасно, и како је ниво замишље, већ је опет пошао по старом занату — тумарању и крађи.

Као год што је и раније највеће крађе вршио по Београду, тако га је Београд и сада привлачио, те је дошао у његову непосредну близину и у оближњим подземним пећинама спремао се за згодан моменат, када ће у њега ући и неког опљачкати.

Ну разносни органи комесара топчидерске полиције нису му за то дали времена, ухвативши га на његовом легалу тамо где је се спремао једне ноћи да из те јазбине изађе и учини налет у варош.

На питање зашто се једном не смири и не почне што поштено радити отворено је најавио, да је сада за њега један други рад немогућан!

Зар не би било боље и за друштво и за државу, да овакве једног професионалног злочинца и не пушта живаго у друштво?

„Први Београдски“ издржао сада затвор у Управи гр. Београда, којим је казнио због скитње, а по том ће бити опет спроведен у место рођења, где, на сваки начин, неће остати, већ ће ударити у скитњу и злочин, те

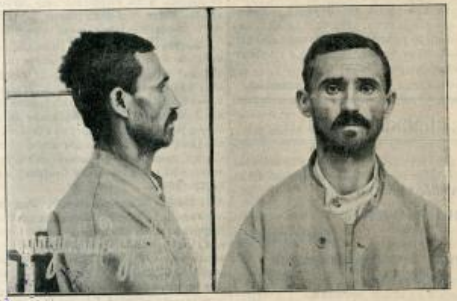

Љубомир Јовановић, звани „Ниншличе“ и „Мисарош“, кошмар, ухваћен је пре неколико дана у Београду, одевен у лепо цивилно одело, а и са новцем било код себе.

Љубомир је родом из Ниша; отуда му и прво надимак „Ниншличе,“ а други назимак „Мисарош“ добио је због тога, што се рало представља као мисарош. Ма где као буде ухваћен и упитан где је био или куда иде, готово увек одговара: „Идем под тог и тог суда, да примим масу,“ или „Био сам под тог и тог суда, те примих масу.“ Таке се изговара и пред властима, а тако прича и својим сапутницима, којима на тај начин хоће да се при-

близи и представи као човек поочиа, не би ли им лакше могао жицу продаћи.

Пре три године извршио је у Београду — на једном месту где је слушао — крађу, због које је морао одмах побећи, бавећи се овамошњом по Бугарској, а у Србију је прешао колико ли затим трагајући пред потерама бугарских власти и продужује оно што је тамо „гешео.“ У томе је и у Нишу извршио једну крађу, због које је осуђен на шест месеци затвора, које је оне године издржао.

Пре је био и мањи и нижи, па знајући и сам то, пожалио је у Управином затвору да се представи, као да он није онај Љубомир звани „Ниншличе“, већ други, поштен човек, пилар по занимању. Но на срећу са „Чапкуном“ Марком и „Успоном“ није нико худећ је признао.

— Боса ти, Марко, познајеш ли овог Љубу? запита једни чиновник Управе „Чапкуна“ Марка.

— Познајем га, господине, врло добро.

— А какав је човек, је ли од наше сорте?

— Врло добар, поштен је — одговори „Чапкуна“ Марко, крстећи се обешењачки оном.

— Видите — узвикну радосно „Мисарош“, мислећи да га овај брани.

— Јес, Бога ми, — настави даље „Чапкуна“ Марко — ја јачим за њега, а други ће јамчи бити Љуба „Успон“. Поштен је пао и ми, неће да узме где не може....

„Ниншличе“ мало умиља, па кад му они ре-коше где су и по Бугарској заједно били и шта су тамо радили, одма и сам признаће.

Поље његових операција махом су железнице, на којима он путницима по спим кла-сама диже кеса.

Изношењем његову фотографију, скрећемо пажњу свима полицијским властима да пријаве на његово крстење, и и да јаве Управи града Београда (у којој се он сада налази, да није где нашао кривично дело извршио.

Штампа Краљ. Срп. Државна Штампарија

уредник, Душан Ђ. Живић